คู่มือ
ปฏิบัติงานสอบสวน
Police Investigation Manual

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔ Royal Thai Police 2021

คู่มือ
ปฏิบัติงานสอบสวน
Police Investigation Manual

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔

Royal Thai Police 2021

คำนิยม

“การสอบสวน” เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ การสอบสวนคดีอาญาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นต้นธารแห่งกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวน จะใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาทั้งในชั้นอัยการและชั้นศาล นอกจากนี้ การสอบสวนยังเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐ ที่ใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นหลักประกันในความยุติธรรม และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ประเทศไทย มีกฎหมายมากกว่า ๑,๐๐๐ ฉบับ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายลำดับรองหรืออนุบัญญัติอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งกฎหมายต่างๆ เหล่านี้ มีการแก้ไข ปรับปรุงตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา จึงได้มอบหมายให้คณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน รวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แยกเป็นหมวดหมู่ ให้ง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิง โดยจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนขึ้น เป็นคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedures : SOPs) แบ่งเป็น ๕ เล่ม ตามหัวข้อใหญ่ๆ คือ การสอบสวนคดีอาญาทั่วไป การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือทั้ง ๕ เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ ทำให้การบังคับใช้กฎหมาย และการอำนวยความยุติธรรมเกิดประสิทธิภาพสูงสุด นำมาซึ่งความสงบสุขให้กับสังคม ให้สมกับวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่นำสมัย ในระดับมาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา” และขอขอบคุณ พลตำรวจเอก ชนสิษฎ์ วัฒนวรางกูร รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ / หัวหน้าคณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ รวมตลอดถึงสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน สำนักงานกฎหมายและคดี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนนี้ขึ้นจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พลตำรวจเอก

(สุวัฒน์ แจ้งยอดสุข)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

คำนิยม

เป็นที่ยอมรับกันว่า งานสอบสวน เป็นงานสำคัญ ที่เป็นหัวใจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานก็จะทำให้สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องมีความรู้ ความชำนาญ ในการทำงาน จึงต้องศึกษากฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานในการสอบสวน ที่กำหนดไว้เป็นอันมาก ซึ่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมอบหมายให้คณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ จัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedures : SOPs) ของพนักงานสอบสวนขึ้น

หนังสือคู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานที่ได้ปรับปรุงเพิ่มเติมจากคู่มือเก่าที่มีอยู่ โดยแยกเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการสอบสวน จนเสร็จสิ้นกระบวนการสอบสวน เปรียบเสมือนแผนที่ บอกเส้นทางการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกระบวนการ ระบุถึงขั้นตอนรายละเอียดของกระบวนการต่างๆ ของการสอบสวน และวิธีการควบคุมกระบวนการสอบสวนในขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎ ระเบียบ และคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวทางแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน การจัดทำคู่มือนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อไว้ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานมากกว่าที่จะไว้ใช้อ้างอิงทางทฤษฎีหรือหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะผู้เขียนจึงต้องมีประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญ ในการปฏิบัติงานสอบสวนในแต่ละเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี คู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้ จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสอบสวนและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน เป็นอย่างยิ่ง

ผมขอขอบคุณ คณะผู้เขียน และผู้มีส่วนร่วม ในการจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนที่ได้มีความวิริยะอุตสาหะในการเรียบเรียงเอกสารชุดนี้ ด้วยความเสียสละมิได้หวังผลตอบแทน ทำให้มีคู่มือการสอบสวนที่ดีทั้งในส่วนของการสอบสวนทั่วไป และการสอบสวนเฉพาะเรื่อง โดยนอกจากการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้ว ยังได้เผยแพร่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ไว้บนเว็บไซต์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เว็บไซต์ของสำนักงานกฎหมายและคดี และเว็บไซต์ของสถาบันส่งเสริมงานสอบสวนด้วย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือคู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้ จะเป็นประโยชน์กับพนักงานสอบสวนและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่สนใจศึกษาหาความรู้โดยทั่วไป ได้อย่างดียิ่ง ในการจะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย อย่างมีมาตรฐานและเป็นแนวทางเดียวกัน อันจะส่งผลดีต่อความเชื่อมั่น ศรัทธา ของประชาชนและหน่วยงานองค์กรทุกภาคส่วนที่มีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

พลตำรวจเอก

(ชนสิษฎ์ วัฒนวรางกูร)

รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ/

หัวหน้าคณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน

คำนำ

เนื่องจากในสถานการณ์ปัจจุบัน สภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อปัญหาสถานภาพอาชญากรรมที่เกิดสูงขึ้น การกระทำความผิดทางอาญา มีลักษณะเป็นเครือข่ายสลับซับซ้อนมากขึ้น ประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยีก็เป็นเครื่องมือให้ผู้กระทำความผิดนำมาเป็นช่องทางในการก่ออาชญากรรมได้ง่ายขึ้น ยากแก่การปราบปรามจับกุม และยากแก่การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานดำเนินคดีตามกฎหมาย

สำนักงานตำรวจแห่งชาติตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว จึงให้ความสำคัญต่อการสอบสวน โดยได้กำหนดไว้ในนโยบายการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้านการอำนวยความยุติธรรม ให้พัฒนางานบริหารงานบุคคลให้พนักงานสอบสวนมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการสอบสวน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรม อย่างตรงไปตรงมา โดยปราศจากอคติทั้งปวง รวมทั้งจัดให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ทางเทคโนโลยี ตลอดทั้งนำเครื่องมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยมาช่วยในงานสอบสวนในการพิสูจน์การกระทำความผิดทางอาญาให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น

ที่ผ่านมา มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน มีทั้งการยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติม หรือบัญญัติขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสภาพปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น เพื่อให้พนักงานสอบสวนมีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงานสอบสวนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้พนักงานสอบสวนใช้เป็นคู่มือหรือแนวทางในการปฏิบัติงานให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล โดยคู่มือปฏิบัติงานสอบสวนเล่มนี้ได้แยกเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่เริ่มกระบวนการสอบสวนจนเสร็จสิ้นการสอบสวน เพื่อความสะดวกในการค้นคว้าเพื่อปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือปฏิบัติงานสอบสวนเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อพนักงานสอบสวนตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการนำไปปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย อย่างมีมาตรฐานและเป็นแนวทางเดียวกัน อันจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนตลอดไปถึงหน่วยงานองค์กรทุกภาคส่วนที่มีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

คณะทำงาน

๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๔

สารบัญ

		หน้า
บทที่ ๑	**หลักการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป**	**๑**
	๑. โครงสร้างความรับผิดในทางอาญา	๑
	๒. ความหมายของคำว่า “การสอบสวน”	๒
	๓. สาระสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา	๓
	๔. พนักงานสอบสวนและเขตอำนาจการสอบสวน	๔
	๕. ผู้มีอำนาจชี้ขาดความเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	๑๘
	๖. ความสำคัญของการสอบสวนต่อการฟ้องคดีอาญา	๑๘
	๗. ผลของการส่งสำนวนการสอบสวน ให้พนักงานอัยการหลังการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว	๒๐
	๘. ขั้นตอนการทำสำนวนการสอบสวน	๒๑
	๙. ประเภทของการสอบสวน	๒๓
	๑๐. การควบคุมและการบริหารสำนวนการสอบสวน	๒๔
	๑๑. ระยะเวลาการสอบสวน	๒๗
	๑๒. การทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติม	๓๐
บทที่ ๒	**การสอบสวนกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก**	**๓๑**
	๑. กระบวนการสอบสวนตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๘๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙	๓๔
	๒. กระบวนการสอบสวนตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐	๔๑
	๓. กระบวนการสอบสวนตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒	๕๓
บทที่ ๓	**ผู้เสียหาย**	**๖๓**
	๑. ผู้เสียหาย	๖๓
	๒. ประเภทของผู้เสียหาย	๖๓
	๓. ผู้เสียหายที่แท้จริงหรือผู้เสียหายโดยตรง	๖๓
	๔. ผลของการไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย	๖๔
	๕. ผู้เสียหายต้องเป็นบุคคล	๖๔
	๖. ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย	๖๕
	๗. ผู้แทนเฉพาะคดี	๖๘
	๘. การจำกัดอำนาจการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย	๖๙

หน้า

บทที่ ๔ การแจ้งความ การร้องทุกข์ และการกล่าวโทษ ๗๑

๑. การแจ้งความ ๗๑

๑.๑ การแจ้งความที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญา ๗๑

๑.๒ การแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญา ๗๔

๑.๓ การแจ้งความที่ไม่แน่ชัดว่าเป็นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ หรือเป็นเรื่องทางแพ่ง ๗๕

๒. การร้องทุกข์ ๗๕

๒.๑ ความหมายของคำร้องทุกข์ ๗๕

๒.๒ หลักเกณฑ์ของคำร้องทุกข์ ๗๕

๒.๓ ผู้มีอำนาจรับคำร้องทุกข์ ๗๕

๒.๔ วิธีการร้องทุกข์ ๗๖

๒.๕ ข้อความของการร้องทุกข์ ๗๖

๒.๖ การร้องทุกข์ด้วยปาก ๗๖

๒.๗ การร้องทุกข์ด้วยหนังสือ ๗๖

๒.๘ คำร้องทุกข์ตามระเบียบ ๗๖

๒.๙ การแก้คำร้องทุกข์ ๗๖

๒.๑๐ การถอนคำร้องทุกข์ ๗๖

๒.๑๑ ผลของการถอนคำร้องทุกข์ ๗๗

๒.๑๒ การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ ๗๘

๒.๑๓ กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ ๘๐

๓. คำกล่าวโทษ ๘๓

๔. ความผิดต่อส่วนตัว ๘๔

๕. ความผิดต่ออาญาแผ่นดิน ๘๔

บทที่ ๕ การบันทึก ๘๗

๑. วัตถุประสงค์ของการเขียนบันทึก ๘๗

๒. รายละเอียดของบันทึก ๘๗

๓. วิธีการปฏิบัติของเจ้าพนักงานในการจัดทำบันทึก ๘๗

๔. ข้อควรคำนึงในการเขียนบันทึก ๘๘

๕. ประเภทบันทึกที่อยู่ในอำนาจเจ้าพนักงาน ๘๘

๖. รายละเอียดแต่ละประเภทของบันทึกที่เกี่ยวข้องในชั้นรับคำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ ๘๙

๖.๑ บันทึกสารบบคดี ๘๙

๖.๒ การลงบันทึกประจำวัน ๙๐

๗. สมุดบัญชียึดและรักษาทรัพย์ ๙๒

๘. การลงข้อมูลในระบบ Crimes ๙๓

หน้า

บทที่ ๖ การสอบสวนผู้เสียหาย พยานและผู้ต้องหา ๙๕

๑. การสอบสวนผู้เสียหาย ๙๕
- ๑.๑ ประเด็นหรือคำถามทั่วไป ๙๕
- ๑.๒ การแจ้งสิทธิของผู้เสียหาย ๙๖
- ๑.๓ กรณีผู้กล่าวหาเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ๙๖
- ๑.๔ ประเด็นหรือคำถามที่เกี่ยวกับคดี ๙๖

๒. การสอบสวนพยาน ๙๘

๓. การสอบสวนผู้ต้องหา ๙๘
- ๓.๑ ประเด็นหรือคำถามทั่วไป ๙๘
- ๓.๒ การแจ้งสิทธิผู้ต้องหา ๙๙
- ๓.๓ ประเด็นหรือคำถามเกี่ยวกับคดี ๑๐๐

๔. ประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความผิดในกลุ่มคดีที่มักจะเกิดขึ้นบ่อย ๑๐๑
- ๔.๑ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ๑๐๑
- ๔.๒ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ๑๐๕
- ๔.๓ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ๑๐๘
- ๔.๔ ความผิดในคดีจำหน่ายยาเสพติด ๑๐๙

๕. ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนผู้เสียหาย พยานหรือผู้ต้องหา ๑๑๑

บทที่ ๗ การออกหมายเรียกและการออกหมายอาญา ๑๑๓

๑. การออกหมายเรียกของพนักงานสอบสวน ๑๑๓
- ๑.๑ แบบของหมายเรียก ๑๑๔
- ๑.๒ การส่งหมายเรียก ๑๑๔
- ๑.๓ เวลาส่งหมายเรียก ๑๑๕
- ๑.๔ สถานที่ส่งหมายเรียก ๑๑๕
- ๑.๕ การขัดขืนหมายเรียก ๑๑๖
- ๑.๖ ผู้มาตามหมายเรียก แต่ไม่ยอมให้การ ๑๑๗
- ๑.๗ ผู้มาตามหมายเรียกให้ถ้อยคำเป็นเท็จ ๑๑๗
- ๑.๘ คดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหา ๑๑๘

๒. การออกหมายอาญา ๑๑๘
- ๒.๑ ผู้มีอำนาจออกหมายอาญา ๑๑๘
- ๒.๒ การยื่นคำร้องขอหมายอาญา หมายจับ หมายค้นหรือหมายขัง ๑๑๙
- ๒.๓ แนวทางการออกหมายจับ หมายค้น หมายขัง และหมายปล่อย ๑๒๐
- ๒.๔ แบบของหมายอาญา ๑๒๓
- ๒.๕ ผู้จัดการตามหมายอาญา ๑๒๔
- ๒.๖ วิธีจัดการตามหมายอาญา ๑๒๔

หน้า

๓. การประกาศสืบจับ ๑๒๕
๔. การเพิกถอนหมายจับ ๑๒๖
๕. การแจ้งย้ายทะเบียนบ้านของผู้ต้องหาตามหมายจับไปยังทะเบียนบ้านกลาง ๑๒๖
๖. คำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ๑๒๗

บทที่ ๘ การจับ การรับมอบตัว การแจ้งข้อหาของพนักงานสอบสวน ๑๓๑
๑. การจับ ๑๓๑
๑.๑ การจับในฐานะพนักงานสอบสวน ๑๓๑
๑.๒ การจับในฐานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ๑๓๔
๑.๓ วิธีการจับกุม ๑๓๖
๒. การรับมอบตัวผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับ ๑๓๘
๒.๑ หน้าที่ของผู้รับมอบตัว ให้ปฏิบัติตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ ๑๓๘
๒.๒ วิธีดำเนินการ ๑๓๘
๓. การแจ้งข้อหาผู้ต้องหา ๑๓๙
๓.๑ วิธีการแจ้งข้อหา ๑๔๐
๓.๒ สิทธิของผู้ต้องหา ๑๔๓
๓.๓ ขั้นตอนการบันทึกปากคำผู้ต้องหา ๑๔๓

บทที่ ๙ การควบคุมตัวผู้ต้องหา การผัดฟ้อง ฝากขัง และการปล่อยชั่วคราว ๑๔๕
๑. ความหมายของการควบคุม ๑๔๕
๒. การควบคุมในชั้นจับกุมของเจ้าพนักงาน ๑๔๕
๓. การควบคุมในชั้นพนักงานสอบสวน ๑๔๗
๔. วิธีการควบคุม ๑๔๘
๕. การควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาหรือศาลจังหวัด ๑๔๙
๖. การควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาในอำนาจศาลแขวง ๑๕๒
๗. การควบคุมผู้ต้องหาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ๑๕๖
๘. การควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ๑๕๘
๙. รายละเอียดที่ต้องบรรยายในคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขัง ๑๖๑
๑๐. การอายัดตัวผู้ต้องหาและการขอโอนตัวมาเพื่อฟ้อง ๑๖๒
๑๑. การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา ๑๖๔
๑๒. ขั้นตอนการปฏิบัติกรณีนายประกันผิดสัญญาประกัน ๑๖๘

บทที่ ๑๐ การดำเนินคดีกับบุคคลบางประเภท ๑๗๑
๑. การดำเนินคดีกับพระภิกษุสามเณร ๑๗๑
๒. การดำเนินคดีกับสมาชิกรัฐสภา ๑๗๖
๓. การดำเนินคดีกับทูตานุทูต พนักงานฝ่ายกงสุล
และพนักงานองค์การระหว่างประเทศ ๑๗๙

หน้า

๔. การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔ ๑๘๑
๕. การดำเนินคดีนิติบุคคล ๑๘๒
๖. การดำเนินคดีอาญากรณีแพทย์เป็นผู้ถูกกล่าวหา ๑๘๔
๗. การดำเนินคดีอาญากรณีพยาบาลเป็นผู้ถูกกล่าวหา ๑๘๔
๘. การดำเนินการกับเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปีบริบูรณ์ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ๑๘๕

บทที่ ๑๑ พยานหลักฐานกับการสอบสวน ๑๘๗
๑. ประเภทของพยานหลักฐาน ๑๘๗
๒. พยานหลักฐานที่พิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ ๑๘๘
๓. การสอบสวนกับการรับฟังพยานหลักฐาน ๑๙๐
๔. พยานหลักฐานที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจใช้อำนาจตามกฎหมายตรวจยึดส่งมอบพนักงานสอบสวนประกอบคดี ๑๙๒
๕. พยานหลักฐานที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลใดที่ส่งมอบพนักงานสอบสวนประกอบคดี ๑๙๒
๖. พยานหลักฐานที่รับฟังโดยมีเงื่อนไข ๑๙๓
๗. การใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเพื่อลงโทษจำเลยในคดีอาญา ๑๙๖
๘. พยานหลักฐานที่ศาลไม่รับฟัง ๑๙๗
๙. พยานหลักฐานที่ศาลรับฟังโดยมีเงื่อนไข ๑๙๙
๑๐. การรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ ๑๙๙
๑๑. ความต่อเนื่องของการครอบครองพยานวัตถุ/ห่วงโซ่พยานหลักฐาน (Chain of custody) ๒๑๑
๑๒. การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ๒๑๒
๑๓. การสืบพยานก่อนฟ้อง ๒๑๖

บทที่ ๑๒ วันกระทำความผิดและอายุความ ๒๒๑
๑. วันกระทำความผิด ๒๒๑
๒. อายุความฟ้องคดีอาญา ๒๒๓
๓. การนับอายุความ ๒๒๓
๔. อายุความฟ้องขอให้กักกัน ๒๒๕
๕. กำหนดอายุความล่วงเลยการลงโทษ ๒๒๕
๖. อายุความตามกฎหมายพิเศษบางเรื่อง ๒๒๕

บทที่ ๑๓ การชันสูตรพลิกศพ ๒๒๙
๑. ความหมายของการชันสูตรพลิกศพ ๒๒๙
๒. วัตถุประสงค์ของการชันสูตรพลิกศพ ๒๒๙

หน้า

๓. หลักเกณฑ์กฎหมายในการชันสูตรพลิกศพ ๒๓๐
๔. ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพกรณีทั่วไป ๒๓๐
๕. ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพในกรณีพิเศษ ๒๓๑
๖. ขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ ๒๓๓
๗. การทำสำนวนการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ ๒๓๔
๘. การทำสำนวนการสอบสวนกรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงาน หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ๒๓๗
๙. การไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ ๒๓๙
๑๐. ระยะเวลาในการชันสูตรพลิกศพและการทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ ๒๔๐
๑๑. โทษของการกระทำแก่ศพหรือสภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ ๒๔๒

บทที่ ๑๔ การเปรียบเทียบคดีอาญา ๒๔๕
๑. แนวคิดเกี่ยวกับการเปรียบเทียบ ๒๔๕
๒. การเปรียบเทียบตามแนวทางการปฏิบัติของคณะกรรมการกฤษฎีกา ๒๔๕
๓. หลักเกณฑ์ตามกฎหมายการเปรียบเทียบคดีอาญา ๒๔๗
๔. ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ ๒๔๙
๕. อำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีที่อาจเปรียบเทียบเด็ก ๒๔๙
๖. อำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีที่อาจเปรียบเทียบเยาวชน ๒๕๑
๗. วิธีการเปรียบเทียบ ๒๕๑
๘. บันทึกการเปรียบเทียบ ๒๕๓
๙. เงินค่าปรับและการถอนเงินค่าปรับ ๒๕๔
๑๐. การเปรียบเทียบคดีที่กระทำความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ๒๕๕
๑๑. การเปรียบเทียบคดีที่กระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน ๒๕๖
๑๒. ผลของการเปรียบเทียบไม่ชอบ ๒๕๖
๑๓. ผลของการเปรียบเทียบไม่ผูกพันคำพิพากษาของศาล ๒๕๗

บทที่ ๑๕ ของกลางในคดีอาญาและของส่วนตัวผู้ต้องหา ๒๕๙
๑. ของกลางที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาและหลักเกณฑ์กฎหมาย ๒๕๙
๒. อำนาจตามกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจยึดสิ่งของหรือของกลางของเจ้าพนักงาน ๒๖๑
๓. การบริหารจัดการเกี่ยวกับสิ่งของที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ๒๖๕
๔. บัญชีของกลางคดีอาญาติดสำนวนการสอบสวน ๒๖๖
๕. การเก็บรักษา การจำหน่าย การขายทอดตลาด ๒๖๘
๖. การขอรับสิ่งของหรือของกลางไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ระหว่างการสอบสวน ๒๗๑
๗. การคืนสิ่งของหรือของกลาง ๒๗๓
๘. การคืนรถของกลางในคดีจราจร ๒๗๕

หน้า

๙. การคืนรถของกลางกรณีคู่กรณีโต้แย้งกรรมสิทธิ์ ๒๗๕
๑๐. การปฏิบัติเกี่ยวกับอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางที่ศาลมีคำพิพากษาสั่งริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน ๒๗๖
๑๑. สิ่งของส่วนตัวผู้ต้องหา ๒๗๖

บทที่ ๑๖ การสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๒๗๗
๑. หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ๒๗๗
๒. องค์ประกอบเกี่ยวกับอำนาจการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๒๗๗
๓. เจ้าพนักงานของรัฐ ๒๗๘
๔. ความผิดที่อยู่ในอำนาจไต่สวน ๒๗๙
๕. หลักเกณฑ์กฎหมายที่ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจมีอำนาจสอบสวน ๒๗๙
๖. ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ ๒๘๐
๗. การออกหมายจับ การจับกุม ผู้ถูกกล่าวหา ๒๘๑
๘. การควบคุม การปล่อยชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหา ๒๘๑
๙. อายุความ ๒๘๑
๑๐. การดำเนินการในขั้นตอนชั้นพนักงานสอบสวน ๒๘๑
๑๑. ประเด็นการสอบสวน ๒๘๓
๑๒. ผลการดำเนินการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา ๒๘๔
๑๓. คำอธิบายเกี่ยวกับความหมายเจ้าพนักงานของรัฐ ตำแหน่งและหน่วยงานต่าง ๆ ตามคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน จัดทำโดยสำนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๒๘๖
๑๔. การกระทำความผิดฐานอื่นตาม พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ กำหนดหรือที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในหน้าที่ และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๒๙๑
๑๕. อำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีอื่น ๒๙๒

บรรณานุกรม ๒๙๕

ภาคผนวก ๒๙๗
ก ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง ๒๙๙
ข กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางในการเบิกจ่ายเงินที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนหรือที่พนักงานสอบสวนเบิกจ่ายได้ ๓๐๑

รายชื่อคณะทำงาน ๓๐๓

บทที่ ๑
หลักการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป

เมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น บุคคลที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล ได้แก่ ผู้เสียหาย และพนักงานอัยการ สำหรับในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์นั้น กฎหมายห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลหากยังไม่มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อน การสอบสวนอันเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลนั้น จะต้องเป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายด้วย หากสอบสวนไม่ชอบถือว่าไม่มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อน พนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจฟ้องเช่นเดียวกัน การสอบสวนจึงต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๖) ประกอบมาตรา ๒(๑๑) ซึ่งเหตุเกิดอยู่ภายในเขตอำนาจการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ และมาตรา ๒๐ ในเบื้องต้นพนักงานสอบสวนจะต้องทราบว่าอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนมีอะไรบ้าง เขตอำนาจการสอบสวนของตนครอบคลุมพื้นที่ใดบ้าง สามารถเชื่อมโยงกับอำนาจการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ อย่างไร เข้าใจโครงสร้างความรับผิดในทางอาญา ทราบขั้นตอนและวิธีการในการทำสำนวนการสอบสวน ประเภทของสำนวนการสอบสวน และการบริหารสำนวนการสอบสวน

๑. โครงสร้างความรับผิดในทางอาญา

กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่มีโทษทางอาญา ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ไม่จำกัดอยู่เฉพาะในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น ดังนั้นบทบัญญัติกฎหมายในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มีโทษทางอาญา ถือเป็นกฎหมายอาญา และการจะพิจารณาว่าบุคคลใดจะต้องรับผิดทางอาญาหรือไม่ จะต้องพิจารณาโครงสร้างความรับผิดทางอาญา (Structure of Crime)

บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อ

(๑) การกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด

(๓) การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ

การพิจารณาว่า บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาหรือไม่นั้น ประการแรก ต้องพิจารณาว่าการกระทำของบุคคลนั้นครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ ถ้าครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติแล้ว ก็ต้องดูต่อไปว่าการกระทำนั้น มีกฎหมายยกเว้นความผิดหรือไม่ หากไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิดก็ต้องดูต่อไปว่ามีกฎหมายยกเว้นโทษหรือไม่ หากไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ ก็หมายความว่า บุคคลนั้นจะต้องรับผิดในทางอาญา

โครงสร้างข้อ ๑ การกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ

การกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ หมายความว่า

- มีการกระทำ คือการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยรู้สำนึก อยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ และรวมถึงการงดเว้นการกระทำตาม ป.อาญา มาตรา ๕๙ วรรคท้าย
- การกระทำครบองค์ประกอบภายนอกของความผิด
- การกระทำครบองค์ประกอบภายในของความผิด (กระทำโดยเจตนา หรือโดยประมาทเฉพาะความผิดที่กฎหมายกำหนด)
- ผลของการกระทำสัมพันธ์กับการกระทำ ตามหลักในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

โครงสร้างข้อ ๒ การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด

การกระทำที่ครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติตามโครงสร้างข้อ ๑ หากเป็นการกระทำที่เข้าเหตุที่มีกฎหมายยกเว้นความผิด ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิด หรืออาจกล่าวได้ว่า กฎหมายรับรองว่าการกระทำเช่นนั้นชอบด้วยกฎหมาย ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ตามกฎหมาย เช่น มาตรา ๖๘ ลงท้ายว่า “ผู้นั้นไม่มีความผิด” การกระทำอันเกิดจากความยินยอมโดยชอบด้วยกฎหมายอันเกิดจากสัญญา หรือจารีตประเพณี เช่น อำนาจปกครองของบิดามารดาที่มีต่อบุตร หรือระหว่างครูกับศิษย์ เป็นต้น

โครงสร้างข้อ ๓ การกระทำนั้นไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ

การกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ และไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด แต่ผู้กระทำก็อาจไม่ต้องรับโทษทางอาญา หากมีกฎหมายยกเว้นโทษแก่การกระทำต่าง ๆ ที่เป็นความผิดนั้น เช่น การกระทำความผิดโดยจำเป็นตาม ป.อาญา มาตรา ๖๗ การกระทำความผิดของเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี และไม่เกิน ๑๕ ปี ตาม ป.อาญา มาตรา ๗๓ และมาตรา ๗๔ การกระทำความผิดของคนวิกลจริต ตาม ป.อาญา มาตรา ๖๕ ผู้มึนเมาตาม ป.อาญา มาตรา ๖๖ การกระทำความผิดตามคำสั่งที่มิชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงานตาม ป.อาญา มาตรา ๗๐ การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในบางฐานความผิดระหว่างสามีภริยา ตาม ป.อาญา มาตรา ๗๑ วรรคแรก

๒. ความหมายของคำว่า “การสอบสวน”

ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๑) ได้บัญญัติให้ความหมายของคำว่า “การสอบสวน” ไว้ว่าหมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่น ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ บทบัญญัติใน ป.วิอาญา ที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนอยู่ในภาค ๒ สอบสวน ลักษณะ ๑ หลักทั่วไป ตั้งแต่มาตรา ๑๒๐ ถึงมาตรา ๑๒๙ ลักษณะ ๒ การสอบสวน หมวด ๑ การสอบสวนสามัญ ตั้งแต่มาตรา ๑๓๐ ถึงมาตรา ๑๔๗ หมวด ๒ การชันสูตรพลิกศพ ตั้งแต่มาตรา ๑๔๘ ถึงมาตรา ๑๕๖ กระบวนการสอบสวนเริ่มตั้งแต่การรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓ หรือมาตรา ๑๒๗ แล้วทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ จนกระทั่งสำนวนการสอบสวนเสร็จสิ้นมีความเห็นส่งพนักงานอัยการ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือ ๑๔๒ เมื่อส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวนในคดีนั้นอีกต่อไป เว้นแต่พนักงานอัยการจะสั่งให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๓ ซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเฉพาะในประเด็นที่พนักงานอัยการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมเท่านั้น หรือกรณีพบพยานหลักฐานใหม่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๗ ในการสอบสวนพนักงานสอบสวนมีอำนาจตามกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น อำนาจสั่งมิให้บุคคลใดออกไปจากที่นั้น ๆ ชั่วเวลาเท่าที่จำเป็นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๗, อำนาจส่งประเด็นการสอบสวนไปยังเจ้าพนักงานอื่น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๘(๑), อำนาจตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้เสียหายยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๑), อำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔/๑, อำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดี ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ วรรคแรก, อำนาจร้องขอให้ศาลออกหมายจับ ออกหมายค้น หมายขัง หรือหมายปล่อยผู้ต้องหา เป็นต้น

๓. สาระสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา มี ๓ ประการ ดังนี้

๑) เป็นเรื่องที่พนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา ซึ่งได้แก่การดำเนินการทั้งหลายตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาความผิดในคดีที่กล่าวหา ตามคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ซึ่งจะต้องปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าเป็นความผิด พฤติการณ์แห่งการกระทำต่าง ๆ ความเสียหายที่ได้รับ ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของ และสถานที่ที่เกี่ยวข้อง ตามสมควร เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะพิจารณาว่าการกระทำตามที่มีการกล่าวหานั้น เป็นความผิดข้อหาใด ตามตัวบทกฎหมายใด

(๒) ถามและบันทึกปากคำผู้เสียหายและพยาน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ โดยพนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีมาเพื่อถามและบันทึกปากคำได้

(๓) แจ้งข้อหาและบันทึกปากคำผู้ต้องหา เมื่อคดีมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดทางอาญา พนักงานสอบสวนมีอำนาจแจ้งข้อหา ถามปากคำและบันทึกปากคำบุคคลนั้นไว้ในฐานะผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาพนักงานสอบสวนจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องการแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งข้อเท็จจริงที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด วันเวลา สถานที่ บุคคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ต้องหาเข้าใจข้อกล่าวหาได้ดี นอกจากนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น ก่อนการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ตามมาตรา ๑๓๔/๑, ๑๓๔/๒, ๑๓๔/๓ และ ๑๓๔/๔ จะต้องจัดหาล่ามให้ในกรณีที่ผู้ให้ปากคำไม่สามารถฟังและตอบคำถามเป็นภาษาไทยได้ จะต้องสอบถามเกี่ยวกับการมีทนายความหรือจัดหาทนายความให้ จะต้องจัดให้พนักงานอัยการ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กไว้วางใจ เข้าร่วมฟังการสอบสวน ในประเภทคดีที่กฎหมายบัญญัติ หากพนักงานสอบสวนปฏิบัติไม่ครบถ้วนแล้ว จะมีผลทำให้คำให้การใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวน จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลย ก็ให้บันทึกไว้

(๔) การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นการดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑, ๑๓๑/๑, ๑๓๒ พนักงานสอบสวนมีอำนาจรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถทำได้ ได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ ตลอดจนการทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาด จำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า ให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

๒) เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่กล่าวหา หรือพิสูจน์ว่าการกระทำเป็นความผิดหรือไม่ นอกจากนี้ ผู้ถูกกล่าวหาอาจไม่ใช่ผู้กระทำความผิดก็ได้ พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งชี้ว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์อีกด้วย พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยในคดีอาญาได้ก็ต่อเมื่อคดีมีพยานหลักฐานแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๗

๓) เพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ วิธีการที่จะนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการสอบสวน มีดังนี้

(๑) ออกหมายเรียกให้มาพบพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๒

(๒) ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๖

(๓) รับตัวมาจากเจ้าพนักงาน หรือราษฎรผู้ทำการจับ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔

(๔) ผู้ต้องหาเข้าพบหรือเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔

๔. พนักงานสอบสวนและเขตอำนาจการสอบสวน

๔.๑ พนักงานสอบสวน

การสอบสวนจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจ ป.วิอาญา มาตรา ๒(๖) ได้ให้คำจำกัดความไว้คำว่า “พนักงานสอบสวน” หมายความถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ บัญญัติเรื่องอำนาจการสอบสวนไว้ สำหรับในส่วนของข้าราชการตำรวจ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตน แต่มิได้บัญญัติว่าพนักงานสอบสวนคนใดมีเขตอำนาจสอบสวนที่ใดบ้าง จึงต้องพิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๖ อำนาจของพนักงานสอบสวนจะต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับทั้งหลายซึ่งว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของตำรวจ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อาศัยอำนาจตาม มาตรา ๑๑(๔) แห่ง พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ มีคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา เพื่อเป็นกฎเกณฑ์แนวทางการปฏิบัติเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปตาม ป.วิอาญา ซึ่งคำสั่งดังกล่าว ผบ.ตร.ได้ออกเพื่อเป็นข้อบังคับตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๖ เกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ให้กับเจ้าพนักงานฝ่ายตำรวจในการสอบสวนคดีอาญา เพื่อให้กระบวนการและขั้นตอนการสอบสวนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย “หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน” หมายถึง สถานีตำรวจ กลุ่มงานสอบสวนหรือกองกำกับการที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค ๑-๙ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และกลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สินในสังกัดกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ซึ่งต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติอีก ๒ หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนคือ กองบัญชาการตำรวจท่องเที่ยว (บช.ทท.) และกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.)

กำหนดหัวหน้าพนักงานสอบสวน ไว้ในบทที่ ๔ ข้อ ๒.๕ ดังนี้

(๑) หัวหน้าสถานีตำรวจ หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน หรือผู้รักษาราชการแทนที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ แห่ง ป.วิอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน

(๒) ผู้บังคับการตำรวจ หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ แห่ง ป.วิอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน

(๓) ผู้บัญชาการตำรวจ หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ แห่ง ป.วิอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน

(๔) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาราชการแทน เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนทั่วราชอาณาจักร และมีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับคดีในทุกกรณี

ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม (๑)-(๔) มีอำนาจมอบหมายข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ ร.ต.ต. หรือเทียบเท่า ร.ต.ต. ขึ้นไปในสังกัด ทำหน้าที่ทำการสอบสวนในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน ทั้งนี้ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด

การจะให้ข้าราชการตำรวจผู้ใดเป็นพนักงานสอบสวน นั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแต่งตั้งให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน ตาม พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ ประกอบคำสั่ง คสช.ที่ ๗/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๕ ก.พ. ๒๕๕๙ เรื่องการกำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ข้อที่ ๒ ให้ยุบตำแหน่งของพนักงานสอบสวน – พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ให้ดำรงตำแหน่ง รอง สว. – ผบก. ตามมาตรา ๔๔(๖) – (๑๑) โดยให้ถือว่าผู้ดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวน – พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ตามมาตรา ๔๔ เดิมนั้นเป็นตำแหน่ง รอง สว.- ผบก. แล้วแต่กรณี (ตามข้อ ๙) และบรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติของคณะรัฐมนตรีใด ที่อ้างถึงพนักงานสอบสวน – พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ และพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๔๔(๙) (๑๐) และ (๑๑) แห่ง พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ ให้ถือว่าอ้างถึงข้าราชการตำรวจซึ่งดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๔๔(๙) (๑๐) และ (๑๑) ที่มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนและอยู่ในสายงานสอบสวน นั่นหมายความว่าพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนตามคำสั่ง คสช.ที่ ๗/๒๕๕๙ ถูกจำกัดไว้เฉพาะตำแหน่ง รอง สว. - รอง ผกก. (ปัจจุบันก็คือ รอง สว.(สอบสวน) – รอง ผกก.(สอบสวน)) ส่วนตำแหน่งพนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ – พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ตาม มาตรา ๔๔(๖) (๗) และ (๘) แห่ง พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ ถูกตัดโอนไปอยู่ในหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนสังกัดต่าง ๆ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยกำหนดตำแหน่งเอาไว้ในกลุ่มงานสอบสวน และให้ถือว่าอยู่ในสายงานสอบสวน ยังคงมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้ เมื่อได้รับคำสั่งหรือได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน หรือผู้รักษาราชการแทน ทั้งนี้ ตามพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวงในการแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติระดับกองบัญชาการหรือระดับกองบังคับการ แล้วแต่กรณี ตาม พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๑๐ วรรคสอง โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ในพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวงนั้น แล้วแต่กรณี

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แบ่งส่วนราชการออกเป็น ๒ ส่วน คือ สำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และกองบัญชาการ ซึ่งตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ มาตรา ๕ ก. คือสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ไม่ได้ระบุให้มีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวน หรือปฏิบัติงานตาม ป.วิอาญา และกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาเอาไว้ จะมีก็แต่กองบัญชาการหรือส่วนราชการอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ ตาม มาตรา ๕ ข. ซึ่งได้กำหนดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตาม ป.วิอาญา และกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญา ได้แก่

(๑) ตำรวจภูธรภาค ๑-๙ ตาม ม.๕ (๑๐) - (๑๘)(ฉ) มีอำนาจรับผิดชอบภายในเขตพื้นที่การปกครองของตน

(๒) กองบัญชาการสอบสวนกลาง หรือ บช.ก.(๒๐)(ค) เขตพื้นที่รับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร

(๓) กองบัญชาการปราบปรามยาเสพติด หรือ บช.ปส.(๒๑)(ข) มีเขตพื้นที่รับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร

(๔) สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (๒๓)(ข) เขตพื้นที่รับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร

ปัจจุบันได้มีกองบัญชาการจัดตั้งขึ้นใหม่อีก ๒ กองบัญชาการ คือ กองบัญชาการตำรวจท่องเที่ยว (บช.ทท.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๐ และกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๖๓ ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๓ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนความผิดทางอาญาภายในเขตอำนาจ

นอกจากนี้ในแต่ละกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ ก็จะมีหน่วยงานย่อย ๆ ลงไปอีก ได้แก่ กองบังคับการ กองกำกับการ กลุ่มงานสอบสวนและสถานีตำรวจ ซึ่งกฎหมายระบุให้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน หรือปฏิบัติตาม ป.วิอาญา หรือกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาภายในเขตอำนาจรับผิดชอบของหน่วยงานนั้น ๆ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีกองบังคับการกฎหมายและคดี ตำรวจภูธรภาค ๑-๙ จัดตั้งขึ้นตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการอย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ.๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๓ ระบุให้อำนาจในการสอบสวนคดีอาญาไว้ด้วยตามข้อ ๒ อนุ ๗) พนักงานสอบสวนนอกเหนือจากท้องที่สถานีตำรวจภูธรหรือสถานีตำรวจนครบาลแล้ว หน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวนอื่นจะเป็นหน่วยงานสนับสนุนการจะมีอำนาจการสอบสวนในคดีประเภทใด จะมีระเบียบวางหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติไว้และหรือผู้บังคับบัญชาที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวนในแต่ละระดับมีคำสั่งให้ทำการสอบสวนคดีที่เกิดภายในเขตอำนาจของตน

เมื่อพิจารณาประกอบคำสั่ง ตร.ที่ ๕๓๗/๕๕ ลง ๒๗ ก.ย. ๕๕ เรื่อง การกำหนดอำนาจหน้าที่ของตำแหน่งในสถานีตำรวจ ซึ่งโครงสร้างสถานีตำรวจให้แบ่งงานในสถานีตำรวจนครบาลและสถานีตำรวจภูธรออกเป็น ๕ สายงาน กับ ๑ หน่วยปฏิบัติการ คือ (๑) งานอำนวยการ (๒) งานป้องกันปราบปราม (๓) งานจราจร (๔) งานสืบสวน (๕) งานสอบสวน และหน่วยปฏิบัติการพิเศษ โดยมีหัวหน้าสถานีตำรวจเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในสถานีตำรวจนั้นๆ ควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติงานของทุกสายงาน และมาตรา ๑๘ วรรคสี่ (วรรคท้าย) กำหนดไว้ว่า ท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายคน การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้น หรือผู้รักษาราชการแทน เมื่อประกอบคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๒.๕(๑) หัวหน้าสถานีตำรวจ หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ แห่ง ป.วิอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน หัวหน้าสถานีตำรวจในสถานีตำรวจนครบาลและหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรจึงเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ ส่วนในระดับเหนือจากนั้นไป จะมีระดับผู้บังคับการ ผู้บัญชาการ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจภายในเขตอำนาจของตน ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ซึ่งพนักงานสอบสวนดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงเป็นพนักงานสอบสวนตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๒(๖) และมีอำนาจทำการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๑) ส่วนข้าราชการตำรวจสายงานอื่น ไม่มีอำนาจสอบสวน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจตามกฎเกณฑ์แห่งกฎหมาย ระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้อง จะมีคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่สอบสวนเท่านั้น

๔.๒ เขตอำนาจการสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

เขตอำนาจการสอบสวน หมายถึง อาณาบริเวณพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบอยู่ตามกฎหมาย โดยทั่วไปแล้วหมายถึงเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนั้น ๆ เขตอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ส่วนมาตรา ๒๐ เป็นเขตอำนาจการสอบสวนที่อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

๔.๒.๑ เขตอำนาจการสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘

พนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป จะเป็นพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๖) และมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘

(๑) ความผิดอาญา **"ได้เกิด"** ภายในเขตอำนาจของตน เช่น นายแดงลักทรัพย์นายดำ ที่บางลำพู ความผิดฐานลักทรัพย์ได้เกิดภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน สน.ชนะสงคราม พนักงานสอบสวน สน.ชนะสงคราม จึงมีอำนาจสอบสวน

- จำเลยจะเดินทางจากประเทศซาอุดีอาระเบีย กลับมายังประเทศไทย ผู้เสียหายได้ฝากทรัพย์สินมากับจำเลย เพื่อฝากให้ภริยาผู้เสียหายในประเทศไทย ต่อมาผู้เสียหายเดินทางกลับมาประเทศไทย ทราบว่าจำเลยมิได้นำทรัพย์สินที่ฝากมาให้กับภริยาผู้เสียหาย จึงได้ไปทวงถามที่บ้านจำเลยที่ อ.กุมภวาปี จว.อุดรธานี จำเลยบอกว่าจะคืนให้ภายหลัง แล้วจำเลยปฏิเสธว่าไม่ได้รับฝากทรัพย์ เหตุจึงเกิดที่ อ.กุมภวาปี จว.อุดรธานี ประเทศไทย มิใช่ที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย ผู้เสียหายไปร้องทุกข์ที่สถานีตำรวจภูธรกุมภวาปี พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรกุมภวาปี จึงมีอำนาจสอบสวน (ฎ.๑๕๗๓/๒๕๓๕)

- จำเลยให้ผู้ตายดื่มสารพิษที่บ้านพักผู้ตาย ความผิดอาญาเกิดขึ้นที่บนบ้านพักผู้ตาย ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของ สน.ดอนเมือง ผู้ตายถึงแก่ความตายที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ความตายเป็น "ผล" ของการกระทำความผิด พนักงานสอบสวน สน.ดอนเมือง จึงมีอำนาจสอบสวน (ฎ.๓๓๓๗/๒๕๔๓)

(๒) ความผิดอาญา **"อ้างว่าได้เกิด"** ภายในเขตอำนาจของตน เช่น มีการร้องทุกข์โดยผู้เสียหายโดยอ้างว่าการลักทรัพย์ได้เกิดที่บางลำพู เช่นนี้ พนักงานสอบสวน สน.ชนะสงคราม มีอำนาจสอบสวน

(๓) ความผิดอาญา **"เชื่อว่าได้เกิด"** ภายในเขตอำนาจของตน หมายถึง พนักงานสอบสวน เชื่อว่าการมีคดีอาญาเกิดขึ้นในเขตอำนาจของตน ไม่ว่าจะโดยได้รับคำร้องทุกข์กล่าวโทษ หรือปรากฏพยานหลักฐานอันทำให้น่าเชื่อว่ามีคดีอาญาเกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น พบศพคนถูกยิงตายที่ในเขตท้องที่ อ.สามพราน แม้ไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง แต่เมื่อพนักงานสอบสวนพิจารณาจากร่องรอยพยานหลักฐานต่าง ๆ แล้ว เชื่อว่าได้มีการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นในเขตท้องที่ อ.สามพราน ดังนี้ พนักงานสอบสวน สภ.สามพราน จึงมีอำนาจสอบสวนในคดีนี้ เนื่องจากเชื่อว่าความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเกิดขึ้นในเขตอำนาจของตน ถึงแม้ว่าความจริงจะปรากฏในภายหลังว่า ผู้ตายถูกนายแดงผู้ต้องหา ฆ่าในท้องที่ อ.นครชัยศรี แล้วนำมาทิ้งไว้ในเขตพื้นที่ อ.สามพราน ก็ตาม การสอบสวนที่ได้กระทำไปแล้วโดยพนักงานสอบสวน สภ.สามพราน นั้นชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

(๔) ผู้ต้องหามีที่อยู่ในเขตอำนาจของตน เช่น กรณีตาม (๓) หากนายแดงผู้ต้องหามีบ้านอยู่ที่ อ.สามพราน พนักงานสอบสวน สภ.สามพราน ก็มีอำนาจสอบสวนเช่นเดียวกันกับพนักงานสอบสวน สภ.นครชัยศรี

(๕) ผู้ต้องหาถูกจับภายในเขตอำนาจของตน เช่น กรณีตาม (๓) หากต่อมานายแดงถูกจับได้ในท้องที่ สภ.เมืองนครปฐม พนักงานสอบสวน สภ.เมืองนครปฐม มีอำนาจสอบสวน

ข้อสังเกต จากตัวอย่างเรื่อง ฆ่าผู้อื่นที่ อ.นครชัยศรี พนักงานสอบสวน สภ.นครชัยศรี (ความผิดที่ได้เกิด) สภ.สามพราน (ผู้ต้องหามีที่อยู่) และ สภ.เมืองนครปฐม (ผู้ต้องหาถูกจับ) ต่างมีอำนาจสอบสวนคดีนี้

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีความผิดอาญาเรื่องใดเกิดขึ้น จะต้องมีพนักงานสอบสวนเพียงท้องที่เดียวที่เป็นผู้รับผิดชอบ มีหน้าที่รวบรวมสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนท้องที่ต่าง ๆ ที่มีอำนาจสอบสวน มาทำความเห็นทางคดีส่งพนักงานอัยการ บทบัญญัติมาตรา ๑๘ วรรคสาม แห่ง ป.วิอาญา ได้กำหนดให้ท้องที่ที่เหตุเกิดในเขตอำนาจเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เนื่องจากกฎหมายเล็งเห็นว่าความผิดอาญาได้เกิดขึ้นในสถานที่ใด โดยทั่วไปแล้วสถานที่นั้นจะมีพยานหลักฐานสำคัญอยู่ จึงให้ท้องที่

ที่เหตุเกิดในเขตอำนาจเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ กรณีพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับในเขตอำนาจจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้นั้น จะต้องเข้ากรณีดังต่อไปนี้ คือ

(๑) มีเหตุจำเป็น เช่น เกิดอุทกภัย เส้นทางการคมนาคมขาดและมีความจำเป็นต้องรีบสอบสวนและสรุปสำนวนพร้อมความเห็นเสนอพนักงานอัยการ เพราะคดีจะขาดอายุความ หรือ

(๒) เพื่อความสะดวก เช่น พยานหลักฐานและของกลางต่าง ๆ อยู่ ณ สถานที่ซึ่งผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับ เป็นต้น

ทั้งนี้ หากไม่มีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวกดังกล่าวมาแล้วข้างต้น พนักงานสอบสวนในเขตท้องที่ที่ความผิดเกิด จะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

- **พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ** หมายถึง พนักงานสอบสวนที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการรวบรวมพยานหลักฐานขั้นสุดท้าย เข้าสำนวนการสอบสวน แล้วทำความเห็นเสนอต่อพนักงานอัยการว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง หรืองดการสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑, ๑๔๒ (ดู ฎ.๑๙๗๔/๒๕๓๙ ประกอบ) โดยปกติความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด ก็ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคนนั้น เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้น ๆ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ วรรคสาม

ในเขตท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายคน การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้น หรือผู้รักษาการแทน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ บทที่ ๔ มาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ข้อ ๒.๕

๔.๒.๒ เขตอำนาจการสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ กรณีความผิดเกี่ยวพันกันหลายท้องที่ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙

- **พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวน**

มาตรา ๑๙ วรรคสอง ได้กล่าวถึงตัวพนักงานสอบสวนที่จะมีอำนาจสอบสวนในกรณีความผิดเกิดขึ้นหลายท้องที่เกี่ยวพันกัน หรือต่อเนื่องกันตามมาตรา ๑๙ (๑) ถึง (๖) ว่า “พนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้” ย่อมหมายถึงพนักงานสอบสวนทุกท้องที่ที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่เกิดขึ้นตามมาตรา ๑๙ (๑) ถึง (๖) นั้น มีอำนาจสอบสวนความผิดที่กล่าวหาตลอดจนความผิดฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งเกิดขึ้นนอกเขตท้องที่ของตนได้ (ดู ฎ.๑๑๘๐/๒๕๓๗ ประกอบ)

- **พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ**

พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ คือ พนักงานสอบสวนซึ่งมีอำนาจสรุปสำนวนทำความเห็นทางคดี และส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑, ๑๔๒ โดยมาตรา ๑๙ วรรคสาม (ก) และ (ข) ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดตัวพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบไว้ดังนี้

(ก) ถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้ว คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับผู้ต้องหาได้อยู่ในเขตอำนาจ

(ข) ถ้าจับผู้ต้องหายังไม่ได้ คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจ

- เมื่อมาตรา ๑๙ วรรคสาม (ก) และ (ข) ได้วางหลักเกณฑ์ว่าในบรรดาพนักงานสอบสวนทุกท้องที่ที่เกี่ยวข้องนั้น ใครเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแล้ว หากพนักงานสอบสวนผู้ทำหน้าที่สรุปสำนวนและทำความเห็นทางคดีมิใช่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ จะส่งผลให้การสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่ถือว่ามีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อน พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง

(ดูฎีกาที่ ๑๙๗๔/๒๕๓๙, ๓๔๖๖/๒๕๔๗, ๑๒๐๔/๒๕๔๒, ๑๑๒๖/๒๕๔๔, ๔๕๑๒/๒๕๓๐, ๒๒๘๐/๒๕๔๘ ประกอบ)

(๑) กรณีเป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่ ตามมาตรา ๑๙(๑) ตัวอย่าง เช่น

- พบศพผู้ตายในท้องที่ สน.ชนะสงคราม แต่พบรอยเลือดผู้ตายในท้องที่ สน.พระราชวัง หรือลูกจ้างมีหน้าที่เก็บเงินจากลูกหนี้ของนายจ้างที่อยู่ต่างจังหวัด แล้วต้องส่งมอบเงินนั้นให้แก่นายจ้างซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่ สน.บางรัก ลูกจ้างรับเงินจากลูกหนี้ของนายจ้างในอีกท้องที่หนึ่งแล้วเอาเงินไปใช้ส่วนตัว จึงเป็นการไม่แน่ว่ามีเจตนาทำการยักยอกเงินในท้องที่ใด วินิจฉัยว่าพนักงานสอบสวน สน.บางรัก มีอำนาจสอบสวน (ฎ.๑๖๕๕/๒๕๓๐)

- จำเลยแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญาแก่พนักงานสอบสวน สภ.ป่าพะยอม กับการเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาลจังหวัดพัทลุง ซึ่งอยู่ในท้องที่ สภ.เมืองพัทลุง ถือว่าเป็นการไม่แน่ว่าการกระทำของจำเลยในความผิดฐานแจ้งความเท็จและเบิกความเท็จได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๑) พนักงานสอบสวน สภ.ป่าพะยอม จึงมีอำนาจสอบสวน (ฎ.๑๖๙๑/๒๕๖๑)

(๒) เมื่อความผิดส่วนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง ตามมาตรา ๑๙(๒) ตัวอย่าง เช่น

- นายแดงยืนอยู่ในเขตท้องที่ สน.ชนะสงคราม ยิงนายดำซึ่งอยู่ในเขตท้องที่ สน.พระราชวังดังนี้ พนักงานสอบสวนของแต่ละสถานีตำรวจมีอำนาจสอบสวนได้ เพราะเป็นท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสอง แต่พนักงานสอบสวนท้องที่ใดในสองท้องที่ดังกล่าวนั้นจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบที่จะทำความเห็นทางคดีส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑, ๑๔๒ หรือไม่นั้น ต้องดู ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสาม

ตัวอย่างนายแดงวางยาพิษนายดำที่บ้านซึ่งตั้งอยู่ในเขตท้องที่สถานีตำรวจภูธรสัตหีบ เมื่อนายดำอยู่ในโรงพยาบาลในเขตท้องที่สถานีตำรวจภูธรเมืองระยองนายแดงตามไปเอายาพิษกรอกปากนายดำอีกครั้งหนึ่งจึงเป็นกรณีตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๒) ดังนั้น พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองระยอง ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนในท้องที่ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ตามมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง

(๓) เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่อง และกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๓)

ความผิดต่อเนื่อง คือ ความผิดที่เกิดจากการกระทำที่มีสภาพติดต่อสืบเนื่องกันไปเป็นความผิดที่สำเร็จมีความผิดอยู่ตลอดเวลา เช่น มีธนบัตรปลอมอยู่ในความครอบครองอันเป็นความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๒๔๔ มีเครื่องมือสำหรับปลอมเงินตราอยู่ในความครอบครองตาม ป.อาญา มาตรา ๒๔๖ มียาเสพติดอยู่ในความครอบครอง ฯลฯ ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา เช่น

- นายแดงอยู่สระบุรี หลอกนางสาวดำ อายุ ๒๒ ปี จากบ้านพักที่เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ไปค้างคืนที่บ้านหลังหนึ่งในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยมุ่งหมายจะข่มขืนกระทำชำเราและถูกตำรวจจับได้เสียก่อน นายแดงมีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๒๘๔ วรรคแรก ซึ่งเป็นความผิดต่อเนื่องการกระทำในหลายท้องที่เริ่มตั้งแต่ สน.ตลิ่งชัน (สถานที่ถูกหลอก) เป็นต้นไปจนกระทั่งถึง สภ.จอมบึง ทุกสถานีตำรวจที่นายแดงนำนางสาวดำเดินทางผ่านต่างมีอำนาจสอบสวน (ฎ.๑๙๗๔/๒๕๓๙)

- นายแดงออกเช็คเพื่อชำระหนี้ค่าสินค้าที่ซื้อจากนายดำ ออกเช็คที่อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา แต่ธนาคารที่อำเภอหาดใหญ่ปฏิเสธการจ่ายเงิน พนักงานสอบสวน สภ.เมืองสงขลา มีอำนาจ

สอบสวน เนื่องจากความผิดที่ได้กระทำมีลักษณะเป็นการกระทำต่อเนื่องกันระหว่างท้องที่ที่ออกเช็คและท้องที่ที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน (ฎ.๑๐๑๐/๒๕๐๘, ๑๗๐๒-๑๗๐๓/๒๕๒๓)

ข้อสังเกต เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาดังกล่าวแล้ว เห็นว่าความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ มาตรา ๔ มีการกระทำที่แยกออกได้เป็นส่วน ๆ ส่วนหนึ่งคือการออกเช็คโดยมีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค อีกส่วนหนึ่งคือธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็ค วันออกเช็คจึงเป็นวันที่ความผิดส่วนหนึ่งได้กระทำลง เพราะเป็นวันที่จำเลยกระทำการอันเป็นองค์ประกอบความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ส่วนวันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินก็เป็นวันที่ความผิดอีกส่วนหนึ่งได้กระทำลงเพราะเป็นวันที่ความผิดเกิด กรณีนี้เปรียบเทียบได้กับเรื่องฉ้อโกงที่หลอกขายของในท้องที่หนึ่ง แต่ผู้หลอกได้เงินไปจากผู้ถูกหลอกในอีกท้องที่หนึ่ง ด้วยเหตุนี้ข้อเท็จจริงในเรื่องออกเช็คในท้องที่หนึ่ง แต่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินในอีกท้องที่หนึ่ง จึงน่าจะเป็นกรณีตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๒) แต่ศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาฎีกาหลายเรื่องว่าเป็นกรณีตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๓) อย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตว่าไม่ว่าจะปรับใช้อนุมาตราใด ผลก็เป็นอย่างเดียวกันคือพนักงานสอบสวนแต่ละท้องที่มีอำนาจสอบสวน และลบล้างฎีกาที่ ๑๕๗๕/๒๕๒๑ ซึ่งวินิจฉัยว่าเฉพาะท้องที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเท่านั้นที่มีอำนาจสอบสวน

ข้อพึงระวัง กรณีที่มีการโอนเช็คเปลี่ยนมือกันก่อนนำไปเรียกเก็บเงิน ท้องที่ที่มีการโอนเช็คไม่ถือเป็นท้องที่ที่ความผิดต่อเนื่องกับท้องที่ที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ยกตัวอย่างเช่น ดำสั่งจ่ายเช็คให้แดงหรือผู้ถือในเขตท้องที่ สน.บางนา แดงนำเช็คฉบับดังกล่าวโอนชำระหนี้ค่าซื้อสินค้าให้เขียวในเขตท้องที่ สน.บางพลัด นายเขียวนำเช็คไปเรียกเก็บยังธนาคารถุงทองสาขาบางเขน ธนาคารถุงทองสาขาบางเขน ปฏิเสธการจ่ายเงินท้องที่ที่มีอำนาจสอบสวนได้แก่ท้องที่ สน.บางนา และ สน.บางเขน ส่วน สน.บางพลัด ท้องที่ที่มีการโอนเช็คเปลี่ยนมือไม่มีอำนาจสอบสวน (ฎ.๖๕๐/๒๕๒๘)

- จำเลยกับพวกบังคับหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้เสียหายชาวมาเลเซีย เพื่อเรียกค่าไถ่และบังคับให้ผู้เสียหายขับรถไปส่งยังชายแดนประเทศไทย ซึ่งน่าจะได้หน่วงเหนี่ยวกักขังเข้าไปในเขตแดนไทยด้วย เพราะภูมิลำเนาของจำเลยกับพวกอยู่ในราชอาณาจักรซึ่งเป็นความผิดต่อเนื่องทั้งในและนอกราชอาณาจักร พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล ซึ่งจับจำเลยจึงมีอำนาจสอบสวนดำเนินคดีกับจำเลยได้ (ฎ.๑๕๘๖/๒๕๒๖)

ข้อสังเกต คือ มาตรา ๑๙(๓) จะต้องเป็นความผิดต่อเนื่อง และกระทำต่อเนื่องกันในหลายท้องที่ หากเป็นการกระทำต่อเนื่องกันในหลายท้องที่แต่ไม่ใช่ความผิดต่อเนื่อง ก็ไม่เข้ามาตรา ๑๙ (๓) แต่อาจจะเข้าอนุมาตราอื่น ๆ

- หลอกลวงผู้เสียหายจากท้องที่ สน.บางยี่ขัน พาไปยังบ้านเกิดเหตุที่ อ.ท่ามะกา กักขังหน่วงเหนี่ยวและข่มขืนกระทำชำเราที่บ้านที่เกิดเหตุ ถือว่าเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป ซึ่งพนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ตามมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๓) (๔) และวรรคสอง พนักงานสอบสวน สน.บางยี่ขัน จึงมีอำนาจสอบสวน แต่จำเลยถูกจับที่ อ.ท่ามะกา พนักงานสอบสวน สภ.ท่ามะกา จึงเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๑๙ วรรคสาม (ก) พนักงานสอบสวน สน.บางยี่ขัน ไม่เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ไม่มีอำนาจสรุปสำนวนและทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง พร้อมกับส่งสำนวนเพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณา ตามมาตรา ๑๔๐ และ ๑๔๑ เมื่อพนักงานสอบสวน สน.บางยี่ขัน เป็นผู้สรุปสำนวน ทำความเห็น พร้อมส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ คดีนี้ถือได้ว่าไม่มีการสอบสวน และพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง (ฎ.๑๙๗๔/๒๕๓๙)

ข้อสังเกต

- ความผิดต่อเนื่อง ได้แก่ ความผิดฐานพาไปเพื่อการอนาจาร, หน่วงเหนี่ยวกักขัง
- ข่มขืนกระทำชำเรา เป็นความผิดอีกกรรมหนึ่ง ไม่เป็นความผิดต่อเนื่อง

- วินิจฉัยว่าโจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนดังกล่าวแก่ผู้มีชื่อหลายคน เจ้าพนักงานตำรวจจับจำเลยทั้งสองพร้อมยึดเมทแอมเฟตามีน และจับ ศ. อ. ณ. น. ภ. จ. และ ห. พร้อมยึดเมทแอมเฟตามีนที่บุคคลทั้งเจ็ดซื้อจากจำเลยทั้งสองได้ที่บ้านจำเลยที่ ๒ ซึ่งอยู่ในท้องที่ สน.แสมดำ กรณีมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนจึงเกิดในท้องที่ สน.แสมดำ ทั้งสิ้น และโจทก์มิได้ฟ้องว่าจำเลยที่ ๑ ร่วมกระทำความผิดกับ ส. และ ร. ดังนั้นแม้ ส. และ ร.ถูกจับในท้องที่ สน.บางบอน การกระทำของจำเลยที่ ๑ ก็หาใช่ความผิดที่เป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๓) ไม่ แต่การกระทำของจำเลยที่ ๑ ปรากฏชัดแจ้งว่าเหตุเกิดในท้องที่ สน.แสมดำ ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน สน.แสมดำ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒(๖) ที่จะเป็นผู้สอบสวน มิใช่อยู่ในเขตอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวน สน.บางบอน ที่ทำการสอบสวนคดีนี้ โจทก์ (พนักงานอัยการ) จึงไม่มีอำนาจฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ เมื่อการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นเหตุอยู่ในลักษณะคดีศาลฎีกาพิพากษาตลอดไปถึงจำเลยที่ ๒ ที่ถอนฎีกาไปแล้วตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๑๓ ประกอบมาตรา ๒๒๕ (ฎ.๑๗๕๖/๒๕๕๐)

(๔) เมื่อเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรม กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๔)

ลักษณะสำคัญของคดีตามมาตรา ๑๙(๔) แตกต่างจากคดีตามมาตรา ๑๙(๒) ตรงที่คดีตามมาตรา ๑๙(๒) เป็นความผิดกรรมเดียวแต่ผู้กระทำผิดได้แยกกระทำส่วนหนึ่งของความผิดในท้องที่หนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง แต่สำหรับความผิดตามมาตรา ๑๙(๔) นั้น ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิดหลายกรรมต่างกัน โดยความผิดแต่ละกรรมนั้นได้กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน เช่น คืนเกิดเหตุจำเลยลักรถจักรยานยนต์ในท้องที่หนึ่ง แล้วขับรถจักรยานยนต์คันดังกล่าวไปชิงทรัพย์อีกท้องที่หนึ่ง หลังจากนั้นจำเลยได้ใช้อาวุธปืนยิงต่อสู้ขัดขวาง และพยายามฆ่าเจ้าพนักงานตำรวจท้องที่ ตั้งด่านสกัดจับจำเลยอีกท้องที่หนึ่ง กรณีเช่นนี้ย่อมถือได้ว่าจำเลยกระทำผิดหลายกรรมในท้องที่ต่าง ๆ กัน อันได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน และพยายามฆ่าเจ้าพนักงานฯ และกระทำความผิดเหล่านั้นต่อเนื่องในท้องที่ต่าง ๆ กันตามมาตรา ๑๙(๔) พนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นท้องที่ที่จำเลยลักรถจักรยานยนต์ ท้องที่ที่จำเลยชิงทรัพย์ หรือท้องที่ที่จำเลยต่อสู้ขัดขวางและพยายามฆ่าเจ้าพนักงาน ล้วนมีอำนาจสอบสวนทุกฐานความผิดในคดีนี้ได้ ตามมาตรา ๑๙(๔) ส่วนปัญหาว่าท้องที่ใดจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบนั้นจะต้องพิจารณาตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง (ก) หรือ (ข) แล้วแต่กรณี กล่าวคือถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้วคือพนักงานสอบสวนท้องที่ที่จับได้อยู่ในเขตอำนาจตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง (ก) ถ้าจับผู้ต้องหายังไม่ได้คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง (ข) เช่น

- ผู้ต้องหาวิ่งราวทรัพย์สร้อยคอของผู้เสียหายในท้องที่ สน.ชนะสงคราม เมื่อได้ทรัพย์สินแล้วได้วิ่งหลบหนีเข้าไปในเขตท้องที่ สน.นางเลิ้ง และได้ทำการลักทรัพย์รถจักรยานยนต์ขับรถจักรยานยนต์หลบหนีเข้าไปในเขตท้องที่ สน.พญาไท เจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.พญาไท ทราบเหตุจึงได้สกัดจับ เกิดการยิงต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.พญาไท และจับกุมตัวได้ในท้องที่ สน.พญาไท กรณีนี้พนักงานสอบสวนท้องที่ สน.ชนะสงคราม, สน.นางเลิ้ง และ สน.พญาไท มีอำนาจทำการสอบสวน และ

พนักงานสอบสวน สน.พญาไท เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสอง (ก) เพราะเป็นท้องที่ที่จับตัวผู้ต้องหาได้ก่อน มีอำนาจทำการสอบสวนเกี่ยวกับความผิดวิ่งราวทรัพย์ในท้องที่ สน.ชนะสงคราม และความผิดลักทรัพย์ในท้องที่ สน.นางเลิ้ง ได้ด้วย แต่ถ้าในทันทีทันใดหลังจากเกิดเหตุวิ่งราวทรัพย์ ผู้เสียหายได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.ชนะสงคราม ทราบ และพนักงานสอบสวน สน.ชนะสงคราม ได้ทราบเหตุแล้ว ว่าได้มีเหตุวิ่งราวทรัพย์เกิดขึ้นในท้องที่ของตน ก่อนที่ผู้ต้องหาจะถูกจับกุมโดยเจ้าพนักงานตำรวจ สน.พญาไท เช่นนี้ ถือว่าพนักงานสอบสวน สน.ชนะสงคราม พบเหตุก่อน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสอง (ข) พนักงานสอบสวนสน.ชนะสงคราม เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

- ความผิดฐานพาหญิงไปเพื่อการอนาจารโดยใช้อุบายหลอกลวงเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป และความผิดดังกล่าวกับความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นและข่มขืนกระทำชำเรา เป็นความผิดหลายกรรม กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน รวมทั้งท้องที่ สน.บางยี่ขัน และ สภ.ท่ามะกา พนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๓), (๔) พนักงานสอบสวน สน.บางยี่ขัน ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนท้องที่ที่เกี่ยวข้องจึงมีอำนาจสอบสวน (ฎ.๑๙๗๔/๒๕๓๙)

(๕) กรณีเมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหากำลังเดินทาง ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๕)

กรณีความผิดเกิดขึ้นขณะที่ผู้ต้องหากำลังเดินทาง เช่น ผู้ต้องหาขนยาเสพติดให้โทษ ขึ้นรถไฟเดินทางจาก จว.เชียงใหม่ มากรุงเทพฯ ในกรณีเช่นนี้ พนักงานสอบสวนทุกท้องที่ที่ผู้ต้องหาเดินทางผ่าน ถือว่าพนักงานสอบสวนในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งที่เกี่ยวข้อง ย่อมมีอำนาจสอบสวนได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ (๕) เช่น

- ผู้เสียหายและผู้ต้องหาเป็นผู้โดยสาร ขึ้นรถโดยสารประจำทางจากสถานีขนส่งหมอชิต เขตท้องที่ สน.บางซื่อ เพื่อจะไปลงที่จังหวัดนครสวรรค์ ระหว่างทางผู้ต้องหาได้ชักชวนให้ผู้เสียหาย เล่นการพนันบนรถประจำทาง ผู้เสียหายได้เล่นการพนันด้วย และผู้ต้องหาได้ลักทรัพย์ผู้เสียหาย ต่อมาผู้ต้องหาได้ลงรถที่สถานีขนส่งจังหวัดสิงห์บุรี ผู้เสียหายได้เดินทางต่อไปลงรถที่สถานีขนส่งจังหวัดนครสวรรค์ และได้ไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สภ.เมืองนครสวรรค์ กรณีเช่นนี้ การกระทำผิดเกิดขึ้นระหว่างท้องที่ สน.บางซื่อ จนถึง สภ.เมืองสิงห์บุรี พนักงานสอบสวนทุกท้องที่ที่ผ่านมาดังกล่าวมีอำนาจทำการสอบสวน พนักงานสอบสวน สภ.เมืองนครสวรรค์ ไม่มีอำนาจสอบสวน หากผู้เสียหายไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนท้องที่ใดระหว่าง สน.บางซื่อ ไปจนถึง สภ.เมืองสิงห์บุรี นั้น พนักงานสอบสวนท้องที่นั้นจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสอง (ข)

(๖) กรณีเมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ (๖)

กรณีความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง เช่น ผู้เสียหายได้เดินทางโดยรถไฟจากสถานีขนส่งหัวลำโพง และได้นำกระเป๋าถือไว้บนชั้นที่วางของ และได้นั่งหลับไปในระหว่างทาง เมื่อไปถึงสถานีรถไฟอุตรดิตถ์จึงได้ลงจากรถ ปรากฏว่ากระเป๋าถือดังกล่าวได้หายไป จึงไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สภ.เมืองอุตรดิตถ์ กรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวน สภ.เมืองอุตรดิตถ์ เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสอง (ข) แต่หากผู้เสียหายทราบว่ากระเป๋าของตนหายเมื่อถึงสถานีรถไฟพิษณุโลก แต่ตนเองจะต้องไปลงที่สถานีรถไฟอุตรดิตถ์ เมื่อไปถึงจึงได้ไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สภ.เมืองอุตรดิตถ์ กรณีเช่นนี้ พนักงานสอบสวนท้องที่ที่รถไฟผ่านตั้งแต่ สน.ปทุมวัน จนถึง สภ.เมืองพิษณุโลก มีอำนาจสอบสวน และท้องที่ใดได้รับแจ้งความร้องทุกข์ก่อนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสอง (ข)

อย่างไรก็ดี การที่ผู้เสียหายไปแจ้งความกับพนักงานสอบสวนที่ไม่มีอำนาจสอบสวน ไม่เป็นเหตุให้พนักงานสอบสวนไม่รับแจ้งความ เนื่องจากการแจ้งความสามารถแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจทุกนาย และ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้วางแนวทางปฏิบัติไว้ให้ร้องทุกข์ในท้องที่ใดก็ได้ ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๑.๑.๓ ประกอบคำสั่ง ตร.ที่ ๑๗๗/๒๕๖๔ ลง ๙ เม.ย. ๖๔ เรื่อง การรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องส่งเรื่องไปยังพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวนดำเนินการต่อไป โดยให้นำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ได้ด้วย

๔.๒.๓ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบกรณีความผิดเกิดนอกราชอาณาจักร ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐

หลักการลงโทษทางอาญาตามกฎหมายไทย มี ๓ ประการ ตามที่ ป.วิอาญา ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ คือ หลักดินแดน ตามมาตรา ๔, ๕ และ ๖ หลักอำนาจลงโทษสากล ตามมาตรา ๗ และหลักบุคคลตาม มาตรา ๘ และ ๙ ความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยที่ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักร ได้แก่ กรณีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๗, ๘ และ ๙ ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ส่วนกรณีตาม ป.อาญา มาตรา ๔ วรรคสอง ๕ และ ๖ แม้ ป.อาญา ก็ให้ถือว่ากระทำผิดในราชอาณาจักร ก็หมายความว่าศาลไทยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาในคดีดังกล่าวได้ แต่การสอบสวนจะต้องเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ กล่าวคือ อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ซึ่งได้บัญญัติขึ้นมาใหม่ (แก้ไขโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิอาญา (ฉบับที่ ๒๙) พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓) ได้วางหลักการไว้ ดังนี้

(๑) อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทน เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หรือจะมอบหมายให้พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนก็ได้

(๒) หากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนมอบหมายให้พนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนจะมอบหมายให้พนักงานอัยการคนใดทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนก็ได้

(๓) ให้พนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หรือให้ทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกันกับพนักงานสอบสวน และยังคงมีอำนาจหน้าที่ประการอื่น ที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

(๔) ในกรณีที่พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐาน

(๕) เมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนแล้วแต่กรณี เห็นว่า การสอบสวนเสร็จแล้วให้ทำความเห็นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๔๒ กล่าวคือ ความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน ความเห็นควรสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้องพร้อมสำนวนไปยังอัยการสูงสุด

๖) ในกรณีจำเป็นระหว่างรอคำสั่งของอัยการสูงสุด หรือผู้รักษาราชการแทน พนักงานสอบสวนต่อไปนี้มีอำนาจสอบสวน

ก. พนักงานสอบสวนที่ผู้ต้องหาถูกจับอยู่ในเขตอำนาจ

ข. พนักงานสอบสวนที่รัฐบาลประเทศอื่น หรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ร้องฟ้องให้ทำโทษผู้ต้องหา

๑) แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนคดีความผิดที่เกิดนอกราชอาณาจักร

(๑) ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.๒๕๕๑ ข้อ ๒๘, ๒๙

กรณีอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนได้มอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนแล้ว หากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนได้มอบหมายให้พนักงานอัยการคนใดร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายนั้นดำเนินการ

- หารือร่วมกับพนักงานสอบสวนเพื่อกำหนดแนวทางการสอบสวน
- ร่วมสอบสวนพยานหรือผู้ต้องหาและเข้าร่วมหรือมีคำสั่งหรือคำแนะนำพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานอื่นตามที่เห็นสมควร
- รายงานผลการสอบสวนให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนทราบเป็นระยะ
- เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นให้ทำความเห็นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือ ๑๔๒ ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนเพื่อสั่ง โดยส่งให้พนักงานอัยการในท้องที่ซึ่งมีเขตอำนาจดำเนินคดีรับไว้แล้วส่งอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนสั่งต่อไป
- ระหว่างรอคำสั่งของอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทน สามารถดำเนินการเกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา ควบคุม ขอให้ศาลขังหรือดำเนินการอื่นตามความจำเป็นแล้วแต่กรณี

(๒) หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส ๐๐๐๗(พก)/ว ๓๔๙ ลง ๒๘ ก.ย. ๕๙ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทย ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทยตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ เวียนถึงทุกหน่วยงานของสำนักงานอัยการสูงสุด

- กรณีอัยการสูงสุดมอบหมายให้พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ได้แบ่งช่วงการสอบสวนออกเป็น ๓ ระยะ

ระยะที่ ๑ นับแต่พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ก่อนพนักงานสอบสวนขอให้อัยการสูงสุดพิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ช่วงนี้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีได้เองโดยไม่ต้องมีพนักงานอัยการร่วมสอบสวน เป็นการสอบสวนที่ชอบด้วย ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ หรือ มาตรา ๑๙

ระยะที่ ๒ ระหว่างรอคำสั่งอัยการสูงสุด นับแต่วันที่พนักงานสอบสวนมีหนังสือถึงอัยการสูงสุด จนถึงวันที่พนักงานสอบสวนได้รับหนังสือมอบหมายจากอัยการสูงสุด ในช่วงนี้พนักงานสอบสวนสอบสวนคดีได้เมื่อมีกรณีจำเป็นและสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่กฎหมายกำหนดตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ วรรคห้า กรณีจำเป็น เช่น พยานจะเดินทางไปต่างประเทศ หรือจะถึงแก่ความตาย หรือความจำเป็นเร่งด่วนเกี่ยวกับพยานหลักฐาน หากไม่รวบรวมในทันทีพยานหลักฐานจะสูญหายหรือเสื่อมค่าไปได้

ระยะที่ ๓ การสอบสวนหลังจากอัยการสูงสุด มีคำสั่งมอบหมายให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวน นับแต่พนักงานสอบสวนได้รับหนังสือมอบหมายหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจนถึงวันสอบสวนเสร็จสิ้น การสอบสวนช่วงนี้ จะต้องมีพนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายเข้าร่วมการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนเสมอ

- กรณีจำเป็น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ วรรคห้า (๑) หรือ (๒) พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีระหว่างรอคำสั่งอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนนั้น กรณีจำเป็นอันเป็นข้อยกเว้นมีดังนี้

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์จากผู้เสียหาย ถือเป็นกรณีจำเป็นที่พนักงานสอบสวนต้องสอบปากคำผู้เสียหายเพื่อเริ่มคดี

(๒) ผู้ต้องหาถูกจับและส่งตัวมายังพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องสอบปากคำผู้ต้องหาและพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวหรือฝากขัง

(๓) กรณีพยานหลักฐานจะสูญหายหรือเสียหาย หากปล่อยให้เนิ่นช้า

(๔) กรณีผู้เสียหาย พยาน จะเดินทางไปต่างประเทศหรือใกล้ถึงแก่ความตาย

(๕) กรณีอื่นๆ ที่เป็นกรณีจำเป็นซึ่งจะต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป

- การสอบสวนพยานของพนักงานสอบสวนที่ดำเนินการในช่วงก่อนขอให้อัยการสูงสุดพิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ไม่ถือว่าเป็นการสอบสวนในระหว่างรอคำสั่งจากอัยการสูงสุดตามข้อยกเว้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ วรรคห้า การสอบสวนดังกล่าวถือว่าเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ตั้งแต่แรกที่ทำการสอบสวน แม้ภายหลังอัยการสูงสุดมอบหมายพนักงานอัยการคนใดทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ก็ไม่ทำให้การสอบสวนที่กระทำไปก่อนหน้านี้เสียไป พนักงานสอบสวนไม่ต้องสอบพยานใหม่อีก นอกจากเป็นการสอบสวนเพิ่มเติมภายหลังจากที่พนักงานสอบสวนได้รับหนังสือที่อัยการสูงสุดมอบหมายหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแล้ว พนักงานอัยการจะต้องเข้าร่วมการสอบสวนด้วยหรือหากจะต้องขอความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาไปยังต่างประเทศพนักงานสอบสวนก็ต้องส่งเรื่องมายังอัยการสูงสุดพิจารณาดำเนินการ

(๓) หนังสือ กองคดีอาญา ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๑๓๓๑ ลงวันที่ ๒๙ ธ.ค. ๔๙ เรื่อง หารือปัญหาการสอบสวนความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ถึง ผบช.ก., น., ปส., สตม., และ ผบช.ภ.๑-๙ แจ้งเวียนผลการตอบข้อหารือปัญหาข้อกฎหมายของสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อกำชับพนักงานสอบสวนให้ระมัดระวังในการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ อ้างตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ด่วนที่สุด ที่ อส ๐๐๓๖/๑๖๓๗๑ ลงวันที่ ๑๗ พ.ย. ๔๙ ตอบข้อหารือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ตช ๐๐๓๑.๒๑๒/๕๒๓๓ ลงวันที่ ๑๙ ก.ย. ๔๙ เป็นกรณีหารือสำนวนการสอบสวนคดีอาญาที่ ๒๘๘/๒๕๔๘ ของพนักงานสอบสวนกองกำกับการ ๕ กองบังคับการปราบปรามไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ โดยสำนักงานอัยการสูงสุดตอบข้อหารือว่า ความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทยที่ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทยตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ นั้น พิจารณาตามสภาพภูมิศาสตร์เป็นสำคัญ คดีนี้แม้จะถือว่าได้กระทำความผิดในราชอาณาจักรตาม ป.อาญา มาตรา ๕ แต่การกระทำความผิดดังกล่าวเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนจึงเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ และคดีนี้จะต้องพิจารณาการกระทำของผู้ต้องหาทุกคนรวมกัน ไม่อาจพิจารณาแยกส่วนการกระทำของผู้ต้องหาแต่ละคนได้ เนื่องจากผู้ต้องหาทุกคนได้ร่วมกันกระทำความผิดในฐานะตัวการตาม ป.อาญา มาตรา ๘๓ และคดีนี้อัยการสูงสุดจึงมอบหมายให้ผู้บังคับการกองปราบปราม สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือผู้รักษาราชการแทน เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ โดยให้ทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานอัยการสำนักงานคดีอาญา

หลักเกณฑ์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ มีอยู่ว่า เขตอำนาจการสอบสวนของอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทน คือคดีความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทยและเป็นคดีที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรไทย ซึ่งให้ถือตามความเป็นจริง มิให้นำหลักการตาม ป.อาญา มาตรา ๔ วรรคสอง มาตรา ๕ และมาตรา ๖ กรณีที่ให้ถือว่าเป็นความผิดที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักรไทยมาใช้ กล่าวคือ ให้พิจารณาตามความเป็นจริงว่าสถานที่เกิดเหตุนั้นอยู่นอกราชอาณาจักรหรือไม่ เช่น กระทำความผิดบนเรือไทยขณะกำลังแล่นอยู่ในน่านน้ำสากล ซึ่งถือว่าอยู่นอกราชอาณาจักรไทย เป็นต้น ก็นับว่าเป็นการกระทำนอกราชอาณาจักร หรือตามมาตรา ๕ ซึ่งเป็นความผิดที่เกี่ยวเนื่องระหว่างภายในและภายนอกราชอาณาจักร ก็ถือว่าส่วนใดส่วนหนึ่งเกิดภายนอกราชอาณาจักร หรือมาตรา ๖ กรณีผู้กระทำความผิดเป็นตัวการร่วม ผู้สนับสนุนหรือผู้ใช้ ซึ่งกระทำ

นอกราชอาณาจักร กฎหมายให้ถือว่าบุคคลเหล่านั้นได้กระทำในราชอาณาจักร เกี่ยวกับการสอบสวนก็หลักเช่นเดียวกัน สาเหตุที่ไม่นำหลักการตาม ป.อาญา มาตรา ๔ วรรคสอง มาตรา ๕ และมาตรา ๖ มาใช้กับอำนาจการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ เนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายทั้งสองฉบับในเรื่องเกี่ยวกับความผิดนอกราชอาณาจักรแตกต่างกัน โดยกฎหมายอาญามาตรา ๔ วรรคสอง มาตรา ๕ และมาตรา ๖ ได้บัญญัติขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ให้ศาลไทยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดต่าง ๆ ที่เข้าเงื่อนไขตามมาตรา ๔ วรรคสอง มาตรา ๕ และมาตรา ๖ แต่ถ้าจะพิจารณาเรื่องอำนาจการสอบสวนจะต้องพิจารณาโดยใช้ ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อให้อำนาจและหน้าที่อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในความผิดที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร โดยจะนำ ป.อาญา มาตรา ๔ วรรคสอง มาตรา ๕ และมาตรา ๖ มาพิจารณาประกอบร่วมด้วยไม่ได้ เนื่องจากเจตนารมณ์ของ ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ให้อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีความผิดที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร คือ การที่เกิดเหตุในอำนาจอธิปไตยของรัฐอื่นแล้วมีการดำเนินคดีอาญาเกิดขึ้นอาจสุ่มเสี่ยงต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การดำเนินคดีอาญาจะต้องเป็นไปโดยรอบคอบระมัดระวังอย่างมาก ประกอบกับอัยการสูงสุดเป็นผู้ประสานงานกลางตาม พ.ร.บ.ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาฯ มีอำนาจในการประสานความร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ มีดังต่อไปนี้

- คดีนี้โจทก์ฟ้องและนำสืบว่า จำเลยพา ร.ผู้เสียหายจากประเทศไทยส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ยังประเทศญี่ปุ่น แล้วหน่วงเหนี่ยวกักขังไว้และจัดให้อยู่อาศัยในประเทศญี่ปุ่นเพื่อให้ผู้เสียหายทำการค้าประเวณีที่สถานการค้าประเวณีที่ประเทศญี่ปุ่นโดยการฉ้อฉลและใช้อุบายหลอกลวงผู้เสียหายเพื่อบังคับข่มขู่ให้ผู้เสียหายกระทำการค้าประเวณีหรือเพื่อสนองความใคร่หรือสำเร็จความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่น อันเป็นการสำส่อนเพื่อสินจ้างหรือประโยชน์อื่นใดอันเป็นการมิชอบเพื่อจำเลยจะได้แสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายไม่ยินยอมและไม่สามารถขัดขืนได้ เหตุเกิดที่ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นหลายท้องที่เกี่ยวพันกัน อันเป็นการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๖, ๕๒ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.๒๕๓๙ มาตรา ๙ ป.อาญา มาตรา ๒๘๓ การกระทำของจำเลยดังกล่าวจึงเป็นการกระทำความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทยและได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรด้วย ซึ่ง ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนก็ได้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าอัยการสูงสุดมอบหมายให้พนักงานสอบสวนกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ทำการสอบสวน โดยให้พนักงานอัยการสำนักงานคดีอาญาร่วมทำการสอบสวน และให้ผู้บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์หรือผู้รักษาราชการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ดังนี้ พนักงานสอบสวนกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์จึงมีอำนาจสอบสวนคดีนี้ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง (ฎ.๖๕๕๒/๒๕๕๙)

- ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๕๑ ปีการศึกษา ๒๕๔๑ กรณีเกี่ยวกับเรื่องการกระทำผิดบนเครื่องบินของบริษัทการบินไทย จำกัด ขณะที่เครื่องบินกำลังบินอยู่เหนือน่านฟ้าประเทศสิงคโปร์ ธงคำตอบเฉลยว่า การกระทำผิดบนเครื่องบินขณะกำลังบินอยู่เหนือน่านฟ้าประเทศสิงคโปร์ เป็นกรณีที่กระทำความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร แม้ตามกฎหมายจะบัญญัติให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักร ตาม ป.อาญา มาตรา ๔ วรรคสอง ก็ตาม แต่ก็อยู่ภายใต้บังคับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐

- ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ.๒๕๐๐ ข้อ ๕ และข้อสอบคัดเลือกอัยการผู้ช่วย ปี ๒๕๔๑ ข้อ ๑ ธงคำตอบเฉลยว่า การกระทำผิดบนเรือไทยหรืออากาศยานไทยขณะที่อยู่นอกราชอาณาจักร แม้กฎหมายให้ถือว่ากระทำผิดในราชอาณาจักร แต่อยู่ภายใต้บังคับ ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ เช่นเดียวกัน

ข้อสังเกต

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๕๕๒/๒๕๕๙ ได้วางแนวทางคำวินิจฉัยแตกต่างจากเดิมกับคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๖๗๐/๒๕๓๕ ดังกล่าวข้างต้น ตลอดจนคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๖๗๙/๒๕๕๙ และ ๓๑๑๘/๒๕๕๙

- โจทก์ร่วมดำเนินการติดต่อซื้อขายข้าวสารจากจำเลยที่ ๑ ในประเทศไทย และมีการติดต่อผ่านทางโทรศัพท์และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ในขณะที่โจทก์ร่วมอยู่ต่างประเทศ ซึ่งจำเลยที่ ๑ อยู่ในประเทศไทย การที่จำเลยที่ ๑ พูดหลอกลวงโจทก์ร่วมให้หลงเชื่อและมีการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของจำเลยที่ ๑ ที่ประเทศไทย แม้จะมีการส่งมอบเงินจำนวนหนึ่งในต่างประเทศก็ตาม แต่มีการกระทำส่วนหนึ่งอยู่ในประเทศไทย จึงไม่ใช่เป็นการกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ซึ่งพนักงานอัยการต้องเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ (ฎ.๒๖๗๙/๒๕๕๙)

- โจทก์ฟ้องกล่าวหาว่า จำเลยร่วมกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายกรรมต่างกัน โดยเหตุเกิดที่ ต.นากลาง อ.นากลาง จว.หนองบัวลำภู และแขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพฯ และประเทศสิงคโปร์เกี่ยวพันกัน จึงเป็นกรณีการกระทำของจำเลยเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรมกระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๔) พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจึงเป็นพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับจำเลยได้อยู่ในเขตอำนาจ ไม่ใช่กรณีความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทยอย่างเดียว ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ซึ่งอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนี้ตามฟ้องจับจำเลยได้เมื่อวันที่ ๑๐ ม.ค. ๒๕๕๓ และนำส่งพนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนแล้ว การสอบสวนจึงเป็นไปโดยชอบ และโจทก์มีอำนาจฟ้องคดีนี้ได้ ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้จำเลยจะเพิ่งยกขึ้นฎีกา ไม่ได้ยกขึ้นในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ ก็ไม่ต้องห้ามตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕ (ฎ.๓๑๑๘/๒๕๕๙)

- กรณีโพสต์ข้อความหมิ่นประมาทผู้เสียหายด้วยการโฆษณาผ่านระบบอินเทอร์เน็ตทาง www.Facebook.com ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่า ขณะเกิดเหตุ ผู้ต้องหาและผู้เสียหายอยู่ในราชอาณาจักรไทย ส่วนผู้ให้บริการ Facebook มีถิ่นฐานและที่ทำการอยู่ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งทางอัยการสูงสุดเห็นว่าหากผู้เสียหายและผู้ต้องหาเป็นคนไทยและมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ประกอบกับพฤติการณ์นำเข้าข้อความหมิ่นประมาท ได้กระทำผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางโปรแกรม Facebook โดยไม่ปรากฏว่าการกระทำความผิดด้วยการนำเข้าข้อความหมิ่นประมาทและการเปิด Facebook พบเห็นข้อความหมิ่นประมาท ได้มีการกระทำ ณ ที่ใด หรือกระทำความผิดส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำขณะอยู่นอกราชอาณาจักรไทย การที่โปรแกรม Facebook มีที่ตั้งถิ่นฐานที่เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์อยู่นอกราชอาณาจักรไทย ก็เป็นเพียงที่เก็บข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์เท่านั้น กรณีไม่มีหลักฐานเพียงพอว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทย ที่ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรที่จะให้อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ จึงเห็นได้ว่ากรณีการโพสต์ข้อความหมิ่นประมาทใน Facebook หากมีการตรวจสอบ IP Address และทราบตัวตนเจ้าของ IP Address อาจต้องมีการตรวจสอบการเข้าออกราชอาณาจักรของบุคคลดังกล่าวประกอบด้วยเพื่อจะทราบว่าขณะเกิดเหตุผู้กระทำผิดได้อยู่นอกราชอาณาจักรหรือไม่ประการใดด้วย

- การที่อัยการสูงสุดมอบหมายให้พนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน หากอัยการสูงสุดมอบหมายให้พนักงานอัยการคนใดทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนกรณีเช่นนี้ พนักงานอัยการผู้นั้นมิใช่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ผู้รับผิดชอบในการสอบสวนก็คือพนักงานสอบสวนที่อัยการสูงสุดมอบหมาย อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนก็ต้องปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น

๕. ผู้มีอำนาจชี้ขาดความเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๑, ๒๑/๑

กรณีจะกล่าวถึงแต่พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจเท่านั้น

- กรณีจังหวัดพระนครและธนบุรี (กรุงเทพมหานคร) ให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่รองอธิบดีกรมตำรวจขึ้นไปเป็นผู้ชี้ขาด (รอง ผบ.ตร.ขึ้นไป) ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง

- กรณีจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร สำหรับการสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ ในจังหวัดเดียวกันหรือในกองบัญชาการเดียวกัน ให้ผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนนั้น เป็นผู้ชี้ขาด ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๑/๑

- กรณีหลายจังหวัดที่อยู่ต่างกองบัญชาการกัน ให้อธิบดีกรมอัยการหรือผู้ทำการแทน (ปัจจุบันคืออัยการสูงสุด) เป็นผู้ชี้ขาด ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๑

- การรอคำชี้ขาดนั้น ไม่เป็นเหตุให้งดการสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๑, ๒๑/๑

ข้อสังเกต

- อำนาจการชี้ขาดในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร เป็นของผู้บัญชาการตำรวจที่เป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนนั้น ไม่อาจมอบหมายให้ผู้อื่น “ทำการแทน” ได้เพราะเป็นอำนาจเฉพาะตัว เว้นแต่ จะเป็นรักษาราชการแทนเท่านั้น

- อำนาจการชี้ขาดในกรุงเทพมหานคร เป็นของ ผบ.ตร.และ รอง ผบ.ตร.ซึ่งตำแหน่ง รอง ผบ.ตร. อาจมีหลายคน ส่วนตำแหน่งอื่นไม่มีอำนาจชี้ขาด เนื่องจาก ป.วิอาญา กำหนดไว้เป็นอำนาจเฉพาะตัว

- คดีที่อยู่ในอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครอง (ตามกฎหมาย ๑๖ ฉบับ) สำหรับจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร หากไม่แน่ใจว่าพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองคนใดในจังหวัดเดียวกันควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นมีอำนาจชี้ขาด แต่ถ้าระหว่างหลายจังหวัด อัยการสูงสุดหรือผู้ทำการแทน เป็นผู้ชี้ขาดตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๑

๖. ความสำคัญของการสอบสวนต่อการฟ้องคดีอาญา

การสอบสวนเป็นเงื่อนไขของการฟ้อง กรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ ห้ามพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาล โดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน คำว่า “มิได้มีการสอบสวนก่อน” รวมถึงการสอบสวนโดยมิชอบด้วย การสอบสวนโดยมิชอบต้องเป็นกรณีทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งสำนวน มิใช่เพียงแต่เสียไปบางส่วน เพราะการสอบสวนที่เสียไปเพียงบางส่วนจะมีผลเพียงทำให้ไม่สามารถรับฟังพยานหลักฐานเฉพาะส่วนที่มิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น

การสอบสวนที่มิได้กระทำตามบทบัญญัติว่าด้วยเขตอำนาจสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๖) ประกอบมาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ หรือมาตรา ๒๐ ซึ่งอัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ รวมถึงการสอบสวนความผิดต่อส่วนตัวโดยมิได้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๑ เท่านั้น ที่จะมีผลทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งหมด ซึ่งกระทบถึงอำนาจฟ้อง เช่น

- การสอบสวนที่บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ ต้องสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่ระบุไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๒(๖) ประกอบด้วยมาตรา ๑๘ เมื่อเหตุเกิดในท้องที่สถานีตำรวจภูธรสำโรงใต้ ม.เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อย่อมไม่มีอำนาจสอบสวน เมื่อไม่มีเหตุอื่นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ วรรคสอง ที่จะทำให้ ม.มีอำนาจสอบสวนได้ ทั้งถือไม่ได้ว่าเป็นการทำการแทนพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๘ บัญญัติไว้ การสอบสวนพยานผู้กล่าวหาของ ม.จึงเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแม้ จ.พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรสำโรงใต้ จะสอบสวนจำเลยทำแผนที่เกิดเหตุ

ตรวจสถานที่เกิดเหตุ และทำบันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของจำเลย ก็ไม่ทำให้การสอบสวนคดีนี้ชอบด้วยกฎหมาย จ.เห็นว่าการสอบสวนเฉพาะส่วนของตนเป็นการสอบสวนเสร็จแล้วตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐ การสอบสวนของ จ.เป็นการสอบสวนเพียงบางส่วนของคดี เมื่อการสอบสวนทั้งคดีรวมการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไว้ด้วย การสอบสวนคดีนี้ จึงไม่ชอบด้วย ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ และไม่เป็นการสอบสวนตามที่ระบุไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมของผู้เสียหายย่อมตกไปด้วย ข้อที่ว่าการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นเหตุอยู่ในลักษณะคดี ศาลฎีกาพิพากษาตลอดไปถึงจำเลยที่มิได้ฎีกาด้วย (ฎ.๓๗๑/๒๕๓๑)

- โจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่าย ๕๗๐ เม็ด และจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนดังกล่าว ๗๐ เม็ด แก่ผู้มีชื่อ และโจทก์นำสืบว่าเจ้าพนักงานตำรวจจับจำเลยทั้งสองพร้อมยึดเมทแอมเฟตามีน ๕๐๐ เม็ด และจับพวกจำเลย ๗ คน พร้อมยึดเมทแอมเฟตามีนที่บุคคลทั้งเจ็ดซื้อจากจำเลยทั้งสองคนละ ๑๐ เม็ด ได้ที่บ้านจำเลยที่ ๒ ซึ่งอยู่ในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลแสมดำ การมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่าย จึงเกิดในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลแสมดำทั้งสิ้น และโจทก์มิได้ฟ้องว่าจำเลยที่ ๑ ร่วมกระทำความผิดกับพวกจำเลยอีก ๒ คนที่ถูกจับในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลบางบอน การกระทำของจำเลยที่ ๑ ก็มิใช่ความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๓) จึงอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลแสมดำตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒(๖) มิใช่อยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางบอนที่สอบสวนคดีนี้ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องตามมาตรา ๑๒๐ (ฎ.๑๗๕๖/๒๕๕๐)

- การสอบสวนที่บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ ต้องสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่ระบุไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๒(๖) ประกอบมาตรา ๑๘ เมื่อเหตุที่อ้างว่าจำเลยจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนของกลางแก่ ส.เกิดที่บ้านใน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยไม่ปรากฏว่าจำเลยกับ ส.ร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนของกลางไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่ายภายหลังจากนั้นอีกในประการใด ท้องที่ซึ่งจำเลยถูกจับก็อยู่ภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองกำแพงเพชร และไม่ปรากฏเหตุอื่นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง ที่จะทำให้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรปางศิลาทองมีอำนาจสอบสวนได้ ทั้งถือไม่ได้ว่าเป็นการทำการแทนพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจตามที่ ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๘ บัญญัติไว้ การสอบสวนจำเลยโดยพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรปางศิลาทองจึงเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่เป็นการสอบสวนตามที่ระบุไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง (ฎ.๒๕๒๙/๒๕๔๙)

- เหตุคดีนี้เกิดในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองอำนาจเจริญ มิได้เกิดในเขตอำนาจการสอบสวนของสถานีตำรวจภูธรอำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอไทยเจริญ จึงไม่มีอำนาจสอบสวนความผิดซึ่งได้เกิดขึ้นในคดีนี้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง ข้อที่โจทก์อ้างในฎีกาว่า เป็นกรณีพยานโจทก์ ผู้จับกุมไม่แน่ใจว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดระหว่างหลายท้องที่ พนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ นั้น หมายความเฉพาะเมื่อสภาพการกระทำผิดอาญานั้นเองเป็นที่ประจักษ์ชัดอยู่ในตัวว่าเป็นการไม่แน่ว่ากระทำขึ้นในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่ต่างเขตอำนาจสอบสวน มิได้หมายความถึงกรณีที่ตัวพนักงานสอบสวนหรือผู้จับกุมสับสนในเรื่องพื้นที่เขตอำนาจของตนเสียเอง ทั้งที่เป็นการแน่นอนแล้วว่าความผิดนั้นได้กระทำในท้องที่ใด เมื่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรไทยเจริญ ยังขืนสอบสวนความผิดนี้ การสอบสวนนั้นจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือได้ว่าคดีนี้ไม่มีการสอบสวน เมื่อยังมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นโจทก์จึงต้องห้าม มิให้ฟ้องคดีต่อศาลตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๕๘๒/๒๕๔๙)

- ผู้ใดจะเป็นผู้ทรงเช็คตามกฎหมาย ย่อมต้องถือตาม ป.พ.พ. มาตรา ๙๐๔ ซึ่งหมายถึงบุคคลผู้มีตั๋วเงินไว้ในความครอบครองโดยฐานะเป็นผู้รับเงินหรือเป็นผู้รับสลักหลัง ถ้าและเป็นตั๋วเงินสั่งจ่ายให้แก่ผู้ถือ ผู้ถือก็นับว่าเป็นผู้ทรงเช่นกัน ดังนั้น ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏขณะที่ธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่าย ผู้ทรงเช็คพิพาทในขณะนั้น คือ พ.น. และ จ. หาใช่โจทก์ร่วมซึ่งมีฐานะเป็นบุคคลต่างหากจากบุคคลทั้งสามไม่ แม้บุคคลทั้งสาม จะมีความสัมพันธ์ในฐานะเป็นตัวแทนของโจทก์ร่วมในการรับเช็คพิพาทมาดังที่โจทก์ร่วมกล่าวอ้างก็ตาม แต่ก็ไม่มีผลทำให้โจทก์ร่วมมีฐานะเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทตามกฎหมายแต่อย่างใด เมื่อปรากฏว่าขณะที่ธนาคารตามเช็คพิพาทปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค โจทก์ร่วมไม่ใช่ผู้ทรงเช็คพิพาท โจทก์ร่วมจึงไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ย่อมไม่มีอำนาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่จำเลยได้ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง (ฎ.๕๕๒๖/๒๕๕๒)

- การตรวจค้นและจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เป็นเรื่องที่จำเลยจะต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหากและเป็นคนละขั้นตอนกับการสอบสวน หามีผลกระทบไปถึงการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจในการฟ้องคดีของอัยการโจทก์ไม่ (ฎ.๖๓๙๑/๒๕๕๔)

การสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้อง

(๑) ต้องสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ หรือ ๒๐

(๒) ผู้ที่ทำความเห็นทางคดีพร้อมส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการพิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือ ๑๔๒ ต้องเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ หรือ ๒๐ กล่าวคือ ในมาตรา ๑๘ โดยหลักแล้วจะต้องเป็นพนักงานสอบสวนท้องที่ที่เหตุเกิด เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นในมาตรา ๑๙ จะต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง (ก) และ (ข) และในมาตรา ๒๐ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคืออัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน

(๓) คดีความผิดต่อส่วนตัวต้องมีการร้องทุกข์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓ หรือมาตรา ๑๒๔ ก่อน กรณีร้องทุกข์ตามมาตรา ๑๒๔ จะมีการส่งคำร้องทุกข์ต่อไปยังท้องที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจสอบสวนและพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้อง

- การร้องทุกข์จะต้องเป็นการกล่าวหาโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ

- ต้องร้องทุกข์ภายในกำหนดอายุความร้องทุกข์ ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ กล่าวคือ จะต้องร้องทุกข์ภายในกำหนด ๓ เดือน นับแต่วันรู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ จะต้องร้องทุกข์และดำเนินคดีภายในอายุความคดีอาญา ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ ด้วย

๗. ผลของการส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการหลังการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว

เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จแล้วมีความเห็นและส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือ ๑๔๒ แล้ว ถือว่าการสอบสวนเสร็จสิ้น พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการสอบสวนในคดีดังกล่าวอีกต่อไป เว้นแต่พนักงานอัยการจะสั่งสอบสวนเพิ่มเติมตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๓ หากพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมโดยพลการ ทั้งที่ไม่มีคำสั่งให้สอบเพิ่มจากพนักงานอัยการ จะเป็นการสอบสวนโดยไม่ชอบ การสอบสวนเฉพาะที่เพิ่มเติมนั้นไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ตัวอย่าง เช่น

- พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้ว ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการย่อมหมดอำนาจสอบสวน พนักงานสอบสวนมีหมายเรียกพยานอีก พยานไม่ขอให้การหามีความผิดไม่ (ฎ.๙/๒๔๘๑)

เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีแนวทางตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุดและตอบข้อหารือของคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนี้

- หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส(สฝปผ.)๐๐๑๘/ว๒๐๒ ลงวันที่ ๒๐ พ.ค. ๔๗ เรื่อง อำนาจสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน เวียนถึงหน่วยงานในสำนักงานอัยการสูงสุด แนบบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง หารือเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน เรื่องเสร็จที่ ๗๖๖/๒๕๔๖ ว่าเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว อำนาจการสอบสวนก็ยุติลงดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๐๔.๖/๖๘๙๓ ลงวันที่ ๑๐ ก.ค. ๔๖ หารือถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรณีพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จสิ้นและได้ส่งสำนวนการสอบสวนที่ยังเรียกหรือจับตัวผู้ต้องหาไม่ได้ไปให้พนักงานอัยการแล้ว ภายหลังจับตัวผู้ต้องหาได้จะสามารถสอบสวนเพิ่มเติมโดยที่ไม่ต้องให้พนักงานอัยการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมได้หรือไม่อย่างไร ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตอบข้อหารือตามเรื่องเสร็จที่ ๗๖๖/๒๕๔๖ ว่าเมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจการสอบสวนเพิ่มเติมภายหลังจากที่ได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้แก่พนักงานอัยการแล้ว เพราะพนักงานสอบสวนหมดอำนาจที่จะทำการสอบสวนคดีต่อไป ทั้งนี้ ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๙/๒๔๘๑ ส่วนการแจ้งข้อหาและการสอบสวนผู้ต้องหาที่จับได้ในภายหลังนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตาม มาตรา ๑๓๔ แห่ง ป.วิอาญา โดยเมื่อพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาแล้ว ให้ส่งบันทึกการแจ้งข้อหาไปยังพนักงานอัยการโดยไม่ต้องทำความเห็นอีก

อย่างไรก็ดี พนักงานสอบสวนสามารถสอบสวนได้เฉพาะผู้ต้องหา และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ต้องหาเท่านั้น ได้แก่ ปล่อยชั่วคราว ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขัง พิมพ์มือผู้ต้องหา ส่งพิมพ์มือผู้ต้องหาตรวจสอบประวัติการต้องโทษ แต่พนักงานสอบสวนไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ โดยพลการ ยกตัวอย่างเช่น สอบสวนปากคำพยานเพิ่มเติม ส่งพยานหลักฐานไปตรวจพิสูจน์ เป็นต้น

๘. ขั้นตอนการทำสำนวนการสอบสวน

๑. พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓, ๑๒๗

๒. บันทึกคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในสารบบข้อมูลสารสนเทศของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Crimes) นอกจากนี้ยังต้องลงในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป (แบบ ส ๕๖- ๗๒) หรือสมุดสารบบการดำเนินคดีจราจรทางบก (แบบ ส ๕๖-๗๓) และรับเลขคดีอาญาหรือคดีจราจรตามระเบียบ รายละเอียดเกี่ยวกับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษต้องปรากฏชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง ความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓, ๑๒๗

๓. บันทึกคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษลงไว้ในสมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี และลงเลขคดีอาญาหรือคดีจราจรไว้ด้วย

๔. ปรับปรุงข้อมูลในระบบสารสนเทศ Crimes ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้เป็นปัจจุบันในทุกระยะของการสอบสวน

๕. หากมีการยึดของกลางในคดีอาญาหรือจราจร ให้จดรายละเอียดลงในสมุดบัญชียึดและรักษาทรัพย์ตามแบบ ค.๔๘-ต.๔๐ พร้อมลงเลขยึดทรัพย์ตามลำดับไปและการยึดของกลางให้ลงในสมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีพร้อมกับเลขยึดทรัพย์ให้ตรงกันด้วย การจัดเก็บ การจำหน่าย การขายทอดตลาดให้เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕, ๘๕/๑ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ตลอดจนคำสั่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๖. ทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษไว้ในฐานะ “ผู้กล่าวหา”

๗. การสอบสวนผู้กล่าวหาให้มีการตั้งรูปคดีและกำหนดประเด็นในการสอบสวนตามพฤติการณ์แห่งคดี พิจารณาว่าตามพฤติการณ์เป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ อยู่ภายในอายุความร้องทุกข์ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ หรืออายุความฟ้องคดีตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ หรือภายใต้อายุความตามกฎหมายพิเศษอื่นใดเป็นการเฉพาะหรือไม่ และให้นำโครงสร้างความรับผิดทางอาญามาปรับใช้ในการตั้งรูปคดีและกำหนดประเด็นการสอบสวน นอกจากนี้พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้แก่ พยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร และพยานผู้ชำนาญการ ให้ครบถ้วนตามรูปคดี

๘. เสนอสำนวนการสอบสวนให้ผู้บังคับบัญชาตรวจและสั่งการเป็นระยะตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ โดยผู้บังคับบัญชาซึ่งมีหน้าที่ตรวจสำนวนการสอบสวน พึงทำการตรวจในสาระสำคัญดังต่อไปนี้ ตรวจความสมบูรณ์ของการสอบสวนว่า ผู้ทำการสอบสวนเป็นพนักงานสอบสวนหรือไม่ มีอำนาจหน้าที่และเขตอำนาจตลอดจนมีข้อจำกัดของอำนาจและหน้าที่อย่างไรหรือไม่ คดีนั้นหากเป็นคดีความผิดอันยอมความได้ มีผู้เสียหายมาร้องทุกข์หรือไม่ การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ คดีขาดอายุความหรือไม่ หรือมีเหตุอื่นอันเป็นเงื่อนไขที่ทำให้คดีระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ หรือไม่ เป็นต้น ตรวจพิจารณาพยานหลักฐานต่าง ๆ ในสำนวนการสอบสวนว่าคำให้การ พยานบุคคล ข้อความในพยานเอกสารต่าง ๆ ตลอดจนบันทึกรายงานของเจ้าหน้าที่ และร่องรอยพยานวัตถุว่า ได้แสดงข้อเท็จจริงอย่างใด รับฟังเป็นข้อยุติได้แล้วหรือไม่ มีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด มีข้อพิรุธ หรือข้อควรโต้แย้งได้อย่างไร เพื่อจะได้แนะนำ สั่งการให้มีการสอบสวนเพิ่มเติม หรือเพื่อปรับกับข้อกฎหมายว่าได้มีการกระทำผิดตามที่กล่าวหาหรือไม่ ผู้ต้องหาเป็นผู้ที่กระทำความผิดหรือผู้อื่นเป็นผู้กระทำความผิด ความผิดนั้น ๆ เป็นความผิดตามบทบัญญัติของกฎหมายใด ผู้กระทำผิดนั้นมีเหตุอันควรไม่ต้องรับโทษ ยกเว้นโทษ ลดโทษหรือเพิ่มโทษหรือไม่ มีเหตุอันควรขอให้ริบทรัพย์สินตลอดจนขอให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยหรือไม่ หากผู้ตรวจสอบเห็นว่า การสอบสวนยังมีความบกพร่องหรือมีข้อสงสัยบางประการยังไม่เป็นที่กระจ่างชัด ผู้ตรวจสำนวนจะต้องสั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติมจนสิ้นกระแสความ

๙. คดีใดที่จำเป็นต้องตรวจสถานที่เกิดเหตุ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุและให้ความสำคัญกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยร้องขอให้หน่วยพิสูจน์หลักฐานร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุ จัดเก็บพยานหลักฐานเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน

๑๐. การแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา จะต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามข้อหานั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔

๑๑. การสอบปากคำผู้กล่าวหา พยาน ผู้ต้องหา ต้องดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมาย มีการแจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ครบถ้วน คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ให้จัดทนายความร่วมฟังการสอบสวน คดีที่มีโทษจำคุกให้ถามผู้ต้องหาว่าต้องการทนายความหรือไม่ หากต้องการให้จัดหาให้ การสอบสวนบุคคลที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ, ๑๓๓ ตรี

๑๒. ในการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีต้องดำเนินการภายใต้อำนาจกฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑, ๑๓๑/๑, ๑๓๒ และ ๑๓๓ ตลอดจนกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง อาจมีเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจใช้อำนาจยึดสิ่งของที่ได้ทำหรือมีไว้เป็นความผิด ได้ใช้ในการกระทำผิด หรือได้มาจากการกระทำผิด หรือยึดไว้เป็นหลักฐานในการจับกุมปราบปรามตามอำนาจหน้าที่ของตน มาส่งมอบให้กับพนักงานสอบสวน

๑๓. ดำเนินการทั้งหลายอื่นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๑) เช่น การจับกุม การควบคุม การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา การค้น การตรวจสอบการจับ การผัดฟ้องฝากขัง เป็นต้น

๑๔. ในคดีที่มีผู้เสียหาย ทำหนังสือแจ้งความคืบหน้าทางคดีไปยังผู้เสียหายทุกระยะ จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น โดยปฏิบัติตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ โดยเคร่งครัด

๑๕. เมื่อสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ให้จัดทำรายงานการสอบสวน มีความเห็นทางคดี เสนอผ่านหัวหน้างานสอบสวนและหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือ ๑๔๒

๑๖. หลังจากส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานสอบสวนจะหมดอำนาจการสอบสวน และต้องทำการสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๓

๑๗. กรณีมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีจากพนักงานอัยการแล้ว หากพบพยานหลักฐานใหม่สามารถทำการสอบสวนในเรื่องเดียวกันนั้นอีกได้ แต่ต้องเป็นหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๗

๑๘. การทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพ ให้ถืออนุโลมเช่นเดียวกับการสอบสวนสามัญ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๙

๙. ประเภทของการสอบสวน

การสอบสวนแบ่งตาม ป.วิอาญา ออกเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) การสอบสวนสามัญ ได้แก่ การสอบสวนความผิดอาญาทั่วไปทั้งหมดทุกตัวบทกฎหมายที่กำหนดว่าเป็นความผิดทางอาญา

(๒) การชันสูตรพลิกศพ ได้แก่ การทำสำนวนกรณีปรากฏแน่ชัด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๘ และ ๑๕๐ - ๑๕๖ ซึ่ง ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๕ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนมาใช้กับการชันสูตรพลิกศพโดยอนุโลม และตามมาตรา ๑๒๙ บัญญัติไว้ว่า ให้ทำการสอบสวนรวมทั้งการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่ความตายเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จ ห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหายังศาล

สำนวนการสอบสวน สามารถจำแนกตามสารบบออกเป็น ๓ ประเภท

(๑) สำนวนคดีอาญาทั่วไป

(๒) สำนวนคดีจราจรทางบก

(๓) สำนวนชันสูตรพลิกศพ

สำนวนการสอบสวน สามารถจำแนกตามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดออกเป็น ๒ ประเภท

(๑) สำนวนคดีไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด

(๒) สำนวนคดีรู้ตัวผู้กระทำความผิด

เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนจะสรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อพิจารณา ตาม ป.วิอาญา โดยสำนวนการสอบสวนดังกล่าว แบ่งออกได้เป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ สำนวนรู้ตัวผู้กระทำผิด แบ่งเป็น

ก. สำนวนที่ผู้กระทำผิดถูกควบคุมหรือขังอยู่หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมา เมื่อออกหมายเรียก สำนวนดังกล่าว เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนจะทำความเห็นแล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบ ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ส่งสำนวนพร้อมกับ

ผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการด้วย เว้นแต่ผู้ต้องหาถูกขังอยู่แล้วหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกแจ้งข้อหาได้หลบหนีไป กรณีเห็นควรสั่งไม่ฟ้องให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็น (ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒)

ข. สำนวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้

เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนจะทำความเห็นควรสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้อง แล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบเพื่อพิจารณาสั่งคดี (ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๑)

ส่วนที่ ๒ สำนวนไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิด

สำนวนไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิด หมายถึงสำนวนที่พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนแล้ว ยังไม่สามารถรู้ตัวผู้กระทำผิด เมื่อได้สอบสวนครบกำหนดระยะเวลาที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติวางระเบียบไว้ พนักงานสอบสวนจะสรุปสำนวน แล้วทำความเห็นว่าให้งดหรือควรงดการสอบสวน ส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบพิจารณา (ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐)

ส่วนที่ ๓ สำนวนชันสูตรพลิกศพ

สำนวนชันสูตรพลิกศพ หมายถึง

(ก) สำนวนที่พนักงานสอบสวนทำขึ้น ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

เมื่อมีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้ส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบ เพื่อยื่นคำร้องต่อศาล ให้ทำการไต่สวน และทำคำสั่ง ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐

(ข) สำนวนที่พนักงานสอบสวนทำขึ้น ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยผิดธรรมชาติเมื่อพนักงานสอบสวนได้ชันสูตรพลิกศพและมีความเห็นแล้ว ให้ส่งสำนวนมายังพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบ เพื่อทำคำสั่งว่าการตายมิได้เกิดจากการกระทำความผิดอาญา หลังจากนั้นให้ส่งสำนวนไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๖

๑๐. การควบคุมและการบริหารสำนวนการสอบสวน

๑) การควบคุม ตรวจสอบ แนะนำ สั่งการ

ถึงแม้ว่าคดีความแต่ละสำนวนคดีจะผิดแผกแตกต่างกันออกไป ทั้งด้านเนื้อหาและองค์ประกอบ ทำให้เกิดความยากง่ายในการรวบรวมพยานหลักฐาน และใช้เวลามากน้อยแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ดี หากไม่มีการกำหนดระยะเวลาการสอบสวนไว้เป็นมาตรฐานแล้ว อาจทำให้การสอบสวนเนิ่นช้า จนคดีเกิดความเสียหายหรือทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมได้ และเพื่อมอบหมายให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนหมั่นตรวจสอบควบคุมและกำกับดูแล ตลอดจนชี้แนะการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ตร. จึงกำหนดมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญาขึ้นมา เป็นมาตรการที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดขึ้น เพื่อให้การสอบสวนคดีอาญาดำเนินการด้วยความรวดเร็ว รอบคอบ ต่อเนื่อง เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ภายใต้การอำนวยการและช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาทุกระดับโดยใกล้ชิด และให้ใช้มาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ปรากฏตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค. ๕๖ ดังนี้

๑.๑ การควบคุม ตรวจสอบหลังจากรับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ

ก. ให้พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ซึ่งรับผิดชอบทำการสอบสวน บันทึกข้อมูลลงในบันทึกการตรวจสำนวนการสอบสวนติดไว้ที่หน้าปกสำนวนการสอบสวน และทำเครื่องหมายลงใน ( ) ที่หน้าข้อซึ่งได้ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว เพื่อใช้ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนเอง และเพื่อการตรวจสอบของผู้บังคับบัญชา แล้วเสนอสำนวนการสอบสวนให้หัวหน้างานสอบสวนตรวจสอบ แนะนำ และสั่งการในเบื้องต้นภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

ข. เมื่อหัวหน้างานสอบสวนแนะนำสั่งการอย่างใดไว้ในบันทึกการตรวจสำนวนการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการโดยเร็ว พร้อมบันทึกผลการดำเนินการและเหตุขัดข้องไว้ในบันทึกการตรวจสำนวนการสอบสวน รวมทั้งสรุปผลการปฏิบัตินั้นลงในบันทึกพนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานด้วย

กรณีที่มีผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ได้ตรวจสอบ แนะนำ และสั่งการเพิ่มเติมให้พนักงานสอบสวนดำเนินการเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น

ค. หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน มีหน้าที่จัดทำสมุดสถิติคดีที่ต้องทำสำนวนการสอบสวนภายในเขตอำนาจไว้ประจำที่ทำการ

ง. พนักงานสอบสวนมีหน้าที่จัดทำสมุดบันทึกคดีที่ตนสอบสวน และเตรียมสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยสมุดบันทึกคดีของตน ให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นตรวจได้ตลอดเวลา

๑.๒ การตรวจสอบสั่งการในสำนวนการสอบสวนตามวงรอบ

เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษแล้ว ให้เริ่มทำการสอบสวนโดยมิชักช้า ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ และต้องปฏิบัติตามแนวทางคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค. ๕๖ โดยมีมาตรการควบคุม ดังนี้

ก. ให้พนักงานสอบสวน เสนอสำนวนการสอบสวนให้หัวหน้างานสอบสวนตรวจสอบแนะนำ และสั่งการในเบื้องต้น ภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

ข. ให้หัวหน้างานสอบสวน ตรวจสอบ แนะนำและสั่งการในสำนวนการสอบสวนทุกคดี ในทุกระยะไม่เกิน ๑๕ วัน จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น

ค. ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ตรวจสอบ แนะนำและสั่งการในสำนวนการสอบสวนทุกคดีทุกระยะไม่เกิน ๓๐ วัน จนกว่าสำนวนจะเสร็จสิ้น

ง. ให้ผู้บังคับการหรือรองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมาย ให้มีหน้าที่ควบคุมการสอบสวนตรวจสอบ แนะนำและสั่งการในสำนวนการสอบสวนทุกคดีทุกระยะไม่เกิน ๓ เดือน จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น

๒) อำนาจการควบคุมการสอบสวน

ผู้บังคับบัญชามีอำนาจในการควบคุมการสอบสวนได้ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๒.๖ อำนาจการควบคุมการสอบสวน ในกรณีที่มีผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้กล่าวโทษในคดีเรื่องหนึ่งเรื่องใด ร้องขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการสอบสวนดำเนินคดีอาญา รวมทั้งการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือในกรณีที่ผู้บังคับการ ผู้บัญชาการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาราชการแทนแล้วแต่กรณีเห็นเป็นการสมควร ให้เรียกหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนมาชี้แจง พร้อมทั้งเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณา และให้คำแนะนำเร่งรัดการดำเนินการให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสมได้

ถ้าผู้บังคับการ ผู้บัญชาการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาราชการแทน แล้วแต่กรณีเห็นว่าการดำเนินการตามวรรคหนึ่งไม่เป็นผล มีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวนโดยสั่งพนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวให้ถือว่าผู้บังคับการ ผู้บัญชาการ หรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาราชการแทน แล้วแต่กรณีเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๘ วรรคท้าย และมาตรา ๑๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภายในเขตอำนาจ

๓) การบริหารสำนวนการสอบสวน

- ในคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด หลังจากรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้แล้ว ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบปากคำผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษไว้ในฐานะผู้กล่าวหา หากเป็นคดีที่จำเป็นต้องมีการตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อเก็บร่องรอยหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือเพื่อพบหรือยึดสิ่งของไว้เป็นของกลางและหรือเป็นหลักฐาน ก็ให้ดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยเร็ว แล้วจัดทำบันทึกให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนสั่งการให้ฝ่ายสืบสวน ดำเนินการสืบสวนแสวงหาพยานหลักฐาน เพื่อยืนยันการกระทำผิดและเพื่อให้รู้ตัวผู้กระทำผิด หรือติดตามทรัพย์ที่ถูกประทุษร้ายโดยเร็ว แล้วรายงานผลการสืบสวนประกอบสำนวนการสอบสวนเป็นระยะ หากมีพยานสำคัญที่จะต้องให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำไว้ก็ให้รีบประสานพนักงานสอบสวนโดยเร็ว และเมื่อพบพยานหลักฐานที่จะต้องตรวจพิสูจน์หรือตรวจยึดให้ประสานพนักงานสอบสวนในการตรวจและเก็บเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวนต่อไป

- ในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง คดีใดในการฟ้องผู้ต้องหาที่ให้การรับสารภาพซึ่งต้องฟ้องด้วยวาจา และพนักงานอัยการต้องอาศัยหลักฐานประกอบคำฟ้องด้วยวาจา และพนักงานสอบสวนไม่อาจดำเนินการได้ทัน สำหรับในคดีที่พนักงานสอบสวนเป็นผู้แจ้งข้อหา โดยที่ผู้ต้องหายังไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล และแม้ไม่มีการจับกุมหรือควบคุมตัว เพียงแต่แจ้งข้อหา พนักงานสอบสวนก็ต้องฟ้องผู้ต้องหาภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่แจ้งข้อหานั้น(หากผู้ต้องหารับสารภาพก็ไม่สามารถผัดฟ้องได้ ต้องฟ้องด้วยวาจาสถานเดียว) พนักงานสอบสวนจึงต้องบริหารสำนวนการสอบสวนด้วยการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในส่วนอื่นให้ครบถ้วนเสียก่อน จึงจะนัดผู้ต้องหามาพบและทำการแจ้งข้อหาและสอบปากคำตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ในวันที่ศาลเปิดทำการ แล้วนำตัวผู้ต้องหาส่งฟ้องในวันนั้นทันที

- ในคดีศาลแขวง หากผู้ต้องหาซึ่งยังไม่มีหมายจับของศาลหรือคำสั่งของศาลและให้การปฏิเสธ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนจะเรียกมาแจ้งข้อหา พนักงานสอบสวนก็ต้องฟ้องผู้ต้องหาภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่แจ้งข้อหา หากฟ้องไม่ทัน ต้องขอผัดฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้จำนวนไม่เกิน ๕ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๖ วัน บางคดีจำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานจำนวนมาก การสอบสวนอาจไม่สามารถดำเนินการได้ทันภายในกำหนดระยะเวลาการผัดฟ้องตามกฎหมาย จึงต้องบริหารสำนวนการสอบสวนเช่นเดียวกันด้วยการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานส่วนอื่นให้ครบถ้วนเสียก่อน จึงจะเรียกผู้ต้องหามาแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ เพราะเหตุว่า แม้จะไม่มีการจับหรือควบคุมตัว พนักงานสอบสวนก็ต้องผัดฟ้องผู้ต้องหาทุกระยะ ๖ วัน อาจทำให้คดีขาดผัดฟ้องได้

- คดีเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด หากเป็นกรณีเด็กหรือเยาวชนที่มิได้ถูกจับหรือถูกศาลออกหมายจับไว้ กรณีพนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหา ตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๐ ซึ่งอนุโลมนำ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ มาใช้ ซึ่งจะต้องมีการสอบสวนและฟ้องคดีต่อศาลภายใน ๓๐ วัน นับแต่แจ้งข้อหาตามมาตรา ๗๘ หากฟ้องไม่ทันต้องยื่นคำร้องต่อศาลขอผัดฟ้องทุกระยะ ๑๕ วัน โดยในการผัดฟ้องต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลด้วยทุกครั้ง มิฉะนั้นศาลจะไม่ให้ผัดฟ้อง ดังนั้นกรณีที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาเด็กหรือเยาวชนตาม มาตรา ๗๐ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ พนักงานสอบสวนจึงมักจะนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปขออำนาจศาลเยาวชนฯ เพื่อควบคุมตัวไว้ในสถานพินิจฯ ตามมาตรา ๗๑ (อนุโลมตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔) เพื่อว่าเวลาจะผัดฟ้องเด็กหรือเยาวชนจะได้ไม่ต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลในการผัดฟ้องทุกครั้ง เพราะบางครั้งเด็กหรือเยาวชนอาจหลบหนีไป และไม่สามารถผัดฟ้องได้ ทำให้การสอบสวนติดขัดล่าช้า

- คดีอื่น ๆ ที่มีการผัดฟ้อง ฝากขัง ต้องดำเนินการสอบสวนให้ทันกับระยะเวลาการผัดฟ้องฝากขัง ส่วนคดีที่มีการปล่อยตัวชั่วคราวในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหาร มีเวลาในการ

สอบสวนมากกว่ากรณีอื่น ๆ คือสามารถนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องได้ภายใน ๖ เดือน นับแต่ปล่อยตัวชั่วคราว หรือแม้จะยื่นฟ้องไม่ทันก็สามารถที่จะนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอฝากขังต่อไปได้

พนักงานสอบสวนจึงต้องบริหารจัดการในการทำสำนวนการสอบสวนในแต่ละคดีตามความสำคัญอย่างมีประสิทธิภาพ ทันกับเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และต้องอยู่ภายใต้อายุความฟ้องคดี และต้องให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

๑๑. ระยะเวลาการสอบสวน

ในการสอบสวนสำนวนคดีอาญาทั่วไป และสำนวนคดีจราจรทางบก เพื่อมิให้สำนวนการสอบสวนต้องตกอยู่กับพนักงานสอบสวนนานเกินควร ฉะนั้นคดีใดที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด หรือคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับกุมตัวยังไม่ได้ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าได้สอบสวนมานานพอสมควรที่จะเสนอความเห็นทางคดี ให้ปฏิบัติโดยถือตามระยะเวลาที่ดำเนินการสอบสวนมาแล้ว ซึ่งกำหนดไว้ในคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ดังนี้

๑. คดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด แบ่งเป็น ๒ กรณี

(๑) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้ว ไม่มีข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป

ก. คดีอาญาทั่วไปและคดีจราจรทางบก จะต้องทำการสืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

ข. คดีอุกฉกรรจ์ จะต้องทำการสืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนมาตามกำหนดระยะเวลาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด ให้มีความเห็นงดการสอบสวนหรือเห็นควรให้งดการสอบสวน แล้วเสนอสำนวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ เพื่อพิจารณาและมีความเห็นทางคดี แล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๐(๑) ต่อไป

(๒) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วมีข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนได้ภายในอายุความ ทั้งนี้เมื่อครบระยะเวลาตาม (๑) ก. และ ข. ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยเหตุผลและความจำเป็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ ภายในระยะเวลา ๓๐ วัน ให้ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ มีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนได้ในครั้งแรกไม่เกิน ๓ เดือน หลังจากครบกำหนดเวลาตามที่อนุมัติแล้ว แต่มีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป ให้ขอขยายระยะเวลาไปยังหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเพื่อพิจารณาอนุมัติให้ขยายระยะเวลาได้ครั้งละไม่เกิน ๓ เดือน ตามเหตุแห่งความจำเป็น จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น เว้นแต่ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการจะสั่งการเป็นอย่างอื่น

๒. คดีรู้ตัวผู้กระทำผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ แบ่งเป็น ๒ กรณี

(๑) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วไม่มีข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป

ก. คดีอาญาทั่วไปและคดีจราจรทางบก ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด ๒ เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ หรือรู้ตัวผู้กระทำผิด

ข. คดีอุกฉกรรจ์ ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด ๓ เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษหรือรู้ตัวผู้กระทำผิด

เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนมาเป็นระยะเวลาตามที่กำหนดแล้ว ยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีได้ โดยได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นทางคดีและเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี แล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑ ต่อไป

(๒) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้ว คดีมีข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติม ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนได้ภายในอายุความ ทั้งนี้เมื่อครบระยะเวลาตาม (๑) ก. และ ข. ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยเหตุผลและความจำเป็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ ภายในระยะเวลา ๑๐ วัน นับตั้งแต่วันครบระยะเวลาตาม (๑) ก. และ ข. ให้ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ แล้วแต่กรณีมีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนได้ ในครั้งแรกไม่เกิน ๓ เดือน หลังจากครบกำหนดเวลาตามที่อนุมัติแล้ว แต่มีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป ให้ขอขยายระยะเวลาไปยังหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเพื่อพิจารณาอนุมัติ ให้ขยายระยะเวลาได้ครั้งละไม่เกิน ๓ เดือน ตามเหตุแห่งความจำเป็นจนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น เว้นแต่ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการจะสั่งการเป็นอย่างอื่น

๓. คดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว หรือถูกผัดฟ้อง หรือถูกผัดฟ้องฝากขัง หรือฝากขัง ในระหว่างการสอบสวน

(๑) ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและผู้บังคับบัญชาเร่งรัดพนักงานสอบสวน เพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นไปก่อนที่จะครบกำหนดผัดฟ้อง หรือฝากขัง ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ การขอผัดฟ้องหรือฝากขังให้กระทำในกรณีจำเป็นเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นเท่านั้น เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้รีบสรุปสำนวนมีความเห็นทางคดี เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดีแล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาตามกฎหมายต่อไป

(๒) กรณีที่ศาลไม่อนุญาตให้ผัดฟ้องฝากขัง หรือฝากขัง หรือขาดผัดฟ้อง หรือฝากขัง หรือเมื่อครบกำหนดผัดฟ้อง หรือฝากขังแล้ว แต่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนรีบรายงานผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการทราบทันที เพื่อหาทางแก้ไขมิให้การสอบสวนต้องเสียหาย พร้อมทั้งพิจารณาว่าพนักงานสอบสวนมีข้อบกพร่องในการสอบสวนหรือไม่ แล้วทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้น

๔. คดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว

(๑) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน ๒ เดือน สำหรับคดีอาญาทั่วไปและคดีจราจรทางบก และภายใน ๓ เดือน สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อย

ชั่วคราว หากมีเหตุจำเป็นไม่อาจทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลาดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็นเพื่อขออนุมัติขยายเวลาการสอบสวน ไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ

(๒) ให้ผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ แล้วแต่กรณี มีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนต่อไปอีก ตามความจำเป็นได้ครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน รวมแล้วต้องไม่เกิน ๖ เดือน นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นในการอนุมัติแต่ละครั้งไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

(๓) เมื่อทำการสอบสวนครบกำหนด ๖ เดือน นับตั้งแต่วันที่มีการปล่อยชั่วคราวแต่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น และยังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ต่อไป ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นไว้ในสำนวนการสอบสวน แล้วส่งตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อยื่นคำร้องขอหมายขังผู้ต้องหาตามบทบัญญัติ มาตรา ๘๗ วรรคสี่ ถึงวรรคเก้า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากศาลสั่งไม่อนุญาตให้ควบคุมผู้ต้องหาไว้อีกต่อไป ให้รีบรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการทราบ เพื่อหาทางแก้ไขมิให้การสอบสวนต้องเสียหาย พร้อมทั้งพิจารณาว่าพนักงานสอบสวนมีข้อบกพร่องในการสอบสวน จนเป็นเหตุให้ศาลใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตให้ควบคุมผู้ต้องหาไว้อีกต่อไปหรือไม่ แล้วทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้น และรีบรายงานให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบทันทีด้วย

ในการนำผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหา ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนไปศาลด้วยตนเอง เพื่อแถลงให้ศาลทราบถึงเหตุผลและความจำเป็นที่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นและจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาต่อไปอีก สำหรับคดีที่มีคำสั่งแต่งตั้งพนักงานสืบสวนสอบสวน ให้หัวหน้าพนักงานสืบสวนสอบสวนเป็นผู้เป็นแถลงศาลด้วยตนเอง

๕. คดีที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม

(๑) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน ๒ เดือน สำหรับคดีอาญาทั่วไปและคดีจราจรทางบก และภายใน ๓ เดือน สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม หากมีเหตุจำเป็นไม่อาจทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลาดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็น เพื่อขออนุมัติขยายเวลาการสอบสวนไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ

(๒) ให้ผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ แล้วแต่กรณี มีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนต่อไปอีกตามความจำเป็นได้ครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน รวมแล้วต้องไม่เกิน ๖ เดือน นับตั้งแต่วันที่แจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม โดยบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นในการอนุมัติแต่ละครั้งไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

กรณีมีความจำเป็นต้องสอบสวนเกิน ๖ เดือน นับแต่วันที่แจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนเพื่อขออนุมัติขยายเวลาไปยังผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ พร้อมด้วยเหตุแห่งความจำเป็น เพื่อพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนได้ตามเหตุผลและความจำเป็น

๑๒. การทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติม

กรณีพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวน และสรุปสำนวนมีความเห็นทางคดีเสนอผู้บังคับบัญชาจนถึงผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี หรือส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้ว ให้ปฏิบัติดังนี้

๑. กรณีผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี สั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม ก่อนส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการให้ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี

(๒) เอกสารที่พนักงานสอบสวนได้จากการสอบสวนเพิ่มเติม ให้นำมาเรียงไว้ต่อจากบันทึกสั่งการของผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี การเรียงเอกสารให้ถือปฏิบัติตามการเรียงเอกสาร และให้เลขลำดับเอกสารเพิ่มเติมต่อจากรายงานการสอบสวน โดยห้ามมิให้นำเอกสารที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติมไปแทรกไว้ในสำนวนเดิม

๒. กรณีส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมตามนัยคำสั่งของพนักงานอัยการอย่างเคร่งครัด แล้วรีบส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมไปยังพนักงานอัยการตามกำหนด หากมีข้อขัดข้องประการใดให้รีบแจ้งพนักงานอัยการทราบ

(๒) กรณีพนักงานอัยการส่งสำนวนคืน และมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมหลังจากพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมเสร็จสิ้นแล้ว การปฏิบัติเกี่ยวกับเอกสารที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติมให้ปฏิบัติเหมือนกรณีผู้บังคับบัญชาสั่งการให้สอบสวนเพิ่มเติม

๓. กรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งให้งดการสอบสวนและส่งสำนวนคืนมายังพนักงานสอบสวน พร้อมกับมีคำสั่งว่าหากต่อมารู้ตัวผู้กระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไปได้ ถ้าต่อมาทำการสืบสวนสอบสวนจนรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ หรือได้ตัวผู้กระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนนำเอกสารที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติมมารวมไว้ในสำนวนเดิม โดยให้ทำรายงานการสอบสวนและมีความเห็นทางคดีด้วย การปฏิบัติเกี่ยวกับเอกสารที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติมให้ปฏิบัติเหมือนกรณีผู้บังคับบัญชาสั่งการให้สอบสวนเพิ่มเติม

๔. กรณีพนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาแต่ผู้ต้องหาหลบหนี และให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหามาฟ้องภายในกำหนดอายุความ ต่อมาจับกุมผู้ต้องหาได้ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกคำให้การของผู้ต้องหา และดำเนินการทั้งหลายอื่นที่เกี่ยวกับผู้ต้องหา พร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งไปยังพนักงานอัยการทราบถึงการได้ตัวผู้ต้องหา รวมทั้งประเด็นที่จะทำการสอบสวนเพิ่มเติมโดยเร็ว เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งอย่างใดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามนั้น

กรณีปรากฏหลักฐานชัดเจนว่า ผู้ต้องหาที่หลบหนีซึ่งถูกจับกุมตัวได้ไม่ใช่ผู้กระทำผิด หรือการกระทำของผู้ต้องหาตามที่ถูกกล่าวหาไม่เป็นความผิด ให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา แล้วส่งความเห็นพร้อมเอกสารการสอบสวนเพิ่มเติมไปยังพนักงานอัยการต่อไป

สำหรับการเรียงเอกสารที่พนักงานสอบสวนได้จากการสอบสวนเพิ่มเติม ให้ถือปฏิบัติเหมือนกรณีผู้บังคับบัญชาสั่งการให้สอบสวนเพิ่มเติม กล่าวคือ ให้เพิ่มเติมเข้าไปในสำนวนโดยจัดให้เรียงอยู่ก่อนเอกสารที่จัดทำไว้ก่อนแล้ว

บทที่ ๒
การสอบสวนกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

กระบวนการยุติธรรมทางเลือกเป็นคำกลางที่ใช้ทั้งทางแพ่งและทางอาญา สำหรับทางอาญามีกระบวนการยุติธรรมทางเลือกหลากหลายรูปแบบ และแต่ละแบบมีมาตรการต่าง ๆ แตกต่างกันออกไป อาทิเช่น การชะลอการฟ้อง การต่อรองคำรับสารภาพ การไกล่เกลี่ยคดีอาญา กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ยุติธรรมชุมชน เป็นต้น ความหลากหลายของชื่อและรูปแบบของมาตรการที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางเลือกขึ้นอยู่กับแนวคิดและระบบกฎหมายของแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน แต่ลักษณะสำคัญร่วมกันประการหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกก็คือ การเบี่ยงเบนข้อพิพาทออกจากกระบวนการยุติธรรมปกติหรือกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

“กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก” (Main Stream Criminal Justice) เป็นกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีอาญาปกติ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักคือ การที่มุ่งเน้นที่จะหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย และด้วยวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ การดำเนินการพิจารณาคดีอาญาเริ่มตั้งแต่ชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ อัยการ และศาล ในกระบวนการจะมีการต่อสู้กันด้วยพยานหลักฐานว่าได้มีการกระทำตามที่มีการกล่าวหาเกิดขึ้นจริงหรือไม่ การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ จำเลยหรือผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดดังกล่าวหรือไม่ มีเหตุอื่นใดที่จะทำให้การกระทำของผู้กระทำความผิดไม่เป็นความผิดตามกฎหมาย หรือมีเหตุที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นไม่ต้องรับโทษหรือไม่ และสุดท้ายหากเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องรับโทษในความผิดที่ได้กระทำสมควรจะลงโทษผู้กระทำความผิดสถานใด กระบวนการต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ มีผู้กระทำความผิดเป็นประธาน หรือเป็นวัตถุแห่งการพิจารณา ท่ามกลางกระแสแห่งกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักแต่กฎหมายได้กำหนดให้มีการคุ้มครองและให้หลักประกันต่าง ๆ แก่ผู้กระทำความผิด ตลอดจนสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเชื่อมั่นได้ว่าสามารถต่อสู้เพื่อพิสูจน์การกระทำของตนได้อย่างเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง สิทธิที่จะพบทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมาย สิทธิที่จะให้มีการสืบพยานต่อหน้าจำเลย ตลอดจนมาตรฐานการพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดในคดีอาญา ซึ่งมีมาตรฐานการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่เข้มงวดกว่าคดีแพ่ง โดยโจทก์มีหน้าที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์จนปราศจากความสงสัยตามสมควร ว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดจริง มิฉะนั้นศาลจะต้องยกผลประโยชน์แห่งความสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องจริงหรือไม่ให้แก่จำเลยไป มาตรการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต้องมีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก เนื่องจากผลของการดำเนินการทั้งหมดอาจจะทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นต้องรับโทษทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งเป็นการกระทำโต้ตอบทางกฎหมายแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับความเจ็บปวดทนทุกข์ทรมานจากการได้รับโทษทางอาญา ในเชิงความยุติธรรมคือการแก้แค้นทดแทนซึ่งได้กระทำโดยรัฐ การลงโทษมีหน้าที่ควบคุมสังคมและอาชญากรรม การกำหนดโทษถือเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด การใช้กระบวนวิธีพิจารณาคดีอาญาตามปกติหรือกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักดังที่กล่าวมา จึงจำเป็นต้องอาศัยทั้งกำลังบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม อาคารสถานที่ทำการ กำลังพลของเจ้าพนักงาน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งทรัพยากรแต่ละชนิดมีต้นทุนเสมอ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่เพิ่มสูงขึ้นตามปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น หากผู้กระทำความผิดมีปริมาณเพิ่มขึ้นด้วย ทำให้แต่ละองค์กรในกระบวนการยุติธรรมจึงได้พยายามดำเนินการแก้ไขปัญหาที่แต่ละองค์กรประสบอยู่ โดยการลดขั้นตอนของกระบวนวิธีพิจารณา หรือเร่งรัดการดำเนินคดี

เช่น องค์กรศาลยุติธรรมก็พยายามจะแก้ไขปัญหาด้วยการจำกัดประเภทคดีที่จะขึ้นสู่ศาลฎีกา ด้วยการผลักดันให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้คดีถึงที่สุดในชั้นศาลอุทธรณ์ สำหรับการดำเนินคดีความผิดบางประเภท และใช้ระบบอนุญาตให้ฎีกา ในขณะเดียวกันทางฝ่ายบริหารก็มีความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะผลักดันให้มีกระบวนการยุติธรรมทางเลือกสำหรับความผิดบางประเภท โดยให้สามารถยุติคดีในชั้นสอบสวนและชั้นสั่งคดีของพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล เพื่อลดปริมาณคดีไปสู่ศาล ภายใต้แนวคิดของทฤษฎีอาชญาวิทยาและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ด้วยการให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดครั้งแรกหรือผู้กระทำความผิดโดยประมาท มิให้ต้องเข้ามาสู่การพิพากษา และถูกลงโทษจำคุก อันเป็นการตีตราผู้กระทำผิดที่แม้จะเป็นความผิดเพียงเล็กน้อย ต้องอาจทำให้เสียอนาคตได้ ทั้งที่น่าจะยังมีหนทางที่ดีกว่าใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก

กระบวนการยุติธรรมทางเลือก มีดังต่อไปนี้

๑. มาตรการปรับ
๒. การระงับข้อพิพาททั้งในศาลและนอกศาล
๓. มาตรการความผิดอันยอมความได้
๔. มาตรการต่อรองคำรับสารภาพ
๕. มาตรการชะลอการฟ้อง
๖. การคุมประพฤติ
๗. การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔
๘. มาตรการเพื่อความปลอดภัย
๙. มาตรการพักการลงโทษ
๑๐. มาตรการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน
๑๑. การไกล่เกลี่ย

มาตรการบางมาตรการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดนั้นตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ ถือว่าผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วย เคยมีการจัดประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนา ว่าจะสมควรกำหนดให้ความผิดต่อแผ่นดินบางฐานเป็นความผิดอันยอมความได้หรือไม่ เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ เป็นต้น แต่ความเห็นส่วนใหญ่ยังไม่เห็นด้วยกับการที่จะกำหนดให้ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นคดีความผิดอันยอมความได้

สำหรับมาตรการต่อรองคำรับสารภาพและมาตรการชะลอการฟ้องนั้น มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔ มอบหมายให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานที่ทำการศึกษาและเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี สำนักงานอัยการสูงสุดดำเนินการ พิจารณาศึกษามาตรการต่อรองคำรับสารภาพและมาตรการชะลอการฟ้องทั้งสองมาตรการแล้ว ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติมาตรการต่อรองคำรับสารภาพ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ. ... ต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งในการเสนอร่างกฎหมายทั้งสองฉบับนั้น สำนักงานอัยการสูงสุดมีเป้าหมายที่จะผลักดันเฉพาะร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ. .... ให้เกิดขึ้น เนื่องจากเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติมาตรการต่อรองคำรับสารภาพ พ.ศ. .... ซึ่งเป็นการนำแนวคิดของ มาตรการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea bargaining) ของระบบกฎหมายอเมริกันมาใช้นั้น มีเสียงคัดค้านเป็นอันมากว่าไม่สามารถนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในระบบกฎหมายไทยได้ เพราะเห็นว่าเป็นมาตรการจูงใจผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ ขัดต่อรัฐธรรมนูญฯ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำการถามคำให้การผู้ต้องหาในลักษณะดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม แม้แต่ร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ.... ซึ่งสำนักงานอัยการสูงสุดและกระทรวงยุติธรรมพยายามที่จะผลักดันให้เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมของไทยนั้น ศาลยุติธรรมก็เห็นว่าเป็นมาตรการที่ก้าวล่วงอำนาจตุลาการ โดยเฉพาะการสั่งให้มีเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำ

ความผิด และการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการซึ่งขาดการตรวจสอบ อันอาจนำไปสู่การใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจหรือการทุจริตประพฤติมิชอบได้ ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาผลกระทบกฎหมายเกี่ยวกับการใช้มาตรการชะลอการฟ้องและมาตรการต่อรองคำรับสารภาพขึ้น ให้มีอำนาจหน้าที่ในการศึกษาแนวทางการบังคับใช้กฎหมายและผลกระทบต่อศาลยุติธรรมเกี่ยวกับการใช้มาตรการชะลอการฟ้อง และมาตรการต่อรองคำรับสารภาพ

คณะอนุกรรมการชุดนี้ได้อธิบายความหมายของการชะลอการฟ้องในเบื้องต้นว่า เป็นเรื่องที่พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีที่มีหลักฐานแน่ชัดว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด จึงเป็นคนละกรณีกับกรณีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องเพราะพยานหลักฐานอ่อนหรือพยานหลักฐานไม่พอที่จะฟังว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด คณะอนุกรรมการชุดนี้ได้ทำการศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการชะลอการฟ้องซึ่งประกอบด้วยประเทศญี่ปุ่น ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีใต้ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ และได้สรุปผลกระทบของร่าง พระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ. .... ว่ามาตรการชะลอการฟ้องมีหลักเกณฑ์เบี่ยงเบนคดีไม่ให้ขึ้นสู่ศาล โดยพนักงานอัยการ ผู้ต้องหากระทำความผิด และผู้เสียหายให้ความยินยอม และการคุมประพฤตินั้น มีผลกระทบต่อผู้ต้องหาตั้งแต่สิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดโดยศาล ปัญหากรณีผู้ต้องหาหลงผิดหรือถูกจูงใจให้ความยินยอมการพิจารณาของพนักงานอัยการอาจไม่รอบคอบ และในคดีความผิดเล็กน้อย ซึ่งมีกระบวนวิธีพิจารณาที่รวดเร็ว การชะลอการฟ้องทำให้คดีต้องล่าช้า นอกจากนี้การชะลอการฟ้องที่มีผลกระทบต่อผู้เสียหายต่อสังคมส่วนรวม และกระบวนการยุติธรรมอีกหลายประการ เป็นเหตุผลที่คณะอนุกรรมการฯ สรุปความเห็นว่าเป็นการไม่เหมาะสมที่จะนำมาตรการชะลอการฟ้องมาใช้ในสังคมไทย

เหตุผลอีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษากฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย คณะอนุกรรมการฯ เห็นว่า หากมีการนำมาตรการชะลอการฟ้องมาใช้จริง จะต้องมีมาตรการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการ เช่น คณะกรรมการไต่สวน การฟ้องร้องแบบญี่ปุ่น หรือให้ศาลเป็นผู้ควบคุมการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการตามแบบอย่างของกฎหมายต่างประเทศ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี หลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับการระงับข้อพิพาทคดีอาญามองว่า “อาชญากรรม” (Crime) ไม่เป็นเพียงแต่การฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้เท่านั้น แต่ว่าในความเป็นจริงแล้ว อาชญากรรมได้ทำให้เกิด “ความเสียหาย” ด้วย และความเสียหายนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง และส่งผลกระทบต่อผู้เสียหาย จึงควรเน้นการบรรเทาความเสียหายให้ทุกฝ่ายกลับคืนสู่สภาพเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เสียหาย เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าว รัฐจึงไม่ควรผูกขาดการดำเนินการที่มุ่งเน้นการลงโทษเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยเพียงอย่างเดียว แต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายและชุมชนได้มีโอกาสร่วมกันหาทางออกในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ด้วย ดังนั้น การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม จึงทำให้เกิดความคุ้มค่า ประหยัดทรัพยากร และงบประมาณแผ่นดิน แบ่งเบาภาระคดีที่มีอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น คดีที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายอื่นตาม ป.วิอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อจะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษนั้นเป็นกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก มุ่งที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาลชี้ความถูกผิด เพื่อให้ผู้กระทำผิดหลาบจำ เป็นการยับยั้งการกระทำผิดซ้ำหรือเพื่อยับยั้งมิให้ผู้อื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง เป้าหมายเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขเรียบร้อย แต่ปัจจุบันสังคมมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นถึงแม้จะใช้มาตรการทางกฎหมายที่เด็ดขาด ก็ไม่อาจทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยอย่างสิ้นเชิงได้ และอาจเพิ่มความขัดแย้งทางสังคมมากขึ้น เพื่อให้สังคมเกิดการปรองดองลดความขัดแย้ง จึงได้

มีกฎหมายบางฉบับที่ตราออกมามีผลบังคับใช้ให้เป็นยุติธรรมทางเลือก และกระบวนการดำเนินคดีมีขั้นตอนเพื่อเบี่ยงเบนคดีออกจากยุติธรรมกระแสหลักไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล ซึ่งที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนเรื่องสำคัญ ๆ จะยกมากล่าวเป็นลำดับไป

๑. กระบวนการสอบสวนตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๘๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙

หลักเกณฑ์กฎหมาย

ตามมาตรานี้ เป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากับเด็กหรือเยาวชนก่อนฟ้องเมื่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนสามารถปฏิบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขก็ไม่ต้องนำคดีฟ้องต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่ ซึ่งปรากฏหลักเกณฑ์ตามกฎหมายดังนี้

มาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง วางหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

(๑) เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา

(๒) อัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกิน ๕ ปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม

(๓) เด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๔) เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี

(๕) โดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะและเหตุแห่งการกระทำ หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง

(๖) ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติและหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทนหรือชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา

(๗) การจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วยหากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย

มาตรา ๘๖ วรรคสอง วางหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

(๑) หากพนักงานอัยการมีข้อสงสัยเกี่ยวกับแผนฯ อาจสอบถามผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้

(๒) ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นชอบด้วยกับแผนฯ ให้สั่งแก้ไขแผนฯ หรือสั่งดำเนินคดีต่อไปและให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องทราบ

(๓) หากพนักงานอัยการเห็นว่าแผนฯ ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้วเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมพนักงานอัยการก็จะเห็นชอบกับแผนดังกล่าว

(๔) เมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยแผนฯ ก็ให้ดำเนินการตามแผนฯ ดังกล่าวได้ทันทีพร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบ

(๕) ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบด้วย พร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบ

(๖) แผนฯ ต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายด้วยหากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย

มาตรา ๘๖ วรรคสาม และวรรคสี่ วางหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

(๑) กรณีปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนฯ นั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร

(๒) ตาม (๑) ศาลต้องมีคำสั่งภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน ให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการของศาลด้วย

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยแนวทางการพิจารณากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูชั้นก่อนฟ้องคดี พ.ศ.๒๕๕๗

กรณีจะใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา นอกจากจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์กฎหมายแล้ว ศาลมีอำนาจตรวจสอบการจัดทำแผนด้วย ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นดังต่อไปนี้

(๑) กรณีเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันหรือกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษสูงสุดเป็นเกณฑ์

(๒) การจัดทำแผนฯ ผู้เสียหายทุกคน และเด็กหรือเยาวชนเป็นรายบุคคลต้องให้ความยินยอมในการจัดทำแผนฯ

(๓) ผู้เสียหายทุกคนและเด็กหรือเยาวชนเป็นรายบุคคลต้องให้ความยินยอมที่จะปฏิบัติตามแผนฯ

(๔) ในการพิจารณาหรือไต่สวน หากได้ความว่ากระบวนการจัดทำแผนฯ ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งตามข้อ ๕ แห่งข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ศาลจะมีคำสั่งว่ากระบวนการจัดทำแผนฯ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แล้วแจ้งคำสั่งดังกล่าวพร้อมเหตุผลให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเพื่อส่งคดีเข้าสู่การดำเนินคดีตามปกติต่อไป แต่หากเหตุแห่งการไม่ชอบด้วยกฎหมายของกระบวนการนั้นอยู่ในวิสัยที่อาจแก้ไขได้ทั้งเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหาย ก็ให้ศาลสั่งตามที่เห็นสมควร แล้วแจ้งคำสั่งดังกล่าวพร้อมเหตุผลให้ผู้อำนวยการสถานพินิจทราบและดำเนินการ เมื่อศาลมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ศาลจะแจ้งคำสั่งให้พนักงานอัยการและผู้อำนวยการสถานพินิจทราบและดำเนินการโดยเร็ว

จะเห็นได้ว่าการจัดทำแผนฯ ดังกล่าว กฎหมายให้อำนาจผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้มีอำนาจจัดทำแผนฯ ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดและต้องเสนอแผนฯ ให้พนักงานอัยการเห็นชอบด้วย หากพนักงานอัยการไม่เห็นชอบก็สามารถแก้ไขแผนฯ หรือไม่แก้ไขแผนฯ แต่สั่งให้ดำเนินคดีต่อไปก็ได้ แต่หากพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยแผนฯ ก็ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจดำเนินการตามแผนฯ ได้ทันทีพร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบและศาลสามารถตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของกระบวนการจัดทำแผนฯ ได้ หากศาลเห็นว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็เป็นอำนาจศาลที่จะพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร กล่าวคืออาจจะสั่งให้แก้ไขแผนฯ หรืออาจจะสั่งว่าการจัดทำแผนฯ ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ได้ ซึ่งหากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ต้องดำเนินคดีกับเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อไป ซึ่งในการจัดทำแผนต้องอาศัยความยินยอมจากทุกฝ่ายทั้งผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย จะเห็นได้ว่าการจะดำเนินการตามแผนฯ ได้จะต้องเกิดความปรองดองกับทุกฝ่าย เด็กหรือเยาวชนก็สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลับไปใช้ชีวิตในสังคมหรือชุมชนนั้นได้ตามปกติ ส่วนสังคมหรือชุมชนนั้นก็ต้องได้รับความปลอดภัยจากเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดนั้นด้วยซึ่งก็ถือว่าเป็นการบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะให้สังคมเกิดความสงบสุขได้โดยไม่จำต้องเอาตัวเด็กหรือเยาวชนไปฟ้องต่อศาลเพื่อลงโทษ จะสังเกตว่าการใช้ยุติธรรมทางเลือกนั้น มักเป็นคดีที่พฤติการณ์ไม่ค่อยรุนแรงมากนักและสังคมยอมรับได้

กระบวนการจัดทำแผนฯ

เป็นไปตามมาตรา ๘๗ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุม และหากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดหรือพนักงานอัยการด้วยก็ได้ และจะต้องจัดทำแผนฯให้แล้วเสร็จและเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ

การปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน

เป็นไปตามมาตรา ๘๘ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนฯ ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนฯ นั้น โดยกำหนดขอบเขตไว้ ปรากฏตามมาตรา ๘๗ วรรคสาม ระยะเวลาในการปฏิบัติตามแผนฯ ไม่เกิน ๑ ปี ดังนี้

(๑) อาจกำหนดให้ว่ากล่าวตักเตือน

(๒) กำหนดเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ

(๓) หากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชน อาจกำหนดให้บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้

(๔) กำหนดให้ชดใช้เยียวยาความเสียหาย

(๕) กำหนดให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ไม่เกิน ๓๐ ชั่วโมง หรือ

(๖) กำหนดให้นำมาตรการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างมาใช้เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน

ผลทางกฎหมายและเงื่อนไขการยุติคดี

เป็นไปตาม มาตรา ๘๘ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

- หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามแผนฯ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานพนักงานอัยการทราบและแจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป (คดีไม่ยุติ)

- เมื่อมีการปฏิบัติตามแผนฯ ครบถ้วนแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบ หากพนักงานอัยการเห็นชอบให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น (คดียุติ)

- คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการให้เป็นที่สุด และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้มีส่วนได้เสียที่จะดำเนินคดีส่วนแพ่ง และให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานคำสั่งไม่ฟ้องให้ศาลทราบ

กระบวนการและขั้นตอนการสอบสวน

คดีอาญาที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางเลือกกรณีดังกล่าวนั้น จุดเริ่มต้นในการดำเนินคดีเริ่มจากยุติธรรมกระแสหลัก เช่นเดียวกับกรณีทั่วไป เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษไว้แล้ว ก็ต้องดำเนินการสอบสวนไปตามขั้นตอนปกติ หากมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาส่งพนักงานสอบสวน ก็ต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อตรวจสอบการจับ หากศาลไต่สวนแล้วเห็นว่าการจับกุมเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหานั้นก็จะถูกควบคุมตัวไว้ตามคำสั่งศาล โดยปกติจะส่งให้สถานพินิจเป็นผู้ควบคุม หรือศาลอาจมีคำสั่งมอบเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยก็ได้ หรือหาก

เด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญา โดยที่ยังมิได้มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล พนักงานสอบสวนมีอำนาจแจ้งข้อหาได้ และพนักงานสอบสวนก็ต้องแจ้งการจับกุมหรือแจ้งการดำเนินคดีเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานพินิจ เพื่อจัดทำรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงประกอบสำนวนการสอบสวนตามมาตรา ๘๒ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ และพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนและส่งสำนวนการสอบสวน พร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลให้ทันภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมหรือวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา แล้วแต่กรณี หากสำนวนการสอบสวนไม่เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาดังกล่าว หากเป็นคดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๖ เดือน ขึ้นไป พนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาลได้ ครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน รวมแล้วไม่เกิน ๒ ครั้ง และถ้าหากเป็นคดีอาญาที่อัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๕ ปี ขึ้นไป สามารถผัดฟ้องได้ครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน รวมแล้วไม่เกิน ๔ ครั้ง ตามมาตรา ๗๘ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

ระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ กระบวนการยุติธรรมทางเลือกอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา กระบวนการจะเริ่มขึ้นเมื่อใด

(๑) เมื่อกรณีเป็นไปตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง

(๒) เริ่มต้นกระบวนการจากเมื่อเด็กหรือเยาวชนได้รู้สำนึกในการกระทำผิดก่อนฟ้องคดี ซึ่งระหว่างการสอบสวนไม่เสร็จอาจเกิดขึ้นเวลาใดก็ได้ หรืออาจเกิดขึ้นในชั้นพนักงานอัยการก็ได้ด้วยแต่ต้องก่อนฟ้องคดี

(๓) หากผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องต้องจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูฯ แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนฯ ต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาภายใน ๓๐ วัน นับแต่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ และแจ้งให้พนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องทราบ

(๔) หากพนักงานอัยการเห็นชอบกับแผนฯ ดังกล่าวและให้มีการดำเนินการตามแผนฯ ทันที พร้อมกับรายงานให้ศาลทราบ

(๕) ในระหว่างจัดทำและปฏิบัติตามแผนฯ พนักงานสอบสวนต้องงดการสอบปากคำหรือดำเนินการใด ๆ เฉพาะกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดไว้ก่อนตามมาตรา ๘๙ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

(๖) มิให้นับระยะเวลาในการจัดทำและการปฏิบัติตามแผนฯ รวมเข้าในกำหนดระยะเวลาการฟ้องและการผัดฟ้อง ตามมาตรา ๗๘ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

ผลของการเข้าสู่กระบวนการจัดทำและปฏิบัติตามแผนฯ

- เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจจัดทำแผนจะต้องแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ หากคดียังอยู่ระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ซึ่งจะทำให้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชนหรือดำเนินการใด ๆ เฉพาะกับเด็กหรือเยาวชน

- ระยะเวลาในการสอบสวนให้เสร็จสิ้นเพื่อส่งสำนวนให้พนักงานอัยการฟ้องต่อศาลภายใน ๓๐ วัน หรือหากไม่แล้วเสร็จต้องขอผัดฟ้องต่อศาลครั้งละ ๑๕ วัน เมื่อได้รับแจ้งจากสถานพินิจว่าเด็กหรือเยาวชนเข้าสู่กระบวนการจัดทำและปฏิบัติตามแผนฯ ระยะเวลาดังกล่าวจะสะดุดหยุดอยู่ (กล่าวคือหยุดนับระยะเวลาผัดฟ้องชั่วคราว จนกว่าจะมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป) ตราบจนมีการจัดทำแผนฯ สำเร็จและมีการปฏิบัติตามแผนฯ จนสำเร็จ เว้นเสียแต่ว่าพนักงานอัยการจะไม่เห็นชอบด้วยแผนและสั่งดำเนินคดี

ต่อไป หรือตามคำสั่งศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนฯ ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่ได้สั่งให้แก้ไขแผนฯ ตามมาตรา ๘๖ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ เมื่อสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ระยะเวลาการสอบสวนที่สะดุดหยุดอยู่จะมีการนับต่อจากนั้นไป และพนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนไปตามปกติในกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักต่อไป

ผลของการปฏิบัติตามแผนฯ สำเร็จ

- เป็นไปตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๘๘ วรรคสอง แห่งพ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ว่าเมื่อมีการปฏิบัติตามแผนฯ ครบถ้วนแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบ หากพนักงานอัยการเห็นชอบให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการให้เป็นที่สุด และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับและให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานคำสั่งไม่ฟ้องให้ศาลทราบ
- อย่างไรก็ดี ไม่ตัดสิทธิผู้มีส่วนได้เสียที่จะดำเนินคดีส่วนแพ่ง

ผลของการปฏิบัติตามแผนฯ ไม่สำเร็จ

- หากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามแผนฯ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบและแจ้งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป ตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๘๘ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

การส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ

- เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับรายงานจากผู้อำนวยการสถานพินิจแต่ยังไม่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่ฟ้องของสำนวนมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา ๘๖ จากพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนสามารถจัดทำรายงานสรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๑, ๑๔๒ หากเห็นควรสั่งฟ้องและผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่ในอำนาจศาลก็ส่งแต่สำนวนการสอบสวนไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย หากผู้ต้องหาไม่ถูกควบคุมก็ต้องส่งสำนวนพร้อมตัวผู้ต้องหา เว้นแต่ผู้ต้องหาหลบหนีก็สามารถส่งสำนวนได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม หากเห็นควรสั่งไม่ฟ้องก็ส่งแต่สำนวนการสอบสวนไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย
- หากระหว่างการสอบสวนได้รับแจ้งคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาในสำนวนมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา ๘๖ จากพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนต้องนำคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาและมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย
- ในคดีที่พนักงานสอบสวนยังไม่ได้แจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา เนื่องจากก่อนที่จะทำการแจ้งข้อหาได้รับแจ้งจากผู้อำนวยการสถานพินิจว่าได้จัดทำแผนฯ ผู้ต้องหาแล้ว พนักงานสอบสวนจะไม่สามารถส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการได้ เนื่องจากยังไม่มีการแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา และพนักงานสอบสวนก็ไม่มีอำนาจแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนได้อีกด้วย เนื่องจากขัดต่อมาตรา ๘๙ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ทำให้เกิดปัญหาไม่สามารถส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการได้ หากพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนดังกล่าว ในสำนวนมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา ๘๖ พนักงานสอบสวนจึงจะทำความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ แต่อย่างไรก็ตามเห็นว่าหากยังไม่มีการแจ้งข้อหาและทำการสอบสวน

ในช่วงระหว่างการทำแผนและปฏิบัติตามแผนก่อนมีความเห็นทางคดีในสำนวนการสอบสวน ควรทำการแจ้งข้อหาและสอบสวนผู้ต้องหาเสียก่อน เนื่องจากหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๘๖ นี้ ผู้กระทำผิดจะต้องรู้สำนึกหมายความว่าการกระทำนั้นต้องเป็นความผิด และผู้กระทำต้องรู้สำนึก คำว่ารู้สำนึกจึงต้องรับสารภาพในข้อหาที่ถูกกล่าวหาด้วย มิฉะนั้นจะไม่เข้าหลักเกณฑ์กฎหมายในการใช้มาตรการพิเศษ ตามมาตรา ๘๖

ข้อสังเกต

- ตามมาตรา ๘๙ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวนปากคำหรือดำเนินการใด ๆ เฉพาะกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ก่อน เห็นว่าเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนยังไม่ได้ทำการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนนั้น แต่กระบวนการจัดทำและปฏิบัติตามแผนฯ ได้เกิดขึ้นเสียก่อน จึงไม่สามารถดำเนินการกับเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ แต่ไม่ห้ามการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในส่วนอื่นแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อรับตัวเด็กหรือเยาวชนเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม พนักงานสอบสวนจึงควรเร่งรีบดำเนินการสอบสวนให้เสร็จสิ้นโดยเร็วก่อนที่จะเกิดกระบวนการจัดทำและปฏิบัติตามแผนฯ ดังกล่าว เพื่อมิให้สำนวนล่าช้าอยู่กับพนักงานสอบสวน แต่อย่างไรก็ตาม หากผลการสืบเสาะข้อเท็จจริงของเด็กหรือเยาวชนจากสถานพินิจยังไม่เสร็จสิ้นและยังไม่ได้นำมาประกอบสำนวนการสอบสวน พนักงานอัยการก็ไม่รับสำนวนการสอบสวนอยู่เอง เพราะผลการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นเงื่อนไขในการฟ้องด้วย โดยปกติกระบวนการจัดทำและปฏิบัติตามแผนฯ มักจะเกิดขึ้นก่อนที่สถานพินิจจะสรุปรายงานผลการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าว อย่างไรเสียพนักงานสอบสวนก็ไม่สามารถส่งสำนวนการสอบสวนได้อยู่นั่นเอง

- อย่างไรก็ตามหากเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญา ไม่ได้ดำเนินการหรือไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๘๖ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ในชั้นก่อนฟ้อง แต่อาจเข้าหลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๙๐ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ภายหลังฟ้องก็อาจดำเนินการได้อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งกระบวนการในขั้นตอนหลังฟ้องดังกล่าวจะไม่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนแล้ว

- กระบวนการมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา ๘๖ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ แตกต่างจากเรื่องการชะลอฟ้องผู้ต้องหาในคดีฟื้นฟูยาเสพติด ตาม พ.ร.บ.การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๒๒ ได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนให้พนักงานอัยการชะลอการฟ้องไว้ในระหว่างการฟื้นฟู ซึ่งตามมาตรา ๑๙ วรรคสี่ แห่ง พ.ร.บ.การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าในระหว่างขั้นตอนกระบวนการฟื้นฟูให้พนักงานสอบสวนดำเนินกระบวนการสอบสวนคดีต่อไป และเมื่อสอบสวนเสร็จให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการโดยไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย และแจ้งให้ทราบว่าผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหรือการควบคุมตัวอยู่แห่งใด ซึ่งพนักงานสอบสวนมีความเห็นทางคดีไปตามพยานหลักฐาน โดยเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ ซึ่งตราบใดที่พนักงานอัยการยังไม่ได้รับผลการฟื้นฟูของผู้ต้องหาก็ต้องมีคำสั่งชะลอการฟ้องไว้ตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่กรณีตามมาตรา ๘๘ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ เมื่อเด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติตามแผนฯ ครบถ้วนแล้ว กฎหมายกำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบถึงผลการปฏิบัติตามแผนฯ ดังกล่าว หากพนักงานอัยการเห็นชอบ ให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการให้เป็นที่สุด และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ และผู้อำนวยการสถานพินิจต้องรายงานคำสั่งไม่ฟ้องให้ศาลทราบด้วย แม้ตามกฎหมายไม่ปรากฏว่าให้แจ้งคำสั่งไม่ฟ้องให้

พนักงานสอบสวนทราบแต่อย่างใด มีแต่กรณีที่ไม่ปฏิบัติตามแผนฯ เท่านั้นจึงจะแจ้งให้ทราบเพื่อดำเนินคดีต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๖๓ ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ ส.ค.๖๓ ข้อ ๑๙๔ วรรคสี่ ว่าเมื่อได้รับรายงานจากผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ว่าเด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วนแล้ว หากพนักงานอัยการเห็นชอบ ให้พนักงานอัยการพิจารณามีคำสั่งไม่ฟ้องโดยไม่ต้องรอสำนวนการสอบสวนตามข้อ ๑๙๔ วรรคห้า ในกรณีเห็นควรสั่งไม่ฟ้องให้พนักงานอัยการเสนอสำนวนมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาพร้อมความเห็นตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าพนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาสั่งและให้เสนอรองอธิบดีอัยการหรือรองอธิบดีอัยการภาคเพื่อทราบ ตามระเบียบข้อ ๑๙๔ วรรคหก คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการเป็นที่สุดโดยไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๕/๑ แห่ง ป.วิอาญา หรือกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอื่น และให้แจ้งคำสั่งไม่ฟ้องดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนและผู้อำนวยการสถานพินิจทราบโดยเร็ว แสดงให้เห็นว่าคำสั่งไม่ฟ้องตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาจะถูกส่งมายังพนักงานสอบสวนเพื่อประกอบคดี ดังนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องนำมาพิจารณากรณีเด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติครบถ้วนตามแผนฯ และอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องประกอบในการทำความเห็นทางคดีด้วย ตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๘๘ วรรคสอง แห่งพ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ จึงไม่เข้าลักษณะการชะลอฟ้องอย่างคดีฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตาม พ.ร.บ.การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๒๒ แต่อย่างใด

- ในการใช้อำนาจของพนักงานอัยการกรณีดังกล่าว ศาลมีอำนาจตาม มาตรา ๘๖ วรรคสาม ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายได้ หากกระบวนการจัดทำแผนฯ ไม่ชอบด้วยกฎหมายศาลมีอำนาจพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควรได้

ตัวอย่างคำพิพากษา

- พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๘๖ (กฎหมายที่แก้ไขใหม่) บัญญัติให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาแก่เด็กหรือเยาวชน อันมีลักษณะเป็นการใช้กระบวนการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมปกติได้เช่นเดียวกับกฎหมายเดิม คือ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๖๓ ซึ่งมาตรา ๖๓ ให้อำนาจเด็ดขาดแก่พนักงานอัยการที่จะสั่งไม่ฟ้องโดยไม่ผ่านการพิจารณาของศาล แต่มาตรา ๘๖ ให้พนักงานอัยการพิจารณาว่าเห็นชอบกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือไม่ ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับแผน กล่าวคือ พนักงานอัยการไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการบำบัดฟื้นฟู ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่มีสิทธิโต้แย้ง แต่ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยกับแผนบำบัดฟื้นฟูของผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานอัยการยังไม่มีอำนาจสั่งไม่ฟ้อง จะต้องให้ศาลพิจารณาก่อน ถ้าศาลเห็นชอบกับแผนและมีการปฏิบัติตามแผนครบถ้วนแล้ว พนักงานอัยการจึงจะมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องตามมาตรา ๘๘ โดยมาตรา ๘๘ วรรคสาม ใช้ถ้อยคำว่า “ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร” จึงบ่งชี้ให้เห็นเจตนารมณ์ของมาตราดังกล่าวว่า ให้ศาลตรวจสอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอีกชั้นหนึ่งก่อน และให้ศาลสั่งตามที่เห็นสมควร อันเป็นดุลพินิจเด็ดขาดของศาลชั้นต้น การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ผู้คัดค้านเสนอต่อศาลชั้นต้นว่าความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบกฯ รัฐเป็นผู้เสียหายจึงไม่อาจให้ความยินยอมได้ และไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรา ๘๖ ได้ จึงเป็นการสั่งตามที่เห็นสมควรดังกล่าว ผู้คัดค้านหรือพนักงานอัยการไม่มีสิทธิอุทธรณ์ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ยกอุทธรณ์ของผู้คัดค้านที่อุทธรณ์ว่าการพิจารณาแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๘๖ เป็นอำนาจของผู้คัดค้านและพนักงานอัยการเท่านั้น จึงชอบแล้ว (ฎ.๑๒๒๐/๒๕๕๗)

๒. กระบวนการสอบสวนตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐

เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญามาบังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายอาญาทั่วไปมีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ความผิดที่เกิดขึ้นในครอบครัวนั้นไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูได้ด้วยการลงโทษให้เข็ดหลาบตามทฤษฎีการแก้แค้นทดแทน ความรุนแรงไม่อาจทำให้ความสัมพันธ์และสถานภาพในครอบครัวกลับมาดีดังเดิมได้ ยกตัวอย่างเช่น สามีทำร้ายภรรยา ภรรยาขอความช่วยเหลือต่อเจ้าพนักงาน เจ้าพนักงานเห็นว่าการกระทำเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หากไม่มี พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวฯ การทำร้ายร่างกายผู้อื่นไม่สามารถยอมความได้ เจ้าพนักงานจึงดำเนินคดีอาญาแก่สามี สามีต้องอยู่ในกระบวนการยุติธรรม ไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ตามปกติ ส่งผลกระทบต่อรายได้ของครอบครัว และความอบอุ่นในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวที่มีบุตรหลานพักอาศัยอยู่ด้วย ในระหว่างการดำเนินคดีอาจจะต้องสูญเสียค่าทนายความในการต่อสู้คดี ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และถ้าศาลพิพากษาลงโทษจำคุก สามีก็จะถูกสังคมตีตราว่าเป็นคนคุก เมื่อพ้นโทษออกมาก็อาจตกงาน และไม่สามารถหางานทำได้ ส่งผลกระทบต่อรายได้ในครัวเรือน กรณีเช่นนี้จะเห็นว่า การลงโทษโดยใช้กระบวนการยุติธรรมปกติในคดีความรุนแรงในครอบครัวนั้นอาจส่งผลร้ายมากกว่าผลดี และไม่เป็นผลดีต่อสังคมโดยรวมอย่างแน่นอน เป็นต้น หากเป็นคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะมีความเหมาะสมกว่าการใช้กระบวนการทางอาญา สามารถกำหนดรูปแบบวิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้

การดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ จึงเป็นยุติธรรมทางเลือกอีกรูปแบบหนึ่ง ในการเบี่ยงเบนคดีอาญาออกจากยุติธรรมกระแสหลักในชั้นก่อนฟ้องตาม มาตรา ๑๒ วรรคสอง แม้กระนั้นก็ตามในชั้นศาลก็ยังให้อำนาจศาลในการกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟูบำบัดรักษาคุมประพฤติผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษได้ด้วย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนก็คือขั้นตอนในชั้นก่อนฟ้อง

หลักเกณฑ์กฎหมาย

การกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ ปรากฏหลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐

หลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๔ วรรคหนึ่งเมื่อการกระทำครบองค์ประกอบ ดังนี้

(๑) ผู้ใด

(๒) กระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว

อัตราโทษ จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

คำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบความผิด

ปรากฏตาม มาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ **“ความรุนแรงในครอบครัว”** หมายความว่า การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัว ต้องกระทำการไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

จะเห็นได้ว่า การกระทำใดเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้น มีความหมายกว้างมาก โดยเฉพาะถ้อยคำดังต่อไปนี้

“การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตราย” แก่กาย จิตใจหรือสุขภาพ...กฎหมายใช้คำว่า **“มุ่งประสงค์”** เห็นได้ว่าตามพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดนั้น มีเจตนาที่จะให้เกิดผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจหรือสุขภาพของผู้ถูกกระทำ แม้ความผิดนั้นจะไม่บรรลุผลก็เข้าข่ายตามความหมายดังกล่าวแล้ว

“อันตรายต่อจิตใจหรือสุขภาพ” ... สิ่งใดคืออันตรายแก่จิตใจหรือสุขภาพ และจะต้องมากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องนามธรรมไม่อาจเห็นได้ชัดเจนดังเช่นกรณีทำร้ายร่างกายซึ่งเป็นความเสียหายทางกายภาพ จึงต้องพิจารณาพฤติกรรมซึ่งผู้ถูกกระทำจะต้องทนรับสภาพความกดดันซึ่งขัดแย้งสั่งสมมาเป็นเวลานานพอสมควร จนเห็นได้ชัดว่ากระทบต่อจิตใจหรือสุขภาพอย่างมีนัยยะสำคัญ เช่น เครียดจนนอนไม่หลับ มีภาวะของโรคซึมเศร้า ร่างกายทรุดโทรมอันเกิดจากความเครียด อยู่ในอาการกลัวจนจิตผวา เกิดภาพหลอน เป็นต้น ความรู้สึกว่าเกิดอันตรายต่อจิตใจหรือสุขภาพจะต้องถือเอาความรู้สึกของผู้ถูกกระทำไม่อาจนำมาตรฐานของวิญญูชนไปใช้ได้เสมอไป เนื่องจากผู้ถูกกระทำแต่ละบุคคลมีสภาพร่างกายและจิตใจสติปัญญา แตกต่างกันออกไป

“บังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม” ให้บุคคลในครอบครัว ต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ .. เห็นว่าไม่ต้องถึงขนาดว่าการบังคับหรือการใช้อำนาจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำโดยมิชอบนั้น จะต้องเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด อาจเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรมหรือจารีตประเพณีก็ได้ แต่ผลของการบังคับหรือใช้อำนาจนั้นเป็นผลให้ผู้ถูกกระทำต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ คำว่าโดยมิชอบหมายความว่าเป็นการกระทำโดยไม่มีสิทธิอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย ธรรมเนียม จารีตประเพณี แต่กรณีไม่ใช่เกิดจากความเกรงใจหรือความนับถือยำเกรง ยกตัวอย่างเช่น บังคับให้ภริยายอมรับสภาพในการที่สามีจะมีภริยาหลายคน หรือบังคับให้ใช้แรงงานในครัวเรือนหนักเกินความจำเป็น ไม่ให้ใช้ทรัพย์สินเงินทองในการดำรงชีพตามสมควร เป็นต้น

“บุคคลในครอบครัว” หมายความว่าคู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

จะเห็นได้ว่า บุคคลในครอบครัวมีความหมายกว้างมาก โดยเฉพาะคำว่า **“สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน”** จะเป็นบุคคลใดนั้น อาจมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตหรือทางญาติพี่น้องกัน เช่น บิดา มารดา พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น รวมไปถึงบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเป็นญาติทางสายโลหิต แต่รวมถึงบริวารที่อยู่ในความอุปการะด้วย แต่คงไม่รวมถึงลูกจ้างตามกฎหมายแรงงาน ส่วนคู่สมรส คู่สมรสเดิม บุตร บุตรบุญธรรม ต้องพิจารณาความสัมพันธ์ตาม ป.พ.พ.เป็นเกณฑ์ นอกจากนี้ สังเกตว่ากฎหมายใช้คำว่า “คู่สมรสเดิม ผู้ที่เคยอยู่กินกันฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส” หมายความว่ากฎหมายฉบับนี้ใช้กับบุคคลที่อยู่นอกครัวเรือนด้วย ถ้าหากเคยเป็นคู่สมรสเดิม หรือผู้ที่เคยอยู่กินกันฉันสามีภรรยา

ข้อสังเกต

- องค์ประกอบความผิด คำว่า “ผู้ใด” (ผู้กระทำความผิด) การจะเป็นความผิดในกรณีนี้นั้น ผู้กระทำกับผู้ถูกกระทำจะต้องเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์และอยู่ในความหมายของคำว่า “บุคคลในครอบครัว” ด้วย ในขณะเกิดเหตุนั้น

- คนรับใช้ จะถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวหรือไม่นั้น ยังมีแนวคิดเป็น ๒ แนวทาง คือ

แนวทางที่ ๑ มีความเห็นว่า ถ้าเป็นคนรับใช้หรือลูกจ้างที่รับค่าจ้าง ที่เป็นคนเก่าแก่อยู่ด้วยกันมาเป็นเวลานาน และมีการดูแลแบบญาติ ดังนี้ ถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ถ้าเพิ่งมาอยู่ได้ไม่นาน มิได้ให้การดูแลแบบญาติพี่น้อง ดังนี้แม้อยู่อาศัยหรืออยู่ในครัวเรือนเดียวกันย่อมไม่เป็นบุคคลในครอบครัว ไม่อาจนำ พ.ร.บ.นี้มาใช้บังคับได้ แต่อาจจะต้องไปพิจารณาใช้กฎหมายไปตามกรณี เช่น กฎหมายอาญาทั่วไป กฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์กรณีที่มีการกระทำในลักษณะค้ามนุษย์ หรือกฎหมายแรงงาน เป็นต้น

แนวทางที่ ๒ มีความเห็นว่า คนรับใช้หรือลูกจ้างที่รับค่าจ้าง มีกฎหมายเฉพาะบังคับใช้อยู่แล้ว เมื่อเขาไม่พอใจการกระทำของนายจ้างก็สามารถลาออกได้และยังสามารถดำเนินคดีกับนายจ้างได้อยู่แล้ว จึงไม่น่าจะอยู่ในความหมายว่าเป็นบุคคลในครอบครัว

ทั้งสองแนวทางนี้ยังไม่เป็นข้อยุติ ดังนั้น จึงต้องรอการนำคดีขึ้นสู่ศาลและมีคำพิพากษาของศาลฎีกาวินิจฉัยออกมาเป็นแนวทางต่อไป

หลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๔ วรรคสอง

(๑) ให้ความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น

(๒) หากการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ด้วย ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้

จากบทบัญญัติดังกล่าว เห็นว่า ตามมาตรา ๔ วรรคสอง เป็นเงื่อนไขในการดำเนินคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้การกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่งนั้นเป็นความผิดอันยอมความได้

การกระทำดังกล่าว จึงเป็นความผิดต่อส่วนตัว ที่จะต้องมีการร้องทุกข์ภายในอายุความร้องทุกข์ ๓ เดือนนับแต่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖

(๒) กรณีมีการกระทำความผิดฐานอื่นรวมอยู่ด้วยก็ต้องดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นรวมกันไปด้วย ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจเป็นความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือเป็นความผิดต่างกรรมก็ได้

(๓) หากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๕ ก็ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้

ดังนั้นหากเป็นการกระทำความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๕ แม้ปกติจะเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ แต่ตามกฎหมายนี้ให้ถือว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ ฉะนั้นต้องร้องทุกข์ภายในอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ เช่นเดียวกัน ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวมีความเกลื่อนกลืนกับความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดย ป.อาญา มาตรา ๒๙๕ บัญญัติว่าผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อสังเกต

- คำว่า “ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น”ตามมาตรา ๔ วรรคสอง ตามข้อ (๑) นั้น อาจมีความผิดทางอาญาฐานอื่นหรือกฎหมายอื่นรวมอยู่ด้วย เช่น หากมีการขังผู้ถูกกระทำความรุนแรงไว้โดยมิชอบ ก็ย่อมมีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพตาม ป.อาญา มาตรา ๓๑๐ ด้วย การดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดย่อมดำเนินคดีทั้งสองข้อหา ซึ่งตาม ป.อาญา

มาตรา ๓๑๐ วรรคแรกกฎหมายบัญญัติไว้ท้ายหมวดที่ ๑ (ความผิดต่อเสรีภาพ) มาตรา ๓๒๑ ว่าความผิดตาม มาตรา ๓๑๐ วรรคแรกเป็นความผิดอันยอมความได้แต่มิได้บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ดังนั้น ความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๓๑๐ วรรคแรก ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ การดำเนินคดีจึงต้องมีการร้องทุกข์ภายในอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ และสามารถถอนคำร้องทุกข์ทำให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒) ได้

- หากกรณีเป็นการกระทำความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๓๑๐ วรรคสอง เป็นเหตุให้ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังถึงแก่ความตายหรือรับอันตรายสาหัส ต้องรับโทษหนักขึ้น ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๐, มาตรา ๒๙๗ หรือมาตรา ๒๙๘ และกรณีดังกล่าวเป็นความผิดต่อแผ่นดินหรือยอมความไม่ได้ ซึ่งเป็นความผิดที่มีข้อหาอื่นรวมอยู่กับความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ก็ต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทุกข้อหา

- การทำร้ายร่างกายบุพการี เช่น ทำร้ายร่างกายบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัว หากไม่ทำให้ถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายสาหัส หรือทำร้ายร่างกายบุคคลในครอบครัวโดยไตร่ตรองไว้ก่อน หรือทำร้ายโดยทรมานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย จะเป็นความผิดตามมาตรา ๒๙๖ ประกอบมาตรา ๒๘๙ ซึ่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวฯ มิได้บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้แต่อย่างใด

อายุความร้องทุกข์

- อายุความร้องทุกข์จะแตกต่างไปจากอายุความร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๗ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ซึ่งวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ถ้ามิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ หรือมิได้มีการร้องทุกข์ตามมาตรา ๖ ภายในสามเดือนนับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ

- วิสัย หมายความว่า ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสภาพร่างกายหรือจิตใจที่สามารถร้องทุกข์หรือแจ้งความ (คู่มือการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ดังนั้น การร้องทุกข์อาจจะเกิน ๓ เดือน นับแต่รู้เรื่องหรือรู้ตัวผู้กระทำความผิด ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ ก็ได้ ถ้าผู้ถูกกระทำยังมีสภาพร่างกายหรือจิตใจไม่พร้อมที่จะไปแจ้งความร้องทุกข์

- โอกาส หมายความว่า ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการที่จะร้องทุกข์หรือแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ (คู่มือการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ)

- พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ได้กำหนดการนับอายุความร้องทุกข์ไว้เป็นพิเศษ โดยอายุความในคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว อายุความสามเดือนจะเริ่มนับตั้งแต่ผู้ถูกกระทำอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ จึงต้องดูพฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไป ว่าผู้ถูกกระทำได้พ้นจากวิสัยและโอกาสที่เป็นเหตุขัดขวางในการไม่สามารถร้องทุกข์ได้เมื่อใด อายุความสามเดือนก็เริ่มนับแต่นั้นไป

- ในกรณีที่มีทั้งคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวและความผิดฐานอื่นที่มีอายุความร้องทุกข์สามเดือน อย่างเช่น ถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังตาม ป.อาญา มาตรา ๓๑๐ วรรคแรก เมื่ออายุความในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่ขาดอายุความ ความผิดฐานอื่นที่เกี่ยวเนื่องกันนั้นก็ไม่ขาดอายุความเช่นเดียวกัน

อำนาจการสอบสวน

ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ได้ให้คำจำกัดความไว้ตามมาตรา ๓ คำว่า **"พนักงานสอบสวน"** หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา ในท้องที่ใดไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้พนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา เป็นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้

"พนักงานเจ้าหน้าที่" ตามความหมายมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และให้หมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตาม ป.วิอาญา

"พนักงานสอบสวน" ตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ พ.ศ.๒๕๕๑ ออกตามความในมาตรา ๘ วรรคห้า และมาตรา ๑๘ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา และพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา

จะเห็นได้ว่าอำนาจการสอบสวนอยู่กับเจ้าพนักงาน ๒ ส่วน คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งกับพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจด้วยนั่นเอง

เขตอำนาจการสอบสวน

พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ ผู้มีอำนาจทำการสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ ส่วนมาตรา ๒๐ เป็นเขตอำนาจของอัยการสูงสุด ยกตัวอย่างเช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกายบุคคลในครอบครัวในอากาศยานไทยที่บินอยู่นอกราชอาณาจักร เป็นคดีความผิดที่ศาลไทยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาตาม ป.อาญา มาตรา ๔ วรรคสอง และเนื่องจากเป็นคดีความผิดที่เกิดนอกราชอาณาจักร อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐

เขตอำนาจศาล

คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวที่จะชำระคดี

ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ได้ระบุคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งปัจจุบันเป็นไปตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

ตาม มาตรา ๑๐ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ บัญญัติให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีตามมาตรา ๑๐(๔) คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ ด้วย ซึ่งคำจำกัดความ "คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ" ตามมาตรา ๔ รวมถึงกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวด้วย

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ การกระทำความผิดดังกล่าวจึงอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวในการชำระคดี

แต่เมื่อพิจารณาตาม มาตรา ๔ วรรคสอง ที่บัญญัติว่าไม่ลบล้างความผิดตาม ป.อาญา หรือกฎหมายอื่นแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ถูกดำเนินคดีในความผิดฐานการกระทำความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าวนั้น อาจมีความผิดฐานอื่นรวมอยู่ด้วย

ดังนั้น นอกจากคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว แล้วความผิดฐานอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีที่ผู้ต้องหามิได้เป็นเด็กหรือเยาวชนถูกดำเนินคดี ศาลเยาวชนและครอบครัวก็มีอำนาจชำระคดีอื่นที่มีอัตราโทษไม่เกินฐานความผิดกระทำความรุนแรงในครอบครัวรวมกันไปด้วยตามที่มาตรา ๘ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ บัญญัติไว้

คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลอื่น

ตามมาตรา ๔ วรรคสอง ที่บัญญัติว่าไม่ลบล้างความผิดตาม ป.อาญาหรือกฎหมายอื่น มีข้อพิจารณาว่าหากมีความผิดฐานอื่นที่มิใช่ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่าความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว และมิใช่กรณีเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดก็ต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทุกฐานความผิด บางฐานความผิดอาจอยู่ในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหารหรือศาลแขวงก็ได้

ดังนั้น ศาลอื่นมีอำนาจชำระคดีฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิดในลักษณะกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ซึ่งต้องลงโทษบทหนัก หรือกระทำผิดต่างกรรมต่างวาระซึ่งจะต้องลงโทษเรียงกระทงความผิดไป เป็นไปตามมาตรา ๘ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ บัญญัติไว้ โดยให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่ง พ.ร.บ.นี้ไปใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อสังเกต

- กรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ไม่ว่าจะมีความผิดฐานอื่นรวมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือแม้จะเป็นความผิดอื่นที่มีอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าอัตราโทษในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวก็ตาม การดำเนินคดี การควบคุม การผัดฟ้องหรือการดำเนินการทั้งหลายอื่น ดำเนินการให้เป็นไปตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ซึ่งมาตรา ๑๐(๑) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด และสามารถนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา ๘๖ ชั้นก่อนฟ้อง หรือ มาตรา ๙๐ ชั้นหลังฟ้อง มาใช้ได้ด้วย

อำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวน

คดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว

พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหา ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง ต้องส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวนและความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่ได้ตัวผู้ต้องหา หากมีความจำเป็นไม่อาจฟ้องได้ทันภายในกำหนดดังกล่าว ให้ขอผัดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกิน ๖ วัน แต่ต้องไม่เกิน ๓ คราว โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้ดำเนินการตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

คดีที่อยู่ในอำนาจศาลอื่น

ได้แก่คดีที่ผู้กระทำผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้น มิใช่กรณีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งการกระทำความผิดเป็นความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท เช่น ทำร้ายร่างกายได้รับบาดเจ็บ ผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๕ คดีก็จะอยู่ในอำนาจศาลแขวง หรือได้รับบาดเจ็บสาหัสคดีก็อยู่ใน

อำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัด หรือถ้าผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารคดีก็อยู่ในอำนาจศาลทหาร อำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวน ๔๘ ชั่วโมง เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ หรือ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ หรือแม้แต่เป็นการกระทำความผิดต่างกรรมต่างวาระ ที่ต้องลงโทษเรียงกระทงความผิดไปก็ตาม หากสอบสวนไม่เสร็จสิ้นภายใน ๔๘ ชั่วโมง ก็ต้องผัดฟ้องฝากขังแล้วแต่กรณี

ข้อสังเกต

- การนำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลมนั้น หากกรณีมีการจับกุมและผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว หรือการแจ้งข้อกล่าวหาในกรณีที่ยังมิได้มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล การผัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวน ให้ดำเนินการไปตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- ศาลยุติธรรมจังหวัดใดมีแต่ศาลจังหวัด แต่ไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวและหรือศาลแขวง ในการพิจารณาของศาลจังหวัดนั้น ก็ต้องนำวิธีพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวและหรือวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

รูปแบบการร้องทุกข์

การร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัตินี้ มี ๒ รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ ๑ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงเข้าร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ตามมาตรา ๑๒๓ หรือ มาตรา ๑๒๔ แห่ง ป.วิอาญา

รูปแบบที่ ๒ พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแทนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามมาตรา ๖ วรรคสองแห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐

กรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งตามมาตรา ๕ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว นอกจากพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๖ แล้ว ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตาม ป.วิอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องทุกข์แทนได้

ข้อสังเกต

- การร้องทุกข์โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา ๖ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากการร้องทุกข์ในความผิดตามกฎหมายอื่น ถ้าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งเป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

ขั้นตอนการรับคำร้องทุกข์

ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมายและคู่มือการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งวางแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ พ.ศ.๒๕๕๑

๑) กรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์ด้วยตนเอง ผู้ร้องทุกข์สามารถร้องทุกข์เป็นหนังสือหรือร้องทุกข์ด้วยปากก็ได้ โดยให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ดังนี้

(๑) พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ตามกฎหมายและระเบียบ

(๒) แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบถึงกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินคดีตลอดจนสิทธิได้รับความคุ้มครองของผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว การดูแลบุตร หรือบรรเทาทุกข์ตามกฎหมาย เช่น สิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนจากรัฐ สิทธิในการได้รับความคุ้มครองความปลอดภัย เป็นต้น

(๓) แจ้งให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ให้การคุ้มครองสิทธิหรือช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามสมควรแก่กรณี

(๔) แจ้งให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพกาย อารมณ์ จิตใจ ภาวะความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและสาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว เพื่อประกอบดุลพินิจของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลแล้วแต่กรณี

(๕) ในกรณีมีการจัดการแทนผู้เสียหายตาม ป.วิอาญา ให้นำความใน (๑) - (๔) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒) กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทน ตามมาตรา ๖ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ด้วยเหตุที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อาจร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากมีสภาพร่างกายหรือจิตใจไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ หรือในกรณีที่ไม่มีผู้จัดการแทนผู้เสียหายหรือมีผู้จัดการแทนผู้เสียหายแต่มีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์ หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น ต้องร้องทุกข์เป็นหนังสือและให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

(๑) รับคำร้องทุกข์ตามกฎหมายและระเบียบ โดยให้ปรากฏเหตุที่ไม่อาจร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง

(๒) ให้แนบหนังสือร้องทุกข์รวมไว้กับสำนวนการสอบสวน

(๓) การดำเนินการตาม (๑)-(๒) ให้นำความในข้อ ๑) (๑)-(๔) ข้างต้นมาบังคับใช้โดยอนุโลม

(๔) ประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์เพื่อทำบันทึกข้อตกลงตามมาตรา ๑๒ แห่ง พ.ร.บ.นี้

(๕) จัดให้มีคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในความผิดอื่น หากสอบสวนแล้วพบว่าเป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนเดียวกับความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

(๖) กรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีอายุไม่เกิน ๑๘ ปีบริบูรณ์ในวันร้องทุกข์ ให้ปฏิบัติตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๔/๑

(๗) ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการรับแจ้งเหตุตามแบบบันทึกการรับแจ้งเหตุ (แบบ ๑) ตามหนังสือ สยส.ตร.ที่ ๐๐๐๗.๒๓/๓๑๔๙ ลง ๑๒ ต.ค. ๕๔

ขั้นตอนการสอบสวน

ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมายและคู่มือการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งวางแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ พ.ศ.๒๕๕๑

(๑) ต้องสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม

(๒) แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ส่งข้อเท็จจริงทั้งปวงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมารวมเป็นพยานหลักฐานไว้ในสำนวน

(๓) การรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่เกี่ยวกับการกระทำผิด ให้ปฏิบัติตาม ป.วิอาญา

เฉพาะความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ถ้าผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวรับสารภาพ พนักงานสอบสวนไม่ต้องรวบรวมพยานหลักฐาน แต่ให้แนบรายงานข้อเท็จจริงตาม (๒) ไว้ในสำนวนการสอบสวนและสรุปสำนวนพร้อมความเห็นให้พนักงานอัยการดำเนินการ

(๔) ก่อนสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

- แจ้งเป็นหนังสือให้จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ ทราบวันเวลาและสถานที่ที่จะสอบปากคำ เพื่อให้บุคคลที่ได้รับแจ้งอยู่ร่วมด้วย เพื่อให้คำปรึกษาขณะสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

- ในกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ แต่มีเหตุจำเป็นต้องสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ก็ให้พนักงานสอบสวนสอบปากคำผู้เสียหายไปได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนแล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบ

- แจ้งแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้ทราบถึงกระบวนการในการดำเนินคดีอาญาฐานกระทำผิดด้วยความรุนแรงในครอบครัวและสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายหรือการบรรเทาทุกข์เบื้องต้น สิทธิในการมีล่ามกระบวนการทำบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไข รวมถึงผลของการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้อง

(๕) หากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นบุคคลต่างด้าวและประสงค์จะร้องขอผ่อนผันอยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี ให้แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขออนุญาตตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือกฎหมายอื่นกำหนด

(๖) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นสมควร หรือได้รับการร้องขอจากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสม

(๗) การสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นผู้หญิง และเป็นการกระทำความรุนแรงเกี่ยวกับเพศให้จัดพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบปากคำ เว้นแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวยินยอมให้ใช้พนักงานสอบสวนชายเป็นผู้สอบปากคำหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ในสำนวนด้วย

(๘) การสอบปากคำบุคคลอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในฐานะผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือพยาน ให้ปฏิบัติตาม ป.วิอาญา และหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๒๐๕๖ ลง ๒๐ พ.ค. ๕๔ แนวทางปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

(๙) การสอบปากคำผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและบุคคลอื่นที่ร่วมกระทำความผิดในฐานะผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิอาญา (กรณีมิใช่เด็กหรือเยาวชน)

(๑๐) เมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้น ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังอัยการจังหวัดคดีศาลเยาวชนและครอบครัว พิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๔๒ ต่อไป

(๑๑) หากสอบสวนเสร็จไม่ทันภายในระยะเวลา ๔๘ ชั่วโมง สำหรับผู้ต้องหาที่มิใช่เด็กหรือเยาวชนก็ต้องยื่นคำร้องขอผัดฟ้องฝากขังต่อศาลแล้วแต่กรณีว่าคดีอยู่ในอำนาจของศาลใด หากเป็นเด็กหรือเยาวชนกรณีถูกจับ ต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อตรวจสอบการจับภายใน ๒๔ ชั่วโมง และให้ดำเนินการตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

ข้อสังเกต

- การสอบสวนต้องจัดให้มีจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ ร่วมอยู่ด้วยในขณะสอบปากคำเพื่อให้คำปรึกษา ตามมาตรา ๘ วรรคสาม แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ นั้น กฎหมายไม่ได้บังคับให้บุคคลดังกล่าวอยู่ร่วมด้วยทุกคน แต่ใช้คำว่า “หรือ” ดังนั้นบุคคลใดบุคคลหนึ่งอยู่ร่วมด้วยในขณะสอบปากคำผู้เสียหายก็ถือว่าเป็นการสอบสวนที่ชอบแล้ว

- กรณีที่มีความผิดอื่นซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่าความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวรวมอยู่ด้วย และคดีความผิดบทหนักอยู่ในอำนาจศาลอื่นที่มิใช่ศาลเยาวชนและครอบครัว แม้อำนาจศาลชำระคดีเป็นไปตามความผิดบทหนัก พนักงานสอบสวนก็ต้องทำการสอบสวนโดยมีบุคคลตาม มาตรา ๘ วรรคสามแห่ง พ.ร.บ.นี้ร่วมอยู่ด้วยเช่นเดียวกัน

ขั้นตอนการใช้มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์

ให้ถือปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งวางแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ พ.ศ.๒๕๕๑

- ระหว่างการสอบสวนหากมีกรณีจำเป็นเร่งด่วนต้องคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนเสนอรายงานและความเห็นให้ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตาม ป.วิอาญา (หัวหน้าสถานีตำรวจขึ้นไป ได้รับมอบหมายตามคำสั่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ ๐๘๘/๕๓ ลง ๒๙ มี.ค. ๕๓) ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวตาม มาตรา ๑๐ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ หรือจะร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา ๑๑ แห่ง พ.ร.บ.นี้ก็ได้

- เมื่อตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อกำหนดมาตรการคุ้มครองดังกล่าว

- ให้พนักงานสอบสวนเสนอคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาภายใน ๔๘ ชั่วโมงนับแต่วันออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ดังกล่าวตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.นี้

เงื่อนไขการยุติคดี

ระหว่างทำการสอบสวน กระบวนการยุติธรรมทางเลือกเพื่อเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ซึ่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๒ วรรคสอง ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ในชั้นพนักงานสอบสวน ดังนี้

- ในกรณีที่มีการยอมความ หรือถอนคำร้องทุกข์ในความผิดตามมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.นี้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามคู่มือการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งวางแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน พ.ศ.๒๕๕๑ จัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ และกำหนดให้นำวิธีการตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.นี้ เป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวโดยอนุโลม โดยอาจรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยก็ได้
- หากได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไขดังกล่าวครบถ้วนแล้ว จึงให้มีการถอนคำร้องทุกข์ในความผิดตามมาตรา ๔ ได้
- หากผู้ต้องหาฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป
- หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาหรือรัฐมนตรีประกาศกำหนดแล้วแต่กรณี

วิธีการตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่งที่นำมาใช้ในยุติธรรมทางเลือก

- วิธีการที่เป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลง โดยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างประกอบกัน ได้แก่
  (๑) วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา
  (๒) คุมความประพฤติผู้กระทำความผิด
  (๓) ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์
  (๔) ทำงานบริการสาธารณะ
  (๕) ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว
  (๖) ทำทัณฑ์บนไว้
- อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ออกระเบียบอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษและเงื่อนไขการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้อง พ.ศ.๒๕๕๐ ออกตามความในมาตรา ๑๒ วรรคท้าย แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ ก.ย. ๕๐ ได้กำหนดรายละเอียดเป็นแนวทางปฏิบัติในการนำยุติธรรมทางเลือกมาใช้กับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวแล้ว

ขั้นตอนการสอบสวนกรณีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางเลือก

ระหว่างการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นให้พนักงานอัยการพิจารณาตามยุติธรรมกระแสหลักนั้น หากผู้เสียหายหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ต้องการถอนคำร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนจะต้องจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อน

การถอนคำร้องทุกข์ เพื่อให้ผู้ต้องหาปฏิบัติตามเงื่อนไข ซึ่งการปฏิบัติตามเงื่อนไขบางอย่างอาจต้องใช้เวลาจนทำให้คดีหมดระยะเวลาการผัดฟ้องฝากขังตามกฎหมาย บางอย่างก็สามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนภายในระยะเวลาผัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหา และบางกรณีผู้ต้องหาไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้อย่างครบถ้วน

ผลของการปฏิบัติได้ครบถ้วนตามเงื่อนไข

- หากผู้ต้องหาปฏิบัติได้ครบถ้วนตามเงื่อนไขก่อนสิ้นระยะเวลาควบคุมตามกฎหมาย ให้พนักงานสอบสวนจัดการถอนคำร้องทุกข์ให้เป็นไปตามเงื่อนไขกฎหมาย แล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย

ผลของการปฏิบัติไม่ครบถ้วนตามเงื่อนไขหรือมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข

- ก่อนสิ้นระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาตามกฎหมาย พนักงานสอบสวนต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการพิจารณากรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้องให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย เว้นแต่ผู้ต้องหาจะถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจของศาล หรือหากมีการปล่อยตัวชั่วคราวแต่ผู้ต้องหาหลบหนี ก็สามารถส่งสำนวนการสอบสวนได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม

กรณีการปฏิบัติตามเงื่อนไข ต้องใช้เวลาเลยระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาตามกฎหมาย

- เป็นกรณีที่ผู้เสียหายมีความประสงค์ถอนคำร้องทุกข์ แต่ผู้ต้องหายังต้องใช้เวลาในการปฏิบัติตามเงื่อนไขตามบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการถอนคำร้องทุกข์ จึงไม่อาจทราบได้ว่าผู้ต้องหาจะสามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนตามเงื่อนไขหรือไม่ ซึ่งตามกฎหมายต้องทำครบถ้วนตามเงื่อนไขเสียก่อนจึงจะจัดการถอนคำร้องทุกข์ให้ ดังนั้นพนักงานสอบสวนจึงต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการพิจารณา โดยแนบบันทึกข้อตกลงที่ให้ผู้ต้องหาปฏิบัติติดสำนวนไปด้วย แต่พนักงานสอบสวนไม่สามารถจัดให้ถอนคำร้องทุกข์ได้เนื่องจากเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง
- หากพนักงานสอบสวนรอให้ผู้ต้องหาปฏิบัติตามเงื่อนไขจนครบถ้วนจนสิ้นระยะเวลาการควบคุมตามกฎหมาย หากผู้ต้องหาสามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนตามเงื่อนไขได้ ก็สามารถจัดทำบันทึกถอนคำร้องทุกข์ส่งสำนวนการสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการได้ แต่หากผู้ต้องหาไม่สามารถปฏิบัติครบถ้วนหรือฝ่าฝืนเงื่อนไข คดีก็จะขาดผัดฟ้องฝากขัง การจะฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต้องขออนุญาตฟ้องต่ออัยการสูงสุด ยกเว้นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหาร ซึ่งถือเอาความผิดฐานบทหนักสุดเป็นเกณฑ์

ข้อสังเกต

- ตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน พ.ศ.๒๕๕๑ หมวดที่ ๑ การไกล่เกลี่ยให้ยอมความ วางแนวทางปฏิบัติไว้

(๑) ข้อ ๖ วรรคแรก เมื่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ร้องทุกข์หรือมีการร้องทุกข์แทนแล้ว หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเห็นสมควรจะดำเนินการไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีได้ยอมความกันก็ได้โดยให้นำความในข้อ ๔ วรรคสอง และข้อ ๕ มาใช้บังคับ

(๒) ข้อ ๖ วรรคสอง ในกรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครอบครัว ยังไม่ได้ร้องทุกข์หรือไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเห็นสมควรและคู่กรณียินยอมจะดำเนินการไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีได้ยอมความกันตามวรรคหนึ่งก็ได้

- จึงทำให้เห็นแนวทางการปฏิบัติว่า กรณีที่ผู้เสียหาย (ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว) ได้มีการร้องทุกข์ไว้กับพนักงานสอบสวนภายในอายุความแล้ว หรือกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ร้องทุกข์แทน

ขั้นตอนก่อนที่จะแจ้งข้อกล่าวหาอาจมีกรณีการไกล่เกลี่ยยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์เกิดขึ้นก็ได้ หากมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์และผู้ต้องหาสามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนตามเงื่อนไข พนักงานสอบสวนก็สามารถจัดบันทึกการยอมความ บันทึกการถอนคำร้องทุกข์ และมีความเห็นทางคดีควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการได้ โดยไม่ต้องจับกุมหรือแจ้งข้อกล่าวหาดำเนินคดีกับผู้ต้องหาได้

- กรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ ประกอบมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ก็สามารถใช้ช่องทางตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน พ.ศ.๒๕๕๑ หมวดที่ ๑ การไกล่เกลี่ยให้ยอมความ ข้อ ๖ วรรคสอง ในขั้นตอนก่อนร้องทุกข์ก็ได้ด้วย

- ตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน พ.ศ.๒๕๕๑ ได้วางแนวทางปฏิบัติในการไกล่เกลี่ยให้ยอมความตามหมวด ๑ ข้อ ๔ วางแนวทางปฏิบัติว่าในระหว่างการสอบสวน หากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าข้อหากระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานทำร้ายร่างกายตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๕ และพฤติการณ์แห่งคดีไม่ร้ายแรงพอ มีทางปรองดองกันได้ หรือคู่กรณีร้องขอ พนักงานสอบสวนอาจจัดให้มีการไกล่เกลี่ยให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวกับผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ยอมความกัน จะเห็นได้ว่าความผิดฐานอื่นที่มีอัตราโทษสูงกว่าไม่ได้วางแนวทางให้นำมาไกล่เกลี่ยแต่อย่างใด

- หากกรณีมีความผิดฐานอื่นด้วยที่อัตราโทษสูงกว่าความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว และสูงกว่าความผิดฐานทำร้ายร่างกายตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๕ คดีดังกล่าวก็ไม่สามารถไกล่เกลี่ยกันได้ตาม พ.ร.บ.นี้และหากเป็นคดีอาญาแผ่นดินที่ยอมความไม่ได้ก็ต้องดำเนินคดีต่อไป

- หากเป็นความผิดต่อส่วนตัวที่ยอมความกันได้ ที่มิใช่ความรุนแรงในครอบครัว เห็นว่าสามารถยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์กันได้ทำให้สิทธิการนำคดีอาญาไปฟ้องย่อมระงับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒)

๓. กระบวนการสอบสวนตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒

ปัจจุบันข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ในคดีอาญาบางฐานความผิด ซึ่งมีอัตราโทษไม่สูง เป็นคดีที่เกี่ยวพันกับผู้เสียหาย และกระทบต่อสังคมโดยรวมน้อย อีกทั้งเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม จึงได้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่มากนักและทางอาญาบางประเภทมากำหนดเป็นกฎหมายกลางเพื่อสร้างยุติธรรมทางเลือก ในการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลพิจารณาพิพากษาชี้ถูกผิด ที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนโดยตรงคือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา

หลักเกณฑ์กฎหมาย

ความผิดที่นำมาใช้กับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก เพื่อยุติคดีอาญาบางประเภทไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ หมวด ๓ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ตั้งแต่มาตรา ๓๕ ถึงมาตรา ๓๘ หมวดที่ ๔ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน ตั้งแต่มาตรา ๓๙ ถึงมาตรา ๖๗ และหมวดที่ ๕ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ตั้งแต่มาตรา ๖๘ ถึงมาตรา ๗๐

ความในหมวด ๓ ในระหว่างการสอบสวนคดีอาญาบางประเภทตามมาตรา ๓๕ หากมีหน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ พนักงานสอบสวนอาจรอการสอบสวนไว้ก่อนจนกว่าจะรู้ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ได้

ความผิดทางอาญาที่ทำการไกล่เกลี่ยตามมาตรา ๓๕ (หมวด ๓) ได้แก่

(๑) ความผิดอันยอมความได้

(๒) ความผิดลหุโทษตามมาตรา ๓๙๐ มาตรา ๓๙๑ มาตรา ๓๙๒ มาตรา ๓๙๓ มาตรา ๓๙๔ มาตรา ๓๙๕ และมาตรา ๓๙๗ แห่ง ป.อาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ความผิดทางอาญาที่ทำการไกล่เกลี่ยในชั้นการสอบสวน ตามมาตรา ๔๑ (หมวด ๔) ได้แก่

(๑) คดีความผิดอันยอมความได้

(๒) ความผิดลหุโทษตามมาตรา ๓๙๐ มาตรา ๓๙๑ มาตรา ๓๙๒ มาตรา ๓๙๓ มาตรา ๓๙๔ มาตรา ๓๙๕ และมาตรา ๓๙๗ แห่ง ป.อาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(๓) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๓ ปี ตามบัญชีท้าย พ.ร.บ.นี้

ความผิดตาม ป.อาญา ดังนี้

- ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้และมีผู้ถึงแก่ความตายจากการชุลมุนต่อสู้นั้นตามมาตรา ๒๙๔ วรรคหนึ่ง
- ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามมาตรา ๒๙๕
- ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยมีเหตุฉกรรจ์ ตามมาตรา ๒๙๖
- ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้และมีผู้ได้รับอันตรายสาหัสจากการชุลมุนต่อสู้นั้นตามมาตรา ๒๙๙ วรรคหนึ่ง
- ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ตามมาตรา ๓๐๐
- ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา ๓๓๔

แต่จะต้องพิจารณาเงื่อนไขประกอบ คือ ผู้ต้องหาไม่เคยได้รับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตาม พ.ร.บ.นี้มาก่อน เว้นแต่ความผิดที่ประมาท และลหุโทษ ซึ่งเกิน ๓ ปี นับแต่มีคำสั่งยุติคดี และไม่อยู่ระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือพ้นโทษมาแล้วเกิน ๕ ปี เว้นแต่กระทำโดยประมาท คดีลหุโทษ หรือคดีความผิดที่ทำตอนเป็นเด็กหรือเยาวชน

ข้อสังเกต

- การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตาม มาตรา ๔๑(๓) ให้ดูเงื่อนไขข้อต้องห้ามตามมาตรา ๔๒ ด้วย

ความผิดทางอาญาที่ทำการไกล่เกลี่ยโดยภาคประชาชน ตามมาตรา ๖๙(๓) (หมวด ๕) ได้แก่

(๑) ความผิดอันยอมความได้

(๒) ความผิดลหุโทษตามมาตรา ๓๙๐ มาตรา ๓๙๑ มาตรา ๓๙๒ มาตรา ๓๙๓ มาตรา ๓๙๔ มาตรา ๓๙๕ และมาตรา ๓๙๗ แห่ง ป.อาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ผู้ที่ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในระหว่างการสอบสวน ให้แจ้งการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ผลการไกล่เกลี่ย บันทึกข้อตกลง ให้พนักงานสอบสวนทราบตามมาตรา ๓๖ (หมวด ๓)

ได้แก่ หน่วยงานของรัฐซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

ส่วนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนในหมวด ๔ ให้เป็นไปตามขั้นตอนตามมาตรา ๔๔ ประกอบระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้องและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒ โดยเมื่อคู่กรณีสมัครใจและประสงค์จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พนักงานสอบสวนจะเสนอความเห็นเสนอให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งซึ่งตามระเบียบ “พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง”หมายความว่า หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน และคำว่า “หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน” หมายความว่า สถานีตำรวจ กลุ่มงานสอบสวน หรือกองกำกับการที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค ๑ – ๙ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง โดยให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งพิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา และให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยตามมาตรา ๔๙ เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนไกล่เกลี่ยและรายงานผลให้พนักงานสอบสวนทราบตามมาตรา ๕๗

คำจำกัดความตามมาตรา ๓ คำว่า **“หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท”** ตามมาตรา ๓๖ หมวด ๓ ตามคำจำกัดความ มาตรา ๓ หมายความว่า หน่วยงานของรัฐซึ่งดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและคำว่า **“หน่วยงานของรัฐ”** หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดในกฎกระทรวง โดยหน่วยงานของรัฐที่ประสงค์จะดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตาม พ.ร.บ.นี้ ต้องแจ้งให้กระทรวงยุติธรรมทราบก่อนดำเนินการ

อายุความ

การนับอายุความ เป็นไปตามมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ.นี้ ในกรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลงโดยไม่เป็นผล หากปรากฏว่าอายุความครบกำหนดไปแล้วในระหว่างการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือจะครบกำหนดภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลง ให้อายุความขยายออกไปอีก ๖๐ วันนับแต่วันที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลง

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่บังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทตามมาตรา ๓๓ ให้นำความในมาตรา ๖ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้นับระยะเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่คำสั่งของศาลถึงที่สุด

จะเห็นได้ว่า กฎหมายฉบับนี้ได้ขยายอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ ออกไปอีก ๖๐ วัน การนับระยะเวลานับแต่วันที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลงนั้น พิจารณาได้ดังนี้

(๑) ตามมาตรา ๓๖ วรรคสาม หมวด ๓ กรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาไม่เป็นผลให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล สอบสวน สั่งคดี หรือพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป

(๒) ตามมาตรา ๓๗ หมวด ๓ สิทธิฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาตาม ป.วิอาญา ให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับเมื่อคู่กรณีได้ปฏิบัติตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทในส่วนแพ่งแล้ว ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทในส่วนแพ่ง ให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งดำเนินการเพื่อขอให้มีการบังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทตามมาตรา ๓๒ ได้ กรณีตามข้อตกลงให้คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์แห่งเงื่อนเวลาในการปฏิบัติตามข้อตกลง ให้นำความในมาตรา ๖ มาใช้บังคับในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายนั้นไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง

(๓) ตามมาตรา ๔๐ หมวด ๔ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามมาตรา ๔๔ แล้ว ให้หยุดนับอายุความ

ในการดำเนินคดีอาญา และเมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ตามมาตรา ๖๑ ให้นับอายุความในการดำเนินคดีต่อจากเวลานั้น

(๔) ตามมาตรา ๖๔ วรรคสอง หมวด ๔ ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน กรณีปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงไม่ครบถ้วน หากผู้เสียหายไม่พอใจ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งพิจารณามีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป

(๕) ตามมาตรา ๖๕ หมวด ๔ ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน เมื่อความปรากฏแก่พนักงานสอบสวนว่าคู่กรณีที่เป็นผู้ต้องหาจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยไม่มีเหตุอันควร ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป

เนื่องจาก พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทฯ มิได้บัญญัติเรื่องการนับอายุความไว้โดยตรง จะต้องนำการนับอายุความตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๓ มาบังคับใช้ ดังนั้น การกำหนดระยะเวลาเป็นวัน สัปดาห์ เดือน หรือปี มิให้นับวันแรกแห่งระยะเวลานั้นรวมเข้าด้วยกัน

เขตอำนาจศาล

ตามมาตรา ๘ บัญญัติว่า มิให้ใช้บังคับแก่คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว แสดงให้เห็นว่าหากเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดทางอาญา ก็ไม่สามารถนำ พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ มาใช้บังคับได้

ดังนั้น คดีอาญาที่เข้าหลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ.นี้ จึงอาจเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงหรือศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหารแล้วแต่กรณี แต่ถ้าเป็นคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ได้แก่ คดีที่ในขณะกระทำความผิดผู้กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน อายุยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ คดีที่กฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาพิพากษา เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น ไม่อยู่ในเงื่อนไขที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ ถึงแม้ว่าจะเป็นความผิดข้อหาฐานความผิดที่ต้องตามมาตรา ๔๑ พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทฯ ก็ตาม

ขั้นตอนการสอบสวน

เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษไว้แล้ว พนักงานสอบสวนก็เริ่มทำการสอบสวนโดยมิชักช้าตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ ตามกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักไปตามปกติเหมือนคดีอาญาทั่วไป แต่สำหรับความผิดที่เข้าเงื่อนไขที่จะทำการไกล่เกลี่ยได้ตาม พ.ร.บ.นี้ อันเป็นยุติธรรมทางเลือกเพื่อเบี่ยงเบนคดีไม่ต้องนำตัวผู้กระทำผิดฟ้องต่อศาลให้พิจารณาพิพากษาชี้ถูกผิดนั้น ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามแนวทางระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้องและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒ ประกอบหนังสือ ตร.ด่วนมาก ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๓๐๖๑ ลง ๑๖ ก.ย. ๖๒ เรื่อง ซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ เพื่อดำเนินการตาม หมวด ๔ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน ขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ได้แก่

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษคดีอาญาที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ตามหมวด ๔ แห่ง พ.ร.บ.นี้ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกว่า มีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา หมายความว่าเมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอยู่ในเงื่อนไขที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ตามกฎหมาย พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งคู่กรณีทันที โดยไม่จำเป็นจะต้องรอเรียกคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งหรือคู่กรณีที่เหลือมาแจ้งพร้อมกันแต่อย่างใด

(๒) เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสมัครใจและประสงค์จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยคดีอาญา และคดีนั้นมิได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล (หมายความว่า คู่กรณีฝ่ายซึ่งเป็นผู้เสียหายมิได้ยื่นฟ้องคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเป็นจำเลย และศาลได้ประทับรับฟ้องไว้แล้ว) ให้คู่กรณียื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยคดีอาญาต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ตรวจสอบว่าคำร้องที่คู่กรณียื่นมานั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ ถ้าพนักงานสอบสวนพิจารณาแล้ว หากเห็นว่าถูกต้องและครบถ้วน ให้ออก “ใบรับคำร้อง” ให้แก่ผู้ยื่นคำร้อง แต่ถ้าเห็นว่าไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้แจ้งผู้ยื่นทำคำร้องใหม่หรือแก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วนภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่พนักงานสอบสวนแจ้ง หากผู้ยื่นไม่ดำเนินการภายในกำหนดเวลา ให้ถือว่าผู้ยื่นไม่ประสงค์จะยื่นคำร้องอีกต่อไป จากนั้นพนักงานสอบสวนเสนอพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจ พิจารณาออกคำสั่ง “ให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา” ภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่รับคำร้อง และผู้มีอำนาจจะต้องสั่งการภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่รับเรื่องจากพนักงานสอบสวน

(๓) ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจพิจารณาว่าเป็นคดีอาญาที่อยู่ในเงื่อนไขสามารถทำการไกล่เกลี่ยได้หรือไม่ แล้วจึงพิจารณาออกคำสั่ง ถ้าหากเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อสังคมโดยรวมให้พิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยคดีอาญา ถ้าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสั่งการให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป แต่ถ้าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป โดยแจ้งให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องทราบด้วย

ผลทางกฎหมายของคำสั่ง “ให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา” คือ หยุดนับอายุความในการดำเนินคดีอาญา (จนกว่าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไปตามมาตรา ๖๑, ไม่นำบทบัญญัติเรื่องการฟ้องและการผัดฟ้อง รวมทั้งการควบคุมและการขังมาใช้บังคับ (จนกว่าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป จึงค่อยนับเวลาฟ้อง เวลาควบคุม ตั้งแต่เวลานั้น) และกรณีปล่อยชั่วคราวไม่นำระยะเวลา ๓ เดือน แต่ไม่เกิน ๖ เดือน มาใช้บังคับ

(๔) ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการประชุมระหว่างคู่กรณีเพื่อเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่มีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ย พนักงานสอบสวนเปิดบัญชีผู้ไกล่เกลี่ยที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้คู่กรณีเลือก ถ้าคู่กรณีไม่อาจตกลงเลือกผู้ไกล่เกลี่ยได้ ให้พนักงานสอบสวนเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย โดยพิจารณาถึงความรู้ความสามารถ ความเหมาะสมกับประเด็นข้อพิพาท ภูมิลำเนาของผู้ไกล่เกลี่ย และความพึงพอใจของคู่กรณีเท่าที่จะทำได้ แล้วแจ้งให้ผู้ไกล่เกลี่ยและคู่กรณีทราบ เมื่อได้ผู้ไกล่เกลี่ยแล้วให้พนักงานสอบสวนบันทึกข้อมูลผู้ไกล่เกลี่ยไว้ในระบบสารสนเทศของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นอกจากนี้ ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเป็นบุคคลซึ่งผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้น

(๕) ให้พนักงานสอบสวนกำหนดนัดไกล่เกลี่ยครั้งแรกภายใน ๗ วัน นับแต่วันแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย หากมีเหตุจำเป็นขอขยายเวลาไปยังพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งได้อีกไม่เกิน ๗ วัน (เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้ผู้ไกล่เกลี่ยทราบ และกำหนดนัดให้ผู้ไกล่เกลี่ยมาพบกับคู่กรณีในครั้งแรก เมื่อถึงวันนัด พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งข้อหา พฤติการณ์แห่งคดีตามสมควร ให้ผู้ไกล่เกลี่ยทราบ เพื่อที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะได้ดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยตามความเหมาะสมแห่งประเภทคดี พฤติการณ์แห่งคดี ตลอดจนความเสียหายที่ได้รับ)

(๖) ในกระบวนการไกล่เกลี่ย คู่กรณีให้ผู้ซึ่งตนไว้วางใจไม่เกิน ๒ คน เข้าร่วมฟังได้ ถ้าคู่กรณีเป็นผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้เยาว์ จะต้องมีบิดามารดา ผู้ปกครอง นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เข้าร่วมไกล่เกลี่ยด้วย (ผู้เยาว์หมายถึงบุคคลที่อายุยังไม่ถึง ๒๐ ปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส แต่ไม่รวมถึงผู้เยาว์ที่เป็นผู้ต้องหาที่การดำเนินคดีอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนฯ หากจะต้องใช้ล่าม ให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่จัดหาล่าม ก่อนเริ่มไกล่เกลี่ย ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องแจ้งให้คู่กรณีทราบ พฤติการณ์ที่กล่าวหา

กระบวนการไกล่เกลี่ย ผลทางกฎหมายของการไกล่เกลี่ย และสิทธิในการขอยุติการไกล่เกลี่ย (พนักงานสอบสวนจะต้องให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ไกล่เกลี่ย)

(๗) การไกล่เกลี่ยให้กระทำให้เสร็จสิ้นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่กำหนดนัดไกล่เกลี่ยครั้งแรก เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าคู่กรณีจะสามารถตกลงกันได้ ผู้ไกล่เกลี่ยอาจดำเนินการต่อไปได้อีกไม่เกิน ๓๐ วัน โดยให้บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ (กฎหมายมิได้บัญญัติให้ผู้ไกล่เกลี่ยแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบแต่อย่างใด แต่ในทางปฏิบัติควรจะต้องมีการติดต่ออย่างใกล้ชิดระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ไกล่เกลี่ย นอกจากนี้ การไกล่เกลี่ยให้กระทำเป็นการลับ ถ้าจะไกล่เกลี่ยที่สถานีตำรวจก็ควรแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนสำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยเฉพาะ ไม่สามารถไกล่เกลี่ยกลางสถานีตำรวจได้ เพราะมีบุคคลภายนอกเข้ามาฟังได้ ซึ่งทำให้การไกล่เกลี่ยไม่เป็นความลับ) เมื่อไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ ผู้ไกล่เกลี่ยมีหน้าที่จัดทำ “บันทึกข้อตกลง” ส่งมายังพนักงานสอบสวน

(๘) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะทำการสอบสวนต่อไป หมายความว่า ระหว่างกระบวนการไกล่เกลี่ยเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนสามารถรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้ตามปกติ เว้นแต่การกระทำเกี่ยวกับผู้ต้องหา ถ้ามิใช่กรณีจำเป็นเร่งด่วน เช่น พยานหลักฐานจะสูญหาย เป็นต้น ควรงดเว้นเสีย ในการสอบสวนผู้ต้องหาจะต้องมีการพิมพ์ลายนิ้วมือตรวจสอบประวัติการต้องโทษ มีการสอบถามเกี่ยวกับประเด็นความถูกผิดในคดี เพราะทำให้บรรยากาศในการไกล่เกลี่ยไม่เหมาะสม นอกจากนี้ กฎหมายยังบัญญัติอีกด้วยว่ากรณีที่ผู้ต้องหามิได้มีพฤติการณ์จะหลบหนี มิให้นำบทบัญญัติในเรื่องการควบคุม การผัดฟ้อง การฝากขัง มาบังคับใช้ หมายความว่าถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่ให้เสนอเรื่องขอปล่อยตัว ถ้าคดีมีกำหนดระยะเวลาในการฟ้องคดีตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงฯ พนักงานสอบสวนไม่ต้องผัดฟ้องและไม่ถือว่าคดีขาดผัดฟ้องแต่อย่างใด ถ้าขณะที่พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคู่กรณีซึ่งเป็นผู้ต้องหาถูกขังอยู่ตามหมายขังของศาล ให้พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอปล่อยตัว

(๙) กรณีหน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนเป็นผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยตามมาตรา ๓๖ หมวด ๓ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา หน่วยงานหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพต้องแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ พนักงานสอบสวนอาจรอการสอบสวนไว้จนกว่าจะรู้ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ได้ กรณีนี้เป็นเรื่องที่มีหน่วยงานอื่นดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีความผิดลหุโทษบางฐาน และคดีความผิดอันยอมความได้ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งจากหน่วยงานดังกล่าวแล้ว พนักงานสอบสวนอาจรอการสอบสวนไว้ก่อนก็ได้ ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานใดในคดีหากรอไว้แล้วจะทำให้คดีเสียหาย เช่น พยานจะเดินทางไปต่างประเทศหรือพยานไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือพยานหลักฐานจะเสื่อมค่าไปถ้าไม่รวบรวมในทันที เป็นต้น พนักงานสอบสวนก็สามารถดำเนินการได้ตามความเหมาะสม บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไม่ตัดอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนอย่างเด็ดขาดแต่อย่างใด

ผลทางกฎหมาย เมื่อมีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ทำให้การนับระยะเวลาสะดุดหยุดอยู่

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง มีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามมาตรา ๔๔ แล้ว ให้หยุดนับอายุความในการดำเนินคดีอาญา (มาตรา ๔๐) แต่เป็นการหยุดนับแบบสะดุดหยุดอยู่ ถ้าสามารถไกล่เกลี่ยกันได้สำเร็จ และพนักงานอัยการมีคำสั่งยุติคดีแล้ว ก็ทำให้คดีอาญาเลิกกันไป แต่ถ้าในภายหลังมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ก็ให้นับอายุความต่อจากที่ได้หยุดนับไว้นั้น

(๒) กรณีผู้ต้องหาไม่มีพฤติการณ์หลบหนี มิให้นำบทบัญญัติในเรื่องการฟ้อง การผัดฟ้อง ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งการควบคุม การขังตาม ป.วิอาญา มาใช้บังคับ (มาตรา ๔๐ วรรคสาม)

(๓) ถ้าผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นการสอบสวน มิให้นำบทบัญญัติในเรื่องระยะเวลาตาม มาตรา ๑๑๓ แห่ง ป.วิอาญา มาใช้บังคับ (มาตรา ๔๐ วรรคสี่) หมายความว่า ไม่นำอายุสัญญาประกันซึ่งมีอายุไม่เกิน ๖ เดือน มานับในระหว่างที่มีการไกล่เกลี่ย และทำให้ไม่ต้องดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคท้าย เมื่อสอบสวนไม่แล้วเสร็จภายในกำหนด ๖ เดือน นับแต่วันที่ปล่อยชั่วคราว

ผลทางกฎหมาย เมื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาไม่เป็นผล ทำให้ต้องนับระยะเวลาต่อไป

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง มีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ตามมาตรา ๖๑ ให้นับอายุความในการดำเนินคดีต่อจากเวลานั้น (มาตรา ๔๐)

(๒) เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง มีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ให้นับระยะเวลาการฟ้อง การผัดฟ้อง การควบคุมและการขัง ตั้งแต่เวลานั้นเป็นต้นไป (มาตรา ๔๐ วรรคสาม)

(๓) เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง มีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ให้นับระยะเวลาตามมาตรา ๑๑๓ แห่ง ป.วิอาญา ต่อจากเวลานั้นเป็นต้นไป (มาตรา ๔๐ วรรคสี่)

ข้อสังเกต

- หากปรากฏแก่ผู้ไกล่เกลี่ยว่าสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับตาม ป.วิอาญา ให้ผู้ไกล่เกลี่ยยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาและรายงานให้พนักงานสอบสวนทราบเพื่อดำเนินการต่อไป (มาตรา ๖๒) ยกตัวอย่างเช่น ผู้ไกล่เกลี่ยได้รับแจ้งจากคู่กรณีว่าขอถอนตัว คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตายลง ผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่าการไกล่เกลี่ยไม่เป็นไปตามความประสงค์ของคู่กรณี คู่กรณีฝ่ายหนึ่งยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาล เป็นต้น
- กรณีกระทำกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท หากความผิดต่อกฎหมายบทหนักสุดสามารถไกล่เกลี่ยได้สำเร็จ ให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดบทอื่นระงับไปด้วย (มาตรา ๖๓)
- หากความผิดที่สามารถไกล่เกลี่ยได้สำเร็จเป็นความผิดบทเบาที่สุด ไม่เป็นเหตุให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องในความผิดที่มีโทษหนักสุดระงับไป (มาตรา ๖๓)

เงื่อนไขการยุติคดี

(๑) เมื่อคู่กรณีได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงตามมาตรา ๕๗ แล้ว ให้แจ้งพนักงานสอบสวนทราบเพื่อจัดทำบันทึกการปฏิบัติตามข้อตกลง ส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาสั่งยุติคดี (มาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง)

(๒) ในกรณีที่มีการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงไม่ครบถ้วน หากผู้เสียหายพอใจในการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้กระทำไปแล้ว ให้คู่กรณีแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง (มาตรา ๖๔ วรรคสอง)

(๓) เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งยุติคดี สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ

(๔) ตาม (๒) หากผู้เสียหายไม่พอใจ ให้คู่กรณีแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบเพื่อเสนอพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งพิจารณามีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป (มาตรา ๖๔ วรรคสอง)

(๕) ถ้าความปรากฏแก่พนักงานสอบสวนว่าคู่กรณีที่เป็นผู้ต้องหาจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยไม่มีเหตุอันควร ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป (มาตรา ๖๕)

การทำสำนวนการสอบสวนส่งพนักงานอัยการ

(๑) หากเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายคู่กรณีตกลงกันได้ ผู้ไกล่เกลี่ยจัดทำบันทึกข้อตกลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้คู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ยลงลายมือชื่อไว้แล้วให้ผู้ไกล่เกลี่ยส่งบันทึกข้อตกลงไปยังพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๕๗ และเข้าเงื่อนไขตามมาตรา ๖๔ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมเอกสาร ไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งยุติคดี โดยรายงานการสอบสวนให้ทำความเห็นว่า “เห็นควรสั่งยุติคดี เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาเป็นผลสำเร็จ โดยคู่กรณีได้ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือพอใจในการปฏิบัติตามข้อตกลงแล้ว” ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้อง และกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒ หมวด ๒ ข้อ ๒๐(๓)

(๒) หากไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายคู่กรณีตกลงกันไม่ได้หรือมีเหตุให้ต้องยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามมาตรา ๕๘ มาตรา ๕๙ และมาตรา ๖๐ ประกอบมาตรา ๖๔ วรรคสอง การปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงไม่ครบถ้วนและผู้เสียหายไม่พอใจ หรือผู้ต้องหาจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยไม่มีเหตุอันควรและพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ก็ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาไปตามยุติธรรมกระแสหลักตามปกติ เมื่อสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๑, ๑๔๒ ต่อไป

ข้อสังเกต

- ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้องและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒ ตามข้อ ๒๐ สำนวนการสอบสวนอย่างน้อยต้องประกอบด้วยเอกสาร ดังต่อไปนี้

(๑) หนังสือส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ

(๒) บันทึกปากคำผู้เสียหาย หรือคำให้การผู้ต้องหา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้แจ้งว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา และบันทึกแจ้งสิทธิร้องขอให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามข้อ ๖ วรรคสอง

(๓) รายงานการสอบสวนพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบว่า เห็นควรสั่งยุติคดี เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาเป็นผลสำเร็จ โดยคู่กรณีได้ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือพอใจในการปฏิบัติตามข้อตกลงแล้ว

(๔) บันทึกการปฏิบัติตามข้อตกลงตามข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง

- ตามข้อ ๒๐(๒) เอกสารที่ต้องส่งพนักงานอัยการ ใช้คำว่า “บันทึกปากคำผู้เสียหายหรือคำให้การผู้ต้องหา” เห็นได้ว่าในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญานั้น หากผู้ต้องหายังไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล หากก่อนการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ คู่กรณีมีการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางคดีอาญาตามหลักเกณฑ์กฎหมายตาม พ.ร.บ.นี้ ผลการไกล่เกลี่ยอาจตกลงกันได้และสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงเข้าเงื่อนไขการยุติคดีได้ ก็ไม่จำต้องแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาและไม่จำต้องควบคุมคุมขัง ผัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหาแต่อย่างใด หากข้อตกลงของคู่กรณีไม่เป็นผลพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง สามารถมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไปได้ ดังนั้น คดีอาจจะไม่มีบันทึกคำให้การผู้กล่าวหาก็ได้ แต่สำหรับการสอบสวนผู้เสียหายนั้น จะต้องมีการสอบสวนผู้เสียหายเสมอ เพราะจะได้มีหลักฐานยืนยันให้เชื่อได้ว่าคดีนี้มีพฤติการณ์การกระทำความผิดที่มีข้อหาฐานความผิดที่อยู่ในเงื่อนไขที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ตามกฎหมาย ประกอบกับพฤติการณ์การกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อสังคมโดยรวม อันเป็นข้อพิจารณาของพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจในการพิจารณาสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

- จะเห็นได้ว่าเงื่อนไขในการยุติคดีนั้น ไม่เพียงแต่คู่กรณีตกลงกันได้และมีบันทึกข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร ตามมาตรา ๕๗ ประกอบระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้องและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒ ข้อ ๑๘ เท่านั้น แต่คู่กรณีได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวแล้ว ปรากฏตามระเบียบข้อ ๑๙ จึงจะเป็นเงื่อนไขในการยุติคดี เว้นแต่ผู้เสียหายพอใจในการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้กระทำไปแล้ว

บทที่ ๓
ผู้เสียหาย

บุคคลใดจะเป็นผู้เสียหายหรือไม่ในขั้นตอนการสอบสวนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความผิดอันยอมความได้ซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนได้ต้องมีคำร้องทุกข์จากผู้เสียหายเท่านั้น ต่างจากคดีความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งบุคคลใดสามารถกล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานได้ ถ้าพนักงานสอบสวนฝ่าฝืนสอบสวนในคดีความผิดต่อส่วนตัวโดยไม่มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ จะถือว่าเป็นการสอบสวนโดยไม่ชอบ บุคคลใดจะเป็นผู้เสียหายหรือไม่จะต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะต้องทำคำร้องทุกข์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ปรากฏตามแนวคำวินิจฉัยของคำพิพากษาศาลฎีกา ในคดีความผิดอันยอมความได้กฎหมายยังได้กำหนดเรื่องอายุความไว้เพิ่มเติมจากอายุความคดีอาญา นั่นคืออายุความร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนจะต้องตรวจสอบให้ดีว่าคดียังอยู่ในอายุความหรือไม่

๑. ผู้เสียหาย

ผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง ย่อมเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๔) รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ตามมาตรา ๔, ๕ และ ๖

๒. ประเภทของผู้เสียหาย แบ่งเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. ผู้เสียหายที่แท้จริงหรือผู้เสียหายโดยตรง

๒. ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายโดยแท้จริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔, ๕ และ ๖

๓. ผู้เสียหายที่แท้จริงหรือผู้เสียหายโดยตรง

ต้องเป็นบุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญาในฐานนั้นโดยตรง ซึ่งผู้เสียหายที่แท้จริงหรือผู้เสียหายโดยตรง ประกอบหลักเกณฑ์ ๓ ประการ

๑. มีการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งตามกฎหมาย

๒. เป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้นโดยตรง ไม่ว่ากฎหมายนั้นมีความประสงค์ที่จะคุ้มครองส่วนที่เป็นเอกชนหรือส่วนรวม

๒.๑ กฎหมายอาญาที่มุ่งประสงค์คุ้มครองส่วนที่เป็นเอกชน บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดนั้นย่อมเป็นผู้เสียหาย

๒.๒ กฎหมายอาญาที่มุ่งประสงค์คุ้มครองส่วนที่เป็นส่วนรวม เอกชนก็ไม่อาจอ้างว่าเป็นผู้เสียหายได้

๓. บุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ผู้เสียหายที่แท้จริงหรือผู้เสียหายโดยตรงตาม ข้อ ๑, ๒ ดังกล่าวข้างต้นจะต้องไม่มีส่วนในการกระทำความผิด ไม่เป็นผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน หรือรู้เห็นในการกระทำความผิดหรือมีส่วนในกระทำการอันมีวัตถุประสงค์ผิดต่อกฎหมายนั้นด้วย มีข้อสังเกตว่า คำว่าผู้เสียหายโดยนิตินัยนี้ มิได้มีบัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา โดยตรง หากแต่เป็นแนวทางคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งนำหลักกฎหมายทั่วไป “ผู้ที่มาขอพึ่งบารมีแห่งความยุติธรรมต้องมาด้วยมืออันบริสุทธิ์” ตามตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

๓.๑ ไม่มีส่วนในการกระทำความผิดเสียเอง เช่น สมัครใจเข้าวิวาททำร้ายกันและกัน เป็นต้น

๓.๒ ไม่ยินยอมให้มีการกระทำความผิดต่อตน เช่น หญิงยินยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูก เป็นต้น

๓.๓ ไม่มีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดกระทำความผิดและตนได้รับความเสียหายเอง แต่หากกรณีถูกหลอกให้หลงเชื่อเท่ากับว่าตกเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย (ฎ.๓๓๕/๒๕๖๓)

ทั้งนี้ ศาสตราจารย์คนึง ฦๅไชย มีความเห็นในเรื่องหลักผู้เสียหายโดยนิตินัย ซึ่งนำสุภาษิต “ผู้มาขอพึ่งบารมีแห่งความยุติธรรมต้องมาด้วยมืออันบริสุทธิ์” มาใช้ในคดีอาญานั้น มีความผิดพลาดในหลักการโดยการพิจารณาเรื่องผู้เสียหายโดยนิตินัยได้มุ่งเน้นไปที่ตัวบุคคลซึ่งมีข้อบกพร่องในเรื่องความบริสุทธิ์ หาได้เกี่ยวกับเรื่อง “ความเสียหาย” อันเกิดจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งแต่อย่างใด ความเสียหายที่เกิดขึ้นในความผิดแต่ละฐานเกี่ยวข้องกับเรื่องคุณธรรมทางกฎหมาย หรือสิ่งที่กฎหมายต้องการคุ้มครอง เช่น เรื่องการยินยอมให้ทำแท้ง กฎหมายคุ้มครองชีวิตในครรภ์ ดังนั้น การยินยอมให้ทำแท้งไม่ทำให้คุณธรรมทางกฎหมายเรื่องชีวิตในครรภ์มารดาได้รับความคุ้มครอง เป็นต้น และมีความเห็นว่าสุภาษิตที่ว่า “ผู้ที่จะมาพึ่งบารมีแห่งความยุติธรรมต้องมาด้วยมือบริสุทธิ์” นั้น ไม่ควรนำมาใช้ในคดีแต่อย่างใด แต่ควรนำไปใช้ในคดีแพ่งเท่านั้น

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันศาลฎีกาได้นำแนวคำวินิจฉัยเรื่อง ผู้เสียหายโดยนิตินัย มาใช้ในคดีอาญา ดังนั้น ในการพิจารณาเรื่องคำร้องทุกข์ในคดีความผิดต่อส่วนตัว จะต้องพิจารณาว่าผู้มาร้องทุกข์เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยหรือไม่ด้วย

๔. ผลของการไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย แยกออกเป็น ๒ กรณี ได้แก่

๑. กรณีเป็นความผิดอันยอมความได้ บุคคลที่ได้รับความเสียหายย่อมหมดสิทธิในการดำเนินคดีไม่ว่าจะเป็น การร้องทุกข์ การฟ้องคดี การขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม การอุทธรณ์ ฎีกาและมีผลให้บุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕ ไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายด้วย

๒. กรณีความผิดอาญาแผ่นดินการที่บุคคลที่ได้รับความเสียหายในคดีความผิดอาญาแผ่นดินไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ส่งผลเพียงทำให้ไม่สามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้ แต่การร้องทุกข์ดังกล่าวจะถือเป็นคำกล่าวโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๗ ซึ่งทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนในคดีความผิดอาญาแผ่นดินได้

กรณีความเสียหายทางแพ่ง ผู้เสียหายที่มีส่วนกระทำความผิดด้วย แม้ไม่ใช่ผู้เสียหายในทางนิตินัยในคดีอาญาก็ตาม แต่เป็นผู้เสียหายในทางแพ่งจึงสามารถยื่นคำร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งมาในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๔/๑ ได้ (ฎ.๕๔๐๐/๒๕๖๐ (ประชุมใหญ่))

๕. ผู้เสียหายต้องเป็นบุคคล

ผู้เสียหายต้องเป็นบุคคลตามกฎหมาย หากไม่มีฐานะเป็นบุคคลตามกฎหมายย่อมไม่สามารถเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาได้ ตามกฎหมายมีบุคคล ๒ ประเภท

๑. บุคคลธรรมดา เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕ สถานภาพของบุคคลเริ่มเมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย ดังนั้น ในทางอาญาแล้วขณะเกิดเหตุที่มีการกระทำความผิดผู้เสียหายบุคคลธรรมดาต้องมีสภาพเป็นบุคคล ซึ่งอาจมีความแตกต่างจากทางแพ่งกล่าวคือทารกในครรภ์มารดาหากเกิดภายใน ๓๑๐ วันอาจมีสิทธิได้รับมรดกจากบิดาผู้ตายได้

๒. นิติบุคคล การมีสถานภาพบุคคลย่อมเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕ และมาตรา ๑๒๔๙ จะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่น

ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดี แม้จะได้เลิกกันแล้วก็ให้พึงถือว่ายังคงตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชี และจะต้องมีผู้แทนทำการแทนนิติบุคคลตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๐ และเมื่อเลิกนิติบุคคลหน้าที่ต่าง ๆ ย่อมตกเป็นของผู้ชำระบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๕๑ และ ๑๒๕๙ นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่ มูลนิธิ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด ส่วนนิติบุคคลตามกฎหมายอื่นนั้นขึ้นอยู่กับว่ามีบทบัญญัติของกฎหมาย ที่กำหนดให้องค์กรหรือคณะบุคคลใดเป็นนิติบุคคล เช่น กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต องค์การขนส่งมวลชน องค์การสะพานปลา เหล่านี้เป็นนิติบุคคลที่มีกฎหมายอื่นนั้น ๆ บัญญัติให้เป็นนิติบุคคล

อย่างไรก็ดี นิติบุคคลเป็นเพียงบุคคลที่กฎหมายสมมุติขึ้นมา ไม่มีสภาพเป็นบุคคลที่แท้จริง การแสดงออกของนิติบุคคลจึงจะต้องกระทำโดยบุคคลธรรมดาในฐานะผู้มีอำนาจจัดการแทนตามกฎหมาย ได้แก่ ผู้จัดการ และผู้แทนอื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่น ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาแทนเทศบาลคือนายกเทศมนตรี จะมอบอำนาจให้สมุห์บัญชีเป็นโจทก์แทนไม่ได้ (ฎน.๖๗๓), ผู้จัดการของโจทก์ร่วมซึ่งเป็นนิติบุคคลย่อมมีอำนาจร้องทุกข์หรือฟ้องคดีอาญาด้วยตนเอง หรือมอบอำนาจให้บุคคลอื่นกระทำแทนได้ (ฎน.๑๖๖๗), ในกรณีผู้แทนนิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดต่อนิติบุคคลเสียเอง บุคคลอื่นซึ่งเสียหายอาจเป็นผู้เสียหายได้ กรรมการยักยอกทรัพย์ของบริษัท ผู้ถือหุ้นเป็นผู้เสียหายฟ้องกรรมการได้ (ฎน.๑๕๓๗), ผู้จัดการคนเดิมฟ้องคดีไว้แล้ว ต่อมาบริษัทเปลี่ยนผู้มีอำนาจจัดการแทน สิทธิของผู้จัดการผู้ได้ยื่นฟ้องคดีย่อมสิ้นสุดลง ผู้แทนคนใหม่ย่อมขอถอนฟ้องคดีนั้นได้ (ฎน.๑๔๖๖)

๖. ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย

ปรากฏตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓ บุคคลดังระบุในมาตรา ๔, ๕ และ ๖ มีอำนาจจัดการต่อไปนี้แทนผู้เสียหายตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

(๑) ร้องทุกข์
(๒) เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ
(๓) เป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา
(๔) ถอนฟ้องคดีอาญาหรือคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา
(๕) ยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว

๖.๑ อำนาจจัดการแทนหญิงมีสามี ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๔

ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี หญิงนั้นมีสิทธิฟ้องคดีได้เองโดยมิต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน และภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๕(๒) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยา ได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา ซึ่งมีข้อสังเกตดังนี้

๑. สามีภริยาตามมาตรา ๔ ต้องเป็นสามีภริยาที่จดทะเบียนสมรสหรือเป็นสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย

๒. ภริยามีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้เอง โดยมิต้องได้รับอนุญาตจากสามีก่อนแม้ว่าหญิงมีสามีนั้นจะมีอายุยังไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ก็ตาม

๓. สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยาได้ หากได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา โดยมิได้กำหนดรูปแบบการอนุญาตไว้ว่าต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือแต่อย่างใด ดังนั้น หากได้รับอนุญาตโดยวาจาก็มีสิทธิฟ้องคดีแทนภริยาได้

๔. หญิงมีสามีไม่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนสามีได้ จะฟ้องแทนได้สามีต้องทำเป็นหนังสือมอบอำนาจให้ภริยาฟ้องคดีเท่านั้น

๕. มูลความผิดอาญาจะต้องเกิดขึ้นในระหว่างที่เป็นสามีภริยากันด้วย ถ้าความผิดเกิดขึ้นก่อนในขณะที่ยังไม่ได้เป็นสามีภริยากัน ต่อมาภายหลังได้สมรสกัน ภริยาจะอนุญาตให้สามีฟ้องคดีแทนตามมาตรานี้ไม่ได้ ภริยาต้องฟ้องเอง เป็นไปตามหลักที่ว่าสิทธิฟ้องคดีอาญาเป็นสิทธิเฉพาะตัว

๖.๒ ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายโดยตรงตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕

ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายดังกล่าวนี้ แบ่งเป็น ๓ กรณี ตามที่ปรากฏตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕(๑) มาตรา ๕(๒) และมาตรา ๕(๓)

๑) ตาม มาตรา ๕(๑) เป็นกรณีบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เยาว์และผู้ไร้ความสามารถ ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ ได้แก่ บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้รับบุตรบุญธรรม มีข้อสังเกต ดังนี้

กรณีที่ผู้เสียหายโดยตรงเป็นผู้เยาว์ กฎหมายกำหนดให้ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทน ซึ่งการเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมายถึงบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) บิดามารดาผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๖๙ ประกอบมาตรา ๑๕๖๖ ส่วนกรณีบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยหลักไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เยาว์ตาม มาตรา ๕(๑) จึงไม่มีอำนาจในการร้องทุกข์ เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาถอนฟ้องหรือยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว

(๒) ผู้แทนโดยชอบธรรมที่ศาลตั้ง กรณีผู้เยาว์ไม่มีบิดามารดาหรือมีแต่ถูกถอนอำนาจปกครอง ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๘๕

(๓) ผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตรบุญธรรม ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๙๘/๒๘ มีข้อสังเกตว่าเมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม บิดามารดาที่แท้จริงย่อมหมดอำนาจปกครองทันที โดยผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ที่เป็นบุตรบุญธรรมคือ ผู้ที่จดทะเบียนรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม

(๔) ผู้แทนโดยชอบธรรมมีอำนาจจัดการแทนผู้เยาว์ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์ ผู้เยาว์ฟ้องคดีเองไม่ได้ แม้จะได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก็ตาม (ฎ.๕๖๓/๒๕๑๘)

(๕) แต่ผู้เยาว์ซึ่งเป็นผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้ โดยไม่ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมจัดการแทน (ฎ.๒๑๔/๒๔๙๔, ฎ.๑๙๘๒/๒๔๙๔, ฎ.๑๖๔๑/๒๕๑๔) และผู้เยาว์ยังสามารถกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนได้อีกด้วย

(๖) ในกรณีผู้เยาว์ร้องทุกข์ในความผิดต่อส่วนตัวไว้แล้ว ผู้แทนโดยชอบธรรมจะถอนคำร้องทุกข์ให้ขัดกับความประสงค์ของผู้เยาว์ไม่ได้ (ฎ.๒๑๔/๒๔๙๔ ป.)

๒) ตามมาตรา ๕(๒) เป็นกรณีบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายซึ่งถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้

ผู้เสียหายในมาตรา ๕(๒) นี้หมายถึงผู้เสียหายโดยตรงทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นบุคคลทั่ว ๆ ไป หญิงมีสามี ผู้เยาว์ หรือผู้ไร้ความสามารถก็ตาม หากว่าบุคคลเหล่านี้ถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ กฎหมายก็กำหนดให้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายโดยตรงได้ ผู้มีอำนาจจัดการแทนในกรณีนี้ ได้แก่

(๑) ผู้บุพการี ได้แก่ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด ของผู้เสียหาย

(๒) ผู้สืบสันดาน ได้แก่ ลูก หลาน เหลน ลื้อ ของผู้เสียหาย

(๓) สามีหรือภริยาของผู้เสียหาย

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- บุพการีตามมาตรา ๕(๒) หมายถึง บุพการีตามความเป็นจริง (ฎ.๑๓๘๔/๒๕๑๖ ป.) บิดาที่ไม่ได้จดทะเบียนรับรองบุตรเป็นบุพการีตามความเป็นจริง เป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายซึ่งถูกทำร้าย

ถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่ใช่บุพการีตามความเป็นจริง ไม่มีอำนาจจัดการแทนดังกล่าว

- ผู้สืบสันดานตามมาตรา ๕(๒) ถือตามความเป็นจริง (ฎ.๒๖๖๔/๒๕๒๗)
- สามีภริยาตามมาตรา ๕(๒) ต้องเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย
- เมื่อผู้เสียหายที่แท้จริงไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาก็ไม่มีอำนาจจัดการแทน (ฎ.๔๔๖๑/๒๕๓๙, ฎ.๔๕๒๖/๒๕๔๖) ยกตัวอย่างเช่น ผู้เสียหายที่แท้จริงถูกทำร้ายร่างกาย ได้รับอันตรายสาหัส ไม่สามารถจัดการเองได้ แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าได้รับบาดเจ็บจากการสมัครใจเข้าวิวาท ไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย เช่นนี้ ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา ไม่มีอำนาจจัดการแทน ไม่สามารถเป็นโจทก์ฟ้องได้ แต่เนื่องจากความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน บุคคลใดก็ตามสามารถกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญาผู้กระทำผิดฐานทำร้ายร่างกายได้
- การจัดการแทนตามมาตรา ๕(๒) ผู้จัดการแทนจะต้องพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายตายไปแล้ว หรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้
- โจทก์มิได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาผู้ตาย แต่เป็นบิดาของผู้ตายตามความเป็นจริง เมื่อผู้ตายถูกทำร้ายถึงตาย โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้ตายได้ (ฎ.๑๓๘๔/๒๕๑๖)
- โจทก์และจำเลยต่างสมัครใจเข้าวิวาททำร้ายกันและกันจึงไม่ใช่ผู้เสียหายตามกฎหมายและหากโจทก์ตาย ภริยาโจทก์ก็ไม่ใช่ผู้เสียหาย ไม่มีอำนาจจัดการแทนตามมาตรา ๕(๒) (ฎ.๒๒๓-๒๒๔/๒๕๑๓)

๓) ตามมาตรา ๕(๓) บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล

เป็นกรณีที่ต้องพิจารณาก่อนว่าองค์กรหรือคณะบุคคลใดจะเป็นนิติบุคคลหรือไม่ต้องก่อตั้งขึ้นก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่น นิติบุคคลจะดำเนินกิจการด้วยตนเองไม่ได้เนื่องจากเป็นบุคคลที่กฎหมายสมมุติขึ้น จึงต้องมีผู้แทนทำการแทนนิติบุคคลนั้น ดังนี้

๑) นิติบุคคลไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น สมาคม มูลนิธิ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด หรือเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายอื่น เช่น กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กรรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ย่อมเป็นบุคคลที่อาจได้รับความเสียหาย

๒) ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล แต่ต้องอยู่ภายใต้วัตถุที่ประสงค์ของนิติบุคคลที่ได้จดทะเบียนไว้

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- บุคคลอื่นใดที่มิได้มีฐานะเป็นผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นๆ ของนิติบุคคล ย่อมไม่มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล ซึ่งเป็นผู้เสียหายได้ (ฎ.๓๘๓๑/๒๕๓๒)
- การร้องทุกข์มิใช่การทำนิติกรรม แต่การมอบอำนาจให้ไปร้องทุกข์โจทก์ต้องทำให้ถูกต้องตามข้อบังคับของบริษัทของโจทก์ที่ได้จดทะเบียนไว้ (ฎ.๑๕๙๐/๒๕๓๐) กล่าวคือจะต้องเป็นการมอบอำนาจโดยมีการกระทำอันเป็นการผูกพันนิติบุคคลนั้น ยกตัวอย่างเช่น ข้อบังคับของบริษัทระบุว่า การกระทำอันเป็นการผูกพันนิติบุคคลนั้น คือ กรรมการสองคนลงลายมือชื่อร่วมกันพร้อมประทับตราสำคัญของบริษัท ในส่วนของผู้มอบอำนาจจะต้องมีกรรมการสองคนลงลายมือชื่อ และจะต้องประทับตราสำคัญของบริษัทด้วย จึงจะเป็นการมอบอำนาจที่ผูกพันบริษัท เป็นต้น
- ผู้จัดการนิติบุคคลเป็นผู้กระทำผิดเสียเอง ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นได้รับความเสียหาย และมีสิทธิฟ้องคดีอาญาได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๘(๒), ๒(๔) (ฎ.๑๖๘๐/๒๕๒๐)
- ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลมีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลในความผิดอาญาที่กระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น

- หุ้นส่วนที่ไม่ใช่ผู้จัดการหรือผู้แทนของห้างหุ้นส่วนจำกัดซึ่งเป็นนิติบุคคล ย่อมไม่มีอำนาจร้องทุกข์แทนห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น (ฎ.๖๑๐/๒๕๑๒) เว้นแต่กรณีที่ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลกระทำความผิดเสียเอง

- บริษัทโจทก์โดยกรรมการผู้จัดการคนเดิมฟ้องคดีไว้แล้ว ต่อมาบริษัทได้มีการเปลี่ยนตัวผู้ที่มีอำนาจกระทำการเป็นผู้แทน สิทธิที่จะจัดการแทนโจทก์ของกรรมการผู้จัดการคนเดิมย่อมสิ้นสุดลง ผู้แทนคนใหม่ของบริษัทย่อมเป็นผู้ขอถอนฟ้องคดีนั้นได้ (ฎ.๑๙๒๕/๒๕๑๖)

- ห้างหุ้นส่วนจำกัดโจทก์ร้องทุกข์โดยผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการเป็นการชอบด้วยกฎหมายแล้ว ไม่ต้องมีการมอบหมายกันอีก (ฎ.๓๖๔๔/๒๕๒๗)

- นิติบุคคลต่างประเทศมอบอำนาจให้บุคคลอื่นร้องทุกข์และมีอำนาจมอบอำนาจช่วงได้ (ฎ.๖๕๕๘/๒๕๔๑)

- ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาย่อมมอบอำนาจให้ฟ้องคดีอาญาแทนได้ เมื่อผู้เสียหายมอบอำนาจให้ฟ้องคดีอาญาแล้ว ผู้รับมอบอำนาจก็ย่อมลงชื่อในฟ้องแทนผู้มอบอำนาจได้ไม่ขัดต่อ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๘(๗) (ฎ.๘๙๐/๒๕๐๓ ป.)

- ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่เป็นนิติบุคคลได้ เฉพาะความผิด ซึ่งกระทำต่อนิติบุคคลนั้น ตามมาตรา ๕(๓)

ข้อสังเกต

ผู้ต้องหาที่เป็นนิติบุคคล ก็มีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลธรรมดา เช่น มีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือจะให้การอย่างไรก็ได้ มีสิทธิที่จะไม่ยอมลงลายมือชื่อในบันทึกคำให้การ ซึ่งการลงลายมือชื่อผู้ต้องหาที่เป็นนิติบุคคล คือการลงชื่อของกรรมการผู้มีอำนาจจัดการแทน และประทับตราสำคัญของนิติบุคคล (ถ้าข้อบังคับนิติบุคคลระบุไว้เช่นนั้น) ลงในคำให้การ ฉะนั้น ถ้ากรรมการของนิติบุคคลมีความประสงค์ที่จะลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของนิติบุคคลหรือลงลายมือชื่อแต่ไม่ประสงค์จะประทับตราสำคัญของนิติบุคคลในบันทึกคำให้การ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม ย่อมถือเป็นสิทธิของผู้ต้องหาที่จะกระทำได้ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจไปบังคับให้กรรมการนิติบุคคลต้องลงชื่อและประทับตราสำคัญคำให้การผู้ต้องหา หากเกิดกรณีดังกล่าวย่อมถือได้ว่า ผู้ต้องหาที่เป็นนิติบุคคลไม่ประสงค์จะลงลายมือชื่อ พนักงานสอบสวนจึงควรหมายเหตุไว้ในบันทึกคำให้การว่า กรรมการผู้มีอำนาจไม่ประสงค์จะประทับตราสำคัญห้ามบังคับให้กรรมการประทับตราหรือลงลายมือชื่อโดยเด็ดขาด และถือว่าเป็นคำให้การผู้ต้องหาที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว

๗. ผู้แทนเฉพาะคดี

ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖ บัญญัติถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่แท้จริงที่ตั้งโดยศาลหรือที่เรียกว่า “ผู้แทนเฉพาะคดี” ซึ่งการที่ศาลจะตั้งผู้แทนเฉพาะคดีได้ต้องเข้าเงื่อนไขดังนี้

๑) ผู้เสียหายที่แท้จริงเป็นผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือคนไร้ความสามารถ แต่ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล

๒) กรณีที่ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่แท้จริงตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕ (๑) แล้ว แต่ไม่สามารถทำหน้าที่ได้โดยเหตุใดเหตุหนึ่ง หรือมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถด้วย

ในสองกรณีดังกล่าว ญาติ หรือ ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง อาจร้องขอให้ศาลตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่มีบุคคลที่สมควร ก็อาจตั้งพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้

ข้อสังเกต

๑. เป็นกรณีที่ผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถยังมีชีวิตอยู่ แต่ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลที่จะจัดการแทนให้ได้

๒. การขอตั้งผู้แทนเฉพาะคดีของผู้วิกลจริต ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖ ต้องเป็นกรณีผู้วิกลจริตยังมีชีวิตอยู่ ถ้าตายไปก่อนวันนัดไต่สวนคำร้อง ศาลก็ไม่อาจตั้งผู้แทนเฉพาะคดีได้ (ฎ.๑๖๒๕/๒๕๓๒, ฎ.๓๔๓๒/๒๕๓๖)

๓. การร้องขอให้ตั้งผู้แทนเฉพาะคดีสามารถยื่นคำร้องได้แต่ฝ่ายเดียว เมื่อมีการตั้งผู้แทนเฉพาะคดีแล้ว ผู้หนึ่งผู้ใดจะร้องขอให้พิจารณาใหม่ไม่ได้ (ฎ.๒๐๔๗/๒๕๓๑)

๔. ผู้มีสิทธิร้องขอต่อศาลในการตั้งผู้แทนเฉพาะคดี ได้แก่

๔.๑ ญาติของผู้เสียหาย

๔.๒ ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง

๕. บิดามารดาของผู้เยาว์ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน มารดาเท่านั้นเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม เมื่อปรากฏว่ามารดาหนีไปแล้วถือว่าเป็นกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่สามารถทำหน้าที่ได้ จึงอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะตั้งผู้แทนเฉพาะคดีได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖ การที่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายฟ้องคดีอาญาแทนผู้เยาว์และศาลสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาถือได้โดยปริยายว่าศาลตั้งบิดาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีแล้ว (ฎ.๒๙๕๘/๒๕๔๑)

๖. ระหว่างศาลนัดไต่สวนเกี่ยวกับการขอตั้งผู้แทนเฉพาะคดีโจทก์ซึ่งถูกอ้างว่าเป็นผู้วิกลจริตจะขอถอนฟ้องคดีไม่ได้ ศาลชอบที่จะทำการไต่สวนว่าโจทก์เป็นบุคคลวิกลจริตหรือไม่ แล้วมีคำสั่งต่อไป (ฎ.๓๔๗๒/๒๕๒๔)

๘. การจำกัดอำนาจการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย

๑. ห้ามฟ้องบุพการีของตน การที่บุตรฟ้องคดีต่อบุพการีผู้มีพระคุณของตนนั้น ต้องห้ามตามกฎหมายตราสามดวง ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดเป็นคนอุทลุมมิได้รู้คุณบิดามารดาปู่ย่าตายาย แลมันมาฟ้องร้องให้เรียกบิดามารดาปู่ย่าตายายมัน ท่านให้มีโทษทวนมันด้วยลวดหนังโดยฉกรรจ์” ในปัจจุบันมีการนำแนวคิดมาบัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๖๒ “ท่านว่า ผู้ใดจะฟ้องบุพการีของตนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญามิได้ แต่เมื่อผู้นั้นหรือญาติสนิทของผู้นั้นร้องขอ อัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้” คำว่าบุพการีนั้น หมายความถึง บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย และทวด โดยทางสายโลหิตเท่านั้น ที่ห้ามฟ้องบุพการีของตนเป็นคดีแพ่งและคดีอาญา เป็นบทกฎหมายที่จำกัดสิทธิ ต้องตีความโดยเคร่งครัด จึงต้องถือว่าข้อห้ามดังกล่าวเป็นการห้ามเฉพาะบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายฟ้องบุพการีของตนเท่านั้น (ฎ.๕๔๗/๒๕๔๘) บุตรบุญธรรมสามารถฟ้องบิดามารดาบุญธรรมได้ แต่บุตรไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่สามารถฟ้องบิดาที่ไม่ได้จดทะเบียนรับรองบุตรได้

อย่างไรก็ดี ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๖๒ ได้เปิดช่องให้คดีที่บุตรเป็นผู้เสียหายสามารถฟ้องได้โดยญาติสนิทของผู้นั้นร้องขออัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้ ซึ่งโจทก์ในคดีลักษณะนี้จะเป็นอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดี

๒. อำนาจฟ้องเด็กหรือเยาวชน เนื่องจาก มาตรา ๙๙ วรรคแรก แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาซึ่งมีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ” ถ้าหากผู้เสียหายประสงค์จะฟ้องคดีอาญาเด็กหรือเยาวชน จะต้องยื่นคำร้องต่อผู้อำนวยการสถานพินิจ หลังจากได้รับการร้องขอของผู้เสียหายแล้ว ผู้อำนวยการสถานพินิจจะจัดให้มีการดำเนินการสืบสวนและสอบสวนว่าข้อกล่าวหานั้นมีมูลสมควรอนุญาต

ให้ผู้เสียหายฟ้องหรือไม่ แล้วแจ้งให้ผู้เสียหายทราบว่าอนุญาตให้ฟ้องหรือไม่อนุญาตให้ฟ้อง ในกรณีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่อนุญาตให้ฟ้อง ผู้เสียหายจะร้องต่อศาลขอให้สั่งอนุญาตก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ศาลจะเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจมาสอบถาม แล้วสั่งตามที่เห็นสมควร คำสั่งศาลถือเป็นที่สุด เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้ไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งประทับรับฟ้องของผู้เสียหายแล้ว ผู้อำนวยการสถานพินิจจะดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริง

โดยทั่วไปแล้วสถานพินิจฯ จะไม่อนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้อง เนื่องจากเห็นว่ากฎหมายมีเจตนารมณ์ที่จะคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งควรจะได้รับการฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษ จึงกำหนดเงื่อนไขในการที่ผู้เสียหายจะฟ้องคดีอาญาโดยกล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนได้กระทำผิดไว้เป็นพิเศษ แต่หากผู้เสียหายติดใจจะดำเนินคดีอาญาแก่เด็กหรือเยาวชน ก็สามารถดำเนินการโดยการไปร้องขอต่อศาลให้พิจารณาอนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้

๓. ห้ามฟ้องขอให้กักกัน ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๙ เนื่องจาก ป.อาญา มาตรา ๔๓ บัญญัติว่า “การฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะ และจะขอรวมกันไปในฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกันหรือจะฟ้องภายหลังก็ได้” ดังนั้น ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องขอให้กักกันอันเป็นประเภทหนึ่งของวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้

๔. อำนาจฟ้องเมื่อคดีอาญาเลิกกัน เมื่อคดีอาญาเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙ แล้ว สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป ผู้เสียหายไม่มีอำนาจยื่นฟ้องคดีอาญานั้นต่อศาล

บทที่ ๔
การแจ้งความ การร้องทุกข์ และการกล่าวโทษ

การแจ้งความ การร้องทุกข์ และการกล่าวโทษ เป็นการที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเสียหายหรือถูกกระทบต่าง ๆ ในส่วนทางแพ่งและทางอาญาและมีความประสงค์จะมาแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้มีการบันทึกไว้แสดงเป็นหลักฐาน หรือประสงค์จะดำเนินคดีในทางอาญา โดยให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการ หรือนำไปฟ้องคดีเอง ซึ่งในการรับแจ้งความนั้น พนักงานสอบสวนต้องพิจารณาด้วยว่าการแจ้งความดังกล่าวเป็นกรณีลักษณะใด เช่น เป็นการแจ้งความทั่วไปเพื่อเป็นหลักฐาน, การแจ้งความนั้นมีความผิดทางอาญาเกิดขึ้น หรือการแจ้งความนั้นไม่เป็นความผิดทางอาญา เพื่อจะได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งในบทนี้จะได้อธิบายในเรื่องดังกล่าว

๑. การแจ้งความ

๑.๑ การแจ้งความที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญา

กรณีดังกล่าว สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค. ๕๖ ไว้เป็นแนวทางปฏิบัติในบทที่ ๒ การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา ข้อ ๑.๑.๒ เมื่อมีผู้มาแจ้งความที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญา และผู้แจ้งมีความประสงค์จะแจ้งไว้เป็นหลักฐานเพื่อประกอบการยืนยัน รับรอง หรือตรวจสอบให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องบันทึกคำแจ้งความนั้นในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน ส่วนการแจ้งเอกสารหายให้บันทึกการรับแจ้งไว้ในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเอกสารหายซึ่งในการบันทึกเกี่ยวกับทรัพย์หรือบุคคลมีประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ ๑๔ เรื่อง การออกตำหนิรูปพรรณบุคคลและทรัพย์ บทที่ ๒ เรื่อง การออกตำหนิรูปพรรณทรัพย์หายและได้คืน และบทที่ ๓ เรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายและพลัดหลงวางแนวทางการปฏิบัติให้กับพนักงานสอบสวนไว้แล้ว

ปัจจุบันการแจ้งความในส่วนนี้ได้อำนวยความสะดวกมากขึ้นโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้นำระบบ CRIMES มาใช้ในงานรับแจ้งความ ทำให้การบริการให้กับประชาชนเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็วขึ้น และเพื่อความสะดวกรวดเร็วถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบราชการให้ประชาสัมพันธ์แนะนำให้ประชาชนเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมาติดต่อประกอบการแจ้งความต่าง ๆ ดังนี้

(๑) แจ้งความเอกสารสำคัญหาย

ตัวอย่างเช่น ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ จักรยานยนต์ โฉนดที่ดิน ใบสำคัญต่าง ๆ หาย ฯลฯ ซึ่งในกรณีนี้ผู้แจ้งสามารถยื่นคำร้องแจ้งว่าเอกสารดังกล่าวหายต่อสถานีตำรวจท้องที่ที่เกิดเหตุ จากนั้นพนักงานสอบสวนจะตรวจสอบว่าเรื่องดังกล่าวเป็นจริงหรือไม่แล้วลงประจำวันรับแจ้งเอกสารหาย พร้อมทั้งออกหลักฐานการแจ้งความเอกสารหายเพื่อให้ผู้แจ้งนำไปยังหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสำหรับดำเนินการต่อไป

(๒) แจ้งความคนหายพลัดหลงกรณีมีคนหายพลัดหลง ผู้ปกครอง ญาติหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนในทันทีหรือไม่ต้องรอให้ถึง ๒๔ ชั่วโมง ดังที่มักจะมีการเข้าใจคลาดเคลื่อนกัน โดยผู้แจ้งความควรเตรียมหลักฐานเพื่อประกอบการติดตามสืบหาคนหายพลัดหลง

(๒.๑) หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อพนักงานสอบสวน ได้แก่

(๒.๑.๑) บัตรประจำตัวผู้หายหรือสำเนาบัตรที่ถ่ายเก็บไว้ (ถ้ามี)

(๒.๑.๒) สำเนาทะเบียนบ้านผู้หาย

(๒.๑.๓) ภาพถ่ายคนหาย (เป็นภาพถ่ายปัจจุบัน)

(๒.๑.๔) ใบสำคัญทางราชการ เช่น ใบเกิด ใบสำคัญทหาร (ใบกองเกิน ใบกองหนุน)

(๒.๒) ขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานสอบสวน

(๒.๒.๑) เมื่อมีผู้มาแจ้งความเกี่ยวกับคนหายหรือพลัดหลง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับแจ้งความรีบรับแจ้งลงรายงานประจำวัน จดตำหนิรูปพรรณ กรอกข้อความลงในรายงานแบบแจ้งรูปพรรณคนหาย พร้อมซักถามสาเหตุการหายให้ได้ความละเอียดชัดเจน

(๒.๒.๒) รีบแจ้งเหตุไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ประกาศทางสื่อสารมวลชน

(๒.๒.๓) ออกรายงานตำหนิรูปพรรณคนหาย พร้อมด้วยรูปถ่าย(ถ้ามี) ส่งไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรเพื่อประกาศสืบหาโดยเร็ว และเก็บรวมเรื่องไว้ที่หน่วยรับแจ้ง

(๒.๒.๔) ประกาศสืบหาคนหายทุกฉบับที่ได้มีการออกประกาศสืบหาตัวนั้น ให้หัวหน้าหน่วยที่ได้รับประกาศ แจ้งให้ตำรวจในปกครองทราบ แล้วปิดประกาศไว้ที่หน่วยงานหรือตู้ยามตลอดจนที่สาธารณะหรือที่ชุมชน เช่น สถานีรับส่งผู้โดยสาร หรือเรือ เป็นต้น

(๒.๒.๕) ให้หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมายให้ตำรวจคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบในการสืบสวนติดตามตัวคนหาย โดยให้ไปรู้จักกับบ้านผู้แจ้งหรือผู้ปกครองคนหายและเยี่ยมเยียนเป็นระยะ ๆ

(๒.๒.๖) ระหว่างที่สถานีตำรวจต่าง ๆ รับแจ้งคนหายไว้นั้น ให้กำชับผู้แจ้งด้วยว่าหากได้ตัวคนหายคืนเมื่อใดให้รีบแจ้งถอนคืนโดยเร็ว และเมื่อได้รับแจ้งถอนคืนแล้วให้สถานีที่รับแจ้งทำการรับแจ้งถอนคืนไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร เพื่อถอนประกาศสืบหาและระงับการสืบหา

(๒.๒.๗) ให้ดำเนินการตามระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ ตร.สั่งการไว้

(๓) แจ้งความรถหรือเรือหายกรณีที่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือเรือ ตลอดจนยานพาหนะอื่นใดหาย เจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ควรเป็นผู้ไปแจ้งความด้วยตนอง แต่หากไม่สามารถมาแจ้งความได้ด้วยตนเองอาจมอบอำนาจให้ผู้อื่นมาแจ้งความก็ได้

(๓.๑) หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อพนักงานสอบสวนได้แก่

(๓.๑.๑) ใบทะเบียนรถยนต์ รถจักรยานยนต์หรือพาหนะอื่น ๆ ที่หาย

(๓.๑.๒) ใบรับเงินหรือสัญญาซื้อขายเท่าที่มี

(๓.๑.๓) ถ้าเป็นตัวแทนห้างร้าน บริษัท ผู้ไปแจ้งความควรมีหนังสือมอบอำนาจจากเจ้าของหรือผู้จัดการของห้างร้าน บริษัทนั้น ๆ ไป รวมทั้งหนังสือรับรองบริษัทด้วย

(๓.๑.๔) หนังสือคู่มือประจำตัวรถที่ทางบริษัทห้างร้านออกให้ ถ้าไม่มีก็ให้จำสีรถ แบบยี่ห้อ หมายเลขประจำเครื่องและตัวรถไปด้วย (ถ้ามี)

(๓.๑.๕) หากมีภาพถ่ายรถหรือเรือที่หายให้นำไปด้วย

(๓.๒) ขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานสอบสวน

(๓.๒.๑) กรณีที่ทรัพย์หายไป โดยแน่ใจว่ามิใช่เนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา เช่น ลืมทิ้งไว้ หรือตกหล่นระหว่างเดินทาง เป็นต้น ให้สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่ได้รับแจ้งรายงานด้วยแบบรูปพรรณของหายและได้คืน แบบ วท.๑๑ - ต.๓๒๕ การออกแบบตำหนิรูปพรรณให้ส่งจากสถานีตำรวจหรือหน่วยงานเจ้าของคดีภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาที่ได้รับแจ้ง หรือได้ทราบการถูกประทุษร้ายหรือหายสุดแต่จะได้รับทราบอย่างใดก่อน

(๓.๒.๒) การจดตำหนิรูปพรรณทรัพย์หายทุกชนิด ให้จดให้ละเอียดพอที่จะให้บุคคลซึ่งมิใช่เจ้าของวินิจฉัยได้ว่า เป็นทรัพย์ที่หายไปใช่หรือไม่ ในเมื่อได้ไปพบทรัพย์นั้น และในกรณีที่ทรัพย์หายเป็นทรัพย์ที่ต้องจดทะเบียน เช่น รถจักรยานยนต์ รถยนต์ ให้คัดสำเนาทรัพย์นั้น ๆ แนบไปพร้อมกับตำหนิรูปพรรณ ถ้าเห็นว่าเท่าที่จดรูปพรรณไว้ยังไม่ชัดเจนพอ ก็ต้องสอบถามถึงตำหนิสำคัญของสิ่งนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในบางกรณีจะเขียนรูปภาพ สิ่งของหายประกอบไว้ด้วยก็ได้

(๓.๒.๓) การจดตำหนิรูปพรรณเรือ ต้องให้ทราบว่าเป็นเรือชนิดใด กว้าง ยาว เท่าใด บรรทุกของหรือคนเท่าใด ตำหนิสำคัญเช่น รอยแตก เรือชื่อว่าอย่างไร ทาสีอะไร ถ้ามีโซ่ร้อยให้บอกลักษณะของโซ่มาด้วยว่า โซ่ขนาดใด ยาวเท่าไร เลขทะเบียนเท่าใด การจดเลขหมายทะเบียนเรือเขียนตัวอักษรกำกับไว้ด้วย

(๔) แจ้งความอาวุธปืนหายกรณีที่อาวุธปืนหายเจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ควรเป็นผู้ไปแจ้งความด้วยตนเอง แต่หากไม่สามารถมาแจ้งความได้ด้วยตนเองสามารถมอบอำนาจให้ผู้อื่นมาแจ้งความก็ได้

(๔.๑) หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อพนักงานสอบสวน ได้แก่

(๔.๑.๑) ทะเบียนใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป.๔)

(๔.๑.๒) ใบเสร็จรับเงินที่บริษัทห้างร้านขายปืนออกให้ (ถ้ามี)

(๔.๑.๓) ภาพถ่ายปืนที่หาย (ถ้ามี)

(๔.๒) ขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานสอบสวน

(๔.๒.๑) กรณีที่ทรัพย์หายไป โดยแน่ใจว่ามิใช่เนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา เช่น ลืมทิ้งไว้ หรือตกหล่นระหว่างเดินทาง เป็นต้น ให้สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่ได้รับแจ้งรายงานด้วยแบบรูปพรรณของหายและได้คืน แบบ วท.๑๑ - ต.๓๒๕ การออกแบบตำหนิรูปพรรณให้ส่งจากสถานีตำรวจหรือหน่วยงานเจ้าของคดีภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาที่ได้รับแจ้ง หรือได้ทราบการถูกประทุษร้ายหรือหายสุดแต่จะได้รับทราบอย่างใดก่อน

(๔.๒.๒) การจดตำหนิรูปพรรณทรัพย์หายทุกชนิด ให้จดให้ละเอียดพอที่จะให้บุคคล ซึ่งมิใช่เจ้าของวินิจฉัยได้ว่า เป็นทรัพย์ที่หายไปใช่หรือไม่ ในเมื่อได้ไปพบทรัพย์นั้น และในกรณีที่ทรัพย์หายเป็นทรัพย์ที่ต้องจดทะเบียน เช่น ปืน ให้คัดสำเนาทรัพย์นั้น ๆ แนบไปพร้อมกับตำหนิรูปพรรณ ถ้าเห็นว่าเท่าที่จดรูปพรรณไว้ยังไม่ชัดเจนพอ ก็ต้องสอบถามถึงตำหนิสำคัญของสิ่งนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในบางกรณีจะเขียนรูปภาพ สิ่งของหายประกอบไว้ด้วยก็ได้

(๔.๒.๓) การจดตำหนิรูปพรรณอาวุธปืน ต้องให้ทราบเครื่องหมายและตำหนิสำคัญตามใบอนุญาตชนิดปืนเป็นชนิดใด ใช้กระสุนกี่นัด ปืนสั้นหรือยาว ขนาดเท่าใด เลขหมายที่จดจดตรงไหน เท่าใด ด้ามปืนเป็นอย่างไร

(๕) แจ้งความทรัพย์สินหายกรณีที่ทรัพย์สินหายเจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ควรเป็นผู้ไปแจ้งความด้วยตนเอง แต่หากไม่สามารถมาแจ้งความได้ด้วยตนเองอาจมอบอำนาจให้ผู้อื่นมาแจ้งความก็ได้

(๕.๑) หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อพนักงานสอบสวน ได้แก่

(๕.๑.๑) ใบเสร็จรับเงินซื้อขายหรือหลักฐานการแสดงการซื้อขายทรัพย์สินนั้น

(๕.๑.๒) รูปพรรณทรัพย์สินนั้น ๆ เช่น หมายเลขเครื่อง เป็นต้น (ถ้ามี)

(๕.๑.๓) ตำหนิหรือลักษณะพิเศษต่าง ๆ

(๕.๑.๔) เอกสารสำคัญต่าง ๆ เท่าที่มี

(๕.๑.๕) ภาพถ่ายของทรัพย์สินที่หาย (ถ้ามี)

(๕.๒) ขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานสอบสวน

(๕.๒.๑) กรณีที่ทรัพย์หายไป โดยแน่ใจว่ามิใช่เนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา เช่น ลืมทิ้งไว้ หรือตกหล่นระหว่างเดินทาง เป็นต้น ให้สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่ได้รับแจ้งรายงานด้วยแบบรูปพรรณของหายและได้คืน แบบ วท.๑๑ - ต.๓๒๕ การออกแบบตำหนิรูปพรรณให้ส่งจากสถานีตำรวจหรือหน่วยงานเจ้าของคดีภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาที่ได้รับแจ้ง หรือได้ทราบการถูกประทุษร้ายหรือหายสุดแต่จะได้รับทราบอย่างใดก่อน

(๕.๒.๒) การจดตำหนิรูปพรรณทรัพย์หายทุกชนิด ให้จดให้ละเอียดพอที่จะให้บุคคลซึ่งมิใช่เจ้าของวินิจฉัยได้ว่า เป็นทรัพย์ที่หายไปใช่หรือไม่ ในเมื่อได้ไปพบทรัพย์นั้น และในกรณีที่ทรัพย์หายเป็นทรัพย์ที่ต้องจดทะเบียน ก็ให้คัดสำเนาทรัพย์นั้น ๆ แนบไปพร้อมกับตำหนิรูปพรรณ ถ้าเห็นว่าเท่าที่จดรูปพรรณไว้ยังไม่ชัดเจนพอ ก็ต้องสอบถามถึงตำหนิสำคัญของสิ่งนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในบางกรณีจะเขียนรูปภาพ สิ่งของหายประกอบไว้ด้วยก็ได้ นอกจากนั้นการจดน้ำหนัก เงิน ทอง นาก หรือโลหะอย่างอื่น ให้จดเป็นมาตราเมตริก น้ำหนัก ๑ บาท เท่ากับ ๑๕ กรัม น้ำหนักเพชรให้จดเป็นกะรัต

(๕.๒.๓) การจดตำหนิรูปพรรณแหวน ควรให้ทราบว่า เรือนแหวนทำเป็นเรือนชนิดใด ทำด้วยโลหะอะไร รูปพรรณแหวน กลม รี อย่างไร ประดับด้วยเพชรลูกหรือเพชรซีก น้ำเพชรสีอะไร เพชรมีลักษณะกลมหรือยาวรี มีรอยแตกร้าวหรือไม่ เม็ดเดียวหรือหลายเม็ด ๆ ละกี่กะรัต ประดับด้วยพลอย ต้องรู้ว่าเป็นพลอยชนิดไร เช่น ทับทิม ต้องรู้ว่าเป็นทับทิมชนิดไหน รูปร่างอย่างไร เป็นรูปหลังเบี้ยหรือเจียระไน น้ำสีอะไรอ่อนแก่อย่างไร แตกร้าวตรงไหนหรือไม่ เป็นทับทิมแท้ หรือทับทิมชนิดที่เรียกว่าพลอยหุง น้ำเพชรคะเนเท่าใด

(๕.๒.๔) การจดตำหนิรูปพรรณสร้อย ต้องให้ปรากฏว่าเป็นสร้อยข้อมือหรือสร้อยคอ หรือสร้อยสำหรับใช้การอย่างไร มีรูปพรรณสัณฐานเรียกกันว่าอย่างไร หรือคล้ายกับรูปสิ่งของอย่างไร ทำด้วย ทอง นาก เงิน หรือสิ่งของอะไร น้ำหนักเท่าใดและที่สร้อย มีอักษรภาษาใด อยู่ตรงไหน เป็นยี่ห้อช่างทอง หรือเป็นอักษรที่เจ้าของขีดเขียนไว้ประการใด ถ้ามีรอยขาดหรือต่อ ต้องรู้ว่ามีอยู่ตรงไหน ถ้ามีเพชรหรือพลอยฝังต้องเขียนให้ชัดเจน

(๕.๒.๕) นาฬิกา ต้องปรากฏว่าเรือนทำด้วยอะไร หรือเรือนมีลวดลายหรือเกลี้ยงลงยาหรือฝังเพชรที่ใดบ้าง เครื่องชนิดใด เรือนเล็กโตขนาดไหน ถ้าเรือนทองเป็นทองหนักกี่กรัม ยี่ห้ออะไร หมายเลขประจำเรือนนาฬิกาเท่าไรอยู่ตรงไหน มีรอยบุบ หรือรอยขีดตรงไหนเป็นชนิดฝาปิดหรือเปิด ถ้าเป็นชนิดฝาเปิดกระจกเป็นวงเล็กบอกชั่วโมงข้างนอกและข้างในฝาประการใด แม้มีสร้อยและล็อกเกตต้องแจ้งลักษณะให้ทราบโดยละเอียด

(๕.๒.๖) ต่างหู ต้องให้ปรากฏว่า เรียกชื่ออย่างไร หรือคล้ายอะไร ทำด้วยทอง นาก เงิน หรืออะไร ถ้ามีเพชร พลอย ฝัง ต้องให้ได้ความละเอียดด้วย

ในกรณีที่การที่บุคคลสูญหายพลัดหลง เกิดจากการกระทำทางอาญา เช่น ถูกลักพาตัว หรือทรัพย์สิน เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ อาวุธปืน สร้อย แหวน นาฬิกา ฯลฯ หรือทรัพย์สินอื่นใดถูกประทุษร้ายไป ซึ่งมีความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ในกรณีนี้การรักษาสถานที่เกิดเหตุเป็นสิ่งสำคัญ ให้มีการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ให้คงสภาพเช่นเดิม อย่าให้มีการเคลื่อนย้าย ทำลาย จนกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเข้ามาดำเนินการ

๑.๒ การแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญา

กรณีดังกล่าว มีปรากฏเหตุการณ์หลายครั้งที่ประชาชนบางคนไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อร้องทุกข์กล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิดทางอาญาและทำให้ผู้แจ้งได้รับความเสียหาย ต้องการที่จะร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวน แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่าไม่เป็นความผิดทางอาญาหรือหากเห็นความผิดทางอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้ก็ไม่ใช่ผู้เสียหาย ทำให้เกิดความขัดแย้งและเกิดการร้องเรียนขึ้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค. ๕๖ ไว้เป็นแนวทางปฏิบัติแล้ว ดังนี้

ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค. ๕๖ ได้วางแนวทางปฏิบัติในบทที่ ๒ การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญาข้อ ๑.๑.๓ เมื่อมีผู้มาแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญา ให้พนักงานสอบสวนทุกนายพึงระลึกอยู่เสมอว่า ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนได้และพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษตามกฎหมาย ไม่ว่าเหตุจะเกิดหรืออ้างหรือเชื่อว่าเกิดภายในเขตอำนาจการสอบสวนของตนหรือไม่ก็ตาม ห้ามปฏิเสธว่าเหตุมิได้เกิดในเขตอำนาจของตน และดำเนินการดังนี้

๑. กรณีการแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญา ซึ่งมิได้เกิดในเขตอำนาจของตนหรือที่เกิดนอกราชอาณาจักร ให้รับแจ้งความโดยลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีไว้ หลังจากนั้นให้ส่งเรื่องไปยังพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการสอบสวนต่อไป เป็นไปตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ข้อ ๑.๑.๓.๑ วรรคสอง

๒. กรณีการแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญาซึ่งเกิดหรืออ้างหรือเชื่อว่าเกิดในเขตอำนาจของตน แต่ผู้เสียหายขอความช่วยเหลือแต่ไม่ยอมร้องทุกข์ตามระเบียบหรือคดีความผิดต่อส่วนตัวและคู่กรณีได้เจรจายอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายก่อนที่จะมีการรับคำร้องทุกข์ตามระเบียบหรือกรณีอื่น ๆ พนักงานสอบสวนไม่ต้องทำสำนวนการสอบสวน แต่ให้ลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีพร้อมทั้งบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการรับแจ้งความไว้ในสมุดสารบบการรับแจ้งความเกี่ยวกับคดีอาญาโดยไม่สอบสวน เป็นไปตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ข้อ ๑.๑.๓.๒

๑.๓ การแจ้งความที่ไม่แน่ชัดว่าเป็นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษหรือเป็นเรื่องทางแพ่ง

กรณีดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามขั้นตอนคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ข้อ ๑.๑.๕ ดังนี้

๑. บันทึกการรับแจ้งความไว้ในประจำวันเกี่ยวกับคดี แล้วรีบเสนอเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวน พิจารณาสั่งภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่บันทึกการรับแจ้งความไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี

๒. กรณีผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยงานพิจารณาวินิจฉัยสั่งการแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องในทางแพ่ง ให้ชี้แจงทำความเข้าใจผู้แจ้งความทราบและลงประจำวันเกี่ยวกับคดี พร้อมให้ผู้แจ้งความลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

๓. กรณีผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยพิจารณาวินิจฉัยสั่งการแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องในทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินหรือความผิดต่อส่วนตัว ก็ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

๒. การร้องทุกข์

การร้องทุกข์เป็นเงื่อนไขหนึ่งเกี่ยวกับอำนาจของพนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนก็ต่อเมื่อการร้องทุกข์เข้าลักษณะตามรูปแบบของคำร้องทุกข์ ส่วนกรณีความผิดอาญาต่อแผ่นดินนั้น พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนตามกฎหมาย ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

๒.๑ ความหมายของคำร้องทุกข์

คำร้องทุกข์หมายความถึงการที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้นจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายและการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๗)

๒.๒ หลักเกณฑ์ของคำร้องทุกข์

๑. ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
๒. ว่ามีความผิดเกิดขึ้นจะรู้ตัวผู้กระทำผิดหรือไม่ก็ตาม
๓. ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย
๔. มีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ

๒.๓ ผู้มีอำนาจรับคำร้องทุกข์

๑. พนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓
๒. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ (ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๔)

๓. พนักงานสอบสวนท้องที่อื่นที่ไม่มีเขตอำนาจ ซึ่งรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในความผิดอาญาซึ่งมิได้เกิดในเขตอำนาจของตนหรือที่เกิดนอกราชอาณาจักร หลังจากรับคำร้องทุกข์ไว้แล้วให้ส่งเรื่องไปยังพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการสอบสวนต่อไป ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๑.๑.๓.๑ วรรคสอง ถือเป็นกรณีตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๔ ตามข้อ ๓.๒

๒.๔ วิธีการร้องทุกข์ มี ๒ วิธี

๑. ร้องทุกข์ด้วยปากหรือวาจา

๒. ร้องทุกข์เป็นหนังสือ

๒.๕ ข้อความของการร้องทุกข์

๑. ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์

๒. ลักษณะแห่งความผิด

๓. พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง

๔. ความเสียหายที่ได้รับ

๕. ชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้

๒.๖ การร้องทุกข์ด้วยปาก พนักงานสอบสวนต้องบันทึกรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้

๑. วันเดือนปีที่ร้องทุกข์

๒. ให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อ

๓. ให้พนักงานสอบสวนลงลายมือชื่อ

๒.๗ การร้องทุกข์ด้วยหนังสือต้องมีรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้

๑. วันเดือนปีที่ร้องทุกข์

๒. ลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์

๒.๘ คำร้องทุกข์ตามระเบียบ ประกอบด้วย

๑. ผู้ร้องทุกข์ต้องมีอำนาจร้องทุกข์

๒. ต้องร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจรับคำร้องทุกข์

๓. ต้องร้องทุกข์โดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ

๔. ต้องร้องทุกข์ตามแบบวิธีการร้องทุกข์

๕. ต้องร้องทุกข์ภายในกำหนดอายุความร้องทุกข์

๒.๙ การแก้คำร้องทุกข์

หมายถึงการแก้ไขเพิ่มเติมหรือตัดทอนข้อความในคำร้องทุกข์โดยปกติ เป็นการแก้ข้อความในลักษณะที่สาระสำคัญของคำร้องทุกข์ยังคงอยู่ เช่น การแก้ราคาทรัพย์ที่เสียหาย การให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติการณ์ต่างๆ ที่ความผิดกระทำลงให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ถ้าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือตัดทอนข้อความในลักษณะที่ทำให้คำร้องทุกข์ขาดสาระสำคัญที่จะเป็นคำร้องทุกข์โดยสิ้นเชิงหรือเกี่ยวกับการกระทำผิดฐานหนึ่งหรือผู้กระทำผิดคนใดคนหนึ่งน่าจะถือว่าเป็นการถอนคำร้องทุกข์ในเรื่องนั้น ข้อหานั้นหรือผู้กระทำผิดคนนั้น

๒.๑๐ การถอนคำร้องทุกข์

หมายถึงการที่ผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีที่ได้ร้องทุกข์ไว้ทั้งเรื่องหรือเฉพาะการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง (ถ้าเป็นการร้องทุกข์ในการกระทำผิดหลายฐาน) หรือเฉพาะผู้กระทำผิดคนใดคนหนึ่ง (ถ้าเป็นการกล่าวหาผู้กระทำผิดหลายคน)

การถอนคำร้องทุกข์ต้องกระทำโดยชัดแจ้งคือทำเป็นคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์โดยตรงต่อเจ้าพนักงานหรือศาล แต่ถ้าผู้เสียหายร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมหรือตัดทอนข้อความแสดงให้เห็นว่าตนไม่ติดใจดำเนินคดีเรื่องนั้น ข้อหาหรือผู้กระทำผิดคนนั้นถือว่าเป็นการถอนคำร้องทุกข์ด้วย

หลักเกณฑ์การถอนคำร้องทุกข์

๑) การถอนคำร้องทุกข์สามารถกระทำได้ทุกคดี ทั้งความผิดอาญาแผ่นดินหรือความผิดอันยอมความไม่ได้และความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้

๒) “ผู้เสียหาย” เท่านั้นจึงจะมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์

๓) ถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลก็ได้

๔) ต้องถอนคำร้องทุกข์โดยมีเจตนาจะไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

๕) ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ก่อนคดีจะถึงที่สุด

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- การแก้หรือถอนคำร้องทุกข์เป็นสิทธิชนิดหนึ่งของผู้ร้องทุกข์ (ฎ.๒๐๖/๒๔๘๘) ทั้งยังตกทอดไปยังทายาทได้ (ฎ.๑๑/๒๕๑๘) และโดยที่กฎหมายมิได้กำหนดเงื่อนไขไว้แต่อย่างใด เจ้าพนักงานผู้รับคำร้องขอให้แก้หรือถอนคำร้องทุกข์จะปฏิเสธการขอแก้หรือขอถอนไม่ได้ทั้งฝ่ายผู้ต้องหาก็จะคัดค้านไม่ได้

- ผู้ร้องทุกข์จะแก้หรือถอนคำร้องทุกข์เมื่อใดก็ได้ ผู้ร้องทุกข์อาจถอนคำร้องทุกข์ได้จนกว่าคดีถึงที่สุด (ฎ.๒๘๔-๒๕๕/๒๕๓๘)

- การถอนคำร้องทุกข์ตามมาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง จะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุด แม้คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ก็ตามและจะถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลก็ได้ (ฎ.๑๕๐๕/๒๕๔๒)

๒.๑๑ ผลของการถอนคำร้องทุกข์

๑) ความผิดต่อส่วนตัวสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒)

๒) ความผิดต่ออาญาแผ่นดินไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวนคดีนั้นหรือพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีนั้นต่อไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๖ วรรคสอง เพราะแม้ไม่มีคำร้องทุกข์ก็สามารถสอบสวนได้อยู่แล้วตามมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- ความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ เป็นความผิดต่อส่วนตัวตราบใดที่คดียังไม่ถึงที่สุด โจทก์ร่วมจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้เมื่อโจทก์ร่วมถอนคำร้องทุกข์สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒) (ฎ.๑๑๘๙/๒๕๔๗)

- พนักงานสอบสวนที่รับคำร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นคนละกรณีกัน (ฎ.๒๙๗๔/๒๕๑๖)

- ถอนคำร้องทุกข์ไปแล้วต่อมาจะขอถอนคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ที่ถอนไปแล้วนั้นอีกไม่ได้ เพราะสิทธินำคดีอาญาไปฟ้องระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒) แล้ว (คำสั่งคำร้องที่ ๑๖๘๑-๑๖๘๒/๒๕๔๕)

- การถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานอัยการศาลก็ชอบที่จะจำหน่ายคดีได้เพราะสิทธิที่จะนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป (ฎ.๑๕๐๕/๒๕๔๒)

- การถอนคำร้องทุกข์เป็นสิทธิซึ่ง ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ร้องทุกข์ที่จะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ สิทธิถอนคำร้องทุกข์ในความผิดฐานยักยอกถือเป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน กรณีผู้ร้องทุกข์ตายสิทธิดังกล่าวย่อมตกทอดแก่ทายาทเมื่อได้ความตามคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ว่าบรรดาทายาททุกคนของผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีแก่จำเลยอีกต่อไปและขอถอนคำร้องทุกข์ ดังนั้นผู้ร้องในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้เสียหายซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายสิทธิถอนคำร้องทุกข์ได้ แม้คดีอยู่

ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาและเมื่อมีการถอนคำร้องทุกข์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้วสิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๕ (๒) (ฎ.๓๓๒/๒๕๕๕)

- จำเลยหลอกผู้เสียหายเพื่อจะส่งไปทำงานต่างประเทศต่อมาจำเลยได้ชดใช้เงินค่าเสียหายให้กับภริยาของผู้เสียหายลงชื่อรับเงินไว้และไม่ติดใจดำเนินคดีจำเลยทั้งทางแพ่งและทางอาญา แม้จะเป็นภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้เสียหายก็ไม่มีอำนาจจัดการแทนสามีซึ่งเป็นผู้เสียหายได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๔, ๕, ๖ บันทึกหลักฐานการรับเงินจากจำเลยดังกล่าวไม่มีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดฐานฉ้อโกงของจำเลยระงับไปแต่อย่างใด (ฎ.๕๑๒๖/๒๕๔๙)

- หนังสือรับสภาพหนี้มีใจความว่าจำเลยยอมรับว่าเป็นหนี้ผู้เสียหายเนื่องจากได้กระทำทุจริตยักยอกเงินค่าไม้และวัสดุก่อสร้างของผู้เสียหายไปเป็นเงินจำนวน ๒๖๐,๕๙๗.๘๐ บาท จำเลยตกลงชำระหนี้ให้แก่ผู้เสียหายจำนวน ๓ งวด พร้อมระบุจำนวนที่ชดใช้แต่ละงวดว่าเป็นเงินจำนวนเท่าใด หากผิดนัดงวดหนึ่งงวดใดถือว่าผิดนัดทั้งหมดและยินยอมให้ผู้เสียหายเรียกเงินส่วนที่เหลือพร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๐ และยินยอมให้แจ้งความดำเนินคดีฐานทุจริตยักยอกเงินของผู้เสียหายดังนี้ ข้อตกลงหนังสือรับสภาพหนี้ดังกล่าวเป็นข้อตกลงที่จำเลยรับว่าเป็นหนี้ผู้เสียหายในจำนวนที่จำเลยยักยอกไปและจะชดใช้หนี้ให้ผู้เสียหายโดยวิธีการผ่อนชำระเท่านั้นซึ่งมีผล “ทางแพ่งและเป็นสิทธิทางแพ่งที่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องให้จำเลยชำระหนี้เท่านั้น หนังสือรับสภาพหนี้ดังกล่าวไม่มีข้อความใดที่แสดงว่าผู้เสียหายตกลงยินยอมสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาแก่จำเลย” กรณีจึงยังถือไม่ได้ว่าเป็นการยอมความกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒) ที่จะทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป (ฎ.๒๗๐/๒๕๕๘)

- ความผิดฐานกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครอบครัวตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔ วรรคหนึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา ๔ วรรคสองตอนต้นเมื่อผู้เสียหายยื่นคำร้องว่าไม่ประสงค์หรือติดใจดำเนินคดีแก่จำเลยอีกต่อไปพอแปลความได้ว่าเป็นการยอมความโดยถูกต้องตามกฎหมายสิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องในความผิดฐานดังกล่าวซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ย่อมระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒) (ฎ.๑๕๖๖๗/๒๕๕๘)

๒.๑๒ การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์

การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์หมายถึงการที่ผู้เสียหายซึ่งมีอำนาจร้องทุกข์ตามกฎหมายได้มอบหมายให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้เสียหายมาร้องทุกข์แทนตนจึงเห็นได้ว่าผู้มอบอำนาจให้ร้องทุกข์จะต้องเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย ส่วนผู้รับมอบอำนาจนั้นเป็นบุคคลอื่นที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้เสียหาย

ถ้าผู้มอบอำนาจมิใช่ผู้เสียหาย การมอบอำนาจให้มาร้องทุกข์นั้นย่อมไม่ทำให้ผู้รับมอบอำนาจมีอำนาจร้องทุกข์

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มอบอำนาจกับผู้รับมอบอำนาจ เป็นไปตามบทบัญญัติ ป.พ.พ. บรรพ ๓ เอกเทศสัญญา ลักษณะ ๖ ว่าด้วยตัวแทน และแม้ว่าใบมอบอำนาจไม่ปิดอากรแสตมป์ก็สามารถใช้ในการดำเนินคดีอาญาได้ แต่หากจะดำเนินคดีแพ่ง ต้องปิดอากรแสตมป์ด้วย มิฉะนั้นจะไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานตามประมวลรัษฎากร มาตรา ๑๑๘ ซึ่งตามประมวลรัษฎากร มาตรา ๑๒๔ ผู้มีหน้าที่เสียอากรหรือขีดฆ่าแสตมป์เพิกเฉยหรือปฏิเสธไม่เสียอากรหรือไม่ขีดฆ่าแสตมป์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท ดังนั้น พนักงานสอบสวนจึงมีหน้าที่ตรวจสอบการปิดอากรแสตมป์ในใบมอบอำนาจอันเป็นการเสียภาษีประเภทอากรแสตมป์

การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์คดีความผิดอันยอมความได้นั้น ถ้าในหนังสือมอบอำนาจระบุเจาะจงให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาคนใดในหลายคนพนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจทำการสอบสวนดำเนินคดีเฉพาะแก่ผู้ต้องหาที่ผู้เสียหายประสงค์จะดำเนินคดีตามที่มอบอำนาจเท่านั้น แต่ถ้าใน

หนังสือมอบอำนาจมิได้ระบุจำกัดอำนาจของผู้รับมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ไว้ ผู้รับมอบอำนาจย่อมมีอำนาจร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาในคดีนั้นได้ทุกคน

ถ้าในหนังสือมอบอำนาจมิได้ระบุมอบอำนาจให้ทำการจำหน่ายสิทธิหรือระงับคดีผู้รับมอบอำนาจจะมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความในคดีนั้นด้วยตนเองโดยไม่ได้รับความยินยอมหรือรับมอบอำนาจจากผู้เสียหายไม่ได้เพราะอำนาจที่รับมอบมามีขอบเขตจำกัดเฉพาะการให้ใช้สิทธิคือร้องทุกข์ดำเนินคดี แต่มิได้มอบให้ทำการจำหน่ายหรือระงับสิทธิคือถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความในคดีแต่อย่างใด

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- การร้องทุกข์มอบอำนาจให้ร้องทุกข์แทนกันได้ (ฎ.๗๕๕/๒๕๐๒ ป.)
- มอบอำนาจช่วงให้ไปร้องทุกข์ได้แต่ในหนังสือมอบอำนาจนั้นต้องระบุว่าให้มอบอำนาจช่วงได้ด้วย (ฎ.๓๗๖/๒๕๔๗)
- การมอบอำนาจให้ไปร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้จัดการนิติบุคคลจะต้องระบุให้ชัดเจนว่ามอบอำนาจให้ไปดำเนินคดีกับใครในฐานะส่วนตัวหรือฐานะนิติบุคคล (ฎ.๕๔๑๐/๒๕๔๖)
- การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ไม่จำเป็นต้องลงลายมือชื่อผู้รับมอบอำนาจ (ฎ.๑๑๙๗/๒๕๔๑)
- มอบอำนาจให้ฟ้องคดีเกี่ยวกับเช็คได้ทุกศาลเป็นการมอบอำนาจให้ฟ้องไม่ถือว่าเป็นการมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ (ฎ.๖๑๐/๒๕๑๕)
- ธนาคารเป็นผู้เสียหายมอบอำนาจให้ไปร้องทุกข์ต่อมาผู้มอบอำนาจตายหนังสือมอบอำนาจนั้นก็ยังใช้ได้ (ฎ.๑๔๖๒-๑๔๖๓/๒๕๒๓)

ข้อสังเกต

๑. การร้องทุกข์ความผิดต่อแผ่นดินสามารถร้องทุกข์ได้ภายในอายุความฟ้องคดีตามอัตราโทษของความผิดในแต่ละคดีตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕

๒. การร้องทุกข์ความผิดต่อส่วนตัวต้องร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนนับแต่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ แต่ต้องอยู่ภายในอายุความฟ้องตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- ความผิดต่อส่วนตัวแม้ไม่ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนฟ้องเองต่อศาลได้ แต่ต้องฟ้องภายในอายุความร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน ถ้าได้ฟ้องต่อศาลภายในกำหนด ๓ เดือนแล้วไม่ต้องคำนึงว่าการร้องทุกข์นั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (ฎ.๓๖๕๕/๒๕๔๓)
- กฎหมายอาญาไม่ได้บัญญัติถึงวิธีการกำหนดนับระยะเวลาร้องทุกข์และฟ้องร้องไว้จึงต้องกำหนดนับระยะเวลาตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๑ ถึงมาตรา ๑๙๓/๘ (ฎ.๒๘๔-๒๘๕/๒๕๐๗)
- การร้องทุกข์หาจำต้องระบุรายละเอียดในขณะร้องทุกข์แต่อย่างใดไม่ แต่เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะสอบสวนต่อไป แม้รายละเอียดในการร้องทุกข์จะแตกต่างกับคำบรรยายฟ้องไปบ้างก็ไม่ทำให้การร้องทุกข์เป็นไม่ชอบ (ฎ.๓๙๖๖/๒๕๓๔)
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยไม่ใช่พนักงานสอบสวนและพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามมาตรา ๒(๑๖) และมาตรา ๒(๑๗) จึงไม่มีอำนาจรับคำร้องทุกข์คดีอาญาได้ (ฎ.๑๒๒๖/๒๕๐๓)
- ทำหนังสือร้องเรียนต่อผู้บังคับการกองปราบปราม กองบัญชาการสอบสวนกลาง ขอให้ดำเนินคดีกับจำเลยถือว่าเป็นการร้องทุกข์แล้ว (ฎ.๒๔๔/๒๕๐๗ ป.)

- ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๔ มิได้บังคับให้ร้องทุกข์เฉพาะต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนเท่านั้น ดังนั้นพนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งซึ่งแม้จะมิได้มีอำนาจทำการสอบสวนในคดีนั้นเลยก็มีอำนาจรับคำร้องทุกข์ได้ (ฎ.๒๙๗๔/๒๕๑๖)

- ผู้ร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่ผู้รับคำร้องทุกข์อาจเป็นคน ๆ เดียวกันก็ได้และถ้าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนด้วยมีอำนาจสอบสวนคดีนั้นได้ เช่น จำเลยฉ้อโกงเอาม้าของปลัดอำเภอไป ปลัดอำเภอร้องทุกข์คดีนั้นต่อตนเองแล้วสอบสวนเป็นคดีขึ้น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการร้องทุกข์และการสอบสวนชอบด้วยกฎหมาย (ฎ.๒๙๒/๒๔๘๒)

- เมื่อผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยชอบแล้วแม้ไม่ได้ลงประจำวันก็ไม่ทำให้คำร้องทุกข์นั้นเสียไป (ฎ.๒๓๗๑/๒๕๒๒)

- คำว่า “จึงมาแจ้งคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งสี่” ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๑๕๕๔-๑๕๕๕/๒๕๑๒)

- เมื่อร้องทุกข์ไปแล้วถ้าต้องการถอนคำร้องทุกข์ก็สามารถถอนคำร้องทุกข์ได้ แต่จะมาเบิกความว่าไม่ต้องการให้จำเลยได้รับโทษไม่ได้ (ฎ.๓๐๙๑-๓๐๙๒/๒๕๒๓)

- ร้องทุกข์ว่าจำเลยบุกรุกต่อมาผ่อนผันให้จำเลยขนของออกไปได้ก็ไม่ทำให้คำร้องทุกข์นั้นเสียไป (ฎ.๓๐๙๓/๒๕๒๓)

- พนักงานสอบสวนบันทึกข้อหาที่แจ้งไว้แต่บันทึกไม่ครบถ้วนโดยมีพฤติการณ์ที่กล่าวถึงด้วยถือว่าร้องทุกข์ครบถ้วนแล้ว (ฎ.๒๑๖๗/๒๕๒๘)

- ร้องทุกข์ในคดีเช็คแม้ผู้เสียหายจะเก็บเช็คคืนไปติดต่อกับผู้สั่งจ่ายก็ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์แล้ว (ฎ.๑๒๐๙/๒๕๓๑)

- ร้องทุกข์ไม่รู้ว่าจะแจ้งคดีฐานใดเพียงแต่แจ้งพฤติการณ์คดีก็ถือว่าเป็นการร้องทุกข์แล้ว ส่วนการตั้งข้อหาเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน (ฎ.๓๘๐๔/๒๕๔๐)

- พนักงานสอบสวนไม่ได้เข้าเวรปฏิบัติหน้าที่ก็ยังถือว่าเป็นพนักงานสอบสวนสามารถรับแจ้งความร้องทุกข์ได้ (ฎ.๓๐๙๖/๒๕๓๖)

- ร้องทุกข์ถึงคนใดก็ถือว่าร้องทุกข์ให้ลงโทษเฉพาะคนนั้น ส่วนบุคคลอื่นที่ไม่ระบุถึงย่อมพ้นผิด (ฎ.๓๓๔๓/๒๕๓๖)

- หนังสือร้องทุกข์ผู้เสียหายไม่ลงชื่อไม่ถือว่าเป็นการร้องทุกข์ (ฎ.๒๗๓๐/๒๕๓๘)

- บริษัทมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ต้องทำตามข้อบังคับ

- หุ้นส่วนผู้จัดการร้องทุกข์ต้องระบุว่ากระทำแทนห้าง (ฎ.๕๐๐๘/๒๕๓๗, ฎ.๔๐๗๐/๒๕๔๐)

- กรรมการลงชื่อประทับตราห้างถือว่าทำแทนห้าง (ฎ.๑๕๑๘/๒๕๔๐)

- ผู้เยาว์อายุ ๑๗ - ๑๘ ปีร้องทุกข์ได้เอง ผู้แทนโดยชอบธรรมจะถอนคำร้องทุกข์โดยฝ่าฝืนความประสงค์ของผู้เยาว์ไม่ได้ (ฎ.๒๑๔/๒๔๙๔ ป.)

๒.๑๓ กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์

กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์มีหลักดังนี้คือ

๑. ผู้เสียหายแจ้งความร้องทุกข์ไว้เพื่อเป็นหลักฐาน

๒. ผู้เสียหายแจ้งความร้องทุกข์เพื่อกันคดีขาดอายุความ

๓. ผู้เสียหายร้องทุกข์โดยไม่ขอมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวน

๔. มาแจ้งความไว้เป็นหลักฐานและพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งไว้แล้วจะได้นำเสนอผู้บังคับบัญชาระดับสูงพิจารณาต่อไป (ฎ.๖๖๔๔/๒๕๔๙)

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- คำแจ้งความที่เพียงแต่แจ้งให้เจ้าพนักงานตำรวจทราบไว้เป็นหลักฐานมิได้ขอให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดไม่เป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๑๖๔๑/๒๕๑๔)

- คำร้องทุกข์ไม่ได้ระบุชื่อจำเลยเป็นผู้ร่วมกระทำผิดจึงไม่เป็นคำร้องทุกข์ที่ผู้เสียหายประสงค์ให้จำเลยรับโทษตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๗) (ฎ.๑๒๙๘/๒๕๑๐)

- แต่ถ้าเป็นคดีความผิดอาญาต่อแผ่นดินแม้หนังสือมอบอำนาจไม่ระบุชื่อผู้กระทำผิด เจ้าพนักงานตำรวจก็สามารถดำเนินการสอบสวนหาตัวผู้กระทำผิดได้อยู่แล้ว การที่เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินคดีแก่จำเลยจึงชอบด้วยกฎหมายลำพัง แต่หนังสือมอบอำนาจของผู้เสียหายระบุชื่อผู้กระทำความผิดไม่ถูกต้องไม่ทำให้การดำเนินคดีไม่ชอบแต่อย่างใด (ฎ.๔๐๘๐/๒๕๔๐)

- แจ้งเป็นหลักฐานแม้จะใช้คำว่า “ร้องทุกข์” ก็ไม่เป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๔๙๐๖/๒๕๔๓)

- แจ้งความว่า “จึงมอบอำนาจให้ผู้แจ้งมาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อประสงค์ให้จำเลยได้รับโทษตามกฎหมายและโจทก์ประสงค์ขอรับเช็คของกลางคืนไปเพื่อดำเนินการฟ้องร้องกับจำเลยและผู้เกี่ยวข้องในทางศาลเองต่อไปโดยไม่ขอมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินการแต่อย่างใด” ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๗) (ฎ.๑๔๗๘/๒๕๓๐)

- ข้อความระบุว่า “โจทก์มาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีแก่จำเลยในข้อหาออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คจนกว่าคดีจะถึงที่สุดในชั้นนี้โจทก์ขอรับเช็คกลับคืนไปเพื่อดำเนินการตามกฎหมายอีกส่วนหนึ่งต่อไป” แสดงว่าโจทก์ได้แจ้งความกล่าวหาโดยมีเจตนาจะให้จำเลยได้รับโทษ ส่วนข้อความตอนท้ายหมายความว่านอกจากโจทก์จะมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินการกับจำเลยแล้ว โจทก์ยังประสงค์จะดำเนินคดีอาญากับจำเลยโดยโจทก์ฟ้องคดีเองอีกส่วนหนึ่งด้วยการที่โจทก์ขอรับเช็คกลับคืนไปไม่มีผลกระทบต่อการแจ้งความร้องทุกข์จึงเป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๗) (ฎ.๓๙๒๔/๒๕๓๒)

- ผู้เสียหายแจ้งต่อผู้ใหญ่บ้านว่าจำเลยข่มขืนกระทำชำเราแต่ขอดูก่อนถ้าจำเลยย้อนมาอีกก็จะเอาเรื่อง ถ้าไม่มาก็แล้วไปแสดงว่าเป็นแต่แจ้งให้ทราบเป็นหลักฐานขณะนั้นยังไม่มีเจตนาให้จำเลยรับโทษไม่เป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๒๒๐๖/๒๕๒๒)

- จำเลยแจ้งความต่อตำรวจเพื่อเป็นหลักฐานแม้จะมีข้อความบางส่วนเป็นเท็จหรือผิดความจริงไปบ้างไม่เป็นเหตุให้ต้องทำการสอบสวนเพราะไม่เป็นคำร้องทุกข์ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์อันจะเป็นเหตุให้มีอำนาจฟ้องคดีเพื่อเอาผิดต่อจำเลยฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานได้ (ฎ.๓๒๕๒/๒๕๔๓)

- คดียักยอกนำความมาแจ้งเพื่อชะลอการดำเนินคดีไว้ก่อน ถ้าหากจำเลยไม่ชำระเงินจะได้มาแจ้งดำเนินคดีต่อไปอีกจึงนำความมาแจ้งไว้เป็นหลักฐานไม่ถึงเป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๓๙๑/๒๕๒๗)

- คดีเช็คฯ แจ้งความว่า “แจ้งความร้องทุกข์เพื่อที่จะให้ดำเนินการกับผู้ต้องหาให้ถึงที่สุดแต่ในชั้นนี้ยังไม่ขอมอบคดีโดยจะขอไปติดตามทวงถามด้วยตนเองถ้าได้รับการปฏิเสธการใช้เงินจะกลับมามอบคดีให้พนักงานดำเนินการให้ถึงที่สุด” ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๓๑๔/๒๕๒๙)

- แจ้งความต่อตำรวจในเรื่องเช็คกันคดีขาดอายุความเพื่อนำไปดำเนินการเองไม่มีความประสงค์ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีไม่เป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๑๗๒๕/๒๕๒๒)

- หนังสือมอบอำนาจให้ไปแจ้งความเรื่องเช็คไม่ได้ระบุให้มีอำนาจแจ้งความดำเนินคดีกับจำเลยจึงไม่ชัดแจ้งว่ามีเจตนาที่จะให้จำเลยต้องรับโทษทั้งเหตุที่แจ้งความร้องทุกข์เพราะไม่ต้องการให้คดีขาดอายุความจึงไม่เป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๒๒๘/๒๕๔๔)

- รายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานระบุว่า“นายศุภมิตรฯอายุ ๒๖ ปี..... ได้รับมอบอำนาจจากบริษัทอาร์เอสให้แจ้งร้องทุกข์กล่าวโทษผู้ละเมิดลิขสิทธิ์วีซีดีภาพยนตร์.....

เพื่อดำเนินคดีต่อไป” แม้มีคำว่าร้องทุกข์อยู่ด้วยก็ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๗) เพราะไม่ชัดแจ้งว่าเป็นการแจ้งความโดยเจตนาจะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีนี้ (ฎ.๔๓๑๐/๒๕๔๙)

- หนังสือขอแจ้งความร้องทุกข์กรณีมีการละเมิดลิขสิทธิ์มีข้อความปรากฏอยู่ว่า “บริษัทอ. ได้รับความเสียหายโดยปรากฏพบผู้กระทำความผิดดังกล่าว ณ สถานที่ดังนี้ .....(๗) อ.กุยบุรีจึงขอร้องทุกข์ต่อท่านเพื่อโปรดจัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไปทำการสืบสวนตรวจค้นจับกุมผู้กระทำความผิดดังกล่าวข้างต้นเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย”

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโจทก์ร่วมซึ่งเป็นผู้เสียหายได้กล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้นลักษณะแห่งความผิดพฤติการณ์ที่ความผิดนั้นได้กระทำลงซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ร่วมและโจทก์ร่วมมีความประสงค์จะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษจึงเป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓ วรรคสอง (ฎ.๗๙๗๑/๒๕๔๙)

- หนังสือถึงพนักงานสอบสวนซึ่งมีข้อความว่า “เนื่องด้วยธนาคารมีเรื่องบางอย่างที่ต้องแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจแต่เนื่องจากข้าพเจ้า (กรรมการผู้จัดการนิติบุคคล) มีกิจจำเป็นไม่สามารถมาแจ้งความด้วยตนเองได้โดยหนังสือฉบับนี้ข้าพเจ้าขอมอบอำนาจให้นายสุรินทร์เจ้าหน้าที่ของธนาคารเป็นผู้แจ้งความแทนข้าพเจ้าและข้าพเจ้าขอรับผิดชอบในการที่นายสุรินทร์ปฏิบัติแทนข้าพเจ้า” และลงชื่อกรรมการผู้จัดการนิติบุคคลนั้นถือว่าไม่ใช่คำร้องทุกข์โดยตนเองตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓ จะว่าเป็นการมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ก็ไม่ถนัดเพราะการแจ้งความนั้นอาจเป็นการร้องทุกข์ก็ได้ ไม่ใช่ก็ได้และก็ไม่มีข้อความให้เห็นว่าให้มาแจ้งความเรื่องอะไรอันจะพอวินิจฉัยได้ว่าเป็นการมอบให้มาร้องทุกข์ถือไม่ได้ว่าเป็นเอกสารมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ (ฎ.๗๕๕/๒๕๐๒)

ข้อสังเกตการร้องทุกข์

๑. คดีความผิดต่อส่วนตัวพนักงานสอบสวนจะบังคับให้ผู้เสียหายร้องทุกข์ไม่ได้

๒. คดีความผิดต่อส่วนตัวในกรณีที่องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นผู้เสียหายพนักงานสอบสวนจะบังคับให้ผู้แทนนิติบุคคลร้องทุกข์ไม่ได้

๓. ผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๓๓ วรรคสอง ให้บิดา มารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้ตายร้องทุกข์ได้และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

๔. ปัญหาเรื่องคดีขาดอายุความร้องทุกข์เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนแม้จำเลยจะไม่ได้ให้การต่อสู้เรื่องอายุความไว้ศาลก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- เมื่อเป็นคำร้องทุกข์โดยชอบแล้วแม้เจ้าหน้าที่รับคำร้องทุกข์จะบกพร่องไปก็ไม่ทำให้คำร้องทุกข์นั้นเสียไป (ฎ.๒๑๖๗/๒๕๒๘)

- คำให้การของผู้เสียหายหรือพยานในชั้นสอบสวนหากมีข้อความเป็นคำร้องทุกข์ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานเป็นผู้เสียหายก็ถือได้ว่าเป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๑๖๔๑/๒๕๑๔)

- ผู้เสียหายร้องทุกข์ในความผิดต่อส่วนตัวในข้อหาทำให้เสียทรัพย์เท่ากับร้องทุกข์ในความผิดฐานบุกรุกด้วยเพราะเป็นการกระทำกรรมเดียวกันเมื่อพนักงานสอบสวนได้มีการสอบสวนความผิดทั้งสองฐานแล้วพนักงานอัยการโจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องและศาลลงโทษจำเลยในความผิดฐานบุกรุกได้ (๒๔๒๙/๒๕๓๗)

- ความผิดอาญาแผ่นดินแม้หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ไม่ชอบก็ทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวน (ฎ.๔๐๘๐/๒๕๔๐)

- คำร้องทุกข์ของผู้เสียหายไม่จำต้องทำเป็นหนังสือ (ฎ.๗๑๙-๗๒๐/๒๔๘๓)

- ข้อความที่จำเลยแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตรงตามสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นเรื่องที่จำเลยแจ้งความตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ส่วนการกระทำของโจทก์ทั้งสองจะเป็นความผิดต่อกฎหมายตามที่จำเลยแจ้งหรือไม่ไม่สำคัญเพราะการแจ้งความย่อมหมายถึงเฉพาะข้อเท็จจริงไม่เกี่ยวกับข้อกฎหมาย แม้ต่อมาพนักงานสอบสวนจะได้ดำเนินคดีแก่โจทก์ทั้งสองตามที่จำเลยแจ้งและพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีโจทก์ทั้งสองก็ตามยังถือไม่ได้ว่าข้อความที่จำเลยแจ้งนั้นเป็นความเท็จ (ฎ.๕๒๓๖/๒๕๔๙)

- โจทก์ร่วมแจ้งความต่อร้อยตำรวจเอก ว. ครั้งแรกหลังเกิดเหตุเพียง ๓ วัน แม้พนักงานสอบสวนจะบันทึกการแจ้งไว้ในแบบบันทึกประจำวันแจ้งไว้เป็นหลักฐาน แต่ข้อความที่บันทึกการแจ้งแสดงเจตนาว่าโจทก์ร่วมต้องการให้เอาตัวผู้กระทำผิดมารับโทษจึงเป็นคำร้องทุกข์ตามกฎหมายคดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ ร้อยตำรวจเอก ว. เป็นพนักงานสอบสวนซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครเมื่อโจทก์ร่วมร้องทุกข์และจำเลยได้เข้ามอบตัวอันเป็นการถูกจับภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนแล้ว

๓. คำกล่าวโทษ

คำกล่าวโทษหมายความถึงการที่บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ดีได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น

ข้อสังเกต

๑. ในคดีความผิดอาญาแผ่นดินอาจมีกรณีทั้งรัฐและบุคคลต่างเป็นผู้เสียหายด้วยกัน หากเป็นคำร้องทุกข์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย คำร้องทุกข์ที่ไม่ชอบดังกล่าวอาจเข้าลักษณะเป็นคำกล่าวหาได้

๒. แม้ผู้เสียหายไม่มีการร้องทุกข์ในความผิดอาญาแผ่นดิน นอกจากบุคคลอื่นแล้ว พนักงานสอบสวนก็สามารถที่จะกล่าวโทษได้ด้วย

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- ความผิดฐานเข้าไปยึดถือครอบครองที่ดินซึ่งเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกันตาม ป. ที่ดิน มาตรา ๙, ๑๐๘ ทวิ เป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินแม้เทศบาลเมืองหัวหินไม่ใช่ผู้เสียหาย และการมอบอำนาจของเทศบาลหัวหินไม่สมบูรณ์พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวนได้โดยไม่ต้องมีคำร้องทุกข์เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยชอบจนเสร็จการสอบสวนถือได้ว่ามีการสอบสวนโดยชอบแล้ว โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๔๐๗๒/๒๕๕๖)

- ความผิดอาญาแผ่นดินพนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการสอบสวนเพื่อเอาผิดแก่ผู้กระทำความผิดอาญาโดยไม่ต้องมีคำร้องทุกข์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ ประกอบมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ดังนั้นไม่ว่าผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดเพชรบูรณ์ จะมีอำนาจร้องทุกข์หรือไม่ก็ตาม เมื่อผู้อำนวยการแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนก็ถือว่าเป็นการกล่าวโทษให้ดำเนินคดีแก่จำเลย พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวนเมื่อทำการสอบสวนโดยชอบโจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๗๑๒๕/๒๕๕๗)

- โจทก์ร่วมที่ ๑ ได้แจ้งความต่อพนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานตามสำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี แต่หลังจากนั้นโจทก์ร่วมที่ ๑ ไปให้การต่อพนักงานสอบสวนพร้อมกับร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยฐานฉ้อโกงรถคันดังกล่าวตามบันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษหรือพยานในคำให้การดังกล่าวปรากฏชื่อและที่อยู่ของโจทก์ร่วมที่ ๑ ในฐานะผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิดพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง ความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้

เข้าลักษณะเป็นคำร้องทุกข์ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๒(๗) ประกอบมาตรา ๑๒๓ แล้วพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนและพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีนี้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๒๐ ตามลำดับ (ฎ.๔๕๖๐/๒๕๕๘)

- ความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตาม ป.อาญา มาตรา ๑๕๗ เป็นความผิดอาญาแผ่นดินถือเป็นความผิดที่กระทำต่อรัฐมิใช่ความผิดต่อส่วนตัว บุคคลผู้พบเหตุความผิดดังกล่าวมีอำนาจที่จะกล่าวโทษผู้กระทำผิดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้ดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดได้และพนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวนดำเนินคดีต่อจำเลยซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดได้โดยมิพักต้องคำนึงว่าผู้กล่าวโทษเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้เสียหายหรือไม่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๑ (ฎ.๒๑๘๓/๒๕๕๘)

- การที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายต้องแจ้งชื่อลักษณะแห่งความผิดและพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดได้กระทำลงนั้นเป็นหน้าที่ที่ผู้เสียหายต้องกระทำในการร้องทุกข์กล่าวโทษตามที่ ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓ กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อปกป้องสิทธิของตนจากการถูกละเมิดจะถือว่าโจทก์ยินยอมเปิดเผยชื่อและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อสาธารณชนหาได้ไม่ (ฎ.๔๘๙๓/๒๕๕๘)

กรณีเกี่ยวกับการร้องทุกข์กล่าวโทษ เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ จึงจำเป็นจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับความผิดต่อส่วนตัวและความผิดอาญาแผ่นดิน เพื่อนำไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

๔. ความผิดต่อส่วนตัว

- กฎหมายสารบัญญัติใช้คำว่า “ความผิดอันยอมความได้” แต่ ป.วิอาญา ใช้คำว่า “ความผิดต่อส่วนตัว”
- กฎหมายบัญญัติให้ยอมความได้
- มีอายุความร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนนับแต่รู้เรื่องการกระทำความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ ภายใต้อายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕
- เมื่อมีการร้องทุกข์แล้ว สามารถแก้ไขหรือถอนคำร้องทุกข์ได้ ทำให้สิทธิการนำคดีอาญาไปฟ้องย่อมระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒)

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับการยอมความในคดีอาญา

- ยอมความได้ก่อนคดีถึงที่สุด โดยกระทำในชั้นพนักงานสอบสวนหรือชั้นศาลก็ได้ (ฎ.๑๖๓๓/๒๕๑๔)
- การยอมความจะตกลงกันไว้ล่วงหน้าก่อนคดีเกิดไม่ได้ (ฎ.๑๔๐๓/๒๕๐๘)
- จำเลยหลายคน โจทก์จะตกลงยอมความกับจำเลยบางคนก็ได้ (ฎ.๕๓-๕๔/๒๔๘๓)
- ความผิดต่อส่วนตัว ที่ได้มีการยอมความไปก่อนแล้วสิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ย่อมเป็นอันระงับไปทันทีเมื่อมีการยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย ผู้เสียหายจึงไม่อาจถอนคำร้องทุกข์ได้อีก (คร.๑๖๘๑-๑๖๘๒/๒๕๔๕)

๕. ความผิดต่ออาญาแผ่นดิน

- ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ยอมความได้
- มีอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕
- ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ได้ แต่ไม่ตัดอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ

มีข้อสังเกตว่าความผิดอาญาแผ่นดิน รัฐและบุคคลอาจเป็นผู้เสียหายพร้อม ๆ กันได้ ยกตัวอย่าง ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๕ เป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ ผู้ที่ถูกทำร้ายจึงเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยตรง ซึ่งความผิดดังกล่าวกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม รัฐต้องคุ้มครองจึงเป็นความผิดต่อรัฐในขณะเดียวกัน ดังนั้นผู้เสียหายจึงมีอำนาจร้องทุกข์ในคดีดังกล่าวได้เช่นเดียวกับความผิดต่อส่วนตัว ส่วนความผิดต่อรัฐ บุคคลอื่นที่มิใช่ผู้เสียหายจึงสามารถกล่าวโทษได้

บทที่ ๕
การบันทึก

การบันทึกเป็นหนึ่งในกระบวนการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ให้ความหมายไว้ใน มาตรา ๒(๒๐) ว่า “หมายความถึงหนังสือใดที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจดไว้ เป็นหลักฐานในการสอบสวนความผิดอาญา รวมทั้งบันทึกคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษด้วย”

จากความหมายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นอกจากหนังสือใด ๆ ที่พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการในหน้าที่เพื่อรวบรวมหลักฐานแล้ว ยังรวมถึงหนังสือต่าง ๆ ที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้จดบันทึกไว้ตามหน้าที่เพื่อเป็นหลักฐานให้พนักงานสอบสวนรวบรวมไว้เป็นหลักฐานในการสอบสวนความผิดอาญาและยังรวมถึงบันทึกคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษด้วย”

๑. วัตถุประสงค์ของการเขียนบันทึก

(๑) เพื่อเก็บรักษาข้อมูลให้มีความคงทนชัดเจนและสะดวกในการนำกลับมาใช้ได้ สามารถอ้างอิงหรือนำไปใช้ประโยชน์โดยทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันให้ได้รับทราบและใช้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน

(๒) ใช้เป็นข้อมูลเพื่อการติดต่อชี้แจงหรือกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานหรือการติดต่อระหว่างบุคคลโดยบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ต้องติดต่อกันโดยตรงแต่ใช้บันทึกเป็นเครื่องมือแทน

(๓) เพื่อเป็นหลักฐานชี้แจงที่มาและความสำคัญของเรื่องที่จำเป็น การรับรองในหน้าที่ของเจ้าพนักงาน เช่น การลงบันทึกรับแจ้งความประจำสถานีตำรวจ

(๔) เพื่อเป็นหลักฐานการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

(๕) เพื่อนำบันทึกที่ได้จัดทำขึ้นรวมเข้าเป็นสำนวนการสอบสวน

๒. รายละเอียดของบันทึก

บันทึกไม่ได้กำหนดรูปแบบการเขียนไว้เป็นการเฉพาะ แต่กฎหมายได้กำหนดเนื้อหาและสาระที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังดำเนินการสอบสวนภายใต้กรอบอำนาจและหน้าที่ในการปฏิบัติงาน โดยรายละเอียดเนื้อหาของบันทึกประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้ในมาตรา ๙ ดังนี้

(๑) สถานที่บันทึก

(๒) วัน เดือน ปีที่ทำ

(๓) นามและตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้ทำ

(๔) กรณีเจ้าพนักงานทำบันทึกโดยรับคำสั่งจากศาลหรือโดยคำสั่งหรือคำขอของเจ้าพนักงานอื่นให้เจ้าพนักงานนั้นกล่าวไว้ด้วยว่าได้รับคำสั่งหรือคำขอเช่นนั้นและแสดงด้วยว่าได้ทำไปอย่างใด

(๕) ให้เจ้าพนักงานผู้ทำบันทึกลงลายมือชื่อของตนในบันทึกนั้น

๓. วิธีการปฏิบัติของเจ้าพนักงานในการจัดทำบันทึก

แนวทางหรือวิธีการปฏิบัติของเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ในการจัดทำบันทึกเอกสารที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จัดทำไม่ว่าจะเป็นคำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ หรือคำร้องที่ยื่นต่อเจ้าพนักงานนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้ดังนี้

(๑) ภาษาที่ใช้ในการบันทึก ให้ใช้ภาษาไทย (อนุโลมตามมาตรา ๑๓ ที่กำหนดภาษาที่ใช้ในการสอบสวน)

(๒) จักต้องเขียนด้วยน้ำหมึกหรือพิมพ์ดีดหรือพิมพ์ ถ้ามีผิดที่ใดให้แก้ไขโดยการขีดฆ่าคำผิดนั้นแล้วเขียนใหม่ ห้ามมิให้ลบออก และให้เจ้าพนักงานหรือบุคคลผู้แก้ไขเช่นนั้นต้องลงนามย่อรับรองไว้ที่ข้างกระดาษและหากต้องการเพิ่มเติมถ้อยคำหลังจากทำเอกสารที่มีการลงนามแล้ว ให้เติมถ้อยคำดังกล่าวในเอกสารนั้นได้ แต่เจ้าพนักงานหรือบุคคลผู้ซึ่งตกเติมนั้นต้องลงนามย่อกำกับไว้ (มาตรา ๑๒)

(๓) หลังบันทึกเสร็จให้เจ้าพนักงานอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง ถ้ามีข้อความแก้ไข ทักท้วงหรือเพิ่มเติมให้แก้ไขให้ถูกต้องหรือมิฉะนั้น ก็ให้บันทึกไว้ให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อรับรองว่าถูกต้องแล้ว ถ้าบุคคลที่ต้องลงลายมือชื่อในบันทึกไม่สามารถหรือไม่ยอมลงลายมือชื่อ ให้บันทึกหรือรายงานเหตุนั้นไว้ในบันทึกฉบับนั้น (บริเวณท้ายบันทึก) (มาตรา ๙)

ข้อสังเกต

บันทึกที่เจ้าพนักงานทำขึ้นในหน้าที่ เป็นการบันทึกวิธีการปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องนั้นของเจ้าพนักงานที่ต้องทำให้ถูกต้องตามกรอบของกฎหมาย ซึ่งเมื่อคดีเข้าสู่กระบวนพิจารณาของศาล บันทึกดังกล่าวจะเป็นพยานเอกสารที่ใช้พิสูจน์การกระทำความผิด โดยเฉพาะพยานเกี่ยวกับรายละเอียดในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ดำเนินการในหน้าที่ ดังนั้นจำเป็นต้องปฏิบัติตามกรอบอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวทั้งหมด

๔. ข้อควรคำนึงในการเขียนบันทึก

การเขียนบันทึกทุกชนิดควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

(๑) ความถูกต้องในเนื้อหาสาระสำคัญ บันทึกแต่สิ่งที่ถูกต้องไม่บิดเบือนความจริง

(๒) ความถูกต้องในเนื้อหาประกอบปลีกย่อย

(๓) ความถูกต้องในการอ้างแหล่งที่มาของข้อมูล

(๔) มีความชัดเจนในการเขียนหรือการพิมพ์

(๕) มีความชัดเจนในเนื้อความคือการเลือกใช้คำที่เหมาะสมข้อความกระชับรัดกุมเข้าใจง่าย

๕. ประเภทบันทึกที่อยู่ในอำนาจเจ้าพนักงาน

(๑) บันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ หรือพยาน

(๒) บันทึกคำให้การของผู้ต้องหา

(๓) บันทึกคำให้การของผู้ให้ถ้อยคำ

(๔) บันทึกการตรวจค้น

(๕) บันทึกการตรวจยึด

(๖) บันทึกการจับกุม

(๗) บันทึกการลงประจำวันรับแจ้งความ

(๘) บันทึกการรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษในสมุดสารบบคดีอาญา/จราจร

(๙) บันทึกการรับมอบตัวผู้ต้องหา

(๑๐) บันทึกการแจ้งข้อหาของพนักงานสอบสวน

(๑๑) บันทึกอื่น ๆ ที่เจ้าพนักงานได้จัดทำขึ้นเพื่อรับรองหรือเพื่อเป็นหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ เช่น บันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ, บันทึกการควบคุมผู้ต้องหา, บันทึกการแจ้งสิทธิ์ผู้ต้องหา เป็นต้น

๖. รายละเอียดแต่ละประเภทของบันทึกที่เกี่ยวข้องในชั้นรับคำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ

๖.๑ บันทึกสารบบคดี

บันทึกสารบบคดี เป็นบันทึกที่ดำเนินการตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๓ การรายงานคดี บทที่ ๑ สมุดสารบบการดำเนินคดี ได้กำหนดการปฏิบัติไว้ ให้สอดคล้องกับการรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๓, ๑๒๔, ๑๒๗ อำนาจการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๑ ว่า “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง” และตามมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง “ว่าในความผิดต่อส่วนตัวห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ” ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการในชั้นพนักงานสอบสวนเป็นไปตามกฎหมาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงกำหนดการปฏิบัติไว้ในระเบียบ หากมีการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ต้องลงหลักฐานไว้ในสมุดสารบบการดำเนินคดี และลงบันทึกไว้ในประจำวันเกี่ยวกับคดีด้วย

สมุดสารบบการดำเนินคดีมี ๒ ประเภท ได้แก่

๑. สมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป และ

๒. สมุดสารบบการดำเนินคดีจราจรทางบก

ขั้นตอนในการจัดทำบันทึกสารบบคดี

สถานีตำรวจต้องจัดทำเป็นสมุดบันทึกข้อมูล ที่แสดงถึงขั้นตอนการดำเนินคดีของสถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวน มี ๓ ขั้นตอน ดังนี้

(๑) ขั้นตอนบันทึกการรับคำร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษ

(๒) ขั้นตอนการบันทึกข้อมูลการดำเนินคดี

(๓) ขั้นตอนการบันทึกผลคดี

การดำเนินการเกี่ยวกับบันทึก

๑. อำนาจและหน้าที่ในการบันทึก เป็นของพนักงานสอบสวนเวร แต่พนักงานสอบสวนเวรอาจมอบให้ผู้ช่วยพนักงานสอบสวนหรือธุรการคดีดำเนินการแทนได้

๒. การเรียงลำดับสมุดสารบบการดำเนินคดี ให้เริ่มเล่มที่ ๑ ในวันต้นปีปฏิทิน โดยให้เขียนคำว่า “เล่มที่ ๑/พ.ศ.....และเมื่อหมดเล่มที่ ๑ จึงใช้เล่มถัดไปเรียงตามลำดับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน

๓. การเก็บรักษา และคุมการเบิกจ่ายสมุดสารบบการดำเนินคดี

๓.๑ ให้หัวหน้างานอำนวยการ หรือธุรการสถานีตำรวจหรือหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบในที่ยังไม่ใช้ โดยจัดทำบัญชีคุมตามระบบ

๓.๒ ให้สารวัตรเวร หรือร้อยเวรสอบสวนแต่ละผลัดแล้วแต่กรณี เป็นผู้รับผิดชอบเก็บรักษาสมุดสารบบการดำเนินคดีซึ่งอยู่ระหว่างใช้ไว้ที่ห้องสอบสวน

๓.๓ ให้หัวหน้างานสอบสวน หรือสารวัตรหัวหน้าหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาสมุดสารบบการดำเนินคดีที่ใช้แล้ว โดยจัดเรียงหมายเลขเล่มตามลำดับกันไป เพื่อสะดวกในการตรวจสอบ ค้นหาเพิ่มเติมจนกว่าจะมีการขออนุมัติทำลายตามระเบียบ

๔. การตรวจสมุดสารบบการดำเนินคดี

ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบการลงบันทึกว่าแต่ละขั้นตอนถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ดังนี้

(๑) ให้จเรตำรวจกำหนดอยู่ในแผนการตรวจประจำปี

(๒) ให้ผู้บังคับการหรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดตรวจไม่น้อยกว่าสามเดือนต่อหนึ่งครั้ง

(๓) ให้ผู้กำกับการหรือหัวหน้าสถานีตำรวจตรวจไม่น้อยกว่าสองเดือนต่อครั้ง

(๔) ให้หัวหน้างานสอบสวนสถานีตำรวจหรือสารวัตรหัวหน้าหน่วยงาน ตรวจไม่น้อยกว่าเดือนละครั้ง

๕. ระยะเวลาในการเก็บรักษาสมุดสารบบการดำเนินคดีที่ใช้แล้ว เพื่อรอการทำลายแต่ละเล่ม มีระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี

๖. การทำลายสมุดสารบบการดำเนินคดีที่ครบกำหนดระยะเวลาการทำลายให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ภายใน ๖๐ วัน หลังจากสิ้นปีปฏิทินให้เจ้าหน้าที่สำรวจสมุดสารบบการดำเนินคดีแต่ละประเภทซึ่งครบกำหนดการเก็บรักษา จัดทำบัญชีเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการทำลาย ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ

(๒) ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือสารวัตรหัวหน้าหน่วยงานแต่งตั้งนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรอย่างน้อย ๓ นาย เป็นคณะกรรมการทำลายสมุดสารบบการดำเนินคดี แล้วเสนอผู้มีอำนาจ

(๓) ผู้มีอำนาจในการอนุมัติสั่งทำลายสมุดสารบบการดำเนินคดี ในราชการบริหารส่วนกลางให้เป็นอำนาจของผู้บังคับการ ในราชการบริหารส่วนภูมิภาคให้เป็นอำนาจของหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด

๖.๒ การลงบันทึกประจำวัน

การลงบันทึกประจำวัน มีการกำหนดการดำเนินการไว้ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๒ ที่กำหนดระเบียบการปฏิบัติไว้ ตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา เกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษมาตรา ๑๒๓, ๑๒๔, ๑๒๗ เพื่อใช้บันทึกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ไว้เป็นหลักฐานของสถานีตำรวจ ตู้ยามที่พักสายตรวจประจำ หรือที่ทำการของเจ้าพนักงานตำรวจรายงานประจำวันเป็นหลักฐานสำคัญ ตลอดจนกิจการต่าง ๆ ที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ปฏิบัติไปภายในปกครองของหน่วยงานนั้น ๆ

๖.๒.๑ การบันทึกรายงานประจำวัน ให้บันทึกในสมุดรายงานประจำวัน แยกตามแบบพิมพ์ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดทำขึ้น ๔ ประเภท คือ

(๑) สมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี คือ สมุดที่ใช้บันทึกเกี่ยวกับการดำเนินการของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนคดี เพื่อใช้ยืนยันกับบันทึกการสอบสวนและบันทึกต่าง ๆ ในสำนวนของพนักงานสอบสวน

(๒) สมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน คือ สมุดที่ใช้บันทึกเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้แจ้งมีความประสงค์ที่จะแจ้งไว้เป็นหลักฐานเพื่อประกอบการยืนยัน รับรอง ตรวจสอบ

(๓) สมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเอกสารหาย คือ สมุดที่ใช้บันทึกการรับแจ้งเอกสารหายเพื่อเป็นหลักฐาน ซึ่งไม่เกี่ยวกับคดีอาญา

(๔) สมุดรายงานประจำวันธุรการ คือ สมุดที่ใช้บันทึกการรับแจ้งไว้เป็นหลักฐานในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ เช่น การปฏิบัติหน้าที่เวรยาม การไปและกลับจากการตรวจท้องที่ การไปและกลับจากราชการ การลงทัณฑ์ทางวินัย การเลี้ยงอาหารผู้ต้องหา การเก็บรักษาของหลวง การเก็บรักษาและคืนของส่วนตัวผู้ต้องหา การเก็บรักษาเงิน การส่งเงิน เป็นต้น

๖.๒.๒ หลักการเขียนรายงานประจำวัน

รายละเอียดในการเขียนรายงานประจำวัน มีดังนี้คือ

(๑) การบันทึกรายงานประจำในแต่ละวันให้เริ่มบันทึกตั้งแต่เวลา ๐๐.๐๑ น. และสิ้นสุดการบันทึกเวลา ๒๔.๐๐ น. การบันทึกข้อความตามที่ได้รับแจ้งให้ใช้ปากกาหมึกสีดำ หรือสีน้ำเงินเท่านั้น

(๒) การบันทึกรายงานประจำวันแต่ละเรื่องให้บันทึกเป็นข้อ ๆ โดยเริ่มตั้งแต่ข้อที่หนึ่งเรียงลำดับกันไป และแต่ละข้อให้ปรากฏข้อความในการรับแจ้งเรื่องนั้น ๆ กรณีผู้รับแจ้งกับผู้บันทึกมิใช่บุคคลเดียวกันให้ผู้บันทึกอ่านข้อความตามที่ได้รับแจ้งให้ผู้แจ้งฟัง ถ้าผู้แจ้งมีข้อทักท้วง หรือต้องการแก้ไข

เพิ่มเติมให้แก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้อง แล้วให้ผู้แจ้ง ผู้รับแจ้ง และผู้บันทึกลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องไว้ตอนท้ายของข้อความประจำวันนั้น

(๓) การลงลายมือชื่อในบันทึกรายงานประจำวัน หากผู้แจ้ง ผู้บันทึก หรือผู้รับแจ้งเป็นบุคคลเดียวกันจะลงลายมือชื่อเพียงชื่อเดียวก็ได้ หากผู้แจ้งไม่ยอมลงลายมือชื่อหรือมีเหตุที่มิอาจลงลายมือชื่อได้ตามที่รับแจ้งไว้ในสมุดรายงานประจำวัน ให้บันทึกเป็นหมายเหตุไว้ท้ายประจำวันข้อนั้น ๆ

(๔) การบันทึกรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน และรับแจ้งเอกสารหาย ในแต่ละข้อให้เริ่มขึ้นหน้าใหม่ทุกครั้ง ถ้าข้อความในข้อนั้นไม่จบในหน้าเดียวกันให้บันทึกในหน้าต่อไป ส่วนการบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีและธุรการ ให้บันทึกเป็นข้อเรียงต่อกันไปจนกว่าจะจบหน้าแล้วขึ้นหน้าใหม่ต่อไปได้

(๕) การบันทึกรายงานประจำวันถ้ามีผิดที่ใดห้ามมิให้ลบออก ให้เพียงแต่ขีดฆ่าคำผิดนั้นโดยยังคงให้อ่านข้อความเดิมได้แล้วบันทึกใหม่ให้ถูกต้อง และให้ผู้แจ้ง ผู้บันทึกลงนามย่อรับรองกำกับไว้ที่ข้างกระดาษตรงกับบรรทัดที่แก้ไข

(๖) กรณีรายงานประจำวันแผ่นใดชำรุดเสียหายหรือใช้การไม่ได้ ห้ามฉีกทิ้ง แต่ให้ขีดฆ่าด้วยปากกาหมึกแดงทแยงมุมแล้วบันทึกคำว่า “ไม่ใช้” บนเส้นทแยงมุมบริเวณกลางหน้ากระดาษของสมุดรายงานประจำวันแผ่นนั้น และให้ผู้บันทึกลงลายมือชื่อรับรองกำกับไว้ที่หน้ากระดาษ ถ้าสมุดรายงานประจำวันเล่มนั้นมีคู่สำเนาให้ปฏิบัติเช่นเดียวกัน

(๗) การบันทึกรายงานประจำวันให้ใช้ภาษาไทย กรณีคำที่มีความหมายเฉพาะหรือสัญลักษณ์ให้บันทึกด้วยภาษาอื่น หรือสัญลักษณ์นั้นกำกับไว้ในวงเล็บข้อความ

(๘) เมื่อสิ้นสุดรายงานประจำวันในแต่ละวัน ให้หัวหน้าสถานีตำรวจและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องตรวจรายงานประจำวันนั้น แล้วลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานพร้อมผู้จดบันทึกลงในข้อสุดท้ายรายงานประจำวัน

๖.๒.๓ เนื้อหาที่จะลงในบันทึกประจำวัน

โดยปกติ พนักงานสอบสวนจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี การรับแจ้งเป็นหลักฐาน การรับแจ้งเอกสารหาย ซึ่งในการบันทึกเนื้อหาลงในประจำวันควรจะต้องมีสาระสำคัญเหตุการณ์ทุกขั้นตอนครบถ้วนสมบูรณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ อ่านแล้วพอที่จะเข้าใจเรื่องราวได้อย่างน้อยเนื้อความจะต้องประกอบด้วย ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม

๖.๒.๔ การลงประจำวันทางอิเล็กทรอนิกส์

ปัจจุบันได้มีคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๑๔๗/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๑ ให้การบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี รายงานประจำวันแจ้งเป็นหลักฐาน และรายงานประจำวันรับแจ้งเอกสารหาย ให้บันทึกในระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) แทนการบันทึกรายงานประจำวันในสมุดรายงานประจำวันแต่ละประเภท ตามแบบพิมพ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติครอบคลุมทุกหน่วยงานแล้ว

๖.๒.๕ การขอสำเนารายงานประจำวันให้ถือปฏิบัติดังนี้

เมื่อมีการขอสำเนารายงานประจำวัน ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยนั้นเป็นผู้อนุญาต เมื่อได้รับอนุญาต ให้เจ้าหน้าที่ลงบัญชีคุมการขอสำเนาในรายการด้านหลังปกหน้าของสมุดรายงานประจำวันเมื่อมีการลงบัญชีแล้ว ให้นายตำรวจชั้นสัญญาบัตร เป็นผู้รับรองสำเนารายงานประจำวันนั้นแล้วมอบให้ผู้ขอสำเนารับไป

มีข้อสังเกตว่า ในการที่จะอนุญาตผู้ใดขอสำเนารายงานประจำวัน ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ ๑๒ ข้อ ๘ ผู้ที่แจ้งความหรือผู้รับมอบอำนาจเท่านั้นที่จะขอได้

หากมีผู้อื่นที่อ้างว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียกับเรื่องที่แจ้งนั้นจะขอสำเนารายงานประจำวันดังกล่าว ก็ต้องนำพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ มาพิจารณาและนอกจากนี้ถ้าเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้วก็ให้พิจารณาตามมาตรา ๘ แห่ง ป.วิอาญา ประกอบด้วย

๖.๒.๖ การเก็บรักษา อายุการเก็บรักษา และการทำลายสมุดรายงานประจำวัน

การเก็บรักษาสมุดรายงานประจำวัน ให้ถือปฏิบัติดังนี้

(๑) สมุดรายงานประจำวันที่ได้รับ ให้หัวหน้างานธุรการเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาไว้ที่สถานีตำรวจ หรือหน่วยงาน

(๒) สมุดรายงานประจำวันที่ใช้บันทึกยังไม่หมดเล่มหรือสำรองเพื่อใช้ ให้ตำรวจที่รับผิดชอบในการรับแจ้งเป็นผู้เก็บรักษาไว้ ณ ที่ทำการนั้น

(๓) สมุดรายงานประจำวันที่ได้ใช้บันทึกหมดเล่มแล้ว ให้หัวหน้างานธุรการเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาไว้สถานีตำรวจ หรือหน่วยงาน โดยให้จัดเรียงเป็นหมวดและหมายเลขเล่มเรียงลำดับกันไป เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ การค้นหา หรืออ้างอิง ทั้งนี้จะต้องให้มีความปลอดภัยไม่สูญหายจนกว่าจะทำลายตามระเบียบ

๖.๒.๗ อายุการเก็บรักษาสมุดรายงานประจำวัน มีดังนี้

(๑) สมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี ให้เก็บรักษาเพื่อรอการทำลายมีระยะเวลา ๕ ปี

(๒) สมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน เอกสารหาย และธุรการ ให้เก็บรักษาเพื่อรอการทำลายมีระยะเวลา ๑ ปี

๖.๒.๘ การทำลายสมุดรายงานประจำวันที่ครบอายุการเก็บรักษา ให้ถือปฏิบัติดังนี้

(๑) ภายใน ๖๐ วันหลังจากสิ้นปีปฏิทิน ให้หัวหน้างานธุรการ สำรวจสมุดรายงานประจำวันแต่ละประเภทที่บันทึกหมดแล้ว ซึ่งครบกำหนดอายุการเก็บรักษาจัดทำบัญชีตามแบบท้ายระเบียบนี้เสนอผู้บังคับบัญชา เพื่อขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการทำลาย ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ๒๕๒๖ ว่าด้วยงานสารบรรณ

(๒) ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงาน แต่งตั้งนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรอย่างน้อย ๓ นาย เป็นคณะกรรมการทำลายสมุดรายงานประจำวัน แล้วเสนอผู้มีอำนาจ

(๓) ผู้มีอำนาจในการอนุมัติสั่งทำลายสมุดรายงานประจำวัน ในราชการส่วนกลางให้เป็นอำนาจของผู้บัญชาการ ในส่วนราชการภูมิภาคให้เป็นอำนาจของหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด

๗. สมุดบัญชียึดและรักษาทรัพย์

ในการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน อาจมีการยึดสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับคดีไว้เป็นของกลางในคดีอาญา พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ในการเก็บรักษา การจำหน่าย การขายทอดตลาดของกลาง ให้เป็นไปตามระเบียบซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ บทที่ ๑ ข้อ ๔๑๘ วางแนวทางปฏิบัติว่า ของกลางสิ่งใดมาถึงสถานีตำรวจ ให้พนักงานสอบสวนจดรูปพรรณสิ่งของลงในรายงานประจำวันและสมุดยึดทรัพย์ของกลาง แล้วเขียนเลขลำดับที่ยึดทรัพย์ติดไว้กับสิ่งของนั้นให้มั่นคง อย่าให้หลุดหรือสูญหายได้ และเก็บของกลางไว้ในหีบหรือตู้เก็บของกลาง ใส่กุญแจให้เรียบร้อย เว้นแต่ของกลางนั้นมีค่ามาก หากเก็บรักษาที่สถานีตำรวจจะไม่มั่นคงก็ฝากเก็บที่หน่วยงานผู้เบิกต้นสังกัด หรือกองการเงินสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การยึด การมอบ การรับคืนของกลาง ให้ผู้ยึด ผู้มอบ ผู้รับลงชื่อไว้ในสมุดยึดทรัพย์ของกลางและรายงานประจำวันเป็นสำคัญ รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งของกลางที่ลงยึดไว้ ให้จดบันทึกรายละเอียดลงในสมุดบัญชียึดและ

รักษาทรัพย์ตามแบบ ค.๔๘ - ต.๔๐ แบบพิมพ์จะมีตาราง ๑๐ ช่องให้กรอกข้อมูล ได้แก่ ๑.เลขลำดับประจำปี ๒.คดีที่หรือข้อประจำวัน ๓.รายละเอียดรูปพรรณทรัพย์สิ่งของ ๔.วันเวลาที่พบทรัพย์สิ่งของ ๕.วันเวลาที่ได้ยึดทรัพย์สิ่งของ ๖.เหตุที่ต้องยึด ยึดจากใคร ใครเป็นผู้ยึดไว้ ๗.ใครเป็นผู้สั่งจำหน่ายทรัพย์สิ่งของให้จำหน่ายโดยวิธีใด ลงชื่อและตำแหน่งผู้สั่งไว้ด้วย ๘.ได้จำหน่ายทรัพย์สิ่งของไปโดยวิธีใด จำหน่ายแก่ใคร แต่วันเดือนปีใด ๙.ลายมือชื่อผู้ที่ได้รับของ ๑๐.ช่องหมายเหตุ พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องครบถ้วนซึ่งผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ตรวจสอบตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ บทที่ ๑ ข้อ ๔๒๐ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๘. การลงข้อมูลในระบบ Crimes

ระบบ CRIMES ย่อมาจาก Criminal Record Information Management Enterprise System หรือระบบสารสนเทศข้อมูลอาชญากรรมสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยมีที่มาที่ไปดังนี้

สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้จัดทำโครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสถานีตำรวจเพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพให้กับสถานีตำรวจทั่วประเทศและหน่วยงานที่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาซึ่งในปัจจุบันยังขาดการสนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการปฏิบัติหน้าที่โดยจะทำการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนของ สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับหน่วยงานกลางที่มีหน้าที่บันทึกและจัดเก็บข้อมูล ที่จำเป็นสำหรับงานสืบสวนสอบสวนเพื่อให้หน่วยงานที่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนสามารถบันทึก จัดเก็บและเรียกใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลกลางเดียวกันได้เสร็จสิ้น ณ หน่วยงานนั้น ๆ และสามารถประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานอย่างรวดเร็ว ลดความซ้ำซ้อนของการนำเข้าและการจัดเก็บข้อมูล เป็นวิธีลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานและรองรับการที่จะประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งจะมีขึ้นในอนาคต การจัดหาระบบคอมพิวเตอร์ในโครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสถานีตำรวจเป็นงานที่ต้องอาศัย ความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้านเนื่องจากระบบงานดังกล่าวใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีความซับซ้อนในการออกแบบเพื่อให้สนองรับต่อความต้องการใช้ระบบของสถานีตำรวจ การจัดหาระบบต้องเสียเวลาการจัดเตรียมและดำเนินการอย่างมากจะต้องทำโดยความรอบคอบและระมัดระวังโดยอาศัยความรู้ทางศาสตร์เกี่ยวกับเครือข่ายระบบคอมพิวเตอร์ การบริหารและดำเนินโครงการโดยมีขอบเขตการทำงานของระบบ CRIMES ดังนี้

- ❑ ระบบบันทึกข้อมูล คดีอาญาทั่วไป คดีอุบัติเหตุจราจร เหตุทรัพย์หาย เหตุรถหาย เหตุคนหาย พลัดหลง เหตุคนตายไม่ทราบชื่อ แผนประทุษกรรม เหตุที่ต้องรายงาน
- ❑ ระบบบันทึกและติดตามบุคคลพ้นโทษ
- ❑ ระบบการออกคำขอหมายจับ ประกาศสืบจับ และถอนประกาศสืบจับ
- ❑ ระบบการออกคำขอต่าง ๆ เช่น หมายจับ ผัดฟ้อง ฝากขัง
- ❑ ระบบบันทึกการปล่อยตัวชั่วคราวและการให้ประกันตัว
- ❑ ระบบการขออายัดตัว และการรับรองการอายัดตัว
- ❑ ระบบบันทึกผลการตรวจสอบประวัติ
- ❑ ระบบรับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Form)

ขั้นตอนการทำงานระบบ CRIMES

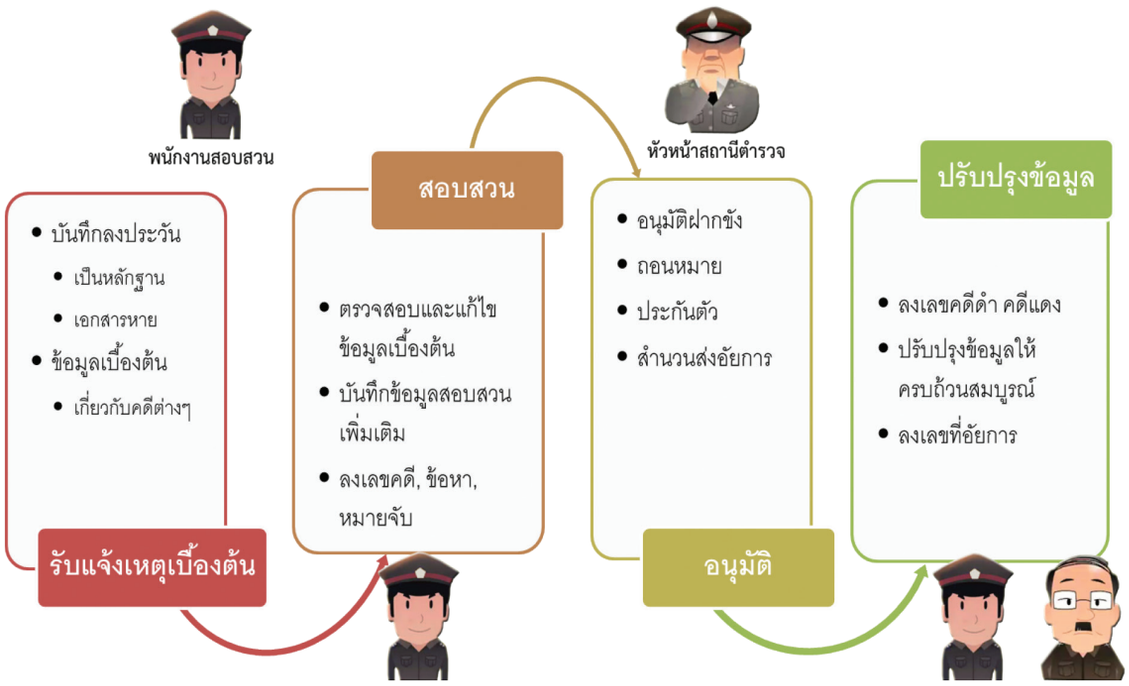

โดยสามารถศึกษาค้นคว้า เพิ่มเติมได้จากคู่มืออบรมหลักสูตรพนักงานสอบสวน
การใช้งานระบบสารสนเทศข้อมูลอาชญากรรมสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
CRIMES: Criminal Record Information Management Enterprise System

บทที่ ๖
การสอบสวนผู้เสียหาย พยาน และผู้ต้องหา

เมื่อรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องพิจารณาว่าตามพฤติการณ์แห่งคดีการกระทำของผู้ต้องหานั้นเข้าข่ายเป็นการกระทำความผิดฐานใด ตามกฎหมายฉบับใด บทบัญญัติมาตราใด เป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ตามหลักเกณฑ์ ป.อาญา มาตรา ๒, ๓ และ ๕๙ ประกอบบทมาตราที่กำหนดการกระทำใดเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ภายใต้อายุความ ก่อนอื่นพนักงานสอบสวนต้องแยกองค์ประกอบความผิดแต่ละคดีให้ได้เสียก่อน จึงจะตั้งรูปคดีและเตรียมประเด็นในการสอบสวน จากนั้นจึงจะแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อสนับสนุนข้อกล่าวหา โดยมีอำนาจเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีมาถามปากคำตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ และมีอำนาจแจ้งข้อหากับผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ เมื่อมีหลักฐานตามสมควร การถามปากคำนั้นประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ บทที่ ๕ ได้วางแนวทางการปฏิบัติไว้

๑. การสอบสวนผู้เสียหาย

ผู้เสียหายมี ๒ จำพวก กล่าวคือเอกชนเป็นผู้เสียหายในความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้ประการหนึ่ง กับรัฐเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญาแผ่นดินหรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่าความผิดอันยอมความไม่ได้อีกประการหนึ่ง ความผิดอาญาแผ่นดินบางคดีทั้งเอกชนและรัฐเป็นผู้เสียหายด้วยกันทั้งคู่ เมื่อกรณีเหตุเกิดผู้เสียหายที่เป็นเอกชนจะมาแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้ต้องหา ไม่ว่าความผิดนั้นจะเป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอาญาแผ่นดินก็ตาม เรียกว่าเป็นการร้องทุกข์ ส่วนเอกชนผู้อื่นที่มิได้เป็นผู้เสียหายหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่นำคดีความผิดอาญาแผ่นดินมาแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้ต้องหา เรียกว่าการกล่าวโทษ ทั้งสองกรณีเมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้แล้ว จะทำการสอบปากคำไว้เป็นผู้กล่าวหา โดยใช้แบบพิมพ์บันทึกคำให้การผู้กล่าวหาหรือพยาน (แบบ ส ๕๖-๔) ตามบทที่ ๕ แบบพิมพ์ที่ใช้เกี่ยวกับคดี ลำดับที่ ๘ ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖

- ประเด็นในการสอบสวน ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ บทที่ ๕ การถามปากคำ ข้อ ๒๔๕ ก) หลักการถามปากคำผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ข้อ ๒๔๖ ประกอบหนังสือกองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๐๙๔๐ ลง ๓ ก.ย. ๔๕ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติมและได้เพิ่มเติมประเด็นที่ยังขาดอยู่ให้สมบูรณ์ขึ้น ดังนี้

๑.๑ ประเด็นหรือคำถามทั่วไป

(๑) ถามชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา อาชีพ

(๒) เลขบัตรประจำตัวประชาชน

(๓) ภูมิลำเนา ที่อยู่ที่เกิด

(๔) ชื่อบิดา มารดา

(๕) ความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องกับคู่กรณี ว่าเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์อย่างไร

(๖) ประวัติพอสังเขป เกี่ยวกับสถานภาพว่าสมรสหรือหย่าร้าง หรืออยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาโดยไม่จดทะเบียนสมรสกับผู้ใด มีบุตรด้วยกันหรือไม่กี่คน ใครบ้าง จบการศึกษาระดับใด สถานที่ติดต่อได้ที่บ้าน ที่ทำงาน หมายเลขโทรศัพท์ที่ใช้ติดต่อของตนเอง และหมายเลขโทรศัพท์ของผู้ใกล้ชิดหากติดต่อกับตนเองไม่ได้ หรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นใด

(๗) ความสามารถเข้าใจและตอบคำถามพนักงานสอบสวนได้หรือไม่

(๘) หากเป็นบุคคลต่างประเทศหรือใช้ภาษาถิ่นที่ไม่เข้าใจ ก็ให้ใช้ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

(๙) หากเป็นคนใบ้หูหนวกหรือตาบอดในการให้ปากคำก็ให้เขาสามารถสื่อความหมายทางอื่นเพื่อให้เข้าใจคำถามได้หรืออาจใช้ล่ามมาช่วยในการสื่อความหมาย

(๑๐) ถ้าใช้ล่ามแปล ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล และให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓

(๑๑) ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้น ยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้น ทั้งนี้ ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ วรรคสี่

(๑๒) จะให้ปฏิญาณหรือสาบานตามลัทธิศาสนาของเขาก่อนก็ได้

๑.๒ การแจ้งสิทธิของผู้เสียหาย

(๑) แจ้งสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา ๔๔/๑ ในคดีที่สามารถเรียกร้องความเสียหายได้ซึ่งเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

(๒) แจ้งสิทธิตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ ตามมาตรา ๖/๑ ในคดีที่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มาร้องทุกข์ดังกล่าวทราบถึงสิทธิการได้รับค่าตอบแทนตาม พ.ร.บ.นี้ ซึ่งตาม มาตรา ๒๒ ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายหรือบุคคลตามมาตรา ๒๓ ต้องยื่นคำขอตามแบบภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด

(๓) แจ้งสิทธิตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ ตามมาตรา ๓๔, ๓๕ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

(๔) ในการถามปากคำเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ให้มีสหวิชาชีพหรือบุคคลที่เด็กร้องขอร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ (อาจถูกผู้เสียหายหรือพยานตั้งข้อรังเกียจได้หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น)

(๕) กรณีเป็นความผิดที่เข้าเงื่อนไขที่จะไกล่เกลี่ยได้ ตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ตามมาตรา ๔๓ (แจ้งผู้เสียหาย)

๑.๓ กรณีผู้กล่าวหาเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ

(๑) ให้ระบุตำแหน่ง/หน่วยงานที่สังกัด

(๒) ขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย/หน้าที่ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

(๓) มีความเกี่ยวข้องกับคดีอย่างไร

๑.๔ ประเด็นหรือคำถามที่เกี่ยวกับคดี

(๑) วัตถุประสงค์ที่มาพบพนักงานสอบสวน เพื่อต้องการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษผู้ใดโดยเฉพาะความผิดส่วนตัวต้องมีการร้องทุกข์มอบคดีให้กับพนักงานสอบสวน มิเช่นนั้นพนักงานสอบสวนจะไม่มีอำนาจในการสอบสวน และการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษดังกล่าว มีการกระทำความผิดใดเกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องระบุข้อกฎหมาย ถ้าเป็นผู้รับมอบอำนาจหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๔, ๕ หรือ ๖ ให้กล่าวไว้ด้วย และมอบหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้กับพนักงานสอบสวนหากหลักฐานยังไม่ครบให้พนักงานสอบสวนติดตามเอกสารมาประกอบต่อไป

(๒) วัน เดือน ปี เวลา กับสถานที่เกิดเหตุ(จุดเกิดเหตุ) ตำบล อำเภอใด โดยชัดแจ้ง

(๓) อาการกิริยาของผู้กล่าวหาและผู้กระทำนั้นเป็นอย่างไร ตลอดจนพฤติการณ์แห่งคดีและเหตุการณ์ที่เกี่ยวเนื่องก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ ให้ตรวจสถานที่เกิดเหตุเก็บร่องรอยหลักฐานต่าง ๆ เพื่อตรวจพิสูจน์และเปรียบเทียบกับผู้ต้องสงสัย ในคดีที่เห็นว่าจำเป็นต้องตรวจสถานที่เกิดเหตุ

(๔) มูลเหตุจูงใจแห่งคดีมีอย่างไร

(๕) ใครเป็นผู้กระทำ รู้จักหรือเพียงแต่จำได้หรือจำไม่ได้เลย ถ้ารู้จักชื่อให้ระบุไว้ให้ชัด หากมีหลายชื่อให้ระบุไว้ทุกชื่อ ถ้าไม่รู้ชื่อต้องถามตำหนิรูปพรรณของผู้กระทำผิดไว้ให้ละเอียดเท่าที่จะทำได้ ถ้าสามารถระบุชื่อบิดา มารดา ภรรยา บุตรหรือญาติของผู้กระทำผิดได้ด้วยยิ่งดี ถ้ามีหลายคนให้แยกรายละเอียดของคนร้ายทุกคน แต่ละคนร่วมกันหรือแบ่งหน้าที่กระทำผิดกันอย่างไร ซึ่งการสอบปากคำในส่วนนี้ หากรู้เห็นผู้กระทำความผิดจะต้องสอบให้ปรากฏถึงตำหนิรูปพรรณไว้ทุกครั้ง เพราะเป็นส่วนสำคัญในการขอศาลออกหมายจับ ซึ่งบางกรณีสามารถออกหมายจับโดยอาศัยตำหนิรูปพรรณเพียงอย่างเดียวได้

(๖) เหตุที่รู้จักและจำได้ อาศัยเหตุผลอย่างไร เช่น เป็นคนเคยรู้จักหรือเห็นหน้ากันมาก่อน หรือมีเหตุผลประการใดเป็นเหตุให้จำได้

(๗) ถ้าไม่รู้จักชื่อและหรือไม่เคยเห็นหน้ามาก่อน เห็นหน้าในระยะเวลานานเท่าใด เหตุที่จำได้อย่างแม่นยำเพราะเหตุใดเห็นอีกครั้งจำได้หรือไม่ หากเป็นไปได้ให้สเก็ตช์ภาพคนร้ายไว้ด้วย

(๘) ให้ดูแฟ้มภาพประวัติคนร้าย/สำเนาภาพถ่ายทะเบียนราษฎร์ผู้ต้องสงสัย/บุคคลพ้นโทษ/พักโทษ/ประวัติคนร้าย/เปรียบเทียบแผนประทุษกรรมของอาชญากรรมกลุ่มความผิดต่าง ๆ หากตรงกับคนร้ายให้บันทึกไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีพร้อมให้ผู้เกี่ยวข้องลงชื่อรับรองไว้ด้วย

(๙) หากได้ตัวผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัย จัดให้มีการชี้ตัวกรณีไม่รู้จักกันมาก่อนหรือดูตัวกรณีที่รู้จักกันมาก่อน

(๑๐) ขณะเกิดเหตุเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน เห็นเหตุการณ์ชัดเจนหรือไม่เห็นจากแสงสว่างใด แสงสว่างดังกล่าวทำให้มองเห็นได้ชัดเจนในระยะกี่เมตร หากเป็นเวลากลางคืนเห็นจากแสงสว่างอะไร จุดที่มีแสงส่องสว่างมายังเหตุการณ์ระยะทางเท่าใด หากก้ำกึ่งไม่เป็นการชัดเจนว่าเวลาเกิดเหตุเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืนให้สอบถามกรมอุตุนิยมวิทยามาประกอบคดี ระยะการมองเห็นของผู้ให้ปากคำเห็นได้ระยะทางเท่าใดกี่เมตร

(๑๑) ทรัพย์ที่ต้องสูญหายเสียหายนั้นมีอะไรบ้างเป็นของใคร การได้มาของทรัพย์สินเป็นอย่างไร แต่ละชิ้นมีราคาเท่าใด รวมทั้งหมดราคาเท่าใด (จดรูปพรรณโดยละเอียดเท่าที่จำได้ อาทิ ทรัพย์ที่สูญหายเป็นอะไร ยี่ห้อ รุ่น หมายเลขประกอบของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง ตำหนิรูปพรรณพิเศษ เช่น รอยบุบ สัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาในเมื่อพบทรัพย์ที่หายหรือที่ถูกประทุษร้ายในภายหลัง)

(๑๒) ผู้เสียหายในคดีมีใครบ้าง ถูกทำร้ายหรือได้รับความเสียหายอย่างไร เหตุใดจึงต้องมาเกิดเหตุด้วยกัน หากมีผู้เสียหายหลายคนให้เรียงลำดับ เป็นผู้กล่าวหาที่ ๑, ที่ ๒, ที่ ๓ ตามลำดับไป

(๑๓) การเดินทางมายังหรือผ่านมาทางที่เกิดเหตุ มาด้วยยานพาหนะใด มาจากที่ใด ผ่านเส้นทางใดบ้างและจะไปยังที่ใด โดยใช้เส้นทางใดในการเดินทางสู่จุดหมายปลายทาง

(๑๔) ถ้าผู้กล่าวหาได้รับบาดเจ็บ จะต้องสอบสวนด้วยว่าได้ถูกทำร้ายด้วยอาวุธชนิดใด ถูกทำร้ายอย่างไร มีบาดแผลมากน้อยเท่าใด กรณีถูกทำร้ายอาจถึงแก่ชีวิตได้ให้พนักงานสอบสวนรีบไปพบผู้ที่ถูกทำร้ายนั้นเพื่อสอบปากคำ เพื่อได้คำบอกเล่าของคนที่มีความรู้สึกว่าตนเองตายแน่แล้วจะพูดความจริงว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด เพื่อฟังประกอบพยานอื่นจะมีน้ำหนักของพยานมาก หากเป็นไปได้ควรสอบต่อหน้าแพทย์หรือพยาบาลและให้บุคคลเหล่านั้นลงชื่อไว้ในบันทึกคำให้การด้วย (ให้แพทย์ตรวจร่างกายบาดแผลและให้มีความเห็นของแพทย์ประกอบด้วย ถ้าถึงตายก็ต้องมีใบชันสูตรพลิกศพตามระเบียบการชันสูตรพลิกศพ)

(๑๕) ผู้กระทำผิดใช้ยานพาหนะชนิดใด ยี่ห้อ สี รูปพรรณยานพาหนะ สภาพของยานพาหนะ ตำหนิที่สังเกต หมายเลขทะเบียนรถอะไร ก่อนเกิดเหตุคนร้ายมาจากทิศทางใด หลังเกิดเหตุเส้นทางหลบหนีของคนร้ายไปทิศทางใด

(๑๖) ของกลางในคดีมีอะไรบ้าง/ยึดจากผู้ใด/หรือยึดจากที่เกิดเหตุ/มีการถ่ายภาพจุดที่ยึดของกลางในที่เกิดเหตุหรือไม่อย่างไร หากเป็นอาวุธมีดให้บอกลักษณะของมีด ความกว้างยาวของตัวมีด ความยาวของด้าม หากยึดมาได้ให้ถ่ายภาพของกลางพร้อมวางสเกล นำเข้าสำนวน

(๑๗) มีใครรู้เห็นเหตุการณ์นั้นบ้าง มีใครอยู่ใกล้เคียงที่เกิดเหตุบ้างหรือไม่ สงสัยผู้ใดบ้างหรือไม่อย่างไร หรือจะอ้างพยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคลอย่างไรบ้าง

(๑๘) หากได้ตัวผู้ต้องหามาดำเนินคดีแล้วจะคัดค้านการปล่อยตัวชั่วคราวหรือไม่ เพราะเหตุใด (ป.วิอาญา มาตรา ๑๐๘/๒)

(๑๙) การถามปากคำผู้กล่าวหาควรถามไปตามลำดับเหตุการณ์ เพื่อมิให้เกิดความสับสนและเข้าใจง่าย

(๒๐) คำถามอื่นๆ ตามประเด็นและตามรูปคดี

๒. การสอบสวนพยาน

๑) สอบสวนประจักษ์พยาน ประเด็นเช่นเดียวกับผู้เสียหายตามข้อ ๑ เท่าที่เกี่ยวข้องกับพยาน

๒) สอบสวนพยานแวดล้อมกรณี ประเด็นเช่นเดียวกับผู้เสียหายตามข้อ ๑ เท่าที่เกี่ยวข้องกับพยาน

๓. การสอบสวนผู้ต้องหา

เมื่อผลการสอบสวนมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำผิดตามข้อหานั้น พนักงานสอบสวนจึงจะใช้อำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ แจ้งข้อหาดำเนินคดีกับผู้ต้องหานั้น ซึ่งผู้ต้องหามาอยู่ในอำนาจการสอบสวน โดยอาจถูกเรียก หรือถูกส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวนซึ่งการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๕

- ประเด็นในการสอบสวน ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ บทที่ ๕ การถามปากคำ ข้อ ๒๔๕ ข) หลักการถามปากคำผู้ต้องหา ข้อ ๒๔๗ ประกอบหนังสือ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๐๙๔๐ ลง ๓ ก.ย. ๔๕ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการทำสำนวนการสอบสวน เพิ่มเติมและได้เพิ่มเติมประเด็นที่ยังขาดอยู่ให้สมบูรณ์ขึ้น ดังนี้

๓.๑ ประเด็นหรือคำถามทั่วไป

(๑) ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล เชื้อชาติ สัญชาติ อายุ ศาสนา อาชีพ

(๒) เลขบัตรประจำตัวประชาชน

(๓) บิดา มารดา

(๓) ภูมิลำเนา ที่อยู่ที่เกิด ที่ทำงานที่บ้าน หมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้

(๔) ความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องกับคู่กรณี ว่าเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์อย่างไร

(๕) ความสามารถ เข้าใจและตอบคำถามพนักงานสอบสวนได้หรือไม่ สามารถต่อสู้คดีได้ไม่เป็นกรณีตามเงื่อนไข ป.วิอาญา มาตรา ๑๔

(๖) ถ้าใช้ล่ามแปล ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล และให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓

(๗) แจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ (คำว่าแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ให้ระบุฐานความผิด)

(๘) ถ้าผู้ต้องหามีหลายคนให้เรียงลำดับไป หากผู้ต้องหาเป็นนิติบุคคล ให้พนักงานสอบสวนเรียกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลและตรวจสอบว่าบุคคลที่พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหานั้นมีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลนั้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗ ด้วย การสอบสวนผู้ต้องหาในฐานะนิติบุคคลหรือในฐานะส่วนตัวให้แยกดำเนินการให้ชัดเจน ซึ่งบุคคลที่ถูกแจ้งข้อหาหรือถูกสอบสวนอาจเป็นบุคคลเดียวกันแต่อยู่คนละฐานะกันได้ เช่น นาย ก.(ในฐานะผู้แทนบริษัท... หรือห้างหุ้นส่วนจำกัด....) ผู้ต้องหาที่ ๑, นาย ก.(ในฐานะส่วนตัว) ผู้ต้องหาที่ ๒ เป็นต้น

(๙) ประวัติของผู้ต้องหาพอสังเขป สถานภาพโสดหรือสมรสหรืออยู่กินกันฉันท์สามีภรรยากับใคร มีบุตรกี่คน ใครบ้าง หรือหย่าร้าง จบการศึกษาระดับใด มีประวัติเคยต้องหาคดีอาญาหรือเคยต้องโทษหรือไม่อย่างไร

(๑๐) กรณีเป็นความผิดที่เข้าเงื่อนไขที่จะไกล่เกลี่ยได้ ตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ตาม มาตรา ๔๓ (แจ้งผู้ต้องหา)

๓.๒ การแจ้งสิทธิผู้ต้องหา

(๑) ผู้ต้องหามีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

(๒) คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้จัดหาทนายความให้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคหนึ่ง

(๓) คดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้จัดหาทนายความให้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสอง (เมื่อจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาแล้ว ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน หากทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้ โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบหรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้โดยไม่ต้องรอทนายความ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วยตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสี่)

(๔) ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๒ (สหวิชาชีพตาม มาตรา ๑๓๓ ทวิ อาจถูกผู้ต้องหาตั้งข้อรังเกียจได้ หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น)

(๕) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๓

(๖) ก่อนถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ ก่อนว่า

- ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้
- ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

(๗) ความผิดบางเรื่อง การรับสารภาพของผู้ต้องหาและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การขยายผลในด้านการป้องกันปราบปราม กฎหมายวางหลักเกณฑ์ให้ศาลลงโทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำตามกฎหมายได้ เช่น มาตรา ๑๐๐/๒ แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้) ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิดังกล่าวให้ปรากฏไว้ในสำนวนการสอบสวน และหลังจากแจ้งสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑-๑๓๔/๔ แล้ว จึงจะถามรายละเอียดในประเด็นแห่งคดี

ข้อสังเกต

- ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามมาตรา ๑๓๔/๔ หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔/๑ มาตรา ๑๓๔/๒ และมาตรา ๑๓๔/๓ จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้

๓.๓ ประเด็นหรือคำถามเกี่ยวกับคดี

(๑) ตามที่ถูกกล่าวหานั้น จริงหรือไม่

(๒) ถ้าไม่จริงในวันเวลาเกิดเหตุนั้น ผู้ต้องหากระทำอะไร อยู่ที่ไหน มีหลักฐานที่อ้างอย่างไร คือใครบ้างและเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน อาจตรวจสอบย้อนเวลาก่อนเกิดเหตุและตรวจสอบภายหลังเกิดเหตุด้วย

(๓) ถ้าผู้ต้องหารับสารภาพ อย่าเชื่อว่าในชั้นศาลจะให้การรับสารภาพเหมือนชั้นสอบสวน ให้ทำการสอบสวนเสมือนว่าผู้ต้องหานั้นให้การปฏิเสธและพิสูจน์คำรับของผู้ต้องหาว่าสิ่งที่ได้ให้ปากคำนั้นเป็นความจริงทุกประการ โดยต้องสอบปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ถูกอ้างอิงหรือพาดพิงถึงทุกรายเท่าที่สามารถทำได้ในประเด็นแห่งคดีตลอดจนประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่ในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงต้องส่งตัวไปให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องด้วยวาจาต่อศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาจับกุม

(๔) มูลเหตุจูงใจในการกระทำผิดมีอย่างไร

(๕) คำรับสารภาพของผู้ต้องหา หากเป็นการกล่าวหาที่มีหลายข้อหาโดยบางข้อหาใช้คำว่าหรือ เช่น ลักทรัพย์หรือรับของโจร เวลาถามปากคำผู้ต้องหาให้ถามให้ชัดเจนว่าผู้ต้องหารับสารภาพในข้อหาใดและปฏิเสธในข้อหาใด เพื่อมิให้ผู้ต้องหาหลงข้อต่อสู้

(๖) ในการพิสูจน์คำรับของผู้ต้องหา นอกจากสอบปากคำบุคคลแล้ว ยังต้องพิสูจน์ติดตามตรวจยึดสิ่งของหรือของกลางพยานวัตถุ เช่น อาวุธ สิ่งของผิดกฎหมาย ยานพาหนะที่ใช้ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ตลอดจนพยานเอกสารทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันการกระทำผิดดังกล่าวด้วย

(๗) หากมีการกล่าวอ้างมีการใช้โทรศัพท์ หรือไลน์หรือการสื่อสารทางออนไลน์หรือสื่อสารสารสนเทศหรืออิเล็กทรอนิกส์ไปถึงหน่วยงานหรือถึงบุคคลใด ให้ตรวจสอบและขอหลักฐานการสื่อสารจากบริษัทผู้ให้บริการหรือหน่วยงานใดมาประกอบสำนวนและสอบปากคำบุคคลที่ติดต่อถึงกันตามรูปคดี

(๘) ในการอ้างถึงบุคคลหรือสถานที่ ให้นำข้อมูลหรือภาพถ่ายประกอบสำนวนการสอบสวน

(๙) หากมีการโอนเงิน ให้ขอหลักฐานการโอนเงินไปยังสถาบันการเงินและสอบปากคำผู้เกี่ยวข้อง

(๑๐) คดีที่ไม่ต้องฟ้องด้วยวาจา หากผู้ต้องหาสมัครใจนำชี้ที่เกิดเหตุ ให้พนักงานสอบสวนจัดให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

(๑๑) ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เส้นทางเข้าออกสถานที่เกิดเหตุ เส้นทางหลบหนี สำรวจว่ามีกล้องวงจรปิดหรือไม่ หากมีให้นำภาพจากกล้องวงจรปิดประกอบสำนวนการสอบสวน

(๑๒) กรณีผู้ต้องหาปฏิเสธขอให้การชั้นศาล พนักงานสอบสวนไม่ควรถามคำถามเดียวและให้ผู้ต้องหาตอบคำตอบเดียวว่า ปฏิเสธขอให้การชั้นศาล แต่ควรถามโดยแตกประเด็นคำถามให้ผู้ต้องหาตอบไล่ไปทีละประเด็นคำถามและพนักงานสอบสวนต้องแสวงหาพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นโดยจะต้องมีการแจ้งสิทธิที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายให้ทราบก่อนการดำเนินการเรื่องดังกล่าว

(๑๓) การถามปากคำผู้ต้องหา ไม่จำเป็นต้องถามเรียงลำดับเหตุการณ์ก็ได้ กรณีที่ผู้ต้องหาไม่ให้ความร่วมมือและการสอบปากคำผู้ต้องหาจะไม่ได้ความจริง การหลีกเลี่ยงลำดับคำถามจะทำให้ผู้ต้องหาปรุงแต่งคำให้การได้ยากขึ้น

(๑๔) ถามผู้ต้องหาว่า จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสารหรือพยานวัตถุใดเป็นพยานหลักฐานบ้างหรือไม่อย่างไร

๔. ประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความผิดในกลุ่มคดีที่มักจะเกิดขึ้นบ่อย

ประเด็นหรือคำถามทั่วไปเกี่ยวกับความผิดต่างๆ ที่เป็นคำถามเหมือน ๆ กันจะเป็นประเด็นดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นไม่ว่าการถามผู้เสียหาย พยานหรือผู้ต้องหาก็ตาม แต่ประเด็นคำถามอื่น ๆ ที่ต้องถามเพิ่มเติมแตกต่างกันออกไปตามกลุ่มความผิดแต่ละประเภท เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและหลักฐานว่าครบองค์ประกอบความผิดในฐานใด เพื่อจะได้แจ้งข้อหากับผู้ต้องหาได้ถูกต้องครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทซึ่งต้องลงโทษบทหนักหรือเป็นการกระทำความผิดต่างกรรมต่างวาระลงโทษเรียงกระทงความผิดทุกกรรมไปก็ตาม ซึ่งจะได้ยกตัวอย่างในบางกลุ่มความผิด ดังต่อไปนี้

๔.๑ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย

๔.๑.๑ การพิจารณาการกระทำว่าเจตนาฆ่าหรือเจตนาทำร้าย

การจะดูว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาเป็นเช่นใด เป็นเรื่องที่อยู่ภายในจิตใจยากที่จะหยั่งรู้ได้ แต่มีเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้พิจารณาและวิเคราะห์ได้ เรียกว่ากรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา โดยดูอาวุธ อวัยวะที่ถูกกระทำต่อ อาการของผู้ถูกกระทำ อากัปกิริยาของผู้กระทำประกอบกัน เช่น

๑) อาวุธที่ใช้

(๑) ระเบิด มีเจตนาฆ่าแน่นอน

(๒) อาวุธปืน อาจดูความรุนแรงของอานุภาพของอาวุธปืนประกอบด้วย อาวุธปืนที่มีอานุภาพรุนแรง เช่น อาวุธปืนขนาด .๔๔, .๓๕๗, .๓๘, .๓๒ ส่วนที่ไม่ร้ายแรงเช่น ขนาด .๒๒, อาวุธปืนประจุปากที่ผลิตขึ้นเอง อย่างอาวุธปืนอัดลมคงมีแต่เจตนาทำร้าย บางกรณีต้องดูพฤติการณ์แห่งการกระทำประกอบด้วย อาวุธปืนใดจะมีอานุภาพเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือไม่ เมื่อพนักงานสอบสวนส่งไปตรวจพิสูจน์ที่ สพฐ.จะมีคำถามไปด้วยว่า อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนดังกล่าวสามารถทำอันตรายต่อชีวิตได้หรือไม่ ผู้เชี่ยวชาญก็จะตอบมาให้ตามรายงานผลการตรวจพิสูจน์เพื่อประกอบคดี

- อาวุธปืนที่มีอานุภาพหากยิงเล็งปากกระบอกปืนไปยังบุคคลใดในระยะหวังผล เป็นเจตนาฆ่า ถ้ากระสุนปืนไม่ถูกผู้ใด หรือถูกบุคคลใดจนได้รับบาดเจ็บแต่ไม่ถึงแก่ความตาย เป็นการลงมือกระทำความผิดแล้วแต่ไม่สำเร็จรับผิดฐานพยายามฆ่า ถ้าอยู่ในระยะใกล้ชิดเลือกยิงได้และเลือกยิงต่ำเล็งไปที่นิ้วเท้าทำให้บาดเจ็บ และไม่ยิงซ้ำทั้งที่มีโอกาส เป็นเจตนาทำร้ายกรณีอาวุธปืนลูกซองเมื่อยิงกระสุนจะกระจายออกอาจมีเจตนาฆ่า

- ใช้อาวุธปืนยิงเข้าไปในบ้านที่มีผู้คนอยู่อาศัย ในวิถีกระสุนที่อยู่ในระนาบเดียวกับคนอาศัยในบ้านดังกล่าว เป็นเจตนาฆ่าโดยเล็งเห็นผล ถ้ายิงวิถีกระสุนขึ้นสูงไปที่ชายคาบ้าน เป็นการยิงข่มขู่ไม่มีเจตนาฆ่า

- ใช้อาวุธปืนยิงเข้าไปในยานพาหนะที่มีผู้คนโดยสารขณะที่แล่นสัญจรไปตามเส้นทางสัญจร เป็นเจตนาฆ่าโดยเล็งเห็นผล

- ยิงอาวุธปืนเข้าไปในกลุ่มคน เป็นเจตนาฆ่าโดยเล็งเห็นผล

- ยิงขึ้นฟ้าหรือยิงไปทางอื่นเป็นข่มขู่

- การใช้อาวุธปืนยิง ควรแจ้งให้ สพฐ.ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญมาทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุและตรวจวิถีกระสุน จะทำให้น้ำหนักการรับฟังพยานมั่นคงขึ้น

(๓) อาวุธมีด ต้องดูลักษณะและขนาดของอาวุธมีดด้วย เช่น อาวุธมีดปลายแหลมมีดปังตอหรือขวานที่มีน้ำหนักมาก อาจเป็นเจตนาฆ่า มีดทำครัวหรือมีดปอกผลไม้ อาจเป็นเจตนาทำร้ายเป็นต้น

(๔) ยาพิษ ดูที่ปริมาณและความรุนแรงของยาพิษแต่ละชนิด หากความรุนแรงมากและปริมาณที่วางยาพิษถึงขนาดที่ทำให้ตายได้ ก็เป็นเจตนาฆ่า หากรักษาทันท่วงทีความผิดไม่สำเร็จเป็นพยายามฆ่า หากวางยาพิษต่อเนื่องไม่ให้ตายทันทีเพื่ออำพรางให้เกิดการป่วยเจ็บเรื้อรังก่อนตายเป็นเจตนาฆ่า หากไม่สำเร็จเป็นพยายามฆ่า

(๕) วัตถุอื่นๆ ดูที่ขนาดน้ำหนักและความยาว เช่น ท่อนไม้ ท่อนเหล็ก ที่มีขนาดที่ทำให้ถึงแก่ความตายได้หากทุบตีไปที่อวัยวะสำคัญและกระทำซ้ำหลายครั้ง ก็เป็นเจตนาฆ่าได้

๒) อวัยวะที่ถูกกระทำต่อ ถ้าเป็นอวัยวะสำคัญ เช่น ศีรษะ ทรวงอก ช่องท้อง เป็นต้น อาจเป็นเจตนาฆ่า แต่หากอวัยวะที่ถูกทำร้ายเป็นแขน ขา มือ เท้า อย่างนี้มีเจตนาทำร้าย แต่ต้องดูด้วยว่ามิใช่ว่าผู้กระทำเจตนากระทำต่ออวัยวะสำคัญแต่ผู้เสียหายหลบทันหรือมีเหตุขัดขวางเสียก่อน อาวุธถูกที่แขน ขา มือ เท้า อย่างนี้ อาจไม่ใช่เจตนาทำร้าย แต่เจตนาฆ่าได้ หากลงมือแล้วไม่สำเร็จอาจเป็นความผิดฐานพยายามฆ่า

๓) อาการบาดแผลของผู้ถูกกระทำ เช่น ได้รับบาดแผลฉกรรจ์ที่อวัยวะสำคัญก็อาจเป็นเจตนาฆ่า หากลงมือแล้วความผิดไม่สำเร็จก็เป็นพยายามฆ่า หากมีบาดแผลที่อวัยวะที่ไม่สำคัญ เช่น แขน ขา มือ เท้า อาจเป็นเจตนาทำร้าย หากบาดเจ็บมากเป็นแผลฉกรรจ์ก็เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นอันตรายสาหัส รับโทษหนักขึ้น อาการบาดเจ็บมากน้อยเพียงใดต้องให้แพทย์ทำการตรวจร่างกายชันสูตรบาดแผลและให้ความเห็นประกอบด้วย สิ่งที่ต้องนำมาพิจารณา เช่น นอนพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลกี่วัน หลังออกจากโรงพยาบาลแล้วแพทย์นัดตรวจต่อเนื่องใช้เวลานานเท่าใด แพทย์จะระบุว่าอวัยวะส่วนใดได้รับบาดเจ็บ ขนาดบาดแผลกว้างเท่าใด ยาวเท่าใด ลึกเท่าใด หากรักษาไม่ทันท่วงทีจะเป็นอันตรายแก่ชีวิตหรือไม่ แพทย์จะระบุไว้ให้ความเห็นว่าใช้เวลารักษากี่วันอาการบาดเจ็บจึงจะหายเป็นปกติหากไม่มีภาวะแทรกซ้อน แต่ผลของการบาดเจ็บจะสาหัสหรือไม่พิจารณาตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๗ โดยเฉพาะ มาตรา ๒๙๗(๘) จะเป็นการป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่า ๒๐ วันหรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่า ๒๐ วัน หรือไม่นั้น อยู่ที่ความเป็นจริงที่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ ความเห็นของแพทย์ว่าใช้ระยะเวลาในการรักษานานเท่าใดเป็นส่วนประกอบเท่านั้น ไม่ได้ยึดเอาแต่หลักรายงานผลการชันสูตรบาดแผลของแพทย์แต่เพียงอย่างเดียว เช่น ได้รับบาดเจ็บกระดูกแขนร้าว แพทย์ลงความเห็นไม่เกิน ๑๔ วัน อย่างนี้ ความเป็นจริงผู้เสียหายอาจมีอาการบาดเจ็บที่ไม่สามารถทำงานได้ตามปกติเกินกว่า ๒๐ วันก็ได้ เป็นต้น ต้องดูเป็นกรณีไป

๔) อากัปกิริยาของผู้กระทำ เรื่องเจตนาเป็นเรื่องภายในจิตใจคน แต่อากัปกิริยาเป็นสิ่งที่บ่งบอกเจตนาภายในได้ เช่น ขณะเกิดเหตุผู้กระทำพูดว่าจะฆ่าเสียให้ตายเดี๋ยวนี้ หรือพูดว่าจะสั่งสอนให้รู้สึกสำนึกเสียบ้าง อย่างนี้ก็จะบอกได้ว่าผู้กระทำมีเจตนาฆ่าหรือเจตนาทำร้าย หรือบางครั้งไม่จำเป็นต้องพูดแต่เป็นการแสดงอากัปกิริยาอยู่ในตัวของมันเอง เช่น ใช้วัตถุระเบิด หรือใช้อาวุธปืนที่มีอานุภาพอย่างนี้ไม่จำเป็นต้องแสดงออกมาเป็นคำพูดก็พอจะรู้เจตนาแล้ว หรือคำพูดบางครั้งบอกว่าจะฆ่าเสียให้ตาย แต่อาจมีเจตนาข่มขู่ หรือเพียงแต่เจตนาทำร้ายก็ได้ ต้องดูประกอบกันหลาย ๆ ปัจจัย เช่น เลือกทำร้ายอวัยวะที่ไม่สำคัญ และมีโอกาสกระทำซ้ำแต่ไม่ทำซ้ำ เหล่านี้ เป็นต้น ลักษณะของการทำร้ายที่หมายเอาชีวิต ถ้าเป็นมีดปลายแหลมต้องเป็นการจ้วงแทงไปที่อวัยวะสำคัญ ถ้าเป็นขวานที่มีน้ำหนักมาก ก็ฟันไปที่ศีรษะเงื้อฟันจากบนลงล่างฟันด้วยความแรง หรือถ้าเป็นท่อนไม้ ท่อนเหล็กถ้าทุบไปที่ศีรษะบริเวณทัดดอกไม้ อากัปกิริยาที่แสดงออกเหล่านี้เป็นเจตนาฆ่าได้ แต่ถ้าเป็นการแสดงอากัปกิริยาโดยการกวัดแกว่งอาวุธเป็นเพียงแค่เจตนาทำร้าย นอกจากนี้จะต้องดูมูลเหตุจูงใจประกอบด้วยว่ามูลเหตุความขัดแย้งถึงขนาดที่จะเอาชีวิตกันหรือไม่ ทั้งนี้สมควรสอบให้ปรากฏถึงมูลเหตุแรงจูงใจในการกระทำไว้ด้วย อันเป็นการแสดงเจตนาให้เห็นถึงการกระทำว่าต้องการหวังผลเพียงใด เป็นเพียงเรื่องประมาท หรือเจตนาเพียงทำร้าย หรือตกลงประสงค์ต่อชีวิต

ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายนี้ เจตนาในการกระทำผิดอาจเกิดขึ้นในเวลาปัจจุบันทันด่วนหรืออาจมีการวางแผนหรือเตรียมการมาก่อนก็ได้ หากเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทันด่วนก็จะเป็นเจตนาธรรมดา แต่หากเป็นการคิดวางแผนหรือเตรียมการมาก่อนก็จะถือว่าเป็นเจตนาไตร่ตรองไว้ก่อน ซึ่งผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น จะเป็นเจตนาอย่างใด อยู่ที่พนักงานสอบสวนจะได้ความจากการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน

๔.๑.๒ การพิจารณาการกระทำว่าเป็นประมาทหรือไม่

การกระทำใดจะเกิดจากความประมาทหรือไม่ ให้พิจารณาตามหลักเกณฑ์กฎหมาย ป.อาญา มาตรา ๕๙ วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่าการกระทำโดยประมาท ได้แก่ กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายมีข้อพิจารณา ดังนี้

ลักษณะของการกระทำที่เกิดจากความประมาท

- ไม่มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด
- เกิดจากความเลินเล่อ พลั้งเผลอ ไม่ใช้ความระมัดระวัง
- เป็นคดีที่มีอัตราโทษน้อยกว่าความผิดที่เกิดจากเจตนา

การกระทำโดยประมาทที่จะต้องรับผิดทางอาญา จะต้องมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าแม้กระทำโดยประมาทก็ต้องรับผิด บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง เช่น

- กระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๑
- กระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๐๐
- กระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๙๐

การตั้งรูปคดีและตั้งประเด็นคำถาม ให้พิจารณาตาม ป.อาญา มาตรา ๕๙ วรรคสี่ เช่น

๑) กระทำผิดฐานขับขี่รถโดยประมาทในคดีจราจร ประเด็นที่ต้องถาม เช่น

(๑) เกี่ยวกับคนขับ

- สภาพร่างกายของผู้ขับขี่มีความพร้อมหรือไม่ เช่น ขณะขับรถมีอาการง่วงนอนหรือไม่ อ่อนเพลียหรือไม่ เจ็บป่วยหรือไม่ สายตาดีหรือไม่ ผู้ขับขี่เป็นเด็กเกินไปหรือไม่ หรือชราภาพมากจนร่างกายไม่พร้อมขับขี่หรือไม่ ดื่มสุราหรือของเมาหรือยาเสพติดให้โทษที่ทำให้สมองเสียการควบคุมและเสียการทรงตัวหรือไม่อย่างไร

- ไม่ชำนาญเส้นทางและขาดความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร ทำให้การขับขี่รถในทางขาดความมั่นใจ เกิดความลังเลในการเปลี่ยนช่องทางเดินรถ การขับขี่แซงรถคันอื่น ทำให้การขับขี่กีดขวางการจราจรและเกิดการเฉี่ยวชนกันหรือไม่ อย่างไร

- การใช้ความเร็วรถตามวิสัยและพฤติการณ์ที่ต่างกัน เช่น ขับขี่รถในขณะฝนไม่ตกกับขณะที่ฝนตก ขับขี่รถในเวลากลางวันกับเวลากลางคืน ขับขี่รถในที่ไม่ใช่ชุมชนกับที่ชุมชน การใช้ความเร็วรถต้องใช้ความระมัดระวังที่ต่างกัน ยิ่งขับขี่ขณะฝนตกหรือกลางคืนหรือในที่ชุมชนต้องใช้ความระมัดระวังมากยิ่งกว่าขับขี่รถช่วงที่ฝนไม่ตกช่วงกลางวันหรือไม่ใช่ที่ชุมชน เป็นต้น

- การขับขี่รถขณะที่มีเด็กอยู่ริมถนนกับผู้ใหญ่อยู่ริมถนนด้านหน้าหรือมีสัตว์เลี้ยงอยู่ด้านหน้า การใช้ความระมัดระวังจะแตกต่างกัน หากเห็นผู้ใหญ่อยู่ด้านหน้าปกติจะใช้ความระมัดระวังที่น้อยกว่าเด็กหรือสัตว์เลี้ยงอยู่ด้านหน้า เป็นต้น

- ขับขี่รถในช่วงทางโค้ง ทางคดเคี้ยว ทางลาดชัน ทางร่วมทางแยก ต้องใช้ความระมัดระวังมากกว่าทางราบ ทางตรง โดยปกติเจ้าพนักงานจราจรจะติดตั้งเครื่องหมายบังคับ เครื่องหมายเตือนไม่ว่าจะเป็นสัญญาณไฟจราจร เครื่องหมายบนผิวทาง โดยเฉพาะในทางที่คับขันจะมีการติดตั้งป้ายควบคุมความเร็วไว้เพื่อป้องกันอุบัติเหตุหรือเหตุที่เกิดจากความประมาทบนเส้นทางจราจรไว้ ผู้ขับขี่มีการฝ่าฝืนกฎจราจรดังกล่าวหรือไม่อย่างไร

(๒) เกี่ยวกับรถหรือยานพาหนะที่ขับขี่

- สภาพของรถมีสภาพแข็งแรง อุปกรณ์ครบถ้วน อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานหรือไม่ อย่างไร เช่น รถสภาพเก่า ไม่มีการตรวจสภาพรถอย่างต่อเนื่อง หากขณะขับขี่เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินไม่สามารถควบคุมรถได้เนื่องจากเบรกชำรุดหรือเบรกแตก จะอ้างเป็นเหตุสุดวิสัยไม่ได้ ก่อนจะขับขี่รถออกไปใช้ในทางเดินรถนั้น รถต้องอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

- อุปกรณ์ส่วนควบต้องครบถ้วน ไฟหน้าส่องสว่าง ไฟท้าย ไฟเลี้ยว ไฟเบรก จะต้องใช้การได้ เมื่อขับขี่รถในทางจะต้องมองเห็นรถหรือสิ่งกีดขวางด้านหน้าในระยะที่ปลอดภัย การเปลี่ยนช่องทางการเดินรถจะต้องเปิดไฟเลี้ยวซ้ายหรือไฟเลี้ยวขวาก่อนที่จะเปลี่ยนช่องทางการเดินรถ หากจะหยุดรถไฟเบรกท้ายรถส่องแสดงให้คนที่ขับขี่รถตามหลังมาเห็นและทราบว่ากำลังจะหยุดรถ หากไฟเลี้ยวหรือไฟท้ายชำรุดใช้การไม่ได้ ทำให้รถที่ขับขี่ตามหลังมาไม่ทราบว่าจะมีการเปลี่ยนช่องทางเดินรถหรือจะหยุดรถเกิดการเฉี่ยวชนกันขึ้นก็อาจจะต้องรับผิดในความประมาทนั้นด้วย

๒) การกระทำโดยประมาทในความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย

ประเด็นที่ต้องถาม เช่น เกี่ยวกับอาวุธปืน

- เก็บอาวุธปืนไว้ในที่ปลอดภัย พ้นมือเด็กหรือไม่อย่างไร
- ก่อนเก็บอาวุธปืนแยกกระสุนออกจากตัวปืนแล้วหรือไม่อย่างไร
- เวลาทำความสะอาดอาวุธปืนได้ใช้ความระมัดระวังหรือไม่อย่างไร
- นำอาวุธปืนมาล้อเล่นส่องปากกระบอกปืนไปหาบุคคลอื่นหรือไม่อย่างไร

- ยิงปืนในหมู่บ้านแล้วกระสุนตกไปถูกบุคคลอื่นได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตายขณะยิงปืนนั้น ได้หันปลายกระบอกปืนไปทางชุมชนหรือไม่อย่างไร ได้ใช้ความระมัดระวังแล้วหรือไม่อย่างไร หรือ

- ในการออกไปล่าสัตว์ในป่าได้ใช้ความระมัดระวังหรือไม่อย่างไรว่ากระสุนปืนอาจจะพลาดไปถูกบุคคลที่ออกไปล่าสัตว์ด้วยกันหรือจะถูกบุคคลในถิ่นแถวใกล้เคียงนั้นได้ หรือ

- การใช้มีด สิ่งของมีคม ในการทำมาหาเลี้ยงชีพ เช่น ทำการเกษตร ปศุสัตว์ หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ใช้ความระมัดระวังหรือไม่ หากทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บหรือตาย ก็ต้องรับผิดในความประมาทนั้น

- ความผิดอื่น ๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ต้องรับผิดแม้กระทำโดยประมาทที่ต้องตั้งรูปคดีและประเด็นคำถาม

- ถ้าเหตุเกิดจากสุดวิสัย เป็นอุบัติเหตุ ไม่ต้องรับผิดในผลที่เกิดดังกล่าว

การรวบรวมพยานหลักฐานในความผิดเกี่ยวกับความประมาท ในการตั้งคำถามและรวบรวมพยานหลักฐานเช่นเดียวกับความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา แต่ต่างกันที่ความผิดจากความประมาทไม่มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำผิด ไม่ได้ประสงค์ต่อผลหรือเจตนาเล็งเห็นผลเพื่อให้เกิดผลแห่งการกระทำนั้น

ความผิดที่เกิดจากความประมาทและความผิดที่เกิดจากเจตนาบทลงโทษทางอาญา จะแตกต่างกันมาก ความประมาทบทลงโทษจะน้อยกว่ามาก โอกาสศาลจะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษก็จะมีสูง ส่วนการกระทำโดยเจตนามีโอกาสศาลจะลงโทษจำคุกมีสูงกว่า บางเรื่องถึงขั้นประหารชีวิต ความผิดที่อาศัยเจตนาเป็นองค์ประกอบของความผิดนั้น บางเรื่องเป็นเรื่องของการฝ่าฝืนกฎหมายบ้านเมืองที่มุ่งจัดระเบียบสังคมให้เกิดความเรียบร้อย บางเรื่องเป็นเรื่องความชั่วที่ออกมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำหรือมิให้บุคคลเอาเป็นเยี่ยงอย่างซึ่งมีโทษค่อนข้างรุนแรง ทั้งนี้ก็เพื่อความสงบสุขของสังคม พนักงานสอบสวนจึงต้องสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้ครบถ้วน มีการตั้งรูปคดีและกำหนดประเด็นให้ถูกต้อง บางกรณีเป็นการกระทำผิดโดยเจตนาแต่อำพรางว่าเกิดจากอุบัติเหตุหรือเกิดจากความประมาท เช่น เจตนาฆ่า โดยใช้รถเป็นเครื่องมือในการกระทำผิดขับขี่รถเฉี่ยวชนผู้เสียหายถึงแก่ความตาย จึงต้องตรวจสอบว่าคู่กรณีมีมูลเหตุจูงใจใดหรือไม่ มีความขัดแย้งกันมาก่อนหรือไม่ มีการวางแผนก่อเหตุหรือไม่ โดยต้องมีการตรวจสอบความเชื่อมโยงของพยานหลักฐานทั้งก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุให้ครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนที่จะพิจารณาว่ากรณีเกิดจากความประมาทหรือเกิดจากเจตนาหรือไม่ อย่างไร

๔.๒ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

ประเด็นที่จะต้องถามเพิ่มเติม

- ใครเป็นเจ้าของทรัพย์หรือเป็นผู้ครอบครองหรือเป็นผู้ดูแลทรัพย์

- มีหลักฐานการเป็นเจ้าของหรือการครอบครองหรือเป็นผู้ดูแลทรัพย์นั้นหรือไม่ ได้ทรัพย์มาอย่างไรนำหลักฐานมาประกอบคดี หากเป็นทรัพย์ที่มีการจดทะเบียนให้นำหลักฐานการจดทะเบียนมาประกอบด้วย รวมถึงมูลค่าราคาของทรัพย์

- มีการโต้แย้งกรรมสิทธิ์หรือสิทธิการครอบครองหรือไม่

- ถ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ปล้นทรัพย์ เป็นการแย่งการครอบครอง ไม่ใช่แย่งกรรมสิทธิ์ ดังนั้นผู้ครอบครองก็เป็นผู้เสียหายได้

- ถ้าเป็นความผิดฐานยักยอก เป็นการแย่งกรรมสิทธิ์ เนื่องจากเจ้าของทรัพย์ได้มอบการครอบครอง ต่อมาผู้ครอบครองมีเจตนาทุจริตเบียดบังทรัพย์นั้นเป็นของตนเองหรือบุคคลที่สาม ดังนั้น

ผู้เสียหายจึงเป็นเจ้าของทรัพย์ และเป็นความผิดอันยอมความได้ ผู้ที่ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนจึงต้องเป็นเจ้าของทรัพย์หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ

- การเก็บสิ่งของที่ตกหล่น ที่เจ้าของอยู่ระหว่างการติดตามเอาคืนที่ยังไม่ขาดตอน การเอาไปซึ่งทรัพย์ดังกล่าวไม่ใช่การยักยอกทรัพย์สิ่งของที่ตกหล่นแล้วเก็บได้ แต่ทรัพย์ที่ตกหล่นและอยู่ระหว่างการติดตามเอาคืนนั้น การครอบครองถือว่ายังไม่ขาดจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์นั้น การเอาไปดังกล่าวจึงถือเป็นการแย่งการครอบครอง จึงผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ใช่ยักยอกตาม ป.อาญา มาตรา ๓๕๕

- ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นหรือทรัพย์สินที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริต จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของผู้อื่น ก็ผิดฐานยักยอกได้ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๕๓

- การที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์ได้ส่งมอบทรัพย์ให้ดูแลเป็นการชั่วคราวเพียงชั่วระยะเวลาสั้น ๆ บุคคลที่ยึดถือทรัพย์ดังกล่าวไม่ได้สิทธิครอบครอง หากเอาทรัพย์นั้นไปโดยเจตนาทุจริต ถือเป็นการแย่งการครอบครอง เป็นลักทรัพย์ มิใช่ยักยอก เช่น ฝากทรัพย์ไว้เพียงชั่วครู่เพื่อเข้าห้องน้ำแล้วจะเอาทรัพย์ที่ฝากไว้คืนหลังเสร็จภารกิจจากห้องน้ำ เป็นต้น

- ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ การเอาไปซึ่งทรัพย์ ถ้าไม่มีเจตนาทุจริต หากเอาทรัพย์ไปเพื่อเจตนาทำให้เสียหาย เช่น เอาไปทิ้งน้ำ หรือทุบทำลายให้เสียหายหรือทำให้เสื่อมค่า จะเป็นเรื่องความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์คำว่า “ทุจริต” คือ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ตาม ป.อาญา มาตรา ๑(๑)

- ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ เป็นการกระทำโดยเจตนาเท่านั้น ไม่มีทำให้เสียทรัพย์โดยประมาท

- การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ผู้ถือกรรมสิทธิ์หรือเจ้าของร่วมอาจมีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ เนื่องจากมีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดและกำหนดโทษไว้

- การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ เป็นการกระทำที่ผู้กระทำเกรงกลัวต่อผู้ครอบครองทรัพย์ การเอาไปซึ่งทรัพย์จะกระทำลับหลังโดยมิให้ผู้ใดพบเห็นการกระทำผิด ต่างกับการวิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ เป็นการกระทำต่อหน้าไม่เกรงกลัวต่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์

- บางกรณีผู้กระทำความผิดใช้กลอุบายเพื่อให้เข้าถึงตัวทรัพย์ ก็เพื่อสะดวกในการจะลักทรัพย์ มิใช่เป็นการปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้งหรือแสดงข้อความอันเป็นเท็จ ไม่ผิดฐานฉ้อโกง แต่ผิดฐานลักทรัพย์

- การวิ่งราวทรัพย์ องค์ประกอบความผิดต้องเข้าลักษณะฐานความผิดลักทรัพย์ก่อน แต่การวิ่งราวทรัพย์เป็นการฉกฉวยทรัพย์เอาไปซึ่งหน้าผู้ครอบครองทรัพย์

- ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๓๖ วรรคแรก อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี ไม่มีโทษขั้นต่ำ บางกรณีการกระทำอาจผิดฐานลักทรัพย์เข้าบทหนักตาม ป.อาญา มาตรา ๓๓๕ ซึ่งมีอัตราโทษขั้นต่ำอยู่ด้วย เช่น ตามมาตรา ๓๓๕ วรรคสอง บัญญัติระวางโทษตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๕ ปี อัตราโทษฐานลักทรัพย์ดังกล่าวจะหนักกว่าอัตราโทษฐานวิ่งราวทรัพย์ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๓๖ วรรคแรก เวลาแจ้งข้อหาหรือตั้งประเด็นการสอบสวน จึงต้องตั้งรูปคดีเป็นการกระทำความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท เพื่อศาลจะได้ลงโทษบทหนัก ตัวอย่างเช่น วางทรัพย์ไว้ใต้ชายคาบ้านซึ่งทรัพย์อยู่ในเคหสถาน ขณะที่ผู้ครอบครองทรัพย์ก็อยู่บริเวณใกล้ชิดกับตัวทรัพย์ในระยะที่จะคุ้มครองทรัพย์นั้นได้ แล้วคนร้ายได้เข้ามาฉกฉวยเอาทรัพย์นั้นไปต่อหน้าผู้ครอบครอง ดังนี้ผิดทั้งลักทรัพย์ในเคหสถานตาม ป.อาญา มาตรา ๓๓๕(๘) และฐานวิ่งราวทรัพย์ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๓๖ วรรคแรก

- ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ไม่จำต้องฉกฉวยทรัพย์เอาซึ่งหน้าจากตัวผู้เสียหาย แม้ทรัพย์จะไม่อยู่กับตัวผู้เสียหาย แต่วางอยู่ใกล้ ๆ ตัวในระยะที่จะคุ้มครองทรัพย์นั้นได้ เช่น วางอยู่ใกล้ตัวดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น หรือขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ได้วางทรัพย์ไว้ในตะกร้าหน้ารถแล้วถูกฉกฉวยเอาทรัพย์ไป เช่นนี้ก็ถือเป็นการวิ่งราวทรัพย์แล้ว

- หากมีผู้กระทำผิดมากกว่า ๑ คน ให้ตั้งประเด็นคำถามให้ชัดว่าร่วมกันกระทำความผิดหรือแบ่งหน้าที่กันทำหรือช่วยเหลือหรือสนับสนุนการกระทำความผิดอย่างไร

- การชิงทรัพย์ องค์ประกอบความผิดต้องเข้าลักษณะฐานความผิดลักทรัพย์ก่อน แต่การชิงทรัพย์ เป็นการใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าในทันใดนั้น จะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อให้ความสะดวกแก่การลักทรัพย์หรือการพาทรัพย์นั้นไป หรือให้ยื่นให้ซึ่งทรัพย์นั้น หรือยึดถือเอาทรัพย์นั้นไว้ หรือปกปิดการกระทำความผิดนั้น หรือให้พ้นจากการจับกุม

- การชิงทรัพย์ต่างจากการกรรโชกทรัพย์ การชิงทรัพย์เป็นการใช้กำลังหรือขู่เข็ญเพื่อเอาทรัพย์ในทันทีทันใดนั้น ส่วนการกรรโชกทรัพย์นั้นทำให้ผู้เสียหายเกิดความกลัวและยินยอมมอบผลประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินให้ซึ่งไม่ได้เอาทรัพย์สินไปในทันทีทันใดนั้น

- การกรรโชกทรัพย์ เป็นการข่มขืนใจผู้อื่น ให้ยอมให้หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญหรือของบุคคลที่สาม จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นว่านั้น ผู้นั้นกระทำผิดฐานกรรโชก ถ้าการข่มขู่หรือการใช้กำลังประทุษร้ายให้ส่งให้ซึ่งทรัพย์ในทันทีทันใดนั้นจะเป็นการชิงทรัพย์ แต่กรณีกรรโชกข่มขู่หรือใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อให้ส่งให้ซึ่งทรัพย์ในอนาคต เป็นการกรรโชกทรัพย์

- การกรรโชกทรัพย์ ไม่จำต้องข่มขู่ว่าจะกระทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้เสียหายโดยตรง แต่อาจข่มขู่ว่าจะกระทำให้เกิดผลกระทบไปถึงบุคคลอื่นซึ่งเป็นบุคคลที่สามด้วย เช่น ข่มขู่จะทำร้ายคนในครอบครัว จะวางเพลิงเผาบ้าน จะทำให้เสียชื่อเสียง จนผู้ถูกข่มขู่นั้นยอมให้หรือยอมจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินให้กับผู้ข่มขู่หรือบุคคลอื่นตามต้องการของผู้ข่มขู่นั้น

- ถ้าเป็นการข่มขืนใจโดยขู่จะเปิดเผยความลับ ว่าจะทำให้ผู้ถูกข่มขู่หรือบุคคลที่สามเสียหาย จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมให้หรือยอมจะให้ไปซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินแก่ผู้ที่ข่มขืนใจหรือผู้อื่นตามที่ถูกข่มขืนใจนั้น เป็นการกระทำผิดฐานรีดเอาทรัพย์

- การปล้นทรัพย์ องค์ประกอบความผิดต้องเข้าลักษณะฐานชิงทรัพย์ก่อน แต่การปล้นทรัพย์เป็นการกระทำผิดฐานชิงทรัพย์ที่ร่วมกระทำความผิดตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไป

- การกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องเป็นกรณีหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธินั้น การจะเป็นความผิดได้จะต้องมีเจตนาทุจริตก่อนที่ผู้นั้นจะลงมือกระทำความผิด ไม่ใช่เป็นสัญญาทางแพ่งที่เกิดผลภายหลังที่ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญานั้นได้ หากเป็นกรณีเช่นนั้นเป็นกรณีผิดสัญญาทางแพ่งไม่ผิดฐานฉ้อโกง

- การกระทำความผิดฐานรับของโจร มีองค์ประกอบความผิดเป็นการช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจำนำหรือรับไว้โดยประการใด ซึ่งทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าทรัพย์นั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอกหรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ ผู้ที่รับไว้ต้องกระทำโดยมีเจตนา

- ประเด็นที่จะต้องสอบเกี่ยวกับความผิดฐานรับของโจร การรับไว้นั้น รู้หรือควรรู้หรือไม่ว่าทรัพย์ที่รับมานั้นเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำผิดดังกล่าว มีข้อพิจารณา ดังนี้

(๑) ทรัพย์ที่ได้มาเป็นทรัพย์ที่มีหมายเลข มีการจดทะเบียน ผู้รับมาควรตรวจสอบเจ้าของที่แท้จริงได้ แต่ไม่ตรวจสอบ รวมถึงการซื้อขายไม่ได้มาจากการซื้อขายตามท้องตลาดหรือขายทอดตลาด

(๒) ราคาทรัพย์ต่ำกว่าท้องตลาดมากผิดปกติราคาทรัพย์ทั่วไป

(๓) ทรัพย์ที่รับมานั้นเป็นทรัพย์ที่ไม่สมบูรณ์ เช่น สร้อยคอทองคำหรือสร้อยข้อมือทองคำที่นำมาขาย เป็นสร้อยขาด และขายราคาต่ำมาก ๆ

(๔) ผู้ที่ได้รับทรัพย์ดังกล่าวมา ไม่สามารถอ้างแหล่งที่มาได้ บอกไม่ได้ว่ารับมาจากใครและมีการซ่อนเร้นทรัพย์ที่ได้มา

- นอกจากนี้ ให้พิจารณาว่าการกระทำนั้นเข้าบทหนักที่ต้องรับโทษหนักขึ้นตามกฎหมายหรือไม่ ให้ตั้งประเด็นคำถามให้ครบถ้วน

ฯลฯ

๔.๓ ความผิดเกี่ยวกับเพศ

๔.๓.๑ กระทำผิดฐานอนาจาร

- เป็นเรื่องการกระทำในทางไม่เหมาะสมทางเพศ ผู้กระทำจะต้องมีเจตนา มิใช่การที่ถูกเนื้อต้องตัวกันโดยไม่ได้ตั้งใจ ผู้ถูกกระทำจะเป็นเพศชายหรือหญิงก็ได้
- เป็นการจับต้องอวัยวะของที่เป็นสิ่งสงวน เช่น บริเวณอวัยวะเพศชาย หรือหญิง หรือจับต้องเต้านมของหญิง เป็นต้น
- การจะเป็นความผิดนั้น ผู้ถูกกระทำต้องไม่ยินยอมด้วย หากผู้ถูกกระทำยินยอมก็ไม่เป็นความผิด เว้นแต่ กระทำแก่เด็กอายุยังไม่เกิน ๑๕ ปี แม้เด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม
- การกระทำที่ทำให้บุคคลที่ถูกกระทำเข้าใจผิดว่าผู้กระทำเป็นบุคคลอื่นจึงยินยอมให้กระทำ ถือว่าไม่ได้ยินยอมให้กระทำ เช่น เข้าไปในห้องนอนของภรรยาคนอื่นในเวลากลางคืน ภรรยาคนอื่นเข้าใจว่าเป็นสามีของตน จึงยินยอม เช่นนี้ถือว่าภรรยาของคนอื่นนั้นไม่ได้ยินยอมแต่อย่างใด
- ประเด็นอื่น ๆ ตามรูปคดี

๔.๓.๒ กระทำผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

- ควรตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อหาร่องรอยต่าง ๆ ให้ละเอียด เช่น ร่องรอยการต่อสู้ คราบโลหิต รอยคราบน้ำอสุจิ ให้ส่งตัวผู้เสียหายและผู้ต้องหาให้แพทย์ตรวจร่างกายอวัยวะเพศและภายในช่องคลอดทันที เพื่อยืนยันร่องรอย ขีดข่วน รอยกัด รอยฉีก แตกและความบอบช้ำต่าง ๆ ว่ามีการข่มขืนหรือไม่ ได้รับอันตรายแก่กายอย่างไร แล้วสอบแพทย์ผู้ตรวจเป็นพยานประกอบคดีด้วย และควรตรวจค้นบ้านผู้ต้องหาเพื่อหาพยานหลักฐานเพิ่มเติม
- ความผิดฐานนี้ ผู้เสียหายอาจเป็นหญิงหรือชายก็ได้
- เป็นสามีภรรยากันถ้าไม่ยินยอมอาจเป็นความผิดฐานนี้ได้
- อายุของผู้เสียหายและของผู้ต้องหา เกี่ยวกับประเด็นที่จะต้องรับผิดตามกฎหมาย
- ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้เสียหายเป็นอย่างไร
- เกิดจากความยินยอมหรือไม่ยินยอม ถ้าผู้ถูกกระทำอายุไม่เกิน ๑๕ ปี ซึ่งมิใช่ภริยาหรือสามีของตน แม้ยินยอมผู้กระทำก็มีความผิด
- ความไม่ยินยอม รวมถึงการทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดคิดว่าตนเป็นบุคคลอื่นด้วย เช่น เข้าใจว่าเป็นสามีของตนจึงยอมให้มีเพศสัมพันธ์ด้วย

- ก่อนเกิดเหตุผู้กระทำผิดมารับผู้เสียหายไป หรือผู้เสียหายตามไปพบผู้กระทำความผิด

- มีการใช้กำลังบังคับขู่เข็ญหรือทำร้ายอย่างใดหรือไม่ ได้ต่อสู้ไปหรือไม่อย่างไรบ้าง

- ร้องให้คนช่วยเหลือหรือไม่อย่างไร มีใครเข้ามาช่วยเหลือบ้าง

- วิธีการข่มขืนกระทำชำเรากระทำอย่างไร อาทิ ใช้สิ่งอื่นใด หรืออวัยวะใดในการกระทำ กระทำกับปาก อวัยวะเพศ หรือทวารหนัก เป็นต้น ผู้ถูกกระทำเป็นชายการกระทำอาจจะแตกต่างจากผู้ถูกกระทำที่เป็นหญิง

- หากมีผู้กระทำผิดหลายคน บอกรายละเอียดว่าแต่ละคนกระทำผิดอย่างไร ผู้กระทำผิดคนใดลงมือข่มขืนกระทำชำเรา ก่อนหลังอย่างไรกี่ครั้ง ใครสำเร็จความใคร่หรือไม่ อย่างไร ระยะเวลาฉุดคร่าหรือข่มขืนนานเท่าใด

- ได้รับอันตรายแก่กายหรือไม่ มีโลหิตไหลที่ใดบ้างอย่างไร

- ผู้กระทำผิดคนใดได้รับอันตรายแก่กายจากการต่อสู้หรือหลบหนีไปทางใด

- หลังเกิดเหตุนานเท่าใด ได้เล่าเรื่องให้ใครทราบบ้างอย่างไร

- แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือฝ่ายปกครองคนใด เมื่อใด เวลาใด

- ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ มีใครเข้ามาเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมช่วยเหลือ สนับสนุนการกระทำผิดหรือไม่อย่างไร

- ขณะเกิดเหตุผู้กระทำผิดมีหรือใช้อาวุธหรือไม่อย่างไร

- ประเด็นอื่น ๆ ตามรูปคดี

ฯลฯ

๔.๔ ความผิดในคดีจำหน่ายยาเสพติด

- ก่อนการจับกุม มีการสืบสวนทราบมาก่อนหรือไม่ว่า ผู้ต้องหามีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดให้โทษมาตั้งแต่เมื่อใด นานเท่าใดแล้ว

- มีการจับกุมผู้ต้องหารายเสพหรือค้ารายย่อย เคยซัดทอดหรือไม่ว่าเคยซื้อมาจากผู้ต้องหาดังกล่าว

- ผู้นำชุมชนหรือผู้นำหมู่บ้านให้ข้อมูลว่าอย่างไร

- ได้รายงานเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้บังคับบัญชาทราบหรือไม่อย่างไร

- เคยเข้าทำการตรวจค้นบ้านผู้ต้องหาหรือไม่อย่างไร

- ผู้ต้องหาเคยถูกดำเนินคดีในเรื่องยาเสพติดหรือไม่อย่างไร

- มีการวางแผนเข้าล่อซื้อยาเสพติดหรือไม่อย่างไร

- หากมีการใช้สายลับเข้าล่อซื้อสามารถบอกชื่อสายลับได้หรือไม่อย่างไร หากบอกชื่อไม่ได้ให้ระบุว่าขอปกปิดนามพร้อมเหตุผลประกอบ

- ก่อนล่อซื้อมีการถ่ายสำเนาธนบัตรที่ใช้ล่อซื้อไว้หรือไม่อย่างไร หลังจากล่อซื้อได้ตรวจสอบพบธนบัตรที่ใช้ในการล่อซื้อหรือไม่อย่างไร หมายเลขธนบัตรตรงกับสำเนาธนบัตรที่ถ่ายสำเนาไว้หรือไม่อย่างไร ยึดได้จากผู้ต้องหาหรือจากใคร หรือจุดใดในที่เกิดเหตุ ได้ลงประจำวันเกี่ยวกับการล่อซื้อและเกี่ยวกับธนบัตรหมายเลขที่จะทำการล่อซื้อหรือไม่อย่างไร นำหลักฐานเข้าสำนวน

- วางแผนกันที่ไหน เวลาใด สายลับเข้าร่วมรับทราบการวางแผนด้วยหรือไม่

- หากสายลับใช้โทรศัพท์สั่งซื้อยาเสพติดจากผู้ต้องหา ให้ตรวจสอบหมายเลขที่ใช้ติดต่อถึงกันเพื่อเป็นหลักฐานประกอบคดี

- หากยึดโทรศัพท์จากผู้ต้องหาเป็นของกลางได้ ให้ตรวจสอบพบการติดต่อกับหมายเลขโทรศัพท์กับสายลับหรือไม่ และตรวจสอบการใช้โทรศัพท์ของเครือข่ายยาเสพติดเพื่อการขยายผลด้วย

- การตรวจสอบโทรศัพท์ ให้บันทึกรายการโทรจากใครไปยังใคร หมายเลขใดไปยังหมายเลขใด วัน เดือน ปี เวลาที่โทรติดต่อ

- ตรวจสอบกล้องวงจรปิด (หากมี)

- ตรวจสอบเส้นทางการเงินผู้ต้องหา

- หากมีการซุ่มดูการล่อซื้อ ให้ตรวจที่เกิดเหตุ ถ่ายภาพ จัดทำแผนที่สังเขปจุดเกิดเหตุ จุดซุ่ม และจุดที่วางกำลังก่อนเข้าทำการจับกุมว่าสอดคล้องกับคำให้การพยานชุดจับกุมและผู้ต้องหาหรือไม่ประการใด

- การเดินทางเข้าที่เกิดเหตุ ใช้ยานพาหนะใด

- จุดวางแผน จุดรวมกำลังพลก่อนเข้าทำการจับกุม อยู่ห่างจากจุดเกิดเหตุระยะทางเท่าใด ใช้เวลาในการเดินทางเท่าใด

- เมื่อสายลับล่อซื้อยาเสพติดสำเร็จ ได้ส่งสัญญาณให้เจ้าหน้าที่ชุดจับกุมคนใด ทราบด้วยวิธีใด และคนใดสั่งกำลังเข้าจับกุม สายลับนำยาเสพติดที่ได้จากการล่อซื้อมามอบให้กับเจ้าหน้าที่ชุดจับกุมคนใด ยึดไว้เป็นของกลางตรงบริเวณจุดใด สายลับได้แจ้งผู้จับกุมถึงชื่อตำหนิรูปพรรณการแต่งกายของผู้ต้องหาหรือไม่ และเมื่อจับกุมแล้วผู้ต้องหามีรูปพรรณการแต่งกายตรงกับที่สายลับแจ้งให้ทราบหรือไม่

- สายลับเดินทางไปที่เกิดเหตุด้วยยานพาหนะใด ของใครให้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับยานพาหนะโดยละเอียด

- จุดที่ระบุว่าซุ่มรอสายลับเข้าไปล่อซื้อยาเสพติดอยู่ห่างจากจุดเกิดเหตุเท่าใด มองเห็นสายลับหรือตำรวจที่ปลอมตัวไปกับสายลับอยู่ในสายตาโดยตลอดหรือไม่หรือว่าเห็นเพียงก่อนเข้าและหลังออกจากบ้านเกิดเหตุ หากเป็นช่วงเวลากลางคืน มองเห็นเหตุการณ์ได้อย่างไร จากแสงสว่างใด ส่องมาในระยะทางเท่าใด บริเวณที่เกิดเหตุเป็นอย่างไรมีประชาชนสัญจรไปมาหรือไม่

- ขณะตรวจค้นจับกุมผู้ต้องหามีผู้อื่นในที่เกิดเหตุหรือไม่ หากมีเป็นใครและดำเนินการอย่างไร มีชาวบ้านมามุงดูหรือไม่

- ยาเสพติดให้โทษที่ได้จากการล่อซื้อกับที่ได้จากการตรวจค้นพบเพิ่มเติมจากผู้ต้องหาหรือในที่เกิดเหตุ เปรียบเทียบกันแล้วมีลักษณะเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไรระบุโดยละเอียด

- การจับกุมได้แจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ผู้ต้องหาทราบหรือไม่อย่างไร

- กรณีผู้ต้องหาถูกจับ ถามประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา ประวัติการถูกดำเนินคดีบุคคลในครอบครัว อาชีพ รายได้ทรัพย์สินของผู้ต้องหาและครอบครัวมีอะไรบ้าง ทรัพย์สินที่มีสอดคล้องกับอาชีพและรายได้โดยสุจริตหรือไม่อย่างไร

- ชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร ผู้ต้องหาได้อ่านบันทึกจับกุมเองหรือผู้จับกุมอ่านให้ฟังถูกต้องหรือไม่ได้ลงชื่อไว้ในบันทึกจับกุมไว้หรือไม่

- ชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิตามกฎหมาย ให้การอย่างไรก็ให้บันทึกไว้

- กรณีผู้ต้องหาให้การซัดทอดว่าซื้อยาเสพติดให้โทษมาจากใครให้สอบให้ได้ความละเอียดที่สุดถึงชื่อตัว ชื่อรอง นามสกุล อายุ ที่อยู่ ตำหนิรูปพรรณ ยานพาหนะที่ใช้ มีวิธีติดต่อซื้อขายกันอย่างไร เพื่อสอบสวนขยายผลดำเนินคดีต่อไป

- ทรัพย์สินที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดี หากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ยึดส่ง ป.ป.ส. และดำเนินการตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ และสอบถามที่มาของทรัพย์สินว่าได้มาอย่างไร

- ของกลางที่อยู่ในความครอบครองของผู้ต้องหาที่ยึดไว้หากมิใช่ของผู้ต้องหาให้สอบปากคำผู้เป็นเจ้าของว่ามาอยู่กับผู้ต้องหาได้อย่างไร มีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจกับการกระทำความผิดกับผู้ต้องหาหรือไม่อย่างไร หากมีส่วนเกี่ยวข้องและหลักฐานไม่ถึงขนาดเป็นตัวการร่วม ให้ดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.มาตรการฯ ด้วย

๕. ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนผู้เสียหาย พยานหรือผู้ต้องหา

- กฎหมายไม่บังคับว่าการสอบสวนปากคำบุคคลใดต้องมีการสาบานหรือปฏิญาณตนเสียก่อน แต่ให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะจัดให้มีการนั้นก่อนได้ เมื่อเห็นสมควร ฉะนั้นในการสอบสวนใดหากปรากฏว่าผู้ให้การโดยไม่ได้สาบานหรือปฏิญาณตน ก็ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป (ฎ.๖๑๔/๒๔๘๖)

- พยานบอกเล่าที่เป็นคำบอกกล่าวของผู้ตายที่กล่าวในขณะที่รู้ตัวดีว่ากำลังใกล้จะตาย ย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ (ฎ.๕๙๑๖/๒๕๓๑) แต่มีบางกรณี แม้ผู้กล่าวคิดว่าตนจะไม่ตายก็ตาม แต่ก็อาจรับฟังได้ในฐานะที่เป็นคำบอกเล่าใกล้ชิดกับเหตุ (ฎ.๓๐๘/๒๕๑๐)

- ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมิใช่พยานบอกเล่าศาลรับฟังประกอบดุลพินิจได้ (ฎ.๑๒๐๔/๒๕๓๖) แต่ถ้าขัดกับประจักษ์พยาน โดยปกติศาลจะต้องรับฟังประจักษ์พยานเว้นแต่ประจักษ์พยานเบิกความขัดแย้งด้วยเหตุผลศาลก็อาจจะไม่รับฟังประจักษ์พยานก็ได้ (ฎ.๘๑/๒๕๐๓)

- คำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยที่จะนำไปเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาได้ต้องเป็นการสอบในฐานะผู้ต้องหา (ฎ.๖๒๘๑/๒๕๓๓) หากเป็นบันทึกคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยซึ่งให้การไว้ในฐานะพยาน มิใช่ฐานะผู้ต้องหา ยังฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ (ฎ.๑๕๘๑/๒๕๓๑)

- บันทึกถ้อยคำของเจ้าพนักงานที่ได้จากการสอบปากคำบุคคลในฐานะผู้ให้ถ้อยคำ มิใช่ฐานะผู้ต้องหา เนื่องจากยังไม่ทราบแน่ชัดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำผิด ไม่จำต้องแจ้งสิทธิแก่บุคคลนั้น บันทึกถ้อยคำดังกล่าวชอบด้วยกฎหมาย (ฎ.๑๔๑๘/๒๕๕๓)

- ตามบทบัญญัติของมาตรา ๑๓๔/๒ ประกอบมาตรา ๑๓๓ ทวินั้น มุ่งคุ้มครองผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ขณะถูกสอบสวนเพราะผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี สภาพร่างกายและจิตใจยังอ่อนแอ การสอบปากคำส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กและส่งผลให้การสอบสวนคลาดเคลื่อนแต่ตามปัญหาปรากฏว่าขณะที่พนักงานสอบสวนสอบปากคำของจำเลยในฐานะผู้ต้องหาจำเลยมีอายุเกิน ๑๘ ปีแล้ว แม้ขณะเกิดเหตุจะอายุไม่เกิน ๑๘ ปีก็ตาม การสอบปากคำจำเลยของพนักงานสอบสวนจึงไม่จำต้องมีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบปากคำของจำเลย (ฎ.๒๑๓๒/๒๕๔๘)

- ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ ใช้บังคับเฉพาะในกรณีสอบปากคำจำเลยเท่านั้น ไม่ได้ใช้บังคับในการรวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นการที่พนักงานสอบสวนนำตัวจำเลยไปชี้ที่เกิดเหตุโดยไม่มีบุคคลต่าง ๆ อยู่ด้วยกับไม่มีการบันทึกภาพและเสียงของจำเลยในขณะให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวนนั้น การสอบสวนจึงชอบด้วยกฎหมาย (ฎ.๖๔๗/๒๕๔๙)

- ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความพนักงานสอบสวนต้องจัดหาทนายความให้ ถ้าพนักงานสอบสวนไม่จัดหาทนายความให้ร่วมฟังการสอบสวน แม้ผู้ต้องหาจะรับสารภาพ และต่อมาได้อ่านบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาให้ทนายความฟังและร่วมลงชื่อไว้ก็ตาม ก็หาทำให้การสอบสวนคำให้การของจำเลยกลับเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคหนึ่งไม่ ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้การนั้นศาลจะไม่รับฟังเพราะต้องห้ามตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย (ฎ.๘๑๙๙/๒๕๖๐)

- การนับอายุของบุคคลให้เริ่มนับตั้งแต่วันเกิด ผู้เสียหายเกิดวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๓๒ อายุครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์คือวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๗ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๕ เหตุเกิดวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๗ เวลา ๐๒.๐๐ น. ผู้เสียหายจึงอายุเกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์แล้ว (ฎ.๗๘๔๑/๒๕๕๒)

- การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กซึ่งมีพนักงานอัยการและนักจิตวิทยาเข้าร่วมฟังการสอบสวน ดังกล่าวเป็นการให้ความคุ้มครองเด็กตามกฎหมาย ไม่ถือว่ามีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นหรือเป็นการประจานจำเลย การสอบสวนชอบด้วยกฎหมาย โจทก์มีอำนาจฟ้อง (ฎ.๗๑๑๓/๒๕๕๙)

- แม้ในชั้นพิจารณาผู้เสียหาย ส. ร. และ พ. เบิกความว่าจำหน้าคนร้ายไม่ได้เพราะเกิดเหตุมานานสิบกว่าปีแล้วก็ตาม แต่โจทก์ก็มีคำให้การในชั้นสอบสวนของผู้เสียหาย ส. ร. และ พ. ซึ่งคำให้การดังกล่าวระบุรายละเอียดถึงเหตุการณ์ที่เกิดเหตุสอดคล้องต้องกัน โดยเฉพาะผู้เสียหายไม่เคยรู้จักจำเลยมาก่อนแต่ก็ให้การถึงรูปพรรณสัณฐานของจำเลยไว้โดยละเอียด อีกทั้งคำให้การในชั้นสอบสวนของผู้เสียหาย ร. และ พ. พนักงานสอบสวนได้ปฏิบัติตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ ยากที่พนักงานสอบสวนจะปั้นแต่งขึ้นเอง แม้บันทึกคำให้การในชั้นสอบสวนดังกล่าวจะเป็นพยานบอกเล่า แต่เมื่อพิจารณาจากสภาพลักษณะ แหล่งที่มาและข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่านั้นน่าเชื่อว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ จึงรับฟังคำให้การชั้นสอบสวนดังกล่าวประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๓ วรรคสอง(๑) แม้จำเลยจะไม่มีทนายความหรือบุคคลที่ไว้วางใจของจำเลยเข้าร่วมในการสอบสวน แต่ตามบันทึกคำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยระบุว่าก่อนสอบปากคำ พนักงานสอบสวนถามจำเลยว่าต้องการพบทนายความหรือบุคคลที่ไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบสวนหรือไม่ อย่างไร จำเลยตอบว่าไม่ต้องการ ดังนี้แสดงว่าพนักงานสอบสวนได้แจ้งสิทธิดังกล่าวให้จำเลยทราบแล้ว แต่จำเลยสละสิทธิในการมีทนายความเมื่อคดีมีเพียงอัตราโทษจำคุกไม่ใช่มีอัตราโทษประหารชีวิต กรณีจึงไม่มีเหตุที่จะต้องจัดหาทนายความหรือบุคคลที่ไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบสวนให้แก่จำเลยตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสอง (ฎ.๑๙๕๒/๒๕๖๑)

บทที่ ๗
การออกหมายเรียกและการออกหมายอาญา

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์กล่าวโทษไว้แล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๐ บัญญัติให้เริ่มทำการสอบสวนโดยมิชักช้าและกฎหมายยังให้เครื่องมือในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ กำหนดระยะเวลาการสอบสวน เพื่อเร่งรัดให้การสอบสวนเสร็จสิ้นโดยเร็ว โดยให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการออกหมายเรียกพยานหรือหมายเรียกผู้ต้องหา หากพยานขัดหมายเรียกก็จะมีโทษทางอาญา ส่วนผู้ต้องหาหากขัดหมายเรียกก็เป็นเหตุให้ขออำนาจศาลออกหมายจับได้ และในการดำเนินการทั้งหลายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนสามารถที่จะร้องขอต่อศาลให้ออกหมายอาญาอื่น ๆ ได้ เช่น หมายค้น หมายขัง หมายปล่อย เป็นต้น

๑. การออกหมายเรียกของพนักงานสอบสวน

เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๓) ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ออกหมายเรียกไม่จำต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย มาตรา ๑๓๓ ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใด ซึ่งมีเหตุอันสมควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดี ให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมายแล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้ หรือการอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของตน

การออกหมายเรียกของพนักงานสอบสวน กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการออกหมายเรียกไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๒ ว่าการที่จะให้บุคคลใดมาที่ทำการของพนักงานสอบสวน เนื่องในการสอบสวนหรือการอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายนี้ จักต้องมีหมายเรียกของพนักงานสอบสวน แต่กรณีที่พนักงานสอบสวนไปทำการสอบสวนด้วยตนเอง ย่อมมีอำนาจที่จะเรียกผู้ต้องหาหรือพยานมาได้โดยไม่ต้องออกหมายเรียกตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๙๖ แม้กฎหมายจะให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนก็ไม่ควรที่จะใช้อำนาจออกหมายเรียกแก่บุคคลที่เห็นว่าเพียงแต่เชื้อเชิญเขาก็จะยอมมาหาแต่โดยดี โดยปกติเจ้าพนักงานควรใช้วิธีเชื้อเชิญก่อน เมื่อไม่เป็นผลแล้วจึงใช้อำนาจออกหมาย

สาระสำคัญของการเรียกโดยหมายเรียก คือ การเรียกนั้นต้องเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี หมายเรียกต้องมีสภาพเป็นมาตรการบังคับ หรือมีผลทางกฎหมายเมื่อฝ่าฝืนการเรียกบุคคลที่อาจถูกเรียกมาตามหมายในชั้นสอบสวน จึงได้แก่ ผู้ต้องหา พยาน บุคคลผู้มีเอกสารหรือวัตถุในครอบครองที่อาจเป็นประโยชน์ในการสอบสวน ยกเว้นพยานตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๑๐๖/๑ ที่ไม่อาจออกหมายเรียกได้ คือ (๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่ว่าในกรณีใด ๆ (๒) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนาไม่ว่ากรณีใด ๆ (๓) ผู้ที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมาย

นอกจากนี้แล้ว เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือศาลก็มีอำนาจออกหมายเรียกตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๒ ซึ่งพนักงานสอบสวนยังมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) ด้วย และบางตำแหน่งเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๗)

๑.๑ แบบของหมายเรียก

หมายเรียกของพนักงานสอบสวนจะต้องทำตามแบบที่กำหนดไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๓ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๙๗ หมายเรียกต้องทำเป็นหนังสือ และมีข้อความดังต่อไปนี้

(๑) สถานที่ที่ออกหมาย

(๒) วันเดือนปี ที่ออกหมาย

(๓) ชื่อและตำบลที่อยู่ของบุคคลที่ออกหมายเรียกให้มา

(๔) เหตุที่ต้องเรียกบุคคลหรือสิ่งของนั้นมา

(๕) สถานที่ วันเดือนปี และเวลาที่จะให้ผู้นั้นไปถึง

(๖) ลายมือชื่อและตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้ออกหมาย

ข้อความตามที่ระบุไว้ดังกล่าว โดยเฉพาะรายการที่สำคัญ คือรายการตามข้อ (๔) ต้องระบุเหตุที่แสดงว่าบุคคลผู้นั้นถูกหมายเรียกมีความเกี่ยวพันกับคดีนั้นอย่างไร เป็นผู้ต้องหาหรือพยาน หรือเป็นผู้มีเอกสาร หรือวัตถุในครอบครอง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ถูกหมายเรียกได้รู้ถึงฐานะของตนเอง ส่วนรายการตามข้อ (๕) ที่ต้องระบุสถานที่ วันเดือนปี และเวลาที่จะให้ผู้ถูกหมายเรียกไปถึงนั้น เพราะตามมาตรา ๕๔ ประกอบกับประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๙๘ กำหนดไว้ว่า ในการกำหนดวันและเวลาที่จะให้มาตามหมายเรียกนั้นให้พึงระลึกถึงเรื่องระยะทางใกล้ไกล เพื่อให้ผู้ถูกหมายเรียกมีโอกาสมาถึงตามวันเวลาที่กำหนดในหมายเพราะการไม่มาหรือมาภายหลังกำหนดเวลานั้น อาจถือเป็นการขัดขืนหมายเรียกหรือขัดขืนคำสั่งของเจ้าพนักงานก็ได้

๑.๒ การส่งหมายเรียก

(๑) ส่งหมายเรียกแก่ใคร

โดยปกติการส่งหมายเรียกผู้ต้องหานั้น ก็ต้องส่งให้แก่ผู้ต้องหานั้นเอง แต่ถ้าไม่พบตัวก็อาจส่งให้แก่สามี ภริยา ญาติ หรือผู้ปกครองของผู้ต้องหานั้น จะส่งให้แก่บุคคลอื่นใดอีกไม่ได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๕ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐๐

ส่วนการส่งหมายเรียกให้แก่พยานหรือบุคคลอื่นนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามิได้บัญญัติไว้ ฉะนั้น จึงต้องอาศัย ป.วิแพ่ง มาตรา ๗๖ ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕ คือถ้าไม่พบบุคคลนั้น ผู้ส่งหมายเรียกอาจส่งหมายเรียกให้แก่บุคคลใด ๆ ที่มีอายุเกิน ๒๐ ปี ซึ่งอยู่หรือทำงานในบ้านเรือนหรือสำนักทำการงานของบุคคลที่ถูกเรียกนั้นก็ได้

ถ้าพยานเป็นตำรวจหรือเป็นบุคคลที่รับราชการสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้ทำหนังสือไปขอให้ผู้บังคับบัญชาของพยานสั่งให้พยานไปเป็นพยานตามกำหนดวันเวลาและสถานที่ตามที่นัด ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๕ หมายเรียกและหมายอาญา บทที่ ๑ หมายเรียก ข้อ ๑๐๐ วรรคท้าย

กรณีนิติบุคคล ก็อาจตกเป็นผู้ต้องหาได้ สามารถออกหมายเรียกนิติบุคคลได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗ โดยให้ออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลนั้น

(๒) ผู้ส่งหมายเรียก

กรณีเป็นหมายเรียกผู้ต้องหา พยาน หรือบุคคลอื่นในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ส่ง

การส่งหมายเรียกพยานในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าศาลมีคำสั่งให้ออกหมายเรียกและมิได้กำหนดวิธีการส่งไว้ มาตรา ๕๕/๑ กำหนดให้พนักงานอัยการมีหน้าที่ดำเนินการให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่เป็นผู้จัดส่งหมายและติดตามพยานโจทก์มาศาลตามกำหนดนัดแล้วแจ้งผลการส่งหมายเรียกไปยังศาลและพนักงานอัยการโดยเร็ว

กรณีผู้รับปฏิเสธไม่รับหมายเรียก

(๑) กรณีพบผู้ที่ระบุชื่อไว้ในหมายเรียก เมื่อเจ้าพนักงานนำหมายเรียกไปส่งให้ผู้ถูกเรียกแล้วหากพบตัวผู้ถูกเรียกแต่ผู้นั้นปฏิเสธไม่ยอมรับหมายจากเจ้าพนักงานโดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย เจ้าพนักงานนั้นชอบที่จะขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีอำนาจหรือเจ้าพนักงานตำรวจไปด้วยเพื่อเป็นพยาน และถ้าผู้ถูกเรียกนั้นยังคงปฏิเสธไม่ยอมรับอยู่อีกก็ให้วางหมายไว้ ณ ที่นั้น เมื่อได้ทำดังนี้แล้วให้ถือว่าการส่งหมายนั้นเป็นการถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้ตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๗๘ ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕

(๒) กรณีไม่พบผู้ที่ระบุชื่อไว้ในหมายเรียก เมื่อพบบุคคลที่อาจรับหมายเรียกแทนได้ หากบุคคลนั้นปฏิเสธไม่ยอมรับหมาย เจ้าพนักงานจะใช้วิธีการวางหมายไม่ได้ เพราะการวางหมายต้องวางต่อหน้าผู้มีชื่อระบุไว้ในหมายเท่านั้น เมื่อผู้นั้นปฏิเสธไม่ยอมรับหมาย เจ้าพนักงานจะต้องส่งหมายคืนและรายงานแก่ผู้ออกหมายว่าไม่สามารถส่งหมายโดยวิธีปกติได้

ถ้าหากเป็นหมายเรียกของศาล ศาลอาจสั่งให้ส่งโดยวิธีอื่นแทนได้ กล่าวคือให้ปิดหมายไว้ในที่แลเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนา หรือสำนักทำการงานของบุคคลผู้มีชื่อระบุไว้ในหมายนั้น หรือมอบหมายเรียกดังกล่าวไว้แก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองในท้องถิ่นหรือตำรวจ แล้วปิดประกาศแสดงการที่ได้มอบหมายดังกล่าวแล้วนั้น หรือลงโฆษณาหรือทำวิธีอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร ทั้งนี้ตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๗๙ วรรคแรก

แต่หากเป็นหมายเรียกของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ไม่สามารถทำการปิดหมายได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่สั่งให้ส่งโดยวิธีปิดหมาย ณ ภูมิลำเนา หรือสำนักทำการงานของผู้มีชื่อระบุไว้ในหมายเรียกได้ การสั่งให้ส่งโดยวิธีปิดหมายนั้น กฎหมายบัญญัติให้อำนาจเฉพาะศาลเท่านั้นที่กระทำได้ เพราะฉะนั้นถ้าเป็นหมายเรียกของพนักงานสอบสวนถ้าผู้รับปฏิเสธไม่ยอมรับหมายนั้น คงทำได้แต่เพียงวิธีการวางหมายเท่านั้น

๑.๓ เวลาส่งหมายเรียก

การส่งหมายเรียกไม่ว่าให้แก่บุคคลใด ไม่ว่าหมายเรียกนั้นจะออกโดยบุคคลใดตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐๐(๑) ให้ส่งในเวลากลางวันตั้งแต่ระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงเวลาพระอาทิตย์ตก

๑.๔ สถานที่ส่งหมายเรียก

(๑) โดยปกติต้องส่งให้แก่ผู้รับหมาย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของผู้รับหมายตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๗๗ (มีกำหนดไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐๐(๒))

(๒) ถ้าพบตัวผู้รับหมายที่อื่นนอกจากภูมิลำเนา หรือสำนักทำการงานของผู้รับหมายหากบุคคลผู้นั้นยอมรับก็ถือว่าเป็นการส่งโดยชอบตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๗๗ (๑) (มีกำหนดไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐๐(๒) วรรคสอง ก.)

(๓) บุคคลที่รับหมายเรียกอยู่ต่างท้องที่ที่ออกหมายหากเป็นหมายของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็ให้ส่งไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งผู้ถูกเรียกอยู่ในท้องที่เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับหมายเช่นนั้นแล้วก็ให้สลักหลังหมายแล้วจัดการส่งแก่ผู้รับต่อไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๖ (มีกำหนดไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๙๙)

ข้อสังเกต

- แม้ว่า ป.วิอาญา มาตรา ๕๖ บัญญัติวิธีการส่งหมายเรียกกรณีบุคคลที่รับหมายเรียกอยู่ต่างท้องที่กับท้องที่ออกหมาย ให้ส่งไปยังตำรวจที่มีอำนาจออกหมายเรียกซึ่งผู้ถูกเรียกอยู่ในท้องที่ เมื่อตำรวจได้รับหมายเช่นนั้นแล้ว ก็ให้สลักหลังหมายแล้วจัดการส่งแก่ผู้รับหมายต่อไป อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติของศาลในการออกหมายเรียกผู้ต้องหา ให้ส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๗๓ ทวิ เมื่อพนักงานสอบสวนใช้วิธีการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาตามแนวทางปฏิบัติของศาลเช่นนี้ แม้จะไม่เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๕ มาตรา ๕๖ แต่หากผู้ต้องหานั้นมาพบพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนก็สามารถที่จะแจ้งข้อหาและหรือทำการสอบสวนผู้ต้องหานั้นได้ เพราะเจตนาของกฎหมาย ป.วิอาญา ในเรื่องนี้ เพียงต้องการให้ผู้ต้องหามาพบพนักงานสอบสวนเพื่อรับทราบข้อกล่าวหาและการถามปากคำของพนักงานสอบสวน อันเป็นเงื่อนไขการฟ้องของพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ เท่านั้น แต่หากผู้ต้องหาไม่มาพบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียกที่ส่งทางไปรษณีย์นั้น และจำเป็นที่จะต้องยื่นคำร้องขอหมายจับผู้ต้องหาต่อศาล พนักงานสอบสวนก็ควรที่จะออกหมายเรียกและวิธีการส่งหมายให้เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๕ ประกอบมาตรา ๕๖ อีกครั้ง เพื่อมิให้เป็นประเด็นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความชอบในการออกหมายจับของศาล

๑.๕ การขัดขืนหมายเรียก

หมายถึงการที่ผู้ถูกระบุในหมายได้รับหมายเรียก ซึ่งรับทราบคำสั่งหรือคำบงการตามหมายนั้นแล้วจงใจขัดขืนไม่ปฏิบัติตามหมาย โดยไม่มีเหตุอันจะอ้างได้ผลทางกฎหมาย ดังนี้

(๑) ผู้รับหมายเป็นพยานของพนักงานสอบสวน หรือเป็นผู้ที่พนักงานสอบสวนสั่งให้ส่งเอกสารหรือวัตถุ การขัดขืนหมาย จะมีความผิดฐานขัดขืนคำบังคับของเจ้าพนักงานตาม ป.อาญา มาตรา ๑๖๘, ๑๖๙

การขัดขืนคำบังคับตามกฎหมาย หมายถึงทราบคำบังคับตามกฎหมายแล้วขัดขืนไม่ปฏิบัติตามและคำบังคับของเจ้าพนักงานดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามกฎหมายด้วย หากไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะออกคำบังคับ ผู้ขัดขืนย่อมไม่มีความผิด เช่น

- เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้วและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้ว ย่อมหมดอำนาจที่จะทำการสอบสวนต่อไป ผู้ใดที่พนักงานสอบสวนมีหมายเรียกเพื่อมาให้การในภายหลังแล้วไม่ยอมมาให้การย่อมไม่มีความผิดตามมาตรานี้ (ฎ.๙/๒๔๘๑)

(๒) ถ้าผู้รับหมายเป็นผู้ต้องหา ซึ่งขัดขืนหมายของเจ้าพนักงาน การขัดขืนหมายเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานยื่นคำร้องต่อศาลให้ออกหมายจับบุคคลนั้นได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ วรรคท้าย แต่ไม่มีโทษทางอาญาอย่างอื่นอีก

ผู้ขัดขืนหมายที่เป็นผู้ต้องหาไม่มีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานอีกกระทงหนึ่งเพราะ ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ (๓) (ปัจจุบันคือมาตรา ๖๖ วรรคท้าย) กำหนดวิธีการในทางที่เป็นโทษแก่ผู้ต้องหาที่ขัดขืนหมายเรียกนั้นแล้ว (ฎ.๑๑๔๐/๒๔๘๑ และ ฎ.๑๓๔๑/๒๕๐๙)

กรณีผู้ต้องหาขัดขืนไม่มาให้การตามหมายเรียกโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๖ (๒) บัญญัติทางแก้ไว้ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อออกหมายจับตัวมาได้ เป็นการลงโทษอยู่แล้ว จึงเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๘ หาได้มุ่งหมายจะใช้บังคับกับผู้ต้องหาที่ขัดขืนไม่มาให้การต่อพนักงานสอบสวนตามหมายเรียกด้วยไม่

- เมื่อมีผู้ไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนกล่าวหาว่าจำเลยบุกรุกที่ดิน จำเลยย่อมตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๒) แล้ว ซึ่งในชั้นสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔ พนักงานสอบสวนจะบังคับให้ผู้ต้องหาให้ถ้อยคำใด ๆ ไม่ได้ และมาตรา ๑๓๕ ก็บัญญัติห้ามมิให้พนักงานสอบสวนล่อลวงหรือขู่เข็ญผู้ต้องหาให้การอีกด้วย จึงเห็นได้ว่าหมายเรียกของพนักงานสอบสวนที่ให้ผู้ต้องหามาเพื่อให้การ ไม่เข้าลักษณะเป็นคำบังคับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๘ (ฎ.๑๓๔๑/๒๕๐๙ (ประชุมใหญ่))

- พนักงานสอบสวนเชิญจำเลยไปให้ถ้อยคำในฐานะพยานที่สถานีตำรวจโดยไม่ได้ออกหมายเรียก จำเลยยอมมาโดยดีและพนักงานสอบสวนบอกจำเลยว่าจะสอบสวนเป็นพยานย่อมหมายความว่าสั่งให้จำเลยให้ถ้อยคำ คำสั่งของพนักงานสอบสวนเช่นนี้จึงเป็นคำบังคับตามกฎหมายให้จำเลยให้ถ้อยคำ เมื่อจำเลยขัดขืนคำบังคับดังกล่าว ย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๙ (ฎ.๑๙๕๔/๒๕๑๕ (ประชุมใหญ่))

๑.๖ ผู้มาตามหมายเรียก แต่ไม่ยอมให้การ

ผลของการไม่ยอมให้การหรือเบิกความแตกต่างกัน แล้วแต่ว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหา จำเลย พยานในชั้นสอบสวน หรือพยานในชั้นศาล

(๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลย บุคคลเหล่านี้กฎหมายไม่บังคับว่าต้องให้การ แต่ถือเป็นสิทธิว่าจะให้การก็ได้ไม่ให้ก็ได้ ถ้าเขาไม่เต็มใจให้การ กฎหมายเพียงให้เจ้าพนักงานหรือศาลบันทึกหรือจดรายงานไว้เท่านั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔, ๑๖๕, ๑๗๒

(๒) พยานในชั้นสอบสวน เมื่อพยานมาตามหมายเรียกของพนักงานสอบสวนแล้วแต่ไม่ยอมให้การเป็นความผิดฐานขัดขืนคำบังคับของพนักงานสอบสวนที่ให้การ มีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๑๖๙

(๓) พยานในชั้นศาล เมื่อพยานมาศาลแล้วไม่ยอมเบิกความ พยานอาจมีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๑๗๑

๑.๗ ผู้มาตามหมายเรียกให้ถ้อยคำเป็นเท็จ

ผลของการให้ถ้อยคำเป็นเท็จนั้นมีความแตกต่างกัน แล้วแต่ว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหา จำเลยหรือพยานชั้นสอบสวน หรือพยานในชั้นศาล

(๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลย บุคคลทั้งสองประเภทนี้กฎหมายให้สิทธิที่จะให้การอย่างใดก็ได้และมีสิทธิต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่หากบุคคลดังกล่าวให้ถ้อยคำเป็นเท็จจึงไม่มีความผิดต่อกฎหมายอาญา

- จำเลยถูกตำรวจจับหาว่าเล่นการพนันสลากกินรวบจำเลยจึงแจ้งต่อตำรวจผู้ค้นตัวว่ากระดาษจดตัวเลขที่ค้นได้เป็นสลากกินรวบที่ซื้อจากบุคคลอื่นเป็นการแจ้งในฐานะผู้ต้องหาไม่เป็นผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๑๗๒ (ฎ.๒๒๕/๒๕๐)

- การที่จำเลยซึ่งถูกจับกุมในข้อหาว่าเป็นคนญวนอพยพหนีจากเขตควบคุม ให้การปฏิเสธพร้อมทั้งแสดงบัตรประจำตัวประชาชนให้ตำรวจดูนั้นเป็นการปฏิเสธในฐานะผู้ต้องหา แม้ข้อความที่จำเลยให้การนั้นจะเป็นเท็จก็ไม่เป็นความผิดฐานแจ้งความเท็จตาม ป.อาญา มาตรา ๑๓๗ และจะเอาผิดแก่จำเลยฐานใช้หรืออ้างเอกสารอันเกิดจากการกระทำผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความเท็จลงในเอกสารราชการ ตาม ป.อาญา มาตรา ๒๖๘ ก็ไม่ได้อีกเช่นกัน (ฎ.๔๐๔๘/๒๒)

(๒) พยานชั้นสอบสวน เมื่อให้ถ้อยคำในชั้นสอบสวนเป็นเท็จย่อมมีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๑๗๒, ๑๗๓, ๑๗๔ แล้วแต่กรณี

๑.๘ คดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหา

ในคดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหา ในการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นไปยังพนักงานสอบสวนได้ หากผู้จัดการหรือผู้แทนนั้นไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก พนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับผู้นั้นมาเพื่อการสอบสวนได้ และเมื่อเสร็จการสอบสวนแล้ว ก็จะต้องปล่อยผู้นั้นไป จะควบคุมหรือจะปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีประกันกับผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลนั้นไม่ได้ เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗

๒. การออกหมายอาญา

หมายอาญา หมายความถึงหนังสือบงการที่ออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ ขัง จำคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษ หรือให้ทำการค้นรวมทั้งสำเนาหมายจับหรือหมายค้นอันได้รับรองว่าถูกต้อง และคำบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับหรือหมายค้นแล้ว ตลอดจนสำเนาหมายจับหรือหมายค้นที่ได้ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๗ ซึ่งปรากฏความหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๙)

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น จึงอาจแบ่งหมายอาญาได้เป็น ๕ ประเภท ดังนี้

(๑) หมายจับออกเพื่อจับผู้ต้องหาหรือจำเลยตามพฤติการณ์ ดังเช่นที่ระบุไว้ตามมาตรา ๖๖

(๒) หมายค้นออกเพื่อค้นหาบุคคลหรือสิ่งของตามพฤติการณ์ ดังเช่นที่ระบุไว้ตามมาตรา ๖๙

(๓) หมายขังออกเพื่อขังผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการสอบสวนไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาตามมาตรา ๗๑

(๔) หมายจำคุก ออกเพื่อจำคุกจำเลยซึ่งต้องคำพิพากษาให้จำคุก หรือประหารชีวิต หรือจำคุกแทนค่าปรับ ตามมาตรา ๗๔

(๕) หมายปล่อย ออกเพื่อปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยในพฤติการณ์ ดังเช่นที่ระบุไว้ตามมาตรา ๗๒, ๗๓ และ ๗๕

๒.๑ ผู้มีอำนาจออกหมายอาญา

ศาล เป็นผู้มีอำนาจในการออกหมายอาญา การจะจับ ขัง จำคุก ค้น หรือปล่อยบุคคลซึ่งต้องขังหรือจำคุกตามหมายศาล เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๗ มีอำนาจออกคำสั่งหรือหมายอาญาภายในเขตอำนาจตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

การออกหมายจับ หมายค้น หรือหมายขังศาลจะออกหมายนั้นตามที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้ ตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๕๙

ที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนในการที่จะยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อออกหมายอาญา ได้แก่ กรณีการขอให้ศาลออกหมายค้นเพื่อพบพยานหลักฐานในการยืนยันการกระทำผิดของผู้ต้องหา เหตุในการขอหมายค้นเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๙ การออกหมายเรียกผู้ต้องหาเพื่อนำตัวมารับทราบข้อกล่าวหาในการดำเนินคดี แต่ผู้ต้องหาไม่ยอมมาตามหมายเรียกและมีเหตุให้ขออำนาจศาลออกหมายจับได้ตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ หรือเมื่อมีการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ และมีเหตุที่จะขอให้ศาลออกหมายขังได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรค ๕ หรือกรณีผู้ต้องหาถูกออกหมายจับแล้วถูกนำตัวส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีหากพนักงานสอบสวนยังทำการสอบสวนไม่เสร็จก็ขออำนาจศาลออกหมายขังระหว่างสอบสวน ดังนั้น เพื่อการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นที่เกี่ยวกับการสอบสวน พนักงานสอบสวนจึงจำเป็นต้องยื่นคำร้องต่อศาลในการออกหมายอาญาดังกล่าว เพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑, ๑๔๒ ต่อไป

๒.๒ การยื่นคำร้องขอหมายอาญา หมายจับ หมายค้นหรือหมายขัง ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑) ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้ร้องขอให้ศาลออกหมาย มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(๑) กรณีปกติ การร้องขอให้ออกหมายจับ ให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจชำระคดีหรือศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการจับกุม ส่วนหมายค้นให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการค้น ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๘

ผู้ร้องขอ กรณีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจร้องขอออกหมายจับหรือหมายค้นต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ปฏิบัติการหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

(๒) กรณีพิเศษ เจ้าพนักงานที่จะทำการจับหรือค้นนอกเขตศาลอาญาจะร้องขอให้ออกหมายจับหรือหมายค้นต่อศาลอาญาได้ต่อเมื่อเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งและการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจจะเกิดความล่าช้าเสียหายอย่างร้ายแรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ผู้จะถูกออกหมายจับกำลังจะหลบหนี หรือสิ่งของที่ต้องการจะหาหรือยึดกำลังจะถูกโยกย้ายหรือถูกทำลาย ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๒๕

ผู้ร้องขอ กรณีเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับเชี่ยวชาญขึ้นไป ในกรณีที่เป็นตำรวจผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่พลตำรวจตรีขึ้นไป

กรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควรซึ่งผู้ร้องขอไม่อาจไปพบผู้พิพากษาได้ ผู้ร้องขออาจร้องขอต่อผู้พิพากษาทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่เหมาะสมเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้นก็ได้ ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๒๘ ผู้ร้องขอหากเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไปในกรณีเป็นตำรวจต้องมียศตั้งแต่พันตำรวจเอกขึ้นไป

กรณีร้องขอออกหมายค้นเพื่อจับผู้ดุร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืน หากเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป ถ้าเป็นตำรวจต้องมียศตั้งแต่พันตำรวจเอกขึ้นไป ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๓๕

ข้อสังเกต การเปิดช่องให้มีการขอหมายจับหรือหมายค้นในกรณีจำเป็นเร่งด่วนตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๒๘ ในการวินิจฉัยคำร้องกรณีจำเป็นเร่งด่วน ต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริงตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๓๒(๑), (๒), (๓) ประกอบด้วย ซึ่งเห็นว่าเป็นคนละกรณีกับการจับหรือการค้นที่เป็นข้อยกเว้นกฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๘ หรือ ป.วิอาญา มาตรา ๙๒ แต่ก็อาจทำให้เกิดประเด็นปัญหาได้หากไม่ระมัดระวัง ดังนั้นการค้นหรือการจับหากไม่จำเป็นก็ควรต้องขอหมายจับหรือหมายค้นจากศาลเสียก่อน

๒) ในกรณีที่ปรากฏว่าศาลออกหมายได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เช่น กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการประกันตัวไปจากศาลแล้วไม่มาตามนัด ศาลก็ออกหมายจับได้เองทันที แต่ในบางกรณีเหตุไม่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานหรือศาล เช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งได้รับการประกันตัวแล้วไปข่มขู่ผู้เสียหายด้วยประการต่างๆ เพื่อที่จะให้บิดเบือนรูปคดี ผู้เสียหายจึงมาร้องต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ออกหมายจับผู้ต้องหาได้ สำหรับกรณีหลังนี้กฎหมายต้องการให้เจ้าพนักงานหรือศาลสอบหลักฐานตามสมควรว่ามีมูลดังที่อ้างหรือไม่ เพื่อเป็นหลักประกันว่าจำเลยหรือผู้ต้องหาจะไม่ถูกกลั่นแกล้ง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตามมาตรา ๕๙ วรรคหนึ่ง จะบัญญัติให้ศาลออกหมายอาญาได้ตามที่ศาลเห็นสมควร หรือมีผู้ร้องขอก็ตาม แต่ศาลก็ต้องพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานตามสมควรที่จะออกหมายดังกล่าวหรือไม่ ทั้งนี้เป็นไปตาม มาตรา ๕๙/๑ วรรคหนึ่ง ตัวอย่างคำพิพากษา เช่น

- การออกหมายจับเป็นขั้นตอนของการดำเนินคดีเพื่อให้การสอบสวนผู้ต้องหาดำเนินไปตามขั้นตอนของกฎหมายอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม เป็นอำนาจพิเศษที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้พิพากษาคนเดียวในศาลชั้นต้นในชั้นก่อนการพิจารณามีอำนาจออกหมายผู้ต้องหาตามคำร้องของพนักงานสอบสวนได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ และมาตรา ๕๙/๑ โดยเฉพาะ จึงมิใช่เรื่องที่กฎหมายมีความประสงค์จะให้ผู้ต้องหายื่นอุทธรณ์ได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙๓ เพราะจะทำให้การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมประสบอุปสรรคและเกิดความล่าช้า (ฎ.๔๗๙/๒๕๕๕)

- เมื่อมีการกล่าวหาว่าบุคคลใดกระทำความผิดทางอาญา บุคคลนั้นย่อมตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒ (๒) พนักงานสอบสวนย่อมยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นออกหมายจับผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ เพื่อให้ได้ตัวมาสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ซึ่งตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา ๒๔ (๑) กำหนดให้ผู้พิพากษาคนหนึ่งมีอำนาจออกหมายจับได้ ประกอบกับ ป.วิอาญา มาตรา ๕๙ วรรคสี่ ตอนท้าย กำหนดให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนหมายหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหมายจับได้หากความปรากฏต่อศาลในภายหลังว่าได้มีออกหมายจับไปโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และมาตรา ๖๘ กำหนดให้หมายจับคงใช้ได้อยู่จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความหรือศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืน ดังนี้ อำนาจในการออกหมายจับผู้ต้องหาจึงเป็นอำนาจเฉพาะตัวของผู้พิพากษาศาลชั้นต้น เมื่อคดีนี้ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นยกเลิกหรือเพิกถอนหมายจับ และศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้อง ผู้ร้องจะอุทธรณ์หรือฎีกาอีกไม่ได้ (ฎ.๑๑๗๒๐/๒๕๕๕)

ส่วนการออกหมายปล่อย ศาลต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓

๒.๓ แนวทางการออกหมายจับ หมายค้น หมายขัง และหมายปล่อย

๒.๓.๑ แนวทางการออกหมายจับในชั้นพนักงานสอบสวน

สำหรับแนวทางการพิจารณาออกหมายจับของศาลนั้น ศาลได้วางแนวทางการพิจารณาหลักเกณฑ์การออกหมายจับไว้โดยข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘

๑) เกี่ยวกับการเสนอพยานหลักฐาน

(๑) ผู้ร้องขอ ต้องเสนอพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้จะถูกจับจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๔ วรรคหนึ่ง

(๒) กรณีผู้จะถูกจับไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าผู้นั้นจะหลบหนีตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๔ วรรคสอง

(๓) พยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุสมควรในการออกหมายจับให้รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวน ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์หรือที่ได้จากการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี ข้อมูลที่ได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลที่ได้จากหนังสือของพนักงานอัยการเรื่องขอให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหา (อ.ก.๒๙) ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๗

(๔) ในการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อพิจารณาอนุญาตให้ออกหมายจับผู้พิพากษาไม่จำต้องถือเคร่งครัดเช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลยตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๘

๒) หมายจับบุคคลที่ยังไม่รู้จักชื่อ

ในกรณีที่ผู้ถูกจับเป็นบุคคลที่ไม่รู้จักชื่อ ก็ไม่เป็นเหตุที่จะมิให้ออกหมายจับเพราะ ป.วิอาญา มาตรา ๖๗ ได้ให้อำนาจไว้ แต่หมายจับดังกล่าว จะต้องระบุรูปพรรณของผู้ที่จะถูกออก

หมายจับให้ละเอียดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับแบบของหมายจับที่ต้องทำเป็นหนังสือตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๖๐ (๔) (ก) ว่าการออกหมายจับ ต้องระบุชื่อหรือรูปพรรณของบุคคลที่จะถูกจับ ดังนั้น ในการออกหมายจับ อาจไม่จำเป็นที่จะต้องรู้จักชื่อ หรือรู้เพียงชื่อเล่น หรือฉายาก็สามารถออกหมายจับได้ แต่ที่สำคัญจะต้องระบุตำหนิรูปพรรณที่มีรายละเอียดและความชัดเจนเพียงพอที่จะบ่งถึงตัวบุคคลได้ ซึ่งหมายจับนั้นจะต้องมี “ระบุตำหนิรูปพรรณผู้กระทำผิด” แนบไปด้วยเสมอ

๓) ขอบเขตและอายุของหมายจับ

หมายจับใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๗ หมายจับย่อมสิ้นอายุ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๘ เมื่อ

(๑) จับตัวบุคคลที่ปรากฏอยู่ในหมายจับได้

(๒) ความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความ

(๓) ศาลที่ออกหมายนั้นถอนหมายคืน (กรณีผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ในความผิดอันยอมความกันได้ หรือพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องบุคคลผู้นั้น หรือโจทก์ถอนฟ้องหรือบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย เป็นต้น)

๒.๓.๒ แนวทางการขอหมายค้น

หลักเกณฑ์การขอหมายค้นได้กำหนดไว้ในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘

๑) เกี่ยวกับการเสนอพยานหลักฐาน

(๑) ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่าสิ่งของที่ค้นหาอยู่ในสถานที่ที่จะค้น และสิ่งของนั้นจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน หรือมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยผิดกฎหมายหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นสิ่งของซึ่งต้องยึดหรือริบตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งของศาลในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้วตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๕.๑

(๒) ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่า บุคคลที่ค้นหาอยู่ในสถานที่ที่จะค้นโดยบุคคลนั้นถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือมีหมายให้จับบุคคลนั้นตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๕.๒

(๓) พยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุสมควรในการออกหมายค้น ให้รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวน ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์หรือที่ได้จากการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี ข้อมูลที่ได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลที่ได้จากหนังสือของพนักงานอัยการเรื่องขอให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหา (อ.ก.๒๙) ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๗

(๔) ในการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อพิจารณาอนุญาตให้ออกหมายค้น ผู้พิพากษาไม่จำต้องถือเคร่งครัดเช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลยตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๘

๒) ขอบเขตและอายุของหมายค้น

ขอบเขตของหมายค้น ใช้ได้เฉพาะแค่เพียงตามวันเวลาและสถานที่ที่ระบุไว้ในหมายค้นเท่านั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๐(๔) (ค) จะใช้หมายค้นที่ออกมานั้นไปค้นสถานที่อื่นที่ไม่ได้ระบุไว้ในหมายค้นนั้นไม่ได้ ดังนั้นหมายค้นจึงใช้ไม่ได้ทั่วราชอาณาจักรอย่างเช่นหมายจับ

อายุของหมายค้น หมายค้นที่ออกมานั้นใช้ได้เพียงครั้งเดียว เฉพาะการค้นเพื่อพบบุคคลหรือสิ่งของที่ระบุในหมาย เมื่อค้นเสร็จแล้วก็เป็นอันยุติ จะใช้ค้นต่อไปอีกไม่ได้

๒.๓.๓ แนวทางการออกหมายขังในชั้นพนักงานสอบสวน

๑) หลักเกณฑ์ตามกฎหมายเกี่ยวกับการขังผู้ต้องหาระหว่างสอบสวน

ในระหว่างการสอบสวน เมื่อผู้ต้องหาถูกจับและส่งมายังพนักงานสอบสวนเพื่อทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจควบคุมตัวไว้เท่าเวลาที่กฎหมายให้อำนาจ ป.วิอาญา มาตรา ๗๑ พนักงานสอบสวนสามารถนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาไว้ตามมาตรา ๘๗ ได้ และให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๖๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมายขังคงใช้ได้อยู่จนกว่าศาลจะได้เพิกถอน โดยออกหมายปล่อยหรือออกหมายจำคุกแทน

ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๑ ยังได้วางหลักเกณฑ์ให้อำนาจศาลที่จะไม่ออกหมายขังหรือให้ออกหมายปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกขังได้ อย่างใดอย่างหนึ่งใน ๔ กรณี ได้แก่

(๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีอายุไม่ถึงสิบแปดปี

(๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงมีครรภ์

(๓) ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงเพิ่งคลอดบุตรมาไม่ถึงสามเดือน

(๔) ผู้ต้องหาหรือจำเลยเจ็บป่วยซึ่งถ้าจะต้องขังจะถึงอันตรายแก่ชีวิต

กรณีดังกล่าวศาลอาจมีคำสั่งกำหนดเงื่อนไขและวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้

(๒) กำหนดวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

สำหรับคำสั่งศาลข้างต้นจะสิ้นผลต่อเมื่อ

(๑) ถ้าศาลมีคำสั่งระหว่างสอบสวน ให้มีผลใช้ได้ไม่เกิน ๖ เดือน นับแต่มีคำสั่ง

(๒) ถ้าศาลมีคำสั่งในระหว่างไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ให้มีผลใช้ได้จนกว่าจะเสร็จการพิจารณา

กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนด หรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปภายหลังที่ศาลมีคำสั่ง ศาลมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เปลี่ยนแปลงคำสั่ง หรือ

(๒) พิจารณาออกหมายขังตามที่เห็นสมควร

๒) การร้องขอต่อศาลในการออกหมายขัง

แนวปฏิบัติในการออกหมายขังในคดีอาญาและเกณฑ์มาตรฐานในการพิจารณาพยานหลักฐานก่อนออกหมายขัง วางหลักไว้ในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘

(๑) ในระหว่างการสอบสวน พนักงานสอบสวนอาจยื่นคำร้องให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ ได้ ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๓๙

(๒) พนักงานสอบสวนซึ่งร้องขอให้ศาลออกหมายขังจะต้องเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับคดีหรือสอบสวนคดีที่ร้องขอออกหมายนั้นและต้องพร้อมที่จะมาให้ผู้พิพากษาสอบถามก่อนออกหมายได้ทันที ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๐

(๓) คำร้องขอต้องมีรายละเอียดตามแบบที่กำหนด ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๑

๓) การไต่สวนและการออกหมายขัง

(๑) ก่อนที่จะออกหมายขังตามคำขอ ให้ผู้พิพากษาสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ หากมีข้อคัดค้านผู้พิพากษาอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็นโดยจะให้นำพยานหลักฐานมาให้ผู้พิพากษาไต่สวนเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้ ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๒ วรรคหนึ่ง

(๒) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังในระหว่างสอบสวนครบ ๔๘ วันแล้ว หากร้องขอให้ขังผู้ต้องหานั้นต่อไปอีก จะต้องอ้างเหตุจำเป็นมาในคำร้องขอด้วย และผู้พิพากษาจะสั่งอนุญาตให้ขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อการร้องขอได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและได้นำพยานหลักฐานมาให้ผู้พิพากษาไต่สวนจนเป็นพอใจแก่ผู้พิพากษาแล้วตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๒ วรรคสอง

(๓) ก่อนที่ศาลจะออกหมายขังตามข้อ ๓๙ จะต้องปรากฏพยานหลักฐานตามสมควรที่ทำให้เชื่อได้ว่าผู้ต้องหาน่าจะได้กระทำความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือผู้ต้องหาน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๓ วรรคหนึ่ง

(๔) ถ้าผู้ต้องหาที่ผู้พิพากษาจะออกหมายขังนั้น เป็นผู้ซึ่งศาลได้ออกหมายจับไว้หรือต้องขังตามหมายศาลอยู่แล้ว ไม่ว่าจะมีผู้ร้องขอหรือไม่ ผู้พิพากษาจะออกหมายขังผู้นั้นต่อไปโดยไม่ต้องไต่สวนตามวรรคหนึ่งก็ได้ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๓ วรรคสอง

(๕) ให้นำหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานและออกคำสั่งตามข้อ ๑๗ ถึงข้อ ๑๙ มาใช้บังคับแก่การออกหมายขังด้วยโดยอนุโลม

๒.๓.๔ แนวทางการออกหมายปล่อย

๑) หลักเกณฑ์ตามกฎหมายเกี่ยวกับการออกหมายปล่อยผู้ต้องหาระหว่างสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๒ ว่า หมายปล่อยผู้ต้องหา ซึ่งต้องขังอยู่ตามหมายศาลให้ออกในกรณีต่อไปนี้

(๑) เมื่อศาลสั่งปล่อยชั่วคราว

(๒) เมื่อพนักงานสอบสวนขอให้ศาลปล่อย โดยเห็นว่าไม่จำเป็นต้องขังไว้ระหว่างสอบสวน

ผู้ต้องหาซึ่งต้องถูกขังตามหมายขังของศาลในระหว่างการสอบสวน อาจได้รับการปล่อยตัวให้ได้รับอิสรภาพได้โดยการออกหมายปล่อย ซึ่งศาลเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจออกหมายปล่อย ส่วนการจัดการตามหมายปล่อยนั้นต้องกระทำโดยทันที

๒.๔ แบบของหมายอาญา

หมายอาญา ต้องทำเป็นหนังสือ และมีข้อความเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๐ ดังนี้

(๑) สถานที่ที่ออกหมาย

(๒) วันเดือนปีที่ออกหมาย

(๓) เหตุที่ต้องออกหมาย

(๔) (ก) ในกรณีออกหมายจับ ต้องระบุชื่อหรือรูปพรรณของบุคคลที่จะถูกจับ

(ข) ในกรณีออกหมายขัง หมายจำคุก หรือหมายปล่อย ต้องระบุชื่อบุคคลที่จะถูกขังจำคุก หรือปล่อย

(ค) ในกรณีออกหมายค้น ให้ระบุสถานที่ที่จะค้น และชื่อหรือรูปพรรณบุคคลหรือลักษณะสิ่งของที่ต้องการค้น กำหนดวันเวลาที่จะทำการค้น และชื่อกับตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้ทำการค้นนั้น

(๕) (ก) ในกรณีออกหมายจับ หมายขัง หรือหมายค้นให้ระบุความผิด หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย

(ข) ในกรณีออกหมายจำคุก ให้ระบุความผิดและกำหนดโทษตามคำพิพากษา

(ค) ในกรณีออกหมายขัง หรือหมายจำคุก ให้ระบุสถานที่ที่จะให้ขังหรือจำคุก

(ง) ในกรณีออกหมายปล่อย ให้ระบุเหตุที่ให้ปล่อย

(๖) ลายมือชื่อและประทับตราของศาล

๒.๕ ผู้จัดการตามหมายอาญา

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่จัดการให้เป็นไปตามหมายอาญาซึ่งได้มอบหรือส่งมาให้จัดการภายในอำนาจของเขา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง

(๑) การจัดการตามหมายอาญาของศาล เมื่อศาลออกหมายอาญาแล้วหรือสลักหลังหมายที่ศาลอื่นส่งมาแล้วศาลนั้นอาจมอบหรือส่งผู้มีหน้าที่จัดการได้ ๒ วิธี ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๑ วรรคสอง คือ มอบหรือส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งอยู่ภายในเขตอำนาจของศาลดังระบุในหมาย หรือมอบหรือส่งแก่หัวหน้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ประจำจังหวัดหรืออำเภอกิ่งอำเภอหรือตำบล ซึ่งจะให้จัดการให้เป็นไปตามนั้น ในกรณีที่หมายนั้นไม่ได้ระบุชื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

ในกรณีหลัง เจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายต้องรับผิดชอบในการจัดการตามหมายนั้น อาจจัดการตามหมายเอง หรือสั่งให้เจ้าพนักงานรองลงไปจัดการให้ก็ได้ หรือจะมอบหรือส่งสำเนาอันรับรองว่าถูกต้องให้แก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจคนอื่น ซึ่งมีหน้าที่จัดการตามหมายซึ่งตนได้รับนั้นจัดการให้ก็ได้

ถ้าหมายนั้นได้มอบหรือส่งให้แก่เจ้าพนักงานตั้งแต่สองนายขึ้นไป เจ้าพนักงานจะจัดการตามหมายนั้นแยกกันหรือร่วมกันก็ได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๑ วรรคสาม (กรณี “สำเนาหมาย” ที่ถือว่าเป็นหมายอาญามีเฉพาะสำเนาหมายจับ และสำเนาหมายค้น เท่านั้น ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๙))

(๒) บทบัญญัติพิเศษสำหรับหมายนั้น มาตรา ๙๗ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ค้นโดยมีหมายเจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทน ซึ่งต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสาม (ตามข้อบังคับประธานศาลฎีการะบุระดับปฏิบัติการขึ้นไป) หรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้น มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้น”

กรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจอื่นที่ไปร่วมทำการค้นด้วย แม้ไม่มีชื่อในหมายค้นก็สามารถทำการค้นได้ในฐานะเป็นเจ้าพนักงาน

ส่วนเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการตามหมายค้นเพื่อจับผู้ดุร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืน กรณีเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับชำนาญการขึ้นไป กรณีเป็นตำรวจ ผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่พันตำรวจตรีขึ้นไป ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๓๘

๒.๖ วิธีจัดการตามหมายอาญา

ป.วิอาญา ได้บัญญัติถึงวิธีจัดการตามหมายอาญา ไว้ดังนี้

(๑) พนักงานผู้จัดการตามหมายจับและหมายค้น ต้องแจ้งข้อความในหมายให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทราบและถ้ามีคำขอร้องให้ส่งหมายนั้นให้เขาตรวจดู ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๒

(๒) การแจ้งข้อความในหมาย การส่งหมายให้ตรวจดูและวันเดือนปีที่จัดการตามหมายให้บันทึกไว้ในหมายนั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๒ วรรคสอง

(๓) เมื่อจัดการตามหมายแล้ว ให้เจ้าพนักงานบันทึกรายละเอียดในการจัดการนั้น ถ้าจัดการตามหมายไม่ได้ ให้บันทึกพฤติการณ์ไว้ แล้วส่งบันทึกนั้นไปยังศาลที่ออกหมายโดยเร็ว ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๓

(๔) การรายงานผลการปฏิบัติตามหมายต่อศาลตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๒๓ เมื่อจับบุคคลตามหมายจับ ให้รายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว แต่ไม่ช้ากว่า ๗ วัน นับแต่จับ ส่วนหมายค้น เมื่อจัดการตามหมายค้นแล้ว ให้รายงานศาลทราบโดยเร็ว แต่ไม่ช้ากว่า ๑๕ วัน นับแต่วันจัดการตามหมาย

(๕) เมื่อมีเหตุที่จะเพิกถอนหมายจับหรือหมายค้น ให้รายงานหรือแจ้งให้ศาลที่ออกหมายทราบโดยเร็ว กรณีเช่นนี้ให้ผู้พิพากษาไต่สวนและมีคำสั่งเป็นการด่วน ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๒๔ วรรคหนึ่ง

(๖) ถ้าบุคคลที่มีชื่อในหมายอาญาถูกจับ หรือบุคคล หรือสิ่งของที่มีหมายให้ค้นได้ค้นพบแล้ว ถ้าสามารถจะทำได้ก็ให้ส่งบุคคลหรือสิ่งของนั้นโดยด่วนไปยังศาลซึ่งออกหมาย หรือเจ้าพนักงานตามที่กำหนดไว้ในหมาย แล้วแต่กรณี เว้นแต่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๔

คำว่า “ถ้าสามารถจะทำได้” ตามความในมาตรา ๖๔ นั้น ก็เพราะว่าบางกรณีไม่สามารถส่งบุคคลที่ถูกจับหรือสิ่งของที่ค้นพบไปยังผู้ออกหมายโดยด่วนได้ เช่น นำตัวบุคคลผู้ถูกจับนั้นไปยังโรงพยาบาล หรือเคลื่อนย้ายสิ่งของนั้นไปยังที่ที่เห็นว่าปลอดภัย เป็นต้น

ส่วนคำว่า “เว้นแต่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น” ตามความในมาตรา ๖๔ หมายถึงว่าไม่ต้องส่งไปยังศาลซึ่งออกหมาย เช่น ผู้ออกหมายมีคำสั่งให้ส่งตัวบุคคล หรือสิ่งของไปยังพนักงานสอบสวน เป็นต้น

(๗) กรณีบุคคลที่ถูกจับตามหมายหลบหนีหรือมีผู้ช่วยให้หนีไปได้ เจ้าพนักงานผู้จับมีอำนาจติดตามจับกุมผู้นั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายอีก ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๕

๓. การประกาศสืบจับ

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๕ หมายเรียกและหมายอาญา บทที่ ๒ หมายจับ ข้อ ๑๑๓ กำหนดว่า คดีที่อยู่ระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้น หากเข้าเกณฑ์ที่จะออกหมายจับผู้ต้องหาได้ ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการออกหมายจับประกอบไว้ในสำนวนการสอบสวนนั้น เพื่อให้เจ้าพนักงานอื่นใดมีอำนาจทำการจับกุมตัวผู้ต้องหานั้นโดยสมบูรณ์

เมื่อได้ออกหมายจับตามความในวรรคก่อนแล้ว การที่จะวินิจฉัยว่ากรณีใดควรจะส่งสำเนาหมายหรือควรออกประกาศสืบจับด้วยหรือไม่นั้น ให้ถือปฏิบัติดังนี้

(๑) ในคดีเล็กน้อยหรือคดีมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ให้ออกหมายจับประกอบไว้ในสำนวน เมื่อทราบหรือสงสัยว่าผู้ต้องหานั้นหลบหนีไปอยู่ที่ใด จึงให้สำเนาหมายส่งไปให้สถานีตำรวจเจ้าของท้องที่ที่ทราบหรือสงสัยนั้นจัดการจับกุมตัวส่งให้ต่อไป

ในกรณีเช่นนี้ หากต่อมาส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณา และพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหา ให้จัดการให้มีการถอนหมายคืน

(๒) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกิน ๓ ปี หรือคดีที่มีเหตุผลพิเศษที่จะต้องโฆษณาสั่งจับ เมื่อพนักงานสอบสวนจัดให้มีการออกหมายจับประกอบไว้ในสำนวนแล้วให้นำสำนวนนั้นเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการตำรวจเจ้าของท้องที่พิจารณาว่าจะสมควรโฆษณาสั่งจับหรือไม่ หากผู้บังคับการตำรวจเจ้าของท้องที่เห็นสมควรโฆษณาสั่งจับจึงให้สำเนาหมายจับนั้นไปให้แผนกสืบจับดำเนินการโฆษณาสั่งสืบจับต่อไป

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีหนังสือที่ ๐๐๓๓.๔๓/๐๓๖๕๓ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๓ เรื่อง การบันทึกข้อมูลหมายจับและถอนหมายจับ โดยให้สถานีตำรวจและหน่วยงานตำรวจอื่นที่มีอำนาจสอบสวน มีหน้าที่บันทึก/ถอนข้อมูลหมายจับซึ่งศาลได้อนุมัติหมายจับ และหมายดังกล่าวลงวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๔ เป็นต้นไป ลงในระบบ POLIS/CRIMES ให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่วันที่ศาลอนุมัติหมายจับ โดยให้ถือว่าข้อมูลหมายจับที่สถานที่ตำรวจบันทึกเป็นการออก/ถอนประกาศสืบจับ โดยไม่ต้องจัดส่งเอกสารมาให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร หรือศูนย์พิสูจน์หลักฐานออกประกาศสืบจับอีก ยกเว้นการออกและถอนหมายจับที่ศาลได้อนุมัติไว้ก่อนวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๔ ให้สถานีตำรวจและหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจสอบสวนจัดส่งแบบงดการสืบจับ (แบบ ค.๑๔-ต.๒๓๑) มายังกองทะเบียนประวัติอาชญากรเพื่อถอนประกาศสืบจับอีกทางหนึ่งด้วย

๔. การเพิกถอนหมายจับ

กรณีเมื่อศาลออกหมายจับแล้ว หมายจับใช้ได้จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดตามหมายนั้นขาดอายุความ หรือศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๘ แต่อย่างไรก็ตามก็อาจมีกรณีที่ศาลอาจต้องเพิกถอนหมายจับที่ออกไปแล้วได้ เช่น กรณีออกหมายจับผู้ต้องหาผิดคน เป็นต้น ซึ่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ ข้อ ๒๔ กำหนดว่า เมื่อมีเหตุที่จะเพิกถอนหมายจับให้เจ้าพนักงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องรายงานหรือแจ้งให้ศาลที่ออกหมายทราบโดยเร็วในกรณีเช่นนี้ให้ผู้พิพากษาไต่สวนและมีคำสั่งเป็นการด่วน

ประกอบกับคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา บทที่ ๓ การทำสำนวนการสอบสวน ข้อ ๓.๓.๓ กำหนดว่า หลังจากที่ศาลออกหมายจับแล้ว หากปรากฏพยานหลักฐานชัดเจนว่า ผู้ต้องหาที่ถูกออกหมายจับไม่ใช่ผู้กระทำผิด (ออกหมายจับผิดตัว) หรือการกระทำของผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาตามหมายจับไม่เป็นความผิด ให้พนักงานสอบสวนรีบยื่นคำร้องขอให้ศาลถอนหมายจับ และมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา จากนั้นส่งความเห็นพร้อมสำนวนหรือเอกสารการสอบสวนเพิ่มเติมแล้วแต่กรณีไปยังพนักงานอัยการต่อไป

กรณีมีการจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับ หากปรากฏพยานหลักฐานชัดเจนว่า ผู้ต้องหาที่ถูกออกหมายไม่ใช่ผู้กระทำผิด (ออกหมายจับผิดตัว) หรือการกระทำของผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาตามหมายจับไม่เป็นความผิด ให้พนักงานสอบสวนรีบรายงานหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเพื่อปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือยื่นคำร้องขอให้ศาลปล่อยตัวผู้ต้องหา แล้วรวบรวมพยานหลักฐานมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา จากนั้นส่งความเห็นพร้อมสำนวนหรือเอกสารการสอบสวนเพิ่มเติมแล้วแต่กรณีไปยังพนักงานอัยการต่อไป

๕. การแจ้งย้ายทะเบียนบ้านของผู้ต้องหาตามหมายจับไปยังทะเบียนบ้านกลาง

กรณีที่ผู้ต้องหาถูกออกหมายจับและยังมิได้ตัวมาดำเนินคดีภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่ศาลออกหมายจับตั้งแต่วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป เมื่อพนักงานสอบสวนได้อนุมัติหมายจับจากศาลแล้วแต่ยังจับตัวผู้ต้องหาตามหมายจับนั้นไม่ได้ภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่ศาลออกหมายจับ พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางทราบและให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางดำเนินการให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งย้ายผู้นั้นออกจากทะเบียนบ้านและเพิ่มชื่อและรายการของผู้นั้นไว้ในทะเบียนบ้านกลาง และให้หมายเหตุไว้ในรายการของบุคคลนั้นว่าอยู่ในระหว่างการติดตามตัวตามหมายจับด้วย ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๒ ความดังต่อไปนี้

มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ของมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔

“ในกรณีที่ศาลออกหมายจับผู้ใดตามคำร้องขอของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับแจ้งจากศาลให้จับกุมผู้ใดตามหมายจับที่ศาลออกเอง ถ้ายังมิได้ตัวผู้นั้นมาภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ศาลออกหมายจับให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแจ้งให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางทราบและให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางดำเนินการให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งย้ายผู้นั้นออกจากทะเบียนบ้านและเพิ่มชื่อและรายการของผู้นั้นไว้ในทะเบียนบ้านกลางและให้หมายเหตุไว้ในรายการของบุคคลนั้นว่าอยู่ในระหว่างการติดตามตัวตามหมายจับด้วยการหมายเหตุดังกล่าวมิให้ถือว่าเป็นการจัดเก็บข้อมูลตามมาตรา ๑๓ (๒)

ผู้ใดมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านกลางตามวรรคสอง ถ้าผู้นั้นประสงค์จะย้ายออกจากทะเบียนบ้านกลาง ผู้นั้นต้องมาแสดงตนต่อนายทะเบียนที่จัดทำทะเบียนบ้านกลางนั้นพร้อมทั้งหลักฐานอันแสดงว่าหมายจับนั้นได้ถูกเพิกถอนหรือได้มีการปฏิบัติตามหมายจับนั้นเสร็จสิ้นแล้ว

การแจ้งยื่นหรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้ผู้ถูกออกหมายจับหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านกลางตามวรรคสอง ถ้าได้แจ้งยื่นหรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้นหรือปิดหมายไว้ ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรที่ปรากฏครั้งสุดท้ายก่อนย้ายมาในทะเบียนบ้านกลางให้ถือว่าได้แจ้งยื่นส่งหรือปิดโดยชอบด้วยกฎหมายและผู้นั้นได้รับทราบแล้ว”

๖. คำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

- ป.วิอาญา มาตรา ๖๘ บัญญัติว่า “หมายจับคงใช้ได้อยู่จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความหรือศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืน” เช่นนี้ เมื่อความผิดอาญาตามหมายจับจำเลยขาดอายุความแล้ว หมายจับย่อมสิ้นผลไปในตัวโดยไม่ต้องเพิกถอนหมายจับอีก (ฎ.๖๘๗๔/๒๕๕๗)

- นายดาบตำรวจ ป. พบ ส. ผู้ต้องหาซึ่งมีการออกหมายจับไว้แล้ว นายดาบตำรวจ ป. ย่อมมีอำนาจจับกุม ส. ได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๘ (๓) (ฎ.๓๐๓๑/๒๕๔๗)

- การขอออกหมายจับบุคคลใด ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ถูกออกหมายจับนั้น พนักงานสอบสวนจึงต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริง ซึ่งจำต้องกระทำด้วยความรอบคอบรัดกุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องแน่ใจว่าบุคคลที่ขอออกหมายจับเป็นบุคคลคนเดียวกับคนร้ายที่ได้มาจากการรวบรวมพยานหลักฐาน คดีนี้แม้การออกหมายจับที่ระบุชื่อโจทก์เป็นคนร้ายจะสืบเนื่องมาจากคำให้การของผู้เสียหายและพยาน แต่ผู้เสียหายยังระบุยืนยันว่าคนร้ายมีภูมิลำเนาอยู่ที่ตำบลนาราชควาย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม แต่ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ที่พนักงานสอบสวนอ้างเป็นพยานระบุว่าโจทก์มีภูมิลำเนาอยู่ที่แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานครมาโดยตลอดไม่เคยย้ายไปอยู่ที่จังหวัดนครพนม และยังมีภาพถ่ายของโจทก์ปรากฏอยู่ด้วย พนักงานสอบสวนต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงให้แน่ชัดเสียก่อนว่าบุคคลที่ขอออกหมายจับเป็นบุคคลคนเดียวกับคนร้ายหรือไม่ โดยจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานชี้ภาพถ่ายของโจทก์ว่าใช่คนร้ายหรือไม่ก่อนที่จะขอออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนกลับขอให้ศาลออกหมายจับโดยระบุชื่อโจทก์เป็นคนร้ายไปเลย แม้การขอให้ออกหมายจับของพนักงานสอบสวนดังกล่าวจะฟังไม่ได้ว่ามีเจตนากลั่นแกล้งโจทก์ แต่ก็เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากความระมัดระวังไม่ตรวจสอบให้รอบคอบ ถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อจนเป็นเหตุให้มีการออกหมายจับผิดตัว ทำให้โจทก์ต้องถูกจับกุมตัวไปดำเนินคดีต่างท้องที่ เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย

เป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์ จำเลยในฐานะหน่วยงานของรัฐต้นสังกัดของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนครพนมที่ออกหมายจับโจทก์ผิดตัวจึงต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการปฏิบัติหน้าที่บกพร่องดังกล่าว (ฎ.๑๕๕๙๑/๒๕๕๗)

- ในคดีฟ้องขอให้ลงโทษฐานฉ้อโกง โจทก์อ้างรายงานของอำเภอว่าไม่ปรากฏว่าจำเลยย้ายที่อยู่ไปอยู่แห่งใดนั้น ไม่เป็นเหตุพอที่ศาลจะออกหมายจับจำเลย (ฎ.๘๕๗/๒๔๘๔)

- ศาลชั้นต้นพิพากษาปรับจำเลย ๔๐ บาท จำเลยชำระค่าปรับครบแล้ว อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้อง โจทก์ฎีกา แต่ส่งสำเนาฎีกาให้จำเลยไม่ได้ เพราะไม่ทราบว่าจำเลยอยู่ที่ไหน มิใช่ว่าจำเลยพยายามจะหลบตัว ไม่รับสำเนาฎีกาของโจทก์หรือตั้งใจจะหลบหนีคดี ดังนี้ ศาลย่อมไม่ออกหมายจับจำเลย (ฎ.๘๕๙/๒๔๙๖)

- การที่ศาลชั้นต้นจำเป็นต้องไต่สวนคำร้องขอเพิกถอนหมายจับของผู้ร้องก่อนหรือไม่ เป็นดุลพินิจในการดำเนินกระบวนพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ของศาลชั้นต้น เพื่อให้การพิจารณาคดีเสร็จไปโดยรวดเร็วและชอบด้วยกฎหมาย เมื่อศาลชั้นต้นเห็นว่าข้อเท็จจริงตามคำร้องของผู้ร้องสามารถวินิจฉัยได้แล้ว ศาลชั้นต้นก็มีอำนาจที่จะมีคำสั่งได้ทันทีโดยไม่จำต้องไต่สวนก่อน โดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๒๑ (๔) ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕ (ฎ.๒๘๕๒/๒๕๕๙)

- การไต่สวนคำร้องขอเพิกถอนหมายจับของผู้ร้องก่อนมีคำสั่งเป็นดุลพินิจในการดำเนินกระบวนพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ของศาลชั้นต้นเพื่อให้การพิจารณาคดีเสร็จไปโดยรวดเร็วและชอบด้วยกฎหมาย เมื่อศาลชั้นต้นเห็นว่าข้อเท็จจริงตามคำร้องของผู้ร้องสามารถวินิจฉัยได้ ศาลชั้นต้นมีอำนาจที่จะมีคำสั่งได้ทันทีโดยไม่จำต้องไต่สวนก่อน ตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๒๑ (๔) ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕ อำนาจในการออกหมายจับผู้ต้องหาเป็นอำนาจเฉพาะตัวของผู้พิพากษาศาลชั้นต้นคนหนึ่งเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามาสอบสวนตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๒๔ (๑) ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๒ (๒) มาตรา ๖๖ และมาตรา ๑๓๔ ผู้ร้องซึ่งถูกหมายจับของศาลชั้นต้นยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นเพิกถอนหมายจับ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๙ วรรคสี่ ตอนท้าย ซึ่งกำหนดให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหมายจับได้หากความปรากฏต่อศาลในภายหลังว่าได้มีการออกหมายจับไปโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติกฎหมายและมาตรา ๖๘ กำหนดให้หมายจับคงใช้ได้อยู่จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้นจะขาดอายุความหรือศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืน ดังนี้ อำนาจในการออกหมายจับผู้ต้องหาจึงเป็นอำนาจเฉพาะตัวของผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ดังนั้น เมื่อคดีนี้ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นเพิกถอนหมายจับและศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้อง ผู้ร้องจะอุทธรณ์หรือฎีกาไม่ได้ (ฎ.๒๘๕๓/๒๕๕๙)

- คำร้องขอให้ศาลออกหมายจับผู้คัดค้านทั้งสองระบุว่า ผู้คัดค้านทั้งสองมีพฤติการณ์กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ โดยเหตุเกิดระหว่างวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๓๙ ถึงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๓๙ เมื่อความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ที่ผู้ร้องขอให้ออกหมายจับมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปีถึง ๑๐ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒,๐๐๐ บาทถึง ๒๐,๐๐๐ บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ จึงมีอายุความ ๑๕ ปี นับแต่วันกระทำผิด (ที่ใช้ขณะนั้น) ตามมาตรา ๙๕ (๒) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามที่ผู้ร้องขอให้ศาลออกหมายจับดังกล่าวจึงขาดอายุความนับแต่วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๔ และมีผลทำให้หมายจับดังกล่าวสิ้นผลไปด้วย นับแต่วันดังกล่าว ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๘ แม้ความผิดตามหมายจับที่ศาลชั้นต้นออกให้แก่ผู้ร้องขาดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ (๒) และสิ้นผลไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๘ แล้วก็ตาม แต่เนื่องจากหมายจับดังกล่าวมีข้อความว่าหมายจับมีผลจนกว่าจะจับตัวได้ กรณีจึงมีเหตุสมควรที่ศาลชั้นต้นจะสั่งเพิกถอนหมายจับดังกล่าวเสีย (ฎ.๑๐๖๑๖/๒๕๕๘)

- ในขณะที่ผู้เสียหายที่ ๒ มาถึงยังสถานที่เกิดเหตุ การกระทำความผิดของจำเลยต่อโจทก์ร่วมได้เสร็จสิ้นลงแล้ว มิได้ปรากฏการกระทำความผิดซึ่งหน้าต่อผู้เสียหายที่ ๒ และผู้ที่เห็นเหตุการณ์ก็แจ้งต่อ

ผู้เสียหายที่ ๒ ว่าจำเลยได้กลับบ้านแล้ว จึงไม่ใช่ความผิดซึ่งผู้เสียหายที่ ๒ เห็นจำเลยกำลังกระทำหรือพบในอาการซึ่งแทบจะไม่มีความสงสัยเลยว่ากระทำความผิดมาแล้วสด ๆ ซึ่งไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้าที่ผู้เสียหายที่ ๒ จะจับจำเลยได้โดยไม่มีหมายจับ และกรณีไม่เข้าข้อยกเว้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๘ การที่ผู้เสียหายที่ ๒ ติดตามไปจับกุมจำเลยที่บ้านโดยไม่มีหมายจับนั้นจึงเป็นการเข้าจับกุมโดยไม่มีอำนาจ และถือไม่ได้ว่าผู้เสียหายที่ ๒ ปฏิบัติการตามหน้าที่โดยชอบ ดังนั้น การที่จำเลยกล่าวถ้อยคำด่าผู้เสียหายที่ ๒ ว่า “ไอ้เหี้ยไอ้สัตว์” ถึงแม้ถ้อยคำดังกล่าวจะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามและทำให้ผู้เสียหายที่ ๒ อับอายเสียหายก็ตาม แต่เมื่อผู้เสียหายที่ ๒ จับกุมจำเลยโดยไม่มีอำนาจ และมิใช่การปฏิบัติการตามหน้าที่โดยชอบ การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำตามหน้าที่ แต่การกระทำดังกล่าวก็นับเป็นการดูหมิ่นผู้เสียหายที่ ๒ ซึ่งหน้า ในฐานะบุคคลธรรมดาซึ่งเป็นบททั่วไป และยังคงถือว่าอยู่ในความประสงค์ของโจทก์ที่ขอให้ลงโทษจำเลย (ฎ.๖๖๒๙/๒๕๕๖)

บทที่ ๘
การจับ การรับมอบตัว การแจ้งข้อหาของพนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวน นอกจากจะมีอำนาจในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว ยังมีอำนาจในฐานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการจับผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๘ การรับมอบตัวผู้ต้องหาจากผู้จับที่นำมาส่งตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ และมีอำนาจเอาตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาและสามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ได้ เพื่อให้การสอบสวนในคดีต่าง ๆ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว และเป็นธรรม และควบคุมตัวผู้ต้องหามาดำเนินคดีภายในอายุความ

๑. การจับ

พนักงานสอบสวน นอกจากจะเป็นเจ้าพนักงานตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒ (๖) แล้วยังมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒ (๑๖) ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนด้วย การใช้อำนาจดังกล่าวนั้น ย่อมกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงต้องดำเนินการภายใต้ขอบเขตบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยเคร่งครัด

๑.๑ การจับในฐานะพนักงานสอบสวน

๑) อำนาจจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้า

เมื่อมีการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแล้ว พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะต้องเริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ มีอำนาจสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายอื่นตามขั้นตอน ป.วิอาญา ภายในเขตอำนาจที่คดีได้เกิด อ้าง หรือเชื่อว่าเกิดภายในเขตอำนาจของตน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ หรือในความผิดที่เกี่ยวเนื่องหลายท้องที่ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ หากผลการสอบสวนมีพยานหลักฐานตามสมควร พนักงานสอบสวนมีอำนาจเรียกตัวหรือออกหมายเรียกผู้ต้องหามาแจ้งข้อหาได้และถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีเหตุที่จะออกหมายขังผู้นั้นได้ตามมาตรา ๗๑ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายขังโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ

หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยให้ถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับและมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้ พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจจับผู้ต้องหาโดยไม่ต้องมีหมายจับตามที่ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้า ให้อำนาจไว้ แต่ต้องปฏิบัติไปตามขั้นตอนและหลักเกณฑ์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หากคดีอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวหรืออยู่ในอำนาจศาลแขวงก็ต้องนำ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ หรือ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาประกอบการพิจารณาด้วย หากหลักเกณฑ์และขั้นตอนตามกฎหมายเฉพาะมีความแตกต่างกับ ป.วิอาญา ก็ต้องถือตามกฎหมายเฉพาะนั้น

การจับในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ปรากฏอยู่ในมาตรา ๗๑ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยอนุโลม

การจับในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง ปรากฏอยู่ในมาตรา ๘ วรรคห้า แห่ง พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้า

ส่วนการจับในคดีที่อยู่อำนาจศาลทหาร ปรากฏอยู่ในมาตรา ๔๕ แห่ง พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๙๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติมวิธีพิจารณาความอาญาทหาร ให้นำกฎหมาย กฎและข้อบังคับซึ่งออกตามกฎหมายฝ่ายทหารมาใช้บังคับ ถ้าไม่มีกฎหมาย กฎและข้อบังคับฝ่ายทหารก็ให้นำ ป.วิอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม และในการสอบสวนผู้ต้องหาที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ตามมาตรา ๔๗ ปกติ นายทหารพระธรรมนูญหรืออัยการทหารมีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหาร แต่ไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา และตามมาตรา ๔๗ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหารฯ วางหลักเกณฑ์ว่าการสอบสวนดังกล่าวให้ถือว่าเป็นการสอบสวนตาม ป.วิอาญาด้วย ซึ่งเรื่องการจับของพนักงานสอบสวนไม่ได้กล่าวไว้ใน พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหารฯ โดยตรง พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจจึงมีอำนาจจับผู้ต้องหาที่อยู่ในอำนาจศาลทหารได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้า เช่นเดียวกัน

หลักเกณฑ์และขั้นตอนการจับตามกฎหมาย

โดยปกติการจับกุมคุมขังนั้นเจ้าพนักงานจะกระทำมิได้เว้นแต่จะมีหมายจับหรือคำสั่งของศาลหรือจับตามข้อยกเว้นของกฎหมาย การใช้อำนาจจับของพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้า ถือเป็นการจับของเจ้าพนักงานซึ่งเป็นข้อยกเว้นกฎหมาย จึงต้องดำเนินการโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจและภายใต้ขอบเขตตามที่กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติไว้โดยเคร่งครัด หากปฏิบัติข้ามขั้นตอนหรือขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง การจับนั้นย่อมไม่ชอบตามกฎหมาย มีข้อพิจารณา ดังนี้

(๑) ผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ที่ปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวนนั้น เป็นผู้ต้องหาที่ยังไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล และคดีมีพยานหลักฐานตามสมควร พนักงานสอบสวนจึงแจ้งข้อหาและการแจ้งข้อหาให้ปฏิบัติให้ครบถ้วนด้วยให้พนักงานสอบสวน ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ โดยการแจ้งข้อหาจะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำผิดตามข้อหานั้น

(๒) ต้องพิจารณาว่าหลังจากที่แจ้งข้อหาแล้ว มีเหตุที่จะออกหมายขังผู้นั้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๑ หรือไม่

(๓) การพิจารณาเหตุตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๑ ให้นำเหตุในการออกหมายจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหานั้นจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นหรือบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

(๔) หากมีเหตุตาม (๓) พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อออกหมายขังโดยทันที

(๕) ถ้าตาม (๔) ขณะนั้นเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ

(๖) กรณีการขอหมายขัง ให้นำมาตรา ๘๗ แห่ง ป.วิอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๗) ต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนในการที่จะไม่ไปศาลเสียก่อน พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ

(๘) เมื่อจับแล้วมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้

(๙) เมื่อมีการควบคุมผู้ต้องหาแล้ว ให้พิจารณาว่าคดีดังกล่าวอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวศาลแขวง ศาลจังหวัด ศาลทหารแล้วแต่กรณี ถ้าคดีอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว หากควบคุมครบ ๒๔ ชั่วโมงต้องนำตัวผู้ต้องหานั้นไปตรวจสอบการจับกุม แต่หากคดีนั้นอยู่ในอำนาจของศาลแขวง หากควบคุมครบ ๔๘ ชั่วโมง ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขัง ในส่วนศาลจังหวัดและศาลทหาร หากควบคุมครบ ๔๘ ชั่วโมง ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอฝากขังแล้วแต่กรณี เว้นแต่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวก็ไม่ต้องฝากขัง

วิธีดำเนินการตามขั้นตอน

เมื่อกฎหมายได้วางหลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติไว้ จะทราบได้อย่างไรว่า กรณีจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือไม่ ซึ่งสุดท้ายเมื่อมีการนำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอหมายขัง ศาลต้องทำการไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาลว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนของกฎหมายหรือไม่ และถามผู้ต้องหาด้วยว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ จึงเป็นขั้นตอนที่ศาลทำการตรวจสอบโดยเคร่งครัดในการใช้อำนาจดังกล่าว ดังนั้นในการดำเนินการของพนักงานสอบสวนจะต้องมีการดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอนและมีหลักฐานยืนยันปรากฏเป็นบันทึกไว้ด้วย โดยให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ให้ปรากฏในบันทึกคำให้การผู้เสียหายไว้ว่าหากไม่ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้จะคัดค้านประการใดหรือไม่ พร้อมเหตุผลประกอบ

(๒) ให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และขั้นตอนของกฎหมาย ลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดีไว้โดยให้ผู้ต้องหาลงชื่อไว้เป็นหลักฐานอย่าให้มีข้อโต้แย้งภายหลังได้ หากผู้ต้องหาไม่ยอมลงลายมือชื่อก็ให้หมายเหตุและมีพยานลงชื่อรับรองไว้เป็นสำคัญก่อนที่จะนำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอหมายขังหรือในกรณีจับกุมเนื่องจากผู้ต้องหาฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งพนักงานสอบสวน

(๓) ในกรณีที่ผู้ต้องหาตกลงยอมไปศาลตามคำสั่งพนักงานสอบสวนหากเวลานั้นตรงกับเวลาที่ศาลปิดทำการหรือใกล้จะปิดทำการ ให้ลงประจำวันนัดวันเวลาในการไปศาลกับพนักงานสอบสวนให้ชัดเจนผู้ต้องหาลงชื่อไว้ เมื่อถึงวันเวลานัดก็ให้ลงประจำวันเป็นหลักฐานว่าผู้ต้องหามาพบพนักงานสอบสวนอย่างชัดเจนในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ หากผู้ต้องหาไม่มาตามนัดถือเป็นการฝ่าฝืนให้พนักงานสอบสวนลงประจำวันไว้ให้ชัดเจนว่าไม่มาตามนัดและมีพฤติการณ์หลบหนี

(๔) กรณีมีการฝ่าฝืนตามข้อ (๓) ซึ่งผู้ต้องหาไม่มาพบพนักงานสอบสวน กรณีดังกล่าวเป็นเหตุให้พนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอออกหมายจับต่อไป

(๕) กรณีศาลปิดทำการหรือใกล้เวลาปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ ถ้อยคำว่า “ไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ” ความหมายไม่ชัดเจนว่าเป็นวันที่ศาลเปิดทำการปกติในวันเวลาราชการหรือหากมีวันหยุดราชการหลายวันติดต่อกันศาลเปิดทำการครึ่งวันในวันใดวันหนึ่งตามที่ศาลกำหนด จึงเห็นควรให้ถือเอาวันเวลาที่ศาลเปิดทำการตามความเป็นจริง คำว่า “ในโอกาสแรก”นั้น หมายถึงต้องรีบไปทันทีอาจมีขั้นตอนการปฏิบัติขณะที่ผู้ต้องหามาพบพนักงานสอบสวนในการจัดทำบันทึกลงประจำวันหรือจัดทำคำร้องเพื่อยื่นต่อศาลและระยะทางจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนในการเดินทางไปศาลซึ่งเป็นเหตุเป็นผลกันว่าควรจะเดินทางไปถึงศาลและนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องต่อศาลได้ถึงช่วงเวลาใด คงจะดำเนินการข้ามวันไปในวันที่สองนับจากวันเปิดทำการของศาลไม่ได้มิฉะนั้นแล้วก็ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ข้อสังเกต

- อำนาจนี้ไม่ใช่อำนาจทั่วไปของพนักงานสอบสวน แต่เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีที่พนักงานสอบสวนผู้นั้นกำลังสอบสวนอยู่ พนักงานสอบสวนผู้อื่นที่ไม่มีหน้าที่ ไม่มีอำนาจในการจับตามมาตรานี้แต่อย่างใด

- ถ้าไม่มีเหตุตาม มาตรา ๗๑ ประกอบมาตรา ๖๖ แห่ง ป.วิอาญา พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจจับกุมผู้ต้องหานั้นได้

๒) อำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒

กรณีที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา ซึ่งศาลยังมิได้ออกหมายจับและผู้ต้องหาไม่มีเหตุที่จะออกหมายขังผู้ต้องหานั้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๑ พนักงานสอบสวนเพียงแต่แจ้งข้อหาเสร็จแล้วทำการสอบสวน โดยไม่มีการควบคุม กรณีนี้ให้พนักงานสอบสวนบันทึกลงในประจำวันทางคดีด้วยว่าได้มีการแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบแล้วและให้กลับไปโดยไม่มีการควบคุมตัวแต่อย่างใด และเมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้นมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา กฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม

ข้อสังเกต

- เป็นการนำตัวผู้ต้องหาไปส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้อง มิใช่เป็นการจับกุมหรือควบคุมตัวมาทำการสอบสวน กรณีเป็นเงื่อนไขของกฎหมายในการส่งสำนวนการสอบสวน

- ก่อนนั้น การแจ้งข้อหากับผู้ต้องหา โดยที่ยังไม่มีหมายจับของศาล และไม่มีเหตุที่จะขอหมายขังจากศาลจึงทำการสอบสวนโดยไม่ควบคุมผู้ต้องหา แต่เมื่อสำนวนเสร็จและมีความเห็นควรสั่งฟ้อง หากไม่ส่งตัวพร้อมสำนวนการสอบสวนไปด้วยแล้วพนักงานอัยการจะไม่รับสำนวนการสอบสวนไว้ แต่ในปัจจุบันนี้ ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม มีการแก้ไขโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๕๗ หากผู้ต้องหาซึ่งถูกแจ้งข้อหาได้หลบหนีไป ก็ให้ส่งสำนวนการสอบสวนได้

- ทางปฏิบัติเมื่อพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้อง จะต้องนัดผู้ต้องหามาเพื่อส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวน แต่ผู้ต้องหาไม่มาพบหรือหลบหนีไป ก่อนส่งสำนวนการสอบสวน พนักงานสอบสวนควรจะออกหมายเรียกผู้ต้องหาก่อน หากไม่มาตามหมายเรียก จึงยื่นคำร้องขอหมายจับต่อศาลออกประกาศสืบจับและแนบหมายจับไปกับสำนวนการสอบสวนดังกล่าวไปด้วยซึ่งในกรณีนี้พนักงานสอบสวนสามารถส่งสำนวนการสอบสวนโดยไม่ต้องมีตัวผู้ต้องหาได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม

๑.๒ การจับในฐานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

พนักงานสอบสวนยังเป็นเจ้าพนักงานปกครองหรือตำรวจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) อีกฐานะหนึ่ง จึงมีอำนาจเช่นเดียวกับข้าราชการตำรวจทั่วไปและสามารถจับกุมได้ทั่วราชอาณาจักรตามหลักเกณฑ์ที่ ป.วิอาญา มาตรา ๗๘ บัญญัติไว้

การจับกุม โดยหลักแล้วพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้เว้นแต่

(๑) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐

(๒) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถใช้ในการกระทำผิด

(๓) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา ๖๖(๒) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

(๔) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๑๑๗

ความผิดซึ่งหน้า แยกได้ ๒ กรณี ดังนี้

(๑) ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำผิดมาแล้วสด ๆ

(๒) ความผิดที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าคือ ความผิดอาญาดังระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

- กรณีถูกไล่จับดังผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ หรือ
- เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุนั้น และมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือมีร่องรอยพิรุธเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวร่างกายของผู้นั้น

การจับในที่รโหฐาน

บทบัญญัติในเรื่องการจับในที่รโหฐานนั้นกำหนดเอาไว้ จะมีหมายจับหรือไม่ก็ตามห้ามมิให้จับ เว้นแต่จะได้กระทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐานซึ่งในฐานะที่เป็นพนักงานสอบสวนที่นอกจากจะมีอำนาจสืบสวนสอบสวนแล้วยังมีอำนาจในการจับกุม ก็จะต้องถือปฏิบัติในการจับกุมให้ถูกต้องตามกฎหมายซึ่งให้อำนาจเอาไว้

- กระทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐานนั้น หมายถึงการค้นที่รโหฐานซึ่งต้องเข้าหลักเกณฑ์ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) มีหมายค้นของศาล ทั้งนี้ โดยการออกหมายค้นต้องมีเหตุที่จะออกหมายค้นได้ตามมาตรา ๖๙

(๒) หากเป็นการค้นโดยไม่ต้องมีหมายต้องเป็นกรณีข้อยกเว้นตามมาตรา ๙๒(๑) - (๕) ดังนั้น

หากพนักงานสอบสวนหรือตำรวจหรือฝ่ายปกครองได้ทำตามบทบัญญัติกฎหมายที่ว่าด้วยการค้นแล้วก็สามารถเข้าทำการจับบุคคลในที่รโหฐานนั้นได้ ถ้าปรากฏว่ามีหมายจับหรือจับได้โดยไม่ต้องมีหมาย

การจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

การจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๖๖ ได้ระบุในเรื่องอำนาจในการจับกุมซึ่งมีอำนาจแตกต่างกันดังนี้

(๑) การจับกุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กที่มีอายุไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ จะทำการจับกุมได้เฉพาะผู้ต้องหาที่กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือมีหมายจับหรือคำสั่งศาล

(๒) การจับกุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นเยาวชนอายุเกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ จับกุมได้เช่นเดียวกับเด็ก แต่อย่างไรก็ตามการจับกุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นเยาวชนสามารถจับกุมเช่นเดียวกับผู้ใหญ่โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเหตุการณ์กระทำผิดซึ่งหน้า มีหมายจับหรือมีคำสั่งศาลแต่เข้าเงื่อนไขตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๘(๒), (๓), (๔) ก็สามารถจับกุมได้เช่นกัน

๑.๓ **วิธีการจับกุม**ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่ ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ บัญญัติไว้ **ขั้นตอนการจับของเจ้าพนักงาน** ดังนี้

(๑) ต้องแจ้งข้อหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ

(๒) ในการจับต้องแจ้งแก่ผู้ถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับแล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

(๓) แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบว่า มีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิที่พบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้

(๔) อนุญาตให้ผู้ถูกจับแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมได้

(๕) จัดทำบันทึกการจับกุมแล้วอ่านให้ผู้ถูกจับฟังและมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้น

(๖) นำผู้ถูกจับส่งที่ทำการพนักงานสอบสวนท้องที่ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ ทันที

(๗) กรณีจำเป็น จะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนก็ได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ วรรคสาม

(๘) การจัดทำบันทึกการจับกุม หากผู้ถูกจับให้การรับสารภาพ อย่าเพียงแต่บันทึกว่าผู้ถูกจับรับสารภาพแต่เพียงอย่างเดียว ให้ขยายความคำรับสารภาพว่ารับว่าอย่างไรให้เล่าเหตุการณ์ก่อนเกิดเหตุขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุไปกระทำผิดอย่างไร ขั้นตอนการกระทำผิดมีใครเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง ใช้อาวุธหรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด ถ้ายึดของกลางได้ให้ระบุว่ายึดได้จากตัวผู้ถูกจับหรือผู้ถูกจับนำไปตรวจยึด หากพาดพิงถึงบุคคลเมื่อระบุติดต่อกันทางหมายเลขโทรศัพท์หมายเลขใดตามลำดับขั้นตอน และอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีไว้ เพื่อทำให้คำรับสารภาพนั้นมีน้ำหนักรับฟังได้

การจับกุมของราษฎร

ราษฎรจะจับกุมผู้อื่นไม่ได้เว้นแต่เข้าเงื่อนไขทั้ง ๓ กรณีดังนี้

(๑) จับโดยการที่เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ ขอความช่วยเหลือจากบุคคลซึ่งเป็นราษฎรที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อจัดการตามหมายนั้นก็ได้ แต่จะบังคับให้ผู้ใดช่วยโดยอาจเกิดอันตรายแก่เขานั้นไม่ได้ (ตาม ป.วิอาญา ม.๘๒)

(๒) จับกุมในความผิดซึ่งหน้าและเป็นความผิดตามบัญชีแนบท้าย ป.วิอาญา

(๓) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนีการประกัน ถ้าราษฎรผู้ซึ่งเป็นนายประกันไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันท่วงทีก็ตัวราษฎรผู้นั้นมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรีบจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล (ตาม ป.วิอาญา ม.๑๑๗)

หมายเหตุ

บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ที่มาตรา ๗๙ อ้างถึงซึ่งราษฎรมีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีหมาย

ประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูล	มาตรา ๙๗ และ ๙๙
ขบถภายในพระราชอาณาจักร	มาตรา ๑๐๑ ถึง ๑๐๔
ขบถภายนอกพระราชอาณาจักร	มาตรา ๑๐๕ ถึง ๑๑๑
ความผิดต่อทางพระราชไมตรีกับต่างประเทศ	มาตรา ๑๑๒
ทำอันตรายแก่ธง หรือเครื่องหมายของต่างประเทศ	มาตรา ๑๑๕

ความผิดต่อเจ้าพนักงาน	มาตรา ๑๑๙ ถึง ๑๒๒ และ ๑๒๗
หลบหนีจากที่คุมขัง	มาตรา ๑๖๓ ถึง ๑๖๖
ความผิดต่อศาสนา	มาตรา ๑๗๒ และ ๑๗๓
ก่อการจลาจล	มาตรา ๑๘๓ และ ๑๘๔
กระทำให้เกิดภยันตรายแก่สาธารณชน	
กระทำให้สาธารณชนปราศจากความสะดวกในการไปมาและการส่งข่าวและของถึงกัน	
และกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย	มาตรา ๑๘๕ ถึง ๑๙๔, ๑๙๖, ๑๙๗ และ ๑๙๙
ปลอมแปลงเงินตรา	มาตรา ๒๐๒ ถึง ๒๐๕ และ ๒๑๐
ข่มขืนกระทำชำเรา	มาตรา ๒๔๓ ถึง ๒๔๖
ประทุษร้ายแก่ชีวิต	มาตรา ๒๔๙ ถึง ๒๕๑
ประทุษร้ายแก่ร่างกาย	มาตรา ๒๕๔ ถึง ๒๕๗
ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ	มาตรา ๒๖๘, ๒๗๐ และ ๒๗๖
ลักทรัพย์	มาตรา ๒๘๘ ถึง ๒๙๖
วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์และโจรสลัด	มาตรา ๒๙๗ ถึง ๓๐๒
กรรโชก	มาตรา ๓๐๒

ขั้นตอนการจับกุมของราษฎร

เมื่อราษฎรได้จับกุมผู้ต้องหาแล้วมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

(๑) การจับดำเนินการเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานตาม (๒)

(๒) กรณีจำเป็น จะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนก็ได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ วรรคสาม

(๓) ให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ (๒) ส่งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งเป็นผู้รับมอบตัวดำเนินการบันทึกการจับกุม ทั้งข้อความและพฤติการณ์แห่งการจับนั้นไว้ และให้ผู้จับลงลายมือชื่อกำกับไว้เป็นสำคัญ

(๔) เจ้าพนักงานผู้รับตัวดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหารายละเอียดแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบและแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบว่ามีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(๕) การจัดทำบันทึกการจับกุม หากผู้ถูกจับให้การรับสารภาพ ให้บันทึกถ้อยคำอื่นที่เป็นคำรับเช่นเดียวกับกรณีเจ้าพนักงานเป็นผู้จับตาม (๘) ข้างต้นด้วย เพื่อทำให้คำรับสารภาพนั้นมีน้ำหนักรับฟังได้

(๖) เมื่อจัดทำบันทึกการจับกุมแล้วให้อ่านให้ผู้ถูกจับฟังและมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้นด้วย

ข้อสังเกต

- ในการจับกุมหากผู้ถูกจับมีหมายจับ ให้ตรวจสอบสถานะของหมายจับเสียก่อนว่าขาดอายุความแล้วหรือไม่ หมายจับถูกถอนแล้วหรือไม่ และตรวจสอบว่านอกจากคดีที่จับในคดีนี้แล้วยังมีหมายจับอื่นๆ อีกหรือไม่ เพื่อประสานกับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีอื่นๆ (หากมี)

- กรณีราษฎรเป็นผู้จับและส่งตัวให้กับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้รับมอบตัวตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔(๒) ผู้รับมอบตัวอาจเป็นพนักงานสอบสวนเองหรือเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่อื่นหรือสิบเวรยามก็ได้

- ขั้นตอนการจับกับขั้นตอนการจัดทำบันทึกการจับกุมสามารถแยกเป็นคนละขั้นตอนกันได้ โดยปกติการจับสมบูรณ์ตามกฎหมายเมื่อได้แจ้งว่าเขาต้องถูกจับและสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนพร้อมด้วยผู้จับ ส่วนการจัดทำบันทึกการจับกุมเป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นภายหลังการจับ

- ผู้ที่จะถูกจับกระทำการโต้ตอบการจับที่มิชอบด้วยกฎหมาย โดยอ้างป้องกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๘ ได้

- ผู้จะถูกจับต่อสู้ขัดขวาง ก็ไม่มีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๘ และไม่ผิดฐานทำร้ายร่างกาย

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- ผู้จับมีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังตาม ป.อาญา มาตรา ๓๑๐ (ฎ.๑๐๘๙/๐๒)

- ผู้จับอาจมีความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกจับตาม ป.อาญา มาตรา ๑๕๗ (ฎ.๔๒๔๓/๔๒)

- ผู้ถูกจับมีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ความรับผิดต่อเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙ มาตรา ๕ (ฎ.๕๘๒๔/๔๓)

- การจับโดยไม่ชอบทำให้การคุมขังต่อเนื่องมาจากการจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายตามไปด้วย ผู้ถูกคุมขังมีสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา ๙๐ ยื่นคำร้องขอให้ศาลปล่อยตัวได้ (ฎ.๔๖๖/๔๑)

๒. การรับมอบตัวผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับ

หลังจากที่มีการจับกุมโดยเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือโดยราษฎร ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ต้องนำผู้ถูกจับไปส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับหรือท้องที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ใครจะเป็นผู้รับตัวผู้ถูกจับได้บ้าง ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ ผู้ที่จะรับตัวผู้ถูกจับคือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจอาจเป็นสิบเวรยาม พนักงานสอบสวนเวรหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบก็ได้ ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติปรากฏตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๔.๑

๒.๑ หน้าที่ของผู้รับมอบตัว ให้ปฏิบัติตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔

(๑) จัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรกเมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับหรือที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ หรือถ้าผู้ถูกจับร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้แจ้งก็ให้จัดการตามคำร้องขอโดยเร็ว กรณีนี้มิให้เรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ถูกจับ

(๒) แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบ ตาม ป.วิอาญา ม.๗/๑ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และแจ้งสิทธิโดยให้บันทึกไว้ ดังนี้

- พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

๒.๒ วิธีดำเนินการ

(๑) เมื่อรับตัวไว้แล้วให้ผู้รับตัวลงเป็นหลักฐานในประจำวันเกี่ยวกับคดี

(๒) การแจ้งสิทธิผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาให้ลงประจำวันไว้เป็นหลักฐานในข้อเดียวกัน

(๓) กรณีราษฎรจับมา ให้ผู้รับตัวจัดทำบันทึกการจับกุม ส่วนกรณีเจ้าพนักงานจับกุมมาให้รับตัวพร้อมบันทึกการจับกุมไว้

(๔) ส่งตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาให้กับพนักงานสอบสวน

(๕) หากท้องที่ที่รับตัวผู้ถูกจับเป็นท้องที่ของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับและไม่เป็นท้องที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ก็ต้องส่งตัวผู้ถูกจับต่อไปยังท้องที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบต่อไป

(๖) ในการรับตัวส่งตัวผู้ถูกจับแต่ละช่วงให้มีการลงลายมือชื่อผู้ถูกจับ ผู้ส่งตัวผู้ถูกจับ ผู้รับตัวผู้ถูกจับ และหากจะส่งมอบตัวต่อไปยังพนักงานสอบสวนหรือจะทำการควบคุมตัวในห้องควบคุมก็ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับตัวส่งตัวผู้ถูกจับลงชื่อไว้เป็นหลักฐานในบันทึกประจำวันนั้นด้วยว่าการควบคุมตกอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ใด

ข้อสังเกต

- ปกติขั้นตอนการจัดทำบันทึกการจับกุมตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔(๑) ผู้จับที่เป็นเจ้าพนักงานหลังจากดำเนินการจับกุมตามกฎหมายแล้ว จะจัดทำบันทึกการจับกุมจนเสร็จก่อน พร้อมกับนำตัวผู้ถูกจับและบันทึกการจับกุมส่งให้กับผู้รับตัวผู้ถูกจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ จะไม่ปรากฏว่าผู้รับตัวต้องมาจัดทำบันทึกการจับกุมเอง อย่างเช่น กรณีราษฎรเป็นผู้จับแต่อย่างใด ผู้รับตัวเพียงแต่ลงประจำวันและแจ้งสิทธิผู้ถูกจับเท่านั้น

- โดยปกติในทางปฏิบัติผู้รับตัวผู้ถูกจับจะเป็นพนักงานสอบสวนเวรในท้องที่ของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับหรืออาจเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในกรณีส่งผู้ถูกจับไปยังท้องที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบนั้น

- ในการนับระยะเวลาการควบคุมชั้นสอบสวนไม่ว่าจะเป็น ๔๘ ชั่วโมง หรือจะเป็น ๒๔ ชั่วโมง ตามกฎหมายมิได้บัญญัติว่านับแต่พนักงานสอบสวนรับตัว แต่กฎหมายใช้คำว่านับแต่ผู้ถูกจับส่งถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เวลาการควบคุมดังกล่าวจึงถือเอาเมื่อมีการนำผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ในกรณีคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหาร ส่วนผู้ต้องหาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชน นับแต่ถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ส่วนคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงนับ ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาถูกจับ ดังนั้น ในทางปฏิบัติคำว่าถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน จึงถือเอาวันเวลาการลงประจำวันการรับมอบตัวเป็นสำคัญ จึงต้องลงวันเวลาให้ตรงกับความเป็นจริง

- หากผู้ถูกจับเป็นการจับตามหมายจับ ก็ให้รายงานผลการจับให้ศาลที่ออกหมายจับทราบโดยเร็ว แต่ต้องไม่ช้ากว่า ๗ วัน นับแต่วันจับ

๓. การแจ้งข้อหาผู้ต้องหา

กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์และขั้นตอนการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ พนักงานสอบสวนจะใช้อำนาจการแจ้งข้อหา ก็ต่อเมื่อเข้าหลักเกณฑ์และต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติ ดังนี้

(๑) ก่อนที่พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหาผู้ต้องหานั้นจะต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหาที่กล่าวหานั้น

(๒) เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเองหรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา

(๓) ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ

คำจำกัดความ “ข้อหา” ตาม คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๑ ข้อ ๔(๑๖) หมายถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำทั้งหลายที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดรวมทั้งรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะทำให้ผู้ต้องหาเข้าใจได้ดี

๓.๑ วิธีการแจ้งข้อหา

ปรากฏแนวทางการปฏิบัติตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๖.๘ วรรคสองนั้น พนักงานสอบสวนต้องแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดและฐานความผิดให้ผู้ต้องหาทราบ

คำจำกัดความ “ฐานความผิด” ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๑ ข้อ ๔(๑๗) หมายถึงความผิดที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาตามที่ ป.อาญาหรือกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาให้ชื่อฐานความผิดไว้ เช่น ฐานลักทรัพย์ ฐานฉ้อโกง ฐานทำให้แท้งลูก ฐานทอดทิ้งเด็กคนป่วยเจ็บคนชรา ฐานค้ามนุษย์ เป็นต้น ส่วนความผิดอื่นใดที่ ป.อาญาหรือกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญามิได้ให้ชื่อฐานความผิดไว้ เช่น ความผิดต่อชีวิต มีบทมาตราทั้งที่เป็นความผิดในการฆ่าผู้อื่น ความผิดในการทำร้ายผู้อื่นถึงตายโดยไม่มีเจตนาฆ่า ความผิดในการทำให้ผู้อื่นตายโดยประมาท เป็นต้น ในการให้ชื่อฐานความผิดอาจใช้ชื่อฐานความผิดโดยสรุปสาระสำคัญขององค์ประกอบความผิดที่กล่าวหาได้ เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นตายโดยไม่เจตนา ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นตายโดยประมาท เป็นต้น

ข้อสังเกต

- การแจ้งข้อหาตามหลักเกณฑ์ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ เพียงแต่แจ้งให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด(ข้อกล่าวหา) แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ คำว่า “แจ้งข้อหา” ไม่ปรากฏคำจำกัดความในกฎหมายใด ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ จึงให้ระบุฐานความผิดตามที่ให้คำจำกัดความดังกล่าว ซึ่งคำว่า “ฐานความผิด” ก็ไม่ปรากฏคำจำกัดความในกฎหมายเช่นกัน

- การแจ้งข้อหาในชั้นพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ มีลักษณะทำนองเดียวกันกับการทำคำฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๘ (๕) ว่าการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิดข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี โดยเห็นว่าในการแจ้งข้อหาดังกล่าวต้องไม่ทำให้ผู้ต้องหาหลงข้อต่อสู้ด้วย

- แต่อย่างไรก็ตามในการแจ้งข้อหาตามแนวทางคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ที่ให้ระบุฐานความผิดไปด้วยนั้น ก็สามารถทำได้ไม่ถือว่าขัดแย้งกับ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ แต่อย่างใด เพราะในประเด็นว่าผู้ต้องหาผิดฐานใดเป็นประเด็นข้อกฎหมาย เมื่อพนักงานสอบสวนได้สอบสวนในประเด็นนั้นแล้ว พนักงานอัยการก็มีอำนาจฟ้องและเมื่อคดีไปถึงชั้นศาล หากทางพิจารณาได้ความว่าการกระทำตามฟ้องเป็นความผิดตามกฎหมายแล้ว แม้ฐานความผิดจะไม่ถูกต้องหรืออ้างตัวบทกฎหมายผิด ศาลก็สามารถพิพากษาลงโทษจำเลยและปรับฐานความผิดให้ถูกต้องตรงกับตัวบทกฎหมายได้ ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไปและไม่ตัดอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการแต่อย่างใด

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- การสอบสวนเป็นเพียงการที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายตามที่กฎหมายกำหนดเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ การแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ นั้นเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของการสอบสวนเพื่อให้ผู้ต้องหารู้ตัวก่อนว่าจะถูกสอบสวนในคดีอาญาเรื่องใดเท่านั้น ดังนั้นแม้เดิมจะแจ้งข้อหาหนึ่งแต่เมื่อสอบสวนไปแล้วปรากฏว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดฐานอื่นก็ถือได้ว่ามีการสอบสวนในความผิดฐานดังกล่าวมาแล้วแต่แรก ฉะนั้นเมื่อคดีนี้ในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนจะแจ้งข้อหาแก่จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ กับพวกฐานร่วมกันกรรโชกทรัพย์ แต่เมื่อโจทก์เห็นว่าพฤติการณ์การกระทำความผิดของจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ กับพวกเข้าองค์ประกอบความผิดร่วมกันปล้นทรัพย์โจทก์ก็มีอำนาจที่จะฟ้องจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ กับพวกในความผิดฐานร่วมกันปล้นทรัพย์ได้ (ฎ.๒๕๖/๒๕๕๓)

- การแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ เป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของการสอบสวนเพื่อต้องการให้ผู้ต้องหารู้ตัวก่อนว่าตนจะถูกสอบสวนในความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น หาได้หมายความว่าพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งข้อหาทุกกระทงความผิดไม่ แม้เดิมจะแจ้งข้อหาว่ากระทำความผิดฐานพรากผู้เยาว์ ๒ วัน แต่เมื่อสอบสวนไปแล้วปรากฏว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดอีก ๒ วัน ซึ่งเป็นความผิดฐานเดียวกันแต่เพิ่มอีก ๒ กระทง ก็ถือได้ว่ามีการสอบสวนในความผิดฐานพรากผู้เยาว์ พนักงานอัยการโจทก์จึงมีอำนาจฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๑๘๑๖/๒๕๕๒)

- การรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่โจทก์ร่วมร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนกล่าวหาจำเลยว่ากระทำผิดฐานยักยอกนั้น ถือเป็นการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๑) ซึ่งการสอบสวนดำเนินคดีแก่จำเลยในความผิดฐานใด เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะดำเนินการไปตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากการสอบสวน เมื่อข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวนปรากฏว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ก็ไม่ทำให้การสอบสวนที่กระทำไปแล้วเสียไป การสอบสวนจึงชอบด้วยกฎหมาย (ฎ.๖๗๒๓/๒๕๔๘)

- เมื่อได้แจ้งข้อหาหนึ่งแล้ว หากมีความผิดฐานอื่นเกิดขึ้นในระหว่างการสอบสวนก็ถือว่าได้สอบสวนความผิดนั้นด้วยแล้ว เช่น การแจ้งข้อหาให้จำเลยทราบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ นั้นหาได้หมายความว่าพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งข้อหาทุกกระทงความผิดไม่ เมื่อพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาร่วมกันทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสแก่จำเลย แม้ไม่ได้แจ้งข้อหาพยายามฆ่าแต่เมื่อสอบสวนแล้วปรากฏว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานพยายามฆ่าด้วย ก็เรียกได้ว่ามีการสอบสวนในข้อหาพยายามฆ่าแล้ว พนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานพยายามฆ่าผู้เสียหายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๘๓๑๖/๒๕๔๘)

ขั้นตอนการแจ้งข้อหากับขั้นตอนการสอบปากคำผู้ต้องหาเป็นคนละขั้นตอนกัน แต่ทั้งสองขั้นตอนมีความต่อเนื่องกัน การแจ้งข้อหากล่าวไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ส่วนขั้นตอนการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาจะอยู่ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔

- ป.วิอาญา ได้บัญญัติถึงอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในชั้นแจ้งข้อหาตามมาตรา ๑๓๔ ซึ่งความในวรรคหนึ่งกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดา มารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิดของผู้ต้องหาเป็นประการแรก ต่อจากนั้นจึงแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหาแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ รวมทั้งให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตน ดังนั้น เมื่อเริ่มทำการสอบสวนพนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหา ผู้ต้องหามีหน้าที่ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตนเองตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งมีสภาพบังคับทางอาญาดังที่บัญญัติไว้ใน ป.อาญา มาตรา ๓๖๗ ภายใต้หลักเกณฑ์ที่พนักงานสอบสวน

ต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อกล่าวหาและแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์แก่ตนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคสี่ เพื่อให้การสอบสวนดำเนินต่อไปให้ถูกต้องและชอบธรรม ส่วนการถามคำให้การผู้ต้องหาอันเป็นอีกขั้นตอนหนึ่ง ซึ่ง ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ บัญญัติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ รวมทั้งสิทธิในการให้ทนายความและบุคคลที่ผู้ต้องหาไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำ ซึ่งเป็นขั้นตอนเมื่อผ่านการแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาแล้ว ไม่อาจแปลความไปถึงขนาดให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะปฏิเสธอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเมื่อเริ่มทำการสอบสวนดังกล่าวข้างต้น จำเลยแจ้งความเท็จและแจ้งให้ร้อยตำรวจโท ด. เจ้าพนักงานสอบสวนจดข้อความอันเป็นเท็จลงในบันทึกคำให้การของจำเลยซึ่งเป็นผู้ต้องหาในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นว่าจำเลยเป็น ธ. ซึ่งถึงแก่ความตายไปแล้ว หลังจากนั้นเมื่อพนักงานสอบสวนเรียกตัวจำเลยไปสอบถามเนื่องจากจำเลยผิดเงื่อนไขการคุมความประพฤติตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น จำเลยแจ้งความเท็จและแสดงบัตรประจำตัวประชาชนของ ธ. เพื่อให้ร้อยตำรวจโท ด. หลงเชื่อว่าจำเลยเป็น ธ. จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นการให้การและใช้สิทธิในขั้นตอนการทำคำให้การที่จำเลยเป็นผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๗, ๒๖๗, ๓๖๗ (ฎ.๗๑๒๓/๒๕๕๗)

ในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวน เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมาหรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา หากมีพยานหลักฐานตามสมควร และผู้ต้องหานั้นยังไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล พนักงานสอบสวนก็จะแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ต่อเนื่องกันนั้นก็จะสอบปากคำผู้ต้องหาไปด้วย โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ ๓ ประการ ดังนี้

(๑) จัดทำบันทึกการแจ้งข้อหา

(๒) ลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี

(๓) สอบปากคำผู้ต้องหาลงในแบบพิมพ์บันทึกคำให้การผู้ต้องหา (แบบส ๕๖ – ๕) ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ตามแบบพิมพ์ลำดับที่ ๙.

ส่วนถ้าเป็นผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ในการแจ้งข้อหาจะดำเนินการ ดังนี้

(๑) แจ้งเรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหา จะจัดทำบันทึกการสอบถามเบื้องต้นตามแบบพิมพ์ ส ๕๖-๖๖ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๗๐, ๗๑ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ โดยให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยอนุโลม (เว้นแต่มีที่ปรึกษากฎหมาย จึงจะแจ้งข้อหาและสอบปากคำตามมาตรา ๗๕)

(๒) ลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี

ส่วนการสอบปากคำผู้ต้องหา จะยังไม่ทำการสอบปากคำ เนื่องจากการสอบปากคำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน จะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมฟังการสอบสวนด้วย และบางกรณีต้องมีสหวิชาชีพเข้าร่วมสอบปากคำ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๒ ด้วย ซึ่งการสอบปากคำผู้ต้องหาปรากฏอยู่ในมาตรา ๗๕ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ จะต้องดำเนินการ ๒ ส่วนประกอบกันคือการแจ้งข้อกล่าวหาและการสอบปากคำโดยต้องมีที่ปรึกษากฎหมายอยู่ด้วยทุกครั้งและต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบ

หลังจากที่พนักงานสอบสวนได้มีการจัดทำบันทึกการแจ้งเรื่องที่กล่าวหาแล้ว เมื่อมาทำการสอบปากคำผู้ต้องหา จะเห็นว่าในแบบพิมพ์ตอนต้นให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหาแล้วแจ้งข้อหา (ฐานความผิด) ให้ผู้ต้องหาทราบ ถัดไปก็จะเป็นการแจ้งสิทธิก่อนถามคำให้การแสดงให้เห็นว่าตามแบบพิมพ์ดังกล่าวมีทั้งในส่วนการแจ้งข้อหาและการสอบสวนผู้ต้องหาอยู่ในแบบพิมพ์เดียวกันซึ่งในการสอบปากคำผู้ต้องหาตามแบบพิมพ์จะต้องทำสองส่วนทั้งแจ้งข้อหาและการสอบสวนซึ่งเมื่อมีการสอบปากคำผู้ต้องหาก็ต้องแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาให้ทราบด้วย

กรณีที่พนักงานสอบสวนจัดทำบันทึกการแจ้งข้อหาจะเห็นได้ว่าจะเป็นการซ้ำกับการแจ้งข้อหาในแบบพิมพ์บันทึกคำให้การผู้ต้องหาในส่วนต้น ซึ่งก็ถือปฏิบัติกันมาเป็นปกติแล้ว แต่เห็นว่าการแจ้งข้อหาก็ถือเอาการแจ้งครั้งแรกที่มีการจัดทำลงในบันทึกการแจ้งข้อหาและมีการลงประจำวันเกี่ยวกับคดีในการแจ้งข้อหาดังกล่าว ส่วนในแบบพิมพ์คำให้การผู้ต้องหาก็ถือปฏิบัติกันมาว่าเป็นการสอบสวนผู้ต้องหาหลังจากที่มีการแจ้งข้อหาแล้ว ซึ่งก็ไม่มีผลให้เกิดความเสียหายแต่อย่างใด การปฏิบัติซ้ำซ้อนดังกล่าวกฎหมายไม่ได้ห้าม อย่างเช่นการฟ้องซ้ำฟ้องซ้อน ส่วนในการแจ้งข้อหาเพิ่มเติมกับผู้ต้องหาภายหลัง ส่วนใหญ่จะไม่จัดทำเป็นบันทึกการแจ้งข้อหาเพิ่มเติมอีก แต่จะบันทึกแจ้งข้อหาเพิ่มเติมลงในแบบพิมพ์บันทึกคำให้การผู้ต้องหา ต่อจากคำให้การที่ผู้ต้องหาให้การไว้ครั้งก่อน พร้อมทั้งสอบสวนปากคำผู้ต้องหาเพิ่มเติมลงไปในแบบพิมพ์คราวเดียวกันนั้น กรณีที่มีการแจ้งข้อหาและสอบปากคำผู้ต้องหาในคราวเดียวกันนั้น พนักงานสอบสวนก็จะแจ้งสิทธิผู้ต้องหาให้ทราบโดยลงไว้เป็นหลักฐานในประจำวันเกี่ยวกับคดีในข้อเดียวกับข้อแจ้งข้อหานั้น พนักงานสอบสวนบางคนก็มีการแจ้งสิทธิซ้ำในแบบพิมพ์คำให้การผู้ต้องหาอีกครั้ง ก็ไม่ทำให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นการมิชอบแต่อย่างใด

๓.๒ สิทธิของผู้ต้องหา

(๑) คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน ๑๘ ปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคแรก

(๒) คดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้รัฐจัดหาทนายความให้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสอง

(๓) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๓

(๔) ในการถามคำให้การผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

- ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้
- ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้

๓.๓ ขั้นตอนการบันทึกปากคำผู้ต้องหา

- เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้
- ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔/๑ มาตรา ๑๓๔/๒ และมาตรา ๑๓๔/๓ จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคสาม

ข้อสังเกต

- เมื่อได้จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาแล้ว ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน หากทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้ โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้กับพนักงานสอบสวนทราบหรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้โดยไม่ต้องรอทนายความ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคท้าย
- การแจ้งข้อหาผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้นำบทบัญญัติ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๒

- มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ชัดแจ้งว่าผู้ต้องหาอายุไม่เกิน ๑๘ ปี “ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา” ดังนั้น แม้หากวันกระทำความผิดอาญา ผู้ต้องหาอายุยังไม่เกิน ๑๘ ปี แต่หลบหนีคดีไป ต่อมาจับกุมมาดำเนินคดีในวันแจ้งข้อหาปรากฏว่าอายุเกิน ๑๘ ปีแล้ว ก็ไม่อยู่ในบังคับ มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคหนึ่งแต่อย่างใด แต่จะเข้ากรณีตาม มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสอง

- พนักงานสอบสวนไม่มีหน้าที่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๓๔/๑ หากเป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่ถึงจำคุก และผู้ต้องหาอายุเกิน ๑๘ ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา เช่น คดีที่มีอัตราโทษปรับสถานเดียวและผู้ต้องหามีอายุเกิน ๑๘ ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา

- มาตรา ๑๓๔/๑ กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติ “ก่อนเริ่มถามคำให้การ” ดังนั้นหากพนักงานสอบสวนสอบถามและ/หรือตั้งทนายความให้ผู้ต้องหาภายหลังจากถามคำให้การไปแล้ว ถ้อยคำใด ๆ ของผู้ต้องหาที่ให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนย่อมไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๓๔/๑ และจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้ ตามมาตรา ๑๓๔/๔ วรรคสาม

- คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือผู้ต้องหาอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา หากสอบถามแล้วผู้ต้องหาไม่มีทนายความ กฎหมายบังคับให้รัฐต้องจัดหาทนายความให้

- โดยปกติ ในขั้นตอนการแจ้งข้อหา พนักงานสอบสวนจะระบุการแจ้งสิทธิลงในบันทึกการแจ้งข้อหาด้วย และจะปรากฏการแจ้งสิทธิซ้ำในแบบพิมพ์บันทึกคำให้การผู้ต้องหา ซึ่งการแจ้งข้อหาและการสอบสวนอยู่ในลักษณะ ๒ การสอบสวน หมวด ๑ การสอบสวนสามัญ แห่ง ป.วิอาญา หมวดเดียวกัน จึงเห็นว่าทำเกินดีกว่าขาด เนื่องจากบางครั้งมีคำรับสารภาพของผู้ต้องหาปรากฏอยู่ในบันทึกการแจ้งข้อหาด้วย

- ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ทวิ (มาตรา ๑๓๔/๑ ปัจจุบัน) บัญญัติให้ต้องมีทนายความเฉพาะกรณีสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปีเท่านั้น มิได้บัญญัติรวมถึงชั้นจับกุมด้วย การที่จำเลยอ้างว่าบันทึกการจับกุมไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะจำเลยมิได้ลงลายมือชื่อในชั้นจับกุมต่อหน้าทนายความนั้นฟังไม่ขึ้น

บทที่ ๙
การควบคุมตัวผู้ต้องหา การผัดฟ้อง ฝากขัง และการปล่อยชั่วคราว

เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓, ๑๒๗ ต้องเริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ รวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายอื่นเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ โดยนำตัวผู้ต้องหามาแจ้งข้อหาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ไม่ว่าผู้ต้องหาจะเข้าพบพนักงานสอบสวนเอง หรือการจับกุมของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในความผิดซึ่งหน้าหรือตามหมายจับหรือตามข้อยกเว้นของกฎหมายนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี ซึ่งในระหว่างสอบสวนยังไม่เสร็จกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการควบคุมตัวผู้ต้องหา ๔๘ ชั่วโมง กรณีคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลแขวงหรือศาลทหาร หรือไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง กรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว หากสอบสวนไม่เสร็จต้องขออำนาจศาลในการผัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหาระหว่างการสอบสวนตามกฎหมายการตรวจสอบการจับสำหรับเด็กหรือเยาวชนตลอดจนอำนาจการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา

๑. ความหมายของการควบคุม

การควบคุมตามคำจำกัดความแห่ง ป.วิอาญา มาตรา ๒ (๒๑) และตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๖ บทที่ ๑ ข้อ ๑๒๗ หมายความถึงการคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน

คำจำกัดความใช้คำว่า “หมายความถึง” การคุมหรือกักขัง จึงเป็นการยกตัวอย่างเท่านั้นคำว่า “การคุม” ไม่พบคำจำกัดความในกฎหมาย ส่วนคำว่า “กักขัง” เป็นส่วนหนึ่งของความหมายคำว่า “ขัง” ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๒๒) คำว่า **“ขัง”** หมายความรวมถึงการกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล การควบคุมอาจจะอยู่ในรูปแบบอื่นก็ได้ เช่น การที่เจ้าพนักงานสั่งให้บุคคลนั้นอยู่กับเจ้าพนักงานห้ามมิให้ไปไหนมาไหนโดยสะดวกโดยทำให้ขาดเสรีภาพในลักษณะอย่างนี้ก็เป็นไปได้เช่นกันโดยไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องพันธนาการหรือนำเข้าห้องควบคุมแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ยังปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของความหมายคำว่า **“คุมขัง”** ตาม ป.อาญา มาตรา ๑(๑๒) คุมขัง หมายความว่า คุมตัว ควบคุม ขัง กักขังหรือจำคุก

๒. การควบคุมในชั้นจับกุมของเจ้าพนักงาน

เมื่อพิจารณาอำนาจการควบคุมของเจ้าพนักงานแล้ว กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุมผู้ต้องหาของเจ้าพนักงาน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ โดยในการจับนั้นเจ้าพนักงานซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

จะเห็นได้ว่าช่วงเวลาตั้งแต่แจ้งว่าเขาต้องถูกจับและให้ผู้ถูกจับไปพร้อมกับผู้จับนั้น ความหมายก็คือนับแต่นั้นไปผู้ถูกจับอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานนั่นเอง และมีหน้าที่ต้องนำส่งพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔

ระยะเวลาการควบคุมในชั้นจับกุม

๑) ระยะเวลาควบคุมตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๘๓ โดยทันที

๒) ระยะเวลาควบคุมตาม มาตรา ๑๕ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ตามมาตรา ๑๔(๓) จับกุมผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และมีอำนาจตามมาตรา ๑๕ ควบคุมผู้ถูกจับได้เป็นเวลาไม่เกิน ๓ วัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้นตามที่จะเห็นสมควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา โดยระยะเวลาดังกล่าวมิให้ถือว่าเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา

จะเห็นได้ว่า การควบคุมในชั้นจับกุมนั้น ควบคุมได้เท่าที่จำเป็นในการดำเนินการเกี่ยวกับขั้นตอนการจับกุมให้เสร็จสิ้นไป ได้แก่ การแจ้งสิทธิผู้ต้องหา การแจ้งข้อหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ การแสดงหมายจับ(หากมีหมายจับ) การจัดทำบันทึกการจับกุม หรือในกรณีจำเป็นจะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปยังที่ทำการพนักงานสอบสวนก็ได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ ส่วนการควบคุมตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายพิเศษที่ให้อำนาจกับเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ไว้เป็นการเฉพาะไม่เกิน ๓ วัน แต่เท่าที่จำเป็น หากหมดความจำเป็นก็ต้องส่งตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนก่อนกำหนดนั้น มีข้อสังเกตว่าเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจบางนายอาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ได้โดยอาจอยู่ในสองสถานะในเวลาเดียวกัน

ความจำเป็นที่ว่าจะต้องมีเพียงใด ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ ได้ขยายความและระบุรายละเอียดว่าในชั้นจับกุมของเจ้าพนักงานนั้นต้องดำเนินการตามขั้นตอนอย่างไรบ้างและกรณีผู้ถูกจับบาดเจ็บก็ระบุไว้ในกฎหมายชัดเจนขึ้นว่า ผู้จับสามารถจัดการพยาบาลก่อนส่งตัวผู้ถูกจับให้กับพนักงานสอบสวนได้ ดังนั้นการอ้างเหตุจำเป็นจึงต้องยึดหลักตามที่กฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ข้อสังเกต

- การควบคุมดังกล่าว รวมถึงกรณีราษฎรเป็นผู้จับกุมผู้ที่กระทำผิดทางอาญา ตามบัญชีแนบท้าย ป.วิอาญา ด้วย โดย ป.วิอาญา มาตรา ๘๔(๒) ราษฎรผู้จับต้องส่งตัวผู้ถูกจับให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ และให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับมอบตัวบันทึกการจับกุมและให้ผู้จับลงลายมือชื่อไว้

- บันทึกการจับกุม จะจัดทำตามแบบ ป.วิอาญา มาตรา ๙ ประกอบ คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๕ แบบพิมพ์ที่ใช้เกี่ยวกับคดี ลำดับที่ ๓๑ บันทึกการจับกุม (แบบ ส ๕๖-๒๗) ด้านบนขวาให้ระบุ ป.จ.ว.ข้อ..... เวลา.....น. คดีอาญาที่.....บัญชีของกลางลำดับที่..... ซึ่งเวลาและข้อมูลดังกล่าวบ่งชี้ว่าผู้ถูกจับถูกนำส่งถึงที่ทำการพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ประกอบมาตรา ๘๔ เวลาใด แม้ในแบบบันทึกการจับกุมจะไม่ระบุให้ใส่เวลาการบันทึกและเวลาการจับกุมไว้ แต่อย่างน้อยเจ้าพนักงานก็ควรจะระบุเวลาการจับกุมไว้ เพื่อจะได้ทราบว่าตั้งแต่ช่วงจับกุมจนกระทั่งควบคุมตัวส่งถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนใช้เวลาเท่าใด เป็นไปด้วยความจำเป็นแห่งกฎหมายหรือไม่อย่างไร

- ส่วนบันทึกการจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ลำดับที่ ๓๒ (แบบ ส ๕๖-๒๘) ตามคำสั่ง ตร.ดังกล่าว มุมบนด้านขวาของบันทึกการจับกลับไม่ลงรายการในแบบพิมพ์เหมือนเช่น แบบ ส ๕๖ – ๒๗ ที่ได้ออกแบบพิมพ์ไว้ ทั้งไม่ระบุว่าจะต้องใส่เวลาการบันทึกและเวลาการจับกุมไว้ ในทางปฏิบัติอย่างน้อยเห็นควรให้มีการระบุเวลาการจับกุมและข้อมูลเช่นเดียวกับแบบพิมพ์ ส ๕๖-๒๗ เพื่อเหตุผลในทำนอง

เดียวกันเกี่ยวกับระยะเวลาการควบคุมของผู้จับกุมว่าต้องส่งพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ประกอบมาตรา ๘๔ ทันที

- ในบางกรณีเช่นในคดีเยาวชนและครอบครัวหรือคดีศาลแขวง เวลาการจับกุมมีความสำคัญต่อการผัดฟ้อง ฝากขังผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนอย่างมากเพราะการนับระยะเวลาการผัดฟ้องผู้ต้องหาในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวให้นับแต่เวลาการจับกุม ส่วนศาลแขวงทั้งการผัดฟ้องและฝากขังให้นับแต่เวลาการจับกุม

- การลงข้อมูลตรงบริเวณมุมขวาด้านบนในแบบบันทึกการจับกุม (ส ๕๖-๒๗) และแบบบันทึกการจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน (ส ๕๖ – ๒๘) เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจท้องที่ที่ทำการพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ซึ่งเป็นผู้รับตัวผู้ถูกจับและถือว่าการควบคุมอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนนับแต่นั้นเป็นต้นไป

๓. การควบคุมในชั้นพนักงานสอบสวน

เมื่อเจ้าพนักงานหรือราษฎร ทำการจับกุมผู้ถูกจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ หรือ พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๖๙ จะต้องนำส่งที่ทำการพนักงานสอบสวนทันที นับแต่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการพนักงานสอบสวน ถือว่าการควบคุมอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวน ระยะเวลาการควบคุมผู้ถูกจับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหาร เป็นเวลา ๔๘ ชั่วโมง นับแต่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ตาม ป.อาญา มาตรา ๘๗ ระยะเวลาการควบคุมผู้ถูกจับที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ถูกจับ ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ระยะเวลาการควบคุมเด็กหรือเยาวชน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตาม พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๗๒ โดยพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ แล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นให้พนักงานอัยการพิจารณา ระหว่างการสอบสวนยังไม่เสร็จต้องขออำนาจศาลผัดฟ้องฝากขัง และนอกจากนี้ถ้าผู้ต้องหาที่ถูกจับเป็นเด็กหรือเยาวชนก็ต้องมีการตรวจสอบการจับด้วย

ข้อสังเกต

- เมื่อมีการจับผู้ถูกจับมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ประกอบมาตรา ๘๔ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับไว้นั้น โดยปกติจะอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนแล้ว จะปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการจับโดยมีหมายของศาลให้รีบดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๔ กรณีที่ต้องส่งผู้ถูกจับไปยังศาล แต่ไม่อาจส่งไปได้ในขณะนั้นเนื่องจากเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้จนกว่าจะถึงเวลาศาลเปิดทำการ ตามที่ ป.วิอาญา มาตรา ๘๔/๑ วางหลักเกณฑ์ไว้

- คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๔.๒ ได้วางแนวทางปฏิบัติไว้เช่นเดียวกันกับ ป.วิอาญา มาตรา ๘๔/๑

ระยะเวลาควบคุมผู้ถูกจับในชั้นสอบสวน

โดยทั่วไปการควบคุมตัวผู้ถูกจับจะถูกวางหลักเกณฑ์ไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ ซึ่งมีคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๔.๓ ได้วางแนวทางการปฏิบัติไว้สอดคล้องกันว่า ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี โดยกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ ดังนี้

(๑) ความผิดลหุโทษจะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การและที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น

(๒) กรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวและมีเหตุจำเป็นเพื่อการสอบสวนหรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้โดยให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้และให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

(๓) กรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียวมีกำหนดได้ไม่เกินเจ็ดวัน

(๔) กรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปีหรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวันและรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

(๕) กรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไปจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ข้อสังเกต

- หลักเกณฑ์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ เป็นหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้เป็นการทั่วไปเท่านั้น หากมีกฎหมายอื่นบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะแตกต่างกัน ก็ให้ดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะนั้นเว้นแต่การใดที่กฎหมายเฉพาะไม่ได้บัญญัติไว้ก็ให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญาเท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมายนั้น เช่น พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ เป็นต้น โดยเฉพาะกรณีเด็กหรือเยาวชนหากถูกจับ จะต้องมีการนำตัวผู้ถูกจับไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

- ระยะเวลาการควบคุม ตามแนวทางที่วางไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๖ บทที่ ๑ ข้อ ๑๒๘(๒) (๓) (๔) ข้อ ๑๓๐ วรรคสอง ข้อ ๑๓๖ ไม่สอดคล้องกับ ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ ที่แก้ไขใหม่โดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๒๑ ระเบียบข้อใดที่ไม่สอดคล้องกับ ป.วิอาญา หรือกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติไว้แตกต่างกับ ป.วิอาญา หรือกฎหมายเฉพาะใดก็ให้ถือปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องนั้น

๔. วิธีการควบคุม

วิธีควบคุม หมายถึง มาตรการที่เจ้าพนักงานใช้แก่ผู้ถูกจับภายหลังการจับกุมแล้ว เพื่อให้ผู้ถูกจับอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานต่อไป ถูกวางหลักเกณฑ์ไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๖ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๖ บทที่ ๑ ข้อ ๑๒๗ วรรคสอง ห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้เขาหลบหนีเท่านั้นตัวอย่าง เช่น

- ผู้ถูกจับแสดงวาจาไม่เคารพต่อกำนันผู้ทำการตามหน้าที่ กำนันเห็นว่าเป็นความผิดจึงจับตัวผู้นั้นล่ามโซ่ไว้ กำนันมีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังโดยมิชอบเพราะการล่ามโซ่มิใช่ทำไปเพื่อป้องกันการหลบหนี (ฎ.๘๘๙/๒๔๘๑)

วิธีการควบคุมในชั้นจับกุม

- ในชั้นจับกุมของเจ้าพนักงานหรือกรณีราษฎรเป็นผู้จับกุม ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ วรรคท้าย

ได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้ ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับหรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น

วิธีการควบคุมในชั้นพนักงานสอบสวน

- การควบคุมผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา เมื่อถูกนำส่งที่ทำการพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ โดยปกติให้ควบคุมไว้ในห้องควบคุมที่สถานีตำรวจ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๖ บทที่ ๒ ข้อ ๑๓๙
- เมื่อถูกควบคุมอยู่ในห้องควบคุมแล้ว จะใช้เครื่องพันธนาการอื่นใดแก่ผู้ถูกควบคุมอีกไม่ได้ นอกจากใส่กุญแจห้องควบคุม ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๖ บทที่ ๒ ข้อ ๑๔๒

ข้อสังเกต

- ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ วรรคแรก เกี่ยวกับวิธีการจับของเจ้าพนักงานหรือราษฎร ว่าต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนพร้อมด้วยผู้จับ และความตอนท้ายของ ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ วรรคแรก บัญญัติว่า “แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป” ดูเหมือนว่าตอนต้นเป็นการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการจับ แต่เหตุใดต้องบัญญัติซ้ำในตอนท้ายว่า “ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป” ข้อความตอนท้ายจึงน่าจะเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายให้ใช้วิธีการควบคุมผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายบรรลุผลนั่นเอง
- การจับกุมเด็กหรือเยาวชน กฎหมายคุ้มครองมากกว่าผู้ต้องหาที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป ซึ่งปรากฏตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๖๙ วรรคสาม วางหลักเกณฑ์ว่าการจับกุมต้องกระทำโดยละมุนละม่อมโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชนและห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น
- สำหรับเด็กนั้น พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๖๙ วรรคสาม วางหลักว่า มิให้ใช้เครื่องพันธนาการไม่ว่ากรณีใด ๆ เว้นแต่ มีความจำเป็นอย่างยิ่งอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น สังเกตว่าการใช้ข้อยกเว้นสำหรับเด็กแล้ว ต้องถึงขนาดที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จึงต้องดูตามพฤติการณ์เป็นกรณีไป
- ห้ามมิให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาปะปนกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๘๑

๕. การควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาหรือศาลจังหวัด

คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญาหรือศาลจังหวัดนั้น เป็นไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ในคดีความผิดที่เกินอำนาจของศาลแขวง คือมีอัตราโทษจำคุกเกิน ๓ ปี หรือปรับเกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับและไม่อยู่ภายใต้ของศาลอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น ศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นต้น

คดีดังกล่าว เมื่อเจ้าพนักงานหรือราษฎร ทำการจับกุมผู้ต้องหาและส่งไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ประกอบมาตรา ๘๔ การนับระยะเวลาควบคุมเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ กรณีที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ หากมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวน

หากเป็นกรณีพนักงานสอบสวนใช้อำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ในการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหา ซึ่งยังมิได้ถูกศาลออกหมายจับ ก็ไม่ถือว่าผู้ต้องหาตกอยู่ในความควบคุมที่จะต้องดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ แต่หากพนักงานสอบสวนเห็นว่า มีเหตุที่จะขอให้ศาลขังผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรค ๕ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายขังโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับและมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้ ดังนั้นเมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๓๔ หากไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวก็ต้องขออำนาจศาลฝากขังผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวนด้วยเช่นเดียวกัน

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายในการขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหา เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ ดังนี้

๑) คดีที่มีอัตราโทษเกินอำนาจศาลแขวง (จำคุกเกิน ๓ ปี ปรับเกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ) แต่อัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่ถึง ๑๐ ปี ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน ๑๒ วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน ๔๘ วัน

๒) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป จะมีโทษปรับหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน ๑๒ วัน รวมแล้วไม่เกิน ๘๔ วัน โดยเมื่อพนักงานสอบสวนได้ยื่นคำร้องฝากขังครบกำหนด ๔๘ วันแล้วเมื่อพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องฝากขังครั้งต่อไป เพื่อให้ครบกำหนด ๘๔ วันนั้น พนักงานสอบสวนต้องแสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาลด้วย

ข้อสังเกต

- การนับระยะเวลาการควบคุมได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ โดยหลักผู้จับจะต้องนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับเสมอ เว้นแต่จะสามารถนำส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น คำว่า “ส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น” เจตนารมณ์ของกฎหมายไม่ได้ให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง หากท้องที่ที่ถูกจับกับท้องที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีเขตพื้นที่ติดต่อกันและการส่งให้ที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะใกล้กว่าหรือสะดวกกว่าในทำนองนี้ จึงจะเข้าข้อยกเว้น ดังนั้นหากส่งผู้ถูกจับยังพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับแล้วท้องที่ที่ถูกจับนำส่งต่อไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ การนับระยะเวลา ๔๘ ชั่วโมง จึงต้องเริ่มนับตั้งแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการพนักงานสอบสวนท้องที่แรกเป็นสำคัญ

- อย่างไรก็ตาม หากระยะทางท้องที่ที่ถูกจับ กับท้องที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอยู่ห่างไกลกัน ต้องใช้เวลาในการเดินทางตามปกติจะเกินเวลา ๔๘ ชั่วโมง หรือหากมีเหตุภัยพิบัติมาขัดขวางทำให้การเดินทางล่าช้าออกไป หากผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ก็สามารถนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาลเกินกำหนดเวลา ๔๘ ชั่วโมงได้โดยอ้างเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ วรรคสาม แต่กรณีการอ้างเหตุดังกล่าวศาลจะทำการไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล

- คำว่า “เหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้” จะต้องถึงขนาดไม่มีวิธีการที่จะหลีกเลี่ยงไปใช้วิธีการอื่นได้แล้ว จึงจะอ้างเหตุผลดังกล่าวได้

- บางกรณีผู้ต้องหาเกิดเจ็บป่วยกะทันหันหรือได้รับบาดเจ็บ หากไม่ได้รับการรักษาทันท่วงทีอาจเป็นภยันตรายแก่ชีวิตได้ จำเป็นจะต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลในทันที พนักงานสอบสวนก็สามารถไปยื่นคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล โดยอ้างเหตุจำเป็นต่อศาลไม่ต้องนำตัวไปศาลและขอให้ศาลออกหมายขังโดยการให้ควบคุมตัวไว้ที่อื่นนอกจากเรือนจำจนกว่าเหตุดังกล่าวจะหมดไปได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๙/๑

- พนักงานสอบสวนต้องนับเวลา ๔๘ ชั่วโมงนั้นว่าไปตรงกับวัน เวลาใดและศาลเปิดทำการหรือไม่ หากชั่วโมงที่ ๔๘ ไปตรงกับวันที่ศาลปิดทำการระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ ๙ ได้กำหนดให้ศาลเปิดทำการในวันหยุดงานหรือนอกเวลาทำการปกติได้ ดังนี้

(๑) กรณีวันหยุดราชการติดต่อกันสองวัน ให้ศาลเปิดทำการ ๑ วัน

(๒) กรณีที่วันหยุดติดต่อกันสามวัน ให้ศาลเปิดทำการในวันหยุดตรงกลาง

(๓) กรณีที่มีวันหยุดติดต่อกันตั้งแต่สี่วันขึ้นไป ให้ศาลเปิดทำการวันใดก็ได้ แต่มิให้ศาลหยุดติดต่อกันถึง ๒ วัน

(๔) หลักเกณฑ์การเปิดทำการของศาลในเวลานอกทำการตามปกติดังกล่าว ให้สำหรับขอฝากขังครั้งที่ ๑ เท่านั้น ส่วนการขอฝากขังครั้งต่อ ๆ ไป หากตรงกับวันหยุดให้ยื่นคำร้องขอฝากขังก่อนถึงวันหยุดโดยนับระยะเวลาการฝากขังในครั้งต่อ ๆ ไป ถัดจากวันที่ครบกำหนดตามที่ได้ศาลอนุญาตในแต่ละครั้ง

- การยื่นคำร้องขอฝากขังพนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องขอฝากขังได้ครั้งละ ๑๒ วัน ส่วนศาลจะอนุญาตให้ฝากขังได้กี่วันนั้นเป็นอำนาจของศาล

- ถ้าในการยื่นคำร้องขอฝากขังในแต่ละครั้งศาลไม่อนุญาตให้ฝากขังครบกำหนดจำนวน ๑๒ วันตามที่ขอพนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องขอฝากขังในครั้งต่อ ๆ ไป ได้มากกว่า ๔ ครั้ง กรณีฝากขังตามกฎหมาย ได้รวมกันทั้งหมดไม่เกิน ๔๘ วัน หรือขอฝากขังครั้งต่อ ๆ ไป ได้มากกว่า ๗ ครั้ง กรณีฝากขังตามกฎหมายได้รวมกันทั้งหมดไม่เกิน ๘๔ วัน แล้วแต่กรณี ตามอัตราโทษของคดีก็ได้

- หากการสอบสวนไม่เสร็จสิ้นในระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ฝากขัง ศาลจะออกหมายปล่อยผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนก็มีหน้าที่ติดตามตัวผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องภายในอายุความฟ้องตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕

- การติดตามตัวผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องดังกล่าวเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนจัดการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามาฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๑ วรรคท้าย ประกอบกับมาตรา ๑๖๕ ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการฟ้องของพนักงานอัยการ ดังนั้นพนักงานสอบสวนจะไปจับกุมผู้ต้องหาในข้อหาเดิมหรือจับกุมมาควบคุมในคดีเดิมไม่ได้

- การยื่นคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล พนักงานสอบสวนไม่สามารถร้องขอต่อศาลขอนำตัวผู้ต้องหากลับไปควบคุมยังสถานที่ที่ทำการของพนักงานสอบสวนได้ เพราะต้องห้ามตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๙/๑ วรรคสาม ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๐

- การนับระยะเวลาฝากขังผู้ต้องหา การยื่นคำร้องฝากขังครั้งที่ ๑ การนับระยะเวลาจำนวน ๑๒ วัน ให้นับวันที่ยื่นคำร้องขอนั้นเป็นวันแรก (นับย้ำ) ส่วนครั้งต่อ ๆ ไปนั้นการนับระยะเวลา ๑๒ วันให้นับต่อจากวันที่ศาลอนุญาตให้ฝากขังในครั้งก่อน (นับต่อ)

- การยื่นคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งความประสงค์ในการยื่นคำร้องขอฝากขังครั้งแรกด้วยว่า ถ้าผู้ต้องหายื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวชั้นศาลจะคัดค้านประการใดหรือไม่

๖. การควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาในอำนาจศาลแขวง

คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวงนั้น เป็นไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม คดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง เป็นความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และไม่อยู่ภายใต้อำนาจของศาลอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น ศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นต้น

คดีดังกล่าว ไม่ว่าจะมีการจับกุม โดยเจ้าพนักงานหรือราษฎร ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ หรือพนักงานสอบสวนใช้อำนาจแจ้งข้อหากับผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗, มาตรา ๘ วรรคห้า การนับระยะเวลาควบคุมและการฟ้องผู้ต้องหา เป็นไปตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗, มาตรา ๒๐ ระยะเวลาควบคุม ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับกุม ระยะเวลาการยื่นฟ้องต่อศาลแขวง ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ถูกจับหรือเวลาที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหากรณีที่ไม่มีการจับ

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายในการผัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหา

๑) กรณีผู้ต้องหาถูกจับ

(๑) เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาแล้วผู้จับนำส่งที่ทำการพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ อาจเป็นที่ทำการของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับ หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

(๒) อำนาจการควบคุมผู้ต้องหา ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะต้องส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อยื่นฟ้องต่อศาลแขวง

(๓) หากทำการสอบสวนไม่เสร็จภายในระยะเวลาตาม (๒) และผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ ก็ต้องยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาล ได้ไม่เกิน ๕ ครั้งๆละไม่เกิน ๖ วัน และในการยื่นผัดฟ้องครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕ ศาลจะทำการไต่สวนผู้ร้องถึงเหตุผลความจำเป็นจนเป็นที่พอใจแก่ศาล

(๔) หากผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน ก็ให้พนักงานสอบสวนควบคุมตัวผู้ต้องหามาศาล เพื่อยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและขอให้ศาลออกหมายขังครั้งที่ ๑ มาในคราวเดียวกัน ส่วนการผัดฟ้องฝากขังครั้งต่อ ๆ ไป ไม่มีหน้าที่ต้องนำตัวผู้ต้องหามาศาล เพราะตัวผู้ต้องหาถูกคุมขังตามอำนาจศาลแล้ว

(๕) หากผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวน หากสำนวนการสอบสวนเสร็จไม่ทันภายในกำหนด ๔๘ ชั่วโมง ก็ให้พนักงานสอบสวนเพียงแต่ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องผู้ต้องหาเพียงอย่างเดียวไม่ต้องยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายขังมาด้วยแต่อย่างใด

ข้อสังเกต

- หากผู้จับกุมส่งผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับ ก็ต้องส่งต่อไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เนื่องจากในการส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาล พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ กำหนดให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้นำส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวน

- กรณีผู้ต้องหาถูกจับ ให้หมายความรวมถึงผู้ต้องหาถูกศาลออกหมายจับไว้แล้ว ต่อมาผู้ต้องหาได้เข้ามอบตัวกับพนักงานสอบสวน การเริ่มนับเวลา ๔๘ ชั่วโมง ก็เริ่มนับแต่เวลาที่เข้ามอบตัวกับพนักงานสอบสวน

- กรณีมีเหตุจำเป็นไม่สามารถนำตัวผู้ต้องหาฝากขังต่อศาลได้ เช่น ผู้ต้องหาป่วยอยู่ในสภาพที่ไม่อาจนำมาศาลได้ ในการยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะต้องขออนุญาตศาลรวมมาในคำขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาไว้ในสถานที่อื่น โดยมีพยานหลักฐานประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาลในเหตุที่ไม่อาจนำตัวผู้ต้องหามาศาลได้ เมื่อหมดความจำเป็น เช่น ผู้ต้องหาออกจากโรงพยาบาลแล้ว ก็ต้องนำตัวผู้ต้องหานั้นไปศาลในโอกาสแรกเพื่อให้ศาลออกหมายขังเพื่อระบุสถานที่คุมขังใหม่

- ถ้าหากพนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนไม่แล้วเสร็จในระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้องและฝากขังนั้น หรือพนักงานสอบสวนลืมผัดฟ้องหรือขาดผัดฟ้องย่อมหมดอำนาจที่จะควบคุมผู้ต้องหาต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป แต่สำนวนการสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนต่อไป และเสนอพนักงานอัยการเพื่อขออนุญาตฟ้องจากอัยการสูงสุดต่อไป

- อัยการสูงสุด อาจมอบหมายพนักงานอัยการผู้มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการหรืออธิบดีอัยการภาคในการอนุญาตฟ้องแทนอัยการสูงสุดได้ ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๙

- เมื่ออัยการสูงสุดหรือผู้รับมอบหมายได้อนุญาตให้ผัดฟ้องและพนักงานอัยการมีหนังสือแจ้งให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปเพื่อฟ้องพนักงานสอบสวนต้องจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามาและเพื่อนำส่งให้พนักงานอัยการฟ้องศาลโดยพนักงานสอบสวนอาจใช้วิธีการออกหมายเรียกผู้ต้องหาตามหนังสือ อก.๒๙ ของพนักงานอัยการ ถ้าผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียก เป็นเหตุให้ออกหมายจับได้ แต่การจับไม่ใช่จับมาเพื่อทำการสอบสวน แต่จับมาเพื่อนำตัวมาฟ้อง ถือว่ามีความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดีตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๗ วรรคแรก (คำบรรยายเนติบัณฑิตสมัยที่ ๕๗ เล่มที่ ๑๕ หน้า ๒๒๔-๒๒๕ โดย อ.เรวัติ ฉ่ำเฉลิม เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘)

- ในระหว่างยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังต่อศาลผู้ต้องหาสามารถยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นศาลได้และพนักงานสอบสวนก็ยังคงมีหน้าที่ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังต่อศาลแขวงต่อไปตามปกติ

- ถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพในการยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังในครั้งแรก ศาลจะยกคำร้องขอผัดฟ้องฝากขัง และพนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาไปส่งให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องด้วยวาจาต่อศาลแขวงต่อไป

- ถ้าหากพนักงานสอบสวนไม่สามารถจะยื่นฟ้องได้ทันตามกำหนดภายใน ๔๘ ชั่วโมง พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจควบคุม ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

- การยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังของพนักงานสอบสวน ยื่นคำร้องขอได้คราวละไม่เกิน ๖ วัน แต่ศาลจะอนุญาตให้ผัดฟ้องและฝากขังไม่ครบกำหนดตามจำนวนวันที่ขอก็ได้เป็นดุลพินิจของศาล

- เมื่อพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังครบกำหนดทั้ง ๕ คราวแล้ว ถ้าในแต่ละคราวศาลไม่อนุญาตให้ผัดฟ้องและฝากขังครบตามกำหนด ๖ วัน ตามที่ยื่นคำร้องขอ พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอผัดฟ้องฝากขังครั้งที่ ๖ หรือ ๗ เพื่อขอให้ศาลอนุญาตผัดฟ้องและฝากขังในจำนวนวันที่เหลือที่ไม่อนุญาตให้ผัดฟ้องและฝากขังนั้นไม่ได้ เพราะ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกับ ป.วิอาญา มาตรา ๘๗

๒) กรณีผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยที่ศาลยังไม่ออกหมายจับ

(๑) เมื่อมีกรณีผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา โดยที่ศาลยังมิได้ออกหมายจับ พนักงานสอบสวน

จึงแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ วรรคสอง

(๒) พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมกับสั่งให้ผู้ต้องหาไปพบพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลแขวงให้ทันภายในเวลา ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาได้รับแจ้งข้อหา

(๓) หากทำการสอบสวนไม่เสร็จภายในระยะเวลาตาม (๒) และผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ ก็ต้องยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาลได้ไม่เกิน ๕ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๖ วัน และในการยื่นผัดฟ้องครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕ ศาลจะทำการไต่สวนผู้ร้องถึงเหตุผลความจำเป็นจนเป็นที่พอใจแก่ศาล

(๔) ในการยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาลในแต่ละครั้ง พนักงานสอบสวนไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาลแต่อย่างใด

(๕) หากในการแจ้งข้อหาของพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ และมีเหตุที่จะขอให้ศาลขังผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรค ๕ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายขังโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับและมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้

(๖) การยื่นคำร้องขอผัดฟ้องตาม (๕) กับการขออำนาจศาลขัง เป็นไป ตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๘ วรรคห้า ให้ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องพร้อมกับขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาไว้ แล้วให้นำ มาตรา ๗ วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่ศาลสั่งอนุญาตให้ผัดฟ้อง ให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาเท่ากับระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้อง แต่ถ้าการขอให้ออกหมายขังดังกล่าวกระทำภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ผัดฟ้องแล้ว ให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาได้เท่ากับระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้อง

ข้อสังเกต

- หากเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องด้วยวาจาต่อศาลแขวงทุกกรณีไม่ว่าผู้ต้องหานั้นจะถูกจับมาหรือถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ โดยไม่ต้องทำการสอบสวนเป็นไปตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๐

- คำว่า “ไม่ต้องทำการสอบสวน” ในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงนั้น ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนต้องสอบสวนด้วยแบบพิมพ์คำให้การผู้ต้องหาฟ้องด้วยวาจา ที่เรียกว่า “ใบแดง” แบบย่อพฤติการณ์สั้นๆ แต่บางคดีหากไม่มีการสอบปากคำพยานหรือผู้เสียหายบางปาก ผลการตรวจชันสูตรที่เกี่ยวข้องกับคดี เช่น การชันสูตรบาดแผลในคดีทำร้ายร่างกาย หรือในคดีจราจรที่เกิดเหตุรถเฉี่ยวชนมีผู้ได้รับบาดเจ็บเป็นต้น ซึ่งผลการตรวจพิสูจน์ดังกล่าวมักจะใช้เวลานานออกไปเกิน ๔๘ ชั่วโมงหลังจากเกิดเหตุ หากผู้ต้องหารับสารภาพ ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๐ จะต้องนำตัวผู้ต้องหาส่งให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องด้วยวาจาต่อศาลแขวงทันที ซึ่งหากไม่ได้แนบเอกสารดังกล่าวไปด้วยพนักงานอัยการมักจะไม่รับตัวผู้ต้องหาและสำนวนฟ้องด้วยวาจา (ใบแดง) ดังกล่าว ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะไม่รีบแจ้งข้อหากับผู้ต้องหา รอจนเอกสารดังกล่าวครบถ้วน

จึงจะเรียกผู้ต้องหามารับทราบข้อกล่าวหาและนำตัวส่งพนักงานอัยการในวันเดียวกันหรือวันถัดไป ภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่แจ้งข้อหา

- กรณีพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ หากไม่มีเหตุที่จะต้องขอให้ศาลออกหมายขัง พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาทั้งไม่สามารถใช้วิธีการปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีประกันและหรือหลักประกันแต่อย่างใด เพียงแต่หากไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาได้ทันภายใน ๔๘ ชั่วโมง ให้ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาลแขวง

- พนักงานสอบสวนมีอำนาจยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังได้ ๕ คราว ๆ ละไม่เกิน ๖ วัน และต้องทำสำนวนการสอบสวนส่งให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องภายในระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้อง ถ้าหากผัดฟ้องไม่ทันภายในกำหนดที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้องดังกล่าว จะต้องส่งสำนวนการสอบสวนเสนอต่ออัยการสูงสุดเพื่อขออนุญาตฟ้องต่อไป เช่นเดียวกันกับกรณีที่มีการจับกุม

๓) การนับระยะเวลาการควบคุม

- ปกติกำหนดเวลา ๔๘ ชั่วโมง ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เริ่มนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับหรือกรณีไม่ถูกจับก็เริ่มนับแต่เมื่อผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา จนกระทั่งนำตัวไปฟ้องด้วยวาจาต่อศาลแขวง แต่มิให้นับระยะเวลาดังช่วงดังต่อไปนี้รวมเข้าในเวลา ๔๘ ชั่วโมงด้วย

(๑) เวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ต้องหาจากที่จับมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวน

(๒) เวลาเดินทางจากที่ทำการพนักงานสอบสวนมายังที่ทำการของพนักงานอัยการ

(๓) เวลาเดินทางจากที่ทำการของพนักงานอัยการมาศาล

- กรณีผู้ต้องหาหลบหนีจากการควบคุมหรือการขัง มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ต้องหาหลบหนีนั้นเข้าในกำหนดระยะเวลาที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗ แห่ง พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

- กรณีที่ได้ส่งตัวผู้ต้องหาไปดำเนินคดียังศาลทหารหรือศาลเยาวชนและครอบครัว หากปรากฏในภายหลังว่าผู้ต้องหาไม่ได้อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือศาลเยาวชนและครอบครัว แล้วแต่กรณี และมีการส่งตัวผู้ต้องหามายังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีในศาลแขวงต่อไปนั้น มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวหรือขังอยู่ตามกฎหมายดังกล่าวนั้นเข้าในกำหนดระยะเวลาดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๗ แห่ง พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

การทำสำนวนการสอบสวนกรณีผู้ต้องหาที่ถูกแจ้งข้อหาหลบหนี

หากพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตามมาตรา ๗ วรรคสอง โดยไม่ได้ควบคุม แต่มีการผัดฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแขวง ต่อมาผู้ต้องหาหลบหนีไปไม่ยอมมาพบพนักงานสอบสวนเพื่อส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการภายในระยะเวลากำหนดผัดฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ดังนี้

๑) ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปโดยเร็ว

๒) เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้น ให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไปโดยให้นำ มาตรา ๑๔๑ แห่ง ป.วิอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๓) กรณีระยะเวลาการผัดฟ้องตาม มาตรา ๗ แห่ง พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้สิ้นสุดลงระหว่างที่ผู้ต้องหาหลบหนี และพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง พนักงานอัยการอาจขออนุญาตฟ้องคดีต่ออัยการสูงสุดตาม มาตรา ๙ ไว้ก่อนก็ได้

๗. การควบคุมผู้ต้องหาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว

คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น เป็นไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติมตาม มาตรา ๑๐ ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

๑) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด

๒) คดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้โอนมาตามมาตรา ๙๗ วรรคหนึ่ง

๓) คดีครอบครัว

๔) คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ

๕) คดีอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๗๓ แห่ง ป.อาญา แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์

เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมตามมาตรา ๖๙ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ จะต้องนำผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันที เพื่อให้พนักงานสอบสวนท้องที่ดังกล่าวส่งตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยเร็ว มีอำนาจการควบคุมตัวผู้ถูกจับไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ จะต้องนำตัวไปศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อตรวจสอบการจับทันที โดยมิให้นับระยะเวลาเดินทางตามปกติจากที่ทำการพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนด ๒๔ ชั่วโมงนั้นด้วยและศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายหรือตามที่ศาลเห็นสมควร หรืออาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควร ตามมาตรา ๗๓ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ในระหว่างการดำเนินคดี

เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนนั้น เป็นการกระทำความผิดอาญาในทุกฐานความผิดทุกอัตราโทษ โดยผู้กระทำผิดจะต้องมีอายุขณะกระทำความผิดไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ แต่ในกรณีการตรวจสอบการจับ ถ้าเป็นคดีที่อาจเปรียบเทียบได้ ไม่ต้องตรวจสอบการจับ ตามมาตรา ๗๒ วรรคท้าย แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

กรณีเด็ก ห้ามจับกุมเว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา ๖๖ วรรคแรก แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

ส่วนเยาวชน การจับกุม มาตรา ๖๖ วรรคสอง แห่งพ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ได้วางหลักไว้ว่า ให้เป็นไปตาม ป.วิอาญา

กรณีของเยาวชน พนักงานสอบสวนอาจจับกุมตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้าประกอบมาตรา ๖๖ วรรคสอง แห่งพ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ เด็กหรือเยาวชนพนักงานสอบสวนอาจนำตัวไปยังศาลเยาวชนฯ เพื่อขออำนาจศาลมีคำสั่งควบคุมตัวไว้ตามมาตรา ๗๑ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ การดำเนินการอนุโลมตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔

หลักเกณฑ์การผัดฟ้องผู้ต้องหา

คดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ไม่ว่าจะมีการจับกุม โดยเจ้าพนักงานหรือราษฎร ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ หรือพนักงานสอบสวนใช้อำนาจแจ้งข้อหากับผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ การนับระยะเวลาควบคุม การตรวจสอบการจับและการฟ้องผู้ต้องหา เป็นไปตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ จะต้องรีบทำการสอบสวนและส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อยื่นฟ้องต่อศาลภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุมหรือถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาตามความในมาตรา ๗๘ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ หากสอบสวนไม่เสร็จไม่สามารถส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ ภายใน ๓๐ วัน พนักงานสอบสวนต้องยื่นคำร้องผัดฟ้องต่อศาลตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑) คดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน จะต้องส่งสำนวนให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องภายใน ๓๐ วัน จะขอผัดฟ้องไม่ได้

๒) คดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกเกิน ๖ เดือน แต่ไม่เกิน ๕ ปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องได้ ๒ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๑๕ วัน

๓) คดีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกเกิน ๕ ปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลอนุญาตให้ผัดฟ้องครบ ๒ ครั้งตามข้อ ๒ แล้วพนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องผัดฟ้องต่อไปได้อีก ๒ ครั้งๆ ละไม่เกิน ๑๕ วัน โดยจะต้องแสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาลด้วย

๔) หากยื่นฟ้องไม่ทันภายในระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้อง จะต้องเสนอสำนวนการสอบสวนดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการและขออนุญาตฟ้องต่ออัยการสูงสุดตามความใน พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๘๐

ข้อสังเกต

- การนับระยะเวลาควบคุมเพื่อตรวจสอบการจับต่างกับการนับระยะเวลาการฟ้อง
- การนับระยะเวลาควบคุม ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติจากที่ทำการพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลา ๒๔ ชั่วโมงนั้นด้วย
- ระหว่างเวลาการควบคุมภายใน ๒๔ ชั่วโมง ดังกล่าว พนักงานสอบสวนอาจมอบเด็กหรือเยาวชนให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยและบุคคลหรือองค์การดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถปกครองดูแลและสั่งให้นำส่งเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ หรืออาจจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าวตามสมควรแก่กรณีด้วยก็ได้ตามมาตรา ๗๒ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓
- กรณีพนักงานสอบสวนใช้อำนาจแจ้งข้อหาเด็กหรือเยาวชน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ถือว่ามิใช่เป็นการจับ ไม่ต้องตรวจสอบการจับแต่อย่างใด แต่แจ้งการดำเนินคดีเด็กหรือเยาวชนต่อสถานพินิจเช่นเดียวกับแจ้งการจับกรณีที่มีการจับ เพื่อดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริงเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวนก่อนส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ
- การแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยที่มิใช่การจับ เมื่อสำนวนการสอบสวนเสร็จสิ้นหากมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาต้องนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการพร้อมสำนวนการสอบสวน และระหว่างการสอบสวนหากมีการผัดฟ้องผู้ต้องหา จะต้องนำผู้ต้องหาไปศาลทุกครั้งที่ยื่นคำร้องขอผัดฟ้อง

ซึ่งแตกต่างจากผู้ต้องหาที่ถูกจับและนำตัวไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับ ผู้ต้องหาจะอยู่ในความควบคุมตามคำสั่งศาล ในการผัดฟ้องจึงไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปด้วย

- หากการแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ และมีเหตุที่จะต้องให้ศาลขังผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ในสถานพินิจได้ และในการผัดฟ้องผู้ต้องหาระหว่างสอบสวนก็ไม่ต้องนำตัวไปศาลทุกครั้งแต่อย่างใด

- การตรวจสอบการจับของศาล เป็นไปตามมาตรา ๗๓ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ศาลจะต้องตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ การจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ปล่อยเด็กหรือเยาวชนไป

- หากศาลปล่อยเด็กหรือเยาวชนไปเพราะการจับไม่ชอบ พนักงานสอบสวนก็ต้องทำการสอบสวนต่อไป และต้องแจ้งการดำเนินคดีเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานพินิจ เพื่อทำการสืบเสาะข้อเท็จจริง หากไม่มีผลการสืบเสาะพนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจฟ้อง ดังนั้น พนักงานสอบสวนก็ต้องแจ้งข้อหาทำการสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนต่อไป และต้องถือว่าไม่มีตัวอยู่ในความควบคุมการผัดฟ้องก็ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปทุกครั้ง หากไม่สามารถนำตัวไปได้ ศาลก็ไม่อนุญาตให้ผัดฟ้อง คดีก็จะขาดผัดฟ้อง การจะส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการหากมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ก็ต้องขออนุมัติฟ้องจากอัยการสูงสุด และที่สำคัญหากผู้ต้องหาดังกล่าวหลบหนีไม่ยอมมาพบพนักงานสอบสวนเพื่อให้ปากคำ ไม่ยอมไปพบเจ้าพนักงานที่สถานพินิจก็ไม่สามารถสืบเสาะข้อเท็จจริงนำผลการสืบเสาะประกอบสำนวนการสอบสวนได้

- คดีบางเรื่องที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่จำเป็นแก่คดีจะสั่งงดการสืบเสาะข้อเท็จจริงนั้นเสียก็ได้แล้วแจ้งพนักงานสอบสวนทราบ ตามมาตรา ๘๒ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

๘. การควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลทหารนั้น เป็นไปตาม พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๙๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.๒๕๕๘ คดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นความผิดทุกฐานและทุกระดับอัตราโทษที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตาม มาตรา ๑๖ แห่ง พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๙๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กระทำความผิดในขณะที่เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร

คดีดังกล่าว เมื่อเจ้าพนักงานหรือราษฎร ทำการจับกุมผู้ต้องหาและส่งไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ประกอบมาตรา ๘๔ การนับระยะเวลาควบคุมเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ กรณีที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ หากมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องยื่นคำร้องต่อศาลทหารเพื่อขอฝากขังผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวน

หากเป็นกรณีพนักงานสอบสวนใช้อำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ในการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาซึ่งยังมิได้ถูกศาลออกหมายจับ ก็ไม่ถือว่าผู้ต้องหาตกอยู่ในความควบคุมที่จะต้องดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ แต่หากพนักงานสอบสวนเห็นว่า มีเหตุที่จะขอให้ศาลขังผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรค ๕ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลทหารเพื่อขอให้ศาลออกหมายขังโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวน

มีอำนาจจับกุมผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับและมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้ ดังนั้นเมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๓๔ หากไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวก็ต้องขออำนาจศาลฝากขังผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวนด้วยเช่นเดียวกัน

บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

๑) นายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ

๒) นายทหารชั้นสัญญาบัตรนอกประจำการ เฉพาะเมื่อกระทำผิดต่อคำสั่งหรือข้อบังคับตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

๓) นายทหารชั้นประทวนและพลทหารกองประจำการหรือประจำการหรือบุคคลที่รับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

๔) นักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

๕) ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับตัวไว้เพื่อให้เข้ารับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหาร

๖) พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร เมื่อกระทำผิดในหน้าที่ราชการทหาร หรือกระทำผิดอย่างอื่นเฉพาะในหรือบริเวณอาคาร ที่ตั้งหน่วยทหารที่พักร้อน พักแรม เรือ อากาศยานหรือพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

๗) บุคคลซึ่งต้องขังหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารโดยชอบด้วยกฎหมาย

๘) เชลยศึกหรือชนชาติศัตรูซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

๑) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มิได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดด้วยกัน

๒) คดีที่เกี่ยวพันกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน

๓) คดีที่ต้องดำเนินในศาลเยาวชนและครอบครัว

๔) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร

ข้อสังเกต

- คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร ให้ดำเนินคดีในศาลพลเรือน
- เมื่อศาลพลเรือนได้มีคำสั่งประทับฟ้องแล้ว แม้จะปรากฏตามทางพิจารณาในภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ก็ให้ศาลพลเรือนมีอำนาจพิจารณาได้
- กรณีที่ทหารกระทำผิดคดีอาญาและอยู่ในอำนาจศาลทหาร แต่ทหารนั้นอายุไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ ซึ่งจะต้องพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัว ให้คดีนั้นขึ้นพิจารณาที่เยาวชนและครอบครัว
- กรณีผู้ต้องหาเป็นพลเรือนที่อยู่ในสังกัดราชการทหาร กระทำผิดอาญาในขณะที่บุคคลนั้นปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดและคดีนั้นศาลทหารมีอำนาจพิจารณาคดี
- กรณีผู้ต้องหาเป็นอาสาสมัครทหารพรานที่อยู่ในความดูแลของทางราชการ และกระทำความผิดอาญาในขณะที่บุคคลนั้นยังสังกัดอยู่ในหน่วยอาสาสมัครทหารพราน ไม่ถือว่าทหารพรานนั้นเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร
- ทหารกองเกินคือบุคคลที่ถูกขึ้นบัญชีรายชื่อเพื่อต้องได้รับการคัดเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการ ทหารกองเกินไม่ถือว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดขณะเป็นทหารกองเกินขึ้นศาลพลเรือน

แม้หลังจากการกระทำความผิดแล้วได้รับการคัดเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการก็อยู่ในอำนาจของศาลพลเรือน

- ทหารกองเกินจับสลากใบดำ-ใบแดง จับสลากได้ใบแดง ถูกขึ้นบัญชีไว้เป็นทหารกองประจำการ กระทำผิดอาญาในระหว่างรอเรียกตัวเพื่อเข้าประจำการ ขึ้นศาลพลเรือน

- ถูกเรียกเข้าประจำการให้ไปรายงานตัวในวันใดแล้ว หลังจากนั้นกระทำความผิดอาญา ขึ้นศาลทหารมีอำนาจพิจารณาคดี

- ทหารกองหนุนคือ ทหารที่ถูกปลดจากประจำการ เมื่อกระทำความผิดขึ้นศาลพลเรือน

อำนาจการควบคุมผู้ต้องหาที่เป็นทหารในชั้นสอบสวน

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้วางหลักเกณฑ์ใหม่เกี่ยวกับอำนาจการควบคุมคุมขัง จะกระทำได้ต่อเมื่อมีคำสั่งหรือหมายของศาล ส่งผลให้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำผิดอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ บางส่วน ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ ต่อมากรมพระธรรมนูญ วางแนวทางปฏิบัติในการขอให้ศาลทหารมีคำสั่งหรือออกหมายขัง หมายจับ และหมายค้น ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ ข้อ ๑ ผู้บังคับบัญชาทหารไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลอยู่ในอำนาจศาลทหาร การคุมขังผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารจะต้องกระทำโดยมีคำสั่งหรือมีหมายของศาลทหารที่มีอำนาจเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีอาญาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗

ปัจจุบัน มีพ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๙๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.๒๕๕๘ ออกมาบังคับใช้แล้วกรณีที่ทหารกระทำความผิดและต้องเข้าสู่การพิจารณาในศาลทหารนั้น การควบคุมตัวทหารที่กระทำความผิดดังกล่าว มีดังนี้

๑) อำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมงนับแต่เวลาไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เช่นเดียวกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัด

๒) หากผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และการสอบสวนไม่เสร็จภายใน ๔๘ ชั่วโมง ให้พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอให้ศาลทหารออกหมายขังผู้ต้องหาที่เป็นทหารนั้นได้ จะเป็นจำนวนกี่ครั้งครั้งละกี่วัน ให้เป็นตามอัตราโทษของแต่ละคดี โดยให้นำ ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อสังเกต

- เมื่อบุคคลอยู่ในอำนาจศาลทหาร แม้คดีที่มีอัตราโทษเท่ากับคดีศาลแขวงของพลเรือนคดีก็ยังอยู่ในอำนาจศาลทหาร ต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้อัยการทหารพิจารณาเพื่อสั่งคดี

- คดีในอำนาจศาลทหาร ซึ่งอัตราโทษเท่ากับคดีศาลแขวงพลเรือน แม้ผู้ต้องหารับสารภาพก็ไม่มีกรณีฟ้องด้วยวาจา (ใบแดง) เช่นเดียวกับศาลแขวงแต่ประการใด พนักงานสอบสวนจึงต้องทำสำนวนการสอบสวนเต็มรูปแบบ

- เมื่อทหารถูกจับกุมให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาของทหารที่เป็นผู้ต้องหานั้นทราบโดยเร็ว แต่ไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาให้ผู้บังคับบัญชาควบคุมตัวไว้ได้ (กฎหมายฉบับปัจจุบัน การจับกุมคุมขังเป็นอำนาจของศาล) การแจ้งผู้บังคับบัญชาทราบนั้น ผู้บังคับบัญชาหรือนายทหารพระธรรมนูญ สามารถมานั่งฟังการสอบสวนได้ในฐานะเป็นผู้ที่ผู้ต้องหาให้ความไว้วางใจมาร่วมฟังการสอบสวนได้เท่านั้น

๙. รายละเอียดที่ต้องบรรยายในคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขัง

๑) การยื่นคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขังครั้งที่ ๑ ผู้ร้องควรบรรยายถึงข้อหาและพฤติการณ์แห่งคดี วันและเวลาที่กระทำผิด รวมทั้งบทมาตรากฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้มีสิ่งที่ควรบรรยายในคำร้องผัดฟ้องหรือฝากขังครั้งที่ ๑ เสมอ คือ

(๑) ชื่อพนักงานสอบสวนผู้ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขัง และชื่อผู้ต้องหา หากในคดีเดียวกันมีผู้ต้องหาหลายคน พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องฝากขังรวมกันในคำร้องเดียวกันได้

(๒) พฤติการณ์แห่งคดี วัน เวลา และสถานที่เกิดเหตุ

(๓) ฐานความผิด พนักงานสอบสวนจะต้องระบุให้ชัดเจนว่าการกระทำความผิดของผู้ต้องหาเป็นความผิดฐานใด ทั้งนี้จะมีผลต่อจำนวนวันที่ขอทำการผัดฟ้องหรือฝากขังได้

(๔) วันและเวลาที่จับกุมและที่พนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาไว้ในความควบคุมและวันที่ครบกำหนดการควบคุมผู้ต้องหา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าพนักงานสอบสวนได้ควบคุมตัวผู้ต้องหาเกินกว่าที่กฎหมายให้อำนาจการควบคุมไว้หรือไม่ประการใด

(๕) เหตุผลความจำเป็นที่ไม่สามารถฟ้องคดีได้ทันภายในกำหนดระยะเวลาการควบคุมของเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ซึ่งต้องเป็นเหตุเกี่ยวกับการสอบสวนโดยตรง ในทางปฏิบัติศาลมักจะพิจารณาอนุญาตให้เฉพาะความจำเป็นที่เกี่ยวกับการสอบสวนเท่านั้น เช่น จะต้องสอบสวนพยานอีกหลายปาก หรือรอผลการตรวจชันสูตรบาดแผลจากแพทย์ หรือรอผลการตรวจพิสูจน์ของกลาง เป็นต้น หากเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนโดยตรง เช่น เสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้บังคับบัญชาแล้วกำลังรอฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาอยู่ หรือหากสำนวนการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว แต่หากส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะไม่มีเวลาเพียงพอในการร่างฟ้อง จึงยื่นคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขังเพื่อให้พนักงานอัยการมีเวลาในการร่างฟ้องทันโดยพนักงานอัยการไม่ต้องมายื่นคำร้องผัดฟ้องหรือฝากขังเอง เช่นนี้ ไม่ถือว่าเป็นเหตุจำเป็น

(๖) จำนวนวันที่พนักงานสอบสวนขอผัดฟ้องหรือฝากขังผู้ต้องหา ตั้งแต่วันที่เท่าใดถึงวันที่เท่าใด

(๗) หากมีเหตุสุดวิสัยหรือมีกรณีจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ วรรคสาม หรือกรณีผู้ต้องหาป่วยอยู่ในสภาพที่ไม่อาจนำตัวมาศาลได้ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘ วรรคสอง ทำให้พนักงานสอบสวนไม่อาจนำตัวผู้ต้องหาไปขออำนาจศาลในการผัดฟ้องหรือฝากขังได้ ก็ต้องบรรยายเหตุดังกล่าวไว้ในคำร้องพร้อมหลักฐานประกอบด้วย แล้วแต่กรณี

(๘) กรณีการฝากขังผู้ต้องหา ให้ระบุด้วยว่าหากผู้ต้องหาจะขอประกันตัวในชั้นศาล พนักงานสอบสวนจะคัดค้านการประกันตัวหรือไม่อย่างไร

๒) การขอผัดฟ้องหรือฝากขัง ครั้งที่ ๒ และครั้งต่อ ๆ ไป บรรยายรายละเอียด ดังนี้

(๑) คำร้องให้กล่าวโดยย่อถึงคำร้องผัดฟ้องหรือฝากขัง ครั้งที่ ๑ หรือครั้งก่อนหน้านั้น ได้แก่ หมายเลขที่ยื่นคำร้อง ลงวันเดือนปีใด ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้องหรือฝากขังมีกำหนดกี่วัน วันใดถึงวันใด

(๒) คำร้องกล่าวถึงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องทำการขอผัดฟ้องหรือฝากขังผู้ต้องหาต่อไปอีก โดยระบุจำนวนวันที่ขอทำการผัดฟ้องหรือฝากขัง ตั้งแต่วันใดถึงวันใด

(๓) กรณีการผัดฟ้องหรือฝากขังในศาลแขวงเมื่อครบสามคราวแล้ว การจะผัดฟ้องหรือฝากขังครั้งที่ ๔ หรือครั้งที่ ๕ หรือกรณีการฝากขังในศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหาร ในคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูง ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป เมื่อฝากขังครบ ๔๘ วันแล้ว หากมีความจำเป็นต้องฝากขังต่อไป หรือกรณีการผัดฟ้องคดีเด็กหรือเยาวชน ที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกเกิน ๕ ปี เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ผัดฟ้องครบสองครั้งแล้ว หากมีความจำเป็นต้องผัดฟ้องต่อไป คำร้องผัดฟ้องหรือฝากขังจะต้องแสดงเหตุผลความจำเป็น

และหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจศาล ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ วรรคสี่ หรือ ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ วรรคหกและวรรคเจ็ด หรือ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗๘ วรรคสาม แล้วแต่กรณี

๑๐. การอายัดตัวผู้ต้องหาและการขอโอนตัวมาเพื่อฟ้อง

ไม่ปรากฏคำจำกัดความในกฎหมายใด แต่กรณีเป็นเรื่องเดียวกันกับการควบคุมตัวผู้ต้องหา ซึ่งการอายัดตัวผู้ต้องหาเกิดขึ้นจากการที่ผู้ต้องหาคนเดียวกันนั้น ได้กระทำความผิดหลายครั้งหลายกรรมซ้ำซ้อนกันในช่วงเวลาเดียวกันหรือไม่ก็ได้ ซึ่งพนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินคดีทุกกรรมไป อาจเกิดเหตุในท้องที่พนักงานสอบสวนเดียวกันหรือต่างท้องที่กันก็ได้ พฤติการณ์ดังกล่าวหากไม่มีการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้อาจทำให้ผู้ต้องหาหลบหนีไปหรือไปกระทำผิดซ้ำสร้างความเดือดร้อนเสียหายกับประชาชนต่อไปได้เรื่อยๆ การเอาตัวผู้กระทำผิดดังกล่าวมาไว้ในความควบคุม นอกจากเป็นการได้ตัวมาดำเนินคดีแล้วยังเป็นการยับยั้งการกระทำผิดของผู้ต้องหาดังกล่าวด้วย

ในการอายัดตัวผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติ ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๔.๔ สรุปความได้ ดังนี้

๑) เมื่อมีการดำเนินคดีกับผู้ต้องหารายใด และทราบว่าผู้ต้องหารายดังกล่าวมีการกระทำผิดในคดีอื่นอีกไม่ว่าท้องที่เดียวกันหรือต่างท้องที่กัน ให้พนักงานสอบสวนท้องที่ที่จับกุมผู้ต้องหาในคดีแรกแจ้งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หากมีคดีอื่นในท้องที่เดียวกันอีกหรือแจ้งไปยังพนักงานสอบสวนท้องที่อื่นที่ผู้ต้องหาไปกระทำผิดอื่น ๆ เพื่อให้พนักงานสอบสวนในคดีอื่นได้รีบขออำนาจศาลออกหมายจับผู้ต้องหาในแต่ละคดีและทำการอายัดตัวผู้ต้องหานั้นมายังพนักงานสอบสวนที่ควบคุมตัวผู้ต้องหาในคดีแรก

๒) หากผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจศาลในที่คุมขังต่าง ๆ เช่น ที่เรือนจำทัณฑสถาน หน่วยงานต่างๆ เป็นต้น ให้พนักงานสอบสวนในคดีหลังที่ยังไม่ได้ตัวมาควบคุม รีบทำหนังสือแจ้งไปยังสถานที่คุมขังผู้ต้องหาว่าเป็นบุคคลที่พนักงานสอบสวนต้องการตัวไว้เพื่อทำการสอบสวนดำเนินคดี โดยแนบสำเนาหมายจับไปด้วย มิฉะนั้นสถานที่คุมขังดังกล่าวจะไม่รับอายัดให้เนื่องจากการจับกุมคุมขังจะต้องมีหมายจับหรือคำสั่งของศาลเท่านั้น และให้แจ้งการอายัดไปยังสถานีตำรวจท้องที่ที่สถานคุมขังตั้งอยู่เพื่อการประสานในกรณีที่ศาลออกหมายปล่อยผู้ต้องหาในคดีที่ถูกคุมขังอยู่

๓) กรณีที่ศาลไม่ออกหมายจับให้ พนักงานสอบสวนไม่สามารถอายัดตัวผู้ต้องหาได้ หากผู้ต้องหาถูกปล่อยจากสถานที่คุมขังและพนักงานสอบสวนยังมีความจำเป็นต้องได้ตัวไว้ทำการสอบสวน ก็ให้พนักงานสอบสวนออกหมายเรียกผู้ต้องหา หากผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรหรือได้หลบหนีไป ให้ร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับต่อไป

๔) ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่นให้แล้วเสร็จโดยไม่ต้องรอให้พ้นโทษในคดีเดิมก่อน และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการโดยเร็ว

๕) การส่งสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาบางคนถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลอื่น ให้พนักงานสอบสวนแยกสำนวนทำความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด ส่งไปยังพนักงานอัยการประจำศาลที่มีเขตอำนาจเหนือเรือนจำที่ผู้ถูกจำคุกต้องอยู่ แม้ว่าจะอยู่คนละเขตท้องที่หรือคนละจังหวัดก็ตาม ส่วนผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่นซึ่งคดียังไม่ถึงที่สุดให้ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) ในคดีที่ใกล้ขาดอายุความ ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนประสานกับพนักงานอัยการเพื่อขอต่อศาลให้โอนตัวผู้ต้องหาไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี

(๒) ในคดีอื่น ๆ นอกจาก (๑) ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวนและสรุปสำนวนการสอบสวนเสนอผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดีเพื่อพิจารณาและมีความเห็นทางคดี ในกรณีที่เสนอความเห็น

ควรสั่งฟ้อง ให้เก็บสำนวนไว้ที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าพนักงานสอบสวน เมื่อมีการแต่งตั้งโยกย้ายให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนส่งมอบสำนวนเช่นเดียวกับการส่งมอบสำนวนที่อยู่ระหว่างการสอบสวน และให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนติดตามผลคดีเมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกให้ขอคัดสำเนาคำพิพากษาถึงที่สุดประกอบสำนวน แล้วส่งสำนวนให้พนักงานอัยการต่อไป ถ้าต่อมาศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแต่คดีใกล้จะขาดอายุความ ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนรีบดำเนินการตาม (๑) ต่อไป

๖) ในระหว่างที่ผู้ต้องหาอายัดถูกคุมขังอยู่ หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าไม่จำเป็นต้องขังผู้ต้องหาอายัด ให้พนักงานสอบสวนรีบมีหนังสือขอถอนการอายัดตัวผู้ต้องหาไปยังสถานที่ที่ขออายัดไว้โดยด่วนที่สุด

๗) กรณีการสอบสวนเสร็จสิ้นและมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาอายัด หลังจากส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว หากพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล และเรือนจำได้รับหมายนัดพิจารณาของศาลนั้น หรือพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาอายัดแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรีบมีหนังสือขอถอนการอายัดตัวผู้ต้องหาดังกล่าวไปยังสถานที่ที่ขออายัดไว้โดยด่วนที่สุด

๘) ให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนทุกแห่งจัดทำสมุดคุมคดีที่มีการอายัดตัวผู้ต้องหา (แบบ ส ๕๖ - ๘๓) ไว้ประจำที่หน่วยงาน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาตรวจสอบได้โดยสะดวกตลอดเวลา และให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึง ผบก. หรือ ผบช. แล้วแต่กรณี ตรวจสอบผลการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนทุกระยะ

ข้อสังเกต

- ตามข้อ ๓ เห็นว่าหากเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลจังหวัด และมีเหตุที่จะออกหมายจับได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ (๑) แม้ไม่ออกหมายเรียกก่อน พนักงานสอบสวนก็สามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ออกหมายจับผู้ต้องหาที่ถูกปล่อยตัวจากอำนาจศาลในคดีก่อนได้ หากยื่นคำร้องต่อศาลแล้วศาลไม่อนุญาตก็ให้ดำเนินการเพิ่มเติมตามคำสั่งศาล เช่น ศาลอาจจะให้ออกหมายเรียกก่อน เป็นต้น

- กรณีตามข้อ ๕(๒) เมื่อสอบสวนเสร็จ เมื่อมีความเห็นควรสั่งฟ้อง หากคดียังไม่ถึงที่สุดให้เก็บสำนวนการสอบสวนไว้ที่ทำการของพนักงานสอบสวน จนกว่าคดีก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วส่งสำนวนนั้น ปัจจุบัน ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๕๗ เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิอาญา วันที่ ๒๑ ก.ค. ๕๗ ข้อ ๒ กรณีผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้วหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกแจ้งข้อหาได้หลบหนีไป แม้ส่งแต่สำนวนการสอบสวนโดยไม่มีผู้ต้องหาส่งไปพร้อมกับสำนวนการสอบสวนพนักงานอัยการก็ต้องรับสำนวนการสอบสวน จึงอาจไม่ต้องเก็บสำนวนการสอบสวนดังกล่าวไว้ที่ทำการของพนักงานสอบสวน

- กรณีผู้ต้องหากระทำความผิดหลายกรรมในท้องที่อำนาจการสอบสวนเดียวกันหรือต่างท้องที่กันในหลายคดี และหลาย ๆ คดีเหล่านั้นหากอยู่ในเขตอำนาจศาลเดียวกันที่จะต้องชำระคดี เมื่อพนักงานสอบสวนในคดีแรกควบคุมตัวไว้ดำเนินคดีแล้ว พนักงานสอบสวนในคดีอื่น ๆ ที่อยู่ในเขตอำนาจศาลเดียวกันนั้นสามารถแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวในคดีแรกได้และประสานกับพนักงานสอบสวนในคดีแรกสามารถยื่นคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหาคนเดียวกันในทุกคดีโดยแยกคำร้องเป็นรายคดีแล้วยื่นฝากขังต่อศาลพร้อมกันในทุกคดีก็ได้โดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้า กรณีดังกล่าวนี้เป็นทางเลือกของพนักงานสอบสวนในทางปฏิบัติ นอกจากจะเป็นการอำนวยความสะดวกต่อผู้ต้องหาเองแล้ว ยังไม่เป็นการสร้างภาระให้กับผู้ต้องหามาก เนื่องจากหากยื่นคำร้องฝากขังในคดีแรก แล้วคดีหลัง ๆ มีการออกหมายจับไว้หลายคดีเมื่อศาลปล่อยตัวชั่วคราวในคดีแรก ผู้ต้องหาก็ถูกจับกุมในภายหลังอีกแล้วถูกนำไปยื่น

คำร้องขอฝากขังต่อศาล อย่างนี้เรื่อยไปหากมีจำนวนหลายคดีก็จะเป็นภาระกับผู้ต้องหาและสังคมอาจมองได้ว่ากลั่นแกล้งผู้ต้องหาได้

- กรณีผู้ต้องหาในคดีแรกถูกฝากขังตามคำสั่งศาลอยู่ในเรือนจำ เมื่อพนักงานสอบสวนในคดีหลังจะขออายัดตัวผู้ต้องหาดังกล่าว จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อออกหมายจับประกอบหนังสืออายัดตัวผู้ต้องหาด้วย มิฉะนั้นสถานคุมขังจะไม่รับอายัดตัวให้ ศาลบางท่านอาจไม่ออกหมายจับให้ อ้างว่าไม่มีเหตุที่จะออกหมายจับผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ เนื่องจากผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ตามอำนาจศาลอยู่แล้ว เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาและการสอบสวนให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็วตามเจตนารมณ์ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ และระยะเวลาการสอบสวน ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ พนักงานสอบสวนสามารถเดินทางเข้าไปแจ้งข้อหาและทำการสอบสวนผู้ต้องหาในเรือนจำหรือที่คุมขังของผู้ต้องหาในคดีแรกที่ถูกคุมขังอยู่ได้ โดยถือว่ายังไม่มีการจับ เมื่อสอบสวนเสร็จแล้ว หากเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลเดียวกันสามารถส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ และพนักงานอัยการสามารถเบิกตัวผู้ต้องหาซึ่งไม่ต้องรอคดีถึงที่สุดในคดีอื่นก่อนมาฟ้องต่อศาลได้ แต่ให้ระมัดระวังในการแจ้งสิทธิผู้ต้องหา ให้แจ้งสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ อย่าแจ้งสิทธิผู้ถูกจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗/๑

- หากคดีหลังที่พนักงานสอบสวนไปแจ้งข้อหานั้นเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง การแจ้งข้อหามิใช่การจับ พนักงานสอบสวนต้องไปยื่นคำร้องขอผัดฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแขวงด้วย โดยไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาลแขวงในการผัดฟ้องดังกล่าว กรณีผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในอำนาจศาลซึ่งอยู่ในจังหวัดเดียวกัน พนักงานสอบสวนสามารถส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแขวงได้โดยเบิกตัวมาฟ้องที่ศาลแขวงได้ แม้แต่กรณีหากคดีหลังถ้าผู้ต้องหารับสารภาพในคดีศาลแขวงก็สามารถเบิกตัวมาฟ้องด้วยวาจาได้ ให้ระมัดระวังในการแจ้งสิทธิผู้ต้องหา ให้แจ้งสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ อย่าแจ้งสิทธิผู้ถูกจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗/๑ เช่นเดียวกัน

๑๑. การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา

ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์หรือไม่มีความผิดจนกว่าศาลจะได้พิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำผิด เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวในระหว่างการสอบสวน โดยหลักต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไปชั่วคราว การไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวเป็นข้อยกเว้นเท่านั้น ซึ่ง ป.วิอาญา ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ตั้งแต่มาตรา ๑๐๖ – ๑๑๙ ทวิ และมีประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๗ และคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๕ ได้วางแนวทางให้กับพนักงานสอบสวนได้ถือปฏิบัติ

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายการอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว

เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๐๖ ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล หากคดีอยู่ระหว่างการสอบสวนก็ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๐๗ เมื่อได้รับคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้รีบสั่งอย่างรวดเร็ว และผู้ต้องหาทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยอาศัยตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๑๐๘, ๑๐๘/๑, ๑๐๙, ๑๑๐, ๑๑๑, ๑๑๒, ๑๑๓ และ ๑๑๓/๑

หลักเกณฑ์และขั้นตอนการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน

๑) ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน กำหนดลำดับอาวุโสของพนักงานสอบสวนไว้ตามกฎ ก.ตร.ว่าด้วยการกำหนดลำดับอาวุโสของข้าราชการตำรวจในการรักษาราชการแทน มีอำนาจเป็นผู้พิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราวแทนได้ กรณีที่หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

และเป็นกรณีที่มิได้มีการสั่งแต่งตั้งผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนไว้ให้พนักงานสอบสวนที่มีอาวุโสตามลำดับที่กำหนดไว้นั้น มีอำนาจพิจารณาสั่งหรือเสนอคำร้องขอปล่อยชั่วคราวได้ เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ แล้วแต่กรณี

๒) การปล่อยตัวชั่วคราวนั้น ผู้ต้องหาต้องยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในขณะที่อยู่ในอำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวน โดยต้องยื่นคำร้องปล่อยตัวชั่วคราวก่อนครบกำหนด ๔๘ ชั่วโมง หรือก่อนที่พนักงานสอบสวนจะนำตัวไปขออำนาจศาลฝากขัง

๓) เมื่ออนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนก็ไม่ต้องไปยื่นคำร้องฝากขังผู้ต้องหาต่อศาลอีก

๔) เมื่อมีคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าผู้ยื่นคำร้องจะเป็นผู้ต้องหานั้นหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนคดีนั้นหรือพนักงานสอบสวนซึ่งเข้าเวรสอบสวนในขณะนั้นหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ รับคำร้องและเป็นคู่สัญญาประกันแล้วรีบเสนอคำร้องพร้อมด้วยสัญญาประกันและบันทึกเสนอสัญญาประกันไปยังผู้มีอำนาจสั่งโดยเร็ว

๕) ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน พิจารณาสั่งคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวโดยเร็ว โดยให้พิจารณาสั่งให้เสร็จสิ้นภายใน ๑ ชั่วโมง นับแต่ได้รับเรื่องเว้นแต่มีกรณีเหตุจำเป็น ไม่อาจพิจารณาสั่งได้ภายในกำหนดก็ให้บันทึกเหตุจำเป็นนั้นไว้ในคำร้องหรือบันทึกเสนอสัญญาประกัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่ได้รับคำร้อง

๖) การวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต้องพิจารณาและสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยพิจารณาเหตุผลเหล่านี้ประกอบด้วย

(๑) ความหนักเบาแห่งข้อหา โดยพิจารณาจากอัตราโทษของความผิดที่ถูกกล่าวหานั้นมีเพียงใด กรณีมีอัตราโทษสูงหากปล่อยชั่วคราวแล้วโอกาสที่ผู้ต้องหาจะหลบหนีมีหรือไม่

(๒) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด โดยพิจารณาพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนว่าสามารถที่จะพิสูจน์ความผิดที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหานั้นมีมากน้อยเพียงใด หากปล่อยชั่วคราวแล้วโอกาสที่ผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานให้เสียรูปคดีหรือไม่อย่างไร

(๓) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงในการกระทำผิดของผู้ต้องหานั้นว่า เกิดจากการกระทำโดยเจตนา จำเป็น ป้องกัน ถูกบังคับ หรือขู่เข็ญให้กระทำความผิดหรือกระทำโดยประมาท

(๔) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันเพียงใด ผู้ร้องขอประกันมีความน่าเชื่อถือเพียงใด โดยให้ดูความถูกต้องของเอกสาร เช่น บัตรประจำตัว หรือหนังสือรับรองตำแหน่งหน้าที่ว่าถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดไว้หรือไม่ เป็นฉบับจริงหรือไม่ ยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่งหน้าที่ในบัตรประจำตัวกับที่ระบุในหนังสือรับรองถูกต้องตรงกันหรือไม่ กรณีเป็นหลักทรัพย์ให้ตรวจสอบว่าผู้ร้องขอประกันเป็นเจ้าของหลักทรัพย์หรือไม่ หากได้รับการมอบอำนาจมีหลักฐานการมอบอำนาจถูกต้องหรือไม่

กรณีใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันตัวผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับภาระผูกพันของผู้ร้องขอประกัน โดยให้พนักงานสอบสวนที่รับคำร้องขอประกัน บันทึกคำรับรองของบุคคลเพิ่มเติมไว้ในคำร้องขอประกันด้วยว่า ได้เคยใช้ตำแหน่งของตนเองประกันผู้ต้องหาอื่นมาก่อนหรือไม่ ที่ใด จำนวนกี่ราย ในวงเงินเท่าใดแล้วให้ผู้ขอประกันลงชื่อรับรองไว้เป็นหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของมาตรา ๑๐๘(๔) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๗) การเรียกประกันหรือหลักประกัน จะเรียกจนเกินควรแก่กรณีไม่ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ข้อบังคับประธานศาลฎีกา รวมทั้งคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง

๘) การสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวจะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุหนึ่งเหตุใดดังนี้

(๑) ผู้ต้องหาจะหลบหนี

(๒) ผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน

(๓) ผู้ต้องหาจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น

(๔) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ

(๕) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

๙) กรณีที่มีคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผลและต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบโดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติ ดังนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องหรือพนักงานสอบสวนเวรแจ้งคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบโดยเร็ว โดยบันทึกคำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี โดยให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน และ

(๒) สำเนาบันทึกเสนอสัญญาประกัน ซึ่งปรากฏคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวพร้อมเหตุผลหรือหนังสือแจ้งคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวและเหตุผลมอบให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

๑๐) ในสัญญาประกันจะกำหนดภาระหน้าที่ หรือเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือนายประกันต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นไม่ได้ เช่น นัดหมายให้มารายงานตัวกับพนักงานสอบสวนบ่อยครั้ง จนผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันไม่สามารถจะทำการงานอื่นได้ตามปกติ แต่ในสัญญาประกันจะต้องนัดวันส่งตัวผู้ต้องหาที่แน่นอน ห้ามใช้คำว่า จนกว่าพนักงานสอบสวนมีหมายเรียกให้มาพบเป็นอันขาด เพราะหากผู้ต้องหาไม่มาพบหรือนายประกันไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาได้ จะไม่มีวันที่นายประกันผิดนัดในสัญญาประกัน

๑๑) ในคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงเกิน ๕ ปี ขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนคดีอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

การเรียกประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน คำสั่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๘๐/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๑ เรื่อง การกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้ประกัน และการใช้บุคคลเป็นประกัน กำหนดให้นำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ มาใช้ในชั้นสอบสวนโดยอนุโลม โดยห้ามมิให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ กำหนดวงเงินประกันเกินสามในสี่ของวงเงินประกันที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงออกคำสั่งวางแนวทางปฏิบัติไว้ ดังนี้

(๑) ความผิดลหุโทษหรือมีโทษปรับสถานเดียว ให้เรียกได้ในอัตราขั้นสูงไม่เกินร้อยละ ๓๗.๕ ของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น

(๒) ความผิดที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีอัตราโทษปรับสูง ไม่ว่าจะมีโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้เรียกได้ไม่ควรเกินร้อยละ ๓๗.๕ ของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้นและไม่ว่ากรณีใดต้องไม่เกินอัตราโทษปรับขั้นสูง

(๓) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๕ ปี ให้เรียกได้อัตราขั้นสูงไม่เกิน ๗๕,๐๐๐ บาท

(๔) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๕ ปี แต่ไม่มีโทษสถานอื่นที่หนักกว่าโทษจำคุกรวมอยู่ด้วยให้เรียกได้ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาทต่อระวางโทษจำคุก ๑ ปี (ทั้งในส่วนที่เป็นอัตราโทษขั้นสูงและขั้นต่ำ)

(๕) คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้เรียกได้ในอัตราขั้นสูงไม่เกิน ๔๕๐,๐๐๐ บาท

(๖) คดีที่มีโทษประหารชีวิต ให้เรียกได้ในอัตราขั้นสูงไม่เกิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท

(๗) คดีที่มีหลายข้อหา ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษหนักที่สุดเป็นเกณฑ์

(๘) กรณีใช้บุคคลเป็นหลักประกัน ผู้ขอประกันเป็นบุคคลธรรมดา ให้พิจารณาจากเงินเดือนหรือรายได้โดยให้ทำสัญญาไม่เกิน ๑๐ เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

(๙) กรณีจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับหรือคำสั่งศาล ให้ตรวจสอบเหตุผลการออกหมายหรือคำสั่งศาลว่ามีเหตุผลพิเศษหรือไม่ เช่น เป็นผู้หลบหนีไม่ไปศาลจนถูกออกหมายจับ หรือหลีกเลี่ยงไม่ไปฟังคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล เพื่อนำมาพิจารณาประกอบการวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

(๑๐) หากความปรากฏต่อมาหรือเนื่องจากการฉ้อฉลหรือผิดหลง ปรากฏว่าสัญญาประกันต่ำไป หรือหลักประกันไม่เพียงพอ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ไม่เหมาะสม ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งเปลี่ยนสัญญาประกันให้จำนวนสูงขึ้น หรือเรียกหลักประกันเพิ่มหรือให้ดีกว่าเดิมหรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่กำหนดไว้ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น หรือหากภายหลังมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวหรือพฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป เช่น คดีที่มีการชดใช้ค่าเสียหายจนเป็นที่พอใจกับผู้เสียหายและผู้เสียหายไม่ติดใจดำเนินคดีกับผู้ต้องหาแล้ว เป็นต้น ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ มีอำนาจสั่งลดหลักประกันตามที่เห็นสมควร

(๑๑) การขอถอนสัญญาประกันหรือขอถอนหลักประกันย่อมทำได้ เมื่อทำสัญญามอบตัวผู้ต้องหาคืนแก่พนักงานสอบสวน

ผลของสัญญาประกันและพนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติ

๑) เมื่อพนักงานสอบสวนสั่งปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาไม่ว่าจะมีประกันหรือไม่มีประกันและหลักประกันหรือไม่ การปล่อยชั่วคราวนั้นให้ใช้ได้ระหว่างการสอบสวน หรือจนกว่าผู้ต้องหาจะถูกสั่งขังระหว่างสอบสวนหรือจนถึงศาลประทับรับฟ้อง แต่ไม่ให้เกิน ๓ เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยตัวชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๓

๒) หากมีเหตุจำเป็นสอบสวนไม่เสร็จภายในกำหนด ๓ เดือน จะยืดเวลาการปล่อยชั่วคราวให้เกิน ๓ เดือนก็ได้แต่ต้องไม่เกิน ๖ เดือน ทั้งนี้พนักงานสอบสวนก็ต้องปฏิบัติในเรื่องการขอขยายเวลาการสอบสวน ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๑.๔ อย่างเคร่งครัดด้วย

๓) หากทำสำนวนไม่เสร็จภายในกำหนด ๖ เดือน ก่อนครบ ๖ เดือน ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้นายประกันนำตัวผู้ต้องหามาส่งมอบและคืนหลักประกันให้แก่นายประกัน ส่วนตัวผู้ต้องหาถ้ามีเหตุจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาต่อไป ให้นำตัวไปยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาล ส่วนระยะเวลาในการฝากขังดูตามอัตราโทษ ตามมาตรา ๘๗ วรรคสี่ถึงวรรคเก้า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๔) ถ้านายประกันไม่ส่งมอบตัวผู้ต้องหาตามที่พนักงานสอบสวนนัดก่อนครบ ๖ เดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราวถือว่านายประกันผิดสัญญาประกัน สามารถปรับนายประกันตามสัญญาประกันได้

๕) เมื่อพ้น ๖ เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว พนักงานสอบสวนไม่แจ้งนายประกันให้นำตัวผู้ต้องหามาส่งเพื่อนำตัวไปฝากขังในกรณีจำเป็นต้องขังไว้สอบสวน สัญญาประกันระงับทันที กรณีนี้ถือว่านายประกันไม่ได้ผิดสัญญาประกัน ต้องคืนหลักประกันให้นายประกันไป

๖) กรณีที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งนายประกันให้นำตัวผู้ต้องหามาส่งมอบก่อนครบกำหนด ๖ เดือนเพื่อนำตัวไปขออำนาจศาลฝากขังแต่นายประกันไม่นำตัวผู้ต้องหาส่งและผู้ต้องหาหลบหนีไปให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสนอขอหมายจับต่อศาล และดำเนินการสอบสวนต่อไปจนแล้วเสร็จส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๔๒ วรรคสาม

สัญญาประกันสิ้นสุดลงเมื่อใด

สัญญาประกันสิ้นสุดลงดังนี้

(๑) นายประกันตายก่อนถึงกำหนดนัด

(๒) ผู้ต้องหาตายก่อนถึงกำหนดนัด

(๓) พ้นระยะ ๖ เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว

(๔) นายประกันส่งตัวมอบตัวผู้ต้องหาตามกำหนดนัดและไม่ได้ขอประกันตัวผู้ต้องหาต่อ

(๕) นายประกันส่งมอบตัวผู้ต้องหาก่อนกำหนดนัดและขอถอนหลักประกัน

(๖) นายประกันมอบตัวผู้ต้องหาต่อพนักงานสอบสวนในเวลาใดๆ ก่อนครบระยะเวลา ๖ เดือน

๑๒. ขั้นตอนการปฏิบัติกรณีนายประกันผิดสัญญาประกัน

๑) ให้พนักงานสอบสวนทำหนังสือแจ้งนายประกันส่งตัวผู้ต้องหา ๒ ครั้ง ส่งทางไปรษณีย์ตอบรับและลงประจำวันไว้เป็นหลักฐาน

๒) ทำหนังสือแจ้งให้นายประกันชำระเบี้ยปรับภายในกำหนดเวลา ๑๕ วัน นับแต่วันผิดสัญญาประกันและแจ้งว่าหากนายประกันไม่ชำระเบี้ยปรับภายในกำหนดให้ถือว่านายประกันผิดนัดชำระเบี้ยปรับอันจะต้องเสียดอกเบี้ยนับแต่นั้นเป็นต้นไป (ให้ถือปฏิบัติตามแนวคำพิพากษาฎีกาที่ ๙๗๔/๒๕๔๖)

๓) กรณีเงินสดให้ทำบันทึกเสนอหัวหน้าสถานีตำรวจขอริบเงินสดหลักประกัน และทำหนังสือแจ้งนายประกันทราบ เมื่อริบเงินเบี้ยปรับแล้วให้นำส่งกองการเงิน หรือคลังจังหวัด แล้วแต่กรณีในวันรุ่งขึ้น แล้วรายงานให้ทราบตามลำดับชั้นจนถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๔) กรณีหลักทรัพย์หรือใช้บุคคลเป็นหลักประกัน ให้ปฏิบัติตามข้อ ๒ หากนายประกันนำเบี้ยปรับมาชำระ ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๓ ส่วนหลักทรัพย์นั้นให้คืนแก่นายประกันไปภายใน ๑๕ วัน แล้วรายงานให้ทราบตามลำดับชั้นจนถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๕) หากนายประกันไม่ยอมชำระค่าปรับถือว่าโต้แย้งสิทธิของพนักงานสอบสวนต้องฟ้องบังคับคดีต่อไป

๖) ทำหนังสือสอบถามค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดีแพ่งตามทุนทรัพย์ไปยังศาลหรืออัยการกองคดีแพ่ง

๗) รวบรวมเอกสารทั้งหมดเกี่ยวกับสัญญาประกัน ถ่ายสำเนา ๒ ชุดประกอบสำนวนคดีอาญา ๑ ชุด

๘) ประมวลเรื่องเสนอตามลำดับชั้นถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อขออนุมัติฟ้องนายประกันพร้อมเอกสารฉบับจริง ตามข้อๆ ระบุลำดับเอกสารในบัญชีสำนวน

หลักฐานประกอบการพิจารณาเสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรณีนายประกันผิดสัญญาประกัน

๑) คำร้องขอประกัน

๒) บันทึกเสนอสัญญาประกัน

๓) หนังสือมอบอำนาจ (กรณีนายประกันเป็นผู้รับมอบอำนาจ)

๔) สำเนาหลักทรัพย์ประกัน

๕) หนังสือประเมินราคาหลักทรัพย์ประกันของเจ้าพนักงานที่ดิน

๖) สำเนาทะเบียนบ้านของนายประกัน

๗) หนังสือขอทราบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการฟ้องทางแพ่งจากพนักงานอัยการ

๘) รายชื่อนายตำรวจติดต่ออำนวยการความสะดวกแก่พนักงานอัยการ

เอกสารประกอบสัญญาประกันกรณีนำโฉนดที่ดินมาเป็นหลักทรัพย์

๑) บันทึกเสนอสัญญาประกัน

๒) คำร้องขอประกัน

๓) โฉนดที่ดิน

๔) หนังสือประเมินราคาที่ดินจากสำนักงานที่ดิน หรือที่ดินจังหวัด

๕) บัตรประจำตัวของผู้ยื่นคำร้องขอประกัน

๖) สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ยื่นคำร้องขอประกัน

๗) ใบยินยอมของคู่สมรสที่อนุญาตให้นำโฉนดที่ดินมาเป็นหลักทรัพย์ประกันตัวผู้ต้องหา

๘) บัตรประจำตัวประชาชนของคู่สมรสผู้ยื่นประกัน

๙) สำเนาทะเบียนบ้านของคู่สมรสผู้ยื่นประกัน

กรณีผู้ยื่นประกัน ไม่ใช่เจ้าของโฉนดที่ดินต้องมีใบมอบอำนาจจากเจ้าของที่ดินให้นำโฉนดที่ดินมาประกันตัวผู้ต้องหาได้พร้อมกับหนังสือยินยอมของคู่สมรสเจ้าของที่ดินด้วย โดยหนังสือมอบอำนาจต้องติดอากรแสตมป์ให้เรียบร้อยและมีเอกสารเพิ่มเติมคือ บัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจและสำเนาทะเบียนบ้านของผู้รับมอบอำนาจ

หน้าที่ของนายตำรวจติดต่อประสานงานในการฟ้องแพ่งฐานผิดสัญญาประกัน

ตามหนังสือ ตร.ด่วนมาก ที่ ๐๕๐๓.๒๒/๕๘๙๕ ลง ๓๐ เมษายน ๓๖

๑) ให้รีบดำเนินการประสานงานไปพบพนักงานอัยการผู้ว่าคดีแพ่งเรื่องนั้นทันทีในโอกาสแรกพร้อมกับนำหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้องในทางคดีไปด้วย

๒) ต้องคอยติดตามสอบถามความเคลื่อนไหวทางคดีโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการจากพนักงานอัยการผู้ว่าคดีอย่างต่อเนื่องมิให้เกิดการหลงลืมได้เป็นอันขาด

๓) เมื่อศาลพิพากษาคดีแล้ว ถ้าหากเป็นฝ่ายชนะคดี นายตำรวจประสานงานยังมีหน้าที่ในการติดตามบังคับคดีตามกำหนดระยะเวลาในการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

๔) ต้องคอยตรวจสอบว่านายประกันนั้นมีกรณีถูกเจ้าหนี้อื่นฟ้องร้องคดีล้มละลายหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้รีบยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายที่เจ้าหนี้อื่นได้ฟ้องไว้แล้ว

๕) ในชั้นบังคับคดี หากปรากฏว่านายประกันไม่มีทรัพย์สินใดอีกที่จะบังคับคดีได้ต่อไป และจำนวนหนี้นั้นอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะฟ้องลูกหนี้ให้เป็นบุคคลล้มละลายแล้วให้สรุปผลการติดตามทรัพย์สินในชั้นบังคับคดีพร้อมเหตุผลเสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อพิจารณาฟ้องในคดีล้มละลายต่อไป

๖) ระหว่างการประสานงาน หากปรากฏว่านายประกันถึงแก่ความตายหรือสาบสูญ ให้รีบรายงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยด่วนพร้อมทั้งสืบหาทรัพย์มรดกหรือทายาทผู้รับมรดกไปด้วยโดยละเอียดว่ามีอยู่หรือไม่เพียงใด

๗) ต้องรายงานความเป็นไปแห่งคดี ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบทุก ๖๐ วัน

๘) หากมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้น ให้รีบประมวลข้อเท็จจริงเสนอหรือหารือผู้มีอำนาจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติสั่งการ โดยด่วน

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

๑) กรณีค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีทางแพ่ง

(๑) ส่วนกลาง ให้เบิกจ่ายจากงบประมาณของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๒) ส่วนภูมิภาค ให้เบิกจากงบประมาณต้นสังกัด

๒) กรณีการนำเงินไปชดใช้ค่าเสียหายตามคำสั่งศาล งบประมาณเพื่อการนี้จะจัดสรรให้ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพียงแห่งเดียว

ทุกหน่วยต้องส่งเรื่องมาเบิกทางกองการเงินโดยผ่านกองคดี เพื่อนำเงินไปวางศาลแล้วกองการเงินจะได้รายงานให้กระทรวงการคลังทราบภายใน ๑๕ วัน พร้อมแจ้งให้กองคดีดำเนินการสอบสวนหาตัวผู้รับผิดชอบชดใช้ทางแพ่งต่อไป

บทที่ ๑๐
การดำเนินคดีกับบุคคลบางประเภท

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนทุกคดี พนักงานสอบสวนมีอำนาจและหน้าที่ตามที่ ป.วิอาญา ที่ได้กำหนดและวางหลักเกณฑ์ไว้แล้ว นอกจากนี้ ยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้เป็นการเฉพาะที่แตกต่างจาก ป.วิอาญา อีกได้แก่ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ เป็นต้น ส่วนขั้นตอนปฏิบัติเป็นรายละเอียดที่จะต้องดำเนินการไปตามระเบียบคำสั่งหรือหนังสือเวียน และการดำเนินคดีกับบุคคลบางประเภทยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่จะต้องนำมาพิจารณาซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ พนักงานสอบสวนจึงควรทราบแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีกับบุคคลบางประเภทในเรื่องที่สำคัญ ๆ ดังนี้

๑. การดำเนินคดีกับพระภิกษุสามเณร

พระภิกษุสามเณรอาจถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาได้ ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติห้ามมิให้ทำการจับกุม แต่ให้ระลึกไว้ว่าพระภิกษุสามเณรนั้นเป็นที่เคารพกราบไว้ของพุทธศาสนิกชน การกระทำใดๆ ต้องกระทำด้วยความเคารพสุภาพและอ่อนโยนในทุกกรณี ซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๓ บทที่ ๕ ข้อ ๓๙ วางแนวทางปฏิบัติไว้ ดังนั้น เมื่อพระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำผิดอาญา พนักงานสอบสวนต้องดู พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มาพิจารณาประกอบเกี่ยวกับการควบคุมคุมขังระหว่างการสอบสวน ว่าควรมีแนวทางอย่างไร ซึ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญากับ “พระภิกษุ” มีอยู่ ๒ มาตรา คือ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ แต่สำหรับสามเณรนั้นไม่ได้มีการกล่าวไว้แต่อย่างใด

หลักเกณฑ์ตามกฎหมาย มาตรา ๒๙ ให้อำนาจพนักงานสอบสวนจัดดำเนินการให้พระภิกษุ “สละสมณเพศ” กรณีพระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อเข้าองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑) พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม

๒) พนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม

๓) พระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง

หลักเกณฑ์ตามกฎหมาย มาตรา ๓๐ ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล มีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้ เมื่อเข้าหลักเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑) เมื่อพระภิกษุต้องจำคุกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

๒) เมื่อพระภิกษุต้องกักขังตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

๓) เมื่อพระภิกษุต้องขังตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

การจัดดำเนินการให้พระภิกษุ “สละสมณเพศ” ก็เพื่อไม่ต้องการให้พระภิกษุในผ้าเหลืองต้องถูกกักขัง ถูกควบคุมหรือเข้าไปอยู่ในคุกนั่นเอง

สำหรับการดำเนินการให้ “สละสมณเพศ” หรือ “สึก” นั้น วิธีการของสงฆ์ทำได้หลายวิธี

๑) เปล่งวาจาลาสิกขาต่อหน้าพระภิกษุสงฆ์ หรือ คนทั่วไป

๒) เปลื้องจีวรออกและนุ่งห่มด้วยชุดอย่างคนทั่วไป หรือชุดขาว

๓) ให้ลงชื่อปฏิญาณตนเป็น “คฤหัสถ์” ซึ่งก็คือ คนทั่วไปที่ไม่ใช่ภิกษุ

การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการดำเนินการให้พระภิกษุรูปใดสละสมณเพศ ให้นำพระภิกษุนั้นไปพบเจ้าอาวาสแห่งวัดซึ่งพระภิกษุรูปนั้นสังกัดหรือพักอาศัย หรือนำไปพบเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะจังหวัดในท้องที่ซึ่งความผิดได้เกิด หรืออ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตปกครองสงฆ์เพื่อพิจารณาดำเนินการสละสมณเพศตามวิธีการของสงฆ์ต่อไป

ขั้นตอนการสอบสวนพระภิกษุสามเณร

- ดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเช่นเดียวกับกรณีอื่น ๆ ที่บุคคลทั่วไปถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษไว้แล้ว ก็ต้องรีบทำการสอบสวนโดยมิชักช้า ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ และ ๑๔๒
- หากพระภิกษุรูปใดถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาและจับกุมตัว ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ หรือถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาและมีเหตุที่จะต้องขออำนาจศาลขังตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้า ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมพระภิกษุนั้น ให้นำหลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ มาพิจารณาดำเนินการในการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศ เพื่อมิให้พระภิกษุรูปนั้นต้องถูกควบคุมคุมขังในผ้าเหลือง
- สามเณร ไม่มีกฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้เกี่ยวกับการสละสมณเพศ แต่ทางปฏิบัติก็ควรหลีกเลี่ยงในการควบคุม คุมขัง สามเณรที่กระทำผิดอาญา ในขณะที่ห่มผ้าเหลืองเช่นเดียวกับพระภิกษุ

ข้อสังเกต

- การรับตัวพระภิกษุของเจ้าอาวาสที่พระรูปนั้นสังกัดไปควบคุม ตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ นั้น เนื่องจากปัจจุบันได้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ ได้วางหลักไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การรับตัวพระภิกษุไว้ควบคุมของเจ้าอาวาสจึงเป็นการควบคุมโดยไม่มีหมายหรือคำสั่งของศาลเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ปัจจุบันจึงไม่สามารถกระทำได้อีกต่อไป หากพระภิกษุรูปนั้นถูกจับกุม พนักงานสอบสวนอาจใช้วิธีปล่อยตัวชั่วคราวพระภิกษุรูปนั้น โดยไม่จำต้องพิจารณาและดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศก็ได้
- กรณีที่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษว่าพระภิกษุสามเณรรูปใดกระทำผิดอาญา พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเช่นเดียวกับกรณีอื่น ๆ ทุกประการ หากคดีมีพยานหลักฐานสามารถออกหมายเรียกพระภิกษุสามเณรผู้ต้องหารูปนั้นมารับทราบข้อหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ได้หากไม่มาตามหมายเรียกให้ยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับ และสามารถส่งสำนวนการสอบสวนให้กับพนักงานอัยการ โดยยังไม่มีตัวผู้ต้องหาและส่งสำนวนการสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๑ ได้ ในชั้นนี้พนักงานสอบสวนยังไม่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับพระภิกษุสามเณรรูปนั้นต้องสละสมณเพศหรือไม่ และพนักงานอัยการสามารถพิจารณาสำนวนการสอบสวนดังกล่าว หากเห็นว่าไม่ควรฟ้องผู้ต้องหาก็สามารถสั่งไม่ฟ้องเสียได้ โดยถือเป็นการให้ความเป็นธรรมและไม่ต้องพิจารณาเรื่องให้พระภิกษุสามเณรสละสมณเพศด้วยในคราวเดียวกัน
- หากกรณีการส่งสำนวนการสอบสวนซึ่งออกหมายจับไว้ แต่ยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๑ หากภายหลังจับกุมพระภิกษุสามเณรผู้ต้องหารูปนั้นได้ ให้นำส่งพนักงานอัยการเพิ่มเติม พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ทำการสอบสวน แต่ควบคุมตัวเพื่อส่งพนักงานอัยการตาม

ความเห็นควรสั่งฟ้อง พนักงานสอบสวนก็ไม่จำต้องควบคุมตัวไว้ในที่คุมขัง แต่สามารถส่งตัวให้พนักงานอัยการดำเนินการ โดยไม่ต้องพิจารณาการสละสมณเพศก็ได้

- การแจ้งข้อหาแก่พระภิกษุสามเณรตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ซึ่งไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าไม่จำต้องส่งผู้ต้องหาไปศาลเพื่อให้ออกหมายขัง กรณีนี้ก็ไม่จำต้องจัดการเกี่ยวกับการสละสมณเพศหรือสึก และพนักงานสอบสวนสามารถใช้วิธีการแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ทำการสอบสวนโดยไม่ต้องควบคุม เมื่อสำนวนเสร็จและมีความเห็นควรสั่งฟ้องก็นัดตัวพระภิกษุสามเณรรูปนั้นส่งพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนได้

- กรณีพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาและสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยไม่ควบคุมนั้น หากนัดพระภิกษุสามเณรผู้ต้องหารูปนั้น ไม่มาตามนัด เพื่อส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการก็สามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลออกหมายจับ เพื่อส่งตัวและสำนวนการสอบสวนได้ และปฏิบัติเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

- กรณีพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาและแจ้งให้จัดการส่งตัวไปเพื่อฟ้อง พนักงานสอบสวนก็ต้องนำตัวส่งพนักงานอัยการโดยไม่ต้องพิจารณาการสละสมณเพศ หากไม่มาพบตามนัดเพื่อส่งตัวให้พนักงานอัยการกรณีที่ยังไม่ออกหมายจับ ก็สามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อออกหมายจับและทำการจับกุมพระภิกษุรูปนั้นส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้อง หากเป็นการหลีกเลี่ยงได้ให้นัดส่งพนักงานอัยการในวันทำการปกติ (ไม่ใช่วันหยุดราชการ) หรือหากติดวันหยุดราชการก็ใช้วิธีการปล่อยตัวชั่วคราว เมื่อพนักงานอัยการรับตัวไว้แล้ว พนักงานอัยการก็ยังมีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับการให้พระภิกษุสละสมณเพศได้ตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มาตรา ๒๙ เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน

- กรณีหากคดีอยู่ในอำนาจศาลแขวงหรือศาลเยาวชนและครอบครัว แม้จะไม่มีการจับกุมก็ต้องไม่ลืมในประเด็นเรื่องการผัดฟ้องด้วย ส่วนหากมีการจับกุมคุมขังก็ต้องดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมายตามปกติเพียงแต่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับการสละสมณเพศด้วย

ตัวอย่างในการจัดการเรื่องสละสมณเพศ

- กรณีพระภิกษุไม่ยอมสละสมณเพศหรือสึก และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดหรืออาศัยอยู่ เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัดในท้องที่ซึ่งความผิดหรืออ้าง เชื่อว่าได้เกิดภายในเขตปกครองสงฆ์ไม่ดำเนินการพิจารณาสละสมณเพศ ทั้งที่โดยทั่วไปพระภิกษุที่ยังนุ่งห่มจีวรอยู่ขาดจากความเป็นพระภิกษุแล้ว หากกระทำการต้องอาบัติปาราชิก ซึ่งพระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ ๔ ประการด้วยกันคือ (๑) เสพเมถุน (๒) เอาของที่เจ้าของไม่ให้ ซึ่งพระราชาจะลงโทษถึงประหารชีวิต จองจำหรือเนรเทศ (สมัยนั้นได้แก่ การลักเอาของที่มีค่าตั้งแต่ ๕ มาสก (๑ บาท) ขึ้นไป (๓) ฆ่ามนุษย์ และ (๔) อวดอ้างคุณวิเศษที่ไม่มีในตน ทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนสามารถดำเนินการดังนี้ คือ

๑) ให้พระภิกษุเปล่งวาจาลาสิกขาต่อหน้าคฤหัสถ์

๒) ให้ลงชื่อปฏิญาณตนเป็นคฤหัสถ์

๓) ตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มาตรา ๒๙ นั้น กำหนดไว้ว่า “ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้” นั้นหมายความว่า พนักงานสอบสวนจะไม่จัดการให้สละสมณเพศก็ได้ โดยคำนึงถึงฐานความผิดของพระภิกษุรูปนั้น รวมไปถึงพฤติการณ์แวดล้อมความร้ายแรงของข้อหา ผลกระทบต่อความสงบสุขเรียบร้อยของสังคม รวมไปถึงสิทธิของผู้เสียหายและผู้ต้องหาและความจำเป็นในการสละสมณเพศในการดำเนินคดี

- ในคดีก่อนที่จำเลยถูกจับกุมในข้อหามีวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทไว้ในครอบครอง พนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และพาจำเลยไปที่วัด บ. เพื่อให้จำเลยสึกแต่จำเลยไม่ยอมสึก

และเจ้าอาวาสวัด บ. ก็ไม่ยอมสึกให้ พนักงานสอบสวนจึงพาจำเลยกลับไปที่สถานีตำรวจและจัดให้จำเลยลาสิกขาบทต่อหน้าพระพุทธรูปที่อยู่บนสถานีตำรวจ ดังนี้ จำเลยย่อมเข้าใจได้ว่าจำเลยยังไม่ขาดจากความเป็นพระภิกษุ เนื่องจากจำเลยไม่สมัครใจลาสิกขาบทและการดำเนินการให้จำเลยสละสมณเพศกระทำโดยพลการของเจ้าพนักงานตำรวจ เมื่อจำเลยแต่งกายเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเมื่อพ้นจากการคุมขังโดยได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว ถือว่าจำเลยไม่มีเจตนากระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ (ฎ.๖๗๘๒/๒๕๔๓)

- โดยตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๖๗๘๒/๒๕๔๓ ท่านอาจารย์ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ์ ได้ทำความเห็นไว้ว่า “การขาดจากความเป็นพระภิกษุ” ตามพระธรรมวินัยนั้น ทางหนึ่งได้แก่ กรณีที่พระภิกษุต้องอาบัติปาราชิก ซึ่งพระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ ๔ ประการด้วยกันคือ (๑) เสพเมถุน (๒) เอาของที่เจ้าของไม่ให้ซึ่งพระราชาจะลงโทษถึงประหารชีวิต จองจำหรือเนรเทศ (สมัยนั้นได้แก่ การลักเอาของที่มีค่าตั้งแต่ ๕ มาสก (๑ บาท) ขึ้นไป (๓) ฆ่ามนุษย์ และ (๔) อวดอ้างคุณวิเศษที่ไม่มีในตน (ดูวินัยปิฎกเล่มที่ ๑ ชื่อมหาวิภังค์) ภิกษุที่ต้องอาบัติปาราชิกเป็นอันขาดจากความเป็นภิกษุทันทีโดยไม่ต้องมีพิธีใดๆ และห้ามอุปสมบทอีก ดังนี้ ภิกษุที่ประพฤติพรหมจรรย์อยู่จึงย่อมจะ “รู้อยู่แก่ใจ” ดีว่าตนได้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ต้องอาบัติถึงปาราชิกหรือไม่ และตนได้พ้นจากความเป็นภิกษุแล้วหรือยัง ส่วนการ “ขาดจากความเป็นพระภิกษุ” อีกทางหนึ่งนั้นได้แก่ การ “ลาสิกขา” หรือการ “สละสมณเพศ” ซึ่งได้มีการกำหนดไว้ในพระธรรมวินัย (ดูสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, วินัยมุข เล่ม ๓, กัณฑ์ที่ ๓๓ มหากุฏราชวิทยาลัย ๒๕๓๘ น. ๒๑๐-๒๑๕) ความโดยสรุปว่าภิกษุผู้เบื่อหน่ายแต่การประพฤติพรหมจรรย์ปรารถนาจะกลับคืนไปสู่ความเป็นคฤหัสถ์ย่อมทำได้ด้วยการลาสิกขา คือปฏิญาณตนเป็นคฤหัสถ์ต่อคณะสงฆ์หรือต่อหน้าบุคคลอื่นที่มิใช่ภิกษุก็ได้ แต่ต้องเป็นผู้ที่มีสติสมบูรณ์เข้าใจถึงปฏิญญาด้วย

วิธีการปฏิญญา (ตามอรรถคถา)กำหนดไว้ให้ “ตั้งนโม ๓ จบ แล้วกล่าวคำว่า สิกขำปจจกขามิกิหีติมำธาเรถ ข้าพเจ้าขอลาสิกขา ขอให้ท่านทั้งหลายจงจำข้าพเจ้าไว้ว่าเป็นคฤหัสถ์แล้ว ว่าอย่างนี้ ๓ จบ ต่อจากนั้นพึงเปลื้องเสื้อผ้าครองสวมเสื้อผ้าและรับศีล ๕ ต่อไป พร้อมรับพรจากพระเพื่อความเป็นสิริมงคล หากลาสิกขากับคฤหัสถ์ไม่ต้องรับศีล ๕ และรับพร” หรือกล่าวด้วยถ้อยคำอย่างอื่นทำนองเดียวกัน (จากหนังสือคู่มือการเรียนการสอนนักธรรมและธรรมศึกษาชั้นเอก, สำนักพิมพ์เลี่ยงเซียง, ๒๕๔๓ น. ๓๔๗, ๓๔๘)

จะเห็นได้ว่า หากเป็นกรณีขาดจากความเป็นพระภิกษุเมื่อต้องอาบัติปาราชิกนั้นเป็นไปเพราะภิกษุผู้นั้นได้กระทำความผิดขึ้นเอง จึงไม่จำต้องสมัครใจหรือบอกลาสิกขาก็ถือว่าขาดจากความเป็นสมณะแล้ว เปรียบเสมือนเป็นการตายจากการเป็นพระ ถึงไม่ลาออกก็ขาดคุณสมบัติ

ส่วนการลาสิกขาหรือสละสมณเพศนั้น เป็นเรื่องที่พระภิกษุผู้ใดเบื่อหน่ายต่อการประพฤติพรหมจรรย์ พระธรรมวินัยจึงถือเอาความสมัครใจเป็นที่ตั้ง เพียงแต่ขอให้มีพยานรู้เห็นการสละสมณเพศนั้นก็เพียงพอแล้ว ไม่จำต้องมีพิธีการเป็นพิเศษแต่อย่างใด ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๒๙ กำหนดให้พนักงานสอบสวน “มีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาสละสมณเพศ” ได้ เมื่อเห็นว่าไม่ควรปล่อยชั่วคราว สมควรควบคุมตัวไว้ และเจ้าอาวาสที่พระรูปนั้นสังกัด ไม่ยอมรับตัวไว้ควบคุม หรือเห็นว่าไม่ควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระรูปนั้นไม่มีสังกัดการจัดดำเนินการให้พระภิกษุดังกล่าวสละสมณเพศเสีย ก็เพื่อไม่ต้องการให้พระภิกษุในผ้าเหลืองต้องเข้าไปอยู่ในคุกนั้นเอง อย่างไรก็ตาม “การดำเนินการให้สละสมณเพศ” จะต้องทำอย่างไรนั้นตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๒๗ บัญญัติให้เป็นไปตามกฎมหาเถรสมาคม ซึ่งยังมิได้มีการบัญญัติขึ้นแต่อย่างใด ดังนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องทำอย่างไรจึงจะถือว่าได้ดำเนินการให้สละสมณเพศแล้ว

ประเด็นปัญหาตามข้อเท็จจริงของคำพิพากษาศาลฎีกานี้ จึงอยู่ที่ว่าการที่พนักงานสอบสวนให้จำเลยกล่าวลาสิกขาต่อหน้าพระพุทธรูปที่อยู่บนสถานีตำรวจนั้นเป็นการ “จัดดำเนินการให้ (จำเลย) สละสมณเพศ” ตามพระราชบัญญัติสงฆ์ หรือไม่

การกระทำของพนักงานสอบสวนตามข้อ (๑) เป็นการกระทำโดยพลการหรือไม่ จำเลยรู้หรือไม่ว่าตนได้ขาดจากความเป็นพระภิกษุแล้วหรือยัง ศาลฎีกาเห็นว่าจำเลยขาดจากความเป็นพระภิกษุแล้วหรือไม่

ประเด็นที่ ๑ เมื่อพิจารณาจากกรอบของการลาสิกขาบทตาม “วินัยมุข” ดังที่อ้างไว้ข้างต้นแล้วจะพบว่าสาระของเรื่องคือ ต้องมีการ “เปล่งวาจาลาสิกขา” ต่อหน้าพระภิกษุสงฆ์ หรือหากไม่มีก็ให้กระทำต่อหน้าคฤหัสถ์ ที่มีสติสมบูรณ์เข้าใจการปฏิญญานั้น คือให้มีพยานรับรู้นั่นเอง การปฏิญญาต่อหน้าพระพุทธรูปย่อมไม่ใช่สงฆ์ แต่การที่จำเลยกล่าวถ้อยคำลาสิกขาบนสถานีตำรวจนั้นเท่ากับได้กระทำต่อหน้าคฤหัสถ์ซึ่งมีสติสมบูรณ์เข้าใจการปฏิญญานั้นแล้วจึงถือได้ว่าเป็นการ “จัดดำเนินการให้ (จำเลย) สละสมณเพศ” ตามพระราชบัญญัติสงฆ์ ภายในกรอบแห่งพระธรรมวินัยแล้ว

ประเด็นที่ ๒ โดยวัตถุประสงค์ของกฎหมายไม่ต้องการให้กักขัง ควบคุมพระภิกษุที่ยังอยู่ในผ้าเหลือง ดังนั้น การที่ตำรวจได้พาจำเลยไปที่วัดที่จำเลยสังกัด เพื่อให้จำเลยสึกแต่เจ้าอาวาสไม่ยอมสึกให้ถือว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการ “จัดดำเนินการให้สละสมณเพศ” ตามพระราชบัญญัติสงฆ์ เมื่อวิธีดังกล่าวไม่ได้ผล พนักงานสอบสวนจึงต้องดำเนินการอย่างอื่นในทางที่จะให้เกิดผลจึงได้ดำเนินการให้จำเลยเปล่งวาจาลาสิกขาต่อหน้าพยานที่เป็นคฤหัสถ์ ซึ่งก็สามารถทำได้ตามกรอบแห่งพระธรรมวินัยจะว่าเป็นการกระทำโดยพลการไม่ได้เพราะสงฆ์ที่จำเลยสังกัดไม่ยอมรับเสียแล้ว

ประเด็นที่ ๓ ดังที่กล่าวแล้วว่าการขาดจากสมณเพศ ด้วยเหตุปาราชิกตามพระวินัยนั้น พระภิกษุแต่ละรูปย่อมต้องรู้ดีว่าการกระทำใดของตนที่เข้าข่ายเป็นปาราชิกเพราะต้องรับปาติโมกข์ (ศีลของพระ) และปลงอาบัติ (ระลึกถึงความผิดที่ได้กระทำลงในรอบเดือน) ทุกวันพระขึ้น ๑๕ ค่ำ กรณีตามข้อเท็จจริงข้างต้น หากจำเลยเป็นผู้ค้ายาเสพติดย่อมเทียบได้กับการกระทำ “ทุติยปาราชิก” คือเอาทรัพย์ของผู้อื่นมา (ได้แก่ การขายยาเสพติด) โดยไม่ถูกกฎหมาย ซึ่งอาจได้รับโทษถึงประหารชีวิต จองจำ หรือเนรเทศ (ดู “ทุติยปาราชิก”) แต่หากเป็นข้อเสพเมถุนธรรมก็เป็น “ปฐมปาราชิก” ดังนี้ จำเลยย่อมรู้ถึงการขาดจากความเป็นพระภิกษุได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีแบบพิธีการลาสิกขา แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม หากการกระทำของจำเลยไม่เข้าข่ายปาราชิกทั้ง ๒ ประการจำเลยก็ยังไม่ขาดจากความเป็นภิกษุ แต่เมื่อจำเลยได้เปล่งวาจาลาสิกขาและสวมชุดคฤหัสถ์ที่พนักงานสอบสวนเตรียมไว้แล้ว แม้จำเลยอาจเข้าใจผิดได้ว่าการลาสิกขาไม่เป็นผล จำเลยย่อมจะรู้ดีว่าหากเอาชุดพระภิกษุมาสวมใส่และต้องถูกควบคุมตัวอีก ก็ต้องสวมชุดคฤหัสถ์อีก ดังนั้น การเอาชุดพระภิกษุมาสวมใส่จึงเป็นการกระทำที่ “เสี่ยง” ต่อการกระทำผิดกฎหมายตามมาตรา ๒๐๘ แต่จำเลยก็สมัครใจที่จะเสี่ยงเช่นนั้น จะว่าไม่รู้เอาเสียเลยคงไม่ได้

ประเด็นที่ ๔ จากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ว่า “ดังนี้จำเลยย่อมเข้าใจได้ว่าจำเลยยังไม่ขาดจากความเป็นพระภิกษุ จึงถือว่าจำเลยไม่มีเจตนากระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘” ย่อมแสดงว่าศาลฎีกาเห็นว่าตามข้อเท็จจริงดังกล่าว จำเลยขาดจากความเป็นพระภิกษุแล้ว แต่เนื่องจากจำเลยเข้าใจว่าพนักงานสอบสวนกระทำโดยพลการ จึงคิดว่าตนยังไม่ขาดจากความเป็นพระภิกษุ ซึ่งถือเป็นการไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๒๐๘ ประกอบมาตรา ๕๙ วรรคสาม จะถือว่าจำเลยมีเจตนากระทำความผิดหาได้ไม่ ศาลฎีกาจึงวินิจฉัยว่า จำเลย “ไม่มีเจตนากระทำความผิด” เพราะหากศาลฎีกาเห็นว่า จำเลยยังไม่ขาดจากความเป็นภิกษุแล้ว น่าจะต้องวินิจฉัยว่า “เมื่อพนักงานสอบสวนกระทำโดยพลการ จำเลยจึงยังไม่ขาดจากความเป็นภิกษุ การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๒๐๘”

อย่างไรก็ตาม หากเกิดกรณีที่พระภิกษุผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไม่ยอมเปล่งวาจาลาสิกขา เพราะเชื่อว่าตนไม่ได้กระทำสิ่งใดผิด ในขณะที่ยังมิได้มีกฎมหาเถรสมาคมบัญญัติเรื่องวิธีดำเนินการให้พระภิกษุผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาลาสิกขา พนักงานสอบสวนจะดำเนินการอย่างไร เพื่อจะได้ไม่ต้องนำพระภิกษุจำขังทั้งผ้าเหลือง

ตามอรรถกถาได้กำหนดให้ใช้ “กายประโยค” คือ แสดงด้วยพฤติกรรมโดยอรรถกถาได้อธิบายไว้ว่า

(๑) หลัก “กายประโยค” ได้แก่ เปลื้องผ้ากาสายะเสียแล้วให้นุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์ (เป็นเพียงอาบัติทุกกฎ) ยังไม่จัดเป็นการลาสิกขา หากคงประพฤติพรหมจรรย์มั่นคงอยู่ย่อมไม่ขาดจากความเป็นพระ ดังเช่นกรณีหลวงพ่ออาสภะหรืออดีตพระพิมลธรรม แต่หากเข้าไปอยู่ในบ้าน แล้วทำตัวอย่างคฤหัสถ์ก็ฟังได้ว่าได้ปฏิญญาเป็นคฤหัสถ์ด้วย “กายประโยค” (โดยปริยาย) แล้วนั่นเอง หรือ

(๒) อาจให้ลงชื่อปฏิญญาตนเป็นคฤหัสถ์ก็น่าจะใช้ได้ (ดู วินัยมุข เล่ม ๓ น. ๒๑๒-๒๑๓) ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ์

- ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มาตรา ๒๙ ที่ใช้บังคับอยู่ ณ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๔ นั้น การสละสมณเพศเพราะถูกจับในข้อหาคดีอาญาแยกได้เป็น ๓ กรณี คือ ๑.เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสไม่ยอมรับตัวไว้ควบคุม พนักงานสอบสวนดำเนินการให้สละสมณเพศได้ ๒.พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเห็นว่าไม่ควรปล่อยชั่วคราวและไม่ควรมอบตัวให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม ก็ดำเนินการให้สละสมณเพศได้ และ ๓.พระภิกษุรูปนั้นไม่ได้สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง ก็ดำเนินการให้สละสมณเพศได้ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๔ ร้อยตำรวจโท ส. นำจำเลยไปมอบให้พนักงานสอบสวนโดยมี ก. แจ้งว่าจำเลยแต่งกายเป็นพระภิกษุโดยมิชอบและยุ่งเกี่ยวกับ พ. ภริยาของ ก. พนักงานสอบสวนจึงนำจำเลยไปพบเจ้าคณะเขตและพระภิกษุผู้ใหญ่อีกหลายรูปเพื่อสอบสวนจำเลย เมื่อไม่ได้ความชัดว่าขณะนั้นจำเลยจำพรรษาและสังกัดวัดใดแล้ว จำเลยได้ยินยอมสึกจากการเป็นพระภิกษุ โดยเปลื้องจีวรออกแล้วแต่งกายด้วยชุดขาว เมื่อกรณีเห็นได้แจ้งชัดว่าจำเลยถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาและพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ทั้งจำเลยมิได้สังกัด ในวัดใดวัดหนึ่ง พนักงานสอบสวนจึงได้ดำเนินการให้จำเลยสละสมณเพศ โดยนำจำเลยไปพบเจ้าคณะเขตและพระภิกษุผู้ใหญ่อีกหลายรูปเพื่อทำการสึกจำเลยจากการเป็นพระภิกษุ การที่จำเลยยินยอมเปลื้องจีวรออกแล้วแต่งกายด้วยชุดขาว เช่นนี้ ถือได้ว่าจำเลยได้สละสมณเพศแล้วเพราะพระภิกษุที่ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยหรือต้องปาราชิก จะขาดจากการเป็นพระภิกษุทันที โดยเจ้าคณะเขตหรือเจ้าคณะตำบลหรือเจ้าคณะแขวงสามารถให้พระภิกษุรูปนั้นสึกได้โดยไม่ต้องกล่าวคำอำลาสิกขา การที่จำเลยยินยอมเปลื้องจีวรออก เมื่อต่อสู้คดีย่อมไม่เป็นเหตุให้จำเลยกลับมาเป็นพระภิกษุใหม่อีก ดังนั้น การที่ต่อมาจำเลยกลับมาแต่งกายเป็นพระภิกษุเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นพระภิกษุ จึงเป็นการกระทำที่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ (ฎ.๑๗๙๘/๒๕๔๒)

๒. การดำเนินคดีกับสมาชิกรัฐสภา

สมาชิกรัฐสภา ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๕ ซึ่งเดิมกำหนดไว้ใน มาตรา ๑๖๕ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ และมีระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓ บทที่ ๗ วางแนวทางปฏิบัติสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไว้แล้ว

หลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๕ วรรคแรก

๑) ในระหว่างสมัยประชุม

๒) ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา

๓) เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด

หลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๕ วรรคสอง

๑) ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิด

๒) ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน

๓) และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้

หลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม

๑) ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม

๒) เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันทีถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

หลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่

๑) ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม

๒) ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา

แนวทางปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เมื่อสมาชิกรัฐสภาต้องหาว่าได้กระทำผิดอาญา ข้อห้ามและข้อพึงปฏิบัติสำหรับตำรวจและพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการจับ การคุมขัง หรือการออกหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ตามหนังสือ ตร.ด่วนมาก ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๒๗๙ ลง ๒๑ ก.พ. ๔๑ เรื่อง แนวปฏิบัติในการสอบสวนคดีอาญา สามารถสรุปหลักการปฏิบัติของตำรวจและพนักงานสอบสวนได้ดังนี้

๑) นอกสมัยประชุม การแจ้งข้อกล่าวหา การจับ การคุมขัง การปล่อยตัวชั่วคราว หรือการออกหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา สามารถดำเนินการได้ตามปกติเช่นเดียวกับบุคคลที่มิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

๒) ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือคุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่กรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำผิด

ข้อห้ามดังกล่าวข้างต้นไม่ใช่เอกสิทธิ์เฉพาะตัวของผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่จะสละได้ด้วยตนเอง เพราะเป็นข้อห้ามที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ การปฏิบัติของตำรวจหรือพนักงานสอบสวนในเรื่องนี้ต้องพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบว่ามีหลักฐานการได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่หรือไม่

การได้รับอนุญาตจากสภา หมายความถึง การได้รับอนุญาตโดยมติของสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกเท่านั้น

๓) ในระหว่างสมัยประชุม เมื่อมีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำผิด ให้หัวหน้าหน่วยงานชั้นต้นของผู้ที่จับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา รายงานไปยังประธานสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกและ ตร.ทราบโดยพลัน

เมื่อได้รายงานให้ประธานสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกทราบดังกล่าวแล้ว และประธานที่สภาผู้นั้นเป็นสมาชิกสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับ ให้จัดการปล่อยผู้ถูกจับโดยพลัน แล้วให้รายงาน ตร.ทราบ

๔) ในกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ถูกควบคุมอยู่ในระหว่างสอบสวนก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุมพนักงานสอบสวนสามารถควบคุมผู้ถูกจับต่อไปได้ แต่ต้องปล่อยตัวไปทันทีเมื่อประธานสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกร้องขอ

การปล่อยตัวดังกล่าว ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยถึงวันสุดท้ายของสมัยประชุม ดังนั้น เมื่อสิ้นสุดวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม พนักงานสอบสวนต้องจัดการนำตัวผู้ถูกปล่อยมาควบคุมตัวไว้ตามกฎหมายต่อไป

๕) ในระหว่างสมัยประชุม หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นผู้ต้องหา และสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกไม่อนุญาตให้จับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกผู้นั้นมาทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา หรือยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของสภา แต่สมาชิกผู้นั้นเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง ให้พนักงานสอบสวนเพียงแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบและทำการสอบสวนไว้เป็นผู้ต้องหา แต่ห้ามมิให้จับสมาชิกผู้นั้น

การลงนามในหนังสือไปยังประธาน

- หนังสือ ตร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๙๒๖๗ ลง ๑๘ ต.ค. ๔๔ เรื่อง การขออนุญาตเรียกตัว ส.ส. หรือ ส.ว. ไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งระดับผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้พิจารณาลงนามในหนังสือขออนุญาตหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต่อประธานที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกในระหว่างสมัยประชุม

ขั้นตอนการสอบสวน

- ดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเช่นเดียวกับกรณีอื่น ๆ ที่บุคคลทั่วไปถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษไว้แล้ว ก็ต้องรีบทำการสอบสวนโดยมิชักช้า ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ และ ๑๔๒

- เพียงแต่ในการนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งทางการเมืองหรือเป็นเหตุขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติโดยรวม แต่ก็มิได้หมายความว่าจะมีอภิสิทธิ์ใดๆ เพราะทุกคนต้องมีความเสมอภาคกันในทางกฎหมาย พนักงานสอบสวนจึงต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และมิให้คดีขาดอายุความ ซึ่งการปฏิบัติ ตร. ได้วางแนวทางไว้แล้วข้างต้น

ข้อสังเกต

- แนวทางปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามข้อ ๔) ย่อหน้าที่ ๒ ข้อความว่า “เมื่อสิ้นสุดวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม พนักงานสอบสวนต้องจัดการนำตัวผู้ถูกปล่อยมาควบคุมตัวไว้ตามกฎหมายต่อไป” เมื่อพิจารณาประกอบ มาตรา ๑๒๕ วรรคสามแห่งรัฐธรรมนูญ หากในชั้นศาลกฎหมายระบุว่า “โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้” แต่ชั้นสอบสวนมิได้บัญญัติให้ใช้วิธีการปล่อยชั่วคราวแต่อย่างใด จึงต้องปล่อยโดยไม่มีเงื่อนไข แต่การสอบสวนต้องดำเนินการต่อไปไม่เป็นเหตุให้หยุดการสอบสวน

- เมื่อสิ้นสุดวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม ตามแนวทางของสำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องจัดการนำตัวผู้ถูกปล่อยมาควบคุมตัวไว้ตามกฎหมายต่อไป ประเด็นนี้ต้องทำความเข้าใจว่าเมื่อปล่อยตัวไปโดยไม่มีเงื่อนไขและไม่น่าจะใช้วิธีการปล่อยตัวชั่วคราวได้ การปล่อยตัวไปดังกล่าวอาจถือได้ว่าการควบคุมขาดตอนแล้ว

และไม่สามารถที่จะนำตัวมาควบคุมต่อได้ เว้นแต่ จะมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล วิธีการจึงต้องเชิญมาหรือหากไม่มา ก็ต้องออกหมายเรียกเพื่อส่งตัวสมาชิก ส.ส. หรือ สว. ผู้ต้องหานั้น ไปพบพนักงานอัยการพร้อมสำนวนการสอบสวน (หากพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้อง) หากไม่มาพบพนักงานสอบสวนตามนัดก็ต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อออกหมายจับผู้นั้น เพื่อส่งตัวไปยังพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒ แต่ไม่ใช่ควบคุมตัวไว้สอบสวน

๓. การดำเนินคดีกับทูตานุทูต พนักงานฝ่ายกงสุลและพนักงานองค์การระหว่างประเทศ

ปกติเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น กฎหมายได้บัญญัติเอาไว้เกี่ยวกับเขตอำนาจการชำระคดีของศาล ว่าการกระทำความผิดนั้นอยู่ในเขตอำนาจศาลไทยหรือไม่ เมื่ออยู่ในเขตอำนาจศาลไทย และมีผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบก็มีอำนาจสอบสวนและต้องทำการสอบสวนไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ และพนักงานอัยการก็มีอำนาจฟ้องได้ แต่อย่างไรก็ตาม กรณีดังกล่าวมีการวางหลักเกณฑ์ไว้ตาม ป.อาญา มาตรา ๔, ๕, ๖, ๑๑ ต้องดูกฎหมายระหว่างประเทศด้วยว่าได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้อย่างไร การกระทำผิดบางเรื่องแม้เหตุเกิดในประเทศไทย นอกจากศาลไทยจะมีอำนาจชำระคดีแล้วศาลของประเทศผู้ถือสัญชาติที่กระทำความผิดบางคดีมีเขตอำนาจศาลเอื้อมมาถึงที่เกิดเหตุในประเทศไทยด้วย บางเรื่องการจะขึ้นศาลใดอยู่ที่กฎหมายระหว่างประเทศหรือข้อตกลงระหว่างประเทศด้วย ซึ่งกรณีดังกล่าวกระทรวงการต่างประเทศจะเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการประสานทางการทูตว่าบุคคลที่กระทำผิดควรจะได้รับโทษที่ศาลใด โดยมิให้กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

กรณีจะทำการจับกุมทูตานุทูต พนักงานฝ่ายกงสุลและพนักงานองค์การระหว่างประเทศและบริวารของเขา ต้องประสานการปฏิบัติกับกระทรวงการต่างประเทศ และดำเนินการตามขั้นตอนทางการทูตด้วย ซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๓ บทที่ ๘ บทที่ ๙ ไว้วางแนวทางปฏิบัติไว้

๓.๑ คณะผู้แทนทางการทูต ได้แก่ หัวหน้าคณะผู้แทน, ตัวแทนทางการทูต, บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูต, บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทน, บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการ, คนรับใช้ส่วนตัว

- **หัวหน้าคณะผู้แทน** คือ บุคคลที่ได้รับมอบหมายจากรัฐผู้ส่งให้มีหน้าที่กระทำการในฐานะนั้น แบ่งออกเป็น ๓ ชั้น

๑) ชั้นเอกอัครราชทูตหรือเอกอัครสมณทูต ซึ่งแต่งตั้งไปยังประมุขของรัฐและหัวหน้าคณะผู้แทนอื่นที่มีชั้นเท่ากัน

๒) ชั้นรัฐทูต อัครราชทูต และอัครสมณราชทูต ซึ่งแต่งตั้งไปยังประมุขของรัฐ

๓) ชั้นอุปทูต ซึ่งแต่งตั้งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

- **ตัวแทนทางการทูต** คือ หัวหน้าของคณะผู้แทนหรือบุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูตของคณะผู้แทน

- **บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูต** คือ บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทนซึ่งมีตำแหน่งทางทูต

- **บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทน** คือ บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูต คณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการและฝ่ายวิชาการ และคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารของคณะผู้แทน

- **บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการและฝ่ายวิชาการ** คือ บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทน ซึ่งทำงานเกี่ยวกับบริการฝ่ายธุรการและวิชาการของคณะผู้แทน

- **บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการ** คือ บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทนในฝ่ายบริการรับใช้ของคณะผู้แทน

- **คนรับใช้ส่วนตัว** คือ บุคคลซึ่งอยู่ในฝ่ายบริการรับใช้ของบุคคลในคณะผู้แทนและซึ่งมิได้เป็นลูกจ้างของรัฐผู้ส่ง

๓.๒ พนักงานฝ่ายกงสุล หมายถึง บุคคลใด ๆ รวมทั้งหัวหน้าสถานที่ทำการกงสุลที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่กงสุลในฐานะนั้น และยังแบ่งออกได้เป็น ๒ ฝ่าย คือ

- **พนักงานฝ่ายกงสุลอาชีพ** คือ ข้าราชการของรัฐผู้ส่งที่ปฏิบัติหน้าที่กงสุลในรัฐผู้รับโดยมิได้มีอาชีพอื่นใด

- **พนักงานฝ่ายกงสุลกิตติมศักดิ์** คือ บุคคลที่มีสัญชาติไทยของรัฐผู้รับ หรือสัญชาติอื่นและปฏิบัติหน้าที่ในทางกงสุลให้กับรัฐผู้ส่งในราชอาณาจักรไทย

๓.๓ พนักงานองค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่

- พนักงานองค์การสหประชาชาติ
- พนักงานทบวงการชำนัญพิเศษ
- พนักงานองค์กรระหว่างประเทศที่ประเทศไทยยอมรับ ความมีอยู่ในเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน

บุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันที่จะไม่ถูกจับและไม่ถูกควบคุม

- คณะผู้แทนทางทูต พนักงานฝ่ายกงสุล พนักงานองค์กรระหว่างประเทศและคนในครอบครัวอันประกอบเป็นส่วนของครัวเรือนของบุคคลดังกล่าว ซึ่งไม่ใช่คนสัญชาติไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ถาวรในราชอาณาจักรไทยได้รับความคุ้มกันที่จะไม่ถูกจับและไม่ถูกควบคุมจากการกระทำผิดอาญา เมื่อตรวจสอบแล้วปรากฏว่าบุคคลเหล่านั้นถูกจับ หรือถูกควบคุมอยู่ ให้ตำรวจรีบปล่อยตัวไปทันที

สถานที่ได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันที่จะไม่ถูกตรวจค้น ยึด อายัด

- สถานที่ทำงาน สถานที่ส่วนตัว หนังสือโต้ตอบ ถุงทางทูต หีบห่อซึ่งรวมเป็นถุงทางทูต ผู้สื่อสารทางทูตและการสื่อสารโทรคมนาคมของคณะผู้แทนทางทูต พนักงานกงสุล พนักงานองค์กรระหว่างประเทศได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน ตำรวจไม่มีอำนาจทำการค้น ยึด หรืออายัดเป็นอันขาด เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้มีอำนาจหรือผู้ครอบครอง

- กระทรวงการต่างประเทศโดยกรมพิธีการทูต ได้ออกบัตรประจำตัวให้กับคณะผู้แทนทางการทูต พนักงานฝ่ายกงสุล พนักงานองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งประจำในราชอาณาจักร ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวแสดงบัตรประจำตัว ตำรวจไม่มีอำนาจที่จะละเมิดเอกสิทธิ์และความคุ้มกันและให้ปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ตามจารีตประเพณีและกฎหมายระหว่างประเทศด้วยอัธยาศัยไมตรี

- เมื่อตำรวจพบ คณะผู้แทนทางการทูต พนักงานฝ่ายกงสุล พนักงานองค์กรระหว่างประเทศกระทำความผิดอาญาร้ายแรง มีลักษณะจะก่อเหตุให้เกิดภยันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น ภายนอกบริเวณสถานที่ได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน ให้ตำรวจควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้เพื่อป้องกันเหตุร้าย แล้วรีบแจ้งเหตุไปยังกรมพิธีการทูตกระทรวงการต่างประเทศและสถานทูต หรือสถานกงสุล หรือองค์กรระหว่างประเทศที่บุคคลที่ก่อเหตุอยู่ในบังคับ เพื่อกรมพิธีการทูตกระทรวงต่างประเทศ จะได้ประสานให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

๔. การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔

- กรณีถ้ามีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้วิกลจริตไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้แพทย์ตรวจผู้ต้องหาแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์ผู้นั้นมาให้ถ้อยคำหรือให้การว่าตรวจได้ผลประการใด การปฏิบัตินี้เดิมไม่ได้มีการกำหนดว่าให้แพทย์ในสังกัดใดตรวจ ที่ผ่านมาพนักงานสอบสวนจะส่งตัวผู้ต้องหาที่มีเหตุควรเชื่อว่าวิกลจริตไปยังโรงพยาบาลโรคจิต เพื่อให้จิตแพทย์ตรวจและมีความเห็นต่อมา มีการตั้งโรงพยาบาลนิติจิตเวช พนักงานสอบสวนก็จะส่งผู้ต้องหาไปยังโรงพยาบาลดังกล่าว (ปัจจุบันโรงพยาบาลนิติจิตเวชได้เปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์) การส่งตัวผู้ป่วยก็ยังไม่มีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน จนกระทั่ง ได้มี พ.ร.บ.สุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑ ได้ระบุชัดเจนลงไปว่าให้พนักงานสอบสวนหรือศาลส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปรับการตรวจที่สถานบำบัดรักษาตาม พ.ร.บ.สุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑ พร้อมทั้งระบุรายละเอียดพฤติการณ์แห่งคดี ที่มีเหตุเชื่อว่าผู้นั้นเป็นผู้วิกลจริตไปด้วย ซึ่งมีการกำหนดให้จิตแพทย์ผู้ตรวจวินิจฉัยและทำความเห็น พร้อมทั้งทำรายงานความเห็นกลับไปให้พนักงานสอบสวนภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันได้รับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้และอาจขยายเวลาได้อีกไม่เกิน ๔๕ วัน

- กรณีพนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหาเป็นบุคคลวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการสอบสวน ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ไม่ต้องส่งความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่ง (หนังสือ ตร.๐๕๐๓/๑๓๐๓๙ ลง ๑๔ ก.ย. ๔๗ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการสอบสวนกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นบุคคลวิกลจริตหรือไม่สามารถต่อสู้คดีได้) หากผลการบำบัดรักษาผู้ต้องหาได้หายหรือสามารถต่อสู้คดีได้แล้วก็ให้ดำเนินการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาต่อไป ในส่วนนี้ตามมาตรา ๓๖ แห่ง พ.ร.บ.สุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑ ให้จิตแพทย์ทำรายงานการบำบัดรักษาของตนส่งให้พนักงานสอบสวนภายใน ๑๘๐ วัน เมื่อผู้ต้องหาได้รับการบำบัดรักษาจนหายหรือทุเลาสามารถต่อสู้คดีได้แล้วต้องรายงานผลการบำบัดรักษาต่อพนักงานสอบสวนโดยไม่ชักช้า

- ตาม พ.ร.บ.สุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ กำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปรับการตรวจที่สถานบำบัดรักษา พร้อมทั้งรายละเอียดคดีพฤติการณ์แห่งคดี ตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๐๖๗๐๗ ลง ๑๐ พ.ย. ๕๒ เรื่อง ข้อปฏิบัติในการนำผู้ป่วยเข้ารับการรักษาการตรวจที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ ได้แจ้งขั้นตอนวิธีการนำผู้ป่วยเข้าทำการตรวจที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ โดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในกรณีนำส่งผู้ป่วยเข้ารับการตรวจ ดังนี้

๑) ต้องมีหนังสือส่งตัวระบุชื่อหน่วยงานนำส่ง ชื่อ-นามสกุล ผู้ป่วย/ผู้ส่งตรวจ คดีหมายเลขคดีดำ/แดง (กรณีมีคดีผู้ป่วย/ผู้ถูกส่งตรวจ เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย) เอกสารประกันตัว (กรณีมีประกันตัว)

๒) ต้องมีหนังสืออายัดตัวที่สถานีตำรวจในพื้นที่ตั้งของโรงพยาบาล (กรณีไม่มีประกันตัว) โดยทำหนังสือ ๓ ฉบับ ฉบับที่ ๑ ให้สถานีตำรวจในพื้นที่ตั้งของโรงพยาบาล ฉบับที่ ๒ ให้สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์เก็บเข้าแฟ้มผู้ป่วย ฉบับที่ ๓ ให้หน่วยงานนำส่ง

๓) บัตรประชาชนหรือสำเนาบัตรประชาชนผู้ป่วย/ผู้ถูกส่งตรวจ เพื่อตรวจสอบความเป็นบุคคล สิทธิการรักษาและหลักฐานในการเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลต้นสังกัด

๔) กรณีส่งตรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔, พ.ร.บ.สุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ (ในกรณีมีคดี) ให้ส่งพฤติกรรมแนบพร้อมหนังสือส่งตัว

๕) การให้บริการเครือข่ายด้านนิติจิตเวช ทั้งที่เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมสุขภาพจิตและโรงพยาบาลประจำจังหวัด

ข้อสังเกต

- กรณีมีการจับตัวบุคคลวิกลจริตเพื่อดำเนินคดีอาญา ในระหว่างอยู่ในอำนาจการควบคุมตัวของพนักงานสอบสวนและมีการนำตัวส่งโรงพยาบาล โดยไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว (การประกันตัว) พนักงานสอบสวนต้องอายัดตัวไว้ เมื่อครบกำหนดการควบคุมตัวชั้นพนักงานสอบสวนและผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว พนักงานสอบสวนต้องยื่นคำร้องขออำนาจศาลสั่งขังตามแต่กรณี (ขอฝากขังกรณีศาลจังหวัด ผัดฟ้อง ฝากขัง กรณีศาลแขวง) โดยหมายเหตุในคำร้องฝากขังว่าไม่ได้นำตัวผู้ต้องหาส่งต่อศาลเนื่องจากรักษาตัวที่โรงพยาบาล และควรมีหลักฐานการเข้ารับการตรวจรักษาจากทางโรงพยาบาลแนบประกอบคำร้องฝากขังไปด้วย ซึ่งบางกรณีการรักษาอาจเกินอำนาจการสั่งขังของศาล พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องภายหลังที่บุคคลผู้วิกลจริตนั้นสามารถต่อสู้คดีได้ (นำตัวนำส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดี หรือขออนุญาตฟ้องคดีตามแต่กรณี)

- ในระหว่างการสอบสวนและยังไม่ได้รับผลการตรวจของแพทย์ เพื่อรับรองว่าบุคคลนั้นเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ พนักงานสอบสวนก็ยังต้องทำการสอบสวนต่อไป หากผลการตรวจของแพทย์ยืนยันว่าผู้ต้องหาวิกลจริตหรือไม่สามารถต่อสู้คดีได้ พนักงานสอบสวนก็สามารถที่จะงดการสอบสวนไว้ได้

- มีข้อสังเกตว่า หากบุคคลที่เป็นผู้วิกลจริตหรือไม่สามารถให้การได้ เนื่องจากได้รับการกระทบกระเทือนทางสมองไม่ใช่ผู้ต้องหา ก็ไม่เป็นเหตุให้งดการสอบสวนแต่อย่างใด เช่น ในคดีรถเฉี่ยวชนกันแล้วมีผู้ได้รับบาดเจ็บทางสมอง เป็นต้น พนักงานสอบสวนก็ต้องทำการสอบสวนต่อไป

- มีประเด็นปัญหาว่าในคดีที่คู่กรณีขับขี่รถเฉี่ยวชนกัน หากคู่กรณีที่ขับขี่รถมีส่วนประมาททั้ง ๒ ฝ่าย และมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับความกระทบกระเทือนทางสมองไม่สามารถให้การได้ จะดำเนินการอย่างไร เห็นว่าพนักงานสอบสวนจะต้องทำสำนวนการสอบสวนโดยแยกสำนวนการสอบสวนออกเป็น ๒ สำนวน สำนวนหนึ่ง สำหรับผู้ต้องหาที่รู้สำนึกมีสติสัมปชัญญะครบถ้วน สามารถต่อสู้คดีได้ ก็สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้วมีความเห็นส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการตามปกติ ส่วนอีกสำนวนหนึ่งสำหรับผู้ต้องหาที่ได้รับการกระทบกระเทือนทางสมอง ยังไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ก็ให้งดการสอบสวนไว้ก่อน แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินคดีก็ต้องภายในอายุความ

๕. การดำเนินคดีนิติบุคคล

นอกจากบุคคลธรรมดาแล้ว นิติบุคคลก็อาจเป็นผู้กระทำความผิดและถูกดำเนินคดีได้ ซึ่งการดำเนินคดีกับนิติบุคคลในชั้นสอบสวน ป.วิอาญา มาตรา ๗ ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินคดีกับนิติบุคคลไว้ ว่าในการสอบสวนคดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหา ให้ดำเนินการดังนี้

๑) ให้ออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นๆ ของนิติบุคคลนั้น ให้ไปยังพนักงานสอบสวน

๒) ถ้าผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก จะออกหมายจับผู้นั้นมาก็ได้ แต่ห้ามมิให้ใช้บทบัญญัติว่าด้วยปล่อยชั่วคราว ขังแก่ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลในคดีที่นิติบุคคลนั้นเป็นผู้ต้องหา

- คำว่าผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลตามมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจกระทำการแทนและมีผลผูกพันตามที่ได้จดทะเบียนไว้กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ดังนั้น ถ้าจะพิจารณาว่าใครเป็นผู้แทนก็ต้องไปดูในหนังสือรับรองที่จดทะเบียนไว้กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ส่วนคนที่ไม่มีชื่อหรือมีชื่อเป็นกรรมการแต่มีข้อจำกัดอำนาจกรรมการ กล่าวคือ ไม่มีอำนาจกระทำการแทนบริษัท บุคคลเหล่านั้นไม่ถือว่าเป็นผู้แทนนิติบุคคล

- พนักงานสอบสวนก่อนออกหมายเรียกผู้แทนของนิติบุคคลต้องทำการตรวจสอบหนังสือรับรองการจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เช่น ขอสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนฯ เพื่อทราบว่าผู้ใดมีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลนั้น ๆ แล้วจึงออกหมายเรียก เมื่อออกหมายเรียกแล้วผู้นั้นไม่ยอมมาตามหมายเรียก พนักงานสอบสวนก็มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ออกหมายจับผู้แทนของนิติบุคคลได้ แต่จะควบคุมตัวไม่ได้ เว้นแต่ ผู้แทนนิติบุคคลนั้นจะถูกดำเนินคดีอาญาในฐานะส่วนตัวด้วย (บุคคลธรรมดา) ซึ่งในการยื่นคำร้องขอหมายจับต่อศาลต้องระบุฐานะให้ชัดเจนว่าออกหมายจับในฐานะส่วนตัวหรือผู้แทนนิติบุคคลหรือทั้งสองฐานะ

- ส่วนใหญ่เมื่อนิติบุคคลกระทำความผิดทางอาญาแล้ว ผู้แทนที่มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลนั้นจะเป็นตัวการร่วมด้วย เพราะเหตุว่านิติบุคคลเป็นบุคคลที่กฎหมายสมมุติขึ้นโดยสภาพไม่อาจกระทำการด้วยตนเองได้ ต้องมีผู้แทนเป็นผู้กระทำการแทนภายในขอบอำนาจและวัตถุที่ประสงค์ตามที่ได้จดทะเบียนไว้ การที่นิติบุคคลจะถูกดำเนินคดีคนเดียวหรือผู้แทนจะถูกดำเนินคดีด้วยนั้น ก็ต้องดูกฎหมายที่บัญญัติเป็นการเฉพาะว่าการกระทำใดเป็นความผิดไปถึงนิติบุคคลด้วย กฎหมายเฉพาะเหล่านั้นมักจะระบุไว้ว่านิติบุคคลต้องรับผิดเพียงลำพังหรือผู้แทนต้องร่วมรับผิดด้วย หากต้องร่วมกันรับผิดด้วยกันทั้งสองฐานะในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหานิติบุคคลเป็นผู้ต้องหาที่ ๑ กรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนมีจำนวนกี่คน ถ้ารู้เห็นเป็นใจหรืออาจมีบุคคลอื่นร่วมกระทำผิดด้วย ก็ต้องตกเป็นผู้ต้องหาเรียงลำดับกันไป ผู้ต้องหาในส่วนที่เป็นนิติบุคคล การแจ้งข้อหาให้กับกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลถือว่าแจ้งข้อหาชอบแล้ว แต่ถ้าแจ้งข้อหากับกรรมการที่ไม่มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลถือว่าการสอบสวนไม่ชอบ ทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องในส่วนนิติบุคคลนั้น ตัวอย่างเช่น

- ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาคดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้ออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลนั้น ให้ไปยังพนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี คำว่า ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลตามบทบัญญัติดังกล่าวนั้นย่อมหมายถึง ผู้ที่มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลนั้นตามกฎหมาย เช่น กรรมการผู้จัดการของบริษัท พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน ก. กรรมการคนหนึ่งของบริษัทจำเลยในฐานะตัวแทนบริษัทจำเลย โดยมิได้สอบสวน อ. กรรมการผู้จัดการและผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัทจำเลยและตามบันทึกคำให้การของ ก. มีข้อความว่า ก. ไม่ขอให้การชั้นสอบสวนจะไปให้การในชั้นศาล และยังให้การว่า ก. เป็นกรรมการบริษัทจำเลย แต่ ก. ไม่มีอำนาจลงชื่อในการทำนิติกรรมของบริษัทจำเลย ทั้งไม่ปรากฏว่าบริษัทจำเลยมอบอำนาจให้ ก. กระทำการแทนบริษัทจำเลยได้ ดังนี้ พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจสอบสวน ก. ในฐานะตัวแทนบริษัทจำเลยเกี่ยวกับคดีอาญาคดีนี้ กรณีย่อมถือไม่ได้ว่ามีการสอบสวนบริษัทจำเลยโดยชอบแล้ว พนักงานอัยการจึงไม่มีอำนาจฟ้องบริษัทจำเลยเป็นคดีนี้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๔๒๐๕/๒๕๔๑)

ข้อสังเกต

- ตามคำพิพากษาฎีกานี้ หากบริษัทจำเลย มอบอำนาจให้ ก. กระทำการแทนบริษัทจำเลย พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวน ก. ในฐานะตัวแทนบริษัทจำเลยเกี่ยวกับคดีอาญานี้ได้ ก่อนทำการสอบสวนตัวแทนนิติบุคคล พนักงานสอบสวนต้องทำการตรวจสอบหนังสือจดทะเบียนนิติบุคคล เพื่อดูว่าผู้ใดมีอำนาจทำการแทน หากมีการมอบอำนาจก็ต้องไล่สายการมอบอำนาจให้ครบไม่ขาดสาย

- การดำเนินคดีกับนิติบุคคล บางครั้งผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัท อาจจะไม่เป็นบุคคลที่เป็นตัวแทนนิติบุคคลในฐานะส่วนตัวได้ อาทิ การแจ้งความดำเนินคดีกับบริษัท ก. ในความผิดตาม พ.ร.บ.เช็ค ซึ่งการสั่งจ่ายเช็ค มีนาย ข. ลงชื่อสั่งจ่ายในนามตัวแทนของบริษัท ก. และประทับตราบริษัท ก. ไว้ ถือว่าเช็คฉบับนี้ นาย ข. ต้องรับผิดชอบในฐานะส่วนตัว และมีบริษัท ก. รับผิดชอบในฐานะนิติบุคคล หากบริษัท ก.

ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงตัวแทนผู้มีอำนาจใหม่ นาย ข. ก็ยังคงต้องรับผิดชอบอยู่เหมือนเดิม แต่ตัวแทนของบริษัท ก. ที่อาจถูกเรียกตัวดำเนินคดีตามกฎหมาย อาจจะไม่ใช่นาย ข. เช่นเดิม เพราะมีการเปลี่ยนแปลงตัวแทนของบริษัทไปแล้ว

๖. การดำเนินคดีอาญากรณีแพทย์เป็นผู้ถูกกล่าวหา

การสอบสวน พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานไปตามปกติ เช่นเดียวกับการสอบสวนในคดีอาญาทั่วๆ ไป แต่กรณีแพทย์ตกเป็นผู้ต้องหาเนื่องจากการรักษา บางครั้งการรักษาอาจเกิดการผิดพลาด เนื่องจากการวินิจฉัยโรคผิดหรือในการผ่าตัดผู้ป่วย อาจเกิดผลข้างเคียงและอาจมีผู้เสียชีวิตจากการรักษา ซึ่งกระบวนการขั้นตอนการรักษาบุคคลภายนอกไม่สามารถจะเข้าใจและรับรู้ได้นอกจากแพทย์ด้วยกันเอง ในทางคดีแล้วจึงไม่สามารถชี้ชัดได้เลยว่ากรณีเกิดเหตุ เกิดจากความประมาทของแพทย์หรือไม่อย่างไร

ปัจจุบันได้มีผู้ป่วยหรือญาติผู้ป่วยร้องเรียนต่อแพทยสภาหรือแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน กล่าวหาแพทย์ผู้ทำการตรวจรักษาผู้ป่วยจนเป็นเหตุให้ผู้ป่วยเสียชีวิต หรือได้รับความทุกข์ทรมานมากขึ้นจากการตรวจรักษา

- พนักงานสอบสวนจึงต้องปฏิบัติตามแนวทางของ ตร.ตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/ว ๙๑ ลง ๑๑ ก.ย. ๔๙ กำหนดแนวทางปฏิบัติกรณีแพทย์ถูกแจ้งความดำเนินคดีอาญา กรณีเนื่องมาจากการรักษาผู้ป่วยแล้วเกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือชีวิต เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายและมีมาตรฐานเป็นไปในทางเดียวกัน กำหนดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ดังนี้

๑) เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษให้ดำเนินคดีอาญาแพทย์ผู้ทำการตรวจรักษาผู้ป่วยแล้วเกิดความเสียหายต่อร่างกาย หรือชีวิตของผู้ป่วยแล้ว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา หากมีพยานหลักฐานเพียงพอและแน่ชัดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

๒) เมื่อรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ให้มีหนังสือแจ้งเหตุโดยสรุปไปยังนายกแพทยสภาโดยขอทราบความเห็นใน ๒ ประเด็น เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ดังนี้

(๑) ในการรักษาของแพทย์ผู้ถูกกล่าวหา ได้ทำการรักษาผู้ป่วยตามมาตรฐานวิชาชีพเวชกรรมของแพทยสภาหรือไม่

(๒) แพทย์ผู้ถูกกล่าวหาได้ใช้ความระมัดระวังในการตรวจวินิจฉัยและรักษาผู้ป่วยตามภาวะวิสัยและพฤติการณ์ของแพทย์ที่จะต้องทำการรักษาพยาบาลในกรณีนี้หรือไม่ พร้อมหนังสือให้สำเนาเวชระเบียนและบัตรประวัติผู้ป่วยนอกของผู้ป่วยหรือตายส่งไปยังนายกแพทยสภา

๓) กรณีที่ต้องดำเนินการสอบสวนแพทย์ในฐานะผู้ถูกกล่าวหา และหากมีความจำเป็นต้องจับกุมหรือควบคุมแพทย์ ให้คำนึงถึงเกียรติยศศักดิ์ศรีของผู้ถูกกล่าวหาและให้ปฏิบัติโดยสุภาพ สะดวก รวดเร็วตามสมควร

๗. การดำเนินคดีอาญากรณีพยาบาลเป็นผู้ถูกกล่าวหา

การดำเนินการของพนักงานสอบสวน เหตุผลเช่นเดียวกันกับกรณีแพทย์ถูกดำเนินคดี กล่าวคือ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษให้ดำเนินคดีอาญากับพยาบาลผู้ทำการตรวจรักษาพยาบาลผู้ป่วยแล้วเกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือชีวิตของผู้ป่วย ให้ถือปฏิบัติตามแนวทาง หนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๔/ว ๘๕ ลง ๑๓ ก.ย. ๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีพยาบาลถูกแจ้งความดำเนินคดีอาญา โดยให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

๑) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา หากมีพยานหลักฐานเพียงพอและแน่ชัด ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

๒) เมื่อรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษแล้ว ให้มีหนังสือแจ้งเหตุโดยมีสรุป พร้อมสำเนาเวชระเบียนและบัตรประวัติผู้ป่วยนอกของผู้ป่วยหรือตายส่งไปยังนายกสภาการพยาบาล โดยขอทราบความเห็นใน ๒ ประเด็น เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ดังนี้

(๑) ในการรักษาของพยาบาลผู้ถูกกล่าวหา ได้ทำการตรวจรักษาพยาบาลผู้ป่วยตามขั้นตอนมาตรฐานวิชาชีพของสภาการพยาบาลหรือไม่

(๒) พยาบาลผู้ถูกกล่าวหาได้ใช้ความระมัดระวังในการตรวจรักษาพยาบาลผู้ป่วยและรักษาผู้ป่วยตามภาวะวิสัยและพฤติการณ์ของพยาบาล ที่จะต้องทำการรักษาพยาบาลในกรณีนี้หรือไม่

๓) กรณีที่ต้องดำเนินการสอบสวนพยาบาลในฐานะผู้ถูกกล่าวหา และหากมีความจำเป็นต้องจับกุมหรือควบคุมพยาบาล ให้คำนึงถึงเกียรติยศศักดิ์ศรีของผู้ถูกกล่าวหาและให้ปฏิบัติโดยสุภาพ สะดวก รวดเร็ว ตามสมควร

๘. การดำเนินการกับเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปีบริบูรณ์ ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด

ปกติ ป.อาญา มาตรา ๗๓ ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า เด็กอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ซึ่งตามมาตรา ๖๙/๑ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๓๙ ได้วางแนวทางการดำเนินการสำหรับเด็กที่มีอายุไม่เกิน ๑๐ ปี ไว้ดังนี้

๑) กรณีเป็นการกระทำความผิดที่กฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น ตามมาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่ง นำมาใช้กับเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี ตามมาตรา ๖๙/๑ วรรคสองด้วย

(๑) หากเป็นการกระทำครั้งแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานนั้น เรียก เด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยมาว่ากล่าวตักเตือน ภายใต้เงื่อนไขดังนี้

- เด็กสำนึกในการกระทำ และ
- บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย สามารถดูแลเด็กได้ ก็ให้งดการสอบสวนและปล่อยตัวไป

(๒) หากไม่เข้าเงื่อนไขตาม (๑) กล่าวคือ

- เด็กไม่สำนึกในการกระทำและบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยไม่สามารถดูแลเด็กได้
- ต้องส่งเด็กนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่บุคคลนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

๒) กรณีกระทำความผิดตามกฎหมายที่เป็นความผิดอื่นนอกจาก ๑) ซึ่งเป็นคดีที่ไม่อาจเปรียบเทียบได้

- ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวบุคคลนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่บุคคลนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

๓) ห้ามมิให้ผู้เสียหาย ฟ้องบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ ตามมาตรา ๗๓ แห่ง ป.อาญา เป็นคดีอาญาต่อศาลได้

ข้อสังเกต

- กรณีการดำเนินการกับเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี หรือ ๑๐ ปีลงมา ซึ่งปรากฏตามมาตรา ๖๙/๑ วรรคสอง โดยกฎหมายให้นำกรณีเด็ก ตามมาตรา ๖๙/๑ ซึ่งมีอายุกว่า ๑๐ ปี ถึง ๑๕ ปี มาใช้บังคับกับกรณีเด็กซึ่งมีอายุไม่เกิน ๑๐ ปี ด้วย เฉพาะในความผิดที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบได้
- หากเป็นคดีที่ไม่สามารถเปรียบเทียบได้ จะต้องส่งตัวเด็ก (อายุไม่เกิน ๑๐ ปี) ไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก
- ส่วนเด็กที่มีอายุกว่า ๑๐ ปี – ๑๕ ปี ตามมาตรา ๖๙/๑ หากไม่เข้าเงื่อนไขตามมาตรา ๖๙/๑ กรณีไม่สามารถเปรียบเทียบได้ หรือความผิดอื่นนอกจากวรรคหนึ่ง ก็ต้องดำเนินคดีกับเด็กดังกล่าว ซึ่งอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว เช่นเดียวกับเยาวชน (อายุกว่า ๑๕ ปี แต่ไม่ถึง ๑๘ ปี)
- กรณีการดำเนินการกับเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี เดิมต้องทำการสอบสวน ตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ แต่ปัจจุบันกฎหมายถูกแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๖๙/๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ หากไม่เข้าเงื่อนไขที่จะเปรียบเทียบได้ ให้ส่งเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

บทที่ ๑๑
พยานหลักฐานกับการสอบสวน

การจะลงโทษผู้กระทำความผิดในทางอาญานั้น ศาลต้องฟังพยานหลักฐานจนปราศจากข้อสงสัย จึงจะลงโทษจำเลยได้ การสืบพยานในศาลโดยหลักแล้วภาระการพิสูจน์จะตกอยู่กับฝ่ายโจทก์ หากโจทก์นำสืบไม่ได้ศาลต้องยกฟ้อง จะอาศัยข้อบกพร่องของจำเลยลงโทษจำเลยไม่ได้ พนักงานสอบสวนจึงต้องสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา นอกจากนี้ พยานหลักฐานที่จะนำเข้าสำนวนการสอบสวนจะต้องเกิดขึ้นและได้มาโดยชอบ ถ้าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบ ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้นเลย แต่ถ้าเป็นกรณีที่เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาโดยมิชอบ โดยหลักแล้วศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐาน เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขของกฎหมาย

๑. ประเภทของพยานหลักฐาน

พยานหลักฐานแบ่งเป็น ๓ ประเภทคือ พยานหลักฐานโดยตรง พยานหลักฐานแวดล้อม และพยานหลักฐานที่แท้จริง แต่ละประเภทพิจารณาได้ดังนี้

(๑) พยานหลักฐานโดยตรง (Direct Evidence) เป็นพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงหนึ่ง ๆ ได้โดยตรง เช่น ประจักษ์พยานที่เห็นเหตุการณ์ขณะที่เหตุฆาตกรรม การรับรู้นั้นสามารถกระทำผ่านทางทวารทั้งหลาย ไม่ว่าจะด้วยประสาทตา หู จมูก ปาก หรือการสัมผัส

(๒) พยานแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) พยานประเภทนี้ไม่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้โดยตรง แต่เป็นพยานที่รู้เห็นส่วนใดส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อนำไปพิจารณาประกอบกับพยานหลักฐานอื่น ๆ แล้ว ทำให้น่าเชื่อได้ว่ามีข้อเท็จจริงบางอย่างเกิดขึ้นอย่างแน่แท้ เช่น เห็นคนร้ายถืออาวุธมีดเข้าไปในบ้านก่อนเกิดเหตุ ต่อมาในภายหลังปรากฏว่ามีการทำร้ายร่างกายเกิดขึ้นในบ้านดังกล่าว เป็นต้น

(๓) พยานหลักฐานที่แท้จริง (Real Evidence) เป็นพยานวัตถุ หรือนิยมเรียกว่า วัตถุพยาน ซึ่งมีความชัดแจ้งในตัวเอง เป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์ สามารถพิสูจน์ได้ตามหลักเหตุและผล พยานหลักฐานประเภทนี้ความน่าเชื่อถือมาก สามารถนำมาใช้ยืนยันในทางคดีได้โดยตรงหรือนำมาเชื่อมโยงให้เกี่ยวพันกับคดีได้ เช่น รอยลายนิ้วมือในสถานที่เกิดเหตุ กระดุมเสื้อที่ตกอยู่ในที่เกิดเหตุซึ่งมีรูปแบบเดียวกับกระดุมเสื้อในเสื้อตัวที่ผู้ต้องหาสงสัยสวมใส่ในวันเกิดเหตุ เป็นต้น

ข้อสังเกต

การแบ่งประเภทของพยานแบ่งได้หลายลักษณะ ตามวัตถุประสงค์ของผู้แบ่งและกฎเกณฑ์ที่ใช้แบ่ง อาจมีการแบ่งเป็นประเภทดังต่อไปนี้

- พยานชั้นหนึ่งและพยานชั้นสอง

(๑) พยานชั้นหนึ่ง หมายถึงพยานหลักฐานชิ้นที่ดีที่สุดในบรรดาพยานหลักฐานทั้งหลายที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงหนึ่ง โดยหลักแล้วศาลจะรับฟังพยานหลักฐานที่ดีที่สุดหรือพยานหลักฐานชั้นหนึ่งเป็นหลักเสมอ

(๒) พยานชั้นสอง หมายถึงพยานหลักฐานในลำดับรองลงมา

ยกตัวอย่างพยานบุคคล ประจักษ์พยานจะมีน้ำหนักมากกว่าพยานบอกเล่าหรือพยานซัดทอด พยานบอกเล่าของผู้ที่ถูกทำร้ายและรู้สึกว่าตนใกล้ตายจะมีน้ำหนักมากกว่าพยานบอกเล่าทั่วไป

ในคดีความผิดต่อชีวิตร่างกาย เมื่อมีผู้ถูกทำร้ายในคดีฆ่าหรือพยายามฆ่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องรีบไปพบผู้ถูกทำร้ายโดยเร็วที่สุดเพื่อซักถามว่าผู้ใดทำร้ายและฟังประกอบพยานอื่นจะมีน้ำหนักมาก ส่วนพยานเอกสารต้นฉบับจะมีน้ำหนักมากกว่าสำเนาเอกสาร

- พยานคู่กับพยานเดี่ยว พยานคู่ คือพยานสองคนหรือมากกว่านั้น ให้การยืนยันข้อเท็จจริงเรื่องเดียวกันตรงกัน การรับฟังพยานคู่ที่ยืนยันข้อเท็จจริงที่สอดคล้องกันจะมีน้ำหนักมากกว่าพยานเดี่ยว แต่หากพยานคู่ที่ยืนยันข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันในสาระสำคัญก็จะทำให้พยานคู่นั้นเป็นพยานที่มีพิรุธ พยานเดี่ยวก็จะมีน้ำหนักมากกว่า

๒. พยานหลักฐานที่พิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์

เป็นไปตามหลักเกณฑ์กฎหมาย ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖ ได้แก่ พยานต่าง ๆ ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มิได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิอาญา หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบสวนพยาน พยานที่กล่าวถึงได้แก่

(๑) พยานบุคคล

(๒) พยานเอกสาร

(๓) พยานวัตถุ

พยานบุคคล หมายถึง บุคคลใดๆ ที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือทราบข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองโดยตรง ซึ่งพยานสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ ตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๙๕ แต่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖ ไม่ได้ห้ามรับฟังพยานบอกเล่าหรือพยานซัดทอดแต่อย่างใดและไม่ได้จำกัดไว้ว่าพยานจะต้องมีอายุมากน้อยเพียงใด ตัวอย่าง เช่น

- โจทก์ฟ้องว่า จำเลยข่มขืนกระทำชำเราเด็กหญิง อ. อายุ ๒ ปี ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลย โดยฟังคำเด็กหญิง อ. เป็นพยาน จำเลยฎีกาว่า เด็กหญิง อ. มีอายุเพียง ๒ ปีเศษ ศาลไม่ควรรับฟังพยานปากนี้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ตามกฎหมายลักษณะพยานในเวลานี้มิได้มีข้อห้ามเรื่องเด็กที่เป็นพยานว่าจะต้องมีอายุเท่านั้นเท่านี้จึงจะเป็นพยานได้ เมื่อเด็กคนใดเข้าใจคำถามและสามารถให้การตอบได้ตามคำถาม คำของเด็กคนนั้นย่อมรับฟังเป็นพยานได้ เรื่องนี้ไม่ปรากฏว่าเด็กหญิง อ. ไม่เข้าใจคำถาม หรือไม่สามารถให้การตอบคำถามเลย ศาลล่างจึงรับฟังคำของเด็กหญิง อ.ได้โดยไม่มีข้อสงสัย (ฎ.๕๐๔/๒๔๗๖)

- ผู้เสียหายอายุ ๑๕ ปี เป็นคนปัญญาอ่อนพูดเรื่องยาก ๆ ไม่ค่อยจะรู้เรื่องแต่เบิกความต่อศาลในคดีอาญาในความผิดทางเพศได้เรื่องได้ราว ดังนี้ รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ (ฎ.๑๑๙๙/๒๕๒๖)

- คนที่สูงอายุมากจนความจำเลอะเลือนหรือคนวิกลจริตซึ่งไม่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้เป็นพยานไม่ได้

- คนหูหนวกหรือเป็นใบ้ หรือทั้งหูหนวกและเป็นใบ้นั้น แม้ไม่สามารถได้ยินคำถาม แต่ก็มิได้ถือว่าเขาไม่สามารถเข้าใจคำถาม ทั้งนี้เพราะเขาสามารถสื่อความหมายทางอื่นเพื่อให้เข้าใจคำถามได้ ซึ่ง ป.วิแพ่ง มาตรา ๙๖ บัญญัติว่า พยานที่เป็นคนหูหนวกหรือเป็นใบ้ หรือทั้งหูหนวกและเป็นใบ้นั้น อาจถูกถามหรือให้คำตอบโดยวิธีเขียนหนังสือ หรือโดยวิธีอื่นใดที่สมควรได้ และคำเบิกความของบุคคลนั้น ๆ ให้ถือเป็นพยานบุคคลตามประมวลกฎหมายนี้ ดังนั้น การถามบุคคลที่หูหนวกจึงไม่จำเป็นต้องถามด้วยคำพูด แต่อาจใช้วิธีแสดงกิริยาท่าทางซึ่งถ้าผู้ถามไม่สามารถจะสื่อความหมายกับพยานที่หูหนวกนั้น ก็อาจจะต้องใช้ล่ามมาช่วยในการสื่อความหมาย

- ชาวต่างประเทศที่ฟังภาษาไทยไม่เข้าใจ ก็ไม่ถือว่าเป็นบุคคลที่ไม่เข้าใจคำถามอันจะต้องห้ามเป็นพยาน ป.วิแพ่ง มาตรา ๔๖ วรรคท้าย ซึ่งบัญญัติว่า ถ้าคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใดที่มาศาลไม่เข้าใจ

ภาษาไทยหรือเป็นใบ้หรือหูหนวกและอ่านเขียนหนังสือไม่ได้ ให้คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องจัดหาล่าม ดังนั้น บุคคลที่ไม่รู้ภาษาไทยก็เป็นพยานได้

พยานเอกสาร หมายถึง ข้อความใด ๆ ในเอกสารที่มีการอ้างอิงเป็นพยานโดยอาศัยการสื่อความหมายของข้อความนั้นพิสูจน์ความจริง แต่การอ้างเอกสารเป็นพยานมิใช่หมายความว่าจะเป็นพยานเอกสารเสมอไป การอ้างข้อความตอนหนึ่งในเอกสารเพื่อพิสูจน์ว่าข้อเท็จจริงเกิดขึ้นตามข้อความนั้น ดังนี้เป็นพยานเอกสาร แต่ถ้าอ้างลายมือชื่อในเอกสารเพื่อพิสูจน์ว่าเป็นลายมือที่จำเลยทำปลอมขึ้นในความผิดฐานปลอมเอกสารหรืออ้างหนังสือทั้งเล่มเพื่อแสดงว่าเป็นการทำซ้ำงานอันมีลิขสิทธิ์ของโจทก์ ดังนี้เป็นการอ้างในฐานะวัตถุพยาน เช่น

- โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากห้องเช่า โจทก์อ้างภาพถ่ายห้องที่เช่าเป็นพยาน แต่ไม่ได้ส่งสำเนาให้จำเลย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ภาพถ่ายห้องพิพาทที่โจทก์อ้างเป็นพยานเป็นภาพจำลองวัตถุ ไม่ใช่พยานเอกสารอันจะต้องส่งสำเนาให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งก่อนวันสืบพยาน (ฎ.๘๔๐/๒๔๙๙)

พยานวัตถุ หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่คู่ความอ้างอิงให้ตรวจดูเพื่อประโยชน์แก่คดีของตน เอกสารฉบับหนึ่งอาจเป็นพยานเอกสารหรือพยานวัตถุก็ได้สุดแต่วัตถุประสงค์ของการอ้าง ถ้าเป็นการอ้างเพื่อให้ดูข้อความในเอกสารก็เป็นพยานเอกสาร แต่ถ้าให้ดูรูปลักษณะของเอกสารก็เป็นพยานวัตถุ นอกจากนี้อสังหาริมทรัพย์หรือสถานที่ต่าง ๆ ก็เป็นพยานวัตถุได้

พยานวัตถุมีความสำคัญมากในคดีอาญา เพราะเป็นพยานที่ดีที่สุดในการพิสูจน์ว่าข้อเท็จจริงบางประเด็นได้เกิดขึ้น เช่น ยาเสพติด ไม้ของกลางในคดี ปลอกกระสุนปืน บาดแผลที่ถูกทำร้าย เป็นต้น การรับฟังพยานวัตถุนั้น คู่ความต้องนำพยานวัตถุมาส่งศาลหรือนำศาลเดินเผชิญสืบพยานวัตถุที่เป็นอสังหาริมทรัพย์เสมอไปหรือไม่ จะใช้ภาพถ่ายพยานวัตถุนำสืบในศาลแทนได้หรือไม่ ป.วิแพ่ง มาตรา ๑๒๘ และ ป.วิอาญา มาตรา ๒๔๑ เห็นว่ากฎหมายประสงค์ให้ศาลสัมผัสพยานวัตถุของจริงจึงให้คู่ความที่อ้างนำพยานวัตถุมาศาล หรือนำศาลไปหาพยานวัตถุ แต่อาจมีข้อยกเว้นได้ ดังนี้

- พยานวัตถุที่ต้องมีการพิสูจน์โดยพยานผู้เชี่ยวชาญ เช่น ยาเสพติด กระสุนปืน เป็นต้น ผู้อ้างอาจนำสืบความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญโดยไม่ต้องส่งพยานวัตถุต่อศาลก็ได้
- โจทก์ต้องการพิสูจน์ว่า ของกลางที่อยู่ในความครอบครองของจำเลยเป็นเมทแอมเฟตามีน จึงนำสืบบัญชีของกลางคดีอาญา ซึ่งระบุว่าเป็นเมทแอมเฟตามีนซึ่งตำรวจยึดได้ในกระเป๋ากางเกงด้านขวาของจำเลย และจำเลยลงชื่อรับว่าถูกต้องและเป็นจริงประกอบกับรายงานผลพิสูจน์ของกลางว่าเป็นเมทแอมเฟตามีนจริง ดังนี้ โจทก์ไม่จำต้องนำเมทแอมเฟตามีนของกลางมาศาล (ฎ.๗๗๕๗/๒๕๔๓)
- พยานวัตถุบางประเภทซึ่งไม่สะดวกหรือไม่เหมาะสมที่จะนำมาศาล เช่น อาวุธมีดของกลาง รถยนต์ที่ถูกชน เป็นต้น ศาลอาจใช้ดุลพินิจให้คู่ความนำสืบด้วยรูปภาพของพยานวัตถุได้

ข้อสังเกต

นอกจากนี้ ยังมีพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมิใช่เป็นผู้ประสบพบเห็นข้อเท็จจริงโดยตรง แต่เป็นพยานที่มีความรู้หรือเชี่ยวชาญในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยตรง และความเห็นของเขาเป็นประโยชน์ในคดี เช่น แพทย์นิติเวชเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจชันสูตรบาดแผล หรือนักวิทยาศาสตร์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ครูภาษาไทยเป็นผู้เชี่ยวชาญในคดีความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า เป็นต้น

๓. การสอบสวนกับการรับฟังพยานหลักฐาน

พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ทุกชนิดที่เป็นประโยชน์แก่คดี พยานหลักฐานที่นำเข้าสำนวนนั้นมีทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุและพยานเอกสาร จะต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นและได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย หากเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาโดยมิชอบจะมีเงื่อนไขกฎหมายในการรับฟังพยานหลักฐานนั้น สิ่งของที่เป็นหลักฐานในคดีจะต้องยึดเข้ามาเป็นของกลางในคดี เพื่อให้สามารถนำไปแสดงต่อศาลได้เมื่อจำเป็นในการสอบสวนพยานบุคคลและผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด หากละเลยแล้ว อาจส่งผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานได้

๑) การรับฟังพยานหลักฐานกับการสอบสวนพยานบุคคล

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ พนักงานสอบสวนต้องเริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้าตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ การสอบสวนผู้กล่าวหาหรือพยานจะต้องสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องให้พยานนั้น ๆ ให้ปากคำด้วยความสมัครใจ ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือนพูดให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจ เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ และหรือคำให้การต้องมิได้เกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖ หากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว จะทำให้คำให้การพยานปากนั้นเป็นพยานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นบทตัดพยานห้ามรับฟังพยานปากนั้น

กรณีผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กหรือเยาวชน การสอบสวนหรือการชี้ตัวบุคคล ต้องปฏิบัติตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ และมาตรา ๑๓๓ ตรี โดยต้องมีสหวิชาชีพ เช่น พนักงานอัยการ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลที่เด็กร้องขอ ร่วมฟังการสอบสวน หรือในการชี้ตัวผู้ต้องหา หากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว จะทำให้ไม่สามารถรับฟังคำให้การที่ให้ไว้ในชั้นสอบสวนนั้นได้

ข้อสังเกต

- กรณีจะอ้างเหตุจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งที่ไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลที่เด็กร้องขอได้ควรจะมีหลักฐานการติดต่อกับสหวิชาชีพหรือบุคคลที่เด็กร้องขอดังกล่าวด้วย โดยเห็นควรทำเป็นหนังสือหรือลายลักษณ์อักษร เพื่อป้องกันการโต้แย้งภายหลัง

๒) การรับฟังพยานหลักฐานกับการสอบสวนผู้ต้องหา

เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ จนกระทั่งมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นได้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนจึงจะใช้อำนาจตามกฎหมายในการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหานั้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ การแจ้งข้อหาและการสอบสวนผู้ต้องหาจะต้องชอบด้วยกฎหมาย เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๕ ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖ ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับหรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้น หากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวจะเป็นการทำให้พยานหลักฐานที่สอบปากคำนั้นเกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นบทตัดพยานห้ามรับฟังพยานปากนั้น

(๑) การแจ้งข้อหาและการสอบสวนผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑

ก. คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี จะต้องมีทนายความร่วมฟังการสอบสวนเสมอ หากไม่มีทนายเข้าร่วมฟังการสอบสวน กฎหมายห้ามมิให้รับฟังถ้อยคำใด ๆ ของผู้ต้องหานั้น (ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย)

ข. คดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้ หากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว กฎหมายห้ามมิให้รับฟังถ้อยคำใด ๆ ของผู้ต้องหานั้น (ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย)

ค. มีข้อยกเว้นว่า เมื่อได้จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาตาม ก. หรือ ข. แล้ว กรณีจำเป็นเร่งด่วน หากทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้ โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบ หรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้ โดยไม่ต้องรอทนายความ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

ข้อสังเกต

- กรณีจะอ้างเหตุจำเป็นเร่งด่วน ควรจะมีหลักฐานการติดต่อกับทนายความด้วย เช่น อาจมีหนังสือถึงทนายความในการนัดให้ทนายความมาพบกับผู้ต้องหาในการแจ้งข้อหาและการสอบสวนในวัน เวลา และสถานที่ที่ชัดเจน หากทนายความมาไม่ได้ก็ควรจะมีหลักฐานไว้ด้วย เพื่อป้องกันการโต้แย้งภายหลัง

(๒) การสอบปากคำผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๒

นอกจากสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ แล้ว จะต้องนำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้บังคับกับการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี โดยอนุโลมด้วย ต้องมีพนักงานอัยการ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลที่เด็กร้องขอ ร่วมฟังการสอบสวน หากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว กฎหมายห้ามมิให้รับฟังถ้อยคำใด ๆ ของผู้ต้องหานั้น (ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย)

ข้อสังเกต

- กรณีไม่อาจรอสหวิชาชีพหรือบุคคลที่เด็กร้องขอ ร่วมฟังการสอบสวนสำหรับผู้เสียหายหรือพยาน หรือผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุยังไม่เกิน ๑๘ ปี จะใช้คำว่า “กรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง” ต่างจากกรณีการสอบสวนผู้ต้องหาทั่วไป ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ ซึ่งใช้คำว่า “กรณีจำเป็นเร่งด่วน” จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้ให้ความสำคัญกับการให้สหวิชาชีพหรือบุคคลที่เด็กร้องขอมาร่วมฟังการสอบสวนเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามเงื่อนไขกฎหมาย และควรมีหลักฐานในการติดต่อกับสหวิชาชีพหรือบุคคลที่เด็กร้องติดไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

(๓) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๓ หากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว กฎหมายห้ามมิให้รับฟังถ้อยคำใด ๆ ของผู้ต้องหานั้น (ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย)

(๔) การแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบก่อนถามคำให้การ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ หากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว กฎหมายห้ามมิให้รับฟังคำให้การผู้ต้องหานั้น (ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย)

ก่อนถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องทราบก่อนว่า

ก. ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

ข. ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

๓) การรับฟังพยานหลักฐานเกี่ยวกับพยานวัตถุ

พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑/๑ ซึ่งเป็นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ในคดีความผิดทางอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๓ ปี รวบรวมพยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒ มีอำนาจในการตรวจยึดสิ่งของตาม ป.วิอาญา

มาตรา ๑๓๒(๔) ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ ไว้เป็นพยานหลักฐานทางคดี ในบางคดีที่ต้องตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อเก็บร่องรอยหลักฐาน มีการบันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ถ่ายภาพ เขียนแผนที่เกิดเหตุ ภาพวาด จำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือลายเท้า เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นพยานวัตถุเกี่ยวกับคดี จะต้องมีขั้นตอนการจัดเก็บและมิให้มีการปนเปื้อนหรือทำให้เกิดการเสื่อมสลายหรือทำลายพยานหลักฐานได้

หากพยานหลักฐานเหล่านั้น เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖ และพนักงานสอบสวนใช้อำนาจโดยชอบตามกฎหมายยึดมานำเข้าสำนวนการสอบสวนพยานหลักฐานดังกล่าวก็มีน้ำหนักให้รับฟังได้

๔) การรับฟังพยานหลักฐานเกี่ยวกับพยานเอกสาร

พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด รวมถึงพยานเอกสารดังกล่าวด้วย ตามที่กฎหมายให้อำนาจดังกล่าวแล้วข้างต้น การยึดสิ่งของ หมายความรวมถึงสังหาริมทรัพย์ใด ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ให้รวมทั้งจดหมาย โทรเลข และเอกสารอย่างอื่น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๘)

หากพยานหลักฐานเหล่านั้น เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖ และพนักงานสอบสวนใช้อำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายยึดมานำเข้าสำนวนการสอบสวน พยานหลักฐานดังกล่าวก็มีน้ำหนักให้รับฟังได้ ส่วนเอกสารใดจะมีน้ำหนักมากน้อยเพียงใดให้พิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๘

- ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้
- ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ สำเนาที่รับรองว่าถูกต้องหรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความก็อ้างเป็นพยานได้
- ถ้าอ้างหนังสือราชการเป็นพยาน แม้ต้นฉบับยังมีอยู่จะส่งสำเนาที่เจ้าหน้าที่รับรองว่าถูกต้องก็ได้ เว้นแต่ในหมายเรียกจะบ่งไว้เป็นอย่างอื่น

๔. พยานหลักฐานที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจใช้อำนาจตามกฎหมายตรวจยึดส่งมอบพนักงานสอบสวนประกอบคดี

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีหน้าที่สืบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดหลังเกิดเหตุตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๐) มีอำนาจจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) มีอำนาจที่จะตรวจยึดสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานจากการตรวจค้นตัวผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ หรือจากการตรวจค้นสถานที่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๙ หรือ มาตรา ๙๒

พยานหลักฐานที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตรวจยึดมา ดังต่อไปนี้ สามารถรับฟังได้

- สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด
- สิ่งของที่ได้มาโดยได้กระทำความผิด
- สิ่งของที่บุคคลใดได้ใช้ในการกระทำความผิด
- สิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

หากเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบและได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว พยานหลักฐานดังกล่าวสามารถรับฟังได้

๕. พยานหลักฐานที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลใด ที่ส่งมอบพนักงานสอบสวนประกอบคดี

พยานหลักฐานในคดี นอกจากพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะเป็นผู้ทำการตรวจยึดไว้แล้ว อาจมีกรณีที่ราษฎรเป็นผู้จับกุมผู้กระทำผิดในความผิดซึ่งหน้าตามบัญชีท้าย ป.วิอาญา พร้อมด้วยสิ่งของที่เป็นพยานหลักฐานมาส่งมอบกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือส่ง

มอบต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสอบสวนหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๓) และใช้อำนาจยึดไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕

เมื่อเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบและได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย พยานหลักฐานดังกล่าวก็สามารถรับฟังได้

๖. พยานหลักฐานที่รับฟังโดยมีเงื่อนไข

พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาโดยมิชอบ หลักห้ามมิให้ศาลรับฟังเป็นพยานหลักฐาน เว้นแต่เข้าข้อยกเว้น

๑) พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาโดยมิชอบ

พยานหลักฐานดังกล่าว กฎหมายให้ศาลใช้ดุลพินิจในการรับฟังภายใต้เงื่อนไขของกฎหมาย

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๑ วรรคหนึ่ง

พยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบหรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๑ วรรคสอง

การใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น

(๒) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี

(๓) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ

(๔) ผู้ที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้น ได้รับการลงโทษหรือไม่เพียงใด

ข้อสังเกต

- เมื่อพิจารณาตาม (๔) นั้น เห็นว่า การจะทำให้น้ำหนักพยานมีความน่าเชื่อถือ เจ้าพนักงานอาจต้องถูกดำเนินการทางอาญาหรือทางวินัย อันเป็นผลมาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้ ดังนั้น เมื่อพยานหลักฐานมีอยู่แล้วหรือเกิดขึ้นโดยชอบ การได้มาซึ่งพยานหลักฐานก็ต้องใช้อำนาจตามกฎหมายด้วย ยกตัวอย่างเช่น มีเหตุควรเชื่อว่ามีพยานหลักฐานอยู่ในที่รโหฐาน ไม่มีเหตุอ้างได้ตามกฎหมายที่จะเข้าไปตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้นได้ เจ้าพนักงานจะต้องมีหมายค้นเสียก่อน ในการเข้าตรวจค้นและตรวจยึดพยานหลักฐานนั้น การที่เจ้าพนักงานให้ความสำคัญกับตัวพยานหลักฐานโดยไม่คำนึงถึงวิธีการในการได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้น แม้ได้พยานหลักฐานมาจริง แต่พยานหลักฐานนั้นก็อาจไม่สามารถใช้พิสูจน์ความจริงได้

๒) การรับฟังพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดครั้งอื่น ๆ

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๒

โดยปกติห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดครั้งอื่น ๆ หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลย เพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในคดีที่ถูกฟ้อง เว้นแต่พยานหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) พยานหลักฐานที่เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดของคดีที่ฟ้อง เช่น ความผิดฐานดำรงชีพอยู่ด้วยรายได้จากหญิงโสเภณีตาม ป.อาญา มาตรา ๒๘๖ ประกอบด้วยความประพฤติของจำเลยที่เป็นชายแมงดาซ้ำกันต่อเนื่องเป็นระยะเวลาพอสมควร เช่นนี้ไม่ต้องห้าม เพราะเป็นองค์ประกอบความผิดโดยตรง

(๒) พยานหลักฐานที่แสดงถึงลักษณะ วิธี หรือรูปแบบเฉพาะในการกระทำผิดของจำเลย เช่น จำเลยมีรูปแบบการประกอบอาชญากรรมที่เป็นแบบเฉพาะตัว การนำสืบว่าจำเลยเคยประกอบอาชญากรรมครั้งก่อนโดยมีรูปแบบเฉพาะซึ่งตรงกับรูปแบบของอาชญากรในคดีนี้ ย่อมทำได้ไม่ต้องห้าม หรือกรณีจำเลยฆ่าผู้อื่นโดยฆาตกรในคดีนี้ได้ตัดนิ้วผู้ตายไป ดังนี้โจทก์นำสืบได้ว่า จำเลยเคยถูกลงโทษฐานฆ่าผู้อื่นซึ่งมีการตัดนิ้วเหยื่อ เพื่อบ่งชี้ว่าจำเลยน่าจะเป็นฆาตกรในคดีนี้ เป็นต้น

(๓) พยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวอ้างของจำเลยถึงการกระทำหรือความประพฤติในส่วนดีของจำเลย

แต่ไม่ห้ามการนำสืบพยานเพื่อให้ศาลใช้ประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษหรือเพิ่มโทษ เนื่องจากเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะพิสูจน์ว่าจำเลยเคยต้องโทษในคดีอาญา และอยู่ในหลักเกณฑ์การบวกโทษหรือการเพิ่มโทษ

จากบทบัญญัติ ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๒ มีข้อพิจารณา ดังนี้

- ความประพฤติดี เป็นเรื่องที่จำเลยนำสืบได้เสมอเพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจปล่อยจำเลยหรือเพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจรอการลงอาญา

- ความประพฤติชั่วหรือการที่จำเลยเคยประกอบอาชญากรรมในหนหลังนั้น โดยหลักแล้วโจทก์จะนำสืบไม่ได้ เพราะมิอาจวางใจลงไปได้เสมอไป ว่าผู้ที่เคยประพฤติชั่วในคราก่อนนั้น จะต้องมาประพฤติชั่วในคราวนี้ซ้ำอีก ทั้งยังถือเป็นเรื่องนอกประเด็นกับเรื่องราวในคดีนี้โดยประเด็นแห่งคดีคือข้อเท็จจริงที่เกิดในคดีนี้ มิใช่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในอดีตหนหลัง อย่างไรก็ดี อาจมีข้อยกเว้นบางประการที่โจทก์อาจสืบความประพฤติชั่วของจำเลยได้ ถ้าความประพฤติชั่วร้ายดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี เช่น ฟ้องฐานดำรงชีพอยู่ด้วยรายได้จากหญิงโสเภณี ความประพฤติของจำเลยที่เป็นนักเลงคุมซ่องย่อมเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคดีนี้ หรือกรณีที่จำเลยนำสืบถึงความประพฤติของตัวจำเลยเอง โดยยกยอความประพฤติอันดีงามของตนขึ้นเป็นประเด็นที่ฝ่ายโจทก์ย่อมสามารถสืบหักล้างได้ว่าความจริงแล้วจำเลยหาได้มีบริสุทธิ์ผุดผ่องดั่งที่จำเลยกล่าวอ้างไม่ หากแต่จำเลยประพฤติชั่วเป็นอาจิณ

- พยานหลักฐานเกี่ยวกับความผิดครั้งก่อน ๆ หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลยต้องห้ามรับฟังเฉพาะเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำผิดในคดีนี้เท่านั้น แต่ถ้านำสืบเพื่อประกอบการฟ้องเพิ่มโทษหรือฟ้องบวกโทษจำเลยย่อมไม่ต้องห้าม เช่น จำเลยถูกพิพากษาจำคุกมาก่อนตาม ป.อาญา มาตรา ๙๒ โจทก์ย่อมนำสืบประวัติอาชญากรรมของจำเลยได้

- การห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำผิดในครั้งอื่น ๆ พยานหลักฐานลักษณะนี้เกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดีน้อย และส่งผลทำให้เกิดอคติแก่ผู้ตัดสินได้มาก เช่น คดีไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นคนร้าย แต่โจทก์จะขอสืบว่าจำเลยเคยกระทำผิดในฐานความผิดเดียวกันนี้มาบ่อยครั้ง อาจโน้มน้าวจิตใจศาลให้รู้สึกว่าจำเลยเป็นคนชั่วและอาจเป็นคนร้ายในคดีนี้ ทั้งที่ไม่แน่เสมอไปว่าจำเลยเป็นคนร้ายในคดีนี้หรือไม่ กฎหมายจึงต้องวางหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานจำพวกนี้ไว้

ตัวอย่างคำพิพากษา

- โจทก์ฟ้องว่า จำเลยมีแป้งเชื้อข้าวหมากไว้จำหน่ายโดยมิได้รับอนุญาต จำเลยให้การว่าได้ซื้อแป้งของกลางมาเพื่อทำน้ำกระแช่สาโทแต่ถูกจับเสียก่อน จำเลยหาได้มีไว้เพื่อจำหน่ายไม่ โจทก์แถลงจะขอสืบพยานว่า ก่อนจับจำเลย ๑ วัน จำเลยได้ขายแป้งเชื้อข้าวหมากมาแล้ว แต่ไม่ใช่ของกลางรายนี้ พิพากษา

ยกฟ้องโดยไม่ให้โจทก์สืบพยานได้ เพราะเป็นการขอสืบนอกประเด็น และแม้จะสืบได้ความจริงตามนั้น ก็ลงโทษจำเลยไม่ได้ (ฎ.๗๐๐/๒๔๗๖)

- จะนำประวัติของจำเลยที่ ๒ ที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษมารับฟังเพื่อพิสูจน์ว่า จำเลยกระทำผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายในคดีนี้ไม่ได้ ต้องห้ามตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๒ (ฎ.๒๐๖๙/๒๕๕๔)

- คำเบิกความของผู้เสียหายในชั้นพิจารณาและคำให้การในชั้นสอบสวนว่าจำเลยเคยลักทรัพย์ของผู้เสียหายมาก่อนหน้านี้ ไม่อาจนำมารับฟังให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยว่าจำเลยเป็นคนร้ายที่ลักทรัพย์ของผู้เสียหายในครั้งนี้ เพราะเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลย ต้องห้ามมิให้รับฟังตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๒ (ฎ.๔๑๗/๒๕๖๑)

๓) การรับฟังพยานหลักฐานพยานบอกเล่า

พยานประเภทนี้จะมีน้ำหนักน้อย เพราะถูกถ่ายทอดมาจากผู้อื่นอีกทอดหนึ่ง ซึ่งหากข้อเท็จจริงไม่เป็นไปตามที่บอกเล่าพยานนั้นก็ไม่ต้องรับผิดฐานแจ้งความหรือเบิกความเท็จแต่อย่างใด แม้จะมีน้ำหนักน้อย แต่ก็มิใช่จะไร้ค่าไปเสียเลยทีเดียว โดยทั่วไปแล้วศาลจะไม่รับฟังพยานบอกเล่าโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย แต่จะรับฟังประกอบกับพยานหลักฐานอื่น ๆ

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๓

ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดนำมาเบิกความต่อศาล หรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งอ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาล หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ห้ามมิให้ศาลรับฟัง เว้นแต่

(๑) ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่านั้น น่าเชื่อว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือ

(๒) มีเหตุจำเป็น เนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเองโดยตรงมาเป็นพยานได้ และมีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้น

กรณีที่ศาลเห็นว่าไม่ควรรับไว้ซึ่งพยานบอกเล่าใด และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้านก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจดรายงานระบุนามหรือชนิดและลักษณะของพยานบอกเล่า เหตุผลที่ไม่ยอมรับ และข้อคัดค้านของคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่ายคัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจจดลงไว้ในรายงานหรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน

จากบทบัญญัติดังกล่าว พยานบอกเล่า มีข้อพิจารณา ดังนี้

- พยานบอกเล่า อาจเป็นได้ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ ซึ่งมิได้พิจารณาพยานบอกเล่าจากประเภทของพยาน แต่พิจารณาจากการถ่ายทอดข้อเท็จจริงซึ่งประจักษ์พยานอาจถ่ายทอดสู่บุคคล เอกสาร หรือวัตถุก็ได้

- พยานบอกเล่า หมายถึง ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าของประจักษ์พยาน ให้บุคคลอีกคนหนึ่งฟัง หรือเป็นการบอกเล่าของประจักษ์พยานที่บันทึกไว้ในเอกสาร หรือบันทึกไว้ในวัตถุอื่นใด เช่น เทปบันทึกเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น และมีการนำเอกสารหรือวัตถุนั้นมาอ้างเป็นพยานหลักฐาน

- พยานบอกเล่าที่จะรับฟังได้ จะต้องเข้าข้อยกเว้น ตาม (๑) และ (๒)

ข้อสังเกต

- บุคคลซึ่งเป็นผู้บอกเล่าข้อเท็จจริงให้แก่พยานบอกเล่าอีกทอดหนึ่งนั้น ไม่ต้องสาบานตน ไม่ต้องเบิกความในชั้นศาล และไม่สามารถถูกซักค้านได้ จึงไม่มีหลักประกันใด ๆ ว่าเขาจะพูดความจริงต่อพยานบอกเล่า

- การเล่าเรื่องต่อกันมาหลายทอด อาจทำให้ข้อความที่บอกเล่าเปลี่ยนแปลงคลาดเคลื่อนได้ ไม่ว่าจะด้วยจงใจหรือหาไม่ก็ตาม

- พยานบอกเล่าในคดีอาญารับฟังได้ แต่มีน้ำหนักน้อย ต้องรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นจึงจะมีน้ำหนักลงโทษจำเลยได้

ตัวอย่างคำพิพากษา

- คำให้การพยานชั้นสอบสวนเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่จะนำมาประกอบการวินิจฉัยในการรับฟังเกี่ยวกับข้อเท็จจริงแห่งพฤติการณ์และการกระทำทั้งหลายได้ ไม่มีกฎหมายใดห้ามไว้โดยเด็ดขาด (ฎ.๓๖๒๐/๒๕๒๔, ฎ.๓๘๒๕/๒๕๒๔)

- แม้คำให้การชั้นสอบสวนของผู้เสียหายจะเป็นพยานบอกเล่า แต่ก็ไม่มีกฎหมายห้ามรับฟังเสียเลย การที่จะรับฟังพยานบอกเล่าได้หรือไม่ ย่อมสุดแล้วแต่เหตุผลเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยรับฟังได้ในฐานะพยานประกอบหลักฐานอื่นของโจทก์ (ฎ.๔๙๗๙/๒๕๔๑)

- คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลย แม้จะเป็นพยานบอกเล่า แต่ถ้าพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการถูกต้องครบถ้วนตามขั้นตอนการสอบสวนผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑, ๑๓๔/๒, ๑๓๔/๓ และ ๑๓๔/๔ คำให้การนั้นน่าจะรับฟังได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคสอง

๗. การใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเพื่อลงโทษจำเลยในคดีอาญา

๑) การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๗

ตามหลักเกณฑ์กฎหมาย ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๗ ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย

หลักทั่วไปในการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญานั้น หากเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นและได้มาโดยชอบ เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของจำเลยแล้ว ศาลจะรับฟังทั้งสิ้น พนักงานสอบสวนสามารถสอบสวนและรวบรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนได้ หลักเบื้องต้นในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา ผู้วินิจฉัยในคดีอาญาจะต้องนำพยานที่รับฟังได้มาชั่งน้ำหนักพยานอีกขั้นตอนหนึ่ง เพื่อชี้ให้เห็นว่าพยานที่รับฟังได้เหล่านั้นเมื่อรวมกันแล้ว มีน้ำหนักเพียงพอที่จะให้เชื่อว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ในคดีอาญาศาลจะไม่นำพยานหลักฐานของจำเลยมาชั่งน้ำหนัก เนื่องจากภาระการพิสูจน์ความผิดของจำเลยตกอยู่ที่โจทก์ หาใช่จำเลยไม่ โดยโจทก์ต้องนำสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลยให้ได้ดังฟ้องโดยปราศจากข้อสงสัย จึงเป็นเรื่องที่ทางศาลจะทำการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของโจทก์ให้ปราศจากความสงสัยเท่านั้น ไม่ต้องนำพยานของจำเลยมาชั่งน้ำหนักก็ได้ หลักเกณฑ์การรับฟังพยานในคดีอาญาในทางกฎหมายไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์การรับฟังพยานในคดีอาญาไว้โดยเฉพาะ จึงต้องถือว่าการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาเป็นไปอย่างกว้างขวาง หากไม่มีกฎหมายใดห้ามศาลรับฟังพยานชนิดใดแล้วศาลย่อมมีอำนาจรับฟังพยานหลักฐานนั้นได้อย่างเต็มที่ พยานหลักฐานที่ศาลรับฟังนั้น ต้องเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด เพื่อที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ชัดแจ้งหรือมีน้ำหนักน่าเชื่อถือได้ยิ่งกว่า

พยานหลักฐานอื่น และยังมีพยานหลักฐานแวดล้อมกรณีหรือพยานเหตุผล ซึ่งไม่ได้พิสูจน์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นโดยตรง หากแต่เป็นพยานหลักฐานที่สามารถทำให้ศาลวินิจฉัยได้ว่าข้อเท็จจริงที่จะต้องนำสืบพิสูจน์กันนั้นมีอยู่จริง ซึ่งเป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่บ่งชี้ว่าข้อเท็จจริงในประเด็นโดยตรงนั้นเกิดขึ้นแล้ว

๒) การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานพยานบอกเล่าตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๗/๑

การรับฟังพยานบอกเล่าจะรับฟังโดยลำพังไม่ได้แต่ต้องรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่น

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๗/๑ ในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานซัดทอด พยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้าน หรือพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุน

พยานหลักฐานประกอบอื่นตามวรรคหนึ่ง หมายถึงพยานหลักฐานอื่นที่รับฟังได้ และมีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากพยานหลักฐานที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบนั้น ทั้งจะต้องมีคุณค่าเชิงพิสูจน์ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานอื่นที่ไปประกอบมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย

- คำพยานชั้นไต่สวนซึ่งไม่ได้ตัวมาเบิกความในศาลนั้น จะฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ เพราะจำเลยไม่มีโอกาสซักค้าน (ฎ.๖๘๘/๒๔๖๙)

- ผู้ตายเขียนจดหมายถึงบิดามารดาและสามี เล่าเหตุการณ์ที่ตนถูกกักขังและประสบเหตุให้ฟัง จดหมายนั้นเป็นพยานบอกเล่า ศาลจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ (ฎ.๔๘๔/๒๔๗๓)

๘. พยานหลักฐานที่ศาลไม่รับฟัง

เป็นไปตามหลักเกณฑ์กฎหมาย ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖ ได้แก่ พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลที่เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น ศาลไม่สามารถรับฟังลงโทษจำเลยได้ พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ เช่น พนักงานสอบสวนบังคับให้ผู้ต้องหารับสารภาพ, ให้ลงลายมือชื่อในกระดาษเปล่า แล้วไปพิมพ์คำให้การผู้ต้องหาในภายหลัง เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีพยานหลักฐานที่กฎหมายได้บัญญัติห้ามมิให้รับฟังไว้เป็นการเฉพาะ เช่น คำรับสารภาพในชั้นจับกุมหรือในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับ ว่าตนกระทำผิด ไม่สามารถรับฟังได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ วรรคท้าย แม้จะแจ้งสิทธิตามกฎหมายแล้วก่อนให้การรับสารภาพก็ตามบทตัดพยานหลักฐานบทนี้ตัดเด็ดขาด แต่เป็นบทตัดพยานอย่างแคบ กล่าวคือ ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานเฉพาะถ้อยคำที่เป็นคำรับสารภาพว่าตนได้กระทำผิดเท่านั้น และจะนำมาตรา ๒๒๖/๑ มาใช้มิได้ เพราะเป็นเรื่องที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะยกเว้นหลักกฎหมายทั่วไปตาม มาตรา ๒๒๖/๑ หากถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้ไว้แก่เจ้าพนักงานในชั้นจับกุมเป็นถ้อยคำอื่น เช่น ให้การปฏิเสธว่าตนไม่ได้กระทำผิดหรือยอมรับว่าอยู่ในที่เกิดเหตุแต่ไม่ได้กระทำผิด หรือให้การว่าได้กระทำโดยขาดเจตนา หรือกระทำโดยไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบแห่งความผิด หรือให้การว่าหลังจากเกิดเหตุได้นำอาวุธไปซุกซ่อนไว้ในสถานที่แห่งใด เป็นต้น เหล่านี้ถือว่าเป็นถ้อยคำอื่น ซึ่งจะรับฟังได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามมาตรา ๘๓ วรรคสองและมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่งแล้ว

ถ้อยคำอื่น ๆ หากมิได้แจ้งสิทธิให้ถูกต้อง ห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับเท่านั้น แต่มิได้ห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของคนอื่น เช่น คำให้การซัดทอดถือเป็นถ้อยคำอื่นที่มิใช่พยานหลักฐานที่พิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับ เป็นต้น ส่วนจะรับฟังได้มากน้อยเพียงใดจะต้องไปพิจารณาที่ตัวบท มาตรา ๒๒๗/๑ ต่อไป

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- การล่อซื้อไม่ใช่เพื่อจับกุมคนที่มีเจตนากระทำผิดอยู่ก่อนแล้ว แต่ไปล่อซื้อหรือชักจูงใจคนบริสุทธิ์ให้กระทำผิดอาญา โดยผู้นั้นไม่มีเจตนากระทำผิดมาก่อน ย่อมเป็นพยานหลักฐานที่เกิดโดยมิชอบ รับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ตามมาตรา ๒๒๖ (ฎ.๔๓๐/๒๕๔๓)

- พยานหลักฐานที่เกิดจากการหลอกลวง ต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนรู้อยู่แล้วว่าคดีนั้น ไม่มีพยานหลักฐานเอาผิดแก่ผู้ต้องหา แต่หลอกลวงว่ามีพยานหลักฐานเอาผิดได้ ผู้ต้องหาจึงยอมให้การรับสารภาพ ดังนี้คำรับเกิดจากการล่อลวง ต้องห้ามตามมาตรา ๒๒๖ (ฎ.๕๙๘/๒๔๘๔, ฎ.๕๔๒-๕๔๓/๒๔๖๐)

- พยานหลักฐานที่เกิดจากการบังคับขู่เข็ญว่าจะให้พยานออกจากราชการโดยได้รับบำนาญและจะไม่จับกุมดำเนินคดี รับฟังไม่ได้ตามมาตรา ๒๒๖ (ฎ.๑๗๕๘/๒๕๒๓)

- หากจำเลยไม่ให้การรับสารภาพ จะจับกุมภริยาและคนในบ้านให้หมด จำเลยจึงรับสารภาพ คำรับสารภาพรับฟังไม่ได้ ต้องห้ามตามมาตรา ๒๒๖ (ฎ.๔๗๓/๒๕๓๙)

- พนักงานสอบสวนแนะนำจำเลยว่า ถ้ารับเสียจะได้รับความกรุณาจากศาลเพราะเรื่องนี้มีหลักฐานเป็นการทำให้จำเลยหลงเชื่อมิใช่คำรับโดยสุจริต (ฎ.๒๑๘/๒๔๗๕)

- บอกแก่จำเลยว่า รับเสียดี ๆ จะกันไว้เป็นพยาน เป็นการให้สัญญา (ฎ.๑๐๓๙/๒๔๘๒)

- ก่อนจับกุม พนักงานสอบสวนได้เรียกจำเลยมาสอบสวนในฐานะพยานและทำบันทึกคำให้การไว้ ซึ่งตามบันทึกคำให้การดังกล่าวก็ระบุว่าเป็นคำให้การของจำเลยในฐานะเป็นพยาน มิใช่ในฐานะผู้ต้องหา ไม่มีข้อความที่แสดงว่าได้บอกให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานยันตนในการพิจารณาได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ (ปัจจุบันมาตรา ๑๓๔/๔) บัญญัติไว้เช่นนี้ จะถือว่าเป็นบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาไม่ได้ เมื่อโจทก์ไม่มีประจักษ์พยานหรือพยานแวดล้อมให้ฟังว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง ลำพังบันทึกคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยซึ่งให้การไว้ในฐานะพยาน มิใช่ในฐานะผู้ต้องหายังฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ (ฎ.๑๕๘๑/๒๕๓๑)

ข้อสังเกต

กรณีตามตัวอย่างคำพิพากษาดังต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นการต้องห้ามตามกฎหมาย

- หากเป็นพยานหลักฐานที่ได้จากการล่อซื้อ ล่อจับ และล่อให้กระทำผิด การใช้สายลับไปล่อซื้อสิ่งของที่ผิดกฎหมายจากผู้ที่มีไว้เพื่อจำหน่ายอยู่แล้ว ไม่เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบ แต่เป็นวิธีการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดที่ผู้นั้นมีเจตนากระทำผิดอยู่ก่อนแล้ว ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และไม่ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานเพราะมิได้ล่อหรือชักจูงใจให้จำเลยกระทำผิดอาญาที่จำเลยไม่ได้กระทำผิดมาก่อน (ฎ.๘๑๘๗/๒๕๔๓, ๕๙/๒๕๔๒) และเป็นการกระทำเท่าที่จำเป็นและสมควรในการแสวงหาพยานหลักฐานในการกระทำความผิดของจำเลย (ฎ.๔๔๑๗/๒๕๔๘)

- แต่ถ้าพนักงานสอบสวนเข้าใจคลาดเคลื่อนโดยไม่รู้ว่าเป็นความจริง ไม่เป็นการหลอกลวงหรือจูงใจให้จำเลยรับสารภาพ ตามมาตรา ๑๓๕ ไม่ต้องห้ามรับฟังตามมาตรา ๒๒๖ (ฎ.๙๒๔/๒๕๔๔)

- การที่จำเลยลงชื่อในแผนที่เกิดเหตุ เพราะพนักงานสอบสวนบอกว่าลงชื่อแล้วกลับบ้านได้ ไม่ได้หมายความว่า จำเลยถูกบังคับหรือหลอกหลวง แต่เป็นการสมัครใจเอง (ฎ.๑๖๔๔/๒๕๓๑) แต่ถ้าพนักงานสอบสวนพูดโดยแสดงอากัปกิริยาท่าทางประกอบ ทำให้ผู้ต้องหาเชื่อว่าพนักงานสอบสวนข่มขู่ให้ลงลายมือชื่อ หากไม่ยอมปฏิบัติตาม จะต้องถูกหน่วงเหนี่ยวต่อไป ไม่สามารถกลับบ้านได้ตามความประสงค์ของผู้ต้องหา จนกว่าผู้ต้องหาจะยอมลงลายมือชื่อในแผนที่เกิดเหตุ โดยผู้ต้องหาเห็นว่าแผนที่ดังกล่าวไม่ถูกต้องและได้ทักท้วงพนักงานสอบสวนแล้วว่าแผนที่ที่พนักงานสอบสวนจัดทำขึ้นมานั้นไม่ตรงกับความเป็นจริง

แต่พนักงานสอบสวนก็ยืนยันให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อ โดยกล่าวว่า “ลงชื่อแล้วกลับบ้านได้” น่าจะถือว่าเป็นการกระทำโดยขู่เข็ญหรือโดยมิชอบประการอื่น และทำให้ศาลอาจไม่รับฟังแผนที่เกิดเหตุดังกล่าวได้

๙. พยานหลักฐานที่ศาลรับฟังโดยมีเงื่อนไข

เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ เช่น พยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น และไม่มีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น, ข้อความที่ได้จากการดักฟังโทรศัพท์โดยเจ้าพนักงานไม่มีอำนาจตามกฎหมายในการดักฟังโทรศัพท์, การใช้กำลังบังคับตรวจเลือดโดยฝ่าฝืนต่อความสมัครใจของผู้รับการตรวจ และไม่มีเหตุตามกฎหมายให้เจ้าพนักงานทำเช่นนั้นได้ เป็นต้น พยานหลักฐานเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจค้นก็ดี ข้อความที่สื่อสารกันทางโทรศัพท์ก็ดี หรือโลหิตที่จัดเก็บได้ก็ดี ล้วนเป็นพยานหลักฐานซึ่งได้เกิดขึ้นและมีอยู่โดยชอบแล้ว มีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ เพียงแต่วิธีการในการได้มานั้นมิชอบด้วยกฎหมาย โดยทั่วไปแล้วศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านี้ เว้นแต่ จะมีเหตุจำเป็นตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ทำให้ศาลอนุโลมรับฟังพยานหลักฐานนั้น

- ศาลไทยแบ่งแยกการรับฟังพยานหลักฐานออกเป็น ๒ กรณี คือระหว่าง “เกิดขึ้น” กับ “ได้มา” โดยมิชอบ โดยห้ามมิให้รับฟังเฉพาะพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบเท่านั้น (ฎ.๖๓๙๑/๒๕๔๗, ฎ.๖๔๗๕/๒๕๔๗, ฎ.๕๑๔๔/๒๕๔๘)

จะเห็นได้ว่า การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนนั้น กฎหมายได้ให้อำนาจรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะทำได้ ให้อำนาจในการเข้าถึงพยานหลักฐาน ให้อำนาจในการยึดสิ่งของหรือของกลางในคดีอาญา เมื่อเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่แล้วโดยชอบ แม้ว่าจะได้พยานหลักฐานมาโดยมิชอบ กฎหมายก็ยังให้ศาลใช้ดุลพินิจในการรับฟังได้ภายใต้เงื่อนไขกฎหมาย พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องในคดีอาญาที่เป็นความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย เพศ เกี่ยวกับทรัพย์ และคดีอื่นๆ ซึ่งอาชญากรทิ้งร่องรอยหลักฐานไว้ในที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนจึงจำเป็นต้องดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อเก็บร่องรอยหลักฐานตรวจพิสูจน์ หาพยานหลักฐานเชื่อมโยงถึงตัวผู้กระทำผิดให้ได้มากที่สุด การรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะโดยทั่วไปแล้วพยานหลักฐานส่วนใหญ่จะอยู่ในที่เกิดเหตุ และถ้าหากพนักงานสอบสวนละเลยไม่ให้ความสำคัญกับสถานที่เกิดเหตุแล้ว เมื่อเวลาล่วงเลยไป พนักงานสอบสวนก็จะไม่สามารถหวนกลับไปจัดเก็บพยานหลักฐานเหล่านั้นได้อีก เพราะอาจจะได้สูญหาย ถูกทำลาย หรือได้เสื่อมค่าไปแล้ว ทั้งความน่าเชื่อถือในตัวพยานหลักฐานนั้นก็ลดน้อยลงไปด้วย

๑๐. การรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ

การเข้าพื้นที่เกิดเหตุเพื่อเก็บพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานซึ่งเป็นผู้ช่วยหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานให้กับพนักงานสอบสวน จะต้องมีเครื่องมือในการเก็บร่องรอยหลักฐานและต้องปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อมิให้พยานหลักฐานถูกทำลายหรือมีการปนเปื้อน พยานหลักฐานบางอย่างอาจเสื่อมสลายไปตามธรรมชาติ เช่น รอยนิ้วมือแฝงหรือรอยเท้าของผู้ต้องสงสัยในที่เกิดเหตุเมื่อถูกความร้อนจากแสงแดดหรือถูกชะล้างโดยน้ำฝน จึงต้องเร่งดำเนินการจัดเก็บโดยเร็ว เป็นต้น การที่จะทำให้พยานหลักฐานนั้นอยู่ในสภาพเดิมจะต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าพนักงานตำรวจที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุเป็นคนแรกและดูแลรักษาสถานที่เกิดเหตุ มีหน้าที่ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุเพื่อมิให้ผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปทำลายร่องรอยหลักฐานในที่เกิดเหตุก่อนที่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้าตรวจเก็บพยานหลักฐานดังกล่าวและพยานหลักฐานบางอย่างต้องนำไปตรวจวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในห้องปฏิบัติการต่อไป

ขั้นตอนพื้นฐานการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

การตรวจสถานที่เกิดเหตุ เป็นสถานที่ที่คนร้ายกระทำผิด ในการกระทำความผิด คนร้ายมักจะทิ้งร่องรอยต่าง ๆ ไว้ในที่เกิดเหตุเสมอ ที่เกิดเหตุจึงนับว่าเป็นคลังสมบัติแห่งหลักฐาน เมื่อได้รับแจ้งเหตุแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องมั่นใจว่าได้มีการสั่งการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ในพื้นที่รีบเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุ เพื่อปิดกั้นบริเวณสถานที่เกิดเหตุ โดยในการปิดกั้นนั้นจะต้องครอบคลุมบริเวณที่น่าเชื่อว่าจะมีพยานหลักฐานอยู่ ตลอดจนเส้นทางเข้าออกและเส้นทางหลบหนีของผู้กระทำความผิด และจะต้องมิให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปทำลายร่องรอยหลักฐานและสภาพที่เกิดเหตุ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุจะต้องบันทึกสภาพ รายละเอียดของสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนบุคคลและสิ่งของที่น่าสงสัยหรือผิดปกติไว้ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำผิด เมื่อพนักงานสอบสวนเดินทางไปถึงสถานที่เกิดเหตุ ในบางคดีอาจจะต้องประสานความร่วมมือกับฝ่ายพิสูจน์หลักฐานเพื่อให้ร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุ และจัดเก็บพยานหลักฐานให้เป็นไปตามขั้นตอนวิธีการที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้พยานหลักฐานนั้นเสียหาย สำหรับขั้นตอนการจัดเก็บพยานหลักฐาน มีหลักคิดดังต่อไปนี้

(๑) ต้องเก็บวัตถุพยานโดยผู้มีอำนาจ

(๒) ต้องเก็บและบรรจุหีบห่อโดยถูกวิธี

(๓) ขนส่งอย่างเหมาะสม

(๔) ช่วงการครอบครองวัตถุพยานไม่ขาดช่วงการครอบครอง

(๕) ตรวจพิสูจน์ตามมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ และเป็นไปตามหลักการทางวิทยาศาสตร์

ทั้งนี้ ประมวลระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๒ บทที่ ๒ ได้กำหนดลักษณะและวิธีการในการตรวจที่เกิดเหตุไว้ ซึ่งในข้อ ๑๐.๑ เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้น ซึ่งจำเป็นจะต้องทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้พนักงานสอบสวนทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุเองเว้นไว้แต่คดีสำคัญ ซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่ามีร่องรอยหลักฐานซึ่งต้องใช้เครื่องมือทางวิทยาการและจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานก็ให้พนักงานสอบสวนแจ้งกองพิสูจน์หลักฐาน เพื่อจัดเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานไปทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุ และถ่ายรูปร่วมกับพนักงานสอบสวนในคดีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) คดีความผิดต่อชีวิต

(๒) คดีฆ่าตัวตาย แต่มีพฤติการณ์อันน่าสงสัยว่าอาจถูกผู้อื่นฆ่าตาย

(๓) คดีความผิดฐานลักทรัพย์ และมีร่องรอยในสถานที่เกิดเหตุ

(๔) คดีความผิดฐานชิงทรัพย์และมีคนตาย

(๕) คดีความผิดฐานปล้นทรัพย์

(๖) คดีวางเพลิง หรือเพลิงไหม้โดยไม่ทราบสาเหตุ

(๗) คดีอุบัติเหตุรถชนแล้วคนขับขับรถหลบหนี หรือ รถชนมีคนตายที่เป็นปัญหา

(๘) คดีสำคัญอื่น ๆ ที่มีร่องรอยหรือหลักฐานในที่เกิดเหตุ

ขั้นตอนพื้นฐานการตรวจสถานที่เกิดเหตุเป็นกระบวนการทำงาน (ซึ่งเป็นที่ยอมรับตามหลักสากล) โดยมีการแบ่งขั้นตอนการตรวจสถานที่เกิดเหตุออกเป็น ๑๒ ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การเตรียมความพร้อม (Preparation)

เป็นขั้นตอนการประเมินสภาพ ลักษณะ ตำแหน่งที่ตั้ง ของวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุและวางแผนการแบ่งหน้าที่เพื่อเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุโดยต้องมีการกำหนดและชี้แจงหน้าที่การปฏิบัติของแต่ละคนให้ชัดเจนและเข้าใจตรงกันเสียก่อน นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนการสนับสนุนต่าง ๆ ในการเข้าไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ หากเกิดภาวะฉุกเฉินหรือต้องการความช่วยเหลือฝ่ายสนับสนุนจะต้องให้การสนับสนุนได้ทันท่วงที อุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยของผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุ

การติดต่อสื่อสาร แสงสว่าง สถานที่บัญชาการและจุดพักระหว่างปฏิบัติงาน อาหาร อุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตลอดจนเครื่องมือพิเศษอื่น ๆ

ในขั้นตอนการเตรียมความพร้อมยังหมายความรวมถึงการเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ ตั้งแต่ก่อนที่เหตุจะเกิด เป็นความพร้อมปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุจะต้องมีความรู้โดยผ่านการอบรม มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรมและจริยธรรมยึดประโยชน์ของสังคมและประชาชนเป็นหลัก สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ชำนาญการในการตรวจเก็บวัตถุพยาน ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุในบางครั้งอาจใช้เวลานาน จะต้องมีการวางแผนเกี่ยวกับการจัดเตรียมกำลังพล สามารถผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่ขาดช่วง

๒. วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ มีความพร้อมอยู่ตลอดเวลา มีการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง สามารถใช้ปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดเวลา เมื่อเกิดเหตุแล้วสามารถเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ได้ทันที โดยไม่มีอุปสรรคขัดข้อง วัตถุอุปกรณ์พื้นฐานในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ มีดังนี้

๒.๑ กระเป๋าบรรจุอุปกรณ์ตรวจเก็บวัตถุพยาน ประกอบด้วย

๒.๑.๑ ชุดตรวจหาร่องรอยนิ้วมือแฝง ประกอบด้วย แปรงปัดหาลายนิ้วมือแฝง ผงฝุ่นเคมีหาลายนิ้วมือแฝง เทปกาวลอกลายนิ้วมือ แผ่นกระดาษเก็บลายนิ้วมือ เป็นต้น

๒.๑.๒ ภาชนะเก็บวัตถุพยานที่ต้องนำกลับไปตรวจหารอยลายนิ้วมือแฝง ประกอบด้วย ถุงกระดาษหรือถุงพลาสติก ซิปขนาดต่าง ๆ ของกระดาษ พร้อมก้านไม้พันสำลีเก็บเขม่าปืนและน้ำยาเก็บข้อมูลอื่น เป็นต้น

๒.๑.๓ ชุดตรวจเก็บวัตถุพยานทางชีววิทยา เคมี และสารพันธุกรรมดีเอ็นเอ (DNA) ประกอบไปด้วย ถุงกระดาษหรือถุงพลาสติก ซิปขนาดต่าง ๆ ของกระดาษ สำหรับบรรจุก้านไม้พันสำลี สำหรับเช็ดคราบดีเอ็นเอและน้ำกลั่นเก็บดีเอ็นเอ และต้องมีบันทึกยินยอมกรณีจำเป็นต้องเก็บดีเอ็นเอ เป็นต้น

๒.๒ ชุดอุปกรณ์ถ่ายภาพ (Photography kit)

๒.๒.๑ กล้องถ่ายภาพ

๒.๒.๒ หน่วยบันทึกความจำของกล้องส่อง

๒.๒.๓ เลนส์ชนิดต่าง ๆ

๒.๒.๔ แบตเตอรี่ที่ใช้กับกล้องและไฟแฟลชอิเล็กทรอนิกส์

๒.๒.๕ ไฟอิเล็กทรอนิกส์

๒.๒.๖ ป้ายหมายเลข เพื่อวางแสดงตำแหน่งที่ถ่ายภาพหรือแสดงการเรียงลำดับของการถ่ายภาพ

๒.๒.๗ ปากกาเคมี ใช้ระบุ หรือถุงเก็บวัตถุพยาน

๒.๒.๘ ตลับเมตรใช้ในการวัดขนาดพื้นที่บริเวณที่เกิดเหตุและไม้บรรทัดที่มีสเกลใช้ถ่ายภาพ

๒.๓ อุปกรณ์อื่น

๒.๓.๑ อุปกรณ์หล่อรอยเท้า รอยยางรถยนต์

๒.๓.๒ ถุงเก็บวัตถุพยานขนาดต่าง ๆ

๒.๓.๓ เทปปิดผนึก หีบห่อวัตถุพยานหลังจากทำการบรรจุแล้ว

๒.๓.๔ ชุดหรืออุปกรณ์ป้องกันการปนเปื้อนและอันตรายของผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุ

๒.๓.๕ ไฟฉายขนาดต่าง ๆ พร้อมแบตเตอรี่ที่สามารถใช้ได้ในระยะเวลานาน

๒.๓.๖ ภาชนะที่สามารถใส่น้ำเพื่อใช้เก็บวัตถุพยานที่พบในน้ำ เช่น ปืนที่ถูกทิ้งในน้ำ ป้องกันสนิมหรือการกัดกร่อนเพิ่ม

ขั้นตอนที่ ๒ การดำเนินการเมื่อถึงสถานที่เกิดเหตุ (Approach of Scene)

เจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุ เมื่อเดินทางมาถึงสถานที่เกิดเหตุไม่ควรเร่งรีบในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุในทันที ควรมีการวางแผนปฏิบัติงาน โดยวางกรอบแนวทางการตรวจที่เกิดเหตุ เมื่อมาถึงวางแผนการบันทึกอย่างชัดเจนและให้พิจารณาโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ตรวจเป็นสำคัญ

บุคคลที่เดินทางมาถึงสถานที่เกิดเหตุเป็นคนแรกมักจะไม่ใช่พนักงานสอบสวน หากแต่จะเป็นเจ้าหน้าที่สายตรวจ (responding police officer) หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน อาสาสมัคร หรือประชาชนทั่วไป เมื่อพนักงานสอบสวนมาถึงที่เกิดเหตุจึงควรสอบถามและจดชื่อบุคคลเหล่านี้ไว้เป็นลำดับแรก เพราะบุคคลเหล่านี้อาจรู้เห็นเหตุการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อคดี

พนักงานสอบสวนจะต้องวางแผนจัดการและประสานการทำงานในสถานที่เกิดเหตุ จัดทรัพยากรให้เหมาะสมกับคดีอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยปฏิบัติดังนี้

๑. ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุด้วยแถบกั้นสถานที่เกิดเหตุ (POLICELINE) หากมีปิดกั้นอยู่ก่อนแล้วให้พิจารณาความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปิดกั้นนั้น อาจพิจารณาขยายบริเวณการปิดกั้นที่เกิดเหตุให้เหมาะสมแก่พฤติการณ์กรณี โดยให้ครอบคลุมบริเวณที่น่าเชื่อว่าจะมีพยานหลักฐานอยู่ตลอดจนเส้นทางหลบหนีหรือเส้นทางการเข้าออกสถานที่เกิดเหตุของผู้กระทำผิด นอกจากนี้ อาจพิจารณาลดการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุก็ได้ หากพบว่าการปิดสถานที่เกิดเหตุนั้นกว้างขวางเกินไป และส่งผลทำให้เกิดการจัดการจราจรในบริเวณที่เกิดเหตุเกิดติดขัด เป็นต้น

๒. ตั้งประเด็นคำถามว่า มีอะไรเกิดขึ้นในที่เกิดเหตุ ความรุนแรงของเหตุการณ์ในสถานที่เกิดเหตุมีมากน้อยเพียงใด

๓. พิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษหรือความช่วยเหลือทางการแพทย์เพิ่มเติมหรือไม่

๔. พิจารณาว่ามีอันตรายแฝงในบริเวณสถานที่เกิดเหตุหรือไม่ หากมีอันตรายให้พิจารณาหาวิธีป้องกันทั้งตัวเองและสมาชิกผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุ อาจต้องพิจารณาขอความช่วยเหลือจากหน่วยอื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิด ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรก่อสร้าง เจ้าหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อมการควบคุมมลพิษ การไฟฟ้า เป็นต้น

๕. พิจารณาว่าสถานที่เกิดเหตุอยู่ในอาคารหรือภายนอกอาคาร ขั้นตอนการปฏิบัติงานอาจแตกต่างกันออกไป พิจารณาว่าสถานที่เกิดเหตุอยู่ในที่ทุรกันดารหรือไม่ ประเมินว่ามีทรัพยากรอะไรที่สามารถนำมาใช้ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

๖. พิจารณาว่าต้องมีการแจ้งให้ผู้ใดทราบเพิ่มเติมหรือไม่ เช่น ผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๗. พิจารณาว่าการตรวจสถานที่เกิดเหตุต้องมีการใช้อุปกรณ์พิเศษเพิ่มหรือไม่ เพื่อจะได้ประสานงานได้ทันท่วงที

๘. พิจารณาว่าสภาพอากาศเป็นอย่างไร เพื่อหาวิธีป้องกันหรือบรรเทาไม่ให้เกิดสภาพอากาศทำลายวัตถุพยานได้

๙. พิจารณาลักษณะการกระทำผิด ลักษณะคดี เพื่อร่วมกับเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานในการวางแผนตรวจสถานที่เกิดเหตุ

ขั้นตอนที่ ๓ การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ (Protection of scene or Secure the scene)

การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ เริ่มจากการประเมินข้อมูลจากบุคคลที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุก่อนหน้านั้น เพื่อให้รู้สภาพสถานที่เกิดเหตุนำมาประเมินขอบเขตสถานที่เกิดเหตุ โดยปกติแล้วคำจำกัดความของสถานที่เกิดเหตุ หมายถึง “สถานที่ที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้นและสามารถหาวัตถุพยานได้”

โดยหมายความรวมถึงเส้นทางเข้าออกและเส้นทางการหลบหนีของผู้กระทำผิด ทำให้ขอบเขตสถานที่เกิดเหตุอาจมีมากกว่าหนึ่งบริเวณ อาจมีเส้นทางของแต่ละบริเวณเชื่อมโยงกัน และในเส้นทางนั้นมีวัตถุพยานปรากฏอยู่ด้วย จึงนับว่าเป็นดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนโดยแท้ที่จะกั้นบริเวณที่เกิดเหตุให้กว้างหรือแคบตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงพยานหลักฐานเป็นหลัก และหากพนักงานสอบสวนตรวจพบวัตถุพยานนอกแนวบริเวณที่กั้นไว้เป็นสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนสามารถพิจารณาขยายขอบเขตสถานที่เกิดเหตุได้

วิธีการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ

๑. ใช้อุปกรณ์ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ (POLICELINE) หรืออุปกรณ์อื่นในการปิดล้อมบริเวณที่เกิดเหตุ กำหนดวงล้อมสถานที่เกิดเหตุ และจัดการต่าง ๆ โดยรอบสถานที่เกิดเหตุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีใหญ่หรือคดีที่ประชาชนให้ความสนใจ จะต้องมีการจัดการเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ เช่น การจัดการจราจร การกั้นพื้นที่สำหรับผู้สื่อข่าว การตั้งศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้า กันพื้นที่สำหรับประชาชนที่มาดูที่เกิดเหตุ เป็นต้น

๑.๑ หากสถานที่เกิดเหตุอยู่ภายในอาคารบ้านเรือนหรือภายในห้อง อาจทำการรักษาสถานที่เกิดเหตุ โดยปิดล็อกประตูและหรือใช้แถบกั้นสถานที่เกิดเหตุนั้น และมอบหมายให้สายตรวจเฝ้าสถานที่เกิดเหตุไว้ตลอดเวลา ถ้าหากที่เกิดเหตุมีความสำคัญมาก

๑.๒ กรณีสถานที่เกิดเหตุอยู่ภายนอกอาคาร เช่น บนถนน ซอย ลานจอดรถยนต์ ทุ่งหญ้า สนามหญ้า เป็นต้น ให้ปิดกั้นพื้นที่บริเวณสถานที่เกิดเหตุโดยใช้แถบกั้นซึ่งมีคำว่า “ห้ามเข้าสถานที่เกิดเหตุ” หรือข้อความอื่นที่มีความหมายเดียวกันบนแถบกั้นเป็นระยะ โดยให้มีพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง เนื่องจากวัตถุพยานบางอย่างโดยลักษณะแห่งคดีแล้วอาจอยู่ห่างจากที่เกิดเหตุ เช่น รอยยางรถยนต์ของผู้กระทำผิด ซึ่งอาจใช้เชื่อมโยงเส้นทางเข้าออกของยานพาหนะของผู้กระทำผิด อาจอยู่ห่างจากสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น จึงควรมีเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลโดยรอบ ตลอดจนตรวจตรายานพาหนะที่จะเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุด้วย หากเป็นไปได้ควรกำหนดบริเวณที่จอดรถให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันการทำลายวัตถุพยานบริเวณทางที่เกิดเหตุ

๒. จัดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลบริเวณโดยรอบสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวมีหน้าที่จดบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลและยานพาหนะที่ผ่านเข้าออกบริเวณสถานที่เกิดเหตุ โดยจะต้องมีวันเวลากำกับด้วยเสมอ และถ้าหากเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าบุคคลหรือยานพาหนะมีลักษณะเป็นพิรุธให้บันทึกไว้ด้วย

๓. ป้องกันไม่ให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น ประชาชนหรือสื่อมวลชนเข้าไปในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ

๔. การมีผู้บังคับบัญชาหรือผู้เกี่ยวข้องเข้าไปภายในบริเวณสถานที่เกิดเหตุต้องมีการบันทึกชื่อบุคคลที่อาจเข้าออกจากสถานที่เกิดเหตุ และกำหนดเส้นทางเข้า-ออก และเส้นทางเคลื่อนที่ภายในบริเวณสถานที่เกิดเหตุให้ชัดเจน เพื่อป้องกันบริเวณสถานที่เกิดเหตุถูกทำลายโดยการปนเปื้อน เช่น การปนเปื้อนจากรองเท้าหรือรอยเท้าโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นต้น

๕. ผู้ที่จะเข้า-ออกบริเวณสถานที่เกิดเหตุต้องมีการสวมถุงคลุมเท้าและถุงมือ เพื่อป้องกันบริเวณสถานที่เกิดเหตุมิให้ถูกปนเปื้อน ถึงแม้ว่าจะมีการป้องกันการปนเปื้อนในเบื้องต้นแล้วก็ตาม จะต้องพยายามมิให้มีสิ่งแปลกปลอมอื่นเข้าไปปนเปื้อนเพิ่มอีก การจับต้องสิ่งของต่าง ๆ ในบริเวณที่เกิดเหตุก็ต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง โดยตระหนักอยู่เสมอว่าถุงคลุมเท้าและถุงมือที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่นั้น แม้จะป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนรอยลายนิ้วมือและรอยเท้าหรือรอยรองเท้าได้ แต่ก็อาจจะไปทำลายร่องรอยลายนิ้วมือและรอยเท้าหรือรอยรองเท้าของผู้กระทำผิด หากไปโดนหรือเช็ดเข้ากับบริเวณที่มีพยานหลักฐานอยู่โดยไม่ตั้งใจหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และเมื่อออกจากบริเวณสถานที่เกิดเหตุแล้ว หากเป็นไปได้ถ้าต้องการ

จะกลับเข้าไปอีก ควรมีการเปลี่ยนถุงมือและถุงคลุมเท้าทุกครั้งโดยใช้เส้นทางเดิมที่กำหนดไว้ในการเข้าบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เพื่อให้สถานที่เกิดเหตุถูกรบกวนน้อยที่สุด

๖. กรณีตรวจพบอาวุธในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เช่น อาวุธปืน อาวุธมีด เป็นต้น ไม่ควรจับต้องโดยตรง ควรใช้วัสดุที่เหมาะสม เช่น ในการเคลื่อนย้ายอาวุธปืน ควรใช้เชือกคล้องเข้าไปในโกร่งไกปืน เนื่องจากบริเวณดังกล่าวไม่มีลายนิ้วมือแฝงของคนร้ายปรากฏอยู่ เป็นต้น โดยมีหลักคิดว่า การจับหรือต้องของกลางจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อพยานหลักฐานที่ต้องการใช้ตรวจพิสูจน์

๗. กรณีพบอาวุธอยู่ในน้ำ การเก็บควรเก็บไว้ในสภาพที่มีน้ำ โดยใช้น้ำจากแหล่งเดียวกันที่พบอาวุธตกอยู่ เพื่อรักษาให้สภาพอาวุธอยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด และให้รีบนำกลับไปตรวจวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการโดยเร็วเพื่อป้องกันการเกิดสนิมทำลายวัตถุพยาน

๘. กรณีพบวัตถุพยานอยู่ภายนอกอาคารและสภาพอากาศขณะนั้น อาจจะส่งผลต่อวัตถุพยาน เช่น บริเวณสถานที่เกิดเหตุอาจมีฝนตก ให้รีบดำเนินการกับวัตถุพยานนั้นเป็นลำดับแรก โดยถ่ายภาพบันทึกตำแหน่งและทำการตรวจเก็บวัตถุพยานนั้นก่อน

๙. กรณีการแถลงข่าวให้พิจารณากำหนดสถานที่ เพื่อไม่ให้เป็นการขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน และอาจทำให้สถานที่เกิดเหตุได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ดี ผู้ใดจะเป็นผู้แถลงข่าว หรือสามารถให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชนได้มากน้อยเพียงใดนั้นจะต้องไปดูระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขั้นตอนที่ ๔ การตรวจสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น (Initiate Preliminary Survey)

ในขั้นตอนนี้เป็นการที่พนักงานสอบสวนเริ่มทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุ โดยกำหนดรูปแบบวิธีการการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้เหมาะสมกับสภาพสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงการบันทึกสภาพทั่ว ๆ ไป เริ่มจากการสำรวจสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น โดยมุ่งเน้นที่วัตถุพยานที่เสียหายได้ง่ายก่อน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- คดีเกี่ยวกับทรัพย์วัตถุพยานที่เสียหายง่าย เช่น บริเวณประตูหน้าต่างที่ถูกผู้กระทำผิดงัดและบริเวณที่มีการรื้อค้น อาจมีการพบรอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ รอยลายเท้าแฝงและสารพันธุกรรม (DNA) การตรวจอาจแจ้งให้เจ้าหน้าที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจเข้าร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุ

- คดีเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศ วัตถุพยานที่เสียหายง่าย เช่น บริเวณที่พบศพและรอบ ๆ ศพ อาจมีการพบคราบโลหิต เส้นผม เส้นขน เสื้อผ้าที่เปื้อนคราบโลหิตของผู้กระทำผิดซึ่งสามารถนำมาหาสารพันธุกรรม (DNA) หรือพบร่องลายนิ้วมือ ฝ่ามือ หรือรอยเท้าของผู้กระทำผิด ควรแจ้งเจ้าหน้าที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจและแพทย์นิติเวชเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ หากเป็นกรณีเสียชีวิตเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือเสียชีวิตในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพอย่างเคร่งครัด โดยต้องแจ้งพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพด้วย

- คดีเกี่ยวกับเพลิงไหม้ วัตถุพยานที่เสียหายง่าย เช่น สารเร่งปฏิกิริยาในการเผาไหม้ ถ้าพบในบริเวณสถานที่เกิดเหตุสงสัยว่าเป็นการวางเพลิง ควรตรวจค้นหารอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ รอยลายเท้าแฝงและสารพันธุกรรม (DNA) ของผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัยในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ และจะต้องแจ้งเจ้าหน้าที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจเข้าร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุ จัดเก็บพยานหลักฐาน ตรวจหาสาเหตุของการเกิดเพลิงไหม้ นอกจากนี้ ในคดีที่ที่เกิดเหตุเป็นอาคารสูงซึ่งเกิดการไหม้อย่างรุนแรงอาจทำให้โครงสร้างอาคารเกิดไม่แข็งแรงปลอดภัย ควรประสานงานให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายโยธา หรือวิศวกรของวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย มาตรวจโครงสร้างความปลอดภัยของอาคาร ก่อนเข้าตรวจในอาคารนั้น

- คดีเกี่ยวกับระเบิด วัตถุพยานที่เสียหายง่าย ได้แก่ สารระเบิดหรือเศษซากของส่วนประกอบระเบิด ซึ่งมีความจำเป็นในการตรวจหาสารระเบิด เพื่อให้ทราบว่าเป็นระเบิดชนิดใด และทำการตรวจค้นหารอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ รอยลายเท้าแฝงและสารพันธุกรรม (DNA) ของผู้กระทำผิด ในการประกอบวัตถุระเบิด

หรือเกี่ยวข้องกับการระเบิด เป็นต้น พนักงานสอบสวนต้องทราบถึงแนวทางและวิธีการที่จะต้องใช้ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อให้ทราบได้ว่าจะต้องใช้กำลังพลเพิ่มเติมในการตรวจสถานที่เกิดเหตุมากขึ้นเพียงใด จะต้องใช้วัสดุอุปกรณ์พิเศษอะไรบ้าง หรือจะต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานพิเศษใดบ้าง เช่น หน่วยงานเก็บกู้วัตถุระเบิดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น การให้เจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิดมาร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุนั้น เพื่อให้แน่ใจว่าสถานที่เกิดเหตุนั้นปลอดภัยแล้ว ไม่มีระเบิดลูกที่สอง หรือระเบิดที่หลงเหลืออยู่ในสถานที่เกิดเหตุ มีความปลอดภัย จะไม่เกิดระเบิดซ้ำอีก

- พนักงานสอบสวนจะต้องทำการบันทึกสภาพแวดล้อมของบริเวณสถานที่เกิดเหตุและวัตถุพยานในเบื้องต้นไว้ในขณะทำการสำรวจบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เพื่อสามารถนำไปอธิบายหรือชี้แจงให้ผู้ชำนาญพิเศษในแต่ละด้าน เช่น เจ้าหน้าที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ เจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิด แพทย์นิติเวช เจ้าหน้าที่โยธา พนักงานฝ่ายปกครอง และพนักงานอัยการ เป็นต้น ทราบถึงแนวทางและวิธีปฏิบัติในการเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุต่อไป

ขั้นตอนที่ ๕ การประเมินวัตถุพยานที่พบในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ (Evaluate Physical Evidence Possibility)

เป็นขั้นตอนที่พนักงานสอบสวนต้องประเมินว่าวัตถุพยานทุกประเภทที่อาจพบในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ

- **คดีเกี่ยวกับทรัพย์** เช่น รอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ รอยลายเท้าแฝง คราบโลหิต เพื่อตรวจหาสารพันธุกรรม (DNA) และเครื่องมือที่ใช้ในการงัดแงะ และบริเวณที่มีร่องรอยการรื้อค้น เป็นต้น
- **คดีเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ** เช่น รอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ รอยลายเท้าแฝง เส้นผม เส้นขน คราบโลหิต เพื่อตรวจหาสารพันธุกรรม (DNA) อาวุธที่ใช้ในการกระทำความผิด เป็นต้น โดยพิจารณาบริเวณที่มีการต่อสู้ อาจจะปรากฏรอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือแฝง รอยลายเท้าแฝง และเส้นผม เส้นขน คราบโลหิต เพื่อตรวจหาสารพันธุกรรม (DNA)
- **คดีเกี่ยวกับเพลิงไหม้** เช่น สารเร่งให้ติดไฟที่อยู่ในบริเวณจุดต้นเพลิง สาเหตุของการเกิดเพลิงไหม้ บริเวณจุดต้นเพลิง เป็นต้น โดยพิจารณาหาหลักฐานบริเวณจุดต้นเพลิงพบสารเร่งให้ติดไฟ เช่น รอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือแฝง รอยลายเท้าแฝง เส้นผม เส้นขน คราบโลหิต เพื่อตรวจหาสารพันธุกรรม (DNA) ของผู้กระทำผิดที่มาวางเพลิง
- **คดีระเบิด** เช่น สารระเบิดหรือเศษซากอุปกรณ์ประกอบวัตถุระเบิด เป็นต้น เพื่อจะได้ทำการค้นหาวัตถุพยานอย่างครอบคลุม และป้องกันการทำลายหรือเพิ่มวัตถุพยาน โดยการประเมินหลักฐานทางวัตถุพยาน การประเมินจะเริ่มขึ้นเมื่อไปถึงบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เพื่อประเมินถึงความปลอดภัยของผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุและวัตถุพยานในบริเวณสถานที่เกิดเหตุเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การประเมินวัตถุพยานจะเริ่มละเอียดขึ้นในการตรวจสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรสังเกตวัตถุพยานชนิดที่เสียหายง่ายไปยังวัตถุพยานที่เสียหายยาก ในกรณีวัตถุพยานที่เสียหายง่าย โดยให้พิจารณาหาสารระเบิดเพื่อให้ตรวจวิเคราะห์ได้ว่าเป็นสารระเบิดชนิดใด รอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือแฝง รอยลายเท้าแฝง เส้นผม เส้นขน คราบโลหิต เพื่อตรวจหาสารพันธุกรรม (DNA) ของผู้กระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับคดีระเบิด และเมื่อประเมินวัตถุพยานทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว ต้องมั่นใจว่า มีวัสดุสำหรับบรรจุหีบห่อที่เหมาะสมพร้อมที่จะใช้สำหรับเก็บวัตถุพยานทั้งหมดได้ เพื่อนำส่งตรวจพิสูจน์ต่อไปหรือแจ้งเจ้าหน้าที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิดเข้าร่วมตรวจและประเมินวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุพร้อมกับพนักงานสอบสวน

ขั้นตอนที่ ๖ การบรรยายสภาพของสถานที่เกิดเหตุ (Prepare Narrative Description)

การบรรยายสภาพของสถานที่เกิดเหตุ (Prepare Narrative Description) เป็นการบรรยายสภาพทั่วไปของสถานที่เกิดเหตุ ทั้งก่อนและหลังตรวจสถานที่เกิดเหตุ สภาพแวดล้อมของสถานที่เกิดเหตุ สภาพวัตถุพยานภายในสถานที่เกิดเหตุที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย เช่น ความสว่าง กลิ่น สีของเปลวไฟ เป็นต้น บันทึกข้อมูลเบื้องต้นที่รับแจ้งจากผู้เสียหาย พยานที่เห็นเหตุการณ์ การบรรยายลักษณะพิเศษของสถานที่เกิดเหตุ บันทึกสภาพวัตถุพยานที่ตรวจพบในบริเวณที่เกิดเหตุ บันทึกบัญชีของกลางที่จะส่งมอบให้กับพนักงานสอบสวน ซึ่งการบันทึกอาจทำได้หลายวิธี เช่น บันทึกเสียง การเขียน บันทึกภาพวิดีโอ เป็นต้น

๑. การบรรยายหรือพรรณนาถึงสภาพบริเวณสถานที่เกิดเหตุ ให้เห็นภาพรวมของลักษณะโดยทั่วไป และลักษณะโดยเฉพาะ ดังนี้

- การบรรยายลักษณะโดยทั่วไป หมายถึง การบรรยายว่าสภาพที่เกิดเหตุจากจุดอ้างอิงในการมอง โดยทั่วไปแล้วเป็นอย่างไร เช่น ใช้บริเวณด้านหน้าสถานที่เกิดเหตุเป็นจุดอ้างอิง แล้วอธิบายว่าจากจุดดังกล่าวมองเห็นสถานที่เกิดเหตุเป็นลักษณะใด เช่น หากเป็นอาคารควรบรรยายให้เห็นว่าเป็นตึกแถว เป็นบ้านเดี่ยว หรือเป็นโรงงาน มีสภาพอย่างไร มีขนาดเท่าใด ทางเข้าออกเป็นอย่างไร สภาพแสงสว่างเป็นอย่างไร อยู่ติดถนนหรือไม่ บริเวณข้างเคียงเป็นอะไร อยู่ติดกันในสภาพแออัดหรือโปร่ง มีเส้นทางใดบ้างที่สามารถเข้าออกสถานที่เกิดเหตุได้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ เช่น การวิเคราะห์เส้นทางเข้าออกของผู้กระทำผิดหรือพฤติการณ์การกระทำความผิดของคนร้าย

- การบรรยายสถานที่เกิดเหตุโดยเฉพาะ หมายถึง การบรรยายลักษณะภายในของสถานที่เกิดเหตุ เปรียบเสมือนผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุมองสถานที่เกิดเหตุทะลุเข้าไป ว่ามีสภาพอย่างไร หากที่เกิดเหตุอยู่ภายในบ้านหรืออาคาร บ้านหรืออาคารดังกล่าวมีการแบ่งกั้นห้องอย่างไร วัสดุตกแต่งภายในห้องมีอะไรบ้าง มีเครื่องเฟอร์นิเจอร์อะไรบ้าง โดยการบรรยายมีหลักการเดียวกันกับการบรรยายลักษณะโดยทั่วไปคือมีการกำหนดจุดอ้างอิงในการมอง โดยจุดอ้างอิงอาจเป็นจุดเดียวกับการบรรยายลักษณะโดยทั่วไปหรือกำหนดจุดอ้างอิงในการมองใหม่ก็ได้

๒. บันทึกข้อมูลเบื้องต้นที่ได้รับแจ้งจากผู้เสียหาย และพยานที่เห็นเหตุการณ์

๓. บันทึกลักษณะของวัตถุพยานที่ตรวจพบในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ อาทิเช่น

- กรณีวัตถุพยานเป็นอาวุธปืน ควรบันทึกชนิด ขนาด ยี่ห้อ หมายเลขประจำปืน หมายเลขทะเบียนปืน ฯลฯ

- กรณีวัตถุพยานเป็นอาวุธมีด ควรบันทึกขนาด ยี่ห้อ ความยาวและความกว้างของใบมีด ด้ามมีด ลักษณะพิเศษ เช่น รอยสึกหรอ เป็นต้น

- กรณีวัตถุพยานเป็นท่อนไม้ ควรบันทึกขนาดลักษณะพิเศษ เช่น ร่องรอยการใช้งาน เช่น รอยตะปู รอยฉีกขาดหรือรอยหักที่ท่อนไม้ รวมถึงวัตถุพยานทางชีววิทยา คราบโลหิตที่อาจติดอยู่ เป็นต้น

๔. จัดทำ และบันทึกบัญชีของกลาง เพื่อใช้ในการประกอบการส่งของกลางตรวจพิสูจน์

๕. วิธีการบรรยาย อาจจะใช้วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายวิธีประกอบกัน เช่น การบันทึกเสียง การจด บันทึก หรือการบันทึกภาพวิดีโอ

ขั้นตอนที่ ๗ การถ่ายภาพในสถานที่เกิดเหตุ (Depict Scene Photographically)

เป็นการอธิบายวิธีการถ่ายภาพบริเวณสถานที่เกิดเหตุ (Depict Scene Photographically) ประกอบรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ คือ การถ่ายภาพระยะไกล การถ่ายภาพระยะกลาง และการถ่ายภาพระยะใกล้ ให้ครอบคลุมสภาพหรือพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานที่เกิดเหตุ โดยเฉพาะวัตถุพยานที่พบในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อให้บุคคลที่ไม่ได้ไปร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุได้เห็นสภาพของสถานที่เกิดเหตุได้ชัดเจนขึ้น โดยการถ่ายภาพในสถานที่เกิดเหตุ

ของคดีแต่ละประเภท ได้แก่ คดีเกี่ยวกับทรัพย์ คดีเกี่ยวกับเพลิงไหม้ คดีเกี่ยวกับชีวิต คดีเกี่ยวกับเหตุระเบิด หรือคดีอื่น ๆ ก็จะต้องถ่ายภาพให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับสาระสำคัญของคดีครบถ้วน ก่อนการเคลื่อนย้ายหรือทำการเก็บรวบรวมวัตถุพยาน หลังจากนั้นให้ร่วมพิจารณากับเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ว่าหากจำเป็นต้องมีการตรวจสถานที่เกิดเหตุเพิ่มเติม ให้พนักงานสอบสวนรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ก่อน หากการตรวจสถานที่เกิดเหตุเสร็จสิ้นแล้วให้ทำการส่งมอบสถานที่เกิดเหตุคืนให้กับผู้เสียหายต่อไป

ขั้นตอนที่ ๘ การจัดทำแผนผัง/แผนที่ สเกตช์ภาพสถานที่เกิดเหตุ (Prepare diagram/sketch of scene)

การจัดทำแผนผัง/แผนที่ หรือภาพสเกตช์สถานที่เกิดเหตุ (Prepare diagram/sketch of scene) เป็นการสเกตช์ภาพสถานที่เกิดเหตุ โดยมีการกำหนด ทิศ มาตราส่วน และระยะต่าง ๆ เป็นการสเกตช์โครงร่างแบบคร่าว ๆ ในสถานที่เกิดเหตุแล้วนำข้อมูลมาทำแผนผังหรือแผนที่อย่างละเอียด โดยให้มีสัดส่วนที่ถูกต้อง เพื่อใช้ประกอบรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุ อาจจำเป็นต้องนำข้อมูลจากแผนผังหรือแผนที่มาใช้ในการจำลองสถานที่เกิดเหตุ และวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงพฤติการณ์ของผู้กระทำผิดในสถานที่เกิดเหตุขึ้นมาใหม่ โดยการจัดทำแผนผัง/แผนที่มีหลักการดังนี้

๑. แสดงให้เห็นถึงโครงร่างแบบคร่าวๆ ของบริเวณสถานที่เกิดเหตุ

๒. แสดงให้เห็นถึงตำแหน่งของวัตถุพยาน ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

๓. แสดงให้เห็นถึงจำนวนวัตถุพยาน และหมายเลขที่ใช้กำกับวัตถุพยานในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งต้องสอดคล้องกับหมายเลขที่ใช้กำกับในการถ่ายภาพและการบันทึก/บรรยายสภาพบริเวณสถานที่เกิดเหตุ

๔. แสดงให้เห็นถึงขอบเขตหรือขนาดของบริเวณสถานที่เกิดเหตุ และตำแหน่งที่ตรวจค้นพบวัตถุพยาน

ขั้นตอนที่ ๙ การตรวจสถานที่เกิดเหตุอย่างละเอียด (Conduct Detailed Search)

เป็นขั้นตอนที่พนักงานสอบสวนทำการค้นหาวัตถุพยานที่อาจพบในสถานที่เกิดเหตุ โดยการค้นหาจะใช้รูปแบบตามความเหมาะสม

๑. กำหนดพื้นที่หรือขอบเขตของสถานที่เกิดเหตุว่าจะให้ครอบคลุมเพียงใด ขึ้นอยู่กับสภาพของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

๒. กำหนดวิธีการค้นหาวัตถุพยาน

๒.๑ การค้นหาวัตถุพยานในที่โล่งแจ้งหรือภายนอกอาคาร

๒.๑.๑ วิธีค้นหาแบบแถวหน้ากระดาน (Strip Method)

- กำลังพลที่ใช้ เจ้าหน้าที่ ๓-๔ นาย หรือมากกว่า

- วิธีการ ให้ผู้ตรวจค้นเดินเรียงกันเป็นแถวหน้ากระดานจากจุดเริ่มต้นเดินขนานกับขอบพื้นที่ด้านใดด้านหนึ่ง เดินไปจนสุดบริเวณแล้วเลี้ยวกลับไป มีระยะเลี้ยวประมาณ ๑ เมตร โดยในการเดินให้แบ่งพื้นที่แต่ละคนรับผิดชอบหาวัตถุพยานในเขตของตน อาจแบ่งเป็นแถบ (Strip) ขนาดเท่า ๆ กัน หลายแถบก็ได้ จึงเรียกว่าแบบ Strip Method ในกรณีที่มีพุ่มไม้ หรือสิ่งกีดขวางข้างหน้าต้องทำการตรวจค้นข้างใต้สิ่งกีดขวางโดยละเอียด จะเดินหลบไม่ได้ เมื่อพบวัตถุพยาน ให้ทุกคนหยุดรอจนกว่าจะถ่ายภาพ และเก็บวัตถุพยานเรียบร้อยแล้วจึงเดินต่อไป

ขนาดของแถบ (Strip) จะใหญ่หรือเล็ก ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ หากเป็นพื้นที่โล่ง เช่น บนถนน ทางเท้า ขนาดของแถบอาจจะใหญ่ เนื่องจากผู้ตรวจค้นมองเห็นวัตถุพยานได้ง่าย หากเป็นพื้นที่ที่มีหญ้าขึ้นรก หรือเป็นทุ่งนา ขนาดของแถบ (Strip) จะแคบลงมา เนื่องจากมองเห็นวัตถุพยานได้ยาก

๒.๑.๒ วิธีค้นหาแบบแถวหน้ากระดานประยุกต์ Grid Method or Applied Strip Method เหมาะสำหรับพื้นที่ที่เป็นป่ารก หรือไม่เอื้ออำนวยต่อการตรวจสอบครั้งเดียว

- กำลังพลที่ใช้ เจ้าหน้าที่ ๓-๔ นาย หรือมากกว่า

- วิธีการ ให้ผู้ตรวจค้นเดินเรียงกันเป็นแถวหน้ากระดาน จากจุดเริ่มต้นเดินขนานกับขอบพื้นที่ด้านใดด้านหนึ่ง เดินไปจนสุดบริเวณแล้วเลี้ยวกลับไป มีระยะเลี้ยวประมาณ ๑ เมตร นำทางโดยในการเดินไปแบ่งพื้นที่แต่ละคนรับผิดชอบ หาวัตถุพยานในเขตของตน อาจแบ่งเป็นแถบ (Strip) ขนาดเท่า ๆ กัน ปลายแถบก็ได้ จึงเรียกว่าแบบ Strip Method ในกรณีมีพุ่มไม้หรือสิ่งกีดขวางข้างหน้าต้องทำการตรวจค้นข้างใต้สิ่งกีดขวางโดยละเอียด จะเดินหลบไม่ได้ เมื่อพบวัตถุพยานให้ทุกคนหยุดรอจนกว่าจะถ่ายภาพและเก็บวัตถุพยานเรียบร้อยแล้วจึงเดินต่อไป

เมื่อทำการตรวจค้นจนหมดพื้นที่ ตามแนวตั้งของแถวหน้ากระดาน แล้วให้หมุนกลับทำการตรวจค้นในลักษณะเดียวกันในแนวตั้งของพื้นที่อีกครั้ง ทำให้พื้นที่ทำการตรวจค้นเวลามีการตรวจค้นถึง ๒ ครั้ง (แนวตั้งและแนวนอน) ทำให้ผลในการค้นหามีความละเอียดมากขึ้น

๒.๑.๓ วิธีค้นหาแบบวงล้อ Wheel Method

- กำลังพลที่ใช้ เจ้าหน้าที่ ๓-๔ นาย หรือมากกว่า

- วิธีการ ให้แบ่งวงกลมออกเป็นเสี้ยวขนาดเท่า ๆ กัน โดยให้แต่ละคนรับผิดชอบภายในเสี้ยววงกลมนั้น ๆ โดยในการเดินตรวจค้นจะให้เริ่มตรวจค้นหาจากศูนย์กลางพร้อมกันแล้วเดินหน้าไปสู่เส้นรอบวง เมื่อพบวัตถุพยานให้ดำเนินการตามวิธีการเก็บรวบรวม โดยวิธีนี้อาจมีข้อเสีย เพราะวัตถุพยานอาจถูกทำลายขณะที่ผู้ตรวจค้นทุกคนเดินไป อยู่ที่จุดศูนย์กลางหรือหากการเดินตรวจค้นเมื่อเดินห่างจากจุดศูนย์กลางออกมา ทำให้พื้นที่เสี้ยวของวงกลมที่แบ่งไว้กว้างมากขึ้น ส่งผลให้การค้นหาวัตถุพยานอาจไม่สามารถกระทำได้โดยละเอียดหรืออาจถูกมองข้าม

๒.๑.๔ วิธีค้นหาแบบวงกลมหรือก้นหอย Spiral Method

- กำลังพลที่ใช้ เจ้าหน้าที่ ๓-๔ นาย หรือมากกว่า

- วิธีการผู้ตรวจค้นเดินเป็นวงกลมเริ่มจากจุดศูนย์กลาง โดยเดินไปในแนวเส้นรอบวง พื้นที่จนทั่วบริเวณ เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่นอกอาคารที่มีบริเวณแคบ ๆ และมีผู้ตรวจค้นจำกัด อาจใช้เพียงคนเดียวก็ได้

๒.๑.๕ วิธีค้นแบบโซน Zone Method

- กำลังพลที่ใช้ เจ้าหน้าที่ ๓-๔ นาย หรือมากกว่า

- วิธีการแบ่งพื้นที่ที่จะค้นหาวัตถุพยานออกเป็นส่วน แต่ละส่วนให้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนตรวจค้น หากพื้นที่มีบริเวณกว้างและมีกำลังพลในการตรวจมาก หากมีการแบ่งเป็นพื้นที่ย่อยอีกก็ได้ วิธีนี้เหมาะสำหรับใช้ในอาคารที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ และมีจำนวนวัตถุพยานแต่ละบริเวณไม่เท่ากัน

๒.๒ การค้นหาวัตถุพยานในห้องหรือภายในอาคาร ซึ่งมักมีฝาผนัง ๔ ด้านล้อมรอบ อาจใช้วิธีการตรวจค้นลักษณะเดียวกันกับภายนอกอาคารแต่ละแบบมาประยุกต์ใช้ขึ้นอยู่กับลักษณะของสถานที่เกิดเหตุ แต่เมื่อพบพยานวัตถุ ต้องจดบันทึก ถ่ายภาพ ทำตำหนิวัตถุพยาน ในบริเวณที่ไม่ส่งผลกระทบในการตรวจพิสูจน์ แล้วจึงทำการตรวจเก็บรวบรวม

๒.๓ การตรวจค้นวัตถุพยานในยานพาหนะ เช่น รถยนต์ รถไฟ เรือ เป็นต้น ควรกระทำใน ๓ บริเวณ คือ

๒.๓.๑ จุดที่พบยานพาหนะนั้น โดยวัตถุพยานที่เชื่อมโยง เช่น รอยเท้า รอยยางรถ อาวุธหรือวัตถุอื่น ๆ ที่ผู้กระทำผิดโยนทิ้งหรือทำตกไว้ เพื่อทราบเส้นทางเข้าออก จากบริเวณยานพาหนะและให้เชื่อมโยงการสืบสวนเส้นทางการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดได้

๒.๓.๒ การทำการตรวจค้นด้านนอกของตัวพาหนะ เพื่อตรวจหาวัตถุพยาน เช่น รอยลายนิ้วมือ ร่องรอยเฉี่ยวชน รอยครูด รอยแตกของกระจก สารพันธุกรรม

๒.๓.๓ การทำการตรวจค้นภายในยานพาหนะซึ่งอาจประยุกต์ใช้การตรวจค้นแบบโซน เช่น กรณีตรวจค้นยานพาหนะประเภทรถยนต์ หากมีการแบ่งยานพาหนะเป็นตอนหน้า ๒ โซน และตอนหลัง ๒ โซน ให้ผู้รับผิดชอบแต่ละโซน ทำการตรวจค้นให้ละเอียดแต่ละพื้นที่จรดเพดาน

ขั้นตอนที่ ๑๐ การบันทึกและตรวจเก็บวัตถุพยาน (Record and Collect Physical Evidence)

ความสำคัญของการเก็บวัตถุพยาน จนถึงขั้นตอนการรวบรวมและจัดส่งวัตถุพยาน จากสถานที่เกิดเหตุ จากร่างกายของผู้เสียหายหรือผู้ตาย อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชั้นการสืบสวนสอบสวนและในชั้นศาล

การเก็บวัตถุพยานต้องกระทำถูกต้องตามกฎหมาย จึงจะถือเป็นวัตถุพยานที่ยอมรับได้ โดยเริ่มตั้งแต่

๑. ผู้จัดเก็บวัตถุพยาน ต้องเป็นผู้ที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เช่น พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน

๒. ผู้ที่จะเก็บวัตถุพยาน ต้องเลือกวิธีที่เหมาะสมที่จะไม่ทำให้วัตถุพยานเสียคุณค่าไป

๓. การเก็บวัตถุพยานที่ผิดวิธีหรือไม่เหมาะสม ทำให้เกิดข้อโต้แย้งในชั้นศาลได้ โดยการเก็บวัตถุพยานที่จะใช้เป็นวัตถุพยานในชั้นศาลจะต้อง

๓.๑ ระบุรายละเอียดของพยานวัตถุอย่างชัดเจน

๓.๒ แสดงช่วงของการครอบครองพยานวัตถุโดยตลอด

๓.๓ เป็นพยานวัตถุที่มีความเป็นสาระสำคัญ

๓.๔ ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายทุกขั้นตอน

๔. เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน หรือพนักงานสอบสวน ที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ เป็นผู้มีหน้าที่ในการเก็บรวบรวม และแสดงตำแหน่งของวัตถุพยาน ที่ตรวจพบต้องหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับวัตถุพยานโดยตรง และควรใส่ถุงมือขณะทำการเก็บวัตถุพยาน

วิธีการเก็บวัตถุพยานในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ มีหลักปฏิบัติดังนี้

๑. จับจุดที่เล็กที่สุดที่บุคคลทั่วไปไม่จับ เช่น ถ้วยแก้วให้จับที่ ขอบปากด้านบน หรือมุมก้นแก้ว ขวดให้นิ้วสอดเข้าไปที่ปากขวด ในการจับวัตถุพยานต้องใช้ถุงมือจับ หรือห่อวัตถุพยาน กรณีวัตถุพยานเป็นชิ้นเล็ก ให้ใช้ปากคีบจับสิ่งของนั้นขึ้นมา แล้วเก็บใส่ในถุงพลาสติก หรือกล่องที่มีฝาปิด หากวัตถุพยานที่พบเป็นกระดาษ ให้จับที่ริมมุมใดมุมหนึ่ง หรือใช้ปากคีบในการจับ กรณีวัตถุพยานประเภทอาวุธปืน ให้ใช้ลวดหรือเชือกสอดเข้าที่โกร่งไกปืนแล้วยกขึ้น ห้ามใช้ไม้หรือของแข็งสอดเข้าที่ปากกระบอกปืนและงัดขึ้น

๒. ในการเก็บรวบรวมวัตถุพยาน ก่อนทำการเก็บวัตถุพยานควรปฏิบัติดังนี้

๒.๑ บันทึกตำแหน่งและสภาพของวัตถุพยาน ก่อนจะหยิบจับวัตถุพยานขึ้นมา ต้องบันทึกตำแหน่งและสภาพของวัตถุพยานอย่างละเอียด

๒.๒ ถ่ายภาพวัตถุพยาน ที่สามารถแสดงถึงตำแหน่งที่พบ ก่อนทำการเก็บ โดยในภาพถ่ายควรถ่ายภาพทั้งระยะไกล ระยะกลาง ระยะใกล้ โดย

๒.๒.๑ การถ่ายภาพในระยะไกล เพื่อยืนยันตำแหน่งที่พบ และแสดงความสัมพันธ์ของวัตถุพยานกับสภาพโดยรอบ

๒.๒.๒ การถ่ายภาพในระยะกลาง

๒.๒.๓ การถ่ายภาพในระยะใกล้ เพื่อให้เห็นพยานวัตถุจริง และทราบขนาดที่แน่นอนของวัตถุ ต้องมีมาตราวัดระยะกำกับ

๒.๓ การทำตำหนิสัญลักษณ์ อาจทำตำหนิสัญลักษณ์ที่วัตถุพยานดังกล่าว เป็นวัตถุพยานที่ได้จากการตรวจบริเวณที่เกิดเหตุ ในคดีใด ตรวจพบที่ไหน ตรวจพบเมื่อใด ใครเป็นผู้ตรวจพบ และใครเป็นผู้ตรวจเก็บวัตถุพยาน โดยหลักในการทำตำหนิสัญลักษณ์ในวัตถุพยานมีดังนี้

๒.๓.๑ ทำตำหนิสัญลักษณ์วัตถุพยาน ในตำแหน่งที่ไม่กระทบต่อการพิสูจน์

๒.๓.๒ หากทำตำหนิสัญลักษณ์ที่ตัววัตถุพยานไม่ได้ เช่น วัตถุพยานมีขนาดเล็ก หรือหากทำตำหนิแล้ว อาจกระทบกับการตรวจพิสูจน์ ให้ใช้วิธีผูกป้าย แสดงรายการไว้กับวัตถุพยานนั้น หรือใช้สลากปิดบนวัตถุพยาน หรือภาชนะที่ใช้บรรจุก็ได้ โดยมีรายละเอียดของสลากปิดบนพยานวัตถุ

(ก) ชื่อผู้เก็บ
(ข) เวลาที่เก็บ
(ค) ชนิดคดี
(ง) ลักษณะตำแหน่งที่พบ
(จ) รายละเอียดคดี
(ฉ) วันเวลาที่เกิดเหตุ
(ช) สถานที่เกิดเหตุ

๒.๔ การเก็บรวบรวม

- เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการเก็บวัตถุพยาน
- ถ้าบกพร่องอาจทำให้วัตถุพยานเกิดการสูญหายหรือแปรสภาพ
- เก็บวัตถุพยานที่สูญหายหรือเสียหายได้ง่ายก่อนบรรจุในภาชนะที่สะอาดและมีขนาดพอเหมาะกับวัตถุพยาน
- ถ้ามีวัตถุพยานหลายชิ้นต้องแยกบรรจุไม่นำมาเก็บในที่เดียวกัน
- ทำโดยผู้มีหน้าที่โดยตรงเท่านั้นและให้ผ่านมือคนน้อยที่สุด
- แสดงห่วงโซ่ของการครอบครองวัตถุพยานได้
- เก็บตัวอย่างวัตถุพยานให้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ ๑๑ การตรวจสอบขั้นสุดท้าย (Conduct Final Survey)

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุครั้งสุดท้ายเป็นการทบทวนเกี่ยวกับการวิเคราะห์รูปแบบทั้งหมดของการตรวจค้นหาเพื่อทำให้มั่นใจว่าวัตถุพยานได้ถูกเก็บและสถานที่เกิดเหตุได้ผ่านการดำเนินการตามขั้นตอนเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะส่งคืนและออกจากสถานที่เกิดเหตุอีกอย่างหนึ่งคือ เป็นระบบการทบทวนสถานที่เกิดเหตุให้แน่ใจว่าวัตถุพยาน อุปกรณ์ เครื่องมือหรือวัตถุที่ทำให้เกิดขึ้นจากการสำรวจด้วยความไม่ตั้งใจและวัตถุ หรือสภาวะต่าง ๆ ที่เป็นอันตรายได้ถูกรายงานและบันทึกไว้เรียบร้อยแล้ว โดยมีหลักการว่าพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีต้องเป็นผู้นำในการเข้าตรวจจนได้ข้อสรุปสุดท้ายของการตรวจสถานที่เกิดเหตุและทำให้แน่ใจว่าการตรวจสถานที่เกิดเหตุนั้นมีความสมบูรณ์แล้ว มีขั้นตอนดังนี้

๑. พื้นที่แต่ละส่วนของสถานที่เกิดเหตุที่ทำการตรวจเก็บวัตถุพยานต้องตรวจสอบอย่างละเอียดตามที่ปรากฏแก่สายตา อภิปรายการค้นหาร่วมกับเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย เช่น แพทย์ เจ้าหน้าที่สืบสวน หรือเจ้าหน้าที่ตรวจพิสูจน์หลักฐาน เพื่อความสมบูรณ์

๒. ชี้แจงรายการวัตถุพยานทั้งหมดที่ทำการตรวจเก็บในบริเวณสถานที่เกิดเหตุร่วมกับเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ตรวจสอบเอกสารที่จะใช้เป็นพยานอีกครั้งเพื่อตรวจสอบดูความผิดพลาดที่อาจเกิดจากความไม่ตั้งใจ รวมไปถึงการรับรองการตรวจสอบวัตถุพยานทั้งหมดก่อนออกจากสถานที่เกิดเหตุ

๓. แสดงให้เห็นบริเวณสถานที่เกิดเหตุในสภาวะสุดท้ายด้วยการถ่ายภาพ หลังจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

๔. เก็บรวบรวมเคลื่อนย้ายอุปกรณ์เครื่องมือและวัตถุต่าง ๆ ทั้งหมดที่ใช้ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

๕. จัดทำรายงานและบันทึกเกี่ยวกับวัตถุหรือสภาวะที่เป็นอันตราย

๖. ทำให้แน่ใจว่าไม่ได้มองข้ามสถานที่ที่อาจมีการปิดบัง ซ่อนเร้น หรือยากแก่การเข้าตรวจสอบพื้นที่ด้วยการค้นหาโดยละเอียด

๗. สถานที่เกิดเหตุต้องส่งมอบคืนตามข้อตกลงตามขอบเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน

ขั้นตอนที่ ๑๒ การออกและส่งคืนสถานที่เกิดเหตุ (Release Crime Scene)

การออกและส่งมอบคืนสถานที่เกิดเหตุเป็นความสำเร็จหลังจากการสรุปการตรวจสอบครั้งสุดท้าย ควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. จัดทำบันทึกส่งมอบคืนสถานที่เกิดเหตุ ข้อมูลอย่างน้อยที่สุดที่ควรมีในเอกสารส่งมอบคือ วันเวลาที่ส่งมอบคืนสถานที่เกิดเหตุ ส่งมอบให้ใคร ส่งมอบโดยใคร

๒. รับรองหรือยืนยันรายการวัตถุพยานที่ตรวจเก็บและยึดไว้ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายและทำสัญลักษณ์เพื่อการระบุชี้ชัด

๓. การพิจารณาที่จำเป็นของผู้เชี่ยวชาญ เช่น วิเคราะห์รูปแบบของโลหิตหรือการทดสอบทางการแพทย์ ควรได้รับการสังเกตก่อนสถานที่เกิดเหตุจะถูกส่งมอบคืน

๔. ทันทีที่สถานที่เกิดเหตุได้ส่งมอบคืน การเข้าตรวจสอบซ้ำอีกครั้งสามารถกระทำได้ตามต้องการด้วยเหตุผลอันสมควรและควรต้องเก็บสถานที่เกิดเหตุนั้นไว้ก่อนโดยบันทึกเป็นหมายเหตุไว้ในบันทึกส่งมอบ

๕. สถานที่เกิดเหตุควรจะถูกส่งมอบคืนเมื่อเจ้าหน้าที่ทั้งหมดพอใจว่าสถานที่เกิดเหตุนั้นได้ผ่านการค้นหาวัตถุพยานอย่างถูกต้องเหมาะสมและสมบูรณ์

๖. พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการส่งมอบคืนสถานที่เกิดเหตุ เป็นกฎที่ทุกคนต้องรู้และยึดถือปฏิบัติ

๑๑. ความต่อเนื่องของการครอบครองพยานวัตถุ/ห่วงโซ่พยานหลักฐาน (Chain of custody)

ความต่อเนื่องของการครอบครองรักษาวัตถุพยานหรือลูกโซ่การครอบครองวัตถุพยานคือการต่อเนื่องของวัตถุพยานที่มีการบันทึกเอกสารและบุคคลที่ได้ครอบครองวัตถุพยาน โดยปกติเป็นลำดับของลายมือชื่อที่แสดงการผ่านจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง

ความต่อเนื่องของการครอบครองรักษาวัตถุพยาน เป็นกระบวนการครอบครองวัตถุพยาน ประกอบด้วย

(๑) การจัดการ (Taking) เป็นการกระทำโดยผู้เก็บวัตถุพยาน จำแนกวัตถุพยานโดยการทำตำหนิ ระบุ วัน เดือน ปี ที่เก็บ และรายละเอียดต่าง ๆ

(๒) การเก็บ (Keeping) เป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าการเก็บและครอบครองวัตถุพยานได้กระทำอย่างเหมาะสม ถูกต้องตามหลักวิชาการ

(๓) การขนส่ง (Transporting) ต้องรัดกุม แสดงให้เห็นว่าไม่เกิดการสับสนกับวัตถุพยานอื่น มีการลงทะเบียน ถ้าเป็นการส่งทางไปรษณีย์

(๔) การส่งมอบ (Delivering) เป็นการพิสูจน์ว่าของกลางได้ส่งมอบให้กับผู้รับอย่างถูกต้องและเหมาะสม มีหลักฐานแสดง วัน เดือน ปี ที่รับของกลาง และมีรายชื่อผู้รับผิดชอบทุกครั้ง

ความสำคัญของความต่อเนื่องของการครอบครองรักษาวัตถุพยาน

ความต่อเนื่องของการครอบครองรักษาวัตถุพยาน มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวน เป็นการลำดับติดต่อกันของเหตุการณ์ที่ทำให้เกิด โดยวัตถุพยานที่พบในสถานที่เกิดเหตุเวลานั้น ไปจนถึงเวลาที่มีการพิจารณาคดีในศาล ทุก ๆ การเชื่อมโยงของลูกโซ่ได้มีการบันทึกเป็นเอกสารไว้ จากสิ่งที่พบในสถานที่เกิดเหตุ การรวบรวมวัตถุพยาน การเก็บรักษา การวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ การส่งไปเก็บรักษา

ต่อเนื่องกันไม่ขาดสาย จนถึงการนำไปแสดงในชั้นศาล โดยจะต้องระบุวันที่ เวลา การถือครองของแต่ละบุคคล และบุคคลที่ถือวัตถุพยานจะต้องเป็นเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง ถ้ามีการขาดของลูกโซ่การครอบครองวัตถุพยานก็ไม่สามารถให้คำอธิบายในขั้นตอนการเดินทางของวัตถุพยานจากสถานที่เกิดเหตุไปถึงห้องพิจารณาของศาลได้ วัตถุพยานนั้นก็ไม่มีประโยชน์ต่อคดี และอาจถูกส่งคืนโดยไม่ได้ตั้งใจ การครอบครองรักษาวัตถุพยานเกี่ยวข้องกับเอกสารที่มีลำดับวัน เดือน ปี และเป็นเส้นทางของเอกสารที่แสดงถึงการถือเอาการครอบครอง การควบคุม การถ่ายโอน การวิเคราะห์ การกำหนดว่าพยานหลักฐานเป็นโดยรูปร่างหรือทางอิเล็กทรอนิกส์ เพราะพยานหลักฐานสามารถใช้ในศาลลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาได้ ซึ่งจะต้องมีการดูแลรักษาอย่างระมัดระวัง เพื่อหลีกเลี่ยงข้อกล่าวอ้างในภายหลังว่ามีการให้สินบนหรือการประพฤติผิด ซึ่งสามารถทำให้ยอมความในคดีที่มีการฟ้องร้องให้ไปทางที่พ้นผิด หรือทำให้ยกฟ้องในคำตัดสินที่มีพิรุธของคณะตุลาการเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่มีการอุทธรณ์ ความคิดหลังจากการบันทึกลูกโซ่การครอบครองถูกสร้างขึ้นเพื่อให้พยานหลักฐานที่กล่าวถึงเป็นข้อเท็จจริงที่ค่อนข้างสัมพันธ์กับความผิดทางอาญา ตัวอย่างเช่น มีการสร้างพยานหลักฐานที่เป็นเท็จทำให้บุคคลบางคนเป็นผู้กระทำความผิดขึ้นได้ การสร้างความต่อเนื่องของการครอบครองรักษาวัตถุพยาน มีความสำคัญเป็นพิเศษเมื่อพยานหลักฐานเกิดขึ้นจากของที่แลกเปลี่ยนกันได้ในทางปฏิบัติส่วนมากที่พบเกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย ซึ่งถูกจับกุมโดยบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ในแต่ละคดีจำเลยปฏิเสธไม่ยอมรับการเป็นเจ้าของวัตถุสงสัยที่ได้เก็บในเวลานั้น เอกสารประกอบของลูกโซ่การครอบครองวัตถุพยานและคำให้การ ได้ถูกนำไปใช้ในการดำเนินการตามกฎหมาย เป็นพยานหลักฐานที่หนักแน่น เป็นข้อเท็จจริงที่ยืนยันได้ว่าจำเลยเป็นเจ้าของในการพิสูจน์บุคคลจะต้องใช้ชิ้นส่วนของวัตถุพยานที่มีการครอบครอง ในทางปฏิบัติ หมายถึงว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่สืบสวนจะต้องเก็บวัตถุพยาน บันทึกเอกสารการเก็บ และมีการเก็บวัตถุพยานไว้ในสถานที่ปลอดภัย การจัดการในภายหลังระหว่างการเก็บวัตถุพยานและการนำไปแสดงที่ศาล จะต้องเป็นเอกสารที่มีความสมบูรณ์ที่มีลำดับวันเดือนปี เป็นพยานหลักฐานที่เชื่อได้อย่างแน่นอน แม้จะมีการคัดค้านตามกฎหมายก็ตาม เอกสารนั้นควรจะรวมถึงสภาวะที่วัตถุพยานนั้นถูกเก็บอยู่ หลักฐานของผู้ครอบครองทั้งหมด ระยะเวลาในการครอบครอง สภาวะความปลอดภัยขณะมีการถือครองหรือการเก็บวัตถุพยานและวิธีการส่งผ่านวัตถุพยานในแต่ละเวลาที่เกิดขึ้น จะต้องปรากฏลายมือชื่อของบุคคลที่ครอบครองในแต่ละขั้นตอน

นอกจากห่วงโซ่พยานวัตถุที่กล่าวถึงแล้ว ในการรวบรวมพยานหลักฐานจะต้องมีความเชื่อมโยงของพยานหลักฐานทุกชิ้นที่เกี่ยวกับคดีประกอบกันร้อยเรียงกันไม่ขาดสาย ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุและพยานเอกสาร พนักงานสอบสวนต้องสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้สิ้นกระแสความ พยานหลักฐานทุกชนิดมีความสอดคล้องและมีพยานแวดล้อมกรณีที่เป็นเหตุเป็นผลกัน เมื่อดำเนินการได้ดังนี้ จึงทำให้ห่วงโซ่พยานหลักฐานมีความสมบูรณ์ ไม่ขาดตอนทำให้ศาลรับฟังชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานอย่างสิ้นข้อสงสัย บางกรณีที่ยังมีประเด็นข้อสงสัย เนื่องจากในคดีอาญาแล้วไม่มีใครอยากเข้ามาเป็นพยานหากตนเองหรือญาติพี่น้องไม่ได้เป็นผู้มีส่วนได้เสียด้วย พนักงานสอบสวนก็อาจใช้วิธีการกันผู้ต้องหาบางคนที่ไม่สำคัญไว้เป็นพยาน เพื่อให้ห่วงโซ่พยานหลักฐานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๑๒. การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการดำเนินการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน มีแต่แนวทางปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ การสอบสวน บทที่ ๗ การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี และหนังสือ ตร.ที่ มท ๐๖๐๖.๖/๖๑๔ ลง ๑๙ ม.ค. ๔๑ เรื่อง การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน และหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๐๑(ป)/๑๒๔ ลง ๒๘ ม.ค. ๔๒ เรื่อง แนวทาง

ปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ประกอบระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๖๓ ส่วนที่ ๑๐ การสั่งไม่ฟ้อง ข้อ ๘๑ วางแนวทางในการสั่งคดีไว้ ซึ่ง ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานจึงนำมาใช้ได้เท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับตัวการสำคัญ

ในคดีอาญา โจทก์มีหน้าที่ในการนำพยานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๗๕, ๑๗๖ จนกระทั่งให้ศาลเชื่อเป็นที่แน่ใจปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด ศาลจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๗ ดังนั้น เมื่อโจทก์มีหน้าที่นำพยานเข้าสืบ ถึงแม้จำเลยจะอ้างพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อหักล้าง หรือแก้ข้อกล่าวหาศาลก็จะไปรับฟังพยานของจำเลยที่นำเข้าสืบนั้นมาเพิ่มเติมพยานโจทก์ที่บกพร่องเพื่อลงโทษจำเลยไม่ได้ ซึ่งในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของโจทก์นั้น ศาลจะพิจารณาในการชั่งน้ำหนักพยานดังนี้ คือ

พยานหลักฐานของโจทก์มีน้ำหนักไม่น่าเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิด ศาลจะพิพากษายกฟ้อง โดยไม่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานของจำเลย

พยานหลักฐานของโจทก์มีน้ำหนักเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิด ศาลจึงจะดูพยานหลักฐานของจำเลยว่าสามารถหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ได้หรือไม่ ถ้าหักล้างได้ก็พิพากษายกฟ้อง ถ้าหักล้างไม่ได้ไม่น่าเชื่อถือก็พิพากษาลงโทษจำเลยในการรับฟังพยานหลักฐานของศาล จึงมีหลักที่ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ เป็นการให้ความคุ้มครองจำเลยแม้จำเลยจะยินยอมเป็นพยานก็ไม่สามารถนำจำเลยเข้าสืบเป็นพยานของฝ่ายโจทก์ได้ ซึ่งถ้าหากอนุญาตให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานได้ จำเลยก็ต้องต่อสู้เพื่อให้พ้นผิด อาจจะมีความผิดฐานเบิกความเท็จตาม ป.อาญา มาตรา ๑๗๗ ได้ ย่อมจะทำให้มีการดำเนินคดีอาญากับจำเลยไม่มีที่สิ้นสุด การที่กฎหมายห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญานี้ ต้องตีความโดยเคร่งครัด ย่อมต้องห้ามเฉพาะจำเลยเท่านั้น หากไม่ได้เป็นจำเลย เช่น เพียงแต่เป็นผู้ต้องหาที่ได้กันไว้เป็นพยาน ย่อมอ้างเป็นพยานได้ หรือหากเป็นจำเลยในคดีอื่นโจทก์ย่อมอ้างเป็นพยานได้

๑) แนวทางตามหลักเกณฑ์กฎหมายที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ดังนี้

(๑) ตามบทบัญญัตินี้ ห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน แต่พยานที่เคยเป็นจำเลยร่วมซึ่งได้แยกฟ้องเป็นคดีใหม่ย่อมไม่ต้องห้ามตาม มาตรา ๒๓๒

ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานเท่านั้น ฉะนั้น ถ้าพยานเคยถูกฟ้องเป็นจำเลยร่วมกับจำเลยในคดีนี้มาก่อน แต่ศาลก็ได้สั่งให้แยกฟ้องจำเลยคดีนี้เป็นคดีใหม่ต่างหากจากคดีที่พยานเป็นจำเลยร่วมกับจำเลย โจทก์อ้างพยานเป็นพยานโจทก์ได้ (ฎ.๑๕๑๓/๒๕๒๗)

(๒) จำเลยที่โจทก์ถอนฟ้องไปแล้ว โจทก์ก็อ้างเป็นพยานได้

- โจทก์อ้างจำเลยที่โจทก์ได้ถอนฟ้องไปแล้ว มาเป็นพยานของโจทก์ในคดีได้ โดยไม่ต้องห้ามตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ (ฎ.๒๒๗/๒๕๑๓)

- กฎหมายห้ามมิให้โจทก์อ้างตัวจำเลยเป็นพยานโจทก์เท่านั้น มิได้ห้ามโจทก์อ้างผู้ที่กระทำผิดเช่นเดียวกับจำเลยมาเป็นพยาน (ฎ.๕๓๔/๒๕๑๒)

- โจทก์อ้าง ด. จำเลยในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๒๖๙๙/๒๕๒๙ ของศาลชั้นต้นมาเป็นพยานในคดีนี้ โดยพนักงานสอบสวนได้สอบสวน ด. เป็นพยาน แม้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน แต่ ด. มิได้เป็นจำเลยร่วมกับจำเลยนี้ กรณีจึงมิใช่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน และแม้พนักงานสอบสวนจะมิได้สอบสวน ด. ไว้ในฐานะพยานก็ตาม แต่พนักงานได้สอบพยานหลักฐานต่าง ๆ ในคดีนี้มาแล้ว จึงถือว่ามีการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วและพยานโจทก์ที่เบิกความในศาล

ก็ไม่จำเป็นต้องเป็นพยานในชั้นสอบสวน ศาลย่อมรับฟังคำเบิกความของ ด. ลงโทษจำเลยได้ (ฎ.๔๐๑๒/๒๕๓๔)

- คำเบิกความของ ก. เป็นการซัดทอดจำเลยเพื่อให้ตนเองพ้นผิด เมื่อ ก. เบิกความตนเองในฐานะที่เป็นจำเลยในอีกคดีหนึ่ง ซึ่งศาลชั้นต้นพิจารณารวมกับคดีนี้เท่านั้น หาใช่เป็นการเบิกความในฐานะเป็นพยานโจทก์ไม่ จึงเอาคำเบิกความของ ก. มาฟังลงโทษจำเลยหาได้ไม่ (ฎ.๑๕๓/๒๕๒๘)

(๓) การที่ศาลเอาคำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยมาประกอบการวินิจฉัยถือไม่ได้ว่าเป็นการอ้างจำเลยเป็นพยาน

- คำให้การของจำเลยในชั้นสอบสวนที่พนักงานสอบสวนทำไว้โดยชอบย่อมใช้เป็นหลักฐานยันจำเลยในการพิจารณาได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ การที่ศาลนำเอาคำให้การชั้นสอบสวนที่โจทก์อ้างส่งมาประกอบการวินิจฉัยพยานจำเลย เพื่อแสดงให้เห็นว่าคำเบิกความของจำเลยในชั้นพิจารณาแตกต่างกับคำให้การในชั้นสอบสวนเท่านั้น หาได้อาศัยแต่เพียงคำให้การในชั้นสอบสวนมาลงโทษจำเลยแต่อย่างใด กรณีถือไม่ได้ว่าเป็นการอ้างจำเลยเป็นพยานของโจทก์ จึงไม่ต้องห้ามตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ (ฎ.๓๕/๒๕๓๒)

- ศาลรับฟังพยานแวดล้อมกรณีและคำรับของจำเลยกับผู้ร่วมกระทำผิดประกอบพยานอื่นได้ เพราะคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยันจำเลยได้ในชั้นพิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ทั้งโจทก์ก็ไม่ได้อ้างจำเลยเป็นพยานเพื่อค้นเอาความจริงจากจำเลยมาลงโทษจำเลย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ แต่ประการใด (ฎ.๖๒๓/๒๕๓๕)

- ที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานมีอาวุธปืนไม่มีหมายเลขทะเบียนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต แม้จะได้ความจากคำเบิกความของจำเลยตอบคำถามค้านของโจทก์ว่า จำเลยไม่เคยได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนให้มีอาวุธปืนไว้ในครอบครองก็ตาม ก็เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากการที่จำเลยตอบคำถามค้านของโจทก์ ถือไม่ได้ว่าโจทก์นำสืบถึงข้อเท็จจริงนั้น เพราะในการพิจารณาคดีอาญาโจทก์มีหน้าที่นำสืบให้ฟังได้ว่าจำเลยกระทำผิด ทั้งโจทก์ก็ไม่ได้อาวุธปืนมาเป็นของกลางยืนยันและไม่มีพยานหลักฐานอื่นที่พิสูจน์ให้เห็นว่าอาวุธปืนดังกล่าวไม่มีหมายเลขทะเบียนตามที่โจทก์ฟ้อง จึงลงโทษจำเลยฐานมีอาวุธปืนไม่มีหมายเลขทะเบียนไว้ในครอบครอง โดยไม่ได้รับอนุญาตไม่ได้ (ฎ.๘๕๓/๒๕๓๒ ป.)

(๔) ศาลอาจนำคำเบิกความของพยานจำเลยมาประกอบดุลพินิจในการวินิจฉัยคดีได้ หาใช่เป็นกรณีที่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานไม่

- เบิกความเป็นพยานจำเลย หาใช่เป็นกรณีที่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน อันเป็นการฝ่าฝืน ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ ไม่ คำเบิกความของ ส. นำมารับฟังเพื่อประกอบดุลพินิจฯ ได้ (ฎ ๒๖๗๐/๒๕๓๕)

(๕) จำเลยตอบคำถามค้านทำให้พยานฝ่ายโจทก์มีน้ำหนักเพิ่มขึ้น คำตอบคำถามค้านของจำเลยรับฟังไม่ได้

- ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ ที่ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานยังขยายความไปถึงจำเลยตอบคำถามค้านโจทก์ทำให้ฟ้องเดิมของโจทก์ที่ไม่ครบองค์ประกอบความผิด พอตอบคำถามค้านของโจทก์แล้วฟ้องโจทก์จึงครบองค์ประกอบความผิด ห้ามมิให้รับฟังตอบคำถามค้านที่จำเลยตอบแล้วเป็นประโยชน์ต่อโจทก์ในคดีด้วย (ฎ.๘๕๓/๒๕๓๒, ฎ.๘๕๘/๒๕๓๒, ฎ.๓๖๗๔/๒๕๓๒, ฎ.๒๑๓๒/๒๕๓๔)

- โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเล่นการพนันโดยมิได้รับอนุญาต ในการสืบพยาน โจทก์นำสืบเพียงคำให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนของจำเลยเป็นพยานโดยไม่มีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบ ซึ่งในทางปฏิบัติถือว่าไม่เพียงพอที่จะให้ศาลเชื่อเป็นยุติได้ แต่ในชั้นพยานจำเลย จำเลยเบิกความตอบคำถามค้านว่าจำเลยได้เสียเงินไปในการเล่นการพนันจริง ซึ่งถ้านำไปประกอบกับคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนของจำเลยแล้ว จะทำให้มีน้ำหนักมั่นคงเพื่อลงโทษจำเลยได้ แต่ศาลไม่รับฟังคำเบิกความของจำเลยไปเพิ่มเติม

พยานหลักฐานของโจทก์ ศาลพิพากษายกฟ้อง (ฎ.๕๔๐/๒๕๔๐) หมายเหตุ แม้โจทก์จะอ้างเป็นพยานได้ไม่ขัดกับมาตรา ๒๓๒ ก็ตาม คำพยานดังกล่าวมีน้ำหนักน้อย ต้องรับฟังด้วยความระมัดระวังเพราะอาจเป็นคำซัดทอดของผู้ร่วมด้วยกัน

- ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ บัญญัติห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานนั้น หมายถึงจำเลยในคดีเดียวกัน แต่ น. มิได้เป็นจำเลยร่วมกับจำเลยในคดีนี้ กรณีไม่ต้องห้าม ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ (ฎ.๑๑๖๔/๒๕๔๗)

๒) คดีที่จะกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

(๑) แนวทางปฏิบัติตามระเบียบคำสั่งของ ตร.

แนวทางปฏิบัติ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ การสอบสวน บทที่ ๗ การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี และหนังสือ ตร.ที่ มท ๐๖๐๖.๖/๖๑๔ ลง ๑๙ ม.ค. ๔๑ เรื่อง การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน และหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๐๑(ป)/๑๒๔ ลง ๒๘ ม.ค. ๔๒ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน คดีที่จะกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน เป็นคดีที่มีลักษณะ ดังนี้

- คดีที่เกิดในที่ลี้ลับ หรือมีเหตุร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว
- พนักงานสืบสวนสอบสวนได้พยายามทุกทางแล้วก็ไม่ทำให้ได้หลักฐานในคดี
- ผู้สอบสวนพิจารณาผู้ต้องหาคนใดที่ไม่ใช่ตัวการสำคัญ แต่เป็นผู้รู้เห็นในคดีนั้นพอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความชั้นศาลได้ ให้กันไว้เป็นพยาน
- ต้องมีพยานอื่น ๆ หรืออาจอาศัยถ้อยคำพยานนี้สืบสาวให้ได้หลักฐานอื่น ๆ มาเป็นพยานหลักฐานในคดีอีกด้วย

(๒) ผู้มีอำนาจอนุญาตให้กันผู้ต้องหาเป็นพยาน

- หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ
- คดีที่มีลักษณะเป็นเหตุฉกรรจ์หรือเหตุที่ต้องรายงานด่วน ให้เสนอผู้บังคับการขึ้นไปเป็นผู้สั่ง
- ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร เดิมเสนอถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้สั่ง แต่ปัจจุบันได้มีคำสั่ง ตร.ที่ ๕๕๘/๖๓ ลง ๓๐ ต.ค. ๖๓ กำหนดให้ ผบช. เป็นผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร การกันผู้ต้องหาเป็นพยานดังกล่าวจึงเห็นควรเสนอให้ ผบช. ซึ่งเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนของหน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวนนั้น ๆ เป็นผู้สั่ง

(๓) วิธีปฏิบัติในการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

- ให้พนักงานสอบสวนสอบสวนผู้ต้องหานั้นในฐานะผู้ต้องหาไว้ในสำนวนการสอบสวน
- เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจให้กันผู้ต้องหาเป็นพยานแล้วให้มีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหากระทำผิดด้วยกัน
- ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ให้ขอปล่อยตัวผู้ต้องหานั้นไปจากการควบคุม
- เสนอสำนวนการสอบสวนนั้นไปยังพนักงานอัยการพิจารณา
- พนักงานอัยการอาจมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยานนั้นก็ได้ ถ้าพนักงานอัยการสั่งฟ้อง พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหานั้นส่งมอบให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อไป
- ถ้าหากพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง พนักงานอัยการจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น แจ้งต่อพนักงานสอบสวนให้สอบสวนเพิ่มเติมในฐานะพยาน
- เมื่อได้รับคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาแล้ว ให้พนักงานสอบสวนสอบสวนผู้ต้องหานั้นไว้ในฐานะพยาน โดยให้ปฏิญาณหรือสาบานตนก่อนให้ถ้อยคำด้วย

(๔) การกันข้าราชการตำรวจผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน

กรณีที่ข้าราชการตำรวจถูกกล่าวหาว่าร่วมกระทำผิดกับผู้อื่น ห้ามมิให้กันข้าราชการตำรวจที่ร่วมกระทำผิดด้วยกันเป็นพยาน (ระเบียบไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ ๑ บทที่ ๑๔)

๑๓. การสืบพยานก่อนฟ้อง

คดีอาญาบางเรื่องเป็นคดีอุกฉกรรจ์ บางเรื่องเป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล โดยผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์ไม่กล้ามาให้การเป็นพยานและหากเนิ่นช้าพยานปากนั้นอาจไม่ปลอดภัย หรือคดีบางเรื่องที่พยานไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือพยานมีความจำเป็นจะต้องเดินทางไปต่างประเทศ หากรอให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานไปตามขั้นตอน เมื่อคดีไปถึงชั้นพิจารณาของศาลพยานอาจไม่สามารถไปเบิกความได้ ทำให้ขาดพยานหลักฐานที่จะลงโทษจำเลยได้ กฎหมายจึงได้วางหลักเกณฑ์ให้มีการสืบพยานก่อนฟ้องได้ หรือการสืบพยานล่วงหน้า ซึ่งปรากฏหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ หรืออาจพบในกฎหมายพิเศษบางฉบับที่ระบุไว้เป็นการเฉพาะนอกเหนือจาก ป.วิอาญา ดังกล่าว

๑) การสืบพยานก่อนฟ้อง ตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ

โดยหลักการแล้ว การพิจารณาและสืบพยานในศาล จะต้องดำเนินการโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๗๒ แต่เนื่องจากมีข้อขัดข้องที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เนื่องจากมีเหตุปัจจัยที่ไม่สามารถนำพยานมาสืบในชั้นศาลในภายหน้าได้ กฎหมายจึงได้วางหลักเกณฑ์ยกเว้นไว้ให้มีการสืบพยานก่อนฟ้องได้เท่าที่จำเป็น ตามบทบัญญัติ ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ และคำเบิกความของพยานที่ให้ไว้ต่อศาลในการสืบพยานล่วงหน้านี้ สามารถใช้รับฟังเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยได้

ตามหลักเกณฑ์กฎหมาย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ ก่อนฟ้องคดีต่อศาล พนักงานอัยการโดยตนเองหรือโดยได้รับคำร้องขอจากผู้เสียหายหรือจากพนักงานสอบสวน จะยื่นคำร้องโดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้นไว้ทันทีก็ได้ เมื่อมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันควรเชื่อว่า พยานบุคคลใด

(๑) จะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร

(๒) ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

(๓) เป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี

(๔) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานนั้น ไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อม

(๕) มีเหตุจำเป็นอื่น อันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า

กระบวนวิธีการสืบพยานไว้ก่อน ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด ถ้าผู้นั้นถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ให้นำตัวผู้นั้นมาศาล หากถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจศาลให้ศาลเบิกตัวผู้นั้นมาพิจารณาต่อไป เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้วให้ศาลสืบพยานนั้นทันที ในการพิจารณาผู้ต้องหาซักค้าน หรือตั้งทนายความซักค้านพยานนั้นด้วยก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาซึ่งหากฟ้องคดีจะเป็นคดีที่ศาลจะต้องตั้งทนายความให้หรือจำเลยมีสิทธิขอให้ศาลตั้งทนายความให้ตามมาตรา ๑๗๓ ก่อนเริ่มสืบพยานให้ศาลถามว่าผู้ต้องหามีทนายความหรือไม่ ในกรณีที่ศาลต้องตั้งทนายความให้ถ้าศาลเห็นว่าตั้งทนายความให้ทันก็ตั้งทนายความให้ และดำเนินการสืบพยานทันที แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่สามารถตั้งทนายความได้ทัน หรือผู้ต้องหาไม่อาจหาทนายความได้ทัน ก็ให้ศาลถามพยานนั้นแทนให้ศาลอ่านคำเบิกความให้พยานนั้นฟัง หากผู้ต้องหาอยู่ด้วย ก็ให้ศาลอ่านคำเบิกความต่อหน้าผู้ต้องหา แต่ถ้าพยานนั้นเป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ต้องนำหลักเกณฑ์ มาตรา ๑๗๒ ตรี ในคดีที่พยานเป็นเด็กมาใช้บังคับ

ผลของการสืบพยานไว้ก่อน คือ หากต่อมา ผู้ต้องหานั้นถูกฟ้องเป็นจำเลยในการกระทำผิดอาญานั้นก็ให้รับฟังคำพยานดังกล่าวในการพิจารณาคดีนั้นได้

กรณีที่ผู้ต้องหาร้องขอสืบพยานบุคคลไว้ก่อนฟ้องคดีต่อศาล ก่อนฟ้องคดีต่อศาล ให้ผู้ต้องหายื่นคำร้องขอต่อศาล เพื่อให้ศาลอนุญาตให้สืบพยานบุคคลหนึ่งบุคคลใดได้ทันที เมื่อเห็นว่าหากตนถูกฟ้องเป็นคดีต่อศาลแล้ว บุคคลซึ่งจำเป็นจะต้องนำมาสืบเป็นพยานของตนเมื่อมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

(๑) จะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร

(๒) ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

(๓) เป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี

(๔) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานนั้น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

(๕) มีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากที่จะนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า

กระบวนการสืบพยานไว้ก่อน

- ผู้ต้องหาจะยื่นคำร้องขอสืบพยานบุคคลไว้ก่อนต่อศาล โดยแสดงเหตุผลความจำเป็น ๕ ประการข้างต้น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานบุคคลนั้นไว้ทันทีก็ได้

- เมื่อศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานนั้นและแจ้งให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องทราบ

- ในการสืบพยานดังกล่าว พนักงานอัยการมีสิทธิซักค้านพยานนั้นได้ และให้นำหลักเกณฑ์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

- ถ้าพยานนั้นเป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ต้องนำหลักเกณฑ์การสืบพยานในคดีที่พยานเป็นเด็กตามมาตรา ๑๗๒ ตรี มาใช้บังคับโดยอนุโลม เช่นเดียวกัน

ผลของการสืบพยานไว้ก่อนมีผลเช่นเดียวกับผลการสืบพยานของโจทก์

ข้อสังเกต

การรับฟังการสืบพยานบุคคลไว้ล่วงหน้า เป็นข้อยกเว้นของหลักที่ว่า การพิจารณาคดีนั้นต้องทำต่อหน้าจำเลย และคำให้การพยานนั้น จะต้องอ่านให้พยานฟังต่อหน้าจำเลย เมื่อกฎหมายอนุญาตให้ทำได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ ศาลก็ต้องรับฟังคำพยานเช่นนี้

- เรื่องของการสืบพยานผู้เสียหายไว้ก่อนเพราะจะต้องเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร อันเป็นการยากแก่การนำสืบ ซึ่งอยู่ในหมวด ๒ พยานบุคคล การสืบพยานผู้เสียหายดังกล่าวจึงไม่อยู่ในบังคับมาตรา ๑๗๒ วรรค ๒ เพราะมิใช่การพิจารณาหลังฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งศาลชั้นต้นจะต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามจำเลยว่าจำเลยกระทำผิดจริงหรือไม่จะให้การต่อสู้อย่างไร (ฎ.๗๕๗/๒๕๔๕)

- ก่อนฟ้องคดีต่อศาล เมื่อมีเหตุดังที่ระบุไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ วรรคแรก พนักงานอัยการย่อมมีสิทธิยื่นคำร้อง เพื่อให้ศาลมีคำสั่งสืบพยานนั้นไว้ทันทีก็ได้ โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นกรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่หรือไม่ ประกอบกับ ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ วรรคสี่ ก็ให้ศาลสามารถมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานและอ่านคำเบิกความของพยานให้พยานนั้นฟังได้ แม้ผู้ต้องหาจะไม่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวอยู่ (ฎ.๒๙๘๐/๒๕๔๗)

๒) การขอสืบพยานก่อนฟ้องพยานผู้เชี่ยวชาญและพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ตรี

ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ตรี “ให้นำความใน ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่กรณีการสืบพยานผู้เชี่ยวชาญและพยานหลักฐานอื่น และแก่กรณีที่ได้มีการฟ้องคดีไว้แล้ว

แต่มีเหตุจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนถึงกำหนดเวลาสืบพยานตามปกติ ป.วิอาญา ตามมาตรา ๑๗๓/๒ วรรคสองด้วย

ในกรณีพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นข้อเท็จจริงอันสำคัญในคดีได้ หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่า หากมีการเนิ่นช้ากว่าจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญแก่คดีมาสืบในภายหน้าพยานหลักฐานนั้นจะสูญเสียไปหรือเป็นการยากแก่การตรวจพิสูจน์ ผู้ต้องหาหรือพนักงานอัยการโดยตนเองหรือเมื่อได้รับคำร้องขอจากพนักงานสอบสวนหรือผู้เสียหาย จะยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความในมาตรา ๒๔๔/๑ ไว้ก่อนฟ้องก็ได้ ทั้งนี้ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๓) การสืบพยานก่อนฟ้องตามกฎหมายเฉพาะอื่น

ยกตัวอย่างเช่น ตาม พ.ร.บ.การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ มีหลักเกณฑ์พื้นฐานเช่นเดียวกับ ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ แต่คดีดังกล่าวเป็นเรื่องนโยบายแห่งรัฐและมีผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง กฎหมายจึงวางกฎเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อยับยั้งการกระทำผิด โดยได้วางหลักไว้ว่าก่อนฟ้องคดีต่อศาล ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พนักงานอัยการโดยตนเองหรือโดยได้รับการร้องขอจากพนักงานสอบสวนจะนำผู้เสียหายหรือพยานบุคคลมายื่นคำร้องต่อศาล โดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าได้มีการกระทำความผิดและเหตุแห่งความจำเป็นที่จะต้องมีการสืบพยานไว้โดยพลันก็ได้ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือพยานบุคคลจะให้การต่อศาลเอง เมื่อผู้เสียหายหรือพยานบุคคลแจ้งแก่พนักงานอัยการแล้วให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลโดยไม่ชักช้าให้ศาลสืบพยานทันทีที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ในการนี้ หากผู้มีส่วนได้เสียในคดีคนใดยื่นคำร้องต่อศาลแถลงเหตุผลและความจำเป็นขอถามค้านหรือตั้งทนายความถามค้านเมื่อเห็นสมควรก็ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตได้ และให้นำความในมาตรา ๒๓๗ ทวิ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้าต่อมามีการฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ ก็ให้รับฟังพยานดังกล่าวในการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น

๔) การร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งสืบพยานก่อนฟ้อง

(๑) กรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ให้พนักงานสอบสวนส่งคำร้องขอ พร้อมพยานหลักฐานการสอบสวนเบื้องต้น พร้อมนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการ ให้ระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานไว้ก่อน เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้น

(๒) กรณีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวให้พนักงานสอบสวนสั่งให้นายประกันนำตัวผู้ต้องหามาส่ง แล้วส่งคำร้องขอและพยานหลักฐานการสอบสวนเบื้องต้น พร้อมนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการ โดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานไว้ก่อน เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้น

(๓) กรณีผู้ต้องหาอยู่ในระหว่างการฝากขังตามอำนาจศาล ให้พนักงานสอบสวนส่งคำร้องขอและพยานหลักฐานการสอบสวนเบื้องต้นต่อพนักงานอัยการ โดยไม่จำเป็นต้องส่งตัวผู้ต้องหา โดยระบุการกระทำทั้งหลายว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด เหตุผลความจำเป็นที่ต้องสืบพยานไว้ก่อน เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้น ทั้งนี้ ให้รายงานไว้ในคำร้องขอด้วยว่าผู้ต้องหาได้ถูกขังอยู่โดยศาลแล้วตามคำร้องฝากขังคดีที่เท่าใด ลงวัน เดือน ปีใดด้วย

(๔) กรณีผู้ต้องหาเห็นว่าตนเองถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้วบุคคลซึ่งจำเป็นต้องนำมาสืบเป็นพยานของตนจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรอันเป็นการยากแก่การที่จะนำบุคคลนั้นมาสืบในภายหน้า

ถ้าเป็นกรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน จะยื่นคำร้องผ่านพนักงานสอบสวนก็ได้เพื่อดำเนินการตามข้อ (๒) แล้วแต่กรณี

(๕) คำร้องขอให้สืบพยานไว้ก่อน ให้ระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานไว้ก่อน ตามแบบ ส ๕๖-๕๔ (คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๕ แบบพิมพ์ที่ใช้เกี่ยวกับคดี ลำดับที่ ๖๓) ให้รวมไว้ในสำนวนการสอบสวน

ข้อสังเกต

- บางกรณี คดีมีความซับซ้อนและประเด็นข้อเท็จจริงมีมาก พยานสำคัญที่จำต้องสืบพยานก่อนฟ้องมีหลายปาก หลังจากพนักงานสอบสวนได้มีหนังสือไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลขอสืบพยานก่อนฟ้องไปจำนวนหนึ่ง ปรากฏว่าได้มีการสืบพยานก่อนฟ้องได้บางส่วน เหลืออีกบางส่วนหลังจากพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการอาจต้องฟ้องผู้ต้องหาไปก่อนเนื่องจากครบกำหนดฝากขังผู้ต้องหา หลังฟ้องแล้วพนักงานอัยการอาจยื่นคำร้องต่อศาลขอสืบพยานสำคัญดังกล่าวก่อนการนัดสืบพยานของศาลในชั้นพิจารณาได้หรือศาลเห็นสมควรเองก็ได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๗๓/๒ วรรคสอง

บทที่ ๑๒
วันกระทำความผิดและอายุความ

อายุความ เป็นหลักทั่วไปที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของการดำเนินคดีไว้ เนื่องจากหากทิ้งเวลาไว้เนิ่นนานพยานหลักฐานอาจเสื่อมสภาพหรือสูญหายหรือความจำของพยานลบเลือนได้ อีกทั้งเป็นนโยบายของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยการเร่งรัดเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว ทั้งไม่มีวัตถุประสงค์ให้ความผิดติดชนักหลังผู้กระทำความผิดไปตลอดชีวิต พนักงานสอบสวนจึงมีความจำเป็นต้องทราบหลักการพื้นฐานที่เกี่ยวข้องว่าอายุความจะเริ่มต้นและสิ้นสุดลงเมื่อใด เพื่อเร่งรัดสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมายภายในอายุความ

๑. วันกระทำความผิด

วันกระทำความผิดมี ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑.๑ วันแรกที่สามารถจะกระทำความผิดให้เสร็จสิ้นลงไปได้

เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้ลงมือกระทำโดยมีเจตนาเฉพาะเจาะจงให้เสร็จสิ้นไปในครั้งนั้น ๆ โดยปกติจะเป็นการกระทำความผิดในวาระเดียวกรรมเดียว ซึ่งการกระทำนั้นอาจเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทก็ได้ และการกระทำครั้งนั้นครบองค์ประกอบความผิดที่ได้กระทำลงทันที แม้ผลของการกระทำจะเกิดขึ้นภายหลังก็ตาม เช่น

- เอายาพิษให้ดื่มที่บ้านที่เกิดเหตุ ถือว่าวันกระทำความผิดตั้งแต่เอายาพิษให้ดื่มแล้ว แต่ถ้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลแล้วต่อมาอีก ๕ วัน ถึงแก่ความตาย ความตายเป็นผลของการกระทำผิด ไม่ถือว่าเป็นวันกระทำความผิด (ฎ.๓๓๓๗/๒๕๕๓)

- ความผิดฐานแจ้งความเท็จ อายุความให้เริ่มนับตั้งแต่วันแจ้งความเท็จ มิใช่วันที่รู้ว่าจำเลยกระทำความผิด (ฎ.๘๐๘/๒๕๒๐)

- เข้ามาในราชอาณาจักรโดยใช้หนังสือเดินทางคนอื่น แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองและเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าตนมีชื่อในหนังสือเดินทางนั้น ความผิดฐานแจ้งความเท็จเกิดตั้งแต่วันที่ทำการแจ้งความเท็จ ไม่ใช่วันที่เจ้าพนักงานรู้ว่าเป็นการกระทำความผิด ส่วนการอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นความผิดต่อเนื่องตลอดมา (ฎ.๘๐๘/๒๕๒๐)

- คนต่างด้าวไม่มีบัตรประจำตัวคนต่างด้าวเป็นความผิดสำเร็จในแต่ละปี ไม่ใช่ความผิดต่อเนื่อง ความผิดในปีสุดท้ายจึงไม่ขาดอายุความ (ฎ.๒๔๐/๒๕๒๓)

๑.๒ วันที่การกระทำอันก่อให้เกิดความผิดได้กระทำครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดอาจวางแผนลงมือกระทำเป็นขั้นตอน แต่ละขั้นตอนไม่ครบองค์ประกอบความผิดในตัวมันเอง เมื่อกระทำครบถึงขั้นตอนสุดท้ายจะครบองค์ประกอบความผิดตามเจตนานั้น เช่น

(๑) ความผิดฐานฉ้อโกง

การกระทำความผิดเริ่มตั้งแต่หลอกลวงผู้เสียหาย ถ้าผู้เสียหายหลงเชื่อส่งมอบทรัพย์สินเพราะการถูกหลอกลวงนั้น วันส่งมอบทรัพย์สินนั้นถือว่าเป็นวันกระทำผิดสำเร็จครบองค์ประกอบความผิด

(๒) ความผิดเกี่ยวกับเช็ค

ไม่ว่าจะเป็น พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.๒๔๙๙ (ฉบับเก่า) หรือ พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.๒๕๓๔ (ฉบับใหม่) หลักการเกี่ยวกับวันเวลากระทำ

ความผิดก็ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ วันที่เขียนสั่งจ่ายเช็คออกเช็คชำระหนี้ เป็นวันเริ่มกระทำความผิดเกี่ยวกับเช็คเกิดขึ้นและเริ่มกระทำความผิด แต่ความผิดสำเร็จเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน

- ความผิดเกี่ยวกับเช็คเกิดขึ้นและเริ่มนับอายุความเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค (ฎ.๕๖๗/๒๕๓๑)

- นำเช็คไปถามเจ้าหน้าที่ธนาคารว่าเงินของจำเลยมีตามเช็คหรือไม่ เจ้าหน้าที่ธนาคารว่าไม่มีเงิน ดังนั้นเป็นการสอบถามกันเป็นทำนองส่วนตัวหาใช่เป็นเรื่องที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คนั้นไม่ วันนั้นความผิดของจำเลยยังไม่เกิดยังไม่นับอายุความร้องทุกข์ (ฎ.๒๑๒๖/๒๕๑๖)

- จะถือว่าธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินได้ต้องปรากฏว่าได้มีการยื่นเช็คต่อธนาคารและธนาคารได้ปฏิเสธการจ่ายเงินแล้ว (ฎ.๓๔๔/๒๕๑๖)

๑.๓ กรณีความผิดต่อเนื่อง

เป็นกรณีที่ผู้กระทำผิดได้ลงมือกระทำและการกระทำนั้นครบองค์ประกอบความผิด แต่การกระทำยังคงมีความต่อเนื่องไม่ขาดตอน อาจจะเป็นการกระทำผิดต่อเนื่องของวันเวลาเกิดเหตุที่ติดต่อกันหลายวัน จนกระทั่งการกระทำความผิดได้ขาดตอนหรือสิ้นสุดลง เช่น

- ความผิดฐานมีไม้แปรรูปที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไว้ในครอบครอง เป็นความผิดต่อเนื่องกันตลอดมาจนถึงวันที่เจ้าพนักงานจับกุมจำเลย (ฎ.๑๓๘/๒๕๐๓)

- จำเลยปิดป้ายประกาศหมิ่นประมาทโจทก์ การโฆษณาหมิ่นประมาทนับแต่วันปิดประกาศก็ยังคงดำเนินต่อเนื่องกันไปอันถือได้ว่าเป็นความผิดต่อเนื่องจนกว่าจะมีการปลดป้ายประกาศออกไป (ฎ.๒๒๗๒/๒๕๒๗)

- จำเลยเข้าไปปักเสาและปลูกต้นมะขามในที่ดินของโจทก์ก็เพื่อถือการครอบครองที่ดินของโจทก์ ดังนั้นความผิดฐานบุกรุกได้เกิดขึ้นและสำเร็จแล้วเมื่อจำเลยเข้าไปกระทำการดังกล่าว ส่วนการครอบครองที่ดินต่อมาเป็นเพียงผลของการบุกรุก การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดต่อเนื่องตราบเท่าที่จำเลยยังถือการครอบครองที่ดินของโจทก์ (ฎ.๒๒๕๓/๒๕๓๑)

- ความผิดฐานเข้ายึดถือครอบครองที่ดินสาธารณประโยชน์ของแผ่นดินโดยไม่ได้รับอนุญาตย่อมมีขึ้นตั้งแต่จำเลยเข้ายึดถือครอบครองและยังคงมีอยู่ตลอดเวลาที่จำเลยครอบครองที่ดินสาธารณประโยชน์ ซึ่งขณะที่โจทก์ฟ้อง จำเลยยังคงยึดถือครอบครองที่ดินพิพาทอยู่ แม้จำเลยจะครอบครองมานานเกิน ๑๐ ปี คดีโจทก์ก็ไม่ขาดอายุความ (ฎ.๒๗๘๒/๒๕๕๕)

- มีอาวุธปืนผิดกฎหมายไว้ในความครอบครอง เป็นความผิดตลอดเวลาที่ครอบครองจนกว่าปืนนั้นจะพ้นจากความครอบครอง (ฎ.๙๓/๒๕๔๒)

- ปลูกสร้างอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต ความผิดเกิดขึ้นนับแต่วันที่ปลูกสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาตต่อเนื่องไปถึงวันที่ปลูกสร้างอาคารเสร็จ อายุความเริ่มนับแต่วันที่ปลูกสร้างอาคารเสร็จ หาใช่ต่อเนื่องกันตลอดเวลาที่ผู้กระทำยังไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ (ฎ.๑๖๕๔/๒๕๑๒)

- ความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งให้รื้อถอนอาคารเป็นความผิดต่อเนื่องตลอดเวลาตราบใดที่ยังไม่ได้รื้อถอน (ฎ.๗๓๓๐/๒๕๔๐)

ข้อสังเกต

- การกระทำผิดในทางอาญา มีขั้นตอนในการคิด ตกลงใจที่จะกระทำความผิด ตระเตรียมการและลงมือกระทำความผิด โดยปกติการกระทำใดจะเป็นความผิดและมีโทษทางอาญา ผู้กระทำนั้นต้องถึงขั้นลงมือกระทำผิด หากความผิดไม่สำเร็จต้องรับโทษฐานพยายามกระทำความผิด เว้นแต่บางฐานความผิดแม้เพียงอยู่ในขั้นตระเตรียมการกฎหมายก็ถือว่ามีความผิด แต่ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงต้องถือเอาวันสุดท้ายที่ได้กระทำลงเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องอายุความ

- ความผิดที่เกิดจากการละเว้นไม่กระทำ อายุความเริ่มนับแต่วันสุดท้ายที่ละเลยไม่กระทำการ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๗๑/๒๔๘๖ จำเลยไม่ไปขึ้นทะเบียนทหารภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด อายุความเริ่มนับแต่วันสุดท้ายที่กำหนดให้ไปขึ้นทะเบียนทหาร โดยปกติแล้วจะมีการกำหนดระยะเวลาให้มาขึ้นทะเบียนทหาร เช่น ๓๐ วัน พ้นวันที่ ๓๐ ไปแล้ว จึงเริ่มนับอายุความ ไม่ใช่เริ่มนับแต่วันที่ ๑ เพราะแม้ไม่มาขึ้นทะเบียนในวันที่ ๑ อาจมาขึ้นทะเบียนในวันที่ ๒๐ ก็ได้ จึงต้องถือเอาวันสุดท้ายที่ทางราชการกำหนดให้ขึ้นทะเบียนเป็นวันเริ่มต้นนับอายุความในการกระทำความผิด หากไปเริ่มนับวันที่ ๑ ผู้กระทำผิดจะหลุดพ้นจากการดำเนินคดีอาญาไปก่อนกำหนดถึง ๒๙ วัน

- วันเวลาเกิดเหตุในคดีอาญา อาจเป็นช่วงเวลา ซึ่งต้องระบุให้ชัดเจนว่าเหตุเกิดวันเวลาใด หรือช่วงวันที่เท่าใดแต่เวลาเท่าใด ถึงวันที่เท่าใด เวลาใด ซึ่งต้องระบุลงในพฤติการณ์แห่งคดีในการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ หรือในร่างฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๘(๕) ซึ่งต่างกับกรณีการนับอายุความ ซึ่งการนับอายุความต้องถือเอาวันสุดท้ายแห่งการกระทำเป็นเกณฑ์ในการนับอายุความ

๒. อายุความฟ้องคดีอาญา

อายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ กำหนดให้ทำการฟ้องโดยนำตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดระยะเวลานับแต่วันกระทำความผิด มิเช่นนั้นเป็นอันขาดอายุความ ดังนี้

๑) อายุความ ๒๐ ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุก ๒๐ ปี

๒) อายุความ ๑๕ ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า ๗ ปี แต่ยังไม่ถึง ๒๐ ปี

๓) อายุความ ๑๐ ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า ๑ ปี ถึง ๗ ปี

๔) อายุความ ๕ ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า ๑ เดือน ถึง ๑ ปี

๕) อายุความ ๑ ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ เดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

ในคดีอาญา ต้องได้ตัวผู้กระทำความผิดและเอาตัวมาฟ้องยังศาลภายในกำหนดอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ ซึ่งมีคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๗๙๑/๒๕๑๙ วินิจฉัยไว้ว่า อายุความในคดีอาญานั้นเมื่อเริ่มนับแล้วอายุความก็เดินเรื่อยไป เว้นแต่กรณีที่ได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริตและศาลสั่งงดการพิจารณาไว้ จึงจะเริ่มนับอายุความใหม่แต่วันหลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรคสอง

นอกจากนี้ ป.อาญา มาตรา ๙๖ ยังกำหนดในความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน นับแต่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ถือเป็นอันขาดอายุความ

๓. การนับอายุความ

การนับอายุความ ป.อาญา ไม่ได้บัญญัติวิธีการนับระยะเวลาอายุความไว้โดยเฉพาะ การนับระยะเวลาอายุความคดีอาญาจึงอยู่ในบังคับของหลักทั่วไปตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๙๓/๓ วรรคสอง มิให้นับวันแรกแห่งระยะเวลานั้นรวมเข้าด้วยกัน ต้องเริ่มนับอายุความในวันรุ่งขึ้นสำหรับความผิดต่อเนื่อง การนับอายุความเริ่มนับขณะที่การกระทำผิดนั้นสิ้นสุดลง และมาตรา ๑๙๓/๕ ที่กำหนดการนับระยะเวลาให้นับเป็นสัปดาห์ เดือน หรือปี ตามปีปฏิทิน ถ้าระยะเวลามิได้กำหนดนับวันต้นแห่งสัปดาห์ วันต้นเดือน หรือปีไว้ ระยะเวลาย่อมสิ้นสุดในวันก่อนหน้าจะถึงวันแห่งสัปดาห์ เดือน หรือปีสุดท้าย อันเป็นวันตรงกับวันเริ่มระยะเวลานั้น ถ้าระยะเวลานับเป็นเดือนหรือปี ไม่มีวันตรงกันในเดือนสุดท้าย ให้ถือเอาวันสุดท้ายเป็นวันสิ้นสุดระยะเวลา ตัวอย่างเช่น

- คดีฆ่าผู้อื่น อัตราโทษประหารชีวิต อายุความ ๒๐ ปี เกิดเหตุวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ดังนั้นทางการสอบสวนต้องทำการสอบสวน และต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องต่อศาลภายในกำหนดเวลาไม่เกินวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๘๔ มิเช่นนั้นขาดอายุความจะฟ้องคดีไม่ได้ รวมถึงกรณีได้ตัวมาแล้วแต่ฟ้องไม่ทันภายในกำหนด ก็ขาดอายุความฟ้องคดีเช่นกัน หรือเป็นกรณีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษ จนล่วงพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว คดีก็เป็นอันขาดอายุความ

- ผิดตาม พ.ร.บ.คดีเช็คฯ อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี อายุความ ๕ ปี ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ การนับอายุความต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ อายุความฟ้องคดีคือต้องนำตัวผู้กระทำความผิดไปฟ้องต่อศาล ไม่เกินวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ รวมถึงคดีนี้กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ จึงต้องนำบทบัญญัติตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ มาบังคับใช้ คือ ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน นับแต่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด มิเช่นนั้นคดีเป็นอันขาดอายุความ คดีนี้ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายในกำหนด ๓ เดือนด้วย คือภายในวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ โจทก์ฟ้องจำเลย วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ เป็นวันครบกำหนดอายุความวันสุดท้าย คดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๙๒๐/๒๕๕๐

- คดีความผิดอันยอมความได้ หากรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ อันเป็นวันสุดท้ายของเดือน การนับกำหนดอายุความร้องทุกข์ ๓ เดือน ต้องเริ่มนับวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ เป็นวันแรก และจะครบกำหนดร้องทุกข์ ๓ เดือน ในวันสุดท้ายของเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ แต่เดือนดังกล่าวไม่มีวันที่ ๓๐ ดังนั้นการร้องทุกข์เมื่อไม่ตรงกับวันสุดท้ายให้ถือเอาวันสุดท้ายแห่งเดือนเป็นวันสิ้นสุดระยะเวลา คือวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๕ ที่กล่าวแล้วข้างต้น ในทางกลับกันหากรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ อันเป็นวันสิ้นสุดแห่งเดือน การนับกำหนดอายุความร้องทุกข์ ๓ เดือน ต้องเริ่มนับวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔ เป็นวันแรก และจะถือว่าวันครบกำหนดร้องทุกข์ ๓ เดือน คือวันสุดท้ายแห่งเดือนคือวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ มิได้ เพราะเดือนพฤษภาคม มีวันที่ ๒๘ อันเป็นวันสิ้นสุดก่อนจะถึงวันเริ่มระยะเวลาร้องทุกข์ คดีนี้จึงต้องร้องทุกข์ภายในวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔

กรณีดังกล่าวนี้ บางความเห็น เห็นว่า คดีความผิดต่อส่วนตัว หากรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิดในวันสิ้นสุดแห่งเดือน และต้องเริ่มนับอายุความในวันที่ ๑ ของเดือนถัดไป เป็นวันแรก และจะครบกำหนดอายุความร้องทุกข์ ในวันสุดท้ายแห่งเดือนที่สาม แต่ไม่ตรงกับวันที่ของเดือนที่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำผิด หากเดือนที่ครบกำหนดอายุความร้องทุกข์นั้นมีจำนวนวันมากกว่าเดือนที่มีการรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำผิด ก็ยังคงนับวันที่ครบ ๓ เดือนในวันสิ้นสุดแห่งเดือนที่ครบกำหนดระยะเวลานั้นอยู่นั่นเอง ตามตัวอย่าง หากรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำผิดในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นวันสิ้นสุดแห่งเดือน การนับอายุความร้องทุกข์ เริ่มนับแต่ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔ จะครบกำหนด ๓ เดือน ในวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นวันสิ้นสุดแห่งเดือน และถือว่าวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ คดียังอยู่ในอายุความร้องทุกข์ ผู้เสียหายยังสามารถร้องทุกข์ได้ หรืออายุความฟ้องคดีก็ทำนองเดียวกัน

เมื่อเป็นดังนี้ ในกรณีดังกล่าวข้างต้น หากมีผู้เสียหายมาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ภายหลังวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔ โดยยืนยันว่ายังอยู่ในอายุความร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนก็ต้องรับคำร้องทุกข์ไว้ทำการสอบสวนและมีความเห็นส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ หากพนักงานอัยการมีความเห็นเช่นไรและหากมีการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมก็ให้ดำเนินการไปตามที่พนักงานอัยการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมนั้น

กรณีวันสุดท้ายของเดือนที่สามซึ่งครบอายุความร้องทุกข์ เป็นวันหยุดราชการ การร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ร้องทุกข์ได้ทุกวันไม่มีวันหยุด ส่วนการฟ้องคดีต่อศาลสามารถฟ้องต่อศาลในวันแรกที่ศาลเปิดทำการได้ ตัวอย่างเช่น

- การร้องทุกข์ แม้วันสุดท้ายเป็นวันหยุดราชการ แต่การร้องทุกข์สามารถทำได้ทุกวัน เมื่อไม่ร้องทุกข์ในวันสุดท้าย แต่ไปร้องทุกข์วันรุ่งขึ้น คดีโจทก์จึงขาดอายุความ (ฎ.๑๗๗๗/๒๕๕๔)

- การฟ้องคดี แม้ผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ในวันสุดท้ายที่เป็นวันหยุดราชการ แต่ผู้เสียหายก็สามารถนำคดีมาฟ้องต่อศาลในวันแรกที่เปิดทำการได้ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๖๑ (ปัจจุบัน ป.พ.พ.มาตรา ๑๙๓/๘) ฟ้องโจทก์จึงไม่ขาดอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ (ฎ.๒๒๑๒/๒๕๑๕)

การร้องทุกข์คดีความผิดอันยอมความได้ ต้องมีองค์ประกอบรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ถึงเป็นการเริ่มนับอายุความให้ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน บางกรณีที่องค์ประกอบยังไม่ครบอายุความร้องทุกข์จึงยังไม่เกิด เช่น นาย ก. ทราบว่ามีการลงข้อความหมิ่นประมาทตนแต่ไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำ ถือว่ามีการรู้เรื่องกระทำความผิดเกิดขึ้น แต่อายุความร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน ยังไม่เกิดเพราะยังไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด การเริ่มนับอายุความร้องทุกข์ดังกล่าวจะเกิดต่อเมื่อนาย ก. รู้ตัวว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำการหมิ่นประมาทตนอันเป็นการครบองค์ประกอบของการร้องทุกข์คือรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด

- จำเลยยืมเครื่องมือก่อสร้างไปจากโจทก์เมื่อปี ๒๕๓๒ โดยจะนำมาส่งคืนเมื่อแล้วเสร็จหรือทวงถาม หลังจากนั้นโจทก์ไม่พบจำเลยอีกเลยจนปี ๒๕๓๗ โจทก์พบจำเลยและทวงถามถึงเครื่องมือดังกล่าว แต่จำเลยปฏิเสธ ถือได้ว่าโจทก์ทราบว่าจำเลยมีเจตนาเบียดบังเอาเครื่องมือของโจทก์ไปในวันที่ทวงถาม ซึ่งเป็นวันที่โจทก์รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันนั้น เมื่อโจทก์แจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยในวันดังกล่าว คดีของโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ (ฎ.๑๑๘๔/๒๕๔๓)

- โจทก์ร่วมรู้ว่าจำเลยเจตนาฉ้อโกงตนในวันใดอายุความร้องทุกข์ต้องเริ่มนับตั้งแต่วันนั้น การที่โจทก์ร่วมพยายามโทรศัพท์ถึงจำเลยอีกหลายครั้งหลายหนในเวลาต่อมาทั้ง ๆ ที่จำเลยรับบ้างไม่รับบ้าง หรือบางครั้งรับปากว่าจะนำเงินไปชำระแต่แล้วก็ผิดนัดเป็นเรื่องที่โจทก์ร่วมผ่อนผันหรือให้โอกาสแก่จำเลย ถือไม่ได้ว่าโจทก์ร่วมเพิ่งทราบถึงการกระทำความผิดของจำเลย (ฎ.๓๙/๒๕๕๒)

๔. อายุความฟ้องขอให้กักกัน

อายุความฟ้องขอให้กักกัน จะฟ้องไปพร้อมกับการฟ้องคดีอันเป็นเหตุที่ขอให้กักกันหรืออย่างช้าภายใน ๖ เดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีดังกล่าว ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๗

๕. กำหนดอายุความล่วงเลยการลงโทษ

กรณีที่ผู้กระทำผิดถูกฟ้องต่อศาลแล้ว และเมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ หากมิได้มีการลงโทษเกินกำหนดเวลาตามที่กฎหมายกำหนดตาม ป.อาญา มาตรา ๙๘ ก็ไม่สามารถลงโทษผู้นั้นได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ๒๐ ปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี

(๒) ๑๕ ปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) ๑๐ ปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ๕ ปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น

๖. อายุความตามกฎหมายพิเศษบางเรื่อง

โดยปกติอายุความฟ้องคดีและอายุความลงโทษจะกำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ มาตรา ๙๖ และมาตรา ๙๘ แต่บางเรื่องรัฐเห็นว่าเป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ หรือทางการเมืองค่อนข้างรุนแรง จึงกำหนดอายุความแตกต่างไปจาก ป.อาญา เป็นกฎหมายพิเศษเฉพาะในบางเรื่อง ดังนี้

๖.๑ อายุความคดียาเสพติดในคดีมีอัตราโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ตาม พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๒๒

- มีอายุความ ๓๐ ปี

๖.๒ อายุความตาม พ.ร.บ.ประมง พ.ศ.๒๕๕๘

- อายุความสะดุดหยุดอยู่ระหว่างหลบหนี โดยมิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความตามคำสั่ง คสช.ที่ ๖๙/๒๕๕๙ เรื่อง แก้ไขปัญหาการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับกฎหมายประมง ลง ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ข้อ ๑ ในการดำเนินคดีตามพระราชกำหนดการประมง พ.ศ.๒๕๕๘ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมหรือคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๐/๒๕๕๘ เรื่อง การแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

๖.๓ อายุความตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ตามมาตรา ๗

- อายุความสะดุดหยุดอยู่ ระหว่างหลบหนีโดยมิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

๖.๔ อายุความตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๖๑/๑

- อายุความสะดุดหยุดอยู่ระหว่างหลบหนี โดยมิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

๖.๕ อายุความคดีค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๒๑

- อายุความสะดุดหยุดอยู่ระหว่างหลบหนี โดยมิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

๖.๖ อายุความตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๒๕

- อายุความสะดุดหยุดอยู่ระหว่างหลบหนี โดยมิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

เกี่ยวกับอายุความ มีความสำคัญมากตามหลักทั่วไปแล้ว กฎหมายจะกำหนดอายุความการกระทำผิดต่างๆ เอาไว้ หากไม่ได้ตัวผู้ต้องหามาฟ้องภายในอายุความก็ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดนั้นอีก เว้นแต่คดีที่เป็นเรื่องเฉพาะดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอายุความจะสะดุดหยุดอยู่ระหว่างหลบหนี สิ่งที่พนักงานสอบสวนจะต้องคำนึงถึงอีกประการหนึ่งคือพฤติการณ์แห่งคดีที่เกิดขึ้นอาจเป็นคดีที่เป็นความผิดกรรมเดียว ผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือต่างกรรมต่างวาระ ซึ่งแต่ละบทแต่ละกรรมมีอัตราโทษไม่เท่ากันและมีอายุความต่างกัน พนักงานสอบสวนจึงควรแจ้งข้อหาดำเนินคดีกับผู้ต้องหาให้ครบถ้วนทุกบททุกกรรม การลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นอำนาจของศาลจะพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

การกระทำความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท

หลักเกณฑ์การพิจารณากฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตาม ป.อาญา มาตรา ๙๐ มีดังนี้

๑) พิจารณาลำดับโทษตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘ โดยโทษที่อยู่ลำดับก่อนเป็นโทษหนักกว่าโทษในลำดับถัดไป

๒) ถ้าความผิดแต่ละบทมีโทษลำดับเดียวกัน ให้พิจารณาอัตราโทษขั้นสูงเป็นเกณฑ์

๓) ถ้าความผิดแต่ละบทมีอัตราโทษขั้นสูงเท่ากัน ให้พิจารณาโทษลำดับถัดไปในบทนั้น ๆ ประกอบ

๔) ถ้าความผิดแต่ละบทมีอัตราโทษขั้นสูงเท่ากันและโทษลำดับถัดไปก็มีอัตราโทษเท่ากัน ให้พิจารณาอัตราโทษขั้นต่ำเป็นเกณฑ์

๕) ถ้าความผิดแต่ละบทมีอัตราโทษเท่ากันทุกอย่างทั้งอัตราโทษขั้นสูงและอัตราโทษขั้นต่ำ ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะลงโทษตามบทหนึ่งบทใดก็ได้

การกระทำความผิดต่างกรรมต่างวาระหรือหลายกระทง

หลักเกณฑ์การลงโทษในความผิดหลายกระทงตาม ป.อาญา มาตรา ๙๑ มีดังต่อไปนี้ กรณีที่ผู้ใดกระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แต่ไม่ว่าจะมีการเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือลดมาตราส่วนโทษด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้วจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินกำหนดดังนี้

๑) ๑๐ ปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๓ ปี

๒) ๒๐ ปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๓ ปี แต่ไม่เกิน ๑๐ ปี

๓) ๕๐ ปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุด มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๑๐ ปี ขึ้นไป เว้นแต่กรณีที่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต

บทที่ ๑๓
การชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพ เป็นการสอบสวนลักษณะหนึ่งนอกจากการสอบสวนสามัญ ดังที่มีบัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา ภาค ๒ สอบสวน ในส่วนของการชันสูตรพลิกศพ กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์ไว้ใน ป.วิอาญา หมวดที่ ๒ ตั้งแต่มาตรา ๑๔๘ ถึงมาตรา ๑๕๖ และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ ได้วางแนวทางการปฏิบัติไว้ ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๙ ประกอบมาตรา ๑๕๕ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนมาใช้บังคับโดยอนุโลม และวางหลักว่ากรณีที่ความตายเป็นผลจากการกระทำผิดอาญา ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหายังศาล การชันสูตรพลิกศพจึงมีความสำคัญกับการดำเนินคดีอาญา

๑. ความหมายของการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพ (Post-mortem Examination or Post- mortem Inquest) กฎหมายไม่ได้ให้คำจำกัดความไว้ แต่ปรากฏความหมายอยู่ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ การชันสูตรพลิกศพ บทที่ ๑ อำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ข้อ ๒ ว่าการชันสูตรพลิกศพหมายถึง การตรวจพิสูจน์ศพโดยพนักงานสอบสวน แพทย์และเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

๒. วัตถุประสงค์ของการชันสูตรพลิกศพ

เพื่อทราบเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ ซึ่งตามความมุ่งหมายของกฎหมาย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคห้า เป็นการมุ่งไปที่ผู้ตายเป็นหลักเพื่อค้นหาความจริงเกี่ยวกับสาเหตุการตาย ไม่ได้มุ่งไปที่ตัวผู้กระทำให้ถึงแก่ความตายเป็นหลัก เพราะเหตุว่าหากความตายเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่นหรือของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ก็ต้องแยกคดีทำสำนวนการสอบสวนอีกส่วนหนึ่งต่างหากว่าผู้ที่กระทำให้ตายนั้น ได้กระทำผิดทางอาญาที่ทำให้เขาตายหรือไม่ โดยต้องนำส่วนของการชันสูตรพลิกศพไปเป็นส่วนประกอบในคดีอาญานั้น

นอกจากนั้น ในการสอบสวนรวมทั้งการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่ความตายเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ถ้ากรณีที่มีการชันสูตรแล้วต้องทำการชันสูตรพลิกศพต่อเนื่องให้เสร็จสิ้น หากได้มีการทำการชันสูตรแล้วแต่ยังไม่เสร็จสิ้น กรณีดังกล่าวนี้ยังไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าว ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๙ แต่อย่างใดก็ตามในกรณีนี้ถ้าหากไม่มีการชันสูตรตั้งแต่ต้นเช่นนี้ หากพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยชอบ ไม่ตัดอำนาจการฟ้องของพนักงานอัยการแต่อย่างใดซึ่งมีคำพิพากษาฎีกาไว้วางหลักในเรื่องดังกล่าวไว้

การชันสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของการรวบรวมพยานหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยชอบแล้ว แม้ไม่มีการชันสูตรพลิกศพก็หาเป็นเหตุให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องไม่ (ฎ.๒๔๑๐/๒๕๓๐)

๓. หลักเกณฑ์กฎหมายในการชันสูตรพลิกศพ

การใดจะต้องทำการชันสูตรพลิกศพนั้น ต้องเข้าหลักเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๘ ซึ่งวางหลักไว้ ดังนี้

๑. ปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ

๒. ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน

๓. การตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย ไม่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ

๔. กำหนดกรอบการตายโดยผิดธรรมชาติ มี ๕ ประการ คือ ๑.ฆ่าตัวตาย ๒.ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ๓.ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ๔.ตายโดยอุบัติเหตุ ๕.ตายโดยยังมิปรากฏเหตุ

ดังนั้น การตายตามธรรมชาติจึงไม่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งได้แก่ ป่วยตาย ตายจากชราภาพ และนอกจากนี้การตายจากการถูกประหารชีวิตตามกฎหมายก็ไม่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ แต่อย่างไรก็ตาม หากการตายนั้นยังมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติหรือไม่ ก็ต้องทำการชันสูตรพลิกศพหาสาเหตุการตายให้สิ้นข้อสงสัย การสงสัยไม่เพียงแต่การสงสัยของเจ้าพนักงานเท่านั้น แต่หากญาติหรือผู้มีส่วนได้เสียเกิดความสงสัย เจ้าพนักงานก็ต้องดำเนินการให้สิ้นข้อสงสัยเช่นเดียวกัน

ข้อสังเกต

ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๘ ไม่ได้กล่าวถึงการตายที่เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ แต่ไปปรากฏถ้อยคำใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม ว่าความตายที่เกิดขึ้นจากเหตุดังกล่าวให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองร่วมชันสูตรพลิกศพด้วย กล่าวได้ว่าการตายดังกล่าวก็ถือเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติตามหลักเกณฑ์หนึ่งในห้าประการคือถูกผู้อื่นทำให้ตาย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๘ นั่นเอง

๔. ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพกรณีทั่วไป

ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ดังนี้

๑) พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่พบศพนั้น

๒) แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภาเกี่ยวกับแพทย์ผู้มีหน้าที่นั้น กฎหมายได้ลำดับความสำคัญไว้ไม่ได้ให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง การจะให้แพทย์ใดร่วมชันสูตรพลิกศพกฎหมายได้จัดลำดับไว้ โดยลำดับแรกไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้เท่านั้นจึงจะใช้แพทย์อื่นเป็นไปตามลำดับดังนี้

(๑) แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภา

(๒) แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ

(๓) แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

(๔) แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัครตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุข

จะเห็นได้ว่าเฉพาะลำดับที่ ๔ มีแพทย์อยู่ ๒ ประเภท สามารถเลือกแพทย์ประเภทใดประเภทหนึ่งได้ กรณีแพทย์ตามลำดับใดไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุผลอันเป็นข้อเท็จจริงให้ปรากฏความจำเป็นต้องใช้แพทย์ผู้นั้นร่วมทำการชันสูตรพลิกศพให้ชัดเจนว่าไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นที่แน่นอนว่าการชันสูตรพลิกศพเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย ดังที่ปรากฏในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บท ๑ วรรค ๑๐ ตอนท้าย

๕. ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพในกรณีพิเศษ

นอกเหนือจากกรณีทั่วไปดังกล่าวแล้ว จะต้องมีพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครอง ตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่พบศพนั้นอยู่เป็นผู้ทำการชันสูตรพลิกศพร่วมด้วย ในกรณีใดกรณีหนึ่งตามหลักเกณฑ์ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม ดังต่อไปนี้

๑) ความตายที่เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อย่างใดจึงจะเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว มีข้อพิจารณา ดังนี้

(๑) **เป็นเจ้าพนักงานหรือไม่** ก็ต้องมีกฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ใครบ้างเป็นเจ้าพนักงาน ซึ่งตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒ ได้ให้คำจำกัดความไว้ เป็นต้นว่า

- พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หมายความถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพัศดี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖)

(๒) **เป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือไม่** มีข้อพิจารณาว่าขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานจะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ไว้ว่าปฏิบัติหน้าที่อย่างไรได้บ้าง การกระทำนอกเหนือหรือเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติจึงไม่สามารถทำได้ แต่อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับเรื่องการชันสูตรพลิกศพนี้ กฎหมายใช้คำว่า “อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่”

ดังนั้น เมื่อพิจารณาแล้วผู้กระทำเป็นเจ้าพนักงาน เพียงแต่เจ้าพนักงานผู้นั้นอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ก็ครบองค์ประกอบแล้วในการที่จะทำการชันสูตรพลิกศพในกรณีพิเศษ ร่วมกัน ๔ ฝ่าย ได้แก่ พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพ แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอขึ้นไป โดยไม่ต้องพิจารณาว่าจะปฏิบัติหน้าที่ชอบด้วยกฎหมายตามที่ได้อ้างหรือไม่ การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดเป็นคนละส่วนกัน หากในทางคดีอาญาพบว่าผู้ที่อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่แท้ที่จริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น ก็ต้องรับผิดในทางอาญา ตัวอย่างที่จะต้องร่วมกันชันสูตรพลิกศพในกรณีนี้ เช่น การวิสามัญฆาตกรรมคนร้ายของเจ้าพนักงาน กรณีเข้าทำการจับกุมคนร้าย ระหว่างการจับกุมคนร้ายได้ยิงต่อสู้ เจ้าพนักงานจึงได้ยิงคนร้ายถึงแก่ความตาย เป็นต้น

๒) ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อย่างใดจึงจะเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว มีข้อพิจารณา ดังนี้

(๑) อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ก็ต้องมีกฎหมายวางหลักเกณฑ์เอาไว้คำว่า “ควบคุม” ปรากฏอยู่ใน ป.วิอาญา มาตรา ๒(๒๑) หมายความถึง การคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนสอบสวน นอกจากนี้เห็นว่ารวมถึงการคุมขังตามอำนาจศาลที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานอื่นด้วย

(๒) เป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือไม่ เป็นไปตามหลักเกณฑ์เช่นเดียวกันกับ (๒) ของข้อ ๑) ความตายที่เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยในระหว่างการควบคุมนั้น เจ้าพนักงานผู้นั้นเพียงแต่อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ผู้มีอำนาจชันสูตรพลิกศพไม่ต้องพิจารณาว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ข้อสังเกต

๑. การควบคุมในระหว่างการสืบสวนสอบสวนในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

๑.๑ อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) ได้แก่ ในชั้นจับกุมผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ วรรคแรก ว่าการจับเป็นการแจ้งแก่ผู้ที่ถูกจับนั้น

ว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น ก็ให้นำส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

๑.๒ อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมซึ่งใช้อำนาจจับกุมตามมาตรา ๑๔(๓) และมีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา ๑๔(๓) ไว้เป็นเวลาไม่เกิน ๓ วัน ก่อนส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนดำเนินคดี

๑.๓ การควบคุมตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง หรือกรณีเด็กหรือเยาวชน ตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง

๒. การควบคุมตัวตามคำสั่งศาลในระหว่างสอบสวนการพิจารณาและพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย

๒.๑ การควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนของเจ้าพนักงานในสถานพินิจ ตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๔๑ ประกอบมาตรา ๕๓

๒.๒ การคุมขังผู้ต้องหาในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงหรือศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือแม้แต่ศาลทหาร หากทำการสอบสวนไม่เสร็จสิ้น ก็ต้องขออำนาจศาลฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล เมื่อศาลอนุญาตและมีคำสั่งขังผู้ต้องหาไว้ระหว่างสอบสวน จึงต้องรวมถึงการ “ขัง” ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๒๒) ซึ่งให้คำจำกัดความว่า หมายความรวมถึงการกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล หรือแม้ผู้ต้องหาถูกฟ้องตกเป็นจำเลยหรือศาลได้มีคำพิพากษาให้จำคุกจำเลย การคุมขังตั้งแต่ชั้นฝากขังของพนักงานสอบสวน ชั้นพิจารณาและพิพากษาลงโทษจำคุก ก็จะอยู่ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์หรือเรือนจำทหาร ดังนั้น องค์ประกอบจะต้องเป็นการควบคุมตามกฎหมายและโดยเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายด้วย

ดังนั้น การตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่จึงต้องชันสูตรพลิกศพในกรณีพิเศษ ร่วมกัน ๔ ฝ่าย ประกอบด้วยพนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพ แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง โดยมีข้อสังเกตว่าแม้ในระหว่างการควบคุม ผู้ที่ถูกควบคุมคุมขังจะตายโดยธรรมชาติ ก็ยังต้องทำการชันสูตรพลิกศพแบบกรณีพิเศษเดียวกันนี้ ส่วนจะเป็นความจริงและเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายตามที่เจ้าพนักงานผู้นั้นอ้างหรือไม่ การชันสูตรพลิกศพกับเรื่องว่าเจ้าพนักงานจะต้องรับผิดทางอาญาหรือไม่เป็นคนละส่วนกัน ยกตัวอย่างเช่น ผู้ถูกจับตายในระหว่างถูกควบคุมส่งสถานีตำรวจหรือจับกุมตัวแล้วส่งไปรักษาที่โรงพยาบาล หรือตายในห้องควบคุมของสถานีตำรวจ หรือตายในระหว่างถูกขังในเรือนจำ เป็นต้น

๓. การควบคุมผู้ต้องหาในระหว่างนำส่งโรงพยาบาลเพื่อรักษาตัว ต้องพิจารณาในข้อเท็จจริงขณะนั้นด้วยว่าผู้ต้องหาซึ่งได้รับบาดเจ็บและถูกนำส่งโรงพยาบาลเพื่อรักษาอยู่ในฐานะพยานหรือผู้ต้องหา หากยังไม่เป็นผู้ต้องหาเช่นนี้ภายหลังได้เสียชีวิต (ขณะเสียชีวิต) ก็ไม่ได้ตกเป็นผู้ต้องหา เช่นนี้การชันสูตรพลิกศพกรณีนี้ไม่ถือว่า เป็นการตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ไม่จำเป็นต้องนำการชันสูตรพลิกศพกรณีพิเศษมาปรับใช้แต่อย่างใด ซึ่งมีคำพิพากษาฎีกาไว้วางหลักในเรื่องดังกล่าวไว้

- จำเลยได้ทำร้ายผู้ตายหลังจากนั้นจำเลยจึงไปแจ้งความว่าผู้ตายบุกรุก เจ้าพนักงานตำรวจนำตัวผู้ตายส่งโรงพยาบาลและต่อมาถึงแก่ความตาย พนักงานสอบสวนจึงร่วมกับแพทย์ชันสูตรพลิกศพผู้ตายไว้โดยที่ขณะผู้ตายถูกจำเลยทำร้ายนั้นผู้ตายมิได้เป็นผู้ต้องหาในข้อหาบุกรุกและมิได้อยู่ในความควบคุมตัวของเจ้าพนักงานแต่อย่างใด แม้ผู้ตายจะถึงแก่ความตายในระหว่างที่เจ้าพนักงานตำรวจนำตัวส่งโรงพยาบาลก็ไม่ใช่กรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตาย

ในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ จึงไม่ใช่กรณีที่ต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๕๐ วรรคสาม เมื่อพนักงานสอบสวนและแพทย์ทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้ว พนักงานอัยการโจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้ (ฎ.๑๕๓๐/๒๕๓๙)

๖. ขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ

ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ ประกอบ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ การชันสูตรพลิกศพ บทที่ ๑ ข้อ ๓ ให้อำนาจพนักงานสอบสวนจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพ เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติหรือตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งรวมถึงความตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานที่อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ตามที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้นด้วย โดยปกติกฎหมายได้บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๙ ระบุให้ผู้ที่พบศพมีหน้าที่เก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั้นเองเพียงเท่าที่จะทำได้ แล้วแจ้งความแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด ซึ่งได้กำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนเอาไว้ด้วย โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

๑) ให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวนผู้รับแจ้ง บันทึกการรับแจ้งลงรายงานประจำวันไว้

๒) รีบไปยังที่พบศพเพื่อดำเนินการรักษาศพ สภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพ ตลอดจนวัตถุร่องรอย อันเป็นหลักฐานแสดงถึงเหตุที่ตายนั้นให้อยู่ในสภาพเดิมทุกประการ จนกว่าการชันสูตรพลิกศพจะแล้วเสร็จ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

๓) ในการชันสูตรพลิกศพ ให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ อันได้แก่ แพทย์ พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง แล้วแต่กรณี และก่อนชันสูตรพลิกศพให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้

๔) กรณีจะต้องชันสูตรพลิกศพ ให้พนักงานสอบสวนท้องที่พบศพและแพทย์ร่วมกันชันสูตรพลิกศพดังกล่าว ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพทันที และเป็นหน้าที่ของแพทย์ทำรายงานแนบท้ายบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ รายงานดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการชันสูตรพลิกศพ

๕) หากจำเป็นเพื่อพบเหตุของการตายเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีอำนาจสั่งให้ผ่าศพแยกธาตุ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๑, ๑๕๒ ได้ การชันสูตรพลิกศพผู้นับถือศาสนาอิสลาม ถ้าไม่จำเป็นจะต้องทำการผ่าศพ ก็ให้พยายามหลีกเลี่ยง เพื่อมิให้เป็นการละเมิดข้อบัญญัติทางศาสนาอิสลาม

๖) ถ้าศพฝังแล้ว ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพจัดให้ขุดศพขึ้นเพื่อตรวจดู เว้นแต่จะเห็นว่าไม่จำเป็นหรือจะเป็นอันตรายแก่อนามัยของประชาชน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๓

๗) ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพทำความเห็นเป็นหนังสือแสดงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครหรือสงสัยว่าใครเป็นผู้กระทำผิดเท่าที่จะทราบได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๔

ข้อสังเกต

(๑) การชันสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของการรวบรวมพยานหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยชอบแล้ว แม้ไม่มีการชันสูตรพลิกศพก็หาเป็นเหตุให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องไม่

- การชันสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของการรวบรวมพยานหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยชอบแล้ว แม้ไม่มีการชันสูตรพลิกศพก็หาเป็นเหตุให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องไม่ (ฎ.๒๔๑๐/๒๕๓๐)

(๒) แม้ว่าจะไม่มีการชันสูตรพลิกศพหรือการชันสูตรพลิกศพจะไม่ชอบ ก็ไม่มีกฎหมายห้ามไม่ให้ฟ้อง

- กฎหมายหาได้ห้ามไม่ให้ฟ้องในกรณีที่ไม่มีการชันสูตรพลิกศพไม่และแม้การชันสูตรพลิกศพจะไม่ชอบก็ไม่มีกฎหมายห้ามไม่ให้ฟ้อง (ฎ.๓๖๓/๒๔๙๓)

๗. การทำสำนวนการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพกับการทำสำนวนการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพเป็นคนละส่วนกัน แต่เมื่อทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้ว ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ ข้อ ๕ รายงานผลการชันสูตรพลิกศพให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการชันสูตรพลิกศพ ดังนั้นจึงต้องนำรายงานดังกล่าวมาประกอบสำนวนการชันสูตรพลิกศพในการสอบสวน ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๙ ประกอบมาตรา ๑๕๕ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนมาใช้แก่การชันสูตรพลิกศพโดยอนุโลม ดังได้กล่าวมาแล้วว่า พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพเป็นพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจและหน้าที่ทำการชันสูตรพลิกศพและทำการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ

วิธีการทำและรายละเอียดประเด็นการสอบสวน เป็นไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑ ประกอบข้อ ๙ และคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๓ ข้อ ๓.๑๓ พนักงานสอบสวนจะต้องทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพ โดยดำเนินการเหมือนเช่นสำนวนการสอบสวนทั่วไปแบ่งเป็น ๓ กรณี ดังนี้

๑. กรณีความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑ กล่าวไว้ว่าหากเป็นความตายโดยผิดธรรมชาติ จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา การสอบสวนและการชันสูตรพลิกศพจะต้องดำเนินการควบคู่กันไป

ขั้นตอนการสอบสวน

๑. ดำเนินการตามขั้นตอนเช่นเดียวกับการทำสำนวนการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป

- มีการลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดีข้อรับแจ้ง และรับเลขคดีชันสูตรพลิกศพ
- ทำการสอบสวนผู้แจ้งหรือญาติผู้ตายระบุฐานะเป็น “ผู้กล่าวหา” โดยไม่ใช้คำว่า “ผู้ร้อง”
- ตรวจสถานที่เกิดเหตุ ชันสูตรพลิกศพร่วมกับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ รายละเอียดประเด็นการสอบสวนตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี และคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

๒. เมื่อสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว หัวหน้าพนักงานสอบสวนมีความเห็นเสนอสำนวนไปยังผู้บังคับการตำรวจนครบาล หรือผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด เพื่อพิจารณาสั่งการแล้วส่งสำนวนการชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการท้องที่ที่ชันสูตรพลิกศพพิจารณาโดยเร็ว และเป็นหน้าที่ของอัยการส่งสำนวนไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๖ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐.๑

๒. กรณีความตายเป็นผลจากการกระทำความผิดอาญา

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑ กล่าวไว้ว่าในการสอบสวนคดีอาญานั้น หากความตายเป็นผลจากการกระทำอาญา จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จ ห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล การสอบสวนและการชันสูตรพลิกศพจะต้องดำเนินการควบคู่กันไป

ขั้นตอนการสอบสวน

๑. ขั้นตอนการสอบสวนเช่นเดียวกับกรณีความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาตามข้อ ๑

๒. ให้ทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพประกอบสำนวนการสอบสวนคดีอาญา ถ้าพนักงานสอบสวนผู้ชันสูตรพลิกศพ เป็นพนักงานสอบสวนคนละท้องที่กับพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา ไม่ว่าพนักงานสอบสวนนั้นจะได้ขอมาหรือไม่ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐.๒ ก็ต้องดำเนินการเช่นเดียวกัน

ข้อสังเกต

- ไม่ปรากฏว่าสำนวนการชันสูตรพลิกศพกรณีนี้ จะต้องส่งสำนวนให้ผู้บังคับการเพื่อเสนอต่อให้กับพนักงานอัยการดำเนินการแต่อย่างใด เนื่องจากภายหลังการทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้วกฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร
- ไม่ต้องไต่สวนการตายแต่อย่างใด
- ปรากฏในคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๓ ข้อ ๓.๘ การเรียงลำดับเอกสารและการให้หมายเลขเอกสารในสำนวนการสอบสวน ซึ่งเป็นสำนวนการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป อยู่ในลำดับที่ ๓.๘.๑.๙ และข้อ ๓.๘.๒ การเรียงลำดับเอกสารในคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนพยานหลักฐานจำนวนมาก อยู่ในลำดับที่ ๓.๘.๒.๑๘ และข้อ ๓.๑๐ การทำสำนวนคดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด อยู่ในลำดับที่ ๓.๑๐.๗ เรียงลำดับสำนวนการชันสูตรพลิกศพเฉพาะกรณีที่มีความตายอันเป็นผลแห่งการกระทำผิดซึ่งมิใช่เป็นความตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีจะต้องนำสำนวนการชันสูตรพลิกศพมาประกอบสำนวนคดีอาญาหรือคดีจราจรทางบก
- หากดูตาม ป.วิอาญา และระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้อง การชันสูตรพลิกศพทุกครั้งจะต้องทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพควบคู่กันไปทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ตายโดยผิดธรรมชาติที่มิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา หรือกรณีความตายเกิดจากผลของการกระทำผิดอาญาหรือกรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ก็ตาม
- แต่พบว่าในทางปฏิบัติ โดยปกติหากท้องที่ที่พบศพและคดีอาญาหรือจราจรเกิดในท้องที่เดียวกัน พนักงานสอบสวนเพียงแต่ทำการชันสูตรพลิกศพแล้วนำรายงานการชันสูตรพลิกศพประกอบไว้ในสำนวนคดีอาญาหรือจราจร โดยไม่ทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพแต่อย่างใด กรณีท้องที่ที่พบศพและคดีอาญาหรือคดีจราจรเกิดต่างท้องที่กัน พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพจะทำการชันสูตรพลิกศพแล้วส่งรายงานผลการชันสูตรพลิกศพไปให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีอาญาหรือจราจรซึ่งอยู่ต่างท้องที่นั้นโดยมิได้ทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพเช่นเดียวกัน กรณีที่พบเห็นตัวอย่าง เช่น มีเหตุรถเฉี่ยวชนในท้องที่หนึ่งมีผู้ได้รับบาดเจ็บและถูกนำส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลที่ตั้งอยู่นอกพื้นที่ อำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีอีกท้องที่หนึ่งแล้วถึงแก่ความตายที่โรงพยาบาลดังกล่าว พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพ

ที่โรงพยาบาลตั้งอยู่เป็นผู้ทำการชันสูตรพลิกศพแล้วนำส่งรายงานผลการชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีจราจรดังกล่าว เพื่อประกอบสำนวนโดยไม่ทำสำนวนการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ เป็นต้น ซึ่งในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนถือรายงานชันสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญา หากทำสำนวนชันสูตรพลิกศพด้วยก็จะเห็นว่าเป็นการสอบสวนซ้ำกับคดีอาญาหรือจราจรซึ่งรวมอยู่ในสำนวนเดียวกัน ที่ผ่านมาส่วนใหญ่ปฏิบัติไปในแนวทางดังกล่าวเป็นเรื่องปกติและพนักงานอัยการก็ไม่ได้โต้แย้งอันใด

๓. กรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้าประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ วรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้า กล่าวไว้ว่าเมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพตามวรรคสาม กล่าวคือ ชันสูตรพลิกศพกรณีพิเศษ ซึ่งต้องมีพนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพ แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง แล้วให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนชันสูตรพลิกศพแล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่พบศพนั้นอยู่เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อไร เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ กรณีดังกล่าวนี้ก็เช่นเดียวกันต้องดำเนินการสอบสวนและชันสูตรพลิกศพควบคู่กันไป

ขั้นตอนการสอบสวน

๑. ขั้นตอนการสอบสวนเช่นเดียวกับกรณีความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาตามข้อ ๑ แต่ต้องมีพนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่

๒. เมื่อสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว หัวหน้าพนักงานสอบสวน มีความเห็นเสนอสำนวนไปยังพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคห้า ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ ๕ วรรคห้า เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นทำการไต่สวนการตาย

๓. คำสั่งของศาลชั้นต้นให้ถึงที่สุดตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบ

๔. เมื่อศาลมีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งแก่พนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินการต่อไป ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบเอ็ด

๕. สิ่งที่พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามข้อ ๔ ได้แก่ นำสำนวนการไต่สวนของศาลไปประกอบเพื่อพิจารณาในสำนวนอื่น ๆ ที่พนักงานสอบสวนรับไว้ทำการสอบสวนควบคู่กันกับสำนวนการชันสูตรพลิกศพ เช่น สำนวนที่มีการกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐที่กระทำให้เป็นเหตุบุคคลนั้นถึงแก่ความตายหรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือกล่าวหาผู้ตายนั้นว่าต่อสู้ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐.๓

ข้อสังเกต

- ห้ามเจ้าพนักงานหรือผู้ควบคุมผู้ทำให้ตายทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนผู้ทำการชันสูตรพลิกศพตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑๒

- ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๒.๒, ข้อ ๔.๓ กำหนดให้รองผู้บังคับการหรือพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับมอบหมายทำการสอบสวนด้วยตนเอง

๘. การทำสำนวนการสอบสวนกรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการทำสำนวนการสอบสวนเป็น ๓ สำนวน ตามหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๕๐๑๔ ลง ๒๑ พ.ย. ๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการสอบสวนคดีอาญากรณีพิเศษบางประเภท ดังนี้

๑. สำนวนการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งการชันสูตรพลิกศพต้องกระทำด้วยเจ้าพนักงาน ๔ ฝ่าย ได้แก่ ๑.พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพ ๒.แพทย์ ๓.พนักงานอัยการ ๔.พนักงานฝ่ายปกครอง และในการทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ พนักงานสอบสวนต้องร่วมกับพนักงานอัยการทำการสอบสวน โดยตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๔.๓ พนักงานสอบสวนระดับรองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมายจะต้องทำการสอบสวนด้วยตนเอง เมื่อสอบสวนเสร็จต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นทำการไต่สวนสาเหตุการตาย เมื่อศาลมีคำสั่งแล้วถือเป็นที่สุด และศาลส่งสำนวนการไต่สวนยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป

๒. สำนวนคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตายและคดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตายตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (คดีวิสามัญฆาตกรรมและไม่ใช่คดีวิสามัญฆาตกรรม) สำนวนดังกล่าวต้องมีพนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๕/๑ โดยตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ข้อ ๔.๓ พนักงานสอบสวนระดับรองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมาย จะต้องทำการสอบสวนด้วยตนเอง เมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว จะต้องนำสำนวนการไต่สวนการตายของศาลมาประกอบและใช้ในการพิจารณาด้วย โดยต้องทำความเห็นเสนอไปยังอัยการสูงสุดเป็นผู้สั่งคดี แต่การทำสำนวนดังกล่าวต้องเสนอผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึง ตร. เพื่อพิจารณาก่อนส่งให้อัยการสูงสุดพิจารณาและสั่งคดี

๓. สำนวนคดีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ สำนวนดังกล่าวต้องมีพนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๕/๑ โดยตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ข้อ ๔.๓ พนักงานสอบสวนระดับรองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมายจะต้องทำการสอบสวนด้วยตนเอง เมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว จะต้องนำสำนวนการไต่สวนการตายของศาลมาประกอบและใช้ในการพิจารณาด้วย โดยต้องทำความเห็นเสนอไปยังอัยการจังหวัดท้องที่ที่เกิดเหตุพิจารณาสั่งคดี

ข้อสังเกต

- รองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน โดยให้ผู้บังคับการหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐ ในคดีที่เกิดในเขตท้องที่ของตน
- สำนวนคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย และคดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตายตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (คดีวิสามัญฆาตกรรมและไม่ใช่คดีวิสามัญฆาตกรรม) หลังจาก ผบก. หรือผู้รักษาราชการแทนพิจารณาและมีความเห็นแล้ว ให้เสนอสำนวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึง ตร. เพื่อพิจารณาและส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๓ ต่อไป
- การสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๕/๑ ประกอบคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๔.๓ กรณีแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำการสอบสวน กำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็น

ผู้รับผิดชอบ กรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควรไม่อาจรอพนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำสำนวนการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนต่อไปได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอพนักงานอัยการไว้ในสำนวนและถือว่าเป็นการทำสำนวนการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย

- ในการทำสำนวนการสอบสวนที่กล่าวหาเจ้าพนักงานที่ทำให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย โดยอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หากทางการสอบสวนได้ความว่าไม่ได้เป็นเช่นที่อ้าง พนักงานสอบสวนก็ต้องทำความเห็นควรสั่งฟ้องเจ้าพนักงานผู้นั้นไปในฐานความผิดฐานฆ่าผู้อื่น หรืออาจเป็นการป้องกันเกินกว่าเหตุก็เป็นได้ หรือในบางกรณีพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องไปยังอัยการสูงสุด แต่อัยการสูงสุดอาจมีความเห็นแย้งสั่งฟ้องเจ้าพนักงานผู้นั้นได้

ดังนั้น พนักงานสอบสวนควรทราบถึงหลักเกณฑ์ในการมีความเห็นทางคดีว่า มีหลักเกณฑ์อย่างไร ซึ่งโดยปกติในฐานะเจ้าพนักงานการปฏิบัติหน้าที่ก็ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายเช่นเดียวกัน หากกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ทำได้ เจ้าพนักงานก็ไม่มีสิทธิทำได้ การฆ่าผู้ร้ายในขณะปฏิบัติหน้าที่ในทางการตำรวจเราเรียกกันอย่างคุ้นหูว่า “การวิสามัญฆาตกรรม” ซึ่งมีคำอธิบายในหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๕๐๑๔ ลง ๒๑ พ.ย. ๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการสอบสวนคดีอาญากรณีพิเศษบางประเภท ข้อ ๑.๑ คดีวิสามัญฆาตกรรม หมายถึง คดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย แต่อย่างไรก็ตาม การวิสามัญฆาตกรรมคนร้ายที่จะไม่เป็นความผิดก็ต้องพิจารณานำหลักการป้องกันตามมาตรา ๖๘ แห่ง ป.อาญา มาใช้เพื่อเป็นการระงับยับยั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อบังคับใช้กฎหมาย เหตุที่จะอ้างได้ มีดังนี้

(๑) เพื่อเป็นการป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่น

(๒) ให้พ้นภยันตราย

(๓) ซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และ

(๔) เป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง และ

(๕) ต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ

การป้องกัน ไม่จำเป็นต้องป้องกันสิทธิของตนเองเท่านั้น แต่สามารถป้องกันสิทธิของคนอื่นได้ด้วย การจะอ้างป้องกันต้องได้สัดส่วน หากคนร้ายมีและใช้อาวุธปืน เจ้าพนักงานก็สามารถใช้อาวุธปืนได้ถือว่าได้สัดส่วนกัน ภยันตรายที่ใกล้จะถึง ไม่จำเป็นต้องให้คนร้ายยิงก่อน เจ้าพนักงานสามารถยิงคนร้ายก่อนได้ หากตามพฤติการณ์เห็นว่าขณะนั้นเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง เช่น คนร้ายชักอาวุธปืนจากสะเอวแล้วยกปืนขึ้นมาเพื่อจะยิงเจ้าพนักงานไม่จำต้องถึงขั้นเล็งตรงเป้าหมายแต่อย่างใด และในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานจะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วย หากปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบก็ไม่มีสิทธิอ้างป้องกันได้และคนร้ายต้องกระทำการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย นอกจากนั้นกฎหมายยังวางหลักว่าต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ หมายความว่า กฎหมายให้เจ้าพนักงานกระทำได้เพื่อการระงับยับยั้งการที่คนร้ายประทุษร้ายโดยการต่อสู้เจ้าพนักงาน ตัวอย่างเจ้าพนักงานจะเข้าจับกุมคนร้าย ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการจับกุมเพื่อนำตัวไปดำเนินคดี ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ วรรคท้าย บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับหรือหลบหนี หรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น” ดังนั้น เจ้าพนักงานจึงต้องใช้มาตรการเท่าที่จำเป็นก็เพื่อการจับกุมเท่านั้น หากคนร้ายซึ่งมีอาวุธปืนเพื่อใช้ต่อสู้เจ้าพนักงาน แต่ได้ทิ้งอาวุธปืนยอมมอบตัวแล้ว ภยันตรายก็หมดไปแล้วหรือคนร้ายวิ่งหลบหนี ไม่ต่อสู้แล้ว อย่างนี้ ก็ไม่จำต้องยิงคนร้ายให้ถึงแก่ความตายแต่อย่างใด มิฉะนั้นจะเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุได้

๙. การไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ

เป็นกรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม ซึ่งต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ๔ ฝ่ายและพนักงานอัยการจะต้องเข้ามาร่วมทำการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ เมื่อส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เพื่อทำการไต่สวนและมีคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย หากตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคห้า และคำสั่งของศาลให้เป็นที่สุดตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบ เมื่อศาลมีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งแก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบเอ็ด

ในการไต่สวนการเสียชีวิตนั้น การยื่นคำร้องจะยื่นต่อศาลชั้นต้นแห่งที่ศพนั้นอยู่ อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่ทหารเสียชีวิตในระหว่างการควบคุมหรือการกระทำของเจ้าพนักงาน เช่นนี้การยื่นคำร้องไต่สวนการเสียชีวิตของทหารผู้นั้นต้องยื่นต่อศาลทหารหรือศาลพลเรือน ซึ่งในเรื่องนี้มีแนวทางของกฤษฎีกาวางไว้ หลักการยื่นคำร้องยังคงยื่นไต่สวนต่อศาลพลเรือน และคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลโดยคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ซึ่งมีประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด และหัวหน้าสำนักตุลาการทหาร ร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย ได้วางหลักเช่นกันว่า ถ้าไม่แน่ชัดอยู่ในอำนาจศาลใด ศาลพลเรือนย่อมมีอำนาจไต่สวนเช่นกัน

คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๑๒๙/๒๕๐๑

ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุ และพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ ฯลฯ จะเห็นได้ว่า วิธีการเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการสอบสวนเพื่อทราบถึงสาเหตุแห่งความตายนั้นเท่านั้น หาใช่เป็นการให้ศาลพลเรือนพิจารณาพิพากษาคดีแต่อย่างใดไม่ ฉะนั้นแม้ว่าเป็นกรณีที่ผู้ตายและเจ้าพนักงานนั้นเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็จะต้องอยู่ในบังคับมาตรานี้เช่นเดียวกัน กล่าวคือ จะต้องมีการสอบสวนและการชันสูตรพลิกศพด้วย และตามคำสั่งของกระทรวงกลาโหมที่ ๒๖๙/๑๖๘๘๗ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๔๙๙ ซึ่งได้วางข้อกำหนดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ตามที่กระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทยตกลงกัน ก็สอดคล้องกับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดว่าเมื่อมีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่โดยผู้ตายเป็นทหาร ก็ให้จัดให้มีการสอบสวนและชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยในการสอบสวนของเจ้าพนักงานสอบสวนนั้นให้มีนายทหารชั้นสัญญาบัตรเข้านั่งฟังอยู่ด้วย ถ้าจะทำบันทึกหลักฐานเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพและขอส่งเอกสารนั้นต่อพนักงานชันสูตรพลิกศพ ก็ให้พนักงานชันสูตรพลิกศพรับบันทึกรวมเข้าสำนวนไว้ แล้วให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ เพื่อดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลพลเรือนให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งต่อเมื่อศาลพลเรือนได้ไต่สวนและทำคำสั่งอย่างใดแล้วจึงดำเนินการต่อไป คือถ้าปรากฏว่าความตายนั้นมิได้เกิดขึ้นจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายแล้ว กรณีก็เป็นอันยุติลงได้ แต่ถ้าเจ้าพนักงานได้กระทำการไปโดยมิชอบแล้ว ถ้าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจ

ศาลพลเรือนก็เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะดำเนินคดีในศาลพลเรือนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ก็คงเป็นหน้าที่ของอัยการทหารที่จะดำเนินคดีในศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๙๘ ต่อไปอีกชั้นหนึ่ง

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ ๙๒/๒๕๕๘

การไต่สวนชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ เป็นการสอบสวนอย่างหนึ่ง เพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษด้วยวิธีการพิเศษที่บัญญัติให้ศาลต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยในชั้นสอบสวน เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ แม้ตามคำร้องจะระบุว่าผู้ตายเป็นทหารกองประจำการและตายในระหว่างถูกคุมขังในเรือนจำจังหวัดทหารบกเพชรบูรณ์ซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานทหารก็ตาม แต่กรณียังเป็นการไม่อาจทราบแน่ชัดว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตายเป็นอย่างไร ถ้าตายโดยคนทำร้ายแล้วใครเป็นผู้กระทำร้ายและผู้ที่ทำร้ายเป็นทหารซึ่งปฏิบัติราชการตามหน้าที่ตามที่ปรากฏในคำร้องจริงหรือไม่ หากศาลไต่สวนแล้วปรากฏว่าการตายของผู้ตายมิได้เกิดจากการถูกเจ้าพนักงานที่เป็นทหารทำร้ายหรือเกิดจากการที่ทหารกับพลเรือนกระทำความผิดด้วยกันหรือเป็นคดีที่เกี่ยวพันกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน หรือเป็นคดีที่ต้องดำเนินในศาลคดีเด็กและเยาวชน คดีก็จะไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๙๘ มาตรา ๑๔ กรณีจึงยังเป็นการไม่แน่ชัดว่าคดีจะอยู่ในอำนาจศาลใดกันแน่ ดังนั้น การไต่สวนชันสูตรพลิกศพคดีนี้ จึงอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลยุติธรรม

ข้อสังเกต

การไต่สวนการตายเป็นอำนาจของศาลจังหวัด มิใช่อำนาจของศาลแขวง เนื่องจากตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๗ กำหนดให้ศาลแขวงมีอำนาจตามมาตรา ๒๔, ๒๕ ซึ่งตามมาตรา ๒๔, ๒๕ มิได้บัญญัติให้ผู้พิพากษานายเดียวมีอำนาจเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพแต่อย่างใด จึงต้องกลับไปพิจารณาตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๘ ซึ่งกำหนดให้ศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวงที่มิได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น

๑๐. ระยะเวลาในการชันสูตรพลิกศพและการทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ

๑๐.๑ ระยะเวลาการดำเนินการกรณีทั่วไป เป็นการชันสูตร ๒ ฝ่าย ได้แก่ พนักงานสอบสวนกับแพทย์

(๑) การทำสำนวนการสอบสวนและการชันสูตรพลิกศพให้ทำควบคู่กันไป โดยให้พนักงานสอบสวนและแพทย์ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพทันที และให้แพทย์ดังกล่าวทำรายงานแนบท้ายรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพด้วยภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งเรื่อง ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ (รายงานดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนชันสูตรพลิกศพ)

(๒) ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายเวลาไปได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๓๐ วันโดยต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งติดไว้ในสำนวนการชันสูตรพลิกศพ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคแรก โดยการขยายระยะเวลาการสอบสวน ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๒.๑ ให้ขอขยายระยะเวลากับผู้บังคับการที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้น

ข้อสังเกต

ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคแรก ให้ชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นภายใน ๗ วัน หากไม่เสร็จขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกิน ๒ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๓๐ วัน รวมแล้วใช้เวลาการชันสูตรพลิกศพและสอบสวน ๖๗ วัน

- ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๒.๑ ให้ทำสำนวนการสอบสวนให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง หากไม่เสร็จขอขยายระยะเวลาต่อผู้บังคับการฯ ได้ แต่ไม่ได้กำหนดว่าจะขอขยายได้กี่ครั้ง แสดงให้เห็นว่าระยะเวลาในการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ เป็นระยะเวลาเร่งรัด แม้จะใช้เวลาในการสอบสวนเกินระยะเวลาตามที่ ป.วิอาญา กำหนดไว้ก็ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไปแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม หากไม่จำเป็นก็ควรจะดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตาม ป.วิอาญา กล่าวคือ รวมแล้วไม่เกิน ๖๗ วัน

๑๐.๒ ระยะเวลาการดำเนินการกรณีพิเศษ เป็นการชันสูตร ๔ ฝ่าย ได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง

(๑) ระยะเวลาการชันสูตรพลิกศพ ๗ วัน เช่นเดียวกับ ๑๐.๑(๑) เพียงแต่ต้องแจ้งให้พนักงานอัยการและฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการชันสูตรพลิกศพ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ วรรคสาม

(๒) กรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ **เมื่อได้ทำการชันสูตรพลิกศพตามวรรคสามเสร็จสิ้นแล้ว** ให้พนักงานสอบสวนแจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ วรรค ๔ ใช้คำว่า “นับแต่วันที่ได้ทราบเรื่อง”

(๓) ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๓๐ วัน โดยต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ ซึ่งตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ วรรคสี่ ระบุว่าในกรุงเทพมหานครให้เสนอขอขยายระยะเวลาไปยังผู้บังคับการ (ในกองบัญชาการตำรวจนครบาลก็คือ ผู้บังคับการต่าง ๆ ในสังกัดนั่นเอง) ส่วนในจังหวัดอื่นให้เสนอไปยังผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด

ข้อสังเกต

- ตาม ๑๐.๒(๒) ข้อความที่ว่าเมื่อชันสูตรพลิกศพตามวรรคสามเสร็จแล้ว พอจะอธิบายความได้ว่าตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม เกี่ยวกับระยะเวลามีข้อความปรากฏตอนท้ายวรรคสามความว่า **“ให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครอง”**...ร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ตามวรรคหนึ่ง ความหมายก็คือว่า ระยะเวลาการชันสูตรพลิกศพกรณีทั่วไปกับกรณีพิเศษ ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน ๗ วันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคแรก นั่นเอง หากไม่เสร็จสิ้นก็ให้ขยายระยะเวลาได้

- การนับระยะเวลาการสอบสวนในกรณีพิเศษ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ ระบุให้ทำสำนวนการสอบสวนให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง กรณีการชันสูตรพลิกศพและการทำสำนวนการสอบสวนเป็นคนละขั้นตอนกัน สังเกตจากขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพมีเจ้าพนักงานผู้ชันสูตรพลิกศพ ๔ ฝ่าย แต่ในขั้นตอนการสอบสวนมี ๒ ฝ่าย คือ พนักงานอัยการกับพนักงานสอบสวนเท่านั้น การนับระยะเวลาการสอบสวน ๓๐ วัน กรณีนับแต่วันรับแจ้งตามที่ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่กำหนดไว้จึงยังไม่ชัดเจนว่าหมายถึงการนับระยะเวลานับแต่การรับแจ้งกรณีพบศพในขั้นตอนแรก หรือหมายถึง

พนักงานอัยการรับแจ้งจากพนักงานสอบสวนหลังจากการชันสูตรพลิกศพ ๔ ฝ่าย เพื่อทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ ๒ ฝ่าย (ระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ) ในขั้นตอนที่ ๒

- ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๒.๒ กำหนดให้รองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมาย ทำการสอบสวนด้วยตนเองและให้แจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๓๐ วัน แต่ก็ไม่ได้ระบุว่าหลังจากสิ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วจะดำเนินการอย่างไรต่อไป และการนับระยะเวลานับแต่รับแจ้ง คำว่า “นับแต่รับแจ้ง” ก็ไม่ชัดเจนเช่นเดียวกับ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ เช่นเดียวกัน

- ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ระยะเวลาในการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพในกรณีตาม ๑๐.๑ ซึ่งขอขยายเวลาได้ตามความจำเป็นไม่ระบุขอบเขตไว้ว่าจะขยายเวลาได้กี่ครั้ง แตกต่างกับระยะเวลาในกรณีตาม ๑๐.๒ ซึ่งกรณีตาม ๑๐.๒ กำหนดให้ขยายเวลาได้ ๒ ครั้ง ทั้งที่ขั้นตอนและความยุ่งยากซับซ้อนมากกว่า แต่ก็เห็นว่าระยะเวลาการสอบสวนดังกล่าวเป็นเพียงระยะเวลาการเร่งรัด หากเลยกำหนดเวลาดังกล่าวเห็นว่าการสอบสวนก็ไม่เสียไป แต่อย่างไรก็ตามก็ควรที่จะทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค. ๕๖ ข้อ ๓.๒.๒ เนื่องจากสอดคล้องกับระยะเวลาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ กำหนดให้ทำสำนวนการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งและขยายได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ๆ ละ ๓๐ วัน

- เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันในการเริ่มนับระยะเวลาการทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ เนื่องจากตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคหนึ่ง กล่าวว่า รายงานการชันสูตรพลิกศพให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนชันสูตรพลิกศพ จึงเห็นควรเริ่มนับเวลาการทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งการพบศพทั้ง ๒ กรณีคือ ทั้งกรณีทั่วไปที่ชันสูตรพลิกศพ ๒ ฝ่ายและทั้งกรณีพิเศษที่ทำการชันสูตรพลิกศพ ๔ ฝ่าย

- นอกจากนี้หากเป็นไปได้พนักงานสอบสวนควรดำเนินการใน ๒ กรณีดังกล่าว โดยชันสูตรพลิกศพให้เสร็จสิ้นภายใน ๗ วัน โดยทั้งการชันสูตรพลิกศพและการสอบสวนหากไม่เสร็จสิ้นภายใน ๗ วัน ก็พยายามขยายเวลาออกไปไม่ควรเกิน ๒ ครั้ง ๆ ละ ๓๐ วัน เพื่อจะได้สอดคล้องกับระยะเวลาตาม ป.วิอาญา

๑๑. โทษของการกระทำแก่ศพหรือสภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ

ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ ทวิ ได้วางบทลงโทษไว้ สำหรับผู้ที่กระทำการใด ๆ แก่ศพหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพ ก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น ในประการที่น่าจะทำให้การชันสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๖ เดือนถึง ๒ ปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาท ถึงสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เว้นแต่จำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

ถ้าเป็นการกระทำโดยทุจริตหรือเพื่ออำพรางคดีผู้กระทำต้องระวางโทษเป็น ๒ เท่า ของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

สำหรับในความผิดตามมาตรานี้ในบางครั้งการกระทำดังกล่าวจะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาตามมาตรา ๑๙๙ ในเรื่อง การกระทำ ลอบฝัง ซ่อนเร้น ย้ายหรือทำลายศพหรือส่วนของศพเพื่อปิดบังการเกิด การตายหรือเหตุแห่งการตาย เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งการกระทำดังกล่าวนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีซึ่งมีคำพิพากษาฎีกาไว้วางหลักในเรื่องดังกล่าวไว้

- การที่จำเลยลากศพผู้ตายไปไว้ที่ถนนสาธารณะหน้าบ้านห่างออกไปประมาณ ๓๐ เมตร แม้บริเวณนั้นไม่อาจปิดบังการตายได้ ก็เป็นการกระทำเพื่อปิดบังเหตุแห่งการตายและเพื่ออำพรางการกระทำความผิดของตนด้วย ประกอบกับจำเลยให้การรับสารภาพในความผิดฐานนี้มาตั้งแต่ต้น การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานเคลื่อนย้ายศพเพื่อปิดบังเหตุแห่งการตาย และเพื่ออำพรางคดี จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๙๙ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ ทวิ วรรคสอง (ฎ.๑๐๒๗๘/๒๕๕๕)

ข้อสังเกต

มักพบบ่อยครั้งเมื่อพบศพในถิ่นทุรกันดาร แพทย์มักจะให้พนักงานสอบสวนนำศพไปชันสูตรที่โรงพยาบาล จึงต้องอธิบายให้แพทย์เข้าใจว่ากฎหมายต้องการที่จะให้ทำการชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุ มิฉะนั้นอาจมีผลต่อรูปคดีได้ และควรหลีกเลี่ยงการเคลื่อนย้ายศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น

บทที่ ๑๔
การเปรียบเทียบคดีอาญา

การเปรียบเทียบ ไม่ปรากฏคำจำกัดความในกฎหมายใดเมื่อพิจารณาตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘ โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิด มี ๕ สถาน ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน โดยปกติโทษดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในคำพิพากษาของศาล แต่การเปรียบเทียบจะปรากฏในชั้นเจ้าพนักงาน โดยกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานเมื่อเห็นว่าผู้กระทำผิดนั้นไม่ควรที่จะรับโทษถึงจำคุก ก็ให้ทำการเปรียบเทียบตามที่กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์ไว้ และเมื่อเปรียบเทียบแล้วทำให้คดีอาญาเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ และสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๓) และปรากฏแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคดีอาญา ลักษณะ ๙ แห่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี

๑. แนวคิดเกี่ยวกับการเปรียบเทียบ

เกี่ยวกับการเปรียบเทียบถือเป็นโทษทางอาญาหรือไม่ มีผู้ให้แนวคิดไว้ ๒ แนวคิด กล่าวคือ

แนวคิดที่ ๑ เห็นว่าโทษในทางอาญา ต้องพิจารณาตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘ โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดมี ๕ สถานและมีโทษ “ปรับ” อยู่ด้วย การลงโทษตามมาตรา ๑๘ เป็นอำนาจของศาลเท่านั้น และตามมาตราดังกล่าวไม่ปรากฏคำว่า “เปรียบเทียบ” จึงเห็นว่าการเปรียบเทียบไม่ใช่โทษทางอาญา และกฎหมายก็ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการที่จะเปรียบเทียบได้ ถ้อยคำที่ใช้ในชั้นเจ้าพนักงานจะใช้ถ้อยคำว่า “เปรียบเทียบ” จะไม่ใช้คำว่า “ปรับ” แนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีกับเด็กหรือเยาวชนช่วงที่มี พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ออกมาบังคับใช้ใหม่ ๆ ซึ่งกฎหมายวางหลักการใหม่ อย่างกรณีการจับเด็กหรือเยาวชน ต้องให้ศาลเยาวชนและครอบครัวตรวจสอบการจับตลอดถึงการแจ้งข้อหาและการสอบสวน ต้องมีที่ปรึกษากฎหมาย (ทนายความที่ผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียนไว้กับศาลเยาวชน) ร่วมอยู่ด้วย โดยในคดีใดที่เห็นว่าการกระทำของเด็กหรือเยาวชนนั้นไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุกและเป็นการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชน เพื่อนำออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยวิธีการเปรียบเทียบในคดีบางประเภทที่มีโทษปรับและอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดที่มีอายุแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป (ผู้ใหญ่กระทำความผิด) เพื่อให้คดีเลิกกันและสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิอาญา ดังได้กล่าวมาแล้ว

แนวคิดที่ ๒ เห็นว่าต้องพิจารณาว่ามีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าการกระทำใดเป็นความผิดทางอาญาและมีโทษทางอาญาหรือไม่ การกระทำใดหากกฎหมายไม่บัญญัติโทษทางอาญาไว้ เจ้าพนักงานจะไม่สามารถเปรียบเทียบได้ และความผิดบางฐานความผิดจะมีโทษปรับอยู่ด้วย และกฎหมายก็ให้อำนาจเจ้าพนักงานไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗, ๓๘ คดีใดที่เห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุก ก็ให้ทำการเปรียบเทียบทำให้คดีเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ และสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๓) จึงเห็นว่า การเปรียบเทียบเป็นโทษทางอาญาเช่นเดียวกับโทษที่กำหนดไว้ตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘

๒. การเปรียบเทียบตามแนวทางการปฏิบัติของคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรมควบคุมโรค ได้มีหนังสือ ที่ สธ ๐๔๐๗.๘/๘๑๗ ลงวันที่ ๙ ก.พ. ๕๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา หารือ มาตรา ๔๕ แห่ง พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.๒๕๕๑ บัญญัติให้คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอำนาจเปรียบเทียบบรรดาความผิดตาม พ.ร.บ.ดังกล่าว

และมีอำนาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบได้ และได้หารือคณะกรรมการกฤษฎีกาใน ๔ ประเด็น คือ

(๑) การเปรียบเทียบถือเป็นโทษตาม มาตรา ๑๘ แห่ง ป.อาญา หรือไม่

(๒) กรณีผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชน พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการสามารถดำเนินการเปรียบเทียบได้หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปีบริบูรณ์

(๓) หากสามารถเปรียบเทียบผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนหรือไม่

(๔) การดำเนินการเปรียบเทียบผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนควรมีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไรเพื่อไม่ให้ขัดกับ ป.อาญา และ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ รวมถึงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ตอบข้อหารือตามเรื่องเสร็จที่ ๕๗๓/๒๕๕๕ ดังนี้

(๑) ประเด็นที่ ๑ เห็นว่า ตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘ โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิด ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน เมื่อพิจารณาบทกำหนดโทษตาม พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ ซึ่งมีโทษจำคุกและโทษปรับเช่นเดียวกับโทษตาม มาตรา ๑๘ แห่ง ป.อาญา เมื่อมาตรา ๔๕ แห่ง พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ บัญญัติให้เปรียบเทียบได้ทำนองเดียวกับมาตรา ๓๗(๔) แห่ง ป.วิอาญา ซึ่งทำให้คดีอาญาเลิกกันเมื่อได้ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว จึงเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ดังนั้น การเปรียบเทียบตาม พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ จึงเป็นกระบวนการลงโทษปรับตามมาตรา ๑๘ แห่ง ป.อาญา

(๒) ประเด็นที่ ๒ เห็นว่า ตามมาตรา ๗๓ แห่ง ป.อาญา บัญญัติให้กรณีเด็กอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ และมาตรา ๗๔ แห่ง ป.อาญา บัญญัติให้กรณีเด็กอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษเช่นกัน เมื่อทั้ง ๒ กรณีบัญญัติให้เด็กไม่ต้องรับโทษแล้ว จึงไม่อาจที่จะเปรียบเทียบได้

สำหรับกรณีเยาวชนซึ่งอายุกว่า ๑๕ ปีแต่ต่ำกว่า ๑๘ ปีเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด มาตรา ๗๕ แห่ง ป.อาญา บัญญัติให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่ควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่ควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตามมาตรา ๗๔ หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง กรณีเป็นการกระทำความผิดที่กฎหมายมิได้ยกเว้นโทษ จึงสามารถเปรียบเทียบได้

(๓) ประเด็นที่ ๓ เห็นว่า เมื่อได้วินิจฉัยประเด็นที่ ๒ แล้วว่ากรณีเด็กอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี และกรณีเด็กอายุกว่า ๑๐ ปีแต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไม่อาจเปรียบเทียบได้แล้ว จึงไม่ต้องวินิจฉัยว่า การเปรียบเทียบเด็กจำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองหรือไม่

สำหรับกรณีเยาวชนผู้มีอายุกว่า ๑๕ ปีแต่ต่ำกว่า ๑๘ ปี กระทำความผิดและถือว่าเป็นผู้ต้องหาซึ่งสามารถถูกเปรียบเทียบตาม พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ ได้นั้น กรณีนี้ ไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจจัดการแทนหรือการให้ความยินยอมไว้ ดังเช่นกรณีผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามมาตรา ๓ แห่ง ป.วิอาญา จะมีก็แต่เพียงบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา เช่น สิทธิตามมาตรา ๗/๑ หรือสิทธิตามมาตรา ๑๓๔/๓ ประกอบกับการเป็นผู้ต้องหาเป็นเรื่องเฉพาะตัวและไม่ใช่การทำนิติกรรมซึ่งเป็นนิติสัมพันธ์ทางแพ่ง ดังนั้น ในการเปรียบเทียบจึงไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง

(๔) ประเด็นที่ ๔ เห็นว่า กรณีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็ก ได้วินิจฉัยไว้แล้วในประเด็นที่ ๒ และประเด็นที่ ๓ ส่วนกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นเยาวชน มาตรา ๗๒ วรรคสาม แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ บัญญัติให้พนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบเยาวชนได้

ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ บัญญัติมาตรา ๖๙/๑ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบเด็กอายุกว่า ๑๐ ปี ถึง ๑๕ ปี ไว้ในวรรคหนึ่ง และการปฏิบัติกับเด็กอายุ ๑๐ ปีลงมาไว้ในวรรคสอง เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องโดยไม่ต้องทำการสอบสวนและนำวิธีการว่ากล่าวตักเตือนมาใช้และการส่งเด็กไปยังเจ้าพนักงานว่าด้วยการคุ้มครองเด็กดำเนินการต่อไป

๓. หลักเกณฑ์ตามกฎหมายการเปรียบเทียบคดีอาญา

กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์ทั่วไปไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ คดีอาญาเลิกกันได้ ๒ วิธี ดังนี้

๑) คดีอาญาเลิกกันโดยยอมเสียค่าปรับอย่างสูงตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๑)

(๑) ต้องเป็นคดีอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว

(๒) เมื่อผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

๒) คดีอาญาเลิกกันโดยเปรียบเทียบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๒), (๓) และ (๔)

(๑) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้วตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๒)

(๒) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ต้องหาชำระปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้วตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๓)

(๓) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่นเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๔)

ข้อสังเกต

- การเปรียบเทียบผู้ต้องหาต้องยินยอมให้ทำการเปรียบเทียบก่อน พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจเปรียบเทียบได้

- การเปรียบเทียบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๔) ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นจะต้องชำระค่าปรับก่อนถูกฟ้องศาล เช่น

- กรณีตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๖๕ เมื่อคดีถึงพนักงานสอบสวน การที่พนักงานสอบสวนจะส่งเรื่องให้แก่คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีได้นั้น ผู้ต้องหานั้นต้องแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบปรับเสียก่อน ผู้ต้องหานั้นจะแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบปรับในระหว่างการพิจารณาของศาลหาได้ไม่ คดีนี้จำเลยไม่ได้แสดงความยินยอมต่อพนักงานสอบสวนว่าจำเลยยินยอมให้เปรียบเทียบปรับ พนักงานสอบสวนย่อมไม่จำต้องส่งเรื่องให้แก่คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีก่อน ดังนั้น การที่พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้พนักงานอัยการโจทก์ฟ้องคดี โดยไม่ได้ส่งเรื่องให้แก่คณะกรรมการเปรียบเทียบคดี จึงมิใช่เป็นการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง (ฎ.๓๖๕๑/๒๕๔๑)

- จำเลยเป็นผู้จัดการของบริษัท ท. จำกัด ได้สั่งเครื่องจักรหลายประเภทเข้ามาในราชอาณาจักร โดยสำแดงในใบขนสินค้าขาเข้าเพื่อชำระอากรต่ำกว่าราคาที่แท้จริงอันเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร ทั้งฐานสำแดงเท็จตามมาตรา ๙๙ และฐานหลีกเลี่ยงค่าภาษีอากรตามมาตรา ๒๗ ซึ่งเป็นความผิดต่างกรรมกัน แม้โจทก์จะมิได้ฟ้องจำเลยในความผิดตามมาตรา ๙๙ เพราะขาดอายุความแล้ว ก็ย่อมฟ้องจำเลยในความผิดตามมาตรา ๒๗ ได้ ความผิดตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร นอกจากจะเอาความผิดต่อผู้หลีกเลี่ยงค่าภาษีอากรแล้ว ยังเอาผิดต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการหลีกเลี่ยงค่าภาษีอากรด้วย ฉะนั้นแม้บริษัท ท. จำกัด จะเป็นผู้นำเครื่องจักรเข้ามาในราชอาณาจักร แต่เมื่อจำเลยซึ่งเป็นตัวแทนของบริษัท ท. จำกัด เกี่ยวข้องในการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของบริษัท ท. จำกัด ด้วย จำเลยย่อมมีความผิดฐานดังกล่าว เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนอธิบดีกรมศุลกากรได้เรียกให้จำเลยไปตกลงระงับคดี โดยจะเปรียบเทียบปรับแก่จำเลย แต่เมื่อจำเลยไม่ยอมชำระค่าปรับตามที่ตกลงยินยอมกรณีก็ถือไม่ได้ว่ามีการเปรียบเทียบปรับอันจะทำให้คดีของจำเลยเลิกกันตามพระราชบัญญัติศุลกากร มาตรา ๑๐๒, ๑๐๒ ทวิ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ ประกอบมาตรา ๓๗(๔) (ฎ.๔๐๘๒/๒๕๓๔)

เงื่อนไขกฎหมายในการเปรียบเทียบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๘

เงื่อนไขตามกฎหมายในการเปรียบเทียบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๒) (๓) และ (๔) ซึ่งบัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๓๘ ถ้าเจ้าพนักงานดังกล่าวในมาตรานั้นเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุก ให้มีอำนาจเปรียบเทียบ ดังนี้

(๑) ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกินสิบห้าวันแล้ว คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนดในวรรคก่อน ให้ดำเนินคดีต่อไป

(๒) ในคดีมีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน

ข้อสังเกต

- การเปรียบเทียบตาม มาตรา ๓๘ แห่ง ป.วิอาญา เป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงาน มิได้เป็นบทบังคับให้ต้องเปรียบเทียบ หากเห็นว่าผู้ต้องหาควรถูกดำเนินคดีในศาล เช่น กระทำผิดหลายครั้งเป็นนิสัย จึงไม่เปรียบเทียบ แต่หากเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบได้ ในกรณีนี้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจโต้แย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ

เงื่อนไขกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙

กรณีมีการเปรียบเทียบโดยชอบด้วยกฎหมาย ทำให้คดีอาญาเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ และทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๓)

เงื่อนไขการระงับคดีตาม ป.อาญา มาตรา ๗๙

คดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ถ้าผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความผิดนำค่าปรับอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นมาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นระงับไป ตาม ป.อาญา มาตรา ๗๙

๔. ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ

(๑) พนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ และ ๒๐

(๒) สำหรับคดีที่เกิดในกรุงเทพมหานครให้อำนาจนายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ซึ่งระบุไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๓) ได้แก่ คดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท

(๓) พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายอื่นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๔) เช่น

- เทศมนตรี มีอำนาจตาม พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ.๒๔๙๖ มาตรา ๔๐
- อธิบดีกรมสรรพากร มีอำนาจตามประมวลรัษฎากร มาตรา ๓ ทวิ

ข้อสังเกต

- คดีอาญาที่เปรียบเทียบได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๔) นั้น พนักงานสอบสวนอาจเปรียบเทียบได้ หากเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายนั้น ๆ มอบอำนาจให้ทำการเปรียบเทียบ

- คดีอาญาใดที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่อื่น พนักงานสอบสวนจะทำการเปรียบเทียบปรับได้ เมื่อได้ดำเนินการให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบอำนาจจากพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น คดีอาญาจึงจะเลิกกัน เช่น ความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ, พ.ร.บ.การขนส่งทางบก เป็นต้น และต้องเปรียบเทียบตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขที่มอบอำนาจกำหนดให้เท่านั้น การเปรียบเทียบจึงจะชอบด้วยกฎหมาย

๕. อำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีที่อาจเปรียบเทียบเด็ก

พิจารณาตาม มาตรา ๖๙/๑ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๓๙ ดังนี้

๑) การดำเนินการกับเด็ก (อายุกว่า ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์) ตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่ง

(๑) ถ้าความผิดนั้น กฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น

(๒) คำว่า “เด็ก” ตามคำจำกัดความมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๓๙ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตาม มาตรา ๗๓ แห่ง ป.อาญา แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ ซึ่งตาม ป.อาญา มาตรา ๗๓ กฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า เด็กอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ดังนั้น คำว่า “เด็ก” ตามคำจำกัดความดังกล่าว จึงหมายถึงเด็กอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์

(๓) หากเป็นการกระทำผิดครั้งแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานนั้นเรียกเด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย มาว่ากล่าวตักเตือน

(๔) ถ้าเด็กสำนึกในการกระทำ และบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย สามารถดูแลเด็กได้ ก็ให้งดการสอบสวนและปล่อยตัวไป

ข้อสังเกต

- ตาม (๔) ใช้คำว่า “ให้งดการสอบสวนและปล่อยตัวไป” เห็นว่า มาตรา ๖๙/๑ ต่อเนื่องจากมาตรา ๖๙ ซึ่งตามมาตรา ๖๙ เป็นกรณีการจับกุมเด็กหรือเยาวชน แล้วนำส่งพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับเพื่อส่งต่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แสดงให้เห็นว่ามาตรา ๖๙/๑ แม้เด็กถูกจับมาก็สามารถว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่ต้องสอบสวนและปล่อยตัวไปได้เลย โดยไม่ต้องตรวจสอบการจับตามมาตรา ๗๒ วรรคสาม แต่แม้ว่าเด็กไม่ถูกจับ แต่ถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กนั้นเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๗๐ พนักงานสอบสวนก็สามารถดำเนินการว่ากล่าวตักเตือนโดยงดการสอบสวนให้คดีเสร็จสิ้นไปได้เช่นเดียวกัน

- กรณีตามมาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่ง (เด็กอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์) หากเด็กมิได้มีการกระทำผิดครั้งแรก หรือแม้จะกระทำความผิดครั้งแรกก็ตาม หากเด็กไม่สำนึกในการกระทำมีข้อพิจารณาว่า จะไม่สามารถว่ากว่าตักเตือนได้ ดังนั้นเมื่อกรณีเข้าลักษณะดังกล่าว จะต้องดำเนินคดีไปตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ เนื่องจากผู้ต้องหาเป็นเด็กตามคำจำกัดความตามมาตรา ๔ ที่มีอายุเกินกว่า ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ และเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวตามความในมาตรา ๑๐(๑) ซึ่งสอดคล้องกับ ป.อาญา มาตรา ๗๔ บัญญัติว่า เด็กอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการได้ตาม (๑) – (๕) เช่นว่ากล่าวตักเตือนเด็กแล้วปล่อยตัวไปตาม (๑) เป็นต้น

๒) การดำเนินการกับเด็ก อายุ ๑๐ ปี ลงมา ตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๖๙/๑ วรรคสอง

(๑) ให้นำความในมาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่ง มาบังคับใช้กับบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๗๓ แห่ง ป.อาญาด้วย

(๒) เว้นแต่บุคคลนั้น กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดอื่นนอกจากวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวบุคคลนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่บุคคลนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

ข้อสังเกต

- เด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี ที่ไม่ต้องรับโทษตาม ป.อาญา มาตรา ๗๓ นั้น ตามวรรคสอง บัญญัติว่าให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินการตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ ตามมาตรา ๖๙/๑ วรรคสองดังกล่าว

- ห้ามมิให้ผู้เสียหายฟ้องบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกินกว่า ๑๐ ปี เป็นคดีอาญาต่อศาลใดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๙/๑ วรรคสาม แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙

- การกระทำความผิดอื่นนอกจากวรรคหนึ่งตามมาตรา ๖๙/๑ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ หมายความว่า เป็นการกระทำความผิดที่ไม่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานอื่น ซึ่งมาตรา ๖๙/๑ วรรคสอง ได้กำหนดกฎเกณฑ์ให้ส่งตัวเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี ไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกัน ไม่สามารถว่ากล่าวตักเตือนได้

- กรณีตาม ๒) (๑) ที่ให้นำมาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่งมาใช้กับเด็กอายุ ๑๐ ปีลงมาด้วยนั้น หมายความว่า หากการกระทำผิดของเด็กไม่ใช่เป็นความผิดครั้งแรก หรือแม้จะกระทำผิดครั้งแรกก็ตามแต่เด็กไม่สำนึกในการกระทำ ก็ต้องส่งเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กนั้นด้วยเช่นเดียวกัน ตาม ป.อาญา มาตรา ๗๓ วรรคสอง

๖. อำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีที่อาจเปรียบเทียบเยาวชน

พิจารณาตาม มาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ให้คำจำกัดความ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ ประกอบมาตรา ๖๙ การจับกุมเด็กหรือเยาวชน ซึ่งกฎหมายไม่ได้เปิดช่องให้ว่ากล่าวตักเตือนได้อย่างเช่นกรณีเด็กอายุกว่า ๑๐ ปีแต่ไม่เกิน ๑๕ ปี ตามมาตรา ๖๙/๑ แต่อย่างใด และจะต้องตรวจสอบการจับภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เด็กหรือเยาวชนถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่กรณีที่เข้าข้อยกเว้นไม่ต้องตรวจสอบการจับหากเป็นคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่า เป็นคดีที่อาจเปรียบเทียบปรับได้ตามมาตรา ๗๒ วรรคสาม ซึ่งก็หมายความว่าพนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับเยาวชนในความผิดที่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ ตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ เหมือนเช่นการเปรียบเทียบปรับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปที่คดีไม่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนทั่ว ๆ ไปนั่นเอง ซึ่งเป็นไปตามแนวทางคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๕๗๓/๒๕๕๕ ดังกล่าวมาแล้วตามข้อ ๒

ข้อสังเกต

- กรณีบางเรื่องพนักงานสอบสวนก็สามารถว่ากล่าวตักเตือนเยาวชนที่กระทำผิดได้ แต่เป็นกรณีที่มิใช่เป็นไปตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ แต่เป็นไปตามกฎหมายเฉพาะเรื่องนั้น ๆ เช่น พ.ร.บ.การจราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ การกระทำผิดบางข้อหา กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานว่ากล่าวตักเตือนได้ เป็นต้น

๗. วิธีการเปรียบเทียบ

(๑) ความผิดที่เปรียบเทียบได้ต้องเป็นความผิดตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ (๒), (๓) และ (๔)

(๒) หากเป็นความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว เจ้าพนักงานกำหนดค่าปรับได้ทันทีหากเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกด้วย เจ้าพนักงานจะเปรียบเทียบก็ต่อเมื่อเห็นว่าผู้ต้องหานั้น ไม่สมควรได้รับโทษถึงจำคุก ถ้าเห็นว่าผู้ต้องหาสมควรได้รับโทษจำคุกเจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะไม่เปรียบเทียบและดำเนินคดีต่อไปได้

(๓) ให้เจ้าพนักงานกำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระแต่ต้องไม่เกิน หรือต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยผู้ต้องหาและผู้เสียหายต้องยินยอมทั้งสองฝ่าย ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมจะเปรียบเทียบไม่ได้ คดีอาญาไม่เลิกกัน และให้ดำเนินคดีต่อไป

(๔) ในกรณีที่ยินยอมด้วยกันทั้งสองฝ่าย เจ้าพนักงานอาจกำหนดให้ผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกิน ๑๕ วัน

(๕) เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้วคดีเป็นอันเสร็จเด็ดขาด คือจะนำมาฟ้องร้องกันอีกไม่ได้ และจะอุทธรณ์การเปรียบเทียบอีกไม่ได้ ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนด คดีไม่เลิกกันให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีต่อไป

(๖) ในคดีที่มีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบให้เจ้าหน้าที่กำหนดจำนวนตามที่เห็นสมควรหรือตามที่ตกลงกัน หากเจ้าหน้าที่เปรียบเทียบแล้ว แม้ผู้ต้องหาจะยังไม่จ่าย

ค่าทดแทน คดีอาญาก็ระงับไปแล้ว ผลมีเพียงว่าหนี้ทางแพ่งไม่ระงับเท่านั้น ซึ่งชอบที่จะไปว่ากล่าวกันทางแพ่งต่อไป แต่หาทำให้การเปรียบเทียบที่ชอบไปแล้วเสียไปไม่ ถือว่าคดีอาญาเป็นอันเลิกกัน ผู้เสียหายจะมารื้อฟื้นคดีอาญาอีกไม่ได้

ข้อสังเกต

- คู่สัญญาตกลงยกเว้นมิให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ ไม่มีผลบังคับกันได้ ข้อตกลงดังกล่าวเป็นโมฆะเพราะถือว่ามีวัตถุประสงค์ขัดต่อกฎหมายโดยชัดแจ้ง

- ตาม ป.อาญา มาตรา ๗๙ ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวถ้าผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความผิดนำค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นมาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยานให้คดีนั้นเป็นอันระงับไป การชำระค่าปรับตาม ป.อาญา มาตรา ๗๙ มี ๒ ลักษณะ คือ

(๑) การชำระค่าปรับก่อนที่ศาลรับฟ้องคดี เป็นกรณีที่ยังอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องหาสามารถชำระค่าปรับต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ แต่ไม่สามารถชำระค่าปรับต่อศาลได้

(๒) การชำระค่าปรับหลังจากที่ศาลรับฟ้องคดีแล้ว เป็นกรณีที่ศาลรับฟ้องคดีของโจทก์ไว้แล้วและกำหนดนัดวันสืบพยานเรียบร้อยแล้ว ผู้ต้องหานำค่าปรับมาชำระโดยต้องชำระต่อศาลที่รับฟ้องคดีไว้พิจารณานั้น จะกลับไปชำระต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ได้ เพราะเลยขั้นตอนของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่มาแล้ว

- เมื่อมีกฎหมายให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้นมีอำนาจเปรียบเทียบตามกฎหมายนั้น ๆ แล้ว ไม่เป็นการตัดอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา พนักงานสอบสวนยังมีอำนาจเปรียบเทียบตามกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ได้

- กรณีความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ไม่มีเอกชนเป็นผู้เสียหายโดยตรง พนักงานสอบสวนไม่ต้องให้ผู้เสียหายคนใดยินยอม โดยพนักงานสอบสวนในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้เสียหายอยู่แล้ว

- การกำหนดค่าปรับซึ่งได้มีคำสั่งหรือระเบียบของเจ้ากระทรวงกำหนดค่าเปรียบเทียบขั้นต่ำไว้ พนักงานสอบสวนต้องกำหนดค่าปรับให้เป็นไปตามคำสั่งหรือระเบียบนั้น

- คดีอาญาใดที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนจะทำการเปรียบเทียบปรับได้ต่อเมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์มอบคดีให้พนักงานสอบสวนก่อนแล้วเท่านั้น

- เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการเปรียบเทียบคดีอาญาแล้ว ให้ส่งบันทึกและสำนวนคดีเปรียบเทียบไปยังพนักงานอัยการโดยไม่ชักช้าหลังจากที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ภายใน ๑๕ วัน แต่หากเป็นกรณีใกล้ขาดอายุความให้รีบส่งโดยพลันก่อนขาดอายุความ

- คดีเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๑) และ (๔) มีความแตกต่างกันกับคดีเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๒) และ (๓) กล่าวคือ กรณีตาม มาตรา ๓๗(๑) และ (๔) เงื่อนไขการระงับคดีเป็นไปตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๖๓ ลง ๒๗ ส.ค. ๖๓ ข้อ ๔๘ (๓) การสั่งคดีตามระเบียบข้อ ๔๘ ให้พนักงานอัยการสั่งคดีว่า “ยุติการดำเนินคดี” ส่วนกรณีตาม มาตรา ๓๗(๒) และ (๓) ตามระเบียบข้อ ๔๘(๔) การสั่งคดี ให้พนักงานอัยการดำเนินการตามหลักการปฏิบัติและการสั่งคดีเปรียบเทียบตามข้อ ๗๙ และข้อ ๘๐ ซึ่งตามข้อ ๘๐ การสั่งคดีเปรียบเทียบ เมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าการเปรียบเทียบนั้นถูกต้องแล้ว ให้สั่งว่า “การเปรียบเทียบชอบแล้ว” ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการเปรียบเทียบไม่ถูกต้อง ให้พนักงานอัยการสั่งพนักงานสอนสวนดำเนินการเสียให้ถูกต้อง หรือถ้าเห็นว่าเป็นการเปรียบเทียบเกินอำนาจและเป็นคดีที่อาจต้องฟ้องให้สั่งแจ้งข้อหาหรือสอบสวนเพิ่มเติมเสียก่อนแล้วจึงพิจารณาสั่งคดีต่อไป จะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๑) และ ๓๗(๔) เป็นการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งไม่ใช่อำนาจของพนักงานสอบสวนหรือข้าราชการตำรวจ

ซึ่งต่างจากการใช้อำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๒) และ (๓) ที่พนักงานอัยการตรวจสอบความชอบในการเปรียบเทียบให้เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๔ แต่อย่างไรก็ตามพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๑) และ (๔) อาจมอบหมายให้พนักงานสอบสวนหรือข้าราชการตำรวจทำการเปรียบเทียบได้ ซึ่งต้องดำเนินการตามขอบเขตที่ได้รับมอบหมายนั้นด้วยและการดำเนินการเปรียบเทียบก็ในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

- สำนวนการสอบสวนคดีใดที่อยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะเปรียบเทียบได้ แต่ผู้ต้องหาไม่ยินยอมให้ทำการเปรียบเทียบ หรือเป็นคดีที่ผู้ต้องหาหลบหนี เมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว ภายหลังต่อมาผู้ต้องหามาพบและสมัครใจยินยอมให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบให้แจ้งพนักงานอัยการเพื่อทราบ หากพนักงานอัยการสั่งให้เปรียบเทียบให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามนั้น แต่หากพนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบไปโดยไม่มีคำสั่งของพนักงานอัยการก่อน ย่อมเป็นการเปรียบเทียบที่ไม่ชอบ เพราะในคดีดังกล่าวเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จและได้ส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานสอบสวนย่อมหมดอำนาจที่จะทำการสอบสวนคดีต่อไป เว้นแต่พนักงานอัยการจะสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม (คำพิพากษาฎีกาที่ ๙/๒๔๘๑ ประกอบบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๗๖๖/๒๕๔๖ เรื่อง หารือเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน)

- กรณีเด็กอายุไม่เกินสิบปี หรือเด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เมื่อมาตรา ๗๓ และมาตรา ๗๔ แห่ง ป.อาญาได้กำหนดไว้ว่าเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ซึ่งรวมถึงโทษปรับตามมาตรา ๑๘(๔) แห่ง ป.อาญาด้วย ถึงแม้จะปรากฏว่าเด็กที่มีอายุดังกล่าว กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด และความผิดนั้นมีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๗ แห่ง ป.วิอาญา ก็ตาม แต่เมื่อเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ จึงไม่สามารถชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณาตามมาตรา ๓๗(๑) แห่ง ป.วิอาญา ได้ และในคดีความผิดตามมาตรา ๓๗(๒) (๓) (๔) แห่ง ป.วิอาญา เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเปรียบเทียบก็ไม่สามารถทำการเปรียบเทียบได้ เพราะไม่อาจกำหนดค่าปรับซึ่งเป็นโทษที่ผู้ต้องหาจะพึงชำระซึ่งทำให้ไม่มีค่าปรับที่ผู้ต้องหาจะชำระเพื่อให้คดีเสร็จเด็ดขาด

ดังนั้น พนักงานสอบสวนไม่สามารถรับชำระค่าปรับในคดีมีอัตราโทษปรับสถานเดียว กรณีเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปี กระทำผิดและยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๑) หรือจะทำการเปรียบเทียบตาม (๒), (๓) และ (๔) ก็ไม่ได้เช่นกัน (ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๗๑๖/๒๕๕๖ และหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๖/๒๙๓๔ ลง ๑๕ ก.ค. ๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการเปรียบเทียบปรับเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด)

๘. บันทึกการเปรียบเทียบ

ให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๙ ได้แก่

(๑) คดีใดที่พนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานไว้แล้วก่อนที่จะมีการเปรียบเทียบให้นำหลักฐานดังกล่าวนั้นมารวมกับบันทึกและสำนวนคดีเปรียบเทียบด้วย โดยไม่ต้องสรุปสำนวนมีความเห็นทางคดีอีก

(๒) ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการเปรียบเทียบไว้ลงรายงานประจำวันเป็นรายคดีหรือรวมกันหลาย ๆ คดีก็ได้โดยให้ปรากฏเลขคดี ชื่อผู้ต้องหา ข้อหา จำนวนเงินที่เปรียบเทียบและอื่นๆ เช่น ในคดีที่อาจมีการเรียกค่าเสียหายกัน เป็นต้น ผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา ไม่ต้องลงลายมือชื่อในรายงานประจำวัน

(๓) ตาม (๒) มีหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๕/ว ๐๐๗๓ ลง ๒๕ ก.ย. ๕๒ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคดีอาญา และการออกใบเสร็จรับชำระเงินของพนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานตำรวจ

ที่มีหน้าที่รับเงิน โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนผู้ทำการเปรียบเทียบจะต้องเป็นผู้ออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้ต้องหา และให้พนักงานสอบสวนเวรคดีอาญาเป็นผู้รับผิดชอบตรวจการลงเลขคดีเปรียบเทียบและรายการต่าง ๆ ในแบบพิมพ์การเปรียบเทียบ ตลอดจนใบเสร็จรับเงินให้ถูกต้อง ทั้งนี้ให้พนักงานสอบสวนเวรคดีอาญาแต่ละคน นำบันทึกการเปรียบเทียบคดีอาญาภายในเวรของตนเสนอสารวัตรใหญ่ (ปัจจุบัน ผกก., สวญ., สว.) ให้พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับเงินทำการตรวจสอบและส่งเงินให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเมื่อพ้นหน้าที่เวรสอบสวนผลัดนั้นหรือวันนั้น ๆ

(๔) ให้ส่งสำนวนการเปรียบเทียบผ่านหัวหน้าพนักงานสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ

(๕) ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการเปรียบเทียบไม่ชอบด้วยกฎหมายและมีคำสั่งให้ฟ้องหรือแจ้งให้ส่งตัวผู้ต้องหามาฟ้องให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(๖) คดีที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบแต่ผู้ต้องหาไม่ยอมให้ทำการเปรียบเทียบเมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการดำเนินการฟ้อง หากพนักงานอัยการเห็นสมควรและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนขอสำนวนการสอบสวนคืนมาเพื่อทำการเปรียบเทียบต่อไป

(๗) ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้ต้องหายินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงที่กฎหมายกำหนดต่อพนักงานสอบสวนก่อนศาลพิจารณาให้ดำเนินการเสียค่าปรับและบันทึกรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน แล้วส่งสำนวนการเปรียบเทียบผ่านหัวหน้าพนักงานสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ

๙. เงินค่าปรับและการถอนเงินค่าปรับ

ให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๙ ได้แก่

(๑) การกำหนดเงินค่าเปรียบเทียบแก่ผู้กระทำผิด ให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจโดยคำนึงถึงฐานะของผู้กระทำผิดและความร้ายแรงของความผิด แต่ต้องไม่เกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ และพนักงานสอบสวน อาจผ่อนผันให้ผู้ต้องหาชำระเงินในกำหนด ๑๕ วันก็ได้ ถ้าครบกำหนดไม่ชำระก็ให้ดำเนินคดีทางศาลต่อไป

(๒) การรับเงิน ให้ผู้ทำการเปรียบเทียบออกใบเสร็จรับเงินให้ผู้ต้องหารับไป ส่วนการเก็บรักษาเงิน ส่งเงิน และถอนเงินค่าเปรียบเทียบ ให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการนี้โดยเฉพาะ

(๓) คดีอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวและผู้กระทำผิดนำเงินค่าปรับอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้มาชำระเพื่อขอให้เลิกคดี ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับเงินค่าปรับอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้เลิกคดีนั้นเสีย ส่วนการปฏิบัติในการรับเงินนั้น ให้ใช้บันทึกการเปรียบเทียบคดีอาญาตามธรรมดา โดยใช้เลขลำดับเรียงกันไปและปฏิบัติการอนุโลมวิธีเปรียบเทียบคดีอาญาทุกประการ ส่วนเงินค่าปรับอย่างสูงนั้นให้พนักงานสอบสวนส่งมอบแก่พนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้นหรือผู้รักษาราชการแทน เพื่อนำส่งกองการเงิน ตร. หรือคลังจังหวัดแล้วแต่กรณีต่อไป

ข้อสังเกต

- ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการเปรียบเทียบไม่ชอบด้วยกฎหมายให้พนักงานสอบสวนจัดการคืนเงินค่าปรับแก่ผู้ต้องหา

- การถอนเงินค่าปรับที่นำส่งแล้วคืนแก่ผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนทำรายงานถอนโดยทันที เมื่อถอนเงินค่าปรับคืนมาแล้วให้พนักงานสอบสวนแจ้งผู้ต้องหามารับเงินโดยบันทึกให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับเงินไว้เป็นหลักฐาน ถ้าผู้นั้นไม่มารับให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนเก็บรักษาไว้ตามระเบียบของทางราชการ

- คดีบางประเภทที่พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ไว้ทำการสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจเปรียบเทียบและไม่ได้รับมอบอำนาจจากหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายเฉพาะนั้นให้ทำการ

เปรียบเทียบ หากแต่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นอาจใช้อำนาจเปรียบเทียบตามกฎหมายเฉพาะเหล่านั้นไปได้ ประกอบกับ ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๔) ทำให้คดีอาญาเลิกกัน เช่น การเปรียบเทียบในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.๒๕๖๐, พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕, พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒ เป็นต้น ทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะรับหลักฐานการเปรียบเทียบจากพนักงานเจ้าหน้าที่มารวมไว้ในสำนวนการสอบสวนแล้วทำความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการพิจารณาเช่นเดียวกับสำนวนปกติ

๑๐. การเปรียบเทียบคดีที่กระทำความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท

หากมิได้เปรียบเทียบในบทหนักสุด ที่สามารถเปรียบเทียบได้หรือบทหนักสุดไม่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบ การเปรียบเทียบนั้นก็ไม่ทำให้คดีเลิกกัน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องไม่ระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๓)

- กรณีที่เป็นความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท แม้ข้อหาที่เบากว่ามีอัตราโทษที่อยู่ในข่ายที่จะเปรียบเทียบปรับได้ แต่ถ้าข้อหาที่หนักกว่าอัตราโทษไม่อยู่ในข่ายที่จะเปรียบเทียบปรับได้ เช่นนั้น พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับในข้อหาที่เบากว่า เพราะการกระทำที่เป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทนั้นต้องลงโทษบทหนักตามมาตรา ๙๐ ดังนี้ หากพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับไปก็ไม่มีผลทำให้คดีเลิกกัน ศาลยังมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไปได้ (ฎ.๒๘๔๙/๒๕๔๐, ฎ.๑๕๑๓/๒๕๓๒, ฎ.๑๑๐๐/๒๕๑๖)

- จำเลยกระทำความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท เป็นทั้งความผิดลหุโทษและที่มิใช่ลหุโทษ แต่ชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนตั้งข้อหาในความผิดลหุโทษแต่บทเดียว แล้วเปรียบเทียบปรับไป ถือว่าเป็นการเปรียบเทียบที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ทำให้คดีเลิกกันอันเป็นเหตุให้สิทธินำคดีมาฟ้องระงับไป พนักงานอัยการมีสิทธิฟ้องจำเลยในความผิดที่มิใช่ลหุโทษอีกได้ คืนเกิดเหตุมีการชุมนุมกันกระทำพิธีสวดมนต์ทำบุญฉลองกระดูกผู้ตายตามพุทธศาสนาบนหอสวดมนต์ จำเลยขึ้นมาส่งเสียงเอะอะอื้อฉาวซ้ำยังกล่าวว่าพระนี่ยุ่งจริง พระไม่มีความหมายแล้วจำเลยนั่งลงใช้มือตบกระดาน ๗-๘ ครั้งและชักปืนพกออกจากเอวมาถือไว้ หันปากกระบอกปืนมาทางพระ แล้วปืนตกลงยังพื้นหอสวดมนต์ การกระทำของจำเลยดังกล่าวถึงแม้ผู้ที่ไปชุมนุมกันจะไม่มีปฏิกิริยาวุ่นวายขึ้นก็ตาม ก็ยังถือได้ว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๗ (ฎ.๑๑๐๐/๒๕๑๖)

- คดีที่พนักงานอัยการโจทก์บรรยายฟ้องว่า ได้มีการสอบสวนแล้วย่อมสันนิษฐานได้ว่า มีการสอบสวนชอบด้วยกฎหมายแล้ว เมื่อจำเลยไม่คัดค้าน โดยเสนอหรือนำสืบเป็นข้อต่อสู้ไว้ ถือว่าไม่มีข้อโต้เถียงกัน หากตามสำนวนไม่มีข้อเท็จจริงที่แสดงว่าการสอบสวนนั้นไม่ชอบ จำเลยเพิ่งมาคัดค้านขึ้นในชั้นอุทธรณ์ย่อมไม่มีเหตุที่จะวินิจฉัยให้กรณีถือได้ว่ามีการสอบสวนในความผิดที่กล่าวหาตามฟ้องแล้ว แม้ศาลอุทธรณ์ยังมิได้วินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงตามอุทธรณ์ของจำเลย เมื่อโจทก์จำเลยได้นำสืบพยานมาจนสิ้นกระแสความแล้ว ศาลฎีกาก็มีอำนาจวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงดังกล่าวไปได้เองโดยไม่ต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยชี้ขาดก่อน แม้ อ. จะเคยถูกฟ้องร่วมกับจำเลยมาก่อน แต่ศาลได้ สั่งแยกฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่ต่างหากจากคดีที่ อ. ถูกฟ้องร่วมกับจำเลย โจทก์จึงอ้าง อ. เป็นพยานได้โดยขณะที่ อ. เบิกความเป็นพยานโจทก์ในคดีนี้ อ. มิได้อยู่ในฐานะเป็นจำเลย การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท คือเป็นความผิดตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๕๕, ๖๑ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๐ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ให้ใช้กฎหมายบทที่หนักที่สุดลงโทษพนักงานสอบสวน ไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับจำเลยในความผิดที่มีโทษเบากว่า เพื่อให้ความผิดทุกกรรมรวมทั้งความผิดที่มีโทษหนักกว่าเลิกกัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ ได้ ดังนั้น แม้พนักงานสอบสวนจะเปรียบเทียบปรับจำเลยไปแล้วตาม พระราชบัญญัติจราจร

ทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๖๑ ซึ่งเป็นความผิดบทเบาที่สุด การเปรียบเทียบนั้นก็ไม่ชอบ คดีไม่เลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๓๗ ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยปรับบทลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๐ ซึ่งเป็นบทที่หนักที่สุดให้ถูกต้องได้ (ฎ.๑๕๑๓/๒๕๓๒)

- จำเลยขับรถในขณะเมาสุราและโดยประมาทหรือน่าหวาดเสียวอันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน เป็นการกระทำกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องใช้กฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษ พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับจำเลยในความผิดฐานขับรถโดยประมาทตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๔๓(๔), ๑๕๗ ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษเบากว่าความผิดฐานขับรถในขณะเมาสุรา เพื่อให้ความผิดทั้งหมดเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ ได้ แม้พนักงานสอบสวนจะเปรียบเทียบปรับจำเลยไปแล้วก็ไม่ชอบ คดีไม่เลิกกันศาลชั้นต้นจึงมีอำนาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานขับรถในขณะเมาสุราตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๔๓(๒), ๑๖๐ วรรคสาม ตามฟ้องได้ (ฎ.๒๘๔๙/๒๕๔๐)

๑๑. การเปรียบเทียบคดีที่กระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน

หากกรณีเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันหรือเป็นการกระทำต่างกรรมต่างวาระ การเปรียบเทียบต้องเรียงกระทงความผิดทุกกรรมไป หากกรรมใดไม่ได้เปรียบเทียบหรือบางกรรมไม่มีอำนาจเปรียบเทียบ การเปรียบเทียบกรรมใดที่อยู่ในอำนาจไปแล้วคดีเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ และสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปเฉพาะกรรมที่ได้มีการเปรียบเทียบไปแล้วเท่านั้น ส่วนกรรมที่ยังไม่มีการเปรียบเทียบหรือไม่มีอำนาจเปรียบเทียบคดีก็ยังไม่เลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ และสิทธิการฟ้องคดีอาญาย่อมไม่ระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๓) ก็ต้องดำเนินคดีต่อไป

๑๒. ผลของการเปรียบเทียบไม่ชอบ

การเปรียบเทียบที่ไม่ชอบ ย่อมไม่ทำให้คดีเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมไม่ระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๓) เช่น

- โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทำร้ายร่างกายโจทก์ถึงบาดเจ็บ แต่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบปรับจำเลยโดยไม่มีอำนาจทำได้เพราะบาดแผลของโจทก์ถึงบาดเจ็บจำเลยต่อสู้ว่า บาดแผลของโจทก์ไม่ถึงบาดเจ็บพนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบได้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปแล้วดังนี้ ประเด็นเรื่องการสอบสวนจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่อยู่ที่บาดแผลของโจทก์ถึงบาดเจ็บหรือไม่ ถ้าบาดแผลของโจทก์ถึงบาดเจ็บเป็นความผิดตามมาตรา ๒๕๔ พนักงานสอบสวนก็ไม่มีอำนาจเปรียบเทียบ นอกจากนั้นแล้วหากผู้เสียหายและผู้ต้องหาไม่ได้ให้ความยินยอมในการเปรียบเทียบ การเปรียบเทียบนั้นถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฎ.๓๖๕/๒๕๐๒)

- โจทก์แจ้งความกล่าวหาว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันทำร้ายร่างกายโจทก์ พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาว่าจำเลยทั้งสองทำร้ายร่างกายโจทก์ไม่ถึงกับเป็นเหตุอันตรายแก่กายหรือจิตใจ จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับ โจทก์และจำเลยทั้งสองต่างยินยอม คดีย่อมเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗(๒) สิทธินำคดีอาญาในความผิดลหุโทษของโจทก์มาฟ้องย่อมระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙(๓) แต่ปรากฏว่าหลังจากนั้นในวันเดียวกันโจทก์เกิดอาการมึนศีรษะ และอาเจียนจึงกลับไปให้แพทย์ตรวจใหม่ พบว่าสมองได้รับการกระทบกระเทือนและมีเลือดคั่งต้องรักษานานประมาณ ๓๐ วัน โดยโจทก์อ้างว่าเป็นผลเกิดจากถูกจำเลยทั้งสองร่วมกันใช้แท่งเหล็กกลวงตี หากเป็นจริงตามที่โจทก์กล่าวอ้าง คดีก็ไม่อาจเลิกกันได้เพราะกรณีมิใช่ความผิดลหุโทษเสียแล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์จึงยังไม่ระงับไป (ฎ.๓๕๔/๒๕๔๑)

๑๓. ผลของการเปรียบเทียบไม่ผูกพันคำพิพากษาของศาล

การที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนในข้อหาขับรถประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย และยินยอมให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับ ผลของการเปรียบเทียบปรับดังกล่าวไม่ใช่คำพิพากษาในส่วนอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๖ ดังนั้นการพิพากษาคดีส่วนแพ่งศาลจึงไม่จำต้องถือข้อเท็จจริงตามดังที่บัญญัติไว้ในบทมาตราดังกล่าว และจำเลยอาจนำสืบโต้แย้งเป็นอย่างอื่นได้ (ฎ.๔๙๔๙/๒๕๒๘)

การที่จำเลยที่ ๑ ยอมรับต่อพนักงานสอบสวนในคดีอาญาว่าตนขับรถยนต์โดยประมาทชนรถยนต์คันที่ ว. ขับและยอมให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับมีผลเพียงทำให้คดีอาญาเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ แต่การเปรียบเทียบปรับดังกล่าวไม่ใช่คำพิพากษาคดีส่วนอาญาไม่ต้องด้วยมาตรา ๔๖ ที่คดีในส่วนแพ่งจะต้องถือข้อเท็จจริงตามการที่ศาลถือเอาข้อเท็จจริงในคดีอาญาดังกล่าวมาชี้ขาดตัดสินคดีแพ่งจึงไม่ชอบ (ฎ.๑๗๖/๒๕๓๘)

บทที่ ๑๕
ของกลางในคดีอาญาและของส่วนตัวผู้ต้องหา

คำว่า “ของกลาง” ปรากฏความหมาย ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๕ บทที่ ๑ ข้อ ๔๑๓ หมายความว่า วัตถุใด ๆ หรือทรัพย์สินซึ่งตกมาอยู่ในความคุ้มครองของเจ้าพนักงาน โดยอำนาจแห่งกฎหมาย หรือโดยหน้าที่ในทางราชการและยึดไว้เป็นของกลางเพื่อพิสูจน์ในทางคดี หรือเพื่อจัดการอย่างอื่นตามหน้าที่ราชการ

ของกลางในคดีอาญา คือ สิ่งของที่เกี่ยวข้องต้องจัดการทางคดีอาญา เช่น สิ่งของที่บุคคลมีไว้ใช้เป็นความผิดหรือสิ่งของที่ใช้เป็นหลักฐานพิสูจน์ความผิด

ของกลางอย่างอื่น คือ ของกลางที่ไม่เข้าอยู่ในลักษณะของกลางในคดีอาญา เช่น ของที่เก็บตกหล่น หลุด ลอยได้ เป็นต้น

คำว่า “สิ่งของที่เกี่ยวข้องต้องจัดการทางคดีอาญา” ความหมายคำว่า “สิ่งของ” ตามมาตรา ๒(๑๘) แห่ง ป.วิอาญา หมายความถึง สังหาริมทรัพย์ใดซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ให้รวมทั้งจดหมาย โทรเลขและเอกสารอย่างอื่น ๆ

ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ได้วางแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษา การจำหน่าย การขายทอดตลาด ของกลาง ตลอดจนคำแนะนำในการจัดส่งของกลางไปตรวจพิสูจน์ไว้แล้ว

๑. ของกลางที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา และหลักเกณฑ์กฎหมาย

สิ่งของใดที่เจ้าพนักงานจะยึดไว้ในคดีอาญาได้ จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษไว้แล้ว ต้องทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน ในขั้นตอนดังกล่าวนอกจากการสอบสวนแล้ว ยังมีการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๑) ซึ่งในขั้นตอนนี้ มีการยึดสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับคดีไว้เป็นของกลางดังกล่าวไม่ว่าเป็นการยึดโดยพนักงานสอบสวนเอง หรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการยึดมาแล้วส่งมอบพนักงานสอบสวน หรือมีบุคคลหรือหน่วยงานใดส่งมอบมาประกอบคดีก็ตาม สิ่งใดยึดได้หรือไม่ได้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมาย ดังนี้

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.อาญา

(๑) หลักเกณฑ์ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๒

ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

เช่น ยาเสพติด ปืนเถื่อน ธนบัตรปลอม เป็นต้น

(๒) หลักเกณฑ์ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๓

การริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ

- ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ
- ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด
- เว้นแต่ ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

(๓) หลักเกณฑ์ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๔

บรรดาทรัพย์สิน

- ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา ๑๔๓, มาตรา ๑๔๔, มาตรา ๑๔๙, มาตรา ๑๕๐, มาตรา ๑๖๗, มาตรา ๒๐๑ หรือมาตรา ๒๐๒ หรือ

- ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด

- ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่น ซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

(๔) หลักเกณฑ์ตามกฎหมายเฉพาะตามพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญา

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายอื่นที่บัญญัติเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งได้มีการบัญญัติในทำนองที่สอดคล้องกับมาตรา ๓๒, ๓๓, ๓๔ แห่ง ป.อาญา เนื่องจากตาม ป.อาญา เป็นการบัญญัติไว้เป็นการทั่วไป หากกฎหมายใดมิได้บัญญัติไว้ในเรื่องการริบทรัพย์สินไว้เป็นการเฉพาะก็ต้องนำ ป.อาญา ไปใช้บังคับหรือหากกฎหมายเฉพาะบางฉบับซึ่งเป็นเรื่องนโยบายและเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อสาธารณะโดยรวม ก็จะบัญญัติให้การริบทรัพย์สินมีความแตกต่างกับ ป.อาญา ที่ให้ผู้กระทำความผิดรับผลที่รุนแรงมากขึ้นกว่าปกติ เพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำความผิดในเรื่องดังกล่าว ทรัพย์สินหรือสิ่งของที่ยึดไว้ในชั้นเจ้าพนักงานตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๑๕ จะเรียกว่าของกลาง ทรัพย์สินใดที่ศาลจะมีคำพิพากษาสั่งริบหรือไม่ริบ ตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘(๕) ถือเป็นโทษอย่างหนึ่ง กฎหมายเฉพาะตามที่กล่าวถึงยกตัวอย่าง เช่น

- พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๑๐๒ บรรดายาเสพติดให้โทษประเภท ๑ ประเภท ๒ ประเภท ๔ หรือประเภท ๕ เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะหรือวัตถุอื่นซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษอันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.นี้ ให้ริบเสียทั้งสิ้น

มาตรา ๑๐๒ ทวิ ในกรณีที่มีการฟ้องคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ หรือในประเภท ๒ ต่อศาล และไม่ได้มีการโต้แย้งเรื่องประเภท จำนวน หรือน้ำหนักของยาเสพติดให้โทษ ถ้าศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ริบยาเสพติดให้โทษดังกล่าวตามมาตรา ๑๐๒ หรือตามกฎหมายอื่น และไม่มีคำเสนอว่าผู้เป็นเจ้าของแท้จริงไม่ได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ริบยาเสพติดให้โทษนั้น ให้กระทรวงสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมอบหมายทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

- พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

มาตรา ๗๔ บรรดาไม้และของป่าอันได้มาหรือมีไว้เนื่องจากการกระทำความผิดต่อ พ.ร.บ.นี้ และสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ และสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้ามที่มีไว้เนื่องจากการกระทำความผิดตามมาตรา ๕๓ ตรี ให้ริบเสียทั้งสิ้น

มาตรา ๗๔ ทวิ บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะหรือเครื่องจักรกลใด ๆ ซึ่งบุคคลใดได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๖๙ ให้ริบเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

๒. อำนาจตามกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจยึดสิ่งของหรือของกลางของเจ้าพนักงาน

๑) อำนาจพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจยึดของกลางในคดีอาญา

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา

ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนมีอำนาจยึดสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๘) ซึ่งสิ่งของดังกล่าวอาจเป็นบรรดาทรัพย์สินตาม ป.อาญา มาตรา ๓๒, ๓๓, ๓๔

อำนาจในการยึดสิ่งของหรือพยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา

ในการยึดสิ่งของไว้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญากฎหมายจะต้องให้อำนาจไว้ หากไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เจ้าพนักงานก็ไม่สามารถยึดได้

หลักเกณฑ์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒ เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐานให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

- ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิอาญาว่าด้วยการค้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๒)
- หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๓)
- ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาดังกล่าวใน (๒) และ (๓) แห่ง ป.วิอาญา

จะเห็นว่า มาตรา ๑๓๒ พนักงานสอบสวนมีอำนาจรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑ แต่การรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสำนวนการสอบสวนนั้น ต้องอาศัยอำนาจในการตรวจค้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๒) หมายเรียกให้บุคคลส่งสิ่งของที่อยู่ในความครอบครองตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๓) เมื่อนำ ป.อาญา มาตรา ๓๒, ๓๓, ๓๔ มาประกอบแล้ว พนักงานสอบสวนจึงใช้อำนาจยึดสิ่งของไว้เป็นของกลางในคดีอาญา

นอกจากนี้ยังมีอำนาจตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอมหรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลาย ซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๑) โดยอาจให้เจ้าพนักงานอื่นช่วยตรวจก็ได้

มีอำนาจที่จะทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑/๑ โดยให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจแล้วรายงานผลประกอบสำนวนการสอบสวน

การยึดสิ่งของใดไว้เป็นของกลางเพื่อให้มาอยู่ในความคุ้มครองของเจ้าพนักงานตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๕ จึงต้องพิจารณาว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายหรือไม่ และเมื่อเป็นไปตามหลักเกณฑ์แล้ว ก็ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่ได้วางระเบียบไว้ ระเบียบใดที่ขัดแย้งกับกฎหมายที่ออกภายหลัง ก็ให้ถือตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายนั้น

๒) การใช้อำนาจยึดของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๐) อำนาจการสืบสวน

การสืบสวน หมายความถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หมายความถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๗ อำนาจการสืบสวนคดีอาญา

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้ซึ่งมาตรา ๑๗ บัญญัติไว้ในลักษณะ ๒ อำนาจของพนักงานสอบสวนและศาล หมวด ๒ อำนาจสืบสวนและสอบสวน การสืบสวนนอกจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจในการป้องกันมิให้เหตุเกิดขึ้นแล้ว กฎหมายยังให้อำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานภายหลังเกิดเหตุด้วย ก็เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานที่กฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเจ้าพนักงานอื่นในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม หรือมีหน้าที่ในการสืบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๐) ประกอบมาตรา ๑๗ จึงมีอำนาจในการยึดสิ่งของโดยอำนาจกฎหมาย และหากเกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจในการรับไว้ซึ่งสิ่งของหรือพยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานอื่นยึดมาได้ เพื่อการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑, ๑๓๑/๑, ๑๓๒ และการจัดการเกี่ยวกับของกลางในคดีอาญาก็ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

ข้อสังเกต

- สิ่งของหรือของกลางที่เจ้าพนักงานตรวจยึด นอกจากจะตรวจค้นยึดได้จากตัวผู้กระทำความผิดหรือยึดจากบุคคลอื่นที่มิใช่ผู้กระทำความผิดแล้ว ยังอาจได้จากการตรวจค้นในที่รโหฐาน ตามหมายค้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๙ หรือค้นโดยมีเหตุยกเว้นกฎหมาย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๙๒ ซึ่งเหตุที่จะออกหมายค้น ได้แก่

(๑) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา

(๒) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด

(๓) เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(๔) เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ

(๕) เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาลในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

๓) อำนาจการตรวจยึดของเจ้าพนักงานผู้จับหรือผู้รับตัวผู้ถูกจับ

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง วรรคสอง

เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ การค้นจักต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น

จะเห็นได้ว่าเจ้าพนักงานผู้จับนั้นก็คือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) ส่วนผู้รับตัวผู้ถูกจับเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ ผู้รับตัวอาจเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง

หรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวนก็ได้ ซึ่งเป็นไปได้ทั้งกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับกุมหรือราษฎรเป็นผู้จับกุมในความผิดซึ่งหน้าตามบัญชีท้าย ป.วิอาญา พยานหลักฐานใดที่เกี่ยวข้องกับคดีก็ต้องส่งมอบให้กับพนักงานสอบสวนเพื่อการรวบรวมพยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑, ๑๓๑/๑, ๑๓๒ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

๔) ผลทางกฎหมายของการอายัดสิ่งของหรือของกลาง

ตาม ป.วิอาญา ไม่ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ยึด” หรือ “อายัด” ไว้ ตร.จึงได้มีหนังสือที่ ตช ๐๐๐๔.๖/๒๕๔๖ ลง ๒๖ มี.ค. ๔๗ หารือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตอบข้อหารือเรื่องเสร็จที่ ๕๒๙/๒๕๔๗ มีความเห็นว่า แม้ ป.วิอาญา จะมิได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ยึด” หรือ “อายัด” ไว้ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณามาตรา ๒(๑๑) มาตรา ๑๓๑ และมาตรา ๑๓๒ ประกอบกันแล้ว จะเห็นได้ว่า ป.วิอาญา ได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการสอบสวนไว้เป็นลำดับ โดยมาตรา ๒(๑๑) ได้กำหนดนิยามคำว่า “การสอบสวน” ไว้ว่า “การสอบสวน” หมายความถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ และมาตรา ๑๓๑ ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจทั่วไปแก่พนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ความผิด ส่วนมาตรา ๑๓๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดวิธีการรวบรวมหลักฐานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิด ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จึงมีความเห็นว่า แม้ว่ามาตรา ๑๓๒(๔) แห่ง ป.วิอาญา จะกำหนดให้อำนาจพนักงานสอบสวนยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาเท่านั้น โดยมิได้กำหนดถึงกรณีการอายัดไว้ด้วยก็ตาม แต่ก็ต้องตีความในความหมายอย่างกว้างให้คำว่า “ยึด” ตามมาตรา ๑๓๒(๔) มีความหมายรวมถึง “อายัด” ด้วย มิฉะนั้นทรัพย์ของกลางที่มีขนาดใหญ่ซึ่งไม่สะดวกแก่การเคลื่อนย้ายเพื่อนำมาเก็บรักษาไว้ที่พนักงานสอบสวน จะไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้ ทั้งนี้ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๓๗/๒๔๙๒ วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้แล้ว

- ตาม พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๕๗ มาตรา ๑๐๖ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะรับอายัดทรัพย์ ปลัดอำเภอมีอำนาจตามกฎหมายที่จะยึดหรืออายัดของกลางได้ ฉะนั้นจึงมีอำนาจมอบหมายให้จำเลยผู้มีข้าวไม่แจ้งปริมาณ เป็นผู้รักษาข้าวของกลางไว้ได้ คดี ๒ สำนวนนี้ศาลชั้นต้นพิจารณารวมกัน สำนวนที่ ๑ โจทก์ฟ้องหาว่านายเปรย จำเลยไม่แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าว สำนวนที่ ๒ โจทก์ฟ้องหาว่านางผ่อง, นายเปรย จำเลย ยักยอกข้าวเปลือกที่เจ้าพนักงานได้อายัดไว้และจำเลยได้ขายข้าวเปลือกเกินกว่าราคาสูงสุด ขอให้ลงโทษจำเลย ทั้ง ๒ ให้การปฏิเสธ ศาลชั้นต้นเห็นว่าพยานหลักฐานไม่พอฟังว่าจำเลยกระทำผิด ให้ยกฟ้อง ศาลอุทธรณ์เห็นพ้องกับศาลชั้นต้นในข้อที่ให้ยกฟ้องข้อหาไม่แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าวกับข้อหาฐานขายข้าวเกินราคาสูงสุด ส่วนข้อหาฐานจำเลยยักยอกข้าวของกลางที่ต้องอายัดนั้นเห็นว่าปลัดอำเภอไม่มีอำนาจสั่งอายัดข้าวของกลางได้ จึงไม่จำต้องยกพยานจำเลยขึ้นกล่าว พิพากษายืน โจทก์ฎีกาว่าตามกฎหมาย ปลัดอำเภอมีอำนาจอายัดของกลางได้จำเลยจึงมีความผิดกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๒๒, ๓๑๖ ศาลฎีกาเห็นว่า พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๕๕๗ มาตรา ๑๐๖ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะรับอายัดทรัพย์ แต่กรณีนี้เป็นเรื่องปลัดอำเภอมอบหมายให้จำเลยผู้มีข้าวไม่แจ้งปริมาณเป็นผู้รักษาไว้ เพื่อดำเนินการตามอำนาจที่มีอยู่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๓๒(๔) ปลัดอำเภอจึงมีอำนาจที่จะยึดหรืออายัดข้าวของกลางรายนี้ไว้โดยชอบด้วยกฎหมาย จำเลยจึงอาจมีผิดตามข้อที่โจทก์ฎีกาขึ้นมา แต่ศาลอุทธรณ์มิได้ชี้ขาด

ข้อเท็จจริงไว้ จึงพิพากษายกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ให้ศาลอุทธรณ์ชี้ขาดข้อเท็จจริงแล้วพิพากษาใหม่ (ฎ.๑๔๓๗ - ๑๔๓๘/๒๔๙๒)

ข้อสังเกต

- การอายัดของกลาง เป็นการที่เจ้าพนักงานแจ้งผู้ครอบครองมิให้จำหน่าย จ่าย โอน สิ่งของนั้นไว้

๕) บุคคลหรือหน่วยงานอื่นใดซึ่งพบหรือครอบครองสิ่งของที่เป็นประโยชน์ต่อการสอบสวน

ตามคำจำกัดความ “การสอบสวน” ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๑) ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ประกอบมาตรา ๑๓๑ ที่ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

เมื่อพิจารณา ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒ (๓) ที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ จัดส่งสิ่งของมาตามหมาย ประกอบมาตรา ๑๓๓ พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกบุคคลซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีมาพบและถามปากคำได้แล้ว จึงเห็นว่าหากบุคคลหรือหน่วยงานใดที่ครอบครองสิ่งของที่เป็นประโยชน์ต่อการสอบสวน ในเมื่อพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการเรียกหรือให้บุคคลจัดส่งสิ่งของนั้นเข้ามาประกอบคดีได้ ดังนั้น การที่บุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการส่งมอบสิ่งของให้กับพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวแก่คดี แม้พนักงานสอบสวนจะมิได้ใช้อำนาจเรียกเอามาตามกฎหมายก็ตาม พนักงานสอบสวนยังคงมีอำนาจที่จะรับสิ่งของนั้นมาเป็นของกลางไว้ในความคุ้มครองของเจ้าพนักงานตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ได้

๖) เงื่อนไขตามกฎหมายในการตรวจยึดสิ่งของหรือของกลางของเจ้าพนักงาน

หลักเกณฑ์กฎหมาย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ วรรคสาม บัญญัติว่า

สิ่งของใดที่ยึดไว้ เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

คำว่าเจ้าพนักงาน เห็นว่าหมายถึงเจ้าพนักงานในชั้นก่อนฟ้องคดี ปกติคดีอาญาจะมาอยู่ในอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ๒ ทางคือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมผู้ต้องหาหรือราษฎรจับกุมผู้ต้องหามาส่งมอบพนักงานสอบสวนพร้อมกับร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดี บางกรณีมีการยึดของกลางมาด้วย ส่วนอีกทางหนึ่งจะมีผู้มาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนโดยตรงเพื่อให้ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและพนักงานสอบสวนได้ใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนตรวจยึดสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานมาประกอบคดี ส่วนสิ่งของหรือของกลางดังกล่าวนั้น พนักงานสอบสวนก็จะพิจารณาว่าจะยึดไว้เป็นของกลางหรือไม่ หากยึดไว้เป็นของกลางแล้วก็มีอำนาจยึดไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ กล่าวคือมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด คำว่า “มีอำนาจ” ยึดไว้ กฎหมายไม่ได้บังคับว่าจะต้องยึดไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุดเพียงอย่างเดียว อาจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งกับของกลางดังกล่าวได้ด้วย หากกฎหมายเปิดช่องให้มีอำนาจทำได้

๓. การบริหารจัดการเกี่ยวกับสิ่งของที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน

จะเห็นได้ว่า พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดสิ่งของที่ยึดไว้มีทั้งพยานวัตถุและพยานเอกสารตลอดจนหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เช่น การตรวจเก็บตัวอย่างปัสสาวะ เลือด สารคัดหลั่ง ตรวจทางเคมีหรือทางฟิสิกส์ เป็นต้น เมื่อสิ่งของเหล่านี้พนักงานสอบสวนได้ใช้อำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐาน หากมีการยึดสิ่งของดังกล่าวไว้เป็นของกลางในคดีอาญาก็จะต้องมีการดำเนินการตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ในการเก็บรักษา จำหน่าย ขายทอดตลาด ซึ่งจะต้องบันทึกลงในรายการสมุดยึดทรัพย์ และสิ่งของทุกรายการจะต้องมีการจำหน่ายของกลางออกจากบัญชี ซึ่งบางกรณีเกิดปัญหาข้อขัดข้องในทางปฏิบัติ เช่น เจ้าพนักงานผู้จับกุม ได้จับกุมผู้ต้องหาในคดีเสพยาเสพติด ได้จัดทำบันทึกการจับกุม พร้อมกับจัดเก็บตัวอย่างปัสสาวะจากผู้ต้องหาและมีการทดสอบด้วยชุดตรวจสารเสพติด แล้วระบุในบันทึกการจับกุมว่า ยึดของกลางคือน้ำปัสสาวะ ๑ ขวด พร้อมชุดตรวจสารเสพติดที่แสดงเป็นสีม่วง จำนวน ๑ ชุด เป็นของกลาง เมื่อพนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาพร้อมบันทึกการจับกุม และปัสสาวะพร้อมชุดตรวจปัสสาวะไว้ และนำมาลงประจำวันรับเลขคดี หากลงยึดน้ำปัสสาวะพร้อมชุดตรวจลงเป็นของกลางลงเลขยึดทรัพย์บันทึกลงในสมุดยึดทรัพย์ของกลาง เมื่อส่งน้ำปัสสาวะไปตรวจที่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์แล้วก็ใช้หมดไปกับการตรวจพิสูจน์ หรือหากไม่มีการส่งชุดของกลางดังกล่าวไปตรวจแต่เก็บไว้ที่สถานีตำรวจ โดยพนักงานสอบสวนอาจจะเก็บตัวอย่างน้ำปัสสาวะใหม่อีกครั้งเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์หาสารเสพติดสิ่งของที่ถูกระบุไว้เป็นของกลางในบันทึกการจับกุมที่ส่งมอบพนักงานสอบสวนนั้น ภายหลังสิ่งของดังกล่าวอาจมีการเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา จะทำให้การจำหน่ายของกลางออกจากบัญชีในสมุดยึดทรัพย์เป็นปัญหาในทางปฏิบัติกับพนักงานสอบสวน เพราะอย่างไรก็แล้วแต่สิ่งของใดที่มีการยึดไว้เป็นของกลางจะต้องดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ จึงเห็นควรให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในแนวทางต่อไปนี้

(๑) สิ่งของใดที่ยึดไว้เป็นพยานวัตถุก็ให้ดุลพินิจพนักงานสอบสวนลงเป็นของกลางในคดีรับเป็นเลขยึดทรัพย์ไว้ได้ และจัดทำบัญชีของกลางไว้ติดในสำนวนการสอบสวน

(๒) สิ่งของใดที่ยึดไว้เป็นเอกสาร ไม่ควรลงเลขยึดทรัพย์ในสมุดยึดทรัพย์ของกลาง พยานเอกสารควรติดอยู่ในเนื้อสำนวนการสอบสวน

(๓) สิ่งของใดที่ได้จากการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ การรวบรวมพยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑/๑, ๑๓๒ หรือจากการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการจัดเก็บพยานหลักฐานจากเนื้อตัวร่างกายของผู้ต้องหา หรือบุคคลหรือจากสถานที่เกิดเหตุ เช่น เก็บตัวอย่างปัสสาวะ, เลือด, สารคัดหลั่งจากผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย หรือบุคคลใด ๆ หรือตรวจเก็บร่องรอยหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุซึ่งที่มิใช่เป็นพยานวัตถุตาม (๑) ไม่ควรลงเลขยึดทรัพย์ในสมุดยึดทรัพย์ของกลาง เนื่องจากสิ่งของดังกล่าวพนักงานสอบสวนจะต้องมีหนังสือนำส่งหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ และผู้มีหน้าที่ในการตรวจดังกล่าวจะออกรายงานผลการตรวจพิสูจน์ให้กับพนักงานสอบสวนประกอบคดี หากมีความจำเป็นให้ใช้วิธีการถ่ายภาพสิ่งของดังกล่าวไว้เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน

การดำเนินการดังกล่าว จะแก้ปัญหาให้กับพนักงานสอบสวน เพราะตาม (๒) และ (๓) หากลงในบัญชีของกลาง พนักงานอัยการอาจจะไม่สั่งให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ ทั้งการดำเนินการดังกล่าวก็ไม่ได้ทำให้การสอบสวนเสียไปโดยถือว่าการรวบรวมพยานหลักฐานได้บรรลุเป้าหมายแล้วก็เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาและไม่ต้องยุ่งยากในการดำเนินการตามระเบียบเกี่ยวกับของกลางดังกล่าวด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๙ ว่าให้เอาบันทึก เอกสารอันซึ่งได้มาอีกทั้งบันทึกและเอกสารทั้งหลายซึ่งพนักงานอื่นผู้สอบสวนคดีเดียวกันนั้นส่งมารวมเข้าสำนวน

๔. บัญชีของกลางคดีอาญาติดสำนวนการสอบสวน

หลักเกณฑ์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๙ ได้บัญญัติว่าเอกสารที่ยื่นเป็นพยานให้รวมเข้าสำนวน ถ้าเป็นสิ่งของอย่างอื่นนอกจากเอกสารให้ทำบัญชีรายละเอียดรวมเข้าสำนวนไว้ จากนั้นจึงกำหนดแบบบัญชีของกลางที่จะรวมเข้าสำนวนไว้ดังต่อไปนี้

(๑) ในการลงรายละเอียดสิ่งของกลางในบัญชีนั้นให้ตรวจสิ่งของให้ถูกต้องกับสมุดยึดทรัพย์ของกลาง รายงานประจำวันและคำให้การของจำนวนห่อ จำนวนสิ่งของต้องให้ถูกต้องตรงกันอย่าให้คลาดเคลื่อน ประการที่สำคัญที่สุดคือไม่ควรมีการขีดฆ่าหรือแก้ไขเพิ่มเติมเพราะจะทำให้เกิดการสงสัย ถ้าจำเป็นก็ให้ขีดฆ่าแล้วลงนามกำกับไว้

(๒) สิ่งของอย่างใดที่ค้นได้จากผู้ต้องหาหรือบุคคลผู้ครอบครองสิ่งของนั้นต้องให้ผู้ต้องหาหรือบุคคลนั้นลงนามกำกับไว้ในบัญชีของกลางนั้นด้วย

การจัดทำบัญชีของกลาง

ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๓ ข้อ ๓.๒.๑ ได้วางแนวทางและวิธีปฏิบัติให้และมีแบบพิมพ์ตามบทที่ ๕ ลำดับที่ ๑๑ (แบบ ส ๕๖-๗) ดังนี้

๑๑

บัญชีของกลางคดีอาญา

สมุดยึดทรัพย์ของกลางลำดับที่ .....(๑).....

ตามสำนวนการสอบสวนของสถานีตำรวจ/หน่วยงาน.....(๒).....

คดีที่ ...(๓)../.....ลงวันที่...(๔).....(๕) ควรใส่ ปจว. ข้อ .....

คดีระหว่าง { .....(๖)..... ผู้กล่าวหา
.....(๗)..... ผู้ต้องหา

ข้อหา/ฐานความผิด .....(๘).....

.....

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ราคา		ยึดจากใคร	วัน เดือน ปี ที่ยึด	หมายเหตุ
			บาท	สต.			
(๙)	(๑๐)	(๑๑)	(๑๒)		(๑๓)	(๑๔)	(๑๕)
		(๑๖)					
	(๑๗)						

หมายเหตุ. ๑. ช่องรายการให้ลงรายละเอียดของกลาง ถ้าของกลางมีเลขหมายก็ให้ลงเลขหมายไว้ด้วย
๒. เมื่อลงรายการสิ้นสุดแล้ว ให้ลงชื่อพนักงานสอบสวนกำกับไว้

(ส ๕๖ – ๗)

[๑] คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ บทที่ ๓ ข้อ ๓.๒.๑

คำอธิบาย

(๑) ให้ระบุเลขลำดับบัญชีของกลาง (ดูจากสมุดยึดทรัพย์ของกลางของที่ทำการพนักงานสอบสวน)

(๒) ให้ระบุที่ทำการของพนักงานสอบสวน

(๓) ให้ระบุลำดับเลขคดีรับคำร้องทุกข์คดีอาญา

(๔) ให้ระบุวัน เดือน ปี ที่รับเลขคดีตามข้อ (๓)

(๕) ให้ระบุลำดับเลขบันทึกรายงานประจำวันที่รับเลขคดีตามข้อ (๓) (แม้ไม่มีในแบบพิมพ์ก็ควรใส่ข้อ ปจว.ไว้)

(๖) ให้ระบุชื่อและนามสกุลผู้กล่าวหา

(๗) ให้ระบุชื่อและนามสกุลผู้ต้องหา

(๘) ให้ระบุฐานความผิดที่มีการกล่าวหาดำเนินคดีนี้

(๙) ให้ระบุลำดับเลขของกลาง เริ่มจากลำดับที่ ๑

(๑๐) ให้ระบุรายการของทรัพย์โดยคร่าว ๆ โดยไม่ต้องปรากฏรายละเอียดรูปพรรณทรัพย์นั้นเพราะจะปรากฏอยู่ในคำให้การแล้ว (คำสั่งกรมตำรวจที่ ๗๕๓/๒๕๔๑ ลง ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๑ เรื่อง การทำสำนวนการสอบสวน ข้อ ๒)

(๑๑) ให้ระบุจำนวนของทรัพย์ตามข้อ (๑๐)

(๑๒) ให้ระบุราคาของทรัพย์ตามข้อ (๑๐) ใช้เป็นราคารวม โดยนำรายการที่ (๑๐) คูณกับรายการที่ (๑๑)

(๑๓) ให้ระบุรายการทรัพย์ตามข้อ (๑๐) นั้น ได้มาจากใคร เช่น ผู้กล่าวหามอบให้ หรือตรวจค้นพบ

(๑๔) ให้ระบุวัน เดือน ปี ที่ได้ทรัพย์รายการที่ (๑๐) มา และควรลงบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเกี่ยวกับการได้มาของทรัพย์นั้นไว้ด้วย พร้อมนำลำดับเลขบันทึกรายงานประจำวัน วัน เดือน ปี ที่บันทึกมาลงไว้ช่องนี้ เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ การบันทึกนี้อาจจะไม่ตรงกับการบันทึกในหมายเลข (๓)-(๕) เพราะการรับคำร้องทุกข์ในบางครั้งอาจยังไม่มีการตรวจยึดทรัพย์ของกลาง บางกรณีจะได้ทรัพย์ของกลางภายหลัง เป็นต้น

(๑๕) ให้ระบุ กรณีมีเหตุในการจำหน่ายของกลางนั้น ๆ หรือเหตุอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ของกลาง ได้รับอนุญาตให้คืน เจ้าของกรรมสิทธิ์รับคืนไปชั่วคราว หากมีกรณีดังกล่าว ให้บันทึกด้วยว่า คืนไปตามวัน เดือน ปี ใด ลำดับเลขบันทึกรายงานประจำวันข้อใด เป็นต้น

(๑๖) ให้บันทึกจำนวนของทรัพย์ของกลางว่ามีจำนวนรวมกี่รายการ ราคารวมเท่าใด

(๑๗) ให้บันทึกรายละเอียดคร่าว ๆ ของการได้ของกลางแต่ละรายการมา และให้ผู้เกี่ยวข้องพร้อมพนักงานสอบสวน ผู้บันทึก ผู้อ่าน ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ตัวอย่างเช่น

ของกลางดังกล่าวข้างต้น เป็นของกลางที่ผู้กล่าวหากับพวก ตรวจค้นพบได้จากตัวผู้ต้องหา จึงได้ยึดไว้เป็นของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี

อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้องเป็นความจริง

(ลงชื่อ) .....ผู้กล่าวหา/ตรวจยึด

(ลงชื่อ) .....สอบสวน/บันทึก/อ่าน

ข้อแนะนำ

กรณีได้ทรัพย์ของกลางเพิ่มเติม ให้ดำเนินการตามข้อ (๙) - (๑๗) ไว้เพิ่มเติมด้วย

๕. การเก็บรักษา การจำหน่าย การขายทอดตลาด

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ ก็เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การสืบสวนหลังเกิดเหตุก็เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๐) มีอำนาจและหน้าที่ในการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) ในการปฏิบัติหน้าที่อาจมีการยึดสิ่งของไว้เป็นของกลางเพื่อเป็นหลักฐานในทางคดีและมีการส่งมอบให้กับพนักงานสอบสวนประกอบคดี

สิ่งของที่ยึดไว้เป็นของกลาง อาจเป็นได้ทั้งสิ่งของที่ทำขึ้นหรือมีไว้เป็นความผิด หรือสิ่งของที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นสิ่งของที่ได้มาโดยได้กระทำความผิด ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๒, ๓๓, ๓๔ หรือสิ่งของหรือวัตถุหรือเอกสารใด ๆ ที่ยึดไว้เพื่อเป็นหลักฐานทางคดี ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๐) ประกอบ มาตรา ๑๗ ในการสืบสวนของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้จับกุมปราบปราม ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) ได้ใช้อำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ ในการยึดสิ่งของที่อยู่ในหลักเกณฑ์กฎหมายจากตัวผู้กระทำความผิด

สิ่งของบางอย่างอาจเป็นทรัพย์ของผู้เสียหายที่ถูกประทุษร้าย สิ่งของบางอย่างอาจไม่มีเจ้าของหรืออาจเป็นทรัพย์ที่ไม่อาจมีราคาและถือเอาได้แต่ยึดไว้เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันการกระทำผิดของผู้ต้องหา สิ่งของบางอย่างผู้อื่นที่เป็นเจ้าของที่แท้จริงอาจมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด เมื่อสิ่งของดังกล่าวถูกส่งมาอยู่ในความคุ้มครองของเจ้าพนักงานและถูกส่งมายังพนักงานสอบสวนแล้ว นอกจากจะมีอำนาจสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว พนักงานสอบสวนยังมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๑) เกี่ยวกับสิ่งของหรือของกลางดังกล่าว พนักงานสอบสวนจึงต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนกฎหมาย แนวทางการปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

๑) การเก็บรักษาของกลาง

(๑) ของกลางสิ่งใดมาถึงสถานีตำรวจ ให้พนักงานสอบสวนจดรูปพรรณสิ่งของลงในรายงานประจำวันและสมุดยึดทรัพย์ของกลาง แล้วเขียนเลขลำดับที่ยึดทรัพย์ติดไว้กับสิ่งของนั้นให้มั่นคงอย่าให้หลุดหรือสูญหายได้ และเก็บของกลางไว้ตามระเบียบ การยึด การมอบ การรับคืนของกลาง ให้ผู้ยึด ผู้มอบ ผู้รับ ลงชื่อไว้ในสมุดยึดทรัพย์ของกลางและรายงานประจำวันเป็นสำคัญ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ข้อ ๔๑๘(๑)

(๒) ของกลางรายใดที่เป็นของใหญ่โต หรือมีเป็นจำนวนมาก หรือที่ทำการไม่มีสถานที่จัดเก็บเพียงพอ ไม่สามารถจะนำมาเก็บรักษาไว้ ก็ให้ฝากไว้ยังสถานีตำรวจอื่นเก็บรักษาไว้จนกว่าจะมารับคืนไป และให้สถานีตำรวจนั้นรับฝากไว้ลงรายงานประจำวันและสมุดยึดทรัพย์ของกลางตามระเบียบ หากจำเป็นต้องจัดหาสถานที่อื่นในการเก็บรักษาของกลางและจัดจ้างผู้ดูแลสถานที่ ก็ให้ดำเนินการตามระเบียบของทางราชการว่าด้วยการพัสดุ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ข้อ ๔๑๘ (๑๑)

(๓) ผู้มีหน้าที่การเก็บรักษาของกลางและการมอบหมายผู้ใต้บังคับบัญชา ให้เป็นไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕

(๔) ของกลางในคดีอาญา ซึ่งเกี่ยวแก่กรมในกระทรวงใดมีระเบียบหรือข้อตกลงไว้โดยเฉพาะก็ให้ปฏิบัติไปตามระเบียบหรือข้อตกลงนั้น ๆ ตามประมวลระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๕ บทที่ ๑ ข้อ ๔๑๔(๒)

๒) การจำหน่ายของกลาง การขายทอดตลาด

(๑) ของกลางรายใดเห็นว่าจะเก็บรักษาไว้อาจเน่าเปื่อยเสียหายได้ ก่อนที่จะส่งคดีฟ้องศาล จะจำหน่าย หรือป้องกันมิให้เน่าเปื่อยก็ให้จัดการไปตามสมควร เช่น เนื้อโค กระบือ และสุกร ถ้าจะขาย เอาเงินเก็บรักษาไว้ก็ได้ ถ้าของกลางรายใดมีการเถียงกรรมสิทธิ์หรือเป็นพยานหลักฐานสำคัญประกอบคดี ถ้าจะกระทำไปก็จะเกิดการคัดค้านได้ภายหลัง ก็ให้ระงับไม่ต้องขายหรือจัดการดังที่กล่าวมาข้างต้น ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ข้อ ๔๑๘(๑๒)

(๒) ของกลางซึ่งตกเป็นของรัฐบาลและเป็นของที่ชำรุดเสียหายไม่มีราคาหรือเป็นของที่ปราศจากราคาโดยสภาพของมันเอง หรือเป็นของบุคคลไม่อาจมีได้โดยผิดต่อกฎหมายเป็นของที่ไม่ควรขาย ให้สำรวจเสนอผู้บังคับบัญชาสั่งทำลายเสียหรือส่งไปยังเจ้าหน้าที่แผนกการนั้น แล้วแต่กรณี

(๓) การขายทอดตลาดของกลางของกลางสิ่งใดที่จะขายทอดตลาด ถ้าเห็นว่าของกลางนั้นเป็นประโยชน์ใช้ในราชการตำรวจได้ ให้สารวัตรหรือผู้รักษาการแทน (หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน) รายงานเสนอเหตุผลไปยังผู้บังคับการหรือผู้รักษาการแทนเป็นผู้พิจารณาสั่งก่อนขายทอดตลาด ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ บทที่ ๑ ข้อ ๔๑๖

การขายทอดตลาดของกลาง ให้ตั้งกรรมการพิจารณาขายให้ได้ราคาใกล้ชิดกับราคาท้องตลาด ในขณะนั้น องค์ประกอบของคณะกรรมการเป็นไปตาม ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ บทที่ ๑ ข้อ ๔๑๗

การจำหน่ายรถของกลาง

- การปฏิบัติเกี่ยวกับรถของกลางให้ดำเนินการตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวคดี ลักษณะ ๑๕ บทที่ ๙ ข้อ ๕ เมื่อพนักงานสอบสวนได้ประกาศหาเจ้าของ หรือผู้มีสิทธิ์รับรถคืนครบกำหนด ๖ เดือน นับแต่วันยึดรถแล้ว และพนักงานสอบสวน เห็นว่ารถของกลางนั้น หากหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าของทรัพย์สินและไม่เป็นประโยชน์ต่อการพิสูจน์ทางคดีต่อไป ก็ให้เสนอต่อผู้มีอำนาจอนุมัติขายทอดตลาดดำเนินการขายทอดตลาด ตามข้อ ๑๕ แต่ก่อนจะขายทอดตลาด พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการ ตามข้อ ๖, ๗, ๙ และ ๑๐ แห่งบทนี้

แนวทางการปฏิบัติในการจำหน่ายรถของกลาง

๑) รถของกลางในคดี เมื่อได้รับแจ้งเกี่ยวกับของกลางในคดีจากสำนักงานอัยการแล้ว ให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ก่อนประมูล

- ทำหนังสือไปยังศาลเพื่อให้ออกหนังสือรับรองผลคดีถึงที่สุด
- ตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับของกลางในคดีที่ได้รับแจ้งผลคดี จัดทำบัญชีของกลางคดีอาญาที่ถึงที่สุดแล้ว
- ทำบันทึกเสนอ ภ.จว. พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติขายทอดตลาด ในส่วนตำรวจนครบาลเสนอผู้บังคับการตำรวจนครบาล อนุมัติขายทอดตลาด
- ภ.จว. ส่งสำเนาคำสั่งจังหวัด แต่งตั้งคณะกรรมการจำหน่ายของกลาง
- ทำหนังสือถึงประธานกรรมการขายทอดตลาดเพื่อแจ้งให้ทราบและกำหนดวัน เวลา และ สถานที่ทำการประมูล พร้อมทั้งประกาศขายทอดตลาดเพื่อประธานจะได้ลงนาม
- ประธานคณะกรรมการขายทอดตลาดส่งหนังสือแจ้งให้ทราบว่าจะมาเป็นประธานด้วยตนเองหรือส่งผู้แทนมาดำเนินการ พร้อมทั้งกำหนด วัน เวลา และสถานที่ทำการประมูลขายทอดตลาด

- ทำหนังสือถึงผู้แทนที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานฯ (กรณีประธานแต่งตั้งผู้แทน) และสรรพากรอำเภอเพื่อให้ทราบถึง วัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการประมูลขายทอดตลาดของกลาง

- เตรียมช่างผู้ที่มีความชำนาญการไว้เพื่อทำการประเมินราคาของทรัพย์ที่จะทำการประมูลขายทอดตลาดในวันที่จะทำการประมูล

- นำประกาศขายทอดตลาด ติดไว้ป้ายประกาศต่าง ๆ ตามหน่วยงานราชการ เช่น อำเภอ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อทราบทั่วกัน

(๒) วันประมูลขายทอดตลาด

- นำของกลางที่จะทำการประมูลออกมาตรวจสอบรายละเอียด ว่าตรงกับบัญชีของกลางหรือไม่

- ลงบันทึกประจำวัน แจ้งว่า ได้ทำการเปิดประมูลขายทอดตลาดของกลาง

- แจ้งให้คณะกรรมการทราบถึงช่างผู้ชำนาญการที่จะมาทำการประเมินราคาทรัพย์ที่จะทำการขายทอดตลาด

- ทำบันทึกผลการประเมินราคารถของกลาง ที่จะทำการขายทอดตลาด

- แจ้งให้ผู้เข้าร่วมประมูลทราบถึงราคากลาง ที่ช่างผู้ชำนาญการได้ประเมินราคาไว้พร้อมให้ทำการประมูล

- ทำบันทึกการประมูลของกลาง หลังเสร็จสิ้นการประมูลและได้ผู้ที่ชนะการประมูลพร้อมชำระเงินค่าของกลางที่ประมูลได้ในครั้งนี้

- ออกใบเสร็จรับเงิน ตามมูลค่าของกลาง ที่ทำการประมูลแต่ละรายการให้กับผู้ที่ประมูลได้

- บันทึกประจำวันเมื่อเสร็จสิ้นการประมูล

(๓) หลังการประมูล

- นำเงินที่ได้จากการประมูล ส่งเจ้าหน้าที่การเงิน เพื่อนำเงินส่งเก็บรักษา ที่คลังจังหวัดในส่วนของเงินนอกงบประมาณ

- ลงประจำวันส่งเงินให้กับเจ้าหน้าที่การเงินเก็บรักษา โดยลงรายละเอียดให้ชัดเจนว่าเป็นเงินประเภทใด จำนวนเท่าใด

- ถ่ายสำเนาใบเสร็จรับเงินทุกฉบับ เพื่อประกอบเอกสารการขายทอดตลาด

- จัดทำและเสนอเอกสารทั้งหมดให้ ภ.จว. ทราบต่อไป พร้อมทั้งทำสำเนาเอกสารเก็บรักษาไว้ที่ สภ. ๑ ชุด

- เงินที่ฝากไว้ที่คลังจังหวัด เมื่อกำหนดระยะเวลาตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๒๗ ยังไม่มีผู้ใดมาแสดงความเป็นเจ้าของ ให้เงินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน หากระหว่างนั้นมีผู้มาแสดงให้ตรวจสอบหลักฐานให้แน่ชัดแล้วให้คืนเงินดังกล่าวแก่ผู้นั้น โดยขออนุมัติจากผู้มีอำนาจอนุมัติขายทอดตลาด (ระเบียบเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๕ บทที่ ๙ ข้อ ๑๔)

๒) รถที่ตรวจยึดไว้ตรวจสอบหาเจ้าของ

- จัดทำประกาศให้ทราบถึงรายละเอียดรถที่ยึดไว้ ตรวจสอบ เพื่อหาเจ้าของที่แท้จริงติดไว้ให้ประชาชนทราบ

- ทำการตรวจสอบทะเบียนรถที่ยึด

- กรณีมีการขูดลบ หมายเลขเครื่องยนต์ เลขตัวรถ ให้จัดส่งยังกองพิสูจน์หลักฐานเพื่อตรวจสอบหาหมายเลขเครื่องและเลขตัวรถที่แท้จริง

- กรณีพบเจ้าของรถให้ทำหนังสือแจ้ง อย่างน้อย ๓ ครั้ง หากไม่ประสงค์รับให้ดำเนินการตามระเบียบ

- กรณีไม่พบเจ้าของ เมื่อครบกำหนดตามระเบียบการเก็บรักษาของกลางให้ดำเนินการตามระเบียบต่อไป

- ประมูลขายทอดตลาดรถที่ยึดไว้ตรวจสอบแล้วไม่พบเจ้าของและตรวจสอบพบเจ้าของแล้วแต่ไม่มารับรถคันดังกล่าวซึ่งได้ทำการเก็บรักษาไว้ที่สถานีเกินกว่า ๖ เดือน (การดำเนินการก่อนประมูล วันประมูล หลังประมูล คล้ายคลึงกันกับการประมูลรถของกลางในคดี)

ข้อสังเกต

- ของกลางที่ยึดไว้ และได้ส่งตรวจพิสูจน์และหมดไปกับการตรวจพิสูจน์ สามารถจำหน่ายของกลางลงบันทึกไว้ในสมุดยึดทรัพย์ของกลางได้ โดยให้หมายเหตุไว้ตามหนังสือรายงานผลการตรวจพิสูจน์นั้น ๆ

- ของกลางในคดีอาญา ซึ่งเกี่ยวกับกรมหรือกระทรวงใด มีระเบียบหรือข้อตกลงไว้เป็นการเฉพาะที่ให้พนักงานสอบสวนส่งของกลางไปยังหน่วยงานดังกล่าวเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับของกลาง ก็สามารถจำหน่ายของกลางลงบันทึกไว้ในสมุดยึดทรัพย์ของกลางได้ โดยมีการลงชื่อรับมอบกันไว้เป็นหลักฐาน

- เขตกรุงเทพมหานคร ให้ผู้บังคับการหรือเทียบผู้บังคับการ เป็นผู้อนุมัติขายทอดตลาด สำหรับในจังหวัดอื่นนอกกรุงเทพมหานคร ให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้อนุมัติ โดยให้ถือปฏิบัติตามข้อบังคับการเก็บรักษาของกลาง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.๒๔๘๐ (ป.ระเบียบเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๕ บทที่ ๙ ข้อ ๑๑)

๖. การขอรับสิ่งของหรือของกลางไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ระหว่างการสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕/๑

เหตุผลในการเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรานี้ เนื่องจาก ป.วิอาญาให้อำนาจเจ้าพนักงานยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้จนกว่าคดีถึงที่สุดบางกรณี อาจต้องยึดสิ่งของดังกล่าวไว้เป็นเวลานาน ทำให้สิ่งของนั้นชำรุดบกพร่อง เสื่อมประโยชน์ หรือเสื่อมราคา ก่อความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้นจึงให้อำนาจเจ้าพนักงานใช้ดุลพินิจผ่อนผัน ให้รับสิ่งของที่ยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ระหว่างการดำเนินคดีอาญาเพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายและเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้สุจริต ตลอดจนลดภาระหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการดูแลรักษาสิ่งของนั้น แต่มิใช่เป็นการคืนทรัพย์สินของกลางให้แก่เจ้าของโดยเด็ดขาด

หลักเกณฑ์และขั้นตอนกฎหมาย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕/๑

(๑) สิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้

(๒) มิใช่ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด

(๓) ถ้ายังไม่ได้นำสืบหรือแสดงเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี

(๔) เจ้าของหรือผู้ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้

(๕) อาจยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี

(๖) เพื่อขอรับสิ่งของนั้นไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ โดยไม่มีประกัน หรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันก็ได้

(๗) การสั่งคืนดังกล่าวจะต้องไม่กระทบถึงการใช้สิ่งของนั้นเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในภายหลัง

(๘) หากมีการยื่นคำร้องขอตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕/๑ ให้มีคำสั่งโดยมิชักช้า

(๙) กรณีมีคำสั่งไม่อนุญาต ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลชั้นต้นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันได้รับแจ้งการไม่อนุญาตและให้ศาลพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์

(๑๐) คำสั่งอนุญาตของศาลเป็นที่สุด

รายละเอียดขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติเป็นไปตามกฎกระทรวง กำหนดวิธีการคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ พ.ศ.๒๕๕๓ และหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๔๑๕๗ ลง ๕ พ.ย. ๕๓ โดยให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือพนักงานสอบสวนซึ่งปฏิบัติหน้าที่เวรสอบสวนในขณะนั้นกรณีมีบุคคลมายื่นคำขอ ให้รับคำร้องและเป็นคู่สัญญาประกัน แล้วรีบเสนอคำร้องพร้อมด้วยสัญญาประกันและบันทึกเสนอสัญญาประกันไปยังผู้กำกับ สารวัตรใหญ่ สารวัตรหัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานระดับกองกำกับหรือผู้รักษาราชการแทนหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตคืนสิ่งของนั้น

การพิจารณาคำร้องขอคืนสิ่งของดังกล่าว จะต้องมีคำสั่งโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกิน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถมีคำสั่งได้ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้แจ้งผู้ยื่นคำร้องทราบโดยมิชักช้า

กรณีส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว หากมีผู้มายื่นคำร้องขอให้พนักงานสอบสวนแจ้งหรือแนะนำให้ไปยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการสั่งการเกี่ยวกับสิ่งของเป็นอย่างไรก็ให้ปฏิบัติไปตามนั้น แต่การทำสัญญาประกันในชั้นพนักงานอัยการเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ

กรณีผู้ได้รับอนุญาตส่งคืนสิ่งของตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือส่งคืนก่อนครบกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือพนักงานสอบสวนซึ่งปฏิบัติหน้าที่เวรขณะนั้นเป็นผู้รับคืนโดยให้ตรวจสอบสภาพ ร่องรอยและความถูกต้องของสิ่งของนั้นและจัดทำบันทึกให้ผู้รับอนุญาตลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน กรณีพบว่ามีการเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ที่ทำให้การใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ในทางคดีเปลี่ยนแปลงไปและเข้าข่ายเป็นความผิดทางอาญาก็ให้พิจารณาดำเนินคดีแก่ผู้รับผิดชอบนั้นตามกฎหมาย

การเก็บรักษาเงินประกัน หลักทรัพย์ประกัน การดำเนินการเกี่ยวกับกรณีมีบุคคลเป็นประกันและการบังคับสัญญาประกัน รวมทั้งการดำเนินการทั้งหลายอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้นำระเบียบ คำสั่งว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

- **บุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ได้ ได้แก่**

(๑) เจ้าของ หรือผู้มีกรรมสิทธิ์

(๒) ผู้ซึ่งมีสิทธิในการใช้, ครอบครอง, ยึดหน่วง หรือสิทธิเรียกร้องอื่นตามที่กฎหมายรับรอง รวมถึงผู้เช่าซื้อ, ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก หรือผู้จัดการมรดก

- **หลักฐานที่ใช้ประกอบคำขอ**

(๑) ผู้ยื่นคำร้องจะต้องแสดงหลักฐานแห่งการเป็นเจ้าของ หรือเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ เพื่อแสดงถึงสิทธิที่ตนมีอยู่เหนือสิ่งของนั้น

(๒) ในกรณีผู้ยื่นคำร้อง มีสิทธิในสิ่งของ ซึ่งมีเจ้าของกรรมสิทธิ์หลายรายรวมกัน จะต้องแสดงเอกสารหลักฐานแสดงความยินยอมในการร้องขอคืนสิ่งของจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ทุกราย

- **คำร้องต้องมีรายละเอียดอย่างน้อย ดังต่อไปนี้**

(๑) สิ่งของ ที่ประสงค์จะขอคืน

(๒) เหตุผล ความจำเป็น และความเร่งด่วน ที่ร้องขอคืนสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๓) ระยะเวลาที่ประสงค์จะนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๔) ผู้ที่จะดูแลรักษา หรือใช้ประโยชน์จากสิ่งของ

(๕) สถานที่ที่นำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๖) หลักฐาน ในการแสดงสิทธิตามข้อ ๑

- **การพิจารณาคำร้องคำนึงถึงเหตุดังต่อไปนี้**

(๑) เหตุผล ความจำเป็น และความเร่งด่วนที่ต้องนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๒) ความเสี่ยงภัย หรือเสี่ยงต่อความเสียหาย สูญหาย ถูกทำลาย ปลอม หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดกับสิ่งของที่จะนำไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๓) ความน่าเชื่อถือของหลักประกัน

(๔) ความน่าเชื่อถือของผู้ที่จะนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๕) ระยะเวลาที่จะนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๖) คำคัดค้านของผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง คำคัดค้านของผู้ต้องหา หรือคำคัดค้านของผู้เสียหาย

(๗) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดี

- **ผู้ยื่นคำร้องหลายรายต่างอ้างสิทธิในสิ่งของเดียว**

(๑) กรณีมีผู้ยื่นคำร้องหลายรายขอคืนสิ่งของอย่างเดียวกัน โดยอ้างสิทธิต่างกันให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจกำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควร เพื่อพิสูจน์สิทธิของตนก่อนมีคำสั่ง

(๒) เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ยื่นคำร้องรายใดเป็นเจ้าของหรือผู้มีสิทธิเหนือสิ่งของดีกว่าผู้อื่น ให้พนักงานสอบสวนมีคำสั่งคืนสิ่งของแก่ผู้นั้น

๗. การคืนสิ่งของหรือของกลาง

หลักเกณฑ์กฎหมายเกี่ยวกับการคืนสิ่งของหรือของกลางตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ วรรคสาม

(๑) สิ่งของใดที่ยึดไว้เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด

(๒) เมื่อเสร็จคดีแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหา หรือ

(๓) ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น

(๔) เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าขั้นตอนการคืนสิ่งของที่ยึดไว้หรือของกลางในคดีจะเกิดขึ้นได้ในชั้นเจ้าพนักงานหรือชั้นก่อนฟ้องเนื่องจากกฎหมายใช้คำว่าเมื่อเสร็จคดีแล้ว คดีบางคดีหากพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา คดีเรื่องนั้นก็ไม่ขึ้นไปสู่ศาลเกี่ยวกับสิ่งของหรือของกลางที่ยึดไว้ พนักงานอัยการก็จะสั่งให้พนักงานสอบสวนจัดการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ หรือแม้แต่บางคดีที่พนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล แต่พิจารณาแล้วไม่เห็นควรยื่นคำขอต่อศาลให้ริบหรือทำลายของกลางในคดีดังกล่าว ซึ่งศาลมิอาจพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอของพนักงานอัยการโจทก์ได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวพนักงานอัยการก็จะมีคำสั่งมายังพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับสิ่งของหรือของกลางดังกล่าวให้จัดการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ เช่นเดียวกัน

หากคดีใดที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลและมีคำขอให้ศาลสั่งริบหรือทำลายสิ่งของหรือของกลางในคดีอาญา เมื่อคดีถึงที่สุดศาลมีคำสั่งประการใดเกี่ยวกับของกลาง พนักงานอัยการก็จะแจ้งผลคดีมายังพนักงานสอบสวนทราบและในคำพิพากษาดังกล่าวศาลจะสั่งเกี่ยวกับของกลางด้วยว่าให้ริบหรือทำลายหรือสั่งไม่ริบหรือสั่งอย่างอื่นก็ต้องดำเนินการไปตามคำพิพากษานั้น ขั้นตอนการดำเนินการก็ต้องพิจารณาดำเนินการไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕

พิจารณาคำสั่งของพนักงานอัยการ กรณีให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕

ปกติ พนักงานอัยการจะไม่สั่งในรายละเอียดว่าให้พนักงานสอบสวนจัดการกับสิ่งของหรือของกลางในคดีอาญาว่าให้ดำเนินการอย่างไร แต่จะสั่งตามกฎหมายว่า ให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ ซึ่งในทางคดีอาจสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาก็ได้ พนักงานสอบสวนจำนวนมากเมื่อเห็นคำสั่งของพนักงานอัยการดังกล่าวแล้ว โดยเฉพาะเมื่อมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาด้วยแล้ว เข้าใจไปว่าจะต้องคืนสิ่งของหรือของกลางให้กับผู้ต้องหาเท่านั้น ซึ่งตามกฎหมายไม่จำต้องคืนให้กับผู้ต้องหาเสมอไป แต่อาจคืนให้กับบุคคลอื่นหรืออาจไม่คืนให้กับผู้ใดเลยก็ได้ แต่พนักงานสอบสวนต้องยึดหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายและต้องจำหน่ายของกลางไปตามระเบียบ การที่พนักงานอัยการสั่งให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ เป็นเพียงคำแนะนำเท่านั้น ไม่มีสภาพเด็ดขาด

การพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กรมตำรวจ) ได้หารือกรมอัยการเพื่อยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติในคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ที่มีการยึดไม้ของกลางเป็นไม้ที่ทำออกโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาทั้งหมดและของกลางให้จัดการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ ซึ่งเป็นปัญหาว่าพนักงานสอบสวนจะไม่คืนไม้ของกลางได้หรือไม่ กรมอัยการ มีบันทึก ที่ มท ๑๒๐๒/๙๓๘๖ ลง ๒๗ ส.ค. ๓๐ ตอบข้อหารือของกรมตำรวจว่า การแจ้งคืนของกลางของพนักงานอัยการเป็นเพียงคำแนะนำของพนักงานอัยการเท่านั้น เจ้าพนักงานผู้ยึดมีอำนาจยึดของกลางไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วย่อมต้องพิจารณาดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ ส่วนการคืนของกลางให้แก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่นหรือจะดำเนินการประการใดต่อไปเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานผู้ยึดจะดำเนินการตามที่เห็นว่าถูกต้อง

กรณีดังกล่าว กรมตำรวจเห็นว่าการตอบข้อหารือของกรมอัยการยังไม่ชัดเจนพอ จึงมีหนังสือที่ มท ๐๖๐๓.๓/๗๒๖๒ ลง ๒๓ ก.ย. ๓๐ หารือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาเรื่องเสร็จที่ ๔๓๖/๒๕๓๐ เห็นว่า อำนาจในการคืนสิ่งของที่ยึดไว้เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนไม่ใช่อำนาจของพนักงานอัยการ และการคืนสิ่งของต้องคืนให้แก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเท่านั้น ส่วนการที่จะคืนสิ่งของได้เมื่อใดนั้น กฎหมายบัญญัติให้เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดสิ่งของไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด ซึ่งหมายความว่า แม้ว่าคดีจะยังไม่ถึงที่สุด หากมีผู้มีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของเรียกร้องขอคืนของนั้น และพนักงานสอบสวนเห็นว่าสิ่งของนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี พนักงานสอบสวนก็อาจคืนสิ่งของดังกล่าวก่อนคดีถึงที่สุด และในทางกลับกันแม้ว่าคดีถึงที่สุดแล้ว แต่ไม่มีผู้มีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของ พนักงานสอบสวนก็ไม่จำต้องคืนสิ่งของนั้นให้แก่ผู้ใด และสิ่งของนั้นย่อมตกเป็นของแผ่นดินเมื่อเข้าเกณฑ์ตามมาตรา ๑๓๒๗ แห่ง ป.พ.พ. สำหรับปัญหาที่หารือมานี้ การที่พนักงานอัยการแจ้งให้พนักงานสอบสวนจัดการเกี่ยวกับไม้ของกลางตามมาตรา ๘๕ แห่ง ป.วิอาญา เป็นเพียงคำแนะนำของพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายต่อไป หลังจากพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ดังนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่า ตามพยานหลักฐานไม้ของกลางที่ยึดไว้เป็นไม้ที่ทำออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจไม่คืนไม้ของกลางดังกล่าวแก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่น ซึ่งไม่มีสิทธิเรียกร้องขอคืนไม้นั้น

ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๗๒ ภายในบังคับแห่งกฎหมายอาญา กรรมสิทธิ์แห่งสิ่งใด ๆ ซึ่งได้ใช้ในการกระทำผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือเกี่ยวกับการกระทำผิดโดยประการอื่น และได้ส่งไว้ในความรักษาของกรมในรัฐบาลนั้น ท่านว่าตกเป็นของแผ่นดิน ถ้าเจ้าของมิได้เรียกเอาภายใน ๑ ปี นับแต่วันส่ง หรือถ้าได้ฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้วนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่ถ้าไม่ทราบตัวเจ้าของท่านให้ผ่อนเวลาออกไปเป็น ๕ ปี

ถ้าทรัพย์สินเป็นของเสียง่าย หรือถ้าหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าของทรัพย์สินนั้นไซร้ ท่านว่ากรมในรัฐบาลจะจัดให้เอาออกขายทอดตลาดก่อนถึงกำหนดก็ได้ แต่ก่อนที่จะขายให้จัดการตามควรเพื่อบันทึกรายการอันเป็นเครื่องให้บุคคลผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้นอาจทราบว่าเป็นทรัพย์สินของตนและพิสูจน์สิทธิได้ เมื่อขายแล้วได้เงินเป็นจำนวนสุทธิเท่าใดให้ถือไว้แทนตัวทรัพย์สิน

ข้อสังเกต

- ของกลางที่ยึดไว้ กรณีเป็นทรัพย์ที่ถูกประทุษร้ายและไม่มีการโต้แย้งกรรมสิทธิ์ พนักงานสอบสวนสามารถคืนให้กับผู้เสียหายไปได้ ไม่ต้องรอให้คดีถึงที่สุด
- อำนาจในการคืนสิ่งของที่ยึดไว้เป็นอำนาจของพนักงาน ไม่ใช่อำนาจของพนักงานอัยการ
- แม้คดีจะยังไม่ถึงที่สุดหากมีผู้มีสิทธิ์เรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้นและพนักงานสอบสวนเห็นว่าสิ่งของนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี พนักงานสอบสวนก็อาจคืนสิ่งของได้ก่อนคดีถึงที่สุด
- แม้คดีถึงที่สุดแล้วแต่ไม่มีผู้มีสิทธิ์เรียกร้องขอคืนสิ่งของพนักงานสอบสวนก็ไม่จำเป็นต้องคืนสิ่งของให้แก่ผู้ใดและสิ่งของนั้นย่อมตกเป็นของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๓๒๗
- การคืนหรือไม่คืนสิ่งของหรือของกลางที่ยึดไว้ ที่ว่าเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานนั้น ต้องยึดหลักเกณฑ์ตามกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง การใช้ดุลพินิจที่มิชอบอาจต้องรับผิดในทางละเมิดได้

๘. การคืนรถของกลางในคดีจราจร

กรณีที่มีพนักงานสอบสวนยึดรถชนแล้วหลบหนีเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้ร้องขอรับรถคืนให้พิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนได้จัดการเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์ของกลางในทางคดีเสร็จแล้ว

(๒) มีพยานหลักฐานแสดงว่าผู้ร้องขอรับรถคืนเป็นเจ้าของที่แท้จริงหรือเป็นผู้ครอบครองรถโดยชอบด้วยกฎหมาย

(๓) เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองรถได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- เจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ปกปิดช่วยเหลือผู้ขับรถของตนให้พ้นจากการจับกุม แต่ได้กระทำการใดอันแสดงว่าได้พยายามช่วยเหลือเพื่อให้พนักงานจับกุมคนขับที่หลบหนี เช่น ได้นำเอกสารหลักฐานอันสำคัญที่น่าเชื่อว่าเป็นผู้ขับรถคันเกิดเหตุแล้วหลบหนีไป
- เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้ช่วยเหลือและได้บรรเทาผลร้าย เช่น ช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล ค่าทำศพ ค่าเสียหาย จนผู้เสียหายพอใจ แต่ในกรณีที่ผู้เสียหายเรียกร้องค่าเสียหายเกินสมควรจนเห็นได้ชัด ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองยินยอมชดใช้ค่าเสียหายให้พอสมควรแล้ว แม้ผู้เสียหายยังไม่พอใจหรือยังไม่ยอมรับก็อาจคืนรถให้ไปได้

๙. การคืนรถของกลางกรณีคู่กรณีโต้แย้งกรรมสิทธิ์

ตามหนังสือ กองคดี กรมตำรวจ ๐๖๐๓.๓/๘๙๔๑ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๓๐ มีหลักพิจารณาดังนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนแนะนำให้คู่กรณีใช้สิทธิ์ฟ้องเรียกร้องกันเอง

(๒) ศาลสั่งอย่างไรให้ปฏิบัติไปตามคำสั่งศาล

(๓) รถของกลางเก็บรักษาไว้ระหว่างรอคำสั่งศาล

๑๐. การปฏิบัติเกี่ยวกับอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางที่ศาลมีคำพิพากษาสั่งริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๓๒๓/๒๕๖๓ ลง ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓

ตามคำสั่งดังกล่าวมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน กล่าวคือ นอกจากของกลางที่จะต้องคืนให้กับผู้มีสิทธิเรียกร้องขอคืนตามกฎหมาย ให้เก็บรักษาอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางไว้ที่สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน และกรณีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ริบเป็นของแผ่นดิน ได้ให้อำนาจแก่สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนโดยได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาระดับผู้บังคับการ ตั้งคณะกรรมการทำลายอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางประเภทอาวุธปืนบรรจุปากทุกชนิด ปืนอัดลมประกอบเอง (ไทยประดิษฐ์) ปืนลูกซองประกอบเอง (ไทยประดิษฐ์) ได้ โดยให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายน ของทุกปี ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติให้เป็นไปตามแนวทางที่สำนักงานส่งกำลังบำรุงกำหนด ตามหนังสือ สกบ.ที่ ๐๐๐๘.๔๒๒/๑๔๐๖ ลง ๓ ส.ค. ๖๓ เรื่อง การกำหนดแนวทาง ขั้นตอน และวิธีการทำลายอาวุธปืนของกลาง ส่วนอาวุธปืนนอกเหนือจากนั้นต้องส่งไปยังกองสรรพาวุธดำเนินการ

๑๑. สิ่งของส่วนตัวผู้ต้องหา

ประมวลระเบียบเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๕ บทที่ ๒ ข้อ ๔๒๓-๔๒๖ กำหนดวิธีไว้ เมื่อพนักงานสอบสวน ฝ่ายปกครอง หรือตำรวจจับผู้ต้องหามา ถ้าผู้ต้องหามีทรัพย์สิ่งของส่วนตัว และผู้ต้องหายินยอมให้เจ้าพนักงานตำรวจเก็บรักษาไว้ก็ให้เก็บรักษาไว้ตามระเบียบถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมก็ให้ชี้แจงกับผู้ต้องหาให้ทราบถึงประโยชน์ของการที่เจ้าพนักงานเก็บรักษาไว้ให้ และลงประจำวันไว้แล้วให้ผู้ต้องหาลงนามไว้ในรายงานประจำวันข้อนั้นด้วย

การเก็บรักษาให้จดบันทึกข้อความลงในรายงานประจำวัน และ สมุดยึดทรัพย์ส่วนตัวผู้ต้องหา สมุดนี้ใช้แบบเดียวกันกับสมุดยึดทรัพย์ของกลาง แต่ให้แยกใช้คนละเล่ม และให้เขียนไว้หน้าสมุดว่า “บัญชีของส่วนตัวผู้ต้องหาคดี” เมื่อจะมอบสิ่งของที่ยึดไว้ให้ผู้ต้องหาก็ให้ลงประจำวันและข้อความในสมุดยึดทรัพย์ส่วนตัวให้ชัดเจนแล้วให้ผู้ยึด ผู้มอบ ผู้รับ ลงนามไว้ในสมุดประจำวัน และสมุดยึดทรัพย์ส่วนตัวเป็นสำคัญ

บทที่ ๑๖
การสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นองค์กรอิสระมีหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๔ ในกรณีจำเป็นจะมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดำเนินการแทนในเรื่องที่มิใช่เป็นความผิดร้ายแรงหรือที่เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางระดับหรือกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนหรือไต่สวนเบื้องต้นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตก็ได้

จะเห็นได้ว่าในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งหลักเกณฑ์ ขั้นตอนการปฏิบัติกำหนดรายละเอียดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑

๑. หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ตามความในมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ดังนี้

๑. ไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

๒. ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

๓. กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว

๔. ไต่สวนเพื่อดำเนินคดีในฐานความผิดอื่นที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กำหนดหรือที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๕. หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่น

๖. ในการดำเนินการตามข้อ ๔ ในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้หน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการเป็นผู้ดำเนินการก็ได้

๒. องค์ประกอบเกี่ยวกับอำนาจการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนี้

๑. บุคคลที่ถูกไต่สวนข้อเท็จจริงต้องเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ

๒. กระทำความผิดที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้แก่ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่

ในการยุติธรรมหรือความผิดอื่นที่กฎหมายกำหนดให้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เช่น กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

๓. บุคคลอื่นแม้มิใช่เจ้าพนักงานของรัฐ แต่หากกระทำความผิดดังต่อไปนี้ ก็อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาทิ ความผิดพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ เช่น ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๑๑๗ ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๑๗๘ และมาตรา ๑๗๙ ความผิดฐานเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น

๔. ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือผู้รับว่าจะให้ หรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงานของรัฐนั้น เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการหรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย แม้ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนดังกล่าวจะไม่ใช่เจ้าพนักงานของรัฐ รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือผู้รับว่าจะให้ และรวมถึงกรณีเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศด้วย

๕. กรณีการกระทำกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท หากบทใดบทหนึ่งเป็นฐานความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็มีอำนาจไต่สวนทุกฐานความผิด แม้มีฐานอื่นที่ไม่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๖. กรณีกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน แม้กรรมใดกรรมหนึ่งไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากความผิดของกรรมต่างๆ มีความเกี่ยวข้องกันและต้องดำเนินการในคราวเดียวกัน คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็มีอำนาจไต่สวนทุกกรรม

๓. เจ้าพนักงานของรัฐ

ตามความหมายในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ คำนิยาม “เจ้าพนักงานของรัฐ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

เจ้าหน้าที่ของรัฐ

คำนิยาม “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือในรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ หรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และบุคคลหรือคณะบุคคลบรรดาซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐด้วย แต่ไม่รวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

คำนิยาม “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง

(๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภา

ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

คำนิยาม “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ” หมายความว่าผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ **ยกเว้นคณะกรรมการ ป.ป.ช.** และให้หมายความรวมถึงผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินด้วย ยกเว้นกรณีตามมาตรา ๑๑ (๑)

๔. ความผิดที่อยู่ในอำนาจไต่สวน

๑. ป.อาญา ภาค ๒ ความผิด ลักษณะ ๒ ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ มาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖ ลักษณะ ๓ ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม มาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๐๕

๒. ความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑

๓. ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒

๔. พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒

๕. อำนาจการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีอื่นๆ แม้มิใช่เจ้าพนักงานของรัฐตามมาตรา ๒๘(๔) เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ

ความเกี่ยวข้องของพนักงานสอบสวนกับคณะกรรมการ ป.ป.ช.

โดยปกติคดีที่อยู่ในอำนาจการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องดำเนินการเอง แต่รัฐธรรมนูญได้วางหลักว่าหากเป็นกรณีจำเป็นและเป็นคดีที่ไม่มีความร้ายแรงและคำนึงถึงบุคคลบางระดับ คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจมอบหมายให้หน่วยงานที่มีอำนาจในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดำเนินการแทนได้ ซึ่งที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนของฝ่ายตำรวจปรากฏอยู่ในมาตรา ๖๑ และ ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตาม ป.วิอาญา และรายงานให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบตามมาตรา ๖๕

๕. หลักเกณฑ์กฎหมายที่ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจมีอำนาจสอบสวน

หลักเกณฑ์ตามมาตรา ๖๑ วรรคแรกแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑

๑. มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน

๒. ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าพนักงานของรัฐหรือบุคคลใดในข้อหาใด ๆ บรรดาที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๓. พนักงานสอบสวนต้องแสวงหาข้อเท็จจริง รวมทั้งรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้น

๔. หากกรณีเป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

หลักเกณฑ์ ตามมาตรา ๖๑ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ เป็นกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วส่งเรื่องกลับให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจดำเนินการตาม ป.วิอาญา

๑. เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องที่ได้รับมาตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรมการ ป.ป.ช. หรือ

๒. แม้เรื่องกล่าวหาจะอยู่ในหน้าที่และอำนาจ แต่เป็นเรื่องไม่ร้ายแรงที่เป็นการกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรมอบหมายให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการ ก็ให้ส่งเรื่องคืนพนักงานสอบสวนภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากพนักงานสอบสวนโดยจะกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

หลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ กรณีดังกล่าว การเริ่มคดีไม่ได้เริ่มจากการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษจากพนักงานสอบสวน แต่เป็นกรณีที่คดีอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และต้องการให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิอาญา

๑. เป็นกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นสมควร

๒. อาจส่งเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๒๘(๒) และ (๔) ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิอาญา

๓. แต่ต้องเป็นเรื่องที่มิใช่ความผิดร้ายแรง

หลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ เป็นกรณีหลังจากพนักงานสอบสวนได้รับเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาทำการสอบสวนตาม ป.วิอาญา ตามความในมาตรา ๖๑ หรือ ๖๓ แล้วต้องรายงานผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ

๑. เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายให้หน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๖๑ มาตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๖๔ แล้วให้หน่วยงานของรัฐนั้นดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจของตน

๒. ต้องรายงานผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบตามหลักเกณฑ์และวิธีการและภายในกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

๖. ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑

- บันทึกข้อตกลงระหว่างสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฉบับลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เรื่อง ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒
- ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๖ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๖
- คำสั่ง ตร.ที่ ๒๔๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติและแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่อง กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- หนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๑๑.๒๖/๑๙๓๗ ลงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ซักซ้อมการปฏิบัติตามคำสั่ง ตร.ที่ ๒๔๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๓

- หนังสือ ตร.ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๑๑.๒๖/๓๔๘๘ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เรื่อง กำหนดแนวทางการปฏิบัติกรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติส่งเรื่องกล่าวหาให้พนักงานสอบสวนของ ตร. เป็นผู้ดำเนินการสอบสวน ตาม ป.วิอาญา

๗. การออกหมายจับ การจับกุม ผู้ถูกกล่าวหา

หลักเกณฑ์กฎหมาย ตามมาตรา ๖๑ วรรคสี่ถึงวรรคหก แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑

ตามมาตรา ๖๑ วรรคสี่

๑. กรณีที่มีเหตุจะต้องขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง

๒. ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อให้ออกหมายจับบุคคลดังกล่าวได้ หรือ

๓. กรณีที่มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่จะจับโดยไม่มีหมายจับได้ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับบุคคลดังกล่าวได้

๘. การควบคุม การปล่อยชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหา

ตามมาตรา ๖๑ วรรคห้าและวรรคหก

๑. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่จับผู้ถูกกล่าวหาไว้

๒. ต้องส่งตัวผู้ถูกจับพร้อมทั้งบันทึกการจับมายังพนักงานสอบสวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน ๔๘ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยมิให้นับระยะเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับจากที่จับมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวน รวมเข้าในกำหนดเวลา ๔๘ ชั่วโมงนั้นด้วย

๓. กรณีที่ไม่จำต้องมีการควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจปล่อยตัวผู้ถูกจับไปโดยมีประกันหรือไม่มีประกันก็ได้

๔. กรณีที่มีความจำเป็นต้องมีการควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายขังผู้ถูกจับไว้ได้ ตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสำหรับความผิดที่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษนั้น

๙. อายุความ

เป็นไปตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ เว้นแต่ หากผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาของศาล มิให้นับระยะเวลาหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และหากจำเลยหลบหนีระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษก็มิให้นำอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๘ มาใช้บังคับด้วย การหลบหนีจึงเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑

๑๐. การดำเนินการในขั้นตอนชั้นพนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายและระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีผู้มาร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับบุคคลที่ถูกกล่าวหา ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการได้ตามมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ประกอบระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๖ ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๖ เพิ่มเติมประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี แนบท้ายระเบียบนี้ ลักษณะ ๑๘ กรณีบางเรื่องที่มีวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษ บทที่ ๒๔ แนวทางการปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระเบียบบางส่วนซึ่งที่ออกมารองรับตามกฎหมายเดิมไม่สอดคล้องกับกฎหมาย ป.ป.ช. ปัจจุบัน จึงสามารถนำมาใช้ได้เท่าที่ไม่ขัดแย้งกับกฎหมาย ป.ป.ช.(ใหม่) ขั้นตอนการดำเนินการพอสรุปได้ ดังนี้

๑. สอบสวนปากคำผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษแล้วบันทึกการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษในสมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี โดยไม่ต้องบันทึกการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป และไม่ต้องรับเลขคดี

๒. สอบสวนพยานบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อประกอบคดี เมื่อตรวจสอบพบว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าพนักงานของรัฐและพฤติการณ์แห่งคดีเป็นความผิดซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่ หากครบองค์ประกอบดังกล่าว พนักงานสอบสวนต้องส่งเรื่องให้กับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน ๓๐ วัน

๓. หากไม่ครบองค์ประกอบตามข้อ ๒ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตาม ป.วิอาญา ปกติ

๔. ตามกฎหมาย ป.ป.ช.(ใหม่) ระหว่างการสอบสวน พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการแจ้งข้อหาจับกุมและควบคุมผู้ถูกกล่าวหา ตาม ป.วิอาญา ได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมงและเป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปล่อยตัวชั่วคราวหรือขออำนาจศาลให้ออกหมายขังผู้ถูกจับได้ ซึ่งตามระเบียบ ตร.ดังกล่าวได้ระบุว่า หากผู้ถูกกล่าวหาเข้าหาหรือปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน ให้ดำเนินการแจ้งข้อหาให้ทราบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ และเมื่อพนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้วอำนาจของพนักงานสอบสวนย่อมสิ้นสุดลง อำนาจในการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือสัญญาประกันกรณีที่มีการปล่อยตัวชั่วคราวย่อมสิ้นสุดลงเช่นเดียวกัน และให้ปล่อยตัวหรือขอให้ศาลปล่อยตัวผู้ถูกกล่าวหาไปทันที ซึ่งเกี่ยวกับอำนาจการควบคุมมีความไม่สอดคล้องกับกฎหมาย ป.ป.ช.(ใหม่)

๕. หากภายหลังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องคืนมาให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิอาญา ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษลงในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไปและรับเลขคดี แล้วรีบสอบสวนโดยมิชักช้า

ปัจจุบันพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ได้วางหลักเกณฑ์ใหม่ไว้ตาม มาตรา ๖๑ แตกต่างจากกฎหมาย ป.ป.ช.(เดิม) โดยให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ในการกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐทุกประเภทรวมถึงข้าราชการฝ่ายการเมืองด้วย ในขณะที่กฎหมายเดิมจะไม่มีอำนาจรับคำร้องทุกข์ในกรณีที่เป็นข้าราชการฝ่ายการเมือง และได้มีคำสั่ง ตร.ที่ ๒๔๔/๖๓ ลง ๒๙ เม.ย. ๖๓ วางแนวทางปฏิบัติและแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่อง กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีคณะกรรมการกลั่นกรองระดับ ตร. และระดับ บช. เพื่อพิจารณาว่าเรื่องกล่าวหาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งมาให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจดำเนินการนั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ หากไม่ต้องตามหลักเกณฑ์จะต้องส่งเรื่องกลับคืนไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

๖. กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องกล่าวหาที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ซึ่งตามหลักเกณฑ์เป็นเรื่องกล่าวหาที่ไม่มีความร้ายแรงก็ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตาม ป.วิอาญา เหมือนกับการรับเรื่องร้องทุกข์กล่าวหาแล้วสอบสวนไปตามปกติ เพียงแต่ต้องรายงานผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบตามมาตรา ๖๕

ข้อสังเกต

๑. ตามกฎหมาย ป.ป.ช.(ใหม่) พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับกุม และควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ระหว่างสอบสวนได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง แต่หากคดียังอยู่ระหว่างการสอบสวนซึ่งยังอยู่ในเงื่อนเวลาภายใน ๓๐ วัน ตามมาตรา ๖๑ ที่จะต้องส่งเรื่องกล่าวหาให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามกฎหมาย ป.ป.ช. ไม่ได้ระบุว่าให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการปล่อยตัวชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาไปขออำนาจศาลฝากขังได้ แต่มีการบัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปล่อยตัวผู้ถูกจับไป โดยมีประกันหรือไม่มีประกันก็ได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องมีการควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายขังผู้ถูกจับไว้ได้

๒. ตามข้อ ๑. จะเห็นได้ว่ากฎหมายไม่ได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการปล่อยตัวชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ถูกจับไปยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาล ซึ่งเป็นปัญหาข้อขัดข้องในทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จึงมักทำการสอบสวนเบื้องต้นเท่านั้นโดยไม่แจ้งข้อหา และไม่มีการจับกุมหรือควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาแต่อย่างใด

๓. ตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีฯ ที่ระบุว่าอำนาจของพนักงานสอบสวนในการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือสัญญาประกันกรณีที่มีการปล่อยตัวชั่วคราวสิ้นสุดลง และให้ปล่อยตัวหรือขอให้ศาลปล่อยตัวผู้ถูกกล่าวหาไปทันทีเมื่อมีการส่งเรื่องกล่าวหาไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในปัจจุบันจึงไม่น่าจะใช้ได้

๔. กรณีเรื่องที่กล่าวหาไม่เฉพาะตัวการเท่านั้นที่กระทำความผิดเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ แต่อาจมีผู้สนับสนุน (ไม่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐ) หากบุคคลที่เป็นผู้สนับสนุนอายุไม่ถึง ๑๘ ปี ก็ยังเป็นปัญหาว่าจะต้องมีการตรวจสอบการจับภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่มาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนหรือต้องผัดฟ้องตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ หรือไม่

๕. เรื่องที่กล่าวหาดังกล่าว เมื่อส่งให้กับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามมาตรา ๖๑ แล้ว อาจเป็นไปได้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจส่งกลับมาให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิอาญาก็เป็นได้ กรณีคดีประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและพยานหลักฐานจำนวนมาก ขั้นตอนการดำเนินคดีอาจต้องใช้ระยะเวลานานกว่าคดีธรรมดาทั่วไป อาจทำให้หมดอำนาจการควบคุมตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นในชั้นสอบสวนอย่างมากพนักงานสอบสวนก็เพียงแจ้งข้อหาแล้วทำการสอบสวนโดยไม่มีการควบคุมเท่านั้น ซึ่งคดีดังกล่าวเป็นเรื่องละเอียดอ่อนต้องสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอย่างรอบคอบด้วยความระมัดระวัง ประกอบกับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๓๗) ได้ออกมาบังคับใช้ภายหลังระเบียบเกี่ยวกับคดีฯ ดังกล่าวแล้ว โดยวางหลักเกณฑ์ใหม่ว่าการแจ้งข้อหา จะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้น น่าจะได้กระทำผิดตามข้อหานั้น ซึ่งต่างจากหลักเกณฑ์เดิมว่าเมื่อผู้ต้องหาเข้าพบหรือเข้าหาหรือปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวนให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหากับผู้ต้องหานั้น ซึ่งแต่เดิมหากไม่แจ้งข้อหาพนักงานสอบสวนอาจมีความผิดเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ราชการได้ จึงทำให้ขั้นตอนการดำเนินคดีเกิดความยืดหยุ่นมากขึ้น

๑๑. ประเด็นการสอบสวน

ตัวอย่างคำถามการสอบปากคำผู้กล่าวหา และหรือพยานในเบื้องต้นก่อนที่จะส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อไต่สวนข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๖๑ ในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ผู้ถูกกล่าวหาเป็นใคร ภูมิลำเนาและที่พักของผู้ถูกกล่าวหาอยู่ที่ใด

๒. ขณะกระทำผิดผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าพนักงานของรัฐหรือไม่อย่างไร ตำแหน่งและสังกัดหน่วยงานใด

๓. ผู้ถูกกล่าวหามีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องอย่างไร

๔. ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดเรื่องใด อาทิ ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑

๕. พฤติการณ์เกี่ยวกับคดีเป็นอย่างไรและเกิดความเสียหายในเรื่องใดบ้าง อย่างไร

๖. มีผู้ใดร่วมกระทำผิด และหรือมีผู้ใดใช้ สนับสนุนให้กระทำความผิดหรือไม่ อย่างไร

๗. ตำหนิรูปพรรณของผู้ถูกกล่าวหาและผู้ร่วมกระทำความผิด (ถ้ามี)

๘. เกิดเหตุวัน เวลาใด สถานที่เกิดเหตุเป็นที่ใด และพนักงานสอบสวนตรวจสอบสถานที่เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงพอสมควรก่อนว่ามีการกระทำผิดตามที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษหรือไม่

๙. ปัจจุบันผู้ถูกกล่าวหายังเป็นเจ้าพนักงานของรัฐอยู่หรือไม่ หากเป็นอยู่ขณะนี้อยู่ในตำแหน่งหน้าที่ใด หรืออยู่ในตำแหน่งหน้าที่อื่น หากออกจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐแล้ว ขณะที่ออกมีตำแหน่งหน้าที่ใด สาเหตุในการออก และออกมาเป็นเวลานานเท่าใด

๑๐. ประเด็นการสอบสวนอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ตามรูปคดี

๑๒. ผลการดำเนินการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา

หลักเกณฑ์ตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ การสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่ดำเนินการไปตามป.วิอาญา นั้นไม่เป็นอำนาจเด็ดขาดของพนักงานสอบสวน คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถทบทวนได้กล่าวคือ

๑. กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่เห็นด้วยกับผลการดำเนินการตามรายงานตามมาตรา ๖๕ หรือ

๒. มีกรณีเห็นว่าผู้ถูกร้องอาจไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือการดำเนินการนั้นจะไม่เที่ยงธรรม

๓. ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. สั่งการอย่างใดอย่างหนึ่งหรืออาจเรียกสำนวนการไต่สวนหรือสอบสวนมาเพื่อดำเนินการได้ โดยจะดำเนินการไต่สวนใหม่ทั้งหมดหรือนำผลการไต่สวนหรือสอบสวนของหน่วยงานของรัฐนั้นทั้งหมด หรือบางส่วนมาถือเป็นการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ได้

<u>แผนผังอำนาจการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.</u>
<u>กรณีเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้กระทำความผิดเจ้าพนักงานของรัฐ</u>

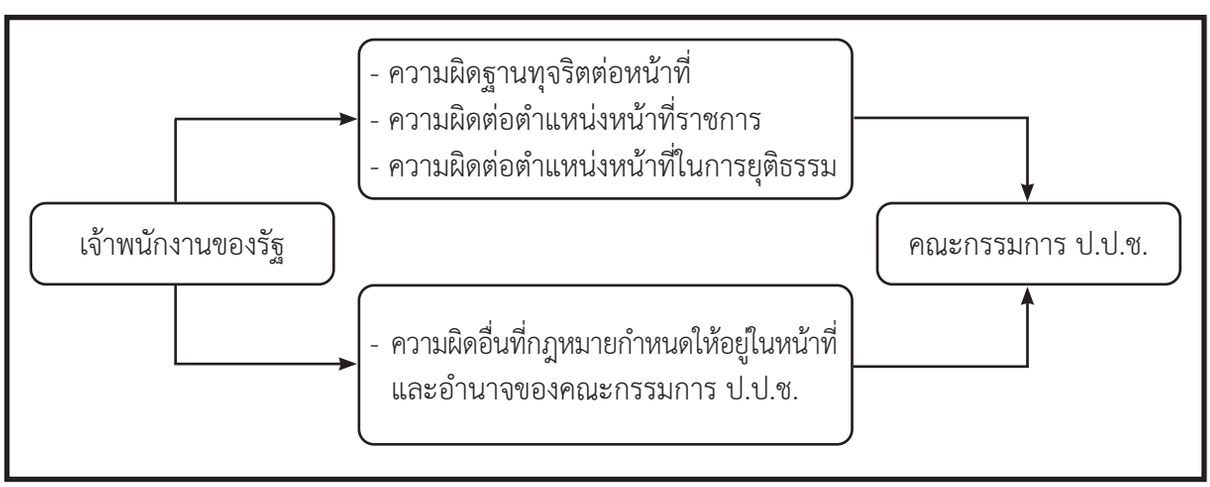

แผนผังเจ้าพนักงานของรัฐ ๑

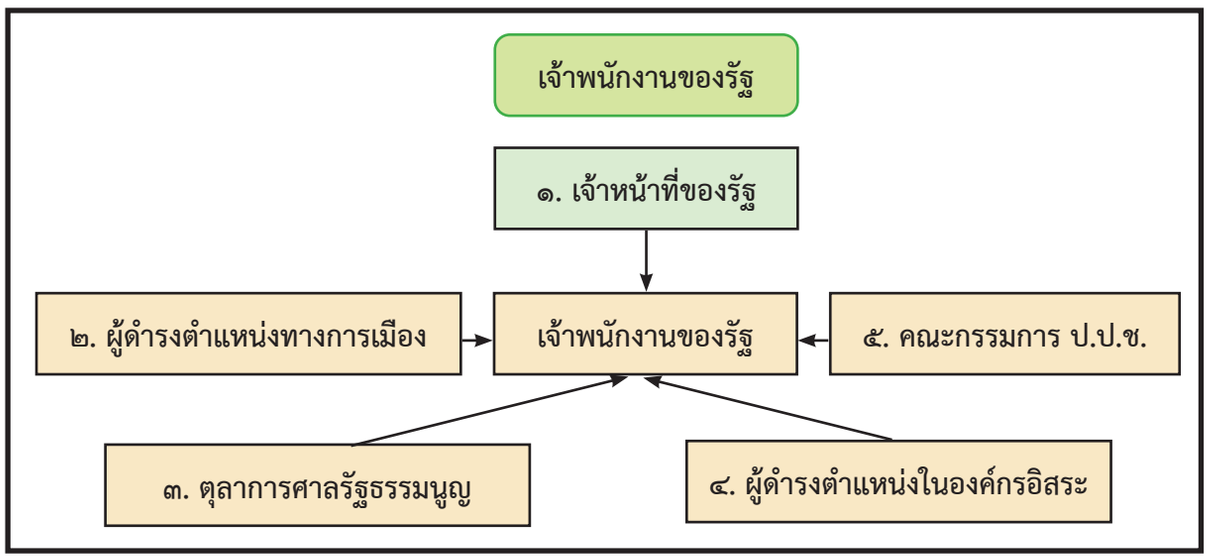

แผนผังเจ้าพนักงานของรัฐ ๒

เจ้าพนักงานของรัฐ

๑. เจ้าหน้าที่ของรัฐ

๑. ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น
๒. ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือในรัฐวิสาหกิจ
๓. ผู้บริหารท้องถิ่น/รองฯ/ผู้ช่วยฯ
๔. สมาชิกสภาท้องถิ่น
๕. เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่/เจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ
๖. คณะกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ
๗. บุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจ หรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นโดยระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

๒. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๑. นายกรัฐมนตรี
๒. รัฐมนตรี
๓. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
๔. สมาชิกวุฒิสภา
๕. ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก ๑ และ ๒ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง
๖. ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง

๓. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

๔. ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

๑. ผู้ดำรงตำแหน่งองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ยกเว้นคณะกรรมการ ป.ป.ช.
๒. ผู้ตรวจการแผ่นดิน

๕. คณะกรรมการ ป.ป.ช.

ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงคือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกำหนดตำแหน่งดังต่อไปนี้

๑. หัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสำหรับข้าราชการพลเรือน
๒. กระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการเหล่าทัพ สำหรับข้าราชการทหาร
๓. ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
๔. ผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร
๖. คณะกรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ
๗. หัวหน้าหน่วยงานขององค์กรอิสระ/ศาลรัฐธรรมนูญ แต่ไม่รวมถึงผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
๘. ผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด
๙. ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่าตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

๑๓. คำอธิบายเกี่ยวกับความหมายเจ้าพนักงานของรัฐ ตำแหน่งและหน่วยงานต่าง ๆ ตามคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน จัดทำโดยสำนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช.

เจ้าหน้าที่ของรัฐ

หมายความว่าข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ จากการพิจารณานิยามคำว่า “ข้าราชการ” กฎหมายที่เกี่ยวข้องตามมาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ.กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ.๒๕๓๙ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ข้าราชการฝ่ายตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ข้าราชการฝ่ายอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการครูตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครู ข้าราชการรัฐสภาสามัญตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ข้าราชการตำรวจตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจ ข้าราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและข้าราชการซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นข้าราชการตาม พ.ร.บ.นี้ ซึ่งตามมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.ฎ.การจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จ บำนาญและเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ.๒๕๓๕ หมายความว่าบุคคลซึ่งรับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณรายจ่ายหมวดเงินเดือน

ฉะนั้นจึงสรุปความหมายของข้าราชการได้ว่าบุคคลซึ่งได้รับบรรจุและแต่งตั้งให้รับราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทต่าง ๆ โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณรายจ่ายหมวดเงินเดือน

พนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

พนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ได้แก่ ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด พนักงานเทศบาล พนักงานส่วนตำบล ข้าราชการกรุงเทพมหานคร พนักงานเมืองพัทยา และข้าราชการ หรือพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการ โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวดเงินเดือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือจากเงินงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนของรัฐบาลที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาจัดเป็นเงินเดือนของข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

เจ้าหน้าที่ในหน่วยธุรการขององค์กรอิสระ

รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีองค์กรอิสระ โดยองค์กรอิสระของแต่ละองค์กรจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการดำเนินการและอำนวยความสะดวก โดยหน่วยงานอิสระดังกล่าวจะมีหน่วยธุรการในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจ พร้อมทั้งมีฐานะเป็นนิติบุคคล หน่วยงานประเภทดังกล่าว ได้แก่

๑) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
๒) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๓) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
๔) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
๕) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ

หน่วยงานของรัฐในนิยามดังกล่าวนี้ เป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่อยู่ในนิยามของส่วนราชการ ตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ ซึ่งได้แก่องค์การมหาชนและหน่วยงานอื่นของรัฐ

๑) องค์การมหาชนเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบบริการสาธารณะทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การศึกษา การวิจัย การฝึกอบรม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาและส่งเสริมการกีฬา การพัฒนาและถ่ายทอดทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การบริการทางสาธารณสุขและการแพทย์ การสังคมสงเคราะห์ นันทนาการ สวนสัตว์ การอำนวยการบริการแก่ประชาชน หรือการดำเนินการอันเป็นสาธารณประโยชน์อื่นใด ซึ่งไม่เหมาะที่จะใช้วิธีการของราชการในการบริหาร และต้องไม่เป็นกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับภาคเอกชน ปัจจุบันตามข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ แบ่งประเภทองค์การมหาชนตามกฎหมายจัดตั้ง ออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑.๑) องค์การมหาชนที่จัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งออกตามความใน พ.ร.บ.องค์การมหาชน พ.ศ.๒๕๔๒

๑.๒) องค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ (หน่วยงานในกำกับ)

๑.๓) มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งจัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ

๒) เจ้าหน้าที่ในหน่วยธุรการของหน่วยงานที่เป็นอิสระ เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแลกิจการของรัฐ หรือดำเนินกิจการบริการสาธารณะตามนโยบายสำคัญที่ต้องการความเป็นกลางอย่างเคร่งครัดปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง ซึ่งจะมีคณะกรรมการที่เป็นองค์อำนาจและมีหน่วยงานธุรการเพื่อทำหน้าที่อำนวยการ

ผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ แบ่งการพิจารณาออกเป็น

๑) หน่วยงานใดเป็นรัฐวิสาหกิจ และ ๒) ผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ

(๑) หน่วยงานใดเป็นรัฐวิสาหกิจ เมื่อพิจารณานิยามของ “รัฐวิสาหกิจ” แล้ว อาจพิจารณาตาม พ.ร.บ.วิธีการงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑ ดังนี้

“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า

(ก) องค์การของรัฐบาลตามกฎหมายว่าด้วย การจัดตั้งองค์การของรัฐบาล กิจการของรัฐซึ่งมีกฎหมายจัดตั้งขึ้น หรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ

(ข) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตาม (ก) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินร้อยละห้าสิบ

(ค) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจตาม (ก) หรือ (ข) หรือที่รัฐวิสาหกิจตาม (ก) และ (ข) หรือที่รัฐวิสาหกิจตาม (ข) มีทุนเกินร้อยละห้าสิบ

ข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ แบ่งกลุ่มรัฐวิสาหกิจได้ ดังนี้

<u>สาขาพลังงาน</u> ได้แก่ บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน), การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, การไฟฟ้านครหลวง, การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

<u>สาขาขนส่ง</u> ได้แก่ การทางพิเศษแห่งประเทศไทย, การท่าเรือแห่งประเทศไทย, การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย, การรถไฟแห่งประเทศไทย, บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน), บริษัท ขนส่ง จำกัด, บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน), บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด, สถาบันการบินพลเรือน, องค์การขนส่งมวลชน

<u>สาขาสื่อสาร</u> ได้แก่ บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน), บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด, บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน), บริษัท กสท.โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)

สาขาสาธารณูปการ ได้แก่ การเคหะแห่งชาติ, การประปานครหลวง, การประปาส่วนภูมิภาค, องค์การจัดการน้ำเสีย, การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, บริษัท ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด

สาขาอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม ได้แก่ โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, บริษัท อู่กรุงเทพ จำกัด, โรงงานไพ่ กรมสรรพสามิต, โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง, องค์การสุรา กรมสรรพสามิต, สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, บริษัท สหโรงแรมไทยและการท่องเที่ยว จำกัด, องค์การตลาด

สาขาเกษตร ได้แก่ การยางแห่งประเทศไทย, องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร, องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย, องค์การสะพานปลา, องค์การคลังสินค้า

สาขาทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้, องค์การสวนพฤกษศาสตร์, องค์การสวนสัตว์

สาขาสังคมและเทคโนโลยี ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การกีฬาแห่งประเทศไทย, สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ, องค์การเภสัชกรรม

สาขาสถาบันการเงิน ได้แก่ สำนักงานธนานุเคราะห์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน), ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, ธนาคารออมสิน, ธนาคารอาคารสงเคราะห์, ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย, บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย, บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม

(๒) ผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ อาจพิจารณาจาก พ.ร.บ.คุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๑๘ อันได้แก่ “กรรมการ” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการของรัฐวิสาหกิจ และให้หมายความรวมถึงประธานกรรมการและรองประธานกรรมการด้วย

“ผู้บริหาร” หมายความว่า ผู้ว่าการ ผู้อำนวยการ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดที่มีอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกันในรัฐวิสาหกิจนั้น

“พนักงาน” หมายความว่า พนักงานและลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ และให้รวมตลอดถึงที่ปรึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษารัฐวิสาหกิจ เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการของคณะกรรมการ หรือบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกัน แต่เรียกชื่ออย่างอื่นในรัฐวิสาหกิจด้วย

ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นให้พิจารณาจากกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว ส่วนตำแหน่งผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่นให้พิจารณาจากประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง กำหนดตำแหน่งผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้บริหารท้องถิ่นและผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือสภาท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๖๑ ได้แก่

๑) พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘ ได้แก่

(๑) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (๒) รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

(๓) ประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษา เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

(๔) เลขานุการประธานสภากรุงเทพมหานคร (๕) เลขานุการรองประธานสภากรุงเทพมหานคร

(๖) สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

๒) พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.๒๕๔๒ ได้แก่

(๑) นายกเมืองพัทยา (๒) รองนายกเมืองพัทยา

(๓) ประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษา เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการนายกเมืองพัทยา

(๔) เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ ประธานสภาเมืองพัทยา

(๕) สมาชิกสภาเมืองพัทยา

๓) พ.ร.บ.องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.๒๕๔๐ ได้แก่

(๑) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (๒) รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(๓) ที่ปรึกษาและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(๔) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

๔) พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ.๒๔๙๖ ได้แก่

(๑) นายกเทศมนตรี (๒) รองนายกเทศมนตรี

(๓) ที่ปรึกษาและเลขานุการนายกเทศมนตรี (๔) สมาชิกสภาเทศบาล

๕) พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ ได้แก่

(๑) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (๒) รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๓) เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (๔) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

๖) เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ตาม พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๕๗ ได้แก่

๑) กำนัน ๒) ผู้ใหญ่บ้าน ๓) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ๔) แพทย์ประจำตำบล

ข้อสังเกตสารวัตรกำนันไม่ใช่เจ้าพนักงาน แต่เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเท่านั้น (ฎ.๑๐๓๗/๒๕๐๓)

เจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ได้แก่ เลขาธิการ กสทช. และ พนักงานของ กสทช. ถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ประธานกรรมการนโยบาย กรรมการนโยบาย กรรมการบริหารผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และพนักงานขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ (พ.ร.บ.จัดสรรคลื่นความถี่และประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงฯ พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๖๔, พ.ร.บ.องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพฯ พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๔๑)

- กรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ

- บุคคลหรือคณะบุคคลธรรดา ซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐด้วย อาทิเช่น สภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ผู้อำนวยการตลาดนัดกรุงเทพมหานคร คณะอนุกรรมการเกี่ยวกับอุทธรณ์ ร้องทุกข์ และจรรยาบรรณ (อ.ก.พ.อ.) ลูกจ้างชั่วคราวในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (เทียบมติคณะกรรมการ ป.ป.ช.ครั้งที่ ๗๙๗-๗๑/๒๕๕๙, ๔๔๘-๑๓/๒๕๕๖, ๕๘๙-๓๐/๒๕๖๐, ๓๔/๒๕๔๖)

ข้อสังเกต

ผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอาหาร คณะกรรมการ ผู้อำนวยการ พนักงานเจ้าหน้าที่และลูกจ้างสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้ปฏิบัติงานสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ไม่มีฐานะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

พ.ศ.๒๕๖๑ (เทียบมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๖๗/๒๕๔๔, ๑๘/๒๕๔๔, ๘๐/๒๕๖๒ มติอนุกรรมการและกฎหมาย ครั้งที่ ๓๘-๕/๒๕๖๑)

ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

หมายความถึง ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ และให้หมายความรวมถึงผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินด้วย ยกเว้นคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(๑) คณะกรรมการการเลือกตั้ง
(๒) ผู้ตรวจการแผ่นดิน
(๓) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
(๔) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
(๕) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

ข้อสังเกต

หากเป็นการกล่าวหาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าทุจริตต่อหน้าที่ อำนาจการไต่สวนเป็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระซึ่งแต่งตั้งโดยประธานศาลฎีกา (รธน.พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๖)

ความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒

ประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานเอาไว้ ซึ่งเจ้าพนักงานนั้นมีความหมายตามมาตรา ๑(๑๖) คือ “บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงาน หรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่”

ตามมาตรานี้ เจ้าพนักงานย่อมมีความหมายถึงข้าราชการ แต่จะไม่รวมพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน เพราะโดยสภาพแล้วพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน “มิได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ” หากแต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาจ้าง ดังนั้น หากมิได้เป็นการกระทำที่กฎหมายให้ถือว่ากระทำในฐานะเจ้าพนักงานแล้วพนักงานผู้นั้นก็มิใช่เจ้าพนักงาน อย่างไรก็ตามด้วยเหตุที่รัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนเป็นหน่วยงานของรัฐให้บริการสาธารณะอย่างเดียวกับส่วนราชการ การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานในหน่วยงานดังกล่าวสามารถส่งผลกระทบต่อภาครัฐและส่วนรวมได้ไม่น้อยกว่าข้าราชการ ดังนั้น จึงได้มีการออก พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒ (ฎ.๕๐๕๓/๒๕๕๕) ขึ้นเพื่อปกป้องรักษาทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ของรัฐเป็นสำคัญ กฎหมายฉบับนี้กำหนดความผิดของ “พนักงาน” ซึ่งตามมาตรา ๓ บัญญัติว่า “พนักงาน” หมายความว่า ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งทุนทั้งหมดหรือทุนเกินกว่าร้อยละห้าสิบเป็นของรัฐ โดยได้รับเงินเดือนหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นจากองค์การ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือหน่วยงานนั้น ทั้งนี้ นอกจากผู้เป็นเจ้าพนักงานอยู่แล้วตามกฎหมาย เพราะฉะนั้นผู้กระทำความผิดซึ่งจะถูกลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนเท่านั้น หากเป็นบุคคลธรรมดาอาจถูกลงโทษได้ในฐานเป็นผู้สนับสนุน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ เท่านั้น (ฎ.๕๑๓๓/๒๕๔๑, ฎ.๗๗๔/๒๕๒๐, ฎ.๒๑๕๙/๒๕๑๘) นอกจากนี้หากพนักงานผู้กระทำความผิดใช้อำนาจตามกฎหมาย และกฎหมายให้ถือว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำของเจ้าพนักงานแล้ว ก็ต้องไปใช้ประมวลกฎหมายอาญาแทนฐานความผิดที่ถูกกำหนดไว้ใน พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒ มีทั้งหมด ๘ มาตรา ตั้งแต่มาตรา ๔ – ๑๑ โดยเปรียบเทียบกับฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาได้ตามตาราง เนื่องจากบทบัญญัติทั้งหมดมีข้อความแบบเดียวกันกับในประมวลกฎหมายอาญา เพียงแต่เปลี่ยนคำว่า **“เจ้าพนักงาน”** เป็น **“พนักงาน”** ดังนั้น จึงสามารถเทียบเคียงการตีความองค์ประกอบความผิดได้เหมือนกัน ดังนี้

ตารางแสดงการเปรียบเทียบฐานความผิด ตาม ป.อาญา กับ
พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒

ฐานความผิด	ป.อาญา	พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒
๑. ยักยอก	มาตรา ๑๔๗	มาตรา ๔
๒. ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ	มาตรา ๑๔๘	มาตรา ๕
๓. เรียก รับ หรือยอมจะรับสินบน	มาตรา ๑๔๙	มาตรา ๖
๔. ใช้อำนาจโดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด	มาตรา ๑๕๐	มาตรา ๗
๕. ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต	มาตรา ๑๕๑	มาตรา ๘
๖. เข้าไปมีส่วนได้เสียในกิจการที่ตนมีหน้าที่ดูแล	มาตรา ๑๕๒	มาตรา ๙
๗. จ่ายทรัพย์นั้นเกินกว่าที่ควรจ่าย	มาตรา ๑๕๓	มาตรา ๑๐
๘. ปฏิบัติหน้าที่ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต	มาตรา ๑๕๗	มาตรา ๑๑

๑๔. การกระทำความผิดฐานอื่นตาม พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ กำหนดหรือที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒

กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายนี้ (ฎ.๑๒๖๕/๒๕๑๓) ในกรณีที่มีพฤติการณ์ปรากฏแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือมีการกล่าวหาร้องเรียนว่าการดำเนินการซื้อ การจ้าง การแลกเปลี่ยน การเช่า การจำหน่ายทรัพย์สิน การได้รับสัมปทานหรือการได้รับสิทธิใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐครั้งใดมีการกระทำอันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งมีบทลงโทษแก่บุคคลดังนี้ คือความผิดบุคคลทั่วไป (มาตรา ๔ - ๙) ความผิดเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา ๑๐ - ๑๓) และตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน (มาตรา ๑๐ – ๑๓) และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ คณะกรรมการ ป.ป.ช.มีหน้าที่และอำนาจทำการสอบสวนข้อเท็จจริง เพื่อให้รู้ว่ามีมูลการกระทำความผิดหรือไม่ และเป็นการกระทำความผิดของผู้ใดโดยกฎหมายกำหนดการดำเนินการแยกเป็น ๓ กรณี ดังนี้

<u>กรณีที่ ๑</u> หากสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว พบว่าเป็นการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการกับผู้นั้นตาม พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑

<u>กรณีที่ ๒</u> หากสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว พบว่าเป็นการกระทำความผิดของบุคคลอื่นนอกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการกล่าวโทษบุคคลนั้นต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยกฎหมายได้บัญญัติไว้ด้วยว่าในการสอบสวนให้พนักงานสอบสวนถือรายงานการสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลัก

<u>กรณีที่ ๓</u> หากสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว พบว่าเป็นการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร่วมกระทำความผิดกับบุคคลอื่นที่ลักษณะคดีมีความเกี่ยวเนื่องเป็นความผิดเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน กฎหมายบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการได้ ๒ วิธี ดังนี้

<u>วิธีแรก</u> ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรดำเนินการสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในคราวเดียวกัน และเมื่อดำเนินการเสร็จให้ส่งรายงานเอกสารและความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการให้มีการฟ้องคดีในศาล ซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีสำหรับผู้ที่กระทำความผิดนั้น โดยให้ถือว่ารายงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

<u>วิธีที่สอง</u> ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าการกระทำความผิดดังกล่าวสมควรให้ดำเนินการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งผลการสอบสวนข้อเท็จจริงไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป

๑๕. อำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีอื่น

เรื่องกล่าวหาที่อยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้กระทำความผิดแล้วว่าอำนาจในการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยหลักจะต้องเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานของรัฐกระทำความผิดในฐานต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ว่าเป็นอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีอื่นว่าความผิดตามที่จะกล่าวต่อไปนี้ แม้ผู้กระทำความผิดจะมิใช่เจ้าพนักงานของรัฐ แต่ก็ยังอยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่ปรากฏในมาตรา ๒๘(๔) ซึ่งความผิดดังกล่าวเป็นไปตามท้ายพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

(๑) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ (มาตรา ๑๗๓)

(๒) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งโดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น (มาตรา ๑๗๔)

(๓) กรณีผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเป็นการตอบแทนในการที่จะจูงใจหรือได้จูงใจเจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรระหว่างประเทศโดยวิธีอันทุจริตหรือผิดกฎหมายหรือโดยอิทธิพลของตนให้กระทำการหรือไม่กระทำการในหน้าที่อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใด (มาตรา ๑๗๕)

(๔) กรณีผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นให้แก่เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรระหว่างประเทศ เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการหรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ (มาตรา ๑๗๖)

(๕) กรณีผู้ใดขัดขวางกระบวนการยุติธรรมตาม พ.ร.ป. นี้ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในการสอบสวนหรือไต่สวน ฟ้องร้อง หรือดำเนินคดีเพื่อมิให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย (มาตรา ๑๗๗)

(๖) กรณีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการไต่สวน หรือหัวหน้าพนักงานไต่สวนตามมาตรา ๓๔(๑) (๒) หรือ (๔) หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑๖ (มาตรา ๑๗๘)

(๗) กรณีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๑๑๒ โดยไม่มีเหตุอันสมควร (มาตรา ๑๗๙)

(๘) กรณีผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.ป.นี้ เว้นแต่ เป็นการเปิดเผยตามมาตรา ๓๖ (มาตรา ๑๘๐)

(๙) กรณีผู้ใดยักย้าย ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินที่หัวหน้าพนักงานไต่สวน คณะกรรมการไต่สวน หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช.ยึดหรืออายัดไว้ หรือสั่งให้ส่งหรือที่ตนรู้ หรือควรรู้ว่าจะตกเป็นของแผ่นดินตาม พ.ร.ป.นี้ (มาตรา ๑๘๑)

(๑๐) กรณีผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรรมการ เลขาธิการ คณะกรรมการไต่สวน หัวหน้าพนักงานไต่สวน พนักงานไต่สวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตาม พ.ร.ป.นี้ หรือตามที่กฎหมายอื่นกำหนด (มาตรา ๑๘๒)

(๑๑) กรณีผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน ฟ้องเท็จหรือเบิกความอันเป็นเท็จต่อศาล ทั้งนี้ เพื่อจะแกล้งบุคคลใดให้ถูกไต่สวนให้ได้รับโทษหรือรับโทษหนักขึ้น (มาตรา ๑๘๔)

<u>แผนผังแสดงหน้าที่และอำนาจในการไต่สวนเจ้าพนักงานของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้อง</u>

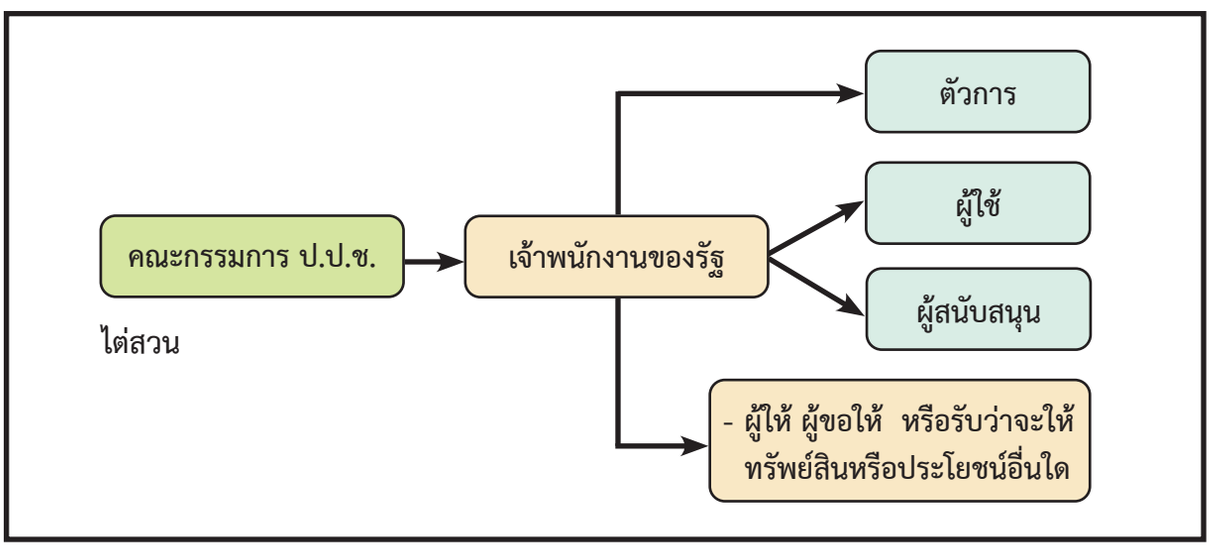

บรรณานุกรม

๑. กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เรื่อง การปล่อยชั่วคราว พิมพ์ครั้งที่ ๒ : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๖

๒. กู้เกียรติ เจริญบุญ, พ.ต.อ., คู่มือพนักงานสอบสวนตามกฎหมายใหม่ เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๕ กรุงเทพฯ : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๖๒

๓. จุลสิงห์ วสันตสิงห์, ศร.พ. “คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๑-๒ (เล่ม ๑)” (สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา : พิมพ์ครั้งที่ ๔ เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕)

๔. ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณาฯ พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ : หจก.จิรรัชการพิมพ์, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๑

๕. ตำรวจภูธรภาค ๔., คู่มือพนักงานสอบสวน พิมพ์ครั้งที่ ๒ หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, ๒๕๔๘

๖. ธานิศ เกศวพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

๗. ธีสุทธิ์ พันธ์ฤทธิ์. การสอบสวน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๕๕.

๘. วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์, “กฎหมาย วิ. อาญาพิสดาร เล่ม ๑” สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงจันทร์การพิมพ์, กรุงเทพฯ, ๒๕๖๓.

๙. สมชัย ฑีฆาอุตมากร, พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ พิมพ์ครั้งที่ ๓ : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๖๓

๑๐. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนากุล, ศร.ดร., ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับอ้างอิง) พิมพ์ครั้งที่ ๑๗ กรุงเทพฯ : วิญญูชน. ๒๕๖๐.

๑๑. สัญญา บัวเจริญ, พล.ต.ต., ระเบียบคำสั่ง ข้อบังคับ และกฎกระทรวงที่สำคัญทั่วไป เกี่ยวกับการสอบสวน พิมพ์ครั้งที่ ๙ กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, ๒๕๕๖

๑๒. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ : โรงพิมพ์ตำรวจ, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๖

๑๓. อรรถพล ใหญ่สว่าง, คำอธิบายวิชา สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พิมพ์ครั้งที่ ๓ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๘

ภาคผนวก

ผนวก ก.

ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง

๑. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘
๒. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๘
๓. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๐
๔. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๑
๕. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันฯ พ.ศ.๒๕๔๘
๖. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๒
๗. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๒
๘. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.๒๕๕๙
๙. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๐
๑๐. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๒
๑๑. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ.๒๕๔๔
๑๒. ระเบียบราชการศาลทหาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๔๕
๑๓. คำชี้แจงกรมพระธรรมนูญ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการขอให้ศาลทหารมีคำสั่งหรือออกหมายขัง หมายจับ และหมายค้น
๑๔. คำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งส่งตัวผู้ต้องหาไปฟื้นฟู
๑๕. บันทึกการจับกุมเด็กหรือเยาวชน ตามแบบใหม่
๑๖. คำร้องตรวจสอบการจับเด็กหรือเยาวชนฯ
๑๗. บันทึกการแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน
๑๘. บันทึกผู้ต้องหาพบและปรึกษาทนาย
๑๙. บันทึกการจับกุมทั่วไป

๒๐. บันทึกการแจ้งข้อกล่าวหารับมอบตัว

๒๑. บันทึกการแจ้งการมอบตัวเด็กหรือเยาวชน ไปยังสถานพินิจฯ

๒๒. บันทึกการแจ้งการจับกุมเด็กหรือเยาวชน ไปยังสถานพินิจฯ

๒๓. บันทึกการแจ้งสิทธิของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๔/๓

๒๔. หนังสือแจ้งความคืบหน้าการสอบสวนคดีอาญา

๒๕. จรรยาบรรณพนักงานสอบสวน

QR CODE
ผนวก ก.

ผนวก ข.

กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางในการเบิกจ่ายเงิน ที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน หรือที่พนักงานสอบสวนเบิกจ่ายได้

QR CODE
ผนวก ข.

รายชื่อ คณะทำงานจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวน

คณะทำงานส่วนบังคับบัญชา

๑.	พล.ต.อ.ชนสิษฎ์	วัฒนวรางกูร	รอง ผบ.ตร.	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	พล.ต.ท.รอย	อิงคไพโรจน์	ผู้ช่วย ผบ.ตร.	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๓.	พล.ต.ท.นิรันดร	เหลื่อมศรี	ผบช.รร.นรต.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๔.	พล.ต.ท.สุรพงษ์	ชัยจันทร์	ผบช.กมค.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๕.	พล.ต.ต.ชนะชัย	ลิ้มประเสริฐ	รอง ผบช.กมค.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๖.	พล.ต.ต.คีรีศักดิ์	ตันตินวะชัย	รอง ผบช.ภ.๓	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๗.	พล.ต.ต.นพพร	ศุภพัฒน์	ผบก.สบส.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๘.	พ.ต.อ.สมชาย	ธีรภัทรไพศาล	ผกก.ฝอ.บก.ทท.๑	เจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงาน
๙.	พ.ต.ท.รุ่งโรจน์	ตังอำนวย	รอง ผกก.สส.สภ.บัวใหญ่ ภ.จว.นม.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงาน
๑๐.	ร.ต.อ.ธีรพงศ์	พินิจมนตรี	รอง สวป.สภ.โพธิ์กลาง ภ.จว.นม.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงาน
๑๑.	ว่าที่ ร.ต.ท.หญิง โชติกา	เพ็ชรสุวรรณ	รอง สว.ฝอ.๒ บก.อก.ภ.๓	เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิค

คณะทำงาน ค้นคว้า เรียบเรียง

๑.	พ.ต.อ.อนันต์	พิมพ์เจริญ	ข้าราชการบำนาญ	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	พ.ต.อ.สมเกียรติ	ค้ำชู	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๙	คณะทำงาน
๓.	พ.ต.อ.ประยงค์	กอศรี	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.สส.ภ.๓	คณะทำงาน
๔.	พ.ต.อ.ภานุเทพ	ไชยคำภา	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.สส.ภ.๓	คณะทำงาน
๕.	พ.ต.อ.เด่น	สุขใหม่	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.สส.ภ.๓	คณะทำงาน
๖.	พ.ต.อ.พูนศักดิ์	ชาติเพชร	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.สส.ภ.๓	คณะทำงาน
๗.	พ.ต.อ.พาวิน	พานกระโทก	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.สส.ภ.๓	คณะทำงาน
๘.	พ.ต.อ.เจตติ์	บัวทิพย์	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.สส.ภ.๓	คณะทำงาน
๙.	พ.ต.อ.สุพัตร	สุพรม	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.สส.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๐.	พ.ต.อ.ดร.ดำรงฤทธิ์เดช	ทองพิทักษ์	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๑.	พ.ต.อ.สุพล	สุราวุธ	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๒.	พ.ต.อ.เกษตร	วิณวันก์	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๓.	พ.ต.อ.สุธีภัค	วชิรโชติกุล	ผกก.ฝ่ายกฎหมายคดีปกครองและคดีแพ่ง บก.กค.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๔.	พ.ต.อ.วิหาร	นวลงาม	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๕.	พ.ต.อ.สุรชัย	บุญเอก	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๖.	พ.ต.ท.พิชญ์ศรุตม์	หิรัญวัฒนะ	สว.ฝ่ายกฎหมาย คดีปกครองและแพ่ง บก.กค.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๗.	ร.ต.อ.จิรวัฒน์	ประยูรพันธ์	รอง สว.(สอบสวน) สภ.พลกรัง ภ.จว.นครราชสีมา	คณะทำงาน

คณะทำงานส่วนตรวจทาน

๑.	รศ.พ.ต.อ.ปพัฒน์	วสุธวัช	อาจารย์(สบ๕) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๒.	รศ.พ.ต.อ.จรัส	ธรรมธนารักษ์	อาจารย์(สบ๕) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๓.	พ.ต.อ.ดร.มานะ	เผาะช่วย	เลขาธิการสมาคมพนักงานสอบสวน	คณะทำงาน
๔.	พ.ต.อ.อนันต์	พิมพ์เจริญ	ข้าราชการบำนาญ	คณะทำงาน
๕.	พ.ต.อ.สมเกียรติ	ค้ำชู	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๙	คณะทำงาน
๖.	พ.ต.อ.เมธี	สงวนสัตย์	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๗	คณะทำงาน
๗.	พ.ต.อ.ศักยฐิปฏ์	ศิรสุกล	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๗	คณะทำงาน
๘.	พ.ต.อ.พัฒพงศ์	คนแรง	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน ภ.จว.นครปฐม	คณะทำงาน
๙.	พ.ต.ท.วัชรพล	ศรีปักษา	อาจารย์(สบ๓) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๑๐.	พ.ต.ท.เนติ	ศรีสกุล	อาจารย์(สบ๒) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน

คู่มือพนักงานสอบสวน
ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)

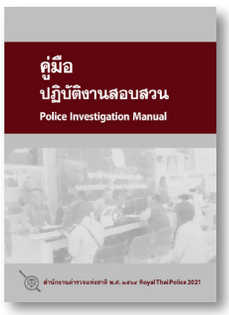

คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน
Police Investigation Manual

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

จัดพิมพ์โดย **โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**
ถ.เศรษฐศิริ ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๖๘-๒๘๑๑-๓ โทรสาร ๐-๒๒๔๑-๔๖๕๘

คำนำ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของงานสอบสวนเป็นอย่างยิ่ง โดยได้กำหนดไว้ในนโยบายการบริหารราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด้านการอำนวยความยุติธรรม ให้พัฒนาการบริหารงานบุคคลให้พนักงานสอบสวนมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีความเจริญก้าวหน้าในสายงาน ตลอดจนการแต่งตั้งพนักงานสอบสวนและผู้ช่วยพนักงานสอบสวนให้เพียงพอต่อปริมาณงานในแต่ละพื้นที่ จึงได้มีการพัฒนางานสอบสวนมาโดยตลอดไม่ว่าจะเป็นด้านความเจริญก้าวหน้าในสายงาน เงินเพิ่มพิเศษสำหรับตำแหน่งพนักงานสอบสวน ความรู้ความสามารถ ด้านเทคโนโลยี และการใช้นิติวิทยาศาสตร์มาช่วยในงานสอบสวนเพื่อฟิสูจน์การกระทำความผิดทางอาญา อีกทั้งยังได้เพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ และคำสั่ง ที่เกี่ยวข้องแล้ว ย่อมส่งผลถึงการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และสิ่งที่พนักงานสอบสวนปฏิบัติอาจกระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อันทำให้กระบวนการยุติธรรมได้ถูกทำลายตั้งแต่ต้น

ในห้วงเวลาที่ผ่านมามีกฎหมาย กฎ ระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน มีการแก้ไข เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงจำนวนมากพอสมควร ดังนั้น เพื่อให้พนักงานสอบสวนมีความรู้ในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยสำนักงานกฎหมายและคดี จึงได้จัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนเพื่อให้พนักงานสอบสวนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน คู่มือเล่มนี้ได้รวบรวมระเบียบ หนังสือสั่งการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่กำหนดแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้เกี่ยวข้องผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง โดยแยกหมวดหมู่ ตั้งแต่เริ่มกระบวนการสอบสวนจนเสร็จสิ้นการสอบสวนนอกจากนี้ยังได้รวบรวมกฎกระทรวง ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อสะดวกในการค้นคว้าเพื่อปฏิบัติให้ถูกต้อง

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือนี้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งนี้เพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องและเกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย อันจะส่งผลดีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติและประเทศชาติต่อไป

พลตำรวจเอก เอก อังสนานนท์

(เอก อังสนานนท์)

รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๑ พนักงานสอบสวน	
การเป็นพนักงานสอบสวน	
-ป.วิ อาญา มาตรา ๒ (๖)	๑
อำนาจในการสอบสวนคดีอาญา	
-พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนคดีการกระทำความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทย ที่ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักร ตค. ที่ ๐๐๒๐.๒๑๒/๑๓๓๑ ลง ๒๕ ก.ค. ๒๕๔๕ และหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส ๐๐๓๖/๒๖๓๗๑ ลง ๑๗ พ.ย. ๒๕๔๕	๒
กฎกระทรวง และข้อบังคับ	
-กฎกระทรวง กำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๙ และกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕	๕
-กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการทำสำนวนสอบสวนร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓	๑๓
-ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.๒๕๒๑	๑๖
วิธีการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน	
-ตร. ที่ มท. ๐๖๐๖ ๖.๖/๑๕ ๑๕ ม.ค.๒๕๕๑ เรื่อง การกันผู้ต้องเป็นพยาน	๒๔
-ตร. ที่ ๐๐๐๑(ป)/๑๒๙ ลง ๒๙ ม.ค.๒๕๔๒ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน	๒๗
อายุความคดีอาญา	
-ตร. ที่ ๐๐๑๗.๒๔/๑๗๒๕ ลง ๑๖ พ.ค.๒๕๕๕ เรื่อง ให้เร่งรัดดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่	๒๙

เรื่อง	หน้า
แนวทางปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒	
-คร ที่ ๐๓๐๔.๖/๒๕๕๕ ลง ๓๐ มิ.ค.๒๕๔๓ เรื่อง ซ้อมความเข้าใจแนวทางปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒	๓๐
-สำนักงาน ป.ป.ช.ด่วนที่สุด ที่ ปช ๐๐๐๑.๐๔/๒๕๓ ลง ๒๕ ม.ค. ๒๕๔๓ เรื่อง ซ้อมความเข้าใจแนวทางปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒	๓๔
-สำนักงาน ป.ป.ช. ที่ ปช ๐๐๑๒.๐๒/๖๐๕ ลง ๑๑ ธ.ค. ๒๕๔๔ เรื่อง ซักซ้อมความเข้าใจในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ ๒๕๔๒	๓๗
-คร. ที่ ๐๐๐๔.๑๑/๐๕๔๔ ลง ๑๐ เม.ย.๒๕๔๕ เรื่อง คำชี้แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช.กับ คร	๓๙
-สำนักงาน ป.ป.ช.ที่ ปช ๐๐๐๒/๑๐๗ ลง ๑๙ ต.ค.๒๕๔๕ เรื่อง ปัญหาและข้อบัดข้องจากการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน	๔๑
-คร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๒๑๗๔๓ ลง ๔ พ.ย.๒๕๔๕ เรื่อง การดำเนินคดีอาญากับกรรมการ ป.ป.ช.	๔๓
-บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๓๒๔/๒๕๔๗ เรื่อง การดำเนินคดีอาญากับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	๔๖
-คร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๔๐๖๖ ลง ๒๔ เม.ย.๒๕๔๖ เรื่อง คำชี้แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒	๕๓
-คค. ที่ ๐๐๐๔.๖/๒๕๕๑ ลง ๔ มิ.ย.๒๕๔๖ เรื่อง ระเบียบ คร.ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๖	๖๖
-คร. ที่ ๐๐๐๖.๔๒/๓๗๒๘ ลง ๒๘ เม.ย.๒๕๔๗ เรื่อง คำชี้การปฏิบัติหน้าที่ของ พงส. เรียแจ้งความแล้วไม่รับคำร้องทุกข์ดำเนินคดี ผิด ป.อาญา มาตรา ๓๙๗ หนังสือ สง.ก.คร. ที่ ๐๓๐๕.๓/๓๔ ลง ๒๕ ม.ค.๒๕๔๗ เรื่อง การดำเนินการทางวินัย	๗๔

เรื่อง	หน้า
แนวทางปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒	
-ระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ พ.ศ.๒๕๔๔	๕๖
-ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๔๘๒๕ ลง ๒๒ มิ.ย.๒๕๔๗ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงานความผิดมูลฐานตาม พ.ร.บ.ป้องกัน.และปราบการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒	๙๐
แนวทางปฏิบัติตามตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ.๒๕๔๔	
-ตร.ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๐๔.๖/๐๑๔๗ ลง ๑๑ ม.ค.๒๕๔๕ เรื่อง ข้อกำหนดเกี่ยวกับเอกเขตของหนังสือตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานการณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ.๒๕๔๔	๙๑
-ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๐๑๕๐ ลง ๑๕ มี.ค.๒๕๔๕ เรื่อง หนังสือส่งมอบตัวผู้ต้องหา (แบบ ๒)	๙๒
แนวทางปฏิบัติตามตาม พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗	
-ข้อบังคับ ดศพ. ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. ๒๕๔๗	๙๘
-กรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ ยธ ๐๔๐๐/๕๑๖ ลง ๑๗ ก.พ.๒๕๕๕๓ เรื่อง การแสดงเจตนาเพื่อชี้ขาดเกี่ยวกับคดีพิเศษ	๖๑๐
-ตร.(กค.) ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๓๔.๒๕๒/๐๖๕๓๑ ลง ๓ ก.ย.๒๕๕๓ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนคดีพิเศษ	๖๔
ตร. ที่ ๐๐๐๔.๒๖/๑๐๔๒ ลง ๑๖ มี.ค.๒๕๕๔ เรื่อง แจ้งประกาศ กคพ.(ฉบับที่ ๔) พ.ศ ๒๕๕๔ เรื่องกำหนดรายละเอียดของลักษณะและของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ ๒๕๔๗	๑๐๑๑
-กรมสอบสวนคดีพิเศษ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๔๐๐/๗ ๑๕๓ ลง ๒๔ ก.พ.๒๕๕๔ เรื่อง แจ้งประกาศ กคพ.(ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๔ เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะและของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ ๒๕๔๗	๑๐๑๓

เรื่อง	หน้า
ค่าใช้จ่ายนักจิตวิทยาฯ การใช้ล่ามแปลคำให้การ	
-ตร.ที่ ๐๐๓๓.๒๓๒๘/๐๙๔๔๐ ลง ๕ ก.ย.๒๕๕๓ เรื่อง การเบิกค่าพาหนะเดินทางของนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์	๑๐๕
-ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๑๒/๐๗๕๖ ลง ๒๔ ม.ค.๒๕๕๑ เรื่อง การเบิกค่าพาหนะของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ตาม ป.วิ.อาญา	๑๑๑
-ตร.ที่ 0606.6/๙๙๔ ลง ๕ เม.ย.๒๕๔๐ เรื่อง ระเบียบการตรวจมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามและล่ามภาษามือ	๑๑๕
-ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามและล่ามภาษามือที่พนักงานสอบสวนขัดหรือให้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๓, ๑๓ ทวิ พ.ศ.๒๕๓๙	๑๑๖
บทที่ ๒ การร้องทุกข์ กล่าวโทษ	
การรับคำร้องทุกข์ กล่าวโทษ	
-ตร.ส่วนหลัก ที่ 0031.212/4501 ลง 3 ต.ค.2550 เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การบันทึกประจำวัน (ออกเลขคดี) การสอบสวนคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด และการรายงานคดี	๑๑๗
-ตร.ที่ 0004.6/1694 ลง 18 ม.ค.2546 เรื่อง กำชับแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการใช้รถจักรยานยนต์และรถจักรยานยนต์	๑๑๒
-ตร.ที่ ๐๐๐๔.๓๖/๕๔๘ ลง ๒๑ ม.ค.๒๕๔๖ เรื่อง กำชับการมีความเห็นสั่งคดี	๑๒๖
-ตร.ที่ ๐๖๐๓.๖/๑๕๔๓๓ ลง ๓๐ ธ.ค.๒๕๓๗ ข้อหารือกรณีร้องทุกข์มอบตลีความผิดฐานฉ้อโกง (ปลัดเมืองพัทยาไม่รับร้องทุกข์มอบตลีความผิดฐานฉ้อโกง)	๑๒๗
-ตร.ที่ ๐๐๐๑.(กก.๒)/๓๙๐ ลง ๘ มี.ค.๒๕๔๒ เรื่อง กำชับการปฏิบัติหน้าที่ ณ หน้างานสอบสวน (ห้ามเรียกความสะดวกแก่ประชาชนผู้แจ้งความร้องทุกข์)	๑๔๑
-ตร ที่ ๐๐๐๙.๖/๕๑๐๔ ลง ๑๗ พ.ค.๒๕๔๒ เรื่อง การสอบสวนคดีตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๐๒	๑๔๒
ตร.ที่ ๐๖๐๖.๖/๗๕๓๐ ๕ มิ.ย.๒๕๔๐ เรื่อง การดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน(การไม่รับคำร้องทุกข์,การชี้ตัวผู้ต้องหา)	๑๔๓
-ตร.ที่ ๐๐๐๑(ปป ๒๒)/๑๐๔๕๑ ลง ๒๑ พ.ย.๒๕๔๔ เรื่อง กำชับการปฏิบัติในการรับแจ้งจับกุม ผู้ประกอบการร้านค้าสีดำหรือการาโอเกะและผับลิขสิทธิ์	๑๔๖
ตร.ที่ ๐๐๐๑.(กบส)/๑๒๓ ลง ๒๔ ม.ค.๒๕๔๕ ปัญหาข้อกฎหมายการสืบสวนก่อนรับคำร้องทุกข์	๑๔๗

เรื่อง	หน้า
-ตร.ที่ ๐๐๐๙.๖/๑๐๕๒๕ ๓ ก.ย.๒๕๔๕ เรื่อง การปฏิบัติงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเกี่ยวกับความอนุเคราะห์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำทุจริตการใช้ไฟฟ้า	๑๕๖
-ตร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๑๖๔๕ ลง ๕ พ.ย.๒๕๔๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๒๕๗	๑๕๗
-ตร.ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๓๗๕๔ ลง ๒๗ ส.ค.๒๕๕๐ เรื่อง การรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษคดีที่มีข้อเท็จจริงอันควรสงสัยว่าเป็นการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐	๑๖๓
-ตร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๐๗๗๒๑ ลง ๓๑ มี.ค.๒๕๕๒ เรื่อง คำชี้แจงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้นจับกุมคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา	๑๖๖
-ตร. ที่ ๐๐๐๑.๒/๔๔๕ ลง ๒๓ ม.ค.๒๕๔๕ เรื่อง คำชี้แจงกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุมคดีละเมิดลิขสิทธิ์	๑๗๔
-ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๔๕๔๓ ลง ๒๗ ต.ค.๒๕๔๗ เรื่อง คำชี้แจงแนวทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจในการดำเนินคดีละเมิดลิขสิทธิ์เพลงคาราโอเกะ	๑๗๙
-ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๕๕๓๔ ลง ๒๗ ก.ค.๒๕๔๗ เรื่อง คำชี้แจงแนวทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจในการดำเนินคดีละเมิดลิขสิทธิ์เพลง(เพิ่มเติม)	๑๗๐
-ตร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๕๗๑๗ ลง ๑๘ ก.ย.๒๕๔๖ เรื่อง คำชี้แจงแนวทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจในการดำเนินคดีละเมิดลิขสิทธิ์เพลง	๑๗๒
-ตร. ที่ ๐๐๒๖.๑๒(๒)/๖๑๑๓ ลง ๕ พ.ค ๒๕๔๕ เรื่อง คำชี้แจงแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีละเมิดลิขสิทธิ์เพลงที่มีการแข้งจัดเก็บเลขสิทธิ์ซ้ำซ้อน	๑๗๔
-ตร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๑๗๒๑ ลง ๑๕ เม.ย ๒๕๕๐ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติในการแข้งผลความเห็นทางหน้าการสอบสวนคดีอาญา	๑๗๕
-ตร. ที่ ๐๐๐๑.๒๔/ว ๐๐๖๕ ลง ๕ พ ย ๒๕๕๒ เรื่อง คำชี้แจงการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนคดีความผิดต่างตัว	๑๗๙
-ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๗/๐๐๑๒๗๑ ลง ๒๕ ม.ค.๒๕๕๓ เรื่อง แข้งผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน	๑๘๑
-ตร. ที่ ๐๐๐๑.๒๒/๕๔๕ ลง ๘ ก.พ.๒๕๕๓ เรื่อง คำชี้แจงการปฏิบัติเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ	๑๘๔
-ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๔๑๗ ลง ๗ ก พ ๒๕๕๕ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์และการมีความเห็นทางคดีในความผิดเกี่ยวกับเช็ค	๑๘๖

เรื่อง	หน้า
-คร. ที่ ๐๐๑๑.๒๔/๒๕๒๗ ลง ๒๐ ก.ย.๒๕๔๕ เรื่อง คำชี้แจงการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ	๑๗๗
วิธีการร้องทุกข์ การมอบอำนาจให้ผู้อื่นร้องทุกข์	
-คร. ที่ ๐๖๐๐.๓/๒๗๖๓ ลง ๔ มี.ค.๒๕๒๗ เรื่อง การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์	๑๗๗
-คร. ที่ ๐๐๐๙.๓๖/๕๐๖๑ ลง ๒๓ ก.ค.๒๕๔๖ เรื่อง การตอบสวนคดีอาญากรณีผู้เสียหายมอบอำนาจผู้อื่นให้ร้องทุกข์	๑๘๒
การแก้ไขคำร้องทุกข์ และการถอนคำร้องทุกข์ ผลของการถอนคำร้องทุกข์	
คร. ที่ ๐๖๐๓.๓/๓ ๔๖๐๘ ลง ๒๗ มี.ค.๒๕๑๒ เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๑๐๒ และมาตรา ๒๖๗	๑๕๓
บทที่ ๓ การสอบสวน ผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา	
หลักทางสอบสวนทั่วไป	
-คร. ที่ ๐๐๐๙.๖/๑๒๗๕ ลง ๒๑ ก.พ.๒๕๔๔ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติในการสอบสวนคดีอาญา (การสอบสวนคดีที่มีพยานหลักฐานใหม่)	๑๕๔
-คร. ที่ ๐๐๓๓.๒๔๒/๒๐๕๔ ลง ๘ พ.ย.๒๕๔๕ เรื่อง การสอดแทรกความผิดตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๐๕(ระบุในสำนวนการสอบสวนประเด็นเกี่ยวกับการทำลายวัตถุอันตรายโดยดี.เอ็น.เอ.ที่ตรวจพบ)	๑๕๔
-คร. ที่ ๐๐๓๐.๒๔๒/๖๔๓ ลง ๒๔ พ.ย.๒๕๔๕ เรื่อง การดำเนินคดีกับผู้ลักลอบขนย้ายน้ำมันปาล์ม	๒๐๐
-คร. ที่ ๐๐๑๓.๒๕/๖๔๗๔ ลง ๒๐ ก.ย.๒๕๕๒ เรื่อง กำชับพนักงานสอบสวนศึกษาข้อกฎหมายและประกาศต่างๆ ซึ่งออกตามความในกฎหมาย และการแจ้งข้อกล่าวหา	๒๐๕
-คร ที่ ๐๐๑๑.๒๓๗/๓๕๒๓ ลง ๓๑ ต.ค.๒๕๕๔ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพและการรับแจ้งความบุพการตาย	๒๐๗
-คร.ที่ ๐๐๑๐.๒๖/๕๑๗๙ ลง ๒๗ ธ.ค.๒๕๕๕ เรื่อง แก้ไขชื่อสมุด "สมุดทะเบียนส่งฝังศพ" "สมุดรับแจ้งความบุพการตาย"	๒๑๒
การสอบสวนผู้เสียหายและพยาน	
-คร. ที่ ๐๕๐๓(ส)/๔๓๓๔ ลง ๓ ก.ค.๒๕๒๖ เรื่อง ให้กำชับการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน (การสอบสวนไม่ครบถ้วนคืนสำ)	๒๑๕

เรื่อง	หน้า
การสอบสวนเด็กหรือเยาวชน (อายุไม่เกิน ๑๘ ปี)	
-ตร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๔๔๕๘ ลง ๒๕ ก.ย.๒๕๔๔ เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับถ้อยคำ "ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง"	๒๐๙
บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๔๕๕/๒๕๔๔ เรื่องปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับถ้อยคำ "ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง"	๒๑๑
-ตร.ที่ ๐๐๓๑.๒๔๒๒/๐๐๒๔๔ ลง ๑๒ ม.ค.๒๕๕๒ เรื่อง การแจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนเด็กในคดีอาญา	๒๑๒
การสอบสวนผู้ต้องหา	
-ตร. ที่ ๐๖๐๓.๒๑/๓๖๕๐ ลง ๒๐ พ.ค.๒๕๓๑ เรื่อง คำชี้แจงการสอบสวนคดีอาญา (ให้บันทึกเสียงผู้ต้องหา ทำวิดีโอ คำรับสารภาพ, การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน, ปล่อยตัวชั่วคราว)	๒๒๔
-ตร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๓๖๔ ลง ๑๘ ม.ค.๒๕๔๓ เรื่อง คำชี้แนวทางปฏิบัติการแก้ผู้ต้องหาใช้สิทธิให้ทนายความเข้าฟังการสอบสวน	๒๒๖
ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๕๒๖๗ ลง ๑๕ ต.ค.๒๕๔๔ เรื่อง การขออนุญาตเรียกตัว ส.ส.หรือ ส.ว.ไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา	๒๒๙
ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๓๑๗๕ ลง ๒๒ ม.ย.๒๕๔๗ เรื่อง การเรียกตัวผู้ต้องหาไปพบเพื่อรับทราบข้อหา(อ้างถึง ตร ที่ ๐๕๐๓/๖๕๖๔ ลง ๒๖ มี.ค. ๒๕๑๗ เรื่อง การแจ้งข้อหาคดีอาญาให้ผู้ต้องหาทราบ)	๒๓๓
-ตร.ที่ ๐๐๓.๖/๑๐๕๐๖ ลง ๒๒ ธ.ค. ๒๕๔๑ เรื่อง คำชี้แจงการปฏิบัติในการสอบสวนคดีอาญา (การสอบสวนอายุแท้จริงของผู้ต้องหา)	๒๓๖
-สคก. ที่ นว ๑๕๐๑/๒๕๓๕ ลง ๓๑ มี.ค.๒๕๔๕ เรื่อง หารือปัญหาการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.บ.ควบคุมกิจการพนันและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.๒๕๓๑	๒๓๗
-ตร. ที่ ๐๐๓๑.๒๓๒/๔๓๖๐ ลง ๑ ส.ค.๒๕๔๕ เรื่อง คำชี้แจงให้ตรวจสอบข้อมูลประวัติของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับ	๒๔๔
การปฏิบัติและสอบสวนกรณีผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก หรือเยาวชน	
- อายุไม่ถึง ๑๘ ปี	
-ตร. ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๒๐๕๖ ลง ๒๐ พ.ค.๒๕๕๔ เรื่อง แนวทางปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓	๒๔๘

เรื่อง	หน้า
-ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๒๕๐๖ ลง ๕ ก.ค.๒๕๕๕ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ (เพิ่มเติม)	๒๕๕
-ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๙/๒๗๐๙ ลง ๑๐ มิ.ย. ๒๕๕๔ เรื่อง กำชับการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนให้ถือปฏิบัติตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๓๔/๑	๒๖๗
- อายุไม่เกิน ๑๘ ปี	
-ศร ที่ ๐๐๓๓.๒๐๒๑/๐๐๑๕๐ ลง ๖ ส.ค.๒๕๕๑ เรื่อง ทนายความการกฤษฎีกาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา ๗๓ วรรคสอง แห่ง ป.อาญา	๒๖๘
บันทึกสำนักงานฯคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๓๙๐/๒๕๕๑ เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีตามมาตรา ๗๓ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา และที่แก้ไขเพิ่มเติม	๒๗๑
-ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๓๓๕๔ ลง ๒๖ ส.ค.๒๕๕๓ เรื่อง กำชับการปฏิบัติหน้าที่การสอบสวนคดีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบปี (เพิ่มเติม)	๒๗๖
-ค่าตอบแทนพยาน	
ผู้มีอำนาจเบิกจ่ายค่าตอบแทน	
ตร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๓๓๒๗ ลง ๒๘ ก.ค.๒๕๕๓ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเรื่องการเบิกจ่ายค่าตอบแทนพยานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๖	๒๘๒
-ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๗/๔๑๐๗ ลง ๔ ธ.ค.๒๕๕๕ เรื่อง สิทธิผู้เสียหาย ตาม พ.ร.บ.. ค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ พ.ศ.๒๕๔๔	๒๘๔
บทที่ ๔ การรวบรวมพยานหลักฐาน	
อำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวน	
-ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๓๗๘ ลง ๕ มี.ค.๒๕๔๙ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ อาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ.๒๕๔๗	๒๘๗
-ตร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๓๕๕๑ ลง ๓๐ เม.ย.๒๕๕๕ เรื่อง ให้สอบสวนขยายผลถึงนายทุน หรือผู้อยู่เบื้องหลังเมื่อทำการจับกุมไม้พะยูง ไม้ประดู่ และไม้เคี่ยมผิดกฎหมาย	๓๐๐
-ศร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๐๓๑๕๒ ลง ๒๗ ส.ค. ๒๕๕๓ การดำเนินคดีกับกลุ่มบุคคลที่กระทำความผิดที่เกี่ยวกับการน้อโทรประชาชน	๓๐๔

เรื่อง	หน้า
-ตร. ที่ ๐๐๓๓.๒๔/ว ๔๓ ลง ๒๓ ก.ค.๒๕๕๔ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการออกหมายเรียกและขอออกหมายจับผู้ต้องหา	๓๐๕
-ตร. ที่ ๐๐๓๓.๒๕/ว๒ ลง ๖ ม.ค ๒๕๕๕ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญาสพลิดตามนโยบายรัฐบาล	๓๑๐
ตร.ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๓๓.๒๕/๐๔๓๕ ลง ๓๑ ม.ค.๒๕๕๔ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญาสพลิดตามนโยบายรัฐบาล (เพิ่มเติม)	๓๒๐
-ตร. ที่ ๓๐๓๓ /๒๕/๔๔๔ ลง ๗ มี ค ๒๕๕๔ เรื่อง ข้อปฏิบัติของพนักงานสอบสวน	๓๒๔
-ตร. ที่ ๐๐๓๓.๒๔/๒๒๕๗ ลง ๒๑ มิ.ย.๒๕๕๕ เรื่อง การเผยแพร่ภาพและรายชื่อมือปืนรับจ้างในเวปไซต์	๓๒๕
-ตร ที่ ๐๐๓๓.๒๕/ว.๓๑๖ ลง ๒๒ ก.ค.๒๕๕๕ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญาสพลิดตามนโยบายรัฐบาล (เพิ่มเติมครั้งที่ ๒)	๓๓๖
-ตร. ที่ ๐๐๐๗.๓๔/๔๐๓๑ ลง ๒๔ ก.ค.๒๕๕๕ เรื่อง มาตรการป้องกัน และปราบปรามการแข่งรถจักรยานยนต์ในทางสาธารณะ	๓๒๕
การรับฟังพยานหลักฐานของศาล	
-ตร.ที่ ๐๕๐๓.๖/๓๖๔๔๒ ลง ๑๓ ธ.ค.๒๕๓๕ เรื่อง ข้อสังเกตและข้อชี้ชวนความเข้าใจเกี่ยวกับ: การชี้ตัวผู้ต้องหา การนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าว	๓๓๒
-ตร. ที่ มท ๐๖๐๖.๖/๕๒๔๙ ลง ๑๓ มี ค ๒๕๔๕ เรื่อง การปฏิบัติในการชี้ตัวผู้ต้องหา	๓๓๕
-ตร. ที่ ๐๐๐๔.๓๖/๓๒๑๑๕ ลง ๒๖ ก.ย. ๒๕๔๕ เรื่อง การจัดทำภาพถ่ายในคดีเกี่ยวด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	
- ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๓๖๘๔ ลง ๕ เม.ย. ๒๕๔๖ เรื่อง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานการพิจารณาคดีในความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง พ.ศ ๒๕๔๖	๓๔๒
-ตร. ที่ ๐๐๓๓.๒๓๒/ว ๖๓ ลง ๒๕ ก.พ. ๒๕๔๕ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับอำนาจของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๓๓๒ และการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมทางอินเตอร์เน็ต	๓๔๔
-ตร. ที่ ๐๐๓๓.๒๓๒/๔๒๒๖ ลง ๒๗ ก.ย. ๒๕๕๐ เรื่อง ทำซับแนวทางปฏิบัติในการใช้เครื่องจับเท็จ	๓๔๘

เรื่อง	หน้า
-ตร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๐๔๑๐ ลง ๑๑ ธ.ค. ๒๕๕๑ เรื่อง คำชี้แจงการปฏิบัติหน้าที่ให้อยู่ภายในบังคับของกฎหมายและระเบียบ	๓๔๕
-ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๖/๔๑๕ ลง ๒๗ ก.พ. ๒๕๕๕ เรื่อง คำชี้แจงการดำเนินคดีกับผู้ต้องหากลุ่มมิจฉาชีพปลอมแปลงทองรูปพรรณแล้วนำมาหลอกขายร้านทองตัว	๓๕๐
การควบคุมผู้ต้องหา	
ตร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/ว 0003 ลง 6 ม.ค.๒๕๒๑ เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	๓๕๑
-ตร.ที่ ๐๐๓๑.๒๔๔/๔๓๒๑ ลง ๒๒ ธ.ค. ๒๕๕๔ เรื่อง คำชี้แจงการควบคุมผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขัง ในสถานีตำรวจทุกแห่งทั่วประเทศ	๓๕๘
การปล่อยชั่วคราว	
-ตร.ที่ ๐๕๐๓.๖๑/๑๑๕๕ ลง ๑๕ ก.ย. ๒๕๓๕ เรื่อง คำชี้แจงและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการปล่อยชั่วคราว	๓๖๐
-ตร.ที่ ๐๖๐๖.๖/๕๗๔๗ ลง ๒๕ มิ.ย.๒๕๔๐ เรื่อง การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว	๓๖๓
-ตร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๖๔๐๐ ลง ๑๐ ส.ค. ๒๕๔๓ เรื่อง หลักเกณฑ์การให้ทนายความมีสิทธิใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว	๓๖๔
-คำสั่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๐๔/๒๕๕๓ เรื่อง การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวแก่ทนายความ	๓๖๕
-ตร. ที่ ๐๐๔.๖/๙๖๓๐ ลง ๑๕ ก.ค. ๒๕๔๕ เรื่อง การปล่อยตัวชั่วคราวกรณีละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อการค้า (คู่มือลง VCD การโฆษณา)	๓๖๙
-ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๔๕๓๙ ลง ๒๓ มี.ค. ๒๕๔๗ เรื่อง หน้าที่ในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการป้องปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา	๓๗๗
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๔๗ ลง ๔ มิ.ย. ๒๕๔๗ เรื่อง ขอให้ทบทวนมติ ครม.เกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา	๓๗๕
- กระทรวงพาณิชย์ ที่ พณ ๐๗๐๕/๕๒๔๕ ลง ๒๕ ธ.ค. ๒๕๔๖ เรื่อง ขอให้ทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาคดีละเมิด	๓๗๑
- กระทรวงการคลัง ที่ กท ๐๔๐๕.๗/๓๕๔๖ ลง ๒๘ ม.ค. ๒๕๔๗ เรื่อง ขอให้ทบทวนมติ ครม.เกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา	๓๘๒
- กระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๐๗ ๒/๗๔๑ ลง ๒๓ ม.ค. ๒๕๔๗ เรื่อง ขอให้ทบทวนมติ ครม.เกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา	๓๘๓

เรื่อง	หน้า
- กระทรวงอุตสาหกรรม ที่ อา ๐๐๐๕/๒๐๔ ลง ๒๒ ม.ค. ๒๕๔๗ เรื่อง ขอให้พิจารณาทบทวนมติ ครม.เกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาที่ถูกยึดทรัพย์สินทางปัญญา	๓๗๔
- ตร.ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๒๐๓๔ ลง ๒๗ มี.ค. ๒๕๔๕ เรื่อง สมาคมตำรวจเข้าเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว	๓๗๕
-ตร.ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๗๒๖ ลง ๒๐ มี.ค.๒๕๕๐ เรื่อง แนวทางการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในคดีอาญาตามกฎกระทรวงว่าด้วยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเรียกประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน พ.ศ. ๒๕๔๕	๓๗๗
ตร.ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/ว ๐๕๗ ลง ๒๔ มิ.ย.๒๕๕๐ เรื่อง กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ	๓๘๑
-คำสั่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๘๐/๒๕๕๓ เรื่อง การกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักทรัพย์และการใช้บุคคลเป็นประกัน ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน	๓๘๓
- ตร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๖๘๓๓ ลง ๒๑ ก.ค. ๒๕๔๘ เรื่องกำชับแนวทางปฏิบัติในการแถลงข่าว และการใช้สิทธิประกันตัวผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ตามคำสั่ง ตร. ที่ ๒๖๐/๒๕๔๖	๔๐๐
-คำสั่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๒๖๐/๒๕๔๖ เรื่อง การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวแก่สมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ	๔๐๒
-ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกัน หรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๗	๔๐๓

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๕ ของกลางคดีอาญา	
ของกลางในคดีอาญา การรวบรวมของกลางประกอบคดี อำนาจในการยึดของกลาง	
-ศร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๔๓๓๕ ลง ๓๑ พ.ค. ๒๕๕๑ เรื่อง กฎและการรวมการกฤษฎีกา วินิจฉัยการดำเนินการกับไม้ของกลางตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและกฎหมายป่าไม้	๔๒๐
-บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๑๓๒/๒๕๕๑ เรื่อง การดำเนินการจัดไม้ของกลางตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและกฎหมายว่าด้วยป่าไม้	๔๒๓
ของกลางกับอำนาจการสอบสวน	
-ศร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๓๖๕๐ ลง ๑๕ พ.ค. ๒๕๔๔ เรื่อง การทำลายวัตถุระเบิดของกลาง	๔๓๒
การคืนของกลางในคดีอาญา	
-ศร. ที่ ๐๖๐๖.๖/๓๕๓๒๐ ลง ๓ พ.ย. ๒๕๔๐ เรื่อง การคืนรถยนต์ของกลางตาม พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.๒๕๒๖	๔๓๔
-ศร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๑๕๖๕ ลง ๑๖ ธ.ค. ๒๕๔๘ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการคืนรถหรือของกลาง	๔๓๕
-บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง เรื่องเสร็จที่ ๔๓๖/๒๕๓๐ เรื่อง การคืนของกลางตามบวตรา ๘๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	๔๓๗
-ศร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๔๑๕๗ ลง ๕ พ.ย. ๒๕๕๓ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ในระหว่างการดำเนินคดี	๔๔๓
-กฎกระทรวง กำหนดวิธีการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ พ.ศ. ๒๕๕๓	๔๔๕
ของกลางที่มีระเบียบการเรียกร้องในการเก็บรักษาเป็นพิเศษ	
-ศร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๒๕๐๕ ลง ๓ มี.ค. ๒๕๔๔ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้	๔๕๔
-ศร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๑๒๒๔ ลง ๒๔ มี.ค.๒๕๕๐ เรื่อง การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้	๔๕๕
-ศร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๑๗๐๐๐ ลง ๒๔ ก.ย. ๒๕๕๑ เรื่อง การปฏิบัติต่อของกลางในคดีที่เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์	๔๕๖

เรื่อง	หน้า
การปฏิบัติเกี่ยวกับของกลาง	
-ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๓๕๑๐ ลง ๑๐ ก.ค. ๒๕๔๔ เรื่อง ให้กำหับพนักงานสอบสวนแจ้งฯ ตามพระราชบัญญัติ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๑๓	๔๕๗
-ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๑๖๗ ลง ๕ ก.ย. ๒๕๔๕ เรื่อง ซักซ้อมแนวทางปฏิบัติในการเก็บรักษาของกลาง	๔๕๘
-ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๒๑๒ ลง ๒๖ ก.ย. ๒๕๔๕ เรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับรถที่จอดไว้ตามสถานีตำรวจ	๔๖๐
-ตร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๖๓๑๙ ลง ๒๕ มิ.ย. ๒๕๔๖ เรื่อง กำชับแนวปฏิบัติในการตรวจยึดรถของกลาง (เพิ่มเติม)	๔๖๒
-ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๒๙๐๖ ลง ๒๐ มี.ค. ๒๕๔๖ เรื่อง กำชับแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บตัวอย่างของกลางที่ถูกคลื่วหาว่าทระฟ้าความผิด	๔๖๗
-ยธ.บันทึกข้อความ ที่ กค(กวพ)๐๔๐๗.๔/๑๒๖๔ ลง ๑๙ ม.ค. ๒๕๔๙ เรื่อง ขั้นตอนการแก้ไขปัญหาการขออนุมัติทำลายของกลางในคดีกฎหมายมาใช้ประโยชน์ในราชการ	๔๖๕
ตร. ที่ ๐๐๑๓.๒๕/ว.๐๐๙๕ ลง ๑๕ ต.ค. ๒๕๕๒ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลาง	๔๖๖
-สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ด่วนที่สุด ที่ ผผ ๐๒/๐๗๕๙ ลง ๓ ส.ค. ๒๕๕๒ เรื่อง แจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน	๔๖๗
-ตร. ที่ ๐๐๑๓.๒๕/๑๓๓๖ ลง ๒๒ มี.ค. ๒๕๕๔ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาของกลาง	๔๗๑
ข้อปฏิบัติสำหรับพนักงานสอบสวนในการส่งของกลาง	
-ตร. ที่ ๐๕๐๓.๖/๔๑๔๐ ลง ๔ เม.ย. ๒๕๐๘ เรื่อง การดำเนินคดีตาม พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ.๒๔๖๕	๔๗๒
-กรมศุลกากร ที่ ๐๖๐๗/๐๕๘๕๔ ลง ๑๓ มี.ค. ๒๕๓๘ เรื่อง การดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๕ ที่เข้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จับกุม	๔๗๓

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๖ การเปรียบเทียบคดีอาญา	
-ตร. ที่ ๐๐๐๑.๒๕/ว ๐๐๗๓ ลง ๒๕ ก.ย. ๒๕๕๓ เรื่อง กำชับการปฏิบัติการเปรียบเทียบคดีอาญา และการยกใบเสร็จรับเงินค่าระเงินของพนักงานสอบสวน และเจ้าพนักงานตำรวจที่มีหน้าที่รับเงิน	๙๗๖
-ตร. ที่ ๐๐๐๑.๒๖/ว ๑๐๐ ลง ๑๗ ก.ย. ๒๕๕๕ เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานจราจรและเจ้าพนักงานตำรวจบัณฑิตวิทยาลัยและทางหลวง	๙๗๙
เงินค่าปรับ	
-ตร.ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๔๑๕๗ ๑๔ ก.ย. ๒๕๕๐ เรื่อง กรมบัญชีกลางตอบข้อหารือเงินค่าปรับตาม พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒	๙๙๑
การเปรียบเทียบคดีตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒	
-ตร. ที่ ๐๐๐๑.๒๕/๓๕๘ ลง ๑๗ ม.ค. ๒๕๕๕ เรื่อง การเปรียบเทียบผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการขับขี่โดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ	๙๙๓
-ตร. ที่ ๐๐๐๙.๑/๑๐๗๖๕ ลง ๑๐ ต.ค. ๒๕๔๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการส่งมอบคดีกับเจ้าของรถที่อนุญาตหรือยินยอมให้ผู้ไม่มีใบอนุญาตขับขี่นำรถไปใช้ในทางโดยไม่ได้รับอนุญาต	๙๙๔
บทที่ 7 การฟ้องคดีอาญา การฝากขัง การอายัดตัวผู้ต้องหา	
การฝากขังคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญา หรือศาลจังหวัด	
-ตร. ที่ ๐๖๑๐/๑๙๘๖ ลง ๒๐ ก.ค. ๒๕๒๙ เรื่อง ให้เข้าพบพนักงานสอบสวนให้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อเร่งรัดการพิจารณาคดี	๙๙๕
-คต. ที่ ๐๖๐๓.๓/๗๒๖๖ ลง ๔ ก.ย. ๒๕๓๑ เรื่อง ให้ทำหนังสือปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบ	๙๙๗
การอายัดตัวผู้ต้องหา	
-ตร. ที่ ๐๐๐๙.๖/๕๖๓๐ ลง ๑๖ ก.ย. ๒๕๔๖ เรื่องแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหา	๙๕๐
-ตร ที่ ๐๐๐๑.๒๕/๐๖๔๐๗ ลง ๓๐ พ.ค. ๒๕๕๒ เรื่อง ข้อปฏิบัติในการนำผู้ป่วยเข้ารับการตรวจที่สถาบันกัลยาณราชนครินทร์	๙๕๓

เรื่อง	หน้า
-ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๓๓/๓๑๒๙๙ ลง ๒๕ มี.ค. ๒๕๕๓ เรื่องกำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหา	๕๐๑
ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๓๗๒๘ ลง ๑๒ ต.ค. ๒๕๕๓ เรื่องกำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหา	๕๐๒
-ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๖๖๙ ลง ๑๑ มี.ค. ๒๕๕๔ เรื่องการอายัดตัวผู้ต้องหาต่อเรือนจำหรือทัณฑสถาน	๕๐๓
การโอนตัวผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่น	
-ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๖๑๖๙ ลง ๒๐ พ.ค. ๒๕๔๕ เรื่องแนวทางปฏิบัติในการสั่งดำเนินคดีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น	๕๐๕
-อส.ที่ อส(สฝปค.)๐๐๑๘/ว ๘๔๕ ลง ๓๐ ก.ย. ๒๕๐๑ เรื่องแนวทางปฏิบัติในการร้องสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวน	๕๐๗
แนวทางการออกหมายขังในคดีอาญา	
-กค.ด่วน ที่ ๐๐๐๔.๖/๔๖๕๕ ลง ๕ ต.ค. ๒๕๔๕ เรื่องระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายขังในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๕	๕๑๐
-ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ลง ๗ ต.ค.๒๕๔๕ เรื่องระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายขังในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๕	๕๑๔
แนวทางการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕	
-ตร.ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๐๔.๖/๒๐๕๒ ลง ๓ มี.ค. ๒๕๔๖ เรื่องแนวทางการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕	๕๑๗
-ตร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๒๔๕๔ ลง ๑๑ มี.ค. ๒๕๔๖ เรื่องแนวทางการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ (เพิ่มเติม)	๕๒๐
-พร.ที่ ๐๐๑๑.๒๖/๐๓๕๑๐ ลง ๒๒ ก.ย. ๒๕๕๓ เรื่องกำชับการปฏิบัติ พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕	๕๒๓
-ตร ที่ ๐๐๑๑.๒๙/๒๕๕๖ ลง ๑๑ ก.ค. ๒๕๕๕ เรื่องให้ระบุเลขประจำตัวประชาชนในคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งส่งตัวผู้ต้องหาไปควบคุมเพื่อตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด(ฟ.๑)	๕๒๕

เรื่อง	หน้า
บทที่ 8 การมีความเห็นทางคดี อำนาจทำความเห็นทางคดี การส่งสำนวนให้พนักงานอัยการและการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง	
การมีความเห็นทางคดี	
-ศร.ที่ ๐๐๐๙.๖/๑๙๗๕ ลง ๐๗ เม.ย. ๒๕๔๕ เรื่อง ชักข้อมูลแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการทำความเห็นทางคดีและถอนฟ้องคดี	๕๒๖
-ศร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๐๖๑๕ ลง ๒๑ ต.ค.๒๕๔๕ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับสำนวนการสอบสวนคดีที่ผู้ต้องหาหลบหนีประกันและคดีที่ผู้ต้องหาบางคนถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลอื่น	๕๒๙
-บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๕๓๙/๒๕๔๔ เรื่อง หารือปัญหาข้อกฎหมายกรณีพนักงานอัยการไม่รับสำนวนการสอบสวน	๕๓๐
-ศร.ที่ ๐๐๐๔.๓๖/๕๗๕ ลง ๒๑ ม.ค. ๒๕๔๖ เรื่อง กำชับการมีความเห็นสั่งคดีและการปรับบทกฎหมายของพนักงานสอบสวน	๕๓๔
-ศร ที่ ๐๐๐๔.๖/๗๒๔๐๕ ลง ๒๐ มี.ค. ๒๕๔๖ เรื่อง การพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของผู้ที่ขับขี่รถโดยประมาท	๕๓๙
-ศร.ที่ ๐๐๓๑.๒๒๑/๐๒๕๕ ลง ๓๐ ม.ค. ๒๕๕๑ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด และรู้ตัวผู้กระทำผิด	๕๔๑
-ยส.ที่ ยส ๐๐๒๐๑(ปผ)/๔๔๐๖๔ ลง ๒๔ ก.ค ๒๕๕๐ เรื่อง หารือแนวทางปฏิบัติในการสั่งสำนวนคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด	๕๔๓
ศร. ที่ ๐๐๓๑.๒๒๓/๑๕๔๕ ลง ๓ พ.ค. ๒๕๕๐ เรื่อง ขอหารือแนวทางปฏิบัติในการสั่งสำนวนคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด	๕๔๕
-อส.ที่ อส(สฝปผ)๐๐๑๘/๑๘๔๔๒ ลง ๔ ต.ค. ๒๕๔๕ เรื่อง หารือข้อขัดข้องจากการปฏิบัติในการสั่งสำนวน	๕๔๙
-ศร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๖๔๕ ลง ๑๕ ก.พ.๒๕๕๐ เรื่อง การสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาในคดียาเสพติด(มีความเห็นว่าควรให้นำผู้ต้องหาไปรับการบำบัดรักษา)	๕๕๐
-ศร.ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๑๑๔๔ ลง ๑๗ ส.ค. ๒๕๔๔ เรื่อง แจ้งคำสั่งหารือข้อราชการสูงสุดเรื่องสำนวนการสอบสวนพนักงานสอบสวน ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๔๐(๓)	๕๕๔
-อส. ที่ อส(สฝปผ)๐๐๑๘/๑๘๖๓๐ ลง ๕ ก.ย. ๒๕๔๕ เรื่อง ปัญหาการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด	๕๕๕

เรื่อง	หน้า
ระยะเวลาการสอบสวน	
-ตร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๓๖๐๕ ลง ๒๒ มิ.ย.๒๕๔๕ เรื่อง แนวทางการสอบสวนทหียาเบาที่ผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวนตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๓๔	๕๕๖
-ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๐๕๓๗๗ ลง ๑๖ ก.ย.๒๕๕๒ เรื่อง กำชับการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการทำสำนวนการสอบสวนตามคำสั่ง ตร.ที่ ๘๖๐/๒๕๔๗	๕๕๗
อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับการสอบสวนคดี	
-ตร.ที่ ๐๕๐๗(ส)/๑๔๖๔๖ ลง ๑๕ พ.ค. ๒๕๒๖ เรื่อง หลักการพิจารณาข้อหารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีที่สั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม	๕๖๒
ตร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๔๔๒๑ ลง ๑๗ พ.ค.๒๕๕๔ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติกรณีผู้ว่าราชการจังหวัดเข้าควบคุมการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม	๕๖๙
การดำเนินการที่เกี่ยวข้องภายหลังส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ	
-ตร.ที่ ๐๕๐๗(ส)/๑๕๖๔๕ ลง ๙ ก.ค. ๒๕๒๔ เรื่อง ให้กำชับการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้อง	๕๗๐
-ตร.ที่ ๐๕๐๓.๓๑/๗๔๗ ลง ๒๘ ม.ค. ๒๕๔๐ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการสอบสวนคดีอาญา	๕๗๒
การส่งสำนวนการสอบสวน	
-ตร.ที่ ๐๐๓๑.๒๓๒/ว ๐๐๑๗ ลง ๒๓ ก.พ. ๒๕๕๒ เรื่อง หารือแนวทางปฏิบัติในการส่งสำนวนคดีอาญาที่ผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวนเอง	๕๗๔
-ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๖/๓๕๒๑ ลง ๒๗ ก.ย. ๒๕๕๕ เรื่อง กำชับการปฏิบัติหน้าที่ในการประสานงานและการส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณา	๕๗๕
-ตร. ที่ ๐๖๐๑.๒/๒๗๙๔ ลง ๑๗ ธ.ค. ๒๕๓๒ เรื่อง การประสานงานและส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณา	๕๙๐
-ศ.ต. ที่ ๐๐๐๔.๖/๓๓๕๒๒ ลง ๒๔ ธ.ค. ๒๕๔๒ เรื่อง กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน	๕๙๒
-ตร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๒๐๕๔๐ ลง ๓ ก.ย. ๒๕๔๕ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติม	๕๙๗

เรื่อง	หน้า
-ตร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๘๐๕๑ ลง ๑๑ ส.ค. ๒๕๔๖ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับอำนาจการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ	๖๐๐
-บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง อำนาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ เรื่องเสร็จที่ ๔๐๒/๒๕๔๖	๖๐๒
-บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง หารือเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน เรื่องเสร็จที่ ๗๖๖/๒๕๔๖	๖๐๓
-ตร.ที ๐๐๓๑.๒๑๒/๑๑๒๘ ลง ๑๖ ก.พ. ๒๕๔๕ เรื่อง กำชับการปฏิบัติและพิจารณาข้อบกพร่องพนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบสำนวนการสอบสวนที่ ตร. ได้สั่งการให้สอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งข้อการสูงสุดแต่ไม่ดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว	๖๒๑
ตร.ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๕๘๔๒ ลง ๕ ธ.ค.๒๕๕๐ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติในเรื่องการทำความเห็นทางคดี ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๔๕	๖๒๒
-ตร.ที่ ๐๐๓๑.๒๖/๒๗๔๙ ลง ๑๒ ก.ค. ๒๕๕๔ เรื่อง การสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งของข้อการสูงสุด	๖๒๔
บทที่ ๙ การปฏิบัติระหว่างการพิจารณาคดีในชั้นศาล	
การชี้บพยานต่อเนื่อง	
-ตร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๕๕๕๒ ลง ๒๔ ก.ย. ๒๕๔๖ เรื่องแนวทางปฏิบัติในการพิจารณาคดีต่อเนื่อง และการใช้หลักประกันในชั้นสอบสวนเป็นหลักประกันในชั้นศาล	๖๒๕
ศูนย์ติดตามพยานของสถานีตำรวจ	
-ตร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๕๖๘๕ ลง ๑๖ ก.ค. ๒๕๔๗ เรื่องการจัดตั้งงานส่งหมายและติดตามพยานในคดีอาญา	๖๒๗
-ตร.ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/ว ๑๑๕ ลง ๑๑ ส.ค. ๒๕๕๐ เรื่องกำชับการจัดตั้งงานส่งหมาย และติดตามพยานในคดีอาญา การเป็นพยานศาล การส่งหมายเรียกพยาน การควบคุมพยาน การติดตามพยาน และการรายงานผลการดำเนินการตามหมายศาล	๖๒๘
-ตร ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๔๓๕ ลง ๑๑ ก.พ. ๒๕๔๕ เรื่อง ให้กำชับการปฏิบัติราชการเป็นพยานศาล ของพนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องเพิ่มเติม	๖๓๒

เรื่อง	หน้า
การคุ้มครองพยาน	
-ศร.ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๐๐๑๖ ลง ๓ ม.ค. ๒๕๕๒ เรื่องกำหนดแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา	๖๓๔
-ศร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๗๒๐๔ ลง ๓๐ มี.ค. ๒๕๔๓ เรื่องระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๓	๖๔๑
-ศร.ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๐๐๒๔๔ ลง ๑๒ ม.ค. ๒๕๕๒ เรื่อง การแจ้งหน้าที่และอำนาจเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา	๖๖๕
บทที่ ๑๐ การทำสำนวนการสอบสวน	
-ศร.ด่วนมาก ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๕๕๐๑ ลง ๓ พ.ค. ๒๕๕๐ แนวทางปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การบันทึกคดี(ออกเลขคดี) การสอบสวนคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด และการรายงานคดี	๖๗๗
-ศร.ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๕๑๙๓ ลง ๑๓ ก.ย.๒๕๕๐ แนวทางปฏิบัติการเรียกเอกสารในสำนวนการสอบสวนคดีอาญา และการออกเลขคดี (เพิ่มเติม)	๗๐๔
-ศร.ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๐๕๐๖ ลง ๒๘ ธ.ค.๒๕๕๑ แก้ไขแนวทางปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การบันทึกคดี (ออกเลขคดี) การสอบสวนคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด และการรายงานคดี และการกำหนดแนวทางปฏิบัติในการเพิ่มประสิทธิภาพงานสอบสวน	๗๐๘
-คำสั่ง ศร.ที่ ๔๗๒/๒๕๕๐ ลง ๒๑ ส.ค.๒๕๕๐ เรื่อง การทำสำนวนการสอบสวน (เพิ่มเติม) การเรียกเอกสารในสำนวนการสอบสวน การเก็บสำนวนสำนวน	๗๑๐
-คดีความรุนแรงในครอบครัว (คู่มือการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ของ ศร.	๗๒๐

บทที่ ๑

พนักงานสอบสวน

บทที่ ๑ พนักงานสอบสวน

การเป็นพนักงานสอบสวน

การเป็นพนักงานสอบสวน ป.วิ.อาญา มาตรา ๒ (๖) "พนักงานสอบสวน" หมายความถึงเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน ซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา ที่เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดในเขตของอำนาจการสอบสวน เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวกก็อาจจะให้พนักงานสอบสวนท้องที่ที่ผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือท้องที่ที่ผู้ต้องหาถูกจับเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดีได้ แต่ถ้าไม่ทราบท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายคน พนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้นจะเป็นผู้วินิจฉัย

อำนาจในการสอบสวนคดีอาญา

-ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

-อัยการสูงสุด หรือผู้รักษาการแทน เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนคดีการกระทำความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทย ที่ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทย และให้มีอำนาจในการมอบหมายหน้าที่ดังเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนั้นให้พนักงานอัยการคนใดหรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเข้าทำการสอบสวนแทนก็ได้ หนังสือ ตช ที่ ๐๐๐๖.๒๓๒๗/๓๓๐๔ ลงวันที่ ๒๕ ธ.ค.๒๕๔๕ เรื่อง หารือปัญหาการสอบสวนความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๒๐

การชี้ขาดอำนาจการสอบสวน

ในจังหวัดเดียวกัน ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติชี้ขาด ในกรุงเทพมหานครให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติขึ้นไปเป็นผู้ชี้ขาด แต่ถ้าในระหว่างจังหวัดให้อัยการสูงสุดเป็นผู้ชี้ขาด การชี้ขาดนั้นไม่เป็นเหตุให้การสอบสวนหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส ๐๐๐๖/๒๖๓๗๑ ลงวันที่ ๑๗ พ.ย. ๒๕๔๕ เรื่อง หารือปัญหาการสอบสวนความผิดนอกราชอาณาเข้าแนะและส่งสำนวนการสอบสวนคดีที่ ๒๔๘/๒๕๔๔ ของ บก.ป.

กฎกระทรวง ข้อบังคับ

-กฎกระทรวง กำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๔ และกฎกระทรวง กำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕

- กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการทำสำนวนสอบสวนร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนตำรวจกับพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ภาค ๑

ข้อความเบื้องต้น

ลักษณะ ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๑ ในประมวลกฎหมายนี้ ถ้าคำใดมีคำอธิบายไว้แล้ว ให้ถือตามความหมายดังได้อธิบายไว้ เว้นแต่ข้อความในตัวบทจะขัดกับคำอธิบายนั้น

มาตรา ๒ ในประมวลกฎหมายนี้

(๑) "ศาล" หมายความถึงศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจทำการอันเกี่ยวกับคดีอาญา

(๒) "ผู้ต้องหา" หมายความถึงบุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล

(๓) "จำเลย" หมายความถึงบุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด

(๔) "ผู้เสียหาย" หมายความถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๔,๕ และ ๖

(๕) "พนักงานอัยการ" หมายความถึงเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ร้องหาต่อศาลทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้

(๖) "พนักงานสอบสวน" หมายความถึงเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

(๗) "คำร้องทุกข์" หมายความถึงการที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตามซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

(๘) "คำกล่าวโทษ" หมายความถึงการที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ดี ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น

(๙) "การสอบสวน" หมายความถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลง

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดีอาญา โทร. 02 205 3466

ที่ 0031 212/ 1334 วันที่ 29 ธันวาคม 2549

เรื่อง หารือปัญหาการสอบสวนความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรตาม ป.วิ อาญา มาตรา 20

เรียน ผบช.ก., น., ปส., สตม., และ ผบช.ภ. 1 – 9

ด้วย ตร. มีบันทึกสั่งการ ลง 22 ธ.ค.2549 ท้ายหนังสือ 0001(กมล1)/834 ลง 15 ธ.ค. 2549 ให้ กมล. แจ้งเวียนผลการตอบข้อหารือปัญหาข้อกฎหมายของสำนักงานอัยการสูงสุดกรณีการสอบสวนความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรตาม ป.วิ อาญา มาตรา 20 เพื่อให้กำชับพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องให้ระมัดระวังในการสอบสวนต่อไป

กมล. จึงขอส่งสำเนาผลการตอบข้อหารือและเอกสารที่เกี่ยวข้องมายังท่านเพื่อโปรดแจ้งกำชับพนักงานสอบสวนในสังกัดเพื่อทราบและดำเนินการโดยถูกต้องต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หรือมีนี้ได้แนบเอกสารที่เกี่ยวข้องมาด้วยแล้ว จำนวน แผ่น

พล.ต.ต. ชัชวาลย์ ลุยลวงศ์

(ชัชวาลย์ ลุยลวงศ์)

รอง ผบ.ช.น ปรก.ผบช.กมล.

ด่วนที่สุด

ที่ ยส 0036/ 16371

สำนักงานอัยการสูงสุด
ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ 10200

19 พฤศจิกายน 2549

เรื่อง หารือปัญหาการสอบสวนความผิดนอกราชอาณาจักรและส่งสำนวนการสอบสวนคดีที่ 288/2548 ของกองบังคับการปราบปราม

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ ตช 0031.212/5233 ลงวันที่ 19 กันยายน 2549

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอหารือปัญหาการสอบสวนความผิดนอกราชอาณาจักรและส่งสำนวนการสอบสวนคดีอาญาที่ 288/2548 ของพนักงานสอบสวน กองกำกับการ 5 กองบังคับการปราบปราม ไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาแล้วว่า ความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทยที่ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 นั้น พิจารณาตามสภาพภูมิศาสตร์เป็นสำคัญ การกระทำความผิดในคดีนี้ แม้จะถือว่าเป็นกรณีที่ความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 5 แต่การกระทำความผิดดังกล่าวเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรไทย อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนจึงเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 นอกจากนี้การพิจารณาการกระทำความผิดในคดีนี้จะต้องพิจารณาการกระทำของผู้ต้องหาทุกคนรวมกัน ไม่อาจพิจารณาแยกส่วนการกระทำของผู้ต้องหาแต่ละคนได้ เนื่องจากผู้ต้องหาทุกคนได้ร่วมกันกระทำความผิดในฐานะเป็นตัวการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 การสอบสวนที่พนักงานสอบสวนได้กระทำแล้วในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ต้องหาที่ 1, 2 และ 5 นั้นน่าจะเป็นการเข้าใจคลาดเคลื่อน ซึ่งที่ถูกต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 ตามเหตุผลดังกล่าว

/ อัยการสูงสุด ...

อัยการสูงสุดพิจารณาแล้วมอบหมายหน้าที่ในการสอบสวนตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 288/2548 ให้ผู้บังคับการกองปราบปราม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาการแทน เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ โดยให้ทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานอัยการ สำนักงานคดีอาญา ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) หารือกับพนักงานอัยการเพื่อร่วมกันวางแนวทางการสอบสวน โดยให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ปฏิบัติการ

(2) แจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนพยานหรือผู้ต้องหา และเข้าร่วมในการรวบรวมพยานหลักฐานอื่น

(3) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนจะต้องใช้มาตรการบังคับกับบุคคลโดยการออกหมาย อาญา เช่น หมายค้น หรือหมายจับ ให้พนักงานสอบสวนหารือกับพนักงานอัยการก่อนดำเนินการตามกฎหมายต่อไป ยกเว้นในกรณีจำเป็นและเร่งด่วน ซึ่งพนักงานสอบสวนไม่อาจขอความเห็นจากพนักงานอัยการดังกล่าวได้ทัน

(4) เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการในท้องที่ซึ่งมีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายชุลสิงห์ วสันตสิงห์)
รองอัยการสูงสุด ปฏิบัติราชการแทน
อัยการสูงสุด

สำนักงานต่างประเทศ
โทร. 0-2515-4656
โทรสาร 0-2515-4657
e-mail : inter@ago.go.th

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กฎกระทรวง
กำหนดการสอบสวนความผิดบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร
โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง
พ.ศ. ๒๕๕๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๒ ความผิดอาญาตามกฎหมายดังต่อไปนี้ ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองสอบสวนได้

(๑) กฎหมายว่าด้วยกองอาสารักษาดินแดน
(๒) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า
(๓) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรี่ยไร
(๔) กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร
(๕) กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
(๖) กฎหมายว่าด้วยการพนัน
(๗) กฎหมายว่าด้วยการคัดจากภาษีบังคับ
(๘) กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
(๙) กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน
(๑๐) กฎหมายว่าด้วยการรื้บำรุงท้องที่
(๑๑) กฎหมายว่าด้วยการผังเมือง
(๑๒) กฎหมายว่าด้วยการโรงเรือนและที่ดิน
(๑๓) กฎหมายว่าด้วยอาคารและเครื่องแบบผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่กองอาสารักษาดินแดน
(๑๔) กฎหมายว่าด้วยโรงรับจำนำ
(๑๕) กฎหมายว่าด้วยโรงแรม
(๑๖) กฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

---

* ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๘/ตอนที่ ๕๐ ก/หน้า ๒๐/๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๔

(๓๗) กฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ

(๓๘) กฎหมายว่าด้วยลูกระเบิดและกับระเบิดสถาน

(๓๙) กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน เว้นแต่ความผิดที่มีโทษตามมาตรา ๗๒ มาตรา ๗๒ ทวิ มาตรา ๗๓ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๗๗ แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๙๐ ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจเป็นผู้สอบสวน

ข้อ ๓ ในกรณีที่การกระทำความผิดตามกฎหมายในข้อ ๒ เป็นการกระทำกรรมเดียวที่เป็นความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย ถ้าความผิดอย่างหนึ่งตามกฎหมายในข้อ ๒ เป็นความผิดที่มีโทษหนักที่สุด ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองทำการสอบสวนการกระทำความผิดอย่างหนึ่งตามกฎหมายเรื่องนั้นด้วย

ข้อ ๔ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งปลัดอำเภอผู้ปฏิบัติหน้าที่ ณ ที่ว่าการกิ่งอำเภอหรือที่ว่าการอำเภอเป็นพนักงานสอบสวนสำหรับกิ่งอำเภอหรืออำเภอนั้น

ให้ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอหรือนายอำเภอเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๘ วรรคสี่ และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๓๕๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด หรือปลัดจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย จะเข้ามาเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๘ วรรคสี่ และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๓๕๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในคดีใดคดีหนึ่งที่อยู่ในท้องที่กิ่งอำเภอหรืออำเภอที่อยู่ในจังหวัดนั้นก็ได้

ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจขอให้อธิบดีกรมการปกครองแต่งตั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองในสังกัดกรมการปกครองไปร่วมสอบสวนในคดีใดคดีหนึ่งที่อยู่ในท้องที่กิ่งอำเภอ อำเภอ หรือจังหวัดก็ได้

ข้อ ๕ ในกรณีจำเป็นหรือมีเหตุอันสมควร ผู้ว่าราชการจังหวัดโดยความเห็นชอบของผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดแต่งตั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจซึ่งมีอำนาจสอบสวนในจังหวัดนั้นเข้าทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองในท้องที่กิ่งอำเภอ อำเภอ หรือจังหวัดก็ได้

ข้อ ๖ ในการสอบสวนให้ใช้ที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ว่าการอำเภอ หรือศาลากลางจังหวัดที่อยู่ในเขตท้องที่กิ่งอำเภอ อำเภอ หรือจังหวัดนั้น แล้วแต่กรณี เป็นสถานที่ทำการสอบสวน เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวกจะไปทำการสอบสวนที่อื่นได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ ให้บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

ข้อ ๗ ในการนี้จำเป็นจะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ในระหว่างสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองควบคุมผู้ต้องหาไว้ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง

ข้อ ๘ การสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้นำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของสำนักงานอัยการสูงสุดและสำนักงานตำรวจแห่งชาติมาใช้บังคับ โดยอนุโลม เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทกฎหมายนี้

ข้อ ๙ ในคดีที่มีผู้ร่วมกระทำความผิดหลายคนและมีบางคดีที่พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองได้พยายามสืบสวนสอบสวนหาพยานหลักฐานอย่างเต็มความสามารถแล้ว แต่ไม่อาจหาพยานหลักฐานในคดีนั้นได้ หรือพยานหลักฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมด หรือบางส่วนให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองอาจพิจารณาคัดผู้ต้องหาซึ่งไม่ใช่ตัวการสำคัญไว้เป็นพยาน ทั้งนี้ การพิจารณาดังกล่าวให้คำนึงถึงความน่าเชื่อถือของพยานและประโยชน์แห่งคดีด้วย

ในการคัดผู้ต้องหาไว้เป็นพยานตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองทำความเห็นโดยระบุเหตุผลและความจำเป็นเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนและผู้ว่าราชการจังหวัดตามลำดับ ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นควรอนุญาต ให้ทำหนังสือเพื่อขอความเห็นจากพนักงานอัยการก่อนที่จะพิจารณาอนุญาต และเมื่อพนักงานอัยการให้ความเห็นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองถือปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

ในกรณีที่พนักงานอัยการให้ความเห็นว่าควรอนุญาต ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองคัดผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน และให้สรุปสำนวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น

ข้อ ๑๐ เมื่อพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยความเห็นต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนโดยมิชักช้า และให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการตามมาตรา ๑๔๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ข้อ ๑๑ เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบงดการสอบสวนหรือทำความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๑ (๓) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษขั้นสูงไม่เกินสามปี และได้สืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่าสามเดือนนับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบงดการสอบสวนและบันทึกเหตุที่งดนั้นไว้

(๒) ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษขั้นสูงเกินกว่าสามปี และได้สืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนนับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน

ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม (๑) หรือ (๒) ส่งสำนวนพร้อมด้วยบันทึกเหตุที่งดการสอบสวนหรือความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน แล้วแต่กรณี ไปยังพนักงานอัยการ

ข้อ ๑๒ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทย รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง รองอธิบดีกรมการปกครอง ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง ผู้อำนวยการสำนักการสอบสวน และนิติการ กรมการปกครอง และผู้อำนวยการส่วนและหัวหน้ากลุ่มงานในสำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง มีอำนาจควบคุม ตรวจตราหรือแนะนำเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปตามกฎหมาย

ในระดับจังหวัด ให้ผู้บังคับบัญชาฝ่ายปกครองตั้งแต่ปลัดจังหวัดขึ้นไป มีอำนาจควบคุม ตรวจตรา หรือแนะนำเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปตามกฎหมาย

ข้อ ๓๓ คดีอาญาใดที่ได้ดำเนินการสอบสวนไปก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการต่อไปตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการสอบสวนคดีอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๐ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔
อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
นายกรัฐมนตรี
ชวรัมน์ ชาญวีรกูล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๕ แห่งกระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๘ บัญญัติให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจออกกฎกระทรวง เพื่อวางระเบียบการงานตามหน้าที่ให้การดำเนินคดีอาญาเป็นไปโดยเรียบร้อย ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเสนาบดีหน้าที่ของตน ประกอบกับมาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่และปลัดอำเภอมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจของกระทรวงมหาดไทยในการรักษาความสงบเรียบร้อย การอำนวยความเป็นธรรม และให้การบังคับใช้กฎหมายตามภารกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมควรกำหนดให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองทำการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร รวมทั้งทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ปริยานุช/ผู้จัดทำ
๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๔

สัญชวดี/ตรวจ
๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๔

กฎกระทรวง

กำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร

โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๕๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๕๔ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๒ แห่งกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครโดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๒ ความผิดอาญาตามกฎหมายดังต่อไปนี้ ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองสอบสวนได้

(๑) กฎหมายว่าด้วยการอาสารักษาดินแดน

(๒) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและสิ่งของเก่า

(๓) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรี่ยไร

(๔) กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

(๕) กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๖) กฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ

(๗) กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

(๘) กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน

(๙) กฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่

(๑๐) กฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย

(๓๑) กฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน

(๓๒) กฎหมายว่าด้วยยศและเครื่องแบบผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่กองอาสารักษาดินแดน

(๓๓) กฎหมายว่าด้วยโรงรับจำนำ

(๓๔) กฎหมายว่าด้วยโรงแรม

(๓๕) กฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ

(๓๖) กฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครโดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๓ ในกรณีจำเป็นจะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ในระหว่างสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองควบคุมผู้ต้องหาไว้ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง เว้นแต่ไม่มีสถานที่ควบคุมเช่นว่านั้น ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองมอบตัวผู้ต้องหาฝากควบคุมไว้ ณ สถานีตำรวจแห่งท้องที่ที่ทำการของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองตั้งอยู่และให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการควบคุมไว้"

ข้อ ๔ ๆลๆ อาญาใดที่ได้ดำเนินการสอบสวนอยู่ในวันก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการสอบสวนต่อไปตามกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครโดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๔ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕

(นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร)

นายกรัฐมนตรี

(นายจารุพงศ์ เรืองสุวรรณ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภท

ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครโดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๕๕

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครโดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อแก้ไขการกำหนดกฎหมายที่ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองสอบสวนได้ และแก้ไขสถานที่ควบคุมผู้ต้องหา

เหตุผล

โดยที่ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน กฎหมายว่าด้วยสถานบริการ และกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน มีสถิติการเกิดคดีสูง ซึ่งอาจเกี่ยวพันกับอาชญากรรมร้ายแรง สมควรแก้ไขให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจสอบสวนในความผิดดังกล่าว และเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ควบคุมผู้ต้องหา สมควรแก้ไขโดยกำหนดข้อยกเว้นให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองมอบตัวผู้ต้องหาฝากควบคุมไว้ ณ สถานีตำรวจแห่งท้องที่ที่ทำการของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองตั้งอยู่และให้เจ้าพนักงานตำรวจทำการควบคุมไว้ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวง
กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการทำสำนวนสอบสวนร่วมกัน
ระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ
พ.ศ. ๒๕๕๓*

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๘ และมาตรา ๑๕๕/๑ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ เมื่อมีกรณีที่ต้องทำสำนวนสอบสวนร่วมกันตามมาตรา ๑๕๕/๑ ให้พนักงานสอบสวนรีบแจ้งไปยังพนักงานอัยการในท้องที่ที่มีอำนาจในโอกาสแรกเท่าที่จะพึงกระทำได้ เพื่อเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวนกับพนักงานสอบสวน

การแจ้งตามวรรคหนึ่ง อาจทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจาก็ได้ ในกรณีที่แจ้งด้วยวาจาให้พนักงานสอบสวนบันทึกการแจ้งไว้ในสำนวนสอบสวนด้วย

ข้อ ๒ เมื่อพนักงานอัยการได้รับแจ้งตามข้อ ๑ ให้พนักงานอัยการมีหน้าที่เข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวน แต่ในกรณีที่มีเหตุขัดข้องอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทำให้พนักงานอัยการไม่อาจเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวนกับพนักงานสอบสวนได้ ให้พนักงานอัยการแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบโดยเร็ว ในกรณีเช่นนี้ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุที่พนักงานอัยการไม่สามารถเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวน และให้รอพนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควรไม่อาจรอพนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนสอบสวนไปพลางก่อนได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอพนักงานอัยการไว้ในสำนวนสอบสวน และให้ถือว่าการทำสำนวนสอบสวนนั้นชอบด้วยกฎหมาย

---

* ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗/ตอนที่ ๓๗ ก/หน้า ๑๖/๓ มิถุนายน ๒๕๕๓

ข้อ ๓ ในการทำสำนวนสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบการทำสำนวนสอบสวน และให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการหารือกันตั้งแต่ชั้นเริ่มคดีเพื่อกำหนดแนวทางในการทำสำนวนสอบสวน

ข้อ ๔ ในการทำสำนวนสอบสวนร่วมกัน พนักงานอัยการอาจดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ให้คำแนะนำแก่พนักงานสอบสวนในการทำสำนวนสอบสวน โดยทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจาก็ได้ ทั้งนี้ ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหรือบันทึกคำแนะนำของพนักงานอัยการไว้ในสำนวนสอบสวน

(๒) แจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบถึงความประสงค์จะตรวจสอบพยานหลักฐาน หรือเรียกให้พนักงานสอบสวนนำพยานหลักฐานมาให้ตรวจสอบก็ได้ โดยพนักงานอัยการต้องลงลายมือชื่อในบันทึกการตรวจสอบพยานหลักฐานด้วย

(๓) ร่วมกับพนักงานสอบสวนในการถามปากคำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา พยาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยพนักงานอัยการต้องลงลายมือชื่อในบันทึกคำให้การของบุคคลดังกล่าวด้วย

(๔) ในกรณีที่พนักงานอัยการมีความประสงค์จะให้มีการถามปากคำบุคคลใดนอกเหนือจากบุคคลที่พนักงานสอบสวนจะถามปากคำ ให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ในกรณีที่พนักงานอัยการร่วมถามปากคำ ให้พนักงานอัยการลงลายมือชื่อในบันทึกคำให้การของบุคคลดังกล่าวด้วย

ข้อ ๕ การดำเนินการตามกฎกระทรวงนี้ หากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมีความเห็นไม่ตรงกัน พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการอาจทำความเห็นของตนรวมไว้ในสำนวนสอบสวนด้วยก็ได้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓
อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
นายกรัฐมนตรี

ชวรัตน์ ชาญวีรกูล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

พิระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๑๕๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๙) พ.ศ. ๒๕๕๓ บัญญัติให้การสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนสอบสวน และให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบ โดยพนักงานอัยการอาจให้คำแนะนำตรวจสอบพยานหลักฐานตามปากคำ หรือสั่งให้ตามปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ ตั้งแต่เริ่มทำสำนวนนับแต่โอกาสแรกเท่าที่จะพึงกระทำได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องยกเลิกกฎกระทรวงนี้

ปริยานุช/ผู้จัดทำ
๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๓

นันทนัสร์/ตรวจ
๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๓

ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2523
(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2525 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2536
(ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2537 และ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2538

โดยที่เป็นการสมควรจัดระเบียบการสอบสวนคดีอาญาของเจ้าพนักงานให้เป็นไปด้วยความยุติธรรม มีประสิทธิภาพ รัดกุม ก่อให้เกิดหลักประกันการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานซึ่งจะเป็นผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น และเป็นผลโดยตรงต่อความมั่นคงของประเทศชาติเป็นส่วนรวม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงออกข้อบังคับด้วยการดำเนินการคดีอาญาดังต่อไปนี้

1 ในกรณีที่จะออกหมายขัง ตามมาตรา 66 (1) หรือ (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เว้นแต่คดีความผิดลหุโทษ หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบกและคดีที่มีโทษไม่ร้ายแรงเกินสองพันบาท เจ้าพนักงานจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้มีพอสมควรที่จะเชื่อได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดแล้วเสนอความเห็นควรก่อนดังนี้

ก. ในกรุงเทพมหานคร ให้ขอความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย

ข ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ให้ขอความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ความผิดได้เกิดหรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตนหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย

ในกรณีที่พนักงานอัยการหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จับด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีหมายตามความในมาตรา 78 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากเป็นการจับโดยอาศัยเหตุที่จะออกหมายขังได้ตามมาตรา 66 (1) หรือ (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็ต้องได้รับความเห็นชอบก่อนเช่นเดียวกับการออกหมายขังตามวรรคหนึ่ง

การมอบหมายตาม ก. และ ข ให้ทำเป็นหนังสือโดยกำหนดยศ ตำแหน่งหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ที่จะได้รับมอบหมายนั้นเป็นสำคัญ

2. หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวน

2.1 ให้หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอ หรือหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ หรือหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรตำบล หรือผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้รักษาราชการแทน ที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 18 วรรคสี่ และมาตรา 140 ในเขตอำนาจของกองนิติการนั้นกับให้นายตำรวจที่ประจำสังกัดกองนิติการดังกล่าว ซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเป็นพนักงานสอบสวน

2.2 ให้หัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคสี่ และมาตรา 140 ในเขตอำนาจของตำรวจภูธรจังหวัดนั้น ให้นายตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไปในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนั้นเป็นพนักงานสอบสวน จะให้ผู้ใดมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ทำการสอบสวนเรื่องใดให้หัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดหรือผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นผู้พิจารณาสั่ง

2.3 ให้ผู้บังคับการตำรวจภูธร หรือผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้าย และมาตรา 140 ในเขตอำนาจของกองบังคับการตำรวจภูธร กับให้นายตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ในสังกัดกองบังคับการตำรวจภูธรเป็นพนักงานสอบสวน จะให้ผู้ใดมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ทำการสอบสวนเรื่องใดให้ผู้บังคับการตำรวจภูธร หรือผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นผู้พิจารณาสั่ง

2.4 ให้ผู้บัญชาการตำรวจภูธร หรือผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้าย และมาตรา 140 ในเขตอำนาจของกองบัญชาการตำรวจภูธร กับให้นายตำรวจที่สังกัดในกองบัญชาการตำรวจภูธร ซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเป็นพนักงานสอบสวน จะให้ผู้ใดมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ทำการสอบสวนเรื่องใด ให้ผู้บัญชาการตำรวจภูธร หรือผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นผู้พิจารณาสั่ง

2.5 ลายได้บังคับ 2.2 และ 12 ให้อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนทั่วราชอาณาจักร และมีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับคดีได้ทุกกรณี

3. สถานที่ทำการสอบสวน

ให้สถานีตำรวจนครบาลที่ทำการสอบสวนเป็นแห่งแรก เว้นแต่มีเหตุอันควรจะไปทำการสอบสวนในที่ใดก็ได้

4. การประสานงานระหว่างพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่กับพนักงานสอบสวนอื่น

4.1 ในกรณีที่ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้บังคับการตำรวจภูธรเห็นเหมาะสมจะให้พนักงานสอบสวนในสังกัดไปดำเนินการสอบสวนคดีอาญาเรื่องใดท้องที่ใดภายในเขตรับผิดชอบ โดยให้พนักงานสอบสวนนั้นเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนแต่ฝ่ายเดียว หรือร่วมกับพนักงานสอบสวนในเขตท้องที่ก็ให้มีหนังสือแจ้งให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนในเขตท้องที่ทราบ พร้อมทั้งระบุอำนาจและหน้าที่ที่ให้รับมอบหมายไปเว้นแต่เป็นเรื่องลับซึ่งต้องสอบสวนเป็นพิเศษ หรือในกรณีที่ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดหรือผู้บังคับการตำรวจภูธรหรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรออกไปทำการสอบสวนด้วยตนเองจะไม่แจ้งให้ทราบก็ได้

4.2 ในกรณีที่พนักงานสอบสวนต่างหน่วยสอบสวนร่วมกัน ให้ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนนั้น

4.3 เมื่อมีเหตุสำคัญหรือกรณีจำเป็น สมควรให้พนักงานสอบสวนเปลี่ยนปรับปรุงทำการสอบสวนหรือร่วมในการสอบสวน หรือรวมในการสอบสวนคดีอาญาในท้องที่ใดก็ให้ผู้กำกับตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้รักษาราชการแทนเสนอเหตุผลต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อสั่งการ

4.4 ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอได้ประสบเหตุความผิดอาญา ซึ่งควรจะสามารถทำการจับกุมได้ ก็ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอทำการจับกุม แต่ถ้าไม่อาจจับกุมได้ทันทีก็สั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ทำการจับกุมและเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนคดีอาญา ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอทำการสืบสวนสอบสวน หรือสั่งให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการเพื่อรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่ในที่เกิดเหตุหรือตามบริเวณทั้งหมดและอื่น ๆ เช่น ตรวจตัวบุคคล ตรวจสิ่งของ ค้นเพื่อพบสิ่งของและยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบ ตลอดจนสอบถามปากคำบุคคลและดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็น เพื่อเป็นหลักฐานในชั้นต้นและบันทึกไว้และให้ส่งหลักฐานการสืบสวนนั้นและตัวบุคคลที่จับกุมไว้ไปให้พนักงานสอบสวนท้องที่ดำเนินการต่อไป

5. เมื่อมีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว โดยมีประกันหรือไม่มีประกัน โดยมีหลักประกันหรือไม่มีหลักประกันไม่ว่าผู้ยื่นคำร้องจะเป็นผู้ต้องหานั้นเองหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องไว้โดยพลันแล้วพิจารณาสั่ง หรือถ้าเป็นกรณีที่ตนไม่มีอำนาจสั่งก็ให้รับส่งคำร้องนั้นไปยังผู้มีอำนาจสั่งโดยเร็ว และให้พนักงานสอบสวนหรือผู้มีอำนาจสั่งตาม 5.1 แล้วแต่กรณี แจ้งผลการสั่งคำร้องให้ผู้ยื่นคำร้องทราบภายในกำหนดเวลาที่สั้นที่สุดเท่าโดย นับแต่เวลาที่มีการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวนั้น การพิจารณาคำร้องดังกล่าวอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ

5.1 ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ สารวัตรที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบหน่วยงาน หรือผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้รักษาราชการแทน มีอำนาจพิจารณาคำร้องได้สำหรับคดีอาญาทั้งปวง เว้นแต่คดีตาม 5.2 ถ้าบุคคลดังกล่าวพิจารณาแล้วมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือไม่มีประกันหรือโดยมีหลักประกันหรือไม่มีหลักประกันคำสั่งนั้นเป็นอันเด็ดขาด

5.2 คดีความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ คดีความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร คดีความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายเป็นคดีมีมูลนิสัย หรือคดีที่ผู้ต้องคำพิพากษาตั้งแต่ชั้นรองอธิบดีกรมตำรวจขึ้นไป เป็นว่ามีเหตุอันสมควรและสั่งการไว้เป็นการเฉพาะ ให้กรมตำรวจกำหนดตัวบุคคลผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวและให้สั่งคำร้องปล่อยชั่วคราวโดยเร็วที่สุด

5.3 ในกรณีที่ผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวพิจารณาเห็นควรไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ให้รีบส่งคำร้องพร้อมด้วยความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือเพื่อพิจารณาสั่งตามอำนาจหน้าที่ แล้วแจ้งความเห็นให้ผู้ยื่นคำร้องทราบภายในกำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่มีการยื่นคำร้อง

ทั้งนี้ ให้กรมตำรวจวางระเบียบปฏิบัติเป็นการละเอียดเกี่ยวกับการส่งเสนอแนะสั่งคำร้องของผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือ

6. การแจ้งข้อหาจะกระทำโดยเพิ่มข้อหาที่มีโทษหนักกว่าโทษสำหรับการกระทำของผู้ถูกกล่าวหามิได้

7. การสอบสวนบุคคลหนึ่งบุคคลใดในฐานะเป็นพยานก็ดี หรือในฐานะเป็นผู้ต้องหาก็ดี จะต้องกระทำโดยมิชักช้าในโอกาสแรกที่พบตัวบุคคลนั้น โดยพนักงานสอบสวนจะต้องใช้วิธีตั้งคำถามให้ตอบแล้วบันทึกคำถามและคำให้การตอบคำถามเพื่อให้ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นลำดับไป เริ่มตั้งแต่คำถามแรกจนถึงคำถามสุดท้าย ทั้งนี้ ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนใช้วิธีสอบถามปากคำแล้วบันทึกเรียบเรียงขึ้นแทนในลักษณะของการบรรยายข้อเท็จจริง

8. การสอบสวนผู้ต้องหา

8.1 ในกรณีที่ผู้ต้องหาให้การซัดทอดบุคคลหนึ่งบุคคลใดว่าเป็นผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกัน ให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติตามความในข้อ 1 โดยเคร่งครัดก่อนที่จะจับกุมบุคคลนั้นมาดำเนินคดี

8.2 เมื่อผู้ต้องหาให้การหรือกล่าวอ้างผู้ใดเป็นพยาน ให้พนักงานสอบสวนสอบปากคำพยานที่ผู้ต้องหาได้กล่าวอ้างนั้นไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐานและพิสูจน์พยานผู้ต้องหาเสียแต่ในชั้นต้น

9. อำนาจหน้าที่ความเห็นในคดี

9.1 คดีที่มีความเห็นควรสั่งห้อง

9.1.1 หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอ หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรตำบล หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้รักษาราชการแทนที่ไม่ใช่ผู้ทำการ มีอำนาจทำความเห็นในคดีที่มีโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสิบหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่คดีที่ระบุไว้ตาม 9.1.5 แต่ถ้าเป็นคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อันหนึ่งมีมูลค่าเกินกว่าขึ้นไป หรือคดีอุกฉกรรจ์ ให้เสนอหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดหรือผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้รักษาราชการแทนเป็นผู้ทำความเห็น

9.1.2 ผู้กำกับการที่เป็นหัวหน้าสถานีตำรวจภูธร หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้รักษาราชการแทนมีอำนาจทำความเห็นได้ทุกคดี เว้นแต่คดีที่ระบุไว้ตาม 9.1.5

9.1.3 ผู้บังคับการหรือรองผู้บังคับการที่เป็นหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดหรือผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้รักษาราชการแทนมีอำนาจทำความเห็นได้ทุกคดี เว้นแต่คดีที่ระบุไว้ตาม 9.1.5

9.1.4 ผู้ช่วยผู้บังคับการตำรวจภูธร หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้รักษาราชการแทนมีอำนาจทำความเห็นได้ทุกคดี เว้นแต่คดีที่ระบุไว้ตาม 9.1.5

9.1.5 คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร และความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ให้เสนอตามลำดับขั้นถึงอธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้ทำความเห็น

9.2 คดีที่มีความเห็นแตกต่างกันไม่ฟ้อง

9.2.1 หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอ หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรตำบล หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้รักษาราชการแทนที่ไม่ใช่ผู้กำกับการ มีอำนาจทำความเห็นคดีความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพย์ติดไม่เกินสองหมื่นบาท

9.2.2 ผู้กำกับการที่เป็นหัวหน้าสถานีตำรวจภูธร หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้รักษาราชการแทน มีอำนาจทำความเห็นได้ทุกคดี เว้นแต่คดีที่ระบุไว้ตาม 9.2.5

9.2.3 ผู้บังคับการ หรือรองผู้บังคับการที่เป็นหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้รักษาราชการแทนมีอำนาจทำความเห็นได้ทุกคดี เว้นแต่คดีระบุไว้ตาม 9.2.5

9.2.4 ผู้บัญชาการตำรวจภูธร หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้รักษาราชการแทน มีอำนาจทำความเห็นได้ทุกคดี เว้นแต่คดีที่ระบุไว้ตาม 9.2.5

9.2.5 คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร และความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ให้เสนอตามลำดับขั้นถึงอธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้ทำความเห็น

คดีที่อยู่ในอำนาจทำความเห็นดังกล่าวในข้อนี้ ถ้าคดีใดผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือได้สั่งการไว้โดยเฉพาะให้ปฏิบัติไปตามคำสั่งนั้น หรือถ้าพนักงานสอบสวนเห็นสมควรเสนอผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปให้ทั้งหมดได้

10. อำนาจการทำความเห็นในเขตของหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรที่ศาลจังหวัดตั้งอยู่

สถานีตำรวจภูธรใดที่มีศาลจังหวัดตั้งอยู่ในเขตอำนาจ นอกจากอำเภอเมืองให้หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรหรือผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้รักษาราชการแทนมีอำนาจเฉพาะในการปล่อยชั่วคราว ทำความเห็นในคดีและการฝากผู้ต้องหาเป็นเพื่อนได้เช่นเดียวกับหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด

11. คดีที่ต้องการสอบสวน

เพื่อมิให้สำนวนการสอบสวนต้องคาอยู่กับพนักงานสอบสวนนานเกินควร จะนั้นคดีใดที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าได้สอบสวนมานานพอสมควรที่จะสรุปความของการสอบสวน ให้ถือปฏิบัติโดยยึดถือระยะเวลาที่ดำเนินการสอบสวนมาแล้วดังนี้

11.1 คดีอาญาทั่วไป จะต้องสืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่าสามเดือน

11.2 คดีทุจริตธรรมดา จะต้องสืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

เฉพาะตำแหน่งการสอบสวนที่จะต้องการสอบสวนให้ส่งสำเนาสำนวนไปยังหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้รักษาราชการแทนตรวจพิจารณาก่อนเสนอพนักงานอัยการ

12. อำนาจการควบคุมการสอบสวน

12.1 ให้ผู้บังคับการตำรวจภูธรภาค ผู้กำกับการตำรวจขึ้นไป จัดการควบคุมตรวจตราและนำให้การสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนโดยเรียบร้อย มีอำนาจตรวจสำนวนและสั่งปฏิบัติ หากมีเหตุขัดข้องควรเพื่อความเรียบร้อยในการสอบสวนจะเข้าดำเนินการสอบสวนด้วยตนเองก็ได้

12.2 ให้พนักงานสอบสวนจัดทำสมุดบันทึกคดีนั่งตนสอบสวนเพื่อผู้บังคับการตำรวจได้ทุกเวลาโดยมีช่องตามแบบตัวอย่างท้ายข้อบังคับนี้

12.3 ให้เป็นหน้าที่หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือสารวัตรที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบหน่วยงานจัดทำสมุดสถิติคดีอาญาที่เกิดขึ้นในเขตตำบล โดยมีแบบตัวอย่างเช่นเดียวกับ 12.2 แต่เพิ่มชื่อพนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนขึ้นอีกช่องหนึ่ง และเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนลงชื่อรับรองความถูกต้องไว้เพื่อผู้บังคับบัญชาตรวจสอบได้ทุกเวลา

12.4 ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นเป็นการสมควรจะให้พนักงานสอบสวนในจังหวัดมาชี้แจง หรือเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำแก่ข้าราชการในจังหวัดให้ดำเนินการให้เป็นคดีและเป็นไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าการดำเนินการตามวรรคหนึ่งจะไม่ได้ผล ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวนโดยสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวนหรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวนี้ให้ถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 มีอำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนตามคดีอาญาในเขตอำนาจของจังหวัด การที่จะสั่งการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงโดยอำนาจของผู้บังคับการตำรวจภูธร หรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรให้เป็นอันงดเว้นเฉพาะที่เป็นอำนาจของอธิบดีกรมตำรวจ

12.5 ในกรณีที่นายอำเภอเห็นเป็นการสมควรจะให้พนักงานสอบสวนในจังหวัดมาชี้แจง พร้อมทั้งรับคำแนะนำการสอบสวนมาตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำเร่งรัดให้ดำเนินการให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสม

ถ้านายอำเภอเห็นว่าการดำเนินการตามวรรคหนึ่งจะไม่ได้ผล นายอำเภอมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวนโดยสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวนหรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวนี้ให้ถือว่านายอำเภอเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 มีอำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนความผิดอาญาในเขตอำนาจของอำเภอ การที่จะสั่งการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงโดยอำนาจของผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธร หรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรให้เป็นอันงด เว้นแต่ที่เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือคณะกรรมการตำรวจ

12.6 ในกรณีที่ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเห็นเป็นการสมควรจะให้พนักงานสอบสวนในกิ่งอำเภอมาชี้แจง พร้อมทั้งรับคำแนะนำการสอบสวนมาตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำเร่งรัดให้ดำเนินการให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสม

ถ้าปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเห็นว่า การดำเนินการตามวรรคหนึ่งจะไม่ได้ผล ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวนโดยสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวนี้ให้ถือว่าปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 มีอำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนความผิดอาญาในเขตอำนาจของกิ่งอำเภอ การที่จะสั่งการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงโดยอำนาจของผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธร หรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรให้เป็นอันงด เว้นแต่ที่เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือคณะกรรมการตำรวจ

12.7 ในการสอบสวนการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นทั่วราชอาณาจักร คดีใดหรือในคดีประเภทใด ถ้าปลัดกระทรวงมหาดไทยเห็นเป็นการสมควรจะให้พนักงานสอบสวนมาชี้แจง พร้อมทั้งรับคำแนะนำการสอบสวนมาตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำเร่งรัดให้ดำเนินการให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสม

ถ้าปลัดกระทรวงมหาดไทยเห็นว่าการดำเนินการตามวรรคหนึ่งจะไปได้ผล ปลัดกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวนโดยสั่งแต่งตั้งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวนหรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายทหารเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ และให้มีอำนาจแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงของปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ นายตำรวจ ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธร หรือผู้บัญชาการตำรวจภูธร ผู้ว่าราชการจังหวัด และอธิบดีกรมตำรวจ ให้เป็นอำนาจของปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย และให้มีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับคดีได้ทุกกรณี เว้นแต่จะมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายเป็นประการอื่น

13. (ยกเลิกโดยข้อบังคับฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2532)

14. (ยกเลิกโดยข้อบังคับฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535)

15. การสอบสวนคดีอาญาที่ยังค้างอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนก่อนวันใช้ข้อบังคับนี้ ให้ดำเนินการต่อไปตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 1/2509 เรื่อง ระเบียบการสอบสวนคดีอาญาในจังหวัดอื่น นอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2509 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการสอบสวนคดีอาญาในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2519 ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2519

บรรดาคำสั่ง ระเบียบ หรือข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีกำหนดไว้แล้วในข้อบังคับหรือซึ่งขัดหรือแย้งกับข้อบังคับฉบับนี้ ให้ใช้ข้อบังคับนี้แทน

ข้อบังคับนี้ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันครบกำหนด 30 วัน นับจากวันนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน 2523

(ลงชื่อ) ประเทือง กีรติบุตร

(นายประเทือง กีรติบุตร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ส่วนราชการ กรมตำรวจ รหัส 2052358

ที่ นท 0606.6/614 วันที่ 12 มกราคม 2541

เรื่อง การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

รอง อ ตร., ผู้ช่วย ผ.ตร., ผชพ น., จตร., ผบช.น., ภ., บช., ส., ตชน., ภ 1-9, ผบก.ตชด.
และ ผบก.นสพ

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 ว่าด้วย การกันผู้ต้องหาเป็นพยานบางกรณี ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องจัดการปล่อยตัวผู้ต้องหาคนที่ได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาให้กันเป็นพยานเมื่อข้อหานั้น แล้วรีบทำการสอบสวนพยานก่อนที่พนักงานอัยการจะมีคำสั่งเด็ดขาดว่าไม่ฟ้องนั้น เนื่องจากการปฏิบัติในการปล่อยหรือยกเลิกตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนดังกล่าวเป็นการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรคสอง และมาตรา 148 กล่าวคือ เจตนาของกฎหมายนั้นมีความประสงค์ให้กันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยาน เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นและพิจารณาเห็นว่าคดีควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น เป็นการพิจารณาตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นว่าพยานหลักฐานมีเพียงพอที่จะลงโทษผู้ต้องหา แต่ในการที่มีการกันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยาน เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นและมีความเห็นตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้กันผู้ต้องหาที่ได้รับอนุญาตให้กันเป็นพยานนั้น เป็นการพิจารณาความเห็นตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้มีพยานหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าจะลงโทษผู้ต้องหาได้ แต่พิจารณาดูแล้วเห็นว่าผู้ต้องหาดังกล่าวเข้าไปมีส่วนการกระทำผิดหาแต่เป็นผู้ร่วมรู้เห็นในคดีนั้นเพื่อที่จะให้การเป็นพยานเท่านั้น ไม่ได้มีเจตนาที่จะกระทำผิดเองผู้ต้องหาอื่นเช่นนี้ เป็นการสกัดกั้นไม่ให้ผู้ต้องหาได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาให้กันเป็นพยาน จึงทำความเห็นตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นหากพนักงานสอบสวนได้ปล่อยตัวผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนี้ ผู้ต้องหาคนนั้นก็ย่อมจะเป็นผู้ร่วมกระทำผิดกับผู้ต้องหาอื่น หากพนักงานสอบสวนได้ปล่อยตัวผู้ต้องหาไปแล้ว พนักงานอัยการจะสั่งไม่ฟ้องและผู้ต้องหาคนนั้นก็จะเอาคำสั่งนั้นมาอ้างเพื่อให้พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องตนเองได้ ซึ่งจะเป็นการขัดขวางการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ ดังนั้นพนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจที่จะปล่อยตัวผู้ต้องหาคนนั้นเป็นพยานได้ และไม่มีคำสั่งให้ผู้ต้องหาคนนั้นเป็นพยานได้ ประกอบกับระเบียบการตำรวจที่เกี่ยวกับการขอตัวผู้ต้องหาเป็นพยานนั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาขอกันผู้ต้องหาเป็นพยานและแนวทางการสอบสวนผู้ต้องหาคนที่จะขอกันเป็นพยานไว้โดยชัดเจนแล้ว หากฝ่าฝืนย่อมเป็นการปฏิบัติ

ดังนั้น จึงขอให้ยกเลิกและงดเว้นการปฏิบัติงานเรื่องการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน เพื่อพนักงานสอบสวนจะได้ถือปฏิบัติงานในแนวทางเดียวกัน ตั้งนี้

/1. ตัวอย่าง เรื่อง . . . . . .

1. ในบางเรื่องมีความยุ่งยากซับซ้อน มีเหตุพิเศษ มีอุปสรรคขัดขวาง และหน่วยงานของผู้ต้องหาหรือพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนพยานหลักฐานอย่างเต็มความสามารถแล้ว แต่ยังไม่อาจหาพยานหลักฐานมาลงโทษผู้นั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมีความเห็นว่าผู้ต้องหาน่าจะกระทำความผิดจริง แต่ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะฟ้องลงโทษได้ หากปล่อยไปผู้ต้องหาอาจกระทำความผิดซ้ำอีกก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องระมัดระวังมิให้ผู้ต้องหาทราบว่าตนเองเป็นผู้ต้องสงสัย เพราะผู้ต้องหาอาจใช้การปฏิเสธเป็นประโยชน์ในการต่อสู้คดีได้ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้คดีนั้นยุติลงเป็นที่สงสัย ดังนั้นผู้สอบสวนจึงควรใช้วิธีการสังเกตพฤติการณ์ต่างๆ ในขณะสอบสวนผู้ต้องหาเป็นพยานเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนต่อไป ซึ่งอาจจะทำให้เสียหายต่อรูปคดีได้ทั้งสิ้น เช่น อาจทำให้ผู้ต้องหาหลบหนี ทำลายพยานหลักฐาน หรือข่มขู่พยานเป็นต้น

2. เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องผู้ต้องหาซึ่งอาจมีส่วนหรือเกี่ยวข้องในการกระทำผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เป็นพยาน ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาด้วยความรอบคอบ และต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) ผู้ที่จะต้องหาที่จะต้องเป็นพยานนั้นมีความจำเป็นต่อการสอบสวน

(2) ถ้าจะต้องผู้ต้องหาคนนั้นเป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่นั้นเพียงพอในการที่จะเป็นคดีและไม่อาจจะแสวงหาพยานหลักฐานอื่นมาได้อีก

(3) ผู้ที่จะถูกต้องเป็นพยานนั้น จะต้องเป็นประโยชน์ต่อการสอบสวนและจะไม่เป็นอันตรายขึ้นสาหัสได้

นอกจากนี้ยังต้องระมัดระวังด้วยว่า การที่ต้องผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนั้น จะไม่ต้องมีพยานอื่นมาหักล้างหรืออาจจะเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องเสียเปล่า เพราะการที่พนักงานสอบสวนต้องผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนั้น พนักงานย่อมมีอำนาจที่จะทำได้ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ จึงเป็นการจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมให้ครบถ้วน เพื่อประโยชน์ของผู้ต้องหาคนใดจะเป็นพยานตามเหตุผลแห่งความจำเป็นจริงๆ

3. ในการที่พนักงานสอบสวนได้ถึงความจำเป็นต้องผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานแล้ว ให้มีแจ้งเหตุผลแห่งความจำเป็นเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนท้องที่หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง หากเป็นคดีอุกฉกรรจ์ ให้เสนอผู้บังคับการหรือผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเป็นผู้สั่งแล้วแต่กรณี ถ้าเป็นความเห็นต่างกันระหว่างผู้บังคับการหรือผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดกับผู้สั่งแล้วแต่กรณี ให้เสนอความเห็นของผู้บังคับการหรือผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเป็นผู้สั่งการ

เมื่อได้รับอนุญาตให้ต้องผู้ต้องหาเป็นพยานแล้ว ให้รีบสอบสวนโดยเร็ว และให้ความสำคัญต่อผู้ต้องหานั้นเสมือนเป็นพยานคนหนึ่งของพนักงานสอบสวน

/พนักงานสอบสวน.....

พนักงานอัยการอาจมีคำสั่งให้ประกันและให้ส่งตัวผู้ต้องหาคืนไปพยานก็ได้ ในระหว่างที่พนักงานอัยการยังไม่มีคำสั่งผู้ต้องหาไม่ต้อง จึงไม่สามารถปล่อยหรือยอมปล่อยผู้ต้องหา เพราะผู้ต้องหาอาจหลบหนีและ/หรืออาจมองได้ว่า เป็นการให้สัญญาหรือจูงใจ เพื่อให้ถ้อยคำ ทำให้พนักงานสอบสวนขาดหลักฐานรูปคดีและไม่น่าเชื่อถือ

เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องแล้ว ให้รีบสอบสวนในฐานะพยานตามคำสั่งพนักงานอัยการ

4. เมื่อได้รับอนุญาตให้ถามผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานและ เมื่อพนักงานอัยการได้มีคำสั่งไม่ฟ้องแล้ว ให้แจ้งให้เขาทราบว่าเขาเป็นอิสระภาพแล้ว เขาย่อมมีสิทธิให้ถ้อยคำโดยความสัตย์จริงทุกประการ และถ้อยคำที่เขาจะให้ในฐานะพยานในคดี และต้องให้ปฏิญาณหรือสาบานก่อนให้ถ้อยคำเช่นเดียวกับพยานอื่น

5 ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนจะออกมาเป็นพยาน ให้พนักงานสอบสวนพยายามสอบสวนปากคำในฐานะผู้ต้องหาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่างๆ ในรูปคดีโดยละเอียดที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องแล้วจึงให้รีบสอบสวนปากคำในฐานะพยาน โดยเพียงแต่ให้พยานยืนยันรับรองปากคำของตนเองที่ได้ให้ไว้ในฐานะผู้ต้องหาเป็นถ้อยคำของตนในฐานะพยานและไม่ควรสอบสวนปากคำผู้ต้องหาในรายละเอียดอย่างอื่นเพิ่มเติมอีก เพราะอาจพิจารณาได้ว่าถ้อยคำดังกล่าวเกิดจากการให้สัญญาหรือจูงใจเพื่อให้ถ้อยคำและจะทำให้ไม่สามารถรับฟังพยานหลักฐานนั้นเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และเป็นการเสียหายต่อคดี

6. ระเบียบหรือคำสั่งของกรมตำรวจที่ขัดหรือแย้งกับหนังสือสั่งการนี้ ให้ใช้หนังสือสั่งการนี้แทน

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและแจ้งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบและถือปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด ตั้งแต่วันที่เป็นต้นไป

พล.ต.อ. [illegible]

(ประชา พรหมนอก)

ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 2052358

ที่ 0001(ปม) 124 วันที่ 28 มกราคม 2542

เรื่อง แนวทางปฏิบัติการคุ้มครองผู้ต้องหาเป็นพยาน

เรียน ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร., จชต.ฝ่ายพลเรือน, รอง ผบ.ตร., ก.ตร., ก.ป.ส.ต. ภ.1 - 9, บช.น., บช.ส.

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 5 บทที่ 7 ว่าด้วยการคุ้มครองผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี ได้กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ต้องหาเป็นพยานไว้แล้ว แต่ยังมีการปฏิบัติบางเรื่องที่ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน อาศัยอำนาจตามความในข้อ 3 แห่งข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 4/2498 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2499 ประกอบกับมาตรา 8 แห่งพระราชกฤษฎีกา โอนกระทรวงตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2541 ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ต้องหาเป็นพยาน ไว้ดังนี้

1. คดีที่มีเหตุพิเศษหรือยุ่งยากสลับซับซ้อนหรือร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันกระทำผิด หรือคดีบางเรื่องเกิดในที่ลี้ลับ โดยบุคคลอื่นไม่สามารถรู้เห็นได้นอกจากเป็นผู้กระทำผิดด้วยกัน หรือคดีที่มีการกระทำในรูปขบวนการ (organized crime) ซึ่งพนักงานสอบสวนได้พยายามแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานทุกวิธีทางแล้วก็ไม่อาจให้ได้พยานหลักฐานในคดีนั้นอีก พนักงานสอบสวนอาจพิจารณาคุ้มครองผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน โดยให้ชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นตามรูปคดีเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง เว้นแต่คดีที่มีข้อยกเว้นเป็นเหตุการณ์จำเป็นหรือเหตุที่ต้องรายงานตามระเบียบข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 1/2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 6/2502 ให้เสนอผู้บังคับการขึ้นไปเป็นผู้สั่ง ถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรและความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ให้เสนอผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาสั่ง

2. ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาซึ่งถูกแยกเป็นพยาน ให้ทำการสอบสวนปากคำในฐานะผู้ต้องหาให้ปรากฏข้อเท็จจริงตามรูปคดีโดยละเอียดถี่ถ้วนเท่าที่สามารถจะทำได้

พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวังไม่ให้การสอบสวนปากคำผู้ต้องหาอาจให้การขัดเปลือน หรือขัดแย้งและซ้ำเติมพวกเดียวกัน ซึ่งอาจจะเป็นพยานแห่งตน นอกจากนั้นสิ่งที่พนักงานสอบสวนพึงต้องยึดถือและปฏิบัติคือ...

และปฏิบัติต่อ ห้ามมิให้ดำเนินการใด ๆ โดยใช้ถ้อยคำอันเป็นการรุกล้ำ มีคำมั่นสัญญา ชู่เข็ญ หลอกลวง หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ ซึ่งอาจทำให้เสียหายต่อรูปคดีได้

อย่างไรก็ตาม มีข้อที่พนักงานสอบสวนพึงต้องระมัดระวังไว้อย่างยิ่ง คือการที่ผู้ต้องหาได้เป็นพยานนั้น จะต้องมีพยานอื่น ๆ หรือวัตถุพยานหลักฐานอื่น ๆ มาประกอบหลักฐานแห่งคดีอีกได้ เพราะการที่พนักงานสอบสวนผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนั้น พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะให้พนักงานสอบสวนส่งตัวไปฟ้องก็ได้ จึงจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องใช้ความระมัดระวังผลเสีย ก่อนที่จะวินิจฉัยเด็ดขาด ขอกันผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยานตามเหตุผลแห่งคดี

3. เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนทำความเห็นทางคดี ตามทางการสอบสวนที่ได้ดำเนินการนั้น โดยไม่ต้องแยกสำนวนการสอบสวนก็ได้ สำหรับผู้ต้องหาที่ได้รับอนุญาตให้กันไว้เป็นพยานให้มีความเห็นทางคดีด้วย ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ในระหว่างสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อย หรือปล่อยชั่วคราว หรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี และให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามเรื่องการคุ้มพยานและป้องกันพยานสำคัญในคดีอาญา ตามหมวดระเบียบการสอบสวนเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 6 ภาคที่ 6 โดยเคร่งครัดด้วย

หลังจากพนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยานแล้ว ให้ทำการสอบสวนเอาคำผู้นั้นในฐานะเป็นพยานตามคำสั่งของพนักงานอัยการโดยให้สาบานหรือปฏิญาณตนก่อนให้ถ้อยคำเช่นเดียวกับพยานอื่น

4 ระเบียบหรือคำสั่งใดๆ ของ ตร. ที่ขัดหรือแย้งกับหนังสือสั่งการนี้ ให้ใช้ข้อปฏิบัติตามหนังสือนี้แทน

พล.ต.อ.

(ประชา พรหมนอก)

รอง ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐๒-๒๐๕-๓๘๘๐,๓๘๗๕

ที่ ๐๐๑๓.๒๔/ ๒๙๕๕ วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ให้เร่งรัดดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่

ผบช.น.๑, ๕,๓ ๔ และ ศปข.

ด้วย กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ มีหนังสือ ส่วนที่สุด ที่ อก ๐๕๒๓/๓๖๖๔ ลง ๔ ม.ย. ๒๕๕๕ แจ้งว่า ในปัจจุบันมีการลักลอบทำเหมืองและครอบครองแร่โดยไม่ได้รับอนุญาตอันเป็นการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ในหลายพื้นที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเสียหาย สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก โดยเฉพาะการกระทำความผิดเกิดจากผู้มีอิทธิพลลักลอบกระทำในพื้นที่ของหน่วยงานต่างๆ และความผิดดังกล่าวมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๔ เดือน ปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งปรับอย่างเดียว ซึ่งมีอายุความเพียง ๑ ปี เมื่อมีการดำเนินการตรวจจับกุมแล้วทำให้การดำเนินคดีขั้นพนักงานสอบสวนมีระยะเวลาจำกัด จึงขอให้ ตร. เร่งรัดการดำเนินคดีให้แล้วเสร็จภายในอายุความ

ดังนั้น เพื่อให้การสอบสวนดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่ เป็นไปโดยเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ จึงให้กำชับพนักงานสอบสวนในสังกัด เร่งรัดการดำเนินคดีในความผิดดังกล่าว ให้แล้วเสร็จภายในอายุความ ทั้งนี้ให้ถือปฏิบัติตามคำสั่ง ตร. ที่ ๑๖๐/๒๕๓๗ ลง ๓๐ ส.ค. ๒๕๓๗ อย่างเคร่งครัด

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.ท.

(ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์)

ผู้ช่วย ผบ ตร ปรช.,ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองคดี โทร. 2052359

ที่ 0004.6/2355 วันที่ 30 มีนาคม 2543

เรื่อง ซ้อมความเข้าใจแนวทางปฏิบัติตาม พ.ร.บ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

ผบช.ก., น., จ., ภ.1-9, ปส. และ ผบช.สตม

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ปช. 0001.04/190 ลง 18 ม.ค. 43 ถึง ตร. ขอซ้อมความเข้าใจพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติตาม มาตรา 99 แห่ง พ.ร.บ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 กรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่บุคคลตามมาตรา 66 คือบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภา-ผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ได้กระทำการตาม มาตรา 68 คือกระทำหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษเพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติในหมวดนี้ นั้น

เพื่อมิให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวน ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ผู้รักษาการตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่า เรื่องที่พนักงานสอบสวนต้องส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวัน ตามมาตรา 99 แห่ง พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 หมายถึงเฉพาะเรื่องที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนนับแต่วันที่ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีผลใช้บังคับ ซึ่ง มาตรา 2 บัญญัติให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก ลงวันที่ 17 พ.ย. 2542

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและสั่งพนักงานสอบสวนถือปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช โดยเคร่งครัด ปรากฏตามสำเนาหนังสือ ป.ป.ช. ที่ส่งมาพร้อมนี้

พล.ต.ท. (ดุลย โสตถิพันธุ์)

รู้ช่วย ผบ.ตร.ปรท ผบ.ตร.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
เลขรับที่ 04195
วันที่ 21 มิ.ย. 2543
เวลา 1000

ด่วนที่สุด

ที่ ปช. 0001.34/190

สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
ถนะพิษณุโลก กท 10300

19 มกราคม 2543

กองกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
เลขรับ 120
วันที่ 21 มิ.ย. 2543
เวลา

เรื่อง ขอความร่วมมือทำความเข้าใจแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542

ด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2542 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 89 ว่า

"มาตรา 89 ในกรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่บุคคลตามมาตรา 66 อันเนื่องมาจากได้กระทำการตามมาตรา 88 ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ เพื่อจะดำเนินการตามบทบัญญัติในหมวดนี้ ในการนี้หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องดังกล่าวมิใช่กรณีตามมาตรา 89 ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องกลับไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป"

จากบทบัญญัติ ...

จากบทบัญญัติของมาตรา 89 ข้างต้น อาจทำให้เกิดข้อสงสัยในทางปฏิบัติว่า เรื่องที่พนักงานสอบสวนจะต้องส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษนั้น หมายรวมถึงเรื่องที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนก่อนที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับและอยู่ระหว่างการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนด้วย หรือหมายถึงเฉพาะเรื่องที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน นับแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับเท่านั้น

ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงวินิจฉัยว่า เรื่องที่พนักงานสอบสวนต้องส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวัน ตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 หมายถึงเฉพาะเรื่องที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับเป็นต้นไป

จึงเรียนข้อมความเข้าใจมาเพื่อโปรดทราบ และโปรดแจ้งให้พนักงานสอบสวนในสังกัดได้ทราบและถือปฏิบัติต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายกล้านรงค์ จันทิก)

เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. ปฏิบัติหน้าที่

เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

กลุ่มงานกำกับและการบริหาร

โทร. 282-3161 ต่อ 122

โทรสาร 281-3421

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
เลขรับ 5219
วันที่ - 13 ส.ค. 2544
เวลา 11:00

ที่ ปช 0012.02/ ๒๐๗

สำนักงาน ป.ป.ช.
ถนนพิษณุโลก กทม.10300

// วันที่ 10 สิงหาคม 2544

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รับที่ 30893
วันที่ 13 ส.ค. 2544 เวลา 13.50 น.

เรื่อง ขอให้ส่งความเห็นในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 89

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ด้วยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาปัญหาการดำเนินการกับเรื่องที่พนักงานสอบสวน ส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 89 โดยได้ขอความเห็นจาก สำนักงานอัยการสูงสุดด้วยแล้ว และมีมติให้ถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไปว่า มาตรา 84 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 เป็นบทบัญญัติที่วางหลักเกณฑ์กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่บุคคลตามมาตรา 63 กล่าวคือ การแจ้งหน้าเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวพ้นจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่ากระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ต้องกล่าวหาในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปเกินสองปี ดังนั้น ในกรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 89 ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในขณะที่ถูกกล่าวหาหรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปเกินสองปีในวันที่ถูกกล่าวหา หากผู้ถูกกล่าวหาซึ่งพนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามมาตรา 89 ได้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเกินกว่าสองปี แล้วในวันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน คณะกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมไม่มีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินคดีอาญากับผู้ถูกกล่าวหานั้นได้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องส่งเรื่องกลับไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภายในระยะเวลาต่อไป ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ให้ถือหลักดังกล่าวมาโดยตลอด จึงขอความเข้าใจมายังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อแจ้งเวียนให้พนักงานสอบสวนได้รับทราบโดยทั่วกัน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งเวียนให้พนักงานสอบสวนทราบเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปด้วย จักขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

(นายกล้านรงค์ จันทิก)
เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.

กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
เลขรับ
วันที่ 14 ส.ค. 2544
เวลา
งานธุรการและการเจ้าหน้าที่ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
เลขรับ 1986
วันที่ 14 ส.ค. 2544

สำนักนโยบายและแผน
โทร. 0 2282 3882
โทรสาร 0 2281 2102

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร.0-2205-3453

ที่ 0004.11/ 4984 วันที่ 19 เมษายน 2545

เรื่อง คำชี้แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช.กับ ตร.

-รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร., ผรช.,ผบก.,หน่วยขึ้นตรง ตร. และผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ตามที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 301 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.มีอำนาจหน้าที่ไต่สวนวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม และตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 89 บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่บุคคลตามมาตรา 66 อันเนื่องมาจากได้กระทำการตามมาตรา 88 ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ นั้น

เพื่อให้การดำเนินการประสานความร่วมมือระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช.กับ ตร.เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ สำนักงาน ป.ป.ช.กับ ตร.จึงได้จัดทำบันทึกข้อตกลงระหว่าง สำนักงาน ป.ป.ช. กับ ตร. เรื่อง ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตาม พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 โดย รองนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี (พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ) ได้ให้ความเห็นชอบตามร่างบันทึกข้อตกลงฯ ที่ ตร.เสนอ และได้อนุมัติให้ข้าราชการตำรวจไปช่วยราชการยังสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นการชั่วคราวไม่ขาดจากอัตราเดิม และปฏิบัติหน้าที่เฉพาะเรื่องที่ได้รับมอบหมาย ต่อมา สำนักงาน ป.ป.ช. โดย นายกล้านรงค์ จันทิก เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. และ พล.ต.อ.สันต์ ศรุตานนท์ ผบ.ตร. ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงฯ ดังกล่าวแล้ว โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 25 มีนาคม 2545 เป็นต้นไป ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. <u>เรื่องที่จะต้องส่งไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.ดำเนินการ</u> ตาม พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 89 มีเจตนารมณ์ต้องการให้เรื่องที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานในเบื้องต้นเพื่อ

/ให้ได้ความจริง...

ให้ได้ความจริงชัดเจนเสียก่อนว่า มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นตาม ที่ได้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษจริง โดยมีพยานเอกสาร พยานบุคคล หรือวัตถุพยานเพียงพอที่จะนำไปสนับสนุนข้อกล่าวหาฝ่ายกล่าวหา และจะต้องปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะดำเนินคดีได้ด้วย กล่าวคือผู้ถูกกล่าวหาจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ หรือได้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วไม่เกินสองปี โดยพนักงานสอบสวนมีอำนาจที่จะดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าวให้เสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ จากนั้นจึงให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช.ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว

2. <u>การไปช่วยราชการ</u> การไปช่วยราชการที่สำนักงาน ป.ป.ช. ในทางปฏิบัติหลังจากที่พนักงานสอบสวนส่งเรื่องไปให้สำนักงาน ป.ป.ช.แล้ว ทางสำนักงาน ป.ป.ช.จะใช้อำนาจตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 25 (1) ประกอบมาตรา 45 ในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวน หลังจากมีคำสั่งแต่งตั้งแล้ว สำนักงาน ป.ป.ช.ก็จะแจ้งให้พนักงานสอบสวนที่ได้รับการแต่งตั้งไปเข้าร่วมประชุมเพื่อทำการไต่สวนตามระเบียบของสำนักงาน ป.ป.ช. ต่อไป และเมื่อเสร็จการประชุมแล้ว พนักงานสอบสวนก็จะต้องเดินทางกลับไปปฏิบัติหน้าที่ราชการตามปกติ หรือบางครั้ง สำนักงาน ป.ป.ช.อาจจะมอบสำนวนให้พนักงานสอบสวนไปทำการบันทึกปากคำ ดังนั้นการไปช่วยราชการดังกล่าวจะไม่นานจากคดีสั่งฟ้องเพิ่มเติม และจะปฏิบัติหน้าที่เฉพาะเรื่องที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จการเท่านั้น

อนึ่ง การเดินทางไปช่วยราชการดังกล่าว พนักงานสอบสวนที่เป็นอนุกรรมการมีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ตามนัยข้อ 7 แห่งข้อตกลงฯ ดังกล่าว และมีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนเป็นรายครั้งเฉพาะที่มาประชุม หรือดำเนินการไต่สวนในอัตราครั้งละ 1,000 บาท แต่รวมกันแล้วไม่เกินเดือนละ 10,000 บาท ตามนัยระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช.ว่าด้วย ค่าตอบแทนอนุกรรมการ พ.ศ.2543 ลงวันที่ 24 มกราคม 2543 และพนักงานสอบสวนก็จะได้รับเงินค่าสำนวนด้วย ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มอบสำนวนให้พนักงานสอบสวนรับไปดำเนินการในฐานะคณะอนุกรรมการไต่สวน ซึ่งขณะนี้สำนักงาน ป.ป.ช. กำลังดำเนินการเสนอร่างระเบียบให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.พิจารณา หากระเบียบดังกล่าวมีผลบังคับใช้แล้ว จักได้แจ้งเวียนให้ทราบต่อไป

3. <u>ข้าราชการตำรวจที่จะไปช่วยราชการ</u> ตามนัยข้อ 2 แห่งข้อตกลงฯ ดังกล่าว ได้กำหนดให้บุคคลดังต่อไปนี้ไปช่วยราชการ คือ

3.1 พนักงานสอบสวนที่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามมาตรา 88 แห่ง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 หรือ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวนการสอบสวนดังกล่าว

/3.2 พนักงานสอบสวน..

3.2 พนักงานสอบสวนที่หัวหน้าพนักงานสอบสวนระดับผู้บังคับการขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของสถานีตำรวจหรือหน่วยงานผู้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษเสนอชื่อไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.จำนวนไม่เกิน 2 คน

4. <u>การติดตามตัวผู้เสียหาย ผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาหรือพยาน</u> ในการติดตามตัวผู้เสียหาย ผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาหรือพยาน เพื่อมาสอบปากคำนั้น ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะอนุกรรมการได้สวนเป็นผู้ทำหน้าที่ติดตาม และกรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช ได้ออกหนังสือเรียกบุคคลใดๆ หรือได้ร้องขอต่อศาลให้ออกหมายเรียกพยานเอกสารหรือพยานบุคคลแล้ว การส่งหนังสือหรือหมายเรียกดังกล่าว ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช.เห็นว่ามีเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุจำเป็นอื่น และเป็นการสมควรจะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการให้ก็ได้

ข้อ 5 พยานบุคคลที่ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.นั้น จะได้รับค่าเบี้ยเลี้ยงในอัตราไม่เกินวันละ 200 บาท ต่อคน ค่าเดินทางเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินอัตราค่าโดยสารระหว่างปรับอากาศประจำทาง หรือค่าโดยสารรถไฟชั้น 2 หรือจ่ายเป็นค่าน้ำมันรถยนต์ส่วนตัวระยะทางรถยนต์ส่วนตัวเดินทางในอัตราที่โดยตรงละไม่เกิน 1.50 บาท และจะได้รับค่าตอบแทนไม่เกินวันละ 200 บาท ต่อคน ตามนัยระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเดินทาง และค่าตอบแทนพยานบุคคล พ.ศ.2543 ลงวันที่ 31 มกราคม 2543 และกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เดินทางไปติดตามตัวผู้เสียหาย ผู้กล่าวหาหรือพยานบุคคล เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.ทำการสอบปากคำ พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวก็จะมีสิทธิได้รับเงินค่าเดินทางและค่าติดตามผู้เสียหาย ผู้กล่าวหาหรือพยานบุคคลด้วย ซึ่งขณะนี้สำนักงาน ป.ป.ช. กำลังดำเนินการยกร่างระเบียบให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.พิจารณา หากระเบียบดังกล่าวมีผลบังคับใช้แล้ว จักได้แจ้งเวียนให้ทราบอีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และถือปฏิบัติให้พนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องในสังกัด ถือปฏิบัติตามข้อตกลงฯ ดังกล่าวโดยเคร่งครัด อย่าให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ หากมีปัญหาข้อขัดข้องในทางปฏิบัติ หรือปัญหาข้อกฎหมาย ให้รายงาน ตร.(ผ่าน ผบ.) โดยตรง

พลตำรวจเอก

(สันต์ ศรุตานนท์)

ผู้ช่วยสำนักการตำรวจแห่งชาติ

บันทึกข้อตกลงระหว่าง

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เรื่อง ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542

เพื่อให้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) จึงได้ทำบันทึกข้อตกลงกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

หมวดที่ 1

บททั่วไป

ข้อ 1 สำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยอนุมัติของนายกรัฐมนตรี ได้ตกลงกันให้ข้าราชการตำรวจมาช่วยราชการในสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อปฏิบัติงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิมและไม่เป็นการเสียหายต่อราชการตามปกติ โดยให้ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะเรื่องตามที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จการ

ข้อ 2 ข้าราชการตำรวจที่มาช่วยราชการตามข้อ 1 คือพนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 หรือพนักงานสอบสวนผู้รับมอบหมายให้มาทำการสอบสวนดังกล่าว และพนักงานสอบสวนที่หัวหน้าพนักงานสอบสวนระดับผู้บังคับการขึ้นไปของสถานีตำรวจหรือหน่วยงานรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษมอบหมายให้ทำการสอบสวนตามข้อ 5

ข้อ 3 ข้อตกลงฉบับนี้ ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติลงนามในบันทึกข้อตกลง

/หมวดที่ 2..

หมวดที่ 2

การประสานงานและการปฏิบัติงาน

ข้อ 4 การร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 จะต้องกระทำในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกินสองปี ตามมาตรา 84 โดยให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงแห่งคดีและให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวัน นับแต่วันรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ และเมื่อพนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.แล้ว อำนาจของพนักงานสอบสวนย่อมสิ้นสุดลง ดังนั้นอำนาจในการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือสัญญาประกันกรณีที่มีการปล่อยตัวชั่วคราวย่อมสิ้นสุดลงเช่นเดียวกัน และให้ปล่อยตัวหรือขอให้ศาลปล่อยตัวผู้ถูกกล่าวหาไปในทันที

ในกรณีบุคคลอื่นซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมกระทำผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะร่วมเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้ถูกบนสนุน ให้พนักงานสอบสวนรวมเป็นสำนวนเดียวกันแล้วส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.เมื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.แล้ว อำนาจของพนักงานสอบสวนย่อมสิ้นสุดลง และให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับวรรคหนึ่ง

ข้อ 5 การส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.ตามข้อ 4 ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษเป็นผู้ส่ง ส่วนการเสนอชื่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ และแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการไต่สวนตามมาตรา 4 และมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนระดับผู้บังคับการขึ้นไปของสถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษเป็นผู้เสนอชื่อพนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือผู้รับมอบสำนวนการสอบสวนสั่งกล่าวจำนวน 1 คน และพนักงานสอบสวนอื่นที่เหมาะสมอีกไม่เกิน 2 คน เว้นแต่คณะกรรมการ ป.ป.ช.จะเห็นเป็นอย่างอื่น

ข้อ 6 เมื่อคดีอยู่ระหว่างการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งจะต้องมีการนำตัวผู้เสียหายหรือผู้กล่าวหา พยานบุคคล หรือผู้ถูกกล่าวหามาทำการสอบปากคำ ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการไต่สวนในคดีนั้น เป็นผู้ติดตามและนำตัวบุคคลดังกล่าวมาให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.ทำการสอบปากคำหรือดำเนินการอื่น ๆ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการไต่สวนแล้ว ได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งอื่นนอกเขตพื้นที่ และไม่เป็นการสะดวกที่จะเป็นผู้ติดตามนำตัวบุคคลดังกล่าวมาเพื่อสอบปากคำ ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหรือผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ส่งเรื่องมาให้ คณะกรรมการ ป.ป.ช.ดำเนินคดีเป็นผู้ดำเนิน

/การแทน...

การแทน โดยให้ถือว่าการดำเนินการนั้นเป็นหน้าที่ราชการตามปกติของพนักงานสอบสวน หรือผู้บังคับบัญชาตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้วางแนวทางปฏิบัติไว้

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ออกหนังสือเรียกบุคคลใด ๆ หรือได้ร้องขอต่อศาลให้ออกหมายเรียกพยานเอกสารหรือพยานบุคคลแล้ว การส่งหนังสือเรียกหรือหมายเรียกดังกล่าว ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช.เห็นว่ามีเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุอันจำเป็นอื่น และเป็นการสมควรจะมอบหมายให้เจ้าพนักงานที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ดำเนินการ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.ส่งหนังสือเรียกหรือหมายเรียกนั้นให้กับพนักงานสอบสวนที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการไต่สวนในคดีนั้นหรือผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจแห่งท้องที่ที่ส่งเรื่องไป คณะกรรมการ ป.ป.ช.คนหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการ ในการส่งหนังสือเรียกหรือหมายเรียก ต้องกำหนดระยะเวลาให้ปฏิบัติไว้พอสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่า 15 วัน

กรณีพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจตามวรรคสอง พบว่าบุคคลที่มีชื่อระบุในหนังสือเรียกหรือหมายเรียกมีภูมิลำเนาหรือสถานที่พักอาศัยจริงอยู่นอกเขตอำนาจของตน ให้พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจส่งหนังสือเรียก หรือหมายเรียกนั้น ไปยังสถานีตำรวจแห่งท้องที่ที่บุคคลนั้นมีภูมิลำเนา หรือสถานที่พักอาศัยอยู่จริงเป็นผู้ดำเนินการส่ง เมื่อได้ดำเนินการจัดส่งแล้วให้รายงานผลการส่งพร้อมใบตอบรับการรับหนังสือเรียกหรือหมายเรียกที่นำมายังบุคคลตามวรรคสองภายใน 48 ชั่วโมง และให้ผู้ได้รับมอบหมายการส่งหนังสือเรียกหรือหมายเรียกตามวรรคสองรายงานต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.ภายใน 24 ชั่วโมง

การส่งหนังสือเรียก หรือหมายเรียกตามวรรคสองและวรรคสาม จะต้องส่งให้กับบุคคลที่มีชื่อระบุไว้ในหนังสือเรียกหรือหมายเรียกนั้นเป็นผู้รับ หากบุคคลดังกล่าวไม่อยู่หรือไม่สามารถรับหนังสือเรียกหรือหมายเรียกได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ จะส่งให้กับบุคคลอื่นซึ่งเป็นญาติของบุคคลที่มีชื่อระบุไว้เป็นผู้รับแทนก็ได้แต่บุคคลดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในบ้านของบุคคลที่มีชื่อระบุไว้ในหนังสือเรียกหรือหมายเรียกนั้น หรือจะส่งให้กับบุคคลใด ๆ ซึ่งทำงานอยู่ในสำนักงานเดียวกันกับบุคคลที่มีชื่อระบุไว้ และมีอายุเกินกว่า 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เป็นผู้รับแทนก็ได้ ในการรับแทนจะต้องแจ้งให้บุคคลที่เป็นผู้รับแทนนำส่งให้กับบุคคลที่มีชื่อระบุไว้ภายในกำหนดเวลา โดยให้บันทึกไว้ในใบตอบรับการรับหนังสือเรียกหรือหมายเรียกด้วย และให้บุคคลผู้รับแทนลงชื่อรับรองไว้ กรณีบุคคลที่มีชื่อระบุไว้หรือญาติหรือบุคคลที่ทำงานอยู่ในสำนักงานเดียวกันกับบุคคลดังกล่าวไม่ยอมรับหนังสือเรียกหรือหมายเรียก ให้ผู้ส่งทำการวางหนังสือเรียกหรือหมายเรียกนั้นไว้ ณ ที่บ้าน หรือสำนักงานของบุคคลผู้นั้น แต่ต้องระบุเหตุขัดข้องไว้ในใบตอบรับหนังสือเรียกหรือหมายเรียก และให้ลงประจำวันไว้เป็นหลักฐาน ที่สถานีตำรวจนั้นด้วย

เมื่อบุคคลผู้ส่งหนังสือเรียกหรือหมายเรียกตามวรรคสอง ได้ดำเนินการส่งให้กับบุคคลที่มีชื่อดังระบุไว้หรือบุคคลผู้รับแทนแล้ว ให้รายงานผลพร้อมส่งใบตอบรับการรับหนังสือเรียกหรือหมายเรียกให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายใน 24 ชั่วโมง

เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.มีมติว่า กรณีมีมูลความผิดอาญาและได้ส่งรายงานเอกสาร และความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาแล้ว การนำตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานบุคคลไปส่ง

/ให้กับ...

ให้ดำเนินการสูงสุด หรือการนำตัวผู้ถูกกล่าวหา หรือพยานบุคคลไปเบิกความเป็นพยานล่วงหน้า ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช.เห็นว่ากรณีมีเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุอันจำเป็นอื่นและเห็นเป็นการสมควร ก็ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของบุคคลดังกล่าวข้างต้น

เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหา หรือพยานที่ขัดขืนหมายเรียก การดำเนินการติดตามจับกุมบุคคลดังกล่าวให้เป็นอำนาจหน้าที่ของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือเจ้าพนักงานตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หมวดที่ 3

ค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน

ข้อ 7. เมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนไปยัง คณะกรรมการ ป.ป.ช.ตามข้อ 4 แล้ว ให้ผู้บาดเจ็บรวมถึงทายาทที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ อนุกรรมการไต่สวนและผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ตามข้อ 6 มีสิทธิได้รับเงินค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ดังนี้

(1) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ เว้นแต่การเดินทางโดยเครื่องบินจะเบิกได้เฉพาะในกรณีเร่งด่วน เมื่อได้รับอนุมัติจากประธานอนุกรรมการไต่สวน หรือเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.ก่อน

(2) ค่าตอบแทนอนุกรรมการ (เบี้ยประชุม)

(3) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ให้เป็นไปตามที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช.กำหนด

การขอเบิกค่าใช้จ่ายตาม (1) และ (3) ให้ยื่นหลักฐานขอเบิกจ่ายต่อสำนักงาน ป.ป.ช.โดยให้ผู้บังคับบัญชาของผู้เบิกเป็นผู้รับรองการเบิกก่อน

ข้อ 8 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามข้อ 6 ให้เบิกจากสำนักงาน ป.ป.ช.โดยยื่นหลักฐานขอเบิกจ่ายซึ่งผู้บังคับบัญชาของผู้เบิก หรืออนุกรรมการไต่สวนในเรื่องดังกล่าว เป็นผู้รับรองการเบิกต่อสำนักงาน ป.ป.ช.

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ทำขึ้นเมื่อวันที่ 25 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2545 ระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. กับ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(ลงชื่อ) .....
(นายกล้านรงค์ จันทิก)
เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(ลงชื่อ) พลตำรวจเอก .....
(สันต์ พรหมานนท์)
ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ที่ ปช. 0001 / 107

สำนักงาน ป.ป ช
ถนนศิริมุโลก กท.10300

18 ตุลาคม 2545

กองคลี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รับที่ 4907
วันที่ 22 ต.ค. 2545
เวลา

เรื่อง ปัญหาและข้อขัดข้องจากการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ตช 0004.6/12036 ลงวันที่ 25 กันยายน 2545

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานตำรวจแห่งชาติขอทราบปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องจากการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ในขั้นตอนก่อนที่จะส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.ดำเนินการตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ประกอบบันทึกข้อตกลงระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช.กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม นั้น

สำนักงาน ป.ป.ช.ขอชี้แจงว่าเท่าที่ผ่านมามีปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องบ้างในบางเรื่อง คือ

1. ก่อนส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.ดำเนินการ บางกรณีพนักงานสอบสวนยังมิได้ดำเนินการให้ปรากฏข้อร้องทุกข์หรือกล่าวโทษให้ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก่อน

2. พนักงานสอบสวนไม่สามารถดำเนินการเบื้องต้นตามอำนาจหน้าที่เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงก่อนว่าจะกระทำผิดนั้นผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่ มีชื่อและตำแหน่งใด การกระทำตามที่ถูกกล่าวหาเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 84 หรือไม่อย่างไร

3. พนักงานสอบสวนมิได้รวบรวมพยานหลักฐาน เช่น สอบปากคำพยานบุคคลที่สำคัญ รวบรวมพยานเอกสาร ตรวจสอบสถานที่เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงพอสมควรก่อนว่ามีการกระทำผิดตามที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

/4. จึงเรียน...

4. ขณะที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ผู้ที่ถูกกล่าวหายังมิสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใด สังกัดใด หรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วตั้งแต่เมื่อใด หากปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วเกินกว่าสองปีนับถึงวันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ ทั้งนี้ตามนัยมาตรา 84 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 กรณีดังกล่าวพนักงานอัยการจะต้องดำเนินการและมีอำนาจหน้าที่ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายกล้านรงค์ จันทิก)

เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ส่วนกฎหมาย

โทร 022820815

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร 0 2256-3466

ที่ 0004.6/ 13385 **วันที่** 4 พฤศจิกายน 2545

เรื่อง การดำเนินคดีอาญากับกรรมการ ป.ป.ช.

รอง ผบ.ตร.,ผู้ช่วย ผบ.ตร.,ผบช.,และผบก.(หน่วยขึ้นตรง)

ด้วยปรากฏว่ามีบุคคลภายนอกได้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน กองปราบปราม ให้ดำเนินคดีอาญากับคณะกรรมการ ป.ป.ช ในข้อหา "เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ" กองปราบปรามได้แต่งตั้งคณะพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนมีความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ถูกกล่าวหานั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 4 จึงส่งสำนวนการสอบสวนให้คณะกรรมการป.ป.ช.ดำเนินการ ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องกล่าวหาดังกล่าว เป็นเรื่องกล่าวหาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งจะต้องดำเนินการตามที่ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 ได้บัญญัติไว้ ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 299 และมาตรา 300 นอกจากนี้ในการดำเนินคดีอาญากับคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องดำเนินการตามที่ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 หมวด 4 กำหนดไว้ กรณีเป็นเรื่องที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะดำเนินการได้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงลงมติให้จำหน่ายเรื่องออกจากระเบียนสารบบ และให้แจ้งพนักงานสอบสวนทราบต่อไป

ดร. พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 300 กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา มีสิทธิยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภา เพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ากรรมการ ป.ป.ช.ผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และเพื่อให้การเป็นไปตามรัฐธรรมนูญได้มีการตรา พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 17

/ให้สอดคล้อง ...

ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 300 นอกจากนี้ยังได้บัญญัติข้อการดำเนินคดีในชั้นศาลให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกด้วย ซึ่งตาม พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 หมวด 4 ได้กำหนดไว้ว่าเมื่อประธานวุฒิสภาส่งคำร้องขอให้ดำเนินคดีต่อกรรมการ ป.ป.ช. ตามฎีกาต้องดำเนินการเลือกองค์คณะผู้พิพากษาเพื่อพิจารณาพิพากษา แล้วองค์คณะผู้พิพากษาจะแต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนเพื่อทำหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จจริงและทำความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินคดีตามคำร้องขอ กรณีคณะกรรมการไต่สวนมีมติว่าข้อกล่าวหานั้นเป็นคดีอาญานั้นมีมูล คณะกรรมการไต่สวนต้องส่งรายงานไปยังกัดการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาล ถ้าคณะกรรมการไต่สวนเห็นว่าไม่มีมูลคณะกรรมการไต่สวนต้องส่งรายงานไปยังองค์คณะผู้พิพากษาเพื่อดำเนินการต่อไป ดังนั้น พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 และ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.2542 จึงเป็นกฎหมายพิเศษที่บัญญัติวิธีการดำเนินคดีอาญาต่อกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการเฉพาะและเป็นการยกเว้นบทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับการร้องทุกข์ หรือการกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ดังนั้น เมื่อผู้เสียหายมาร้องทุกข์ หรือมีผู้มากล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญาต่อกรรมการ ป.ป.ช. ว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ให้พนักงานสอบสวนลงรายงานประจำวันเหตุการณ์ดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 12 รายงานประจำวัน และแนะนำผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษว่าการกล่าวหาและการดำเนินคดีกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวต้องดำเนินการตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และพ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนเป็นพิเศษดังกล่าวข้างต้น

เรียนเจ้าพนักงาน ...

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และให้แจ้งพนักงานสอบสวนในสังกัด ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

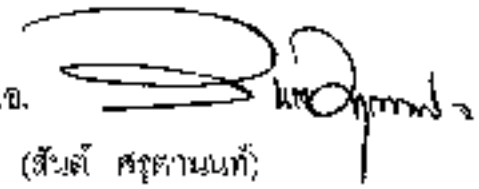

พล.ต.อ.

(สัมฤทธิ์ ศรุตานนท์)

ผบ.ตร.

กองเลขานุการคณะรัฐมนตรี
รับที่ ๒๕๖๗
วันที่ ๑๔ มิ.ย. ๒๕๔๗
เวลา

ที่ นร ๐๔๐๑/ ว ๖๖

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๗ พฤษภาคม ๒๕๔๗

เรื่อง หารือการดำเนินคดีอาญากับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๔๐๑.๒/ป ๑๗๙ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๗

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การดำเนินคดีอาญากับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ขอหารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญากับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแต่งตั้งผู้แทนไปชี้แจงข้อเท็จจริง นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าว และมีความเห็นปรากฏตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ได้ส่งมาด้วยนี้ อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบตามระเบียบด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(คุณพรทิพย์ จาละ)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักอำนวยการ
โทร. ๐ ๒๖๒๐ ๓๒๐๖-๑
ฝ่ายกฎหมายเพื่อบริหารราชการแผ่นดิน
โทร. ๐ ๒๖๘๐ ๑๗๓๘
โทรสาร ๐ ๒๕๘๐ ๑๗๘๒
www.krisdika.go.th

เรื่องเสร็จที่ ๓๒๙/๒๕๔๗

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การดำเนินคดีอาญากับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๐๔.๖/๑๑๕๘๖ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ และหนังสือ ที่ ตช ๐๐๐๔.๖/๑๓๔๔ ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า นายสุรัตน์ พรรณ ตุลยจินดา กับพวกมีหนังสือถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ว่า เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๔ พลตรี มนูญกฤต รูปจร ประธานวุฒิสภา ส่งคำร้องและรายชื่อประชาชน ๖๐,๐๐๐ คน ร้องขอถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๔ ท่าน ออกจากตำแหน่ง ให้ประธานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการไต่สวนคำร้องขอถอดถอนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นายณกฤช เศวตนันทน์ ได้ยื่นหนังสือท้วงติงข้อห้ามต่อประธานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกับตรวจสอบความถูกต้องของรายชื่อประชาชนผู้ร้องขอถอดถอน แต่ประธานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะอนุกรรมการไต่สวนละเว้นมิได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของรายชื่อให้ถูกต้องตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งนายณกฤชฯ ได้ตรวจสอบรายชื่อประชาชนผู้ร้องขอถอดถอนดังกล่าวแล้วปรากฏว่าไม่ถูกต้องและไม่ครบถ้วนตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ จึงมีผลว่าคำร้องขอถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่ถูกต้อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะอนุกรรมการไต่สวนจึงไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะรับคำร้องขอถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไว้พิจารณาและไม่มีอำนาจที่จะไต่สวนมูลความผิด ๔ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยชอบด้วยกฎหมายได้ แต่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและคณะอนุกรรมการไต่สวนก็ยังคงทำการไต่สวนมูลความผิดของ ๔ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอยู่ อันเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนเข้าข่ายละเมิดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเข้าข่ายการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ข้าพเจ้าในฐานะข้าราชการช่วยชาติในฐานะผู้รู้เห็นและผู้มีส่วนได้เสียมีความประสงค์ที่จะกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ทำการสืบสวนสอบสวนและดำเนินการตามกฎหมายกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นายกล้านรงค์ จันทิก อดีตเลขาธิการคณะกรรมการไต่สวนและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นายพินิต อารยะศิริ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในฐานะประธานคณะอนุกรรมการไต่สวน และคณะอนุกรรมการไต่สวน ในข้อหาเป็น

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๑/๐๖๒๕ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

เจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ตามมาตรา ๑๔๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือมาตราอื่นใดที่เกี่ยวข้อง และขอให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ มาตรา ๘๙ บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมิใช่บุคคลตามมาตรา ๖๖ อันเนื่องมาจากได้กระทำการตามมาตรา ๘๘ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ เพื่อจะดำเนินการตามบทบัญญัติในหมวดนี้ ในการนี้หากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องดังกล่าวมิใช่กรณีตามมาตรา ๘๘ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเรื่องกลับไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป ซึ่งการดำเนินการตามมาตรา ๘๙ นี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้แจ้งให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนทำการรวบรวมพยานหลักฐานในเบื้องต้นเพื่อให้ได้ความจริงชัดเจนเสียก่อนว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นตามที่ได้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษจริง โดยมีพยานเอกสาร พยานบุคคล หรือวัตถุพยานเพียงพอที่จะนำไปสนับสนุนข้อกล่าวหาดังกล่าว และจะต้องปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่จะดำเนินคดีได้ด้วย กล่าวคือ ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ หรือได้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วไม่เกินสองปี โดยพนักงานสอบสวนมีอำนาจที่จะดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าวได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ จากนั้นจึงให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายในกำหนดเวลาดังกล่าว

ส่วนการดำเนินคดีกับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดแนวทางให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติไว้แล้ว กล่าวคือ เมื่อผู้เสียหายมาร้องทุกข์หรือมีผู้มากล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญาต่อกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ให้พนักงานสอบสวนลงรายงานประจำวันเหตุการณ์ดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานตามประมวลระเบียบการสำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๒ รายงานประจำวัน และแนะนำผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษว่าการกล่าวหาและการดำเนินคดีกับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดังกล่าว ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนเป็นพิเศษ

สำหรับการดำเนินคดีกับนายกล้วนรงค์ จันทิก อดีตเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นายพินิต อารยะศิริ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในฐานะประธานคณะอนุกรรมการไต่สวน และคณะอนุกรรมการไต่สวน ในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ นั้น บุคคลที่ถูกกล่าวโทษดังกล่าวเป็นบุคคลตามความหมายของเจ้าหน้าที่

ของรัฐวิสาหกิจและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งบุคคลดังกล่าวมีตำแหน่งหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ แตกต่างกัน โดยเป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและหรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ กฎหมายได้บัญญัติวิธีการดำเนินคดีไว้แตกต่างกัน ในกรณีเช่นนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการต่อไปจะถูกต้องหรือไม่

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เห็นว่าปัญหาดังกล่าวนี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ จึงขอหารือมายังคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อวินิจฉัยว่าจะต้องดำเนินการต่อไปอย่างไรจึงจะถูกต้อง เพื่อจะได้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวรวมทั้งได้รับฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้ว เห็นว่า มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาดังนี้

๑. เมื่อมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญากับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในข้อหากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ พนักงานสอบสวนจะดำเนินการอย่างไร

๒. เมื่อมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญากับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในฐานะประธานคณะอนุกรรมการไต่สวน ในข้อหากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ พนักงานสอบสวนจะดำเนินการอย่างไร

๓. เมื่อมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญากับเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรืออนุกรรมการไต่สวนอื่นในข้อหากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ พนักงานสอบสวนจะดำเนินการอย่างไร

ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) มีความเห็นในแต่ละประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เห็นว่า การดำเนินคดีกับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาตินั้นเป็นไปตามมาตรา ๑๐๐[๑] ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ

---

[๑] มาตรา ๑๐๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องทุกข์ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

คำร้องตามวรรคหนึ่งต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว กระทำการตามวรรคหนึ่งเป็นข้อ ๆ ให้ชัดแจ้งและให้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องแล้วให้ส่งคำร้องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อพิจารณาพิพากษา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ถูกกล่าวหา จะปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างนั้นมิได้จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ยกคำร้องดังกล่าว

มาตรา ๑๗* แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการเพื่อพิจารณาพิพากษา สำหรับการดำเนินคดีในชั้นศาลก็เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้น ในการดำเนินคดีดังกล่าวกับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พนักงานอัยการจึงไม่มีอำนาจดำเนินคดีแต่อย่างใด

ประเด็นที่สอง เห็นว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการไต่สวนนั้นเป็นไปตามมาตรา ๔๙* แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวน ประกอบด้วย กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคนหนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ และหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด มีหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิด ดังนั้น กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ได้รับ

---

* มาตรา ๑๗ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ากรรมการผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว กระทำการตามวรรคหนึ่งเป็นข้อๆ ให้ชัดเจนและให้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องแล้วให้ส่งคำร้องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อพิจารณาพิพากษา

ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำสั่งรับคำร้อง กรรมการผู้ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างนั้นมิได้จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ยกคำร้องดังกล่าว

การดำเนินคดีในชั้นศาลให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

* มาตรา ๔๙ ในการไต่สวนข้อเท็จจริงตามมาตรา ๔๓ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนเพื่อดำเนินการแทนก็ได้ โดยประกอบด้วย กรรมการหนึ่งคน พนักงานเจ้าหน้าที่ และหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด มีหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิด

การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวน ให้คำนึงถึงความเหมาะสมกับฐานะและระดับของตำแหน่งและการคุ้มครองของผู้ถูกกล่าวหาตามสมควร

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

แต่งตั้งให้เป็นประธานคณะอนุกรรมการไต่สวนจึงยังคงมีฐานะเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบกับการใช้อำนาจหน้าที่ของอนุกรรมการไต่สวนตามหมวด ๕ การไต่สวนข้อเท็จจริง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ที่สอดคล้องและเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กรณีที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษประธานคณะอนุกรรมการไต่สวนจึงเป็นการดำเนินคดีกับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งต้องดำเนินการตามมาตรา ๓๐๐[๔] ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๑๗[๕] แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจดำเนินคดีอาญากับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแต่อย่างใด

ประเด็นที่สาม เห็นว่า การดำเนินคดีอาญากับเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และอนุกรรมการไต่สวนอื่นนั้น เนื่องจากมาตรา ๔[๖] แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ได้นิยามคำว่า "เจ้าหน้าที่ของรัฐ" ไว้ โดยให้หมายถึงข้าราชการ และให้หมายความรวมถึงกรรมการและอนุกรรมการของหน่วยงานของรัฐซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายด้วย ดังนั้น เมื่อมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญากับเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรืออนุกรรมการไต่สวนอื่น ในข้อหากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ จึงเป็นกรณีที่มีผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามมาตรา ๘๙[๗] แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ กล่าวคือ พนักงานสอบสวนต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มีการร้องทุกข์หรือ

---

[๔] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

[๕] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

[๖] มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

"เจ้าหน้าที่ของรัฐ" หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

ฯลฯ ฯลฯ

[๗] มาตรา ๘๙ ในกรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่บุคคลตามมาตรา ๖๖ ทั้งนี้เนื่องมาจากได้กระทำการตามมาตรา ๘๘ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ เพื่อจะดำเนินการตามบทบัญญัติในหมวดนี้ ในการนี้หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องดังกล่าวมิใช่กรณีตามมาตรา ๘๘ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องกลับไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป

กล่าวโทษ เพื่อให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงและส่งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดหรือฟ้องคดีต่อศาล เพื่อดำเนินคดีอาญาในศาลซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป แต่หากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องที่ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษนั้นมิใช่กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเรื่องคืนไปให้พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการตามกระบวนกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป

(คุณพรทิพย์ จาละ)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
พฤษภาคม ๒๕๔๗

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 0 2205 3466

ที่ 0004.6/ 60035 วันที่ 14 เมษายน 2546

เรื่อง กำชับแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542

ผบช.ภ.น.,ภ.1 ถ.,สตม.และ จต.

ตามหนังสือ ตร.ที่ 0001.17/1581 ลง 10 เมษายน 2545 ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. กับ ตร. เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติไว้แล้ว นั้น

สำนักงาน ป.ป.ช. มีหนังสือที่ ปช. 0001/107 ลง 18 กุมภาพันธ์ 2545 แจ้งปัญหาและข้อขัดข้องจากการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประกอบกับหน่วยงานปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้สนองสภาพปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้องในการปฏิบัติและแนวทางแก้ไขมา เพื่อทราบและหาแนวทางแก้ไขเช่นเดียวกัน ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายของ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 จึงกำชับให้พนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องในสังกัดถือปฏิบัติดังนี้

1. ให้ถือปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และข้อตกลงระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. กับ ตร. โดยเคร่งครัด

2. ในกรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมิใช่บุคคลตามมาตรา 66 อันเนื่องมาจากได้กระทำการตามมาตรา 88 ตามบทบัญญัติในมาตรา 69 แห่ง พ.ร.บ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษให้ถูกต้องตาม ป.วิ อาญา โดยบันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษไว้แล้วบันทึกการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้ในสมุดรายงาน

ประจำวัน

ประจำวันเกี่ยวกับคดี ไม่ต้องบันทึกการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป (ไม่ต้องรับเลขคดี)

เมื่อได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช แล้ว ต่อมาปรากฏว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องดังกล่าวมิใช่การกระทำตาม มาตรา 86 หรือในขณะนั้นผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเกิน 2 ปี และส่งเรื่องคืนมาให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ จึงบันทึกการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษลงในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป (รับเลขคดี) แล้วรีบสอบสวนต่อไปโดยมิชักช้า

3. ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการเบื้องต้นตามอำนาจหน้าที่ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงก่อนว่าขณะกระทำผิดนั้นผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่ มีชื่อและตำแหน่งใด การกระทำเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 84 หรือไม่ อย่างไร หากปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วเกินกว่าสองปีนับถึงวันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ กรณีดังกล่าวพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

4. ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เช่น สอบปากคำพยานบุคคลที่สำคัญ รวบรวมพยานเอกสาร ตรวจสอบสถานที่เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงพอสมควรก่อนว่ามีการกระทำผิดตามที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

เมื่อพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการ ตาม 1 – 4 แล้ว ให้ส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีที่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. สำหรับสภาพปัญหาที่หน่วยต่าง ๆ เสนอมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นั้น ได้จัดทำตารางแนวทางปฏิบัติตามเอกสารที่แนบ

จึงแจ้งมา ...

จึงสั่งมาเพื่อทราบ และกำชับให้พนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องในสังกัด ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต อ.

(จุฑามิชัย / ศรีวิชยานนท์)

รอง ผบ.ตร. ปรก.ผบ.ตร.

file a-0303

แนวทางปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และข้อตกลงระหว่าง ป.ป.ช. กับ ตร.

ลำดับ	สภาพปัญหาในการปฏิบัติงานและข้อเสนอ	แนวทางปฏิบัติ
1.	กรณีผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดกรรมเดียวแต่ผิดกฎหมายหลายบท เช่น ผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและปลอมเอกสารจะส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.หรือไม่หรือมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร	กรณีดังกล่าวจะต้องส่งเรื่องให้ ป.ป.ช.ดำเนินคดีต่อไป
2.	เมื่อ พงส.รับเรื่องร้องทุกข์จัดส่งให้ ป.ป.ช. แล้วการดำเนินการเป็นไป โดยล่าช้า ต่อมา ป.ป.ช. ส่งเรื่องกลับให้ พงส. ดำเนินการทำให้เกิดปัญหาในการติดตามพยานบุคคล พยานบุคคลจำเหตุการณ์ไม่ได้ชัดเจน เอกสารสำคัญทางคดีถูกกลบเกลื่อนสูญหายได้	จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานและสอบปากคำพยานบุคคลที่เป็นประโยชน์แก่รูปคดีให้มากที่สุดก่อนส่งเรื่องไปให้ ป.ป.ช.
3.	หากเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตาม พ.ร.บ. ป.ป.ช. มาตรา 88 และกระทำความผิดอื่นด้วยในกรรมเดียวกันต้องแยกสำนวนการสอบสวนอีกส่วนหนึ่งต่างหากหรือไม่	ไม่ต้องแยกสำนวนการสอบสวน
4.	เมื่อส่งสำนวนไปยัง ป.ป.ช.แล้วอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนก็สิ้นสุด พงส. เบิกค่าตอบแทนฯ ได้หรือไม่อย่างไร	เบิกค่าตอบแทนไม่ได้

ลำดับ	สภาพปัญหาในการปฏิบัติงานและข้อเสนอ	แนวทางปฏิบัติ
5.	กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐพบว่าต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่รัฐเหล่านั้นไม่ได้ดำเนินการทางวินัย หรือทางปกครองแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเหล่านั้นแต่อย่างใดซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าไม่มีการดำเนินคดีและไม่มีความผิดแต่อย่างใด	ให้พนักงานสอบสวนชี้แจงทำความเข้าใจให้ประชาชนทราบถึงการดำเนินการ
6.	เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐว่ากระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ฯ แล้วเห็นควรแจ้งให้ ป.ป.ช. ทราบ และให้ ป.ป.ช. เรียกผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษมาให้การต่อ ป.ป.ช.เอง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายเนื่องจาก ป.ป.ช.เป็นหน่วยงานอิสระ	กรณีนี้จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่าง ป.ป.ช.กับ ตร.
7.	เกี่ยวกับเรื่องกำหนดระยะเวลาในการส่งเรื่องให้ ป.ป.ช. ภายใน 30 วัน นับแต่วันรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ นั้น ในบางเรื่องจะต้องประสานกับหน่วยงานอื่นในการขอเอกสารหลักฐานต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการ แต่หน่วยงานที่เก็บรักษาเอกสารหลักฐานนั้นส่งมาให้ล่าช้าและล่วงเลยกำหนด 30 วัน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติกับพนักงานสอบสวนว่าไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กฎหมายที่บัญญัติไว้ เห็นควรกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติให้มีความยืดหยุ่นหรือสอดคล้องกับเรื่องที่เกิดขึ้น	ให้จัดส่งสำนวนไป ป.ป.ช.ก่อนภายใน 30 วัน ส่วนเอกสารส่งเพิ่มเติมในภายหลังได้

ลำดับ	สภาพปัญหาในการปฏิบัติงานและข้อเสนอ	แนวทางปฏิบัติ
8.	กรณีที่พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ ส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.พิจารณาคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา 5 - 6 เดือน ได้ส่งเรื่องกลับคืนพนักงานสอบสวน เนื่องจากคดีไม่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาหรือ ผู้กระทำผิดไม่ใช่เจ้าพนักงานกรณีเช่นนี้จะทำให้สำนวนล่าช้าและไม่สามารถสอบสวนให้เสร็จสิ้นตามกำหนดระยะเวลาการสอบสวนตามคำสั่ง ตร. ที่ 960/2537 ลง 10 ส.ค. 2537	ก่อนส่งสำนวนไป ป.ป.ช. จะต้องตรวจสอบก่อนว่าคดีอยู่ในอำนาจ ป.ป.ช.หรือไม่หากเป็นกรณีที่ ป.ป.ช.ส่งกลับมาให้ พงส.ดำเนินการในภายหลังที่สามารถชี้แจงถึงเหตุล่าช้าได้
9.	เมื่อรับคำร้องทุกข์และส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องขอถอนคดีจากสารบบหรือไม่	เมื่อรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแล้วให้บันทึกรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้ในสมุดประจำวันรายงานคดีโดยไม่ต้องบันทึกการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษไว้ในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป (ไม่ต้องรับเลขคดี) กรณีบันทึกการรับคำร้องทุกข์

ลำดับ	สภาพปัญหาในการปฏิบัติงานและข้อเสนอ	แนวทางปฏิบัติ
		หรือกล่าวโทษในสมุดสารบบการดำเนินคดีทั่วไป (รับเลขคดีไว้แล้ว) ให้บันทึกไว้ในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไปช่องผลคดีว่าได้ส่งคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.ดำเนินการตามหนังสือที่เท่าใด วันเดือนปีใดแล้วรายงานตามลำดับชั้นจนถึง ผบช. หรือ ภ. แล้วแต่กรณี เพื่อบันทึกลบหมายเลขคดีและส่งสำนวนไปยังศูนย์ข้อมูลเพื่อปรับข้อมูลให้ถูกต้องโดยมิชักช้า เช่นเดียวกับกรณีการโอนการสอบสวนตาม ป.วิ.อาญา ลักษณะ 12 บทที่ 3 ข้อ 12 โดยอนุโลม

ลำดับ	สภาพปัญหาในการปฏิบัติงานและข้อเสนอ	แนวทางปฏิบัติ
10.	กรณีที่พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ รวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้น แต่ยังไม่ได้ความจริงว่ามีการกระทำผิดตามที่ร้องทุกข์ไว้หรือไม่ หรือยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ หรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วไม่เกิน 2 ปี และระยะเวลาได้ล่วงเลยกำหนด 30 วัน ที่จะส่งสำนวนให้ ป.ป.ช. พิจารณา พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติอย่างไร จะขยายเวลาได้หรือไม่ระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนมีน้อย บางคดีถ้าจะชี้มูลทุจริตประพฤติมิชอบต้องรวบรวมเอกสารจำนวนมาก เพื่อประโยชน์ควรยืดหยุ่นระยะเวลาให้เกินกว่า 30 วัน ได้	กรณีดังกล่าว มาตรา 89 กำหนดไว้ชัดเจนจะขยายเวลาไม่ได้ หากส่งสำนวนล่าช้าให้หมายเหตุให้ ป.ป.ช.ทราบถึงเหตุแห่งความล่าช้าด้วย
11.	ในการปฏิบัติครั้งแรกๆ นั้น ทราบว่าเมื่อพนักงานสอบสวนรับแจ้งความร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแล้ว ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและต่อมาได้ทำการจับกุมและควบคุมผู้ต้องหาภายหลัง ทราบว่าอำนาจดังกล่าวนั้นสิ้นสุดลงเมื่อได้ส่งเรื่องให้ ป.ป.ช. เช่นนี้ กรณีการจับกุมและควบคุมผู้ต้องหาเช่านั้น จะถือว่าเป็นการชอบหรือไม่	ระยะเวลา 30 วัน เป็นอำนาจของ พงส. ที่จะปฏิบัติตาม ป.วิ อาญา หากระยะเวลาดังกล่าวสิ้นสุดลงอำนาจการควบคุมก็สิ้นสุดลงเช่นเดียวกัน พงส.ย่อมไม่มีอำนาจควบคุมและสอบสวนต่อไป การใดๆ ที่ได้ทำมาก่อนหน้านั้นถือว่าชอบด้วยกฎหมายสำหรับการควบคุมและการจับกุมจะต้องปฏิบัติตาม รธน. พ.ศ.2540 ด้วย

ลำดับ	สภาพปัญหาในการปฏิบัติงานและข้อเสนอ	แนวทางปฏิบัติ
12.	ควรกำหนดราคาความเสียหาย กรณีเกี่ยวกับทรัพย์สินและกำหนดฐานความผิด หรืออัตราโทษให้ชัดเจน กรณีที่จะต้องส่งเรื่องไปยัง ป.ป.ช. ดำเนินการเอง หรือให้หน่วยงานสอบสวนดำเนินการไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกรณีไป	ม.84,88 กำหนดไว้ชัดเจนอยู่แล้วว่าคดีประเภทใดบ้างที่จะต้องส่งไป ป.ป.ช.
13.	การกระทำที่เข้าข่ายฐานความผิดที่จะต้องส่งเรื่องให้กับคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น บางครั้งยากต่อการวินิจฉัยหากวินิจฉัยว่าเป็นความผิดที่ต้องส่งเรื่องให้กับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการแล้ว ต่อมาเมื่อมีการพิจารณาแล้วไม่เข้าข่าย จะต้องมีการส่งเรื่องกลับมายังหน่วยงานสอบสวนตามเดิม ซึ่งทำให้เสียเวลาและอาจทำให้เกิดความเสียหาย	ผู้ปฏิบัติจะต้องนำข้อเท็จจริงและรูปคดีมาปรับเข้ากฎหมายแล้วดำเนินการต่อไป
14.	หมายเหตุที่เกี่ยวข้องกับคดี ส่วนมากอยู่ในเขตอำนาจของหน่วยงานสอบสวนควรให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะร่วมสอบสวนเดินทางจากที่ทำการกรุงเทพฯ มายัง สตง.ฯ แทนที่จะให้หน่วยงานสอบสวนเดินทางไป	เนื่องจาก ป.ป.ช. มีบุคลากรน้อย ให้ปฏิบัติตามข้อตกลงก่อน

ลำดับ	สภาพปัญหาในการปฏิบัติงานและข้อเสนอ	แนวทางปฏิบัติ
	รายงานผลการดำเนินการส่งพร้อมไปตอบรับการรับหนังสือเรียกหรือหมายเรียกดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะอนุกรรมการได้สวนเป็นผู้รายงานต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลา 24 ชั่วโมง เพื่อดำเนินการส่งหนังสือฟ้องหรือหมายเรียกแล้วเสร็จ ส่วนเป็นการสิ้นสภาพไป.ยังพนักงานสอบสวนที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการได้สวนทั้งสิ้น	
18.	ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตามห้วงระยะเวลาดังกล่าว เรียบร้อยแล้วปรากฏว่าพยานหลักฐานอ่อน จะให้ดำเนินการอย่างไรการไปช่วยราชการของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับเสียพิดำให้ต่างพำสำนวนไม่มี	ถ้าเป็นความผิดตามฐานใน ม.84,88 แล้วต้องส่งให้ ป.ป.ช. พิจารณาแม้จะปรากฏว่าพยานหลักฐานอ่อนก็ตาม
19.	การรับคดี ป ป.ช.เมื่อรับเลขคดีแล้ว ส่งเรื่องไป ป.ป.ช.ทำให้ พงส. ไม่มีอำนาจการสอบสวน ทำให้เลขคดีค้างและเมื่อผู้ต้องหามีประกันตัว ทำให้การประกันตัวสิ้นสุดลงพันธะ แล้วปล่อยตัวไปต่อมาปรากฏว่าคดีไม่อยู่ในอำนาจของ ป.ป.ช. และส่งเรื่องคืนมาให้ พงส.ดำเนินการต่อไปทำให้เรื่องยุ่งยากและล่าช้า	เลขคดีให้ระบุในสมุดว่าส่ง ป.ป.ช. ด้วยตัวอักษรที่เห็นได้ชัดเจนโดยไม่ต้องถอนเลขคดี และหาก ป.ป.ช.ส่งเรื่องกลับมาจึงใช้เลขคดีเดิม

ลำดับ	สภาพปัญหาในการปฏิบัติงานและข้อเสนอ	แนวทางปฏิบัติ
20.	พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้รับความร่วมมือจากต้นสังกัดของผู้ที่ถูกกล่าวโทษในการสอบสวนปากคำเพื่อเป็นพยานและการส่งหลักฐานเอกสาร ประกอบการสอบสวนล่าช้า สมควรจะได้รับการแก้ไข	ใช้วิธีการประสานงานระหว่างหน่วยงาน
21.	กรณีเมื่อพนักงานสอบสวน ได้รับคำร้องทุกข์ไว้ดำเนินการตามกฎหมายแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามข้อตกลง ได้นำสำนวนการสอบสวนไปดำเนินการด้วยตนเองและเมื่อถึงครบกำหนด 30 วัน ไม่ส่งสำนวนการสอบสวนไปให้ ป.ป.ช. ดำเนินการต่อไปตามกฎหมาย จึงเป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน	ตามข้อตกลง ข้อ 5 ระดับสถานีตำรวจให้หัวหน้าสถานีเป็นผู้ส่งมิได้ให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด

ที่ ปช 0001 / 107

สำนักงาน ป.ป.ช
ถนนพิษณุโลก กท 10300

19 ตุลาคม 2545

กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
เลขรับ 4957
วันที่ 2-ต.ค. 2545
เวลา

เรื่อง ปัญหาและข้อขัดข้องจากการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ตช 0004.6/12036 ลงวันที่ 25 กันยายน 2545

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานตำรวจแห่งชาติขอทราบปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องจากการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ในขั้นตอนก่อนที่จะส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.ดำเนินการตามมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ประกอบบันทึกข้อตกลงระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช.กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม นั้น

สำนักงาน ป.ป.ช.ขอเรียนว่าในที่ผ่านมามีปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องบางในเรื่อง ดังนี้

1. ก่อนส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.ดำเนินการ บางกรณีพนักงานสอบสวนยังมิได้ดำเนินการให้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษให้ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก่อน

2. พนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการเบื้องต้นตามอำนาจหน้าที่เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงก่อนว่าขณะกระทำผิดนั้นผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่ มีชื่อและตำแหน่งใด การกระทำตามที่ถูกกล่าวหาเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 84 หรือไม่อย่างไร

3. พนักงานสอบสวนมิได้รวบรวมพยานหลักฐาน เช่น สอบปากคำพยานบุคคลที่สำคัญ รวบรวมพยานเอกสาร ตรวจสอบสถานที่เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงพอสมควรก่อนว่ามีการกระทำผิดตามที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

/4. ข้อที่มิ ..

๔ ขณะที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ผู้ที่ถูกกล่าวหายังมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใด สังกัดใด หรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วตั้งแต่เมื่อใด หากปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วเกินกว่าสองปีนับถึงวันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ คณะกรรมการ ป.ป.ช.ไม่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ ทั้งนี้ตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 กรณีดังกล่าวพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายกล้านรงค์ จันทิก)

เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ส่วนกลาง

โทร 022820815

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี ตร. โทร. 0-2205-3466

ที่ 0004.6/ 2551 วันที่ 4 มิถุนายน 2546

เรื่อง ระเบียบ ตร. ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2546

เรียน รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร.
ผบช. หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า
ผบก.หน่วยขึ้นตรงต่อ ตร.

ด้วย ตร. ได้กำหนดระเบียบ ตร. ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2546 ไว้ในประเภทบาการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 18 กรณีบางเรื่องที่มีวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษ บทที่ 24 และได้ประกาศลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2546 แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอได้โปรดแจ้งให้หน่วยงานในสังกัดทราบและถือปฏิบัติโดยทั่วกัน พร้อมนี้ได้แนบเอกสารที่เกี่ยวข้องมาด้วยแล้ว รวม / แผ่น

พล.ต.ต. (ไพฑูรย์ สักกะวัตร)
ผบก.คด.

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการทุจริต
พ.ศ.2546

.....

ตามคำสั่ง กรมตำรวจ ที่ 9/2498 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2498 ให้ใช้ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 1/2498 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2498 เรื่อง วางระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีไว้เป็นแนวทางปฏิบัติแล้ว นั้น

เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 89 บัญญัติว่า "ในกรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมิใช่บุคคลตามมาตรา 66 อันเป็นของมาจากได้กระทำการตาม มาตรา 63 ให้พนักงานสอบสวนรายงานให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ เพื่อจะดำเนินการตามบทบัญญัติในหมวดนี้ ในการนี้หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นว่า เรื่องดังกล่าวมิใช่กรณีตามมาตรา 66 ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องกลับไปยังพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป" โดยกฎหมายดังกล่าวยังมิได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการของพนักงานสอบสวนไว้ จึงสมควรวางหลักเกณฑ์การปฏิบัติในเรื่องนี้ไว้ เพื่อให้พนักงานสอบสวนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ 3 แห่งข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 4/2499 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2499 ประกอบกับมาตรา 6 แห่งพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 ที่ให้อำนาจผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ยกเลิก แก้ไข เพิ่มเติมประมวลระเบียบการตำรวจ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับคดีและในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับคดี จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้เพิ่ม ...

ข้อ 1 ให้เพิ่มความที่แนบท้ายระเบียบนี้เป็น บทที่ 24 ลักษณะการ แจ้ง ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี

ข้อ 2 ให้ใช้ระเบียบนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ 2546

พลตำรวจเอก

(สันต์ สรุตานนท์)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

พันตำรวจเอก

(วิชัย ปิยะวงศ์วัฒนา)

รองผู้บังคับการ กองวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน

ผู้บังคับการ กองวิชาการ

ลักษณะ 16

กรณีบางเรื่องที่มีวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษ

ข้อที่ 24

แนวทางการปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมาย

ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

.....

เพื่อให้การปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงวางระเบียบแนวทางการปฏิบัติไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2546"

ข้อ 2. บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้ว ซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 3. ในระเบียบนี้

"เจ้าหน้าที่ของรัฐ" หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคล ซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐ ในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

"ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง" หมายความว่า

(1) นายกรัฐมนตรี

(2) รัฐมนตรี

(3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(4) สมาชิกวุฒิสภา

(5) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (1) และ (2) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง

(6) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

(7) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

(8) ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลนคร

(9) ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

"ผู้เสียหาย" หมายความว่า ผู้เสียหายจากการกระทำอันเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

"ผู้ถูกกล่าวหา" หมายความว่า ผู้ซึ่งถูกกล่าวหาว่าได้กระทำการอันเป็นมูลที่จะนำไปสู่การถอดถอนจากตำแหน่ง การดำเนินคดีอาญา การขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือการดำเนินการทางวินัย ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 และให้หมายความรวมถึงตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำดังกล่าวด้วย

"ทุจริตต่อหน้าที่" หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดโดยมิชอบในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือโดยใช้ตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือโดยทุจริตหรือโดยมีเจตนาที่จะให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

"ร่ำรวยผิดปกติ" หมายความว่า การมีทรัพย์สินมากผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ หรือการมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ หรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่สมควร อันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่

ข้อ 4. ในกรณีที่มีผู้เสียหายมาร้องทุกข์ หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมิใช่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่นว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกินสองปี ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

4.1 สอบสวนปากคำผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษแล้วบันทึกการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษในสมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี โดยไม่ต้องบันทึกการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในสมุดสารบัญการดำเนินคดีอาญาทั่วไป

4.2 ดำเนินการสอบสวนพยานบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดี และรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อประกอบคดี

4.3 ตรวจสอบว่าผู้ถูกกล่าวหามีชื่อสกุล เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีตำแหน่งหน้าที่ราชการสังกัดใด พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วตั้งแต่เมื่อใด

4.4 ให้พิจารณาคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษนั้น ได้กล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าว กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ในฐานความผิดใด

4.5 เมื่อดำเนินการตาม 4.1 – 4.4 แล้วให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

หากพนักงานสอบสวนพิจารณาแล้วปรากฏว่าไม่เป็นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ หรือไม่มีการกระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 13 หมวดที่ 3 เรื่องคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษโดยเคร่งครัด ด้วยการลงรายงานประจำวันชี้แจงหลักกฎหมายไว้เป็นหลักฐาน และแจ้งให้ผู้แจ้งความทราบ

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ให้พนักงานสอบสวนชี้แจงแนะนำผู้เสียหายทราบว่า ตามมาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ให้กำหนดให้ผู้เสียหายไปยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยตรง และให้พนักงานลงบันทึกการดำเนินการดังกล่าวในรายงานประจำวันไว้เป็นหลักฐานด้วย

ข้อ 5. ในระหว่างที่พนักงานสอบสวนยังมิได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการ หากผู้ถูกกล่าวหาเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือผู้ที่มาปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ถูกกล่าวหา ให้พนักงานสอบสวนทำการตรวจสอบให้ได้ความแน่ชัดว่าผู้นั้นเป็นผู้ถูกกล่าวหา แล้วดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 โดยให้เทียบชี้ตัว นามสกุล ชาติบังคับ มีดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่กล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยันเขาในการพิจารณาได้ เมื่อเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้ เมื่อพนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว อำนาจของพนักงานสอบสวนย่อมสิ้นสุดลง ดังนั้น อำนาจในการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือสัญญาประกันกรณีที่มีการปล่อยตัวชั่วคราวย่อมสิ้นสุดลงเช่นเดียวกันและให้ปล่อยตัวหรือขอให้ศาลปล่อยตัวผู้ถูกกล่าวหาไปในทันที

ในกรณีที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้ร่วมกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามความผิดดังกล่าวข้างต้น ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการในลักษณะเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิด โดยรวมเป็นคดีเดียวกันเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการต่อไป

ข้อ 6 เนื่องจากความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 จึงให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนท้องที่ และพนักงานสอบสวนปฏิบัติตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 18

บทที่ 21 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเคร่งครัดยิ่งขึ้นด้วย

ข้อ 7. เมื่อได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.แล้ว ต่อมาปรากฏว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องคืนมาให้พนักงานอัยการดำเนินการ จึงบันทึกการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษลงในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป แล้วรีบตอบสวนต่อไปโดยมิชักช้า

(ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2546)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน โทร. 0 2245 2397

ที่ รง 0306/ว 5329 วันที่ 28 เม.ย. 2547

เรื่อง ขอส่งสำเนาหนังสือที่ตอบ พรส

เรียน ผอ.กลุ่มงานประชาสัมพันธ์ กร. และผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการ

ด้วย กรมการจัดหางาน มีหนังสือที่ รง 0309.3/74 ลง 25 เม.ย. 47 แจ้งมติ ก.ก.ตร.กรณี พรส.ได้รับแจ้งความแล้วไม่รับดำเนินการ ประกอบกรรมการ ปปง. มีมติเป็นเอกฉันท์ทุกเรื่องว่าเป็นความผิดฐานมูลฐานก่อนหน้าที่ราชการ

ได้ดำเนินการกับ พรส ในลักษณะเดียวกันแล้ว จึงขอส่งสำเนาหนังสือที่ตอบ พรส ที่เกี่ยวข้องมาด้วยแล้ว

รวม / แผ่น

พล.ต อ.

(สุนทร ชัยธวัญ)

รอง ผบ.ตร รรท.ผบ ตร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สง.ก.ตร. โทร.0-2205-3868
ที่ 0009.37/ 75 วันที่ 29 ม.ค. 2547
เรื่อง การดำเนินการทางวินัย ร.ต.อ.นิกร เนียมถนอม

เรียน ผบ.ตร. (ผ่าน ผกก. วน.)

ด้วย ... ส่งสำนวนการสอบสวน
ทางวินัย กรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย
ร้ายแรง โดยเป็น พงส.รับแจ้งหรืออุบัติเหตุแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่
ผู้อื่นและถูกดำเนินคดีอาญา ข้อหาเป็นพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้
เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตให้ ก.ตร. เพื่อพิจารณา

อ.ก.ตร.วินัย คณะที่ 1 ในการประชุมครั้งที่ 2/2547 เมื่อ 12 ม.ค.47 เห็นว่า กรณีที่ พงส.ได้รับแจ้งความแล้วไม่รับคำร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้ต้องหา คณะกรรมการ ป.ป.ช.มีมติเป็นเอกฉันท์ทุกเรื่องว่าเป็นความผิดฐานทุจริตหน้าที่ราชการ จึงมีมติให้แจ้ง ตร.ทราบเพื่อกำชับ พงส.ให้ทราบทั่วกัน

จึงขอส่งสำเนารายงานการประชุมครั้งดังกล่าวมายัง ตร. รวมจำนวน 5 แผ่น เพื่อดำเนินการตามมติต่อไป

พล.ต.ต.
(อัศวิน ฉรองศ์พันธ์)
ผู้ช่วย ลข.ก.ตร. (2) ปฏิบัติราชการแทน ลข.ก.ตร.

สั่ง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตาม
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒
พ.ศ. ๒๕๔๕

โดยที่มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ มาตรา ๔๙ มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๕ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๕๙ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการธุรกรรม เลขาธิการ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในลักษณะที่ต้องประสานงานจัดส่งข้อราชการ หน่วยงาน และบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องเพื่อให้การปฏิบัติการเป็นไปตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๗ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย นายกรัฐมนตรี จึงออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ พ.ศ. ๒๕๔๕"

"เลขาธิการ" หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

"สำนักงาน" หมายความว่า สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.)

ข้อ ๓ ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบนี้ มีอำนาจออกระเบียบประกาศหรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้ หรือเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้

ข้อ ๔ ในกรณีที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือจับกุมดำเนินคดีในความผิดมูลฐานให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนในความผิดดังกล่าว ดำเนินการสืบสวนสอบสวนว่ามีหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่ามีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วยหรือไม่ หากปรากฏว่ามีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินฐานใดฐานหนึ่งดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนในความผิดฐานนั้น ๆ ด้วย แล้วให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหน่วยงานนั้นรีบรายงานสำนักงานตามแบบท้ายระเบียบนี้

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ใดหรือหน่วยงานใด ได้ทำการสืบสวนสอบสวนในความผิดฐานฟอกเงินฐานใดฐานหนึ่งอยู่แล้วก็ให้ถือปฏิบัติตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

[illegible]การรายงานตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว เนื่องมีเหตุผลและความจำเป็นในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานอาจขอให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนแจ้งหรือรายงานข้อเท็จจริงเพิ่มเติมมาในกำหนดเวลาอันควรได้

ลักษณะคดีที่ต้องรายงานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ทำขึ้นตามข้อ ๑๖ แห่งระเบียบนี้

ข้อ ๕ ในคดีความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินที่สำนักงานได้รับรายงานตามข้อ ๔ หากเลขาธิการเห็นสมควรอาจขอเข้าร่วมฟังการสอบสวนด้วยตนเองหรือให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการมอบหมายเข้าร่วมฟังการสอบสวนด้วยก็ได้

ข้อ ๘ เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการได้มีคำสั่งตามมาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ หรือมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนในคดีความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินนั้นส่งสำนวนการสอบสวนสำนักงานโดยเร็ว

ข้อ ๙ เลขาธิการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการมอบหมายอาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวน ทำการสืบสวนสอบสวนในคดีความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินก็ได้

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เลขาธิการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการมอบหมายอาจเข้าไปสอบถามหรือตรวจสอบยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในคดี หรือเข้าไปชักถามผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังในสถานที่ควบคุมหรือเรือนจำ โดยแจ้งให้หัวหน้าสถานที่นั้นทราบก่อน

ข้อ ๑๐ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๓๙ (๓) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับแจ้งจากเลขาธิการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการมอบหมายให้ร่วมเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเจือจ่ายทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน หรือเกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน เพื่อตรวจค้น อัดตาม ตรวจยอย หรือยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานใด ให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือส่งเจ้าหน้าที่หรือบุคคลเข้าร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่ร้องขอ

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หากเลขาธิการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย มีความจำเป็นหรือรีบด่วนจะดำเนินการในเวลากลางคืนก็ได้ แล้วรีบแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบในโอกาสแรกที่จะกระทำได้ ส่วนการแจ้งจะแจ้งเป็นหนังสือด้วยวาจาก็ได้ ตามพฤติการณ์และความจำเป็น โดยให้เลขาธิการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่นั้นบันทึกเหตุผลไว้เป็นหลักฐาน

ภายใต้บังคับตามวรรคหนึ่ง เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ หรือต้องควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาเพื่อดำเนินคดี เลขาธิการหรือข้าราชการของสำนักงานซึ่งเลขาธิการมอบหมายเป็นหนังสืออาจขอประกันตัวผู้ต้องหาดังกล่าวโดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์เป็นประกันก็ได้

การประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นพนักงานอัยการหรือชั้นศาล ให้ดำเนินการตามระเบียบโดยอนุโลม

ข้อ ๑๔ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการดำเนินคดีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในคดีความผิดมูลฐานที่สำนักงานขอทราบ หรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินเมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง หรือศาลมีคำสั่งถึงที่สุดไม่รับคำร้องของพนักงานอัยการที่ร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน หรือให้คืนทรัพย์สิน ให้พนักงานอัยการแจ้งคำสั่งไม่ฟ้องพร้อมเหตุผลหรือคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลพร้อมข้อเสนอแนะตามระเบียบของสำนักงานอัยการสูงสุดให้สำนักงานทราบ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อไป

ในการปรับปรุงการดำเนินคดีให้มีประสิทธิภาพตามวรรคหนึ่ง ให้สำนักงานแจ้งการตอบรับและผลการวิเคราะห์การปรับปรุงคดีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้เห็นชอบแล้วให้สำนักงานอัยการสูงสุดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีความผิดมูลฐานและความผิดฐานฟอกเงินทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง

ข้อ ๑๕ ในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้คณะอนุกรรมการประสานงานที่คณะกรรมการแต่งตั้ง พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการหรือแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่มีข้อกำหนดไว้ในระเบียบนี้หรือเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพยิ่ง

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร 0-2205-3466

ที่ 0004.6/ 4815 วันที่ 29 มิถุนายน 2547

เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงานความผิดมูลฐานตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

ผบช.ภ., น., ภ.1 9 และ จต.

ด้วย ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 18 บทที่ 21 ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานรีบรายงานไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) ฝ่าย ส่วนปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (บปป.ตร.) ทราบเมื่อมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงินกับผู้กระทำความผิดไว้เป็นทางปฏิบัติแล้ว

ปรากฏว่าในการประชุมเพื่อพิจารณากำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาขบวนการยาเสพติด รวมถึงกิจการอื่น ๆ ที่มีการค้าประเวณีแอบแฝง ครั้งที่ 5/2547 เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2547 โดยมี รองนายกรัฐมนตรี (ศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ เปี่ยมสมบูรณ์) เป็นประธาน ได้เสนอปัญหาการรายงานกรณีมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงินไปยังสำนักงาน ปปง. ล่วงช้างล่าช้า เมื่อไปทำการตรวจสอบทรัพย์สินปรากฏว่าถูกยักย้ายถ่ายเทไปแล้ว ทั้งที่ได้กำหนดการปฏิบัติไว้ตามประมวลระเบียบข้างต้นแล้ว จนเป็นสาเหตุให้การดำเนินการตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ไม่สามารถยึดทรัพย์สินของผู้กระทำผิดได้ ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติในการยึดทรัพย์สินของผู้กระทำผิดในกรณีดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล จึงให้ท่านสั่งกับดูแลและกำชับเจ้าหน้าที่งานคดีในสังกัด หัวหน้าหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้ง บปป.ตร. รีบดำเนินการรายงานต่อสำนักงาน ปปง. ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 18 บทที่ 21 โดยเคร่งครัด

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.อ.

(สุนทร ช้ายชวัญ)

รอง ผบ.ตร. รรท. ผบ ตร.

ด่วนที่สุด บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 0-22053468
ที่ 0004.6/0019 วันที่ 7 มกราคม 2545
เรื่อง ข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบของหนังสือ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย การปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. 2544

เรียน ผบช. น., บช., ตชม. ภ.1-9

ตามที่ คตช. มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ 0002.6/0015 ลง 7 ม.ค. 2545 ส่งบันทึก ลับ ลง 26 ธ.ค. 2544 พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องจำนวน 17 แฟ้น ซึ่งความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

บัดนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประธานคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงาน กรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญาได้มีประกาศ ลงวันที่ 25 ธ.ค. 2544 วางข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบของหนังสือตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงาน กรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. 2544 ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ตช.จึงสั่งให้พนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมฯ โดยเคร่งครัด (รายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบท้าย จำนวน 6 แผ่น)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ต่อไป

พล.ต. ชาญ อัฒนากร

(ชาญ วัฒนชยากร)
รอง ผบ.ช.ฯ ปฏิบัติราชการแทน ผบ.ตช.

คู่ฉบับ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 0-22053466

ที่ 0001.3/ 1150 วันที่ 14 มีนาคม 2545

เรื่อง หนังสือส่งมอบตัวผู้ต้องหา (แบบ 2)

เรียน ผบช.ภ. น., ผบช.ส., ผบก., ภ. 1 - 9

ตามหนังสือ ตร. ตช. ด่วนที่สุด ที่ 0004.6/0015 ลง 7 ม.ค. 2545 และที่ 0004.6/0159 ลง 11 ม.ค. 2545 แจ้งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีหาผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. 2544 และข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบของหนังสือตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและการประสานงานกรณีหาผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. 2544 ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

บัดนี้ กรมพระธรรมนูญ มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ กพ 0202/124 ลง 31 ม.ค. 2545 แจ้งว่า ข้อความในวรรคท้ายของหมายเหตุในหนังสือส่งมอบตัวผู้ต้องหา (แบบ 2) ความว่า "กรณีที่ผู้บังคับบัญชาสั่งรังคับสิบเปอร์เซ็นต์แล้ว หากพนักงานสอบสวนยังมีความจำเป็นต้องให้ควบคุมตัวผู้ต้องหาต่อ ผู้บังคับบัญชาจะสั่งอย่างไรได้อีกต่อเมื่อพนักงานสอบสวนนำพยานหลักฐานไปแสดงให้ปรากฏเหตุแห่งความจำเป็นนั้น โดยผู้ต้องหาจะแต่งทนายเพื่อคัดค้านเสียก็ตามพยานในวันนั้นก็ได้ เมื่อควบคุมตัวครบกำหนดสิบสี่วันแล้วให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาไปทันที" ขอความดังกล่าวเป็นเรื่องของการใช้ดุลพินิจของศาล สำหรับการสั่งควบคุมตัวผู้ต้องหาเป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายอยู่แล้ว และ ตร. พิจารณาแล้วเห็นชอบด้วย รายละเอียดปรากฏตามบันทึกสั่งการ ลง 20 ก.พ. 2545

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ พร้อมนี้ได้ส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องมาด้วยแล้ว จำนวน 6 แผ่น

พ.ต.อ. ชาญ วัฒนธรรม

(ชาญ วัฒนธรรม)

รอง ผบก.1 ปอท.ฝ่าย ก.คด.

ข้อกำหนด

เกี่ยวกับแบบของหนังสือตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ.๒๕๔๔

พ.ศ.๒๕๔๙

.....

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๗(๒) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ คณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบของหนังสือรับตัวผู้ต้องหา แบบของหนังสือส่งมอบตัวผู้ต้องหา และแบบของหนังสือขอให้ควบคุมตัว(ต่อ) ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า "ข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบของหนังสือตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ พ.ศ.๒๕๔๙"

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ แบบของหนังสือรับตัวผู้ต้องหา ให้เป็นไปตามแบบ ๑ ท้ายข้อกำหนดนี้

ข้อ ๔ แบบของหนังสือส่งมอบตัวผู้ต้องหา ให้เป็นไปตามแบบ ๒ ท้ายข้อกำหนดนี้

ข้อ ๕ แบบของหนังสือขอให้ควบคุมตัว(ต่อ) ให้เป็นไปตามแบบ ๓ ท้ายข้อกำหนดนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๙

พลเอก

(สุรยุทธ์ จุลานนท์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ประธานคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงาน

กรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา

(แบบ ๒)

หนังสือส่งมอบตัวผู้ต้องหา

ที่.....

(หน่วยงานเจ้าของหนังสือ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตามที่ขอให้.....มอบตัวทหารผู้ต้องหาตามบัญชีรายชื่อท้ายหนังสือนี้ไปเพื่อควบคุมตัวไว้ในระหว่างสอบสวนครั้งแรกมีกำหนด.....วัน นั้น.....ได้แต่งตั้งให้ .....ตำแหน่ง.....เป็นผู้รับตัวทหารผู้ต้องหาไปเพื่อควบคุมตัวไว้แล้วนั้น หากไม่ได้รับแจ้งตามหนังสือแบบ ๓ ถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ขอให้ควบคุมตัวทหารผู้ต้องหาต่อตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาที่สั่งควบคุมตัวปล่อยตัวทหารผู้ต้องหาไปทันที

ลงชื่อ.....ผู้รับตัวทหาร

ลงชื่อ.....ผู้มอบตัวทหาร

ลงชื่อ.....พยาน

ลงชื่อ.....พยาน

บัญชีรายชื่อทหารผู้ต้องหาที่มอบให้ฝ่ายทหารรับไปควบคุมตัว

ที่	ยศ ชื่อ นามสกุล	สังกัด	ต้องหาว่า	โทษสูงสุดตามข้อหา

หมายเหตุ

๑. หนังสือนี้ทำเป็น ๒ ฉบับ ข้อความตรงกัน ทางฝ่ายทหารนำไปมอบให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งควบคุมตัวฉบับหนึ่ง หน่วยงานสอบสวนคดีสำหรับไว้ฉบับหนึ่ง

๒. กำหนดเวลาตามกฎหมายที่ขอให้ผู้บังคับบัญชาทหารควบคุมตัวผู้ต้องหาได้มีดังนี้

๒.๑ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้บังคับบัญชาสั่งขังได้ครั้งคราวมีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

๒.๒ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้บังคับบัญชาสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

๒.๓ ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ผู้บังคับบัญชาสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวันและรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

กรณีที่ผู้บังคับบัญชาสั่งขังครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานสอบสวนยังมีความจำเป็นต้องให้ควบคุมตัวผู้ต้องหาต่อ ผู้บังคับบัญชาจะสั่งขังต่อไปได้อีกก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนนำพยานหลักฐานไปแสดงให้ปรากฏเหตุแห่งความจำเป็นนั้น โดยผู้ต้องหาจะแต่งทนายเพื่อคัดค้านและซักถามพยานในวันนั้นก็ได้ เมื่อควบคุมตัวครบกำหนดสี่สิบแปดวันแล้วให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาไปทันที

(แบบ ๙)

หนังสือขอให้ควบคุมตัว(ต่อ)

ที่ ..... (หน่วยงานเจ้าของหนังสือ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอให้ควบคุมตัวต่อ ครั้งที่ .....

เรียน ..... (ผู้บังคับบัญชาทหาร)

อ้างถึง .....

สิ่งที่ส่งมาด้วย .....

ตามที่ได้ขอให้ควบคุมตัว.....ทหารผู้ต้องหาไว้ระหว่างสอบสวนตามหนังสือ.....นั้น

ด้วยการสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ เนื่องจาก .....

.....

ดังปรากฏหลักฐานตามสิ่งที่ส่งมาด้วย (หรือตามที่พนักงานสอบสวนนำมาแสดงเป็นหลักฐาน) จึงขอให้ควบคุมตัวทหารผู้ต้องหาต่อไปอีก..... วัน นับแต่ไม่ได้รับแจ้งถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ขอให้ควบคุมตัวทหารผู้ต้องหาต่อตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาที่สั่งควบคุมตัวปล่อยตัวทหารผู้ต้องหาไปทันที

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ).....

(ตำแหน่ง).....

หมายเหตุ ก่อนหน้าเพราะมีกฎหมายที่ยอมให้ผู้บังคับบัญชาทหารลงทัณฑ์ผู้ต้องหาได้มีดังนี้

๑. ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้บังคับบัญชาสั่งลงได้ครั้งเดียวมีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

๒. ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้บังคับบัญชาสั่งลงทัณฑ์หลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

๓. ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ผู้บังคับบัญชาสั่งลงทัณฑ์หลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวันและรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองทดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 0-22053466

ที่ 0004.6/ 5766 **วันที่** 7 พฤษภาคม 2545

เรื่อง ข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบของหนังสือ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. 2544

ผบช.น., ปส., ก., สตม., ภ.1 - 9

ด้วยกรมพระธรรมนูญ กระทรวงกลาโหม มีหนังสือ กห 0202/434 ลง 9 เม.ย. 2545 แจ้งว่าข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบของหนังสือ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกกล่าวหากระทำผิดอาญา พ.ศ. 2544, พ.ศ. 2544 ที่กระทรวงกลาโหม ส่งไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการประกาศในราชกิจจานุเบกษา นั้น

บัดนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ยืนยันว่าได้มีการดำเนินการประกาศเรื่องดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาระบบประกาศทั่วไป เล่ม 119 ตอนพิเศษ 24 ง ลงวันที่ 15 มี.ค. 2545 แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.ท.

(อรรถพล แย้มสุวรรณวงศ์)

ผู้ช่วย ผบ.ตร. ฯ ปรท.ผบ ตร.

ด่วนที่สุด

ที่ กท ๐๒๐๒/๔๓๙๙ กระทรวงกลาโหม

ถนนหลักเมือง กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๙ เมษายน ๒๕๔๕

เลขรับ 2759
วันที่ 10 มิ.ย. 2545
เวลา 10.45
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
จเรตำรวจ
กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รับเลขที่ ๑๒๗/๒๕
วันที่ 10 มิ.ย. ๒๕๔๕
เวลา 10.30 ชื่อผู้รับ

เรื่อง ข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบของหนังสือตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานการเมินทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ พ.ศ.๒๕๔๔

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ/รองประธานกรรมการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ นร ๐๒๐๗/๕๑๗๘ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕

ตามที่กระทรวงกลาโหมได้ส่งข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบของหนังสือตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานการเมินทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ พ.ศ.๒๕๔๔ ไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อขอให้ดำเนินการประกาศในราชกิจจานุเบกษา นั้น

บัดนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือตามสิ่งที่ส่งมาด้วยแจ้งว่า ได้ดำเนินการประกาศเรื่องดังกล่าว ในราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศทั่วไป เล่ม ๑๑๙ ตอนพิเศษ ๒๕ ง ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อกรุณาทราบ

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก

(สุชิ จรูญพร)

เจ้ากรมพระธรรมนูญ/กรรมการและเลขานุการ

กองกฎษฎีกาทหารและการต่างประเทศ
โทร.๐ ๒๒๑๔๙ ๒๖๖๕
โทรสาร ๐ ๒๒๒๕ ๙๗๐๐

ข้อบังคับ กพพ.
ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง
พ.ศ. ๒๕๕๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๕๗ กพพ. จึงออกข้อบังคับไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า "ข้อบังคับ กพพ. ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. ๒๕๕๗"

ข้อ ๒[*] ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ เพื่อประโยชน์ในการประสานงานเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีพิเศษ ให้กระทรวง ส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้

ข้อ ๔ ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษรับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ ในคดีความผิดอาญาอันเป็นคดีพิเศษเท่านั้น

กรณีที่มีการร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษในการกระทำความผิดอาญาอันเป็นคดีพิเศษตามความในวรรคหนึ่งต่อพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนนั้น ทำการรับคำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ ดำเนินการสืบสวนสอบสวน และดำเนินการอื่นตามอำนาจหน้าที่จนกว่าจะมีการส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ข้อ ๕ ให้พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่นของรัฐที่ได้รับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษหรือความผิดอาญาอันเป็นคดีพิเศษ ส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่มีการรับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ แล้วแต่กรณี

สำหรับคดีความผิดอาญาอันเป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง (๒) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๕๗ และเป็นคดีที่พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ สืบสวนสอบสวน หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดไว้แล้วให้กรมสอบสวนคดีพิเศษแจ้งพนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนนั้นโดยเร็ว และให้มีการส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนให้กรมสอบสวนคดีพิเศษภายในระยะเวลาสามวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

---

[*] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๘/ตอนพิเศษ ๑๘ ง/หน้า ๕๖/๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗

เมื่อได้มีการส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนแล้ว ให้มีการหารือเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้รับผิดชอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนต่อจากพนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนนั้น

ข้อ ๖ ในระหว่างที่พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่นของรัฐ ยังมิได้ส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนตามข้อ ๕ ให้เป็นที่เรียบร้อย ให้พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนนั้น จัดการให้มีการสวมรุม การชัง การปล่อยตัวชั่วคราว การเก็บรักษาของกลาง และการดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นต่อไปจนกว่าจะได้มีการส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวน แต่ทั้งนี้หากมีการจับกุมชั่งจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่จับกุมเป็นต้นไป

ข้อ ๗ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีความจำเป็นในเรื่องการจับ การค้น การควบคุม การขัง การปล่อยตัวชั่วคราว การเปรียบเทียบปรับ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ การเก็บรักษา หรือจัดการของกลาง การสืบสวนสอบสวน หรือการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีพิเศษและไม่สามารถดำเนินการเองได้โดยสิ้นเชิง ก็ให้ประสานขอความร่วมมือจากพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่นของรัฐ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการร้องขอให้ความร่วมมือตามที่ได้รับการร้องขอด้วย

ให้พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่นของรัฐ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นของรัฐให้ความร่วมมือในการสนับสนุนและแลกเปลี่ยนข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองดูแล รวมถึงการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารโดยตรงหรือการเชื่อมข้อมูลข่าวสาร หรือความร่วมมือในการสนับสนุนอื่นใดเพื่อใช้ในการสืบสวนสอบสวนหรือป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดอาญาที่เป็นคดีพิเศษ ตามที่ได้รับการร้องขอจากกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ให้หน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนการดำเนินการที่เกี่ยวกับคดีพิเศษในเรื่องการลงชื่อกำลัง บุคลากร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ อาวุธยุทธภัณฑ์ ยานพาหนะ และการดำเนินการอื่นใดตามที่กรมสอบสวนคดีพิเศษร้องขอ

ข้อ ๘ ในการณีที่กรมสอบสวนคดีพิเศษกับหน่วยงานอื่นของรัฐปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงลักษณะของการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแต่ละแห่ง ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของหน่วยงานนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสืบสวนสอบสวน หรือป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดอาญาที่เป็นคดีพิเศษ

ข้อ ๙ ค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนกับผู้เกี่ยวข้องหรือการดำเนินการอื่นที่ร่วมกับหน่วยงานของรัฐ ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ

เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการใช้อำนาจดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานกรรมการคดีธรรมกำหนดตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗

ข้อ ๔๐ เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และหน่วยงานอื่นของรัฐ อาจดำเนินการทำบันทึกความตกลงเพื่อกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน การสนับสนุนการดำเนินการ การประสานงาน และการดำเนินการอื่นใด ตามหลักการที่ได้กำหนดไว้ตามข้อบังคับฉบับนี้ก็ได้ โดยให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของข้อบังคับนี้แล้วแต่กรณีด้วย

ข้อ ๔๑ ให้ประธานกรรมการ รักษาการตามข้อบังคับนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙
วิษณุ เครืองาม
รองนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
นายกรัฐมนตรี
ประธานกรรมการคดีพิเศษ

พระเมธา/ผู้จัดทำ
๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๓

ที่ ยธ ๐๘๐๐/๕๑๒

กรมสอบสวนคดีพิเศษ
๗๒๗ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

เรื่อง การเสนอเรื่องเพื่อชี้ขาดเกี่ยวกับคดีพิเศษ

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๑) มาตรา ๒๑ วรรคห้า

ตามบทกฎหมายที่อ้างถึงได้กำหนดให้ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งหรือข้อสงสัยว่าการกระทำความผิดใดเป็นคดีพิเศษตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง (๑) หรือไม่ ให้กรรมการคดีพิเศษเป็นผู้ชี้ขาด นั้น

คณะกรรมการคดีพิเศษได้มีมติในคราวการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๓ กำหนดแนวทางการเสนอเรื่องให้คณะกรรมการคดีพิเศษพิจารณาว่ามีสาระสำคัญตามเงื่อนไขของพนักงานสอบสวนที่ส่งมายังกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้เสนอคณะกรรมการคดีพิเศษชี้ขาดตามมาตรา ๒๓ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ ต้องเป็นความเห็นสูงสุดของส่วนราชการนั้น ทั้งนี้เพื่อให้มีการพิจารณากลั่นกรองงานเป็นลำดับก่อนเสนอคณะกรรมการคดีพิเศษพิจารณา โดยกรณีของพนักงานสอบสวนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก่อนต้องเสนอความเห็นของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้รักษาการแทนหรือผู้ปฏิบัติราชการแทน แล้วแต่กรณี กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงเรียนมายังท่านเพื่อโปรดทราบและแจ้งพนักงานสอบสวนในสังกัดทราบด้วยจักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายวรวิช เต็งติษฐ)
รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ
กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการคดีพิเศษ

กลุ่มงานเลขานุการและบริหารคดีพิเศษ
โทร. ๐๒๕๒๑ ๗๔๔๔ ต่อ ๑๓๑๒ โทรสาร ๐ ๒๕๗๕ ๗๔๓๒

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดีอาญา สำนักงานกฎหมายและสอบสวน โทร. 0 2205 3466

ที่ 0031.212/06331 วันที่ 3 กันยายน 2551

เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนคดีพิเศษ

ผบช.น., น., ภ.1-9, ปส. และ ตชม.

ตามที่ได้มีการประกาศบังคับใช้ พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 โดยกำหนดให้ต้องมีการสืบสวนสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ตร. โดย ตช. ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนคดีพิเศษไว้บางประการแล้ว ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม สาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ กฎกระทรวง และประกาศ กคพ. ว่าด้วยรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 หลายประการ เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ตร. เป็นไปโดยถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ จึงชักซ้อมความเข้าใจและกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนคดีพิเศษดังนี้

1. คดีความผิดทางอาญาที่เป็นคดีพิเศษ ที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษนั้น มี 2 ประเภท ได้แก่ ความผิดทางอาญาที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2) ซึ่งครอบคลุมคดีความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้าย พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และ ที่ประกาศในกฎกระทรวง ประกอบ ประกาศคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ) ว่าด้วยเรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) และ ความผิดทางอาญาที่ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาทั่วไป เป็นคดีพิเศษด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ตามมาตรา 21(2) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547

2. คดีความผิดทางอาญาที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 นั้น ได้แก่ ความผิดทางอาญาที่มีองค์ประกอบครบถ้วน ดังนี้

2.1 ลักษณะของการกระทำความผิด จะต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(ก) คดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จะเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ

(ข) คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(ค) คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะการกระทำผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำของขบวนการอาชญากรรม

(ง) คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้มีอิทธิพลเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน

(จ) คดีความผิดทางอาญาที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญาหรือเป็นผู้กล่าวหาหรือผู้ต้องหา

2.2 ต้องเป็นการกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายที่ประกาศกำหนดไว้ในบัญชีท้าย พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และกฎกระทรวง ซึ่งปัจจุบัน ได้ประกาศกำหนดไว้ครอบคลุมกฎหมายรวม 27 ฉบับ ได้แก่ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค คดีความผิดว่าด้วยเครื่องหมายการค้า คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเงินตรา คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทอดเงิน คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการนิรโทษกรรมและยกเว้นความผิด คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสุรา คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ และ คดีความผิดตามกฎหมายอื่น ซึ่งจะได้มีการประกาศกำหนดไว้ในกฎกระทรวงภายหลัง และ

2.3 นอกจากจะต้องเป็นความผิดที่อยู่ในขอบเขต ตาม 2.1 และ 2.2 แล้ว ยังจะต้องเป็นการกระทำความผิดทางอาญาที่มีรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิด ตามประกาศ กคพ. ว่าด้วยเรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) ซึ่งปัจจุบัน กคพ. ได้มีประกาศดังกล่าว รวม 3 ฉบับ ซึ่งเป็นการกำหนดรายละเอียดของเงื่อนไขและลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ คือได้แก่ ประกาศ กคพ. เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนพิเศษ 80 ง ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2547 ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2547 เรื่องการกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนพิเศษ 8 ง ลงวันที่ 28 มกราคม 2548 และประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนพิเศษ 137 ง ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2548 หรือไม่ โดยประกาศข้างต้น จะกำหนดลักษณะการกระทำความผิด ที่มีลักษณะการกระทำผิดร้ายแรง หรือ มีมูลค่าความเสียหายหรือวงเงินที่มีจำนวนเสียหายมาก หรือมีจำนวนผู้เสียหายมาก ซึ่งต่อมามีการปรับลดเปลี่ยนแปลงมูลค่าความเสียหายลง ทั้งนี้ รายละเอียดพอสังเขปปรากฏตามเอกสารประกอบท้ายบันทึก ลร. ที่แนบมาพร้อมนี้

3.เมื่อพนักงานสอบสวน ได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษว่ามีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ให้ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานไปตามอำนาจหน้าที่และให้พิจารณาว่าคดีนั้นเป็นคดีพิเศษหรือไม่ โดยพิจารณาตามลักษณะของการกระทำความผิดที่กำหนดให้เป็นคดีพิเศษตามข้อ 2. หากเห็นว่าเป็นคดีพิเศษ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสืบสวนสอบสวนทั้งหมดไปยังกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไป ภายใน 15 วัน นับแต่วันรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ สำหรับความผิดอันเป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ให้ส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ ภายใน 3 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ตามนัยข้อ 5 แห่งข้อบังคับ กคพ. ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2547 และให้พนักงานสอบสวนให้ความร่วมมือกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามที่ร้องขอภายหลังจากที่ได้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังกรมสอบสวนคดีพิเศษแล้ว

4.การดำเนินการสอบสวนคดีความผิดอาญาใด ๆ ที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาญานั้นไม่เป็นคดีพิเศษ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานและมีความเห็นทางคดีไปตามอำนาจหน้าที่ เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมในภายหลังแล้วปรากฏข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ทำให้การกระทำความผิดนั้นมีลักษณะเป็น

คดีพิเศษ ตาม ประกาศ กคพ.เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) ที่ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนนั้นไปยังกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไป โดยสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนไปแล้วนั้น จะถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษที่ดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วทั้งนี้ ตาม พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมวรรคสี่ของมาตรา 22 แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

นอกจากนี้ให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติตาม หนังสือ ตร. ที่ 0031.212/68 ลง 6 ม.ค.49 เรื่อง ประกาศ กคพ.(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2548 เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด เรื่องการกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตาม มาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และ บันทึก ตร. ที่ 0031.212/2104 ลง 12 พ.ค. 50 เรื่อง แนวปฏิบัติเกี่ยวกับคดีที่อยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยเคร่งครัดด้วย

จึงแจ้งมาเพื่อทราบความเข้าใจและแจ้งให้พนักงานสอบสวนในสังกัดถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.ต. (วงกต มณีรินทร์)
รอง ผบ.ตร.ปรม.ผบ.ตร.

เอกสารประกอบบันทึก ตร.เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนคดีพิเศษ

ตารางแสดงรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของกรม

สอบสวนคดีพิเศษ ที่กำหนดไว้ตามประกาศ กพพ. เรื่องการกำหนดรายละเอียดของลักษณะของ

การกระทำความผิด มาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547

(แผ่นที่ 1)

กฎหมายที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนคดีพิเศษ	รายละเอียดลักษณะของการกระทำความผิดตามกฎหมายฉบับต่าง ๆ	บัญชีท้ายประกาศ กพพ.
พ.ร.ก.กำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2517	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 12,15,15/1,15/2 หรือ มีผู้เสียหายห้าสิบคนขึ้นไป หรือ จำนวนกู้ยืมตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไป	ฉบับที่ 1 ข้อ 1
พ.ร.บ.การแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 51 (แต่ไม่รวมการไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 39) และ มาตรา 54	ฉบับที่ 1 ข้อ 2
พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 40, 46 ทวิ	ฉบับที่ 1 ข้อ 3
พ.ร.บ.การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ฯ พ.ศ.2522	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 71,75,75ทวิ 75ตรี,75จัตวา,75เบญจ,75ฉ, 75อัฏฐ,75นว,75ทศ, 75เอกาทศ และ มาตรา 78	ฉบับที่ 1 ข้อ 4
พ.ร.บ.การเล่นแชร์ พ.ศ. 2534	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษ ตามมาตรา 16,17,18 และ มาตรา 26 หรือ มีจำนวนสมาชิกวงแชร์ตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป หรือ ทุนกองวงใดวงหนึ่งรวมกันทุกวงเป็นมูลค่าสิบล้านบาทขึ้นไป	ฉบับที่ 1 ข้อ 5
พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 8 และ มาตรา 8 ทวิ หรือมีมูลเป็นเงินตั้งแต่ห้าสิบล้านบาท	ฉบับที่ 1 ข้อ 6
พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนของรัฐ พ.ศ.2542	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 4,5,6,7,8,9 (1), 11, 12 และ มาตรา 13 หรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีวงเงินทั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป	ฉบับที่ 1 ข้อ 7
พ.ร.บ.คุ้มครองระบบผังภูมิวงจรรวม พ.ศ. 2543	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 48,49 และ มาตรา 52 หรือ มีการกระทำผิดที่มีลักษณะเป็นแหล่งผลิตจำหน่าย หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป	ฉบับที่ 1 ข้อ 8 แก้ไขโดย ฉบับที่ 3 ข้อ 2
พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 47 หรือมีมูลค่าสินค้าหรือบริการ ตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป หรือ ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 48 หรือ มีผู้เสียหายตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป (แต่ไม่รวมการฝ่าฝืน มาตรา 23,24,25 และ มาตรา 26) และ ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 58, 59	ฉบับที่ 1 ข้อ 9

ตารางแสดงรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่กำหนดไว้ตามประกาศ กคพ. เรื่องการกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด มาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547

(แผ่นที่ 2)

กฎหมายที่อยู่ในอำนาจกรมสอบสวนคดีพิเศษ	รายละเอียดลักษณะของการกระทำความผิดตามกฎหมายบัญญัติต่าง ๆ	ปัญหาท้ายประกาศ กคพ.
พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า พ.ศ.2542	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 108,109,110,111 หรือ มีลักษณะเป็นแหล่งผลิต, จำหน่าย รับซื้อ เก็บ หรือนำเข้าในราชอาณาจักร หรือมีไว้เป็นความผิด ที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป	ฉบับที่ 1 ข้อ 10 แก้ไขโดย ฉบับที่ 3 ข้อ 4
พ.ร.บ.เงินตรา พ.ศ.2501	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 35 หรือ มีมูลค่าซึ่งว่ากระทำผิดในลักษณะเป็นการทำ จำหน่าย ใช้ หรือนำออกใช้ซึ่งวัตถุหรือเครื่องหมายใด ๆ แทนเงินตราอันมีมูลค่าตั้งแต่หนึ่งล้านบาท	ฉบับที่ 1 ข้อ 11
พ.ร.บ.ชดเชยค่าสารเสียหายการสินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร พ.ศ 2524	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 31, 32 ให้ว่าการกระทำเดียวหรือหลายกรรมต่างกัน ที่มีมูลน่าเชื่อว่ามีการยื่นขอรับชดเชยหรือมีการจ่ายเงินชดเชยรวมเป็นเงินตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป	ฉบับที่ 1 ข้อ 2 แก้ไขโดย ฉบับที่ 3 ข้อ 5
พ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2485	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 42	ฉบับที่ 1 ข้อ 13
พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษ ตามมาตรา 198,197, 216,217,221 และ มาตรา 222	ฉบับที่ 1 ข้อ 14 แก้ไขโดย ฉบับที่ 3 ข้อ 6
พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 50, 61 ที่มีมูลฐานเป็นความผิดเกี่ยวกับการรักษา หรือฉ้อโกง หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือ บุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินการของสถาบันการเงิน หรือ ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร	ฉบับที่ 1 ข้อ 15

เอกสารประกอบบันทึก ตร.เรื่อง แนวปฏิบัติการสอบสวนคดีพิเศษ

ตารางแสดงรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่กำหนดไว้ตามประกาศ กสพ. เรื่องการกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด มาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547

(แผ่นที่ 3)

กฎหมายที่อยู่ในอำนาจกรมสอบสวนคดีพิเศษ	รายละเอียดลักษณะของการกระทำความผิดตามกฎหมายฉบับต่างๆ	บัญชีท้ายประกาศ กสพ.
พ.ร.บ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 48,48ทวิ หรือที่มีมูลน่าเชื่อว่ามีการกระทำในลักษณะเป็นแหล่งผลิตโรงงานและโรงงาน จำพวกที่ 3 ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานที่มีกำลังม้าเครื่องจักรตั้งแต่ห้าสิบแรงม้าขึ้นไป หรือ มีคนงานตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป หรือมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่บำเข้าบำในราชอาณาจักรตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป และคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 57 ตามกฎหมายนี้	ฉบับที่ 1 ข้อ 16
พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 69,70,74 ที่มีมูลน่าเชื่อว่ามีการกระทำในลักษณะเป็นสถานที่ผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่เก็บสินค้า หรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือมีไว้เป็นความผิด อันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป	ฉบับที่ 1 ข้อ 17 แก้ไขโดย ฉบับที่ 3 ข้อ 7
พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 98 เฉพาะกรณีที่จะกระทำในเนื้อที่ตั้งแต่ห้าสิบไร่ขึ้นไป และคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 95 ตามกฎหมายนี้	ฉบับที่ 1 ข้อ 18
พ.ร.บ.อิทธิบัตร พ.ศ.2522	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 85,86,88 หรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีการกระทำในลักษณะที่เป็นแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่เก็บสินค้า หรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด อันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป	ฉบับที่ 1 ข้อ 19 แก้ไขโดย ฉบับที่ 5 ข้อ 8
พ.ร.บ.พืชพันธุ์และพันธุ์พืชพันธุ์ พ.ศ. 2535	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 278,283,295 296,297,301,306-315	ฉบับที่ 1 ข้อ 20

ตารางแสดงรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่กำหนดไว้ตามประกาศ ดศพ. เรื่องการกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด มาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547

(แผ่นที่ 4)

กฎหมายที่อยู่ในอำนาจกรมสอบสวนคดีพิเศษ	รายละเอียดลักษณะของการกระทำความผิดตามกฎหมายฉบับต่าง ๆ	บัญชีท้ายประกาศ ดศพ.
ประมวลรัษฎากร	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 37,90/4,90/5, 91/21(7) ไม่ว่าจะเป็นความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมต่างกัน ที่มีมูลน่าเชื่อว่าเป็นเหตุให้รัฐขาดรายได้เป็นเงินภาษีอากรรวมเบี้ยปรับและเงินเพิ่มตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป	ฉบับที่ 2 ข้อ 1 แก้ไขโดย ฉบับที่ 3 ข้อ 9
พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.2469	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 27,27ทวิ,60,96 และ มาตรา 99 ทศ ไม่ว่าจะเป็นความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมต่างกัน ที่มีมูลน่าเชื่อว่ามีของกลางมูลค่าราคาของรวมค่าอากรเข้าด้วยแล้วรวมเป็นเงินตั้งแต่สามสิบล้านบาทขึ้นไป หรือมีการฉ้อฉลภาษีหรือขอคืนอากรโดยทุจริตรวมเป็นเงินตั้งแต่สิบล้านขึ้นไป	ฉบับที่ 2 ข้อ 2 แก้ไขโดย ฉบับที่ 3 ข้อ 9
พ.ร.บ.ภาษีสรรพสามิต พ.ศ.2527	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 147, 161, 162, 165 และมาตรา 167 ไม่ว่าจะเป็นความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมต่างกัน ที่มีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าหรือปริมาณของสินค้าหรือบริการที่คำนวณรวมกันเป็นเงินตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป	ฉบับที่ 2 ข้อ 3 แก้ไขโดย ฉบับที่ 3 ข้อ 9
พ.ร.บ.สุรา พ.ศ.2493	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 33, 33ทวิ, 33ตรี, 34 และ มาตรา 34ทวิ ที่มีมูลน่าเชื่อว่ามีปริมาณสุราตั้งแต่หนึ่งหมื่นลิตรขึ้นไป	ฉบับที่ 2 ข้อ 4
พ.ร.บ.ยาสูบ พ.ศ.2509	ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 45, 50 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีปริมาณยาสูบหรือยาเส้นน้ำหนักตั้งแต่หนึ่งล้านกรัมขึ้นไป	ฉบับที่ 2 ข้อ 5

ทั้งนี้ รายละเอียดปรากฏตามประกาศ ดศพ. เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ฉบับที่ 1-3

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สร. โทร. ๐๒ ๒๐๕ ๓๕๖๐
ที่ ๐๐๑๓.๒๖/๑๐๕๑ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔
เรื่อง แจ้งประกาศ กพ. (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๔ เรื่องกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ ๒๕๔๗

ผบช.ก., น., ภ.๑-๙, ศชต. บช. , สตม. และ จตร. (หบ จต.)

ด้วย กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้มีหนังสือด่วนที่สุดที่ ยธ ๐๘๐๐ /ว ๓๙๓ ลงวันที่ ๒๓ ก.พ. ๒๕๕๔ ส่ง ประกาศ กพ. (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๔ เรื่องกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ อันมีผลเป็นการยกเลิกประกาศ กพ. เรื่องกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ฉบับเดิมทั้งหมด และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ตามเล่ม ๑๒๘ ตอนพิเศษ ๑๘ ง อันทำให้ประกาศ กพ. ดังกล่าวมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เป็นต้นไป มายัง สร. เพื่อแจ้งเวียนหน่วยงานในสังกัดทราบและปฏิบัติ

สร. พิจารณาแล้ว เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีพิเศษระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษและหน่วยงานในสังกัด สร. เป็นไปโดยเรียบร้อย และถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด จึงให้แจ้งพนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในสังกัดเพื่อทราบและถือปฏิบัติ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามข้อบังคับ กพ. ว่าด้วย การปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. ๒๕๔๗ และแนวทางการประสานงานเพื่อปฏิบัติตามประกาศ กพ. (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามที่แจ้งมาด้วยนี้

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติต่อไป

รอง ผบ.ตร.

(สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง)
ผู้ช่วย ผบ.ตร.ประจำ ผบ.ตร.

ด่วนที่สุด

ที่ ยธ ๐๔๓๐/ว ๒๔๕๖

กรมสอบสวนคดีพิเศษ
๑๒๔ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง แจ้งประกาศ กคพ. (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๙ เรื่องกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๙ เรื่องกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ จำนวน ๕ แผ่น
๒. ข้อบังคับ กคพ. ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐ ... พ.ศ.๒๕๔๗ จำนวน ๕ แผ่น
๓. แนวทางการประสานงานเพื่อปฏิบัติตามประกาศ กคพ. (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๙ เรื่องกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ จำนวน ๔ แผ่น

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
เลขรับ 777
วันที่ 25 ก.พ. 2559
เวลา ...
กองกฎหมาย
เลขรับ ...
วันที่ 25 ก.พ. 2559
เวลา ...
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
เลขรับ 1315
วันที่ 26 ก.พ. 2559
เวลา ...

ด้วยคณะกรรมการคดีพิเศษได้ออกประกาศ กคพ.(ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๙ เรื่องกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มีผลเป็นการยกเลิกประกาศ กคพ. เรื่องกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ ฉบับลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ตามเล่ม ๑๒๘ ตอนพิเศษ ๑๙ ง ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ทั้งหมด และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ตามเล่ม ๑๒๘ ตอนพิเศษ ๑๙ ง อันทำให้ประกาศ กคพ ดังกล่าวมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เป็นต้นไป

ประกาศ กคพ.ฉบับดังกล่าว มีผลเป็นการยกเลิกประกาศ กคพ. เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ ทั้งหมด และมีการปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จากการที่ใช้ภาษาเรื่องมูลค่าความเสียหาย จำนวนผู้เสียหาย หรือพฤติการณ์อย่างอื่นประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายประกาศ กคพ.ในการพิจารณาว่าเป็นการพิจารณาโดยคำนึงลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง (๓) (ก) (ข) (ค) ง) และ (จ) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายประกาศ กคพ. ฉบับนี้แทน ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ นั่นเอง

เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีพิเศษตามประกาศ กคพ.ฉบับลงวันที่ระหว่างกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเป็นไปโดยเรียบร้อย กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงขอส่งสำเนาประกาศ กคพ.(ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๔ เรื่องกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ , ข้อบังคับ กคพ.ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง พ.ศ.๒๕๕๔ และแนวทางการประสานงานเพื่อปฏิบัติตามประกาศ กคพ. ฯ มายังท่านเพื่อโปรดทราบและเพื่อแจ้งเวียนหน่วยงานในสังกัดทราบและปฏิบัติด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอาริต เพ็งจันทร์)
อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

กลุ่มงานสารบรรณและธุรการ
โทร. ๐ ๒๖๓๙ ๔๐๐๐ ต่อ ๑๔๖๒
โทรสาร ๐ ๒๖๓๙ ๔๘๓๓

หน้า ๓๖
เล่ม ๑๒๙ ตอนพิเศษ ๑๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ประกาศ กศพ.

(ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ
ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๘ (๓) และมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ กศพ. จึงออกประกาศดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า "ประกาศ กศพ. (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๕ เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗"

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ประกาศ กศพ. เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๗

(๒) ประกาศ กศพ. (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๗

(๓) ประกาศ กศพ. (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

ข้อ ๔ ให้คดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ และคดีความผิดอาญาตามกฎหมายที่กำหนดเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) (๑) (๒) (ค) (๓) หรือ (๔) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ เฉพาะความผิดซึ่งมีรายละเอียดตามที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายประกาศนี้ และอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมีคำสั่งให้ทำการสอบสวนเป็นคดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗

ข้อ ๕ ให้บรรดาคดีพิเศษที่ได้ดำเนินการตามรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามประกาศ กศพ. ข้อ ๓ (๑) (๒) หรือ (๓) และอยู่ระหว่างการดำเนินการของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในวันที่ประกาศนี้มีผลใช้บังคับ ยังคงเป็นคดีพิเศษและอยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต่อไปจนคดีถึงที่สุด

บัญชีท้ายประกาศ กพพ.
(ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕
ออกตามความในมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง (๑)
แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๕๗

---

๑. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕/๓ และมาตรา ๓๕/๒ แห่งพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๕๓ ทั้งนี้ ไม่รวมการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ และมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๐

๓. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์และคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๒๖ มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๒๘ มาตรา ๑๓๑ มาตรา ๑๓๒ มาตรา ๑๓๔ ถึงมาตรา ๑๔๐ และมาตรา ๑๔๒ ถึงมาตรา ๑๔๕ แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑

๔. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔

๕. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๘ และมาตรา ๘ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. ๒๔๘๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๖. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๘ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๖

๗. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในงานอุตสาหกรรม

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๔๘ มาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานอุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๕๓

๘. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือคดีที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการฝ่าฝืนมาตรา ๒๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติมหรือคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๙ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑

๙. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๓๐๕ มาตรา ๓๐๘ มาตรา ๓๑๐ และมาตรา ๓๑๔ แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑๐. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยที่ดินรัฐ

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติที่ดินรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑๑. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนสำหรับอุตสาหกรรมส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนสำหรับอุตสาหกรรมส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๔๔

๑๒. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๖๕ และมาตรา ๖๕ ทวิ มาตรา ๗๕ แห่งพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑๓. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๒๙๔ มาตรา ๒๙๗ มาตรา ๓๐๖ มาตรา ๓๑๗ มาตรา ๓๒๓ และมาตรา ๓๒๓ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑๔. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีความผิดมูลฐานเป็นคดีพิเศษซึ่งอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

๑๕. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๕๘ มาตรา ๕๘ ทวิ และมาตรา ๕๗ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑๖. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๖๙ มาตรา ๗๐ และมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

๑๗. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๗๘ และมาตรา ๗๙ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑๘. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๘๕ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๘๘ แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑๙. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๒๗๘ มาตรา ๒๘๘ มาตรา ๒๘๙ มาตรา ๒๙๖ มาตรา ๒๙๗ มาตรา ๓๐๓ และมาตรา ๓๐๖ ถึงมาตรา ๓๑๕ แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒๐. คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร

เฉพาะความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๓๗ มาตรา ๔๐/๔ มาตรา ๔๐/๕ และมาตรา ๔๑/๒๓ (๗) แห่งประมวลรัษฎากร และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒๑. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๗ ทวิ มาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๑ และมาตรา ๑๑๓ วรรค ๓ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒๒. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพิสูจน์ทราบ

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๔๔๗ มาตรา ๔๖๓ มาตรา ๔๖๖ มาตรา ๔๖๗ และมาตรา ๔๖๓ แห่งพระราชบัญญัติการพิสูจน์ทราบ พ.ศ. ๒๕๒๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒๓. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยา

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๓๓ วรรค ๓๓ ทวิ มาตรา ๓๓ ทวิ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. ๒๔๘๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒๔. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. ๒๕๐๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 02 205 3466

ที่ 0031.212/ 07040 วันที่ 9 กันยายน 2551

เรื่อง การเบิกค่าพาหนะเดินทางของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

ผบช.น., ภ., ภ.1 - 9, บช., สตม.

ด้วย ตร. ได้รับหนังสือจากนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เป็นข้าราชการแจ้งปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ไม่เบิกค่าพาหนะได้ โดยให้เบิกจาก ตร. และหนังสือจากนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เป็นบุคคลภายนอก แจ้งปัญหาว่าพนักงานสอบสวนปฏิเสธไม่เบิกค่าพาหนะเดินทางให้ ซึ่ง ตร.พิจารณาแล้วเห็นว่าตาม ป.วิ.อ. มาตรา 12 ทวิ วรรคสอง กำหนดว่า "ให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ตามวรรคหนึ่งได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง" และตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนและค่าพาหนะเดินทางแก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เข้าร่วมในการร้องทุกข์การสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง และการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 12 ทวิ พ.ศ. 2549 ข้อ 4 กำหนดว่า "ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลสั่งจ่ายค่าตอบแทนและค่าพาหนะเดินทางแก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เข้าร่วมในการร้องทุกข์ การสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง และการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 12 ทวิ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 5 และข้อ 6" ดังนั้น ตร. จึงต้องเป็นหน่วยเบิกค่าพาหนะเดินทางให้แก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ โดยกำหนดแนวทางการเบิกจ่าย ดังนี้

1) กรณีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เป็นข้าราชการ ปัจจุบัน ตร. ไม่ได้ตั้งงบประมาณค่าพาหนะเดินทางของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ไว้ จึงให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติตามหนังสือ ตร. ที่ 0031.212/0756 ลง 24 ม.ค. 2551 เรื่อง การเบิกจ่ายค่าพาหนะของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ตาม ป.วิ.อ. โดยให้เบิกเดินทางไปพลางก่อนจนกว่า ตร. จะได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้ว

2) การกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ให้ใช้หลักเกณฑ์ตาม พ.ร.ฎ. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. 2526 มาตรา 22 ในกรณีผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 5 ลงมา หรือตำแหน่งที่เทียบเท่าโดยอนุโลมให้ใช้อัตราพาหนะประจำทางและให้เบิกค่าพาหนะโดยประหยัด ในกรณีที่ไม่มีอัตราพาหนะประจำทางหรือมีแต่ต้องการความรวดเร็วเพื่อประโยชน์แก่ราชการให้ใช้พาหนะอื่นได้ แต่ผู้เดินทางจะต้องชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นไว้ในรายงานการเดินทางหรือหลักฐานการขอเบิกเงินค่าพาหนะนั้น ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ในอัตราที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 100 บาท/วัน

3) กรณีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เป็นบุคคลภายนอกให้เบิกจ่ายได้โดยไม่ต้องรอให้ได้รับการจัดสรรงบประมาณก่อน สำหรับการเทียบตำแหน่งบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็น

/ข้าราชการ, ..

ข้าราชการหรือลูกจ้างกับตำแหน่งข้าราชการพลเรือน เพื่อใช้สิทธิเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการได้เท่ากับตำแหน่งข้าราชการพลเรือน ให้ใช้หลักเกณฑ์การเทียบตำแหน่งตามหนังสือกระทรวงการคลังที่ กค. 0502/13649 ลง 25 มิ.ค. 2526 เรื่อง การเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการของผู้ที่มิได้เป็นข้าราชการหรือลูกจ้าง, หนังสือด่วนที่สุด ที่ กค 0409.7/ว 56 ลง 22 มิ.ค. 2548 เรื่อง การเทียบตำแหน่ง และหนังสือที่ กค 0409.7/ว 28 ลง 18 เม.ย. 2549 เรื่อง การเทียบตำแหน่ง

4) สำหรับการเชิญนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ให้เชิญนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกระทรวงยุติธรรมที่ทำหน้าที่ในเขตจังหวัดเดียวกันเป็นหลัก เว้นแต่ในจังหวัดนั้น ไม่มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ให้เชิญจากจังหวัดที่ใกล้เคียงที่สุด

จึงเรียนมาเพื่อทราบและเป็นแนวทางปฏิบัติ

พล.ต.อ. ธานี สมบูรณ์พรัพย์

(ธานี สมบูรณ์พรัพย์)

รอง ผบ.ตร.ปราบ.ผบ ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กร. โทร. 0 2205 3466 โทรสาร 0 2251 2662

ที่ 0031.212/ 0756 วันที่ ๔๑ มกราคม 2551

เรื่อง การเบิกจ่ายค่าพาหนะของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ตาม ป.วิ.อาญา

ผบช.น., ภ.1-9, ก., ปศ. และ สตม.

ด้วยกระทรวงยุติธรรม ได้มีหนังสือที่ ยช 0207/05720 ลง 25 ต.ค.2550 แจ้งว่า กรมบัญชีกลางได้ตอบข้อหารือของกระทรวงยุติธรรม เรื่องการเบิกจ่ายค่าพาหนะของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ตาม ป.วิ.อาญา ตาม พ.ร.ฎ.ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ.2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติม สรุปสาระสำคัญดังนี้

1. ข้อกำหนดใดแห่ง พ.ร.ฎ.ที่กำหนดให้ข้าราชการที่ไปทำหน้าที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์มีสิทธิได้รับค่าพาหนะในการเดินทางไปราชการตามหนังสือ กระทรวงการคลัง ที่ กค 0502/13649 ลง 25 มี.ค.2526

กรมบัญชีกลางได้ตอบข้อหารือว่า พ.ร.ฎ.ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ.2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 7 , มาตรา 8, มาตรา 13 และ มาตรา 14 กำหนดให้ผู้เดินทางไปราชการชั่วคราวซึ่งเป็นข้าราชการหรือลูกจ้างเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการได้ตามที่ พ.ร.ฎ.ฯ กำหนด (ได้แก่ เบี้ยเลี้ยงเดินทาง ค่าเช่าที่พัก ค่าพาหนะและค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นต้องจ่ายเนื่องในการเดินทางไปราชการ) กรณีการเดินทางเพื่อเข้าร่วมในการร้องทุกข์ การสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณาตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 12 ทวิ ของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เป็นข้าราชการส่งกลับ จึงเป็นการเดินทางไปปฏิบัติราชการชั่วคราวนอกที่ตั้งสำนักงานซึ่งปฏิบัติราชการปกติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาตามนัยมาตรา 13(1) แห่ง พ.ร.ฎ.ฯ ย่อมมีสิทธิได้รับค่าพาหนะซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ นับแต่วันที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปราชการตามนัยมาตรา 7 วรรคแรก มาตรา 8 และ มาตรา 14 (3)

2. กรณีที่กำหนดว่านักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นข้าราชการให้ใช้สิทธิเบิกจ่ายค่าพาหนะได้ตามระดับตำแหน่งปัจจุบันของคนนั้น หมายถึง ข้าราชการต้องมีบัตรประจำตัวหรือไม่ หรือต้องเบิกจากหน่วยงานที่มีคำสั่งให้ไปปฏิบัติราชการได้ โดยการเทียบตำแหน่งตามที่กระทรวงการคลังกำหนด

กรมบัญชีกลางได้ตอบข้อหารือว่า โดยหลักการหน่วยงานใดเป็นเจ้าของเรื่องหรือการไปปฏิบัติราชการครั้งนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานใด หน่วยงานนั้นก็ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย

2/ ในการ...

ในการเดินทางที่เกิดขึ้น และเมื่อข้าราชการผู้เดินทางได้รับเงินค่าใช้จ่ายในการเดินทางจากส่วนราชการเจ้าของเรื่องหรือส่วนราชการที่ร้องทุกข์ สอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาแล้ว ก็ไม่มีสิทธิเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการจากส่วนราชการต้นสังกัดอีก และหากตรวจสอบพบว่าข้าราชการผู้ใดเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางซ้ำซ้อน โดยเบิกจ่ายจากส่วนราชการต้นสังกัดอีก ย่อมถือว่ามีความผิดและต้องคืนเงินในส่วนที่ซ้ำซ้อนให้แก่ทางราชการ

อย่างไรก็ดี เพื่อให้เกิดความชัดเจน ส่วนราชการเจ้าของเรื่องหรือส่วนราชการที่ร้องข้าราชการในการร้องทุกข์ฯ ดังกล่าว จะแจ้งในหนังสือเชิญหรือหมายเรียกให้ชัดเจนไว้ด้วยว่าค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ส่วนราชการเจ้าของเรื่องหรือส่วนราชการที่ร้องข้าราชการในการร้องทุกข์ฯ ดังกล่าวจะเป็นผู้เบิกจ่ายให้ก็ได้

ตรพิจารณาแล้ว เห็นว่า เพื่อไม่ให้การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการเพื่อร่วมในการสอบสวนคดีอาญา ตาม ป.วิ.อาญา ของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ที่เป็นข้าราชการของหน่วยงานของรัฐเกิดความซ้ำซ้อน และเป็นไปตามหนังสือสบข้อหารือของกรมบัญชีกลาง จึงให้พนักงานสอบสวนแจ้งหน่วยงานต้นสังกัดของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ที่ได้เชิญหรือเรียกให้มาร่วมในการร้องทุกข์การสอบสวน โดยระบุให้ชัดเจนในหนังสือเชิญหรือหมายเรียกว่า "ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ (แล้วแต่กรณี) ขอให้เบิกจากส่วนราชการต้นสังกัด" เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการปฏิบัติราชการ ตาม ป.วิ.อาญา ส่วนค่าตอบแทนแก่นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ที่เข้าร่วมการสอบสวนคดีอาญา ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนแก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เข้าร่วมในการร้องทุกข์ การสอบสวน การได้สวนมูลฟ้อง และการพิจารณาตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 12 ทวิ พ.ศ.2549

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ พร้อมนี้ได้แนบเอกสารที่เกี่ยวข้องมาด้วยแล้ว

ขอแสดง

(ธานี สมบูรณ์ทรัพย์)

รอง ผบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๕๘ ง หน้า ๓๐ ราชกิจจานุเบกษา ๒๔ กันยายน ๒๕๔๗

ระเบียบกระทรวงยุติธรรม

ว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนและค่าพาหนะเดินทางแก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เข้าร่วมในการร้องทุกข์ การสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๒ ทวิ พ.ศ. ๒๕๔๕

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการจ่ายค่าตอบแทนและค่าพาหนะเดินทางแก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เข้าร่วมในการร้องทุกข์ การสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒ ทวิ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๔๒ กระทรวงยุติธรรมโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทน ค่าพาหนะเดินทางแก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เข้าร่วมในการร้องทุกข์ การสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๒ ทวิ พ.ศ. ๒๕๔๕"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนแก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เข้าร่วมในการร้องทุกข์ การสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๒ ทวิ พ.ศ. ๒๕๔๓

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้มีอำนาจสั่งจ่ายค่าตอบแทนและค่าพาหนะเดินทางแก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เข้าร่วมในการร้องทุกข์ การสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง และการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๒ ทวิ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ ๕ และข้อ ๖

ข้อ ๕ ค่าตอบแทนที่จ่ายให้แก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ให้เบิกจ่ายเมื่อปฏิบัติหน้าที่ในอัตราครั้งละไม่เกิน ๕๐๐ บาท โดยให้เบิกจ่ายไม่เกินคนละ ๔ ครั้งต่อวัน

ข้อ ๖ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่พนักงานสอบสวนหรือศาลขอให้มาให้ความเห็นมีสิทธิได้รับค่าพาหนะเดินทาง ดังนี้

๖.๑ ผู้ที่เป็นข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการ ให้ใช้สิทธิเบิกจ่ายได้ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. ๒๕๒๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๖.๒ ผู้ที่เป็นบุคคลภายนอก ให้มีสิทธิในการเบิกจ่ายได้ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. ๒๕๒๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเทียบเคียงแก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด

ข้อ ๗ ให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๙
พลตำรวจเอก ชีดชัย วรรณสถิตย์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี กรมศุลกากร โทร. 2252358

ที่ 0606.6/ 784 วันที่ 9 เมษายน 2540

เรื่อง ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามและล่ามภาษามือ

เรียน รมช.น., ผบช.ก., ผบช.ภาค 1-9 , ผบช.สตม., ผบช.ส., จตร., ก.ตร.

ตามที่ ตร. มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ มท 0503.6/17086 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2539 เรียน ปลัดกระทรวงมหาดไทย เพื่อพิจารณาข้าเรียน ฯลฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ลงนามในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการล่าม และล่ามภาษามือที่หน่วยงานของรัฐจัดหาให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 และมาตรา 13 ทวิ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539 ซึ่งกระทรวงการคลังได้ความเห็นชอบแล้ว นั้น

บัดนี้ กระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามและล่ามภาษามือที่หน่วยงานของรัฐจัดหาให้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 และมาตรา 13 ทวิ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539 มาเรียบร้อยแล้ว และขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวโดยเคร่งครัด พร้อมนี้ ได้แนบระเบียบกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวมาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.อ. ชัยวาลย์ สุนทรเจริญ

(ชัยวาลย์ สุนทรเจริญ)

รอง ผบก.ปรพ.ผบ.ตชด.

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามและล่ามภาษามือที่พนักงานสอบสวนจัดหาให้

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 และมาตรา 13 ทวิ

พ.ศ. 2559

โดยที่เป็นการสมควรให้มีระเบียบว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามและล่ามภาษามือที่พนักงานสอบสวนจัดหาให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานในคดีอาญา

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 13 วรรคห้า และมาตรา 13 ทวิ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงเห็นชอบเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ.2559 และกระทรวงมหาดไทย โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังจึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามและล่ามภาษามือที่พนักงานสอบสวนจัดหาให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 และ มาตรา 13 ทวิ พ.ศ.2559"

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 28 พฤศจิกายน 2559 เป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยงานสั่งจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามหรือล่ามภาษามือที่พนักงานสอบสวนจัดหาให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 และมาตรา 13 ทวิ เมื่อล่ามหรือล่ามภาษามือนั้นได้ปฏิบัติหน้าที่เสร็จสิ้นแล้ว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในข้อ 4 และ ข้อ 5

ข้อ 4 ค่าป่วยการที่จ่ายให้แก่ล่ามหรือล่ามภาษามือ ให้คิดเป็นรายชั่วโมงในอัตราตามที่พนักงานสอบสวนเห็นสมควรกำหนด แต่ต้องไม่ต่ำกว่าชั่วโมงละ 300 บาท และไม่เกินชั่วโมงละ 500 บาท แต่ค่าป่วยการที่สั่งจ่ายแก่ล่ามหรือล่ามภาษามือสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในครั้งหนึ่งต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 300 บาท

ข้อ 5 ในการกำหนดอัตราค่าป่วยการที่คิดให้แก่ล่ามหรือล่ามภาษามือ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยงาน พิจารณาถึงความยากง่ายในการสื่อหรือสื่อความหมาย คุณวุฒิ และความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาของล่ามหรือล่ามภาษามือ ตลอดจนการคิดเวลาขั้นต่ำที่พนักงานสอบสวนเห็นสมควรนำมาประกอบการพิจารณา

ข้อ 6 ให้อธิบดีกรมการปกครองรักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

บทที่ ๓

การสอบสวน ผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา

ด่วนมาก บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 205-3466

ที่ ๐๐๐๔.๔/ ๑๔๗ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ 2544

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการสอบสวนคดีอาญา

รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร., ผบช., ผบก.หน่วยขึ้นตรงต่อ ตร. และผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติว่าการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะต้องใช้ความรอบคอบ ระมัดระวังมิให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน พนักงานสอบสวนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักกฎหมายอย่างชัดแจ้ง และปฏิบัติต่อประชาชนทุกคนโดยเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จึงให้ยกเลิกหนังสือ ตร.ที่ 0606.6/2787 ลงวันที่ 9 มิ.ย. 2541 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการสอบสวนคดีอาญา และให้ใช้แนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้แทน

1. การรับแจ้งความ

เมื่อมีผู้มาแจ้งความกับพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาและดำเนินการดังนี้

1.1 ถ้าการแจ้งความนั้นเป็นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษตามกฎหมาย ให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้ และดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ เพื่อทำการสอบสวนดำเนินคดีต่อไป

1.2 หากการแจ้งความนั้นมิใช่เป็นคำร้องทุกข์หรือมิใช่คำกล่าวโทษหรือเป็นเรื่องทางแพ่ง ให้พนักงานสอบสวนลงรายงานประจำวันชี้แจงข้อกฎหมายไว้เป็นหลักฐาน แล้วแจ้งให้ผู้แจ้งความทราบ และลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

2. การแจ้งข้อกล่าวหาและอำนาจของพนักงานสอบสวน

อำนาจและหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจย่อมเป็นไปตามกฎหมาย และจักบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้น ๆ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 16 ส่วนการแจ้งข้อกล่าวหา และการจับโดยพนักงานสอบสวนนั้น กฎหมายให้อำนาจไว้โดยเฉพาะต่างจากการจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทั่ว ๆ ไปดังนี้

ในกรณีที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้แล้ว เมื่อผู้ต้องหามาปรากฏต่อหน้าพนักงานสอบสวน โดยถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง ให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 134 ส่วนการจะจับและควบคุม หรือจะปล่อย

ชั้นศาล ตามอำนาจของพนักงานสอบสวนที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อาญา มาตรา 136 นั้น ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาโดยอาศัยพยานหลักฐานที่ได้รวบรวมไว้แล้วว่ามีเหตุผลเพียงพอฟังได้ว่าบุคคลเป็นผู้กระทำผิดอย่างไร หรือไม่

3. การแจ้งข้อกล่าวหา การจับ การคุมขัง หรือการออกหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 6 บัญญัติให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ และตามมาตรา 165 มาตรา 167 ได้บัญญัติถึงข้อห้ามและข้อพึงปฏิบัติสำหรับตำรวจและพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการจับ การคุมขัง หรือการออกหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไว้หลายประการ อันเป็นการบัญญัติถึงการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากการปฏิบัติต่อบุคคลทั่วไปที่มิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งสามารถสรุปหลักการปฏิบัติของตำรวจและพนักงานสอบสวนได้ดังนี้

3.1 นอกสมัยประชุม การแจ้งข้อกล่าวหา การจับ การคุมขัง การปล่อยชั่วคราว หรือการออกหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา สามารถดำเนินการได้ตามปกติเช่นเดียวกันกับบุคคลที่มิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

3.2 ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด

ข้อห้ามดังกล่าวข้างต้น ไม่ใช่เอกสิทธิ์เฉพาะตัวของผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่จะสละได้ด้วยตนเอง เพราะเป็นข้อห้ามที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ การปฏิบัติของตำรวจหรือพนักงานสอบสวนในเรื่องนี้จะต้องพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบว่ามีหลักฐานการได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่หรือไม่

การได้รับอนุญาตจากสภา หมายความถึง การได้รับอนุญาตโดยมติของสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกเท่านั้น

3.3 ในระหว่างสมัยประชุม เมื่อมีการจับตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิด ให้หัวหน้าหน่วยงานชั้นต้นของผู้ที่จับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา รายงานไปยังประธานสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก และ ตร. ทราบ โดยพลัน

เมื่อได้รายงานให้ประธานสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกทราบดังกล่าวแล้ว และประธานสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับ ให้จัดการปล่อยผู้ถูกจับไปโดยพลัน แล้วให้รายงาน ตร. ทราบ

3.4 ในกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกควบคุมอยู่ในระหว่างสอบสวนก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุมพนักงานสอบสวนสามารถควบคุมผู้ถูกจับต่อไปได้ แต่ต้องปล่อยตัวไปทันทีเมื่อประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกร้องขอ

การปล่อยตัวดังกล่าว ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสิ้นปล่อยถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม ดังนั้น เมื่อสิ้นสุดวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุมพนักงานสอบสวนต้องจัดการนำตัวผู้ถูกปล่อยมาควบคุมตัวไว้ตามกฎหมายต่อไป

3.5 ในระหว่างสมัยประชุม หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นผู้ต้องหา และสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่ไม่อนุญาตให้ข้าหรือหมายเรียกตัวสมาชิกผู้นั้นมาทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา หรือยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของสภา แต่สมาชิกผู้นั้นเข้าหาพนักงานสอบสวนเองให้พนักงานสอบสวนเพียงแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบ และทำการสอบสวนไว้เป็นผู้ต้องหา แต่ห้ามมิให้จับสมาชิกผู้นั้น

4. <u>การสอบสวนเกี่ยวกับพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี</u>

ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 147 ได้บัญญัติว่า "เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดีซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้" ปรากฏว่า พนักงานสอบสวนยังมีความเข้าใจแตกต่างกันว่าอะไรคือพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ทั้ง ตร. ก็มิได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวนี้ไว้ จึงวางแนวทางปฏิบัติไว้ดังนี้

4.1 การพิจารณาว่าพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดีนั้น ต้องประกอบด้วยเหตุผลทางพยานหลักฐานว่าพยานหลักฐานใหม่นั้นมีความสำคัญแก่คดีถึงขนาดที่น่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้ ตามนัย ป.วิ.อาญา มาตรา 147 ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน

4.2 หากพนักงานสอบสวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่า มีพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดีซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหาได้แล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไปเช่นเดียวกันกับการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป โดยไม่ต้องจัดให้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษใหม่

" พยานหลักฐานใหม่" หมายความถึง พยานหลักฐานที่ไม่เคยปรากฏในชั้นสอบสวนเดิม ส่วนพยานบุคคลที่มีอยู่แล้วในชั้นสอบสวนเดิมแต่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนไว้ไม่ละเอียดหรือขาดประเด็นสำคัญ และต่อมาภายหลังได้สอบสวนพยานบุคคลนั้นในรายละเอียดหรือประเด็นสำคัญเพิ่มเติมเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นพยานหลักฐานใหม่

4.3 เมื่อผู้เสียหายหรือผู้หนึ่งผู้ใดร้องขอให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนในเรื่องที่พนักงานอัยการได้มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว โดยอ้างพยานหลักฐานให้พนักงานสอบสวนและอ้างว่าพยานหลักฐานที่นอบให้นั้นเป็นพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดีซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้ ให้พนักงานสอบสวนรับพยานหลักฐานนั้นไว้ดำเนินการ

4.4 การดำเนินการของหน่วยงานสอบทานในเรื่องนี้ ให้นำสำนวนคดีหรือสำนวนสืบสวนประกอบการพิจารณาด้วย

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และให้ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

พล.ต.ท.

(พรศักดิ์ ปุสวงษ์วิบูลย์)

ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร โทร. 0 2205 3466

ที่ 0031.212/ ๒๐๙๕ วันที่ ๕ พฤศจิกายน 2549

เรื่อง การสอบสวนความผิดตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.2535

รอง.ก., น., ภ.1-9, ปส., สตม. และ กมส.

ด้วย กรมโรงงานอุตสาหกรรม มีหนังสือ ที่ อก 0315/ 1126 ลง 25 ต.ค.2549 แจ้งว่าเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับวัตถุอันตราย ตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และพบปัญหาในการดำเนินคดีวัตถุอันตรายที่ศาลสั่งริบ เนื่องจากตามคำพิพากษานั้นได้ระบุให้เจ้าของวัตถุอันตรายชำระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแก่ทางราชการ ทำให้ทางราชการต้องรับภาระในส่วนนี้ จึงขอความร่วมมือมายัง ตร ในการแจ้งพนักงานสอบสวนให้ระบุในสำนวนการสอบสวนให้ครอบคลุมถึงการทำลายวัตถุอันตราย และขอให้ศาลมีคำสั่งให้เจ้าของต้องชำระค่าใช้จ่ายในการทำลายวัตถุอันตรายดังกล่าวที่เกิดขึ้นแก่ทางราชการตาม มาตรา 88 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.2535

ดังนั้น เพื่อให้การสอบสวนความผิดตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.2535 เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงให้แจ้งพนักงานสอบสวนในสังกัดทำการสอบสวนในประเด็นเกี่ยวกับการทำลายวัตถุอันตรายในคดีและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นให้ปรากฏอยู่ในสำนวนการสอบสวน และมีความเห็นให้พนักงานอัยการฟ้องขอให้เจ้าของวัตถุอันตรายต้องชำระค่าใช้จ่ายเรียกคืนด้วย

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

พล ต.ต. [redacted]

(ชาญวุฒิ วัชรพุกก์)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.ปรท.รบ.ตร.

199

ที่ อก.03-6/ 11126

กรมโรงงานอุตสาหกรรม
ถนนพระรามที่ 6 เขตราชเทวี
กรุงเทพฯ 10400

25 มิ.ย. 2549

เรื่อง การฟ้องผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535

เรียน ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. สำเนาพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535
2. สำเนาระเบียบกรมโรงงานอุตสาหกรรม ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติสำหรับการดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายที่ศาลมีคำพิพากษาให้ริบ พ.ศ.2547

กรมโรงงานอุตสาหกรรม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหากรอบครองวัตถุอันตรายโดยมิได้รับอนุญาต ตามมาตรา 23 ซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาให้ริบ หรือทำลาย และส่งของกลางให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมดำเนินการ นั้น

กรมโรงงานอุตสาหกรรม ประสบปัญหาในการดำเนินการกับวัตถุอันตรายดังกล่าว เนื่องจากตามคำพิพากษาของศาลมิได้ระบุให้เจ้าของวัตถุอันตรายชำระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแก่ทางราชการ ในการดำเนินการกับวัตถุอันตรายนั้น ๆ ทำให้ทางราชการต้องรับภาระในส่วนนี้ จึงขอความร่วมมือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อแจ้งหน่วยงานในสังกัดทราบ และให้พนักงานสอบสวนระบุในสำนวนการสืบสวนให้ครอบคลุมถึงการทำลายวัตถุอันตราย โดยขอให้ศาลมีคำสั่งในคำพิพากษาให้เจ้าของร่วมชำระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแก่ทางราชการ ตามมาตรา 88 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายเพทาย ศิริวายุ)
นักวิทยาศาสตร์ 8 ชช
ทำหน้าที่รองผู้อำนวยการ
สำนักโรงงานอุตสาหกรรมราชสาขา 6
ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม

สำนักโรงงานอุตสาหกรรมราชสาขา 6
โทร. 02 2024166
โทรสาร . 02 2024164
http://www.diw.go.th

บันทึกข้อความ

200

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3466

ที่ 0031.212/ ๖๔๗ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน 2549

เรื่อง การดำเนินคดีกับผู้ลักลอบขนย้ายน้ำมันปาล์ม

ผบช.น., ก. และ ภ.1-9

ตามหนังสือ ตร. ด่วนมาก ที่ 0603/9579 ลง 10 มิ.ย.2534 สั่งกำชับให้พนักงานสอบสวนเกี่ยวปฏิบัติตามมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ 30 เม.ย.2534 กรณีมีการกระทำความผิดกฎหมายหลายฉบับ ให้ทำการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทุกฐานทุกกฎหมาย และให้ประสานงานไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย นั้น

กรมการค้าภายในมีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ พณ 0408/9795 ลง 19 พ.ย.2549 ประสานขอความร่วมมือ ตร. หากมีการดำเนินคดีกับผู้ลักลอบขนย้ายน้ำมันปาล์มตามกฎหมายศุลกากรแล้ว ขอให้แจ้งข้อกล่าวหาตามกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการด้วยเนื่องจากน้ำมันปาล์มเป็นสินค้าควบคุมตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ลงวันที่ 9 ก.พ.2548 เรื่องการควบคุมการขนย้ายน้ำมันปาล์ม ซึ่งกำหนดห้ามขนย้ายน้ำมันปาล์มซึ่งมีปริมาณตั้งแต่ 25 กิโลกรัมขึ้นไป เข้ามาหรือออกจากจังหวัดที่กำหนดเว้นแต่จะได้รับอนุญาต หากฝ่าฝืนจะมีความผิดตามมาตรา 25 (4)(7) และมีโทษตามมาตรา 37 แห่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542 ทั้งนี้เพื่อเป็นการปฏิบัติตามมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ 30 เม.ย.2534 ดังกล่าว

ดังนั้น เพื่อให้มีการดำเนินคดีกับแก่ผู้กระทำความผิดทุกฐานทุกกฎหมาย อันจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สม.ตั้งเจตนารมณ์ของการบังคับใช้กฎหมายจึงให้สั่งกำชับพนักงานสอบสวนเกี่ยวปฏิบัติตามหนังสือ ตร. ด่วนมาก ที่ 0603/9579 ลง 10 มิ.ย.2534 และหากมีการดำเนินคดีกับผู้ลักลอบขนย้ายน้ำมันปาล์มในเขตควบคุมการขนย้าย นอกจากดำเนินคดีตามกฎหมายศุลกากรแล้ว ให้แจ้งข้อหาดำเนินคดีกับผู้นั้นตามกฎหมายว่าด้วยสินค้าและบริการด้วย โดยให้ประสานงานไปยังเจ้าหน้าที่ของกรมการค้าภายในหรือการค้าภายในจังหวัดในพื้นที่นั้นๆ เพื่อจัดส่งเจ้าหน้าที่มาประสานงานและเสนอแนะข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.ต. [redacted]

(ชาญวุฒิ วัชรพุกก์)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.ประสาน ตร.

ด่วนมาก

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี กรมตำรวจ โทร. 2511000

ที่ ๐๐๐๓/๑๖๗๕ วันที่ ๑๐ มิถุนายน 2534

เรื่อง ให้สั่งการเพิ่มงานสอบสวนถือปฏิบัติ

ถึง ผบช.ภ.๑, ภ.๒ - ๔ และ ผบก.ทุกจังหวัย ยกเว้น กรุงเทพมหานคร ที่มีหน้าที่สอบสวนคดีอาญา

ตามที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 4/2534 เมื่อ 13 ม.ค. 2534 รมว.มท. ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ส. ได้พิจารณาเห็นว่าในปัจจุบันเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ว่าเป็นคดียาเสพติดหรือคดีอื่นๆ ก็ตาม หากมีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น เมื่อพบเห็นหรือได้รับรู้ถึงการกระทำผิดดังกล่าว ก็ให้ถือว่าเป็นงานบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ นอกจากหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะแล้วยังมีหน้าที่ตามกฎหมายทั่วไปด้วย ที่จะต้องดำเนินการกระทำผิดตามกฎหมายนั้นๆ ต่อไป เพื่อให้เกิดการยุติธรรมและประชาชนมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม จึงได้เสนอมาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เรื่อง เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดทุกฐานกฎหมาย กรณีมีการกระทำผิดกฎหมายหลายฐาน รวม 6 ข้อ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา

คณะกรรมการรักษาความสงบภายในและกฎหมายได้พิจารณาแล้ว มีมติเห็นชอบตามมาตรการที่คณะกรรมการ ป.ป.ส. เสนอ โดยให้ถือปฏิบัติเป็นดังนี้

1. เมื่อมีการจับกุมและยึดทำเนียบคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดกฎหมายให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่ทำการจับกุมและยึดทำเนียบคดี ดำเนินการ ดังนี้

1.1 กรณีเจ้าหน้าที่หน่วยงานใดก็ตามที่มิใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นผู้จับกุมหรือทำการยึดทำเนียบคดี และกรณีเกิดความผิดกฎหมายอื่นขึ้นอีกในอำนาจหน้าที่ของผู้จับกุมด้วย ก็ให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่ทำการจับกุมนั้นแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินคดีทันที และแจ้งประสานงานไปให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายนั้นทราบ เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.2 กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้จับกุมดำเนินคดีเอง หรือได้รับแจ้งจากหน่วยงานอื่นที่ทำการจับกุม ซึ่งการกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายที่มีหน่วยงานอื่นเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงอยู่ด้วย ก็ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ (พนักงานสอบสวน) แจ้งประสานงานไปให้หน่วยงานดังกล่าวทราบทันที เพื่อให้จัดส่งเจ้าหน้าที่มาประสานและให้ความช่วยเหลือแนะนำตามกฎหมายในการดำเนินคดีร่วม

2. เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่จับกุมผู้กระทำผิดตามข้อ 1.1 ก็ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรีบประสานงานและดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ทันทีที่ได้รับแจ้ง

3. เมื่อหน่วยงานใดได้รับแจ้งตามข้อ 1.1 หรือ 1.2 หรือการที่หน่วยงานใดส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ (กลุ่มงานสอบสวน) ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายในหน่วยงานนั้นจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปประสานงาน และเสนอแนะข้อกฎหมาย -ตลอดจนรวบรวมพยานหลักฐานเท่าที่สามารถหาได้ในการดำเนินคดีโดยเร็ว เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีเข้าใจข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายได้ชัดเจนและสามารถฟ้องคดีต่อศาลได้

4. ให้หน่วยงานที่ได้รับแจ้งตามข้อ 1.1 หรือ 1.2 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ดูแลติดตามผลการดำเนินคดีอย่างใกล้ชิดเป็นระยะ ๆ โดยกำหนดวิธีการ และช่วงระยะเวลาในการติดตามผลดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติด้วย จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

5. ให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายกระทรวงและกรมสำรวจ ซึ่งจะต้องถือปฏิบัติตามข้อ 1, 2, 3 หรือ 4 พิจารณาทำความตกลงกันตามความเหมาะสมที่เกี่ยวข้องและกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติโดยชัดแจ้ง เพื่อให้การดำเนินการตามข้อ 1, 2, 3 หรือ 4 ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพถูกต้อง เรียบร้อย และรวดเร็วต่อไป

6. การล่าช้าหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ตามที่กำหนดในหนังสือฉบับนี้ เป็นความผิดทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ๆ ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะต้องดำเนินการทางวินัยทุกราย และหากการที่ล่าช้านั้นมีผู้ได้รับความเสียหาย ก็ให้ดำเนินการทางอาญาด้วย

ตามรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2534 ขอให้ท่านพิจารณาดำเนินการตามนโยบายและกฎหมาย

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และให้ท่านสั่งการให้กองสอบสวนในสังกัดบัญชาถือเป็นแนวทางปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยด้วย.

พล.ต.อ.

(สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์)

อ.ตร.

ด่วนที่สุด

ที่ มท 0406/ว785

กรมการค้าภายใน
44/100 ถ.นนทบุรี 1
อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

203

19 พฤศจิกายน 2549

เรื่อง การดำเนินคดีผู้ลักลอบขนย้ายน้ำมันปาล์ม

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1) สำเนาหนังสือสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองภูเก็ต ที่ ภก 0129/12062 ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2549
2) สำเนาประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรื่อง การควบคุมการขนย้าย
น้ำมันปาล์ม ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 และสำเนาพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้า
และบริการ พ.ศ. 2542
3) สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0203/ว 73 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2534

ด้วย กรมการค้าภายในได้รับรายงานจากการค้าภายในจังหวัดภูเก็ตว่า สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองภูเก็ตได้สำเนินการจับกุมผู้ต้องหา (นายพลพิศ ไชยสง) พร้อมของกลาง ได้แก่ น้ำมันปาล์ม จำนวน 230 ถุง ๆ ละ 15 กิโลกรัม เหตุเกิดเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2549 โดยกล่าวหาว่าทำ พา เอาไปเสียหรือรับไว้ด้วยประการใด ๆ ซึ่งของที่ยังไม่ได้เสียภาษี หรือฝ่าฝืนพิธีการศุลกากรโดยผิดกฎหมาย รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 1)

กรมการค้าภายใน ขอเรียน ดังนี้

1. ตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรื่อง การควบคุมการขนย้ายน้ำมันปาล์ม ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ห้ามมิให้บุคคลใดขนย้ายน้ำมันปาล์ม ซึ่งมีปริมาณตั้งแต่สิบห้ากิโลกรัมขึ้นไป โดยทางบกเข้ามาหรือออกจากจังหวัดภูเก็ต เว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากประธานคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ หรือผู้ซึ่งประธานคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการมอบหมาย หากฝ่าฝืนจะมีความผิดตามมาตรา 25 (4) (7) และโทษตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 2)

2. รายงานคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2534 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ เพื่อเป็นมาตรการในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินคดีผู้กระทำผิดไว้ในกรณีที่มีผู้กระทำผิดกฎหมายหลายฉบับ โดยกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้รับทุกข์ดำเนินคดีเอง ซึ่งการกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายที่มีหน่วยงานอื่นเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงอยู่ด้วย ก็ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ (พนักงานสอบสวน) แจ้งประสานงานไปให้หน่วยงานนั้นทราบทันที เพื่อให้จัดส่งเจ้าหน้าที่มาประสานและเสนอแนะข้อกฎหมายในการดำเนินคดีด้วย รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 3)

3. ตามรายงานประจำวันเกี่ยวคดีลำดับที่ 6 ลงวันที่ 17 กันยายน 2549 มีเพียงการกล่าวหาว่านำ พา เอาไปเสียเหรียญไว้ด้วยประการใดๆ ซึ่งของที่ยังไม่ได้เสียภาษีหรือผ่านพิธีทางศุลกากรโดยฝิดกฎหมาย ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากรเท่านั้น แต่จากการตรวจสอบข้อมูลของกรมการค้าภายในในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขนย้ายน้ำมันปาล์มแล้ว ไม่พบว่ามีการขออนุญาตการขนย้ายน้ำมันปาล์มแต่อย่างใด ผู้ต้องหารายนี้จึงมีความผิดฐานฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรื่องการควบคุมการขนย้ายน้ำมันปาล์ม ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549 ด้วย

4. เพื่อให้มีการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดทุกฐานความผิดกฎหมาย สมดังเจตนารมณ์ของการบังคับใช้กฎหมาย ใคร่ขอความร่วมมือมายังท่าน เพื่อแจ้งให้เจ้าพนักงานตำรวจในพื้นที่ควบคุมการขนถ่ายน้ำมันปาล์ม ได้ถือปฏิบัติตามนัยหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0203/ว 73 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2534 อย่างเคร่งครัดโดยหากตรวจสอบพบการขนย้ายน้ำมันปาล์มในเขตควบคุมการขนย้าย นอกจากแจ้งข้อกล่าวหาตามกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายศุลกากรแล้ว ขอให้แจ้งข้อกล่าวหาตามกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการด้วย โดยกรมการค้าภายในพร้อมที่จะจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปประสานงาน และเสนอแนะข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินคดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใด โปรดแจ้งให้กรมการค้าภายในทราบด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายทีรพล ขัดเงินวิลัย)
อธิบดีกรมการค้าภายใน

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร ๐ ๒๒๐๕ ๓๙๕๖

ที่ ๐๐๑๑.๓๙/๖๔๘๕ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

เรื่อง กำชับเพนักงานสอบสวนศึกษาข้อกฎหมายและประกาศต่างๆ ซึ่งออกตามความในกฎหมาย และการแจ้งข้อกล่าวหา

ตาม น., ภ. ๑-๙, ศปค., ก., ป., และ ตชม

ด้วยสำนักงานยุติการพิเศษด้านยาเสพติดเขตเมืองและครอบครัว ๓ ได้ส่งสำนวนการสอบสวนคดียาเสพติดกล่าวหาผู้ต้องหากระทำความผิดฐาน มีวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทประเภท ๒ (ไดเมทิลแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเกินกว่าที่รัฐมนตรีกำหนด โดยมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาไปยัง ตร. เพื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๕

ตร. ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวผู้ต้องหาได้พร้อมของกลางเป็นวัตถุเม็ดกลมแบนสีชั้นซึ่งเชื่อว่าเป็นยาเสพติด จึงได้นำตัวผู้ต้องหาพร้อมของกลางส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย จากผลการตรวจพิสูจน์ของกลางปรากฏว่าเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทประเภท ๒ (ไดเมทิลแอมเฟตามีน) พนักงานสอบสวนจึงได้แจ้งข้อหากับผู้ต้องหาฐานมีวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทประเภท ๒ (ไดเมทิลแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเกินกว่าที่รัฐมนตรีกำหนด แต่เมื่อพิจารณาตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ ๑๐๔) พ.ศ. ๒๕๔๑ เรื่อง การกำหนดปริมาณการมีไว้ในครอบครองหรือใช้ประโยชน์ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๑ หรือประเภท ๒ นั้น ไม่ได้ระบุให้ไดเมทิลแอมเฟตามีน เป็นวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๒ ที่ประกาศกำหนดปริมาณการมีไว้ในครอบครอง การที่ผู้ต้องหามีไว้ในครอบครองจึงไม่เป็นความผิด พนักงานอัยการจึงมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาโดยอาศัยเหตุผลดังกล่าว แต่เนื่องจากผู้ต้องหามีพฤติการณ์ขายวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทประเภท ๒ พนักงานอัยการจึงมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาฐานขายวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทประเภท ๒ ดังนี้ เห็นได้ว่า กรณีนี้หากพนักงานสอบสวนได้ตรวจสอบข้อกฎหมายและประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องโดยละเอียดรอบคอบก็จะทราบว่าการกระทำของผู้ต้องหาไม่อาจเป็นความผิดฐานมีวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทประเภท ๒ (ไดเมทิลแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเกินกว่าที่รัฐมนตรีกำหนดและไม่ควรแจ้งข้อหานี้กับผู้ต้องหามาตั้งแต่ต้น

ดังนั้น...

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเป็นไปโดยถูกต้องและชอบด้วยกฎหมาย จึงให้ท่านกำชับพนักงานสอบสวนในสังกัดหมั่นศึกษาค้นคว้ากฎหมายและประกาศกระทรวงต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินคดี และให้ถือปฏิบัติในการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาต่อไป

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และให้แจ้งพนักงานสอบสวนทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล ต.ท. เอก ยังสมาน

(เอก ยังสมาน)

ผู้ช่วย ผบ.ตร ปรข ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ศร. โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๔๐๓

ที่ ๐๐๓๑.๒๗/๓๕๓๓ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ให้ทราบปฏิบัติเกี่ยวกับการขันสูตรพลิกศพและการรับแจ้งความบุคคลสูญหาย

ผบช.น. ภ.๑-๙ และ ตชด.

ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ ๔๗๖/๒๕๕๔ ลง ๓ ส.ค.๕๔ จัดตั้งศูนย์บริหารจัดการคนหายและศพนิรนาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า "ศปคน.ตร." (Missing Person Management Center – MPMC) ตั้งอยู่ที่อาคาร ๑๙ ชั้น ๓๒ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ถนนพระราม ๑ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐ ให้มีอำนาจและหน้าที่ในการบริหารจัดการ อำนวยการ และดำเนินการเกี่ยวกับคนหาย รวมทั้งศพนิรนามโดยเปรียบเทียบข้อมูลและวิเคราะห์เพื่อพิสูจน์ทราบยืนยันบุคคลแล้วประสานแจ้งผลการพิสูจน์ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานสอบสวนเพื่อดำเนินการตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป นั้น

เพื่อให้การปฏิบัติงานของ ศปคน.ตร. ในการรวบรวมข้อมูลบุคคลสูญหาย บุคคลนิรนามและศพไม่ทราบชื่อเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว และเกิดประสิทธิภาพ จึงกำชับให้หัวหน้าพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวน และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ถือปฏิบัติตามประมวลระเบียบการสำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ การขันสูตรพลิกศพ บทที่ ๓ อำนาจและหน้าที่ในการขันสูตรพลิกศพ และบทที่ ๑๐ การตรวจพิสูจน์ศพที่ไม่ทราบว่าผู้ตายเป็นใคร และประมวลระเบียบการสำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๔ การออกตำหนิรูปพรรณบุคคลและทรัพย์ บทที่ ๓ การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลงและได้คืน โดยเคร่งครัด และกำหนดแนวทางปฏิบัติเพิ่มเติม ดังนี้

๑. ในกรณีเป็นศพที่ไม่มีทายาทหรือญาติหรือผู้มีสิทธิมารับต่อรับศพไปจัดการตามประเพณีหรือเป็นศพที่ยังไม่ทราบว่าผู้ตายเป็นใคร การจัดทำลายพิมพ์นิ้วมือตามข้อ ๕.๒.๓ ของบทที่ ๒ การตรวจพิสูจน์ศพที่ไม่ทราบว่าผู้ตายเป็นใคร ลักษณะ ๑๐ การขันสูตรพลิกศพ ตามแนบแนวทางระเบียบดังกล่าว ให้เพิ่มเติมรายละเอียดในช่อง "เลขคดีขันสูตรพลิกศพ" เป็น "เลขคดีขันสูตรพลิกศพ ป.จ.ว.ปีวันเดือนปี และชื่อพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี" ในช่อง "สถานที่ฝัง" เป็น " สถานที่ฝัง และวันเดือนปีที่นำศพไปฝัง" และในช่อง "หมายเลขหลุมฝังศพ" เป็น "หมายเลขหลุมฝังศพ และหมายเลขศพ" ตามแนวที่แก้ไขแล้วแนบท้ายหนังสือนี้ (เอกสาร ก)

๒. การกรอกข้อความในรายงานตำหนิรูปพรรณคนหายโดยแบบ วท.๑๒/๒-ค ๓๒๐ ตามข้อ ๔๐๕ ของบทที่ ๓ การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลงและได้คืน ลักษณะ ๑๔ ให้ระบุหมายเลขประจำตัวประชาชนของคนหายเพิ่มเติมไว้ที่บริเวณมุมขวาด้านบนของแบบ วท.๑๒/๒-ค.๓๒๐ ด้วย

๓. ให้สถานีตำรวจทุกแห่งจัดทำสมุดรับแจ้งความคนหาย โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ ลำดับที่ ชื่อสกุลคนหาย เลขบัตรประจำตัวประชาชน ชื่อ ชื่อสกุลผู้แจ้งความ เลขบัตรประจำตัวประชาชน ภูมิลำเนาผู้แจ้งความ บ.จ.ว.ชื่อ วันเดือนปี ชื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ สาเหตุที่หาย วันเดือนปีที่ส่งแบบรายงาน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ผลการสืบสวนติดตาม วันเดือนปีที่พบตัว และหมายเหตุ ตามแบบแนบท้ายหนังสือนี้ (เอกสาร ข) พร้อมกับจัดทำแฟ้มเก็บรวบรวมรายงานตำหนิรูปพรรณคนหาย (แบบ วท.๑๒/๒-ค.๓๒๐) และรายงานการได้ตัวคนหายคืน (แบบ วท.๑๒/๒-ง.๓๒๖) ไว้ที่สถานีตำรวจเพื่อการตรวจสอบและค้นหาข้อมูล

/ ๔. ให้ความร่วมมือ ...

๔. ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของ ศบคบ.ตร เมื่อได้รับการประสาน โดยเฉพาะข้อมูลบุคคลสูญหาย บุตรบุญธรรมและคนไม่ทราบเชื้อ รวมทั้งการคืนศพให้แก่ญาติที่มารับศพไปจัดการตามประเพณี

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.อ.

(ไชยา อังสนานนท์)
ที่ปรึกษา (กม) บช.ศบค.ตร.

เอกสาร ๑

ลำดับ	ชื่อ ชื่อสกุล	เพศ	เลขคดีอันสุดรพลิกศพ ป.จ.ว.ชื่อ วันเดือนปี และชื่อพนักงานตอบสวบ	หน่วยงานที่นำศพฝัง	สถานที่ฝัง และวันเดือนปีที่นำศพไปฝัง	หมายเลขหลุมฝังศพ และ หมายเลขศพ	หมายเหตุ

หมายเหตุ สมุดทะเบียนลงศพฝังของสถานีตำรวจ ..... ที่แก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดแล้ว แนบท้ายหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๐๒/๑๙๒๒๔๔ ๗/ ตุลาคม ๒๕๕๔

เลขบัตรประจำตัวประชาชน.....

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

แบบบันทึกรูปพรรณศพไม่ทราบชื่อ

สถานที่ค้นพบ..... ตำบล..... จังหวัด.....

วันพบศพ..... ปี พ.ศ. ..... วันที่ค้นพบ..... เวลา..... น.

ลักษณะเบื้องต้นของศพ..... เสื้อผ้า..... ทรัพย์สิน.....

ชื่อผู้นำส่งศพ..... อายุ..... ปี อาชีพ..... ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน, ซอย..... ตำบล, แขวง..... อำเภอ, เขต..... จังหวัด.....

เกี่ยวข้องกับผู้ตายในฐานะ ☐ บิดา, ☐ มารดา, ☐ พี่น้อง, ☐ ญาติ, ☐ เพื่อน, ☐ นายจ้าง, ☐ บุคคลอื่น

ระยะที่พบศพตาย	ชาติ	การศึกษา	อาชีพ
เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง ☐ ด.ช. ☐ ด.ญ. ☐ ด.ช.ญ.	☐ ไทย	☐ ป.1-4	☐ ทำนา, ทำสวน
อายุ..... ปี	☐ จีน	☐ ป.5-6	☐ ทำงาน
ที่อยู่ปัจจุบัน.....	☐ อื่นๆ	☐ ม.ต้น, ม.ศ. 1-3	☐ พนักงาน, ลูกจ้าง
ที่อยู่เดิม.....	☐	☐ ม.ปลาย, ม.ศ. 4-5	☐
ริ้วรอย (ตื้น ☐ ลึก ☐)	☐	☐ ไม่มี	☐

ชื่อบิดา, มารดาของศพ..... ชื่อมารดา..... ชื่อเจ้าของศพ.....

ผู้มีอำนาจจัดการศพ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน, ซอย..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

ผู้มีอำนาจครอบครอง บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน, ซอย..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

รูปพรรณศพ

รูปร่าง	ส่วนสูง	ผิวเนื้อ	ใบหน้า	ศีรษะ	หน้า
☐ เตี้ย	☐ ไม่เกิน ... ซม.	☐ ขาว	☐ กลม	☐ โต	☐ ดำ
☐ สูง	☐ ... - ... ซม.	☐ ขาวเหลือง	☐ รูปไข่	☐ เล็ก	☐ เกลี้ยง
☐ กำยำ	☐ ... - ... ซม.	☐ ดำ	☐ ยาว	☐ ยุ่ง	☐ สิว
☐ ผอม	☐ ... - ... ซม.	☐ ดำแดง	☐ ยาวเหลี่ยม	☐ โหนก	☐ ฝ้า
☐ อ้วน	☐ มากกว่า ... ซม.		☐ สี่เหลี่ยม	☐ ผมดก	☐ ฯลฯ

ปาก	คิ้ว	หู	จมูก	ริมฝีปาก	คาง
☐ ธรรมดา	☐ ดก	☐ ใส่	☐ เชิด, งุ้ม	☐ หนา	☐ มีร่อง
☐ ยาวเหยียด	☐ บาง	☐ หลอง	☐ เตี้ย	☐ บาง	☐ สั้น
☐ สี่เหลี่ยม	☐ ต่ำต่อ	☐ เล็ก	☐ ใหญ่	☐ ยื่น, ปูด	☐ ป้าน
☐ ตวง	☐ ไกล	☐ ลึก	☐	☐ ยื่นออก, งอน	☐ เหลี่ยม
☐ อวน	☐	☐ ชิ้นเดียว	☐	☐	☐ บุ๋ม

ฟันเขี้ยวบน ☐ เหยิน, ☐ ไม่, ☐ ยื่นออก, ☐ ถอน

ฟันหน้า.....

ลายสัก.....

ลักษณะพิเศษของศพที่ยังไม่ได้บันทึก.....

ร่องรอยการผ่าตัด.....

เครื่องแต่งกายเมื่อวันที่พบศพ.....

สันนิษฐานว่าตายในที่ ☐ ที่พักอาศัย, ☐ ถูกฆ่าตาย, ☐ เป็นอุบัติเหตุ, ☐ ฆ่าตัวตาย, ☐ ตกน้ำ, ☐ ตายเอง

ทายาทรับศพไปจัดการต่อไปที่..... ผู้รับมอบอำนาจ.....

ลงชื่อเจ้าพนักงานตำรวจ.....

ตำรวจ ๑ โรงพิมพ์ตำรวจ พ.ศ. ๒๕๒๓

๑๐. ๒๕๒๓, ๓๐๐

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ..... ตร. ..... โทร. ๐ ๒๒๐๕.๗๖๖๖ .....
ที่ ๐๐๑๑.๒๖/๕๗๗ ..... วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๕ .....
เรื่อง แก้ไขชื่อสมุด"สมุดทะเบียนส่งฝังศพ" และ "สมุดรับแจ้งความคนหาย" .....

ผบช.น., ภ.๑ – ๙, และ ศชต.

ตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๖/๑๒๒๗ ลง ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๕ เรื่อง การจัดทำสมุดสารบบศพนิรนามและแบบสมุดสารบบคนหาย กำหนดให้ใช้ "สมุดทะเบียนส่งฝังศพ" (เอกสาร ก) และ "สมุดรับแจ้งความคนหาย" (เอกสาร ข) ไว้เป็นแนวทางปฏิบัติไว้แล้วนั้น ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการศูนย์บริหารจัดการคนหายและศพนิรนาม ครั้งที่ ๒/๒๕๕๕ เมื่อ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๕ ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขชื่อ "สมุดทะเบียนส่งฝังศพ" (เอกสาร ก) เป็น "สมุดสารบบศพนิรนาม" และ "สมุดรับแจ้งความคนหาย" (เอกสาร ข) เป็น "สมุดสารบบคนหาย" แทน

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามมติที่ประชุมคณะกรรมการศูนย์บริหารจัดการคนหายและศพนิรนาม ดังกล่าว จึงให้แก้ไขชื่อสมุดตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๖/๑๒๒๗ ลง ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๕ จาก"สมุดทะเบียนส่งฝังศพ"(เอกสาร ก) เป็น"สมุดสารบบศพนิรนาม" และจาก "สมุดรับแจ้งความคนหาย" (เอกสาร ข) เป็น "สมุดสารบบคนหาย"แทน ตามแบบท้ายหนังสือนี้

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.อ เอก อังสนานนท์
(เอก อังสนานนท์)
รอง ผบ.ตร.ในฐ.ผบ ตร.

สมุดสารบบศพนิรนาม

สถานีตำรวจ ..... จังหวัด .....

ลำดับ	วันที่และเวลาที่พบศพ	ผู้แจ้งเหตุ		สถานที่พบศพ			ผู้รับแจ้งเหตุ	ผู้บันทึกรายการ	ลักษณะทั่วไปของศพ			ลักษณะที่ตรวจพบบนศพ		การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่พบในศพ				การดำเนินการเกี่ยวกับการชันสูตรศพ			หน่วยงานที่ส่งศพชันสูตร	หมายเหตุ
		ชื่อตัว ชื่อสกุล	ที่อยู่	ที่พบศพ	ตำบล	อำเภอ หรือกิ่งอำเภอ หรือเขต			เพศ	อายุ	สัญชาติ	ตำหนิรูปพรรณ	ลักษณะอื่นๆ	จำนวนเงินที่พบ	จำนวนทรัพย์สินอื่นๆ	ลักษณะ	หน่วยงานที่ส่งทรัพย์สินมาให้	ชื่อ นามสกุล	ผู้ชันสูตร	วันที่ชันสูตรศพ		

หมายเหตุ ใช้สมุดตีตารางหน้าซ้ายมือและหน้าขวามือต่อเนื่องกัน

สมุดสารบบคนหาย

สถานีตำรวจ ..... จังหวัด .....

ลำดับ	วัน เดือน ปี ที่แจ้ง ความ	ชื่อ สกุล หรือฉายาของผู้แจ้ง	ข้อมูลของผู้ที่ถูกแจ้งว่าหาย (กรณีไม่ทราบชื่อ ให้ระบุว่า "ชาย" หรือ "หญิง" เท่าที่จะทราบได้) และข้อสังเกตพิเศษ	สถานที่ที่คนหาย	วัน เดือน ปี ที่ได้ตัวคืน				ข้อมูลของ		การดำเนินการ และผลการดำเนินการ	เลขที่หนังสือรับ/ส่งหนังสือราชการ	หมายเหตุ	หมายเหตุ
					วันที่ได้ตัวคืน	ส่งมอบให้	ความสัมพันธ์	จำนวนเงิน	ผู้แจ้ง	ผู้ถูกแจ้ง				

หมายเหตุ ใช้สมุดคีตารางหน้าซ้ายมือและหน้าขวามือต่อเนื่องกัน

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. ที่ตร. ๒๕๑๑๐๔๗

ที่ ๐๕๐๓ (๗) / ๔๓๔๙ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖

เรื่อง ให้กำชับการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

ผบช.น., น. , ก.๑ , ๒ , ๓ , ๔ และหน่วยขึ้นตรงต่อกรมที่มีหน้าที่สอบสวนคดีอาญา

ด้วยปรากฏตามรายงานของ บช.ภ.๑ ที่เสนอมาให้ ตร.พิจารณาหาทางแก้ไขเรื่องการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.บ แร่ ยังมีข้อบกพร่องเป็นเหตุให้ศาลสั่งคืนแร่และรถยนต์ของกลาง ในกรณีเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมผู้ต้องหาได้พร้อมของกลางคือแร่และรถบรรทุก และศาลพิพากษาลงโทษจำเลย ส่วนรถยนต์ของกลางคืนให้กับเจ้าของและแร่ของกลางก็คืนให้กับเจ้าของในภายหลัง ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้การป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำแร่ออกนอกประเทศยังมีอยู่เสมอ

ตร. ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการที่ศาลไม่ริบรถยนต์ของกลางก็เพราะพนักงานอัยการมิได้ขอให้ริบ และศาลสั่งคืนแร่ของกลางเพราะได้สืบพยานแล้วฟังไม่ได้ว่าผู้ร้องรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดของจำเลย จึงเป็นการดำเนินการตามขบวนการยุติธรรม ซึ่งคดีนี้น่าจะเป็นบทเรียนในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการก็ได้ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของพนักงานสอบสวน และวิธีการแก้ไข ๓ ประการคือ

๑.พนักงานสอบสวนไม่ได้สอบปากคำของเจ้าของเหมืองไว้ในชั้นสอบสวนว่ามีส่วนรู้เห็นกับผู้ต้องหาหรือไม่ เพื่อเป็นการปิดปากมิให้เจ้าของเหมืองกล่าวอ้างว่าเป็นแร่ของตน

๒.เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ทำการจับกุม ให้การเจือสมกับคำร้อง และข้ออ้างของเจ้าของเหมืองว่าผู้ต้องหานำแร่ของกลางขนขึ้นรถเหมืองของผู้ร้อง

๓.พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณา มีเวลาตรวจสอบน้อยคือให้เวลาพิจารณาเพียง ๔ วันก็ครบกำหนดครั้งที่ ๔ ซึ่งเป็นครั้งสุดท้าย พนักงานอัยการจึงไม่สามารถสั่งสอบสวนเพิ่มเติมในข้อบกพร่องได้

ในการสอบสวนของพนักงานสอบสวน หากมีราคาทรัพย์สินซึ่งศาลจะพึงพิพากษาให้ริบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒ , ๓๓ พนักงานสอบสวนควรตัดประเด็นอันจะเป็นช่องทางให้มีการกล่าวอ้างในภายหลังให้ได้ความว่าของนั้นเป็นของอันพึงริบโดยแท้ เพื่อทรัพย์สินซึ่งศาลพิพากษาให้ริบจะได้คงตกเป็นของแผ่นดินไม่ต้องคืนไป เพราะความบกพร่องในการสอบสวน เพื่อให้เกิดผลในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดดังกล่าวต่อไป

ดังนั้น จึงให้สั่งกำชับการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดอย่าให้เกิดช่องโหว่ในการณีเช่นนี้ขึ้นได้อีก มิฉะนั้นจะได้พิจารณาลงทัณฑ์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบตามสมควรแก่กรณีต่อไป

(ลงชื่อ) พล.ต.ท. จำรัส จันทรยอร

(จำรัส จันทรยอร)

ผู้ช่วย อ.สร.ปป.(๒) ปฏิบัติราชการแทน อ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 2053466

ที่ 0004.6/ล 494 วันที่ 15 กันยายน 2544

เรื่อง หารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับถ้อยคำ "ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง" ตามมาตรา 133 ทวิ วรรคห้า แห่ง ป.วิ อาญา

ผบ.ก., น., ปส., จตร., สตม., ภ. 1 - 9 และ ตชด.

ด้วย สตก. มีหนังสือ ที่ นร 0601/0817 ลง 24 ส.ค. 2544 ตอบข้อหารือ กรณี ตร. หารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับถ้อยคำ "ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง" ตามมาตรา 133 ทวิ วรรคห้า แห่ง ป.วิ อาญา ว่า กรณีอย่างไรจะถือว่าจำเป็นและเร่งด่วนอย่างยิ่ง เพื่อ ตร. จักได้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติได้ถูกต้อง ซึ่ง สตก. เห็นว่ากรณีที่จำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งจะต้องเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนจริง ๆ และหากไม่ถามปากคำในเวลานั้นจะวิเคราะห์ผลกระทบกระเทือนต่อคดีเป็นอย่างยิ่ง เป็นต้นว่า กรณีที่ผู้เสียหายหรือพยานกำลังจะเสียชีวิต หรือคดีกำลังจะขาดอายุความ ที่มิใช่เป็นเหตุมาจากความบกพร่องของเจ้าพนักงาน อย่างใดก็ตาม ในการพิจารณาว่ากรณีใดจะถือเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งหรือไม่นั้น ในท้ายที่สุดแล้ว เมื่อมีการนำคดีขึ้นสู่ศาล ศาลก็จะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจวินิจฉัยว่ากรณีนั้นจะถือเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งหรือไม่

จึงแจ้งมาเพื่อแจ้งและกำชับพนักงานสอบสวนในบังคับบัญชา ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือ สตก. ที่ นร 0601/0817 ลง 24 ส.ค. 2544 โดยเคร่งครัด พร้อมนี้ได้แนบสำเนาหนังสือดังกล่าวมาด้วยแล้ว จำนวน 4 แผ่น

รต.ต.ท. (ประสิทธิ์ โรจนกิตติ์)

ผู้บังคับการ กองกฎหมาย

กองวิชาการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รับที่ ๖๓๕
วันที่ 27 ส.ค. 2544
เวลา ๑๖:๕๓ น.
เลขรับรถ

ที่ นร ๐๓๐๑/๒๙๖๗

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับถ้อยคำ "ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง" ตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคห้า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๓๐๑/บ ๖๙๔๐ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับถ้อยคำ "ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง" ตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคห้า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ขอหารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับถ้อยคำ "ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง" ตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคห้า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขอให้กระทรวงยุติธรรม (สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง) กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (กรมประชาสงเคราะห์) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และสภาทนายความ แต่งตั้งผู้แทนมาชี้แจงข้อเท็จจริง นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวและมีความเห็นปรากฏตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ได้ส่งมาด้วยนี้ อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบตามระเบียบด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักพัฒนาระบบการยุติธรรมทางอาญา
โทร. ๐ ๒๒๒๗ ๐๒๐๖ ๗
กลุ่มกฎหมายระบบการยุติธรรมทางอาญา
โทร. ๐ ๒๖๒๓ ๖๓๗๙
โทรสาร ๐ ๒๖๒๓ ๖๓๗๕
www.krisdika.go.th

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
รับที่ ๐๕
วันที่ 29 ส.ค. 2544
เวลา ๑๓๒๐

เรื่องเสร็จที่ ๙๙๔/๒๕๔๔

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง ปัญหาเชื่อกฎหมายเกี่ยวกับถ้อยคำ "ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง" ตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคห้า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๐๔.๖/๑๐๖๑๐ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สอบถามว่า สืบเนื่องจากที่ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เข้าร่วมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับร่างกฎกระทรวง ฉบับที่ .. (พ.ศ. ...) ออกตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติ ในการจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปีในชั้นสอบสวน) ต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) เมื่อวันพฤหัสบดี ที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๓ ไปแล้ว ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เสนอให้ที่ประชุมพิจารณาเกี่ยวกับความหมายของถ้อยคำ "ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง" ตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคห้า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ยังไม่ได้หยิบยกประเด็นปัญหาดังกล่าวขึ้นพิจารณา และแนะนำให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเสนอเป็นข้อหารือมา สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงขอหารือปัญหาสืบเนื่องเกี่ยวกับถ้อยคำ "ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง" ตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคห้า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่า กรณีอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพื่อพนักงานสอบสวนจะได้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาปัญหาที่หารือดังกล่าวโดยมีผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง) ผู้แทนกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (กรมประชาสงเคราะห์) ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด และผู้แทนสภาทนายความ เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นดังนี้

ส่งพร้อมหนังสือที่ นร ๐๖๐๑๐/๐๘๑๖ ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๔ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๓๓ ทวิ[๑] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดหลักการสำคัญเกี่ยวกับการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปี โดยต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำเด็กด้วย เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเด็กและป้องกันมิให้เด็กได้รับความกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจหรืออยู่ในภาวะตึงเครียดมากเกินไป กล่าวคือ ผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหา[๒] ซึ่งเป็นเด็กอาจได้รับความกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจจากการถามปากคำของทนายความ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ตลอดจนในชั้นการสืบพยานของศาล[๓] ที่ประสงค์จะทราบรายละเอียดของเหตุการณ์แห่งคดี โดยไม่ได้คำนึงถึงสภาพจิตใจหรือสภาพความเจริญรู้ของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความเกรงกลัวในการให้การ และส่งผลให้การให้ถ้อยคำคลาดเคลื่อน ซึ่งหลักการสำคัญข้อนี้จะต้องใช้ในทุกกรณี เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคห้า ที่บัญญัติว่า ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ก็ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน เนื่องจากการกำหนดหลักการถามปากคำเด็กไว้โดยเคร่งครัดดังกล่าวในทุกกรณีอาจมีปัญหาในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะในต่างจังหวัดซึ่งมักจะขาดแคลนบุคลากร เช่น นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถเริ่มการถามปากคำและต้องเลื่อนเวลาออกไปเพื่อรอ

---

[๑] มาตรา ๑๓๓ ทวิ ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สามปีขึ้นไป หรือในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่ถึงสามปีและผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กร้องขอ หรือในคดีทำร้ายร่างกายเด็กซึ่งมีอายุไม่เกินสิบแปดปี การถามปากคำเด็กไว้ในฐานะเป็นผู้เสียหายหรือพยาน ให้นำกระทำเป็นส่วนสัดในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำนั้นด้วย

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน และมิให้ถือว่าการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าวที่เด็กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย

[๒] มาตรา ๑๓๔ ตรี ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปี

[๓] มาตรา ๑๗๒ ตรี ในการสืบพยานในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ถ้าศาลเห็นสมควรและจัดให้พยานนั่งอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กแล้ว ศาลอาจปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

(๑) ศาลเป็นผู้ถามพยานเองโดยแจ้งให้พยานนั้นทราบประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่งต้องการสืบแล้วให้พยานเบิกความไปตามนั้น หรือศาลจะถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้

(๒) ให้คู่ความถาม ถามค้าน หรือถามติงผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

บุคคลดังกล่าวมาจนครบเสียก่อน ระยะเวลาที่ต้องล่าช้าออกไปนี้เองที่เป็นปัญหาว่า หลักเกณฑ์และวิธีการถามปากคำเด็กที่กำหนดขึ้นใหม่ที่ต้องการจะคุ้มครองเด็ก แท้ที่จริงอาจทำให้เด็กอยู่ในภาวะตึงเครียดมากยิ่งขึ้นด้วยเหตุระยะเวลาการถามปากคำที่ยาวนานออกไป ประกอบกับการถามปากคำที่ไม่มีบุคคลครบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ก็จะทำให้การสอบสวนนั้นไม่ชอบ ข้อยกเว้นนี้เดิมในร่างของรัฐบาลไม่มีคำว่า "อย่างยิ่ง" แต่ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... สภาผู้แทนราษฎร ได้มีการเพิ่มเติมถ้อยคำว่า "อย่างยิ่ง" เข้าไป ทั้งนี้ เพื่อเน้นย้ำให้เห็นว่าข้อยกเว้นของหลักการถามปากคำเด็กตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคห้า จะนำมาใช้เป็นหลักการในทางปฏิบัติไม่ได้ จะต้องกระทำเฉพาะกรณีจำเป็นเร่งด่วนจริงๆ และหากไม่ถามปากคำในเวลานั้นจะมีผลกระทบกระเทือนต่อรูปคดีเป็นอย่างยิ่ง เป็นต้นว่า กรณีที่ผู้เสียหายหรือพยานกำลังจะเสียชีวิต หรือคดีกำลังจะขาดอายุความที่มิใช่เป็นเหตุมาจากความบกพร่องของเจ้าพนักงาน อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาว่ากรณีใดจะถือเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งหรือไม่นั้น ในท้ายที่สุดแล้ว เมื่อมีการนำคดีขึ้นสู่ศาล ศาลก็จะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจวินิจฉัยว่ากรณีนั้นจะถือเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งหรือไม่

(นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สิงหาคม ๒๕๔๙

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 – 2205 – 3466

ที่ 0031.212/ 00244 วันที่ 12 มกราคม 2552

เรื่อง การแจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

ผบช.น , ๆ, ภ.1-9 ,บช. , สตม. และ ขต.(ทน.ตร.)

ด้วย สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองความยุติธรรมชั้นสอบสวน สำนักงานคดีอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด มีหนังสือที่ อช 0019.(อย)/950 ลง 25 ธ.ค.2551 เรื่องขอความร่วมมือในการแจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา ถึง ตร. ขอให้กำชับพนักงานสอบสวน ด้วยว่ากรณีที่จะต้องสอบสวนเด็กในฐานะผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหา ในการแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมถามปากคำเด็กในคดีเดียวกันที่ต้องสอบสวนเด็กหลายครั้ง หากจะต้องมีการแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมถามปากคำเด็กในครั้งต่อมา ขอให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อมูลในใบแจ้งว่าคดีดังกล่าวมีการสอบสวนเด็กมาแล้วจำนวนกี่ครั้ง เมื่อใด เพื่อเป็นข้อมูลแก่พนักงานอัยการที่เข้าร่วมถามปากคำเด็กในครั้งถัดมา และมีโอกาสศึกษารายละเอียดแห่งคดีล่วงหน้า

ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่หน่วยงานในสังกัด สำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งรับผิดชอบในการจัดพนักงานอัยการเข้าร่วมถามปากคำเด็กตามกฎหมาย ขอความร่วมมือเพื่อให้การเข้าร่วมถามปากคำเด็กในคดีอาญาบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และทำให้คำแนะนำการสอบสวนมีความละเอียดครบถ้วน จึงเห็นควรให้หน่วยที่มีอำนาจสอบสวนในปัจจุบันดำเนินการตามที่อัยการขอความร่วมมือดังกล่าว

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและแจ้งพนักงานสอบสวนรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในสังกัดทราบ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

พล.ต.ต.

(วงกต มณีรินทร์)

รอง ผบ.ตร.ปว.ผบ.ตร.

ที่ อส 0019.(อย)/ว 950

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองความยุติธรรมชั้นสอบสวน
สำนักงานคดีอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด
ถนนรัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10900

๒๕ มีนาคม 2551

เรื่อง ขอความร่วมมือในการแจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

เรียน ผู้ปฏิบัติราชการแทนอัยการสูงสุด

ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้ว่า ในการสอบสวนคดีอาญาที่จะต้องสอบสวนเด็กในฐานะผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งพนักงานอัยการและสหวิชาชีพเข้าร่วมถามปากคำเด็ก ทางปฏิบัติที่ผ่านมาพนักงานสอบสวนปฏิบัติตามกฎหมายได้แจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กตลอดมา แต่ปรากฏว่าในบางกรณีสำหรับการสอบสวนเด็กในคดีอาญาที่การกระทำผิดดังกล่าวต้องสอบสวนผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหลายครั้ง ส่วนใหญ่พนักงานสอบสวนจะแจ้งไปยังพนักงานอัยการให้เข้าร่วมถามปากคำเด็กโดยมิได้แจ้งถึงรายละเอียดว่า ในคดีเดียวกันนี้เคยมีการแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมถามปากคำเด็กมาก่อนหน้านี้แล้ว จึงทำให้พนักงานอัยการซึ่งได้รับแจ้งให้เข้าร่วมถามปากคำเด็กในครั้งต่อมาไม่อาจทราบถึงรายละเอียดและข้อเท็จจริงที่พนักงานสอบสวนเคยทำการสอบสวนมาแล้ว ซึ่งทำให้การสอบปากคำเด็กในครั้งถัดมา พนักงานอัยการที่เข้าร่วมถามปากคำเด็กไม่มีข้อมูลรายละเอียดเพียงพอที่จะให้คำแนะนำปรึกษาแก่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ครบถ้วนรอบด้าน ซึ่งส่งผลให้การสอบสวนไม่ครบถ้วนถูกต้อง และต้องมีการเรียกเด็กมาสอบสวนเพิ่มเติมอีกอันจะมีผลกระทบต่อจิตใจของเด็ก อีกทั้งมิต้องด้วยความมุ่งประสงค์ในการให้ความคุ้มครองเด็ก

ดังนั้น เพื่อให้การเข้าร่วมถามปากคำเด็กในคดีอาญาบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและทำให้สำนวนการสอบสวนมีรายละเอียดครบถ้วน สำนักงานคดีอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งรับผิดชอบในการจัดพนักงานอัยการเข้าร่วมถามปากคำเด็กตามกฎหมายจึงใคร่ขอความร่วมมือท่านได้โปรดแจ้งให้ทุกหน่วยงานในสังกัดได้ดำเนินการตามที่ได้ขอความร่วมมือดังกล่าวมา

ขอแสดงความนับถือ

(นายยายศิทธิ์ พัศวงปราการ)
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญา
ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญากรุงเทพมหานคร

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายอำนวยความยุติธรรมชั้นสอบสวน
โทร/โทรสาร 0-2515-4701

ด่วนที่สุด บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี กรมตำรวจ โทร. ๒๕๒๗๑๓

ที่ ๐๖๐๓.๒๑ / ๘๑๗๙ วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๓

เรื่อง กำชับการสอบสวนคดีอาญา

ผบช.ก., น., ภ.๑ – ๙, ตม., ตร. และหน่วยที่มีหน้าที่สอบสวนคดีอาญา

ตามที่ ตร.ได้วางระเบียบเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญา เพื่อให้พนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องถือเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยมีเจตนาที่จะให้การสอบสวนคดีอาญาเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม มีประสิทธิภาพเป็นผลดีต่อทางราชการ และเพื่อให้การสอบสวนคดีอาญาในขั้นพนักงานสอบสวนซึ่งถือได้ว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมชั้นต้น สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์การกระทำผิดของผู้ต้องหาและเป็นหลักฐานเบื้องต้นในการพิจารณาในชั้นศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพไปแล้วนั้น

แต่ความยังปรากฏอยู่เนือง ๆว่าในปัจจุบัน การสอบสวนของพนักงานสอบสวนผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องดังมีส่วนบกพร่องอยู่อีก โดยเฉพาะคดีสำคัญ ๆที่ประชาชนให้ความสนใจสื่อสารมวลชนลงข่าวครึกโครม ความบกพร่องดังกล่าวอาจนำมาซึ่งจะเกิดความเสียหายต่อการสอบสวนขึ้นได้ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงขอกำชับให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องถือเป็นแนวทางปฏิบัติโดยเคร่งครัดดังต่อไปนี้ คือ

๑. ในคดีที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ โดยเฉพาะเป็นคดีที่ประชาชนให้ความสนใจสื่อสารมวลชนลงข่าวครึกโครมด้วยแล้ว ในการสอบสวนนอกจากจะต้องปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๔ บทที่ ๕ ข้อ ๒๔๘ แล้ว ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหานอกจากจะบันทึกถ้อยคำไว้เป็นลายลักษณ์อักษรส่วนหนึ่งแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาลงไว้ในแถบบันทึกเสียง (เทป) และในการนำตัวผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพนอกจากจะบันทึกภาพไว้ส่วนหนึ่งแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องบันทึกเหตุการณ์ตามคำรับสารภาพของผู้ต้องหาไว้ในเทป หรือวัสดุโทรทัศน์ (วี ดี โอ) อีกส่วนหนึ่งด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นพยานหลักฐานคำผู้ต้องหาให้ให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจของผู้ต้องหาเอง และเพื่อเป็นการป้องกันผู้ต้องหาให้การกลับคำในชั้นศาล จะได้ใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาของศาลต่อไป

๒. หากพนักงานสอบสวนขาดอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินการตามข้อ ๑ ดังกล่าว ขอให้ติดต่อขอความร่วมมือไปยัง สำนักงานเลขานุการกรมตำรวจ (ผ.โสตทัศนูปกรณ์)หรือสำนักงานสารนิเทศ กรมตำรวจ เพื่อให้การสนับสนุน

๒.การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน พนักงานสอบสวนจะต้องถือปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๔ บทที่ ๗ โดยเคร่งครัด กล่าวคือจะต้องพิจารณาว่าผู้ต้องหานั้นมิใช่ตัวการสำคัญ แต่เป็นผู้รู้เห็นในคดีนั้นพอที่จะให้การเป็นพยานเปิดความชั้นศาลได้ คดีนั้นไม่สามารถหาพยานหลักฐานอื่นได้ประกอบกับคำรับของผู้ต้องหาที่อ้างว่ารู้เห็นเกี่ยวกับคดีในคดีนั้น มิใช่เป็นตัวการสำคัญหรือมีลักษณะเป็นคำซัดทอดผู้ต้องหายืนให้รับผิด และให้ตนเองพ้นจากความรับผิดในคดีเรื่องนั้นไป

เมื่อมีการกันผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยานแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องถือว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการกันตัวไว้เป็นพยานนั้นเป็นพยานสำคัญในคดีอาญาที่พนักงานสอบสวนจะต้องสืบพยานและปกป้องพยาน โดยจะต้องถือปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๔ บทที่ ๖ โดยเคร่งครัดด้วย

๓.การปล่อยชั่วคราว เมื่อพนักงานสอบสวนสอบปากคำผู้ต้องหาเสร็จสิ้นแล้ว หากมีการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๔ ว่าด้วย เรื่องการปล่อยชั่วคราว โดยให้พิจารณาถึงความหนักเบาแห่งข้อหาหรือการณ์แห่งคดี ทั้งนี้ให้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ อย่างเคร่งครัดด้วย

จึงมอบหมายให้ทราบและถือปฏิบัติตามนัยดังกล่าวโดยเคร่งครัด และให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนทุกระดับเข้าควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด หากความยังปรากฏว่าเกิดความบกพร่องและเป็นผลเสียหายต่อคดีแล้ว ตร. จะพิจารณาลงโทษผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามควรแก่กรณีต่อไป

พล.ต.ท. แสวง ชีระสวัสดิ์
(แสวง ชีระสวัสดิ์)
ผ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 2052358

ที่ 0004.6/ 318 วันที่ 18 มกราคม 2543

เรื่อง กำชับแนวทางปฏิบัติกรณีผู้ต้องหาใช้สิทธิให้ทนายความเข้าฟังการสอบสวน

ผบช.ก., ผบช.น., ผบช.ส, ผบช.ปส., ผบช.ภ. 1 - 9, ผบช.ตชด.

ด้วยสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับสภาทนายความ ได้ทำข้อตกลงเรื่องแนวทางปฏิบัติกรณีผู้ต้องหาใช้สิทธิให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำของตน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241 วรรคสาม ซึ่งมีผลบังคับใช้แต่วันที่ 19 พ.ย. 2542 เป็นต้นไป นั้น

เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในแนวทางที่ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับสภาทนายความได้ทำความตกลงไว้ดังกล่าวข้างต้น จึงขอให้ท่านกำชับพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ให้ถือปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับสภาทนายความลง 19 พ.ย. 2542 (เอกสารแนบท้าย) ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือเป็นแนวทางปฏิบัติ

พล.ต.ท. [signature]

(อรุณ ไชยมีพันธุ์)

ผู้ช่วย ผบ.ตร ปรท.ผบ.ตร.

ข้อตกลงระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับสภาทนายความ
เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีผู้ต้องหาใช้สิทธิให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำของตน
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241

เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241 วรรคสอง บัญญัติว่า "ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้" สำนักงานตำรวจแห่งชาติและสภาทนายความจึงได้ร่วมกันกำหนดแนวทางปฏิบัติในกรณีผู้ต้องหาใช้สิทธิให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำของตนไว้ดังต่อไปนี้

1. ทนายความที่จะเข้าฟังการสอบปากคำต้องเป็นสมาชิกของสภาทนายความ และให้แสดงบัตรประจำตัวทนายความต่อพนักงานสอบสวนก่อน

2. ทนายความตามข้อ 1 สามารถเข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาในคดีอาญาทุกประเภท เมื่อผู้ต้องหาต้องการใช้สิทธิของตน

3. สภาทนายความมีหน้าที่แจ้งรายชื่อ ที่อยู่ และหมายเลขโทรศัพท์ของทนายความอย่างให้พนักงานสอบสวนทุกท้องที่ในเขตศาลจังหวัดทุกจังหวัดรวมทั้งกรุงเทพมหานครทราบล่วงหน้า ดังนี้

ก. ก่อนเริ่มสอบปากคำผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มี และผู้ต้องหาต้องการทนายความเข้าฟังการสอบปากคำของตน ก็ให้พนักงานสอบสวนแจ้งไปยังสภาทนายความสำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร หรือประธานทนายความจังหวัดสำหรับจังหวัดอื่น เพื่อจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาโดยเร็ว และให้ฝ่ายธุรการสภาทนายความประจำภาคทุกภาค มีหน้าที่ประสานงานในเรื่องการจัดหาทนายความในเขตศาลจังหวัดที่รับผิดชอบ เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ทนายความซึ่งจะต้องเดินทางไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามที่แจ้งมา

การแจ้งให้ทำเป็นหนังสือ กำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะสอบปากคำผู้ต้องหา เว้นแต่ในกรณีเร่งด่วนจะแจ้งทางโทรศัพท์ หรือเครื่องมือสื่อสารชนิดอื่นก็ได้ และให้พนักงานสอบสวนบันทึกการแจ้งไว้

ให้นายกสภาทนายความหรือผู้ที่นายกสภาทนายความมอบหมายสำหรับกรุงเทพมหานครเป็นผู้จัดหาทนายความซึ่งสำหรับในต่างจังหวัดให้เป็นหน้าที่ของการรวมการบริหารสภาทนายความประจำภาค หรือประธานทนายความจังหวัดแล้วแต่กรณี จัดหาทนายความซึ่งไม่ใช่ผู้ต้องหาตามที่พนักงานสอบสวนแจ้งมา และให้แจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบโดยเร็ว

ข. ถ้าทนายความที่ได้รับแจ้งตามข้อ 4 วรรคสาม ไม่มาฟังการสอบปากคำผู้ต้องหา โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุขัดข้องไว้ และหากการสอบสวนปากคำไว้จะทำให้เกิดความเสียหาย ให้ดำเนินการสอบปากคำผู้ต้องหาไปตามหน้าที่ ซึ่งเมื่อได้แจ้ง

ไปยังนายกสภาทนายความ หรือผู้ที่นายกสภาทนายความมอบหมายสำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนในจังหวัดอื่นให้แจ้งไปยังกรรมการบริหารสภาทนายความประจำภาคหรือประธานทนายความจังหวัด เพื่อจัดหาทนายความอาสาร่วมฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาโดยเร็ว

6. ก่อนเริ่มทำการสอบปากคำผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะต้องให้โอกาสผู้ต้องหาพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว เพื่อการปรึกษาและให้คำแนะนำเป็นเวลาพอสมควร

7. จำนวนทนายความที่จะเข้าฟังการสอบปากคำให้มีอย่างน้อยหนึ่งคน ต่อหนึ่งคดี ในคดีใดที่มีผู้ต้องหาหลายคน หรือเป็นคดีสำคัญก็ให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำได้ตามความจำเป็นและเหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

8. ทนายความที่เข้าฟังการสอบปากคำไม่มีหน้าที่ตอบคำถามแทนผู้ต้องหา เว้นแต่คำถามนั้นไม่ชัดเจน ทนายความอาจขอให้พนักงานสอบสวนอธิบายหรือชี้แจงเพิ่มเติมได้ และจะต้องไม่กระทำการใดอันเป็นการรบกวนหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการสอบปากคำผู้ต้องหา

9. ถ้าทนายความที่เข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาเห็นว่า การสอบปากคำผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายใด อาจคัดค้านหรือทักท้วงการสอบปากคำของพนักงานสอบสวนได้ และก่อนที่พนักงานสอบสวนจะสอบปากคำหรือถามผู้ต้องหาต่อไป ให้พนักงานสอบสวนจดข้อคัดค้านหรือข้อทักท้วงลงไว้ในบันทึกการสอบปากคำ หรือจะให้ทนายความยื่นคำคัดค้านหรือคำทักท้วงเป็นหนังสือ เพื่อรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนก็ได้

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 เป็นต้นไป

(ลงชื่อ) พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก (ลงชื่อ) สัก กอแสงเรือง

(ประชา พรหมนอก) (นายสัก กอแสงเรือง)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ นายกสภาทนายความ

สำเนาถูกต้อง

พลตำรวจตรี

(เจตน์ มงคลหัตถี)

ผู้บังคับการกองวิชาการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ด่วนมาก บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร.205-3466

ที่ 0004.6/ว12/5 วันที่ 18 ตุลาคม 2544

เรื่อง การขออนุญาต ส.เรียกตัว สส หรือ สว ไปให้ถ้อยคำสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาคดีอาญา

เรียน ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร.

ทุกท่าน, ก. 1 - 9, ปช. และ ตคม.

ด้วย ตร.ได้มีหนังสือ ที่ 0004.6/64859 ลง 7 ต.ค. 2544 มอบหมายให้หัวหน้าหน่วยที่รับผิดชอบการขอบสวนระดับผู้บัญชาการเป็นผู้พิจารณาออกหนังสือขออนุญาตต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาในระหว่างสมัยประชุมไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 165 โดยให้ถือปฏิบัตินั้น

เนื่องจากประธานวุฒิสภาได้เสนอหนังสือต่อนายกรัฐมนตรีในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าสมาชิกวุฒิสภามีหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ การที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหนังสือเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา อาจมีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาได้ สมควรพิจารณากำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งระดับผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้พิจารณาลงนามในหนังสือขออนุญาตหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาต่อประธานวุฒิสภา และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้มีหนังสือ ที่ นร 0201/12631 ลง 17 ก.ย. 2541 แจ้งให้ ตร.ทราบว่า นายกรัฐมนตรีเห็นชอบตามที่ประธานวุฒิสภาเสนอ โดยให้รวมถึงการลงนามหนังสือขออนุญาตหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวนต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างสมัยประชุมด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.อ.

(จันศ์ สุคนธ์)

ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 2053466

ที่ 0004.6/ ๖๔๙๑ วันที่ ๗ สิงหาคม 2544

เรื่อง การขออนุญาตเรียกตัว ส.ส. หรือ ส.ว. ไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาคดีอาญา

ผบช.น. , ก. , ภ.1 - 9 , ปส. และ สตม.

ด้วย ส.ว บางท่าน ได้อภิปรายในที่ประชุมวุฒิสภา เมื่อวันที่ 3 พ.ค. 2544 ว่า ผบก.ภ.จว. มีหนังสือถึงประธานวุฒิสภาโดยตรง เพื่อขออนุญาตเรียกตัว ส.ว. ไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาในคดีอาญา ว่าเป็นการไม่เหมาะสม และขอให้ ตร. กำชับการปฏิบัติหน้าที่ราชการในการสอบสวนคดีอาญาฝังคล่าวด้วย

ตร. ได้ตรวจพิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 165 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า " ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด " ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าว มีเพียงห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียก เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด แต่มิได้กำหนดให้ผู้ใดเป็นผู้มีหนังสือขออนุญาตประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาเรียกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ดังนั้น จึงเรียนมาเพื่อให้หัวหน้าหน่วยที่รับผิดชอบการสอบสวนระดับผู้บังคับการ เป็นผู้พิจารณาออกหนังสือขออนุญาตต่อประธานสภาที่สมาชิกผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่ แล้วรายงานให้ ตร. ทราบโดยด่วน

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.อ.
(พรศักดิ์ ศุภรงควิบูลย์)
ผบ.ตร.

ที่ นร ๐๒๐๔/๒๐๒๓๗

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กท ๑๐๓๐๐

๒๗ กันยายน ๒๕๔๔

เรื่อง การขออนุญาตหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนคดีอาญา

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ด่วนที่สุด ที่ สว ๐๐๐๔/๐๓๓๓๒ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๔๔

ด้วยประธานวุฒิสภาได้เสนอว่า สมควรให้นายกรัฐมนตรีในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พิจารณากำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งระดับผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาลงนามในหนังสือขออนุญาตหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาต่อประธานวุฒิสภาเพื่อไปทำการสอบสวนให้ฐานะเป็นผู้ต้องหาคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม ความละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

นายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วเห็นชอบตามที่ประธานวุฒิสภาเสนอ โดยให้รวมถึงการมีหนังสือขออนุญาตมีหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวนต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างสมัยประชุมด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอได้โปรดแจ้งให้ส่วนราชการในสังกัดทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิษณุ เครืองาม)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักนิติธรรม
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๐๘๙-๙
๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๗
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘

ด่วนที่สุด

ที่ นว ๐๐๐๗/ 03132

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๔

เรื่อง การขออนุญาตหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนคดีอาญา

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ตช ๐๐๐๔.๖/๖๑๐๖
ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๔

ด้วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้มีหนังสือแจ้งว่า ในกรณีสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะขออนุญาตหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ตามมาตรา ๑๖๕ ของรัฐธรรมนูญ นั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มอบหมายให้หัวหน้าหน่วยที่รับผิดชอบการสอบสวนระดับผู้บัญชาการเป็นผู้พิจารณาออกหนังสือขออนุญาตต่อประธานสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

โดยที่สมาชิกวุฒิสภามีหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ การที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ย่อมส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาได้ ดังนั้น นายกรัฐมนตรีในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรพิจารณากำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งระดับผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้พิจารณาลงนามในหนังสือขออนุญาตหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาต่อประธานวุฒิสภา

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลตรี

(มนูญาฤทธ รูปขจร)
ประธานวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๗, ๐ ๒๒๔๔ ๓๕๘๘
โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๑๙๗๙

สำเนาถูกต้อง

(นายสมโภช ประเสริฐดี)
นิติกร ๘

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองคดี โทร 0-2205-3465

ที่ 0004.8/ 3136 วันที่ 26 เมษายน 2547

เรื่อง การเรียกผู้ต้องหาไปพบเพื่อรับทราบข้อหา

เรียน ผบช.ก., น., ปส., ภ. 1-9 , สตม.

ตามที่ ตร. มีหนังสือ ที่ 0503/6988 ลง 22 มี.ค.17 เรื่อง การแจ้งข้อหาคดีอาญาให้ผู้ต้องหาทราบและได้แจ้งเวียนให้ พงส. ถือปฏิบัติ นั้น

ปรากฏว่ายังมี พงส. จำนวนไม่น้อยที่เข้าใจเจตนารมณ์ของ ป.วิ.อาญา มาตรา 52 และมาตรา 134 ไม่ถูกต้อง โดยเข้าใจว่าเป็นอำนาจ พงส. ที่จะเรียกผู้ต้องหาไปพบได้ตามดำริของตนซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจถูกฟ้องคดีได้ ดังนั้นจึงขอชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการที่ พงส.จะมีอำนาจเรียกผู้ต้องหาไปพบได้ก็ต่อเมื่อมีข้อเท็จจริงโดยมีพยานหลักฐานตามสมควรที่จะเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดตามที่กล่าวหาเสียก่อน การมีคำร้องทุกข์เพียงอย่างเดียวโดยไม่มีพยานหลักฐานอื่นสนับสนุน พงส.ยังไม่มีอำนาจที่จะเรียกผู้ต้องหาไปพบได้ เว้นแต่เป็นกรณีผู้ต้องหาถูกส่งตัวไปยัง พงส.หรือเข้าพบ พงส. เองหรือปรากฏว่าผู้ซึ่งอยู่ต่อหน้านั้นเป็นผู้ต้องหา

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

พล.ต.ต.

(ปิยะ เจียมไชยศรี)

รอง ผบ. ตร. รรท. ผบ.ตร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี กรมตำรวจ

ที่ 0503/5968 วันที่ 23 มีนาคม 2517

เรื่อง การแจ้งข้อห้ามมิให้ญาติผู้ต้องหาพบ

ผบช.น., ผบช.ก., ผบช.ภ. และหน่วยขึ้นตรงต่อ ตร.ที่มีหน้าที่สอบสวนคดีอาญา

ตามที่ ตร. ได้ส่งความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาในปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการแจ้งข้อหาในคดีอาญาให้ผู้ต้องหาทราบ มาให้ท่านสั่งพนักงานสอบสวนในสังกัดถือปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ดังความแจ้งอยู่ในบันทึกสั่งของ ตร.ที่ 0503/5514 ลง 7 เมษายน 2514 นั้น แต่ปรากฏอยู่เสมอ ๆ ว่า พนักงานสอบสวนยังมิได้ปฏิบัติตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับการแจ้งข้อหาในคดีอาญาแก่ผู้ต้องหา ซึ่งการกระทำดังกล่าวพนักงานสอบสวนอาจถูกฟ้องร้องในภายหลัง อันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่คนโดยใช่เหตุและนำความเสื่อมเสียมาสู่ราชการของกระทรวงอันเป็นส่วนรวมด้วย ด้วยเหตุนี้ ตร.จึงใคร่ขอให้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแจ้งข้อหาคดีอาญาให้ผู้ต้องหาได้ทราบ โดยให้ท่านสั่งพนักงานสอบสวนในสังกัดถือปฏิบัติให้ถูกต้องในโอกาสต่อไปอีกครั้งหนึ่งจักขอบใจยิ่ง

1. เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือถูกส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือผู้ต้องหาได้มาปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบแล้วทำบันทึกการสอบสวนไว้บันผู้ต้องหา ตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134

2. ถ้าระหว่างการสอบสวนพร้อมใจกันนั้น ให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 136 คือถ้าระหว่างการสอบสวนปรากฏว่าผู้ต้องหาหรือบุคคลอื่นใดได้กระทำความผิด หรือมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นตามข้อกล่าวหา ก็ไม่จำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้แต่อย่างใด และให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยด่วน ควร "สั่งไม่ฟ้อง" ส่งพนักงานอัยการพิจารณาโดยไม่ชักช้า

3. ในกรณีมีผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในคดีอาญา ในโอกาสแรกที่พนักงานสอบสวนจึงกระทำในเมื่อผู้ต้องหายังไม่ได้ปรากฏตัวต่อพนักงานสอบสวนตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134 คือควรทำการสืบสวนเสียก่อน เมื่อฟังได้ว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นจึงทำการสอบสวนต่อไป (ตามนัยความเห็นของอธิบดีกรมอัยการ ในบันทึกที่ อ.๑๑๑/2504 ลง 8 สิงหาคม 2504 ซึ่งได้ส่งมาให้ทราบด้วยแล้ว)

แต่ถ้าจนกระทั่งการสอบสวนปรากฏว่าผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหามิได้กระทำความผิด หรือมิได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นตามข้อกล่าวหา ก็ไม่ต้องทำการจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาหรือแจ้งข้อหา

การแจ้งข้อหาคดีอาญาให้ผู้ต้องหาทราบ

ให้ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้วอย่างใด ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนโดยพลันเหมือนควร "สั่งไม่ฟ้อง" ถึงพนักงานอัยการพิจารณาโดยนัยอันเดียวกัน

อนึ่ง ในกรณีที่ข้าราชการตำรวจถูกกล่าวหาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามข้อ 1.2.3 ดังกล่าวข้างต้นเช่นเดียวกัน ในการนี้เมื่อสอบสวนแล้วสรุปสำนวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยเร็ว ทั้งนี้ เพราะเหตุได้ปรากฏอยู่เสมอ ๆ ว่า ได้มีเจ้าหน้าที่ของตำรวจถูกแจ้งกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดเพราะเหตุที่ได้กระทำตามหน้าที่ หรือเนื่องมาจากการกระทำตามหน้าที่ เป็นเหตุให้ข้าราชการตำรวจผู้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและปฏิบัติหน้าที่ไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ต้องถูกรั้งรอในการพิจารณาแต่งตั้งเลื่อนตำแหน่งและเงินเดือนประจำปี อันเป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติต้องเสียกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ อันเป็นผลเสียหายแก่ทางราชการโดยตรงอีกส่วนหนึ่งด้วย

จึงแจ้งมาให้ทราบและถือปฏิบัติต่อไป.

(ลงชื่อ) พล.ต.อ. ประจวบ สุนทรางกูร
(ประจวบ สุนทรางกูร)
ตำรวจเอก มีอำนาจ

ที่ 0518/9803
คำเนาส่ง ตบต.น. เหนือ,ใต้,ธน

เพื่อแจ้งให้พนักงานสอบสวนในกองตรวจราชการและปฏิบัติตามนี้ตำสั่ง ตร. ต่อไป
ให้ รองฯ และผู้ช่วย ผบช.น. ทราบด้วย.

(ลงชื่อ) พล.ต.ท. ฉลวย มหานนท์
(ฉลวย มหานนท์)
ผบช.น.
26 มี.ค.2517

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 0 2205 3466

ที่ 0004.6/ 1๑๕๖ วันที่ ๔๔ ธันวาคม 2547

เรื่อง คำชี้แจงการปฏิบัติในการสอบสวนคดีอาญา

ผบช.ก., น., ๒., สตม., ภ.1-9, ส. และ จตร.

ตามหนังสือ ตร. ด่วนมาก ที่ 0004.6/1276 ลง 21 ก.พ. 2544 วางแนวทางปฏิบัติในการสอบสวนคดีอาญาไว้แล้ว นั้น

ตร. ได้รับรายงานจาก ภ.2 กรณีการจับกุมผู้ต้องหาดำเนินคดีในข้อหามียาสูบต่างประเทศที่ไม่ได้ปิดแสตมป์ยาสูบไว้ในความครอบครองเกินกว่า 500 กรัม ชั้นสอบสวนได้ความว่าผู้ต้องหาอายุ 48 ปี และได้ให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานสรุปสำนวนการสอบสวนเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาตามข้อหาและส่งความเห็นทางคดีพร้อมสำนวนและตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยตามคำฟ้อง ชั้นพิจารณาของศาลจำเลยให้การรับสารภาพและศาลพิพากษาลงโทษปรับโดยตามมาตราส่วนโทษลงกึ่งหนึ่งตามมาตรา 75 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะเหตุว่าขณะกระทำผิดจำเลยมีอายุกว่า 14 ปี และยังไม่เกิน 17 ปี ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมขอคัดสำเนาคำพิพากษาของศาลเพื่อนำไปใช้ในการขอรับสินรางวัลและสินบนนำจับจึงพบว่ามีการแก้ไข วัน เดือน ปีเกิด ของผู้ต้องหาซึ่งปรากฏในคำให้การของผู้ต้องหาและแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหาในสำนวนการสอบสวนและเปลี่ยนตัวผู้ต้องหาจากเดิมผู้ต้องหาอายุ 48 ปี เป็นอายุ 17 ปี ภายหลังจากนั้นได้มีการดำเนินคดีแก่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและพนักงานอัยการผู้เกี่ยวข้องในคดี ในข้อหาเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตช่วยเหลือผู้ต้องหาให้ได้รับโทษน้อยลง แต่ยังไม่อาจนำผู้กระทำการทุจริตมาลงโทษได้ โดยพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องพนักงานอัยการผู้เกี่ยวข้องในคดีและศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษายกฟ้องพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาแล้ว ดังนั้น เพื่อให้การสอบสวนคดีอาญาเป็นไปโดยชอบด้วยหลักความบริสุทธิ์ยุติธรรมและป้องกันเหตุทำนองนี้เกิดขึ้นอีก จึงกำชับการปฏิบัติในการสอบสวนคดีอาญา ดังนี้

1. เป็นหน้าที่

1. เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ จัดทำรูปถ่ายผู้ต้องหา พร้อมระบุชื่อ, วัน เดือน ปี เกิด, อายุ, สัญชาติ และลายมือชื่อหรือลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ต้องหา รวมทั้งสำเนาทะเบียนบ้าน, สำเนาทะเบียนสูติบัตรหรือหนังสือสำคัญของทางราชการ ซึ่งยืนยันตัวผู้ต้องหา ประกอบสำนวนการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนลงลายมือชื่อกำกับไว้

2. ในกรณีที่ พงส. เห็นว่าข้อมูลอาจมีความคลาดเคลื่อน ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนปากคำหรือญาติพี่น้องของผู้ต้องหา เพื่อยืนยันถึงตัวบุคคลผู้ต้องหา

3. การปฏิบัติตาม 1 ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบกระทำในโอกาสแรกที่เริ่มคดี โดยรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามสายงาน ตามคำสั่ง ตร.ที่ 960/2537 ลง 10 ต.ค.2537 เรื่อง มาตรการควบคุม ตรวจสอบ ในงานการสอบสวนคดีอาญา

4. เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาจะต้องสอดส่องดูแลตรวจสอบให้คำแนะนำแก่พนักงานสอบสวนในการดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติต่างๆ

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และแจ้งพนักงานสอบสวน ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นในสังกัด ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ. ชาญชัย จันทร์-

(นพดล สมบูรณ์ทรัพย์)

ที่ปรึกษากฎหมาย (ชบ 11) ประท.ตร.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
เลขรับ 01202
วันที่ 27 มิ.ย. 2549
เวลา 13:04 น.

238

ที่ นร ๐๙๐๑/ ๕๙๗๕

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๙

เรื่อง ขอหารือปัญหาการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๑.๗/ป ๑๐๔ ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับแผ่นซีดีเพลงและแผ่นซีดี-อีมพี ๓ ซึ่งมีแต่เสียงไม่มีภาพตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐

ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ขอหารือเกี่ยวกับการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) กระทรวงวัฒนธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงและสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ) และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง แต่งตั้งผู้แทนไปชี้แจงข้อเท็จจริง นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวและมีความเห็นปรากฏตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ได้ส่งมาด้วยนี้ อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบตามระเบียบด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(คุณพรทิพย์ จาละ)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักอำนวยการ
โทร. ๐ ๒๒๒๑๐ ๑๕๑๖-๙
ฝ่ายกฎหมายการต่างประเทศและทรัพย์สินทางปัญญา
โทร. ๐ ๒๒๒๑๐ ๑๕๑๘
โทรสาร ๐ ๒๒๒๖ ๓๖๑๑
www.krisdika.go.th
www.lawreform.go.th

เรื่องเสร็จที่ ๑๗๙/๒๕๔๙

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับแผ่นซีดีเพลงและแผ่นซีดีเอ็มพี ๓ ซึ่งมีแต่เสียงไม่มีภาพตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๓๑.๒๑๒/๔๗๐๘ ลงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กองบัญชาการตำรวจนครบาลหารือสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัญหาการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นว่าเป็นปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายระหว่างนายทะเบียนผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตกับพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดซึ่งมีความเห็นไม่ลงรอยกัน ทำให้ประชาชนผู้ประกอบอาชีพสุจริตต้องเดือดร้อน และเห็นว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายดังกล่าว จึงหารือไปยังกระทรวงมหาดไทย ข้อเท็จจริงปรากฏว่า กองบัญชาการตำรวจนครบาลไม่เห็นพ้องด้วยกับข้อพิจารณาความเห็นของกระทรวงมหาดไทยและขอให้หารือคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงขอหารือเกี่ยวกับปัญหาดังนี้

๑. ซีดีเพลง และซีดีเอ็มพี ๓ ซึ่งมีแต่เสียงไม่มีภาพ เป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ หรือไม่

๒. ผู้ประกอบกิจการให้เช่า และเปลี่ยนหรือจำหน่ายด้วยประการใดซึ่งซีดีเพลงและซีดีเอ็มพี ๓ จะต้องขออนุญาตจากนายทะเบียนหรือไม่ และหากไม่ได้ขออนุญาตจะเป็นความผิดหรือไม่

๓. จำเป็นต้องเสนอแก้ไขกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยมีผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) ผู้แทนกระทรวงวัฒนธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงและสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ) และผู้แทนสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นดังนี้

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๑/๐๓๐๘ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๒

ประเด็นที่หนึ่ง แผ่นซีดีเพลง และแผ่นซีดีอิมพี ๓ ซึ่งมีแต่เสียงไม่มีภาพ เป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ หรือไม่ เห็นว่า วัสดุที่จะเข้าลักษณะเป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ฯ ได้นั้น ต้องมีลักษณะสองประการตามที่กำหนดไว้ในนิยามคำว่า "เทปหรือวัสดุโทรทัศน์" ตามมาตรา ๔[๑] แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ประการแรก ต้องเป็นวัสดุที่เคลือบด้วยสารแม่เหล็กหรือสารอื่นใดซึ่งได้บันทึกภาพหรือถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนสัญญาณเป็นกระแสไฟฟ้า หรือวัสดุอย่างอื่นใดซึ่งได้ถูกถ่าย อัด หรือกระทำด้วยวิธีใด ๆ ให้เป็นเรื่องเหตุการณ์ รูป ข้อความ หรือเกมการเล่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในที่นี้คือกฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ โดยหมายเหตุท้ายกฎกระทรวง[๒] มุ่งที่จะควบคุมวัสดุที่มีภาพหรือเรื่องราวที่ไม่เหมาะสมหรือขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคมไทย ในเบื้องต้นสิ่งที่จะเป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์จึงต้องบันทึกข้อมูลที่มีลักษณะเป็นภาพ เรื่องเหตุการณ์ รูป ข้อความ หรือเกมการเล่น ไม่ว่าจะมีเสียงหรือไม่ก็ตาม ประการที่สอง วัสดุดังกล่าวต้องสามารถแพร่ถ่ายทอดออกเป็นภาพหรือเสียง หรือทั้งภาพและเสียงได้ในลักษณะต่อเนื่องกันไปด้วยเครื่องเทปโทรทัศน์หรือเครื่องถ่ายทอดวัสดุโทรทัศน์ เครื่องฉายภาพ หรือเครื่องกลไกอย่างอื่นทำนองเดียวกัน ประกอบกับเมื่อพิจารณาจากหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ

---

[๑] มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

"เทปหรือวัสดุโทรทัศน์" หมายความว่า

(๑) วัสดุที่เคลือบด้วยสารแม่เหล็กหรือสารอื่นใดซึ่งได้บันทึกภาพหรือถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนสัญญาณเป็นกระแสไฟฟ้า หรือ

(๒) วัสดุอย่างอื่นใดซึ่งได้ถูกถ่าย อัด หรือกระทำด้วยวิธีใด ๆ ให้เป็นเรื่องเหตุการณ์ รูป ข้อความ หรือเกมการเล่น ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดยวัสดุดังกล่าวสามารถจัดถ่ายทอดออกเป็นภาพหรือเสียง หรือทั้งภาพและเสียงได้ในลักษณะต่อเนื่องกันไปด้วยเครื่องเทปโทรทัศน์หรือเครื่องถ่ายทอดวัสดุโทรทัศน์ เครื่องฉายภาพ หรือเครื่องกลไกอย่างอื่นทำนองเดียวกัน

[๒] เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีการกำหนดให้วิดีโอเกม เลเซอร์ดิสก์ ซีดีคอลวิดีโอดิสก์ วิดีโอซีดี และซีดีรอม เป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อาจตรวจพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือควบคุมได้ตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งอาจทำให้มีการนำวัสดุดังกล่าวที่มีภาพหรือเรื่องราวที่ไม่เหมาะสมหรือขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคมไทยไปเผยแพร่ อันจะทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่เยาวชนหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงสมควรกำหนดให้วัสดุดังกล่าวเป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ และโดยที่บทนิยามคำว่า "เทปหรือวัสดุโทรทัศน์" ของมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวให้การกำหนดดังกล่าวต้องกระทำโดยกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐[๑] ซึ่งระบุเหตุผลในการตราพระราชบัญญัตินี้แล้ว ปรากฏว่า เนื่องจากในขณะนั้นมีการนำเทปและวัสดุโทรทัศน์ไปให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่าย และมีการจัดฉายหรือให้บริการอย่างแพร่หลาย แต่โดยที่เทปและวัสดุโทรทัศน์ไม่ใช่ภาพยนตร์ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๒ ทำให้เทปและวัสดุโทรทัศน์ไม่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่เยาวชนและศีลธรรมอันดีของประชาชนทั้งยังอาจกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงของรัฐอีกด้วย จึงจำเป็นต้องมีการตราพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ฯ ขึ้น แสดงให้เห็นว่า พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ฯ มีเจตนารมณ์จะควบคุมวัสดุที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฯ อีกทั้งเมื่อได้พิจารณาบทบัญญัติในส่วนอื่นของพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ฯ แล้ว จะเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า มุ่งหมายที่จะควบคุมตัวเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่มีทั้งภาพและเสียง เช่น ตัวเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายซึ่งเทปหรือวัสดุโทรทัศน์จะมีไว้ในสถานที่ประกอบกิจการได้ จะต้องเป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ภาพและเสียงของเรื่องได้ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานผู้ตรวจ (มาตรา ๑๐)[๒] หรือในการตรวจพิจารณาให้ความเห็นชอบ ผู้ขอให้ตรวจต้องส่งมอบสำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ซึ่งมีภาพและเสียงอย่างเดียวกันให้กับเจ้าพนักงานผู้ตรวจ (มาตรา ๑๑)[๓] หรือการอัดหรือบันทึกสำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ต้องทำให้ตรงตามต้นฉบับเทป

---

[๑] เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปรากฏว่าในปัจจุบันนี้ได้มีผู้ประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายเทปและวัสดุโทรทัศน์ ทั้งมีการจัดฉายหรือให้บริการเกี่ยวกับเทปหรือวัสดุโทรทัศน์แพร่หลายทั้งในกรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัด ซึ่งเทปและวัสดุโทรทัศน์เหล่านั้นไม่ได้ผ่านการตรวจพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากไม่ใช่ภาพยนตร์ตามความหมายของพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ การที่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายควบคุมกิจการดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดผลเสียหายแก่เยาวชนและศีลธรรมอันดีของประชาชนทั้งยังอาจกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงของรัฐอีกด้วย ในการนี้จำเป็นต้องมีกฎหมายควบคุมการดำเนินกิจการเกี่ยวกับเทปและวัสดุโทรทัศน์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

[๒] มาตรา ๑๐ เทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๖ จะมีไว้ในสถานที่ประกอบกิจการของตนได้ จะต้องเป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ภาพและเสียงของเรื่องได้ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานผู้ตรวจตามมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๔ หรือต้องเป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่มีผู้ขอรับรองตามมาตรา ๑๗ แล้วเท่านั้น และเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวจะต้องมีการแสดงเครื่องหมายเลขรหัสและรายละเอียดตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

[๓] มาตรา ๑๑ การตรวจพิจารณาให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๖ หรือบุคคลอื่นใดซึ่งประสงค์จะให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจทำการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ของตน ยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานผู้ตรวจตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการและส่งมอบเอกสารประกอบการพิจารณาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง พร้อมทั้งมอบสำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ซึ่งมีภาพและเสียงอย่างเดียวกันให้กับเจ้าพนักงานผู้ตรวจสองสำเนา

๕

หรือวัสดุโทรทัศน์ทั้งภาพและเสียง (มาตรา ๑๗)[๖] เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ฯ มีเจตนารมณ์จะควบคุมทั้งภาพและเสียงที่ปรากฏในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ นอกจากนี้ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ฯ มีการกำหนดโทษทางอาญาไว้ ดังนี้จึงต้องตีความอย่างเคร่งครัด ด้วยเหตุผลดังกล่าว แผ่นซีดีเพลงและแผ่นซีดี เอ็มพี ๓ ซึ่งบันทึกเสียงแต่ไม่มีภาพ จึงไม่เป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ฯ

ประเด็นที่สอง ผู้ประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายด้วยประการใดซึ่งแผ่นซีดีเพลงและแผ่นซีดี เอ็มพี ๓ จะต้องขออนุญาตจากนายทะเบียนหรือไม่ และหากไม่ได้ขออนุญาตจะเป็นความผิดหรือไม่ เห็นว่า เมื่อได้พิจารณาในประเด็นที่หนึ่งแล้วว่าแผ่นซีดีเพลงและแผ่นซีดี เอ็มพี ๓ ไม่เป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ผู้ประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายด้วยประการใดซึ่งแผ่นซีดีเพลงและแผ่นซีดี เอ็มพี ๓ จึงไม่ต้องขออนุญาตจากนายทะเบียนตามมาตรา ๖[๗] แห่งพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐

ประเด็นที่สาม จำเป็นต้องเสนอแก้ไขกฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ หรือไม่ เห็นว่า สามารถกำหนดโดยกฎกระทรวงให้วัสดุใดเป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ได้ วัสดุนั้นต้องเป็นวัสดุที่มีข้อมูลภาพตามที่ได้ให้ความเห็นไว้แล้วในประเด็นที่หนึ่ง แต่โดยที่แผ่นซีดีเพลง และแผ่นซีดี เอ็มพี ๓ มีข้อมูลที่มิ

---

[๖] มาตรา ๑๗ ผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๖ อาจอัดสำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่ได้ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานผู้ตรวจตามมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๕ ไว้เพื่อการประกอบกิจการของตนได้ โดยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) ต้องอัดหรือบันทึกสำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ให้ตรงตามต้นฉบับเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ทั้งภาพและเสียง และคำบอกแจ้งว่าเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวได้ผ่านการตรวจพิจารณาแล้ว ดังนี้

(๒) ต้องรับรองสำเนาเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ด้วยการลงลายมือชื่อของผู้ได้รับใบอนุญาตหรือผู้ได้รับมอบหมายจากผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๘ ลงไว้ในเทปหรือวัสดุโทรทัศน์นั้นแล้วจึงอัดสำเนาพร้อมทั้งแสดงหมายเรียกชื่อและราคาละเอียดประจำเทป หรือวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวตามวิธีการที่เจ้าพนักงานผู้ตรวจกำหนด

[๗] มาตรา ๖ ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการให้เช่า และแลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายด้วยประการใด ๆ ซึ่งเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ โดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยใช้ประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการในรูปของค่าสมาชิกหรือด้วยวิธีการอื่นใด เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน ทั้งนี้ นอกจากกรณีที่ได้รับยกเว้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งไม่อนุญาต ผู้ขออนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนต่อรัฐมนตรีได้ตามมาตรา ๒๙ ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันได้รับคำสั่งของนายทะเบียน

แต่เสียงไม่มีภาพ จึงไม่เข้าข่ายเป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ ดังนั้น การที่จะออกกฎกระทรวงกำหนดให้แผ่นซีดีเพลง และแผ่นซีดีเกมที่ ๓ เป็นเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ จึงไม่อาจกระทำได้ เนื่องจากขัดกับกฎหมายแม่บท

(คุณพรทิพย์ จาละ)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มีนาคม ๒๕๔๙

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร โทร. 0 2205 1466

ที่ 0051.212/ 4560 วันที่ 1 พฤษภาคม 2549

เรื่อง กำชับให้ตรวจสอบข้อมูลบุคคลของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับ

ผบช.น., ก., ภ 1-9, ปศ., สคม. และ จตร.

ด้วย สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ตร 22/3480 ลง 27 มีนาคม 2549 แจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรณี นายชาตรี ฉ่ำพันธ์ ได้ยื่นหนังสือต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ขอให้ตรวจสอบและพิจารณาการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เสินเล่อไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริง ปล่อยให้บุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้ต้องหาในคดียาเสพติดนำชื่อและนามสกุลของนายชาตรีฯ ไปใช้ในการลอกคำเบิกความคดีจำนวนหลายคดี จนเป็นเหตุให้เสื่อมเสียชื่อเสียง และไม่สามารถเดินทางไปต่างประเทศได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า นายสุรชัย หรือหมึก สงวนสิทธิ์ ผู้ต้องหาแจ้งความอันเป็นเท็จโดยหลอกลวงจนทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.ต.พัทยา หลงเชื่อโดยสมัครใจว่า นายสุรชัยหรือหมึก ฯ มีชื่อและนามสกุล เป็น นายชาตรีฯ พนักงานสอบสวนจึงรายงานไปยัง ตร. และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้ปรากฏเป็นชื่อและนามสกุลของนายชาตรีฯ ทำให้นายชาตรีฯ เสื่อมเสียชื่อเสียง การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงเป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ มากแต่การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่นั้น ก่อให้เกิดความเสียหายแก่นายชาตรีฯ โดยไม่เป็นธรรม แต่บัดนี้ สภ.ต.พัทยา ได้ดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนจนเป็นที่พอใจของนายชาตรีฯ แล้ว จึงขอให้การพิจารณาอย่างไรก็ดีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามเรื่องร้องเรียนในกรณีนี้ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยตรง ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นง่าย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จึงขอให้ ตร. พิจารณาหามาตรการป้องกันมิให้เหตุการณ์ในทำนองเดียวกันเกิดขึ้นอีก

ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาแอบอ้างใช้ชื่อและนามสกุลของบุคคลอื่นในการดำเนินคดี จนเป็นเหตุให้บุคคลอื่นนั้นได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานสอบสวน จึงให้กำชับข้าราชการตำรวจในสังกัด เมื่อมีการจับกุมตัวผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องหาแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับหรือพนักงานสอบสวนทำการตรวจสอบเพื่อ

/และนามสกุล ...

และนามสกุลที่ถูกต้องแท้จริงของบุคคลนั้นด้วยความละเอียดรอบคอบ จากบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวที่ทางราชการออกให้ซึ่งมีภาพถ่ายผู้ถือบัตร ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยหรือกรณีที่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไม่สามารถนำเอกสารดังกล่าวมาแสดงได้ ก็ให้สอบถามข้อมูลประวัติของบุคคลนั้นโดยละเอียด พร้อมกับทำการตรวจสอบไปยังหน่วยงานของทางราชการที่มีฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ เช่น ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต หากมีหมายจำเป็นก็ให้นำตัวบุคคลนั้นไปตรวจสอบด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และให้แจ้งพนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องทราบเพื่อถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.ท. [redacted]

(ชาญวุฒิ วัชรพุกก์)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.ประท.สบ.ตร.

สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
เลขรับ 18536
วันที่ 29 มิถุนายน 2549
เวลา 10

ด่วนที่สุด

ที่ ผร ๑๑/๑๔๕๐

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
๑๑๗๓ อาคารเอ็กซิม ชั้น ๒๐ ถนนพหลโยธิน
สามเสนใน พญาไท กทม. ๑๐๔๐๐

ฝ่ายรับเรื่องราวร้องทุกข์ ก.อ.ก.จค.
เลขที่รับ 2131
วันที่ 21 มิ.ย. 49
☐ด่วน ☐ใหม่ ☐เก่า

มีนาคม ๒๕๔๙

เรื่อง แจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย (๑) สำเนาหนังสือร้องเรียนของนายชาตรี ฉ่ำพันธ์
ลงวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๔๘ จำนวน ๑ ชุด
(๒) สำเนาหนังสือตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรี ที่ ชบ ๐๐๒๙.๒/๑๔๕๒
ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙

ด้วย นายชาตรี ฉ่ำพันธ์ ได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ขอให้ตรวจสอบและพิจารณาการปฏิบัติหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรตำบลพัทยา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี กรณีเพิกเฉยไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริง ปล่อยให้บุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา นำชื่อและนามสกุลผู้ร้องเรียนไปใช้ในการถูกดำเนินคดีหลายคดี รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย (๑) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา โดยได้รับมอบหมายจากผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ได้มีหนังสือขอให้ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๒ ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณา ซึ่งต่อมาผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรี มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงส่งไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย (๒)

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ได้พิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรตำบลพัทยา ถูกนายสุรชัยหรือหมึก สงวนสิทธิ์ แจ้งความอันเป็นความเท็จ โดยหลอกลวงจนทำให้เชื่อโดยสนิทใจว่า นายสุรชัยหรือหมึก มีชื่อและนามสกุลที่เป็นของนายชาตรีฯ พนักงานสอบสวนฯ จึงรายงานไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้ปรากฏเป็นชื่อและนามสกุลของนายชาตรีฯ ในประวัติอาชญากร ทำให้นายชาตรีฯ เสื่อมเสียชื่อเสียงและไม่สามารถเดินทางไปต่างประเทศได้ การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจฯ จึงเป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ หากแต่การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่นั้น ก่อให้เกิดความเสียหายแก่นายชาตรีฯ โดยไม่เป็นธรรม คำร้องเรียนจึงเป็นไปตามความในมาตรา ๑๖(๑)(ข) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ.๒๕๔๒ แต่บัดนี้สถานีตำรวจภูธรตำบลพัทยา ได้ดำเนินการแก้ไขความเสียหายจนเป็นที่พอใจของนายชาตรีฯ แล้ว จึงยุติการพิจารณา ตามความในมาตรา ๒๕(๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน

/อย่างไรก็ดี...

อย่างไรก็ดี เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามเรื่องร้องเรียนในกรณีนี้ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยตรง ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นง่ายและอาจเกิดขึ้นอีก ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จึงขอให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ พิจารณาหามาตรการป้องกันมิให้เหตุการณ์ในทำนองเดียวกันนี้เกิดขึ้นอีก

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณาดำเนินการตามความเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว พร้อมทั้งแจ้งผลการดำเนินการให้ทราบด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศุภพงศ์ ทรัพย์ ทิยะอนันต์)
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ฝ่ายตรวจสอบเรื่องร้องเรียน
โทร. ๐ ๒๒๙๙ ๐๔๗๘, ๑๔๗๖ ต่อ ๔๗๘
โทรสาร ๐ ๒๒๙๙ ๐๔๘๔, ๑๖๗๖ ต่อ ๔๘๖
www.ombudsman.go.th

ด่วนที่สุด บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๔๓๒

ที่ ตช ๐๐๓๑.๒๕/ ๒๙๖ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔

เรื่อง แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐

ผบช.น.,ภ.๑-๙,ศชต.,ภ.จ.ส.,สตม.,รนว., ตม.๑ และ จทร.(ทน.จต.)

ด้วยได้มีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ใช้บังคับ โดยยกเลิกพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๓๔ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๓ และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๔๘ พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพและวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอันเป็นสาระสำคัญและได้บัญญัติที่เปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับกุมหรือดำเนินคดีอาญาหลายกรณี

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานสอบสวนเป็นไปโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ ดังนี้

๑. บททั่วไป

๑.๑ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นไป

๑.๒ คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว ได้แก่

(๑) คดีอาญาใดๆ ที่มีข้อกล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด

(๒) คดีอาญาที่มีข้อกล่าวหาว่าผู้ใหญ่ (อายุสิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป) กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐

/๑.๓ คดีอาญาใดๆ...

๑.๓ คดีอาญาใดๆ ที่มีข้อกล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดและคดีอาญาที่มีข้อกล่าวหาว่าผู้ใหญ่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ แม้การสอบสวนผู้ต้องหาจะให้การรับสารภาพตลอดข้อหาก็ตาม พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะต้องทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลด้วยวาจาโดยไม่ทำการสอบสวนไม่ได้ ทั้งนี้เพราะพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๗๘ วรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ทำนองเดียวกันว่าให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนและส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ

๒.การจับกุมและการควบคุมเด็กหรือเยาวชน

๒.๑ ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล

การจับกุมเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๒.๒ ห้ามมิให้ควบคุม คุมขัง กักขัง หรือใช้มาตรการอื่นใดอันมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่มีหมายหรือคำสั่งของศาล หรือเป็นกรณีการควบตัวเท่าที่จำเป็นเพื่อดำเนินการนำตัวเด็กหรือเยาวชนส่งไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ในระหว่างการสอบสวนและการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อตรวจสอบการจับกุม

๒.๓ ในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นว่าเขาต้องถูกจับและแจ้งข้อกล่าวหารวมทั้งแจ้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓ วรรคสอง ให้ทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ และทำการบันทึกการจับกุมแล้วนำตัวผู้ถูกจับพร้อมบันทึกการจับกุมส่งพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับทันที

ก่อนส่งตัวเด็กและเยาวชนผู้ถูกจับให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับทำบันทึกการจับกุม โดยแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ ผู้ถูกจับทราบและบันทึกรายละเอียดดังกล่าวลงในบันทึกการจับกุม ทั้งนี้ห้ามมิให้ผู้จับถามและบันทึกคำให้การผู้ถูกจับ (รวมทั้งคำรับสารภาพหรือคำปฏิเสธ)เป็นอันขาด เว้นการสอบถามเพื่อตรวจสอบว่าเป็นบุคคลตาม

/หมายจับหรือไม่ ..

หมายจับหรือไม่ และถ้าขณะทำบันทึกการจับกุมมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย อยู่ด้วยในขณะนั้น ต้องทำบันทึกจับกุมต่อหน้าบุคคลดังกล่าว และจะให้บุคคลดังกล่าวลงลายมือชื่อเป็นพยานด้วยก็ได้

เมื่อพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่จับกุมเด็กหรือเยาวชนได้รับตัวผู้ถูกจับและบันทึกการจับกุมแล้ว ให้ส่งตัวผู้ถูกจับพร้อมบันทึกการจับกุมไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยเร็วและให้ลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน

บันทึกการจับกุมควรมีสาระสำคัญตามตัวอย่างแนบท้ายหนังสือนี้

๒.๔ ถ้าขณะจับกุมมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย อยู่ด้วยในขณะนั้น ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งเหตุแห่งการจับให้บุคคลดังกล่าวทราบและในการณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี เจ้าพนักงานผู้จับจะสั่งให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่เด็กและเยาวชนถูกจับก็ได้ แต่ถ้าในขณะจับกุมไม่มีบุคคลดังกล่าวอยู่กับผู้ถูกจับให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งให้บุคคลดังกล่าวนั้นทราบโดยพลันหรือโดยเร็วที่สุดเท่าที่สามารถกระทำได้และหากผู้ถูกจับประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบุคคลเหล่านั้นซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการจับกุมและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้เจ้าพนักงานผู้จับดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

ในการพิจารณามอบให้บุคคลตามวรรคหนึ่งเป็นผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ ให้ผู้จับคำนึงถึงภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้น รวมถึงผู้ถูกจับจะหลบหนีหรือไม่ ทั้งนี้ให้บันทึกการส่งมอบตัวผู้ถูกจับให้ผู้รับมอบลงลายมือชื่อเป็นหลักฐานไว้ในบันทึกการจับกุมด้วย

๒.๕ ในการจับกุมและควบคุมเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน และห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น รวมทั้งมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กในกรณีใดๆ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น

ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ จัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นเพื่อประโยชน์ในการสอบสวน

/๓. การสอบสวน...

๓. การสอบสวนคดีอาญาและมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา

๓.๑ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ หรือเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้า หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามอบตัว ให้รีบสอบถามเด็กหรือเยาวชนเบื้องต้นเพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิดและอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย แล้วแจ้งข้อกล่าวหาให้เด็กหรือเยาวชนทราบและแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจทราบเพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

บันทึกการสอบถามเบื้องต้นควรมีสาระสำคัญตามตัวอย่างแนบท้ายหนังสือนี้ ๔

๓.๒ การสอบถามเบื้องต้นตาม ๓.๑ ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสม โดยไม่เสียกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาคดีอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นด้วย มีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงอายุ เพศ สภาวะของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญและต้องใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้โดยง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กรณีเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยก็ให้จัดหาล่ามให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือจัดหาเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หากเด็กหรือเยาวชนประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

๓.๓ เมื่อได้สอบถามเบื้องต้นและแจ้งข้อกล่าวหาตาม ๓.๑ แล้ว ในกรณีที่ไม่มีหมายจับ และเด็กหรือเยาวชนถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้า หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามอบตัว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการตามมาตรา ๓๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยอนุโลม โดยไม่ต้องนำตัวเด็กและเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง เนื่องจากไม่ถือว่าเป็นการจับ จึงไม่มีอำนาจควบคุมหรือปล่อยชั่วคราว แต่กฎหมายกำหนดให้พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องต่อศาลให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ดังนั้นเมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้แจ้งข้อกล่าวหาให้เด็กหรือเยาวชนทราบแล้ว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำหนังสือแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กและเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจเพื่อทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงโดยไม่ต้องส่งตัวเด็กและเยาวชนไปด้วย และให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนพยานหลักฐานขั้นต่อไปและให้คัดความรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงมารวมเข้าสำนวนไว้ด้วย

/๓.๔ เมื่อพนักงานสอบสวน...

๓.๔ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ และได้ดำเนินการตาม ๓.๓ แล้ว ให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลายี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่ไม่นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมาศาลเข้าในกำหนดเวลายี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย

กรณีศาลสั่งปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับเนื่องจากการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวนคดีนั้นต่อไปโดยต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๗๗ และเมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้น และมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้เรียกเด็กหรือเยาวชนมาเพื่อส่งตัวพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ

คำร้องตรวจสอบการจับควรมีสาระสำคัญตามตัวอย่างแนบท้ายหนังสือนี้

๓.๕ ในกรณีที่ต้องนำเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุมดังกล่าวใน ๓.๔ หากเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดมีบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลหรือองค์การดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแลและสั่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ในกรณีเช่นว่านี้ หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าวตามควรแก่กรณีก็ได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และการกำหนดหลักทรัพย์ในการประกันตัวเด็กหรือเยาวชนให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวของ ตร.โดยอนุโลม

๓.๖ กรณีตาม ๓.๔ และ ๓.๕ มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าคดีอาจปรับเปลี่ยนแทนได้

๓.๗ ในการสอบสวนเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้กระทำในสถานที่เหมาะสมโดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ประจานเด็กผู้ต้องหาอื่นหรือบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาและถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยให้จัดหาล่ามตามระเบียบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ หรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือ

/ความช่วยเหลือ...

ความช่วยเหลืออื่นใดให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ทั้งนี้ หากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าสามารถทำการสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชนนั้นภายหลังการสอบสวนตามเบื้องต้นตาม ๓.๓ ได้ทันก่อนนำตัวส่งศาลเพื่อให้ศาลตรวจสอบการควบคุม ก็ให้สามารถดำเนินการได้

๓.๔ การแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไม่จำต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ และพนักงานอัยการอยู่ด้วยตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๓๓ ทวิ และมาตรา ๓๓๔/๒ แต่จะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เมื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแต่ละราย

ที่ปรึกษากฎหมายตามวรรคหนึ่งดังกล่าวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๑๒๓ ได้กำหนดคุณสมบัติไว้ว่าต้องมีคุณสมบัติเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความและผ่านการอบรมเรื่องวิธีการพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์ และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา แต่ตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๒๐๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติให้ภายในสองปีนับแต่วันใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๓๔ มาใช้บังคับ ซึ่งตามมาตรา ๘๔ ของพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมายมี ๒ ประเภท คือ (๑) ผู้ที่เป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ หรือ (๒) ผู้ที่ได้รับปริญญาทางกฎหมายไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและได้จดทะเบียนเป็นที่ปรึกษากฎหมาย ฉะนั้น ในระยะเริ่มแรกนี้จึงให้ใช้ที่ปรึกษากฎหมายที่มีคุณสมบัติทั้งสองประเภทดังกล่าวประเภทใดประเภทหนึ่ง

ในการแจ้งข้อกล่าวหาและการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนนั้น บิดา มารดา ผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมรับทราบการสอบสวนดังกล่าวด้วยก็ได้

๓.๕ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน

/ ๓.๖ ในระหว่าง...

๓.๑๐ ในระหว่างการสอบสวน หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กที่ถูกจับกุมหรือควบคุมให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่หากปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปีบริบูรณ์ในขณะกระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแจ้งให้สถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวทราบเพื่อที่สถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวนั้นจะได้รายงานให้ศาลทราบและมีคำสั่งต่อไป

๓.๑๑ หากปรากฏเป็นที่แน่ชัดว่าเด็กซึ่งถูกจับกุมหรือควบคุมนั้นในขณะกระทำความผิดอายุไม่เกินสิบปีบริบูรณ์ให้ดำเนินการต่อไปดังนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวนไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อสอบสวนเสร็จแล้วให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ทำความเห็นว่าเด็กนั้นได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา หรือพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าเด็กกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาเท่านั้น (ไม่ต้องทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้อง) แล้วส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ

ในระหว่างการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมอบตัวเด็กให้อยู่ในความปกครองดูแลของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย ในกรณีที่เด็กไม่มีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การดังกล่าว ให้ส่งตัวเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กนั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

(๒) ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าเด็กไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา หรือพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าเด็กกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แจ้งบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือองค์การซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วยหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบแล้วแต่กรณีในโอกาสแรกที่กระทำได้แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่รับทราบความเห็นของพนักงานอัยการ

(๓) หากพนักงานอัยการเห็นว่าเด็กนั้นได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบส่งตัวเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในโอกาสแรกที่กระทำได้แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่รับทราบความเห็นของพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการต่อไปตามกฎหมาย ทั้งนี้ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

/๓.๑๒ เมื่อพนักงาน...

๓.๑๒ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดตาม ๒.๑ หรือกรณีเด็กหรือเยาวชนปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ๓.๑ ให้รีบดำเนินการสอบสวนและส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุมหรือรับทราบข้อกล่าวหากรณีปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แล้วแต่กรณี

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินหกเดือนแต่ไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หากเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อศาลได้ทันภายในระยะเวลาที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขยายผัดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินห้าปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ผัดฟ้องครบสองครั้งแล้ว หากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผัดฟ้องต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะอนุญาตตามคำขอนั้นได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและพยานหลักฐานประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ในกรณีเช่นว่านี้ศาลมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ผัดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

การผัดฟ้องตามวรรคสองและวรรคสาม ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจผัดฟ้องต่อศาลที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอยู่ในเขตอำนาจศาลนั้นได้

๓.๑๓ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาถอนตัวจากการควบคุมในระหว่างสอบสวนหรือในระหว่างจัดทำและปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดี มิให้นับระยะเวลาดังกล่าวนั้นรวมเข้าในกำหนดระยะเวลาตาม ๓.๑๑

๓.๑๔ ในกรณีที่จำต้องควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาไว้ก่อนส่งตัวไปศาล ห้ามมิให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหานั้นไว้ปะปนกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ และห้ามมิให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่

๓.๑๕ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้เปิดเผยหรือนำประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาให้เป็นผลร้ายหรือเป็นการเสื่อมเสียอันไม่เป็นธรรมแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นในทางใด ๆ เว้นแต่เป็นการใช้ประกอบดุลพินิจของศาลเพื่อกำหนดวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน

๓.๑๖ ในระหว่างการจัดทำและปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดี ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบงดการสอบปากคำหรือดำเนินการใด ๆ เฉพาะ

/กับเด็กหรือเยาวชน...

กับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด แต่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบยังต้องทำการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานอื่นๆ ต่อไป

๔. กรณีเมื่อมีการกระทำอันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวตามกฎหมายได้เอง พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่บุคคลนั้นมีถิ่นที่อยู่ หรือมีภูมิลำเนา หรือมีมูลเหตุเกิดอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีเขตอำนาจแทนบุคคลนั้นก็ได้

๕. กรณีที่มีการปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเด็กหรือผู้ปกครองของเด็กไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่เด็กนั้นมีถิ่นที่อยู่ หรือมีภูมิลำเนา หรือมีมูลเหตุเกิด อาจยื่นคำร้องขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีเขตอำนาจแทนเด็กหรือผู้ปกครองเด็กนั้นก็ได้

๖. การดำเนินคดีใดที่ยังมิได้กระทำจนล่วงพ้นกำหนดเวลาที่จะต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ แต่ยังอยู่ในกำหนดเวลาที่อาจกระทำได้ ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ให้ดำเนินคดีนั้นตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ เช่น กรณีเด็กหรือเยาวชนปรากฏต่อหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตามมาตรา ๗๐ วรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบรับดำเนินการสอบสวน และดำเนินการตามมาตรา ๗๘

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและแจ้งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาผู้เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.อ

(วิเชียร หจน์โพธิ์ศรี)

ผบ.ตร.

บันทึกการจับกุม

สถานที่ทำบันทึก .....

วัน / เดือน / ปี ที่บันทึก .....

วัน / เดือน / ปี ที่จับกุม .....

สถานที่จับกุม .....

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับประกอบด้วย

๑. ..... ๒. .....

๓. ..... ๔. .....

๕. ..... ๖. .....

ได้แจ้งแก่ผู้ถูกจับตามรายชื่อข้างล่างนี้ว่าเขาต้องถูกจับ คือ

๑. ..... ๒. .....

๓. ..... ๔. .....

ได้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่า

๑. ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือไม่ก็ได้

๒ ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

๓ ผู้ถูกจับมีสิทธิจะพบและปรึกษาทนายหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ

๔. ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมถูกจับ หรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด เจ้าพนักงานสามารถอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบว่า.....

ผู้ถูกจับรับทราบสิทธิแล้ว

- ◯ ไม่ขอดำเนินการตามข้อ ๔.
- ◯ ขอดำเนินการตามข้อ ๔. และได้ดำเนินการเรียบร้อย
- ◯ ขอให้การรับว่าเป็นบุคคลตามหมายจับ และยังไม่เคยถูกดำเนินคดีนี้มาก่อน

ในการจับกุมผู้ต้องหาครั้งนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมได้กระทำไปตามอำนาจและหน้าที่ โดย

- ◯ มีหมายจับ
- ◯ มีคำสั่งศาล
- ◯ กระทำความผิดซึ่งหน้าตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๓
- ◯ มีเหตุการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นมาจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด
- ◯ เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา ๖๖(๒) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้
- ◯ เป็นการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราว ตามมาตรา ๑๑๗

การปฏิบัติของเจ้าพนักงานผู้จับต่อเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับ กระทำโดย (ม.๖๗)

- ◯ แจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนว่าเขาต้องถูกจับ
- ◯ แจ้งข้อกล่าวหารวมทั้งสิทธิตามกฎหมายให้ทราบ
- ◯ ในกรณีมีหมายจับได้แสดงต่อผู้ถูกจับ
- ◯ นำตัวไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันที
- ◯ แจ้งเหตุแห่งการจับกุมให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ทราบโดยพลัน ในกรณีที่ไม่มีบุคคลดังกล่าวอยู่ด้วยในขณะจับกุม / ในโอกาสแรกเท่าที่สามารถทำได้
- ◯ ทำบันทึกการจับกุม โดยแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ และได้กระทำต่อหน้า ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ในกรณีที่ขณะทำบันทึกไม่มีบุคคลดังกล่าวอยู่ด้วย
- ◯ ในการจับกุมและควบคุมได้กระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานมิได้ใช้วิธีการเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น และมิได้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็ก

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับได้อ่านบันทึกให้ผู้ถูกจับฟังแล้วและผู้ถูกจับได้อ่านด้วยตนเองแล้ว รับว่าถูกต้องและได้มอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้แก่ผู้ถูกจับเรียบร้อย จึงให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ) ..... ผู้ต้องหา (ลงชื่อ) ..... ผู้ต้องหา

(ลงชื่อ) ..... ผู้ต้องหา (ลงชื่อ) ..... ผู้ต้องหา

(ลงชื่อ) ..... ผู้ปกครอง (ลงชื่อ) ..... ผู้ปกครอง

(ลงชื่อ) ..... ผู้ปกครอง (ลงชื่อ) ..... ผู้ปกครอง

(ลงชื่อ) ..... ผู้จับกุม (ลงชื่อ) ..... ผู้จับกุม

(ลงชื่อ) ..... ผู้จับกุม (ลงชื่อ) ..... ผู้จับกุม

(ลงชื่อ) ..... ผู้จับกุม (ลงชื่อ) ..... ผู้จับกุม

บันทึกการสอบถามเบื้องต้น

สถานที่บันทึก.....

วันเดือนปีที่บันทึก.....

บันทึกนี้ทำขึ้นเพื่อแสดงว่า (ยศ ชื่อ ชื่อสกุล ตำแหน่ง).....

พนักงานสอบสวน ได้สอบถาม.....(เด็กหรือเยาวชน ผู้ต้องหา)

ในเบื้องต้น โดยมี(ชื่อ ชื่อสกุล).....ที่อยู่เลขที่.....

ซอย.....ถนน.....หมู่ที่.....แขวง(ตำบล).....

เขต(อำเภอ).....จังหวัด.....เป็นอำนวยการ หรือได้จัดหา

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและ

พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแล้ว ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา ดังนี้

๑. ชื่อตัว.....ชื่อสกุล.....อายุ.....ปี สัญชาติ.....

๒. ที่อยู่ เลขที่.....ซอย.....ถนน.....หมู่ที่.....

แขวง(ตำบล).....เขต(อำเภอ).....จังหวัด.....

๓. สถานที่เกิด เลขที่.....ซอย.....ถนน.....หมู่ที่.....

แขวง(ตำบล).....เขต(อำเภอ).....จังหวัด.....

๔. อาชีพของเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา.....

๕. รายละเอียดเกี่ยวกับบิดาของเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา

ชื่อตัว.....ชื่อสกุล.....

ที่อยู่เลขที่.....ซอย.....ถนน.....หมู่ที่.....

แขวง(ตำบล).....เขต(อำเภอ).....จังหวัด.....

อาชีพ.....

-๖-

๖. รายละเอียดเกี่ยวกับมารดาของเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา

ชื่อตัว.....ชื่อสกุล.....

ที่อยู่เลขที่.....ซอย.....ถนน.....หมู่ที่.....

แขวง(ตำบล).....เขต(อำเภอ).....จังหวัด.....

อาชีพ.....

๗. รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา

ชื่อตัว.....ชื่อสกุล.....

ที่อยู่เลขที่.....ซอย.....ถนน.....หมู่ที่.....

แขวง(ตำบล).....เขต(อำเภอ).....จังหวัด.....

อาชีพ.....

๘. รายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาอาศัยอยู่ด้วย

ชื่อตัว.....ชื่อสกุล.....

ที่อยู่เลขที่.....ซอย.....ถนน.....หมู่ที่.....

แขวง(ตำบล).....เขต(อำเภอ).....จังหวัด.....

อาชีพ.....

๔. รายละเอียดเกี่ยวกับองค์กรที่เด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาอาศัยอยู่ด้วย

ชื่อองค์กร.....

ที่ครูแลงที่.....ซอย.....ถนน.....หมู่ที่.....

แขวง(ตำบล).....เขต(อำเภอ).....จังหวัด.....

และได้แจ้งข้อหาให้เด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาทราบว่า.....

.....

ได้อ่านบันทึกนี้ให้เด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาฟังแล้วรับว่าถูกต้อง จึงให้ลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ).....เด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา

(ลงชื่อ).....ล่ามแปล

(ลงชื่อ).....พยาน

(ลงชื่อ).....พนักงานสอบสวน/บันทึก/อ่าน

(ตัวอย่าง)

263 ฉ/๓

คำร้อง

ตรวจค้นการจับ

คดีหมายเลขดำที่ ๓...../๒๕.....

ศาลแขวงชนแดนครบครัว...

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

ความอาญา

ระหว่าง { พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจ..... ....

พร้อมของกลางคือ.....

.....

โดยกล่าวหาว่า.....

นำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินการ ส่งถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจ.....

เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

พฤติการณ์แห่งคดีนี้ คือ .....

.....

เหตุเกิดที่ .....

.....

การกระทำของผู้ต้องหานี้เป็นความผิดตาม .....

.....

.....

○ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้รับตัวผู้ต้องหา

เมื่อ.....เวลา.....น.

โดยใช้เวลาเดินทางมาตลอดระหว่างเวลา.....น. ถึงเวลา.....น. รวม.....ชั่วโมง.....นาที

ในกรณีผู้ต้องหา ○ ถูกเรียกมา ○ ส่งตัวมา ○ เข้ามาพบพนักงานสอบสวนเอง และมีผู้ปกครอง ข้าพเจ้าได้มอบตัวไปยังแก่ผู้ใดตามไปปกครองดูแล และได้สั่งให้นำตัวผู้ถูกจับมายังศาล ภายในวันที่.....เวลา.....น.

ข้อ ๒ พนักงานสอบสวนได้สอบถามเบื้องต้นและแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบและสอบถามเจ้าพนักงานผู้จับแล้ว มีรายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมคำร้อง ดังนี้

การจับกุม

○ ผู้ถูกจับยอมรับว่าเป็นบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐาน ..... จริง

○ การจับกุมเด็ก (ม.๖๖) ○ กระทำพยานหลักฐานซึ่งหน้าตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐

○ มีหมายจับ ○ มีคำสั่งศาล

○ การจับกุมเยาวชน (ตาม ป.วิ.อาญา ม.๗๘) ○ มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเยาวชนน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถเอาใช้ในการกระทำความผิด

○ เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับตามมาตรา ๖๒ (๒) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

○ เป็นการจับกุมผู้ต้องหาซึ่งน่าเสียที่หนีหรือจะหลบหนี ในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๗๗/๗

การปฏิบัติของเจ้าพนักงานผู้จับต่อเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับ (ม.๖๘)

○ กระทำโดยสุภาพนุ่มนวล และคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

○ แจ้งเหตุการจับแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย

○ แสดงตนเป็นเจ้าพนักงาน และแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบโดยฉับพลัน

○ แสดงหมายจับต่อผู้ถูกจับ / ผู้ปกครอง / บุคคล หรือ ผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย

○ แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบตามกฎหมาย

○ บันทึกการจับกุม โดยแจ้งชื่อที่อยู่ สถานที่ และรายละเอียด หมายผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ด้วย กรณีมีผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนมิได้อยู่ด้วย ณ ขณะจัดทำบันทึกการจับกุม

○ มิได้ใช้วิธีการเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี เพื่อความปลอดภัยของเด็ก/เยาวชน ผู้ถูกจับ/บุคคลอื่น

เอกสารแนบท้ายคำร้อง

○ สำเนาภาพถ่ายบันทึกการจับกุมของเจ้าพนักงานผู้จับ

○ สำเนาหมายจับ

○ สำเนาภาพถ่ายผู้ถูกจับรับรองสำเนาถูกต้องโดยเจ้าพนักงานผู้จับ

○ สำเนาภาพถ่ายบัตรประจำตัวเยาวชนผู้ถูกจับ

○ สำเนาภาพถ่ายทะเบียนราษฎร์ผู้ถูกจับ

○ สำเนาภาพถ่ายบัตรประจำตัวประชาชนผู้ปกครอง

○ สำเนาภาพถ่ายทะเบียนราษฎร์ผู้ปกครอง

○ เอกสารอื่นๆ (โปรดระบุ).....

.....

○ บันทึกคำให้การพนักงานสอบสวน

ข้อความได้โปรดพิจารณาตรวจสอบการจับและมีคำสั่ง ตามมาตรา ๗๓ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

ลงชื่อ ..... ผู้ร้อง

(.....)

คำร้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า ..... เป็นผู้เรียง / พิมพ์

ลงชื่อ ..... ผู้เรียง / พิมพ์

(.....)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ศร. โทร ๐ ๒๒๐๕ ๓๘๕๖

ที่ ๐๐๓๓.๒๕/๒๐๕๕ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง แนวทางปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ (เพิ่มเติม)

ผบท.บ., ก.๑-๙, กชต., ร., ปส., สตม., สพฐ., กมค. และ จตร.(ทน.จต.)

ตามหนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๓๓.๒๕/๒๐๕๖ ลง ๒๐ พ.ค.๒๕๕๔ ได้กำหนดแนวทางให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ โดยข้อ ๓.๔ กำหนดว่า การแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไม่จำต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ และพนักงานอัยการอยู่ด้วยตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๒๓๓ ทวิ และมาตรา ๒๓๔/๒ แต่จะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การรับสารภาพและถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจให้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เมื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแต่ละราย นั้น

ต่อมาสำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ มีหนังสือ ที่ ยธ ๐๐๑๒(อด)/๔๙๘ ลง ๒๕ ต.ค.๒๕๕๔ แจ้งว่า สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม ได้มีหนังสือที่ ศย ๐๓๖ (ส)/๔๘๘๐๓ ลง ๑๘ ก.ย.๒๕๕๔ ถึงอธิบดีผู้พิพากษา สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว ตอบข้อหารือปัญหาการดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๗๕ กรณีสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กว่า คณะอนุกรรมการเพื่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมการใช้บังคับกฎหมายศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมีความเห็นว่า วิธีปฏิบัติในการสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชนควรใช้มาตรา ๗๕ ประกอบ ป.วิ.อาญา มาตรา ๒๓๓ ทวิ ประกอบมาตรา ๒๓๔/๒ โดยอาศัยมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ที่กำหนดให้นำบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อาญามาบังคับใช้เท่าที่ไม่ขัด หรือแย้งกับ พ.ร.บ.ดังกล่าว กล่าวคือในการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน จะต้องมีที่ปรึกษากฎหมาย รวมถึงนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนด้วย

ดังนั้น เพื่อให้การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยสอดคล้องกับความเห็นของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวข้างต้น จึงยกเลิกความในข้อ ๓.๔ ของหนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๓๓.๒๕/๒๐๕๖ ลง ๒๐ พ.ค.๒๕๕๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"การแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจะต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ และพนักงานอัยการอยู่ด้วยตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๓ ทวิ ประกอบมาตรา ๒๓๔/๒ และต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วย

ทุกครั้ง...

ทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เมื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแต่ละราย

ที่ปรึกษาตามวรรคหนึ่งดังกล่าวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๑๒๓ ได้กำหนดคุณสมบัติไว้ว่าต้องมีคุณสมบัติเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความและฝ่านการอบรมเรื่องวิธีการพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์ และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา แต่ตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๒๐๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติให้ภายในสองปีนับแต่วันใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ ๒๕๓๔ มาใช้บังคับ ซึ่งมาตรา ๘๔ ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดให้ผู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมายมี ๒ ประเภท คือ (๑) ผู้ที่เป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ หรือ (๒) ผู้ที่ได้รับปริญญาทางกฎหมายไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและได้จดทะเบียนเป็นที่ปรึกษากฎหมาย ฉะนั้น ในระยะเริ่มแรกนี้จึงให้ใช้ที่ปรึกษากฎหมายที่มีคุณสมบัติทั้งสองประเภทดังกล่าวประเภทใดประเภทหนึ่ง

ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนนั้น บิดา มารดา ผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้ารวมรับฟังการสอบสวนดังกล่าวด้วยก็ได้"

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.อ. เอก อังสนานนท์

(เอก อังสนานนท์)

รอง ผบ.ตร.บริหาร,รบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐๒ ๒๐๕ ๓๔๘๓
ที่ ๐๐๓๓.๒๔/ ๔๗๔ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔
เรื่อง กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนให้ถือปฏิบัติตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๓๔/๑

ผบ.ช.น. ภ.๑-๙ ศชต. ก. ตชด. สตม. ส. และ ปส.

ด้วย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหนังสือ ที่ สม. ๐๐๐๓/๒๔๖๑ ลง ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๓ แจ้งว่าพนักงานสอบสวนบางนายไม่จัดให้มีทนายความเข้าร่วมฟังการสอบสวนผู้ต้องหาในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต และขอให้ ตร. พิจารณาสั่งการให้พนักงานสอบสวนในสังกัดถือปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ. อาญา มาตรา ๑๓๔/๑ อย่างเคร่งครัด

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเป็นไปโดยความถูกต้องตามกฎหมาย และป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดี จึงขอกำชับแนวทางปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

๑. ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๓๔/๑

๒. ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้รัฐจัดหาทนายความให้ ตาม ป.วิ อาญา มาตรา ๑๓๔/๑

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบและปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต ท.
(อัครทัย โตระนันทน์)
รอง ผบช.(๑) ปรท.ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3466 โทรสาร 0 2251 2562

ที่ 0031.212/ 07450 วันที่ 6 ตุลาคม 2551

เรื่อง คณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา 73 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551

สบช.น., ภ.1-9, ต., ปส., สตม., และ ตชร.(หน.)

ตามที่ ตร. โดย นก. ได้มีหนังสือที่ 0031.14/648 ลง 19 ก.พ. 2551 แจ้งการประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 8 ก.พ. 2551 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 73 รวมอยู่ด้วย โดยแก้ไขจากเดิมที่กำหนดให้ "เด็กอายุยังไม่เกินเจ็ดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ" เป็นกำหนดให้ "เด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ และให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กนั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น" ประกอบกับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้หารือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า กรณีเด็กกระทำความผิดในขณะมีอายุไม่เกินสิบปี แต่ถูกจับกุมได้ภายหลังซึ่งมีอายุเกินกว่าสิบปี จะดำเนินการส่งตัวผู้ถูกจับกุมไปยังหน่วยงานใด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ นร 0901/0550 ลง 7 พ.ค. 2551 ตอบข้อหารือว่า ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามมาตรา 73 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551 (ตามเอกสารแนบ)

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเป็นไปโดยถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และสอดคล้องกับข้อหารือของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวข้างต้น จึงให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติดังนี้

1. กรณีจับกุมหรือควบคุมเด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ส่งตัวเด็กให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอื่น ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัด

2. กรณีจับกุม...

2. กรณีจับกุมหรือควบคุมผู้กระทำความผิดซึ่งอายุเกินสิบปี หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ขณะกระทำความผิดผู้ถูกจับอายุยังไม่เกินสิบปี ให้ส่งตัวผู้ถูกจับดังกล่าวให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ ให้แจ้งพนักงานสอบสวนทราบและถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.ท.

(เศรียวพันธ์ ดามาพงศ์)

รอง ผบ.ตร. ปรท. ผบ.ตร.

งานกฎหมาย กพร.
รับที่ 3.5๕
วันที่ 1 ส.ค. 2551
เวลา ๑๐.๑๐ น.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
เลขรับ 01273
วันที่ 1 ส.ค. 2551
เวลา ๑๓.๐๐ น.

ด่วนที่สุด
ที่ นร ๐๗๐๗/ ๐๕๑๐

271

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

กองนิติการ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
เลขรับ 1365
วันที่ 1 ส.ค. 2551
เวลา 16.00 น.

๔ พฤษภาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอหารือร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(การกำหนดอายุเด็กที่กระทำความผิดอาญา)

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๗๐๗.๑๒/ป ๒๐ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา ๗๓ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑

ตามที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ขอหารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การกำหนดอายุเด็กที่กระทำความผิดอาญา) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขอให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวง) กระทรวงยุติธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวง และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุด แต่งตั้งผู้แทนไปชี้แจงข้อเท็จจริง นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าว และมีความเห็นปรากฏตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ส่งมาพร้อมนี้ อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบตามระเบียบด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(คุณพรทิพย์ จาละ)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักอำนวยการ
โทร. ๐ ๒๒๒๑ ๐๒๐๐-๙
กลุ่มกฎหมายกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๐๒๐๕-๘ ต่อ ๗๐๓, ๗๑๑
โทรสาร ๐ ๒๑๔๖ ๖๒๐๓
www.krisdika.go.th
www.lawreform.go.th

เรื่องเสร็จที่ ๓๙๐/๒๕๕๑

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา ๗๓ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๖๐๒/๕๔๔ ลงวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีความประสงค์จะหารือการปฏิบัติตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่กำหนดให้เด็กอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ซึ่งมีผลให้เด็กอายุยังไม่เกินสิบปีซึ่งกระทำความผิดต้องพ้นจากกระบวนการยุติธรรมไม่ต้องรับโทษทางอาญา และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะต้องดำเนินการส่งต่อให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ในประเด็นดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ เพื่อความถูกต้องในการดำเนินการของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

๑. กรณีเด็กกระทำความผิดและศาลมีคำพิพากษาให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่กำหนดให้ส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกและอบรมในหน่วยงานในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และปัจจุบันอายุยังไม่เกินสิบปี แต่เนื่องจากวิธีการสำหรับเด็กดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นโทษทางอาญา กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะดำเนินการกับเด็กกลุ่มนี้อย่างไร จึงจะชอบด้วยกฎหมาย

๒. กรณีเด็กกระทำความผิดในขณะมีอายุไม่เกินสิบปี แต่ถูกจับกุมได้ภายหลังหรือควบคุมตัวระหว่างรอการพิจารณาคดีหรือศาลมีคำพิพากษาให้เข้ารับการฝึกอบรมมาระยะหนึ่ง ทำให้ในปัจจุบันมีอายุเกินกว่าสิบปี แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ได้บัญญัติบทเฉพาะกาลไว้ หลังจากกฎหมายมีผลใช้บังคับ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะดำเนินการกับเด็กกลุ่มนี้อย่างไร จึงจะชอบด้วยกฎหมาย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยมีผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวง) ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (กรมพินิจและคุ้มครองเด็ก

ส่งพร้อมหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๓๐๑/๖๕๗ ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

และเยาวชน) ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง กรณีเด็กกระทำความผิดและศาลมีคำพิพากษาให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๐๕* แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่กำหนดให้ส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกและอบรมในหน่วยงานในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และปัจจุบันอายุยังไม่เกินสิบปี แต่เนื่องจากวิธีการสำหรับเด็กดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นโทษทางอาญา กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะดำเนินการกับเด็กดังกล่าวอย่างไร จึงจะชอบด้วยกฎหมาย นั้น เห็นว่า มาตรา ๓** แห่งประมวลกฎหมายอาญา กำหนดไว้ว่า ในกรณีกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าในทางใด

---

*มาตรา ๑๐๕ ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษอาญาหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ดังต่อไปนี้

(๑) เปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา ๓๙ (๑) แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นฝึกและอบรม ซึ่งจะต้องฝึกและอบรมในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจตามเวลาที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์

(๒) เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกและอบรมยังสถานสังเกต สถานศึกษา หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต ตามเวลาที่ศาลกำหนดแต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์

(๓) เปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมความประพฤติ โดยกำหนดเงื่อนไขข้อเดียวหรือหลายข้อตามมาตรา ๑๐๐ ด้วยหรือไม่ก็ได้ ถ้าได้กำหนดเงื่อนไขไว้ให้นำมาตรา ๑๐๐ วรรคสองและวรรคสาม และมาตรา ๑๐๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หลักเกณฑ์วิธีการฝึกและอบรมหรือการฝึกและอบรมเด็กหรือเยาวชนให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ศาลได้พิจารณาความประพฤติ สาเหตุแห่งข้อหาและพฤติการณ์แห่งคดีแล้วเห็นว่าควรจะคัดตัวหรือควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนตาม (๑) หรือ (๒) ต่อไปหลังจากที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว ให้ศาลระบุในคำพิพากษาให้ส่งตัวไปจำคุกไว้ในเรือนจำตามเวลาที่ศาลกำหนด

**มาตรา ๓ ให้กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด ไม่ว่าในทางใด เว้นแต่คดีถึงที่สุดแล้ว แต่ในกรณีที่คดีถึงที่สุดแล้วดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับโทษ หรือกำลังรับโทษอยู่ และโทษที่กำหนดตามคำพิพากษาหนักกว่าโทษที่กำหนดตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเช่นว่านั้นถึงที่สุด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น หรืออัยการมีอำนาจร้องขอให้ศาลกำหนดโทษเสียใหม่ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง ในการที่ศาลจะกำหนดโทษใหม่นี้ ถ้าปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษมาบ้างแล้ว เมื่อได้สัดส่วนกับโทษตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง หากเห็นเป็นการสมควร ศาลจะกำหนดโทษน้อยกว่าโทษขั้นต่ำที่กฎหมายที่บัญญัติในภายหลังกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้ หรือถ้าเห็นว่าโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับมานั้นเป็นการเพียงพอ ศาลจะปล่อยผู้กระทำความผิดไปก็ได้

เมื่อมาตรา ๗๓[๑] แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ ใช้บังคับบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้เด็กอายุยังไม่เกินสิบปีซึ่งกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ปรากฏว่ากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็ก การสงเคราะห์เด็ก การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเด็กอย่างกว้างขวาง นับว่าเป็นกฎหมายซึ่งเป็นคุณแก่เด็กยิ่งกว่าบทบัญญัติของมาตรา ๑๐๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงต้องนำกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กมาใช้ตามที่กำหนดโดยมาตรา ๗๓ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑

กรณีนี้ เด็กได้ถูกส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกและอบรมตามคำสั่งศาล กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจึงต้องแจ้งให้ศาลทราบและขอให้ศาลมีคำสั่งว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

ประเด็นที่สอง กรณีเด็กกระทำความผิดในขณะมีอายุไม่เกินสิบปี แต่ถูกจับกุมได้ภายหลังหรือควบคุมตัวระหว่างรอการพิจารณาคดีหรือศาลมีคำพิพากษาให้เข้ารับการฝึกอบรมมาระยะหนึ่ง ทำให้ในปัจจุบันมีอายุเกินกว่าสิบปี แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ได้บัญญัติบทเฉพาะกาลไว้ หลังจากกฎหมายมีผลใช้บังคับ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะดำเนินการกับเด็กกลุ่มนี้อย่างไร จึงจะชอบด้วยกฎหมาย นั้น เห็นว่า ดังที่ได้วินิจฉัยไว้ในประเด็นที่หนึ่งแล้วว่ากรณีนี้ต้องนำกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กซึ่งเป็นคุณมาใช้บังคับ จึงต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) กรณีเด็กกระทำความผิดในขณะมีอายุไม่เกินสิบปี แต่ถูกจับกุมได้ภายหลังหรือควบคุมตัวระหว่างรอการพิจารณาคดี ทำให้ในปัจจุบันเด็กมีอายุเกินกว่าสิบปี นั้น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะต้องแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๗๓ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑

---

[๑] มาตรา ๗๓ เด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(๒) กรณีเด็กกระทำความผิดในขณะมีอายุไม่เกินสิบปี และศาลมีคำพิพากษาให้เข้ารับการฝึกอบรมมาระยะหนึ่ง ทำให้ในปัจจุบันมีอายุเกินกว่าสิบปี นั้น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจึงต้องแจ้งให้ศาลทราบและขอให้ศาลมีคำสั่งว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

(คุณพรทิพย์ จาละ)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
พฤษภาคม ๒๕๕๑

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3486 โทรสาร 0 2251 2662

ที่ 0011.25/ ๖๖๑๔ วันที่ ๒๖ สิงหาคม 2553

เรื่อง กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบปี(เพิ่มเติม)

ผบช.น., ภ.1-9, ตชด., ก., ปส. และ สตม.

ตามหนังสือ ตร. ที่ 0011.25/6877 ลง 20 พ.ย. 2552 แจ้งแนวทางปฏิบัติในการสอบสวนคดีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบปี ซึ่งตาม ป.อาญา มาตรา 73 วรรคแรก บัญญัติว่า เด็กอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ นั้น

เนื่องจากมีหน่วยงานหารือแนวทางปฏิบัติตามหนังสือข้างต้น จึงเห็นว่า มีประเด็นที่ควรกำหนดแนวทางปฏิบัติเพิ่มเติมเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

1. การสอบสวนคดีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบปี หากการสอบสวนพยานหลักฐานรับฟังได้ว่าเด็กนั้นกระทำผิด พนักงานสอบสวนจะมีความเห็นทางคดีว่าควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาโดยจะต้องปรับบทตาม ป.อาญา มาตรา 73 วรรคแรก หรือปรับบท ตาม ป.วิอาญา มาตรา 39(7) นั้น เห็นว่าตาม ป.อาญา มาตรา 73 วรรคแรก เป็นบทบัญญัติที่ไม่เอาโทษเด็กผู้กระทำผิดมาตั้งแต่ต้น มิใช่เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติยกเว้นโทษ การปรับบทกฎหมายที่ถูกต้องตรงตามหลักวิชาการ ต้องปรับบท ตาม ป.อาญา มาตรา 73 วรรคแรก

2. กรณีตามระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ว่าด้วยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและอายุยังไม่ถึงเกณฑ์ต้องรับโทษทางอาญา พ.ศ. 2551 ข้อ 3(1) กำหนดให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นว่า เด็กได้กระทำความผิดตามที่กล่าวหาหรือไม่ได้กระทำความผิดตามที่กล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่นั้น เห็นว่าระเบียบดังกล่าวอยู่ภายใต้ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นระเบียบปฏิบัติที่ให้พนักงานสอบสวนที่รับตัวเด็กที่อายุยังไม่เกินสิบปีไว้ทำการสอบสวนเมื่อทำการสอบสวนเสร็จก็ทำความเห็นให้ปรากฏว่า เด็กได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาเท่านั้น หรือยกประโยคหนึ่งก็คือ ให้พิจารณาพยานหลักฐานไปตามหลักวิชาว่าพยานหลักฐานเชื่อว่าเด็กได้กระทำความผิดหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ด้วยเหตุผลใด ทั้งนี้ เพื่อประกอบการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในอันที่จะได้รู้ถึงข้อเท็จจริงหรือสาเหตุของการกระทำ และจะได้กำหนดวิธีปฏิบัติในการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กนั้นได้ถูกต้อง หาได้เป็นระเบียบที่บังคับหรือผูกพันให้ต้องทำความเห็นทางคดีเป็นอย่างอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในข้อ 3 ไม่ พนักงานสอบสวนจึงชอบที่จะทำความเห็นทางคดีไปตามที่กล่าวไว้ในข้อ 1

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ ถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.ท. (ปณสิริ ประกายวัต)

รอง ผบ.ตร.ปวท.ผบตร.

กลุ่มงานตรวจสอบอำนวย 4 รตต.
เลขรับ
วันที่
เวลา

บก.อก.ปค. 277
เลขรับที่
วันที่

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตว. โทร. ๐ ๒๔๓๓ ๓๙๗๖

ที่ ตช๐๓.๓๕๗/๒๕๕๓ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

เรื่อง การสอบสวนคดีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบปี

ผบช.น., ภ.๑ ๕, ตชด., ก., ปส. และ สตม.

ด้วยสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว ๑ ได้ส่งสำนวนการสอบสวนคดีการกระทำความผิดของเด็กอายุไม่เกินสิบปีมีการกระทำความผิด โดยมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ไปยัง ตร. เพื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕

ตร. ได้พิจารณาแล้วพบว่า พนักงานสอบสวนได้สรุปสำนวนการสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา ซึ่งเป็นเด็กมีอายุไม่เกินสิบปี เป็นการแสดงให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนมิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายในคดีที่เด็กเป็นผู้กระทำผิดคลาดเคลื่อน เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า เด็กอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ อันส่งผลให้สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา ๑๔๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๘(๓) ซึ่งในคดีที่พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนแล้ว ปรากฏว่าผู้ต้องหาที่กระทำไม่เกินสิบปีได้กระทำผิด พนักงานสอบสวนจะต้องมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบปี จึงเป็นการไม่ชอบและชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น เพื่อให้พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนและมีความเห็นทางคดีในกรณีที่ผู้กระทำผิดเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบปี เป็นไปด้วยความถูกต้องและชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งให้ท่านกำชับพนักงานสอบสวนในสังกัดให้ถือปฏิบัติในการพิจารณามีความเห็นทางคดีในกรณีดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบและให้แจ้งพนักงานสอบสวนทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ.

(ปีที่ ต้นประสิทธิ์)

จตช.รรท.ตบ.ตร.

ระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ

ว่าด้วยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติ
เป็นความผิดและอายุยังไม่ถึงเกณฑ์ต้องรับโทษทางอาญา
พ.ศ. ๒๕๕๑

โดยที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓ วรรคสอง กำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

เพื่อให้การดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเป็นไปโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ (๔) และมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ว่าด้วยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและอายุยังไม่ถึงเกณฑ์ต้องรับโทษทางอาญา พ.ศ. ๒๕๕๑"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ พนักงานสอบสวนที่รับตัวเด็กอายุยังไม่เกินสิบปี ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ทำการสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมายให้ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาสอบสวนไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อสอบสวนเสร็จให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นว่า เด็กนั้นได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ ให้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมกับสำนวน ถ้าพนักงานอัยการเห็นพยานหลักฐานไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ให้ยุติการสอบสวนและให้แจ้งบิดา มารดา หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี ทราบในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่รับทราบความเห็นของพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าเด็กนั้นได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กไปยังกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดท้องที่ที่เด็กเกิดเหตุ หรือที่เด็กนั้นมีถิ่นที่อยู่ปกติ แล้วแต่กรณี ในโอกาสแรกที่กระทำได้

แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวัน นับแต่วันที่รับทราบความเห็นจากพนักงานอัยการ ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

(๒) ในระหว่างการสอบสวนของพนักงานตามวรรคหนึ่ง (๑) ให้พนักงานสอบสวนมอบตัวเด็กให้อยู่ในความปกครองดูแลของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย หรือหากเป็นเด็กที่ทางได้รับการสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก ก็ให้ส่งตัวเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นในโอกาสแรกที่กระทำได้แต่ภายในเวลาไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

ข้อ ๔ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ต้องจัดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการแต่งตั้งและอยู่ในกรุงเทพมหานคร หรือในจังหวัดนั้นแล้วแต่กรณี รับตัวเด็กจากพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินการให้เด็กได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพต่อไป

ข้อ ๕ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้รับมอบหมายตามข้อ ๔ สืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็ก รวมทั้งให้สืบเสาะถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิด สภาพแวดล้อมภายในครอบครัว ความเป็นอยู่ การเลี้ยงดู อุปนิสัย ความประพฤติของเด็ก และกำหนดแนวทางในการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็กด้วย

ในการซักถามเด็ก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามมาตรา ๓๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ อย่างเคร่งครัด

ข้อ ๖ ในระหว่างการดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริง พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องพิจารณามอบตัวเด็กให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยรับไปดูแล ทั้งนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจวางข้อกำหนดตามข้อ ๗ วรรคหนึ่ง (๑) (ข) (ค) หรือ (ง) ด้วยก็ได้ หากเกรงว่าเด็กอาจไม่ปลอดภัยหรืออาจไปกระทำผิดซ้ำอีก ให้ดำเนินการขอคำสั่งศาลเพื่อส่งตัวเด็กไปสังเกตอาการที่สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือองค์กรเอกชนที่เหมาะสม ก็ให้ขอคำสั่งส่งตัวเด็กไปสังเกตอาการที่สถานที่นั้นด้วย

กรณีที่เด็กไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ก็ให้ดำเนินการส่งมอบตัวเด็กให้กับบุคคลที่เห็นว่าเหมาะสมและยินยอม หากไม่มีผู้ใดเหมาะสมและยินยอมรับเด็กไปดูแล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเด็กไปอยู่สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือองค์กรเอกชนที่เหมาะสม

ข้อ ๗ เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณากำหนดแนวทางคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยให้เด็กมีโอกาสอยู่ในความดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลอื่นใดที่เหมาะสมและยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล เป็นลำดับแรก ทั้งนี้ สามารถวางข้อกำหนดเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ประพฤติเสียหาย หรือเสี่ยงต่อการกระทำผิด ดังนี้

(๑) ระมัดระวังมิให้เด็กเข้าไปในสถานที่หรือห้องที่อันจะจูงใจให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร

(๒) ระมัดระวังมิให้เด็กออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่จำเป็น หรือไปกับบิดามารดา ผู้ที่เด็กอาศัยอยู่ หรือผู้ที่รับเด็กไปปกครองดูแล

(๓) ระมัดระวังมิให้เด็กคบหาสมาคมกับบุคคล หรือคณะบุคคลที่จะชักนำไปในทางเสื่อมเสีย

(๔) ระมัดระวังมิให้เด็กกระทำการใดอันอาจเป็นเหตุให้เด็กประพฤติเสียหาย

(๕) จัดให้เด็กได้รับการศึกษาตามสมควรแก่ตามวัย สติปัญญา และความถนัดของเด็ก

(๖) จัดให้เด็กกระทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ด้านคุณธรรม จริยธรรม และบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

(๗) จัดให้เด็กและหรือครอบครัวเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อแก้ไขสาเหตุการกระทำผิดของเด็ก

(๘) จัดให้เด็กและหรือครอบครัวทำกิจกรรมอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกับ (๕) (๖) (๗)

ในการนี้ หากเห็นสมควรจัดให้มีผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ก็ให้เสนอผลการสืบเสาะและความเห็นไปยังปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด โดยระบุชื่อผู้ที่จะขอให้แต่งตั้งเป็นผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและระยะเวลาในการคุ้มครองสวัสดิภาพ ตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

ในกรณีที่มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าบุคคลที่รับมอบตัวเด็กไปไม่สามารถดูแลเด็กตามข้อกำหนดได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กให้คำแนะนำ แต่หากบุคคลดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำขอต่อปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี เพื่อเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บนว่าจะปฏิบัติตามข้อกำหนด

หากพิจารณาเห็นว่าการคุ้มครองสวัสดิภาพด้วยวิธีการข้างต้นไม่ได้ผล เห็นสมควรให้คุ้มครองสวัสดิภาพโดยการส่งตัวเด็กเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานที่สงเคราะห์และฟื้นฟู ให้พนักงาน

เจ้าหน้าที่เสนอผลการสืบเสาะพร้อมความเห็นไปยังปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อพิจารณาสั่งตามความเหมาะสม

ก่อนยุติการคุ้มครองสวัสดิภาพ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประเมินความเหมาะสมอีกครั้ง เพื่อแน่ใจว่าเด็กสามารถอยู่ได้อย่างปกติสุข

ข้อ ๘ เพื่อประโยชน์ในการกำหนดแนวทางในการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดประชุมผู้เกี่ยวข้อง โดยให้มีการกำหนดแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็ก วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพ การยุติการคุ้มครองสวัสดิภาพ รวมทั้งการเยียวยาผู้เสียหาย โดยเชิญผู้เข้าร่วมประชุมตามความเหมาะสมและจำเป็น เช่น

(๑) บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลซึ่งรับตัวเด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดูหรือซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย

(๒) ครูหรือผู้ทำให้การศึกษาแก่เด็ก

(๓) ญาติซึ่งเด็กและบุคคลตาม (๑) ให้การยอมรับนับถือ

(๔) ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดูแลแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็ก

(๕) ผู้เสียหายหรือผู้แทน

(๖) บุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าสมควรเชิญเข้าร่วมประชุม เช่น ผู้นำชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการชุมชน เป็นต้น

(๗) ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ จิตแพทย์ เป็นต้น

ทั้งนี้ การดำเนินการตามระเบียบข้อนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พึงระมัดระวัง ให้เป็นไปตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมและเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก

ข้อ ๙ ให้ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

ชวลิต พาณิชกุล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ประธานกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คร. โทร. 02 205 3463 โทรสาร 02 251 2662

ที่ 0031.212/ 3282 วันที่ 24 กรกฎาคม 2550

เรื่อง ทำเช็บการปฏิบัติเรื่องการเบิกจ่ายค่าตอบแทนพยาน ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

ผบช.น., ผบช.ก., รบช.สตม., ผบช.ปส. และผบช.ภ.1 - 9

ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้พยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับค่าตอบแทน ตาม มาตรา 12 บัญญัติว่า "เมื่อพยานได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือเบิกความต่อศาลแล้ว พยานทั้งมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร ทั้งนี้ ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง....." และระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วย ค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน ชามี ภริยา สู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2547 ลิทธะฉบับ 1 หมวด 1 ข้อ 6 บัญญัติว่า "พยานที่ได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือเบิกความต่อศาลแล้ว มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร ตามอัตราที่กำหนดในระเบียบนี้ ในส่วนของพยานที่ได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา และพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา จะมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนเฉพาะพยานที่ระบุไว้ในสำนวนการสอบสวน" ข้อ 8 บัญญัติว่า "ค่าตอบแทนตามข้อ 6 ... ให้จ่ายในอัตราดังต่อไปนี้ (1) พยานผู้ที่มีที่พักอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดที่มาให้ข้อเท็จจริงอันที่ทำการพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือเบิกความต่อศาล ได้รับค่าตอบแทนครั้งละห้าร้อยบาท (2) พยานผู้ที่มีที่พักอาศัยอยู่นอกเขตจังหวัดที่เดินทางมาให้ข้อเท็จจริงอันที่ทำการพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาล ได้รับค่าตอบแทนครั้งละห้าร้อยบาท และข้อ 9 "พยานที่พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา... เห็นว่าสามารถให้ข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์แก่คดี ให้หัวหน้าส่วนราชการของพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนหรือสอบสวนคดีอาญา ...เป็นผู้ใช้ดุลพินิจสั่งจ่ายค่าตอบแทน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามอัตราที่กำหนดไว้ใน ข้อ 8" ทั้งนี้ คร. ได้มีหนังสือที่ 0004.2/ 2592 ลง 19 พ.ค. 2548 เรื่อง ทำหนดแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ยอดตามระเบียบ คร. ว่าด้วยกำหนดแนวปฏิบัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 6 โดยกำหนดในข้อ 6 ของระเบียบดังกล่าวกำหนดว่า ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่พยานใช้มาให้ข้อเท็จจริง และมีชื่อระบุไว้ในบัญชีรายการสอบสวนเป็นผู้สั่งจ่ายค่าตอบแทนแก่พยาน ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วย ค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน ชามี ภริยา สู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2547

/จึงเรียนมา...

จากรายงานผลการเบิกจ่ายค่าตอบแทนพยานในปีงบประมาณ 2549 และในปีงบประมาณ 2550 (ต.ค. 2549 - มี.ค. 2550) ได้สรุปรวมและลงการเบิกจ่ายดังกล่าวแล้ว ปรากฏว่า หน่วยปฏิบัติในสังกัด ตร. บางแห่งยังไม่ได้เบิกจ่ายค่าตอบแทนพยานให้แก่พยานที่มาให้การในชั้นสอบสวน และจำนวนเงินที่เบิกจ่ายยังไม่ครบตามจำนวนเงินงบประมาณที่ ตร. ได้จัดสรรให้ โดยปรากฏว่าการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนพยานในปีงบประมาณ 2550 (ต.ค. 2549 – มี.ค. 2550) มีการเบิกจ่ายไปเพียง 3,547,800 บาท (ร้อยละ 9 ยังไม่ได้รายงาน) เนื่องจากใกล้สิ้นปีงบประมาณ 2550 แล้ว จึงกำชับการปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้หน่วยปฏิบัติดำเนินการเบิกจ่ายค่าตอบแทนพยานให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง หาก บช. ใด ได้รับจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอต่อการเบิกจ่าย ให้ดำเนินการขอเพิ่มเติมงบประมาณที่กันไว้ที่ส่วนกลาง โดยมีหนังสือของบประมาณเพิ่มเติมมายัง ตร (ผ่าน งบ.)

2. เนื่องจากปัจจุบัน งบ. ไม่มีข้อมูลค่าตอบแทนพยานเป็นฐานในการคำนวณค่าตอบแทนพยานในการขอตั้งงบประมาณค่าตอบแทนพยานในครั้งต่อไป จึงให้หน่วยปฏิบัติประสานกับ งบ. เพื่อหาแนวทางการจัดทำตัวเลขครั้งงบประมาณดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.อ. (ชัชวาล) (ชัชวาล ยงษ์สุวรรณ์)

รอง ผบ.ตร. ปรท.ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คค. โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๙๕๘

ที่ ๐๐๑๑.๒๙/ ๕๑๐๗ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง สิทธิผู้เสียหาย ตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหาย พ.ศ ๒๕๔๔

ผบช.น. ภ.๓ – ๙ ตชด. ปส. และ สทส.

ตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๐๒.๑๓/๔๐๓๘ ลง ๒๖ พ.ย.๕๕ เรื่องกำหนดแนวทางปฏิบัติในการแจ้งสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญา กรณี กระทรวงยุติธรรม มีหนังสือ ที่ ยธ ๐๔๐๖/๘๐๓๒ ลง ๒๑ พ.ย.๕๕ เรื่อง ขอความร่วมมือให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ โดยขอความร่วมมือให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิให้กับผู้เสียหายทราบว่า มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ นั้น

สภ.สำรวจข้อมูลข้าราชการตำรวจซึ่งถูกทำร้ายถึงแก่ความตาย ตั้งแต่ ๑ ม.ค.๕๕ ถึงปัจจุบัน มีจำนวนทั้งสิ้น ๗๘ ราย คค. ได้พิจารณาสาเหตุการถึงแก่กรรมเบื้องต้นแล้ว น่าเชื่อว่าทายาทผู้ตายเป็นผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ ทุกราย เนื่องจากเป็นการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

จึงขอให้ท่านแจ้งสิทธิดังกล่าวให้ทายาทของข้าราชการตำรวจผู้ถึงแก่ความตายทราบถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับตาม พ.ร.บ.ดังกล่าว (รายชื่อปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้) ทราบพร้อมทั้งให้คำแนะนำให้ทายาทผู้ตายไปยื่นคำร้องขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย ณ สำนักงานยุติธรรมจังหวัด หรือ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม แล้วแต่กรณี แล้วรายงานผลให้ ตร. (ผ่าน คค.) ทราบ

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและดำเนินการ

พล.ต.อ. (เอก อังสนานนท์)
รอง ผบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๔๕๘

ที่ ๐๐๐๓.๒๗/๘๐๓๘ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติในการแจ้งสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญา

ขบช.น ภ ๓-๙ ทชด.และ ก.

ด้วยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีหนังสือ ที่ ยธ ๐๔๐๖/๘๐๓๒ ลง ๒๓ พ.ย.๕๕ เรื่อง ขอความร่วมมือให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ โดยขอความร่วมมือให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิให้กับผู้เสียหายทราบว่ามีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๖๔

เพื่อเป็นการอำนวยความยุติธรรมและให้กับผู้เสียหายหรือทายาทผู้เสียหายในคดีอาญาได้รับทราบถึงสิทธิ ตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ จึงให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ดังนี้

๑. ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายทราบว่ามีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนในคดีอาญา ตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ หลังจากได้สอบปากคำผู้เสียหายหรือทายาทผู้เสียหายในทันที ตามบันทึกการแจ้งสิทธิผู้เสียหายหรือทายาทผู้เสียหาย ที่แนบมาพร้อมนี้ เมื่อแจ้งสิทธิแล้วให้นำมาระบุไว้ท้ายร่างคำให้การสอบสวนและมอบสำเนาบันทึกการแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายหรือทายาทผู้เสียหายไว้เป็นหลักฐาน

๒. ให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบว่า หลังจากที่แจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายหรือทายาทผู้เสียหายทราบแล้ว มีผู้ใดไปยื่นคำร้องขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย ณ สำนักงานยุติธรรมจังหวัด หรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม หรือไม่ หากไม่มีผู้ใดไปยื่นคำร้อง ให้สอบถามปัญหาข้อขัดข้องและให้คำแนะนำถึงสิทธิอันพึงมีพึงได้อีกครั้งหนึ่ง

๓. คดีอาญาที่จะต้องแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายหรือทายาทผู้เสียหายทราบตามข้อ ๑ ได้แก่ ความผิดตาม ป.อาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๓ ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา ๒๗๖ ถึง มาตรา ๒๘๗ ลักษณะ ๑๐ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด ๑ ความผิดต่อชีวิต มาตรา ๒๘๘ ถึง มาตรา ๒๙๕ หมวด ๒ ความผิดต่อร่างกาย มาตรา ๒๙๕ ถึง มาตรา ๓๐๐ หมวด ๓ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก มาตรา ๓๐๑ ถึง มาตรา ๓๐๕ หมวด ๔ ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา มาตรา ๓๐๖ ถึงมาตรา ๓๐๘

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

พล ต.อ. [ลายมือชื่อ]

(เอก อังสนานนท์)

รอง ผบ.ตร.ปรห.ลบ.ตร.

บันทึกการแจ้งสิทธิ

ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔

ลงทะเบียนรับที่ลงบันทึก สน./สภ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ในคดีอาญาที่.....ข้าพเจ้า(ยศ,ชื่อ).....ตำแหน่ง.....

ได้แจ้งให้.....ผู้เสียหาย/ทายาทผู้เสียหาย ที่อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....หมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้.....

ซึ่งเป็นผู้เสียหายหรือทายาทผู้เสียหายในการกระทำความผิดฐาน .....โดยมีพฤติการณ์แห่งคดีโดยย่อดังนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

จากการสอบสวนในเบื้องต้น พบว่าผู้เสียหาย

☐ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และหากปรากฏในภายหลังว่าผู้เสียหายมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด จะแจ้งให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หรือสำนักงานยุติธรรมจังหวัดทราบต่อไป

☐ อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

โดยได้แจ้งให้ทราบว่า ผู้เสียหาย /ทายาทผู้เสียหาย มีสิทธิดังนี้

๑. กรณีได้รับบาดเจ็บหรือกรณีทางเพศ

๑.๑ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล (ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท)

๑.๒ ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ (ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท)

๑.๓ ค่าทดแทนรายได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ (วันละไม่เกิน ๒๐๐ บาท เป็นระยะเวลาไม่เกิน ๑ ปี)

๑.๔ ค่าทดแทนความเสียหายอื่น ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร (ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท)

๒. กรณีถึงแก่ความตาย

๒.๑ ค่าทดแทน (ตั้งแต่ ๓๐,๐๐๐ บาท - ๑๐๐,๐๐๐ บาท)

๒.๒ ค่าปลงศพ (๒๐,๐๐๐ บาท)

๒.๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท)

๒.๔ ค่าเสียหายอื่น ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร (ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท)

๓. ในการยื่นคำขอรับค่าทดแทนผู้เสียหาย ผู้เสียหายไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมใดๆ ให้ยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หรือที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัด.....

๔. ในการยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย ต้องยื่นภายหนึ่งปี นับแต่วันที่ได้รู้ถึงการกระทำความผิด

๕. การยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย ตาม พ.ร.บ. นี้ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับตามกฎหมายอื่น

พนักงานสอบสวนได้จัดทำบันทึกนี้ขึ้นสองฉบับ และมอบสำเนาให้ผู้เสียหาย/ทายาทผู้เสียหาย รับไว้แล้ว จึงให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ).....ผู้เสียหาย/ทายาทผู้เสียหาย

(ลงชื่อ).....พงส./แจ้งสิทธิ/บันทึก

บทที่ ๕

ของกลางคดีอาญา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ด.ร. โทร. 0 2205 3466

ที่ 0001.2/2/ 4318 วันที่ /ม พฤษภาคม 2551

เรื่อง คณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยการดำเนินการกับไม้ของกลางตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและกฎหมายป่าไม้

ผบช.น., ภ.1-9, ก., ปส., สตม.และ จตร.(หน.)

ด้วย กรมศุลกากร มีหนังสือหารือคณะกรรมการกฤษฎีกา ในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการกับไม้ของกลางตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและกฎหมายป่าไม้ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 3) ได้พิจารณาประเด็นปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าวประกอบกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องแล้ว และมีคำวินิจฉัยในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง กรณีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ซึ่งกรมศุลกากรเชิญไปตรวจสอบชนิดและวัดปริมาตรไม้ของกลางในฐานะผู้เชี่ยวชาญ จะสามารถกระทำการบันทึกยึดไม้ของกลางภายหลังการตรวจยึดจับกุมของเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้หรือไม่ และมีผลตามกฎหมายอย่างไร

วินิจฉัยว่า เมื่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ยึดไม้ของกลางโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 24 วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา 120 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 แล้ว ย่อมมีผลให้ไม้ของกลางอยู่ในความรักษาของกรมศุลกากรตามพระราชบัญญัติศุลกากรฯ ตั้งแต่วันที่ยึดตามมาตรา 25 วรรคหนึ่ง ไม้ของกลางจึงอยู่ในความรักษาของหน่วยงานของรัฐ(กรมศุลกากร)แล้ว เจ้าหน้าที่ป่าไม้ซึ่งกรมศุลกากรเชิญไปตรวจสอบชนิดและวัดปริมาตรไม้ของกลางในฐานะผู้เชี่ยวชาญ จึงไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะทำการยึดไม้ของกลางซ้ำอีกภายหลังการตรวจยึดจับกุมของเจ้าหน้าที่ศุลกากร

ประเด็นที่สอง อธิบดีกรมศุลกากรมีอำนาจขายไม้ของกลางตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 ประกอบมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ 2 ธ.ค. 42 และมาตรา 1327 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งกรณีไม้ของกลางได้ตกเป็นของแผ่นดินหรือยังไม่ตกเป็นของแผ่นดิน ได้หรือไม่

วินิจฉัยว่า เมื่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้ยึดไม้ของกลางโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 24 วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา 120 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากรฯ และไม้ของกลางนั้นได้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ฯ ด้วยแล้ว อธิบดีกรมศุลกากรจึงมีดุลยพินิจที่จะสั่งให้จำหน่ายไม้ของกลางตามมาตรา 25 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ฯ เพื่อประโยชน์สูงสุดของทางราชการต่อไปซึ่งคำว่า "จำหน่าย" นั้น ย่อมมีความหมายตามธรรมดาทั่วไป อันได้แก่ ขาย จำแนก

/ แลกเปลี่ยน...

แลกเปลี่ยน หรือโอน แต่อย่างไรก็ตาม หากไม้ของกลางนั้นยังไม่ได้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ฯ เพียงแต่เจ้าหน้าที่ศุลกากรยึดไม้ของกลางโดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 24 วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา 120 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ฯ ไว้แล้วเท่านั้น อธิบดีกรมศุลกากรก็ยังไม่มีอำนาจที่จะสั่งให้จำหน่ายไม้ของกลางตามมาตรา 25 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ฯ ได้ เพราะเจ้าของหรือผู้มีสิทธิในไม้ของกลางยังคงเป็นเจ้าของหรือผู้มีสิทธิในไม้ของกลางอยู่ โดยมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ฯ ได้กำหนดให้สิทธินี้แก่เจ้าของหรือผู้มีสิทธิในไม้ของกลางที่จะมายื่นคำร้องเรียกเอาไม้ของกลางคืนได้ภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดก่อนที่ไม้ของกลางนั้นจะตกเป็นของแผ่นดิน

อนึ่ง แม้ไม้ของกลางนั้นจะยังไม่ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ฯ แต่ถ้าไม้ของกลางที่ยึดไว้นั้นอาจจะเน่าของเสียง่ายหรือถ้าหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสียความเสียหาย หรือค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาจะมากเกินสมควรตามมาตรา 25 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ฯ และอธิบดีกรมศุลกากรพิจารณาแล้วเห็นว่าไม้ของกลางที่ยึดไว้มีลักษณะดังกล่าว อธิบดีกรมศุลกากรหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายย่อมมีดุลยพินิจที่จะสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควรได้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของทางราชการของใช้ และให้ถือเงินค่าขายไม้ของกลางนั้นไว้แทนของโดยให้หักค่าใช้จ่ายและค่าภาระติดพันทั้งปวงก่อน ส่วนการพิจารณาเกี่ยวกับอำนาจในการขายไม้ของกลางของอธิบดีกรมศุลกากรตามมาตรา 1327 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น เห็นว่าเมื่อได้วินิจฉัยไว้ข้างต้นแล้วว่าเป็นกรณีที่ต้องบังคับตามมาตรา 120 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ฯ ที่ให้นำพระราชบัญญัติศุลกากร ฯ มาใช้บังคับ จึงไม่มีกรณีที่ต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้อีก

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 3) มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า แม้การจำหน่ายหรือขายไม้ของกลางจะเป็นดุลยพินิจของอธิบดีกรมศุลกากรหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายตาม พระราชบัญญัติศุลกากร ฯ แต่คณะรัฐมนตรีซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินย่อมสามารถใช้อำนาจทางบริหารในการกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินการกับไม้ของกลางเพื่อให้กรมศุลกากรและส่วนราชการอื่นถือปฏิบัติได้โดยไม่ขัดต่อกฎหมายได้ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการกับไม้ของกลางเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ เช่น กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเก็บรักษาไม้ของกลาง เพื่อมิให้ไม้ของกลางเสียหายหรือเกิดค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษามากเกินสมควร การเก็บรักษาไม้ของกลางเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีหรือกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อเป็นกรอบการใช้ดุลยพินิจของอธิบดีกรมศุลกากรหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายหรือขายไม้ของกลางเพื่อสกัดกั้นขบวนการตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น ส่วนการที่กรมป่าไม้ต้องการยึดไม้ของกลางภายหลังการตรวจยึดของเจ้าหน้าที่ศุลกากรเพื่อดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมาย

/ว่าด้วยป่า...

ว่าด้วยป่าไม้นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 3) มีข้อสังเกตว่า หากปรากฏว่าการจับกุมและยึดไม้ของกลางนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย แม้ว่ากรมศุลกากรจะเป็นผู้ยึดไม้ของกลางก็ตาม พนักงานสอบสวนก็ย่อมมีอำนาจดำเนินคดีในความผิดนั้นได้

ประเด็นที่สาม หากคดีถึงที่สุดโดยศาลมีคำพิพากษาให้ริบไม้ของกลางและสั่งลงโทษผู้กระทำผิดทั้งตามกฎหมายศุลกากรและกฎหมายป่าไม้ หน่วยงานใดระหว่างกรมศุลกากรในฐานะยึดตรวจยึดจับกุมไม้ไว้แต่ต้นกับกรมป่าไม้จะเป็นผู้มีอำนาจขายไม้ของกลางในคดี

วินิจฉัยว่า หากคดีถึงที่สุดโดยศาลมีคำพิพากษาริบไม้ของกลางและสั่งลงโทษผู้กระทำผิดทั้งตามกฎหมายศุลกากรและกฎหมายป่าไม้ ไม้ของกลางย่อมตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 35 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และเมื่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้ยึดไม้ของกลางโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 24 วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา 120 แห่ง พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๙ กรมศุลกากร จึงเป็นผู้มีอำนาจขายไม้ของกลางดังกล่าว

จึงแจ้งผลการพิจารณาข้อหารือของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวมาเพื่อทราบเป็นแนวทางการปฏิบัติต่อไป พร้อมนี้ได้แนบสำเนาบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง เสร็จที่ 132/2561 มาด้วยแล้ว

พล.ต.อ.

(ธานี อมมูรถโทรัพย์)

รอง ผบ.ตร.ปอพ.ผบ.ตร.

เรื่องเสร็จที่ ๑๐๑๔/๒๕๔๑

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การดำเนินการกับไม้ของกลางตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

กรมศุลกากรได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๕๐๓/๑๐๔ ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๐ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า

๑. กรมศุลกากรได้ทำการตรวจยึดจับกุมไม้ไว้เป็นของกลางจำนวนมาก (ส่วนมากเป็นไม้พะยูง ซึ่งเป็นไม้หวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๕๐๗) ทั้งนี้ เป็นคดีความคดีเกี่ยวกับการลักลอบส่งออกตามกฎหมายศุลกากร คือ ตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ถึงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ ตรวจยึดจับกุมได้ ๑๙๒ ราย จำนวน ๔๘๔ ตู้คอนเทนเนอร์ ปริมาตรรวมประมาณ ๗,๔๙๕ ลูกบาศก์เมตร (๗๙,๐๐๐ ท่อน) เหตุเกิดในบริเวณท่าเรือซึ่งเป็นเขตศุลกากรทุกคดี โดยมีลักษณะความผิด ดังนี้

๑.๑ บางคดีเป็นความผิดเกี่ยวกับการสำแดงชนิดสินค้าเป็นเท็จ เพื่อหลีกเลี่ยงอากรและหลีกเลี่ยงข้อกำกัด เนื่องจากไม้เป็นของที่ต้องเสียอากรขาออก และต้องขออนุญาตในการส่งออกตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การส่งข้าว ข้าว และไม้ออกไปนอกราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๔๕ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๕ อันเป็นความผิดตามมาตรา ๙๙ และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ (มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี) ประกอบมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๙) พุทธศักราช ๒๔๘๒ โดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้ยึดไม้ของกลางโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙

๑.๒ บางคดีผู้กระทำความผิดใช้วิธีแอบอ้างชื่อบุคคลอื่นในเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก ซึ่งเป็นความผิดฐานสำแดงเท็จและฐานพยายามลักลอบส่งไม้ออกไปนอกราชอาณาจักรตามมาตรา ๙๙ และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ (มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี) ประกอบมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๙) พุทธศักราช ๒๔๘๒ โดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้ยึดไม้ของกลางโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙

๑.๓ สำหรับไม้ของกลางตามข้อ ๑.๑ และข้อ ๑.๒ นั้น ส่วนมากไม่มีผู้ใดมาแสดงตัวเป็นเจ้าของหรือใช้สิทธิเรียกร้องเอาของกลางคืนไปภายในเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ยึด ซึ่งตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีเจ้าของและให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยมิต้องดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญานั้นหรือไม่

ส่งพร้อมหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๑/๘๒๔๔ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีหนังสือถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๒

๒. สำหรับขั้นตอนการดำเนินการดังกล่าวนี้ เมื่อกรมศุลกากรตรวจยึดจับกุมไม้ดังกล่าวได้แล้วจะดำเนินคดีตามขั้นตอนของกฎหมายศุลกากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยในชั้นต้น กรมศุลกากรจะทำหนังสือเชิญเจ้าหน้าที่ป่าไม้ (ในฐานะผู้เชี่ยวชาญ) ไปทำการตรวจสอบชนิดและวัดปริมาตรไม้ร่วมแล้วลงความเห็น ทั้งนี้ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ประกอบการดำเนินการประเมินราคาของกลาง (และเนื่องจากไม้ที่ศุลกากรทำการจับกุมได้ตามข้อ ๑ นั้น ในชั้นต้นไม่สามารถตรวจพิสูจน์ได้ว่าเป็นไม้ที่มีกำเนิดภายในประเทศหรือต่างประเทศ กล่าวคือ

๒.๑ กรณีที่เป็นไม้ภายในประเทศ ในขณะที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจยึดจับกุมไม้นั้น ผู้กระทำความผิดพยายามจะลักลอบส่งออกไปต่างประเทศและยังไม่แน่ชัดว่าเป็นไม้ที่มีการครอบครองไว้โดยถูกต้องตามกฎหมายป่าไม้หรือไม่ เนื่องจากไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิดและยังไม่มีผู้ใดมาแสดงตัวหรืออ้างสิทธิในไม้ของกลางแต่อย่างใด หรือแม้แต่ไม้ของกลางบางส่วนจะมีรูปรอยตรวจของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องประทับอยู่ที่หน้าตัดบริเวณปลายไม้ด้วยสีฉาม ก็ยังไม่อาจชี้ชัดได้ว่า เป็นความผิดฐานป่าไม้เลื่อนลอยที่ในราชอาณาจักรโดยไม่มีใบเบิกทางตามมาตรา ๓๙ หรือฐานครอบครองไม้แปรรูปจำนวนเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔๘ หรือฐานครอบครองไม้หวงห้ามที่ยังมิได้แปรรูปโดยไม่มีเครื่องหมาย ตามมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ (มีระวางโทษจำทุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๒๐ ปี) ด้วยหรือไม่ จึงเป็นปัญหาว่ากรณีดังกล่าว เป็นการกระทำความผิดกรรมเดียวแต่ผิดกฎหมายหลายบท หรือเป็นความผิดต่างกรรมต่างวาระ ซึ่งกรมศุลกากรพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงของคดีเป็นที่ชัดแจ้งว่า การกระทำความผิดตามกฎหมายป่าไม้ดังกล่าวเป็นอีกกรรมหนึ่งต่างหากจากการกระทำความผิดตามกฎหมายศุลกากร ดังเช่นที่ปรากฏในข้อ ๑.๑ และข้อ ๑.๒ ดังนั้น การที่กรมศุลกากรส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนของฝ่ายการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงชอบด้วยเหตุผล หลักกฎหมาย และเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๓๕ ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแลไม่มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทุกฐานบทกฎหมายทุกประการ

๒.๒ กรณีที่เป็นไม้ต่างประเทศ อาจเป็นไม้ที่นำเข้ามาโดยถูกต้องตามกฎหมายศุลกากร หรือเป็นไม้ที่ลักลอบหนีศุลกากรเข้ามาก็ได้

๒.๒.๑ กรณีเป็นไม้ที่นำเข้ามาโดยถูกต้องตามกฎหมาย กรมศุลกากรเห็นว่า การนำไม้นั้นเคลื่อนที่โดยไม่มีใบเบิกทางถือเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ แต่ยังไม่อาจชี้ชัดได้ในขณะนั้นว่า เป็นความผิดฐานครอบครองไม้แปรรูปจำนวนเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔๘ ประกอบมาตรา ๗๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ หรือฐานครอบครองไม้หวงห้ามที่ยังมิได้แปรรูปโดยไม่มีเครื่องหมายตามมาตรา ๖๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ เนื่องจากไม้บอกราชอาณาจักรไม่จัดเป็นไม้หวงห้ามตามมาตรา ๖ และมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของพนักงานอัยการและของคณะกรรมการ

กฤษฎีกา (เรื่องเสร็จที่ ๑๔๕/๒๕๑๗) การที่กรมศุลกากรส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนขยายผลการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดและผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงชอบด้วยเหตุผล หลักกฎหมาย และเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๓๔ แล้ว

๒.๒.๒ กรณีเป็นไม้ที่ลักลอบหนีศุลกากรเข้ามา กรมศุลกากร เห็นว่า ยังไม่อาจพิจารณาได้ชัดเจนว่า สามารถไม้เช่นนี้เคลื่อนที่โดยไม่มีใบเบิกทาง อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ หรือไม่ แต่มีความชัดเจนว่า ไม่เป็นความผิดฐานครอบครองไม้แปรรูป จำนวน ๑.๒๐ ลูกบาศก์เมตร โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔๘ ประกอบมาตรา ๗๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ หรือฐานครอบครองไม้หวงห้ามที่ยังมิได้แปรรูปโดยไม่มีเครื่องหมายตามมาตรา ๖๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ทั้งนี้ เหตุผลเดียวกับข้อ ๒.๒.๑ ฉะนั้น หากการนำไม้ลักลอบหนีศุลกากรเคลื่อนที่โดยไม่มีใบเบิกทาง เป็นความผิดตามกฎหมายป่าไม้จริง ก็ย่อมเป็นความผิดที่เกิดขึ้นก่อนเข้ามาในเขตศุลกากร และถือเป็นอีกกรรมหนึ่งต่างหากจากการกระทำความผิดตามกฎหมายศุลกากร การที่กรมศุลกากรส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนขยายผลการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงชอบด้วยเหตุผล หลักกฎหมาย และเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๓๔ ด้วยเช่นกัน

๓. การที่กรมศุลกากรเชิญเจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปตรวจสอบชนิดและวัดปริมาตรไม้ของกลาง แล้วเจ้าหน้าที่ป่าไม้ทำการบันทึกตรวจและยึดไม้ของกลางไว้เป็นของกลางในคดีความผิดตามกฎหมายป่าไม้อีกคดีหนึ่งด้วยนั้น กรมศุลกากรไม่เห็นพ้องด้วยการกระทำของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ดังกล่าว เนื่องจากเป็นการกระทำหน้าที่ที่ซ้ำซ้อนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่สอดคล้องกับมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๓๔ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ต้องไปร้องทุกข์ร่วมในคดีที่กรมศุลกากรส่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการอยู่แล้ว นอกจากนี้ ยังไม่เป็นไปตามระเบียบประเพณีปฏิบัติที่ได้เคยกระทำร่วมกันมาในอดีต ระหว่างกรมศุลกากรและกรมป่าไม้ ในเรื่องของการตรวจสอบชนิดและวัดปริมาตรไม้ของกลางในคดีที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรเป็นผู้ตรวจยึดจับกุมไว้ด้วย ซึ่งกรมศุลกากรได้เคยหารือกับกรมป่าไม้ในที่ประชุมเมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๐ แล้วครั้งหนึ่ง ซึ่งผู้แทนกรมป่าไม้ยอมรับว่า เป็นการเข้าใจผิด และจะดำเนินการเพิกถอนการยึดไม้ของกลางของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว และกรมศุลกากรได้ทำหนังสือแจ้งให้กรมป่าไม้ทราบถึงการยึดไม้ของกลางที่ซ้ำซ้อนดังกล่าวแล้วด้วย แต่จนกระทั่งบัดนี้ยังไม่มีผลตอบกลับมาแต่อย่างใด

๔. เนื่องจากไม้ของกลางในคดีทั้งหมด มีขนาดใหญ่และจำนวนมาก โดยส่วนมากบรรจุในตู้คอนเทนเนอร์และบางส่วนวางกองไว้ในที่กลางแจ้ง ปัจจุบันไม้ของกลางทั้งหมดยังคงถูกเก็บไว้ในความรักษาของกรมศุลกากรภายในท่าเรืออันเป็นเขตศุลกากร ตามนัยมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ จึงทำให้เกิดปัญหากับกรมศุลกากรเป็นอย่างมาก เช่น ปัญหาเรื่องสถานที่แห่งใหม่เพื่อเก็บรักษาไม้ของกลางในกรณีที่ต้องคืนตู้คอนเทนเนอร์ให้กับเจ้าของที่ไม่มีความรู้เห็นกับการกระทำความผิด ปัญหาฝ่าฝืนในการ

เก็บรักษาจะมีความเสี่ยงสูงต่อการ ปัญหาการสูญหายหรือเสื่อมค่าเสียราคา และสำหรับไม้ของกลางที่กรมศุลกากรจับกุมไว้ทั้งหมดนี้ ยังไม่มีคดีใดถึงที่สุด จึงเป็นปัญหาในทางปฏิบัติว่าอธิบดีกรมศุลกากรจะสามารถขายไม้ของกลางไปตามอำนาจที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ ทั้งวรรคหนึ่ง และวรรคสอง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๙ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้หรือไม่ อย่างไร ต่อกรณีดังต่อไปนี้

๔.๑ ในกรณีที่คดีอยู่ระหว่างดำเนินการของพนักงานสอบสวน แต่ไม้ของกลางตกเป็นของแผ่นดินแล้วตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๔๔ นั้น กรมศุลกากรเห็นว่า อธิบดีกรมศุลกากรสามารถขายไม้ของกลางได้ตามอำนาจที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙

๔.๒ ในกรณีที่คดีอยู่ระหว่างดำเนินการของพนักงานสอบสวน และไม้ของกลางยังไม่ตกเป็นของแผ่นดิน กรมศุลกากรเห็นว่า อธิบดีกรมศุลกากรสามารถขายไม้ของกลางได้ตามอำนาจที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๙ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และหรือมาตรา ๑๓๒๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้ เพื่อถือเป็นไม้แทนของกลาง

๔.๓ เนื่องจากในปัจจุบัน การขายไม้ของกลางในคดีความผิดตามกฎหมายศุลกากรนั้น คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ เรื่อง ขอทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการขายไม้ของกลางตามลักษณะความผิดว่าด้วยกฎหมายศุลกากร ข้อ ๑ ระบุว่า "...ให้กรมศุลกากรดำเนินการขายไม้ของกลางตามลักษณะความผิดว่าด้วยกฎหมายศุลกากรได้เอง โดยไม่ต้องให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เป็นผู้ดำเนินการ..." ซึ่งกรมศุลกากรเห็นว่า เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่งและวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ ทุกประการ

โดยเหตุที่ในปัจจุบัน ยังมีหน่วยราชการบางแห่งที่มีความเห็นไม่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติและข้อพิจารณาดังกล่าวข้างต้น กรมศุลกากรจึงขอหารือ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง จากข้อเท็จจริงในข้อ ๓ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ซึ่งกรมศุลกากรเชิญไปตรวจสอบชนิดและวัดปริมาตรไม้ของกลางในฐานะผู้เชี่ยวชาญ จะสามารถกระทำการบันทึกยึดไม้ของกลางภายหลังการตรวจยึดรับทุนของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ได้หรือไม่ และมีผลตามกฎหมายอย่างไร

ประเด็นที่สอง ในกรณีตามข้อ ๔.๑ เมื่อไม้ของกลางตกเป็นของแผ่นดินแล้ว อธิบดีกรมศุลกากรจะสามารถขายไม้ของกลางตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔

วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ ประกอบมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ ข้อ ๑ ได้หรือไม่

ประเด็นที่สาม ในกรณีตามข้อ ๔.๒ เมื่อไม้ของกลางยังไม่ตกเป็นของแผ่นดิน อธิบดีกรมศุลกากรจะสามารถขายไม้ของกลางตามอำนาจที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ และหรือมาตรา ๑๓๒๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ ข้อ ๑ เพียงอายัดไว้แทนของกลาง ได้หรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่สี่ หากคดีถึงที่สุดโดยศาลมีคำพิพากษาริบไม้ของกลาง และสั่งลงโทษผู้กระทำผิดทั้งตามกฎหมายศุลกากรและกฎหมายป่าไม้ หน่วยงานใดระหว่างกรมศุลกากรในฐานะที่ตรวจยึดหรือควบคุมไม้ไว้แต่ต้นกับกรมป่าไม้จะเป็นผู้มีอำนาจขายไม้ของกลางในคดี

ประเด็นที่ห้า จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น จะถือเป็นกรณีที่กฎหมายศุลกากรแตกต่างกับบทกฎหมาย พระราชบัญญัติ หรือประกาศอื่น ตามนัยมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ หรือไม่

ต่อมาสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ส่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๑๗๖๔ ลงวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความว่า กระทรวงการคลังโต้แย้งเรื่อง ขอทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการขายไม้ของกลาง ตามอัยยะความผิดว่าด้วยกฎหมายศุลกากรให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๑ อนุมัติตามมติคณะกรรมการเฉพาะกิจเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑ ให้กระทรวงการคลัง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องพิจารณาหาวิธีชักกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อให้เกิดความชัดเจนและถือปฏิบัติต่อไปได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมศุลกากร โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร) ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมป่าไม้และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าต่างประเทศ) และผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากคำชี้แจงของผู้แทนกรมป่าไม้ว่า การที่กรมป่าไม้ต้องยึดไม้ของกลางภายหลังการตรวจยึดจับกุมของเจ้าหน้าที่ศุลกากรนั้นเพื่อดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ นอกเหนือจากการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร เนื่องจากไม้พะยูงเป็นไม้หายากที่จัดอยู่ในประเภทไม้หวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ อีกทั้งการขายไม้ของกลางตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรหากคำให้ไม้ของกลางนั้นถูกหมุนเวียนกลับไปใช้เป็นประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดซึ่ง จะไม่สามารถสกัดกั้นขบวนการตัดไม้ทำลายป่าได้ ส่วนการจัดการกับไม้ของกลางที่ยึดไว้นั้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะนำ

ไม้ดังกล่าวไปใช้เพื่อประโยชน์ในทางราชการ โดยหากหน่วยงานใดประสงค์จะใช้ไม้ของกลางในการก่อสร้าง ก็สามารถเสนอเรื่องเพื่อขอใช้ไม้ของกลางดังกล่าวผ่านกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้

เมื่อพิจารณาข้อหารือประกอบกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องแล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) เห็นว่า กรณีที่ขอหารือในเรื่องนี้มีประเด็นปัญหาข้อกฎหมายที่ต้องวินิจฉัยรวมสามประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เจ้าหน้าที่ป่าไม้ซึ่งกรมศุลกากรเชิญไปตรวจสอบชนิดและวัดปริมาตรไม้ของกลางในฐานะผู้เชี่ยวชาญ จะสามารถกระทำการบันทึกยึดไม้ของกลางภายหลังจากตรวจยึดจับกุมของเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้หรือไม่ และมีผลตามกฎหมายอย่างไร

ประเด็นที่สอง อธิบดีกรมศุลกากรมีอำนาจสั่งไม้ของกลางตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ ประกอบมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ และมาตรา ๑๖๒๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งกรณีไม้ของกลางได้ตกเป็นของแผ่นดินหรือยังไม่ตกเป็นของแผ่นดิน ได้หรือไม่

ประเด็นที่สาม หากคดีถึงที่สุดโดยศาลมีคำพิพากษาให้ริบไม้ของกลางและสั่งลงโทษผู้กระทำผิดทั้งตามกฎหมายศุลกากรและกฎหมายป่าไม้ หน่วยงานใดระหว่างกรมศุลกากรในฐานะที่ตรวจยึดจับกุมไม้ไว้แต่ต้นกับกรมป่าไม้จะเป็นผู้มีอำนาจขายไม้ของกลางในคดี

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้พิจารณาประเด็นปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าวประกอบกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นว่า มาตรา ๑๒๐* แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ ได้บัญญัติไว้ว่า เมื่อใดพระราชบัญญัติศุลกากรฯ แตกต่างกับบทกฎหมาย พระราชบัญญัติ หรือประกาศอื่นที่ใช้อยู่ ในเรื่องอันเกี่ยวแก่ศุลกากรนั้น ให้ยกเอาพระราชบัญญัติศุลกากรฯ ขึ้นบังคับ และกฎหมาย พระราชบัญญัติ หรือประกาศใดซึ่งจะได้ใช้ในภายหน้านั้น มิให้ถือว่าเพิกถอน จำกัด เปลี่ยนแปลง หรือถอนไปเสีย ซึ่งอำนาจและบทแห่งพระราชบัญญัติศุลกากรฯ เว้นไว้แต่ในกฎหมาย พระราชบัญญัติ หรือประกาศใหม่นั้น จะแสดงไว้โดยชัดแจ้งว่ามีความประสงค์จะให้เป็นเช่นนั้น เมื่อพระราชบัญญัติศุลกากรฯ ได้กำหนดอำนาจยึดทรัพย์และจัดการทรัพย์ที่ได้ยึดไว้ แตกต่างจากพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ โดยพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่ามีความประสงค์ที่จะเพิกถอน จำกัด เปลี่ยนแปลง หรือถอนไปเสีย ซึ่งอำนาจและบทแห่ง

---

* มาตรา ๑๒๐ เมื่อใดบทพระราชบัญญัตินี้แตกต่างกับบทกฎหมาย พระราชบัญญัติ หรือประกาศอื่นที่ใช้อยู่ ในบัดนี้ ท่านว่าในเรื่องอันเกี่ยวแก่ศุลกากรนั้น ให้ยกเอาบทพระราชบัญญัตินี้ขึ้นบังคับ และกฎหมายพระราชบัญญัติหรือประกาศใดซึ่งจะได้ใช้ในภายหน้านั้น มิให้ถือว่าเพิกถอนจำกัดเปลี่ยนแปลงหรือถอนไปเสียซึ่งอำนาจและบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นไว้แต่ในกฎหมาย พระราชบัญญัติหรือประกาศใหม่นั้น จะแสดงไว้โดยชัดแจ้งว่ามีประสงค์จะให้เป็นเช่นนั้น

พระราชบัญญัติศุลกากร จึงเป็นกรณีที่ต้องบังคับตามมาตรา ๑๒๐ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ที่ให้นำพระราชบัญญัติศุลกากร อันได้แก่มาตรา ๒๔* และมาตรา ๒๕** มาใช้บังคับ และมีความเห็นในแต่ละประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เห็นว่า เมื่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ยึดไม้ของกลางโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๑๒๐ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร แล้ว ย่อมมีผลให้ไม้ของกลางอยู่ในความรักษาของกรมศุลกากร ตามพระราชบัญญัติศุลกากร ตั้งแต่วันที่ยึดตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง ไม้ของกลางจึงอยู่ในความรักษาของหน่วยงานของรัฐแล้ว เจ้าหน้าที่ป่าไม้ซึ่งกรมศุลกากรเชิญไปตรวจสอบชนิดและจัดประเภทไม้ของกลางในฐานะผู้เชี่ยวชาญ จึงไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะทำการยึดไม้ของกลางซ้ำอีกภายหลังการตรวจยึดจับกุมของเจ้าหน้าที่ศุลกากร

ประเด็นที่สอง เห็นว่า เมื่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้ยึดไม้ของกลางโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๑๒๐ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร และไม้ของกลางนั้นได้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร แล้วอย่างนี้ อธิบดีกรมศุลกากรจึงมีดุลยพินิจที่จะสั่งให้จำหน่ายไม้ของกลางตามมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร เพื่อประโยชน์สูงสุดของทางราชการต่อไป ซึ่งคำว่า "จำหน่าย" นั้น ย่อมมีความหมายตามธรรมดาทั่วไป อันได้แก่ ขาย ซ่าย แจก แลกเปลี่ยน หรือโอน แต่อย่างไรก็ตาม หากไม้ของกลางนั้นยังไม่ได้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร เพียงแต่เจ้าหน้าที่ศุลกากรได้ยึดไม้ของกลางโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๑๒๐ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ไว้เท่านั้น อธิบดีกรมศุลกากรย่อมไม่มีอำนาจที่จะสั่งให้จำหน่ายไม้ของกลางตามมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ได้ เพราะเจ้าของหรือผู้มีสิทธิในไม้ของกลางยังคงเป็น

---

* มาตรา ๒๔ ห้ามมิให้ ๆ อันจะพึงต้องจับตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานศุลกากร พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ มีอำนาจยึดไว้เมื่อใด ๆ และ ณ ที่ใด ๆ ก็ได้

สิ่งที่ยึดไว้นั้น ถ้าเจ้าของหรือผู้มีสิทธิไปมาสิ้นคำร้องเรียกเอาภายในกำหนดหกสิบวัน สำหรับยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำผิด หรือสามสิบวันสำหรับสิ่งอื่น นับแต่วันที่ยึด ให้ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีเจ้าของ และให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยมิพักต้องคำนึงว่าจะมีการฟ้องคดีอาญาขึ้นหรือไม่

** มาตรา ๒๕ บรรดาของหรือสิ่งที่ยึดไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องส่งมอบไว้อยู่ในความรักษาของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร หรือถ้าไม่มีพนักงานเช่นว่านี้ภายในระยะใกล้ทอดวาง ก็ให้ส่งมอบให้อยู่ในความรักษาของอำเภอที่ใกล้ที่สุด ซึ่งจะได้รักษาไว้จนกว่าศุลกากร หรือของที่ยึดและจับไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือบทกฎหมายอื่นอันเกี่ยวแก่ศุลกากรนั้น ให้จำหน่ายตามแต่อธิบดีจะสั่ง

ถ้าของที่ยึดไว้นั้นเป็นของเสียง่าย หรือถ้าหน่วงเวลาไว้จะเป็นการเสื่องความเสียหาย หรือค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาจะมากเกินสมควร อธิบดีหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายจะสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควรก่อนที่ของนั้นจะตกเป็นของแผ่นดินก็ได้ เงินค่าขายของนั้นเมื่อได้หักค่าใช้จ่ายและค่าภาระติดพันทั้งปวงออกแล้ว ให้เก็บไว้แทนของ

เจ้าของหรือผู้มีสิทธิในไม้ของกลางอยู่ โดยมาตรา ๒๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากรฯ ได้กำหนดให้สิทธิแก่เจ้าของหรือผู้มีสิทธิในไม้ของกลางที่จะมายื่นคำร้องขอรับเอาไม้ของกลางคืนได้ภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดก่อนที่ไม้ของกลางนั้นจะตกเป็นของแผ่นดิน

อนึ่ง แม้ไม้ของกลางนั้นจะยังไม่ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากรฯ แต่ถ้าไม้ของกลางที่ยึดไว้นั้นอาจเป็นของเสียง่าย หรือถ้าหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหาย หรือค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาจะมากเกินสมควร ตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากรฯ และอธิบดีกรมศุลกากรพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม้ของกลางที่ยึดไว้มีลักษณะดังกล่าว อธิบดีกรมศุลกากรหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายย่อมมีหนังสือที่จะสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควรได้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของทางราชการต่อไป และให้ถือเงินค่าขายไม้ของกลางนั้นไว้แทนของ โดยให้หักค่าใช้จ่ายและค่าภาระติดพันทั้งปวงก่อน

ส่วนการพิจารณาเกี่ยวกับอำนาจในการขายไม้ของกลางของอธิบดีกรมศุลกากรตามมาตรา ๓๓๒๗[๑] แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น เห็นว่า เมื่อได้วินิจฉัยไว้ข้างต้นแล้วว่า เป็นกรณีที่ต้องบังคับตามมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากรฯ ที่ให้นำพระราชบัญญัติศุลกากรฯ มาใช้บังคับ จึงไม่มีกรณีที่ต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้อีก

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า แม้การจำหน่ายหรือขายไม้ของกลางจะเป็นดุลพินิจของอธิบดีกรมศุลกากรหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายตามพระราชบัญญัติศุลกากรฯ แต่คณะรัฐมนตรีซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินย่อมสามารถใช้อำนาจทางบริหารในการกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินการกับไม้ของกลางเพื่อให้กรมศุลกากรและส่วนราชการอื่นยึดปฏิบัติโดยไม่ขัดต่อกฎหมายได้ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการกับไม้ของกลางเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ เช่น กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเก็บรักษาไม้ของกลาง เพื่อมิให้ไม้ของกลางเสียหายหรือเกิดค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษามากเกินสมควร การเก็บรักษาไม้ของกลางเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี หรือกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อเป็นกรอบการใช้ดุลยพินิจของอธิบดีกรมศุลกากรหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายหรือขายไม้ของกลางเพื่อสกัดกั้นขบวนการตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น

---

[๑] มาตรา ๓๓๒๗ ภายในบังคับแห่งกฎหมายอื่นๆ กรรมสิทธิ์แห่งสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้ใช้ในการกระทำผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือเปลี่ยนกับการกระทำผิดโดยประการใดๆ และได้ส่งไว้ในความรักษาของกรมในรัฐบาลนั้น ท่านว่าตกเป็นของแผ่นดิน ถ้าเจ้าของมิได้เรียกเอาภายในหนึ่งปีนับแต่วันส่งหรือถ้าได้ฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้วนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่ถ้าไม่ทราบตัวเจ้าของ ท่านให้ขยายเวลาออกไปเป็นพ้นปี

ถ้าทรัพย์สินเป็นของเสียง่าย หรือถ้าทรัพย์นั้นไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าของทรัพย์สินนั้นไซร้ ท่านว่าคณะบุคคลซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการตามมาตรานี้จะขายทอดตลาดก่อนถึงกำหนดนี้ก็ได้ แต่ก่อนที่จะขายให้จัดการถ่ายรูปเพื่อเป็นหลักฐานไว้ และให้ถือเงินที่ขายได้นั้นแทนทรัพย์สินนั้น อาจกล่าวว่าเป็นทรัพย์สินของคนและพิสูจน์สิทธิได้ เมื่อกาลต่อมาได้เงินเป็นจำนวนสุทธิเท่าใดให้ถือไว้แทนตัวทรัพย์สิน

ส่วนการที่กรมป่าไม้ต้องการยึดไม้ของกลางภายหลังการตรวจยึดของเจ้าหน้าที่ศุลกากรเพื่อดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) มีข้อสังเกตว่า หากปรากฏว่าการจับกุมและยึดไม้ของกลางนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย แม้ว่ากรมศุลกากรจะเป็นผู้ยึดไม้ของกลางก็ตาม พนักงานอัยการก็ย่อมมีอำนาจดำเนินคดีในความผิดนั้นได้

ประเด็นที่สาม เห็นว่า หากคดีถึงที่สุดโดยศาลมีคำพิพากษาริบไม้ของกลางและสั่งลงโทษผู้กระทำผิดทั้งตามกฎหมายศุลกากรและกฎหมายป่าไม้ ไม้ของกลางย่อมตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๓๕[๑] แห่งประมวลกฎหมายอาญา และเมื่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้ยึดไม้ของกลางโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๑๒๐ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๙ กรมศุลกากรจึงเป็นผู้มีอำนาจรายไม้ของกลางดังกล่าว

(คุณพรทิพย์ จาละ)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๒๗ มกราคม ๒๕๕๑

---

[๑] มาตรา ๓๕ ทรัพย์สินซึ่งศาลพิพากษาให้ริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ศาลจะสั่งพิพากษาให้ส่งให้หรือชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นใช้แทนก็ได้หรือจะกำหนดวิธีการจำหน่ายทรัพย์สินนั้นเสียก็ได้

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองคดี โทร. 2053456

ที่ 0004.6/ 4660 วันที่ 16 พฤษภาคม 2544

เรื่อง การทำลายวัตถุระเบิดของกลาง

ผบช.ก. , ผบช.น. , ผบช.ภ.1 - 9 , ผบช.ส. และ ผบช.ปส.

เนื่องจาก รกบ.ตร. ของบุมติให้ สท. ทำลายวัตถุระเบิดของกลางที่หน่วยต่าง ๆ ในสังกัด ตร. ส่งมาตรวจพิสูจน์และเก็บรักษาไว้ในระหว่างดำเนินคดีที่คลังวัตถุระเบิด บ. กองพลรถ จว. ปทุมธานี และคลังวัตถุระเบิดเขาหลวง สน. ตะกั่วป่า จว.เพชรบุรี จำนวน 11 เรื่อง 16 รายการ มีของกลางทั้งสิ้น 19,038 ชิ้น ซึ่งของกลางดังกล่าวเป็นของเก่าและเสื่อมสภาพแล้ว หากเก็บไว้นานจะไม่ปลอดภัย เพราะอาจจุดระเบิดขึ้นได้ตลอดเวลา จะเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ตร. ให้พิจารณาการทำลายวัตถุระเบิดของกลางไปนั้น คดช. ว่า กรณีวัตถุระเบิดของกลางที่ยังไม่ได้ตกเป็นของรัฐตามกฎหมายหรือคำพิพากษา และคดียังไม่ถึงที่สุด จะสามารถทำลายได้หรือไม่ อย่างไร ผู้ใดเป็นผู้มีอำนาจสั่งทำลาย และสามารถมอบอำนาจในการสั่งทำลายตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินได้หรือไม่ ทาง คดช. ได้มีหนังสือที่ อร. 0017/4572 ลง 30 มี.ค. 2544 ตอบข้อหารือมายัง ตร. พอสรุปได้ว่า

1. เจ้าพนักงานผู้เก็บรักษา อาจพิจารณาดำเนินการทำลายวัตถุระเบิดของกลางได้ ในกรณีมีความจำเป็นเพื่อป้องกันภยันตราย หรืออัคคีภัย ตาม พ.ร.บ. ป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2542 มาตรา 8 (4) , (5) ประกอบ มาตรา 7 แต่ควรบันทึกแสดงความจำเป็นและทำรายงานการตรวจสภาพวัตถุระเบิดของกลางว่าเสื่อมสภาพแล้วเมื่อใด อย่างไร เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีต่อไป

2 การดำเนินการตาม พ.ร.บ.ป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2542 ดังกล่าว เมื่อกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดจะต้องปฏิบัติ และหากมิได้มีข้อห้ามหรือข้อกำหนดเรื่องการมอบอำนาจไว้เป็นอย่างอื่น ย่อมมอบอำนาจให้ดำเนินการแทนได้ ตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 มาตรา 38

ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่า วัตถุระเบิดของกลางที่ยังไม่ได้ตกเป็นของแผ่นดินตามคำพิพากษาหรือกฎหมาย และคดียังไม่ถึงที่สุด หากเจ้าพนักงานผู้เก็บรักษาเห็นว่า วัตถุระเบิดของกลางเสื่อมสภาพแล้ว และหากเก็บรักษาไว้อาจเป็นภยันตรายต่อชีวิต หรือทรัพย์สิน และเกิดอัคคีภัยขึ้นได้ง่าย ก็อาจพิจารณาดำเนินการทำลายวัตถุระเบิดของกลางนั้น ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและ

/ระงับอัคคีภัย...

ระงับยับยั้งไว้ พ.ศ 2542 มาตรา 6 (4) , (5) , มาตรา 13 ประกอบ มาตรา 4 และ มาตรา 7 และถ่ายภาพ ทำบันทึกแสดงภาพจำเป็น และทำรายงานการตรวจสภาพวัตถุระเบิดของกลางว่าเสื่อมสภาพแล้วหรือไม่ อย่างไร เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีด้วย เพราะจำเลยอ้างหยิบยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ว่า ของกลางไม่ใช่วัตถุระเบิดประเภท วัตถุที่กล่าวในฟ้อง หรือของกลางเสื่อมสภาพก่อนแล้ว

ฉะนั้น จึงเห็นมาเพื่อทราบ และหากมีกรณีเช่นนี้เกิดขึ้นอีกให้พิจารณาดำเนินการตามแนวทางข้างต้น พร้อมทั้งแจ้งผู้ใต้บังคับบัญชาถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.ท. [signature]

(ธรุณ โอฬารินทร์)

ผู้ช่วย ผบ. ตร.บก.ปทส. ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี กรมตำรวจ โทร. 2052358

ที่ 0606.6/ 1110 วันที่ 1 พฤศจิกายน 2543

เรื่อง การคืนรถยนต์ของกลางตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522

ผบ.ช.ก., ผบ., ผก.1-9

ตามบันทึกกรมตำรวจ ที่ 0503/21923 ลงวันที่ 18 ส.ค. 2523 กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับความสอบสวนในเรื่องการคืนรถยนต์ของกลางตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522 และได้นำไปประมวลไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 18 ว่าด้วยการยึดบางเรื่องที่มีวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษ บทที่ 3 ว่าด้วยระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับของกลาง ขน หรือทรัพย์ ข้อ 505 แล้ว นั้น

เนื่องจากมี พ.ร.บ. แบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมโครงสร้างส่วนราชการหลายครั้ง การเรียกชื่อหัวหน้าส่วนราชการก็ย่อมเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับส่วนราชการนั้น โดยเฉพาะอำนาจการสั่งคืนรถยนต์ของกลางในคดีความผิดตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522 ดังที่กำหนดไว้ในข้อ 4 (1) (2) ของข้อ 505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกรมตำรวจ ว่าด้วยระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับของกลาง ขน หรือทรัพย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2524 ลงวันที่ 4 มี.ค. 2524 ที่กำหนดให้เป็นอำนาจของผู้บังคับการ

อาศัยอำนาจตามข้อ 5 แห่งข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2536 ลงวันที่ 27 ธ.ค. 2536 อนุญาตให้อธิบดีกรมตำรวจ ยกเลิกแก้ไขเพิ่มเติมประมวลระเบียบการตำรวจทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดี และในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับคดีได้เท่าที่จำเป็นเฉพาะที่อยู่ในอำนาจของอธิบดีกรมตำรวจ จึงให้แก้ไขคำว่า "ผู้บังคับการ" ใน 4 (1) (2) ของข้อ 505 แห่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 18 บทที่ 3 แก้ไขใช้คำว่า "หัวหน้าหน่วยตำรวจหรือสถานีตำรวจที่มีหน้าที่รับผิดชอบ" แทน เป็นต้นไป

จึงแจ้งเพื่อการปฏิบัติและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.ต.

(ประชา พรหมนอก)

อธิบดีกรมตำรวจ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 02 205 3466

ที่ 0031.212/ ๖๔๖๘ วันที่ ๑๒ ธันวาคม 2548

เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการคืนรถหรือของกลาง

ผกก. , น. , ภ. 1 - 9 , ปส. และ ตชม.

ด้วย ปรากฏจากรายงานของ กมล. กรณี ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างน้ำชัยเมาเตอร์ แอนด์ ออติโอ โดยนางฟองจันทร์ ไกรสอนไชยศรี หุ้นส่วนผู้จัดการยื่นฟ้อง ผบก.ภ.จ.สุโขทัย พ.ต.อ.กมุรณ์ สายทอง ผกก.สภ.อ.ศรีสัชนาลัย และ พ.ต.ท.ชวชัย ฟักจันทร์ รอง ผกก. สภ.อ.ศรีสัชนาลัย ต่อศาลปกครองพิษณุโลก ให้คืนรถจักรยานยนต์ทะเบียน กพจ - 427 อุตรดิตถ์ และเรียกค่าเสียหาย เนื่องจากรถคันดังกล่าวอยู่ระหว่างเช่าซื้อแต่มีผู้นำไปใช้เป็นพาหนะในการกระทำความผิด เมื่อนางฟองจันทร์ ขอรับรถคืน พนักงานสอบสวนไม่ยอมคืนให้ โดยอ้างเหตุผลว่ากลัวถูกผู้เช่าซื้อฟ้องและข้างว่าคำสั่งของพนักงานอัยการไม่ถูกต้อง ทั้งที่ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการคืนของกลางนั้น ตร. ได้มีหนังสือ ที่ 0603.3/947 ลงวันที่ 28 มกราคม 2531 แจ้งความเห็นคณะกรรมการวิฤษฎีกา ตามหนังสือที่ นร 0601/2533 ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2530 ตอบข้อหารือเกี่ยวกับการคืนของกลางตาม มาตรา 85 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อำนาจการคืนของกลางเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวน ไม่ใช่เป็นอำนาจของพนักงานอัยการและการคืนของกลางจะต้องคืนให้แก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่น ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนของกลางเท่านั้น เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติไว้แล้ว แต่ยังปรากฏว่า พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักกฎหมายกำหนด แม้พนักงานอัยการมีหนังสือให้พนักงานสอบสวนจัดการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 แล้ว ประกอบกับในเรื่องดังกล่าวเป็นกรณีที่คดีเกี่ยวกับของกลางที่ยึดไว้ใช้เป็นพยานหลักฐานได้สิ้นสุดแล้ว ซึ่งการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของรถหรือของกลางที่ยึดไว้ ทั้งยังเป็นต้นเหตุให้ ตร.และผู้ปฏิบัติถูกฟ้องเรียกร้องค่าเสียหาย

/ ดังนั้น ...

ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของรถหรือของกลางและเกิดปัญหาถูกฟ้องเรียกร้องค่าเสียหาย จึงกำชับให้พนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติเกี่ยวกับการคืนรถหรือของกลางให้ถูกต้องตามกฎหมาย กรณีใดที่พนักงานอัยการสั่งให้ดำเนินการตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 หรือในกรณีที่คดีเกี่ยวกับของกลางถึงที่สุดแล้ว ให้ดำเนินการคืนรถหรือของกลาง แก่ผู้ต้องหาหรือผู้มีสิทธิเรียกร้องรับไป และให้ผู้บังคับบัญชาควบคุม กำกับ ดูแลการปฏิบัติของข้าราชการตำรวจในสังกัดให้ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบอย่างเคร่งครัด หากมีปัญหาในข้อกฎหมายหรือการปฏิบัติใดๆ ให้หารือต่อผู้บังคับบัญชา ถึง ตร. โดยให้ปฏิบัติตามหนังสือ ตร. ที่ 0610.04/9016 ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2532 เกี่ยวกับการหารือโดยเคร่งครัด เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาและกำหนดแนวทางปฏิบัติต่อไป

พล.ต.อ.

(อำนวย เพชรศิริ)

รอง ผบ.ตร. ปรท.ผบ.ตร

540130

เรื่องเสร็จที่ 136/2530

เรื่อง การคืนของกลางตามมาตรา 85 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

****

กระทรวงมหาดไทย ได้มีหนังสือ ที่ มท 0603.3/7262 ลงวันที่ 23 กันยายน 2530 ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางได้หารือกรมตำรวจว่า เมื่อวันที่ 18 - 20 สิงหาคม 2528 เจ้าหน้าที่ตำรวจป่าไม้ได้ทำการตรวจค้นหมอนไม้ที่บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 7-8 ถนนสายนิคมพัฒนาภาคใต้ ท้องที่ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ไม้ดังกล่าวกรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้รับอนุญาต และมอบหมายให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงเลื่อยจักรทุ่งดำเสาเป็นผู้ทำไม้ จากการตรวจสอบพบไม้ จำนวน 547 ท่อน บางท่อนเป็นไม้ที่ผ่านการประทับตราชักลากและประทับตราภาคหลวงแล้ว บางท่อนไม่พบรูปรอยคัดเลือกให้ตัดฟัน บางท่อนต่อกันไม่ได้ ขนาดไม่ตรงกัน แสดงว่าเป็นไม้ที่ทำขึ้นโดยมิชอบ เจ้าหน้าที่ตำรวจป่าไม้จึงยึดไว้เป็นของกลาง พนักงานสอบสวนกองตำรวจป่าไม้ได้ทำการสอบสวนแล้วมีความเห็นควรสั่งฟ้องห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงเลื่อยจักรทุ่งดำเสา โดยนางสาวอุไร โตะมั่นท์ ผู้จัดการที่ 1 นายไมตรี เสรีพันธ์ ผู้รับมอบอำนาจจากห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงเลื่อยจักรทุ่งดำเสา ผู้ต้องหาที่ 2 นายอิกเลี่ยม กิจอักษร ป่าไม้อำเภอควนกาหลง ผู้ต้องหาที่ 3 นายเริ่ม เพชรสุภา เจ้าพนักงานป่าไม้ 4 ประจำสำนักงานป่าไม้จังหวัดสตูล ผู้ต้องหาที่ 4 และนายพิศิดศักดิ์ พิทักษ์ธรรมนุส เจ้าพนักงานป่าไม้ 4 ประจำสำนักงานป่าไม้อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ผู้ต้องหาที่ 5 ในข้อหาร่วมกันมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูป ทำไม้โดยมิได้รับอนุญาต และเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต กรมตำรวจพิจารณาแล้วมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ 1 - 5 ตามข้อกล่าวหา และได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณา ต่อมา พนักงานอัยการจังหวัดสตูลได้มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ 1 - 5 และแจ้งให้พนักงานสอบสวนจัดการของกลางทั้งหมดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 พนักงานสอบสวนกองตำรวจป่าไม้ได้ทราบแล้ว เห็นว่า เรื่องการคืนของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 นั้น น่าจะหมายถึงการคืนของกลางที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่คดีนี้ปรากฏว่า ไม้ของกลางเป็นไม้ที่ทำตกโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยพิจารณาจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญของศาลในการตรวจพิสูจน์ไม้ของกลาง ของบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางจึงหารือไปยังกรมตำรวจว่า หากผู้ต้องหาหรือผู้อื่นจะใช้สิทธิเรียกร้องขอคืนไม้ของกลางในคดีนี้พนักงานสอบสวนจะปฏิบัติอย่างไร กรม

ตำรวจได้พิจารณาแล้วเห็นว่า คดีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ หากคดีนี้ พนักงานอัยการจังหวัดสงขลามีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาทุกคนและให้พนักงานสอบสวนกองตำรวจป่าไม้จัดการเกี่ยวกับไม้ของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 ซึ่งโดยทั่วไปพนักงานสอบสวนจะต้องคืนให้แก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น แต่พนักงานสอบสวน กองตำรวจป่าไม้เห็นว่า ไม้ของกลางเป็นไม้ที่ทำขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญของศาลในการตรวจพิสูจน์ไม้ของกลาง และไม่สมควรคืนให้แก่ผู้ต้องหา จึงเป็นปัญหาว่าพนักงานสอบสวนกองตำรวจป่าไม้จะไม่คืนไม้ของกลางได้หรือไม่ โดยที่กรณีดังกล่าวเป็นปัญหาของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับพนักงานอัยการที่แจ้งให้จัดการเกี่ยวกับไม้ของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 กรมตำรวจจึงได้หารือไปยังกรมอัยการเพื่อยึดถือเป็นทางปฏิบัติ ต่อมา[redacted]ที่ มท 1202/9386 ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2530 ตอบข้อหารือของกรมตำรวจว่า [redacted] เจ้าพนักงานผู้ยึดมีอำนาจยึดของกลางไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วย่อมต้องพิจารณาดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 ส่วนการคืนของกลางให้แก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่น หรือจะดำเนินการประการใดต่อไปเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานผู้ยึดจะดำเนินการตามที่เห็นว่าถูกต้อง กรมตำรวจเห็นว่า การตอบข้อหารือของกรมอัยการดังกล่าวยังไม่ชัดเจนพอที่จะให้พนักงานสอบสวนยึดถือเป็นทางปฏิบัติได้ จึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาในปัญหาดังกล่าวเพื่อยึดถือเป็นทางปฏิบัติต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 6) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว โดยได้ฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงของผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมตำรวจและกรมอัยการ) และผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมป่าไม้) แล้ว เห็นว่าประเด็นที่กรมตำรวจหารือในเรื่องนี้คือปัญหาว่า [redacted] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีหลักเกณฑ์อย่างไร มาตรา 85 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า "เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ การค้นนั้นจักต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้นสิ่งของใดที่ยึดไว้ เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุดหรือเสร็จคดีแล้ว ก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น"

3

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าของกลางในคดีมีสิทธิยึดไว้เป็นของแผ่นดินเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 33 และการคืนสิ่งของต้องคืนให้แก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้นเท่านั้น ส่วนการที่จะคืนสิ่งของได้เมื่อใดนั้น กฎหมายบัญญัติให้เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดสิ่งของไว้จนกว่าคดีถึงที่สุดซึ่งหมายความว่า แม้ว่าคดีจะยังไม่ถึงที่สุด หากมีผู้มีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของเรียกร้องขอคืนของนั้น และพนักงานสอบสวนเห็นว่าสิ่งของนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี พนักงานสอบสวนก็อาจคืนสิ่งของดังกล่าวก่อนคดีถึงที่สุด และในทางกลับกันแม้ว่าคดีถึงที่สุดแล้ว แต่ไม่มีผู้มีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของ พนักงานสอบสวนก็ไม่จำต้องคืนสิ่งของนั้นให้แก่ผู้ใด และสิ่งของนั้นย่อมตกเป็นของแผ่นดินเมื่อเข้าองค์ประกอบตามมาตรา 1327*(1) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สำหรับปัญหาที่หารือมานี้ การที่พนักงานอัยการแจ้งให้พนักงานสอบสวนจัดการเกี่ยวกับไม้ของกลางตามมาตรา 85 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นเพียงคำแนะนำของพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายต่อไป หลังจากพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดในคดีแล้ว ดังนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่า ตามพยานหลักฐานไม้ของกลางที่ยึดไว้เป็นไม้ที่ทำออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจไม่คืนไม้ของกลางดังกล่าวให้แก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่นซึ่งไม่มีสิทธิเรียกร้องขอคืนไม้นั้น

(ลงชื่อ) อมร จันทรสมบูรณ์

(นายอมร จันทรสมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ธันวาคม 2530

---

*(1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1327 ภายในบังคับแห่งกฎหมายอาญา กรรมสิทธิ์แห่งสิ่งใดๆ ซึ่งได้ใช้ในการกระทำผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือเกี่ยวกับการกระทำผิดโดยประการอื่น และได้ส่งไว้ในความรักษาของกรมในรัฐบาลนั้น ท่านว่าตกเป็นของแผ่นดิน ถ้าเจ้าของมิได้เรียกเอาภายในหนึ่งปีนับแต่วันส่ง หรือถ้าได้ฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้วนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุดแต่ถ้าไม่ทราบตัวเจ้าของท่านให้ผ่อนเวลาออกไปเป็นห้าปี ถ้าทรัพย์สินเป็นของเสียง่าย หรือถ้าทอดช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหาย หรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าของทรัพย์สิน

นั้นไซร้ หากว่ากรมในรัชยาลจะจัดให้เอาออกขายทอดตลาดก่อนถึงกำหนดก็ได้ แต่ก่อนที่จะขายให้จัดการตามควรเพื่อบันทึกรายการอันเป็นเครื่องให้บุคคลผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้นอาจทราบว่าเป็นทรัพย์สินของตนและพิสูจน์สิทธิได้ เมื่อขายแล้วได้เงินเป็นจำนวนสุทธิเท่าใดให้ถือไว้แทนตัวทรัพย์สิน

ไพบูลย์ฯ - คัดทาน

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๔๗๓

ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๔๒๕๗ **วันที่** ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ในระหว่างการดำเนินคดี

ผบช.ส., ภ.๑-๙, ศชต., ก., ปส., ตม., ทท.ตร. และ จตร.(หน.จต.)

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕/๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ.๒๕๕๐ กำหนดให้เจ้าของหรือผู้มีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้อาจยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี เพื่อขอรับสิ่งของนั้นไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ ประกอบกฎกระทรวง กำหนดวิธีการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ พ.ศ.๒๕๕๓ กำหนดวิธีการยื่นคำร้อง การพิจารณาและการอนุญาตการส่งคืนสิ่งของในการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ไว้แล้ว

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องเป็นไปโดยถูกต้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑.ให้พนักงานสอบสวนและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติตามกฎกระทรวงกำหนดวิธีการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ พ.ศ.๒๕๕๓ โดยเคร่งครัด

๒.การพิจารณาและการอนุญาต เมื่อมีคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หรือพนักงานสอบสวนซึ่งปฏิบัติหน้าที่เวรสอบสวนในขณะนั้น รับคำร้องและเป็นผู้สัญญาประกัน แล้วรีบเสนอคำร้องพร้อมด้วยสัญญาประกันและบันทึกเสนอสัญญาประกันไปยังผู้มีอำนาจโดยเร็ว

ผู้กำกับการ สารวัตรใหญ่ สารวัตรหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานระดับกองกำกับการ หรือผู้รักษาราชการแทน หรือผู้ปฏิบัติราชการแทนซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตคืนสิ่งของนั้น

๓.คำร้องขอคืนสิ่งของ สัญญาขอคืนสิ่งของและสัญญาประกัน บันทึกเลขยึดสัญญาประกัน หนังสือแจ้งการขอรับสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ ให้ใช้ตามแบบท้ายบันทึกนี้

๔.ในการพิจารณาคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ ผู้มีอำนาจอนุญาตตามข้อ ๒ จะต้องมีคำสั่งโดยเร็ว แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถมีคำสั่งได้ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้แจ้งผู้ยื่นคำร้องทราบโดยไม่ชักช้า

๕.ในกรณีได้ส่งคำขอนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการพิจารณาแล้ว หากมีผู้มายื่นคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งหรือแนะนำผู้ร้องให้ไปยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการสั่งการเกี่ยวกับสิ่งของเป็นอย่างไรก็ให้ปฏิบัติไปตามนั้น แต่การทำสัญญาประกันในชั้นพนักงานอัยการเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ

๖.ในกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตส่งคืนสิ่งของตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือส่งสิ่งของคืนก่อนครบกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หรือพนักงานสอบสวนซึ่งปฏิบัติหน้าที่เวรสอบสวนในขณะนั้น เป็นผู้รับคืนโดยให้ตรวจสภาพ ร่องรอยและความถูกต้องของสิ่งของนั้น และจัดทำบันทึกให้ผู้รับอนุญาตลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน กรณีพบว่ามีการเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือกระทำด้วยประการใดๆ ที่ทำให้การใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ในทางคดีเปลี่ยนแปลงไปและเข้าข่ายเป็นความผิดทางอาญาก็ให้พิจารณาดำเนินคดีแก่ผู้รับอิสรชนนั้นตามกฎหมาย

๗.การเก็บรักษาเงินประกัน หลักทรัพย์ประกัน การดำเนินการเกี่ยวกับกรณีมีบุคคลเป็นประกัน และการบังคับสัญญาประกันรวมทั้งการดำเนินการทั้งหลายอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้นำระเบียบคำสั่งว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ. [signature]

(วิเชียร พรหมโพธิ์ศรี)

ผบ.ตร.

บันทึกเสนอสัญญาประกัน

เรียน.....

ด้วยเมื่อวันที่.....เดือน .....พ.ศ. .....พนักงานสอบสวนได้ยึดสิ่งของ ดังนี้

๑.....

๒.....

ฯลฯ

ไว้ประกอบการสอบสวนตามใบรับยึดทรัพย์ที่.....ตีราคาเป็นเงิน.....

ตติระหว่าง.....ผู้กล่าวหา.....ผู้ต้องหา ข้อหา.....

เหตุเกิดเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....ที่ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

บัดนี้.....อายุ.....ปี เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....อยู่บ้านเลขที่.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ได้ยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของดังกล่าวข้างต้นไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ ซึ่งมีข้อพิจารณาดังนี้

๑. ความผิดที่ต้องหาเป็นความผิดตาม.....มีโทษจำคุก.....ปรับ.....หรือ.....

๒.เหตุผล ความจำเป็น และความเร่งด่วนที่ต้องนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ .....

๓.ความเสี่ยงภัยหรือเสี่ยงต่อความเสียหาย สูญหาย ถูกทำลาย ปลอมหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรืออาจเกิดขึ้นกับสิ่งที่จะนำไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

.....

.....

๔.ผู้ยื่นคำร้องได้วางหลักประกันคือ.....ความน่าเชื่อถือของหลักประกัน.....

๕.ความน่าเชื่อถือของผู้ที่จะนำไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

.....

๖.คำคัดค้านของผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้

.....

๗.การดำเนินการตรวจพิสูจน์ ในที่รายละเอียด ร่องรอย หรือตำหนิ รูปพรรณของสิ่งของ ภาพถ่าย หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องแท้จริงของสิ่งของนั้น เพื่อใช้ในการพิสูจน์ทางคดี

.....ก.....

๘.พฤติการณ์แห่งคดี.....

๙.ความเห็น.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ลงชื่อ) .....

(.....)

ตำแหน่ง.....

...../...../.....

คำร้องขอคืนสิ่งของ

สถานีตำรวจ .....

วันที่.....เดือน .....พ.ศ. .. ..

ข้าพเจ้า..... .....กาย .....ปี

อยู่บ้านเลขที่..... .....

มีความประสงค์ขอคืนสิ่งของ ซึ่งเจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ ตามคดีอาญาประจำวัน ที่...../.....ดังนี้

๑. สิ่งของที่ประสงค์จะขอคืน

๑.๑ .....

๑.๒.. .....

๑.๓.....

๒. เหตุผล ความจำเป็นและความเร่งด่วน ที่ร้องขอคืนสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์.. ....

.....

๓. ระยะเวลาที่นำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์..... ... .

๔. ผู้ที่จะดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์จากสิ่งของ คือ.....

๕ สถานที่ที่นำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์..... .....

๖หลักฐานในการแสดงสิทธิในสิ่งของที่ขอคืน.....

.....

โดยข้าพเจ้ามีหลักทรัพย์ตามบัญชีท้ายสัญญานี้

ลงชื่อ..... .....ผู้ยื่นคำร้อง

(..... .....)

สัญญาประกันและรับมอบสิ่งของ

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน .....พ.ศ. .....

ข้าพเจ้า.....อายุ .....ปี เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....

อยู่บ้านเลขที่..... ตำบล ..... อำเภอ.....จังหวัด.....

ทำสัญญาประกันให้ไว้แก่พนักงานสอบสวน (สถานี) .....

มีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ข้าพเจ้าได้รับประกัน.....สิ่งเป็นของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ประกอบการสอบสวนคดีอาญา/จราจร ที่..... ไปจากเจ้าพนักงานสอบสวน และสัญญาว่า จะดำเนินการดังนี้

๑.๑ ส่งคืนสิ่งของที่ประกันไปเมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตหรือตามกำหนดที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ส่งคืน

๑.๒ ไม่จำหน่าย จ่าย โอน กรรมสิทธิ์สิ่งของที่ประกันในระหว่างสัญญาประกัน

๑.๓ ไม่ทำให้สิ่งของที่ประกันไปเกิดความเสียหาย สูญหาย ชำรุด บกพร่อง ถูกทำลาย หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลง อันจะทำให้การใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ทางคดีเปลี่ยนแปลงไป

๑.๔ ไม่นำสิ่งของที่ประกันไปใช้ในการกระทำความผิดใด ๆ ทั้งสิ้น

ข้อ ๒. ข้าพเจ้ายอมประกันสิ่งของเป็นเวลา..... และจะนำสิ่งของที่ประกันไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ที่..... โดยมี.....เป็นผู้ดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

ข้อ ๓ ถ้าข้าพเจ้าผิดสัญญาตามข้อ ๑ ข้าพเจ้ายินยอมใช้เงิน (ตัวเลข) .....(ตัวหนังสือ).....

ข้อ ๔. เพื่อเป็นหลักประกันข้าพเจ้าได้นำ .....(หลักทรัพย์ที่นำมาประกัน) ให้พนักงานสอบสวนไว้ และรับรองว่าทรัพย์สินเหล่านี้เป็นกรรมสิทธิ์ของข้าพเจ้า/ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ และไม่ได้อยู่ในภาระติดพันใด ๆ

ข้าพเจ้าเข้าใจข้อความในสัญญานี้ตลอดแล้ว

ลงชื่อ.....ผู้ประกัน/ผู้รับสิ่งของ

ลงชื่อ.....ผู้รับสัญญา

ลงชื่อ.....พยาน

ลงชื่อ.....พยาน/ผู้เขียน

กำหนดวันเวลาให้ผู้ประกันส่งสิ่งของต่อผู้ใช้ประกัน

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	เวลา	สถานที่ส่ง	ลายมือชื่อผู้ประกันพร้อมวันนัด

บัญชีทรัพย์สินของผู้ประกันซึ่งรับรองว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ประกันแต่เพียงผู้เดียว และไม่อยู่ในภาระติดพันใด ๆ

ลำดับ	รายการทรัพย์สิน	จำนวน	ราคา		รวมราคา		หมายเหตุ
			บาท	ส.ต.	บาท	ส.ต.	

ลงชื่อ .....ผู้ประกัน

ที่ ตช ..... /....

สถานีตำรวจ..... .....

.....

.....

วันที่..... เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง แจ้งการขอประกันสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

เรียน ....(เจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์ ผู้ซึ่งมีสิทธิในการใช้ ครอบครอง ยึดหน่วง หรือสิทธิเรียกร้องอื่นตามที่กฎหมายรับรอง ตลอดถึงผู้เช่าซื้อ ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก หรือผู้จัดการมรดก ผู้ต้องหา หรือผู้เสียหาย).....

ด้วย พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจ.....

ได้ยึด..... ไว้ประกอบการสอบสวนคดีอาญาจราจร ที่...../.....

บัดนี้.....(ผู้ยื่นคำร้องขอประกัน)..... ได้ยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ระหว่างสอบสวน จากพนักงานสอบสวน หากท่านประสงค์จะคัดค้านขอให้ท่านยื่นคำคัดค้านพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องต่อพนักงานสอบสวนภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

(..... .....)

ตำแหน่ง..... .....

โทร. ๐ .....

โทรสาร ๐ .....

กฎกระทรวง
กำหนดวิธีการขอคืนสิ่งของที่เจ้าหน้าที่ยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์
พ.ศ. ๒๕๕๓*

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๘ และมาตรา ๘๕/๓ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๙) พ.ศ. ๒๕๔๐ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๔ และมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

หมวด ๑
การยื่นคำร้อง

ข้อ ๑ บุคคลดังต่อไปนี้ มีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ได้

(๑) เจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์

(๒) ผู้ซึ่งมีสิทธิในการไว้ ครอบครอง ยึดหน่วง หรือสิทธิเรียกร้องอื่นตามที่กฎหมายรับรอง รวมถึงผู้เช่าซื้อ ตัวแทนผู้มีสิทธิรับมรดก หรือผู้จัดการมรดก

ผู้ที่ยื่นคำร้องจะต้องแสดงหลักฐานแห่งการเป็นเจ้าของ หรือเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ เพื่อแสดงถึงสิทธิที่ตนมีอยู่เหนือสิ่งของนั้น ในกรณีผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิในสิ่งของซึ่งมีเจ้าของกรรมสิทธิ์หลายรายรวมกัน จะต้องแสดงเอกสารหลักฐานแสดงความยินยอมในการร้องขอคืนสิ่งของจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ทุกราย

ข้อ ๒ คำร้องต้องมีรายละเอียดอย่างน้อย ดังต่อไปนี้

(๑) สิ่งของที่ประสงค์จะขอคืน

(๒) เหตุผล ความจำเป็น และความเร่งด่วน ที่ร้องขอคืนสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๓) ระยะเวลาที่ประสงค์จะนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๔) ผู้ที่จะดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์จากสิ่งของ

(๕) สถานที่ที่นำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๖) หลักฐานในการแสดงสิทธิตาม (๑) หรือ (๒)

---

* ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗/ตอนที่ ๗๒ ก/หน้า ๑๐/๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓

ข้อ ๔ ในกรณีที่คู่ความระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ให้ยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวน หากสำนวนการสอบสวนได้ส่งไปยังพนักงานอัยการแล้ว ให้ยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ

หมวด ๒
การพิจารณาและการอนุญาต

ข้อ ๕ เมื่อได้รับคำร้องแล้ว ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี มีคำสั่งโดยไม่ชักช้า

การสั่งคืนสิ่งของจะต้องไม่กระทบถึงการใช้สิ่งของนั้นเป็นพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในภายหลัง

ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี แจ้งให้ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องตามข้อ ๓ วรรคหนึ่ง ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย ทราบถึงการยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของเท่าที่จะทำได้

ในการพิจารณาคำร้อง ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี คำนึงถึงเหตุ ดังต่อไปนี้

(๑) เหตุผล ความจำเป็น และความเร่งด่วนที่ต้องนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๒) ความเสี่ยงภัยหรือเสี่ยงต่อความเสียหาย สูญหาย ถูกทำลาย ปลอม หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลง ที่อาจเกิดกับสิ่งของที่จะนำไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๓) ความน่าเชื่อถือของหลักประกัน

(๔) ความน่าเชื่อถือของผู้ที่จะนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๕) ระยะเวลาที่จะนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๖) คำคัดค้านของผู้มีสิทธิยื่นคำร้องตามข้อ ๓ วรรคหนึ่ง คำคัดค้านของผู้ต้องหาหรือคำคัดค้านของผู้เสียหาย

(๗) พฤติการณ์อื่น ๆ แห่งคดี

ข้อ ๖ ในกรณีที่มีผู้ยื่นคำร้องหลายรายขอคืนสิ่งของอย่างเดียวกันโดยอ้างสิทธิต่างกัน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี มีอำนาจกำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควรเพื่อพิสูจน์สิทธิของตนก่อนมีคำสั่ง

เมื่อปรากฏต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ว่าผู้ยื่นคำร้องรายใดเป็นเจ้าของหรือผู้มีสิทธิเหนือสิ่งของดีกว่าผู้อื่น ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี มีคำสั่งคืนสิ่งของแก่ผู้นั้น

ข้อ ๗ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี อาจมีคำสั่งคืนสิ่งของแก่ผู้ยื่นคำร้องโดยไม่มีประกัน มีประกัน มีประกันและหลักประกัน หรือกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ยื่นคำร้องปฏิบัติเพื่อให้ได้สิ่งของนั้นมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีก็ได้

ข้อ ๗ ในกรณีที่สิ่งของที่ขอคืนมิใช่พยานหลักฐานที่สำคัญในคดี และมีมูลค่าหรือราคาไม่สูง พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี อาจมีคำสั่งคืนสิ่งของนั้นแก่ผู้ยื่นคำร้องโดยไม่มีประกันก็ได้

ข้อ ๘ ก่อนส่งมอบสิ่งของที่มีคำสั่งให้คืน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีที่ไม่มีประกัน ให้ผู้คืนทำสัญญารับมอบสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์และสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะคืนสิ่งของเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี สั่งให้ต้องคืนสิ่งของ

(๒) กรณีที่มีประกัน ให้ผู้ยื่นคำร้องทำสัญญารับมอบสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์และทำสัญญาประกัน

(๓) กรณีที่มีประกันและหลักประกัน ให้ผู้ยื่นคำร้องทำสัญญารับมอบสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์และทำสัญญาประกัน พร้อมทั้งส่งมอบหลักประกัน

สัญญาตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ยื่นคำร้อง ระยะเวลาและสถานที่ที่อนุญาตให้นำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ ข้อความยินยอมชำระเงินตามจำนวนหรือตามอัตราที่กำหนดในกรณีที่สิ่งของนั้นชำรุดเสียหายหรือสูญหายส่งคืนได้ และประกันหรือหลักประกันสำหรับในกรณีที่เป็นสัญญาประกัน

ข้อ ๙ การเรียกประกันหรือหลักประกันและการกำหนดเงื่อนไขจะต้องมีความเหมาะสมกับความสำคัญของพยานหลักฐานในคดีและมูลค่าของสิ่งของ โดยไม่สร้างภาระแก่ผู้ยื่นคำร้องจนเกินควรแก่กรณี

การกำหนดมูลค่าของสิ่งของเพื่อการเรียกประกันหรือหลักประกัน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี คำนึงถึงราคาประเมินของทางราชการ หรือมูลค่าหรือราคาตามท้องตลาดของสิ่งของลักษณะเดียวกันนั้น

ในกรณีที่มูลค่าของหลักประกันลดลงหรือต่ำไป ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี แจ้งให้ผู้รับอนุญาตหาหลักประกันมาเพิ่มให้ครบมูลค่าเดิมในขณะทำสัญญาประกันหรือให้ดีกว่าเดิม หรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นได้

ข้อ ๑๐ หลักทรัพย์ดังต่อไปนี้ ให้ใช้เป็นหลักประกันได้

(๑) เงินสด

(๒) ที่ดินมีโฉนดหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์

(๓) ที่ดินมีโฉนดหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์และสิ่งปลูกสร้าง

(๔) ห้องชุดมีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์

(๕) พันธบัตรรัฐบาลไทย

(๖) หุ้นหรือหุ้นกู้ที่ออกโดยนิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น

(๗) หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นซึ่งกำหนดราคามูลค่าเป็นแน่นอน เช่น สลากออมสิน บัตรหรือสลากออมทรัพย์ทวีสินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ใบรับเงินฝากประจำธนาคาร ตั๋วแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว ตั๋วสัญญาใช้เงินที่

ธนาคารเป็นผู้ออกตั๋ว เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายและรับรองซึ่งสามารถเรียกเก็บเงินได้ในวันที่ทำสัญญาประกัน หนังสือรับรองของธนาคารหรือบริษัทประกันภัยเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนการยึดสัญญาประกัน หรือหลักทรัพย์อื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องใช้หลักทรัพย์ตาม (๒) (๓) หรือ (๔) เป็นหลักประกัน ให้นำโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ห้องชุด และหนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดินมาแสดง หากมีสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินมาเป็นหลักประกันด้วยต้องแสดงสำเนาทะเบียนบ้านและหนังสือประเมินราคาสิ่งปลูกสร้างที่น่าเชื่อถือประกอบด้วย

ข้อ ๓๑ กรณีมีบุคคลเป็นประกัน บุคคลผู้เป็นประกันต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงานหรือมีรายได้แน่นอน เช่น เป็นข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ สมาชิกรัฐสภา ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ ลูกจ้างของทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารพรรคการเมือง หรือทนายความ และ

(๒) เป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ยื่นคำร้อง เช่น เป็นผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภริยา ญาติพี่น้อง ผู้ใช้คดีเป็นความ นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวพันโดยทางสมรส หรือบุคคลที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี เห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็นญาติพี่น้อง หรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี เห็นสมควรให้ประกันได้

ข้อ ๓๒ กรณีมีบุคคลเป็นประกัน ให้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้บุคคลผู้เป็นประกันเสนอหนังสือรับรองจากต้นสังกัดหรือนายจ้าง หรือหลักฐานอื่นที่เชื่อถือได้ และหากบุคคลผู้เป็นประกันมีคู่สมรส ให้แสดงหลักฐานการยินยอมของคู่สมรสด้วย

(๒) ให้ทำสัญญาประกันไว้ในวงเงินไม่เกินสิบเท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

(๓) การสั่งคืนสิ่งของให้พิจารณาจากเงินเดือนหรือรายได้ แต่หากวงเงินประกันมีจำนวนสูงกว่าวงเงินที่ผู้นั้นมีสิทธิประกันได้ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี อาจกำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องวางเงินหรือหลักทรัพย์อื่นเพิ่มเติมให้เพียงพอกับวงเงินประกันนั้นได้ หรืออาจให้มีบุคคลผู้เป็นประกันหลายคนร่วมกันทำสัญญาประกันโดยใช้วงเงินของแต่ละคนรวมกันได้

ข้อ ๓๓ ในกรณีที่สิ่งของที่ยึดถือเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญในคดี ก่อนคืนสิ่งของให้แก่ผู้ได้รับอนุญาต พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี จะต้องจัดให้มีการตรวจพิสูจน์ บันทึกรายละเอียด ร่องรอย หรือตำหนิรูปพรรณของสิ่งของ ถ่ายภาพ หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องแท้จริงของสิ่งของนั้นเพื่อใช้ในการพิสูจน์ทางคดี โดยให้ผู้ได้รับอนุญาตลงลายมือชื่อรับรองไว้

หมวด ๙
การส่งคืนสิ่งของ

ข้อ ๓๔ ในกรณีที่มีการกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ได้รับอนุญาตปฏิบัติ หากผู้ได้รับอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี อาจสั่งให้ส่งคืนสิ่งของนั้นทันที หรือจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เพิ่มเติมก็ได้

ข้อ ๓๕ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี แจ้งให้ผู้ได้รับอนุญาตส่งคืนสิ่งของ เมื่อปรากฏว่า

(๑) มีเหตุจำเป็นต้องใช้สิ่งของนั้นในการสอบสวน หรือเสนอเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี

(๒) ผู้ได้รับอนุญาตผิดสัญญารับมอบสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ หรือผิดสัญญาประกัน

(๓) คดีถึงที่สุดหรือคดีเสร็จเด็ดขาด และศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ริบหรือให้คืนแก่บุคคลอื่น

(๔) มีการนำสิ่งของนั้นไปใช้ในการกระทำความผิดอีก

(๕) ต้องคืนสิ่งของให้แก่เจ้าของหรือผู้มีสิทธิหรือสิ่งของดีกว่า

(๖) ครบกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต

(๗) มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นเพื่อป้องกันไม่ให้สิ่งของเสียหาย สูญหาย ถูกทำลาย บิดเบือนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลง

ข้อ ๓๖ ผู้ได้รับอนุญาตจะส่งคืนสิ่งของก่อนครบกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตก็ได้

ข้อ ๓๗ ก่อนครบกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้นำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ ถ้าผู้ได้รับอนุญาตเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องนำสิ่งของนั้นไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ต่อไป ให้ผู้ได้รับอนุญาตยื่นหนังสือถึงพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ก่อนครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าวไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน แจ้งถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ต่อไป

ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี พิจารณาเหตุผลและความจำเป็นตามวรรคหนึ่ง โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ตามข้อ ๔

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓
อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
นายกรัฐมนตรี

ชวรัตน์ ชาญวีรกูล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองกลาง โทร 205-2466

ที่ ตช 0004.6/ [illegible] วันที่ 3 มกราคม 2544

เรื่อง ทำชี้แจงการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้

ถึง ผบ.ตร. ผู้ช่วย ผบ.ตร. , ผบช.ก. น. , ปส. , จ. , สตม. , จตร. , ก 1-9 ผกพ. (ที่ติดต่อราชการตามหนังสือฯ) และ ผบก.บช.

ด้วย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้รับรายงานจาก กรมป่าไม้ กรณีรับรายงานผลการตรวจสอบการดำเนินงานการประเมินระบบการบริหารการจัดเก็บรายได้ของกรมป่าไม้ จากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินว่า การเคลื่อนย้ายไม้ของกลางของหน่วยงานในสังกัดกรมป่าไม้ล่าช้ามาก เป็นเหตุให้ไม้ของกลางผุพังเสื่อมสภาพไปมาก ทำให้รายได้ของรัฐที่พึงจะได้ลดน้อยลงไปด้วย ซึ่งสาเหตุเป็นเพราะพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายไม้ของกลางระหว่างคดีให้แก่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้ เนื่องจากยังไม่ได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการให้ขายไม้ของกลางได้

ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อประโยชน์ของทางราชการโดยรวม และเพื่อให้การดำเนินการขายไม้ของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ให้แล้วเสร็จไปโดยเร็ว อันจะเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด จึงให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการต้องปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่าง กระทรวงมหาดไทย กับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการทำไม้ ฉบับลงวันที่ 1 มกราคม 2532 ทั้งนี้ให้ยึดปฏิบัติโดยเคร่งครัด หากมีเป็นความบกพร่องเสียหายจะพิจารณาลงโทษแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งผิดระเบียบตามสมควรแก่กรณี

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และถือเป็นทางปฏิบัติต่อไป

พล.ต.อ.

(ชุมพร ช้ายขวัญ)

รอง ผบ.ตร ปรท ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ศร. โทร. 0 2265 3466

ที่ 0031.212/ [illegible] วันที่ 14 มีนาคม 2550

เรื่อง การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการทำไม้

ผบช.น., ภ. 1-9, ตชส. และ กมล.

ผบก.ปทส. และ ทว.

ด้วย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีหนังสือที่ ทส 0903.2/17399 ลง 24 ต.ค.2549 เรื่องเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติของ ศร. ในการจัดการซากสัตว์ป่าของกลางก่อนตกเป็นของแผ่นดินเป็นไป โดยยอดด้วยกฎหมาย สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการทำไม้ เนื่องจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ประสบปัญหาเกี่ยวกับการดูแลสัตว์ป่าของกลางบางชนิดโดยเฉพาะสัตว์ป่าที่เป็นนกขนาดเล็ก สิ่นงู เต่า ตะพาบ ซึ่งมักจะตายลงเป็นจำนวนมากในระหว่างการขนย้ายและการดูแลรักษาสัตว์ดังกล่าว

ศร. ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามข้อตกลงระหว่างกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดังกล่าว ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนคดีประมาทนี้ให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว ดังนั้นการสอบสวนดำเนินคดีนั้นไม่มีความยุ่งยาก หากพนักงานสอบสวนได้รับผลการตรวจสอบประวัติพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหา ก็สามารถสรุปสำนวนการสอบสวนและมีความเห็นเสนอพนักงานอัยการเพื่อฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการลดภาระแก่ทางกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในการดูแลรักษาสัตว์ป่าของกลางไว้ระหว่างการดำเนินคดี และลดปริมาณการตาย จึงให้กำชับพนักงานสอบสวนในสังกัดเร่งรัดทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว และให้ ทว. เร่งรัดการตรวจสอบพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหาในคดีความผิดประมาทนี้

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.อ.

(วิโรจน์ ทหลเวช)

รอง ผบ. ตร.ปรท.ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๑๔๖๖
ที่ ๐๐๑๑.๒๑๔/ 07300 วันที่ ๘๔ กันยายน ๒๕๕๑
เรื่อง การปฏิบัติต่อของกลางในคดีที่เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์

ผบช น., ภ.๑-๙ , ท., ปส., สตม. และ จต.

ด้วยกรมปศุสัตว์มีหนังสือที่ กษ ๐๖๑๐/๕๕๑๖ ลง ๒๔ มิ.ค. ๕๑ ขอความอนุเคราะห์ ตร. ชักซ้อมความเข้าใจพนักงานสอบสวนทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร กรณีการจับกุมตรวจยึดของกลางที่เป็นสัตว์หรือซากสัตว์ ตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ โดยขอให้พนักงานสอบสวนแจ้งประสานหน่วยงานของกรมปศุสัตว์ เช่น สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ หรือสำนักงานด่านกักกันสัตว์ในท้องที่ให้ส่งเจ้าหน้าที่มาขอรับของกลางในส่วนที่เป็นสัตว์หรือซากสัตว์ เพื่อนำไปดำเนินการตามระเบียบของกรมปศุสัตว์ และให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์อย่างครบถ้วน เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการเก็บรักษาหรือทำลายของกลางตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ และให้การปฏิบัติเป็นไปตามหลักวิชาการทางสัตวแพทย์ในการป้องกันการแพร่ของโรคระบาดชนิดต่างๆ ไปยังสัตว์หรือมนุษย์อันจะเป็นผลเสียต่อสุขภาพของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศ

ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่าเพื่อให้การดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดที่นำสัตว์หรือซากสัตว์เข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ถูกต้องเป็นไปโดยถูกต้องครบถ้วนและเป็นการให้ความร่วมมือกับกรมปศุสัตว์ จึงกำหนดให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติดังนี้

๑. ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดให้ครบถ้วนทุกข้อกล่าวหา เช่น ตาม พ.ร.บ.ศุลกากร ฯ , พ.ร.บ.โรคระบาดสัตว์ ฯ เป็นต้น

๒. กรณีพนักงานสอบสวนได้ยึดหรืออายัด สัตว์หรือซากสัตว์ของกลางในคดี เมื่อจะทำลายหรือคืนของกลาง ให้แจ้งประสานหน่วยงานของกรมปศุสัตว์ เช่น สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ หรือสำนักงานด่านกักกันสัตว์ในท้องที่ ทราบเพื่อส่งเจ้าหน้าที่มาร่วมทำลายของกลางที่เป็นสัตว์หรือเนื้อสัตว์หรือดำเนินการตรวจสัตว์หรือซากสัตว์ที่จะคืนต่อไป

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและให้แจ้งพนักงานสอบสวนทราบ ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.ต.

(เพรียวพันธ์ ดามาพงศ์)
รอง ผบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองคดี โทร. 2034683

ที่ 0004.6/1510 วันที่ 10 พฤษภาคม 2544

เรื่อง ให้กำชับพนักงานสอบสวนแจ้งนายทะเบียนตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.2522

ผบช.ก. , ผบช.น , ผบช ภ.1 - 9 และ รอง.

ด้วยชมรมผู้ประกอบการขนส่งสินค้าภาคเหนือ และภาคกลางฯ ได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ต่อรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม พิจารณาหาข้อยุติปัญหาและความเดือดร้อนกรณีพนักงานสอบสวนได้แจ้งเป็นหนังสือไปยังนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์และตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก เพื่อให้นายทะเบียนแจ้งผู้มาติดต่อขอรับชำระภาษีประจำปีไปรายงานตัวที่พนักงานสอบสวน เมื่อมีการชำระค่าปรับตามคำพิพากษาแล้วพนักงานสอบสวนมิได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบ เป็นเหตุให้นายทะเบียนไม่อาจรับชำระภาษีสำหรับรถคันนั้นได้ และผู้ประกอบการขนส่งได้รับความเดือดร้อนไม่สามารถจะใช้รถทำการขนส่งได้ กรมการขนส่งทางบก จึงได้มีหนังสือ ที่ คค 0313.10/3243 ลงวันที่ 9 เม.ย. 2544 มาร้องมายัง ตร. ว่าหากนายทะเบียนยังมิได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวนจะดำเนินการรับชำระภาษีประจำปีสำหรับรถคันนั้น โดยใช้ใบแจ้งรับเงินค่าปรับแทนการยึดของพนักงานสอบสวนได้หรือไม่ หาก ตร. เห็นว่านายทะเบียนจะรับชำระภาษีได้ก็ต่อเมื่อได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวนว่าได้มีการปฏิบัติตามหมายเรียกแล้วเท่านั้น ขอความร่วมมือมายัง ตร. กำชับพนักงานสอบสวนให้แจ้งนายทะเบียนทราบ

ตร. ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 141 ทวิ (2) เมื่อเจ้าของรถไปรายงานตัวที่พนักงานสอบสวน และได้มีการปฏิบัติตามหมายเรียกนั้นแล้ว พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องแจ้งนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์และตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกว่าได้มีการปฏิบัติตามหมายเรียกแล้ว เพื่อให้นายทะเบียนตามารถรับชำระภาษีประจำปีสำหรับรถคันนั้นได้ จึงให้กำชับและสั่งการพนักงานสอบสวนให้แจ้งนายทะเบียน ตามความในมาตรา 141 ทวิ (2) แห่ง พ.ร.บ จราจรทางบก พ.ศ 2522 โดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.ท. [signature]

(ดรุด ลิลลิพันธุ์)

รู้เห็น ผบ ตร.,รอง ผบ ตร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร.0-2205-3466 , 0-9535-1358

ที่ 0004.6/ 11197 วันที่ 6 กันยายน 2545

เรื่อง ซักซ้อมแนวทางปฏิบัติในการเก็บรักษาของกลาง

รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร., ผบช., ผบก. หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ด้วยปรากฏว่าการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน หัวหน้าพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนเวร และหัวหน้าสถานีตำรวจบางหน่วย เกี่ยวกับการเก็บรักษาของกลาง ที่เป็นของใหญ่โตหรือมีจำนวนมาก หรือที่ทำการไม่มีสถานที่จัดเก็บเพียงพอ ไม่สามารถนำมาเก็บรักษาไว้ที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ เช่น เครื่องจักร ของกลางที่ใช้ผลิตผลิตภัณฑ์ชีดี ของกลางในคดีละเมิดสิทธิ์เครื่องหมายการค้า คดีศุลกากร (เรือบรรทุกน้ำมันหนีภาษี) ของบางหน่วยงาน ปฏิบัติไม่ถูกต้อง เป็นเหตุให้ของกลางดังกล่าวเสียหาย สูญหาย เสื่อมสลายหรือไร้ค่า ทางครั้งไปอยู่ในความครอบครองของคนร้าย และนำไปใช้หาผลประโยชน์ในทางมิชอบ

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงซักซ้อมแนวทางปฏิบัติในการเก็บรักษาของกลาง ดังนี้.-

๑. ของกลางรายใดที่เป็นของใหญ่โต หรือมีเป็นจำนวนมาก หรือที่ทำการไม่มีสถานที่จัดเก็บเพียงพอ ไม่สามารถจะนำมาเก็บรักษาไว้ได้ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบฝากไว้ยังสถานีตำรวจท้องที่ที่ของกลางนั้นตั้งอยู่ ทำการเก็บรักษาไว้จนกว่าจะมีการจับคืนไป และให้สถานีตำรวจที่รับฝากไว้ ลงรายงานประจำวัน และถมุดยึดทรัพย์ของกลางตามระเบียบ

หากจำเป็นต้องจัดหาสถานที่อื่น นอกจากตามวรรคแรก ในการเก็บรักษาของกลางและจัดจ้างผู้ดูแลรักษาสถานที่ ก็ให้ดำเนินการตามระเบียบของทางราชการ ว่าด้วยการพัสดุ

/ให้พนักงานสอบสวน...

ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามวรรคหนึ่ง ส่งมอบของกลางที่ฝาก หรือในกรณีนำของกลางมาส่งมอบไม่ได้ก็ให้ส่งมอบบัญชีรายละเอียดของกลางที่ฝากแก่พนักงานสอบสวนเวรของสถานีตำรวจท้องที่ที่ของกลางตั้งอยู่ และให้ตัดสำเนารายงานประจำวันที่มีการรับฝากไว้เป็นหลักฐานอีกส่วนหนึ่งด้วย

2. ให้พนักงานสอบสวนเวร ที่รับฝากของกลางตาม 1 รายงานการรับฝากของกลางให้หัวหน้าสถานีตำรวจทราบ และให้หัวหน้าสถานีตำรวจผู้รับฝาก เป็นผู้รับผิดชอบดูแลรักษาของกลางดังเช่นวิญญูชนพึงรักษาทรัพย์สินของตน เพื่อมิให้ของกลางสูญหายหรือ เสียหาย เช่น ในกรณีที่ไม่สามารถขนำของกลางออกจากสถานที่เกิดเหตุไปเก็บรักษาที่สถานีตำรวจได้ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจผู้รับฝากจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจไปเฝ้าของกลางดังกล่าวไว้ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อมิให้ของกลางดังกล่าวสูญหายหรือเสียหาย เป็นต้น

3. ในกรณีที่สถานีตำรวจท้องที่ที่ของกลางตั้งอยู่ไม่รับฝากของกลาง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม 1 รีบรายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าพนักงานสอบสวนระดับไม่ต่ำกว่าผู้บังคับการทราบ ให้พนักงานสอบสวนและหัวหน้าพนักงานสอบสวนดังกล่าวเป็นผู้ดูแลรักษาของกลางไว้ระหว่างรอส่งมอบ จากนั้นให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนส่งมอบของกลางให้แก่ผู้บังคับการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของสถานีตำรวจท้องที่ที่ของกลางตั้งอยู่ ในกรณีนี้ให้ผู้บังคับการที่เป็นผู้บังคับบัญชาของสถานีตำรวจดังกล่าวและหัวหน้าสถานีตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบดูแลรักษาของกลางที่รับมอบ และให้ดำเนินการทางวินัยกับ ผู้เกี่ยวข้องในกรณีที่ไม่รับฝากของกลาง แล้วรายงานให้ ตร. ทราบอีกส่วนหนึ่งด้วย

จึงชักชวนความเข้าใจมาเพื่อทราบ และแจ้งให้ข้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดทราบเพื่อถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป หากเกิดความบกพร่อง หรือเสียหาย แก่ทางราชการขึ้น พนักงานสอบสวน หัวหน้าพนักงานสอบสวน หัวหน้าสถานีตำรวจ และผู้เกี่ยวข้องจะต้องรับผิดทั้งทางแพ่งและทางวินัย ตามควรแก่กรณี

พล.ต.อ.

(สันต์ ศรุตานนท์)

ผบ.ตร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 0-2205-3466

ที่ 0004.6/ 12112 วันที่ 26 กันยายน 2545

เรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับรถที่จอดไว้ตามสถานีตำรวจ

ผบช.ก.,น., ภ. 1 - 9 และ จตร.

ด้วย คณะกรรมาธิการการตำรวจ สภาผู้แทนราษฎร ได้เชิญผู้แทน ตร. ไปชี้แจงในการประชุม เมื่อ 13 ส.ค. 2545 คณะกรรมาธิการได้ให้ข้อสังเกตว่า จากการออกตรวจสถานีตำรวจของคณะกรรมาธิการ เนื่องจากได้รับการร้องเรียนจากประชาชนว่าบริเวณสถานีตำรวจมีรถที่เจ้าหน้าที่ตำรวจยึดมาจอดไว้เป็นจำนวนมากในลักษณะไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ทำให้ไม่มีสถานที่จอดรถสำหรับผู้มาติดต่อราชการถือว่าเป็นการไม่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน อีกทั้งการจอดรถดังกล่าวเป็นการจอดทิ้งไว้เป็นเวลานานจากแดดตากฝน ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายต่อรถได้ ผู้มีหน้าที่เกี่ยวรักษายาเจจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น คณะกรรมาธิการได้เร่งรัดให้ ตร. หามาตรการเพื่อดำเนินการกับรถที่จอดไว้ที่สถานีตำรวจต่าง ๆ ให้ได้รับการดูแลรักษาเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายและไม่จอดไว้ในลักษณะดังกล่าว ซึ่ง ตร. เคยมีหนังสือที่ 0608.21/ว 2094 ลง 9 มี.ค. 2533 ได้กำชับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบให้ถือปฏิบัติตาม ป.ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 15 บทที่ 9 ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับรถยนต์กลางที่จอดทิ้งไว้ตามสถานีตำรวจเป็นจำนวนมาก ทำให้เสียพื้นที่ในการเก็บรักษาไว้แล้ว

ปรากฏว่ายังมิได้มีการปฏิบัติตามหนังสือกำชับดังกล่าวอย่างเคร่งครัด จึงกำหนดให้หัวหน้าสถานีตำรวจ เร่งดำเนินการกับรถที่จอดไว้ตามสถานีตำรวจ ดังนี้

1. ให้แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบรถที่ยึดไว้ที่สถานีตำรวจ แล้วจัดทำบัญชีแสดงประเภทดังนี้

1.1 รถที่ยึดไว้เพื่อตรวจสอบ

1.2 รถที่ยึดไว้เป็นของกลางเพื่อประกอบคดี

/2. ให้จัดสถานที่..

2. ให้จัดสถานที่สำหรับเก็บรักษารถตาม 1 ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย จากสถานที่ที่จัดไว้เพื่อเก็บรักษารถที่สถานีตำรวจไม่เพียงพอ ให้ปฏิบัติตาม ป ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 15 ของกลางและของส่วนตัวผู้ต้องหา บทที่ 1 ข้อ 418 (11) วรรคสอง โดยจัดเช่าสถานที่เก็บรักษารถของกลาง และให้ดำเนินการตามระเบียบของทางราชการว่าด้วยการพัสดุ

3. กรณีที่หมดความจำเป็นที่จะเก็บรักษาไว้ให้แจ้งผู้มีสิทธิมารับรถคืนไป หรือเป็นกรณีที่จะต้องทำการจำหน่าย ก็ให้ดำเนินการจำหน่าย แล้วเก็บรักษาเงินไว้ โดยให้ปฏิบัติตามระเบียบเกี่ยวกับการขายทอดตลาด ตาม ป.ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 15 บทที่ 9 ข้อ 11, 12, 13, และ 14

จึงเรียนมาเพื่อสั่งการให้ทุกสถานีตำรวจ ดำเนินการในกรณีดังกล่าวโดยเคร่งครัด ให้สัมฤทธิ์ผลโดยเร็ว ทั้งนี้ให้ผู้บังคับบัญชาและ จต. ตรวจสอบเร่งรัดการดำเนินการ หากสถานีตำรวจใดไม่ดำเนินการ ให้พิจารณาดำเนินการทางวินัยต่อไป

พล.ต.อ.

(สันต์ สรุดวนาท์)

ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 0-2205-3466

ที่ 0004.6/ 6318 วันที่ 15 มิถุนายน 2546

เรื่อง กำชับแนวปฏิบัติในการตรวจยึดรถของกลาง (เพิ่มเติม)

รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร., ผบ.ช.ก., น., ภ. 1 – 9, สตม., บช. และ จตร

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 15 บทที่ 1 ข้อ 416 (1), (14) บทที่ 9 ข้อ 6 และหนังสือ ตร. ที่ 0004.6/12112 ลงวันที่ 26 ก.ย.2545 ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับรถของกลางไว้แล้วนั้น ปรากฏว่าการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนหรือข้าราชการตำรวจที่เกี่ยวข้องยังไม่ปฏิบัติตามระเบียบและคำสั่งโดยเคร่งครัดตามแนวทางที่วางไว้ ทั้งยังมีกรณีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ได้มีหนังสือ ลับที่ ตผ 0010/186 ลงวันที่ 20 ธ.ค.2545 ให้ ตร. พิจารณากำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจนำรถยนต์ของกลางไปใช้ส่วนตัว ตามที่ได้รับการร้องเรียน

ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับรถของกลางในหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นไปโดยเรียบร้อย และปราศจากข้อครหาครหาของประชาชนผู้เป็นเจ้าของ และเพื่อไม่ให้มีรถจอดทิ้งไว้ที่สถานีตำรวจเป็นจำนวนมาก จึงกำชับให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องปฏิบัติตามระเบียบและคำสั่งดังกล่าวข้างต้นโดยเคร่งครัด และให้ผู้บังคับบัญชาคอยกำกับดูแลให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดถือปฏิบัติตามระเบียบ และห้ามมิให้นำรถของกลางออกไปใช้ไม่ว่าจะเป็นส่วนตัวหรือเพื่อประโยชน์ของทางราชการ หากมีกรณีฝ่าฝืนระเบียบและคำสั่งดังกล่าว หัวหน้าสถานีหรือหัวหน้าหน่วยงานจะต้องถูกพิจารณาโทษด้วย

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และให้แจ้งผู้เกี่ยวข้องในสังกัดทราบ และถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด ให้ จตร. ตรวจสอบเกี่ยวกับการปฏิบัติกับรถของกลางตามระเบียบ หากพบสถานีตำรวจใดไม่ปฏิบัติตามระเบียบให้เสนอพิจารณาทัณฑ์ผู้เกี่ยวข้องตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

พล.ต.ต.

(สันต์ สุดานนท์)

ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร 0-2205-3466

ที่ 0004.6/1904 วันที่ 10 มีนาคม 2546

เรื่อง กำชับแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บตัวอย่างของกลางที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด

ผบช.ก., น., ภ. 1 - 9 และ ผบก.สบส.

เนื่องจากในสถานการณ์ปัจจุบัน ได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนน้ำมันโดยไม่ผ่านการเสียภาษีเข้ามาในราชอาณาจักรไทย และถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจของ บก.สสท.1 ร.ก.ทำการจับกุมผู้ต้องหาพร้อมด้วยของกลาง 3 รายการ คือ เรือยนต์ เครื่องจักร และน้ำมันเตา ประมาณ 10,000 ลิตร นำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีในข้อหา ซื้อ หรือรับไว้ด้วยประการใด ๆ ซึ่งของอันตนรู้ว่าเป็นของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงอากร ข้อห้าม ข้อกำกัด มีน้ำมันเตาซึ่งไม่ผ่านการเสียภาษีหรือเสียภาษีไม่ครบถ้วนและทำการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงมีปริมาณเกินกว่าที่รัฐมนตรีกำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยผู้ทำการจับกุมได้สอบถามจากคนงานประจำเรือถึงปริมาณน้ำมัน และได้สุ่มเก็บตัวอย่างน้ำมันที่จับกุมด้วยตนเอง เมื่อส่งมอบน้ำมันดังกล่าวให้กรมศุลกากรนำไปเก็บรักษาปรากฏว่าเครื่องน้ำมัน ปตท.ไม่ยอมรับเนื่องจากผลการตรวจคุณภาพไม่ผ่านมาตรฐาน เมื่อนำน้ำมันดังกล่าวไปชั่งน้ำหนักตามวงปริมาตร ปรากฏว่ามีจำนวนถึง 14,000 ลิตร และเมื่อพนักงานของบริษัท เอส จี เอส ไทยแลนด์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทรับจ้างตรวจสอบและเก็บตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับน้ำมันทุกประเภท ได้จัดเก็บตัวอย่างน้ำมันของกลางตรวจสอบคุณภาพอีกครั้ง ผลการวิเคราะห์คุณสมบัติของน้ำมันเตาของกลางมีน้ำที่มีลักษณะแยกชั้นประมาณ 30 เปอร์เซนต์ ซึ่งไม่สามารถตรวจวิเคราะห์คุณสมบัติได้ ผลทางคดีพนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งไม่ฟ้อง พนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร มีคำสั่งไม่ฟ้อง เนื่องจากผลการวิเคราะห์น้ำมันเตาผสมน้ำของกลางฟังไม่ได้ว่ามีคุณสมบัติเป็นน้ำมันเตาตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2537) พยานหลักฐาน

/ตลอดจน...

ตลอดจนพฤติการณ์แห่งคดี จึงไม่พอจะพิสูจน์ความผิดตามข้อกล่าวหาได้

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจเกี่ยวกับการจับกุมกรณีดังกล่าว เป็นไปโดยถูกต้อง และเพื่อป้องกันการโต้แย้งในการดำเนินการซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อคดีได้ จึงกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติดังนี้

1. เมื่อมีการจับกุมสิ่งผิดกฎหมายใด ๆ เช่น น้ำมัน สารเคมี หรือก๊าซต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีการจัดเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจพิสูจน์ ให้ดำเนินการจัดเก็บให้ถูกต้องตามวิธีการต่อหน้าผู้ต้องหาโดยมีพยานร่วมอยู่ด้วย และหากกรณีใดที่เจ้าพนักงานไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บเองได้จะต้องจัดให้ผู้ชำนาญการ ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีความรู้ความสามารถในกรณีนั้น ๆ เป็นผู้จัดเก็บตามหลักการและจะต้องกระทำต่อหน้าผู้ต้องหาเพื่อป้องกันการโต้แย้งในภายหลัง

2. หากของกลางใดจะต้องชั่ง ตวง วัด เพื่อหาปริมาตรที่แน่นอน ให้เจ้าพนักงานดำเนินการตามหลักวิธีการในกรณีนั้น ๆ ให้ถูกต้อง ห้ามมิให้ใช้การประมาณปริมาตรของของกลางนั้น ๆ

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ในสังกัดทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ.

(บุรเฉลิมชัย สุรีรัตนบุรณ)

รอง ผบ.ตร. ปรก.ผบ.ตร

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
เลขรับ 03626
วันที่ 13 ก.ย. 2549
เวลา 15.45 น.
465

ที่ กค (กวพ) ๐๔๐๘.๔/ ๑๒๙๔

กรมบัญชีกลาง
ถนนพระราม ๖ กทม. ๑๐๔๐๐

๑๙ มกราคม ๒๕๔๙

เรื่อง ขอหารือปัญหาการขอนุมัตินำของกลางในคดีอาญามาใช้ประโยชน์ในราชการ

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ตช ๐๐๐๔.๖/๖๙๒๕ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต้องการนำของกลาง ซึ่งศาลพิพากษาให้ตกเป็นของแผ่นดินไปใช้ เพื่อประโยชน์ในงานราชการตำรวจ เนื่องจากระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๑๕ บทที่ ๘ ของกลาง ข้อ ๔๘๖ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับของกลางว่า "ของกลางสิ่งใดที่จะขายทอดตลาด ถ้าเห็นว่าของกลางนั้นเป็นประโยชน์ใช้ในราชการตำรวจได้ ให้สารวัตรหรือผู้รักษาการแทนรายงานเสนอเหตุผลไปยังผู้บังคับการหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นผู้พิจารณาสั่งการก่อนขายทอดตลาด" แต่ระเบียบดังกล่าวมิได้กำหนดขั้นตอนไว้ สำนักงานฯ จึงขอหารือว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร จึงจะถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กรมบัญชีกลางขอเรียนว่า คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ (กวพ.) พิจารณาแล้วเห็นว่า ของกลางซึ่งศาลพิพากษาให้ตกเป็นของแผ่นดิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการนำของกลางซึ่งศาลพิพากษาให้ริบตกเป็นของแผ่นดิน เพื่อนำไปใช้ในสำนักงานฯ ได้ สำนักงานฯ จะต้องดำเนินการตามคำพิพากษาของศาล ส่วนวิธีดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวนั้น ย่อมเป็นไปตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด ตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุธีพร ดวงโต)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมบัญชีกลาง

คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ
ฝ่ายเลขานุการ
โทร. ๐ ๒๒๗๓ ๙๐๒๔ ต่อ ๔๕๕๓
โทรสาร ๐ ๒๒๗๓ ๑๔๗๓

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3466 โทรสาร 0 2251 2652

ที่ ตช 0.2/ ว. 0085 วันที่ 19 ตุลาคม 2552

เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลาง

ผบช.ม., ก., ภ.1-9,ปส., สตม., และ ชชต

ด้วยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มีหนังสือ ที่สุด ที่ ผผ 12/4798 ลง 5 ส.ค. 2552 แจ้งผลการพิจารณากรณี มีผู้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เนื่องจากสำนักงาน ป.ป.ช. ไม่คืนทรัพย์สินที่ยึดไว้ เมื่อศาลพิพากษายกฟ้องและให้คืนทรัพย์สินแก่ผู้ร้อง และต่อมาผู้ร้องมีหนังสือร้องเรียนเพิ่มเติมว่า สำนักงาน ป.ป.ช. นำรถยนต์ของผู้ร้องที่ถูกยึดไว้ไปใช้ เจ้าพนักงานดำเนินการ ทำให้รถยนต์ได้รับความเสียหายและไม่มีการซ่อมแซมให้กลับสู่สภาพเดิมก่อนคืนให้ผู้ร้อง ซึ่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอแนะให้ ตร. แจ้งหน่วยงานในสังกัด กำชับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทรัพย์สินของกลาง ทราบว่า หน่วยงานหรือบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินสังกัดต่างให้อยู่ในสภาพเดิม และหากเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์ต้องรีบดำเนินการตามระเบียบของทางราชการ พิทรัพย์ของกลางที่เสียหายให้กลับอยู่ในสภาพเดิมก่อนส่งมอบทรัพย์คืนแก่เจ้าของทรัพย์ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อไป และให้พิจารณาจัดสรรงบประมาณไว้เพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาทรัพย์สินของกลางที่หน่วยงานในสังกัดนำไปใช้ประโยชน์ทางราชการ

ตร. พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามประมวลระเบียบการดำรงชีวิตเกี่ยวกับคดี เรื่องของกลาง และของส่วนตัวผู้ต้องหา ลักษณะ 15 บทที่ 1 ข้อ4.8(14) ได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดนำของกลางออกใช้ เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการรักษาของนั้น จึงให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด สำหรับการขอรับของกลางจากหน่วยงานอื่นมาใช้ประโยชน์ในราชการคำรวจนั้น ห้ามดำเนินการ เว้นแต่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างยิ่งที่ให้หัวหน้าหน่วยงานเสนอหนังสือขอยืมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในนาม ตร (ผ่าน รองผบ.ตร.)โดยชี้แจงเหตุผล ความจำเป็นผ่านทองผบ.ตร.เพื่อพิจารณามีความเห็นก่อนทุกกรณี

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ ให้แจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ.

(ว.พีร์ สันประเสริฐ)

ผบช.รอง.ผบ.ตร.

กลุ่มกระทรวงการยุติธรรม
รับที่ 1041/2552
วันที่ 4 ส.ค. 2552
เวลา ... น. ถึงผู้รับ

ด่วนที่สุด

ที่ ผผ ๑๒/ ๔๗๕๒

สำนักงานคำร้องเรียนกลาง
เลขรับ 35244
วันที่ 25 ส.ค. 2552
เวลา 14.00

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๑๑๙๓ อาคารเอ็กซิม ชั้น ๒๐ ถนนพหลโยธิน
สามเสนใน พญาไท กทม. ๑๐๔๐๐

กองคดีอาญา
เลขรับ 04003
วันที่ 06 ส.ค. 2552

๓ สิงหาคม ๒๕๕๒

ฝ่ายสารบรรณ(3) สลก.ตร.
เลขรับ 845
วันที่ 5 ส.ค. 2552
เวลา 15.๒๐น.

สำนักงานตรวจการแผ่นดินแห่งชาติ
เลขรับ 3784
วันที่ 5 ส.ค. 2552
เวลา 15.๓๐

เรื่อง แจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือร้องเรียนของนายพยุทธ เอี่ยมพราว ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๑ จำนวน ๑ แผ่น
๒. สำเนาหนังสือร้องเรียนของนายพยุทธ เอี่ยมพราว ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ จำนวน ๑ แผ่น
๓. สำเนาหนังสือร้องเรียนของนายพยุทธ เอี่ยมพราว พร้อมเอกสารประกอบ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๒ จำนวน ๑ แผ่น
๔. สำเนาหนังสือตำรวจภูธรจังหวัดราชบุรี ที่ รบ ๐๐๕๙.๑๑/๓๕๓ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๒ แผ่น

สำนักงาน ป.ป.ส.
เลขรับ 1979
วันที่ 5 ส.ค. 2552
เวลา

ด้วย นายพยุทธ เอี่ยมพราว ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปว่า สำนักงาน ป.ป.ส. ไม่คืนทรัพย์สินที่ยึดไว้จำนวน ๗ รายการ ทั้งที่ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพิพากษายกฟ้องและให้คืนทรัพย์สินแก่ผู้ร้องแล้ว และต่อมาผู้ร้องมีหนังสือร้องเรียนเพิ่มเติมว่า สำนักงาน ป.ป.ส. นำรถยนต์ของผู้ร้องที่ถูกยึดไว้ไปให้ตำรวจภูธรจังหวัดราชบุรีใช้ในราชการ ทำให้รถยนต์คันดังกล่าวได้รับความเสียหาย และไม่มีการซ่อมแซมให้กลับอยู่สภาพเดิมก่อนคืนให้แก่ผู้ร้อง ผู้ร้องจึงมีหนังสือเรียกร้องขอชดเชยค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพจากการที่หน่วยงานนำรถยนต์ไปใช้ประโยชน์ทางราชการ เป็นเงินทั้งสิ้น ๒๕๐,๘๐๐ บาท (สองแสนห้าหมื่นสามพันแปดร้อยบาทถ้วน) โดยมอบอำนาจให้นางสาวจันทร์นภา จำเริญพร ภรรยาเป็นผู้ดำเนินการแทน รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑-๓

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน กรณีเรื่องร้องเรียนดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปได้ดังนี้

๑. สำนักงาน ป.ป.ส.

๑.๑ หนังสือ สำนักงาน ป.ป.ส. ที่ ตร ๐๐๐๘/๑๗๙๐ ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ แจ้งว่า เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ นางสาวจันทร์นภา จำเริญพร ได้รับมอบอำนาจจาก นายพยุทธ เอี่ยมพราว มายื่นคำร้องขอรับทรัพย์ของผู้ร้องคืน เนื่องจากศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีคำพิพากษา

/ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม...

เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ยกคำร้องขอให้รับทรัพย์สินของนายพยุทธ เอี่ยมพราว ต่อมาคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ได้มีมติในการประชุม ครั้งที่ ๑๒/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ให้คืนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดทั้ง ๗ รายการ และได้แจ้งมติคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินดังกล่าวให้ นางสาวจันทร์นภา จำเริญพร ทราบเพื่อมาดำเนินการรับทรัพย์สิน และได้ทำหนังสือแจ้งธนาคารกสิกรไทย ถอนอายัดบัญชีเงินฝาก จำนวน ๒ บัญชี เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๐ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๑ นางสาวจันทร์นภา จำเริญพร ได้มาดำเนินการขอรับทรัพย์สิน และได้รับทรัพย์สินซึ่งเป็นทองรูปพรรณไปจำนวน ๔ รายการ ส่วนรถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล ยี่ห้ออีซูซุ หมายเลขทะเบียน ฉจ ๙๒๐๑ กรุงเทพมหานคร สำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติดได้มีหนังสือถึงผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดราชบุรี เพื่อขอให้ส่งมอบรถยนต์คันดังกล่าวที่เลขาธิการ ป.ป.ส. มีคำสั่งให้ใช้ประโยชน์ในราชการคืน และเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดราชบุรีได้นำรถยนต์คันดังกล่าวส่งมอบให้กับสำนักงาน ป.ป.ส. ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ส่งมอบรถยนต์คันดังกล่าวให้กับนางสาวจันทร์นภา จำเริญพร ผู้รับมอบอำนาจจากนายพยุทธ เอี่ยมพราว ผู้ร้อง และผู้ร้องเรียนมีหนังสือร้องเรียนเพิ่มเติมว่า สำนักงาน ป.ป.ส. นำรถยนต์ของผู้ร้องที่ถูกยึดไว้ไปให้ตำรวจภูธรจังหวัดราชบุรีใช้ในราชการ ทำให้รถยนต์คันดังกล่าวได้รับความเสียหาย และไม่มีการซ่อมแซมให้กลับอยู่สภาพเดิมก่อนคืนให้แก่ผู้ร้อง

๑.๒ หนังสือ สำนักงาน ป.ป.ส. ส่วนที่สุด ที่ ยธ ๑๑๐๘ (คตส.)/๑๒๖๖๙ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ ชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า

(๑) กรณีชดเชยค่าเสื่อมสภาพที่ได้ส่งมอบรถยนต์ให้หน่วยงานไปใช้ในราชการประมาณ ๑๖๐,๐๐๐ กิโลเมตร นั้น ค่าเสื่อมสภาพของรถยนต์คันดังกล่าว สามารถขอค่าชดเชยได้ตามระเบียบคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ว่าด้วยการประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๗

(๒) กรณีอุปกรณ์ประกอบรถยนต์ถูกถอดออก นั้น จะต้องให้หน่วยงานที่นำทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ประโยชน์นำมาติดตั้งดังเดิม ตามระเบียบคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ว่าด้วยการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๘ ข้อ ๑๗ หากไม่สามารถนำมาคืนได้จักต้องให้ตำรวจภูธรจังหวัดราชบุรีเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่เกิดขึ้น

(๓) กรณีไม่ได้ต่อทะเบียนรถยนต์และประกันภัยคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ นั้น หน่วยงานที่นำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์จะต้องแจ้งสำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อยกหนังสือดำเนินการต่อทะเบียนรถยนต์โดยยกเว้นภาษี ส่วนในการถีรถยนต์คันดังกล่าว สำนักงาน ป.ป.ส. ไม่ได้รับหนังสือแจ้งจากตำรวจภูธรจังหวัดราชบุรีเพื่อดำเนินการต่อทะเบียนแต่อย่างใด ทั้งนี้ สำนักงาน ป.ป.ส. ได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องทราบด้วยแล้ว

๒. ตำรวจภูธรจังหวัดราชบุรี มีหนังสือ ที่ รบ ๐๐๒๙.๑๑/๓๔๓ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ชี้แจงข้อเท็จจริงว่า รถยนต์คันดังกล่าวมีรอยบุบและรอยขีดข่วน ...และภายในรถยนต์เกิด

/ ความเสียหาย...

ความเสียหาย เนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของ ร้อยตำรวจเอก กมล เสี้ยจันทร์บริบูรณ์ กับพวก ซึ่ง ร้อยตำรวจเอก กมล เสี้ยจันทร์บริบูรณ์ ยินยอมชดใช้ค่าซ่อมแซมรถที่มีรอยบุบและภายในรถยนต์เกิดความเสียหายตามภาพถ่ายที่ สำนักงาน ป.ป.ส. ส่งมา จึงขอให้ผู้ร้องนำรถยนต์คันดังกล่าวไปประเมินราคาค่าเสียหาย และแจ้งรายละเอียดการซ่อมแซมให้ ร้อยตำรวจเอก กมล เสี้ยจันทร์บริบูรณ์ ทราบ ก่อนที่จะดำเนินการซ่อมแซมต่อไป ส่วนกรณีการต่อทะเบียนรถยนต์นั้น ไม่สามารถที่จะดำเนินการต่อทะเบียนให้ได้ เนื่องจากรถยนต์คันดังกล่าวได้ถูกสำนักงานอัยการสูงสุดยึดไว้เพื่อประกอบคดี

๓. สำนักมาตรฐานงานทะเบียนและภาษีรถ กรมการขนส่งทางบก มีหนังสือ ที่ คค ๐๔๐๗.๔/รท/๖๔๐๔ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ แจ้งว่า นายทะเบียนกรุงเทพมหานครตรวจสอบแล้ว รถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล หมายเลขทะเบียน ฌจ-๓๒๓๑ กรุงเทพมหานคร ผู้ถือกรรมสิทธิ์คือ นายพยุทธ เลิศมพราว มีการชำระภาษีรถยนต์แล้ว เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๑ วันสิ้นอายุคือ วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๒

กรณีเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย สำนักงาน ป.ป.ส. พันตำรวจตรี กมล เสี้ยจันทร์บริบูรณ์ ตำรวจภูธรจังหวัดราชบุรี ผู้บังคับการกองคดีอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และนางสาวจันทร์นภา จำเริญพร ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ร้องมาร่วมประชุมหารือร่วมกัน เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๒ ณ ห้องประชุม ๑ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และการประชุมสรุปว่า ผู้ร้องแจ้งขอชดเชยค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพที่ได้ส่งมอบรถยนต์ให้หน่วยงานไปใช้ในราชการประมาณ ๑๖๐,๐๐๐ กิโลเมตร เป็นเงินจำนวน ๒๕๐,๘๐๐ บาท (สองแสนห้าหมื่นสองพันแปดร้อยบาทถ้วน) ที่ประชุมมีมติ ให้สำนักงาน ป.ป.ส. ไปพิจารณาดำเนินการเรื่องเงินชดเชยค่าเสื่อมสภาพ ค่าเสียหายที่ไม่ได้ประโยชน์จากรถยนต์ และค่าเสียหายต่าง ๆ ให้ผู้ร้อง ตามที่ผู้ร้องเสนอขอโดยนางสาวจันทร์นภา จำเริญพร ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ร้องยอมรับข้อเสนอดังกล่าว สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ดำเนินการเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินพิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๕๒ วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๒ ที่ประชุมมีมติ เห็นชอบในการกำหนดค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ เป็นเงินทั้งสิ้น ๒๕๓,๘๐๐ บาท ตามที่ผู้ร้องร้องขอ และสำนักงาน ป.ป.ส. จะได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องหรือผู้รับมอบอำนาจจากผู้ร้องมารับเงินชดเชยค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพฯ ต่อไป

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินขอเรียนว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ผู้ร้องเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๕ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ.๒๕๔๒ อย่างไรก็ตาม เพื่อมิให้เกิดปัญหาเช่นเดียวกับเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน เสนอแนะให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

/ ๑. ขอให้สำนักงานตำรวจ...

๑. ขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติแจ้งหน่วยงานในสังกัด กำชับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ทรัพย์สินของกลางทราบว่า หน่วยงานหรือบุคคลที่รับผิดชอบมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินดังกล่าวให้อยู่ในสภาพเดิม และหากเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์ต้องรีบดำเนินการตามระเบียบของทางราชการ ทำทรัพย์ของกลางที่เสียหายให้กลับอยู่ในสภาพเดิมก่อนส่งมอบทรัพย์คืนแก่เจ้าของทรัพย์ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อไป

๒. เนื่องจากทรัพย์สินของกลางที่หน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นำไปใช้ประโยชน์ทางราชการไม่ใช่ทรัพย์สินของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรณีดังกล่าวทำให้หน่วยงานไม่สามารถสามารถเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาทรัพย์สินของกลางที่นำมาใช้ประโยชน์ทางราชการได้ ดังนั้น จึงขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาจัดสรรงบประมาณไว้เพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาทรัพย์สินนั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ หากผลการพิจารณาเป็นประการใดโปรดแจ้งให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบโดยเร็วต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ศรีราชา เจริญพาณิช)
เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักสอบสวน ๕
โทร. ๐ ๒๒๙๑ ๐๔๙๙ , ๑๖๗๖ ต่อ ๔๙๔
โทรสาร ๐ ๒๒๙๙ ๑๖๕๑
www.ombudsman.go.th

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร ๐ ๒๒๐๕ ๓๔๗๒

ที่ ๐๐๓๓.๒๕/๑๑๓๖ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง แก้ไขปัญหาการปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาของกลาง

ผบช.น., ผบ., ภ.๓-๙, ศชต., บช., สตม., กมค. และ จตร.(ทบ.จต.)

ด้วย ได้รับรายงานจาก จร.ตามหนังสือที่ ๐๐๓๓.๒๕/๓๔๘๕๖ ลง ๒๗ ก.ค ๒๕๕๓ ว่าในการประชุมการประสานความร่วมมือและหาแนวทางในการบูรณาการปัญหาเรื่องร้องเรียนร่วมกันระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน กับ จต. เมื่อ ๒๐ ก.ค. ๒๕๕๓ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้เสนอปัญหาการร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ เกี่ยวกับเรื่องของกลางในคดีอาญาสูญหาย เพื่อให้ ตร แก้ไขปัญหาดังกล่าว

ตร.พิจารณาแล้วเห็นว่า ในเรื่องการเก็บรักษาของกลาง ตร.ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๔ ข้อ ๔๑๘ ซึ่งกำหนดวิธีการเก็บรักษาของกลางโดยให้สารวัตร หรือผู้รักษาการแทนหรือหัวหน้าสถานีตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบเก็บรักษาลูกกุญแจและทับของกลาง อีกทั้งข้อ ๔๒๐ ได้กำหนดให้สารวัตรใหญ่แผนผู้กำกับการหรือผู้รักษาการแทนตรวจสอบยึดทรัพย์และของกลางไม่น้อยกว่าเดือนละหนึ่งครั้งว่า พนักงานสอบสวนได้จัดการไปโดยถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ นอกจากนี้ ตร. ยังได้มีหนังสือที่ ๐๐๐๔.๖/๓๑๔๙๗ ลง ๙ ก.ย.๒๕๔๕ ซักซ้อมแนวทางปฏิบัติในการเก็บรักษาของกลาง รวมถึงการจัดหาสถานที่เก็บรักษาของกลางไว้แล้ว ประกอบกับในปัจจุบันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ อาญา มาตรา ๘๗/๓ กำหนดให้เจ้าของหรือผู้มีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้อาจยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนเพื่อขอรับสิ่งของนั้นไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกัน หรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ โดยมีกฎกระทรวงกำหนดวิธีการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ พ.ศ ๒๕๕๓ ซึ่ง ตร.ได้มีหนังสือที่ ๐๐๓๓.๒๕/๑๓๕๗ ลง ๕ พ.ย.๒๕๕๓ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ ในระหว่างการดำเนินคดี กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้แล้ว หาก ผู้รับมอบอำนาจได้ดำเนินการตามแนวทางข้างต้นย่อมเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับของกลางสูญหายได้ ดังนั้นจึงให้กำชับพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องให้ถือปฏิบัติตามระเบียบ และหนังสือสั่งการดังกล่าวโดยเคร่งครัด

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

พล.ต.ท.

(สมยศ พุ่มพันธุ์มงคล)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.ประจำ ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี กรมตำรวจ โทร. 2511089

ที่ 0503.6/A140 **วันที่** 4 เมษายน 2538

เรื่อง การดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. 2469

เรียน ผู้ช่วย อ.ตร.,หม.กฉต 1-9, ผบช.ก., น.

ด้วย อธิบดีกรมศุลกากร มีหนังสือที่ กค 0607/05854 ลง 13 มี.ค. 2538 แจ้งเรื่อง การดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. 2469 ที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จับกุมมา ตร. เพื่อทราบ และเป็นแนวทางในการดำเนินคดีของ พงส. นั้น

ฉะนั้น เพื่อให้การดำเนินคดีเกี่ยวกับความผิดตาม พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. 2469 เป็นไปด้วยความถูกต้องและเรียบร้อย จึงขอส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวมาเพื่อทราบและแจ้งให้ผู้ที่หน้าที่เกี่ยวข้องทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.ท.

(จำลอง เชี่ยมเจริงพันธุ์)

ผู้ช่วย อ.ตร.ปรท.อ.ตร.

กรมตำรวจ
รับที่ 16170
วันที่ 16 มิ.ย. 2536
เวลา 14.00 น.

473

ที่ กค 0607/ 05854

กรมศุลกากร
ถนนสุนทรโกษา กท.10110

กองอัยการกรมตำรวจ
เลขที่ 04199
รับวันที่ 16 มิ.ย. 2536
เวลา

15 มีนาคม 2536

เรื่อง การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 ที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จับกุม

เรียน อธิบดีกรมตำรวจ

ด้วยปรากฏว่าในปัจจุบันพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้จับกุมผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากรเป็นจำนวนมาก กรมศุลกากรซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใช้กฎหมายดังกล่าวโดยตรง จึงขอประสานงานมายังกรมตำรวจ เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปโดยถูกต้องครบถ้วน รวดเร็วและเสร็จสิ้นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยขอแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการยึดของกลางและการดำเนินคดีดังนี้

1. ของกลางรวมทั้งยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำผิดที่ยึดไว้นั้น เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมจะต้องส่งมอบให้อยู่ในความรักษาของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร ซึ่งอาจจะนำส่งที่กรมศุลกากรหรือด่านศุลกากรที่อยู่ใกล้ที่สุดก็ได้ ตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 ฉะนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีหนังสือนำส่งของกลางดังกล่าวไปด้วย สำหรับของกลางที่นำส่งพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรเพื่อเก็บรักษาแล้วนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะเป็นผู้ทำการตรวจสอบและประเมินราคาอากรตามมาตรา 13,14 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 แล้วแจ้งผลการประเมินราคาและอากรให้เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมทราบ เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินคดีต่อไป

2. สำหรับความผิดและอัตราโทษที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาตามพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 นั้น ส่วนใหญ่จะ มีอยู่ 2 มาตรา คือ

2.1 มาตรา 27 เป็นกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้ลักลอบนำของกลางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรด้วยตนเอง หรือมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยประการใด ๆ ในการลักลอบนำของกลางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร

/2.มาตรา...

2.2 มาตรา 27 ทวิ เป็นการที่ผู้ต้องหาได้ลงนามไว้ในหนังสือรับรองการให้ความช่วยเหลือ ช่วยชดใช้ ช่วยจ่ายหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจำนำ หรือรับไว้โดยประการใด ซึ่งของอันตนรู้อยู่แล้วว่าเป็นของที่ได้มาโดยการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก ทำให้เสียทรัพย์ หรือทำให้เสียทรัพย์ในการก่อการร้าย ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งของนั้นคนรู้ว่าเป็นของที่ได้มาโดยการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งดังกล่าวมาแล้วนำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงศุลกากร ข้อห้าม ข้อกำกัด

ในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหานั้น อยู่ในดุลพินิจของพนักงานสอบสวนว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดในฐานใด

3. กรณีที่ผลการสอบสวนของพนักงานสอบสวนได้ความว่า ผู้ต้องหาได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหา และผู้ต้องหามีความประสงค์จะขอทำความตกลงระงับคดีในชั้นศุลกากร อธิบดีกรมศุลกากรหรือคณะกรรมการเปรียบเทียบของท้องที่มีอำนาจที่จะพิจารณาทำความตกลงระงับคดีได้ตามมาตรา 102, 102 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 แล้วแต่กรณี ตามหลักเกณฑ์การระงับคดีที่กำหนดไว้ในประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากร พุทธศักราช 2530 ซึ่งคณะกรรมการเปรียบเทียบฯได้พิจารณาเห็นชอบแล้ว

เมื่ออธิบดีกรมศุลกากรหรือคณะกรรมการเปรียบเทียบฯ มีคำสั่งให้ระงับคดีแล้ว ให้ถือว่าเป็นกันจุดผู้กระทำผิดนั้น ในการที่จะถูกฟ้องร้องต่อไปในกระทงผิดอันนั้น

สำหรับเอกสารที่ใช้ประกอบในการพิจารณาระงับคดีในชั้นศุลกากรได้แก่ บันทึกการตรวจค้นจับกุม, บันทึกคำให้การของผู้ต้องหาและคำร้องขอทำความตกลงระงับคดีในชั้นศุลกากรของผู้ต้องหาเป็นต้น

เว้นแต่คดีในลักษณะใดที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ระงับคดีในชั้นศุลกากร พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินคดีต่อไปเช่นเดียวกับข้อ 4

4. หากผู้ต้องหาให้การปฏิเสธหรือไม่ได้ยื่นคำร้องขอทำความตกลงระงับคดีในชั้นศุลกากร ข้อนี้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องสรุปสำนวนส่งพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการต่อไป เมื่อคดีที่สุดของคดีปรากฏว่าพนักงานอัยการหรือศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษา เป็นประการใดแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งผลคดีดังกล่าวพร้อมส่งสำเนาคำสั่งของพนักงานอัยการหรือสำเนาคำพิพากษาของศาลไปให้กรมศุลกากรหรือด่านศุลกากร ซึ่งได้ยึดของกลางในคดีนั้นไว้ในชั้นต้นทราบ เพื่อที่จะได้ดำเนินการจับของกลางตามคำสั่งหรือคำพิพากษาดังกล่าวให้เสร็จสิ้นต่อไป ซึ่งในปัจจุบันนี้มีคดีเป็นจำนวนมาก ที่พนักงานอัยการมีคำสั่งหรือศาลมีคำพิพากษาแล้ว พนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งผลคดี หรือส่งคำสั่งหรือคำพิพากษา

/3.ไปให้กรม...

ไปให้กรมสุลกากรหรือด่านสุลกากรทราบ กรมสุลกากรหรือด่านสุลกากรที่เจ้าพนักงานของกลางไว้จึงไม่อาจดำเนินการรับรองของกลางให้เสร็จสิ้นไปได้

5. สำหรับกรณีที่ไม่ปรากฏตัวผู้ต้องหา หากไม่มีผู้ใดมาแสดงตัวเป็นเจ้าของหรือแสดงสิทธิใด ๆ ในการร้องขอคืนยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือของกลางอื่น ๆ ภายในระยะเวลา 60 วัน หรือ 30 วันนับแต่วันยึด ตามลำดับแล้วแต่กรณี ของกลางดังกล่าวจะตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งให้กรมสุลกากรหรือด่านสุลกากรซึ่งรับของกลางไว้ทราบ เพื่อที่กรมสุลกากรหรือด่านศุลกากรซึ่งรับของกลางไว้จะได้ดำเนินการยึดของกลางตามระเบียบต่อไป

6. สำหรับของกลางที่ตกเป็นของแผ่นดินและได้จำหน่ายแล้ว กรมศุลกากร หรือด่านศุลกากรจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมทราบ เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมจะต้องยื่นคำร้องขอเบิกเงินสินบนและ/หรือรางวัลภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง มิฉะนั้นจะสิ้นสิทธิในการขอรับเงินดังกล่าว และกรมศุลกากรหรือด่านศุลกากรจะผลักเงินให้เป็นรายได้แผ่นดินตามระเบียบต่อไป

กรมศุลกากรหวังเป็นอย่างยิ่งว่ากรมตำรวจจะได้แจ้งข้อมูลดังกล่าวให้แก่พนักงานสอบสวนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทราบ เพื่อเป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนในความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 ให้เสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็วในโอกาสต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุภชัย หิตินราธิป)

อธิบดีกรมศุลกากร

กองคดี

โทร. 2494085, 2494092

โทรสาร 2494097

บทที่ ๖

การเปรียบเทียบคดีอาญา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สตร. ที่ตร. ๐๒๒๐๕/๓๔๖๖

ที่ ๐๐๑๓.๒๕/ว ๑0073 วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๒

เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคดีอาญาและการออกใบเสร็จรับชำระเงินของพนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานตำรวจที่มีหน้าที่รับเงิน

รตช., รอง ผบ.ตร.หรือตำแหน่งเทียบเท่า
ผู้ช่วย ผบ.ตร.หรือตำแหน่งเทียบเท่า
ผบช.หรือตำแหน่งเทียบเท่า
ผบก.ในสังกัด สง.ผบ.ตร.

ด้วยในการประชุมของ อ.ก.ตร.อุทธรณ์ (ฝ่ายการแทน ก.ตร.) ครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๕ มิ.ย.๒๕๕๒ ได้พิจารณาเรื่องข้าราชการตำรวจ อุทธรณ์คำสั่ง ลูกลงโทษไล่ออกจากราชการ ฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง กรณีทำหน้าที่เปรียบเทียบปรับแล้วเบียดบังเอาเงินค่าปรับไปเป็นประโยชน์ส่วนตนหรือผู้อื่น โดยวิธีเขียนตัวเลขและตัวอักษรจำนวนเงินค่าปรับลงในใบเสร็จรับเงินฉบับต้นขั้วมีจำนวนเงินน้อยกว่าจำนวนเงินค่าปรับตามใบเสร็จรับเงินต้นฉบับที่ออกให้ผู้ถูกจับที่ชำระเงินค่าปรับแล้วแก้ไขเบียดบังเอาเงินส่วนต่างไปเป็นประโยชน์ส่วนตน จึงมีมติตั้งข้อสังเกตให้ ตร กำหนดมาตรการกำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบปรับและการเขียนใบเสร็จรับเงิน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดในลักษณะดังกล่าวอันจะเป็นเหตุให้เกิดการเสียหายแก่ทางราชการ

ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามประมวลระเบียบการตำรวจเรื่องกับคดี ลักษณะ ๘ ได้วางแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคดีอาญา ไว้อย่างละเอียดและรัดกุม โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนผู้ทำการเปรียบเทียบจะต้องเป็นผู้ออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้ต้องหา และจะต้องบันทึกลงรายงานประจำวันเป็นรายคดีหรือรวมกันหลายๆ คดีก็ได้ โดยให้ปรากฏเลขคดี ชื่อผู้ต้องหา ข้อหา จำนวนเงินที่เปรียบเทียบและอื่นๆ เช่นในคดีที่อาจมีการเรียกค่าเสียหายกัน และให้พนักงานสอบสวนเวรคดีอาญาเป็นผู้รับผิดชอบตรวจสอบการลงเลขคดีเปรียบเทียบและรายการต่างๆ ในแบบพิมพ์การเปรียบเทียบ ตลอดจนใบเสร็จรับเงินให้ถูกต้อง ทั้งให้พนักงานสอบสวนเวรคดีอาญาแต่ละคน นำบันทึกการเปรียบเทียบคดีอาญาเข้าในเวรของตนเสนอการวัดรายงาน

/(ปัจจุบัน ผกก., ...

(ปัจจุบัน ผกก., สวญ., สว.) หากพนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาในสถานีตำรวจ ได้ถือปฏิบัติตามระเบียบฯ โดยเคร่งครัดก็จะทำให้การทุจริตของเจ้าหน้าที่ในลักษณะนี้ไม่เกิดขึ้น และจะไม่เกิดความเสียหายต่อทางราชการ

ดังนั้น เพื่อให้การเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนและการรับชำระเงินของพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับเงิน เป็นไปอย่างถูกต้อง และไม่ให้เกิดการเสียหายแก่ทางราชการและ ตร. ขึ้นอีก จึงกำหนดแนวทางคำเนินการของผู้เกี่ยวข้องไว้ดังต่อไปนี้

๑. ให้พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับเงินทำการตรวจสอบความถูกต้องรายละเอียดของรายการและจำนวนเงินที่ปรากฏในใบเสร็จรับเงินทั้งต้นฉบับและสำเนาก่อนลงชื่อในใบเสร็จรับเงินทุกครั้ง

๒. ให้พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับเงินทำการตรวจสอบและส่งเงินให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเมื่อพ้นหน้าที่เวรสอบสวนผลัดนั้นหรือวันนั้นๆ

๓. ให้ผู้บังคับบัญชาระดับ รอง ผกก.สส. และ ผกก.หรือ หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงาน ตรวจสอบบันทึกการเปรียบเทียบ และ/หรือเอกสารการส่งเงินของพนักงานสอบสวนเสร็จแล้วของเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับเงินแล้วแต่กรณี

๔ สถานีตำรวจใดที่มีปริมาณการเปรียบเทียบจำนวนมากให้หัวหน้าสถานีตำรวจจัดให้มีพนักงานสอบสวน.วรเปรียบเทียบ เพื่อบริการประชาชนในห้วงเวลากลางวัน ตั้งแต่ ๐๖.๐๐ น. – ๑๘.๐๐ น. ตามความจำเป็นและความเหมาะสมของแต่ละสถานี

๕. ให้ผู้บังคับบัญชาคำเนินการกวดขันพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับเงิน และผู้เกี่ยวข้องถือปฏิบัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคดีอาญาและการรับเงินอย่างเคร่งครัดตามระเบียบการตำรวจที่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๕ การเปรียบเทียบคดีอาญาและหนังสือสั่งการฉบับนี้ หากมีกรณีการกระทำผิดเกิดขึ้นให้พิจารณาโทษผู้กระทำผิดและผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบตามสมควรแก่กรณีต่อไป

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และให้แจ้งพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.อ. ธานี

(ธานี สมบูรณ์ทรัพย์)

รอง ผบ.ตร.รรท.ผบ.ตร.

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๔๖๖

ที่ ๐๐๓๓.๒๖/ว ๒๐๐ วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานจราจรและเจ้าหน้าที่งานตำรวจบนทางพิเศษและทางหลวง

เรียน จรข., รอง ผบ.ตร. หรือผู้แทนแห่งเทียบเท่า
รอง จตช, ผู้ช่วย ผบ.ตร. หรือผู้แทนแห่งเทียบเท่า
เพื่อโปรดทราบ

ผบช.น., ก., ภ.๑-๙, ศชต. และ ผตร. (หน.จต.)

ตามหนังสือ ตร.ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๓๓.๒๖/ว ๓๔ ลง ๒๐ ก.ค. ๒๕๕๕ ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานจราจรและเจ้าพนักงานตำรวจบนทางพิเศษและทางหลวง ตามประกาศ ตร. เรื่อง การกำหนดหน่วยงานและขอบอำนาจการรับผิดชอบหรือเขตพื้นที่การปกครองของส่วนราชการ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๔ โดยกำหนดให้ บก.๘ บก.ทล. รับผิดชอบควบคุม ดูแล จัดการจราจร สอบสวนและเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายจราจรทางบกและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการจราจรในทางหลวงพิเศษหมายเลข ๗ และทางหลวงพิเศษหมายเลข ๘ ยกเว้นทางพิเศษ ตั้งแต่กิโลเมตรที่ ๐ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ทางถนนยกระดับซึ่งต่อจากวงแหวนตะวันออก (ตอนแยกทางลงแยกบางนา (บางพลี–สุขสวัสดิ์) ถึงกิโลเมตรที่ ๒๒ สะพานกาญจนาภิเษก) ด้านบางจาก อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นทางพิเศษที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ไม่ใช่ทางหลวงพิเศษ ตามประกาศ ตร. ดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น

เนื่องจากการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวมีปัญหาข้อขัดข้องบางประการเกี่ยวกับการควบคุม ดูแล จัดการจราจรและการสอบสวนคดีในทางหลวงพิเศษ ทางหลวง และทางพิเศษ ดังนั้น เพื่อให้การควบคุม ดูแล จัดการจราจรบนทางยกระดับตามแนวพระราชดำริ ทางหลวงพิเศษ ทางหลวงและทางพิเศษ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเกิดความสะดวกแก่ประชาชนมากที่สุด จึงให้ยกเลิกหนังสือ ตร. ดังกล่าว และให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. ทางยกระดับตามแนวพระราชดำริ และทางพิเศษที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ บก.จร. รับผิดชอบการควบคุม ดูแล จัดการจราจร รวมทั้งมีอำนาจสอบสวนคดีจราจรทางบก และเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก หากไม่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ให้สอบสวนคดีนั้นต่อไปจนเสร็จสิ้น

๒. ทางพิเศษที่พาดผ่านพื้นที่จังหวัดใดให้สถานีตำรวจท้องที่นั้นๆ รับผิดชอบการควบคุม ดูแล จัดการจราจร รวมทั้งมีอำนาจสอบสวนคดีจราจรทางบก และเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก หากไม่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ให้สอบสวนคดีนั้นต่อไปจนเสร็จสิ้น

๓. ทางหลวงพิเศษหมายเลข ๗ และทางหลวงหมายเลข ๗ ตั้งแต่กิโลเมตรที่ ๐ แขวงพระประแดง กรุงเทพมหานคร ถึงกิโลเมตรที่ ๑๒๔+๓๐๖ ด้านขนาเลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ซึ่งบรรจบกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๗ รวมทางแยกที่บรรจบทางหลวงหมายเลข ๓๕ (บางปะกง) ตั้งแต่กิโลเมตรที่ ๐ ถึงกิโลเมตรที่ ๔ + ๔๐๐ ด้านสนามไชย อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และทางแยกเข้าท่าเรือแหลมฉบัง ตั้งแต่กิโลเมตรที่ ๐ ถึงกิโลเมตรที่ ๘+๐๘๑ ด้านหนองขาม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี รวมทั้งทางแยกเข้าชลบุรี กิโลเมตรที่ ๐ ถึงกิโลเมตรที่ ๗+๔๒๔ (ทางแยกต่างระดับชลบุรี) ด้านหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ให้ บก.๘ บก.ทล

/รับผิดชอบ...

รับผิดชอบการควบคุม ดูแล จัดการจราจร รวมทั้งมีอำนาจสอบสวนคดีจราจรทางบก และเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก หากไม่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ให้สอบสวนคดีนั้นต่อไปจนเสร็จสิ้น

๔. ทางหลวงพิเศษหมายเลข ๙ ตามแนวเส้นรอบนอกกรุงเทพมหานคร ให้ดำเนินการ ดังนี้

๔.๑ ทางหลวงพิเศษหมายเลข ๙ ตามแนวถนนวงแหวนตะวันออก (บางปะอิน-บางพลี) ตั้งแต่กิโลเมตรที่ ๐ ตำบลพยอม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถึงกิโลเมตรที่ ๖๓ ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ให้ กก.๔ บก.ทล. รับผิดชอบการควบคุม ดูแล จัดการจราจร รวมทั้งมีอำนาจสอบสวนคดีจราจรทางบก และเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก หากไม่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ให้สอบสวนคดีนั้นต่อไปจนเสร็จสิ้น

๔.๒ ทางหลวงพิเศษหมายเลข ๙ ตามแนวถนนวงแหวนตะวันตก (บางขุนเทียน-บางบัวทอง-บางปะอิน) ตั้งแต่กิโลเมตรที่ ๓๓+๗๐๐ มิถุนายน กิโลเมตรที่ ๘๒+๘๕๕ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งบรรจบกับทางหลวงหมายเลข ๓ ให้ กก.๔ บก.ทล. รับผิดชอบการควบคุม ดูแล จัดการจราจร และเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก หากไม่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ให้สอบสวนคดีนั้นต่อไปจนเสร็จสิ้น

๔.๓ ทางหลวงพิเศษหมายเลข ๙ ตามแนวถนนกาญจนาภิเษก (บางใหญ่-บางขุนเทียน) ตั้งแต่กิโลเมตรที่ ๐ (เชิงสะพานกาญจนาภิเษก) ตำบลบางขวาง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ถึงกิโลเมตร ที่ ๓๓+๗๐๐ แขวง/เขต บางบอน กรุงเทพมหานคร ซึ่งบรรจบกับทางหลวงพิเศษหมายเลข ๙ ตามแนวถนนวงแหวนตะวันตก (บางขุนเทียน บางบัวทอง บางปะอิน) ให้ บก.จร. รับผิดชอบการควบคุม ดูแล จัดการจราจร รวมทั้งมีอำนาจสอบสวนคดีจราจรทางบกและเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก หากไม่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ ให้สอบสวนคดีนั้นต่อไปจนเสร็จสิ้น

๕. ทางคู่ขนานของทางหลวงพิเศษหมายเลข ๗ ทางหลวงหมายเลข ๗ และทางหลวงพิเศษหมายเลข ๙ และทางหลวงหมายเลข ๙ ทั้งขาออกและขาเข้าในบางตอนมิใช่เป็นทางคู่ขนานของทางหลวงพิเศษหมายเลข ๗ ทางหลวงหมายเลข ๗ ทางหลวงพิเศษหมายเลข ๙ และทางหลวงหมายเลข ๙ คือ

๕.๑ ทางคู่ขนานขาออกของทางหลวงพิเศษหมายเลข ๗ ทางหลวงหมายเลข ๗ เป็นทางหลวงหมายเลข ๓๐๐๑ คือ ทางคู่ขนานฝั่งขาออกด้านซ้ายทาง ตั้งแต่ ถนนศรีนครินทร์-ถนนสุขุมวิท

๕.๒ ทางคู่ขนานขาเข้าของทางหลวงพิเศษหมายเลข ๗ ทางหลวงหมายเลข ๗ เป็นทางหลวงหมายเลข ๓๐๐๒ คือ ทางคู่ขนานฝั่งขาเข้าด้านขวาทาง ตั้งแต่ ถนนสุขุมวิท-ถนนศรีนครินทร์

๕.๓ ทางคู่ขนานขาออกของทางหลวงพิเศษหมายเลข ๙ ทางหลวงหมายเลข ๙ เป็นทางหลวงหมายเลข ๓๐๐๓ คือ ทางคู่ขนานฝั่งขาออกด้านซ้ายทาง ตั้งแต่ บางแค-บางบัวทอง

๕.๔ ทางคู่ขนานขาเข้าของทางหลวงพิเศษหมายเลข ๙ ทางหลวงหมายเลข ๙ เป็นทางหลวงหมายเลข ๓๐๐๔ คือ ทางคู่ขนานฝั่งขาเข้าด้านขวาทาง ตั้งแต่ บางบัวทอง-บางแค

ดังนั้น ทางคู่ขนานตามข้อ ๕.๑-๕.๔ ทั้ง ๔ เส้นทาง จึงไม่อยู่ในเขตพื้นที่ปกครองและเขตอำนาจสอบสวนของ กก.๔ บก.ทล. จึงให้สถานีตำรวจท้องที่รับผิดชอบดำเนินการควบคุม ดูแล จัดการจราจร รวมทั้งมีอำนาจสอบสวนคดีจราจรทางบก และเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก

๖. ทางหลวงอื่นๆ นอกจากทางหลวงที่กล่าวในข้อ ๓ ข้อ ๔ และข้อ ๕ ให้สถานีตำรวจท้องที่หรือสถานีตำรวจทางหลวง มีอำนาจสอบสวนเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก

/ภายในเขต...

ภายในเขตอำนาจได้ทุกกรณี หากผู้กระทำผิดไม่ยินยอมเปรียบเทียบปรับก็ให้สถานีตำรวจท้องที่ หรือสถานีตำรวจทางหลวงมีอำนาจสอบสวนดำเนินต่อไปจนเสร็จสิ้นแล้วแต่กรณี ส่วนการสอบสวนคดีจราจรทางบกให้อยู่ในอำนาจการสอบสวนของสถานีตำรวจภูธรท้องที่เท่านั้น

อำนาจหน้าที่การเปรียบเทียบปรับทั้งของสถานีตำรวจท้องที่ หรือสถานีตำรวจทางหลวงให้คำนึงถึงการคำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเลือกสถานที่ชำระค่าปรับเป็นสำคัญ

๗. การสอบสวนคดีอาญาทั่วไปและการสอบสวนขั้นสูตรพลิกสพ ให้พนักงานสอบสวนท้องที่เป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๘. กรณีมีปัญหาการจราจรที่เป็นเหตุจำเป็นเร่งด่วนในพื้นที่รับผิดชอบของ บก.ทล. ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่พบเหตุดังกล่าวก่อน ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ดำเนินการจัดการจราจรไปเบื้องต้น เพื่อสำนวยความสะดวกแก่ประชาชน แล้วรีบแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ บก.ทล. โดยเร็วเพื่อให้รับผิดชอบต่อไป

๙. คดีจราจรทางบก หมายถึง คดีที่กล่าวหาว่าผู้ใดขับรถ (ตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก) ในทาง (ตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก) โดยประมาท (ตาม ประมวลกฎหมายอาญา) เป็นเหตุให้ทรัพย์สินผู้อื่นได้รับความเสียหาย และ/หรือผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ และ/หรือถึงแก่ความตาย ซึ่งเป็นความผิดตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๔๓ (๔), ๑๕๗ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๑, ๓๐๐ และมาตรา ๒๙๒

๑๐. การเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก ได้แก่ การเปรียบปรับคดีความผิดตาม กฎหมายจราจรทางบก กฎหมายขนส่ง กฎหมายรถยนต์

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ. [illegible]

(เอก อังสนานนท์)

รอง ผบ.ตร.ปรช.ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3486

ที่ 0031.212/4197 วันที่ 14 กันยายน 2550

เรื่อง กรมบัญชีกลางตอบข้อหารือเงินค่าปรับตาม พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

ผบช.น., ภ.1-9 , ภ., ตชม., ปส , สนว., ตชล., ตชต., ทม.ส. และ จต.

ด้วย ตร. มีหนังสือ ที่ ตช 0031.212/6710 ลง 12 ธ.ค.2549 หารือกรมบัญชีกลางเกี่ยวกับเงินค่าปรับที่ศาลสั่งเด็ดผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ว่ามีสิทธิขอรับเงินค่าปรับเหล่านี้ไปใช้จ่ายเป็นเงินสินบนรางวัลและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามข้อบังคับกระทรวงการคลังว่าด้วยการนำเงินค่าปรับก่อนนำส่งคลัง พ.ศ.2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติมได้หรือไม่ เนื่องจากตาม พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 มาตรา 74 วรรคหก บัญญัติว่า "ค่าปรับที่เปรียบเทียบตามพระราชบัญญัตินี้ให้ตกเป็นของราชการส่วนท้องถิ่นโดยไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน"

กรมบัญชีกลาง ได้มีหนังสือ ที่ กค 0409.3/ว871 ลง 25 ก.ค.50 ตอบข้อหารือของ ตร. ว่าได้นำเสนอกระทรวงการคลังพิจารณาแล้วให้ความเห็นว่า เมื่อ พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 มิได้บัญญัติให้เงินค่าปรับตามคำพิพากษาของศาลให้ตกเป็นของหน่วยงานของรัฐอื่น ดังเช่น ค่าปรับตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำการเปรียบเทียบที่ให้ตกเป็นของราชการส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 74 วรรคหก ดังนั้น สำนักงานศาลยุติธรรมสามารถนำเงินค่าปรับตามคำพิพากษาของศาลตาม พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ส่งให้แก่ส่วนราชการเจ้าของเงินรายได้ซึ่งได้ดำเนินการตามกฎหมายอันได้มาซึ่งเงินค่าปรับดังกล่าว เพื่อนำไปใช้จ่ายเป็นเงินสินบนรางวัลและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามข้อบังคับกระทรวงการคลังว่าด้วยการนำเงินค่าปรับก่อนนำส่งคลัง พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และแจ้งให้ผู้ได้บังคับบัญชาทราบเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

พล.ต.อ. [signature]

(พิชัยวาท วงษ์สุวรรณ)

รอง ผบ.ตร. รักษาราชการแทน

ที่ กค 0409.3/16 ฎ/1

กรมบัญชีกลาง
ถนนพระราม 6 กทม. 10400

เลขรับ 7014
วันที่ - 1 ส.ค. 2550
เวลา 10:00 น.

16 กรกฎาคม 2550

เรื่อง ขอเบิกเงินค่าปรับตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ที่ได้รับชำระตามคำพิพากษา

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ตช 0031.212/6710 ลงวันที่ 12 ธันวาคม 2549

ตามที่ขอหารือว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีสิทธิขอรับเงินค่าปรับที่ศาลสั่งปรับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เพื่อไปใช้จ่ายเป็นเงินสินบนรางวัลและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามข้อบังคับกระทรวงการคลังว่าด้วยการนำเงินค่าปรับก่อนนำส่งคลัง พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือไม่ เนื่องจากมาตรา 74 วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 บัญญัติว่า "ค่าปรับที่เปรียบเทียบตามพระราชบัญญัตินี้ให้ตกเป็นของราชการส่วนท้องถิ่น โดยไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน" ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กรมบัญชีกลางได้นำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังพิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มิได้บัญญัติให้เงินค่าปรับตกเป็นของหน่วยปกครองส่วนท้องถิ่น และกระทรวงการคลังได้กำหนดข้อบังคับกระทรวงการคลังว่าด้วยการนำเงินค่าปรับก่อนนำส่งคลัง พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม อนุญาตให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติหักเงินค่าปรับตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารส่งให้แก่ผู้มีอำนาจเป็นเงินรายได้ ดังนั้น กรณีที่หารือ ส่วนราชการเจ้าของเงินรายได้ซึ่งได้ดำเนินการตามกฎหมายอันนำมาซึ่งเงินค่าปรับดังกล่าว ก็มีสิทธิขอรับเงินค่าปรับไว้เพื่อนำไปใช้จ่ายเป็นเงินสินบนรางวัลและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามข้อบังคับกระทรวงการคลังดังกล่าวได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายธนวรรธน์ วนิชกานนท์)
ที่ปรึกษากระทรวงการคลัง
ปฏิบัติราชการแทน อธิบดีกรมบัญชีกลาง

สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี
กลุ่มกฎหมายและระเบียบการคลังท้องถิ่น ว่าง
โทร. 0 2273 9000

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร ๐ ๒๒๐๕ ๓๗๗๕

ที่ ๐๐๒๓.๒๔/ ๑๕๕ วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง การเปรียบเทียบผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการขับรถโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

ผบช.น., ภ.๑ - ๙, ศปด., ก., สตส., กมค. และ จร.(ทน.จตร.)

ด้วย สตส.รายงานผลการตรวจสอบตามแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ พ.ศ ๒๕๕๓ และ พ.ศ.๒๕๕๔ ซึ่งได้ดำเนินการตรวจสอบด้านการเงิน การบัญชี การพัสดุ และการปฏิบัติตามกฎหมาย พบว่า การปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจไม่เป็นไปตามระเบียบเกี่ยวกับเงินรายได้แผ่นดินและเงินส่วนแบ่งค่าปรับตามกฎหมาย กล่าวคือ ในคดีกระทำความผิดฐานขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ ๒๕๒๒ มาตรา ๔๓(๔),๑๕๗ และ ป.อาญา มาตรา ๓๙๐ อันเป็นการกระทำกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ซึ่งตาม ป.อาญา มาตรา ๙๐ บัญญัติให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด กรณีดังกล่าวความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๓๙๐ เป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดแต่พนักงานสอบสวนได้ทำการเปรียบเทียบปรับตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๔๓(๔),๑๕๗ โดยไม่เปรียบเทียบปรับตาม ป.อาญา มาตรา ๓๙๐ หรือเปรียบเทียบปรับตาม ป.อาญา มาตรา ๓๙๐ แต่บันทึกการเปรียบเทียบคดีไว้ในสมุดบันทึกและสำนวนคดีเปรียบเทียบประมาทคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก จึงทำให้อัตราการแบ่งเงินเพื่อนำส่งเงินรายได้แผ่นดินและเงินกองทุนเพื่อการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

ตร.พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีการกระทำอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท กฎหมายบัญญัติให้ใช้บทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๐ จึงให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับผู้กระทำความผิดฐานขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๙๐ ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และบันทึกการเปรียบเทียบคดีไว้ในสมุดบันทึกและสำนวนคดีเปรียบเทียบประมาทคดีจราจรทั่วไป แต่ให้ระบุไว้ในบันทึกการเปรียบเทียบทางสอบสวนปรากฏว่าผู้ต้องหากระทำความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๔๓(๔),๑๕๗ และ ป.อาญา มาตรา ๓๙๐ ประกอบ ป.อาญา มาตรา ๙๐ สำหรับการส่งเงินค่าเปรียบเทียบให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการนี้โดยเฉพาะ ทั้งนี้ให้กำกับการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนโดยเคร่งครัด หากพบว่ามีกรณีบกพร่องให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.ต ชัยสนาน

(ชัยสนา ชัยสนานนท์)

รอง ผบ ตร.ประจำ สนง.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 0-2205-3456

ที่ 0004.6/ 10765 วันที่ 10 ตุลาคม 2546

เรื่อง แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการดำเนินคดีกับเจ้าของรถที่อนุญาตหรือยินยอมให้ผู้ไม่มีใบอนุญาตขับขี่นำรถไปแข่งในทางโดยไม่ได้รับอนุญาต

ผบช.ก., น., ภ.1-9, และ จต.

ผบก.สนผ.

ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 64 ได้กำหนดลงโทษผู้ขับขี่ที่ไม่ได้รับอนุญาตขับรถ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และมาตรา 58 ได้ห้ามมิให้เจ้าของรถหรือผู้ครอบครองยินยอมให้ผู้ซึ่งไม่มีใบอนุญาตขับรถ หรือมิได้รับอนุญาตหรือรถประเภทอื่นที่ใช้แทนกันไม่ได้เข้าขับรถของตนหรือรถที่ตนเป็นผู้ครอบครองฝ่าฝืนจะต้องรับโทษตาม มาตรา 90 ซึ่งระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท ปรากฏว่าในการสอบสวนคดีอาญาความผิดฐานแข่งรถในทางโดยไม่ได้รับอนุญาต พนักงานสอบสวนไม่ได้ดำเนินคดีกับเจ้าของรถที่ยินยอมให้ผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตขับขี่ ขับขี่รถนั้นๆ โดยพนักงานสอบสวน มักจะทำการสอบสวนคดีจราจร เมื่อพบว่าผู้ต้องหาไม่มีใบอนุญาตขับขี่รถก็จะทำการเปรียบเทียบปรับแล้วยุติคดี ซึ่งเป็นการปฏิบัติไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในกรณีดังกล่าวถูกต้องครบถ้วนและสัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุขัดข้องเกี่ยวกับการจราจร จึงกำหนดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนให้ละเอียดรอบคอบหากพบว่าผู้กระทำผิดในคดีจราจรนั้นไม่มีใบอนุญาตขับขี่รถให้ทำการสอบสวนและดำเนินการตามกฎหมายกับเจ้าของรถที่ยินยอมให้ผู้ไม่มีใบอนุญาตขับขี่ขับขี่รถนั้นด้วย

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และให้แจ้งพนักงานสอบสวนในสังกัดทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.ท.

(ปิยะ เจียมไชยศรี)

รองผู้บัญชาการ ปรท. ผบ ตร.

บทที่ 7

การผัดฟ้อง ฝากขัง

การอายัดตัวผู้ต้องหา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๒๕๒๙๕๘๙

ที่ ๐๖๑๐/๑๕๑๙๖ วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๗

เรื่อง กำชับพนักงานสอบสวนให้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อเร่งรัดการพิจารณาคดี

ผบช.ก., ผบช.น. ,ผบ.ช.ภ.๑ - ๙, ผบก.ตม และ ผบก.ตภ.

เนื่องด้วยกระทรวงยุติธรรมได้จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง " การเร่งรัดการพิจารณาคดี " ขึ้น โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเข้าร่วมสัมมนาและกรมตำรวจได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมสัมมนาในครั้งนี้ด้วย ผลการสัมมนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรมตำรวจ เป็นเรื่องที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการส่งหมายให้พยาน การไม่ไปเบิกความ การไม่มาเป็นพยานศาล การฝากขัง และการไม่เอาใจใส่ในการสอบสวนเมื่อมีการสั่งปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราว ซึ่งปัญหาต่างๆ ดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้คดีล่าช้า กรมตำรวจจึงขอกำชับพนักงานสอบสวนให้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อเร่งรัดการพิจารณาคดีดังต่อไปนี้

๑.การส่งหมายให้พยาน เมื่อพนักงานอัยการส่งหมายของศาลให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการส่งหมายนั้นทันที กรณีที่พนักงานสอบสวนสั่งให้ตำรวจเป็นผู้นำส่ง ให้พนักงานสอบสวนติดตามผลว่าส่งให้ผู้รับได้หรือไม่ประการใด หากมีเหตุขัดข้องให้รีบรายงานเหตุขัดข้องให้พนักงานอัยการทราบ และให้พนักงานสอบสวนติดตามเร่งรัดผลการส่งหมายแล้วแจ้งให้พนักงานอัยการทราบโดยเร็วก่อนวันนัดของศาล

๒.การไปเบิกความของพนักงานสอบสวน กรณีเมื่อศาลเลื่อนคดี จากวันที่ศาลนัดตรงกับวันที่พนักงานสอบสวนติดราชการ ซึ่งไม่สามารถจะไปศาลได้ หากศาลไม่ถามพนักงานสอบสวนให้พนักงานสอบสวนรายงานให้ศาลทราบในขณะนั้น เพื่อมิให้ต้องมีการเลื่อนคดีเพราะเหตุจากพนักงานสอบสวนและขอให้พนักงานสอบสวนเล็งเห็นความสำคัญของการไปศาลด้วย หากมีความจำเป็นไม่สามารถจะไปศาลในวันนัดได้ ให้รีบแจ้งเหตุให้ศาลทราบทันที โดยอาจแจ้งทางโทรศัพท์หรือแจ้งที่ศูนย์หน้าวันสั่งก็ได้

๓.การฝากขังผู้ต้องหาต่อศาลและการปล่อยชั่วคราว ซึ่งเป็นเหตุให้คดีล่าช้า เพราะพนักงานสอบสวนขอฝากขังผู้ต้องหาต่อศาลเต็มกำหนดระยะเวลา ๔๘ วันหรือ ๘๔ วัน โดยไม่คำนึงว่ามีความจำเป็นหรือไม่ และเมื่อมีการอนุญาตให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราวก็ไม่รีบทำการสอบสวน

เมื่อมีการถอนประกันทำให้ต้องมาขอฝากขังต่อศาลทำให้คดีล่าช้า จึงให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติในการฝากขังต่อศาลเต็มกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเมื่อมีเหตุจำเป็นจริง ๆ และกรณีอนุญาตให้ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรีบเร่งทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

๔.กรณีที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีเรื่องใดย้ายไปดำรงตำแหน่งประจำที่อื่น เมื่อมีการมอบหมายคดีให้พนักงานสอบสวนคนใหม่ดำเนินการแทน ให้พนักงานสอบสวนคนใหม่สอบใจและเอาใจใส่ในคดีที่ตนได้รับมอบหมาย และดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว หากมีการสืบสวนหาตัวคนร้ายก็ให้ดำเนินการต่อไป

๕.กรณีที่เรือนจำย้ายผู้ต้องขังและขอความร่วมมือ เพื่อพบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจจาก สน. หรือ สภ. ใด ให้สารวัตรใหญ่ หรือสารวัตร หรือผู้รักษาราชการแทน หรือผู้ปฏิบัติราชการแทนพิจารณาให้ความร่วมมือโดยส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไปช่วยทุกครั้ง

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือเป็นแนวทางปฏิบัติโดยเคร่งครัด

(ลงชื่อ) พล.ต.ท. สุทัศน์ สุขุมวาท

(สุทัศน์ สุขุมวาท)

รอง ผ.ตร.ปฏิบัติราชการแทน ผ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี กรมตำรวจ โทร. ๒๕๑๑๐๔๘

ที่ ๐๖๐๓.๑ / ๙๓๑๖ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๑

เรื่อง ให้กำชับการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบ

ผบช.ก., ๖, ปว.๑ – ๙ และหน่วยขึ้นตรงต่อ ตร ที่มีหน้าที่สอบสวนคดีอาญา

ในการสัมมนาเกี่ยวกับการประสานงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งกระทรวงยุติธรรมและสภาทนายความได้ร่วมกันจัดขึ้น ณ สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอุตสาหการ ระหว่างวันที่ ๒๓ – ๒๕ กันยายน ๒๕๓๑ เพื่อหาข้อยุติในปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันนั้น ปรากฏว่ามีประเด็นปัญหาหลายเรื่องที่มีระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือแจ้งความของ ตร. หรือ มท. ให้ถือปฏิบัติอยู่แล้ว แต่ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนบางคนไม่ถือปฏิบัติ

ฉะนั้น จึงให้สั่งกำชับพนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด อย่าให้เกิดข้อบกพร่องขึ้นอีก ดังนี้

๑.ให้ประสานทำความเข้าใจกับพยานและปฏิบัติตามหนังสือ มท. ที่ ๗๒๑๕๗/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๘ คำสั่งโดยแจ้งความ ตร.ที่ ๘๑/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ในกรณีพนักงานอัยการขอให้ศาลออกหมายนัดพยานมาเบิกความในวันเดียวกันมากเกินไปจนไม่สามารถสืบพยานได้ทุกปาก ทำให้พยานเสียเวลา

๒.การฟ้องคดีสำคัญที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยให้การรับสารภาพควรทำโดยรวดเร็ว และสืบพยานทันทีในวันเดียวกัน แต่การฟ้องด่วนดังกล่าวการสอบสวนปากคำพยานและการดำเนินการต่างๆ มักจะกระทำโดยไม่ละเอียดรอบคอบ ทำให้เกิดข้อบกพร่องและผิดพลาดในเชิงคดีหาผู้ต้องหาให้การรับสารภาพชั้นศาล จึงให้พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวังและถือปฏิบัติในเรื่องนี้ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ บทที่ ๕ ข้อ ๒๔๘ โดยเคร่งครัดและให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

๓.ให้พนักงานสอบสวนรีบทำการสอบสวนและส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการโดยเร็ว โดยให้ถือปฏิบัติตามคำสั่ง มท.ที่ ๒๑๗/๒๕๑๐ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๐๐ และบันทึก ตร.ที่ ๐๕๐๓ (ส) /๒๕๐๒๑๑ ลงวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๒๑ โดยเคร่งครัด และให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นควบคุมดูแลอย่าให้เกิดการล่าช้าต่อไป

๔.การอายัดตัวผู้ต้องขังระหว่างเรือนจำ ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการแจ้งอายัดโดยเร็ว ปฏิบัติตามระเบียบการสำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๒ บทที่ ๑๓ และหากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดในคดีอื่น ๆ อีกและต่างท้องที่ ให้พนักงานสอบสวนที่ผู้ต้องหาถูกจับครั้งแรกรีบดำเนินการแจ้งให้พนักงานสอบสวนในคดีชั้นๆ ทำการอายัดตัวผู้ต้องหาโดยด่วน ทั้งนี้โดยให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

๕.เกี่ยวกับหมายจับของศาล เมื่อสถานีตำรวจใดได้รับหมายจับของศาล ให้รีบดำเนินการตามหมายจับให้ได้ผล

๖.เพื่อมิให้ศาลต้องปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ พนักงานสอบสวนอย่าชันสำรอง คำขอหรือคำยอมจากยังเหลือก่อนสิ้นเวลาราชการ

๗.การจับผู้ต้องหาภายในบริเวณศาล หมายถึงในห้องที่บางแห่งเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการจับกุมผู้ต้องหาในบริเวณศาลโดยปิดล้อมบริเวณศาลไว้และไม่แจ้งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลให้ทราบล่วงหน้า ซึ่งเป็นการไม่สมควร ฉะนั้นในการดำเนินการครั้งต่อไปจึงให้ประสานงานกับทางศาลก่อน

๘.ปรากฏมีกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่รับแจ้งความที่ผู้เสียหายหรือผู้ได้รับมอบอำนาจมาแจ้งแทนผู้เสียหาย ไม่จับกุมผู้กระทำผิด ไม่แจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา ไม่ให้ผู้ต้องหาพบทนายความ ควบคุมผู้ต้องหาไว้เกินความจำเป็นและไม่อนุญาตให้ติดต่อญาติระหว่างนั้น ทั้งที่ ตร ได้มีระเบียบเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอยู่แล้ว จึงให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามระเบียบโดยเคร่งครัดและให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นควบคุมดูแลการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด

๙.ให้พนักงานสอบสวนรีบทำการสอบสวนและสรุปสำนวนการสอบสวนเร็ว และสำหรับกรณีผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวนั้น ตร. เคยมีหนังสือที่ [illegible] ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗ กำชับให้เร่งรัดดำเนินการสอบสวนไปแล้ว จึงให้ถือปฏิบัติตามบันทึกดังกล่าวโดยเคร่งครัด

๑๐.เรื่องการขอดูสำนวนการสอบสวนนั้น ตามประมวลระเบียบการสำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๒๙ บทที่ ๑ ข้อ ๑ (๒) วรรคสอง ให้รักษาสำนวนการสอบสวนไว้เป็นความลับอย่างยิ่ง แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนมักไม่เอาใจใส่ระมัดระวังรักษาสำนวนการสอบสวนไว้เป็นความลับ ซึ่งอาจทำให้เป็นผลเสียต่อรูปคดี หรือทางฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ทราบพยานหลักฐานสำคัญในคดี จึงให้พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวังรักษาสำนวนการสอบสวนไว้เป็นความลับตามระเบียบดังกล่าวโดยเคร่งครัด และให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

๑๑.ให้การขอประกันตัวผู้ต้องหาปรากฏเสมอว่าพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจในการลงนามอนุมัติไม่อยู่หรือไม่ว่าง ทำให้เกิดความล่าช้าในการขอประกันตัว ทั้งเรื่องนี้ได้มีประมวลระเบียบการสำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓๙ บทที่ ๑ ข้อ ๑๔๒ และหนังสือ ตร.ที่ ๐๖๑๑/๒๕๒๔ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๒๖ กำชับและชี้แจงทำความเข้าใจไว้แล้ว จึงให้พนักงานสอบสวนและผู้มีอำนาจสั่งอนุญาตปล่อยชั่วคราวถือปฏิบัติตามระเบียบและหนังสือ ตร.ดังกล่าวโดยเคร่งครัด

๑๒. ให้พนักงานสอบสวนและผู้มีอำนาจสั่งอนุญาตปล่อยชั่วคราวรับเพื่อพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวนอกเวลาปฏิบัติราชการหรือในวันหยุดราชการตามที่ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อพฤติการณ์ ๗ บทที่ ๑ ข้อ ๑๔๒ และหนังสือ ตร.ที่ ๐๖๑๑/ ๒๕๔๖๔ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๖ ได้กำชับและทักท้วงความเข้าใจไว้แล้วโดยเคร่งครัด

๑๓. คำร้องขอฝากขังของพนักงานสอบสวน ให้แจ้งรายละเอียดของสภาพการกระทำผิด ข้อหาและพฤติการณ์แห่งคดีเพื่อให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวได้ ทั้งนี้โดยให้ถือปฏิบัติตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๕๐๙.(ท) / ๑๐๗ ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๖ และให้พนักงานสอบสวนแจ้งในคำร้องขอฝากขังว่าจะคัดค้านการประกันหรือไม่ด้วย

(ลงชื่อ) พลตำรวจโท แสวง วีระสวัสดิ์

(แสวง วีระสวัสดิ์)

รอง ผบ.ตร.(ป.) บช.น.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 0-2205-3466

ที่ 0004.6/ 9510 **วันที่** 14 กันยายน 2546

เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหา

ผบช.น., ก., ภ. 1 – 9, ปส., สตม., ส. และ จตร.

ผบก.สปส.

ด้วยปรากฏว่า การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหาในปัจจุบันมีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากการอายัดตัวผู้ต้องหาที่ผ่านมา พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามมาตรา 136 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ เป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนจัดการให้จับหรือควบคุมผู้ต้องหาหรือบุคคลใด ซึ่งระหว่างการสอบสวนปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิด บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11) มีความเห็นว่า กรณีตามมาตรา 136 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าว ไม่ถือเป็นเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่มีกฎหมายบัญญัติให้เจ้าพนักงานมีอำนาจจับได้โดยไม่มีหมายตามมาตรา 237 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเจ้าพนักงานจะต้องขอหมายจับจากศาลเสียก่อน

ดังนี้ เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหาเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติดังนี้

1. กรณีพนักงานสอบสวนจำเป็นต้องได้ตัวผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่นไว้เพื่อสอบสวนดำเนินคดีในอีกคดีหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนรีบมีหนังสือแจ้งไปยังสถานที่คุมขัง ผู้ต้องหา เช่น เรือนจำ สถานีตำรวจ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่คุมขังผู้ต้องหาว่าผู้ต้องหาดังกล่าวเป็นบุคคลที่พนักงานสอบสวนต้องการได้ตัวไว้เพื่อสอบสวนดำเนินคดี ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับสถานที่คุมขัง อันจะเป็นประโยชน์ในการคุมขังผู้ต้องหา การพิจารณาปล่อยชั่วคราวหรือคัดค้านการปล่อยชั่วคราว

/2. ให้พนักงาน...

2. ให้พนักงานอัยการที่ต้องการได้ตัวผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่น รีบดำเนินการขอให้ศาลออกหมายจับ หลังจากศาลออกหมายจับแล้วให้รีบมีหนังสือขออายัดตัวผู้ต้องหาพร้อมกับส่งสำเนาหมายจับไปยังสถานที่คุมขังผู้ต้องหาโดยเร็ว

3. ในกรณีที่ศาลไม่ออกหมายจับผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่นไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ พนักงานอัยการไม่สามารถมีหนังสือขออายัดตัวผู้ต้องหาได้ หากผู้ต้องหาได้รับการปล่อยจากสถานที่คุมขัง และพนักงานอัยการยังมีความจำเป็นต้องได้ตัวผู้ต้องหา ดังกล่าวไว้เพื่อสอบสวนดำเนินคดี ให้พนักงานอัยการออกหมายเรียกผู้ต้องหา หากผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรก็ดี ได้หนีไปก็ดี จึงร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับต่อไป

4. ให้พนักงานอัยการรีบสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่นให้แล้วเสร็จโดยไม่ต้องรอให้พ้นโทษในคดีเดิมก่อน และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการโดยเร็ว การส่งสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาบางคนถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลอื่น ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือที่ 0004.6/10615 ลง 27 ส.ค.2545 การส่งสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือที่ 0004.6/6167 ลง 20 พ.ค.2545

5. ในระหว่างที่ผู้ต้องหาอายัดถูกคุมขังอยู่ เมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าไม่จำเป็นต้องขังผู้ต้องหาอายัดไว้ระหว่างการสอบสวนในคดีที่ขออายัด เช่น ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายหรือคดีเลิกกันตามมาตรา 37 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้พนักงานอัยการรีบมีหนังสือยกเลิกการอายัดตัวผู้ต้องหาดังกล่าว ไปยังสถานที่ที่ขออายัดไว้โดยด่วนที่สุด

6. ในกรณีที่การสอบสวนเสร็จสิ้นและมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาอายัด หลังจากส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว ให้พนักงานอัยการติดตามผลการสั่งคดีของพนักงานอัยการ จนกระทั่งพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกอายัดต่อศาล

/และเรือนจำ...

และเรียนจำได้รับหมายนัดพิจารณาของศาลนั้นแล้ว หรือพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาอายัดแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรีบถอนหนังสือขอถอนอายัดผู้ต้องหาดังกล่าวไปยังสถานที่ที่ขออายัดไว้โดยด่วนที่สุด

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.อ.

(วุฒิชัย ศรีชัยนวุฒิ)

รอง ผบ.ตร.ปรม.ตน.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ศร. โทร. ๐ ๒๒๐๙ ๒๔๗๖

ที่ ๐๐๑๓.๒๙/ ๐๕๒๐๗ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

เรื่อง ข้อปฏิบัติในการนำผู้ป่วยเข้ารับการตรวจที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์

ผบช.ฝ., ร.๑ – ๕, ศชต. ก., ปส. และ สคม.

ด้วย สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต มีหนังสือที่ สธ ๐๙๐๔.๒๐๑/๔๕๕๕ ลง ๒๐ ก.พ.๒๕๕๒ แจ้งว่า สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ ได้ดำเนินการปรับปรุงวิธีปฏิบัติขั้นตอนในการนำผู้ป่วยเข้ารับการตรวจที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานในปัจจุบัน โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในกรณีนำตัวผู้ป่วยเข้ารับการตรวจที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ ดังนี้

๑. ต้องมีหนังสือส่งตัวที่ระบุชื่อหน่วยงานนำส่ง ชื่อ – สกุล ผู้ป่วย/ผู้ถูกส่งตรวจ คดีหมายเลขคดีดำแดง (กรณีมีคดีผู้ป่วย/ผู้ถูกส่งตรวจ เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย) เอกสารประกันตัว (กรณีมีประกันตัว) (ตามตัวอย่างหนังสือส่งตัว)

๒. ต้องมีหนังสือคัดตัวที่สถานีตำรวจในพื้นที่ตั้งของโรงพยาบาลอิสระ สถานีตำรวจศาลแดง (กรณีไม่มีประกันตัว) โดยให้ทำหนังสือ ๓ ฉบับ ฉบับที่ ๑ ให้สถานีตำรวจศาลแดง ฉบับที่ ๒ ให้ทางสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์เก็บเข้าแฟ้มผู้ป่วย ฉบับที่ ๓ ให้หน่วยงานนำส่ง (ตามตัวอย่างหนังสืออายัดตัว)

๓. บัตรประชาชนหรือสำเนาบัตรประชาชนผู้ป่วย / ผู้ถูกส่งตรวจเพื่อตรวจสอบความเป็นบุคคล สิทธิการรักษาและหลักฐานในการเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลต้นสังกัด

๔. กรณีที่ส่งตรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔ ตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ (ในกรณีมีคดี)ให้ส่งพฤติกรรมคดีแนบมาพร้อมหนังสือส่งตัว

๕. การให้บริการเครือข่ายด้านนิติจิตเวช ทั้งที่เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมสุขภาพจิตและโรงพยาบาลประจำจังหวัด มีดังนี้

๕.๑ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมาราชนครินทร์ โรงพยาบาลจิตเวชนครพนมราชนครินทร์ และโรงพยาบาลจิตเวชเลยราชนครินทร์

๕.๒ ภาคตะวันออก ได้แก่ โรงพยาบาลจิตเวชระยองราชนครินทร์

๕.๓ ภาคใต้...

๕.๓ ภาคใต้ ได้แก่ โรงพยาบาลจิตเวชสงขลาราชนครินทร์ และโรงพยาบาลสวนสราญรมย์

๕.๔ ภาคเหนือ ได้แก่ โรงพยาบาลสวนปรุง และโรงพยาบาลจิตเวชนครสวรรค์ราชนครินทร์

๕.๕ ภาคกลาง ได้แก่ สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา และ โรงพยาบาลศรีธัญญา

๕.๖ โรงพยาบาลประจำจังหวัดทุกแห่งในทุกภาค

คร. พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อเป็นการให้ความร่วมมือด้านสถาบันจิตเวชราชนครินทร์ในการนำผู้ป่วยเข้ารับการตรวจวินิจฉัย ตรวจรักษา และปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงกำหนดให้พนักงานตอบสวนและผู้เกี่ยวข้องถือปฏิบัติตามแบบและวิธีการข้างต้นต่อไป

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และให้แจ้งพนักงานสอบสวนทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.ท. ยอด อัชฌา

(ยอด อัชฌานนท์)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.,ปรท.ผบ.ตร.

ที่ สธ ๐๔๐๘.๔๐๑ / ๘๘๕๘

สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต
๒๓ หมู่ ๘ แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐

๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ชี้แจงข้อปฏิบัติในการนำผู้ป่วยเข้ารับการตรวจที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ที่ สธ ๐๔๐๘/๑๙๖๙ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๐

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ข้อปฏิบัติเมื่อส่งผู้ป่วยมารับการรักษา จำนวน ๑ ฉบับ
๒. ตัวอย่างหนังสือส่งตัว จำนวน ๑ ฉบับ
๓. ตัวอย่างหนังสือขอยืดตัว จำนวน ๑ ฉบับ
๔. แผนที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ จำนวน ๑ ฉบับ

ตามหนังสืออ้างถึงสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ ได้มีหนังสือแจ้งทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติถึงขั้นตอนการส่งผู้ต้องหาป่วยที่มีอาการทางจิตเข้ารับการตรวจวินิจฉัยที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์นั้น ปัจจุบันทางสถาบันฯ ได้มีการดำเนินการปรับปรุงวิธีปฏิบัติใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานในปัจจุบัน จึงขอยกเลิกแนวทางการปฏิบัติตามหนังสือเลขที่ดังกล่าว

ในการนี้ เพื่อให้การปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทางสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ จึงขอแจ้งแนวทางในการปฏิบัติเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการนำผู้ป่วยมารับการตรวจวินิจฉัย/ตรวจรักษาแบบผู้ป่วยในที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ใหม่ รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วยหรือสามารถ Download เอกสารทั้งหมดได้ที่ www.gelyainstitute.com

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย จะเป็นพระคุณ

ขอแสดงความนับถือ

(นายศิริศักดิ์ ธีติสิงกรัตน์)
ผู้อำนวยการสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์

กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศเฉพาะทางด้านนิติจิตเวช
โทร. ๐ ๒๘๘๙ ๗๐๖๖-๗ ต่อ ๑๙๑๑
โทรสาร ๐ ๒๙๙๑ ๙๑๓๓

ข้อปฏิบัติเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการส่งผู้ป่วยเข้ารับการตรวจวินิจฉัย/ตรวจรักษาแบบผู้ป่วยในที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์

๑. ต้องมีหนังสือส่งตัวที่ระบุชื่อหน่วยงานนำส่ง ชื่อ-สกุลผู้ป่วย/ผู้ถูกส่งตรวจ คดีหมายเลขคดีดำ/แดง (กรณีมีคดีผู้ป่วย/ผู้ถูกส่งตรวจ เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย) เอกสารประกันตัว (กรณีมีประกันตัว) (ตามเอกสารตัวอย่างหนังสือส่งตัว)

๒. ต้องมีหนังสืออายัดตัวที่สถานีตำรวจในพื้นที่ตั้งของโรงพยาบาลคือ สถานีตำรวจศาลาแดง (กรณีไม่มีประกันตัว) โดยให้ทำหนังสือมา ๓ ฉบับ ฉบับที่ ๑ ให้สถานีตำรวจศาลาแดง ฉบับที่ ๒ ให้ทางสถาบันฯ เก็บเข้าแฟ้มผู้ป่วย ฉบับที่ ๓ ให้หน่วยงานนำส่ง (ตามเอกสารตัวอย่างหนังสืออายัดตัว)

๓. บัตรประชาชนหรือสำเนาบัตรประชาชนผู้ป่วย/ผู้ถูกส่งตรวจเพื่อตรวจสอบความเป็นบุคคล สิทธิการรักษาและหลักฐานในการเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลต้นสังกัด

๔. กรณีที่ส่งตรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๔, ตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ. ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ (ในกรณีมีคดี) ให้ส่งพฤติกรรมคดีแนบมาพร้อมหนังสือประกันตัว

๕. การให้บริการเครือข่ายด้านนิติจิตเวช ทั้งที่เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมสุขภาพจิตและโรงพยาบาลประจำจังหวัด

๕.๑ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมาราชนครินทร์ โรงพยาบาลจิตเวชนครพนมราชนครินทร์ และโรงพยาบาลจิตเวชเลยราชนครินทร์

๕.๒ ภาคตะวันออก ได้แก่ โรงพยาบาลจิตเวชสระแก้วราชนครินทร์

๕.๓ ภาคใต้ ได้แก่ โรงพยาบาลจิตเวชสงขลาราชนครินทร์ และโรงพยาบาลสวนสราญรมย์

๕.๓ ภาคเหนือ ได้แก่ โรงพยาบาลสวนปรุง โรงพยาบาลจิตเวชนครสวรรค์ราชนครินทร์

๕.๔ ภาคกลาง ได้แก่ สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา และโรงพยาบาลศรีธัญญา

๕.๕ โรงพยาบาลประจำจังหวัดทุกแห่งในทุกภาค

หมายเหตุ ในกรณีส่งผู้ป่วยมาตรวจรักษาอย่างเดียว ไม่ต้องการผลการตรวจวินิจฉัยประกอบการดำเนินคดี ไม่ต้องมีหนังสืออายัดตัว

ตัวอย่างหนังสือส่งตัวสำหรับสถานีตำรวจ

ที่ (รหัสหน่วยงาน)/ ชื่อหน่วยงานนำส่ง
ที่อยู่ – รหัสไปรษณีย์

วัน.....เดือน.....ปี.....

เรื่อง ส่งผู้ป่วย/ผู้ต้องหามาตรวจวินิจฉัย

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย จำนวน.....ฉบับ (ถ้ามี)

ด้วยสถานีตำรวจ.....มีความประสงค์ขอส่งตัวผู้ป่วย/ ผู้ต้องหา (ชื่อ-นามสกุล) .....อายุ .....ปี ที่อยู่ผู้ป่วย/ ผู้ต้องหา.....ผู้ต้องหาในคดีอาญาหมายเลขดำ/เลขที่..... ความผิดฐาน.....(และรายละเอียดการกระทำผิดตามข้อกล่าวหา) ไปตรวจอาการทางจิตที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ พร้อมขอให้แพทย์รายงานผลการตรวจให้ทราบด้วย ความแจ้งตามหนังสือฯ ที่แนบมาพร้อมนี้

(ชื่อหน่วยงานนำส่ง).....จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ควบคุมตัวผู้ป่วย/ผู้ต้องหา (ชื่อ-นามสกุล).....มาเข้ารับการตรวจวินิจฉัยที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ ในวันที่.....พร้อมกับพฤติการณ์แห่งคดี ผลการตรวจวินิจฉัยเป็นประการใด ขอได้โปรดแจ้งให้ทราบด้วย เพื่อจะได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(หัวหน้าหน่วยงาน)
ตำแหน่ง

ชื่อหน่วยงานนำส่ง
เบอร์โทรศัพท์
โทรสาร

ตัวอย่างหนังสืออายัดตัว

ที่ (รหัสหน่วยงาน)/ ชื่อหน่วยงานนำส่ง
ที่อยู่ - รหัสไปรษณีย์

วัน.....เดือน.....ปี.....

เรื่อง ขออายัดตัวผู้ป่วย/ผู้ต้องหา/ผู้ต้องขัง/จำเลย

เรียน ผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลศาลาแดง

สิ่งที่ส่งมาด้วย จำนวน.....ฉบับ (ถ้ามี)

ด้วย (ชื่อหน่วยงานนำส่ง).....ได้ส่งตัว (ชื่อผู้ป่วย/ผู้ต้องหา/ผู้ต้องขัง/จำเลย) ..... อายุ.....ปี ที่อยู่ (ผู้ป่วย/ผู้ต้องหา/ผู้ต้องขัง/จำเลย).....ผู้ต้องหา/จำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำ/แดงที่..... ความผิดฐาน.....
(และรายละเอียดการกระทำความผิดตามสังเขป) มาทำการตรวจวินิจฉัยที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์แล้ว ในวันที่.....เวลา.....น. นั้น

ดังนั้น (ชื่อหน่วยงานนำส่ง).....จึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ฯ ควบคุมตัว (ชื่อผู้ป่วย/ผู้ต้องหา/ผู้ต้องขัง/จำเลย).....
ไปเข้ารับการตรวจวินิจฉัยที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ ในวันที่.....
จึงแจ้งมาเพื่อขออายัดตัวไว้ต่อสถานีตำรวจนครบาลศาลาแดงตามระเบียบต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(หัวหน้าหน่วยงานนำส่ง)
ตำแหน่ง

ชื่อหน่วยงานนำส่ง
เบอร์โทรศัพท์
โทรสาร

500

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3463 โทรสาร 0 2251 2652

ที่ 0001.233/ 01284 วันที่ 25 มีนาคม 2553

เรื่อง คำชี้แจงการปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหา

ผบช.น., ภ., สตม., ปส., ภ.1-9 และ ทชต.

ด้วยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ผผ 12/ 89 ลง 26 ก.พ. 2553 แจ้งผลการวินิจฉัยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย กรณี นักโทษเด็ดขาดชายธุรชัย วงค์ประดิษฐ์ ผู้ร้อง ได้ยื่นหนังสือร้องเรียนว่าพนักงานสอบสวนขออายัดตัวผู้ร้องโดยที่ศาลไม่ได้ออกหมายจับ ซึ่งเป็นการขัดต่อหลักเกณฑ์หรือแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหา ตามหนังสือ ตร. ที่ 0004.6/ 9610 ลง 16 ก.ย. 2546 ซึ่งกำหนดให้พนักงานสอบสวนที่ต้องการได้ตัวผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่นรีบดำเนินการขอให้ศาลออกหมายจับ และหลังจากศาลออกหมายจับแล้วให้รีบมีหนังสือขออายัดตัวผู้ต้องหา สำหรับกรณีที่ศาลไม่ออกหมายจับผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่น ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ พนักงานสอบสวนไม่สามารถมีหนังสือขออายัดตัวผู้ต้องหา จึงเสนอแนะให้ ตร. ชักซ้อมทำความเข้าใจในเรื่องแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหา

ตร. พิจารณาแล้ว เห็นว่าเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการขออายัดตัวผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่น จึงให้ท่านกำชับพนักงานสอบสวนในสังกัด ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือ ตร. ที่ 0004.6/ 9610 ลง 16 ก.ย. 2546 อย่างเคร่งครัด

จึงแจ้งมาเพื่อพิจารณาดำเนินการ

พล.ต.ท.

(สมยศ หุ่นพันธุ์ม่วง)

ผู้ช่วย ผบ.ตร. ปรท.ผบ.ตร.

รอง ผบช.ศ ปจ.ท.ตชน.กมค. พล.ต.ต. ..... 18 มี.ค. 2553

รอง ผบช.ศ ปจ.ท.ตชก.กคค. พ.ต.อ. ..... 17 มี.ค. 2553

ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวน 2 กคค. ว่าที่ พ.ต.อ.หญิง ..... มี.ค. 2553

รอง ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวน 2 กคค. พ.ต.ท.หญิง ..... มี.ค. 2553

สว.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวน 2 กคค. พ.ต.ท.หญิง ..... มี.ค. 2553

501

ที่ ตช 0011.23/ 01235

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ถนนพระราม 1 เขตปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร 10330

05 มีนาคม 2553

เรื่อง หนังสือร้องเรียนของนักโทษเด็ดขาดชายสุรชัย วงศ์ประสิทธิ์

เรียน เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

อ้างถึง หนังสือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ ตผ 12/ 80 ลงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2553

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย กรณี นักโทษเด็ดขาดชายสุรชัย วงศ์ประสิทธิ์ ผู้ร้อง ได้ยื่นหนังสือร้องเรียนว่าพนักงานสอบสวนขออายัดตัวผู้ร้องโดยที่ศาลไม่ได้ออกหมายจับ ซึ่งเป็นการขัดต่อหลักกฎหมายหรือแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหา พร้อมเสนอแนะให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติชี้แจงทำความเข้าใจในเรื่องแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหา โดยให้ถือปฏิบัติตามหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหา ตามหนังสือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0004.6/ 9610 ลงวันที่ 16 กันยายน 2546 อย่างเคร่งครัดต่อไป

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงได้กำชับให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติตามหนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0004.6/ 9610 ลง 16 กันยายน 2546 อย่างเคร่งครัด ในการขออายัดตัวผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดียื่นตามที่แนะนำแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

พลตำรวจโท
(สมยศ พุ่มพันธุ์มวง)
ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทน
ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

รอง ผบช.ศ ปจก.ผบก.สนก. พล.ต.ต. ... มี.ค. 2553
รอง ผบช.ศ ปรก.ผบก.รพ. พ.ต.อ. ... มี.ค. 2553
หอก กลุ่มงานตรวจราชการสำนักงาน 2 ผบ.ตร. พ.ต.อ.หญิง ... มี.ค. 2553
รอง หอก.กลุ่มงานตรวจราชการสำนักงาน 2 ผบ. พ.ต.ท.หญิง ... มี.ค. 2553
สว.กลุ่มงานตรวจราชการสำนักงาน 2 ผบ. พ.ต.ท.หญิง ... มี.ค. 2553

ฝ่ายคดีอาญา : สำนักงานกฎหมายและคดี
โทร. 0 2205 2483
โทรสาร 0 2251 2552

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐ ๒๒๑๐๕ ๓๔๗๒
ที่ ๐๐๑๑.๒๕/ ๗๙๒๔ วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๗
เรื่อง ทำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหา

ผบช.น., ภ. ๑-๙, ศชต., ก., ปส., สตม., กมค., และ จค.

ตามหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๕๖๑๐ ลง ๑๖ ก.ย. ๒๕๔๖ กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหาไว้แล้วนั้น ต่อมา ตร. ได้รับแจ้งจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินว่า ได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหาต่อเรือนจำหรือทัณฑสถานของพนักงานสอบสวน แล้วไม่ดำเนินคดีให้เสร็จสิ้น เป็นเหตุให้ผู้ต้องหาที่ถูกอายัดตัวได้รับความเสียหาย สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้จัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาว่า พนักงานสอบสวนควรดำเนินคดีอย่างรวดเร็วและควรจัดทำฐานข้อมูลกลางอย่างเป็นระบบเพื่อให้สะดวกต่อการตรวจสอบและป้องกันการหลงลืมหรือความล่าช้าในการดำเนินคดี

ตร. พิจารณาแล้ว เห็นว่า เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหาเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกอายัดตัว จึงให้ปฏิบัติดังนี้

๑. ให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติตามหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๐๔.๖/๕๖๑๐ ลง ๑๖ ก.ย. ๒๕๔๖ เรื่องแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหา โดยเคร่งครัด

๒. ให้สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่สอบสวนคดีอาญาทุกแห่ง จัดทำสมุดคุมคดีที่มีการอายัดตัวผู้ต้องหาไว้ประจำที่สถานีตำรวจหรือหน่วยงาน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาตรวจสอบได้โดยสะดวกตลอดเวลา และให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับขั้นจนถึงผู้บังคับการตรวจสอบผลการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนทุกระยะ

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

พล.ต.ท.
(สมยศ หุ่นพันธุ์ม่วง)
ผู้ช่วย ผบ.ตร. ร.รท. ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๔๗๒
ที่ ๐๐๑๓.๒๕/ ๙๖๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๔
เรื่อง การอายัดตัวผู้ต้องหาต่อเรือนจำหรือทัณฑสถาน

ผบช.น., ภ. ๑ – ๙, สตม., ภ., บ.ส., และ ตชม

ตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๓.๒๕/๓๘๒๘ ลง ๑๒ ต.ค. ๒๕๕๓ กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหาต่อเรือนจำหรือทัณฑสถาน เพื่อแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนที่สืบเนื่องจากการอายัดตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน นั้น

เนื่องจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ผม ๑๒/๘๒ ลง ๓ ม.ค.๒๕๕๔ แจ้งว่าได้รับมอบหมายจากผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอความร่วมมือ ตร.ในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนที่สืบเนื่องจากการอายัดตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนความว่า จากการติดตามการแก้ไขปัญหาดังกล่าวพบข้อเท็จจริงว่า ยังคงมีพนักงานสอบสวนหลายแห่งส่งหนังสือขออายัดตัวผู้ต้องหา(ผู้ต้องขัง) ต่อเรือนจำหรือทัณฑสถาน โดยไม่มีสำเนาหมายจับไปด้วย ซึ่งเป็นการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และเห็นว่า การอายัดตัวผู้ต้องหา(ผู้ต้องขัง)ที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบ มีผลให้ไม่สามารถอายัดตัวผู้ต้องหา(ผู้ต้องขัง)ได้ และส่งผลกระทบถึงการปฏิบัติงานของกรมราชทัณฑ์ ในการให้ประโยชน์บางประการแก่ผู้ต้องขัง เช่น การลดวันต้องโทษ ซึ่งเรือนจำหรือทัณฑสถาน ที่จะปล่อยตัวผู้ต้องขัง ต้องมีหนังสือสอบถามไปยังผู้ขออายัดว่ายังคงการอายัดผู้ต้องขังดังกล่าวอยู่หรือไม่ หากไม่ได้รับคำตอบก็จะไม่ปล่อยตัวผู้ต้องขังลดวันต้องโทษ จนกว่าจะครบกำหนดพ้นโทษ ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิของประชาชนด้วยความรวดเร็ว และมิให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการดำเนินการตามความยุติธรรม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอความร่วมมือจากกรมราชทัณฑ์ ในการแจ้งให้เรือนจำหรือทัณฑสถานต่างๆ ได้ดำเนินการตรวจสอบหลักฐานการขออายัดตัวผู้ต้องขังของพนักงานสอบสวน ที่มีอยู่ทุกราย หากพบว่า การอายัดตัวรายใดไม่มีสำเนาหมายจับ ให้ประสานไปยังสถานีตำรวจหรือกองบังคับการตำรวจที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการแก้ไขให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบโดยเร่งด่วนแล้ว และขอให้ ตร.กำชับพนักงานสอบสวน รวมทั้งผู้บังคับบัญชาเพื่อเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอีกทางหนึ่ง

/ดังนั้น...

ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขและไลงกันปัญหาที่สืบเนื่องจากการอายัดผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามกฎหมาย จึงให้กำชับพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ให้ถือปฏิบัติในการอายัดตัวผู้ต้องหา(ผู้ต้องขัง) จะต้องมีสำเนาหมายจับแนบไปด้วยทุกครั้ง และให้ความร่วมมือในการตรวจสอบหลักฐานการอายัดตัวผู้ต้องหา(ผู้ต้องขัง) ที่เรือนจำหรือทัณฑสถาน ขอให้ตรวจสอบทุกรายพร้อมกันดำเนินการส่งหลักฐานการอายัดที่ถูกต้องตามที่หนังสืองานดังกล่าวขอความร่วมมือ ทั้งนี้ให้ดำเนินการโดยเร่งด่วนด้วย

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.ท.

(สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.รก.ผบ ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 0-22053486

ที่ 0004.6/ 6167 **วันที่** ๒๑ พฤษภาคม 2545

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการส่งตำนวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น

รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร., ผบช., ผบก. หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส (สฝปร.) 0018/ว 145 ลง 30 ก.ย. 2541 กำหนดให้พนักงานอัยการรับส่วนงานการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องแต่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่นต่อเมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีที่ถูกคุมขังนั้นแล้ว หรือเมื่อพนักงานสอบสวนดำเนินการให้ผู้ต้องหามาอยู่ในเขตอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะฟ้องได้แล้วเท่านั้น (รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ ผนวก) ซึ่งต่อมาปรากฏว่าคณะกรรมการประสานงานกระบวนการยุติธรรมมีมติในการประชุมครั้งที่ 1/2545 เมื่อ 23 ม.ค. 2545 กำหนดแนวทางปฏิบัติในการส่งตำนวนให้พนักงานอัยการ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 142 วรรคสาม กรณีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น ศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีที่ถูกคุมขังและคดีใกล้ราชอายุความว่าให้มีการประสานงานกันระหว่างตำรวจและพนักงานอัยการ เพื่อขอต่อศาลให้โอนตัวผู้ต้องหาไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี

ดังนั้น เพื่อให้การส่งตำนวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่นและศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีที่ถูกคุมขังให้พนักงานอัยการ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสอดคล้องกับมติคณะกรรมการดังกล่าวและมีมาตรฐาน สามารถนำตัวผู้ต้องหามาฟ้องลงโทษได้ จึงให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนปฏิบัติดังนี้

1. ในกรณีคดีใกล้ขาดอายุความ ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนประสานกับพนักงานอัยการ เพื่อขอต่อศาลให้โอนตัวผู้ต้องหาไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี

2. ในคดีอื่น ๆ นอกจากกรณีตาม 1 ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวน และสรุปสำนวนเสนอผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งคดีตามระเบียบ เพื่อพิจารณาและมีความเห็นทางคดี

/ในกรณีที่เสนอ....

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งห้องให้คืนต้นฉบับไว้ที่ทำการของพนักงานสอบสวน โดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าพนักงานสอบสวน เมื่อมีการแต่งตั้งโยกย้ายให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนส่งมอบสำนวนเช่นเดียวกับการส่งมอบสำนวนเพื่อประโยชน์ในการสอบสวน และให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนติดตามผลคดี เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ให้ขอคัดสำเนาคำพิพากษาถึงที่สุดและถอดสำนวน แล้วส่งสำนวนให้พนักงานอัยการต่อไป หรือถ้าคดีขาดอายุความให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนรีบดำเนินการตามข้อ ๑ ต่อไป

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และแจ้งให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนในสังกัดถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป หากเกิดความบกพร่องหรือเสียหายแก่ทางราชการขึ้น หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบทางวินัยตามควรแก่กรณี

พ.ต.ต.

(ณัฐดนย์ สุดานนท์)

ผบ.ตร.

ที่ อส(สฝนะ) 0018/ว 145

สำนักงานอัยการสูงสุด
ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพฯ 10200

30 กันยายน 2541

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการรับจำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวน

เรียน รองอัยการสูงสุด อธิบดีอัยการฝ่าย อธิบดีอัยการเขต อัยการพิเศษฝ่าย เลขานุการอัยการสูงสุด อัยการจังหวัด และผู้อำนวยการสถาบันกฎหมายอาญา

อ้างถึง 1. หนังสือกรมอัยการ ที่ มท 1203/ว 86 ลงวันที่ 28 ตุลาคม 2529
2. หนังสือกรมอัยการ ที่ มท 1203/ว 28 ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2530

ด้วยในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่นเกิดปัญหาในทางปฏิบัติกับพนักงานอัยการตลอดมา ซึ่งกรมอัยการเคยมีหนังสือเรียนที่อ้างถึง 1. ให้พนักงานอัยการมีหนังสือแจ้งขอให้เรือนจำส่งตัวผู้ต้องหาหรือผู้ที่ถูกคุมขังไปเพื่อฟ้องศาล แต่ทางปฏิบัติกรมราชทัณฑ์ไม่สามารถส่งตัวได้ เพราะติดขัดเรื่องงบประมาณและปัญหาความปลอดภัยในการย้ายผู้ต้องขัง ต่อมากรมอัยการได้มีหนังสือเวียนที่อ้างถึง 2. กำหนดว่าในกรณีผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำบางขวางหรือเรือนจำอื่นในเขตกรุงเทพมหานคร ให้พนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่ความผิดเกิดในเขต ส่งคำร้องขอการสอบสวนไปกรมอัยการ เพื่อยื่นฟ้องผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังต่อศาลอาญา หากผู้ต้องหาถูกขังอยู่ในเรือนจำอื่นนอกจากนี้ ให้พนักงานอัยการแห่งท้องที่ความผิดเกิดในเขต ส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการที่ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังถูกคุมขังอยู่เพื่อยื่นฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 22 (1) ทางปฏิบัติพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องตามระเบียบนี้ แต่ศาลอาญาใช้ดุลพินิจไม่ประทับรับฟ้องโดยให้ไปยื่นฟ้องยังศาลที่ความผิดเกิดในเขต โดยอ้างว่า ถ้าฟ้องยังศาลที่ความผิดเกิดในเขต จะเป็นการสะดวกยิ่งกว่าจึงยื่นฟ้องที่ศาลอาญา (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1402/37)

ดังนั้น แม้จะได้วางหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีประเภทนี้ไว้ แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 47 กำหนดให้เรือนจำหรือที่คุมขังสถานเป็นภูมิลำเนาของผู้ถูกจำคุกตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุด ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาไปได้เฉพาะกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ส่วนกรณีที่ผู้ต้องหาที่ถูกขังอยู่ในเรือนจำในเขตท้องที่ของศาลคดีนั้นที่คดียังไม่ถึงที่สุด ก็ยังเป็นปัญหาจะดำเนินคดีที่ศาลใด เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 47 มิได้บัญญัติไว้

/ สำนักงานอัยการสูงสุด

สำนักงานอัยการสูงสุดได้พิจารณามาแล้ว เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากพนักงานอัยการยอมรับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนโดยไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 และมาตรา 142 จึงเห็นควรมีหนังสือแจ้งให้ระเบียบเกี่ยวกับการรับสำนวนผู้ต้องหาผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 และมาตรา 142 วรรคสาม โดยให้ยกเลิกหนังสือเวียนที่อ้างถึงทั้งสองฉบับ และซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการรับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวน โดยให้ถือปฏิบัติเสียใหม่ ดังนี้

สำนวนผู้ต้องหาผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ ตามมาตรา 141 หมายถึง สำนวนที่ยังเรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ ไม่มีผู้ต้องหามาศาลหรือพนักงานสอบสวน ดังนั้น คดีประเภทนี้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจึงเพียงทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมสำนวนให้พนักงานอัยการ เช่นนี้ พนักงานอัยการรับสำนวนได้

แต่สำนวนผู้ต้องหาผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่หรือปล่อยชั่วคราวหรือประกันตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ตามมาตรา 142 หมายถึง สำนวนที่มีตัวผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจควบคุม ขังหรือปล่อยชั่วคราวของศาลหรือพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสอบสวนสามารถให้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ดังนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีความเห็นควรสั่งฟ้อง สำนวนดังกล่าวนี้ ย่อมต้องมีผู้ต้องหาปรากฏต่อพนักงานสอบสวนและได้ทำการสอบสวนผู้ต้องหาแล้ว กรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะส่งสำนวนได้ก็ต่อเมื่อส่งตัวผู้ต้องหามาด้วยหรือผู้ต้องหาถูกขังอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะฟ้องได้ แม้ต่อมาพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาได้ โดยผู้ต้องหาหลบหนีประกันหรือไม่สามารถดำเนินการให้ผู้ต้องหามาอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะฟ้องได้ เช่น ถูกควบขังอยู่ในอำนาจศาลอื่น ก็ไม่ทำให้สำนวนผู้ต้องหาผู้กระทำความผิดตามมาตรา 142 เปลี่ยนไปเป็นสำนวนผู้ต้องหาผู้กระทำความผิดตามมาตรา 141 ตามที่เข้าใจกัน

กรณีสำนวนผู้ต้องหาผู้กระทำความผิดและพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรคสามแล้ว พนักงานอัยการจะรับสำนวนได้ต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. พนักงานสอบสวนต้องส่งตัวผู้ต้องหามาพร้อมสำนวน ไม่ว่าผู้ต้องหาจะได้รับการปล่อยชั่วคราวจะถูกขังอยู่ในเรือนจำหรือสถานที่อื่นหรือหลบหนีก็ตาม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคหกแล้วแต่กรณี

2. หากผู้ต้องหาถูกขังอยู่ต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาถูกขังอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการรับสำนวนไว้จะยื่นฟ้องได้

/ 3. สำเนาบัญชี

3. สำหรับที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรียนจำขังอยู่ในเขตในศาลอื่นนั้น มีวิธีพิจารณาเป็น 3 กรณี คือ

3.1 ในคดีอื่นในเรือนจำขังอยู่ศาลอื่นที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกนั้น ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 47 บัญญัติให้เรือนจำหรือทัณฑสถานเป็นภูมิลำเนาของผู้ที่ถูกจำคุก ทำให้ศาลที่มีเขตอำนาจเหนือเรือนจำที่ผู้ถูกจำคุกต้องโทษอยู่มีอำนาจชำระคดีได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 22 (3) ซึ่งทำให้พนักงานอัยการประจำศาลนั้นฟ้องคดีได้ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ จึงสามารถส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการประจำศาลนั้นเพื่อฟ้องคดีได้ แม้ว่าจะอยู่คนละเขตท้องที่หรือคนละจังหวัดกัน

3.2 ในคดีอื่นในเรือนจำขังอยู่ศาลอื่นที่คดียังไม่ถึงที่สุด ถ้าพนักงานสอบสวนไม่สามารถดำเนินการให้ผู้ต้องหามาอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะฟ้องได้ หรือนำผู้ต้องหามาส่งพร้อมสำนวนได้ พนักงานอัยการก็รับสำนวนไม่ได้เพราะขัดกับบทบัญญัติ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรคสาม จนกว่าผู้ต้องหาถูกโอนตัวหรือนำตัวมาได้

3.3 กรณีผู้ต้องหาหลายหมกระทำผิดร่วมกัน เป็นคดีเกี่ยวพันกันและผู้ต้องหาบางคนถูกจำคุกถึงที่สุดตามคำพิพากษาของศาลอื่น กับผู้ต้องหาบางคนถูกคุมขังในคดีอื่นในอำนาจศาลอื่นซึ่งคดียังไม่ถึงที่สุด การรับสำนวนของพนักงานอัยการก็ต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น เพียงแต่ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแยกสำนวนทำความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดส่งไปยังพนักงานอัยการที่สามารถดำเนินคดีได้ ส่วนผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่นซึ่งคดียังไม่ถึงที่สุด และไม่ได้ถูกคุมขังในเขตอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องได้ หากพนักงานสอบสวนทำความเห็นควรสั่งฟ้องแล้วส่งแต่สำนวนมายังพนักงานอัยการ กรณีนี้พนักงานอัยการจะรับสำนวนไว้พิจารณาไม่ได้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิโรจน์ สุวรรณกูล)
รองอัยการสูงสุด ปฏิบัติราชการแทน
อัยการสูงสุด

สำนักงานอัยการ
โทร. 64 2821

ด่วน

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 0-2205-3406

ที่ 0004.6/ 4654 วันที่ 9 ตุลาคม 2545

เรื่อง ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายขัง ในคดีอาญา พ.ศ.2545

เรียน ผบช.น,ก.,ภ.1-9,สรม,ปส.

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 237 กำหนดว่าการคุมขังบุคคลใดจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล ซึ่งกรณีดังกล่าวมีบทเฉพาะกาลตาม มาตรา 335 (6) มิให้ใช้บังคับจนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้การเป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในวันที่ครบกำหนดห้าปีจะตรงกับวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2545 แต่การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายยังไม่แล้วเสร็จ จึงต้องนำบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 มาใช้บังคับไปพลางก่อน และขณะนี้ศาลยุติธรรมได้ออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายขังในคดีอาญา พ.ศ. 2545 ให้ศาลถือปฏิบัติไว้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบพร้อมนี้ได้ส่งเอกสารดังกล่าวมาเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ฯ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฯ ต่อไป

พล.ต.ต.

(วัฒนา สักกวัตร)

ผบก.คด.

(สำเนา)

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายขังในคดีอาญา
พ.ศ. ๒๕๔๕

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓ วรรคสาม กำหนดว่า การคุมขังบุคคลใดจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล และการออกหมายขังจะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยแบ่งแยกตามความร้ายแรงของการกระทำความผิดซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ที่มีอยู่เดิม ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๙ วรรคสอง บัญญัติให้ศาลต้องสอบผู้ร้องขอออกหมายให้ปรากฏเหตุผลสมควรในการออกหมายเสียก่อน ซึ่งแสดงว่ารัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ให้การออกหมายขังจะต้องได้รับการพิจารณากลั่นกรองด้วยความรอบคอบเพื่อเป็นหลักประกันการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล

เพื่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ สมควรวางแนวปฏิบัติในการออกหมายขัง และเกณฑ์มาตรฐานในการพิจารณาพยานหลักฐานของศาลก่อนออกหมาย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประธานศาลฎีกาออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายขังในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๕"

ข้อ ๒. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ เป็นต้นไป

ข้อ ๓. ในกรณีที่มีระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งอื่นใด ซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ปฏิบัติตามระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔. ในระหว่างสอบสวน พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนอาจยื่นคำร้องให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๘๗

ในระหว่างไต่สวนมูลฟ้องคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ โจทก์อาจร้องขอให้ศาลออกหมายขัง จำเลยไว้ระหว่างไต่สวนมูลฟ้องก็ได้

เมื่อมีผู้ร้องขอตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือเมื่อคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาไม่ว่าจะมีผู้ร้องขอหรือไม่ ถ้ามีพยานหลักฐานเพียงพอตามข้อ ๑๑ ศาลจะออกหมายขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ก็ได้

ข้อ ๔. การร้องขอให้ศาลออกหมายขัง ให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจชำระคดี

ข้อ ๖. พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนซึ่งร้องขอให้ศาลออกหมายขังจะต้องเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสั่งคดี หรือสอบสวนคดีที่ร้องขอออกหมายนั้น และต้องพร้อมที่จะนำให้ศาลสอบถามก่อนออกหมายได้ทันที

ข้อ ๗. คำร้องขอให้ศาลออกหมายขัง

(๑) ต้องระบุชื่อ อายุ อาชีพ ของผู้ต้องหาหรือจำเลย ข้อหา วันเวลาและสถานที่เกิดเหตุ ข้อมูลหรือพยานหลักฐานที่สนับสนุนเหตุแห่งการออกหมายขังและระยะเวลาที่จะขอให้ศาลสั่งขัง

(๒) ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นศาลได้ออกหมายจับไว้ ให้แสดงหมายหรือระบุรายละเอียดของหมายดังกล่าว และ

(๓) ในกรณีที่เป็นการร้องขอครั้งแรกในระหว่างสอบสวนต้องระบุวันเวลาที่จับกุมรวมทั้งวันเวลาที่ผู้ต้องหาถูกนำตัวไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนไว้ด้วย

ในกรณีที่พนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ประสงค์จะร้องขอให้ขังจำเลยระหว่างไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา โจทก์จะระบุความประสงค์เช่นว่านั้นรวมทั้งรายละเอียดตามวรรคหนึ่งมาในคำฟ้องก็ได้

ข้อ ๘. ในการเสนอพยานหลักฐานต่อศาล ให้ผู้ร้องขอแถลงด้วยตนเองรวมทั้งตอบคำถามศาลเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวน หรือพยานหลักฐานที่สนับสนุนถึงเหตุแห่งการออกหมายนั้น

ข้อ ๙. ในการรับฟังพยานหลักฐาน ศาลไม่จำต้องยึดเคร่งครัดเช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิจารณาความผิดของจำเลย

ผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือทราบข้อมูลอันเป็นเหตุแห่งการออกหมายขังไม่จำต้องมาเบิกความต่อศาลด้วยตนเอง แต่อาจใช้บันทึกถ้อยคำของบุคคลดังกล่าวซึ่งได้ลายมือชื่อแล้ว เสนอเป็นพยานหลักฐานประกอบคำแถลงของผู้ร้องขอก็ได้

ข้อ ๑๐. พยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ว่ามีเหตุสมควรในการออกหมายขัง ให้รวมถึง

๑๐.๑ ข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวน เช่น บันทึกการสอบสวน บันทึกข้อซักของสายลับ หรือของเจ้าพนักงานที่ได้จากการแฝงตัวเข้าไปในองค์กรอาชญากรรม ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข่าวของเจ้าพนักงานหรือการหาข่าวจากผู้กระทำความผิด และข้อมูลที่ได้จากการเฝ้าสังเกตการณ์ของเจ้าหน้างาน เป็นต้น

๑๐.๒ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือที่ได้จากการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี เช่น เครื่องมือตรวจพิสูจน์ลายฟิมพ์นิ้วมือ เครื่องมือตรวจพิสูจน์ของกลาง เครื่องจับเท็จ เครื่องมือตรวจโลหะ และเครื่องมือตรวจพิสูจน์ทางพันธุกรรม เป็นต้น

ข้อ ๑๑. ก่อนออกหมายขังจะต้องปรากฏพยานหลักฐานเพียงพอที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่า

๑๑.๑ ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ในระหว่างที่ยังมิได้มีกฎหมายดังกล่าว ก็ควรถือแนวปฏิบัติในการใช้ดุลพินิจของศาลว่าหมายถึงความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

๑๑.๒ ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นน่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ศาลจะออกหมายขังนั้นเป็นผู้ซึ่งศาลได้ออกหมายจับไว้หรือต้องขังตามหมายศาลอยู่แล้ว ไม่ว่าจะมีผู้ร้องขอหรือไม่ศาลจะออกหมายขังผู้นั้นโดยไม่ต้องใต่สวนถึงเหตุแห่งการออกหมายความมาตรานี้ก็ได้ เว้นแต่มีผู้กล่าวอ้างหรือปรากฏต่อศาลเองว่าไม่มีเหตุที่จะขังผู้นั้นต่อไป ก็ให้ศาลใต่สวนหรือมีคำสั่งได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๑๒. คำสั่งของศาลในการอนุญาตให้ออกหมายหรือยกคำร้อง จะต้องระบุเหตุผลให้ครบถ้วนและชัดแจ้ง

ข้อ ๑๓. ในกรณีที่การขังมิอาจกระทำได้เพราะมีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นให้เอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันแก่บุคคลใดไว้ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการนั้น

ข้อ ๑๔. เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ศาลอาจกำหนดแนวทางปฏิบัติของแต่ละศาลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ เช่น การจัดให้มีระบบการรับคำร้องและการมาแถลงของผู้ร้องขอ เป็นต้น

ข้อ ๑๙. ในกรณีที่ต้องมีวิธีการใดในทางธุรการเพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

ประกาศ ณ วันที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

(ลงชื่อ) อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ

(นายอรรถนิติ ดิษฐอำนาจ)
ประธานศาลฎีกา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวพรทิพย์ ชุ่มวัฒนะ)
เจ้าพนักงานศาลยุติธรรม ๙

ราชบัณฑิตยสถาน

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร 0-2205-3466

ที่ 0004.6/ว152 วันที่ 3 มีนาคม 2546

เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร., ผบช. และ ผบก.หน่วยขึ้นตรงต่อ ตร.

ด้วย พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ได้ประกาศใช้และมีผลบังคับตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2545 เป็นต้นไป โดยมาตรา 19 กำหนดให้ ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติด เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายยาเสพติด ตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง ถ้าไม่ปรากฏว่าต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปศาล เพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวผู้นั้นไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด และหากผลการตรวจพิสูจน์ปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด จะต้องส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ประกอบกับกระทรวงยุติธรรมได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดลักษณะชนิด ประเภท และปริมาณของยาเสพติด พ.ศ. 2546 และ ประกาศกระทรวง เรื่อง กำหนดท้องที่และให้บังคับใช้บทบัญญัติหมวด 3 ตาม พ.ร.บ ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 (เฉพาะแบบ) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 3 มีนาคม 2546 เป็นต้นไป

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในกรณีดังกล่าวเป็นไปโดยถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เมื่อมีการดำเนินคดีผู้ต้องหากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดให้โทษ ฐานเสพยาเสพติดให้โทษและมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ ฐานเสพยาเสพติดให้โทษและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษ ฐานเสพยาเสพติดให้โทษและจำหน่ายยาเสพติดให้โทษให้พนักงานสอบสวนพิจารณาฐานความผิด และปริมาณยาเสพติดตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงท้ายหนังสือนี้ โดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ถ้ายังไม่ได้มีการตรวจหาสารเสพติดจากปัสสาวะของผู้ต้องหา

/ให้พนักงาน...

ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการเก็บตัวอย่างปัสสาวะของผู้ต้องหาทันทีในโอกาสแรกและไม่ควรเกิน 6 ชั่วโมง นับแต่ผู้ต้องหามาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน

การเก็บตัวอย่างปัสสาวะ ให้เก็บให้ได้ปริมาณเพียงพอต่อการตรวจพิสูจน์ โดยต้องไม่น้อยกว่า 30 มิลลิลิตร และใช้ภาชนะสำหรับบรรจุตัวอย่างปัสสาวะที่เป็นขวดพลาสติกปากกว้าง ขนาดบรรจุ 60 มิลลิลิตร มีฝาปิดที่สะอาดและแห้ง มีอุปกรณ์สำหรับมิดฝาปิดภาชนะเพื่อป้องกันการสับเปลี่ยนตัวอย่างปัสสาวะและมีสลากปิดแสดงรายละเอียด ดังนี้

ตัวอย่างปัสสาวะ คดีอาญาที่ ...../.....

หน่วยงาน.....

ชื่อ-สกุล.....ผู้ต้องหา

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....เวลา.....

ลงชื่อ.....ผู้ต้องหา

ลงชื่อ.....พนักงานสอบสวน

การเก็บรักษาและนำส่งตัวอย่างปัสสาวะ ให้ดำเนินการดังนี้

(1) หลังจากเก็บตัวอย่างปัสสาวะของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์แล้ว ควรส่งไปยังหน่วยงานที่ทำการตรวจทางห้องปฏิบัติการโดยเร็ว

(2) หากจำเป็นต้องเก็บรักษาตัวอย่างปัสสาวะไว้เกินกว่า 24 ชั่วโมง ควรเก็บไว้ในตู้เย็น

(3) การเคลื่อนย้ายและขนส่งตัวอย่างปัสสาวะเพื่อนำส่งไปยังหน่วยงานที่ทำการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ควรระมัดระวังมิให้ตกกระแทกกัน

(4) การนำส่งตัวอย่างปัสสาวะต้องกระทำด้วยความรอบคอบรัดกุม เพื่อมิให้เกิดการสับเปลี่ยนสูญหาย หรือโดนปนเปื้อนเชื้อโรค

ข้อ 2. ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการตามกระบวนการสอบสวนเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาเช่น การเก็บตัวอย่างปัสสาวะตาม ข้อ 1. การสอบปากคำผู้ต้องหา การพิมพ์ลายนิ้วมือส่งตรวจสอบประวัติ ให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว แล้วนำตัวผู้ต้องหาไปศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดี ภายในยี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหามาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน

เพื่อดำเนินการ...

เพื่อยื่นคำร้องตามแบบที่กำหนดท้ายหนังสือนี้ต่อศาลขอให้พิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติดเว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งที่เกิดจากตัวผู้ต้องหานั้นเอง หรือจากพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งทำให้ไม่อาจนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายในกำหนดเวลาดังกล่าวได้

ถ้าผู้ต้องหามีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ให้พนักงานสอบสวนนำตัวส่งศาลเพื่อมีคำสั่งให้ตรวจพิสูจน์ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลามาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน

ให้พนักงานสอบสวนอยู่รอฟังคำสั่งศาลและพร้อมให้ถ้อยคำกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ปล่อยตามคำร้องขอนั้น

ในกรณียื่นคำร้องขอให้ศาลส่งตัวผู้ต้องหาไปควบคุมพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติดตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ให้พนักงานสอบสวนเสนอคำร้องขอผัดฟ้องฝากขัง หรือคำร้องฝากขังไปในคราวเดียวกันด้วย

ข้อ 3. เมื่อศาลมีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมเอกสาร คำร้องตามข้อ 2. และคำสั่งศาลไปยังสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโดยเร็ว

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่ส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด ให้พนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาคืนมา แล้วดำเนินคดีอาญาตามข้อกล่าวหานั้นต่อไป

ในระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 พนักงานสอบสวนไม่ต้องดำเนินการฝากขังหรือขอผัดฟ้องตามกฎหมาย

ข้อ 4 ในกรณีที่คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด วินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการส่งตัวผู้นั้นไปยังศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือสถานที่เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแล้วแต่กรณี พร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งการส่งตัวเพื่อเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และรายงานผลการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานสอบสวนทราบ ให้พนักงานสอบสวนนำเอกสารดังกล่าวรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน

ข้อ 5. ในกรณีที่คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด วินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ไม่เป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำหนังสือหรือ

/โทรสาร...

ให้รายงานผลการตรวจพิสูจน์มายังพนักงานสอบสวนเพื่อทราบ กรณีนี้ให้พนักงานสอบสวนไปรับตัวผู้ต้องหาคืนมาโดยเร็ว แล้วดำเนินคดีอาญาตามข้อกล่าวหานั้นต่อไป

ข้อ 6 ในระหว่างการตรวจพิสูจน์และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนคดีอาญาต่อไปจนเสร็จสิ้นโดยเร็ว และให้สรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นทางคดีให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่มีอำนาจควบคุมตามกฎหมาย โดยไม่ต้องทำนึงถึงกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ต้องหาแล้วส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการและแจ้งให้ทราบว่าผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติด หรือสถานตรวจพิสูจน์ หรือควบคุมตัวไว้ที่ใด

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องให้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อปล่อยตัวผู้ต้องหาทันที

ข้อ 7. ในกรณีที่พนักงานสอบสวนตรวจสอบประวัติของผู้ต้องหาพบว่าผู้ต้องหาที่เข้ารับการตรวจพิสูจน์ หรือเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ต้องหาหรือถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรือต้องคำพิพากษาให้จำคุก ให้ร้องขอต่อศาลภายใน 3 วัน นับแต่ทราบข้อเท็จจริง เพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวผู้นั้นไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีพร้อมรายงานชี้แจ้งข้อเท็จจริงให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทราบโดยเร็ว

ในการดำเนินการตามวรรคแรก เมื่อศาลมีคำสั่งแล้วให้พนักงานสอบสวนไปรับตัวผู้ต้องหาคืนมาโดยเร็วแล้วดำเนินคดีอาญาตามข้อกล่าวหานั้นต่อไป

ข้อ 8. เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับผลการตรวจพิสูจน์สารเสพติดจากปัสสาวะของผู้ต้องหาจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์แล้ว ให้พนักงานสอบสวนจัดทำสำเนาผลการตรวจพิสูจน์และรับรองความถูกต้อง แล้วส่งสำเนาผลการตรวจพิสูจน์ให้กับคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จำนวน 1 ชุด โดยเร็ว

ข้อ 9. ในกรณีที่ความปรากฏว่าผู้ต้องหาไม่มีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ไม่ว่าในกรณีใด และคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้แจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ หากสำนวนการสอบสวนยังอยู่ที่พนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนรีบไปรับตัวผู้ต้องหาคืนมา แล้วดำเนินคดีอาญาตามข้อกล่าวหานั้นต่อไป หากพนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว ให้พนักงานสอบสวนไปรับตัวผู้ต้องหานั้นไปส่งให้พนักงานอัยการโดยเร็ว

ข้อ 10 ในกรณี ...

ข้อ 10. ในกรณีที่คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด วินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดผู้ใด ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดครบถ้วนตามที่กำหนดในแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นที่พอใจแล้วมีคำสั่งให้ปล่อยตัวผู้นั้นไปแล้ว คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจะแจ้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด คำวินิจฉัย และคำสั่งให้ปล่อยตัว ให้พนักงานสอบสวนทราบ กรณีนี้ให้พนักงานสอบสวนลงไว้เป็นผลคดีและดำเนินการตามข้อ 12

ข้อ 11. ในกรณีที่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ผู้ใดแม้จะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ครบกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ แต่ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดยังไม่เป็นที่พอใจ คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจะรายงานความเห็นมายังพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามข้อ 9

ข้อ 12. เมื่อกองทะเบียนประวัติอาชญากรได้รับเอกสารพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อตรวจประวัติของผู้ต้องหาในคดีที่มีการส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด หรือส่งตัวไปยังศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือสถานที่อื่นเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ดำเนินการตรวจประวัติการต้องโทษของผู้ต้องหาและแจ้งผลการตรวจประวัติการต้องโทษให้พนักงานสอบสวนทราบ แต่ให้จัดเก็บข้อมูลเป็นฐานข้อมูลผู้เสพโดยเฉพาะ ไม่ปะปนกับฐานข้อมูลผู้กระทำความผิดทั่วไป

ไม่ว่ากรณีใดที่พนักงานสอบสวนจะต้องรับตัวผู้ต้องหากลับมาดำเนินคดีอาญาตามที่บัญญัติข้างต้น ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้กองทะเบียนประวัติอาชญากรทราบเพื่อนำข้อมูลของผู้ต้องหาออกจากฐานข้อมูลผู้เสพไปจัดกับในฐานข้อมูลผู้กระทำความผิดทั่วไป

กรณีตามข้อ 10 ให้พนักงานสอบสวนแจ้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ต้องหาต่อกองทะเบียนประวัติอาชญากร เพื่อบันทึกในฐานข้อมูลผู้เสพโดยเฉพาะเป็นประวัติผู้กระทำความผิด

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ ให้แจ้งพนักงานสอบสวนในสังกัดทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ.

(วรศิริชัย ศรีรัฐนาคสิริ)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ส่วนที่ 1 **บันทึกข้อความ**

ส่วนราชการ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร 0-2205-3456

ที่ 0004.5/2954 วันที่ 11 มีนาคม 2546

เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 (เพิ่มเติม)

รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร., ผบช. และ ผบก. หน่วยขึ้นตรงต่อ ตร.

ตามหนังสือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ 0004.5/2152 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2546 กำหนดแนวทางการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติตาม หมวด 3 แห่ง พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ไว้แล้ว นั้น

บัดนี้ที่ประชุมร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหารือการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ซึ่งประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม, ผู้แทนอัยการสูงสุด, ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม, ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม และผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ร่วมประชุมพิจารณาในประเด็นเรื่องขอบเขตของกลุ่มบุคคลที่จะต้องนำเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยเฉพาะผู้ต้องหาซึ่งถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 19 ก่อนวันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกประกาศตามมาตรา 2 และกำลังอยู่ในระหว่างการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะนำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติดได้หรือไม่ ซึ่งที่ประชุมมีมติว่า เมื่อผู้ต้องหาต้องหาว่ากระทำความผิดที่กำหนดไว้ใน มาตรา 19 แห่ง พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ไม่ว่าผู้นั้นจะกระทำความผิดและถูกแจ้งข้อกล่าวหาเมื่อใดก็ตามหากยังมิได้ดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลก่อนวันที่ 3 มีนาคม 2546 ซึ่งเป็นวันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศห้องที่ให้ใช้บทบัญญัติ หมวด 3 ของ พ.ร.บ.ดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาพร้อมคำร้องยื่นต่อศาลเพื่อพิจารณามีคำสั่งให้ตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด และหากสำนวนอยู่ที่พนักงานอัยการให้พนักงานอัยการส่งเรื่องคืนพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินการนำตัวผู้ต้องหา

พร้อม...

พร้อมคำร้องยื่นต่อศาล ตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเป็นไปตามมติที่ประชุมร่วมและให้สมตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.ดังกล่าว จึงกำหนดให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติ ดังนี้

1. กรณีที่ได้มีการจับกุมผู้ต้องหาและร้องกล่าวหานั้นอยู่ในหลักเกณฑ์มาตรา 19 แห่ง พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 และคดีดังกล่าวยังมิได้ดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลก่อนวันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศท้องที่ให้ใช้บทบัญญัติหมวด 3 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ประกาศบังคับใช้ตามบทบัญญัติหมวด 3 ตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 นำตัวผู้ต้องหาไปศาลพร้อมยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด

1.1 กรณีผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนติดต่อนายประกันเพื่อส่งตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวน แล้วนำตัวผู้ต้องหาไปศาลพร้อมยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่ง

1.2 กรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมในระหว่างการขอฝากขัง หรือผัดฟ้องและฝากขังในชั้นพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนประสานงานกับศาลในการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่ง

1.3 กรณีผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว หรือถูกควบคุมในระหว่างการขอฝากขัง หรือผัดฟ้องและฝากขังในชั้นพนักงานอัยการ ให้พนักงานสอบสวนประสานงานกับพนักงานอัยการในการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่ง

1.4 กรณีผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชนและถูกควบคุมอยู่ที่สถานพินิจ ให้พนักงานสอบสวนประสานงานกับผู้อำนวยการสถานพินิจ ในการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่ง

2. กรณีที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อกล่าวหาตั้งแต่วันที่ 3 มีนาคม 2546 และข้อกล่าวหาอยู่ในหลักเกณฑ์ตาม มาตรา 19 แห่ง พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 และในท้องที่ที่ประกาศบังคับใช้ตามบทบัญญัติหมวด 3 ตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 และได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน

2.1 ให้พนักงานสอบสวนกำหนดวันนัดในสัญญาประกันให้นายประกันส่งตัวผู้ต้องหาภายในระยะเวลาที่สามารถนำตัวผู้ต้องหาไปศาล เพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด

2.1.1 กรณีผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชนและคดีไม่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ให้กำหนดวันนัดส่งผู้ต้องหา ภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหามาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน

2.1.2 กรณีผู้ต้องหาพ้นเกณฑ์เยาวชน(ผู้ต้องหาผู้ใหญ่) ให้กำหนดวันนัดส่งตัวผู้ต้องหา ภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลามาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน

2.2 คดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว ระหว่างวันที่ 3 มีนาคม 2546 ถึงวันที่รับทราบการปฏิบัติตามหนังสือนี้ ถ้าปรากฏว่าพนักงานสอบสวนไม่ได้กำหนดวันนัดในสัญญาประกัน ให้นายประกันส่งตัวผู้ต้องหาตามเวลาที่กำหนดในข้อ 2.1.1 และ 2.1.2 ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการติดต่อนายประกันให้ส่งตัวผู้ต้องหา แล้วนำตัวผู้ต้องหาไปศาลพร้อมยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติดโดยเร็ว เพื่อมิให้เกิดความเสียหายใด ๆ

จึงเจ้งมาเพื่อทราบ และให้แจ้งพนักงานสอบสวนในสังกัดทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ.

(วุฒิชัย [illegible])

รองผู้บัญชาการ ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3453

ที่ 0011.26/03551 วันที่ ๒๐ กันยายน 2553

เรื่อง กำชับการปฏิบัติ พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

ผบช.น., ภ.1-9, ศชต., ก.,ปส. และ สตม.

ด้วยกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม มีหนังสือแจ้งว่ากรมคุมประพฤติในฐานะหน่วยงานประสานตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 พบว่าที่ผ่านมาเกิดปัญหาข้อขัดข้องบางประการจากการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 กล่าวคือในกรณีพนักงานสอบสวนได้รับผลการยืนยันการตรวจปัสสาวะจากศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ ซึ่งไม่ปรากฏว่าพบสารเสพติดในตัวอย่างปัสสาวะภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งให้ตรวจพิสูจน์แล้ว จากนั้นพนักงานสอบสวนได้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อยุติการฟื้นฟู ทำให้กระบวนการบำบัดฟื้นฟูต้องยุติลงไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และกรณีต้องส่งคืนตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูตามมาตรา 24 แห่ง พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องไปรับตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูไปดำเนินคดีอาญาปกติ แต่ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนไปรับตัวล่าช้า

ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การดำเนินงาน ตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 เป็นไปโดยถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว และไม่เกิดปัญหาข้อขัดข้องตามที่กรมคุมประพฤติแจ้งมาดังกล่าว จึงขอกำชับ และซักซ้อมการปฏิบัติ ดังนี้

1. ในการตรวจหรือทดสอบหายาเสพติดในเบื้องต้น ให้ถือแนวทางปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดมียาเสพติดให้โทษอยู่ในร่างกายหรือไม่ ฉบับลงวันที่ 11 ม.ย. 2546 ข้อ 7 ดังนี้ "ในกรณีตรวจหรือทดสอบในเบื้องต้นตามข้อ 6 พบว่าบุคคลนั้นอาจเป็นผู้เสพยาเสพติดให้โทษ ให้ผู้มีอำนาจตรวจหรือทดสอบจดบันทึกข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อ ภูมิลำเนาหรือสถานที่อยู่ที่สามารถจะเรียกตัวหรือยกหมายเรียกมาเพื่อดำเนินคดีได้ เมื่อมีการตรวจสอบยืนยันผลแล้วพบว่าเป็นผู้มียาเสพติดให้โทษในร่างกาย" จึงให้ถือปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวโดยเคร่งครัด ทั้งนี้ยังไม่ต้องแจ้งข้อกล่าวหาฐานเสพยาเสพติดให้โทษแก่บุคคลนั้นจนกว่าจะได้รับผลยืนยันว่าพบสารเสพติดในตัวอย่างการตรวจปัสสาวะแล้ว จึงเริ่มดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

/2. ทั้งนี้ต้อง.

2. กรณีต้องส่งคืนตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูตามมาตรา 24 แห่ง พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการปรับตัวคืนมาโดยเร็ว ทั้งนี้ให้ถือปฏิบัติตามข้อ 9 ของ หนังสือ ตร ด่วนที่สุด ที่ 0004.6/2152 ลง 3 มิ.ย. 2546 ตามที่ได้แจ้งเวียนไปแล้ว

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ ทั้งผู้บังคับหน้าที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.ท.

(สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง)

ผู้ช่วย ผบ.ตร. ปรท. ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๑๔๓๓

ที่ ๐๐๓๑.๒๔/ ๖๔๕๖ วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ให้ระบุเลขประจำตัวประชาชนในคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งส่งตัวผู้ต้องหาไปควบคุมเพื่อตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด (ฟ.๑)

สบช.น., ร., ภ.๑ – ๙, ตชด., ปส. และ สรม.

ด้วย กรมคุมประพฤติ มีหนังสือ ที่ ยธ ๐๓๐๔/๐๓๕๒๑ ลง ๒๖ มิ.ย. ๒๕๕๕ แจ้งว่า กรมมีที่กรมคุมประพฤติ รับผิดชอบดำเนินการตรวจพิสูจน์ผู้ต้องหาที่เข้าสู่กระบวนการ ตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ ในการตรวจพิสูจน์ดังกล่าว จำเป็นต้องใช้เลขประจำตัวประชาชนและชื่อบิดามารดาเพื่อระบุตัวตนที่แท้จริงของผู้ต้องหา และตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด เพื่อใช้ในการรายงานผลการตรวจพิสูจน์ฯ ต่อคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จึงขอความร่วมมือให้พนักงานสอบสวนแนบเอกสารทะเบียนราษฎร์ที่ตรวจสอบจากระบบหรือระบุเลขประจำตัวประชาชนในคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งส่งตัวผู้ต้องหาไปควบคุมเพื่อตรวจสอบการเสพหรือการติดยาเสพติด (ฟ.๑) และหากมีข้อขัดข้องประการใดขอให้พนักงานสอบสวนแจ้งหัวข้อขัดข้องในคำร้องด้วย

ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อเป็นการให้ความร่วมมือในการตรวจพิสูจน์ผู้ต้องหาที่เข้าสู่กระบวนการ ตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง จึงให้พนักงานสอบสวนระบุเลขประจำตัวประชาชนของผู้ต้องหาในคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งส่งตัวผู้ต้องหาไปควบคุมเพื่อตรวจสอบการเสพหรือการติดยาเสพติด (ฟ.๑) ตามแบบที่ใช้มาแล้ว โดยไม่ต้องแนบเอกสารทะเบียนราษฎร์ที่ตรวจสอบจากระบบ หากมีข้อขัดข้องที่ไม่สามารถระบุเลขประจำตัวประชาชนของผู้ต้องหาในคำร้องได้ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งหัวข้อขัดข้องในคำร้องด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.ท.

(ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์)

ผู้ช่วย ผบ.ตร บก.ผบ.ตร

บทที่ 8

การมีความเห็นทางคดี อำนาจทำความเห็นทางคดี การส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ และการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 0-2253466

ที่ 0004.6/ ๓๓๗ วันที่ 17 เมษายน 2545

เรื่อง ซักซ้อมแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับการทำความเห็นทางคดีและการถอนเลขคดี

ถึง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร., รอง ผบ.ตร., ผบก. หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ตาม ป.ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 13 บทที่ 3 ข้อ 13 กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการของการถอนเลขคดีไว้สรุปความได้ว่า กรณีที่พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือทำกล่าวโทษแล้ว ภายหลังการสอบสวนปรากฏว่า ไม่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบรายงานตามลำดับขั้น จนถึงท้องบัญชาการหรือตำรวจภาคแล้วแต่กรณี เพื่อขอถอนหมายเลขคดี และดำเนินการส่งบันทึกรายละเอียดปรับข้อมูลให้ถูกต้องโดยมิชักช้า แต่ปรากฏว่า เมื่อมีกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือทำกล่าวโทษแล้ว ต่อมาภายหลังพบว่าไม่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนบางนายมิได้ปฏิบัติการสอบสวน และขอถอนหมายเลขคดีโดยไม่ได้สรุปความเห็นทางคดีส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการทำความเห็นทางคดี และการถอนหมายเลขคดีเป็นไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อย จึงขอซักซ้อมแนวทางปฏิบัติดังนี้

1. เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้แล้ว จะต้องเร่งทำการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 241 ป.วิ.อาญา มาตรา 130 และเมื่อสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้สรุปสำนวนทำความเห็นทางคดี การสอบสวน เห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 140, 141 หรือ 142 แล้วแต่กรณี

2. การขอถอนเลขคดี ตาม ป.ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 13 บทที่ 3 ข้อ 13 เป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนได้เก็บรวบรวมคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษและในสมุดลงประการตามบัญชีคดีอาญาทั่วไป หรือสมุดลงบันทึกคดีราษฎรทางบก (รับเรื่องราวร้องทุกข์หรือจราจร) ประจำที่ทำการของพนักงานสอบสวนไว้แล้ว ภายหลังการสอบสวนปรากฏว่าไม่มีการกระทำความผิดคดีอาญาหรือคดีราษฎรเกิดขึ้น ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการขอถอนหมายเลขคดีอาญา หรือคดีราษฎรตามระเบียบที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการปรับสถิติคดีอาญาหรือราษฎรให้

ถูกต้อง...

ถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ส่วนเอกสารที่ปรากฏอยู่ในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป หรือสมุดสารบบการดำเนินคดีจราจรทางบก ประจำที่ทำการของพนักงานสอบสวนยังมีอยู่ไม่ได้ถูกลบหรือทำอย่างใดจากสมุดสารบบแต่อย่างใด สำหรับสำนวนการสอบสวนพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวนให้เสร็จสิ้น แล้วสรุปสำนวนมีความเห็นส่งให้พนักงานอัยการตาม ป.วิ อาญา มาตรา 140, 141 หรือ 142 แล้วแต่กรณี

จึงขอความร่วมมือความเข้าใจมาเพื่อทราบ และแจ้งให้พนักงานสอบสวนในสังกัดทราบเพื่อถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป หากเกิดความเสียหายหรือเสียเปรียบขึ้น พนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องจะต้องรับผิดชอบทางวินัยตามควรแก่กรณี

พล.ต.อ.

(สันต์ ศรุตานนท์)

ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร.0-22053466

ที่ 0004.6/ 6619 วันที่ 14 สิงหาคม 2545

เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับสำนวนการสอบสวนคดีที่ผู้ต้องหาหลบหนีประกัน และคดีที่ผู้ต้องหาบางคนถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลอื่น

รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร., ผบช., ผบก. หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่เทียบเท่า

ตามหนังสือ ตร. ที่ 0004.6/6167 ลง 20 พ.ค.2545 ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการส่งสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่นไว้แล้ว แต่ยังไม่ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในกรณีผู้ต้องหาหลายคนกระทำผิดร่วมกันเป็นคดีที่เกี่ยวพันกัน และผู้ต้องหาบางคนถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลอื่น กับผู้ต้องหาบางคนถูกคุมขังในคดีอื่นในอำนาจศาลอื่นซึ่งคดียังไม่ถึงที่สุดตามคำพิพากษาของศาลอื่น ประกอบกับ ตร. ได้หารือปัญหาข้อกฎหมายกรณีพนักงานอัยการไม่รับสำนวนการสอบสวนไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีหนังสือ ที่ นร 0601/0886 ลง 19 ก.พ.2544 แจ้งความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่) ตอบข้อหารือ ตร. ในประเด็น กรณีการส่งสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาหลบหนีประกันและพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา สรุปความได้ว่า สำนวนการสอบสวนตามมาตรา 142 แห่ง ป.วิ.อาญา ที่ พนักงานสอบสวนได้ปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราว ต่อมาผู้ต้องหาได้หลบหนีประกัน ไม่มีผลทำให้สำนวนนั้นเป็นสำนวนตามมาตรา 141 ซึ่งเป็นกรณีจับตัวผู้ต้องหายังไม่ได้ พนักงานสอบสวนต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับสำนวนการสอบสวนในคดีที่ผู้ต้องหาหลบหนีประกันและมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาแต่พนักงานอัยการไม่รับสำนวน และการปฏิบัติกรณีผู้ต้องหาหลายคนกระทำผิดร่วมกันในคดีที่เกี่ยวพันกัน และผู้ต้องหาบางคนถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลอื่นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าว จึงให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนปฏิบัติดังนี้

/1. ในคดีที่...

1. ในคดีที่ผู้ต้องหาหลบหนีประกัน ให้พนักงานสอบสวนรับสอบสวน และสรุปสำนวนเสนอผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาและมีความเห็นทางคดีตามระเบียบว่าด้วยอำนาจการทำความเห็นในคดี ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้เก็บสำนวนไว้ที่ทำการของพนักงานสอบสวน โดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าพนักงานสอบสวน และให้จัดทำสมุดสารบบคุมสำนวนประเภทอัยการไม่รับสำนวนแล้วเก็บสำนวนการสอบสวนประเภทนี้ไว้ต่างหากเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ และสามารถตรวจสอบได้ทุกเวลา ห้ามมิให้เก็บไว้กับตัวพนักงานสอบสวนที่สอบสวนคดี และให้จำหน่ายคดี (วงแดง) ออกจากสมุดสถิติคดีอาญาประจำที่ทำการและสมุดบันทึกยอดประจำตัวพนักงานสอบสวน โดยหมายเหตุว่า "อัยการไม่รับสำนวน" หากมีการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าพนักงานสอบสวน ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนคนเดิมส่งมอบสำนวนเช่นเดียวกับการส่งมอบสำนวนที่อยู่ระหว่างการสอบสวนต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนคนใหม่ เมื่อได้ตัวผู้ต้องหามาแล้วให้ดำเนินการตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 142 วรรคสาม ต่อไป

2. ในกรณีผู้ต้องหาหลายคนกระทำผิดร่วมกัน เป็นคดีเกี่ยวพันกัน และผู้ต้องหาบางคนถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลอื่น กับผู้ต้องหาบางคนถูกควบคุมในคดีอื่นในอำนาจศาลอื่น ซึ่งคดียังไม่ถึงที่สุดตามคำพิพากษาของศาลอื่น ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแยกสำนวนทำความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดส่งไปยังพนักงานอัยการประจำศาลที่มีเขตอำนาจเหนือเรือนจำที่ผู้ถูกจำคุกต้องโทษอยู่ แม้ว่าจะอยู่คนละเขตท้องที่หรือคนละจังหวัดก็ตาม ส่วนผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมในคดีอื่นซึ่งคดียังไม่ถึงที่สุด ให้ดำเนินการตามหนังสือ ตร. ที่ 0004.6/6167 ลง 20 พ.ค. 2545 ต่อไป

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และให้แจ้งหัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนในสังกัดทราบเพื่อถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป หากเกิดความเสียหายหรือเสียหายแก่ทางราชการขึ้น หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบทางวินัยตามควรแก่กรณี

พล.ต.อ.

(สันต์ สรุตามนท์)

รอง ตร.

ที่ นร ๐๖๐๗/๐๘๘๖

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๑๙ กันยายน ๒๕๔๔

เรื่อง ทางปฏิบัติข้อกฎหมายกรณีพนักงานอัยการไม่รับสำนวนการสอบสวน

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๖๐๗/ป ๒๗๑ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ทางปฏิบัติข้อกฎหมายกรณีพนักงานอัยการไม่รับสำนวนการสอบสวน

ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ขอทางปฏิบัติข้อกฎหมายเกี่ยวกับกรณีพนักงานอัยการไม่รับสำนวนการสอบสวน และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขอให้กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครองและกรมราชทัณฑ์) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุด แต่งตั้งผู้แทนไปชี้แจงข้อเท็จจริงนั้น

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) และคณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่) ได้พิจารณาข้อทางปฏิบัติดังกล่าวและมีความเห็นปรากฏตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ได้ส่งมาด้วยนี้ อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบตามระเบียบแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานเลขานุการกรม
โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๐๒๐๖-๙
กลุ่มงานกฎหมายกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
โทร. ๐ ๒๒๒๔ ๑๓๕๓
โทรสาร ๐ ๒๑๒๔ ๒๓๐๙
www.krisdika.go.th

เรื่องเสร็จที่ ๕๓๔/๒๕๔๔

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายกรณีพนักงานอัยการไม่รับสำนวนการสอบสวน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ตช ๐๐๐๔.๖/๑๐๓๖๖ ลงวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับทราบปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติและข้อหารือจากพนักงานสอบสวนของกองบัญชาการตำรวจนครบาลและกองบัญชาการตำรวจภูธร กรณีพนักงานอัยการไม่รับสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้ว เนื่องจากสำนักงานอัยการสูงสุดได้วางแนวทางปฏิบัติในการรับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวน[1] ซึ่งจากแนวปฏิบัติดังกล่าวก่อให้เกิดข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานแก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติสรุปได้ ๒ ประการ ดังนี้

๑. สำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุม หรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก มาตรา ๑๔๒ วรรคหนึ่ง[2] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวน ถ้าพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว ปัญหาข้อขัดข้องของพนักงานสอบสวนคือผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหลบหนีไปเสีย ทำให้พนักงานสอบสวนไม่สามารถนำตัวผู้ต้องหาไปส่งให้พนักงานอัยการพร้อมกับสำนวนการสอบสวนได้

---

[1] ส่งพร้อมหนังสือที่ นร ๐๖๐๑/๐๔๔๔ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๔ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

[2] "หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ ตส (สนง.ผ.) ๐๐๑๘/ว ๑๔๕ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๔ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการรับส่งสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวน ส่งถึงรองอัยการสูงสุด อธิบดีอัยการเขต อัยการพิเศษฝ่าย เลขานุการอัยการสูงสุด อัยการจังหวัด และผู้อำนวยการสถาบันกฎหมายคดี

[3] มาตรา ๑๔๒ เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจทำความเห็นตามมาตรา ๑๔๑ ต้องทำความเห็นตามข้อสำนวนการสอบสวนว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว ถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ ให้ขอเองหรือขอให้พนักงานอัยการขอต่อศาลให้ปล่อย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว

แต่ถ้าเป็นความผิดซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามข้อเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

พนักงานอัยการจึงไม่รับสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ทั้งที่มาตรา ๑๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้อำนาจพนักงานสอบสวนปล่อยชั่วคราวได้

เรื่องนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีความเห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวผู้กระทำความผิดยังไม่ได้ตามมาตรา ๑๔๑[๑] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งกำหนดให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมกับสำนวนการสอบสวน ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามา คดีก็จะเป็นอันเสร็จสิ้นไปในชั้นสอบสวน แต่ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าไม่ควรสั่งฟ้อง สิทธิและประโยชน์ก็จะเกิดแก่ผู้ต้องหา เพราะผู้ต้องหาจะได้รับอิสรภาพและไม่ตกเป็นผู้ต้องหาอีกต่อไป แต่ถ้าพนักงานอัยการไม่รับสำนวนการสอบสวนไว้พิจารณาสั่งการ ผู้ต้องหาก็จะเสียสิทธิในการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข เพราะผู้ต้องหาอาจถูกอายัดตัวหรือถูกออกหมายจับได้ ซึ่งความเห็นดังกล่าวก็สอดคล้องกับความเห็นเดิมของสำนักงานอัยการสูงสุด[๒] แต่ต่อมาสำนักงานอัยการสูงสุดได้วางแนวปฏิบัติใหม่ว่า สำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อลงหมายเรียก มาตรา ๑๔๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ถ้าพนักงานสอบสวนเห็นควรสั่งฟ้อง ก็ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ กรณีนี้พนักงานอัยการจะรับสำนวนการสอบสวนได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนได้ส่งตัวผู้ต้องหามาด้วย หรือผู้ต้องหาถูกขังอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องได้ แม้ต่อมาพนักงานสอบสวนจะไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหามาได้ เนื่องจากผู้ต้องหาหลบหนีประกัน หรือไม่สามารถดำเนินการให้ผู้ต้องหามาอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องได้ เช่น ถูกคุมขังอยู่ในศาลอื่น ก็ไม่ทำให้สำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๔๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เปลี่ยนเป็นสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวผู้กระทำความผิดยังไม่ได้ตามมาตรา ๑๔๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ดังนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงขอหารือว่า สำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๔๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีความหมายเดียวกันหรือไม่ และสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๔๓ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถ้าผู้ต้องหาหลบหนีประกันจะย้อนสำนวนการสอบสวนกลับ

---

[๑]มาตรา ๑๔๑ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนดังกล่าวแล้ว ให้ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นสมควรว่าควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้บันทึกคำสั่งนี้ไว้ในสมุดรายงานประจำวัน

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้สั่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศ ให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวมาดำเนินคดี

[๒]หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ส่วนที่สุด ที่ อส ๐๐๑๒/๐๖๑๘ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เรื่อง หารือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งสำนวนการสอบสวน ส่งถึงพลตำรวจ

ไปเป็นส่วนงานการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวผู้กระทำความผิดยังไม่ได้ตามมาตรา ๑๘๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้หรือไม่

๒. คดีที่ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังถูกคุมขังในคดีอื่นในเรือนจำที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่นในกรุงเทพมหานคร ทางปฏิบัติที่ผ่านมาสำนักงานอัยการสูงสุดจะแจ้งให้พนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่ความผิดเกิดในเขตส่งสำนวนการสอบสวนไปยังสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อยื่นฟ้องผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังต่อศาลอาญา แต่ถ้าผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำอื่นนอกกรุงเทพมหานคร พนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่ความผิดเกิดในเขตจะต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการที่ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังถูกคุมขังอยู่ เพื่อยื่นฟ้องตามมาตรา ๒๑ (๑)[๑] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันศาลไม่ประทับฟ้อง[๒] โดยให้ไปยื่นฟ้องต่อศาลที่ความผิดเกิด (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔/๒๕๓๗[๓]) ประกอบกับมีการแก้ไขมาตรา ๔๓[๔] แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยกำหนดให้ภูมิลำเนาของผู้ที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลหรือตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่ เรือนจำหรือทัณฑสถานที่ผู้นั้นถูกจำคุกอยู่ แต่เนื่องจากกรมราชทัณฑ์มีจำนวนเจ้าหน้าที่น้อยและไม่เพียงพอที่จะนำตัวผู้ต้องขังไปมอบให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องผู้ต้องขังซึ่งเป็นผู้ต้องหาในคดีอื่นได้ จึงทำให้ไม่สามารถนำมาตรา ๒๒ (๑) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาใช้ได้ ภาระดังกล่าวจึงตกแก่พนักงานสอบสวนที่จะต้องนำตัวผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังในคดีอื่นในเรือนจำที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่นไปมอบให้แก่พนักงานอัยการพร้อมกับส่งสำนวนการสอบสวนที่ตนควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา

ดังนั้นสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงขอหารือว่า คดีที่ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังถูกคุมขังในคดีอื่นและอยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น เมื่อศาลยึดหลักตามมาตรา ๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ถ้าไม่มีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวจะมีวิธีการใดที่สามารถนำตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังไปให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังต่อศาลที่มีเขตอำนาจได้

---

[๑] มาตรา ๒๑ เมื่อความผิดเสร็จขึ้น ถ้างหวิดเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลใด ให้อำนาจที่ศาลนั้น แต่ถ้า

(๑) เมื่อจำเลยมีที่อยู่ หรือถูกจับในท้องที่หนึ่ง หรือเมื่อเจ้าพนักงานทำการสอบสวนในท้องที่หนึ่งนอกเขตของศาลดังกล่าวแล้ว จะฟ้องจำเลยต่อศาลซึ่งท้องที่นั้นๆ อยู่ในเขตอำนาจก็ได้

(๒) เมื่อความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรไทย ให้อำนาจคดีนั้นขึ้นสู่ศาลอาญา ถ้าการสอบสวนได้กระทำลงในท้องที่หนึ่งที่ใดอยู่ในเขตของศาลใด ให้อำนาจที่ศาลนั้นได้ด้วย

[๒] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔/๒๕๓๗ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า มูลคดีเกิดในเขตอำนาจของศาลจังหวัดฝางพยานหลักฐานต่างๆ ก็อยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดฝาง ถ้าโจทก์ฟ้องคดีที่ศาลจังหวัดฝางก็จะเป็นการสะดวกแก่การพิจารณาพิพากษาเหตุยิ่งกว่าการฟ้องต่อศาลอาญา แม้จำเลยจะต้องขังอยู่ในเขตอำนาจศาลอาญา โจทก์ก็ชอบที่จะมีหนังสือขอต่อศาลอาญาให้สั่งให้เรือนจำที่คุมขังจำเลยอยู่ส่งตัวจำเลยไปคุมขังยังเรือนจำอำเภอฝางได้ ดังนั้น ที่ศาลอาญาใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตให้โจทก์ขอส่งตัวจำเลยต่อศาลอาญา จึงชอบแล้ว

[๓] มาตรา ๔๗ ภูมิลำเนาของผู้ที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลหรือตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่ เรือนจำ หรือทัณฑสถานที่ถูกจำคุกอยู่จนกว่าจะได้รับการปล่อยตัว

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาปัญหาที่ห้วิลดังกล่าวทั้งสองประเด็น ประกอบกับได้รับฟังคำชี้แจงจากผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง และกรมการจัดหัวฒน์) ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว มีความเห็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ในปัญหาที่ว่า สำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๔๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีความหมายเดียวกันหรือไม่ และสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาตามมาตรา ๑๔๒ วรรคสาม ถ้าผู้ต้องหาหลบหนีประกัน กรณีนี้จะเปลี่ยนสำนวนการสอบสวนกลับไปเป็นสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๔๑ ได้หรือไม่ นั้น มีความเห็นว่า ปัญหานี้มีข้อพิจารณาในเบื้องต้นว่า สำนวนการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๑ กับสำนวนการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๒ มีความหมายแตกต่างกันหรือไม่ เมื่อได้พิจารณาประเด็นนี้แล้วเห็นว่า สำนวนการสอบสวนทั้งสองกรณีนี้มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ กรณีสำนวนการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๑ หมายถึง สำนวนการสอบสวนที่เรียกหรือจับผู้ต้องหาดังไม่ได้ สำนวนการสอบสวนประเภทนี้ยังไม่มีการแจ้งข้อหาและสอบสวนผู้ต้องหาตามมาตรา ๑๓๔[1] เนื่องจากผู้ต้องหายังไม่มาปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน สำนวนการสอบสวนประเภทนี้พนักงานสอบสวนจึงมีหน้าที่ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมกับสำนวนการสอบสวนโดยไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย กรณีนี้พนักงานอัยการรับสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนได้ สำหรับกรณีสำนวนการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๒ หมายถึง สำนวนการสอบสวนที่มีผู้ต้องหาอยู่ในความควบคุม ขัง หรือปล่อยชั่วคราวของศาลหรือพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสอบสวนสามารถได้ตัวผู้ต้องหามาเมื่อออกหมายเรียก สำนวนการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๒ นี้จึงเป็นกรณีที่มีการแจ้งข้อหาและสอบสวนผู้ต้องหาตามมาตรา ๑๓๔ แล้ว และเมื่อพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑)[2] จึงเห็นว่า กรณีตามข้อหารือดังกล่าว สำนวนการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๒ ที่พนักงานสอบสวนรู้ตัวผู้กระทำความผิดและมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาตามมาตรา ๑๔๒ วรรคสาม ถ้าผู้ต้องหาหลบหนีประกัน ก็ไม่มีผลทำให้สำนวนการสอบสวนเปลี่ยนไปเป็นสำนวนการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๑ ได้

ประเด็นที่สอง ในปัญหาที่ว่า คดีที่ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังถูกเพิ่มโทษในคดีอื่นและอยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น เมื่อศาลยึดหลักตามมาตรา ๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่กำหนดให้ศาลที่มีอำนาจชำระคดีคือศาลที่ผู้นั้นถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด ถ้าไม่มีการแก้ไขกฎหมาย

---

[1] มาตรา ๑๓๔ เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งอาจอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ บังคับ วันเดือนปีเกิด อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบันทึกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยันเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใด ก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลย ก็ให้บันทึกไว้

[2] คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) มีความเห็นทำนองเดียวกับความเห็นของสำนักงานอัยการสูงสุด ตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุดที่ยกขึ้นในเชิงอรรถที่ ๑

ดังกล่าว จะมีวิธีการใดที่สามารถนำผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังไปให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังต่อศาลที่มีเขตอำนาจได้ นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) มีความเห็นว่า กรณีดังกล่าวสามารถแยกพิจารณาได้สองกรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังถูกจำคุกคดีอื่นที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว และอยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น ตามมาตรา ๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า ภูมิลำเนาของผู้ที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลหรือตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่ เรือนจำหรือทัณฑสถานที่ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังถูกจำคุกอยู่จนกว่าจะได้รับการปล่อยตัว ดังนั้น ศาลที่มีเขตอำนาจเหนือเรือนจำหรือทัณฑสถานที่ผู้นั้นถูกจำคุกอยู่ จึงเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีตามมาตรา ๒๒ (๑)[๑๑] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานสอบสวนสามารถส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการประจำศาลนั้นเพื่อยื่นฟ้องผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังต่อศาลได้

กรณีที่สอง ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นและศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ตามมาตรา ๒๒ กำหนดให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีคือศาลที่ความผิดเกิด อ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้น แต่ถ้าจำเลยมีที่อยู่ในอีกท้องที่หนึ่ง มาตรา ๒๔ (๑) กำหนดให้สามารถฟ้องคดีต่อศาลซึ่งท้องที่นั้น ๆ อยู่ในเขตอำนาจได้ คำว่า "ศาลซึ่งเป็นท้องที่ที่จำเลยมีที่อยู่" นั้น ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า คำว่า "ที่อยู่" ตามมาตรา ๒๒ (๑) หมายถึง ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญตามมาตรา ๓๗[๑๒] แห่งประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ ซึ่งในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานและศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดนั้น เรือนจำหรือทัณฑสถานดังกล่าวไม่ถือเป็นที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขัง[๑๓] ในกรณีที่สองนี้ เรือนจำหรือทัณฑสถานจึงไม่ใช่ที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังที่จะทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจ

---

[๑๑] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๕

[๑๒] มาตรา ๓๗ ภูมิลำเนาของบุคคลธรรมดา ได้แก่ ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ

[๑๓] คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๒๘๗๓/๒๕๓๖ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คำว่า "ที่อยู่" ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒ (๑) หมายถึง ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญตามประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๗ แต่จำเลยถูกขังอยู่ที่เรือนจำกลางอุดรธานีในคดีอาญาของศาลจังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ในระหว่างพิจารณาจำเลยอาจได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือในที่สุดศาลอาจพิพากษายกฟ้องปล่อยตัวจำเลยก็ได้ ดังนั้น เรือนจำกลางอุดรธานีจึงมิใช่ที่อยู่ของจำเลยตามมาตรา ๒๒ (๑) โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยเป็นคดีอาญาซึ่งเกิดขึ้นในจังหวัดหนองคายต่อศาลแขวงอุดรธานี

คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๒๒๐๙/๒๕๔๐ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๗ กำหนดภูมิลำเนาของผู้ที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลหรือตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่ เรือนจำหรือทัณฑสถานที่ถูกจำคุกอยู่จนกว่าจะได้รับการปล่อยตัว บทบัญญัติดังกล่าวแยกผู้ที่ถูกจำคุกออกเป็น ๒ กรณีต่างหากจากกัน คือ ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลกรณีหนึ่ง และถูกจำคุกตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายอีกกรณีหนึ่ง หาใช่เป็นกรณีเดียวกันไม่ เมื่อปรากฏว่าในขณะที่โจทก์ยื่นคำร้องขอฟ้องจำเลยต่อศาลจังหวัดกาญจนบุรี จำเลยถูกจำคุกตามคำพิพากษาอยู่ที่เรือนจำอำเภอกาญจนบุรี แต่คำพิพากษาดังกล่าวยังไม่เป็นที่สุด ดังนี้ จะถือว่าจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ที่เรือนจำอำเภอกาญจนบุรีตามประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๗ ไม่ได้ โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลจังหวัดกาญจนบุรี

ฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้นได้ ฉะนั้น ถ้ายังไม่มีการแก้ไขกฎหมาย ปัญหาดังกล่าวอาจแก้ไขในทางปฏิบัติโดยการประสานงานกันระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้มีการย้ายตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังไปยังเรือนจำหรือทัณฑสถานที่ตั้งอยู่ในท้องที่ที่ศาลมีเขตอำนาจ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังต่อศาลนั้นต่อไปได้

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ในปัญหาประเด็นที่หนึ่งแล้วเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญสมควรพิจารณาโดยละเอียด จึงอาศัยอำนาจตามข้อ ๑๒[๓] ของระเบียบคณะกรรมการกฤษฎีกา ว่าด้วยการประชุมของกรรมการร่างกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๒๒ จัดให้มีการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๘ คณะที่ ๙ คณะที่ ๗ และคณะที่ ๑๑)

ที่ประชุมร่วมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑ คณะที่ ๙ คณะที่ ๗ และคณะที่ ๑๑) ได้ร่วมกันพิจารณาข้อหารือในประเด็นที่หนึ่ง โดยได้รับฟังคำชี้แจงจากผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว มีมติเห็นด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) โดยเห็นว่าอำนาจการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๔๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีความแตกต่างกัน โดยสำนวนการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๑ เป็นกรณีที่เรียกหรือจับผู้ต้องหายังไม่ได้ สำนวนการสอบสวนประเภทนี้พนักงานสอบสวนสามารถสรุปความเห็นและส่งแต่สำนวนการสอบสวนที่มีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องไปยังพนักงานอัยการได้ ส่วนกรณีสำนวนการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๒ เป็นกรณีที่มีการแจ้งข้อหาและสอบสวนผู้ต้องหาตามมาตรา ๑๓๔ แล้ว และผู้ต้องหาอยู่ในความควบคุม ขัง หรือปล่อยชั่วคราวของศาลหรือพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสอบสวนสามารถได้ตัวผู้ต้องหามาเมื่อออกหมายเรียก สำนวนการสอบสวนประเภทนี้ ถ้าพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้อง พนักงานสอบสวนจะต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย ถ้ามีการปล่อยผู้ต้องหาชั่วคราว แต่ผู้ต้องหาหลบหนีประกัน กรณีนี้จะไม่มีเหตุทำให้สำนวนการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๒ เปลี่ยนไปเป็นสำนวนการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๑ ได้ เพราะมาตรา ๑๔๒ วรรคสาม บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า สำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่ ดังนั้น กรณีที่ผู้ต้องหาหลบหนีประกัน พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการได้ ต่อเมื่อส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย

---

[๓] ข้อ ๑๒ ในกรณีที่ต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะในหลายด้าน หรือต้องการความรอบคอบในการพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาอาจขอให้กรรมการร่างกฎหมายสองหรือสามคณะมาประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเป็นกรณีพิเศษก็ได้

"ในการประชุมทุกวาระครั้งหนึ่ง ให้ประธานกรรมการร่างกฎหมายซึ่งมีอาวุโสที่สุดเป็นประธานในที่ประชุม และต้องมีกรรมการร่างกฎหมายมาประชุมไม่น้อยกว่าหกคน โดยต้องเป็นกรรมการร่างกฎหมายจากทุกคณะที่ได้เชิญประชุม จึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในการวินิจฉัยประเด็นสำคัญ ประธานในที่ประชุมจะให้รอการวินิจฉัยประเด็นนั้นจนกว่าจะมีกรรมการร่างกฎหมายมาประชุมมากกว่าหกคนก็ได้

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาความเห็นของที่ประชุมร่วมคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวแล้ว เห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญและมีผลของการวินิจฉัยอาจกระทบกระเทือนต่อวิธีทางปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุด เลขาธิการฯ จึงอาศัยอำนาจตามข้อ ๑๔[๑] ของระเบียบคณะกรรมการกฤษฎีกา ว่าด้วยการประชุมของกรรมการร่างกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๒๒ จัดให้มีการประชุมใหญ่คณะกรรมการกฤษฎีกา

ที่ประชุมใหญ่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ร่วมกันพิจารณาข้อหารือดังกล่าวประกอบกับได้รับฟังคำชี้แจงจากผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติและผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว มีมติเห็นด้วยกับความเห็นของที่ประชุมร่วมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑ คณะที่ ๔ คณะที่ ๗ และคณะที่ ๑๑)

(นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กันยายน ๒๕๔๔

---

[๑] ข้อ ๑๔ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาจะพิจารณาจัดให้มีการประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมายได้ในกรณีดังต่อไปนี้

"(๑) ...

(๒) ...

(๓) เมื่อเห็นว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญ หรือมีข้อขัดแย้งจากการวินิจฉัยอาจกระทบกระเทือนต่อวิธีทางปฏิบัติราชการกับอาจก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ประโยชน์สาธารณะหรือระบบบริหารราชการแผ่นดิน

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. ๐๒-๒๐๕-๓๔๘๖

ที่ ๐๐๑๔.๓๖/ ๕๘๙ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๖

เรื่อง กำหนดเกณฑ์ความเห็นสั่งคดี และการปรับบทกฎหมายของพนักงานสอบสวน

ผบช.ก., น., ปส., ส. ๑ - ๕

ด้วยสำนักงานอัยการ ได้ส่งสำนวนการสอบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับการกระทำความผิดยาเสพติดให้โทษ เพื่อพิจารณา ตาม ป.วิ อาญา มาตรา ๑๔๕ ปรากฏว่า พนักงานสอบสวนปรับบทกฎหมายที่จะพิจารณาดำเนินคดีกับผู้ต้องหาผิดพลาดคลาดเคลื่อน อาทิ พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาว่าผู้ต้องหากระทำผิดฐานมียาเสพติดให้โทษประเภท ๓ (ยาแก้ไอผสมโคเดอีน) ไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดบัญญัติให้การมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาแก้ไอผสมโคเดอีน ซึ่งจัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท ๓ ตาม พ.ร.บ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๗ (๓) เป็นความผิด หรือในคดีที่เป็นข้าราชการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่พนักงานสอบสวนปรับบทมาตราว่าเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ โดยไม่ปรากฏว่ายาเสพติดที่ข้าราชการผู้นั้นกระทำความผิดเป็นยาเสพติดตามที่ระบุไว้ตามกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๓๕) ออกตามความใน พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ หรือ ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๐ ข้าราชการผู้นั้นต้องกระทำผิดโดยเป็นผู้ผลิต จำหน่าย ฯ ซึ่งยาเสพติดให้โทษอันเป็นการกระทำความผิด ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ แต่อย่างใด

จึงให้ท่านสำรวจและทำความเข้าใจการมีความเห็นในทางคดีของพนักงานสอบสวน ให้ถูกต้องตามหลักนิติวิธีของกฎหมายอย่างเคร่งครัดต่อไป

พล ต.ท.

(อุดม เกริญ)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.ปราบ.ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร.0-2205-3466
ที่ 0004.6/๒๖๙ วันที่ ๒๕ มีนาคม 2546
เรื่อง การพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของผู้ที่ขับขี่รถโดยประมาท

ผบช.ก., น., ภ.1-9

ด้วยปรากฏว่า ปัจจุบันนี้สถิติการเกิดคดีอุบัติเหตุจราจรทางบกได้เพิ่มขึ้นสูงมาก และก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินอย่างมหาศาล ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความประมาทของผู้ขับขี่ ตร.ได้ตระหนักถึงปัญหานี้จึงได้พยายามนำเอาวิธีการต่างๆ ทางกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อเป็นการช่วยลดอุบัติเหตุจราจรทางหนึ่งด้วยการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของผู้ที่ขับขี่รถโดยประมาท แต่ปรากฏว่า การดำเนินคดีจราจรของพนักงานสอบสวนที่มีฐานความผิดแรก เป็นการฝ่าฝืนสัญญาณจราจรไฟสีแดงหรือเมาสุราขณะขับรถ หรือแข่งรถในทางโดยมิได้รับอนุญาตแล้วทำให้เกิดความผิดฐานสองตามมาคือ ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินผู้อื่นเสียหายหรือมีผู้ได้รับอันตรายแก่กายถึงสาหัสหรือถึงแก่ความตาย เมื่อทำการสอบสวนแล้วเสร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนก็จะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องต่อศาลโดยมิได้มีความเห็นว่าสมควรให้ศาลสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของผู้ต้องหาตาม มาตรา 162 แห่ง พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.2522 ด้วย ทำให้คดีส่วนใหญ่ศาลจะไม่สั่งใช้มาตรการมาตรา 162 นี้ และเมื่อ ตร. มีความเห็นแล้งให้อัยการสูงสุดอุทธรณ์ ก็มักจะได้รับคำสั่งยืนว่าไม่อุทธรณ์ โดยให้เหตุผลว่า เป็นเรื่องนอกเหนือไปจากคำฟ้องของโจทก์บ้าง เป็นดุลยพินิจของศาลบ้าง อันจะทำให้การปราบปรามผู้ขับขี่รถโดยประมาททั้งหลายไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะขาดความเกรงกลัวไม่เข็ดหลาบและยังคงไม่ใส่ความระมัดระวังในการขับขี่รถเหมือนเดิม

ดังนั้น เพื่อให้การลดอุบัติเหตุจราจรทางบกเห็นผลเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีจราจรทางบก ไม่ว่าผู้ต้องหาจะให้การรับสารภาพหรือไม่ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

/1. กรณี ...

1. กรณีผู้ต้องหากระทำความผิดฐานแสดงด้วยการเมาสุราขณะขับรถ หรือแข่งรถในทางโดยมิได้รับอนุญาตหรือฝ่าฝืนสัญญาณจราจรไฟสีแดง แล้วทำให้เกิดความผิดฐานที่สอง คือ ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นได้รับความเสียหายหรือมีผู้ได้รับอันตรายแก่กายหรืออันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย เมื่อทำการสอบสวนแล้วเสร็จจะต้องมีความเห็นประกอบในสำนวนคดีด้วยว่า หากให้ผู้ต้องหาขับรถต่อไปอาจก่อให้เกิดภยันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นหรือไม่เพียงใด หากเห็นสมควรก็ขอให้ศาลสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของผู้ต้องหาตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 162 ด้วย

2. หากศาลมีคำสั่งตามที่ร้องขอในข้อ 1 ก็ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบประมวลเรื่องแจ้งคำสั่งศาลไปยังนายทะเบียน กรมการขนส่งทางบก เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

3. กรณีพนักงานอัยการมิได้บรรยายฟ้อง หรือบรรยายฟ้อง แต่ศาลมิได้มีคำสั่งใด ๆ เกี่ยวกับใบอนุญาตขับขี่ในคำพิพากษา ให้ประมวลพฤติการณ์ของจำเลยในการกระทำความผิดแจ้งไปยังกรมการขนส่งทางบกเพื่อขอให้นายทะเบียนยึดหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับรถตาม พ.ร.บ.รถยนต์ พ.ศ.2522 มาตรา 53 และ มาตรา 54 ต่อไป

4. เมื่อคดีเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้รายงานผลคดีและการสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ไปยัง บช. ต้นสังกัดเพื่อจัดเก็บเป็นสถิติข้อมูลไว้ตรวจสอบให้มีการเพิ่มโทษของการกระทำผิดครั้งต่อไป และให้แต่ละ บช. รายงาน ตร.ทราบ โดยผ่าน สนผ.

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และให้แจ้งพนักงานสอบสวนในสังกัดเพื่อทราบและถือเป็นแนวทางปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ.

(วุฒิชัย สุชีวัตนวุฒิ)

รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สร. โทร. 0 2205 3459

ที่ 0036.221/ 0295 วันที่ 19 มกราคม 2551

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการทำสำนวนคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด

ผบช.น., ภ. 1-9, ก., ปส., สตม., และ ตชร.

ด้วยอธิบดีกรมอัยการเคยมีความเห็นในประเด็นเรื่องคดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดและคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 140 และมาตรา 141 ไว้ในหนังสืออัยการนิเทศ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2510 หน้า 334 และฉบับที่ 4 พ.ศ. 2511 หน้า 403 ว่า กรณีจะถือว่ารู้ตัวผู้กระทำความผิดตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 141 นั้น ต้องถึงขนาดตัวผู้กระทำความผิดได้แน่นอนพอสมควรว่าเป็นผู้ใด ในคดีที่ไม่รู้จักชื่อของผู้ต้องหา ซึ่งมีแต่เพียงตำหนิรูปพรรณของผู้ต้องหาที่เหมือนกับบุคคลทั่วไป ยังมิอาจที่จะถือได้ว่าเป็นสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด สำนวนคดีดังกล่าวจึงเป็นสำนวนการสอบสวนที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 140 พนักงานสอบสวนจะมีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องในสำนวนลักษณะนี้ไม่ได้ ต่อมา อสส. ได้มีหนังสือที่ อส (สฝปผ.)0018/14482 ลง 4 ต.ค. 49 มีความเห็นในเรื่องเดียวกันนี้ว่า แม้สำนวนการสอบสวนคดีในลักษณะนี้จะไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาชื่ออะไร แต่เจ้าหน้าที่ได้เขียนภาพเหมือนของคนร้ายตามคำบอกเล่าของผู้เสียหาย จนถึงขั้นศาลออกหมายจับผู้ต้องหาแล้ว กรณีดังกล่าวถือได้ว่าเป็นกรณีที่กำหนดตัวบุคคลได้แน่นอนพอสมควรว่าเป็นผู้ใดแล้ว สำนวนการสอบสวนในลักษณะนี้จึงเป็นสำนวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 141

สร. พิจารณาแล้วเห็นว่า การทำความเห็นทางคดีดังกล่าวข้างต้นนี้ เป็นประเด็นปัญหาที่ถกเถียงกันมานาน โดยมีความเห็นเป็นสองฝ่าย ทั้งในด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ แต่ยังไม่อาจหาข้อยุติที่แน่ชัดได้ว่าเป็นกรณีตามมาตรา 140 (1) หรือ (2) จึงมีหนังสือที่ ตช 0031.221/1945 ลง 3 พ.ค.50 ทารือแนวทางปฏิบัติในการสั่งสำนวนคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด ไปยัง อสส. ต่อมา อสส. ได้มีหนังสือที่ อส 0027(ปผ)/14064 ลง 28 ก.ย.50 ตอบข้อหารือแนวทางปฏิบัติในการสั่งสำนวนคดีดังกล่าวว่า การพิจารณาว่าสำนวนใดเป็นสำนวนที่รู้ตัวผู้กระทำผิดหรือไม่ เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการสั่งคดีให้ถูกต้องตาม ป.วิ.อาญา โดย อสส. ได้เคยมีความเห็นตอบข้อหารือว่าคดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาชื่ออะไร แต่เจ้าหน้าที่ได้เขียนภาพเหมือนของคนร้ายตามคำบอกเล่าของผู้เสียหายจนถึงขั้นศาลออกหมายจับผู้ต้องหาแล้ว กรณีดังกล่าวถือได้ว่าเป็นกรณีที่กำหนดตัวบุคคลได้แน่นอนพอสมควรว่าเป็นผู้ใดแล้ว สำนวนการสอบสวนในลักษณะนี้จึงเป็นสำนวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 141

/ดังนั้น...

ฉะนั้น เพื่อให้การทำสำนวนคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิดของพนักงานสอบสวนเป็นไปในแนวทางเดียวกันและสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของพนักงานอัยการ จึงแจ้งมาเพื่อทราบและให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติ

พล.ต.ต

(ธานี สมบูรณ์ทรัพย์)

รอง ผบ.ตร. ปรท. ผบ.ตร.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รับที่ 19912
วันที่ 3 ต.ค. 2550
เวลา 11:20

543

ที่ อส 0027(ปผ)/ 1064

สำนักงานอัยการสูงสุด
ถนนมหาราช กรุงเทพฯ 10200

กลุ่มงานตรวจสอบอำนวยการ
เลขที่ ๒๘๕
วันที่ 14 ก.ย. 2550
เวลา

23 กันยายน 2550

เรื่อง ขอหารือแนวทางปฏิบัติในการสั่งสำนวนคดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดเพิ่มเติม

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง (1) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ตช 0033.221/1945 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2550
(2) หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุดที่ อส(สปผ.)0018/4482 ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2549
(3) หนังสือสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีกาญจนบุรี ที่ อส(สพคธ. 4)0014/2161 ลงวันที่ 27 ตุลาคม 2549

ตามหนังสือที่อ้างถึง (1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ขอหารือสำนักงานอัยการสูงสุดเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการสั่งสำนวนคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดเพิ่มเติมระบุว่า สำนักงานอัยการสูงสุดได้เคยมีความเห็นกำหนดแนวทางปฏิบัติในเรื่องนี้ไว้แตกต่างกันตามที่ปรากฏในคำชี้ขาดความเห็นแย้งของอธิบดีกรมอัยการและหมายเหตุในอัยการนิเทศ พุทธศักราช 2510 หน้า 334 และพุทธศักราช 2511 หน้า 403 กับคำวินิจฉัยของอัยการสูงสุดตามหนังสือที่อ้างถึง (2) และหนังสือที่อ้างถึง (3) ซึ่งอัยการสูงสุดได้มีความเห็นในเรื่องเดียวกันว่า แม้สำนวนการสอบสวนในลักษณะนี้จะไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาชื่ออะไร แต่เจ้าหน้าที่ได้เห็นภาพหน้าของคนร้ายตามคำบอกเล่าของผู้เสียหายจนถึงขั้นสามารถออกหมายจับผู้ต้องหาแล้ว กรณีดังกล่าวถือได้ว่าเป็นกรณีที่กำหนดตัวบุคคลได้แน่นอนเพียงพอสมควรว่าเป็นผู้ใดแล้ว สำนวนการสอบสวนในลักษณะนี้จึงเป็นสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา 141 สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงขอทราบความเห็นของสำนักงานอัยการสูงสุดและข้อยุติในแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในกรณีตามปัญหาข้างต้น เพื่อแจ้งให้พนักงานสอบสวนถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไปตามที่ได้แจ้งไปแล้วนั้น

สำนักงานอัยการสูงสุด ขอเรียนว่า การพิจารณาว่าสำนวนใดเป็นสำนวนที่รู้ตัวผู้กระทำผิดหรือไม่เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการสั่งคดีให้ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อพนักงานอัยการได้มีคำสั่งให้ส่งสำนวนคืนไปให้พนักงานสอบสวนจัดทำให้ถูกต้อง และสำนักงานอัยการสูงสุดได้มีความเห็นไปแล้วและได้แจ้งให้ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีกาญจนบุรี ๔ แจ้งให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ทราบแล้วดังปรากฏในหนังสือที่อ้างถึง (2) และ (3) หากไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งของพนักงานอัยการไม่ว่ากรณีใด สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะต้องทำความเห็นแย้งและส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดพิจารณาและมีคำสั่งต่อไป โดยเทียบเคียงแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณีมีความเห็นควรสอบสวนเพิ่มเติมรายละเอียดตามหนังสือที่อ้างถึง (2)

/จึงเรียนมา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นิลาสปรีชา วราโหฬ)

รองอัยการสูงสุด ปฏิบัติราชการแทน

อัยการสูงสุด

สำนักงานวิชาการ

โทร. 0-2515-4142

โทรสาร 0-2515-4141

E-mail : aca@ago.go.th

ที่ ตช 0031.221/ 1945

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ถนนพระรามที่ 1 ปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร 10330

3 พฤษภาคม 2550

เรื่อง ขอหารือแนวทางปฏิบัติในการสั่งสำนวนคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด

เรียน อัยการสูงสุด

อ้างถึง (1) คำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยความเห็นแย้งของอธิบดีกรมอัยการ และบันทึกเหตุในอัยการนิเทศ พุทธศักราช 2510 หน้า 334 และ พุทธศักราช 2511 หน้า 403

(2) คำแนะนำหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส (สฝปผ.)0010/14482 ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2549

(3) คำแนะนำหนังสืออัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาธนบุรี 4 ที่ อส (สฝคธ.4)0014/2131 ลงวันที่ 27 ตุลาคม 2549

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาเอกสารที่อ้างถึงทั้ง (1) ถึง (3) พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 แผ่น

ตามหนังสือที่อ้างถึง(1) อัยการสูงสุด(อธิบดีกรมอัยการ) ได้เคยมีความเห็นในระเบียบเรื่องคดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดและคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 และมาตรา 141 ว่า กรณีจะถือว่ารู้ตัวผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 นั้น ต้องกำหนดตัวผู้กระทำความผิดได้แน่นอนพอสมควรว่าเป็นผู้ใด ในคดีที่ไม่รู้จักชื่อตัวผู้ต้องหา ซึ่งมีแต่เพียงตำหนิรูปพรรณของผู้ต้องหาที่เหมือนกับบุคคลทั่วไป ยังมิอาจที่จะถือได้ว่าเป็นสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด สำนวนดังกล่าวจึงเป็นสำนวนการสอบสวนที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 พนักงานอัยการจะมีความเห็นควรสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้องในสำนวนลักษณะนี้ไม่ได้ และตามหนังสือที่อ้างถึง (2) และ (3) อัยการสูงสุดได้มีความเห็นในเรื่องเดียวกันว่า แม้สำนวนการสอบสวนคดีในลักษณะนี้จะไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาชื่ออะไร แต่เจ้าหน้าที่ได้เขียนภาพเหมือนของคนร้ายตามคำบอกเล่าของผู้เสียหายจนถึงขั้นศาลออกหมายจับผู้ต้องหาแล้ว กรณีดังกล่าวย่อมถือได้ว่าเป็นกรณีที่กำหนดตัวบุคคลได้แน่นอนพอสมควรว่าเป็นผู้ใดแล้ว สำนวนการสอบสวนในลักษณะนี้จึงเป็นสำนวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งไปที่ผู้ต้องหาตามภาพเหมือนคนร้ายและและเสนอสำนวนให้ผู้บัญชาการ

/ตำรวจแห่งชาติ .....

ตำรวจแห่งชาติพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 แล้ว หากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งของพนักงานอัยการไม่ว่ากรณีใด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติต้องทำความเห็นและส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดพิจารณาและมีคำสั่งต่อไปเช่นเดียวกับกรณีมีความเห็นควรสอบสวนเพิ่มเติม

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นว่า คดีที่ไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด เพียงแต่ผู้กล่าวหาหรือพยานให้การเกี่ยวกับเค้าหน้ารูปพรรณของผู้กระทำความผิดซึ่งเหมือนกับความธรรมดาทั่วไป ถึงแม้จะได้จับกุมและเจ้าหน้าที่ได้เรียนการเหมือนตามคำบอกเล่าของผู้กล่าวหาหรือพยานจนกระทั่งศาลออกหมายจับบุคคลที่ยังไม่รู้ชื่อได้ ก็เป็นเพียงเหตุให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหมายจับไปใช้ในการจับกุมผู้กระทำความผิดได้เท่านั้น ยังไม่สามารถระบุได้ว่าผู้กระทำความผิดตามหมายจับเป็นผู้ใด พนักงานสอบสวนจะต้องสืบสวนสอบสวนต่อไปให้รู้ตัวผู้กระทำผิด ถ้ารู้ตัวผู้กระทำผิดหรือจับกุมผู้กระทำผิดได้ จึงเป็นคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140(2), 141 และมาตรา 142 ในขณะที่ยังไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดหรือยังจับกุมผู้กระทำผิดไม่ได้ พนักงานสอบสวนควรมีความเห็นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140(1) วรรคแรก หรือวรรคสอง และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการสั่งคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140(1) วรรคสาม ตามแนวทางที่อัยการสูงสุดมีคำชี้ขาดไว้ในหนังสือที่อ้างถึง (1)

อย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาการทำความเห็นทางคดีดังกล่าวข้างต้น เป็นปัญหาที่ถกเถียงกันมานานโดยมีความเห็นเป็นสองฝ่าย ทั้งในด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ แต่ก็ยังไม่อาจหาข้อยุติที่แน่ชัดได้ว่าเป็นกรณีตามมาตรา 140(1) หรือ (2) เพราะทั้งสองกรณีนี้ การทำความเห็นทางคดีและการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนจะแตกต่างกัน ดังนั้น จึงขอเรียนหารือมายังท่านเพื่อขอทราบความคิดเห็นและแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในกรณีตามปัญหาข้างต้น เมื่อได้ข้อยุติประการใด ขอได้โปรดแจ้งให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบ เพื่อจักได้แจ้งให้พนักงานสอบสวนถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลตำรวจโท

(ชัยชัย ศรีนวลนัด)

ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทน

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

กองคดีอาญา

โทร. 0 2205 3451

ที่ อส (สฝปข.4)0014/ [illegible]

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาภาคธนบุรี 4
ถนนเอกชัย แขวงบางบอน กทม. 10150

27 มิ.ย. 2549

เรื่อง ส่งสำนวนคืนเพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือที่ ตช 0031.223/6888 ลงวันที่ 14 กันยายน 2548

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือ สำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส(สฝปข.)0018/14482 ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2548
จำนวน 1 ฉบับ

ตามหนังสือที่อ้างถึง ท่านได้ส่งสำนวนการสอบสวนรองสถานีตำรวจนครบาลท่าข้าม คดีอาญาที่ 1058/2548 ระหว่าง นางสังเวียน รอดเจริญพันธ์ ผู้กล่าวหา กับพวก ที่หลบหนี ข้อหา ร่วมกันลักทรัพย์ในเคหสถานโดยทำอันตรายสิ่งกีดกันสำหรับคุ้มครองบุคคลหรือทรัพย์ มายังสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาธนบุรี 4 เพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 นั้น

คดีนี้ แม้สำนวนการสอบสวนในคดีจะไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องหาที่ 1 ชื่ออะไร แต่เจ้าพนักงานได้เปรียบเทียบภาพเหมือนผู้ต้องหาที่ 1 ตามคำบอกเล่าของผู้เสียหาย ถึงได้ว่าเป็นกรณีกำหนดตัวบุคคลได้แน่นอนพอสมควรว่าเป็นผู้ใด จึงเป็นสำนวนรู้ตัวผู้กระทำผิดแล้ว เพียงแต่จับตัวยังไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง ผู้ต้องหาตามภาพเหมือนคนร้ายที่ 279/2548 และเสนอคำสั่งมายังผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 หากผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งของพนักงานอัยการไม่ว่ากรณีใด ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะต้องทำความเห็นแย้งและส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดพิจารณาแต่งตั้งพนักงานอัยการคนใหม่ต่อไป ทั้งนี้ เพื่อยังเป็นแนวทางปฏิบัติเช่นเดียวกันในกรณีมีความเห็นควรสอบสวนเพิ่มเติม

/ - 2 - จึงเรียน.....

548

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายจุฑธิ ภู่เอี่ยม)
ชัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาธนบุรี 4
สำนักงานคดีอาญาธนบุรี

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาธนบุรี 4
โทร. 0-2415-0020-9 ต่อ 212, 213
โทรสาร. 0-2415-016B

ที่ อส(สนป.)0018/ 1494

สำนักงานอัยการสูงสุด
ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพฯ 10200

ตุลาคม 2549

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาและคดีอุทธรณ์
รับวันที่ 16 ต.ค. 2549
เวลา 10.00 น.
เลขที่รับ 529

เรื่อง หารือข้อขัดข้องจากการปฏิบัติในการสั่งคำร้อง

เรียน อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญาธนบุรี

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคดีอาญาธนบุรี ที่ อส 0014/15 ลงวันที่ 24 มกราคม 2549

สิ่งที่ส่งมาด้วย (1) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ตช 0031.223/6388 ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2545

(2) คำร้องคดีอาญา ส.2 เลขรับที่ 253/2548 ของสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาธนบุรี 5

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานคดีอาญาธนบุรีขอหารือข้อขัดข้องจากการปฏิบัติในการสั่งคำร้อง ส.2 เลขรับที่ 253/2548 ของสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาธนบุรี 5 ซึ่งสำนักงานอัยการได้มีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา และได้ส่งสำนวนไปยังผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ พิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 แต่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติส่งสำนวนกลับมาโดยไม่ได้มีความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการตามละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้สำนวนการสอบสวนในคดีนี้จะไม่ปรากฏชัดแจ้งว่าผู้ต้องหาที่ 1 ชื่อจริง แต่เจ้าหน้าที่ได้เชิญบุคคลเหมือนผู้ต้องหาที่ 1 ตามคำบรรยายฟ้องของผู้เสียหาย ก็ได้ความแน่นอนแล้วว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ใด จึงเป็นกรณีรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกรูปพรรณไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 (ตอนต้น) ซึ่งสอดคล้องกับคำสั่งที่ชี้ขาดความเห็นแย้งที่ ตช.73/2548 และไม่ขัดแย้งกับคำชี้ขาดความเห็นแย้งที่ ตช 494/2548 ซึ่งหากรูปพรรณไม่เพียงพอที่จะสามารถจับบุคคลได้แน่นอน ก็ไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะให้จับกุมได้ จึงส่งสำนวนคดีดังกล่าวพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องตามสิ่งที่ส่งมาด้วย (1) และ (2) คืนมาเพื่อแจ้งให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรเดช ศรีจรูญ)
อัยการ ๔
๑๖ ต.ค. ๒๕๔๙

อนึ่ง ให้แจ้งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติทราบด้วยว่า กรณีที่พนักงานสอบสวนมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาและเสนอสำนวนให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 หากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งของพนักงานอัยการไม่ว่ากรณีใด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติจะต้องทำความเห็นแย้งส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดพิจารณาและมีคำสั่งต่อไป ทั้งนี้ เทียบเคียงแนวทางปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณีมีความเห็นแย้งของอัยการจังหวัดกับอัยการสูงสุด

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายจุลสิงห์ วสันตสิงห์)
รองอัยการสูงสุด ปฏิบัติราชการแทน
อัยการสูงสุด

สำเนาถูกต้อง

(นายทองดี ศรีราม)
นิติกร ๔
25 มิ.ย. 2549

ปปช. 2549
- เพื่อโปรดพิจารณา
- ว่าที่ร้อยตรีสิงห์เดช ได้ สำเนาถูกต้องแล้ว

(นางสาวพิมพ์ใจ พุทธาโชติ)
นิติกรชำนาญการ
16 ต.ค. 49

รมต.ช.
ก่อเปรมพร

(นางสาวจิรายุ อุปเสนพิทยากร)
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
16 มิ.ย. 2549

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
ให้ สนง. ปล. ดำเนินการ

(นายสมเกียรติ วงษ์ชัย)
หัวหน้าสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
19 มิ.ย. 2549

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
โทร.0-2515-4142
โทรสาร 0-2515-4141 E-mail: ...

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สส โทร. 0 2205 3456

ที่ 0031.212/ ๔๑๖ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2550

เรื่อง การตอบสวนสำเนินคดีกับผู้ต้องหาในคดียาเสพติด

ผบช.น., ภ.1-9, ปส ก. บช.ปส., สตม. และ กมส.

ด้วย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหนังสือ ที่ สม 0003/1041 ลง 27 ม.ย 2548 แจ้งข้อสังเกตที่พบจากเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนมายัง ตร. ในประเด็นกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นทั้งผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติดในคน ๆ เดียวกัน พนักงานสอบสวนควรจะพิจารณาเสนอไว้ในสำนวนการสอบสวน ให้บุคคลดังกล่าวไปรับการบำบัดเพื่อให้ผู้ต้องหาได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาล (รายละเอียดปรากฏตามสำเนาเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้)

ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาดำเนินคดีของพนักงานอัยการ ส่วนผู้ต้องหาก็จะได้รับสิทธิเข้ารับการบำบัดรักษาเพื่อให้หายจากอาการติดยาเสพติด ดังนั้น จึงให้แจ้งพนักงานสอบสวนในสังกัด สำนวนคดีใดที่ผู้ต้องหาไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ศาลจะมีคำสั่งให้ส่งตัวไปตรวจพิสูจน์การติดยาเสพติด และให้รับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติ ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ 2545 มาตรา 10 แต่การสอบสวนปรากฏหลักฐานชัดแจ้งว่าผู้ต้องหาเป็นผู้ติดยาเสพติด ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบพิจารณามีความเห็นไว้ในสำนวนการสอบสวนว่าควรให้ผู้ต้องหาดังกล่าวไปรับการบำบัดรักษาด้วย

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.ท.

(วิโรจน์ ทหลวงชัย)

รอง ผบ.ตร ปรท.ผบ.ตร.

ที่ สม ๐๐๐๖/๑๖๔๗

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๔๒๒ ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กทม. ๑๐๓๓๐

๒๗ กันยายน ๒๕๔๗

ฝ่ายรับเรื่องร้องทุกข์ ปส.สก.จต.
เลขรับที่ ๒๒๒๗
วันที่ 2 ก.ย. 2545
เวลา ๑๕:๐๕ น.

เรื่อง แจ้งผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียน

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนารายงานผลการพิจารณา ที่ ๔๑๗/๒๕๔๗ จำนวน ๕ แผ่น

ด้วย นายสมบูรณ์ ปัดชา ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่า นายคมกริช บัดชา บุตรชายของผู้ร้อง ได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลลุมพินีจับกุมในข้อหาเสพยาบ้าไว้ในครอบครอง โดยในระหว่างการสอบสวนมีการทำร้ายร่างกายให้รับสารภาพ เมื่อผู้ร้องเข้าขอพบบุตรชาย จึงได้รับการปฏิเสธไม่ให้เข้าพบเพื่อร่วมฟังการสอบสวน จึงขอให้ช่วยเหลือบุตรของผู้ร้องให้ได้รับความเป็นธรรมในกรณีดังกล่าว

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้องเรียนของผู้ร้องในการประชุมครั้งที่ ๑๑/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๗ แล้วเห็นว่าเรื่องร้องเรียนดังกล่าวไม่พบหลักฐานเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายตามคำร้องเรียน ส่วนกรณีร้องเรียนว่าถูกตั้งเงินคดีโดยไม่เป็นธรรมนั้น ปรากฏว่าคดีดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา จึงไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่จะดำเนินการได้ ตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะกรรมการฯ จึงมีมติให้ยุติเรื่อง ทั้งนี้คณะกรรมการฯ มีข้อสังเกตเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ดังนี้

๑. ประเด็นที่ผู้ร้องเรียนร้องว่า ไม่ได้รับอนุญาตให้พบบุตรชาย(ผู้ต้องหา)ในระหว่างถูกควบคุมตัวของพนักงานสอบสวนนั้น คณะอนุกรรมการฯ พบว่ามีการร้องเรียนในลักษณะนี้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดข้อโต้แย้งภายหลัง สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงควรมีคำสั่งกำชับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมาย เพื่อให้สิทธิของผู้ต้องหาได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริง

๒. ในกรณีที่พบว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นทั้งผู้เสพและผู้ค้ายาเสพย์ติดในคนเดียวกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจควรจะพิจารณาเสนอไว้ในสำนวน ให้นำบุคคลดังกล่าวไปรับการบำบัด เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาลด้วย

-/จึงเรียนมา...

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป ผลเป็นประการใดโปรดแจ้งสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนทราบด้วย และขอขอบคุณในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุพัฒ เมธาวิกูล)
รองเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
กลุ่มงานประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
โทรศัพท์ / โทรสาร ๐๒-๒๑๔ ๑๕๗๓

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กมส. โทร. 0 2205 3466

ที่ 0031.212/ฑ๔๘ วันที่ ๑๖ สิงหาคม 2545

เรื่อง แจ้งผลการหารือยังการสูงสุดเรื่องสำนวนการสอบสวนคดีอาญาตาม ป.วิ อาญา มาตรา 140(1)

เรียน ผบช.ก., น., ภ.1-9, ปส. และ สตม.

ด้วย ตร. ได้มีหนังสือ ที่ รย 0004.6/7248 ลง 13 มิ.ย.2545 หารือต่อยังการสูงสุด กรณีที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษว่ามีความผิดอาญาเกิดขึ้น เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนแล้วปรากฏว่าไม่มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น และไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดตามที่กล่าวหา พนักงานสอบสวนมีความเห็นงดการสอบสวนแล้วส่งสำนวนให้พนักงานอัยการปรากฏว่าพนักงานอัยการไม่รับสำนวนการสอบสวนดังกล่าว หรือคืนสำนวนการสอบสวนโดยอ้างว่าคดียังไม่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น จึงมิใช่เป็นคดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดไม่อาจอ้าง ป.วิ อาญา มาตรา 140 ได้ ซึ่งกรณีดังกล่าว อัยการสูงสุดได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ อส (สนปม)0018/17630 ลง 6 พ.ย.2545 สรุปสรุปหารือสรุปได้ว่า คดีที่มีการร้องทุกข์โดยชอบและพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนจนกระทั่งไม่มีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น และไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดตามที่กล่าวหา ถือได้ว่าพนักงานสอบสวนได้สอบสวนจนจบสิ้นกระบวนการแล้ว พนักงานสอบสวนต้องสรุปสำนวนส่งให้พนักงานอัยการพิจารณาตาม ป.วิ อาญา มาตรา 140(1) เพื่อพิจารณาต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้พนักงานสอบสวนได้ใช้อ้างอิงในการปฏิบัติหน้าที่ จึงได้ส่งหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ด่วนมาก ที่ อส (สนปม)0018/17630 ลง 6 พ.ย. 2545 มาเพื่อแจ้งพนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องทราบต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พล.ต.ต. (ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์)

รอง ผบช.น ปรท.ผบช.กมส

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
เลขรับ 7472
วันที่ 26 พ.ย. 2545
เวลา 14.20

555

ที่ อส(สผป.) 0018/ 17830

สำนักงานอัยการสูงสุด
ถนนพระอาทิตย์ กรุงเทพฯ 10200

๙ พฤศจิกายน 2545

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รับที่ 9247
วันที่ 26 พ.ย. 2545
เวลา

เรื่อง ปัญหาการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ตช 0004.6/7248 ลงวันที่ 13 มิถุนายน 2545

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้หารือว่ากรณีที่สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 4 ได้ส่งสำนวนคดีอาญาที่ 1336/2543 ของสถานีตำรวจนครบาลดินแดง คืนพนักงานสอบสวนโดยไม่พิจารณาสั่งคดี เป็นการถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ หากผลการพิจารณาเป็นประการใดขอให้แจ้งผลให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบด้วย รายละเอียดปรากฏแจ้งชัดแล้ว นั้น

สำนักงานอัยการสูงสุดได้พิจารณาสำนวนการสอบสวนคดีอาญาที่ 1336/2543 ซึ่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลดินแดงส่งไปให้ประกอบการพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีนี้มีการร้องทุกข์โดยชอบ และพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนจนทราบว่าไม่มีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น และไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดตามที่กล่าวหา แต่เป็นความผิดพลาดบกพร่องของเจ้าหน้าที่ซึ่งควบคุมหน่วยเลือกตั้งที่ลงหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งผิดช่อง ถือได้ว่าพนักงานสอบสวนได้สอบสวนจนจบสิ้นกระบวนการของพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนต้องสรุปสำนวนส่งให้พนักงานอัยการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 (1) ดังนั้นจึงขอให้กำชับเจ้าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลดินแดงให้ส่งสำนวนดังกล่าวไปยังสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 4 เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายเกรียง จำเลิศ)
รองอัยการสูงสุด ปฏิบัติราชการแทน
อัยการสูงสุด

สำนักงานวิชาการ
โทร 0 2541 2770-9 ต่อ 1316

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3465

ที่ 0031.212/ 3609 วันที่ 22 มิถุนายน 2549

เรื่อง กำหนดแนวทางการสอบสวนคดีอาญาที่ผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวนตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 134

ถึง ช.ก., น., ภ. 1-9, ปค., สตม. และ จตร.

ด้วย ตร.ได้รับรายงานปัญหาจากพนักงานสอบสวนในสังกัดเกี่ยวกับการดำเนินการสอบสวนคดีอาญาในกรณีผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ซึ่งมาอยู่ต่อหน้าเป็นผู้ต้องหา เมื่อพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาแล้วปล่อยตัวไปทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากไม่มีกำหนดระยะเวลาการทำสำนวนคดีนั้น ๆ จะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาใด แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241 จะได้กำหนดให้ในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือพิจารณาด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรม ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 วรรคสาม กำหนดให้ผู้ต้องหาได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรมก็ตามแต่เนื่องจากคำสั่งกรมตำรวจที่ 960/2537 ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2537 ไม่ได้กำหนดระยะเวลาทำการสอบสวนกรณีนี้ไว้ เป็นเหตุให้พนักงานสอบสวน และผู้บังคับบัญชาขาดหลักเกณฑ์มาตรการควบคุมตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนในกรณีดังกล่าว

ดังนั้น เพื่อให้การสอบสวนกรณีดังกล่าวเป็นไปโดยความถูกต้องตามเจตนารมย์ของกฎหมายและเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายหรือล่าช้าในสาระสำคัญคดีอาญา ทั้งเป็นการเร่งรัดควบคุมการสอบสวนให้เกิดประสิทธิภาพ จึงกำหนดแนวทางการสอบสวนดังนี้

ในคดีอาญาที่ผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา เมื่อพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาแล้วปล่อยตัวไป ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาดังนี้

/1. คดีอาญา ...

1. คดีอาญาทั่วไป ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนให้แล้วเสร็จสิ้น ภายในกำหนด 2 เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

2. คดีอุกฉกรรจ์ ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนให้แล้วเสร็จสิ้น ภายในกำหนด 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

เมื่อพนักงานสืบสวนสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้ดำเนินการตาม ป.วิ อาญา ต่อไป ในกรณีที่ดำเนินการจนครบระยะเวลาที่กำหนดแล้วแต่การสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ หรือมีความจำเป็นต้องสอบสวนเกินระยะเวลาที่กำหนด ให้พนักงานสอบสวนเสนอหนังสือขออนุมัติขยายระยะเวลาการสอบสวนตามลำดับขั้นไปยังผู้บังคับการที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้นพิจารณาอนุมัติต่อไป

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และให้แจ้งพนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป.

พล.ต.ท. [redacted]

(ชาญวุฒิ วัชรพุกก์)

ผู้ช่วย ผบ.ตร. ปรท. ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สป. โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๔๖๖

ที่ ๐๐๐๑.๒๕/05777 วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๒

เรื่อง ภ้าชับการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการทำสำนวนการสอบสวนตามคำสั่ง ตร.ที่ ๕๖๐/๒๕๓๗ ลง ๑๐ มี.ค.๒๕๓๗)

ผบช.น., ภ.๑-๙, ทบค., ก., ปส., ตชม. และ รถ.

ด้วย สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มีหนังสือ ,เจ้งว่า สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือให้หน่วยงานในสังกัด ตร.ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณากรณีนายชุติมันท์ พรหมพรรณ์ หนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอให้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงกรณีผู้ร้องเรียนและพนักงาน บริษัท เอส อาร์ พี ออนสตรัคชั่น จำกัด ไม่ได้รับเงินเดือนจากการทำงาน จึงได้เข้าร้องเรียนกับสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดอุดรธานี และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดอุดรธานี ได้ส่งเรื่องให้ สภ.เมืองอุดรธานี ดำเนินคดีกับบริษัท เอส อาร์ พี ออนสตรัคชั่น จำกัด แต่คดีไม่มีความคืบหน้า ต่อมา สภ.เมืองอุดรธานี ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน (พลเอก ชัยเกษม นีละไพจิตร) ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากหนังสือชี้แจงของ สภ.เมืองอุดรธานี และเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า คำสั่ง ตร.ที่ ๕๖๐/๒๕๓๗ เรื่อง มาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ลง ๑๐ มี.ค. ๒๕๓๗ กำหนดว่า ในกรณีที่คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดแน่เฉียบพลันหรือจับตัวยังไม่ได้ ให้พนักงานสอบสวน ทำการสืบสวนสอบสวนให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนด ๒๐ วัน (คดีอาญาทั่วไป) และภายในกำหนด ๓๐ วัน (คดีอุกฉกรรจ์) นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ หากพนักงานสอบสวน ทำการสืบสวนสอบสวนตามเวลาที่กำหนดแล้ว แต่ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีได้ โดยได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว หรือมีความจำเป็นต้องสอบสวนเกินระยะเวลาที่กำหนด ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นตามลำดับขั้นไปยัง ผบก.หรือ หน ก.จว.แล้วแต่กรณีที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้น ตรวจและดำเนินการตาม ป.วิ อาญา มาตรา ๑๔๑ ภายในกำหนดระยะเวลา ๑๐ วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดข้างต้น แต่ตรวจข้อเท็จจริงปรากฏว่า พนักงานสอบสวน มิได้ดำเนินการสอบสวนให้เป็นไปตามคำสั่ง ตร.ดังกล่าวข้างต้น ผู้บังคับบัญชาได้ว่ากล่าวตักเตือนพนักงานสอบสวนแล้ว จึงเป็นกรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนอย่างเหมาะสมแล้ว ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว และมีข้อเสนอแนะให้ ตร.แจ้งเวียนหน่วยงานในสังกัด ให้เพิ่มความระมัดระวังและรอบคอบ รวมทั้งเร่งรัดการดำเนินคดีต่างๆ ให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม ระเบียบ และกฎหมาย เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในลักษณะเดียวกันนี้อีก และให้การปฏิบัติเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหาร

กิจการ..

กิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ อีกทั้งหากพนักงานสอบสวนมีภาระงานและความรับผิดชอบมากก็จะให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณากระจายงานให้มีอัตรากำลังที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

ดังนั้นเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในลักษณะเดียวกันนี้อีก และให้การปฏิบัติเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ จึงกำชับให้พนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาให้เพิ่มความระมัดระวังและรอบคอบ รวมทั้งเร่งรัดการดำเนินคดีต่างๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ระเบียบ และกฎหมาย หากผู้บังคับบัญชาพบว่าพนักงานสอบสวนคนใดมีสำนวนการสอบสวนอยู่ในความรับผิดชอบจำนวนมากหากปล่อยไว้จะเกิดความเสียหายต่อราชการ ให้ดำเนินการแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทันที หากผู้ใดปล่อยปละละเลยเป็นเหตุให้เกิดความขัดข้องจะต้องพิจารณาโทษตามสมควร

จึงเข้ามาเพื่อทราบ และให้กำชับข้าราชการตำรวจที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ. [signature]

(วาที สมบูรณ์ทรัพย์)

รอง ผบ.ตร.รรท.ผบ.ตร.

ด่วนที่สุด

ที่ นผ ๑๑/๒๗๙๖

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
เลขรับ 36246
วันที่ 21 ก.ค. 2552
เวลา 11-00

560

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๒๑๘๓ อาคารเอ็กซิม ชั้น ๒๐ ถนนพหลโยธิน
สามเสนใน พญาไท กทม. ๑๐๔๐๐

กองคดีอาญา
รับที่ 03826
วันที่ 23 ก.ค. 2552

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง แจ้งผลการวินิจฉัยของประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง ๑. หนังสือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ด่วนที่สุด ที่ นผ ๑๑/๑๘๗๓ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๒
๒. หนังสือตำรวจภูธรภาค ๔ ที่ ตช ๐๐๒๖.๑๔๒/๒๗๙๕ ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒

ตามหนังสือที่อ้างถึง ๑ แจ้งว่า สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือสอบถามผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๔ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริง และส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาเพิ่มเติม และมีหนังสือเตือนขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริง และส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณา ครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ แล้ว แต่ยังไม่ได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริง และส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าวแต่ประการใด อันเป็นเหตุให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินไม่สามารถพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๔๙ เรื่องการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ในการแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนให้เป็นไปโดยเร็วตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี จึงขอให้ท่านได้เร่งรัดติดตาม และพิจารณาจัดส่งคำชี้แจง และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อประกอบการพิจารณา รวมทั้งให้ถือเป็นหลักการว่าหากหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับหนังสือจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว ขอให้พิจารณาดำเนินการโดยเร็ว หากมีข้อขัดข้องประการใด ก็ขอให้แจ้งให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบโดยเร็วต่อไป ต่อมาตามหนังสือที่อ้างถึง ๒ ตำรวจภูธรภาค ๔ แจ้งว่า ได้สั่งการให้ตำรวจภูธรจังหวัดอุดรธานีดำเนินการแล้ว และสถานีตำรวจภูธรเมืองอุดรธานี ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบแล้ว ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินขอเรียนว่า ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน (พลเอก ชิต เวชชะ มิเฟียร) ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากหนังสือชี้แจงของสถานีตำรวจภูธรเมืองอุดรธานี และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า คำสั่งกระทรวงตำรวจ ที่ ๙๖๐/๒๕๓๑ เรื่อง มาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๑ กำหนดว่า ในกรณีที่คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดแต่เรียกหรือจับกุมตัวยังไม่ได้ ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด ๒ เดือน (คดีอาญาทั่วไป) และภายในกำหนด ๑ เดือน (คดีอุกฉกรรจ์) นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ หากพนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนตามเวลาที่กำหนดแล้ว ยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีได้ โดยได้รวบรวม

/พยานหลักฐาน...

พยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว หรือมีความจำเป็นต้องขยายเวลาเกินระยะเวลาที่กำหนด ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นตามลำดับชั้นไปยังผู้บังคับการ หรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดแล้วแต่กรณีที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้น ตรวจและดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๔๑ ภายในกำหนดระยะเวลา ๑๐ วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดข้างต้น แต่จากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ร้อยตำรวจโท สรพงษ์ อันสันเทียะ มิได้ดำเนินการสอบสวนให้เป็นไปตามคำสั่งกรมตำรวจดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรเมืองอุดรธานี ได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวแล้ว เห็นว่าการดำเนินการสอบสวนของร้อยตำรวจโท สรพงษ์ อันสันเทียะ เป็นการกระทำที่บกพร่องต่อหน้าที่ มีมูลเป็นการกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ตามมาตรา ๗๘ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่กำหนดว่า การกระทำความผิดวินัยสถานไม่ร้ายแรงได้แก่การไม่รักษาวินัยตามที่บัญญัติเป็นข้อปฏิบัติ และข้อห้ามคือ "ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี จรรยาบรรณของตำรวจ และนโยบายของรัฐบาลโดยไม่ให้เสียหายแก่ราชการ" แต่ร้อยตำรวจโท สรพงษ์ อันสันเทียะ ไม่เคยบกพร่องมาก่อน และการบกพร่องในครั้งนี้ ยังมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ และผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวรับสารภาพว่าได้กระทำผิด จึงมีเหตุอันควรงดโทษ ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรเมืองอุดรธานี จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๗๘ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติดังกล่าว ว่ากล่าวตักเตือนร้อยตำรวจโท สรพงษ์ อันสันเทียะ แล้ว จึงเป็นกรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนสมควรแล้ว ดังนั้น ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๕ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

ในการนี้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในลักษณะเดียวกันนี้อีก และให้การปฏิบัติเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีข้อเสนอแนะให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แจ้งเวียนหน่วยงานในสังกัด ให้เพิ่มความระมัดระวังและรอบคอบ รวมทั้งเร่งรัดการดำเนินคดีต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ระเบียบ และกฎหมาย อีกทั้งหากพนักงานสอบสวนมีภาระงานและความรับผิดชอบมาก ก็ขอให้ผู้บังคับบัญชาในระดับที่เหนือขึ้นไปพิจารณาการกระจายงานให้มีอัตราส่วนที่เหมาะสม และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอขอบคุณที่ได้ให้ความร่วมมือด้วยดีมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ศรีราชา เจริญพานิช)
เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักสอบสวน ๔
โทร. ๐ ๒๒๘๔ ๐๔๘๙, ๒๖๗๖ ต่อ ๔๘๙
โทรสาร ๐ ๒๑๔๙ ๐๔๘๖, ๒๖๗๖ ต่อ ๔๘๖
www.ombudsman.go.th สื่อสาร สบ. ๔๔๘๐๖

562

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมตำรวจ โทร.2511087

ที่ 0503(ก)/14649 วันที่ 15 พฤษภาคม 2526

เรื่อง ผลการพิจารณาปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีที่สั่งให้ พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม

ผบช.ภ.4

ตามบันทึกที่ 0525(กพร.4)/2642 ลงวันที่ 5 เมษายน 2526 เรื่อง ขอ ความเห็นปัญหาข้อกฎหมายกรณีพนักงานอัยการจังหวัดพังงามีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาแล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งคำสั่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพังงาพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 ต่อมาผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา พิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้วเห็นว่า การสอบสวนยังไม่รอบคอบรัดกุมจึงสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมนั้น ปัญหาว่าผู้ว่าราชการจังหวัดพังงาจะมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้หรือไม่ ตามความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

ตร. ได้พิจารณาตามปัญหาข้อกฎหมายแล้วเห็นว่า กรณีพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ซึ่งจะต้องเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งคำสั่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร เพื่อมีความเห็นชอบหรือแย้งคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 กรณีนี้หากผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่า การสอบสวนยังบกพร่องควรสอบสวนเพิ่มเติม ก็ย่อมจะมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมให้ชอบด้วยอำนาจ ซึ่งรวมถึงอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ สำหรับในกรุงเทพมหานคร และหากได้มีความเห็นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการเสนอไปยังอธิบดีกรมอัยการ ถ้าอธิบดีกรมอัยการเห็นว่าการสอบสวนยังไม่รอบคอบรัดกุม ก็ย่อมจะส่งเรื่องคืนมาเพื่อสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้

ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการที่กรมอัยการได้เคยชี้แจงว่าในกรณีที่พนักงานอัยการได้พิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้วสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น ตามหลักปฏิบัติต้องถือว่าพนักงานอัยการเห็นว่าการสอบสวนนั้นไม่บกพร่อง หรือถึงจะบกพร่องก็ไม่ใช่ข้อสำคัญในอันที่จะสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม จะนั้น การที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมีความเห็นแย้งและสั่งให้ พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม จึงต้องถือว่าเป็นความเห็นขัดแย้งกับคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ โดยเหตุนี้เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัด ก็เป็นเรื่องที่ผู้ว่าราชการจังหวัดจะพิจารณาสั่งการ ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะ จัดส่งสำนวนการสอบสวนที่ได้มีการสอบสวนเพิ่มเติมแล้วนั้นมาพิจารณาสั่งใหม่แต่ประการใดอีก นอกจาก

ผลการพิจารณาข้อหารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ฯ

นั้นตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ นว.4093/2497 ลงวันที่ 9 เมษายน 2497 (ตามเอกสารที่แนบมา) ยังมิได้ให้เห็นว่าผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ เพียงแต่เห็นสมควรให้พนักงานอัยการเป็นผู้จัดทำหนังสือสอบสวนเพิ่มเติมในนามของผู้ว่าราชการจังหวัด ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกและรักษาความลับของสำนวนการสอบสวน ดังนั้นจึงเห็นว่าผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมในกรณีเช่นนี้ได้

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ

พล.ต.ท. (จำเนียร จันทรปจร)

ผู้ช่วย อ.ตร.ปป. (ปฏิราชการแทน อ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๗๖๖

ที่ ๐๐๓๑.๓๑๔/ 4423 วันที่ 19 พฤษภาคม ๒๕๕๑

เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีผู้ว่าราชการจังหวัดเข้าควบคุมการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม

ผบช.ภ ๑-๙, ก, สตม และ จตร.

ด้วย สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี มีหนังสือ ที่ นร ๐๔๐๐/ว๗๔๓๑ ลง ๑๕ มิ.ย. ๕๐ แจ้ง ตร ทราบว่ากระทรวงมหาดไทยมีหนังสือที่ มท ๐๓๐๗.๑/๑๐๐ ลง ๔ มิ.ย.๕๐ กราบเรียนนายกรัฐมนตรีขอให้แจ้งให้ ตร.ทราบและถือปฏิบัติ กรณีกระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือที่ มท ๐๓๐๗.๑/ว๑๐๔ ลง ๔ มิ.ย.๕๐ เวียนแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเข้าควบคุมการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมเหตุคดี โดยมีสาระสำคัญคือ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดเข้าควบคุมการสอบสวนมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งคนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้ามาทำการสอบสวนเรื่องนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวนี้ให้ถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๘ วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๐ มีอำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนคดีความผิดอาญาในเขตอำนาจของจังหวัด การที่จะสั่งแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงโดยอำนาจของผู้บังคับการตำรวจภูธรหรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรให้เป็นอันงด เว้นแต่ที่เป็นอำนาจของอธิบดีกรมตำรวจ (ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.๒๕๒๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๒.๔ และให้ถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๗.๑/ว ๓๔๒๙ ลง ๙ พ.ย.๔๗ เรื่อง การสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองโดยเคร่งครัด

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงให้ดำเนินการ ดังนี้

๑. ให้แจ้งพนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องทราบ และถือปฏิบัติตามบัญชาของนายกรัฐมนตรีโดยเคร่งครัด

๒ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดเข้าควบคุมการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะหัวหน้าพนักงานสอบสวนได้สั่งการ และเมื่อดำเนินการสอบสวนเสร็จสิ้น ให้ส่งสำนวนคดีดังกล่าวไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาก่อน แล้วจึงส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดพิจารณาสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๓ ต่อไป

/๓. ให้พนักงาน...

๓ ให้สำนักงานลอบลงนผู้รับผิดชอบรายงานรายละเอียดตามลำดับขั้นจนถึง ผวจ ภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเข้าควบคุมการลอบเลน

พร้อมนี้ ได้แนบสำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๑๐/ลป/๔๓๓ ลง ๑๕ ม.ค.๕๑ สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๙.๓/๑๑๑ ลง ๔ ม.ค.๕๒ และที่ มท ๐๓๐๓.๓/ว๑๐๔ ลง ๔ ม.ค.๕๒ มาด้วยแล้ว

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และให้ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ.

(อานิ สมบุรณ์ทรัพย์)

รอง ผบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

กลุ่มงานคดีอาญา
รับเอกสารที่ ๒๔/๒๕๕๑ (ในมือ)
วันที่ ๒๖ ม.ค. ๕๑
เวลา ๑๐:๕๐ น.

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
รับที่ ๐๔๖๗
วันที่ ๒๗ มี.ค. ๒๕๕๑
เวลา ๑๑:๓๐

ที่ นร ๐๔๑๐/ส.น/๔๗

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๕ มกราคม ๒๕๕๑

เรื่อง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเข้าควบคุมการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๗.๑/๑๑๑ ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๑

ด้วย กระทรวงมหาดไทย กราบเรียนรายงานนายกรัฐมนตรี เพื่อทราบ กรณี กระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเข้าควบคุมการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมซึ่งความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยให้ถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รักษาการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวน ตามมาตรา ๑๗๐ และแต่งตั้งพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งนายอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ เป็นพนักงานสอบสวนร่วมกับฝ่ายตำรวจ ตามมาตรา ๑๕๐ วรรคสาม รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้นำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีทราบแล้ว มีบัญชาให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบและถือปฏิบัติต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายลอยเลื่อน บุนนาค)
รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร
ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการนายกรัฐมนตรี

กลุ่มงานเลขานุการนายกรัฐมนตรี
โทร. ๐-๒๓๕๖-๐๗๗๗
โทรสาร ๐-๒๓๕๖-๐๗๗๗

ที่ มท ๐๓๐๗.๑/ ๑๑๐ กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๔ มกราคม ๒๕๕๒

รับที่ สป.กมส.
๐๒
๑๐ ม.ค. ๒๕๕๒
๑๑.๑๖

เรื่อง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเข้าควบคุมการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๗.๑/ว ๑๐๘ ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๒
๒. หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส ๐๐๒๐๗/๑๓๓๒๐ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๑
๓. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๙๘๕๐/๒๕๐๑ ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๐๑

ด้วยกระทรวงมหาดไทยได้รับการประสานจากสำนักงานอัยการสูงสุด กรณีการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม ซึ่งความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าได้ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมหลังจากเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (คดีวิสามัญฆาตกรรม) ว่าพนักงานสอบสวนควรส่งสำนวนคดีดังกล่าวไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับทราบและพิจารณาก่อน เมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว จึงส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดพิจารณาสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๓ และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๙๘๕๐/๒๕๐๑ ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๐๑ และกระทรวงมหาดไทยมีนโยบายด้านสังคมที่เน้นการคุ้มครองสิทธิ เสริมภาพของประชาชน เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมและให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชนตามหลักนิติธรรม ซึ่งขณะนี้มีหลายกรณีในคดีวิสามัญฆาตกรรมที่อาจทำให้เกิดความเคลือบแคลงในข้อเท็จจริง และกระทบต่อการอำนวยความยุติธรรม ทั้งเป็นเรื่องที่สำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ เสริมภาพ ของประชาชน กระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด (เว้นกรุงเทพมหานคร) ถือเป็นนโยบายที่สำคัญในการอำนวยความเป็นธรรมกับประชาชน เน้นความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิ เสริมภาพของประชาชนในพื้นที่ และสั่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด เข้าควบคุมการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมทุกคดี

/โดยกลัดสำนาว ..

โดยอาศัยอำนาจตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๒.๔ ออกตามความในมาตรา ๑๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รายละเอียดปรากฏตามเอกสารสิ่งที่ส่งมาด้วย

ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยได้นำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีทราบแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อประสานการปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก

(สุรยุทธ์ จุลานนท์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง
สำนักงานสอบสวนและนิติการ
ส่วนการสอบสวนคดีอาญา
โทร.,โทรสาร ๐-๒๘๔๖-๙๕๕๔

ที่ มท ๐๓๐๗.๑/ ๒๑๐๗

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๙ มกราคม ๒๕๕๑

เรื่อง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเข้าควบคุมการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

อ้างถึง ๑. นโยบายคณะรัฐมนตรี และกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๙
๒. ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
๓. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๗.๑/ว ๓๗๒๙ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๗
๔. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๐๘๘๕๐/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๐๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส ๐๐๒๗/๓๓๒๐ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๐
๒. บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๓๘๗/๒๕๔๙

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ในด้านสังคมที่จะปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมประกอบกับกระทรวงมหาดไทยมีนโยบายในการเสริมสร้างศักยภาพและประสิทธิภาพการอำนวยความเป็นธรรมของกระทรวงมหาดไทย จังหวัดและอำเภอ ยึดถือความเป็นธรรม กระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรมและข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๙ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๙ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๙ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๖ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๗ และ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้กำหนดอำนาจควบคุมการสอบสวนคดีอาญาของ ตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอและปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ในกรณีเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำ เร่งรัดให้ดำเนินการให้เป็นคดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสม หากการดำเนินการดังกล่าวไม่ได้ผลจะเข้าควบคุมการสอบสวนโดยเข้าเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๘ วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๕๐ มีอำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนความผิดอาญาในเขตท้องที่ที่ตนรับผิดชอบ และกระทรวงมหาดไทยมีหนังสือ ที่ มท ๐๓๐๗.๑/ว ๓๗๒๙ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เรื่อง การสอบสวนคดีอาญาทั่วไป ในอำนาจหน้าที่พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง

/เพื่อให้...

เพื่อให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองปฏิบัติภารกิจในการพิทักษ์ บำรุงสุข รักษาความสงบเรียบร้อย ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนและเป็นผลดีแก่ทางราชการ นั้น

กระทรวงมหาดไทยได้รับการประสานจากสำนักงานอัยการสูงสุดกรณีการสอบสวนคดีฆาตกรรม ซึ่งความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (คดีวิสามัญฆาตกรรม) มีหลายกรณีที่อาจทำให้เกิดความเคลือบแคลงในข้อเท็จจริงและกระทบต่อการอำนวยความยุติธรรม ทั้งเป็นเรื่องที่สำคัญเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ดังนั้นเพื่อเป็นการอำนวยความเป็นธรรมให้กับฝ่ายผู้ต้องหาที่เป็นเจ้าพนักงานผู้ทำให้ตายและฝ่ายผู้ตาย จึงขอให้จังหวัดถือปฏิบัติและแจ้งให้อำเภอถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. กรณีเกิดคดีฆาตกรรม ซึ่งความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ที่เรียกว่า "คดีวิสามัญฆาตกรรม" เป็นกรณีที่ผู้ทำให้ตายจะต้องมีเจตนาฆ่า โดยพิจารณาจากข้อหาที่ตั้งเป็นหลักและฐานความผิดนั้นจะต้องมีเจตนาฆ่า โดยให้พนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ซึ่งเข้าเวรชันสูตรพลิกศพและเป็นผู้ร่วมในการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม เป็นผู้รายงานโดยใช้สำเนาแบบรายงานเหตุเบื้องต้น (ชค. ๒ – ชค. ๖) และเน้นย้ำความว่า "วิสามัญฆาตกรรม" ที่มุมบนด้านขวาของแบบรายงานฯ ให้ลำดับแบบ ชค. ๒ - ชค. ๖ ด้วยตัวหนังสือสีแดง ทุกฉบับ ไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบโดยด่วน

๒. ให้ที่ทำการปกครองจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบรับรายงานตามสำเนาแบบรายงานเหตุเบื้องต้น (ชค.๒-ชค.๖) ในคดีวิสามัญฆาตกรรมแล้ว ให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเข้าควบคุมการสอบสวนคดีดังกล่าวทุกคดี เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดเข้าควบคุมการสอบสวนมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการสอบสวนเรื่องนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวนี้ให้ถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓ วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๔๐ มีอำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนความผิดอาญาในเขตอำนาจของจังหวัด การที่จะตั้งแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงโดยอำนาจของผู้บังคับบัญชาตำรวจภูธร หรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรให้เป็นอันงด เว้นแต่ที่เป็นอำนาจของอธิบดีกรมตำรวจ (ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๒.๔ และให้ถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๒๙๒๙ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ โดยเคร่งครัด

/๓. ในกรณี...

๓. ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาแต่งตั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการสอบสวน ให้แต่งตั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปในท้องที่ อำเภอที่เกิดเหตุ เป็นพนักงานสอบสวนร่วมกับฝ่ายตำรวจ พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองผู้นั้นต้องไม่เป็นผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม

๔. ให้ที่ทำการปกครองจังหวัด บันทึกลงในสารบบคดีว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเข้าควบคุมการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมในฐานะหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เพื่อใช้เป็นหลักฐานและจัดทำรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบโดยเร็ว และรายงานความคืบหน้าทุก ๑๕ วัน จนกว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ สำหรับการเข้าควบคุมการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมให้ดำเนินการตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป หากมีปัญหาข้อขัดข้อง ให้แจ้งกระทรวงมหาดไทยทราบ

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก

(สุรยุทธ์ จุลานนท์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง
สำนักการสอบสวนและนิติการ
ส่วนการสอบสวนคดีพิเศษ
โทร., โทรสาร ๐-๒๓๕๖-๙๕๕๔

572

ที่ ทส 0323/ **13720**

สำนักงานอัยการสูงสุด
ถนนหน้าพระลาน กรุงเทพฯ 10200

๒๖ กันยายน 2550

99346

เรื่อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนคดีวิสามัญฆาตกรรมให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา

เรียน ปลัดกระทรวงมหาดไทย

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ 19850/2501 ลงวันที่ 12 กันยายน 2501

ตามหนังสือที่อ้างถึง ปลัดกระทรวงมหาดไทยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด (เว้นจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี) สั่งพนักงานสอบสวนให้ส่งสำนวนการสอบสวนคดีฆาตกรรมซึ่งความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (คดีวิสามัญฆาตกรรม) ไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเสนออธิบดีกรมอัยการ (อัยการสูงสุด) เพราะผู้ว่าราชการจังหวัดจะได้รับรู้และพิจารณา นั้น

ปรากฏว่าขณะนี้ยังมีพนักงานสอบสวนหลายท้องที่ได้ส่งสำนวนการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมไปให้อัยการสูงสุดพิจารณาโดยไม่ผ่านสำนวนการสอบสวนผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามหนังสือที่อ้างถึง และผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ได้พิจารณาสำนวนการสอบสวนดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาแจ้งผู้ว่าราชการจังหวัดให้กำชับพนักงานสอบสวนส่งสำนวนคดีวิสามัญฆาตกรรมให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา และส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดพิจารณาสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่อ้างถึงต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมศักดิ์ บุญทอง)
รองอัยการสูงสุด ปฏิบัติราชการแทน
อัยการสูงสุด

สำนักงานคดีอัยการสูงสุด
โทร /โทรสาร 0 2224 1553
e-mail : lag@ago.go.th

(สำเนา)

ที่ 13850/2501 กระทรวงมหาดไทย

9 ธันวาคม 2501

เรื่อง แนวทางในการสอบสวนพันสูตรพลิกศพคดีวิสามัญฆาตกรรม

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด (เว้นจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี)

ด้วยกรมอัยการได้รวบรวมข้อบกพร่องที่มักจะปรากฏในการสอบสวนในสำนวนคดีวิสามัญฆาตกรรม ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้ส่งไปเพื่อให้อธิบดีกรมอัยการมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องอยู่เสมอ ๆ ตลอดต่อกระทรวง และทั้งปรากฏว่าเหตุแห่งความบกพร่องนั้นเป็นการซ้ำซากในพนักงานสอบสวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องทำการชันสูตรพลิกศพโดยมิได้ใช้แพทย์ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งแม้ว่าจะได้มีการตักเตือนขึ้นแจ้งมาแล้ว ก็ยังปรากฏว่ามีการบกพร่องอยู่ต่อมา กรมอัยการจึงเสนอมาตรการข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้กระทรวงมหาดไทยแจ้งมาเป็นแนวทางปฏิบัติให้ถูกต้องต่อไป

กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาแล้ว เห็นชอบตามที่กรมอัยการเสนอ จึงได้ประมวลข้อบกพร่องต่าง ๆ ดังที่กล่าวต่อไปนี้ แจ้งมาให้ทราบ ให้ท่านสั่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติการเพื่อให้เกิดความถูกต้อง ดังต่อไปนี้

1. พนักงานสอบสวน เมื่อได้รับสำนวนการสอบสวนและสำนวนการไต่สวนของศาลจากพนักงานอัยการแล้ว ต้องส่งสำนวนนั้นไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเสียก่อนเสนออธิบดีกรมอัยการตามระเบียบปฏิบัติ เพราะผู้ว่าราชการจังหวัดควรจะได้รับรู้และพิจารณา (ลบ.ว. 156)

2. ในกรณีที่การตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ นั้น ต้องสอบสวนผู้ที่ทำให้ตาย เป็นผู้ต้องหา

3. ในกรณีที่ผู้ตายตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน โดยไม่มีผู้ใดทำให้ตาย เช่น ป่วยตาย ไม่ควรสอบสวนเจ้าพนักงานที่ควบคุมเป็นผู้ต้องหาเพราะไม่มีผู้ที่ทำให้ตาย จึงไม่มีผู้ต้องหา

4. ในกรณีที่มีผู้ร่วมกับผู้ที่ถูกสอบสวนเป็นผู้ต้องหากระทำให้ผู้ตายตาย ต้องสอบสวนผู้ที่ร่วมกระทำเป็นผู้ต้องหาด้วย

5. พนักงานสอบสวนต้องทำรายงานการสอบสวนและมีความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

6. รายงานการชันสูตรพลิกศพ ถ้าให้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบลร่วมทำการชันสูตรพลิกศพ ต้องมีข้อที่ระบุไว้ในท้ายรายงานการชันสูตรพลิกศพโดยชัดเจนว่า เหตุใดจึงมิได้ให้อนามัยจังหวัดหรือแพทย์ประจำสุขศาลาหรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลร่วมทำการชันสูตรพลิกศพ

7. สำนวนที่ผู้ตายตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน โดยไม่มีใครทำให้ตาย เช่น ป่วยตาย ไม่ใช่มาตรกรรม ไม่มีผู้ต้องหา แต่พนักงานสอบสวนต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการทำคำร้องขอให้ศาลไต่สวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นั้น ไม่เป็นคดีวิสามัญฆาตกรรมที่อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาราชการแทนจะพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2493 มาตรา 6 จึงเมื่อพนักงานอัยการส่งสำนวนการไต่สวนของศาลและสำนวนการสอบสวนคืนไปยังพนักงานสอบสวน ๆ ส่งไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา นั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดย่อมพิจารณาไปได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 156 ทีเดียว ไม่ต้องส่งไปให้อธิบดีกรมอัยการพิจารณาเป็นคดีวิสามัญฆาตกรรม

๘. ในกรณีที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไปจับกุมคนร้ายนอกเขตท้องที่ของตน และไม่มีเหตุจะอ้างได้ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 มาตรา 37 และ มาตรา 37 และทำคนร้ายตาย นั้น ไม่ใช่คดีวิสามัญฆาตกรรม เพราะเป็นการนอกเหนืออำนาจและหน้าที่ ไม่เป็นการกระทำในฐานะเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบตามหน้าที่ จะเป็นเพียงคดีฆาตกรรมธรรมดา จะสอบสวนเป็นคดีวิสามัญฆาตกรรมไปให้อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทนพิจารณาไม่ได้ ต้องสอบสวนส่งไปให้พนักงานอัยการจังหวัดพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงชื่อ) พ.ต.อ. นครรัฐเบดต์
(ขุนนครรัฐเบดต์)
รองปลัดกระทรวง ลงนามแทน
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

สำเนาถูกต้อง

(นายจรูญ โลกะกะสิน)
หัวหน้ากองการสอบสวน ส่วนการปกครองภูมิภาค
กรมมหาดไทย

ร.ต.

(สุวิช สาวนายน)
อัยการพิเศษฝ่ายคดีอัยการสูงสุด

ที่ มท ๐๓๐๗.๑/ว ๑๐๒๔

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๗

เรื่อง การสอบสวนคดีอาญาทั่วไปโดยอำนาจหน้าที่พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

อ้างถึง ๑. ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
๒. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๒๐๗/ว ๗๙ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๒
๓. พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗
๔. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ตัวอย่างหนังสือแจ้งการมอบหมายให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมการสอบสวน
ดำเนินคดีอาญา จำนวน ๕ แผ่น
๒. ตัวอย่างหนังสือแจ้งการชี้ชวนคุมการสอบสวน จำนวน ๓ แผ่น
๓. ตัวอย่างการบันทึกสาระของคดีอาญา จำนวน ๑ แผ่น
๔. แผนผังแสดงการดำเนินการสอบสวนคดีอาญา จำนวน ๑ แผ่น

ตามที่ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๑ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๓ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๕ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๖ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๗ และ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้กำหนดอำนาจควบคุมการสอบสวนคดีอาญาของปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอและปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอในการมีคำสั่งมอบหมายให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในการดำเนินการให้เป็นไปโดยถูกต้องและเป็นไปในทางที่จะลงโทษผู้กระทำผิด หากการดำเนินการดังกล่าวไม่ได้ผลจะเข้าควบคุมการสอบสวน โดยเข้าเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗ วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๐ มีอำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในเขตอำนาจท้องที่ที่ตนรับผิดชอบและกระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือด่วนมาก ที่ มท ๐๒๐๗/ว ๗๙ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๒ เรื่อง การควบคุมการสอบสวนคดีเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรของชาติอื่น ๆ เพื่อให้การพิจารณาเกี่ยวกับการสอบสวนคดีเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรของชาติอื่น ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและเป็นไปโดยชัดเจนยิ่งขึ้นนั้น

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่าภารกิจการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเป็นภารกิจที่สำคัญในการบำบัดทุกข์บำรุงสุข รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ตลอดทั้งเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้แก่ประชาชน ดังนั้น จึงขอให้จังหวัดถือปฏิบัติและแจ้งให้อำเภอถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. ให้ถือว่าหน้าที่ในการดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตำเนินกระบวนการยุติธรรมในความรับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพ อำนวยความเป็นธรรมแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน เป็นภารกิจหลักของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งข้าราชการ พนักงานฝ่ายปกครองทุกคนต้องปฏิบัติให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเต็มที่

http://203.113.86.134:8085/ebook/Storage/74/pic/0240.jpg

๒. ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอมีอำนาจใช้ดุลยพินิจในการเข้าควบคุมดูแลหรือแต่งตั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมสอบสวนการฉ้อโกงที่เกิดขึ้นเป็นคดีสำคัญคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชนรวมทั้งคดีที่มีการร้องขอความเป็นธรรมจากประชาชน โดยให้พิจารณาประเภทของคดีต่อไปนี้ด้วย

๒.๑ ให้พิจารณาถึงคดีที่เข้าควบคุมดูแลว่ามีลักษณะเป็นคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือไม่ หากเป็นคดีพิเศษจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ และขนบัญญัติของอนุสัญญาแห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ อย่างเคร่งครัด

๒.๒ หากเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าพนักงานของรัฐ หรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกินสองปี ว่ากระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในความยุติธรรมให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้นเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงแห่งคดีและให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวัน นับแต่วันรับคำร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษและเมื่อพนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว อำนาจของพนักงานสอบสวนย่อมสิ้นสุดลงในทันที ในกรณีบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมกระทำผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นตัวการผู้ใช้ ผู้สนับสนุนให้พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจเกี่ยวกันและส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว อำนาจของพนักงานสอบสวนย่อมสิ้นสุดลงและให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณีข้างต้น

๓. ให้จัดทำสำนวนบรรดาคดีอาญาที่ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเข้าควบคุมการสอบสวนในฐานะพนักงานสอบสวนผู้รับมอบหมายตามที่ได้รับมอบหมายไว้ที่จังหวัด อำเภอ หรือกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณีเพื่อใช้เป็นหลักฐานและจัดทำรายงาน (ตามแบบ) รายงานให้กระทรวงมหาดไทยทราบโดยเร็วและต้องรายงานความคืบหน้าทุก ๑๕ วัน จนกว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ

๔. การแต่งตั้งให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมสอบสวนคดีอาญากับพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ ให้ถือปฏิบัติดังนี้

๔.๑ แต่งตั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเข้าร่วมสอบสวนคดีอาญาตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและให้มีพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองอยู่มีประสบการณ์ หรือผ่านการศึกษาอบรมจากสถาบันสอบสวนฝ่ายปกครองอย่างน้อย ๑ คน เป็นหลักและให้พิจารณาความเหมาะสมที่จะมีพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองอีกอย่างน้อย ๑ คน เข้าร่วมสอบสวน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ในการสอบสวนและไม่ควรออกคำสั่งมอบหมายให้ปลัดอำเภอเป็นผู้ประสานงานประจำตำบลเป็นพนักงานสอบสวนในคดีที่เกิดขึ้นในท้องที่ที่ตนรับผิดชอบไว้เป็นการถาวรควรพิจารณาแต่งตั้งเป็นรายคดี

๔.๒ มีหนังสือแจ้งหัวหน้าพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจทราบว่าได้มอบหมายให้บุคคลใดเป็นพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองที่จะเข้าร่วมการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ พร้อมทั้งกำชับให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจแจ้งเป็นหนังสือนัดหมายพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมการสอบสวนคดีล่วงหน้าทันที กล่าวคือตั้งแต่การตั้งรูปคดี การกำหนดประเด็นการสอบสวน ฯลฯ จนกระทั่งการสรุปจัดทำรายงานการสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ

http://203.113.86.134:8085/ebook/Storage/74/pic/0241.jpg 24/3/2551

๔.๓ เจ้าพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ร่วมการสอบสวนคดีอาญากับพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ให้เข้าใจโดยชัดแจ้งถึงขอบเขตหน้าที่ความผิดและการลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานของตนเองซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ และจะต้องเข้าร่วมการสอบสวนอย่างจริงจัง ตามที่พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจมีหมาย มิใช่เพียงแต่ลำพังหรือฟังคำบรรยายการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจยื่นให้อ่านให้ฟัง และร่วมลงลายมือชื่อในสำนวนการสอบสวนเท่านั้น

๕. การกำกับควบคุมการสอบสวนคดีอาญา ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอถือปฏิบัติตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการพิจารณาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๑๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๖ ข้อ ๑๒.๔ หรือข้อ ๑๒.๕ หรือข้อ ๑๒.๖ ตามลำดับโดยเคร่งครัด ดังนี้

๕.๑ คดีอาญาทั่วไป

กรณีมีผู้เสียหาย ผู้กล่าวโทษ ผู้ต้องหาร้องขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการสั่งไม่คดีอาญา หรือกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเห็นเป็นการสมควรเข้ากำกับดูแล เร่งรัด ติดตามการสอบสวนคดีอาญาเรื่องหนึ่งเรื่องใด

๕.๑.๑ ให้มีหนังสือแจ้งหัวหน้าพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจทำสำนวนการสอบสวนมาชี้แจงแล้วให้ทำแนะนำเร่งรัดการดำเนินคดีให้เป็นผลดี เป็นไปในทางที่ชอบและควรสอบและไม่ให้ก้าวหน้าพนักงานสอบสวนตำรวจรายงานผลคืบหน้าของการสอบสวนให้ทราบทุกระยะ

๕.๑.๒ ในกรณีที่ได้ดำเนินการตามข้อ ๕.๑.๑ แล้วไม่ได้ผล ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี เข้าควบคุมการสอบสวนคดีในฐานะหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๑๗ วรรคท้าย และมาตรา ๑๘๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

(๑) มีหนังสือแจ้งหัวหน้าพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจทราบถึงการเข้าควบคุมการสอบสวน การมอบหมายให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมการสอบสวน หรือการเปลี่ยนพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ (ถ้ามี)

(๒) สั่งการให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจให้มีหนังสือแจ้งนัดหมายให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมการสอบสวนทุกระยะตั้งแต่ต้นจนถึงการสอบสวนเสร็จสิ้น

(๓) สั่งการให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองได้เข้าร่วมการสอบสวนอย่างจริงจัง

(๔) เรียกสำนวนการสอบสวนมาเพื่อตรวจพิจารณาสั่งการทุกระยะ ๑๕ วัน

(๕) เร่งรัดการสอบสวน กำกับควบคุม ฝากขังผู้ต้องหา ให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กฎหมายบัญญัติโดยเคร่งครัด

(๖) เป็นผู้สั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

(๗) เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการในกรณีไม่การสอบสวนดำเนินคดีให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด

(๘) เป็นผู้ละทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้อง หรืองดการสอบสวนการอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาชั่วคราว การคืนของกลาง การส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนแสดงความเห็นให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณีในฐานะหัวหน้าพนักงานสอบสวนพิจารณาสั่งการทุกครั้ง

http://203.113.86.134:8085/ebook/Storage/74/pic/0242.jpg 24/3/2551

๔.๒ การปฏิบัติงานการป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและการลอบสวนคดีป่าไม้และทรัพยากรของชาติอื่น ๆ

๔.๒.๑ การจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้เป็นไป ดังนี้

(๑) ในระดับจังหวัด ให้ป้องกันจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบและเป็นเจ้าของเรื่องการปฏิบัติงานการป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และให้จำจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบและเป็นเจ้าของเรื่องการสอบสวนคดีป่าไม้และทรัพยากรของชาติอื่น ๆ

(๒) ในระดับอำเภอ กิ่งอำเภอ ให้ปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายความมั่นคงเป็นผู้รับผิดชอบและเป็นเจ้าของเรื่องการปฏิบัติงานการป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และให้ปลัดอำเภอตัวหน้าสำนักงานปกครองเป็นผู้รับผิดชอบและเป็นเจ้าของเรื่องการสอบสวนคดีป่าไม้และทรัพยากรของชาติอื่น ๆ

๔.๒.๒ เมื่อมีคดีการกระทำผิดตามกฎหมายป่าไม้หรือทรัพยากรของชาติอื่น ๆ เกิดขึ้นนอกจากจังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอ ให้ดำเนินการตามข้อ ๔.๑ แล้ว ยังต้องถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมากที่ มท ๐๒๐๗/ว ๔๘๑ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๒ โดยเคร่งครัด ดังต่อไปนี้

(๑) คดีที่เกิดขึ้นเป็นคดีในภูหรือสำคัญ นำผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณีเข้าดำเนินการตามข้อ ๔.๑.๑ จะไม่ได้ผลดีให้เข้าควบคุมการสอบสวนในฐานะหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามข้อ ๔.๑.๒

(๒) คดีที่เกิดขึ้นภายในเขตคดีที่พนักงานฝ่ายปกครอง (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๖)) เป็นผู้ขับกุมหรือร่วมจับกุมไว้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี เข้าควบคุมการสอบสวนในฐานะหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทุกคดี

(๓) คดีที่เกิดขึ้นภายในเขตคดีที่จังหวัดหน้าที่ได้รับมอบเป็นผู้จับกุมให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอใช้ดุลยพินิจพิจารณาสั่งการตามความเหมาะสม หรือดำเนินการตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(๔) กรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเข้าควบคุมการสอบสวนในฐานะหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้พนักงานสืบสวนที่เข้าร่วมเป็นคณะปฏิบัติในการควบคุมการสอบสวนทุกคดี ตามข้อ ๔.๑.๒

๖. ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองทุกนายมีสมุดประจำตัวพนักงานสอบสวน (สบ.๒๐) และจัดทำบันทึกในสมุดให้ถูกต้องตามคำแนะนำในสมุดคู่มือ ซึ่งสมุดคู่มือดังกล่าวสามารถขอซื้อได้ที่กองคลัง กระทรวงปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยให้ใช้ทั้งคดีอาญาบางประเภทและคดีอาญาทั่วไป

๗. กระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำตัวอย่างหนังสือแจ้งการเข้าร่วมสอบสวนคดีอาญา การมีหนังสือควบคุมการสอบสวนคดีอาญา ตัวอย่างการบันทึกรายงานคดีอาญา ให้จังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ

http://203.113.86.134:8085/ebook/Storage/74/pic/0243.jpg 24/3/2551

ด้วยแล้ว ส่วนรับแบบรายงานการเข้าควบคุมการสอบวินัยฯ ให้ดำเนินการตั้งแต่บัดนี้ เป็นต้นไป และหากมีปัญหาข้อขัดข้องหรือข้อเสนอแนะประการใด ขอได้โปรดให้กระทรวงมหาดไทยทราบต่อไปด้วย

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นรชัยคุณ ศิลปจำนงค์)
รองปลัดกระทรวง รักษาราชการแทน
หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านกิจการความมั่นคงภายใน

๑ กรมการปกครอง
สำนักตรวจสอบราชการและนิติการ
ส่วนการสอบสวนคดีอาญา
โทร. ๐-๒๔๔๒-๙๕๙๔
โทรสาร ๐-๒๓๕๐-๙๕๖๐

๒

http://203.113.86.134:8085/ebook/Storage/74/pic/0244.jpg 24/3/2551

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมตำรวจ โทร. ๒๕๒๑๗๗๓

ที่ ๐๕๐๓(๗) / ๑๕๖๘๕ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๔

เรื่อง ให้กำชับการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้อง

ผบช.ก. , ผ. , ม. ๑ ,๒ ,๓ , ๙

ด้วยข้าราชการตำรวจในการสอบสวนที่พนักงานอัยการส่งมาให้ ตร.พิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ หรือตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาความแรงงานในศาลแรง พ.ศ.๒๕๓๑/๗ มาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๑๗ มาตรา ๘ นั้น มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนอยู่หลายประการ เป็นต้นว่า

๑.คดีที่พนักงานอัยการมีหนังสือสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม มีหลายคดีที่พนักงานอัยการต้องมีหนังสือติดตามหลายครั้งเพราะไม่ทราบเหตุขัดข้อง บางคดีต้องเตือนถึงครั้งที่ ๗ นับระยะเวลาได้ ๗ – ๘ เดือน จึงได้รับแจ้งผลการสอบสวนเพิ่มเติม

๒.คดีที่พนักงานสอบสวนส่งหมายเรียกของศาลให้ผู้เสียหายหรือพยานไปเบิกความตามที่ศาลนัดไม่ได้เป็นเหตุให้ศาลสั่งตัดพยานและพิพากษายกฟ้อง เกิดการเสียหายแก่คดี พนักงานสอบสวนอาจทราบได้ว่าตามข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งคดีแต่ละคดี ผู้เสียหายหรือพยานต้องการหลีกเลี่ยงหรือน่าจะมีเจตนาหลีกเลี่ยงการเบิกความต่อศาลเพียงใดหรือไม่ ข้อบกพร่องที่พบมีดังนี้

๒.๑ พนักงานสอบสวนขาดการติดต่อ หรือไม่มีมนุษย์สัมพันธ์กับผู้เสียหายหรือพยาน

๒.๒ ไม่ปรากฏในบันทึกคำให้การของผู้เสียหาย หรือพยานว่าสถานที่พักอาศัยเป็นภูมิลำเนาเวรหรือชั่วคราว ถ้าเป็นสถานใดก็ควรให้ปรากฏว่าภูมิลำเนาเดิม บ้านบิดามารดา ญาติพี่น้องอยู่ที่ใด และจะย้ายไปที่ใด เมื่อใด หรือไม่ เท่าที่พบจะมีบันทึกไว้เพียงว่า " มีภรรยาหรือสามีชื่ออะไร มีบุตรกี่คน "

๒.๓ ไม่บันทึกบัตรประจำตัวประชาชนให้ปรากฏชื่อ ที่อยู่ เลขที่บัตรออกให้ที่ใด เมื่อใด คงบันทึกไว้เพียงว่า " ไม่ได้นำบัตรประจำตัวประชาชนติดตัวมา ได้ว่ากล่าวไว้แล้ว "

๒.๔ ผู้เสียหายหรือพยานอยู่นอกเขตท้องที่ เมื่อส่งหมายเรียกไม่ได้ไม่มีการติดตามเสาะหาให้ได้ข้อเท็จจริง หรือประสานงานกับตำรวจท้องที่ผู้ส่งหมาย ปล่อยให้เป็นหน้าที่ของตำรวจท้องที่ ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานพักอาศัยอยู่เป็นผู้จัดส่งหมายไปตามลำพัง

๒.๕ พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีได้รับการแต่งตั้งโยกย้ายไปดำรงตำแหน่งที่อื่นอาจสูญเสียโอกาสเป็นธุระจัดความผล เพราะเรื่องนี้ไม่ใช่พนักงานสอบสวนเจ้าของคดี

๓.ลายพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหาก่อนส่งไปตรวจสอบ ไม่ได้รับการตรวจจากพนักงานสอบสวน ควรปล่อยให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการไปตามลำพัง การกรอกข้อความในแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือเกี่ยวกับชื่อ ที่อยู่ อายุ มิได้กรอกตามบัตรประจำตัวประชาชน จึงไม่ถูกต้องตามความจริง และอาจแตกต่างจากที่พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ในคำให้การของผู้ต้องหา นอกจากนี้ในช่องวันเดือนปีเกิด มักจะเขียนอายุลงไปเป็นการซ้ำซ้อนกับช่องอายุที่มีอยู่แล้ว

๔.ข้าราชการตำรวจที่ได้รับหมายเรียกของศาลให้ไปเบิกความเป็นพยานแล้ว ไม่ไปเบิกความตามที่ศาลนัดมักจะอ้างเหตุผลและความจำเป็นต่าง ๆ เช่น อ้างราชการสำคัญเป็นเหตุให้ศาลต้องเลื่อนการพิจารณาคดีบ่อย ๆ ส่วนมากจะเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือพนักงานสอบสวนบางรายถูกศาลออกหมายจับไว้ เพราะผิดนัดหลายครั้งโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้ศาลทราบ

ฉะนั้น จึงให้สั่งกำชับการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบอย่าให้เกิดข้อบกพร่องในการเช่นนี้ขึ้นอีก มิฉะนั้นจะได้พิจารณาเอาผิดทางวินัยแก่ผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบตามสมควรแก่การณีต่อไป

(ลงชื่อ) พล.ต.ท. กิตติ เสรีบุตร

(กิตติ เสรีบุตร)

ผู้ช่วย ผ.ตร.ว.ป(๒) ปฏิบัติราชการแทน ผ.ตร.

582

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี กรมตำรวจ โทร. 251 0088

ที่ 0503.31/747 วันที่ 28 มกราคม 2540

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการสอบสวนคดีอาญา

.....

สบช.น., รพช.ภ., สตม., ปส., ภ. 9

ด้วย สนามีคำสั่งจนครบเสนางยี่ขัน ได้บันทึกสืบที่ 0514.482 (32)/6202 และ 0514.482 (33)/6181 ลงวันที่ 27 มิถุนายน 2539 หารือกรมตำรวจ กรณีคนญี่ปุ่นไทยไม่ทราบชื่อหรือชายไม่ทราบชื่อเป็นผู้ต้องหาโจมตีทรัพย์ร่วมกันลักทรัพย์ในเวลากลางคืน หรือลักทรัพย์ปรากฏว่าในส่วนของพนักงานอัยการ มีความเห็นแตกต่างกันโดยพนักงานอัยการ กองคดีอาญาธนบุรี กอง 4 มีความเห็นให้พนักงานสอบสวนมีการออกหมายจับผู้ต้องหาและสั่งฟ้องผู้ต้องหา ส่วนพนักงานอัยการกองคดีเชียงใหม่ขึ้นมีความเห็นให้ทำสำนวนการสอบสวนเป็นสำนวนไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวน จึงทำตามที่พนักงานอัยการมีความเห็น และขอทราบแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการโดยทั่วไป

กรมตำรวจได้พิจารณาแล้ว กรณีชายไทยหรือหญิงไทย ไม่ทราบชื่อเป็นผู้ต้องหานั้น เป็นกรณีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140(3) พนักงานสอบสวนจะต้องรีบสอบสวนให้ได้ความว่าชายหรือหญิงนั้นเป็นผู้ใด ถ้ายังไม่ทราบว่าเป็นผู้ใด พนักงานสอบสวนจะต้องสรุปสำนวนและมีความเห็นงดหรือให้งดการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 (1) วรรคแรกหรือวรรคสองแล้วแต่กรณี หากต่อมาสืบสวนสอบสวนโดยเวลาต่อมาทราบว่าชายหรือหญิงเป็นผู้ใดขึ้นจะเป็นสำนวนรู้ตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องมีความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 , 142 แล้วแต่กรณี

กรณีการสอบสวนไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดแต่ผู้กระทำผิดมีตำหนิรูปพรรณที่มีลักษณะโดดเด่นเป็นพิเศษ เช่น ลักษณะพิการ แผลเป็น รอยสัก ซึ่งแตกต่างจากที่พบเห็นโดยทั่วไป และเพียงพอที่จะออกหมายจับได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ซึ่งเป็นกรณีที่จะออกหมายจับบุคคลที่ยังไม่รู้จักชื่อนั้น เป็นบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการออกหมายจับ เพื่อนำไปใช้ในการจับบุคคล เนื่องจากเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับนั้นไม่ได้ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วและไม่ปรากฏว่าบุคคลที่ยังไม่รู้จัก

ซื้อตามหมายจับเป็นผู้ใด เป็นกรณีที่ไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140(1) เช่นเดียวกัน ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องสรุปสำนวนและมีความเห็นงดหรือให้งดการสอบสวนตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 140(1) วรรคสาม หรือวรรคสอง แล้วแต่กรณี เมื่อจับกุมบุคคลที่ยังไม่รู้จักชื่อตามหมายจับได้ จึงจะเป็นกรณีรู้ตัวผู้กระทำผิด และพนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142

ฉะนั้น จึงส่งสำเนาเอกสาร รวม 1 แผ่น มาเพื่อโปรดทราบและขอให้ท่านแจ้งเวียนแนวปฏิบัติข้อหารือดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนทราบโดยทั่วกันต่อไป

พล.ต.ท. วุฒิชัย ศรีวัฒนวุฒิ
(วุฒิชัย ศรีวัธนวุฒิ)
รู้ช่วย ผ.ตร.(สอ.) ปรท.ผ.ตร.

บันทึกข้อความ

584

ส่วนราชการ พร โทร. 0 2205 3466 โทรสาร 0 2225 2652

ที่ 0031.212/ล 0013 วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง หารือแนวทางปฏิบัติในการส่งสำนวนคดีอาญาที่ผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวนเอง

จตช., รอง ผบ.ตร. หรือ ผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

รอง จตช., ผู้ช่วย ผบ.ตร. หรือ ผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ผบช. และ ผบก. ในสังกัด สง.ผบ.ตร. หรือ ผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ตามที่ ตร มีหนังสือ ที่ ตช 0031.212/2091 ลง 6 มี.ค.2551 หารือข้อหารือสูงสุดเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการส่งสำนวนคดีอาญาที่ผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวนเอง สรุปความว่ากรณีผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวนเอง พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาและทำการสอบสวนเสร็จแล้วแต่ไม่ได้ควบคุมตัวผู้ต้องหา ต่อมาเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จ โดยมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา กรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนต่อพนักงานอัยการ โดยไม่มีตัวผู้ต้องหาเนื่องจากเห็นว่าบันดคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่ยังไม่มีการจับกุมหรือควบคุมตัวได้หรือไม่

สำนักงานอัยการสูงสุด มีหนังสือ ที่ อส 0037(ปผ)/1062 ลง 29 ม.ค.2552 ตอบข้อหารือว่ากรณีนี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายซึ่งสำนักงานอัยการสูงสุดได้กำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติไว้แล้วในระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 14 ว่าสำนวนรู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 หมายถึง สำนวนที่มีตัวผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจควบคุม ขัง หรือปล่อยตัวชั่วคราวของศาลหรือพนักงานสอบสวนหรือพนักงานสอบสวนสามารถได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก หากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีความเห็นควรสั่งฟ้องย่อมต้องมีตัวผู้ต้องหาปรากฏต่อพนักงานสอบสวนและได้ทำการสอบสวนผู้ต้องหาแล้ว พนักงานอัยการจะรับสำนวนดังกล่าวไว้พิจารณาได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบส่งตัวผู้ต้องหามาพร้อมสำนวนสอบสวนหรือผู้ต้องหาถูกขังอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องได้ ถ้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาได้ โดยผู้ต้องหาหลบหนีประกันหรือไม่สามารถดำเนินการให้ผู้ต้องหามาอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องได้ กรณีเช่นนี้ไม่ทำให้สำนวนดังกล่าวเปลี่ยนเป็นสำนวนรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่หลบหนีหรือขังตัวผู้ต้องหาไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 พนักงานอัยการจะรับสำนวนดังกล่าวไว้พิจารณาไม่ได้ รายละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุดที่แนบมานี้

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและแจ้งให้พนักงานสอบสวนรวมทั้งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล ต.อ.

(วงกต ชยมีรินทร์)

รอง ผบ.ตร. ปรท.ผบ.ตร.

585

ที่ อส 0027(บค)/ 1062

สำนักงานอัยการสูงสุด
ถนนหน้าพระลาน กรุงเทพฯ 10200

19 มกราคม 2552

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รับที่ 1540
วันที่ 22 ม.ค. 2552
เวลา 08.30
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รับที่ 2527
วันที่ 30 ม.ค. 2552
เวลา 13.30

เรื่อง หารือแนวทางปฏิบัติในการส่งสำนวนคดีอาญาที่ผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวนเอง

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ตช 0031.212/2091 ลงวันที่ 6 มีนาคม 2551

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ขอหารือสำนักงานอัยการสูงสุดกรณีผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวนเอง พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาและทำการสอบสวนแล้ว แต่ไม่ได้ควบคุมตัวผู้ต้องหา ต่อมาเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้ว โดยมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา กรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนต่อพนักงานอัยการโดยไม่มีตัวผู้ต้องหา เนื่องจากเห็นว่าแม้เป็นคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่ยังไม่มีการจับกุมหรือควบคุมตัวได้หรือไม่ นั้น

สำนักงานอัยการสูงสุด ขอเรียนว่า กรณีนี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายซึ่งสำนักงานอัยการสูงสุดได้กำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติไว้แล้วในระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 24 ว่า เมื่อพนักงานสอบสวนรู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 หมายถึง สำนวนที่มีตัวผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจควบคุม ขัง หรือปล่อยชั่วคราวของศาลหรือพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสอบสวนสามารถได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก หากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีความเห็นควรสั่งฟ้อง อย่างช้าต้องมีตัวผู้ต้องหาไปยื่นต่อพนักงานสอบสวนและได้ทำการสอบสวนผู้ต้องหาแล้ว พนักงานอัยการจะรับสำนวนดังกล่าวไว้พิจารณาได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบส่งตัวผู้ต้องหามาพร้อมสำนวนสอบสวน หรือผู้ต้องหาถูกขังอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องได้ ถ้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาได้ โดยผู้ต้องหาหลบหนีประกันหรือไม่สามารถดำเนินการให้ผู้ต้องหามาอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องได้ กรณีเช่นนี้ไม่ทำให้สำนวนดังกล่าวเปลี่ยนเป็นสำนวนรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือรับตัวผู้ต้องหาไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 พนักงานอัยการจะรับสำนวนดังกล่าวไว้พิจารณาไม่ได้

อนึ่ง แนวทางปฏิบัติที่สำนักงานอัยการสูงสุดได้กำหนดไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เคยมีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ตช 0004.6/10386 ลงวันที่ 1 กันยายน 2543 ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาขอหารือปัญหาข้อขัดข้องของพนักงานสอบสวน กรณีพนักงานอัยการไม่รับสำนวนการสอบสวนที่

/ทำการ ..

ทำการสอบสวนเสร็จแล้วเนื่องจากสำนักงานอัยการสูงสุดได้วางแนวทางปฏิบัติในการรับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนในลักษณะดังกล่าวข้างต้น ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่ได้มีมติเห็นด้วยกับแนวทางปฏิบัติที่สำนักงานอัยการสูงสุดได้วางไว้ ทั้งนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานที่ขอหารือก็จะต้องถือปฏิบัติให้เป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าว ทั้งนี้ ตามนัยมติคณะรัฐมนตรี ในหนังสือ กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร.1101/2482 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2482

ดังนั้น พนักงานอัยการจึงไม่อาจที่จะรับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนตามข้อหารือนี้ได้ เนื่องจากมีกฎหมายบัญญัติไว้และสอดคล้องกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการและคำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่คณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวข้างต้น

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุชาติ สมาลัย)
รองอัยการสูงสุด ปฏิบัติราชการแทน
อัยการสูงสุด

สำนักงานวิชาการ
โทร 0-2515-4142
โทรสาร 0-2515-4141 E-mail:eva@ago.go.th

ฉบับ

ที่ ตร 0031.2/2/ 2091

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ถนนพระรามที่ 1 เขตปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร 10330

6 มีนาคม 2551

เรื่อง หารือแนวทางปฏิบัติในการส่งสำนวนคดีอาญาที่ผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวนเอง

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง 1. หนังสือ กองบังคับการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ที่ ตร 0026.84/1291 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2550
2. หนังสือ สำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้ ที่ อส 0020(กทม)/460 ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2550

ตามหนังสือที่อ้างถึง 1 กองบังคับการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ได้ส่งสำนวนการสอบสวนคดีอาญา ที่ ปท 1?7/2549 (คดีกุหลาบแก้ว) ไปยังสำนักงานอัยการฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ และตามหนังสือที่อ้างถึง 2 สำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้ ได้ส่งคืนสำนวนการสอบสวนมายังกองบังคับการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี โดยให้เหตุผลว่า สำนวนการสอบสวนคดีนี้เป็นคดีรู้ตัวผู้กระทำผิด และเชื่อว่าคงได้ตัวผู้ต้องหาที่ 1 มาเมื่อออกหมายเรียกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 เป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนมิได้ตัวผู้ต้องหาที่ 1 ปรากฏต่อพนักงานสอบสวนและได้มีการแจ้งข้อหาและสอบสวนผู้ต้องหาที่ 1 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134 แล้ว แม้ต่อมาผู้ต้องหาที่ 1 จะหลบหนีไปก็ไม่มีผลทำให้สำนวนการสอบสวนคดีนี้เปลี่ยนไปเป็นสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับกุมตัวผู้กระทำความผิดยังไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 141 ดังนั้น พนักงานอัยการจึงไม่มีอำนาจรับสำนวนการสอบสวนไว้พิจารณา และจะรับไว้พิจารณาได้ก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาไปพร้อมสำนวนการสอบสวน นั้น

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีที่ผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวนเอง เมื่อพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาแล้วไม่ได้ควบคุมตัวผู้ต้องหา ต่อมาเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ได้ออกหมายเรียกตัวผู้ต้องหาแล้ว แต่ไม่ได้พบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียก ประกอบกับปัจจุบันนี้ได้มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

/ความอาญา...

ความอาญามาตรา 134 วรรคแรก บัญญัติว่า "เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมาหรือเข้ามาหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหาให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ ภูมิลำเนา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดแล้ว จึงแจ้งข้อหาให้ทราบ..." และวรรคห้า บัญญัติว่า "เมื่อได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีเหตุที่จะออกหมายขังผู้นั้นได้ตามมาตรา 71 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขออกหมายขังในโอกาสทันที..." เมื่อพนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาแล้วแต่ไม่ได้ควบคุมตัวผู้ต้องหา จึงถือว่าเป็นกรณีไม่มีตัวผู้ต้องหาอยู่ในความควบคุมเป็นประเด็นที่ทำให้เกิดความล่าช้าไม่ตรงกัน ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว และสำเร็จลุล่วงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการพิสูจน์ความผิดและความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา จึงเรียนมาเพื่อแนวทางในการส่งสำนวนการสอบสวนคดีอาญา ดังเช่น คดีอาญา ที่ ธป 117/2549 (คดีกุหลาบแก้ว) และคดีที่... ว่ากรณีผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาและทำการสอบสวนแล้วแต่ไม่ได้ควบคุมตัวผู้ต้องหา ต่อมาเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้วโดยมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา กรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนต่อพนักงานอัยการโดยไม่มีตัวผู้ต้องหา เนื่องจากเป็นคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดแต่ยังไม่มีการจับกุมหรือควบคุมตัว ได้หรือไม่อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อจะได้นำผลการหารือแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อปฏิบัติต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

พลตำรวจโท (วันชัย ศรีนวลนัด)

ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทน

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

กองคดีอาญา

สำนักงานกฎหมายและสอบสวน

โทร. 0 2205 5466

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ผต. โทร. ๐๒ ๒๐๔ ๓๕๖๖
ที่ ๐๐๓๓.๒๕/ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๕
เรื่อง กำชับการปฏิบัติหน้าที่ การประสานงานและการส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณา

ผบช.น., ภ.๑-๙, ศปก., ก., ปส., สตม., สพฐ.,...และ จตร.(ทบ รถ.)

ด้วย สำนักงานอัยการสูงสุดได้จัดโครงการฝึกอบรมหลักสูตร "นักบริหารงานยุติธรรมระดับอัยการพิเศษฝ่าย" ในวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕ ถึง ๒๓ กันยายน ๒๕๕๕ ซึ่งในระหว่างการอบรมพนักงานอัยการ ได้มีการหยิบยกปัญหาเกี่ยวกับการส่งสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนไปให้พนักงานอัยการพิจารณาในระยะเวลากระชั้นชิดที่ผู้ต้องหาจะครบอำนาจควบคุมฝากขังครั้งสุดท้าย เป็นเหตุให้พนักงานอัยการต้องพิจารณาสำนวนด้วยความเร่งรีบ จึงขอให้ ตร. ได้พิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ตร.พิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีการส่งสำนวนการสอบสวนคดีอาญาให้พนักงานอัยการพิจารณาได้มีแนวทางปฏิบัติ ตามหนังสือ กรมตำรวจ (กองคดี) ที่ ๐๖๐๓.๒/๒๓๙๘ ลง ๓๗ มิ.ย.๒๕๓๒ สรุปความว่า ในคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือฝากขังในระหว่างสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปให้พนักงานอัยการพิจารณา ก่อนครบกำหนดฝากขังครั้งสุดท้าย ๓ ครั้ง ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างแท้จริงไม่อาจทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นทันตามกำหนดดังกล่าว ให้ประสานงานกับพนักงานอัยการเพื่อทราบถึงเหตุผลและความจำเป็น และเสนอสำนวนไปให้พนักงานอัยการพิจารณาก่อนครบกำหนดฝากขัง ๓ วัน จึงให้กำชับพนักงานสอบสวนปฏิบัติตามหนังสือดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ ตร.ได้แจ้งพนักงานอัยการทราบว่า หากพนักงานสอบสวนไม่ได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการตามกำหนดเวลาดังกล่าว และเป็นเหตุให้พนักงานอัยการไม่อาจพิจารณาสำนวนการสอบสวนได้อย่างรอบคอบ อันอาจส่งผลเสียหายต่อรูปคดี ขอให้พนักงานอัยการแจ้งข้อบกพร่องของพนักงานสอบสวนดังกล่าวต่อผู้บังคับบัญชาหน่วยต้นสังกัดเพื่อพิจารณาข้อบกพร่องและหากผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน ไม่แจ้งผลการดำเนินการพิจารณาข้อบกพร่องไปยังพนักงานอัยการ ขอให้พนักงานอัยการแจ้งมายัง ตร. เพื่อจะได้พิจารณาข้อบกพร่องต่อไป

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและแจ้งให้พนักงานสอบสวนรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในสังกัดทราบ เพื่อถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

พล.ต.อ.
(ธนา อังสนานนท์)
รอง ผบ.ตร. บรท.ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กระทรวง กองที่ โทร.๒๔๒-๗๔๑๓

ที่ ๐๖๐๓.๒/๒๗๗ วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๓๒

เรื่อง การประสานงานและส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณา

เรียน และผู้สั่งราชการแทนเทียบเท่า ผบก.หน่วยขึ้นตรงต่อ ตร.(ที่มีหน้าที่สอบสวนเหตุอาญา)

ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๒๑๗/๒๕๓๑ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๓๑ ได้กำหนดมาตรการในการควบคุมตรวจสอบเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ให้ดำเนินไปด้วยความรวดเร็วไม่เกิดการล่าช้าโดยเฉพาะในข้อ ๑.๗ ของคำสั่ง ตร ดังกล่าว ในคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว หรือถูกฝากขังในระหว่างการสอบสวนได้กำหนดแนวทางให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ และผู้บังคับบัญชาเร่งรัดการสอบสวนให้เสร็จสิ้นไปก่อนที่จะครบอำนาจผัดฟ้องหรือฝากขัง ตามที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้อำนาจไว้ การผัดฟ้องหรือฝากขังให้กระทำในกรณีมีความจำเป็นเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นเท่านั้น เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้รีบสรุปสำนวนมีความเห็นเสนอผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งคดีหรือพนักงานอัยการพิจารณาต่อไปทันทีไม่ล่าช้านั้น

บัดนี้ จากการประชุมคณะผู้ประสานงานระหว่างกรมตำรวจกับกรมอัยการได้พิจารณาปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ โดยคณะผู้ประสานงานฝ่ายอัยการได้หยิบยกปัญหาเกี่ยวกับพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการพิจารณาในระยะพระชั้นชิดที่ผู้ต้องหาจะครบอำนาจควบคุมฝากขังครั้งสุดท้าย ทำให้การตรวจสำนวนของพนักงานอัยการต้องกระทำด้วยความเร่งรีบมีเวลาจำกัด อาจมีข้อผิดพลาดอันจะก่อความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือคู่กรณีได้ จึงขอให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พิจารณาก่อนผู้ต้องหาจะครบกำหนดอำนาจควบคุมฝากขังครั้งสุดท้าย ๑ ครั้ง

ตร. ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพนักงานอัยการมีความจำเป็นจะต้องตรวจสำนวนการสอบสวน ว่าคดีมีมูลความผิดตามที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหา ผู้ต้องหาควรจะถูกฟ้องร้องให้ศาลลงโทษหรือไม่ ระยะเวลาจึงมีความจำเป็น เพราะพนักงานอัยการจะได้มีเวลาในการตรวจพิจารณาเทียบกับพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนว่า มีพยานหลักฐานเพียงพอฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ ดังนั้นเหตุดังกล่าวจึงให้พนักงานสอบสวนถือเป็นทางปฏิบัติเพิ่มเติมจากคำสั่ง ตร ที่ ๒๔๔/๒๕๓๑ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๓๑ อีกสั่งนี้

๕. ในคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวหรือถูกฝากขังในระหว่างการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวนให้แล้วเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว โดยให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการพิจารณาก่อนที่ผู้ต้องหาจะครบกำหนดควบคุมหรือฝากขังครั้งสุดท้าย ๑ ครั้ง

๖. ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างแท้จริงไม่อาจทำการสอบสวนให้แล้วเสร็จสิ้นไปภายในกำหนดไว้ในข้อ ๕. เช่น มีพยานจำเป็นต้องไปติดตามพยานผู้เกี่ยวข้องในคดีมาสอบสวนให้ครบถ้วน เป็นต้น ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานสอบสวนรีบไปประสานกับพนักงานอัยการให้ทราบถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ไม่อาจส่งสำนวนการสอบสวนได้ทันกำหนด แต่อย่างไรก็ดีพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนให้แล้วเสร็จสิ้น และส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการก่อนครบกำหนดฝากขัง ๓ วัน

๗. ในคดีที่มีข้อเท็จจริงยุ่งยากซับซ้อน ให้ถือเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะต้องไปประสานกับพนักงานอัยการให้ทราบข้อเท็จจริงและประเด็นปัญหาแห่งคดี อาจจะสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานโดยย่อให้พนักงานอัยการได้ทราบถึงมูลเหตุจูงใจของการสอบสวน และพยานหลักฐานที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์การกระทำผิดของผู้ต้องหา อันจะเป็นผลให้การพิจารณาของพนักงานอัยการเกี่ยวกับคดีสั่งฟ้องเกิดความสะดวกและรวดเร็ว เพราะมีพนักงานสอบสวนไปประสานให้ข้อมูลตัดเท็จจริง หากมีประเด็นข้อสงสัยก็สามารถอธิบายต่อพนักงานสอบสวนได้ทันที

จึงแจ้งมาให้ท่านสั่งพนักงานสอบสวนถือเป็นทางปฏิบัติในการประสานและส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยเคร่งครัดด้วย หากความปรากฏว่าพนักงานสอบสวนคนใดละเลยไม่ปฏิบัติหรือ ตร ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการว่าพนักงานสอบสวนคนใดไม่ให้ความร่วมมือ ตร จะพิจารณาพัฒน์ทางวินัยตามควรแก่กรณีต่อไป

(ลงชื่อ) พล ต อ. เภา สารสิน

(เภา สารสิน)

อ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 2052358

ที่ 0004.8/13512 วันที่ 21 ธันวาคม 2542

เรื่อง กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

ผบช.ก. , ผบร.น. , ผบช.ส. , ผบช.ปส. , ผบช.ภ. 1 - 9 , ผบช.สตม.

ด้วย สำนักงานอัยการสูงสุด มีหนังสือ ที่ ตช. (สฝอส.2) 0015/13479 ลง 23 ก.ย.2542 ขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติแนะนำพนักงานสอบสวน ทั้งนี้เนื่องมาจากปรากฏว่าเมื่อพนักงานอัยการสั่งสอบสวนเพิ่มเติม พนักงานสอบสวนจะไม่ขวนขวายติดตามพยานมาสอบสวนโดยแจ้งว่าสอบสวนเพิ่มเติมไม่ได้และอ้างเหตุว่าพยานไม่มาพบ หรือแม้แต่เมื่อสอบพยานแล้วพยานขอให้การเพียงเท่าที่พอใจจะให้การ โดยเฉพาะพยานที่เป็นผู้เสียหาย โดยไม่ซักถามคำถามของพนักงานสอบสวนในคำถามอื่น พนักงานสอบสวนก็จะไม่ออกคำบังคับตามกฎหมาย เพื่อให้พยานมาให้ถ้อยคำ หรือให้ให้ถ้อยคำ ทำให้การสอบสวนไม่ได้ข้อเท็จจริงที่เพียงพอแก่การพิสูจน์ความผิด อันเป็นผลให้การดำเนินคดีแก่ประชาชนไม่ได้ผลสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย

สำนักงานอัยการสูงสุด พิจารณาเห็นว่า การสอบสวนเป็นทั้งอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด มีข้อว่าเมื่อพยานไม่มาตามหมายเรียกก็ไม่สอบสวน หรือเมื่อผู้เสียหายส่งวนพยานไว้ก็ไม่สอบสวนพยานปากนั้น ไม่เคยปรากฏว่าพนักงานสอบสวนจะออกคำบังคับให้พยานมาให้การ หรือให้ให้ถ้อยคำตอบคำถาม เพื่อให้การสอบสวนได้ข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนถูกต้องดังที่พนักงานอัยการสั่งสอบสวนเพิ่มเติม จึงขอให้ ตร. แนะนำพนักงานสอบสวนให้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ให้ถูกต้องตามกฎหมายในโอกาสต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงให้ท่านสั่งกำชับพนักงานสอบสวนให้ปฏิบัติหน้าที่ และผู้บังคับบัญชาตามลำดับขั้น ตลอดจนดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนให้เป็นไปตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดแนะนำมา หากยังปรากฏความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ท่านอีกนี้อีก สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะถือว่าพนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาไม่เอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ อาจถูกพิจารณาลงโทษตามความเหมาะสมต่อไป

พลตำรวจโท [ลายมือชื่อ]

(ตรุณ โลดดิพันธุ์)

รองผู้บัญชาการ ตร.ปรท.ผบ.สตม.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 0 2205 3458-60
ที่ 0004 6/ 10346 วันที่ 3 พฤษภาคม 2545
เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติม

รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร., ผบช., ผบก. หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ตามคำสั่ง ตร.ที่ 753/2541 ลง 28 พ.ค. 2541 ในบางกรณียังไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เอกสารในสำนวนการสอบสวนบางรายการไม่ได้กำหนดรูปแบบไว้ บางรายการอาจบันทึกรวมไว้ในบันทึกเดียวกันได้ และเพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว มีรูปแบบเดียวกัน จึงวางแนวทางปฏิบัติในการทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติมดังนี้

1. การบันทึกคำให้การผู้แจ้งความ-ผู้ต้องหา-พยาน

1.1 การบันทึกคำให้การผู้กล่าวหา-พยาน ควรตั้งคำถามในการสอบปากคำให้ครบถ้วนตามประเด็นแห่งคดี โดยมีแนวคำถามดังนี้

1.1.1 มีภูมิลำเนาและพักอาศัยอยู่ที่ไหน (โดยเฉพาะที่พักอาศัยจริง) สถานที่ทำงานอยู่ที่ใด นอกจากสถานที่ดังกล่าวแล้วสามารถติดต่อได้ที่ใดอีกหรือไม่ (ถ้ามีให้ระบุ) รวมทั้งให้ระบุการติดต่อสื่อสารด้วยวิธีอื่น ๆ (ถ้ามี) เช่น ทางโทรศัพท์หมายเลข..., วิทยุติดตามตัวหมายเลข..., หรือทางสื่ออิเล็กโทรนิคอื่น ๆ

1.1.2 เกี่ยวข้องกับคดีนี้อย่างไร

1.1.3 ทราบหรือรู้เห็นเหตุการณ์อย่างไร (โดยละเอียด)

1.1.4 มีผู้ใดทราบ ร่วมรู้เห็นเหตุการณ์ หรือมีพยานหลักฐานอื่นอีกหรือไม่

1.1.5 คำถามอื่น ๆ เพื่อให้ครบถ้วนสมบูรณ์

1.2 การบันทึกคำให้การผู้ต้องหา

1.2.1 ไม่ต้องบันทึกการแจ้งสิทธิ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ทวิ แต่ให้บันทึกเกี่ยวกับการแจ้งถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่จะให้ทนายความหรือบุคคลที่ตนไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบปากคำ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 241

1.2.2 การแจ้งข้อหาจะต้องบันทึกรายละเอียดการกล่าวหาว่าผู้ต้องหาทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร อันเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้ต้องหาได้ก่อขึ้น และยืนยันให้ผู้ต้องหาทราบด้วยว่าการกระทำของผู้ต้องหานั้นเข้าข่ายเป็นความผิดฐานใด

/ในกรณีที่ไม่สามารถ...

ในกรณีที่ไม่สามารถบันทึกการแจ้งข้อหาลงในแบบพิมพ์ครงบรรทัด "เจ้าพนักงานได้แจ้งแก่ข้าพเจ้าว่า ข้าพเจ้าต้องหาว่า...." ได้หมดให้ใช้วิธีบันทึกลงในคำถามแรกของการบันทึกคำให้การผู้ต้องหา ตามข้อ 1.4 ของคำสั่ง ตร. ที่ 753/2541 ลง 28 พ.ค. 2541

1.2.3 กรณีมีผู้ร่วมกระทำความผิด หรือร่วมในการสอบปากคำผู้ต้องหา ให้บันทึกรายละเอียด ชื่อ ชื่อสกุล สถานภาพ ที่อยู่ ของผู้เข้าร่วมไว้ในคำให้การโดยละเอียดชัดเจน เพียงพอที่จะสามารถติดตามตัวในภายหลังได้

2. พยานผู้ชำนาญการพิเศษ หรือแพทย์ผู้ตรวจชันสูตรบาดแผล หรือศพ ซึ่งได้ยื่นรายงานผลการตรวจไว้แล้ว ไม่จำเป็นต้องสอบปากคำอีก เว้นแต่มีประเด็นที่ต้องสอบสวนนอกเหนือจากรายงานผลการตรวจ หรือมีประเด็นอื่นที่ยังไม่สิ้นสงสัย

3. บันทึกพนักงานสอบสวน ให้จัดทำตามแบบที่กำหนดท้ายหนังสือนี้ (เอกสารประกอบ 1) เพื่อที่จะไม่ต้องพิมพ์ข้อความซ้ำซ้อน แต่ให้บันทึกโดยมีรายละเอียดในขั้นตอนการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนคดีนั้น เช่นเดียวกับที่พนักงานสอบสวนในเบิกความในศาล เริ่มตั้งแต่การรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ (ได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษจากใคร กล่าวหาผู้ใด ในเรื่องอะไร หลังจากรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษแล้วได้ดำเนินการอย่างไร) การสอบสวนผู้ต้องหา (แจ้งข้อหาว่าอย่างไร ผู้ต้องหาให้การอย่างไร ควบคุมหรือปล่อยตัวชั่วคราว การขอผัดฟ้องฝากขัง หรือ ขอผัดฟ้องหรือขอฝากขัง) การรวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ (ให้ระบุถึงการได้มาของพยานหลักฐาน แต่ละชนิดว่าได้มาอย่างไร และดำเนินการเกี่ยวกับพยานหลักฐานนั้น ๆ อย่างไร เช่น การส่งตรวจพิสูจน์ ผลการตรวจพิสูจน์เป็นอย่างไร เป็นต้น) จนกระทั่งการสอบสวนเสร็จสิ้น (มีความเห็นทางคดีอย่างไร) ซึ่งการบันทึกโดยมีรายละเอียดในบันทึกพนักงานสอบสวนดังกล่าว นอกจากจะแสดงให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนได้ปฏิบัติในส่วนนั้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วแล้ว ยังจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีต่อเนื่อง โดยทนายจำเลย หรือจำเลยและโจทก์พิจารณาการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนจากบันทึกพนักงานสอบสวนแล้วทราบว่าพนักงานสอบสวนได้ปฏิบัติอะไรบ้างในส่วนการสอบสวนนั้น ทนายจำเลยหรือจำเลยและโจทก์ ย่อมตกลงรับกันว่าไม่ต้องนำพนักงานสอบสวนไปเบิกความเป็นพยานในชั้นศาลได้

4. การปฏิบัติเกี่ยวกับแบบพิมพ์บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้าย บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายได้คืนและบัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายไม่ได้คืน ให้เป็นดุลยพินิจของ พนักงานสอบสวน หากสามารถบันทึกรวมไว้ในแบบพิมพ์บัญชีเดียวกันได้ก็ให้บันทึกไว้ในแบบพิมพ์บัญชีเดียวกันตามแนวทางปฏิบัติท้ายหนังสือนี้ (เอกสารประกอบ 2) แต่ถ้าบันทึกรวมไว้ในแบบพิมพ์บัญชีเดียวกันไม่ได้ก็ให้แยกบันทึก เช่น กรณีได้ทรัพย์คืนขณะดำเนินอยู่ในระหว่างการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาระดับ บก., บช. หรือ ตร. รวมทั้งในชั้นพนักงานอัยการ ให้ทำบัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายได้คืนแยกจากบัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายเป็นคู่

/5. บันทึกการจำชี้..

5. บันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและบันทึกการชี้ตัวผู้ต้องหา ให้จัดทำบันทึกพร้อมภาพถ่ายการนำชี้ หรือชี้ตัวผู้ต้องหาแล้วแต่กรณีรวมเป็นบันทึกเดียวกันโดยไม่ต้องแยกอธิบายซึ่งต่างหาก แต่จัดทำแยกเป็นแต่ละรายตามที่กำหนดแบบท้ายหนังสือนี้ (แยกสารประกอบ 3) และภายหลังการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ หรือชี้ตัวผู้ต้องหา ซึ่งได้มีการจัดทำบันทึกพร้อมภาพถ่ายไว้แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องสอบสวนเพิ่มเติมในเรื่องเดียวกันนั้นอีก

6. การบันทึกประวัติการต้องโทษของผู้ต้องหา ถ้าเป็นประวัติในสถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่พนักงานสอบสวนสังกัดอยู่ ให้พนักงานสอบสวนคัดถอกประวัติการต้องโทษของผู้ต้องหาลงในรายการประวัติแล้วลงชื่อรับรองไว้ หากเป็นประวัติการต้องโทษต่างสถานีตำรวจหรือหน่วยงานจะต้องมีหลักฐานโต้ตอบเป็นหนังสือ

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนอ้างประวัติการต้องโทษของผู้ต้องหาเพื่อขอให้บวกโทษตาม ป.อาญา มาตรา 58 ขอให้เพิ่มโทษตาม ป.อาญา มาตรา 92, 93 หรือตามกฎหมายอื่น ให้สนักงานสอบสวนตรวจสอบรายการประวัติและผลคดีว่าเป็นของผู้ต้องหาหรือไม่ด้วย

7. การทำบันทึกการควบคุม ในกรณีที่มีการควบคุมผู้ต้องหาหลายคนและถูกหาควบคุมพร้อมกันในคดีเดียวกัน หากแยกทำเป็นบันทึกการควบคุมตนละฉบับจะไม่สะดวก อาจบันทึกรวมไว้ในบันทึกการควบคุมฉบับเดียวกันก็ได้ เช่น การควบคุมผู้ต้องหาคดีการพนันพร้อมกัน 20 คน ในคดีเดียวกันอาจทำบันทึกการควบคุมฉบับเดียวกันก็ได้ เป็นต้น

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และถือเป็นแนวทางปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.ต.

(สันต์ ศรุตานนท์)

ผบ.ตร.

บันทึกการชี้ตัวผู้ต้องหา

สถานที่บันทึก .....

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

1. ชื่อ ตำแหน่งผู้อำนวยการชี้ตัว .....

2. จัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีที่ ..... ข้อหา .....
..... คือ ..... ผู้ต้องหา
โดยขัดให้ นาย/นาง/นางสาว ..... ผู้กล่าวหา พยานเข้าทำการ
ชี้ตัว ที่ .....
เมื่อวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... เวลา ..... น.

3. ก่อนทำการชี้ตัว ผู้อำนวยการชี้ตัวมิได้ให้ผู้ที่จะทำการชี้ตัวเห็นผู้ต้องหาหรือรูป หรือคำพรรณนารูปพรรณของผู้ต้องหา ได้จัดให้ผู้ต้องหาผสมเสื้อผ้าคล้ายคลึงกับบวลบเหตุ และจัดให้ยืนปะปนกับบุคคลอื่นที่มีเพศ รูปร่าง ขนาด อายุ และเผ่าพันธุ์คล้ายคลึงกับผู้ต้องหา จำนวน ..... คน คือ. –(แต่ต้องไม่น้อยกว่า 5 คน)

(1) ..... (2) .....

(3) ..... (4) .....

(5) ..... (6) .....

ผู้อำนวยการชี้ตัวได้ถามผู้ต้องหาว่า ตามที่จัดเพื่อให้ชี้ตัวนี้ เป็นที่พอใจหรือไม่ หรือจะจัดการอย่างไร.....
แล้วจึงให้ นาย/นาง/นางสาว .....
ชี้ตัวผู้ต้องหาทีละคน

4. ผลการชี้ตัวปรากฏว่า .....
พนักงานสอบสวนได้ถ่ายภาพการชี้ตัวไว้แล้ว ปรากฏตามภาพถ่ายแนบท้ายบันทึกนี้ และได้ลงหลักฐานการชี้ตัวไว้ตาม ป.จ.ว.ข้อ ..... เวลา ..... น. วันที่ ..... เดือน..... พ.ศ. .....

อ่านบันทึกนี้ให้ผู้ต้องหา ผู้กล่าวหา พยานฟังแล้วรับว่าถูกต้อง จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ) ..... ผู้ต้องหา
(ลงชื่อ) ..... ผู้กล่าวหา
(ลงชื่อ) ..... พยานชี้ตัว
(ลงชื่อ) ..... พยาน
(ลงชื่อ) ..... พยาน
(ลงชื่อ) ..... ผู้อำนวยการชี้ตัว
(ลงชื่อ) ..... พนักงานสอบสวน/บันทึก/อ่าน

(ตัวอย่างบัญชีทรัพย์คดีอาญา)

บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้าย / ได้คืน / ไม่ได้คืน

สถานีตำรวจ.....

คดีที่.....ลงวันที่.....

.....ผู้กล่าวหา

คดีระหว่าง

.....ผู้ต้องหา

ข้อหา.....

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ราคา		ของใคร	วัน เดือน ปี ที่ถูกประทุษร้าย	หมายเหตุ
			บาท	สต.			
1	ฯลฯ						
100							
	รวม 100 รายการ ราคา..... บาท						

ข้าพเจ้ารับรองว่า ทรัพย์ตามรายการดังกล่าวข้างต้น เป็นทรัพย์ของข้าพเจ้าที่ถูกคนร้ายชิงเอาไปเป็นความจริง

อ่านให้ฟังแล้วถูกต้อง

(ลงชื่อ) ..... ผู้กล่าวหา

(ลงชื่อ) ..... พนักงานสอบสวน/บันทึก/อ่าน

พงส.(สบ...).....

...../...../.....

เพิ่มเติม

ข้าพเจ้ารับรองว่า ทรัพย์ตามรายการที่ 1 – 50 เป็นทรัพย์ของข้าพเจ้าที่ได้คืนมาเมื่อวันที่.....

โดยเจ้าพนักงานตำรวจจับกุม นาย..... ผู้ต้องหา ได้ครอบครองทรัพย์ตามรายการดังกล่าวข้าง และผู้ต้องหาไม่ได้แบ่งกรรมสิทธิ์แต่อย่างใด เป็นความจริง

อ่านให้ฟังแล้วถูกต้อง

(ลงชื่อ) ..... ผู้กล่าวหา

(ลงชื่อ) ..... พนักงานสอบสวน/บันทึก/อ่าน

พงส.(สบ...).....

หมายเหตุ เมื่อลงรายการสุดสิ้นแล้วให้ลงชื่อพนักงานสอบสวนกำกับด้วย

๑๙๒ - ท ๑๖๒

...../...../.....

(ตัวอย่างบันทึกพนักงานสอบสวน)

สถานีตำรวจ.....

วัน เดือน ปี	รายการปฏิบัติ	ลงชื่อ พงส. (ทุกรายการ)
๑ ม.ค.44		ร.ต.อ. พงส.(สบ ๑)

(ตัวอย่างบันทึกการนำชี้ที่สถานที่เกิดเหตุ)

บันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

สถานที่บันทึก.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วันนี้ เวลา.....น.

นายพนักงานสอบสวนที่จัดให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุ.....

ตำแหน่ง.....พร้อมด้วย.....

.....

ได้จัดให้ นาย/นาง.....

.....

ผู้ต้องหาคดีเรื่อง.....

.....

.....

วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุ.....

ซึ่งให้การรับสารภาพ นำไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพที่.....

.....

.....

ปรากฏผลการนำไปชี้สถานที่เกิดเหตุของผู้ต้องหา ตามลำดับ ดังนี้ คือ.-

1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

.....

พนักงานสอบสวนได้ถ่ายภาพนำชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพตามลำดับขั้นตอนข้างต้นไว้แล้ว ปรากฏตามภาพถ่ายแนบท้ายบันทึกนี้

(ลงชื่อ).....ผู้ต้องหา

(ลงชื่อ).....พยาน

(ลงชื่อ).....พนักงานสอบสวน/บันทึก/อ่าน

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 0 2205 3468

ที่ 0004.67/ 8051 วันที่ 11 สิงหาคม 2548

เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับอำนาจการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ

รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร., ผบช., ผบก.หน่วยขึ้นตรงต่อ ตร. หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ด้วย ภ.9 มีหนังสือหารือเกี่ยวกับอำนาจการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการที่สั่งให้พนักงานสอบสวนพิจารณาสอบสวนเพิ่มเติมและแจ้งข้อกล่าวหาแก่พยานเป็นผู้ต้องหา เนื่องจากพนักงานอัยการเห็นว่ากรณีดังกล่าวพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการและปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ ทั้งนี้เป็นไปตามกฎหมายที่กำหนดไว้ใน ป.วิ.อาญา มาตรา 143 แม้พนักงานสอบสวนจะไม่ได้สอบปากคำในฐานะผู้ต้องหาเป็นชั้นแรก เมื่อได้ส่งสำนวนการสอบสวนมาให้พนักงานอัยการพิจารณาแล้ว พนักงานสอบสวนไม่อาจมีความเห็นเป็นอย่างอื่นในสำนวนคดีดังกล่าวได้อีก การที่พนักงานอัยการจะพิจารณาเห็นว่าผู้ใดกระทำความผิดหรือร่วมกระทำผิดอย่างใดอีกหรือไม่นั้น เป็นอำนาจตามกฎหมายของพนักงานอัยการ เมื่อแจ้งให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งแล้ว พนักงานสอบสวนจำต้องถือปฏิบัติและดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานอัยการเท่านั้น จักมีความเห็นเป็นอย่างอื่นอีกหาได้ไม่

ตร. จึงมีหนังสือหารือสำนักงานอัยการสูงสุดในประเด็นดังกล่าว ต่อมาสำนักงานอัยการสูงสุดตอบข้อหารือว่า หากพนักงานอัยการพิจารณาเห็นควรดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีไม่ว่าจะเป็นพยานหรือบุคคลภายนอกที่พาดพิงถึง พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมแล้วให้ส่งตัวไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีได้ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวยังไม่เคยถูกดำเนินคดีมาก่อน แต่ ตร. เห็นว่าตามระเบียบกรมอัยการ พ.ศ. 2528 ข้อ 27 และข้อ 38 เมื่อพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้วเห็นว่าควรจะได้ดำเนินคดีกับพยานในคดีนั้นบางคนหรือบุคคลภายนอกอื่นที่พาดพิงถึง ให้พนักงานอัยการแนะนำพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับบุคคลดังกล่าว หากพนักงานสอบสวนเพิกเฉยไม่ดำเนินการภายในเวลาอันสมควร ให้พนักงานอัยการทำหนังสือชี้แจงข้อบกพร่องและวิธีแก้ไขหรือโต้แย้งกัน โดยทำเป็นความเห็นเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดหรือกรมอัยการ เพื่อแจ้งกรมตำรวจแล้วแต่กรณี ตร.จึงมีหนังสือหารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าอำนาจการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการในกรณีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการไปแล้ว หากพนักงานอัยการเห็นควรดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี ไม่ว่าจะเป็นพยานหรือบุคคลภายนอกที่พาดพิงถึง พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมได้หรือไม่ อย่างไร

ปัจจุบัน ...

601

บัดนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีหนังสือตอบข้อหารือว่า คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11) เห็นว่าพนักงานอัยการไม่มีอำนาจตามมาตรา 143 วรรคสอง (ก) แห่ง ป.วิ.อาญา ที่จะสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมโดยแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาได้ ปรากฏตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร 0901/0547 ลง 4 มิ.ย. 2546 ที่แนบมานี้

จึงขอจังมาเพื่อทราบและให้แจ้งหัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนในสังกัดทราบเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

พล.ต.อ.

(วุฒิชัย ศรีรัตนวุฒิ)

รอง ผบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

ที่ นร ๐๗๐๑/๐๕๔๗

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๕ มิถุนายน ๒๕๕๖

เรื่อง หารือเกี่ยวกับอำนาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๗๐๑/ป ๔๑๑๔ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง อำนาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ

ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ขอหารือเกี่ยวกับอำนาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุด แต่งตั้งผู้แทนไปชี้แจงข้อเท็จจริง นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวและมีความเห็นสรุปตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ได้ส่งมาด้วยนี้ อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบตามระเบียบด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวหรทิพย์ จาละ)
รองเลขาธิการ
รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักอำนวยการ
โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๐๔๐๖-๙
ฝ่ายกฎหมายกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๐๓๐๖-๙ ต่อ ๕๐๔-๕๐๙
โทรสาร ๐ ๒๒๒๖ ๖๒๐๑
www.krisdika.go.th

เรื่องเสร็จที่ ๔๐๒/๒๕๔๖

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง อำนาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือที่ ตช. ๐๐๐๕.๖/๑๗๔๔ ลงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า สำนักงานอัยการจังหวัดปัตตานีมีหนังสือที่ อส.(ปน) ๐๐๓๑/๔๓๕๓ ลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๕ แจ้งให้พนักงานสอบสวนจัดการให้ได้ตัวนายเพิญพงศ์ ตันวิมลรัตน์ มาในคดีอาญาที่ ๑๘๘/๒๕๔๐ แล้วส่งตัวมายังพนักงานอัยการภายในวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๔ เนื่องจากกรณีดังกล่าวพนักงานอัยการมีคำสั่งห้องนายเพิญพงศ์ฯ จึงแจ้งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาแก่นายเพิญพงศ์ฯ และให้ส่งตัวมาเพื่อฟ้อง นอกจากนี้ ตามหนังสือดังกล่าวยังได้ระบุให้พนักงานสอบสวนจักต้องดำเนินการและปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการทั้งนี้ เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๓ อนึ่ง แม้พนักงานสอบสวนจะไม่ได้สอบปากคำของนายเพิญพงศ์ฯ ในฐานะของผู้ต้องหาแต่ชั้นแรก แต่เมื่อได้ส่งสำนวนการสอบสวนคดีมาให้พนักงานอัยการพิจารณาแล้ว พนักงานสอบสวนไม่อาจมีความเห็นเป็นอย่างอื่นในสำนวนคดีดังกล่าวได้อีก และการที่พนักงานอัยการจะพิจารณาเห็นว่าผู้ใดกระทำความผิดหรือร่วมกระทำผิดอย่างใดอีกหรือไม่ นั้น เป็นอำนาจตามกฎหมายของพนักงานอัยการ เมื่อแจ้งให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งแล้ว พนักงานสอบสวนจำต้องถือปฏิบัติและดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานอัยการเท่านั้น จักมีความเห็นเป็นอย่างอื่นอีกหาได้ไม่ การที่พนักงานสอบสวนหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองปัตตานีมีความเห็นเป็นอย่างอื่นในสำนวนคดีดังกล่าวอีก จึงไม่ถูกต้องและเป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า กรมอัยการได้มีคำตอบข้อหารือของอัยการจังหวัดพิษณุโลก ความว่า "ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๓ (๑) ซึ่งระบุว่า "ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง" นั้น หมายถึง ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าควรสั่งไม่ฟ้อง การที่พนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการสอบสวนผู้ต้องหาคนใดเป็นผู้ต้องหา จะถือว่าพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องนั้นหาได้ไม่ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนมาถึงพนักงานอัยการ พนักงานอัยการเห็นว่ามีบุคคลบางคนได้กระทำความผิดในคดีนั้น แต่พนักงานสอบสวนมิได้ทำการสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ดังนี้ หากว่าพนักงานอัยการเห็นว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่ควรต้องถูกฟ้องด้วย ก็เป็นเรื่องที่พนักงานอัยการเห็นว่าพนักงานสอบสวนปฏิบัติบกพร่อง พนักงานอัยการควรเสนอข้อบกพร่องต่อพนักงานสอบสวน ต่อนั้นไปเป็นหน้าที่ของหัวหน้าพนักงานสอบสวนจะสั่งเอง หาใช่เป็นหน้าที่ของ

ส่งพร้อมหนังสือที่ นร ๐๙๐๑/๐๕๔๖ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

พนักงานอัยการจะสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๓ (๑) ประกอบกับระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๘ ข้อ ๓๔ กำหนดว่า "เมื่อพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้ว เห็นว่าควรจะได้ดำเนินคดีกับพยานในคดีนั้นบางคนหรือบุคคลภายนอกอื่นที่พาดพิงถึง ให้พนักงานอัยการแนะนำพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับบุคคลดังกล่าว..."

ดังนั้น ในกรณีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ โดยมีความเห็นทางคดีสั่งฟ้องผู้ต้องหาไปแล้ว พนักงานอัยการไม่มีอำนาจให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาพยานเพื่อเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติม แล้วให้ส่งตัวพยานดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการโดยไม่ต้องให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องแต่อย่างใด พนักงานอัยการมีอำนาจเพียงแนะนำให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง และพนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะพิจารณาว่าจะดำเนินการกับพยานดังกล่าวตามคำแนะนำของพนักงานอัยการหรือไม่ก็ได้ ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือบทบัญญัติของกฎหมายมิได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องเรียกตัวผู้ต้องหามาเพื่อแจ้งข้อหาทุกกรณี ดังนั้น ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหาใดมิได้กระทำผิด พนักงานสอบสวนก็สามารถสั่งไม่ฟ้องและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงมีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๐๔.๖/๑๘๒๓๗ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๕ หารือสำนักงานอัยการสูงสุดในประเด็นดังนี้

๑. ในกรณีพนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการมีความเห็นทางคดีสั่งฟ้องผู้ต้องหาไปแล้ว พนักงานอัยการมีอำนาจให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาพยานเพื่อเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติม แล้วให้ส่งตัวพยานดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องได้หรือไม่

๒. ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับคำสั่งจากพนักงานอัยการตามข้อ ๑ แล้ว พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตาม แต่กลับทำความเห็นสั่งไม่ฟ้องส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนสามารถกระทำได้โดยชอบหรือไม่

สำนักงานอัยการสูงสุด มีหนังสือ ที่ อส(สผปอ.) ๐๐๑๘/๔๕๘ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๔๖ ตอบข้อหารือดังนี้

ประเด็นข้อ ๑ หากพนักงานอัยการพิจารณาเห็นควรดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีไม่ว่าจะเป็นพยานหรือบุคคลภายนอกที่พาดพิงถึง พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมแล้วให้ส่งตัวไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีได้ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวยังไม่เคยถูกดำเนินคดีมาก่อนและพนักงานสอบสวนยังมิได้มีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้อง ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนต้องทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้อง แล้วส่งควรสอบสวนเพิ่มเติมดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งต่อไป

ประเด็นข้อ ๒ พนักงานสอบสวนสามารถทำความเห็นได้ แต่เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งประการใด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑ กำหนดให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติไปตามนั้น หากพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้องและให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามา ก็ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการต่อไป

สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาตามประเด็นตอบข้อหารือของสำนักงานอัยการสูงสุด ข้อ ๑ แล้ว ยังไม่เห็นพ้องด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๔๘ ได้บัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ แต่ปัญหามีว่า การสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมนั้น จะหมายความรวมถึงการสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหากับพยานหรือบุคคลอื่นอีกได้หรือไม่ ซึ่งเห็นว่าควรจะหมายถึงการสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาไว้แล้วเท่านั้น ไม่ควรจะหมายรวมถึงการสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหากับพยานหรือบุคคลอื่นนอกเหนือจากผู้ต้องหาแต่อย่างใด เพราะการที่จะพิจารณาแจ้งข้อหาแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นอำนาจหน้าที่และดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนเท่านั้น

สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงตอบหารือว่าอำนาจการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการในกรณีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการไปแล้ว หากพนักงานอัยการเห็นควรดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีไม่ว่าจะเป็นพยานหรือบุคคลภายนอกที่มาตพิจิง พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมได้หรือไม่ อย่างไร เนื่องจากเป็นระเบียบปฏิบัติเดิมเพียงแต่ให้พนักงานอัยการแนะนำไปยังพนักงานสอบสวนว่าควรจะสอบสวนบุคคลนั้นในฐานะผู้ต้องหา และส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๔๒ เท่านั้น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยมีผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติและผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นว่า พนักงานอัยการจะมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๔๓ วรรคสอง (ก)* แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาบุคคลใดได้ บุคคลนั้นจะต้องเป็นผู้ต้องหาและพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องบุคคลนั้นไปยังพนักงานอัยการตามมาตรา ๑๔๓ (๑) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

---

* มาตรา ๑๔๓ เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นพ้องด้วย ก็ให้สั่งฟ้อง และแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องต่อไป

(๒) ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดดังกล่าวข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้สอบสวนเพื่อสั่งต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลสั่ง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

อาญา แล้ว ดังเช่นกรณีที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย)[๑] ได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า เมื่อพนักงานสอบสวนได้กระทำการสอบสวนแล้วเห็นว่าพยานหลักฐานทางคดียังฟังไม่ได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดตามที่ถูกกล่าวหา พนักงานสอบสวนจึงไม่ได้แจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา และได้มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้นให้พนักงานอัยการพิจารณา ดังนี้ พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๔๓ วรรคสอง (ก)[๒] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้ทำการแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาตามมาตรา ๑๓๔[๓] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้

แต่ในกรณีที่หารือมานี้บุคคลที่พนักงานอัยการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมและแจ้งข้อหาเป็นเพียงพยานไม่ใช่ผู้ต้องหา ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จึงเห็นว่า พนักงานอัยการไม่มีอำนาจตามมาตรา ๑๔๓ วรรคสอง (ก) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่จะสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมโดยแจ้งข้อหาแก่พยานดังกล่าวได้

(นางสาวพรทิพย์ จาละ)
รองเลขาธิการฯ
รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มิถุนายน ๒๕๕๖

---

[๑] บันทึก เรื่อง อำนาจของพนักงานอัยการในการสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๔๓ วรรคสอง (ก) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (เรื่องเสร็จที่ ๗๒๐/๒๕๓๔)

[๒] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

[๓] มาตรา ๑๓๔ เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนก็ดี หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ บังคับ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่าข้อความที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยันเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใด ก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลย ก็ให้บันทึกไว้

ที่ ตช 0004.6/ 3744

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ถนนพระราม 1 ปทุมวัน
กรุงเทพฯ 10330

๑๕ กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอหารือเกี่ยวกับอำนาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. สำเนาหนังสือสำนักงานอัยการจังหวัดปัตตานี ที่ อส.(ปน)0031/4353
ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2544 จำนวน 1 แผ่น
2. สำเนาหนังสือสำนักงานอัยการจังหวัดปัตตานี ที่ อส.(ปน)0031/3946
ลงวันที่ 13 กันยายน 2544 จำนวน 1 แผ่น
3. สำเนาหนังสือตอบข้อหารือพนักงานอัยการจังหวัดพิษณุโลก (อัยการนิเทศ ฉบับที่ 1
พ.ศ. 2490)
4. สำเนาหนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ตช 0004.6/10237 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2545
จำนวน 3 แผ่น
5. สำเนาหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ ยส(สค1ผ)0018/458 ลงวันที่ 17 มกราคม 2546
จำนวน 2 แผ่น

ด้วยสำนักงานอัยการจังหวัดปัตตานี มีหนังสือ อส.(ปน) 0031/4353 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2544 แจ้งให้พนักงานสอบสวนจัดการให้ได้ตัว นายเพ็ญพงศ์ ตันวิมลรัตน์ พยานในคดีอาญาที่ 188/2540 เข้าส่งตัวมายังพนักงานอัยการภายในวันที่ 19 ตุลาคม 2544 เนื่องจากกรณีดังกล่าวพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง นายเพ็ญพงศ์ฯ ซึ่งแจ้งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาแก่นายเพ็ญพงศ์ฯ และให้ส่งตัวมาเพื่อฟ้องนอกจากนี้ ตามหนังสือดังกล่าวยังได้ระบุให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการ และปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตราที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ขึ้นนึง แม้พนักงานสอบสวนจะไม่ได้สอบปากคำของ นายเพ็ญพงศ์ฯ ในฐานะของผู้ต้องหาแต่ชั้นแรก แต่เมื่อได้ส่งสำนวนการสอบสวนคืนให้พนักงานอัยการพิจารณาแล้ว พนักงานสอบสวนไม่อาจมีความเห็นเป็นอย่างอื่นในสำนวนคดีดังกล่าวได้อีก และการที่พนักงานอัยการจะพิจารณาเห็นว่าผู้ใดกระทำความผิด

/หรือร่วมกระทำ...

หรือร่วมกระทำผิดอย่างใดอีกหรือไม่นั้น เป็นอำนาจตามกฎหมายของพนักงานอัยการ เมื่อแจ้งให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งแล้ว พนักงานสอบสวนจำต้องรับปฏิบัติและดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานอัยการเท่านั้น จักมีความเห็นเป็นอย่างอื่นมิได้ หาได้ไม่ การที่พนักงานสอบสวนหรือสารวัตรกลุ่มงานมีความเห็นเป็นอย่างอื่นในสำนวนคดีดังกล่าวอีก ซึ่งไม่ถูกต้องและเป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้ (รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 1 และ 2)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า กรมอัยการทหารบกหรืออัยการจังหวัดพิษณุโลก (ตัวการนิติกร ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2540 หน้า 17 (สิ่งที่ส่งมาด้วย 3) ความว่า "ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 (1) ซึ่งระบุว่า "ในกรณีที่มีความเห็นว่าควรสั่งไม่ฟ้อง" นั้นหมายถึง ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าควรสั่งไม่ฟ้อง การที่พนักงานสอบสวนไปดำเนินการสอบสวนผู้ต้องหาคนใดเป็นผู้ต้องหา จะถือว่าพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องนั้น หาได้ไม่ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนมายังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการเห็นว่ามีบุคคลบางคนได้กระทำความผิดในคดีนั้น แต่พนักงานสอบสวนมิได้ทำการสอบสวนเป็นผู้ต้องหาดังนี้ หากว่าพนักงานอัยการเห็นว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่ควรต้องถูกฟ้องด้วย ก็เป็นเรื่องที่พนักงานอัยการเห็นว่าพนักงานสอบสวนปฏิบัติบกพร่อง พนักงานอัยการควรเสนอข้อบกพร่องต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวน ต่อนั้นไปเป็นหน้าที่ของหัวหน้าพนักงานสอบสวนจะสั่งเอง หาใช่เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการจะสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 (1) ไม่" ประกอบกับระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 ข้อ 38 กำหนดว่า "เมื่อพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้ว เห็นว่าควรจะได้ดำเนินคดีกับพยานในคดีนั้น บางคนหรือบุคคลภายนอกอื่นที่พาดพิงถึงให้พนักงานอัยการแนะนำพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับบุคคลดังกล่าว..."

ดังนั้น ในกรณีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ โดยมีความเห็นทางคดีสั่งฟ้องผู้ต้องหาไปแล้ว พนักงานอัยการไม่มีอำนาจให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาพยานเพิ่มเติม แล้วให้ส่งตัวพยานดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องแต่ประการใด พนักงานอัยการมีอำนาจเพียงแนะนำให้พนักงานสอบสวนดำเนินการกับพยานดังกล่าวเท่านั้น และพนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ที่จะพิจารณาว่าจะดำเนินคดีกับพยานดังกล่าวตามคำแนะนำของพนักงานอัยการหรือไม่ก็ได้ ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือหลักกฎหมายใดมิได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องเรียกตัวผู้ต้องหามาพบเพื่อแจ้งข้อหาทุกกรณี ดังนั้น ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหาใดมิได้กระทำผิด พนักงานสอบสวนก็สามารถสั่งไม่ฟ้องและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรคหนึ่งและวรรคสอง สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงมีหนังสือ ที่ ตช 0004.6/10237 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2545 (ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 4) หารือสำนักงานอัยการสูงสุดในประเด็นดังนี้

/1. ในกรณีพนักงาน...

1. ในกรณีพนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการมีความเห็นทางคดีสั่งฟ้องผู้ต้องหาไปแล้ว พนักงานอัยการมีอำนาจให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาพยาน เพื่อเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติม แล้วให้ส่งตัวพยานดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องได้หรือไม่

2. ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับคำสั่งจากพนักงานอัยการ ตามข้อ 1 แล้ว พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตาม แต่กลับทำความเห็นสั่งไม่ฟ้องส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนสามารถกระทำได้โดยชอบหรือไม่

สำนักงานอัยการสูงสุด มีหนังสือ ที่ อส(๒ฝ/ว.) 0018/458 ลงวันที่ 17 มกราคม 2546 (สามสิ่งที่ส่งมาด้วย 5) ตอบข้อหารือดังนี้

1. ตามประเด็นหารือ ข้อ 1. หากพนักงานอัยการพิจารณาเห็นควรดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีไม่ว่าจะเป็นพยานหรือบุคคลภายนอกที่พาดพิงถึง พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมแล้วให้ส่งตัวไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีได้ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวยังไม่เคยถูกดำเนินคดีมาก่อนและพนักงานสอบสวนยังมิได้มีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้อง ทั้งนี้พนักงานสอบสวนต้องทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้อง แล้วส่งการสอบสวนเพิ่มเติมดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งต่อไป

2. ตามประเด็นหารือ ข้อ 2. พนักงานสอบสวนสามารถทำความเห็นได้ แต่เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งประการใด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 กำหนดให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติไปตามนั้น หากพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้องและให้ยึดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามา ก็ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการต่อไป

สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า ความประสงค์ของข้อหารือของสำนักงานอัยการสูงสุด ข้อ 1 ยังไม่เห็นพ้องด้วย ทั้งนี้เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 143 ได้บัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ แต่ปัญหามีว่าการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมนั้น จะหมายความรวมถึงการสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหากับพยานหรือบุคคลอื่นนอกเหนือจากผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาไว้แล้วเท่านั้น ไม่น่าจะหมายรวมถึงการสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหากับพยานหรือบุคคลอื่นนอกเหนือจากผู้ต้องหาแต่อย่างใด เพราะการที่จะพิจารณาแจ้งข้อหาแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นอำนาจหน้าที่และดุลพินิจของพนักงานสอบสวนเท่านั้น เพื่อให้ได้ข้อยุติและถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป จึงขอหารืออำนาจการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการในกรณีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการไปแล้ว หากพนักงานอัยการเห็นควรดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีไม่ว่าจะเป็นพยานหรือบุคคลภายนอกที่พาดพิงถึง พนักงานอัยการมีอำนาจ

ทั้งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมได้หรือไม่ อย่างไร เนื่องจากแนวระเบียบปฏิบัติเดิมเพียงแต่ให้พนักงานอัยการแนะนำไปให้พนักงานสอบสวน ว่าควรจะสอบสวนบุคคลนั้นในฐานะผู้ต้องหา และส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 , 142 เท่านั้น พร้อมนี้ได้มอบหมายให้ พลตำรวจโท ชงรัก ชุตานนท์ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และ พลตำรวจตรี วิฒนา สักกวัตร ผู้บังคับการกองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มาชี้แจงต่อที่ประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะกรรมการพิจารณาเป็นประการใดขอได้โปรดแจ้งให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบ โดยด่วนด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

พลตำรวจเอก

(วุฒิชัย / ศรีวัฒนาชาติ)

รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทน

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

๔ กพ ๒๕๖๖

กองคดี

โทร 0 2205 3466

โทรสาร 0 2251 2662

ที่ อส(สปน.)0018/ 458

สำนักงานอัยการสูงสุด
ถนนหน้าพระลาน กรุงเทพฯ 10200

17 มกราคม 2546

เรื่อง หารือเกี่ยวกับอำนาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ตช 0004.5/10237 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2545

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานตำรวจแห่งชาติแจ้งว่ากรณีที่พนักงานอัยการจังหวัดปัตตานี สั่งให้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองปัตตานี ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมโดยให้รวบรวมหานายเพ็ญพงศ์ ตันวิมลรัตน์ พยานในสำนวนการสอบสวนคดีอาญาที่ 188/2540 เป็นผู้ต้องหาในข้อหาร่วมกันลักทรัพย์หรือรับของโจร ปลอมและใช้เอกสารปลอม แล้วให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลโดยพนักงานสอบสวนไม่ต้องมีความเห็นอย่างใดในทางคดีอีก เป็นการถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ และเพื่อให้ได้ข้อยุติและเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการต่อไป สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงขอหารือมายังประเด็นต่อไปนี้

1. ในกรณีพนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการมีความเห็นทางคดีสั่งฟ้องผู้ต้องหาไปแล้ว พนักงานอัยการมีอำนาจให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาพยาน เพื่อเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติม แล้วให้ส่งตัวพยานดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องได้หรือไม่

2. ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับคำสั่งจากพนักงานอัยการ ตามข้อ 1 แล้ว พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตาม และกลับทำความเห็นสั่งไม่ฟ้องส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนสามารถกระทำได้โดยชอบหรือไม่

สำนักงานอัยการสูงสุดได้พิจารณาแล้วเห็นว่า

1. ตามประเด็นหารือ ข้อ 1. หากพนักงานอัยการพิจารณาเห็นควรดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีไม่ว่าจะเป็นพยานหรือบุคคลภายนอกที่พาดพิงถึง พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมแล้วให้ส่งตัวไปยัง

-/ พนักงานอัยการ...

พนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีได้ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวยังไม่เคยถูกดำเนินคดีมาก่อนและพนักงานสอบสวนยังมิได้มีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้อง ทั้งนี้พนักงานสอบสวนต้องทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้อง แล้วส่งการสอบสวนเพิ่มเติมดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งต่อไป

2. ตามประเด็นหารือ ข้อ 2. พนักงานสอบสวนสามารถทำความเห็นได้ แต่เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งประการใด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 กำหนดให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติไปตามนั้น หากพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้องและให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามา ก็ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสัมภีร์ แก้วเจริญ)
รองอัยการสูงสุด ปฏิบัติราชการแทน
อัยการสูงสุด

สำนักงานวิชาการ
โทร. 0 2541 2770-9 ต่อ 1316
โทรสาร. 0-2541-2804

ที่ นร ๐๗๐๗/ ๑๑๒๓

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๖

เรื่อง หารือเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๗๐๗.๑๒/ป ๐๔๖
ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๖

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง หารือเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน

ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ขอหารือเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุด แต่งตั้งผู้แทนไปชี้แจงข้อเท็จจริง นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวและมีความเห็นปรากฏตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ได้ส่งมาด้วยนี้ อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบตามระเบียบด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวพรทิพย์ จาละ)
รองเลขาธิการ
รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานวิชาการ
โทร ๐ ๒๒๒๐ ๐๒๐๖-๑
ฝ่ายกฎหมายระบบงานการยุติธรรมทางอาญา
โทร ๐ ๒๔๖๒ ๐๒๐๖-๙ ต่อ ๑๔๑๑
โทรสาร ๐ ๒๒๒๖ ๖๖๑๑
www.ocs.go.th

เรื่องเสร็จที่ ๗๖๖/๒๕๔๖

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง ทารือเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๐๔.๖/๖๘๗๓ ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ขอหารือเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน สรุปความได้ว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติรับทราบปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง กรณีพนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา เรื่อง คนร้ายใช้อาวุธปืนยิงนายพรรณา จันสุข ถึงแก่ความตาย เหตุเกิดที่หมู่ ๓ ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง และได้ออกหมายจับนายสุวิช จิตร์บุญ ผู้ต้องหา แล้วสรุปสำนวนโดยมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาซึ่งเรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ และได้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมนายสุวิชฯ ผู้ต้องหาได้ พนักงานสอบสวนจึงสอบสวนเพิ่มเติมหลายประการ และได้นำผลการสอบสวนเพิ่มเติมส่งให้พนักงานอัยการ แต่พนักงานอัยการได้แจ้งให้พนักงานสอบสวนไปพบแล้วสั่งให้เอาเอกสารการสอบสวนเพิ่มเติมออก โดยให้เหตุผลว่าพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวนและเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพราะเป็นการสอบสวนหลังจากการสอบสวนเสร็จแล้ว พร้อมกับอ้างสำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๔๔๕๕/๒๔๔๗ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๔๗๗ เรื่อง การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ในกรณีเรื่องจับกุมสอบสวนหรือฟ้องผิดตัว ถึงอธิบดีกรมอัยการ ซึ่งรายละเอียดเป็นเรื่องศาลลงโทษจำเลยผิดตัว และต่อมาพนักงานสอบสวนได้สอบสวนเพิ่มเติมอีก จึงเป็นการสอบสวนโดยมิชอบ เมื่อพนักงานสอบสวนพิจารณาสำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวแล้วจึงยอมเอาเอกสารการสอบสวนเพิ่มเติมออกตามที่พนักงานอัยการสั่ง แต่ผู้บัญชาการตำรวจภูธร ๙ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนพิจารณาการดำเนินการของพนักงานสอบสวนในส่วนการสอบสวนเพิ่มเติมแล้ว เห็นว่า ไม่น่าจะเป็นการดำเนินการโดยมิชอบ เพราะเป็นการยืนยันสภาพทางคดีเพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการออกหมายเรียกพยานได้ถูกต้อง และไม่ทำให้เสียหายต่อรูปคดีของพนักงานอัยการแต่อย่างใด ผู้บัญชาการตำรวจภูธร ๙ จึงได้หารือมา ดังนี้

(๑) พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมถูกต้องและชอบด้วยระเบียบกฎหมายหรือไม่

(๒) กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับได้ภายหลังจากส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว พนักงานสอบสวนสามารถดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมได้หรือไม่ เพียงใด

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๕๐๑/๑๑๖๒ ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาปัญหาข้อขัดข้องดังกล่าวแล้ว เห็นว่า การดำเนินการของพนักงานสอบสวนหลังการสอบสวนเสร็จและได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว ต่อมามีการจับผู้ต้องหาได้นั้น จะมีผลดีต่อการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน เช่น ถ้าจับผู้ต้องหาผิดตัว พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยตัวผู้ต้องหาแล้วส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมให้พนักงานอัยการพิจารณาได้ ซึ่งจะดีกว่ารอให้พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องก่อนแล้วจึงปล่อยตัวผู้ต้องหาไป หรือ---ผู้ต้องหารับสารภาพและให้การเป็นประโยชน์ต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการในทันที หากรอให้พนักงานอัยการมีคำสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมจะเกิดผลเสียหายแก่คดี เพราะพยานหลักฐานอาจถูกทำลายหรือถูกทำให้เสียหายได้ และหากพนักงานอัยการเห็นว่าเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบก็สามารถสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมได้และถือเป็นการสอบสวนที่ชอบ การดำเนินการของพนักงานสอบสวนจึงไม่น่าจะเป็นการดำเนินการโดยมิชอบแต่ประการใด ประกอบกับกรณีดังกล่าวก็คล้ายคลึงกับสภาพปัญหาที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติประสบอยู่ในชั้นการทำความเห็นแย้งเสนออัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๕๔๙ มาตรา ๑๒ ซึ่งแต่เดิมก่อนทำความเห็นแย้งสำหรับสำนวนการสอบสวนที่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น โดยสภาพของการทำความเห็นแย้ง หากเห็นว่ายังมีสิ่งใดเคลือบคลุมไม่ชัดเจน ซึ่งหากได้มีการสอบสวนเพิ่มเติมแล้วจะเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีในการดำเนินการฟ้องร้องคดีของพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนก็จะสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมก่อนทำความเห็นแย้ง แล้วส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมประกอบความเห็นแย้งพร้อมสำนวนการสอบสวนทั้งหมดไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด แต่ต่อมาในระยะหลัง อัยการสูงสุดมีหนังสือแจ้งตอบมายังสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่า หลังจากพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาแล้ว ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติไม่มีอำนาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมก่อนทำความเห็นแย้ง เพราะไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้ทำเช่นนั้นได้ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๐ ถึงมาตรา ๑๔๒ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบไว้ กล่าวคือ เมื่อเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องทำความเห็นและส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อสั่งการต่อไปเท่านั้น ดังนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงขอหารือว่า

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙ ได้สรุปสำนวนการสอบสวนโดยมีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้องส่งพนักงานอัยการไปแล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๒ ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับหรือรับตัวผู้ต้องหาไว้ควบคุม พนักงานสอบสวนจะดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดี โดยไม่ทำให้คดีของพนักงานอัยการเสียหายได้หรือไม่เพียงใด

(๒) กรณีพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาแล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งเสนอผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ หรือพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๕๔๙ มาตรา ๑๒

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติในฐานะผู้ตรวจสอบยังสามารถสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมตามแนวเดิมที่กรมอัยการเคยตอบข้อหารือไว้ว่า มีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมและวัตถุประสงค์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็เป็นเช่นนั้น หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยมีผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) ผู้แทนสำนักงานสาธารณสุข และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นดังนี้

ประเด็นที่ ๑ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเห็นว่า การสอบสวนเสร็จแล้วและได้ส่งสำนวนการสอบสวนที่ยังเรียกหรือจับตัวผู้ต้องหาไม่ได้ไปให้พนักงานอัยการแล้ว ต่อมามีการจับหรือรับตัวผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจดำเนินการสอบสวนคดีดังกล่าวอีกต่อไปหรือไม่ เพียงใด

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๑๔๐* แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งกำหนดขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบกรณีที่เห็นว่าการสอบสวนได้เสร็จสิ้นแล้วมี ๒ กรณี คือ

๑. กรณีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด สามารถแยกออกได้เป็น ๒ กรณี คือ

(๑) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวนและบันทึกเหตุที่งดนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ

(๒) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมทั้งความเห็นที่ควรงดการสอบสวน

ทั้งสองกรณีดังกล่าวข้างต้น เมื่อพนักงานอัยการสั่งประการใด ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามนั้น

---

*มาตรา ๑๔๐ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวน และบันทึกเหตุที่งดนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมทั้งความเห็นที่ควรงดการสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้งดหรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(๒) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำผิด ให้ใช้บทบัญญัติในอีกมาตราต่อไปนี้

๒. กรณีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการตามมาตรา ๑๔๑[๑] มาตรา ๑๔๒[๒] มาตรา ๑๔๓[๓] และมาตรา ๑๔๔[๔] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

---

[๑]มาตรา ๑๔๑ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใด ให้ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้สั่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศ ให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา

[๒]มาตรา ๑๔๒ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นตามหลักฐานการสอบสวนว่า ควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว ถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ ให้ขอเองหรือขอให้พนักงานอัยการยื่นต่อศาลให้ปล่อย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว

แต่ถ้าเป็นความผิดซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

[๓]มาตรา ๑๔๓ เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้อง และสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องต่อไป

(๒) ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อสั่งต่อไป

(ข) ในกรณีจำเป็นการปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขัง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในคดีอาญาตามธรรมดา ซึ่งผู้ต้องหาถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่จับกุม หรือตกอยู่ในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

[๔]มาตรา ๑๔๔ ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ ถ้าเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้นแทนการที่จะส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

(๒) เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งมายังพนักงานอัยการแล้ว สั่งให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวน ให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้

ความอาญา กล่าวคือ ให้ทัศนามเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวน

กรณีตามปัญหาเมื่อพนักงานสอบสวนสรุปสำนวนการสอบสวนและมีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องตามมาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๔๒ และส่งให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานสอบสวนย่อมหมดอำนาจที่จะทำการสอบสวนเพิ่มเติมในคดีนั้นอีก แม้ต่อมาในภายหลังจะได้พยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีก็ตาม ทั้งนี้เพราะบทบัญญัติในวรรคสามของมาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๔๓ (๒) (ก) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม เว้นแต่พนักงานอัยการจะสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม ประกอบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙/๒๔๘๑ ก็วินิจฉัยว่า เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จและได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานสอบสวนย่อมหมดอำนาจที่จะทำการสอบสวนคดีต่อไป เพราะหากให้พนักงานสอบสวนเข้าเกี่ยวข้องโดยสั่งพังได้ต่อไป อาจทำให้เสียหายแก่คดีโดยพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบมิได้รู้เห็นตามควรแก่หน้าที่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จึงเห็นว่า พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมภายหลังจากที่ได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้แก่พนักงานอัยการแล้ว เพราะพนักงานสอบสวนหมดอำนาจที่จะทำการสอบสวนคดีต่อไป ทั้งนี้ ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙/๒๔๘๑ ส่วนการแจ้งข้อหาและการสอบสวนผู้ต้องหาที่จับได้ในภายหลังนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔[๖] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเมื่อพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาแล้ว ให้ส่งบันทึกการแจ้งข้อหาไปยังพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องทำความเห็นอีก

ประเด็นที่ ๒ กรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาแล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งเสนอผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ตามมาตรา ๑๔๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด จะมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้หรือไม่

---

[๖] มาตรา ๑๓๔ เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาต่อหน้าเข้าพนักงานเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติบังคับ ปีตามมาตรา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ข้อความที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยันเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๑๕๕[๓] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมาตรา ๑๒[๔] แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ ซึ่งกำหนดไว้ในทำนองเดียวกันว่า ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอัยการสูงสุด ถ้าในกรุงเทพมหานคร ให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ถ้าในจังหวัดอื่นให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี แย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งกันไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดไปก่อน ซึ่งเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมได้แต่อย่างใด ประกอบกับได้วินิจฉัยในประเด็นแรกแล้วว่า เมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนและความเห็นให้พนักงานอัยการแล้ว อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในคดีนั้นย่อมหมดลง

---

[๓] มาตรา ๑๕๕ ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของคณบดีคณะนิติศาสตร์ ถ้าในนครหลวงกรุงเทพธนบุรี ให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับหนังสือนำไปเสนออธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่นให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ทั้งนี้มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหาดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๓

ในกรณีที่อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจในนครหลวงกรุงเทพธนบุรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดอื่น แย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งกันไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดไปก่อน

บทบัญญัติในมาตรานี้ ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ และถอนฎีกา โดยอนุโลม

[๔] มาตรา ๑๒ ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้ ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอธิบดีกรมอัยการ ถ้าในกรุงเทพมหานคร ให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนออธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่นให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ทั้งนี้ มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขัง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในกรณีที่อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจในกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดอื่น แย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งกันไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดไปก่อน

บทบัญญัติในมาตรานี้ ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ และถอนฎีกา โดยอนุโลม

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จึงเห็นว่า กรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาแล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งเสนอผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อทำความเห็นแย้งตามมาตรา ๑๘๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ไม่มีอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีดังกล่าวสอบสวนเพิ่มเติมได้อีก

(นางสาวพรทิพย์ จาละ)
รองเลขาธิการฯ
รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
พฤศจิกายน ๒๕๔๖

บันทึกข้อความ

621

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0-2205-3466

ที่ 0031.212/ 1164 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2549

เรื่อง กำชับการปฏิบัติ และพิจารณาข้อบกพร่องพนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบ สำนวนการสอบสวนที่ ตร. ได้สั่งการให้สอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งอัยการสูงสุดแต่ไม่ดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

สตช.ภ., น., ปส. และ สตม.

ด้วย ตร ได้ตรวจสอบสำนวนการสอบสวนคดีอาญาที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง และเสนอให้ ผบ.ตร. พิจารณาตาม ป.วิ อาญา มาตรา 145 ซึ่ง ผบ.ตร. ได้พิจารณามีความเห็นไปยังอัยการสูงสุด และอัยการสูงสุดได้สั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมก่อนมีคำสั่งชี้ขาด ซึ่ง ตร.ได้สั่งการให้ดำเนินการตามคำสั่งอัยการสูงสุด ปรากฏว่ามีสำนวนการสอบสวนในกรณีดังกล่าวจำนวนมากที่ดำเนินการไปด้วยความล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร อันอาจเกิดความเสียหายต่อทางราชการ และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 241 ที่กำหนดเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาว่าจะต้องกระทำด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการในกรณีดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว เกิดประสิทธิภาพ จึงให้ดำเนินการดังนี้

1. ควบคุม กำกับ ดูแล การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งอัยการสูงสุดให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

2. กรณีพบว่ามีการสอบสวนเพิ่มเติมเป็นไปด้วยความล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้พิจารณาข้อบกพร่องพนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบไปตามอำนาจหน้าที่

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.ต.

(วำนวย เพชรศิริ)

รอง ผบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

ด่วนที่สุด บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๕๗๕

ที่ ๐๐๓๑.๒๒/ 5782 วันที่ 4 ธันวาคม ๒๕๕๐

เรื่อง แนวทางการปฏิบัติในเรื่องการทำความเห็นทางคดี ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๔๕

ผู้ช่วย ผบ.ตร. (สส ๑) (สช ๓)

ผบช.ภ๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ตชด., ก.๑, ก.๓

ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๕๐๑/๑๑๖๓ ลง ๒๖ พ.ย.๒๕๔๖ เรื่องหารือเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน และหนังสืออัยการสูงสุด ที่ อส (สฝอส.๓) ๐๐๑๕/๓๔๑๒ ลง ๓๑ พ.ค.๒๕๔๔ เรื่องความเห็นแย้ง และที่ อส.(สฝอส.๑).๐๐๑๕/๑๓๕๐ ลง ๒๗ ม.ค.๒๕๔๗ เรื่องชี้ขาดความเห็นแย้ง ที่วินิจฉัยและมีความเห็นสรุปว่า หาก ผบ.ตร. เห็นว่าข้อเท็จจริงในสำนวนการสอบสวนยังไม่สิ้นกระแสความที่ต้องเสนอให้อัยการสูงสุด ในฐานะผู้ชี้ขาดและเป็นหัวหน้าพนักงานอัยการ พิจารณาว่าจะสั่งสอบสวนเพิ่มเติมประเด็นใด ซึ่งมีผลเท่ากับมีความเห็นแย้งแล้วนั้น

ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อเป็นการลดขั้นตอนทางธุรการ และให้การถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติดังนี้

๑. การทำความเห็นทางคดี ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๔๕ ของ ตร. ในชั้นแรกให้มีความเห็นว่าแย้ง หรือไม่แย้งคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ สำหรับกรณีที่เห็นว่าสมควรเสนอให้อัยการสูงสุดสั่งสอบสวนเพิ่มเติมให้ถือเป็นความเห็นแย้ง โดยระบุเหตุผลในการแย้งว่า "พนักงานสอบสวนยังไม่ได้สอบสวนพยานสำคัญที่มีอยู่ในขณะเกิดเหตุ อันได้แก่..... ซึ่งหากทำการสอบสวนพยานดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้วจะทำให้ได้ข้อเท็จจริงชัดเจนขึ้น และพนักงานอัยการยังมิได้ใช้อำนาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมพยานดังกล่าวแต่อย่างใด เพื่อให้สำนวนการสอบสวนเข้าสู่การพิจารณาของอัยการสูงสุด จึงเสนอความเห็นแย้งมาเพื่อโปรดพิจารณาชี้ขาดต่อไป"

๒.เมื่ออัยการ...

๒. เมื่อยัยการสูงสุดสั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติมตามข้อ ๑ แล้วส่งเรื่องมายัง ตร. ให้ คตช. จัดส่งเรื่องดังกล่าวในนาม ตร. ให้กับหน่วยงานระดับ บช. สั่งพนักงานสอบสวนดำเนินการ และให้หน่วยงานระดับ บช.ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมผลการสอบสวนเพิ่มเติมไปยังยัยการสูงสุดพิจารณาชี้ขาดโดยตรง แล้วรายงาน ตร. (ผ่าน รคต.) ทราบ

๓. หากยัยการสูงสุดสั่งสอบสวนเพิ่มเติมในเรื่องเดียวกัน มายัง ตร. อีก ให้ คตช. จัดส่งเรื่องดังกล่าวในนาม ตร. ให้กับหน่วยงานระดับ บช. สั่งพนักงานสอบสวนดำเนินการ และให้หน่วยงานระดับ บช. ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมผลการสอบสวนเพิ่มเติม ไปยังยัยการสูงสุดพิจารณาชี้ขาดโดยตรง แล้วรายงาน ตร. (ผ่าน คตช.) ทราบเช่นเดียวกัน

๔. หากการสอบสวนเพิ่มเติมกระทำไปอย่างล่าช้า จนกระทั่งยัยการสูงสุดพิจารณามายัง ตร. ให้ คตช.เสนอเรื่องให้ ตร.สั่งหน่วยงานระดับ บช.ตั้งสังกัดของพนักงานสอบสวนทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า เป็นความบกพร่องของผู้ใด และให้ดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ แล้วรายงาน ตร.(ผ่าน คตช.) ทราบ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการเร่งรัดการสอบสวนเพิ่มเติม

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และแจ้งผู้เกี่ยวข้องให้ถือปฏิบัติต่อไป

พล.ต.อ.

(ชาลี สมบูรณ์ทรัพย์)

รอง ผบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

สำเนาถูกต้อง

ที่ 0031.22/ 2515

เรียน ผบช.ปส.

เพื่อโปรดทราบ แนวทางปฏิบัติในเรื่องการทำความเห็นทางคดี ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 145 ตามหนังสือ ตร.ด่วนที่สุดที่ 0031.22/5782 ลง 4 ธ.ค.2550

อนึ่ง สำหรับกรณีที่ ตร. ได้แจ้งหนังสือยัยการสูงสุด ให้ บช. ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมไปก่อนหน้านี้แล้ว ขอให้ส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมพร้อมสำนวนการสอบสวนทั้งหมดให้ ตร. (ผ่าน คตช.) เพื่อนำเสนอ ตร. ตามที่สั่งการไว้ต้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พล.ต.ต.

(ชาญ วัฒนธรรม)

ผบก.รคต.

ได้เรียนให้ทราบแล้ว

( )

12 ต.ค. 50

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร.
ที่ ๐๐๑๑.๒๕/ [illegible] วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕
เรื่อง การสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งของอัยการสูงสุด

ผบช.น., ภ., บ.ส., สตม., ภ.๑ , ภ. ๗ และ ทมค.

ตามหนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๓๑ ๒๒/๕๓๘๒ ลง ๕ ก.ค. ๒๕๕๐ กำหนดแนวทางปฏิบัติในเรื่องการทำความเห็นทางคดีตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๔๕ โดยกำหนดว่ากรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติม ให้ คดี. จัดส่งเรื่องให้หน่วยงานระดับ บช. สั่งพนักงานสอบสวนดำเนินการแล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมผลการสอบสวนเพิ่มเติมไปยังอัยการสูงสุดเพื่อพิจารณาสั่งฟ้องโดยตรง และรายงานให้ ตร. (ผ่าน คดี.) ทราบ นั้น

จากการตรวจสอบรายงานผลการสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งของอัยการสูงสุด พบว่าพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนและส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมไปให้อัยการสูงสุดพิจารณาล่าช้า บางคดีอัยการสูงสุดต้องมีหนังสือทวงถามหลายครั้ง โดยไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการตรวจสอบเร่งรัด ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่คดี จึงให้ถือปฏิบัติดังนี้

๑. กรณีอัยการสูงสุดมีคำสั่งให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมคดีใด ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง หากไม่เสร็จตามกำหนดให้ขอขยายเวลาต่อ ผบก. ได้ครั้งละ ๑๕ วัน แต่ไม่เกิน ๒ ครั้ง เมื่อ ผบก. ขยายเวลาแล้วยังสอบสวนไม่แล้วเสร็จให้ขอขยายเวลาไปยัง ผบช. และ ผบช. มีอำนาจขยายเวลาได้ตามความจำเป็น

๒ รายงานผลการดำเนินการตามข้อ ๑ ให้ ตร. (ผ่าน คดี.) ทราบ เมื่อครบกำหนด ๓๐ วัน และครบกำหนดการขยายเวลาในแต่ละครั้ง พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่แสดงว่ามีความจำเป็นไม่สามารถดำเนินการสอบสวนให้เสร็จสิ้นตามกำหนดได้ โดยให้ คดี. ตรวจสอบและติดตามรายงานดังกล่าว

๓. กรณีพบว่ามีการสอบสวนเพิ่มเติมล่าช้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาข้อบกพร่องแก่ผู้รับผิดชอบไปตามลำดับหน้าที่ แล้วรายงานให้ ตร. (ผ่าน คดี.) ทราบ

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

พล.ต.ท. [illegible]
(เจษน์ มงคลหัตถี)
ผู้ช่วย ผบ.ตร.บรท ผบ.ตร.

บทที่ 9

การปฏิบัติระหว่าง การพิจารณาคดีในชั้นศาล การสืบพยานต่อเนื่อง

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 02-205-3466

ที่ 0004.6/ 9952 วันที่ 11 กันยายน 2545

เรื่อง แนวทางการปฏิบัติในการพิจารณาคดีต่อเนื่อง และการใช้หลักประกันในชั้นสอบสวนเป็นหลักประกันในชั้นศาล

รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร.

ผบช. และ ผบก. หน่วยขึ้นตรงต่อ ตร.

ด้วยประธานศาลฎีกาได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานและพัฒนาระบบงานยุติธรรม เพื่อหารือร่วมกันถึงแนวทางในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการปฏิบัติงานและการประกาศบังคับใช้กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่ได้บัญญัติขึ้นใหม่ ซึ่ง คณะกรรมการฯ ดังกล่าวประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้ร่วมกันพิจารณาและกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. การปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับการพิจารณาคดีต่อเนื่องให้ถือปฏิบัติดังนี้

1.1 ก่อนส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกรายชื่อพยานแต่ละสำนวน พร้อมที่อยู่หรือช่องทางที่สามารถติดต่อพยานได้ไว้ในสมุดคุมพยานประจำสถานีตำรวจ เพื่อให้ตรวจสอบเมื่อต้องมีการส่งหมายเรียกให้พยาน

1.2 ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดส่งหมายเรียกให้พยานแล้วรายงานผลการส่งไปยังศาลและพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ถ้ามีเหตุขัดข้องซึ่งจะทำให้ยากแก่การนำพยานไปศาลตามที่นัดไว้ให้แจ้งพนักงานอัยการเพื่อร้องขอต่อศาลให้สืบพยานนั้นไว้ล่วงหน้า

1.3 ให้สถานีตำรวจแต่ละแห่งจัดให้มีสมุดคุมวันนัดของข้าพนักงานตำรวจที่ต้องไปเบิกความเป็นพยาน และการจัดเวรต่าง ๆ ต้องหยาบจัดไม่ให้ทับซ้อนกับวันที่ศาลนัดไว้

/1.4 ถ้าไม่ทันถึง ..

1.4 ล่วงก่อนถึงวันนัด เจ้าพนักงานตำรวจทราบว่าจะต้องย้ายไปปฏิบัติราชการที่อื่น ให้รีบแจ้งพนักงานอัยการเพื่อขอถอนไว้ก่อน จะได้ไม่ต้องเดินทางกลับไปยกความที่ศาลเดิมอีก

2. การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการใช้หลักประกันในชั้นสอบสวน โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวน หรือผู้เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้

2.1 ในรับหลักทรัพย์ที่พนักงานสอบสวนออกให้แก่ผู้ขอประกันให้ผู้ขอประกันแสดงความจำนงไว้ให้ชัดเจนว่า จะใช้หลักประกันชั้นสอบสวนเป็นหลักประกันในชั้นศาลด้วยหรือไม่ หากมิความประสงค์เช่นนั้น การจะขอคืนหลักประกันหลังจากผู้ต้องหาฟ้องแล้ว จะต้องแสดงหลักฐานว่าศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหารายนั้นหรือสั่งให้คืนหลักประกันแก่ผู้ขอประกันได้ ให้ใช้ข้อความดังต่อไปนี้ท้ายใบรับหลักทรัพย์

"ข้าพเจ้า.....ผู้ขอประกันมีความประสงค์จะใช้หลักประกันตามใบรับนี้ เป็นหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนี้ในชั้นพนักงานอัยการ ชั้นศาล และยินยอมให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเก็บรักษาหลักประกัน รวมทั้งหนังสือสำคัญและลงลิขสิทธิ์ ไว้จนกว่าจะได้ส่งมอบตัวผู้ต้องหาต่อพนักงานอัยการ หรือต่อศาล หรือพนักงานอัยการหรือศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือสั่งให้คืนหลักประกันดังกล่าว"

2.2 การส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนต้องระบุรายละเอียดของหลักประกันให้พนักงานอัยการทราบ

2.3 เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยใช้หลักประกันเดิม พนักงานสอบสวนจะต้องส่งหลักประกันต่อศาลภายใน 3 วันทำการ นับที่ศาลมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งหลักประกันต่อศาล เว้นแต่มีเหตุขัดข้องให้แจ้งเหตุขัดข้องนั้นต่อศาลเพื่อขอขยายระยะเวลาดังกล่าว

จึงเข้ามาเพื่อทราบ และให้แจ้งพนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องในสังกัดทราบ และถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ.

(สันต์ ศรุตานนท์)

ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ศร. (ศค.) โทร. 0-2205 3466

ที่ 0004.6/ 5619 วันที่ 12 กรกฎาคม 2547

เรื่อง การจัดตั้งงานส่งหมายและติดตามพยานในคดีอาญา

ผบช.ก., ผบช.น., ผบช.ภ.1-9, ผบช.ปส. และ ผบช.สตม.

ด้วยการดำเนินคดีอาญาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากพยาน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญและติดตาม รวมทั้งปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้อย่างเหมาะสม จากการที่ศาลยุติธรรมนำระบบการพิจารณาคดีต่อเนื่องมาใช้ ซึ่งการนัดพิจารณาจะนัดไปพิสูจน์ความจนเสร็จ คู่ความจะต้องนำพยานทุกปากมาเบิกความในคราวเดียวกันไป ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการแสวงหาข้อเท็จจริง แต่ปรากฏว่ายังมีการเลื่อนคดีเพราะพยานในคดีอาญาไม่มาศาลอยู่เป็นจำนวนมาก กระทบสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลย งบประมาณ และผู้เกี่ยวข้อง ประกอบกับมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา ซึ่งกำหนดให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่เป็นผู้จัดส่งหมายเรียกให้พยานและติดตามพยานให้มาศาลตามกำหนด ทาง ศร. และศาลยุติธรรม จึงได้ตั้งคณะทำงานร่วมหารือในการประสานความร่วมมือเพื่อติดตามพยานในคดีอาญาขึ้น

จากผลการหารือได้ข้อยุติในประเด็นที่จะนำไปสู่แนวทางปฏิบัติ เพื่อให้การติดตามพยานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ได้ข้อยุติ โดยในส่วนของหน่วยใน ศร. ให้ดำเนินการ ดังนี้

1. ให้ บช.น. และ ภ.1-9 สั่งการให้สถานีตำรวจทุกแห่งกำหนดให้มี "งานส่งหมายและติดตามพยาน" ขึ้น (จากเดิมซึ่งมีงานส่งหมายอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่คดีอยู่แล้ว) โดยสถานีที่มี รอง ผกก.(สส.) ให้ รอง ผกก (สส.) นั้นทำหน้าที่หัวหน้างาน ส่วนสถานีที่ไม่มี รอง ผกก.(สส.) ให้พิจารณาจากบุคคลที่มีอาวุโสรองจากหัวหน้าสถานีในฝ่ายงานสอบสวน เช่น พงส. ผู้ชำนาญการพิเศษ (สบ 3) หรือ พงส. ผู้ชำนาญการ (สบ 2) และให้มีผู้รับผิดชอบระดับรองลงมา โดยพิจารณาความเหมาะสมในการคัดสรรบุคคลและจำนวนผู้รับผิดชอบจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ปริมาณงาน และสถานะกำลังพล

2. ให้ บช.ก., บช.ปส. และ สตม. จัดตั้ง "งานส่งหมายและติดตามพยาน" โดยพิจารณากำหนดบุคคลผู้รับผิดชอบ จำนวนผู้รับผิดชอบ และสถานที่ตั้ง ตามความเหมาะสม เนื่องจากงานที่ทำหน้าที่สอบสวนของแต่ละ บช. มีชื่อแตกต่างกัน

/ 3. หากหน่วย ...

628

3.หากหน่วยใดมีความประสงค์จัดตั้ง "งานส่งหมายและติดตามพยาน" ในหน่วยงานของตนเหนือไปจากข้อ 1. และ 2. เช่น ระดับ บช. หรือ บก. หรือหากมีความพร้อมสามารถจัดตั้งเป็น "ศูนย์ส่งหมายและติดตามพยาน" ได้ก็ให้สามารถดำเนินการได้ โดยแจ้งไปยังศาลที่มีเขตอำนาจเหนือการสอบสวนของตน และแจ้ง ตร. ทราบ ทั้งนี้ หากหน่วยระดับ บช. หรือ บก. มีความพร้อมสามารถดำเนินการได้ จะทำให้การดำเนินการสอบสวนมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ตามข้อ 2. และ 3. เมื่อดำเนินการแล้ว ให้แจ้งชื่อผู้รับผิดชอบ หมายเลขโทรศัพท์ และการติดต่อสื่อสารทางอื่น (ถ้ามี) รวมถึงที่ตั้ง ไปยังศาลที่มีเขตอำนาจเหนือการสอบสวนของตน โดยให้ดำเนินการจัดตั้งงานส่งหมายและติดตามพยาน และกำหนดตัวผู้รับผิดชอบ รวมถึงการแจ้งรายชื่อไปยังศาล ให้แล้วเสร็จสิ้น พร้อมเริ่มปฏิบัติงานได้ตั้งแต่ 1 ส.ค.2547 พร้อมรายงานผลการจัดตั้งให้ ตร. ทราบด้วย

5. ให้ผู้รับผิดชอบงานส่งหมายและติดตามพยานมีหน้าที่ดำรับดูแล รวบรวมข้อมูลดำเนินการส่งหมายเรียกและติดตามพยาน และประสานการปฏิบัติ โดยเฉพาะปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ กับศาล เพื่อให้การส่งหมายเรียกและติดตามพยานบรรลุตามกำหนด เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

เพื่อทราบและถือปฏิบัติ

(สุนทร ร้ายขวัญ)

รอง ผบ.ตร. รรท.ผบ.ตร.

ด่วนที่สุด บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3466

ที่ 0031.212/ว 8 ลับ วันที่ 31 สิงหาคม 2550

เรื่อง กำชับการจัดตั้งงานส่งหมายและติดตามพยานในคดีอาญา การเป็นพยานศาล การส่งหมายเรียกพยาน การควบคุมพยาน การติดตามพยาน และการรายงานผลการดำเนินการตามหมายศาล

ผบช.ก., น., ภ.1-9, ปส., สตม., จต., สนว., ตชส., ฝ., และ ศ.

ผบก ในสังกัดสำนักงาน ผบ.ตร.

ตามหนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ 0004.6/56619 ลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2547 กำหนดให้สถานีตำรวจทุกแห่ง, บช.ก., บช.ปส. และ สตม. จัดตั้งงานส่งหมายและติดตามพยาน พร้อมแจ้งชื่อผู้รับผิดชอบ หมายเลขโทรศัพท์ และการติดต่อสื่อสารทางอื่น (ถ้ามี) รวมทั้งที่ตั้งในเขตศาลที่มีสถานีตำรวจเหนือการสอบสวนของตน และให้ผู้รับผิดชอบงานส่งหมายและติดตามพยาน มีหน้าที่กำกับดูแล รวบรวมข้อมูลดำเนินการส่งหมายเรียกและติดตามพยานและประสานการปฏิบัติ โดยเฉพาะปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ กับศาล เพื่อให้การส่งหมายเรียกและติดตามพยานมาศาลทันตามกำหนด ประกอบกับหนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ 0004.6/45892 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2547 ได้กำชับการปฏิบัติการเป็นพยานศาล การส่งหมายเรียกพยาน การควบคุมพยาน การติดตามพยาน และการรายงานผลการดำเนินการตามหมายศาล ให้เป็นแนวทางปฏิบัตินั้น

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้รับการประสานจากศาลอาญาว่าในการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานตำรวจ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่ได้วางไว้ เป็นเหตุให้เกิดอุปสรรคในการพิจารณาคดีในชั้นศาล ส่งผลให้คดีความต้องเลื่อนการพิจารณาออกไปเป็นเวลานาน ซึ่งไม่เป็นผลดีแก่คู่ความเนื่องจากความล่าช้าในการพิจารณา ทำให้พยานอาจหลงลืมข้อเท็จจริงได้ ซึ่งเหตุที่เกิดความล่าช้าสืบเนื่องมาจากเจ้าพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานตำรวจผู้เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวข้างต้น อีกทั้งการพิจารณาคดีศาลจะนัดสืบพยานวันละ 1 เรื่อง และสืบให้เสร็จเป็นเรื่องๆ ไป เพื่อไม่ให้ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นอีก จึงกำชับให้พนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานตำรวจต้องปฏิบัติดังนี้

1. ให้พนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวน ติดตามพยานที่สอบสวนและนำมาสืบจนเสร็จ โดยให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 6 การควบคุมพยานและการป้องกันพยานสำคัญในคดีอาญาและให้ดำเนินการ

1.1 ในการสอบสวน ควรบันทึกที่อยู่ของพยาน ที่ทำงาน และสถานที่ติดต่อแห่งอื่น กรณีไปทำงานต่างจังหวัดหนึ่งหรือนอกพื้นที่ หากมีหมายเลขโทรศัพท์ที่บ้าน โทรศัพท์เคลื่อนที่ ที่ทำงาน ให้บันทึกไว้ในบันทึกคำให้การพยาน หรือสำนวนสอบสวนด้วย หรือหมายเลขโทรศัพท์ของญาติ ผู้ใกล้ชิดที่สามารถติดต่อพยานได้

1.2 ก่อนสืบพยาน ให้ประสานงานพยานที่เป็นราษฎร และนำมาเบิกความที่ศาล หากมีเหตุขัดข้องให้แจ้งคุมย์ประสานงานก่อนสืบพยานของศาล

2. ให้จัดเจ้าพนักงานตำรวจผู้ส่งหมาย ที่มีคุณภาพและรับผิดชอบในการปฏิบัติงานส่งหมาย โดยต้องส่งหมายด้วยตนเอง ห้ามมิให้ให้บุคคลอื่นไปส่งแทนและต้องรายงานผลต่อศาลและยื่นการทั้งสองทาง เพื่อประสานในการติดตามพยาน

3. เนื่องจากระบบการพิจารณาคดีแบบต่อเนื่องจะไม่มีการส่งประเด็นไปสืบพยานพนักงานสอบสวนและผู้จับกุม จึงต้องเดินทางไปเบิกความต่อศาลอย่างเคร่งครัด และถือว่าการไปเบิกความต่อศาลเป็นราชการสำคัญ หากโยกย้ายตำแหน่ง สถานที่ทำงานให้ประสานงานอัยการขอสืบพยานล่วงหน้า โดยเฉพาะคดีที่จำเลยถูกจับถือเป็นคดีเร่งรัด หากเลื่อนคดีออกไปอาจใช้เวลานานยาวนานซึ่งกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของจำเลย

4. หากพยานที่เป็นราษฎรต้องย้ายถิ่นฐาน เช่น ชนงานก่อสร้าง ผู้ร้อง หรือชาวต่างชาติ ให้ประสานงานอัยการขอสืบพยานล่วงหน้า

5. พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องสืบพยานเป็นปากสุดท้าย จึงสืบไว้ทันทีโดยผู้พิพากษาจะบันทึกในรายงานว่า "หากพยานกลับคำให้การหรือเบิกความเป็นผลเสียต่อรูปคดีศาลจะอนุญาตให้โจทก์นำพยานปากพนักงานสอบสวนกลับมาสืบใหม่ได้ ก่อนสืบพยานจำเลย"

6 กรณีเจ้าพนักงานตำรวจไปราชการหรือไปอบรม ดังนั้น ให้ผู้บังคับบัญชาสอบถามว่าจะต้องไปเบิกความในพยานศาลหรือไม่ เพราะการไม่ไปศาลอาจไม่มีวันนัดให้สืบได้อีก จะทำให้เสียความยุติธรรมโดยเฉพาะในคดีที่จำเลยถูกขัง

7. ให้ผู้บังคับบัญชาแจ้งเวียนพนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติโดยเคร่งครัดในการไปเป็นพยานศาลและนำพยานอื่นที่เป็นราษฎรไปศาลด้วย

8. ให้หัวหน้าสถานีตำรวจทุกแห่ง หน่วยงาน บช.ก., บช.ปส และ สตม. ตั้งแต่ตำรวจชั้นสัญญาบัตร เป็นผู้รับผิดชอบการส่งหมายเรียกพยาน และให้แจ้งหมายเลขโทรศัพท์สายตรง โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อสะดวกในการติดต่อ ติดตามหากผู้รับผิดชอบไม่อยู่ ให้มีผู้รับผิดชอบแทน โดยปฏิบัติตามหนังสือ ตร ด่วนที่สุด ที่ 0004.6/5619 ลง 16 กรกฎาคม 2547 โดยเคร่งครัด

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชี้แจงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด หากเกิดความเสียหายให้พิจารณาโทษตามความเหมาะสมทั้งผู้บกพร่องและผู้บังคับบัญชาด้วย.

พล.ต.ชัย

(เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส)

รอง ผบ.ตร.

ด่วนที่สุด บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร 0-2205-3463

ที่ 0004.5/พิเศษ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2545

เรื่อง ให้กำชับการปฏิบัติกรณีพยานศาลของพนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

เรียน ผบช. ผบก. หน่วยขึ้นตรงต่อ ตร. และผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ด้วยสำนักงานศาลยุติธรรม ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ศย 0106/1483 ลง 30 ธ.ค. 44 ขอความร่วมมือและแจ้งผลการประชุมร่วมกันระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อหารือถึงแนวทางสนับสนุนการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมในการนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ผลการประชุมได้ข้อสรุปว่า การนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่องจะเป็นผลสำเร็จได้นั้นอยู่กับความเคร่งครัดในการกำหนดวันนัดพิจารณา เพราะการนัดพิจารณาคดีแบบต่อเนื่องจะเป็นการนัดคดีเรื่องเดียวกันไปจนเสร็จ คู่ความจะต้องนำพยานทุกปากมาเบิกความในคราวเดียวต่อเนื่องกันไป โดยเมื่อสิ้นวันที่ศาลนัดสืบพยานไว้แล้วจะต้องไม่มีการเลื่อนคดีโดยไม่จำเป็น เพราะหากมีการเลื่อนคดีใดจะทำให้คดีนั้นต้องไปเรียงลำดับการนัดพิจารณาคดีใหม่ต่อจากคดีอื่นที่ได้นัดพิจารณาเรียงลำดับไว้ก่อนแล้ว ทำให้คดีต้องล่าช้าไปอย่างมาก ในส่วนของคดีอาญานั้น สาเหตุสำคัญของการเลื่อนคดีของฝ่ายโจทก์เกิดจากพยานไม่มาศาล หากสามารถให้พยานมาศาลตามกำหนดนัดได้ก็จะทำให้การพิจารณาคดีต่อเนื่องประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญ

โดยที่พยานโจทก์ส่วนใหญ่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจ ส่วนพยานอื่นที่มิใช่เจ้าพนักงานตำรวจนั้น ก็อยู่ในเขตหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะติดตามพยานมาเบิกความต่อศาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงเป็นหน่วยงานสำคัญที่จะช่วยในการนำพยานมาศาลตามกำหนดนัด หากสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ความร่วมมือในการประสานงานกับสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อติดตามพยานอย่างเป็นระบบก็จะช่วยให้การนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่องมีผลในทางปฏิบัติได้จริง ที่ประชุมจึงได้เป็นข้อยุติแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

1. ขอให้เจ้าพนักงานตำรวจที่เป็นพยาน ไปเบิกความตามที่ศาลนัดโดยเคร่งครัด โดยถือเป็นงานราชการสำคัญ

2. ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจที่เป็นพยานถูกโยกย้ายไปดำรงตำแหน่งในพื้นที่อื่นนอกเขตอำนาจศาล ขอให้เจ้าพนักงานตำรวจเดินทางไปเบิกความที่ศาลเดิม โดยถือเป็นภารกิจเดินทาง

/ไปปฏิบัติราชการ...

ไปปฏิบัติราชการเพราะในการพิจารณาคดีต่อเนื่องศาลจะไม่ส่งประเด็นไปสืบพยานที่อื่น

3. ในส่วนของพยานที่ไม่ใช่เจ้าพนักงานตำรวจ ควรมีแนวทางในการควบคุม และติดตามพยานอย่างใกล้ชิดเป็นรายคดี เพราะในการพิจารณาคดีต่อเนื่องนั้นเมื่อถึงกำหนดวันนัดสืบพยานในคดีใดแล้วจะต้องนำพยานทุกปากในคดีนั้นมาเบิกความต่อเนื่องกันไปในคราวเดียวมิใช่นำพยานบางปากมาเบิกความทีละนัดดังเช่นในระยะแรกเริ่ม

4. ขอให้เจ้าพนักงานตำรวจรายงานผลการส่งหมายเรียกพยานคดีมายังศาลผู้ออกหมายเรียก เพื่อประโยชน์ในการประสานงานกับศาลผู้ออกหมายเรียก ในกรณีมีเหตุขัดข้องในการส่งหมาย

5. หากมีพยานสำคัญที่จำเป็นต้องนำมาเบิกความก่อนถึงวันเริ่มสืบพยานหรือมีเหตุจำเป็นเกี่ยวกับความปลอดภัยของพยาน ขอให้เจ้าพนักงานตำรวจประสานงานกับพนักงานอัยการเพื่อขอให้ศาลนัดสืบพยานดังกล่าวเป็นกรณีพิเศษ

6. ขอให้สถานีตำรวจแต่ละแห่ง กำหนดบุคคลใดบุคคลหนึ่งในหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบในการติดตามพยานและประสานงานกับศาลชั้นต้นแต่ละศาลโดยตรง ซึ่งศาลชั้นต้นแต่ละศาลจะได้จัดบุคคลหรือหน่วยงานภายในเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องดังกล่าวในลักษณะเดียวกัน

ฉะนั้น จึงขอกำชับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่ไปเป็นพยานตลอดจนผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือกับศาล ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมขอความร่วมมือดังกล่าวข้างต้นเพิ่มเติมจากหนังสือ ตร. ที่ 0503(ส) / 15685 ลง 8 ก.ค. 2524 ข้อ 2 และ 4 โดยให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบพยานของแต่ละสถานีเป็นผู้รับผิดชอบในการติดตามพยานและประสานงานกับศาลชั้นต้นแต่ละศาลโดยตรง ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 8 บทที่ 6 และประมวลระเบียบการตำรวจไกล่เกลี่ยกับคดีลักษณะที่ 57 บทที่ 13 ข้อ 3 วรรคสองและวรรคท้าย โดยเคร่งครัด

พล.ต.ท.

(วุฒิชัย ศรีรัตนวุฒิ)

รอง ผบ.ตร.(ม.ส.) ปรก.ตร.

๙ ก.พ. ๒๕๔๕

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐-๒๒๐๕-๓๔๖๖

ที่ ๐๐๓๑.๒๐๒/ ๐๙๖ **วันที่** ๗ มีนาคม ๒๕๕๒

เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

รอง ผบ.ตร. และผู้ช่วย ผบ.ตร. หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า
ผบช. และ ผบก.หน่วยในสังกัด สง ผบ.ตร. หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยกำหนดแนวปฏิบัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๔ ได้กำหนดให้ ผบ.ตร. มีอำนาจออกคำสั่งหรือแนวทางปฏิบัติเพื่อการดำเนินการตามระเบียบ ตร. ประกอบระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๕ ข้อ ๒๑ และ ข้อ ๒๔ ได้ให้อำนาจหัวหน้าส่วนราชการในการมอบหมายอำนาจในการใช้ดุลพินิจสั่งจ่ายค่าตอบแทนแก่พยานและค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยาน นั้น

เนื่องจากได้มีการดำเนินการตามหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๐๔.๒๑/ ๒๕๕๒ ลง ๑๕ พ.ค. ๒๕๔๘ เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองพยานในคดีอาญามาระยะเวลาหนึ่งแล้ว เกิดปัญหาข้อขัดข้องในทางปฏิบัติหลายประการ ดังนั้น เพื่อให้การคุ้มครองพยานของ ตร. มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติราชการของผู้บัญชาการในฐานะเป็นอธิบดีหรือเทียบผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงให้ยกเลิกหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๐๔.๒๑/ ๒๕๕๒ ลง ๑๕ พ.ค. ๒๕๔๘ เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองพยานในคดีอาญาใหม่ ดังต่อไปนี้

๑. คดีอาญาที่พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยซึ่งจะให้ความคุ้มครองพยาน ได้แก่

๑.๑ คดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป

๑.๒ คดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่สามปีขึ้นไป และผู้กระทำผิดหรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัยเป็นผู้มีอิทธิพลเกี่ยวกับคดีอาญาสิบห้าประเภทที่กำหนดไว้ท้ายหนังสือนี้ หรือ

๑.๓ คดีอาญาที่พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย แต่ไม่เข้าลักษณะตาม ๑.๑ และ ๑.๒ ให้รีบรายงานต่อ ผบช.หรือผู้รักษาราชการแทน เพื่อพิจารณาสั่งการโดยด่วน หากเห็นสมควรให้คุ้มครองพยานก็ให้ดำเนินการตามข้อ ๒ ต่อไป

๒. ผู้มีอำนาจอนุมัติการคุ้มครองพยาน

๒.๑ พยานในคดีอาญาตามข้อ ๑.๑ และ ข้อ ๑.๒ ให้พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนหรือสอบสวนคดีอาญาร่วมหารือกับ ผกก. หรือหัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้รักษาราชการแทน โดยให้ ผกก. หรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือผู้รักษาราชการแทน ออกคำสั่งให้การคุ้มครองพยานเป็นระยะเวลาไม่เกินหกสิบวัน

๒.๒ หากมีความจำเป็นที่จะคุ้มครองพยานเกินกว่าหกสิบวัน ให้ ผบก. หรือผู้รักษา

/ราชการ...

ราชการแทน เป็นรายๆ ไปได้อีกครั้งละไม่เกินเจ็ดวัน แต่รวมระยะเวลาแล้วต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่ ผบช. หรือผู้รักษาราชการแทนได้อนุมัติการคุ้มครองพยาน

๒.๑ หากมีความจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองพยานเกินกว่าหนึ่งปี ให้ขออนุมัติต่อ ผบช. หรือผู้รักษาราชการแทน

การขออนุมัติตาม ๒.๒ และ ๒.๓ ให้รายงานเหตุผลความจำเป็นพร้อมผลการดำเนินคดีอาญาประกอบการขออนุมัติ และเมื่อได้รับอนุมัติให้คุ้มครองพยานหรือยกเลิกการคุ้มครองพยานรายใด ให้ผู้ขออนุมัติรายงานผลการดำเนินการให้ ตร. ทราบ

๒.๔ สำหรับกรณีที่พยานร้องขอหรือพนักงานสอบสวนเห็นว่าควรให้ความคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๖ ให้ดำเนินการตามข้อ ๒.๒ - ๒.๓ ไปพลางก่อน แล้วให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบรายงานตามลำดับชั้นถึง ผบช. เพื่อขออนุมัติต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และให้รายงานผลการดำเนินการให้ ตร. ทราบ

๒.๕ ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนเพื่อการคุ้มครองพยาน ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการขออนุมัติให้ความคุ้มครองพยานทางโทรศัพท์ โทรสาร หรือเครื่องมือสื่อสารอื่นใดก็ได้ แล้วรายงานเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจอนุมัติ

๓. เมื่อผู้มีอำนาจอนุมัติตามข้อ ๒. ได้อนุมัติการคุ้มครองพยานให้รีบดำเนินการคุ้มครองพยานทันที และให้ผู้คุ้มครองพยานแจ้งผู้รักษาการคุ้มครองพยานทราบโดยเร็ว

๔. ผู้มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองพยาน

๔.๑ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจที่รับผิดชอบคดีอาญาที่มีการร้องขอให้ความคุ้มครองพยาน จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจไปให้ความคุ้มครอง ณ สถานที่ที่พยานพักอยู่หรือสถานที่อื่นใดที่เห็นสมควร

กรณีพยานมีที่อยู่หรือพักอาศัยอยู่นอกเขตพื้นที่รับผิดชอบ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจที่รับผิดชอบพื้นที่ที่พยานอยู่หรือพักอาศัยจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจไปให้ความคุ้มครองแก่พยาน เมื่อมีการร้องขอจากหัวหน้าสถานีตำรวจที่รับผิดชอบในคดีอาญาที่ต้องให้ความคุ้มครองพยาน

หากกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เพียงพอในการคุ้มครองพยานให้รายงานเหตุผลและความจำเป็นให้ผู้บังคับการทราบ และให้ผู้บังคับการใช้ดุลยพินิจในการจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อคุ้มครองพยานดังกล่าว หรืออาจร้องขอต่อ ตร. สั่งให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดเป็นหน่วยงานกลางสำหรับทำหน้าที่คุ้มครองพยานก็ได้

ในการณีจำเป็นหรือพิจารณาแล้วเห็นว่า หากพยานพักอาศัยอยู่ที่ที่พักอาศัยของตนเองอาจไม่ได้รับความปลอดภัย ก็ให้จัดสถานที่ที่ปลอดภัยให้พยานอยู่ก็ได้

๔.๒ กรณีหน่วยงานที่ต้องการให้ความคุ้มครองพยานไม่ได้เป็นสถานีตำรวจภูธรหรือสถานีตำรวจนครบาล ให้หัวหน้าหน่วยงานพิจารณาจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจที่สังกัดในหน่วยงานนั้น ไปคุ้มครองพยานหรืออาจดำเนินการตามข้อ ๔.๑ วรรคสอง ก็ได้ โดยให้คำนึงถึงพฤติการณ์ทางคดีและความผิดที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

๔.๓ ในกรณีที่หน่วยงานอื่นนอกสังกัด ตร. ร้องขอให้คุ้มครองพยานให้ส่งเรื่องให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตาม ๒ ดำเนินการต่อไป

/สำหรับ...

สำหรับกรณีที่หน่วยงานอื่นนอกสังกัด ตร. หรือพยาน ร้องขอให้คุ้มครองพยานโดยระบุหน่วยงานในสังกัด ตร. ที่อยู่นอกเขตอำนาจสั่งการของ ผบช.ในพื้นที่รับผิดชอบ เช่น บช.ก. บช.น. ให้ ตร. เป็นผู้พิจารณาตามความเหมาะสม โดยให้คำนึงถึงพฤติการณ์ทางคดีและความลับที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

๕. คำร้องขอรับการคุ้มครองพยานให้ทำเป็นหนังสือตามแบบที่กำหนดไว้ท้ายหนังสือนี้

๖. ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่พยานได้มาให้ข้อเท็จจริงและปีชื่อของพยานระบุไว้ในสำนวนการสอบสวน เป็นผู้สั่งจ่ายค่าตอบแทนแก่พยาน ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายแก่พยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๗

๗. ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่พยานได้มาให้ข้อเท็จจริงเป็นผู้สั่งจ่ายค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๗

๘. ก่อนดำเนินการให้ความคุ้มครองพยานให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้ความคุ้มครองแจ้งแก่พยานหรือบุคคลตาม มาตรา ๗ ว่าในกรณีเกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่น ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานเพราะมีการกระทำผิดอาญาโดยเจตนา เนื่องจากการที่พยานตกลงหรือได้มาเป็นพยานบุคคลนั้นมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน สามี ภริยา หรือผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๗

๙. การควบคุมและกำกับดูแลการคุ้มครองพยาน

๙.๑ ให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานจัดทำทะเบียนการคุ้มครองพยานและเก็บรักษาไว้ที่หน่วยงานระดับกองบังคับการและรายงานตามลำดับชั้นจนถึงกองบัญชาการ

๙.๒ ให้ แล้ะ บช. ทำการตรวจสอบและประเมินผลการคุ้มครองพยานของหน่วยงานในสังกัดและรายงานผลให้ ตร. ทราบ ทุกวันที่ ๓๑ มีนาคม และ ๓๐ กันยายน ของทุกปี ตามแบบที่กำหนดท้ายหนังสือนี้

๑๐. การดำเนินการตามหนังสือสั่งการนี้ให้ถือเป็นความลับ

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

พล.ต.อ.

(พัชรวาท วงษ์สุวรรณ)

ผบ ตร.

แบบรายงานผลการตอบแทนเครือข่าย

ระหว่างเดือน (ตุลาคม - มีนาคม) (เมษายน - กันยายน)

ของ สนง. ปศก. .....

คดีอาญาที่	ผลงานลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ค่าตอบแทน	จำนวนครั้งที่มาให้ข้อมูล	หมายเหตุ
1/2550	1	นาย.....	200	1	ภายในจังหวัด
	2	นาย.....	400	2	ภายในจังหวัด
	3	นาย.....	1,000	2	ต่างจังหวัด
		รวมเป็นเงิน	1,600		
		รวมเดือน ต.ค., พ.ย.,ธ.ค.,ม.ค.,ก.พ.,มี.ค.,	(เฉพาะแต่ละครั้ง)		
		รวมทั้งสิ้น ต.ค. 2549 - มี.ค. 2550			

ลงชื่อ .....หัวหน้าหน่วยงาน/ผู้รายงาน

(.....)

ตำแหน่ง .....

หมายเหตุ ให้หัวหน้าหน่วยรายงาน บช. ส่วน บก. และ ให้ บช. รวบรวมรายงาน ตร. ส่วน กฉ. ทุก 6 เดือน

โดยมอบให้ บช. สรุปยอดจำนวนผลงานและค่าตอบแทนแยกแต่ละ ภ.จว.

แบบรายงานเพื่อใช้จ่ายในการฝึกอบรม

ระหว่างเดือน (ตุลาคม - มีนาคม) (เมษายน - กันยายน)

ของ ฐน., สภ. .....

ลำดับที่	ทหารกองเกิน	ชื่อ - สกุล ผู้ถูกฝึก	ระยะเวลาการฝึกอบรม	วิธีการฝึกอบรม	ค่าใช้จ่าย	หมายเหตุ

ลงชื่อ ..... หัวหน้าหน่วยงาน/ผู้รายงาน

(.....)

ตำแหน่ง .....

หมายเหตุ ให้หัวหน้าหน่วยงานรายงาน ชย ผ่าน บก และให้ บช. รวบรวมรายงาน ทร. ผ่าน ยศ. ทุก 6 เดือน

โดยแยกให้ บช. สรุปยอดจำนวนคนและค่าใช้จ่ายแยกแต่ละ ภ.จว.

639

สคพ. 11

แบบรายงานผลการดำเนินงานคุ้มครองพยาน

ความบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาญา (ฉบับ 6 เดือน)

ตั้งแต่วันที่.....ถึง.....

ประจำปีงบประมาณ 25.....

ชื่อหน่วยงาน.....ผู้จัดทำข้อมูล.....โทรศัพท์.....มือถือ.....

ผลการดำเนินงานคุ้มครองพยาน					งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร	ผลการใช้จ่ายงบประมาณ				งบประมาณคุ้มครองพยานที่จ่ายจริง
จำนวนพยานทั้งหมด			การดำเนินการคุ้มครอง			ค่าใช้จ่ายตามมาตรการทั่วไป		ค่าใช้จ่ายตามมาตรการพิเศษ		
อยู่ระหว่างการคุ้มครอง	ดำเนินการคุ้มครองแล้ว	จำนวนผู้ขอรับการคุ้มครอง	มาตรการทั่วไป	มาตรการพิเศษ		พยาน	เจ้าหน้าที่	พยาน	เจ้าหน้าที่	

ข้อติดขัด/ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ (1) จำนวนพยานทั้งหมด ให้รวมถึงจำนวนบุคคลอื่นใดซึ่งได้ประโยชน์หรือต้องร่วมรับการคุ้มครองด้วย

(ตัวอย่าง) คำขอรับการรักษาความปลอดภัยและให้ความคุ้มครอง

640

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ขอรับการคุ้มครอง

๑. ชื่อ ..... ชื่อสกุล.....

๒. อายุ..... ปี

๓. ที่อยู่.....

.....โทรศัพท์.....

๔. บุคคลใกล้ชิดที่สามารถติดต่อได้

ชื่อ..... ชื่อสกุล.....

ที่อยู่.....

.....โทรศัพท์.....

๕. วิธีการที่ขอรับการคุ้มครอง

☐ จัดเจ้าหน้าที่ไปให้ความปลอดภัยแก่ผู้ขอ

☐ จัดให้ไปอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย

☐ อื่นๆ (ระบุ).....

เหตุผลที่อ้างไม่ได้รับความปลอดภัย โดยย่อ.....

.....

ความเห็นของพนักงานสอบสวน/เจ้าหน้าที่.....

.....

ภายในกฎหมายกำหนดไม่มาก ไม่ได้น้อยกว่าหรือไม่เป็นการเพียงพอ หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานเป็นข้อความอันเป็นเท็จ หรือความผิดฐานทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในคดีที่บุคคลนั้นเป็นพยาน ให้บุคคลนั้นคืนหรือชดใช้ค่าตอบแทน หรือจะให้สำหรับการไม่ครบถ้วนของพยานหลักฐานและบุคคลอื่นแล้วแต่กรณี ที่รัฐได้จ่ายไปจริงภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งจาก

ลงชื่อ.....ผู้ขอรับการคุ้มครองและให้ความยินยอม

(.....)

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

(.....)

ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ ..... พยาน

(.....)

ลงชื่อ..... พยาน

(.....)

ความเห็นผู้อนุมัติ

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติ

(.....)

ตำแหน่ง.....

1. กลุ่มผู้มีอิทธิพลเรียกรับผลประโยชน์จากโรงงานร้านค้า สถานบริการและสถานประกอบการต่าง ๆ
2. กลุ่มผู้มีอิทธิพลจัดตั้งบ่อนการพนัน จัดให้มีการพนันทายผลฟุตบอล หวยใต้ดิน หวยหุ้น รับซื้อตู้เกมส์ไฟฟ้า
3. กลุ่มผู้มีอิทธิพลในการยื่นประมูล และจัดขบวนการเสนอ / แข่งขันราคาในการประมูลงานของทางราชการ
4. กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบนำคนเข้า – ออก และอยู่ในราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมาย
5. กลุ่มผู้มีอิทธิพลหลอกลวงประชาชนไปทำงานต่างประเทศ
6. กลุ่มผู้มีอิทธิพลรับจ้างทวงหนี้ด้วยการข่มขู่หรือใช้กำลัง
7. กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบค้าอาวุธ
8. กลุ่มผู้มีอิทธิพลบุกรุกที่สาธารณะและทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
9. กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบขนสินค้าหนีภาษี น้ำมันเถื่อน น้ำมันปาล์มเถื่อน บุหรี่ สุราเถื่อน และรังแกเรียกรับค่าสินค้าผิดกฎหมาย
10. กลุ่มผู้มีอิทธิพลมือปืนรับจ้าง
11. กลุ่มผู้มีอิทธิพลเกี่ยวกับยาเสพติด
12. กลุ่มผู้มีอิทธิพลหลอกลวงค้ามนุษย์นักท่องเที่ยว
13. กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบหนังและเด็กบังคับค้าประเวณี โสเภณีเด็ก
14. กลุ่มผู้มีอิทธิพลเรียกรับผลประโยชน์จากคิวรถจักรยานยนต์ และรถยนต์รับจ้างผิดกฎหมาย
15. กลุ่มผู้มีอิทธิพลเรียกรับผลประโยชน์จากการรับเลี้ยงหรือคุ้มครองการกระทำผิดบนเส้นทางหลวงหรือทางสาธารณะ

ที่นี่กระทรวงมหาดไทย

ส่วนราชการ สำนักงานการตรวจแผ่นดิน โทร 2052xxx

ที่ 0004.3 ว.201 วันที่ 30 มีนาคม 2543

เรื่อง ระเบียบว่าด้วยงานอัยการกฤษฎีกา ว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา พ.ศ. 2543

เรียน ผวจ., ผบช.น., ผบช.ภ., ผบช.ภ. 1 - 9, ผบก.ตชน.

ด้วยสำนักงานอัยการสูงสุดมีหนังสือส่วนที่สด ที่ อส (ลฝปอ.) 0018/11459 ลง 8 ก.ค. 2543 ส่งสำเนาระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา พ.ศ. 2543 ซึ่งสำนักงานอัยการสูงสุดได้กำหนดหลักปฏิบัติราชการในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ เพื่อเป็นการรองรับการบังคับใช้ พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 ทั้งนี้เพื่อให้การคุ้มครองเด็กในคดีอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ข้อ 12 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ. 2532 และบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 4 และมาตรา 53 ให้ ตร. ถือเป็นการประสานการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

ทั้งนี้ ขอความร่วมมือ ผวจ. ผบช.น. ผบช.ภ. ผบช.ภ. 1 - 9 และ ผบก.ตชน. ถือปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา พ.ศ. 2543 ตามที่กำหนดโดยเคร่งครัดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

รก.ตร. ลงชื่อ

(ศรุต โลหะพันธุ์)

ผู้ช่วย ผบ.ตร. ปรท.ผบ ตร

643

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ(สผปผ.)0018/ว1459

สำนักงานอัยการสูงสุด

ถนนหน้าพระลาน กรุงเทพฯ 10200

9 สิงหาคม 2543

เรื่อง ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา พ.ศ.2543

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา พ.ศ.2543

ด้วยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 ได้มีบทบัญญัติในการคุ้มครองเด็กในคดีอาญาเพิ่มขึ้น และได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการคุ้มครองเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นสามขั้นตอนประการ สำนักงานอัยการสูงสุดจึงได้กำหนดระเบียบ ว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา พ.ศ.2543 ขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้การคุ้มครองเด็กในคดีอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว สอดคล้องกับมาตรฐาน ข้อ 12 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ.2532 (ค.ศ.1989) และบทบัญญัติในมาตรา 4 และมาตรา 53 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

เนื่องจากการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา จะต้องมีการประสานงานกับหลายหน่วยงาน สำนักงานอัยการสูงสุดจึงได้ส่งสำเนาระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา พ.ศ. 2543 ให้หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รับงานนี้ 11 ส.ค. 2543
วันที่ 11 ส.ค. 43
เวลา

งานธุรการและกำลังพล ฝอ. คพ.
กองการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รับหนังสือ 01274
วันที่ 15 ส.ค. 2543
เวลา 15.15 ชื่อผู้รับ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพันธ์ สุริยพร)
รองอัยการสูงสุด ปฏิบัติราชการแทน
อัยการสูงสุด

สำนักงานวิชาการ
โทร. 5412921

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด
ว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา
พ.ศ. ๒๕๔๓

โดยเหตุที่ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้มีบทบัญญัติให้พนักงานอัยการมีบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาหลายประการ กล่าวคือในชั้นสอบสวนได้กำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมในการจดบันทึกคำร้องทุกข์ในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหาย การถามปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน การที่ผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กชี้ตัวผู้ต้องหาและการสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็ก ส่วนในชั้นศาลได้มีการกำหนดกระบวนการถามปากคำและสืบพยานในการไต่สวนการตายการไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณาคดีสำหรับเด็กเป็นพิเศษ นอกจากนั้นยังได้มีการปรับปรุงขยายเหตุและวิธีการเกี่ยวกับการสืบพยานไว้ก่อนการฟ้องคดีต่อศาลอย่างกว้างขวาง รวมทั้งให้นำวิธีสืบพยานสำหรับเด็กในชั้นศาลไปใช้กับการสืบพยานไว้ก่อนการฟ้องคดีต่อศาลอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การคุ้มครองเด็กในคดีอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วสอดคล้องกับมาตรฐาน ข้อ ๑๒ แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ. ๒๕๓๒ (ค.ศ. ๑๙๘๙) และเทริญญัติในมาตรา ๕ และมาตรา ๙๐ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ กรณีจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดองค์กรเพื่อรองรับการจัดและบทบาทดังกล่าวและสมควรกำหนดหลักปฏิบัติราชการในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๘ อัยการสูงสุด จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

หมวด ๑
บททั่วไป

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๓"

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งอื่นใดที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้และให้ใช้ระเบียบนี้แทน

การปฏิบัติตามระเบียบนี้ ให้คำนึงถึงข้อบังคับและระเบียบของส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กในคดีอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความยุติธรรมตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๐๙ (ค.ศ. ๑๙๖๖) และตามหลักกฎหมาย

ข้อ ๓ ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้นไป

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

"ศูนย์อำนวยการ" หมายความถึง ศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

"ผู้อำนวยการศูนย์" หมายความถึง อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญา หรืออัยการจังหวัดผู้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ ณ สำนักงานอัยการจังหวัดนั้น หรืออัยการจังหวัดประจำศาลจังหวัดแล้วแต่กรณี

"รองผู้อำนวยการศูนย์" หมายความถึง รองอธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญา หรือ พนักงานอัยการที่อัยการจังหวัดมอบหมาย

"เลขานุการศูนย์" หมายความถึง

(๑) ในกรุงเทพมหานคร อัยการพิเศษฝ่ายที่ได้รับมอบหมาย

(๒) ในต่างจังหวัด พนักงานอัยการที่อัยการจังหวัดมอบหมาย

"หัวหน้าพนักงานอัยการ" หมายความถึง อัยการพิเศษฝ่ายหรืออัยการจังหวัดที่รับผิดชอบในการดำเนินคดี

"พนักงานอัยการ" หมายความถึง

(๑) ในกรุงเทพมหานคร พนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมาย

(๒) ในต่างจังหวัด พนักงานอัยการประจำสำนักงานอัยการต่าง ๆ

"เด็ก" หมายความถึง เด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

"การคุ้มครองเด็ก" หมายความถึง การเข้าร่วมในการจดบันทึกคำร้องทุกข์ในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหาย การสอบปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน การชี้ตัวผู้ต้องหา การสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กในชั้นสอบสวน และ การสืบพยานในการไต่สวนการตาย การไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณาคดีสำหรับเด็กเป็นพิเศษในชั้นศาล

ข้อ ๕ พนักงานอัยการมีหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรม และพึงให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กมิให้ถูกใช้ความรุนแรง การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมต่อเด็ก โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

หมวด ๒

ศูนย์อำนวยการ

ข้อ ๖ ให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญาขึ้นในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด มีหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการติดต่อประสานงาน รวมทั้งปฏิบัติราชการตามที่ได้รับมอบหมาย กรณีพนักงานอัยการต้องเข้าคุ้มครองเด็ก ให้ศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญากรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็ก และจัดระบบการสำรวจ การเก็บ การใช้ประโยชน์ข้อมูลการคุ้มครองเด็กทั่วราชอาณาจักร การศึกษาวิจัยเชิงประเมินผล โดยพัฒนารูปแบบ วิธีการและแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการคุ้มครองเด็กของสำนักงานอัยการสูงสุด

ให้ผู้อำนวยการศูนย์ เป็นผู้รับผิดชอบอำนวยการให้การคุ้มครองเด็กในการเข้าร่วมจดบันทึกคำร้องทุกข์ การสอบปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน การชี้ตัวผู้ต้องหา การสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กการไต่สวนการตาย การไต่สวนมูลฟ้องหรือการสืบพยานในคดีที่พยานเป็นเด็ก และการสืบพยานไว้ล่วงในคดีที่พยานนั้นเป็นเด็ก หรือคดีนั้นเด็กเป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยให้รองผู้อำนวยการศูนย์มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการศูนย์ และให้เลขานุการศูนย์ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ

ข้อ ๗ ศูนย์อำนวยการ มีหน้าที่ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำบัญชีรายชื่อพนักงานอัยการผู้มีหน้าที่เข้าร่วมในการคุ้มครองเด็กในชั้นสอบสวน โดยในกรุงเทพมหานครให้เสนออัยการสูงสุด หรือผู้ที่อัยการสูงสุดมอบหมายเพื่อออกคำสั่ง ในต่างจังหวัดให้ผู้อำนวยการสำนักเป็นผู้ออกคำสั่ง แล้วแจ้งให้พนักงานอัยการทราบล่วงหน้า

(๒) จัดให้มีพนักงานอัยการปฏิบัติหน้าที่แทน กรณีพนักงานอัยการผู้มีรายชื่อตาม (๑) ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

(๓) จัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อำนวยการไว้คอยรับแจ้งจากพนักงานสอบสวน กรณีขอให้พนักงานอัยการเข้าร่วมในการจดบันทึกคำร้องทุกข์ การถามปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน การชี้ตัวผู้ต้องหา การสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กในชั้นสอบสวน

(๔) รับและพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการสืบพยานไว้ก่อน

(๕) จัดทำสารบบการเข้าร่วมในการคุ้มครองเด็กในชั้นสอบสวนตามแบบที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด

(๖) จัดสถานที่สำหรับการซักถามปากคำเด็กเพื่อสั่ง โดยให้มีการบันทึกภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้ตามความจำเป็นไว้เป็นพยาน

(๗) จัดระบบการสำรวจ การเก็บ การใช้ประโยชน์ข้อมูล การคุ้มครองเด็ก

(๘) ประสานงานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(๙) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๘ การมอบหมายพนักงานอัยการที่จะเข้าร่วมในการจดบันทึกคำร้องทุกข์ การถามปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน การชี้ตัวผู้ต้องหา การสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กในชั้นสอบสวนตามระเบียบนี้ ให้พิจารณาคุณสมบัติ ความสามารถความประพฤติของพนักงานอัยการ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในด้านอายุและเพศของผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหา และข้อเท็จจริงเป็นองค์ประกอบสำคัญด้วย

ข้อ ๙ เมื่อได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวนขอให้พนักงานอัยการเข้าร่วมในการจดบันทึกคำร้องทุกข์ การถามปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน การชี้ตัวผู้ต้องหา การสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กในชั้นสอบสวน ให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อำนวยการบันทึกรายชื่อของพนักงานสอบสวนไว้ในแบบรับแจ้งการเข้าคุ้มครองเด็กใน

ชั้นสอบสวนด้วยระเบียบนี้ และให้พนักงานสอบสวนลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ในกรณีจำเป็นให้แจ้งทางโทรสารไว้

ให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ดำเนินการเสนอความเห็นทางการรับแจ้งดังกล่าวต่อผู้อำนวยการศูนย์ และแจ้งพนักงานอัยการผู้มีหน้าที่พิจารณาดำเนินการต่อไป

ข้อ ๑๐ พนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเข้าคุ้มครองเด็กในชั้นสอบสวนมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด

หมวด ๓

การคุ้มครองเด็กในชั้นสอบสวน

ข้อ ๑๑ การเข้าร่วมในการจดบันทึกคำร้องทุกข์ การถามปากคำในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน การชี้ตัวผู้ต้องหา การสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กในชั้นสอบสวน ให้พนักงานอัยการใช้ศิลปะและภาษาที่เหมาะสม โดยให้คำนึงถึงสภาพร่างกายและจิตใจของเด็ก โดยไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจของเด็กและก่อผลให้ข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง อีกทั้งต้องไม่ตอกย้ำจิตใจเด็กซึ่งบอบช้ำให้เสียหายยิ่งขึ้น

กรณีจำเป็นโดยมีเหตุอันควร พนักงานอัยการอาจถามปากคำเด็กผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้

ข้อ ๑๒ ให้พนักงานอัยการผู้ได้รับมอบหมายเข้าร่วมในการจดบันทึกคำร้องทุกข์ การถามปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน การชี้ตัวผู้ต้องหาหรือการสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กในชั้นสอบสวน ยังสถานที่และวันเวลาตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวน

ก่อนดำเนินการคุ้มครองเด็กในชั้นสอบสวนตามวรรคแรก ให้พิจารณาดังนี้

(๑) สถานที่ที่ทำการสอบสวนได้แยกการสอบปากคำเป็นส่วนสัดและมีความเหมาะสมสำหรับเด็กหรือไม่ ทั้งจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการสอบปากคำ ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่

(๒) สถานที่ที่จัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหานั้น มีความเหมาะสมและสามารถจะป้องกันมิให้ผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยานได้หรือไม่

(๓) มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอแล้วหรือไม่

ถ้าพนักงานสอบสวนยังไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตาม (๑) หรือ (๒) ให้แจ้งพนักงานสอบสวนดำเนินการให้ถูกต้อง หากพนักงานสอบสวนเพิกเฉย ให้ทำบันทึกคัดค้านแจ้งพนักงานสอบสวนทราบและงดการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในชั้นสอบสวน แล้วรายงานพร้อมสำเนาบันทึกคัดค้านเสนอผู้อำนวยการศูนย์ทราบ

ในกรณีไม่มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอตาม (๓) ให้พิจารณาว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวหรือไม่ ถ้ามีหลักฐานว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งโดยมีเหตุอันควรก็ให้ดำเนินการเข้าคุ้มครองเด็กต่อไป หากไม่เป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งโดยไม่มีเหตุอันควรให้ดำเนินการตามวรรคก่อน

ข้อ ๑๓ กรณีที่พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนไปก่อนโดยไม่รอพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการพิจารณาว่ามีเหตุจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรหรือไม่ หากเห็นว่าไม่เป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งโดยไม่มีเหตุอันควร ให้ทำบันทึกคัดค้านแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ แล้วรายงานพร้อมสำเนาบันทึกคัดค้านเสนอผู้อำนวยการศูนย์ทราบ

ข้อ ๑๔ ให้พนักงานอัยการทำบันทึกรายงานการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในชั้นสอบสวนตามแบบรายงานที่กำหนด ให้ได้ความเพียงพอที่จะทราบว่า ได้ดำเนินการดังกล่าวใบวันใด ครั้งใด ร่วมกับผู้ใด และดำเนินการไปอย่างไร มีเหตุที่ได้จัดการไปนั้นสมควรจะให้ปรากฏถึงเจตนาเพื่อผลใด ๆ ก็ให้บันทึกเหตุนั้นให้ปรากฏไว้ด้วย แล้วเสนอผู้อำนวยการศูนย์ทราบ

ในคดีสำคัญตามนัยแห่งระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๒๗ ให้ศูนย์อำนวยการรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงอัยการสูงสุด

ให้ศูนย์อำนวยการเก็บรักษาแบบรายงานการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในชั้นสอบสวน เพื่อส่งให้พนักงานอัยการผู้รับผิดชอบรวมเก็บไว้ในสำนวนคดีอาญาต่อไป

ข้อ ๑๕ การเข้าร่วมในการคุ้มครองเด็กในชั้นสอบสวน หากพนักงานอัยการไม่ได้รับความร่วมมือจากพนักงานสอบสวนหรือพบข้อบกพร่องของพนักงานสอบสวนอันอาจทำให้คดีเสียหายได้ ให้พนักงานอัยการแจ้งพนักงานสอบสวนให้ดำเนินการ ถ้าพนักงานสอบสวนเพิกเฉยให้บันทึกไว้ในแบบรายงานตามข้อ ๑๔ แล้วรายงานต่อผู้อำนวยการศูนย์เพื่อแจ้งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี

หมวด ๔
การคุ้มครองเด็กในชั้นพนักงานอัยการ

ข้อ ๑๖ เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนแล้ว ให้พิจารณาในเบื้องต้นว่าเป็นคดีที่ต้องคุ้มครองเด็กตามกฎหมายหรือไม่ หากเป็นคดีที่ต้องคุ้มครองเด็กแต่พนักงานสอบสวนไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ให้สั่งไม่รับสำนวนการสอบสวนและส่งคืนพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการให้ถูกต้อง

กรณีเป็นสำนวนการสอบสวนที่พนักงานอัยการเข้าคุ้มครองเด็กตามหมวด ๓ ให้พนักงานอัยการเข้าของสำนวนจดรับแบบรายงานตามข้อ ๑๔ วรรคสามมารวมเข้าไว้ในสำนวนการสอบสวนดังกล่าวเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา

ข้อ ๑๗ ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ที่จะต้องนำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กมาซักถามเพื่อสั่ง จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากอัยการแล้ว

ในการซักถามเพื่อสั่งดังกล่าว ให้หัวหน้าพนักงานอัยการแจ้งพนักงานสอบสวนส่งผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กพร้อมนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอมา และให้นำความในหมวด ๓ ของระเบียบนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๕
การสืบพยานไว้ก่อนเพื่อการคุ้มครองเด็ก

ข้อ ๑๘ เมื่อมีเหตุที่จะดำเนินการสืบพยานไว้ก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ

พ.ศ.๒๕๓๕ ก็ดี พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๐ ก็ดี หรือตามกฎหมายอื่น ให้พนักงานอัยการดำเนินการไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นและระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดที่ว่าด้วยการสืบพยานไว้ก่อนในเรื่องนั้นๆ เว้นแต่กรณีที่ระเบียบนี้กำหนดไว้เป็นพิเศษ ให้นำความในระเบียบดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีมีเหตุจะต้องดำเนินการสืบพยานไว้ก่อนตามวรรคแรกและมีพยานซึ่งเป็นเด็กจะสืบไว้ก่อนหรือเด็กเป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา ให้พนักงานอัยการดำเนินการเข้าคุ้มครองเด็กตามระเบียบในสามข้อต่อไปนี้

ข้อ ๑๕ เมื่อศูนย์อำนวยการได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายให้สืบพยานไว้ก่อน ให้ตรวจสอบในเบื้องต้นว่าเป็นเรื่องอยู่ระหว่างการสอบสวนหรือไม่ หากปรากฏว่าพนักงานสอบสวนยังไม่ได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ให้สอบปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์และเหตุอันควรที่จะดำเนินการสืบพยานไว้ก่อนตามข้อ ๑๔ และรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง(ถ้ามี) เมื่อเห็นว่ามีมูลเหตุอันควรเข้าคุ้มครองเด็ก ให้ส่งเรื่องไปยังสำนักงานคดีหรือสำนักงานอัยการที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินคดีนั้นแล้วแต่กรณีโดยเร็ว เพื่อพิจารณาดำเนินการให้มีการสืบพยานไว้ก่อนหรือศูนย์อำนวยการอาจดำเนินการเองก็ได้

เมื่อสำนักงานคดีหรือสำนักงานอัยการได้รับเรื่องตามวรรคแรก ให้พนักงานอัยการผู้รับผิดชอบตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานว่ามีเหตุที่จะสืบพยานไว้ก่อนตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ หากเห็นว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอและมีเหตุอันสมควรก็ให้ดำเนินการสืบพยานไว้ก่อน แต่หากเห็นว่าไม่มีเหตุอันควรดำเนินการให้หัวหน้าพนักงานอัยการเสนอเรื่องต่ออธิบดีอัยการเพื่อพิจารณาสั่ง

ในกรณีที่ศูนย์อำนวยการเห็นว่าไม่มีมูลเหตุอันควรดำเนินการ ให้สั่งยุติการดำเนินการ เว้นแต่ในต่างจังหวัดให้ศูนย์อำนวยการเสนอเรื่องต่ออธิบดีอัยการเขตเพื่อพิจารณาสั่ง

คำสั่งของอธิบดีอัยการให้ถือเป็นที่สุด แล้วให้ศูนย์อำนวยการแจ้งคำสั่งให้ผู้ร้องขอทราบตามแบบที่กำหนด

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่ศูนย์อำนวยการตรวจสอบในเบื้องต้นตามข้อ ๑๕ วรรคแรกและปรากฏว่าพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้แล้ว แต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ ให้ศูนย์อำนวยการส่งเรื่องไปยังสำนักงาน

คดีหรือสำนักงานอัยการที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินคดีเรื่องนั้นแล้วแต่กรณีเพื่อพิจารณาดำเนินการ

เมื่อได้รับเรื่องจากศูนย์อำนวยการตามวรรคแรก ให้นำความในข้อ ๑๕ วรรคสองและวรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ก่อนที่พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการผู้เข้าร่วมคุ้มครองเด็กในชั้นสอบสวนในคดีนั้นอาจร้องขอให้ศูนย์อำนวยการดำเนินการสืบพยานไว้ก่อน และให้นำความในสองวรรคก่อนมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๑ ในกรณีที่ศูนย์อำนวยการตรวจสอบในเบื้องต้นตามข้อ ๑๕ วรรคแรกและปรากฏว่าพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษและได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการไว้แล้ว ให้ศูนย์อำนวยการส่งเรื่องไปยังสำนักงานคดีหรือสำนักงานอัยการที่ได้รับสำนวนการสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินการ

เมื่อได้รับเรื่องจากศูนย์อำนวยการตามวรรคแรก ให้พนักงานอัยการตรวจพิจารณาสำนวนโดยละเอียดรอบคอบและให้นำความในข้อ ๑๕ วรรคสองและวรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการไว้แล้ว หากพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนโดยตนเองหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือผู้เสียหายร้องขอให้ดำเนินการสืบพยานไว้ก่อนต่อสำนักงานคดีหรือสำนักงานอัยการที่ได้รับสำนวนการสอบสวนโดยตรง ให้นำความในวรรคก่อนมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๒ การพิจารณาทำความเห็นและสั่งดำเนินการสืบพยานไว้ก่อนเพื่อการคุ้มครองเด็กตามข้อ ๑๕ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ หรือกรณีอื่นในคดีสำคัญ ให้นำความในข้อ ๑๓ และข้อ ๓๒ แห่งระเบียบสำนักอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๒๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๓ เมื่อได้รับแจ้งจากศาลในกรณีที่อนุญาตให้ผู้ต้องหาสืบพยานไว้ก่อน หากพนักงานอัยการยังไม่ได้รับสำนวนการสอบสวน ให้ประสานงานไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อขอทราบข้อเท็จจริงอันเป็นมูลเหตุและพฤติการณ์แห่งคดีเท่าที่จำเป็น หรือในกรณีที่พนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนแล้ว อาจแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อขอทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมก็ได้

ข้อ ๒๔ ก่อนเริ่มสืบพยานไว้ก่อน ถ้าเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ซึ่งหากการฟ้องคดีจะเป็นคดีซึ่งศาลจะต้องตั้งทนายความให้หรือจำเลยมีสิทธิร้องขอให้ศาลตั้งทนายความ ให้พนักงานอัยการตรวจสอบว่าได้มีการตั้งทนายความแล้วหรือไม่ หากยังไม่มีให้แถลงศาลทราบ

ให้พนักงานอัยการเข้าดำเนินการชันสูตรพลิกศพและต้องทำบันทึกการดำเนินการทุกเรื่องในรายงานการสอบสวนคดี (แบบ ย.ค 13) ให้ละเอียดเพียงพอที่จะทราบว่า ได้ดำเนินการดังกล่าวในวันใด ครั้งใด พนักงานอัยการคนใด ได้จัดการไปอย่างไร ถ้าเหตุที่ได้จัดการไปนั้นสมควรจะให้ปรากฏถึงเจตนาเพื่อผลใด ๆ ก็ให้บันทึกเหตุนั้นให้ปรากฏไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินคดีต่อไป และให้รายงานหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อทราบด้วย

ข้อ ๒๕ กรณีสืบพยานไว้ก่อนตามข้อ ๑๙ และข้อ ๒๐ เมื่อดำเนินการเสร็จแล้วให้ส่งสำเนาบันทึกการดำเนินการดังกล่าวไปยังศูนย์อำนวยการเพื่อเก็บรักษา

กรณีสืบพยานไว้ก่อนตามข้อ ๒๑ ให้หัวหน้าพนักงานอัยการรายงานผลการดำเนินการไปยังศูนย์ทราบเพื่อเป็นข้อมูลทางวิชาการต่อไป

หมวด ๖
การคุ้มครองเด็กในชั้นศาล

ข้อ ๒๖ ในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ หากปรากฏว่ากระบวนการในการดำเนินคดีเรื่องนั้น จะส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจเด็กและเป็นการซ้ำซากที่จะทำให้จิตใจเด็กซึ่งบอบช้ำให้เสียหายยิ่งขึ้น อันจำเป็นต้องมีการคุ้มครองเด็ก ให้พนักงานอัยการระบุไว้ในคำฟ้องเพื่อขอให้ศาลใช้กระบวนการถามปากคำและการสืบพยานสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะด้วย

การนำเด็กเข้าสืบในชั้นพิจารณาคดีของศาลนั้น ให้พนักงานอัยการเข้าของส่วนระบุไว้ในบัญชีพยานว่าพยานนั้นเป็นเด็ก และในการขอหมายเรียกพยานเด็กดังกล่าว ให้ระบุไว้ในคำร้องด้วยว่าพยานที่จะนำเข้าสืบเป็นเด็ก

ข้อ ๒๗ ก่อนการสืบพยานเด็ก หากปรากฏเหตุตามความในข้อ ๒๖ วรรคแรกหรือมีเหตุอันควร ให้พนักงานอัยการเข้าของคำร้องต่อศาลขอให้จัดให้มีการฉายภาพและเสียงคำให้การพยานที่ได้บันทึกไว้ในชั้นสอบสวน หรือชั้นไต่

สวนมูลฟ้องต่อหน้าคู่ความอื่น และหากจำเป็นต้องสืบพยานเด็กเพิ่มเติม หรือมีการซักค้านหรือถามติง ให้นำความในข้อ ๑๑ แห่งระเบียบนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๘ กรณีที่ไม่ได้ตัวเด็กซึ่งเป็นพยานมาเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลเพราะมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง ให้พนักงานอัยการดำเนินการให้ศาลรับฟังสื่อมาพะและเสียงคำให้การของพยานนั้นในชั้นสอบสวน ทั้งนี้เพื่อให้ศาลรับฟังประกอบพยานอื่นในการพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป

ข้อ ๒๙ ในกรณีคดีส่วนแพ่งตาย เมื่อปรากฏว่าพยานที่นำเข้าไต่สวนเป็นเด็ก ให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ประกาศ ณ วันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๓

(นายสุชาติ ไตรประสิทธิ์)
อัยการสูงสุด

(นายณรงค์ ธรรมสถิตย์)
เลขานุการสำนักงานอัยการสูงสุด

อส. คค. ๑

แบบรับแจ้งการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

แขวงที่.....๒๕.....

เสนอ ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

เมื่อวันที่ ... ... ได้รับแจ้งจาก.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่ .....ซอย..... ....ถนน.....

ตำบล/แขวง..... .....อำเภอ/เขต ....จังหวัด..... .. ..

โทรศัพท์.....ซึ่งเป็น

☐ พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจ..... ..

☐ ศาล... . .. .

☐ ... ...

ให้พนักงานอัยการเข้าคุ้มครองเด็กในคดีอาญา โดยเข้าร่วม

☐ ขณะที่ศาลไต่สวนคำร้องทุกข์

☐ สอบปากคำผู้เสียหาย

☐ สอบปากคำพยาน

☐ ชี้ตัวผู้ต้องหา

☐ สอบสวนผู้ต้องหา

☐ จับพยานไว้ก่อน

☐ ได้สวนมูลฟ้อง

ในวันที่... ....เวลา.....นาฬิกา ถ. ... .

ลงชื่อ.....ผู้รับแจ้ง

(. . . . . .)

ตำแหน่ง... . ...

ขอรับรองว่า ข้าพเจ้าได้แจ้งขอให้พนักงานอัยการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญาดังกล่าวจริง โดยได้แนบเอกสารประกอบข้อคำร้องจำนวน.....ฉบับมาพร้อมนี้.

ลงชื่อ..... ... ...ผู้แจ้ง

(. ....)

ตำแหน่ง..... . ...

ยส. คด. ๑ – ๓

หนังสือมอบหมายให้เข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

เลขรับที่.....๒๕.....

ถึง .....

เรียน .....

ด้วยศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญาฯ ได้รับการร้องขอจาก.....

.....ให้พนักงานเข้าคุ้มครองเด็ก โดยให้เข้าร่วม

☐ จดบันทึกคำร้องทุกข์ ☐ ถามปากคำผู้เสียหาย

☐ ถามปากคำพยาน ☐ ชี้ตัวผู้ต้องหา

☐ สอบสวนผู้ต้องหา ☐ ได้ตรวนุลฟ้อง

ในวันที่..... .....เวลา .....นาฬิกา ณ..... .....

☐ อื่นพยานไว้ก่อน

ศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญาฯ จึงขอให้ท่านเข้าคุ้มครองเด็ก

☐ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าวต่อไปโดย

☐ โดยตรวจสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาเกี่ยวกับการสืบพยานไว้ก่อนต่อไป

☐ อนึ่ง ศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญาฯ ได้แจ้งให้ทราบทางโทรศัพท์ตามหนังสือ
เลขที่..... .....เมื่อวันที่..... .....แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

(.....)

เลขานุการศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญาฯ

แบบรายงานการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

เลขรับที่...../๒๕.....

เสนอ ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

ตามที่ศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กฯ

ได้มอบหมายให้.....ไปเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญาตาม หนังสือมอบหมายให้เข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา ที่.....ลงวันที่..... โดยให้ไปดำเนินการเข้าร่วม

☐ จดบันทึกคำร้องทุกข์ ☐ ถามปากคำผู้เสียหาย

☐ ถามปากคำพยาน ☐ ชี้ตัวผู้ต้องหา

☐ สอบสวนผู้ต้องหา ☐ ตรวจพยานวัตถุ

☐ ได้สวนมูลฟ้อง

ในวันที่ .....เวลา.....นาฬิกา ๒.....นั้น บัดนี้ ได้ดำเนินการแล้ว โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑. สถานที่ ที่ทำการสอบสวนหรือถามปากคำ

☐ เหมาะสม ☐ ไม่เหมาะสม เพราะ .....

.....

.....

๒. สถานที่ ที่จัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหา

☐ เหมาะสม ☐ ไม่เหมาะสม เพราะ.....

.....

.....

๓. ผู้ที่มาเข้าร่วมถามปากคำ/ชี้ตัวผู้ต้องหาคือ

☐ นักจิตวิทยา ชื่อ.....

☐ นักสังคมสงเคราะห์ ชื่อ.....

☐ บุคคลที่เด็กร้องขอ ชื่อ.....

ในกรณีที่ไม่มีผู้มาเข้าร่วมถามปากคำชี้ตัวผู้ต้องหา นั้น พนักงานสอบสวน

☐ แจ้งแล้ว แต่ไม่มา เพราะ.....

☐ ไม่แจ้ง เพราะ.....

.....

๔. การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำ ซึ่งสามารถถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องเป็นพยาน นั้น พนักงานสอบสวน

☐ ดำเนินการแล้วและสามารถใช้ได้

☐ ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ.....

.....

๕. การดำเนินการคุ้มครองเด็กในครอบครัวที่ได้รับมอบหมาย

☐ ได้ไปดำเนินการเรียบร้อยแล้ว ซึ่งผลการดำเนินการ รายละเอียดปรากฏตามใบต่อแบบรายงาน .....รวม จำนวน ....แผ่น

☐ ไม่สามารถดำเนินการได้เพราะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

และได้แจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการแก้ไข โดย.....

แล้ว พร้อมกับนัดดำเนินการครั้งต่อไปในวันที่.....

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ลงชื่อ .....ผู้รายงาน

(.....)

ตำแหน่ง.....

หมายเหตุ เอกสารประกอบรายงานให้ใช้แบบประกอบดังนี้

จดคำร้องทุกข์	ใช้แบบ	อส. ศค. ๒ - ๑
ถามปากคำผู้เสียหาย	ใช้แบบ	ศค. ศค.๒ – ๒
ถามปากคำพยาน	ใช้แบบ	ศค. ศค.๒ – ๒
สอบสวนผู้ต้องหา	ใช้แบบ	อส. ศค ๒ - ๒
ชี้ตัวผู้ต้องหา	ใช้แบบ	ศค. ศค ๒ - ๓
สืบพยานไว้ล่วงหน้า	ใช้แบบ	อส. ศค ๒–๔ และ ศค ๑๓ (ในกรณีมีการสืบพยาน)
ได้สวนมูลฟ้อง	ใช้แบบ	อา. ๓๓

แบบรายงานการสอบสวนและไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (คู่)

ผู้ร้องทุกข์ ชื่อ.....อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....

หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....โทรศัพท์.....

โดยร้องทุกข์ว่า.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความเห็นพนักงานสอบสวนผู้เข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

.....

.....

.....

.....

.....

แบบรายงานการเข้าร่วมชุมนุมของผู้เกี่ยวข้องคดีอาญา

ผู้ให้ปากคำ ชื่อ.....อายุ.....ปี เป็น □ผู้เสียหาย □พยาน (ผู้ต้องหา

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

โทรศัพท์.....

ได้ให้ถ้อยคำว่า.....

ความเห็นพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เข้าร่วมชุมนุมของผู้เกี่ยวข้องคดีอาญา.....

ใบต่อรายงานการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

ผู้ชี้ตัวผู้ต้องหา ชื่อ.....อายุ.....ปี เป็น □ผู้เสียหาย □พยาน
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่ .....ซอย.....ถนน.....
ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
โทรศัพท์.....
ในการชี้ตัวผู้ต้องหานั้น พนักงานสอบสวนได้จัดให้ผู้ต้องหาปะปนอยู่กับบุคคลอื่นจำนวน .....คน ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวเป็น.....
.....
.....
.....
.....
.....
(ระบุรายละเอียดบุคคลอื่นพอสมควร ถึงอาชีพ อายุ การแต่งกาย ว่ามีความแตกต่างกับผู้ต้องหามากน้อยเพียงใด มีสิ่งใดที่จะบ่งชี้เฉพาะของผู้ต้องหาหรือผู้ชี้ถึงเกตุตัดหรือไม่ เป็นต้น)

ความเห็นพนักงานอัยการผู้เข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

เลขรับที่.....๒๕.....

ใบต่อรายงานการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

ผู้ร้องขอ ชื่อ..... .....อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....
หมู่ที่..... ...ซอย..... .....ถนน..... .....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต..... ...จังหวัด .....โทรศัพท์.. .....
โดยร้องขอให้สืบพยานดังนี้

๑)ชื่อ..... .....อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่..... .....หมู่ที่..... .....
ซอย..... ....ถนน.....ตำบล/แขวง..... .... อำเภอ/เขต
..... .จังหวัด.. ....โทรศัพท์..... .....

๒)ชื่อ.....อายุ..... .....ปี อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่..... .....
ซอย.....ถนน. ....ตำบล/แขวง..... ....อำเภอ/เขต
.....จังหวัด..... โทรศัพท์..... .....

๓)ชื่อ..... .....อายุ. .....ปี อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
ซอย. .....ถนน..... ... .ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต
....จังหวัด.....โทรศัพท์... .....

ได้พิจารณาแล้ว

☐ ไม่ดำเนินการให้เพราะ..... . .....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

☐ ดำเนินการให้ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการและการเปิดจากพยานปรากฏใน อก.๑๗ ที่แนบมาท้ายนี้ จำนวน.....แผ่น

ที่ ๔๒๒ / ๒๕๐๙ ศาลอาญา

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙

เรื่อง การไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกพยาน

เรียน อธิบดีกรมตำรวจ

ด้วยปรากฏเสมอว่า เจ้าพนักงานตำรวจถูกอ้างเป็นพยานโจทก์ในคดีอาญาของศาลนี้ ได้รับหมายเรียกให้ไปเป็นพยานแล้วไม่ไปศาลตามกำหนดนัดของศาลโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้ทราบ เป็นเหตุให้การพิจารณาคดีต้องล่าช้าไปโดยไม่สมควร ซึ่งในทางปฏิบัติศาลนี้ก็ได้สุ่มตรวจเพื่อสอบสวนติดตามตัวเจ้าพนักงานผู้ถูกอ้างเป็นพยานโจทก์ โดยให้พนักงานอัยการโจทก์โทรศัพท์ตามตัวไปเบิกความ ในบางครั้งก็ได้ตัวไปเบิกความและรู้ว่าได้รับหมายเรียกของศาลแล้วหากแต่ลืมวันกำหนดนัด จึงมิได้ไปศาลตามกำหนดอันเป็นเหตุผลที่ไม่สมควรจะรับฟัง ในบางกรณีไม่ได้ไปเบิกความ โดยได้รับแจ้งรายงานของพนักงานสอบสวนแล้ว ไม่ทราบว่าไปไหน ติดตามตัวไม่พบบ้าง ซึ่งเป็นการปฏิบัติไม่ชอบ หรือถึงฉะนั้นก็แจ้งราชการด่วน ซึ่งในกรณีติดราชการด่วนหรือมีเหตุขัดข้องอย่างไร สมควรจะได้ทำหนังสือแจ้งมอบหมายให้เจ้าพนักงานตำรวจอื่นแจ้งเหตุขัดข้องให้ศาลหรือพนักงานอัยการโจทก์ได้รับทราบไว้ เพื่อเป็นเหตุผลที่พนักงานอัยการจะได้แถลงขอถอนฟ้อง เป็นต้น หาได้ปฏิบัติไม่

อนึ่ง การอ้างติดราชการนั้น สมควรจะได้พิจารณาพิเคราะห์ดูว่า เป็นราชการด่วนที่จำเป็นจริง ๆ ที่ไม่อาจให้บุคคลอื่นกระทำแทนได้เท่านั้น จึงจะเป็นเหตุผลที่สมควรจะได้รับการพิจารณา ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการอ้างเหตุผลติดราชการเป็นข้ออ้างที่ทำเพื่อความและการไปเกินพยานศาล นอกจากจะเป็นการปฏิบัติการให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการเช่นเดียวกัน

ข้อขัดข้องอีกประการหนึ่ง ทางเจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่ส่งหมายเรียกพยานให้แก่เจ้าพนักงานตำรวจผู้ถูกอ้างเป็นพยานโจทก์ ไม่ถึงมือรับหมายเรียกถึงแก่พนักงานอัยการโจทก์ก่อนกำหนดนัด เมื่อถึงวันกำหนดนัดสืบพยาน พนักงานอัยการจึงไม่สามารถแถลงต่อศาล หรือให้แย้งคำคัดค้านของฝ่ายจำเลยถึงเหตุขัดข้องที่พยานไม่สามารถไปศาลได้ เพราะไม่มีโอกาสจะทราบได้ว่า เจ้าพนักงานตำรวจผู้ถูกอ้างเป็นพยานนั้น ได้รับหมายเรียกแล้วหรือไม่ หรือว่ามีเหตุขัดข้องประการใด เป็นเหตุให้โจทก์ต้องขอเลื่อนคดีต่อไป

ด้วยเหตุขัดข้องดังกล่าวแล้ว นอกจากจะทำให้การพิจารณาคดีล่าช้าไปโดยไม่สมควรแล้ว หากปล่อยปละละเลยก็จะทำให้คดีไม่ได้ความหมายซึ่งได้อธิบายโดยอาศัยทำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น จะปฏิบัติหรือไม่ก็ขอบที่ผู้นั้นจะกระทำได้สุดแล้วแต่ความพอใจของผู้นั้น และยังเป็นพฤติการณ์ที่ส่อแสดงให้เห็นได้ว่าผู้นั้นจงใจขัดหมายเรียกของศาล อันเป็นความผิดฐานหนึ่งซึ่งยากจะหาตัวมาลงโทษได้ ใช่แต่เท่านั้นหากมีหลายครั้งหลายคนก็จะเป็นเหตุให้ฝ่ายจำเลยโต้แย้งขอให้ศาลมัดพยานโจทก์ไม่ได้ อันเป็นการเสียผลในทางคดี เสียหายราชการของกรมตำรวจอีกด้วย

ฉะนั้น ด้วยความปรารถนาดี และเพื่อการประสานงาน จึงเรียนมาเพื่อให้คำชี้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ปฏิบัติการตามหมายเรียกของศาลโดยเคร่งครัดต่อไป มิฉะนั้น ศาลจำเป็นต้องดำเนินการไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยเคร่งครัด เมื่อท่านได้พิจารณาสั่งการเรื่องนี้ประการใด แล้วขอให้ทราบด้วย

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงชื่อ) อรรถ ไพคาลครุฑ

(หลวงอรรถ ไพคาลครุฑ)

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมตำรวจ

ที่ ๐๔๐๓ / ๒๗๙๒ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๐๙

เรื่อง การไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกพยาน

ดบช.น. , ว. , ภ.

ด้วย ตร. ได้รับหนังสือศาลอาญา ที่ ๔๒๒/๒๕๐๙ ลง ๑๒ ม.ค.๒๕๐๙ ว่าเจ้าพนักงานตำรวจได้รับหมายเรียกพยานให้ไปศาลแล้วไม่ไปศาลตามกำหนดนัดของศาล โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้ทราบ ดังความละเอียดตามสำเนาซึ่งแนบมานี้

การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจถูกอ้างเป็นพยานในคดีอาญา ตร.ได้ออกแจ้งความที่ ๒/๒๕๐๓ ลง ๒๐ ม.ค.๒๕๐๓ กำชับไว้แล้ว แต่ก็ยังมีเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับหมายเรียกพยานแล้วไม่ไปศาลตามกำหนดนัดของศาลอยู่อีกจนถึงศาลอาญาต้องขอให้ ตร.กำชับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติตามหมายเรียกของศาลโดยเคร่งครัด มิฉะนั้น ศาลอาญาจะต้องดำเนินการตาม ป.วิ อาญา

ฉะนั้น ให้ท่านสั่งกำชับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับหมายเรียกพยานของศาลแล้วให้ไปเป็นพยานศาลตามกำหนดนัดของศาลกับให้รับส่งใบรับหมายพยานคืนพนักงานเจ้าของโดยเร็วก่อนกำหนดนัด เพื่อหน้างานตำรวจจะได้แถลงต่อศาลหรือโต้แย้งคำคัดค้านของจำเลย ทั้งนี้ ให้ถือปฏิบัติตามแจ้งความที่ ๒ / ๒๕๐๓ ลง ๒๐๑ ม.ค.๒๕๐๓ โดยเคร่งครัดและในโอกาสต่อไป ตร.ได้ขอให้ศาลแจ้งให้ ตร.ทราบในเรื่องมีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับหมายแล้วไม่ไปเป็นพยานศาลด้วยหมายเรียกด้วย เพื่อจะได้ดำเนินการพิจารณาทัณฑ์หากไม่มีเหตุผลโดยสมควร

(ลงชื่อ) พล.ต.ท. ระเบียร ศรุตานนท์

(ระเบียร ศรุตานนท์)

รอง อ.ตร ทำการแทน ผ.ตร.

ที่ มท. ๑๐๐๓/ว๖๗๕ กรมอัยการ

๑๗ ธันวาคม ๒๕๐๙

เรื่อง ให้พยานโจทก์ไปศาลตามนัด

เรียน อธิบดีกรมตำรวจ

เนื่องจากกรมอัยการได้รับรายงานจากอัยการพิเศษฝ่ายคดีแจ้งว่า อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาปรารภว่าพยานพนักงานสอบสวนทั้งที่เป็นราษฎรและเป็นเจ้าพนักงาน เมื่อได้รับหมายเรียกของศาลอาญาแล้ว ไม่ใคร่จะไปศาลโดยไม่แจ้งทัศนคติของให้พนักงานอัยการโจทก์ทราบ และมิบ่อยครั้งที่พนักงานสอบสวนส่งหมายเรียกให้พยานรับไม่ได้ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา จึงขอความร่วมมือจากอัยการพิเศษฝ่ายคดี ขอให้ให้พยานไปศาลตามที่ศาลนัด ถ้าพยานคนใดไม่ไปศาลตามนัดโดยพยานได้รับหมายเรียกแล้ว หรือพยานไม่ได้รับหมายเรียกก็ให้แถลงเหตุขัดข้องให้ศาลทราบโดยชัดแจ้ง

กรมอัยการได้พิจารณาแล้ว เห็นพ้องกับข้อปรารภนาที่จะให้คดีเสร็จลุล่วงไปโดยเร็ว แต่การที่พนักงานอัยการจะแถลงให้ศาลทราบถึงเหตุที่ทำต่างได้ก็ต้องอาศัยได้รับรายงานในเรื่องดังกล่าวจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะที่เป็นพนักงานสอบสวนเป็นผู้จัดการส่งหมายเรียกให้แก่พยานไปศาลตามที่ศาลนัด

เพราะฉะนั้น จึงเรียนขอความร่วมมือมายังท่าน ขอให้สั่งกำชับพนักงานสอบสวนให้จัดการส่งหมายเรียกให้แก่พยานได้หรือไม่ได้ประการใด ก็ขอให้รีบส่งใบรับหมายเรียกหรือแจ้งเหตุขัดข้อง โดยชี้แจงรายละเอียดของเรื่องให้พนักงานอัยการทราบโดยเร็วที่สุด โดยให้ส่งพนักงานอัยการก่อนวันนัดพิจารณาของศาลไม่น้อยกว่า ๒ วัน เพื่อพนักงานอัยการจะได้แถลงให้ศาลทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงชื่อ) เล็ก จุณณานนท์

(เล็ก จุณณานนท์)

อธิบดีกรมอัยการ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กระทรวงฯ

ที่ ๐๖๐๐.๒/ ๘๒๐๑ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๓๐

เรื่อง การกำชับให้ไปเป็นพยานศาลในคดีอาญา

ผบช.ก., น., ภ.๑ – ๙ และหน่วยขึ้นตรงทุก ตร. ที่มีหน้าที่สอบสวน

เนื่องด้วยปรากฏว่าพนักงานสอบสวนหรือข้าราชการตำรวจ เมื่อได้รับหมายเรียกของศาลให้ไปเบิกความเป็นพยานโจทก์ มักจะไม่ค่อยไปศาล และไม่แจ้งเหตุขัดข้องไปให้ศาลทราบ จึงเป็นเหตุให้ศาลต้องเลื่อนการพิจารณาคดีไปบ่อย ๆ และยังเป็นผลให้การพิจารณาคดีของศาลต้องล่าช้า เกิดการเสียหายแก่ราชการศาลและตัวคู่ความด้วย ทั้งนี้เพราะคดีบางเรื่อง หากพยานไปศาลตามกำหนดนัดแล้ว อาจทำให้การพิจารณาพิพากษาเสร็จไปในรอบปีนั้นไม่เกิดขึ้นต้องพิจารณา

ในเรื่องการไปเป็นพยานศาลในคดีอาญานี้ ตร.ได้เคยวางแนวทางปฏิบัติเมื่อข้าราชการตำรวจได้รับหมายเรียกให้ไปเบิกความเป็นพยานโจทก์ในคดีอาญา จะต้องไปศาลตามกำหนดนัด หากมีข้อขัดข้องติดราชการสำคัญหรือเจ็บป่วยอย่างร้ายแรง ให้รีบแจ้งผู้บังคับบัญชาทราบทันทีว่าจะไปศาลได้เมื่อใด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาเหตุขัดข้องนั้นว่าเป็นการสมควรหรือไม่ หากเห็นว่าไม่สมควรก็ให้แจ้งผู้รับหมายไปศาลตามกำหนดนัด หากเห็นว่าเหตุขัดข้องนั้นจำเป็นและสมควรจะเลื่อนกำหนดได้ก็ให้รับรอง และรีบแจ้งไปยังพนักงานอัยการหรือศาลล่วงหน้าในกรณีตามหนังสือแจ้งตรวมกรรมตำรวจ ที่ ๒ /๒๕๐๓ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๐๙ คำสั่ง ตร.ที่ ๓๙/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๐๓ และบันทึกสั่ง ตร.ที่ ๐๕๐๓(ล) / ๑๕๖๘๔ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๒๙ ไปแล้ว แต่ยังปรากฏอยู่เสมอว่าพนักงานสอบสวนหรือข้าราชการตำรวจได้รับหมายเรียกไปให้เบิกความเป็นพยานศาลแล้วไม่ไปศาล โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องอันเหตุให้เสียหายแก่คดีและบางรายถูกศาลออกหมายจับด้วย

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติในเรื่องนี้ได้บรรลุผลอย่างจริงจัง และจักเกิดผลดีต่อทางราชการเป็นอย่างยิ่งขึ้นและเพื่อให้การพิจารณาของศาลดำเนินไปโดยรวดเร็ว ไม่เกิดการล่าช้า จึงแจ้งมาให้ถือเป็นทางปฏิบัติเพิ่มเติมอีกดังต่อไปนี้

๑.เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ใดได้รับหมายเรียกของศาลให้ไปเบิกความ ไม่ว่าจะเป็นผู้รับหมายเรียกให้ไปเบิกความเป็นผู้รับหมายด้วยตนเองหรือไม่ก็ตาม ให้ผู้รับหมายรีบรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เพื่อแจ้งให้ผู้มีหน้าที่ไปเบิกความทราบวันเวลาที่ศาลนัดให้ไปเบิกความโดยเร็ว

และให้เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาจะต้องควบคุมดูแลให้ข้าราชการตำรวจที่ได้รับหมายไปเบิกความตามที่ศาลกำหนดนัดทุกครั้ง

๓.ให้เป็นหน้าที่ของ สวญ. , สวล. ร่วมกันทำบัญชีข้าราชการตำรวจในปกครองว่ามีผู้ใด โดยบ้างที่ศาลได้ออกหมายเรียกให้ไปเบิกความเป็นพยานศาล ในวันเวลาใดให้ทำบัญชีควบคุมไว้ให้เรียบร้อย พร้อมกับให้ตรวจสอบว่าผู้ที่ศาลมีหมายเรียกให้ไปเบิกความตามที่ได้ทำบัญชีไว้นั้น ได้ไปเบิกความตามที่ศาลนัดหรือไม่ การไม่ไปเบิกความตามที่ศาลนัด มีเหตุผลและความจำเป็นหรือไม่ และได้แจ้งเหตุขัดข้องไปให้พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณีได้ทราบก่อนวันนัดหรือไม่

๓.๒ กรณีความปรากฏว่ายังมีข้าราชการตำรวจ เมื่อได้รับหมายเรียกให้ไปเบิกความแล้ว ไม่ไปเบิกความโดยไม่มีเหตุอันสมควรแล้ว นอกจากผู้มีหน้าที่ไปเบิกความตามหมายเรียกจะถูกพิจารณาทัณฑ์ทางวินัยโดยตรงแล้ว สวญ. , สวล. หรือผู้บังคับบัญชาที่ปล่อยปละละเลยไม่ควบคุมดูแลให้ข้าราชการตำรวจที่ศาลขอหมายเรียกไปเบิกความตามที่ศาลนัด จะต้องถูกพิจารณาโทษทางวินัยตามควรแก่กรณีอีกด้วย

จึงขอกำชับและให้ท่านแจ้งผู้ใต้บังคับบัญชาในปกครองให้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไปด้วย

(ลงชื่อ) พล.ต.ท. แสวง ธีระสวัสดิ์

(แสวง ธีระสวัสดิ์)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.(บ.ป.๑)ปฏิบัติราชการแทน ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 – 2205 – 2466

ที่ ตร.0212/ 00244 วันที่ 12 มกราคม 2552

เรื่อง การแจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

ผบช น , ก , ภ.1-9 ,ปส., สตม และ จต (หน.ทต.)

ด้วย สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายอำนวยความยุติธรรมชั้นสอบสวน สำนักงานคดีอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด มีหนังสือที่ อส 0019.(อย)/950 ลง 25 ธ.ค.2551 เรื่องขอความร่วมมือในการแจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา ถึง ตร. ขอให้กำชับพนักงานสอบสวนด้วยว่ากรณีที่จะต้องสอบสวนเด็กในฐานะผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหา ในการแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมถามปากคำเด็กในคดีเดียวกันที่ต้องสอบสวนเด็กหลายครั้ง หากจะต้องมีการแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมถามปากคำเด็กในครั้งต่อมา ขอให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อมูลในใบแจ้งว่าคดีดังกล่าวมีการสอบสวนเด็กมาแล้วกี่ครั้งกี่ครั้ง เมื่อใด เพื่อเป็นข้อมูลแก่พนักงานอัยการที่เข้าร่วมถามปากคำเด็กในครั้งถัดมา และมีโอกาสศึกษารายละเอียดแห่งคดีล่วงหน้า

ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่หน่วยงานในสังกัด สำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งรับผิดชอบในการจัดพนักงานอัยการเข้าร่วมถามปากคำเด็กตามกฎหมาย ขอความร่วมมือเพื่อให้การเข้าร่วมถามปากคำเด็กในคดีอาญาบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และทำให้สำนวนการสอบสวนมีความละเอียดครบถ้วน จึงเห็นควรให้หน่วยที่มีอำนาจสอบสวนในปัจจุบันดำเนินการตามที่อัยการขอความร่วมมือดังกล่าว

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและแจ้งพนักงานสอบสวนรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในสังกัดทราบเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

พล.ต.ท.

(วงกต มณีรินทร์)

รอง ผบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

ที่ อส 0019.(อย)/[illegible]

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายอำนวยความยุติธรรมชั้นสอบสวน
สำนักงานคดีอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด
ถนนรัชดาภิเษก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10900

[illegible] ธันวาคม 2551

เรื่อง ขอความร่วมมือในการแจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้ว่า ในการสอบสวนคดีอาญาที่จะต้องสอบสวนเด็กในฐานะผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งพนักงานอัยการและสหวิชาชีพเข้าร่วมสอบปากคำเด็ก ทางปฏิบัติที่ผ่านมาพนักงานสอบสวนปฏิบัติตามกฎหมายได้แจ้งพนักงานอัยการมาร่วมคุ้มครองเด็กตลอดมา แต่ปรากฏว่าในบางกรณีสำหรับการสอบสวนเด็กในคดีอาญาที่การกระทำผิดคดีเดียวต้องสอบสวนผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหลายครั้ง ส่วนใหญ่พนักงานสอบสวนจะแจ้งไปยังพนักงานอัยการให้เข้าร่วมสอบปากคำเด็กโดยมิได้แจ้งถึงรายละเอียดว่า ในคดีเดียวกันนี้เคยมีการแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบปากคำเด็กมาก่อนหน้านี้แล้ว จึงทำให้พนักงานอัยการซึ่งได้รับแจ้งให้เข้าร่วมสอบปากคำเด็กในครั้งต่อมาไม่อาจทราบถึงรายละเอียดและข้อเท็จจริงที่พนักงานสอบสวนเคยทำการสอบสวนมาแล้ว ซึ่งทำให้การสอบสวนปากคำเด็กในครั้งถัดมา พนักงานอัยการที่เข้าร่วมสอบปากคำเด็กไม่มีข้อมูลรายละเอียดเพียงพอที่จะให้คำแนะนำปรึกษาแก่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ครบถ้วนรอบด้าน ซึ่งส่งผลให้สำนวนการสอบสวนไม่ครบถ้วนถูกต้อง และต้องมีการเรียกเด็กมาสอบสวนเพิ่มเติมอีกอันจะมีผลกระทบต่อจิตใจของเด็ก อีกทั้งมิต้องด้วยความมุ่งประสงค์ในการให้ความคุ้มครองเด็ก

ดังนั้น เพื่อให้การเข้าร่วมสอบปากคำเด็กในคดีอาญาบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและทำให้สำนวนการสอบสวนมีความละเอียดครบถ้วน สำนักงานคดีอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งรับผิดชอบในการจัดพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบปากคำเด็กตามกฎหมายจึงใคร่ขอความร่วมมือท่านให้ประสานให้ทุกหน่วยงานในสังกัดได้กำชับพนักงานสอบสวนด้วยว่าในกรณีแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบปากคำเด็กในคดีเดียวกันที่ต้องสอบสวนเด็กหลายครั้ง หากจะต้องมีการแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบปากคำเด็กในครั้งต่อมา ขอให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อมูลในโอกาสแรกว่าคดีดังกล่าวมีการสอบสวนเด็กมาแล้วจำนวนกี่ครั้ง เมื่อใด เพื่อเป็นข้อมูลแก่พนักงานอัยการที่เข้าร่วมสอบปากคำเด็กในครั้งถัดมาและมีโอกาสศึกษารายละเอียดแห่งคดีล่วงหน้า

จึงเรียนมาเพื่อโปรดแจ้งให้ทุกหน่วยในสังกัดได้ดำเนินการตามที่ได้ขอความร่วมมือดังกล่าวมา

ขอแสดงความนับถือ

(นายกาจสิทธิ์ พิทวงปราการ)
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญา
ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญาสูงสุดพิเศษ

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายอำนวยความยุติธรรมชั้นสอบสวน
โทร/โทรสาร 0-2515-4701

บทที่ ๑๐

การทำสำนวน

การสอบสวน

ด่วนมาก บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0-2205-3466

ที่ 0031.212/ 4501 วันที่ 3 ตุลาคม 2550

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การบันทึกคดี(ออกเลขคดี) การสอบสวนคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด และการรายงานคดี

ผบช.น., ภ.1-9, ก , ปส., สตม.,จต. และ กมค.

ตามประมวลระเบียบการดำเนินงานเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 13 ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการบันทึกคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้ในสมุดสารบบการดำเนินคดี แต่มิได้กำหนดรายละเอียดในการบันทึกคดี(ออกเลขคดี) ว่าจะต้องบันทึกคดี(ออกเลขคดี) ที่ใด ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะบันทึกคดี(ออกเลขคดี)ไว้ในสมุดบันทึกคดีพร้อมๆกับการบันทึกคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษที่สถานีตำรวจหรือหน่วยงานของพนักงานสอบสวนซึ่งรับผิดชอบในการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษและสอบสวนคดีนั้น ยกเว้นกรณีพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมิใช่พนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุ เช่น พนักงานสอบสวน บก.ป. จะบันทึกคดี(ออกเลขคดี)ไว้ที่ บก.ป.ไม่ได้บันทึกคดี(ออกเลขคดี)ที่สถานีตำรวจท้องที่เกิดเหตุ หรือบางกรณีมีการบันทึกคดี(ออกเลขคดี)ซ้ำกัน คือบันทึกคดี(ออกเลขคดี)ทั้งที่ บก.ป และสถานีตำรวจท้องที่เกิดเหตุ ข้อมูลสถิติคดีจึงไม่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ส่งผลให้การวิเคราะห์และการวางแผนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม รวมถึงการวางแผนทางด้านกำลังพลและงบประมาณคลาดเคลื่อนไปด้วย

นอกจากนี้ พบว่ากำหนดแนวทางปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษและการสอบสวนในคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดเสียใหม่ เพื่อให้มีผู้รับผิดชอบในการสืบหาตัวคนร้ายทรัพย์ที่ถูกประทุษร้าย ตลอดจนพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับคดี ทั้งนี้เพื่อให้การสืบสวนสอบสวนในคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การบันทึกคดี(ออกเลขคดี) การสอบสวนคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด และการรายงานคดี ดังนี้

1. การรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

1.1 เมื่อมีผู้มาแจ้งความกับพนักงานสอบสวน ถ้าการแจ้งความนั้นเป็นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษตาม ป.วิ อาญา มาตรา 2(7) หรือ (8) พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้

/1.2 ให้พนักงานสอบสวน ...

1.2 ให้พนักงานสอบสวนบันทึกคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้ในสมุดสารบบการดำเนินคดีตาม ป.ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 3 บทที่ 1 ซึ่งสมุดสารบบการดำเนินคดี มี 2 ประเภท คือ

1.2.1 สมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป(เล่มสีแดง)สำหรับบันทึกคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา ยกเว้นคดีที่บันทึกในสมุดสารบบการดำเนินคดีจราจรทางบก

1.2.2 สมุดสารบบการดำเนินคดีจราจรทางบก(เล่มสีน้ำเงิน) สำหรับบันทึกคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษคดีความผิดซึ่งกล่าวหาว่ามีผู้ขับขี่ยานพาหนะในทางโดยประมาทเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคล และ/หรือทรัพย์สินเสียหาย ตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก ม.43(4), 78 และ ป.อาญา ม.291,300,390

2. การบันทึกคดี(ออกเลขคดี)

หลังจากพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษลงในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไปและคดีจราจรทางบกแล้ว การบันทึกคดี(ออกเลขคดี) ให้ปฏิบัติดังนี้

2.1 คดีรู้ตัวผู้กระทำผิด

2.1.1 กรณีความผิดได้เกิด อ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดในเขตอำนาจ ให้บันทึกคดีลงในสมุดบันทึกคดี(ออกเลขคดี)รู้ตัวผู้กระทำผิด โดยมีช่องตามแบบตัวอย่างท้ายหนังสือนี้(ผนวก ก.) สมุดบันทึกคดี(ออกเลขคดี)รู้ตัวผู้กระทำผิด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สมุดบันทึกคดีอาญาทั่วไป (รู้ตัวผู้กระทำผิด) และสมุดบันทึกคดีจราจรทางบก(รู้ตัวผู้กระทำผิด)

ในกรณีพนักงานสอบสวนหน่วยงานอื่นซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวน ให้บันทึกคดีลงในสมุดบันทึกคดี(ออกเลขคดี)ที่สถานีตำรวจท้องที่เกิดเหตุ โดยไม่ต้องบันทึกคดี (ออกเลขคดี)ที่หน่วยงาน เพื่อให้มีการบันทึกคดี(ออกเลขคดี)ที่เดียว ไม่เกิดความซ้ำซ้อน โดยให้หน่วยงานดังกล่าวจัดทำสมุดคุมสำนวนการสอบสวนเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาตรวจได้ทุกเวลา และให้สถานีตำรวจท้องที่เกิดเหตุซึ่งบันทึกคดี(ออกเลขคดี)จดหมายเหตุไว้ในสมุดบันทึกคดี(ออกเลขคดี)ว่าคดีดังกล่าวพนักงานสอบสวนหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน เพื่อประโยชน์ในการคิดตามผลคดีและการคิดต่อประสานงาน เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแจ้งผลคดีไปยังสถานีตำรวจท้องที่เกิดเหตุเพื่อทราบ และจดบันทึกผลคดีในสมุดบันทึกคดี(ออกเลขคดี)ไว้เป็นหลักฐาน กรณีนี้ให้รวมถึงการแจ้งผลคดีชั้นพนักงานอัยการและศาลด้วย

2.1.2 กรณีเป็นการไม่แน่ชัดว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่ และกรณีอื่นๆ ดังที่บัญญัติไว้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 19 ให้บันทึกคดี (ออกเลขคดี) ที่สถานีตำรวจแห่งพนักงานสอบสวนซึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนคดีนั้น ตามมาตรา 19 (ก)

หรือ (ข) ตามแต่กรณี...

หรือ (ข) ตามแต่กรณี เว้นแต่เป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนจากส่วนกลางเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนให้บันทึกคดี(ออกเลขคดี)ในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งที่เกี่ยวข้องตามมาตราดังกล่าวได้

2.1.3 กรณีความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรและอัยการสูงสุดได้มอบหมายให้พนักงานสอบสวนของ ตร. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนตาม ป.วิ อาญา มาตรา 20 ให้บันทึกคดีถึงในสมุดบันทึกคดี(ออกเลขคดี) ที่ บก.ป. โดยให้ใช้เลขทำก้บ ที่ อ.(ลท)...../.....

2.2 คดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด

เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือจากต่างโทษลงในสมุดสารบบคดีอาญาทั่วไปและคดีจราจรทางบกแล้ว ยังไม่ต้องบันทึกคดี(ออกเลขคดี)จนกว่าการสืบสวนจะครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ของ ตร. ต่อมาเมื่อพนักงานสอบสวนสรุปสำนวนเสร็จจึงบันทึกคดี(ออกเลขคดี)ก่อนส่งสำนวนไปให้พนักงานอัยการพิจารณา และให้บันทึกคดี(ออกเลขคดี)ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในข้อ 2.1.1 - 2.1.3

3. การสอบสวนคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด

3.1 ให้พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษดำเนินการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่สามารถรวบรวมได้ในเบื้องต้นรวมเข้าสำนวนไว้ จากนั้นให้ส่งสำนวนการสอบสวนดังกล่าวพร้อมสำเนาให้กับหัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้รับผิดชอบงานสอบสวนในหน่วยงานนั้นภายใน 48 ชั่วโมง นับจากเวลาที่รับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ เพื่อให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้รับผิดชอบงานสอบสวนตรวจสำนวนการสอบสวน หากเห็นว่าพนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้นไว้ครบถ้วนแล้ว ให้มอบสำเนาสำนวนการสอบสวนให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนสอบสวนของสถานีตำรวจหรือของหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสืบหาตัวผู้กระทำผิด ทรัพย์ที่ถูกประทุษร้ายและพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคดี ในระหว่างนี้หากเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนเห็นว่ามีพยานบุคคล พยานเอกสารหรือพยานวัตถุใด ซึ่งจำเป็นจะต้องทำการสอบสวนและรวบรวมโดยพนักงานสอบสวนที่ให้แจ้งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนั้นดำเนินการสอบสวนและรวบรวมเข้าสำนวนไว้

3.2 ให้หัวหน้าผู้รับผิดชอบงานฝ่ายสืบสวนจัดทำสมุดคุมสำนวนการสืบสวนคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดตามที่ได้รับมอบหมายข้างต้นไว้เป็นหลักฐาน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาตรวจได้ทุกเวลา โดยมีช่องตามแบบตัวอย่างท้ายหนังสือนี้ (ผนวก ข.) และให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนจัดทำสำนวนการสืบสวนตามรูปแบบที่กำหนด(ผนวก ค.)

3.3 กรณีที่สืบสวนแล้วยังไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนจัดทำรายงานผลการสืบสวนพร้อมกับข้อมูลและหลักฐานที่รวบรวมมาได้ ส่งให้กับพนักงานสอบสวนท้องถิ่นภายในระยะเวลาการสอบสวนคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด ตามคำสั่ง ตร.ที่ 960/2537 ลง 1 พ.ค.2537 ไม่น้อยกว่า 7 วัน เพื่อให้พนักงานสอบสวนสรุปสำนวนมีความเห็นทางคดีเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาตาม ป.วิ อาญา มาตรา 140 โดยก่อนส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการพิจารณา

/ให้พนักงานสอบสวน....

ให้พนักงานสอบสวนบันทึกรายละเอียดลงในสมุดบันทึกคดี(ยอกเลขคดี) ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ให้มีช่องตามแบบตัวอย่างท้ายหนังสือนี้(ผนวก ข) และแบ่งสมุดบันทึกคดี(ยอกเลขคดี) ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ออกเป็น 2 ประเภท คือ สมุดบันทึกคดีอาญาทั่วไป (ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด) และสมุดบันทึกคดีจราจรทางบก(ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด)

1.4 กรณีที่สอบสวนแล้วรู้ตัวผู้กระทำผิด ให้ฝ่ายสืบสวนส่งมอบสิ่งที่รวบรวมหรือแสวงหามาได้ให้กับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนั้น เพื่อดำเนินการสอบสวนต่อไป และให้พนักงานสอบสวนบันทึกคดีลงในสมุดบันทึกคดี(ยอกเลขคดี)รู้ตัวผู้กระทำผิด ตามแนวทางในข้อ 2.1

4. การรายงานคดี

ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบการสอบสวนเป็นผู้รายงานคดีตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 13 บทที่ 4 ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงานคดี และลักษณะ 18 บทที่ 1 ว่าด้วยการรายงานเหตุอุกฉกรรจ์ และสมเหตุอันควรและเหตุที่ต้องรายงานด่วน

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และแจ้งให้พนักงานสอบสวนทั้งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2550 เป็นต้นไป

พล.ต.ท.

(เสรีพิศุทธ์ เตมียาเวส)

ผบ.ตร.

ผนวก ก.

(หน้าปก)

สมุดบันทึกคดี
รู้ตัวผู้กระทำผิด
(คดีอาญาทั่วไป)

สมุดบันทึกคดี
รู้ตัวผู้กระทำผิด
(คดีจราจร)

สถิติน้ำฝนรายเดือน ปีพ.ศ. ๒๕๕๐

| สถานี | ปริมาณ | ตรวจสอบ | ตรวจสอบ | ตรวจสอบ

ผนวก ข.

(หน้าปก)

สมุดบันทึกคดี
ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด
(คดีอาญาทั่วไป)

สมุดบันทึกคดี
ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด
(คดีจราจร)

ตารางผู้ป่วยนอกที่ได้รับการวินิจฉัยโรคตามรหัสโรคระหว่างประเทศ ฉบับที่ 10 ปีงบประมาณ 2564

ลำดับที่	รหัสโรค	ชื่อโรค	ผู้ป่วยนอกทั้งหมด		ผู้ป่วยนอกรายใหม่		ผู้ป่วยนอกรายเก่า		อัตราป่วยต่อประชากร 100,000 คน		อัตราป่วยรายใหม่ต่อประชากร 100,000 คน		อัตราป่วยรายเก่าต่อประชากร 100,000 คน	
			ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
1	A09	ท้องเสียและอาเจียนที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการติดเชื้อ	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245
2	A09	ท้องเสียและอาเจียนที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการติดเชื้อ	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245
3	A09	ท้องเสียและอาเจียนที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการติดเชื้อ	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245
4	A09	ท้องเสียและอาเจียนที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการติดเชื้อ	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245
5	A09	ท้องเสียและอาเจียนที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการติดเชื้อ	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245
6	A09	ท้องเสียและอาเจียนที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการติดเชื้อ	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245
7	A09	ท้องเสียและอาเจียนที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการติดเชื้อ	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245
8	A09	ท้องเสียและอาเจียนที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการติดเชื้อ	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245
9	A09	ท้องเสียและอาเจียนที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการติดเชื้อ	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245
10	A09	ท้องเสียและอาเจียนที่สันนิษฐานว่าเกิดจากการติดเชื้อ	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245	1,245

ผนวก ค.

(หน้าปก)

สมุดคุมสำนวน
การสืบสวน

สถิติการรับสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการ

ตำแหน่ง	ระดับ	ประเภทตำแหน่ง	จำนวนที่รับสมัคร	จำนวนที่สอบได้	จำนวนที่บรรจุและแต่งตั้ง	หมายเหตุ
นักวิชาการสาธารณสุข	ชำนาญการ	วิชาการ	1	1	1	
นักวิชาการสาธารณสุข	ปฏิบัติ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สง.ผู้ช่วย ผบ.ตร.(สส 4) โทร.0 2205 3822-28

ที่ 0001(สส 4)/ 143 วันที่ 25 กันยายน 2550

เรื่อง ขอส่งตัวอย่างรูปแบบการทำสำนวนการสืบสวน

เรียน ผู้ช่วย ผบ.ตร (สส 2)

ตามที่ท่านให้ กระผม พิจารณากำหนดรูปแบบการทำสำนวนการสืบสวน โดยกำหนดตัวอย่างรายงานการสืบสวน เอกสารประกอบในสำนวนการสืบสวนคดีต่าง ๆ และการสืบสวนคดีที่สำคัญ เพื่อเป็นแบบให้ ตร.กำหนดใช้ นั้น

กระผมจึงขอส่งตัวอย่างดังกล่าวมายังท่าน เพื่อประกอบการพิจารณา ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

พล.ต.ท.

(สมพงศ์ สิงหลก ณ อยุธยา)

ผู้ช่วย ผบ ตร.(สส 4)

1. รายงานการสืบสวน (ตามแบบฟอร์ม)

2. เอกสารข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้กล่าวหา / ผู้เสียหาย / ผู้ตาย

(ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ประวัติส่วนตัว สำเนา/บันทึกคำให้การ)

3. เอกสารข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ต้องหา / ผู้ต้องสงสัย

(ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ประวัติส่วนตัว สำเนา/บันทึกคำให้การผู้ต้องหา หรือบันทึกคำให้การผู้ต้องสงสัย รวมถึงคำพรรณนารูปพรรณคนร้าย หรือ ผู้ต้องสงสัย)

4. เอกสารข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพยานที่เกี่ยวข้อง

(ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ประวัติส่วนตัว บันทึกคำให้การ)

5. เอกสารข้อมูลเกี่ยวกับพยานเอกสาร และพยานวัตถุ

(พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ ที่ได้จากการตรวจพบในที่เกิดเหตุ หรือได้จากการสืบสวนหลังเกิดเหตุแล้ว)

6. เอกสารข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย (ให้ระบุรายการทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย โดยปรากฏลักษณะ รูปร่าง และคำพรรณนารูปพรรณของทรัพย์นั้นด้วย)

7. บันทึกพนักงานสืบสวน

8. บันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ (ตามแบบฟอร์ม)

9. แผนที่เกิดเหตุ

10. เอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลท้องถิ่น ประวัติต้องโทษของบุคคลต้องสงสัย หรือคนร้าย เป็นต้น

11. เอกสารโต้ตอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

12. สำเนาการรับคำร้องทุกข์

13. บัญชีท้ายสำนวนการสืบสวน (ตามแบบฟอร์ม)

(ตัวอย่างรายงานการสืบสวน)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

รายงานการสืบสวน

คดีสืบสวนที่ ...../.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เวลา.....

คดีอาญาที่...../..... ของสถานีตำรวจ.....

พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ.....

.....ผู้กล่าวหา

คดีระหว่าง

.....ผู้ต้องหา

ข้อหา.....

.....

.....

วันเวลาเกิดเหตุ.....

ที่เกิดเหตุ.....

ทรัพย์ที่ถูกประทุษร้าย.....

บาดแผล.....

วันเวลาที่เริ่มดำเนินการสืบสวน วันที่.....เดือน..... พ.ศ..... เวลา..... น.

วันเวลาที่เสร็จสิ้นการสืบสวน วันที่.....เดือน..... พ.ศ..... เวลา..... น.

รวมระยะเวลาในการสืบสวน.....วัน ตั้งแต่วันที่.....เดือน..... พ.ศ..... ถึง

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

ผลการสืบสวน คดีนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน ได้ดำเนินการสืบสวนแล้ว มีพยานหลักฐานสามารถรับฟังได้ว่า.....ได้กระทำความผิดเห็นควรขออนุมัติศาลออกหมายจับมาดำเนินคดีตามกฎหมาย (จากการสืบสวนยังไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด)

การปฏิบัติและผลการสืบสวน

(การปฏิบัตินั้นให้กล่าวถึงลำดับขั้นตอนการสืบสวน ส่วนผลการสืบสวนให้อ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ พร้อมเหตุผลประกอบการพิจารณา)

ก. การปฏิบัติ

1. ผู้รับผิดชอบสืบสวน

ชื่อ.....ตำแหน่ง.....

สังกัด.....

2. ผู้ร่วมสืบสวน

ชื่อ.....ตำแหน่ง.....

สังกัด.....

ชื่อ.....ตำแหน่ง.....

สังกัด.....

ชื่อ.....ตำแหน่ง.....

สังกัด.....

3. การดำเนินการสืบสวน

3.1 วันเวลารับแจ้งเหตุ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น

3.2 เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนที่ร่วมไปทำการสืบสวนยังที่เกิดเหตุ มีดังนี้

3.2.1.....

3.2.2.....

3.2.3.....

3.2.4.....

3.3 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้กล่าวหา / เสียหาย

3.3.1 ชื่อ.....อายุ.....ปี อาชีพ.....

ที่อยู่.....โทรศัพท์.....

ที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....

การติดต่อที่สะดวก.....

จากการซักถามได้ความว่า.....

.....

.....

.....

3.3.2 ชื่อ.....อายุ.....ปี อาชีพ.....

ที่อยู่.....โทรศัพท์.....

ที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....

การติดต่อที่สะดวก.....

จากการซักถามได้ความว่า.....

.....

.....

.....

3.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ขาย

3.4.1 ชื่อ.....อายุ.....ปี อาชีพ.....

ที่อยู่.....โทรศัพท์.....

ที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....

การติดต่อที่สะดวก.....

3.4.2 ชื่อ.....อายุ.....ปี อาชีพ.....

ที่อยู่.....โทรศัพท์.....

ที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....

การติดต่อที่สะดวก.....

3.5 พยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง (ให้ระบุชื่อ อายุ ที่อยู่ (หรือภูมิลำเนา) โทรศัพท์ติดต่อ)

3.5.1 ชื่อ.....อายุ.....ปี อาชีพ.....

ที่อยู่.....โทรศัพท์.....

ที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....

การติดต่อที่สะดวก.....

จากการซักถามได้ความว่า.....

.....

.....

.....

3.5.2 ชื่อ.....อายุ.....ปี อาชีพ.....

ที่อยู่.....โทรศัพท์.....

ที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....

การติดต่อที่สะดวก.....

จากการซักถามได้ความว่า.....

.....

.....

.....

3.6 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวคนร้าย

จำนวนคนร้าย.....คน จับกุมได้.....คน

3.6.1 คนร้ายที่จับกุมตัวได้

3.6.1.1 ชื่อ.....อายุ.....ปี

ชื่อรอง.....นามสกุล.....อาชีพ.....

ที่อยู่.....โทรศัพท์.....

ที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....

ตำหนิรูปพรรณ.....

การติดต่อที่สะดวก.....

จากการซักถามได้ความว่า.....

.....

.....

.....

3.6.1.2 ชื่อ.....อายุ.....ปี

ชื่อรอง.....นามสกุล.....อาชีพ.....

ที่อยู่.....โทรศัพท์.....

ที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....

ตำหนิรูปพรรณ.....

การติดต่อที่สะดวก.....

จากการซักถามได้ความว่า.....

.....

.....

.....

3.6.2 คนร้ายที่ยังจับกุมไม่ได้

3.6.2.1 ชื่อ.....อายุ.....ปี

ชื่อรอง.....นามสกุล.....อาชีพ.....

ที่อยู่.....โทรศัพท์.....

ที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....

ตำหนิรูปพรรณ.....

3.6.2.2 ชื่อ.....อายุ.....ปี

ชื่อรอง.....นามสกุล.....อาชีพ.....

ที่อยู่.....โทรศัพท์.....

ที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....

ตำหนิรูปพรรณ.....

3.7 ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย

3.7.1 รายการทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย

3.7.1.1 .....จำนวน.....

มูลค่า.....บาท

3.7.1.2 .....จำนวน.....

มูลค่า.....บาท

รวม.....รายการ มูลค่าทั้งสิ้น.....บาท

3.7.2 การติดตามทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย

3.7.2.1 .....จำนวน.....

มูลค่า.....บาท

3.7.2.2 .....จำนวน.....

มูลค่า.....บาท

รวม.....รายการ มูลค่าทั้งสิ้น.....บาท

3.8 ข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธที่คนร้ายใช้กระทำผิด

3.8.1 ประเภท.....

ลำหนิรูปพรรณ.....

3.8.2 ประเภท.....

ลำหนิรูปพรรณ.....

3.9 ข้อมูลเกี่ยวกับยานพาหนะที่คนร้ายใช้กระทำผิด

3.9.1 ประเภท.....

ลำหนิรูปพรรณ.....

3.9.2 ประเภท.....

ลำหนิรูปพรรณ.....

3.10 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ

3.10.1 สภาพทั่วไป.....

.....

.....

.....

.....

3.10.2 พยานเอกสารและพยานวัตถุที่ตรวจพบในสถานที่เกิดเหตุ

3.10.2.1 .....จำนวน.....

ลำแหน่งที่พบ.....

3.10.2.2 .....จำนวน.....

ลำแหน่งที่พบ.....

3.10.3 ร่องรอยพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ที่ตรวจพบในบริเวณที่เกิดเหตุ เช่น รอยลายนิ้วมือแฝง รอยนิ้วมือ รอยฝ่ามือ รอยนิ้วเท้า ฝ่าเท้า เป็นต้น

3.10.3.1 .....

ตำแหน่งที่พบ .....

3.10.3.2 .....

ตำแหน่งที่พบ .....

3.11 ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบ ตรวจยึด ตรวจค้น เกี่ยวกับความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง ระหว่างกลุ่มผู้กระทำผิด กลุ่มผู้ต้องสงสัย และผู้เสียหาย เช่น การติดต่อสื่อสาร ที่พักอาศัย รวมถึงข้อมูลที่น่าสงสัยต่างๆ เป็นต้น

3.11.1 .....

ตำแหน่งที่พบ .....

ผลการตรวจ .....

3.11.2 .....

ตำแหน่งที่พบ .....

ผลการตรวจ .....

3.12 ผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

3.12.1 รายงานที่ .....

ผลการตรวจสรุปได้ว่า .....

3.12.2 ประเภท .....

ผลการตรวจสรุปได้ว่า .....

3.13 ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวน

คดีนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน ได้ดำเนินการสืบสวนแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข. ผลการสืบสวน

คดีนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน ได้ร่วมกันดำเนินการสืบสวนหาพยานหลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ แล้ว มีพยานหลักฐานพอสมควรน่าเชื่อได้ว่า ..... เป็นผู้ (จ้างวาน ใช้) ให้ ..... ฆ่า ..... จนถึงแก่ความตาย โดยมีพยานหลักฐานยืนยันดังนี้

1. พยานบุคคล.....ยืนยันว่า.....

.....

2. พยานวัตถุ.....ยืนยันว่า.....

.....

3. พยานเอกสาร.....ยืนยันว่า.....

.....

จึงเสนอความเห็นพร้อมสำนวนการสืบสวนมายังพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีนี้ มาเพื่อพิจารณา และดำเนินการขออนุมัติออกหมายจับ.....มาดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป รวบเอกสาร จำนวน.....แผ่น

(ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ผู้ทำการสืบสวน

(.....)

ตำแหน่ง.....

การสืบสวน คดี จ้าง วาน ใช้ (ฆ่าผู้อื่น)

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดคดี จ้าง วาน ใช้

1.1.1 ผู้จ้าง วาน ใช้

1.1.2 ผู้รับงาน

1.1.3 คนชี้เป้า

1.1.4 คนจัดหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำผิด

1.1.5 ผู้ร่วมลงมือกระทำ

1.2 ข้อมูลที่นำมาใช้ในการสืบสวน

1.2.1 ข้อมูลท้องถิ่นเกี่ยวกับสถานที่ทั่วไป เช่น บ้านพักบุคคลสำคัญ โรงแรม ธนาคาร เป็นต้น

1.2.2 ข้อมูลท้องถิ่นเกี่ยวกับสถานที่ที่อาจเกี่ยวพันกับการกระทำผิด เช่น แหล่งมั่วสุม อบายมุข สถานบริการ แหล่งรับซื้อของเก่า โรงรับจำนำ เป็นต้น

1.2.3 ข้อมูลทั่วไป เช่น หมายจับคดีต่างๆ เหตุคดีทรัพย์หาย เป็นต้น

1.2.4 แฟ้มประวัติบุคคลที่เคยถูกจับกุม บุคคลพ้นโทษ บุคคลที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิด เช่น ผู้ติดยาเสพติด ผู้มีอิทธิพล มือปืนรับจ้าง พวกมั่วสุมตั้งเป็นแก๊งต่างๆ เป็นต้น

2. แนวทางการปฏิบัติการสืบสวน

2.1 การสืบสวนหลังรับแจ้งเหตุ (ในวันเกิดเหตุ)

2.1.1 การตรวจสถานที่เกิดเหตุ

2.1.1.1 รีบเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุโดยเร็ว

2.1.1.2 รายงานเหตุเบื้องต้นให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

2.1.1.3 ถ่ายภาพนิ่งหรือวีดีโอเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุรวมถึงกลุ่มคน และยานพาหนะที่เกิดเหตุหรือบริเวณใกล้เคียง ซึ่งอาจมีคนร้ายหรือยวดยานพาหนะที่คนร้ายใช้กระทำความผิดอยู่บริเวณดังกล่าวด้วย

2.1.1.4 ตรวจสอบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดบริเวณสถานที่เกิดเหตุหรือใกล้เคียง

2.1.1.5 จัดชุดสืบสวนหาข่าวซักถามพยานบุคคลที่พบบริเวณที่เกิดเหตุหรือที่เกี่ยวข้อง

2.1.1.6 ประสานงานกับพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่นิติวิทยาศาสตร์ หรือแพทย์ เกี่ยวกับการตรวจหาพยานหลักฐานต่างๆ ที่พบในสถานที่เกิดเหตุ

2.1.2 หลังจากตรวจสถานที่เกิดเหตุแล้วให้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อตั้งสมมุติฐานหรือประเด็นทางคดี

2.1.3 ในกรณีที่เป็นคดีสำคัญให้ดำเนินการจัดตั้งชุดปฏิบัติการสั่งการและควบคุมการสืบสวนคดีและจัดชุดต่างๆดังนี้

2.1.3.1 ชุดตรวจสอบข้อมูลบุคคล เกี่ยวกับข้อมูลการติดต่อสื่อสารและข้อมูลทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

2.1.3.2 ชุดวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลทางคดีทั้งก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ

2.1.3.3 ชุดบันทึกการดำเนินการสืบสวน โดยให้บันทึกการปฏิบัติตลอดระยะเวลาของการทำงาน

2.1.3.4 ชุดซักถามบุคคลต้องสงสัย ผู้ต้องหา พยานบุคคล รวมถึงการประสานงานกับจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาในกรณีที่ต้องพิสูจน์เกี่ยวกับอารมณ์ทางจิตของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.1.3.5 ชุดปฏิบัติการในภาคสนาม สามารถที่จะออกปฏิบัติหน้าที่ได้ทันทีเมื่อผู้บังคับบัญชาสั่งการ

2.1.3.6 ชุดตรวจค้น จับกุม โดยให้ดำเนินการตามยุทธวิธี และข้อกฎหมาย โดยเฉพาะการใช้กำลังให้คำนึงว่ามีความจำเป็นหรือไม่ เป็นอันตรายหรือไม่ และสังคมยอมรับได้หรือไม่

2.1.3.7 ชุดจัดเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทั้งหมด

2.1.3.8 ชุดประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1.3.9 ชุดรับแจ้งข่าวและประชาสัมพันธ์ให้รับแจ้งข่าวทุกเรื่องและบันทึกไว้อย่างละเอียดเพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณา และต้องทราบข้อมูลต่างๆ ที่สามารถตอบข้อซักถามจากผู้สื่อข่าวและผู้ชื่นได้

2.2 การทำรายงานการสืบสวน

2.2.1 สภาพที่เกิดเหตุ โดยให้ระบุข้อมูลให้ชัดเจนถึงลักษณะภายในและภายนอกสถานที่เกิดเหตุรวมถึงสถานที่ใกล้เคียงหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเหตุดังกล่าว

2.2.2 การตรวจพบพยานหลักฐานต่างๆ ในบริเวณที่เกิดเหตุที่อาจเป็นประโยชน์ต่อรูปคดี เช่น ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร ลายนิ้วมือแฝง รองเท้า อุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำผิด เป็นต้น โดยให้ระบุถึงลักษณะ จำนวน ขนาด ปริมาณ และบริเวณที่ตรวจพบพยานหลักฐานดังกล่าวไว้ให้ละเอียด

2.2.3 สภาพศพ ให้ระบุถึงลักษณะร่องรอยบาดแผลของศพที่ตรวจพบ

2.2.4 รายการทรัพย์ที่ถูกประทุษร้าย

2.2.5 แผนที่เกิดเหตุ

2.2.6 อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดี

2.3 การสืบสวนเพื่อทราบเหตุการณ์ก่อนเกิดเหตุ

2.3.1 สืบหาประเด็นความขัดแย้งของผู้เสียหาย

2.3.2 สืบหาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่าจะกระทำความผิด

2.3.3 สืบหาข้อมูลการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่าจะกระทำความผิด

2.3.4 สืบหาข่าวความเคลื่อนไหวของบุคคลที่สงสัยว่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ร่วมลงมือกระทำผิด หรือผู้จัดหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำผิด เป็นต้น

2.3.5 สืบหาถิ่นที่อยู่ของกลุ่มผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่าจะกระทำความผิด ก่อนเกิดเหตุ

2.3.6 สืบหาพฤติกรรมที่ผิดปกติของกลุ่มผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่าจะกระทำความผิดที่เคยปฏิบัติมา เช่น การเข้าสถานบันเทิงทั้งๆที่เคยมีสาเหตุโครธเคืองกันมาก่อน เป็นต้น

2.3.7 สืบหาข้อมูลจากพยานบุคคลหรือพยานแวดล้อมว่ากลุ่มผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่าจะกระทำความผิด มีการวางแผนกระทำผิดอย่างไร

2.3.8 สืบหาข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดี

2.4 การสืบสวนเพื่อทราบเหตุการณ์ขณะและหลังเกิดเหตุ

2.4.1 สืบหาพฤติการณ์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของกลุ่มผู้ต้องสงสัยทั้งช่วงก่อนขณะและหลังเกิดเหตุ

2.4.2 ตรวจสอบหาเส้นทางและจุดพักของผู้ร่วมกระทำผิดทุกคนรวมถึงตรวจสอบยานพาหนะและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดด้วย

2.4.3 ตรวจสอบภาพจากกล้องโทรทัศน์วงจรปิดที่ได้จากสถานที่เกิดเหตุ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้อง

2.4.4 ตรวจสอบพฤติกรรมของผู้ตายในช่วงก่อนเกิดเหตุ โดยให้จัดทำตารางเหตุการณ์และตารางเวลา (Timeline) ของผู้ตายไว้โดยละเอียด

2.4.5 บันทึกตำหนิรูปพรรณของคนร้าย ยานพาหนะ อาวุธ ตลอดจนเส้นทางหลบหนีของคนร้ายไว้โดยละเอียด

2.4.6 ตั้งประเด็นการสืบสวนในคดีที่อาจเป็นไปได้ทั้งหมด เช่น มูลเหตุจูงใจและประเด็นความขัดแย้งต่างๆ

2.4.7 หาข้อมูลจากแหล่งข่าวทุกแห่ง

2.4.8 ตรวจสอบความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์และตำแหน่งที่อยู่ของกลุ่มผู้ต้องสงสัย โดยให้จัดทำตารางเวลา (Timeline) ในห้วงเวลาเกิดเหตุ

2.4.9 ดำเนินการตรวจสอบกลุ่มผู้ต้องสงสัยตามรายการตรวจสอบ (Checklist)

2.4.10 ติดตามหาทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย

2.4.11 เมื่อพยานหลักฐานเพียงพอให้ประสานพนักงานสอบสวนเพื่อขออนุมัติออกหมายจับผู้กระทำผิด

2.4.12 การดำเนินการวางแผนต่างๆ เช่น จับกุม ตรวจค้น เป็นต้น ให้คำนึงถึงความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่และทุกฝ่าย

2.4.13 เมื่อติดตามจับกุมผู้กระทำผิดได้แล้วให้จัดทำบันทึกการจับกุม บันทึกคำรับสารภาพ บันทึกการตรวจยึดของกลางหรือทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ต้องหาไว้ให้ละเอียดชัดเจน

2.4.14 นำตัวผู้ต้องหาพร้อมของกลางไปส่งพนักงานสอบสวนภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด

2.4.15 ประสานงานกับพนักงานสอบสวน กรณีที่มีการให้ผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

2.4.16 สืบสวนขยายผลเครือข่าย

2.4.17 ติดตามตรวจยึดอุปกรณ์ที่ใช้กระทำผิดรวมถึงทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย

2.4.18 นำผู้ต้องหาไปพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกาย

2.4.19 ดูแล คุ้มครองพยานบุคคลอย่างใกล้ชิดจนกว่าจะเสร็จสิ้นคดี

2.4.20 ติดตามผลคดีในชั้นพนักงานอัยการและศาล จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด

การสืบสวนคดีเรียกค่าไถ่

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดคดีเรียกค่าไถ่

1.1.1 ผู้จ้าง วาน ใช้

1.1.2 ผู้ร่วมงาน

1.1.3 คนชี้เป้า

1.1.4 คนจัดหาสถานที่ ยานพาหนะ อุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำผิด

1.1.5 ผู้ร่วมลงมือกระทำ

1.2 ข้อมูลที่นำมาใช้ในการสืบสวน

1.2.1 ข้อมูลท้องถิ่นเกี่ยวกับสถานที่ทั่วไป เช่น บ้านพักบุคคลสำคัญ โรงแรม ธนาคาร เป็นต้น

1.2.2 ข้อมูลท้องถิ่นเกี่ยวกับสถานที่ที่อาจเกี่ยวพันกับการกระทำผิด เช่น แหล่งมั่วสุม อบายมุข สถานบริการ แหล่งรับซื้อของเก่า โรงรับจำนำ เป็นต้น

1.2.3 ข้อมูลทั่วไป เช่น หมายจับคดีต่างๆ เป็นต้น

1.2.4 แฟ้มประวัติบุคคลที่เคยถูกจับกุม บุคคลพ้นโทษ บุคคลที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิด เช่น ผู้มีประวัติเรียกค่าไถ่ กรรโชกทรัพย์ เป็นต้น

2. แนวทางการปฏิบัติการสืบสวน

2.1 การสืบสวนหลังรับแจ้งเหตุ (ในวันเกิดเหตุ)

2.1.1 การตรวจสถานที่เกิดเหตุ

2.1.1.1 รีบเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุโดยเร็ว

2.1.1.2 รายงานเหตุเบื้องต้นให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

2.1.1.3 สอบถามญาติพี่น้องแจ้งให้หน่วยงานอื่นใดทราบบ้างและให้ยุติการแจ้ง โดยให้ประสานงานหน่วยที่รับแจ้งหน่วยเดียวรับผิดชอบเพื่อป้องกันการเข้าใจผิดในการดำเนินการสืบสวนแนวเดียวกัน

2.1.1.4 การสืบสวนต้องเป็นไปด้วยความลับเพื่อความปลอดภัยของเหยื่อ ให้พิจารณาหาวิธีช่วยเหลือเหยื่อด้วยความปลอดภัยเป็นอันดับแรก

2.1.1.5 จัดชุดสืบสวนดูแลญาติพี่น้องที่รับการติดต่อจากคนร้าย ควบคุมการปฏิบัติในการติดต่อกลับมาของคนร้าย

2.1.1.6 ควบคุมและตรวจสอบช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างคนร้ายกับผู้เสียหาย เช่น โทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์เคลื่อนที่ ให้วางระบบเพื่อทราบหมายเลขและตำแหน่งการโทรเข้า พร้อมบันทึกเสียงการสนทนา

2.1.1.7 ถ่ายภาพนิ่งหรือวีดีโอเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุรวมถึงกลุ่มคน และยานพาหนะที่เกิดเหตุหรือบริเวณใกล้เคียง ซึ่งอาจมีคนร้ายหรือยานพาหนะที่คนร้ายใช้กระทำความผิดอยู่บริเวณดังกล่าวด้วย

2.1.1.8 ตรวจสอบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดบริเวณสถานที่เกิดเหตุหรือใกล้เคียง

2.1.1.9 จัดชุดสืบสวนหาข่าวซักถามพยานบุคคลที่พบบริเวณที่เกิดเหตุหรือที่เกี่ยวข้อง

2.1.1.10 ประสานงานกับพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่นิติวิทยาศาสตร์หรือแพทย์ เกี่ยวกับการตรวจหาพยานหลักฐานต่างๆ ที่พบในสถานที่เกิดเหตุ

2.1.2 หลังจากตรวจสถานที่เกิดเหตุแล้วให้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อตั้งสมมุติฐานหรือประเด็นทางคดี

2.1.3 ในกรณีที่เป็นคดีสำคัญให้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการสั่งการและควบคุมการสืบสวนคดีและจัดชุดต่างๆดังนี้

2.1.3.1 ชุดตรวจสอบข้อมูลบุคคล เกี่ยวกับข้อมูลการติดต่อสื่อสารและข้อมูลทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

2.1.3.2 ชุดวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลทางคดีทั้งก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ

2.1.3.3 ชุดบันทึกการดำเนินการสืบสวน โดยให้บันทึกการปฏิบัติตลอดระยะเวลาของการทำงาน

2.1.3.4 ชุดซักถามบุคคลต้องสงสัย ผู้ต้องหา พยานบุคคล รวมถึงการประสานงานกับจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาในกรณีที่ต้องพิสูจน์เกี่ยวกับอารมณ์ทางจิตของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.1.3.5 ชุดปฏิบัติการในภาคสนาม สามารถที่จะออกปฏิบัติหน้าที่ได้ทันทีเมื่อผู้บังคับบัญชาสั่งการ

2.1.3.6 ชุดตรวจค้น จับกุม โดยให้ดำเนินการตามยุทธวิธี และข้อกฎหมายโดยเฉพาะการใช้กำลังให้คำนึงว่ามีความจำเป็นหรือไม่ เป็นอันตรายหรือไม่ และสังคมยอมรับได้หรือไม่

2.1.3.7 ชุดจัดเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทั้งหมด

2.1.3.8 ชุดประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1.3.9 ชุดรับแจ้งข่าวและประชาสัมพันธ์ให้รับแจ้งข่าวทุกเรื่องและบันทึกไว้อย่างละเอียดเพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณา และต้องทราบข้อมูลต่างๆ ที่สามารถตอบข้อซักถามจากผู้สื่อข่าวและผู้อื่นได้

2.2 การทำรายงานการสืบสวน

2.2.1 สภาพที่เกิดเหตุ โดยให้ระบุข้อมูลให้ทราบถึงลักษณะภายในและภายนอกสถานที่เกิดเหตุรวมถึงสถานที่ใกล้เคียงหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเหตุดังกล่าว

2.2.2 การตรวจพบพยานหลักฐานต่างๆ ในบริเวณที่เกิดเหตุที่อาจเป็นประโยชน์ต่อรูปคดี เช่น ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร ลายนิ้วมือแฝง รองเท้า อุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำผิด เป็นต้น โดยให้ระบุถึงลักษณะ จำนวน ขนาด ปริมาณ และบริเวณที่ตรวจพบพยานหลักฐานดังกล่าวไว้ให้ละเอียด

2.2.3 รายการทรัพย์ที่ถูกประทุษร้าย

2.2.4 แผนที่เกิดเหตุ

2.2.5 อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดี

2.3 การสืบสวนเพื่อทราบเหตุการณ์ก่อนเกิดเหตุ

2.3.1 สืบหาพฤติการณ์ของผู้ต้องสงสัยแล้วตั้งประเด็นเช่นต้องการทรัพย์สิน ความแค้นส่วนตัว ชู้สาว ข้อมูลลับ

2.3.2 สืบหาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่าจะกระทำความผิด ซึ่งหากกลุ่มผู้กระทำผิดรู้จักกันเหมือนมีแนวโน้มพูดมากปิดปาก

2.3.3 สืบหาข้อมูลการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่าจะกระทำความผิด

2.3.4 สืบหาข่าวความเคลื่อนไหวของบุคคลที่สงสัยว่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ร่วมลงมือกระทำผิดหรือผู้จัดหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำผิด เป็นต้น

2.3.5 สืบหาที่พักอยู่ของกลุ่มผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่าจะกระทำความผิด ก่อนเกิดเหตุ

2.3.6 สืบหาพฤติการณ์ที่ผิดปกติของกลุ่มผู้กระทำผิด หรือสงสัยว่าจะกระทำความผิดซึ่งเคยปฏิบัติมา เช่น การเข้ามาติดสนิทพูดคุยที่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกันมาก่อน เป็นต้น

2.3.7 สืบหาข้อมูลจากพยานบุคคลหรือพยานแวดล้อมว่ากลุ่มผู้กระทำผิด หรือสงสัยว่าจะกระทำความผิดมีการวางแผนกระทำผิดอย่างไร

2.3.8 สืบหาข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดี

2.4 การสืบสวนเพื่อพิสูจน์เหตุการณ์ขณะและหลังเกิดเหตุ

2.4.1 สืบหาพฤติการณ์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของกลุ่มผู้ต้องสงสัยทั้งช่วงก่อนขณะและหลังเกิดเหตุ

2.4.2 ตรวจสอบภาพจากกล้องโทรทัศน์วงจรปิดที่ได้จากสถานที่เกิดเหตุ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้อง

2.4.3 ตรวจสอบพฤติกรรมของหยื่อในช่วงก่อนเกิดเหตุโดยให้จัดทำตารางเหตุการณ์ และตารางเวลา (Timeline) ไว้โดยละเอียด

2.4.4 บันทึกตำหนิรูปพรรณของคนร้าย ยานพาหนะ อาวุธ ตลอดจนเส้นทางหลบหนีของคนร้ายไว้โดยละเอียด

2.4.5 ตั้งประเด็นการสืบสวนในคดีที่อาจเป็นไปได้ทั้งหมด เช่น มูลเหตุจูงใจและประเด็นความขัดแย้งต่างๆ

2.4.6 ข้อเรียกร้องของคนร้ายเพื่อแลกเปลี่ยนกับความปลอดภัยของหยื่อโดยกำหนดเส้นตายให้ญาติต่อรองเพื่อช่วงเวลาให้นานที่สุด

2.4.7 หาข้อมูลจากแหล่งข่าวทุกแห่ง

2.4.8 ตรวจสอบความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์และตำแหน่งที่อยู่ของกลุ่มผู้ต้องสงสัย โดยให้จัดทำตารางเวลา (Timeline) ในห้วงเวลาเกิดเหตุ

2.4.9 ดำเนินการตรวจสอบกลุ่มผู้ต้องสงสัยตามรายการตรวจสอบ (Checklist)

2.4.10 ติดตามหาทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย

2.4.11 เมื่อพยานหลักฐานเพียงพอให้ประสานพนักงานสอบสวนเพื่อขออนุมัติจับกุมผู้กระทำผิด

2.4.12 การดำเนินการวางแผนต่างๆ เช่น จับกุม ตรวจค้น เป็นต้น ให้คำนึงถึงความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่และทุกฝ่าย

2.4.13 พิจารณาตามสถานการณ์ อาจจัดชุดสะกดรอยหรือคันป้ายกลุ่มผู้ต้องสงสัย เพื่อกดดันให้พราบว่าเจ้าหน้าที่รู้ตัวกลุ่มคนร้ายแล้ว ในกรณีแน่ใจว่าคนร้ายยอมปล่อยตัวเหยื่อ

2.4.13 เมื่อติดตามจับกุมผู้กระทำผิดได้แล้วให้จัดทำบันทึกการจับกุม บันทึกคำรับสารภาพ บันทึกการตรวจยึดของกลางหรือทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ต้องหาไว้ให้ละเอียดชัดเจน

2.4.14 นำตัวผู้ต้องหาพร้อมของกลางไปส่งพนักงานสอบสวนภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด

2.4.15 ประสานงานกับพนักงานสอบสวน กรณีที่มีการให้ผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

2.4.16 สืบสวนขยายผลเครือข่าย

2.4.17 ติดตามตรวจยึดอุปกรณ์ที่ใช้กระทำผิดตลอดจนทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย

2.4.18 นำผู้ต้องหาไปพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกาย

2.4.19 ดูแล คุ้มครองพยานบุคคลอย่างใกล้ชิด จนกว่าจะสิ้นคดี

2.4.20 ติดตามคดีในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาล จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด

การสืบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ข้อมูลที่นำมาใช้ในการสืบสวน

1.1.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานที่ทั่วไป เช่น บ้านพักบุคคลสำคัญ โรงแรม ธนาคาร เป็นต้น

1.1.2 ข้อมูลท้องถิ่นเกี่ยวกับสถานที่ที่อาจเกี่ยวพันกับการกระทำผิด เช่น แหล่งมั่วสุม อบายมุข สถานบริการ แหล่งรับซื้อของเก่า โรงรับจำนำ เป็นต้น

1.1.3 ข้อมูลทั่วไป เช่น หมายจับคดีต่างๆ เหตุคดีทรัพย์หาย เป็นต้น

1.1.4 แฟ้มประวัติบุคคลที่เคยถูกจับกุม บุคคลพ้นโทษ บุคคลที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิด เช่น ผู้เคยทำผิดฐานลัก วิ่ง ชิง ปล้นทรัพย์ ผู้ติดยาเสพติด หรือกลุ่มตั้งเป็นแก๊งต่างๆ เป็นต้น

2. แนวทางการปฏิบัติการสืบสวน

2.1 การสืบสวนหลังรับแจ้งเหตุ (ในวันเกิดเหตุ)

2.1.1 การตรวจสถานที่เกิดเหตุ

2.1.1.1 รีบเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุโดยเร็ว

2.1.1.2 รายงานเหตุเบื้องต้นให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

2.1.1.3 ถ่ายภาพนิ่งหรือวีดีโอเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุรวมถึงกลุ่มคน และยานพาหนะที่เกิดเหตุหรือบริเวณใกล้เคียง ซึ่งอาจมีคนร้ายหรือยานพาหนะที่คนร้ายใช้กระทำความผิดอยู่บริเวณดังกล่าวด้วย

2.1.1.4 ตรวจสอบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดบริเวณสถานที่เกิดเหตุหรือใกล้เคียง

2.1.1.5 จัดชุดสืบสวนหาข่าวซักถามพยานบุคคลที่พบบริเวณที่เกิดเหตุหรือที่เกี่ยวข้อง

2.1.1.6 ประสานงานกับเจ้าพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่นิติวิทยาศาสตร์หรือแพทย์ เกี่ยวกับการตรวจหาพยานหลักฐานต่างๆ ที่พบในสถานที่เกิดเหตุ

2.1.2 หลังจากตรวจสถานที่เกิดเหตุแล้วให้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อตั้งสมมุติฐานหรือประเด็นทางคดี

2.1.3 ในกรณีที่เป็นคดีสำคัญให้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการสั่งการและควบคุมการสืบสวนคดีและจัดชุดต่างๆดังนี้

2.1.3.1 ชุดตรวจสอบข้อมูลบุคคล เกี่ยวกับข้อมูลการติดต่อสื่อสารและข้อมูลทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

2.1.3.2 ชุดวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลทางพฤติการณ์ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ

2.1.3.3 ชุดบันทึกการดำเนินการสืบสวน โดยให้บันทึกการปฏิบัติตลอดระยะเวลาของการทำงาน

2.1.3.4 ชุดซักถามบุคคลต้องสงสัย ผู้ต้องหา พยานบุคคล รวมถึงการประสานงานกับจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาในกรณีที่ต้องพิสูจน์เกี่ยวกับอาเรมณ์ทางจิตของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.1.3.5 ชุดปฏิบัติการในภาคสนาม สามารถที่จะออกปฏิบัติหน้าที่ได้ทันทีเมื่อผู้บังคับบัญชาสั่งการ

2.1.3.6 ชุดติดตามทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย

2.1.3.7 ชุดตรวจค้น จับกุม โดยให้ดำเนินการตามยุทธวิธี และข้อกฎหมาย โดยเฉพาะการใช้คำสั่งให้ทำนั้นว่ามีความจำเป็นหรือไม่ เป็นอันตรายหรือไม่ และสังคมยอมรับได้หรือไม่

2.1.3.8 ชุดจัดเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทั้งหมด

2.1.3.9 ชุดประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1.3.10 ชุดรับแจ้งข่าวและประชาสัมพันธ์ให้รับแจ้งข่าวทุกเรื่องและบันทึกไว้อย่างละเอียดเพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณา และต้องทราบข้อมูลต่างๆ ที่สามารถตอบข้อซักถามจากผู้สื่อข่าวและผู้ชื่นใจ

2.2 การสืบสวนเพื่อทราบเหตุการณ์ก่อนเกิดเหตุ

2.2.1 สืบหาประเด็นของการกระทำผิด

2.2.2 สืบหาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้กระทำผิด หรือสงสัยว่าจะกระทำความผิด

2.2.3 รวบหาข้อมูลการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้กระทำผิด หรือสงสัยว่าจะกระทำความผิด

2.2.4 สืบหาข่าวความเคลื่อนไหวของบุคคลที่สงสัยว่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ร่วมลงมือกระทำผิด หรือผู้จัดหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำผิด เป็นต้น

2.2.5 สืบหาเงื่อนต่อผู้ของกลุ่มผู้กระทำผิด หรือสงสัยว่าจะกระทำความผิด ก่อนเกิดเหตุ

2.2.6 สืบหาพฤติการณ์ที่ผิดปกติของกลุ่มผู้กระทำผิด หรือสงสัยว่าจะกระทำความผิดที่ผ่านมาในอดีต เช่น การเข้ามาตีสนิท ทั้งๆที่เคยมีเหตุโกรธเคืองกันมาก่อน เป็นต้น

2.2.7 สืบหาข้อมูลจากพยานบุคคล หรือพยานแวดล้อม ว่า กลุ่มผู้กระทำผิด หรือสงสัยว่าจะกระทำความผิด มีการวางแผนกระทำผิดอย่างไร

2.2.8 สืบหาข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดี

2.3 การทำรายงานการชันสวน

2.3.1 สภาพที่เกิดเหตุ โดยให้ระบุข้อมูลให้ทราบถึงลักษณะภายในและภายนอกสถานที่เกิดเหตุรวมถึงสถานที่ใกล้เคียงหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเหตุดังกล่าว

2.3.2 การตรวจพบพยานหลักฐานต่างๆ ในบริเวณที่เกิดเหตุที่อาจเป็นประโยชน์ต่อรูปคดี เช่น ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร ลายนิ้วมือแฝง รอยเท้า อุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำผิด เป็นต้น โดยให้ระบุถึงลักษณะ จำนวน ขนาด ปริมาณ และบริเวณที่ตรวจพบพยานหลักฐานดังกล่าวไว้ให้ละเอียด

2.3.3 รายการทรัพย์ที่ถูกประทุษร้าย

2.3.4 แผนที่เกิดเหตุ

2.3.5 อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดี

2.4 การชันสวนเพื่อทราบเหตุการณ์ขณะและหลังเกิดเหตุ

2.4.1 สืบหาพฤติการณ์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของกลุ่มผู้ต้องสงสัยทั้งช่วงก่อนขณะและหลังเกิดเหตุ

2.4.2 ตรวจสอบเส้นทางเข้าออกของที่เกิดเหตุเพื่อพิจารณาความชำนาญพื้นที่ของกลุ่มผู้ต้องสงสัย

2.4.3 ตรวจสอบภาพจากกล้องโทรทัศน์วงจรปิดที่ได้จากสถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้อง

2.4.4 บันทึกลำพินิจลักษณะของคนร้าย ยานพาหนะ อาวุธ ตลอดจนเส้นทางหลบหนีของคนร้ายไว้โดยละเอียด

2.4.5 ตรวจสอบเปรียบเทียบแผนประทุษกรรมของคนร้ายกับคดีที่ผ่านๆมา

2.4.6 ตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เสียหายในช่วงก่อนเกิดเหตุ โดยให้จัดทำตารางเหตุการณ์และตารางเวลา (Timeline) ของผู้เสียหายไว้โดยละเอียด

2.4.7 สั่งประเด็นการสืบสวนในคดีที่อาจเป็นไปได้ทั้งหมด เช่น มูลเหตุจูงใจและประเด็นความผิดแต่ละข้อหา

2.4.8 หาข้อมูลจากแหล่งข่าวทุกแห่ง

2.4.9 ตรวจสอบความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์และตำแหน่งที่อยู่ของกลุ่มผู้ต้องสงสัย โดยให้จัดทำตารางเวลา (Timeline) ในห้วงเวลาเกิดเหตุ

2.4.9 ดำเนินการตรวจสอบกลุ่มผู้ต้องสงสัยตามรายการตรวจสอบ (Checklist)

2.4.10 ติดตามหาทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย

2.4.11 เมื่อพยานหลักฐานเพียงพอให้ประสานพนักงานสอบสวนเพื่อขออนุมัติหมายจับผู้กระทำผิด

2.4.12 การดำเนินการวางแผนต่างๆ เช่น จับกุม ตรวจค้น เป็นต้น ให้คำนึงถึงความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่และทุกฝ่าย

2.4.13 เมื่อติดตามจับกุมผู้กระทำผิดได้แล้วให้จัดทำบันทึกการจับกุม บันทึกคำรับสารภาพ บันทึกการตรวจยึดของกลางหรือทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ต้องหาไว้ให้ละเอียดชัดเจน

2.4.14 นำตัวผู้ต้องหาพร้อมของกลางไปส่งพนักงานสอบสวนภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด

2.4.15 ประสานงานร้อยพนักงานสอบสวน กรณีที่มีการให้ผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

2.4.16 สืบสวนขยายผลเครือข่าย

2.4.17 ติดตามตรวจยึดอุปกรณ์ที่ใช้กระทำผิดคดีและทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย

2.4.18 นำผู้ต้องหาไปพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกาย

2.4.19 คุมสอบ สุ่มตรวจพยานบุคคลอย่างใกล้ชิด จนกว่าจะเสร็จสิ้นคดี

2.4.20 ติดตามผลคดีในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาล จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด

ด่วนที่สุด บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3466

ที่ 0031.212/ 5183 วันที่ 13 พฤศจิกายน 2550

เรื่อง แนวทางปฏิบัติการเรียงเอกสารในสำนวนการสอบสวนคดีอาญา และการออกเลขคดี (เพิ่มเติม)

ผบช น., ภ.1 – 9, ก., ตชด., สตม., จต.และ กบส.

ตามคำสั่ง ตร. ที่ 472/2550 ลงวันที่ 21 สิงหาคม 2550 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่ง ตร. ที่ 753/2541 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2541 ได้กำหนดเกี่ยวกับการเรียงเอกสารในสำนวนการสอบสวนคดี โดยให้จัดแบ่งกลุ่มพยานเป็นกลุ่มพยานของผู้กล่าวหา กลุ่มพยานของผู้ต้องหา และกลุ่มพยานที่พนักงานสอบสวนจัดหาได้เอง และ ตร. ได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ 0031.212/4501 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2550 เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ การบันทึกคดี (ออกเลขคดี) การสอบสวนคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและการรายงานคดี เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวน นั้น

จากการแนะนำแนวทางปฏิบัติตามคำสั่งและหนังสือสั่งการดังกล่าวข้างต้นพบว่า มีบางกรณีที่ต้องกำหนดแนวทางปฏิบัติเพิ่มเติม เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงให้ดำเนินการดังนี้

1. การดำเนินการตามคำสั่ง ตร. ที่ 472/2550 ลงวันที่ 21 สิงหาคม 2550 ให้ปฏิบัติเพิ่มเติมดังนี้

1.1 การสอบสวนผู้กล่าวหาหรือผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำผู้กล่าวหาหรือผู้ต้องหาก่อนขอคำให้การว่า "จะอ้างผู้ใด เอกสารใด หรือ วัตถุใด เป็นพยานหรือไม่" ถ้ามีการอ้างให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ในคำให้การและดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสำนวนการสอบสวนตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

1.2 การให้เลขหมายเอกสารในสำนวนการสอบสวนให้พนักงานสอบสวนให้เลขหมายเอกสารในสำนวนการสอบสวนทุกแผ่น จากแผ่นสุดท้ายถึงบัญชีสำนวนซึ่งอยู่แผ่นสุดโดยไม่ว้น.บัญชีพยานหลักฐานฝ่ายผู้กล่าวหา ฝ่ายผู้ต้องหา และที่พนักงานสอบสวนรวบรวมได้เอง

1.3 การทำบัญชีของกลางที่ผู้กล่าวหาหรือผู้ต้องหาอ้าง/ส่งมอบให้พนักงานสอบสวนทำบัญชีของกลางมอบไว้ในแต่ละกลุ่ม การเรียงเอกสาร ต่อจากบัญชีของกลางให้เรียงพยานเอกสาร และวัตถุพยาน(ภาพถ่ายหรือภาพวาด)ของแต่ละกลุ่ม

2. การดำเนินการตามหนังสือ ตร. ด่วนมาก ที่ 0031.212/4501 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2550 เกี่ยวกับการบันทึกคดี (ยกเลิกคดี) ให้ปฏิบัติเพิ่มเติม ดังนี้

2.1 การบันทึกคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2550 เป็นต้นมา ให้บันทึกต่อเนื่องจากการบันทึกคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษของเดือนก่อนหน้านั้น (ไม่ต้องใช้สมุดสารบบการดำเนินคดีเล่มใหม่ ยกเว้นเล่มเดิมใช้บันทึกหมดแล้ว) และให้เพิ่มเลขลำดับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษลงในบันทึกคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ โดยระบุเลขลำดับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษที่.. ... ../.....ไว้ที่มุมบนด้านซ้ายเหนือข้อความเลขคดีอาญาที่...../..... หรือเลขคดีจราจรทางบกที่...../..... สำหรับการให้เลขลำดับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ให้เลขลำดับต่อจากเลขลำดับคดีเดิม เช่น ก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 2550 บันทึกคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้ตามเลขคดีอาญาที่ 123/2550 หลังจากวันที่ 1 ตุลาคม 2550 เป็นต้นมา ถ้ามีการบันทึกคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ให้ระบุเลขลำดับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษเป็น เลขลำดับที่ 124/2550 125/2550 126/2550 ... ... เป็นต้น ส่วนการบันทึกคดี (ออกเลขคดี) ให้ดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหนังสือ ตร.ด่วนมาก ที่ 0031.212/4501 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2550 หลังจากบันทึกคดี(ออกเลขคดี)แล้ว จึงนำเลขคดีมาบันทึกไว้ในบันทึกการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

การรายงานคดีครั้งแรก ให้ระบุเลขลำดับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษแทนเลขคดี ส่วนการรายงานเลขคดีให้รายงานเพิ่มเติมในภายหลัง

2.2 การบันทึกคดี(ออกเลขคดี) สำหรับคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้ออกเลขคดีโดยกำหนดให้ (ส) เป็นประเภทคดีรู้ตัวผู้กระทำผิด และมีเครื่องหมาย / แล้วตามด้วยปี พ.ศ. เช่น คดีที่ 1(ส)/2550 , 2(ส)/2550, ...ต่อเนื่องไปจนสิ้นปีปฏิทิน เมื่อเริ่มปีใหม่ให้เริ่มคดีที่ 1(ส)ใหม่

คดีรู้ตัวผู้กระทำผิด หมายถึง คดีที่รู้จักชื่อ ชื่อสกุล หรือรู้จักชื่อ แต่ไม่รู้จักชื่อสกุล และมีคำพนิรูปพรรณเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับได้ รวมทั้งคดีที่ไม่รู้จักชื่อ ชื่อสกุล แต่มีคำพนิรูปพรรณเพียงพอจนสามารถสเก็ตภาพผู้กระทำความผิดเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับได้

2.3 การบันทึกคดี (ออกเลขคดี) สำหรับคดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ให้ออกเลขคดีโดยกำหนดให้ (ส 1) เป็นประเภทคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด และมีเครื่องหมาย / แล้วตามด้วยปี พ.ศ. เช่น คดีที่ 1 กำหนดเป็น 1(ส 1)/2550,2(ส 1)/2550..... ต่อเนื่องไปจนสิ้นปีปฏิทิน เมื่อเริ่มปีใหม่ให้เริ่มคดีที่ 1(ส 1)ใหม่

คดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด หมายถึง คดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด รวมทั้งคดีที่ไม่รู้จักชื่อ ชื่อสกุล และไม่มีคำพนิรูปพรรณเพียงพอที่จะสเก็ตภาพผู้กระทำผิดเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับได้

2.4 คดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดซึ่งหนักงานสอบสวนสรุปสำนวนมีความเห็นควรงดหรือให้สั่งงดการสอบสวนและส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพิจารณาแล้วต่อมารู้ตัวผู้กระทำผิดให้ดำเนินการสอบสวนต่อไป และให้บันทึกคดี(ออกเลขคดี) สำหรับคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดใหม่ โดยหมายเหตุในสมุดทันทึกคดี(ออกเลขคดี) สำหรับคดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดว่าเป็นคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิดแล้ว คดีเดิมที่เท่าใด

2.5 เนื่องจากปัจจุบันผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายสืบสวนสอบสวนต้องรับผิดชอบการสืบสวนสอบสวนและการทำสำนวนสืบสวนคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด จำนวนผู้ปฏิบัติงานอาจจะมีจำนวนไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น ให้ผู้บังคับบัญชาระดับ สน. หรือ บก./ภ.จว.หรือ บช. พิจารณาจัดกำลังพลสนับสนุนให้เพียงพอกับการปฏิบัติงานในฝ่ายสืบสวนสอบสวน อย่าให้เกิดความเสียหายแก่การสืบสวนสอบสวน

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและแจ้งให้พนักงานสอบสวนรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

พล.ต.อ. ธานี ๒๕

(ธานี สมบูรณ์ทรัพย์)

รอง ผบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

สำนักงานเขตจอมทอง แผ่นที่ .....

เรื่อง คำร้องขอรับเงินทดแทนกรณีสูญหายหรือถูกทำลายทั้งหมดหรือบางส่วน ฉบับที่ ...1/...

เขียนที่ ..... วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

ข้าพเจ้า ..... อายุ ..... ปี เกิดวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... สัญชาติ ..... เชื้อชาติ .....

อยู่บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... ตรอก/ซอย ..... ถนน ..... ตำบล/แขวง .....

อำเภอ/เขต ..... จังหวัด ..... โทรศัพท์ ..... ขอแจ้งความประสงค์ขอรับเงินทดแทนกรณี ..... ของ .....

ซึ่งเป็นเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ..... ตามที่ปรากฏรายละเอียดดังนี้

ที่ดินตั้งอยู่ที่ .....

เนื้อที่ประมาณ .....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ ..... ผู้ขอรับเงินทดแทน

(.....)

ลงชื่อ ..... ผู้รับคำร้อง

(.....)

ตำแหน่ง ..... วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3456

ที่ 0031.2/ว 09086 วันที่ 25 ธันวาคม 2551

เรื่อง แก้ไขแนวทางปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การบันทึกคดี (ออกเลขคดี) การสอบสวนคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิดและการรายงานคดี และการกำหนดแนวทางปฏิบัติในการเพิ่มประสิทธิภาพงานสอบสวน

ผบช.น., ก., ภ.1-9, ปส., สตม., จภร.(หน.จต.) และ กมล.

ตามหนังสือ ตร.ด่วนมาก ที่ 0031.212/4501 ลง 3 ต.ค.2550 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การบันทึกคดี(ออกเลขคดี) การสอบสวนคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด และการรายงานคดี และหนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ 0031.212/5183 ลง 13 พ.ย.2550 เรื่องแนวทางในการปฏิบัติการเรียงเอกสารในสำนวนการสอบสวนและการขอขยายเลขคดี (เพิ่มเติม) ได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนการดำเนินการให้พนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อถือปฏิบัตินั้น

ปรากฏว่าจากการประเมินผลการดำเนินการตามหนังสือดังกล่าวและการรายงานผลการปฏิบัติจากหน่วยงานในสังกัด ตร. พบว่าเกิดปัญหาและข้อขัดข้องหลายประการ เช่น กรณีคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด การไม่บันทึกคดี(ออกเลขคดี)จนกว่าการสืบสวนจะครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่ทาง ตร. กำหนดให้การลงเลขคดีไม่ครบถ้วน ไม่เป็นปัจจุบัน ไม่เรียงตามลำดับก่อนหลัง ทำให้ระบบติดตามสถานะเตือนและไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง ทั้งการมอบสำนวนคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดให้ฝ่ายสืบสวนไปดำเนินการสืบสวนเป็นการเพิ่มหน้าที่ความรับผิดชอบและปริมาณงานให้กับฝ่ายสืบสวนโดยที่มีกำลังพลฝ่ายสืบสวนมีจำนวนน้อย เป็นการไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับปริมาณงาน ส่งผลให้งานสืบสวนและงานสอบสวนขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องดังกล่าวข้างต้นและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพงานสอบสวนให้เกิดประโยชน์ต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติและอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนอย่างแท้จริง จึงให้ยกเลิกการปฏิบัติตามหนังสือ ตร.ด่วนมาก ที่ 0031.212/4501 ลง 3 ต.ค.2550 และหนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ 0031.212/5183 ลง 13 พ.ย. 2550 เฉพาะที่เกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การบันทึกคดี (ออกเลขคดี) และการสอบสวนคดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด

/และให้ถือ...

และให้ถือแนวทางปฏิบัติในการสั่งคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การบันทึกประจำวันคดี(ออกเลขคดี) การสอบสวนคดีอาญา-จราจร ดังนี้

1. การรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ และการบันทึกคดี (ออกเลขคดี) ให้ถือปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 13 บทที่ 1

2. คดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดที่เกิดขึ้นในวันที่ 31 ธ.ค.2551 ซึ่งพนักงานสอบสวนสอบให้ส่งสำนวนไปดำเนินการตามหนังสือ ตร. ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งยังไม่ได้ออกเลขคดี โดยอยู่ระหว่างรอครบกำหนดการสอบสวนตามหลักเกณฑ์ของ ตร. ให้พนักงานสอบสวนนำกลับมาบันทึกคดี (ออกเลขคดี) ในลำดับต้นที่ทราบชัดว่ามีผู้กระทำความผิดให้แล้วเสร็จในวันที่ 31 ธ.ค 2551 โดยไม่ต้องรอให้ครบกำหนด แล้วให้เป็นผู้ทำการสอบสวนต่อไป

3. การสอบสวนคดีของพนักงานสอบสวนทั้งที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ลงมือไปทำการสืบสวนและสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด และดำเนินการทั้งหลายตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ด้วยตนเอง เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 131 และมาตราอื่นที่เกี่ยวข้อง

สำหรับคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนซึ่งต้องอาศัยความชำนาญและความสามารถในการสืบสวนเป็นพิเศษ ให้ส่งสืบสวนเข้ามามีหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานโดยประสานงานกับพนักงานสอบสวนอย่างใกล้ชิด

4.การรายงานคดี ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบการสอบสวน เป็นผู้รายงานคดีและการปฏิบัติเกี่ยวกับรายงานคดีอาญา โดยถือปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 13 บทที่ 2 และบทที่ 4 การรายงานเหตุฉุกเฉินการณ์และสถานการณ์และเหตุที่ต้องรายงานด่วน ให้ถือปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 18 บทที่ 1

ระเบียบ คำสั่ง หรือหนังสือใดของ ตร.ที่ขัดหรือแย้งกับหนังสือสั่งการนี้ ให้ยกเลิกและถือปฏิบัติตามหนังสือนี้แทน ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2552 เป็นต้นไป

พล.ต.ท. พัชรวาท วงษ์สุวรรณ

(พัชรวาท วงษ์สุวรรณ)

ผบ.ตร.

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ ๔๙๒/2550

เรื่อง การทำสำนวนการสอบสวน (เพิ่มเติม)

.....

ตามคำสั่งกรมตำรวจ ที่ 753/2541 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2541 เรื่อง การทำสำนวนการสอบสวน ได้กำหนดแนวทางการทำสำนวนการสอบสวน รวมถึงการเรียงลำดับเอกสาร การให้หมายเลข การลงชื่อในสำนวนการสอบสวนและการรวบรวมสำนวนการสอบสวนประกอบด้วยความเห็นแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนไว้แล้ว แต่ปรากฏว่าการเรียงเอกสารในสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมักจะเรียงเอกสารที่ได้จากการสอบสวนปะปนกัน โดยไม่แยกให้ชัดเจนว่าเป็นพยานหลักฐานของฝ่ายผู้กล่าวหา ฝ่ายผู้ต้องหา และพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมได้เองในการสืบสวนสอบสวน ทำให้ยากแก่การพิจารณาวินิจฉัยพยานหลักฐานทางคดี จึงควรปรับปรุงแก้ไขแนวทางการปฏิบัติให้ถูกต้อง ชัดเจนและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้ควรกำหนดแนวทางปฏิบัติในการเก็บสำนวนและสำเนาสำนวนการสอบสวนให้เป็นไปอย่างมีระบบสามารถค้นหามาอ้างอิงได้โดยสะดวกรวดเร็ว และไม่เสียหายแก่คดี

อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มาตรา 11 จึงให้ยกเลิกข้อความในข้อ 11 และข้อ 12 ของคำสั่งกรมตำรวจที่ 753/2541 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2541 และใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

"11. การเรียงลำดับเอกสาร การให้หมายเลข การลงชื่อในสำนวนการสอบสวน และการรวบรวมสำนวนการสอบสวนประกอบด้วยความเห็น

เมื่อได้ทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้รวบรวมบันทึกและเอกสารต่างๆ ในการสอบสวนรวมเข้าสำนวนไว้ ถ้าเป็นสิ่งของอย่างอื่นให้ทำบัญชีรายละเอียดรวมไว้ด้วย โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

/ 11.1 การเรียง...

11.1 การเรียงลำดับเอกสารในสำนวนการสอบสวน ให้เรียงตามลำดับดังนี้

11.1.1 ปกสำนวน

11.1.2 หนังสือเสนอพนักงานอัยการ

11.1.3 บัญชีสำนวนการสอบสวน

11.1.4 รายงานการสอบสวน

11.1.5 พยานหลักฐานฝ่ายผู้กล่าวหา

11.1.5.1 คำให้การผู้กล่าวหา (ถ้ามีหลายคนให้เรียงลำดับผู้กล่าวหา)

11.1.5.2 คำให้การพยานฝ่ายผู้กล่าวหา ถ้ามีหลายคนให้เรียงตามลำดับเหตุการณ์ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ และถ้าในแต่ละเหตุการณ์มีพยานหลายคนให้เรียงตามลำดับความสำคัญของพยาน

11.1.5.3 พยานเอกสารฝ่ายผู้กล่าวหา ถ้ามีหลายรายการให้มีหมายเลขกำกับเป็น ก 1, ก 2, ก 3 จนครบทุกรายการ

11.1.5.4 บัญชีพยานวัตถุฝ่ายผู้กล่าวหา ถ้ามีพยานวัตถุหลายรายการให้มีหมายเลขกำกับเป็น วก 1, วก 2, วก 3 จนครบทุกรายการ

การเรียงลำดับพยานเอกสารและบัญชีพยานวัตถุของฝ่ายผู้กล่าวหา ให้มีลักษณะเชื่อมโยงสัมพันธ์ของคดีสัมพันธ์กับคำให้การพยานบุคคลหรือตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ให้จัดทำบัญชีพยานบุคคล พยานเอกสารและพยานวัตถุปะติดไว้ด้านหน้าของพยานแต่ละประเภทด้วย

11.1.6 พยานหลักฐานฝ่ายผู้ต้องหา

11.1.6.1 คำให้การผู้ต้องหา (ถ้ามีหลายคนให้เรียงลำดับผู้ต้องหา)

11.1.6.2 คำให้การพยานฝ่ายผู้ต้องหา ถ้ามีหลายคนให้เรียงลำดับตามลำดับเหตุการณ์ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ และถ้าในแต่ละเหตุการณ์มีพยานหลายคนให้เรียงตามลำดับความสำคัญของพยาน

11.1.6.3 พยานเอกสารฝ่ายผู้ต้องหา ถ้ามีหลายรายการให้มีหมายเลขกำกับเป็น ต 1, ร 2, ต 3 จนครบทุกรายการ

11.1.6.4 บัญชีพยานวัตถุฝ่ายผู้ต้องหา ถ้ามีพยานวัตถุหลายรายการให้มีหมายเลขกำกับเป็น วต 1, วร 2, วต 3 จนครบทุกรายการ

/การเรียง ..

การเรียงลำดับพยานเอกสารและบัญชีพยานวัตถุของฝ่าย
ผู้ต้องหาให้มีลักษณะเชื่อมโยงสัมพันธ์สอดคล้องกับคำให้การของพยานบุคคลหรือตาม
ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ให้จัดทำบัญชีพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ
ปะติดไว้ด้านหน้าของพยานแต่ละประเภทด้วย

11.1.7 พยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมได้เอง

11.1.7.1 คำให้การพยานบุคคล ถ้ามีหลายคนให้เรียงลำดับตาม
ลำดับเหตุการณ์ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ และถ้าในแต่ละเหตุการณ์
มีพยานหลายคนให้เรียงตามลำดับความสำคัญของพยาน

11.1.7.2 พยานเอกสาร ถ้ามีหลายรายการก็ให้มีหมายเลขกำกับ
เป็น พ 1, พ 2, พ 3 จนครบทุกรายการ

11.1.7.3 บัญชีพยานวัตถุ ถ้ามีหลายรายการให้มีหมายเลขกำกับ
เป็น วพ 1, วพ 2, วพ 3 จนครบทุกรายการ

การเรียงลำดับพยานเอกสารและบัญชีพยานวัตถุที่พนักงานสอบ
สวนรวบรวมได้เอง ให้มีลักษณะเชื่อมโยงสอดคล้องกับคำให้การพยานบุคคลหรือตามลำดับ
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ให้จัดทำบัญชีพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุปะติดไว้
ด้านหน้าของพยานแต่ละประเภทด้วย

11.1.8 เอกสารที่พนักงานสอบสวนรวบรวมหรือจัดทำเพิ่มประกอบคดี

11.1.8.1 บันทึกพนักงานสอบสวน

11.1.8.2 บัญชีทรัพย์ต่าง ๆ ให้เรียงลำดับดังนี้

(1) บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้าย

(2) บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายได้คืน

(3) บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายไม่ได้คืน

(4) คำให้การบุคคลทรัพย์หาย

11.1.8.3 เอกสารซึ่งทำขึ้นเพื่อแสดงถึงสถานที่เกิดเหตุ เรียงลำดับดังนี้

/(1) บันทึก..

(1) บันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

(2) แผนที่เกิดเหตุ

(3) ภาพถ่ายที่เกิดเหตุ

(4) บันทึก แผนที่ ภาพถ่ายของกองพิสูจน์หลักฐานที่มาร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุ

(5) บันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

(6) ภาพถ่ายการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

11.1.8.4 เอกสารที่จำพื้นเพื่อแสดงถึงพยานเอกสารและพยานวัตถุ เรียงลำดับดังนี้

(1) สำเนาบันทึกหรือหนังสือที่ส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุไปตรวจและผลการตรวจพิสูจน์พยานเอกสารและพยานวัตถุ เช่น ผลการตรวจเปรียบเทียบลายมือชื่อ ผลการตรวจพิสูจน์อาวุธปืน รายงานการชันสูตรบาดแผล รายงานชันสูตรพลิกศพ บันทึกการตรวจพิสูจน์สภาพและเครื่องอุปกรณ์รถยนต์คันเกิดเหตุ เป็นต้น โดยให้นำผลการตรวจรังสำเนาประกบคู่ไปกับสำเนาหนังสือที่ส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุไปตรวจ (เรียงคู่ฉบับบันทึกหรือหนังสือที่ส่งไปตรวจอยู่ข้างบน ส่วนผลการตรวจอยู่ข้างล่าง)

(2) ภาพถ่ายพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ เช่น ภาพถ่ายทรัพย์ที่ถูกประทุษร้าย ภาพถ่ายบาดแผลผู้ตายหรือผู้บาดเจ็บ เป็นต้น

11.1.8.5 เอกสารที่แสดงถึงการปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับตัวผู้ต้องหา เรียงลำดับดังนี้

(1) บันทึกการชี้ตัวผู้ต้องหา

(2) ภาพถ่ายการชี้ตัวผู้ต้องหา

(3) บันทึกการจับกุม

(4) หมายจับ

(5) คำให้การของผู้ต้องหา

(6) รูปถ่ายของผู้ต้องหา

(7) บันทึกขอความเห็นชอบจับกุมหรือถอนหมายจับ

/(8) หมายเรียก...

(8) หมายเรียกผู้ต้องหา

(9) หนังสือหรือบันทึกแจ้งอายัดตัวและถอนอายัดตัวผู้ต้องหา

(10) บันทึกการตรวจค้น

(11) หมายค้น

11.1.8.6 เอกสารที่เกี่ยวกับพยานบุคคลให้เรียงตามลำดับดังนี้

(1) หมายเรียกพยาน

(2) หนังสือแจ้งเหตุขัดข้องของพยาน

(3) สำเนาใบมรณบัตรของพยาน

11.1.8.7 สำเนาเอกสารเกี่ยวข้องกับคดีเรียงลำดับดังนี้

(1) สำเนาเอกสารเกี่ยวข้องกับผู้ตาย เช่น ใบมรณบัตร สำเนาทะเบียนบ้านผู้ตาย

(2) สำเนาเอกสารเกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย เช่น สำเนาบัตรประชาชน ใบอนุญาตขับขี่ สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาทะเบียนรถคันที่ผู้เสียหายขับขี่

(3) สำเนาเอกสารเกี่ยวข้องกับผู้ต้องหา เช่น สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาใบอนุญาตขับขี่ สำเนาทะเบียนรถคันที่ผู้ต้องหาขับขี่ สำเนาทะเบียนอาวุธปืนของผู้ต้องหา

(4) สำเนาเอกสารอื่น ๆ

11.1.8.8 บันทึกอื่น ๆ ที่พนักงานสอบสวนได้ทำขึ้นเกี่ยวกับการสอบสวนให้เรียงลำดับดังนี้

(1) บันทึกการตกลงค่าเสียหาย

(2) บันทึกการคืนของกลางและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(3) บันทึกขออนุมัติคืนของกลางพร้อมคำสั่งอนุมัติหรือไม่อนุมัติ

11.1.8.9 หนังสือที่ติดต่อโต้ตอบ สอบถาม ระหว่างพนักงานสอบสวนกับหน่วยงานต่าง ๆ โดยให้นำหนังสือที่ตอบกลับมาประกอบคู่กับสำเนาหนังสือที่พนักงานสอบสวนทำไปสอบถาม เช่น พนักงานสอบสวนมีหนังสือขอใบรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลจากนายทะเบียน นายทะเบียนมีหนังสือตอบพร้อมกับส่งสำเนาใบรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล

/มาให้...

มาให้ ให้เรียงลำดับหนังสือที่พนักงานสอบสวนทำไปสอบถามอยู่ข้างบนส่วนหนังสือตอบของนายทะเบียนฯพร้อมสำเนาโต้ตอบการจดทะเบียนนิติบุคคลอยู่ข้างล่าง กรณีพนักงานสอบสวนทำหนังสือสอบถามโดยหลายแห่งให้เรียงลำดับตามวันเวลาที่พนักงานสอบสวนทำไปสอบถามเป็นหลัก ส่วนหนังสือตอบจะตอบก่อนหลังไม่ต้องคำนึงถึง ถ้าเป็นการสอบถามในเรื่องเดียวกันหลายครั้งให้เรียงลำดับตามวันเวลาที่สอบถามและมีเรื่องอยู่ในเรื่องเดียวกัน

11.1.8.10 สำเนาเอกสารต่าง ๆ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เช่น แผนประทุษกรรม (ในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนคดี)

11.1.8.11 เอกสารที่ได้มาซึ่งอำนาจการสอบสวนให้เรียงลำดับดังนี้

(1) คำสั่งผู้บังคับบัญชาหรือสำเนางานตำรวจแห่งชาติอนุญาตให้ทำการสอบสวน (กรณีต้องขออนุญาตทำการสอบสวน)

(2) บันทึกของพนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาตามลำดับขั้นที่ขออนุญาตสอบสวน

(3) สำเนาระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตสอบสวน

(4) หนังสือมอบอำนาจและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมอบอำนาจให้มาร้องทุกข์ แก้ หรือถอนคำร้องทุกข์หรือการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน

(5) หนังสือร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษซึ่งผู้เสียหายหรือผู้กล่าวโทษได้มีถึงพนักงานสอบสวน

11.1.8.12 เอกสารที่เกี่ยวกับการดำเนินการกับผู้ต้องหาหลังจากถูกจับกุมให้เรียงลำดับดังนี้

(1) บันทึกการควบคุม

(2) สำเนาคำร้องขอฝากขังหรือฝากขัง เรียงตามลำดับตั้งแต่ครั้งที่ 1 เป็นต้นไป (เรียงครั้งที่ 1 อยู่ข้างบน ครั้งต่อไปอยู่ข้างล่างตามลำดับ)

(3) บันทึกแสดงหลักประกันพร้อมคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ประกัน

(4) คำร้องและสัญญาประกันพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือมอบอำนาจ เป็นต้น

(5) หนังสือ...

(5) หนังสือแจ้งให้นายประกันนำตัวผู้ต้องหามาส่ง

(6) หลักฐานการรับ-ส่งตัวของผู้กระทำผิด

(7) หลักฐานการส่งเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดไปยังสถานพินิจ

(8) หลักฐานการแจ้งการจับกุมเด็กหรือเยาวชนให้ผู้อำนวยการสถานพินิจและบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ทราบ

(9) รายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

(10) ผลการตรวจสอบประวัติการต้องโทษและพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหา

11.1.8.13 ผลการตรวจสอบประวัติและพิมพ์นิ้วผู้ตาย

สำหรับเอกสารนอกเหนือจากที่กล่าวไว้แล้ว ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาเทียบเคียงว่าควรที่จะจัดอยู่ในลำดับใด แล้วให้จัดเรียงอยู่ในลำดับนั้น ๆ

11.2 การให้เลขหมายเอกสารในสำนวนการสอบสวน เนื่องจากการทำสำนวนการสอบสวนบางสำนวนไม่สิ้นสุดอยู่ที่พนักงานสอบสวน จำเป็นต้องเสนอสำหรับการสอบสวนตามลำดับชั้นขึ้นไปอีกและอาจมีการสอบสวนเพิ่มเติม จึงทำให้สำนวนการสอบสวนมีเอกสารเพิ่มอยู่เรื่อย ๆ การเรียงลำดับ จึงควรเรียงจากลำดับแรกแผ่นล่างสุดขึ้นมา เพราะเผื่อไว้เมื่อมีการสอบสวนเพิ่มเติม

สำหรับกรณีที่การสอบสวนบางเรื่องมีคำให้การหรือเอกสารหลายแผ่นให้ใช้เลขลำดับตามบัญชีสำนวนการสอบสวนเพียงเลขเดียวแล้วใช้ทับ (/) ตามจำนวนแผ่น โดยให้ใช้ / ในแผ่นท้ายเป็น 1 ขึ้นมาก่อน เพื่อป้องกันมิให้จำนวนลำดับเอกสารมีการเพิ่มเติมขึ้นมา

11.3 การลงชื่อในท้ายรายงานการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนผู้สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทางคดีเป็นผู้ลงนามมีความเห็นเสนอเพียงคนเดียว จากนั้นเสนอสำนวนให้หัวหน้างานสอบสวน และหัวหน้าพนักงานสอบสวนพิจารณามีความเห็นทางคดีตามลำดับ โดยให้หัวหน้างานสอบสวนและหัวหน้าพนักงานสอบสวนมีความเห็นทางคดีเป็นของตนเอง

/11.4 เมื่อรวม...

11.4 เมื่อรวบรวมบันทึกต่าง ๆ เข้าสำนวนเสร็จแล้ว ให้ทำรายงานการสอบสวนคดีหน้าสำนวนตามแบบพิมพ์ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด (ด.ว.47-ด.ว.55) รายงานการสอบสวนนี้จะต้องเอาข้อเท็จจริงออกมาจากที่มีปรากฏอยู่ในสำนวนการสอบสวน ข้อเท็จจริงและความเห็นจำเป็นต้องกล่าวตามหัวข้อดังต่อไปนี้

11.4.1 วัน เวลา ด้านสถานที่เกิดเหตุ และข้อหาอันเป็นมูลให้เกิดความผิด

11.4.2 คำให้การผู้กล่าวหา พยานฝ่ายผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา และพยานฝ่ายผู้ต้องหา โดยย่อเฉพาะข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นสำคัญ และเรียงตามลำดับเช่นเดียวกับการเรียงเอกสารในสำนวนการสอบสวนตาม ข้อ 11.1.5 และ 11.1.6

11.4.3 พยานเอกสารและพยานวัตถุ ถ้ามีหลายรายการให้ระบุเลขลำดับ

11.4.4 หลักฐานทางคดีและการทำความเห็นทางคดีของพนักงานสอบสวน ให้สรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นในทางคดีของพนักงานสอบสวนว่าควรเชื่อหรือไม่เชื่อเพราะเหตุผลอย่างไร รวมทั้งเหตุผลในการข้างควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้องเพราะเหตุใด โดยความเห็นนี้ให้อ้างทั้งข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย (บทกฎหมายและมาตราที่ยกขึ้นปรับ) ประกอบด้วย และวินิจฉัยไปตามเหตุและผลที่ควรจะเป็น แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นย่อหน้าที่ย่อข้อเท็จจริงทั้งหมด เริ่มจากข้อความว่า คดีนี้สอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ข้อเท็จจริงได้ความว่า.....จากนั้นย่อข้อเท็จจริงตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด เรียงตามลำดับเหตุการณ์ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ โดยให้ระบุวัน เดือน ปี เวลาและด้านสถานที่เกิดเหตุ (ถ้าเกี่ยวข้องวัน เดือน ปี เวลาและสถานที่เกี่ยวให้ระบุว่าตามวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุ) อาการกิริยาของผู้กระทำผิดนั้นหรือแต่ละคนเป็นอย่างไร ทำอย่างไร ตลอดจนพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวแก่เหตุการณ์นั้นๆ ข้อเท็จจริงนี้เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากคำให้การผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา และพยาน ซึ่งแต่ละคนอาจจะให้ข้อเท็จจริงคนละตอนแล้วนำมาผสมผสานเชื่อมโยงเป็นข้อเท็จจริงที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งถ้าได้อ่านข้อเท็จจริงนี้แล้ว สามารถเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคดีนั้นได้ทั้งหมด

ส่วนที่ 2 เป็นย่อหน้าที่พิเคราะห์ถึงพยานหลักฐานทางคดีว่ามีพยานหลักฐานใด (พยานบุคคล พยานเอกสารหรือพยานวัตถุ) ที่ยืนยันว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่เพียงใด ถ้ามีระบุให้ชัดเจน ผู้ต้องหาให้การว่าอย่างไร มีพยานหรือต่อสู้คดีอย่างไร

/มีเหตุผล...

มีเหตุผลน่าฟังหรือไม่ เช่น หลักฐานในสำนวนคดีมีผู้กล่าวหาและพยานยืนยันว่าสังเกตเห็นกลางจากในตัวผู้ต้องหาและผู้ต้องหารับว่าของกลางเป็นของผู้ต้องหาซึ่งมีไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตจริง

ส่วนที่ 3 หากคดีมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอสั่งคดีว่าพอฟ้องหรือไม่พอฟ้องผู้ต้องหา เหตุผลที่พนักงานสอบสวนหยิบยกขึ้นอ้าง ควรเชื่อไม่เชื่อเพราะเหตุผลอย่างไรทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายรวมทั้งเหตุผลในการอ้างให้ฟ้องหรือไม่ฟ้องในความผิดฐานใด (ตามที่ได้แจ้งให้ผู้ต้องหาทราบในวันที่ทำคำให้การผู้ต้องหา) ตามบทกฎหมายใด ถ้าบทกฎหมายใดมีการแก้ไขเพิ่มเติม ให้อ้างบทกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมไว้ครบถ้วน จากนั้นจึงระบุว่าเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาตามตัวบทกฎหมายที่อ้างถึงดังกล่าวข้างต้น

ถ้าเป็นคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ให้ระบุว่าพฤติการณ์และการกระทำของคนร้ายเป็นความผิดฐานใด ตามบทกฎหมายใด (ถ้าบทกฎหมายใดมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้อ้างบทกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมให้ครบถ้วน) จากนั้นระบุว่าได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนคลอดมาเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว แต่ยังไม่ทราบว่าคนร้ายเป็นใคร ขั้นนี้เห็นควรงดการสอบสวนหรือควรให้งดการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 (1) วรรคสองหรือวรรคสาม แล้วแต่กรณี

ส่วนที่ 4 ถ้าคดีใดในส่วนการสอบสวนปรากฏกรณีดังต่อไปนี้ เช่น

ก. มีใบแจ้งโทษของผู้ต้องหาเข้าหลักเกณฑ์ที่จะฟ้องคดีขอให้ฟ้องเพิ่มโทษฐานไม่เข็ดหลาบหรือโทษกักกันหรือผู้มีสันดานเป็นผู้ร้ายคันควรเพิ่มโทษหรือกักกันผู้ต้องหาต้องหาหลายคดี ให้กล่าวไว้ให้ชัดแจ้งว่าคดีอื่นตัวเนินการไป ณ ศาลใด เพื่อพนักงานอัยการจะได้แถลงต่อศาลได้สะดวก ถ้ามีหมายหลังก็แจ้งให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนแรกทราบ

ข. ในกรณีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมโดยมีหมายขังอยู่แล้วให้กล่าวไว้ให้ชัดเจนว่า ถูกควบคุมแต่เมื่อใด ครบกำหนดเมื่อใด

ค. ในกรณีที่มีเหตุผลอันสมควรที่จะไม่ปล่อยชั่วคราว เช่น จะหลบหนีหรือจะไปก่อภยันตรายแก่พยานหรือจะไปทำให้คดีเสียหาย ให้เขียนบรรยายเหตุผลในสำนวน ไว้เพื่อพนักงานอัยการจะได้ทราบและอาจอาศัยเหตุผลนั้นแถลงคัดค้านต่อศาล

/4) ผู้ต้องหา ..

ง ผู้ร้องหาเป็นคนต่างด้าวและเข้าหลักเกณฑ์แรงเทศให้เขียนไว้ให้พนักงานอัยการทราบว่าได้เสนอขอแรงเทศไปทางหนึ่งด้วยแล้ว

จ. ถ้ามีของกลางก็ต้องให้ปรากฏในสำนวนว่า เก็บรักษาไว้หรือส่งพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนหรือได้คืนให้ใครไปเพราะเหตุใด

ฉ.ในคดีที่ต้องให้สินบนรางวัลก็ให้กล่าวไว้ด้วยว่า ควรจะให้สินบนรางวัลให้แก่ผู้ใด ตามกฎหมายใด เป็นจำนวนเท่าใด

ช. คดีที่เทศบาลได้รับมอบเป็นเจ้าหน้าที่อนุวัตตามกฎหมายให้เขียนไว้ด้วยว่า "เหตุเกิดในเทศบาล" เพื่อพนักงานอัยการจะได้กล่าวในฟ้อง

12. การเก็บสำนวนและส่งเมาสำนวนการสอบสวน

12.1 สำนวนการสอบสวนต้องมี 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นต้นฉบับสำหรับส่งพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาดำเนินการ สำหรับชุดที่ 2 (สำเนาสำนวนการสอบสวน) ต้องมีรายละเอียดครบถ้วนเช่นเดียวกันกับสำนวนการสอบสวน

12.2 สำเนาสำนวนการสอบสวน ให้หัวหน้างานที่มีหน้าที่เก็บรักษาเก็บรักษาไว้ที่ห้องหรือตู้ที่จัดทำไว้สำหรับเก็บสำนวนการสอบสวนโดยเฉพาะ โดยให้ระมัดระวังรักษาสำนวนการสอบสวนและเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้อยู่ในสภาพเรียบร้อย

12.3 การขอยืมสำนวนการสอบสวน ให้จัดทำหลักฐานการยืมไว้ทุกครั้งที่สำนวนถูกนำออกจากที่เก็บ

12.4 การจัดเก็บ ให้แยกเก็บสำนวนการสอบสวนเรียงลำดับตามปี พ.ศ. และหมายเลขคดีโดยมีสมุดบัญชีคุมสำนวนทำนองเดียวกับสมุดออกเลขคดีของสถานีตำรวจหรือหน่วยงานไว้ด้วย"

บรรดาระเบียบ หรือคำสั่งใดที่ขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้ให้เป็นอันยกเลิก และให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งนี้โดยเคร่งครัด

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2550 เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2550

พลตำรวจเอก

(เสรีพิศุทธ์ เตมียเวส)

รักษาราชการแทน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

พันตำรวจเอก

(สัมพิน นรมพิทักษ์)

รองผู้บังคับการ ปฏิบัติราชการแทน

ผู้บังคับการกองนิติการ

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ว่าด้วย ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี
ลักษณะ ๑๘
กรณีบางเรื่องที่มีวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษ
(ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๕๕

ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้วางระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๘ กรณีบางเรื่องที่มีวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษ บทที่ ๑๓ สามีภริยาวิวาทกัน ข้อ ๕๘๓ ไว้แล้ว นั้น

เนื่องจากปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว อันมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายบุคคลทั่วไป โดยได้กำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาตามปกติ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์ อันดีในครอบครัวไว้ได้ ซึ่งทำให้ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีดังกล่าวไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมาย ประกอบกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าวไว้แล้ว จึงสมควรยกเลิกประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีข้างต้นเสีย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๕๘๓ บทที่ ๑๓ สามีภริยาวิวาทกัน ของลักษณะ ๑๘ กรณีบางเรื่องที่มีวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษ แห่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เสียทั้งหมด

ข้อ ๒ ให้ใช้ระเบียบนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕

พลตำรวจเอก เพรียวพันธ์ ดามาพงศ์
(เพรียวพันธ์ ดามาพงศ์)
ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

คำนำ

ตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เป็นต้นมา สำนักงานตำรวจแห่งชาติในฐานะหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติงานและบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้ ได้ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติฯ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้เกิดประสิทธิผลในการบังคับใช้กฎหมายตามวัตถุประสงค์อย่างยั่งยืนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างความเข้าใจในพระราชบัญญัติฯ ระเบียบ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อันเป็นการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่กลไกที่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติที่กำหนดรูปแบบ วิธีการและขั้นตอนในการดำเนินการต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กระทำความผิด มีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เป็นไปโดยถูกต้องครบถ้วนและเหมาะสม สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ปฏิบัติงานต่อไป

สำนักงานตำรวจแห่งชาติหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือปฏิบัติงานฉบับนี้จะเอื้อต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตลอดจนผู้สนใจทั่วไป และเป็นเครื่องมือที่มีส่วนช่วยลดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สารบัญ

๑. บทนำ ๒

๒. บทนิยามศัพท์..... ๒

๓. พนักงานเจ้าหน้าที่ ๓

๔. พนักงานสอบสวน ๔

๑. การรับคำร้องทุกข์..... ๕

๒. การสอบสวน..... ๖

๓. มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์..... ๘

๔. การไกล่เกลี่ยให้ยอมความ..... ๘

๕. การทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์..... ๙

๖. การทำความเห็นทางคดี ๑๐

๕. หัวหน้าสถานีตำรวจ ๑๐

๖. ภาคผนวก ๑ กฎหมายและระเบียบ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้อง ๑๑

๑. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐..... ๑๒

๒. ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวนและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๑..... ๑๘

๓. ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๑..... ๒๑

๔. ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ พ.ศ. ๒๕๕๑..... ๒๕

๕. ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน พ.ศ. ๒๕๕๑..... ๓๐

๖. ระเบียบอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและระยะเวลาการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษและเงื่อนไขการยอมความการถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง พ.ศ. ๓๔

๒๕๕๐.....
๗. คำสั่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ ๐๘๘/๒๕๕๓ เรื่อง มอบหมายการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์..... ๓๘
๗. ภาคผนวก ๒ แบบ คร. ๔๐
.....
๑. แบบ คร.๕ ..... ๔๑
๒. แบบ คร.๖ ..... ๔๒
๓. แบบ คร.๗ ..... ๔๓
๔. แบบ คร.๘ ..... ๔๕
๕. แบบ คร.๙ ..... ๔๗
๖. แบบ คร.๑๐..... ๔๙

คู่มือการปฏิบัติงาน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วย ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

คู่มือการปฏิบัติงาน
ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐
ของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๑.บทนำ

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยความคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีการกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป โดยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ ประกอบกับเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม แต่เนื่องจากมีกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่

๑. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐

๒. ระเบียบกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๓. ระเบียบกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๑

๔. ระเบียบกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๑

๕. ระเบียบกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ พ.ศ.๒๕๕๑

๖. ระเบียบกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน พ.ศ.๒๕๕๑

๗. ระเบียบอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการดำเนินการแก่ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษและเงื่อนไขการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง พ.ศ.๒๕๕๐

๘. คำสั่งกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ ๐๘๘/๒๕๕๓ ลง ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๓

๙. หนังสือ ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๒๐๕๖ ลง ๒๐ พ.ค.๒๕๕๔ แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงสมควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติสำหรับข้าราชการตำรวจ

๒.บทนิยามศัพท์

“ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคล

ในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

“บุคคลในครอบครัว” หมายความว่า คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

“ศาล” หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

“เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์” หมายความว่า ค่าทดแทนความเสียหายเบื้องต้นสำหรับเงินหรือทรัพย์สินใด ๆ ที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสูญเสียไป โดยผลของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และให้หมายความรวมถึงรายได้ที่สูญเสียไป ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการหาที่อยู่ใหม่ และค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็น

“นักจิตวิทยา” หมายความว่า นักจิตวิทยาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“นักสังคมสงเคราะห์” หมายความว่า นักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และให้หมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“พนักงานสอบสวน” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในท้องที่ใดไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้

๓. พนักงานเจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สำคัญยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่เพราะจะต้องทำหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนและพนักงานเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องได้รับการอบรมและได้รับบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม แบบ.คร.๑ จากสำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ถึงจะปฏิบัติหน้าที่ตามคู่มือนี้ได้ เว้นแต่เป็นการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งหากพบเห็นเหตุ หรือได้รับทราบเหตุ หรือรับแจ้งเหตุกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ ดังนี้

(๑) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น โดยไม่ต้องขอหมายศาล

ก่อนที่จะเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ ให้แสดงบัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม แบบ คร.๑ ต่อเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุนั้น เพื่อยอมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปและแจ้งให้ทราบถึงเหตุของการเข้าไป

(๒) เพื่อช่วยยุติการกระทำด้วยความรุนแรง หรือระงับเหตุ หรือการเข้าค้นและช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในที่รโหฐาน หากผู้กระทำไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจใช้กำลังบังคับได้ทันที

(๓) การเข้าไปค้นหาพยานหลักฐาน บุคคล เพื่อช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือเพื่อจับกุมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๔) หากปรากฏว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ ให้รีบส่งตัวผู้นั้นไปรับการรักษาพยาบาลทันที

(๕) ประสานงานกับจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้คำแนะนำแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวโดยผ่านศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

(๖) บันทึกรายละเอียดแห่งการแจ้งเหตุ การเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุและการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไว้เป็นหลักฐาน **ตามแบบ ครร.๕** และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อรับรองไว้ หากผู้นั้นไม่ยินยอมลงลายมือชื่อ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกเหตุที่ไม่ลงยอมลายมือชื่อไว้

(๗) ชี้แจงผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้ทราบถึงสิทธิในการได้รับการคุ้มครองในการกำหนดมาตรการหรือการบรรเทาทุกข์เบื้องต้นแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวชั่วคราว(ตามที่หัวหน้าสถานีกำหนด)

(๘) ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือไม่มีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

(๙) ถ้ามิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือมิได้มีการร้องทุกข์ ภายในสามเดือนนับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

(๑๐) รวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่ได้ดำเนินการ ผลความคืบหน้าแล้วรายงานให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทราบโดยเร็ว **ตามแบบ ครร.๖** (ดำเนินการตามหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๐๗.๒๓/๐๗๕๑ ลง ๑ ธ.ค. ๒๕๕๒ เรื่อง รายงานการดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครบครัว(แบบ ครร.๖)) พร้อมทั้งจัดส่งข้อมูลดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือศาลแล้วแต่กรณี หากจะต้องมีการพิจารณาออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว หรือออกคำสั่งใด ๆ หรือคำพิพากษาโดยศาล

(๑๑) เมื่อมีการแจ้งเหตุหรือมีการร้องทุกข์แล้ว ห้ามมิให้เผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งภาพ เรื่องราว หรือข้อมูลใด ๆ อันน่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในคดีตามพระราชบัญญัตินี้

(๑๒) หากจะต้องมีการจับกุมหรือควบคุมเด็กหรือเยาวชน ซึ่งเป็นผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้ปฏิบัติตามหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๒๐๕๖ ลง ๒๐ พ.ค.๒๕๕๔ เรื่อง แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

๔. พนักงานสอบสวน

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดลักษณะพิเศษของพนักงานสอบสวนและการดำเนินคดีแตกต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยกำหนดให้มีพนักงานสอบสวน ๒ ประเภท

๑. พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี

๒. พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีดังต่อไปนี้

๑ การรับคำร้องทุกข์

(๑) **กรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์ด้วยตนเอง** ผู้ร้องทุกข์สามารถร้องทุกข์เป็นหนังสือหรือร้องด้วยปากก็ได้ โดยให้พนักงานสอบดำเนินการดังนี้

(๑.๑) รับคำร้องทุกข์ตามกฎหมายและระเบียบ

(๑.๒) แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบถึงกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินคดีตลอดจนสิทธิได้รับการคุ้มครองของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การดูแลบุตร หรือบรรเทาทุกข์ตามกฎหมาย เช่น สิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนจากรัฐ สิทธิในการได้รับความคุ้มครองความปลอดภัย เป็นต้น

(๑.๓) แจ้งให้ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ให้การคุ้มครองสิทธิหรือช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามสมควรแก่กรณี

(๑.๔) แจ้งให้ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพกาย อารมณ์ จิตใจ ภาวะความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและสาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว เพื่อประกอบดุลพินิจของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล แล้วแต่กรณี **ตามแบบ คร. ๗**

(๑.๕) ในกรณีมีการจัดการแทนผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้นำความใน(๑.๑)-(๑.๔)มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๒) **กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทน** ตามมาตรา ๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ด้วยเหตุที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อาจร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสภาพร่างกายหรือจิตใจไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ หรือในกรณีที่ไม่มีผู้จัดการแทนผู้เสียหาย หรือมีผู้จัดการแทนผู้เสียหายแต่มีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์ หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น **ต้องร้องทุกข์เป็นหนังสือ**และให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ดังนี้

(๒.๑) รับคำร้องทุกข์ตามกฎหมายและระเบียบ โดยให้ปรากฏเหตุที่ไม่อาจร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง

(๒.๒) ให้แนบหนังสือร้องทุกข์รวมไว้กับสำนวนการสอบสวน

(๒.๓) การดำเนินการตาม(๒.๑) - (๒.๒) ให้นำความในข้อ (๑.๒) - (๑.๔) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๓) ออกหลักฐานการรับคำร้องทุกข์ให้แก่ผู้ร้องทุกข์เพื่อประโยชน์ในการติดตามคดี

(๔) ประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงฯ ประสงค์จะยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์เพื่อทำบันทึกข้อตกลงตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้

(๕) จัดให้มีคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ในความผิดอื่น หากสอบสวนแล้วพบว่าเป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานสอบสอบสวนรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนเดียวกับความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนต้องคำนึงถึงการนับอายุความร้องทุกข์ในความผิดฐานกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งแตกต่างจากอายุความร้องทุกข์ในความผิดอันยอมความได้ทั่วไป กล่าวคือ ในความผิดฐานกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอันยอมความได้รูปแบบพิเศษ ซึ่งพระราชบัญญัติฯ มาตรา ๗ กำหนดให้ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนเริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว(ผู้เสียหาย)อยู่ใน **"วิสัย"** และ **"มีโอกาส"** ที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ มิเช่นนั้นคดีจะขาดอายุความ

-วิสัย หมายความว่า ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสภาพร่างกายหรือจิตใจที่สามารถร้องทุกข์หรือแจ้งความ

-โอกาส หมายความว่า ผู้ถูกกระทำด้วยความด้วยความรุนแรงในครอบครัว อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการที่จะร้องทุกข์หรือแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

ดังนั้น ระยะเวลาร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงฯ อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ มิเช่นนั้นคดีจะขาดอายุความ

(๖) กรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันร้องทุกข์ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา ๑๒๔/๑)

(๗) ให้พนักงานสอบสวน บันทึกการรับแจ้งเหตุตามแบบบันทึกการรับแจ้งเหตุ (แบบ ๑) (ตามหนังสือ สยส. ตร. ที่ ๐๐๐๗.๒๓/๓๑๔๙ ลง ๑๒ ต.ค. ๒๕๕๔)

๒ การสอบสวน

(๑) ต้องสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม

(๒) แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ส่งข้อเท็จจริงทั้งปวงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมารวมเป็นพยานหลักฐานไว้ในสำนวน

(๓) การรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เฉพาะความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ถ้าผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวรับสารภาพ พนักงานสอบสวนไม่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานแต่ให้แนบรายงานข้อเท็จจริงตาม (๒) ไว้ในสำนวนการสอบสวนและสรุปสำนวนพร้อมความเห็นให้พนักงานอัยการดำเนินการ

(๔) ก่อนสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

(๔.๑) แจ้งเป็นหนังสือให้จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ ทราบวันเวลาและสถานที่ที่จะสอบปากคำ เพื่อให้บุคคลที่ได้รับแจ้งอยู่ร่วมด้วย เพื่อให้คำปรึกษาขณะสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

(๔.๒) ในกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ แต่มีเหตุจำเป็นต้องสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ก็ให้พนักงานสอบสวนสอบปากคำผู้เสียหายไปได้แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวน แล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบ

(๔.๓) แจ้งแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้ทราบถึงกระบวนการในการดำเนินคดีอาญาฐานกระทำผิดด้วยความรุนแรงในครอบครัวและสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายหรือการบรรเทาทุกข์เบื้องต้น สิทธิในการมีล่ามกระบวนการทำบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไข รวมถึงผลของการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้อง

(๕) หากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นบุคคลต่างด้าวและประสงค์จะร้องขอผ่อนผันอยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี ให้แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขออนุญาตตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือกฎหมายอื่นกำหนด

(๖) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นสมควร หรือได้รับการร้องขอจากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสม

(๗) การสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นผู้หญิง และเป็นการกระทำความรุนแรงเกี่ยวกับเพศให้จัดพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบปากคำ เว้นแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวยินยอมให้ใช้พนักงานสอบสวนชายเป็นผู้สอบปากคำหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น ให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ในสำนวนด้วย

(๘) การสอบปากคำ บุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปีในฐานะที่เป็นผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือพยาน ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๒๐๕๖ ลง ๒๐ พ.ค.๒๕๕๔ แนวทางปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

(๙) การสอบปากคำผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและบุคคลอื่นที่ร่วมกระทำความผิดในฐานะผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๑๐) การตรวจพยานหลักฐาน

(๑๐.๑) การตรวจตัวหญิงผู้ถูกกระทำ ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่ร่วมกระทำความผิดซึ่งเป็นหญิง ให้จัดเจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร บุคคลดังกล่าวจะขอนำบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้

กรณีการตรวจตัวผู้หญิงที่เป็นผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ต้องให้ได้รับความยินยอม

(๑๐.๒) พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

(๑๑) การควบคุม และปล่อยชั่วคราว

(๑๑.๑) การควบคุมและปล่อยชั่วคราวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยพนักงานสอบสวนอาจเสนอเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อ

ความปลอดภัยของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและเลี่ยงที่จะเกิดการกระทำรุนแรงซ้ำ โดยถือว่าเป็นเงื่อนไขในการป้องกันการก่อเหตุร้าย

(๑๑.๒) ในการควบคุม และปล่อยชั่วคราวบุคคลที่กระทำความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

(๑๒) ระหว่างการสอบสวนห้ามมิให้พนักงานสอบสวน

(๑๒.๑) จัดหรือยินยอมให้ผู้อื่นจัดให้มีการแถลงข่าวการกระทำความรุนแรงในครอบครัว โดยนำตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมาแถลงข่าวหรือปรากฏตัวต่อสื่อมวลชนเพื่อให้ข่าว

(๑๒.๒) จัดให้มีการชี้ตัว หรือทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในที่สาธารณะหรือโดยเปิดเผย

(๑๒.๓) เปิดเผยข้อเท็จจริงที่ได้จากสำนวนการสอบสวนคดีความรุนแรงในครอบครัวแก่ผู้ใด เว้นแต่เป็นเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีหรือเจ้าพนักงานในการยุติธรรม

๓ มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์

(๑) ระหว่างการสอบสวนหากมีกรณีจำเป็นเร่งด่วนต้องคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการร้องขอโดยผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือข้อเสนอของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนเห็นเองให้พนักงานสอบสวนรีบทำการประมวลข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พอชี้ให้เห็นได้ว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจำต้องได้รับการบรรเทาทุกข์เบื้องต้นหรือมีข้อเท็จจริงน่าเชื่อว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวอาจก่อเหตุกระทำความรุนแรงแก่บุคคลในครอบครัวซ้ำอีก หรือมีเหตุอื่น ๆ จำเป็นต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

(๑.๑) เสนอรายงานและความเห็นให้ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา(ซึ่งได้รับมอบหมายตามคำสั่งกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ ๐๘๘/๒๕๕๓ ลง ๒๙ มี.ค.๒๕๕๓)ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ **หรือ**

(๑.๒) จะร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ได้

(๒) เมื่อตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว ปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อกำหนดมาตรการคุ้มครองดังกล่าว

(๓) ให้พนักงานสอบสวนเสนอคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ ต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่วันออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อ

บรรเทาทุกข์ดังกล่าวตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

๔ การไกล่เกลี่ยให้ยอมความ

(๑) ในระหว่างการสอบสวน หากพนักงานสอบสวนเห็นว่า ข้อหากระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ และพฤติการณ์แห่งคดี ไม่ร้ายแรง พอมีทางปรองดองกันได้ หรือคู่กรณีร้องขอ พนักงานสอบสวนอาจจัดให้มีการไกล่เกลี่ยให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวกับผู้ต้องหาซึ่งต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ยอมความกัน

ให้พนักงานสอบสวนแจ้งนัดให้คู่กรณีได้พูดคุยเจรจาไกล่เกลี่ยยอมความกัน โดยอาจตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลทำการไกล่เกลี่ยตามมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ได้

(๒) ในการไกล่เกลี่ยนอกจากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายแล้ว ถ้ามีเหตุจำเป็นและสมควรก็ให้ผู้ทำการไกล่เกลี่ยเรียกบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาให้ความคิดเห็นหรือร่วมไกล่เกลี่ยด้วยก็ได้ แล้วแต่เหตุผลและความจำเป็นแต่ละกรณี

เมื่อคู่กรณีตกลงยอมความกันได้ และเงื่อนไขหรือข้อตกลงยอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานสอบสวนแล้วแต่กรณี จัดให้มีการการทำสัญญายอมความ แล้วนำสัญญายอมความดังกล่าวพร้อมคู่กรณี ไปทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือ ถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

(๓) การทำสัญญายอมความให้เป็นไป **ตามแบบ คร. ๙**

๕ การทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์

(๑) ในระหว่างสอบสวนหากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นผลมาจากการไกล่เกลี่ยยอมความหรือไม่ หากความปรากฏชัดว่าเป็นการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ด้วยความสมัครใจของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และมิได้เกิดจากการบังคับ ข่มขู่ หรือหลอกลวงจากบุคคลใดและผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวรับที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไข ตามมาตรา ๑๒แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ให้พนักงานสอบสวนจัดทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้น ก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ เพื่อให้ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามภายในระยะเวลาที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าอายุความ แล้วให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว ลงลายมือชื่อ **ตามแบบ คร. ๑๐**

ในกรณีมีการแจ้งข้อกล่าวหาว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๕ ด้วย และเป็นกรรมเดียวกับ ข้อกล่าวหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวและเป็นบทที่มีโทษสูงสุด หากคู่กรณีมีความประสงค์ที่จะยอมความกันภายใต้

เงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง ก็ให้พนักงานสอบสวน จัดให้มีการไกล่เกลี่ยให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวได้มีการยอมความกัน โดยจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความให้

เมื่อทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่กรณี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำเนาให้ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ที่มีเขตอำนาจและพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทราบเพื่อติดตามผลการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นดังกล่าว หากคดีดังกล่าวอยู่ระหว่างการขอผัดฟ้องก็แจ้งให้ศาลที่อนุญาตให้ผัดฟ้องทราบด้วย

(๒) เมื่อปรากฏว่าผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งโดยมิชักช้า

ในกรณีที่ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ ไม่ว่าจะปรากฏจากการรายงานของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือพนักงานสอบสวนเห็นเอง ก็ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไป แล้วส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อพิจารณาสั่ง

(๓) บันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ หรือก่อนการถอนคำร้องทุกข์ให้พนักงานสอบสวนแนบไว้ในสำนวนสอบสวน

๖ การทำความเห็นทางคดี

(๑) เมื่อสอบสวนเสร็จสิ้นให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมเสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ควรสั่งไม่ฟ้อง หรือเสนอยุติคดีต่อพนักงานอัยการ โดยสรุปสำนวนการสอบสวนต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงและความเห็นในข้อเท็จจริงที่ได้จากพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายใน ๔๘ ชั่งโมง นับแต่ได้ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว

(๒) ในกรณีที่ไม่อาจฟ้องผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ภายใน ๔๘ ชั่วโมง พนักงานสอบสวนต้องขอผัดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกิน ๖ วัน โดยขอผัดได้ไม่เกิน ๓ คราว และให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาบังคับใช้โดยอนุโลม

(๓) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่อาจทำการสอบสวนเสร็จสิ้น หลังจากพ้นกำหนดระยะเวลาผัดฟ้องให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบบันทึกเหตุผลความจำเป็นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

๕.หัวหน้าสถานีตำรวจ

ตามที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีคำสั่ง ที่ ๐๘๘/๒๕๕๓ ลง ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๓ มอบหมายให้ **หัวหน้าสถานีตำรวจ** เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไว้แล้วนั้น จึงให้ดำเนินการดังนี้

(๑) เมื่อได้รับรายงานและความเห็นของพนักงานสอบสวนแล้ว หากเห็นชอบด้วยก็ให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมิชักช้าตาม **แบบ คร. ๘**

(๒) ก่อนออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวตาม (๑) ถ้ามีเหตุสมควรจะเรียกพนักงานสอบสวน หรือเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องมาสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติม เพื่อประกอบดุลพินิจการออกคำสั่งก็ได้

(๓) การออกคำสั่งใด ๆ ก็ตามให้ทำเท่าที่จำเป็นและเห็นสมควร เช่น

(๓.๑) ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์

(๓.๒) ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ

(๓.๓) ออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลในครอบครัว

(๓.๔) ออกคำสั่งกำหนดวิธีการดูแลบุตร

(๔) ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับคำสั่งตาม (๓) สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือต่อศาล เพื่อขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายในสามสิบวันนับแต่ทราบคำสั่ง ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นที่สุด

(๕) ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตาม (๓) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๖) เมื่อออกคำสั่งตาม (๓) แล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งการออกคำสั่งดังกล่าว ให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทราบ

ภาคผนวก ๑
กฎหมายและระเบียบ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติ
คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
พ.ศ. ๒๕๕๐

พระราชบัญญัติ
คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
พ.ศ. ๒๕๕๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๐
เป็นปีที่ ๖๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

“บุคคลในครอบครัว” หมายความว่า คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

“ศาล” หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

“เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์” หมายความว่า ค่าทดแทนความเสียหายเบื้องต้นสำหรับเงินหรือทรัพย์สินใด ๆ ที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสูญเสียไป โดยผลของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และให้หมายความรวมถึงรายได้ที่สูญเสียไป ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการหาที่อยู่ใหม่ และค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็น

“นักจิตวิทยา” หมายความว่า นักจิตวิทยาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“นักสังคมสงเคราะห์” หมายความว่า นักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และให้หมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“พนักงานสอบสวน” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในท้องที่ใดไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ให้ความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น หากการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ด้วย ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้

มาตรา ๕ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง

มาตรา ๖ การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ อาจกระทำโดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งตามมาตรา ๕ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๗ ถ้ามิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ หรือมิได้มีการร้องทุกข์ตามมาตรา ๖ ภายในสามเดือนนับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

มาตรา ๘ เมื่อมีการร้องทุกข์ภายในอายุความตามมาตรา ๗ แล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยเร็วและส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว สำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่ได้ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว

แต่หากมีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจยื่นฟ้องได้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ขอผัดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามคราวโดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่การกระทำความผิดตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดตามกฎหมายอื่น ให้ดำเนินคดีความผิดตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง ต่อศาลรวมไปกับความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น เว้นแต่ความผิดตามกฎหมายอื่นนั้นมีอัตราโทษสูงกว่าให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น โดยให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอร่วมอยู่ด้วยในขณะสอบปากคำเพื่อให้คำปรึกษา

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำไปก่อนโดยไม่ต้องมีบุคคลดังกล่าวร่วมอยู่ด้วย แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวน

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานสอบสวน ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๙ เมื่อมีการแจ้งตามมาตรา ๕ หรือมีการร้องทุกข์ตามมาตรา ๖ แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดลงพิมพ์โฆษณา หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งภาพ เรื่องราว หรือข้อมูลใด ๆ อันน่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในคดีตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๐ ในการดำเนินการตามมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมีคำร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งรวมถึงการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่วันออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หากศาลเห็นชอบกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ดังกล่าว ให้คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์มีผลต่อไป

ในกรณีที่ศาลไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลทำการไต่สวนและมีคำสั่งโดยพลัน หากข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เพียงพอแก่การวินิจฉัยออกคำสั่ง ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติม

เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์หรือออกคำสั่งใด ๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลตามมาตรานี้ สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายในสามสิบวันนับแต่ทราบคำสั่ง ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นที่สุด

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๑ ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา ๑๐ หรือออกคำสั่งใด ๆ ได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่เหตุการณ์หรือพฤติการณ์เกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือคำสั่งใด ๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่า ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดตามมาตรา ๔ ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนดแทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้

ในกรณีที่มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา ๔ ให้พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี จัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องนั้น และกำหนดให้นำวิธีการตามวรรคหนึ่งเป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวโดยอนุโลม โดยอาจรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยก็ได้ หากได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไขดังกล่าวครบถ้วนแล้วจึงให้มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา ๔ ได้ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป

หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา หรือรัฐมนตรีประกาศกำหนด แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๓ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดให้มีระบบงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ โดยกำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๔ วิธีพิจารณา การยื่น และการรับฟังพยานหลักฐาน หากพระราชบัญญัตินี้มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ไม่ว่าการพิจารณาคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้ ประกอบด้วย

(๑) การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

(๒) การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กินฉันสามีภริยา หากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ

(๓) การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่ครอบครัวนั้นต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่สมาชิกที่เป็นผู้เยาว์

(๔) มาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสามีภริยาและบุคคลในครอบครัวให้ปรองดองกันและปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและกับบุตร

มาตรา ๑๖ เพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล แล้วแต่กรณี อาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลเห็นสมควรเพื่อให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน หรืออาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันก็ได้

เมื่อผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่งได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยตามคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลแล้ว ให้รายงานผลการไกล่เกลี่ยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลแล้วแต่กรณีด้วย ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ บุคคลดังกล่าวจะจัดให้มีการทำสัญญายอมความขึ้นหรือจะขอให้เรียกคู่ความมาทำสัญญายอมความกันต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลก็ได้

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นว่าสัญญายอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญายอมความนั้น

มาตรา ๑๗ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดทำรายงานประจำปีแสดงจำนวนคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว จำนวนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ และจำนวนการละเมิดคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ของพนักงานเจ้าหน้าที่และศาล และจำนวนการยอมความ และรายงานต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาเพื่อทราบปีละครั้ง

มาตรา ๑๘ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัญหาการแก้ไขการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการ

ทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น การมีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงมีความเหมาะสมกว่าการใช้กระบวนการทางอาญา เพราะสามารถกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ประกอบกับเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน
และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่า
พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่
ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
พ.ศ. ๒๕๕๑

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน
และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่
ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๑"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

"กระทรวง" หมายความว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

"สำนักงาน" หมายความว่า สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

"ผู้อำนวยการ" หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

ข้อ ๔ บุคคลซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์

(๓) มีความประพฤติเหมาะสมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของสตรีและสถาบันครอบครัว

(๔) เป็นผู้สำเร็จการศึกษา ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีและสถาบันครอบครัวมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี

(๕) ได้รับการรับรองการตรวจสุขภาพจิตจากจิตแพทย์

(๖) ผ่านการอบรมการเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามหลักสูตรที่กระทรวงกำหนด โดยผ่านการประเมินจากคณะกรรมการประเมินที่ผู้อำนวยการแต่งตั้ง สำหรับผู้มีประสบการณ์ทำงานเป็นที่ประจักษ์ ไม่ต้องผ่านการอบรม แต่ต้องได้รับการประเมินตามที่ผู้อำนวยการกำหนด

ข้อ ๕ บุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามข้อ ๔ ต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

(๒) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๓) เป็นบุคคลผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือบุคคลล้มละลาย

(๔) ถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรเอกชน เนื่องจากได้กระทำความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

(๕) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นความผิดลหุโทษหรือกระทำโดยประมาท

ข้อ ๖ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีคุณสมบัติตามข้อ ๔ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๕ และต้องได้รับการฝึกอบรมความรู้และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอบสวนการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามหลักสูตรที่กระทรวงกำหนด

ข้อ ๗ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ได้แก่

(๑) ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานีตำรวจขึ้นไป

(๒) นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

(๓) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ต้องมีความรู้ความเข้าใจในระบบการบริหารงานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และต้องได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงกำหนด

ข้อ ๘ ให้สำนักงานประกาศให้ยื่นคำขอเพื่อแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอต่อผู้อำนวยการ สำหรับจังหวัดอื่นให้ยื่นคำขอต่อพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือผู้ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการ แล้วแต่กรณี เมื่อผู้รับคำขอพิจารณาเห็นว่า ผู้ยื่นคำขอมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามข้อ ๔ ข้อ ๕ ข้อ ๖ หรือข้อ ๗ ให้ผู้รับคำขอเสนอให้รัฐมนตรีแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ แต่ถ้าไม่มีการแต่งตั้งผู้ยื่นคำขอเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ดังกล่าว ให้ผู้รับคำขอแจ้งเหตุผลที่ไม่แต่งตั้งนั้นให้ผู้ยื่นคำขอรับทราบ

ข้อ ๙ สำนักงานต้องจัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ทุกระยะสามปี

ข้อ ๑๐ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

(๔) รัฐมนตรีสั่งให้พ้นจากตำแหน่งเพราะเป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๔ ข้อ ๕ ข้อ ๖ หรือข้อ ๗

ข้อ ๑๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รักษาการตามระเบียบนี้ และมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดในกรณีที่มีปัญหาหรือข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑

ชวรัตน์ ชาญวีรกูล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๑

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่
เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว
พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงได้วางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๑”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

“ศูนย์ปฏิบัติการ” หมายความว่า ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

ข้อ ๔ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พบการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงตัวชี้แจงว่ากล่าวแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเพื่อให้ยุติการกระทำโดยดีก่อนถ้าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวยังขัดขืนอยู่อีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อดำเนินการระงับเหตุ

ข้อ ๕ ผู้ใดพบเห็นหรือทราบการกระทำความรุนแรงในครอบครัวให้แจ้งโดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นการใดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการระงับเหตุโดยมิชักช้า

แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไว้รักษาพยาบาล ครู หรือนายจ้าง ซึ่งมีหน้าที่ดูแลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นศิษย์หรือลูกจ้าง จะต้องแจ้งหรือรายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยมิชักช้า

ข้อ ๖ กรณีมีผู้พบเห็นหรือทราบการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว และแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใดที่สื่อสารให้รู้ว่ามีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกวันเวลาที่ได้รับแจ้งไว้ทันที พร้อมรายละเอียดวัน เวลา สถานที่เกิดเหตุ ชื่อผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เท่าที่ผู้แจ้งสามารถระบุได้ รวมทั้งพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่า มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวหรือมีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเว้นแต่ในกรณีเร่งด่วนอันมีเหตุที่เชื่อได้ว่ามีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวให้ดำเนินการตามข้อ ๔ ทันที แล้วจึงจัดทำบันทึกในทันทีที่ดำเนินการได้

ในกรณีที่ผู้แจ้งไม่ยอมบอกชื่อ โดยไม่มีเหตุอันควร หรือแจ้งชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่งก็ได้

ข้อ ๗ กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้ง หรือรายงานการกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือเป็นผู้พบเห็นหรือประสบพบพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่ามีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ เพื่อดำเนินการยุติการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ถ้าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวยังขัดขืนอยู่อีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อดำเนินการระงับเหตุ

ก่อนที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ ให้แสดงบัตรประจำตัวต่อเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุนั้น เพื่อยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปและแจ้งให้ทราบถึงเหตุของการเข้าไป

ถ้าเจ้าของหรือผู้อยู่ในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุด้วยความรุนแรงในครอบครัวออกมาพบเพื่อสอบถาม หากไม่มีผู้ใดออกมาพบ หรือไม่สามารถเปิดประตูให้เข้าไปในสถานที่นั้นได้ ให้ขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อเข้าไปช่วยผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ข้อ ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซักถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้นถึงข้อเท็จจริงที่ได้รับแจ้ง สาเหตุของการกระทำที่ได้รับแจ้ง ผลของการกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้วหาแนวทางการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต่อไป

หากกรณีปรากฏว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจให้รีบส่งตัวผู้นั้นไปรับการรักษาพยาบาลทันที

ข้อ ๙ หลังจากการดำเนินการตามข้อ ๘ วรรคหนึ่งแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานงานกับจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พร้อมรายงานผลและความเห็นส่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อยุติความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าว

ข้อ ๑๐ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกรายละเอียดแห่งการแจ้งเหตุตามข้อ ๖ การเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุตามข้อ ๗ และการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไว้เป็นหลักฐาน ตามแบบ คร. ๕ ท้ายระเบียบนี้

การทำบันทึกตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อรับรองไว้ หากผู้นั้นไม่ยินยอมลงลายมือชื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกเหตุที่ไม่มีลายมือชื่อไว้

ข้อ ๑๑ ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชี้แจงให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทราบถึงสิทธิในการได้รับความคุ้มครอง ในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์เบื้องต้นแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวชั่วคราว รวมทั้งการออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปที่พำนักของครอบครัวหรือการออกคำสั่งห้ามเข้าใกล้ตัวบุคคลในครอบครัว หรือการดูแลบุตร เป็นต้น ตลอดจนให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเบื้องต้นแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวด้วย

ข้อ ๑๒ หากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รีบจัดการให้ผู้นั้นพบกับพนักงานสอบสวนเพื่อร้องทุกข์ ในกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน พนักงานเจ้าหน้าที่จะจดบันทึกเสียเองก็ได้ แล้วให้รีบส่งไปยังพนักงานสอบสวนและจะจดแจ้งพฤติการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อพนักงานสอบสวนไว้ก็ได้

ถ้าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะร้องทุกข์แต่ไม่อยู่ในวิสัย หรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้เอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการร้องทุกข์แทนต่อพนักงานสอบสวน

ในกรณีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อผู้เยาว์หรือคนวิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือกระทำการอันขัดกับผลประโยชน์ของผู้เยาว์หรือคนวิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือผู้เยาว์หรือคนวิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้เอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการร้องทุกข์แทนต่อพนักงานสอบสวน

ข้อ ๑๓ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่ได้ดำเนินการผลความคืบหน้าของการนั้น แล้วรายงานให้สำนักงานทราบโดยเร็ว ตามแบบ คร. ๖ ท้ายระเบียบนี้

ข้อ ๑๔ หากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ หรือรับการบริการทางการแพทย์ หรือจิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานในการเข้าระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัวครั้งนั้น ณ สถานีตำรวจท้องที่เกิดเหตุ และคัดสำเนาบันทึกประจำวันนั้นไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๑๕ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงเองหรือขอให้ศูนย์ปฏิบัติการรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว สาเหตุของการกระทำความรุนแรงในครอบครัว และบันทึกรายงานของผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ รวมถึงสรุปประมวลผลเพื่อประกอบดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามมาตรา ๑๐ หรือ พนักงานสอบสวนหรือศาล เพื่อพิจารณาออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว หรือคำสั่งใด ๆ หรือคำพิพากษา ตามพระราชบัญญัตินี้

ข้อ ๑๖ ให้ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รักษาการตามระเบียบนี้ และมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดในกรณีที่มีปัญหาหรือข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑
ชวรัตน์ ชาญวีรกูล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

[เอกสารแนบท้าย]

๑. หนังสือแจ้งเหตุเข้าไปในเคหสถาน/สถานที่เกิดเหตุ เพื่อดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว (แบบ คร. ๕)

๒. บันทึกรายงาน (แบบ คร. ๖)

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

พ.ศ. ๒๕๕๑

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ
ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐
พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ วรรคห้า และมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ พ.ศ. ๒๕๕๑"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

"พนักงานสอบสวน" หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"ศูนย์ปฏิบัติการ" หมายความว่า ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

"ปลัดกระทรวง" หมายความว่า ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ข้อ ๔ การสอบสวนความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ดำเนินการตามระเบียบนี้

ในกรณีที่ระเบียบนี้มิได้กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติไว้เป็นการเฉพาะ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีในศาลแขวง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

หมวด ๑
การร้องทุกข์

ข้อ ๕ เมื่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเป็นหนังสือหรือด้วยปาก ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

(๑) บันทึกคำร้องทุกข์ให้ปรากฏเจตนาโดยแจ้งชัดว่าประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว พร้อมกับลงวันเดือนปีและลงลายมือชื่อผู้บันทึกและผู้ร้องทุกข์ไว้

(๒) แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบถึงกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว ตลอดจนสิทธิได้รับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและการดูแลบุตร หรือบรรเทาทุกข์ตามกฎหมาย

(๓) แจ้งให้ศูนย์ปฏิบัติการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ให้การคุ้มครองสิทธิหรือช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามสมควรแก่กรณี

(๔) แจ้งให้ศูนย์ปฏิบัติการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพกาย อารมณ์ จิตใจ ภาวะความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและสาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว เพื่อประกอบดุลพินิจของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล แล้วแต่กรณีตามแบบ คร. ๗ ท้ายระเบียบนี้

ในกรณีมีการจัดการแทนผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๖ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา ๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ด้วยเหตุที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อาจร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสภาพร่างกายหรือจิตใจไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ หรือในกรณีที่ไม่มีผู้จัดการแทนผู้เสียหาย หรือมีผู้จัดการแทนผู้เสียหายแต่มีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์ หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น ต้องร้องทุกข์เป็นหนังสือและให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ดังนี้

(๑) บันทึกคำร้องทุกข์ให้ปรากฏชัดว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว และเหตุที่ไม่อาจร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง พร้อมวันเดือนปีและลงลายมือชื่อผู้บันทึกและพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ร้องทุกข์แทนไว้

(๒) ให้แนบหนังสือคำร้องทุกข์รวมไว้กับสำนวนการสอบสวน

การดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้นำความในข้อ ๕ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) และ (๔) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๗ กรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันร้องทุกข์ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หมวด ๒
การสอบสวน

ข้อ ๘ การสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

(๑) แจ้งเป็นหนังสือให้จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ ทราบวันเวลาและสถานที่ที่จะสอบปากคำ เพื่อให้บุคคลที่ได้รับแจ้งอยู่ร่วมด้วย เพื่อให้คำปรึกษาขณะสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

(๒) ในกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ แต่มีเหตุจำเป็นต้องสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ก็ให้พนักงานสอบสวนสอบปากคำผู้เสียหายไปได้แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนโดยละเอียด แล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบ

ข้อ ๙ การสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีในขณะสอบปากคำให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หมวด ๓
การออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์

ข้อ ๑๐ เมื่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ร้องทุกข์ หรือมีการร้องทุกข์แทนแล้ว หรือระหว่างการสอบสวนหากมีกรณีจำเป็นเร่งด่วนต้องคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการร้องขอโดยผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือข้อเสนอของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนเห็นเองให้พนักงานสอบสวนรีบทำการประมวลข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พอชี้ให้เห็นได้ว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจำต้องได้รับการบรรเทาทุกข์เบื้องต้นหรือมีข้อเท็จจริงน่าเชื่อว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวอาจก่อเหตุกระทำความรุนแรงแก่บุคคลในครอบครัวซ้ำอีก หรือมีเหตุอื่น ๆ จำเป็นต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว แล้วเสนอรายงานและความเห็นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีที่มีเขตอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือจะร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ได้

ข้อ ๑๑ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีได้รับรายงานและความเห็นตามข้อ ๑๐ หรือได้รับรายงานและความเห็นจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศูนย์ปฏิบัติการที่มีเขตอำนาจ หากเห็นชอบด้วยก็ให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมิชักช้า ตามแบบ คร. ๘ ท้ายระเบียบนี้

ก่อนออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีเหตุสมควรจะเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหรือเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องมาสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติม เพื่อประกอบดุลพินิจออกคำสั่งก็ได้ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๒ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวแล้ว ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแจ้งให้ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อกำหนดมาตรการคุ้มครองแล้ว ให้พนักงานสอบสวนเสนอคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองดังกล่าวต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่วันออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ดังกล่าวตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

ข้อ ๑๓ ให้ปลัดกระทรวงรักษาการตามระเบียบนี้และมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดในกรณีที่มีปัญหาหรือข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑
อนุสรณ์ วงศ์วรรณ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

[เอกสารแนบท้าย]

๑. แบบรายงานประมวลข้อเท็จจริงในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองหรือวิธีการบรรเทาทุกข์เพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว (แบบ คร. ๗)

๒. คำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองหรือบรรเทาทุกข์ชั่วคราวตามมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ (แบบ คร. ๘)

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน

พ.ศ. ๒๕๕๑

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ
ถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน
พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒ วรรคสามและมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน พ.ศ. ๒๕๕๑"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

"พนักงานสอบสวน" หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"ศูนย์ปฏิบัติการ" หมายความว่า ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

"ปลัดกระทรวง" หมายความว่า ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

หมวด ๑
การไกล่เกลี่ยให้ยอมความ

ข้อ ๔ ในระหว่างการสอบสวน หากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่า ข้อหากระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ และพฤติการณ์แห่งคดี ไม่ร้ายแรงพอ มีทางปรองดองกันได้ หรือคู่กรณีร้องขอ พนักงานสอบสวนอาจจัดให้มีการไกล่เกลี่ยให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวกับผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ยอมความกัน

ให้พนักงานสอบสวนแจ้งนัดให้คู่กรณีได้พูดคุยเจรจาไกล่เกลี่ยยอมความกัน โดยอาจตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลทำการไกล่เกลี่ยตามมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ได้

ข้อ ๕ ในการไกล่เกลี่ยนอกจากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายแล้ว ถ้ามีเหตุจำเป็นและสมควรก็ให้ผู้ทำการไกล่เกลี่ยเรียกบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาให้ความคิดเห็นหรือร่วมไกล่เกลี่ยด้วยก็ได้ แล้วแต่เหตุผลและความจำเป็นแต่ละกรณี

เมื่อคู่กรณีสามารถยอมความกันได้ และเงื่อนไขหรือข้อตกลงยอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้จัดให้มีการไกล่เกลี่ยทำสัญญายอมความให้ แล้วเสนอสัญญายอมความดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบพร้อมคู่กรณี ไปทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือ ถอนคำร้องทุกข์ต่อหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

การทำสัญญายอมความให้เป็นไปตามแบบ คร. ๙ ท้ายระเบียบนี้

ข้อ ๖ เมื่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ร้องทุกข์ หรือมีการร้องทุกข์แทนแล้ว หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเห็นสมควรจะดำเนินการไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีได้ยอมความกันก็ได้ โดยให้นำความในข้อ ๔ วรรคสอง และข้อ ๕ มาใช้บังคับ

ในกรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ยังไม่ได้ร้องทุกข์หรือไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเห็นสมควรและคู่กรณียินยอมจะดำเนินการไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีได้ยอมความกันตามวรรคหนึ่งก็ได้

หมวด ๒
บันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์

ข้อ ๗ ในระหว่างสอบสวนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นผลมาจากการไกล่เกลี่ยยอมความหรือไม่ หากความปรากฏชัดว่าเป็นการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ด้วยความสมัครใจของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และไม่อยู่ในอาณัติ ข่มขู่ หรือหลอกลวงจากบุคคลใดและผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว รับที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไข ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ให้พนักงานสอบสวนจัดทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้น ก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ เพื่อให้ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามภายในระยะเวลาที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าอายุความฟ้อง แล้วให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว ลงลายมือชื่อตามแบบ คร. ๑๐ ท้ายระเบียบนี้

ในกรณีมีการแจ้งข้อกล่าวหาว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๕ ด้วย และเป็นกรรมเดียวกับ ข้อกล่าวหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวและเป็นบทที่มีโทษสูงสุด หากคู่กรณีมีความประสงค์ที่จะยอมความกันภายใต้เงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง ก็ให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจัดให้มีการไกล่เกลี่ยให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวได้มีการยอมความกัน โดยจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความให้

เมื่อทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่กรณี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำเนาให้ศูนย์ปฏิบัติการที่มีเขตอำนาจและพนักงาน

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทราบเพื่อติดตามผลการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นดังกล่าว หากคดีดังกล่าวอยู่ระหว่างการขอผัดฟ้องก็แจ้งให้ศาลที่อนุญาตให้ผัดฟ้องทราบด้วย

ข้อ ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหรือผู้ได้รับมอบหมายจากศูนย์ปฏิบัติการที่มีเขตอำนาจทำการติดตามและสอดส่องให้ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ตามที่พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจจัดทำขึ้น ในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมีหน้าที่ให้คำแนะนำให้ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามเงื่อนไขบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นดังกล่าวได้ตามสมควรแก่กรณี

ข้อ ๙ ในกรณีผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวจงใจฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานไปยังพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจ หรือศูนย์ปฏิบัติการที่มีเขตอำนาจ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๐ เมื่อปรากฏว่าผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งโดยมิชักช้า

ในกรณีที่ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ ไม่ว่าจะปรากฏจากการรายงานของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือพนักงานสอบสวนเห็นเอง ก็ให้พนักงานสอบสวนยกคดีดังกล่าวขึ้นทำการสอบสวนโดยมิชักช้า แล้วส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อพิจารณาสั่ง

ข้อ ๑๑ ให้ปลัดกระทรวงรักษาการตามระเบียบนี้และมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดในกรณีที่มีปัญหาหรือข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติเฉพาะที่เกี่ยวกับอำนาจฝ่ายบริหาร

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑
อนุสรณ์ วงศ์วรรณ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

[เอกสารแนบท้าย]

๑. สัญญายอมความในคดีกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ (คร ๙)

๒. บันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์คดีความรุนแรงในครอบครัว ในชั้นสอบสวนตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ (คร. ๑๐)

ระเบียบอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการดำเนินการ แก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษ และเงื่อนไขการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง พ.ศ. ๒๕๕๐

ระเบียบอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรง
ในครอบครัวแทนการลงโทษและเงื่อนไขการยอมความ
การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง
พ.ศ. ๒๕๕๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒ วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เห็นควรออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว แทนการลงโทษและเงื่อนไขการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้องเพื่อให้การดำเนินการ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามบทบัญญัติดังกล่าวไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว แทนการลงโทษและเงื่อนไขการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้อง พ.ศ. ๒๕๕๐”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณากำหนดว่าจะใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวหรือทำทัณฑ์บนไว้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน แทนการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้โดยให้พิจารณาถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิด พฤติการณ์แห่งคดี อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญาการศึกษาอบรม สุขภาพภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของผู้กระทำความผิด ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด ประกอบดุลพินิจที่จะใช้วิธีการดังกล่าวให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย และเหมาะสมกับพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง โดยมุ่งถึงความสงบสุข และการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ และศาลอาจสอบถามหรือรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบดุลพินิจด้วยก็ได้

ข้อ ๔ วิธีการฟื้นฟูและบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ฟื้นฟูโดยการอบรมผู้กระทำความผิด ด้วยการว่ากล่าวตักเตือนหรือให้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมทางศีลธรรมหรือฝึกวินัยหรือโครงการอื่น เป็นระยะเวลาและในสถานที่ที่เหมาะสมตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้เป็นเวลาไม่เกิน ๗ วัน

(๒) ให้เข้ารับการฟื้นฟูบำบัดรักษาเกี่ยวกับอาการติดยาเสพติดให้โทษ ในสถานพยาบาล สถานที่ของราชการ หรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควร จนกว่าจะครบขั้นตอนการบำบัด แต่ทั้งนี้เป็นเวลาไม่เกิน ๖ เดือนนับแต่วันถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟู บำบัดรักษา เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นโดยคำนึงถึงอายุ เพศ ประวัติ พฤติกรรมในการกระทำความผิดที่เกิดจากการติดยาเสพติดให้โทษตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งปวงของผู้กระทำความผิดประกอบด้วย และอาจจะให้ผู้กระทำความผิดอยู่ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติด้วยก็ได้

(๓) ให้ส่งตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ไปบำบัดรักษายังโรงพยาบาล สถานที่ของราชการหรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควรหรือมอบ

ให้แก่ผู้อื่นที่เต็มใจรับไปดูแลรักษาก็ได้ตามแต่ศาลจะเห็นสมควรจนกว่าผู้นั้นจะหาย หรือตามระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเป็นเวลาไม่เกิน ๑ ปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอย่างอื่น

(๔) ให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดเข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นในสถานพยาบาล สถานที่ของราชการหรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควร จนกว่าจะหายจากการติดสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่น แต่ทั้งนี้เป็นเวลาไม่เกิน ๖ เดือนนับแต่วันที่ถูกส่งตัวเข้ารับการบำบัดรักษาเว้นแต่มีเหตุจำเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๕ วิธีการคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษนั้น ให้ศาลกำหนดให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรทุก ๓ เดือนต่อครั้งเป็นเวลาไม่เกิน ๑ ปี หรือระยะเวลาที่เห็นสมควรแต่ไม่เกิน ๑ ปี เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือ ตักเตือนในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ โดยอาจจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้ด้วยก็ได้

(๑) ห้ามมิให้ผู้กระทำความผิดเข้าไปในสถานที่อันจูงใจให้ประพฤติชั่วหรือกระทำการใดอันเป็นเหตุให้ประพฤติชั่ว

(๒) ให้ฝึกหัดหรือประกอบอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดอีก

(๔) ห้ามเล่นการพนันหรือห้ามดื่มสุราหรือเสพสิ่งเสพติดทุกชนิดและอาจให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดสุราหรือสิ่งเสพติดหรือความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานพยาบาลหรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควร ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด เป็นเวลาไม่เกิน ๖ เดือนนับแต่วันที่ถูกส่งตัวเข้ารับการบำบัดรักษา เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอย่างอื่น

(๕) เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เพื่อแก้ไขฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดดังกล่าวนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวแก่การคุมความประพฤติได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมที่ยังไม่ได้กำหนดอีกก็ได้

ข้อ ๖ วิธีการให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แทนการลงโทษนั้นให้ศาลกำหนดให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายเบื้องต้น สำหรับเงินหรือทรัพย์สินใดๆ ที่ผู้เสียหายได้สูญเสียไป เพราะผลของการกระทำความผิดนั้น ตามจำนวนเงินและระยะเวลาที่กำหนดให้ชำระตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด โดยเฉพาะค่าเสียหายดังต่อไปนี้ ให้กำหนดดังนี้

(๑) สำหรับรายได้ที่สูญเสียไป ให้ชดใช้ค่าเสียหายเบื้องต้นในวงเงินที่สูญเสียไป แต่ทั้งนี้ไม่เกินวงเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรอย่างอื่น

(๒) ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ให้ชดใช้เบื้องต้นเท่าที่ผู้เสียหายได้ใช้จ่ายไปจริง แต่ทั้งนี้ไม่เกินวงเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรอย่างอื่น

(๓) ค่าใช้จ่ายในการหาที่อยู่ใหม่ ให้ชดใช้เบื้องต้นเท่าที่ผู้เสียหายได้ใช้จ่ายไปจริง แต่ทั้งนี้ไม่เกินเดือนละ ๔,๐๐๐ บาท เป็นเวลาไม่เกิน ๑ ปี เว้นแต่มีเหตุสมควรอย่างอื่น

(๔) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็น ให้ชดใช้เบื้องต้นตามที่จำเป็น ตามจำนวนเงินและระยะเวลาที่กำหนดให้ชำระตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด แต่ทั้งนี้ไม่เกินวงเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรอย่างอื่น

ข้อ ๗ การให้ทำงานบริการสาธารณะแทนการลงโทษนั้น ให้ศาลกำหนดประเภทของการทำงานบริการสาธารณะประโยชน์ สถานที่ และระยะเวลาตามที่ศาลและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ ไม่ควรกำหนดให้เกินวันละสามชั่วโมง และไม่เกินเจ็ดวัน โดยให้พิจารณาด้วยว่าการทำงานนั้น ต้องไม่ก่อความเสียหายแก่สังคมหรือบุคคลอื่นและไม่ก่อให้เกิดภาระเกินสมควรทั้งให้พิจารณาจากวิถีชีวิต การดำรงชีพ ความรับผิดชอบต่อครอบครัวและพิจารณาจากลักษณะหรือประเภทและความเหมาะสมของงาน รวมทั้งระยะทางและความสะดวกในการเดินทางไปทำงานด้วย

ข้อ ๘ การให้ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษ เมื่อศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดี ยังไม่สมควรลงโทษผู้กระทำความผิด แต่การกระทำของผู้กระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ศาลมีอำนาจที่จะสั่งห้ามมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือให้ละเว้นการกระทำดังกล่าว หรือมีคำสั่งอื่นใดในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายที่ผู้เสียหาย อาจได้รับต่อไปเนื่องจากการกระทำของผู้กระทำความผิด ตามที่ศาลเห็นสมควรได้ โดยศาลอาจกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติเพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดขึ้นอีกก็ได้ตามแต่ศาลจะเห็นสมควร ภายในระยะเวลาไม่เกิน ๑ ปี เว้นแต่มีเหตุสมควรอย่างอื่น

ข้อ ๙ การทำทัณฑ์บนแทนการลงโทษ เมื่อศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรลงโทษผู้กระทำความผิด แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้กระทำความผิดอาจจะก่อเหตุร้าย ให้เกิดภยันตรายแก่บุคคลในครอบครัวขึ้นอีก ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้นั้นทำทัณฑ์บนไว้โดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินห้าพันบาท ว่าผู้นั้นจะไม่ก่อเหตุร้ายดังกล่าวอีกตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนดแต่ไม่เกินสองปี และจะสั่งให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ถ้าผู้ทำทัณฑ์บนกระทำผิดทัณฑ์บน ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นชำระเงินไม่เกินจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในทัณฑ์บน ถ้าผู้นั้นไม่ชำระให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ มาใช้บังคับ เว้นแต่ผู้ทำผิดทัณฑ์บนเป็นเด็กหรือเยาวชน ให้นำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๐๗ มาใช้บังคับ

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ศาลจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้องนั้น และกำหนดให้นำวิธีการตามข้อ ๔ ถึงข้อ ๙ ข้อเดียวหรือหลายข้อ มาเป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวโดยอนุโลม โดยอาจรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยก็ได้ หากได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไขดังกล่าวครบถ้วนแล้วจึงให้มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดดังกล่าวได้ หากจำเลยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ในข้อนี้หรือข้ออื่นๆ ข้อใดข้อหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๐
สนิท ตระกูลพรายงาม
อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

คำสั่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ที่ ๐๘๘/๒๕๕๓
เรื่อง การมอบหมายการออกคำสั่งกำหนดมาตรการ
หรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์

คำสั่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ที่ ๐๘๘/๒๕๕๓
เรื่อง มอบหมายการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์

เพื่อให้การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสมและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกอบกับข้อ ๗ ของระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่งคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงมอบหมายการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและหรือได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้วแต่กรณี ดังต่อไปนี้

๑. หัวหน้าสถานีตำรวจ
๒. นายอำเภอ และปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ
๓. พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

ให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวข้างต้นมีอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

นายอิสสระ สมชัย
(นายอิสสระ สมชัย)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ภาคผนวก ๒
แบบ คร.

หนังสือแจ้งเหตุเข้าไปในเคหสถาน/สถานที่เกิดเหตุ เพื่อดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

เขียนที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

เรื่อง แจ้งเหตุเข้าไปในที่รโหฐานเพื่อดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

เรียน .....

(ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว/ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว/ผู้เกี่ยวข้อง)

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....อายุ.....ปี ในฐานะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ หมายเลขทะเบียน.....เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ..... ออกโดย .....ขอแจ้งให้ทราบว่า อาศัยอำนาจตามมาตรา ๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ พนักงานเจ้าหน้าที่พบเห็น/หรือได้รับแจ้งมีการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีอำนาจเข้าไปในเคหสถาน/สถานที่เกิดเหตุเพื่อดำเนินการ ดังนี้

☐ ระงับเหตุและสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว/ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

☐ จัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการเข้ารักษาจากแพทย์

☐ จัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์

☐ จัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์ หากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ลงชื่อ.....พนักงานเจ้าหน้าที่
( )
...../...../.....

ลงชื่อ..... ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว
( ) /ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
...../...../..... /ผู้เกี่ยวข้อง

แบบ คร. ๖

บันทึกรายงาน

ส่วนราชการของรัฐ/เอกชน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

ที่.....

เรื่อง การดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

ด้วยเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....ข้าพเจ้า(นาย/นาง/นางสาว) ..... ในฐานะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หมายเลขทะเบียน .....ออกโดย.....ได้ดำเนินการเข้าไปในเคหสถาน/สถานที่เกิดเหตุเพื่อระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัวที่บ้านเลขที่.....หมู่ที่..... ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง .....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....โดยมีนาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง .....อายุ.....ปี เป็นผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงและมีนาย/นาง/นางสาว/ เด็กชาย/เด็กหญิง.....อายุ.....ปี เป็นผู้กระทำความรุนแรง ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา ๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังต่อไปนี้

☐ เข้าไประงับเหตุความรุนแรงในครอบครัว

☐ ให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์

☐ ให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับคำปรึกษาจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์

☐ จัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวดำเนินการร้องทุกข์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ลงนาม.....

( )

พนักงานเจ้าหน้าที่

แบบรายงานประมวลข้อเท็จจริงในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครอง
หรือวิธีการบรรเทาทุกข์เพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว

ด้วยเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....
ข้าพเจ้า.....พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ได้รับแจ้งจาก.....
พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาล...../สถานีตำรวจภูธร...../ศูนย์ปฏิบัติการ.....
ศาล ..... ให้ทำการประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคู่กรณีในคดีความรุนแรงในครอบครัวระหว่าง นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....นามสกุล .....ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวกับ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง ..... นามสกุล ..... ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว

จึงขอรายงานข้อเท็จจริงดังนี้

<u>๑. ข้อมูลทั่วไป</u>

นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....นามสกุล .....เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....อายุ....ปี สัญชาติ.....เชื้อชาติ .....ศาสนา.....อาชีพ.....ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่.....หมู่ที่ .....ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์..... เป็นผู้เสียหาย/ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....นามสกุล .....เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี สัญชาติ .....เชื้อชาติ.....ศาสนา.....อาชีพ.....ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่.....หมู่ที่ .....ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์..... เป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว

<u>๒. สุขภาพกาย/สุขภาพจิต</u>

๑. สุขภาพของผู้เสียหาย.....
.....

เคยมีประวัติการรักษาหรือไม่ (ถ้ามีระบุ).....
.....

๒. สุขภาพของผู้ถูกกล่าวหา.....
.....

เคยมีประวัติการรักษาหรือไม่ (ถ้ามีระบุ).....
.....

๓. การศึกษาและอาชีพ

๑. การศึกษาและอาชีพของผู้เสียหาย.....

การศึกษา .....

อาชีพ/ลักษณะงาน .....

รายได้ .....

๒. การศึกษาและอาชีพของผู้ถูกกล่าวหา.....

การศึกษา.....

อาชีพ/ลักษณะงาน.....

รายได้.....

๔. ความสัมพันธ์ในครอบครัว

๑. กรณีทั้งสองฝ่ายเป็นสามีภริยากัน สมรสกันมา.....ปี มีบุตร.....คน

ฝ่ายใดเคยสมรสมาก่อนหรือไม่ (ถ้ามีระบุ).....

มีบุตรติดมากับคู่สมรสเดิมหรือไม่ (ถ้ามีระบุ).....

ขณะเกิดเหตุอยู่ด้วยกันหรือแยกกันอยู่ (ระบุ) .....

.....

๒. กรณีทั้งสองฝ่ายเป็นบิดา/มารดากับบุตร ระบุความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

.....

.....

๓. กรณีทั้งสองฝ่ายเป็นญาติหรืออาศัยอยู่ด้วย ระบุความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

.....

.....

๕. ความเห็น

จากการประมวลข้อเท็จจริง เห็นว่า

๑. ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการก่อความรุนแรงในครอบครัว

๑.๑.....

๑.๒.....

๒. แนวทางแก้ไข

๒.๑.....

๒.๒.....

๓. มาตรการคุ้มครองชั่วคราว (ถ้ามีเหตุจำเป็นให้เสนอ).....

๓.๑.....

๓.๒.....

ลงชื่อ.....ผู้ประมวลข้อเท็จจริง

พนักงานเจ้าหน้าที่

หมายเหตุ : เอกสารนี้เป็นความลับใช้เฉพาะประกอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาลเท่านั้น ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

คำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองหรือบรรเทาทุกข์ชั่วคราว
ตามมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ
ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

ออกคำสั่งที่ ..... (หน่วยสังกัดของผู้ออกคำสั่ง)

เมื่อวันที่..... เดือน ..... พ.ศ. ..... ได้รับรายงานจาก..... พนักงานเจ้าหน้าที่/พนักงานสอบสวนว่า นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง ..... นามสกุล..... เกิดเมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ. ..... อายุ ..... ปี สัญชาติ..... เชื้อชาติ..... ศาสนา..... อาชีพ..... ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตรอก/ซอย ..... ถนน ..... ตำบล/แขวง ..... อำเภอ/เขต ..... จังหวัด ..... รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ ..... ได้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง..... นามสกุล ..... เกิดเมื่อวันที่..... เดือน.....พ.ศ. ..... อายุ ..... ปี สัญชาติ ..... เชื้อชาติ..... ศาสนา..... อาชีพ..... ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตรอก/ซอย ..... ถนน ..... ตำบล/แขวง ..... อำเภอ/เขต ..... จังหวัด ..... รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ ..... ในข้อหากระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยได้ร้องทุกข์แทนไว้ที่..... ..... เมื่อวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... ตามคดีหมายเลขที่.....

ซึ่งข้อเท็จจริงสรุปโดยย่อได้ความว่า.....
.....
.....
.....

เห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวจำเป็นและมีเหตุสมควรกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวและหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

จึงออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวและหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้

๑. ให้ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง..... นามสกุล ..... ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาสุขภาพกาย/จิตใจ/อาการป่วย..... จาก..... สถานพยาบาล .....เป็นระยะเวลา..... วัน ..... เดือน ..... ปี และ/หรือ

๒. ห้ามมิให้ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....นามสกุล ..... ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว เข้าที่พำนักหรือที่อยู่อาศัยของ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....นามสกุล..... เป็นการชั่วคราว เป็นเวลา ..... วัน..... เดือน .....ปี และ/หรือ

๓. ห้ามมิให้ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....นามสกุล ..... เข้าใกล้ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง..... นามสกุล .....ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัว และ/หรือ

๔. ให้ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง..... นามสกุล ..... ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว และ/หรือนาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง..... นามสกุล..... ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ร่วมกันให้การอุปการะเลี้ยงดู.....ภายใต้คำแนะนำของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือของนักจิตวิทยา/นักสังคมสงเคราะห์ เป็นระยะเวลา..... วัน ..... เดือน .....ปี และ/หรือ

๕. ให้ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง..... นามสกุล ..... ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวจ่ายค่ารักษาพยาบาลหรือความเจ็บป่วยอันเป็นผลมาจากการถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเบื้องต้น เป็นเงิน ..... บาท หรือค่าใช้จ่ายบรรเทาทุกข์เบื้องต้นอันจำเป็นแก่การดำรงชีพประจำวัน เป็นเงิน ..... บาท

ให้ นาย/นาง/นางสาว.....นามสกุล.....
พนักงานสอบสวน แจ้งคำสั่งให้ผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามโดยไม่ชักช้า

สั่ง ณ วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

(.....)
พนักงานเจ้าหน้าที่
ที่มีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่

หมายเหตุ: หากผู้รับคำสั่งไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้างต้น หรือฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๑๐ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

สัญญายอมความในคดีกระทำความรุนแรงในครอบครัว
ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

ระหว่าง ..... ผู้เสียหาย

..... ผู้ต้องหา

สัญญายอมความในคดีกระทำความรุนแรงในครอบครัว ทำขึ้นที่ .....
..... ศูนย์ปฏิบัติการ/สถานีตำรวจ .....
วันที่..... เดือน .....พ.ศ. .....
นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....นามสกุล.....
เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ..... อายุ.....ปี สัญชาติ .....เชื้อชาติ .....ศาสนา.....อาชีพ.....ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ .....
ตรอก/ซอย ..... ถนน .....ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต .....จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ .....ได้ร้องทุกข์หรือได้มีการร้องทุกข์แทนให้ดำเนินคดีแก่ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....
นามสกุล..... ในข้อหากระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว โดยร้องทุกข์ไว้ที่ ..... เมื่อวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... คดีหมายเลขที่ .....ซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเรียกว่าเป็นผู้เสียหายฝ่ายหนึ่ง
นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง..... นามสกุล ..... เกิดเมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ. .... อายุ ..... ปี สัญชาติ ..... เชื้อชาติ ..... ศาสนา.....อาชีพ..... ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... ตรอก/ซอย ..... ถนน ..... ตำบล/แขวง .....
อำเภอ/เขต ..... จังหวัด ..... รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ .....
ซึ่งเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวเรียกว่าเป็นผู้ต้องหาอีกฝ่ายหนึ่ง
โดยวันนี้เวลา..... นาฬิกา ทั้งสองฝ่ายได้มาพบ นาย/นาง/นางสาว
..... นามสกุล..... ซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานสอบสวน
ทั้งสองฝ่ายแจ้งว่าได้ตกลงประนีประนอมยอมความกันได้ในปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และให้ทำสัญญายอมความให้ มีสาระสำคัญ ดังนี้
ฝ่ายผู้ต้องหาตกลงว่า.....
.....
.....

.....

ฝ่ายผู้เสียหายตกลงว่าจะไม่กระทำการอันเป็นเหตุกระตุ้นให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว และถ้าฝ่ายผู้ต้องหาได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขสัญญายอมความครบถ้วนจะไปทำการถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความต่อพนักงานสอบสวน ไม่ติดใจดำเนินคดีกับฝ่ายผู้ต้องหาอีกต่อไป

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานสอบสวน เห็นว่าข้อตกลงสัญญายอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย และความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนจึงทำสัญญายอมความให้ ตามมาตรา ๑๖ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้อ่านสาระสำคัญในสัญญายอมความให้ทั้งสองฝ่ายฟังเข้าใจตรงกันแล้ว จึงให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ลงชื่อ ..... ผู้เสียหาย
(.....)
ลงชื่อ ..... ผู้ต้องหา
(.....)
ลงชื่อ ..... พนักงานเจ้าหน้าที่
/พนักงานสอบสวน
(.....)

หมายเหตุ: สัญญายอมความนี้เป็นสัญญายอมความในคดีอาญา มิใช่สัญญาประนีประนอมยอมความตามมาตรา ๘๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คู่ความไม่อาจนำไปฟ้องร้องทางแพ่งได้

บันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์
คดีความรุนแรงในครอบครัว ในชั้นสอบสวน
ตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง
แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐

ระหว่าง ..... ผู้เสียหาย

..... ผู้ต้องหา

บันทึกนี้ทำที่.....

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....นามสกุล..... เกิดวันที่ ..... เดือน.....พ.ศ. ..... อายุ.....ปี สัญชาติ.....เชื้อชาติ .....ศาสนา.....อาชีพ.....ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่ .....หมู่ที่..... ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด ..... รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ .....ได้ร้องทุกข์หรือได้มีการร้องทุกข์แทนให้ดำเนินคดีแก่ นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง.....นามสกุล .....ในข้อหากระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยร้องทุกข์ไว้ที่ ..... เมื่อวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... คดีหมายเลขที่ .....ซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเรียกว่าเป็นผู้เสียหายฝ่ายหนึ่ง

นาย/นาง/นางสาว/เด็กชาย/เด็กหญิง..... นามสกุล ..... เกิดเมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ. .... อายุ ..... ปี สัญชาติ ..... เชื้อชาติ..... ศาสนา..... อาชีพ..... ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่.....หมู่ที่.... ตรอก/ซอย ..... ถนน ..... ตำบล/แขวง .....อำเภอ/เขต ..... จังหวัด ..... รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ ..... ซึ่งเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวเรียกว่าเป็นผู้ต้องหาอีกฝ่ายหนึ่ง

โดยวันนี้เวลา.....นาฬิกา ทั้งสองฝ่ายได้มาพบพนักงานสอบสวนและขอให้พนักงานสอบสวนทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ด้วยสมัครใจทั้งสองฝ่าย โดยฝ่ายผู้ต้องหายินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อใด ข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังนี้

๑. ยอมรับการบำบัดรักษาอาการป่วยหรือตามแพทย์สั่งที่.....

๒. ยอมเข้ารับการฟื้นฟูอาการป่วยหรือตามแพทย์สั่งที่.....

๓. ยอมให้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นจำนวน.....บาท

๔. จะไม่เสพสุราหรือสิ่งเสพติดหรือกระทำ.....

อันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

๕. ยอมให้คุมความประพฤติโดย.....

๖. ทำงานบริการสาธารณะโดย.....

๗. ยอมทำทัณฑ์บนโดย.....

๘. อื่น ๆ (ที่ไม่ขัดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานหรือความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน)

ผู้เสียหายซึ่งถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้าใจและยินยอมให้ผู้กระทำความรุนแรงให้ครอบครัวรับเงื่อนไขดังกล่าว เมื่อผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามเงื่อนไขครบถ้วนภายในระยะเวลา.....เดือน.....ปี ผู้เสียหายซึ่งถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีเจตนายอมความหรือถอนคำร้องทุกข์และให้มีผลตามกฎหมายทันทีตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

พนักงานสอบสวนได้อ่านข้อความในบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นให้ข้าพเจ้าทั้งสองฝ่ายทราบและเข้าใจแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อไว้

ลงชื่อ.....ผู้เสียหาย
(.....)
ลงชื่อ.....ผู้ต้องหา/ถูกกล่าวหา
(.....)
ลงชื่อ.....พนักงานผู้ทำบันทึกข้อตกลง
(.....)
ลงชื่อ.....พยาน (ถ้ามี)
(.....)

หมายเหตุ : หากผู้รับเงื่อนไขไม่ปฏิบัติ หรือปฏิบัติฝ่าฝืนเงื่อนไข พนักงานสอบสวนมีอำนาจยกคดีขึ้นสอบสวนต่อไปได้ตามมาตรา ๑๒ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

บทที่ ๔

การรวบรวม

พยานหลักฐาน

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร.0-2205-3466

ที่ 0001.6/ 1394 วันที่ 6 มีนาคม 2548

เรื่อง แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ.2547

ผบช.ก., น., ส.1-9, ปส., รตม., ตชด., ส., ศ.และ จตร.

ด้วยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา(ฉบับที่ 22)พ.ศ.2547 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 23 ธันวาคม 2547 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 24 ธันวาคม 2547 พระราชบัญญัติดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจหลายประการ ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย จึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจดังนี้

1. การจับ

1.1 เจ้าพนักงานตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลไม่ได้ เว้นแต่

1.1.1 เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 80

(1) ความผิดซึ่งหน้านั้นได้แก่ ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการซึ่งเกือบจะไม่มีความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำผิดมาแล้วสดๆ

(2) แต่ยังมีกรณีที่กฎหมายให้ถือว่า เป็นความผิดซึ่งหน้าด้วยเช่นกัน หากเป็นความผิดตามที่ระบุไว้ท้าย ป.วิ.อาญา มาตรา 80 บัญชีท้ายบันทึกนี้ กล่าวคือ

- เมื่อพบบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ

- เมื่อพบบุคคลหนึ่งเหมาะจะทันทีทันใดหลังจากกระทำผิด ในถิ่นแหล่งใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุนั้นและมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือมีร่องรอยพิรุธเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น

1.1.2 เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภยันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำผิด

/1.1.3 เมื่อมี...

1.1.3 มีข้อมีเหตุที่จะขอหมายจับบุคคลนั้นตาม ป.วิ อาญา มาตรา 66(2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องอาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ (เหตุที่จะขอหมายจับตาม ป.วิ อาญา มาตรา 66(2) นั้น เป็นกรณีมีข้อมูลพยานหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น)

เจ้าพนักงานตำรวจจะจับในกรณีนี้ได้นั้น จะต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะกระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายอย่างอื่น และมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ทัน ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 237 ที่มุ่งประสงค์จะให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพแก่บุคคลโดยกำหนดให้การที่เจ้าพนักงานตามกฎหมายจะจับกุมบุคคลใดนั้น จะต้องปรากฏหลักฐานตามสมควรก่อนจึงจะจับกุมได้ ดังนั้นในกรณีที่มีผู้เสียหายชี้ให้จับ หากเป็นกรณีที่ได้มีการสืบสวนสอบสวนจนปรากฏหลักฐานตามสมควรว่าผู้ที่จะถูกจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ทั้งเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับได้ทัน พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็มีอำนาจจับกุมได้ทันที โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล แต่ถ้าเป็นกรณีที่ยังไม่ได้เริ่มทำการสืบสวนสอบสวนเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องตรวจสอบข้อมูลหรือหลักฐานจากผู้เสียหายก่อน หากปรากฏหลักฐานที่เชื่อถือได้ตามสมควรว่าผู้ที่จะถูกจับนั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และทำท่าจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น และไม่มีโอกาสที่จะไปขอให้ศาลออกหมายจับได้ทัน เจ้าพนักงานตำรวจก็มีอำนาจจับกุมบุคคลนั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ (ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่) พ.ศ.....)

1.1.4 เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนี หรือจะหลบหนีระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตาม ป.วิ อาญา มาตรา 117 (เหตุตาม ป.วิ อาญา มาตรา 117 นั้น เป็นกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจที่พบการกระทำ

/ดังกล่าว .

ดังกล่าวมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ (ถ้าในกรณีที่บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นการกระทำดังกล่าว ขอให้เจ้าพนักงานตำรวจที่ใกล้ชิดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจได้ทันท่วงที ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรีบจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือหลักประกันนั้น)

1.5 ในการจับนั้น เจ้าพนักงานตำรวจ หรือราษฎรซึ่งทำการจับ ต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะมาจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับทันที เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในทันทีนั้น ให้นำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบนั้น แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไว้

1.6 ต้องแจ้งข้อเท็จจริงให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ และแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ หากให้การโดยคำนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้

โดยให้เจ้าพนักงานตำรวจพูดข้อความในลักษณะต่อไปนี้

ก. กรณีเป็นการจับโดยไม่มีหมายจับ

" คุณ(ท่าน)ถูกจับแล้วในข้อหา.....คุณ(ท่าน)มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าคุณ(ท่าน)ให้การด้วยคำนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และคุณ(ท่าน)มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนาย หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้ "

ข. กรณีเป็นการจับโดยมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล

"คุณ(ท่าน)ถูกจับตามหมายจับของศาล..... ..... ที่..... /25.. . วันที่..... .....ในข้อหา..... ..... คุณ(ท่าน) มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าคุณ(ท่าน) ให้การด้วยคำนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ คุณ(ท่าน)มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนาย หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้ "

นอกจากนี้ ให้เจ้าพนักงานผู้จับเขียนบันทึกเกี่ยวกับการแจ้งสิทธิดังกล่าวข้างต้นไว้ในบันทึกการจับด้วย โดยให้ปรากฏข้อความว่า "ผู้จับได้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบแล้วว่า ท่านต้อง

/ถูกจับ...

ถูกจับในข้อหาดังกล่าวและมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าให้การถ้อยคำนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้" จากนั้นจึงบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาลงในบันทึกการจับ

1.7 ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับ หากเป็นการสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลใด ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี

1.8 ให้เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับบันทึกการจับไว้ (ตามตัวอย่างบันทึกการจับท้ายหนังสือนี้)

1.9 หากบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนี หรือพยายามจะหลบหนีผู้ทำการจับมีอำนาจใช้กำลังหรืออาวุธป้องกันที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น

1.10 เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับ หรือราษฎรผู้ทำการจับเอาตัวผู้ถูกจับไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 83 (พนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแล้วแต่กรณี) แล้วให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่เจ้าพนักงานตำรวจของที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าวเพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้

1.10.1 กรณีเจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ให้เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟัง โดยบันทึกไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีที่รับตัวผู้ถูกจับไว้ควบคุมโดยให้ผู้ถูกจับลงลายมือชื่อรับทราบไว้ และมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้น โดยให้ผู้ถูกจับลงลายมือชื่อรับสำเนาไว้ในบันทึกการจับ

1.10.2 กรณีราษฎรเป็นผู้จับ ให้เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับจากราษฎรบันทึกชื่อ อาชีพ ที่อยู่ของผู้จับ และข้อความและพฤติการณ์แห่งการจับนั้น รวมทั้งแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบและแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิจะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ โดยบันทึกไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีที่รับตัวผู้ถูกจับไว้ควบคุม และให้ผู้ถูกจับลงลายมือชื่อรับทราบไว้

/2. การควบคุม...

2. การควบคุม

2.1 ให้เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาไว้ควบคุม แจ้งสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุม ตาม ป.วิ อาญา มาตรา 7/1 ให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาทราบในโอกาสแรก และทั้งจัดให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับ และสถานที่ที่ถูกควบคุม ถ้าผู้ถูกจับร้องขอให้เจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้แจ้งตามสิทธิดังกล่าว ก็ให้จัดการตามคำร้องขอนั้นโดยเร็ว และให้บันทึกการจัดการดังกล่าวไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเป็นหลักฐานไว้ในการนี้ห้ามมิให้เรียกเอาใช้จ่ายใดๆ จากผู้ถูกจับ

สิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา ตาม ป.วิ อาญา มาตรา 7/1 มีดังนี้

1. มีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก

2. มีสิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการระหว่างตัวต่อตัว

3. มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนในชั้นสอบสวน

4. มีสิทธิได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร

5. มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

โดยการแจ้งสิทธิดังกล่าวให้บันทึกไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีซึ่งเกี่ยวกับบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีซึ่งที่รับตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้ควบคุม โดยไม่ต้องบันทึกเรื่องการแจ้งสิทธิดังกล่าวไว้ในบันทึกคำให้การ และไม่ต้องจัดทำบันทึกการแจ้งสิทธิอีกตามนัยคำสั่ง กรมตำรวจ ที่ 753/2541 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2541 เรื่อง การทำสำนวนการสอบสวน ข้อ 8 โดยให้มีข้อความปรากฏดังนี้

" ....(ยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่ง) ....เจ้าพนักงานตำรวจผู้รับตัว นาย/นาง/น.ส. ....ผู้ต้องหา ไว้ควบคุมได้แจ้งสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาตามกฎหมายให้ทราบแล้วดังนี้

1 มีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก

/2. มีสิทธิ ..

2. มีสิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว

3. มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนในชั้นสอบสวน

4. มีสิทธิได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร

5. มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

นาย/นาง/น.ส. ..... ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมได้ทราบสิทธิของตนแล้ว จึงลงลายมือชื่อรับทราบสิทธิตามกฎหมายไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ).....ผู้ถูกจับ/ผู้ต้องหา

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบตัว

หากพนักงานอัยการต้องการทันทีการแจ้งสิทธิ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำเนาบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีข้อที่แจ้งสิทธิมอบให้พนักงานอัยการ

2.2 เจ้าพนักงานตำรวจผู้รับตัวผู้ถูกจับ จะปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการจับโดยมีหมายของศาลให้รีบดำเนินการตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 84 และในกรณีที่ต้องส่งผู้ถูกจับไปยังศาล แต่ไม่สามารถส่งไปได้ในขณะนั้นเนื่องจากเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้เจ้าพนักงานตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้จนกว่าจะถึงเวลาศาลเปิดทำการ

2.3 ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าความจำเป็นแก่พฤติการณ์แห่งคดี และให้พนักงานสอบสวนพึงทราบถึงอำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวนและศาล กล่าวคือ

2.3.1 ในความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะสอบคำให้การและที่จะรู้ตัวว่าเป็นใคร และมีที่อยู่ที่แน่นอนเท่านั้น

2.3.2 ในกรณีผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 83 เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันไม่อาจก้าวล่วงเสียได้ และให้พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้

2.3.3 ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง

/ไม่เกิน...

ไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียวมีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

2.3.4 ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือน แต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

2.3.5 ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

2.3.6 กรณีตามข้อ 2.3.5 เมื่อศาลสั่งขังครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอขังต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขังต่อไปได้ ก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลได้ตรวจพิจารณาด้วยในชั้นพิจารณาของศาล

2.3.7 ถ้าพนักงานสอบสวนต้องไปทำการสอบสวนในท้องที่อื่นนอกเขตแห่งศาลซึ่งสั่งขังผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอให้โอนการขังไปยังศาลในท้องที่ที่จะต้องไปทำการสอบสวนนั้นก็ได้ เมื่อศาลที่สั่งขังไว้เห็นเป็นการสมควรก็ให้สั่งโอนไป

2.4 เมื่อมีการจับบุคคลใดต้องถูกควบคุมขังในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใด โดยมิชอบด้วยกฎหมาย พนักงานสอบสวนมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลท้องที่ที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา ขอให้ปล่อยผู้ถูกควบคุมขังโดยมิชอบได้

3. การค้น

3.1 เจ้าพนักงานตำรวจจะค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายหรือคำสั่งของศาลไม่ได้ เว้นแต่

3.1.1 เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียง หรือพฤติการณ์อื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

3.1.2 เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

3.1.3 เมื่อบุคคลที่ถูกกระทำความผิดซึ่งหน้า ถูกไล่จับและหนีเข้าไป หรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

/3.1.4 เมื่อมี

3.1.4 เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรือคลุกไว้ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากระยะหมายค้น สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

การใช้อำนาจตรวจค้นตามข้อ 3.1.4 นี้ ให้ผู้ตรวจค้นจัดทำบันทึกการตรวจค้น โดยแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้ แล้วมอบบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์ที่ได้จากการตรวจค้น(ตามตัวอย่างท้ายหนังสือนี้) ให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบบันทึกดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรีบรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้น

3.1.5 เมื่อที่รโหฐานนั้น ผู้ที่จะต้องถูกจับเป็นเจ้าของร้านและการจับนั้นมิใช่หมายจับหรือเป็นการจับตาม ป.วิ อาญา มาตรา 78

3.2 การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้

3.2.1 เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้

3.2.2 ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้

กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หมายความรวมถึง กรณีเข้าเหตุที่เจ้าพนักงานตำรวจสามารถตรวจค้นที่รโหฐานโดยไม่ต้องมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล ตาม ป.วิ อาญา มาตรา 92 (ข้อ 3.1) หรือกรณีมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ตรวจค้นได้เป็นพิเศษ เช่น การตรวจค้นตาม พ.ร.บ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 มาตรา 14(1) หรือ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 38(3)

3.2.3 การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

3.3 กรณีการตรวจค้นมิมีหมายค้น หรือคำสั่งของศาลนั้น ผู้มีอำนาจเป็น

หน้าใน

หัวหน้าในการไปจัดการตามหมายนั้นคือ เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทนซึ่งจะต้องเป็นเจ้าพนักงานตำรวจที่มียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้น

3.4 การตรวจค้นในที่รโหฐาน ให้เจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติดังนี้

3.4.1 เจ้าพนักงานตำรวจที่จะทำการตรวจค้นต้องแต่งเครื่องแบบ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเป็นเจ้าพนักงานตำรวจที่มียศตำแหน่งตั้งแต่ผู้กำกับการขึ้นไปจะไม่แต่งเครื่องแบบก็ได้ แต่ต้องแจ้งยศ ชื่อ ตำแหน่งพร้อมทั้งแสดงบัตรประจำตัวให้เจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นทราบ

3.4.2 ก่อนลงมือตรวจค้นให้เจ้าพนักงานตำรวจที่จะทำหน้าที่ในการตรวจค้นแสดงความบริสุทธิ์ เช่น การแสดงสิ่งของที่มีอยู่ในตัว หรือให้ตรวจดูเครื่องมือคุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจค้น เป็นต้น จนเป็นที่พอใจกับเจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นแล้วจึงลงมือตรวจค้นต่อหน้าเจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น หรือถ้าหาบุคคลเช่นว่านั้นไม่ได้ หรือสถานที่นั้นไม่มีผู้ใดอยู่ก็ให้ตรวจค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ขอร้องมาเป็นพยาน

3.4.3 ถ้าเป็นกรณีตรวจค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ทำต่อหน้าบุคคลนั้น ถ้าบุคคลนั้นไม่ยินยอมหรือไม่สามารถมากำกับ จะตั้งผู้แทนหรือพยานมากำกับก็ได้ ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มี ให้ตรวจค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ขอร้องมาเป็นพยาน

3.4.4 ในการตรวจค้นที่รโหฐาน ให้เจ้าพนักงานตำรวจสั่งเจ้าของหรือคนที่อยู่ในนั้น หรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะตรวจค้นออกไปให้เข้าไปโดยมิชักช้า อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในขณะที่จะจัดการตรวจค้นนั้น ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่ยอมให้เข้าไป ให้เจ้าพนักงานตำรวจชี้แจงเหตุความจำเป็นก่อน ถ้ายังไม่ยินยอมอีก เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจใช้กำลังเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะต้องเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูรั้วรอบ หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นก็ให้ทำได้ แต่จะทำให้เสียหายเกินกว่าเหตุจำเป็นไม่ได้

3.4.5 ในการตรวจค้นต้องพยายามมิให้เกิดการเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่จะทำได้

3.4.6 สิ่งของใดที่ยึดได้ ต้องให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่บุคคลในครอบครัว...

ตรวจตัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยาน แล้วแต่กรณี ดูเพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลเช่นนั้นรับรองหรือไม่ยินยอมรับรองอย่างใดให้มีรายละเอียดปรากฏไว้ในบันทึกการตรวจค้น

3.4.7 เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจตรวจค้นเสร็จสิ้นแล้วต้องบันทึกการตรวจค้น ณ สถานที่ตรวจค้น โดยให้บรรยายรายละเอียดแห่งการตรวจค้นและสิ่งของที่ตรวจค้น โดยสิ่งของที่ตรวจค้นให้ห่อหรือบรรจุวัตถุห่อ ตีตราไว้ หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ

3.4.8 บันทึกการตรวจค้นนั้นให้อ่านให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือ พยาน แล้วแต่กรณีฟัง แล้วให้บุคคลเช่นนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้หากไม่ยินยอมให้บันทึกเหตุผลไว้

4. <u>การปล่อยชั่วคราว</u>

4.1 การพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต้องพิจารณาและสั่งอย่างรวดเร็ว ต้องพิจารณาเหตุเหล่านี้ประกอบด้วย

4.1.1 ความหนักเบาแห่งข้อหา พิจารณาอัตราโทษของความผิดที่ถูกกล่าวหานั้น สูงหรือต่ำเพียงใด กรณีมีอัตราโทษสูงหากปล่อยชั่วคราวแล้วโอกาสที่ผู้ต้องหาจะหลบหนีมีหรือไม่

4.1.2 พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด พิจารณาจากการพยายามว่า พยานหลักฐานที่พิสูจน์ความผิดที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหานั้นมีมากน้อยเพียงใด หากปล่อยชั่วคราวแล้วโอกาสที่ผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานให้เสียรูปคดีมีหรือไม่

4.1.3 พฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร พิจารณาข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดของผู้ต้องหานั้น เกิดจากการจงใจ จำเป็น ถูกบังคับ ชักใช้ให้กระทำความผิดหรือกระทำโดยประมาท

4.1.4 เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด ผู้ร้องขอประกันมีความน่าเชื่อถือเพียงใด โดยให้ดูความถูกต้องของเอกสาร เช่น บัตรประจำตัว หรือหนังสือรับรองตำแหน่งหน้าที่ว่าถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดไว้หรือไม่ เป็นฉบับจริงหรือไม่ ชื่อ สกุล ตำแหน่งหน้าที่ ในบัตรประจำตัว กับที่ระบุในหนังสือรับรองถูกต้องตรงกันหรือไม่ หากไม่ตรงกันมีหนังสือใดมารับรองประกอบหรือไม่ หากเป็นกรณีหลักทรัพย์ น่าเชื่อว่าผู้ร้องขอประกันเป็นเจ้าของหลักทรัพย์หรือไม่ หากเป็นกรณีบริษัทนิติบุคคลจำเป็นจะมีหลักฐานการมอบอำนาจถูกต้องหรือไม่

/4.1.5 ผู้ต้องหา...

4.1.5 ผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือไม่

4.1.6 ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่

4.2 ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ แต่จะกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติเกินความจำเป็นแก่กรณีมิได้

4.3 การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุหนึ่งเหตุใดดังนี้

4.3.1 ผู้ต้องหาจะหลบหนี

4.3.2 ผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน

4.3.3 ผู้ต้องหาจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น

4.3.4 ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ

4.3.5 การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงาน

4.4 คำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหา และผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว โดยให้ถือปฏิบัติดังนี้

4.4.1 ให้พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องหรือพนักงานสอบสวนเวร รีบแจ้งคำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวพร้อมเหตุผลให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบโดยเร็ว

4.4.2 บันทึกคำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวพร้อมเหตุผลไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี และให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน

4.4.3 สำหรับในท้องที่ที่มีสัญญาประกันซึ่งปรากฏคำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวพร้อมเหตุผลหรือมีหนังสือแจ้งคำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวและเหตุผล มอบให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยเร็ว

4.5 ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน...

ประกัน และจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนคดีอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

4.6 การเรียกประกัน หรือหลักประกัน จะเรียกจนเกินควรแก่กรณีไม่ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาแล้วแต่กรณี

4.7 ในสัญญาประกันจะกำหนดภาระหน้าที่หรือเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นไม่ได้ เช่น การนัดหมายให้มารายงานตัวพนักงาน , ลดเวลานัดรายงานตัวครั้ง จนผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันไม่สามารถจะทำการงานอย่างอื่นได้ตามปกติ เป็นต้น

4.8 ในกรณีที่มีการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนโดยมีการวางเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นเป็นประกัน และยังไม่ได้รับคืน ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องสามารถยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการหรือศาล ขอให้ถือเอาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นหลักประกันต่อไป เมื่อพนักงานอัยการหรือศาลเห็นสมควรอนุญาตแล้ว พนักงานอัยการหรือศาลจะแจ้งพนักงานสอบสวนให้ส่งหลักประกันดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการส่งหลักประกันนั้นให้พนักงานอัยการหรือศาลภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยเร็ว ทั้งนี้ให้รวมถึงกรณีการปล่อยชั่วคราวโดยมีบุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันด้วย

4.9 หากความปรากฏต่อมา หรือเนื่องจากคดีเปลี่ยนแปลงหรือผิดพลาด ปรากฏว่าสัญญาประกันต่ำไป หรือหลักประกันไม่เพียงพอ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ไม่เหมาะสม ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งเปลี่ยนสัญญาประกันให้จำนวนเงินสูงขึ้น หรือเรียกหลักประกันเพิ่มหรือให้ดีกว่าเดิม หรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่กำหนดไว้ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นหรือหากภายหลังมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวแล้ว พฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป เช่น คดีที่มีการชดใช้ค่าเสียหายจนเป็นที่พอใจกับผู้เสียหาย และผู้เสียหายไม่ติดใจดำเนินคดีกับผู้ต้องหาแล้ว เป็นต้น ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีอำนาจสั่งลดหลักประกันได้ตามที่เห็นสมควร

5. การสอบสวน

5.1 พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ได้กล่าวหา เพื่อจะรู้ตัว

/ผู้กระทำผิด..

ผู้กระทำผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา และสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม

5.2 เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดมาพบก่อนหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด แล้วบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาไว้ในแบบพิมพ์บันทึกคำให้การของผู้ต้องหา สำหรับข้อความลงบรรทัด " เจ้าพนักงานได้แจ้งแก่ข้าพเจ้าว่า ข้าพเจ้าต้องหาว่า..... ให้ขีดฆ่าข้อความ "ข้าพเจ้าต้องหาว่า..... ....." ออก แล้วใช้ข้อความ "มีผู้กล่าวหาว่า..... ...."แทน จากนั้นให้ระบุข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ผู้กล่าวหาได้กล่าวหา โดยยังไม่ต้องแจ้งข้อหา(ฐานความผิด) ให้ผู้ต้องหาทราบแต่อย่างใด เมื่อมีหลักฐานตามสมควรพอเชื่อได้ว่าผู้ต้องหานั้นได้กระทำผิดจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้

5.3 เมื่อมีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีเหตุที่จะออกหมายจับได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 66 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับทันที ถ้าเวลานั้นเป็นเวลาที่ศาลใกล้หรือใกล้จะปิดทำการ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ ในการนี้ให้พนักงานสอบสวนลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเพื่อเป็นหลักฐานโดยให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับการแจ้งข้อกล่าวหา หากขณะนั้นเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ก็ให้มีข้อความนี้ต่อท้ายดังนี้ " เนื่องจากขณะนี้เป็นเวลาที่ศาลปิด/ใกล้จะปิดทำการ พนักงานสอบสวนจึงนัดหมายให้ นาย/นาง/น.ส .....ผู้ต้องหาในคดีอาญาหรือคดีอาญาจราจร ที่ ...../..... ไปศาล..... ....เพื่อขอให้ศาลออกหมายจับ นาย/นาง/น.ส .... ในวันที่..... ..... เวลา..... .....น. นาย/นาง/น.ส..... ....ได้ทราบคำสั่งของพนักงานสอบสวนแล้วยืนยันว่า จะไปศาลตามที่พนักงานสอบสวนสั่ง จึงให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน" จากนั้นให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหา

/ได้โดย...

ได้โดยไม่มีหมายจับ และมีอำนาจปล่อยชั่วคราว หรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้น หากกรณีไม่ใช่เวลาที่ศาลเปิดหรือใกล้จะปิดทำการ เมื่อพนักงานสอบสวนให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายขัง หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหาดำเนินคดีตามข้อกล่าวหาที่ได้แจ้งข้อหานั้น โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่สามารถจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ และมีอำนาจปล่อยชั่วคราวได้

แต่กรณีดังกล่าวข้างต้นหากพนักงานสอบสวนเห็นว่า ไม่มีเหตุที่จะออกหมายขังผู้นั้นได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา 7/1 หลังจากแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบแล้ว พนักงานสอบสวนจะจับกุมและควบคุมผู้ต้องหาไม่ได้ การบันทึกเกี่ยวกับการแจ้งข้อหาในรายงานบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี บันทึกพนักงานสอบสวน หรือเอกสารอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนบันทึกให้ปรากฏข้อความว่า "แจ้งข้อหา (ฐานความผิด) ให้ผู้ต้องหาทราบแล้ว จะได้สอบสวนต่อไปโดยไม่มีการจับกุมและควบคุมผู้ต้องหาแต่อย่างใด" ห้ามมิให้บันทึกว่า "แจ้งข้อหา (ฐานความผิด) ให้ผู้ต้องหาทราบแล้วปล่อยตัวไป" เพราะจะทำให้เจตนาเข้าใจผิดว่ามีการจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหา นอกจากนั้น ในการนี้พนักงานสอบสวนไม่ต้องแจ้งสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา 7/1 เพราะผู้ต้องหาที่ถูกแจ้งข้อหาในกรณีนี้ ไม่ใช่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขัง และไม่ต้องทำบันทึกการควบคุมประกอบสำนวนการสอบสวนแต่อย่างใด

5.4 การระวังมิให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำ หรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้น ก่อนถามคำให้การใหพนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิตามมาตรา 134/4 วรรคหนึ่ง ให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวน" การจัดหาทนายความให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงและในเรื่องนี้ ดังนี้

(1) นับตั้งแต่วันที่ 24 ธันวาคม 2547 เป็นต้นมา ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อน

/เริ่มถาม...

เริ่มแรกต้องให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้

(2) นับตั้งแต่วันที่ 22 มิถุนายน 2548 เป็นต้นไป ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้

ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้บันทึกไว้ในบันทึกคำให้การผู้ต้องหาตรงบรรทัด "และได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบด้วยว่า..." ในส่วนที่ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความเข้าฟังการสอบสวนนั้น หลังจากแจ้งข้อความตามวรรคหนึ่ง (1) และ (2) ดังกล่าวแล้ว ให้พนักงานสอบสวนสอบถามผู้ต้องหาว่าผู้ต้องหาประสงค์ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนหรือไม่ หากต้องการก็ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจมาเข้าฟังการสอบสวนด้วย หากไม่ต้องการก็ให้บันทึกไว้ในบันทึกคำให้การผู้ต้องหา

เมื่อได้จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาดังกล่าวแล้ว กรณีจำเป็นเร่งด่วนหากทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้ โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบหรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้โดยไม่ต้องรอทนายความ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

การสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ และมาตรา 133 ตรี มาใช้บังคับโดยอนุโลม

5.5 ให้พนักงานสอบสวนบันทึกรายชื่อของพยานบุคคลทั้งหมดพร้อมที่อยู่หรือสถานที่ติดต่อ หมายเลขโทรศัพท์ หรือช่องทางอื่นที่ใช้ในการติดต่อพยานเหล่านั้นไว้ในสมุดคุมพยานประจำที่ทำการของพนักงานสอบสวน และเก็บไว้ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน

กรณีสอบสวนโดยคณะพนักงานสอบสวน ให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนจัดการให้บันทึกรายชื่อของพยานบุคคลทั้งหมด พร้อมที่อยู่หรือสถานที่ติดต่อ หมายเลขโทรศัพท์ หรือช่องทางอื่นที่ใช้ในการติดต่อพยานเหล่านั้นไว้ในสมุดคุมพยานประจำที่ทำการของพนักงานสอบสวนซึ่งรับเป็นรองหรือตั้งกล่าวโดยลงในสารระบบการตำเนินคดีอาญาไว้ทำการสอบสวนคดีนั้น

/6. เมื่อบันทึก

6. แบบบันทึกคำให้การของผู้ต้องหา บันทึกการจับกุม บันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์ที่ได้จากการตรวจค้นตาม ป.วิ อาญา มาตรา 92(4) ให้เป็นไปตามตัวอย่างที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้

จึงให้แจ้งพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ในปกครองทราบ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ

(ไกรสิทธิ์ วัฒนะ)

ผบ.ตร.

ป.จ.ว ที่ค. . . . เวลา . . . . . น.
คดีอาญาที่ . . . . . .
บัญชีของกลางลำดับที่ . . . . . .

บันทึกการตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้นตาม ป.วิอาญา ม.92(4)

สถานที่บันทึก _____
วัน เดือน ปี ที่บันทึก _____
วัน เดือน ปี ที่ตรวจค้น _____
สถานที่ตรวจค้น _____
นาม เจ้าพนักงานตำรวจที่ทำการตรวจค้น (ยศ ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง สังกัด) _____

_____

ได้ร่วมกันตรวจค้นสถานที่ดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากซึ่งมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าทรัพย์ที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มา โดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิด ได้ซ่อนอยู่หรือคงอยู่ในนั้น และมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ทำการค้นในทันทีแล้วจะไม่สามารถค้นทรัพย์นั้นได้ หรือทรัพย์นั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน โดยมี (ระบุชื่อ นามสกุล อายุ ที่อยู่ของ ผู้ครอบครองหรือผู้นำการตรวจค้น) _____

_____

_____ เป็นผู้นำการตรวจค้น

ผลการตรวจค้นปรากฏว่า (พบหรือไม่พบทรัพย์ตามเหตุที่เข้าตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้น ถ้าพบให้ระบุว่าพบทรัพย์ตามเหตุที่เข้าตรวจค้น ซึ่งมีรายละเอียดตามบัญชีทรัพย์ที่แนบท้ายการตรวจค้นนี้)

เสร็จสิ้นการตรวจค้นเวลา _____ น.

ในการตรวจค้นครั้งนี้ เจ้าพนักงานตำรวจผู้ร่วมค้นมิได้ทำให้ทรัพย์สินของผู้ใด เสียหาย ชำรุดหาย หรือเสื่อมค่าแต่ประการใด และมิได้เอาทรัพย์สินของผู้ใดมาเป็นประโยชน์ของตนเองแต่อย่างใด

ได้อ่านบันทึกนี้ให้ผู้นำการตรวจค้นฟังแล้ว รับว่าถูกต้อง และได้ลงลายมือชื่อในบันทึกการตรวจค้นข้างต้นและบัญชีทรัพย์(ถ้ามี)ให้ผู้นำการตรวจค้นไว้แล้ว จึงให้ลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ) . . . . . เจ้าบ้านหรือผู้ครอบครอง/ผู้นำการตรวจค้น
(ลงชื่อ) . . . . . ผู้ตรวจค้น/บันทึกเพิ่มเติม
ตำแหน่ง . . . . . .
(ลงชื่อ) . . . . . ผู้ตรวจค้น

ได้รับสำเนาบันทึกการตรวจค้นนี้ไว้แล้ว
(ลงชื่อ) . . . . . เจ้าบ้านหรือผู้ครอบครอง
:
. . . . . / . . . . . / . . . . .

บัญชีทรัพย์ระกอยบันทึกการตรวจค้น

โดยไม่มีหมายค้นตาม ป.วิอาญา ม.92(4)

ลำดับ	รายการทรัพย์สิน	จำนวนน้ำหนัก	ราคา	สภาพทั่วไป	จุดที่พบ	หมายเหตุ

ข้าพเจ้ายอมรับรองว่าทรัพย์ตามรายการดังกล่าวข้างต้น เป็นทรัพย์ที่ผู้ตรวจค้นพบ และยึดไว้ตามบันทึกการตรวจค้นจริง

อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง จึงให้ลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ).....ผู้ครอบครอง/ผู้นำการตรวจค้น

(ลงชื่อ).....ผู้ตรวจค้น/บันทึก/อ่าน

(ลงชื่อ).....ผู้ตรวจค้น

ได้รับสำเนาบัญชีนี้ไว้แล้ว

(ลงชื่อ).....เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่

(.....)

...../...../.....

บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ความผิดในประมวลอาญาเทียบกฎหมายลักษณะอาญาที่มาตรา 79 อ้างถึง

ซึ่งราษฎรมีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีหมาย

ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์	มาตรา 107 ถึงมาตรา 112
ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร	มาตรา 113 ถึงมาตรา 118
ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร	มาตรา 119 ถึงมาตรา 129
ความผิดต่อสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ	มาตรา 130 ถึงมาตรา 135
ความผิดต่อเจ้าพนักงาน	มาตรา 136 ถึงมาตรา 142 และมาตรา 145
ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม	มาตรา 190 และมาตรา 191
ความผิดเกี่ยวกับศาสนา	มาตรา 206 และมาตรา 207
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน	มาตรา 215 และมาตรา 216
ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน	มาตรา 217 ถึงมาตรา 224 มาตรา 226 มาตรา 229 ถึงมาตรา 232 มาตรา 235 และมาตรา 237
ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา	มาตรา 240 ถึงมาตรา 247 และมาตรา 249
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	มาตรา 276 ถึงมาตรา 280 มาตรา 282 ถึงมาตรา 285
ความผิดต่อชีวิต	มาตรา 288 ถึงมาตรา 290
ความผิดต่อร่างกาย	มาตรา 295 ถึงมาตรา 298
ความผิดต่อเสรีภาพ	มาตรา 309 ถึงมาตรา 310 ทวิ
ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์	มาตรา 334 ถึงมาตรา 336 ทวิ
ความผิดฐานรับของโจร รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์	มาตรา 337 ถึงมาตรา 340 ตรี

ประจำวันที่..... เวลา..... น.

คดีอาญาที่ .....

บัญชีของกลางลำดับที่.....

บันทึกการตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้นตาม ป.วิอาญา ม.92(4)

สถานที่บันทึก _____

วันเดือนปี ที่บันทึก _____

วันเดือนปี ที่ตรวจค้น _____

สถานที่ตรวจค้น _____

ชื่อเจ้าพนักงานที่ทำการตรวจค้น (ยศ ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง สังกัด) _____

_____

_____

ได้ร่วมกันตรวจค้นสถานที่ดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากมีเหตุอันควรเชื่อว่าทรัพย์ที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มา โดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือจะใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อสืบการกระทำความผิดได้ซ่อนอยู่หรือกลุ่มในนั้น และมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากมีเจ้าพนักงานไปขอหมายค้นมาได้ทรัพย์นั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน โดยมี (ระบุชื่อ นามสกุล อายุ ที่อยู่ของ ผู้ครอบครองหรือผู้นำการตรวจค้น) _____

_____

_____

_____

_____ เป็นผู้นำการตรวจค้น

ผลการตรวจค้นปรากฏว่า (พบหรือไม่พบทรัพย์ตามเหตุที่เข้าตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้นถ้าพบให้ระบุรายการทรัพย์ตามเหตุที่เข้าตรวจค้น ซึ่งมีรายละเอียดตามบัญชีทรัพย์ที่แนบท้ายบันทึกการตรวจค้นนี้) _____

เสร็จสิ้นการตรวจค้นเวลา _____ น.

อนึ่ง ในการตรวจค้นครั้งนี้ เจ้าพนักงานผู้ตรวจค้นมิได้กระทำให้ทรัพย์สินของผู้ใดเสียหาย สูญหาย หรือเสื่อมค่าแต่ประการใด และมิได้เอาทรัพย์สินของผู้นั้นผู้ใดมาเป็นประโยชน์ของตนเองแต่ประการใด

ได้อ่านบันทึกนี้ให้ผู้นำการตรวจค้นฟังแล้ว รับว่าถูกต้อง และได้มอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นกับบัญชีทรัพย์(ถ้ามี)ให้ผู้นำการตรวจค้นไว้แล้ว จึงให้ลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ)..... เจ้าบ้านหรือผู้ครอบครอง/ผู้นำการตรวจค้น

(ลงชื่อ)..... ผู้ตรวจค้น/บันทึกอ่าน

ตำแหน่ง.....

(ลงชื่อ) ..... ผู้ตรวจค้น

ได้รับสำเนาบันทึกการตรวจค้นนี้ไว้แล้ว

(ลงชื่อ) ..... เจ้าบ้านหรือผู้ครอบครอง

( )

...../...../.....

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ..... ตร. ..... โทร. 0 2205 3466

ที่ 0031.212/ 3951 วันที่ 30 เมษายน 2551

เรื่อง ให้สอบสวนขยายผลถึงนายทุน หรือผู้อยู่เบื้องหลัง เมื่อจับกุมไม้พะยูง ไม้ประดู่ และไม้เคลื่อนที่ผิดกฎหมาย

ผบช.ภ., น., ภ.) จ และ ตม.จ.

ด้วยปรากฏข้อเท็จจริง และเป็นข่าวทางสื่อมวลชนอยู่เนืองๆ ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการจับกุมผู้ลักลอบนำไม้พะยูง ไม้ประดู่ และไม้เคลื่อนที่ผิดกฎหมายส่งออกไปนอกราชอาณาจักร และในการสอบสวนดำเนินคดีพนักงานสอบสวนมีหน้าที่สอบสวนดำเนินคดีเฉพาะแต่ผู้ที่รับจ้างขนส่งเท่านั้น ไม่ได้ทำการสอบสวนขยายผลไปถึงผู้มีส่วนร่วมกระทำผิดที่อยู่เบื้องหลังด้วย ทำให้ไม่สามารถหยุดยั้งผู้กระทำผิด หรือขบวนการทุจริตทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างได้ผล

ฉะนั้น เมื่อมีการจับกุมไม้พะยูง ไม้ประดู่ หรือไม้แปรรูปผิดกฎหมายที่มีปริมาตร 1 ลูกบาศก์เมตรขึ้นไป ให้ดำเนินการ ดังนี้

1. รายงานรายละเอียดของคดีพร้อมสำเนาบันทึกจับกุมให้ ตร. (ผ่าน ผบก.ปคบ.) ทราบภายใน 15 วัน นับแต่วันจับกุม และรายงานความคืบหน้าการสืบสวนสอบสวนให้ ตร. (ผ่าน ผบก.ปคบ.) ทราบทุก 45 วัน จนการสืบสวนสอบสวนจะแล้วเสร็จสิ้น

2. ให้พนักงานสืบสวนสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนขยายผลให้ถึงนายทุน หรือผู้อยู่เบื้องหลังให้จงได้

3. ตามข้อ 1 ให้ ผบก.ปคบ.คอยติดตามเร่งรัด และดำเนินการให้เป็นไปตามกำหนดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

พล ต.อ. [signature]

(ชาลี สมบูรณ์ทรัพย์)

รอง สบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 02-205 3486

ที่ 0021.25/03052 วันที่ 12 สิงหาคม 2553

เรื่อง ควรดำเนินคดีกับกลุ่มบุคคลที่กระทำผิดในฐานความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน

รบช.น., ภ.1-9, ศชต. และ ก.

ด้วยกรมสอบสวนคดีพิเศษ มีหนังสือที่ ยธ 0906/2125 ลง 16 มิ.ย. 2553 ขอความร่วมมือ ตร. สั่งการผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเฉพาะพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ดำเนินการตรวจสอบและเฝ้าระวังขบวนการกระทำผิดในรูปแบบของการหลอกลวงให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมลงทุนกับบริษัทที่ไม่ได้มีการจดทะเบียนการเป็นนิติบุคคลกับกรมทรัพย์สินทางการค้า โดยบริษัทเหล่านั้นไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินธุรกิจจริง แต่ประสงค์จะได้เงินจากผู้หลงเชื่อที่เข้าร่วมลงทุนหมุนเวียนจ่ายเป็นค่าตอบแทนให้สมาชิกรายอื่น เมื่อประชาชนหลงเชื่อเข้ามาลงทุนระดับหนึ่งก็จะปิดกิจการแล้วนำเงินที่ได้หลบหนีไป จากนั้นจะไปเปิดบริษัทแห่งใหม่ในพื้นที่อื่นเพื่อกระทำความผิดลักษณะดังกล่าวซ้ำ รวมทั้งเร่งรัดดำเนินคดีกลุ่มบุคคลผู้กระทำผิดฐานฉ้อโกงประชาชนและติดตามจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับในฐานความผิดดังกล่าว เนื่องจากการสอบสวนคดีพิเศษ ตรวจสอบพบการกระทำผิดในรูปแบบดังกล่าว ซึ่งปัจจุบันเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและก่อความเสียหายหลายร้อยล้านบาท ซึ่งคดีดังกล่าวยังไม่เข้าข่ายเป็นคดีพิเศษ

ดังนั้นเพื่อป้องกันการกระทำความผิดของขบวนการฉ้อโกงประชาชนในลักษณะดังกล่าว จึงให้ท่านสั่งการเจ้าหน้าที่ตำรวจในกองบังคับบัญชาให้ดำเนินการตรวจสอบและเฝ้าระวังไม่ให้ขบวนการดังกล่าวกระทำผิดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งเร่งรัดดำเนินคดีกลุ่มบุคคลผู้กระทำผิดฐานฉ้อโกงประชาชน และติดตามจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับดังกล่าวต่อไป

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ. ปานศิริ ประภาวัต

(ปานศิริ ประภาวัต)

รอง ผบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ..... ตร. ..... โทร. ๐๒๒๐๕๓๕๓
ที่ ๐๐๑๓.๒๕/ ๗๙ ..... วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๔
เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการออกหมายเรียกและขอออกหมายจับผู้ต้องหา

จตช., รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร. หรือตำแหน่งเทียบเท่า
ผบช. หรือตำแหน่งเทียบเท่า
ผบก.ในสังกัด สง. ผบ.ตร.

ด้วยในการประชุมบริหาร ตร. ครั้งที่ ๕/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๕ ก.ค. ๒๕๕๔ สำนักงานกฎหมายและคดีได้รายงานให้ที่ประชุมว่าได้รับรายงานเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาผิดตัว ซึ่งได้ตรวจสอบแล้วพบว่าเป็นความบกพร่องของพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุม และสามารถแยกลักษณะของความบกพร่องได้ ๒ กรณี กรณีแรก เป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนเสนอพยานหลักฐานต่อศาล,เพื่อขอออกหมายจับโดยที่ไม่ได้ตรวจสอบกลั่นกรองให้ชัดเจนว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่ควรออกหมายจับ เช่น การออกหมายจับบุคคลตามภาพถ่ายหรือภาพสเก็ต กรณีที่สอง เป็นการจับกุมตามหมายจับบุคคลที่มีชื่อและนามสกุลซ้ำกัน โดยไม่ได้ตรวจสอบหลักฐานยืนยันตัวบุคคลว่าผู้ถูกจับเป็นคนเดียวกันกับบุคคลตามหมายจับหรือไม่ นอกจากนี้ยังได้รับการร้องเรียนขอความเป็นธรรมจากผู้ต้องหาหลายรายเกี่ยวกับการขอออกหมายเรียกบุคคลในฐานะผู้ต้องหาให้ไปพบพนักงานสอบสวนเพื่อแจ้งข้อกล่าวหา ทั้งที่การสอบสวนยังไม่มีพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา เป็นเหตุให้ได้รับความเดือดร้อนจากการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวน ซึ่งหากผิดพลาดดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล ความเชื่อถือศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมของประชาชน ตลอดจนภาพลักษณ์และเกียรติยศที่สำคัญของ ตร

เพื่อให้การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการสอบสวนและการจับกุมเป็นไปโดยถูกต้องและสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมาย มีประสิทธิภาพ รัดกุม และเป็นหลักประกันการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงขอชักซ้อมและกำหนดแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑. ให้พนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาซึ่งมีหน้าที่ในการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ตามคำสั่ง ตร ที่ ๘๖๐/๒๕๓๗ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๗ ดำเนินการตรวจสำนวนการสอบสวนทุกสำนวนตามที่กำหนดไว้ในคำสั่งดังกล่าว โดยให้ตรวจพิจารณาพยานหลักฐานต่างๆ ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ เพื่อพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด พร้อมกับแนะนำสั่งการเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปโดยถูกต้องครบถ้วนและรวบรัดรัดกุม

๒. ในคดีรู้ตัวผู้กระทำความผิดและมีเหตุที่จะขอหมายจับ ก่อนยื่นคำร้องต่อศาล,เพื่อขอออกหมายจับผู้ต้องหา ให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนตรวจสอบพยานหลักฐานในสำนวนการไหลักฐานหนักแน่น,เพียงพอว่าบุคคลที่จะยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอออกหมายจับนั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา หากเห็นว่าพยานหลักฐานยังไม่หนักแน่นเพียงพอก็ให้สั่งทำการสอบสวนเพิ่มเติมเสียก่อน ทั้งนี้ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนลงลายมือชื่อในบันทึกการตรวจสอบพยานหลักฐานดังกล่าวรวมสำนวนการสอบสวนไว้ด้วย

/๓. การออก...

๓. การออกตำหนิรูปพรรณผู้กระทำความผิดตามหมายจับนอกจากจะมีรายละเอียดต่างๆ ตามแบบตำหนิรูปพรรณผู้กระทำความผิด (ตร.๓-๙.๓๒๑) แล้ว ให้ระบุหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนและรูปภาพของผู้กระทำความผิดไว้ในตำหนิรูปพรรณด้วย (ถ้ามี) และในการจับกุมบุคคลตามหมายจับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมต้องตรวจสอบหลักฐานให้แน่ชัดเพื่อยืนยันว่าบุคคลที่ถูกจับเป็นบุคคลคนเดียวกับบุคคลตามหมายจับ

๔. เมื่อจับผู้ต้องหาได้แล้ว กรณีผู้ถูกสอบสวนหรือพยานให้การว่ารู้จักผู้ต้องหาดีไม่ช้านานหรือไม่รู้จักแต่เห็นหน้าอีกเท่าใด ให้พนักงานสอบสวนจัดให้ผู้ถูกสอบสวนหรือพยานดังกล่าวชี้ตัวผู้ต้องหาโดยเร็วที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ทุกกรณี และในการสอบสวนผู้ต้องหาหากผู้ต้องหายินยอมให้การให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตามข้อกล่าวหาของผู้ต้องหาจนสิ้นกระแสความ เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

๕. ในการพิจารณาออกหมายเรียกผู้ต้องหา ให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๕ บทที่ ๔ ข้อ ๔๖ โดยให้พนักงานสอบสวนคำนึงด้วยว่า ก่อนออกหมายเรียกผู้ใดมาพบหากเห็นว่าเพียงใช้วิธีการเชิญเขามาพบก็น่าจะได้รับความร่วมมือให้ดำเนินการด้วยวิธีดังกล่าวนั้นก่อน ในการเชิญอาจทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ พร้อมทั้งบอกเหตุผลตามสมควรว่าให้เขามาพบเพราะเหตุใด ในฐานะใด และย้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์ต่อรูปคดี หากเชื้อเชิญแล้วไม่เป็นผลจึงใช้อำนาจออกหมายเรียกต่อไป

๖. ในการแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหานั้นตาม ป.วิ. อาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคสอง บัญญัติว่า "การแจ้งข้อหาตามวรรคหนึ่งจะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำผิดตามข้อหานั้น" ดังนั้น การที่พนักงานสอบสวนจะเรียกผู้ต้องหามาพบเพื่อแจ้งข้อหา จะต้องทำการสืบสวนสอบสวนจนกระทั่งมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหาเสียก่อน เพียงแต่มีผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษยังไม่เป็นเหตุให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเรียกผู้ต้องหาไปพบเพื่อแจ้งข้อหาได้

๗. ให้ผู้บังคับบัญชาติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามแนวทางข้างต้น หากพบว่ามีการฝ่าฝืนให้พิจารณาเข้าบทหรือเอาผิดแก่ผู้รับผิดชอบตามสมควรแก่กรณี

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและแจ้งให้ข้าราชการในสังกัดทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล ต.อ.

(วิเชียร พจน์โพธิ์ศรี)

ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๔๗๒

ที่ ๐๐๑๑.๒๔/ ๖๕ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๙

เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาล

ระดับ ผบ.ตร (ปป ๑) (ปป ๒) (ปป ๓) และ (ปป๔)

ที่ปรึกษา (ปท๕) และ (กม)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.(ปป ๑๑)(ปป ๒๑) (ปป ๓๑)(ปป ๔๑)(ปป ๕๑) ผู้ช่วย ผบ.ตร.(กม ๑)(กม ๓)

ผบช.น., ภ. ๑ – ๙ , ตชด., ปส., กมค. และ ขส.

ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๖๖/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ กำหนดแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับชาติเป็นแผนงานหลักเรียกว่า "ปฏิบัติการประเทศไทยเข้มแข็งชนะยาเสพติดยั่งยืน ภายใต้ ยุทธศาสตร์ ๕ ขั้นต้องกันระยะที่ ๓" เพื่อเร่งรัดการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เป็นไปอย่างจริงจังและต่อเนื่องสามารถลดระดับปัญหายาเสพติด และขจัดความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปี ๒๕๕๙ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๓ ข้อ ๓ ๓. ๑) การสืบสวนขยายเครือข่ายการค้ายาเสพติด ก) ระดับสถานีตำรวจ (๕) ผกก.หน้างานสอบสวนรับผิดชอบการลอบสวนผู้ใช้ยาเสพติดตามบัญชีรายชื่อ เพื่อขยายผลไปสู่นักค้ายาเสพติดรายย่อย พร้อมกับจัดทำทะเบียนผู้มีพฤติการณ์เป็นนักค้ายาเสพติดรายย่อย (๖) ทำสำนวนการสืบสวนที่ระบุพยานหลักฐานให้การผู้ใช้ยาเสพติดที่ระบุถึงนักค้ายาเสพติดรายย่อยในพื้นที่ ๒-๓ ราย และผลการตรวจปัสสาวะผู้ใช้ยาเสพติด ใช้เป็นพยานหลักฐานการกระทำความผิดของนักค้ายาเสพติดรายย่อยในพื้นที่ และรวบรวมพยานหลักฐานขออนุมัติจับกุมดำเนินคดี เพื่อให้หน่วยปฏิบัติดำเนินการแล้วนั้น

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติในการสืบสวนขยายผลดำเนินคดีผู้เสพ ผู้ค้า ผู้มีอิทธิพลเครือข่าย/กลุ่มการค้ายาเสพติด ตามแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับชาติดังกล่าว เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงให้ทุกหน่วยถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. ภารกิจความรับผิดชอบของหน่วย

๑.๑ ระดับสถานีตำรวจ ดำเนินการกับผู้เสพยาเสพติด และสืบสวนปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย

๑.๒ ระดับกองบังคับการ สืบสวนปราบปรามเครือข่ายรายย่อย และติดตามจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับคดียาเสพติดค้างเก่า

/๑.๓ ระดับ...

๑.๓ ระดับกองบัญชาการ สืบสวนขบวนการเครือข่ายใหญ่ หรือผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญ และดำเนินการอายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

๑.๔ ระดับสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สืบสวนปราบปรามเครือข่ายระดับประเทศ และเครือข่ายการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ

โดยให้หน่วยระดับต่างๆ ทำการรวบรวมข้อมูลและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีพฤติการณ์กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน แล้วสืบสวนอย่างเป็นระบบ โดยรวบรวมข้อมูลพยานหลักฐานต่างๆ ไว้ในรูปแบบของสำนวนการสืบสวน และติดตามจับกุมตัวมาดำเนินคดี

๒. แนวทางการปฏิบัติ

ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ ดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ใช้ยาเสพติดในพื้นที่(ตามแบบบัญชีผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด เอกสาร ๑) โดยให้หาข้อมูลจากการสืบสวนของฝ่ายสืบสวน หรือประสานหาข้อมูลจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน โรงพยาบาลและสาธารณสุข

๒.๒ จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีพฤติการณ์เป็นผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่ (ตามแบบบัญชีผู้มีพฤติการณ์เป็นผู้ค้ายาเสพติด เอกสาร ๒) โดยให้หาข้อมูลจากบุคคลตามข้อ ๒.๑ โดยเฉพาะผู้ใช้ยาเสพติดซึ่งเป็นผู้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ค้ายาเสพติด

๒.๓ จัดทำสมุดคุมสำนวนการสืบสวนคดียาเสพติดไว้เป็นหลักฐาน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาตรวจสอบได้ตลอดเวลา (ตามแบบสมุดคุมสำนวนการสืบสวนคดียาเสพติด เอกสาร ๓)

๓. แนวทางการทำสำนวนการสอบสวนขยายผลคดียาเสพติด

ควรมีมาตรการจับกุมผู้กระทำผิดฐานเสพยาเสพติดให้โทษให้ดำเนินการ ดังนี้

๓.๑ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจทำการซักถามผู้ถูกจับกุมด้วยตนเอง เพื่อทราบถึงผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ ผู้ผลิต หรือเครือข่ายกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด (ตามแบบบันทึกซักถาม เอกสาร ๔) หากมีมูลเพียงพอ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจสั่งการให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและเมื่อมีพยานหลักฐานเพียงพอที่ชี้ให้เห็นว่าผู้นั้นได้กระทำความผิด ก็ดำเนินการให้มีการร้องทุกข์ตามระเบียบและยื่นคำร้องต่อศาลขออนุมัติหมายจับเพื่อติดตามตัวมาดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป (ตามตัวอย่างสำนวน เอกสาร ๕ และแนวทางการทำสำนวนการสอบสวนขยายผล เอกสาร ๖)

๓.๒ หากการซักถามตามข้อ ๓.๑ ไม่มีข้อมูลหรือจากการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามสั่งการของหัวหน้าสถานีตำรวจไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีได้ ให้ฝ่ายสืบสวนรวบรวมข้อมูล จัดทำแฟ้มสำนวนสืบสวนไว้อย่างเป็นระบบ

/๔. การจำหน่าย...

๔. การจำหน่ายคดีจากสมุดคุมสำนวนการสืบสวนคดียาเสพติด

กรณีที่ทำการสืบสวนขยายผลจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ ผู้ผลิต หรือเครือข่ายกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดได้ตามข้อ ๓.๔ รายใดแล้ว ให้จำหน่ายเรื่องนั้นไปลงคุมในสมุดคุมสำนวนการสอบสวนและดำเนินการตามระบบงานสอบสวนต่อไป

๕. การอำนวยการ

๕.๑ ให้ รอง ผบ.ตร.(ปป ๑) (ปป ๒) (ปป ๓) และ (ปป ๔) ที่บริกษา (ปป ๕) และผู้ช่วย ผบ.ตร.(ปป ๑๑)(ปป ๒๑) (ปป ๓๑)(ปป ๔๑)(ปป ๕๑) เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมและกำกับดูแลการปฏิบัติในด้านการสืบสวนสอบสวนของหน่วยที่อยู่ในความรับผิดชอบ

๕.๒ ให้ ที่บริกษา (กม) เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมกำกับดูแลและแนะนำให้ความรู้ในการทำสำนวนการสืบสวนสอบสวนขยายผลคดียาเสพติดให้กับทุกหน่วย

๕.๓ ให้ผู้บังคับบัญชาระดับ ผบช.-ผบก. กวดขันควบคุมตรวจสอบการดำเนินการของหัวหน้าสถานีตำรวจตาม ข้อ ๒ และข้อ ๓ ทุกระยะ ๓๐ วัน

๖. การตรวจประเมินผลและการรายงาน

๖.๑ ให้ ผบช.ป., ภ. ๑ - ๙, ศชต. รวบรวมและประเมินผลการดำเนินการของกองบังคับการ และสถานีตำรวจในสังกัด แล้วสรุปในภาพรวมรายงาน ตร.ผ่าน ศตส.ตร.ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ ผบ.ตร.สงงาน และครั้งต่อไปให้รายงานภายในวันที่ ๕ ทุกสิ้นเดือน

๖.๒ ให้ ศตส.ตร.สรุปผลการปฏิบัติตาม ข้อ ๖.๑ รายงาน ผบ.ตร.ทราบทุกครั้ง

๖.๓ ให้ จเร ตำรวจ ตรวจสอบการปฏิบัติของทุกหน่วยตามแผนการตรวจประจำปี

จึงเจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.อ. [signature]

(วิเชียร พงษ์โพธิ์ศรี)

ผบ.ตร.

บัญชีรายชื่อ ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด/ผู้ใช้ยาเสพติด

ของ สน./สภ.อ./สภ.ต./.....บก.น./ภ.จว.....บช./ภาค.....

ลำดับ	ชื่อ ชื่อสกุล	อายุ	เพศ	ที่อยู่	อาชีพ	ประเภทของยาเสพติดที่เสพหรือติด	ผู้รวบรวมข้อมูล	หมายเหตุ
๑								
๒								
๓								
๔								
๕								
๖								
๗								
๘								
๙								
๑๐								
๑๑								
๑๒								

ตารางที่ ๓

บัญชีรายชื่อผู้ได้รับใบอนุญาตให้ใช้ที่หรือทางน้ำชั่วคราวเพื่อการทำเหมืองแร่ (ต่อ)

ประจำปี.....

ลำดับที่	ชื่อผู้ได้รับใบอนุญาต	ที่อยู่	ประเภทใบอนุญาต	เนื้อที่	ระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต	วันที่ได้รับใบอนุญาต	หมายเหตุ
๑							
๒							
๓							
๔							
๕							
๖							
๗							
๘							
๙							
๑๐							
๑๑							
๑๒							
๑๓							
๑๔							
๑๕							

*ข้อ ๑ ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง.....ลงวันที่.....

ตารางที่ ๓

316

เอกสาร ๓

สมุดคุมสำนวนการสืบสวนคดียาเสพติด

ของ สภ. .....

คดีที่	ชื่อผู้กล่าวหา/ผู้สืบสวน	ชื่อผู้ต้องหา	ฐานความผิด	วัน เดือน ปี สถานที่เกิดเหตุ	ผลการสืบสวน/สอบสวน	เสนอต่อ หน.พงส. เมื่อ ว.ด.ป	หน.พงส. สั่งอย่างไร	หมายเหตุ

(แถลการ ๔)

บันทึกการซักถาม

.....

ผู้มีพฤติการณ์เกี่ยวข้อง..... ....

ที่ .....

วันที่.....เดือน..... .... พ.ศ. .....

๑. ประวัติย่อ

๑.๑ ชื่อ/ชื่อสกุล.. .....

๑.๒ ที่เคยใช้ชื่ออื่น..... . ...

๑.๓ วัน เดือน ปีเกิด..... ....

๑.๔ สถานที่เกิด..... ....

๑.๕ บิดาชื่อ..... ....

มารดาชื่อ ....

ที่อยู่บิดา – มารดา..... ....

-บิดากับมารดา ○ อยู่ด้วยกัน

-บิดาหรือมารดา ○ อยู่ร้าง

-อื่น ๆ

....

๑.๖ ที่อยู่ปัจจุบัน..... ....

○ อยู่กับบิดา – มารดา

○ อยู่หอพัก ชื่อหอพัก..... .....

○ อยู่บ้านเช่า

○ อยู่กับผู้ปกครอง ชื่อ..... ....เกี่ยวข้องเป็น ....

๑.๗ สถานศึกษาชั้นมัธยม..... ....

๑.๘ อาชีพที่ปรึกษา..... ....

๑.๙ เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....ศาสนา.....

๑.๑๐ มีพี่น้องร่วมบิดามารดา..... ....

๑.๑๑ ผู้ปกครองให้ทำ/ใช้ทำ..... ....

มีงานอื่นทำพิเศษ..... ....

๑.๑๒ หลักทรัพย์..... ....

ลงชื่อ..... .....ผู้ให้ถ้อยคำ

ลงชื่อ..... .....ผู้ซักถาม/เป็นที่ปรึกษา

๒. .....ต่อไปนี้เรียกว่าแหล่งข่าว(ลย) จะให้ข้อเท็จจริงต่อหน้า
.....ด้วยความสมัครใจ เต็มใจ และสัตย์จริง ดังนี้

๒.๑ สภาพทั่วไปและเริ่มเข้าสู่ขบวนการเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างไร

ลย. หลังจากจบเพิ่ม.....สถานศึกษา.....

เข้าศึกษาต่อที่สถานศึกษา.....เข้าสู่วงการยาเสพติดโดย

○ เพื่อนชักชวน ○ สมัครใจ ○ อยากลอง

○ อื่น ๆ .....

○ บุหรี่สูบเมื่ออายุ.....ปี ขณะศึกษาระดับชั้น.....

○ กัญชาเสื่อยาอายุ.....ปี ขณะศึกษาระดับชั้น .....

○ ยาบ้าเมื่ออายุ.....ปี ขณะศึกษาระดับชั้น .....

○ เฮโรอีนเมื่ออายุ.....ปี ขณะศึกษาระดับชั้น .....

○ อื่น ๆ.....เมื่ออายุ.....ปี ขณะศึกษาระดับชั้น.....

๒.๒ เคยถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมหรือไม่ และเสพสารเสพติดประเภท.....
ครั้งสุดท้ายเมื่อใด.....

๒.๓ ขอทราบแหล่งซื้อขายยาเสพติด/ผู้จำหน่าย/ที่อยู่ วิธีการซื้อขาย

.....

.....

.....

.....

๒.๔ กลุ่มเพื่อนเสพยาเสพติด – เกี่ยว มีใครบ้าง อยู่ที่ไหน

.....

.....

.....

.....

๒.๕ เวลา ลย. ต้องการเสพยาเสพติด จะมีอาการอย่างไร ใช้ยาเสพติดประเภทใดทดแทนได้หรือไม่

.....

.....

.....

.....

ได้ตรวจปัสสาวะแล้วปรากฏเป็นสี.....

๓. วันนี้ทาง จนท.ตร.ได้นำ ลต. มาทำประวัติ ให้คำมั่นสัญญาว่าต่อไปนี้ ลย. จะเสียโดยเด็ดขาด ถ้าหากมาตรวจปัสสาวะแล้วพบว่ามีสารเสพติดในปัสสาวะ ยินดีให้ จนท.ตร.ดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อเป็นการยืนยันว่า ลต. หยุดเสพอย่างจริงจัง ลย. ยินดีมาลงชื่อควบคุมความประพฤติและให้ จนท.ตร. ตรวจปัสสาวะทุก ๑๕ วัน โดยเริ่มวันที่.....
และทาง จนท.ตร.ได้แจ้งให้ทราบว่าหาก ลย. ยอมเสียเสพหรือลงมือใจเข้ารับการบำบัด จะดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป ลย. รับทราบตามกระบวนการข้างต้นดีแล้ว

๔. ลต. ไม่มีข้อมูลเพิ่มเติมจึงยุติการซักถาม และขอยืนยันว่า ถ้อยคำที่ให้ไว้เป็นจริงทุกประการ ไม่มีการบังคับ ขู่เข็ญ หลอก หรือให้สัญญาแต่ประการใด ๆ อ่านให้ฟังแล้วรับรองว่าถูกต้อง จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ).....ผู้ให้ถ้อยคำ
(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้ซักถาม/บันทึก/อ่าน
(.....)

ด่วนที่สุด บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๔๗๒

ที่ ๐๐๓๓.๒๕/ ๐๔๓๙ วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาล (เพิ่มเติม)

รอง ผบ.ตร.(ปป ๑) (ปป ๒) (ปป ๓) และ (ปปส)

ที่ปรึกษา (ปปส) และ (กม)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.(ปป ๑๓)(ปป ๒๑) (ปป ๓๓)(ปป ๔๓)(ปป ๕๑) ผู้ช่วย ผบ.ตร.(กม ๓)(กม ๒)

ผบช.น., ภ. ๑ – ๙ , ศชต., ปส., ตม. และ จต.

ตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๓๓.๒๕/๖๒ ลง ๖ ม.ค.๒๕๕๔ กำหนดแนวทางปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายรัฐบาล และเพื่อให้การปฏิบัติในการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสพ ผู้ค้า ผู้ผลิต เครือข่าย/กลุ่มการค้ายาเสพติด ตามแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับชาติ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงกำหนดการปฏิบัติไว้ตามข้อ ๓.และข้อ ๔ รวมทั้งแนวทางการทำสำนวนการสอบสวนขยายผลคดียาเสพติด (เอกสาร ๖) ไว้ ดังความละเอียดแจ้งอยู่แล้ว นั้น

เนื่องจากการปฏิบัติตามข้อ ๓.และข้อ ๔.รวมทั้งแนวทางการทำสำนวนการสืบสวนสอบสวนขยายผลคดียาเสพติด (เอกสาร ๖) ยังไม่ครอบคลุมการปฏิบัติทั้งหมด จำเป็นต้องกำหนดการปฏิบัติเพิ่มเติม จึงให้ยกเลิกการปฏิบัติตามข้อ ๓.และข้อ ๔.ของหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๓๓.๒๕/๖๒ ลง ๖ ม.ค.๒๕๕๔ เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายรัฐบาล และแนวทางการทำสำนวนการสืบสวนสอบสวนขยายผลคดียาเสพติด (เอกสาร ๖) โดยให้ปฏิบัติตามข้อ ๓.และข้อ ๔.ที่แก้ไข รวมทั้งดำเนินการตามแนวทางการทำสำนวนการสืบสวนสอบสวนขยายผลคดียาเสพติด (เอกสาร ๖) ดังนี้

"๓. แนวทางการทำสำนวนการสืบสวนสอบสวนขยายผลคดียาเสพติด

๓.๑ เมื่อจับกุมผู้ต้องหาในความผิดฐาน เสพยา.เสพติด หรือมียาเสพติดไว้เพื่อเสพ หรือเพื่อจำหน่าย ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงาน นำตัวผู้ต้องหามาซักถามตามแบบบันทึกการซักถาม(เอกสาร ๔)ด้วยตนเอง เพื่อขยายผลถึงผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ ผู้ผลิต หรือเครือข่ายกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด

/๓.๒ ให้หัวหน้า...

๓.๒ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานบันทึกเรื่องที่มีการสืบสวนขยายผลลงในสมุดลุมสำนวนการสืบสวนคดียาเสพติด (ยส.) ประจำสถานีตำรวจหรือหน่วยงาน

๓.๓ เมื่อซักถามผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมตามข้อ ๓.๑ แล้ว มีข้อมูลถึงผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ ผู้ผลิต หรือเครือข่ายกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานมอบสำนวนการสืบสวนให้พนักงานสอบสวนดำเนินการรับตัวร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตามระเบียบ

กรณีซักถามแล้วไม่มีข้อมูลถึงผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ ผู้ผลิต หรือเครือข่ายกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด ให้เสนอผู้บังคับการเพื่อพิจารณาสั่งให้ทำการสืบสวนต่อไปหรืองดการสืบสวน

ถ้าผู้บังคับการสั่งให้ทำการสืบสวนเพิ่มเติมแล้วมีข้อมูลถึงผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ ผู้ผลิต หรือเครือข่ายกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานมอบสำนวนการสืบสวนให้พนักงานสอบสวนดำเนินการรับตัวร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตามระเบียบ

๓.๔ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำผิดของ ผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ ผู้ผลิต หรือเครือข่ายกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลดังกล่าวน่าจะได้กระทำความผิด จึงยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้ออกหมายจับผู้กระทำความผิด

๓.๕ กรณีศาลออกหมายจับให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานดำเนินการให้ทำการสืบสวนติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมาย

เมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้สรุปสำนวนการสอบสวนและมีความเห็นทางคดีส่งไปยังพนักงานอัยการเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายต่อไป

๓.๖ กรณีศาลไม่ออกหมายจับ ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนถึงผู้บังคับการ เพื่อพิจารณาสั่งให้ทำการสืบสวนเพิ่มเติม ถ้ามีพยานหลักฐานเพิ่มเติมตามสมควรว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับอีกครั้ง หากศาลออกหมายจับให้ดำเนินการตามข้อ ๓.๕

ถ้าจากการสืบสวนเพิ่มเติมไม่มีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิด และพนักงานสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้สรุปสำนวนการสอบสวนและมีความเห็นทางคดีส่งไปยังพนักงานอัยการเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายต่อไป

/ ๔. การจำหน่ายเรื่อง.....

๔. การจำหน่ายเรื่องที่มีการสืบสวนขยายผลออกจากสมุดคุมสำนวนการสืบสวนคดียาเสพติด

กรณีที่ทำการสืบสวนขยายผลจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ ผู้ผลิต หรือเครือข่ายกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดตามข้อ ๓.๓ รายใดได้แล้ว ให้จำหน่ายเรื่องนั้นไปลงในสมุดคุมสำนวนการสอบสวนและดำเนินการระบบงานสอบสวนต่อไป."

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พ.ต.อ. (วิเชียร พจน์โพธิ์ศรี)

ผบ ตร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ..... ตร. โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๔๗๖
ที่ ๐๐๑๑.๒๕/ ๗๗๔ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๔
เรื่อง กำชับการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน

ผบช.น., ภ.๑-๙, ศชต., ก , บช., สตม และ จตร.(หน.จต.)

ด้วย ที่ปรึกษา (ปช.ตร) ได้รายงานผลการประชุมคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) ครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๔ ว่าในการประชุมมีการกล่าวถึงกรณีที่ทำให้ภาพลักษณ์ของ ตร.เสียหาย เกี่ยวกับกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจปล่อยปละละเลยการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การทำสำนวนการสอบสวนที่ไม่ละเอียดเพียงพอ ไม่สืบสวนด้วยความอุตสาหะอย่างแท้จริง การสืบสวนสอบสวนอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งประชาชนทราบข้อเท็จจริงแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจเฉยเมย เป็นเหตุให้ประชาชนร้องเรียนไปยังหน่วยงานอื่น จึงควรมีมาตรการกวดขันที่ชัดเจนต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องเกิดความเป็นธรรม และเป็นที่พึ่งของประชาชน

ตร.พิจารณาแล้วเห็นว่า การสอบสวนคดีอาญาเป็นภารกิจสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน จึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการอำนวยความยุติธรรมไว้ตามคำสั่ง ตร. ที่ ๕๗๒/๒๕๓๘ ลง ๑๖ ส.ค.๒๕๓๘ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในการสอบสวนคดีอาญา รวมถึงได้กำหนดมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ไว้ตามคำสั่ง ตร. ที่ ๘๖๐/๒๕๓๗ ลง ๓๐ ส.ค.๒๕๓๗ เรื่อง มาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา นอกจากนี้ยังได้กำหนดจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน ไว้ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ บทที่ ๗๗ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติ เพื่อให้การสอบสวนคดีอาญาเป็นไปด้วยความโปร่งใส สุจริต รวดเร็ว และเป็นธรรม ดังนั้น จึงให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับควบคุม กำกับ ดูแล และกวดขันการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนรวมถึงข้าราชการในสังกัดที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการสอบสวนคดีอาญา ให้ถือปฏิบัติตามแนวทางข้างต้นโดยเคร่งครัด หากพบข้อบกพร่องก็ให้พิจารณาดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่

จึงเจ้งมาเพื่อทราบ และแจ้งให้พนักงานสอบสวนและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อถือปฏิบัติ

พล.ต.อ.
(วิเชียร พจน์พิศิริ)
ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐๒-๒๐๕-๓๔๘๓,๓๔๗๕

ที่ ๐๐๑๑.๒๔/๒๒๕๗ วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง การเผยแพร่ภาพและรายชื่อมือปืนรับจ้างในเว็บไซต์

ผบช.ภ.๑-๙, น., ก., บช., สตม และ ศชต.

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหนังสือ ที่ สม ๐๐๐๗/๒๔๙ ลง ๖ ก.พ. ๒๕๕๕ แจ้งผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณี บก.ป. ระบุชื่อบุคคลลงในเว็บไซต์ ว่าเป็นมือปืนรับจ้าง ต่อมาถูกจับกุมแต่มิได้แจ้งถอนหมายจับบุคคลดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีมติให้ ตร. พิจารณากำหนดมาตรการ เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนฐานข้อมูลประวัติอาชญากร ให้ตรงกับข้อเท็จจริง และพิจารณาปรับปรุงแก้ไขระเบียบหลักเกณฑ์แนวทางปฏิบัติ และควบคุม กำกับ ดูแล มิให้มีการกระทำใดที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น

ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่า การเผยแพร่ภาพและรายชื่อผู้ต้องหาซึ่งเป็นมือปืนรับจ้างในเว็บไซต์เป็นมาตรการเร่งรัดการสืบสวนสอบสวนและติดตามจับกุมผู้กระทำผิดมาดำเนินคดี เพื่อให้ผู้ที่พบเห็นหรือทราบเบาะแสของบุคคลดังกล่าวแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการจับกุม ดังนั้นเมื่อสามารถจับกุมผู้ต้องหาหนีคดีได้แล้ว และไม่มีคดีอื่นที่ต้องประกาศจับอีก จึงไม่มีเหตุผลที่จะต้องเผยแพร่ภาพผู้ต้องหานั้นอีกต่อไป ซึ่งอาจเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลดังกล่าวได้ จึงขอกำชับให้ถือปฏิบัติดังนี้ เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับคดีใดได้แล้ว ให้ดำเนินการถอนหมายจับผู้ต้องหานั้นโดยทันที โดยให้อยู่ในอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบจับกุมนั้น และหากมีการเผยแพร่ภาพและรายชื่อผู้ต้องหาดังกล่าวไว้ในเว็บไซต์ ก็ให้ดำเนินการลบข้อมูลนั้นออกโดยเร็ว ทั้งนี้ การดำเนินการในเรื่องการถอนหมายจับให้ถือปฏิบัติตามหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๓๓.๔๗/๐๓๒๕๓ ลง ๓๐ ก.ค. ๒๕๕๓ เรื่อง การบันทึกข้อมูลหมายจับและถอนหมายจับตั้งแต่ ๑ ม.ค. ๒๕๕๔ และหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๓๓.๔๗/๔๔๘๐ ลง ๒๓ พ.ค. ๒๕๕๓ เรื่อง การบันทึกข้อมูลหมายจับและถอนหมายจับตั้งแต่ ๑ ม.ค. ๒๕๕๔ เป็นต้นไป

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.ท.

(ดาจิณ โชติวงศ์)

รอง จตช.(๓) ปรท.ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๔๕๘
ที่ ๐๐๓๓.๒๓/ ๑ ๑๖๒ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๕
เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายรัฐบาล (เพิ่มเติม ครั้งที่ ๒)

รอง ผบ.ตร., จตช., ผู้ช่วย ผบ.ตร., หัวหน้าหน่วยเทียบเท่า
ผบช.น., ก, ภ ๑-๙, ศชค., บช., กมค., และ รอ.

ตามหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๓๓.๒๕/๒๑ ลง ๖ ม.ค.๒๕๕๔ และหนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๓๓.๒๕/๐๔๓๔ ลง ๓๑ ม.ค.๒๕๕๔ กำหนดแนวทางปฏิบัติการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสพ ผู้ค้า ผู้ผลิต เครือข่าย/กลุ่มการค้ายาเสพติด ตลอดจนการทำสำนวนการสืบสวนสอบสวนขยายผลคดียาเสพติด ไว้แล้วนั้น

ด้วยเหตุที่ในปัจจุบันปัญหายาเสพติดยังมีความรุนแรงและมีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น สาเหตุสำคัญประการหนึ่งเนื่องจากยังมีแหล่งผลิตอยู่ในต่างประเทศและส่งยาเสพติดเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยตลอดเวลา เมื่อพิจารณาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่าแม้การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะกระทำนอกราชอาณาจักร แต่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติให้ผู้กระทำต้องรับโทษในราชอาณาจักร ตาม พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๕ และ ป.อาญา มาตรา ๕ จึงเป็นกรณีที่สามารถทำการสอบสวนดำเนินคดีได้ แต่ในการสอบสวนคดีความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทย เป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทน ในฐานะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๒๐ นอกจากนี้การดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตาม พ.ร.บ. ส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ ๒๕๕๒ และการขอความช่วยเหลือทางอาญา ตาม พ.ร.บ. ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องอาญา พ.ศ.๒๕๓๕ ก็อยู่ในอำนาจหน้าที่ของอัยการสูงสุดเช่นเดียวกัน แต่ยังมิได้มีการวางแนวทางปฏิบัติสำหรับการทำสำนวนการสืบสวนสอบสวนขยายผลคดียาเสพติดที่มีการกระทำความผิดนอกราชอาณาจักรดังกล่าวไว้แต่ประการใด ดังนั้น เพื่อให้การทำสำนวนการสืบสวนสอบสวนขยายผลคดียาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงให้ยกเลิกความในข้อ ๓. แนวทางการทำสำนวนการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดตามหนังสือ ตร.ข้างต้นเสียทั้งหมด และกำหนดแนวทางปฏิบัติเรื่องดังกล่าวเสียใหม่ ดังนี้

๓. แนวทางการทำสำนวนการสืบสวนสอบสวนขยายผลคดียาเสพติด

๓.๑ เมื่อจับกุมผู้ต้องหาในความผิดฐาน เสพยาเสพติด หรือมียาเสพติดไว้เพื่อเสพ หรือเพื่อจำหน่าย ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงาน นำตัวผู้ต้องหามาเข้าแถวตามแบบบันทึกการจับกุม (เอกสาร ๕) ด้วยตนเอง เพื่อขยายผลถึงผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ ผู้ผลิต หรือเครือข่ายกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด

๓.๒ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานบันทึกเรื่องที่มีการสืบสวนขยายผลลงในสมุดคุมสำนวนการสืบสวนคดียาเสพติด (สส.) ประจำสถานีตำรวจหรือหน่วยงาน

/๓.๓ เมื่อจับกุม ...

๓.๓ เมื่อจับกุมผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมตามข้อ ๓.๑ แล้ว มีข้อมูลถึงผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ ผู้ผลิต หรือเครือข่ายกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานมอบสำนวนการสืบสวนให้พนักงานสอบสวนดำเนินการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษตามระเบียบ

กรณีจับกุมแล้วไม่มีข้อมูลถึงผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ ผู้ผลิต หรือเครือข่ายกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด ให้เสนอผู้บังคับการเพื่อพิจารณาสั่งให้ทำการสืบสวนต่อไปหรือยุติการสืบสวน

ถ้าผู้บังคับการสั่งให้ทำการสืบสวนเพิ่มเติมแล้วมีข้อมูลถึงผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ ผู้ผลิต หรือเครือข่ายกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานมอบสำนวนการสืบสวนให้พนักงานสอบสวนดำเนินการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษตามระเบียบ

๓.๔ ให้พนักงานสอบสวนทำการตรวจสอบรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ ผู้ผลิต หรือเครือข่ายกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลดังกล่าวน่าจะได้กระทำความผิด จึงยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้ออกหมายจับผู้กระทำความผิด

๓.๕ กรณีศาลออกหมายจับให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานดำเนินการสืบสวนติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมาย

เมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้สรุปสำนวนการสอบสวนและมีความเห็นทางคดีส่งไปยังพนักงานอัยการเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายต่อไป

๓.๖ กรณีศาลไม่ออกหมายจับ ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนถึงผู้บังคับการ เพื่อพิจารณาสั่งให้ทำการสืบสวนเพิ่มเติม ถ้ามีพยานหลักฐานเพิ่มเติมตามสมควรว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับอีกครั้ง หากศาลออกหมายจับให้ดำเนินการตามข้อ ๓.๕

ถ้าจากการสืบสวนเพิ่มเติมไม่มีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิด และพนักงานสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้สรุปสำนวนการสอบสวนและมีความเห็นทางคดีส่งไปยังพนักงานอัยการเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายต่อไป

๓.๗ ในการดำเนินคดียาเสพติดโดยเฉพาะในความผิดฐานจำหน่ายหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายให้ทำการสืบสวนสอบสวนขยายผลถึงแหล่งผลิต ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ให้ได้ความว่าใครเป็นผู้ผลิต แหล่งผลิตอยู่ที่ใด ใครเป็นผู้นำเข้า นำเข้ามาในราชอาณาจักรอย่างไร และมีผู้ใดเกี่ยวข้องบ้าง หากได้ความว่ามีแหล่งผลิตอยู่นอกราชอาณาจักรหรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร และเข้าหลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๕ หรือตาม ป.อาญา มาตรา ๕ ให้รวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับพฤติการณ์ในการกระทำความผิดและบุคคลที่กระทำความผิด แล้วส่งเรื่องไปยังอัยการสูงสุดเพื่อพิจารณาดำเนินการตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๒๐ ต่อไป

๓.๘ ให้แต่ละ บช. จัดชุดพนักงานสอบสวนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการสืบสวนสอบสวนความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด บช. ละ ๓ ชุด เพื่อทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนขยายผลการดำเนินคดีแก่ผู้ผลิต ผู้นำเข้าหรือผู้กระทำความผิดในการราชอาณาจักรตามข้อ ๓.๗ กรณีอัยการสูงสุดมอบหมายให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบคดีความผิดดังกล่าว

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

พล.ต.อ.

(อดุลย์ แสงสิงแก้ว)

ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร โทร

ที่ 0007.34/4011 วันที่ 24 ตุลาคม 2555

เรื่อง เรื่องมาตรการป้องกันและปราบปรามการแข่งรถจักรยานยนต์ในทางสาธารณะ

ผบช.น. ภ. 1-9 และ ผบช.ก.

ด้วยปรากฏสถานการณ์การแข่งขันรถในทางสาธารณะเกิดขึ้นทั้งในพื้นที่ กทม. ปริมณฑล และเขตเมืองใหญ่หลายแห่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่กระทบต่อความรู้สึกของประชาชนทั่วไป แม้การปฏิบัติการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำให้การแข่งรถในทางสาธารณะลดความรุนแรงลงในระดับหนึ่ง แต่ปัญหาดังกล่าวยังคงมีอยู่ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามการแข่งรถจักรยานยนต์ในทางสาธารณะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการบูรณาการ การปฏิบัติของหน่วยที่เกี่ยวข้องอย่างสอดคล้องประสานกัน จึงให้หน่วยดำเนินการตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการแข่งรถจักรยานยนต์ในทางสาธารณะ ดังนี้

1.แนวทางปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 3 ช่วงคือ

1.1 ช่วงก่อนแข่งขัน ให้แต่ละหน่วยกำหนดผู้รับผิดชอบระดับ รอง ผบช. และ รอง ผบก. เพื่อควบคุมกำกับ ดูแล บริหารจัดการวางแผนการดำเนินงาน และตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานตามขั้นตอนอย่างชัดเจน และให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับเข้าใจใส่ ควบคุม อำนวยการ และแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด

1.2 ให้จัดเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนออกสืบสวนหาข่าวรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหัวหน้ากลุ่มแข่งรถ ร้านค้ารับเดิมเบอลงสภาพรถ ความเคลื่อนไหวของกลุ่ม โดยให้บันทึกภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหวไว้ด้วย เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบในการดำเนินคดีกับผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้จับชี้ ผู้ชักนำท้าย รวมทั้งผู้สนับสนุนจัดการแข่งขัน

1.3 ให้จัดสายตรวจออกตรวจตราป้องกันการกระทำผิด หรือตรวจสอบการรวมกลุ่มตามเบาะแสที่ได้รับแจ้งจากประชาชน โดยประสานกำลังเป็นชุดปฏิบัติการ และหลีกเลี่ยงการปฏิบัติการโดยลำพัง

1.4 ให้กวดขันจับกุมผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ที่กระทำผิดกฎหมายในทุกข้อหาที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด และต่อเนื่อง และให้รวมถึงร้านรับซ่อมรถจักรยานยนต์ ดัดแปลงสภาพหรือตกแต่งรถเพื่อการแข่งขัน การใช้หรือจำหน่ายอุปกรณ์ส่วนควบที่ไม่ได้มาตรฐาน

1.5 ให้ประสานความร่วมมือกับทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น สถานศึกษาเพื่อให้ความรู้และช่วยการรับเปลี่ยนทัศนคติแก่เยาวชนให้ตระหนักถึงโทษภัยของการแข่งรถ กรมทางหลวง หรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการปรับสภาพถนนให้มีสภาพไม่เหมาะกับการแข่งขัน และการขอรับการสนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือ สำหรับใช้ในการปฏิบัติการ เป็นต้น

1.6 ให้แต่ละหน่วยแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนโดยกำหนดช่องทางสื่อสารในการรับแจ้งและเสนอการกระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีพบเห็นว่ากำลังมีการรวมตัวเพื่อจะทำการแข่งขันให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจทราบในทันทีทางช่องทางสื่อสารที่กำหนด แล้วประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบอย่างทั่วถึง

1.7 ให้โฆษก ตร.และกองสารนิเทศ (สทส.) ประชาสัมพันธ์การจับกุมการแข่งรถจักรยานยนต์ในทางสาธารณะของเจ้าหน้าที่ในทุกพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบทางสื่อมวลชน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองหมั่นสอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนในปกครองไม่ให้นำรถจักรยานยนต์มาขับขี่เพื่อการแข่งขัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการแข่งขัน

2.ช่วงการแข่งขัน

2.1 ให้วางแผนบูรณาการการใช้กำลังในการปฏิบัติร่วมกันทุกฝ่ายในพื้นที่ทั้ง สส. ปป. จร. พงส. และบูรณาการผนึกกำลังจากหน่วยงานที่มีพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ในเขตพื้นที่ บช.น. ที่มีพื้นที่ติดต่อกับ ภ.1 หรือ ภ.7 และ บ.ก.ทล. หรือ บก.จร. โดยให้ บก.ทล.ผนึกกำลังเข้าปฏิบัติการในพื้นที่รอยต่อ และให้กำหนดผู้บังคับบัญชาเหตุการณ์อย่างชัดเจน รวมทั้งจัดเตรียมห้องควบคุม และสถานที่เก็บของกลางไว้รองรับการดำเนินการด้วย

2.2 การใช้อุปกรณ์เพื่อลดความเร็วของรถ และลดความรุนแรงในขณะจับกุม ให้คำนึงถึงความปลอดภัยของทุกฝ่ายทั้งเจ้าหน้าที่และผู้กระทำผิด ทั้งนี้ ให้พิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ม.83 วรรคสาม

2.3 ให้บันทึกภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวในทุกขั้นตอนระหว่างดำเนินการทั้งหมดไว้เป็นหลักฐานเพื่อใช้ประกอบสำนวนการสอบสวน หรือติดตามตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีในภายหลัง

2.4 ให้จับกุมและดำเนินคดีกับผู้แข่งขัน ผู้จัด ผู้สนับสนุน และผู้ส่งเสริมในทุกข้อกล่าวหา ตรวจสอบประวัติอาชญากรรมและหมายจับผู้กระทำผิดทุกราย และส่งฟ้องศาลทุกคดี และให้ประสานกับพนักงานอัยการอย่างใกล้ชิดในการส่งฟ้อง

2.5 เมื่อจับกุมแล้วให้ประสาน ฯพ. และสื่อมวลชน เพื่อนำเสนอผลการปฏิบัติต่อสาธารณชน ซึ่งเป็นการสร้างแนวร่วมทางมวลชน เพื่อผลในการป้องปรามการกระทำผิดในอนาคต

3.ช่วงหลังการแข่งขัน

3.1 สอบสวนขยายผลเพิ่มดำเนินการกับร้านรับซ่อมดัดแปลงสภาพรถ หรือตกแต่งรถเพื่อใช้ในการแข่งขัน จัดทำประวัติบุคคล และยานพาหนะที่กระทำผิดไว้ทุกราย เพื่อเป็นข้อมูลข้องต้น และใช้เป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อขั้นต่อไป

3.2 ดำเนินการด้านมวลชนสัมพันธ์ตาม แหล่งสถานศึกษาหรือที่พักอาศัยของผู้กระทำผิด เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และแสวงหาแนวร่วมในการป้องกันไม่ให้กระทำผิดซ้ำหรือเกิดพฤติกรรมเลียนแบบอีก

3.3 กำชับให้ทุกท้องที่ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง

3.4 รวบรวมสภาพปัญหาในการปฏิบัติงาน ข้อขัดข้องและวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อวางแนวทางหรือมาตรการแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่รับผิดชอบ และจัดวางรูปแบบและการปฏิบัติเพื่อทำการฝึกซ้อมหรือซักซ้อมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเกิดเหตุในครั้งต่อไป

ระยะเวลาในการดำเนินการ ตั้งแต่เดือน ต.ค.-พ.ย.2555

ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

บุคคลที่ต้องรับผิดชอบหรือควรพิจารณาดำเนินคดีมี 4 กลุ่ม ได้แก่

1.ผู้ขับขี่

2.ผู้จัด ผู้สนับสนุน หรือผู้ส่งเสริมให้มีการแข่งขัน

3.บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

4.ผู้จำหน่ายอุปกรณ์แต่งรถ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแข่งรถ ได้แก่ พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.2522 พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 พ.ร.บ.มาตรฐานอุตสาหกรรม พ.ศ.2511 พ.ร.บ.รถยนต์ พ.ศ.2522 พ.ร.บ.รักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบของบ้านเมือง พ.ศ.2535 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การรายงาน

ให้ ทช.น. ภ. 1 9 และ ผบช.ก. รายงานให้ ตร.ทราบ การปฏิบัติทุกวันเมื่อมีการจับกุม รายงานสรุปผลการปฏิบัติในภาพรวมเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินการ ภายในวันที่ 3 ก.พ.๒๖๖๕

เพื่อทราบและถือปฏิบัติ

พล.ต.อ. อดุลย์ แสงสิงแก้ว

(อดุลย์ แสงสิงแก้ว)

ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี กรมตำรวจ โทร. 2511089

ที่ 0503.6/ 16442 **วันที่** 11 ธันวาคม 2539

เรื่อง กำชับและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการชี้ตัวผู้ต้องหา การนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

รอง ผ.ตร.,ผู้ช่วย อ.ตร.ภาค 1-9,ผบช.ภาค 1-9,ผบช.น.,ผบช.ก.,ผบช.ปส.,ผบช.สตม.,ผบช.สกพ.,ตชร.,ผบก.ตชว. และ ผบก.คด.

ในปัจจุบันปรากฏว่ามีข้าราชการตำรวจตลอดจนผู้ทำหน้าที่การตรวจพิสูจน์ในเรื่องต่าง ๆ ของกรมตำรวจ ได้ออกแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนในลักษณะเปิดเผยรูปคดีหรือพยานหลักฐาน ซึ่งอาจเป็นพยานบุคคล พยานวัตถุ หรือพยานเอกสาร รวมตลอดถึงผลการตรวจพิสูจน์ต่างๆ เช่น ผลการตรวจพิสูจน์ทางนิติเวช หรือผลการตรวจทางเคมี ผลการตรวจทางชีวะ ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแถลงข่าวเกี่ยวกับการนำตัวผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ การชี้ตัวผู้ต้องหา ทำให้ปรากฏภาพที่ไม่เหมาะสมตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือทางโทรทัศน์ในแง่มุมต่างๆ อาทิเช่น ผู้เสียหายที่เป็นเด็ก, สาวชน หรือสตรีในคดีเกี่ยวกับเพศ หรือภาพถ่ายเด็กเข้าชี้ตัวผู้ต้องหา ฯลฯ โดยมิได้คำนึงถึงระเบียบปฏิบัติอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดี เป็นเหตุให้มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม ทั้งที่กรมตำรวจได้เคยมีหนังสือ ตร.ที่ 0610.3/7632 ลงวันที่ 27 พ.ค.2528 เรื่อง กำชับวิธีการชี้ตัวผู้ต้องหา หนังสือ ตร. ที่ 0610.04/2787 ลงวันที่ 24 มี.ค. 2530 เรื่อง คำแนะนำแนวทางการปฏิบัติในการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน และหนังสือ ตร. ที่ 0508.5/4545 ลงวันที่ 19 พ.ค.2531 เรื่อง กำชับการปฏิบัติและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการแถลงข่าว หรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน ให้ข้าราชการตำรวจหน่วยต่าง ๆ ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดไว้แล้ว

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งของกรมตำรวจดังกล่าวโดยเคร่งครัด จึงขอกำชับให้พนักงานสอบสวนทุกหน่วยถือปฏิบัติ ดังนี้

1. <u>การแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน</u>

1.1 ห้ามใช้วิธีการหรือแสดงข้อความในการแถลงข่าวหรือแพร่ภาพที่อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่พยาน ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือรูปคดีโดยเด็ดขาด

1.2 ไม่ควรเปิดเผยถึงเรื่องเกี่ยวกับคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ที่ถือเป็นความลับ

/1.3 ให้ระมัดระวัง...

1.3 ให้ระมัดระวังเรื่องที่จะเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือผลประโยชน์ของผู้อื่น เช่น คดีความลับเกี่ยวกับแพทย์ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานหมิ่นประมาท ฯลฯ เป็นต้น

1.4 ห้ามนำผลการสืบสวนสอบสวนหรือความเห็นมาแถลงข่าวหรือให้ข่าวต่อสื่อมวลชนไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ เพราะจะทำให้เสียรูปคดีหรือทำให้พยานหลักฐานถูกเปิดเผยขยายไป

1.5 ห้ามเปิดเผยถึงแผนประทุษกรรมซึ่งอาจเป็นแบบอย่างในทางไม่ดี เช่น วิธีการฉ้อโกง การกระทำอันธรรมหรือวิธีการอันชั่วร้ายอื่น ๆ ที่พวกมิจฉาชีพหรือประชาชนอาจนำไปใช้เป็นแบบอย่าง

1.6 ห้ามเปิดเผยสิ่งของข้อความ หรือรูปภาพ อันอาจจะทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว รู้จักชื่อที่อยู่ ที่ทำงาน สถานศึกษา ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี หรือพยาน เว้นแต่ในส่วนเกี่ยวกับการสอบสวน

1.7 คดีที่ต้องมีการชี้ตัวหรือชี้รูปผู้ต้องหา ห้ามนำตัวผู้ต้องหาออกแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนก่อนทำการชี้ตัวหรือชี้รูป ถ้าจะทำการแถลงข่าวก็ไม่จำเป็นต้องให้ผู้ต้องหาอยู่ร่วมในที่นั้นด้วย

1.8 การแถลงข่าวห้ามใช้ถ้อยคำหรือกิริยาท่าทางที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือประจานผู้หนึ่งผู้ใดเหนือคนอื่นผู้ต้องหาหรือผู้อื่น

2. <u>การนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ</u>

2.1 ในการนำตัวผู้ต้องหาไปชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ให้ป้องกันมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นั้นชี้ และให้พึงระมัดระวังการใช้ถ้อยคำหรือกิริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่หรือการปฏิบัติการที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา

2.2 ควรหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใด ๆ ในลักษณะเป็นการตอบโต้ระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใด ๆ โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากอาจเป็นเหตุให้รูปคดีเสียหาย

3 การ<u>ชี้ตัวผู้ต้องหา</u>

3.1 ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้บังคับบัญชาผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการชี้ตัว พึงระลึกเสมอว่า การชี้ตัวผู้ต้องหาเป็นการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยปราศจากอคติและการบังคับ จึงห้ามจัดให้มีการชี้ตัวโดยผู้ชี้ตัวไม่เต็มใจหรือไม่สมัครใจโดยเด็ดขาด

3.2 ในกรณีผู้ชี้ตัวสมัครใจจะชี้ตัวผู้ต้องหา หรือสมัครใจจะชี้ตัวโดยเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาก็ให้ดำเนินการไปตามระเบียบการสอบสวนเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 6 บทที่ 8 เว้นแต่ผู้ชี้ตัว

เกรงกลัวว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัยในขณะนั้นหรือภายหลัง หรือพนักงานสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่าจะเป็นอันตรายต่อผู้ชี้ตัว ก็ให้หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้ต้องหากับผู้ที่ชี้ตัว ทั้งนี้ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาใช้วิธีการและสถานที่ชี้ตัวให้เหมาะสมด้วย เช่น จัดสถานที่สำหรับชี้ตัวโดยมิให้ผู้ต้องหามองเห็นผู้ชี้ตัวได้ ทั้งนี้เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะต้องจัดบุคคลที่เป็นกลางเข้าดูการชี้ตัว แล้วจัดให้ลงชื่อรับรองในบันทึกการชี้ตัวด้วย

3.3 การชี้ตัว ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่าตามที่จัดการเพื่อให้ชี้ตัวนั้นเป็นที่พอใจของผู้ต้องหาหรือไม่ หรือจะให้จัดการอย่างไร เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม เมื่อการชี้ตัวเสร็จสิ้น ให้พนักงานสอบสวนบันทึกรายละเอียดและผลการชี้ตัว โดยให้ผู้ต้องหา ผู้ชี้ตัวพนักงานสอบสวน และผู้ที่เข้าร่วมสังเกตการชี้ตัว ลงชื่อไว้ในบันทึกด้วย

3.4 การชี้ตัวผู้ต้องหา ให้ชี้ตัวในห้องหรือสถานที่ที่เตรียมการไว้

ดังนั้น จึงขอกำชับพนักงานสอบสวน และผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยให้ ตร. จัดสายตรวจสอบและกวดขันการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยต่าง ๆ ให้เป็นไปตาม ระเบียบ คำสั่ง และหนังสือ ตร. ดังกล่าวข้างต้น หากพบว่ามีการฝ่าฝืนให้พิจารณาเอาโทษอย่างจริงจัง

พล.ต.อ

(พจน์ บุณยะจินดา)

ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมตำรวจ โทร. 2052358

ที่ มท 0606.6/52๖ วันที่ 16 มกราคม 2541

เรื่อง การปฏิบัติในการชี้ตัวผู้ต้องหา

รอง ผ.ตร., ผู้ช่วย อ.ตร., ผบช.น., จตร., ผบช.น., ก, ปส., ส., สตม., ภ 1-9, ผบก.ตท. และ ผบก.วช.

ตามประมวลระเบียบการตำรวจที่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 9 บทที่ 8 ว่าด้วยการจัดให้ชี้ตัวและชี้รูปผู้ต้องหา ข้อ 281 และตามหนังสือกรมตำรวจ ที่ 0509.6/18442 ลง 11 ธ.ค.39 ข้อ 3 กำหนดวิธีการชี้ตัวผู้ต้องหาเพื่อให้ถือปฏิบัติไว้ 2 วิธี คือ จัดให้ผู้กล่าวหาหรือพยานเข้าชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่ให้ผู้ชี้ตัวเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา และวิธีชี้ตัวผู้ต้องหาโดยมิให้ผู้ต้องหามองเห็นผู้ชี้ตัวนั้น เนื่องจากการชี้ตัวโดยวิธีการที่ให้ผู้กล่าวหาหรือพยานเข้าชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่ให้ผู้ชี้ตัวต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา เป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสม อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้กล่าวหาหรือพยาน ผู้ชี้ตัวผู้ต้องหา ในกรณีที่ผู้ต้องหามีอิทธิพล ผู้เสียหายหรือพยานอาจไม่กล้าชี้หรือเจตนาเข้าให้ผิดตัว เนื่องจากเกรงกลัวว่าจะได้รับอันตราย เป็นการไม่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายหรือพยานและราษฎรเฉพาะอย่างยิ่งพยานซึ่งเป็นผู้ที่เสียสละมาให้ความร่วมมือต่อรัฐ และในบางครั้งผู้เสียหายที่เข้าชี้ตัวผู้ต้องหาถูกทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาโดยที่ผู้อำนวยการชี้ตัวผู้ต้องหาไม่อาจป้องกันได้ เป็นการเสียหายต่อภาพพจน์ของ ตร. ทั้งในการจัดให้ผู้กล่าวหาหรือพยานเข้าชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่ให้ผู้ชี้ตัวต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหายังไม่เป็นการสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 244 ที่บัญญัติว่าบุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับการคุ้มครองและการปฏิบัติที่เหมาะสม

ฉะนั้น ในการจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหา (รวมถึงการชี้รูปผู้ต้องหา) ให้ระมัดระวังเฉพาะวิธีชี้ตัวผู้ต้องหาโดยมิให้ผู้ต้องหามองเห็นผู้ชี้ตัวเท่านั้น ดังนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้กล่าวหาและพยานผู้ให้การชี้ตัวผู้ต้องหา จึงมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. การที่ผู้กล่าวหาและพยานให้การว่ารู้จักผู้ต้องหาเป็นการส่วนตัวหรือไม่รู้จักแต่เห็นหน้าบ่อยครั้งตามที่ได้ให้การถึงลักษณะรูปพรรณไว้โดยละเอียดในคำให้การ ตำรวจจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหาหรือภาพถ่ายผู้ต้องหาจะต้องดำเนินการโดยเร็วและด้วยวิธีการที่สามารถจัดหาได้และก่อนที่ภาพของผู้ต้องหาจะปรากฏต่อสื่อมวลชน เมื่อจัดให้ผู้กล่าวหาหรือพยานชี้ตัวผู้ต้องหาหรือภาพถ่ายผู้ต้องหาแล้ว ให้สอบสวนบันทึกคำยืนยันตามที่ให้การไว้ด้วย ทั้งนี้ เพื่อพิสูจน์ว่าผู้กล่าวหาหรือพยานจำผู้ต้องหาได้แน่นอนตามที่ได้ให้การไว้

/ การจัดให้ชี้ตัว...

การจัดให้ชี้ตัวหรือภาพถ่ายผู้ต้องหาอาจกระทำได้ทั้งในสถานีตำรวจหรือสถานที่อื่น สำหรับผู้ทำหน้าที่ผู้อำนวยการชี้ตัวหรือภาพถ่าย ให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ดำเนินการ

สถานที่ที่จะทำการชี้ตัวผู้ต้องหา ต้องเป็นห้องที่มีที่กำบังพอที่จะไม่ให้บุคคลภายนอกมองเห็นบุคคลที่อยู่ภายในห้องได้จากทางอื่นนอกจากช่องกระจก (มีฉากเพื่อสมควรที่จะมองเข้าไปภายในห้องได้โดยสะดวก) กระจกที่ใช้เป็นกระจกมองทางเดียว (one - way mirror) โดยติดตั้งให้ผู้ชี้ตัวผู้ต้องหามองผ่านเข้าไปในห้องชี้ตัวผู้ต้องหาได้ แต่บุคคลภายในห้องชี้ตัวผู้ต้องหาไม่สามารถมองเห็นบุคคลที่อยู่ภายนอกห้องชี้ตัวได้ และภายในห้องชี้ตัวผู้ต้องหาต้องมีแสงสว่างเพียงพอที่จะเห็นบุคคลภายในห้องได้อย่างชัดเจน

2. วิธีชี้ตัวผู้ต้องหาให้ปฏิบัติดังนี้

2.1 เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกชี้ ห้ามจัดให้ผู้ที่จะทำการชี้ตัวผู้ต้องหามีโอกาสเห็นตัวภาพถ่ายหรือคำพิรูปพรรณผู้ต้องหาก่อนทำการชี้ตัว

2.2 พยายามจัดให้ผู้ต้องหาแต่งกายสีหน้าและคล้ายคลึงกับบุคคลที่เกิดเหตุหรือบุคคลอื่นเพียงเท่านั้น ซึ่งมีรูปร่าง ขนาด อายุ และแต่งกายคล้ายคลึงกันกับผู้ต้องหาจำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน และอยู่รวมกับผู้ต้องหาในที่เดียวกัน

2.3 ให้ผู้ต้องหาและบุคคลที่จัดไว้นั้นเข้าแถวอยู่รวมกัน หรือเดินผ่านผู้ชี้ตัวทีละคน และให้ผู้ถูกต้องหาเลือกที่ยืนหรือลำดับที่เดินผ่านผู้ชี้ตัวแล้วแต่กรณี ตามความประสงค์ของผู้ถูกต้องหาทุกครั้ง และเมื่อผู้ต้องหาพอใจอย่างไรแล้ว ให้ถือเป็นหลักในการชี้ตัวของผู้ต้องหาไว้ด้วย

ในทำนองเดียวกันการชี้ตัวของผู้ต้องหา ให้เป็นแนวทางแบบที่แนบท้ายหนังสือนี้

2.4 ในการชี้ตัวผู้ต้องหา ให้ผู้ทำหน้าที่อำนวยการในการชี้ตัวผู้ต้องหาจัดให้มีบุคคลภายนอกซึ่งมิใช่ตำรวจและเป็นบุคคลที่เชื่อถือของบุคคลทั่วไป เช่น ข้าราชการฝ่ายปกครอง ข้าราชการครูอาจารย์ ผู้ใหญ่บ้าน สื่อมวลชน หรือบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลในพื้นที่ที่ชี้ตัว อย่างน้อย 2 คน เป็นพยานในการชี้ตัวผู้ต้องหา

2.5 ห้ามผู้ถูกกระทำการอันเป็นเชิงแนะนำให้ชี้ตัวผู้ต้องหาคนใด

2.6 เมื่อชี้ผู้ต้องหาแล้ว ให้บันทึกผลการชี้ตัวไว้เป็นหลักฐานโดยบันทึกเป็นรายบุคคลของผู้เข้าชี้ตัว แล้วให้ผู้ทำหน้าที่ผู้อำนวยการชี้ตัว ผู้ชี้ตัว และพยานในการชี้ตัวลงลายมือชื่อรับรองการชี้ตัวไว้ด้วย

/ บันทึก...

ในการชี้ตัวผู้ต้องหา ให้มีบันทึกภาพเคลื่อนไหวและเสียงไว้ด้วยทุกครั้ง

เมื่อชี้ตัวผู้ต้องหาแล้ว ให้ลงบันทึกรายงานประจำวันไว้เป็นหลักฐานและให้ถ่ายเอกสารบันทึกประจำวันนี้ไว้ด้วย

2.7 ในการชี้ตัวผู้ต้องหา จะจัดให้มีการบันทึกภาพหรือวีดีทัศน์

3. ระเบียบหรือคำสั่งของกรมตำรวจใดที่ขัดหรือแย้งกับหนังสือสั่งการนี้ ให้ใช้หนังสือสั่งการนี้แทน

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไป

พล.ต.อ. [signature]

(ประชา พรหมนอก)

อ.ตร.

บันทึกรับทราบการชี้ตัวของผู้ต้องหา

สถานที่บันทึก. . . . . .

วันที่ . . เดือน. . . . . พ.ศ. . . . . .

1. ชื่อ ตำแหน่งผู้ดำเนินการชี้ตัวผู้ต้องหา. . . . . .

2. พนักงานชี้ตัวในครั้งนี้ . . . . . ผู้กล่าวหา

. . . . . ผู้ต้องหา

คือคดีที่. . . . . ข้อหา. . . . . .

3. ผู้อำนวยการชี้ตัวได้จัดให้มีการชี้ตัวต่อพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นผู้ต้องหา

ที่ . . . . . ซึ่งมีแสงสว่างเป็นอย่างดีและมีที่ทางโปร่งมีให้ผู้ชี้ตัวที่ยังมิได้ชี้ตัวเห็นผู้ต้องหาก่อนจะเข้าชี้ตัวเมื่อวันที่. . . . . เดือน. . . . . พ.ศ. . . . . เวลา . . . . . น.

4. ก่อนชี้ตัว ผู้อำนวยการชี้ตัวมิได้บอกให้ผู้ที่จะทำการชี้ตัวเห็นตัวผู้ต้องหา รูปถ่ายหรือลักษณะรูปพรรณของผู้ต้องหา และสถานที่นั้นผู้ต้องหามิได้เป็นผู้ชี้ตัว ได้จัดให้ผู้ต้องหาแต่งกายสวมและสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเหตุ โดยให้ปะปนกับบุคคลอื่นเพศเดียวกัน ซึ่งมีรูปร่าง ขนาด อายุ และแต่งกายคล้ายคลึงกันกับผู้ต้องหาจำนวน. . . . . คน คือ

(1). . . . . (2). . . . . .

(3). . . . . (4). . . . . .

(5). . . . . (6). . . . . .

(7). . . . . (8). . . . . .

5. ผู้อำนวยการชี้ตัวได้จัดให้ชี้ตัวโดยวิธี ยืน/เดินผ่านทีละคน และได้ถามผู้ต้องหาว่า ตามที่จัดให้ชี้ตัวนี้เป็นที่พอใจหรือไม่ หรือจะให้จัดการอย่างอื่น. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

6. ผู้ต้องหามีความพอใจในการจัดให้ชี้ตัว ได้อ่านบันทึกนี้ให้ผู้ต้องหาและพยานในการดูตัวฟังแล้ว รับว่าถูกต้อง จึงให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ). . . . . ผู้ต้องหา

(. . . . .)

(ลงชื่อ). . . . . พยาน

(. . . . .)

(ลงชื่อ). . . . . พยาน

(. . . . .)

(ลงชื่อ). .....หยาน

(.....)

(ลงชื่อ)..... .; .....ผู้อำนวยการชี้ตัว

(..... .....)

(ลงชื่อ)..... ....หน้าที่งานสอบสวน/บันทึก/อ่าน

(..... .. ..)

บันทึกผลการชี้ตัวผู้ต้องหา

สถานที่ทับที่ .....

วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. .....

1. ชื่อ ตำแหน่งผู้อำนวยการชี้ตัวผู้ต้องหา.....

2. จัดให้มีการชี้ตัวในคดีระหว่าง.....ผู้เสียหาย

.....ผู้ต้องหา

หรืออาญาที่..... ข้อหา.....

โดยจัดให้ นาย/นาง/นางสาว.....ผู้ชี้ตัว

เข้าทำการชี้ตัว นาย/นาง/นางสาว.....ผู้ต้องหา

ที่..... ซึ่งมีเสียงสว่าง เป็นอย่างดี และมีที่ทางมั่นให้ผู้ชี้ตัวที่ยังมิได้ชี้ตัวเห็นผู้ต้องหาก่อนจะเข้าชี้ตัว เมื่อวันที่.....เดือน..... พ.ศ. ..... เวลา .....น.

3. ก่อนชี้ตัว ผู้อำนวยการชี้ตัวมิได้ให้ผู้ที่จะทำการชี้ตัวเห็นตัวผู้ต้องหา รูปถ่ายหรือภาพวิรูป พรรณของผู้ต้องหา และสถานที่อันผู้ต้องหามาเห็นผู้ชี้ตัว แต่จัดให้ผู้ต้องหาแต่งกายลักษณะคล้ายคลึงกับเวลาที่เกิดเหตุ โดยให้ตะบะกับบุคคลอื่นเพศเดียวกัน ซึ่งมีรูปร่าง ขนาด อายุ และแต่งกายคล้ายคลึงกันกับผู้ต้องหาจำนวน..... คน

4. ผู้อำนวยการชี้ตัว จึงได้จัดให้ นาย/นาง/นางสาว.....

ผู้เสียหาย/พยาน ชี้ตัวผู้ต้องหา

5. ผลการชี้ตัวผู้ต้องหาปรากฏว่า.....

.....

.....

6. ได้อ่านบันทึกนี้ให้ผู้ชี้ตัวและพยานในการชี้ตัวผู้ต้องหา ฟังแล้ว รับว่าถูกต้อง จึงให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ).....ผู้ชี้ตัว

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้อำนวยการชี้ตัว

(.....)

(ลงชื่อ).....พนักงานสอบสวน/ปปท/อำนวย

(.....)

หมายเหตุ ให้ลงหลักฐานการชี้ตัวผู้ต้องหาวันที่ ม.จ.ว. ข้อ.....เวลา..... น. วันที่.....

เดือน..... พ.ศ.....ของสถานีตำรวจ.....

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กองคดี) โทร. ๐ ๒๒๐๕-๑๔๘๐

ที่ ๐๐๐๔.๓๓/ ๑๒๑๑๙ **วันที่** ๒๖ กันยายน ๒๕๔๕

เรื่อง การจัดทำภาพถ่ายในคดีเกี่ยวด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา

ผบช.ก. , ผบช.น ผบช.ภ.๑ – ๙

ด้วยสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศได้ส่งสำนวนการสอบสวนหลักฐานเกี่ยวเนื่องด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญามาให้ ตร. เพื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕

ตร. ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าการทำสำนวนการสอบสวนคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา เช่นคดีการละเมิดเครื่องหมายการค้าโดยการผลิตสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนแบบเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น เป็นต้น เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมหรือพนักงานสอบสวนได้จัดทำแผนที่เกิดเหตุ ถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ และถ่ายภาพของกลาง เพื่อแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ และสภาพของกลางประกอบในสำนวนการสอบสวน ซึ่งมีผลต่อการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ เนื่องจากไม่สามารถพิเคราะห์ถึงสถานที่เกิดเหตุที่แท้จริงได้ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความละเอียดและรอบคอบ จึงให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมหรือพนักงานสอบสวนดำเนินการจัดทำแผนที่เกิดเหตุ ถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุรายละเอียดและสภาพของกลางประกอบสำนวนการสอบสวนด้วย

จึงเรียนมายังท่าน เพื่อสั่งการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมหรือพนักงานสอบสวนคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาดำเนินการตามที่สั่งการข้างต้น ทั้งนี้เพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมในการกิจของ ตร. เป็นไปด้วยความละเอียด รอบคอบ และเป็นธรรม ได้รับการเชื่อถือศรัทธายิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม

พล ต ต. สันต์ ศรุตานนท์

(สันต์ ศรุตานนท์)

ผบ.ตร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. ๐ ๒๒๐๕ ๓๔๖๖
ที่ ๐๐๐๔.๖/๓๖๘๘ วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๐
เรื่อง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานการดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง พ.ศ. ๒๕๔๖

ผบช.น., ก., ภ.๑-๙, ปส., สตม., สทม., ผบก.สอบสวนกลาง, กร, ผล. และ สก.ตร.

ด้วยสำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานการดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง พ.ศ. ๒๕๔๖ และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้ประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จึงมีผลให้ใช้บังคับได้ตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓๓ โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว ข้อ ๓๑ ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบนี้ วางระเบียบหรือออกคำสั่งภายในหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินคดีตามกฎหมายการเงินการคลัง เป็นไปอย่างรัดกุม รวดเร็ว โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้ปฏิบัติดังนี้

๑. ในกรณีตรวจพบการกระทำความผิด หรือสงสัย หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า มีการกระทำความผิดซึ่งอาจมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม และจำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้รายงานให้ปลัดกระทรวงการคลัง ประธานกรรมการประสานงานการดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายการเงินการคลังทราบโดยมิชักช้า

๒. ในกรณีประธานกรรมการประสานงานการดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง แจ้งผู้บังคับการ ตร. เพื่อขอความร่วมมือให้การส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนเข้าสนับสนุนในการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสืบสวนร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ บก.สอก.รัดส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวน แล้วแต่กรณี เข้าสนับสนุนในการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสืบสวน

๓. เมื่อคณะกรรมการประสานงานการดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง มีมติให้ดำเนินคดี ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน บก.สอก. เป็นผู้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ และให้รวบรวมหนังสือของกระทรวงการคลังที่แจ้งมติคณะกรรมการเพื่อประกอบการพิจารณาในการดำเนินคดี

๔. ในกรณีประธานกรรมการประสานงานการดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง มีหนังสือถึงพนักงานสอบสวนเพื่อขอจัดส่งพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าเป็นฝ่ายสนับสนุนในการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน ให้พนักงานสอบสวน บก.สอก. รับไว้ดำเนินการ

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี และคำสั่งนี้โดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.ท. ธีรวุฒิ บุตรศรีภูมิ
(ธีรวุฒิ บุตรศรีภูมิ)
ผู้ช่วย รอง.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3166

ที่ 0031.212/ว 68 วันที่ 24 กรกฎาคม 2549

เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับอำนาจของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิ อาญา มาตรา 132 และการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมทางอินเทอร์เน็ต

เรียน ผบ.ตร., จตช., รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร.หรือ ตำแหน่งเทียบเท่า
ผบช. หรือ ตำแหน่งเทียบเท่า
ผบก.ในสังกัด สง ผบ.ตร.หรือ ตำแหน่งเทียบเท่า

ด้วย ตร. ได้หารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิ อาญา มาตรา 132 และการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมทางอินเทอร์เน็ต ต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา ในประเด็นดังนี้

1. กรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตให้ทำการปิดกั้นเว็บไซต์ ที่มีการเผยแพร่ภาพลามกอนาจารหรือการกระทำผิดกฎหมายอย่างชัดแจ้ง แต่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไม่ทำการปิดกั้นเว็บไซต์ดังกล่าว จะถือว่าผู้ให้บริการฯ มีส่วนร่วมในการกระทำผิดในเรื่องนั้นหรือไม่ และการสั่งปิดเว็บไซต์จะต้องมีหมายศาลตามที่บริษัท เอ.ซี.ซี. อินเทอร์เน็ต จำกัด ร้องขอหรือไม่ประการใด

2. กรณีพนักงานสอบสวนขอหมายเรียกเอกสาร หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 นั้น พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจเข้าถึงข้อมูลโทรคมนาคมได้หรือไม่ เพียงใด กรณีบริษัทฯ ผู้ครอบครองข้อมูลไม่ยินยอมโดยอ้างว่าพนักงานสอบสวนทั่วไปไม่ควรมีอำนาจมากกว่าหน่วยงานพิเศษ เช่น กระทรวงสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งต้องอาศัยคำสั่งศาลเพื่อเข้าถึงข้อมูลโทรคมนาคม โดยต้องยื่นคำร้องฝ่ายเดียวต่อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้มาซึ่งข้อมูล จึงขอหารือว่าอำนาจของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 นั้น สามารถเข้าถึงข้อมูลทางโทรคมนาคมและอินเทอร์เน็ต โดยไม่ต้องมีคำสั่งจากศาล เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนกรมสอบสวนคดีพิเศษได้หรือไม่ หรือจะต้องร้องขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอนุญาตเสียก่อน

สำนักงาน...

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีหนังสือที่ นร 0907/068 ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2549 แจ้งว่าคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11) พิจารณาข้อหารือของ สธ.โดยมีผู้แทน สธ. และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า มีปัญหาข้อกฎหมายสามประเด็น และมีความเห็นในแต่ละประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจแจ้งไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีการเผยแพร่ภาพลามกอนาจารหรือมีการกระทำผิดกฎหมายอย่างอื่น แต่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไม่ปิดกั้นเว็บไซต์ดังกล่าว จะถือว่าผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดในเรื่องนั้นหรือไม่ อย่างไรนั้น เห็นว่า ในกรณีที่ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตเปิดเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ภาพลามกอนาจาร เพื่อให้มีการเล่นพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือเพื่อกระทำความผิดอื่น ถ้าการกระทำดังกล่าวเข้าองค์ประกอบความผิดฐานใดฐานหนึ่ง เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจได้แจ้งให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทราบเพื่อทำการปิดกั้นเว็บไซต์ดังกล่าวแล้ว แต่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไม่ปฏิบัติตามที่เจ้าพนักงานตำรวจแจ้งก็อาจเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตกระทำความผิดข้างต้นโดยใช้บริการของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตกระทำความผิดนั้น ซึ่งอาจถือได้ว่าผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตในการกระทำความผิด อันเข้าข่ายเป็นผู้สนับสนุนให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นตามมาตรา 86 แห่ง ป.อาญา

ประเด็นที่สอง ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจสั่งปิดเว็บไซต์ที่มีการเผยแพร่ภาพลามกอนาจารหรือมีการกระทำผิดกฎหมายอย่างอื่น จะต้องมีหมายศาลหรือไม่ อย่างไรนั้น เห็นว่าการสั่งปิดเว็บไซต์ที่มีการเผยแพร่ภาพลามกอนาจารหรือมีการกระทำผิดกฎหมายอย่างอื่นเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล ต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดแจ้ง เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงจะมีอำนาจกระทำได้ ดังเช่น มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2484 ที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ที่จะมีคำสั่งเป็นหนังสือแก่ผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะหรือมีคำสั่งทั่วไปโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาหรือหนังสือพิมพ์รายวันห้ามการขาย หรือจำหน่ายสิ่งพิมพ์นั้น ทั้งจะให้ยึดสิ่งพิมพ์และแม่พิมพ์นั้นด้วยก็ได้ เมื่อปรากฏว่าได้มีการโฆษณาหรือเตรียมการโฆษณาสิ่งพิมพ์ใด ๆ ซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์

เห็นว่าอาจ...

เห็นว่าอาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างไรก็ตาม จากการพิจารณาตรวจสอบกฎหมายต่าง ๆ ไม่พบว่ามีกฎหมายใดให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจที่จะสั่งปิดเว็บไซต์ที่มีการเผยแพร่ภาพลามกอนาจารหรือมีการกระทำผิดกฎหมายอย่างอื่น ดังนั้น เมื่อไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจไว้ เจ้าพนักงานตำรวจจึงไม่อาจสั่งปิดเว็บไซต์นั้นเองหรือขอให้ศาลสั่งปิดได้

อนึ่ง แม้เจ้าพนักงานตำรวจไม่อาจสั่งปิดเว็บไซต์ดังกล่าวได้ แต่อาจแจ้งให้คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติในฐานะผู้ควบคุมและผู้อนุญาตในการประกอบกิจการโทรคมนาคมดำเนินการเพิกถอนใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ตได้ตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ 2544 ประกอบกับข้อ13 และข้อ 15 แห่งประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการขอรับใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ต ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2546 ที่กำหนดให้คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติมีอำนาจระงับ ยกเลิก หรือเพิกถอนใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ตได้ในกรณีมีความจำเป็นต้องปกป้องความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตละเลยมาตรการเพื่อสังคมที่จะต้องพึงระมัดระวังมิให้ผู้ใช้บริการนำเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไปใช้โดยมิชอบ หรือเผยแพร่ข้อมูลอันอาจทำลายความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ประเด็นที่สาม ในกรณีที่พนักงานสอบสวนใช้อำนาจตามมาตรา 132 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ออกหมายเรียกเอกสารหรือพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลทางโทรคมนาคมหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องมีหมายศาลหรือจะต้องร้องขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอนุญาตก่อน ดังเช่น พนักงานสอบสวนคดีพิเศษของกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือไม่ อย่างไรนั้น ประกอบจากคำชี้แจงของผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่า ตามที่หารือมานี้เป็นเรื่องที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องการทราบข้อมูลจากบริษัท เอเชีย อินโฟเน็ต จำกัด เกี่ยวกับชื่อ ที่อยู่ และหมายเลขโทรศัพท์ที่ใช้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ตลอดจนรายละเอียดการเชื่อมต่อที่ระบุระยะเวลา Login และ Logout ของผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตซึ่งเปิดเว็บไซต์ที่เผยแพร่ภาพลามกอนาจารหรือมีการกระทำผิดกฎหมายอื่น เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดเท่านั้น มิได้

/ต้องการทราบ...

ต้องการทราบรายละเอียดในข้อมูลส่วนบุคคลดังเช่นกรณีของกรมสอบสวนคดีพิเศษแต่อย่างใด คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 1) พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลดังกล่าวมิใช่ข้อความในสิ่งสื่อสารที่บุคคลติดต่อกันซึ่งต้องห้ามตามมาตรา 37 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือเป็นข้อมูลข่าวสารอันเป็นรายละเอียดที่ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดตามที่พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 กำหนดไว้ ดังนั้น ถ้าเบื้องต้นปรากฏว่าข้อมูลที่พนักงานสอบสวนต้องการทราบปรากฏอยู่ในเอกสารที่ทางอาชญาหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองเอกสารให้จัดส่งเอกสารนั้นมาให้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 132(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือถ้ามีบุคคลใดทราบข้อเท็จจริงนั้น ก็สามารถออกหมายเรียกให้บุคคลนั้นมาให้ถ้อยคำ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 133 แห่ง ป.วิ อาญา ได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบผลการตอบข้อหารือของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าว และแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

พล.ต.ท. [redacted]

(ชาญวุฒิ วัชรพุกก์)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3466

ที่ 0031.212/ 4226 วันที่ ๑๙ กันยายน 2550

เรื่อง กำชับแนวปฏิบัติในการใช้เครื่องจับเท็จ

ผบช.ก., ผบช.น., ผบช.สนว., ผบช.สตม., ผบช.ปส., ผบช.ส., ผบก.ภ.1-9

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ส่งรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีประชาชนสหภาพแรงงานอัลมอนด์ได้ร้องเรียนว่า บริษัทอัลมอนด์ (ไทยแลนด์) จำกัด ได้นำเครื่องจับเท็จมาใช้โดยมอบหมายให้บริษัท โพลีกราฟเซ็นเตอร์(ไทยแลนด์) จำกัด เป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบจับเท็จ หากพนักงานไม่ปฏิบัติตาม จะถูกสั่งตัวให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้เสนอแนะเชิงนโยบายให้ ตร.ดำเนินการตามมาตรการแก้ไขปัญหา

ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้เครื่องจับเท็จที่มีกรณีร้องเรียนนี้เป็นเครื่องของเอกชน ไม่เกี่ยวข้องกับเครื่องจับเท็จของ ตร.ซึ่งมีอยู่ที่ พฐ.แต่อย่างใด แต่เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปมีส่วนร่วมกับสถานประกอบการในการข่มขู่ลูกจ้างให้เข้าเครื่องจับเท็จ จึงให้กำชับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับไม่เกี่ยวกับคดี เล่ม 2 ตอน 3 ประเภทบริหาร บทที่ 8 เรื่อง การใช้เครื่องจับเท็จ และการใช้เครื่องจับเท็จให้ใช้แต่เฉพาะกรณีที่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษเท่านั้น และหากพบว่ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำดังกล่าวโดยใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ก็ให้ดำเนินการทางวินัยและทางกฎหมายโดยเคร่งครัด

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

พล.ต.อ.

(ปทีป ดันประเสริฐ)

รตช.ปรท.ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คร. โทร. 02 203 3466

ที่ 0031.212/ 08810 วันที่ ๑๓ ธันวาคม 2553

เรื่อง ทำชี้แจงการปฏิบัติหน้าที่ให้อยู่ภายในบังคับของกฎหมายและระเบียบ

มบช.น., ก., ก.1 – 9, บช., สคม., ส., ตชด.

ด้วยมีผู้ร้องเรียนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวน ตรวจค้น จับกุม รวมตลอดถึงการสอบสวนดำเนินคดีว่ามีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้อง ซึ่งผู้ร้องทางหรือจำเลยได้หยิบยกประเด็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวเป็นข้อต่อสู้ในการดำเนินคดีและที่สุดในทางคดี ศาลได้พิเคราะห์จากข้อเท็จจริงในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น ความขัดแย้งกันเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ การปฏิเสธจำเลยให้การอันขัดกับความจริงกับตำรวจ รวมทั้งการควบคุมตัวจำเลยมาศาลว่าเป็นความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี และได้พิพากษายกฟ้อง

พิจารณาแล้วเห็นว่า การพิพากษายกฟ้องของศาลอาจประเด็นความแตกต่างๆ ดังกล่าวเป็นเหตุให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ นำข้อพิจารณาและผลการตัดสินคดีของศาลดังกล่าวมาเป็นบรรทัดในการพิจารณารับฟังในเรื่องที่มีการร้องเรียน อันอาจส่งผลกระทบต่อการยอมรับในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและความเสียหายต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติในภาพรวม ประกอบกับปัจจุบันมีหน่วยงานหลายหน่วยมีอำนาจในการตรวจสอบเกี่ยวกับการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ และโดยสภาพลักษณะการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่รักษาความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งจะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายแก่ประชาชนโดยตรง จึงอาจเกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ ทำให้มีการร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจผ่านหน่วยงานต่างๆ จำนวนมาก ดังนั้น จึงให้ท่านกำชับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดศึกษาระเบียบกฎหมายที่ให้ความรับรอง หรือคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้ละเอียดรอบคอบ และให้ระมัดระวังการปฏิบัติหน้าที่ให้อยู่ภายในขอบเขตของระเบียบและกฎหมายโดยเคร่งครัด อย่างเคร่งครัด

จึงแจ้งมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

พล.ต.ท.

(พรชัย พันธุ์วัฒนา)

รองอธิบดี ปรท.สบ.คร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐๒ ๒๐๕ ๓๕๖๖
ที่ ๐๐๑๑.๒๖/๔๐๕ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

เรื่อง กำชับการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา กลุ่มมิจฉาชีพประดิษฐ์แปลงทองรูปพรรณเส้นนำมาหลอกขาย ร้านค้าทองคำ

ผบ.ตร., ภ.๑-๙, ศปห., ก.

เนื่องจากในปัจจุบันได้มีกลุ่มมิจฉาชีพผลิตทองปลอม ทองชุบ ทองใส่น้ำ ประสานทองมากผิดปกติ ทองยัดไส้โลหะเงินในปล้องหรือลูกตุ้มทองห้อยคุณภาพพลอยตรายี่ห้อของร้านค้าส่งแล้วนำไปหลอกขายให้กับร้านค้าทองรายๆ ทั่วประเทศ จำนวนกว่า ๗,๐๐๐ ร้าน โดยทำเป็นกระบวนการ แทบทุกร้านเคยรับซื้อทองปลอมดังกล่าวไว้ทั้งสิ้น มูลค่าความเสียหายเฉลี่ยร้านละ ๒๐๐,๐๐๐ - ๓๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี สร้างความเสียหายต่อประเทศปีละกว่า ๒,๐๐๐ ล้านบาท และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและประชาชนเป็นอย่างยิ่ง โดยแก๊งมิจฉาชีพเหล่านี้จะมีผู้มีอิทธิพลหนุนหลัง..และมีทนายความที่ชำนาญด้านคดีคอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านคดีความ ประกอบกับ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง..เห็นว่าคดีลักษณะดังกล่าวเป็นคดีความทั่วไป ไม่ได้ให้ความสำคัญการดำเนินคดีจึงดำเนินการตามปกติของคดีทั่วๆไป เมื่อมีการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาเหล่านี้จะหลบหนีประกันแทบทุกราย จากนั้นก็จะกลับมาข่มขู่ร้านค้าทอง ผู้เสียหาย. เจ้าของร้านค้าทองเกรงว่าจะเกิดอันตราย จึงมักไม่ติดตามการดำเนินคดี

ตร. พิจารณาแล้ว เห็นว่า เพื่อให้การป้องกันปราบปราม กลุ่มมิจฉาชีพปลอมแปลงทองรูปพรรณแล้วนำมาหลอกขายให้กับร้านค้าทองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงให้หน่วยงานระดับความสำคัญในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหากลุ่มดังกล่าว โดยเฉพาะการปล่อยชั่วคราวให้พิจารณาถึงบุญหาดังกล่าวข้างต้น และสอบสวนขยายผลถึงผู้ร่วมขบวนการ ผู้มีอิทธิพลที่อยู่เบื้องหลังเพื่อดำเนินคดีทุกราย และให้จัดทำแผนประทุษกรรมไว้ทุกคดี

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและแจ้งให้หน่วยงานสอบสวนรวมทั้งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทราบ และถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.อ. เอก อังสนานนท์
(เอก อังสนานนท์)
รอง ผบ ตร.ปรท.ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3466 โทรสาร 0 2251 2662

ที่ 0031.212/ส 0003 วันที่ 6 มกราคม 2552

เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

รตช., รอง ผบ.ตร. หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

รอง จตช., ผู้ช่วย ผบ.ตร. หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ผบช. และ ผบก. ในสังกัด รอง ผบ.ตร. หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ตามที่ สตม. มีหนังสือ ที่ ตช 0031.2/25814 ลง 30 มิ.ย.2551 ขอเรียนคณะกรรมการกฤษฎีกา ปัญหาข้อกฎหมายตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 เกี่ยวกับอำนาจในการควบคุมผู้ถูกจับของเจ้าพนักงานตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ความว่า

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. สามารถใช้อำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 15 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ก่อนส่งตัวผู้ถูกจับต่อพนักงานสอบสวนได้หรือไม่

2. หากสามารถควบคุมตัวได้ตาม 1. นั้นเป็นอำนาจเฉพาะของผู้จับกุมโดยไม่นับรวมอำนาจการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของพนักงานสอบสวน ถูกต้องหรือไม่

3. เมื่อ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.2550 มีผลใช้บังคับโดย พ.ร.บ.ดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการควบคุมผู้ถูกจับไว้โดยเฉพาะ แต่ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติหรือวิธีพิจารณาแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ พ.ร.บ.นี้ ดังนั้น ผู้จับกุมจะต้องนำตัวผู้ถูกจับส่งพนักงานสอบสวนในทันทีตามมาตรา 84 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ อย่างไร

บัดนี้ สตม. มีหนังสือ ที่ นร 0901/1334 ลง 4 ธ.ค.2551 เรียน ผบ.ตร. แจ้งว่าคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 10) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีความประสงค์ที่จะทราบว่าหลักการและแนวทางการปฏิบัติในการควบคุมตัวผู้ถูกจับในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตาม พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.2550 เป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นกฎหมายใหม่ที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนวิธีพิจารณาในคดียาเสพติดไว้โดยเฉพาะ และส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 10) จึงตอบข้อหารือเพิ่มเติมดังประเด็น โดยรวมประเด็นที่หนึ่งและประเด็นที่สองเข้าด้วยกัน ดังนี้

/ประเด็นที่ 1 ..

ประเด็นที่ 1 เห็นว่า คำว่า "เจ้าพนักงาน" ในมาตรา 3[1] แห่ง พ.ร.บ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 หมายความว่า ผู้ซึ่งเลขาธิการแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามกฎหมายดังกล่าว เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับการแต่งตั้งเป็น "เจ้าพนักงาน" จึงมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 15[2] แห่งพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ที่จำหนดให้เจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา 14(3)[3] มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ทั่วราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 14(3) ไว้เพื่อทำการสอบสวนได้ไม่เกินสามวัน ดังนั้น การควบคุมผู้ถูกจับของเจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะเจ้าพนักงานย่อมมีระยะเวลาไม่เกินสามวันอันเป็นอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและไม่นับรวมกับอำนาจการควบคุมผู้ถูกจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของพนักงานสอบสวน

ประเด็นที่ 2 เห็นว่า แม้ใน พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.2550 จะไม่ได้มีการบัญญัติเรื่องควรกวบคุมตัวผู้ถูกจับในคดียาเสพติดไว้โดยเฉพาะแต่มาตรา 5[4] แห่ง พ.ร.บ วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.2550 บัญญัตินิยามคำว่า "เจ้าพนักงาน" ว่าหมายความว่า เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยที่เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 15[5] แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ย่อมมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักรและมีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน โดยมิให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการควบคุม

---

[1] มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

"..." หมายความว่า ...

"เจ้าพนักงาน" หมายความว่า ผู้ซึ่งเลขาธิการแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

[2] มาตรา 15 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามมาตรา 14 ให้ถือว่า กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา 14(3) มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 14(3) ไว้เพื่อทำการสอบสวนให้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้นถ้าเห็นสมควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ โดยมิให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

[3] มาตรา 14 เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) ...

(2) ...

(3) จับกุมบุคคลใด ... ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(4) ...

[4] มาตรา 5 ในพระราชบัญญัตินี้เว้นแต่ข้อความจะแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

"..." หมายความว่า ...

"เจ้าพนักงาน" หมายความว่า เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"..." หมายความว่า ...

[5] ไปรดดูเชิงอรรถที่ 2. ข้างต้น

ของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจึงมีอำนาจในการควบคุมผู้ถูกจับไว้ชั่วเวลาไม่เกินสามวันตามมาตรา 15[1] แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 โดยไม่จำเป็นต้องนำผู้ถูกจับส่งพนักงานสอบสวนโดยทันทีตามมาตรา 84[1] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ รวมทั้งให้แจ้งพนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องทราบโดยทั่วกัน

พล.ต.ต. [signature]

(วงกต มณีวินทร์)

รอง ผบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

---

[1] โปรดดูเชิงอรรถที่ 2, ข้างต้น

[1] มาตรา 84 เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ขึ้นไปซึ่งได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวนี้ [illegible] ให้ส่งตัวผู้ถูกจับมายังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ขึ้นไปซึ่งได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวนี้ [illegible] ดังต่อไปนี้

ที่ นร ๐๔๐๑/ ๑๗๔๕

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๔ ธันวาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอหารือปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๔๐๑.๑๐/ป ๑๑๔๔ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง อำนาจในการควบคุมผู้ถูกจับของเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙

ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ขอหารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในการควบคุมผู้ถูกจับของเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงยุติธรรม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด) แต่งตั้งผู้แทนไปชี้แจงข้อเท็จจริง นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๐) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวและมีความเห็นปรากฏตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ได้ส่งมาด้วยนี้ อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบตามระเบียบด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(คุณพรทิพย์ จงสะ)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักอำนวยการ
โทร. ๐ ๒๒๗๖ ๔๒๐๕-๙
ฝ่ายกฎหมายมหาชน
โทรสาร ๐ ๒๔๒๖ ๕๓๖๗
www.krisdika.go.th
www.lawreform.go.th

เรื่องเสร็จที่ ๘๕๘/๒๕๕๑

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง อำนาจในการควบคุมผู้ถูกจับของเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติป้องกัน
และปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือที่ ตช ๐๐๓๑.๒๑๒/๕๘๑๔ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับหนังสือหารือปัญหาจากกองบังคับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด เกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ กรณีการควบคุมตัวผู้ถูกจับตามมาตรา ๑๔ (๓) ไว้เพื่อทำการสอบสวนเป็นเวลาเกินสามวันได้หรือไม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้บัญญัติแก้ไขดังกล่าวไว้ก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งมาตรา ๘๗ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้ควบคุมผู้ถูกจับได้เพียงสี่สิบแปดชั่วโมง หากจำเป็นต้องควบคุมต่อไปให้นำตัวไปยังศาลเพื่อพิจารณาสั่งควบคุม จึงเป็นปัญหาในข้อกฎหมายว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. จะดำเนินการอย่างไร สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงขอหารือปัญหาข้อกฎหมาย ดังนี้

๑. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. สามารถใช้อำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ก่อนส่งตัวผู้ถูกจับต่อพนักงานสอบสวนได้หรือไม่

๒. หากสามารถควบคุมตัวได้ตาม ๑. ถือเป็นอำนาจเฉพาะของผู้จับกุมไม่นับรวมอำนาจการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของพนักงานสอบสวน ถูกต้องหรือไม่

๓. เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับโดยพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการควบคุมผู้ถูกจับไว้โดยเฉพาะ แต่ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติหรือวิธีพิจารณาแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น ผู้จับกุมจะต้องนำตัวผู้ถูกจับส่งพนักงานสอบสวนในทันทีตามมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือไม่ อย่างไร

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๓๐๑/๑๔๓๒ ลงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๑ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาขอถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๐) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประกอบกับคำชี้แจงของผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด) แล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีความประสงค์ที่จะทราบหลักการและแนวทางการปฏิบัติในการควบคุมตัวผู้ถูกจับในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นกฎหมายใหม่ที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนวิธีพิจารณาในคดียาเสพติดไว้โดยเฉพาะ และส่งผลกระทบต่อทั้งสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๐) จึงเห็นสมควรตอบข้อหารือเพียงสองประเด็น โดยรวมประเด็นที่หนึ่งและประเด็นที่สองเข้าด้วยกัน ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เห็นว่า คำว่า "เจ้าพนักงาน" ในมาตรา ๓[๑] แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ หมายความว่า ผู้ซึ่งเลขาธิการแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามกฎหมายดังกล่าว เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับการแต่งตั้งเป็น "เจ้าพนักงาน" จึงมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๔[๒] แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา ๑๔ (๓)[๓] มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ทั่วราชอาณาจักรและให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา ๑๔ (๓) ไว้เพื่อทำการสอบสวนได้ไม่เกินสามวัน ดังนั้น การควบคุมผู้ถูกจับของเจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะเจ้าพนักงานย่อมมีระยะเวลาไม่เกินสามวันอันเป็นอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และไม่นับรวมกับอำนาจการควบคุมผู้ถูกจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของพนักงานสอบสวน

---

[๑] มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"เจ้าพนักงาน" หมายความว่า ผู้ซึ่งเลขาธิการแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

[๒] มาตรา ๑๔ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามมาตรา ๑๔ ให้มีอำนาจ กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา ๑๔ (๓) มีหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา ๑๔ (๓) ไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้นถ้าเห็นสมควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ โดยมิให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

[๓] มาตรา ๑๔ เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๓) จับกุมบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ประเด็นที่สอง เห็นว่า แม้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ จะมิได้มีการบัญญัติเรื่องการควบคุมตัวผู้ถูกจับในคดียาเสพติดไว้โดยเฉพาะ แต่มาตรา ๕[๑] แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัตินิยามคำว่า "เจ้าพนักงาน" ว่าหมายความว่า เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยที่เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๓๕[๒] แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ คือมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้ทั่วราชอาณาจักร และมีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน โดยมิให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจึงมีอำนาจในการควบคุมผู้ถูกจับไว้เป็นเวลาไม่เกินสามวันตามมาตรา ๓๕[๓] แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ โดยไม่จำเป็นต้องนำผู้ถูกจับส่งพนักงานสอบสวนในทันทีตามมาตรา ๘๔[๔] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(คุณพรทิพย์ จาละ)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ธันวาคม ๒๕๕๑

---

[๑] มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ข้อความจะแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

ฯลฯ ฯลฯ

"เจ้าพนักงาน" หมายความว่า เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ฯลฯ ฯลฯ

[๒] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒ , ข้างต้น

[๓] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒ , ข้างต้น

[๔] มาตรา ๘๔ เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ โดยทันที และเมื่อถึงที่นั้นแล้ว ให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจของที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าว เพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้

ฯลฯ ฯลฯ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐๒ ๒๐๕-๓๔๕๓
ที่ ๐๖๐๓.๒๔/๕๓๒๒ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๔
เรื่อง กำชับการควบคุมผู้ต้องหา หรือผู้ต้องขัง ในสถานีตำรวจทุกแห่งทั่วประเทศ

ผบช.ภ.๑-๙, น., ก., สตม. และ ศชต.

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหนังสือ ที่ สม ๐๐๐๙/๑๕๔๘ ลง ๑๔ ธ.ค. ๒๕๕๔ แจ้งผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีผู้ต้องหาคดียาเสพติดให้โทษได้เสียชีวิตภายในห้องขัง ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้พิจารณารายงานผลการตรวจสอบแล้ว เห็นว่าเป็นการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ อันเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงเสนอมาตรการแก้ไขปัญหาให้ ตร. ดำเนินการ เพื่อป้องกันไม่ให้กรณีนี้เกิดขึ้นอีก

ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขัง ในสถานที่ควบคุมของตำรวจ ซึ่งตามประมวลระเบียบการตำรวจในเรื่องวินัย คดี ลักษณะที่ ๑ หมวดที่ ๒ ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ที่สถานีตำรวจ และตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๖๒๕.๒๑/๑๕๖๗๔ ลง ๓๐ พ.ย. ๒๕๔๐ ได้กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับสถานที่ต้องขังให้ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดไว้แล้ว ส่วนกรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เสนอมาตรการ ให้ ตร. ดำเนินการเพื่อป้องกันเหตุในลักษณะเดียวกันนี้มิให้เกิดขึ้นอีกนั้นเพื่อเพิ่มความเข้มงวดในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้นจึงให้ดำเนินการเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

๑. ให้จัดเจ้าหน้าที่เฝ้าตรวจระวังอย่างเข้มงวดเป็นกรณีพิเศษ กรณีผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมข้อหา ยาเสพติด, จำหน่ายยาเสพติดให้โทษทุกประเภท หรือคดีที่ผู้ต้องหามีอาการฉุนเฉียวลักษณะจะทำร้ายตัวเอง โดยเฉพาะในช่วงเวลา ๒๐.๐๐ น. ถึง ๐๖.๐๐ น. ของวันรุ่งขึ้น

๒. ให้ตรวจตราสิ่งของวัตถุที่สามารถใช้ในการประทุษร้ายตัวเองหรือผู้อื่นในบริเวณที่ต้องควบคุมและใกล้เคียง

๓. ให้ผู้บังคับบัญชาเข้าตรวจตราเวรยามและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เป็นระยะๆ

๔. หากเกิดเหตุดังกล่าว ให้รายงาน ตร. (ผ่าน ผบ.) ทราบ ภายใน ๒๔ ชม. และให้พิจารณาข้อบกพร่องของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งผู้บังคับบัญชา ตามลำดับขั้น ตามอำนาจหน้าที่ แล้วรายงานให้ทราบภายใน ๗ วัน นับแต่เกิดเหตุ

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.ท.
(อาจิณ ไชยวงศ์)
รอง จสช.(๑) ปรท.ฉบ.ตร.

๔๐๓

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมตำรวจ โทร. ๒๕๑๐-๕๐๙๒

ที่ ๐๖๒๕.๒๓/๑๕๑๐๙๕ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

เรื่อง คำชี้แจงการปฏิบัติเกี่ยวกับสถานที่ควบคุม

เรียน ผบช.น.๑-๙ น.,ภ.และ สตม.

ตามที่ได้เกิดเหตุต่างๆ ในห้องควบคุมเช่นผู้ถูกควบคุมหลบหนี กรณีผู้ถูกควบคุมหญิงถูกข่มขืนกระทำชำเรา การทะเลาะวิวาท และการฆ่าตัวตายเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดเหตุดังกล่าว ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดจากสถานที่ควบคุมขัดข้อง จึงให้ดำเนินการ ดังนี้

๑. กำชับให้เจ้าหน้าที่ควบคุมผู้ต้องหา หรือสืบสวน กรณีที่ไม่มีผู้ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องหาแข็งแรงพอในการควบคุมผู้ถูกควบคุม โดยให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับหมวด ๖ การควบคุม บทที่ ๒ การควบคุมตัวที่สถานีตำรวจโดยเคร่งครัด

๒. ตรวจสอบสภาพห้องควบคุมให้มีความมั่นคงแข็งแรงอยู่เสมอ และสภาพไฟฟ้าให้มีแสงสว่างเพียงพอที่จะทำการตรวจตราผู้ถูกควบคุมได้โดยสะดวก

๓. หากห้องควบคุมของสถานีตำรวจใด มีผู้ถูกควบคุมเป็นจำนวนมากเกินกว่าจะสามารถรับไว้ได้ ให้พิจารณาจะจ่ายการควบคุม โดยส่งตัวผู้ต้องหาไปยังสถานีตำรวจใกล้เคียง กรณีผู้ต้องหังขังให้กระจายการควบคุมไปยังสถานีตำรวจที่กำหนดตาม คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๓๖๗/๒๕๔๐ ลง ๕ ส.ค.๒๕๔๐

๔. ให้พิจารณาว่าสถานีตำรวจใดที่สมควรติดตั้งสัญญาณเตือนรอบห้องควบคุม เพื่อป้องกันมิให้ผู้ถูกควบคุมหลบหนี

๕. การควบคุมผู้ถูกควบคุม ควรจัดแยกประเภทผู้ถูกควบคุม โดยพิจารณาถึงประเภทและความร้ายแรงของการกระทำผิดฐาน แยกผู้ต้องหาและผู้ต้องโทษกักขัง เพศชายและหญิง ผู้ที่เป็นโรคติดต่อ และจัดให้มีห้องน้ำในแต่ละห้อง

๖ ให้ผู้บังคับบัญชาทั้งแต่ระดับหัวหน้าสถานี ถึงนายร้อยตำรวจ หมั่นตรวจสอบดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมผู้ต้องหา หรือสืบสวนกรณีที่ไม่มีผู้ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องหา และตรวจสอบดูแลห้องควบคุมด้วยตนเองอย่างเข้มงวด ตลอดเวลา

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.อ. พรศักดิ์ ดุรงควิบูลย์

(พรศักดิ์ ดุรงควิบูลย์)

รอง ผบ.ตร.ปรท.ตร

360

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมตำรวจ โทร.2512662

ที่ 0603.6/11959 วันที่ 9 กันยายน 2539

เรื่อง กำชับและชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการปล่อยชั่วคราว

ผู้ช่วย อ.ตร.ทน.ภาค 1-9 ผ.ช.น., ผบช.ก., ผบช.ปส., ผบช.สตม., ผบช.สกพ , จต., ผบก.วช. และ ผค.

ตามที่ กรมตำรวจได้มีหนังสือที่ 0611/25264 ลงวันที่ 5 กันยายน 2526 เรื่อง กำชับและชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการปล่อยชั่วคราวและมีคำสั่งที่ 672/2538 ลงวันที่ 18 ส.ค. 2538 เรื่องการอำนวยความยุติธรรมในการสอบสวนคดีอาญา ไว้ให้ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติแล้ว แต่ปรากฏว่ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนบางรายปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหนังสือและคำสั่งดังกล่าว บางครั้งถึงกับหน่วงเหนี่ยวเรื่องไว้เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

การปล่อยชั่วคราวนั้น ตามหลักกฎหมายถือว่าผู้ต้องหาทุกคนมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องรีบพิจารณาโดยเร็ว เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ฉะนั้น หากปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนหรือผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวคนใดไม่สนใจที่จะดำเนินการให้ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือประกันตัวไปโดยสะดวกและรวดเร็วตามสิทธิที่ตามจะได้รับ หรือมีพฤติการณ์หน่วงเหนี่ยวเรื่องไว้เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กรมตำรวจจะดำเนินการพิจารณาลงโทษในสถานหนัก

อย่างไรก็ดี กรมตำรวจได้รับเค่าร้องเรียนอยู่เสมอว่ามีพนักงานสอบสวนบางคนเรียกประกันในการปล่อยชั่วคราวสูงเกินไป หรือแกล้งหน่วงเหนี่ยวการปล่อยชั่วคราวให้เกิดความยุ่งยากล่าช้า หรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเลยโดยไม่แจ้งเหตุผลให้ผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบ ซึ่งกรณีเช่นนี้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 2577/2534 วินิจฉัยว่า การที่พนักงานสอบสวนหน่วงเหนี่ยวการประกันตัวโจทก์ให้ดำเนินไปอย่างเชื่องช้า ทำให้การประกันตัวโจทก์ขลุกขลักลำบากไม่สะดวกตามที่ควรจะเป็น เท่ากับไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อ ไม่ขวนขวายกระทำการอันควรแนะนำหรือหาวิธีให้ญาติโจทก์ได้ยื่นเรื่องราวโดยรวดเร็วตามหน้าที่ที่จะต้องทำ เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

ดังนั้น เพื่อเป็นการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนในเรื่องการปล่อยชั่วคราว จึงขอกำชับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้เกี่ยวข้องและพนักงานสอบสวนทุกหน่วยให้ถือปฏิบัติดังนี้

1. เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษ ให้รีบพิจารณาไว้ส่วนหนึ่งว่าคดีนั้นสมควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้หรือไม่ โดยให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 โดยเคร่งครัด และบันทึกเป็นหลักฐานไว้ในสำนวนการสอบสวน หากเห็นว่าไม่ควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ให้

รับเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นตามระเบียบที่กำหนดไว้โดยเร็ว พร้อมด้วยเหตุผลที่เห็นว่าไม่ควรอนุญาต โดยไม่ต้องรอให้มีการยื่นคำร้องปล่อยชั่วคราวเสียก่อน

2. ให้หัวหน้าสถานี หรือสารวัตรที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบหน่วยงาน กำหนดลำดับอาวุโสพนักงานสอบสวนไว้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ก.ตร.ว่าด้วยการกำหนดลำดับอาวุโสของข้าราชการตำรวจในการรักษาราชการแทนมีอำนาจเป็นผู้พิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราวแทนได้ ในขณะที่ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และเป็นกรณีที่มิได้มีการแต่งตั้งผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนไว้ ในกรณีที่ผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ในที่ทำการหรือสถานีตำรวจ ให้ลงบันทึกประจำวันว่าให้ผู้ใดที่จัดลำดับอาวุโสไว้นั้นเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราวแทนทุกครั้งที่ออกจากที่ทำการหรือสถานีตำรวจ และระบุเหตุที่ไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ให้ชัดเจนว่าเพราะเหตุใด หรือไปที่ใด ด้วยภารกิจใด เพื่อสามารถติดตามตัวได้

สำหรับหน่วยงานในระดับตำรวจภูธรจังหวัด กองกำกับการ หรือกองบังคับการ ให้หัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด ผู้กำกับการ หรือผู้บังคับการ แล้วแต่กรณี กำหนดลำดับอาวุโสผู้มีอำนาจสั่งคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวไว้และถือปฏิบัติเช่นเดียวกับที่ระบุไว้ในวรรคแรก

3. ในกรณีที่มีคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหรือมีระเบียบกำหนดไว้ว่า คดีประเภทใดจะไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เมื่อมีการยื่นคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวให้ผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องทราบทันที แล้วรีบเสนอคำร้องปล่อยชั่วคราวไปตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งการโดยเร็วที่สุด

4. ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือสารวัตรที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบหน่วยงาน พิจารณาสั่งคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 โดยเคร่งครัด และให้คำนึงถึงนโยบายของกรมตำรวจเป็นสำคัญ เมื่อมีการยื่นคำร้องปล่อยชั่วคราวให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวข้างต้นพิจารณาสั่งให้เสร็จภายใน 1 ชั่วโมงนับแต่ได้รับเรื่อง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจสั่งการได้ก็ให้บันทึกเหตุจำเป็นนั้นไว้ในคำร้องหรือบันทึกเสนอสัญญาประกันหลังจากนั้นให้รีบพิจารณาให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่ได้รับคำร้อง

5. กรณีใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 7 บทที่ 7 ว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นประกันและหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2536 ลงวันที่ 14 มิถุนายน 2535 โดยเคร่งครัด

6. ในกรณีที่มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวนั้น ผู้มีอำนาจสั่งตามข้อ 4 จะต้องระบุเหตุผลที่ไม่อนุญาตไว้ในคำร้องหรือบันทึกเสนอสัญญาประกันโดยชัดแจ้ง และให้รีบส่งคำร้องและบันทึกเสนอสัญญาประกันพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนหรือสำเนาสำนวนการสอบสวนเท่าที่จำเป็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว หากผู้บังคับบัญชามีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ก็ให้รีบดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งถ้าจำเป็นก็ให้ใช้วิทยุเพื่อจะได้ดำเนินการปล่อยผู้ถูกควบคุมโดยเร็ว หากมีคำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่ว

ตราว ให้แจ้งคำสั่งพร้อมเหตุผลให้ผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบ โดยให้ลงประจำวันและให้ผู้ร้องขอปล่อยชั่วคราวลงนามรับทราบคำสั่งด้วยทุกครั้ง ส่วนสำนวนการสอบสวนที่ส่งมาเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้มีอำนาจสั่งคดีนั้นให้ส่งคืนมาในภายหลัง

7. ให้ พนง.อสส., ผบช., ผบก. แล้วแต่กรณี กำหนดจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาแต่ละประเภทความผิดตามแนวที่ศาลกำหนดไว้ใช้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยให้เหมาะสมกับความผิดและสภาพท้องที่ของหน่วย แล้วแจ้งให้ทุกที่ทำการหรือสถานีตำรวจในสังกัดทราบเพื่อถือปฏิบัติ โดยให้ทุกที่ทำการหรือสถานีตำรวจติดประกาศวิธีการเกี่ยวกับการขอประกันตัวผู้ต้องหารวมทั้งหลักทรัพย์และจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาประกันไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ชัดเพื่อให้ประชาชนทราบด้วย ทั้งนี้การกำหนดจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาแต่ละประเภทความผิดนั้นไม่รวมถึงคดีที่มีลักษณะพิเศษ เช่น คดีที่มีจำนวนทุนทรัพย์สูงมาก หรือเป็นคดีกระทบต่อเศรษฐกิจหรือคดีที่มีลักษณะอย่างอื่นที่สมควรจะต้องเรียกหลักประกันสูงกว่าที่กำหนดไว้ก็ให้เรียกได้ ซึ่งจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องทราบและบันทึกไว้

8. หลักทรัพย์ที่จะใช้เป็นหลักประกันตัวผู้ต้องหา ได้แก่ เงินสด โฉนดที่ดิน บุคคล พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน สมุดบัญชีเงินออมสินประเภทประจำ ใบรับเงินฝากประจำของธนาคาร ตั๋วแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารได้รับรองโดยตลอดแล้ว ตั๋วสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตั๋วเป็นหลักประกัน เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรองเป็นหลักประกัน และหนังสือรับรองของธนาคารเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน ทั้งนี้เพื่อให้การประกันตัวผู้ต้องหาสามารถกระทำได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น

อนึ่ง หลักทรัพย์เกี่ยวกับที่ดินนั้น หากมิได้มีการประเมินราคาจากพนักงานที่ดิน ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาโดยคำนึงถึงราคาซื้อขายตามท้องตลาด เทศบัญญัติ และภาระติดพันที่เกี่ยวกับที่ดินนั้น ๆ ด้วย

9. ให้ จต. ติดตามตรวจสอบและรายงานการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนหน่วยต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบคำสั่งและหนังสือ ตร

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและให้ถือปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการปล่อยชั่วคราวตามแนวทางดังกล่าวข้างต้นและตามคำสั่งกรมตำรวจที่ 572/2538 ลงวันที่ 16 ส.ค. 2538 ข้อ 6 อย่างเคร่งครัดโดยให้ยกเลิกหนังสือกรมตำรวจที่ 0611/252454 ลงวันที่ 5 กันยายน 2526 และให้ใช้หนังสือนี้แทน

(ลงชื่อ) พล.ต.อ.พจน์ ปุณยะจินดา

(พจน์ ปุณยะจินดา)

อ.ตร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี กรมตำรวจ โทร. 2052558

ที่ มท 0600.9/ 6245 วันที่ 29 เมษายน 2540

เรื่อง การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

ผบช.ก., ผบช.น., ผบช.ภาค 1-9 , ผบช.ปส., ผบช.สตม. และ จตร.

ด้วย บช.น. มีหนังสือเรียน อ.ตร. เกี่ยวกับการพิจารณาแนวคำสั่ง ตร. ที่ 622/2535 ลง 15 เม.ย. 2535 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว เนื่องจากมีปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับบุคคลผู้เป็นประกันหรือหลักประกัน เช่น ประกันผู้ต้องหา สน.หนึ่งแล้วไปประกันอีก สน.หนึ่ง หรือประกัน สน.หนึ่งเดียวกันหลายคดีต่างวาระกันตามจำนวนเงินที่ได้รับสิทธิอันเป็นลักษณะของการแสวงหาประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตน ผู้ประกันซึ่งถูกออกจากราชการไปแล้ว แต่ยังมิได้ส่งบัตรประจำตัวกลับนำมาใช้ประกัน ซึ่งนักงานสอบสวนไม่ทราบข้อเท็จจริง บัตรประจำตัวที่นำมาแสดงเป็นบัตรปลอม บัตรประจำตัวหมดอายุและยังมิได้จัดทำบัตรใหม่ เป็นต้น

กรมตำรวจโดยคณะอนุกรรมการปรับปรุงพัฒนางานสอบสวนได้ร่วมกันพิจารณาแล้ว เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว จึงให้ พงส.ดำเนินการ ดังนี้

1. ให้สามารถบุคคลที่เป็นประกันว่ามีสถานภาพที่จะใช้สิทธิได้หรือไม่ พร้อมใช้หลักฐานต่าง ๆ ประกอบ และถามด้วยว่าเคยประกันใครมาก่อนหรือไม่ ถ้าเคยประกัน ประกันด้วยหลักทรัพย์เท่าใด พร้อมนี้ให้บันทึกไว้ในใบคำร้องขอปล่อยชั่วคราวให้ชัดจะประกันลงนามไว้ และแจ้งให้นายประกันทราบด้วยว่าถ้าไม่เป็นจริงตามนี้ก็จะถูกดำเนินคดีในข้อสาแจ้งความเท็จ ซึ่งหากนักงานสอบสวนบันทึกข้อความดังนี้แล้วก็ให้ถือว่าดำเนินการอย่างรอบคอบแล้ว ถ้ามีการผิดสัญญาประกันและไม่อาจฟ้องชดประกันได้ ก็ไม่ถือว่าเป็นความผิด

2. จัดให้มีการบันทึกข้อมูลและจำนวนการปล่อยชั่วคราว โดยใช้บุคคลเป็นประกันไว้ในคอมพิวเตอร์ สัญญาประกันประเภทการใช้บุคคลเป็นประกันด้วย เพื่อให้สามารถตรวจสอบสถิติได้

ทั้งนี้ให้ผู้บังคับบัญชาคอยกำกับดูแลการปฏิบัติของนักงานสอบสวนอย่างเคร่งครัด

พล.ต.อ.

(มิชัย นุกูลกิจ)

รอง อ.ตร.ช่วย อ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร 2052350

ที่ 0004.37/ว.4400 วันที่ 10 ตุลาคม 2543

เรื่อง หลักเกณฑ์การให้ทนายความมีสิทธิใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

เรียน ผบ.ตร., ก.ตร., รอง ผบ.ตร., ปศ., สตม., รตร.

เนื่องจากทนายความเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสาขาหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมและสภาทนายความได้รับการสถาปนาขึ้นโดยพระราชบัญญัติจากรัฐบาลฝ่ายกระทรวงยุติธรรม เพื่ออำนวยความยุติธรรมช่วยเหลือประชาชนด้านกฎหมาย อีกทั้งได้รับการยอมรับจากประธานศาลฎีกาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ให้ทนายความมีสิทธิทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลได้ เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือประชาชนได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายยิ่งขึ้น ประกอบกับสภาทนายความได้มีหนังสือขอให้ ตร. พิจารณาให้ทนายความมีสิทธิทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่าเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และระเบียบราชการฝ่ายอุตสาหการฉบับที่ 8 ลง 22 ม.ค. 2536 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติมที่ได้วางระเบียบให้ทนายความใช้สิทธิทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ตร. จึงได้วางหลักเกณฑ์ให้ทนายความมีสิทธิใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวตามคำสั่ง ตร. ที่ 504/2543 ลง 21 ก.ค. 2543 เรื่อง การให้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวแก่ทนายความ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จึงขอส่งคำสั่ง ตร. ดังกล่าว พร้อมแถลงข่าวที่เกี่ยวข้องมาเพื่อทราบและให้แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาตลอดจนผู้ใต้บังคับบัญชาทราบถือปฏิบัติต่อไป

รต.ต.ท. สุวรรณ โสตถิพันธุ์

(สุวรรณ โสตถิพันธุ์)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.ประจำ ตร.

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ ๒๐๗ /2543

เรื่อง การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวแก่ทนายความ

เนื่องจากทนายความเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสาขาหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมและสภาทนายความได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลผ่านกระทรวงยุติธรรม เพื่อดำเนินงานยุติธรรมช่วยเหลือประชาชนด้านกฎหมาย อีกทั้งได้รับการยอมรับจากประธานศาลฎีกาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ให้ทนายความมีสิทธิทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลได้ เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือประชาชนได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแสดงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกอบกับสภาทนายความมีหนังสือที่ สท 1568/2542 ลงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2542 ขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณา

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 3 แห่งข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 4/2499 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2499 ประกอบกับ มาตรา 8 แห่งพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจกระทรวงมหาดไทยไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2541 จึงวางหลักเกณฑ์การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวแก่ทนายความ ดังนี้

ข้อ 1 ทนายความผู้ยื่นคำขอทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ในขณะยื่นคำขอจะต้องเป็นสมาชิกสภาทนายความอยู่ในขณะนั้น และต้องไม่อยู่ระหว่างการถูกห้ามทำการเป็นทนายความ หรือถูกลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ

ข้อ 2. ทนายความผู้นั้นต้องยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา ซึ่งเป็นบุคคลตาม 3.1 ถึง 3.7 ด้วยตนเอง จะมอบให้ผู้อื่นยื่นคำร้องแทนมิได้ หากต่อมาพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาทนายความแล้ว ก็ยังคงทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวได้ แต่พนักงานสอบสวนอาจใช้ดุลยพินิจสั่งให้หาหลักประกันเพิ่มหรือดีกว่าเดิมก็ได้

ข้อ 3 การทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวสำหรับตนเองแล้ว ยังรวมถึงบุคคลดังต่อไปนี้เท่านั้น คือ

3.1 บุพการี

3.2 ผู้สืบสันดาน

3.3 คู่สมรส

สำเร็จลงมามอบให้พนักงานสอบสวนภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ปฏิบัติตามให้อยู่ในดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108

5.7 กรณีที่นายประกันผู้ขอทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวมีคู่สมรส ต้องมีหนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสตามแบบท้ายคำสั่งนี้มามอบให้พนักงานสอบสวนด้วย หากคู่สมรสไม่ยินยอมให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจเช่นเดียวกับใน 5.6

ข้อ 6. ให้นายประกันผู้ยื่นคำขอทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวได้ตามระยะเวลาและวงเงินที่กำหนดไว้ดังนี้

6.1 จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นนายประกันมาแล้วเป็นเวลาไม่ถึง 2 ปี ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้เฉพาะตนเองในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

6.2 จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นนายประกันมาแล้วตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 5 ปี ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

6.3 จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นนายประกันมาแล้วตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 15 ปี ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินสองแสนบาท

6.4 จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นนายประกันมาแล้วตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินห้าแสนบาท

ข้อ 7 ในกรณีมีเหตุอันสมควรเพื่อให้การปฏิบัติตามคำสั่งนี้หรือมีวิธีอื่นใดเพื่ออำนวยความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้พิจารณากำหนด

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2543

พลตำรวจเอก

(พะยัก ภู่ทองคำวิบูลย์)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

หนังสือยินยอมของคู่สมรส

ข้าพเจ้านาย/นาง ..... นามสกุล.....

อายุ. . . ปี อยู่บ้านเลขที่ ..... ถนน. . . . . ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต . ... จังหวัด. . .....โทรศัพท์..... ..... ยินยอมให้

นาย/นาง..... .... นามสกุล . . . . ผู้ขอประกัน ซึ่งเกี่ยวพัน

กับข้าพเจ้าโดยเป็น. .. . .ประกันตัวผู้ต้องหา ชื่อ..... ....

ไปจาก (ยศ ชื่อ ชื่อสกุล) .... พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจ (นครบาล/

ภูธร) .... .ได้ หากเกิดความเสียหายและจะต้องชดใช้ค่าเสียหายตาม

สัญญาประกันต่อพนักงานสอบสวน ข้าพเจ้าสละสิทธิที่จะคัดค้านทุกประการ

ให้ไว้ ณ วันที่ ..... เดือน .. . .พ.ศ. .....

ลงชื่อ .....ผู้ให้ความยินยอม

(.....)

พยานรับรองว่าเป็นลายมือชื่อของผู้ให้ความยินยอมจริง

ลงชื่อ ....พยาน

(.....)

ลงชื่อ ....พยาน

(. . . ..)

หนังสือรับรองการเป็นทนายความ

ข้าพเจ้า นาย / นาง / นางสาว .....นามสกุล.....

ตำแหน่ง นายกสภาทนายความ / กรรมการสภา / ประธานทนายความจังหวัด.....

ขอรับรองว่า นาย / นาง / นางสาว .....นามสกุล.....

เป็นผู้ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความตั้งแต่ปี .....ปีจนถึงปัจจุบันยังเป็นสมาชิก

สภาทนายความและมิได้อยู่ระหว่างการถูกห้ามทำการเป็นทนายความโดยคำสั่งสำนักงานชื่อ.....

.....ตั้งอยู่เลขที่.....แขวง / ตำบล.....

เขต / อำเภอ.....จังหวัด.....มีความประสงค์จะยื่น

คำร้องขอปล่อยชั่วคราวและทำสัญญาประกันในการปล่อยชั่วคราว.....

.....ซึ่งเป็นผู้ต้องหาต่อ (ยศ - ชื่อ - สกุล).....พนักงาน

สอบสวนสถานีตำรวจ (นครบาล / ภูธร).....

และขณะนี้ผู้ขอประกันอยู่ระหว่างประกันตัวผู้ต้องหา คือ

.....

.....

ในวงเงิน .....บาท (.....) ที่สถานีตำรวจ (นครบาล/ภูธร).....

.....

จึงรับรองไว้เป็นหลักฐาน

รับรอง ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง นายกสภาทนายความ / กรรมการสภา /

ประธานทนายความจังหวัด.....

คู่ฉบับ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองลดี โทร.0-2205-3472-3

ที่ 0004.4/ 8630 วันที่ 5 กรกฎาคม 2545

เรื่อง การปล่อยล่าช้าของการกระทำผิดลิขสิทธิ์เพื่อการค้า (คู่เพลง VCD คาราโอเกะ)

ผบช., ผบก.หน่วยขึ้นตรงต่อ ตร.หรือผู้ทำการแทนเท่านั้น

ด้วยสมาพันธ์คู่เพลง VCD คาราโอเกะและคอมพิวเตอร์คาราโอเกะ ได้มีหนังสือลง 14 มิ.ย.2545 ร้องทุกข์และเรียกร้องความเป็นธรรมเรื่องการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ผลแพร่ โดยขอให้พิจารณาลดค่าประกันตัวผู้ต้องหาลง จากวงเงินประกันตัว 200,000 บาท และขอให้พนักงานสอบสวนอายัดของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิดโดยตรง เช่น แผ่น VCD คาราโอเกะ และโปรแกรมคาราโอเกะ ส่วนอุปกรณ์ประกอบการกระทำความผิด เช่น เครื่องเล่น CD เครื่องเล่นคอมพิวเตอร์ฯ ไม่ควรยึดเป็นของกลาง ควรเปิดโอกาสให้ร้านค้าต่างๆ มีอุปกรณ์ประกอบธุรกิจในส่วนที่ไม่ได้ละเมิดลิขสิทธิ์ต่อไปได้นั้น

ตร.ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า

ประเด็นแรก กรณีร้องเรียนของสมาพันธ์คู่เพลง VCD ดังกล่าว เป็นเรื่องเฉพาะปัญหาคู่เพลง VCD คาราโอเกะ และคอมพิวเตอร์คาราโอเกะ ซึ่งมิใช่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรง เป็นแต่เพียงมีไว้ซึ่งอุปกรณ์เผยแพร่งานอันเข้าข่ายลิขสิทธิ์ กล่าวคือ แผ่น CD หรือแผ่น VCD ที่นำมาเปิดนั้น เป็นแผ่นที่มีลิขสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ทางผู้ประกอบการมิได้ไปทำสัญญาขอเผยแพร่งานอันมีลิขสิทธิ์กับเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น การกระทำผิดของผู้ประกอบการดังกล่าว จึงแตกต่างจากการกระทำความผิดของผู้ที่ทำซ้ำ ดัดแปลงลิขสิทธิ์ในแผ่น CD หรือ VCD ทั่วไป จึงควรกำหนดจำนวนเงินในการประกันตัวผู้ต้องหาคดีดังกล่าวสำหรับการประกันตัวด้วยเงินสด 50,000 บาท ในกรณีที่การกระทำผิดนั้น มิใช่เป็นการประกอบการค้ารายใหญ่ ส่วนกรณีใดที่จะถือว่าเป็นการประกอบการค้ารายใหญ่นั้น ให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจพิจารณาจากจำนวนของกลาง (จำนวนตู้) และพฤติการณ์ต่างๆ เป็นหลัก หากเห็นว่าเป็นการประกอบการค้ารายใหญ่ที่ไม่ควรเรียกหลักประกันเกินควรแก่กรณี แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 200,000 บาท ดังนั้น จึงให้ ผบช.หรือ ผบก.แล้วแต่กรณี กำหนดจำนวนเงินในการประกันตัวผู้ต้องหากรณีดังกล่าว ให้หน่วยงานในสังกัดทราบและถือเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

ประเด็นที่สอง กรณีขอให้พนักงานสอบสวนยึดของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิดโดยตรง เช่น แผ่น VCD คาราโอเกะ และโปรแกรมคาราโอเกะ ส่วนอุปกรณ์ประกอบการกระทำความผิด เช่น เครื่องเล่น CD เครื่องเล่นคอมพิวเตอร์ฯ ไม่ควรยึดเป็นของกลาง นั้น ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่า ของกลางดังกล่าว เป็นของกลางที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดโดยตรง ประกอบกับตาม ป.วิอาญา มาตรา 33 (1) บัญญัติให้พนักงานใช้ดุลพินิจในการริบทรัพย์สินที่บุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดได้ ซึ่งไม่สามารถ

/กำหนด...

ดำเนินการตามที่ พ.ต.สมาพันธ์ผู้สงสัย VCD เรียกร้องได้ แต่ให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจตามพฤติการณ์แห่งคดีว่าจะยึดหรือไม่ มากน้อยเพียงใด โดย ตร.ได้มีหนังสือที่ ตช 0004.6/8329 ลง 8 ก.ค.2545 แจ้งผลการพิจารณาให้สมาพันธ์ผู้เสพ VCD คาราโอเกะและคอมพิวเตอร์คาราโอเกะ พร้อมส่วนหนึ่งแล้ว รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ จำนวน 5 แผ่น

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดทราบและถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

พล.ต.อ.

(วุฒิชัย ศรีสุนาวุฒิ)

รอง ผบ.ตร.(อนุมัติ) ปรพ.ตร.

12 ก.ค. 45

ที่ พณ 0705/ 2315

กระทรวงพาณิชย์
4 ถนนสุขุมไพย เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

12 มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอความร่วมมือกำหนดแนวทางปฏิบัติของพนักงานตำรวจ
ในการดำเนินคดีละเมิดลิขสิทธิ์เพลง

เรียน รองนายกรัฐมนตรี (พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ)

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือร้องเรียนของสมาพันธ์คาราโอเกะ (แห่งประเทศไทย)
ลงวันที่ 12 พฤษภาคม 2546

ด้วยกระทรวงพาณิชย์ได้รับการร้องเรียนจากสมาพันธ์คาราโอเกะ(แห่งประเทศไทย) เกี่ยวกับกรณีที่ตัวแทนบริษัทที่ได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์เพลง พร้อมด้วยเจ้าพนักงานตำรวจไปดำเนินการจับกุมผู้ประกอบการฐานละเมิดลิขสิทธิ์งานเพลงด้วยวิธีที่รุนแรง โดยข่มขู่ให้ผู้ประกอบการจ่ายเงิน เหืออย่างน้อยรายละไม่ต่ำกว่า 40,000 บาท มิฉะนั้นจะถูกจำคุก โดยไม่ยอมให้ผู้ประกอบการตรวจสอบบัตรตัวแทนที่ออกโดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาและหนังสือมอบอำนาจจากเจ้าของลิขสิทธิ์ รวมทั้งไม่ยอมให้ผู้ต้องหาได้รับทราบข้อหาและตรวจสอบหรือคัดสำเนาทันทีภายในวัน ทำให้ผู้ประกอบการไม่ได้รับความเป็นธรรมและเดือดร้อนทั่วประเทศ

กระทรวงพาณิชย์พิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่กฎหมายลิขสิทธิ์ต้องการคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ให้ถูกละเมิด แต่การบังคับใช้สิทธิดังกล่าวก็ควรอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย ผู้ประกอบการคาราโอเกะในฐานะประชาชนควรได้รับความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนด โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตลอดจนการปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวจะปฏิบัติเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าเขากระทำความผิดไม่ได้ นอกจากนั้น บุคคลดังกล่าวยังมีสิทธิที่จะรับทราบข้อกล่าวหา รวมทั้งเอกสารหลักฐานที่แสดงสิทธิในการกล่าวหาว่าบุคคลใดกระทำความผิดด้วย

กระทรวงพาณิชย์จึงใคร่ขอความร่วมมือในการกำหนดแนวปฏิบัติในการดำเนินคดีละเมิดลิขสิทธิ์เพลงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจทั่วประเทศถือปฏิบัติให้เป็นไปใน

แนวทางเดียวกัน ดังนี้

1. ความผิดตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เป็นความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหายจะต้องแจ้งความร้องทุกข์ก่อนจึงจะนำเจ้าพนักงานตำรวจไปจับกุมผู้กระทำผิด ไม่ว่ากรณีใดห้ามไม่ให้จับกุมก่อนผู้เสียหายดำเนินการร้องทุกข์

2. การร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีกับผู้ประกอบการที่เป็นภัตตาคาร ร้านอาหารที่มีดนตรี ร้านเปิดให้บริการคาราโอเกะและผู้ให้บริการ หรือสถานเริงรมย์หรือร้านอื่นที่ประกอบการทำนองเดียวกัน ให้เจ้าพนักงานตำรวจตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้แน่ชัดก่อนว่าผู้ร้องทุกข์ เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือเป็นผู้ได้รับสิทธิหรือเป็นผู้รับมอบอำนาจจากเจ้าของผู้มีสิทธิที่แท้จริง และเอกสารที่นำมาแสดงเป็นเอกสารที่ถูกต้อง

3. การดำเนินการตามข้อ 2 เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องตรวจสอบให้ชัดเจนว่าผู้ร้องเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์อย่างไร ได้สิทธิมาโดยวิธีใด เช่น เป็นผู้สร้างสรรค์งานดนตรี หรือเป็นผู้ประพันธ์ คำร้อง ทำนอง ในงานดนตรีที่อ้างว่าจะเกิดลิขสิทธิ์นั้น หากรับโอนลิขสิทธิ์มาจะต้องแสดงหลักฐานประกอบโดยไม่ขาดสาย จนถึงผู้สร้างสรรค์งานเพลงดังกล่าว เอกสารที่นำมาแสดงนั้นเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องรวบรวมไว้ในสำนวน

4. กรณีมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ จะต้องเป็นฉบับจริง

5. ก่อนรับคำร้องทุกข์ ให้เจ้าพนักงานตำรวจตรวจสอบบัตรตัวแทน ซึ่งออกให้โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา

6. ในการจับกุม ห้ามไม่ให้เจ้าพนักงานตำรวจใช้วิธีจับกุมหรือควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็นและคำนึงถึงสิทธิที่ผู้ถูกจับกุมพึงมีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

7. ก่อนจับกุม ให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการให้ผู้เสียหายแสดงบัตรตัวแทนรับมอบอำนาจให้ดำเนินคดีทรัพย์สินทางปัญญาต่อผู้ถูกจับกุมทุกครั้งในการจับกุม

8. การกระทำผิดตามกฎหมายลิขสิทธิ์มีเงื่อนไขผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ในการสืบสวนจับกุมและสอบสวนผู้กระทำผิด เจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติจะต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบระมัดระวังและเป็นธรรม อย่าให้ตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้

9. เมื่อมีการรับคำร้องทุกข์แล้วจะต้องรีบลงบันทึกและทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นทุกคดี หากมีการถอนคำร้องจะต้องมีความเห็นทางคดีด้วย

10. ในการกำหนดหลักประกันตัวผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนกำหนดตามสมควรอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

11. กรณีที่มีการตกลงระหว่างเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือผู้รับมอบอำนาจกับผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ และมีเจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย จะต้องมีการลงประจำวันให้ชัดเจนว่าเจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างไร

12. ให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินคดีด้วยความโปร่งใสและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย รวมทั้งต้องให้ผู้ถูกจับกุมคดีส่งเงินทันทีประจำวันและเอกสารหลักฐานที่ใช้แสดงสิทธิในคดีด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และมอบหมายให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำชับให้เจ้าพนักงานตำรวจถือปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายวัฒนา เมืองสุข)
รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ รักษาราชการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

ที่ นร ๐๔๑๑/ตร/พ.๕๓๗

เรียน ผบ.ตร.

กรุณาพิจารณาสั่งการ เป็นประการใด
ขอได้แจ้งให้ทราบด้วย

พล.อ.

(ชวลิต ยงใจยุทธ)
รอง นรม.
๑๐ มิ.ย. ๒๕๔๖

กรมทรัพย์สินทางปัญญา
โทร. 0 2547 4633
โทรสาร 0 2547 4631

สมาพันธ์คาราโอเกะ (แห่งประเทศไทย)

เลขที่ 49/157 ห้อง 116-117 ห้างนิวเวิล์ด ถ.รัตนาธิเบศร์ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

โทร. 03-1720577 , 02-9504793-4 โทรสาร. 02-9504792

๒๔ พฤษภาคม 2548

เรื่อง ไม่ได้รับความเป็นธรรมจาก พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ ปี พ.ศ. 2537

เรียน ท่านณรงค์ วัชนา เมืองสุข รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. หนังสือแสดงความคิดเห็นของคณะกรรมาธิการของรัฐสภา 3 ฉบับ

2. หนังสือตอบรับของรองปลัดกระทรวงพาณิชย์

ตามที่สมาพันธ์ฯ ได้ต่อสู้เรียกร้องให้ภาครัฐลงมากำกับดูแลการจัดเก็บลิขสิทธิ์ในแผ่นเพลง ของบริษัทจัดเก็บ GMM และ TOC เนื่องจากทั้งสองบริษัทตั้งอัตราจัดเก็บในราคาสูง เก็บซ้ำซ้อน (เพราะในอดีตเคยขายลิขสิทธิ์ให้กันหลายค่าย) และทั้งเงื่อนไขเอาเปรียบผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร คาราโอเกะทั่วไป ผู้ประกอบการรายใดไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติผิดเงื่อนไขก็จะถูกจับกุม ในโทษฐานละเมิด พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยไม่มีการเตือน และพยายามช่วยเหลือ ประนีประนอม เพื่อกระทบทรัพย์รายละไม่ต่ำกว่า 40,000 บาท แลกกับการถอนแจ้งความดำเนินคดี ขณะนี้มีผู้เดือดร้อนหลายพันรายทั่วประเทศ

หน่วยงานของรัฐได้ทราบและเห็นใจในความเดือดร้อนของพวกเรา และได้มีหนังสือแจ้งไปยังสำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวงพาณิชย์ให้ดำเนินการแก้ไขปัญหา (ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อ 1) แต่กระทรวงพาณิชย์โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาแก้ไขปัญหาไม่ตรงประเด็น

สมาพันธ์ฯ ได้วิเคราะห์การดำเนินการแก้ไขปัญหา ตามรายละเอียดในหนังสือตอบของกระทรวงพาณิชย์ (ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อ 2) ได้ดังนี้

การแก้ไขปัญหาระยะสั้น

ข้อที่ 1 เจ้าของลิขสิทธิ์และค่ายเพลงต่างๆ จัดทำข้อมูลเพลงแล้วบางส่วนมีเพลงซ้ำซ้อนกันมากมาย เพราะครูเพลงหลายท่านขายเพลงไปให้หลายค่ายเพลง ครูเพลงย้ายค่ายจัดเก็บลิขสิทธิ์ซ้ำซ้อน ไม่มีความชัดเจน ไม่มีหน่วยงานรัฐมารับรอง ใครๆ ก็อ้างลิขสิทธิ์ได้ ผู้ประกอบการสับสนไม่สามารถตรวจสอบเพื่อขออนุญาตลิขสิทธิ์ได้ถูกต้อง กรมทรัพย์สินทางปัญญาก็มิได้ดำเนินการตรวจสอบใดๆ หรือมีมาตรการใดๆ เพื่อควบคุมไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อน ทั้งๆ ที่ ท่านณรงค์ เบิกบาน วิตรวรุณ อธิบดี กรม. กระทรวงพาณิชย์ ได้เคยมีคำสั่งว่าเพลงที่ลิขสิทธิ์ซ้ำซ้อนไม่มีสิทธิ์จัดเก็บค่าแผ่นแผ่นเพลง แต่ใน

ความเป็นจริงค่ายเพลงอ้างสิทธิ์ตามใจชอบ จัดเก็บลิขสิทธิ์ซ้ำซ้อน และจับกุมผู้ประกอบการค้าโดยไม่มีการกล่าวเตือน

ข้อที่ 2 จัดทำทะเบียนผู้รับมอบอำนาจจากเจ้าของลิขสิทธิ์ เป็นการแก้ปัญหาผู้แอบอ้างได้ แต่กรมทรัพย์สินฯ ไม่มีมาตรการจะจัดระบบบุคคลเหล่านั้น ให้เข้าไปเจตนารมย์ของการใช้กฎหมาย และไม่มีมาตรการลงโทษผู้นำกฎหมายไปใช้ในทางที่ผิดแอบอ้างประชาชนเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง รวมทั้งไม่มีการประสานงานกับ สนง.ตำรวจแห่งชาติให้การอบรมตำรวจทั่วประเทศให้รู้ขั้นตอนการใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ 2537 เพราะขณะนี้บริษัทจัดเก็บลิขสิทธิ์ไทย จำกัด (ICC) ใช้มาตรการจับกุมเข้าเนื้อหาขั้นเด็ดขาด กับทางผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ทุกราย โดยไม่ต้องกล่าวเตือน และจ้างตำรวจให้ออกไปร่วมจับกุมและข่มขู่ เพื่อรีดไถเงินขายละไม่ต่ำกว่า 40,000 บาท ตามใจชอบ กลายเป็นกลุ่มอิทธิพลใช้อำนาจกฎหมายข่มขู่ชาวบ้าน โดยมีตำรวจเป็นเครื่องมือ ทำให้ผู้ประกอบการสุจริตเดือดร้อน จนต้องปิดร้าน หมดเนื้อหมดตัว เป็นหนี้เป็นสิน บางคนต้องคิดสั้นเพราะไม่มีเงินประกันตัว และรายนายประสิทธิ์ มหายศ ต้องผูกคอตายเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2545 อ.พร้าว จ.เชียงใหม่ เพราะถูกข่มขู่ว่าถ้าคดีขึ้นศาลจะต้องถูกปรับเป็นแสน และติดคุกหลายปี

ข้อที่ 3 จัดทำทะเบียนการค้าที่ใช้เพลงทั่วประเทศ เพื่อเป็นหลักฐานในการวิเคราะห์หาเขตการจัดเก็บเพื่อความเหมาะสม ข้อนี้ทางกรมทรัพย์สินทางปัญญาดำเนินการมาเป็นปีแล้ว แต่ยังไม่ถึงไหนเพราะทำผิดวิธี และเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ โดยพยายามจะใช้เป็นข้ออ้างในการแก้ตัวเพื่อให้เห็นว่าทางกรมทรัพย์สินทางปัญญากำลังทำงานแก้ไขปัญหาตลอดเวลา

ข้อที่ 4 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2545 ให้การจัดเก็บลิขสิทธิ์เผยแพร่เพลงเป็นบริการควบคุม โดย นพ.ฯ เนวิน ชิดชอบ อดีต รมช. กระทรวงพาณิชย์ ในขณะนั้นได้กำหนดไว้ "ผู้ประสงค์จะจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์จะต้องแจ้งต้นทุน วิธีการ และอัตราจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์เผยแพร่เพลงต่อคณะกรรมการ กกร. แล้วประกาศต่อสาธารณะชนทางหนังสือพิมพ์ ประกาศวันนี้ พรุ่งนี้ ก็สามารถดำเนินการจัดเก็บ และจับกุมผู้ละเมิดตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ 2537 ได้ทันที โดยคณะกรรมการ กกร ไม่ต้องพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และซ้ำซ้อนของเพลง และครูเพลงเข้าของลิขสิทธิ์ เพราะกำหนดให้ กกร ปฏิบัติเพียงเท่านี้เป็นการแสดงให้เห็นว่า นพ.ฯ เนวิน ไม่เข้าใจในการแก้ไขปัญหาลิขสิทธิ์เผยแพร่เพลง เป็นการเอื้อประโยชน์ให้เจ้าของลิขสิทธิ์ ทั้งๆ ที่ปัญหาลิขสิทธิ์ซ้ำซ้อนเป็นปัญหาสำคัญต้องแก้ไขเป็นอันดับ โดยต้องมีหน่วยงานของรัฐมารับรอง ไม่ใช่ให้ค่ายเพลงยักษ์ 2 ค่ายมาอ้างลิขสิทธิ์เพื่อผูกขาดทางการค้า พวกค่ายเพลงเห็นว่าเป็นธุรกิจที่จะทำเงินได้มากจึงกว้านซื้อครูเพลงเข้าไปในสังกัด เพื่อยึดความเป็นใหญ่ทำให้มีทุนตัวใหญ่สูง จึงตั้งอัตราจัดเก็บในราคาแพง และกำหนดเงื่อนไขการให้ใช้ลิขสิทธิ์ตามใจชอบ เอาเปรียบผู้ใช้ทุกรูปแบบ มีเจตนาหาเรื่องจับกุมโดยไม่มีการตักเตือนเพื่อหวังรีดไถเงินยอมความ ปัญหาดังกล่าวนี้สามารถแก้ไขด้วยอำนาจของ กกร แต่ขณะนี้ผ่านมาจะครบ 1 ปี แล้ว กกร. ก็ยังไม่ดำเนินการใดๆ

การแก้ไขปัญหาระยะยาว

ข้อที่ 1 จะสัมมนาเผยแพร่ความรู้ให้ผู้ประกอบการ ได้ผลเพียงส่วนน้อย เพราะไม่จบประมาณ และไม่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าของลิขสิทธิ์ กรมทรัพย์สินฯ ดำเนินการมาร่วม 2 ปี แล้ว ไปได้ไม่กี่จังหวัด จำนวนร้านค้ามาฟังไม่มากเท่าที่ควร ยังมีผู้ประกอบการอีกมากที่ไม่ทราบกฎหมายนี้ และถูกจับกุมโดยไม่มีการกล่าวเตือน หัวข้อนี้ควรจะเพิ่มการสัมมนาเจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้รับมอบอำนาจ และ ตำรวจแห่งชาติ ให้เข้าใจเจตนารมณ์ของการใช้กฎหมาย ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ 2537 เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากค่ายเพลงที่ไม่ประสงค์ดี ใช้ช่องให้เปรียบทางกฎหมายมาข่มเหงรังแก รีดไถ ผู้ประกอบการรู้อยู่แล้ว ที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยใช้ตำรวจเป็นเครื่องมือ

ข้อที่ 2 แก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์ ขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการร่างแก้ไข เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการกลั่นกรองและรัฐมนตรี เป็นการแก้ไขกฎหมายที่ไม่ไม่ชอบใจ เพราะผู้ประกอบการที่ใช้ลิขสิทธิ์ไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณา ทั้งๆ ที่คณะกรรมาธิการวุฒิสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอว่าสมควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์ มีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย และสมาพันธ์ฯ ก็เคยร้องขอต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาขอเข้าร่วมพิจารณาแสดงความเห็นด้วย

จะเห็นได้ว่ามาตราการระยะสั้นและระยะยาว ที่ทางกระทรวงพาณิชย์ชี้แจงมาไม่สามารถแก้ไขปัญหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นได้ ปัญหาลิขสิทธิ์มีมานานมายกระทบต่อทุกธุรกิจไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะต้องเป็นหน่วยงานที่มีความเป็นธรรม กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้กระทบต่อความเดือดร้อนของประชาชนโดยรวม ไม่ใช่มุ่งแต่รักษาสิทธิ์ให้เจ้าของลิขสิทธิ์ฝ่ายเดียว

สมาพันธ์ฯ ในฐานะตัวแทนผู้ประกอบการที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้ พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ ปี 2537 จึงขอเรียกร้องดังนี้

1.ขอให้คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ปฏิบัติตามมาตรการที่ประกาศในการแถลงข่าวให้ระบบล้วน โดยเฉพาะจะต้องมีมาตรการตรวจสอบสิทธิ์ให้ถูกต้องชัดเจนไม่ซ้ำซ้อน โดยมีหน่วยงานของรัฐรับรอง พิจารณาอัตรา และเงื่อนไขการจัดเก็บให้เป็นธรรมทุกฝ่าย จึงจะมีสิทธิ์ดำเนินการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ได้ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็นโดยทันที มิใช่เลื่อนปฏิบัติตามที่ ขณะ เหวิน ชิดรอบ จำนนต์ขึ้นมาเท่านั้น และขอให้ กกร. พิจารณาดำเนินคดีกับบริษัทจัดเก็บลิขสิทธิ์ไทย จำกัด (TCC) กรณีไม่ปฏิบัติตามประกาศของ กกร. มีความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยสินค้าและบริการควบคุม พ.ศ. 2542 โดยเด็ดขาด และสั่งการให้ TCC ยุติ และยกเลิกการกระทำการใดๆ จนกว่าจะพิจารณาแล้วเสร็จ

2.ขอให้กระทรวงพาณิชย์พิจารณานำอนุกฎกระทรวงมาบังคับใช้ประกอบกับ พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ตามคำแนะนำของคณะกรรมาธิการคุ้มครองผู้บริโภค และคณะกรรมาธิการการพาณิชย์ของรัฐสภา ที่มีความคิดเห็นว่าไม่ควรกำหนดโทษทางอาญา กับผู้ละเมิดลิขสิทธิ์เผยแพร่ต่อ

สาธารณชน เพราะเจ้าของลิขสิทธิ์ได้ประโยชน์ทางอ้อมจากการเผยแพร่ ควรจะเป็นความผิดทางคดีแพ่งเท่านั้น หรือลดโทษลงให้เท่ากับการละเมิดลิขสิทธิ์ส่วนบุคคลกรณีอื่นๆ เพื่อยุติการกระทำของกลุ่มค้ายเทปผีเอาเปรียบผู้ใช้งานเพลง ใช้ค้านจากกฎหมายสามารถจับกุม ข่มเหง ข่มขู่ อย่างไม่เป็นธรรม

3.ขอให้ประสานงานกับสำนักตำรวจแห่งชาติให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะกรรมาธิการคุ้มครองผู้บริโภคและกรรมาธิการการพาณิชย์ของรัฐสภา ที่ลงมติให้ลดค่าประกันตัวลงเหลือ 10,000 บาท เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน เพราะผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ระดับแพร่ในไทยอาชญากรไม่ลมควรต้องติดคุก

4.ขอมีส่วนร่วมในการพิจารณาแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์ ร่วมกับกรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ก่อนที่จะส่งให้คณะกรรมการพิจารณากลั่นกรองของ ครม.

สมาพันธ์ฯ จึงเรียนมาเพื่อโปรดกรุณาพิจารณาข้อเรียกร้องดังกล่าว และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์ด้วยดี

ขอแสดงความนับถือ

กรรมการสมาพันธ์การาโอเกะ (แห่งประเทศไทย)

1. ..... ลงชื่อ .....
2. ..... ลงชื่อ .....
3. ..... ลงชื่อ .....
4. ..... ลงชื่อ .....
5. ..... ลงชื่อ .....
6. ..... ลงชื่อ .....
7. ..... ลงชื่อ .....
8. ..... ลงชื่อ .....
9. ..... ลงชื่อ .....
10. ..... ลงชื่อ .....
11. .....

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองคดี โทร. 0-2205-3456

ที่ 0004.6/ 1736 วันที่ ๒๕ มีนาคม 2547

เรื่อง ความคืบหน้าในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการด้านการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

เรียน ผบช. หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า และ ผบก. หน่วยรื้นรองผบ. ตร.

ด้วย สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี มีหนังสือ ที่ นร 0506/ว 47 ลง 4 มี.ค. 2547 เรียน ผบ.ตร. เพื่อโปรดทราบมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ 2 มี.ค. 2547 โดยเห็นชอบการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มเติมตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ โดยกำหนดห้ามข้าราชการใช้ตำแหน่งประกันตัวเฉพาะผู้ต้องหาที่กระทำละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นผู้ผลิต ผู้ค้าส่ง หรือเจ้าของแหล่งเก็บสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

บัดนี้ ตร. ได้มีคำสั่งให้แจ้งเวียนหนังสือดังกล่าวให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ พร้อมนี้ได้ส่งสำเนาเอกสารดังกล่าวมาด้วยแล้ว จำนวน 2 แผ่น

พ.ต.อ. (ชาญ วัฒนธรรม)

(ชาญ วัฒนธรรม)

รอง ผบก.๑ ปรง.ผบก.ค.ต.

ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๔๗ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๔ มีนาคม ๒๕๔๗

เรื่อง ขอให้ทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๗๗ ลงวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๖

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ที่ พณ ๐๗๐๕/๕๗๔๕ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๖
๒. สำเนาหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๐๔.๓/๑๕๔๖
ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๗
๓. สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๐๘.๒/๗๗๗ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๗
๔. สำเนาหนังสือกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ อก ๐๓๐๕/๑๑๔ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๗

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติ (๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖) รับทราบรายงานความคืบหน้าในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการป้องปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ระหว่างวันที่ ๑ - ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๖ และมีมติในส่วนของการประกันตัวผู้ต้องหาคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยให้ถือเป็นหลักปฏิบัติด้วยว่า ไม่ให้ข้าราชการใช้ตำแหน่งประกันตัวผู้ต้องหาในคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

บัดนี้ กระทรวงพาณิชย์ได้เสนอขอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาทบทวนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยกำหนดห้ามข้าราชการใช้ตำแหน่งประกันตัวเฉพาะผู้ต้องหาที่กระทำละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นผู้ผลิต ผู้ค้าส่งหรือเจ้าของแหล่งเก็บสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งกระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงอุตสาหกรรมได้เสนอความเห็นมาเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วยนี้

คณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๒ (ฝ่ายเศรษฐกิจ) ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) เป็นประธานกรรมการ ได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวในการประชุม ครั้งที่ ๒/๒๕๔๗ วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ แล้ว มีมติเห็นชอบการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ

/คณะรัฐมนตรี ...

คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๗ อนุมัติตามมติคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๒ (ฝ่ายเศรษฐกิจ)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายจุลยุทธ หิรัญยะวสิต)
รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี รักษาราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักบริหารงานสารสนเทศ
โทร ๐ ๒๒๘๗ ๗๑๕๗
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๕๕๑

ที่ พณ 0705/ 5185

กระทรวงพาณิชย์
44/100 ถนนสามัคคีนำ้
ตำบลบางตะลอ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000

25 ธันวาคม 2546

เรื่อง ขอให้ทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0505/10088 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2546

1. ตามหนังสือที่อ้างถึง กระทรวงพาณิชย์ได้รายงานความคืบหน้าในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการป้องปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ระหว่างวันที่ 1-31 พฤษภาคม 2546 และแจ้งปัญหาอุปสรรคในการจับกุมผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาตามนโยบายรัฐบาลว่ามีข้าราชการบางรายใช้ตำแหน่งประกันตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่สมควร โดยกระทรวงพาณิชย์ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยขอให้กำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาลไม่ให้ข้าราชการใช้ตำแหน่งประกันตัวผู้ต้องหาในคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้รับทราบรายงานความคืบหน้าในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการป้องปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าว และมีมติในส่วนของการประกันตัวผู้ต้องหา โดยให้ถือเป็นหลักปฏิบัติด้วยว่าไม่ให้ข้าราชการใช้ตำแหน่งประกันตัวผู้ต้องหาในคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2546

2. สมาพันธ์การโอเปะแห่งประเทศไทยได้ร้องเรียนว่า ผู้ประกอบการคาราโอเกะได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากคณะรัฐมนตรีมีมติในเรื่องดังกล่าว ซึ่งทำให้ต้องหาหลักทรัพย์หรือเงินสดจำนวนค่อนข้างสูงในการประกันตัว ทั้ง ๆ ที่การกระทำดังกล่าวยังไม่ทราบว่าเป็นความผิดตามที่ผู้กล่าวหากล่าวอ้างหรือไม่ หรือเป็นการกลั่นแกล้งเพื่อเรียกผลประโยชน์ทางการค้าคืนจากผู้เสียหายเอง จึงขอให้กระทรวงพาณิชย์แก้ไขปัญหาดังกล่าว

3. กระทรวงพาณิชย์พิจารณาแล้วเห็นว่า ควรจะได้มีการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีตาม 1. เนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวใช้กับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาทุกกรณี รวมทั้งการละเมิดลิขสิทธิ์เพลงโดยการแจกแผ่นหรือเปิดเพลงโดยผู้ประกอบการคาราโอเกะด้วย แต่นโยบายของรัฐบาลในการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าว มีวัตถุประสงค์ในการปราบปรามผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าละเมิดโดยเฉพาะในเรื่องของการละเมิดลิขสิทธิ์จะเน้นการปราบปรามแหล่งผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าละเมิด เช่น

ด่วนที่สุด
ที่ กค 0409.3/ 154

กระทรวงการคลัง
ถนนพระราม 6 กทม.10400

28 มกราคม 2547

เรื่อง ขอให้ทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนมาก ที่ นร 0516/ว(ส) 2598 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2545

ตามที่ขอให้กระทรวงการคลังแสดงความเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ขอให้ทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาตามข้อเสนอทบทวนของกระทรวงพาณิชย์ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้ว เห็นชอบตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวรนนท์ วัดนาค)
รัฐมนตรีช่วยว่าการ รักษาราชการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

กรมบัญชีกลาง
สำนักมาตรฐานด้านกฎหมายและระเบียบการคลัง
กลุ่มกฎหมายและระเบียบด้านการเบิกจ่าย
โทร. 0-2273-9549

สำเนาถูกต้อง

(น.ต.อิราวุธ จารุหาญ)
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 5/

ที่ มท 0208.2/ 777

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กทม. 10200

21 มกราคม 2547

เรื่อง ขอให้ทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0505/ว (ล) 19398 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2546

ตามที่สั่งเรื่องกระทรวงพาณิชย์ ขอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาทบทวนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2546 ในส่วนของการประกันตัวผู้ต้องหาในคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า การทบทวนมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น โดยแก้ไขมติเดิมที่ห้ามมิให้ข้าราชการใช้ดำแหน่งประกันตัวผู้ต้องหาในคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาทุกคดี เป็นห้ามข้าราชการใช้ดำแหน่งประกันตัวเฉพาะผู้ต้องหาที่กระทำละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่ายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในเรื่องการประกันตัวตามมาตรา 239 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และตรงตามนโยบายของรัฐบาลในการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญามากยิ่งขึ้น

อนึ่ง เนื่องจากคำว่าข้าราชการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ยังไม่ชัดเจนสำหรับผู้ปฏิบัติ ดังนั้น เพื่อให้การปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาบรรลุวัตถุประสงค์ เห็นควรเสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้ชัดแจ้งว่าที่ห้ามข้าราชการใช้ดำแหน่งประกันตัวผู้ต้องหาในคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาให้หมายรวมถึง ข้าราชการการเมือง ข้าราชการท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และรัฐวิสาหกิจด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายวันมุหะมัดนอร์ มะทา)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สำเนาถูกต้อง

สำนักงานปลัดกระทรวง
สำนักกฎหมาย
โทร. 0-2222-2649 (นางสาวสุดา ศรีสุข)

(น.ส.อัจฉรา สายทอง)
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ปฏิบัติการ

ที่ อก 0305/ ว74

กระทรวงอุตสาหกรรม
ถนนพระราม 6 กรุงเทพฯ
กรุงเทพฯ 10400

20 มกราคม 2547

เรื่อง ขอให้ทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาคดียาเสพติดให้โทษทางปัญญา

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0505/ว(ล)19398 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2546

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งว่า กระทรวงพาณิชย์ได้เสนอเรื่อง ขอให้ทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาคดียาเสพติดให้โทษทางปัญญา (โดยกำหนดห้ามข้าราชการใช้ตำแหน่งประกันตัวเฉพาะผู้ต้องหาที่กระทำความผิดฐานเป็นผู้ผลิต ผู้ค้าส่ง หรือเจ้ามือของแหล่งเกี่ยวเสียดายยาเสพติดให้โทษทางปัญญา) ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาและขอให้กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องหรือไม่ประเด็นยื่นที่เห็นสมควรเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นพ้องกับกระทรวงพาณิชย์ที่ขอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาทบทวนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2546 ในประเด็นดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายพินิจ จารุสมบัติ)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

กรมโรงงานอุตสาหกรรม
สำนักควบคุมและตรวจโรงงาน 1
โทร.0 2202 4041
โทรสาร.0 2202 4021

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวกัลยา ชายธงญ)
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปชำนาญการ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3464

ที่ 0031.212/ 2134 วันที่ 17 มีนาคม 2549

เรื่อง สมาคมตำรวจขอเข้าเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

ผบช.ก., น., ภ.1 9, ปส., สลม., และ กมส

ด้วย สมาคมตำรวจ ได้มีหนังสือที่ สตร.30/2548 ลง 24 ต.ค.2548 ขอเข้าเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ให้กับข้าราชการตำรวจที่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความสุจริต แต่ถูกกล่าวหาทางคดีอาญา หรือตามกรณีต่าง ๆ ที่ศาลยุติธรรม ได้ถือเป็นแนวทาง คือ กรณีที่ผู้ต้องหากระทำผิดโดยความจำเป็น หรือด้วยความทุกข์ยากรน หรือผู้ต้องหาเป็นหญิงมีครรภ์ มีบุตรอายุไม่เกิน 3 ปี อยู่ในความดูแล หรือเป็นผู้เจ็บป่วย ซึ่งถ้าถูกควบคุมจะยิ่งอันตรายแก่ชีวิต หรือเป็นผู้พิการ หรือชรามาก ซึ่งโดยสภาพร่างกายอาจจะเกิดความทุกข์ยากลำบากเกินกว่าปกติในระหว่างถูกควบคุม ซึ่งเรื่องดังกล่าวสมควรที่สมาคมตำรวจจะให้การช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม อีกทั้งเป็นการลดภาพลักษณ์ทางสังคมที่จะมีต่อองค์กรตำรวจ โดยสมาคมตำรวจเข้าเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวโดยเป็นคู่สัญญากับพนักงานสอบสวนได้ในวงเงินไม่เกิน 60,000 บาท ซึ่งเทียบเท่ากับหลักเกณฑ์การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวของข้าราชการบำนาญ ตั้งแต่ระดับ 6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป โดยสมาคมตำรวจจะมีหนังสือรับรองหรือมอบอำนาจให้บุคคลกระทำการแทนสมาคมตำรวจ ในการยอประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว และขอให้ถือว่าหนังสือมอบอำนาจนี้เป็นหลักประกันที่น่าเชื่อถือได้ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 108 (4)

ตร. ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าสมาคมตำรวจมีวัตถุประสงค์ที่ดีในการที่จะให้การช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม และเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ต้องหา ประกอบกับได้พิจารณาถึงสถานภาพของสมาคมตำรวจแล้ว เห็นชอบให้สมาคมตำรวจสามารถเข้าทำสัญญาประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว โดยเป็นคู่สัญญากับพนักงานสอบสวนได้ตามแนวทางการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาในคดีอาญา ตามหนังสือ ตร. ที่ 0031.212/5982 ลง 7 พ.ย.2548 ประกอบระเบียบการตำรวจที่เกี่ยวกับฯดี ลักษณะที่ 7 บทที่ 6 ข้อ 2 ในวงเงินไม่เกิน 60,000 บาท

/อนึ่ง หากสมาคม ...

อนึ่ง หากสมาคมตำรวจ ได้ผิดสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาแล้ว พงส. มีอำนาจที่จะฟ้องสมาคมตำรวจ เป็นจำเลยที่ 1 และฟ้องผู้ที่มาทำสัญญาประกันตัว(คู่สัญญา) กับ พงส. เป็นจำเลยที่ 2 ให้รับผิดได้ตามมาตรา 932/2538 (เว้นแต่ผู้ที่มาทำสัญญาประกันดังกล่าวจะระบุไว้ในคำร้องขอประกันตัวผู้ต้องหาว่า ตนเองได้กระทำการแทนสมาคมตำรวจ จึงจะไม่ต้องรับผิดต่อส่วนตัว) และเมื่อมีการผิดสัญญาประกันดังกล่าวแล้ว สมาคมตำรวจมีภาระที่จะต้องเสียดอกเบี้ยผิดนัด ร้อยละ 7.5 ต่อปี ให้แก่ พงส. ตาม ป.พ.พ. มาตรา 224 ประกอบมาตรา 204 นับแต่วันผิดนัดชำระค่าปรับ นอกเหนือจากจำนวนเงิน 60,000 บาท ที่จะต้องรับผิดตามสัญญาประกันแล้ว

จึงเจ้งมาเพื่อทราบ และแจ้งให้พนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป

พล.ต.ท. [redacted]

(ชาญวุฒิ วัชรทุกศ์)

ผู้ช่วย ผบ.ตร.ปรท ผบ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 02 205 3466

ที่ 0031.212/๖๙๖ วันที่ 25 มีนาคม 2550

เรื่อง แนวทางการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในคดีอาญาตามกฎกระทรวงว่าด้วยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเรียกประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน พ.ศ.2548

ผรท.น., ผบช.ภ.1 ร, ผบช.ก., ผบช.ปส., ผบช.สตม., จตร., และ ผบก.สบส.

ตามหนังสือ ตร. ที่ 0031.212/5982 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2548 ได้กำหนดแนวทางการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในคดีอาญาตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2548 โดยได้กำหนดวงเงินประกันของแต่ละประเภทคดี พร้อมทั้ง ได้กำหนดให้ใช้บุคคลเป็นประกัน และทรัพย์สินเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวไว้เพื่อถือปฏิบัติแล้ว นั้น

บัดนี้ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้ร่วมกันออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การเรียกประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน พ.ศ.2549 โดยกำหนดรายละเอียดดังนี้

1. การเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนกำหนดวงเงินประกัน โดยนำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาซึ่งออกตามความในมาตรา 110 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกำหนดวงเงินประกันเกินสามในสี่ของวงเงินประกันที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาดังกล่าว

2. การใช้บุคคลเป็นประกันหรือการกำหนดให้หลักทรัพย์ใดเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนนำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาซึ่งออกตามความในมาตรา 110 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

- ๒ ให้ส่วน...

388

3. ให้ส่วนราชการที่พนักงานสอบสวนสังกัดประกาศและเผยแพร่ภูกระทรวง รวมทั้งแนวทางปฏิบัติในการเรียกประกันหรือหลักประกันให้ผู้ที่มาติดต่อและประชาชนได้ทราบโดยทั่วกัน

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ และให้แจ้งพนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ.

(วิโรจน์ พหลเวชช์)

รอง ผบ.ตร. ปรท. ผบ ตร.

กฎกระทรวง

กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเรียกประกันหรือหลักประกัน

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

พ.ศ. ๒๕๔๕

.....

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ และมาตรา ๑๑๐ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการกำหนดจำนวนประกัน โดยนำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาซึ่งออกตามความในมาตรา ๑๑๐ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการกำหนดจำนวนเงินประกันสูงกว่าจำนวนเงินประกันที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาดังกล่าว

ข้อ ๒ การใช้บุคคลเป็นประกันหรือการกำหนดให้ทรัพย์ใดเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาซึ่งออกตามความในมาตรา ๑๑๐ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒

ข้อ ๓ ให้ส่วนราชการที่สนับสนุนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งกำลังบำรุงกองทัพ ตามกฎกระทรวงรวมทั้งแนวทางปฏิบัติในการเรียกประกันหรือหลักประกันให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชนได้ทราบโดยทั่วกัน

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

พลเอก
(สุรยุทธ์ จุลานนท์)
นายกรัฐมนตรี

(นายวิษณุ เครืองาม)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. 0 2205 3466

ที่ 0031.212/ว 057 วันที่ 23 มีนาคม 2553

เรื่อง กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ

ผบช.น., ผบช.ภ.1 – 9 ผบช.ก., ผบช.ปส., ผบช.สตม., และผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า ผบก. ในสังกัด สง.ผบ.ตร.

ด้วย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหนังสือ เลขที่ ตร ๐๐๐๑/๒๑๒๗ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ถึง ผบช.ก. กรณีลูกจ้างของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งร้องเรียนต่อ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่า นายจ้างทำผิดกฎหมายแรงงาน ผู้ร้องเรียนจึงรวบรวมรายชื่อลูกจ้างในบริษัทฯ เพื่อยื่นหนังสือร้องต่อนายจ้างและร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จังหวัดนครปฐม นายจ้างจึงให้บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งมาตรวจหาสารเสพติดลูกจ้างที่ร้องเรียน โดยผู้ตรวจหาสารเสพติดเป็นอดีตเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเป็นพนักงานในบริษัทที่นายจ้างจัดหามาตรวจหาสารเสพติด ผลการตรวจไม่พบสารเสพติด ต่อมาลูกจ้างที่เป็นผู้นำ 2 คน ถูกดำเนินคดีอาญาข้อหาลักทรัพย์ของนายจ้าง และถูกเจ้าพนักงานตำรวจคุมตัวโดยพนักงานสอบสวนแจ้งว่าตามระเบียบ ตร. ต้องใช้หลักประกันในการปล่อยชั่วคราว เป็นเงินคนละ 50,000.- บาท แต่ต่อมาภายหลังพนักงานสอบสวนได้ใช้ดุลพินิจเรียกหลักประกันการปล่อยชั่วคราวเพียงคนละ 5,000.- บาท คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า การตรวจหาสารเสพติดเป็นการปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้องเรียน และการใช้ดุลพินิจปล่อยตัวชั่วคราวไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงมีหนังสือถึง ตร. เพื่อให้พิจารณาดำเนินการ

ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการของเจ้าพนักงานตำรวจเกิดความเป็นธรรมต่อประชาชน จึงให้กำชับการปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องการตรวจหรือทดสอบเกี่ยวกับสารเสพติดในร่างกายของบุคคล และการใช้ดุลพินิจปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา ดังนี้

1. <u>การตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติดในร่างกายบุคคล</u> ให้กระทำโดยเจ้าพนักงานตำรวจผู้มีอำนาจตาม พ.ร.บ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ 2519 มาตรา 14 ทวิ และ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 58/1 วิธีการตรวจหรือทดสอบให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความสมัครใจของผู้รับการตรวจหรือทดสอบ สำหรับกรณีภาคเอกชนขอความร่วมมือทำการตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติดในร่างกายของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด จะต้องเป็นกรณีที่จำเป็นและมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นได้เสพยาเสพติดให้โทษ และในกรณีนี้ให้ผู้บังคับบัญชาระดับตำแหน่ง ผกก. เป็นผู้พิจารณาตามมติการให้ความร่วมมือ

/2 การใช้ดุลพินิจ...

2. <u>การใช้ดุลพินิจปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา</u> ให้ถือปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการพิจารณาว่าควรปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา การสั่งให้ปล่อยชั่วคราว และการใช้ดุลพินิจปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 มาตรา 110 และมาตรา 112 และตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 รวมทั้งตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเรียกประกันหรือหลักประกัน การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน พ.ศ. 2549 ซึ่ง ตร. ได้แจ้งแนวทางการปฏิบัติราชการดังกล่าวไว้แล้ว ตามหนังสือ ตร. ที่ 0031.212/5282 ลง / พ.ย. 2548 และตามหนังสือ ตร. ที่ 0031.212/376 ลง 23 มี.ค. 2550 ตามลำดับ การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวจะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1 พร้อมบันทึกเหตุผลการใช้ดุลพินิจการสั่งให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาและการสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาไว้เป็นหลักฐานทุกครั้งตามมาตรวจสอบได้

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

พล ต.อ

(วิโรจน์ พหลเวชช์)

รอง ผบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

คำสั่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ที่ ๘๐ /๒๕๕๓
เรื่อง การกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกัน
และการใช้บุคคลเป็นประกัน ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

.....

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๐ วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติให้การเรียกประกัน หรือหลักประกันระหว่างสอบสวนเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งต่อมานายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้ร่วมกันออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเรียกประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน พ.ศ.๒๕๔๘ กำหนดให้นำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ มาใช้ในชั้นสอบสวนโดยอนุโลม โดยห้ามมิให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ กำหนดวงเงินประกันเกินสามในสี่ของวงเงินประกันที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ดังนั้น เพื่อให้การบังคับใช้กฎกระทรวงดังกล่าวเป็นไปโดยชอบด้วย และสอดคล้องกับหลักการของข้อบังคับประธานศาลฎีกาดังกล่าว

อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๑๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบ มาตรา ๗๗ (๔) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจวางระเบียบ หรือทำคำสั่งเฉพาะเรื่องไว้ให้ข้าราชการตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้อำนาจ หรือการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่น ดังนั้น เพื่อให้การเรียกประกันหรือหลักประกันผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนมีความเหมาะสมกับพฤติการณ์แห่งคดี และไม่สร้างภาระแก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนในการที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวจนเกินควรแก่กรณี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงวางแนวทางเกี่ยวกับการกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกัน และการใช้บุคคลเป็นประกัน ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ดังต่อไปนี้

๑. การกำหนดวงเงินประกัน

ลำดับที่	ความผิดหรือพฤติการณ์ในการขอปล่อยชั่วคราว	อัตราขั้นต่ำ	อัตราขั้นสูง
๑	คดีความผิดฐานใดมีโทษปรับสถานเดียว	ไม่มี	ไม่เกินร้อยละ ๓๗.๕ ของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น
๒	คดีความผิดที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจซึ่งมีอัตราโทษปรับสูง ไม่ว่าจะมีโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม	ไม่มี	ไม่ควรเกินร้อยละ ๓๗.๕ ของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น และไม่ว่ากรณีใดต้องไม่เกินอัตราโทษปรับขั้นสูง
๓	คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๕ ปี	ไม่มี	ไม่เกิน ๗๕,๐๐๐ บาท
๔	คดีที่มีโทษจำคุกเกิน ๕ ปี แต่ไม่มีโทษสถานอื่นที่หนักกว่าโทษจำคุกรวมอยู่ด้วย	ไม่มี	ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาท/ระวางโทษจำคุก ๑ ปี (ทั้งในส่วนที่เป็นอัตราโทษขั้นสูงและขั้นต่ำ)
๕	คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต	ไม่มี	ไม่เกิน ๔๕๐,๐๐๐ บาท
๖	คดีที่มีโทษประหารชีวิต	ไม่มี	ไม่เกิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท
๗	คดีที่มีหลายข้อหา (๑) ความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท หรือ (๒) ความผิดหลายกรรมต่างกัน	ไม่มี	ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษหนักที่สุดเป็นเกณฑ์
๘	กรณี (๑) ผู้ขอประกันเป็นญาติที่ผู้ต้องหาหรือมีความเกี่ยวพันโดยทางสายโลหิต หรือ (๒) ผู้ขอประกันใช้หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดมูลค่าที่แน่นอนและสะดวกแก่การบังคับคดี หรือ (๓) ความผิดที่ผู้ต้องหากระทำด้วยความจำเป็นหรือด้วยความยากจน	ไม่มี	จะกำหนดวงเงินประกันต่ำกว่าเกณฑ์ปกติก็ได้
๙	ผู้ขอประกันเป็นญาติที่ผู้ต้องหาหรือมีความเกี่ยวพันโดยทางสายโลหิต ใช้เงินสดหรือหลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดมูลค่าที่แน่นอนและสะดวกแก่การบังคับคดีเป็นหลักประกัน	ไม่มี	ให้วางเงินสดหรือหลักทรัพย์เพียงร้อยละ ๒๐ จากจำนวนวงเงินประกันที่กำหนดก็ได้

ลำดับที่	ลวงเมผิดหรือพฤติการณ์ในการขอปล่อยชั่วคราว	อัตราขั้นต่ำ	อัตราขั้นสูง
๑๐	กรณีผู้ต้องหา (๑) เป็นหญิงมีครรภ์ หรือ (๒) มีบุตรอายุไม่เกิน ๓ ปี อยู่ในความดูแล หรือ (๓) เป็นผู้เจ็บป่วย ถ้าต้องขังจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือ (๔) เป็นผู้พิการหรือสูงอายุ ซึ่งโดยสภาพร่างกายหรือจิตใจอาจจะเกิดความทุกข์ยากลำบากเกินกว่าปกติในระหว่างต้องขัง	ไม่มี	กำหนดวงเงินประกันให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ
๑๑	ผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชน	-	-

๒. การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกัน

ลำดับที่	หลักทรัพย์	เอกสารที่ต้องแสดง
๑	เงินสด	-
๒	ที่ดินมีโฉนด	(๑) โฉนดที่ดิน และ (๒) หนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดิน
๓	ที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์	(๑) หนังสือรับรองการทำประโยชน์ และ (๒) หนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดิน
๔	ห้องชุด	(๑) หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ห้องชุด และ (๒) หนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดิน
๕	ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างบนที่ดิน	(๑) โฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ และ (๒) สำเนาทะเบียนบ้าน และ (๓) หนังสือประเมินราคาสิ่งปลูกสร้างที่น่าเชื่อถือ

ลำดับที่	หลักทรัพย์	เอกสารที่ต้องแสดง
๖	หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนได้ เช่น ๖.๑ พันธบัตรรัฐบาล ๖.๒ ตราสารหนี้ ๖.๓ บัตรหรือสลากออมทรัพย์ทวีสินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เพื่อการเกษตร ๖.๔ ใบรับเงินฝากประจำธนาคาร ๖.๕ ตั๋วแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไม่สั่ง ๖.๖ ตั๋วสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตั๋ว ๖.๗ เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรองซึ่งสามารถเรียกเก็บเงินได้ในวันที่ทำสัญญาประกัน ๖.๘ หนังสือรับรองของธนาคาร หรือบริษัทประกันภัยเพื่อชำระเบี้ยประกันแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน	เอกสารหลักฐานของหลักทรัพย์แต่ละประเภท อนึ่ง ในกรณีมีข้อสงสัยให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบเพื่อขอคำยืนยันจากธนาคารหรือบริษัทประกันภัย ที่ออกหนังสือรับรองนั้น

๓. การใช้บุคคลเป็นประกัน

ลำดับที่	บุคคลเป็นประกัน	วงเงินสัญญาประกัน	หลักเกณฑ์
๑	ผู้ขอประกันเป็นบุคคลธรรมดา ผู้ขอประกันต้องเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงาน หรือมีรายได้แน่นอน และ ๑.๑ เป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหา หรือ ๑.๒ เป็นบุคคลที่เห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็น	ให้พิจารณาจากเงินเดือนหรือรายได้ โดยให้ทำสัญญาไม่เกิน ๑๐ เท่า ของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	๑. ให้ยื่นคำร้องด้วยตนเอง และเสนอหนังสือรับรองจากต้นสังกัดหรือนายจ้าง หรือหลักฐานอื่นที่เชื่อถือได้ และหากผู้ขอประกันมีคู่สมรส ให้แสดงหลักฐานการยินยอมของคู่สมรสด้วย ในกรณีฉุกเฉินไม่อาจเสนอหนังสือรับรองได้ทัน ให้ผ่อนผัน

ลำดับที่	บุคคลเป็นประกัน	วงเงินสัญญาประกัน	หลักเกณฑ์
	ญาติที่ห้องหรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่เห็นสมควรให้ประกันได้		โดยแสดงหลักฐานอื่น เช่น บัตรประจำตัวที่แสดงฐานะเช่นนั้น และให้นำหนังสือรับรอง หรือหนังสือยินยอมมาแสดงภายหลัง ๒. หากวงเงินประกันมียอดสูงกว่าวงเงินที่ผู้นั้นมีสิทธิประกันได้ อาจกำหนดให้ผู้ขอประกันวางเงินหรือหลักทรัพย์อื่นเพิ่มเติมให้เพียงพอกับวงเงินประกันนั้นได้ ๓. อาจมีผู้ขอประกันหลายคนร่วมกันทำสัญญาประกันโดยใช้วงเงินของแต่ละคนรวมกันได้ ๔. หากผู้ประกันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงาน ก็ให้คงมีสิทธิประกันต่อไป โดยอาจใช้ดุลพินิจสั่งให้นำหลักประกันเพิ่มหรือหักว่าเติมได้
๒	ผู้ขอประกันเป็นนิติบุคคล กรณีผู้ค้องหาเป็นกรรมการ ผู้แทน ตัวแทน หุ้นส่วน พนักงาน ลูกจ้างของนิติบุคคล	ตามที่เห็นสมควรเป็นกรณีๆ ไป	๑. อาจกำหนดให้ผู้ขอประกันวางเงินหรือหลักทรัพย์อื่นเพิ่มเติม โดยจะต้องแสดงหนังสือรับรองการจดทะเบียนและหลักฐานแสดงฐานะการเงิน และผู้มีอำนาจทำการแทน ๒. ในกรณีฉุกเฉินไม่สามารถนำต้นฉบับเอกสารมาแสดงได้ทัน ให้ผ่อนผันโดยแสดงสำเนาเอกสารดังกล่าวและให้นำต้นฉบับเอกสารมาแสดงภายหลัง

ลำดับที่	บุคคลเป็นประกัน	วงเงินสัญญาประกัน	หลักเกณฑ์
๓	ผู้ขอประกันเป็นส่วนราชการ ตามระเบียบกระทรวงการพลังว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ต้องหาคดีอาญา	ตามที่เห็นสมควรเป็นกรณีๆ ไป	หากจำนวนเงินที่ระบุไว้ในหนังสือรับรองหรือคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเพียงพอแล้ว ควรถือว่าหนังสือรับรองหรือคำร้องนั้นเป็นหลักประกันที่เชื่อถือได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๙(๕)
๔	ผู้ต้องหาทำสัญญาประกันตนเอง ๔.๑ ผู้ต้องหาต้องเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงานหรือมีรายได้แน่นอน	ให้พิจารณาจากเงินเดือน หรือรายได้ โดยให้ทำสัญญาไม่เกิน ๑๐ เท่า ของอัตราเงินเดือน หรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	๑. ให้ยื่นคำร้องด้วยตนเอง และแสดงหนังสือรับรองจากต้นสังกัด หรือนายจ้าง หรือหลักฐานอื่นที่เชื่อถือได้ และหากผู้ขอประกันมีคู่สมรส ให้แสดงหลักฐานการยินยอมของคู่สมรสด้วย ในกรณีถูกเรียกไปอาจแสดงหนังสือรับรองได้ทัน ให้ผ่อนผันโดยแสดงหลักฐานอื่น เช่น บัตรประจำตัวที่แสดงฐานะเช่นนั้น และให้นำหนังสือรับรอง หรือหนังสือยินยอมมาแสดงภายหลัง
	๔.๒ ผู้ต้องหา - เป็นพนักงานหรือผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์ เภสัชกร พยาบาล วิศวกร สถาปนิก ทนายความ ผู้สอบบัญชีครู ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสื่อมวลชน หรือผู้ประกอบวิชาชีพอื่นที่เห็นสมควรให้ประกันได้ และ - การกระทำที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นความผิดเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือการปฏิบัติงานในการประกอบวิชาชีพนั้น	ให้พิจารณาจากเงินเดือนหรือรายได้ โดยให้ทำสัญญาไม่เกิน ๑๕ เท่า ของอัตราเงินเดือน หรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	๒. หากวงเงินประกันมีจำนวนสูงกว่าวงเงินที่ผู้นั้นมีศักยภาพประกันได้ อาจกำหนดให้ผู้ขอประกันวางเงินหรือหลักทรัพย์อื่นเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับวงเงินประกันนั้นได้ ๓. อาจมีผู้ขอประกันหลายคนร่วมกันทำสัญญา โดยใช้วงเงินของแต่ละคนรวมกันได้ ๔. หากผู้ประกันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงาน ก็ให้หมดสิทธิประกันต่อไป โดยอาจให้ดุลพินิจสั่งให้หาหลักประกันเพิ่มหรือตัดว่าเดิมได้

ระเบียบ หรือคำสั่งที่ขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้ให้เป็นอันยกเลิก และให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งนี้โดยเคร่งครัด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

พลตำรวจเอก

(เสรีพิศุทธ์ เตมียาเวส)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร. โทร. ๐ ๒๔๓๑ ๕ ๐๔๒๖

ที่ ๐๐๓๐.๒๔๒/ 6133 วันที่ ๙/ กรกฎาคม ๒๕๕๑

เรื่อง คำชี้แนวทางปฏิบัติในการแถลงข่าว และการใช้สิทธิประกันตัวของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๒๖๐/๒๕๔๖ ลง ๒๔ เม.ย.๔๖

ผบช.น., ภ.๑-๙, ร., ปส., สตม. และ ขตร.

ด้วย นายสุวัฒน์ ทองธนากุล ประธานสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พร้อมคณะได้เข้าพบและปรึกษา หารือถึงปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติระหว่างข้าราชการตำรวจโดยเฉพาะพนักงานสอบสวน และสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์ ในเรื่องการแถลงข่าว การใช้สิทธิของสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว กรณีตนเองหรือบุคคลอื่นกระทำผิดคดีอาญาเฉพาะในคดีหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณา อันเนื่องจากการประกอบวิชาชีพของสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๒๖๐/๒๕๔๖ ลง ๒๔ เม.ย.๔๖ เรื่อง การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวแก่สมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ร่วมกับผู้แทน ตร. เมื่อ ๒๘ พ.ค.๕๑ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้องประชุม ๓ ชั้น ๒ ตร. จากการหารือได้รับทราบแนวปฏิบัติของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เรื่องการสอบข่าวและภาพข่าวผู้หญิงและเด็กถูกละเมิดทางเพศ (รายละเอียดปรากฏตามเอกสาร ผนวก ก) ซึ่งสอดคล้องกับคำสั่ง ตร.ที่ ๘๕๕/๒๕๔๙ ลง ๒๖ พ.ย.๔๙ (แก้ไขเพิ่มเติมตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๖๕/๒๕๕๐ ลง ๑๕ ส.ค.๕๐) เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งสภาพปัญหาและอุปสรรคจากสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ในการทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว กรณีตนเองหรือบุคคลอื่นกระทำผิดคดีอาญาเฉพาะในคดีหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณา อันเนื่องจากการประกอบวิชาชีพของสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ โดยพนักงานสอบสวนอ้างว่าไม่ทราบคำสั่ง ตร.ดังกล่าว จึงไม่อนุญาตให้ใช้สิทธิประกันตนเองหรือผู้อื่นได้

ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ราชการในการณีดังกล่าว จึงกำชับให้ปฏิบัติ ดังนี้

๑. การปฏิบัติตามคำสั่ง ตร.ที่ ๘๕๕/๒๕๔๙ ลง ๓๐ พ.ย.๔๙ (แก้ไขเพิ่มเติมตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๖๕/๒๕๕๐ ลง ๑๕ ส.ค.๕๐) เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด หากสมาชิก

/สภาการ...

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติปฏิบัติไม่ถูกต้องตามแนวปฏิบัติของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เรื่อง การสอบข้อเท็จจริงกรณีข่าวผู้หญิงและเด็กถูกละเมิดทางเพศ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งพฤติกรรมที่มิชอบไปยังสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ โดยเร็ว เพื่อให้สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พิจารณาต่อไป

๒. ให้พนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องถือปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สิทธิของสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว กรณีตนเองหรือบุคคลอื่นกระทำผิดคดีอาญาเฉพาะในพฤติหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา อันเนื่องมาจากการประกอบวิชาชีพของสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเท่านั้น ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๒๖๐/๒๕๔๖ ลง ๒๙ เม.ย.๔๖ เรื่อง การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวแก่สมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ หากมีการร้องเรียนเรื่องดังกล่าวจะต้องถูกดำเนินการทางวินัยตามควรแก่กรณี

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ ให้แจ้งพนักงานสอบสวน และผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดต่อไป

พล.ต.อ.

(เหรียงพันธ์ ตามาพงศ์)

รอง ผบ.ตร.ปรท.ผบ.ตร.

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ ๔๖๐ /2546

เรื่อง การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

แก่สมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

.....

เนื่องจากสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ได้มีหนังสือขอใช้สิทธิของสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เป็นประกันหรือหลักประกันผู้ต้องหาซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดในคดีหมิ่นประมาท อันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ โดยบางครั้งต้องประสบกับการถูกกล่าวหาดำเนินคดี เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ในการเสนอข่าวสารต่อประชาชน อันอาจกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพ รวมตลอดจนชื่อเสียงของบุคคลอื่น เฉพาะผู้ต้องหาในคดีหมิ่นประมาท ในกรณีความผิดที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการประกอบวิชาชีพของสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเท่านั้น โดยไม่รวมถึงความผิดเฉพาะตัวอื่นใดที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 3 แห่งข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 4/2499 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2499 ประกอบกับมาตรา 8 แห่งพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ 2541 จึงวางหลักเกณฑ์การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวแก่สมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ดังนี้

ข้อ 1. สมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติมีสิทธิยื่นคำขอทำสัญญาประกันหรือวางตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว กรณีตนเองหรือบุคคลอื่นกระทำผิดคดีอาญาเฉพาะในคดีหมิ่นประมาทซึ่งกระทำโดยการโฆษณา อันเนื่องจากการประกอบวิชาชีพของสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเท่านั้น โดยไม่รวมถึงกรณีความผิดเฉพาะตัวอื่นใดที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ ได้ในกรณีตามข้อ 2

ข้อ 2. หลักเกณฑ์ ...

ข้อ 2. หลักเกณฑ์การยื่นคำร้องขอให้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว มีดังนี้

2.1 ต้องเป็นสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ขณะที่ยื่นคำขอให้ปล่อยชั่วคราว และต้องแสดงหนังสือรับรองว่าเป็นสมาชิกของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ หรือหนังสือรับรองของประธานสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ โดยหนังสือรับรองดังกล่าวต้องแสดงถึงฐานะตำแหน่งหน้าที่ของผู้นั้นด้วย

2.2 การยื่นคำร้องขอให้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว เป็นสิทธิเฉพาะตัวที่ต้องกระทำด้วยตนเอง จะมอบอำนาจให้ผู้อื่นกระทำการแทนไม่ได้

2.3 ในกรณีอุทธรณ์ที่ไม่อาจแสดงหนังสือรับรอง ตามข้อ 2.1 ให้แสดงหลักฐานอื่นชั่วคราวได้ เช่น บัตรประจำตัวหนังสือพิมพ์ที่ผู้นั้นสังกัดอยู่ โดยจะต้องนำหลักฐานหนังสือรับรองมามอบให้แก่พนักงานสอบสวนภายในเวลาที่กำหนด หากพ้นวันเวลาที่กำหนดให้อยู่ในดุลพินิจของพนักงานสอบสวนพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108

2.4 สิทธิในการร้องขอให้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราว ให้สมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ทำสัญญาประกันหรือประกันตนเองในวงเงินไม่เกิน 50,000 บาท

2.5 กรณีสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวมีคู่สมรส ต้องมีหนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสมามอบให้พนักงานสอบสวนด้วย หากคู่สมรสไม่ยินยอมให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 28 เมษายน พ.ศ.2548

สำเนาถูกต้อง

พันตำรวจเอก

(ปัญญา เย่งชัน)

รองผู้บังคับการ ปฏิบัติราชการแทน

ผู้บังคับการกองวิชาการ

พลตำรวจเอก

(สันต์ ศรุตานนท์)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ 465 /2550

เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพ
ต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์
(ฉบับเพิ่มเติม)

ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีคำสั่ง ที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2548 กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ นั้น

เนื่องจากสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหนังสือ ที่ นร 0107/ว 782 ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2549 ขอความร่วมมือสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 เพื่อคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล อันธิส่วนบุคคลในครอบครัว เกียรติยศชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว นั้น ทั้งนี้ โดยให้พิจารณาดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2548 ตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ครั้งที่ 2/2549

ดังนั้น จึงให้ยกเลิกความในข้อ 2.3 ของคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2548 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"2.3 ห้ามอนุญาตหรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพ สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวบุคคลดังต่อไปนี้

2.3.1 ผู้ต้องหา ในระหว่างการควบคุมของตำรวจทั้งภายในและภายนอกที่ทำการหรือสถานีตำรวจ

2.3.2 เหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งภาพที่มีลักษณะอุจาดหรือทารุณโหดร้าย หรือส่วนละเมิดสิทธิบุคคล หรือส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ ๘๕๕/๒๕๔๘

เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

ด้วย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีนโยบายที่จะกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ การอนุญาตให้ใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ หรือยานพาหนะในการถ่ายทำภาพยนตร์ ละคร โฆษณาหรือบันทึกภาพนิ่ง ให้ทุกหน่วยงาน และข้าราชการตำรวจมีมาตรฐานการปฏิบัติเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ผลการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยอย่างถูกต้องตรงกัน อันจะก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี สร้างความเชื่อมั่นและความเชื่อถือศรัทธาแก่ประชาชนในการให้ความร่วมมือกับข้าราชการตำรวจ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงให้ปฏิบัติดังนี้

๑. การให้ข่าว แถลงข่าว และให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

๑.๑ ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แถลงข่าว และให้สัมภาษณ์

๑.๑.๑ ให้ผู้บังคับการหรือผู้กำกับการตำรวจ แผนกงาน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเฉพาะ และผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง เฉพาะงานในหน้าที่รับผิดชอบหรือที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

กรณีที่ปรากฏมีข่าวในทางลบเกี่ยวกับหน่วยงานใด ให้เป็นดุลยพินิจของผู้มีหน้าที่ตามวรรคหนึ่งเท่านั้นเป็นผู้พิจารณาการแถลงชี้แจงหรือชี้แจงข่าวนั้น ซึ่งรวมถึงการให้สัมภาษณ์หรือการไปร่วมรายการทางวิทยุหรือโทรทัศน์หรือการชี้แจงทางสื่ออื่น ๆ ด้วย

๑.๑.๒ ข้าราชการตำรวจที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าข้าราชการตำรวจตามข้อ ๑.๑.๑ หากประสงค์จะเป็นผู้ให้ข่าว แถลงข่าว ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง ให้รออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงผู้บังคับการขึ้นไปสังกัด หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาที่ยังไม่ถึงที่สุด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจตามข้อ ๑.๑.๑ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

๑.๑.๓ กรณีที่ข้าราชการตำรวจระดับต่ำกว่าผู้บังคับการ ประสงค์จะให้สัมภาษณ์เป็นพิธีการ ผู้ดำเนินรายการ หรือเข้าร่วมรายการต่าง ๆ ที่มีการนำเสนอผ่านสื่อมวลชนทุกแขนง เกี่ยวกับการให้ความรู้ ชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็นหรือการดำเนินการอื่นๆ ในลักษณะทำนองเดียวกัน นอกเหนือการดำเนินการตามข้อ ๑.๑.๑ ให้ขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงผู้บังคับการ

๑.๒ แนวทางการปฏิบัติในการให้ข่าว แถลงข่าว ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง

๑.๒.๑ ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แถลงข่าว ให้สัมภาษณ์ต้องปฏิบัติภายในขอบเขต อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ควรระมัดระวังถ้อยคำ หรือกิริยาท่าทาง อันจะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และควรใช้ถ้อยคำที่เป็นกลางเพื่อไม่ให้เป็นการประจาน ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้อื่น

๑.๒.๒ การให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ ให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการดำรงชีวิเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ ๓๐ รวมถึงห้ามให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

๑.๒.๒.๑ เรื่องที่มีผลกระทบต่อการรักษาความปลอดภัยของประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๑.๒.๒.๒ เรื่องหรือข้อความที่จะทำให้เกิดการเสียหายแก่ทางราชการ

๑.๒.๒.๓ เรื่องที่เกี่ยวกับคำสั่งให้ปฏิบัติในหน้าที่อันเป็นระเบียบการภายใน และคำสั่งหรือระเบียบการใด ๆ ที่ถือว่าเป็นความลับ

๑.๒.๒.๔ เรื่องที่จะเกิดการเสียหายทางชื่อเสียงหรือผลประโยชน์แก่ผู้อื่น เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานหมิ่นประมาท และเรื่องอื่น ๆ ในลักษณะทำนองเดียวกัน

๑.๒.๒.๕ เรื่องที่อาจส่งผลกระทบหรือเสียหายต่อคดี โดยเฉพาะคดีที่อยู่ในระหว่างการสืบสวนหรือสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น เช่น การเปิดเผยเกี่ยวกับเทคนิควิธีการปฏิบัติงานที่ควรปกปิดเป็นความลับ แนวทางการสืบสวนสอบสวน การจับกุม ตรวจค้น และการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ในทุกขั้นตอน เป็นต้น

๑.๒.๒.๖ เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ไม่เหมาะสม ซึ่งถ้าหากเปิดเผยต่อประชาชนอาจเป็นแบบที่บุคคลอื่นจะเอาเป็นตัวอย่างในการกระทำขึ้นอีก เช่น แผนประทุษกรรมต่าง ๆ ของคนร้าย หรือการที่แสดงถึงการฉ้อโกง การกระทำยั่วยุวินิบาตกรรม และวิธีการอันชั่วร้ายอื่น ๆ

๑.๒.๓ การให้สัมภาษณ์ โดยมีสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ในลักษณะเป็นคนกลาง ห้ามข้าราชการตำรวจพยอให้กับฝ่ายผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือบุคคลใด เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

๑.๒.๔ ห้ามนำหรือจัดให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน มาให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง ยกเว้นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ให้รอคำอนุญาตต่อผู้บัญชาการ

ในกรณีใด ๆ ก็ตาม ห้ามนำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ พระภิกษุสามเณร นักพรต นักบวช ผู้เสียหายที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ มาให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นอันขาด รวมตลอดถึงการชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่เป็นการเผชิญหน้าต่อสื่อมวลชนทุกแขนง

๑.๒.๕ เพื่อให้เกิดความรัดเจน เป็นประโยชน์ในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนทุกแขนง และให้ประชาชนได้รับทราบข่าวที่ไม่คลาดเคลื่อนจากความจริง ควรจัดเตรียมเอกสารข่าวประกอบการแถลงข่าว โดยเอกสารข่าวนั้นต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เกี่ยวข้องในคดี และรูปคดี

๑.๒.๖ เรื่องที่เกี่ยวกับนโยบายของแต่ละหน่วยให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าหน่วยระดับกองบัญชาการ หรือเทียบเท่า หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้นที่จะเป็นผู้ให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์

๑.๒.๗ กรณีที่เกิดเหตุการณ์รุนแรงหรือสถานการณ์วิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและภัยันตรายของประชาชน ให้ยึดปฏิบัติในการให้ข่าว แถลงข่าว ให้สัมภาษณ์ หรือประชาสัมพันธ์ให้เป็นไปตามนโยบายปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ

๒. การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ป้องกันภยันตรายมิให้เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่ให้มีภาพที่ไม่เหมาะสมถูกนำออกเผยแพร่ทางสื่อมวลชนทุกแขนง อันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น จึงให้ปฏิบัติดังนี้

๒.๑ ห้ามนำสื่อมวลชนทุกแขนงไปทำข่าวหรือถ่ายภาพ ในขณะทำปฏิบัติการตรวจค้น จับกุม

๒.๒ ห้ามเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน หรือพนักงานสอบสวน อนุญาต หรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพในห้องสืบสวน หรือห้องสอบสวน ในขณะทำการสืบสวนสอบสวน เว้นแต่เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี

๒.๓ ห้ามอนุญาต หรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพ สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวของผู้ต้องหา หรือผู้ร้องทุกข์ ในระหว่างการควบคุมตัวของตำรวจทั้งภายใน และภายนอกที่ทำการ หรือสถานีตำรวจ เว้นแต่พนักงานสอบสวนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี

๒.๔ ห้ามจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงเข้าทำข่าว ขณะเมื่อมีการให้ผู้ต้องหานำพนักงานสอบสวนไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใดๆ ในลักษณะเป็นการโต้ตอบระหว่าง พนักงานสอบสวน กับผู้ต้องหา หรือบุคคลใด โดยมีสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากอาจเป็นเหตุให้รูปคดีเสียหาย

พนักงานสอบสวนไม่ควรให้ผู้ต้องหานำไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพว่าผู้ต้องหากระทำผิดอย่างไร เพราะการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพดังกล่าวมิใช่พยานหลักฐานที่จะนำมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหา เพื่อให้เห็นว่าผู้ต้องหากระทำผิดตามแนวคำพิพากษาฎีกาที่ ๗๕๖๒/๒๕๓๙ แต่ถ้าเป็นการนำชี้ประกอบคำรับอื่น เช่น นำชี้จุดที่ซ่อนทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำผิด สิ่งของที่ใช้ในการผิด ได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำผิด หรือสิ่งของที่ได้ไว้เป็นความผิด ได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิด หรือจะใช้เป็นพยานหลักฐาน ให้ผู้ต้องหานำชี้ได้ และป้องกันมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นำชี้ ให้พึงระมัดระวังการใช้ถ้อยคำ หรือกิริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่ หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา รวมทั้งการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหา

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น ห้ามเจ้าพนักงานนำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปีบริบูรณ์ ไปยังที่เกิดเหตุประกอบพิธีรับสารภาพ เพราะจะเป็นการประจานเด็ก และอาจเป็นการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก นอกจากนี้ห้ามนำผู้เสียหาย พยาน เข้าร่วมในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นอันขาด โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นเด็ก สตรี พระภิกษุสามเณร นักพรต นักบวช

๓. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ

๓.๑ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้ปฏิบัติตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู พ.ศ. ๒๕๔๗

๓.๒ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน ให้ปฏิบัติตามหนังสือสำนักงานแผนงานและงบประมาณ ที่ ๐๐๐๗.๕๓/๓๔๙๙ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๗ เรื่อง การจัดทำและบริหารระบบอินเทอร์เน็ตของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๔. การขออนุญาตใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ หรือยานพาหนะของทางราชการ

การขออนุญาตใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ หรือยานพาหนะของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เข้าร่วมหรือประกอบรายการ ภาพยนตร์ ละคร โฆษณา หรือบันทึกภาพนิ่ง เพื่อเผยแพร่ภาพทางสื่อมวลชนทุกแขนง ให้ผู้ขออนุญาตยื่นเรื่อง พร้อมบท (script) และเนื้อหาที่จะนำเสนอต่อหัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับการร้องขอ แล้วให้หัวหน้าหน่วยงานนั้นพิจารณามีความเห็นเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงผู้บังคับการตำรวจสังกัด ยกเว้นอุปกรณ์ หรือยานพาหนะใดที่ระเบียบกำหนดไว้ให้ขออนุญาตผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปก็ให้ดำเนินการตามระเบียบนั้น

ให้ผู้บังคับการ พิจารณาบท (script) และเนื้อหา ในการอนุญาต โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ และภาพลักษณ์ที่ดีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นสำคัญ

เมื่อได้รับอนุญาตแล้วให้หัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับการร้องขอ เป็นผู้ดูแลสถานที่ อุปกรณ์ และยานพาหนะ ของทางราชการมิให้เกิดความเสียหาย

๕. การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

หน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีความประสงค์จะว่าจ้างหรือขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ใดๆ ให้หน่วยงานนั้นตั้งคณะทำงานพิจารณาตรวจสอบการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ก่อนนำออกเผยแพร่ เกี่ยวกับรายละเอียดและเนื้อหาในการนำเสนอว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

หากการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง มีการสัมภาษณ์ข้าราชการตำรวจ หรือใช้สถานที่ อุปกรณ์ หรือยานพาหนะของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการถ่ายทำให้หน่วยงานผู้ว่าจ้าง หรือขอความร่วมมือ ดำเนินการตามข้อ ๓ หรือ ๔ แล้วแต่กรณี

๖. การกำกับดูแลและการควบคุมการปฏิบัติ

๖.๑ หากพบการกระทำที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน การอนุญาตให้ใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ หรือยานพาหนะของทางราชการ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหาย ให้ต้นสังกัดของผู้กระทำดังกล่าว หรืออาจจะมีข้อเสนอแนะในทางที่เหมาะสมด้วยก็ได้

๖.๒ หากพบข้าราชการตำรวจผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามนัยคำสั่งนี้ ให้ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดดำเนินการทางวินัย และหากผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือตรวจพบว่า ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดละเลยไม่ดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืน ให้ผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือที่ตรวจพบพิจารณาดำเนินการทางวินัยกับผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดนั้นด้วย

๖.๓ ให้กองสารนิเทศเป็นเจ้าของเรื่องตามคำสั่งนี้ หากพบว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนให้รายงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาสั่งการต่อไป

๗. ให้ยกเลิกหนังสือดังต่อไปนี้

๗.๑ หนังสือกรมตำรวจ ที่ ๐๖๐๑(ป)/๒๓๓ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว ให้สัมภาษณ์หรือเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

๗.๒ หนังสือกรมตำรวจ ที่ ๐๖๒๕.๒๓/๑๑๔๑๒ ลงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๐ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

๗.๓ หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด่วนมาก ที่ ๐๐๐๗.๒๓/๗๐๑๓ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๒ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการกับผู้ต้องหาในการแถลงข่าวหรือเผยแพร่ข่าวต่อสื่อมวลชน

๗.๔ หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๐๒.๖๔/๓๓๕ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๓ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการกับผู้เสียหายในการแถลงข่าวหรือเผยแพร่ข่าว

๗.๕ หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด่วนมาก ที่ ๐๐๒๕.๓/๓/๖๔๔ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๔ เรื่อง กำหนดแนวทางในการชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีสื่อมวลชนเสนอข่าวผิดพลาด

๗.๖ หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๒๕.๔๓/๒๐๒ ลงวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๔ เรื่อง กำหนดแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้สัมภาษณ์หรือเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

๗.๗ หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๐๖.๔๒/๒๔๒๒ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

๗.๘ หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๒๕.๔๓/๔๔๗๖ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๕ เรื่อง กำหนดแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้สัมภาษณ์หรือเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

๗.๙ หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๐๗.๒๓/๑๐๒๑๒ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๗ เรื่อง กำชับแนวทางการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุที่มีข้าราชการตำรวจเกี่ยวข้อง เฉพาะข้อ ๙

มาตรา หนังสือ หรือคำสั่งใดที่ขัด หรือแย้งกับคำสั่งนี้ ให้ถือปฏิบัติตามนัยคำสั่งนี้แทน

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๔๘ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘

พลตำรวจเอก

(โกวิท วัฒนะ)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

หน้า ๕
เล่ม ๑๑๒ ตอนที่ ๔๔ ก ราชกิจจานุเบกษา ๓ มิถุนายน ๒๕๔๘

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการวางหลักประกันหรือหลักประกัน
ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา
พ.ศ. ๒๕๔๘

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓๙ บัญญัติห้ามมิให้เรียกหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจนเกินควรแก่กรณี และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๐ วรรคสาม บัญญัติให้ประธานศาลฎีกาออกข้อบังคับว่างหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกัน ประธานศาลฎีกาจึงออกข้อบังคับนี้ซึ่งมีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า "ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘"

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในกรณีที่มีระเบียบ ประกาศหรือคำสั่งอื่นใด ซึ่งขัดหรือแย้งกับข้อบังคับนี้ ให้ปฏิบัติตามข้อบังคับนี้แทน

ข้อ ๔ เมื่อศาลพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวแล้วเห็นว่าเป็นกรณีที่สมควรให้ปล่อยชั่วคราวได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ ก็ให้ศาลพิจารณาว่าจะให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือไม่มีประกัน

ในการพิจารณาว่าการปล่อยชั่วคราวควรจะมีประกันหรือไม่ต้องมีประกัน ให้ศาลพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งข้อหา สาเหตุและพฤติการณ์การกระทำความผิด รวมทั้งบุคลิกลักษณะ นิสัย สภาพทางร่างกายและจิตใจ การศึกษา การประกอบอาชีพการงาน ประวัติการกระทำความผิดอาญา สภาพและฐานะของทรัพย์สิน และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมของผู้ขอหาหรือจำเลย

หากการพิจารณาตามวรรคสองมีเหตุจำเป็นและสมควรที่จะปล่อยชั่วคราวโดยต้องมีประกัน ก็ให้กำหนดวงเงินประกันให้เหมาะสมแก่ข้อหาและสภาพแห่งคดี รวมทั้งแนวโน้มที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหากพฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป

ในกรณีที่ต้องเรียกหลักประกัน ก็ให้พิจารณาว่าหลักประกันนั้นสัมพันธ์กับวงเงินประกันที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คำนึงถึงความน่าเชื่อถือของผู้ขอประกัน หลักประกัน และฐานะของผู้ต้องหาหรือจำเลยประกอบด้วย

ข้อ ๕ การกำหนดวงเงินประกันให้พิจารณาดังนี้

๕.๑ คดีความผิดลหุโทษหรือที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินไม่เกินกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น

๕.๒ เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น คดีความผิดที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจซึ่งมีอัตราโทษปรับสูง ไม่ว่าจะมีโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม จะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือหลักประกันที่ใด้ แต่ไม่ควรกำหนดวงเงินให้เกินกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น และไม่ว่ากรณีใดต้องไม่กำหนดวงเงินประกันหรือหลักประกันให้สูงเกินอัตราโทษปรับขั้นสูง

๕.๓ คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๕ ปี ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรที่จะสั่งเป็นอย่างอื่น ก็ให้ระบุเหตุนั้นไว้โดยชัดแจ้ง

๕.๔ คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๕ ปีขึ้นไป การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ได้ แต่วงเงินประกันต้องไม่สูงเกินควรแก่กรณี

ในกรณีที่พฤติการณ์แห่งคดีมิได้มีลักษณะเป็นพิเศษอย่างอื่น การกำหนดวงเงินประกันตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(๑) คดีที่มีโทษจำคุกแต่ไม่มีโทษสถานอื่นที่หนักกว่าโทษจำคุกรวมอยู่ด้วย ให้กำหนดวงเงินประกันโดยถือเกณฑ์ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท ต่อระวางโทษจำคุก ๑ ปี ทั้งในส่วนที่เป็นอัตราโทษขั้นสูงและขั้นต่ำ

(๒) คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท

(๓) คดีที่มีโทษประหารชีวิต ให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน ๘๐๐,๐๐๐ บาท

๕.๕ กรณีที่มีหลายข้อหา ไม่ว่าจะเป็นความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทหรือความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษหนักที่สุดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดวงเงินประกัน

ในกรณีที่จำเลยถูกฟ้องหลายคดีต่อศาลเดียวกัน ไม่ว่าจะถูกฟ้องพร้อมกันหรือต่างเวลากัน ศาลอาจกำหนดวงเงินประกันในแต่ละคดีให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ โดยให้ใช้หลักประกันร่วมกันก็ได้ แต่วงเงินประกันรวมสำหรับทุกคดีต้องไม่น้อยกว่าเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง

ข้อ ๖ กรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน ๓ ปี ไม่ว่าจะเป็นคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่ก็ตาม ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาได้ โดยมีประกันและหลักประกัน แต่วงเงินประกันไม่ควรสูงเกินกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท

ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยเกิน ๓ ปี และศาลเห็นสมควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาได้โดยมีประกันและหลักประกัน หากศาลเห็นว่าสมควรกำหนดวงเงินประกันให้สูงขึ้นจากที่ศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์กำหนดไว้ ก็ให้กำหนดวงเงินประกันเพิ่มขึ้นได้แต่ไม่ควรเพิ่มเกินกึ่งหนึ่ง

ข้อ ๗ ในกรณีผู้ขอประกันเป็นญาติพี่น้องหรือมีความเกี่ยวพันโดยทางสมรส หรือผู้ขอประกันใช้หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนและสะดวกแก่การบังคับคดีเป็นหลักประกัน หรือกรณีความผิดที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำด้วยความจำใจหรือด้วยความยากจน ศาลจะกำหนดวงเงินประกันให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติก็ได้

หากผู้ขอประกันซึ่งเป็นญาติพี่น้องหรือมีความเกี่ยวพันโดยทางสมรส เป็นผู้ใช้เงินสดหรือหลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นของผู้ขอประกันที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนและสะดวกแก่การบังคับคดีเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยให้ผู้ขอประกันวางเงินสดหรือหลักทรัพย์นั้นเพียงจำนวนร้อยละยี่สิบของจำนวนวงเงินประกันที่ศาลกำหนดก็ได้

ข้อ ๘ ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงมีครรภ์หรือมีบุตรอายุไม่เกิน ๓ ปีอยู่ในความดูแลหรือเป็นผู้เจ็บป่วยซึ่งถ้าต้องขังจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือเป็นผู้พิการหรือสูงอายุซึ่งโดยสภาพร่างกายหรือจิตใจอาจจะเกิดความทุกข์ทรมานมากเกินกว่าปกติในระหว่างต้องขัง ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือกำหนดวงเงินประกันให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ

ข้อ ๙ ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชน ให้ศาลที่มีอำนาจหรือจัดการคดีเด็กและเยาวชนใช้ดุลพินิจกำหนดวงเงินประกันตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่สูงกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้

ข้อ ๑๐ การใส่ชื่อชั่วคราวโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกัน อาจใช้หลักทรัพย์ดังต่อไปนี้

๑๐.๑ ที่ดินมีโฉนด ที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือห้องชุดโดยมีโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือหนังสือกรรมสิทธิ์ห้องชุด และหนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดินมาแสดง หากจะนำสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินมาเป็นประกันด้วยก็จะต้องแสดงสำเนาทะเบียนบ้าน และหนังสือประเมินราคาสิ่งปลูกสร้างที่น่าเชื่อถือประกอบด้วย

๑๐.๒ หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนได้ เช่น พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน หุ้นหรือสลากออมทรัพย์หุ้นของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ใบรับเงินฝากประจำธนาคาร ตั๋วแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่าย และธนาคารผู้จ่ายได้รับรองคลอดไปแล้ว ตั๋วสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตั๋ว เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรองซึ่งสามารถเรียกเก็บเงินได้ในวันที่ทำสัญญาประกัน และหนังสือรับรองของธนาคารหรือบริษัทประกันภัย เพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน เป็นต้น ทั้งนี้ ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้สามารถตรวจสอบเพื่อขอคำยืนยันจากธนาคารหรือบริษัทประกันภัยที่ออกหนังสือรับรองนั้น

เมื่อทำสัญญาประกันแล้ว ให้พนักงานมีหนังสือแจ้งอายัดไปยังสำนักงานที่ดิน สำนักงานเขต หรืออำเภอ หรือธนาคารแล้วแต่กรณีทันที และเมื่อสัญญาประกันสิ้นสุดลง ให้รีบถอนหลักประกันและแจ้งยกเลิกการอายัดโดยเร็ว ในกรณีที่ใช้หนังสือรับรองของบริษัทประกันภัยเป็นหลักประกัน ให้ผู้ค้ำประกันวางเงินประกันในสัญญาประกันให้บริษัทประกันภัยครบด้วย

ข้อ ๑๑ การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๔ วรรคสอง (๓) ให้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑๑.๑ บุคคลผู้ยอมประกันจะต้องเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงานหรือมีรายได้แน่นอน เช่น เป็นข้าราชการ ข้าราชการตำรวจ สมาชิกรัฐสภา ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานเจ้าหน้าที่การบริหารส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ ลูกจ้างของทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารพรรคการเมือง หรือทนายความ และเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภริยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวพันโดยทางสมรส หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็นญาติที่น่าจะหรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่พอเห็นสมควรให้ประกันได้ โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ยื่นคำร้องด้วยตนเอง และแสดงหนังสือรับรองจากต้นสังกัดหรือนายจ้างตามแบบท้ายข้อบังคับนี้ หรือหลักฐานอื่นที่เชื่อถือได้ และหากผู้ขอประกันมีคู่สมรส ให้แสดงหลักฐานการยินยอมของคู่สมรสด้วย ในกรณีที่ลูกเงินไม่อาจแสดงหนังสือรับรองได้ทัน ให้ผ่อนผันโดยแสดงหลักฐานอื่น เช่น บัตรประจำตัวที่แสดงฐานะเช่นนั้น และให้นำหนังสือรับรองหรือหนังสือยินยอมมาแสดงภายหลัง

(๒) ให้ทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน ๑๐ เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

(๓) กรณีมูลคดี ให้พิจารณาจากเงินเดือนหรือรายได้ แต่หากวงเงินประกันมีจำนวนสูงกว่าวงเงินที่ผู้นั้นมีสิทธิประกันได้ ศาลอาจกำหนดให้ผู้ขอประกันวางเงินหรือหลักทรัพย์อื่นเพิ่มเติมให้เพียงพอกับวงเงินประกันนั้นได้ หรืออาจให้มีผู้ขอประกันหลายคนร่วมกันทำสัญญาประกันโดยใช้วงเงินของแต่ละคนรวมกันได้

(๔) หากผู้ประกันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงาน ก็ให้คงมีสิทธิประกันต่อไปโดยศาลอาจใช้ดุลพินิจสั่งให้หาหลักประกันแทนหรือคืนวางเงินได้

๑๑.๒ นิติบุคคลอาจเป็นผู้ขอประกันได้ ในกรณีที่กรรมการ ผู้แทน ตัวแทน หุ้นส่วน หัวหน้างานหรือลูกจ้างของนิติบุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้ทำสัญญาประกันได้ในวงเงินตามที่ศาลเห็นสมควรเป็นกรณี ๆ ไป และศาลอาจกำหนดให้ผู้ขอประกันวางเงินหรือหลักทรัพย์อื่นตามจำนวนที่เห็นสมควรเพิ่มเติมด้วยก็ได้ โดยจะต้องแสดงหนังสือรับรองการจดทะเบียนและหลักฐานแสดงฐานะการเงินและผู้มีอำนาจทำการแทน ในกรณีลูกเงินไม่สามารถนำต้นฉบับเอกสารมาแสดงได้ทัน ให้ผ่อนผันโดยแสดงสำเนาเอกสารดังกล่าวและให้นำต้นฉบับเอกสารมาแสดงภายหลัง

๑๑.๓ ในกรณีที่ส่วนราชการ ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ต้องหาคดีอาญา เป็นผู้ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว หากจำนวนเงินที่ระบุไว้ในหนังสือรับรองหรือคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเพียงพอแล้ว ควรถือว่าหนังสือรับรองหรือคำร้องนั้นเป็นหลักประกันที่น่าเชื่อถือได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๙ (๕)

ข้อ ๑๒ ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจทำสัญญาประกันตนเองได้ และให้นำหลักเกณฑ์ในข้อ ๑๑.๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การทำสัญญาประกันตามวรรคหนึ่ง หากผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหนักงานหรือผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์ เภสัชกร พยาบาล วิศวกร สถาปนิก ทนายความ ผู้สอบบัญชี ครู ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน หรือผู้ประกอบวิชาชีพอื่นที่ศาลเห็นสมควรให้ประกันได้ และถูกกระทำที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นความผิดเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติงานในการประกอบวิชาชีพนั้น ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทำสัญญาประกันตนเองได้ในวงเงินไม่เกิน ๑๕ เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ข้อ ๑๓ เพื่อให้การปฏิบัติตามข้อบังคับนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้ศาลกำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลนั้นได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับนี้

ข้อ ๑๔ ให้ศาลประกาศและเผยแพร่ข้อบังคับและแนวทางปฏิบัติในการเรียกประกันหรือหลักประกันให้ผู้ที่มาติดต่อและประชาชนได้ทราบโดยทั่วกัน

ข้อ ๑๕ ในกรณีจำเป็นต้องมีวิธีการใดในทางธุรการเพื่อให้ปฏิบัติตามข้อบังคับนี้ไปได้โดยเรียบร้อย ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘
สุภชัย ภู่งาม
ประธานศาลฎีกา

หนังสือรับรอง

ข้าพเจ้านาย/นาง/นางสาว.....นามสกุล.....
ตำแหน่ง.....ระดับ.....หน่วยงาน.....
.....
ขอรับรองว่า ปัจจุบันนี้ นาย/นาง/นางสาว.....นามสกุล.....
เป็นข้าราชการ/พนักงาน ของหน่วยงาน.....
ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....
ตำแหน่ง.....ระดับ.....อัตราเงินเดือน.....บาท
(.....) มีความประสงค์จะยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว
และทำสัญญาประกันในการปล่อยชั่วคราว.....
ซึ่งเป็นผู้ต้องหาจำเลย ต่อศาล.....
และขณะนี้ผู้ขอประกันอยู่ระหว่างประกันตัวผู้ต้องหาจำเลย คือ.....
.....
.....
ในวงเงิน.....บาท (.....) ที่ศาล.....

จึงขอรับรองไว้เป็นหลักฐาน

รับรอง ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ.....
(.....)
ตำแหน่ง.....

หมายเหตุ ๑. หนังสือรับรองตามแบบเป็นเพียงตัวอย่างโดยสังเขป ผู้ยื่นคำขอไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำตามแบบนี้ทุกตัวอักษร เพียงให้มีสาระสำคัญครบถ้วนตรงกันก็ใช้ได้

๒. กรณีอุทธรณ์ ไม่อาจนำหนังสือรับรองจากผู้บังคับบัญชาได้ทัน อาจขอนุญาตให้แสดงหลักฐานอื่นไปพลางก่อน เช่น บัตรประจำตัวที่แสดงฐานะ หรือศาลจะผ่อนเวลาให้เพื่อนำหนังสือรับรองมาแสดงในภายหลังก็ได้

หนังสือรับรองการเป็นทนายความ

ข้าพเจ้านาย/นาง/นางสาว.....นามสกุล.....
ตำแหน่ง นายกสภาทนายความ/กรรมการสภา/ประธานทนายความจังหวัด.....
ขอรับรองว่า นาย/นาง/นางสาว.....นามสกุล.....
เป็นผู้ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความตั้งแต่ปี.....ปัจจุบันยังเป็นสมาชิก
สภาทนายความและมิได้อยู่ระหว่างการถูกห้ามทำการเป็นทนายความโดยอยู่สำนักงานชื่อ.....
.....ตั้งอยู่เลขที่.....แขวง/ตำบล.....
เขต/อำเภอ.....กรุงเทพมหานคร/จังหวัด.....มีความประสงค์จะยื่น
คำร้องขอปล่อยชั่วคราวและทำสัญญาประกันในการปล่อยชั่วคราว.....
.....ซึ่งเป็นผู้ต้องหา/จำเลย ต่อศาล.....
และขณะนี้ผู้ขอประกันอยู่ระหว่างประกันตัวผู้ต้องหา/จำเลย คือ.....
.....
.....
ในวงเงิน.....บาท (.....) ที่ศาล.....
จึงขอรับรองไว้เป็นหลักฐาน

รับรอง ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ.....
(.....)
ตำแหน่ง นายกสภาทนายความ/กรรมการสภา/
ประธานทนายความจังหวัด.....

หมายเหตุ : ๑. หนังสือรับรองตามแบบเป็นเพียงตัวอย่างโดยสังเขป ผู้ยื่นคำขอไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำตามแบบนี้ทุกตัวอักษร เพียงให้มีสาระสำคัญตรงกันก็ใช้ได้

๒. กรณีฉุกเฉิน ไปราชการต่างหนังสือรับรองจากสภาทนายความได้ทันที อาจอนุญาตให้แสดงหลักฐานอื่นไปพลางก่อน เช่น ใบอนุญาตให้เป็นทนายความ บัตรประจำตัวสมาชิกสภาทนายความ หรือศาลจะผ่อนเวลาให้เพื่อนำหนังสือรับรองมาแสดงในภายหลังก็ได้

หนังสือให้ความยินยอมของคู่สมรส

ข้าพเจ้านาย/นาง.....นามสกุล.....
อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบล/แขวง
.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....โทรศัพท์.....
ยินยอมให้ นาย/นาง.....นามสกุล.....ผู้ขอประกัน ซึ่งเกี่ยวพันกับ
ข้าพเจ้าโดยเป็น.....ประกันตัวผู้ต้องหา/หรือจำเลย ชื่อ.....
ไปจากศาล.....ได้ หากเกิดความเสียหายและจะต้องชดใช้
ค่าเสียหายตามสัญญาประกันต่อศาลจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ข้าพเจ้าสละสิทธิ์ที่จะคัดค้านทุกประการ

ให้ไว้ ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ.....ผู้ให้ความยินยอม

(.....)

พยานขอรับรองว่าเป็นลายมือชื่อของผู้ให้ความยินยอมจริง

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

หมายเหตุ : หนังสือให้ความยินยอมของคู่สมรสตามแบบเป็นเพียงตัวอย่างโดยสังเขป ผู้ให้ความยินยอมไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำตามแบบนี้ทุกตัวอักษร เพียงให้มีสาระสำคัญครบถ้วนตรงกันก็ใช้ได้

คู่มือการสอบสวน

คดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔ Royal Thai Police 2021

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรม
ทางเศรษฐกิจ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔
Royal Thai Police 2021

คำนิยม

“การสอบสวน” เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ การสอบสวนคดีอาญาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นต้นธารแห่งกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวน จะใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาทั้งในชั้นอัยการและชั้นศาล นอกจากนี้ การสอบสวนยังเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐ ที่ใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นหลักประกันในความยุติธรรม และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ประเทศไทย มีกฎหมายมากกว่า ๑,๐๐๐ ฉบับ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายลำดับรองหรืออนุบัญญัติอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งกฎหมายต่างๆ เหล่านี้ มีการแก้ไข ปรับปรุงตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา จึงได้มอบหมายให้คณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน รวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แยกเป็นหมวดหมู่ ให้ง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิง โดยจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนขึ้น เป็นคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedures : SOPs) แบ่งเป็น ๕ เล่ม ตามหัวข้อใหญ่ๆ คือ การสอบสวนคดีอาญาทั่วไป การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือทั้ง ๕ เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ ทำให้การบังคับใช้กฎหมาย และการอำนวยความยุติธรรมเกิดประสิทธิภาพสูงสุด นำมาซึ่งความสงบสุขให้กับสังคม ให้สมกับวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่นำสมัย ในระดับมาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา” และขอขอบคุณ พลตำรวจเอก ชนสิษฎ์ วัฒนวรางกูร รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ / หัวหน้าคณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ รวมตลอดถึงสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน สำนักงานกฎหมายและคดี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนนี้ขึ้นจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พลตำรวจเอก

(สุวัฒน์ แจ้งยอดสุข)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

คำนิยม

เป็นที่ยอมรับกันว่า งานสอบสวน เป็นงานสำคัญ ที่เป็นหัวใจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานก็จะทำให้สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องมีความรู้ ความชำนาญ ในการทำงาน จึงต้องศึกษากฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานในการสอบสวน ที่กำหนดไว้เป็นอันมาก ซึ่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมอบหมายให้คณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ จัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedures : SOPs) ของพนักงานสอบสวนขึ้น

หนังสือคู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานที่ได้ปรับปรุงเพิ่มเติมจากคู่มือเก่าที่มีอยู่ โดยแยกเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการสอบสวน จนเสร็จสิ้นกระบวนการสอบสวน เปรียบเสมือนแผนที่ บอกเส้นทางการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกระบวนการ ระบุถึงขั้นตอนรายละเอียดของกระบวนการต่างๆ ของการสอบสวน และวิธีการควบคุมกระบวนการสอบสวนในขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎ ระเบียบ และคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวทางแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน การจัดทำคู่มือนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อไว้ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานมากกว่าที่จะไว้ใช้อ้างอิงทางทฤษฎีหรือหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะผู้เขียนจึงต้องมีประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญ ในการปฏิบัติงานสอบสวนในแต่ละเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี คู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้ จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสอบสวนและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน เป็นอย่างยิ่ง

ผมขอขอบคุณ คณะผู้เขียน และผู้มีส่วนร่วม ในการจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนที่ได้มีความวิริยะอุตสาหะในการเรียบเรียงเอกสารชุดนี้ ด้วยความเสียสละมิได้หวังผลตอบแทน ทำให้มีคู่มือการสอบสวนที่ดีทั้งในส่วนของการสอบสวนทั่วไป และการสอบสวนเฉพาะเรื่อง โดยนอกจากการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้ว ยังได้เผยแพร่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ไว้บนเว็บไซต์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เว็บไซต์ของสำนักงานกฎหมายและคดี และเว็บไซต์ของสถาบันส่งเสริมงานสอบสวนด้วย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือคู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้ จะเป็นประโยชน์กับพนักงานสอบสวนและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่สนใจศึกษาหาความรู้โดยทั่วไป ได้อย่างดียิ่ง ในการจะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย อย่างมีมาตรฐานและเป็นแนวทางเดียวกัน อันจะส่งผลดีต่อความเชื่อมั่น ศรัทธา ของประชาชนและหน่วยงานองค์กรทุกภาคส่วนที่มีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

พลตำรวจเอก

(ชนสิษฎ์ วัฒนวรางกูร)

รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ/

หัวหน้าคณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน

คำนำ

ด้วยสถานการณ์ปัจจุบัน สภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การติดต่อถึงกันเป็นโลกไร้พรมแดน การทำธุรกิจ การทำธุรกรรมต่างๆ ไม่ต้องมาปรากฏตัว และทำนิติกรรมสัญญาต่อหน้ากันเหมือนเช่นแต่ก่อน คู่สัญญาไม่ต้องรู้จักกันมาก่อน มีการใช้สื่อโซเชียลในการโหมประชาสัมพันธ์โฆษณาชวนเชื่อสร้างแรงจูงใจในการที่จะให้ผู้คนซึ่งมีความหลากหลายทางสังคมทุกระดับ ทางด้านอาชีพ ระดับการศึกษา การเข้าถึงสื่อได้ง่าย อันเป็นช่องทางให้อาชญากรทางเศรษฐกิจ หลอกลวงผู้เสียหายที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์หลงเชื่อ และยอมนำเงินหรือทรัพย์สินจำนวนมากเข้าไปร่วมลงทุน เพื่อหวังผลตอบแทนในอัตราสูง ตามที่อาชญากรได้หลอกลวงให้หลงเชื่อ ตามคำโฆษณา แล้วอาชญากรเหล่านั้นทุจริตก่อให้เกิดความเสียหายกับประชาชนที่หลงเชื่อเป็นวงกว้าง นอกจากจะสร้างความเดือดร้อน และส่งผลกระทบต่อประชาชนแล้วยังอาจกระทบต่อสถาบันการเงินต่างๆ จนอาจทำให้เสถียรภาพทางด้านการเงิน การคลัง ของประเทศ ได้รับความเสียหาย ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าว มีลักษณะเป็นอาชญากรรมองค์กร มีเครือข่ายสลับซับซ้อน มีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องหลายฉบับ ทำให้ยากต่อการป้องกัน ปราบปราม

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะ และรูปแบบของการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด นำตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษเพื่อหยุดยั้งอาชญากรรมดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพ เนื่องจากความผิดทางด้านเศรษฐกิจ มีกฎหมาย กฎข้อบังคับ ระเบียบที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก คณะผู้จัดทำไม่สามารถนำมาตีพิมพ์ในเล่มนี้ได้ทั้งหมด จึงได้รวบรวมเฉพาะในเรื่องที่สำคัญและมักจะเป็นเรื่องที่พบการกระทำผิดบ่อยครั้งเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ

คณะผู้จัดทำ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือปฏิบัติงานสอบสวนเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อพนักงานสอบสวน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อันจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชน ตลอดถึงหน่วยงาน หรือองค์กร ทุกภาคส่วนที่มีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

คณะทำงาน

๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๔

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑ หลักทั่วไปของการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ๑

บทที่ ๒ กฎหมายที่เกี่ยวข้องและฐานความผิดต่างๆ ๕

๒.๑ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ๕

๒.๑.๑ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ ๖

๒.๑.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ๘

๒.๑.๓ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ๙

๒.๑.๔ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับสิทธิบัตร ๑๐

๒.๒ ความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน ๑๑

๒.๒.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๑๒

๒.๒.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน ๒๑

๒.๓ ความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ๒๘

๒.๓.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๒๘

๒.๓.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ๓๗

๒.๔ ความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ๓๘

๒.๔.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๓๘

๒.๔.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ๔๔

๒.๕ ความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร ๔๕

๒.๕.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๔๕

๒.๕.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร ๕๑

๒.๖ ความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ ๕๙

๒.๖.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๖๑

๒.๖.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ ๖๓

๒.๗ ความผิดเกี่ยวกับบริษัทมหาชน จำกัด ๘๒

๒.๗.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๘๒

๒.๗.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับบริษัทมหาชน จำกัด ๘๔

๒.๘ ความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ ๘๗

๒.๘.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๘๗

๒.๘.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ ๙๐

หน้า

๒.๙ ความผิดเกี่ยวกับการบัญชี ๙๑
๒.๙.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๙๑
๒.๙.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับการบัญชี ๑๐๗

บทที่ ๓ แนวทางการปฏิบัติและประเด็นการสอบสวน ๑๐๙
๓.๑ ความผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ ๑๐๙
๓.๑.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวน คดีความผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ ๑๐๙
๓.๑.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีละเมิดลิขสิทธิ์ ๑๐๙
๓.๒ ความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายทางการค้า ๑๑๕
๓.๒.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวน คดีความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายทางการค้า ๑๑๕
๓.๒.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีละเมิดเครื่องหมายการค้า ๑๑๕
๓.๓ ความผิดเกี่ยวกับสิทธิบัตร ๑๑๙
๓.๓.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวน คดีความผิดเกี่ยวกับสิทธิบัตร ๑๑๙
๓.๓.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีละเมิดสิทธิบัตร ๑๒๐
๓.๔ ความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน ๑๒๒
๓.๔.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวน คดีความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน ๑๒๒
๓.๔.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน ๑๒๔
๓.๕ ความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ๑๒๙
๓.๕.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวน คดีความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ๑๒๙
๓.๕.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ๑๒๙
๓.๖ ความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจซื้อขายล่วงหน้า ๑๓๓
๓.๖.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวน คดีความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจซื้อขายล่วงหน้า ๑๓๓
๓.๖.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจซื้อขายล่วงหน้า ๑๓๔
๓.๗ ความผิดเกี่ยวกับการเงินและการธนาคาร ๑๓๘
๓.๗.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวน คดีความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร ๑๓๘
๓.๗.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร ๑๓๙

หน้า

๓.๘ ความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ ๑๔๒
๓.๘.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวน คดีความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ ๑๔๒
๓.๘.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ ๑๔๓
๓.๙ ความผิดเกี่ยวกับบริษัทมหาชนจำกัด ๑๕๖
๓.๙.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวน คดีความผิดเกี่ยวกับบริษัทมหาชนจำกัด ๑๕๖
๓.๙.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับบริษัทมหาชนจำกัด ๑๕๗
๓.๑๐ ความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ ๑๖๑
๓.๑๐.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ ๑๖๑
๓.๑๐.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ ๑๖๓
๓.๑๑ ความผิดเกี่ยวกับการบัญชี ๑๖๗
๓.๑๑.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวนคดี พ.ร.บ.การบัญชี ๑๖๗
๓.๑๑.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการบัญชี ๑๖๘

บทที่ ๔ ของกลางคดีอาญา ๑๗๑
๔.๑ คดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ๑๗๑
๔.๒ คดีความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน ๑๗๓
๔.๓ คดีความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ๑๗๕
๔.๔ คดีความผิดเกี่ยวกับการเงินและการธนาคาร ๑๗๕

บรรณานุกรม ๑๗๙

ภาคผนวก ๑๘๑
ก ตัวอย่างหนังสือสำคัญในคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ๑๘๓
ข คดีเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน ๑๘๙
ค คำพิพากษาฎีกา คดีเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน ๑๙๗
ง กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางในการเบิกจ่ายเงินที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนหรือที่พนักงานสอบสวนเบิกจ่ายได้ ๒๐๙

รายชื่อคณะทำงาน ๒๑๑

บทที่ ๑
หลักทั่วไปของการสอบสวน
ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากในสถานการณ์ปัจจุบัน สภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อปัญหาสถานภาพอาชญากรรมที่เกิดสูงขึ้น การกระทำความผิดทางอาญามีลักษณะเป็นเครือข่ายสลับซับซ้อนมากขึ้น ประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยีก็เป็นเครื่องมือให้ผู้กระทำความผิดนำมาเป็นช่องทางในการก่ออาชญากรรมได้ง่ายขึ้น ยากต่อการป้องกันปราบปราม โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาจนำมาซึ่งความเสียหายส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและเสถียรภาพทางด้านการเงินการคลังของประเทศอย่างรุนแรงได้ อีกทั้งมีกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องบังคับใช้จำนวนมากเป็นอุปสรรคในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด การมีหน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวนอย่างตำรวจภูธรหรือตำรวจนครบาลจึงไม่เพียงพอ สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้ก่อตั้งหน่วยงาน กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านนี้ขึ้นมาเป็นการเฉพาะ สนับสนุนหน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวนอื่นเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อำนาจการสอบสวน

ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ บัญญัติ ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวหมายความรวมถึงการสอบสวนใดที่เป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ถือว่ายังไม่มีการสอบสวนมาตั้งแต่ต้นพนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจฟ้องเช่นเดียวกัน การสอบสวนจึงต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจและภายในขอบเขตอำนาจการสอบสวนของตน

อำนาจการสอบสวน เป็นของพนักงานสอบสวนตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๒ (๖) ประกอบมาตรา ๒(๑๑) ซึ่ง ป.วิอาญา ให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) และหรือ ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๗) และต้องเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ส่วนมาตรา ๒๐ เป็นอำนาจของอัยการสูงสุด การที่จะกำหนดว่าข้าราชการตำรวจผู้ใดจะมีอำนาจสอบสวนและขอบเขตอำนาจเป็นเช่นใด ป.วิอาญา มาตรา ๑๖ ได้เปิดช่องให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกอบคำสั่ง คสช.ที่ ๗/๕๙ ลงวันที่ ๕ ก.พ. ๕๙ เรื่อง การกำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ออกข้อบังคับภายในเป็นระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตลอดจน คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค. ๕๖ กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและวางแนวทางการปฏิบัติให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนไว้แล้ว

หน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวนเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

๑. หน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวนอื่น เช่น สถานีตำรวจภูธรหรือสถานีตำรวจนครบาล กลุ่มงานสอบสวนในหน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวนในกองบังคับการ หรือกองบัญชาการต่างๆ

๒. กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (ปอศ.) สังกัด กองบัญชาการสอบสวนกลาง

กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ.๒๕๖๒ ลงวันที่ ๗ พ.ย. ๖๒ กำหนดให้กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งแบ่งออกเป็นกองกำกับการต่างๆ และกลุ่มงานสอบสวน มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจทั่วราชอาณาจักร มีอำนาจสอบสวนความผิดทางด้านเศรษฐกิจและความผิดอาญาอื่นที่เกี่ยวเนื่องในเขตพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย กองกำกับการและกลุ่มงานที่มีอำนาจการสอบสวน มีดังนี้

๑. กองกำกับการ ๑ มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับกฎหมายการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และความผิดอื่นที่เกี่ยวเนื่องในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๒. กองกำกับการ ๒ มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับกฎหมาย ภาษีทุกประเภท และความผิดอื่นที่เกี่ยวเนื่องในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๓. กองกำกับการ ๓ มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับ กฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ การซื้อขายล่วงหน้า บริษัทมหาชน ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม มูลนิธิ การบัญชี สินทรัพย์ดิจิทัล การซื้อขายหลักทรัพย์ทั้งในและนอกตลาดหลักทรัพย์ ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์หรือศูนย์สัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือการกระทำความผิดอาญาทางการเงินการธนาคารที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตลาดซื้อขายหลักทรัพย์ ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ตลาดซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล บริษัทออกหลักทรัพย์หรือเป็นตัวกลางในการเสนอขายแก่ประชาชน บริษัทผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหรือธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล เป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา และความผิดอื่นที่เกี่ยวเนื่องในพื้นที่รับผิดชอบ

๔. กองกำกับการ ๔ มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับกฎหมาย การเงิน การธนาคารอันมีลักษณะความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน (ยกเว้นการฉ้อโกงผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค) การกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน การประกันภัย การฉ้อโกงการนำเข้าส่งออกกฎหมายควบคุม การประกอบธุรกิจประกันภัย กฎหมายล้มละลาย การเล่นแชร์ การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว การปลอมแปลงตราสารทางการเงิน เงินตรา ดวงตรา แสตมป์ ตั๋วและเอกสารเดินทางที่เกี่ยวกับการเงิน หรือความผิดทางอาญาเกี่ยวกับกฎหมายตราสารทุนและความผิดอื่นที่เกี่ยวเนื่องในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๕. กองกำกับการ ๕ มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับกฎหมายการเงิน การธนาคารอันมีลักษณะความผิดเกี่ยวกับสถาบันการเงิน เงินตรา ระบบชำระเงิน บัตรอิเล็กทรอนิกส์ การทุจริตภายในหรือของสถาบันการเงิน การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน การประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อที่มิใช่สถาบันการเงิน การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา การบริหารสินทรัพย์ หรือการกระทำความผิดอาญาทางการเงินและการธนาคาร ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือสถาบันการเงินตามกฎหมายเป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาและความผิดอื่นที่เกี่ยวเนื่องในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๖. กลุ่มงานสอบสวน มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจหรือการกระทำความผิดทางอาญาตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวเนื่องทั่วราชอาณาจักร

อำนาจทำความเห็นในคดีของพนักงานสอบสวน บก.ปอศ.

หากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนสรุปสำนวนการสอบสวน ตามแนวปฏิบัติของคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค. ๕๖ กำหนดไว้แล้วมีความเห็นทางคดีไม่ว่าจะงดการสอบสวน สั่งฟ้อง และสั่งไม่ฟ้อง ให้เป็นไปตาม ป.วิอาญา ม.๑๔๐, ๑๔๑ และ ๑๔๒ แล้วแต่กรณี เช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไป ในส่วนของการเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน บก.ปอศ.นั้น ไม่ว่าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะมีความเห็นทางคดีอย่างไรก็ตาม จะต้องเสนอสำนวนการสอบสวนให้ ผบก.ปอศ. พิจารณาสั่งคดี โดยให้เสนอตามลำดับชั้น ผ่านหัวหน้างานสอบสวน, ผู้กำกับการ(หัวหน้าพนักงานสอบสวน), รองผู้บังคับการ (รับผิดชอบงานสอบสวน) เมื่อ ผบก.ปอศ.พิจารณาสั่งคดีแล้ว ก็ให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการที่รับผิดชอบฟ้องผู้ต้องหาคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี ตามอัตราโทษและประเภทของผู้ต้องหา

ทั้งนี้ ไม่ตัดอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนอื่น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ที่จะทำการสอบสวนคดีในลักษณะความผิดดังกล่าวแต่อย่างใด ส่วนมาตรา ๒๐ เป็นคดีที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรหรือบางส่วนเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคืออัยการสูงสุด แต่โดยปกติแล้วอัยการสูงสุดมักจะมอบหมายให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

ดังนั้น พนักงานสอบสวนทุกหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน จึงควรมีองค์ความรู้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน การตั้งรูปคดีและประเด็นคำถามเกี่ยวกับคดีลักษณะดังกล่าวและนำแนวทางไปใช้ในการปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

อำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

คดีบางเรื่องที่เกิดความเสียหายเป็นจำนวนมาก และมีผลกระทบต่อประชาชนเป็นวงกว้าง พนักงานสอบสวนกรมสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจในการสอบสวน ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของประกาศ กคพ. (ฉบับที่ ๗) พ.ศ.๒๕๖๒ เรื่องกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๑ วรรค ๑ (๑) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ ฉบับลงวันที่ ๘ ม.ค. ๖๒ และบัญชีท้ายประกาศ ดังกล่าว ตัวอย่างเช่น

๑. กรณีความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่ ๓๐๐ คนขึ้นไป หรือมีจำนวนเงินที่กู้ยืมรวมกันตั้งแต่ ๑๐๐ ล้านบาท ให้เป็นอำนาจหน้าที่รับผิดชอบของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่จะทำการสอบสวนหากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษรับเป็นคดีพิเศษ หากเข้าเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะต้องส่งมอบสำนวนการสอบสวนให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ทำการสอบสวนตามอำนาจหน้าที่ แต่หากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ พิจารณาแล้วไม่รับเป็นคดีพิเศษ ก็จะมีการคืนสำนวนการสอบสวนคดีดังกล่าวกลับมาพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเดิม เพื่อให้ทำการสอบสวนต่อไปตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘ หรือ ๑๙

๒. คดีความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร ตามกฎหมายว่าด้วยการแลกเปลี่ยนเงิน และกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจทำการสอบสวนได้หากเป็นไปตามเกณฑ์ของประกาศดังกล่าว โดยจะต้องเป็นคดีที่อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมีคำสั่งให้ทำการสอบสวนเป็นคดีพิเศษ หากเข้าเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะต้องส่งมอบสำนวนการสอบสวนให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ทำการสอบสวนคดีพิเศษตามอำนาจหน้าที่ และเป็นไปตามกฎหมายที่ระบุไว้ ดังนี้

๒.๑ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการแลกเปลี่ยนเงิน

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๘ และมาตรา ๘ ทวิ แห่ง พ.ร.บ.การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.๒๔๘๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีราคาหรือมูลค่าเป็นเงินตราต่างประเทศตั้งแต่ ๕๐ ล้านบาทขึ้นไป

๒.๒ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษ ตามมาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๓๒ มาตรา ๑๓๙ มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๖ มาตรา ๑๔๗ มาตรา ๑๔๘ มาตรา ๑๔๙ และมาตรา ๑๕๐ แห่ง พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๒ เม.ย. ๕๕)

สำหรับความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน จะต้องเป็นคดีที่มีความซับซ้อนจำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ หรือคดีที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจ หรือการคลังของประเทศ หรือคดีที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรมหรือคดีที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน หรือคดีที่มีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัย เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญาหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา จำเป็นต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษเพื่อที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย

๓. ความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕ บทกำหนดโทษมาตรา ๒๗๘ มีการกระทำผิดตามมาตรา ๖๕ มาตรา ๒๘๑/๒ วรรคสอง มีการกระทำผิดตามมาตรา ๘๙/๗ มาตรา ๒๘๘ มีการกระทำผิดตามมาตรา ๙๓ มาตรา ๙๕ และมาตรา ๑๕๖ มาตรา ๒๘๙ มีการกระทำผิดตามมาตรา ๙๐ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๒๐๙ มาตรา ๒๑๙ มาตรา ๒๒๐ มาตรา ๒๒๑ มาตรา ๒๙๖ มีการกระทำผิดตามมาตรา ๒๔๐ มาตรา ๒๔๑ มาตรา ๒๔๒ มาตรา ๒๔๔/๑ มาตรา ๒๔๔/๒ หรือมาตรา ๒๔๔/๓(๑) มาตรา ๒๙๖/๑ มีการกระทำผิดตามมาตรา ๒๔๔/๓(๒) มาตรา ๒๔๔/๗ มาตรา ๓๐๐ มีการกระทำผิดตามมาตรา ๒๗๘ มาตรา ๒๘๘, มาตรา ๒๘๙, มาตรา ๓๐๖ - มาตรา ๓๑๕

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ อาจส่งเรื่องมายังกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อดำเนินคดีกับผู้ต้องหาได้เช่นกัน

——☆☆☆——

บทที่ ๒
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และฐานความผิดต่างๆ

๒.๑ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา

เนื่องจากประเทศไทยต้องการยกระดับมาตรฐานสินค้าของไทยเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล จึงได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกได้นั้น ประเทศสมาชิกจะต้องร่วมลงนามข้อตกลง TRIPS ซึ่งเป็นผลให้ประเทศไทยเกิดพันธกรณีที่จะต้องให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพในระดับเดียวกันกับประเทศสมาชิกอื่นๆ ซึ่งถ้าหากประเทศไทยละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าว ก็จะทำให้เกิดมาตรการในการกีดกันทางการค้าในระหว่างประเทศคู่ค้าซึ่งเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก นอกจากนี้ ในการเจรจาทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ก็จะมีหัวข้อที่กำหนดให้ประเทศคู่สัญญาจะต้องกำหนดให้มีมาตรการในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (เช่นเดียวกับพันธกรณีที่ระบุในข้อตกลง TRIPS) ด้วยเช่นกัน และด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้รัฐบาลของไทยทุกสมัยได้กำหนดให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลมาโดยตลอด

ผู้เสียหายในคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ ผู้สร้างสรรค์ผลงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทต่างๆ ผู้ที่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือได้จดทะเบียนสิทธิบัตร (และอนุสิทธิบัตร) ไว้แล้วในราชอาณาจักร รวมทั้งผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากบุคคลเช่นว่านั้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

๑. พ.ร.บ.สิทธิบัตร พ.ศ.๒๕๒๒
๒. พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า พ.ศ.๒๕๓๔
๓. พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.๒๕๓๗
๔. พ.ร.บ.คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.๒๕๔๒
๕. พ.ร.บ.คุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม พ.ศ.๒๕๔๓
๖. พ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ.๒๕๔๕
๗. พ.ร.บ.คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.๒๕๔๖
๘. พ.ร.บ.การผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ.๒๕๔๘
๙. พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.๒๕๕๑
๑๐. ป.อาญา (ลักษณะ ๘ ความผิดเกี่ยวกับการค้า)

ซึ่งจะเห็นว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ไม่สามารถนำมากล่าวไว้ในคู่มือเล่มนี้ได้ทั้งหมด แต่จะขอหยิบยกมาพอเป็นแนวทางการปฏิบัติให้กับพนักงานสอบสวนในเรื่องสำคัญ และที่พบมีการกระทำความผิดบ่อยครั้ง ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

๒.๑.๑ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์
ตารางข้อหาหรือฐานความผิดและกำหนดโทษ

ลำดับ	ข้อหาหรือฐานความผิด	ตัวบทกฎหมาย	บทลงโทษ
๑.	- ละเมิดลิขสิทธิ์ด้วยการทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานโสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ หรือสิ่งบันทึกเสียงอันมีลิขสิทธิ์	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๒๗, ๒๘, ๖๙ วรรคหนึ่ง	ปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๒๐๐,๐๐๐ บาท
	- ถ้าเป็นกระทำเพื่อการค้า	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๖๙ วรรคสอง	จำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๔ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๘๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒.	- ละเมิดลิขสิทธิ์ด้วยการจัดทำโสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง หรืองานแพร่เสียง แพร่ภาพ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือแพร่เสียง แพร่ภาพซ้ำ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๒๙, ๖๙ วรรคหนึ่ง	ปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๒๐๐,๐๐๐ บาท
	- ถ้าเป็นกระทำเพื่อการค้า	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๖๙ วรรคสอง	จำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๔ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๘๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๓.	- ละเมิดลิขสิทธิ์ด้วยการทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน หรือให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๓๐, ๖๙ วรรคหนึ่ง	ปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๒๐๐,๐๐๐ บาท
	- ถ้าเป็นกระทำเพื่อการค้า	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๖๙ วรรคสอง	จำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๔ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๘๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔.	- ละเมิดลิขสิทธิ์ซึ่งงานอันทำขึ้นโดยการละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่นเพื่อหากำไร (ละเมิดโดยอ้อม)ด้วยการ ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย ให้เช่า เสนอให้เช่า ให้เช่าซื้อหรือเสนอให้เช่าซื้อ, เผยแพร่ต่อสาธารณชน, แจกจ่ายในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์, นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักร	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๓๑, ๗๐ วรรคหนึ่ง	ปรับตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท
	- ถ้าเป็นกระทำเพื่อการค้า	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๗๐ วรรคสอง	จำคุกตั้งแต่ ๓ เดือน ถึง ๒ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ - ๔๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลำดับ	ข้อหาหรือฐานความผิด	ตัวบทกฎหมาย	บทลงโทษ
๕.	- ลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิ โดยรู้อยู่แล้วว่าการกระทำนั้นอาจจูงใจให้เกิด ก่อให้เกิดให้ความสะดวกหรือปกปิดการละเมิดลิขสิทธิ์ หรือสิทธิของนักแสดงให้ถือว่าเป็นการละเมิดข้อมูลการบริหารสิทธิ	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๕๓/๑, ๗๐/๑ วรรคหนึ่ง (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๘)	ปรับตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท
	- ถ้าเป็นกระทำเพื่อการค้า	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๗๐/๑ วรรคสอง	จำคุกตั้งแต่ ๓ เดือน ถึง ๒ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ - ๔๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๖.	- ผู้ใดรู้อยู่แล้วว่างานหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์นั้นได้มีการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิ ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการละเมิดข้อมูลการบริหารสิทธิด้วย ถ้าได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานนั้นดังต่อไปนี้ (๑) นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักร เพื่อจำหน่าย (๒) เผยแพร่ต่อสาธารณชน	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๕๓/๒, ๗๐/๑ วรรคหนึ่ง (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๘)	ปรับตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท
	- ถ้าเป็นกระทำเพื่อการค้า	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๗๐/๑ วรรคสอง	จำคุกตั้งแต่ ๓ เดือน ถึง ๒ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ - ๔๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๗.	- หลบเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยีหรือให้บริการเพื่อก่อให้เกิดการหลบเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยี โดยรู้อยู่แล้วว่าการกระทำนั้นอาจจูงใจ หรือก่อให้เกิดการละเมิด ลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง ให้ถือว่าเป็นการละเมิดมาตรการทางเทคโนโลยี	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๕๓/๔, ๗๐/๑ วรรคหนึ่ง (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๘)	ปรับตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท
	- ถ้าเป็นกระทำเพื่อการค้า	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๗๐/๑ วรรคสอง	จำคุกตั้งแต่ ๓ เดือน ถึง ๒ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ - ๔๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๘.	- ทำซ้ำ โดยการบันทึกเสียงหรือภาพหรือทั้งเสียงและภาพจากภาพยนตร์อันมีลิขสิทธิ์ในโรงภาพยนตร์ ไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วน โดยไม่ได้รับอนุญาต ในระหว่างการฉายในโรงภาพยนตร์ ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๒๘/๑, ๖๙/๑ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๓ พ.ศ.๒๕๕๘)	จำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๔ ปีหรือปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐-๘๐๐,๐๐๐บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๙.	ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นความผิดอันยอมความได้	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา ๖๖	

๒.๑.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับภาพยนตร์และวีดิทัศน์
ตารางข้อหาหรือฐานความผิดและกำหนดโทษ

ลำดับ	ข้อหาหรือฐานความผิด	ตัวบทกฎหมาย	บทลงโทษ
๑.	- วีดิทัศน์ที่จะนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์	- พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๔๗, ๘๑	ปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาท - ๑๐๐,๐๐๐ บาท
๒.	- ประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายวีดิทัศน์โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทนโดยไม่ได้รับอนุญาต	- พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๕๔, ๘๒	ปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาท - ๕๐๐,๐๐๐ บาท
๓.	- เพื่อความประสงค์แห่งการค้า หรือโดยการค้าเพื่อการจ่ายแจก หรือเพื่อการแสดงอวดแก่ประชาชน ทำ ผลิต มีไว้ นำเข้า หรือยังให้นำเข้า ในราชอาณาจักร ส่งออก หรือยังให้ส่งออกไป นอกราชอาณาจักร พาไปหรือยังให้พาไป หรือทำให้แพร่หลายโดยประการใดๆ ซึ่งเอกสาร ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกภาพหรือสิ่งอื่นใดอันลามก	- ป.อาญา มาตรา ๒๘๗	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒.๑.๓ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า

ตารางข้อหาหรือฐานความผิดและกำหนดโทษ

ลำดับ	ข้อหาหรือฐานความผิด	ตัวบทกฎหมาย	บทลงโทษ
๑.	ปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร	พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า - มาตรา ๑๐๘	จำคุกไม่เกิน ๔ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒.	เลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักรเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นนั้น	พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า - มาตรา ๑๐๙	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๓.	นำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้ามีเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมปลอมตามมาตรา ๑๐๘ หรือที่เลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นตามมาตรา ๑๐๙	พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า - มาตรา ๑๑๐(๑)	ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ
๔.	ให้บริการหรือเสนอให้บริการที่ใช้เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมปลอม หรือที่เลียนเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร	พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า - มาตรา ๑๑๐(๒)	ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ
๕.	นำหีบห่อ หรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักรมาใช้สำหรับสินค้าของตนเองหรือของบุคคลอื่น เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายร่วม หรือเชื่อว่าเป็นสินค้าที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองนั้น	พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า - มาตรา ๑๐๙/๑	จำคุกไม่เกิน ๔ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๖.	เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้หรือทำให้ปรากฏที่สินค้า หีบห่อ วัตถุที่ใช้หุ้มห่อ แจ้งความรายการแสดงราคา หรือสิ่งอื่นทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าหรือการค้าของผู้อื่นนั้น	- ป.อาญา มาตรา ๒๗๒ เป็นความผิดอันยอมความได้	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๗.	-ปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร	- ป.อาญา มาตรา ๒๗๓	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๘.	เลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นนั้น	- ป.อาญา มาตรา ๒๗๔	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๙.	นำเข้าในราชอาณาจักร จำหน่าย หรือเสนอจำหน่าย ซึ่งสินค้าอันเป็นสินค้าที่มีชื่อ รูปรอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ หรือสินค้าอันเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น	- ป.อาญา มาตรา ๒๗๕	ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ

๒.๑.๔ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับสิทธิบัตร

ตารางข้อหาหรือฐานความผิดและกำหนดโทษ

ลำดับ	ข้อหาหรือฐานความผิด	ตัวบทกฎหมาย	บทลงโทษ
๑.	ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการ ดังต่อไปนี้ (๑) ผลิต ใช้ ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์ ตามสิทธิบัตร โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ทรงสิทธิบัตร และ/หรือ (๒) ผลิต ใช้ ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยใช้กรรมวิธีตามสิทธิบัตร โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ทรงสิทธิบัตร	พ.ร.บ.สิทธิบัตร ม.๓๖, ๖๓, ๘๕	จำคุกไม่เกิน ๒ ปีหรือปรับไม่เกิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒.	ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการ ดังต่อไปนี้ (๑) ผลิต ใช้ ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์ ตามอนุสิทธิบัตร โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ทรงอนุสิทธิบัตร และ/หรือ (๒) ผลิต ใช้ ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยใช้กรรมวิธีตามอนุสิทธิบัตร โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ทรงอนุสิทธิบัตร	พ.ร.บ.สิทธิบัตร ม.๓๖, ๖๕ ทศ, ๘๖	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๓.	ห้ามมิให้บุคคลใดซึ่งรู้อยู่ว่าการประดิษฐ์นั้นได้มีผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรไว้แล้ว ทำการเปิดเผยรายละเอียดการประดิษฐ์ไม่ว่าโดยวิธีใดๆ หรือกระทำโดยประการอื่นที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ขอรับสิทธิบัตรก่อนมีการประกาศโฆษณา	พ.ร.บ.สิทธิบัตร ม.๒๒, ๖๕, ๕๕ ทศ, ๘๒	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔.	ห้ามมิให้บุคคลใด รวมทั้งผู้ขอรับสิทธิบัตรเปิดเผยสาระสำคัญ หรือรายละเอียดการประดิษฐ์ที่ต้องรักษาไว้เป็นความลับเพื่อประโยชน์แก่ความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร โดยรู้อยู่ว่าอธิบดีสั่งให้ปกปิดไว้เป็นความลับ	พ.ร.บ.สิทธิบัตร ม.๒๓ วรรคสอง, ๘๓	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๕.	ห้ามมิให้บุคคลใดซึ่งไม่มีสิทธิตามกฎหมายสิทธิบัตรใช้คำว่า “สิทธิบัตรไทย” “อนุสิทธิบัตรไทย” หรืออักษร สบท หรือ อสบท หรือ “รอรับสิทธิบัตร” หรือ “รอรับอนุสิทธิบัตร” หรืออักษรภาษาต่างประเทศที่มีความหมายเช่นเดียวกัน ให้ปรากฏที่ผลิตภัณฑ์ ภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อของผลิตภัณฑ์ หรือในการโฆษณาการประดิษฐ์ หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ใดๆ	พ.ร.บ.สิทธิบัตร ม.๗๕, ๗๖, ๘๔	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒.๒ ความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน

การประกอบธุรกิจการเงินนอกระบบ เป็นการระดมเงินจากประชาชนในรูปแบบต่างๆ ที่มิใช่เป็นการออกหุ้น หุ้นกู้ ตั๋วเงิน ตราสารหนี้ หรือการระดมเงินจากประชาชนของสถาบันการเงิน ที่มีกฎหมายควบคุมอยู่ การประกอบธุรกิจการเงินนอกระบบตามปกติเป็นการดำเนินงานในลักษณะที่ไม่เปิดเผยก่อน เช่น การกู้ยืมเงินเป็นการส่วนตัวหรือมีขนาดเล็กโดยให้สัญญาว่าจะจ่ายค่าตอบแทนให้สูง และจะสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยตามปกติเป็นอย่างมาก อันเป็นผลให้มีผู้มาฝากหรือร่วมลงทุนมากขึ้นเรื่อยๆ การกระทำในลักษณะที่ให้ผลตอบแทนสูงมากเช่นนี้ ผู้ประกอบธุรกิจการเงินนอกระบบไม่สามารถให้คำชี้แจงได้ว่านำเงินที่ได้มาไปลงทุนในกิจการใด พฤติการณ์ดังกล่าวถ้าปล่อยให้ประกอบธุรกิจเนิ่นนานออกไปก็จะแผ่ขยายกว้างขวางออกไปทุกที จะเป็นอันตรายร้ายแรงต่อประชาชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังเป็นภัยต่อระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวมอีกด้วย มีบุคคลรวมถึงนิติบุคคลเป็นจำนวนมากได้ดำเนินธุรกิจ การกู้ยืมเงินหรือฝากเงินในรูปแบบต่างๆ จากประชาชน ในลักษณะที่อาจจะเป็นอันตรายต่อทรัพย์สินของประชาชนที่นำมาลงทุนหรือให้กู้ยืม เพราะมีการจ่ายผลประโยชน์หรือดอกเบี้ย ให้ผลตอบแทนสูงกว่าประโยชน์ที่ผู้ให้กู้ยืมหรือผู้ฝากเงินจะพึงหาได้จากการประกอบธุรกิจตามปกติ บุคคลหรือนิติบุคคลดังกล่าวข้างต้น พยายามหลอกลวงประชาชนโดยให้ผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราสูงเป็นเครื่องล่อใจ การที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราที่สูงทำได้ก็โดยการนำเอาเงินที่ได้จากการกู้ยืมเงินหรือรับฝากเงิน รายหลัง มาจ่ายเป็นผลประโยชน์หรือดอกเบี้ยให้แก่ผู้ให้กู้ยืม หรือผู้ฝากเงินรายก่อนๆ ในลักษณะที่ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ พฤติการณ์ดังกล่าวนี้ได้กระทำกันอย่างกว้างขวาง สู่ประชาชนทุกระดับชั้นจนน่ากลัวว่าจะเป็นอันตรายต่อทรัพย์สินของประชาชนโดยทั่วไปและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ เพราะเป็นที่แน่นอนว่าในที่สุดจะต้องมีประชาชนเป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถได้รับเงินดังกล่าวคืน ผู้กู้ยืมเงินเอง หรือผู้รับฝากเงินกลับได้รับผลประโยชน์อย่างมากจากเงินที่ตนได้รับมา เนื่องจากผู้ให้กู้ยืมหรือผู้ฝากเงินไม่สามารถบังคับหรือติดตามให้มีการชำระหนี้ได้ การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานฉ้อโกง และเป็นการฉ้อโกงประชาชนตาม ป.อาญา มาตรา ๓๔๑ และมาตรา ๓๔๓ แต่ที่ผ่านมาไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ เนื่องจากขาดหลักฐานที่แน่ชัด การประกอบธุรกิจการเงินนอกระบบมีแนวโน้มที่จะแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว หากปล่อยให้มีการดำเนินการต่อไปก็จะก่อให้เกิดผลร้ายต่อประชาชนเป็นวงกว้าง รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้ พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๐๐ ตอนที่ ๑๖๔ ลงวันที่ ๑๒ พ.ย. ๒๗ มีผลใช้บังคับวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาคดี บริษัท บลิสเซอร์ อินเตอร์กรุ๊พ จำกัด, ๒๕๓๔, ๑)

แม้จะมีกฎหมายกำหนดให้ลักษณะการกระทำความผิดแชร์ลูกโซ่ เป็นความผิดตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ ซึ่งประกาศใช้มาตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๒๗ แต่ก็มีผู้ฝ่าฝืนกระทำความผิดตลอดมา เนื่องจากมูลเหตุจูงใจจากการกระทำผิดคือเงิน หรือ ทรัพย์สิน ที่ผู้กระทำผิดได้รับไป รวมทั้งมีผู้เสียหายจำนวนมากยังหลงเชื่อเนื่องจากมีมูลเหตุจูงใจที่ตนเองจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนสูงกว่าการฝากเงินกับสถาบันการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันดอกเบี้ยเงินฝากต่ำ ผู้เสียหายต้องการลงทุนเพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทน แต่กลับถูกหลอกลวงทำให้สูญเสียทรัพย์สินเงินทอง เมื่อเกิดปัญหาแล้วกว่าที่ผู้เสียหายจะมาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ปรากฏว่าผู้กระทำผิดได้หลบหนีไปแล้ว พร้อมกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับไปจำนวนมาก คดีลักษณะดังกล่าวจะมีผู้เสียหายจำนวนมากการสอบสวน พิจารณาคดีใช้เวลานาน ผู้เสียหายมักจะไม่ได้รับการชดใช้ หรือได้รับการชดใช้เพียงเล็กน้อย แม้ว่า พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ และฉบับแก้ไข พ.ศ.๒๕๓๔ จะมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนที่อาจได้รับความเสียหาย แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องหลายจุด และมีความไม่ทันสมัยบางประการส่งผลให้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ

ในการบังคับใช้มาตรการในการป้องกันผู้เสียหายไม่เพียงพอ จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมใน ปี พ.ศ.๒๕๔๕ แต่ก็ยังมีการกระทำผิดโดยเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการหลอกลวงประชาชนเรื่อยมา

จากข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาดังกล่าว พบว่า พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ บังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๗ มีการแก้ไขเพิ่มเติม เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๔ และล่าสุดมีการแก้ไขเพิ่มเติม เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๕ เพื่อให้ครอบคลุมการกระทำความผิดเกี่ยวกับการชักชวนประชาชนให้มาลงทุน เพื่อเก็งกำไรอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลต่างประเทศ เนื่องจากแชร์ลูกโซ่ได้นำรูปแบบลักษณะ และวิธีการเล่นในรูปแบบต่างๆ มาประยุกต์เข้าด้วยกันหรือนำมาประยุกต์ให้เข้ากับเหตุการณ์หรือสภาวการณ์ของประเทศ โดยจัดเป็นรูปแบบของแชร์ลูกโซ่ ซึ่งการเกิดแชร์ลูกโซ่ประเภทต่างๆ ได้สร้างความเสียหายและความเดือดร้อนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ประเภทนี้แตกออกไปเป็นอีกหลายๆ รูปแบบหรือหลายวิธี ดังนั้น จึงจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะและรูปแบบของการกระทำความผิดเกี่ยวกับแชร์ลูกโซ่ที่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย ตลอดจนทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงและสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดดังกล่าวให้หมดสิ้นลงหรือลดน้อยลง รวมทั้งช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการตกเป็นผู้เสียหายหรือที่กำลังจะตกเป็นผู้เสียหายของอาชญากรเหล่านี้

๒.๒.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๓๔ และ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕

๒. ป.อาญา มาตรา ๓๔๑, ๓๔๒ และ ๓๔๓

มาตรา ๓๔๑ ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามหรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๔๒ ถ้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำ

(๑) แสดงตนเป็นคนอื่น หรือ

(๒) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๔๓ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๔๑ ได้กระทำด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชนผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ต้องด้วยลักษณะดังกล่าวในมาตรา ๓๔๒ อนุมาตราหนึ่งอนุมาตราใดด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

๓. พ.ร.บ.ขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ.๒๕๔๕

มาตรา ๑๙ ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงดำเนินกิจการในลักษณะที่เป็นการชักชวนให้บุคคลเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรงหรือ

ในการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง โดยตกลงว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าวซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น

มาตรา ๔๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท

๔. พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ.๒๕๔๖

มาตรา ๑๖ ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด เว้นแต่การประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจะเป็นบุคคลธรรมดาก็ได้ และต้องได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ ก.ล.ต.

ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เป็นนิติบุคคลตามมาตรา ๑๗ และประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเฉพาะกับผู้ลงทุนสถาบันให้จดทะเบียนกับสำนักงาน ก.ล.ต. เว้นแต่เป็นกรณีที่เป็นการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้าให้แก่ผู้ลงทุนสถาบันที่เป็นกองทุนรวมตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ต้องได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. ตามวรรคหนึ่ง

การขออนุญาต การขอจดทะเบียน การออกใบอนุญาต และการรับจดทะเบียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

๕. พ.ร.บ.การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ.๒๕๔๒

มาตรา ๒๖ ผู้ใดจะประกอบธุรกิจเป็นผู้ค้าล่วงหน้า นายหน้าซื้อขายล่วงหน้า ที่ปรึกษาการซื้อขายล่วงหน้า ตัวแทนซื้อขายล่วงหน้า และผู้ประกอบธุรกิจอื่นที่คณะกรรมการ ก.ส.ล.กำหนด ต้องได้รับอนุญาตจากเลขาธิการ

การขออนุญาตและการอนุญาตให้ประกอบธุรกิจตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ก.ส.ล.กำหนด

ในการออกใบอนุญาต เลขาธิการจะกำหนดเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจไว้ด้วยก็ได้

มาตรา ๑๒๒ ห้ามมิให้ผู้ใดบอกกล่าวหรือแพร่ข้อความที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตรหรือการซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรประเภทหรือชนิดอันเป็นเท็จหรือบอกกล่าวหรือแพร่ข้อความอื่นใดที่อาจก่อให้เกิดความสำคัญผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับการซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรประเภทหรือชนิดใดต่อผู้อื่นโดยการกระทำดังกล่าวน่าจะมีผลทำให้ราคาสินค้าเกษตรนั้นผิดไปจากสภาพปกติของตลาดหรือน่าจะทำให้ผู้อื่นทำการซื้อขายล่วงหน้า

การกระทำตามวรรคหนึ่ง แม้ผู้บอกกล่าวหรือแพร่ข้อความจะมิได้กระทำโดยเจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริง แต่หากกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังตามวิสัยหรือพฤติการณ์ที่พึงมีตามสมควร หรือกระทำโดยละเลยที่จะพิจารณาความเป็นจริงของข้อความนั้นให้ผู้บอกกล่าวหรือแพร่ข้อความนั้นมีความผิดตามวรรคหนึ่งด้วย

๖. พ.ร.ก.การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.๒๕๖๑

มาตรา ๑๗ ในการเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ออกใหม่ต่อประชาชน ผู้ออกโทเคนดิจิทัลที่ประสงค์จะเสนอขายโทเคนดิจิทัลดังกล่าวต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงาน ก.ล.ต. และให้กระทำได้เฉพาะนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด และต้องยื่นแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายโทเคนดิจิทัลและร่างหนังสือชี้ชวนต่อสำนักงาน ก.ล.ต. โดยมีรายละเอียดตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับโทเคนดิจิทัลที่ผู้เสนอขายได้ออกไว้แล้วและมีวัตถุประสงค์ที่จะเสนอขายเป็นการทั่วไปต่อประชาชนด้วย

การขอเสนอขายโทเคนดิจิทัลและการอนุญาตตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ก.ล.ต.ประกาศกำหนด

มาตรา ๒๖ ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต.

การขออนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ตลอดจนเสียค่าธรรมเนียมการขออนุญาตและการอนุญาต ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

กำหนดคำจำกัดความ

“กู้ยืมเงิน” หมายความว่า รับเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าในลักษณะของการรับฝาก การกู้ การยืม การจำหน่ายบัตรหรือสิ่งอื่นใด การรับเข้าเป็นสมาชิก การรับเข้าร่วมลงทุน การรับเข้าร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือในลักษณะอื่นใด โดยผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลอื่นจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนหรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการรับเพื่อตนเอง หรือรับในฐานะตัวแทน หรือลูกจ้างของผู้กู้ยืมเงินหรือของผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือในฐานะอื่นใด และไม่ว่าการรับ หรือจ่ายเงินทรัพย์สิน ผลประโยชน์อื่นใด หรือผลประโยชน์ตอบแทนนั้น จะกระทำด้วยวิธีการใดๆ

กฎหมายฉบับนี้กำหนดความหมายของคำว่า “กู้ยืมเงิน” ไว้ค่อนข้างกว้างกว่าความหมายโดยทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความหมายมีความครอบคลุมลักษณะการกระทำความผิดดังกล่าวที่ผู้กระทำผิดมักมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามยุคตามสมัย หรือเพื่อกระทำการใดๆ ไม่ให้เข้าลักษณะความผิด คำว่า กู้ยืมเงิน จึงมีลักษณะ ดังนี้

๑. รับเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด ในที่นี้หมายถึงว่า ได้มีการรับหรือส่งมอบให้กันแล้ว ไม่ว่าจะเป็นตัวเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด

๒. ไม่ว่าในลักษณะของการรับฝาก การกู้ การยืม การจำหน่ายบัตรหรือสิ่งอื่นใด การรับเข้าเป็นสมาชิก การรับเข้าร่วมลงทุน การรับเข้าร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือในลักษณะอื่นใด

๓. โดยผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลอื่นจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนหรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน

๔. ไม่ว่าจะเป็นการรับเพื่อตนเอง หรือรับในฐานะตัวแทน หรือลูกจ้างของผู้กู้ยืมเงินหรือของผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือในฐานะอื่นใด และ

๕. ไม่ว่าการรับ หรือจ่ายเงินทรัพย์สิน ผลประโยชน์อื่นใด หรือผลประโยชน์ตอบแทนนั้นจะกระทำด้วยวิธีการใดๆ (คู่มือพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ และ พ.ร.บ.การเล่นแชร์ พ.ศ.๒๕๓๔, น.๒๕)

ตัวอย่าง บริษัท ก. มีการขายหุ้นหรือทำสัญญาจะซื้อจะขายบ้านและที่ดินให้บุคคลทั่วไป โดยตกลงทยอยซื้อคืนเป็นงวดรายเดือนและให้กำไรเป็นเงินสองเท่า เป็นการซื้อหรือทำสัญญาที่มุ่งจะขายคืนเพื่อต้องการกำไรเป็นสองเท่าโดยไม่ต้องร่วมในการขาดทุน หาใช่เป็นการซื้อหุ้นเพื่อร่วมลงทุนในกิจการด้วยประสงค์จะแบ่งกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำในรูปของเงินปันผล ซึ่งจะต้องร่วมในการขาดทุนด้วย ดังบริษัททั่วไป หรือผู้ที่เข้ามาทำสัญญาซื้อหุ้นไม่ได้มีเจตนาที่จะได้บ้านและที่ดินจากบริษัท ก. ถือว่าการขายหุ้นและทำสัญญาจะซื้อจะขายบ้านและที่ดินดังกล่าว เป็นการรับเงินโดยผู้กู้ยืมจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนหรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ให้กู้ยืม (คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๔๔๒/๒๕๓๔)

“ผลประโยชน์ตอบแทน” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดที่ผู้กู้ยืมเงิน หรือบุคคลอื่นจ่ายหรือจะจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินเพื่อการกู้ยืมเงิน ไม่ว่าจะจ่ายในลักษณะดอกเบี้ย เงินปันผล หรือลักษณะอื่นใดในการกู้ยืมเงิน ผู้กระทำความผิดหรือผู้กู้หรือบุคคลอื่นจ่ายหรือตกลงว่าจะจ่าย

ผลประโยชน์ตอบแทนให้ผู้เสียหายหรือผู้ให้กู้ ไม่ว่าเป็นการจ่ายหรือจะจ่ายในรูปของเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด ในรูปของดอกเบี้ย เงินปันผล หรือลักษณะอื่นใด แล้วแต่ผู้กู้จะเรียก คำว่า “ลักษณะอื่นใด” อาจจะเป็นการจ่ายหรือจะจ่ายในรูปแบบต่างๆ เช่น รายได้ บัตรโดยสาร บัตรที่พัก บัตรท่องเที่ยว คูปองอาหาร เป็นต้น ซึ่งหมายความว่า จะต้องมีมูลค่าอยู่ในตัวของตัวเอง สามารถนำไปแลกเป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือใช้ชำระค่าบริการต่างๆ แทนการจ่ายเป็นเงิน หรือทรัพย์สิน

“ผู้กู้ยืมเงิน” หมายความว่า บุคคลผู้ทำการกู้ยืมเงิน และในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงินเป็นนิติบุคคล ให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งลงนามในสัญญาหรือตราสารการกู้ยืมเงินในฐานะผู้แทนของนิติบุคคลนั้นด้วย

ผู้กู้ยืมเงิน ตามกฎหมายฉบับนี้ แบ่งเป็น

๑. บุคคลธรรมดาที่เป็นผู้ทำการกู้ยืมเงิน

๒. นิติบุคคลที่เป็นผู้ทำการกู้ยืมเงิน โดยให้รวมถึง บุคคลที่ลงนามในสัญญาหรือตราสารการกู้ยืมเงินในฐานะผู้แทนของนิติบุคคล ซึ่งอาจเป็นตัวกรรมการบริษัทที่ไม่มีอำนาจจัดการแต่ได้รับมอบหมายให้ลงนามในสัญญาหรือตราสารที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน รวมทั้งลูกจ้างที่ได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมายจากกรรมการผู้มีอำนาจให้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าว แต่หากเป็นกรณีที่บุคคลนั้นมีพฤติการณ์ชักชวนประชาชนให้กู้ยืมเงิน แม้จะมิใช่กรรมการผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัท และมิได้ลงนามในสัญญาหรือตราสารการกู้ยืมเงินในฐานะผู้แทนของบริษัท ก็ถือว่าเป็นผู้กู้ยืมเงิน เช่นกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๐๗๑/๒๕๔๐)

“ผู้ให้กู้ยืมเงิน” หมายความรวมถึง บุคคลซึ่งผู้ให้กู้ยืมเงินระบุให้เป็นบุคคลที่ได้รับต้นเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้กู้ยืมเงินนอกจากตัวผู้ให้กู้ยืมเงินเองแล้ว ยังรวมถึงบุคคลที่ผู้ให้กู้ระบุต่อผู้กู้ให้เป็นผู้ที่ได้รับเงินลงทุนหรือเงินทุน และผลประโยชน์ตอบแทนตนเองด้วย

ความผิดฐาน กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

มาตรา ๔ ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่า ในการกู้ยืมเงิน ตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงิน ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตน หรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้น หรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินหรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไปผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

“การโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป”

- ประชาชน หมายความว่า บุคคลทั่วไป ไม่จำกัดตัวว่าเป็นผู้ใด ไม่ถือจำนวนมากน้อยเป็นสำคัญ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๔๕/๒๕๒๗, ฎ.๑๖๖๓/๒๕๓๕) (จิตติ ติงศภัทิย์, ๒๕๔๕ น.๘๘๖)

- กรณีจะถือว่าเป็นการหลอกลวงประชาชนแม้มิได้ป่าวประกาศ แต่หากมีการชักชวนที่เป็นการทั่วไป มิได้มุ่งเจาะจงชักชวนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษโดยเฉพาะ หรือแจ้งให้ผู้ถูกหลอกลวงแต่ละคนไปชักชวนบุคคลอื่นต่อก็ถือว่าเป็นการฉ้อโกงประชาชน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๗๕/๒๕๖๑)

- การที่จำเลยชักชวนบุคคลตั้งแต่ ๑๐ คน ขึ้นไปว่า ตนหรือบุคคลใดจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้โดยที่รู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วย

กฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ การโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือการกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่ ๑๐ คน ขึ้นไป อันจะทำให้เป็นความผิดสำเร็จฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้น เพียงแต่จำเลยทั้งสามแสดงข้อความดังกล่าวให้ปรากฏแก่ผู้เสียหายบางคนแล้วเป็นผลให้ประชาชนหลงเชื่อและนำเงินมาให้จำเลยทั้งสามกู้ยืม ก็ถือว่าเป็นความผิดสำเร็จแล้ว การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานร่วมกันกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ มาตรา ๔ วรรคแรก ด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๗๕/๒๕๖๑)

องค์ประกอบความผิดฐาน กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

๑. ผู้ใด หมายถึง บุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคลที่กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ บังคับ ขู่เข็ญ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้ให้การช่วยเหลือ หรือผู้ให้ความสะดวก

๒. การโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน หรือกระทำด้วยประการใดๆ ในการกู้ยืมเงินกระทำต่อบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ในการกู้ยืมเงิน ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งหรือแพร่ข่าวสาร การติดต่อ หรือชักชวน เช่น โฆษณาใน หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือพิมพ์ใบปลิว

๓. ผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลใดจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้

- การโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือการกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป อันจะทำให้เป็นความผิดสำเร็จฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องกระทำการต่อผู้เสียหายแต่ละคนด้วยตนเองทุกครั้งเป็นคราว ๆ ไป เพียงแต่แสดงข้อความดังกล่าวให้ปรากฏแก่ผู้เสียหายแม้เพียงบางคน แล้วเป็นผลให้ประชาชนหลงเชื่อนำเงินมาให้ผู้ต้องหากู้ยืม ก็ถือว่าเป็นการกระทำความผิดแล้ว (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๘๗๐/๒๕๕๓)

การหลอกลวงประชาชนให้นำเงินเข้ามาร่วมลงทุนในธุรกิจซื้อขายเงินตราต่างประเทศหรือเก็งกำไร ให้ถือเป็นความผิดฐาน “กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน”

มาตรา ๔ วรรคสอง ผู้ใดไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ดำเนินการ หรือให้พนักงานลูกจ้างหรือบุคคลใดดำเนินการโฆษณา ประกาศหรือชักชวนประชาชนให้ลงทุนโดย

(๑) ซื้อหรือขายเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งหรือหลายสกุล หรือ

(๒) เก็งกำไรหรืออาจจะได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย

ปัจจุบัน ทางการไทยยังไม่มีการออกใบอนุญาตให้บุคคลใดหรือนิติบุคคลใดประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอัตราการแลกเปลี่ยน ในลักษณะการเก็งกำไรอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ หากมีการชักชวนให้มีการร่วมลงทุนในการเก็งกำไรอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ โดยที่ผู้ชักชวนดังกล่าวนั้น ไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน การกระทำดังกล่าวถือว่าเข้าข่ายเป็นการกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ วรรคสอง

ในการสอบสวนให้ตรวจสอบการออกใบอนุญาตให้บุคคลใดหรือนิติบุคคลใดประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอัตราการแลกเปลี่ยน ไปที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ว่าได้มีการออกใบอนุญาตให้ผู้กระทำความผิดหรือไม่ เพื่อใช้ประกอบการสอบสวน และหากไม่ได้มีการออกใบอนุญาตก็จะเป็นความผิดฐาน กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

องค์ประกอบความผิดตามมาตรา ๕

มาตรา ๕ ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(๑) ในการกู้ยืม หรือจะกู้ยืมเงิน

(ก) มีการโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป หรือโดยการแพร่ข่าวด้วยวิธีอื่นใด หรือ

(ข) ดำเนินการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ หรือ

(ค) จัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมเงินในแหล่งต่าง ๆ หรือ

(ง) จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ไปชักชวนบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการให้กู้ยืมเงิน หรือ

(จ) ได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินเกินสิบคน ซึ่งมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกัน ตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป อันมิใช่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินตามกฎหมาย ว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน และ

(๒) ผู้นั้น

(ก) จ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่าย ผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน จะพึงจ่ายได้ หรือ

(ข) ไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๗ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือกิจการของผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ ไม่ปรากฏหลักฐานพอ ที่จะเชื่อได้ว่า เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลาย

ผู้นั้น ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา ๔ ทั้งนี้ เว้นแต่ ผู้นั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า กิจการของตนหรือของบุคคลที่ตนอ้างถึงนั้นเป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือหากกิจการดังกล่าว ไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียง ก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่า กรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น

ความผิดตามมาตรา ๕ แยกองค์ประกอบได้ ๑๐ ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ ๑

๑. ผู้ใดกระทำการกู้ยืมเงิน หรือจะกู้ยืมเงิน

๒. มีการโฆษณา หรือประกาศ แก่บุคคลทั่วไป หรือโดยการแพร่ข่าวด้วยวิธีอื่นใด

๓. ผู้นั้นจ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้

ลักษณะที่ ๒

๑. ผู้ใดกระทำการกู้ยืมเงิน หรือจะกู้ยืมเงิน

๒. ดำเนินกิจการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ

๓. ผู้นั้นจ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้

ลักษณะที่ ๓

๑. ผู้ใดกระทำการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน

๒. จัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมเงินในแหล่งต่างๆ

๓. ผู้นั้นจ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้

ลักษณะที่ ๔

๑. ผู้ใดกระทำการกู้ยืมเงิน หรือจะกู้ยืมเงิน

๒. จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ชักชวนบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการกู้ยืมเงิน

๓. ผู้นั้นจ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้

ลักษณะที่ ๕

๑. ผู้ใดกระทำการกู้ยืมเงิน หรือจะกู้ยืมเงิน

๒. ได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินเกินสิบคน ซึ่งมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป อันมิใช่การกู้ยืมจากสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ของสถาบันการเงิน

๓. ผู้นั้นจ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้

ลักษณะที่ ๖

๑. ผู้ใดกระทำการกู้ยืมเงิน หรือจะกู้ยืมเงิน

๒. มีการโฆษณา หรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป หรือแพร่ข่าวด้วยวิธีอื่นใด

๓. ผู้นั้นไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือกิจการของผู้นั้นตามที่ผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่าเป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลาย

ลักษณะที่ ๗

๑. ผู้ใดกระทำการกู้ยืมเงิน หรือจะกู้ยืมเงิน

๒. ดำเนินกิจการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ

๓. ผู้นั้นไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือกิจการของผู้นั้น ตามที่ผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่าเป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลาย

ลักษณะที่ ๘

๑. ผู้ใดกระทำการกู้ยืมเงิน หรือจะกู้ยืมเงิน

๒. จัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมเงินในแหล่งต่าง ๆ

๓. ผู้นั้นไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ (๑) (๒) หรือ(๓) หรือกิจการของผู้นั้น ตามที่ผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่าเป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลาย

ลักษณะที่ ๙

๑. ผู้ใดกระทำการกู้ยืมเงิน หรือจะกู้ยืมเงิน

๒. จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ไปชักชวนบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการกู้ยืมเงิน

๓. ผู้นั้นไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗(๑) (๒) หรือ (๓) หรือกิจการของผู้นั้น ตามที่ผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่าเป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลาย

ลักษณะที่ ๑๐

๑. ผู้ใดกระทำการกู้ยืมเงิน หรือจะกู้ยืมเงิน

๒. ได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินเกินสิบคน ซึ่งมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป อันมิใช่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ของสถาบันการเงิน

๓. ผู้นั้นไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือกิจการของผู้นั้น ตามที่ผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่าเป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลาย

หมายเหตุ ทั้ง ๑๐ ลักษณะ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน มาตรา ๔ เว้นแต่ ผู้นั้น

๑. จะสามารถพิสูจน์ได้ว่ากิจการของตนหรือของบุคคลที่อ้างถึงนั้น เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือ

๒. หากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงพอ ก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่ากรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือ

๓. มีเหตุอันสมควรอย่างอื่นเป็นบทที่ผลักภาระการพิสูจน์ไปให้ผู้กู้ยืมเงิน

- ลักษณะความผิดตามมาตรา ๕ ไม่ชัดเจนว่าเป็นการหลอกลวงผู้เสียหาย แม้จะมีการกู้ยืมเงินมีอยู่จริง แต่ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน หากมีการจ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ เว้นแต่จะพิสูจน์ให้ได้ความตามข้อยกเว้นวรรคท้ายของมาตรา ๕ สำหรับความผิดตามมาตรา ๔ นั้น เป็นลักษณะของการหลอกลวงผู้เสียหายให้นำเงินมาร่วมลงทุน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๘๒๖/๒๕๕๔)

คำว่า **“ปกติธุระ”** หมายถึง กระทำเป็นธุรกิจหรือกระทำเป็นประจำการจัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมเงินในแหล่งต่าง ๆ ไม่จำกัดว่าจะมาจากสถานที่ใดๆ เช่น จัดส่งเจ้าหน้าที่หรือจัดตั้งสำนักงานสาขาที่ต่าง ๆ ในการรับเงิน จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ไปชักชวนบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการให้กู้ยืมเงิน อาจเป็นการใช้หรือจ้างลูกจ้างตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปชักชวนให้มีการรับฝากเงิน การกู้ การยืม การจำหน่ายบัตร

คำว่า **“สถาบันการเงิน”** ตาม พ.ร.บ.ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๒๓ มาตรา ๓ หมายความว่า

- ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.)
- ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารพาณิชย์
- บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
- สถาบันการเงินอื่นที่รัฐมนตรีกำหนดโดยคำแนะนำของ ธปท. และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในปัจจุบันนี้ รมว.คลัง ได้ออกประกาศกระทรวงการคลังกำหนดให้ “ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ และบริษัทประกันชีวิต เป็นสถาบันการเงิน” ด้วย

ส่วน **“อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้”** นั้น หมายความว่า อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ใน

การกู้ยืมเงิน หรือรับเงินจากประชาชน ซึ่งในขณะนี้ใช้อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (ในบรรดาสถาบันการเงินด้วยกัน บริษัทเงินทุน หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ มีสิทธิจ่ายดอกเบี้ยให้แก่ผู้ให้กู้ยืม หรือผู้ฝากได้ในอัตราสูงสุด) ดังนั้น การสอบสวนจะต้องตรวจสอบจาก ธปท. หรือสำนักงานสาขาว่าในขณะเกิดเหตุ อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ กำหนดร้อยละเท่าใด

การคำนวณอัตราผลประโยชน์ตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน

มาตรา ๖ เพื่อประโยชน์ในการคำนวณอัตราผลประโยชน์ตอบแทนตามมาตรา ๔ และมาตรา ๕ ในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงินได้จ่ายหรือจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนที่มิใช่เป็นตัวเงิน ให้คำนวณมูลค่าของผลประโยชน์ตอบแทนดังกล่าวออกเป็นจำนวนเงิน

กรณีที่มีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนในลักษณะอื่นที่มิใช่รูปดอกเบี้ย เงินปันผลที่เป็นตัวเงิน แต่จ่ายในลักษณะอื่น เช่น บริการรถรับขนส่ง ให้ที่พัก หรืออาหารฟรี เป็นต้น ให้คำนวณผลตอบแทนดังกล่าวเป็นตัวเงิน เพื่อคำนวณให้ได้ว่าผลตอบแทนสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายจะพึงจ่ายให้ได้

ตัวอย่าง วันที่ ๒๔ ก.ค. ๖๐ ผู้ต้องหาชักชวนให้ประชาชนให้ลงทุนเกี่ยวกับตั๋วโดยสารเครื่องบิน โดยให้โอนเงิน ๑๕๐,๐๐๐ บาท สำหรับตั๋วเครื่องบินไปกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ จำนวน ๒ ที่นั่ง แถม ๑ ที่นั่ง ราคา ๑๕๐,๐๐๐ บาท คิดเป็น ๕๐,๐๐๐ บาทต่อใบ ต่อมาวันที่ ๑๔ ก.ย. ๖๐ ผู้เสียหายใช้ตั๋วโดยสารเดินทางไปกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ มูลค่า ๕๐,๐๐๐ บาท หากเป็นตั๋วโดยสารราคาปกติจะมีมูลค่าถึง ๑๔๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นผลประโยชน์ตอบแทนได้ ๙๐,๐๐๐ บาท ต่อ ๕๒ วัน (นับเวลาตั้งแต่ ๒๔ ก.ค. ๖๐ – ๑๔ ก.ย. ๖๐) จากเงินทุน ๕๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นผลประโยชน์ตอบแทนได้อัตราร้อยละ ๑,๒๖๓.๔๖ ต่อปี (๙๐,๐๐๐X๓๖๕X๑๐๐ หารด้วย ๕๐,๐๐๐X๕๒= ๑,๒๖๓.๔๖)

๒.๒.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน

ตารางข้อหาหรือฐานความผิดและกำหนดโทษ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑.	ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง	ป.อาญา มาตรา ๓๔๑	- จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒.	ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๔๑ ได้กระทำด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน	ป.อาญา มาตรา ๓๔๓	- จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๓.	กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๔ ประกอบ มาตรา ๑๒	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน
๔.	ผู้ใดไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ดำเนินการ หรือให้พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลใด ดำเนินการโฆษณา ประกาศหรือชักชวนประชาชนให้ลงทุนโดยซื้อหรือขายเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งหรือหลายสกุล เป็นความผิดฐาน กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๔ วรรคสอง (๑) ประกอบ มาตรา ๑๒	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐-๑,๐๐๐,๐๐๐ บาทและปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน
๕.	ผู้ใดไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ดำเนินการหรือให้พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลใด ดำเนินการโฆษณา ประกาศหรือชักชวนประชาชนให้เก็งกำไรหรืออาจจะได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๔ วรรคสอง(๒) ประกอบ มาตรา ๑๒	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๖.	ผู้ใดกระทำการในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน มีการโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป หรือโดยการแพร่ข่าวด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นจ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน จะพึงจ่ายได้ ถือว่าผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (ตามมาตรา ๔)	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๕(๑) (ก) (๒) (ก) ประกอบ มาตรา ๑๒	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน **เว้นแต่**ผู้นั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า กิจการของตนหรือของบุคคลที่ตนอ้างถึงนั้น เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือหากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียง ก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่ากรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้น เนื่องจากสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น
๗.	ผู้ใดกระทำการในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน ดำเนินกิจการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ และผู้นั้นจ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน จะพึงจ่ายได้ ถือว่าผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (ตามมาตรา ๔)	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๕(๑) (ข) (๒) (ก) ประกอบ มาตรา ๑๒	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน **เว้นแต่**ผู้นั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า กิจการของตนหรือของบุคคลที่ตนอ้างถึงนั้น เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือหากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียง ก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่ากรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๘.	ผู้ใดกระทำการในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน จัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมเงินในแหล่งต่างๆ ผู้นั้นจ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน จะพึงจ่ายได้ ถือว่าผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (ตามมาตรา ๔)	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๕(๑) (ค) (๒) (ก) ประกอบ มาตรา ๑๒	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน **เว้นแต่**ผู้นั้นสามารถพิสูจน์ได้ว่ากิจการของตนหรือของบุคคลที่ตนอ้างถึงนั้น เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือหากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียง ก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่ากรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น
๙.	ผู้ใดกระทำการในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ไปชักชวนบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการให้กู้ยืมเงินและผู้นั้นจ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน จะพึงจ่ายได้ ถือว่าผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (ตามมาตรา ๔)	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๕(๑) (ง) (๒) (ก) ประกอบ มาตรา ๑๒	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน **เว้นแต่**ผู้นั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า กิจการของตนหรือของบุคคลที่ตนอ้างถึงนั้น เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือหากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียง ก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่ากรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑๐.	ผู้ใดกระทำการในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน ได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินเกินสิบคน ซึ่งมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป อันมิใช่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน และผู้นั้นจ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ ถือว่าผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐาน กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (ตามมาตรา ๔)	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๕(๑) (จ)(๒) (ก) ประกอบ มาตรา ๑๒	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน **เว้นแต่**ผู้นั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า กิจการของตนหรือของบุคคลที่ตนอ้างถึงนั้น เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือหากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียง ก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่ากรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น
๑๑.	ผู้ใดกระทำการในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน มีการโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป หรือโดยการแพร่ข่าวด้วยวิธีอื่นใด และผู้นั้นไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือกิจการของผู้นั้นตามที่ผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่า เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลายได้ ถือว่าผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐาน กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (ตามมาตรา ๔)	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๕ (๑) (ก) (๒) (ข) ประกอบ มาตรา ๑๒	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน **เว้นแต่**ผู้นั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า กิจการของตนหรือของบุคคลที่ตนอ้างถึงนั้น เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือหากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียง ก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่ากรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑๒.	ผู้ใดกระทำการในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน ดำเนินกิจการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ และผู้นั้นไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือกิจการของผู้นั้นตามที่ผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่า เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลายได้ ถือว่าผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐาน กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (ตามมาตรา ๔)	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๕ (๑) (ข) (๒) (ข) ประกอบ มาตรา ๑๒	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน **เว้นแต่**ผู้นั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า กิจการของตนหรือของบุคคลที่ตนอ้างถึงนั้น เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือหากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียง ก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่ากรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น
๑๓.	ผู้ใดกระทำการในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน จัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมเงินในแหล่งต่าง ๆ และผู้นั้นไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือกิจการของผู้นั้นตามที่ผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่า เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลายได้ ถือว่าผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐาน กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (ตามมาตรา ๔)	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๕(๑) (ค) (๒) (ข) ประกอบ มาตรา ๑๒	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน **เว้นแต่**ผู้นั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า กิจการของตนหรือของบุคคลที่ตนอ้างถึงนั้น เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือหากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียง ก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่ากรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑๔.	ผู้ใดกระทำการในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปไปชักชวนบุคคลต่างๆ เพื่อให้มีการให้กู้ยืมเงิน และผู้นั้นไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือกิจการของผู้นั้นตามที่ผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่า เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลายได้ ถือว่าผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐาน กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (ตามมาตรา ๔)	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๕(๑) (ง) (๒) (ข) ประกอบ มาตรา ๑๒	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน **เว้นแต่**ผู้นั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า กิจการของตนหรือของบุคคลที่ตนอ้างถึงนั้น เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือหากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียง ก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่ากรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น
๑๕.	ผู้ใดกระทำการในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน ได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินเกินสิบคนซึ่งมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป อันมิใช่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน และผู้นั้นไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือกิจการของผู้นั้นตามที่ผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่า เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลายได้ ถือว่าผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐาน กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (ตามมาตรา ๔)	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๕ (๑) (จ) (๒) (ข) ประกอบ มาตรา ๑๒	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน **เว้นแต่**ผู้นั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า กิจการของตนหรือของบุคคลที่ตนอ้างถึงนั้น เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือหากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียง ก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่ากรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น
๑๖.	ผู้ใดขัดขวาง ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติตามมาตรา ๗(๔) หรือมาตรา ๘	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๑๓	- จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี หรือไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑๗.	ผู้ใดไม่มีเหตุอันสมควร ไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียก หรือคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗(๑) (๒) (๓) หรือไม่ยอมตอบคำถามเมื่อซักถาม	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๑๔	- จำคุกตั้งแต่ ๓ เดือน หรือไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๘.	ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.ก.นี้ เป็นนิติบุคคล กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลอื่นใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๑๕ วรรคแรก (แก้ไขโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล พ.ศ.๒๕๖๐)	ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย **เว้นแต่**พิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น
๑๙.	ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.ก.นี้ เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคล ซึ่งปรากฏพยานหลักฐานว่ามีพฤติกรรมเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๑๕ วรรคสอง	ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย **เว้นแต่** พิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น
๒๐.	ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ ถ้าได้กระทำความผิดซ้ำอีกในระหว่างการรอการลงโทษหรือภายใน ๕ ปีนับแต่วันพ้นโทษ	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินทีเป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๑๕/๑	หากศาลพิพากษาลงโทษครั้งหลังก็ให้เพิ่มโทษแก่นั้นอีก ๑ เท่าของโทษที่ศาลกำหนด สำหรับความผิดครั้งหลัง
๒๑.	ในกรณีคนต่างด้าวต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕	พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๑๕/๒	ให้เนรเทศผู้นั้นออกนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศ ถ้าผู้นั้นจะต้องรับโทษ ก็ให้รับโทษก่อน

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๒๒.	นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จโดยประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน	พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ แก้ไขโดย พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๔ (๑)	- จำคุกตั้งแต่ ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒๓.	ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงดำเนินกิจการในลักษณะที่เป็นการชักชวนให้บุคคลเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรงหรือในการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงโดยตกลงว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าวซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น	พ.ร.บ.ขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๑๙ ประกอบมาตรา ๔๖	- จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒.๓ ความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล

ในอดีตที่ผ่านมาได้มีการนำสินทรัพย์ดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการระดมทุนจากประชาชนและเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน รวมถึงนำมาซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล แต่ยังไม่มีกฎหมายที่กำกับดูแลการดำเนินการดังกล่าวในประเทศไทย ทำให้มีการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงิน ระบบเศรษฐกิจของประเทศและอาจเกิดผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ดังนั้น เพื่อให้มีการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจและการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล และรองรับการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน อันจะเป็นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้กิจการที่มีศักยภาพมีเครื่องมือในการระดมทุนที่หลากหลาย ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่ชัดเจนเพียงพอเพื่อประกอบการตัดสินใจเกิดความโปร่งใส และป้องกันมิให้มีการนำสินทรัพย์ดิจิทัลที่ไม่มีแหล่งที่มาที่ชัดเจนไปใช้ประโยชน์หรือกระทำการหลอกลวงประชาชนหรือประกอบอาชญากรรม ตลอดจนมีกลไกในการดูแลรักษาเสถียรภาพทางการเงินและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ จึงได้มีการตรา พ.ร.ก.การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.๒๕๖๑ (“พ.ร.ก.สินทรัพย์ดิจิทัลฯ”) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำกับดูแลการระดมทุนต่อประชาชนผ่านการเสนอขายโทเคนดิจิทัล การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล และการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล

๒.๓.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พ.ร.ก.สินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.๒๕๖๑ กำหนดหลักเกณฑ์การกำกับดูแลการระดมทุนต่อประชาชนผ่านการเสนอขายโทเคนดิจิทัล การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล และการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล ดังนี้

ประเภทของสินทรัพย์ดิจิทัล

สินทรัพย์ดิจิทัล (digital asset) ที่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชกำหนดนี้ ได้แก่ คริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ (มาตรา ๓)

(๑) **“คริปโทเคอร์เรนซี”** คือ หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีความประสงค์ที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า บริการ หรือสิทธิอื่นใด หรือแลกเปลี่ยนระหว่างสินทรัพย์ดิจิทัล และหมายความรวมถึงหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อื่น ที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดเพิ่มเติม

(๒) **“โทเคนดิจิทัล”** คือ หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใดๆ หรือกำหนดสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้า บริการ หรือสิทธิอื่นใดที่เฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในข้อตกลงระหว่างผู้ออกและผู้ถือ และหมายความรวมถึงหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อื่นที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดเพิ่มเติม ซึ่งคณะกรรมการ ก.ล.ต. ได้ออกประกาศกำหนดให้คริปโทเคอร์เรนซีที่ผู้ออกมีวัตถุประสงค์ในการระดมทุนจากประชาชนและมีการกำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใดๆ หรือมีการกำหนดสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการหรือสิทธิอื่นใดๆ ถือเป็นโทเคนดิจิทัลด้วย

ข้อยกเว้นไม่ถือเป็นสินทรัพย์ดิจิทัล

พ.ร.ก.สินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.๒๕๖๑ ได้กำหนดว่า “สินทรัพย์ดิจิทัล” ตาม พ.ร.บ.สินทรัพย์ดิจิทัลและตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.๒๕๓๕ ซึ่งแม้จะอยู่ในรูปของหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ถือเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลในประเภทคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัลภายใต้พระราชกำหนดนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและป้องกันความซ้ำซ้อนของกฎหมาย (มาตรา ๕)

การกำกับดูแลกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล

พ.ร.ก.สินทรัพย์ดิจิทัลฯ กำหนดให้กิจกรรมที่ถูกกำกับดูแลภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ได้แก่

(๑) การระดมทุนด้วยการเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน (หมวด ๓) ซึ่งมิได้กำกับดูแล การเสนอขายคริปโทเคอร์เรนซี เว้นแต่คริปโทเคอร์เรนซีนั้นได้ถูกประกาศกำหนดให้ถือเป็นโทเคนดิจิทัล

(๒) การให้บริการเป็นตัวกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล (หมวด ๔)

การป้องกันการนำสินทรัพย์ดิจิทัลไปสนับสนุนธุรกรรมที่ผิดกฎหมาย

พ.ร.ก.สินทรัพย์ดิจิทัลฯ กำหนดให้ผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลที่จะรับคริปโทเคอร์เรนซีเป็นการตอบแทน หรือผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่จะรับคริปโทเคอร์เรนซีจากลูกค้าในการทำธุรกรรมให้รับได้เฉพาะคริปโทเคอร์เรนซีที่ได้จากการซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือฝากไว้กับผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลตาม พ.ร.ก.สินทรัพย์ดิจิทัลฯ นี้เท่านั้น (มาตรา ๙) ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการนำคริปโทเคอร์เรนซีที่ไม่มีแหล่งที่มาที่ชัดเจนมาใช้ในการทำธุรกรรม นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลและผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (มาตรา ๗) ทั้งนี้ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบมิให้มีการใช้สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือสนับสนุนการก่ออาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย

การเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน (หมวด ๓)

การเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ออกใหม่ต่อประชาชน หรือโทเคนดิจิทัลที่ผู้เสนอขายได้ออกไว้แล้ว และมีวัตถุประสงค์ที่จะเสนอขายเป็นการทั่วไปต่อประชาชน จะกระทำได้เฉพาะนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด และต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงาน ก.ล.ต. รวมทั้งต้องยื่นแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายโทเคนดิจิทัลและร่างหนังสือชี้ชวนต่อสำนักงาน ก.ล.ต. ด้วย ทั้งนี้ โดยมีรายละเอียดตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด (มาตรา ๑๗)

การเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงาน ก.ล.ต. แล้ว จะกระทำได้ต่อเมื่อแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายโทเคนดิจิทัลและร่างหนังสือชี้ชวนมีผลใช้บังคับแล้ว (มาตรา ๑๙)

โดยต้องเสนอขายต่อผู้ลงทุนตามประเภทและภายใต้เงื่อนไขที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด (มาตรา ๑๘) รวมทั้งต้องเสนอขายผ่านผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล (ICO portal) *(ภายใต้พระราชกำหนดนี้ **"ผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล"** หมายความว่า ผู้ให้บริการระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ออกใหม่ ซึ่งทำหน้าที่กลั่นกรองลักษณะของโทเคนดิจิทัลที่จะเสนอขาย คุณสมบัติของผู้ออก และความครบถ้วนถูกต้องของแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายโทเคนดิจิทัล และร่างหนังสือชี้ชวน หรือข้อมูลอื่นใดที่เปิดเผยผ่านผู้ให้บริการดังกล่าว) ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. เท่านั้น (มาตรา ๑๙)* ทั้งนี้ กรรมการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจควบคุมกิจการของผู้ขออนุญาตเสนอขายโทเคนดิจิทัลและผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนดเช่นกัน (มาตรา ๒๑)

มีการกำหนดหน้าที่ภายหลังการเสนอขาย โดยให้ผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลจัดทำและส่งรายงานเกี่ยวกับผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัล และข้อมูลอื่นใดที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ของผู้ถือโทเคนดิจิทัล หรือต่อการตัดสินใจลงทุน หรือต่อการเปลี่ยนแปลงราคาหรือมูลค่าของโทเคนดิจิทัล ต่อสำนักงาน ก.ล.ต. เพื่อให้มีการเปิดเผยข้อมูลต่อประชาชนและผู้ลงทุนต่อไป (มาตรา ๒๕)

ทั้งนี้ คณะกรรมการ ก.ล.ต. อาจประกาศกำหนดให้การเสนอขายโทเคนดิจิทัลบางประเภทไม่อยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติของหมวด ๓ การเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน (มาตรา ๑๖) หรืออาจยกเว้นให้การเสนอขายโทเคนดิจิทัลบางประเภทหรือบางลักษณะ ไม่ต้องยื่นแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายโทเคนดิจิทัลและร่างหนังสือชี้ชวนต่อสำนักงาน ก.ล.ต. (มาตรา ๒๐) ได้ ทั้งนี้ เพื่อผ่อนปรนให้กับโทเคนดิจิทัลบางประเภทซึ่งเป็นการใช้เพื่อซื้อขายสินค้าหรือบริการโดยไม่มีลักษณะของการระดมทุนหรือเป็นการเสนอขายต่อบุคคลในวงจำกัด ซึ่งมิได้มีผลกระทบต่อระบบการเงินหรือประชาชนในวงกว้าง

การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล (หมวด ๔)

ธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลตาม พ.ร.ก.สินทรัพย์ดิจิทัลฯ ได้แก่ การประกอบธุรกิจตามประเภทดังต่อไปนี้

(๑) **"ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล"** หมายถึง ศูนย์กลางหรือเครือข่ายใดๆ ที่จัดให้มีขึ้นเพื่อการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล โดยการจับคู่หรือหาคู่สัญญาให้ หรือการจัดระบบหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้ซึ่งประสงค์จะซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลสามารถทำความตกลงหรือจับคู่กันได้โดยกระทำเป็นทางค้าปกติ แต่ทั้งนี้ไม่รวมศูนย์กลางหรือเครือข่ายในลักษณะที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

(๒) **"นายหน้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล"** หมายถึง บุคคลซึ่งให้บริการหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้บริการเป็นนายหน้าหรือตัวแทน เพื่อซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลให้แก่บุคคลอื่นโดยกระทำเป็นทางค้าปกติและได้รับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่น แต่ไม่รวมถึงการเป็นนายหน้าหรือตัวแทนในลักษณะที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

(๓) **"ผู้ค้าสินทรัพย์ดิจิทัล"** หมายถึง บุคคลซึ่งให้บริการหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้บริการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลในนามของตนเองเป็นทางค้าปกติ โดยกระทำนอกศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล แต่ไม่รวมถึงการให้บริการในลักษณะตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

(๔) กิจการอื่นที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนดตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต.

ผู้ที่จะสามารถประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลข้างต้นได้ จะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต. ซึ่งในการยื่นขออนุญาตและการพิจารณาอนุญาต เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข รวมถึงเสียค่าธรรมเนียมตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา ๒๖)

ซึ่งในการพิจารณาอนุญาต รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลต้องปฏิบัติด้วยก็ได้ (มาตรา ๒๗) ทั้งนี้ ผู้ที่จะประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลสามารถยื่นขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลเพียงประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภทได้

ภายหลังจากได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ภายใต้ พ.ร.ก.สินทรัพย์ดิจิทัลฯ และกฎเกณฑ์อื่นๆ ที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. หรือสำนักงาน ก.ล.ต. ประกาศกำหนดโดยอาศัยอำนาจตาม พ.ร.ก.สินทรัพย์ฯ ด้วย ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- การแต่งตั้งกรรมการหรือผู้บริหาร

กรรมการหรือผู้บริหารของผู้ประกอบธุรกิจฯ จะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด (มาตรา ๒๘) และผู้ประกอบธุรกิจฯ จะแต่งตั้งหรือมอบหมายบุคคลใดเป็นกรรมการหรือผู้บริหารได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต. แล้ว (มาตรา ๒๙)

ทั้งนี้ บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายให้เป็นกรรมการหรือผู้บริหารจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ซึ่งหากปรากฏว่ามีลักษณะต้องห้ามระหว่างดำรงตำแหน่งหรือภายหลังจากได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต. แล้ว สำนักงาน ก.ล.ต. สามารถเพิกถอนความเห็นชอบที่เคยให้ไว้ได้ และในกรณีที่สำนักงาน ก.ล.ต. พิจารณาเพิกถอนการให้ความเห็นชอบกรรมการหรือผู้บริหารรายใด ผู้ประกอบธุรกิจฯ มีหน้าที่ต้องเสนอชื่อบุคคลอื่นแทนเพื่อขอรับความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต. ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ถูกเพิกถอนความเห็นชอบ (มาตรา ๒๙)

- มาตรฐานและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล

ในการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น ผู้ประกอบธุรกิจฯ จะต้องดำเนินการและปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานตลอดจนหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดไว้ด้วย (มาตรา ๓๐) เช่น การมีโครงสร้างการบริหารจัดการ ระบบงาน และบุคลากร ที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการประกอบธุรกิจ การมีแหล่งเงินทุนที่เพียงพอรองรับการประกอบการและความเสี่ยงในด้านต่างๆ การดูแลรักษาความปลอดภัยของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อและให้บริการลูกค้า การมีระบบบัญชีที่เหมาะสม การทำ KYC/CDD เป็นต้น ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในรายละเอียดจะแตกต่างกันไปตามลักษณะการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจฯ แต่ละประเภท

- การเก็บรักษาทรัพย์สินของลูกค้า

กรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจฯ มีการเก็บรักษาทรัพย์สินของลูกค้า ผู้ประกอบธุรกิจฯ จะต้องจัดทำบัญชีทรัพย์สินของลูกค้าแต่ละรายแยกออกจากกัน รวมทั้งต้องแยกทรัพย์สินของลูกค้าออกจากทรัพย์สินของผู้ประกอบธุรกิจฯ ด้วย โดยผู้ประกอบธุรกิจฯ ไม่สามารถนำทรัพย์สินของลูกค้าไปใช้เพื่อการอื่นใดได้นอกเหนือจากการใช้เพื่อประโยชน์ของลูกค้า ทั้งนี้ รายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บรักษาทรัพย์สินของลูกค้าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด (มาตรา ๓๑ วรรคหนึ่ง)

ทั้งนี้ พ.ร.ก.สินทรัพย์ดิจิทัลฯ ได้กำหนดให้ทรัพย์สินของลูกค้าที่ผู้ประกอบธุรกิจฯ เก็บรักษาไว้ในบัญชีของผู้ประกอบธุรกิจฯ ยังคงเป็นทรัพย์สินของลูกค้า (มาตรา ๓๑ วรรคสอง) และให้ความคุ้มครองทรัพย์สินของลูกค้า ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจฯ ตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ หรือถูกทางการหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลตามกฎหมายอื่น ระงับการดำเนินกิจการบางส่วนหรือทั้งหมดของผู้ประกอบธุรกิจฯ ในทำนองเดียวกับที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.สินทรัพย์ดิจิทัลและตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.๒๕๓๕ และ พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ.๒๕๔๖ อีกด้วย จึงมีผลให้ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจฯ ตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ หรือถูกหน่วยงานทางการสั่งระงับการดำเนินการ ทรัพย์สินของลูกค้าจะได้รับการคุ้มครอง โดยไม่ถือเป็นทรัพย์สินที่อยู่ภายใต้การยึดหรืออายัด

ในคดีแพ่ง หรือเป็นทรัพย์สินที่อาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลาย รวมทั้งไม่อยู่ภายใต้การห้ามจำหน่าย จ่ายโอนของหน่วยงานทางการอื่น โดยกำหนดให้ลูกค้ามีสิทธิได้รับจัดสรรทรัพย์สินของตนคืนและมีสิทธิขอรับชำระหนี้ในส่วนที่ยังขาดอยู่ได้อีกด้วย (มาตรา ๓๑ วรรคสาม)

การเลิกประกอบธุรกิจ การเพิกถอนการอนุญาตประกอบธุรกิจ และการห้ามการทำธุรกรรม (หมวด ๕)

- การเลิกประกอบธุรกิจ

หากผู้ประกอบธุรกิจฯ ประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลตามที่ได้รับอนุญาตไว้ สามารถทำได้โดยยื่นขออนุญาตเลิกประกอบธุรกิจต่อรัฐมนตรีผ่านทางคณะกรรมการ ก.ล.ต. ซึ่งในการอนุญาตให้เลิกประกอบธุรกิจนั้น รัฐมนตรีอาจกำหนดเงื่อนไขใดๆ ไว้ด้วยก็ได้ (มาตรา ๓๒) ทั้งนี้ ผู้ประกอบธุรกิจฯ ดังกล่าวต้องทำการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล ชำระราคา ส่งมอบรายการที่ค้าง หรือดำเนินการใดๆ ตามหลักเกณฑ์ และภายในระยะเวลาที่สำนักงาน ก.ล.ต. ประกาศกำหนดเพื่อจัดการทรัพย์สินของลูกค้าและของผู้ประกอบธุรกิจให้แล้วเสร็จด้วย (มาตรา ๓๓)

- การเพิกถอนการอนุญาตประกอบธุรกิจ

รัฐมนตรีตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต. มีอำนาจเพิกถอนการอนุญาตประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลได้ ในกรณีที่ปรากฏเหตุดังต่อไปนี้

(๑) ไม่ประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาตภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนด หรือหยุดประกอบธุรกิจเกินกว่าเวลาที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนด (มาตรา ๓๔)

(๒) ปรากฏหลักฐานว่าผู้ประกอบธุรกิจฯ มีฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน หรือฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขที่กำหนดตาม พ.ร.ก.สินทรัพย์ดิจิทัลฯ โดยผู้ประกอบธุรกิจฯ ดังกล่าวถูกคณะกรรมการ ก.ล.ต. สั่งให้ระงับการดำเนินงานทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวแล้ว เพื่อให้ไปดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง แต่ยังคงฝ่าฝืนไม่ดำเนินการ หรือกระทำความผิดซ้ำอีก (มาตรา ๓๕)

(๓) ปรากฏหลักฐานว่าผู้ประกอบธุรกิจฯ มีฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานในลักษณะที่อาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ประโยชน์ของประชาชน และไม่สามารถแก้ไขฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานดังกล่าวได้ (มาตรา ๓๖)

ทั้งนี้ รัฐมนตรีอาจมีคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจฯ ที่ถูกเพิกถอนการอนุญาตข้างต้น ปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของลูกค้า

- การห้ามการทำธุรกรรม

ในกรณีที่การทำธุรกรรม การดำเนินกิจการ หรือการดำเนินการใดที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงินหรือระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจประกาศห้ามผู้ประกอบธุรกิจฯ ทำธุรกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล หรือสั่งระงับการดำเนินกิจการหรือการดำเนินการทั้งหมดหรือแต่บางส่วนได้ แม้การกระทำธุรกรรมดังกล่าวจะมิได้ขัดต่อ พ.ร.ก.สินทรัพย์ดิจิทัลฯ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดจากการทำธุรกรรมนั้นๆ ต่อระบบการเงินหรือระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ (มาตรา ๓๗)

การป้องกันการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล (หมวด ๖)

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการป้องกันการกระทำอันไม่เป็นธรรมตามหมวด ๖ นี้ ใช้บังคับกับสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลตาม พ.ร.ก.สินทรัพย์ฯ เท่านั้น (มาตรา ๓๘) โดยมีหลักเกณฑ์ในทำนองเดียวกับบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลตาม พ.ร.บ.สินทรัพย์ดิจิทัลและตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.๒๕๓๕

ทั้งนี้ ได้กำหนดลักษณะของการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลไว้ดังต่อไปนี้

(๑) False dissemination : การห้ามบอกกล่าว เผยแพร่ หรือให้คำรับรองข้อความอันเป็นเท็จหรือข้อความอันอาจก่อให้เกิดความสำคัญผิดในสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัล โทเคนดิจิทัล หรือราคาซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งน่าจะทำให้มีผลกระทบต่อราคาหรือต่อการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล (มาตรา ๔๐) รวมถึงการวิเคราะห์หรือคาดการณ์ โดยนำข้อมูลที่รู้ว่าเป็นเท็จ หรือไม่ครบถ้วนอันอาจก่อให้เกิดความสำคัญผิดในสาระสำคัญมาใช้ หรือละเลยที่จะพิจารณาความถูกต้องของข้อมูลหรือบิดเบือนข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์หรือคาดการณ์ และได้เปิดเผยความเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์หรือคาดการณ์นั้นต่อประชาชน ในประการที่น่าจะทำให้มีผลกระทบต่อราคาหรือต่อการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล (มาตรา ๔๑)

(๒) Insider trading : การห้ามมิให้บุคคลซึ่งรู้หรือครอบครองข้อมูลภายในที่เกี่ยวกับผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัล หรือโทเคนดิจิทัล ซื้อขายหรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับโทเคนดิจิทัลไม่ว่าเพื่อตนเองหรือบุคคลอื่น และห้ามเปิดเผยข้อมูลภายในแก่บุคคลอื่น โดยรู้หรือควรรู้ว่าผู้รับข้อมูลอาจนำไปใช้ประโยชน์ในการซื้อขาย เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามที่กำหนดไว้ (มาตรา ๔๒) รวมทั้งได้กำหนดบทสันนิษฐานบุคคลซึ่งรู้หรือครอบครองข้อมูลภายในไว้อีกด้วย (มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔)

(๓) Front running : การห้ามผู้ประกอบธุรกิจฯ ประเภทนายหน้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล รวมทั้งพนักงานหรือลูกจ้าง ซึ่งรู้หรือครอบครองข้อมูลเกี่ยวกับการสั่งซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล หรือสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลของลูกค้า กระทำการซื้อขายตัดหน้าลูกค้า หรือเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับคำสั่งของลูกค้าให้แก่บุคคลอื่น โดยรู้หรือควรรู้ว่าบุคคลนั้นจะอาศัยข้อมูลดังกล่าวเพื่อซื้อขายตัดหน้าลูกค้า ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายเพื่อตนเองหรือบุคคลอื่นในประการที่น่าจะทำให้ลูกค้ารายดังกล่าวเสียประโยชน์ (มาตรา ๔๕)

(๔) Market manipulation : การห้ามมิให้ส่งคำสั่งซื้อขาย หรือซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลอันทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจผิดเกี่ยวกับราคาหรือปริมาณการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล รวมถึงการส่งคำสั่งซื้อขายหรือซื้อขายในลักษณะที่ต่อเนื่องกันโดยมุ่งหมายให้ราคา หรือปริมาณการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลผิดไปจากสภาพปกติของตลาด (มาตรา ๔๖) โดยระบุบทสันนิษฐานการกระทำที่เข้าข่าย market manipulation และตัวการไว้ด้วย (มาตรา ๔๘ และ ๔๙) นอกจากนี้ market manipulation รวมถึงกรณีการส่ง แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่งซื้อขายเข้าไปในระบบซื้อขายของศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล โดยรู้หรือควรรู้ว่าการกระทำดังกล่าวน่าจะทำให้ราคาหรือปริมาณการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลผิดไปจากสภาพปกติของตลาดและเป็นเหตุให้ระบบซื้อขายล่าช้าหรือหยุดชะงัก (มาตรา ๕๐)

อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ (หมวด ๗)

ในการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ พ.ร.ก.สินทรัพย์ฯ นี้ ได้กำหนดอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ทำนองเดียวกับ พ.ร.บ.สินทรัพย์ดิจิทัลและตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.๒๕๓๕ และเพิ่มเติมอำนาจในการตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สอดคล้องกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่เป็นการกระทำผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ (มาตรา ๕๑) เช่น อำนาจเข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจหรือสถานที่อื่นตามที่กำหนดไว้ รวมถึงสถาบันการเงินเพื่อตรวจสอบ เอกสาร หลักฐานหรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง อำนาจในการตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ อำนาจยึด หรืออายัดทรัพย์สิน เอกสาร หลักฐาน หรือระบบคอมพิวเตอร์ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตาม พ.ร.ก.สินทรัพย์ฯ หรืออำนาจในการสั่งให้บุคคลตามที่กำหนดไว้มาให้ถ้อยคำหรือนำส่งหลักฐาน ซึ่งรวมถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องด้วย เป็นต้น

นอกจากนี้ ในกรณีที่หน่วยงานกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัลของต่างประเทศร้องขอให้สำนักงาน ก.ล.ต. มีอำนาจให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมหรือตรวจสอบข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้ประกอบการพิจารณาการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายของประเทศผู้ร้องขอได้ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา ๕๒ ซึ่งเป็นหลักต่างตอบแทนระหว่างกัน (reciprocity) ทั้งนี้ พยานหลักฐานที่ได้รับจากความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างประเทศกับสำนักงาน ก.ล.ต. สามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีได้ (มาตรา ๕๓) อีกทั้งข้อมูล ข้อเท็จจริง เอกสาร และหลักฐานต่างๆ ที่สำนักงาน ก.ล.ต. ส่งมอบในการกล่าวโทษผู้กระทำผิด พนักงานสอบสวนสามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนคดีอาญาได้ (มาตรา ๕๔) และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ พ.ร.ก.สินทรัพย์ฯ นี้ เป็นเจ้าพนักงานตาม ป.อาญา (มาตรา ๕๖)

การดำเนินการทางอาญา (Criminal Actions) เป็นกระบวนการบังคับใช้กฎหมายกับบุคคลซึ่งกระทำการหรือละเว้นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่ ก.ล.ต. กำกับดูแล สามารถดำเนินการได้ ๒ ลักษณะ คือ (ก) การเปรียบเทียบความผิดอาญาโดยคณะกรรมการเปรียบเทียบ หรือ (ข) การดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งนี้ กระบวนการทางอาญาเป็นกระบวนการที่ใช้กับข้อหาความผิดส่วนใหญ่ตามกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงาน ก.ล.ต.

๑. การเปรียบเทียบความผิดอาญา

กฎหมายที่ ก.ล.ต. กำกับดูแล ทั้ง ๖ ฉบับ มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ความผิดบางลักษณะเป็นความผิดที่สามารถเปรียบเทียบและกำหนดค่าปรับโดยคณะกรรมการเปรียบเทียบที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายดังกล่าว และเมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเข้ารับการเปรียบเทียบ และชำระค่าปรับตามคำสั่งคณะกรรมการเปรียบเทียบแล้ว สิทธิในการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะสิ้นสุดลง

ความผิดที่สามารถยุติด้วยการเปรียบเทียบความผิดได้ เป็นไปตามที่บัญญัติในมาตรา ๓๑๗ แห่ง พ.ร.บ.สินทรัพย์ดิจิทัลและตลาดสินทรัพย์ดิจิทัลฯ มาตรา ๑๕๕ แห่ง พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้าฯ มาตรา ๙๔ แห่ง พ.ร.บ.ทรัสต์เพื่อธุรกรรมในตลาดทุนฯ มาตรา ๔๒ แห่ง พ.ร.บ.กองทุนสำรองเลี้ยงชีพฯ มาตรา ๔๓ แห่ง พ.ร.ก.นิติบุคคลเฉพาะกิจฯ และมาตรา ๙๕ แห่ง พ.ร.ก.การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลฯ

องค์คณะของคณะกรรมการเปรียบเทียบประกอบด้วยบุคคลภายนอกที่เป็นอิสระจากสำนักงาน ก.ล.ต. จำนวน ๓ ท่าน ซึ่งแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ดังนี้

(ก) ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(ข) ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย และ

(ค) ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

๒. การดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

สำหรับความผิดอื่นๆ ที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เป็นความผิดที่สามารถเปรียบเทียบได้ หรือในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมเข้ารับการเปรียบเทียบ หรือไม่ชำระค่าปรับตามคำสั่งของคณะกรรมการเปรียบเทียบ หรือชำระไม่ครบถ้วน ก.ล.ต. จะกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือกรมสอบสวนคดีพิเศษ) เพื่อให้สอบสวนการกระทำความผิดของบุคคลดังกล่าว

ตาม ป.อาญา พนักงานสอบสวนจะทำหน้าที่สอบสวน รวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน และเสนอความเห็นเกี่ยวกับคดีไปยังพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการจะมีอำนาจพิจารณาความสมบูรณ์ครบถ้วนของสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ก่อนมีความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาตามสำนวนการสอบสวนดังกล่าว ทั้งนี้ ในคดีที่พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยแล้ว ศาลยุติธรรมจะเป็นผู้พิจารณาตัดสินต่อไป

นอกจากนั้น ศาลที่พิจารณาข้อหาความผิดตามมาตรา ๒๗๘ มาตรา ๒๘๑/๒ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘๑/๑๐ มาตรา ๒๙๖ มาตรา ๒๙๖/๑ หรือมาตรา ๒๙๗ แห่ง พ.ร.บ.สินทรัพย์ดิจิทัลฯ และตามมาตรา ๗๐ มาตรา ๗๑ หรือมาตรา ๗๓ แห่ง พ.ร.ก.การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลฯ มีอำนาจใช้มาตรการต่อไปนี้กับผู้กระทำความผิดได้

(๑) ชดใช้เงินเท่ากับผลประโยชน์ที่ได้รับหรือพึงได้รับจากการกระทำผิด

(๒) ห้ามเข้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลหรือสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเป็นเวลาไม่เกิน ๕ ปี

(๓) ห้ามเป็นกรรมการหรือผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นเวลาไม่เกิน ๑๐ ปี

(๔) ชดใช้ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบให้กับ ก.ล.ต.

บทกำหนดโทษทางอาญาและมาตรการลงโทษทางแพ่ง (หมวด ๘ และ ๙)

๑. กำหนดโทษแก่ผู้ใดเสนอขายโทเคนดิจิทัลโดยฝ่าฝืนหรือไม่ได้รับอนุญาต หรือเสนอขาย โดยไม่กระทำผ่านผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล มีโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของราคาขายของโทเคนดิจิทัลทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขาย แต่ทั้งนี้ เงินค่าปรับต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๕๗)

๒. กำหนดโทษแก่ผู้ใดเสนอขายโทเคนดิจิทัลโดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด (มาตรา ๕๘ และมาตรา ๖๐)

๓. กำหนดโทษแก่ผู้ใดแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งในแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายโทเคนดิจิทัลและร่างหนังสือชี้ชวนในสาระสำคัญ (มาตรา ๕๙)

๔. กำหนดโทษแก่ผู้ใดเสนอขายหรือขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชนก่อนที่แบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายโทเคนดิจิทัลและร่างหนังสือชี้ชวนที่ยื่นไว้ต่อสำนักงาน ก.ล.ต. มีผลใช้บังคับ (มาตรา ๖๑)

๕. กำหนดโทษแก่ผู้ใดเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชนในระหว่างที่สำนักงาน ก.ล.ต. สั่งระงับ การมีผลใช้บังคับของแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายโทเคนดิจิทัลและร่างหนังสือชี้ชวน (มาตรา ๖๒)

๖. กำหนดโทษแก่ผู้ใดประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลโดยมิได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ (มาตรา ๖๔)

๗. กำหนดโทษแก่กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใด ทุจริต หลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากประชาชนผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ประชาชนผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สามทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท (มาตรา ๘๒)

๘. กำหนดโทษแก่ผู้ใดล่วงรู้กิจการของบุคคลใดเนื่องจากการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจที่กำหนดไว้ในพระราชกำหนดนี้หรือเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้ที่ปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจที่กำหนดไว้ในพระราชกำหนดนี้ อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๙๒)

๙. กำหนดในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงาน

ของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย (มาตรา ๙๔)

๑๐. กำหนดกรณีความผิดที่ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้ คณะกรรมการเปรียบเทียบซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีจำนวนสามคน โดยอย่างน้อยต้องเป็นพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา หนึ่งคน อย่างไรก็ดี เมื่อคณะกรรมการเปรียบเทียบได้ทำการเปรียบเทียบและผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนดแล้วให้ถือว่าคดีเลิกกันตาม ป.อาญา (มาตรา ๙๕)

มาตรการลงโทษทางแพ่ง

๑. การกระทำความผิดที่อาจดำเนินมาตรการลงโทษทางแพ่งกับผู้กระทำความผิดนั้นได้ (มาตรา ๙๖) ๘ ๑) แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งในสาระสำคัญอันเป็นความผิดตามมาตรา ๕๙ และมาตรา ๖๕ ๒) กระทำการอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล อันเป็นความผิดตามมาตรา ๗๐ และมาตรา ๗๑ ๓) ยินยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล บัญชีธนาคาร บัญชีที่เปิดไว้กับ ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล หรือบัญชีอื่นใดที่ใช้ชำระราคาซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล หรือใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล บัญชีธนาคาร บัญชีที่เปิดไว้กับผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล หรือบัญชีอื่นใดของบุคคลอื่น อันเป็นความผิดตามมาตรา ๗๓

๒. กำหนดมาตรการลงโทษทางแพ่ง ได้แก่ ค่าปรับทางแพ่งชดใช้เงินในจำนวนที่เท่ากับผลประโยชน์ที่ได้รับหรือพึงได้รับจากการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙๖ ห้ามเข้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลภายในระยะเวลาที่กำหนดซึ่งต้องไม่เกินห้าปี ห้ามเป็นกรรมการหรือผู้บริหารของผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลหรือผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ภายในระยะเวลาที่กำหนดซึ่งต้องไม่เกินสิบปีและชดใช้ค่าใช้จ่ายของสำนักงาน ก.ล.ต. เนื่องจากการตรวจสอบการกระทำความผิดนั้นคืนให้แก่สำนักงาน ก.ล.ต.

๓. กำหนดให้คณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่งตามกฎหมายว่าด้วยสินทรัพย์ดิจิทัล และตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล เป็นคณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่งตามพระราชกำหนดนี้ (มาตรา ๙๙)

บทเฉพาะกาลกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่ได้ประกอบธุรกิจอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับเป็นธุรกิจที่ต้องขออนุญาตตามพระราชกำหนดนี้ โดยหากจะดำเนินกิจการต่อไปให้ยื่นคำขออนุญาตตามที่บัญญัติไว้ในพระราชกำหนดนี้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชกำหนดนี้มีผลใช้บังคับ และเมื่อได้ยื่นคำขออนุญาตแล้ว ให้ดำเนินกิจการต่อไปได้จนกว่าจะมีคำสั่งไม่อนุญาต (มาตรา ๑๐๐)

๒.๓.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล
ตารางแสดงข้อหาหรือฐานความผิดและกำหนดโทษ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑.	เสนอขาย ICO โดยไม่ทำผ่านผู้ให้บริการระบบที่ ก.ล.ต. เห็นชอบ ** Initial Coin Offering (ICO) คือการระดมทุนแบบดิจิทัลด้วยการเสนอขาย ดิจิทัลโทเคน (digital token) ผ่านระบบบล็อกเชนต่อสาธารณชน โดยผู้ระดมทุนจะเป็นผู้ออก digital token มาแลกกับเงินดิจิทัล (cryptocurrency) สกุลหลัก เช่น Bitcoin หรือ Ether	พ.ร.ก.การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล มาตรา ๕๗	- มีโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒ เท่าของมูลค่า ICO ที่ระดมทุน โดยจะไม่น้อยกว่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒.	การยื่นแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์ (Filing) ด้วยข้อมูลเป็นเท็จ หรือปกปิดสาระสำคัญที่ควรแจ้ง	พ.ร.ก.การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล มาตรา ๕๙	- มีโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๒ เท่าของมูลค่า ICO ที่ระดมทุน โดยจะไม่น้อยกว่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท
๓.	การเสนอขาย ICO ก่อนที่ ก.ล.ต. จะอนุมัติ Filing ** Initial Coin Offering (ICO) คือการระดมทุนแบบดิจิทัลด้วยการเสนอขาย ดิจิทัลโทเคน (digital token) ผ่านระบบบล็อกเชนต่อสาธารณชน โดยผู้ระดมทุนจะเป็นผู้ออก digital token มาแลกกับเงินดิจิทัล (cryptocurrency) สกุลหลัก เช่น Bitcoin หรือ Ether	พ.ร.ก.การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล มาตรา ๖๑	- มีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑ เท่าของมูลค่า ICO ที่ระดมทุน โดยจะไม่น้อยกว่า ๓๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔.	การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลโดยไม่รับอนุญาต	พ.ร.ก.การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล มาตรา ๖๖	- มีโทษจำคุกตั้งแต่ ๒ ปีถึง ๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ – ๕๐๐,๐๐๐ บาท และปรับวันละ ๑๐,๐๐๐ บาทตลอดเวลาที่ฝ่าฝืน
๕.	การใช้บัญชีตัวแทน (Nominee) เพื่อใช้ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลอย่างไม่เป็นธรรม	พ.ร.ก.การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล มาตรา ๗๓	- มีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปีหรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๖.	การขัดขวาง ไม่อำนวยความสะดวก หรือให้ข้อมูลเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงาน	พ.ร.ก.การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล มาตรา ๗๖	- มีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี และปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
๗.	กรรมการ ผู้จัดการ หากกระทำการ หรือละเว้นกระทำการ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันไม่ชอบจนเกิดความเสียหายแก่ธุรกิจ	พ.ร.ก.การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล มาตรา ๘๗	- มีโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีถึง ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๔ ความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

จากการที่ตลาดการเงินของประเทศไทยเชื่อมโยงกับตลาดการเงินของโลก ประกอบกับผู้ประกอบการหรือผู้ลงทุนสามารถใช้สัญญาซื้อขายล่วงหน้าเป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยง แต่ในอดีตสถานภาพของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าและการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้ายังไม่มีกฎหมายรองรับผู้ที่ทำสัญญาโดยสุจริตยังมีความเสี่ยงว่าสัญญาจะมีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมายหรือไม่ ดังนั้น จึงได้มีการตรา พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ.๒๕๔๖ ขึ้น เพื่อสร้างความชัดเจนทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้า รองรับการมีหน่วยงานต่างๆ เช่น ศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าและตัวกลางที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น รวมทั้งกำหนดให้ทางการเป็นผู้กำกับดูแลนโยบายและผลกระทบของการทำธุรกรรมต่อตลาดทุนโดยรวม

๒.๔.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ.๒๕๔๖

๑) การซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หมายถึงการเข้าผูกพันตามสัญญา ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๓)

(๑) สัญญาที่กำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งส่งมอบสินค้า เช่น หลักทรัพย์ ทองคำ หรือน้ำมันดิบ เป็นต้น ให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ชำระราคา ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต เป็นจำนวนและราคาตามที่กำหนดไว้ในสัญญา (physical delivery)

(๒) สัญญาที่กำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้รับชำระเงิน หรือต้องชำระเงินให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเท่ากับจำนวนเงินที่คำนวณได้จากส่วนต่างระหว่างราคา หรือมูลค่าของสินค้า หรือตัวแปร เช่น อัตราแลกเปลี่ยนเงิน อัตราดอกเบี้ย ดัชนีทางการเงินหรือดัชนีกลุ่มหลักทรัพย์ ที่กำหนดไว้ในสัญญากับราคาหรือมูลค่าของสินค้า หรือตัวแปรที่เป็นอยู่ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคตตามที่กำหนดไว้ในสัญญา (cash settlement)

(๓) สัญญาที่กำหนดให้สิทธิแก่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งที่จะเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งส่งมอบสินค้า หรือชำระราคาของสินค้า หรือชำระเงินที่คำนวณได้จากส่วนต่างระหว่างราคา หรือมูลค่าของสินค้า หรือตัวแปรที่กำหนดไว้ในสัญญากับราคา หรือมูลค่าของสินค้า หรือตัวแปรที่เป็นอยู่ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง หรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคตตามที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเข้าทำสัญญาตาม(๑) หรือ (๒) (contract for difference)

ทั้งนี้ การซื้อขายสัญญาดังต่อไปนี้ไม่อยู่ภายใต้บังคับของ พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า (มาตรา ๔)

(๑) สัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่กำหนดให้มีการชำระเงิน ที่คำนวณจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินหรืออัตราดอกเบี้ย และการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าดังกล่าวนอกศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

(๒) สัญญาซื้อหรือขายหลักทรัพย์โดยมีข้อตกลงว่าจะขายหรือซื้อคืนซึ่งหลักทรัพย์ดังกล่าว

(๓) สัญญาหรือการซื้อขายใดๆ ตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด เช่น สัญญาซื้อขายหลักทรัพย์ ทองคำ หรือน้ำมันดิบ ที่กำหนดให้คู่สัญญาส่งมอบสินค้าให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งได้ทำสัญญาดังกล่าวนอกศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือไม่มีข้อกำหนดที่อนุญาตให้คู่สัญญาฝ่ายที่มีหน้าที่ส่งมอบสินค้าสามารถชำระเงินหรือส่วนต่างของราคาสินค้า (settle by cash) หรือทำการหักกลบลบหนี้กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง (set-off) แทนการส่งมอบสินค้าได้ และธรรมเนียมปฏิบัติในการทำสัญญาดังกล่าวไม่เปิดช่องให้คู่สัญญาฝ่ายที่มีหน้าที่ส่งมอบสินค้าหลุดพ้นจากหน้าที่ตามสัญญาดังกล่าวด้วยการทำสัญญาขึ้นใหม่ที่มีผลในทางตรงกันข้าม (close-out) กับสัญญาเดิม เป็นต้น

๒) การประกอบธุรกิจของผู้ประกอบสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (“ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ”) ได้แก่ การให้บริการดังต่อไปนี้ (มาตรา ๓)

(๑) การเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า : บุคคลซึ่งให้บริการหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้บริการเป็นตัวแทนในการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้ากับบุคคลอื่น โดยกระทำเป็นทางค้าปกติ

(๒) การเป็นผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า : บุคคลซึ่งแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะเข้าเป็นคู่สัญญาซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ให้แก่ผู้ซึ่งประสงค์จะซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยการเสนอเข้าหรือเข้าเป็นคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยกระทำเป็นทางค้าปกติ แต่ไม่รวมถึงบุคคลซึ่งเสนอซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเพื่อตนเองในศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

(๓) การเป็นที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า : บุคคลซึ่งให้คำแนะนำหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้คำแนะนำ ไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อมแก่บุคคลอื่นเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหรือความเหมาะสม ในการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยกระทำเป็นทางค้าปกติ แต่ไม่รวมถึงบุคคลซึ่งให้คำแนะนำที่เป็นส่วนหนึ่งหรือเกี่ยวเนื่องกับการเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหรือผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

(๔) การเป็นผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า : บุคคลซึ่งเข้าจัดการเงินทุนหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะรับจัดการเงินทุนให้แก่บุคคลอื่น เพื่อแสวงหาประโยชน์จากสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยกระทำเป็นทางค้าปกติ

(๕) กิจการอื่นที่เกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด : ปัจจุบันยังไม่มีประกาศกำหนด

๓) การกำกับดูแลสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (มาตรา ๙-๑๕)

หน้าที่ในการกำกับดูแลสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของคณะกรรมการ ก.ล.ต. และสำนักงาน สรุปได้ดังนี้

(๑) คณะกรรมการ ก.ล.ต.

- วางนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนา ตลอดจนกำกับดูแลในเรื่องสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า สำนักหักบัญชี สัญญาซื้อขายล่วงหน้า สมาคมกำกับผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ และการป้องกันการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

- การดำเนินการอื่น เช่น การออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง การกำหนดค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการขออนุญาตและการขอจดทะเบียน การกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการใช้บังคับกฎหมาย (มาตรา ๙) เป็นต้น รวมถึงการกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมให้ผู้ที่อยู่ภายใต้กำกับดูแลปฏิบัติได้ ในกรณีที่มีความจำเป็น (มาตรา ๑๐)

- มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการตามที่มอบหมายได้ โดยมีการกำหนดเกณฑ์เกี่ยวกับการประชุมคณะอนุกรรมการและประโยชน์ตอบแทนตามที่รัฐมนตรีกำหนด (มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓)

(๒) สำนักงาน ก.ล.ต.

- ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการ ก.ล.ต. และบทบัญญัติภายใต้ พ.ร.บ. ซึ่งรวมถึงการรับค่าปรับที่เป็นโทษปรับทางปกครองและค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บ และการออกประกาศหรือคำสั่งตาม พ.ร.บ. (มาตรา ๑๔)

- มีหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า สำนักหักบัญชีสัญญาซื้อขายล่วงหน้า สมาคมกำกับผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ. นี้ รวมถึงข้อมูลอื่นๆ ที่ได้รับเนื่องจากการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.นี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด (มาตรา ๑๕)

๔) ธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

การกำกับควบคุมธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (มาตรา ๑๖-๒๐)

ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ

	ระบบใบอนุญาต (ให้ใบอนุญาตโดยคณะกรรมการ ก.ล.ต.)	ระบบจดทะเบียน (กับสำนักงาน)
การขอประกอบธุรกิจ	คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนดหลักเกณฑ์	
	- ต้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด (ยกเว้นกรณีของที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่สามารถเป็นบุคคลธรรมดาก็ได้)	- ต้องเป็นนิติบุคคลประเภทธนาคารพาณิชย์ บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ หรือ นิติบุคคลอื่นตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด - มีการประกอบธุรกิจกับผู้ลงทุนสถาบันเท่านั้น (ยกเว้นกรณีของผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ประกอบธุรกิจให้แก่ผู้ลงทุนสถาบันที่เป็นกองทุนรวม ต้องใช้ระบบใบอนุญาต)
	- คณะกรรมการกำกับตลาดทุนมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ - ปฏิบัติ เพื่อคุ้มครองลูกค้า รักษาความมั่นคงของระบบการเงิน และควบคุมความเสี่ยงอันเกิดจากสัญญาซื้อขายล่วงหน้า	
การกำกับการประกอบธุรกิจ	- สำนักงาน ก.ล.ต. มีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ยื่นรายงาน หรือเอกสารอื่นใดที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ ตามระยะเวลาตามที่กำหนด	
การเลิกประกอบธุรกิจ	- ให้ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ยื่นคำขออนุญาตเลิกประกอบธุรกิจต่อสำนักงาน ก.ล.ต. (กรณีระบบจดทะเบียน) หรือคณะกรรมการ ก.ล.ต. (กรณีระบบใบอนุญาต)	

หลักเกณฑ์สำหรับผู้ได้รับใบอนุญาต (มาตรา ๒๑-๓๐)

ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ที่ได้รับใบอนุญาต ยังมีกฎเกณฑ์เพิ่มเติมที่ต้องปฏิบัติตาม เช่น เรื่อง

- การประกอบธุรกิจอื่นต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต.
- ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ที่เป็นบุคคลธรรมดาต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนด
- กรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ เป็นนิติบุคคล : ผู้บริหาร และผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (ทั้งกรณีที่เป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล ซึ่งถือหุ้นหรือรับประโยชน์จากหุ้นเกินกว่าร้อยละ ๑๐ ของ

จำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด) ของผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน

- การจัดทำบัญชีแสดงผลการดำเนินงาน การจัดทำงบการเงินและส่งงบการเงิน (ไม่รวมถึงที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า) ให้แก่สำนักงาน ก.ล.ต. รวมถึงการเปิดเผยงบการเงินต่อประชาชน โดยงบการเงินต้องผ่านการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่สำนักงานให้ความเห็นชอบ

การปฏิบัติต่อทรัพย์สินของลูกค้าและการคุ้มครองทรัพย์สินลูกค้า (มาตรา ๓๑-๔๖) บทบัญญัติในส่วนนี้ใช้บังคับกับผู้ได้รับใบอนุญาตประเภทตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ในกรณีที่สมควร คณะกรรมการกำกับตลาดทุนกำหนดให้บทบัญญัตินี้บังคับใช้กับธุรกิจประเภทอื่นได้) โดย

(๑) มาตรา ๓๑-๓๖ ของ พ.ร.บ.กำหนดบทบัญญัติในการปฏิบัติต่อทรัพย์สินของลูกค้า เพื่อให้มั่นใจได้ว่าทรัพย์สินของลูกค้าที่อยู่ในความดูแลของผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ มีความปลอดภัยและครบถ้วนอยู่ในลักษณะที่สามารถชี้เฉพาะได้ว่าเป็นทรัพย์สินของลูกค้า โดยผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ต้อง

- จัดเก็บทรัพย์สินของลูกค้าแยกออกจากทรัพย์สินของตน
- จัดทำบัญชีทรัพย์สินของลูกค้าแต่ละรายแยกออกจากบัญชีทรัพย์สินของตนและเก็บรักษาบัญชี
- ห้ามนำทรัพย์สินของลูกค้าไปใช้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้รับการยกเว้น และในกรณีที่ทรัพย์สินเป็นเงิน การที่ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ นำไปแสวงหาผลประโยชน์อื่นใดจะต้องได้รับความยินยอมจากลูกค้าและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนกำหนด ในกรณีทรัพย์สินของลูกค้าเป็นหลักทรัพย์ ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ อาจโอนหลักทรัพย์ของลูกค้าไว้ในชื่อของผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ เพื่อประโยชน์ของลูกค้าได้ และหากมีกรณีที่ลูกค้าผิดนัดชำระหนี้จากการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าและไม่ชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาที่ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ แจ้งไว้ ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ อาจนำหลักทรัพย์ที่โอนไว้ในชื่อของผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ดังกล่าว ออกขายได้

(๒) มาตรา ๓๗-๔๐ ของ พ.ร.บ.กำหนดบทบัญญัติในกรณีที่ศาลรับคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการของลูกค้าหรือมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกค้าในคดีล้มละลาย รวมถึงบทยกเว้นบางบทบัญญัติแห่ง พ.ร.บ.ล้มละลายด้วย

พ.ร.บ.มีการกำหนดสิ่งที่ให้ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ดำเนินการได้ เช่น ล้างฐานะสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของลูกค้าที่คงค้างอยู่ เป็นต้น ซึ่งหากมีทรัพย์สินเหลืออยู่ ให้มีการส่งมอบทรัพย์สินของลูกค้าให้บุคคลที่มีอำนาจจัดการทรัพย์สินของลูกค้าตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย แต่หากทรัพย์สินของลูกค้ามีไม่เพียงพอกับหนี้ที่ลูกค้ามีอยู่กับผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ พ.ร.บ.ฉบับนี้ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ในการขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการหรือในคดีล้มละลายของลูกค้า

(๓) มาตรา ๔๑-๔๖ ของ พ.ร.บ.กำหนดบทบัญญัติคุ้มครองทรัพย์สินของลูกค้า ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ทรัพย์สินที่ถือว่าเป็นของลูกค้าจะได้รับการคุ้มครอง โดยไม่ถือเป็นทรัพย์สินที่อยู่ภายใต้การยึด หรืออายัดในคดีแพ่ง หรือเป็นทรัพย์สินที่อาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลาย โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และสำนักงาน ก.ล.ต. จะเป็นผู้มีอำนาจแยกและจัดการทรัพย์สินของลูกค้า และในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ถูกทางการสั่งระงับการดำเนินกิจการ ทรัพย์สินที่ถือว่าเป็นของลูกค้าก็ได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ พ.ร.บ. มีการกำหนดแนวทางการดำเนินการกับทรัพย์สินของลูกค้า สิทธิของลูกค้าที่ได้รับจัดสรรทรัพย์สินคืนก่อน สิทธิของลูกค้าในการขอรับชำระหนี้หากลูกค้าได้รับทรัพย์สินคืนไม่ครบจำนวนด้วย

การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ (มาตรา ๔๗ และ ๔๘)

เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองลูกค้าและเพื่อให้การระงับข้อพิพาทเป็นไปโดยรวดเร็วและเป็นธรรม ลูกค้าอาจขอให้มีการระงับข้อพิพาททางแพ่งที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยอนุญาโตตุลาการซึ่งสำนักงาน ก.ล.ต. จัดให้มีขึ้นได้ โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับกับการระงับข้อพิพาทนี้โดยอนุโลม

มาตรการคุ้มครองทรัพย์สินของลูกค้าและระบบการชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (มาตรา ๔๙-๕๓)

มาตรการที่สำคัญคือ ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ต้องดำรงฐานะทางการเงินได้ตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด ซึ่งหากผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ไม่สามารถดำรงฐานะทางการเงินหรือมีการดำเนินการอันอาจก่อความเสียหาย สำนักงานมีอำนาจสั่งการให้ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ (๑) งดการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า เว้นแต่การซื้อขายเพื่อล้างฐานะสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (๒) โอนฐานะสัญญาซื้อขายล่วงหน้าและทรัพย์สินของลูกค้าไปให้ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ รายอื่นดำเนินการแทน (๓) ล้างฐานะสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของลูกค้า ในกรณีที่ไม่สามารถโอนให้ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ รายอื่นได้ (๔) ล้างฐานะสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ มีไว้เพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือ (๕) กระทำการหรืองดเว้นกระทำการใดๆ ตามที่เห็นสมควรได้

เมื่อผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สำนักงาน ก.ล.ต. มีอำนาจสั่งระงับการดำเนินการกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนของผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ และมีอำนาจดำเนินการ หรือมอบหมายให้สำนักหักบัญชีสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเป็นผู้ดำเนินการตาม (๒) (๓) หรือ (๔) แทนได้ โดยเสมือนผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ เป็นผู้ดำเนินการเอง และมีผลผูกพันตามกฎหมาย

๕) สมาคมกำกับผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ (มาตรา ๙๐ และ ๙๑)

สมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและกำกับดูแลผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. และอยู่ภายใต้เกณฑ์ที่กำหนด เช่น หลักเกณฑ์ในการเลือกกรรมการ การมีระบบจัดการที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับข้อร้องเรียนจากลูกค้าของสมาชิกหรือระงับข้อพิพาท มีมาตรการกำกับดูแลให้สมาชิกปฏิบัติตามเกณฑ์ของสมาคมและจรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจ เป็นต้น

นอกจากนี้ ในกรณีที่สมาคมมีคำสั่งลงโทษทางวินัยสมาชิก ให้สมาคมแจ้งและส่งเอกสารเรื่องการลงโทษให้แก่สำนักงาน ก.ล.ต. รวมทั้งในกรณีที่สมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่สมาคมกำหนด และเป็นการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนหรือสำนักงาน ก.ล.ต. กำหนด ในเรื่องเดียวกัน และสมาคมได้ดำเนินการลงโทษทางวินัยสมาชิกแล้ว คณะกรรมการกำกับตลาดทุนหรือสำนักงาน ก.ล.ต. จะไม่ลงโทษทางปกครองสมาชิกซ้ำอีกก็ได้หากเห็นว่าได้รับโทษอย่างเหมาะสมแล้ว

นอกจากนี้ ให้สมาคมเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า สมาชิกของสมาคม หรือข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อประโยชน์ของประชาชนและการคุ้มครองผู้ลงทุนด้วย

๖) การกำกับและควบคุม (มาตรา ๑๐๑ และ ๑๐๒)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจในการกำกับและควบคุม โดยให้คณะกรรมการ ก.ล.ต. และสำนักงานชี้แจง แสดงความเห็นหรือทำรายงานในเรื่องที่กำกับดูแลอยู่ภายใต้ พ.ร.บ. ได้

๗) บทกำหนดโทษและอายุความ (มาตรา ๑๑๑ และ ๑๕๔)

โทษตาม พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้ามี ๒ ประเภท ได้แก่ โทษทางปกครอง และโทษอาญา

โทษอาญา (โทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ แล้วแต่กรณี)

- ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยไม่ได้รับอนุญาต/ไม่ได้จดทะเบียน (มาตรา ๑๖ ประกอบมาตรา ๑๒๕)
- ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ที่ได้รับอนุญาตให้เลิกประกอบธุรกิจและฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการยื่นคำขออนุญาตเลิกประกอบธุรกิจ (มาตรา ๒๐ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๒๖)
- กรณีที่เป็นนิติบุคคล และการกระทำผิดเกิดจากการสั่งการ/การกระทำของกรรมการ ผู้จัดการ ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการ/กระทำการและละเว้นไม่สั่งการ/ไม่กระทำการ จนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด (มาตรา ๑๒๖ ประกอบมาตรา ๑๓๕)
- ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ที่ไม่ได้จัดทำบัญชี แสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินตามจริง หรือไม่ได้จัดทำและส่งงบการเงินต่อสำนักงาน ก.ล.ต. รวมทั้งไม่ได้เปิดเผยงบการเงิน (มาตรา ๒๗ หรือมาตรา ๒๘ ประกอบมาตรา ๑๒๙)
- ผู้ใดฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ต้องระวางโทษ (มาตรา ๑๓๖)
  - ข้อห้ามการสร้างราคาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (มาตรา ๙๒)
  - ข้อห้ามการกักตุน ทุ่มตลาด หรือควบคุมสินค้าของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (มาตรา ๙๔)
  - ข้อห้ามการบอกกล่าว แพร่ข้อความ หรือให้คำรับรองเท็จหรือก่อให้เกิดความสำคัญผิดในสาระสำคัญ (มาตรา ๙๕)
  - ข้อห้ามทำการ คาดการณ์โดยบิดเบือนข้อเท็จจริง หรือนำข้อมูลที่รู้ว่า เป็นเท็จมาใช้คาดการณ์ (มาตรา ๙๖)
  - ข้อห้ามการแพร่ข้อความเพื่อสร้างราคาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (มาตรา ๙๗)
- ผู้ใดฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ต้องระวางโทษ (มาตรา ๑๓๗)
  - ข้อห้ามบุคคลภายในที่รู้ข้อมูลภายใน ใช้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น (มาตรา ๙๙)
  - ข้อห้ามบุคคลที่รู้ข้อมูลภายในจากการเปิดเผยตามมาตรา ๙๙ ใช้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น (มาตรา ๑๐๐)
  - กรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน ตัวแทนของผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ที่ฉ้อโกง ยักยอก อาศัยตำแหน่งโดยทุจริต หรือทำผิดหน้าที่ (มาตรา ๑๔๕)
  - ที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้าซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา ที่ฉ้อโกง อาศัยตำแหน่งโดยทุจริตหรือทำผิดหน้าที่ (มาตรา ๑๔๖)
  - กรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน หรือตัวแทนของผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ที่ทำให้ทรัพย์สินของนิติบุคคลเสียหาย (มาตรา ๑๔๗)
  - กรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน หรือตัวแทนของผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ที่กระทำหรือยินยอมให้กระทำผิดเกี่ยวกับบัญชีหรือเอกสารเพื่อลวงให้ลูกค้าขาดประโยชน์อันควรได้ (มาตรา ๑๔๘)
  - ผู้ที่เปิดเผยกิจการที่ล่วงรู้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๑๕๓)
- อายุความสำหรับความผิดที่มีโทษทางปกครองหรือที่มีโทษปรับเพียงอย่างเดียว คือ ๑ ปี นับแต่วันที่พนักงานเจ้าหน้าที่วินิจฉัยว่ามีการกระทำผิด หรือ ๕ ปี นับแต่วันที่มีการกระทำผิด (มาตรา ๑๕๔)

๒.๔.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ตารางแสดงฐานความผิดและกำหนดโทษ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑.	ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยไม่ได้รับอนุญาต/ไม่ได้จดทะเบียน	พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า มาตรา ๑๖, ๑๒๕	จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน
๒.	ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาฯ ที่ได้รับอนุญาตให้เลิกประกอบธุรกิจและฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการยื่นคำขออนุญาตเลิกประกอบธุรกิจ	พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า มาตรา ๒๐, ๑๒๖	จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน
๓.	ผู้ใดประกอบกิจการในลักษณะเป็นศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยไม่ได้รับใบอนุญาตหรือไม่ได้จดทะเบียน	พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า มาตรา ๕๔, ๑๓๒	จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน
๔.	ผู้ใดประกอบกิจการในลักษณะเป็นสำนักหักบัญชีสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยไม่ได้รับใบอนุญาตหรือไม่ได้จดทะเบียน	พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า มาตรา ๗๕, ๑๓๔	จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน
๕.	ผู้ใดให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งความเท็จนั้นเป็นข้อสำคัญในการตรวจสอบหรือการดำเนินการ	พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า มาตรา ๑๔๒	จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๖.	ข้อห้ามการแพร่ข้อความเพื่อสร้างราคาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า	พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า มาตรา ๙๗, ๑๓๖	จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือไม่เกินสองเท่าของผลประโยชน์ที่บุคคลนั้นๆ ได้รับหรือพึงได้รับเพราะกระทำการฝ่าฝืนดังกล่าว
๗.	ข้อห้ามบุคคลภายใน ที่รู้ข้อมูลภายใน ใช้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือผู้อื่น	พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า มาตรา ๙๙, ๑๓๗	จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือไม่เกินสองเท่าของผลประโยชน์ที่บุคคลนั้นๆ ได้รับหรือพึงได้รับเพราะกระทำการฝ่าฝืนดังกล่าว

๒.๕ ความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร

อาชญากรรมเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร นับว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่สร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งมีผลกระทบต่อระบบการเงิน การคลัง การทำธุรกิจและเศรษฐกิจทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ตลอดหลายปีที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าประเทศไทยต้องประสบปัญหาทางการเงินเป็นอย่างมาก เช่น คดีธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การ จำกัด(มหาชน) หรือบีบีซี เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว คดีความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร มักมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย (วีระพงษ์ บุญโญภาส, ๒๕๕๗, น.๒๘๗) โดยเฉพาะการดำเนินคดีกับผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงิน ส่วนใหญ่จะดำเนินคดีได้เฉพาะเจ้าหน้าที่ระดับล่าง เนื่องจากผู้บริหารเหล่านี้ เป็นผู้ที่มีฐานะทางสังคมเป็นที่เคารพยกย่อง มีความน่าเชื่อถือเป็นที่ไว้วางใจ อีกทั้งมีทรัพย์สินเป็นจำนวนมากมาย จนสามารถสร้างเครือข่ายทั้งในภาคราชการและภาคเอกชนในการปกป้องและคุ้มครองผลประโยชน์ของตนและบุคคลใกล้ชิดไม่ให้ถูกดำเนินคดีจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่างๆ ดังนั้น พนักงานสอบสวนควรที่จะศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายทางการเงินการธนาคารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวทางในการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินคดีกับอาชญากรเหล่านี้ให้สัมฤทธิ์ผล สมกับเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่ละฉบับ

๒.๕.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๔๘๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒. พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓. พ.ร.บ.เงินตรา พ.ศ.๒๕๐๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๔. พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.๒๔๘๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

- กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งหรือนำเงินตรา เงินตราต่างประเทศและตราสารเปลี่ยนมือ ออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศ พ.ศ.๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๒ ธ.ค. ๕๙

- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๔๙๗) ออกตามความใน พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.๒๔๘๕ ลงวันที่ ๓ ธ.ค. ๙๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๕. พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐

- ประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ ๑๗ เม.ย. ๖๑ เรื่อง การกำหนดการบริการการชำระเงินภายใต้กำกับ (ออกตามความในมาตรา ๑๒ แห่ง พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐

- ประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ ๑๗ เม.ย. ๖๑ เรื่อง การกำหนดการบริการการชำระเงินภายใต้กำกับ (ออกตามความในมาตรา ๑๖ แห่ง พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐)

๖. พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๔๔

- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓ และ ๗

๗. พ.ร.ก.บริหารสินทรัพย์ พ.ศ.๒๕๔๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๘. ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ ลงวันที่ ๒๖ ม.ค. ๑๕

- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ ๕ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (เรื่อง ธุรกิจบัตรเครดิต) ลงวันที่ ๓๐ ก.ค. ๖๓

- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ ๕ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ ๓๐ ก.ค. ๖๓

- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ ๕ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (เรื่อง สินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ ๓๐ ก.ค. ๖๓

- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ ๕ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (เรื่อง ธุรกิจระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกรรมสินเชื่อระหว่างบุคคลกับบุคคล) ลงวันที่ ๓๐ ก.ค. ๖๓

๙. พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๖๐

ตัวอย่างลักษณะความผิดเกี่ยวกับคดีการเงินการธนาคาร

การกระทำความผิดเกี่ยวกับหนี้นอกระบบ

๑. ลักษณะและรูปแบบของการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลโดยชอบด้วยกฎหมาย

๑.๑ การประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับที่ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ ลงวันที่ ๒๖ ม.ค. ๑๕ กำหนดให้กิจการธนาคาร หรือการจัดหามาซึ่งเงินทุนแล้วให้ผู้อื่นกู้เงิน หรือกิจการที่คล้ายคลึงกัน ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (ข้อ ๕) หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ข้อ ๖) และให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอาจมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยตามที่กระทรวงการคลังมีอำนาจและหน้าที่ได้ (ข้อ ๑๔)

กระทรวงการคลังได้กำหนดคำนิยามของการประกอบธุรกิจส่วนบุคคลภายใต้กำกับ ดังนี้

“สินเชื่อส่วนบุคคล” หมายความว่า การให้กู้ยืมเงิน การรับซื้อ ซื้อลด หรือรับช่วงซื้อลดตั๋วเงิน หรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด แก่บุคคลธรรมดาโดยมิได้ระบุวัตถุประสงค์หรือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการและให้รวมถึงสินเชื่อที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพ (ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ ๕ แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (เรื่องสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ ๓๐ ก.ค. ๖๓ ข้อ ๑

“สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ” หมายความว่า สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีทรัพย์หรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน และเพื่อประโยชน์แห่งประกาศฉบับนี้ ให้รวมถึงสินเชื่อดังต่อไปนี้

(๑) สินเชื่อที่เกิดจากการให้เช่าซื้อและการให้เช่าแบบลิสซิ่งในสินค้าที่ผู้ประกอบธุรกิจมิได้จำหน่ายเป็นทางการค้าปกติ ยกเว้นในสินค้าประเภทรถ เครื่องจักร และทรัพย์อื่นใด ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศหรือกำหนดเพิ่มเติม

(๒) สินเชื่อที่มีทะเบียนรถเป็นประกัน

ทั้งนี้ไม่รวมถึง สินเชื่อเพื่อการศึกษา สินเชื่อเพื่อการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ สินเชื่อเพื่อรักษาพยาบาล สินเชื่อเพื่อสวัสดิการพนักงาน และสินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด (ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ ๕ แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (เรื่องสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ ๓๐ ก.ค. ๖๓ ข้อ ๑)

อย่างไรก็ตามการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับไม่ใช้บังคับแก่สถาบันการเงิน หรือผู้ประกอบการที่ให้สินเชื่อส่วนบุคคลแก่ผู้บริโภคเพื่อชำระค่าสินค้า ค่าบริการ หรือค่าอื่นใดอันเป็นธุรกิจของตนเอง (ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ ๕ แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (เรื่องสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๑๗ ธ.ค. ๔๘ ข้อ ๒)

กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัท, บริษัทมหาชนจำกัด, ห้างหุ้นส่วนจำกัด, ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล หรือนิติบุคลอื่น ที่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ ๕

แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (เรื่องสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ ๓๐ ก.ค. ๖๓ ข้อ ๒) นั่นหมายความว่า ผู้ที่จะประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับจะต้องเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน เท่านั้น และต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง แม้จะเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน แต่ไม่ได้รับอนุญาตจากทางราชการ แล้วไปประกอบธุรกิจดังกล่าวย่อมเป็นการฝ่าฝืน

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า กฎหมายไม่ได้ระบุให้บุคคลธรรมดา สามารถประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับได้ เช่นนี้แล้ว ทางการจึงไม่อาจอนุญาตให้บุคคลธรรมดาประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ เมื่อมีการประกอบธุรกิจโดยพลการย่อมมิชอบด้วยกฎหมาย

๑.๒ สินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้การกำกับ (Pico Finance)

“สินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้การกำกับ” หมายความว่า

“ผู้ประกอบธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้ การกำกับเป็นทางการค้าปกติ การให้กู้ยืมเงินแก่บุคคลธรรมดา ที่มีหรือไม่มีทรัพย์สินเป็นหลักประกันและมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในจังหวัดที่สำนักงานใหญ่ของผู้ประกอบธุรกิจตั้งอยู่ โดยมีอัตรารวมสูงสุดของดอกเบี้ย อัตรากำไรจากการให้สินเชื่อ ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมอื่นใดรวมกันแล้วเกินกว่าอัตราดอกเบี้ยที่พึงคิดได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงสินเชื่อเพื่อการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ สินเชื่อเพื่อสวัสดิการพนักงาน ที่หน่วยงานต้นสังกัดได้มีการทำสัญญากับผู้ประกอบธุรกิจ และสินเชื่ออื่นตามที่สำนักงานเศรษฐกิจการคลังประกาศกำหนด

“สำนักงานสาขา” หมายความว่า สำนักงานใดๆ ซึ่งแยกออกจากสำนักงานใหญ่ของผู้ประกอบธุรกิจ และตั้งอยู่ในจังหวัดเดียวกันกับสำนักงานใหญ่ของผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อการประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้การกำกับในเรื่องของกระบวนการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ ตรวจสอบข้อมูลลูกค้า และการรับชำระเงินจากลูกค้า อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมด โดยมีระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลของลูกค้าที่เก็บไว้ ณ สำนักงานใหญ่หรือที่ทำการอื่นหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ สำนักงานสาขาไม่รวมถึง

(๑) จุดบริการประชาสัมพันธ์เพื่อหาลูกค้าใหม่ ซึ่งทำการแจกเอกสารแนะนำบริการหรือรับ และตรวจสอบข้อมูลใบสมัครจากประชาชนทั่วไป โดยยังไม่เข้ากระบวนการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ ไม่มีการตรวจสอบข้อมูลของลูกค้า และไม่มีการรับชำระเงินจากลูกค้า

(๒) สถานที่ของตัวแทนที่ผู้ประกอบธุรกิจแต่งตั้งเพื่อรับชำระเงิน หรือทำการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งทำการแจกเอกสาร แนะนำบริการหรือรับและตรวจสอบข้อมูลใบสมัครจากประชาชนแทนผู้ประกอบธุรกิจ เช่น ที่ทำการไปรษณีย์ หรือจุดรับชำระเงินอื่นที่ไม่ใช่ของผู้ประกอบธุรกิจ

(๓) การเปิดจุดบริการในงานนิทรรศการต่างๆ เป็นการชั่วคราว (Booth)

(๔) สำนักงาน หรือจุดบริการ หรือสถานที่อื่นๆ ตามที่สำนักงานเศรษฐกิจการคลังประกาศกำหนด

ลักษณะของสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์

๑. มีหลักประกัน เช่น จำนองที่ดิน, บุคคลค้ำประกัน หรือหลักประกันทางธุรกิจ

๒. ไม่มีหลักประกัน เช่น การวางโฉนดที่ดิน การจำนำทะเบียนรถ เพื่อเป็นการประกันการชำระหนี้

ผู้ประกอบธุรกิจ ให้บริการได้เฉพาะในจังหวัดที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ และสาขาที่ให้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ตั้งอยู่ในจังหวัดเดียวกับสำนักงานใหญ่

ลูกหนี้ ต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในจังหวัดที่สำนักงานใหญ่ของผู้ประกอบธุรกิจตั้งอยู่

ในการประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้การกำกับเป็นกิจการที่ต้องขออนุญาต ไม่ใช้บังคับแก่ สถาบันการเงิน หรือผู้ให้กู้ยืมเงินแก่ผู้บริโภคเพื่อการชำระสินค้า ค่าบริการ หรือค่าอื่นใดอันเป็นธุรกิจของตนเอง (ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ ๕ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (เรื่อง สินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ ๒๗ มี.ค. ๖๒ (ข้อ ๒))

กำหนดให้ ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้การกำกับต้องเป็นนิติบุคคลประเภทห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทจำกัด ซึ่งได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ ๕ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (เรื่อง สินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ ๒๗ มี.ค. ๖๒ (ข้อ ๓))

สินเชื่อพิโก กำหนดวงเงินสินเชื่อไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาทต่อราย และคิดดอกเบี้ย (อัตรากำไรจากการให้สินเชื่อ) ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมอื่นใด รวมกันไม่เกิน ๓๖% ต่อปี (ลดต้นลดดอก)

สินเชื่อพิโกพลัส กำหนดวงเงินสินเชื่อไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อราย และคิดดอกเบี้ย (อัตรากำไรจากการให้สินเชื่อ) ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมอื่นใด ดังนี้

- วงเงินสินเชื่อส่วนที่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท เรียกดอกเบี้ยได้ไม่เกิน ๓๖% ต่อปี (ลดต้นลดดอก)
- วงเงินสินเชื่อส่วนที่เกินกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท เรียกดอกเบี้ยได้ไม่เกิน ๒๘% ต่อปี (ลดต้นลดดอก)

ตามประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับดังกล่าวข้อ ๔ กำหนดให้ ผู้ประกอบธุรกิจที่ประสงค์จะให้กู้ยืมเงินสามารถกู้เงินให้ลูกหนี้แต่ละราย ดังนี้

๑. ให้กู้ยืมเงินโดยวงเงินรวมสินเชื่อไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาทต่อลูกหนี้แต่ละราย ต้องมีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้วหรือเงินลงหุ้นไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (Pico Finance)

๒. ให้กู้ยืมเงินโดยมีวงเงินรวมสินเชื่อไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อลูกหนี้แต่ละราย ต้องมีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้วหรือเงินลงหุ้นไม่ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (Pico Plus)

๑.๓ ธุรกิจสินเชื่อที่มีทะเบียนรถเป็นประกัน

แต่เดิมสินเชื่อที่มีรถเป็นประกันยังไม่มีความชัดเจนทางกฎหมาย ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคโดยเฉพาะเรื่องบังคับหลักประกัน และการคิดดอกเบี้ย หรือค่าธรรมเนียม ทำให้กระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทย จึงได้มีการออกประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ ๕ แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (เรื่องสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๒

“สินเชื่อที่มีทะเบียนรถเป็นประกัน” หมายความว่า การให้กู้ยืมเงินแก่บุคคลที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในรถ โดยผู้ประกอบธุรกิจมีการรับสมุดคู่มือจดทะเบียนรถไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ หรือจัดให้มีสัญญา เอกสาร หรือหลักฐานอื่นใด เพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถนำรถที่เป็นกรรมสิทธิ์ของลูกหนี้ไปขายหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อการชำระหนี้นั้น ทั้งนี้ ลูกหนี้ยังคงสามารถครอบครองรถและใช้ประโยชน์ในฐานะเจ้าของรถได้ตามปกติ

“รถ” หมายความว่า รถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ และกฎหมายว่าด้วยขนส่งทางบก

การกำหนด ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ และค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุที่เกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับประเภทสินเชื่อที่มีทะเบียนรถ

เป็นประกัน ให้ผู้ประกอบธุรกิจอาจเรียกได้ เมื่อคำนวณรวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ ๒๘ ต่อปี และห้ามเรียกก่อนกำหนดไถ่ถอนทั้งจำนวนหรือบางส่วน (ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส.๒/๒๕๖๒ เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ สำหรับผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่มิใช่สถาบันการเงิน ลงวันที่ ๓ ม.ค. ๖๒)

๒. ความผิดฐาน ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับโดยไม่ได้รับอนุญาต

นิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับโดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นความผิดตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ ลงวันที่ ๒๖ ม.ค. ๑๕ ว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ออกประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ ๕, ข้อ ๑๖, ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ ๕ แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (เรื่องสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ ๓๐ ก.ค. ๖๓ กำหนดโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓. ความผิดเกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา

นอกจากความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับโดยไม่ได้รับอนุญาต แล้วผู้กระทำความผิดยังมีการเรียกดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ จนสร้างความเดือดร้อนให้ผู้บริโภคที่ตกเป็นลูกหนี้อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ในอดีตทางการเห็นว่า การให้กู้ยืมเงินโดยเรียกอัตราดอกเบี้ยสูงเกินควรนั้น ย่อมเป็นการเสื่อมประโยชน์แก่บ้านเมือง จึงได้มีการตรา พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๔๗๕ เพื่อป้องกันประชาชนมิให้ต้องเสียดอกเบี้ยเกินอัตราดอกเบี้ยที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งใช้บังคับมาเป็นเวลานาน จึงไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ประกอบกับการให้กู้ยืมเงินที่มีการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราหรือการเรียกเอาประโยชน์อย่างอื่น นอกจากดอกเบี้ยยังเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการตรา พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๖๐ ขึ้นมาเพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๖๐ กำหนดฐานความผิดไว้ดังนี้

๑. บุคคลใดให้บุคคลอื่นกู้ยืมเงินหรือกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการอำพรางการให้กู้ยืมเงิน โดยเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ (มาตรา ๔ (๑))

๒. บุคคลใดให้บุคคลอื่นกู้ยืมเงินหรือกระทำการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการอำพรางการให้กู้ยืมเงิน โดยกำหนดข้อความอันเป็นเท็จในเรื่องจำนวนเงินกู้หรือเรื่องอื่นๆ ไว้ในหลักฐานการกู้ยืมหรือตราสารที่เปลี่ยนมือได้เพื่อปิดบังการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด (มาตรา ๔ (๒))

๓. บุคคลใดให้บุคคลอื่นกู้ยืมเงินหรือกระทำการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการอำพรางการให้กู้ยืมเงินโดยกำหนดจะเอาหรือรับเอาซึ่งประโยชน์อย่างอื่นนอกจากดอกเบี้ย ไม่ว่าจะเป็นเงินหรือสิ่งของหรือโดยวิธีการใดๆ จนเห็นได้ชัดว่าประโยชน์ที่ได้รับนั้นมากเกินส่วนอันสมควรตามเงื่อนไขแห่งการกู้ยืมเงิน (มาตรา ๔ (๓))

ผู้ใดกระทำความผิดดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๔ วรรคแรก)

นอกจากกำหนดความผิดในเรื่องดังกล่าวแล้ว ยังกำหนดให้ บุคคลใดได้มาซึ่งสิทธิเรียกร้องจากบุคคลอื่นโดยรู้ว่าเป็นสิทธิที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามมาตรา ๔ และใช้สิทธินั้นหรือพยายามถือเอาประโยชน์แห่งสิทธินั้น ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับมาตรา ๔ (มาตรา ๕)

๔. กระทำการทวงหนี้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เนื่องจากเกิดการทวงถามหนี้อันมีการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อลูกหนี้ไม่ว่าจะเป็นการใช้ถ้อยคำที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอย่างรุนแรง การคุกคาม โดยขู่เข็ญ การใช้กำลังประทุษร้าย หรือการทำให้เสียชื่อเสียง รวมถึงการให้ข้อมูลเท็จและการสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่บุคคลอื่น จึงได้มีการตรา พ.ร.บ.การทวงถามหนี้ พ.ศ.๒๕๕๘

กำหนดให้ผู้ที่จะประกอบธุรกิจทวงถามหนี้ ต้องจดทะเบียนการประกอบธุรกิจทวงถามหนี้ต่อนายทะเบียน (มาตรา ๕)

การกำหนดความผิด ตามมาตรา ๑๑ ห้ามผู้ทวงถามหนี้กระทำการทวงถามหนี้ในลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) การข่มขู่ การใช้ความรุนแรง หรือการกระทำอื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของลูกหนี้หรือผู้อื่น

(๒) การใช้วาจาหรือภาษาที่เป็นการดูหมิ่นลูกหนี้หรือผู้อื่น

(๓) การแจ้งหรือเปิดเผยเกี่ยวกับความเป็นหนี้ของลูกหนี้ให้แก่ผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทวงถามหนี้ เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๘ วรรคสอง (๒)

(๔) การติดต่อลูกหนี้โดยไปรษณียบัตร เอกสารเปิดผนึก โทรสาร หรือสิ่งอื่นใดที่สื่อให้ทราบว่า เป็นการทวงถามหนี้อย่างชัดเจน เว้นแต่กรณีการบอกกล่าวบังคับจำนองด้วยวิธีการประกาศหนังสือพิมพ์ ซึ่งเจ้าหนี้ไม่สามารถติดต่อลูกหนี้โดยวิธีการอื่น หรือกรณีอื่นใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(๕) การใช้ข้อความ เครื่องหมาย สัญลักษณ์ หรือชื่อทางธุรกิจของผู้ทวงถามหนี้บนซองจดหมาย ในการติดต่อลูกหนี้ที่ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นการติดต่อเพื่อการทวงถามหนี้ เว้นแต่ชื่อทางธุรกิจของผู้ทวงถามหนี้ ไม่ได้สื่อให้ทราบได้ว่าเป็นผู้ประกอบธุรกิจทวงถามหนี้

(๖) การทวงถามหนี้ที่ไม่เหมาะสมในลักษณะอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

กำหนดโทษ ผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรา ๑๑(๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๔๑)

ผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑(๒) (๓) (๔) หรือ (๕) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๙)

การกำหนดความผิด มาตรา ๑๒ ห้ามผู้ทวงถามหนี้กระทำการทวงถามหนี้ในลักษณะที่เป็นเท็จ หรือทำให้เกิดความเข้าใจผิดดังต่อไปนี้

(๑) การแสดงหรือการใช้ข้อความ เครื่องหมาย สัญลักษณ์ หรือเครื่องแบบที่ทำให้เข้าใจว่า เป็นการกระทำของศาล เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ

(๒) การแสดงหรือมีข้อความที่ทำให้เชื่อว่าการทวงถามหนี้เป็นการกระทำโดยทนายความ สำนักงานทนายความ หรือสำนักงานกฎหมาย

(๓) การแสดงหรือมีข้อความที่ทำให้เชื่อว่าจะถูกดำเนินคดี หรือจะถูกยึดหรืออายัดทรัพย์ หรือเงินเดือน

(๔) การติดต่อหรือการแสดงตนให้เชื่อว่าผู้ทวงถามหนี้ดำเนินการให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิต หรือรับจ้างบริษัทข้อมูลเครดิต

ผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา กำหนดโทษ ผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรา ๑๒(๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๔๑)

ผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๒(๒) (๓) หรือ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๔๐)

๒.๕.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร

ตารางข้อหาหรือฐานความผิดและกำหนดโทษ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑.	ผู้ว่าการ กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างผู้ใดมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สินใด เบียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่นโดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสีย	พ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๔๘๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๖๖	- จำคุก ๕-๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒.	ผู้ว่าการ กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างผู้ใดใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบข่มขืนใจหรือจูงใจเพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือมอบให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น	พ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๔๘๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๖๗	- จำคุก ๕-๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๓.	ผู้ว่าการกรรมการพนักงานหรือลูกจ้างผู้ใดเรียกรับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในหน้าที่ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่	พ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๔๘๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๖๘	- จำคุก ๕-๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔.	ผู้ว่าการ กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างผู้ใดกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในหน้าที่โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในหน้าที่นั้น	พ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๔๘๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๖๙	- จำคุก ๕-๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๕.	ผู้ว่าการ กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างผู้ใดมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ รักษาทรัพย์สินใดๆ ใช้อำนาจในหน้าที่โดยทุจริตอันเป็นการเสียหายแก่ ธปท.	พ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๔๘๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗๐	- จำคุก ๕-๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๖.	ผู้ว่าการ กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างผู้ใดมีหน้าที่จัดการ หรือดูแลกิจการใดเข้ามีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นเนื่องด้วยกิจการนั้น	พ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๔๘๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗๑	- จำคุก ๑-๑๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๗.	ผู้ว่าการ กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างผู้ใดจ่ายทรัพย์สิน จ่ายทรัพย์สินนั้นเกินกว่าที่เกินจ่ายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น	พ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๔๘๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗๒	- จำคุก ๑-๑๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๘.	ผู้ว่าการ กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างผู้ใดปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่	พ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๔๘๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗๓	- จำคุก ๑-๑๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๙.	ผู้ว่าการ กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างผู้ใดล่วงรู้กิจการของ ธปท. อันเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย หรือเป็นกิจการที่คณะกรรมการตามมาตรา ๑๗ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณีมีมติให้สงวนไว้ไม่เปิดเผย	พ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๔๘๕ มาตรา ๗๕	- จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๑๐.	เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินโดยทุจริต หลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แก่ประชาชนทราบ และโดยการหลอกลวงดังกล่าวนั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากประชาชน ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ประชาชนผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ	พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๔๑	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๑๑.	เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันผู้ใดซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของสถาบันการเงินหรือทรัพย์สินที่สถาบันการเงินเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใดๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของสถาบันการเงิน	พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๔๒	- จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท
๑๒.	เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินอันสถาบันการเงินมีหน้าที่ดูแลหรือที่อยู่ในความครอบครองของสถาบันการเงิน ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน	พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๔๓	- จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑๓.	เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน **กระทำการย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือโอนไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของสถาบันการเงิน** โดยรู้ว่าเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินหรือเจ้าหนี้ของบุคคลอื่น ซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้าหนี้สถาบันการเงินบังคับการชำระหนี้จากสถาบันการเงิน หรือใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ เพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน	พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๔๔(๑)	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๑๔.	เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน **กระทำการลงบัญชีหรือกระทำการอื่นใดซึ่งทำให้ปรากฏว่าสถาบันการเงินเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง** โดยรู้ว่าเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินหรือเจ้าหนี้ของบุคคลอื่นซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้าหนี้สถาบันการเงินบังคับการชำระหนี้จากสถาบันการเงิน หรือใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ เพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน	พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๔๔(๒)	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๑๕.	เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่สถาบันการเงิน	พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๔๕	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๑๖.	เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน กระทำการหรือยินยอมให้กระทำการ ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของสถาบันการเงินหรือที่เกี่ยวกับสถาบันการเงิน	พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๔๖(๑)	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๑๗.	เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน กระทำการหรือยินยอมให้กระทำการ ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชี หรือเอกสารของสถาบันการเงิน	พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๔๖(๒)	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๑๘.	เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน กระทำการหรือยินยอมให้กระทำการ ทำบัญชีไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบัน หรือไม่ตรงต่อความเป็นจริง	พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๔๖(๓)	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑๙.	หากผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๔๑, ๑๔๒, ๑๔๓, ๑๔๔, ๑๔๕ และ ๑๔๖ เป็นพนักงานของสถาบันการเงิน	พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๔๗	- ระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น
๒๐.	ก่อให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินหรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้านของสถาบันการเงิน กระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๖ หรือมาตรา ๑๔๘ ไม่ว่าด้วยการใช้ สั่ง ขู่เข็ญ จ้าง หรือด้วยวิธีอื่นใด	พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๔๙	- ระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น
๒๑.	กระทำการด้วยประการใดๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่กรรมการ ผู้จัดการ ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน ผู้สอบบัญชี หรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้านของสถาบันการเงิน กระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๖ หรือมาตรา ๑๔๘ ไม่ว่าก่อนหรือขณะกระทำความผิด	พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๔๕ และ ๑๕๐	- ระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น
๒๒.	ห้ามมิให้ผู้ใดทำ จำหน่าย ใช้หรือนำออกใช้ซึ่งวัตถุหรือเครื่องหมายใดๆ แทนเงินตรา	พ.ร.บ.เงินตรา พ.ศ. ๒๕๐๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙ ประกอบมาตรา ๓๕	- จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒๓.	ส่งหรือนำเงินตราหรือเงินตราต่างประเทศที่เป็นธนบัตรหรือเหรียญกษาปณ์ หรือตราสารเปลี่ยนมืออันมีมูลค่ารวมกันเกินจำนวนที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศ **โดยไม่แจ้งรายการ**เกี่ยวกับเงินตรา เงินตราต่างประเทศ หรือตราสารเปลี่ยนมือ ตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรในขณะที่ผ่านศุลกากร หรือเจ้าพนักงานประจำด่านตรวจคนเข้าเมือง ด่านพรมแดน หรือช่องทางอื่นใดซึ่งใช้เป็นทางออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศเฉพาะที่รัฐมนตรีกำหนด	พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.๒๔๘๕ มาตรา ๘ ประกอบกับกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งหรือนำเงินตรา เงินตราต่างประเทศและตราสารเปลี่ยนมือออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศ พ.ศ.๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๙	- ปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒๔.	ประกอบธุรกิจปัจจัยชำระเงินต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต	พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.๒๔๘๕ มาตรา ๘ ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ออกตามความใน พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช ๒๔๘๕ ลงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๙๗ ข้อ ๓	- ปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๒๕.	ทำการซื้อขาย ให้กู้ยืม แลกเปลี่ยน หรือโอนปัจจัยชำระเงินตราต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต	พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.๒๔๘๕ มาตรา ๘ ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๔๙๗) ออกตามความใน พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.๒๔๘๕ ลงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๙๗ ข้อ ๗	- ปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒๖.	รับฝากเงินตราต่างประเทศ กู้ยืมเงินตราต่างประเทศ หรือก่อหนี้ใดที่เกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต	พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.๒๔๘๕ มาตรา ๘ ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๔๙๗) ออกตามความใน พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.๒๔๘๕ ลงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๙๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๗ ทวิ	- ปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒๗.	ประกอบธุรกิจเป็นตัวแทนซื้อเงินโดยไม่ได้รับอนุญาต	พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.๒๔๘๕ มาตรา ๘ ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๔๙๗) ออกตามความใน พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.๒๔๘๕ ลงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๙๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๒๗	- ปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒๘.	เป็นกรรมการหรือผู้มีอำนาจในการจัดการของบริษัทบริหารสินทรัพย์ กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเอง หรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่บริษัทบริหารสินทรัพย์	พ.ร.ก.บริหารสินทรัพย์ พ.ศ.๒๕๔๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๔	- จำคุกตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๒๙.	ขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนด	พ.ร.ก.บริหารสินทรัพย์ พ.ศ.๒๕๔๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๕	- จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๓๐.	ไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนด	พ.ร.ก.บริหารสินทรัพย์ พ.ศ.๒๕๔๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๖	- จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๓๑.	ประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับโดยมิได้ขึ้นทะเบียน ตามมาตรา ๑๓	พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๓ วรรคแรก ประกอบมาตรา ๔๕	- จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๓๒.	ประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับโดยมิได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๑๓	พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๓ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๔๕	- จำคุกตั้งแต่ ๒-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๓๓.	ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับโดยมิได้ขึ้นทะเบียน ตามมาตรา ๑๗	พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๗ วรรคแรก ประกอบมาตรา ๔๕	- จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๓๔.	ประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับโดยมิได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๑๗	พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๗ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๔๕	- จำคุกตั้งแต่ ๒-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๓๕.	ประกอบธุรกิจให้บริการบัตรเครดิต บัตรเดบิต หรือบัตรอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่ได้รับอนุญาต	พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๖(๑), ๑๗ และมาตรา ๔๕ และประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การกำหนดบริการการชำระเงินภายใต้กำกับ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๑	- จำคุกตั้งแต่ ๒-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๓๖.	ประกอบธุรกิจการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่ได้รับอนุญาต	พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๖(๒), ๑๗ และมาตรา ๔๕ และประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การกำหนดบริการการชำระเงินภายใต้กำกับ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๑	- จำคุกตั้งแต่ ๒-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๓๗.	ประกอบธุรกิจให้บริการรับชำระเงินแทน โดยรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แทนผู้ขายสินค้าหรือผู้ให้บริการหรือเจ้าหนี้ โดยผู้ขายสินค้า หรือผู้ให้บริการหรือเจ้าหนี้มีสัญญาแต่งตั้ง หรือว่าจ้างให้ผู้ประกอบธุรกิจนั้นรับชำระค่าสินค้าหรือค่าบริการแทนตน โดยไม่ได้รับอนุญาต	พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๖(๓), ๑๗ และมาตรา ๔๕ และประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การกำหนดบริการการชำระเงินภายใต้กำกับ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๑	- จำคุกตั้งแต่ ๒-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๓๘.	ประกอบธุรกิจการให้บริการโอนเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่ได้รับอนุญาต	พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๖(๔), ๑๗ และมาตรา ๔๕ และประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การกำหนดบริการการชำระเงินภายใต้กำกับ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๑	- จำคุกตั้งแต่ ๒-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๓๙.	ประกอบธุรกิจการให้บริการการชำระเงินอื่นใดที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบการเงิน หรือประโยชน์สาธารณะ โดยไม่ได้รับอนุญาต	พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๖(๕), ๑๗ และมาตรา ๔๕	- จำคุกตั้งแต่ ๒-๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔๐.	ขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ตรวจการ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่	พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๕๑	- จำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔๑.	ถอน ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งตราหรือเครื่องหมาย ซึ่งผู้ตรวจการได้ประทับหรือหมายไว้ที่สิ่งใด ในการปฏิบัติการตามหน้าที่	พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๕๒	- จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔๒.	ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใดๆ อันผู้ตรวจการ ได้ยึด อายัด รักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐานหรือเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าผู้ตรวจการจะรักษาทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นไว้เอง หรือสั่งให้ผู้นั้นหรือผู้อื่นส่งหรือรักษาไว้ก็ตาม	พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๕๓	- จำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ - ๓๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔๓.	ล่วงรู้กิจการของผู้ประกอบธุรกิจเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย หรือเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้ที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย นำไปเปิดเผยแก่บุคคลอื่น	พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๕๔	- จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔๔.	ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้ประกอบธุรกิจ โดยเหตุที่เป็นกรรมการ ผู้ซึ่งมีอำนาจจัดการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ของผู้ประกอบธุรกิจ และเปิดเผยความลับนั้นในประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นหรือประชาชน	พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๕๕	- จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔๕.	ประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่แจ้งหรือขึ้นทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง	พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๔๔ มาตรา ๓๓ วรรคแรก และ ๔๔	- จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔๖.	ประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๓๔	พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๔๔ มาตรา ๓๔ และ ๔๕	- จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๔๗.	ประกอบธุรกิจให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ให้บริการหลายราย ณ สถานที่ที่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน โดยไม่ได้ขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแห่งประเทศไทยก่อนให้บริการตามบัญชี ข (๔) ท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๕๑	พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๔๔ มาตรา ๓๒, ๓๓ และ ๔๔ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๑๒, ๒๒ ประกอบ พ.ร.ฎ.ว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓ และ ๗	- จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔๘.	ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต	ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๕ ข้อ ๕ และ ๑๖, ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ ๕ แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (เรื่องสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ข้อ ๑ ข้อ ๒	- จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔๙.	ให้บุคคลอื่นกู้ยืมเงินหรือกระทำการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการอำพรางการให้กู้ยืมเงินโดยเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด	พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๔(๑)	- จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๕๐.	ให้บุคคลอื่นกู้ยืมเงินหรือกระทำการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการอำพราง โดยกำหนดข้อความอันเป็นเท็จในเรื่องจำนวนเงินกู้หรือเรื่องอื่นๆ ไว้ในหลักฐานการกู้ยืม หรือตราสารที่เปลี่ยนมือได้เพื่อปิดบังการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด	พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๔(๒)	- จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๕๑.	ให้บุคคลอื่นกู้ยืมเงินหรือกระทำการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการอำพราง โดยกำหนดจะเอาหรือรับเอาซึ่งประโยชน์อย่างอื่นนอกจากดอกเบี้ย ไม่ว่าจะเป็นเงิน หรือสิ่งของ หรือโดยวิธีการใดๆ จนเห็นได้ชัดว่าประโยชน์ที่ได้รับนั้นมากเกินส่วนอันสมควรตามเงื่อนไขแห่งการกู้ยืมเงิน	พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๔(๓)	- จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๕๒.	บุคคลใดได้มาซึ่งสิทธิเรียกร้องจากบุคคลอื่นโดยรู้ว่าเป็นสิทธิที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามมาตรา ๔ และใช้สิทธินั้นหรือพยายามถือเอาประโยชน์แห่งสิทธินั้น	พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๕	- ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔

๒.๖ ความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์

การจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยถึงแม้ว่าตลาดหุ้นกรุงเทพจะไม่ประสบความสำเร็จ แต่แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์ที่มีระบบระเบียบและได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นทางการนั้นได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๑๐ - ๒๕๑๔) จึงได้เสนอแผนการจัดตั้งตลาดทุนดังกล่าวขึ้นเป็นครั้งแรก โดยให้มีเครื่องมืออำนวยความสะดวกและมาตรการสำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เหมาะสม ต่อมาปี พ.ศ.๒๕๑๗ ได้มีการประกาศใช้ พ.ร.บ.ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๑๗ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อจะจัดให้มีแหล่งกลางสำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์และการระดมเงินทุนในประเทศ ตามมาด้วยการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับรายได้เพื่อให้สามารถนำเงินออมมาลงทุนในตลาดทุนได้ในปี พ.ศ.๒๕๑๘ รูปแบบทางกฎหมายต่างๆ ได้รับการปรับแก้จนลงตัว และในวันที่ ๓๐ เม.ย. ๑๘ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ชื่อภาษาอังกฤษในขณะนั้นคือ The Securities Exchange of Thailand) ได้เปิดทำการซื้อขายขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรกและได้ทำการเปลี่ยนชื่อภาษาอังกฤษเป็น “The Stock Exchange of Thailand (SET) เมื่อวันที่ ๙ ม.ค. ๓๔

โครงสร้างการกำกับดูแลตลาดทุน

พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕ กำหนดให้การดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์(ก.ล.ต.) และกำหนดอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นผู้กำหนดนโยบายและควบคุมการดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์ฯ

ตลาดแรก

คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ทำหน้าที่กำกับและดูแลตลาดแรก โดยบริษัทใดที่ต้องการออกหลักทรัพย์ใหม่เสนอขายหุ้นต่อประชาชนครั้งแรก (Initiat Public Offering) หรือเสนอขายหลักทรัพย์อื่นๆ แก่ประชาชน ต้องขออนุมัติจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และดำเนินการตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์จะต้องตรวจสอบสถานะทางการเงินและการดำเนินงานของบริษัทนั้นก่อนที่จะอนุมัติให้บริษัททำการออกหลักทรัพย์ขายแก่ประชาชนได้

ตลาดรอง

หลังจากการเสนอขายหุ้นต่อประชาชนครั้งแรก หลักทรัพย์จะสามารถทำการซื้อขายในตลาดรองได้ก็ต่อเมื่อผู้ออกหลักทรัพย์นั้นได้ยื่นคำขอและได้รับอนุมัติจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแล้ว

บทบาทตลาดหลักทรัพย์

ตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕ ตลาดหลักทรัพย์มีบทบาทสำคัญ ดังนี้

๑. ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียน และพัฒนาระบบต่างๆ ที่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกในการซื้อขายหลักทรัพย์

๒. ดำเนินธุรกิจใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ เช่น การทำหน้าที่เป็นสำนักหักบัญชี (Clearing House) ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ นายทะเบียนหลักทรัพย์ หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓. การดำเนินธุรกิจอื่นๆ ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ลักษณะการดำเนินงาน

- เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๓๗
- ทำหน้าที่ส่งเสริมการออมและการระดมเงินทุนระยะยาวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและเป็นศูนย์กลางในการซื้อขายหลักทรัพย์และให้บริการที่เกี่ยวข้อง โดยไม่นำผลกำไรมาแบ่งปันกัน

- สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการธุรกิจและอุตสาหกรรมภายในประเทศ
- เริ่มเปิดทำการซื้อขายหลักทรัพย์เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๓๐ เม.ย. ๑๘
- ปัจจุบันดำเนินงานภายใต้ พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕
- การดำเนินงานหลัก ได้แก่ การรับหลักทรัพย์จดทะเบียนและดูแลการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียน การซื้อขายหลักทรัพย์และการกำกับดูแลการซื้อขายหลักทรัพย์ การกำกับดูแลบริษัทสมาชิกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ตลอดจนถึงการเผยแพร่ข้อมูลและการส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้ลงทุน

องค์กรกำกับดูแล

คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

คณะกรรมการกำกับตลาดทุน

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

การกำกับดูแลการออกหลักทรัพย์

ประเภทหลักทรัพย์

- ตั๋วเงินคลัง
- พันธบัตร
- ตั๋วเงิน(ตามที่ประกาศกำหนด)
- หุ้น
- หุ้นกู้

หน่วยลงทุน

- ใบสำคัญแสดงสิทธิ(ที่จะซื้อ หรือหุ้นกู้ หรือหน่วยลงทุน
- ตราสารที่ประกาศกำหนดเพิ่มเติม ได้แก่ ใบสำคัญแสดงสิทธิอนุพันธ์ ใบแสดงสิทธิในการซื้อหุ้นเพิ่มทุนที่โอนสิทธิได้ ใบแสดงสิทธิในผลประโยชน์ที่เกิดจากหลักทรัพย์อ้างอิง และใบทรัสต์ประเภทกิจการที่ออกหลักทรัพย์

- บริษัทจำกัด/บริษัทมหาชนจำกัด (ทั้งไทย-ต่างประเทศ)
- หน่วยงานภาครัฐ (ทั้งไทย/ต่างประเทศ)
- นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ (ทั้งไทย/ต่างประเทศ)
- องค์การระหว่างประเทศ
- องค์กรปกครองท้องถิ่น (เฉพาะตามที่กำหนด)

ประเภทธุรกิจหลักทรัพย์กำหนดโดย มาตรา ๔

๑. นายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ หมายความว่า การเป็นนายหน้าหรือตัวแทน เพื่อซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ให้แก่บุคคลอื่นทางค้าปกติ โดยได้รับค่านายหน้า ค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่น

๒. การค้าหลักทรัพย์ หมายความว่า การซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ในนามของตนเองทางค้าปกติโดยการกระทำนอกตลาดหลักทรัพย์ หรือศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์

๓. เป็นที่ปรึกษาการลงทุน หมายความว่า การให้คำแนะนำแก่ประชาชน ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เกี่ยวกับคุณค่าของหลักทรัพย์ หรือความเหมาะสมในการลงทุนที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์นั้น หรือเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ใดๆ เป็นทางค้าปกติ ทั้งนี้โดยได้รับค่าธรรมเนียม หรือค่าตอบแทนอื่น แต่ไม่รวมถึงการให้คำแนะนำแก่ประชาชนในลักษณะที่คณะกรรมการ ก.ล.ต.ประกาศกำหนด

๔. การจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ หมายความว่าการรับหลักทรัพย์ทั้งหมดหรือบางส่วนจากบริษัทหรือเจ้าของหลักทรัพย์ไปเสนอขายต่อประชาชน โดยได้รับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่น ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่ก็ตาม

๕. การจัดการกองทุนรวม หมายความว่า การจัดการกองทุนตามโครงการจัดการกองทุนรวมโดยการออกหน่วยลงทุนของแต่ละโครงการจำหน่ายแก่ประชาชน เพื่อนำเงินที่ได้จากการจำหน่ายหน่วยลงทุนนั้นไปลงทุนหรือแสวงหาประโยชน์จากหลักทรัพย์ สัญญาซื้อขายล่วงหน้า ทรัพย์สินอื่นหรือไปหาดอกผล หรือแสวงหาประโยชน์โดยวิธีอื่น

๖. การจัดการกองทุนส่วนบุคคล หมายความว่า การจัดการเงินของบุคคล หรือคณะบุคคลที่ได้มอบหมายให้จัดการลงทุนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากหลักทรัพย์ ไม่ว่าจะมีการงทุนในทรัพย์สินอื่นด้วยหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำเป็นทางค้าปกติโดยได้รับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่น แต่ไม่รวมถึงการจัดการลงทุนตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต.ประกาศกำหนด

๗. หลักทรัพย์จดทะเบียน หมายความว่า หลักทรัพย์ที่ได้รับการจดทะเบียนหรือได้รับการอนุญาตให้ทำการซื้อขายได้ในตลาดหลักทรัพย์

๘. พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๙. สำนักงาน หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

๑๐. เลขาธิการ หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

๑๑. รัฐมนตรี หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง)

๒.๖.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕

๒. ป.อาญา

การกระทำผิดดังกล่าวมีกฎหมายบังคับดังนี้

มาตรา ๒๔๒ ห้ามมิให้บุคคลใดซึ่งรู้หรือครอบครองข้อมูลภายในที่เกี่ยวกับบริษัทที่ออกหลักทรัพย์กระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ซื้อหรือขายหลักทรัพย์หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ไม่ว่าเพื่อตนเองหรือบุคคลอื่น เว้นแต่

(ก) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายคำสั่งศาล หรือคำสั่งของหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย

(ข) เป็นการปฏิบัติตามภาระผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ทำขึ้นก่อนที่ตนจะรู้หรือครอบครองข้อมูลภายในที่เกี่ยวกับบริษัทที่ออกหลักทรัพย์

(ค) เป็นการกระทำโดยตนมิได้เป็นผู้รู้เห็นหรือตัดสินใจแต่ได้มอบหมายให้ผู้ได้รับอนุญาตหรือจดทะเบียนตามกฎหมายให้จัดการเงินทุนหรือการลงทุนตัดสินใจในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์นั้น หรือ

(ง) เป็นการกระทำในลักษณะที่มิได้เป็นการเอาเปรียบบุคคลอื่นหรือในลักษณะตามที่คณะกรรมการก.ล.ต. ประกาศกำหนด

(๒) เปิดเผยข้อมูลภายในแก่บุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมและไม่ว่าด้วยวิธีใดโดยรู้หรือควรรู้ว่าผู้รับข้อมูลอาจนำข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ไม่ว่าเพื่อตนเองหรือบุคคลอื่น เว้นแต่เป็นการกระทำในลักษณะที่มิได้เป็นการเอาเปรียบบุคคลอื่นหรือในลักษณะตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

มาตรา ๒๔๓ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลดังต่อไปนี้เป็นบุคคลซึ่งรู้หรือครอบครองข้อมูลภายในตามมาตรา ๒๔๒

(๑) กรรมการผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจควบคุมกิจการของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์

(๒) พนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ซึ่งอยู่ในตำแหน่งหรือสายงานที่รับผิดชอบข้อมูลภายในหรือที่สามารถเข้าถึงข้อมูลภายใน

(๓) บุคคลซึ่งอยู่ในฐานะที่สามารถรู้ข้อมูลภายในอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้สอบบัญชี ที่ปรึกษาทางการเงิน ที่ปรึกษากฎหมาย ผู้ประเมินราคาทรัพย์สิน หรือบุคคลอื่นใด ที่ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลภายใน และให้รวมถึงพนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ร่วมงานของบุคคลดังกล่าว ที่อยู่ในตำแหน่งหรือสายงานที่มีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลภายในนั้น

(๔) กรรมการ อนุกรรมการ ผู้แทนนิติบุคคล ตัวแทน ลูกจ้าง พนักงาน ที่ปรึกษา หรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ สำนักงาน ตลาดหลักทรัพย์ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์หรือศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าซึ่งอยู่ในตำแหน่งหรือฐานะที่สามารถรู้ข้อมูลภายในอันได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน

(๕) นิติบุคคลซึ่งบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) มีอำนาจควบคุมกิจการ

มาตรา ๒๙๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๔๐ มาตรา ๒๔๑ มาตรา ๒๔๒ มาตรา ๒๔๔/๑ มาตรา ๒๔๔/๒ หรือมาตรา ๒๔๔/๓ (๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงสองล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีที่ผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๒๔๐ หรือมาตรา ๒๔๑ เป็นกรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๙๗ ผู้ใดยินยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีซื้อขายหลักทรัพย์หรือบัญชีธนาคารที่ใช้ชำระค่าซื้อขายหลักทรัพย์เพื่อปกปิดตัวตนของบุคคลที่ใช้บัญชีดังกล่าวในประการที่บุคคลนั้น อาจนำบัญชีไปใช้ในการกระทำ อันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามส่วนที่ ๑ การป้องกันการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ของหมวด ๘ การกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์และการเข้าถือหลักทรัพย์เพื่อครอบงำกิจการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้ใดใช้บัญชีซื้อขายหลักทรัพย์หรือบัญชีธนาคารของบุคคลอื่นเพื่อดำเนินการอันไม่เป็นธรรมตามวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

ตัวอย่าง สำนักงาน ก.ล.ต. กล่าวโทษ “บริษัท สีแดง จำกัด มหาชน บริษัทหลักทรัพย์นายหน้าซื้อขายหน่วยลงทุน เกสบลอค จำกัด นาย A กรรมการผู้จัดการของทั้ง ๒ บริษัท ต่อพนักงานสอบสวน ... กรณีประกอบธุรกิจหลักทรัพย์โดยไม่ได้รับใบอนุญาตสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้รับข้อมูลจากผู้ชี้เบาะแส และต่อมาตรวจสอบพยานหลักฐานเพิ่มเติมพบว่าบริษัท B และนาย Z มีพฤติกรรมร่วมกันประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทการเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์และการเป็นที่ปรึกษาการลงทุนโดยไม่ได้รับใบอนุญาต โดยพบการให้คำแนะนำลูกค้า เพื่อให้ลงทุนในหลักทรัพย์ การสั่งซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้า รายการซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้า บัญชีรายชื่อและข้อมูลลูกค้าที่อยู่ในประเทศไทย เอกสารการนัดพบลูกค้า บัญชีรายชื่อหลักทรัพย์ และรายการค่าธรรมเนียมการลงทุน

โดยพบว่า บลน.เกสบลอค เป็นผู้สนับสนุนโดยการยินยอมให้ใช้ชื่อและอีเมลของบริษัทในการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ดังกล่าว การกระทำของบุคคล ๓ ราย เข้าข่ายเป็นการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๙๐ ซึ่งมีโทษตามมาตรา ๒๘๙ แห่ง พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๒ ปี ถึง ๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒ แสนบาทถึง ๕ แสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ ก.ล.ต.จึงกล่าวโทษบุคคลดังกล่าว

อนึ่ง การกล่าวโทษของ สำนักงาน ก.ล.ต. เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของกระบวนการบังคับใช้กฎหมายทางอาญาเท่านั้น ภายใต้กระบวนการนี้ การพิจารณาวินิจฉัยว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายเป็นขั้นตอนในอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวน การสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ ตลอดจนดุลพินิจของศาลยุติธรรมตามลำดับ สำนักงาน ก.ล.ต. ขอให้ผู้ที่สนใจจะลงทุนในหลักทรัพย์ ควรต้องพิจารณาให้รอบคอบ และลงทุนเฉพาะกับผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจอย่างถูกต้อง โดยสามารถตรวจสอบรายชื่อผู้ที่ทำการชักชวนให้ลงทุนว่าได้รับอนุญาตให้บริการในตลาดทุนหรือไม่ ได้ที่เว็บไซต์ ก.ล.ต. ภายใต้หัวข้อ SEC Check First และแจ้งเบาะแสไปยัง SEC Help Center โทร. ๑๒๐๗ หรือ complain@sec.or.th เพื่อการตรวจสอบต่อไป

การกระทำผิดดังกล่าวมีกฎหมายบังคับดังนี้

มาตรา ๙๐ การประกอบธุรกิจหลักทรัพย์จะกระทำได้ต่อเมื่อได้จัดตั้งในรูปบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดหรือเมื่อเป็นสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายอื่น ทั้งนี้ โดยได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต.

มาตรา ๒๘๙ ผู้ใดประกอบธุรกิจหลักทรัพย์โดยไม่ได้ใบรับอนุญาตจากรัฐมนตรีตามมาตรา ๙๐ หรือฝ่าฝืน มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๒๐๙ มาตรา ๒๑๙ มาตรา ๒๒๐ หรือ มาตรา ๒๒๑ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท และปรับไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

๒.๖.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์

ตารางแสดงฐานความผิดและกำหนดโทษ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑.	“หลักทรัพย์” หมายความว่า (๑) ตั๋วเงินคลัง (๒) พันธบัตร (๓) ตั๋วเงิน (๔) หุ้น (๕) หุ้นกู้ (๖) หน่วยลงทุนอันได้แก่ ตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของกองทุนรวม (๗) ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น (๘) ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นกู้ (๙) ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหน่วยลงทุน (๑๐) ตราสารอื่นใดที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนด	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๔	
๒.	ห้ามมิให้ผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัดเสนอขายหุ้นที่ออกใหม่ต่อประชาชนหรือบุคคลใดๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสำนักงานและปฏิบัติตามมาตรา ๖๕ การขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง จะกระทำได้ต่อเมื่อผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทดังกล่าวได้จดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัดแล้ว	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๒, มาตรา ๒๖๘	จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของราคาขายของหลักทรัพย์ทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขาย แต่ทั้งนี้ เงินค่าปรับต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๓.	ห้ามมิให้บริษัทเสนอขายหลักทรัพย์ที่ออกใหม่ ประเภทหุ้น หุ้นกู้ ตั๋วเงิน ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นกู้ และหลักทรัพย์อื่นใดที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนด เว้นแต่ (๑) เป็นการเสนอขายหลักทรัพย์ที่เข้าลักษณะตามมาตรา ๖๓ (๒) ได้รับอนุญาตจากสำนักงานและปฏิบัติตามมาตรา ๖๕ หรือ (๓) เป็นการเสนอขายหลักทรัพย์ที่ออกใหม่ทั้งหมดโดยบริษัทมหาชนจำกัดต่อผู้ถือหุ้นตามสัดส่วนการถือหุ้นโดยได้รับชำระราคาเต็มมูลค่าที่เสนอขายจากผู้ถือหุ้น	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๓, มาตรา ๒๖๘	จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของราคาขายของหลักทรัพย์ทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขาย แต่ทั้งนี้ เงินค่าปรับต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔.	การเสนอขายหุ้นของบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่ว่าจะกระทำโดยบริษัทจำกัดที่ออกหุ้นนั้น หรือผู้ถือหุ้นของบริษัทดังกล่าวมิให้กระทำเป็นการทั่วไปหรือต่อบุคคลในวงกว้าง เว้นแต่จะได้รับยกเว้นหรือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๔, มาตรา ๒๖๘	จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของราคาขายของหลักทรัพย์ทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขาย แต่ทั้งนี้ เงินค่าปรับต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๕.	หุ้นกู้ของบริษัทต้องมีมูลค่าไม่น้อยกว่าฉบับละหนึ่งร้อยบาท โดยชำระเป็นเงินและผู้ซื้อจะขอหักกลบลบหนี้กับบริษัทมิได้	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๙	
๖.	ในการขออนุญาตตามมาตรา ๓๓ เพื่อออกหุ้นกู้มีประกัน ผู้ขออนุญาตต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย (๑) เสนอร่างข้อกำหนดว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ออกหุ้นกู้และผู้ถือหุ้นกู้ (๒) เสนอร่างสัญญาแต่งตั้งผู้แทนผู้ถือหุ้นกู้ (๓) ขอความเห็นชอบบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนดเป็นผู้แทนผู้ถือหุ้นกู้ (๔) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด ในกรณีที่บริษัทมหาชนจำกัดจะเสนอขายหุ้นกู้มีประกันที่ออกใหม่ต่อผู้ถือหุ้นซึ่งไม่ต้องขออนุญาตตามมาตรา ๓๓ ให้บริษัทมหาชนจำกัดดำเนินการตามวรรคหนึ่งก่อนการเสนอขายหุ้นกู้ด้วย [คำว่า “คณะกรรมการกำกับตลาดทุน” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๖ แห่ง พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑]	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๔๑, มาตรา ๒๗๐	ปรับไม่เกินสองแสนบาท

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๗.	ให้บริษัทที่ออกหลักทรัพย์ตามมาตรา ๓๒ หรือมาตรา ๓๓ จัดทำและส่งงบการเงินและรายงานเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทต่อสำนักงาน ดังต่อไปนี้ (๑) งบการเงินรายไตรมาสที่ผู้สอบบัญชีได้สอบทานแล้ว (๒) งบการเงินประจำงวดการบัญชีที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและแสดงความเห็นแล้ว (๓) รายงานประจำปี (๔) รายงานการเปิดเผยข้อมูลอื่นใดเกี่ยวกับบริษัทตามที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด งบการเงินและรายงานตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด การกำหนดดังกล่าวให้คำนึงถึงมาตรฐานที่คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชีได้ให้ความเห็นชอบไว้แล้วด้วย คณะกรรมการกำกับตลาดทุนอาจออกประกาศเพื่อผ่อนผันหรือยกเว้นหน้าที่การจัดทำหรือส่งข้อมูลตามวรรคหนึ่ง โดยคำนึงถึงความจำเป็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้ลงทุนก็ได้	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๕๖, มาตรา ๒๗๔	ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง
๘.	การเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนหรือบุคคลใด ๆ จะกระทำได้ต่อเมื่อผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัด บริษัทหรือเจ้าของหลักทรัพย์ได้ยื่นแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์และร่างหนังสือชี้ชวนต่อสำนักงาน และแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์และร่างหนังสือชี้ชวนดังกล่าวมีผลใช้บังคับแล้ว	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๖๕, ๒๗๖	จำคุกไม่เกิน ๒ ปีหรือปรับเงินไม่เกิน ๒ เท่าของราคาขายของหลักทรัพย์ทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขาย
๙.	ในกรณีที่เป็นการเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนหรือบุคคลใด ๆ ตามมาตรา ๖๕ ที่ผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัดหรือบริษัทต้องได้รับอนุญาตตามมาตรา ๓๒ หรือมาตรา ๓๓ ผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัดหรือบริษัทอาจยื่นแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์ และร่างหนังสือชี้ชวนพร้อมกับการยื่นคำขออนุญาตตามมาตรา ๓๒ หรือมาตรา ๓๓ หรือจะยื่นภายหลังจากวันที่ได้รับอนุญาตให้เสนอขายหลักทรัพย์ที่ออกใหม่ก็ได้	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๖๖, มาตรา ๒๗๙	ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง
๑๐.	“บริษัท” หมายความว่า (๑) บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้เสนอขายหุ้นต่อประชาชน เว้นแต่บริษัทมหาชนจำกัดที่มีลักษณะตามที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด (๒) บริษัทมหาชนจำกัดที่มีหุ้นเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หรือหลักทรัพย์ซื้อขายในศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๘๙/๑	

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
	“บริษัทย่อย” หมายความว่า (๑) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่บริษัทมีอำนาจควบคุมกิจการ (๒) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่บริษัทย่อยตาม (๑) มีอำนาจควบคุมกิจการ (๓) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่อยู่ภายใต้อำนาจควบคุมกิจการต่อเป็นทอดๆ โดยเริ่มจากการอยู่ภายใต้อำนาจควบคุมกิจการของบริษัทย่อยตาม (๒) “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการของบริษัท “กรรมการ” หมายความว่า กรรมการของบริษัท “ผู้บริหาร” หมายความว่า ผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการบริหารงานของบริษัทไม่ว่าโดยพฤติการณ์หรือโดยได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด “บุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง” หมายความว่า บุคคลที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้ (๑) บุคคลที่มีอำนาจควบคุมกิจการบริษัท และในกรณีที่บุคคลนั้นเป็นนิติบุคคล ให้หมายความรวมถึงกรรมการของนิติบุคคลนั้นด้วย (๒) คู่สมรส บุตรหรือบุตรบุญธรรมที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของกรรมการ ผู้บริหาร หรือบุคคลตาม (๑) (๓) นิติบุคคลที่บุคคลตาม (๑) หรือ (๒) มีอำนาจควบคุมกิจการ (๔) บุคคลอื่นที่มีลักษณะตามที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด เมื่อบุคคลใดกระทำการด้วยความเข้าใจหรือความตกลงว่า หากบริษัททำธุรกรรมที่ให้ประโยชน์ทางการเงินแก่บุคคลดังกล่าว กรรมการ ผู้บริหาร หรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) จะได้รับประโยชน์ทางการเงินด้วย ให้ถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องสำหรับการทำธุรกรรมนั้น “อำนาจควบคุมกิจการ” หมายความว่า (๑) การถือหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงในนิติบุคคลหนึ่งเกินกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนสิทธิออกเสียงทั้งหมดของนิติบุคคลนั้น (๒) การมีอำนาจควบคุมคะแนนเสียงส่วนใหญ่ในที่ประชุมผู้ถือหุ้นของนิติบุคคลหนึ่ง ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือไม่ว่าเพราะเหตุอื่นใด (๓) การมีอำนาจควบคุมการแต่งตั้งหรือถอดถอนกรรมการตั้งแต่กึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม		

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑๑.	กรรมการต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด รวมทั้งต้องไม่มีลักษณะที่แสดงถึงการขาดความเหมาะสมที่จะได้รับความไว้วางใจให้บริหารจัดการกิจการที่มีมหาชนเป็นผู้ถือหุ้นตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๘๙/๓	
๑๒.	ในการดำเนินกิจการของบริษัท กรรมการและผู้บริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ข้อบังคับของบริษัท และมติคณะกรรมการตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุก มาตรา ๒๘๑/๒	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๘๙/๗, มาตรา ๒๘๑/๒	ปรับไม่เกินจำนวนค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ แต่ทั้งนี้ ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ แต่ทั้งนี้ ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๑๓.	ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบและความระมัดระวัง กรรมการและผู้บริหารต้องกระทำเยี่ยงวิญญูชนผู้ประกอบธุรกิจเช่นนั้นจะพึงกระทำภายใต้สถานการณ์อย่างเดียวกัน การใดที่กรรมการหรือผู้บริหารพิสูจน์ได้ว่า ณ เวลาที่พิจารณาเรื่องดังกล่าว การตัดสินใจของตนมีลักษณะครบถ้วนดังต่อไปนี้ ให้ถือว่ากรรมการหรือผู้บริหารผู้นั้นได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบและความระมัดระวังตามวรรคหนึ่งแล้ว (๑) การตัดสินใจได้กระทำไปด้วยความเชื่อโดยสุจริตและสมเหตุสมผลว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของบริษัทเป็นสำคัญ (๒) การตัดสินใจได้กระทำบนพื้นฐานข้อมูลที่เชื่อโดยสุจริตว่าเพียงพอ และ (๓) การตัดสินใจได้กระทำไปโดยตนไม่มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องที่ตัดสินใจนั้น	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๘๙/๘	
๑๔.	ในการพิจารณาว่ากรรมการหรือผู้บริหารแต่ละคนได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบและความระมัดระวังหรือไม่ ให้คำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้ด้วย (๑) ตำแหน่งในบริษัทที่บุคคลดังกล่าวดำรงอยู่ ณ เวลานั้น (๒) ขอบเขตความรับผิดชอบของตำแหน่งในบริษัทของบุคคลดังกล่าวตามที่กำหนดโดยกฎหมายหรือตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ และ (๓) คุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ รวมทั้งวัตถุประสงค์ของการแต่งตั้ง	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๘๙/๙	

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑๕.	เลขานุการบริษัทต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๘๙/๑๕ ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ข้อบังคับของบริษัท มติคณะกรรมการ ตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น และให้นำความในมาตรา ๘๙/๘ วรรคสอง มาตรา ๘๙/๑๐ มาตรา ๘๙/๑๑ (๒) และ (๓) และมาตรา ๘๙/๑๘ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุก ตามมาตรา ๒๘๑/๗	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๘๙/๒๓, มาตรา ๒๘๑/๗	ต้องระวางโทษปรับไม่เกินจำนวนค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ แต่ทั้งนี้ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ แต่ทั้งนี้ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๑๖.	ในการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการของบริษัทย่อยและผู้บริหารของบริษัทย่อยให้นำความในมาตรา ๘๙/๗ มาตรา ๘๙/๘ มาตรา ๘๙/๙ และมาตรา ๘๙/๑๐ รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับ โดยอนุโลม ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับบุคคลตามมาตรา ๘๙/๒๒ (๑) และ (๒) ของบริษัทย่อยโดยอนุโลม	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๘๙/๒๔	
๑๗.	การประกอบธุรกิจหลักทรัพย์จะกระทำได้ต่อเมื่อได้จัดตั้งในรูปบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดหรือเมื่อเป็นสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายอื่น ทั้งนี้ โดยได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต.	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๙๐, มาตรา ๒๘๙	ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่
๑๘.	บริษัทหลักทรัพย์ต้องใช้ชื่อซึ่งมีคำว่า “บริษัทหลักทรัพย์” นำหน้าและ “จำกัด” ต่อท้าย	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๙๔, มาตรา ๒๘๒	ปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง
๑๙.	ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากบริษัทหลักทรัพย์ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า “บริษัทหลักทรัพย์” หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๙๕, มาตรา ๒๘๘	จำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่
๒๐.	ในการเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์ต้องทำสัญญาเป็นหนังสือกับลูกค้าที่มอบหมายให้ทำการเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ ในการนี้ คณะกรรมการกำกับตลาดทุนอาจกำหนดรายการอันเป็นสาระสำคัญแห่งสัญญาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาดังกล่าวก็ได้ [คำว่า “คณะกรรมการกำกับตลาดทุน” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๖ แห่ง พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑]	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๑๑๒, มาตรา ๒๘๒	ปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๒๑.	***ในการเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๑๑๓, มาตรา ๒๘๒	ปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง
๒๒.	ในการค้าหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์ต้องดำเนินการค้าหลักทรัพย์ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด [คำว่า “คณะกรรมการกำกับตลาดทุน” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๖ แห่ง พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑]	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๑๑๔, มาตรา ๒๘๒	ปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง
๒๓.	ในการเป็นที่ปรึกษาการลงทุน บริษัทหลักทรัพย์ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด และคณะกรรมการกำกับตลาดทุนจะกำหนดค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการที่บริษัทหลักทรัพย์อาจเรียกจากลูกค้าในการเป็นที่ปรึกษาการลงทุนด้วยก็ได้ [คำว่า “คณะกรรมการกำกับตลาดทุน” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๖ แห่ง พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑]	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๑๑๕, มาตรา ๒๘๒	ปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง
๒๔.	ในการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด และคณะกรรมการกำกับตลาดทุนจะกำหนดค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการที่บริษัทหลักทรัพย์ อาจเรียกจากลูกค้าในการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ด้วยก็ได้ [คำว่า “คณะกรรมการกำกับตลาดทุน” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๖ แห่ง พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑]	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๑๑๖, มาตรา ๒๘๒	ปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง
๒๕.	ในการจัดการกองทุนรวม บริษัทหลักทรัพย์จะจัดตั้งและจัดการกองทุนรวมได้ เมื่อคำขอจัดตั้งกองทุนรวมนั้นได้รับอนุมัติจากสำนักงาน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด [คำว่า “คณะกรรมการกำกับตลาดทุน” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๖ แห่ง พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑]	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๑๑๗, มาตรา ๒๘๒	ปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๒๖.	ในการจัดการกองทุนส่วนบุคคล ให้บริษัทหลักทรัพย์จัดการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของผู้มอบหมายให้จัดการกองทุนส่วนบุคคล โดยใช้ความรู้ความสามารถเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ให้บริษัทหลักทรัพย์ทำสัญญาเป็นหนังสือกับบุคคลหรือคณะบุคคลที่มอบหมายให้จัดการกองทุนส่วนบุคคล และต้องดำเนินการจัดการกองทุนส่วนบุคคลตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด ในการนี้ ให้คณะกรรมการกำกับตลาดทุนมีอำนาจกำหนดรายการอันเป็นสาระสำคัญแห่งสัญญาดังกล่าวได้ [คำว่า “คณะกรรมการกำกับตลาดทุน” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๖ แห่ง พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑]	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๑๓๓, มาตรา ๒๘๕ ทวิ	ปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง หรือจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒๗.	ในการจัดการกองทุนส่วนบุคคล บริษัทหลักทรัพย์ต้องจัดให้มีผู้จัดการกองทุนส่วนบุคคลโดยความเห็นชอบของสำนักงาน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดการกองทุนส่วนบุคคล ให้นำความในมาตรา ๑๓๓ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม ให้ผู้จัดการกองทุนส่วนบุคคลดำเนินการจัดการกองทุนส่วนบุคคลตามหลักเกณฑ์	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๑๓๔, มาตรา ๒๘๒	จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒๘.	บริษัทหลักทรัพย์รวมกันไม่น้อยกว่าสิบห้ารายอาจขอรับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. จัดตั้งศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์เพื่อให้บริการเป็นศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ที่มิได้เป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๐๔	
๒๙.	การจัดตั้ง การดำเนินงาน การกำกับและควบคุมกิจการศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ล่วงหน้าให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๑๘	
๓๐.	ห้ามมิให้บุคคลใดประกอบการเป็นสำนักหักบัญชี เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. สำนักหักบัญชี หมายความว่า สถานที่อันเป็นศูนย์กลางการให้บริการเพื่อประโยชน์ในการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ที่ได้มีการซื้อขายกัน รวมทั้งบริการที่เกี่ยวข้อง	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๑๙, มาตรา ๒๘๙	จำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่
๓๑.	ห้ามมิให้บุคคลใดประกอบการเป็นศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ หมายความว่า สถานที่อันเป็นศูนย์กลางการให้บริการรับฝากและถอนหลักทรัพย์ รวมทั้งบริการที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการหักบัญชี	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๒๐, มาตรา ๒๘๙	จำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๓๒.	ห้ามมิให้บุคคลใดให้บริการเป็นนายทะเบียนหลักทรัพย์ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ ก.ล.ต.	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๒๑, มาตรา ๒๘๙	จำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่
๓๓.	ในการประกอบการเป็นสำนักหักบัญชี ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ หรือนายทะเบียนหลักทรัพย์ บุคคลที่ประกอบการดังกล่าวต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๒๓, มาตรา ๒๙๒	จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง หรือทั้งจำทั้งปรับ
๓๔.	ในกรณีที่ตลาดหลักทรัพย์ประกอบการเป็นสำนักหักบัญชี ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ หรือนายทะเบียนหลักทรัพย์ ให้ประกอบการได้โดยมิต้องได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. ทั้งนี้ ให้ตลาดหลักทรัพย์ประกอบการตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนดตามมาตรา ๒๒๓	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๒๔	
๓๕.	ในการฝากหลักทรัพย์ไว้กับตลาดหลักทรัพย์ ให้ผู้ฝากหลักทรัพย์จัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของหลักทรัพย์ที่ได้ฝากไว้กับตลาดหลักทรัพย์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด และเมื่อรับฝากหลักทรัพย์ดังกล่าวแล้ว ตลาดหลักทรัพย์อาจรับโอนหลักทรัพย์ที่รับฝากไว้ในชื่อของตนในฐานะที่ถือแทนผู้ฝากหลักทรัพย์หรือลูกค้าของผู้ฝากหลักทรัพย์ซึ่งเป็นเจ้าของหลักทรัพย์ก็ได้ ให้สันนิษฐานว่าหลักทรัพย์ที่อยู่ในชื่อของตลาดหลักทรัพย์ตามวรรคหนึ่ง เป็นหลักทรัพย์ที่ตลาดหลักทรัพย์ถือแทนบุคคลผู้มีชื่อปรากฏในบัญชีรายชื่อดังกล่าวที่ผู้ฝากหลักทรัพย์จัดทำขึ้น ทั้งนี้ ตามชนิด ประเภท และจำนวนที่ปรากฏในบัญชี ในวันปิดสมุดทะเบียนของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ ให้ตลาดหลักทรัพย์รวบรวมบัญชีหลักทรัพย์ที่รับฝากไว้และรายชื่อบุคคลซึ่งเป็นผู้ถือหลักทรัพย์ดังกล่าวในวันก่อนวันแรกที่ปิดสมุดทะเบียนนั้นจากผู้ฝากหลักทรัพย์ส่งให้แก่นายทะเบียนของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ และให้ถือว่าบัญชีรายชื่อ ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของทะเบียนผู้ถือหลักทรัพย์ เว้นแต่รายชื่อของบุคคลที่นายทะเบียนของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์แจ้งคัดค้านภายในสามวันทำการนับแต่วันที่ได้รับบัญชีรายชื่อนั้นว่าการถือหลักทรัพย์ของบุคคลดังกล่าวขัดต่อกฎหมายหรือข้อจำกัดในเรื่องการโอนที่ได้จดทะเบียนไว้ตามกฎหมาย	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๒๕	

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
	ในกรณีที่ไม่มีวันปิดสมุดทะเบียน ให้นำความในวรรคสามมาใช้บังคับแก่กรณีที่คณะกรรมการของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์กำหนดวันที่ผู้ถือหุ้นมีสิทธิเข้าร่วมประชุมผู้ถือหุ้นตามมาตรา ๘๙/๒๖ หรือกำหนดวันที่ผู้ถือหุ้นมีสิทธิได้รับเงินปันผล สิทธิในการซื้อหรือได้รับหลักทรัพย์หรือหุ้นเพิ่มทุนหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด		
๓๖.	บทบัญญัติในส่วนนี้ให้ใช้บังคับแก่หลักทรัพย์จดทะเบียนและหลักทรัพย์ที่มีการซื้อขายในศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๓๘	
๓๗.	“ผู้บริหาร” หมายความว่า ผู้บริหารตามมาตรา ๘๙/๑ “อำนาจควบคุมกิจการ” หมายความว่า อำนาจควบคุมกิจการตามมาตรา ๘๙/๑ “สัญญาซื้อขายล่วงหน้า” หมายความว่า สัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า “ข้อมูลภายใน” หมายความว่า ข้อมูลที่ยังมิได้มีการเปิดเผยต่อประชาชนเป็นการทั่วไปซึ่งเป็นสาระสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงราคาหรือมูลค่าของหลักทรัพย์ “ผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์” หมายความว่า ผลกระทบที่ทำให้ราคาหลักทรัพย์สูงขึ้น ต่ำลง คงที่ หรือเป็นการพยุงราคาหลักทรัพย์	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๓๙	
๓๘.	ห้ามมิให้บุคคลใดบอกกล่าว เผยแพร่ หรือให้คำรับรองข้อความอันเป็นเท็จหรือข้อความอันอาจก่อให้เกิดความสำคัญผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน ราคาซื้อขายหลักทรัพย์ หรือข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวกับบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ โดยประการที่น่าจะทำให้มีผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์หรือต่อการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๔๐, มาตรา ๒๙๖	จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงสองล้านบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ
๓๙.	ห้ามมิให้บุคคลใดวิเคราะห์หรือคาดการณ์ฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน ราคาซื้อขายหลักทรัพย์ หรือข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวกับบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ โดยนำข้อมูลที่รู้ว่าเป็นเท็จหรือไม่ครบถ้วนอันอาจก่อให้เกิดความสำคัญผิดในสาระสำคัญมาใช้ในการวิเคราะห์หรือคาดการณ์หรือละเลยที่จะพิจารณาความถูกต้องของข้อมูลดังกล่าว หรือโดยบิดเบือนข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์หรือคาดการณ์ และได้เปิดเผยหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์หรือคาดการณ์นั้นต่อประชาชน โดยประการที่น่าจะมีผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์หรือต่อการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๔๑, มาตรา ๒๙๖	จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงสองล้านบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

๔๐.	***ห้ามมิให้บุคคลใดซึ่งรู้หรือครอบครองข้อมูลภายในที่เกี่ยวกับบริษัทที่ออกหลักทรัพย์กระทำการดังต่อไปนี้ (๑) ซื้อหรือขายหลักทรัพย์ หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ไม่ว่าเพื่อตนเองหรือบุคคลอื่น เว้นแต่ (ก) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย คำสั่งศาล หรือคำสั่งของหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย (ข) เป็นการปฏิบัติตามภาระผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ทำขึ้นก่อนที่ตนจะรู้ หรือครอบครองข้อมูลภายในที่เกี่ยวกับบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ (ค) เป็นการกระทำโดยตนมิได้เป็นผู้รู้เห็นหรือตัดสินใจแต่ได้มอบหมายให้ผู้ได้รับอนุญาตหรือจดทะเบียนตามกฎหมายให้จัดการเงินทุนหรือการลงทุน ตัดสินใจในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์นั้น หรือ (ง) เป็นการกระทำในลักษณะที่มิได้เป็นการเอาเปรียบบุคคลอื่นหรือในลักษณะตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด (๒) เปิดเผยข้อมูลภายในแก่บุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมและไม่ว่าด้วยวิธีใด โดยรู้หรือควรรู้ว่าผู้รับข้อมูลอาจนำข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ ไม่ว่าเพื่อตนเองหรือบุคคลอื่น เว้นแต่เป็นการกระทำในลักษณะที่มิได้เป็นการเอาเปรียบบุคคลอื่นหรือในลักษณะตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๔๒, มาตรา ๒๙๖	จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงสองล้านบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ
๔๑.	ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลดังต่อไปนี้ ซึ่งมีพฤติกรรมการซื้อขายหลักทรัพย์หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ผิดไปจากปกติวิสัยของตน เป็นบุคคลซึ่งรู้หรือครอบครองข้อมูลภายในตามมาตรา ๒๔๒ (๑) ผู้ถือหลักทรัพย์เกินร้อยละห้าของหลักทรัพย์ที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์โดยให้นับรวมหลักทรัพย์ที่ถือโดยคู่สมรสหรือผู้ที่อยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของผู้ถือหลักทรัพย์ (๒) กรรมการ ผู้บริหาร ผู้มีอำนาจควบคุมกิจการ พนักงานหรือลูกจ้างของกิจการในกลุ่มของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ซึ่งอยู่ในตำแหน่งหรือสายงานที่รับผิดชอบข้อมูลภายในหรือที่สามารถเข้าถึงข้อมูลภายในได้ (๓) บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือบุตรบุญธรรมของบุคคลตามมาตรา ๒๔๓ (๔) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน หรือพี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกันของบุคคลตามมาตรา ๒๔๓ (๕) คู่สมรสหรือผู้ที่อยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาของบุคคลตามมาตรา ๒๔๓ หรือบุคคลตาม (๓) หรือ (๔)	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๔๔, มาตรา ๒๙๖	จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงสองล้านบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
	กิจการในกลุ่มของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ตาม (๒) หมายความว่า บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย หรือบริษัทร่วมของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด		
๔๒.	“หลักทรัพย์” หมายความว่า หุ้น ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น หรือหลักทรัพย์อื่นที่อาจแปลงสภาพแห่งสิทธิเป็นหุ้นได้ “กิจการ”[๒๐๖] หมายความว่า บริษัทที่มีหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ บริษัทที่มีหลักทรัพย์ซื้อขายในศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ หรือบริษัทมหาชนจำกัดที่มีลักษณะตามที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๔๕	
๔๓.	บุคคลใดกระทำการไม่ว่าโดยตนเองหรือร่วมกับบุคคลอื่นอันเป็นผลให้ตนหรือบุคคลอื่นเป็นผู้ถือหลักทรัพย์ในกิจการในจำนวนที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงเมื่อรวมกันแล้ว มีจำนวนทุกร้อยละห้าของจำนวนสิทธิออกเสียงทั้งหมดของกิจการนั้น ไม่ว่าจะมีการลงทะเบียนการโอนหลักทรัพย์นั้นหรือไม่ และไม่ว่าการเพิ่มขึ้นหรือลดลงนั้นจะมีจำนวนเท่าใดในแต่ละครั้ง บุคคลนั้นต้องรายงานการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหลักทรัพย์ในทุกร้อยละห้าของจำนวนสิทธิออกเสียงทั้งหมดของกิจการดังกล่าวต่อสำนักงานทุกครั้ง ทั้งนี้ การคำนวณจำนวนสิทธิออกเสียงและการรายงานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด การเป็นผู้ถือหลักทรัพย์ตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการมีสิทธิที่จะซื้อหรือได้รับการส่งมอบหลักทรัพย์ของกิจการอันเนื่องมาจากการเป็นผู้ถือหลักทรัพย์ที่กิจการมิได้เป็นผู้ออกหรือจากการเข้าเป็นคู่สัญญากับบุคคลอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๔๖, มาตรา ๒๙๘	จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔๔.	บุคคลใดเสนอซื้อหรือได้มาไม่ว่าโดยตนเองหรือร่วมกับบุคคลอื่นหรือกระทำการอื่นใด อันเป็นผลหรือจะเป็นผลให้ตนหรือบุคคลอื่นเป็นผู้ถือหลักทรัพย์ในกิจการรวมกันถึงร้อยละยี่สิบห้าขึ้นไปของจำนวนสิทธิออกเสียงทั้งหมดของกิจการนั้น ให้ถือว่าเป็นการเข้าถือหลักทรัพย์เพื่อครอบงำกิจการ เว้นแต่การเป็นผู้ถือหลักทรัพย์นั้นเป็นผลจากการได้มาโดยทางมรดก ในการนี้ ให้คณะกรรมการกำกับตลาดทุนมีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการเข้าถือหลักทรัพย์เพื่อครอบงำกิจการ โดยอาจกำหนดให้บุคคลดังกล่าวหรือบุคคลที่ร่วมกันจัดทำคำเสนอซื้อหลักทรัพย์ก็ได้ ในกรณีที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนกำหนดให้จัดทำคำเสนอซื้อหลักทรัพย์ตามวรรคหนึ่ง คำเสนอดังกล่าวต้องยื่นต่อสำนักงาน และให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเวลาตามที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๔๗, มาตรา ๒๙๘	จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๔๕.	ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้ (๑) เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจหรือสถานที่ตั้งของบริษัทหลักทรัพย์ผู้ดูแลผลประโยชน์ของกองทุนรวมผู้รับฝากทรัพย์สิน ตลาดหลักทรัพย์ ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ สำนักหักบัญชี ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ นายทะเบียนหลักทรัพย์ หรือสถานที่ซึ่งรวบรวมหรือประมวลข้อมูลของบริษัทหลักทรัพย์หรือสถาบันดังกล่าวด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือด้วยเครื่องมืออื่นใด ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อตรวจสอบกิจการ สินทรัพย์และหนี้สินของบริษัทหลักทรัพย์ หรือสถาบันดังกล่าว รวมทั้งเอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทหลักทรัพย์ หรือสถาบันดังกล่าว (๒) เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัด บริษัทที่ออกหลักทรัพย์หรือเจ้าของหลักทรัพย์ที่เสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนหรือบุคคลใดๆ หรือสถานที่ซึ่งรวบรวมหรือประมวลข้อมูลของบุคคลดังกล่าวด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือด้วยเครื่องมืออื่นใด ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบสมุดบัญชีหรือเอกสารหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง (๓) เข้าไปในธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงิน หรือสถานที่ใดในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อทำการตรวจสอบสมุดบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานที่อาจเกี่ยวข้องกับการกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (๔) ยึดหรืออายัดเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี (๕) สั่งให้กรรมการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้สอบบัญชีของบริษัทหลักทรัพย์ กองทุนรวม ผู้ดูแลผลประโยชน์ของกองทุนรวม ผู้รับฝากทรัพย์สิน ตลาดหลักทรัพย์ ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ สำนักหักบัญชี ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ นายทะเบียนหลักทรัพย์ และผู้รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของบริษัทหลักทรัพย์หรือสถาบันดังกล่าวด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมืออื่นใด มาให้ถ้อยคำ หรือส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสาร ดวงตรา หรือหลักฐานอื่นเกี่ยวกับกิจการ การดำเนินงานสินทรัพย์และหนี้สินของบริษัทหลักทรัพย์หรือสถาบันดังกล่าว	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๖๔, มาตรา ๓๐๓-๓๐๕	จำคุกไม่เกินหนึ่งปีและปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
	(๖) สั่งให้บุคคลใดๆ ที่ซื้อหรือขายหลักทรัพย์กับหรือผ่านบริษัทหลักทรัพย์หรือสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์ หรือศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์มาให้ถ้อยคำหรือส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสาร และหลักฐานอื่นเกี่ยวกับการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ (๗) สั่งให้บุคคลใดๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่มาให้ถ้อยคำ หรือส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือวัตถุใดที่เกี่ยวข้องหรือจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ (๘) เข้าไปตรวจสอบฐานะหรือการดำเนินงานในสถานที่ประกอบธุรกิจของลูกหนี้ของบริษัทหลักทรัพย์ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร เมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจสอบตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๘) แล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่เสร็จ จะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้ การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม (๖) (๗) และ (๘) จะต้องเป็นการกระทำต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องที่ดำเนินการตรวจสอบ และต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานก่อน และในกรณีตาม (๖) และ (๗) พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องกำหนดระยะเวลาอันสมควรที่จะให้บุคคลดังกล่าวสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้		
๔๖.	โทษทางอาญา	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๒๖๗/๑ ถึง ๓๐๕	
๔๗.	กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ โดยทุจริตหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากประชาชนผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ประชาชนผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สามทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๐๖	จำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท
๔๘.	กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของนิติบุคคลดังกล่าวหรือทรัพย์สินที่นิติบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใดๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของนิติบุคคลนั้น	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๐๗	จำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๔๙.	กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ ครอบครองทรัพย์ซึ่งเป็นของนิติบุคคลดังกล่าว หรือซึ่งนิติบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๐๘	จำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท
๕๐.	กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินอันนิติบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ดูแลหรือที่อยู่ในความครอบครองของนิติบุคคลนั้น ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๐๙	จำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท
๕๑.	กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ รู้ว่าเจ้าหนี้ของนิติบุคคลดังกล่าว หรือเจ้าหนี้ของบุคคลอื่นซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้าหนี้นิติบุคคลนั้นบังคับการชำระหนี้จากนิติบุคคล ใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ (๑) ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือโอนไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของนิติบุคคลนั้น หรือ (๒) แกล้งให้นิติบุคคลนั้นเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง ถ้าได้กระทำเพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๐	จำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท
๕๒.	กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่นิติบุคคลนั้น	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๑	จำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท
๕๓.	กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้ (๑) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชีเอกสาร หรือหลักประกันของนิติบุคคลดังกล่าวหรือที่เกี่ยวกับนิติบุคคลดังกล่าว (๒) ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของนิติบุคคลหรือที่เกี่ยวกับนิติบุคคลนั้น หรือ (๓) ทำบัญชีไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบันหรือไม่ตรงต่อความเป็นจริง ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้นิติบุคคลดังกล่าวหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้ หรือลวงบุคคลใดๆ	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๒	จำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๕๔.	กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทหรือนิติบุคคลที่มีหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หรือหลักทรัพย์ซื้อขายในศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ใด ฝ่าฝืนมาตรา ๓๐๗ มาตรา ๓๐๘ มาตรา ๓๐๙ หรือมาตรา ๓๑๑	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๓	จำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับเป็นเงินสองเท่าของราคาทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่บุคคลดังกล่าวได้กระทำการฝ่าฝืนในมาตรานั้นๆ แล้วแต่กรณี แต่ทั้งนี้ ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท
๕๕.	ผู้ใดก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามที่บัญญัติในมาตรา ๒๘๗ มาตรา ๒๙๖ มาตรา ๒๙๖/๑ มาตรา ๓๐๖ มาตรา ๓๐๗ มาตรา ๓๐๘ มาตรา ๓๐๙ มาตรา ๓๑๐ มาตรา ๓๑๑ หรือมาตรา ๓๑๒ ไม่ว่าด้วยการใช้ สั่ง ขู่เข็ญ จ้าง หรือด้วยวิธีอื่นใด	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๔	ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น
๕๖.	ผู้ใดกระทำการด้วยประการใดๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดตามที่บัญญัติในมาตรา ๒๘๗ มาตรา ๒๙๖ มาตรา ๒๙๖/๑ มาตรา ๓๐๖ มาตรา ๓๐๗ มาตรา ๓๐๘ มาตรา ๓๐๙ มาตรา ๓๑๐ มาตรา ๓๑๑ หรือมาตรา ๓๑๒ ไม่ว่าก่อนหรือขณะกระทำความผิด เว้นแต่ผู้นั้นมิได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้น	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๕	ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น
๕๗.	ผู้ใดล่วงรู้กิจการของบุคคลใดเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือล่วงรู้ข้อมูลใดจากการเปิดเผยของบุคคลที่มีอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นกิจการหรือข้อมูลที่เป็นความลับของทางราชการ หรือตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยต่อบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความในวรรคหนึ่ง มิให้นำมาใช้บังคับแก่การเปิดเผยในกรณีดังต่อไปนี้ (๑) การเปิดเผยตามอำนาจหรือหน้าที่ (๒) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี (๓) การเปิดเผยเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (๔) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์ (๕) การเปิดเผยแก่ผู้สอบบัญชีของนิติบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ (๖) การเปิดเผยแก่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ทำหน้าที่กำกับดูแลในด้านตลาดเงิน ตลาดทุน ผู้สอบบัญชี สินค้าหรือตัวแปรของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (๗) การเปิดเผยเมื่อได้รับความเห็นชอบจากบุคคลดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๖	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๕๘.	ให้การกระทำความผิดดังต่อไปนี้ เป็นการกระทำความผิดที่อาจดำเนินมาตรการลงโทษทางแพ่งกับผู้กระทำความผิดนั้นได้ (๑) กระทำการอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ อันเป็นความผิดตามมาตรา ๒๙๖ หรือมาตรา ๒๙๖/๑ (๒) แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งในสาระสำคัญ อันเป็นความผิดตามมาตรา ๒๗๘ หรือมาตรา ๒๘๑/๑๐ (๓) ไม่ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกรรมการหรือผู้บริหารตามมาตรา ๘๙/๗ อันเป็นความผิดตามมาตรา ๒๘๑/๒ วรรคหนึ่ง	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๗/๑	
๕๙.	ในกรณีที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนในคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๑๗/๑ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้สำนักงานภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติในหมวดนี้ และในกรณีที่คณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่งเห็นสมควรใช้มาตรการลงโทษทางแพ่ง ให้สำนักงานแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบด้วย	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๗/๒	
๖๐.	ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่ง” ประกอบด้วย อัยการสูงสุด เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการคลัง อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และเลขาธิการ เป็นกรรมการ ให้เลขาธิการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคนหนึ่งเป็นเลขานุการ กรรมการตามวรรคหนึ่งอาจมอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองมาประชุมแทนได้ ให้นำความในมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่งโดยอนุโลม ให้คณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่งได้รับประโยชน์ตอบแทนตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนด และให้ถือเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสำนักงาน	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๗/๓	
๖๑.	มาตรการลงโทษทางแพ่ง ได้แก่ (๑) ค่าปรับทางแพ่งตามมาตรา ๓๑๗/๕ (๒) ชดใช้เงินในจำนวนที่เท่ากับผลประโยชน์ที่ได้รับหรือพึงได้รับจากการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑๗/๑ (๓) ห้ามเข้าซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์หรือศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าภายในระยะเวลาที่กำหนดซึ่งต้องไม่เกินห้าปี (๔) ห้ามเป็นกรรมการหรือผู้บริหารในบริษัทที่ออกหลักทรัพย์หรือบริษัทหลักทรัพย์ภายในระยะเวลาที่กำหนดซึ่งต้องไม่เกินสิบปี (๕) ชดใช้ค่าใช้จ่ายของสำนักงานเนื่องจากการตรวจสอบการกระทำความผิดนั้นคืนให้แก่สำนักงาน	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๗/๔	

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๖๒.	ให้กำหนดค่าปรับทางแพ่ง ดังนี้ (๑) กรณีตามมาตรา ๓๑๗/๑ (๑) หรือ (๒) ให้ปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของผลประโยชน์ที่บุคคลนั้นได้รับไว้หรือพึงได้รับจากการกระทำความผิดนั้น แต่ต้องไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท ในกรณีที่ไม่สามารถคำนวณผลประโยชน์ได้ ให้ปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงสองล้านบาท (๒) กรณีตามมาตรา ๓๑๗/๑ (๓) หรือ (๔) ให้ปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงหนึ่งล้านบาท	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๗/๕	
๖๓.	ในกรณีที่มีการกระทำความผิดที่อาจดำเนินมาตรการลงโทษทางแพ่งตามมาตรา ๓๑๗/๑ ได้ หากสำนักงานเห็นว่าควรใช้มาตรการลงโทษทางแพ่งกับผู้กระทำความผิดนั้น ให้สำนักงานเสนอเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่งพิจารณาว่าควรดำเนินมาตรการลงโทษทางแพ่งกับผู้กระทำความผิดนั้นหรือไม่ อย่างไร หากคณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ควรนำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้บังคับ ให้ดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดนั้นต่อไป	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๗/๖	
๖๔.	เมื่อคณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่งเห็นควรให้นำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดและได้กำหนดวิธีการในการบังคับตามมาตรการลงโทษทางแพ่งตามควรแก่กรณีแล้ว และผู้กระทำความผิดยินยอมที่จะปฏิบัติตามมาตรการลงโทษทางแพ่งตามที่กำหนด ให้สำนักงานจัดทำบันทึกการยินยอมและเมื่อผู้นั้นได้ชำระเงินครบถ้วนแล้ว ให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๗/๗	
๖๕.	ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมที่จะระงับคดีตามมาตรา ๓๑๗/๗ ให้สำนักงานฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลเพื่อกำหนดมาตรการลงโทษทางแพ่งแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต่อไป ในกรณีที่ศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินตามมาตรา ๓๑๗/๔ (๒) หรือ (๕) ให้คิดดอกเบี้ยนับแต่วันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จด้วย เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งกำหนดมาตรการลงโทษทางแพ่งและผู้กระทำความผิดได้ชำระเงินครบถ้วนแล้ว ให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๗/๘	
๖๖.	เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามมาตรา ๓๑๗/๗ วรรคสอง หรือมาตรา ๓๑๗/๘ แล้ว คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้นได้ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๗/๙	

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๖๗.	เมื่อคณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่งกำหนดมาตรการลงโทษทางแพ่งหรือศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งกำหนดมาตรการลงโทษทางแพ่งตามมาตรา ๓๑๗/๔ (๓) หรือ (๔) ให้สำนักงานแจ้งบริษัทหลักทรัพย์ บริษัทที่ออกหลักทรัพย์ ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตลาดหลักทรัพย์ ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ ศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ให้ดำเนินการหรืองดเว้นดำเนินการ เพื่อให้มีผลตามที่กำหนดไว้ในบันทึกการยินยอม หรือคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้นด้วย	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๗/๑๐	
๖๘.	ถ้าบุคคลหลายคนร่วมกันกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๑๗/๑ ในระหว่างบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลทั้งหลายนั้นต่างต้องรับผิดเป็นส่วนเท่าๆ กัน เว้นแต่โดยพฤติการณ์จะวินิจฉัยได้เป็นประการอื่น ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๑๗/๑ เป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลหรือแต่ละนิติบุคคลเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการหรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องถูกดำเนินการตามมาตรการลงโทษทางแพ่งตามหมวดนี้ด้วย โดยต้องรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมกับนิติบุคคลนั้น	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๗/๑๑	
๖๙.	เงินที่ผู้กระทำความผิดได้ชำระตามมาตรา ๓๑๗/๔ เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๓๑๗/๔ (๕) คืนให้แก่สำนักงานแล้ว เหลือเท่าใดให้ตกเป็นของแผ่นดิน	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๗/๑๒	
๗๐.	ให้นำอายุความฟ้องคดีอาญามาใช้บังคับแก่การฟ้องคดีเพื่อกำหนดมาตรการลงโทษทางแพ่งสำหรับการกระทำความผิดที่อาจดำเนินมาตรการลงโทษทางแพ่งได้ตามมาตรา ๓๑๗/๑	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๗/๑๓	
๗๑.	การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่ง และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่การพิจารณา การพิพากษา และการบังคับคดีด้วยโดยอนุโลม	พ.ร.บ.หลักทรัพย์ มาตรา ๓๑๗/๑๔	

๒.๗ ความผิดเกี่ยวกับบริษัทมหาชนจำกัด

บริษัทมหาชนจำกัด ถูกกำหนดขึ้นโดย พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕ โดยมีข้อกำหนดให้บริษัทซึ่งดำเนินธุรกิจอยู่แล้ว สามารถนำหุ้นจำนวนหนึ่งของบริษัทออกจำหน่ายให้ประชาชนทั่วไปได้ และประชาชนผู้ซื้อหุ้นจึงเป็นเจ้าของกิจการนั้นตามสัดส่วนของหุ้นที่ถืออยู่ และหุ้นนี้อาจขายให้ผู้อื่นได้ตามราคาหุ้นในแต่ละวันผู้ที่ดำเนินการขายและซื้อหุ้นของบริษัทจำกัด (มหาชน) คือ ตลาดหลักทรัพย์ กฎและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการขายหุ้นต่อประชาชนจะถูกกำหนดตาม พ.ร.บ.ตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕ โดยมีคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์คอยกำกับดูแล โดยในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Public Limited Company แล้วย่อได้เป็น Plc หรือ PLC (Public Limited Company) เพื่อแสดงว่าเป็นบริษัทจำกัดประเภทมหาชน แตกต่างไปจากบริษัทประเภท private หรืออาจย่อว่า Pcl หรือ PCL (Private Company Limited) ซึ่งแต่เดิมนั้น บริษัทมหาชนถูกกำหนดให้ต้องมีผู้ถือหุ้นอย่างน้อย ๑๐๐ คน และต้องมีผู้ถือหุ้นรายย่อยถือหุ้นอย่างน้อย ๕๐% ของทุนจดทะเบียน แต่หลังจากประกาศใช้ พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕ แล้ว เงื่อนไขของการมีผู้ถือหุ้นดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไป และกำหนดให้บริษัทมหาชนจำกัดจะมีผู้ถือหุ้นกี่คนก็ได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่า ๑๕ คนเท่านั้น

๒.๗.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พ.ร.บ.บริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ.๒๕๓๕

ก. ความรับผิดอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่ทั่วๆ ไปที่กฎหมายกำหนด

ความรับผิดประเภทบัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดโทษให้กับคณะกรรมการเท่านั้น โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙๕, ๑๙๖, ๑๙๗, ๒๐๒ และมาตรา ๒๐๗

มาตรา ๑๙๕ บัญญัติว่า “คณะกรรมการบริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๗ วรรคสอง มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๙ มาตรา ๘๓ วรรคสอง มาตรา ๙๖ วรรคสาม มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๐๕ วรรคสาม มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๓ มาตรา ๑๑๕ วรรคสี่ มาตรา ๑๕๑ หรือ มาตรา ๑๘๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

มาตรา ๑๙๖ บัญญัติว่า “คณะกรรมการบริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๕๗ หรือมาตรา ๑๘๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท”

มาตรา ๑๙๗ บัญญัติว่า “คณะกรรมการบริษัทใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๒๐๒ บัญญัติว่า “ประธานคณะกรรมการบริษัทหรือผู้ได้รับมอบหมายผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง หรือมาตรา ๘๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

มาตรา ๒๐๗ บัญญัติว่า “คณะกรรมการบริษัทใดแสดงรายการตามมาตรา ๑๑๔ (๓) (๔) หรือ (๕) ไม่ครบถ้วน หรือไม่ตรงกับความเป็นจริง ต้องระวังโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

หากกรรมการบริหารบริษัทมหาชนกระทำผิดอาญาตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนในมาตรา ๑๙๕, ๑๙๖, ๒๐๒ และมาตรา ๒๐๗ (เว้นแต่มาตรา ๑๙๗) กรรมการบริษัท มหาชนจำกัดสามารถชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูงแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณาได้ เมื่อชำระค่าปรับแล้วจะมีผลให้คดีอาญาเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับลงตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙

ในกรณีที่กรรมการบริษัทจำกัดกระทำความผิดตามมาตรา ๑๙๗ กล่าวคือ คณะกรรมการบริษัทได้ฝ่าฝืนต่อหน้าที่ในมาตรา ๔๓ กล่าวคือนำเงินค่าจองหุ้นไปใช้จ่ายก่อนที่จะจดทะเบียนบริษัท โดยไม่ได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมจัดตั้งบริษัท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๑๙๗ คณะกรรมการที่กระทำความผิดย่อมไม่สามารถชำระค่าปรับในอัตราสูงได้ เพราะเหตุว่าความผิดในมาตรา ๑๙๗ เป็นความผิดที่มีโทษจำคุก

จึงไม่สามารถชำระค่าปรับให้คดีอาญาเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ ได้ คณะกรรมการจึงต้องถูกดำเนินคดีส่งฟ้องศาล และให้ศาลเป็นผู้พิจารณาโทษ เหตุที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกกับคณะกรรมการในกรณีฝ่าฝืนมาตรา ๔๓ นั้นเพราะพฤติการณ์มาตรา ๔๓ นั้น เป็นเรื่องสำคัญ และน่าจะเป็นแนวทางที่ส่อถึงเจตนาทุจริตของคณะกรรมการ

ข. ความรับผิดอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อป้องกันผลประโยชน์ที่ขัดกัน

พ.ร.บ.บริษัทมหาชน จำกัด ได้บัญญัติหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อป้องกันผลประโยชน์ที่ขัดกันของกรรมการกับบริษัทมหาชนไว้ในมาตรา ๓๖, ๓๗, ๓๘, ๓๙, ๙๐ ถ้ากรรมการฝ่าฝืนมาตราดังกล่าวก็จะต้องมีความรับผิดทางแพ่งแห่งละเมิด และการฝ่าฝืนบางมาตรา ก็จะต้องได้รับโทษทางอาญา

พ.ร.บ.บริษัทมหาชน จำกัด ได้กำหนดโทษทางอาญากับกรรมการที่ฝ่าฝืนหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อป้องกันผลประโยชน์ขัดกัน เพียง ๒ มาตรา คือ มาตรา ๒๐ ได้กำหนดโทษสำหรับกรรมการที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๘๘ และในมาตรา ๒๐๔ ได้กำหนดโทษสำหรับกรรมการที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๘๙

มาตรา ๒๐๓ กรรมการบริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๘ หรือปฏิบัติตามไม่ครบถ้วนหรือไม่ตรงกับความเป็นจริง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๒๐๔ กรรมการ กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งมีอำนาจกระทำการแทนบริษัทผู้ใดกระทำการใดๆ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๘๙ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือสองเท่าของจำนวนเงินที่ให้กู้ยืม โดยพิจารณาว่าจำนวนใดจะมากกว่ากัน

ค. ความรับผิดทางอาญาอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

มาตรา ๒๑๔ กรรมการหรือผู้ชำระบัญชีของบริษัทใด โดยทุจริต แสดงออกซึ่งความเท็จหรือปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งต่อที่ประชุมผู้ถือหุ้นในเรื่อง ฐานะการเงินของบริษัทนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๒๑๕ บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใดกระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่บริษัทนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ง. ความรับผิดของกรรมการร่วมกับบริษัท

มาตรา ๒๒๒ ในกรณีที่บริษัทเป็นผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ กรรมการซึ่งรู้เห็นเป็นใจกับการกระทำความผิดนั้น หรือซึ่งมิได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย

๒.๗.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับบริษัทมหาชนจำกัด ตารางข้อหาหรือฐานความผิดและกำหนดโทษ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑.	- บริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๑ วรรคสอง มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๘ มาตรา ๕๙ มาตรา ๖๒ วรรคสอง มาตรา ๖๓ วรรคสอง มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๕ วรรคสาม มาตรา ๑๐๘ วรรคสอง มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๓ มาตรา ๑๓๘ วรรคสอง มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๕ วรรคสอง มาตรา ๑๘๘ หรือมาตรา ๑๘๙	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๑๙๑	ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท
๒.	- ผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทคนใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ วรรคสาม มาตรา ๒๘ หรือ มาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๑๙๒	ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท
๓.	- ผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทคนใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๖	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๑๙๓	โทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔.	- ผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทคนใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๗	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๑๙๔	ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท
๕.	- คณะกรรมการบริษัทไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๗ วรรคสอง มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๙ มาตรา ๘๓ วรรคสอง มาตรา ๙๖ วรรคสาม มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๐๕ วรรคสาม มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๓ มาตรา ๑๑๕ วรรคสี่ มาตรา ๑๕๑ หรือมาตรา ๑๘๓	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๑๙๕	ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท
๖.	- คณะกรรมการบริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๕๗ หรือมาตรา ๑๘๒	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๑๙๖	ปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท
๗.	- คณะกรรมการบริษัทใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๓	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๑๙๗	จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๘.	- ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๕ วรรคสอง	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๑๙๘	จำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท
๙.	- ผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทคนใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๗ วรรคสอง	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๑๙๙	ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือสองเท่าของมูลค่าหุ้นที่โอน สุดแต่จำนวนใดจะมากกว่า
๑๐.	- บริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๑ มาตรา ๖๒ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๙๖ วรรคหนึ่ง	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๐๐	ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท
๑๑.	- บริษัทใดฝ่าฝืนมาตรา ๖๖	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๐๑	ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือสองเท่าของมูลค่าหุ้นที่ถือหรือรับจำนำไว้ สุดแต่จำนวนใดจะมากกว่า

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑๒.	- ประธานคณะกรรมการบริษัทหรือผู้ได้รับมอบหมายผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง หรือมาตรา ๘๒	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๐๒	ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท
๑๓.	- กรรมการบริษัทคนใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๘ หรือปฏิบัติตามแต่ไม่ครบถ้วนหรือไม่ตรงกับความจริง	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๐๓	ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท
๑๔.	- กรรมการ กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งมีอำนาจกระทำการแทนบริษัทผู้ใด กระทำการใดๆ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๘๙	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๐๔	ปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือสองเท่าของจำนวนเงินที่ให้กู้ยืม สุดแต่จำนวนใดจะมากกว่า
๑๕.	- บริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๐๙	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๐๕	ปรับไม่เกินสองแสนบาทและปรับเป็นรายวันอีกวันละสองพันบาทจนกว่าจะปฏิบัติถูกต้อง
๑๖.	- บริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑๐ มาตรา ๑๑๑ หรือมาตรา ๑๓๗	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๐๖	ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท
๑๗.	- คณะกรรมการบริษัทใดแสดงรายการตามมาตรา ๑๑๔ (๓) (๔) หรือ (๕) ไม่ครบถ้วน หรือไม่ตรงกับความจริง	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๐๗	ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท
๑๘.	- บริษัทใดไม่ดำเนินการให้ถูกต้องตามคำสั่งของนายทะเบียนซึ่งสั่งตามมาตรา ๑๓๒(๓)	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๐๘	ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท
๑๙.	- ผู้ชำระบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖๐(๗) หรือมาตรา ๑๖๑	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๐๙	ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท
๒๐.	- ผู้ชำระบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖๕ มาตรา ๑๖๖ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๗๔ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง มาตรา ๑๗๕ มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือไม่ปฏิบัติตาม คำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา ๑๗๔ วรรคสาม	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๑๐	ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท
๒๑.	- ผู้ชำระบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๗๗	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๑๑	ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท
๒๒.	- ผู้ใดขัดขวาง หรือไม่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ตรวจสอบซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๓๐ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๙๐	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๑๒	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ
๒๓.	- ผู้ใดใช้ชื่อหรือยี่ห้อซึ่งมีอักษรไทยว่า “บริษัทมหาชนจำกัด” “บริษัท” หรือ “จำกัด (มหาชน)” หรือ “บมจ.” หรืออักษรต่างประเทศซึ่งมีความหมายดังกล่าวประกอบในจดหมาย ประกาศ ใบแจ้งความ ใบส่งของ ใบเสร็จรับเงิน หรือเอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับธุรกิจของบริษัท โดยมิได้เป็นบริษัท เว้นแต่เป็นการใช้ในการขอจดทะเบียนเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัท หรือในแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหุ้นต่อประชาชน หรือในหนังสือชี้ชวนให้ซื้อหุ้น	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๑๓	ปรับไม่เกินสองหมื่นบาทและปรับอีกวันละหนึ่งพันบาท จนกว่าจะเลิกใช้

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๒๔.	- กรรมการหรือผู้ชำระบัญชีของบริษัทใด โดยทุจริตแสดงออกซึ่งความเท็จหรือปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งต่อที่ประชุมผู้ถือหุ้นในเรื่องฐานะการเงินของบริษัทนั้น	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๑๔	ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท
๒๕.	- บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใด กระทำการหรือไม่กระทำการ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่บริษัทนั้น	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๑๕	ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท
๒๖.	- บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใด กระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้ (๑) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท หรือ (๒) ลงข้อความเท็จ หรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๑๖	จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒๗.	- ผู้ใดโฆษณาโดยอ้างถึงบุคคล ตำแหน่งหน้าที่ บัญชี รายงาน หรือกิจการอันเกี่ยวกับ บริษัทอันเป็นเท็จในสาระสำคัญ หรือปกปิดข้อความอันเป็นสาระสำคัญ เพื่อ (๑) ลวงผู้มีส่วนได้เสียในบริษัทนั้นให้ขาดประโยชน์อันควรได้จากบริษัทนั้น หรือ (๒) จูงใจบุคคลให้เข้าเป็นผู้ถือหุ้นหรือหุ้นกู้ให้มอบหมายหรือให้ส่งทรัพย์สินให้แก่บริษัทนั้น หรือให้เข้าเป็นผู้ค้ำประกันหรือให้ทรัพย์สินเป็นประกันบริษัทนั้น	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๑๗	จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๒๘.	- ผู้ใดเข้าร่วมในที่ประชุมจัดตั้งบริษัทหรือในที่ประชุมผู้ถือหุ้นและลงคะแนนออกเสียง หรือลงคะแนนเสียงโดยลวงว่าตนเป็นผู้จองหุ้น ผู้ถือหุ้น หรือผู้มีสิทธิออกเสียงแทนผู้จองหุ้น หรือผู้ถือหุ้น ต้องระวางโทษ - ผู้ใดให้อุปการะแก่การกระทำความผิดในวรรคหนึ่งโดยส่งมอบเอกสารแสดงการจองหุ้นหรือใบหุ้นซึ่งได้ใช้เพื่อการดังกล่าวแล้ว ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๑๘	ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท
๒๙.	- ผู้ใดโดยทุจริตกำหนดค่าทรัพย์สินหรือสิ่งที่นำมาชำระเป็นค่าหุ้นสูงกว่ามูลค่าที่แท้จริง	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๑๙	ปรับไม่เกินสองเท่าของจำนวนที่สูงกว่ามูลค่าที่แท้จริงนั้น
๓๐.	ผู้ใดได้ล่วงรู้กิจการของบริษัทใดเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยของบริษัทจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผย นอกจากตามอำนาจหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๒๐	จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๓๑.	ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้แทนนิติบุคคลซึ่งรู้เห็นเป็นใจกับการกระทำความผิดนั้นหรือซึ่งมิได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้น	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๒๑	ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย
๓๒.	ในกรณีที่บริษัทเป็นผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ กรรมการซึ่งรู้เห็นเป็นใจกับการกระทำความผิดนั้น หรือซึ่งมิได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้น	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา ๒๒๒	ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย

๒.๘ ความผิดเกี่ยวกับ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ความผิดอันเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ จะได้ถูกยกเลิกไปโดย พ.ร.บ. ให้ใช้ ป.อาญา พ.ศ.๒๔๙๙ และในร่าง ป.อาญาใหม่ก็มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดในเรื่องนี้ไว้ อีกประการหนึ่ง ในกฎหมายของต่างประเทศไม่ปรากฏว่าได้รวมความผิดอันเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธินี้เข้าไว้ใน ป.อาญาฉะนั้น จึงสมควรที่จะบัญญัติความผิดดังกล่าวนี้ ขึ้นไว้เป็นพระราชบัญญัติฉบับหนึ่งต่างหาก

๒.๘.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕
- พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๔๙
- พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑

สรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

พ.ร.บ. กำหนดความผิดฯ กำหนดพฤติการณ์และโทษของการกระทำความผิดอันเกิดจากการดำเนินการของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ ดังนี้

นิยามที่เกี่ยวข้อง

ประเภทของห้างหุ้นส่วน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แบ่งห้างหุ้นส่วนออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ห้างหุ้นส่วนสามัญ

๒. ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ห้างหุ้นส่วนสามัญ

คือ ห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกเดียว โดยผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนี้สินทั้งปวงของห้างหุ้นส่วนไม่จำกัดจำนวน ห้างหุ้นส่วนสามัญ จะจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลหรือไม่ก็ได้ ดังนั้นห้างหุ้นส่วนสามัญจึงแยกออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มิได้จดทะเบียน ซึ่งไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย

๒. ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ซึ่งมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายและมีชื่อเรียกโดยเฉพาะว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล”

โครงสร้างห้างหุ้นส่วนสามัญ

๑. มีผู้เป็นหุ้นส่วนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

๒. มีผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกเดียว คือ หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบ โดยผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้สินทั้งปวง ของห้างหุ้นส่วนไม่จำกัดจำนวน

๓. ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนเข้าเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้

๔. จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ก็ได้ ถ้าจดทะเบียนเรียกว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล”

ห้างหุ้นส่วนจำกัด

คือห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วน ๒ จำพวก ดังนี้คือ

๑. หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด ได้แก่ ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคน ซึ่งรับผิดจำกัดเพียงจำนวนเงินที่ตนรับว่าจะลงทุนในห้างหุ้นส่วนเท่านั้น

๒. หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด ได้แก่ หุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งรับผิดในบรรดาหนี้สินทั้งปวงของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน

โครงสร้างห้างหุ้นส่วนจำกัด

๑. มีผู้เป็นหุ้นส่วนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

๒. ผู้เป็นหุ้นส่วนมี ๒ จำพวก คือ

๒.๑ หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบ รับผิดเฉพาะจำนวนเงินที่รับว่าจะลงหุ้นในห้างหุ้นส่วน

๒.๒ หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความผิดชอบ รับผิดในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน

๓. ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ

๔. ต้องจดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การดำเนินการจัดตั้งห้างหุ้นส่วน

เมื่อมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตกลงใจที่จะเข้าร่วมลงทุนประกอบกิจการเป็นห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลประเภทใดประเภทหนึ่งดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากบรรดาผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนจะต้องเป็นผู้มีหน้าที่ดำเนินการขอจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนนั้นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทที่ห้างนั้นมีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่

กรณีที่เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด กฎหมายกำหนดให้ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ จะเป็นได้เฉพาะแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้น

การดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมหรือเลิกและชำระบัญชีห้างหุ้นส่วน

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้นได้ตกลงที่จะแก้ไขเพิ่มเติมรายการใดๆ ที่ได้จดทะเบียนไว้เป็นอย่างอื่น หรือผู้เป็นหุ้นส่วนประสงค์จะเลิกกิจการ ก็จะต้องไปดำเนินการขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติม

รายการนั้นๆ หรือจดทะเบียนเลิกและเสร็จการชำระบัญชี ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทที่ห้างนั้นมีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่

การจดทะเบียนจัดตั้งและแก้ไขเพิ่มเติมจะต้องดำเนินการตามวิธีและหลักเกณฑ์ที่กฎหมายและระเบียบของทางราชการได้กำหนดไว้

บริษัทจำกัด (Limited Company) คือ องค์การธุรกิจ ซึ่งจัดตั้งขึ้นด้วยการแบ่งทุนเป็นหุ้น มีมูลค่าเท่าๆ กัน ผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงิน ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๙๖ บัญญัติว่า “บริษัทจำกัด คือ บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าหุ้นเท่าๆ กัน โดยผู้ถือหุ้นต่างรับผิดจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ”

สมาคม คือ การรวมตัวของกลุ่มบุคคลเป็นองค์กร เพื่อกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างต่อเนื่องโดยสมาคม จะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

- เป็นการรวมตัวของกลุ่มบุคคล
- เพื่อกระทำการใดๆ เป็นการต่อเนื่อง มิใช่ทำกันเพียงชั่วครั้งชั่วคราวแล้วเลิกกันไป
- การกระทำนั้นจะต้องไม่ใช้เป็นการหากำไร หรือหารายได้แบ่งปันกัน
- ต้องมีข้อบังคับเป็นแนวทางปฏิบัติ
- ต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล
- ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง

มูลนิธิ ได้แก่ ทรัพย์สินที่จัดสรรไว้โดยเฉพาะสำหรับวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลสาธารณะ การศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี การศึกษา หรือเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่น โดยมิได้มุ่งหาผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน และเป็นนิติบุคคลเมื่อได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

งบดุล (Balance Sheet) หมายถึง งบแสดงฐานะทางการเงินของธุรกิจ ณ วันใดวันหนึ่งตามหลักการบัญชีที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ซึ่งจะแสดงให้ทราบว่ามีสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของเจ้าของจำนวนเท่าใด รายละเอียดการแสดงสินทรัพย์ในงบดุลจะเรียงตามสภาพคล่อง โดยเงินสดจะมีสภาพคล่องสูงที่สุดเพราะสามารถจ่ายชำระหนี้ได้เร็วกว่าสินทรัพย์อื่น

กฎหมายบังคับว่าจะต้องจัดทำงบดุลขึ้นมาอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เมื่อสิ้นสุดปีการเงิน (ปีการเงินของแต่ละกิจการอาจไม่ตรงกับปีปฏิทินก็ได้ เช่น ปีการเงินอาจเริ่มตั้งแต่ ๑ มีนาคม สิ้นสุด ๒๘ กุมภาพันธ์ ในขณะที่ปีปฏิทินเริ่มตั้งแต่ ๑ มกราคม สิ้นสุด ๓๑ ธันวาคม ของทุกปี) ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานรัฐบาลสามารถประเมินและจัดเก็บภาษีได้ อย่างไรก็ตาม กิจการบางแห่งอาจจะจัดทำงบดุลเพื่อแสดงฐานะการเงินทุกวันสิ้นเดือนก็ได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ใช้รายงานของกิจการนั้นๆ

งบดุลของกิจการใดก็จะแสดงเฉพาะฐานะทางการเงินของกิจการนั้น ไม่เกี่ยวกับฐานะทางการเงินของผู้เป็นเจ้าของ ซึ่งผู้เป็นเจ้าของอาจจะมีสินทรัพย์ส่วนตัว เช่น เงินฝากธนาคาร บ้าน รถยนต์ หรือสินทรัพย์อื่นๆ แต่สินทรัพย์ดังกล่าวถือเป็นสินทรัพย์ส่วนตัว อันนี้เป็นหลักข้อสมมติฐานหรือแนวคิดของการรายงานที่ถือว่า กิจการแยกต่างหากจากผู้เป็นเจ้าของ (The business entity)

ผู้ถือหุ้น (shareholder หรือ stockholder) คือบุคคลหรือสถาบัน (รวมถึงบริษัท บรรษัท) ที่ถือครองหุ้นในทางกฎหมาย จำนวนหนึ่งหุ้น หรือมากกว่านั้น ในบริษัทมหาชนหรือบริษัทเอกชน ผู้ถือหุ้นอาจหมายถึงสมาชิกในบริษัท โดยทางกฎหมายแล้ว บุคคลจะไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นจนกว่าจะอยู่ในรายชื่อและมีรายละเอียดอื่นที่อยู่ในทะเบียนของบริษัทในฐานะผู้ถือหุ้นหรือเป็นสมาชิกบริษัท อิทธิพลของผู้ถือหุ้นในธุรกิจจะพิจารณาจากสัดส่วนการถือหุ้น

๒.๘.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ

ตารางข้อหาหรือฐานความผิดและกำหนดโทษ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑.	บริษัทจำกัดใด (๑) ไม่ทำบัญชีงบดุลตามมาตรา ๑๑๙๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (๒) ไม่จัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบงบดุล ไม่นำบัญชีงบดุลเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ ไม่ส่งสำเนางบดุล หรือไม่มีสำเนางบดุล ตามมาตรา ๑๑๙๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือ (๓) ไม่จำหน่ายสำเนางบดุลแก่ผู้ปรารถนาจะซื้อตามมาตรา ๑๑๙๙ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ มาตรา ๑๘	ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท
๒.	กรรมการใดของบริษัทจำกัด (๑) ไม่ส่งสำเนางบดุลตามมาตรา ๑๑๙๙ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (๒) ไม่จัดให้ถือบัญชีตามมาตรา ๑๒๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือ (๓) ไม่จัดให้จดบันทึก หรือไม่เก็บรักษาสมุดตามมาตรา ๑๒๐๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ มาตรา ๒๘	ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท
๓.	ผู้สอบบัญชีใดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด รับรองงบดุลหรือบัญชีอื่นใดอันไม่ถูกต้อง หรือทำรายงานเท็จ	พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ มาตรา ๓๑	ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔.	บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่นิติบุคคลดังกล่าว	พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ มาตรา ๔๑	ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท
๕.	บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด กระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้ (๑) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอม บัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือ (๒) ลงข้อความเท็จ หรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชี หรือเอกสารของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท หรือที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท *ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำการเพื่อลวงให้ห้างหุ้นส่วน บริษัท ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้	พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ มาตรา ๔๒	ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๖.	ผู้ใดใช้ชื่อ ซึ่งมีอักษรไทยประกอบว่า สมาคม ในดวงตรา ป้ายชื่อ จดหมาย ใบแจ้งความหรือเอกสารอย่างอื่น เกี่ยวกับธุรกิจโดยมิได้เป็นสมาคม เว้นแต่เป็นการใช้ในการขอจดทะเบียนเกี่ยวกับการตั้งสมาคม	พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ มาตรา ๔๙	ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท และปรับอีกไม่เกินวันละห้าสิบบาทจนกว่าจะได้เลิกใช้
๗.	ผู้ใดใช้ชื่อซึ่งมีอักษรไทยประกอบว่า มูลนิธิ ในดวงตรา ป้ายชื่อ จดหมาย ใบแจ้งความ หรือเอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับธุรกิจโดยมิได้เป็นมูลนิธิ	พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ มาตรา ๕๐	ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท และปรับอีกไม่เกินวันละห้าสิบบาทจนกว่าจะได้เลิกใช้
๘.	ผู้จัดการใดของสมาคม ดำเนินกิจการผิดวัตถุที่ประสงค์ของสมาคม และการดำเนินกิจการนั้นเป็นภยันตรายต่อสันติภาพของประชาชน หรือน่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบในบ้านเมือง	พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ มาตรา ๕๕	ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๙.	ผู้ใดดำเนินกิจการของสมาคม ซึ่งมิได้จดทะเบียนตามมาตรา ๑๒๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เว้นแต่เป็นการดำเนินกิจการเพื่อขอจดทะเบียน	พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ มาตรา ๕๖	ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๑๐.	บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินกิจการของมูลนิธิ ดำเนินกิจการผิดวัตถุที่ประสงค์ของมูลนิธิหรือข้อกำหนดว่าด้วยทรัพย์สินของมูลนิธิ และการดำเนินกิจการนั้นอาจเป็นการเสียหายแก่มูลนิธินั้น หรือสาธารณชน	พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ มาตรา ๖๑	ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒.๙ ความผิดเกี่ยวกับการบัญชี

พ.ร.บ.การบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓ กำหนดให้กิจการทุกขนาดทั้งที่จดทะเบียนและหรือที่ไม่จดทะเบียน ต้องมีการจัดทำบัญชี ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่แสดงให้เห็นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกิจการหรือธุรกิจนั้นๆ การทำบัญชีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทยนั้นกว่าร้อยละ ๙๐ จะใช้บริการของสำนักงานบัญชีเพื่อช่วยยื่นภาษีให้กับรัฐและปิดงบการเงินเป็นรายปี เพื่อส่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เนื่องจากขาดความรู้ความชำนาญทางด้านการบัญชี ตาม พ.ร.บ.การบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓ และมาตรฐานการรายงานทางการเงิน สำนักงานบัญชีในฐานะที่เป็นผู้ทำบัญชีจึงมีบทบาทเพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้การจัดทำบัญชีถูกต้องตามควร มีความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงิน และมีข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจได้

๒.๙.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ใน พ.ร.บ.การบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓ ได้บัญญัติถึงหน้าที่ของผู้ทำบัญชีและความรับผิดชอบของผู้ทำบัญชี ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๗ ตอนที่ ๔๑ ก. ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ซึ่งมีด้วยกันทั้งหมด ๔๕ มาตรา ๕ หมวดและบทเฉพาะกาล พ.ร.บ.การบัญชี มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับข้อกำหนดในการจัดทำบัญชี และการลงรายการบัญชี ธุรกิจที่เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หน้าที่ความรับผิดชอบและคุณสมบัติผู้ทำบัญชี ผู้มีอำนาจในการตรวจสอบบัญชี และบทกำหนดโทษ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี การจัดตั้งธุรกิจในประเทศไทยสามารถแบ่งได้หลากหลายประเภท ตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง โดย พ.ร.บ.การบัญชี ๒๕๔๓ ได้จัดแบ่งกลุ่มธุรกิจดังกล่าวให้เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำงบการเงินประจำปีดังต่อไปนี้

๑.๑ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน

๑.๒ บริษัทจำกัด

๑.๓ บริษัทมหาชนจำกัด

๑.๔ นิติบุคคลต่างประเทศที่เข้ามาตั้งสำนักงานสาขาในประเทศไทย

๑.๕ กิจการร่วมค้า

๑.๖ สถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจำซึ่งหมายถึงสถานประกอบการที่แยกออกไปจากสำนักงานใหญ่ โดยมีพนักงานประจำ และมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการที่จะก่อให้เกิดรายได้กล่าวคือมีการขายสินค้าหรือให้บริการ

๑.๗ บุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนสามัญ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ซึ่งในขณะนี้ได้มีประกาศให้บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มิได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจเป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้มีไว้เพื่อจำหน่าย ผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักร หรือผู้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าประเภทแถบเสียงเพลง แถบวีดิทัศน์ และแผ่นซีดี เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

๒. หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ตาม พ.ร.บ.การบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓ ได้มีการกำหนดหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไว้ ดังนี้

๒.๑ จัดให้มีการทำบัญชีนับแต่วันเริ่มทำบัญชี โดยต้องทำบัญชีให้ครบถ้วน และถูกต้องตามรายละเอียด หลักเกณฑ์และวิธีการตามประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่องกำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำข้อความ และรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี พ.ศ.๒๕๔๔

๒.๒ ควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำบัญชีให้ถูกต้อง และตรงตามความจริง

๒.๓ จัดทำเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ได้แก่ บันทึก หนังสือ หรือเอกสารใดๆ ที่ใช้เป็นหลักฐานในการลงบัญชี สามารถแบ่งได้ ดังนี้

๒.๓.๑ เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำโดยบุคคลภายนอก

๒.๓.๒ เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำโดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเพื่อออกให้แก่บุคคลภายนอก

๒.๓.๓ เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำโดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเพื่อใช้ในกิจการ

๒.๔ ส่งมอบเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบส่งของ ใบสำคัญรับ ใบสำคัญจ่าย เป็นต้น แก่ผู้ทำบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน เพื่อให้บัญชีที่จัดทำขึ้นสามารถแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริง และตามมาตรฐานการบัญชี

๒.๕ การปิดบัญชี ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องปิดบัญชีทุกรอบ ๑๒ เดือน โดยสามารถปิดบัญชีโดยมีรอบน้อยกว่า ๑๒ เดือนได้ ในกรณีต่อไปนี้

๒.๕.๑ รอบปีบัญชีแรก

๒.๕.๒ รอบปีบัญชีที่ได้รับอนุญาตเปลี่ยนวันสิ้นสุดปีบัญชีต่อสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี

๒.๖ จัดทำงบการเงิน โดยมีรายการย่อตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

๒.๗ ต้องจัดให้งบการเงินได้รับการตรวจสอบ และแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ยกเว้นงบการเงินของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่มีทุนไม่เกิน ๕ ล้านบาท สินทรัพย์รวมไม่เกิน ๓๐ ล้านบาท และรายได้รวมไม่เกิน ๓๐ ล้านบาท ไม่ต้องมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบงบการเงินได้ แต่ต้องได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีภาษีอากร (tax auditor)

๒.๘ ต้องเก็บรักษาบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานประกอบธุรกิจ ได้แก่

๒.๘.๑ สถานที่ทำการ

๒.๘.๒ สถานที่ผลิตสินค้าเป็นประจำ

๒.๘.๓ สถานที่เก็บสินค้าเป็นประจำ

ต้องเก็บรักษาบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี นับแต่วันปิดบัญชี

๓. ผู้ทำบัญชี ตามที่ พ.ร.บ.การบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓ ให้อำนาจอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าตามมาตรา ๗(๖) กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี ซึ่งอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้ออกประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง กำหนดคุณสมบัติ และเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓ เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง และเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับผู้ทำบัญชี กรมพัฒนาธุรกิจการค้า จึงได้จัดทำคำชี้แจงเกี่ยวกับการยื่นแบบแจ้งเป็นผู้ทำบัญชี ดังนี้

๓.๑ ผู้ทำบัญชี หมายถึง ผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ไม่ว่าจะได้กระทำในฐานะเป็นลูกจ้างของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือไม่ก็ตาม ซึ่งได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชี สมุห์บัญชี หัวหน้าแผนกบัญชี หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการทำบัญชีกรณีที่เป็นพนักงานของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

๓.๑.๒ หัวหน้าสำนักงาน กรณีที่เป็นสำนักงานบริการรับทำบัญชีที่มิได้จัดตั้งในรูปคณะบุคคล

๓.๑.๓ ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งรับผิดชอบในการให้บริการรับทำบัญชี กรณีที่เป็นสำนักงานบริการรับทำบัญชีที่จัดตั้งในรูปคณะบุคคล

๓.๑.๔ กรรมการหรือผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งรับผิดชอบในการให้บริการรับทำบัญชี กรณีที่เป็นสำนักงานบริการรับทำบัญชีที่จดทะเบียนจัดตั้งเป็นนิติบุคคล

๓.๑.๕ บุคคลธรรมดา กรณีที่เป็นผู้รับจ้างทำบัญชีอิสระ

๓.๑.๖ ผู้ช่วยผู้ทำบัญชีตามที่กำหนดในข้อ ๗(๓) ของประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง กำหนดคุณสมบัติ และเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓

๓.๑.๗ บุคคลอื่นนอกจากที่ระบุตาม ๑ ถึง ๖ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

๓.๒ คุณสมบัติของผู้ทำบัญชี

๓.๒.๑ มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

๓.๒.๒ มีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ทำบัญชีได้

๓.๒.๓ ไม่เคยต้องโทษ โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เนื่องจากได้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี หรือกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี หรือกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี เว้นแต่พ้นระยะเวลาที่ถูกลงโทษมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามปี

๓.๒.๔ มีคุณวุฒิ ดังต่อไปนี้

๓.๒.๔.๑ ผู้ทำบัญชีของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน และบริษัทจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยซึ่ง ณ วันปิดบัญชีในรอบปีบัญชีที่ผ่านมามีทุนจดทะเบียนไม่เกิน ๕ ล้านบาท มีสินทรัพย์รวมไม่เกิน ๓๐ ล้านบาท และมีรายได้รวมไม่เกิน ๓๐ ล้านบาท ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)ทางการบัญชีหรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยหรือคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน(ก.พ.) หรือกระทรวงศึกษาธิการเทียบว่าไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการบัญชี

๓.๒.๔.๒ ผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีดังต่อไปนี้ ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชีหรือเทียบเท่า จากสถาบันการศึกษาซึ่งทบวงมหาวิทยาลัย หรือคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) หรือกระทรวงศึกษาธิการเทียบว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี

๑) ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน และบริษัทจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่ง ณ วันปิดบัญชีในรอบปีบัญชีที่ผ่านมามีทุนจดทะเบียน หรือสินทรัพย์รวม หรือรายได้รวมรายการใดรายการหนึ่งเกินกว่าที่กำหนดไว้ใน (ก)

๒) บริษัทมหาชนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย

๓) นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย

๔) กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร

๕) ผู้ประกอบธุรกิจธนาคาร เงินทุน หลักทรัพย์ เครดิตฟองซิเอร์ ประกันชีวิต ประกันวินาศภัย

๖) ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน

๓.๒.๔.๓ ในกรณีที่เป็นการเริ่มทำบัญชีรอบปีบัญชีแรกของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี คุณวุฒิของผู้ทำบัญชีให้พิจารณา โดยใช้เกณฑ์ทุนจดทะเบียนตามที่กำหนดไว้ใน ๓.๒.๔.๑ และ ๓.๒.๔.๒ แล้วแต่กรณี

๓.๓ ผู้ทำบัญชีมีหน้าที่ตามกฎหมาย ดังนี้

๓.๓.๑ ต้องจัดทำบัญชีเพื่อให้มีการแสดงผลการดำเนินงานฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน ของผู้ทำบัญชีที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริง และตามมาตรฐานการบัญชี โดยมีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วนบัญชี ให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีนั้น อธิบดีมีอำนาจประกาศกำหนดข้อยกเว้นให้ผู้ทำบัญชีไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือส่วนใดส่วนหนึ่ง

๓.๓.๒ ในการลงรายการในบัญชี ผู้ทำบัญชีต้องลงรายการเป็นภาษาไทย หากลงรายการเป็นภาษาต่างประเทศ ให้มีภาษาไทยกำกับ หรือลงรายการเป็นรหัสบัญชีให้มีคู่มือคำแปลรหัสที่เป็นภาษาไทยไว้รวมทั้งต้องเขียน ด้วยหมึก พิมพ์ดีด ตีพิมพ์ หรือใดที่ได้ผลในทำนองเดียวกัน

สรุป พ.ร.บ.การบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓ มีสาระสำคัญของกฎหมาย ดังนี้

๑. แก้ไขหลักการจากเดิมที่กำหนดให้ธุรกิจทั้งนิติบุคคลและบุคคลธรรมดาที่ประกอบธุรกิจตามประเภทที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดต้องจัดทำบัญชีเป็นกำหนดให้เฉพาะนิติบุคคลทั้งที่จดทะเบียนตามกฎหมายไทยและต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทยและกิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากรเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ส่วนบุคคลธรรมดาและห้างหุ้นส่วนที่ไม่ได้จดทะเบียนจะต้องจัดทำบัญชีต่อเมื่อรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

๒. กำหนดให้ผู้ทำบัญชีต้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการจัดทำบัญชีของธุรกิจ โดยแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างผู้ทำบัญชีและผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีให้ชัดเจน กล่าวคือ

๒.๑ กำหนดความรับผิดชอบของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ในการจัดให้มีการทำบัญชีและงบการเงินให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด และมีหน้าที่ต้องจัดส่งเอกสารประกอบการลงบัญชีให้ผู้ทำบัญชีเพื่อจัดทำบัญชีให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชีและยื่นงบการเงินที่ได้รับการตรวจสอบและให้ความเห็นของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแล้ว รวมทั้งจัดให้มีผู้ทำบัญชีที่มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าประกาศกำหนด

๒.๒ ผู้ทำบัญชี (หมายถึงผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไม่ว่าจะได้กระทำในฐานะเป็นลูกจ้างของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือไม่ ซึ่งได้แก่พนักงานบัญชีของบริษัทหรือผู้รับจ้างทำบัญชีอิสระหรือสำนักงานรับทำบัญชี) ต้องจัดทำบัญชีให้เป็นไปตามความจริงตามมาตรฐานการบัญชี โดยมีเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนรายการให้ถูกต้องครบถ้วน

๓. กำหนดให้อธิบดีมีอำนาจกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี รวมทั้งกำหนดข้อยกเว้นให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือผู้ทำบัญชีไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือส่วนใดส่วนหนึ่ง

๔. กำหนดยกเว้นให้งบการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่มีทุนสินทรัพย์หรือรายได้ไม่เกินที่กำหนดในกฎกระทรวงไม่ต้องได้รับตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชี

๕. ลดภาระของธุรกิจในการจัดเก็บบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีจาก ๑๐ ปี เหลือ ๕ ปีและในกรณีจำเป็น อธิบดีโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ขยายระยะเวลาจัดเก็บได้แต่ต้องไม่เกิน ๗ ปี

๖. ปรับปรุงข้อกำหนดต่างๆ ให้สอดคล้องกับระบบการจัดทำบัญชีด้วยคอมพิวเตอร์ เช่น การเก็บรักษาบัญชีการลงรายการในบัญชี เป็นต้น

๗. ปรับปรุงบทกำหนดโทษให้เหมาะสม ครอบคลุมถึงผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ทำบัญชี และผู้ที่เกี่ยวข้องและให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ สำหรับความผิดที่มีโทษปรับเพียงอย่างเดียว หรือมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน เพื่อลดขั้นตอนปฏิบัติและสะดวกต่อผู้ประกอบธุรกิจ กำหนดบทเฉพาะกาล ยกเว้นให้ผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นผู้ทำบัญชีอยู่ก่อนแล้ว แต่ไม่มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกำหนด สามารถประกอบอาชีพต่อไปได้หากได้ประกอบอาชีพอยู่ก่อนแล้ว ไม่น้อยกว่า ๕ ปี โดยให้แจ้งต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พร้อมทั้งเข้าอบรมและสำเร็จการอบรมตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่กำหนดก็จะสามารถทำบัญชีต่อไปได้อีก ๘ ปี นับตั้งแต่ พ.ร.บ.นี้ใช้บังคับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจาก พ.ร.บ.การบัญชี ๒๕๔๓ ทำให้คุณภาพของการจัดทำบัญชีของภาคธุรกิจมีมาตรฐานยิ่งขึ้น มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอ ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจการค้าของประเทศโดยรวมและเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ข้อมูลงบการเงิน

๑. เป็นการยกมาตรฐานของนักบัญชีและให้นักบัญชีเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการจัดทำบัญชีให้ถูกต้อง

๒. เป็นการลดภาระของภาคเอกชนลง และสอดคล้องกับระบบการจัดทำบัญชีของภาคธุรกิจที่พัฒนาไปตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

โดยที่ พ.ร.บ.การบัญชี ๒๕๔๓ มีบทบัญญัติหลายมาตราที่มอบอำนาจให้รัฐมนตรีหรืออธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ไปออกกฎกระทรวงหรือประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ปฏิบัติในเรื่องต่างๆ อาทิ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๔๐ เป็นต้น ในทางปฏิบัติการกำหนดหลักเกณฑ์ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีดังกล่าว กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้มีการหารือร่วมกัน

กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันวิชาชีพบัญชีโดยแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นพิจารณาดำเนินการประกอบด้วยเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ผู้แทนจากสถาบันวิชาชีพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านบัญชีจากสถาบันการศึกษา เป็นต้น จึงเป็นหลักประกันได้ว่าข้อกำหนดต่างๆ จะเป็นไปโดยรอบคอบ และสอดคล้องกับวิธีปฏิบัติของวิชาชีพ

พ.ร.บ.วิชาชีพบัญชี พ.ศ.๒๕๔๗

เป็นกฎหมายใหม่ที่ประกาศใช้ทดแทน พ.ร.บ.ผู้สอบบัญชี พ.ศ.๒๕๐๕ มีทั้งหมด ๗๘ มาตรา จัดแบ่งเป็น ๙ หมวดและบทเฉพาะกาล สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. คำนิยามของ “วิชาชีพบัญชี”

“วิชาชีพบัญชี” หมายถึง วิชาชีพในด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี ทั้งนี้ ในภายหน้าหากเห็นว่ามีบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านใดที่มีความสำคัญ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์อาจออกกฎกระทรวงกำหนดบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านนั้นเพิ่มเติมขึ้นในคำนิยามวิชาชีพบัญชีก็ได้ เช่น การตรวจสอบภายใน เป็นต้น

๒. สภาวิชาชีพบัญชี

สภาวิชาชีพบัญชีมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพบัญชี และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมการศึกษา การอบรม และการวิจัยเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี

(๒) ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิก จัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ระหว่างสมาชิก

(๓) กำหนดมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี และมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี

(๔) กำหนดจรรยาบรรณผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

(๕) รับขึ้นทะเบียนการประกอบวิชาชีพบัญชี ออกใบอนุญาต พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

(๖) รับรองปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาการบัญชีของสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการรับสมัครเป็นสมาชิก

(๗) รับรองความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพบัญชี

(๘) รับรองหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการและการศึกษาต่อเนื่องในด้านต่างๆ ของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

(๙) ควบคุมความประพฤติและการดำเนินงานของสมาชิกและผู้ขึ้นทะเบียนอันเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพบัญชีให้ถูกต้องตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพบัญชี

(๑๐) ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่และให้บริการวิชาการแก่ประชาชนเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี

(๑๑) ออกข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

(๑๒) เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

(๑๓) ให้คำปรึกษาและเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายและปัญหาของวิชาชีพบัญชี

(๑๔) ดำเนินการอื่นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของสภาวิชาชีพบัญชีตาม พ.ร.บ.วิชาชีพบัญชี พ.ศ.๒๕๔๗

๓. โครงสร้างองค์กรตาม พ.ร.บ.วิชาชีพบัญชี พ.ศ.๒๕๔๗

พ.ร.บ.วิชาชีพบัญชี พ.ศ.๒๕๔๗ กำหนดให้มีคณะกรรมการต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแล การพัฒนาความรู้ ส่งเสริมมาตรฐานการประกอบวิชาชีพบัญชีให้มีคุณภาพ และควบคุมจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งคณะกรรมการต่างๆ ได้แก่ คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี คณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชี คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี คณะกรรมการจรรยาบรรณ คณะกรรมการวิชาชีพบัญชีแต่ละด้าน และคณะกรรมการอื่นๆ ซึ่งมีแผนภาพโครงสร้างและองค์ประกอบของคณะกรรมการแต่ละชุด ดังนี้

แผนภาพที่ ๑ โครงสร้างและองค์ประกอบของคณะกรรมการตาม พ.ร.บ.วิชาชีพบัญชี พ.ศ.๒๕๔๗

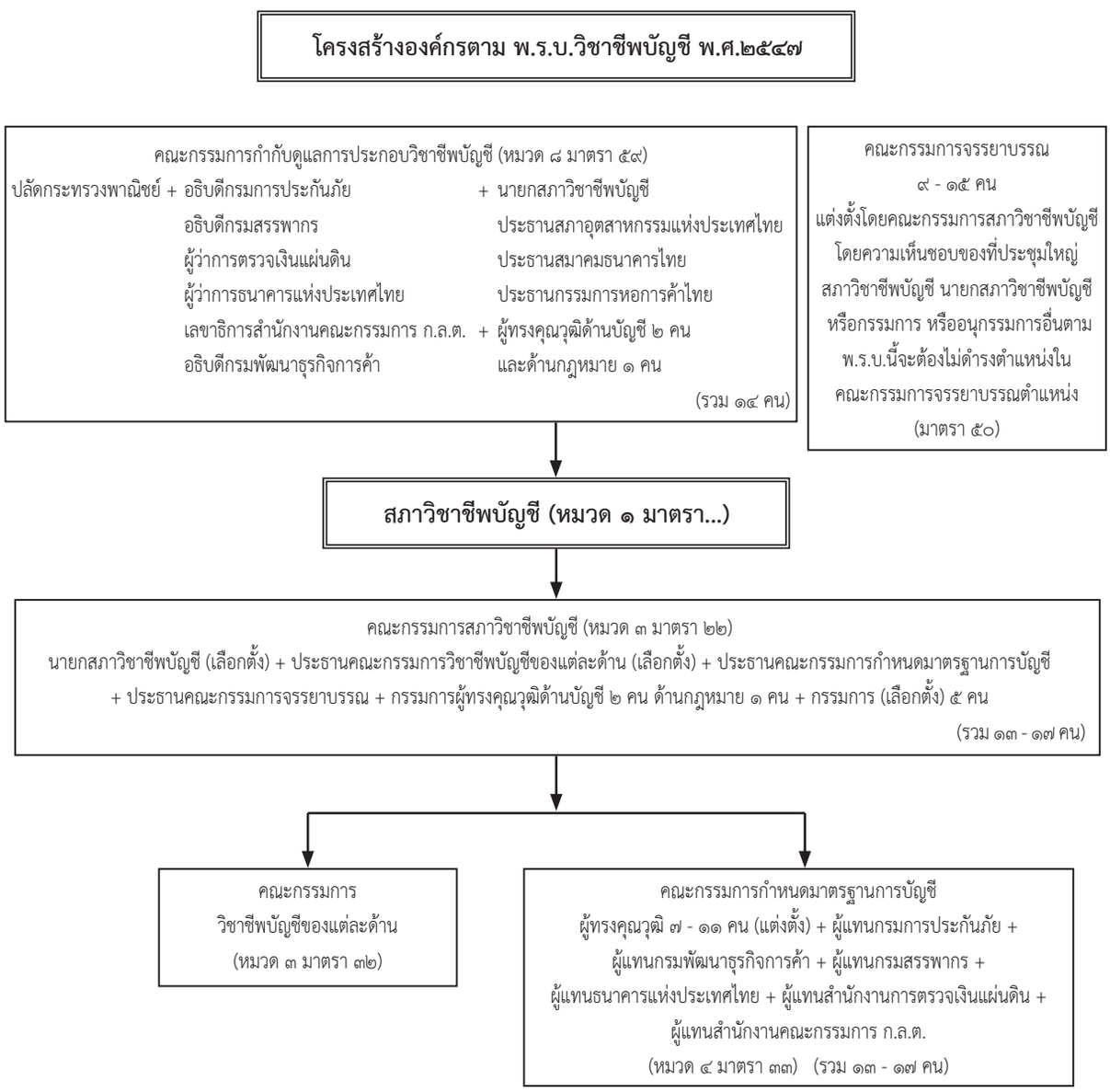

๔. สมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี

แบ่ง ๔ ประเภท ดังนี้

- สมาชิกสามัญ ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี และสำเร็จการศึกษาในระดับไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าทางการบัญชี หรือสาขาอื่นตามที่สภาวิชาชีพกำหนด

- สมาชิกวิสามัญ

(๑) กรณีเป็นผู้มีสัญชาติไทย ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี และสำเร็จการศึกษาในระดับไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าทางบริหารธุรกิจ พาณิชยศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หรือสาขาอื่นที่คณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชีพิจารณาเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพบัญชี

(๒) กรณีเป็นผู้ไม่มีสัญชาติไทย ต้องเป็นบุคคลซึ่งมีสัญชาติของประเทศที่ยินยอมให้ผู้มีสัญชาติไทยประกอบอาชีพสอบบัญชีในประเทศนั้นได้ อายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี และสำเร็จการศึกษาในระดับไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี

- สมาชิกสมทบ ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี และสำเร็จการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี แต่ไม่ต่ำกว่าประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการบัญชี

- สมาชิกกิตติมศักดิ์ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเชิญเป็นสมาชิกตามมติของคณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชี

สิทธิและหน้าที่ของสมาชิกสามัญมีดังต่อไปนี้

(๑) แสดงความคิดเห็นในการประชุมใหญ่

(๒) ออกเสียงลงคะแนนในการประชุมใหญ่

(๓) เลือกตั้ง รับเลือกตั้ง หรือรับแต่งตั้ง เป็นกรรมการหรือดำรงตำแหน่งอื่นอันเกี่ยวกับกิจการของสภาวิชาชีพบัญชี

(๔) สมาชิกสามัญไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนเข้าชื่อเสนอร่างข้อบังคับต่อสภาวิชาชีพบัญชีได้

(๕) สมาชิกสามัญไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนเข้าชื่อกันทำหนังสือร้องขอให้นายกสภาวิชาชีพบัญชีเรียกประชุมใหญ่วิสามัญได้

(๖) ชำระค่าบำรุงสมาชิกหรือค่าธรรมเนียม

(๗) ผดุงไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพบัญชีและปฏิบัติตนตามบทบัญญัติแห่ง พ.ร.บ.วิชาชีพบัญชี พ.ศ.๒๕๔๗

(๘) สิทธิและหน้าที่อื่นตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด สมาชิกวิสามัญ สมาชิกสมทบ และสมาชิกกิตติมศักดิ์ มีสิทธิและหน้าที่ตาม (๑) (๖) (๗) และ (๘)

๕. มาตรฐานการบัญชี

คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบัญชี มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๗ คน แต่ไม่เกิน ๑๑ คน และผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีก ๖ หน่วยงานทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานการบัญชี

แนวทางในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีของคณะกรรมการฯมีดังนี้

(๑) มาตรฐานการบัญชีต้องจัดทำเป็นภาษาไทย

(๒) มาตรฐานการบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชีกำหนดและปรับปรุง จะใช้บังคับได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

(๓) หากคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี ได้รับแจ้งจากผู้ทำบัญชี ผู้มีหน้าที่ จัดทำบัญชี ผู้ใช้ข้อมูลทางการเงิน หรือหน่วยงานอื่นใด ว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่

กำหนดไว้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหาย หรือการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีดังกล่าว ทำให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศหรือเป็นอุปสรรคต่อการประกอบกิจการ คณะกรรมการฯต้องดำเนินการตรวจสอบและรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องและกำหนด ปรับปรุง หรือพัฒนามาตรฐานการบัญชีโดยเร็วที่สุด

๖. วิชาชีพบัญชีควบคุม

ในเบื้องต้น พ.ร.บ.วิชาชีพบัญชี พ.ศ.๒๕๔๗ กำหนดให้มีการควบคุมการประกอบวิชาชีพบัญชี ๒ ด้านก่อน คือ ด้านการสอบบัญชีและด้านการทำบัญชี แต่ในภายหน้าหากมีความจำเป็นอาจมีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดให้การประกอบวิชาชีพด้านนั้นๆ ต้องมีการควบคุมเพิ่มขึ้นได้

(๑) วิชาชีพด้านการสอบบัญชี

ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพสอบบัญชี จะต้องเป็นสมาชิกสามัญของสภาวิชาชีพบัญชีและต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด และต้องได้รับใบอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี ใบอนุญาตผู้สอบบัญชีไม่มีอายุแต่ต้องชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเป็นรายปี ปีละ ๑,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ ใบอนุญาตผู้สอบบัญชีอาจสิ้นผลได้ในหลายกรณี เช่น ขาดจากสมาชิกสภาฯ ขาดคุณสมบัติ ถูกเพิกถอนใบอนุญาต ไม่ชำระค่าธรรมเนียมไม่เข้ารับการอบรมตามหลักเกณฑ์ที่สภาฯกำหนด เป็นต้น

(๒) วิชาชีพด้านการทำบัญชี

ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพ เป็นผู้ทำบัญชีจะต้องเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี หรือขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชีอย่างใดอย่างหนึ่งก่อน จึงจะสามารถประกอบวิชาชีพได้ และต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ค่าธรรมเนียมการขึ้นทะเบียนผู้ทำบัญชีปีละ ๕๐๐ หรือ ๓๐๐ บาท แล้วแต่คุณวุฒิการศึกษาเช่นเดียวกับการเป็นสมาชิก สำหรับผู้ทำบัญชีที่ไม่มีคุณวุฒิด้านบัญชีโดยตรงแต่เป็นผู้ทำบัญชีตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.การบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓ ที่แจ้งการทำบัญชีต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ซึ่งจะสามารถทำบัญชีให้แก่ธุรกิจได้จนถึงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ ก็ต้องไปขอขึ้นทะเบียนต่อสภาวิชาชีพบัญชี และกรณีผู้ทำบัญชีกลุ่มนี้มีคุณสมบัติที่จะเป็นสมาชิกวิสามัญได้ก็สามารถเลือกการเป็นสมาชิกแทนการขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชีก็ได้ แต่หากไม่ศึกษาต่อเพื่อให้มีคุณวุฒิทางบัญชีโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกวิสามัญหรือขึ้นทะเบียนก็จะทำบัญชีได้จนถึงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ เท่านั้น ทั้งนี้ ผู้ทำบัญชีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามทั้ง พ.ร.บ.การบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓ และ พ.ร.บ.วิชาชีพบัญชี พ.ศ.๒๕๔๗ โดยเมื่อจะเริ่มทำบัญชีต้องไปเป็นสมาชิกหรือขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชีก่อน แล้วภายใน ๖๐ วันนับแต่วันเริ่มทำบัญชีต้องไปแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการทำบัญชีที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าซึ่งจะได้รับหมายเลขรหัสผู้ทำบัญชีต่อไป

๗. จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

๗.๑ ข้อกำหนดในเรื่องจรรยาบรรณ

(๑) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี หรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(๒) สภาวิชาชีพบัญชี เป็นผู้จัดทำจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีขึ้นเป็นภาษาไทย และอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อกำหนดในเรื่อง

- ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต
- ความรู้ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
- การรักษาความลับ
- ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ

- ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือบุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้
- ความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพและจรรยาบรรณทั่วไป

(๓) การกระทำดังต่อไปนี้ ถือว่าเป็นการประพฤติผิดจรรยาบรรณ

- ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
- ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนตามมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี หรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้
- ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตรายงานผลการสอบบัญชีโดยระบุข้อความใดอันแสดงว่าตนไม่รับผิดชอบในผลการตรวจสอบ หรือแสดงความไม่ชัดเจนในผลการตรวจสอบเพราะเหตุที่ตนมิได้ปฏิบัติหน้าที่โดยครบถ้วนที่พึงคาดหวังได้หรือโดยครบถ้วนตามมาตรฐานการสอบบัญชี

๗.๒ โทษของการประพฤติผิดจรรยาบรรณ ได้กำหนดตามลำดับชั้นจากโทษเบาถึงโทษหนักดังต่อไปนี้

(๑) ตักเตือนเป็นหนังสือ

(๒) ภาคทัณฑ์

(๓) พักใช้ใบอนุญาต พักการขึ้นทะเบียน หรือห้ามการประกอบวิชาชีพบัญชีด้านที่ประพฤติผิดจรรยาบรรณโดยมีกำหนดเวลาแต่ไม่เกิน ๓ ปี

(๔) เพิกถอนใบอนุญาต เพิกถอนการขึ้นทะเบียนหรือสั่งให้พ้นจากการเป็นสมาชิก

๗.๓ การพิจารณาและการลงโทษ เมื่อมีผู้กล่าวหาหรือปรากฏต่อคณะกรรมการจรรยาบรรณว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีประพฤติผิดจรรยาบรรณ คณะกรรมการจรรยาบรรณจะดำเนินการสอบสวนพิจารณาโดยเร็ว หากผลการสอบสวนปรากฏว่าผู้นั้นประพฤติผิดจรรยาบรรณ คณะกรรมการจรรยาบรรณจะมีคำสั่งลงโทษตามข้อ ๗.๒ ทั้งนี้การออกคำสั่งลงโทษหรือออกคำสั่งยกคำกล่าวหาต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กล่าวหาทราบเป็นหนังสือโดยเร็วด้วย

๗.๔ ผู้กล่าวหาหรือผู้ซึ่งถูกคณะกรรมการจรรยาบรรณสั่งลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีผ่านทางกรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีกำหนด และการอุทธรณ์คำสั่งไม่เป็นการทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งลงโทษ เว้นแต่คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีจะสั่งเป็นอย่างอื่น ทั้งนี้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีให้ถือเป็นที่สุด

๘. การกำกับดูแลโดยภาครัฐ

ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติจะกำหนดให้มีสภาวิชาชีพบัญชีเป็นศูนย์รวมในการกำกับดูแลผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีแล้ว แต่ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีภาครัฐเข้าไปกำกับดูแลองค์กรวิชาชีพอีกชั้นหนึ่งเพื่อรักษาความเป็นธรรมให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพ โดยมีคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีทำหน้าที่กำกับด้านนโยบายจำนวน ๑๔ คน ประกอบด้วยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านบัญชีและกฎหมาย ทำหน้าที่กำกับดูแลการทำงานของสภาวิชาชีพบัญชีเฉพาะเรื่องที่สำคัญและมีผลกระทบต่อสาธารณชน โดยเรื่องที่ต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีคือ

(๑) ให้ความเห็นชอบข้อบังคับเกี่ยวกับ ค่าธรรมเนียม/ค่าบำรุงสมาชิก, หลักเกณฑ์การฝึกอบรม, คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของนายกสภาฯ กรรมการสภาฯ เป็นต้น

(๒) พิจารณาคำขออุทธรณ์ของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีซึ่งคณะกรรมการจรรยาบรรณสั่งลงโทษ

(๓) พิจารณาคำขออุทธรณ์กรณีสภาวิชาชีพบัญชีไม่ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ยื่นคำขอ

(๔) ให้ความเห็นชอบมาตรฐานการบัญชีที่เสนอโดยสภาวิชาชีพบัญชี

๙. นิติบุคคลที่ประกอบกิจการให้บริการด้านวิชาชีพควบคุม

นิติบุคคลซึ่งประกอบกิจการให้บริการด้านการสอบบัญชีหรือด้านการทำบัญชีต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) นิติบุคคลต้องจดทะเบียนต่อสภาวิชาชีพบัญชีตามเงื่อนไข ดังนี้

- นิติบุคคลที่ให้บริการการสอบบัญชีหรือการทำบัญชีอยู่ก่อนวันที่ พ.ร.บ.วิชาชีพบัญชี พ.ศ.๒๕๔๗ ใช้บังคับ ให้ยื่นจดทะเบียนต่อสภาวิชาชีพบัญชี ภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ คือ ภายในวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๘ แต่หากให้บริการภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยื่นขอจดทะเบียนต่อสภาวิชาชีพบัญชีภายใน ๓๐ วัน หลังจากการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากระทรวงพาณิชย์แล้วเสร็จ โดยสภาวิชาชีพบัญชีได้กำหนดค่าจดทะเบียนนิติบุคคลไว้รายละ ๒,๐๐๐ บาท และต้องยื่นขอต่ออายุทุก ๓ ปี นับจากวันจดทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชี โดยดำเนินการต่ออายุภายใน ๓ เดือนก่อนใบทะเบียนหมดอายุ
- นิติบุคคลนั้นต้องจัดให้มีหลักประกันเพื่อประกันความรับผิดต่อบุคคลที่สามตามประเภท จำนวน หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง
- ในกรณีนิติบุคคลนั้นประกอบกิจการให้บริการสอบบัญชี บุคคลซึ่งมีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคลในการให้บริการสอบบัญชีต้องเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ทั้งนี้ ในกรณีที่นิติบุคคลนั้นให้บริการการสอบบัญชีหรือการทำบัญชีอยู่ก่อนวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นวันที่กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับ นอกจากกำหนดให้จดทะเบียนต่อสภาวิชาชีพบัญชีแล้ว

- นิติบุคคลนั้นต้องจัดให้มีหลักประกันเพื่อประกันความรับผิดต่อบุคคลที่สามให้ครบถ้วนภายในระยะเวลาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งต้องไม่เกินกว่าสามปี
- กรณีที่เป็นนิติบุคคลที่ให้บริการสอบบัญชี ก็ต้องดำเนินการให้บุคคลซึ่งมีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคลในการให้บริการสอบบัญชีต้องเป็นผู้สอบบัญชีภายในสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับนั้น ก็คือภายในวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ นั่นเอง

(๒) ในกรณีผู้สอบบัญชีต้องรับผิดชอบต่อบุคคลที่สาม นิติบุคคลซึ่งผู้สอบบัญชีนั้นสังกัดอยู่ต้องร่วมรับผิดด้วยอย่างลูกหนี้ร่วม และหากยังไม่สามารถชำระค่าเสียหายได้ครบจำนวนให้หุ้นส่วนหรือกรรมการผู้มีอำนาจผูกพันนิติบุคคลนั้น ต้องร่วมรับผิดจนครบจำนวนเว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำผิดที่ต้องรับผิด

๑๐. บทกำหนดโทษ

บทกำหนดโทษตาม พ.ร.บ.วิชาชีพบัญชี พ.ศ.๒๕๔๗ นี้ มีทั้งโทษฐานประพฤติผิดจรรยาบรรณตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ ๗ และโทษทางอาญาซึ่งมีทั้งโทษปรับและจำคุก

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗(๔)(๙)(๑๑) มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๔๗ แห่ง พ.ร.บ.วิชาชีพบัญชี พ.ศ.๒๕๔๗ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย สภาวิชาชีพบัญชีจึงออกข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (ฉบับที่ ๑๙) เรื่อง จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ.๒๕๕๓ ขึ้น ทั้งนี้เพื่อใช้ในการควบคุมจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ

บัญชีให้มีการปฏิบัติงานและผลของการปฏิบัติงานที่บ่งบอกถึงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม ซึ่งมีข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติในเรื่อง

(๑) ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต

(๒) ความรู้ ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

(๓) การรักษาความลับ

(๔) ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ

(๕) ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วนบุคคลหรือนิติบุคคล ที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้ และ

(๖) ความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพและจรรยาบรรณทั่วไป

ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต

ความโปร่งใส

ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส

ความเป็นอิสระ

(๑) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องใช้ดุลยพินิจและปฏิบัติงานอย่างเป็นอิสระภายใต้กรอบวิชาชีพบัญชี

(๒) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องไม่ปฏิบัติงานที่ตนขาดความเป็นอิสระภายใต้กรอบวิชาชีพบัญชี

ความเที่ยงธรรม

(๑) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม ซื่อตรงต่อวิชาชีพ และต้องไม่มีส่วนได้เสียในงานที่ตนประกอบวิชาชีพ นอกจากค่าตอบแทนที่ได้รับจากการประกอบวิชาชีพนั้น

(๒) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องใช้ดุลยพินิจบนหลักฐานที่เชื่อถือได้โดยปราศจากความมีอคติและความลำเอียง

(๓) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องใช้ดุลยพินิจอย่างเที่ยงธรรมโดยหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์หรือสถานการณ์ใดๆ ที่อาจทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไม่สามารถปฏิบัติงานได้โดยโปร่งใส อิสระ และซื่อสัตย์สุจริต

ความซื่อสัตย์สุจริต

(๑) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติงาน อย่างตรงไปตรงมา จริงใจ ซื่อตรงต่อวิชาชีพ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง

(๒) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติงานตรงตามหลักฐานที่เป็นจริง

(๓) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องไม่อ้างหรือยินยอมให้บุคคลอื่นอ้างว่าได้ปฏิบัติงานโดยที่ไม่ได้มีการปฏิบัติงานจริง

ความรู้ ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

ความรู้ ความสามารถ

(๑) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องใช้ความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ วิธีปฏิบัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ความชำนาญและประสบการณ์ทางวิชาชีพด้วยความมีสติ เอาใจใส่อย่างเต็มความสามารถ และระมัดระวังรอบคอบ

(๒) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องประกอบวิชาชีพ โดยมีความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จได้

(๓) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องประกอบวิชาชีพ ด้วยความมุ่งมั่นและขยันหมั่นเพียร

(๔) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องศึกษาหาความรู้และความชำนาญทางวิชาชีพเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถให้ทันสมัยอยู่เสมอ

มาตรฐานในการปฏิบัติงาน

(๑) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องประกอบวิชาชีพให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพและมาตรฐานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

(๒) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบ และด้วยความชำนาญตามมาตรฐานวิชาชีพและมาตรฐานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

การรักษาความลับ

(๑) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องไม่นำข้อมูลที่เป็นความลับขององค์กร ที่ตนได้มาจากการปฏิบัติงานวิชาชีพ และความสัมพันธ์ในทางธุรกิจ รวมทั้งความลับขององค์กรที่ตนสังกัด ไปเปิดเผยต่อบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากองค์กร เว้นแต่ในกรณีที่เป็นการเปิดเผยตามสิทธิหรือหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย หรือในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

(๒) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องไม่นำข้อมูลที่เป็นความลับขององค์กรที่ตนได้มาจากการปฏิบัติงานวิชาชีพ และความสัมพันธ์ในทางธุรกิจ รวมทั้งความลับขององค์กรที่ตนสังกัด ไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนหรือบุคคลอื่นโดยมิชอบ

ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ

(๑) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องมีความรับผิดชอบตามกรอบวิชาชีพบัญชีต่อผู้รับบริการ

(๒) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติงานตามกรอบวิชาชีพบัญชี เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและมีประโยชน์ต่อผู้รับบริการ

ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน บุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้

(๑) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจขององค์กรที่ตนสังกัด

(๒) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อุทิศตน ทุ่มเท ดูแลทรัพย์สินขององค์กรที่ตนสังกัด

(๓) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องใช้เวลา และทรัพย์สินขององค์กรที่ตนสังกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือบุคคลที่สามทั้งทางตรงและทางอ้อม

(๔) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ต้องเปิดเผยความสัมพันธ์กับองค์กร สถาบัน ธุรกิจภายนอกหรือความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์

(๕) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ต้องไม่กระทำการใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง และการดำเนินการขององค์กรที่ตนสังกัด

(๖) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบ มีเหตุผลในการปฏิบัติงานทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรที่ตนสังกัด รวมถึงนายจ้าง (ผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน เจ้าของ) ของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ และจรรยาบรรณทั่วไป

(๑) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องไม่แย่งงานวิชาชีพบัญชีจากผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีด้านเดียวกันรายอื่น

(๒) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องไม่ปฏิบัติงานทางวิชาชีพบัญชีเกินกว่าที่รับมอบหมายจากผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีรายอื่น

(๓) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องไม่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานของตนเกินความเป็นจริง ไม่โอ้อวดหรือเปรียบเทียบตนหรือองค์กรที่ตนสังกัดอยู่กับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีด้านเดียวกันรายอื่น หรือองค์กรที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีด้านเดียวกันรายอื่นสังกัดอยู่

(๔) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องไม่ให้หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดๆ เพื่อเป็นการจูงใจให้บุคคลอื่นแนะนำหรือจัดหางานวิชาชีพบัญชีมาให้ตน

(๕) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องไม่เรียกหรือรับทรัพย์สินหรือประโยชน์จากบุคคลใดเมื่อบุคคลนั้นได้รับงานจากการแนะนำหรือการจัดหางานของตนในฐานะที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีขององค์กรนั้น

(๖) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องไม่กำหนดค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนในการให้บริการวิชาชีพบัญชีโดยมิได้คำนึงถึงลักษณะ ความเสี่ยง ความซับซ้อนและปริมาณของงานที่ตนให้บริการหรือมีส่วนร่วมในการให้บริการวิชาชีพบัญชี

(๗) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกที่ควร สำนึกในหน้าที่และไม่ปฏิบัติตนในลักษณะที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพบัญชี

แนวคิดเกี่ยวกับ ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี พ.ศ.๒๕๕๕ (ที่มา : สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์)

ภายใต้หลักการที่ว่าการจัดทำบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายและมาตรฐานการบัญชีนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินที่แท้จริงของกิจการได้จากการสำรวจเบื้องต้น พบว่า มีนิติบุคคลจำนวนมากที่ใช้บริการสำนักงานบัญชีในการจัดทำบัญชีและงบการเงิน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า พิจารณาแล้วว่าสำนักงานบัญชีมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ธุรกิจจัดทำงบการเงินอย่างครบถ้วน ถูกต้อง สอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจแก่ผู้ใช้งบการเงินในด้านการตัดสินใจการลงทุนซึ่งจะเป็นผลกระทบในภาพรวมของเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สำนักงานบัญชีปฏิบัติงานอย่างมีมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชนและมีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน โดยอ้างอิงจากมาตรฐานสากล กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจึงได้ผลักดันให้มีโครงการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีขึ้นมา เพื่อให้เกิดสำนักงานบัญชีที่มีคุณภาพเป็นตัวอย่างสำนักงานบัญชีที่ดีอันควรยึดถือและปฏิบัติตาม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างทางเลือกให้ธุรกิจได้มีโอกาสใช้บริการสำนักงานบัญชีที่มีคุณภาพ โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเปิดโอกาสให้สำนักงานบัญชีที่มีความพร้อมเข้าร่วมโครงการได้นับแต่วันที่มีประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี พ.ศ.๒๕๕๕ และข้อกำหนดการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีมีผลบังคับใช้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในประกาศนี้

“สำนักงานบัญชี” หมายถึง สำนักงานที่มีการให้บริการด้านการทำบัญชี ไม่ว่าจะจัดตั้งในรูปของนิติบุคคล คณะบุคคล หรือบุคคลธรรมดา

“ผู้ทำบัญชี” หมายถึง ผู้ทำบัญชีตาม พ.ร.บ.การบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓ ที่สังกัดในสำนักงานบัญชี

“ผู้ช่วยผู้ทำบัญชี” หมายถึง ผู้ช่วยของผู้ทำบัญชีที่สังกัดในสำนักงานบัญชี

“ข้อกำหนดการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี” หมายถึง ข้อกำหนดการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีที่แนบท้ายประกาศนี้และที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมต่อไป

“หนังสือรับรอง” หมายถึง หนังสือรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าออกให้แก่ สำนักงานบัญชีที่ผ่านการตรวจประเมินตามข้อกำหนดการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี

“กรม” หมายถึง กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

“อธิบดี” หมายถึง อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ข้อ ๒ สำนักงานบัญชีที่จะยื่นคำขอรับหนังสือรับรองต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) รับทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. การบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓ ไม่น้อยกว่า ๓๐ ราย

(๒) หัวหน้าสำนักงานต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี ปฏิบัติงานเต็มเวลา มีประสบการณ์ด้านการทำบัญชีมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี และต้องแจ้งการเป็นผู้ทำบัญชีต่อกรมไว้แล้ว

(๓) มีผู้ช่วยผู้ทำบัญชีที่มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชีและปฏิบัติงานเต็มเวลาอย่างน้อย ๑ คน

(๔) มีเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

(๕) ประกอบธุรกิจสำนักงานบัญชีมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑ ปี

(๖) ไม่เคยถูกเพิกถอนหนังสือรับรองเว้นแต่พ้นมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ปี

(๗) ไม่เคยฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กำหนดใน ข้อ ๘ (๖) และ (๗) เว้นแต่พ้นมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ปี

(๘) หัวหน้าสำนักงานต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(๙) ในกรณีที่สำนักงานบัญชีจัดตั้งในรูปคณะบุคคลหรือนิติบุคคล ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการ แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการให้บริการรับทำบัญชีต้องมีคุณสมบัติตาม (๒) และ (๘) ด้วย

ข้อ ๓ การยื่นคำขอรับหนังสือรับรองให้ใช้แบบ ร.สบ.๑ ที่แนบท้าย ประกาศฉบับนี้ พร้อมกับแนบเอกสารหลักฐานตามที่กำหนดไว้ในแบบ ร.สบ.๑ และยื่นต่อสำนักกำกับดูแลธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

ข้อ ๔ ในกรณีสำนักงานบัญชีมีสำนักงานหลายแห่งแยกต่างหากจากกัน ให้แยกคำขอของแต่ละสำนักงานที่ประสงค์จะขอหนังสือรับรอง โดยสำนักงานแต่ละแห่งที่ยื่นคำขอจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดใน ข้อ ๒ (๑) (๒) (๓) (๕) (๖) (๗) และ (๘)

ข้อ ๕ สำนักงานบัญชีที่ยื่นคำขอรับหนังสือรับรองต้องรับการตรวจประเมินคุณภาพจากหน่วยงานที่กรมกำหนด ดังนี้

(๑) สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ (สรอ.) หรือ

(๒) สถาบันหรือหน่วยงานอื่นที่อธิบดีให้ความเห็นชอบ

ทั้งนี้ สำนักงานบัญชีเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการตรวจประเมินทุกครั้งตามอัตราที่หน่วยงานผู้ตรวจประเมินเรียกเก็บ

ข้อ ๖ สำนักงานบัญชีที่ผ่านการตรวจประเมินตามข้อกำหนด การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีแล้วจะได้รับหนังสือรับรอง และกรมจะเผยแพร่ชื่อและที่ตั้งของสำนักงานบัญชีดังกล่าวให้สาธารณชนทราบ

ข้อ ๗ หนังสือรับรองมีกำหนดอายุ ๓ ปี นับแต่วันที่ออกหนังสือรับรอง

สำนักงานบัญชีที่จะขอต่ออายุหนังสือรับรองต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดใน ข้อ ๒ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) และ (๙)

การยื่นคำขอต่ออายุหนังสือรับรองให้ใช้แบบ ร.สบ.๒ ที่แนบท้ายประกาศฉบับนี้ พร้อมกับแนบเอกสารหลักฐานตามที่กำหนดไว้ในแบบ ร.สบ.๒ และยื่นต่อสำนักกำกับดูแลธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ภายใน ๙๐ วัน ก่อนวันที่หนังสือรับรองสิ้นอายุ

ข้อ ๘ สำนักงานบัญชีที่ได้รับหนังสือรับรอง มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีตลอดระยะเวลาที่ได้รับการรับรอง ซึ่งรวมถึงในกรณีที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดในภายหลังด้วย

(๒) ต้องรับการตรวจประเมินคุณภาพปีละ ๑ ครั้ง ซึ่งอาจเป็นการตรวจประเมินใหม่ทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนตามความเหมาะสม

(๓) ต้องไม่นำหนังสือรับรองไปใช้ในทางที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อกรม หรือนำไปใช้อ้างอิงต่อบุคคลอื่นในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด

(๔) ให้ความร่วมมือกับผู้ตรวจประเมินทุกครั้ง และยินยอมให้หน่วยงานอื่นที่กรมเห็นสมควรให้เข้าร่วมสังเกตการณ์การตรวจประเมินได้ รวมทั้งต้องส่งมอบเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับรองคุณภาพที่เป็นปัจจุบันให้แก่กรมและผู้ตรวจประเมิน เมื่อได้รับการร้องขอ

(๕) ในกรณีที่ประสงค์จะยกเลิกการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีหรือเลิกประกอบกิจการด้านการทำบัญชี ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้กรมทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน โดยใช้แบบ ร.สบ.๓ ที่แนบท้ายประกาศฉบับนี้พร้อมกับแนบเอกสารหลักฐานตามที่กำหนดไว้ในแบบ ร.สบ.๓

(๖) ในกรณีที่ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองหรือมีการแจ้งขอยกเลิกการรับรอง หรือเลิกประกอบกิจการด้านการทำบัญชีจะต้องส่งคืนหนังสือรับรองให้แก่กรมภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่งหรือวันยกเลิกการรับรองหรือวันเลิกประกอบกิจการ แล้วแต่กรณี

(๗) ในกรณีที่ถูกพักใช้ หรือเพิกถอนหนังสือรับรอง หรือมีการแจ้งขอยกเลิกการรับรองหรือเลิกประกอบกิจการด้านการทำบัญชี ต้องยุติการใช้สิ่งพิมพ์ สื่อโฆษณา ที่มีการอ้างอิงถึงการได้รับการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี

(๘) ต้องจัดทำและเก็บรักษารายการบันทึกข้อร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดการรับรองคุณภาพ สำนักงานบัญชีรวมทั้งผลการดำเนินการกับข้อร้องเรียนทั้งหมด และต้องส่งมอบเอกสารดังกล่าวให้แก่กรมหรือผู้ตรวจประเมินเมื่อได้รับการร้องขอ

ข้อ ๙ ในกรณีที่มีการย้ายที่ตั้งสำนักงาน หรือมีการเปลี่ยนแปลงในสำนักงาน ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น การโอนกิจการ การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูง เป็นต้น สำนักงานบัญชีที่ได้รับหนังสือรับรองจะต้องแจ้งการย้ายหรือการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต่อกรมภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ย้ายหรือวันที่มีการเปลี่ยนแปลงแล้วแต่กรณี โดยใช้แบบ ร.สบ.๓ ที่แนบท้ายประกาศฉบับนี้พร้อมกับแนบเอกสารหลักฐานตามที่กำหนดไว้ในแบบ ร.สบ.๓ และในกรณีดังกล่าวสำนักงานบัญชีจะต้องรับการตรวจประเมินคุณภาพใหม่ซึ่งอาจตรวจประเมินเพียงบางส่วนตามความเหมาะสม ซึ่งเมื่อผ่านการตรวจประเมินแล้ว กรมจะออกหนังสือรับรองฉบับใหม่ให้โดยหนังสือรับรองฉบับใหม่มีอายุเท่ากับหนังสือรับรองฉบับเดิม

ข้อ ๑๐ กรมอาจกำหนดให้มีการตรวจประเมินเพิ่มเติมหรือตรวจประเมินใหม่ทั้งหมดโดยไม่แจ้งให้สำนักงานบัญชีที่ได้รับหนังสือรับรองทราบล่วงหน้าได้ เมื่อมีเหตุดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุที่น่าเชื่อว่าคุณภาพของสำนักงานบัญชีลดลง ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี

(๒) มีการเปลี่ยนแปลงในสำนักงานที่เป็นสาระสำคัญและมีผลต่อการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีที่ได้รับหนังสือรับรอง

(๓) มีการร้องเรียนว่า สำนักงานบัญชีที่ได้รับหนังสือรับรองปฏิบัติไม่เป็นไปตามข้อกำหนดการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี และกรมพิจารณาเห็นว่าข้อร้องเรียนนั้นมีมูล

ข้อ ๑๑ กรมอาจมีคำสั่งให้พักใช้หรือเพิกถอนหนังสือรับรองได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) หัวหน้าสำนักงานหรือผู้เป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการ แล้วแต่กรณี เป็นบุคคลล้มละลายถูกห้ามประกอบวิชาชีพบัญชีหรือถูกเพิกถอนสมาชิกภาพจากสภาวิชาชีพบัญชี

(๒) ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติผิดเงื่อนไขที่กำหนดใน ข้อ ๘ (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕)

(๓) กรณีอื่นๆ ที่กรมพิจารณาแล้วเห็นว่าสำนักงานบัญชีอาจกระทำให้เกิดความเสียหายหรือมีผลกระทบต่อการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี

ข้อ ๑๒ การพักใช้หนังสือรับรองครั้งหนึ่งให้มีกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน และไม่เกิน ๑๘๐ วัน

ข้อ ๑๓ สำนักงานบัญชีที่ได้รับหนังสือรับรองรายใดถูกสั่งพักใช้หนังสือรับรองแล้ว หากมีเหตุที่กรมอาจสั่งพักหรือเพิกถอนหนังสือรับรองตามข้อ ๑๑ ซ้ำอีก ภายในกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันถูกสั่งพักใช้หนังสือรับรองครั้งแรก กรมจะเพิกถอนหนังสือรับรอง

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่หนังสือรับรองชำรุด หรือสูญหาย หรือมีการเปลี่ยนชื่อสำนักงานบัญชี สำนักงานบัญชีอาจยื่นคำขอให้กรมออกใบแทนหนังสือรับรองให้ได้

๒.๙.๒ ข้อหาหรือฐานความผิดเกี่ยวกับการบัญชี

ตารางข้อหาหรือฐานความผิดและกำหนดโทษ

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๑.	ไม่ปฏิบัติ ไม่จัดทำ ชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาในการลงบัญชี เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี และนักบัญชีในฐานะผู้ทำบัญชี ไม่มีคุณสมบัติ และเงื่อนไขที่กำหนด	พ.ร.บ.การบัญชี มาตรา ๒๗	ปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท และปรับเป็นรายวันอีกไม่เกินวันละ ๕๐๐ บาท จนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง
๒.	ไม่จัดให้มีการจัดทำบัญชี สำหรับการประกอบธุรกิจของตน ตามกำหนดเวลา	พ.ร.บ.การบัญชี มาตรา ๒๘	ปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท และปรับเป็นรายวันอีกไม่เกินวันละ ๑,๐๐๐ บาท จนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง
๓.	ไม่ปิดบัญชีครั้งแรกภายใน ๑๒ เดือน, ไม่ส่งมอบเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้แก่ผู้ทำบัญชีอย่างครบถ้วน, ไม่จัดให้มีผู้ทำบัญชีที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด (กรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีถ้ามีคุณสมบัติครบจะเป็นผู้ทำบัญชีสำหรับกิจการของตนเองก็ได้)	พ.ร.บ.การบัญชี มาตรา ๒๙	ปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท
๔.	ไม่จัดงบการเงินและยื่นงบการเงิน ภายในระยะเวลาที่กำหนด	พ.ร.บ.การบัญชี มาตรา ๓๐	ปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท
๕.	ไม่จัดทำงบการเงินตามรูปแบบรายการอย่างย่อ, ไม่จัดเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานประกอบการ, ไม่จัดเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ตามระยะเวลาที่กำหนด(ต้องจัดเก็บไม่น้อยกว่า ๕ ปี), บัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายและเสียหาย ไม่แจ้งต่อสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี รวมถึงเมื่อเลิกประกอบธุรกิจ มิใช่การชำระบัญชี ไม่ส่งมอบบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้แก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี ตามเวลาที่กำหนด (ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันเลิกประกอบธุรกิจ)	พ.ร.บ.การบัญชี มาตรา ๓๑	ปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท

ลำดับ	ข้อหา/ฐานความผิด	มาตรา	ระวางโทษ
๖.	หากมีการแจ้งข้อมูล บัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายและเสียหาย เป็นเท็จต่อสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี	พ.ร.บ.การบัญชี มาตรา ๓๓	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๗.	ผู้ทำบัญชี (นักบัญชี) ไม่จัดทำบัญชีให้ถูกต้อง ครบถ้วนตามความเป็นจริง	พ.ร.บ.การบัญชี มาตรา ๓๔	ปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท
๘.	หากขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี ในการเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชี ณ สถานประกอบการ	พ.ร.บ.การบัญชี มาตรา ๓๖	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๙.	หากทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น หรือทำให้สูญหาย หรือทำให้ซึ่งไร้ประโยชน์ ซึ่งบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี	พ.ร.บ.การบัญชี มาตรา ๓๘	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำและปรับ หากผู้กระทำความผิด เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำและปรับ
๑๐.	หากลงรายการเป็นเท็จ แก้ไข ละเว้นการลงรายการในบัญชีหรืองบการเงิน แก้ไขเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเพื่อให้ผิดต่อความเป็นจริง	พ.ร.บ.การบัญชี มาตรา ๓๙	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำและปรับ หากผู้กระทำความผิด เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำและปรับ
๑๑.	ในกรณีที่ผู้กระทำผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการผู้จัดการ หุ้นส่วนผู้จัดการ ผู้แทนนิติบุคคล หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมให้การกระทำความผิดของนิติบุคคล	พ.ร.บ.การบัญชี มาตรา ๔๐	

——☆☆☆——

บทที่ ๓
แนวทางการปฏิบัติและประเด็นการสอบสวน

๓.๑ ความผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์

๓.๑.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์

๑. เจ้าของลิขสิทธิ์ จะต้องมาแจ้งความร้องทุกข์มอบคดีต่อพนักงานสอบสวนก่อนทุกกรณี และหากเจ้าของลิขสิทธิ์ มิได้แจ้งความร้องทุกข์ด้วยตนเอง จะต้องมีหนังสือมอบอำนาจ (ในกรณีที่เป็นการร้องทุกข์ครั้งแรก จะต้องเป็นต้นฉบับจริง) ให้แจ้งความร้องทุกข์แทน (พร้อมด้วยหลักฐานของผู้มอบฯ และผู้รับมอบอำนาจฯ) และในกรณีเจ้าของลิขสิทธิ์เป็นบุคคลหรือนิติบุคคลต่างประเทศ เอกสารที่เกี่ยวกับหนังสือมอบอำนาจจะต้องทำการรับรองความถูกต้อง โดยวิธีการตามกฎหมายของประเทศนั้นจะต้องให้โนตารีพับบลิค หรือแมจิสเตรท รับรอง) แล้วให้สถานทูตไทย หรือสถานกงสุลไทยรับรองอีกชั้นหนึ่ง

๒. เอกสารอื่นๆ ที่เป็นภาษาต่างประเทศ จะต้องแปลเป็นภาษาไทยและมีการรับรองคำแปลถูกต้องด้วย

๓. เจ้าของหรือผู้รับมอบอำนาจฯ จะต้องนำหนังสือรับรองลิขสิทธิ์หรือหนังสือยืนยันสิทธิ์ พร้อมด้วยหลักฐานการเผยแพร่หรือประกาศโฆษณางานอันมีลิขสิทธิ์นั้น มาแสดงต่อพนักงานสอบสวนด้วย

๔. เจ้าของหรือผู้รับมอบอำนาจฯจะต้องนำตัวอย่างสิ่งของ (หรือภาพถ่าย) หรือสินค้า (หรือภาพถ่าย) ที่กล่าวอ้างว่าละเมิดลิขสิทธิ์ มาส่งมอบให้พนักงานสอบสวนด้วย

๕. เมื่อรวบรวมพยานหลักฐานตามข้อ ๑ - ๔ ครบถ้วนแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบ

๖. กรณีที่มีความจำเป็นต้องจับกุมผู้กระทำความผิด ให้เจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติตาม ป.วิอาญา ม.๗๘, ๘๐ และ ม.๘๑ โดยเคร่งครัด และจะต้องปรากฏพฤติการณ์และพยานหลักฐานว่าเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าอย่างชัดแจ้ง

๗. การดำเนินการในคดีความผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ เจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติจะต้องดำเนินการด้วยความละเอียดรอบคอบ ระมัดระวังและให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

๓.๑.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีละเมิดลิขสิทธิ์

๑. ความเป็นเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์

๑.๑ ให้ทำการสอบสวนให้ชัดเจนว่า ใครเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือได้งานอันมีลิขสิทธิ์มาอย่างไร พร้อมหลักฐานยืนยันความเป็นเจ้าของ/มีสิทธิ์ เพราะผู้ได้รับมอบอำนาจหรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ์ไม่ใช่ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญา

๑.๒ ในคดีละเมิดลิขสิทธิ์ต่างประเทศ เช่น งานการ์ตูนของประเทศญี่ปุ่น มักจะปรากฏจากเอกสารว่าบุคคลที่อ้างว่าเป็นผู้เสียหาย เป็นเพียงผู้ทรงสิทธิ์ที่เรียกว่า Promotion and Merchandising Right พนักงานสอบสวนจึงควรสอบให้ได้ความชัดเจนว่า บุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือไม่ อย่างไร

๒. การมอบอำนาจ

๒.๑ กรณีเจ้าของลิขสิทธิ์มอบอำนาจ ให้ตรวจสอบว่าเจ้าของลิขสิทธิ์ได้มอบอำนาจให้แต่งตั้งตัวแทนช่วงหรือไม่ หากได้มอบอำนาจให้ผู้รับมอบอำนาจช่วงร้องทุกข์ไว้ หนังสือมอบอำนาจช่วงต้องระบุให้ชัดเจนว่าผู้รับมอบอำนาจช่วงนั้นมาร้องทุกข์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ ไม่ใช่ร้องทุกข์ในงานลิขสิทธิ์ของผู้รับมอบอำนาจจากเจ้าของลิขสิทธิ์

๒.๒ การมอบอำนาจต้องระบุให้ชัดเจนว่าให้ดำเนินการใดแทนผู้เสียหายได้บ้าง เช่น แจ้งความร้องทุกข์ ประนีประนอมยอมความ หรือถอนคำร้องทุกข์ เป็นต้น

๒.๓ กรณีเจ้าของลิขสิทธิ์เป็นชาวต่างประเทศ ต้องมีหนังสือมอบอำนาจพร้อมคำแปลภาษาไทย โดยผ่านการรับรองความถูกต้องของเอกสารทั้งหมดจากกงสุลไทย (สถานทูตไทย) หรือให้พนักงานโนตารีพับบลิค หรือแมจิสเตรท หรือบุคคลอื่นซึ่งกฎหมายแห่งท้องถิ่นตั้งให้เป็นผู้มีอำนาจรับรองการมอบอำนาจและต้องมีใบสำคัญของรัฐบาลต่างประเทศที่เกี่ยวข้องแสดงว่าบุคคลนั้นมีอำนาจกระทำการได้

๒.๔ ตรวจสอบระยะเวลาการมอบอำนาจว่า ขณะร้องทุกข์หนังสือมอบอำนาจมีผลใช้บังคับหรือไม่ และถ้ามีการมอบอำนาจช่วง การมอบอำนาจช่วงก็ต้องอยู่ภายในระยะเวลาที่ผู้รับมอบอำนาจทำการมอบอำนาจช่วงได้

๓. งานที่ถูกละเมิดได้โฆษณาครั้งแรกเมื่อไร และงานยังได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายหรือไม่ โดยให้ส่งหลักฐานแสดงความเป็นเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ ประกอบรายละเอียด วัน เดือน ปี และสถานที่ออกโฆษณาเผยแพร่ครั้งแรก

๔. หลักฐานการโอนหรือรับโอนสิทธิ์เป็นหนังสือหากเจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับโอนลิขสิทธิ์จากผู้สร้างสรรค์ต้องมีหลักฐานการโอนสิทธิ์เป็นลายลักษณ์อักษรมาแสดงด้วย

๕. ข้อเท็จจริงที่ต้องสอบสวนในคดีละเมิดลิขสิทธิ์

๕.๑ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำละเมิดของผู้ต้องหาโดยละเอียด

๕.๒ ผู้เสียหายหรือผู้รับมอบอำนาจจากผู้เสียหายยืนยันว่าได้ตรวจสอบของกลางแล้วว่าละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้เสียหาย

๕.๓ ของกลางที่อ้างว่าละเมิดแตกต่างจากงานอันมีลิขสิทธิ์อย่างไร

๕.๔ กรณีพบว่าการเผยแพร่งานวรรณกรรม สิ่งบันทึกเสียงหรือโสตทัศนวัสดุ ให้สอบสวนข้อเท็จจริงให้ชัดเจนว่าขณะจับกุมพบว่ามีการเผยแพร่เพลงใด ในงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้เสียหาย การเผยแพร่ทำด้วยวิธีใด ของกลางที่ยึดได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเผยแพร่อย่างไร แผ่นบันทึกงานดนตรีกรรมที่ใช้เผยแพร่เป็นประเภทใด (ซีดี วิดีโอซีดี ดีวีดี ฯลฯ) และเป็นแผ่นลิขสิทธิ์ของแท้ของผู้เสียหาย หรือเป็นแผ่นที่ละเมิดลิขสิทธิ์ (เพราะอัตราโทษของการนำของแท้กับของที่ละเมิดมาใช้เผยแพร่ อัตราโทษจะหนักเบาต่างกัน)

๕.๕ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายหรือผู้รับมอบอำนาจจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับรายชื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ ชื่องานอันมีลิขสิทธิ์ ผู้สร้างสรรค์ วัน เดือน ปี และประเทศที่โฆษณาครั้งแรก จำนวนของกลางที่ละเมิดเพื่อใช้เป็นเอกสารท้ายฟ้อง

๕.๖ กรณีละเมิดงานวรรณกรรม ให้สอบสวนให้ได้ความว่า ได้สร้างสรรค์งานนั้นอย่างไร มีการลอกเลียนหรือแปลมาจากงานใดบ้างหรือไม่ และถ้าเป็นงานแปลต้องสอบสวนให้ได้ความว่าเจ้าของงานเดิมนั้นได้อนุญาตให้นำมาแปลหรือไม่ พร้อมเอกสารประกอบ และต้องระบุให้ชัดเจนว่าละเมิดทั้งหมดหรือบางส่วน ละเมิดตรงส่วนใด โดยให้ผู้เสียหายทำตารางเปรียบเทียบงานที่ละเมิดให้ชัดเจน

๕.๗ กรณีของกลางเป็นภาพยนตร์ วีดิทัศน์ ให้ทำการสอบนายทะเบียนฯ (สำนักงานวัฒนธรรมฯ) ถึงการได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการซื้อขาย ให้เช่าภาพยนตร์ วีดิทัศน์หรือไม่ด้วย

ขั้นตอนการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในคดีความผิดตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์

สอบปากคำและลงบันทึก ปจว.รับคำร้องทุกข์ของเจ้าของ และ/หรือ ผู้รับมอบอำนาจฯ พร้อมหลักฐานยืนยันการเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ส่งมอบให้ พงส. รวมไว้ในสำนวน

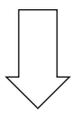

๑. สอบปากคำผู้ต้องหา (กรณีที่ผู้ต้องหาถูกจับกุมตัว)
๒. หรือออกหมายเรียก (ตาม ป.วิอาญา) ให้มาพบ พงส.เพื่อรับทราบข้อกล่าวหา
๓. หากผู้ถูกกล่าวหาไม่มาพบ พงส.ตามข้อ ๒ ก็ให้ยื่นคำร้องขอออกหมายจับต่อศาล
๔. สอบปากคำ จนท.ตร.ผู้ทำการจับกุมเป็นพยานในคดี (ถ้าหากมี)

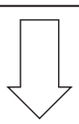

๑. หากมีการเจรจาประนีประนอมยอมความ และผู้กล่าวหาไม่ติดใจที่จะให้ พงส.ดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาอีกต่อไป ก็ให้สอบปากคำผู้กล่าวหา และลงบันทึก ปจว.ถอนคำร้องทุกข์ไว้เป็นหลักฐาน และสรุปสำนวนการสอบสวน โดยมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง
๒. หากผู้กล่าวหายืนยันให้ดำเนินคดีถึงที่สุด โดยไม่ยินยอมเจรจาประนีประนอมยอมความ ก็ให้สรุปสำนวนการสอบสวน โดยมีความเห็นไปตามรูปคดี

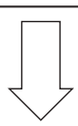

ส่งสำนวนการสอบสวน พร้อมความเห็นทางคดีให้พนักงานอัยการ พิจารณาสั่งคดีตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

กรณีการตรวจค้นจับกุมตามความผิดตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.๒๕๓๗

(กรณีตรวจค้นจับกุมผู้ค้ารายย่อย)

๑. การเตรียมตัวก่อนปฏิบัติงาน

๑.๑ ผู้เสียหายต้องแจ้งความร้องทุกข์มอบคดีต่อพนักงานสอบสวนตามกฎหมาย

๑.๒ เมื่อดำเนินการตาม ๑.๑ เรียบร้อยแล้ว ให้ชุดปฏิบัติการประสานกับผู้เสียหายเพื่อดำเนินการดังนี้

๑.๒.๑ ตรวจสอบหลักฐานการร้องทุกข์/จัดเตรียมสำเนาหลักฐานการร้องทุกข์

๑.๒.๒ ตรวจสอบรายละเอียดของสินค้าของผู้เสียหายให้เข้าใจอย่างชัดเจน เช่น ประเภทสินค้า, รูปแบบการละเมิด

๑.๓ ศึกษาสภาพพื้นที่ เส้นทางคมนาคม และสถานการณ์ การละเมิดในพื้นที่ที่จะปฏิบัติการ

๑.๔ จัดกำลังชุดปฏิบัติการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ตามข้อ ๑.๓ โดยแต่ละชุดให้จัดกำลังดังนี้

๑.๔.๑ ผู้เสียหายอย่างน้อย ๑ คน ต่อ ๑ จุด พร้อมหลักฐานการมอบอำนาจและการร้องทุกข์ (กรณีมีผู้เสียหายมากกว่า ๑ ราย ต้องมีผู้เสียหายอย่างน้อยรายละ ๑ คนร่วมปฏิบัติ)

๑.๔.๒ กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ แยกเป็น ๒ ส่วน

- ส่วนที่ ๑ คุมตัวผู้ถูกจับ อย่างน้อย ๑ นาย ต่อผู้ถูกจับ ๑ คน มีหน้าที่คุมผู้ถูกจับ/ซักถาม/เก็บหลักฐานเกี่ยวกับผู้ถูกจับ

- ส่วนที่ ๒ ตรวจยึดของกลางอย่างน้อย ๑ นาย มีหน้าที่ยึดของกลาง/ถ่ายรูป ทั้งนี้การจัดกำลังพลให้พิจารณาศักยภาพของชุดปฏิบัติการ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพสูงสุด

๑.๕ ประชุมวางแผนร่วมกับผู้เสียหาย ให้กำลังพลที่จะปฏิบัติการเข้าใจในภารกิจและกำหนดวันเวลาสถานที่ในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับการจัดกำลังตามข้อ ๑.๔

๑.๖ จัดเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติการ ดังนี้

๑.๖.๑ ด้านกำลังพล ได้แก่ ความพร้อมด้านร่างกายจิตใจ/ความรู้ความเข้าใจภารกิจ

๑.๖.๒ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ได้ไก่ แบบฟอร์มบันทึก/สำเนาเอกสาร/ยานพาหนะ/กุญแจมือ/ไฟฉาย/วิทยุสื่อสารฯ

๑.๖.๓ อื่นๆ ได้แก่ หมายเลขโทรศัพท์บุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หากมีกรณีจำเป็นเร่งด่วน ต้องประสานงาน

๒. การดำเนินการขณะปฏิบัติงาน

๒.๑ ชุดปฏิบัติการตามข้อ ๑.๔ (ผู้เสียหาย+เจ้าหน้าที่ตำรวจ) เดินทางไปพื้นที่เป้าหมาย

๒.๒ การปฏิบัติเมื่อถึงพื้นที่เป้าหมาย

๒.๒.๑ เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนที่ ๑ พร้อมผู้เสียหาย (บางกรณี) แสดงตัวขอตรวจสอบสินค้า/ควบคุมผู้ถูกจับ/ซักถาม

๒.๒.๒ ผู้เสียหายตรวจสอบสินค้าและแยกสินค้าที่ปลอม - เลียนเครื่องหมายการค้าของตน (เฉพาะกรณีข้อ ๑.๒)

๒.๒.๓ กรณีพบการกระทำผิด/แจ้งข้อกล่าวหา/จับกุมตัว/ยึดของกลาง/ถ่ายภาพ

๒.๓ จัดทำบันทึกการจับกุม/บัญชีของกลาง/ควบคุมผู้ถูกจับพร้อมของกลางส่งพนักงานสอบสวน (การจัดทำบันทึกการจับและบัญชีของกลาง อาจทำ ณ ที่ทำการก็ได้) เจ้าพนักงานตำรวจลงนามในบันทึกจับกุม

๒.๔ รายงานการปฏิบัติทางวาจาให้ผู้บังคับบัญชาทราบเบื้องต้น

๒.๕ ในส่วนของกลางให้ร่วมกับผู้เสียหาย (บางกรณี) แยกและจัดทำบัญชีของที่ปลอม/เลียนเครื่องหมายการค้า และที่ผิดกฎหมายอื่นอย่างชัดเจน

๒.๖ จัดทำบันทึกการจับ/ตรวจค้น อธิบาย พร้อมให้ผู้ถูกจับ ผู้เสียหาย เจ้าหน้าที่ตำรวจลงนามในบันทึก

๒.๗ นำบันทึกการจับ/ตรวจค้น พร้อมผู้ถูกจับและของกลางส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี

๓. การดำเนินการหลังจากปฏิบัติการ

๓.๑ ในส่วนผู้ถูกจับ ให้จัดทำประวัติ/ซักถาม/เพื่อขยายผลผู้ร่วมขบวนการหรือนายทุน

๓.๒ มอบสำเนาบันทึกให้ผู้ถูกจับ ๑ ชุด

๓.๓ รายงานผลการปฏิบัติให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามระเบียบ

๔. ข้อเสนอแนะ/เทคนิคในปฏิบัติการ

๔.๑ ความผิดตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ฯ เป็นความผิดอันยอมความได้ จึงควรตรวจสอบหนังสือมอบอำนาจให้ถูกต้อง มีข้อสังเกต ดังนี้

๔.๑.๑ ผู้เสียหายที่ร่วมปฏิบัติการ ต้องเป็นบุคคลเดียวกันกับผู้ที่ได้รับมอบอำนาจหรือรับมอบอำนาจช่วง ในหนังสือมอบอำนาจหรือหนังสือรับมอบอำนาจช่วง

๔.๑.๒ หนังสือมอบอำนาจยังไม่หมดอายุ ในวันเวลาที่ปฏิบัติการ

๔.๑.๓ ต้องเป็นหนังสือมอบอำนาจฉบับจริง ต่อ ๑ ราย ป้องกันมิให้ผู้เสียหายนำหนังสือไปเวียนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์

๔.๒ ของกลางตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ฯ ต้องเป็นสินค้าของผู้เสียหายที่มาร้องทุกข์เท่านั้น หากพบว่ามีสินค้าที่มีความผิดตามกฎหมายอื่น ให้แยกรายการต่างหากให้ชัดเจน นอกจากนั้นต้องคืนให้ผู้ถูกจับ

๔.๓ หากพบสินค้าของผู้เสียหายอื่นที่ยังมิได้ร้องทุกข์ไว้ อาจประสานการปฏิบัติให้ผู้เสียหายอื่นนั้น มาแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

๔.๔ การถ่ายภาพสถานที่จำหน่ายนั้น ให้ปฏิบัติ ดังนี้

๔.๔.๑ กรณีเป็นสถานที่จำหน่าย

- ให้ถ่ายภาพบริเวณด้านหน้าให้เห็นลักษณะของสถานที่ให้ชัดเจน
- ให้ถ่ายภาพให้เห็นพฤติการณ์ขณะกำลังกระทำความผิด (ขณะจำหน่ายสินค้า)
- ให้ถ่ายภาพขณะเจ้าพนักงานกำลังตรวจสอบ/ตรวจยึดของกลางและขณะทำการจับกุม

๔.๔.๒ กรณีเป็นสถานที่เก็บ/แหล่งพักสินค้า

- ให้ถ่ายภาพบริเวณโดยรอบให้เห็นลักษณะสถานที่กระทำความผิดให้ชัดเจน
- ขณะทำการตรวจค้น-จับกุม ให้ถ่ายภาพขณะทำการตรวจสอบ/ตรวจยึดของกลางและขณะทำการจับกุม

๔.๔.๓ กรณีเป็นสถานที่ผลิต

- ให้ถ่ายภาพบริเวณโดยรอบให้เห็นลักษณะสถานที่
- ขณะเข้าทำการตรวจค้น - จับกุม ให้ถ่ายภาพบรรยากาศภายในสถานที่ให้เห็นเครื่องจักร - วัตถุดิบ พฤติการณ์ขณะผลิตและขณะตรวจสอบ/ตรวจยึดของกลางและทำการจับกุม

๔.๕ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเจรจา ค่าเสียหาย เพื่อประนีประนอมยอมความ (ในคดีละเมิดลิขสิทธิ์) เนื่องจากเป็นเรื่องของผู้เสียหายกับผู้ถูกจับ

ขั้นตอนการปฏิบัติการสืบสวนสอบสวน (กรณีกระทำผิดในลักษณะเป็นเครือข่าย)

การสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในลักษณะที่เป็นเครือข่าย เป็นการสืบสวนเพื่อจับกุมผู้กระทำผิดนอกจากผู้ค้ารายย่อย เช่น แหล่งพักหรือเก็บสินค้า (Stock), แหล่งผลิต หรือยานพาหนะที่ใช้ขนส่ง นำเข้า เป็นต้น ซึ่งเทคนิคที่ใช้ในการสืบสวนในกรณีนี้ ได้แก่ การเฝ้าจุด การสะกดรอย และการใช้สายลับ

การสืบสวน กรณีเป็นเครือข่าย จำเป็นต้องใช้เวลาในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้รู้ถึงเครือข่ายทั้งบุคคล ยานพาหนะ และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิด

การปฏิบัติในการสืบสวน แบ่งออกได้เป็น ๓ ขั้นตอน

๑. ก่อนปฏิบัติ

๑.๑ กำหนดเป้าหมายหลัก

รวบรวมรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง (เท่าที่มีอยู่) เพื่อสร้างความเชื่อมโยงของทุกๆ ข้อมูล (ชื่อ-ชื่อสกุล, ที่อยู่, รถยนต์) ทั้งนี้ให้รวมถึงญาติ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย (จัดทำข้อมูลในรูปแบบของแผนผังเพื่อง่ายต่อการอ่าน)

๑.๒ จัดเตรียมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

กล้องถ่ายรูป, กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหว, สมุด, ปากกา, อุปกรณ์สื่อสาร

๑.๓ กำหนดเป้าหมายในแต่ละวัน

(เป้าหมาย = สิ่งที่ขาดหายไปทำให้พยานหลักฐานต่างๆ ขาดความเชื่อมโยงจากกัน) เพื่อกำหนดทิศทางในการสืบสวน

๑.๔ ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการสืบสวนตรวจค้นจับกุม

๒. ขณะปฏิบัติ

๒.๑ เฝ้าจุดสังเกตการณ์

เฝ้าสังเกตการณ์เพื่อดูความเคลื่อนไหวของเป้าหมาย เพื่อทำรายงานการสอบสวนตามสถานที่ต่างๆ เช่น บ้าน ร้านค้า ธนาคาร ไปรษณีย์ฯ

๒.๒ การสะกดรอยติดตามเพื่อถ่ายภาพนิ่ง/ภาพเคลื่อนไหว/ทำบันทึก

สิ่งที่จำเป็นต้องรู้ ในการสะกดรอยติดตาม คือ ต้องศึกษาเส้นทาง อาคาร สถานที่ที่จะเข้าไปทำการสะกดรอย เพื่อจะได้สามารถวางกำลังไว้ได้ครอบคลุมพื้นที่ที่จะทำการสะกดรอย

๒.๒.๑ สะกดรอยโดยรถยนต์ ควรจะต้องมีทั้งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ อุปกรณ์สื่อสารจะต้องทำการตรวจสอบให้ครบถ้วน ว่าสามารถให้ติดต่อได้

๒.๒.๒ สะกดรอยเดินเท้า ควรเตรียมอุปกรณ์สื่อสาร เครื่องแต่งกายให้เหมาะสมกับโอกาส และสถานที่โดยผู้สืบสวนต้องเรียนรู้ และใช้เทคนิคในการเฝ้าจุดสังเกตการณ์และการสะกดรอยอย่างเคร่งครัด

๒.๒.๓ นำข้อมูลที่ได้จากการเฝ้าสังเกต และหรือการสะกดรอยติดตาม มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป้าหมายก่อนการเข้าตรวจค้น จับกุม (กรณีสถานที่ตรวจค้นจับกุมเป็นที่รโหฐานต้องดำเนินการขอหมายค้นจากศาลก่อนเข้าทำการตรวจค้น กรณีลิขสิทธิ์ให้ประสานกับผู้เสียหายทำการร้องทุกข์ก่อน)

๒.๓ ตรวจค้น/จับกุม (นำแนวทางในการตรวจค้น-จับกุมผู้กระทำผิดรายย่อยมาปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม

๓. หลังการปฏิบัติ

๓.๑ ในส่วนผู้ถูกจับ ให้จัดทำประวัติ/ซักถาม/เพื่อขยายผลผู้ร่วมขบวนการหรือนายทุน

๓.๒ มอบสำเนาบันทึกให้ผู้ถูกจับ ๑ ชุด

๓.๓ รายงานผลการปฏิบัติให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามระเบียบ

** ในการปฏิบัติการสืบสวนนั้น ควรมีการประชุมในทุก ๆ ครั้งที่ปฏิบัติการเสร็จสิ้นแล้วของแต่ละวัน เพื่อจะได้ตรวจสอบข้อบกพร่องรวมทั้งปัญหาและอุปสรรค เพื่อกำหนดกรอบและทิศทางในการสืบสวนครั้งต่อไป

๓.๒ ความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า

๓.๒.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวนคดีความผิดที่เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า

๑. บุคคลหรือนิติบุคคลผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า จะต้องนำทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนฯ จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือสำเนาซึ่งรับรองความถูกต้องจากนายทะเบียนฯ มาแสดงเพื่อเป็นหลักฐานว่า เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าโดยชอบด้วยกฎหมาย หากมีเพียงหลักฐานการยื่นคำขอฯ โดยที่นายทะเบียนฯ ยังไม่รับจดทะเบียนฯ หรือยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาคำขอฯ ก็ยังไม่ถือว่าเป็นผู้มีสิทธิในเครื่องหมายการค้าโดยชอบด้วยกฎหมาย ตาม พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้าฯ ม.๔๔, ๕๖

๒. ในกรณีที่เจ้าของเครื่องหมายการค้า มิได้แจ้งความร้องทุกข์ด้วยตนเอง จะต้องมีหนังสือมอบอำนาจให้แจ้งความร้องทุกข์แทน (พร้อมด้วยหลักฐานของผู้มอบฯ และผู้รับมอบอำนาจฯ) และหากเจ้าของเครื่องหมายการค้าเป็นบุคคลหรือนิติบุคคลต่างประเทศ เอกสารที่เกี่ยวกับหนังสือมอบอำนาจจะต้องทำการรับรองความถูกต้อง โดยวิธีการตามกฎหมายของประเทศนั้นๆ (ต้องให้โนตารีพับบลิคหรือแมจิสเตรท รับรอง) แล้วให้สถานทูตไทย หรือสถานกงสุลไทยรับรองอีกชั้นหนึ่ง

๓. เอกสารอื่นๆ ที่เป็นภาษาต่างประเทศ จะต้องแปลเป็นภาษาไทยและมีการรับรองคำแปลถูกต้องด้วย

๔. เจ้าของหรือผู้รับมอบอำนาจจะต้องนำตัวอย่างสินค้าที่ปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้ามามอบให้พนักงานสอบสวนด้วย โดยให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบว่าสินค้าดังกล่าว เป็นสินค้าจำพวกเดียวกันกับประเภทสินค้าที่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้หรือไม่ อย่างไร

๕. เมื่อรวบรวมพยานหลักฐานตามข้อ ๑ - ๔ ครบถ้วนแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบฯ และให้รีบนำตัวอย่างสินค้า ตามข้อ ๔ ไปทำการสอบปากคำนายทะเบียนเครื่องหมายการค้า กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

๖. ห้ามมิให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการทั้งหลายอื่นๆ จนกว่าจะได้ทำการสอบปากคำนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าเสร็จสิ้นแล้ว โดยจะต้องได้รับการยืนยันจากนายทะเบียนฯ ว่า เครื่องหมายการค้านั้นๆ ได้รับความคุ้มครองตาม พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า ม.๔๔, ๔๖ และตัวอย่างสินค้านั้นมีเครื่องหมายการค้าเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว

๗. กรณีที่มีความจำเป็นต้องจับกุมผู้กระทำความผิด ให้เจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติตาม ป.วิอาญา ม.๗๘, ม.๘๐ และ ม.๘๑ โดยเคร่งครัด และจะต้องปรากฏพฤติการณ์และพยานหลักฐานว่าเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าอย่างชัดแจ้ง

๓.๒.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีละเมิดเครื่องหมายการค้า

๑. ผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องนำทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าหรือสำเนาที่รับรองความถูกต้องโดยนายทะเบียนเครื่องหมายการค้ามาแสดงต่อพนักงานสอบสวน หากเป็นเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนไว้นอกราชอาณาจักร จะต้องนำทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือหนังสือรับรองการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าซึ่งได้รับการรับรองโดยโนตารีพับบลิคพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทยและต้องมีการรับรองคำแปลถูกต้องมาเป็นหลักฐานด้วย

๒. ให้สอบนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นพยานว่า ผู้เสียหายได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้หรือไม่ ในรายการสินค้าจำพวกใด ประเภทใด และในช่วงเวลาที่เกิดเหตุทะเบียนเครื่องหมายการค้ายังมีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมายหรือไม่ (ต้องยังไม่หมดอายุความคุ้มครอง หรือต้องมีการต่ออายุแล้ว) และให้พนักงานสอบสวนนำตัวอย่างสินค้าของกลาง (ที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า) ไปให้นายทะเบียนตรวจสอบเปรียบเทียบเครื่องหมายการค้าที่ปรากฏอยู่ที่ของกลางว่ามีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของผู้เสียหายที่จดทะเบียนไว้หรือไม่ พร้อมแนบสำเนาทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่นายทะเบียนรับรองความถูกต้องด้วย

๓. หากข้อเท็จจริงได้ความว่าสินค้าของกลางมีเครื่องหมายการค้าเหมือนกับเครื่องหมายการค้าของผู้เสียหายที่ได้จดทะเบียนไว้ แต่ของกลางไม่มีในรายการสินค้าที่ผู้เสียหายจดทะเบียนไว้ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้หรือจำหน่ายตาม ป.อาญา มาตรา ๒๗๕ หรือข้อความใดๆ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๒(๑) แล้วแต่กรณี (แต่จะต้องให้ผู้เสียหายร้องทุกข์ในความผิดฐานนี้ก่อน)

๔. ถึงแม้ว่าการจับกุมคดีความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า เป็นคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถดำเนินการได้เอง โดยใช้ทักษะ ความสามารถ ประสบการณ์ และการฝึกอบรมการตรวจสอบสินค้าปลอม ในการแยกแยะสินค้าปลอม/เลียนเครื่องหมายการค้า กับสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงก็ตาม แต่หากในกรณีสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้ารายใดมีความซับซ้อนหากไม่มีความชำนาญเพียงพอก็อาจจะทำให้ไม่สามารถตรวจสอบได้เอง จึงควรที่จะนำผู้เสียหายหรือเจ้าของสิทธิ์ในเครื่องหมายการค้านั้นๆ ไปร่วมดำเนินการด้วย เพื่อช่วยในการคัดเลือกและตรวจดูสินค้าปลอม/เลียนเครื่องหมายการค้านั้นๆ และร่วมชี้ยืนยันเครื่องหมายการค้าของผู้เสียหาย

ขั้นตอนการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในคดีความผิดตาม พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า

๑. กรณีที่ผู้เสียหายร้องทุกข์ ให้สอบปากคำและลงบันทึก ปจว.รับคำร้องทุกข์ของเจ้าของ และ/หรือ ผู้รับมอบอำนาจฯ พร้อมหลักฐานยืนยันการเป็นเจ้าของสิทธิ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ส่งมอบให้ พงส.รวมไว้ในสำนวน
๒. กรณี จนท.ตร.ทำการจับกุมตัวผู้ต้องหามาส่งให้ พงส. (โดยไม่มีผู้เสียหายชี้ยืนยันให้จับกุม ให้สอบปากคำ จนท.ตร.เป็นผู้กล่าวหา

⇩

๑. สอบปากคำผู้ต้องหา (กรณีที่ผู้ต้องหาถูกจับกุมตัว)
๒. หรือออกหมายเรียก (ตาม ป.วิอาญา) ให้มาพบ พงส.เพื่อรับทราบข้อกล่าวหา
๓. หากผู้ถูกกล่าวหาไม่มาพบ พงส.ตามข้อ ๒ ก็ให้ยื่นคำร้องขอออกหมายจับต่อศาล
๔. สอบปากคำ จนท.ตร.ผู้ทำการจับกุมเป็นพยานในคดี

⇩

นำตัวอย่างของกลางที่ผู้กล่าวหาอ้างว่า เป็นสินค้าที่ปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้เสียหาย ไปสอบปากคำนายทะเบียนเครื่องหมายการค้า เป็นพยานในคดี

⇩

ส่งสำนวนการสอบสวน พร้อมความเห็นทางคดีให้พนักงานอัยการพิจารณาสั่งคดีตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

การได้มาซึ่งพยานหลักฐานและของกลางคดีอาญา
กรณีการตรวจค้นจับกุมตามความผิดตาม พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า พ.ศ.๒๕๓๔

กรณีตรวจค้นจับกุมผู้ค้ารายย่อย

๑. การเตรียมตัวก่อนปฏิบัติงาน

๑.๑ ชุดปฏิบัติการ ตรวจสอบทะเบียนเครื่องหมายการค้าจากฐานข้อมูลหรือกรมทรัพย์สินทางปัญญาหรือผู้รับมอบอำนาจในเครื่องหมายการค้านั้น ให้เป็นปัจจุบัน ศึกษาให้เข้าใจในรูปแบบ และประเภทสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าฯ นั้น

๑.๒ กรณีเครื่องหมายการค้าฯ ที่ยังไม่ชัดเจนในการที่ระบุได้ว่ามีการปลอมหรือเลียนหรือไม่ ควรให้ตัวแทนผู้เสียหายมาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน เพื่อประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบและมีความเห็นในเครื่องหมายการค้าฯ นั้น อย่างชัดเจน ก่อนปฏิบัติการ

๑.๓ ศึกษาสภาพพื้นที่ เส้นทางคมนาคม และสถานการณ์ในพื้นที่ที่จะปฏิบัติการ

๑.๔ จัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เหมาะสมกับสถานการณ์ตามข้อ ๑.๓ โดยแต่ละชุดให้จัดกำลังแยกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ ๑ คุมตัวผู้ถูกจับอย่างน้อย ๑ นาย ต่อผู้ถูกจับ ๑ คน มีหน้าที่คุมผู้ต้องหา/ซักถาม/เก็บหลักฐานเกี่ยวกับผู้ต้องหา
- ส่วนที่ ๒ คุมของกลางอย่างน้อย ๑ นาย มีหน้าที่ยึดของกลาง/ถ่ายรูป ทั้งนี้การจัดกำลังพลให้พิจารณาศักยภาพของชุดปฏิบัติการให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพสูงสุด

๑.๕ กรณีผู้เสียหายร่วมปฏิบัติการด้วยได้ดำเนินการดังนี้

๑.๕.๑ กรณีเครื่องหมายการค้าฯ ตามข้อ ๑.๒ ต้องมีผู้เสียหายร่วมปฏิบัติการอย่างน้อยจุดละ ๑ คน

๑.๕.๒ กรณีเครื่องหมายการค้าฯ ทั่วไป ผู้เสียหายจะร่วมปฏิบัติหรือไม่ก็ได้ จัดกำลังตามเหมาะสม

๑.๖ ประชุมวางแผนร่วมกับผู้เสียหาย (บางกรณี) ให้กำลังพลที่จะปฏิบัติการเข้าใจ ในภารกิจและกำหนดวันเวลาสถานที่ในการปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับการจัดกำลังตามข้อ ๑.๔

๑.๗ จัดเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติการ ดังนี้

๑.๗.๑ ด้านกำลังพล ได้แก่ ความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ/ความรู้ความเข้าใจภารกิจ

๑.๗.๒ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ แบบฟอร์มบันทึก/สำเนาเอกสาร/ยานพาหนะ/กุญแจมือ/ไฟฉาย/วิทยุสื่อสาร

๑.๗.๓ อื่นๆ ได้แก่ หมายเลขโทรศัพท์ บุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หากมีกรณีจำเป็นเร่งด่วนต้องประสานงาน

๒. การดำเนินการขณะปฏิบัติงาน

๒.๑ ชุดปฏิบัติการตามข้อ ๑.๔ เดินทางไปพื้นที่เป้าหมาย

๒.๒ การปฏิบัติเมื่อถึงพื้นที่เป้าหมาย

๒.๒.๑ เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนที่ ๑ พร้อมผู้เสียหาย (บางกรณี) แสดงตัวขอตรวจสอบสินค้า/ควบคุมผู้ถูกจับ/ซักถาม

๒.๒.๒ ผู้เสียหาย ตรวจสอบสินค้าและแยกสินค้าที่ปลอม - เลียนเครื่องหมายการค้าของตน (เฉพาะกรณีข้อ ๑.๒)

๒.๒.๓ กรณีพบการกระทำผิด/แจ้งข้อกล่าวหา/จับกุมตัว/ยึดของกลาง/ถ่ายภาพ

๒.๓ จัดทำบันทึกการจับกุม/บัญชีของกลาง/ควบคุมผู้ถูกจับพร้อมของกลางส่งพนักงานสอบสวน (การจัดทำบันทึกการจับและบัญชีของกลาง อาจทำ ณ ที่ทำการก็ได้) เจ้าพนักงานตำรวจลงนามในบันทึกจับกุม

๒.๔ รายงานการปฏิบัติทางวาจาให้ผู้บังคับบัญชาทราบเบื้องต้น

๒.๕ ในส่วนของกลาง ให้ร่วมกับผู้เสียหาย (บางกรณี) คัดแยกและจัดทำบัญชีของที่ปลอม/เลียนเครื่องหมายการค้า และที่ผิดกฎหมายอื่นอย่างชัดเจน

๒.๖ จัดทำบันทึกการจับ/ตรวจค้น อธิบาย พร้อมให้ผู้ถูกจับผู้เสียหาย เจ้าหน้าที่ตำรวจลงนามในบันทึก ดำเนินคดี

๒.๗ นำบันทึกการจับ/ตรวจค้น พร้อมผู้ถูกจับและของกลางส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี

๓. การดำเนินการหลังจากปฏิบัติงาน

๓.๑ ในส่วนผู้ถูกจับ ให้จัดทำประวัติ/ซักถาม/เพื่อขยายผลผู้ร่วมขบวนการหรือนายทุน

๓.๒ ส่งมอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ถูกจับ ๑ ชุด

๓.๓ รายงานผลการปฏิบัติให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามระเบียบ

๔. ข้อเสนอแนะ/เทคนิคในปฏิบัติการ

๔.๑ ความผิดตาม พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้าฯ เป็นความผิดต่อรัฐ เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถตรวจค้น/จับกุมได้ ตามอำนาจหน้าที่ โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้เสียหายมาร้องทุกข์ก่อนแต่หากกรณีเครื่องหมายการค้าฯ ที่ยังไม่ชัดเจนตามข้อ ๑.๒ ควรให้ผู้เสียหายร่วมเป็นผู้ชี้ยืนยันและให้ความเห็น ไม่ควรดำเนินการตามลำพัง

๔.๒ กรณีหากยังไม่สามารถชี้ชัดในขณะปฏิบัติการได้ว่าเป็นสินค้าปลอม/ เลียนเครื่องหมายการค้าหรือไม่อาจตรวจยึดหรืออายัดส่งพนักงานสอบสวนเพื่อติดตามผู้เสียหายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาตรวจสอบและมีความเห็นในสินค้านั้น แต่ต้องคำนึงถึงว่าการตรวจยึดหรืออายัดนั้นได้ใช้วิจารณญาณเพียงพอแล้วว่าสินค้านั้นน่าจะผิดกฎหมาย จึงต้องตรวจสอบ กรณีตรวจสอบแล้ว หากพบว่าเป็นสินค้าที่ถูกกฎหมายให้จัดการส่งคืนโดยเร็วและจัดทำบันทึกการส่งมอบคืนไว้เป็นหลักฐาน หากพบว่าเป็นสินค้าที่ผิดกฎหมายให้ออกหมายเรียกผู้เกี่ยวข้องมาแจ้งข้อกล่าวหา

๔.๓ ควรถ่ายภาพในขณะปฏิบัติหน้าที่ไว้ทุกขั้นตอนเพื่อป้องกันผู้ถูกจับต่อสู้ภายหลังในประเด็นว่าของกลางมิใช่สินค้าของตน, ตนมิใช่ผู้ขาย หรือเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

๔.๔ ก่อนปฏิบัติหน้าที่ ให้ศึกษาการควรตรวจสอบทะเบียนเครื่องหมายการค้าฯ ถูกต้องให้ชัดเจน ถ้าพบว่าตรงกับทะเบียนฯ ถือว่าปลอม, ถ้าแตกต่างในรายละเอียดบางส่วนถือว่าเลียนแบบ

๓.๓ ความผิดเกี่ยวกับสิทธิบัตร

๓.๓.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับสิทธิบัตร

๑. เจ้าของสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร จะต้องมาแจ้งความร้องทุกข์มอบคดีต่อพนักงานสอบสวนก่อนทุกกรณีและหากเจ้าของสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร มิได้แจ้งความร้องทุกข์ด้วยตนเองจะต้องมีหนังสือมอบอำนาจให้แจ้งความร้องทุกข์แทน (พร้อมด้วยหลักฐานของผู้มอบฯ และผู้รับมอบอำนาจฯ) และในกรณีเจ้าของสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรเป็นบุคคลหรือนิติบุคคลต่างประเทศ เอกสารที่เกี่ยวกับหนังสือมอบอำนาจจะต้องทำการรับรองความถูกต้อง โดยวิธีการตามกฎหมายของประเทศนั้นๆ (จะต้องให้โนตารีพับบลิคหรือแมจิสเตรท รับรอง) แล้วให้สถานทูตไทย หรือสถานกงสุลไทยรับรองอีกชั้นหนึ่ง

๒. เอกสารอื่นๆ ที่เป็นภาษาต่างประเทศ จะต้องแปลเป็นภาษาไทยและมีการรับรองคำแปลถูกต้องด้วย

๓. เจ้าของหรือผู้รับมอบอำนาจฯ จะต้องนำต้นฉบับจริงของสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรมาแสดงต่อพนักงานสอบสวนด้วย

๔. เจ้าของหรือผู้รับมอบอำนาจฯ จะต้องนำตัวอย่างสิ่งประดิษฐ์หรือผลิตภัณฑ์ตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรของแท้ (หรือภาพถ่าย) และตัวอย่างสิ่งประดิษฐ์หรือผลิตภัณฑ์ที่กล่าวอ้างว่าละเมิดสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร มามอบให้พนักงานสอบสวนด้วย โดยให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบในเบื้องต้นว่ามีลักษณะการละเมิดสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรตามที่ระบุไว้ในข้อถือสิทธิของสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรอย่างชัดแจ้ง หรือไม่ อย่างไร

๕. เมื่อรวบรวมพยานหลักฐานตามข้อ ๑ - ๔ ครบถ้วนแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบ

๖. ห้ามมิให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการทั้งหลายอื่น จนกว่าจะได้ทำการสอบปากคำนายทะเบียนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร จนเป็นที่แน่ชัดแล้วว่าเป็นการละเมิดสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว

๗. การดำเนินการในคดีความผิดเกี่ยวกับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร เจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติจะต้องดำเนินการด้วยความละเอียดรอบคอบ ระมัดระวังและให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

๓.๓.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีละเมิดสิทธิบัตร

๑. ให้สอบสวนนายทะเบียนสิทธิบัตรหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตรวจสอบสิทธิบัตร เป็นพยานว่าตัวอย่างของกลางในคดี ถือว่าละเมิดสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรของผู้เสียหายหรือไม่ มีข้อถือสิทธิอย่างไร และของกลางในคดีนั้น มีสาระสำคัญตรงตามข้อถือสิทธิตามสิทธิบัตรหรือไม่ อย่างไร พร้อมแนบหลักฐานการจดทะเบียนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรและรายละเอียดที่ระบุถึงข้อถือสิทธิของผู้เสียหายที่นายทะเบียนรับรองความถูกต้องด้วย

๒. ในกรณีที่ผู้ต้องหาต่อสู้เรื่องความสมบูรณ์ของสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร ควรจะต้องตรวจสอบความเห็นของนายทะเบียนสิทธิบัตรหรือผู้เชี่ยวชาญพร้อมแนบความเห็นของบุคคลดังกล่าวที่ได้ให้ความเห็นวินิจฉัยไว้ก่อนออกสิทธิบัตรนั้นๆ

๓. ในบางคดี จะมีข้อถือสิทธิตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร เป็นลักษณะการออกแบบวงจรอิเล็กทรอนิกส์ หรือการเชื่อมต่อวงจรอิเล็กทรอนิกส์ หรือการประดิษฐ์ทางวิศวกรรมชั้นสูง หรือเป็นส่วนผสมทางเคมี ซึ่งนายทะเบียนสิทธิบัตรไม่สามารถให้ความเห็นในทางเทคนิคได้ พนักงานสอบสวนจะต้องติดต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาการนั้นๆ ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ต่อศาล เพื่อให้เป็นผู้ทำการตรวจสอบ

ขั้นตอนการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในคดีความผิดตาม พ.ร.บ.สิทธิบัตร

สอบปากคำและลงบันทึก ปจว.รับคำร้องทุกข์ของเจ้าของ และ/หรือ ผู้รับมอบอำนาจฯ พร้อมหลักฐานยืนยันการเป็นเจ้าของสิทธิบัตร และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ส่งมอบให้ พงส.รวมไว้ในสำนวน

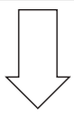

๑. สอบปากคำผู้ต้องหา (กรณีที่ผู้ต้องหาถูกจับกุมตัว)
๒. หรือออกหมายเรียก (ตาม ป.วิอาญา) ให้ผู้ถูกกล่าวหามาพบ พงส. เพื่อรับทราบข้อกล่าวหา
๓. หากผู้ถูกกล่าวหาไม่มาพบ พงส.ตามข้อ ๒ ก็ให้ยื่นคำร้องขอออกหมายจับต่อศาล
๔. สอบปากคำ จนท.ตร.ผู้ทำการจับกุมเป็นพยานในคดี (ถ้าหากมี)

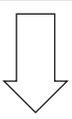

นำตัวอย่างของกลางที่ผู้กล่าวหา อ้างว่า เป็นสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่ละมิดสิทธิบัตร ไปสอบปากคำนายทะเบียนสิทธิบัตร เป็นพยานในคดี

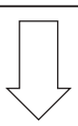

ส่งสำนวนการสอบสวน พร้อมความเห็นทางคดีให้พนักงานอัยการ พิจารณาสั่งคดีตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

๓.๔ ความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน

๓.๔.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน

พนักงานสอบสวนควรรวบรวมพยานหลักฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. การรวบรวมพยานหลักฐานจากสถาบันการเงิน

ทั้งนี้เพื่อเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าผู้หลงเชื่อที่ร่วมลงทุนได้รับความเสียหายได้โอนเงินให้ผู้กระทำผิดที่หลอกลวง ซึ่งส่วนใหญ่ผู้กระทำความผิดมักให้ผู้หลงเชื่อโอนเงินเข้ายังบัญชีสถาบันการเงินที่ผู้กระทำผิด หรือผู้ร่วมกระทำผิด ได้เปิดบัญชีไว้กับสถาบันการเงิน ดังนั้น จึงต้องตรวจสอบสถาบันการเงินที่ผู้กระทำความผิดได้เปิดบัญชีไว้ว่า ตามที่ผู้กล่าวหากล่าวอ้างว่ามีการโอนเงินไปตามคำชักชวนตามหมายเลขบัญชีนั้นว่า หมายเลขบัญชีดังกล่าว ผู้ใดเป็นผู้มาขอเปิดบัญชีเอาไว้ มาเปิดบัญชีไว้แต่เมื่อใด มีเงื่อนไขอย่างใด พร้อมขอสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการขอเปิดบัญชี ทั้งขอรายการเดินบัญชีที่เกี่ยวข้องตามห้วงเวลาที่เกิดเหตุ ว่ามีการโอนเข้าออกเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ทราบเส้นทางการเงินว่าจะไปเชื่อมโยงถึงผู้ใดที่อาจร่วมกระทำความผิดบ้าง พร้อมทั้งสอบถามสถานะทางบัญชีปัจจุบันประกอบหากมีการโอนเงินที่เคาน์เตอร์ธนาคารให้ขอสลิปการโอนด้วยจะปรากฏลายมือชื่อผู้โอนและบัตรประจำตัวประชาชนที่สถาบันการเงินได้จัดทำและเก็บไว้

ให้ออกหมายเรียกพยานไปที่ธนาคารพาณิชย์เกี่ยวกับบัญชีที่ผู้เสียหายโอนเงินลงทุนไปเพื่อขอรับสำเนาคำขอเปิดบัญชี รายการทางบัญชีช่วงเกิดเหตุ พร้อมขอคัดข้อมูลรายการเดินบัญชีผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไฟล์เอ็กเซล (เอกสารและแผ่นซีดี) และสอบปากคำพนักงานธนาคาร ประกอบเอกสารที่ได้รับตามรูปคดี

๒. การรวบรวมพยานหลักฐานจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

กรณีผู้กระทำผิดเป็นนิติบุคคล ต้องดำเนินการตรวจสอบจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าว่า นิติบุคคลดังกล่าวมาขอจัดตั้งไว้ตั้งแต่เมื่อใด ใครเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลบ้าง มีเงื่อนไขในการลงชื่อผูกพันนิติบุคคลเป็นอย่างไร มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ใด สถานะนิติบุคคลปัจจุบันเป็นอย่างไร เพื่อจะได้สอบสวนบุคคล และสถานที่ที่เกี่ยวข้องในกรณีดังกล่าวเพื่อพิสูจน์ยืนยันว่าผู้ใดเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลดังกล่าว หรือมีบุคคลใดเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวเพิ่มเติมบ้าง เพราะมีหลายกรณีที่บุคคลที่มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคล ได้กล่าวอ้างว่ามีบุคคลขอนำชื่อไปใช้

๓. การรวบรวมพยานหลักฐานจากสำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน ส่วนป้องกันปราบปรามการเงินนอกระบบ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

เพื่อทราบถึงอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ ตามช่วงวันเวลาเกิดเหตุว่ามีอัตราสูงสุดร้อยละเท่าใดต่อปี และตามพฤติการณ์ของผู้กระทำผิดดังกล่าว เข้าข่ายที่เป็นความผิดตาม พ.ร.ก.กู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ หรือไม่ อย่างไร มีอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมในอัตราเท่าใด สูงกว่าสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้หรือไม่ ในช่วงเวลาดังกล่าว

ให้ทำหนังสือตรวจสอบอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายจะพึงจ่ายไปที่สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) เพื่อขอสอบปากคำเจ้าหน้าที่ว่าในช่วงเกิดเหตุมีสถาบันการเงินใดประกาศให้อัตราดอกเบี้ยสูงสุดแก่ผู้ให้กู้ยืม แผนการลงทุนดังกล่าวเข้าลักษณะกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนหรือไม่ และคำนวณผลตอบแทนที่ได้รับเป็นอัตราร้อยละต่อปี พร้อมขอรับเอกสารประกอบ (ตามประเด็นที่สอบเจ้าหน้าที่ สศค.)

๔. การรวบรวมพยานหลักฐานจากธนาคารแห่งประเทศไทย

กรณีเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการโฆษณา หรือประกาศหรือชักชวนให้ประชาชนนำเงินไปลงทุนซื้อหรือขายเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งหรือหลายสกุล หรือเก็งกำไรหรืออาจจะได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน โดยไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เพื่อสอบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าพวกผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ซื้อขายเงินตรา หรือเก็งกำไรอัตราแลกเปลี่ยนเงิน หรือเงินตราต่างประเทศหรือไม่อย่างไร (กรณีเป็นความผิดตามมาตรา ๔ วรรคสอง แห่ง พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม)

๕. การรวบรวมพยานหลักฐานจากสำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

กรณีเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการหลอกลวงให้ประชาชนลงทุนในตลาดหุ้น การลงทุนสัญญาซื้อขายสินค้าล่วงหน้า การลงทุนการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า และการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล พนักงานสอบสวนจะต้องทำหนังสือประสานงานสอบถามไปยัง ก.ล.ต. เพื่อสอบถามว่าผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวหรือไม่ เนื่องจาก ก.ล.ต.เป็นหน่วยงานกำกับดูแลธุรกิจเหล่านี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ประกอบการสอบสวน

๖. การรวบรวมพยานหลักฐานจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.)

กรณีเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการหลอกลวงประชาชนให้ลงทุนในธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง พนักงานสอบสวนจะต้องทำหนังสือประสานงานสอบถามไปยัง สคบ. เพื่อสอบถามว่าผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัย ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงหรือไม่ เนื่องจาก สคบ.เป็นหน่วยงานกำกับดูแลธุรกิจดังกล่าว เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ประกอบการสอบสวน

๗. การรวบรวมพยานหลักฐานจากกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DEA)

กรณีมีการหลอกลวงประชาชนผ่านทางสื่อออนไลน์ต่างๆ พนักงานสอบสวนควรทำหนังสือประสานงานสอบถามไปยังกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้บริการ ผู้ใช้บริการ แอดมิน หรือประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องจากผู้ให้บริการต่างๆ เช่น เฟซบุ๊ก (facebook) ไลน์ (Line) อีเมล์ (email) เป็นต้น

๘. รายงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ พ.ศ.๒๕๔๔ ข้อ ๔

เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน และความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นความผิดมูลฐานตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๓(๒) ที่ต้องรายงานให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทราบตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ พ.ศ.๒๕๔๔ ข้อ ๔ อีกทั้ง ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการสืบทรัพย์ที่ได้จากการกระทำความผิด นอกจากนี้ ให้ขอความร่วมมือจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน วิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงินของพวกผู้ต้องหา เพื่อจะได้ติดตามร่องรอยทางการเงินที่ผู้ต้องหาโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับ

การกระทำความผิด ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานฟอกเงิน ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๙. การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดตามพฤติการณ์ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิด

๙.๑ การชักชวนทางสื่อสังคมออนไลน์ มีข้อพิจารณาว่าจะเข้าข่ายเป็นการโฆษณาอันถือเป็นการฉ้อโกงประชาชนหรือไม่ ต้องมีการประสานงานกับ บก.ปอท. เพื่อตรวจพิสูจน์หลักฐานทางสื่อโซเชียลต่างๆ โดยอาจพบปัญหาในการขอตรวจสอบทำให้ไม่สามารถยืนยันตัวผู้กระทำผิดได้ เช่น หากไอพีแอดเดรสอยู่ต่างประเทศ ไม่สามารถขอข้อมูลจากผู้ให้บริการได้

๙.๒ การประสานงานกับ ฝ่ายวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน กองข่าวกรอง ทางการเงิน ปปง. เพื่อให้ช่วยวิเคราะห์เส้นทางการเงินของผู้กระทำความผิด ว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงไปยังผู้ใดบ้าง เพื่อวิเคราะห์พิจารณาว่ามีผู้ร่วมกระทำความผิดหรือไม่ โดยพิจารณาตามข้อกฎหมายตาม ป.อาญา มาตรา ๘๔, ๘๕, ๘๖

๙.๓ กรณีที่อาจมีความผิดตามกฎหมายฉบับอื่นๆ ให้พิจารณาด้วย เช่น พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และ พ.ร.บ.ขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ.๒๕๔๕

๓.๔.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน การตั้งประเด็นคำถาม

๑. ผู้กล่าวหาหรือผู้เสียหาย

๑.๑ กรณีผู้เสียหายหรือผู้ให้กู้หรือผู้ลงทุนมาแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

ในการสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงในการกระทำผิดของผู้กระทำความผิดนั้น ควรรวบรวมให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบของการกระทำความผิด โดยสอบสวนให้ครอบคลุมถึงพฤติการณ์ในการกระทำผิด ว่ามีพฤติการณ์ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียดของเวลา สิ่งของ บุคคล และสถานที่ที่ยืนยันการกระทำความผิดนั้นๆ ด้วย ดังนี้

- สอบประวัติส่วนตัวของผู้กล่าวหา ว่ามีภูมิลำเนา พักอาศัยอยู่ที่ใด จบการศึกษาวุฒิใด จากที่ใด เมื่อใด ปัจจุบันประกอบอาชีพใด อย่างไร สามารถติดต่อได้อย่างไร มีสถานภาพสมรสเป็นอย่างไร มีบุตรกี่คน คู่สมรสประกอบอาชีพใด โดยจุดมุ่งหมายเพื่อติดตามได้ในภายหลังหากต้องมีการเบิกความในชั้นพิจารณาคดีของศาล
- ทราบหรือรู้จักผู้กู้ยืมเงิน (ผู้ต้องหาหรือผู้ชักชวน) ได้อย่างไร เมื่อไร บุคคลดังกล่าวประกอบอาชีพอะไร
- พบผู้กู้ยืมเงิน (ผู้ต้องหาหรือผู้ชักชวน) เมื่อใด ที่ไหน
- ผู้กู้ยืมเงิน (ผู้ต้องหากับพวก) มีการประกาศโฆษณาต่อประชาชน หรือกระทำด้วยประการใดๆ หรือใช้กลอุบายหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ และปกปิดข้อความจริงอันควรบอกให้แจ้งอย่างไรบ้าง เช่น การแจ้งหรือแพร่ข่าวสาร การติดต่อ หรือการชักชวน ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ แจกแผ่นพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ หรือบรรยาย เป็นต้น (กรณีความผิดตามมาตรา ๔ วรรคสอง มีการให้พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลใดดำเนินการโฆษณาประกาศหรือชักชวนให้ลงทุน) และทราบหรือรู้จักผู้กู้หรือผู้ลงทุนรายอื่นหรือไม่ พวกผู้ต้องหามีการชักชวนท่านและผู้กู้หรือผู้ลงทุนรายอื่นประมาณกี่คน (องค์ประกอบความผิดต้องมีการโฆษณาหรือประกาศชักชวน หรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป)

- มีการชักชวนให้นำเงินหรือทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด ไปลงทุนในเรื่องใด แผนการลงทุนเป็นอย่างไร มีกี่แผนการลงทุนหรือแพ็กเกจเท่าไร มีอะไรบ้าง (อธิบายให้ครบ) กำหนดเงินให้กู้หรือเงินลงทุนขั้นต่ำเท่าไร ตกลงว่าจะจ่ายผลตอบแทนในอัตราเท่าไร ระยะเวลาการคืนเงินต้นและจ่ายผลตอบแทน และเหตุใดจึงหลงเชื่อให้กู้ยืมเงินหรือร่วมลงทุน (กรณีความผิดตามมาตรา ๔ วรรคสอง เป็นการซื้อหรือขายเงินตราสกุลใดบ้าง หรือเป็นการเก็งกำไรหรืออาจจะได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินหรือไม่ อย่างไร) มีหลักฐานหรือไม่ (หากมีให้มอบประกอบคำให้การ)

- มีการลงทุนกี่ครั้ง แต่ละครั้งเป็นเงินเท่าไร มีการจ่ายเงินให้กับใคร หากโอนเงินเข้าบัญชีแล้ว ได้โอนเงินจากบัญชีธนาคารและสาขาใด เลขที่บัญชีใด ใครเป็นเจ้าของ ไปเข้าบัญชีธนาคารและหรือสาขาใด เลขที่บัญชีใด ใครเป็นเจ้าของบัญชี (หากผู้รับโอนเงินไม่ใช่ผู้กู้หรือผู้ชักชวนแล้ว บุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับพวกผู้ต้องหาอย่างไร) ผู้กู้หรือผู้ลงทุนมีการทำธุรกรรมโอนเงินที่ธนาคารใดหรือตรงบริเวณใด มีหลักฐานหรือไม่ (หากมีให้มอบประกอบคำให้การ) หรือหากจ่ายหรือมอบเป็นเงินสด มีการกระทำที่ไหนและมีพยานรู้เห็นหรือไม่ อย่างไร (สถานที่และวันเวลาเกิดเหตุ)

- เคยมีการคืนเงินต้นและ/หรือจ่ายผลตอบแทนโดยวิธีการใด จ่ายโดยวิธีอะไร หากเป็นการโอนเข้าบัญชีแล้ว มีการโอนเงินมาจากบัญชีใด ใครเป็นผู้โอน และเข้าบัญชีใด ของใคร มีการจ่ายเงินต้นและหรือผลตอบแทนแทนกี่ครั้ง แต่ละครั้งเป็นเงินเท่าไร

- เหตุที่มาแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ปัญหาเริ่มเกิดขึ้นเมื่อใด (กรณีธุรกิจยกเลิก, ปิดเว็บไซต์, ไม่สามารถติดต่อผู้กู้ยืมเงินหรือผู้ชักชวนได้) ผู้กู้เงินหรือผู้ต้องหาหรือผู้ชักชวนมีการแก้ไขปัญหา หรืออ้างเหตุผลใด

- ได้รับความเสียหายเท่าไร (ให้หักผลตอบแทนที่เคยได้รับแล้ว โดยไม่รวมผลประโยชน์ตอบแทนที่จะได้ในอนาคต) พร้อมทำบัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้าย, บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายได้คืน และบัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายที่ยังไม่ได้คืน

- มีการจัดการบรรยายหรือชักชวนหรือชี้ชวนที่ไหน เมื่อใด ท่านเคยเข้าร่วมหรือไม่กี่ครั้ง แต่ละครั้งใครเป็นผู้บรรยายและมีการเชิญใครไปบนเวทีบ้าง ท่านเคยถูกรับเชิญหรือไม่ อย่างไร

- ทราบเครือข่ายผู้กู้ยืมเงินหรือกลุ่มผู้ต้องหาหรือไม่ หากทราบแล้วมีการแบ่งหน้าที่กันทำอย่างไร หรือแต่ละคนมีหน้าที่หรือบทบาทใดบ้าง

- ทราบหรือรู้จักแอดมิน (Admin) เว็บไซต์หรือไม่ ใครเป็นเจ้าของ และส่งมาจากที่ใด (กรณีมีการชักชวนผ่าน Social media หรือลงทุนในเว็บไซต์)

- ผู้ให้กู้หรือผู้เสียหายนำเงินจากแหล่งใดมาให้กู้ยืมเงินหรือร่วมลงทุน มีการใช้ชื่อบุคคลอื่นลงทุนหรือไม่ เพราะเหตุใด เกี่ยวพันกันในฐานะใด

- เคยชักชวนผู้อื่นมาลงทุนด้วยหรือไม่ หากเคยแล้วเกี่ยวข้องกันในฐานะใดกับผู้กู้หรือผู้ลงทุน เคยได้รับค่าแนะนำหรือไม่ เป็นเงินเท่าไร หากสามารถแนะนำผู้ลงทุนรายอื่นมาร่วมลงทุนเพิ่มเติมได้ ผู้ต้องหาตกลงจะจ่ายค่าแนะนำอัตราเท่าไร จ่ายโดยวิธีใด หากเป็นการโอนเข้าบัญชีแล้ว มีการโอนเงินมาจากบัญชีใด และเข้าบัญชีใด และเคยชักชวนผู้ใดบ้าง

- ประสงค์จะดำเนินคดีกับบุคคลใดบ้าง และหากเป็นนิติบุคคลแล้ว มีใครเป็นกรรมการผู้มีอำนาจ ผู้จัดการ หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้กระทำการแทนนิติบุคคล หรือพนักงานที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการในนามนิติบุคคล (ควรเป็นพนักงานที่ได้ประโยชน์จากการที่ตนเองไปชักชวนผู้อื่นหรือเจ้าหน้าที่ทางการเงิน) และข้อหาใด

- ขอทราบอายุ ตำหนิรูปพรรณ ที่อยู่ของผู้ต้องหา (กรณีผู้ต้องหาหลบหนี)

- เคยแจ้งความร้องทุกข์หรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนใดมาก่อนหรือไม่

๑.๒ กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นผู้กล่าวโทษ

- รับราชการอยู่ที่ใด มีตำแหน่งหน้าที่ใด อย่างไร
- เกี่ยวข้องกับคดีนี้อย่างไร (เชื่อมโยงมาถึงการเข้ามาเป็นผู้กล่าวหาในคดี)
- เกี่ยวกับคดีนี้ได้รับแจงเหตุเมื่อใด จากใคร หรือได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาเมื่อใด อย่างไร
- เริ่มทำการสืบสวนหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อใด และผลการดำเนินการเป็นอย่างไรบ้าง (มีการประกาศโฆษณาต่อประชาชน หรือกระทำด้วยประการใดๆ หรือใช้กลอุบายหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ และปกปิดข้อความจริงอันควรบอกให้แจ้งอย่างไรบ้าง เช่น การแจ้งหรือแพร่ข่าวสาร การติดต่อ หรือการชักชวน ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ แจกแผ่นพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ หรือบรรยาย เป็นต้น (หากเป็นความผิดตามมาตรา ๔ วรรคสอง มีการให้พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลใดดำเนินการโฆษณาประกาศหรือชักชวนให้ลงทุน และได้มีการตรวจสอบไปที่ธนาคารแห่งประเทศไทยหรือไม่) และมีการชักชวนให้นำเงินหรือทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด ไปลงทุนในเรื่องใด แผนการลงทุนเป็นอย่างไร แพ็กเกจอะไรบ้าง กำหนดเงินให้กู้หรือเงินลงทุนขั้นต่ำเท่าไร ตกลงว่าจะจ่ายผลตอบแทนในอัตราเท่าไร ระยะเวลาการคืนเงินต้นและจ่ายผลตอบแทน และมีการจ่ายค่าแนะนำหรือไม่ อย่างไร)
- พบสาเหตุการกระทำความผิดและผู้กระทำความผิดหรือไม่ อย่างไร หากพบแล้วเป็นความผิดอาญาในเรื่องใดบ้าง
- สามารถคำนวณอัตราดอกเบี้ยได้ร้อยละเท่าไรต่อปี
- มีบุคคลใดบ้างที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์หรือทราบข้อเท็จจริง
- มีผู้เสียหายเบื้องต้นกี่ราย
- ได้มีการรายงานข้อเท็จจริงที่ได้ต่อผู้บังคับบัญชาเมื่อใด ผลเป็นประการใด
- ได้มีการตรวจค้นสำนักงานหรือบ้านของผู้กู้หรือไม่ อย่างไร
- เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด
- ประสงค์จะดำเนินคดีกับบุคคลใดบ้าง และหากเป็นนิติบุคคลแล้ว มีใครเป็นกรรมการผู้มีอำนาจ ผู้จัดการ หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้กระทำการแทนนิติบุคคล หรือพนักงานที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการในนามนิติบุคคล (ควรเป็นพนักงานที่ได้ประโยชน์จากการที่ตนเองไปชักชวนผู้อื่นหรือเจ้าหน้าที่ทางการเงิน) และข้อหาใด
- เคยรู้จักหรือมีเรื่องโกรธเคืองกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใดในคดีนี้มาก่อนหรือไม่

๒. ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

เริ่มต้นด้วยการแจ้งสิทธิ และแจ้งข้อเท็จจริง ข้อกล่าวหา (แต่ละคดี)

- ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ
- ผู้ต้องหารู้จักผู้ให้กู้หรือผู้เสียหายได้อย่างไร เป็นเวลานานเท่าไร
- ได้มีการชักชวนผู้เสียหายมาลงทุนหรือไม่ เหตุใดจึงชักชวน ตกลงให้ผลประโยชน์ตอบแทนอย่างไร
- ผู้ต้องหาได้บอกผู้เสียหายว่าอย่างไร มีแผนการลงทุนกี่แผน แต่ละแผนเป็นอย่างไรบ้าง ตลอดจนข้อความที่หลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริงซึ่งควรบอกแจ้งชัดเมื่อวันเวลาใด นอกจากผู้ต้องหาแล้วยังมีบุคคลอื่นใดที่ร่วมกระทำความผิดอีกหรือไม่ หากมีแล้วแต่ละคนมีหน้าที่อย่างไรบ้าง
- ผู้ต้องหาเอาทรัพย์สินใดไปจากผู้เสียหายบ้าง ราคาเท่าใด รวมเท่าใด เมื่อวันเวลาใดที่ใด

- ผู้เสียหายมอบเงินสดหรือโอนเงินผ่านบัญชีของผู้ต้องหา หากเข้าบัญชีแล้วเป็นบัญชีใด ธนาคารและสาขาใด หลังจากผู้เสียหายโอนเงินให้แล้ว ได้มีการถอนเงินหรือโอนเงินออกจากบัญชีหรือไม่ มีการส่งมอบเงินให้ผู้ใดบ้าง โดยวิธีการใด

- การลงทุนสิ้นสุดเมื่อใด เกิดจากปัญหาใด มีการแก้ไขหรือไม่ อย่างไร

- มีการชักชวนบุคคลใดมาลงทุนบ้าง

- ใครเป็นผู้จัดทำเว็บไซต์หรือเป็นแอดมิน (admin)

- นำเงินรายได้จากแหล่งใดมาจ่ายให้กับผู้ให้กู้ยืมเงิน (ผู้เสียหายหรือผู้ลงทุน) เป็นธุรกิจชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

- เคยลงทุนหรือไม่ หากลงทุนแล้วเป็นเงินเท่าไร ได้กำไรหรือขาดทุน มีเอกสารประกอบการชี้แจงหรือไม่ (กรณีผู้ต้องหาเป็นแม่ทีมที่ไปชักชวนผู้เสียหายอีกทีหนึ่ง และมีการลงทุนด้วย)

- เคยขึ้นไปบนเวทีเพื่อพูดชักชวนให้ประชาชนนำเงินมาลงทุนหรือไม่ (กรณีผู้ต้องหาขึ้นเวทีชักชวน)

- ประวัติส่วนตัวพอสังเขป

- ถูกจับกุมเมื่อใด ที่ใด หรือมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนด้วยเหตุใด

- เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้เสียหายมาก่อนหรือไม่

ฐานความผิด กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และฉ้อโกงประชาชน อันเป็นความผิดตาม พ.ร.ก.กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน มาตรา ๔, ๕, ๑๒ และ ป.อาญา มาตรา ๓๔๑, ๓๔๓ วรรคแรก

สำหรับผิดฐาน นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๑๔ (๑) กรณีต้องปรากฏหลักฐานว่าผู้ต้องหาเป็นผู้นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ

๓. ประเด็นการสอบสวนพยาน

๓.๑ พยานผู้ลงทุนหรือรู้เห็นเหตุการณ์

- ทราบรู้จักผู้ต้องหา (ผู้กู้ยืมเงิน/ผู้บรรยาย/ผู้ชักชวน) หรือผู้เสียหายในคดีนี้ได้อย่างไร รู้จักกันมานานเท่าใด ในฐานะใด

- ทราบหรือรู้เห็นเหตุการณ์ที่ผู้ต้องหาชักชวนให้ผู้เสียหายนำเงินไปให้ผู้ต้องหากู้ยืมเงินหรือลงทุนกับผู้ต้องหาหรือไม่

- ทราบแผนการลงทุนหรือไม่ ขอทราบรายละเอียด

- ได้มีการลงทุนกับผู้ต้องหาหรือไม่ อย่างไร

- เหตุใดจึงไม่ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับผู้ต้องหา (หากได้รับการชดใช้เงินคืนแล้ว ได้คืนให้เมื่อใด คืนเงินโดยวิธีใด จำนวนเงินเท่าไร มีเงื่อนไขอย่างไร)

- เคยไปฟังการบรรยายแผนการลงทุนหรือไม่ หากเคยแล้วไปที่ไหนบ้าง เมื่อใด ใครชักชวน บุคคลใดเป็นผู้บรรยาย มีผู้ร่วมรับฟังมากน้อยเท่าไร และมีคนมาพูดจาชักชวนหรือยุยงให้ร่วมลงทุนหรือไม่ อย่างไร

- เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้หรือไม่

๓.๒ พยานเจ้าหน้าที่สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

- พยานมีตำแหน่งหน้าที่ใด

- พยานเกี่ยวข้องกับคดีนี้ในฐานะใด (ได้รับมอบหมายจากสำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง มาให้การเป็นพยาน)

- ส่วนป้องปรามการเงินนอกระบบ สำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน เกี่ยวข้องกับ พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ หรือไม่ อย่างไร

- สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดสำหรับผู้ให้กู้ยืมไว้อย่างไร ตามกฎหมายหรือประกาศใดบ้าง

- ในช่วงเกิดเหตุ (ถามทุกช่วงเวลา) มีสถาบันการเงินตามกฎหมายใดบ้างที่ได้ประกาศอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่อาจคิดให้ผู้ให้กู้ยืมได้ และมีการคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละเท่าไรต่อปี (ขอเอกสารประกอบ)

- ขอทราบแนวทางการคิดคำนวณอัตราดอกเบี้ยที่พวกผู้ต้องหาจ่ายให้ผู้กู้หรือผู้ลงทุนหรือผู้เสียหาย ตามแผนการลงทุนว่าสามารถคิดเป็นอัตราร้อยละเท่าไรต่อปี และอัตราดังกล่าวสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้หรือไม่

- ขอทราบว่าพฤติการณ์ของผู้ต้องหาในคดีนี้เข้าข่ายเป็นความผิดตาม พ.ร.ก. การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ หรือที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือไม่ อย่างไร

- มีเอกสารใดหรือสิ่งใดมอบให้พนักงานสอบสวนหรือไม่ อย่างไร

- เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้หรือไม่

หมายเหตุ พนักงานสอบสวนควรทำตารางการลงทุนของเงินกู้หรือผู้ลงทุนหรือผู้เสียหายแต่ละคน ผลประโยชน์ตอบแทนที่ได้หรือที่จะได้รับ และอัตราดอกเบี้ยร้อยละต่อปี โดยให้พยานเจ้าหน้าที่สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และพนักงานสอบสวนลงนามรับรอง

๓.๓ พยานเจ้าหน้าที่ธนาคารพาณิชย์

- พยานมีตำแหน่งหน้าที่ใด

- พยานเกี่ยวข้องกับคดีนี้ในฐานะใด

- บัญชีเงินฝากธนาคาร.....สาขา.....เลขที่บัญชี .....เปิดบัญชีในชื่อของใคร ให้ที่อยู่ไว้ที่ไหน เปิดเมื่อใด มีเงื่อนไขการเปิดบัญชีอย่างไร

- บัญชีปิดแล้วหรือไม่ ครั้งสุดท้ายเหลือเงินในบัญชีเท่าไร

- ขอทราบว่าเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ. มีรายการโอนเงินจำนวน.....บาท มาเข้าบัญชีเงินฝากของผู้ต้องหาหรือไม่ หากมีแล้วได้มีการโอนมาโดยวิธีการใดอย่างไร แล้วมีการถอนเงินออกจากบัญชีหรือไม่ ถอนโดยวิธีการใด เป็นเงินเท่าไร หากโอนเงินเข้าบัญชีแล้วได้โอนเข้าบัญชีธนาคารใด สาขาใด เลขที่บัญชีเท่าไร จำนวนเงินเท่าไร อย่างไร (ควรถามทุกรายการที่มีการโอนเงินลงทุน หรือการจ่ายผลตอบแทน เพื่อให้สอดคล้องกับผู้เสียหาย)

- มีเอกสารใดหรือสิ่งใดมอบให้พนักงานสอบสวนหรือไม่ อย่างไร (ขอคัดสำเนาคำขอเปิดบัญชี และรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีของพวกผู้ต้องหา (ควรขอคัดรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีแบบละเอียด)

- เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้หรือไม่

๓.๕ ความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล

๓.๕.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล

๑. การรวบรวมพยานหลักฐานจากสถาบันการเงิน

ทั้งนี้เพื่อเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่ามีการโอนเงินเข้ายังบัญชีสถาบันการเงินที่ผู้กระทำผิดหรือผู้ร่วมกระทำผิด ได้เปิดบัญชีไว้กับสถาบันการเงิน ดังนั้น จึงต้องตรวจสอบสถาบันการเงินที่ผู้กระทำความผิดได้เปิดบัญชีไว้ว่า ตามที่ผู้กล่าวหากล่าวอ้างว่ามีการโอนเงินไปตามคำชักชวนตามหมายเลขบัญชีนั้นว่า หมายเลขบัญชีดังกล่าว ผู้ใดเป็นผู้มาขอเปิดบัญชีเอาไว้ มาเปิดบัญชีไว้แต่เมื่อใด มีเงื่อนไขอย่างใด พร้อมขอสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการขอเปิดบัญชี ทั้งขอรายการเดินบัญชีที่เกี่ยวข้องตามห้วงเวลาที่เกิดเหตุ ว่ามีการโอนเข้าออกเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ทราบเส้นทางการเงินว่าจะไปเชื่อมโยงถึงผู้ใดที่อาจร่วมกระทำความผิดบ้าง พร้อมทั้งสอบถามสถานะทางบัญชีปัจจุบันประกอบ

ให้ออกหมายเรียกพยานไปที่ธนาคารพาณิชย์ เกี่ยวกับบัญชีที่ผู้เสียหายโอนเงินลงทุนไปเพื่อขอรับสำเนาคำขอเปิดบัญชี รายการทางบัญชีช่วงเกิดเหตุ พร้อมขอคัดข้อมูลรายการเดินบัญชีผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไฟล์เอ็กเซล (เอกสารและแผ่นซีดี) และสอบปากคำพนักงานธนาคาร ประกอบเอกสารที่ได้รับตามรูปคดี

๒. การรวบรวมพยานหลักฐานจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

เพื่อทราบว่าผู้ต้องหาได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์หรือไม่ และสินทรัพย์ดิจิทัลที่ทำการซื้อ-ขาย เป็นสินทรัพย์ดิจิทัลตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดไว้หรือไม่

๓. การรวบรวมพยานจากตลาดซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล

เพื่อทราบรายละเอียดการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนเหรียญดิจิทัล โดยการจับคู่หรือหาคู่สัญญาให้ หรือการจัดระบบ หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้ซึ่งประสงค์จะซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล สามารถทำความตกลงหรือจับคู่กันได้ โดยทำเป็นการค้าปกติ

๔. **การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดตามพฤติการณ์ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิด**

๑. การชักชวนทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อตรวจพิสูจน์หลักฐานทางสื่อโซเชียลต่างๆ โดยอาจพบปัญหาในการขอตรวจสอบทำให้ไม่สามารถยืนยันตัวผู้กระทำผิดได้ เช่น หากไอพีแอดเดรสอยู่ต่างประเทศ ไม่สามารถขอข้อมูลจากผู้ให้บริการได้

๒. กรณีที่อาจมีความผิดตามกฎหมายฉบับอื่นๆ ให้พิจารณาด้วย เช่น พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และ พ.ร.บ.ขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ.๒๕๔๕

๓.๕.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล

๑. ผู้กล่าวหาหรือผู้เสียหาย

๑.๑ กรณีผู้เสียหายหรือผู้กล่าวหามาร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน

๑.๑.๑ สำนักงานคณะกรรมการกำกับสินทรัพย์ดิจิทัลและตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแล และเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.ก.การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.๒๕๖๑

ในการสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงในการกระทำผิดของผู้กระทำความผิดนั้น ควรรวบรวม ให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบของการกระทำความผิด โดยสอบสวนให้ครอบคลุม

ถึงพฤติการณ์ในการกระทำผิด ว่ามีพฤติการณ์ข้อเท็จจริง เป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียดของเวลา สิ่งของ บุคคล และสถานที่ที่ยืนยันการกระทำความผิดนั้นๆ ด้วย ดังนี้

- สอบประวัติส่วนตัวของผู้กล่าวหารับมอบอำนาจจากสำนักงาน ก.ล.ต. มีภูมิลำเนา พักอาศัยอยู่ที่ใด ปัจจุบันตำแหน่งใด มีอำนาจหน้าที่อย่างไร สามารถติดต่อได้อย่างไร

- รายละเอียดการจัดตั้งตามกฎหมายใด ดูแลควบคุมกำกับอย่างไร

คำถาม : ท่านมาพบพนักงานสอบสวนด้วยสาเหตุใด

คำตอบ : กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้ใด เป็นการกระทำความผิดตาม พ.ร.ก.การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.๒๕๖๑ มาตราใด และเป็นความผิดฐานใด

- รายละเอียดข้อเท็จจริงแห่งคดีให้ได้ข้อเท็จจริงว่ามีการสืบสวนพบข้อมูลการประกอบธุรกิจเป็นนายหน้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลของบุคคลหรือบริษัทที่ไม่ได้รับอนุญาตได้อย่างไร เมื่อใด บริษัทตั้งอยู่ที่ใด มีการเข้าตรวจสอบหรือเข้าตรวจค้นพบหลักฐานเป็นนายหน้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทใด อาจได้ข้อมูลลูกค้าที่มีการซื้อสินทรัพย์ดิจิทัลชนิดใด เช่น BTC/TH, ETH/TH, LTC/TH, USDT/TH (คู่กับเงินบาทไทย) โดยได้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล พฤติการณ์การกระทำความผิดเข้าข่ายรูปแบบใด

“ธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล” หมายความว่า การประกอบธุรกิจตามประเภทดังต่อไปนี้ ต้องได้รับอนุญาตจาก ก.ล.ต.จึงจะสามารถประกอบธุรกิจประเภทนี้ได้

(๑) ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล พฤติการณ์เป็นศูนย์กลางหรือเครือข่ายใดๆ ที่จัดให้มีขึ้นเพื่อการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล โดยการจับคู่หรือหาคู่สัญญาให้ หรือการจัดระบบหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้ซึ่งประสงค์จะซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลสามารถทำความตกลงหรือจับคู่กันได้ โดยกระทำเป็นทางค้าปกติ แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงศูนย์กลางหรือเครือข่ายในลักษณะที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

(๒) นายหน้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล พฤติการณ์บุคคลซึ่งให้บริการหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้บริการเป็นนายหน้าหรือตัวแทน เพื่อซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลให้แก่บุคคลอื่น โดยกระทำเป็นทางค้าปกติและได้รับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่น แต่ไม่รวมถึงการเป็นนายหน้าหรือตัวแทนในลักษณะที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

(๓) ผู้ค้าสินทรัพย์ดิจิทัล พฤติการณ์ บุคคลซึ่งให้บริการหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้บริการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลในนามของตนเองเป็นทางค้าปกติ โดยกระทำนอกศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล แต่ไม่รวมถึงการให้บริการในลักษณะที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

(๔) กิจการอื่นที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต. พฤติการณ์ตามที่มีการประกาศกิจการใดต้องมีใบอนุญาตประกอบกิจการ

- บริษัทดังกล่าวมีการกระทำประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลโดยปกติเป็นอย่างใด

- บริษัทดังกล่าวได้รับอนุญาตจาก ก.ล.ต.ให้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลแล้วหรือไม่

๑.๒ กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นผู้กล่าวโทษ กรณีที่มีการสืบสวนชุดตรวจค้น/จับกุม

- รับราชการอยู่ที่ใด มีตำแหน่งหน้าที่ใด อย่างไร
- เกี่ยวข้องกับคดีนี้อย่างไร (เชื่อมโยงมาถึงการเข้ามาเป็นผู้กล่าวหาในคดี)
- เกี่ยวกับคดีนี้ได้รับแจ้งเหตุ/ตรวจสอบพบ เมื่อใด จากใคร หรือได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา เมื่อใดอย่างไร
- เริ่มทำการสืบสวนหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อใด และผลการดำเนินการเป็นอย่างไรบ้าง (มีการประกาศโฆษณาต่อประชาชน เช่น การแจ้งหรือแพร่ข่าวสาร การติดต่อ หรือการชักชวน ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ แจกแผ่นพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ หรือบรรยาย หรือผ่านทางเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ประเภทใด ขอทราบรายละเอียดและหลักฐานของการประกาศ โฆษณา ธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทใดขายคู่กับเงินบาทไทย เป็นต้น
- เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ผู้เสียหายได้ซื้อสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทใด หากมีเอกสารให้ยื่นเป็นหลักฐานโดยผ่านผู้ใด รายละเอียดการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลโดยวิธีการใด จำนวนสินทรัพย์ดิจิทัลที่ซื้อขาย โอนเงินบาทผ่านทางบัญชีธนาคารใดให้กับผู้ใด เอกสารหลักฐานการโอนเงิน หลักฐานการสนทนาซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัล (ตัวอย่าง ไลน์, อินสตาแกรม)
- ก่อนทำการสืบสวนจับกุม ได้ทำการตรวจสอบใบอนุญาตการประกอบธุรกิจดิจิทัลของผู้ต้องหา กับทาง ก.ล.ต. แล้วหรือไม่อย่างไร ผลการตรวจสอบประการใด
- สินทรัพย์ดิจิทัลที่ทำการประกาศซื้อ-ขาย ของทางผู้ต้องหา ถือว่าเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลที่ทาง ก.ล.ต. ตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดรับรองหรือไม่
- ขอทราบอายุ ตำหนิรูปพรรณ ที่อยู่ของผู้ต้องหา (กรณีผู้ต้องหาหลบหนี)
- เคยแจ้งความร้องทุกข์หรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนใดมาก่อนหรือไม่
- ได้มีการรายงานข้อเท็จจริงที่ได้ต่อผู้บังคับบัญชาเมื่อใด ผลเป็นประการใด
- ได้มีการตรวจค้นสำนักงานหรือบ้านของผู้ต้องหาหรือไม่ อย่างไร
- เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด
- ประสงค์จะดำเนินคดีกับบุคคลใดบ้าง และหากเป็นนิติบุคคลแล้ว มีใครเป็นกรรมการผู้มีอำนาจ ผู้จัดการ หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้กระทำการแทนนิติบุคคล หรือพนักงานที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการในนามนิติบุคคล (ควรเป็นพนักงานที่ได้ประโยชน์จากการที่ตนเองไปชักชวนผู้อื่นหรือเจ้าหน้าที่ทางการเงิน) และข้อหาใด
- เคยรู้จักหรือมีเรื่องโกรธเคืองกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใดในคดีนี้มาก่อนหรือไม่

๒. ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

เริ่มต้นด้วยการแจ้งสิทธิ และแจ้งข้อเท็จจริง ข้อกล่าวหา (แต่ละคดี)

- ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ
- ประวัติส่วนตัวพอสังเขป
- ได้มีการประกาศโฆษณาเชิญชวนให้มีการซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัล หรือไม่อย่างใดผ่านทางใด ประเภทสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีการซื้อ-ขาย มีประเภทใดบ้าง

- ผู้กล่าวหามอบเงินสดหรือโอนเงินผ่านบัญชีของผู้ต้องหา หากเข้าบัญชีแล้วเป็นบัญชีใด ธนาคารและสาขาใด หลังจากผู้กล่าวหาโอนเงินให้แล้ว ได้มีการถอนเงินหรือโอนเงินออกจากบัญชีหรือไม่ มีการส่งมอบเงินให้ผู้ใดบ้าง โดยวิธีการใด
- มีการชักชวนบุคคลใดมาซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัลบ้าง อย่างไร
- ใครเป็นผู้จัดทำเว็บไซต์หรือเป็นแอดมิน (admin)
- ได้มีการประกาศโฆษณาซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัล มาตั้งแต่เมื่อใด
- ได้มีการติดต่อสนทนาซื้อ-ขาย กับทางลูกค้าทั่วไปผ่านทางใด (ตัวอย่าง ไลน์, อินสตาแกรม)
- ถูกจับกุมเมื่อใด ที่ใด หรือมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนด้วยเหตุใด
- เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้กล่าวหามาก่อนหรือไม่

๓. พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

- เอกสารเชิญชวน โฆษณา ประกาศ ซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัล
- เอกสารการสนทนาระหว่างการซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัล (ตัวอย่าง ไลน์, อินสตาแกรม)
- เอกสารใบโอนเงินเข้าบัญชีผู้ต้องหา
- โทรศัพท์หรืออุปกรณ์สื่อสารของผู้ต้องหาที่มีการประกาศโฆษณา และมีการสนทนาซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัล

๔. ประเด็นการสอบสวนพยาน

๔.๑ พยานเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมสืบสวนจับกุม/ตรวจค้น

- รับราชการอยู่ที่ใด มีตำแหน่ง หน้าที่ใด อย่างไร
- เกี่ยวข้องกับคดีนี้อย่างไร (เชื่อมโยงมาถึงการเข้ามาเป็นพยานในคดี)
- เกี่ยวกับคดีนี้ได้รับแจ้งเหตุ/ตรวจสอบพบ เมื่อใด จากใคร หรือได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา เมื่อใดอย่างไร
- เริ่มทำการสืบสวนหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงร่วมกับผู้กล่าวหาเมื่อใด และผลการดำเนินการเป็นอย่างไรบ้าง (มีการประกาศโฆษณาต่อประชาชน เช่น การแจ้งหรือแพร่ข่าวสาร การติดต่อ หรือการชักชวน ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ แจกแผ่นพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ หรือบรรยาย หรือผ่านทางเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ประเภทใด ขอทราบรายละเอียดและหลักฐานของการประกาศ โฆษณาธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทใดขายคู่กับเงินบาทไทย เป็นต้น
- เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ผู้เสียหายได้ซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทใด หากมีเอกสารให้ยื่นเป็นหลักฐานโดยผ่านผู้ใด รายละเอียดการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลโดยวิธีการใด จำนวนสินทรัพย์ดิจิทัลที่ซื้อขาย โอนเงินบาทผ่านทางบัญชีธนาคารใดให้กับผู้ใด เอกสารหลักฐานการโอนเงิน หลักฐานการสนทนาซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัล (ตัวอย่าง ไลน์, อินสตาแกรม)
- ก่อนทำการสืบสวนจับกุม ได้ทำการตรวจสอบใบอนุญาตการประกอบธุรกิจดิจิทัลของผู้ต้องหา กับทาง ก.ล.ต. แล้วหรือไม่อย่างไร ผลการตรวจสอบประการใด
- สินทรัพย์ดิจิทัลที่ทำการประกาศซื้อ-ขาย ของทางผู้ต้องหา ถือว่าเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลที่ทาง ก.ล.ต. ตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดรับรองหรือไม่
- ขอทราบอายุ ตำหนิรูปพรรณ ที่อยู่ของผู้ต้องหา (กรณีผู้ต้องหาหลบหนี)
- ได้มีการรายงานข้อเท็จจริงที่ได้ต่อผู้บังคับบัญชาเมื่อใด ผลเป็นประการใด
- ได้มีการตรวจค้นสำนักงานหรือบ้านของผู้ต้องหาหรือไม่ อย่างไร
- เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด

๔.๒ พยานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

- พยานมีตำแหน่งหน้าที่ใด
- พยานเกี่ยวข้องกับคดีนี้ในฐานะใด (ได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ มาให้การเป็นพยาน)
- ขอทราบว่าพฤติการณ์ของผู้ต้องหาในคดีนี้เข้าข่ายเป็นความผิดตาม พ.ร.ก. การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.๒๕๖๑ หรือไม่ อย่างไร
- มีเอกสารใดหรือสิ่งใดมอบให้พนักงานสอบสวนหรือไม่ อย่างไร
- เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้หรือไม่

หมายเหตุ (หากพนักงานสอบสวนไม่สามารถเดินทางมาสอบปากคำพยานได้ สามารถทำหนังสือสอบถามกับทางสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เป็นพยานหลักฐานก็ได้เช่นกัน)

๔.๓ พยานเจ้าหน้าที่ธนาคารพาณิชย์

- พยานมีตำแหน่งหน้าที่ใด
- พยานเกี่ยวข้องกับคดีนี้ในฐานะใด
- บัญชีเงินฝากธนาคาร.....สาขา.....เลขที่บัญชี .....เปิดบัญชีในชื่อของใคร ให้ที่อยู่ไว้ที่ไหน เปิดเมื่อใด มีเงื่อนไขการเปิดบัญชีอย่างไร
- บัญชีปิดแล้วหรือไม่ ครั้งสุดท้ายเหลือเงินในบัญชีเท่าไร
- ขอทราบว่าเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ. มีรายการโอนเงินจำนวน.....บาท มาเข้าบัญชีเงินฝากของผู้ต้องหาหรือไม่ หากมีแล้วได้มีการโอนมาโดยวิธีการใดอย่างไร แล้วมีการถอนเงินออกจากบัญชีหรือไม่ ถอนโดยวิธีการใด เป็นเงินเท่าไร หากโอนเงินเข้าบัญชีแล้วได้โอนเข้าบัญชีธนาคารใด สาขาใด เลขที่บัญชีเท่าไร จำนวนเงินเท่าไร อย่างไร (ควรถามทุกรายการที่มีการโอนเงิน เพื่อให้สอดคล้องกับผู้กล่าวหา)
- มีเอกสารใดหรือสิ่งใดมอบให้พนักงานสอบสวนหรือไม่ อย่างไร (ขอคัดสำเนาคำขอเปิดบัญชี และรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีของพวกผู้ต้องหา (ควรขอคัดรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีแบบละเอียด)
- เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้หรือไม่

๓.๖ ความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจซื้อขายล่วงหน้า

๓.๖.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจซื้อขายล่วงหน้า

ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด หรือบริสุทธิ์ของผู้กระทำความผิดนั้นมีแนวทางในการรวบรวมพยานหลักฐาน ดังต่อไปนี้

๑. การรวบรวมพยานหลักฐานจากสถาบันการเงิน

ทั้งนี้เพื่อเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่ามีการโอนเงินเข้ายังบัญชีสถาบันการเงินที่ผู้กระทำผิดหรือผู้ร่วมกระทำผิดได้เปิดบัญชีไว้กับสถาบันการเงิน ดังนั้น จึงต้องตรวจสอบสถาบันการเงินที่ผู้กระทำความผิดได้เปิดบัญชีไว้ว่า ตามที่ผู้กล่าวหากล่าวอ้างว่ามีการโอนเงินไปตามคำชักชวนตามหมายเลขบัญชีนั้นว่า หมายเลขบัญชีดังกล่าว ผู้ใดเป็นผู้มาขอเปิดบัญชีเอาไว้ มาเปิดบัญชีไว้แต่เมื่อใด มีเงื่อนไขอย่างใด พร้อมขอสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการขอเปิดบัญชี ทั้งขอรายการเดินบัญชีที่เกี่ยวข้องตามห้วงเวลาที่เกิดเหตุ ว่ามีการโอนเข้าออกเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ทราบเส้นทางการเงินว่าจะไปเชื่อมโยงถึงผู้ใดที่อาจร่วมกระทำความผิดบ้าง พร้อมทั้งสอบถามสถานะทางบัญชีปัจจุบันประกอบ

ให้ออกหมายเรียกพยานไปที่ธนาคารพาณิชย์ เกี่ยวกับบัญชีที่ผู้เสียหายโอนเงินลงทุนไป เพื่อขอรับสำเนาคำขอเปิดบัญชี รายการทางบัญชีช่วงเกิดเหตุ พร้อมขอคัดข้อมูลรายการเดินบัญชีผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไฟล์เอ็กเซล (เอกสารและแผ่นซีดี) และสอบปากคำพนักงานธนาคาร ประกอบเอกสารที่ได้รับตามรูปคดี

๒. การรวบรวมพยานหลักฐานจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

เพื่อทราบว่าผู้ต้องหาได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหรือไม่ ตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดไว้หรือไม่

การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดตามพฤติการณ์ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิด

๑. การชักชวนทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อตรวจพิสูจน์หลักฐานทางสื่อโซเชียลต่างๆ โดยอาจพบปัญหาในการขอตรวจสอบทำให้ไม่สามารถยืนยันตัวผู้กระทำผิดได้ เช่น หากไอพีแอดเดรสอยู่ต่างประเทศ ไม่สามารถขอข้อมูลจากผู้ให้บริการได้

๒. กรณีที่อาจมีความผิดตามกฎหมายฉบับอื่นๆ ให้พิจารณาด้วย เช่น พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และ พ.ร.บ.ขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ.๒๕๔๕

๓.๖.๒ ประเด็นการสอบสวนในคดีความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจซื้อขายล่วงหน้า

๑. ผู้กล่าวหาหรือผู้เสียหาย

๑.๑ กรณีผู้เสียหายหรือผู้กล่าวหามาร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน

๑.๑.๑ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแล และเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ.๒๕๔๖

ในการสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงในการกระทำผิดของผู้กระทำความผิดนั้น ควรรวบรวมให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบของการกระทำความผิด โดยสอบสวนให้ครอบคลุมถึงพฤติการณ์ในการกระทำผิด ว่ามีพฤติการณ์ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียดของเวลา สิ่งของ บุคคล และสถานที่ที่ยืนยันการกระทำความผิดนั้นๆ ด้วย ดังนี้

- สอบประวัติส่วนตัวของผู้กล่าวหารับมอบอำนาจจากสำนักงาน ก.ล.ต. มีภูมิลำเนา พักอาศัยอยู่ที่ใด ปัจจุบันตำแหน่งใด มีอำนาจหน้าที่อย่างไร สามารถติดต่อได้อย่างไร
- รายละเอียดการจัดตั้งตามกฎหมายใด ดูแลควบคุมกำกับอย่างไร

คำถาม : ท่านมาพบพนักงานสอบสวนด้วยสาเหตุใด

คำตอบ : กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้ใด เป็นการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ.๒๕๔๖ มาตราใด และเป็นความผิดฐานใด

- รายละเอียดข้อเท็จจริงแห่งคดีให้ได้ข้อเท็จจริงว่ามีการสืบสวนพบข้อมูลการประกอบธุรกิจเป็นนายหน้าซื้อขายสัญญาล่วงหน้าของบุคคลหรือบริษัทที่ไม่ได้รับอนุญาตได้อย่างไร เมื่อใด บริษัทตั้งอยู่ที่ใด มีการเข้าตรวจสอบหรือเข้าตรวจค้นพบหลักฐานเป็นนายหน้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทใด อาจได้ข้อมูลลูกค้าที่มีการซื้อสัญญาชนิดใด เช่น หลักทรัพย์ ทองคำ หรือน้ำมันดิบ

เป็นต้น ให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ชำระราคา ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต เป็นจำนวนและราคาตามที่กำหนด

ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หมายถึงการเข้าผูกพันตามสัญญาดังต่อไปนี้ (มาตรา ๓)

(๑) สัญญาที่กำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งส่งมอบสินค้า เช่น หลักทรัพย์ ทองคำ หรือน้ำมันดิบ เป็นต้น ให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ชำระราคา ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต เป็นจำนวนและราคาตามที่กำหนดไว้ในสัญญา (physical delivery)

(๒) สัญญาที่กำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้รับชำระเงิน หรือต้องชำระเงินให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเท่ากับจำนวนเงินที่คำนวณได้จากส่วนต่างระหว่างราคา หรือมูลค่าของสินค้า หรือตัวแปร เช่น อัตราแลกเปลี่ยนเงิน อัตราดอกเบี้ย ดัชนีทางการเงินหรือดัชนีกลุ่มหลักทรัพย์ที่กำหนดไว้ในสัญญากับราคา หรือมูลค่าของสินค้า หรือตัวแปรที่เป็นอยู่ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคตตามที่กำหนดไว้ในสัญญา (cash settlement)

(๓) สัญญาที่กำหนดให้สิทธิแก่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งที่จะเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งส่งมอบสินค้า หรือชำระราคาของสินค้า หรือชำระเงินที่คำนวณได้จากส่วนต่างระหว่างราคาหรือมูลค่าของสินค้า หรือตัวแปรที่กำหนดไว้ในสัญญากับราคา หรือมูลค่าของสินค้า หรือตัวแปรที่เป็นอยู่ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง หรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคตตามที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเข้าทำสัญญาตาม (๑) หรือ (๒) (contract for difference)

- บริษัทดังกล่าวมีการกระทำประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยปกติเป็นอย่างใด
- บริษัทดังกล่าวได้รับอนุญาตจาก ก.ล.ต. ให้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแล้วหรือไม่

๑.๒ กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กล่าวโทษ กรณีที่มีการสืบสวนชุดตรวจค้น/จับกุม

- รับราชการอยู่ที่ใด มีตำแหน่งหน้าที่ใด อย่างไร
- เกี่ยวข้องกับคดีนี้อย่างไร (เชื่อมโยงมาถึงการเข้ามาเป็นผู้กล่าวหาในคดี)
- เกี่ยวกับคดีนี้ได้รับแจ้งเหตุ/ตรวจสอบพบ เมื่อใด จากใคร หรือได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา เมื่อใดอย่างไร
- เริ่มทำการสืบสวนหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อใด และผลการดำเนินการเป็นอย่างไรบ้าง (มีการประกาศโฆษณาต่อประชาชน เช่น การแจ้งหรือแพร่ข่าวสาร การติดต่อ หรือการชักชวน ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ แจกแผ่นพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ หรือบรรยาย หรือผ่านทางเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ประเภทใด ขอทราบรายละเอียดและหลักฐานของการประกาศ โฆษณา ธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทใด
- เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ผู้เสียหายได้ซื้อสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทใด

หากมีเอกสารให้ยื่นเป็นหลักฐานโดยผ่านผู้ใด รายละเอียดการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยวิธีการใด จำนวนสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ซื้อขายโอนเงินบาทผ่านทางบัญชีธนาคารใดให้กับผู้ใด เอกสารหลักฐานการโอนเงิน หลักฐานการสนทนาซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัล (ตัวอย่าง ไลน์, อินสตาแกรม)

- ก่อนทำการสืบสวนจับกุม ได้ทำการตรวจสอบใบอนุญาตการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของผู้ต้องหากับทาง ก.ล.ต. แล้วหรือไม่อย่างไร ผลการตรวจสอบประการใด

- สัญญาซื้อขายล่วงหน้า ที่ทำการประกาศซื้อ-ขาย ของทางผู้ต้องหา ถือว่าเป็นสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ทาง ก.ล.ต. ตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดรับรองหรือไม่
- ขอทราบอายุ ตำหนิรูปพรรณ ที่อยู่ของผู้ต้องหา (กรณีผู้ต้องหาหลบหนี)
- เคยแจ้งความร้องทุกข์หรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนใดมาก่อนหรือไม่
- ได้มีการรายงานข้อเท็จจริงที่ได้ต่อผู้บังคับบัญชาเมื่อใด ผลเป็นประการใด
- ได้มีการตรวจค้นสำนักงานหรือบ้านของผู้ต้องหาหรือไม่ อย่างไร
- เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด
- ประสงค์จะดำเนินคดีกับบุคคลใดบ้าง และหากเป็นนิติบุคคลแล้ว มีใครเป็นกรรมการผู้มีอำนาจ ผู้จัดการ หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้กระทำการแทนนิติบุคคล หรือพนักงานที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการในนามนิติบุคคล (ควรเป็นพนักงานที่ได้ประโยชน์จากการที่ตนเองไปชักชวนผู้อื่นหรือเจ้าหน้าที่ทางการเงิน) และข้อหาใด
- เคยรู้จักหรือมีเรื่องโกรธเคืองกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใดในคดีนี้มาก่อนหรือไม่

๒. ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

เริ่มต้นด้วยการแจ้งสิทธิ และแจ้งข้อเท็จจริง ข้อกล่าวหา (แต่ละคดี)

- ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ
- ประวัติส่วนตัวพอสังเขป
- ได้มีการประกาศโฆษณาเชิญชวนให้มีการซื้อ-ขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหรือไม่อย่างใด ผ่านทางใด ประเภทสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่มีการซื้อ-ขาย มีประเภทใดบ้าง
- ผู้กล่าวหามอบเงินสดหรือโอนเงินผ่านบัญชีของผู้ต้องหา หากเข้าบัญชีแล้วเป็นบัญชีใด ธนาคารและสาขาใด หลังจากผู้กล่าวหาโอนเงินให้แล้ว ได้มีการถอนเงินหรือโอนเงินออกจากบัญชีหรือไม่ มีการส่งมอบเงินให้ผู้ใดบ้าง โดยวิธีการใด
- มีการชักชวนบุคคลใดมาซื้อ-ขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าบ้าง อย่างไร
- ใครเป็นผู้จัดทำเว็บไซต์หรือเป็นแอดมิน (admin)
- ได้มีการประกาศโฆษณาซื้อ-ขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้ามาตั้งแต่เมื่อใด
- ได้มีการติดต่อสนทนาซื้อ-ขาย กับทางลูกค้าทั่วไปผ่านทางใด (ตัวอย่าง ไลน์, อินสตาแกรม)
- ถูกจับกุมเมื่อใด ที่ใด หรือมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนด้วยเหตุใด
- เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้กล่าวหามาก่อนหรือไม่

๓. พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

- เอกสารเชิญชวน โฆษณา ประกาศ ซื้อ-ขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า
- เอกสารการสนทนาระหว่างการซื้อ-ขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ตัวอย่าง ไลน์, อินสตาแกรม)
- เอกสารใบโอนเงินเข้าบัญชีผู้ต้องหา
- โทรศัพท์หรืออุปกรณ์สื่อสารของผู้ต้องหาที่มีการประกาศโฆษณา และมีการสนทนาซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัล

๔. ประเด็นการสอบสวนพยาน

๔.๑ พยานเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมสืบสวนจับกุม/ตรวจค้น

- รับราชการอยู่ที่ใด มีตำแหน่ง หน้าที่ใด อย่างไร
- เกี่ยวข้องกับคดีนี้อย่างไร (เชื่อมโยงมาถึงการเข้ามาพยานในคดี)
- เกี่ยวกับคดีนี้ได้รับแจ้งเหตุ/ตรวจสอบพบ เมื่อใด จากใคร หรือได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา เมื่อใดอย่างไร
- เริ่มทำการสืบสวนหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงร่วมกับผู้กล่าวหาเมื่อใด และผลการดำเนินการเป็นอย่างไรบ้าง (มีการประกาศโฆษณาต่อประชาชน เช่น การแจ้งหรือแพร่ข่าวสาร การติดต่อหรือการชักชวน ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ แจกแผ่นพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ หรือบรรยาย หรือผ่านทางเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ประเภทใด ขอทราบรายละเอียดและหลักฐานของการประกาศ โฆษณา ธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทใด เป็นต้น
- เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ผู้เสียหายได้ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทใด หากมีเอกสารให้ยื่นเป็นหลักฐานโดยผ่านผู้ใด รายละเอียดการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยวิธีการใด จำนวนสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ซื้อขาย โอนเงินบาทผ่านทางบัญชีธนาคารใดให้กับผู้ใด เอกสารหลักฐานการโอนเงิน หลักฐานการสนทนาซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ตัวอย่าง ไลน์, อินสตาแกรม)
- ก่อนทำการสืบสวนจับกุม ได้ทำการตรวจสอบใบอนุญาตการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของผู้ต้องหา กับทาง ก.ล.ต. แล้วหรือไม่อย่างไร ผลการตรวจสอบประการใด
- สัญญาซื้อขายล่วงหน้า ที่ทำการประกาศซื้อขายของทางผู้ต้องหา ถือว่าเป็นสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ทาง ก.ล.ต. ตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดรับรองหรือไม่
- ขอทราบอายุ ตำหนิรูปพรรณ ที่อยู่ของผู้ต้องหา (กรณีผู้ต้องหาหลบหนี)
- ได้มีการรายงานข้อเท็จจริงที่ได้ต่อผู้บังคับบัญชาเมื่อใด ผลเป็นประการใด
- ได้มีการตรวจค้นสำนักงานหรือบ้านของผู้ต้องหาหรือไม่ อย่างไร
- เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด
- เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้หรือไม่

๔.๒ พยานเจ้าหน้าที่สำนักงานสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

- พยานมีตำแหน่งหน้าที่ใด
- พยานเกี่ยวข้องกับคดีนี้ในฐานะใด (ได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ มาให้การเป็นพยาน)
- ขอทราบว่าพฤติการณ์ของผู้ต้องหาในคดีนี้เข้าข่ายเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.สัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ.๒๕๔๖ หรือไม่ อย่างไร
- มีเอกสารใดหรือสิ่งใดมอบให้พนักงานสอบสวนหรือไม่ อย่างไร
- เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้หรือไม่

หมายเหตุ (หากพนักงานสอบสวนไม่สามารถเดินทางมาสอบปากคำพยานได้ สามารถทำหนังสือสอบถามกับทางสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นพยานหลักฐานก็ได้เช่นกัน)

๔.๓ พยานเจ้าหน้าที่ธนาคารพาณิชย์

- พยานมีตำแหน่งหน้าที่ใด
- พยานเกี่ยวข้องกับคดีนี้ในฐานะใด
- บัญชีเงินฝากธนาคาร.....สาขา.....เลขที่บัญชี .....เปิดบัญชีในชื่อของใคร ให้ที่อยู่ไว้ที่ไหน เปิดเมื่อใด มีเงื่อนไขการเปิดบัญชีอย่างไร
- บัญชีปิดแล้วหรือไม่ ครั้งสุดท้ายเหลือเงินในบัญชีเท่าไร
- ขอทราบว่าเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ. มีรายการโอนเงินจำนวน.....บาท มาเข้าบัญชีเงินฝากของผู้ต้องหาหรือไม่ หากมีแล้วได้มีการโอนมาโดยวิธีการใด อย่างไร แล้วมีการถอนเงินออกจากบัญชีหรือไม่ ถอนโดยวิธีการใด เป็นเงินเท่าไร หากโอนเงินเข้าบัญชีแล้วได้โอนเข้าบัญชีธนาคารใด สาขาใด เลขที่บัญชีเท่าไร จำนวนเงินเท่าไร อย่างไร (ควรถามทุกรายการที่มีการโอนเงินเพื่อให้สอดคล้องกับผู้กล่าวหา)
- มีเอกสารใดหรือสิ่งใดมอบให้พนักงานสอบสวนหรือไม่ อย่างไร (ขอคัดสำเนาคำขอเปิดบัญชี และรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีของพวกผู้ต้องหา (ควรขอคัดรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีแบบละเอียด)
- เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้หรือไม่

๓.๗ ความผิดเกี่ยวกับการเงินและการธนาคาร

๓.๗.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการเงินและการธนาคารตามกฎหมายธุรกิจสถาบันการเงิน

ข้อแนะนำในการสอบสวน

๑. เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์เกี่ยวกับคดีประเภทนี้แล้ว ให้กำหนดแผนการปฏิบัติงานสอบสวนว่า จะต้องทำอย่างไรบ้าง (ก่อน-หลัง) แล้วดำเนินการตามขั้นตอนนั้นๆ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนและเกิดความล่าช้า

๒. พนักงานสอบสวนพึงศึกษาองค์ประกอบความผิดของกฎหมายธุรกิจสถาบันการเงินว่ามีอะไรบ้าง เพื่อจะได้สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานให้ตรงตามประเด็น

๓. สถาบันการเงิน โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์มีการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) หากมีการดำเนินคดีกับกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถาบันการเงินแล้ว บุคคลเหล่านี้ย่อมจะกระทำความผิดตามกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ด้วย อีกทั้งกฎหมายทั้งสองฉบับมีการกำหนดความผิดในลักษณะเดียวกัน ส่วนพนักงานของสถาบันการเงินจะไม่ผิดตามกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ด้วย เพราะไม่ได้กำหนดความรับผิดไว้

๔. การดำเนินคดีกับพนักงานของบริษัทตามมาตรา ๑๔๗ แห่ง พ.ร.บ.ธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๕๑ นั้น พนักงานคนนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน หรือรับผิดชอบทรัพย์สินของสถาบันการเงิน เช่น ผู้จัดการสาขา ผู้ช่วยผู้จัดการสาขา พนักงานสินเชื่อ เป็นต้น ไม่รวมพนักงานของสถาบันการเงินที่ทำหน้าที่อย่างทั่วๆ ไป

๕. พึงระมัดระวังการตรวจค้นสถาบันการเงิน หรือให้ข่าวแก่สื่อมวลชน กรณีดำเนินคดีกับผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงิน โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ เพราะอาจทำให้ประชาชนขาดความไว้วางใจในสถาบันการเงินนั้นๆ แล้วพากันถอนเงินออกจากบัญชี จนทำให้ธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวขาดสภาพคล่อง

๖. ให้สอบสวนให้ได้รายละเอียดพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นให้เข้าองค์ประกอบของความผิด โดยอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่รวบรวมได้ หากมีความผิดอาญาอื่นด้วยให้สอบสวนให้ครบถ้วน

๗. กรณีเป็นความลักษณะหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แก่ประชาชนทราบ และได้ทรัพย์สินไปจากประชาชนหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ประชาชนหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงินฯ มาตรา ๑๔๑ ก็จะเป็นความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๓๔๑ ด้วย ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ เช่นนี้ให้พึงระมัดระวังระยะเวลาร้องทุกข์นับแต่ทราบเรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด

๓.๗.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร

ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

๑. มีภูมิลำเนาและพักอาศัยอยู่ที่ใด ประกอบอาชีพอะไร

๒. ท่านมาพบพนักงานสอบสวนมีความประสงค์ใด ได้รับมอบอำนาจให้มาดำเนินคดีกับผู้ใด ข้อหาใด

๓. เหตุเกิดที่ใด เมื่อใด

๔. ทราบและรู้ตัวผู้กระทำความผิดเมื่อไร (กรณีมีความผิดข้อฉ้อโกง)

๕. สถาบันการเงินได้มีการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลประเภทใด ทะเบียนเลขที่เท่าไร เมื่อใด ปัจจุบันมีกรรมการกี่คน เงื่อนไขกรรมการผู้มีอำนาจ และสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ที่ใด

๖. ผู้ต้องหามีตำแหน่งหน้าที่ใดของสถาบันการเงิน (ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์) ตั้งแต่เริ่มเข้าทำงาน จนปัจจุบัน

๗. ผู้ต้องหามีพฤติการณ์กระทำความผิดอย่างไรบ้าง (อธิบายรายละเอียด)

- ผู้ต้องหาหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แก่ประชาชนทราบ และได้ทรัพย์สินไปจากผู้ใด (ประชาชน) บ้าง หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวง (ประชาชน) หรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ (พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงินฯ มาตรา ๑๔๑)

- ผู้ต้องหาได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของสถาบันการเงินหรือทรัพย์สินที่สถาบันการเงินเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่อย่างไร และสถาบันการเงินเสียหายอย่างไรบ้าง (พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงินฯ มาตรา ๑๔๒)

- ผู้ต้องหาเอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินของสถาบันการเงิน ที่มีหน้าที่ดูแลหรือที่อยู่ในความครอบครองของสถาบันการเงิน อย่างไร และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดบ้าง (พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงินฯ มาตรา ๑๔๓)

- ผู้ต้องหาได้มีการย้ายไปเสียทรัพย์สิน หรือซ่อนเร้นทรัพย์สิน หรือโอนทรัพย์สินของสถาบันการเงินไปให้ผู้ใด และผู้ต้องหารู้ว่าเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินหรือเจ้าหนี้ของบุคคลอื่น ซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้าหนี้สถาบันการเงินบังคับการชำระหนี้จากสถาบันการเงิน หรือใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ เพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน (พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงินฯ มาตรา ๑๔๔ (๑))

- ผู้ต้องหาได้มีการลงบัญชีหรือกระทำการอื่นใด ว่าสถาบันการเงินเป็นหนี้ที่ไม่มีอยู่จริง โดยรู้ว่าเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินหรือเจ้าหนี้ของบุคคลอื่น ซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้าหนี้สถาบันการเงินบังคับการชำระหนี้จากสถาบันการเงิน หรือใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ เพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน (พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงินฯ มาตรา ๑๔๔ (๑))

- ผู้ต้องหาได้กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่น อย่างไร และสถาบันการเงินได้รับความเสียหายเป็นเงินหรือทรัพย์สินเท่าไร (พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงินฯ มาตรา ๑๔๕)

- ผู้ต้องหากระทำการหรือยินยอมให้กระทำการ ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชี เอกสารหรือหลักประกันของสถาบันการเงินหรือที่เกี่ยวกับสถาบันการเงินอย่างไร (พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงินฯ มาตรา ๑๔๖ (๑))

- ผู้ต้องหาได้กระทำการหรือยินยอมให้กระทำการ ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชี หรือเอกสารของสถาบันการเงิน (พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงินฯ มาตรา ๑๔๖ (๒))

- ผู้ต้องหาได้กระทำการหรือยินยอมให้กระทำการ ทำบัญชีไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบัน หรือไม่ตรงต่อความเป็นจริง (พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงินฯ มาตรา ๑๔๖ (๓))

๘. กรณีผู้ต้องหาเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติสินเชื่อ ผู้ต้องหาได้กระทำการทุจริตหรือกระทำผิดระเบียบ ข้อบังคับของสถาบันการเงินอย่างไร

๙. มีการอนุมัติสินเชื่อให้ลูกหนี้กี่ครั้ง แต่ละครั้งเป็นเงินเท่าไร ลูกหนี้มีการชำระหนี้คืนบ้างหรือไม่ เป็นเงินเท่าไร ยังคงค้างชำระหนี้เท่าไร

๑๐. กรณีมีการทุจริตสินเชื่อ ได้มีการโอนเงินสินเชื่อไปให้ใคร เข้าบัญชีธนาคารใด

๑๑. กรณีลูกค้าขอเบิกสินเชื่อเป็นงวดๆ ได้มีการยื่นเอกสารใดบ้างให้สถาบันการเงิน มีการปลอมแปลงเอกสารหรือไม่ เป็นเอกสารใดบ้าง (ขอรับต้นฉบับเอกสารประกอบ)

๑๒. สถาบันการเงินได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือไม่ มีการลงโทษผู้ต้องหาหรือไม่ อย่างไร

๑๓. ได้รับความเสียหายสุทธิเท่าไร (หลังหักจากหนี้ที่ลูกหนี้เคยชำระ) พร้อมจัดทำบัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้าย, บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายได้คืน และบัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายไม่ได้คืน

๑๔. กรณีผู้ต้องหาหลบหนี ขอทราบอายุ ตำหนิรูปพรรณ และชื่อของผู้ต้องหาทุกคนโดยละเอียด เพื่อประกอบการขอออกหมายจับ สถานที่อยู่ของพวกผู้ต้องหาที่ควรสืบหาหรือติดตาม

๑๕. เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้มาก่อนหรือไม่

ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

กรณีผู้ต้องหารับสารภาพ

๑. สอบถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ หากมีแล้วประสงค์ที่จะให้ทนายความเข้าร่วมฟังการสอบสวนหรือไม่ หากไม่มีให้บันทึกเหตุที่ไม่ประสงค์ให้ทนายความเข้าฟังการสอบสวน

๒. มีบุคคลที่ไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบสวนหรือไม่ เป็นใคร เกี่ยวข้องกันในฐานะใด หากไม่มีให้บันทึกเหตุที่ไม่ประสงค์ให้บุคคลใดเข้าฟังการสอบสวน

๓. แจ้งสิทธิชั้นสอบสวนให้ผู้ต้องหาทราบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗/๑, ๑๓๔/๑, ๑๓๔/๓, ๑๓๔/๕ และ ๑๓๕)

๔. แจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ถูกกล่าวหา ให้ระบุเกี่ยวกับรายละเอียดของวัน เวลา เกิดเหตุ (ก่อน ขณะ และหลัง) พฤติการณ์การกระทำของผู้ต้องหาโดยย่อ กระทำความผิดในตำแหน่งหน้าที่ใด หรือเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของสถาบันการเงินหรือพนักงานของสถาบันการเงินตามประกาศฉบับใด จากนั้นจึงแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบว่าการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๕๑ มาตราใด (พิจารณาข้อหาที่มีการร้องทุกข์และหรือข้อหาที่พนักงานสอบสวนพบการกระทำความผิด) และความผิดอาญาตามกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาดีแล้วหรือไม่ จะให้การอย่างไร

๕. เหตุใดจึงให้การรับสารภาพ

๖. รู้จักเป็นการส่วนตัวกับลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกหรือไม่ รู้จักกันมานานเท่าไร

๗. ผู้ต้องหาได้รับผลประโยชน์อย่างไร เป็นเงินเท่าไร

๘. นอกจากผู้ต้องหาแล้ว ยังมีบุคคลภายในหรือบุคคลภายนอกอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอีกหรือไม่ เป็นใครบ้าง แต่ละคนมีหน้าที่อะไร

๙. สถาบันการเงินได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือไม่ ผลเป็นประการใด

๑๐. ประวัติส่วนตัวของผู้ต้องหา ชื่อ-นามสกุล อายุ วันเดือนปีเกิด สถานที่เกิด ชื่อสามี/ภริยาและบุตร สมาชิกในครอบครัว ชื่อบิดามารดา จำนวนพี่น้อง สถานภาพการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ตั้งแต่เข้าทำงานจนปัจจุบัน

๑๑. ประสงค์จะอ้างบุคคลใดเป็นพยาน หรือมอบเอกสาร สิ่งของใดหรือไม่ อย่างไร

๑๒. เคยต้องโทษคดีอาญามาก่อนหรือไม่

๑๓. ผู้ต้องหาถูกจับกุมที่ไหน เมื่อวัน เวลาใด หรือมอบตัววันเวลาใด ด้วยเหตุใด (จัดทำบันทึกแจ้งข้อกล่าวหา)

๑๔. เคยรู้จักหรือมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหามาก่อนหรือไม่

กรณีผู้ต้องหาภาคเสธ

ประเด็นในการสอบสวนจะคล้ายกับกรณีผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ แตกต่างกันตรงที่ระบุว่าได้กระทำจริง แต่ว่ามีเงื่อนไขบางประการ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดบางส่วนเท่านั้น

กรณีผู้ต้องหาปฏิเสธ

๑. คำถามเหมือนกรณีรับสารภาพในข้อ ๑, ๒, ๓, ๔, ๑๐, ๑๒, ๑๓ และ ๑๔ ส่วนข้อ ๖, ๗, ๘ และ ๙ ให้ถามประกอบ (ผู้ต้องหาจะให้การหรือไม่ เป็นสิทธิของผู้ต้องหา)

๒. สอบถามผู้ต้องหาว่าจะให้การอย่างไรบ้าง หากประสงค์จะให้การก็ให้บันทึกรายละเอียดไว้ (ผู้ต้องหาไม่ให้รายละเอียดให้ซักถามเพิ่มจากผู้ต้องหาไว้) กรณีไม่ให้การใดๆ หรือจะขอมาให้การภายหลัง ก็ให้บันทึกไว้

ประเด็นการสอบสวนพยาน (เจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงิน)

๑. พยานมีภูมิลำเนาและพักอาศัยอยู่ที่ไหน ประกอบอาชีพอะไร ตำแหน่งหน้าที่ใด

๒. พยานเกี่ยวข้องในคดีนี้อย่างไร

๓. ทราบหรือรู้จักผู้ต้องหาในคดีนี้ หรือไม่ รู้จักกันมานานเท่าใด อย่างไร

๔. พยานทราบเรื่องที่ผู้ต้องหามีพฤติการณ์ทุจริตต่อหน้าที่ที่มีต่อสถาบันการเงินหรือไม่อย่างไร

๕. ผู้ต้องหาเอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินของสถาบันการเงิน อย่างไร หรือผู้ต้องหาย้ายไปเสียทรัพย์สิน หรือซ่อนเร้นทรัพย์สิน หรือโอนทรัพย์สินของสถาบันการเงินไปให้ผู้ใด อย่างไร หรือผู้ต้องหาได้มีการลงบัญชีหรือกระทำการอื่นใด ว่าสถาบันการเงินเป็นหนี้ที่ไม่มีอยู่จริง อย่างไร หรือผู้ต้องหาได้กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่น อย่างไร (ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในคดี)

๖. กรณีการปล่อยสินเชื่อทุจริต พยานเกี่ยวข้องกับการปล่อยสินเชื่อในคดีนี้หรือไม่ อย่างไร (เกี่ยวข้องขั้นตอนไหน ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ใด) ขั้นตอนการปล่อยสินเชื่อเป็นอย่างไร ได้มีการตรวจสอบหลักประกันว่าคุ้มค่ากับสินเชื่อที่ลูกหนี้ยื่นขออนุมัติหรือไม่ เช่น ฐานะบุคคล, อสังหาริมทรัพย์เหมาะกับสินเชื่อที่ขอหรือไม่ ได้เดินทางไปตรวจสอบที่ตั้งโรงงาน เครื่องจักร เป็นต้น และพยานปฏิบัติตามระเบียบหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

๗. เคยพบเห็นพฤติการณ์ต้องสงสัยว่าผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบหรือเงื่อนไขที่สถาบันการเงินกำหนดไว้ เคยรายงานผู้บังคับบัญชาหรือไม่ มีพนักงานรู้เห็นอีกหรือไม่ (เรียกมาสอบเป็นพยาน)

๘. ขอทราบระเบียบเกี่ยวกับสินเชื่อแต่ละประเภท พร้อมเอกสาร (เฉพาะที่เกี่ยวข้องในคดี)

๙. พยานเป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือไม่ ผลเป็นอย่างไร (กรณีได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ)

๑๐. ได้มีการโอนเงินสินเชื่อแต่ละครั้งไปให้ใคร เข้าบัญชีธนาคารใด สาขาใด เลขที่บัญชีใด ใครเป็นเจ้าของบัญชี โอนกี่ครั้ง วันเวลาใด หน่วยงานใดเป็นผู้โอน และลูกหนี้มีการชำระหนี้โดยวิธีการใด (สอบธนาคารเจ้าของบัญชีเป็นพยาน)

๑๑. กรณีผู้ต้องหาหลบหนี ขอทราบอายุ ตำหนิรูปพรรณ และชื่อของผู้ต้องหาทุกคนโดยละเอียด เพื่อประกอบการขอออกหมายจับ สถานที่อยู่ของพวกผู้ต้องหาที่ควรสืบหาหรือติดตาม

๑๒. เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้มาก่อนหรือไม่

๓.๘ ความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์

๓.๘.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์

๑. การรวบรวมพยานหลักฐานจากสถาบันการเงิน

ทั้งนี้เพื่อเป็นการพิสูจน์ให้เห็นเส้นทางการเงินไปที่ใคร เมื่อใด หมายเลขบัญชีดังกล่าว ผู้ใดเป็นผู้มาขอเปิดบัญชีเอาไว้ มาเปิดบัญชีไว้แต่เมื่อใด มีเงื่อนไขอย่างใด พร้อมขอสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการขอเปิดบัญชี ทั้งขอรายการเดินบัญชีที่เกี่ยวข้องตามห้วงเวลาที่เกิดเหตุ ว่ามีการโอนเข้าออกเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ทราบเส้นทางการเงินว่าจะไปเชื่อมโยงถึงผู้ใดที่อาจร่วมกระทำความผิดบ้าง พร้อมทั้งสอบถามสถานะทางบัญชีปัจจุบันประกอบ

ให้ออกหมายเรียกพยานไปที่ธนาคารพาณิชย์เกี่ยวกับบัญชีที่ผู้เสียหายโอนเงินลงทุนไปเพื่อขอรับสำเนาคำขอเปิดบัญชี รายการทางบัญชีช่วงเกิดเหตุ พร้อมขอคัดข้อมูลรายการเดินบัญชีผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไฟล์เอ็กเซล (เอกสารและแผ่นซีดี) และสอบปากคำพนักงานธนาคารประกอบเอกสารที่ได้รับตามรูปคดี

๒. การรวบรวมพยานหลักฐานจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

กรณีผู้กระทำผิดเป็นนิติบุคคล ที่เป็นบริษัทมหาชน ต้องดำเนินการตรวจสอบจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าว่า มาขอจัดตั้งไว้ตั้งแต่เมื่อใด โดยผู้ใด ใครเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลบ้าง มีเงื่อนไขในการลงชื่อผูกพันนิติบุคคลเป็นอย่างไร มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ใด สถานะนิติบุคคลปัจจุบันเป็นอย่างไร เพื่อจะได้สอบสวนบุคคล และสถานที่ที่เกี่ยวข้องในกรณีดังกล่าวเพื่อพิสูจน์ยืนยันว่าผู้ใดเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลดังกล่าว หรือมีบุคคลใดเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวเพิ่มเติมบ้าง

๓. การรวบรวมหลักฐานจากศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์

เพื่อทราบข้อมูลที่มีคำสั่งซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นในตลาด คำสั่งฝ่ายผู้ซื้อ และคำสั่งฝ่ายผู้ขาย ผ่านโบรกเกอร์ต่างๆ เพื่อจะทราบว่าเวลา ราคาหุ้นช่วงสั่งซื้อขายเป็นอย่างไร

๔. การรวบรวมหลักฐานจากบริษัทหลักทรัพย์ต่างๆ ที่เป็นโบรกเกอร์

เพื่อทราบว่าได้รับคำสั่งซื้อขายกันอย่างไร ผู้ใดสั่ง เป็นบุคคลใด ตัดบัญชีซื้อขายกันอย่างไร จำนวนเท่าไร เพราะทั้งสองฝ่ายจะทราบรายละเอียดระหว่างกัน ในการส่งคำสั่งซื้อขาย และจำนวนหุ้น ราคาขาย ราคาซื้อ ตรงกัน

๕. รายงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๔

เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับ พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นความผิดมูลฐานตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๓ (๒๐) การกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ที่ต้องรายงานให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ พ.ศ.๒๕๔๔ ข้อ ๔ อีกทั้ง ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการสืบทรัพย์ที่ได้จากการกระทำความผิด นอกจากนี้ ให้ขอความร่วมมือจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน วิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงินของพวกผู้ต้องหา เพื่อจะได้ติดตามร่องรอยทางการเงินที่ผู้ต้องหาโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือได้มาครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มาครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๖. การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดตามพฤติการณ์ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิด

๖.๑ การประสานงานกับฝ่ายวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน กองข่าวกรอง ทางการเงิน ปปง. เพื่อให้ช่วยวิเคราะห์เส้นทางการเงินของผู้กระทำความผิด ว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงไปยังผู้ใดบ้าง เพื่อวิเคราะห์พิจารณาว่ามีผู้ร่วมกระทำความผิดหรือไม่ โดยพิจารณาตามข้อกฎหมายตาม ป.อาญา มาตรา ๘๔, ๘๕, ๘๖

๖.๒ กรณีที่อาจมีความผิดตามกฎหมายฉบับอื่นๆ ให้พิจารณาด้วย เช่น พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๘.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์

๑. ผู้กล่าวหาหรือผู้เสียหายมาร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน

๑.๑ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแลตลาดหลักทรัพย์ และเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕

มาตรา ๔(๓) ตั๋วเงิน

- ตั๋วเงิน ความหมายว่า ตั๋วเงินที่ออกเพื่อจัดหาเงินทุนจากประชาชนเป็นการทั่วไป ตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต.ประกาศกำหนด

มาตรา ๑๑๓ ในการเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์บริษัทหลักทรัพย์ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด

- ประกาศคณะกรรมการตลาดทุนที่ ทธ ๓๕/๒๕๕๖ เรื่อง มาตรฐานการประกอบธุรกิจ โครงสร้างการบริหารงาน ระบบงาน และการให้บริการของผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ ฉบับประมวล

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๖/๖ และมาตรา ๑๑๓ พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕

ประกาศ ณ วันที่ ๖ ก.ย. ๕๖ จำนวน ๗๒ ข้อ

- ป.อาญา มาตรา ๓๔๑, ๓๔๓, ๘๓, ๘๖

ในการสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงในการกระทำผิดของผู้กระทำความผิดนั้น ควรรวบรวมให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบของการกระทำความผิด โดยสอบสวนให้ครอบคลุมถึงพฤติการณ์ในการกระทำผิด ว่ามีพฤติการณ์ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียดของเวลา สิ่งของ บุคคล และสถานที่ที่ยืนยันการกระทำความผิดนั้นๆ ด้วย ดังนี้

คำถาม : สอบประวัติส่วนตัวของผู้กล่าวหารับมอบอำนาจจากสำนักงาน ก.ล.ต. มีภูมิลำเนา พักอาศัยอยู่ที่ใด ปัจจุบันดำรงตำแหน่งใด มีอำนาจหน้าที่อย่างไร สามารถติดต่อได้อย่างไร

คำถาม : รายละเอียดการจัดตั้งสำนักงาน ก.ล.ต. ตามกฎหมายใด ดูแลควบคุมกำกับอย่างไร

คำตอบ : ตามพ.ร.บ.หลักทรัพย์ฯ ...

คำถาม : ท่านมาพบพนักงานสอบสวนด้วยเรื่องใด

คำตอบ : กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้ใด นิติบุคคล หรือ บุคคล เป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์มาตราใด และเป็นความผิดฐานใด

คำถาม : รายละเอียดข้อเท็จจริงแห่งคดีให้ได้ข้อเท็จจริงว่ามีการสืบสวนพบข้อมูลการประกอบธุรกิจเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ของบุคคลหรือบริษัทที่ไม่ได้รับอนุญาตได้อย่างไร เมื่อใด บริษัทตั้งอยู่ที่ใด มีการเข้าตรวจสอบหรือเข้าตรวจค้นพบหลักฐานเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ประเภทใด อาจได้ข้อมูลจากลูกค้าที่มีการซื้อหลักทรัพย์ชนิดใด เช่น หุ้น หุ้นกู้ ตั๋วเงิน

คำตอบ : ข้อเท็จจริงการกล่าวหา

คำถาม : บริษัทหลักทรัพย์ดังกล่าวมีการกระทำผิด เป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ เป็นอย่างไร

คำตอบ : เรื่องราวการชักชวนแนะนำผู้เสียหายมาลงทุน ทั้งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ มีการร้องเรียนจากกลุ่มผู้เสียหายกี่ราย ค่าเสียหายจำนวนเท่าไร ซึ่งเป็นการชักชวนจากบริษัทหลักทรัพย์ ช่องทางใด อย่างไร

คำถาม : บริษัทหลักทรัพย์ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ประกาศคณะกรรมการตลาดทุนอย่างไร

คำตอบ : ประกาศคณะกรรมการตลาดทุนที่ ทธ.๓๕/๒๕๕๖ รายละเอียดสาระสำคัญ

คำถาม : เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด

คำตอบ : เหตุเกิดที่ ถูกชักชวน, ที่บริษัทหลักทรัพย์ฯ ขณะที่ทำสัญญาหรือได้รับตั๋วเงิน

คำถาม : ขอทราบตำหนิรูปพรรณผู้ต้องหา

คำตอบ : ตามผู้กล่าวหาทราบ

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้หนึ่งผู้ใดมาก่อนหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ตามผู้กล่าวหาจะให้การ

๑.๒ กรณีมี ผู้เสียหายมาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

คำถาม : ประวัติส่วนตัว ภูมิลำเนา ประกอบอาชีพใด

คำตอบ : อธิบายประวัติส่วนตัวของผู้เสียหายโดยสังเขป

คำถาม : มาพบพนักงานสอบสวนเพื่ออะไร

คำตอบ : สอบถามผู้เสียหายประสงค์แจ้งความร้องทุกข์มอบคดีในฐานความผิดใด ตามมาตราใดใน พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕ และ ป.อาญา โดยให้ดำเนินคดีกับผู้ใด

คำถาม : พฤติการณ์แห่งคดีเป็นอย่างไร

คำตอบ : ผู้เสียหายรู้จักกับบริษัทหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์นั้นได้อย่างไร

คำถาม : ขอทราบรายละเอียดของการออกหลักทรัพย์ บริษัทใดเป็นผู้ออกหลักทรัพย์ หลักทรัพย์นั้นมีระยะเวลาเท่าใด ผลตอบแทนเท่าใด

คำตอบ : มีบริษัทหลักทรัพย์แจ้งทางพนักงานขายหรือตัวแทน ว่ามีบริษัทที่ประกอบกิจการมาติดต่อหาทุนเพื่อไปใช้หมุนเวียนกิจการ จึงได้รายละเอียดว่าจะออกตั๋วเงินจำนวนกี่ฉบับๆ ละเท่าไร อัตราผลตอบแทนดอกเบี้ยเท่าไร จึงได้ขอข้อมูลการประกอบธุรกิจจากพนักงานขายของบริษัทหลักทรัพย์ หรือตัวแทนของบริษัทหลักทรัพย์ และได้ดูแล้วพบว่ามีผลประกอบการดี มีกำไรจากการแจ้งของพนักงานขายของบริษัทหลักทรัพย์ แต่ไม่เคยพบกรรมการบริษัทที่ออกตั๋วเงิน การทำธุรกรรมจะทำผ่านบริษัทหลักทรัพย์ ไม่ว่าลงนาม โอนเงิน รับดอกเบี้ย

คำถาม : ผู้เสียหายซื้อหลักทรัพย์โดยให้กู้เงินและรับตั๋วเงินมาเป็นหลักประกันนั้นด้วยเหตุใด

คำตอบ : ต้องการผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยที่น่าพอใจ ระยะเวลาออกตั๋ว ๖ เดือน, ๙ เดือน หรือ ๑๒ เดือน ซึ่งเป็นระยะสั้น แต่ได้ดอกเบี้ยร้อยละ ๔-๖ เปอร์เซ็นต์ ดีกว่าสถาบันการเงิน

คำถาม : หากมีเอกสารให้ยื่นเป็นหลักฐานโดยผ่านผู้ใด รายละเอียดการซื้อขายหลักทรัพย์โดยวิธีการใด จำนวนหลักทรัพย์ที่ซื้อขาย ผลกำไรที่คาดว่าจะได้รับ เอกสารหลักฐานการซื้อขายหลักทรัพย์ที่บริษัทที่ขายหลักทรัพย์ออกให้

คำตอบ : ตามเอกสารและสัญญา

คำถาม : พฤติการณ์ของการหลอกลวงที่เป็นสาเหตุให้ผู้เสียหายได้ซื้อหลักทรัพย์กับบริษัทดังกล่าว ให้กู้เงินอย่างไร

คำตอบ : ผู้เสียหายพบข้อความเท็จอะไรในภายหลังจากที่ครบกำหนดเวลาแล้วไม่ได้เงินต้นหรือเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงินไม่ได้

คำถาม : ผู้เสียหายได้ตั๋วเงินมาถือไว้กี่เดือน และเกิดปัญหาเมื่อครบระยะเวลาเรียกเก็บเงินอย่างไร

คำตอบ : ช่วงต่อตั๋วเงินครั้งที่ ๔ หรือ ๕ มีปัญหาเรียกเก็บเงินต้นคืนมาได้ ทราบว่าผู้ต้องหาออกตั๋วเงินให้ประชาชนจำนวนหลายคน หลายฉบับ กิจการบริษัทไม่ดี ทำให้ขาดสภาพคล่อง บริษัทหลักทรัพย์ไม่ปฏิบัติตามหลักวิเคราะห์ข้อมูลให้ชัดเจนก่อนทำสัญญา ตามประกาศคณะกรรมการตลาดทุนที่ ทธ.๓๕/๒๕๕๖ ในสาระสำคัญ จึงทำให้เกิดช่องว่าง ไม่ทราบข้อมูลชัดเจนก่อนต่อตั๋วเงิน

คำถาม : เพราะเหตุใดผู้เสียหายจึงยินยอมให้ต่อตั๋วเงิน โดยผ่านบริษัทหลักทรัพย์ครั้งที่ ๒, ๓, ๔

คำตอบ : เพราะเชื่อใน บริษัทหลักทรัพย์ และมีตั๋วเงินถือไว้ อีกทั้งได้รับดอกเบี้ยในช่วงทำสัญญาทันที

คำถาม : ผู้เสียหายได้รับความเสียหายอย่างไร

คำตอบ : จำนวน ๑๐ ล้าน หรือ ๒๐ ล้านบาท

คำถาม : ผู้เสียหายได้เงินดอกเบี้ยมาจำนวนเท่าไร

คำตอบ : ตามข้อเท็จจริง เอกสารหลักฐาน

คำถาม : เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด

คำตอบ : ที่พนักงานขายหรือตัวแทนบริษัทหลักทรัพย์ มาชักชวนให้นำเงินให้กู้โดยได้รับตั๋วเงิน อาจจะที่บ้านหรือที่ใด และหากไปที่บริษัทหลักทรัพย์ด้วยก็เป็นสถานที่เกิดเหตุใด

คำถาม : ผู้เสียหายกล่าวหาว่าบริษัทหลักทรัพย์และกรรมการ, พนักงานที่ติดต่อ และบริษัทที่กู้เงินโดยออกตั๋วเงินหลอกลวงนั้น ขอทราบว่ามีการหลอกลวงอย่างไร

คำตอบ : การไม่นำข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญมาแจ้งให้ผู้เสียหายทราบ เช่น การประกอบธุรกิจ ผลขาดทุน กำไร รายจ่าย เงินกู้สถาบันการเงิน แหล่งงานลูกค้าของบริษัท มีจริงหรือไม่ มีสินค้าจริงหรือไม่ ผลประกอบการกำไรแต่ละปีเป็นอย่างไร จะต้องเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ให้ชัดเจน เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้เสียหายได้รับข้อมูลแท้จริงก่อนตัดสินใจ หรือมีความเสี่ยงอะไร จะต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้กู้เงิน

คำถาม : ผู้เสียหายถอนเงินออกมาจากบัญชีใด และโอนเงินไปเข้าบัญชีของบริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทที่ออกตั๋วเงิน อย่างไร เพราะอะไร

คำตอบ : การโอนเงินจากบัญชีของผู้เสียหายไปให้บริษัทหลักทรัพย์โดยตรง หรือโอนให้ผู้ต้องหาผู้ออกตั๋วเงิน สอบให้ชัดเจน

คำถาม : ผู้เสียหายรายอื่นๆ มีการให้กู้เงินและได้รับตั๋วเงินผ่านบริษัทหลักทรัพย์เช่นเดียวกับผู้เสียหาย มีใครบ้าง

คำตอบ : ไม่ทราบหรือมีญาติพี่น้อง พรรคพวก ให้การมาให้ละเอียด เพื่อจะได้ทราบว่า ผู้ต้องหาออกตั๋วเกิน ๑๐ ฉบับต่อครั้งหรือไม่

คำถาม : ผู้เสียหายจะยื่นพยานหลักฐานใดต่อพนักงานสอบสวน

คำตอบ : ตั๋วเงิน, สมุดบัญชีที่ถอนเงิน สัญญาต่างๆ, ใบปลิวโฆษณา, รายชื่อผู้มีอำนาจในบริษัทหลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้อง หรือเอกสารอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์

คำถาม : ขอทราบตำหนิรูปพรรณผู้ต้องหา

คำตอบ : ผู้ต้องหาที่เกี่ยวข้อง

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้หนึ่งผู้ใดมาก่อนหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ตามข้อมูล

๑.๓ การสอบสวนพยาน สำนักงาน ก.ล.ต.

คำถาม : ประวัติส่วนตัว ภูมิลำเนา ประกอบอาชีพใด

คำตอบ : อธิบายประวัติส่วนตัวของผู้เสียหายโดยสังเขป

คำถาม : เกี่ยวข้องในคดีนี้อย่างไร

คำตอบ : ได้รับมอบอำนาจจากผู้ใด หน่วยงานที่มอบอำนาจหน้าที่มีหน้าที่ใดภายใต้กฎหมายฉบับใด พยานมีตำแหน่งใด

คำถาม : ตรวจสอบบริษัทหลักทรัพย์ ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ใดบ้าง ความรับผิดชอบตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นอย่างไร

คำตอบ : บริษัท.....ไม่ได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทใดบ้าง แยกให้ชัดเจน โดยต้องอ้างความรับผิดชอบตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

คำถาม : ขอทราบว่าการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ได้มีการบัญญัติประกาศข้อบังคับเกี่ยวกับจริยธรรมของบริษัทหลักทรัพย์หรือไม่ หากมีแล้วมีการบัญญัติไว้ส่วนไหน หน่วยงานใดเป็นผู้กำกับดูแล

คำตอบ : อ้างประกาศคณะกรรมการตลาดทุน ที่ ทธ.๓๕/๒๕๕๖ เรื่องมาตรฐานการประกอบธุรกิจ โครงสร้าง การบริหารงานระบบงานและการให้บริการของผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์และผู้ประกอบการธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ลงวันที่ ๖ ก.ย. ๕๖ โดยมีสำนักงาน ก.ล.ต. เป็นผู้กำกับดูแล ให้พยานให้การยืนยันสาระสำคัญของประกาศที่บริษัทหลักทรัพย์ฯ ต้องปฏิบัติตามให้ปรากฏ

คำถาม : บริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ ตั๋วเงิน ต้องได้รับอนุญาตหรือไม่อย่างไร ประเภทใด

คำตอบ : อธิบายได้ว่ารับอนุญาตหรือไม่อย่างไร

คำถาม : พฤติการณ์การกระทำของบริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์เป็นอย่างใด

คำตอบ : พฤติการณ์ที่พบ พบมาจากสาเหตุใด ส่งพนักงานขายไปเจรจาผู้เสียหายให้นำเงินมาให้ผู้ต้องหากู้เงิน และจะส่งมอบตั๋วเงินให้ โดยขาดการวิเคราะห์ข้อมูลที่สุด หรือรับข้อมูลมาจากผู้ออกตั๋วเงิน แต่ไม่ตรวจสอบให้ชัดเจน จึงเกิดช่องว่างหรือมีผลประโยชน์ร่วมกับผู้ออกตั๋วเงิน ทำให้ผู้เสียหายได้รับข้อมูลในสาระสำคัญไม่ครบถ้วนก่อนตัดสินใจ

คำถาม : พฤติการณ์การกระทำของบริษัท(หลักทรัพย์)...ผิดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการตามประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุนที่ ทธ.๓๕/๒๕๕๖ หรือไม่ อย่างไร เช่น นำข้อมูลเท็จมาแจ้งผู้ให้กู้เงินว่า บริษัทที่ออกตั๋วเงิน มีธุรกิจประกอบกิจการรายได้ดี มีงบการเงินที่ดี ไม่ตรวจสอบหนี้สินเพื่อให้ผู้ให้กู้(ผู้เสียหาย)ทราบข้อเท็จจริงที่ถูกต้องในสาระสำคัญ

คำตอบ : อธิบายพฤติการณ์การกระทำของบริษัทว่า ผิดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการอย่างใด โดยปรับให้เข้ากับประกาศ ทธ.๓๕/๒๕๕๖

คำถาม : อธิบายว่าบริษัทหลักทรัพย์ ได้แจ้งเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายให้ลูกค้าทราบความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์ตามประกาศแนวปฏิบัติที่ นป.๑/๒๕๖๐ และประกาศกรรมการกำกับตลาดทุนที่ ทจ.๙/๒๕๕๒ หรือไม่อย่างไร

คำตอบ : ให้อธิบายว่าต้องปฏิบัติตามหรือไม่อย่างไร ถ้าต้องปฏิบัติตามต้องปฏิบัติตามข้อใด อย่างไร

คำถาม : กรณีใดบ้างที่เป็นการปฏิบัติไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของประกาศคณะกรรมการตลาดทุน

คำตอบ : ให้สรุปว่า กรณีใดบ้างที่เป็นบริษัทไม่ปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการตลาดทุน

๑.๔ พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

คำถาม : กรณีตั๋วเงินครบกำหนดตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญาแล้ว หากผู้กู้เสนอต่ออายุตั๋วเงินผ่านบริษัท (หลักทรัพย์) เพื่อแจ้งให้กับผู้ให้กู้เงินทราบว่าจะตกลงต่อตั๋วเงินหรือไม่ ถ้าผู้ให้กู้เงินยินยอมต่อตั๋วเงิน บริษัท (หลักทรัพย์) นั้นต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ของตั๋วเงินและวิเคราะห์ข้อมูลนั้นใหม่อีกครั้งหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : สำนักงาน ก.ล.ต. แจ้งว่าจะต้องทำตามประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุนที่ ทจ.๓๕/๒๕๕๖ ข้อ ๑๑, ข้อ ๑๒ ข้อ ๔๑ และ ๔๒ โดยระบุรายละเอียดที่จะต้องแจ้งผู้ให้กู้ (ผู้เสียหาย) ทราบทุกครั้งที่มีการต่อตั๋วเงิน

๑.๕ ประเด็นสอบคำให้การผู้ต้องหามี ๒ กลุ่มคือ

๑) บริษัทหลักทรัพย์ฯ และกรรมการผู้มีอำนาจช่วงเกิดเหตุ ที่เป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ โดยได้รับใบอนุญาตประเภท ก, ข, ค, ง

๒) บริษัทที่ออกตั๋วเงิน และกรรมการผู้มีอำนาจช่วงเกิดเหตุ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

- แจ้งพฤติการณ์การกระทำความผิด แจ้งข้อกล่าวหา และแจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ผู้ต้องหาตามข้อ ๑ ทราบ

คำถาม : ขอทราบประวัติส่วนตัว ภูมิลำเนา ที่พักอาศัย อาชีพ ตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ที่อยู่สำนักงานนิติบุคคล กิจการ การศึกษา ครอบครัว

คำตอบ : ในฐานะนิติบุคคล หรือ ในฐานะส่วนตัว

คำถาม : บริษัทหลักทรัพย์ฯ ประกอบธุรกิจอย่างไร ทุนจดทะเบียนเท่าไร ใบอนุญาตประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทใด ได้รับใบอนุญาตประเภทใด เมื่อใด

คำตอบ : ตามข้อมูลที่ผู้ต้องหามีเอกสาร

คำถาม : ผลการประกอบธุรกิจตั้งแต่ก่อนออกตั๋วเงิน เป็นอย่างไร

คำตอบ : มีรายได้ มากน้อย มีการกู้เงินสถาบันการเงินหรือไม่ มีการกู้เงินบุคคลหรือกิจการเกี่ยวข้องหรือไม่ ผลกำไรแต่ละเดือน แต่ละปี เป็นอย่างไร

คำถาม : ผู้ต้องหาได้เคยพบผู้เสียหายที่ให้กู้เงินผ่านบริษัทหลักทรัพย์หรือไม่อย่างไร

คำตอบ : อาจไม่ได้พบกัน เนื่องจากกระทำธุรกรรมผ่านบริษัทนายหน้าหลักทรัพย์ที่เสนอผลิตภัณฑ์ให้ผู้เสียหาย หรือบางรายได้พบกันและโอนเงินเข้าบัญชีโดยการติดต่อประสานจากบริษัทหลักทรัพย์ฯ

คำถาม : การออกตั๋วเงินให้ผู้เสียหายผ่านบริษัทหลักทรัพย์มีระยะเวลาคืนตั๋วเงินกันไว้ ๖ เดือน, ๙ เดือน, ๑๒ เดือน มีการส่งมอบตั๋วเงินกันอย่างไร

คำตอบ : ผู้ต้องหาส่งมอบตั๋วเงินผ่านบริษัทหลักทรัพย์ไปมอบให้ผู้เสียหาย

คำถาม : เมื่อตั๋วเงินครบกำหนดระยะเวลา เพราะเหตุใดไม่สามารถเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงินได้

คำตอบ : สภาพคล่องบริษัทฯ ไม่ดี จึงต้องการเงินหมุนเวียนต่อไป จึงแจ้งกรรมการบริษัทหลักทรัพย์ฯ ให้แจ้งผู้ให้กู้เงินต่อตั๋วเงินออกไปอีก ตามระยะเวลาเดิม ผู้เสียหายบางรายยินยอม บางรายไม่ยินยอม

คำถาม : ผู้ต้องหาออกตั๋วเงินให้บุคคล ผ่านบริษัทนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์กี่ฉบับ มีการออกตั๋วเงินเกิน ๑๐ ฉบับหรือไม่ ให้แก่ผู้ใด ระยะเวลาเท่าไร

คำตอบ : ผู้ต้องหาออกตั๋วเงิน (ตั๋ว BE) จำนวน....ฉบับ ให้กับ.....ระยะเวลา เดือน, ปี

คำถาม : ผู้ต้องหานำเงินไปลงทุนกิจการอะไร มีการใช้เงินกู้อย่างไร ผลประกอบกิจการดีหรือไม่

คำตอบ : เป็นการเปรียบเทียบว่าเมื่อมีเงินทุนจากการออกตั๋วเงินแล้ว ผลประกอบการเป็นอย่างไร เจตนากู้เงินเพื่อออกตั๋วเงินอำพราง เบี้ยวหนี้ ปิดกิจการ หลบหนีไป

คำถาม : ผลกำไรก่อนออกตั๋วเงิน กับ หลังออกตั๋วเงิน เป็นอย่างไร

คำตอบ : ตามข้อมูล

คำถาม : การต่อระยะเวลาตั๋วเงินครั้งที่ ๒, ๓ หรือ ๔ เพื่อไม่ชำระเงินกู้คืนผู้เสียหาย และเมื่อออกตั๋วเงินฉบับใหม่ แต่ละครั้งจะมีการชำระค่าธรรมเนียมให้ บริษัทหลักทรัพย์ และชำระดอกเบี้ยล่วงหน้าให้ผู้ให้กู้เงินนั้นมีการโอนเงินกันอย่างไร ค่าธรรมเนียมหรืออัตราดอกเบี้ยครั้งแรก กับครั้งต่อตั๋วเงินเท่ากันหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ตามข้อเท็จจริง

คำถาม : รู้จักผู้บริหารบริษัทหลักทรัพย์อย่างไร มีผู้ใดบ้าง

คำตอบ : ตามข้อมูล

คำถาม : ถูกจับกุมที่ไหน เมื่อใด

คำตอบ : เข้าพบพนักงานสอบสวนเอง หรือถูกจับกุมตามหมายจับศาลเมื่อวันที่ เดือน ปี เวลา ที่ถูกจับ

คำถาม : จะอ้างพยานบุคคลหรือยื่นพยานหลักฐานใดต่อพนักงานสอบสวน

คำตอบ : ตามข้อมูล

คำถาม : ผู้ต้องหา...เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้หนึ่งผู้ใดมาก่อนหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ตามแนวทาง

๑.๖ พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

- บัญชีธนาคารที่เกี่ยวข้องโอนเงิน หรือรับดอกเบี้ย
- เอกสารการซื้อขายตั๋วเงิน (ตั๋ว be)
- ตั๋วเงินแต่ละฉบับ
- เอกสารเชิญชวนซื้อตั๋วเงินของบริษัท
- เอกสารหนังสือรับรองนิติบุคคลของบริษัทผู้ออกตั๋วเงิน
- เอกสารแสดงงบการเงินของบริษัทผู้ออกตั๋วเงิน

๒. กรณีบุคคลใดรู้หรือครอบครองข้อมูลภายในเกี่ยวกับบริษัทมหาชนที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อออกหลักทรัพย์

มีบุคคลหรือผู้บริหารบริษัทมหาชนที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ที่ประกอบกิจการและมีผลประกอบการทั้งมีกำไรและขาดทุนและในบริษัทดังกล่าวจะมีผู้ถือหุ้นจำนวนมาก การประกอบกิจการจะมีผู้บริหาร เช่น ดำรงตำแหน่ง กรรมการผู้จัดการ รองกรรมการผู้จัดการ ที่รู้ข้อมูลภายในเกี่ยวกับปัญหาค่าใช้จ่ายของโครงการก่อสร้างหลักของโครงการหนึ่งที่สูงขึ้นกว่าที่ได้ประมาณการไว้อย่างมีนัยสำคัญ และจะส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทมหาชนในไตรมาสต่างๆ ปีนั้นๆ มีผลขาดทุนจำนวนมาก นาย ก. ซึ่งดำรงตำแหน่ง รองกรรมการผู้จัดการ ได้สั่งขายหุ้นบริษัทมหาชนดังกล่าวที่อยู่ในบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ของ นาย ข. ซึ่งเป็นบุตรนาย ก. ในช่วง วันที่ ๑๕-๒๕ ส.ค. ๖๐ จำนวน ๓๓๕,๔๐๐ หุ้น และได้รับเงินค่าขายหุ้นจาก นาย ข. ทำให้ได้ประโยชน์จากการขายหุ้น ก่อนผลการดำเนินงานจะเปิดเผยต่อสาธารณชนในวันที่ ๑๕ ก.ย. ๖๐ บริษัทมหาชนมีผลขาดทุน จำนวน ๙๐ ล้านบาทเศษ

การกระทำของนาย ก. เป็นการซื้อขายหลักทรัพย์**โดยเป็นบุคคลที่รู้หรือครอบครองข้อมูลภายใน**ตามมาตรา ๒๔๒ ซึ่งมีโทษตามมาตรา ๒๙๖ และมาตรา ๒๙๖/๒ แห่ง พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ รวมทั้งใช้บัญชีหลักทรัพย์ของบุคคลอื่นในการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งมีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๒๙๗ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.หลักทรัพย์ฯ มีโทษจำคุกมาเกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สำหรับการกระทำของ ข. ที่ยินยอมให้นาย ก. ใช้บัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ของตนเพื่อขายหุ้นบริษัทมหาชนในตลาด เข้าข่ายเป็นการยินยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ในประการที่บุคคลนั้นอาจนำบัญชีไปใช้ในการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งมีโทษตามมาตรา ๒๙๗ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.หลักทรัพย์ฯ รับโทษเช่นเดียวกันกับมาตรา ๒๙๗ วรรคหนึ่ง

คณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่ง (ค.ม.พ.) มีมติให้ ก.ล.ต. นำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้บังคับกับนาย ก. และนาย ข. โดยให้ชำระเงินค่าปรับทางแพ่ง ส่งคืนผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด และชดใช้ค่าใช้จ่ายเนื่องจากการตรวจสอบการกระทำความผิดให้แก่ ก.ล.ต. รวมเป็นเงิน ๘๗๘,๘๗๔ บาท และ ๙๓,๘๒๔ บาท ตามลำดับ และกำหนดระยะเวลาห้ามนาย ก. และ นาย ข. เป็นกรรมการหรือผู้บริหารในบริษัทที่ออกหลักทรัพย์หรือบริษัทหลักทรัพย์เป็นเวลา ๑ ปี และ ๖ เดือน ตามลำดับ

ทั้งนี้ การกำหนดระยะเวลาห้ามเป็นกรรมการหรือผู้บริหารในบริษัทที่ออกหลักทรัพย์หรือบริษัทหลักทรัพย์จะมีผลนับตั้งแต่วันที่ลงนามในบันทึกการยินยอมปฏิบัติตามมาตรการลงโทษทางแพ่ง

หากผู้กระทำผิดทั้ง ๒ รายไม่ยินยอมปฏิบัติตามมาตรการลงโทษทางแพ่งที่ ค.ม.พ. กำหนด ก.ล.ต. จะมีหนังสือขอให้พนักงานอัยการดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลแพ่ง เพื่อขอให้ชำระค่าปรับทางแพ่งตามอัตราสูงสุดที่กฎหมายกำหนด การกำหนดระยะเวลาห้ามเป็นกรรมการหรือผู้บริหารในบริษัทที่ออกหลักทรัพย์หรือบริษัทหลักทรัพย์เป็นเวลาสูงสุดที่กฎหมายกำหนด ส่งคืนผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด และชดใช้ค่าใช้จ่ายเนื่องจากการตรวจสอบการกระทำความผิดแก่ ก.ล.ต.

๒.๑ ประเด็นสอบสวนผู้กล่าวหา

คำถาม : สอบประวัติส่วนตัวของผู้กล่าวหารับมอบอำนาจจากสำนักงาน ก.ล.ต. มีภูมิลำเนา พักอาศัยอยู่ที่ใด ปัจจุบันดำรงตำแหน่งใด มีอำนาจหน้าที่อย่างไร สามารถติดต่อได้อย่างไร

คำถาม : รายละเอียดการจัดตั้งสำนักงาน ก.ล.ต. ตามกฎหมายใด ดูแลควบคุมกำกับอย่างไร

คำถาม : ท่านมาพบพนักงานสอบสวนด้วยเรื่องใด

คำตอบ : กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้ใด เป็นการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ มาตราใด และเป็นความผิดฐานใด ประกาศใด

คำถาม : รายละเอียดข้อเท็จจริงแห่งคดีให้ได้ข้อเท็จจริงว่ามีการสืบสวนพบข้อมูลการประกอบธุรกิจของบริษัทออกหลักทรัพย์ดังกล่าว ซึ่งอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ มีการได้รับแจ้งเบาะแสอย่างไร หรือจากการตรวจสอบข้อมูลหลังบริษัทออกหลักทรัพย์ประกอบกิจการขาดทุน พบว่าก่อนประกาศผลประกอบการ ผู้บริหารได้ขายหุ้นโดยเกี่ยวกับญาติที่ใช้บัญชีเปิดหลักทรัพย์ไว้ มีคำสั่งขายหุ้นออกไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยเป็นผู้ที่มีการรู้หรือครอบครองข้อมูลภายในของบริษัทมหาชน และได้ประโยชน์จากการขายหุ้นก่อนประกาศเปิดเผยผลประกอบการขาดทุนของบริษัทมหาชนที่ออกหลักทรัพย์

คำตอบ : รายละเอียดทั้งหมดนับแต่ได้รับเบาะแสหรือได้รับแจ้งจากหน่วยหักบัญชีซื้อขาย หรืออย่างไร

คำถาม : มีการเข้าตรวจค้นพบเอกสารหลักฐานหรือเรียกผู้บริหารมาสอบถามอย่างไร

คำตอบ : การซื้อขายหุ้น พบมีเอกสารการสั่งขายผ่านโบรกเกอร์และการรายงานซื้อขายที่ปรากฏ

คำถาม : มีการสอบถามพยานบุคคลได้ข้อมูลอย่างไร

คำตอบ : บุคคลที่เกี่ยวข้องการซื้อขายตามเอกสาร ช่วงวันเวลาสั่งขาย

คำถาม : บริษัทมหาชนที่ออกหลักทรัพย์ได้รับใบอนุญาตสำนักงาน ก.ล.ต. ประกอบธุรกิจประเภทใด

คำตอบ : ได้รับใบอนุญาตประเภท.....

คำถาม : ผู้ต้องหาร่วมกับผู้บริหารอื่นด้วยหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ผู้ต้องหาร่วมกับเจ้าของบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์

คำถาม : ความเสียหายเป็นอย่างไร

คำตอบ : การกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ของหมวด ๘ การกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์และการเข้าถือหลักทรัพย์เพื่อครอบงำกิจการ

คำถาม : ได้ตรวจสอบพบการกระทำผิด ว่านาย ก. สั่ง นาย ข. ขายหุ้นบริษัทมหาชน ที่ออกหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ อย่างไร เมื่อใด

คำถาม : เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด

คำตอบ : เหตุเกิดที่ บริษัทมหาชน ที่ออกหลักทรัพย์, ที่ตลาดหลักทรัพย์ .....

คำถาม : พบหลักฐานการโอนเงินหรือฟอกเงินอย่างไร หรือไม่

คำตอบ : อยู่ระหว่างตรวจสอบ

คำถาม : จะอ้างพยานบุคคลหรือยื่นพยานหลักฐานใดต่อพนักงานสอบสวน

คำตอบ : ตามข้อมูล

คำถาม : ผู้ต้องหา...เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้หนึ่งผู้ใดมาก่อนหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ตามแนวทาง

๒.๒ การสอบสวนพยาน สำนักงาน ก.ล.ต.

คำถาม : ประวัติส่วนตัว ภูมิลำเนา ประกอบอาชีพใด

คำตอบ : อธิบายประวัติส่วนตัวของผู้เสียหายโดยสังเขป

คำถาม : เกี่ยวข้องในคดีนี้อย่างไร

คำตอบ : ได้รับมอบอำนาจจากผู้ใด หน่วยงานที่มอบอำนาจหน้าที่มีหน้าที่ใดภายใต้กฎหมายฉบับใด พยานมีตำแหน่งใด

คำถาม : ตรวจสอบบริษัท..... ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ใดบ้าง ความรับผิดชอบตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นอย่างไร

คำตอบ : ผู้บริหาร กรรมการ บริษัทมหาชน ที่ออกหลักทรัพย์ กระทำผิดอย่างไร

คำถาม : บริษัท...ที่เสนอขายธุรกิจหลักทรัพย์ต้องได้รับอนุญาตหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : อธิบายได้ว่ารับอนุญาตหรือไม่อย่างใด

คำถาม : พฤติการณ์การกระทำของบริษัท...ที่เป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์เป็นอย่างใด

คำตอบ : พฤติการณ์ที่พบ พบมาจากรายการซื้อขายช่วงก่อนประกาศผลการประกอบการขาดทุน หรือรับแจ้งเบาะแส จากที่ใด

คำถาม : พยาน...เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้หนึ่งผู้ใดมาก่อนหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ตามแนวทาง

๒.๓ ประเด็นสอบคำให้การผู้ต้องหามี ๒ กลุ่มคือ

๑) กรรมการผู้จัดการช่วงเกิดเหตุ

แจ้งพฤติการณ์การกระทำความผิดแจ้งข้อกล่าวหา และแจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ผู้ต้องหาทราบ

คำถาม : ขอทราบประวัติส่วนตัวนาย ก. ภูมิลำเนา ที่พักอาศัย อาชีพ ตำแหน่ง อำนาจหน้าที่อยู่สำนักงานนิติบุคคล กิจการ การศึกษา ครอบครัว

คำตอบ : นาย ก. ผู้ต้องหาในฐานะส่วนตัว มีตำแหน่งในบริษัทมหาชนที่ออกหลักทรัพย์

คำถาม : นาย ก. ผู้ต้องหาได้ซื้อหลักทรัพย์กับบริษัทออกหลักทรัพย์ใดบ้าง เมื่อใด

คำตอบ : นาย ก. ผู้ต้องหามีเอกสารอะไร อาจไม่ได้ซื้อหุ้นเอง เพราะเป็นบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ของ นาย ข.

คำถาม : นาย ก. ผู้ต้องหาใช้ให้ นาย ข. เปิดบัญชีหลักทรัพย์แทนหรือไม่อย่างไร เมื่อใด

คำตอบ : เพราะเหตุใด นาย ก. ผู้ต้องหาไม่เปิดบัญชีหลักทรัพย์ของตนเองกับบริษัทมหาชนที่ออกหลักทรัพย์ชื่อ

คำถาม : นาย ก. ผู้ต้องหาได้เปิดบัญชีหลักทรัพย์กับบริษัทมหาชนที่ตนเองบริหารงานโดยให้ นาย ก. ถือแทน และมีคำสั่งซื้อขายแทน นาย ก. หรือไม่

คำตอบ : นาย ก. ผู้ต้องหา ยอมรับ หรือ ปฏิเสธ

คำถาม : นาย ก. ผู้ต้องหามีความเกี่ยวพันกับ นาย ข. ในฐานะอะไรอย่างไร

คำตอบ : เป็น บุตร หรือญาติ

คำถาม : นาย ก. ผู้ต้องหาได้สั่ง นาย ข. เพื่อออกคำสั่งขายหุ้น จำนวนกี่หุ้น เมื่อใด ในราคาเท่าไร

คำตอบ : ตามเอกสารหลักฐาน หรือตามที่มีการตรวจสอบพบ

คำถาม : นาย ก. ผู้ต้องหากระทำการขายหุ้น เกิดจากผลประกอบการบริษัทมหาชน มีค่าใช้จ่ายสูง ประสบปัญหาขาดทุนในอนาคต จึงรู้ข้อมูลภายในบริษัท จึงมีคำสั่งให้นาย ข. ขายหุ้นหรือไม่

คำตอบ : ผู้ต้องหาอาจจะตอบว่าสั่ง นาย ข. ขายหุ้น เพราะให้ นาย ข. เป็นตัวแทนถือหุ้น

คำถาม : ถูกจับกุมที่ไหน เมื่อใด

คำตอบ : เข้าพบพนักงานสอบสวนเอง หรือถูกจับกุมตามหมายจับศาล เมื่อวันที่ เดือน ปี เวลา ที่ถูกจับ ที่ใด

คำถาม : จะอ้างพยานบุคคลหรือยื่นพยานหลักฐานใดต่อพนักงานสอบสวน

คำตอบ : ตามข้อมูล

คำถาม : ผู้ต้องหา...เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้หนึ่งผู้ใดมาก่อนหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : ตามแนวทาง

๒) ผู้ยินยอมให้ใช้บัญชีซื้อขายหลักทรัพย์หรือบัญชีธนาคารในบริษัทมหาชนที่ออกหลักทรัพย์

แจ้งพฤติการณ์การกระทำความผิด แจ้งข้อกล่าวหา และแจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ผู้ต้องหาตามข้อ ๒ ทราบ

คำถาม : ขอทราบประวัติส่วนตัว ภูมิลำเนา ที่พักอาศัย อาชีพ ตำแหน่งอำนาจหน้าที่ที่อยู่สำนักงานนิติบุคคล กิจการ การศึกษา ครอบครัว

คำตอบ : นาย ข. ผู้ต้องหาในฐานะส่วนตัว

คำถาม : นาย ข. ผู้ต้องหาซื้อหลักทรัพย์กับบริษัทออกหลักทรัพย์ใด เมื่อใด

คำตอบ : ตามข้อมูลที่ผู้ต้องหามีเอกสารอะไร

คำถาม : นาย ข. ผู้ต้องหาเปิดบัญชีหลักทรัพย์แทนผู้ใดในบริษัทมหาชน

คำตอบ : นาย ข. ผู้ต้องหาเปิดบัญชีหลักทรัพย์ของตนเอง กับบริษัทมหาชนที่ออกหลักทรัพย์ชื่อ

คำถาม : นาย ข. ผู้ต้องหาได้เปิดบัญชีแทน นาย ก. หรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : นาย ข. ผู้ต้องหาเปิดบัญชีหลักทรัพย์แทนนาย ก. ซึ่งเป็นผู้บริหารบริษัทมหาชนที่ออกหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ หากผู้ต้องหาปฏิเสธ อาจตอบว่าตนเองเปิดเอง มิได้แทนใคร

คำถาม : นาย ข. ผู้ต้องหามีความเกี่ยวพันกับ นาย ก. อย่างไร

คำตอบ : เพราะเหตุใด ผู้ต้องหาจึงซื้อขายหลักทรัพย์หรือใช้บัญชีธนาคารชำระค่าซื้อขายหลักทรัพย์แทน นาย ก.

คำถาม : นาย ข. ผู้ต้องหาได้รับคำสั่ง นาย ก. เพื่อออกคำสั่งขายหุ้น จำนวนกี่หุ้น เมื่อใด ในราคาเท่าไร

คำตอบ : ตามเอกสารหลักฐาน หรือตามที่มีการตรวจสอบพบ

คำถาม : นาย ข. ผู้ต้องหากระทำการซื้อขายหุ้นตามคำสั่งนาย ก. มากี่ครั้ง เมื่อใด

คำตอบ : นาย ข. ผู้ต้องหาอาจจะตอบว่าซื้อขายเองกับหุ้นตัวอื่น หรือ นาย ก. มีคำสั่ง เนื่องจากตนเองเป็นนอมินีหรือตัวแทนนาย ก. ในการถือหุ้นในบริษัทมหาชน ที่ออกหลักทรัพย์

คำถาม : นาย ข. ผู้ต้องหาทราบหรือไม่ บริษัทมหาชน ที่ออกหลักทรัพย์ประสบปัญหาการก่อสร้างขาดทุน เนื่องจากค่าใช้จ่ายมากกว่าการประมาณการไว้

คำตอบ : ตามข้อเท็จจริง

คำถาม : รู้จักผู้บริหารบริษัทมหาชน ที่ออกหลักทรัพย์ นอกจากนาย ก. แล้ว รู้จักผู้ใดอีก

คำตอบ : ตามข้อมูล

คำถาม : นาย ข. ผู้ต้องหาถูกจับกุมที่ไหน เมื่อใด

คำตอบ : นาย ข. ผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวนเอง หรือถูกจับกุมตามหมายจับศาลเมื่อวันที่ เดือน ปี เวลา ที่ถูกจับ ที่ใด

คำถาม : นาย ข. ผู้ต้องหาจะอ้างพยานบุคคลหรือยื่นพยานหลักฐานใดต่อพนักงานสอบสวน

คำตอบ : ตามข้อมูล

คำถาม : นาย ข. ผู้ต้องหา...เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้หนึ่งผู้ใดมาก่อนหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : ตามแนวทาง

๒.๔ ประเด็นสอบสวนพยาน สำนักงาน ก.ล.ต.

คำถาม : ประวัติส่วนตัว ภูมิลำเนา ประกอบอาชีพใด

คำตอบ : อธิบายประวัติส่วนตัวของผู้เสียหายโดยสังเขป

คำถาม : เกี่ยวข้องในคดีนี้อย่างไร

คำตอบ : ได้รับมอบอำนาจจากผู้ใด หน่วยงานที่มอบอำนาจหน้าที่มีหน้าที่ใด ภายใต้กฎหมายฉบับใด พยานมีตำแหน่งใด

คำถาม : ตรวจสอบบริษัทมหาชนที่ออกหลักทรัพย์ ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ใดบ้าง ความรับผิดชอบตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นอย่างไร

คำตอบ : ผู้บริหาร กรรมการ บริษัทมหาชน ที่ออกหลักทรัพย์กระทำผิดอย่างไร

คำถาม : บริษัทมหาชนที่ออกหลักทรัพย์ ที่มี นาย ก. เป็นผู้บริหาร ตำแหน่งใด

คำตอบ : ตำแหน่ง

คำถาม : พฤติการณ์การกระทำผิดของ นาย ก. ที่เป็นผู้บริหาร บริษัท มหาชน

คำตอบ : ผู้ต้องหารู้หรือครอบครองข้อมูลภายในบริษัทมหาชน จะประสบปัญหาขาดทุน เนื่องจากค่าใช้จ่ายสูง จึงสั่งให้ นาย ข. ขายหุ้น ก่อนจะมีการประกาศผลประกอบการของบริษัทมหาชน ขาดทุน

คำถาม : พยานตรวจสอบพบหลักฐานการกระทำผิดอย่างไร

คำตอบ : ตรวจสอบจากตลาดหลักทรัพย์ในช่วงเกิดเหตุมีการสั่งขายหุ้น บริษัทมหาชน ที่ นาย ข. ถือหุ้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ นาย ก. ที่บริหารงานในบริษัทมหาชน รู้หรือครอบครองข้อมูลภายใน

คำถาม : พยาน...เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้หนึ่งผู้ใดมาก่อนหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ตามแนวทาง

๒.๕ พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

- บัญชีธนาคารที่เกี่ยวข้อง
- เอกสารการซื้อขายหลักทรัพย์ กับบริษัทมหาชน ที่ออกหลักทรัพย์จากตลาดหลักทรัพย์
- เอกสารคำสั่งในระบบผ่านโบรกเกอร์ ในการออกคำสั่งขายหุ้น ข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์
- เอกสารหนังสือรับรองนิติบุคคลของบริษัทมหาชน ปรากฏช่วงเกิดเหตุใครเป็นกรรมการ
- เอกสารแสดงงบการเงินของบริษัทมหาชน ผลประกอบกิจการของกลางอาจไม่มีพยานวัตถุ อาจมีเพียงพยานบุคคลและพยานเอกสาร และข้อมูลจากระบบตลาดหลักทรัพย์

๒.๖ สอบสวนพยานเจ้าหน้าที่ธนาคาร

คำถาม : พยานมีตำแหน่งหน้าที่ใด

คำถาม : พยานเกี่ยวข้องกับคดีนี้ในฐานะใด

คำถาม : บัญชีเงินฝากธนาคาร.....สาขา.....เลขที่บัญชี .....เปิดบัญชีในชื่อของใคร ให้ที่อยู่ไว้ที่ไหน เปิดเมื่อใด มีเงื่อนไขการเปิดบัญชีอย่างไร

คำถาม : บัญชีปิดแล้วหรือไม่ ครั้งสุดท้ายเหลือเงินในบัญชีเท่าไร

คำถาม : ขอทราบว่าเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ. มีรายการโอนเงินจำนวน.....บาท มาเข้าบัญชี นาย ก.หรือ นาย ข. หรือไม่

คำถาม : หากมีแล้วได้มีการโอนมาโดยวิธีการใด อย่างไร เช่น โอนมาจากบริษัทหลักทรัพย์ ที่เป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ ตามคำสั่งขายของ นาย ข. แล้วมีการถอนเงินออกจากบัญชีหรือไม่ ถอนโดยวิธีการใด เป็นเงินเท่าไร หากโอนเงินเข้าบัญชีแล้วได้โอนเข้าบัญชี นาย ก. หรือไม่ ธนาคารใด สาขาใด เลขที่บัญชีเท่าไร จำนวนเงินเท่าไร อย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับผู้เสียหาย)

คำถาม : มีเอกสารใดหรือสิ่งใดมอบให้พนักงานสอบสวนหรือไม่ อย่างไร (ขอคัดสำเนาคำขอเปิดบัญชี และรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีของพวกผู้ต้องหา (ควรขอคัดรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีแบบละเอียด)

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้หรือไม่

๒.๗ สอบสวนพยานเจ้าหน้าที่ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์

คำถาม : พยานมีตำแหน่งหน้าที่ใด

คำถาม : พยานเกี่ยวข้องกับคดีนี้ในฐานะใด

คำถาม : นาย ข. มีบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ เลขที่บัญชี.....เปิดบัญชีในชื่อของนาย ข. หรือไม่

คำถาม : นาย ข. การสั่งซื้อขายหุ้นของบริษัทมหาชน ผ่านโบรกเกอร์ชื่ออะไร เมื่อวันเวลาใด

คำถาม : เมื่อนาย ข. สั่งขายหุ้น ผ่านบริษัทหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นโบรกเกอร์ เมื่อราคาตรงกันมีบริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นโบรกเกอร์ฝ่ายผู้ซื้อคือบริษัทใด ทราบหรือไม่

คำถาม : ตามวันเวลาเกิดเหตุ นาย ก. ได้มีการออกคำสั่งขายหุ้นของ นาย ข. หรือไม่ อย่างไร

คำถาม : มีเอกสารใดหรือสิ่งใดมอบให้พนักงานสอบสวนหรือไม่ อย่างไร

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้หรือไม่

๒.๘ สอบสวนพยานเจ้าหน้าที่บริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นโบรกเกอร์ที่รับคำสั่งขายหุ้น

คำถาม : พยานมีตำแหน่งหน้าที่ใด

คำถาม : พยานเกี่ยวข้องกับคดีนี้ในฐานะใด

คำถาม : นาย ข. มีบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์กับบริษัท มหาชน อย่างไร

คำถาม : นาย ข. การสั่งซื้อขายหุ้นของบริษัทมหาชน ผ่านโบรกเกอร์ชื่ออะไร เมื่อวันเวลาใด จำนวนเท่าไร ราคาเท่าไร มีการชำระเงินและโอนหุ้นกันอย่างไร

คำถาม : เมื่อนาย ข. สั่งขายหุ้นแล้วมีบริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นโบรกเกอร์ฝ่ายผู้ซื้อคือบริษัทใด

คำถาม : พยานมีเอกสารใดหรือสิ่งใดมอบให้พนักงานสอบสวนหรือไม่ อย่างไร

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้หรือไม่

๓.๙ ความผิดเกี่ยวกับบริษัทมหาชนจำกัด

๓.๙.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับบริษัทมหาชนจำกัด

๑. การรวบรวมพยานหลักฐานจากสถาบันการเงิน

ทั้งนี้เพื่อเป็นการพิสูจน์ให้เห็นเส้นทางการเงินไปที่ใคร เมื่อใด หมายเลขบัญชีดังกล่าว ผู้ใดเป็นผู้มาขอเปิดบัญชีเอาไว้ มาเปิดบัญชีไว้แต่เมื่อใด มีเงื่อนไขอย่างใด พร้อมขอสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการขอเปิดบัญชี ทั้งขอรายการเดินบัญชีที่เกี่ยวข้องตามห้วงเวลาที่เกิดเหตุ ว่ามีการโอนเข้าออกเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ทราบเส้นทางการเงินว่าจะไปเชื่อมโยงถึงผู้ใดที่อาจร่วมกระทำความผิดบ้าง พร้อมทั้งสอบถามสถานะทางบัญชีปัจจุบันประกอบ

ให้ออกหมายเรียกพยานไปที่ธนาคารพาณิชย์ เกี่ยวกับบัญชีที่ผู้เสียหายโอนเงินลงทุนไปเพื่อขอรับสำเนาคำขอเปิดบัญชี รายการทางบัญชีช่วงเกิดเหตุ พร้อมขอคัดข้อมูลรายการเดินบัญชีผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไฟล์เอ็กเซล (เอกสารและแผ่นซีดี) และสอบปากคำพนักงานธนาคาร ประกอบเอกสารที่ได้รับตามรูปคดี

๒. การรวบรวมพยานหลักฐานจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

กรณีผู้กระทำผิดเป็นนิติบุคคล ที่เป็นบริษัทมหาชน ต้องดำเนินการตรวจสอบจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าว่า มาขอจัดตั้งไว้ตั้งแต่เมื่อใด โดยผู้ใด ใครเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลบ้าง มีเงื่อนไขในการลงชื่อผูกพันนิติบุคคลเป็นอย่างไร มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ใด สถานะนิติบุคคลปัจจุบันเป็นอย่างไร เพื่อจะได้สอบสวนบุคคล และสถานที่ที่เกี่ยวข้องในกรณีดังกล่าวเพื่อพิสูจน์ยืนยันว่าผู้ใดเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลดังกล่าว หรือมีบุคคลใดเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวเพิ่มเติมบ้าง

๓. รายงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ พ.ศ.๒๕๔๔ ข้อ ๔

เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับ พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นความผิดมูลฐานตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๓(๑๘) การกระทำความผิดเกี่ยวกับ ลักทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง หรือยักยอก ตาม ป.อาญา อันมีลักษณะปกติธุระที่ต้องรายงานให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทราบ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ พ.ศ.๒๕๔๔ ข้อ ๔ อีกทั้ง ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการสืบทรัพย์ที่ได้จากการกระทำความผิด นอกจากนี้ให้ขอความร่วมมือจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน วิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงินของพวกผู้ต้องหา เพื่อจะได้ติดตามร่องรอยทางการเงินที่ผู้ต้องหาโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือได้มาครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มาครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานฟอกเงิน ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๔. การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดตามพฤติการณ์ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิด

๔.๑ การประสานงานกับฝ่ายวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน กองข่าวกรองทางการเงิน ปปง. เพื่อให้ช่วยวิเคราะห์เส้นทางการเงินของผู้กระทำความผิด ว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงไปยังผู้ใดบ้าง เพื่อวิเคราะห์พิจารณาว่ามีผู้ร่วมกระทำความผิดหรือไม่ โดยพิจารณาตามข้อกฎหมายตาม ป.อาญา มาตรา ๘๔, ๘๕, ๘๖

๔.๒ กรณีที่อาจมีความผิดตามกฎหมายฉบับอื่นๆ ให้พิจารณาด้วย เช่น พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๙.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับบริษัทมหาชนจำกัด

ผู้ต้องหากระทำผิด นำเงินบริษัทมหาชนไปใช้จ่ายโดยลงบัญชีเท็จหรือไม่ลงข้อความในเอกสารหรือบัญชีบริษัท ความผิดตาม

มาตรา ๒๑๖ บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใดกระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท หรือ

(๒) ลงข้อความเท็จ หรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้ จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑. ผู้กล่าวหาหรือผู้เสียหาย

๑.๑ กรณีผู้เสียหายหรือผู้กล่าวหามาร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน

๑.๑.๑ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแล และเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕

ในการสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงในการกระทำผิดของผู้กระทำความผิดนั้น ควรรวบรวมให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบของการกระทำความผิด โดยสอบสวนให้ครอบคลุมถึงพฤติการณ์ในการกระทำผิด ว่ามีพฤติการณ์ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียดของเวลา สิ่งของ บุคคล และสถานที่ที่ยืนยันการกระทำความผิดนั้นๆ ด้วย ดังนี้

คำถาม : สอบสวนประวัติส่วนตัวของผู้กล่าวหารับมอบอำนาจจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า มีภูมิลำเนา พักอาศัยอยู่ที่ใด ปัจจุบันตำแหน่งใด มีอำนาจหน้าที่อย่างไร สามารถติดต่อได้อย่างไร

คำถาม : รายละเอียดการจัดตั้งตามกฎหมายใด ดูแลควบคุมกำกับอย่างไร

คำตอบ : ตามเอกสาร

คำถาม : ท่านมาพบพนักงานสอบสวนด้วยเรื่องอะไร

คำตอบ : กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้ใด เป็นการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕ มาตราใด และเป็นความผิดฐานใด

คำถาม : รายละเอียดข้อเท็จจริงแห่งคดีให้ได้ข้อเท็จจริงว่ามีการสืบสวนพบข้อมูลการประกอบธุรกิจใด บริษัทตั้งอยู่ที่ใด มีการเข้าตรวจสอบหรือเข้าตรวจค้นพบหลักฐานการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕ อย่างไร

คำตอบ : ตามพยานหลักฐานทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท หรือลงข้อความเท็จ หรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัทถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้หรือกระทำผิดตามฐานต่างๆ

คำถาม : บริษัทดังกล่าวได้จดทะเบียนตามพ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕ แล้วหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ตามเอกสารที่ปรากฏการณ์

คำถาม : บริษัทดังกล่าวมีผู้ใดเป็นกรรมการผู้อำนาจกระทำการแทนบริษัทและต้องกระทำด้วยวิธีการใด

คำตอบ : ตามเอกสารหนังสือรับรอง และข้อบังคับบริษัทมหาชน กรรมการถือหุ้นต้องปฏิบัติตาม

คำถาม : ความเสียหายที่ได้รับเป็นอย่างไร

คำตอบ : บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์ อะไรบ้าง

คำถาม : เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด

คำตอบ : กระทำที่ใดเหตุเกิดที่นั่น ที่บริษัท.....เลขที่ แขวง เขต กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่เดือนปี ถึงวันที่เดือนปี ต่อเนื่องกัน

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้กล่าวหามาก่อนหรือไม่

คำตอบ : ตามแนวทาง

๑.๑.๒ การสอบสวนผู้ถือหุ้นหรือกรรมการผู้มีอำนาจร้องทุกข์กล่าวโทษ ผู้เป็นกรรมการที่กระทำทุจริต

มาตรา ๒๑๖ บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใดกระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท หรือ

(๒) ลงข้อความเท็จ หรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้ จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ป.อาญา

มาตรา ๓๕๒ ผู้ใดครอบครองทรัพย์ ซึ่งเป็นของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สาม โดยทุจริต ผู้นั้นกระทำผิดฐานยักยอก .....

มาตรา ๓๕๓ ผู้ใดได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่น หรือทรัพย์สินซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใดๆ โดยทุจริต จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของผู้นั้น .....

คำถาม : สอบสวนประวัติส่วนตัวของผู้กล่าวหารับมอบอำนาจจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า มีภูมิลำเนา พักอาศัยอยู่ที่ใด ปัจจุบันตำแหน่งใด มีอำนาจหน้าที่อย่างไร สามารถติดต่อได้อย่างไร

คำถาม : รายละเอียดการจัดตั้งตามกฎหมายใด ดูแลควบคุมกำกับอย่างไร

คำตอบ : ตามเอกสาร

คำถาม : ท่านมาพบพนักงานสอบสวนด้วยเรื่องอะไร

คำตอบ : กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้ใด เป็นการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕ มาตราใด และเป็นความผิดฐานใดและ ป.อาญา มาตราใด

คำถาม : รายละเอียดข้อเท็จจริงแห่งคดีให้ได้ข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำทุจริตตามมาตรา ๒๑๖ และ ป.อาญา มาตรา ๓๕๒, ๓๕๓ อย่างไร ตรวจสอบพบข้อมูลการประกอบธุรกิจใด บริษัทตั้งอยู่ที่ใด มีการเข้าตรวจสอบหรือเข้าตรวจค้นพบหลักฐานการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕ อย่างไร

คำตอบ : การกระทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท หรือลงข้อความเท็จ หรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัทถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้หรือกระทำผิดตามฐานต่างๆ และมีการยักยอกเงินไปจากบัญชีบริษัทหลายครั้งระหว่างวันที่เดือนปี ถึงวันที่เดือนปีให้ปรากฏรายละเอียดให้ชัดเจน

คำถาม : บริษัทดังกล่าวมีผู้ใดเป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัทและต้องกระทำด้วยวิธีการใด

คำตอบ : ตามเอกสารหนังสือรับรอง และข้อบังคับบริษัทมหาชน กรรมการถือหุ้นต้องปฏิบัติตาม

คำถาม : ความเสียหายที่ได้รับเป็นอย่างไร

คำตอบ : บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์ และถูกยักยอกเงินไปจำนวนเท่าไรอย่างไร

คำถาม : เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด

คำตอบ : กระทำที่ใดเหตุเกิดที่นั่น ที่บริษัท.....เลขที่ แขวง เขต กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่เดือนปี ถึงวันที่เดือนปี ต่อเนื่องกัน

คำถาม : ผู้เสียหายจะยื่นพยานหลักฐานใดต่อพนักงานสอบสวน

คำตอบ : ยื่นกี่รายการ จำนวนกี่แผ่น

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้กล่าวหามาก่อนหรือไม่

คำตอบ : ตามแนวทาง

๒. ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

เริ่มต้นด้วยการแจ้งสิทธิ และแจ้งข้อเท็จจริง ข้อกล่าวหา (แต่ละคดี)

คำถาม : ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ

คำตอบ : ตามต้องการให้การ หรือให้รายละเอียดทางคดี

คำถาม : ประวัติส่วนตัวพอสังเขป

คำตอบ : อย่างละเอียด

คำถาม : ขณะความผิดเกิดขึ้นต่อบริษัท ผู้ต้องหาดำรงตำแหน่งหน้าที่ใดในบริษัท รับผิดชอบดำเนินงานอย่างไร

คำตอบ : ตำแหน่ง กรรมการผู้จัดการ รับผิดชอบงานบริหาร

คำถาม : พฤติการณ์รายละเอียดการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๒๑๖ ลงเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในเอกสารหรือบัญชี บริษัทมหาชนและ ป.อาญา มาตรา ๓๕๒, ๓๕๓ อย่างไร

คำตอบ : ตอบให้ชัดเจน หรือให้การชั้นศาล

คำถาม : ถูกจับกุมเมื่อใด ที่ใด หรือมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนด้วยเหตุใด

คำตอบ : มาพบหรือถูกจับ เมื่อใด

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้กล่าวหามาก่อนหรือไม่

คำตอบ : ตามแนวทาง

๓. พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

- หนังสือบริคณห์สนธิของบริษัท
- สัญญาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่ลงเท็จหรือไม่ลงบัญชี เอกสารบริษัทมหาชน
- เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดบัญชีเบิกจ่ายหรือเช็ค

๔. ประเด็นการสอบสวนพยาน

คำถาม : สอบสวนประวัติส่วนตัวของผู้กล่าวหารับมอบอำนาจจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า มีภูมิลำเนา พักอาศัยอยู่ที่ใด ปัจจุบันตำแหน่งใด มีอำนาจหน้าที่อย่างไร สามารถติดต่อได้อย่างไร

คำถาม : รายละเอียดการจัดตั้งตามกฎหมายใด ดูแลควบคุมกำกับอย่างไร

คำตอบ : ตามเอกสาร

คำถาม : ท่านมาพบพนักงานสอบสวนด้วยเรื่องอะไร

คำตอบ : กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้ใด เป็นการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕ มาตราใด และเป็นความผิดฐานใดและ ป.อาญา มาตราใด

คำถาม : รายละเอียดข้อเท็จจริงแห่งคดีให้ได้ข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำทุจริต ตามมาตรา ๒๑๖ และ ป.อาญา มาตรา ๓๕๒, ๓๕๓ อย่างไร ตรวจสอบพบข้อมูลการประกอบธุรกิจใด บริษัทตั้งอยู่ที่ใด มีการเข้าตรวจสอบหรือเข้าตรวจค้นพบหลักฐานการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕ อย่างไร

คำตอบ : การกระทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท หรือลงข้อความเท็จ หรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชี หรือเอกสารของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัทถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้หรือกระทำผิดตามฐานต่างๆ และมีการยักยอกเงินไปจากบัญชีบริษัทหลายครั้งระหว่างวันที่เดือนปี ถึงวันที่เดือนปีให้ปรากฏรายละเอียดให้ชัดเจน

คำถาม : บริษัทดังกล่าวมีผู้ใดเป็นกรรมการผู้อำนาจกระทำการแทนบริษัท และต้องกระทำด้วยวิธีการใด

คำตอบ : ตามเอกสารหนังสือรับรอง และข้อบังคับบริษัทมหาชน กรรมการถือหุ้นต้องปฏิบัติตาม

คำถาม : ความเสียหายที่ได้รับเป็นอย่างไร

คำตอบ : บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์ และถูกยักยอกเงินไปจำนวนเท่าไร อย่างไร

คำถาม : เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด

คำตอบ : กระทำที่ใดเหตุเกิดที่นั่น ที่บริษัท.....เลขที่ แขวง เขต กรุงเทพมหานครระหว่างวันที่เดือนปี ถึงวันที่เดือนปี ต่อเนื่องกัน

คำถาม : ผู้เสียหายจะยื่นพยานหลักฐานใดต่อพนักงานสอบสวน

คำตอบ : ยื่นกี่รายการ จำนวนกี่แผ่น

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้กล่าวหามาก่อนหรือไม่

คำตอบ : ตามแนวทาง

๔.๑ พยานเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

คำถาม : พยานมีตำแหน่งหน้าที่ใด

คำตอบ : ตามตำแหน่ง อำนาจหน้าที่

คำถาม : พยานเกี่ยวข้องกับคดีนี้ในฐานะใด (ได้รับมอบหมายจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า มาให้การเป็นพยาน)

คำตอบ : เป็นพยาน

คำถาม : ขอทราบว่าพฤติการณ์ของผู้ต้องหาในคดีนี้เข้าข่ายเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕ หรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : มีการกระทำการลงเท็จในเอกสารหรือบัญชี ทำให้ บริษัท และผู้ถือหุ้นบริษัทขาดประโยชน์อันควรได้

คำถาม : มีเอกสารใดหรือสิ่งใดมอบให้พนักงานสอบสวนหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ขอส่งเอกสารหลักฐานดังนี้...

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้หรือไม่

คำตอบ : ตามแนวทาง

๔.๒ พยานเจ้าหน้าที่ธนาคารพาณิชย์

คำถาม : พยานมีตำแหน่งหน้าที่ใด

คำตอบ : ตามข้อมูล

คำถาม : พยานเกี่ยวข้องกับคดีนี้หรือไม่

คำตอบ : ไม่เกี่ยวข้องคดี

คำถาม : บัญชีเงินฝากธนาคาร.....สาขา.....เลขที่บัญชี .....เปิดบัญชีในชื่อของใคร ให้ที่อยู่ไว้ที่ไหน เปิดเมื่อใด มีเงื่อนไขการเปิดบัญชีอย่างไร

คำถาม : บัญชีปิดแล้วหรือไม่ ครั้งสุดท้ายเหลือเงินในบัญชีเท่าไร

คำถาม : ขอทราบว่าเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ. มีรายการโอนเงินจากบัญชีบริษัทมหาชน จำนวน.....บาท มาเข้าบัญชีเงินฝากของผู้ต้องหาหรือไม่ หากมีแล้วได้มีการโอนมาโดยวิธีการใด อย่างไร แล้วมีการถอนเงินออกจากบัญชีหรือไม่ ถอนโดยวิธีการใด เป็นเงินเท่าไร หากโอนเงินเข้าบัญชีแล้วได้โอนเข้าบัญชีธนาคารใด สาขาใด เลขที่บัญชีเท่าไร จำนวนเงินเท่าไร อย่างไร (ควรถามทุกรายการที่มีการโอนเงิน เพื่อให้สอดคล้องกับผู้กล่าวหา)

คำตอบ : ให้การรายละเอียดการโอนเงิน ถอนเงิน

คำถาม : มีเอกสารใดหรือสิ่งใดมอบให้พนักงานสอบสวนหรือไม่ อย่างไร (ขอคัดสำเนาคำขอเปิดบัญชี และรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีของพวกผู้ต้องหา (ควรขอคัดรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีแบบละเอียด)

คำตอบ : มีเอกสารดังนี้...

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาในคดีนี้หรือไม่

คำตอบ : ตามแนวทาง

๓.๑๐ ความผิดเกี่ยวกับ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ

๓.๑๐.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ

๑. การรวบรวมพยานหลักฐานจากสถาบันการเงิน

ทั้งนี้เพื่อเป็นการพิสูจน์ให้เห็นเส้นทางการเงินไปที่ใคร เมื่อใด หมายเลขบัญชีดังกล่าว ผู้ใดเป็นผู้มาขอเปิดบัญชีเอาไว้ มาเปิดบัญชีไว้แต่เมื่อใด มีเงื่อนไขอย่างใด พร้อมขอสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการขอเปิดบัญชี ทั้งขอรายการเดินบัญชีที่เกี่ยวข้องตามห้วงเวลาที่เกิดเหตุ ว่ามีการโอนเข้าออก

เป็นอย่างไร เพื่อจะได้ทราบเส้นทางการเงินว่าจะไปเชื่อมโยงถึงผู้ใดที่อาจร่วมกระทำความผิดบ้าง พร้อมทั้งสอบถามสถานะทางบัญชีปัจจุบันประกอบ

ให้ออกหมายเรียกพยานไปที่ธนาคารพาณิชย์ เกี่ยวกับบัญชีที่ผู้เสียหายโอนเงินลงทุนไป เพื่อขอรับสำเนาคำขอเปิดบัญชี รายการทางบัญชีช่วงเกิดเหตุ พร้อมขอคัดข้อมูลรายการเดินบัญชีผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไฟล์เอ็กเซล (เอกสารและแผ่นซีดี) และสอบปากคำพนักงานธนาคารประกอบเอกสารที่ได้รับตามรูปคดี

๒. การรวบรวมพยานหลักฐานจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

กรณีผู้กระทำผิดเป็นนิติบุคคล ที่เป็นบริษัทมหาชน ต้องดำเนินการตรวจสอบจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าว่า มาขอจัดตั้งไว้ตั้งแต่เมื่อใด โดยผู้ใด ใครเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลบ้าง มีเงื่อนไขในการลงชื่อผูกพันนิติบุคคลเป็นอย่างไร มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ใด สถานะนิติบุคคลปัจจุบันเป็นอย่างไร เพื่อจะได้สอบสวนบุคคล และสถานที่ที่เกี่ยวข้องในกรณีดังกล่าวเพื่อพิสูจน์ยืนยันว่าผู้ใดเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลดังกล่าว หรือมีบุคคลใดเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวเพิ่มเติมบ้าง

๓. รายงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ พ.ศ.๒๕๔๔ ข้อ ๔

เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับ พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นความผิดมูลฐานตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๓(๑๘) การกระทำความผิดเกี่ยวกับ ลักทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง หรือยักยอกตาม ป.อาญา อันมีลักษณะปกติธุระ ที่ต้องรายให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทราบ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ พ.ศ.๒๕๔๔ ข้อ ๔ อีกทั้ง ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการสืบทรัพย์ที่ได้จากการกระทำความผิด นอกจากนี้ ให้ขอความร่วมมือจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน วิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงินของพวกผู้ต้องหา เพื่อจะได้ติดตามร่องรอยทางการเงินที่ผู้ต้องหาโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือได้มาครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มาครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๔. การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดตามพฤติการณ์ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิด

๔.๑ การประสานงานกับฝ่ายวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน กองข่าวกรอง ทางการเงิน ปปง. เพื่อให้ช่วยวิเคราะห์เส้นทางการเงินของผู้กระทำความผิดว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงไปยังผู้ใดบ้าง เพื่อวิเคราะห์พิจารณาว่ามีผู้ร่วมกระทำความผิดหรือไม่ โดยพิจารณาตามข้อกฎหมาย ตาม ป.อาญา มาตรา ๘๔, ๘๕, ๘๖

๔.๒ กรณีที่อาจมีความผิดตามกฎหมายฉบับอื่นๆ ให้พิจารณาด้วย เช่น พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๑๐.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ

กรณีกรรมการผู้มีอำนาจบริหารงานกิจการ เกิดข้อสงสัยจากผู้ถือหุ้นว่า มีการเบียดบังยักยอกเงินรายได้นิติบุคคล กระทำการหรือยินยอมให้กระทำการ ลงเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท หรือที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัท กระทำการหรือยินยอมให้กระทำการ เพื่อลวงให้ห้างหุ้นส่วน บริษัท ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้เป็นการกระทำการหรือไม่กระทำการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เป็นการเสียหายแก่นิติบุคคล

- มาตรา ๔๑ บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด กระทำ หรือไม่กระทำการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เป็นการเสียหายแก่นิติบุคคล

- มาตรา ๔๒ บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด กระทำ หรือยินยอมให้กระทำการ

(๑) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอม บัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

(๒) ลงข้อความเท็จ หรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชี หรือเอกสารของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทกระทำการหรือยินยอมให้กระทำการ เพื่อลวงให้ห้างหุ้นส่วน บริษัท ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้

- ป.อาญา มาตรา ๓๕๒, มาตรา ๓๕๓

๑. ผู้กล่าวหาหรือผู้เสียหาย

๑.๑ กรณีผู้เสียหาย หรือผู้กล่าวหาที่เป็นผู้ถือหุ้นหรือกรรมการผู้ถือหุ้นในนิติบุคคล มาร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับกรรมการที่รับผิดชอบดำเนินงานที่กระทำการทุจริต

ในการสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงในการกระทำผิดของผู้กระทำความผิดนั้น ควรรวบรวมให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบของการกระทำความผิด โดยสอบสวนให้ครอบคลุมถึงพฤติการณ์ในการกระทำผิด ว่ามีพฤติการณ์ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียดของเวลา สิ่งของ บุคคล และสถานที่ที่ยืนยันการกระทำความผิดนั้นๆ ด้วย ดังนี้

คำถาม : สอบประวัติส่วนตัวของผู้กล่าวหาหรือผู้กล่าวหารับมอบอำนาจจากผู้ถือหุ้นหรือบริษัทมีภูมิลำเนา พักอาศัยอยู่ที่ใด ปัจจุบันตำแหน่งใด มีอำนาจหน้าที่อย่างไร สามารถติดต่อได้อย่างไร

คำตอบ : ตามรายละเอียดผู้กล่าวหา

คำถาม : ท่านมาพบพนักงานสอบสวนด้วยเรื่องอะไร

คำตอบ : มาร้องทุกข์มอบคดีต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้ใดเป็นการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ.๒๔๙๙ มาตราใด และเป็นความผิดฐานใด เช่น ลงเท็จตามมาตรา ๔๒ หรือแสวงหาประโยชน์ มาตรา ๔๑, ป.อาญา มาตรา ๓๕๒, ๓๕๓ มาดำเนินคดีตามกฎหมายจนถึงที่สุด

คำถาม : รายละเอียดข้อเท็จจริงแห่งคดี ให้ได้ข้อเท็จจริงว่านิติบุคคล สมาคม หรือมูลนิธิ มีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ รายละเอียดเป็นอย่างไร มีเงื่อนไขของนิติบุคคล

สมาคมหรือมูลนิธิอย่างไร ทุนจดทะเบียน กิจการอะไร ปัจจุบันยังมีสถานะเป็นนิติบุคคล สมาคม หรือมูลนิธิตามกฎหมายหรือไม่อย่างไร พฤติการณ์การกระทำความผิดเป็นอย่างไร ตามพยานหลักฐานที่ได้มา

คำถาม : รายละเอียดคดีเกี่ยวกับ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน กระทำการหรือไม่กระทำการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เป็นการเสียหายแก่นิติบุคคลอย่างไร ให้แยกการกระทำทุจริตอะไร เป็นส่วนๆ บัญชีทรัพย์สินประกอบงบการเงิน ปีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ปีใด ทะเบียนทรัพย์สินปีใด บัญชีแยกประเภทของทรัพย์สินปีใด งบทดลองสำหรับปีใด รายการจ่ายเงิน (ใบสำคัญจ่าย) ของรายการทรัพย์สินที่มีการซื้อ ช่วงวันเดือนปีใด รายงานภาษีซื้อมูลค่าเพิ่ม และ ภพ.๓๐ พร้อมใบเสร็จกรมสรรพากร วันเดือนปีใด รายงานการประชุมกรรมการ รายงานการประชุมผู้ถือหุ้นทุกฉบับ การกระทำของกรรมการผู้มีอำนาจทำให้ผู้ถือหุ้นเสียหายขาดประโยชน์เรื่องใด มีการจัดทำรายงานประชุมบริษัทเท็จหรือไม่ ครั้งใด เมื่อใด

คำตอบ : มีการเก็บและการทำเอกสารไว้ถูกต้องเพียงใด พบการทุจริตไม่ลงบัญชีอย่างไร

คำถาม : ผู้เสียหายหรือผู้กล่าวหา ถือหุ้นจำนวนเท่าไร เลขลำดับหุ้นที่เท่าไร มีการชำระค่าหุ้นเสร็จสิ้นเพียงใด

คำตอบ : ตามเอกสาร รายการผู้ถือหุ้น

คำถาม : ผลการประกอบการของนิติบุคคลเป็นอย่างไร ขาดทุน กำไร

คำตอบ : ปรากฏตามรายงานงบการเงิน จำนวน บาท

คำถาม : ผู้เสียหายได้ทำการตรวจสอบการส่งงบการเงิน กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าหรือไม่ อย่างไร ได้ข้อมูลอะไรบ้าง

คำตอบ : เช่นได้ เอกสารการส่งงบการเงิน แต่ละปี ที่สงสัยลงเท็จอะไรบ้าง การจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงต่างๆ แต่ละช่วงเป็นอย่างไร

คำถาม : ผู้เสียหายได้รับการเรียกประชุมผู้ถือหุ้นเมื่อใด ครั้งที่เท่าไร มติที่ประชุมเป็นอย่างไร

คำตอบ : เคยได้หนังสือเชิญประชุมหรือไม่

คำถาม : การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นมีความเสียหายจำนวนเท่าใด ตามมูลค่าเปอร์เซ็นต์ถือหุ้น

คำตอบ : ค่าเสียหายทั้งหมด และแยกส่วนผู้ถือหุ้นของตนเองออกมา จำนวนเท่าไร

คำถาม : หากมีการกู้เงินสถาบันการเงิน กู้เงินบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีเอกสารหลักฐานอย่างไร

คำตอบ : เป็นสัญญากู้หรือตั๋วสัญญาใช้เงิน ระหว่างผู้ให้กู้กับผู้กู้เงิน

คำถาม : หลักฐานการใช้จ่ายแต่ละเดือน กับรายได้แต่ละเดือน เป็นอย่างไร

คำตอบ : ผลการตรวจสอบพบ

คำถาม : เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด

คำตอบ : เหตุเกิดที่ บริษัท ..... แขวง .... เขต กรุงเทพมหานคร หรือต่างจังหวัด เมื่อ วันเดือนปี

คำถาม : รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำผิดเมื่อใด

คำตอบ : เมื่อตรวจสอบพบหรือพยานแจ้งให้ทราบ หรือจากผลการตรวจสอบบัญชีจากคนนอก

คำถาม : ผู้เสียหายจะยื่นพยานหลักฐานใดประกอบการสอบสวน

คำตอบ : เอกสารที่ลงเท็จหรือเอกสารที่เกี่ยวกับการไม่นำไปลงบัญชีรายวัน

คำถาม : เคยรู้จักหรือมีเรื่องโกรธเคืองกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใดในคดีนี้มาก่อนหรือไม่

คำตอบ : ตามแนวทาง

๑.๒ กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กล่าวโทษกรณีที่มีการสืบสวนชุดตรวจค้น/จับกุม

การกระทำของความผิดตามมาตรา ๔๖ ผู้ใดโฆษณาโดยอ้างบุคคล ตำแหน่งหน้าที่ บัญชี รายงาน หรือกิจการอันเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจำกัดฯ อันเป็นเท็จในสาระสำคัญ เพื่อลวงให้ผู้มีส่วนได้เสียในบริษัท ห้างหุ้นส่วนจำกัด ขาดประโยชน์อันควรได้ จูงใจให้บุคคลเข้าเป็นหุ้นส่วน ให้มอบหมายหรือให้ส่งทรัพย์สิน

คำถาม : รับราชการอยู่ที่ใด มีตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ใด อย่างไร

คำตอบ : ตามข้อมูล

คำถาม : เกี่ยวข้องกับคดีนี้อย่างไร (เชื่อมโยงมาถึงการเข้ามาเป็นผู้กล่าวหาในคดี)

คำตอบ : เป็นผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษดำเนินคดีกับผู้ต้องหา

คำถาม : เกี่ยวกับคดีนี้ได้รับแจ้งเหตุ/ตรวจสอบพบ เมื่อใด จากใคร หรือได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาเมื่อใดอย่างไร

คำตอบ : ตรวจสอบพบ

คำถาม : เริ่มทำการสืบสวนหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อใด และผลการดำเนินการเป็นอย่างไรบ้าง (มีการโฆษณาชักชวนมาซื้อหุ้น ร่วมทุนในบริษัท อ้างบุคคล ตำแหน่งหน้าที่ บัญชี รายงาน หรือกิจการอันเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด ทางเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ประเภทใด ขอทราบรายละเอียดและหลักฐานของการประกาศ โฆษณา การดำเนินกิจการของกรรมการ นิติบุคคล สมาคม หรือมูลนิธิ เป็นต้น

คำตอบ : มีการขอหมายค้นเพื่อพบพยานหลักฐาน และได้แยกเอกสารของกลางพบการกระทำผิดของผู้ต้องหา ประกาศโฆษณาชักชวนประชาชนมาซื้อหุ้น จึงกล่าวหาดำเนินคดี

คำถาม : เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ผู้เสียหายได้รับความเสียหายอย่างไร หากมีเอกสารให้ยื่นเป็นหลักฐานโดยผ่านผู้ใด มูลค่าความเสียหายเท่าใด

คำตอบ : ประชาชนได้รับความเสียหายจากการโฆษณา เพื่อลวงให้ผู้มีส่วนได้เสียในบริษัท ห้างหุ้นส่วนจำกัดขาดประโยชน์อันควรได้ จูงใจให้บุคคลเข้าเป็นหุ้นส่วน ให้มอบหมายหรือให้ส่งทรัพย์สิน

คำถาม : ก่อนทำการสืบสวนจับกุม ได้ทำการตรวจสอบการจดทะเบียนนิติบุคคล สมาคม หรือมูลนิธิของผู้ต้องหา กับทางกรมพัฒนาธุรกิจการค้าแล้วหรือไม่อย่างไร ผลการตรวจสอบประการใด

คำตอบ :

คำถาม : ขอทราบอายุ ตำหนิรูปพรรณ ที่อยู่ของผู้ต้องหา (กรณีผู้ต้องหาหลบหนี)

คำตอบ :

คำถาม : ได้มีการรายงานข้อเท็จจริงที่ได้ต่อผู้บังคับบัญชาเมื่อใด ผลเป็นประการใด

คำตอบ :

คำถาม : ได้มีการตรวจค้นสำนักงานหรือบ้านของผู้ต้องหาหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ผลการตรวจค้น ได้ของกลางอะไร กี่รายการ

คำถาม : เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด

คำตอบ : เหตุเกิดที่มีการโฆษณาอ้างบุคคล ตำแหน่งหน้าที่ บัญชี รายงาน หรือกิจการ

หรือที่ผู้เสียหาย ทราบทางเฟซบุ๊ก ขณะที่ผู้เสียหายอยู่บ้านพัก หรือที่ตำรวจตรวจค้นพบหลักฐาน เมื่อวันเดือนปี

คำถาม : ประสงค์จะดำเนินคดีกับบุคคลใดบ้าง และหากเป็นนิติบุคคลแล้ว มีใครเป็นกรรมการผู้มีอำนาจ ผู้จัดการ หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้กระทำการแทนนิติบุคคล หรือพนักงานที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการในนามนิติบุคคล

คำตอบ : ระบุให้ชัดเจน มีการกระทำอย่างไร ร่วมกันอย่างไร

คำถาม : เคยรู้จักหรือมีเรื่องโกรธเคืองกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใดในคดีนี้มาก่อนหรือไม่

คำตอบ : ตามแนวทาง

๒. ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

เริ่มต้นด้วยการแจ้งสิทธิ และแจ้งข้อเท็จจริง ข้อกล่าวหา ให้ทราบ

คำถาม : ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ

คำตอบ : จะให้รายละเอียดหรือไม่ให้การ

คำถาม : ประวัติส่วนตัวพอสังเขป

คำตอบ : สอบถามให้ละเอียด

คำถาม : รายละเอียดการจดทะเบียนนิติบุคคล สมาคม หรือมูลนิธิ

คำตอบ : ผลการตรวจสอบ

คำถาม : รายละเอียดการดำเนินการในกิจการ หรือประกอบกิจการของนิติบุคคล สมาคม หรือมูลนิธิ

คำตอบ : บริหารจัดการอย่างไร มีการลงบัญชีไว้ถูกต้องหรือไม่

คำถาม : รายละเอียดในเรื่องที่ถูกกล่าวหาจะให้การอย่างไร กรณีลงเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในเอกสารหรือบัญชีบริษัท การยักยอกรายได้ กำไร ของบริษัท เป็นอย่างไร

คำตอบ : ปฏิเสธหรือรับสารภาพ ให้ข้อเท็จจริงอย่างไรหรือไม่

คำถาม : ถูกจับกุมเมื่อใด ที่ใด หรือมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนด้วยเหตุใด

คำตอบ : มาตามหมายเรียก หรือถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมที่ใด ตามหมายจับศาลใด เมื่อใด

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้กล่าวหามาก่อนหรือไม่

คำตอบ : ตามแนวทาง

๓. พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

- เอกสารหนังสือรับรองนิติบุคคล สมาคม หรือมูลนิธิ
- เอกสารการลงเท็จในเอกสารหรือบัญชี ที่ผู้กล่าวหาส่งมอบ
- เอกสารการบัญชีการเงินที่มีการทุจริตจากผู้ต้องหา
- กรณีตรวจค้น พบโทรศัพท์ หรืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ฮาร์ดดิสก์ เอกสารบัญชี รายจ่าย รายได้ สัญญากู้เงินของนิติบุคคล สมาคม หรือมูลนิธิ กรณีมีการเข้าตรวจค้นที่สถานประกอบการของนิติบุคคล สมาคม หรือมูลนิธิ

๔. ประเด็นการสอบสวนพยาน

๔.๑ พยานเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมสืบสวนจับกุม/ตรวจค้น

คำถาม : รับราชการอยู่ที่ใด มีตำแหน่ง หน้าที่ใด อย่างไร

คำตอบ : ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน

คำถาม : เกี่ยวข้องกับคดีนี้อย่างไร (เชื่อมโยงมาถึงการเข้ามาเป็นพยานในคดี)

คำตอบ : สืบสวนตรวจค้น

คำถาม : เกี่ยวกับคดีนี้ได้รับแจ้งเหตุ/ตรวจสอบพบ เมื่อใด จากใคร หรือได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาเมื่อใดอย่างไร ในการตรวจค้นเป้าหมาย ที่เก็บเอกสาร โกดัง

คำตอบ : รับแจ้งเบาะแส หรือสืบสวนเอง

คำถาม : เริ่มทำการสืบสวนหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงร่วมกับผู้กล่าวหาเมื่อใด และผลการดำเนินการเป็นอย่างไร เป็นต้น

คำตอบ : ตามรายงานการสืบสวน

คำถาม : ก่อนทำการสืบสวนจับกุมผู้ต้องหา ได้ทำการตรวจสอบการจดทะเบียนนิติบุคคล สมาคมหรือมูลนิธิของผู้ต้องหา กับทางกรมพัฒนาธุรกิจการค้าแล้วหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : ตรวจสอบก่อนแล้ว

คำถาม : ขอทราบอายุ ตำหนิรูปพรรณ ที่อยู่ของผู้ต้องหา (กรณีผู้ต้องหาหลบหนี)

คำตอบ : ตามข้อมูล

คำถาม : ได้มีการรายงานข้อเท็จจริงที่ได้ต่อผู้บังคับบัญชาเมื่อใด ผลเป็นประการใด

คำตอบ : รายงานการสืบสวน ให้ทราบ

คำถาม : ผลการตรวจค้นสำนักงานหรือบ้านของผู้ต้องหา เป็นอย่างไร

คำตอบ : ตรวจยึดเอกสาร และวัตถุพยานอื่น มาจำนวนกี่รายการ

คำถาม : เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด

คำตอบ : เหตุเกิดที่บริษัท แขวง เขต กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันเดือนปี ใด

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ใดมาก่อนหรือไม่

คำตอบ : ตามแนว

๓.๑๑ ความผิดเกี่ยวกับการบัญชี

๓.๑๑.๑ แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดประเด็นการสอบสวนคดี พ.ร.บ.การบัญชี

๑. การรวบรวมพยานหลักฐานจากสถาบันการเงิน

ทั้งนี้เพื่อเป็นการพิสูจน์ให้เห็นเส้นทางการเงินไปที่ใคร เมื่อใด หมายเลขบัญชีดังกล่าว ผู้ใดเป็นผู้มาขอเปิดบัญชีเอาไว้ มาเปิดบัญชีไว้แต่เมื่อใด มีเงื่อนไขอย่างใด พร้อมขอสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการขอเปิดบัญชี ทั้งขอรายการเดินบัญชีที่เกี่ยวข้องตามห้วงเวลาที่เกิดเหตุ ว่ามีการโอนเข้าออกเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ทราบเส้นทางการเงินว่าจะไปเชื่อมโยงถึงผู้ใดที่อาจร่วมกระทำความผิดบ้าง พร้อมทั้งสอบถามสถานะทางบัญชีปัจจุบันประกอบ ทราบรายได้ของบริษัท

ให้ออกหมายเรียกพยานไปที่ธนาคารพาณิชย์ เกี่ยวกับบัญชีบริษัทและบัญชีของผู้ต้องหา เพื่อขอรับสำเนาคำขอเปิดบัญชี รายการทางบัญชีช่วงเกิดเหตุ พร้อมขอคัดข้อมูลรายการเดินบัญชีผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไฟล์เอ็กเซล (เอกสารและแผ่นซีดี) และสอบปากคำพนักงานธนาคารประกอบเอกสารที่ได้รับตามรูปคดี

๒. การรวบรวมพยานหลักฐานจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

กรณีผู้กระทำผิดเป็นนิติบุคคล ที่เป็นบริษัทมหาชน ต้องดำเนินการตรวจสอบจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าว่า มาขอจัดตั้งไว้ตั้งแต่เมื่อใด โดยผู้ใด ใครเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลบ้าง มีเงื่อนไขในการลงชื่อผูกพันนิติบุคคลเป็นอย่างไร มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ใด สถานะนิติบุคคลปัจจุบันเป็นอย่างไร เพื่อจะได้สอบสวนบุคคล และสถานที่ที่เกี่ยวข้องในกรณีดังกล่าวเพื่อพิสูจน์ยืนยันว่าผู้ใดเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลดังกล่าว หรือมีบุคคลใดเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวเพิ่มเติมบ้าง

๓.๑๑.๒ ประเด็นการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการบัญชี

มาตรา ๓๙ ผู้ใดหากลงรายการเป็นเท็จ แก้ไข ละเว้นการลงรายการในบัญชีหรืองบการเงิน แก้ไขเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเพื่อให้ผิดต่อความเป็นจริงหากผู้กระทำผิดเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ต้องระวางโทษ .....

๑. ผู้กล่าวหาหรือผู้เสียหายอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ส่งเรื่องร้องทุกข์มายังพนักงานสอบสวนโดยมีนิติกรมาร้องทุกข์กล่าวโทษ บริษัทและกรรมการบริษัท ในการกระทำผิดฐานต่างๆ

๑.๑ การสอบสวนผู้กล่าวหารับมอบอำนาจ
ผู้กล่าวหาหรือผู้เสียหาย

กรณีผู้เสียหาย หรือผู้กล่าวหารับมอบอำนาจจาก กรมพัฒนาธุรกิจการค้า มาร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับผู้จัดทำบัญชีเท็จ

๑.๑.๑ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแล และเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ.การบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓

ในการสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงในการกระทำผิดของผู้กระทำความผิดนั้น ควรรวบรวมให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบของการกระทำความผิด โดยสอบสวนให้ครอบคลุมถึงพฤติการณ์ในการกระทำผิด ว่ามีพฤติการณ์ข้อเท็จจริง เป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียดของเวลา สิ่งของ บุคคล และสถานที่ที่ยืนยันการกระทำความผิดนั้นๆ ด้วย ดังนี้

คำถาม : สอบประวัติผู้กล่าวหารับมอบอำนาจ มีภูมิลำเนา พักอาศัยอยู่ที่ใด ปัจจุบันตำแหน่งใด มีอำนาจหน้าที่อย่างไร สามารถติดต่อได้อย่างไร

คำตอบ : ตามรายละเอียดผู้กล่าวหา

คำถาม : ท่านมาพบพนักงานสอบสวนด้วยเรื่องอะไร

คำตอบ : มาร้องทุกข์มอบคดีต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้ใด เป็นการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.การบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓ มาตราใด และเป็นความผิดฐานใด เช่น ลงเท็จมาดำเนินคดีตามกฎหมายจนถึงที่สุด

คำถาม : รายละเอียดข้อเท็จจริงแห่งคดี ให้ได้ข้อเท็จจริงว่านิติบุคคลมีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ รายละเอียดเป็นอย่างไร มีเงื่อนไขของนิติบุคคล ทุนจดทะเบียน กิจการอะไร ปัจจุบันยังมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายหรือไม่อย่างไร ผู้ทำบัญชีหรือผู้จัดทำบัญชีลงเท็จอย่างไร ในรายการงบการเงิน แก้ไขเอกสารที่จะต้องใช้ประกอบการลงบัญชี พฤติการณ์การกระทำความผิดเป็นอย่างไร ตามพยานหลักฐานที่ได้มา

คำตอบ : ผู้จัดทำบัญชีหรือผู้ทำบัญชีทำเท็จ อย่างไร ผู้จัดทำบัญชี คือ กรรมการหรือผู้รับผิดชอบดำเนินงาน ส่วนผู้ทำบัญชีคือ ผู้รับจ้างทำบัญชี ดูข้อเท็จจริงการกล่าวหาใครมีพยานหลักฐานอะไร

คำถาม : รายละเอียดคดีเกี่ยวกับ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน เป็นผู้จัดทำบัญชี กระทำการลงเท็จในเอกสารอย่างไร ลงรายการเป็นเท็จ แก้ไข ละเว้นการลงรายการในบัญชีหรืองบการเงิน แก้ไขเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเพื่อให้ผิดต่อความเป็นจริง

คำตอบ : มีการลงบัญชีเท็จอย่างไร

คำถาม : ปีที่ผ่านมาผลการประกอบกิจการของนิติบุคคล ขาดทุนกำไร หรือไม่อย่างไร

คำตอบ : ปรากฏตามรายงานงบการเงิน

คำถาม : ผู้กล่าวหาได้ทำการตรวจสอบการลงรายการงบการเงินเท็จเป็นการลงเท็จรายการใด เมื่อใด

คำตอบ : เช่นได้ เอกสารการส่งงบการเงินแต่ละปี ที่สงสัยลงเท็จอะไรบ้าง แก้ไขรายการอะไรให้ผิดไปจากความเป็นจริง อย่างไร

คำถาม : ผู้กล่าวหาได้สั่งการไปยังผู้ทำบัญชีหรือผู้จัดทำบัญชีเกี่ยวกับการลงเท็จในงบการเงินอย่างไร

คำตอบ : สั่งการให้แก้ไขให้ถูกต้อง แต่ยังฝ่าฝืน

คำถาม : ความเสียหายที่ได้รับเป็นอย่างไร

คำตอบ : การลงรายการเท็จ แก้ไข ละเว้นการลงรายการในบัญชีหรืองบการเงิน แก้ไขเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเพื่อให้ผิดต่อความเป็นจริง ทำให้รัฐเสียหาย

คำถาม : เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด

คำตอบ : เหตุเกิดที่ บริษัท ..... แขวง .... เขต กรุงเทพมหานคร หรือต่างจังหวัด เมื่อ วันเดือนปี

คำถาม : รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำผิดเมื่อใด

คำตอบ : เมื่อตรวจสอบพบหรือพยานแจ้งให้ทราบ

คำถาม : ผู้เสียหายจะยื่นพยานหลักฐานใดประกอบการสอบสวน

คำตอบ : เอกสารที่ลงเท็จหรือเอกสารที่เกี่ยวกับการแก้ไขให้ผิดไปจากความเป็นจริง

คำถาม : เคยรู้จักหรือมีเรื่องโกรธเคืองกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใดในคดีนี้มาก่อนหรือไม่

คำตอบ : ตามแนวทาง

๒. ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

เริ่มต้นด้วยการแจ้งสิทธิ และแจ้งข้อเท็จจริง ข้อกล่าวหา ให้ทราบ

คำถาม : ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ

คำตอบ : จะให้รายละเอียดหรือไม่ให้การ

คำถาม : ประวัติส่วนตัวพอสังเขป

คำตอบ : สอบถามให้ละเอียด

คำถาม : รายละเอียดการจดทะเบียนนิติบุคคล สมาคม หรือมูลนิธิ

คำตอบ : ผลการตรวจสอบ

คำถาม : รายละเอียดการดำเนินการในกิจการ หรือประกอบกิจการของนิติบุคคล

คำตอบ : บริหารจัดการอย่างไร มีการลงบัญชีไว้ถูกต้องหรือไม่

คำถาม : รายละเอียดในเรื่องที่ถูกกล่าวหาจะให้การอย่างไร กรณีลงเท็จในเอกสารแก้ไข ละเว้นการลงรายการในบัญชีหรืองบการเงิน แก้ไขเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเพื่อให้ผิดต่อความเป็นจริงหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : ปฏิเสธหรือรับสารภาพ ให้ข้อเท็จจริงอย่างไรหรือไม่

คำถาม : ถูกจับกุมเมื่อใด ที่ใด หรือมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนด้วยเหตุใด

คำตอบ : มาตามหมายเรียก หรือถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมที่ใด ตามหมายจับศาลใด เมื่อใด

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้กล่าวหามาก่อนหรือไม่

คำตอบ : ตามแนวทาง

๓. พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

- เอกสารหนังสือรับรองนิติบุคคล
- เอกสารการลงเท็จในเอกสารหรือบัญชี ที่ผู้กล่าวหาส่งมอบ
- กรณีตรวจค้น พบโทรศัพท์ หรืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ฮาร์ดดิสก์ เอกสารบัญชีรายจ่าย รายได้ ของนิติบุคคล

๔. ประเด็นการสอบสวนพยาน

๔.๑ พยานเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมสืบสวนจับกุม/ตรวจค้น

คำถาม : รับราชการอยู่ที่ใด มีตำแหน่ง หน้าที่ใด อย่างไร

คำตอบ : ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน

คำถาม : เกี่ยวข้องกับคดีนี้อย่างไร (เชื่อมโยงมาถึงการเข้ามาเป็นพยานในคดี)

คำตอบ : ในฐานะสารวัตรบัญชี ได้ตรวจสอบพบเอกสารเท็จอย่างไร

คำถาม : เกี่ยวกับคดีนี้ได้รับแจ้งเหตุ/ตรวจสอบพบ เมื่อใด จากใคร หรือได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาเมื่อใดอย่างไร ในการตรวจสอบเป้าหมาย ที่เก็บเอกสารหรือเข้าตรวจค้นเอกสารอย่างไร

คำตอบ : ทำการตรวจสอบรายการส่งงบการเงิน บริษัทของผู้ต้องหาพบการลงบัญชีเท็จ

คำถาม : เริ่มทำการสืบสวนหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงร่วมกับผู้กล่าวหาเมื่อใดและผลการดำเนินการเป็นอย่างไร

คำตอบ : จะทำการตรวจสอบรายการเอกสารบัญชีของบริษัทต่างๆ พบว่ามีการลงรายการเท็จในงบการเงิน

คำถาม : ขอทราบอายุ ตำหนิรูปพรรณ ที่อยู่ของผู้ต้องหา (กรณีผู้ต้องหาหลบหนี)

คำตอบ : ตามข้อมูล

คำถาม : ผลการตรวจค้นสำนักงานหรือบ้านของผู้ต้องหา เป็นอย่างไร

คำตอบ : ตรวจยึดเอกสาร และวัตถุพยานอื่น มาจำนวนกี่รายการ

คำถาม : เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด

คำตอบ : เหตุเกิดที่บริษัท แขวง เขต กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันเดือนปีใด

คำถาม : เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ใดมาก่อนหรือไม่

คำตอบ : ตามแนว

——★★★——

บทที่ ๔
ของกลางคดีอาญา

การยึดหรือการอายัดสิ่งของ เพื่อเป็นของกลางในคดีอาญา ตลอดจนการเก็บรักษา การจำหน่ายของกลาง ให้เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕, ๘๕/๑ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ว่าด้วยของกลางในคดีอาญาและของส่วนตัวผู้ต้องหา รวมถึงระเบียบ ข้อบังคับหรือข้อตกลงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจะหยิบยกเกี่ยวกับการจัดการของกลาง ที่พนักงานสอบสวนสามารถส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการได้ ดังต่อไปนี้

๔.๑ คดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

ของกลางในคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยทั่วไปจะเป็นประเภทสินค้าที่มีจำหน่ายอยู่ในท้องตลาด อาทิ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย กระเป๋าถือ เครื่องหนัง รองเท้า งานวรรณกรรมหนังสือหรือนวนิยาย, แผ่น CD หรือ แผ่น DVD ภาพยนตร์และเพลง รวมทั้ง แผ่น CD หรือ แผ่น DVD คาราโอเกะ, Software โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ และงานแพร่เสียงแพร่ภาพรายการโทรทัศน์ ฯลฯ ซึ่งถือว่าเป็นทรัพย์สินตามที่ ป.อาญา ม.๓๒, ๓๓, ๓๔ ได้บัญญัติไว้ ซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด ตาม ป.วิอาญา ม.๘๕

การดำเนินการเกี่ยวกับของกลางในระหว่างการสอบสวน

การดำเนินการเกี่ยวกับของกลางในคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา แบ่งออกตามลักษณะของความผิดโดยมีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติ ดังนี้

๑. ของกลางในคดีความผิดตาม พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า พ.ศ.๒๕๓๔

๑.๑ นำของกลางที่มีเครื่องหมายการค้าปลอม และ/หรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักร ไปสอบปากคำนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้ตรวจสอบว่าของกลางดังกล่าว มีเครื่องหมายการค้าที่ปรากฏอยู่ที่ตัวสินค้าของกลางมีรูป ลักษณะ เหมือนและ/หรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วหรือไม่ อย่างไร และเป็นสินค้าจำพวกเดียวกันกับสินค้าที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วหรือไม่ อย่างไร

๑.๒ นำของกลางเก็บรักษาไว้ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด และเมื่อพนักงานอัยการหรือศาลได้มีคำพิพากษาเกี่ยวกับของกลางว่าอย่างไร ก็ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตามคำสั่งของพนักงานอัยการหรือคำพิพากษาคดีถึงที่สุด แล้วแต่กรณี

๒. ของกลางในคดีความผิดตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.๒๕๓๗

๒.๑ ของกลางในคดีละเมิดลิขสิทธิ์ ให้พนักงานสอบสวนจัดให้ผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ตรวจสอบและยืนยันให้ชัดเจนว่า ของกลางละเมิดลิขสิทธิ์อย่างไร มีลักษณะแตกต่าง หรือเหมือนกันกับสินค้าที่มีลิขสิทธิ์ของเจ้าของหรือผู้เสียหายอย่างไร

หมายเหตุ : เนื่องจากงานอันมีลิขสิทธิ์ ไม่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องจดทะเบียนกับสำนักลิขสิทธิ์คงมีเพียงหนังสือรับรองการจดแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์ที่ออกให้โดย สำนักลิขสิทธิ์ กรมทรัพย์สินทางปัญญาเท่านั้น และหนังสือดังกล่าวก็เป็นเพียงหลักฐานเพื่อแสดงว่าผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ได้จดแจ้งข้อมูลเท่านั้น ฉะนั้น พนักงานสอบสวนจึงต้องสอบปากคำผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ เพื่อให้ยืนยันว่าของกลางดังกล่าว เป็นของกลางที่ละเมิดลิขสิทธิ์ของตน

๒.๒ นำของกลางเก็บรักษาไว้ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด และเมื่อพนักงานอัยการหรือศาลได้มีคำพิพากษาเกี่ยวกับของกลางว่าอย่างไร ก็ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตามคำสั่งของพนักงานอัยการหรือคำพิพากษาคดีถึงที่สุด แล้วแต่กรณี

๓. ของกลางในคดีความผิดตาม พ.ร.บ.สิทธิบัตร พ.ศ.๒๕๒๒

๓.๑ นำของกลางที่ละเมิดสิทธิบัตร ไปสอบปากคำนายทะเบียนสิทธิบัตรที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้ตรวจสอบว่าของกลางดังกล่าว มีลักษณะ รูปร่าง รูปทรง หรือมีแบบเหมือนและ/หรือคล้ายกับแบบสิทธิบัตรที่ได้จดทะเบียนสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรไว้แล้วหรือไม่ อย่างไร และมีลักษณะตรงตามข้อถือสิทธิ์ที่ได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรไว้หรือไม่ อย่างไร

๓.๒ นำของกลางเก็บรักษาไว้ จนกว่าคดีจะถึงที่สุดและเมื่อพนักงานอัยการหรือศาลได้มีคำพิพากษาเกี่ยวกับของกลางว่าอย่างไร ก็ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตามคำสั่งของพนักงานอัยการหรือคำพิพากษาคดีถึงที่สุด แล้วแต่กรณี

การดำเนินการเกี่ยวกับของกลางเมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว

การดำเนินการเกี่ยวกับของกลาง ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามที่ ป.วิอาญา ม.๘๕ วรรคสอง ได้บัญญัติไว้ โดยพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.๒๕๓๗ มาตรา ๗๕ “บรรดาสิ่งที่ได้ทำขึ้นหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หรือสิทธิของนักแสดงและสิ่งที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ริบเสียทั้งสิ้น หรือในกรณีที่ศาลเห็นสมควร ศาลอาจสั่งให้ทำให้สิ่งนั้นใช้ไม่ได้หรือจะสั่งทำลายสิ่งนั้นก็ได้ โดยให้ผู้กระทำละเมิดเสียค่าใช้จ่ายในการนั้น

พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๑๑๕ “บรรดาสินค้าที่ได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร เพื่อจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายอันเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่”

พ.ร.บ.สิทธิบัตร พ.ศ.๒๕๒๒ ไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับของกลางไว้แต่อย่างใด การดำเนินการเกี่ยวกับของกลางจึงต้องยึดถือตามบททั่วไป ดังที่บัญญัติไว้ ตาม ป.วิอาญา ม.๘๕ และ ป.อาญา ม.๓๒ - ๓๗

หมายเหตุ :

เนื่องจากการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เป็นนโยบายของรัฐบาลทุกสมัยซึ่งในรัฐบาลปัจจุบันก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติ เพื่อกำกับดูแลการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยคณะกรรมการฯ ได้มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๙ มี.ค. ๕๙ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยมี พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานฯ ซึ่งต่อมาคณะอนุกรรมการฯ ได้มีคำสั่งที่ ๓/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๑ เม.ย. ๖๑ แต่งตั้งคณะทำงานทำลายของกลางคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่คดีถึงที่สุดแล้ว ซึ่งคณะทำงานได้กำหนดให้จัดพิธีทำลายของกลางคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เป็นประจำทุกปี โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยส่งมอบของกลางเพื่อจัดพิธีทำลายร่วมกัน ตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนด

ฉะนั้น ของกลางในคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวน ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว พนักงานสอบสวนก็จะต้องเก็บรักษาไว้จนกว่าจะได้รับการแจ้งให้จัดส่งของกลางให้กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เพื่อดำเนินการจัดพิธีทำลายของกลางต่อไป

๔.๒ คดีความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน

ของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นไปตาม ป.อาญา มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ คือ ของกลางของที่บุคคลใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด หรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด ซึ่งเป็นของกลางที่ใช้พิสูจน์ความผิด

นอกจากนี้แล้ว ตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกหนังสือเรียกสั่งให้บุคคลใดที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่การตรวจสอบถึงการกู้ยืมเงิน นำบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินมาตรวจสอบได้ หากบุคคลนั้นไม่ยอมปฏิบัติการ จะเป็นความผิดตามมาตรา ๕(๑) (๒) (ข) ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา ๔ สำหรับพนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกบุคคล ซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้จัดส่งสิ่งของนั้นมาให้พนักงานสอบสวน แต่หากว่าบุคคลที่ถูกหมายเรียกได้จัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้วก็ไม่จำเป็นต้องมาด้วยตนเอง ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย (ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๓) แต่หากไม่ปฏิบัติตามหมายแล้วก็อาจมีความผิดฐานขัดคำบังคับของพนักงานสอบสวน ตาม ป.อาญา มาตรา ๑๖๙

กรณีพบบัญชีต้องสงสัยว่าเป็นบัญชีที่ผู้ต้องหาใช้ในการกระทำความผิด เช่น บัญชีที่รับโอนเงินจากผู้เสียหาย เป็นต้น ให้ทำหนังสือพร้อมหมายเรียกขออายัดบัญชีดังกล่าวไว้เพื่อทำการตรวจสอบ และห้ามมิให้บุคคลใดกระทำธุรกรรมใดๆ จนกว่าจะมีหนังสือเพิกถอน หรือศาลสั่งให้ยึดเงินในบัญชี (ป.วิอาญา ม.๑๓๒ (๔)) พนักงานสอบสวนมีอำนาจยึดของกลางไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

ในชั้นสอบสวน ถ้ามีของกลางอย่างใดๆ จะต้องจัดทำบัญชีของกลางประกอบสำนวนการสอบสวนไว้ (ป.วิอาญา ม.๑๓๙ วรรคสอง)

รับมอบของกลางจากพนักงานเจ้าหน้าที่ กรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้ต้องหากระทำความผิดตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย หรือมีสินทรัพย์ไม่พอชำระหนี้สิน และเห็นสมควรให้มีการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นไว้ก่อนเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน พนักงานเจ้าหน้าที่อาจขออนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นไว้ก่อนได้ แต่ไม่ให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้เกินกว่า ๙๐ วัน เว้นแต่ได้มีการฟ้องคดีต่อศาลล้มละลายแล้ว คำสั่งยึดหรืออายัดดังกล่าวยังคงมีผลต่อไปจนกว่าศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น (พ.ร.ก.กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ มาตรา ๘) เช่นนี้แล้วหากพนักงานเจ้าหน้าที่มีการส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าวก็ให้จัดทำบัญชีของกลางประกอบสำนวนการสอบสวน

ของกลางบางอย่างเป็นทรัพย์สินที่บุคคลอื่นถือกรรมสิทธิ์อยู่ เช่น บ้านและที่ดิน รถยนต์ บัญชีเงินฝากร่วม เป็นต้น หากมีการยึดเอาทรัพย์สินนั้นย่อมเป็นการแย่งการครอบครองทรัพย์สิน พึงระมัดระวังว่าต้องมีเหตุผลสมควรตามกฎหมายที่จะทำการยึดของกลางไว้ได้ หากมีการยึดไปโดยมิชอบแล้ว อาจจะถูกฟ้องทั้งในทางแพ่งและในทางอาญา

หากมีการตรวจค้นสถานที่แล้วมีการนำของกลางมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวน ให้จดรูปพรรณสิ่งของกลางลงในรายงานประจำวัน และสมุดยึดทรัพย์และของกลาง แล้วเขียนเลขกำกับที่ยึดทรัพย์ติดไว้กับสิ่งของอย่างมั่นคง ระวังไม่ให้หลุดหรือสูญหายได้ แล้วเก็บรักษาไว้ตามระเบียบ

กรณีของกลางเป็นพวกโทรศัพท์มือถือ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ หากสงสัยว่าจะมีข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดก็ให้ส่งตรวจพิสูจน์ไปที่กองพิสูจน์หลักฐาน หรือ บก.ปอท. ให้คำนึงถึงความถูกต้องหรือระเบียบในส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ถ้าจะส่งไปตรวจพิสูจน์ที่ กองพิสูจน์หลักฐานฯ ก็ควรปฏิบัติ

ตามเอกสารคู่มือของกองพิสูจน์หลักฐานฯ เรื่องคำแนะนำในการเก็บรักษาและจัดส่งเอกสารหรือวัตถุของกลางไปตรวจพิสูจน์ เป็นต้น

ตัวอย่างประเด็นสอบถามส่งของกลางไปตรวจพิสูจน์

สถานที่พบของกลางและรายการที่ให้ตรวจพิสูจน์

รายการที่ ๑ อยู่ในห้องที่ เอ๑ ของสำนักงานไม่มีชื่อ ชั้น ๑๘ โรงแรม.....ขณะเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าตรวจค้น

๑. Note book ยี่ห้อ Asus จำนวน ๑ เครื่อง

๒. คอมพิวเตอร์ Dell ALL IN ONE จำนวน ๑ เครื่อง

๓. โทรศัพท์มือถือยี่ห้อซัมซุง หมายเลข ๐๖-๓๔๖๙-๘๔๐๕ จำนวน ๑ เครื่อง

๔. คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ ALL IN ONE ยี่ห้อ HP พร้อมอุปกรณ์ จำนวน ๑ เครื่อง

๕. โทรศัพท์มือถือยี่ห้อ Redmi หมายเลข ๐๙-๔๔๘๗-๓๔๐๐ จำนวน ๑ เครื่อง

จุดประสงค์ในการตรวจพิสูจน์

๑. ขอทราบว่ามีการใช้งานสิ่งที่ส่งมาตรวจพิสูจน์ (คอมพิวเตอร์) รายการที่ ๑, ๒, ๔ ในการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตไปยังแอปพลิเคชัน ๑.investment ๒.sure ๓.Loan หรือไม่ อย่างไร หากพบ ขอทราบรายละเอียดทั้งหมดดังต่อไปนี้

๒. ขอทราบข้อมูลการเข้าถึง หรือประวัติการเข้าถึงแอปพลิเคชัน ๑.investment ๒.sure ๓.Loan ตามรายการสิ่งที่ส่งมาตรวจพิสูจน์ ในข้อ ๑. โดยละเอียด

๓. ขอทราบว่าแอปพลิเคชัน ๑.investment ๒.sure ๓.Loan มีระบบส่งข้อความอัตโนมัติทางโทรศัพท์ (SMS) หรือข้อความแอปพลิเคชันไลน์ (LINE) ไปยังผู้อื่นหรือไม่ อย่างไร และผู้ใดหรืออุปกรณ์ใดหรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ใดเป็นผู้ควบคุมระบบดังกล่าว ขอทราบโดยละเอียด

๔. สิ่งที่ส่งมาตรวจพิสูจน์ใน (โทรศัพท์มือถือ) รายการที่ ๓, ๕ มีข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีธนาคารหรือหลักฐานการโอนเงินหรือไม่ อย่างไร และเป็นการโอนเงินจากผู้ใด หมายเลขบัญชีใด ไปยังผู้ใด และหมายเลขบัญชีใด ขอทราบโดยละเอียด

๕. สิ่งที่ส่งมาตรวจพิสูจน์ใน (คอมพิวเตอร์, โทรศัพท์มือถือ, ซิมโทรศัพท์ รายการที่ ๔ และแฟลชไดร์ฟ รายการที่ ๖ รายการที่ให้ตรวจพิสูจน์ทั้งหมด มีข้อมูลการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ (line) และโปรแกรมสนทนาอื่นๆ เช่น WECHAT, GMAIL กับบุคคลอื่นซึ่งเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน investment ๒.sure ๓.Loan หรือไม่ อย่างไร ขอทราบโดยละเอียด

๖. มีกลุ่มแอปพลิเคชันไลน์ ที่ชื่อว่า แอปพลิเคชัน ๑.investment ๒.sure ๓.Loan หรือไม่ ขอทราบการสนทนาทั้งหมดโดยละเอียด

๗. มีลิงก์เว็บไซต์ใดจากแอปพลิเคชัน investment ๒.sure ๓.Loan หรือไม่ อย่างไร

๘. สิ่งที่ส่งมาตรวจพิสูจน์ใน (คอมพิวเตอร์, โทรศัพท์มือถือ, ซิมโทรศัพท์ รายการที่ ๔ และแฟลชไดร์ฟ รายการที่ ๖) รายการที่ให้ตรวจพิสูจน์ทั้งหมด มีลายมือชื่อ, หมายเลขโทรศัพท์ของบุคคลใดบ้าง อย่างไร

๙. สิ่งที่ส่งมาตรวจพิสูจน์ (คอมพิวเตอร์, โทรศัพท์มือถือ, ซิมโทรศัพท์ รายการที่ ๔ และ แฟลชไดร์ฟ รายการที่ ๖) รายการที่ให้ตรวจพิสูจน์ทั้งหมด มีแอปพลิเคชันการลงทุนหรือไม่ อย่างไร

๔.๓ คดีความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล

- เอกสารเชิญชวน โฆษณา ประกาศ ซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัล
- เอกสารการสนทนา ระหว่างการซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัล (ตัวอย่าง ไลน์, อินสตาแกรม)
- เอกสารใบโอนเงินเข้าบัญชีผู้ต้องหา
- โทรศัพท์หรืออุปกรณ์สื่อสารของผู้ต้องหาที่มีการประกาศโฆษณา และมีการสนทนาซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัล

๔.๔ คดีความผิดเกี่ยวกับการเงินและการธนาคาร

ของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร เช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไป ไม่มีกฎหมายใดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวบัญญัติเกี่ยวกับของกลางเป็นการเฉพาะ การจัดการของกลางในคดีจึงเป็นไปตาม ป.อาญา มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ คือ ของกลางของที่บุคคลใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด หรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิดซึ่งเป็นของกลางที่ใช้พิสูจน์ความผิด

กรณีพบบัญชีต้องสงสัยว่าเป็นบัญชีที่ผู้ต้องหาใช้ในการกระทำความผิด เช่น บัญชีที่รับโอนเงินจากผู้เสียหาย เป็นต้น ให้ทำหนังสือพร้อมหมายเรียกขออายัดบัญชีดังกล่าวไว้เพื่อทำการตรวจสอบ และห้ามมิให้บุคคลใดกระทำธุรกรรมใดๆ จนกว่าจะมีหนังสือเพิกถอน หรือศาลสั่งให้ยึดเงินในบัญชี (ป.วิอาญา ม.๑๓๒ (๔)) พนักงานสอบสวนมีอำนาจยึดของกลางไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

ในชั้นสอบสวน ถ้ามีของกลางอย่างใดๆ แล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องจัดทำบัญชีของกลางประกอบสำนวนการสอบสวนไว้ (ป.วิอาญา ม.๑๓๙ วรรคสอง)

ของกลางบางอย่างเป็นทรัพย์สินที่บุคคลอื่นถือกรรมสิทธิ์อยู่ เช่น บ้านและที่ดิน รถยนต์ บัญชีเงินฝากร่วม เป็นต้น หากมีการยึดเอาทรัพย์สินนั้นย่อมเป็นการแย่งการครอบครองทรัพย์สิน พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวังว่าต้องมีเหตุผลอันสมควรตามกฎหมายที่จะทำการยึดทรัพย์สินดังกล่าวไว้เป็นของกลางในคดีได้ หากมีการยึดไปโดยมิชอบแล้ว อาจจะถูกฟ้องทั้งในทางแพ่งและในทางอาญา

กรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอื่นได้มีการตรวจค้นสถานที่แล้วมีการนำของกลางมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวน ให้ทำการจดรูปพรรณสิ่งของกลางลงในรายงานประจำวันและสมุดยึดทรัพย์และของกลาง แล้วเขียนเลขกำกับที่ยึดทรัพย์ติดไว้กับสิ่งของอย่างมั่นคง ระวังไม่ให้หลุดหรือสูญหายได้ แล้วเก็บรักษาไว้ตามระเบียบ

กรณีของกลางเป็นพวกโทรศัพท์มือถือ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ หากสงสัยว่าจะมีข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดก็ให้ส่งตรวจพิสูจน์ไปที่กองพิสูจน์หลักฐาน หรือ บก.ปอท. โดยให้คำนึงถึงความถูกต้องหรือระเบียบในส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ถ้าจะส่งไปตรวจพิสูจน์ที่ กองพิสูจน์หลักฐาน ก็ควรปฏิบัติตามเอกสารคู่มือของกองพิสูจน์หลักฐาน เรื่องคำแนะนำในการเก็บรักษาและจัดส่งเอกสารหรือวัตถุของกลางไปตรวจพิสูจน์ เป็นต้น

ตัวอย่างประเด็นสอบถามส่งของกลางไปตรวจพิสูจน์ในคดีเกี่ยวกับปล่อยเงินกู้โดยเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดผ่านแอปพลิเคชัน

(๑) คดีที่ ๑/๒๕๖๔ ชื่อผู้ต้องหา [redacted] กับพวก

(๒) วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุ ระหว่างวันที่ ๑๙ ม.ค. ๖๔ ถึงวันที่ ๑๐ มี.ค. ๖๔ ต่อเนื่องกัน

(๓) สถานที่เกิดเหตุ บริษัท [redacted] จำกัด ชั้น ๒๐ อาคารเอบี เลขที่ ๑ ถนนประชาราษฎร์ บำเพ็ญ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

(๔) ชื่อผู้กล่าวหา พ.ต.ต.สมชายฯ

(๕) ข้อกล่าวหา “ร่วมกันประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต, เรียกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด”

(๖) พฤติการณ์และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เมื่อวันที่ ๑ มี.ค. ๖๔ นางสาว สวย ได้มาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ว่าได้ไปติดต่อกู้ยืมเงินผ่านแอปพลิเคชันที่ชื่อ “Win Loan” ผู้แจ้งได้ยื่นกู้เงิน จำนวน ๔,๐๐๐ บาท เมื่อตกลงกันแล้ว ผู้ให้กู้ได้โอนเข้ามาที่บัญชีธนาคารของผู้แจ้ง จำนวน ๔,๖๐๐ บาท กำหนดชำระคืนภายใน ๗ วัน โดยผู้แจ้งได้ชำระเงินคืนทั้งหมด จำนวน ๔,๐๑๖ บาท เมื่อคำนวณอัตราดอกเบี้ยแล้วมีการหักเงินต้น จำนวน ๑,๔๐๐ บาท และมีการคิดดอกเบี้ย ร้อยละ ๕ บาทต่อวัน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑,๘๒๕ ต่อปี ผู้แจ้งเห็นว่าเป็นการเรียกดอกเบี้ยที่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด จึงมาแจ้งข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้ดำเนินคดีกับทางแอปพลิเคชัน “Win Loan” ต่อมาวันที่ ๓ มี.ค. ๖๔ เวลา ๑๒.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ กก.๕ บก.ปอศ. ได้นำหมายค้นศาลอาญา เข้าตรวจค้น บริษัท [redacted] จำกัด ชั้น ๒๐ อาคารเอบี [redacted] ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ผลการตรวจค้น พบของกลางหลายรายการ และพนักงานของบริษัท เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดตรวจค้นจึงได้นำของกลางส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี

(๗) สถานที่พบของกลางและรายการที่ให้ตรวจพิสูจน์

รายการที่ ๑ อยู่ที่ชั้นล่างของบริษัท [redacted] จำกัด [redacted] ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ขณะเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าตรวจค้น

๑.๑ Note book ยี่ห้อ Surface จำนวน ๔ เครื่อง

๑.๒ คอมพิวเตอร์ Acer จำนวน ๑๐ เครื่อง

๑.๓ โทรศัพท์มือถือยี่ห้อซัมซุง หมายเลข ๐๑-๑๑๑๑-๑๑๑๑ จำนวน ๑ เครื่อง

๑.๔ คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ ALL IN ONE ยี่ห้อ Dell พร้อมอุปกรณ์ จำนวน ๑๐ เครื่อง

รายการที่ ๒ อยู่ในห้องชั้น ๒ ของบริษัท [redacted] จำกัด [redacted] ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ขณะเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าตรวจค้น

๒.๑ คอมพิวเตอร์ ยี่ห้อ HP จำนวน ๕ เครื่อง

๒.๒ โทรศัพท์มือถือยี่ห้อ Apple สีทอง หมายเลข ๐๙-๐๐๐๐-๐๐๐๐ จำนวน ๑ เครื่อง

(๘) จุดประสงค์ในการตรวจพิสูจน์

๘.๑ ขอทราบว่ามีการใช้งานสิ่งที่ส่งมาตรวจพิสูจน์ **(คอมพิวเตอร์) รายการที่ ๑.๑, ๑.๒, ๑.๔ และ ๒.๑** ในการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตไปยังแอปพลิเคชัน “Win Loan” หรือไม่ อย่างไร หากพบ ขอทราบรายละเอียดทั้งหมดดังต่อไปนี้

๘.๑.๑ ขอทราบข้อมูลการเข้าถึง หรือประวัติการเข้าถึงแอปพลิเคชัน “Win Loan” ตามรายการสิ่งที่ส่งมาตรวจพิสูจน์ ในข้อ ๘.๑ โดยละเอียด

๘.๑.๒ ขอทราบว่าแอปพลิเคชัน “Win Loan” มีระบบส่งข้อความอัตโนมัติทางโทรศัพท์ (SMS) หรือข้อความแอปพลิเคชันไลน์ (LINE) ไปยังผู้อื่นหรือไม่ อย่างไร และผู้ใดหรืออุปกรณ์ใดหรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ใดเป็นผู้ควบคุมระบบดังกล่าว ขอทราบโดยละเอียด

๘.๒ สิ่งที่ส่งมาตรวจพิสูจน์ใน **(โทรศัพท์มือถือ) รายการที่ ๑.๓ และ ๒.๒** มีข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีธนาคารหรือหลักฐานการโอนเงินหรือไม่ อย่างไร และเป็นการโอนเงินจากผู้ใด หมายเลขบัญชีใดไปยังผู้ใด และหมายเลขบัญชีใด ขอทราบโดยละเอียด

๘.๓ สิ่งที่ส่งมาตรวจพิสูจน์ใน **(คอมพิวเตอร์, โทรศัพท์มือถือ) รายการที่ให้ตรวจพิสูจน์ทั้งหมด** มีข้อมูลการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ (line) และโปรแกรมสนทนาอื่นๆ เช่น WECHAT, GMAIL กับบุคคลอื่นซึ่งเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน “Win Loan”หรือไม่ อย่างไร ขอทราบโดยละเอียด

๘.๔ มีกลุ่มแอปพลิเคชั่นไลน์ ที่ชื่อว่า แอปพลิเคชัน“Win Loan” หรือไม่ ขอทราบการสนทนาทั้งหมดโดยละเอียด

๘.๕ มีลิงก์เว็บไซต์ใดจากแอปพลิเคชัน “Win Loan” หรือไม่ อย่างไร

๘.๖ สิ่งที่ส่งมาตรวจพิสูจน์ใน **(คอมพิวเตอร์, โทรศัพท์มือถือ) รายการที่ให้ตรวจพิสูจน์ทั้งหมด** มีลายมือชื่อ, หมายเลขโทรศัพท์ของลูกหนี้ หรือไม่ อย่างไร

๘.๗ สิ่งที่ส่งมาตรวจพิสูจน์ใน **(คอมพิวเตอร์, โทรศัพท์มือถือ) รายการที่ให้ตรวจพิสูจน์ทั้งหมด** มีแอปพลิเคชันการปล่อยสินเชื่อเงินกู้หรือไม่อย่างไร

(๙) ชื่อพนักงานสอบสวน ร.ต.อ.สมพรฯ

บรรณานุกรม

กระทรวงการคลัง. สืบค้นจาก http://www.1359.go.th/document/คู่มือวิทยากร.pdf

คู่มือพนักงานสอบสวน ตำรวจภูธร ภาค ๑. สืบค้นจาก http://www.singburi.police.go.th/law/25.pdf

ศูนย์รับแจ้งการเงินนอกระบบ. (๒๕๕๔). คู่มือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๔๗ และพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ.๒๕๓๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิสย์

วีระพงษ์ บุญโญภาส. (๒๕๕๑). กฎหมายขายตรงกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทแชร์ลูกโซ่. กรุงเทพมหานคร: SAT FOUR

กรมสอบสวนคดีพิเศษ. สืบค้นจาก: https://www.dsi.go.th/th/Detail/Notification-of-the-Board-of-Special-Case-No7-BE2562-2019-On-Determination-of-t-T0003514

กรมสอบสวนคดีพิเศษ. สืบค้นจาก: https://www.dsi.go.th/Files/Images/%E0% B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B8%97%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%A2DSI%20%E0%B9%92%E0%B9%95%E0%B9%95%E0%B9%95%20%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B9%80%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%A1.pdf

คู่มือพนักงานสอบสวน ตำรวจภูธร ภาค ๑. สืบค้นจาก http://www.singburi.police.go.th/law/25.pdf

ธนาคารแห่งประเทศไทย. สืบค้นจาก http://www.bot.or.th/THAI/AboutBOT/LawsAnd Regulations/Pages/default.aspx

วีระพงษ์ บุญโญภาส. ๒๕๕๗. *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.* กรุงเทพฯ: SAT FOUR Printing

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. สืบค้นจาก http://www.fpo.go.th/main/The-law-in-charge-of-FPO/Financial-Institutions-and-Financial-Benefits-Prot.aspx

ภาคผนวก

ผนวก ก.

ตัวอย่างหนังสือสำคัญในคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

ตัวอย่างทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ทะเบียนเครื่องหมายการค้า เมื่อวันที่ [illegible] พ.ศ. 2549

คำขอจดทะเบียนที่ [illegible] ทะเบียนเลขที่ [illegible]

วันที่ยื่นคำขอ [illegible] วันที่จดทะเบียน [illegible]

ประเภทสิทธิหรือประเภทสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้า (หรือประเภทโจทย์ตามอนุสัญญา)

เล่มที่ [illegible] หน้า [illegible] ลงวันที่ [illegible] เดือน มีนาคม พ.ศ. 2549

ชื่อ ที่อยู่ และอาชีพของเจ้าของ

[illegible] ตั้งอยู่เลขที่ [illegible] ประเทศเยอรมนี

ชื่อ ที่อยู่ และอาชีพของตัวแทน

[illegible] สัญชาติไทย อาชีพ [illegible] สัญชาติไทย อาชีพ [illegible] สัญชาติไทย อาชีพ [illegible] สัญชาติไทย อาชีพ [illegible] ทั้งหมดมีสำนักงานอยู่ที่ [illegible]

ผู้มีอำนาจลงชื่อแทน ถ้ามีหลายคนให้ระบุด้วย

ต่างคนต่างลง

เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน

ทะเบียนเลขที่ [illegible] หน้า [illegible]

ยื่นคำขอวันที่ [illegible]

รายการสินค้า

[illegible]

มีข้อโต้แย้ง [illegible]

ขยายระยะเวลาครั้งที่ [illegible]

ขยายระยะเวลาครั้งที่ [illegible]

ขยายระยะเวลาครั้งที่

ตัวอย่างทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ตัวอย่างทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ทะเบียนเครื่องหมายการค้า ฉบับที่ [illegible] พ.ศ. [illegible]

ท่าพระจันทร์ที่ [illegible] ทะเบียนเลขที่ [illegible]

วันที่ยื่นคำขอ [illegible] วันที่จดทะเบียน [illegible]

DIESEL

รับรองสำเนาถูกต้องเพื่อจดทะเบียน
ลงวันที่ [illegible]

[illegible]
(นางพรทิพย์ [illegible])
พนักงานเจ้าหน้าที่

ประกาศในหนังสือประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า (หรือประกาศโฆษณาโดยวิธี)

เล่มที่ 2294 หน้า 76 ลงวันที่ 19 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2548

ชื่อ ที่อยู่ และสัญชาติของเจ้าของ

[redacted] สัญชาติ อิตาลี ประกอบกิจการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด [illegible] ประเทศอิตาลี

ชื่อ ที่อยู่ และสัญชาติของตัวแทน

[redacted] สัญชาติ ไทย [redacted] สัญชาติ ไทย [redacted] สัญชาติ ไทย [redacted] สัญชาติ ไทย [redacted] สัญชาติ ไทย [redacted] สัญชาติ ไทย ทั้งหมดเป็นที่ [redacted] ถนนศรีอยุธยา แขวงสี่พระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10500 [redacted] สัญชาติ ไทย [redacted] ถนนศรีอยุธยา แขวงสี่พระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10500

สำนักงานหรือสถานที่ติดต่อในประเทศไทย

ตามที่ตัวแทน

หรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน

ทะเบียนการค้าเลขที่ 3530 หน้า 52

สินค้าจำพวก 18

รายการการค้า

กระเป๋าถือ กระเป๋าใส่เสื้อผ้า ฯลฯ ในจำพวกนี้

เครื่องสะพายหลัง กระเป๋าเดินทาง กระเป๋าสำหรับใส่เครื่องสำอาง กระเป๋าใส่สตางค์ กระเป๋าใส่เอกสาร
กระเป๋านักธุรกิจ กระเป๋าใส่เงิน กระเป๋าใส่ของกด และเป้าใส่อุปกรณ์ กระเป๋าใส่หนังสือเดินทาง ของใช้นักธุรกิจ
และไม้ตีกอล์ฟ ทั้งสิ้น

เงื่อนไข ขอสงวนสิทธิและความยินยอมปฏิเสธอีกทอดหนึ่ง เครื่องหมายการค้านี้ ผู้ขอจดทะเบียนจะนำไปใช้กับสินค้าประเภทชุดชั้นในหรือกางเกงชั้นในเท่านั้น
ส่วนรองเท้า ถุงเท้า และรองเท้าแตะจะไม่นำมาใช้ด้วย

อายุการจดทะเบียน เครื่องหมายการค้า 10 ปี นับตั้งแต่วันที่จดทะเบียน สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2556

ตัวอย่างทะเบียนสิทธิบัตร

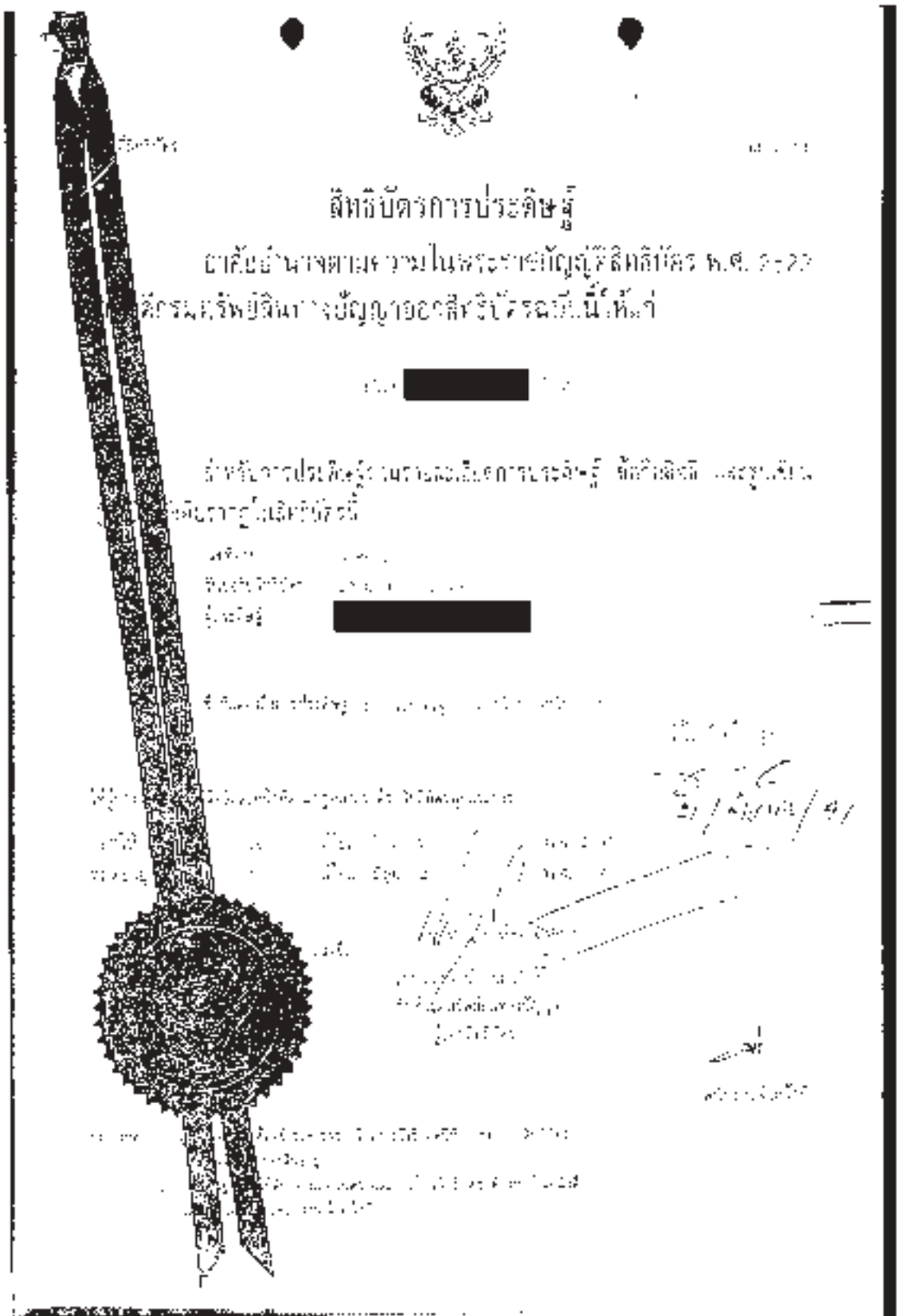

ผนวก ข.

คดีเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน

ตัวอย่างหนังสือตรวจสอบอัตราดอกเบี้ยสูงสุด

ที่ ตช ๐๐๒๖.๙๔/ กองกำกับการ ๔ กองบังคับการปราบปราม
การกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรม
ทางเศรษฐกิจ
ถนนสาทรเหนือ เขตบางรัก กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอตรวจสอบอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายจะพึงจ่ายให้ได้
เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ด้วย นาง ก. กับพวก ผู้กล่าวหา ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน กองกำกับการ ๔ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ให้ดำเนินคดีกับนาง พ. กับพวก รวม ๓ ราย ผู้ต้องหา ในความผิดฐาน ร่วมกันกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และร่วมฉ้อโกงประชาชน ตามคดีอาญาที่ .....

พฤติการณ์โดยย่อ เมื่อประมาณต้นปี พ.ศ.๒๕๖๐ นาง พ. กับพวก ผู้ต้องหาได้จัดตั้งกลุ่มเฟซบุ๊ก “Sayonara” แล้วชักชวนนาง ณ. กับพวก เข้ามาเป็นสมาชิก แล้วประกาศชักชวนสมาชิกนำเงินไปร่วมลงทุนปล่อยกู้ให้กับบุคคลอื่น หากสนใจสามารถนำเงินมาร่วมลงทุนได้โดยล่อใจว่าจะจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูงในลักษณะระดมทุนโดยอำพรางว่าเป็นการเล่นแชร์ กำหนดวงละ ๖ มือๆ ละ ๕๐,๐๐๐ บาท มีเงื่อนไขว่ามือแรกนำเงินไปให้บุคคลอื่นกู้จำนวน ๒๔๐,๐๐๐บาท ผู้ต้องหาหัก ๑๐,๐๐๐ บาท จากนั้นอีก ๕ มือ ผู้ต้องหาจะจ่ายดอกเบี้ยมือแรก ๑,๕๐๐ บาท, มือที่ ๒ ได้รับดอกเบี้ย ๓,๐๐๐ บาท, มือที่ ๓ ได้รับดอกเบี้ย ๔,๕๐๐ บาท, มือที่ ๔ ได้รับดอกเบี้ย ๖,๐๐๐ บาท และมือที่ ๕ ได้รับดอกเบี้ย ๗,๕๐๐ บาท จ่ายทุก ๗ วัน พร้อมเงินต้น และผู้ต้องหายังได้ชักชวนสมาชิกนำเงินไปลงทุนปล่อยกู้ กำหนดลงทุน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ตกลงว่าจะจ่ายผลตอบแทน จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาทต่อ ๑๐ วัน โดยในการเล่นแชร์และลงทุนดังกล่าวผู้ต้องหาให้สมาชิกโอนเงินไปเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารกสิกรไทย จำกัด(มหาชน) เลขที่บัญชี ๑๑๑-๑-๑๑๑๑๑-๑ จนเมื่อประมาณเดือนธันวาคม ๒๕๖๐ ผู้ต้องหาเริ่มมีปัญหาจ่ายเงินล่าช้า จนกระทั่งวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๐ ผู้ต้องหาได้ประกาศปิดห้องเฟซบุ๊กและหยุดการเล่นแชร์ โดยอ้างว่าตนเองถูกผู้อื่นโกงมาอีกที การกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับความเสียหายเป็นเงินประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สิบล้านบาทถ้วน)

อาศัยอำนาจตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๒, ๑๓๒(๓) และ ๑๓๓ พนักงานสอบสวนประสงค์ที่จะขอความร่วมมือจากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เพื่อตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินตามกฎหมายจะพึงจ่ายให้ได้ ตามประเด็นต่อไปนี้

๑. สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดสำหรับผู้ให้กู้ยืมไว้อย่างไร ตามกฎหมายหรือประกาศใดบ้าง

๒. ในช่วงระหว่างวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๐ มีสถาบันการเงินใดบ้างที่ได้ประกาศอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่อาจคิดให้ผู้ให้กู้ยืมได้ และมีการคิดอัตราดอกเบี้ยเท่าไร

๓. ขอทราบแนวทางการคิดคำนวณอัตราดอกเบี้ย

๔. ขอรับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อ ๑ และ ๒ เพื่อใช้ประกอบการสอบสวน

ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนประสงค์ที่จะขอสอบปากคำเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องประกอบเอกสารที่ได้รับโดยขอได้โปรดมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปพบกับ พันตำรวจโท..... รองผู้กำกับการ (สอบสวน) กองกำกับการ ๕ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ในวันที่..... เวลา.....นาฬิกา ณ กองกำกับการ ๕ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ถนนสาทรเหนือ แขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพฯ (อาคาร ๒ ชั้น ๗) หรือหากมีข้อขัดข้องประการใดกรุณาแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบโดยตรง เพื่อจะได้นัดหมายกันอีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจเอก

( )

ผู้กำกับการ ๔

กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

โทร.....

โทรสาร.....

พ.ต.ท..... (มือถือ.....)

หมายเรียกพยานเอกสาร

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สถานที่ออกหมาย กองกำกับการ ๔
กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิด
เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ
ถนนสาทรเหนือ เขตบางรัก
กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

ออกหมาย เดือน พ.ศ.

ความอาญา

นาง ก. กับพวก **ผู้กล่าวหา**

คดีระหว่าง

นาง พ. กับพวก **ผู้ต้องหา**

อาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗ มาตรา ๕๒, ๑๓๒(๓)

หมายมายัง กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคาร.....

เลขที่ **ตำบล/แขวง**

อำเภอ/เขต **จังหวัด**

ด้วยเหตุ พนักงานสอบสวนประสงค์ที่จะขอตรวจสอบบัญชีเงินฝากธนาคารกสิกรไทย จำกัด(มหาชน) ของบุคคลผู้มีรายชื่อท้ายหมายเรียกพยานนี้ พร้อมกับขอคัดสำเนาคำขอเปิดบัญชีและเอกสารประกอบคำขอเปิด และรายการทางบัญชีระหว่าง..... (ช่วงเวลาเกิดเหตุ) และขอคัดข้อมูลรายการเดินบัญชีผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไฟล์เอ็กเซล ผ่านอินเทอร์เน็ตแบงก์กิ้ง และรายการทำธุรกรรมฝาก-โอนทางเอทีเอ็ม (เอกสารและแผ่นซีดี) ทั้งนี้ขอสอบปากคำเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องประกอบเอกสารที่ได้รับ

ฉะนั้นให้ ธนาคาร.....จัดส่งเอกสารและแผ่นซีดี ตามที่ร้องขอ รวมทั้งขออายัดบัญชีดังกล่าว เพื่อตรวจสอบ จนกว่าพนักงานสอบสวนจะได้มีหนังสือยกเลิก

ไป ณ ที่ กก.๔ บก.ปอศ. ถนนสาทรเหนือ แขวงสีลม เขตบางรัก กทม. ๑๐๕๐๐

ในวันที่ **เดือน** **พ.ศ.** **เวลา** **นาฬิกา**

(ลงชื่อ) พันตำรวจโท **ผู้ออกหมาย**
มีเหตุขัดข้องประการใดติดต่อ (.....)
โทร. **(ตำแหน่ง)** รองผู้กำกับการ (สอบสวน) กองกำกับการ ๔
กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

รายการบัญชีเงินฝากแนบท้ายหมายเรียกพยานเอกสาร จำนวน ๕ บัญชี ประกอบด้วย

๑. บัญชีเงินฝากธนาคารกสิกรไทย เลขที่บัญชี .....ของ นาง พ.
๒. บัญชีเงินฝากธนาคารกสิกรไทย เลขที่บัญชี .....ของ นาย จ.
๓. บัญชีเงินฝากธนาคารกสิกรไทย เลขที่บัญชี .....ของ นาง ง.
๔. บัญชีเงินฝากธนาคารกสิกรไทย เลขที่บัญชี .....ของ นาง ฟ.
๕. บัญชีเงินฝากธนาคารกสิกรไทย เลขที่บัญชี .....ของ นาย ม.

พันตำรวจโท
รองผู้กำกับการ (สอบสวน) กองกำกับการ ๔
กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ตช ๐๐๒๖.๙๔/ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิด
เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ
เขตบางรัก กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอตรวจสอบข้อมูลทางการเงิน
เรียน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ด้วย นาย ร. กับพวก ผู้กล่าวหา ได้ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อ พนักงานสอบสวน กองกำกับการ ๔ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ให้ดำเนินคดีกับนาย ม. กับพวก ผู้ต้องหา ในความผิดฐาน ร่วมกันกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และฉ้อโกงประชาชน ตามคดีอาญาที่ .....

กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มีความประสงค์ที่จะขอตรวจสอบบัญชีธนาคารต่างๆ การทำธุรกรรมทางการเงิน วิเคราะห์เส้นทางการเงิน และความเกี่ยวโยงทางการเงิน ทรัพย์สินทั้งหมด และการได้มาของทรัพย์สิน ในช่วงตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๔ ถึงปัจจุบันของบุคคล ดังต่อไปนี้

๑. นายม. (เลขประจำตัวประชาชน)
๒. บริษัท ธ. (ทะเบียนเลขที่)

จึงเรียนมายังท่านเพื่อขอรับข้อมูล พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง และหากมีเหตุขัดข้องเป็นประการใด กรุณาแจ้งให้ทราบ พร้อมกับขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจเอก
(.....)
รองผู้บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ
ปฏิบัติราชการแทน ผู้บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ผนวก ค.

คำพิพากษาฎีกา

คดีเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๘๖/๒๕๓๖

บริษัทจำเลยที่ ๑ มีจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ เป็นกรรมการจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ และที่ ๕ สองในสามคนลงลายมือชื่อร่วมกันและประทับตราสำคัญของจำเลยที่ ๑ มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ ๑ ได้ จำเลยที่ ๑ โดยจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ และที่ ๕ ได้ประกาศชักชวนบุคคลทั่วไปให้ร่วมลงทุนกับจำเลยที่ ๑ จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนคิดเป็นดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๘ ต่อเดือน หรือร้อยละ ๙๖ ต่อปี ซึ่งมากกว่าที่สถาบันการเงินจะพึงให้ได้ การที่จำเลยที่ ๔ ซึ่งเป็นกรรมการของจำเลยที่ ๑ ร่วมกับจำเลยที่ ๖ รับเงินจากผู้ร่วมลงทุนแล้วนำไปมอบให้จำเลยที่ ๑ รับผลประโยชน์จากจำเลยที่ ๑ มามอบให้กับผู้ร่วมลงทุน โดยจำเลยที่ ๔ ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากจำเลยที่ ๑ เป็นเงิน ๑ เปอร์เซ็นต์ ชักชวนให้บุคคลทั่วไปร่วมลงทุน เป็นการที่จำเลยที่ ๔ และที่ ๖ กู้ยืมเงินตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ แล้ว ไม่ใช่เป็นตัวแทนของผู้ร่วมลงทุน

ตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ มาตรา ๓ บัญญัติว่า “ผู้กู้ยืมเงิน” หมายความว่า บุคคลผู้ทำการกู้ยืมเงินและในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงินเป็นนิติบุคคลให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งลงนามในสัญญา หรือตราสารการกู้ยืมเงินในฐานะผู้แทนของนิติบุคคลนั้นด้วย" แม้ พ.ร.ก. จะได้บัญญัติไว้ดังกล่าว แต่การที่จำเลยที่ ๔ และที่ ๖ ได้ร่วมดำเนินกิจการกับจำเลยที่ ๑ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทน ถือได้ว่าจำเลยที่ ๔ และที่ ๖ ร่วมกับจำเลยที่ ๑ เป็นผู้กู้ยืมเงินด้วย ทั้งนี้เพราะบุคคลธรรมดาอาจร่วมกับนิติบุคคลประกอบกิจการก็ได้ แม้จำเลยที่ ๔ เป็นผู้เสียหายได้ร่วมกับพวกฟ้องจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ และที่ ๕ เป็นคดีอาญาต่อศาลในข้อหาฉ้อโกงประชาชนและความผิดตาม พ.ร.ก.ว่าด้วยการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ และเป็นโจทก์ฟ้องคดีล้มละลายก็ตาม ก็ยังถือว่าจำเลยที่ ๔ และที่ ๖ ร่วมดำเนินกิจการกับจำเลยที่ ๑ อยู่นั่นเอง

พนักงานอัยการได้เป็นโจทก์ฟ้องจำเลยที่ ๔ และที่ ๖ ในข้อหาฉ้อโกงประชาชน และผิดต่อ พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ ต่อศาลอาญา แม้ศาลอาญาจะพิพากษายกฟ้องจำเลยที่ ๖ แต่พนักงานอัยการโจทก์ยังได้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ขณะนี้คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ คำพิพากษาดังกล่าวยังไม่ถึงที่สุด จึงฟังเป็นยุติไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๖ ไม่ได้กระทำผิดตาม พ.ร.ก. ดังกล่าวก็ตาม แต่ตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ มาตรา ๑๐ นั้น แม้ผู้กระทำผิดอยู่ในฐานะผู้ต้องหาและหากเข้าหลักเกณฑ์ที่จะเป็นบุคคลล้มละลาย พนักงานอัยการก็มีอำนาจฟ้องผู้กระทำผิดดังกล่าวให้เป็นบุคคลล้มละลายได้ทั้งๆ ที่ในขณะฟ้องยังไม่ปรากฏชัดแจ้งว่าผู้กระทำผิดได้กระทำผิดหรือไม่ พนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ ๖ ให้ล้มละลายได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๗๗/๒๕๓๗

การที่จำเลยกับพวกชักชวนผู้เสียหายทั้งสิบคน และบุคคลอื่นให้นำเงินมาลงทุนกับบริษัทเพื่อประกอบกิจการสั่งซื้อสินค้าล่วงหน้า เพื่อเก็งกำไรทั้งๆ ที่จำเลยรู้อยู่ว่าบริษัท อ.ไม่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการดังกล่าว และการประกอบกิจการตามที่อ้างจะมีขึ้นไม่ได้แน่นอน การกระทำของจำเลยกับพวกจึงเป็นการหลอกลวงผู้เสียหายทั้งสิบคน และบุคคลทั่วๆ ไปไม่จำกัดว่าเป็นใครอันเป็นการหลอกลวงประชาชนด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งโดยเจตนาทุจริตทำให้ผู้เสียหายทั้งสิบคน หลงเชื่อมอบเงินให้แก่จำเลยกับพวกไป จำเลยจึงมีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๓๔๓ วรรคแรกและการกระทำของจำเลยกับพวกดังกล่าวเป็นการกู้ยืมเงินตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ มาตรา ๓ และเป็นการชักชวนว่าในการกู้ยืมเงินจำเลยหรือบริษัท อ. จะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้

กู้ยืมของสถาบันการเงินที่พึงจ่ายได้ โดยจำเลยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าจำเลยหรือบริษัท อ. จะนำเงินจากผู้เสียหายทั้งสิบคน หรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้เสียหายทั้งสิบคน หรือโดยที่จำเลยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าจำเลยหรือบริษัท อ. ไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายดอกเบี้ยตามสัญญาได้ และเป็นเหตุให้จำเลยกับพวกหรือบริษัท อ. ได้กู้ยืมเงินไป จำเลยจึงมีความผิดตาม มาตรา ๔, ๑๒ แห่ง พ.ร.ก. ดังกล่าวอีกบทหนึ่ง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๒๗๙/๒๕๓๙

บริษัทมีเจตนาเพียงจะเรียกเก็บเงินประกันการทำงานจากประชาชนผู้มาสมัครงาน โดยมีเจตนาแสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วย กฎหมายสำหรับตัวกรรมการของบริษัทเอง หรือเพื่อบริษัทอันเป็นการกระทำโดยทุจริตโดยประกาศหลอกลวงให้ประชาชนมาสมัครงานด้วย แสดงข้อความเท็จว่าให้สมัครเข้ามาทำงาน แต่บริษัทหามีงานให้ทำไม่ จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ในฐานะกรรมการบริหารงานของบริษัทย่อมจะต้องทราบดีอยู่แล้วว่าบริษัทไม่มีงานให้ทำ แต่ก็ยังร่วมดำเนินการรับสมัครบุคคลเข้าทำงานตลอดมาเป็นการปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชนและในการรับสมัครบุคคลเข้าทำงานดังกล่าวเป็นเหตุทำให้บริษัทกับกรรมการของบริษัทได้ไปซึ่งเงินประกันการทำงานจากผู้สมัคร การกระทำของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ จึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๔๑, ๓๔๓ วรรคแรก

การที่บริษัทได้รับผู้เสียหายเข้าทำงานแล้วได้ให้ผู้เสียหายซื้อหุ้นคนละ ๓๐ หุ้น เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท มีลักษณะเป็นการรับเข้าร่วมลงทุนและได้มีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้เสียหายโดยให้เงินปันผลหรือเงินค่าครองชีพเดือนละ ๑๓๕ บาท จึงเข้าลักษณะการกู้ยืมเงินตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ มาตรา ๓ เมื่อบริษัทจัดให้มีผู้รับเงินในการรับสมัครงานที่มิชอบ หรือจ่ายหรือตกลงหรือจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้กู้ยืมเงินตาม พ.ร.ก. ดังกล่าว และในการกู้เงินดังกล่าวได้มีการให้ผลประโยชน์ตอบแทนเดือนละ ๑๓๕ บาท หรือคิดเป็นอัตราถึงร้อยละ ๕๔ ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้จึงเข้ากรณีเป็นการกระทำผิดตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ เมื่อจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ เป็นผู้ร่วมรับเงินที่ผู้เสียหายได้นำมาเข้าร่วมลงทุนเพื่อให้ผลประโยชน์ตอบแทนดังกล่าว จึงมีความผิดตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ มาตรา ๕ ความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๓๔๔ ผู้หลอกลวงต้องประสงค์ต่อผลคือการทำงานของผู้ถูกหลอกลวงให้ประกอบการงานให้แก่ตนหรือบุคคลที่สามโดยจะไม่ใช้ค่าแรงงาน หรือโดยจะใช้ค่าแรงงานต่ำกว่าที่ตกลงกัน การกระทำของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ที่ได้กระทำในนามของบริษัท โดยอ้างว่ามีงานให้ทำก็ดี การรับผู้เสียหายเข้าทำงานก็ดี การคืนเงินประกันการทำงานเมื่อครบกำหนด ๖ เดือน แล้วก็ดี ล้วนเป็นอุบายทุจริตคิดตั้งเรื่องขึ้นเพื่อหลอกลวงผู้เสียหายให้หลงเชื่อและมอบเงินให้แสดงว่าจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ หลอกลวงผู้เสียหายให้ส่งมอบเงินแก่จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ เท่านั้น มิได้มีเจตนาหลอกลวงเพื่อมิให้มาทำงาน เพราะความจริงแล้วไม่มีงานให้ทำ ที่จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ จัดให้มีการทำงานในช่วงแรกๆ และจ่ายเงินเดือนให้ก็เป็นวิธีการในการหลอกลวงอย่างหนึ่ง ซึ่งต่อมาภายหลังก็ไม่มีงานให้ทำและไม่จ่ายเงินเดือนให้ กรณีจึงมิให้เป็นการกระทำเพื่อประสงค์ต่อผลตาม ป.อาญา มาตรา ๓๔๔ ไม่มีความผิดตามมาตรานี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๐๗๑/๒๕๔๐

จำเลยที่ ๓ ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาได้ร่วมกับบริษัทจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นนิติบุคคล ทำการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน แม้จำเลยที่ ๓ จะมิใช่กรรมการผู้จัดการหรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ ๑ และมิได้ลงนามในสัญญาหรือตราสารการกู้ยืมเงินในฐานะผู้แทนของจำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๓ ก็เป็นผู้กู้ยืมเงินตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ มาตรา ๓ เช่นกันและต้องถือว่าจำเลยที่ ๓ เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานของจำเลยที่ ๑ ด้วย เมื่อจำเลยที่ ๓ เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ มาตรา ๔ และ ๕ แม้จะยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาลเพราะหลบหนีไป โจทก์ก็ฟ้องขอให้จำเลยที่ ๓ เป็นบุคคลล้มละลายได้ตาม พ.ร.ก.ดังกล่าวมาตรา ๑๐

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๒๗๓/๒๕๔๖

ข้อเท็จจริงไม่ได้ความจากผู้เสียหายว่า จำเลยทั้งสี่เป็นผู้ร่วมกันโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนว่าในการกู้ยืมเงินของสมาชิกนั้น บริษัท ค. จะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ การกระทำของจำเลยเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะลูกจ้างของบริษัท ค. สามีของจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นชาวต่างชาติใส่ชื่อจำเลยที่ ๑ เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท ค. แทน ก่อนจำเลยที่ ๑ จะถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท ค. จำเลยที่ ๑ ไม่ทราบการดำเนินการของบริษัท ค. จึงฟังได้ว่า การลงทุนของผู้เสียหายมิได้เกิดจากการโฆษณาหรือประกาศชักชวนของจำเลยทั้งสี่โดยตรง จำเลยทั้งสี่จึงไม่มีความผิดตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ มาตรา ๔, ๑๒

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๐๑/๒๕๔๗

จำเลยที่ ๑ ไม่ได้นำเงินที่กู้ยืมจากโจทก์ร่วมและผู้เสียหายไปลงทุนหรือให้บุคคลอื่นกู้ยืมในลักษณะที่จะให้ผลประโยชน์มากเพียงพอที่จะนำมาจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมให้แก่โจทก์ร่วมและผู้เสียหายได้ หากแต่การจ่ายผลประโยชน์เป็นดอกเบี้ยในอัตราสูงให้แก่โจทก์ร่วมและผู้เสียหายในครั้งแรกๆ เป็นเพียงอุบายทุจริตตั้งเรื่องขึ้นเพื่อหลอกลวงโจทก์ร่วมและผู้เสียหายให้หลงเชื่อและส่งมอบเงินให้ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกง และการที่จำเลยกู้ยืมเงินจากโจทก์ร่วมและผู้เสียหายโดยจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนเป็นดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน และร้อยละ ๒๐ ต่อเดือน ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ จึงเป็นความผิดตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๙๐๑/๒๕๔๗

พฤติกรรมที่จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ร่วมกันประกอบกิจการในชื่อบริษัท ว. จำกัดประกาศโฆษณาต่อประชาชนทั่วไปรับสมัครสมาชิกไวท์โฮปกรุ๊ป และเรียกเก็บเงินค่าสมัครจากผู้สมัครเป็นสมาชิกรายละ ๓,๐๐๐ บาท โดยรู้อยู่แล้วว่าบริษัทไม่ได้ประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด อันจะมีผลประโยชน์มาปันให้แก่สมาชิกได้ตามใบประกาศตารางผลประโยชน์แห่งสมาชิก จึงเป็นการร่วมกันกระทำผิดโดยการหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงนั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินคือเงินค่าสมัครสมาชิกรายละ ๓,๐๐๐ บาท จากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามอันเป็นความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกงประชาชนตาม ป.อาญา มาตรา ๓๔๓ วรรคแรก และการที่จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ เรียกเก็บเงินจากผู้สมัครเป็นสมาชิกรายละ ๓,๐๐๐ บาท โดยมีเงื่อนไขในการให้ผลประโยชน์ตอบแทนเฉพาะ

แก่ผู้เป็นสมาชิกว่า หากสมาชิกผู้ใดหาสมาชิกใหม่มาสมัครได้ ๖ คน จะได้รับผลประโยชน์เป็นเงินไปดาวน์รถจักรยานยนต์จำนวน ๖,๐๐๐ บาท ทั้งจะได้รับเงินตอบแทนจากการหาสมาชิกใหม่รายละร้อยละ ๒๕ ของเงินค่าสมัคร และหากสมาชิกใหม่หาสมาชิกมาสมัครได้ต่อๆ ไป สมาชิกเดิมก็ยังจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเป็นเงินจำนวนลดหลั่นไปตามใบประกาศตารางผลประโยชน์แห่งสมาชิกนั้น เป็นการประกอบกิจการโดยวิธีชักจูงให้ผู้อื่นส่งเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นให้แก่ตน และให้ผู้นั้นชักจูงผู้อื่นตามวิธีการที่กำหนด และแสดงให้ผู้ถูกชักจูงเข้าใจว่าถ้าได้ปฏิบัติตามจนมีบุคคลอื่นอีกหลายคนเข้าร่วมต่อๆ ไปจนครบวงจรแล้วผู้ถูกชักจูงจะได้รับกำไรมากกว่าเงินหรือประโยชน์ที่ผู้นั้นได้ส่งไว้ดังที่บางคนเรียกกันว่าแชร์ลูกโซ่ ซึ่งเมื่อคำนวณตารางผลประโยชน์แห่งสมาชิกแล้ว จะเห็นได้ว่าหากผู้เป็นสมาชิกปฏิบัติตามเงื่อนไขสามารถชักจูงบุคคลอื่นมาเข้าร่วมได้ต่อๆ ไป สมาชิกรายต้นๆ จะได้ผลประโยชน์ตอบแทนสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้หลายเท่า แต่หากการดำเนินการมิได้เป็นไปตามคำชักจูงก็จะเกิดความเสียหายแก่ประชาชนผู้หลงเชื่อมาสมัครรายหลัง พฤติการณ์ที่จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ เรียกเก็บเงินค่าสมัครจากผู้สมัครเป็นสมาชิกและผลประโยชน์ตอบแทนที่จำเลยที่ ๑ จ่ายให้แก่สมาชิกในเงื่อนไขตามตารางผลประโยชน์แห่งสมาชิกดังกล่าว ต้องตามความหมายของบทนิยามคำว่า “กู้ยืมเงิน” และ “ผลประโยชน์ตอบแทน” ตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๓ และเมื่อมีประชาชนหลงเชื่อเข้าสมัครเป็นสมาชิกบัตรไวท์โฮปกรุ๊ปตามที่จำเลยที่ ๑ ประกาศโฆษณามีจำนวนมากกว่าตั้งแต่สิบคนขึ้นไป โดยมีจำนวนรวม ๓๙๔ คนตามบัญชีรายชื่อผู้เสียหาย วันเวลาและจำนวนเงินที่จำเลยได้รับไปจากผู้เสียหาย การกระทำของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ จึงเป็นความผิดฐานร่วมกันกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน มาตรา ๔ ด้วย จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ จึงมีความผิดตามฟ้องโจทก์

แม้จำเลยที่ ๑ จะประกาศโฆษณาเพียงครั้งเดียวในคราวเดียว แต่ข้อเท็จจริงแห่งคดีฟังยุติว่าในระหว่างวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุตามฟ้องนั้น มีผู้เสียหายซึ่งหลงเชื่อเข้าสมัครเป็นสมาชิกบัตรไวท์โฮปกรุ๊ปตามประกาศโฆษณาของจำเลยที่ ๑ มีจำนวน ๓๙๔ คน โดยจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ได้รับเงินค่าสมัครเป็นสมาชิกจากผู้เสียหายจำนวนดังกล่าวรายละ ๓,๐๐๐ บาท ไปโดยทุจริต ซึ่งความผิดต่อผู้เสียหายแต่ละรายเป็นการกระทำที่แยกออกจากกันได้ การกระทำของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ จึงเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน รวม ๓๙๔ กระทง ศาลย่อมลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไปได้ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๑ จำเลยที่ ๒ กระทำความผิดตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๔ มีโทษตาม พ.ร.ก. ดังกล่าว มาตรา ๑๒ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี รวม ๓๙๔ กระทง เป็นกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีแต่ไม่เกินสิบปี ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ศาลลงโทษผู้กระทำผิดทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แต่เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้วโทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินยี่สิบปีตาม ป.อาญา มาตรา ๙๑ (๒) ดังนั้น ที่ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกจำเลยที่ ๒ มีกำหนด ๒๐ ปี ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงไม่อาจลงโทษให้เบาลงอีกได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๘๘๓/๒๕๕๐

ความผิดตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากความผิดฐานฉ้อโกงตาม ป.อาญา ดังจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของ พ.ร.ก.บัญญัติถึงวิธีการและลักษณะของการกู้ยืมที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนไว้ และบัญญัติคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากการถูกหลอกลวงและรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศโดยได้กำหนดมาตรการต่างๆ ไว้ เพื่อคุ้มครองประชาชนเป็นส่วนรวม และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้นมีอำนาจใช้มาตรการดังกล่าวนั้นได้ ทั้งนี้เพื่อให้เสร็จเด็ดขาดไปทันที ดังนั้น ความผิดตาม พ.ร.ก. นี้ รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหายโดยตรงและมีอำนาจฟ้องคดีได้

จำเลยกับพวกโดยเจตนาทุจริตได้ร่วมกันหลอกลวงโจทก์ร่วมและผู้เสียหายอีก ๔ คน รวมทั้งประชาชนทั่วไป ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งโดยการโฆษณา แจกจ่ายเอกสาร แพร่ข่าว ชักชวนทางโทรศัพท์ โทรสารและจัดตั้งตัวแทนตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปชักชวนโจทก์ร่วมและผู้เสียหายให้นำเงินมาร่วมลงทุนซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศกับบริษัท ม.และบริษัทในเครือ ทั้งที่รู้ว่าบริษัทดังกล่าวไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินธุรกิจเช่นนั้นและไม่ได้ดำเนินการจัดส่งคำสั่งซื้อขายและไม่ได้ส่งเงินไปต่างประเทศตามที่กล่าวอ้างมีการกระทำที่เป็นขบวนการโดยมีเจตนาทุจริตมาแต่แรก ทำให้โจทก์ร่วมและผู้เสียหายหลงเชื่อมอบเงินให้ไปตามที่ถูกหลอกลวง ย่อมแสดงให้เห็นถึงเจตนาทุจริตของจำเลยกับพวกในการที่จะหลอกลวงเอาเงินจากโจทก์ร่วมและผู้เสียหายทั้งสี่และการหลอกลวงดังว่านั้น จำเลยกับพวกได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากโจทก์ร่วมและผู้เสียหายทั้งสี่ จึงเป็นตัวการร่วมกัน จำเลยจึงมีความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตาม ป.อาญา มาตรา ๓๔๓ วรรคหนึ่ง และเป็นการจัดให้มีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปชักชวนให้โจทก์ร่วม ผู้เสียหายและประชาชนทั่วไปตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไปให้ทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตรากับบริษัทดังกล่าว โดยตกลงว่าจะได้กำไรและไม่มีการขาดทุนโดยกำไรถึงอัตราร้อยละ ๒ ของเงินลงทุนต่อวันหรือผลตอบแทนในอัตราร้อยละ ๗๔.๑๖ ของเงินลงทุน เป็นการรับเข้าร่วมกระทำการกับบริษัทดังกล่าวถือเป็นการกู้ยืมเงินตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๓ และเป็นการชักชวนว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยจำเลยกับพวกรู้อยู่แล้วว่าไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายได้ เป็นการร่วมกันกระทำผิดโดยเจตนาทุจริตมาแต่แรก การกระทำเป็นความผิดตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๔ และ ๕ อีกบทหนึ่ง การกระทำของจำเลยกับพวกเป็นการกระทำผิดโดยมีเจตนาทุจริตมาแต่แรก มีการวางแผนหลอกลวงไว้ล่วงหน้าเป็นขั้นตอน มีผู้ร่วมกระทำความผิดหลายคน กระทำผิดเป็นขบวนการเพื่อให้โจทก์ร่วม ผู้เสียหายและประชาชนหลงเชื่อมอบเงินให้ไป จึงหาใช่เป็นความสมัครใจในการร่วมลงทุนไม่ แต่การได้ทรัพย์สินเกิดจากผลโดยตรงจากการหลอกลวงของจำเลยกับพวก

การที่ พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๔ วรรคสอง เป็นเพียงเพิ่มเติมการกระทำที่กฎหมายที่บัญญัติขึ้นใหม่ให้ถือเป็นการกระทำผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วยเท่านั้น มิได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดแห่ง พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๘๗๐/๒๕๕๓

พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน หรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่าในการกู้ยืมเงิน ตนหรือบุคคลใดจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงิน ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายให้โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้ผู้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน” การโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือการกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป อันจะทำให้เป็นความผิดสำเร็จฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ไม่จำเป็นที่จำเลยทั้งสองจะต้องกระทำการดังกล่าวต่อผู้เสียหายแต่ละคนด้วยตนเองทุกครั้งเป็นคราวๆ ไป เพียงแต่จำเลยทั้งสองแสดง

ข้อความดังกล่าวให้ปรากฏแก่ผู้เสียหายแม้เพียงบางคน แล้วเป็นผลให้ประชาชนหลงเชื่อนำเงินมาให้จำเลยทั้งสองกู้ยืม ก็ถือว่าเป็นการกระทำความผิดแล้ว ข้อสำคัญที่ทำให้ความผิดสำเร็จอยู่ที่ในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใด ได้เงินกู้ยืมไปจากผู้ถูกหลอกลวง ทั้งการกระทำดังกล่าวโดยสภาพเป็นการกระทำต่อบุคคลหลายคนจึงอาจกระทำต่อบุคคลเหล่านั้นต่างวาระกันได้ การกระทำที่จะเป็นความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำที่มีเจตนามุ่งกระทำเพื่อให้เกิดผลต่อบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปหรือประชาชนเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง มิได้พิจารณาจากองค์ประกอบความผิดที่ต้องกระทำต่อบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปเพียงอย่างเดียวเป็นเครื่องชี้เจตนาของผู้กระทำเมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่าจำเลยทั้งสองกู้ยืมเงินจากโจทก์ร่วมทั้งสิบเจ็ด ผู้เสียหายที่ ๑๑ และที่ ๑๔ คนละวันเวลาและในสถานที่แตกต่างกัน โดยเจตนาให้เกิดผลต่อโจทก์ร่วมและผู้เสียหายแยกต่างหากจากกัน ดังนั้น การกระทำของจำเลยทั้งสองแต่ละครั้งถือว่าเป็นความผิดสำเร็จสำหรับโจทก์ร่วมและผู้เสียหายแต่ละคนแล้ว จึงเป็นความผิดหลายกรรมตามจำนวนโจทก์ร่วมและผู้เสียหายที่จำเลยทั้งสองร่วมกันหลอกลวง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๘๒๖/๒๕๕๔

การกู้ยืมเงินที่จะเป็นความผิดตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ แบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา ๔ ซึ่งมีการกระทำในลักษณะหลอกลวงผู้เสียหาย กับการกู้ยืมเงินที่มีองค์ประกอบการกระทำตามมาตรา ๕ ซึ่งไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่ามีการกระทำในลักษณะหลอกลวงผู้เสียหาย แม้การกู้ยืมกรณีนี้อาจเป็นการกู้ยืมเงินเพื่อกิจการที่มีอยู่จริง แต่ผู้กู้ยืมยังต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๔ เว้นแต่จะพิสูจน์ให้ได้ความตามข้อยกเว้นที่บัญญัติไว้ สำหรับการกระทำของจำเลยคดีนี้ได้ความว่า การกู้ยืมเงินของจำเลยมีลักษณะเป็นการหลอกลวงผู้เสียหายโดยไม่ปรากฏว่ามีการประกอบกิจการจริง การจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนก็เป็นไปในลักษณะนำเงินจากผู้ร่วมลงทุนหมุนเวียนจ่ายให้ผู้ร่วมลงทุนรายอื่น การกระทำของจำเลยจึงมีความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา ๔ และการโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือการกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏตั้งแต่สิบคนขึ้นไป อันจะทำให้เป็นความผิดสำเร็จฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ไม่จำเป็นที่จำเลยจะต้องกระทำการดังกล่าวต่อผู้เสียหายแต่ละคนด้วยตนเองตั้งแต่ต้นทุกครั้งเป็นคราว ๆ ไป เพียงแต่จำเลยแสดงข้อความดังกล่าวให้ปรากฏแก่ผู้เสียหายแม้เพียงบางคนแต่เป็นผลให้ประชาชนหลงเชื่อและนำเงินมาให้จำเลยกู้ยืม ก็ถือเป็นการกระทำความผิดแล้ว ข้อสำคัญที่ทำให้ความผิดสำเร็จอยู่ที่ในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้เงินกู้ยืมไปจากผู้ถูกหลอกลวง ดังนั้นการที่ผู้เสียหายแต่ละคนนำเงินมาให้กู้ยืมและจำเลยรับไว้ ถือว่าเป็นความผิดสำเร็จสำหรับผู้เสียหายแต่ละคน จึงเป็นความผิดหลายกรรมตามจำนวนผู้เสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๐๘๖/๒๕๕๖

คดีนี้ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า จำเลยที่ ๑ ที่ ๓ กับพวกร่วมหลอกลวงผู้เสียหายทั้งสิบสองคนและประชาชนทั่วไปตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป ให้สมัครเป็นสมาชิกโครงการส่งเสริมการปลูกสบู่ดำของจำเลยที่ ๑ แล้วหลอกลวงให้ผู้เสียหายทั้งสิบสองคนจ่ายเงินให้คนละ ๗๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๕๐,๐๐๐ บาท โดยอ้างว่าจะมอบรถยนต์กระบะซึ่งมีราคาสูงถึง ๕๘๒,๐๐๐ ถึง ๗๙๒,๐๐๐ บาท ให้นั้น ตามพฤติการณ์การกระทำของจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ กับพวก แสดงให้เห็นว่าเพียงแต่หลอกลวงเอาเงินจากผู้เสียหายทั้งสิบสองคนโดยมิได้มีเจตนาที่จะมอบรถยนต์กระบะให้แก่ผู้เสียหายทั้งสิบสองคนมาตั้งแต่ต้นเป็นการกระทำโดยมีเจตนาทุจริตจึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน กรณีมิใช่เป็นการผิดสัญญาทางแพ่งแต่อย่างใด นอกจากนี้การกระทำดังกล่าวยังเป็นการจ่ายหรือตกลงจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนเทียบได้กับการให้ดอกเบี้ยใน

อัตราร้อยละ ๔๓๓.๓๓ ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ ดังนั้น จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ จึงมีความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๐๖/๒๕๖๐

บทบัญญัติตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ เป็นบทบัญญัติที่วางมาตรการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม ความผิดฐานนี้จึงเป็นความผิดต่อรัฐ รัฐเท่านั้นที่จะดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด เอกชนไม่ใช่ผู้เสียหายในการกระทำความผิดข้อหาดังกล่าว โจทก์ร่วมจึงไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยในความผิดข้อหานี้ได้ และเมื่อโจทก์ร่วมไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์มาตั้งแต่แรก โจทก์ร่วมย่อมไม่มีสิทธิที่จะอุทธรณ์และฎีกา ศาลฎีกาจึงไม่ต้องพิจารณาฎีกาของโจทก์ร่วมในปัญหาว่าจำเลยกระทำความผิดข้อหาฉ้อโกงประชาชนตามฟ้องอีก

โจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายเฉพาะความผิดฐานฉ้อโกงเท่านั้น มิได้เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ ด้วย ดังนั้น เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์ร่วมจึงมีสิทธิที่จะอุทธรณ์เฉพาะในความผิดที่โจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายเท่านั้น เมื่อความผิดฐานฉ้อโกงตาม ป.อาญา มาตรา ๓๔๑ ที่โจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับจึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙๓ ทวิ และไม่ปรากฏว่าโจทก์ร่วมได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๙๓ ตรี แม้ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ มาตรา ๕, ๑๒ จะมีอัตราโทษที่ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงและเป็นการกระทำอันเป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานฉ้อโกงตาม ป.อาญา มาตรา ๓๔๑ ก็ตาม แต่เมื่อโจทก์ร่วมมิได้เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกงประชนชนอันเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุด โจทก์ร่วมจึงไม่อาจใช้สิทธิอุทธรณ์โดยอ้างทำนองว่าเมื่อโทษตามบทหนักไม่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงแล้ว ความผิดฐานในบทเบาย่อมอุทธรณ์ได้ด้วยหาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๒/๒๕๖๓

วินิจฉัยว่า “ ..... แม้ผู้เสียหายทั้งสามสิบสองจะหลงเชื่อคำหลอกลวงของจำเลยทั้งสามจึงมอบเงินให้แก่จำเลยทั้งสามเพื่อให้จำเลยทั้งสามนำเงินไปลงทุนเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราที่สูงโดยจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เข้าร่วมลงทุนในหลายลักษณะคิดเป็นดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗๒, ๑๔๔, ๑๙๒, ๒๔๐, ๒๘๘ และ ๔๓๒ ต่อปี ของจำนวนเงินที่ผู้ร่วมทุนให้จำเลยทั้งสามกู้ยืมจะมีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนในทุก ๒ ถึง ๓ วันหรือทุกสัปดาห์หรือทุกเดือน ซึ่งผลตอบแทนที่ผู้เสียหายทั้งสามสิบสองจะได้รับล้วนต้องห้ามตาม พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๔๗๕ มาตรา ๓ พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๔(๑) ประกอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ ถือว่า เป็นกิจการที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามตามกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แสดงให้เห็นว่าผู้เสียหายทั้งสามสิบสองรับข้อเสนอดังกล่าวโดยมีเจตนาร้ายมุ่งประสงค์ต่อผลประโยชน์อันเกิดจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย **ผู้เสียหายทั้งสามสิบสองจึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยที่จะมีสิทธิร้องทุกข์ขอให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสามในความผิดฐานฉ้อโกง** ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ พนักงานสอบสวนย่อมไม่มีอำนาจสอบสวนคดีนี้ และพนักงานอัยการย่อมไม่มีอำนาจฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๔)(๗) และมาตรา ๑๒๐ ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์ในความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกงมานั้นชอบแล้ว

พิพากษายืน
(ศาลฎีกายกฟ้องฐาน ร่วมกันฉ้อโกง เหมือนกับศาลอุทธรณ์)
ข้อกฎหมายที่ได้จากคำพิพากษาศาลฎีกานี้

คดีนี้ แม้ผู้เสียหายทั้ง ๓๒ คน จะถูกหลอกให้นำเงินไปร่วมลงทุนกับจำเลยทั้งสาม และในท้ายที่สุดก็ไม่ได้รับเงินคืนก็ตาม และได้รับความเสียหาย ความสูญเสียจากการกระทำผิด (ฉ้อโกง) ของจำเลยทั้งสามก็ตาม ซึ่งตาม ป.อาญา มาตรา ๓๔๑ บัญญัติว่า ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกแจ้งให้ทราบและโดยการหลอกลวงดังกล่าวได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกหรือบุคคลที่สามฯ ผู้นั้นกระทำผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงแห่งคดีแล้วก็อาจเข้าองค์ประกอบความผิดฐาน ร่วมกันฉ้อโกง ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๔๑ ประกอบมาตรา ๘๓ ก็ตาม (ถูกหลอกให้ร่วมนำเงินมาลงทุนและสูญเสียเงินไป)

แต่คดีนี้ ทั้งศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา ได้วินิจฉัยว่า “ค่าตอบแทนที่จำเลยทั้งสามตกลงจ่ายให้แก่ผู้เสียหายทั้ง ๓๒ คนนั้น มีลักษณะคิดเป็นดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗๒, ๑๔๔, ๑๙๒, ๒๔๐, ๒๘๘ และ ๔๓๒ ต่อปี ของจำนวนเงินที่ผู้ร่วมทุนให้จำเลยทั้งสามกู้ยืมจะมีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนในทุก ๒ ถึง ๓ วันหรือทุกสัปดาห์หรือทุกเดือน ซึ่งผลตอบแทนที่ผู้เสียหายทั้งสามสิบสองจะได้รับล้วนต้องห้ามตาม พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๔๗๕ มาตรา ๓ พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๔(๑) ประกอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ (กฎหมายกำหนดห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี) ข้อตกลงดังกล่าวจึงถือได้ว่า เป็นกิจการที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามตามกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน และถือได้ว่า ผู้เสียหายทั้ง ๓๒ คน มีเจตนาร้ายมุ่งประสงค์ต่อผลประโยชน์อันเกิดจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย จึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย และเมื่อไม่ใช่ “ผู้เสียหายโดยนิตินัย” แล้ว ก็ไม่มีสิทธิร้องทุกข์ขอให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสามในความผิดฐาน “ฉ้อโกง” ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ (ความผิดอันยอมความได้นั้นกฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายในกำหนดอายุความ ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖) และเมื่อผู้เสียหายทั้ง ๓๒ คน ไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยแล้วก็ร้องทุกข์ไม่ได้ และเมื่อร้องทุกข์ไม่ได้พนักงานสอบสวนก็ไม่มีอำนาจสอบสวนคดีนี้ (ตาม ป.อาญา มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง “คดีความผิดต่อส่วนตัวห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ”

เมื่อพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวนคดีนี้แล้ว สำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนมาแล้วและส่งให้พนักงานอัยการพิจารณาย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย พนักงานอัยการก็จะไม่มีอำนาจฟ้องคดีนี้ (ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน ดังนั้น เมื่อฟ้องคดีนี้ไปในฐานความผิด “ร่วมกันฉ้อโกง”

ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาจึงพิพากษา “ยกฟ้อง” ด้วยเหตุผลดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกานี้จึงเป็นอุทาหรณ์อันดีว่า

แม้จะเป็นผู้ถูกหลอกให้ร่วมลงทุน แต่ถ้าหวังผลประโยชน์ตอบแทนในลักษณะที่สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด อาจจะไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยในความผิดฐาน ร่วมกันฉ้อโกง และมีผลทำให้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวน พนักงานอัยการไม่อาจฟ้องดำเนินคดีนี้ได้ ท้ายที่สุดแม้ผู้เสียหายจะถูกหลอกและสูญเสียเงินไป แต่อาจไม่ได้รับเงินคืน ต้องสูญเสียเงินไปก็ได้

แต่ยังคงสอบสวนและฟ้องในความผิดฐาน “ร่วมกันกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน” (ตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ ตามมาตรา ๔ ซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่

๕ ปีถึง ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๕ แสนบาทถึง ๑ ล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่) และความผิดฐาน “ร่วมกันฉ้อโกง” ซึ่งคดีนี้ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้วเห็นว่า เป็นการกระทำกรรมเดียวกันผิดต่อกฎหมายหลายบทให้ลงโทษบทหนัก (ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๐) และพิพากษาลงโทษจำเลยทั้งสาม ในความผิดฐาน “ร่วมกันกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน” ตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ ตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่งประกอบมาตรา ๑๒ โดยให้เรียงกระทงลงโทษเป็นกรรมกรรมไป แต่พิพากษา “ยกฟ้อง” จำเลยทั้งสามในความผิดฐาน “ร่วมกันฉ้อโกง” ดังกล่าวข้างต้น

ผนวก ง.

กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางในการเบิกจ่ายเงิน ที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน หรือที่พนักงานสอบสวนเบิกจ่ายได้

รายชื่อคณะทำงานจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวน คดีการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

คณะทำงานส่วนบังคับบัญชา

๑.	พล.ต.อ.ชนสิษฎ์	วัฒนวรางกูร	รอง ผบ.ตร.	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	พล.ต.ท.รอย	อิงคไพโรจน์	ผู้ช่วย ผบ.ตร.	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๓.	พล.ต.ท.นิรันดร	เหลื่อมศรี	ผบช.รร.นรต.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๔.	พล.ต.ท.สุรพงษ์	ชัยจันทร์	ผบช.กมค.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๕.	พล.ต.ต.คีรีศักดิ์	ตันตินวะชัย	รอง ผบช.ภ.๓	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๖.	พล.ต.ต.ชนะชัย	ลิ้มประเสริฐ	รอง ผบช.กมค.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๗.	พล.ต.ต.ไมตรี	ฉิมเฉิด	ผบก.ปอศ.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๘.	พล.ต.ต.นพพร	ศุภพัฒน์	ผบก.สบส.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน

คณะทำงานค้นคว้าเรียบเรียง

๑.	พ.ต.อ.ทัศน์ภูมิ	จารุปรัชญ์	รอง ผบก.ปอศ.	คณะทำงาน
๒.	พ.ต.อ.พัฒนา	ฉายาวัฒน์	รอง ผบก.ปอศ.	คณะทำงาน
๓.	พ.ต.อ.จักรกริช	เสริบุตร	ผกก.๓ บก.ปอศ.	คณะทำงาน
๔.	พ.ต.ท.สมชาย	โพธิ์สุวรรณ	รอง ผกก.(สอบสวน) หน.งานสอบสวน กก.๓ บก.ปอศ.	คณะทำงาน
๕.	พ.ต.ท.พงศ์พจน์	ธรรมากุลวิชช์	รอง ผกก (สอบสวน) หน.งานสอบสวน กก.๕ บก.ปอศ.	คณะทำงาน
๖.	พ.ต.ท.ปัญญาวุฒิ	แสนทวีสุข	รอง ผกก.๓ บก.ปอศ.	คณะทำงาน
๗.	พ.ต.ท.สิปปภาส	จาดคล้าย	สว.(สอบสวน) กก.๕ บก.ปอศ.	คณะทำงาน
๘.	พ.ต.ต.จิระศักดิ์	เพ็ชร์แก้ว	สว.(สอบสวน) กก.๕ บก.ปอศ.	คณะทำงาน
๙.	พ.ต.ต.ชาญณรงค์	กันยิ่ง	สว.(สอบสวน) กก.๓ บก.ปอศ.	คณะทำงาน
๑๐.	พ.ต.ต.รุ่งคุณ	จันทโชติ	สว.(สอบสวน) กก.๓ บก.ปอศ.	คณะทำงาน
๑๑.	ร.ต.อ.จารุพันธ์	เอี่ยมโหมด	รอง สว.(สอบสวน) กก.๓ บก.ปอศ.	คณะทำงาน
๑๒.	ร.ต.อ.จิรัฏฐ	คงเจริญ	รอง สว.(สอบสวน) กก.๓ บก.ปอศ.	คณะทำงาน
๑๓.	ร.ต.อ.ภุมรินทร์	คล้ายสุด	รอง สว.(สอบสวน) กก.๓ บก.ปอศ.	คณะทำงาน

คณะทำงานส่วนตรวจทาน

๑.	รศ.พ.ต.อ.จรัส	ธรรมธนารักษ์	อาจารย์ (สบ๕) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๒.	รศ.พ.ต.อ.ปพัฒน์	วสุธวัช	อาจารย์ (สบ๕) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๓.	พ.ต.อ.สมเกียรติ	ค้ำชู	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กคภ.๙	คณะทำงาน

๔.	พ.ต.อ.เมธี	สงวนสัตย์	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๗	คณะทำงาน
๕.	พ.ต.ท.วิโรจน์	วิลัยรัตน์	อาจารย์ (สบ๒) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๖.	พ.ต.ท.ณัฐวุฒิ	ผิวบัวคำ	อาจารย์ (สบ๒) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๗.	ร.ต.อ.ไพสิฐ	แก้วไทรหงวน	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๘.	ร.ต.อ.พรเทพ	เลี่ยมสุวรรณ	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต. คณะทำงาน	คณะทำงาน
๙.	ร.ต.อ.รัชพล	สีมาวรพงศ์พันธุ์	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน

คู่มือพนักงานสอบสวน
ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)

คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน
Police Investigation Manual

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

จัดพิมพ์โดย **โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**
ถ.เศรษฐศิริ ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๖๘-๒๘๑๑-๓ โทรสาร ๐-๒๒๔๑-๔๖๕๘

คู่มือการสอบสวน

คดีความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔ Royal Thai Police 2021

คู่มือการสอบสวน คดีความผิดเกี่ยวกับ การคุ้มครองผู้บริโภค

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔

Royal Thai Police 2021

คำนิยม

“การสอบสวน” เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ การสอบสวนคดีอาญาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นต้นธารแห่งกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวน จะใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาทั้งในชั้นอัยการและชั้นศาล นอกจากนี้ การสอบสวนยังเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐ ที่ใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นหลักประกันในความยุติธรรม และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ประเทศไทย มีกฎหมายมากกว่า ๑,๐๐๐ ฉบับ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายลำดับรองหรืออนุบัญญัติอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งกฎหมายต่างๆ เหล่านี้ มีการแก้ไข ปรับปรุงตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา จึงได้มอบหมายให้คณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน รวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แยกเป็นหมวดหมู่ ให้ง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิง โดยจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนขึ้น เป็นคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedures : SOPs) แบ่งเป็น ๕ เล่ม ตามหัวข้อใหญ่ๆ คือ การสอบสวนคดีอาญาทั่วไป การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือทั้ง ๕ เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ ทำให้การบังคับใช้กฎหมาย และการอำนวยความยุติธรรมเกิดประสิทธิภาพสูงสุด นำมาซึ่งความสงบสุขให้กับสังคม ให้สมกับวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่นำสมัย ในระดับมาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา” และขอขอบคุณ พลตำรวจเอก ชนสิษฎ์ วัฒนวรางกูร รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ / หัวหน้าคณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ รวมตลอดถึงสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน สำนักงานกฎหมายและคดี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนนี้ขึ้นจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พลตำรวจเอก

(สุวัฒน์ แจ้งยอดสุข)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

คำนิยม

เป็นที่ยอมรับกันว่า งานสอบสวน เป็นงานสำคัญ ที่เป็นหัวใจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานก็จะทำให้สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องมีความรู้ ความชำนาญ ในการทำงาน จึงต้องศึกษากฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานในการสอบสวน ที่กำหนดไว้เป็นอันมาก ซึ่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมอบหมายให้คณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ จัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedures : SOPs) ของพนักงานสอบสวนขึ้น

หนังสือคู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานที่ได้ปรับปรุงเพิ่มเติมจากคู่มือเก่าที่มีอยู่ โดยแยกเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการสอบสวน จนเสร็จสิ้นกระบวนการสอบสวน เปรียบเสมือนแผนที่ บอกเส้นทางการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกระบวนการ ระบุถึงขั้นตอนรายละเอียดของกระบวนการต่างๆ ของการสอบสวน และวิธีการควบคุมกระบวนการสอบสวนในขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎ ระเบียบ และคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวทางแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน การจัดทำคู่มือนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อไว้ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานมากกว่าที่จะไว้ใช้อ้างอิงทางทฤษฎีหรือหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะผู้เขียนจึงต้องมีประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญ ในการปฏิบัติงานสอบสวนในแต่ละเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี คู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้ จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสอบสวนและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน เป็นอย่างยิ่ง

ผมขอขอบคุณ คณะผู้เขียน และผู้มีส่วนร่วม ในการจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนที่ได้มีความวิริยะอุตสาหะในการเรียบเรียงเอกสารชุดนี้ ด้วยความเสียสละมิได้หวังผลตอบแทน ทำให้มีคู่มือการสอบสวนที่ดีทั้งในส่วนของการสอบสวนทั่วไป และการสอบสวนเฉพาะเรื่อง โดยนอกจากการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้ว ยังได้เผยแพร่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ไว้บนเว็บไซต์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เว็บไซต์ของสำนักงานกฎหมายและคดี และเว็บไซต์ของสถาบันส่งเสริมงานสอบสวนด้วย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือคู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้ จะเป็นประโยชน์กับพนักงานสอบสวนและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่สนใจศึกษาหาความรู้โดยทั่วไป ได้อย่างดียิ่ง ในการจะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย อย่างมีมาตรฐานและเป็นแนวทางเดียวกัน อันจะส่งผลดีต่อความเชื่อมั่น ศรัทธา ของประชาชนและหน่วยงานองค์กรทุกภาคส่วนที่มีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

พลตำรวจเอก

(ชนสิษฎ์ วัฒนวรางกูร)

รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ/

หัวหน้าคณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน

คำนำ

เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบัน ปัญหาการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากมีผลกระทบกับผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง มีการกระทำความผิดที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลกระทบกับเศรษฐกิจโดยรวมเป็นวงกว้าง กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค (บก.ปคบ.) สังกัดใน กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง (บช.ก.) มีอำนาจสอบสวนตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา อันเป็นความผิดที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และความผิดอาญาอื่นซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิดที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค มีเขตอำนาจการสอบสวนทั่วราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ และมาตรา ๒๐ การกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเกิดขึ้นทั่วราชอาณาจักร ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนท้องที่ด้วยเช่นเดียวกัน แต่การรวบรวมพยานหลักฐานในความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค มีขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานแตกต่างไปจากคดีอาญาทั่วไป เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินั้นๆ มีอำนาจเปรียบเทียบปรับในบางความผิด ทำให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา ๓๙ (๓) และการจัดการเกี่ยวกับของกลางต่างไปจากคดีอาญาทั่วไปบ้าง

ดังนั้น จึงได้จัดทำคู่มือการสอบสวนในคดีความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคนี้ขึ้น เพื่อเป็นการสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนคดีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคแก่พนักงานสอบสวนทั่วราชอาณาจักร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคยิ่งขึ้นต่อไป.

คณะทำงาน

๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๔

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑ หลักการทั่วไปของการสอบสวน ๑
- ขอบเขตอำนาจการสอบสวนคดีอาญา ๑
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๑
- กฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ๑

บทที่ ๒ การปฏิบัติของพนักงานสอบสวน ๓

บทที่ ๓ ประเด็นการสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน ๗
- การสอบสวนความผิด ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ ๗
- การสอบสวนความผิด ตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ ๑๐
- การสอบสวนความผิด ตาม พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑ ๑๑
- การสอบสวนความผิด ตาม พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑ ๑๓
- การสอบสวนความผิด ตาม พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐ ๑๔
- การสอบสวนความผิด ตาม พ.ร.บ.เครื่องสำอาง พ.ศ.๒๕๕๘ ๑๕
- การสอบสวนความผิด ตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ.๒๕๒๒ ๑๗

บทที่ ๔ การดำเนินการเกี่ยวกับของกลาง ๑๙

บทที่ ๕ ตัวอย่างสำนวนการสอบสวน ๒๑
- ความผิด ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ ๒๑
- ความผิด ตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ ๓๕
- ความผิด ตาม พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑ ๔๗
- ความผิด ตาม พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑ ๕๗

บรรณานุกรม ๑๐๑

ภาคผนวก ๑๐๓
- ก ข้อหาและฐานความผิดที่สำคัญ ๑๐๕
- ข กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางในการเบิกจ่ายเงินที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน หรือที่พนักงานสอบสวนเบิกจ่ายได้ ๑๑๗

รายชื่อคณะทำงาน ๑๑๙

บทที่ ๑
หลักการทั่วไปของการสอบสวน

๑. ขอบเขตอำนาจการสอบสวนคดีอาญา

กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค (บก.ปคบ.) สังกัดกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง (บช.ก.) มีอำนาจสอบสวนตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา อันเป็นความผิดที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และความผิดอาญาอื่นซึ่งเกี่ยวเนื่อง มีเขตอำนาจการสอบสวนทั่วราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ และมาตรา ๒๐ ซึ่งพนักงานสอบสวนในหน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวนอื่น อย่างเช่น สถานีตำรวจภูธรหรือสถานีตำรวจนครบาล ก็ยังคงมีอำนาจการสอบสวนเช่นเดียวกัน โดยแบ่งลักษณะความผิดดังนี้ คือ

๑. ความผิดเกี่ยวกับสินค้า ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับฉลากสินค้าไม่ถูกต้อง, สินค้าปลอม, สินค้าไม่ได้มาตรฐาน, การโฆษณาหรือเสนอขายสินค้าหรือบริการเกินความเป็นจริง, สินค้าอันตรายตามประกาศเพิ่มเติมตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภคฯ, สินค้าควบคุมที่ต้องขออนุญาต ฯลฯ

๒. ความผิดเกี่ยวกับการบริการ ได้แก่ การซื้อหรือสมัครสมาชิก, การซื้อแพ็กเกจทัวร์, การเสริมความงาม, การรักษาพยาบาล, การใช้บริการสถานที่ท่องเที่ยวและโรงแรม ฯลฯ

๓. ความผิดเกี่ยวกับสัญญา ได้แก่ สัญญาการเช่าซื้อที่ผิดจากแบบตามกฎหมาย เช่น ซื้อรถ ซื้อที่พักอาศัย ฯลฯ, สัญญาเช่าต่างๆ, เงินกู้นอกระบบ, การให้บริการสินเชื่อต่างๆ ฯลฯ

๔. ความผิดตามกฎหมายอาญาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความผิดการคุ้มครองผู้บริโภค

๒. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทร. ๐-๒๑๔๓-๙๗๗๔
- สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคจังหวัด ทุกจังหวัด
- กรมวิชาการเกษตรเลขที่ ๕๐ ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๙๐๐๐ โทร.๐-๒๕๗๙-๐๑๕๑
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เลขที่ ๗๕/๔๒ ถนนพระรามที่ ๖ แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทร. ๐-๒๒๐๒-๓๓๐๐
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทร.๐-๒๕๙๐-๗๐๐๐

๓. กฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

๑. พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒
๒. พ.ร.บ.ขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ.๒๕๔๕
๓. พ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.๒๕๔๒
๔. พ.ร.บ.ปุ๋ย พ.ศ.๒๕๑๘
๕. พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕
๖. พ.ร.บ.พันธุ์พืช พ.ศ.๒๕๑๘
๗. พ.ร.บ.ควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๔๒

๘. พ.ร.บ.การค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๔๓
๙. พ.ร.บ.ประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ.๒๕๕๐
๑๐. พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑
๑๑. พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ.๒๕๒๒
๑๒. พ.ร.บ.เครื่องมือแพทย์ พ.ศ.๒๕๕๑
๑๓. พ.ร.บ.วิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.๒๕๒๒
๑๔. พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐
๑๕. พ.ร.บ.เครื่องสำอาง พ.ศ.๒๕๕๘
๑๖. พ.ร.บ.สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.๒๕๕๙
๑๗. พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑
๑๘. พ.ร.บ.ประกอบโรคศิลป์ พ.ศ.๒๕๔๒
๑๙. พ.ร.บ.วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.๒๕๕๙
๒๐. กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค

บทที่ ๒
การปฏิบัติของพนักงานสอบสวน

การรวบรวมพยานหลักฐานในคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคแยกพิจารณาจาก ตัวบุคคล สถานที่ และผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ซึ่งคดีที่จะเข้ามาสู่พนักงานสอบสวนมีหลายกรณี คือ

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ.ต่างๆ ส่งหนังสือหรือมาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ
- มีผู้เสียหายมาแจ้งความร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ
- เจ้าพนักงานตำรวจทำการตรวจยึด หรือมีการจับกุม

หลักการปฏิบัติ

๑. เบื้องต้น ให้ตรวจสอบบันทึกการจับกุม บันทึกการตรวจยึดของกลาง ว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่

๒. ถ่ายภาพของกลางแต่ละรายการ โดยให้ใส่หมายเลขกำกับไว้แต่ละรายการให้ตรงตามลำดับบัญชีของกลางคดีอาญา

๓. การรวบรวมพยานหลักฐาน สนับสนุนข้อกล่าวหาหรือฐานความผิด ให้แยกพิจารณาพยานหลักฐานในคดีโดยแบ่งเป็น ตัวบุคคล สถานที่ และผลิตภัณฑ์ โดยทำการตรวจสอบหรือส่งตรวจวิเคราะห์ว่าเป็นความผิดหรือไม่อย่างไร

๔. ให้พิจารณาว่ามีความผิดอาญาฐานอื่นอีกหรือไม่ เช่น ความผิดตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์, ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน หรือความผิดอื่นๆ เป็นต้น หรือความผิดอื่นที่เกี่ยวเนื่อง

๕. การส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวน หรือหัวหน้าคณะพนักงานสอบสวน (กรณีที่มีการแต่งตั้งคณะพนักงานสืบสวนสอบสวน) สรุปสำนวนการสอบสวน พร้อมมีความเห็นทางคดีแล้วส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการพิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือ มาตรา ๑๔๒ ดังนี้

<u>กรุงเทพมหานคร</u>

- สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร ๑ และ ๒ เขตอำนาจที่รับผิดชอบของศาลอาญา
- สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร ๓ และ ๔ เขตอำนาจที่รับผิดชอบของศาลกรุงเทพใต้
- สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร ๕ เขตอำนาจที่รับผิดชอบของศาลธนบุรี
- สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร ๖ เขตอำนาจที่รับผิดชอบของศาลพระโขนง
- สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร ๗ เขตอำนาจที่รับผิดชอบของศาลตลิ่งชัน

<u>จังหวัดอื่น</u> สำนักงานอัยการประจำจังหวัด

<u>ข้อยกเว้น</u> คดีที่มีข้อหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ในกรุงเทพมหานครให้ส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ กองยาเสพติด จังหวัดอื่น ส่งสำนวนไปยังอัยการจังหวัด

๖. อำนาจการเปรียบเทียบ

การสอบสวนดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ตามกฎหมายในส่วนนี้จะมีพนักงานเจ้าหน้าที่ของกฎหมายนั้นๆ ที่จะมีอำนาจในการดำเนินคดีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพและยินยอมเสียค่าปรับ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้นๆ สามารถที่จะทำการเปรียบเทียบผู้ต้องหาได้เอง กรณีผู้ต้องหาปฏิเสธหรือไม่ยอมให้เปรียบเทียบ เจ้าพนักงานตามกฎหมายนั้นๆ จะทำการส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้สอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาต่อไป เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวหาให้ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาไปตามพยานหลักฐาน หากในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาให้การรับสารภาพและเป็นคดีที่สามารถทำการเปรียบเทียบได้ ให้พนักงานสอบสวนทำหนังสือส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีอำนาจเปรียบเทียบตามกฎหมายนั้นๆ และกรณีผู้ต้องหาไม่ยินยอมเสียค่าปรับ ให้ทำการสอบสวนคดีต่อไปจนเสร็จสิ้น แล้วส่งสำนวนพร้อมความเห็นทางคดีให้กับพนักงานอัยการ เพื่อพิจารณาต่อไป หากมีความเห็นควรสั่งฟ้องให้ส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวน เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นจะถูกคุมขังอยู่ในอำนาจศาลหรือผู้ต้องหาที่ถูกแจ้งข้อหาแล้วต่อมาภายหลังได้หลบหนีไป

กรณีมีผู้ต้องหาหลายคน มีทั้งผู้ต้องหารับสารภาพและให้การปฏิเสธ ให้ส่งตัวผู้ต้องหาที่ให้การรับสารภาพและยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายนั้นๆ ทำการเปรียบเทียบเมื่อได้ทำการเปรียบเทียบเสร็จสิ้นแล้ว คดีเป็นอันระงับ ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนผู้ต้องหาที่ให้การปฏิเสธ ไม่ยินยอมเสียค่าปรับ ให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง แล้วแต่กรณี แล้วส่งสำนวนไปให้พนักงานอัยการพิจารณาตามกฎหมายต่อไป

๖.๑ พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒

อำนาจการเปรียบเทียบตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๖๒ บัญญัติว่า บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และในการนี้ให้คณะกรรมการมีอำนาจมอบหมายให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง หรือคณะอนุกรรมการ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบได้ฯ

ภายใต้บังคับของบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ในการสอบสวน ถ้าพนักงานสอบสวนพบว่าบุคคลใดกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และบุคคลนั้นยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องมายังคณะกรรมการ หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายให้มีอำนาจเปรียบเทียบตามวรรคหนึ่งภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ เมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่ได้เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จังหวัดอื่น คณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัด มีอำนาจเปรียบเทียบ

พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๒๑ ในกรณีที่กฎหมายว่าด้วยการใดได้บัญญัติเรื่องใดไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้นำบทบัญญัติในหมวดนี้ไปใช้บังคับได้เท่าที่ไม่ซ้ำหรือขัดกับบทบัญญัติดังกล่าว เว้นแต่

(๑) ในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม.....ฯลฯ

(๒) ในกรณีตาม (๑) ถ้ามีความจำเป็นเร่งด่วนอันมิอาจปล่อยให้เนิ่นช้า.....ฯลฯ

๖.๒ พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕

บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี เว้นแต่ความผิดมาตรา ๗๔ วรรคสอง ให้คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้และเมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิด

ได้รับแจ้งตามมาตรา ๘๙ ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา ๓๗) ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบได้ โดยให้คณะกรรมการที่รับผิดชอบวัตถุอันตรายตามประกาศรายชื่อวัตถุอันตราย เช่น กรมวิชาการเกษตร, เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา, กรมปศุสัตว์ฯ ทำการเปรียบเทียบ (ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๕๖)

๖.๓ พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑

บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ความผิดตามมาตรา ๔๘ ตรี ให้เลขาธิการคณะกรรมการมาตรฐานอุตสาหกรรม หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งเลขาธิการมอบหมายหรือคณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้ฯ ตามมาตรา ๕๗ ตรี บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียวหรือมีความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน ให้เลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ฯ

วรรคสอง เมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้วให้ถือว่าคดีอาญาเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๖.๔ พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑

อำนาจการเปรียบเทียบตาม พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑ มาตรา ๗๕ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเปรียบเทียบคดีในเขตกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาค.....ฯ

บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ที่มีโทษปรับสถานเดียวหรือที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบคดี มีอำนาจเปรียบเทียบได้.....ฯ

เมื่อผู้ต้องหาได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบภายใน**สามสิบวัน** นับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนพบว่าผู้ใดกระทำความผิดที่มีอัตราโทษตามวรรคสองและผู้นั้นยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีภายใน**เจ็ดวัน** นับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ

เขตกรุงเทพมหานคร ส่งให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จังหวัดอื่นส่งให้ สาธารณสุขจังหวัด ทำการเปรียบเทียบ ตามระเบียบสำนักคณะกรรมการอาหารและยาว่าด้วยการเปรียบเทียบ พ.ศ.๒๕๓๖

๖.๕ พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐

คดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ได้รับมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ มาตรา ๑๒๖ ทวิ แห่ง พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐ เขตกรุงเทพมหานครส่งให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จังหวัดอื่นส่งให้สาธารณสุขจังหวัด ทำการเปรียบเทียบตามระเบียบสำนักคณะกรรมการอาหารและยาว่าด้วยการเปรียบเทียบ พ.ศ.๒๕๓๖

๖.๖ พ.ร.บ.เครื่องสำอาง พ.ศ.๒๕๕๘

คดีที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ได้รับมอบหมาย มีอำนาจเปรียบเทียบได้ ตามมาตรา ๙๐ แห่ง พ.ร.บ.เครื่องสำอาง พ.ศ.๒๕๕๘ เขตกรุงเทพมหานคร ส่งให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จังหวัดอื่นส่งให้สาธารณสุขจังหวัด ทำการเปรียบเทียบ ตามระเบียบสำนักคณะกรรมการอาหารและยาว่าด้วยการเปรียบเทียบ พ.ศ.๒๕๓๖

๖.๗ พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ.๒๕๒๒

บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาได้รับมอบหมาย มีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามมาตรา ๒๕ แห่ง พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ.๒๕๒๒ เขตกรุงเทพมหานคร ส่งให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จังหวัดอื่นส่งให้สาธารณสุขจังหวัด ทำการเปรียบเทียบ ตามระเบียบสำนักคณะกรรมการอาหารและยาว่าด้วยการเปรียบเทียบ พ.ศ.๒๕๓๖

บทที่ ๓
ประเด็นการสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน

การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานในความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับตามที่กล่าวมาแล้วในบทข้างต้น จึงยกประเด็นที่กล่าวถึงบทกฎหมายและฐานความผิดที่สำคัญ ซึ่งเป็นคดีที่มักเกิดขึ้นบ่อยและพนักงานสอบสวนควรรู้เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติดังจะกล่าวต่อไปนี้

๑. การสอบสวนความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒

ความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มีการกล่าวถึงในหมวดความผิดที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับสินค้าและบริการด้านโฆษณา, ด้านฉลาก, ด้านสัญญา ซึ่งจะหยิบยกมาพอเป็นแนวทางในคดีที่มักจะเกิดขึ้นบ่อยโดยจะกล่าวถึงเฉพาะในเรื่องของสินค้า, ฉลาก, โฆษณา เท่านั้น

๑.๑ ประเด็นการสอบสวนเกี่ยวกับสินค้าต้องห้าม ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค ควรจะรู้ความหมายของสินค้าหมายความว่าอะไร ซึ่งตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ สินค้าและบริการมีความหมายดังนี้

“สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่ผลิตหรือมีไว้เพื่อขาย

“บริการ” หมายความว่า การรับจัดทำการงาน การให้สิทธิใดๆ หรือการให้ใช้ หรือให้ประโยชน์ในลักษณะทรัพย์สินหรือกิจการใดๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่นๆ แต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน

การสอบสวนในความผิดเกี่ยวกับสินค้าที่ต้องห้ามขาย ตามพ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๕๖ มีบัญญัติว่า ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดขายสินค้าที่คณะกรรมการสั่งห้ามขายเฉพาะสินค้านั้นอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค (ผู้ประกอบกิจการเป็นผู้ผลิตเพื่อขาย หรือเป็นผู้สั่ง หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือผู้ขาย)

(๑) ประเด็นการสอบสวน ผู้กล่าวหา/พยาน ในความผิดฐานสินค้าห้ามขาย มีประเด็นการสอบสวนดังนี้

- ผู้กล่าวหา/พยาน มีตำแหน่งและอำนาจหน้าที่อย่างไร
- พฤติการณ์การตรวจค้น/จับกุมผู้ต้องหาเป็นอย่างไร (ขั้นตอนการสืบสวนก่อนตรวจค้น, วันเวลาตรวจค้น/จับกุม เป็นอย่างไร)
- สินค้าของกลางที่ตรวจพบ เป็นสินค้าที่คณะกรรมการต้องห้ามขายอย่างไร ตามประกาศหรือกฎหมายใด (ให้แนบประกาศที่เกี่ยวข้องมาประกอบสำนวน)
- ผู้ต้องหามีพฤติการณ์เป็นผู้ผลิต/ผู้สั่งหรือนำเข้า/ผู้ขาย อย่างไร โดยการตรวจสอบเอกสารการผลิต เอกสารการเป็นผู้สั่งหรือนำเข้า/ผู้ขาย (ในการสอบสวนประเด็นนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตรวจสอบเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเป็นผู้ผลิต เช่น กรมโรงงาน/เอกสารการสั่ง/นำเข้า ตรวจสอบเอกสารดังกล่าวที่กรมศุลกากร เป็นต้น)

(๒) ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

- ผู้ต้องหามีภูมิลำเนาและประกอบอาชีพอยู่ที่ใด (หากผู้ต้องหาเป็นนิติบุคคลให้ทำการสอบสวนให้ได้ว่าเป็น นิติบุคคลประเภทใด จดทะเบียนเมื่อไร ขณะเกิดเหตุมีบุคคลใดเป็นกรรมการผู้มีอำนาจและมีวัตถุประสงค์ใด)
- ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ต้องหาจะให้การอย่างไร

- ขอทราบพฤติการณ์กรณีที่ผู้ต้องหาถูกตรวจค้น/จับกุมมีรายละเอียดเป็นอย่างไร
- ผู้ต้องหาทราบหรือไม่ว่าสินค้าของกลาง เป็นสินค้าที่คณะกรรมการต้องห้ามขายหรือไม่อย่างไร
- หากผู้ต้องหาเป็นผู้ผลิต/ผู้สั่งหรือนำเข้า/ผู้ขาย ให้ทำการสอบสวนให้ได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้ผลิต/ผู้สั่งหรือนำเข้า/ผู้ขาย ตั้งแต่เมื่อไหร่ และทำการผลิตหรือนำเข้าอย่างไร พร้อมกับขอเอกสารเกี่ยวกับการผลิต/นำเข้า/ขาย มาประกอบสำนวนการสอบสวน

๑.๒ ประเด็นการสอบสวนเกี่ยวกับฉลากสินค้า ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค ควรจะรู้ความหมายของฉลากหมายความว่าอะไร ซึ่งตามพ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มีความหมายดังนี้

“ฉลาก” หมายความว่า รูป รอยประดิษฐ์ กระดาษ หรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้ปรากฏข้อความที่เกี่ยวกับสินค้า ซึ่งแสดงไว้ที่สินค้าหรือภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อบรรจุ หรือสอดแทรก หรือรวมไว้กับสินค้า หรือภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อบรรจุสินค้า และหมายความรวมถึงเอกสารหรือคู่มือสำหรับใช้ประกอบกับสินค้า ป้ายที่ติดตั้งหรือแสดงไว้ที่สินค้า หรือภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อบรรจุสินค้านั้น

“ข้อความ” หมายความรวมถึงการกระทำให้ปรากฏด้วยตัวอักษร ภาพ ภาพยนตร์ แสง เสียง เครื่องหมาย หรือการกระทำอย่างใดๆ ที่ทำให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจความหมายได้

การสอบสวนในความผิดเกี่ยวกับฉลากสินค้าตามพ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ นั้น จะไม่รวมฉลากสินค้าตามกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายเกี่ยวกับยา, อาหาร, เครื่องสำอาง, เครื่องมือแพทย์, ฯลฯ ฉลากสินค้าดังกล่าว ก็เป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ ที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งฉลากกฎหมายดังกล่าวกฎหมายแต่ละฉบับแตกต่างกัน ฉลากสินค้าตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ เป็นฉลากสินค้าทั่วไปที่ไม่ได้อยู่ในกฎหมายอื่น ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๓๐ มีหลักกฎหมายบัญญัติว่าให้สินค้าที่ผลิตเพื่อการขายโดยโรงงานตามกฎหมาย ว่าด้วยโรงงานและสินค้าที่สั่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก และมาตรา ๓๑ ได้มีการกำหนดลักษณะของฉลากสินค้าที่ควบคุมฉลาก เช่น ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าเพื่อขาย, สถานที่ผลิต หรือสถานที่ประกอบธุรกิจนำเข้า, ราคา, ปริมาณ, วิธีการใช้, ข้อแนะนำ, คำเตือน, วัน เดือน ปีที่หมดอายุ

(๑) ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา/พยาน ในความผิดฐานฉลากสินค้า มีประเด็นการสอบสวนดังนี้

- ผู้กล่าวหา/พยาน มีตำแหน่งและอำนาจหน้าที่อย่างไร
- พฤติการณ์การตรวจค้น/จับกุมผู้ต้องหาเป็นอย่างไร (ขั้นตอนการสืบสวนก่อนตรวจค้น, วันเวลาตรวจค้น/จับกุม เป็นอย่างไร)
- ฉลากสินค้าของกลางเป็นสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคกำหนดให้ต้องมีฉลากตามประกาศหรือกฎหมายใด (ให้แนบประกาศที่เกี่ยวข้องมาประกอบสำนวน)
- ผู้ต้องหามีพฤติการณ์เป็นผู้ผลิต/ผู้สั่งหรือนำเข้า/ผู้ขาย อย่างไร โดยการตรวจสอบเอกสารการผลิต เอกสารการเป็นผู้สั่งหรือนำเข้า/ผู้ขาย (ในการสอบสวนประเด็นนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตรวจสอบเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเป็นผู้ผลิต เช่น กรมโรงงาน/เอกสารการสั่ง/นำเข้า ตรวจสอบเอกสารดังกล่าวที่กรมศุลกากร เป็นต้น)
- สินค้าของกลางที่ผู้ต้องหาที่ผลิตเพื่อขาย, ผลิตจากโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานใด (เช่น ชื่อบริษัทหรือสถานที่ผลิตของสินค้านั้น ได้รับอนุญาตตามกฎหมายหรือไม่) หากผู้ต้องหาเป็นผู้สั่งหรือนำเข้าสินค้าในราชอาณาจักรเพื่อขาย ให้พนักงานสอบสวนถามว่า ผู้ต้องหาสั่งหรือนำเข้าสินค้าของกลางมาจากประเทศใด อย่างไร พร้อมขอเอกสารเกี่ยวกับการผลิตมาประกอบการสอบสวน <u>ประเด็นนี้มีความสำคัญมาก</u> ถ้าหากสินค้าของกลางไม่ได้ผลิตจากโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เช่น มีคนงานมากกว่า ๕๐ คน

ขึ้นไป หรือใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ ๕๐ แรงม้าขึ้นไป หรือสินค้าของกลางไม่ได้เป็นสินค้าที่สั่งหรือนำเข้าในราชอาณาจักรเพื่อขายก็จะไม่เป็นความผิดตามข้อหานี้

(๒) ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

- ผู้ต้องหามีภูมิลำเนาและประกอบอาชีพอยู่ที่ใด (หากผู้ต้องหาเป็นนิติบุคคลให้ทำการสอบสวนให้ได้ว่าเป็น นิติบุคคลประเภทใด จดทะเบียนเมื่อไร ขณะเกิดเหตุมีบุคคลใดเป็นกรรมการผู้มีอำนาจและมีวัตถุประสงค์ใด)
- ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ต้องหาจะให้การอย่างไร
- ขอทราบพฤติการณ์กรณีที่ผู้ต้องหาถูกตรวจค้น/จับกุมมีรายละเอียดเป็นอย่างไร
- หากผู้ต้องหาเป็นผู้ผลิตให้สอบถามว่า โรงงานที่ผลิตสินค้าของกลางได้รับอนุญาตให้เป็นโรงงานประเภทใด ได้รับอนุญาตจากใคร เมื่อใด โรงงานดังกล่าวมีผู้ผลิตจำนวนเท่าไหร่ ใช้เครื่องจักรรวมแรงม้าเท่าไหร่ หากมีใบอนุญาตตั้งโรงงานให้นำสำเนาใบอนุญาตโรงงานมาประกอบการสอบสวน หากผู้ต้องหาเป็นผู้สั่งหรือนำเข้าสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรให้ทำการสอบปากคำว่า สินค้าของกลาง ผู้ต้องหานำเข้ามาจากประเทศใด เมื่อไหร่ พร้อมขอเอกสารการนำเข้าหรือเอกสารเกี่ยวกับการเสียภาษีศุลกากรมาประกอบการสอบสวน
- สินค้าของกลางที่ผู้ต้องหาผลิต/สั่งหรือนำเข้านั้นเพื่อวัตถุประสงค์ใด (ต้องการให้ได้คำตอบว่า เพื่อขายหรือเพื่ออย่างอื่นใด) หากผู้ต้องหาไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อขายจะไม่มีความผิดตามกฎหมายนี้ พร้อมขอเอกสารเกี่ยวกับการขาย

๑.๓ ประเด็นการสอบสวนเกี่ยวกับการโฆษณาสินค้า ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค ควรจะรู้ความหมายของโฆษณาหมายความว่าอะไร ซึ่งตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มีความหมาย ดังนี้

“โฆษณา” หมายความว่า การกระทำการไม่ว่าวิธีใดๆ ให้ประชาชนเห็นหรือทราบข้อความเพื่อประโยชน์ในทางการค้า

“สื่อโฆษณา” หมายความว่า สิ่งที่ใช้เป็นสื่อในการโฆษณา เช่น หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ ไปรษณีย์โทรเลข โทรศัพท์ หรือป้าย

การสอบสวนในความผิดเกี่ยวกับการโฆษณาสินค้า ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ นั้นจะไม่รวมการโฆษณาสินค้าตามกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายเกี่ยวกับยา, อาหาร, เครื่องสำอาง, เครื่องมือแพทย์ ฯลฯ โฆษณาสินค้าดังกล่าว ก็เป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ ที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งโฆษณาสินค้ากฎหมายดังกล่าว กฎหมายแต่ละฉบับแตกต่างกัน โฆษณาสินค้าตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ แหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ หรือลักษณะสินค้า หรือบริการตลอดจนการส่งมอบ การจัดหา หรือการใช้สินค้าหรือบริการ ข้อความที่ถือว่าเป็นข้อความที่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือเป็นข้อความที่ก่อให้เกิดเป็นผลเสียของส่วนรวม เช่น ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง, ข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ฯลฯ

(๑) ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา/พยาน ในความผิดฐานการโฆษณาสินค้า มีประเด็นการสอบสวน ดังนี้

- ผู้กล่าวหา/พยาน มีตำแหน่งและอำนาจหน้าที่อย่างไร
- พฤติการณ์การตรวจค้น/จับกุมผู้ต้องหาเป็นอย่างไร (ขั้นตอนการสืบสวนก่อนตรวจค้น, วันเวลาตรวจค้น/จับกุม เป็นอย่างไร)
- การโฆษณาสินค้าเป็นการโฆษณาที่ผิดกฎหมายอย่างไร (โฆษณาสินค้าอะไร โฆษณาช่องทางใด เมื่อไหร่ มีข้อความอย่างไร ให้เอาภาพข้อความคำที่โฆษณาทั้งหมดลงไว้ในสำนวน)

- ข้อความที่ผู้ต้องหาโฆษณาผิดกฎหมายอย่างไร เช่น ข้อความเป็นเท็จหรือเกินจริง หรือข้อความที่จะก่อให้เกิดการเข้าใจผิดในสาระสำคัญที่เกี่ยวกับสินค้าและบริการ อย่างไร โดยละเอียด

- ข้อความที่ผู้ต้องหาโฆษณา มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้าหรือไม่ อย่างไร (ขอเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวกับการโฆษณาที่แสดงถึงวัตถุประสงค์เพื่อการค้ามาประกอบการสอบสวน

(๒) ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

- ผู้ต้องหามีภูมิลำเนาและประกอบอาชีพอยู่ที่ใด (หากผู้ต้องหาเป็นนิติบุคคลให้ทำการสอบสวนให้ได้ว่าเป็น นิติบุคคลประเภทใด จดทะเบียนเมื่อไร ขณะเกิดเหตุมีบุคคลใดเป็นกรรมการผู้มีอำนาจและมีวัตถุประสงค์ใด)

- ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ต้องหาจะให้การอย่างไร

- ขอทราบพฤติการณ์กรณีที่ผู้ต้องหาถูกตรวจค้น/จับกุม มีรายละเอียดเป็นอย่างไร

- ตามที่พนักงานสอบสวนให้ผู้ต้องหาตรวจดูภาพ ข้อความ ที่เกี่ยวกับการโฆษณาที่ผู้กล่าวหาอ้าง เป็นข้อความโฆษณาของผู้ต้องหาหรือไม่ อย่างไร

- ผู้ต้องหาได้โฆษณาสินค้าเมื่อไหร่ ช่องทางใด มีวัตถุประสงค์การโฆษณาอะไร (หากมีการจ้างการโฆษณาสินค้าให้สอบให้ละเอียดว่า ได้ว่าจ้างบุคคลใด ทางช่องทางใด ใช้ระยะเวลาการโฆษณาเท่าไหร่ และค่าโฆษณาคิดอย่างไร มีหลักฐานการจ่ายเงินค่าโฆษณาหรือไม่

๒. การสอบสวนความผิดตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕

การสอบสวนคดีวัตถุอันตราย วัตถุอันตรายนั้นมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายหน่วยงาน เช่น กรมวิชาการเกษตร (ยาปราบศัตรูพืช), สำนักงานอาหารและยา (ที่ใช้ในครัวเรือน) ซึ่งแบ่งแยกความรับผิดชอบตามประกาศและกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องตรวจสอบดูว่าวัตถุอันตรายของกลางขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของหน่วยงานใดและกฎหมายใด ซึ่งวัตถุอันตรายตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ มีความหมาย ดังนี้

“วัตถุอันตราย” หมายความว่า วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์ หรือสิ่งแวดล้อม

“ผลิต” หมายความว่า ทำ เพาะ ปรุง ผสม แปรสภาพ ปรุงแต่ง แบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุ

“ขาย” หมายความว่า การจำหน่ายจ่ายหรือแจกเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงการมีไว้เพื่อขายด้วย

“มีไว้ในครอบครอง” หมายความว่า การมีไว้ในครอบครองไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น และไม่ว่าจะเป็นการมีไว้เพื่อขาย เพื่อการขนส่ง เพื่อใช้ หรือเพื่อประการอื่นใด และรวมถึงการทิ้งอยู่ หรือปรากฏอยู่ในบริเวณที่อยู่ในความครอบครองด้วย

ข้อหามีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย ในกรณีมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้วัตถุอันตราย ได้มีประกาศของกรมวิชาการเกษตร ยกเว้นการกระทำความผิดไว้ จึงเป็นข้อควรระวังในการสอบสวน

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมพร้อมเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ดำเนินการ ดังนี้

พนักงานสอบสวนทำหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (อธิบดีกรมวิชาการเกษตรหรือสำนักงานอาหารและยา) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบวัตถุอันตราย สอบถามเกี่ยวกับประเด็นดังต่อไปนี้

- ผู้ต้องหาได้รับใบอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองวัตถุอันตราย (แล้วแต่ข้อหา) หรือไม่ หากได้รับอนุญาตดังกล่าวขอเอกสารที่เกี่ยวข้องมาประกอบสำนวนการสอบสวน

- วัตถุอันตรายของกลางถือเป็นวัตถุอันตรายชนิดใด และตามประกาศกฎหมายใด

- วัตถุอันตรายของกลางได้มีการขึ้นทะเบียนหรือไม่ ออกให้กับบุคคลใด เมื่อใด ยังมีผลบังคับใช้อยู่หรือไม่ หากมีให้ขอเอกสารดังกล่าวประกอบการสอบสวน

- พฤติการณ์ของผู้ต้องหา มีความผิดตามข้อหาและกฎหมายใด

ให้พนักงานสอบสวนทำการส่งวัตถุอันตรายของกลางในปริมาณที่เหมาะสม ส่งให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ (กรมวิชาการเกษตร, กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ฯ) โดยสอบถามว่าของกลางเป็นวัตถุอันตรายหรือไม่ ชนิดใด ตามประกาศกฎหมายใด วัตถุอันตรายของกลางมีสารออกฤทธิ์เท่าใด ได้มาตรฐานหรือไม่ อย่างไร

(๑) ประเด็นการสอบสวน (ผู้กล่าวหา/พยาน ผู้ร่วมตรวจค้น, จับกุม)

ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำผู้กล่าวหาและพยานผู้เข้าร่วมจับกุม ให้มีรายละเอียดพฤติการณ์แห่งคดี ดังนี้

- ผู้กล่าวหาหรือพยานมีตำแหน่งหน้าที่อย่างไร

- รายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจค้นจับกุมเป็นอย่างไร (การสืบสวนก่อนเกิดเหตุ/ขณะเข้าตรวจค้นพบการกระทำความผิดอย่างไร โดยสอบถามรายละเอียดถึงข้อมูลที่พบเกี่ยวกับวัตถุอันตราย เช่น ข้อมูลในเว็บไซต์ เอกสารต่างๆ และได้มีการเก็บข้อมูลการกระทำความผิดไว้อย่างไร) มีให้ส่งพนักงานสอบสวนเพื่อประกอบคดี

- หลังจากตรวจพบการกระทำผิดของผู้ต้องหา ได้มีการตรวจสอบใบอนุญาตต่างๆ การขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายหรือไม่ ผลการตรวจสอบเป็นอย่างไร

- ผู้ต้องหามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีนี้อย่างไร ให้อธิบายโดยละเอียด (ปลอม, ผิดมาตรฐาน, เสื่อมคุณภาพ, ไม่ขึ้นทะเบียนให้เป็นไปตามข้อกล่าวหา)

- วัตถุอันตรายของกลาง เป็นวัตถุอันตรายชนิดใด ตามประกาศหรือกฎหมายใด อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด

- ท่านจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีหรือไม่ อย่างไร

(๒) ประเด็นการสอบสวน(ผู้ต้องหา)

- ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งพฤติการณ์แห่งคดีและข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ จะให้การอย่างไร (รับสารภาพหรือปฏิเสธอย่างไร)

- ผู้ต้องหาได้รับอนุญาตเกี่ยวกับการผลิต นำเข้า หรือครอบครองวัตถุอันตราย หรือไม่ อย่างไร

- ผู้ต้องหารู้หรือไม่ว่าของกลางดังกล่าวเป็นวัตถุอันตราย

- ผู้ต้องหามีพยานหลักฐานใดที่จะมอบให้กับพนักงานสอบสวนประกอบคดี หรือไม่ อย่างใด

- ผู้ต้องหาเคยต้องโทษในคดีอาญามาก่อนหรือไม่

- ผู้ต้องหาจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีหรือไม่ อย่างไร

๓. การสอบสวนคดีความผิดตาม พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑

การสอบสวนความผิดตาม พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม รูปแบบคดี จะมีลักษณะความผิดในเรื่องของการทำหรือนำเข้า โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ไม่ได้รับอนุญาต แต่ปัจจุบันการออกใบอนุญาตมีความสะดวกมากขึ้น ผู้ประกอบการมีการขออนุญาตถูกต้อง แต่อาจมี

การลักลอบทำไม่ได้มาตรฐาน หรือทำผิดเงื่อนไขเพื่อลดต้นทุน การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศที่ไม่ได้มาตรฐาน โดยไม่ผ่านช่องทางศุลกากร เพื่อนำมาจำหน่าย หรือการจำหน่ายสินค้าไม่ได้มาตรฐานตามร้านในห้างสรรพสินค้า หรือตามสถานที่จำหน่ายทั่วไป รวมทั้งร้านที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันคือ ร้าน ๒๐ บาท ที่มักพบการกระทำความผิดมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้มาตรฐานสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่กฎหมายกำหนดว่าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใดจะต้องได้รับอนุญาตมาตรฐานมีเครื่องหมายอุตสาหกรรม จะมีประกาศของคณะกรรมการมาตรฐานอุตสาหกรรมกำหนดไว้ เช่น สวิตซ์ไฟฟ้า ปลั๊กไฟสายพ่วง สีเทียน ไฟแช็ก ไม้ขีดไฟ แอลกอฮอล์แข็ง ของเล่นเด็ก เป็นต้น

ความผิดตาม พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑ เป็นความผิดต่อรัฐ หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตให้ทำ หรือนำเข้า คือ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ซึ่งจะแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามมาตรา ๔๔ หากพบการกระทำความผิดจะดำเนินการเปรียบเทียบตามอำนาจหน้าที่ซึ่งหากเป็นความผิดที่ไม่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบ จะส่งเรื่องมาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

กรณีผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนจะนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการ แต่หากผู้ต้องหาประสงค์จะทำการเปรียบเทียบ พนักงานสอบสวนจะดำเนินการส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยของกลางไปยังสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อทำการเปรียบเทียบ ทำการเปรียบเทียบตามมาตรา ๕๗ ตรี ให้ถือว่าคดีอาญาเลิกกัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗(๔) สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙(๓) สรุปสำนวนการสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาต่อไป

(๑) ประเด็นการสอบสวน (ผู้กล่าวหา/พยาน ผู้ร่วมตรวจค้น, จับกุม)

ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำผู้กล่าวหาและพยานผู้เข้าร่วมจับกุม ให้มีรายละเอียดพฤติการณ์แห่งคดีดังนี้

- ผู้กล่าวหาหรือพยานมีตำแหน่งหน้าที่อย่างไร
- รายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจค้นจับกุมเป็นอย่างไร (การสืบสวนก่อนเกิดเหตุ/ขณะเข้าตรวจค้นพบการกระทำความผิดอย่างไร โดยสอบถามรายละเอียดถึงข้อมูลที่พบเกี่ยวกับการทำ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์มาตรฐานอุตสาหกรรม เป็นอย่างไร เอกสารต่างๆ และได้มีการเก็บข้อมูลการกระทำความผิดไว้อย่างไร) มีให้ส่งพนักงานสอบสวนเพื่อประกอบคดี
- หลังจากตรวจพบการกระทำผิดของผู้ต้องหา ได้มีการนำผลิตภัณฑ์ของกลางไปส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบใบอนุญาตมาตรฐานอุตสาหกรรมหรือไม่ ผลการตรวจสอบเป็นอย่างไร
- ผู้ต้องหามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีนี้อย่างไร ให้อธิบายโดยละเอียด (ทำ, จำหน่าย ตามข้อกล่าวหา)
- เป็นผลิตภัณฑ์ของกลาง ต้องมีมาตรฐานอุตสาหกรรม ตามประกาศหรือกฎหมายใด หากได้มีการขอผลิตภัณฑ์มาตรฐานอุตสาหกรรม นำเอกสารการขออนุญาตดังกล่าวมาประกอบการสอบสวน
- ท่านจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีหรือไม่ อย่างไร

(๒) ประเด็นการสอบสวน (ผู้ต้องหา)

- ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งพฤติการณ์แห่งคดีและข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ จะให้การอย่างไร (รับสารภาพหรือปฏิเสธอย่างไร)
- สินค้าผลิตภัณฑ์ของกลางได้มีการขอมาตรฐานอุตสาหกรรมหรือไม่ อย่างไร
- ผู้ต้องหารู้หรือไม่ว่าของกลางดังกล่าวเป็นผลิตภัณฑ์มาตรฐานอุตสาหกรรม

- ผู้ต้องหาเคยต้องโทษในคดีอาญามาก่อนหรือไม่
- ผู้ต้องหาจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีหรือไม่ อย่างไร

๔. การสอบสวนคดีความผิดตาม พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑

การสอบสวนความผิดที่เกี่ยวกับสถานพยาบาล ให้พนักงานสอบสวนทำหนังสือถึงอธิบดีกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ตรวจสอบว่าผู้ต้องหาและสถานพยาบาลที่เกิดเหตุว่ามีใบอนุญาตประกอบกิจการสถานพยาบาลและดำเนินการสถานพยาบาลหรือไม่ พร้อมขอสำเนาเอกสารการยื่นคำขอและใบอนุญาตดังกล่าวมาประกอบสำนวนการสอบสวน สอบปากคำเจ้าหน้าที่ กรณีมีเหตุสงสัยต้องทำการสอบสวนตามประเด็นที่สงสัย

ทำหนังสือถึงเลขาธิการแพทยสภา เพื่อตรวจสอบใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะหรือประกอบวิชาชีพเวชกรรมของผู้ต้องหา (ที่ทำการประกอบวิชาชีพขณะทำการจับกุม) ว่ามีการขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตหรือไม่

ในการสอบสวนดำเนินคดีเกี่ยวกับความผิด พ.ร.บ.สถานพยาบาล ดังกล่าว ส่วนมากจะพบสิ่งของที่เป็นยาแผนปัจจุบันหรือยาแผนโบราณ, เครื่องสำอาง, เครื่องมือแพทย์ ก็ให้ทำการส่งตรวจของกลางไปทำการตรวจสอบและตรวจวิเคราะห์กับเจ้าหน้าที่ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

เมื่อได้ทำการตรวจสอบแล้ว จึงสามารถทำการสรุปความเห็นได้ว่าผู้ต้องหามีความผิดฐานใดประกาศและกฎหมายใด (สรุปประเด็นข้อเท็จจริงตามรายการของกลาง หรือตามข้อหาว่าสิ่งของกลางแต่ละรายการผิดกฎหมายอย่างไร เพราะของกลางแต่ละรายการอาจมีความผิดแตกต่างกัน)

(๑) ประเด็นในการสอบสวน (ผู้กล่าวหา/พยานร่วมจับกุม)

- รายละเอียดเกี่ยวกับคดีเป็นอย่างไร (กรณีเจ้าหน้าที่เป็นผู้กล่าวหาการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ/ขณะเข้าทำการตรวจค้น/จับกุม/พบของกลางอะไร เบื้องต้นพบความผิดกฎหมายอย่างไร
- หากกรณีมีผู้เสียหายเป็นผู้ร้องทุกข์ ให้สอบถามประเด็น ไปใช้บริการ รักษาอะไร กับผู้ใดที่ใด ได้รับความเสียหายอย่างไร)
- ตัวผู้ต้องหาและสถานพยาบาลที่เกิดเหตุ มีใบอนุญาตประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาลหรือไม่ (หากมีใบอนุญาตให้สอบว่าใครเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาล เมื่อใด ปัจจุบันยังได้รับอนุญาตอยู่หรือไม่)
- ในความผิดเกี่ยวกับสถานพยาบาล ส่วนมากจะมีความผิดเกี่ยวกับยา, อาหาร, เครื่องสำอาง และประกอบวิชาชีพเวชกรรมด้วย ฉะนั้น ในการสอบสวนเกี่ยวกับความผิดที่เกี่ยวข้องก็สอบเพิ่มตามประเด็นความผิดที่เกี่ยวข้องซึ่งกล่าวไว้ข้างต้น
- หากเป็นกรณีความผิดฐานประกอบกิจการสถานพยาบาลและดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต ให้สอบด้วยว่าผู้ต้องหามีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือไม่อย่างไร
- ท่านจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใด เป็นพยานหลักฐานในคดีหรือไม่ อย่างไร
- เหตุเกิดที่ใด เมื่อใด

(๒) ประเด็นในการสอบสวน (ผู้ต้องหา)

- ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบแล้วนั้น จะให้การอย่างไร
- ผู้ต้องหา/สถานพยาบาลที่เกิดเหตุ มีใบอนุญาตประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาลหรือไม่ (หากมีใบอนุญาตให้สอบว่าใครเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาล เมื่อใดปัจจุบันยังได้รับอนุญาตอยู่หรือไม่)

- ในความผิดเกี่ยวกับสถานพยาบาล ส่วนมากจะมีความผิดเกี่ยวกับยา, อาหาร, เครื่องสำอาง และประกอบวิชาชีพเวชกรรมด้วย ฉะนั้น ในการสอบสวนเกี่ยวกับความผิดที่เกี่ยวข้องก็สอบเพิ่มตามประเด็นความผิดที่เกี่ยวข้องซึ่งกล่าวไว้ข้างต้น เช่น ยามีการขึ้นทะเบียนถูกต้องหรือไม่, ยาเป็นแผนปัจจุบันหรือแผนโบราณ, มีใบอนุญาตขายยาหรือไม่

- หากเป็นกรณีความผิดฐานประกอบกิจการสถานพยาบาลและดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต ให้สอบด้วยว่าผู้ต้องหามีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือไม่ อย่างไร

- ผู้ต้องหาเคยต้องโทษคดีอาญามาก่อนหรือไม่ อย่างไร

- หากผู้ต้องหาเป็นนิติบุคคล ให้ถามว่าผู้ต้องหาได้จดเป็นนิติบุคคลประเภทใด เมื่อไร ใครเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคลในขณะเกิดเหตุ มีวัตถุประสงค์ใด

- ผู้ต้องหาจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีหรือไม่ อย่างไร

- เหตุเกิดที่ใด เมื่อใด

๕. การสอบสวนคดีความผิดตาม พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐

ในการสอบสวนความผิดตาม พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐ ได้บัญญัติความหมายคำว่ายาไว้ดังนี้

“ยา” หมายความว่า วัตถุที่รองรับไว้ในตำรับยาที่รัฐมนตรีประกาศ วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ในการวินิจฉัย บำบัด บรรเทา รักษา หรือป้องกันโรค หรือความเจ็บป่วยของมนุษย์หรือสัตว์ วัตถุที่เป็นเภสัชเคมีภัณฑ์ หรือเภสัชเคมีภัณฑ์กึ่งสำเร็จรูป หรือวัตถุที่มุ่งหมายสำหรับให้เกิดผลแก่สุขภาพ โครงสร้าง หรือการกระทำหน้าที่ใดๆ ของร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์ฯ

ยาแบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ ยาแผนปัจจุบัน, ยาแผนโบราณ, ยาสมุนไพร ซึ่งยาแผนปัจจุบันและแผนโบราณยังแบ่งออกเป็นยาดังนี้ ยาอันตราย ยาควบคุมพิเศษ ยาใช้ภายนอก ยาใช้เฉพาะที่ ยาสามัญประจำบ้าน ยาบรรจุเสร็จ

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนทำหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา (เลขาธิการ อย.) (กรณีความผิดเกิดในกรุงเทพฯ) หรือนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด (กรณีความผิดเกิดในต่างจังหวัด) ประเด็นสอบถามว่าผู้ต้องหาและสถานที่เกิดเหตุได้รับใบอนุญาตผลิต/นำเข้า/ขายยาชนิดใดหรือไม่

ทำหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา ส่งยาของกลางทุกชนิด (ตัวอย่างละ ๑ ชิ้น) เพื่อตรวจสอบการขึ้นทะเบียนตำรับยา โดยสอบถามว่า ยาของกลางเป็นยาที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาหรือไม่

<u>หมายเหตุ</u> พร้อมขอสำเนาเอกสารใบอนุญาตเอกสารการขึ้นทะเบียนตำรับยา ซึ่งลงลายมือชื่อรับรองจากเจ้าหน้าที่ด้วย ส่งตัวอย่างยาของกลางทุกรายการ (ในปริมาณที่พอตรวจ) เช่น ชนิดใหญ่ประมาณ ๑ - ๒ ชิ้น ชนิดเล็กประมาณ ๕ – ๑๐ ชิ้น ไปยังอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับยาให้ได้ความว่าของกลางมีตัวยาสำคัญหรือไม่และเป็นยาชนิด/ประเภทใดตามประกาศและกฎหมายใด หากได้รับผลการตรวจพบตัวยาสำคัญมาประกอบการสอบสวนแล้วเมื่อมีเหตุต้องสงสัยประการอื่น เช่น พบสารตัวยาสำคัญไม่ตรงกับที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ให้ทำการสอบปากคำเจ้าหน้าที่คณะกรรมการอาหารและยาประกอบว่ากรณีข้อเท็จจริงดังกล่าวผู้ต้องหาจะมีความผิดฐานใดหรือไม่

หากเป็นยาแผนโบราณก็ต้องส่งตรวจหาตัวยาสำคัญ ส่วนมากไม่สามารถตรวจหาตัวยาสำคัญได้/หรือกรมวิทยาศาสตร์จะไม่รับตรวจ (แต่ต้องส่งตรวจ) เนื่องจากไม่มีสารตรวจเปรียบเทียบจึงมีความจำเป็น

ต้องสอบปากคำเจ้าหน้าที่คณะกรรมการอาหารและยาและผู้กล่าวหาประกอบสำนวนคดีประเด็นว่าของกลางเป็นยาชนิดใด มีความผิดฐานใด (โดยตรวจดูจากข้อความในฉลากหรือการโฆษณาว่าเป็นสิ่งของใด)

เมื่อได้ทำการตรวจสอบแล้วจึงสามารถทำการสรุปความเห็นได้ว่าผู้ต้องหามีความผิดฐานใด กฎหมายใด (สรุปประเด็นข้อเท็จจริงตามรายการของกลางหรือตามข้อหาว่าสิ่งของกลางแต่ละรายการผิดกฎหมายอย่างไร เพราะของกลางแต่ละรายการอาจมีความผิดไม่เหมือนกัน)

(๑) ประเด็นในการสอบสวน (ผู้กล่าวหา/พยานร่วมจับกุม)

- รายละเอียดเกี่ยวกับคดีเป็นอย่างไร (กรณีเจ้าหน้าที่เป็นผู้กล่าวหาให้ถามประเด็นการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ/ขณะเข้าทำการตรวจค้น/จับกุม/พบของกลางอะไรเบื้องต้นพบความผิดกฎหมายอย่างไรและหากกรณีผู้เสียหายร้องทุกข์ให้สอบประเด็นเรื่องการเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ยาและการขึ้นทะเบียนตำรับยาได้ทะเบียนใด เมื่อใด ผลิตที่ใด และพบการกระทำความผิดอย่างไร)
- ยาของกลางเป็นยาแผน/ชนิดและประเภทใดตามประกาศกระทรวงหรือกฎหมายใด
- ยาของกลางเป็นยาที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาหรือไม่ หากมีการขึ้นทะเบียนตำรับยาผู้ยื่นการขึ้นทะเบียนเป็นบุคคลใด เมื่อใด ปัจจุบันยังได้รับการขึ้นทะเบียนอยู่หรือไม่
- ตามวันเวลาเกิดเหตุผู้ต้องหาและสถานที่เกิดเหตุได้รับอนุญาตให้ผลิต/ขายยาของกลางหรือไม่
- ตามที่พนักงานสอบสวนให้ท่านตรวจผลวิเคราะห์ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์และผลการตรวจของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ขอทราบว่าผู้ต้องหามีความผิดฐานใดหรือไม่อย่างไร (ดูยาของกลางแต่ละรายการว่าผิดกฎหมายอย่างไร บรรยายแต่ละรายการซึ่งยาของกลางจะมีความผิดต่างกัน หากเป็นยาสามัญประจำบ้านขายได้โดยไม่ต้องได้รับใบอนุญาตและหากเป็นข้อหายาปลอมต้องสอบให้ปรากฏว่ายาปลอมอย่างไร เนื่องจากยาปลอมมีหลายลักษณะตามมาตราในอนุของกฎหมาย)
- ท่านจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีหรือไม่ อย่างไร
- เหตุเกิดที่ใด เมื่อใด

(๒) ประเด็นในการสอบสวน (ผู้ต้องหา)

- ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบแล้วนั้น จะให้การอย่างไร
- ผู้ต้องหา/ที่เกิดเหตุ มีใบอนุญาตขายยาชนิดใดหรือไม่
- ยาของกลางเป็นยาแผนปัจจุบันหรือแผนโบราณ
- ยาของกลางได้รับการขึ้นทะเบียนตำรับยาหรือไม่
- ผู้ต้องหาเคยต้องโทษคดีอาญามาก่อนหรือไม่ อย่างไร
- หากผู้ต้องหาเป็นนิติบุคคล ให้ถามว่าผู้ต้องหาได้จดเป็นนิติบุคคลประเภทใด เมื่อไร ใครเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคลในขณะเกิดเหตุ มีวัตถุประสงค์ใด
- ผู้ต้องหาจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใด เป็นพยานหลักฐานในคดีหรือไม่ อย่างไร
- เหตุเกิดที่ใด เมื่อใด

๖. การสอบสวนคดีความผิดตาม พ.ร.บ.เครื่องสำอาง พ.ศ.๒๕๕๘

การสอบสวนคดีความผิดตาม พ.ร.บ.เครื่องสำอาง พ.ศ.๒๕๕๘ มีบัญญัติความหมายของเครื่องสำอาง ดังนี้

“เครื่องสำอาง” หมายความว่า วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ทา ถู นวด โรย พ่น หยอด ใส่ อบ หรือกระทำด้วยวิธีอื่นใด กับส่วนภายนอกของร่างกายมนุษย์.....โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความสะอาด ความสวยงาม

หรือเปลี่ยนแปลงลักษณะที่ปรากฏ หรือระงับกลิ่นกาย..... วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง

พนักงานสอบสวนทำหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา ส่งเครื่องสำอางของกลางทุกชนิด (ตัวอย่างละ ๑ ชิ้น) เพื่อตรวจสอบการจดแจ้งเครื่องสำอาง โดยสอบประเด็นว่า ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของกลางมีผู้ใดเป็นผู้ยื่นจดแจ้งเครื่องสำอาง และฉลากเครื่องสำอางถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร มีความผิดฐานใด

<u>หมายเหตุ</u> พร้อมขอสำเนาเอกสารเกี่ยวกับการจดแจ้งเครื่องสำอาง ซึ่งลงลายมือชื่อรับรองจากเจ้าหน้าที่ด้วยส่งตัวอย่างเครื่องสำอางของกลางทุกรายการ (ในปริมาณที่พอตรวจ) เช่น ชนิดใหญ่ประมาณ ๑ - ๒ ชิ้น ชนิดเล็ก ประมาณ ๕ - ๑๐ ชิ้น ไปยังอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เครื่องสำอางของกลางมีสารต้องห้ามตามกฎหมายหรือไม่ และสารที่ตรวจพบเป็นสารชนิดใด ตามประกาศและกฎหมายใด หากเป็นความผิดฐานเครื่องสำอางปลอมให้ทำการส่งตรวจวิเคราะห์ว่ามีส่วนประกอบเครื่องสำอางตรงตามส่วนประกอบในฉลากเครื่องสำอางหรือไม่ สอบปากคำเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจวิเคราะห์มาประกอบ กรณีมีเหตุต้องสงสัยประการอื่น เช่น พบส่วนประกอบเครื่องสำอางไม่ตรงกับส่วนประกอบเครื่องสำอางในฉลากหรือที่ได้จดแจ้งเครื่องสำอางไว้นั้น ให้ทำการสอบปากคำเจ้าหน้าที่คณะกรรมการอาหารและยา ประกอบว่ากรณีข้อเท็จจริงดังกล่าวผู้ต้องหาจะมีความผิดฐานใดหรือไม่

หากเป็นการกระทำความผิดฐานโฆษณาเครื่องสำอาง ให้ทำหนังสือถึงคณะกรรมการอาหารและยาเป็นการโฆษณาเกินจริงหรือเป็นเท็จหรือไม่ อย่างไร โดยส่งวัตถุหรือเอกสารเกี่ยวกับการโฆษณาไปประกอบการพิจารณาด้วย

เมื่อได้ทำการตรวจสอบแล้ว จึงสามารถทำการสรุปความเห็นได้ว่าผู้ต้องหามีความผิดฐานใดประกาศและกฎหมายใด (สรุปประเด็นข้อเท็จจริงตามรายการของกลางหรือตามข้อหา ว่าสิ่งของกลางแต่ละรายการผิดกฎหมายอย่างไร เพราะของกลางแต่ละรายการอาจมีความผิดไม่เหมือนกัน)

(๑) ประเด็นในการสอบสวน (ผู้กล่าวหา/พยานร่วมจับกุม)

- รายละเอียดเกี่ยวกับคดีเป็นอย่างไร (การสืบสวนก่อนเกิดเหตุ/ขณะเข้าทำการตรวจค้น/จับกุม/พบของกลางมีผิดกฎหมายอย่างไร หากกรณีผู้เสียหายร้องทุกข์ ให้ถามประเด็นเรื่องการเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง และการจดแจ้งเครื่องสำอางอะไร เมื่อไร ผลิตที่ไหน และพบการกระทำความผิดอย่างไร)
- ชื่อ/เลขรับแจ้งเครื่องสำอาง บุคคลใดเป็นผู้ยื่นจดแจ้งเครื่องสำอางต่อคณะกรรมการอาหารและยา เมื่อใด อนุญาตให้ทำการผลิตเครื่องสำอางสถานที่ใด
- ฉลากเครื่องสำอางถูกต้องตามประกาศกระทรวงและกฎหมายหรือไม่ อย่างไร (ตามประกาศกระทรวงฉบับใด ข้อใด)
- ตามที่พนักงานสอบสวนให้ท่านตรวจผลวิเคราะห์ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และผลการตรวจสอบฉลากและเลขจดแจ้งเครื่องสำอางของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ขอทราบว่าผู้ต้องหามีความผิดฐานใดหรือไม่ อย่างไร (ดูเครื่องสำอางของกลางแต่ละรายการว่าผิดกฎหมายอย่างไร บรรยายแต่ละรายการซึ่งเครื่องสำอางของกลางจะผิดไม่เหมือนกัน ดูข้อยกเว้นต่างๆ ด้วย และหากเป็นข้อหาเครื่องสำอางปลอมต้องสอบให้ปรากฏว่าเครื่องสำอางปลอมอย่างไร เนื่องจากความผิดเครื่องสำอางปลอมมีหลายลักษณะตามมาตราในอนุมาตราของกฎหมาย)
- ท่านจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีหรือไม่ อย่างไร
- เหตุเกิดที่ใด เมื่อใด

(๒) ประเด็นในการสอบสวน (ผู้ต้องหา)

- ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบแล้วนั้น จะให้การอย่างไร
- เครื่องสำอางของกลางได้มีการจดแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือไม่ อย่างไร
- เครื่องสำอางของกลางมีฉลากถูกต้องหรือไม่
- เครื่องสำอางของกลางท่านได้มาอย่างไร
- ผู้ต้องหาเคยต้องโทษคดีอาญามาก่อนหรือไม่ อย่างไร
- หากผู้ต้องหาเป็นนิติบุคคล ให้ถามว่าผู้ต้องหาได้จดเป็นนิติบุคคลประเภทใด เมื่อไร ใครเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคลในขณะเกิดเหตุ มีวัตถุประสงค์ใด
- ผู้ต้องหาจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีหรือไม่ อย่างไร
- เหตุเกิดที่ใด เมื่อใด

๗. การสอบสวนคดีความผิดตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ.๒๕๒๒

การสอบสวนคดีความผิดตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ.๒๕๒๒ มีบัญญัติความหมายของอาหาร ดังนี้

“อาหาร” หมายความว่า ของกินหรือเครื่องค้ำจุนชีวิต ได้แก่ วัตถุทุกชนิดที่คนกิน ดื่ม อม หรือนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าวิธีใดๆ หรือในรูปลักษณะใดๆ แต่ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือยาเสพติดให้โทษ.....วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้หรือใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตอาหาร รวมถึงวัตถุเจือปนอาหาร สี และเครื่องปรุงแต่งกลิ่นรส

การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับอาหารจะมีฐานความผิดที่สำคัญที่จะพบเห็นประจำ เช่น อาหารปลอม อาหารไม่บริสุทธิ์ การแสดงฉลากอาหารไม่ถูกต้องฯ เมื่อพนักงานสอบสวนรับการร้องทุกข์จากผู้กล่าวหา ให้ดำเนินการดังนี้

- พนักงานสอบสวนทำหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา (เลขาธิการ อย.) (กรณีความผิดเกิดในกรุงเทพฯ) หรือนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด (กรณีความผิดเกิดในต่างจังหวัด) ประเด็นสอบถาม ผู้ต้องหาและสถานที่เกิดเหตุ ได้รับใบอนุญาตตั้งโรงงานผลิตอาหารหรือไม่
- ทำหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา (อาหารทุกชนิด) หรือนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด (กรณีความผิดเกิดในต่างจังหวัด ยกเว้นผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร) ส่งอาหารของกลางทุกชนิด (ตัวอย่างละ ๑ ชิ้น) เพื่อตรวจสอบเลขสารบบอาหารและฉลากอาหาร โดยสอบประเด็นว่าผลิตภัณฑ์อาหารของกลางได้ออกเลขสารบบอาหารให้กับผู้ใด และฉลากอาหารถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร มีความผิดฐานใด

<u>หมายเหตุ</u> พร้อมขอสำเนาเอกสารเกี่ยวกับการจดเลขสารบบอาหาร/ใบอนุญาตตั้งโรงงานหรือนำเข้า ซึ่งลงลายมือชื่อรับรองจากเจ้าหน้าที่ด้วย

- ส่งตัวอย่างอาหารของกลางทุกรายการ (ในปริมาณที่พอตรวจ) เช่น ชนิดใหญ่ประมาณ ๑ - ๒ ชิ้น ชนิดเล็ก ประมาณ ๕ – ๑๐ ชิ้น ไปยังอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ประเด็นการถามหนังสือให้ถามว่า อาหารของกลางมีสารต้องห้ามตามกฎหมายหรือไม่ และสารที่ตรวจพบเป็นสารชนิดใด ตามประกาศและกฎหมายใด หากเป็นความผิดฐานอาหารปลอมให้ทำการส่งตรวจวิเคราะห์อาหารว่ามีส่วนประกอบอาหารตรงตามส่วนประกอบในฉลากอาหาร ทำการสอบปากคำเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจวิเคราะห์ประกอบ กรณีมีเหตุต้องสงสัยประการอื่น เช่น พบส่วนประกอบอาหารไม่ตรงกับส่วนประกอบอาหารในฉลาก หรือที่ได้จดเลขสารบบอาหารไว้นั้น ให้ทำการสอบปากคำเจ้าหน้าที่คณะกรรมการอาหารและยา ประกอบว่ากรณีข้อเท็จจริงดังกล่าวผู้ต้องหาจะมีความผิดฐานใดหรือไม่

หากเป็นการกระทำความผิดฐานโฆษณา ให้ทำหนังสือถึงคณะกรรมการอาหารและยา สอบถามว่าผู้ต้องหาได้ขออนุญาตโฆษณาอาหารหรือไม่ และเป็นการโฆษณาเกินจริงหรือเป็นเท็จหรือไม่ อย่างไร โดยส่งวัตถุหรือเอกสารเกี่ยวกับการโฆษณาไปประกอบการพิจารณาด้วย และขอเอกสารการโฆษณามาประกอบสำนวนการสอบสวน

เมื่อได้ทำการตรวจสอบของกลางครบตามข้างต้นแล้ว จึงสามารถทำการสรุปความเห็นได้ว่าผู้ต้องหามีความผิดฐานใด ประกาศและกฎหมายใด (สรุปประเด็นข้อเท็จจริงตามรายการของกลาง หรือตามข้อหา ว่าสิ่งของกลางแต่ละรายการผิดกฎหมายอย่างไร เพราะของกลางแต่ละรายการอาจมีความผิดต่างกัน)

(๑) ประเด็นในการสอบสวน (ผู้กล่าวหา/พยานร่วมจับกุม)

- รายละเอียดเกี่ยวกับคดีเป็นอย่างไร (กรณีเจ้าหน้าที่เป็นผู้กล่าวหาให้ถามการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ/ขณะเข้าทำการตรวจค้น/จับกุม/พบของกลางอะไร เบื้องต้นพบความผิดกฎหมายอย่างไร...หากกรณีผู้เสียหายร้องทุกข์ให้ถามประเด็นเรื่องการเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์อาหาร และการแจ้งทะเบียนอาหารหรือเลขสารบบอาหารอะไร เมื่อใด ผลิตที่ใด และพบการกระทำความผิดอย่างไร เช่น อาหารปลอม อาหารไม่บริสุทธิ์ ฉลากไม่ถูกต้อง มีรายละเอียดอย่างไร โดยเฉพาะความผิดฐานอาหารปลอม จะมีลักษณะการปลอมอย่างไร ให้สอบให้ได้ว่า ของกลางมีลักษณะปลอมอย่างไร ตามกฎหมายข้อใด)
- อาหารของกลางเป็นอาหาร ชนิดและประเภทใด ตามประกาศกระทรวงหรือกฎหมายใด
- ชื่อ/เลขสารบบอาหารของกลาง บุคคลใดเป็นผู้ยื่นจดเลขสารบบอาหารต่อคณะกรรมการอาหารและยา เมื่อใด อนุญาตให้ทำการผลิตอาหารสถานที่ใด
- ฉลากอาหารถูกต้องตามประกาศกระทรวงหรือไม่ อย่างไร (ตามประกาศกระทรวงฉบับใด ข้อใด)
- ตามที่พนักงานสอบสวนให้ท่านตรวจผลวิเคราะห์ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และผลการตรวจสอบฉลากและเลขสารบบอาหารของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ขอทราบว่าผู้ต้องหามีความผิดฐานใดหรือไม่ อย่างไร (ดูอาหารของกลางแต่ละรายการว่าผิดกฎหมายอย่างไร บรรยายแต่ละรายการ ซึ่งอาหารของกลางจะผิดแตกต่างกัน ตรวจสอบข้อยกเว้นต่างๆ ด้วย และหากเป็นข้อหาอาหารปลอม ต้องสอบให้ปรากฏว่าอาหารปลอมอย่างไร เนื่องจากอาหารปลอมมีหลายลักษณะตามมาตราในอนุของกฎหมาย)
- ท่านจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีหรือไม่ อย่างไร
- เหตุเกิดที่ใด เมื่อใด

(๒) ประเด็นในการสอบสวน (ผู้ต้องหา)

- ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบแล้วนั้น จะให้การอย่างไร
- อาหารของกลางได้มีการขอเลขสารบบอาหารต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือไม่ อย่างไร
- อาหารของกลางมีฉลากถูกต้องหรือไม่ อย่างไร
- อาหารของกลางผู้ต้องหาได้ผลิตหรือได้มาอย่างไร
- ผู้ต้องหาเคยต้องโทษคดีอาญามาก่อนหรือไม่ อย่างไร
- หากผู้ต้องหาเป็นนิติบุคคล ให้ถามว่าผู้ต้องหาได้จดเป็นนิติบุคคลประเภทใด เมื่อไร ใครเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคลในขณะเกิดเหตุ มีวัตถุประสงค์ใด
- ผู้ต้องหาจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีหรือไม่ อย่างไร
- เหตุเกิดที่ใด เมื่อใด

——◆◆◆——

บทที่ ๔
การดำเนินการเกี่ยวกับของกลาง

การยึดหรืออายัดสิ่งของ เพื่อเป็นของกลางในคดีอาญา ตลอดจนการเก็บรักษา การจำหน่ายของกลาง ให้เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕, ๘๕/๑ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ว่าด้วยของกลางในคดีอาญาและของส่วนตัวผู้ต้องหา รวมถึงระเบียบ ข้อบังคับหรือข้อตกลงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจะหยิบยกเกี่ยวกับการจัดการของกลาง ที่พนักงานสอบสวนสามารถส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการได้ ดังต่อไปนี้

๑. ของกลางความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒

ตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าและฉลากสินค้าว่าเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากซึ่งกฎหมายกำหนดให้ต้องมีฉลากหรือไม่ ตาม มาตรา ๓๐ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ และประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยฉลากกรณีเป็นสินค้าที่ต้องควบคุมฉลากหรือเป็นสินค้าที่มีคำสั่งห้ามขาย ต้องส่งสินค้าและฉลากสินค้าดังกล่าวไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

การดำเนินการเกี่ยวกับของกลาง หากมีคำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับของกลางให้ดำเนินการตามคำพิพากษาของศาล

๒. ของกลางความผิดตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕

การดำเนินการเกี่ยวกับของกลาง วัตถุอันตรายของกลางโดยไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้ ภาชนะของวัตถุอันตรายเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องหรือทรัพย์สินใดบรรดาที่ศาลมีคำสั่งให้ริบให้ส่งมอบแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบควบคุมวัตถุอันตรายดังกล่าวเพื่อทำลายหรือจัดการตามที่เห็นสมควรต่อไป (หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมวิชาการเกษตร, สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาฯ ตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๘๘

๓. ของกลางความผิดตาม พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑

การดำเนินการเกี่ยวกับของกลางตาม พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑ มาตรา ๔๖ ให้อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่จะสั่งให้มีการดำเนินการเช่นไร

๔. ของกลางความผิดตาม พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑

การดำเนินการเกี่ยวกับของกลางตาม พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑ ของกลางที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในสถานประกอบการสถานพยาบาล เมื่อคดีถึงที่สุดศาลมีคำพิพากษาริบของกลางให้พนักงานสอบสวนจัดการของกลางตาม ป.วิอาญา ยกเว้น ของกลางที่เป็น ยา เครื่องสำอางให้จัดการตามกฎหมายนั้นๆ

๕. ของกลางความผิดตาม พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐

หากมีการส่งตัวผู้ต้องหาไปทำการเปรียบเทียบปรับในคดีที่เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาหรือผู้ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยามอบหมาย มีอำนาจเปรียบเทียบได้ (ตามมาตรา ๑๒๖, ๑๒๖ ทวิ แห่ง พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐) ซึ่งผู้ต้องหาต้องยินยอมมอบของกลางให้เป็นของกระทรวงสาธารณสุข

ต้องส่งของกลางในคดีไปให้กระทรวงสาธารณสุข เพื่อทำลายหรือจัดการตามสมควร (ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาว่าด้วยการเปรียบเทียบปรับ พ.ศ.๒๕๓๖)

ในจังหวัดอื่นต้องส่งของกลางในคดีไปให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพื่อดำเนินการต่อไป (ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาว่าด้วยการเปรียบเทียบปรับ พ.ศ.๒๕๓๖)

หากมีคำพิพากษาของศาล ให้ดำเนินการตามคำพิพากษาของศาล หากศาลให้ริบของกลางให้ส่งของกลางไปยัง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

๖. ของกลางความผิดตาม พ.ร.บ.เครื่องสำอาง พ.ศ.๒๕๕๘

หากมีการส่งตัวผู้ต้องหาไปทำการเปรียบเทียบในคดีที่เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาหรือผู้ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยามอบหมาย มีอำนาจเปรียบเทียบได้ (ตามมาตรา ๙๐ แห่ง พ.ร.บ.เครื่องสำอาง พ.ศ.๒๕๕๘) ซึ่งผู้ต้องหาต้องยินยอมมอบของกลางให้เป็นของกระทรวงสาธารณสุข ต้องส่งของกลางในคดีไปให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข เพื่อดำเนินการต่อไป (ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาว่าด้วยการเปรียบเทียบปรับ พ.ศ.๒๕๓๖)

ในจังหวัดอื่นต้องส่งของกลางในคดีไปให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพื่อดำเนินการต่อไป (ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาว่าด้วยการเปรียบเทียบปรับ พ.ศ.๒๕๓๖)

หากมีคำพิพากษาของศาลให้ดำเนินการตามคำพิพากษาของศาล หรือตกเป็นของกระทรวงสาธารณสุข ตามมาตรา ๖๔ แห่ง พ.ร.บ.เครื่องสำอาง พ.ศ.๒๕๕๘

๗. ของกลางความผิดตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ.๒๕๒๒

การดำเนินการเกี่ยวกับอาหารของกลางตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ.๒๕๒๒ บรรดาของกลางที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตอาหารที่ผิดกฎหมาย เมื่อคดีถึงที่สุดศาลมีคำพิพากษาริบของกลางให้พนักงานสอบสวนจัดการของกลางตาม ป.วิอาญา

บทที่ ๕
ตัวอย่างสำนวนการสอบสวน

ความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒

ความเห็นทางคดี สั่งฟ้องผู้ต้องหา

อำนาจการมีความเห็นทางคดี ผบก.ปคบ.

อำนาจศาล ศาลอาญา

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

รายงานการสอบสวน

คดีอาญาของ กก.๑ บก.ปคบ.ที่ [redacted]

สถานีตำรวจ กองกำกับการ ๑ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค **เขต** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๒๖ **เดือน** มกราคม **พ.ศ.** ๒๕๖๔

เสนอ ผู้บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

คดีระหว่าง ร.ต.ต.ธีรศักดิ์ นาคะสนธิ์ **ผู้กล่าวหา**

[redacted] **ผู้ต้องหา**

ฐานความผิด "ขายสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีคำสั่งห้ามขาย (น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า)"

วันเวลาเกิดเหตุ เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๔

ตำบลที่เกิดเหตุ บริเวณลานจอดรถคอนโดมิเนียม [redacted] คอนโดมิเนียม ซอยวิภาวดี-รังสิต แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

ราคาทรัพย์ที่ถูกประทุษร้าย -

บาดแผล -

วันเวลาที่ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๙.๕๐ น.

วันที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังและปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๔ ผู้ต้องหาได้ถูกจับ และถูกควบคุมตัว พนักงานสอบสวนจึงได้แจ้งสิทธิ์ แจ้งข้อกล่าวหา สอบปากคำ พิมพ์มือและได้มีการปล่อยตัวชั่วคราวในวันเดียวกัน โดยมีหลักประกัน

ข้อเท็จจริงและความเห็น

(ข้อเท็จจริงนั้นให้กล่าวถึงคำผู้กล่าวหา ผู้ต้องหาหลักฐานพยานทุกปาก ส่วนความเห็นนั้นให้อ้างเหตุผลบทกฎหมาย และมาตราประกอบด้วย)

คดีนี้กล่าวหาว่า ตามวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุ ผู้ต้องหาในคดีนี้ได้บังอาจขาย น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า ทางอินเทอร์เน็ตให้กับประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีคำสั่งห้ามขายตามกฎหมาย จึงเป็นความผิดฐาน **“ขายสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีคำสั่งห้ามขาย (น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า)”** อันเป็นความผิดตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๒๙/๙, มาตรา ๕๖/๔ ประกอบพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๓๗ และคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ ๙/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๘

เหตุเกิดที่ บริเวณลานจอดรถคอนโดมิเนียม [redacted] คอนโดมิเนียม ซอยวิภาวดี-รังสิต แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๔

บัดนี้การสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วสรุปการสอบสวนได้ดังนี้

๑. ผู้กล่าวหามี ๑ ปาก

๑.๑ ร.ต.ต.[redacted] ผู้กล่าวหา ให้การว่า ก่อนวันเวลาเกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม ได้สืบสวนทราบว่าผู้ต้องหามีพฤติการณ์ลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้าทางสื่อออนไลน์ บัญชี Facebook ชื่อ[redacted] เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้นำธนบัตรรัฐบาลไทยจำนวน ๑๒๑,๒๕๐ บาท เพื่อที่จะนำไปทำการล่อซื้อ โดยการติดต่อสนทนากันผ่านทาง Messenger Facebook จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม จึงได้วางแผนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจพรางตัวเป็นลูกค้าทดลองสั่งซื้อสินค้าทางสื่อออนไลน์ โดยตกลงนัดหมายรับสินค้าและชำระค่าสินค้า บริเวณสถานที่เกิดเหตุ โดยก่อนออกไปตามที่นัดหมายเจ้าหน้าที่ตำรวจได้วางกำลังสังเกตการณ์บริเวณโดยรอบสถานที่เกิดเหตุ ต่อมาตามวันเวลาที่เกิดเหตุพบ ผู้ต้องหานำสินค้ามาส่ง โดยใช้รถเข็นบรรทุกสินค้าและเดินเข้ามาพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งพรางตัวเป็นสายลับล่อซื้อ และได้ส่งสินค้าให้กับสายลับ เมื่อได้รับสินค้าพบว่าเป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้แสดงตัวพร้อมบัตรข้าราชการตำรวจฯ และแสดงความบริสุทธิ์ให้ผู้ต้องหาทราบจนพอใจให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจสอบ โดยผู้ต้องหาแสดงสินค้าให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจขณะล่อซื้อดูพบเป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) จำนวน ๙๕๐ ชิ้น (ตามรายการของกลาง) ซึ่งเป็นสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีคำสั่งห้ามขาย จากการสอบถามผู้ถูกจับยอมรับว่าน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) ดังกล่าวเป็นของผู้ถูกจับเอง ซึ่งได้มีไว้จำหน่าย/ขายให้กับลูกค้า (เจ้าหน้าที่ตำรวจพรางตัวเป็นสายลับล่อซื้อ) และประชาชนทั่วไปซึ่งสามารถสั่งซื้อได้ทางออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Facebook เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ทำการตรวจสอบโทรศัพท์มือถือยี่ห้อ iphone XR สีขาว พร้อมซิม โทรศัพท์หมายเลข ๐๖ ๑๙๖๒ ๙๘๗๖ พบการโฆษณาขายสินค้าน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) ของผู้ต้องหา จึงตรวจยึดไว้เป็นของกลางและแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าเขาจะต้องถูกจับพร้อมแจ้งข้อกล่าวหา และแจ้งสิทธิ์ตามกฎหมายให้ผู้ถูกจับทราบ พร้อมจัดทำบัญชีของกลางไว้เป็นหลักฐาน โดยแจ้งข้อกล่าวหาว่า “ขายสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสั่งห้ามขาย (น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า)” อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๓๖, ๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๒๙/๙, ๕๖/๔ คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ ๙/๒๕๕๘

ลง ๒๘ ม.ค. ๕๘ ประกอบมาตรา ๓๗ เจ้าหน้าที่ตำรวจฯ จึงได้ควบคุมตัวผู้ต้องหา พร้อมของกลางนำมาส่งพนักงานสอบสวน กก.๑ บก.ปคบ. เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

๒. <u>ผู้ต้องหา</u>มี ๑ ปาก

๒.๑ [redacted] ผู้ต้องหา ให้การ <u>รับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา</u> ว่าก่อนที่ผู้ต้องหาจะถูกจับกุมในคดีนี้นั้น ผู้ต้องหาได้มีการเสนอขายน้ำยาเติมบุหรี่ไฟฟ้า (ตามบัญชีของกลางในคดีนี้) ผ่านทางเฟซบุ๊กของผู้ต้องหาเอง ซึ่งเป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) ที่ผู้ต้องหาได้นำมาขายเพื่อหวังกำไร โดยต่อมาในวันเกิดเหตุได้มีคนติดต่อมาที่เฟซบุ๊กของผู้ต้องหา เพื่อขอซื้อน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้าดังกล่าว โดยตกลงซื้อกัน จำนวน ๕ ลัง รวมเป็นจำนวน ๙๕๐ ชิ้น รวมเป็นเงินทั้งหมด ๑๒๑,๒๕๐ บาท โดยตกลงนัดหมายรับสินค้าและชำระค่าสินค้า บริเวณลานจอดรถคอนโดมิเนียม [redacted] คอนโดมิเนียม ซอยวิภาวดี-รังสิต แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ผู้ต้องหาจึงเดินทางไปเพื่อส่งมอบสินค้าและชำระค่าสินค้า เมื่อไปถึงก็ได้มีคนที่มาแสดงตัวว่าเป็นผู้สั่งซื้อน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้าจากผู้ต้องหา(ทราบภายหลังว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ) ผู้ต้องหาจึงส่งมอบน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (ตามบัญชีของกลาง)ให้ จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวก็แสดงตัว และแสดงความบริสุทธิ์ให้ผู้ต้องหาทราบจนพอใจ และขอตรวจค้น พบน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งผู้ต้องหาเอง นำมาจำหน่ายให้กับลูกค้าที่สั่งซื้อ (เจ้าหน้าที่ตำรวจที่พรางตัวเป็นสายลับล่อซื้อ) เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้แจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าจะต้องถูกจับ แจ้งข้อกล่าวหา แจ้งสิทธิ์ตามกฎหมายให้ผู้ต้องหาทราบ โดยแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบว่า “ขายสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสั่งห้ามขาย เพราะสินค้านั้นเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค (อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๓๖, ๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๒๙/๙, ๕๖/๔ คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ ๙/๒๕๕๘ ลง ๒๘ ม.ค. ๕๘ ประกอบมาตรา ๓๗) และได้ควบคุมตัวผู้ต้องหา พร้อมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

๓. <u>พยานบุคคล</u>มี ๒ ปาก

๓.๑ [redacted] พยาน ให้การว่า ก่อนวันเวลาเกิดเหตุ พยานเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม ได้สืบสวนทราบว่าผู้ต้องหามีพฤติการณ์ลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้าทางสื่อออนไลน์ บัญชี Facebook ชื่อ [redacted] เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ทำการล่อซื้อโดยติดต่อผ่านทาง Messenger Facebook จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม วางแผนพรางตัวเป็นลูกค้าสั่งซื้อสินค้าโดยตกลงนัดหมายรับสินค้าและชำระค่าสินค้าบริเวณสถานที่เกิดเหตุ โดยก่อนออกไปตามที่นัดหมายเจ้าหน้าที่ตำรวจได้วางกำลังสังเกตการณ์บริเวณโดยรอบสถานที่เกิดเหตุ ต่อมาตามวันเวลาที่เกิดเหตุพบผู้ต้องหานำสินค้ามาส่ง โดยใช้รถเข็นบรรทุกสินค้าและเดินเข้ามาพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งพรางตัวเป็นสายลับล่อซื้อ และได้ส่งสินค้าให้กับสายลับ เมื่อได้รับสินค้าพบว่าเป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้แสดงตัว และแสดงความบริสุทธิ์ให้ผู้ต้องหาจนพอใจ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจสอบ โดยผู้ต้องหาแสดงสินค้าให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจขณะล่อซื้อดูพบเป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) จำนวน ๙๕๐ ชิ้น (ตามรายการของกลาง) ซึ่งเป็นสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีคำสั่งห้ามขาย จากการสอบถามผู้ถูกจับยอมรับว่าน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) ดังกล่าวเป็นของผู้ถูกจับเอง ซึ่งได้มีไว้ขายให้กับลูกค้าทั่วไปซึ่งสามารถสั่งซื้อได้ทางออนไลน์ผ่านทาง Facebook เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ทำการตรวจสอบโทรศัพท์มือถือยี่ห้อ iphone XR สีขาว พร้อมซิมโทรศัพท์หมายเลข ๐๖ ๑๙๖๒ ๙๘๗๖ พบการโฆษณาขายสินค้าน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) ของผู้ต้องหา จึงตรวจยึดไว้เป็นของกลางและแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าเขาจะต้องถูกจับพร้อมแจ้งข้อกล่าวหา และแจ้งสิทธิ์ตามกฎหมายให้ผู้ถูกจับทราบ พร้อมจัดทำบัญชีของกลางไว้เป็นหลักฐาน

โดยแจ้งข้อกล่าวหาว่า “ขายสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสั่งห้ามขาย (น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า)” อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๓๖, ๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๒๙/๙, ๕๖/๔ คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ ๙/๒๕๕๘ ลง ๒๘ ม.ค. ๕๘ ประกอบมาตรา ๓๗ เจ้าหน้าที่ตำรวจฯ จึงได้ควบคุมตัวผู้ต้องหา พร้อมของกลางนำมาส่งพนักงานสอบสวน กก.๑ บก.ปคบ. เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

๓.๒ [redacted] (สคบ.)พยาน ให้การว่าตามที่พนักงานสอบสวนได้ให้ตรวจดูของกลางพบว่า เป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า ตามคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ ๙/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๘ ม.ค. ๒๕๕๘ เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าหรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า” และตามที่ได้มี พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภคฯ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ ยกเลิก มาตรา ๓๖, ๓๘ และมาตรา ๕๖/๑ ตามกฎหมายเดิม โดยมีบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๗ ให้บรรดาคำสั่งของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ออกตามความใน มาตรา ๓๖, ๓๘ ตามกฎหมายเดิมยังคงใช้บังคับได้ต่อไป และกรณีคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ ๙/๒๕๕๘ ก็ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ตาม มาตรา ๓๗ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภคฯ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ เนื่องจากปัจจุบันนี้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ยังไม่มีคำสั่งฉบับใหม่ออกมาใช้บังคับเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมแต่อย่างใด

๔. <u>พยานเอกสาร</u>

- ไม่มี -

๕. <u>พยานวัตถุ</u>มี ๑ รายการ

๕.๑ น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) จำนวน ๙๕๐ ชิ้น

๕.๒ โทรศัพท์มือถือยี่ห้อ iphone XR สีขาวพร้อมซิมเบอร์ [redacted] จำนวน ๑ เครื่อง

<u>หลักฐานทางคดีและความเห็นของพนักงานสอบสวน</u>

คดีนี้สอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ความว่า เมื่อวันเวลาก่อนเกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม ได้สืบสวนทราบว่าผู้ต้องหามีพฤติการณ์ลักลอบจำหน่ายน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้าทางเฟซบุ๊ก เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมจึงได้วางแผนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจพรางตัวเป็นลูกค้าล่อซื้อน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) จำนวน ๙๕๐ ชิ้น ในราคา ๑๒๑,๒๕๐ บาท โดยตกลงนัดหมายรับสินค้าและชำระค่าสินค้า บริเวณที่เกิดเหตุ และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้วางกำลังสังเกตการณ์บริเวณโดยรอบสถานที่เกิดเหตุ ต่อมาตามวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุ พบผู้ต้องหานำสินค้ามาส่ง โดยใช้รถเข็นบรรทุกสินค้าและเดินเข้ามาพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งพรางตัวเป็นสายลับล่อซื้อ และได้ส่งสินค้าให้สายลับ เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งพรางตัวเป็นสายลับจึงได้แสดงตัว แสดงความบริสุทธิ์ให้ผู้ต้องหาทราบจนผู้ต้องหาพอใจ และให้ผู้ต้องหาแสดงสินค้าให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจขณะล่อซื้อ พบเป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) ตามรายการบัญชีของกลาง ซึ่งเป็นสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีคำสั่งห้ามขาย จึงสอบถามผู้ต้องหารับว่าน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้าดังกล่าวเป็นของผู้ต้องหาเอง ซึ่งได้จำหน่ายขายให้กับลูกค้าทั่วไปที่สั่งซื้อ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้แจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าจะต้องถูกจับ แจ้งข้อกล่าวหา แจ้งสิทธิ์ตามกฎหมายให้ผู้ต้องหาทราบ และควบคุมตัวผู้ต้องหา พร้อมของกลางนำส่ง พนักงานสอบสวน กองกำกับการ ๑ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป ในชั้นสอบสวนนี้ ผู้ต้องหาให้การ<u>รับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา</u>

จากการสอบสวนผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา พยาน และพยานหลักฐานยืนยันว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดดังกล่าวจริง โดยผู้กล่าวหา และพยาน ได้ยืนยันว่าได้มีการล่อซื้อน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้าจากผู้ต้องหาที่ประกาศขายผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ต(เฟซบุ๊ก) และผู้ต้องหาก็เป็นผู้นำของกลางดังกล่าวมาส่งมอบให้กับตำรวจที่พรางตัวล่อซื้อจริง ซึ่งจากการสอบถามผู้ต้องหาก็ยอมรับว่าตนเป็นผู้ขาย และเป็นเจ้าของน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้าของกลางดังกล่าว และจากคำให้การของ นายชิรวุฒิ บุญยก เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ก็ได้ยืนยันว่า น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้าของกลางทั้งหมดเป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้าจริง การกระทำของผู้ต้องหาดังกล่าว จึงเป็นความผิดฐาน **“ขายสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีคำสั่งห้ามขาย (น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า)”** อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๒๙/๙, มาตรา ๕๖/๔ ประกอบพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๓๗ และคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ ๙/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๘

ทางคดีมีพยานหลักฐานพอฟ้องผู้ต้องหา จึงเห็นควร **“<u>สั่งฟ้อง</u>”** ผู้ต้องหา ตามตัวบทกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

จึงเสนอความเห็น และสำนวนการสอบสวนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ร้อยตำรวจเอก.....

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

<u>บันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ หรือพยาน</u>

คำให้การของ ร.ต.ต. ธีรศักดิ์ นาคะสนธิ์ **เป็น** ผู้กล่าวหา

สถานีตำรวจ กก.๑ บก.ปคบ. **เขต** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพฯ

วันที่ ๗ **เดือน** มกราคม **พ.ศ.** ๒๕๖๔

ร.ต.ต.ธีรศักดิ์ นาคะสนธิ์ **ผู้กล่าวหา**

คดีระหว่าง

[redacted] **ผู้ต้องหา**

ต่อหน้า ร.ต.อ.กิตติกร วงศ์สุนทรทรัพย์ รอง สว.(สอบสวน) กก.๑ บก.ปคบ.

สอบสวนที่ กก.๑ บก.ปคบ.

ชื่อ ร.ต.ต.ธีรศักดิ์ นาคะสนธิ์ **อายุ** ๕๔ **ปี**

เชื้อชาติ ไทย **สัญชาติ** ไทย **ศาสนา** พุทธ

อาชีพ (ลงให้ชัดเจนว่าอาชีพชนิดใด ถ้าเป็นข้าราชการ ให้ปรากฏว่าในหรือนอกราชการ มีเบี้ยหวัด หรือ มีบำเหน็จ หรือมีบำนาญให้ลงประเภทรับ)

รับราชการตำรวจ กก.๑ บก.ปคบ.

ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ **หมู่ที่** **ตำบล**

ชื่อผู้ใหญ่บ้าน **ชื่อกำนัน**

เขต **จังหวัด**

ชื่อบิดา **ชื่อมารดา**

เกี่ยวข้องเป็นอะไรกับคู่กรณี ไม่เกี่ยวข้อง - ได้สาบานตนแล้ว

ขอให้ถ้อยคำว่า ข้าฯ ขอให้การต่อพนักงานสอบสวน ด้วยความสัตย์จริง ดังต่อไปนี้

ถาม ขอทราบว่าท่านมาพบพนักงานสอบสวน กก.๑ บก.ปคบ.เพื่อวัตถุประสงค์ใด

ตอบ ข้าฯ มาพบพนักงานสอบสวน กก.๑ บก.ปคบ.เพื่อร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับ [redacted] ในข้อหา **“ขายสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีคำสั่งห้ามขาย”** อันเป็นความผิดตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๒๙/๙, มาตรา ๕๖/๔ ประกอบ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๓๗ และคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ ๙/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๘

ถาม ขอทราบพฤติการณ์และรายละเอียดแห่งคดี เป็นอย่างไร

ตอบ ก่อนวันเวลาเกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม ได้สืบสวนทราบว่าผู้ต้องหามีพฤติการณ์ลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้าทางสื่อออนไลน์ บัญชี Facebook ชื่อ[redacted] เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้นำธนบัตรรัฐบาลไทย จำนวน ๑๒๑,๒๕๐ บาท ตาม ปจว.ข้อ ๔ เวลา ๑๕.๐๐ น. ของวันที่ ๗ ม.ค. ๖๔ เพื่อที่จะนำไปทำการล่อซื้อ โดยการติดต่อสนทนากันผ่านทาง Messenger Facebook จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม จึงได้วางแผนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจพรางตัวเป็นลูกค้าทดลองสั่งซื้อสินค้าทางสื่อออนไลน์ โดยตกลงนัดหมายรับสินค้าและชำระค่าสินค้า บริเวณลานจอดรถคอนโดมิเนียม [redacted] คอนโดมิเนียม ซอยวิภาวดี-รังสิต แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยก่อนออกไปตามสถานที่นัดหมาย และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้วางกำลังสังเกตการณ์บริเวณโดยรอบสถานที่เกิดเหตุ ต่อมาตามวันเวลาที่เกิดเหตุพบ ผู้ถูกจับนำสินค้ามาส่ง โดยใช้รถเข็นบรรทุกสินค้าและเดินเข้ามาพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งพรางตัวเป็นสายลับล่อซื้อ และได้ส่งสินค้าให้กับสายลับ เมื่อได้รับสินค้าพบว่าเป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้แสดงตัวพร้อมบัตรข้าราชการตำรวจฯ และแสดงความบริสุทธิ์ให้ผู้ต้องหาทราบจนผู้ต้องหายินดี และพอใจให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจสอบ เจ้าหน้าที่ตำรวจฯได้ให้ผู้ต้องหาแสดงสินค้าให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจขณะล่อซื้อดู พบเป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) จำนวน ๙๕๐ ชิ้น (ตามรายการของกลาง) ซึ่งเป็นสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีคำสั่งห้ามขายจากการสอบถามผู้ถูกจับยอมรับว่าน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) ดังกล่าวเป็นของผู้ถูกจับเอง ซึ่งได้มีไว้จำหน่าย/ขายให้กับลูกค้า (เจ้าหน้าที่ตำรวจพรางตัวเป็นสายลับล่อซื้อ) ที่เป็นประชาชนทั่วไปซึ่งสามารถสั่งซื้อได้ทางออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Facebook เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ทำการตรวจสอบโทรศัพท์มือถือยี่ห้อ iphone XR สีขาว พร้อมซิม โทรศัพท์หมายเลข ๐๖ ๑๙๖๒ ๙๘๗๖ พบการโฆษณาขายสินค้าน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) ของผู้ถูกจับ จึงตรวจยึดไว้เป็นของกลางและแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่าเขาจะต้องถูกจับพร้อมแจ้งข้อกล่าวหา และแจ้งสิทธิ์ตามกฎหมายให้ผู้ถูกจับทราบ พร้อมจัดทำบัญชีของกลางไว้เป็นหลักฐาน โดยแจ้งข้อกล่าวหาว่า “ขายสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสั่งห้ามขาย (น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า)” อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๓๖, ๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๒๙/๙, ๕๖/๔ คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ ๙/๒๕๕๘ ลง ๒๘ ม.ค.๕๘ ประกอบมาตรา ๓๗ เจ้าหน้าที่ตำรวจฯ จึงได้ควบคุมตัว [redacted] ผู้ถูกจับพร้อมของกลางเดินทางมานำส่ง พนักงานสอบสวน กก.๑ บก.ปคบ. เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
<u>บันทึกคำให้การของผู้ต้องหา</u>

คำให้การของ น.ส. [redacted]

เป็น ผู้ต้องหา

สถานีตำรวจ กก.๑ บก.ปคบ. **อำเภอ** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพมหานคร
วันที่ ๗ เดือน มกราคม พ.ศ.๒๕๖๔

คดีระหว่าง ร.ต.ต.ธีรศักดิ์ นาคะสนธิ์ **ผู้กล่าวหา**
[redacted] **ผู้ต้องหา**

ต่อหน้า ร.ต.อ.กิตติกร วงศ์สุนทรทรัพย์ รอง สว.(สอบสวน) กก.๑ บก.ปคบ.
สอบสวนที่ กก.๑ บก.ปคบ.
ชื่อ [redacted] **อายุ** [redacted] **ปี**
เชื้อชาติ ไทย **สัญชาติ** ไทย **ศาสนา** พุทธ
อาชีพ (ลงให้ชัดเจนว่าอาชีพชนิดใด ถ้าเป็นข้าราชการ ให้ปรากฏว่าในหรือนอกราชการ มีเบี้ยหวัด, หรือมีบำเหน็จ, หรือมีบำนาญ ให้ลงตามประเภทรับ)
[redacted]
ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ - **หมู่ที่** - **ตำบล/แขวง** -
ชื่อผู้ใหญ่บ้าน - **ชื่อกำนัน** -
อำเภอ/เขต **จังหวัด**
เกิดที่ตำบล **อำเภอ** **จังหวัด**
ชื่อบิดา **ชื่อมารดา**

พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดที่กล่าวหา แก่ผู้ต้องหาทราบว่า ก่อนวันเวลาเกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม ได้สืบสวนทราบว่าผู้ต้องหามีพฤติการณ์ลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าทางสื่อออนไลน์ บัญชี Facebook ชื่อ “[redacted] เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้นำธนบัตรรัฐบาลไทย จำนวน ๑๒๑,๒๕๐ บาท ตาม ปจว.ข้อ ๔ เวลา ๑๕.๐๐ น. ของวันที่ ๗ ม.ค.๖๔ เพื่อที่จะนำไปทำการล่อซื้อโดยการติดต่อสนทนากันผ่านทาง Messenger Facebook จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม จึงได้วางแผนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจพรางตัวเป็นลูกค้าทดลองสั่งซื้อสินค้าทางสื่อออนไลน์ โดยตกลงนัดหมายรับสินค้าและชำระค่าสินค้า บริเวณลานจอดรถคอนโดมิเนียม [redacted] คอนโดมิเนียม ซอยวิภาวดี-รังสิต แขวงสนามบินเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยก่อนออกไปตามสถานที่นัดหมาย

และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้วางกำลังสังเกตการณ์บริเวณโดยรอบสถานที่เกิดเหตุ ต่อมาตามวันเวลาที่เกิดเหตุพบ ผู้ถูกจับนำสินค้ามาส่ง โดยใช้รถเข็นบรรทุกสินค้าและเดินเข้ามาพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งพรางตัวเป็นสายลับล่อซื้อ และได้ส่งสินค้าให้กับสายลับ เมื่อได้รับสินค้าพบว่าเป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้แสดงตัวพร้อมบัตรข้าราชการตำรวจฯ และแสดงความบริสุทธิ์ให้ผู้ต้องหาทราบจนผู้ต้องหายินดี และพอใจให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจสอบ เจ้าหน้าที่ตำรวจฯได้ให้ผู้ต้องหาแสดงสินค้าให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจขณะล่อซื้อดูพบเป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) จำนวน ๙๕๐ ชิ้น (ตามรายการของกลาง) ซึ่งเป็นสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีคำสั่งห้ามขายจากการสอบถามผู้ถูกจับยอมรับว่าน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) ดังกล่าวเป็นของผู้ถูกจับเอง ซึ่งได้มีไว้จำหน่าย/ขายให้กับลูกค้า (เจ้าหน้าที่ตำรวจพรางตัวเป็นสายลับล่อซื้อ) ที่เป็นประชาชนทั่วไปซึ่งสามารถสั่งซื้อได้ทางออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Facebook เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ทำการตรวจสอบโทรศัพท์มือถือยี่ห้อ iphone XR สีขาว พร้อมซิม โทรศัพท์หมายเลข [redacted] พบการโฆษณาขายสินค้าน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) ของผู้ถูกจับ จึงตรวจยึดไว้เป็นของกลางและแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่าเขาจะต้องถูกจับพร้อมแจ้งข้อกล่าวหา และแจ้งสิทธิ์ตามกฎหมายให้ผู้ถูกจับทราบ พร้อมจัดทำบัญชีของกลางไว้เป็นหลักฐาน โดยแจ้งข้อกล่าวหาว่า “ขายสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสั่งห้ามขาย (น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า)” (อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๓๖, ๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๒๙/๙, ๕๖/๔ คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ ๙/๒๕๕๘ ลง ๒๘ ม.ค.๕๘ ประกอบมาตรา ๓๗) เจ้าหน้าที่ตำรวจฯ จึงได้ควบคุมตัว [redacted] ผู้ถูกจับพร้อมของกลางเดินทางมานำส่ง พนักงานสอบสวน กก.๑ บก.ปคบ. เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

เหตุเกิดที่ บริเวณลานจอดรถคอนโดมิเนียม [redacted] คอนโดมิเนียม ซอยวิภาวดี-รังสิต แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๔ พนักงานสอบสวนจึงแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบว่า การกระทำดังกล่าวของผู้ต้องหาเป็นความผิดฐาน **“ขายสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีคำสั่งห้ามขาย”** อันเป็นความผิดตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๒๙/๙, มาตรา ๕๖/๔ ประกอบพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๓๗ และคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ ๙/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๘ โดยพนักงานสอบสวนได้แจ้งให้ผู้ต้องหาทราบด้วยแล้วว่า ผู้ต้องหามีสิทธิตามกฎหมายดังกล่าวดังต่อไปนี้

๑. ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน

๒. ได้รับการสอบสวนรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม

๓. ผู้ต้องหามีสิทธิ์ที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

ข้าพเจ้าทราบและเข้าใจดีแล้ว ขอให้การด้วยความเต็มใจดังต่อไปนี้

ถาม ท่านมีทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนในครั้งนี้หรือไม่ และต้องการหรือประสงค์ที่จะให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้หรือไม่

ตอบ ข้าฯ ไม่มีและไม่ต้องการ

ถาม ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งสิทธิ์ตามกฎหมายและพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าเป็นความผิดที่ได้แจ้งข้อหาให้ทราบแล้วนั้น ท่านทราบและเข้าใจดีแล้วหรือไม่ จะให้การอย่างไร

ตอบ ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งสิทธิ์ตามกฎหมายและพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าเป็นความผิดและได้แจ้งข้อหา ให้ข้าฯ ทราบแล้วนั้น ข้าฯ ทราบและเข้าใจดีแล้ว ข้าฯ ขอให้การ **รับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา**ด้วยความสมัครใจของข้าฯ เอง โดยพนักงานสอบสวนมิได้ทำการใดๆ อันเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง

ถาม ท่านจะให้การรับสารภาพว่าอย่างไร

ตอบ ก่อนที่ข้าฯ จะถูกจับกุมนั้น ข้าฯ ได้มีการเสนอขาย น้ำยาเติมบุหรี่ไฟฟ้า (ตามบัญชีของกลางในคดีนี้) ผ่านทางเฟซบุ๊กของข้าฯ เอง ซึ่งเป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) ที่ข้าฯ ได้นำมาขายเพื่อหวังกำไร โดยต่อมาในวันเกิดเหตุได้มีคนติดต่อมาที่เฟซบุ๊กของข้าฯ เพื่อขอซื้อน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้าดังกล่าว โดยตกลงซื้อกัน จำนวน ๕ ลัง รวมเป็นจำนวน ๙๕๐ ชิ้น รวมเป็นเงินทั้งหมด ๑๒๑,๒๕๐ บาท โดยตกลงนัดหมายรับสินค้าและชำระค่าสินค้าบริเวณลานจอดรถคอนโดมิเนียม [redacted] คอนโดมิเนียม ซอยวิภาวดี-รังสิต แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ข้าฯ จึงเดินทางไปเพื่อส่งมอบสินค้าและชำระค่าสินค้า เมื่อไปถึงก็ได้มีคนที่มาแสดงตัวว่าเป็นผู้สั่งซื้อน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้าจากข้าฯ (ทราบภายหลังว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ) ข้าฯ จึงส่งมอบน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (ตามบัญชีของกลาง) ให้ จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวก็แสดงตัว และแสดงความบริสุทธิ์ให้ข้าฯ ทราบจนพอใจ และขอตรวจค้นพบน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งข้าฯ เอง นำมาจำหน่ายให้กับลูกค้าที่สั่งซื้อ (เจ้าหน้าที่ตำรวจที่พรางตัวเป็นสายลับล่อซื้อ) เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้แจ้งให้ข้าฯ ทราบว่าจะต้องถูกจับ แจ้งข้อกล่าวหา แจ้งสิทธิ์ตามกฎหมายให้ข้าฯ ทราบ โดยแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบว่า “ขายสินค้าที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสั่งห้ามขาย เพราะสินค้านั้นเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค (อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๓๖, ๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๒๙/๙, ๕๖/๔ คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ ๙/๒๕๕๘ ลง ๒๘ ม.ค.๕๘ ประกอบมาตรา ๓๗) และได้ควบคุมตัวข้าฯ พร้อมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

ถาม ท่านจะอ้างพยานหลักฐานใดในการต่อสู้คดี หรือไม่ อย่างไร

ตอบ ไม่มี

ถาม เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับใครในคดีนี้มาก่อนหรือไม่

ตอบ ไม่เคย

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
<u>บันทึกคำให้การของผู้ต้องหา</u>

คำให้การของ นาย [redacted]

เป็น ผู้ต้องหา

สถานีตำรวจ กก.๑ บก.ปคบ. **อำเภอ** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพมหานคร
วันที่ ๑๓ เดือน มกราคม พ.ศ.๒๕๖๔
คดีระหว่าง ร.ต.ต.ธีรศักดิ์ นาคะสนธิ์ **ผู้กล่าวหา**
[redacted] **ผู้ต้องหา**
ต่อหน้า ร.ต.อ.กิตติกร วงศ์สุนทรทรัพย์ รอง สว.(สอบสวน) กก.๑ บก.ปคบ.
สอบสวนที่ กก.๑ บก.ปคบ.
ชื่อ [redacted] **อายุ** [redacted] **ปี**
เชื้อชาติ ไทย **สัญชาติ** ไทย **ศาสนา** พุทธ
อาชีพ (ลงให้ชัดเจนว่าอาชีพชนิดใด ถ้าเป็นข้าราชการ ให้ปรากฏว่าในหรือนอกราชการ มีเบี้ยหวัด, หรือมีบำเหน็จ, หรือมีบำนาญ ให้ลงตามประเภทรับ)
[redacted]
ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ - **หมู่ที่** - **ตำบล/แขวง** -
ชื่อผู้ใหญ่บ้าน - **ชื่อกำนัน** -
อำเภอ/เขต **จังหวัด**
เกิดที่ตำบล **อำเภอ** **จังหวัด**
ชื่อบิดา **ชื่อมารดา**

<u>ถาม</u> ขอทราบประวัติส่วนตัวของท่านพอสังเขป

<u>ตอบ</u> ข้าฯ เป็นพนักงานราชการประจำ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตำแหน่ง นิติกร มีหน้าที่พิจารณางานด้านกฎหมาย ระเบียบหรือคำสั่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับ พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภคฯ และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยชอบด้วยกฎหมาย พนักงานสอบสวนสามารถติดต่อได้ตามที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ดังกล่าวข้างต้น

ถาม ท่านเกี่ยวข้องกับคดีนี้อย่างไร

ตอบ ข้าฯ มาให้การเป็นพยาน กรณีที่ กก.๑ บก.ปคบ. ได้มีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๑/๖๘ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๔ เพื่อมาให้การเป็นพยานในคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมตัว [redacted] ผู้ต้องหา ได้พร้อมของกลาง (น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า) เมื่อวันที่ ๗ ม.ค. ๒๕๖๔ นำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

ถาม พนักงานสอบสวนได้นำของกลางที่ยึดจาก [redacted] ผู้ต้องหาให้ท่านดู ดังนี้ ๑. น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า (แบบชนิดเปลี่ยนหัว) จำนวน ๙๕๐ ชิ้น ทั้งหมดนี้เป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้าตามคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ ๙/๒๕๕๘ หรือไม่ อย่างไร

ตอบ ข้าฯ ได้ตรวจดูโดยละเอียดพบว่าของกลางทั้งหมด เป็นน้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า ตามคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ ๙/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๘ ม.ค. ๒๕๕๘ เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า”

ถาม ตามที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ นั้น ซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้มีคำสั่งที่ ๙/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๘ ม.ค. ๒๕๕๘ เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า” ยังมีผลบังคับใช้ตามกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมนี้หรือไม่ อย่างไร

ตอบ ตามที่ได้มี พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภคฯ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ ยกเลิก มาตรา ๓๖, ๓๘ และ มาตรา ๕๖/๑ ตามกฎหมายเดิม โดยมีบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๗ ให้บรรดาคำสั่งของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ออกตามความใน มาตรา ๓๖, ๓๘ ตามกฎหมายเดิมยังคงใช้บังคับได้ต่อไป และมาตรา ๕๖/๔ ได้กำหนดโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการว่าด้วยความปลอดภัยที่มีคำสั่งห้ามขาย หรืองดให้บริการ ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖ แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยองค์ประกอบความผิดไม่แตกต่างกับมาตรา ๕๖/๑ ตามกฎหมายเดิม และกรณีคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ ๙/๒๕๕๘ ก็ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ตามมาตรา ๓๗ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภคฯ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ นี้

ถาม คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้มีคำสั่งเกี่ยวกับ บารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า ตามกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ ฉบับใหม่นี้หรือไม่

ตอบ ปัจจุบันนี้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ยังไม่มีคำสั่งฉบับใหม่ออกมาใช้บังคับเกี่ยวกับบารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า แต่อย่างใด ยังคงใช้คำสั่งที่ ๙/๒๕๕๘ ตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๗ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภคฯ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

ถาม ท่านจะให้การเพิ่มเติม และเคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้หนึ่งผู้ใดในคดีนี้มาก่อนหรือไม่

ตอบ ข้าฯ ขอให้การเพียงเท่านี้ และไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ใดในคดีนี้

ที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๑/ กองกำกับการ ๑ กองบังคับการปราบปราม
การกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
อาคารบี ชั้น ๔ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอส่งของกลางมาเพื่อตรวจสอบ

เรียน อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ตัวเครื่องบุหรี่ไฟฟ้า จำนวน ๒๐ เครื่อง (ทั้งหมดสภาพใช้แล้ว)
๒. น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า จำนวน ๑๘๐ ขวด (ปริมาณรวม ๕,๔๐๐ มิลลิลิตร)
๓. หัวอะตอม(หัวดูด)สำหรับดูดบุหรี่ไฟฟ้า จำนวน ๒๓ อัน

ด้วยเมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๒ พนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์กล่าวโทษจาก สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โดย นายฤทธิรอน ทวีทรัพย์ ผู้กล่าวหา ให้ดำเนินคดีกับ [redacted] ผู้ต้องหา พร้อมด้วยของกลางตามที่ส่งมาด้วย โดยกล่าวหาว่า “จำหน่ายสินค้าห้ามขายตามคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ ๙/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๘ เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า บารากู่ บารากู่ไฟฟ้า หรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้า หรือบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งเป็นความผิดตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พุทธศักราช ๒๕๒๒ มาตรา ๓๖, ๓๘ แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๕๖ และแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๒๙/๙ วรรคสอง, ๕๖/๔ เหตุเกิดที่ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๑ และพนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวน พร้อมตัวผู้ต้องหา แก่พนักงานอัยการจังหวัดนนทบุรีแล้ว

ต่อมาพนักงานอัยการจังหวัดนนทบุรี ได้มีหนังสือ ที่ อส ๐๐๔๒(นบ)/๓๕๓๐ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓ ให้พนักงานสอบสวนส่งของกลาง (ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย) มาตรวจสอบที่กรมการค้าต่างประเทศ ว่าของกลางทั้งหมดดังกล่าว เป็นบุหรี่ไฟฟ้า หรือบารากู่ หรือเป็นอุปกรณ์ของบุหรี่ไฟฟ้า หรือบารากู่ หรือไม่อย่างไร และของกลางดังกล่าวเป็นสินค้าที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยผ่านพิธีการศุลกากรหรือไม่ ตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร และของกลางดังกล่าวเป็นสินค้าต้องห้ามมิให้นำเข้ามาในราชอาณาจักร ตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร และของกลางดังกล่าวเป็นสินค้าต้องห้ามมิให้นำเข้ามาในราชอาณาจักร ตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร ดังความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

กองกำกับการ ๑ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค จึงขอส่งของกลาง (ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย) ตรวจสอบตามประเด็นสั่งการของพนักงานอัยการ ผลการดำเนินการเป็นประการใด กรุณาแจ้งให้ กองกำกับการ ๑ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ทราบด้วย เพื่อจะได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจโท

(ปริญญา ปาละ)

ความผิดตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕

ผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวนกลาง

ความเห็นทางคดีเห็นควรสั่งฟ้อง

อำนาจการมีความเห็นทางคดี ผบก.ปคบ.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

รายงานการสอบสวน

คดี อาญาที่ [redacted]

สถานีตำรวจ กก.๒ บก.ปคบ. **เขต** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพฯ

วันที่ ๑ **เดือน** กรกฎาคม **พ.ศ.** ๒๕๖๓

เสนอ ผู้กำกับการ ๒ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

คดีระหว่าง
- กรมวิชาการเกษตร โดยนายกุลธร จันทอง ผู้รับมอบอำนาจ **ผู้กล่าวหา**
- [redacted] **ผู้ต้องหา**

ข้อหา ครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ ที่ต้องขึ้นทะเบียน แต่มิได้ขึ้นทะเบียนไว้ตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๔๕(๔) ประกอบมาตรา ๗๘

วันเวลาที่เกิดเหตุ [redacted]

ตำบลที่เกิดเหตุ ตำบลวังม้า อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

ราคาทรัพย์ที่ถูกประทุษร้าย -

บาดแผล -

วันเวลาที่ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๓ ปจว.ข้อ ๗ เวลา ๑๕.๐๐ น.

วันเวลาที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังและปล่อยชั่วคราวหรือปล่อยชั่วคราว

ผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวนโดยไม่มีการจับกุมหรือควบคุมตัวแต่อย่างใด

ข้อเท็จจริงและความเห็น

(ข้อเท็จจริงนั้นให้กล่าวถึงคำให้การผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา หลักฐานพยานทุกปาก ส่วนความเห็นนั้นให้อ้างเหตุผลบทกฎหมาย และมาตราประกอบด้วย)

คดีนี้กล่าวหาว่า ตามวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุผู้ต้องหาได้บังอาจกระทำความผิดในข้อหา “ครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ ที่ต้องขึ้นทะเบียน แต่มิได้ขึ้นทะเบียนไว้ตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๔๕(๔) ประกอบมาตรา ๗๘”

เหตุเกิดที่ [redacted]

บัดนี้การสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว สรุปผลการสอบสวนได้ความดังนี้

สอบสวนผู้กล่าวหามี ๑ ปาก

กรมวิชาการเกษตร โดยนาย [redacted] ผู้รับมอบอำนาจ ตามหนังสือที่ กษ ๐๙๒๗/๑๗๗๘ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๓ ให้กล่าวโทษร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีกับ [redacted] โดยมีพฤติการณ์กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม กรมวิชาการเกษตรได้ไปตรวจสอบสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรของ [redacted] มี [redacted] เป็นผู้ดูแลและนำตรวจพบวัตถุอันตรายจำนวน ๑ รายการ ซึ่งจัดเก็บอยู่ในที่เกิดเหตุชื่อการค้า โมโน ๓๓ ชื่อสามัญ Monocrotophos โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ จึงได้เก็บตัวอย่างวัตถุอันตรายดังกล่าวจากที่เกิดเหตุ ต่อมาได้ตรวจวิเคราะห์หาปริมาณอัตราส่วนสารออกฤทธิ์ ผลการตรวจสอบพบสาร อัลฟา ไซเพอร์เมทริน ฟี ซึ่งเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ และตรวจสอบใบสำคัญการขึ้นทะเบียน ใบอนุญาตผลิต ใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองวัตถุอันตราย ณ สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร ปรากฏว่า ร้าน [redacted] ได้รับอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายแต่ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายไว้แต่อย่างใด จึงประสงค์ดำเนินคดีกับ [redacted] ในความผิดฐาน ครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ ที่ต้องขึ้นทะเบียน แต่มิได้ขึ้นทะเบียนไว้

สอบสวนผู้ต้องหา จำนวน ๑ ปาก

[redacted] ผู้ต้องหา ให้การภาคเสธ ว่า สินค้าของกลางได้ซื้อมาจากรถเร่เพื่อเอาไว้ใช้เอง โดยสามีเป็นคนซื้อเนื่องจากคนขายบอกว่าใช้ดี จึงซื้อไว้ใช้ ภายหลังสารวัตรเกษตรได้มาตรวจและนำสินค้าของกลางไป ผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ครอบครองวัตถุอันตรายเพื่อจำหน่าย

สอบสวนพยานบุคคล จำนวน ๑ ปาก

นาย [redacted] พยาน ให้การว่ารับราชการกลุ่มสารวัตรเกษตร สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติปุ๋ย พ.ศ.๒๕๑๘ และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ โดยเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ ได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าตรวจสอบร้าน [redacted] พยานได้เดินทางไปตรวจสอบสถานที่ดังกล่าว โดยมีนาง [redacted] ให้ความยินยอมและเป็นผู้นำตรวจ จากการตรวจสอบพบของกลางที่ต้องนำไปตรวจสอบจำนวน ๒ รายการ สินค้าที่พบอยู่บนชั้นวางในสภาพพร้อมจำหน่าย

พยานเอกสาร มี ๗ รายการ

๑. ภาพถ่ายของกลางและที่เกิดเหตุจำนวน ๓ รายการ

๒. หนังสือแจ้งผลการตรวจสอบปุ๋ยและวัตถุอันตราย ตามหนังสือที่ กษ ๐๙๑๖/วพ.๐๔/๒๘๗๗ ลง ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕

๓. บันทึกตรวจสถานที่ประกอบการวัตถุอันตราย ปุ๋ย และเมล็ดพันธุ์ควบคุม

๔. ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๕๖

๕. ภาพถ่ายของผู้ต้องหาที่นำส่งเข้าสำนวนการสอบสวน

๖. ทะเบียนเกษตรกรของผู้ต้องหา

๗. ใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย ใบอนุญาตเลขที่ นว๑๖๖/๒๕๔๗ (ศวพนว.)

พยานวัตถุมี ๑ รายการ

๑. วัตถุอันตรายชื่อการค้า โมโน ๓๓ ชื่อสามัญ Monocrotophos ภาชนะบรรจุขวดแก้วสีชา ขนาด ๑,๐๐๐ ซีซี จำนวน ๑ ขวด

หลักฐานทางคดีและความเห็นของพนักงานสอบสวน

คดีนี้ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าตามวันเวลาเกิดเหตุ พยานเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร ซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายได้ร่วมกันเข้าตรวจร้านค้าสถานที่จำหน่ายวัตถุอันตรายของผู้ต้องหา พบวัตถุอันตรายที่เป็นความผิด ๑ รายการ ที่พบในที่เกิดเหตุ คือ วัตถุอันตรายชื่อการค้า โมโน ๓๓ ชื่อสามัญ Monocrotophos อัตราส่วนออกฤทธิ์ ๓๓%S/C ไม่ระบุทะเบียนเลขที่ ไม่ระบุผู้นำเข้า ไม่ระบุผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ภาชนะบรรจุขวดแก้วสีชา ขนาด ๑,๐๐๐ ซีซี ผลการตรวจสอบพบสาร อัลฟา ไซเพอร์เมทริน ซึ่งเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ วัตถุอันตรายของกลางอยู่ในร้านในสภาพพร้อมจำหน่าย ภาชนะบรรจุอยู่ในสภาพปิดสนิท ไม่มีร่องรอยการเปิดออก ตรวจสอบการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายของสินค้าไม่พบว่ามีการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย และตรวจสอบพบว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ต้องหาได้ครอบครองวัตถุอันตราย โดยผู้ต้องหาเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ครอบครองวัตถุอันตรายจากกรมวิชาการเกษตร จึงเป็นผู้มีความรู้เบื้องต้นในการที่จะต้องทราบถึงการที่วัตถุอันตรายทุกชนิดต้องขึ้นทะเบียนก่อนที่จะนำมาผลิต การครอบครองจึงต้องตรวจสอบเบื้องต้นว่ามีการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายหรือไม่ แต่ปรากฏว่าของกลางในคดีนี้ไม่ปรากฏหลักฐานการขึ้นทะเบียนบนฉลากผลิตภัณฑ์ ซึ่งผู้ต้องหาย่อมทราบดีว่าไม่อาจจะครอบครองได้ แม้ผู้ต้องหาจะอ้างว่าของกลางมีไว้ใช้เพื่อการเกษตรของตนเอง แต่ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตรายมาตรา ๔๕(๒) บัญญัติห้ามมิให้ครอบครอง และตามนิยามของคำว่า “มีไว้ในครอบครอง” หมายถึง การมีไว้ในครอบครองไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่นและไม่ว่าจะเป็นเพื่อขาย เพื่อขนส่ง เพื่อใช้.. กฎหมายมิได้บัญญัติยกเว้นให้การครอบครองวัตถุอันตรายที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้เพื่อใช้ไม่เป็นความผิดแต่อย่างใด ข้อต่อสู้ของผู้ต้องหาจึงไม่อาจรับฟังได้ จากพยานหลักฐานที่ผู้ต้องหาได้ครอบครองวัตถุอันตรายซึ่งเป็นวัตถุอันตรายที่ต้องขึ้นทะเบียนแต่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน จึงเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๔๕(๔) ประกอบมาตรา ๗๘ คดีมีพยานหลักฐานพอฟ้อง จึงเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาตามข้อกล่าวหา

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

<u>บันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ หรือพยาน</u>

คำให้การของ นาย [redacted]

เป็น ผู้กล่าวหา

สถานีตำรวจ กก.๒ บก.ปคบ. **อำเภอ** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๒๔ เดือน เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๓

คดีระหว่าง โดย กรมวิชาการเกษตร **ผู้กล่าวหา**

นาย [redacted]

นาง [redacted] **ผู้ต้องหา**

ต่อหน้า พ.ต.ท.หญิง ธัญญ์ธิชา เฉลิมประเวศวงษ์ สว.(สอบสวน) กก.๒ บก.ปคบ.

สอบสวนที่ กก.๒ บก.ปคบ.

ชื่อ นาย [redacted] **อายุ** ๒๖ **ปี**

เชื้อชาติ ไทย **สัญชาติ** ไทย **ศาสนา** พุทธ

อาชีพ (ลงให้ชัดเจนว่าอาชีพใด ถ้าเป็นข้าราชการ ให้ปรากฏว่าในหรือนอกราชการ มีเบี้ยหวัดหรือมีบำเหน็จ ให้ลงตามประเภทรับ)

รับราชการ โทร. [redacted]

ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ ๕๐ ตึกกสิกรรม กรมวิชาการเกษตรตำบาล แขวงลาดยาว

ชื่อผู้ใหญ่บ้าน - ถ.พหลโยธิน **ชื่อกำนัน** -

อำเภอ/เขต เขตจตุจักร **จังหวัด** กรุงเทพมหานคร

ชื่อบิดา พยุกรี จันทอง **ชื่อมารดา** นางเจริญศรี จันทอง

เกี่ยวข้องเป็นอะไรกับคู่กรณี ไม่เกี่ยวข้อง สาบานตนแล้ว

ขอให้ถ้อยคำว่า ข้าฯ ขอให้การต่อหน้าพนักงานสอบสวนด้วยความซื่อสัตย์จริง ดังต่อไปนี้

<u>ถาม</u> รับราชการอยู่ที่ใด มีตำแหน่งหน้าที่อะไร

<u>ตอบ</u> ข้าฯ รับราชการประจำอยู่ที่กลุ่มคดีตามพระราชบัญญัติ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตำแหน่งนิติกร อำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายและติดต่อมีประสานงานในทางคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตร

<u>ถาม</u> มาพบพนักงานสอบสวนด้วยเรื่องอะไร

<u>ตอบ</u> ข้าฯ ได้รับมอบหมายจากกรมวิชาการเกษตรให้มาร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับนาง [redacted] ตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕

บัตรประจำตัวพนักงานราชการเลขที่ [redacted] ออกให้โดย กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ ๑ ต.ค. ๒๕๖๒ หมดอายุ ๓๐ ก.ย. ๒๕๖๓

พ.ต.ท.หญิง

พงส./บันทึก

ถาม ขอทราบรายละเอียดของพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น

ตอบ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครสวรรค์ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๕ กรมวิชาการเกษตร กับพวกซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ ได้ไปตรวจสอบสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรของร้าน[redacted] ตั้งอยู่เลขที่ [redacted] มีนาง [redacted] เป็นผู้ดูแล และนำตรวจพบวัตถุอันตรายจำนวน ๑ รายการ ซึ่งจัดเก็บอยู่ในที่เกิดเหตุ

๑. วัตถุอันตรายชื่อการค้า โมโน ๓๓ ชื่อสามัญ Monocrotophos อัตราส่วนออกฤทธิ์ ๓๓%S/C ทะเบียนเลขที่ ไม่ระบุ ผู้นำเข้า ไม่ระบุ ผู้ผลิตผู้จัดจำหน่าย ไม่ระบุ ภาชนะบรรจุขวดแก้วสีชา ขนาด ๑,๐๐๐ ซีซี ทำการเก็บตัวอย่าง ๑,๐๐๐ ซีซี และอายัดไว้จำนวน ๖ ลิตร โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ จึงได้เก็บตัวอย่างวัตถุอันตรายดังกล่าวจากที่เกิดเหตุ

ต่อมาได้นำวัตถุอันตรายที่เก็บตัวอย่างข้างต้นส่งให้สำนักวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ตรวจวิเคราะห์หาปริมาณอัตราส่วนสารออกฤทธิ์ ผลการตรวจสอบ และตรวจสอบใบสำคัญการขึ้นทะเบียน ใบอนุญาตผลิต ใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองวัตถุอันตราย ณ สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร ปรากฏว่าวัตถุอันตรายดังกล่าวข้างต้น พบสาร อัลฟา ไซเพอร์เมทริน ฟี ซึ่งเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ จากการตรวจสอบใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย ปรากฏว่าร้าน [redacted] ได้รับอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย

ถาม วัตถุอันตรายของกลางจัดเป็นวัตถุอันตรายชนิดเท่าไร ตามประกาศใด

ตอบ เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๕๖ บัญชี ๑.๑ รายชื่อสารควบคุม

ถาม ท่านประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้ใด ในความผิดฐานใด

ตอบ ข้าฯ ประสงค์ดำเนินคดีกับบุคคลดังต่อไปนี้

นาง [redacted] ข้อหา ครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ ที่ต้องขึ้นทะเบียน แต่มิได้ขึ้นทะเบียนไว้ ตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๔๕(๔) ประกอบมาตรา ๗๘

ถาม สินค้าที่ได้อายัดไว้นั้น ท่านได้ทำการอย่างไร

ตอบ สินค้าที่อายัด ๖ ลิตร ได้อายัดไว้ในที่เกิดเหตุ ส่วนของกลางที่ยึดมาตรวจพิสูจน์ได้ส่งตรวจพิสูจน์แล้ว

ถาม ของกลางที่ได้อายัดไว้จะมีการดำเนินการอย่างไร

ตอบ ต้องทำลายหากศาลมีคำพิพากษาให้ยึดตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย มาตรา ๕๒

ถาม ท่านได้นำสิ่งใดมามอบให้พนักงานสอบสวนบ้าง

สินค้าที่ตรวจพบนี้เป็นวัตถุอันตรายตามกฎหมายใด

ตอบ สินค้าที่ตรวจพบ เป็นวัตถุอันตรายตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๕๖

ข้าฯ นำหลักฐานมามอบให้พนักงานสอบสวนดังนี้

๑. บันทึกการตรวจสถานที่ประกอบวัตถุอันตราย พร้อมเอกสาร จำนวน ๔ แผ่น

๒. เอกสารการสืบสวน จำนวน ๘ แผ่น

๓. ภาพถ่ายที่เกิดเหตุ และสินค้าที่ได้ตรวจยึดมาตรวจสอบ จำนวน ๓ แผ่น

ถาม เหตุเกิดที่ใด เมื่อใด

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
<u>บันทึกคำให้การของผู้ต้องหา</u>

คำให้การของ นาง [redacted]
เป็น ผู้ต้องหา

บัตรประจำตัวประชาชน
เลขที่ [redacted]
ออกให้โดยนายทะเบียนราษฎร์
อำเภอลาดยาว
จังหวัดนครสวรรค์
เมื่อวันที่ ๑๗ ธ.ค. ๒๕๕๘
หมดอายุ ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๖

จึงบันทึกไว้
พ.ต.ท.หญิง บันทึก

สถานีตำรวจ กก.๒ บก.ปคบ. **อำเภอ** จตุจักร **จังหวัด** กรุงเทพฯ
๒๑ **เดือน** พฤษภาคม **พ.ศ.** ๒๕๖๓
คดีระหว่าง กรมวิชาการเกษตร โดย นายกุลธร จันทอง **ผู้กล่าวหา**
บริษัท [redacted] จำกัด กับพวก **ผู้ต้องหา**
ต่อหน้า พ.ต.ท.หญิง ธัญญ์ธิชา เฉลิมประเวศวงษ์ สว.(สอบสวน) กก.๒ บก.ปคบ.
สอบสวนที่ กก.๒ บก.ปคบ.
ชื่อ นาง [redacted] **อายุ** ๖๕ **ปี**
เชื้อชาติ ไทย **สัญชาติ** ไทย **ศาสนา** พุทธ
อาชีพ (ลงให้ชัดเจนว่าอาชีพชนิดใด ถ้าเป็นข้าราชการ ให้ปรากฏว่าในหรือนอกราชการ มีเบี้ยหวัดหรือมีบำเหน็จ บำนาญ หรือไม่ ให้ลงตามประเภทที่รับ)
ทำนา โทร. [redacted]
ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ [redacted] **หมู่ที่** ๒ **ตำบล** วังม้า
ชื่อผู้ใหญ่บ้าน - **ชื่อกำนัน** -
เขต ลาดยาว **จังหวัด** นครสวรรค์
ชื่อบิดา **ชื่อมารดา**
เจ้าพนักงานได้แจ้งแก่ข้าพเจ้าว่า ข้าพเจ้าต้องหาว่า เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครสวรรค์ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๕ กรมวิชาการเกษตร กับพวก ซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ ได้ไปตรวจสอบสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรของร้าน [redacted] ตั้งอยู่เลขที่ [redacted] หมู่ที่ [redacted] ต.วังม้า อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์ มี นางนัด ซาบุตร เป็นผู้ดูแลและนำตรวจ พบวัตถุอันตรายจำนวน ๑ รายการ ซึ่งจัดเก็บอยู่ในที่เกิดเหตุ คือ วัตถุอันตรายชื่อการค้า โมโน ๓๓ ชื่อสามัญ Monocrotophos อัตราส่วนออกฤทธิ์ ๓๓%S/C ทะเบียนเลขที่ ไม่ระบุ ผู้นำเข้า ไม่ระบุ ผู้ผลิตผู้จัดจำหน่าย ไม่ระบุ ภาชนะบรรจุขวดแก้วสีชา ขนาด ๑,๐๐๐ ซีซี ทำการเก็บตัวอย่าง ๑,๐๐๐ ซีซี และอายัดไว้จำนวน ๖ ลิตร โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ จึงได้เก็บตัวอย่างวัตถุอันตรายดังกล่าวจากที่เกิดเหตุ

แผ่นที่ ๑

ใบต่อคำให้การ นาง [redacted] ผู้ต้องหา

ต่อมาได้นำวัตถุอันตรายที่เก็บตัวอย่างข้างต้นส่งให้สำนักวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ตรวจวิเคราะห์หาปริมาณอัตราส่วนสารออกฤทธิ์ และตรวจสอบใบสำคัญการขึ้นทะเบียน ใบอนุญาตผลิต ใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองวัตถุอันตราย ณ สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร ปรากฏว่าวัตถุอันตรายดังกล่าวข้างต้น พบสาร อัลฟา ไซเพอร์เมทริน ฟี ซึ่งเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ จากการตรวจสอบใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย ปรากฏว่า ไม่พบว่าได้มีการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายแต่อย่างใด

เหตุเกิดและตรวจสอบพบการกระทำความผิดที่ ร้าน [redacted] ตั้งอยู่เลขที่ [redacted] เมื่อวันที่ [redacted] เวลาประมาณ [redacted] น.

ความผิดฐาน ครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ ที่ต้องโดยขึ้นทะเบียนแต่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๔๕(๔) ประกอบมาตรา ๗๘

และแจ้งให้ข้าฯ ทราบด้วยว่า ถ้อยคำที่ข้าฯ ให้การต่อพนักงานสอบสวนในชั้นสอบสวนนี้ อาจใช้เป็นพยานหลักฐานยันข้าฯ ในการพิจารณาคดีในชั้นศาลได้ และได้แจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ข้าฯ ทราบว่า ข้าฯ มีสิทธิดังนี้ ๑. สิทธิในการที่จะพบและปรึกษาผู้ที่เป็นทนายความเป็นการส่วนตัว ๒. สิทธิในการได้รับการเยี่ยมตามสมควร ๓. สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย ๔. สิทธิที่จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุม

ถาม พนักงานสอบสวนขอแจ้งให้ท่านทราบแล้ว ท่านทราบและเข้าใจสิทธิดังกล่าวดีโดยตลอดแล้วหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ข้าฯ ทราบและเข้าใจสิทธิดังกล่าวดีโดยตลอดแล้ว

ถาม ผู้ต้องหามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีท่านต้องการให้รัฐจัดหาทนายความให้หรือไม่ อย่างไร

ตอบ ข้าฯ ไม่มีทนายความ และไม่ต้องการให้ทนายความเข้าร่วมฟังการสอบสวน

ถาม ท่านทราบและเข้าใจข้อกล่าวหา ที่พนักงานสอบสวน แจ้งให้ท่านทราบดีแล้วหรือไม่ จะให้การอย่างไร

ตอบ ข้าฯ ทราบและเข้าใจข้อกล่าวหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบดีแล้ว ข้าฯ ขอให้การปฏิเสธด้วยความสมัครใจของข้าฯ เอง ไม่มีผู้ใดบังคับขู่เข็ญหรือให้คำมั่นสัญญา หลอกลวงทรมานใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้ข้าฯ ให้การในครั้งนี้แต่อย่างใด

ถาม ท่านจะให้การปฏิเสธข้อกล่าวหาในคดีนี้อย่างไร

ตอบ ข้าฯ ขอให้การยืนยันว่าสินค้าของกลาง

ถาม ท่านได้รับอนุญาตให้ครอบครองวัตถุอันตรายหรือไม่

ตอบ ข้าฯ ขอให้การในชั้นศาล

ถาม ท่านซื้อสินค้ามาจากใคร

ตอบ ข้าฯ ซื้อมาจากรถที่มาเร่ขายให้

ถาม ท่านมีเอกสารใดมอบให้พนักงานสอบสวนหรือไม่

ตอบ ข้าฯ ไม่มี แต่หากมีจะนำมามอบให้ในภายหลัง

ถาม ท่านเคยต้องโทษทางคดีอาญาหรือไม่

ตอบ ไม่เคย

ถาม เหตุเกิดเมื่อใด เมื่อวันเวลาใด

ตอบ [redacted]

ถาม ท่านเคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ใดมาก่อนหรือไม่

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

<u>บันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ หรือพยาน</u>

คำให้การของ นาย[redacted]
เป็น พยาน

บัตรข้าราชการ
เลขที่ [redacted]
ออกบัตร ๑๑ ก.พ. ๕๖
หมดอายุ ๑๑ ก.พ. ๖๑
ออกโดย กรมวิชาการเกษตร

พ.ต.ท.หญิง บันทึก
สว.(สอบสวน) กก.๒ บก.ปคม.

สถานีตำรวจ กก.๒ บก.ปคบ. **เขต** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพฯ
วันที่ ๒๑ **เดือน** มีนาคม **พ.ศ.** ๒๕๖๓
คดีระหว่าง กรมวิชาการเกษตร **ผู้กล่าวหา**
นาย [redacted] **ผู้ต้องหา**
ต่อหน้า พ.ต.ท.หญิง ธัญญ์ธิชา เฉลิมประเวศวงษ์
สอบสวนที่ สว.(สอบสวน) กก.๒ บก.ปคบ.
กก.๒ บก.ปคบ.
ชื่อ นาย [redacted] **อายุ** ๕๖ **ปี**
เชื้อชาติ ไทย **สัญชาติ** ไทย **ศาสนา** พุทธ
อาชีพ (ลงให้ชัดเจนว่าอาชีพชนิดใด ถ้าเป็นข้าราชการ ให้ปรากฏว่าในหรือนอกราชการ มีเบี้ยหวัดหรือมีบำเหน็จหรือมีบำนาญ ให้ลงตามประเภทรับ)
รับราชการ กรมวิชาการเกษตร โทร. [redacted]
ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ [redacted] **หมู่ที่** ๖ **ตำบล** ตะปอน
ชื่อผู้ใหญ่บ้าน / **ชื่อกำนัน** /
อำเภอ ขลุง **จังหวัด** จันทบุรี
ชื่อบิดา นาย[redacted] **ชื่อมารดา** นาง[redacted]
เกี่ยวข้องเป็นอะไรกับคู่กรณี ไม่เกี่ยวข้อง ปฏิญาณตนแล้ว
ขอให้ถ้อยคำว่า ข้าฯ ขอให้การต่อหน้าพนักงานสอบสวนด้วยความสัตย์จริง ดังต่อไปนี้
<u>ถาม</u> ท่านรับราชการตำรวจอยู่ที่ใด มียศ ตำแหน่งใด มีอำนาจหน้าที่อย่างไร
<u>ตอบ</u> ข้าฯ มีภูมิลำเนาและพักอาศัยอยู่ตามที่อยู่ดังกล่าวข้างต้น ประกอบอาชีพรับราชการ อยู่ที่สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๖ กรมวิชาการเกษตร ตำแหน่ง มีนักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ มีอำนาจหน้าที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตรและที่ผู้บังคับบัญชาที่สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย
<u>ถาม</u> ท่านเกี่ยวข้องกับคดีนี้อย่างไร
<u>ตอบ</u> ข้าฯ พร้อมพวกเป็นผู้เข้าตรวจร้าน [redacted] ตั้งอยู่ที่ [redacted]

ถาม ขอทราบรายละเอียดและพฤติการณ์ในการเข้าตรวจค้น

ตอบ ด้วยเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๒ ข้าฯ พร้อมพวกได้เข้าตรวจสอบร้าน [redacted] ตั้งอยู่ที่ [redacted] โดยมีนาย [redacted] เป็นผู้ดำเนินการ จากการตรวจสอบพบวัตถุอันตราย จำนวน ๑ รายการ ได้แก่

วัตถุอันตรายชื่อการค้า ไซ-สตาร์ ชื่อสามัญ ฟีโนซาพรอป-พี-เอทิล ผลิตโดย บริษัท แอ็กโกร (ประเทศไทย) จำกัด จัดจำหน่ายโดย บริษัท [redacted] จำกัด ภาชนะบรรจุขวดพลาสติก ขนาด ๕๐๐ มิลลิลิตร ทำการเก็บตัวอย่าง ๕๐๐ มิลลิลิตร และอายัดไว้จำนวน ๕๐๐ มิลลิลิตร

ถาม ขอทราบว่ามีการทำบันทึกการเก็บตัวอย่างสินค้าหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ได้จัดทำบันทึกการเก็บตัวอย่างตามบันทึกการเก็บตัวอย่างและอายัดวัตถุอันตราย เพื่อตรวจสอบ ตาม หนังสือที่ กษ ๐๐๙๒๒/๖๒/๐๐๓/๐๐๒๙ ลง ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒ ปรากฏตามสำเนาเอกสารที่ได้มอบไว้ให้พนักงานสอบสวน

ถาม ขอทราบว่าท่านพบสินค้าของกลางทั้งสองรายการที่บริเวณใดของร้าน มีภาพถ่ายก่อนเก็บตัวอย่างสินค้าของกลางหรือไม่ อย่างไร

ตอบ พบที่ชั้นวางสินค้าในร้านค้า ส่วนภาพถ่ายนั้นมีแต่เฉพาะรูปถ่ายของกลางสินค้า ไม่มีรูปถ่ายภายในร้านค้าก่อนการเก็บตัวอย่างสินค้า

ถาม ท่านสอบถามร้าน [redacted] ว่ามีใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายหรือไม่ อย่างไร

ตอบ [redacted] ไม่มีใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย

ถาม ขอทราบว่าในขณะที่เข้าตรวจสอบนั้นท่านทราบหรือไม่ ว่าเป็นวัตถุอันตรายชนิดใด และมีอัตราส่วนสารออกฤทธิ์เป็นอย่างไร

ตอบ ในขณะเข้าตรวจสอบยังไม่ทราบว่าเป็นวัตถุอันตรายชนิดใด และไม่ทราบว่ามีอัตราส่วนสารออกฤทธิ์เท่าใด ต้องส่งไปตรวจวิเคราะห์ที่กลุ่มวิจัยวัตถุมีพิษการเกษตร กองวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เพื่อทำการตรวจวิเคราะห์หาปริมาณอัตราส่วนสารออกฤทธิ์

ถาม ผลการวิเคราะห์เป็นอย่างไร

ตอบ ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่าได้มาตรฐาน

ถาม ขอทราบว่าท่านสอบถามร้าน [redacted] เกี่ยวกับหลักฐานการได้มาซึ่งวัตถุอันตรายดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ข้าฯ ได้สอบถามร้านค้าแล้วปรากฏหลักฐานในการซื้อสินค้าจากร้าน [redacted]

ถาม ท่านเคยรู้จักหรือมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหาหรือผู้ใดในคดีนี้มาก่อนหรือไม่

ตอบ ไม่เคย

อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง

(ลงชื่อ) พยาน
[redacted]

(ลงชื่อ) พ.ต.ท.หญิง สอบสวน/บันทึก/อ่าน
(ธัญญ์ธิชา เฉลิมประเวศวงษ์)

ที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๒/ กองกำกับการ ๒ กองบังคับการปราบปราม
การกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
แขวงหลักสี่ เขตหลักสี่
กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอตรวจสอบเอกสาร

เรียน ผู้อำนวยการกลุ่มควบคุมวัตถุอันตราย

เนื่องจาก กองกำกับการ ๒ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ได้มีการตรวจสอบสถานที่จำหน่ายสินค้าได้พบสินค้าที่มีลักษณะคล้ายวัตถุอันตราย จึงได้ยึดมาทำการตรวจสอบ และมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการจำหน่ายวัตถุอันตรายโดยไม่ได้รับอนุญาต

จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อให้ตรวจสอบว่า นาง [redacted] ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายวัตถุอันตรายหรือไม่ หากได้รับอนุญาตขอเอกสารเพื่อประกอบการดำเนินการต่อไปด้วย ผลเป็นประการใดขอให้แจ้งมาที่ พันตำรวจตรี พีระพัฒน์ สุทธเสนา สารวัตร (สอบสวน) กองกำกับการ ๒ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจโท
(สง่า เอี่ยมงาม)
รองผู้กำกับการ (สอบสวน)ฯ ปฏิบัติราชการแทน ผู้กำกับการ ๒
กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

พันตำรวจตรี พีระพัฒน์ สุทธเสนา
โทร. [redacted]

ที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๒/ กองกำกับการ ๒ กองบังคับการปราบปราม
การกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
แขวงหลักสี่ เขตหลักสี่
กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

๒๖ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอให้มาร้องทุกข์ (ทวงถาม)

เรียน อธิบดีกรมวิชาการเกษตร

อ้างถึง หนังสือที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๒/๓๙๒ ลง ๓ มีนาคม ๒๕๖๓

ตามที่ กองกำกับการ ๒ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ได้มี หนังสือที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๒/๓๙๒ ลง ๓ มีนาคม ๒๕๖๓ ขอให้มาร้องทุกข์ดำเนินคดีกับบุคคลที่กระทำผิดตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ ตามบัญชีกล่าวโทษของกรมวิชาการเกษตร จำนวน ๕๗ เรื่อง ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กองกำกับการ ๒ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ขอทราบผลว่าเป็นประการใด เนื่องจากมีบางสำนวนใกล้ครบกำหนดอายุความตามกฎหมายแล้ว อาจทำให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการได้ จึงขอทราบผลการดำเนินการโดยด่วน เพื่อจะได้ดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจโท
(สง่า เอี่ยมงาม)
รองผู้กำกับการ (สอบสวน)ฯ ปฏิบัติราชการแทน ผู้กำกับการ ๒
กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

ความผิดตาม พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑

ความเห็นทางคดี สั่งไม่ฟ้อง
อำนาจความเห็นทางคดี
ผกก.๓ บก.ปคบ.
อำนาจศาลจังหวัด

สั่งไม่ฟ้อง
ผู้ต้องหาไม่ได้ควบคุม

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รายงานการสอบสวน

ที่ ๐๐๒๖.(๑๑)๓/
คดีอาญาที่ [redacted]
กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร
วันที่ ๑๖ เดือน มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๓
เสนอ ผู้กำกับการ ๓ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
ร.ต.อ.นพดล ศรีพุทธา อายุ ๕๒ ปี ไทย-ไทย **ผู้กล่าวหา**
ระหว่าง
[redacted] อายุ ๓๒ ปี ไทย-ไทย **ผู้ต้องหา**
ข้อหามีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานโดยรู้อยู่ว่าเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไม่ได้รับอนุญาตให้ทำหรือนำเข้ามาเพื่อจำหน่าย ในราชอาณาจักรอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย
วันเวลาเกิดเหตุ วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๒.๓๐ น.
ตำบลที่เกิดเหตุ ตำบลบางพลับ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ราคาทรัพย์ที่ถูกประทุษร้าย - บาท
บาดแผล -
วันเวลาที่ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
วันที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังและปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว
วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ [redacted] ผู้ต้องหาได้เข้าพบพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนได้แจ้งสิทธิแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบโดยมิได้มีการควบคุมตัว

(ข้อเท็จจริงนั้นให้กล่าวถึงคำผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา หลักฐานพยานทุกปาก ส่วนความเห็นนั้นให้อ้างเหตุผลบทกฎหมาย และมาตราประกอบด้วย)

คดีนี้กล่าวหาว่า ตามวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุ ผู้กล่าวหา ได้ พบว่าผู้ต้องหามีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเต้าเสียบและเต้ารับสำหรับใช้ในที่อยู่อาศัยและงานทั่วไปที่มีจุดประสงค์คล้ายกัน : ชุดสายพ่วงไม่มีเครื่องหมาย มอก.ไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำหรือนำเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักรอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ผู้กล่าวหาเห็นว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามกฎหมายจึงร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีต่อไป

เหตุเกิดที่ ตำบลบางพลับ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

บัดนี้การสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว สรุปผลการสอบสวนได้ความดังนี้

๑. การสอบสวนผู้กล่าวหา

คำให้การผู้กล่าวหา มี ๑ ปาก คือ ร.ต.อ.นพดล ศรีพุทธา ผู้กล่าวหา ให้การว่า เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๒.๓๐ น. ผู้กล่าวหากับพวกได้นำหมายค้นศาลจังหวัดนนทบุรี ที่ ๙๑/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ทำการตรวจค้น [redacted] เลขที่ [redacted] หมู่ที่ ๓ ตำบลบางพลับ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จนมาถึงบริเวณที่เกิดเหตุพบ [redacted] (ทราบชื่อนามสกุลจริงภายหลัง) ซึ่งแสดงตัวเป็นผู้ดูแลร้าน ผู้กล่าวหาจึงได้แสดงตัวเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจและแสดงหมายค้นทำการตรวจค้นภายในร้านซึ่ง [redacted] ยินยอมให้ตรวจค้นด้วยความสมัครใจและเป็นผู้นำตรวจ ผลการตรวจค้นพบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเต้าเสียบและเต้ารับสำหรับใช้ในที่อยู่อาศัยและงานทั่วไปที่มีจุดประสงค์คล้ายกัน : ชุดสายพ่วงไม่มีเครื่องหมาย มอก. จำนวน ๕๘ หน่วย วางอยู่ภายในร้านซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกาบังคับกำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงแจ้งให้ [redacted] ทราบว่าการมีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวไว้ภายในร้านเพื่อจำหน่ายนั้นเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนพ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑ จากการที่ได้สอบถาม [redacted] ได้แจ้งว่าตนเป็นเพียงผู้ดูแลร้านค้าแทนชั่วคราว ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเต้าเสียบและเต้ารับสำหรับใช้ในที่อยู่อาศัยและงานทั่วไปที่มีจุดประสงค์คล้ายกัน : ชุดสายพ่วงไม่มีเครื่องหมาย มอก. และร้านค้าดังกล่าว เป็นของ [redacted] จึงได้ทำการยึดผลิตภัณฑ์ฯ ของกลางและได้แจ้งให้ [redacted] เข้าพบพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป

๒. การสอบสวนผู้ต้องหา

คำให้การผู้ต้องหามี ๑ ปาก คือ นางสาว [redacted] ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหาโดยยอมรับว่ามีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเต้าเสียบและเต้ารับสำหรับใช้ในที่อยู่อาศัยและงานทั่วไปที่มีจุดประสงค์คล้ายกัน : ชุดสายพ่วง (ไม่มีเครื่องหมาย มอก.) จำนวน ๕๘ หน่วย ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายจริงและมีความประสงค์ให้ทำการเปรียบเทียบปรับในชั้นพนักงานสอบสวน

๓. การสอบสวนพยาน

คำให้การพยานมี ๑ ปาก คือ นาย [redacted] พยานให้การว่า เป็นผู้ดูแลร้านค้าแทน ผู้ต้องหาและยืนยันว่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมฯ ของกลางและร้านค้าเป็นของผู้ต้องหา

๔. พยานเอกสาร มี

- สำเนาใบเสร็จสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เล่มที่ ๓๕๖ เลขที่ ๐๑๙ จำนวน ๑ แผ่น

๕. พยานวัตถุ มี

- ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเต้าเสียบและเต้ารับสำหรับใช้ในที่อยู่อาศัยและงานทั่วไปที่มีจุดประสงค์คล้ายกัน : ชุดสายพ่วง (ไม่มีเครื่องหมาย มอก.) จำนวน ๕๘ หน่วย

<u>หลักฐานทางคดีและความเห็นของพนักงานสอบสวน</u>

คดีนี้ พยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนยืนยันได้ว่า ตามวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุผู้ต้องหามีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเต้าเสียบและเต้ารับสำหรับใช้ในที่อยู่อาศัยและงานทั่วไปที่มีจุดประสงค์คล้ายกัน : ชุดสายพ่วง (ไม่มีเครื่องหมาย มอก.) ของกลาง ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งมีพระราชกฤษฎีกากำหนดผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภทเต้าเสียบและเต้ารับสำหรับใช้ในที่อยู่อาศัยและงานทั่วไปที่มีจุดประสงค์คล้ายกัน : ชุดสายพ่วง ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน พ.ศ. ๒๕๖๐ การกระทำของผู้ต้องหาเป็นการมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานโดยรู้อยู่ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อจำหน่าย <u>อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑ มาตรา ๓๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๒๒ ซึ่งมีบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑ มาตรา ๕๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.๒๕๖๒</u> เป็นความผิดมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

จากการสอบสวนผู้ต้องหานี้ให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา และแสดงความประสงค์จะให้ทำการเปรียบเทียบปรับพนักงานสอบสวนฯ ได้ส่งตัวผู้ต้องหาไปให้เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑ มาตรา ๕๗ ตรี ทำการเปรียบปรับแล้ว ทำให้คดีอาญานี้เลิกกันไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ (๔) และสิทธิการนำคดีอาญาไปฟ้องระงับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๓) เห็นควร**<u>สั่งไม่ฟ้อง</u>**ผู้ต้องหาตามข้อกล่าวหาดังกล่าวข้างต้น

จึงเสนอความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนเพื่อโปรดพิจารณา

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
<u>บันทึกถ้อยคำผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ หรือพยาน</u>

คำให้การของ ร.ต.อ.

นพดล ศรีพุทธา
ผู้กล่าวหา

สถานีตำรวจ กก.๓ บก.ปคบ. **เขต** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพมหานคร
วันที่ ๕ เดือน กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๖๓

คดีระหว่าง ร.ต.อ.นพดล ศรีพุทธา **ผู้กล่าวหา**
นางสาว [redacted] **ผู้ต้องหา**

ต่อหน้า ร.ต.อ.พงศกร เถาวัลย์
รอง สว.(สอบสวน) กก.๓ บก.ปคบ.

สอบสวนที่ กก.๓ บก.ปคบ.

ชื่อ ร.ต.อ.นพดล ศรีพุทธา **อายุ** ๕๒ ปี
เชื้อชาติ ไทย **สัญชาติ** ไทย **ศาสนา** พุทธ
อาชีพ รับราชการตำรวจประจำ กก.๓ บก.ปคบ.
อยู่บ้านเลขที่ บก.ปคบ. **หมู่** - **แขวง/ตำบล** ทุ่งสองห้อง
เขต/อำเภอ หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพฯ
ชื่อบิดา - **ชื่อมารดา** -

เกี่ยวข้องเป็นอะไรกับคู่กรณีเป็นผู้กล่าวหาสาบานตนแล้ว ข้าฯ ขอให้การต่อพนักงานสอบสวน กก.๓ บก.ปคบ. ด้วยความสัตย์จริงดังต่อไปนี้

<u>ถาม</u> ท่านรับราชการประจำที่ใด ตำแหน่งอะไร มีหน้าที่อย่างไร

<u>ตอบ</u> ข้าฯ รับราชการประจำ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ตำแหน่ง รอง สว. กก.๓ บก.ปคบ. มีหน้าที่สืบสวนปราบปรามจับกุมผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑ รวมถึงความผิดที่มีโทษทางอาญาอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่อง และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายหรือสั่งการ

<u>ถาม</u> ท่านมาพบพนักงานสอบสวน กก.๓ บก.ปคบ. ด้วยเรื่องอะไร

<u>ตอบ</u> ข้าฯ กับพวกได้ร่วมกันได้นำหมายค้นศาลจังหวัดนนทบุรีที่ ๙๑/๒๕๖๓ ลง ๔ ก.พ. ๒๕๖๓ ทำการตรวจค้น [redacted] ตำบลบางพลับ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการตรวจค้นพบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภทเต้าเสียบเต้ารับสำหรับใช้ในที่อยู่อาศัย (ชุดสายพ่วง) ไม่มีเครื่องหมาย มอก. ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ฝ่าฝืน พ.ร.บ.มาตรฐานอุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑ และข้าฯ ขอแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน กก.๓ บก.ปคบ. เพื่อให้ดำเนินคดีกับ [redacted] เจ้าของร้านค้าดังกล่าว

ถาม ขอทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีนี้

ตอบ เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๒.๓๐ น. ข้าฯ กับพวก ได้นำหมายค้นศาลจังหวัดนนทบุรี ที่ ๙๑/๒๕๖๓ ลง ๔ ก.พ. ๒๕๖๓ ทำการตรวจค้น [redacted] เลขที่ [redacted] หมู่ที่ ๒ ตำบลบางพลับ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบ [redacted] แสดงตนเป็นผู้ดูแลร้านนำตรวจค้น ซึ่งผลการตรวจค้นพบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภทเต้าเสียบเต้ารับสำหรับใช้ในที่อยู่อาศัย (ชุดสายพ่วง) ไม่มีเครื่องหมาย มอก. จำนวน ๕๘ หน่วย วางอยู่ภายในร้าน ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดที่มีไว้ เพื่อจำหน่าย โดยรู้อยู่ว่า เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำหรือนำเข้ามาเพื่อจำหน่ายอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย จึงได้แจ้ง ให้ [redacted] ทราบ ซึ่ง [redacted] แจ้งว่าร้านค้าและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภทเต้าเสียบเต้ารับสำหรับใช้ในที่อยู่อาศัย (ชุดสายพ่วง) ดังกล่าวเป็นของ [redacted] ตนเองเป็นลูกจ้างและดูแลร้านเพียงชั่วคราว ข้าฯ กับพวกจึงได้ยึดของกลางส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย

ถาม ผลิตภัณฑ์ฯ ของกลาง กฎหมายกำหนดให้เป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่

ตอบ ผลิตภัณฑ์ของกลาง กฎหมายกำหนดให้เป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานตามพระราชกฤษฎีกากำหนดผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเต้าเสียบเต้ารับสำหรับใช้ในที่อยู่อาศัย (ชุดสายพ่วง) ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน พ.ศ.๒๕๖๐

ถาม ผลิตภัณฑ์ฯ ของกลาง ได้รับอนุญาตให้ทำหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ผลิตภัณฑ์ฯ ของกลาง ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำแต่อย่างใด

ถาม การกระทำของผู้ต้องหานี้ เป็นความผิดตามกฎหมายใด บทใด

ตอบ การกระทำของผู้ต้องหานี้ เป็นความผิดฐานมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน โดยรู้อยู่ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำหรือนำเข้ามาเพื่อจำหน่ายภายในราชอาณาจักร อันเป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑ มาตรา ๓๖ บทกำหนดโทษตามมาตรา ๕๕ พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑

ถาม เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ใดในคดีนี้มาก่อนหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ไม่เคย

ถาม ไม่เคย

ตอบ เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

<u>บันทึกคำให้การของผู้ต้องหา</u>

คำให้การของ น.ส. **สถานีตำรวจ** บก.ปคบ. **เขต** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพมหานคร
วันที่ ๑๒ เดือน กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๖๓

ผู้ต้องหา

คดีระหว่าง ร.ต.อ.นพดล ศรีพุทธา **ผู้กล่าวหา**
[redacted] **ผู้ต้องหา**

ต่อหน้า ร.ต.อ.พงศกร เถาวัลย์ รอง สว.(สอบสวน) กก.๓ บก.ปคบ.

สอบสวนที่ กก.๓ บก.ปคบ.

ชื่อ [redacted] **อายุ** ๓๒ ปี

เชื้อชาติ ไทย **สัญชาติ** ไทย **ศาสนา** พุทธ

อาชีพ ค้าขาย โทร. [redacted]

อยู่บ้านเลขที่ [redacted] **หมู่** - **แขวง/ตำบล** หาดทรายรี

เขต/อำเภอ เมืองชุมพร **จังหวัด** ชุมพร

เกิดที่ตำบล หาดทรายรี **อำเภอ** เมืองชุมพร **จังหวัด** ชุมพร

ชื่อบิดา [redacted] **ชื่อมารดา** [redacted]

เจ้าพนักงานได้แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าข้าพเจ้าได้กระทำผิด
ให้ข้าพเจ้าทราบว่าเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๒.๓๐ น. เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคได้นำหมายค้นศาลจังหวัดนนทบุรี ที่ ๙๑/๒๕๖๓ ลง ๔ ก.พ. ๒๕๖๓ ทำการตรวจค้น [redacted] เลขที่ [redacted] หมู่ที่ ๒ ตำบลบางพลัด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการตรวจค้นพบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภทเต้าเสียบเต้ารับสำหรับใช้ในที่อยู่อาศัย (ชุดสายพ่วง) ไม่มีเครื่องหมาย มอก. จำนวน ๕๘ หน่วย ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน เหตุเกิดที่ [redacted] เลขที่ [redacted] หมู่ที่ ๒ ตำบลบางพลัด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และแจ้งข้อหาให้ข้าพเจ้าทราบว่า มีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานโดยรู้อยู่ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำหรือนำเข้ามาเพื่อจำหน่ายอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย

ซึ่งข้าพเจ้ามีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็วและมีโอกาสที่จะแก้ข้อหาและแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ และได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบด้วยว่าข้าฯ มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าข้าฯ ให้การถ้อยคำที่ข้าฯ ให้การอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และข้าฯ มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้ารับฟังการสอบปากคำตนได้

ถาม ท่านมีทนายความหรือไม่ หากไม่มีท่านประสงค์จะให้พนักงานสอบสวนจัดให้หรือไม่

ตอบ ข้าฯ ไม่มีทนายความและไม่ประสงค์จะให้พนักงานสอบสวนจัดให้

ถาม ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งให้ท่านทราบว่าท่านมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าท่านให้การถ้อยคำที่ท่านให้การอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ท่านประสงค์จะให้การต่อพนักงานสอบสวนหรือไม่อย่างไร

ตอบ ข้าฯ ประสงค์ที่จะให้การต่อพนักงานสอบสวน

ถาม ในการให้การในนี้มีผู้ใดทำหรือทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับหรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใดๆ เพื่อจูงใจให้ท่านให้การอย่างใดๆ ในเรื่องที่ต้องหานี้หรือไม่

ตอบ ข้าฯ เต็มใจให้การด้วยความสมัครใจของข้าฯ เองไม่มีผู้ใดทำหรือทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่น

ถาม สัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับหรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใดๆ เพื่อจูงใจให้

ตอบ ท่านให้การอย่างใดๆ ในเรื่องที่ต้องหานี้แต่อย่างใด

ถาม ท่านประสงค์จะให้ผู้ใดเข้ารับฟังการสอบสวนหรือไม่

ตอบ ข้าฯ ไม่ประสงค์จะให้ผู้ใดเข้ารับฟังการสอบสวน

ถาม ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบแล้วข้างต้นท่านจะให้การอย่างไร

ตอบ ข้าฯ ขอให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา โดยผลิตภัณฑ์ของกลางที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการตรวจยึดไว้เป็นหลักฐานในขณะจับกุม ข้าฯ นั้น เป็นผลิตภัณฑ์ฯ ที่ ข้าฯ มีไว้เพื่อขายให้กับลูกค้าทั่วไปที่เข้ามาซื้อที่ร้านค้าของ ข้าฯ และข้าฯ มีความประสงค์จะให้ทำการเปรียบเทียบปรับข้าฯ ในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนนี้

ถาม ท่านเกี่ยวข้องกับร้านชื่อ [redacted] เลขที่ [redacted] หมู่ที่ ๒ ตำบลบางพลับ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่เกิดเหตุอย่างไร มีพยานหลักฐานใดยืนยันหรือไม่

ตอบ ข้าฯ เป็นเจ้าของร้านค้าดังกล่าว โดยข้าฯ ได้จดทะเบียนพาณิชย์กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าไว้แล้ว

ถาม ในวันเวลาเกิดเหตุ (๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓) ท่านได้อยู่ที่ร้านหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ในวันเวลาเกิดเหตุ ข้าฯ ไม่ได้อยู่ที่ร้าน ข้าฯ ไปทำธุระที่อื่น และข้าฯ ได้ให้ [redacted] เป็นลูกจ้างดูแลร้านแทนข้าฯ ชั่วคราว

ถาม ผลิตภัณฑ์ฯ ของกลางในคดีนี้ท่านได้มาอย่างไร

ตอบ ผลิตภัณฑ์ฯ ของกลาง ข้าฯ ซื้อมาจากร้านค้าแถวตลาดสำเพ็ง โดยข้าฯ จำชื่อร้านค้าไม่ได้ เนื่องจากมีจำนวนหลายร้าน ไม่มีหลักฐานการซื้อขายแต่อย่างใด ซึ่งข้าฯ จะขายให้กับลูกค้าทั่วไป

ถาม ของกลางในคดีนี้ท่านยินยอมให้ตกเป็นของรัฐหรือไม่

ตอบ ของกลางในคดีนี้ข้าฯ ยินยอมยกให้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

อ่านให้ฟัง และให้อ่านเองแล้วรับว่าถูกต้องจึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ผู้ต้องหา.....

(ลงชื่อ) ร.ต.อ. .....สอบสวน/พิมพ์/อ่าน

ที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๓/ กองกำกับการ ๓ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารบี ชั้น ๔ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

มิถุนายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

เรียน ผู้อำนวยการกองตรวจมาตรฐาน ๒ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภทบริภัณฑ์ส่องสว่างและบริภัณฑ์ที่คล้ายกัน จำนวน ๒ ชิ้น

ด้วยเจ้าพนักงานตำรวจ กองกำกับการ ๓ กองบังคับการปราบปรามกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ได้ทำการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ของ [redacted] ซึ่งได้วางจำหน่ายอยู่ พบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภท บริภัณฑ์ส่องสว่างและบริภัณฑ์ที่คล้ายกัน ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาดำเนินคดี จึงขอตรวจสอบว่า

๑. ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภท บริภัณฑ์ส่องสว่างและบริภัณฑ์ที่คล้ายกัน ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย เป็นผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในความควบคุมมาตรฐานตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พุทธศักราช ๒๕๑๑ หรือไม่

๒. [redacted] ได้รับอนุญาต ให้ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภท บริภัณฑ์ส่องสว่างและบริภัณฑ์ที่คล้ายกัน ตามสิ่งที่ส่งมาด้วยหรือไม่ หากได้รับอนุญาตให้ทำแล้ว มีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภท บริภัณฑ์ส่องสว่างและบริภัณฑ์ที่คล้ายกันชนิดใดบ้าง

จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดแจ้งผลการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ภายในวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ขัดข้องประการใดกรุณาแจ้งให้ทราบ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจโท
(จาตุรนต์ ทัศน์เอี่ยม)
รองผู้กำกับการ (สอบสวน) ปฏิบัติราชการแทน ผู้กำกับการ ๓
กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
กองกำกับการ ๓ฯ โทร. ๐ ๒๑๔๒ ๑๐๔๘

ที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๓/

กองกำกับการ ๓ กองบังคับการปราบปราม
การกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารบี ชั้น ๔
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ส่งตัวผู้ต้องหาและของกลางมาทำการเปรียบเทียบปรับ

เรียน เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ของกลางคดีอาญาตามบัญชีของกลาง (ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภทของเล่น (ตุ๊กตาและรถของเล่น รวมจำนวน ๑๑ หน่วย)

ด้วยพนักงานสอบสวน กองกำกับการ ๓ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ได้ทำการสอบสวนคดีอาญา ระหว่าง [redacted] ผู้กล่าวหา กับ [redacted] ผู้ต้องหา ข้อหา มีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภทของเล่น โดยรู้อยู่ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ฯ ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำหรือนำเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักร อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พุทธศักราช ๒๕๑๑ มาตรา ๓๖, มาตรา ๕๕ เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๔.๐๐ นาฬิกา ที่ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามคดีอาญาเลขที่ ๗๘/๒๕๖๓ ซึ่งพนักงานสอบสวนฯ ได้สอบสวนผู้ต้องหาแล้วให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา และประสงค์จะให้ทำการเปรียบเทียบปรับในชั้นการสอบสวนของพนักงานสอบสวนนี้

จึงขอส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมด้วยของกลางมายังท่านเพื่อดำเนินการเปรียบเทียบปรับตามอำนาจหน้าที่ต่อไป หากผลการดำเนินการเป็นประการใดกรุณาแจ้งให้ทราบด้วยจักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจโท
(จาตุรนต์ ทัศน์เอี่ยม)
รองผู้กำกับการ (สอบสวน) ปฏิบัติราชการแทน ผู้กำกับการ ๓
กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
กองกำกับการ ๓ฯ โทร. ๐ ๒๑๔๒ ๑๐๔๘

ความผิดตาม พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑

ผู้ต้องหาปล่อยตัวชั่วคราวชั้นสอบสวน

ความเห็นทางคดี สั่งฟ้อง
เขตอำนาจศาลจังหวัดนนทบุรี
อำนาจเสนอความเห็น ผบก.ปคบ.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รายงานการสอบสวน

คดีอาญาที่ ๑๒๐/๒๕๖๓
สถานีตำรวจ กองกำกับการ ๔ บก.ปคบ. **เขต** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพมหานคร
วันที่ ๑๒ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๓
เสนอ ผู้บังคับการกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
คดีระหว่าง ร้อยตำรวจเอก ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง **ผู้กล่าวหา**
นางสาว [redacted] อายุ ๒๘ ปี ไทย-ไทย **ผู้ต้องหา**
ข้อหา ๑. ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต
๒. ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต
๓. ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต
๔. ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต
๕. ขายยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา
๖. ขายยาเสื่อมคุณภาพ
วันเวลาที่เกิดเหตุ วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๔๐ นาฬิกา
ตำบลที่เกิดเหตุ ตำบล [redacted] อำเภอ [redacted] จังหวัดนนทบุรี
ราคาทรัพย์ที่ถูกประทุษร้าย -
บาดแผล -
วันเวลาที่ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ ปจว.ข้อ ๕ เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา
วันที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังและปล่อยหรือปล่อยชั่วคราวพนักงานสอบสวนควบคุมตัวผู้ต้องหาดำเนินคดี เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ ต่อมาในวันเดียวกัน (๕ มิ.ย. ๖๓) ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ในชั้นสอบสวนโดยมีประกันและหลักประกัน ครบกำหนดตามสัญญาประกันตัว ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๓

ข้อเท็จจริงและความเห็น

(ข้อเท็จจริงนั้นให้กล่าวถึงคำผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา หลักฐานพยานทุกปาก ส่วนความเห็นนั้นให้อ้าง เหตุผล บทกฎหมาย และมาตราประกอบด้วย)

คดีนี้กล่าวหาว่า ตามวันเวลาเกิดเหตุผู้ต้องหาบังอาจ “ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา, ขายยาเสื่อมคุณภาพ”

เหตุเกิดที่ ตำบล [redacted] อำเภอ [redacted] จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๔๐ นาฬิกา

บัดนี้การสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว สรุปผลการสอบสวนได้ความดังนี้

<u>คำให้การผู้กล่าวหา มี ๑ ปาก</u>

ร้อยตำรวจเอก ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง ผู้กล่าวหา ให้การสรุปได้ความว่าก่อนเกิดเหตุได้สืบสวนทราบว่ามีการลักลอบขายและรับจ้างฉีดฟิลเลอร์ ฉีดโบท็อกซ์โดยผู้ใช้เฟซบุ๊กชื่อ “[redacted]” ทราบภายหลังว่าเป็นเฟซบุ๊กของผู้ต้องหา ให้บริการอยู่บ้านเลขที่ [redacted] ตำบล [redacted] อำเภอ [redacted] จังหวัดนนทบุรี จึงวางแผนจับกุมโดยให้สายลับติดต่อซื้อบริการฉีดโบท็อกซ์ลดรอยย่นใบหน้าจากผู้ต้องหาผ่านทางเฟซบุ๊ก ผู้ต้องหานัดหมายให้สายลับมาฉีดโบท็อกซ์ ณ บ้านที่เกิดเหตุในวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๐๐ นาฬิกา เมื่อถึงวันนัดผู้กล่าวหากับพวกเดินทางไปเฝ้ารอสังเกตการณ์อยู่ใกล้บ้านที่เกิดเหตุ แล้วให้สายลับเข้าไปพบผู้ต้องหาภายในบ้านที่เกิดเหตุ ผู้ต้องหาตรวจดูโครงสร้างรูปทรงใบหน้าของสายลับแล้วจัดเตรียมเข็มฉีดยา สลิ้งซ์ สำลีชุบแอลกอฮอล์ ยาโบท็อกซ์ (ของกลางลำดับที่ ๑-๖) เพื่อจะฉีดให้สายลับ ขณะที่ผู้ต้องหากำลังจะฉีดโบท็อกซ์ให้สายลับ สายลับได้ส่งสัญญาณข้อความไลน์ให้ผู้กล่าวหาทราบตามที่นัดไว้ ผู้กล่าวหากับพวกจึงรีบเข้าไปในบ้านที่เกิดเหตุ สอบถามผู้ต้องหารับว่ากำลังจะฉีดโบท็อกซ์ให้สายลับจริง ผู้กล่าวหากับพวกตรวจค้นบ้านที่เกิดเหตุพบของกลางลำดับที่ ๑-๖ วางอยู่บนโต๊ะหน้าโซฟาที่สายลับนั่งอยู่ และตรวจค้นพบของกลางรายการอื่นๆ รวม ๒๗ รายการ (ตามบัญชีของกลางคดีอาญา) ผู้ต้องหายอมรับว่ารับจ้างฉีดโบท็อกซ์เสริมความงามโดยใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับบริการลูกค้าเป็นประจำ และรับว่าผลิตภัณฑ์ยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์ของกลางทั้ง ๒๗ รายการ เป็นสิ่งที่ผู้ต้องหาจัดหานำมาเก็บไว้ที่บ้านที่เกิดเหตุเพื่อขายและใช้บริการแก่ลูกค้า โดยที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาล และไม่ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบัน ผู้กล่าวหากับพวกจึงจับกุมผู้ต้องหาพร้อมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี ต่อมาการตรวจพิสูจน์ของกลางปรากฏผล ดังนี้

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ มีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดผลแก่โครงสร้างร่างกาย เช่น เปลี่ยนแปลงรูปทรงใบหน้า ทำให้ผิวขาวขึ้น จึงจัดว่าเป็นยาแผนปัจจุบัน

ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๑๘ เป็นยาแผนปัจจุบันที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้แล้ว

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙-๒๔ เป็นยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา

ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ เป็นยาเสื่อมคุณภาพ เนื่องจากฉลากของกลางลำดับที่ ๑๖ ระบุวันหมดอายุ ๒๗ MAY ๒๐๒๐ (๒๗ พ.ค. ๒๕๖๓), ฉลากของกลางลำดับที่ ๒๑ ระบุวันหมดอายุ ๒๒.๐๓.๐๒ (๒๒ มี.ค. ๒๕๖๓), ฉลากของกลางลำดับที่ ๒๓ ระบุวันหมดอายุ ๑๑/๒๐๑๘ (พ.ย. ๒๕๖๑) ดังนั้น

เมื่อของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ เป็นยาที่หมดอายุการใช้งานแล้วตามวันเดือนปีที่ระบุไว้ในฉลาก จึงเป็นยาเสื่อมคุณภาพ ตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐ มาตรา ๗๒(๓) ประกอบมาตรา ๗๕(๑)

ของกลางลำดับที่ ๑-๕, ๗-๑๕, ๒๕-๒๗ เป็นเครื่องมือแพทย์และวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ของผู้ต้องหาที่มีไว้เพื่อใช้ในกิจการของผู้ต้องหา

ตามวันเวลาเกิดเหตุผู้ต้องหาตรวจวินิจฉัยและจะฉีดยาโบท็อกซ์ให้กับสายลับ ณ บ้านที่เกิดเหตุ การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นความผิดฐาน “ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา, ขายยาเสื่อมคุณภาพ”

คำให้การผู้ต้องหา มี ๑ ปาก

นางสาว [redacted] ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา สรุปได้ความว่า ก่อนเกิดเหตุผู้ต้องหาประกอบอาชีพเป็นผู้ช่วยแพทย์ในคลินิกเสริมความแห่งหนึ่ง ต่อมาประมาณต้นปี พ.ศ.๒๕๖๓ ผู้ต้องหาถูกเลิกจ้าง ผู้ต้องหาจึงหารายได้ด้วยการขายและรับจ้างฉีดโบท็อกซ์ให้บุคคลทั่วไป คิดค่าบริการครั้งละประมาณ ๓,๐๐๐–๔,๐๐๐ บาท โดยจะนัดฉีดยาที่บ้านที่เกิดเหตุของผู้ต้องหาหรือที่พักของลูกค้าก็ได้แล้วแต่ว่าจะสะดวกที่ใด ต่อมาวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๓ มีผู้หญิงทราบภายหลังว่าเป็นสายลับของเจ้าหน้าที่ ติดต่อผู้ต้องหาทางเฟซบุ๊กเพื่อใช้บริการฉีดโบท็อกซ์ โดยนัดฉีดโบท็อกซ์กันในวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๐๐ นาฬิกา ณ บ้านที่เกิดเหตุ ต่อมาสายลับได้มาพบตามวันเวลาที่นัดไว้ ผู้ต้องหาได้จัดเตรียมยาและเข็มฉีดยาไว้แต่ยังไม่ได้บรรจุตัวยาไว้ในเข็มฉีดยา ระหว่างนั้นมีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาแสดงหมายค้นและตรวจค้นภายในบ้านพบของกลางรวม ๒๗ รายการ ตามบัญชีของกลางคดีอาญา ผู้ต้องหายอมรับว่ากำลังจะฉีดโบท็อกซ์ให้สายลับจริง โดยที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาล ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม และไม่ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบัน ของกลางจำนวน ๒๗ รายการ เป็นสิ่งที่ผู้ต้องหามีไว้ใช้ในการรับจ้างฉีดโบท็อกซ์ให้ลูกค้า และผู้ต้องหาให้การยืนยันว่า

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗ เป็นโบท็อกซ์ใช้ฉีดเข้าร่างกายบริเวณใบหน้าเพื่อให้รูปหน้าเรียวขึ้น

ของกลางลำดับที่ ๑๖ Lidocaine ๒% and Adrenaline (Drocanil-A) เป็นยาชาชนิดฉีด

ของกลางลำดับที่ ๑๘ Vitamin c injection เป็นยาใช้ทารักษาสิวอักเสบ

ของกลางลำดับที่ ๑๙-๒๓ เป็นวิตามินสำหรับผิว ใช้ฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้ผิวขาวกระจ่างใส

ของกลางลำดับที่ ๒๔ Neuramis Deep Lidocaine เป็นฟิลเลอร์ใช้ฉีดเข้าร่างกายบริเวณคางเพื่อเสริมและเปลี่ยนแปลงรูปทรงคางให้มีลักษณะตามที่ต้องการ

<u>คำให้การพยานบุคคล มี ๓ ปาก</u>

๑. นาย [redacted] พยานที่ ๑ ให้การสรุปได้ความว่า พยานรับราชการประจำอยู่ที่กองยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เป็นผู้ตรวจสอบของกลางตามหนังสือ ที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๔/๒๖๓๙ ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓ ผลการตรวจสอบของกลางและการอนุญาตเกี่ยวกับยาของผู้ต้องหาปรากฏ ดังนี้

ผลิตภัณฑ์ Drocanil-A ทะเบียนยาเลขที่ ๒A ๙๑/๓๘ (ของกลางลำดับที่ ๑๖) และผลิตภัณฑ์ Vitamin C Injection ทะเบียนยาเลขที่ ๑A ๓๕๕๗/๓๐ (ของกลางลำดับที่ ๑๘) เป็นยาแผนปัจจุบันที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้แล้ว ส่วนผลิตภัณฑ์รายการอื่นตามหนังสือส่งของกลางมาตรวจ (ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙-๒๔) ไม่พบว่าได้รับการขึ้นทะเบียนตำรับยาจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาแต่อย่างใด

ผลิตภัณฑ์ Botulax ๒๐๐ (ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗) ฉลากแสดงตัวยาสำคัญคือ Botulinum Toxin Type A มีวิธีใช้โดยการฉีดเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ และ ผลิตภัณฑ์ DHNP Vitamin C inj.๑๐ g./๒๐ ml. (ของกลางลำดับที่ ๑๙) ฉลากแสดงตัวยาสำคัญคือ Vitamin C มีวิธีใช้โดยการฉีดเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ จึงจัดเป็นยาแผนปัจจุบัน และผลิตภัณฑ์รายการที่เหลือตามหนังสือส่งของกลางมาตรวจ (ของกลางลำดับที่ ๒๐-๒๔) หากสอบสวนแล้วพบว่ามีวิธีใช้โดยการฉีดเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ก็เข้าข่ายเป็นยาแผนปัจจุบัน และไม่พบว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบันจากกองยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

๒. นาย [redacted] พยานที่ ๒ ให้การสรุปได้ความว่า พยานรับราชการประจำอยู่ที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พยานเป็นผู้ตรวจวิเคราะห์ของกลางตามหนังสือที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๔/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๓ ซึ่งส่งของกลางมาตรวจวิเคราะห์ ๑๐ รายการ แต่พยานรับของกลางไว้เพื่อตรวจวิเคราะห์ ๖ รายการ และคืนของกลางให้พนักงานสอบสวนเนื่องจากไม่สามารถรับของกลางตรวจวิเคราะห์ได้ ๔ รายการ ดังนี้ ๑.ผลิตภัณฑ์ Botulax ๒๐๐ (ของกลางลำดับที่ ๖) เนื่องจากตัวอย่างของกลางเปลี่ยนสภาพแล้ว ๒.ผลิตภัณฑ์ Lidocaine ๒% and Adrenaline(Drocanil-A) (ของกลางลำดับที่ ๑๖), ๓.ผลิตภัณฑ์ Luthlone (Glutathione Reduced) (ของกลางลำดับที่ ๒๑), ๔.ผลิตภัณฑ์ Glutax Gold (Glutahione extracts ๓๐๐ g) (ของกลางลำดับที่ ๒๓) เนื่องจากของกลางทั้งสามรายการ (ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓) เป็นยาหมดอายุการใช้งานแล้วตามวันเดือนปีที่ระบุแสดงไว้ในฉลากผลิตภัณฑ์ของกลาง การตรวจวิเคราะห์ของกลางที่รับไว้ ๖ รายการ ปรากฏผลดังนี้

๑. Botulax ๒๐๐ unit/vial (ของกลางลำดับที่ ๑๗) ตรวจพบ Botulinum Toxin Type A เป็นยาฉีด จัดเป็นยาแผนปัจจุบันประเภทยาอันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องยาอันตรายข้อ ๓(๖๖)

๒. Vitamin c injeuiion (ของกลางลำดับที่ ๑๘) ตรวจพบ วิตามินซี (vitamin C) เป็นยาฉีด จัดเป็นยาแผนปัจจุบันประเภทยาอันตราย ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาอันตราย ข้อ ๓(๖๖)

๓. DHNP Vitamin C ๑๐ g/๒๐ ml (ของกลางลำดับที่ ๑๙) ตรวจพบวิตามินซี (vitamin C) เป็นยาฉีด จัดเป็นยาแผนปัจจุบันประเภทยาอันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาอันตราย ข้อ ๓(๖๖)

๔. CHP (Hydro plus Coenzyme ๓๒๐ mg/Glutahione ๘๐๐๐ mg (ของกลางลำดับที่ ๒๐) ตรวจพบ วิตามินซี (vitamin C) เป็นยาฉีด จัดเป็นยาแผนปัจจุบันประเภทยาอันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาอันตราย ข้อ ๓(๖๖)

๕. Filorgab (Cleo Fresh Glutahione ๗๐,๐๐๐) (ของกลางลำดับที่ ๒๒) ตรวจไม่พบกลูตาไธโอน

๖. Neuramis Deep Lidocaine (ของกลางลำดับที่ ๒๔) ไม่ตรวจวิเคราะห์เนื่องจากไม่จัดเป็นยา แต่จัดเป็นเครื่องมือแพทย์ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กรดไฮยาลูโรนิกชนิดฉีดเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของผิวหนัง พ.ศ.๒๕๖๒

๓. ดาบตำรวจ สนิท บูรณ์เจริญ พยานที่ ๓ ให้การสรุปได้ความว่า พยานเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ร่วมจับกุมผู้ต้องหาพร้อมของกลาง โดยให้การสอดคล้องกับผู้กล่าวหาในประเด็นสำคัญ

<u>พยานวัตถุและพยานเอกสาร มี ๖ รายการ</u>

๑. ของกลางจำนวน ๒๗ รายการ (ตามบัญชีของกลางคดีอาญา)

๒. หนังสือกองยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ที่ สธ ๑๐๐๙.๕/๑๘๓๓ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้งผลการตรวจสอบ

๓. หนังสือกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่ สธ ๐๖๒๒.๒/๓๔๙๕ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้งผลการตรวจวิเคราะห์

๔. หนังสือกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ที่ สธ ๐๗๐๒.๐๘/๒๐๑๗ ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้งผลการตรวจสอบใบอนุญาตประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาล

๕. หนังสือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี ที่ นบ ๐๐๓๒.๐๖/๓๔๙๖ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้งผลการตรวจสอบใบอนุญาตประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาล

๖. หนังสือแพทยสภา ที่ พส.๐๑๓/๔๘๑๘ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง ตรวจสอบการขึ้นทะเบียนและการอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม

หลักฐานทางคดีและความเห็นของพนักงานสอบสวน

คดีนี้สอบสวนแล้วข้อเท็จจริงสรุปได้ความว่า ก่อนเกิดเหตุผู้กล่าวหากับพวกสืบสวนทราบว่ามีการลักลอบขายและรับจ้างฉีดฟิลเลอร์ ฉีดโบท็อกซ์โดยผู้ใช้เฟซบุ๊กชื่อ “Jutamas NooPan” ทราบภายหลังว่าเป็นเฟซบุ๊กของผู้ต้องหา จึงวางแผนจับกุมโดยให้สายลับติดต่อผู้ต้องหาทางเฟซบุ๊กเพื่อซื้อบริการฉีดโบท็อกซ์ลดรอยย่น ผู้ต้องหาตกลงนัดให้สายลับมาฉีดโบท็อกซ์ ณ บ้านที่เกิดเหตุในวันเวลาที่เกิดเหตุ (เอกสารลำดับที่ ๗/๑-๕) ต่อมาเมื่อถึงวันเวลานัดหมาย ผู้กล่าวหากับพวกเดินทางไปเฝ้ารอสังเกตการณ์อยู่ใกล้บ้านที่เกิดเหตุ แล้วให้สายลับเข้าไปพบผู้ต้องหาในบ้านที่เกิดเหตุ ผู้ต้องหาตรวจดูโครงสร้างรูปทรงใบหน้าของสายลับแล้วจัดเตรียมเข็มฉีดยา สลิ้งซ์ สำลีชุบแอลกอฮอล์ ยาโบท็อกซ์ ของกลางลำดับที่ ๑-๖ (เอกสารลำดับที่ ๘/๒๐) เพื่อใช้ฉีดให้สายลับ ขณะที่ผู้ต้องหากำลังจะฉีดโบท็อกซ์ สายลับได้ส่งสัญญาณให้ผู้กล่าวหาทราบตามที่นัดหมาย ผู้กล่าวหากับพวกจึงรีบเข้าไปในบ้านที่เกิดเหตุ พบผู้ต้องหาและสายลับอยู่ภายในบ้าน สอบถามผู้ต้องหารับว่ากำลังจะฉีดโบท็อกซ์ให้สายลับ ผู้กล่าวหากับพวกตรวจค้นภายในบ้านที่เกิดเหตุพบของกลางลำดับที่ ๑-๖ วางอยู่บนโต๊ะหน้าโซฟาที่สายลับนั่งอยู่ และตรวจค้นพบของกลางรายการอื่น รวม ๒๗ รายการ โดยเป็นผลิตภัณฑ์ยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้งานแล้วและที่ยังไม่ได้ใช้งาน (รายละเอียดตามบัญชีของกลางคดีอาญา) ผู้ต้องหายอมรับว่ารับจ้างฉีดโบท็อกซ์เสริมความงามโดยใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับให้บริการลูกค้าเป็นประจำ และรับว่าของกลางทั้งหมดเป็นสิ่งของที่ผู้ต้องหาจัดหาและนำมาเก็บไว้ที่บ้านที่เกิดเหตุเพื่อขายและใช้สำหรับให้บริการแก่ลูกค้า โดยที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาล และไม่ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบัน ผู้กล่าวหากับพวกจึงร่วมกันจับกุมผู้ต้องหาพร้อมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา

จากข้อเท็จจริงและผลการตรวจพิสูจน์ของกลาง พิจารณาเกี่ยวกับของกลางได้ ดังนี้

<u>ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ “เป็นยาแผนปัจจุบัน</u>” เนื่องจากมีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์วัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดผลแก่โครงสร้างร่างกาย เช่น เปลี่ยนรูปทรงใบหน้า ทำให้ผิวขาวขึ้น ปรากฏตามคำให้การของผู้ต้องหา (เอกสารลำดับที่ ๑๘/๒) จึงถือว่าเป็นยา และเมื่อเป็นยาที่ใช้สำหรับการศัลยกรรมความงามซึ่งเป็นการประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบัน จึงจัดว่าเป็นยาแผนปัจจุบัน ตามบทนิยามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐ อีกทั้งของกลางลำดับที่ ๑๖, ๑๘ เป็นยาแผนปัจจุบันที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้แล้ว ปรากฏตามหนังสือแจ้งผลตรวจของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (เอกสารลำดับที่ ๑๒/๔) และคำให้การพยานที่ ๑ (เอกสารลำดับที่ ๑๗) และของกลางลำดับที่ ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐ ผลตรวจวิเคราะห์พบวิตามินซี (vitamin C) เป็นยาฉีดจัดเป็นยาแผนปัจจุบันประเภทยาอันตราย ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข

เรื่องยาอันตราย ข้อ ๓(๖๖) ปรากฏตามหนังสือแจ้งผลตรวจของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (เอกสารลำดับที่ ๑๑/๑-๔) และคำให้การพยานที่ ๒ (เอกสารลำดับที่ ๑๖) ดังนั้น ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ จึงจัดเป็นยาแผนปัจจุบัน

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙-๒๔ “เป็นยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา”เนื่องจากมีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดผลแก่โครงสร้างร่างกาย เช่น เปลี่ยนแปลงรูปทรงใบหน้า ทำให้ผิวขาวขึ้น จึงจัดเป็นยาตามบทนิยามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐ ผลการตรวจสอบไม่พบว่าของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙-๒๔ ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยาแต่อย่างใด ปรากฏตามหนังสือแจ้งผลตรวจสอบของกลางของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (เอกสารลำดับที่ ๑๒/๓-๔) และคำให้การพยานที่ ๑ (เอกสารลำดับที่ ๑๗) ดังนั้น ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙-๒๔ จึงจัดเป็นยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา

ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ “เป็นยาเสื่อมคุณภาพ” เนื่องจากเป็นยาและปรากฏว่าฉลากของกลางลำดับที่ ๑๖ ระบุวันหมดอายุ ๒๗ MAY ๒๐๒๐ (๒๗ พ.ค. ๒๕๖๓), ฉลากของกลางลำดับที่ ๒๑ ระบุวันหมดอายุ ๒๒.๐๓.๐๒ (๒๒ มี.ค. ๒๕๖๓), ฉลากของกลางลำดับที่ ๒๓ ระบุวันหมดอายุ ๑๑/๒๐๑๘ (พ.ย. ๒๕๖๑) ปรากฏตามคำให้การผู้กล่าวหา (เอกสารลำดับที่ ๑๙/๒) คำให้การพยานที่ ๒ (เอกสารลำดับที่ ๑๖) บันทึกตรวจรับของกลาง (เอกสารลำดับที่ ๑๑/๖) ภาพถ่ายของกลาง (เอกสารลำดับที่ ๘/๑๑, ๘/๑๓, ๘/๑๘) ดังนั้น ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ จึงเป็นยาที่หมดอายุการใช้งานแล้วนับแต่วันเดือนปีที่ระบุไว้ในฉลาก ถือว่าเป็นยาเสื่อมคุณภาพ ตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐ มาตรา ๗๕(๑)

ของกลางลำดับที่ ๑-๕, ๗-๑๕, ๒๕-๒๗ เป็นเครื่องมือแพทย์และวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ผู้ต้องหาเป็นผู้จัดหามาเตรียมไว้ใช้ขายและใช้สำหรับลูกค้าที่มาใช้บริการของผู้ต้องหา

ผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาลและไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาล ปรากฏตามหนังสือแจ้งผลการตรวจสอบของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (เอกสารลำดับที่ ๑๐/๓) และหนังสือของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี (เอกสารลำดับที่ ๑๐/๑)

ผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ปรากฏตามหนังสือแจ้งผลการตรวจสอบของแพทยสภา (เอกสารลำดับที่ ๙/๑)

ผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบัน ปรากฏตามหนังสือแจ้งผลตรวจการสอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (เอกสารลำดับที่ ๑๒/๓) และตามหนังสือของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี (เอกสารลำดับที่ ๑๐/๑)

พิจารณาจากข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในคดีแล้ว การกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิด ดังนี้

๑. ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต

ผู้ต้องหามีภูมิลำเนาพักอาศัยอยู่บ้านที่เกิดเหตุ (เอกสารลำดับที่ ๖/๑-๒) แล้วใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับฉีดโบท็อกซ์ให้สายลับอันเป็นการให้บริการทางการแพทย์ด้วยการประกอบโรคศิลปะด้านศัลยกรรมความงาม ประกอบกับตรวจพบของกลางที่เป็นผลิตภัณฑ์ยาและอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์หลายรายการที่ผ่านการใช้งานแล้ว เป็นหลักฐานน่าเชื่อว่าผู้ต้องหาเคยฉีดโบท็อกซ์ ฉีดฟิลเลอร์ให้กับบุคคลอื่นๆ ณ บ้านที่เกิดเหตุมาแล้วหลายครั้ง ก่อนที่ผู้ต้องหาจะนัดฉีดให้กับสายลับตามวันเวลาเกิดเหตุในคดีนี้ ตามข้อเท็จจริงดังกล่าวพอฟังได้ว่าผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับให้บริการทางการแพทย์เป็นประจำ จึงถือว่าบ้านที่เกิดเหตุเป็น “สถานพยาบาล” ดังนั้นการที่ผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุอย่างสถานพยาบาลโดยการรับจ้างให้บริการด้านศัลยกรรมความงามเป็นประจำอย่างเป็นปกติธุระ จึงเป็นการประกอบกิจการสถานพยาบาล เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นความผิดฐาน “ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต” อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑ มาตรา ๑๖, ๕๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสถานพยาบาล (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๑๘

๒. ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต

ผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่เพื่อให้บริการทางการแพทย์ด้านศัลยกรรมความงามให้กับผู้ที่มาใช้บริการเป็นประจำอันถือว่าผู้ต้องหาประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานพยาบาล เมื่อผู้ต้องหาเป็นผู้ดูแลสถานที่เกิดเหตุและเป็นผู้กระทำการทางการแพทย์ให้บริการแก่ลูกค้า รวมทั้งเป็นผู้จัดหาผลิตภัณฑ์ยาและอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ของกลางสำหรับขายและใช้กับลูกค้าที่มาใช้บริการของตน การกระทำดังกล่าวของผู้ต้องหาเป็นการบริหารจัดการงานเกี่ยวกับกิจการของสถานพยาบาลที่เกิดเหตุ อันถือว่าเป็นการดำเนินการสถานพยาบาล เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาล การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นความผิดฐาน “ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต” อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑ มาตรา ๒๔, มาตรา ๕๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสถานพยาบาล (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๑๘

๓. ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต

ตามวันเวลาเกิดเหตุผู้ต้องหาทำการตรวจดูโครงสร้างรูปทรงหน้าของสายลับและให้คำแนะนำการฉีดโบท็อกซ์แก่สายลับแล้วจัดเตรียมเข็มฉีดยาโบท็อกซ์ของกลางลำดับที่ ๑-๖ (เอกสารลำดับที่ ๘/๒๐) และกำลังจะทำการฉีดโบท็อกซ์เพื่อลดรอยย่นใบหน้าให้สายลับก่อนที่จะถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม การกระทำดังกล่าวของผู้ต้องหาเป็นการตรวจวินิจฉัย เป็นการประกอบโรคศิลปะด้านศัลยกรรมความงาม การกระทำของผู้ต้องหาเป็นการประกอบวิชาชีพเวชกรรม เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นความผิดฐาน “ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต” อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.๒๕๒๕ มาตรา ๒๖, มาตรา ๔๓

๔. ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ “เป็นยาแผนปัจจุบัน” เนื่องจากมีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดผลแก่โครงสร้างร่างกาย เช่น เปลี่ยนแปลงรูปทรงใบหน้า ทำให้ผิวขาวขึ้น ปรากฏตามคำให้การของผู้ต้องหา (เอกสารลำดับที่ ๑๘/๒) จึงถือว่าเป็นยา และเมื่อเป็นยาที่ใช้สำหรับการศัลยกรรมความงามซึ่งเป็นการประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบัน จึงจัดว่าเป็นยาแผนปัจจุบันตามบทนิยามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐ อีกทั้ง ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๑๘ เป็นยาแผนปัจจุบันที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้แล้ว (เอกสารลำดับที่ ๑๒/๔) และของกลางลำดับที่ ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐ ตรวจวิเคราะห์พบ วิตามินซี (vitamin C) เป็นยาฉีด จัดเป็นยาแผนปัจจุบันประเภทยาอันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาอันตราย ข้อ ๓(๖๖) (เอกสารลำดับที่ ๑๑/๑-๔) ดังนั้น ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ จึงจัดเป็นยาแผนปัจจุบัน เมื่อผู้ต้องหามีของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ ไว้ในครอบครองเพื่อขายและใช้กับผู้ที่มาใช้บริการ และโดยเฉพาะของกลางลำดับที่ ๖ ที่เป็นยาโบท็อกซ์ที่ผู้ต้องหาจัดเตรียมไว้ขายและใช้ฉีดให้กับสายลับ โดยที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบัน การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นความผิดฐาน “ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่รับอนุญาต” อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐ มาตรา ๑๒, ๑๐๑

๕. ขายยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙-๒๔ “เป็นยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา” เนื่องจากมีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าสู่ร่างกายมนุษย์วัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดผลแก่โครงสร้างร่างกาย เช่น เปลี่ยนแปลงรูปทรงใบหน้า ทำให้ผิวขาวขึ้น จึงจัดเป็นยาตามบทนิยามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐ และผลตรวจสอบไม่พบว่าของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙-๒๔ ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยาแต่อย่างใด ปรากฏตามหนังสือ

แจ้งผลตรวจสอบของกลางของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (เอกสารลำดับที่ ๑๒/๓-๔) และคำให้การพยานที่ ๑ (เอกสารลำดับที่ ๑๗) ดังนั้น ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙-๒๔ จึงจัดเป็นยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา เมื่อผู้ต้องหามีของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙-๒๔ ไว้ในครอบครองเพื่อขายและใช้กับผู้ที่มาใช้บริการและโดยเฉพาะของกลางลำดับที่ ๖ เป็นยาโบท็อกซ์ที่ผู้ต้องหาเตรียมไว้ขายและใช้ฉีดให้กับสายลับ การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นความผิดฐาน “ขายยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา” อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐ มาตรา ๗๒(๔), ๑๒๒

๖. ขายยาเสื่อมคุณภาพ

ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ “เป็นยาเสื่อมคุณภาพ” เนื่องจากเป็นยาและฉลากของกลางลำดับที่ ๑๖ ระบุวันหมดอายุ ๒๗ MAY ๒๐๒๐ (๒๗ พ.ค. ๒๕๖๓), ฉลากของกลางลำดับที่ ๒๑ ระบุวันหมดอายุ ๒๒.๐๓.๐๒ (๒๒ มี.ค. ๒๕๖๓), ฉลากของกลางลำดับที่ ๒๓ ระบุวันหมดอายุ ๑๑/๒๐๑๘ (พ.ย. ๒๕๖๑) ปรากฏตามคำให้การผู้กล่าวหา (เอกสารลำดับที่ ๑๙/๒) คำให้การพยานที่ ๒ (เอกสารลำดับที่ ๑๖) บันทึกตรวจรับของกลาง (เอกสารลำดับที่ ๑๑/๖) ภาพถ่ายของกลาง (เอกสารลำดับที่ ๘/๑๑, ๘/๑๓, ๘/๑๘) ดังนั้น ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ จึงเป็นยาที่หมดอายุการใช้งานแล้วนับตั้งแต่วันเดือนปีที่ที่ระบุไว้ในฉลากผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจึงถือว่าของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ เป็นยาเสื่อมคุณภาพตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐ มาตรา ๗๕(๑) เมื่อผู้ต้องหามีของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ ไว้ในครอบครองเพื่อขายและใช้บริการให้กับลูกค้า จึงเป็นความผิดฐาน “ขายยาเสื่อมคุณภาพ” อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐ มาตรา ๗๒(๓), ๗๕(๑), ๑๒๑

ทางคดีมีผู้กล่าวหาและพยานที่ ๓ เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมให้การยืนยันการกระทำของผู้ต้องหา มีพยานที่ ๑ และพยานที่ ๒ ให้การยืนยันประกอบผลการตรวจพิสูจน์ของกลาง มีหนังสือแจ้งผลการตรวจสอบยืนยันว่าผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตอย่างใดๆ เกี่ยวกับสถานพยาบาล การประกอบวิชาชีพเวชกรรม และการขายยาแผนปัจจุบัน ประกอบกับผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา พิจารณาแล้วพยานหลักฐานพอฟังได้ว่าผู้ต้องหากระทำความผิดตามข้อกล่าวหา เห็นควร **“สั่งฟ้อง”** ผู้ต้องหาในฐานความผิด ดังนี้

๑. ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต
๒. ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต
๓. ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต
๔. ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต
๕. ขายยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา
๖. ขายยาเสื่อมคุณภาพ

อันเป็นฐานความผิดตามข้อกล่าวหาและบทกฎหมายดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น จึงเสนอความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนมาเพื่อโปรดพิจารณา

พันตำรวจโท
(เกรียงไกร ทองไพร)
สารวัตร(สอบสวน) กองกำกับการ ๔
กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

ตัวบทกฎหมายและอัตราโทษ

๑. ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑ มาตรา ๑๖, ๕๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.สถานพยาบาล (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๑๘ **อัตราโทษ** จำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสน หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒. ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑ มาตรา ๒๔, ๕๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.สถานพยาบาล (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๑๘ **อัตราโทษ** จำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสน หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓. ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต พ.ร.บ.วิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.๒๕๒๕ มาตรา ๒๖, มาตรา ๔๓ **อัตราโทษ**จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินสามหมื่น หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔. ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐ มาตรา ๑๒, ๑๐๑ **อัตราโทษ** จำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

๕. ขายยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐ มาตรา ๗๒(๔), ๑๒๒ **อัตราโทษ** จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๖. ขายยาเสื่อมคุณภาพ พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐ มาตรา ๗๒(๓), ๗๕(๑), ๑๒๑ **อัตราโทษ**จำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

<u>บันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ผู้กล่าวโทษหรือพยาน</u>

คำให้การของ ร.ต.อ. ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง **เป็น** ผู้กล่าวหา

ต่อหน้า

พ.ต.ท.

สว.(สอบสวน)ฯ

สถานีตำรวจ กก.๔ บก.ปคบ. **อำเภอ** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๕ **เดือน** มิถุนายน **พ.ศ.**๒๕๖๓

คดีระหว่าง ร.ต.อ.ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง **ผู้กล่าวหา**

น.ส. [redacted] **ผู้ต้องหา**

พ.ต.ท.เกรียงไกร ทองไพร

สว.(สอบสวน) กก.๔ บก.ปคบ.

สอบสวนที่ กก.๔ บก.ปคบ.

ชื่อ ร.ต.อ.ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง **อายุ** ๔๙ **ปี**

เชื้อชาติ ไทย **สัญชาติ** ไทย **ศาสนา** พุทธ

อาชีพ (ลงให้ชัดเจนว่าอาชีพชนิดใด ถ้าเป็นข้าราชการให้ปรากฏว่าในหรือนอกราชการ มีเบี้ยหวัดหรือมีบำเหน็จหรือมีบำนาญให้ลงตามประเภทรับ)

รับราชการตำรวจ

ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ **หมู่ที่** **ตำบล**

ชื่อผู้ใหญ่บ้าน **ชื่อกำนัน**

อำเภอ **จังหวัด**

ชื่อบิดา **ชื่อมารดา**

เกี่ยวข้องเป็นอะไรกับคู่กรณี ไม่เกี่ยวข้อง สาบานตนแล้ว

ขอให้ถ้อยคำว่า จะให้การต่อพนักงานสอบสวนด้วยความสัตย์จริงทุกประการดังต่อไปนี้

<u>ถาม</u> รับราชการประจำอยู่ที่ใด มีตำแหน่งหน้าที่อย่างไร

ตอบ ข้าฯ รับราชการตำรวจประจำอยู่ที่ กก.๔ บก.ปคบ. ยศร้อยตำรวจเอก ตำแหน่ง รอง สว.กก.๔ บก.ปคบ. มีอำนาจหน้าที่สืบสวน ปราบปราม จับกุมผู้ที่กระทำผิดกฎหมายที่มีโทษทางอาญาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายเกี่ยวกับยา อาหาร เครื่องสำอาง วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท สถานพยาบาล สถานบริการเพื่อสุขภาพ รวมทั้งความผิดตามกฎหมายอื่นอันมีโทษอาญาที่เกี่ยวเนื่องกัน และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย

(ลงชื่อ) ร.ต.อ. ผู้กล่าวหา

(ลงชื่อ) พ.ต.ท. สอบสวน/พิมพ์/อ่าน

ใบต่อคำให้การของ ร.ต.อ.ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง ผู้กล่าวหา แผ่นที่ ๑

ถาม ท่านเกี่ยวข้องในคดีนี้อย่างไร

ตอบ ข้าฯ กับพวกเจ้าหน้าที่ตำรวจ กก.๔ บก.ปคบ. เจ้าหน้าที่กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ และเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี ได้ร่วมกันจับกุมตัว น.ส. [redacted] อายุ ๒๘ ปี ผู้ต้องหา โดยกล่าวหาว่า “ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา” พร้อมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี เพื่อให้รับโทษตามกฎหมาย

เหตุเกิดและจับกุมผู้ต้องหาที่ไหนเมื่อใด

ถาม เหตุเกิดและจับกุมผู้ต้องหาที่บ้านเลขที่ [redacted] หมู่ที่ [redacted]

ตอบ ต.[redacted] อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๔๐ น.

ถาม ของกลางที่ยึดนำส่งพนักงานสอบสวนในคดีนี้มีอะไรบ้าง

ตอบ ข้าฯ กับพวกร่วมกันจับกุมผู้ต้องหาพร้อมของกลาง ดังนี้

๑.	เข็มฉีดยา เบอร์ ๓๐ (NIPRO)	จำนวน ๒ ชิ้น
๒.	เข็มฉีดยา เบอร์ ๑๘ (NIPRO)	จำนวน ๑ ชิ้น
๓.	สลิ้งซ์ ๑ มิล (NIPRO)	จำนวน ๔ ชิ้น
๔.	สำลีชุปแอลกอฮอล์	จำนวน ๑ ตลับ
๕.	ถาดรูปกรวยพร้อมถุงมือ	จำนวน ๑ อัน
๖.	Botulax ๒๐๐	จำนวน ๑ ขวด
๗.	สลิ้งซ์ (NIPRO) ขนาด ๑๐ ml	จำนวน ๗ ชิ้น
๘.	เข็มฉีดยา เบอร์ ๓๐ (NIPRO) ซองสีส้ม	จำนวน ๒๕ ชิ้น
๙.	เข็มร้อยไหม บรรจุห่อละ ๑๐ ชิ้น	จำนวน ๒ ชุด
๑๐.	แอลกอฮอล์ ใช้แล้ว	จำนวน ๑ ขวด
๑๑.	ขวดน้ำเกลือใช้แล้ว	จำนวน ๑ ขวด
๑๒.	สลิ้งซ์ ขนาด ๑๐ ml บรรจุกล่องสีฟ้า ๑ กล่อง	จำนวน ๘๐ ชิ้น
๑๓.	สลิ้งซ์ (NIPRO) ขนาด ๒๐ ml	จำนวน ๓ ชิ้น
๑๔.	สลิ้งซ์ (NIPRO) ขนาด ๑๐ ml	จำนวน ๑๐ ชิ้น
๑๕.	สลิ้งซ์ (NIPRO) ขนาด ๕ ml	จำนวน ๑๖ ชิ้น
๑๖.	Lidocaine ๒% and Adrenaline (Drocanil-A)	จำนวน ๑ ขวด
๑๗.	Botulax ๒๐๐ unit/vial (พบในตู้เย็น)	จำนวน ๑ กล่อง
๑๘.	Vitamin c injection	จำนวน ๑ vial
๑๙.	DHNP Vitamin C ๑๐ g/๒๐ ml	จำนวน ๑ ขวด
๒๐.	CHP (Hydro plus Coenzyme ๓๒๐ mg/Glutahione ๘๐๐๐ mg	จำนวน ๑ ขวด
๒๑.	Luthlone (Glutathione Reduced)	จำนวน ๑ ขวด
๒๒.	Filorga (Cleo Fresh Glutahione ๗๐,๐๐๐)	จำนวน ๑ ขวด

ใบต่อคำให้การของ ร.ต.อ.ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง ผู้กล่าวหา แผ่นที่ ๒

๒๓. Glutax Gold (Glutahione extracts ๓๐๐ g) จำนวน ๑ ขวด
๒๔. Neuramis Deep Lidocaine จำนวน ๑ กล่อง
๒๕. Glutax ๘๐,๐๐๐GS (mirna OXygenox Q๑๐ ๙๒๐ mg) จำนวน ๑ กล่อง
๒๖. Liporase (Hyaluronidase) จำนวน ๑๑ vial
๒๗. Dermaheal HSR (Hyaluronicaud Rejuveneting ๕ ml จำนวน ๘ ขวด

รวมของกลาง ๒๗ รายการ

ของกลางลำดับที่ ๑ – ๖ เป็นชุดอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์และยาโบท็อกซ์ที่ผู้ต้องหาจัดเตรียมสำหรับใช้ฉีดให้สายลับในวันเวลาเกิดเหตุ

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ เป็นยาแผนปัจจุบัน

ของกลางลำดับที่ ๖ เป็นยาแผนปัจจุบันที่ผู้ต้องหาเตรียมนำมาฉีดให้สายลับ

ของกลางลำดับที่ ๑๖ ,๑๘ เป็นยาแผนปัจจุบันที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้แล้ว

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐-๒๔ เป็นยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา

ของกลางลำดับที่ ๑-๕, ๗-๑๕, ๒๕-๒๗ เป็นอุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์

ถาม ขอทราบพฤติการณ์เกี่ยวกับคดี

ตอบ ก่อนเกิดเหตุ ข้าฯ กับพวกได้สืบสวนทราบว่ามีการลักลอบขายและรับจ้างฉีดฟิลเลอร์ ฉีดโบท็อกซ์ โดยผู้ใช้เฟซบุ๊กชื่อ “[redacted]” ทราบภายหลังว่าเป็นเฟซบุ๊กของผู้ต้องหา เปิดให้บริการอยู่บ้านเลขที่ [redacted] หมู่ที่ [redacted] ต.[redacted] อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี จึงได้ประสานงานร่วมกับเจ้าหน้าที่กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ และเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี เพื่อตรวจสอบและจับกุมผู้กระทำความผิด โดยวางแผนให้สายลับ (ไม่ประสงค์ออกนาม) ติดต่อผู้ต้องหาทางเฟซบุ๊กสอบถามและซื้อบริการฉีดโบท็อกซ์ลดรอยย่นใบหน้า ผู้ต้องหาได้ตกลงนัดหมายให้สายลับมาฉีดโบท็อกซ์ ณ บ้านที่เกิดเหตุ ในวันที่ ๕ มิ.ย. ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. ต่อมาเมื่อถึงวันเวลานัดหมาย ข้าฯ กับพวกตามบันทึกจับกุมและสายลับได้เดินทางไปเฝ้าสังเกตการณ์อยู่ใกล้บ้านที่เกิดเหตุ พอถึงเวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. จึงให้สายลับเข้าไปบ้านที่เกิดเหตุ เมื่อสายลับเข้าไปในบ้านได้พบกับ น.ส.[redacted] ผู้ต้องหา อยู่ภายในบ้าน ผู้ต้องหาทำการตรวจดูโครงสร้างรูปทรงใบหน้าของสายลับแล้วให้คำแนะนำการฉีดโบท็อกซ์ให้สายลับทราบ จากนั้นผู้ต้องหาได้จัดเตรียมเข็มฉีดยา สลิ้งซ์ สำลีชุบแอลกอฮอล์ ยาโบท็อกซ์ (ของกลางลำดับที่ ๑-๖) ที่จะใช้ฉีดให้สายลับนำมาวางบนโต๊ะหน้าโซฟาที่ผู้ต้องหาให้สายลับนั่งรออยู่ จากนั้นขณะที่ผู้ต้องหากำลังจะทำการฉีดโบท็อกซ์ให้สายลับ สายลับได้ส่งสัญญาณให้ข้าฯ ทราบโดยการส่งข้อความทางแอปพลิเคชันไลน์ตามที่นัดหมายไว้ ข้าฯ กับพวกจึงรีบเข้าไปในบ้านที่เกิดเหตุ พบผู้ต้องหาและสายลับอยู่ภายในบ้าน ข้าฯ จึงได้แสดงหมายค้นของศาลจังหวัดนนทบุรี ที่ ๔๒๒/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๕ มิ.ย. ๒๕๖๓ ให้ผู้ต้องหาดู แล้วทำการตรวจค้นภายในบ้านที่เกิดเหตุ พบของกลางลำดับที่ ๑-๖ วางอยู่บนโต๊ะหน้าโซฟาที่สายลับนั่งอยู่ ซึ่งผู้ต้องหารับว่าเป็นยาและอุปกรณ์เข็มฉีดยาที่เตรียมไว้ใช้ฉีดให้สายลับ และข้าฯ กับพวกตรวจค้นพบของกลางรายการอื่นอีก รวมของกลาง ๒๗ รายการ รายละเอียดตามที่ข้าฯ ให้การไว้แล้วข้างต้น สอบถามผู้ต้องหายอมรับว่าเปิดรับจ้างฉีดโบท็อกซ์เสริมความงามโดยใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับให้บริการลูกค้าเป็นประจำ ผลิตภัณฑ์ยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์ของกลางทั้งหมดเป็นสิ่งที่ผู้ต้องหาจัดหานำมาเก็บไว้ที่บ้านที่เกิดเหตุเพื่อขายและใช้

ใบต่อคำให้การของ ร.ต.อ.ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง ผู้กล่าวหา แผ่นที่ ๓

สำหรับให้บริการแก่ลูกค้า ผู้ต้องหายอมรับว่ากำลังจะฉีดโบท็อกซ์ให้สายลับก่อนที่เจ้าหน้าที่จะเข้ามาตรวจค้นจริง

ข้าฯ กับพวกตรวจสอบแล้วพบว่าผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาล และไม่ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบันแต่อย่างใด ข้าฯ กับพวกจึงร่วมกันจับกุมผู้ต้องหาพร้อมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี โดยกล่าวหาว่า “ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา” เพื่อให้ได้รับโทษตามกฎหมาย

ถาม สถานที่เกิดเหตุมีลักษณะอย่างไร

ตอบ สถานที่เกิดเหตุเป็นบ้านสองชั้น ที่ผู้ต้องหาพักอาศัยอยู่ประจำ บริเวณชั้นหนึ่งเป็นห้องรับแขก มีเตียงโซฟา ตรวจค้นภายในบ้านพบมีผลิตภัณฑ์ยาอยู่ภายในตู้เย็น พบขวดยา กล่องยา อุปกรณ์ทางการแพทย์ เช่น น้ำเกลือ แอลกอฮอล์ สลิ้งซ์ เข็มฉีดยา ทั้งที่ใช้งานแล้วและที่ยังไม่ได้ใช้งาน วางอยู่ตามบนโต๊ะ ชั้นวางของกระจายอยู่ตามส่วนต่างๆ ภายในบ้านที่เกิดเหตุ ประกอบกับผู้ต้องหานัดหมายให้สายลับมาฉีดโบท็อกซ์ ณ บ้านที่เกิดเหตุ จึงเป็นเหตุให้เชื่อว่าผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับรับจ้างฉีดโบท็อกซ์ให้บุคคลทั่วไปเป็นประจำ ซึ่งการฉีดโบท็อกซ์เพื่อศัลยกรรมความงาม เป็นการให้บริการทางการแพทย์ด้วยการประกอบวิชาชีพเวชกรรมประเภทหนึ่ง เมื่อผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุกระทำการรับจ้างฉีดโบท็อกซ์ ฉีดฟิลเลอร์ให้ลูกค้าของผู้ต้องหาเป็นประจำ บ้านที่เกิดเหตุจึงเข้าข่ายเป็น “สถานพยาบาล” ตามบทนิยามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑

ถาม ผู้ต้องหาได้รับอนุญาตอย่างใดๆ เกี่ยวกับทางการแพทย์และสถานพยาบาลหรือไม่

ตอบ ตรวจสอบแล้วพบว่าผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล ไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาล ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม และไม่ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบันแต่อย่างใด

ถาม ผู้ต้องหากระทำความผิดตามฐานความผิดในคดีนี้อย่างไร

ตอบ ขณะเกิดเหตุผู้ต้องหากำลังจะฉีดโบท็อกซ์ให้สายลับ การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นความผิด ดังนี้

๑. ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต

ผู้ต้องหานัดหมายให้สายลับมาฉีดโบท็อกซ์ที่บ้านที่เกิดเหตุ เป็นการใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับการรับจ้างฉีดโบท็อกซ์เสริมความงามอันเป็นการประกอบโรคศิลปะอย่างหนึ่ง ประกอบกับตรวจค้นพบยาและอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ทั้งที่ใช้งานแล้วและที่ยังไม่ได้ใช้งานอยู่ภายในบ้านที่เกิดเหตุ เชื่อว่าผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับให้บริการทางการแพทย์ดังกล่าวเป็นประจำอย่างเป็นปกติธุระ จึงถือว่าบ้านที่เกิดเหตุเป็น “สถานพยาบาล” เมื่อผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับให้บริการทางการแพทย์ด้านศัลยกรรมความงามอย่างเป็นประจำ การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นการประกอบกิจการสถานพยาบาล เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล จึงเป็นความผิดฐาน “ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต”

ใบต่อคำให้การของ ร.ต.อ.ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง ผู้กล่าวหา แผ่นที่ ๔

๒. ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต

ผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่เพื่อให้บริการทางการแพทย์ด้านศัลยกรรมความงาม อันถือว่าเป็นการประกอบกิจการสถานพยาบาล เมื่อปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้ดูแลสถานที่เกิดเหตุ และเป็นผู้กระทำการทางการแพทย์ให้บริการแก่ลูกค้า รวมทั้งเป็นผู้จัดหาผลิตภัณฑ์ยาและอุปกรณ์ เครื่องมือทางการแพทย์สำหรับขายและใช้กับลูกค้าที่มาใช้บริการ การกระทำดังกล่าวของผู้ต้องหา เป็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับกิจการของตน ซึ่งถือว่าเป็นการดำเนินการสถานพยาบาล เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาล จึงเป็นความผิดฐาน “ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต”

๓. ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต

ขณะเกิดเหตุผู้ต้องหาทำการตรวจดูโครงสร้างรูปทรงหน้าของสายลับ ให้คำแนะนำในการฉีดโบท็อกซ์แก่สายลับ จัดเตรียมเข็มฉีดยาและโบท็อกซ์ และกำลังจะทำการฉีดโบท็อกซ์เพื่อลดรอยย่นบนใบหน้าให้สายลับ การกระทำดังกล่าวของผู้ต้องหาเป็นการตรวจวินิจฉัยที่เป็นการประกอบโรคศิลปะด้านศัลยกรรมความงาม ถือว่าเป็นการประกอบวิชาชีพเวชกรรม เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม จึงเป็นความผิดฐาน “ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต”

๔. ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ ที่มีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้เกิดผลเปลี่ยนแปลงแก้โครงสร้างร่างกาย เช่น รูปทรงใบหน้า ทำให้ผิวขาว เป็นต้น จึงจัดเป็นยาแผนปัจจุบันตาม พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐ เมื่อผู้ต้องหามีของกลางดังกล่าวไว้เพื่อขายและใช้กับลูกค้าที่มาใช้บริการ โดยที่ไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบันแต่อย่างใด จึงเป็นความผิดฐาน “ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต”

๕. ขายยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙-๒๔ ที่มีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้เกิดผลต่อโครงสร้างร่างกาย เช่น เปลี่ยนแปลงรูปทรงใบหน้า ทำให้ผิวขาวขึ้น จึงจัดว่าเป็นยาตาม พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐ และไม่พบว่าได้รับการขึ้นทะเบียนตำรับยาแต่อย่างใด เมื่อผู้ต้องหามีของกลางดังกล่าวไว้เพื่อขายและใช้บริการให้ลูกค้า จึงเป็นความผิดฐาน “ขายยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา”

ถาม ท่านจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีนี้อีกหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ไม่มี

ถาม ท่านมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ใดในคดีนี้หรือไม่

ตอบ ไม่มี

เป็นความจริง อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง

(ลงชื่อ) ร.ต.อ. ผู้กล่าวหา

(ลงชื่อ) พ.ต.ท. สอบสวน/พิมพ์/อ่าน

<u>ใบต่อคำให้การของ ร.ต.อ.ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง ผู้กล่าวหา แผ่นที่ ๕</u>

คำให้การเพิ่มเติม กก.๔ บก.ปคบ.

วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๓

วันนี้ (๒๔ ส.ค.๖๓) ข้าฯ ร.ต.อ.ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง ผู้กล่าวหา มาพบกับ พ.ต.ท.เกรียงไกร ทองไพร สว.(สอบสวน) กก.๔ บก.ปคบ. เพื่อให้ปากคำเพิ่มเติมด้วยความสัตย์จริง โดยข้าฯ ได้สาบานตนแล้ว

<u>ถาม</u> ท่านจะให้การเพิ่มเติมอย่างไร

<u>ตอบ</u> ตามที่เมื่อวันที่ ๕ มิ.ย.๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๔๐ น. ข้าฯ กับพวกได้ร่วมกันจับกุมตัว น.ส.[redacted] อายุ ๒๘ ปี ผู้ต้องหา พร้อมของกลาง ๒๗ รายการ นำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี โดยกล่าวหาว่า “ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา และข้าฯ ได้ให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวนแล้วนั้น ข้าฯ ขอให้การเพิ่มเติมดังนี้

ขณะที่ตรวจค้นและจับกุม ผู้ต้องหาได้แจ้งให้ข้าฯ ทราบว่าของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ มีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้เกิดผลแก่โครงสร้างร่างกาย เช่น เปลี่ยนรูปทรงหน้า ทำให้ผิวขาวกระจ่างใสขึ้น เมื่อพิจารณากับผลการตรวจของกลางของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ จำแนกประเภทของกลางได้ดังนี้

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ มีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้เกิดผลเปลี่ยนแปลงแก่โครงสร้างร่างกาย เช่น เปลี่ยนแปลงรูปหน้า ทำให้ผิวขาว จึงจัดเป็นยาแผนปัจจุบัน

ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๑๘ เป็นยาแผนปัจจุบันที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้แล้ว

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙-๒๔ เป็นยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา

ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ เป็นยาเสื่อมคุณภาพ เนื่องจากฉลากของกลางลำดับที่ ๑๖ ระบุวันหมดอายุ ๒๗ MAY ๒๐๒๐ (๒๗ พ.ค. ๒๕๖๓), ฉลากของกลางลำดับที่ ๒๑ ระบุวันหมดอายุ ๒๒.๐๓.๐๒ (๒๒ มี.ค. ๒๕๖๓), ฉลากของกลางลำดับที่ ๒๓ ระบุวันหมดอายุ ๑๑/๒๐๑๘ (พ.ย. ๒๕๖๑) ดังนั้นของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ จึงเป็นยาที่หมดอายุการใช้งานแล้วตามวันเดือนปีที่ระบุไว้ในฉลาก จึงถือว่าเป็นยาเสื่อมคุณภาพ ตาม พ.ร.บ.ยา มาตรา ๗๒(๓) ประกอบมาตรา ๗๕(๑)

ของกลางลำดับที่ ๑-๕, ๗-๑๕, ๒๕-๒๗ เป็นเครื่องมือแพทย์และวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ผู้ต้องหามีไว้สำหรับใช้ในการให้บริการแก่ลูกค้าของผู้ต้องหา

ตามวันเวลาเกิดเหตุผู้ต้องหากำลังจะฉีดโบท็อกซ์ลดรอยย่นบนใบหน้าให้กับสายลับ โดยใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่ให้บริการ และผู้ต้องหามีของกลางไว้ครอบครองเพื่อใช้ในการกระทำความผิด การกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิด ดังนี้

๑. ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต

ผู้ต้องหานัดหมายทำการฉีดโบท็อกซ์ให้สายลับ ณ บ้านที่เกิดเหตุ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการให้บริการทางการแพทย์ด้วยการประกอบโรคศิลปะประเภทหนึ่ง ผลการตรวจค้นพบยาและอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ทั้งที่ใช้งานแล้วและที่ยังไม่ได้ใช้งานอยู่ภายในบ้าน

ใบต่อคำให้การของ ร.ต.อ.ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง ผู้กล่าวหา แผ่นที่ ๖

ที่เกิดเหตุ ประกอบกับบ้านที่เกิดเหตุเป็นบ้านที่ผู้ต้องหาพักอาศัยอยู่ประจำ จึงเชื่อว่าผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับให้บริการทางการแพทย์ดังกล่าวเป็นประจำอย่างเป็นปกติธุระ จึงถือว่าบ้านที่เกิดเหตุเป็น “สถานพยาบาล” เมื่อผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับให้บริการทางการแพทย์ด้านศัลยกรรมความงามแก่ผู้ที่มาใช้บริการอย่างเป็นประจำ การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นการประกอบกิจการสถานพยาบาล เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล จึงเป็นความผิดฐาน “ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต”

๒. ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต

ผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับให้บริการทางการแพทย์ด้านศัลยกรรมความงามอันถือว่าเป็นการประกอบกิจการสถานพยาบาล เมื่อปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้จัดการดูแลสถานที่เกิดเหตุ และเป็นผู้กระทำการทางการแพทย์ให้บริการแก่ลูกค้า รวมทั้งผู้ต้องหาเป็นผู้จัดหาผลิตภัณฑ์ยาและอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์สำหรับขายและใช้กับลูกค้าที่มาใช้บริการ การกระทำดังกล่าวของผู้ต้องหาเป็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับกิจการสถานพยาบาลดังกล่าวของผู้ต้องหา อันถือว่าเป็นการดำเนินการสถานพยาบาล เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาล จึงเป็นความผิดฐาน “ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต”

๓. ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต

ขณะเกิดเหตุผู้ต้องหาตรวจดูโครงสร้างรูปทรงหน้าของสายลับและให้คำแนะนำการฉีดโบท็อกซ์แก่สายลับ แล้วจัดเตรียมเข็มฉีดยาโบท็อกซ์ และกำลังจะทำการฉีดโบท็อกซ์เพื่อลดรอยย่นใบหน้าให้สายลับ การกระทำดังกล่าวของผู้ต้องหาดังกล่าวเป็นการตรวจวินิจฉัย เป็นการกระทำทางการแพทย์ประกอบโรคศิลปะด้านศัลยกรรมความงาม ถือว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นการประกอบวิชาชีพเวชกรรม เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม จึงเป็นความผิดฐาน “ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต”

๔. ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ มีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้เกิดผลแก่โครงสร้างร่างกาย เช่น เปลี่ยนรูปทรงใบหน้า ทำให้ผิวขาวใสขึ้น จึงจัดเป็นยาแผนปัจจุบันตาม พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐ และโดยเฉพาะของกลางลำดับที่ ๑๖, ๑๘ เป็นยาแผนปัจจุบันที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้แล้ว เมื่อผู้ต้องหามีของกลางดังกล่าวไว้เพื่อขายและใช้กับลูกค้าที่มาใช้บริการของผู้ต้องหาโดยที่ไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบัน จึงเป็นความผิดฐาน “ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต”

๕. ขายยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐-๒๔ มีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้เกิดผลแก่โครงสร้างร่างกาย เช่น เปลี่ยนรูปทรงใบหน้า ทำให้ผิวขาวใสขึ้นจึงจัดเป็นยาตาม พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐ และไม่พบว่าได้ขึ้นทะเบียนตำรับยาแต่อย่างใด จึงจัดเป็นยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา เมื่อผู้ต้องหามีของกลางดังกล่าวไว้เพื่อขายและใช้บริการให้ลูกค้า จึงเป็นความผิดฐาน “ขายยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา”

ใบต่อคำให้การของ ร.ต.อ.ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง ผู้กล่าวหา แผ่นที่ ๗

๖. ขายยาเสื่อมคุณภาพ

ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ เป็นยาเสื่อมคุณภาพ เนื่องจากฉลากของกลางลำดับที่ ๑๖ ระบุวันหมดอายุ ๒๗ MAY ๒๐๒๐ (๒๗ พ.ค. ๒๕๖๓), ฉลากของกลางลำดับที่ ๒๑ ระบุวันหมดอายุ ๒๒.๐๓.๐๒ (๒๒ มี.ค. ๒๕๖๓), ฉลากของกลางลำดับที่ ๒๓ ระบุวันหมดอายุ ๑๑/๒๐๑๘ (พ.ย. ๒๕๖๑) ดังนั้น ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ จึงเป็นยาที่หมดอายุการใช้งานไปแล้วนับแต่วันเดือนปีที่ระบุไว้ในฉลาก จึงถือว่าเป็นยาเสื่อมคุณภาพ ตาม พ.ร.บ.ยา มาตรา ๗๒(๓) ประกอบมาตรา ๗๕(๑) เมื่อผู้ต้องหามีของกลางดังกล่าวไว้เพื่อขายและใช้บริการให้ลูกค้า จึงเป็นความผิดฐาน “ขายยาเสื่อมคุณภาพ”

ถาม ท่านจะให้การเพิ่มเติมอย่างใดอีกหรือไม่

ตอบ ข้าฯ ขอให้การเพิ่มเติมเพียงเท่านี้ นอกจากที่ข้าฯ ให้การเพิ่มเติมในวันนี้ขอถือเอาคำให้การเดิมตามที่ข้าฯ ให้การต่อพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่ ๕ มิ.ย. ๖๓

เป็นความจริง อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง

(ลงชื่อ) ร.ต.อ. ผู้กล่าวหา
(ลงชื่อ) พ.ต.ท. สอบสวน/พิมพ์/อ่าน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
<u>บันทึกคำให้การของผู้ต้องหา</u>

คำให้การของ น.ส. [redacted]
เป็น **ผู้ต้องหา**

สถานีตำรวจ กก.๔ บก.ปคบ. **อำเภอ** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพมหานคร
วันที่ ๕ **เดือน** มิถุนายน **พ.ศ.**๒๕๖๓

คดีระหว่าง ร.ต.อ.ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง **ผู้กล่าวหา**
น.ส. [redacted] **ผู้ต้องหา**

เลขประจำตัวประชาชน [redacted]

ต่อหน้า พ.ต.ท.เกรียงไกร ทองไพร สว.(สอบสวน) กก.๔ บก.ปคบ.
สอบสวนที่ กก.๔ บก.ปคบ.
ชื่อ น.ส. [redacted] **อายุ** ๒๘ **ปี**
เชื้อชาติ ไทย **สัญชาติ** ไทย **ศาสนา** พุทธ
อาชีพ (ลงให้ชัดเจนว่าอาชีพชนิดใด ถ้าเป็นข้าราชการ ให้ปรากฏว่าในหรือนอกราชการ มีเบี้ยหวัดหรือมีบำเหน็จหรือมีบำนาญ ให้ลงตามประเภทรับ)
ค้าขาย โทร. [redacted]
ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ [redacted] **หมู่ที่** [redacted] **ตำบล** [redacted]
ชื่อผู้ใหญ่บ้าน - **ชื่อกำนัน** -
อำเภอ [redacted] **จังหวัด** [redacted]
เกิดที่ตำบล **อำเภอ** **จังหวัด** นนทบุรี
ชื่อบิดา [redacted] **ชื่อมารดา** [redacted]

พ.ต.ท.
บันทึก

เจ้าพนักงานได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่า
ข้าพเจ้ากระทำผิดว่า ก่อนเกิดเหตุ ผู้กล่าวหากับพวกได้สืบสวนทราบว่ามีการลักลอบขายโบท็อกซ์และเปิดให้บริการฉีดฟิลเลอร์ ฉีดโบท็อกซ์ โดยเปิดให้บริการอยู่สถานที่เกิดเหตุบ้านเลขที่ [redacted] หมู่ที่ [redacted] ซอย [redacted] ต. [redacted] อ. [redacted] จ. [redacted] จึงได้ประสานงานร่วมกับเจ้าหน้าที่กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ และเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม เพื่อตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและจับกุมผู้กระทำความผิด โดยวางแผนให้สายลับ (ไม่ประสงค์ออกนาม) ติดต่อกับผู้ต้องหาทางเฟซบุ๊กสอบถามและซื้อบริการฉีดโบท็อกซ์ลดรอยย่นใบหน้า ผู้ต้องหานัดหมายให้สายลับมาฉีดโบท๊อกซ์ ณ บ้านที่เกิดเหตุในวันที่ ๕ มิ.ย. ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. ต่อมาเมื่อถึงวันนัดหมาย ผู้กล่าวหากับพวกได้เดินทางไปเฝ้าสังเกตการณ์อยู่ใกล้บ้านที่เกิดเหตุ พอถึงเวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. จึงได้ให้สายลับเข้าไปบ้านที่เกิดเหตุพบกับ น.ส. [redacted] ผู้ต้องหา ที่อยู่ภายในบ้านที่เกิดเหตุ ผู้ต้องหาตรวจดูโครงสร้างรูปทรงใบหน้าของสายลับแล้วให้คำแนะนำและแจ้งราคาฉีดโบท็อกซ์ลดรอยย่นหน้าผากให้สายลับทราบ จากนั้นผู้ต้องหาได้จัดเตรียมเข็มฉีดยา สลิ้งซ์ สำลีชุบแอลกอฮอล์ ยาโบท็อกซ์ (ของกลางลำดับที่ ๑-๖) ที่จะใช้ฉีดให้สายลับ นำมาวางบนโต๊ะที่ตั้งอยู่หน้าโซฟาที่ผู้ต้องหาให้สายลับนั่งรออยู่ และผู้ต้องหากำลังจะทำการฉีดโบท็อกซ์ให้สายลับ จากนั้นสายลับจึงได้ส่งสัญญาณ

ลงชื่อ ผู้ต้องหา
(ลงชื่อ) พ.ต.ท. สอบสวน/พิมพ์/อ่าน

ใบต่อคำให้การของ น.ส. [redacted] ผู้ต้องหา แผ่นที่ ๑

ให้ผู้กล่าวหากับพวกทราบโดยส่งข้อความทางแอปพลิเคชันไลน์ตามที่นัดหมายไว้ ผู้กล่าวหากับพวกจึงรีบเข้าไปในบ้านที่เกิดเหตุ แสดงหมายค้นของศาลจังหวัดนนทบุรี ที่ ๔๒๒/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๕ มิ.ย. ๒๕๖๓ ให้ผู้ต้องหา แล้วทำการตรวจค้นภายในบ้านที่เกิดเหตุ พบของกลางลำดับที่ ๑-๖ วางอยู่บนโต๊ะที่ตั้งอยู่หน้าโซฟาที่สายลับนั่งอยู่ ผู้ต้องหารับว่าเป็นยาและอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ฉีดให้สายลับ และได้ตรวจค้นพบของกลางรายการอื่นๆ รวมของกลาง ๒๗ รายการ รายละเอียดตามบัญชีของกลางให้ผู้ต้องหาดูแล้ว สอบถามผู้ต้องหารับว่าเปิดขายยาโบท็อกซ์และรับจ้างฉีดโบท็อกซ์เสริมความงาม โดยใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่ให้บริการลูกค้าเป็นประจำ ของกลางยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์ทั้งหมดเป็นของที่ผู้ต้องหาเป็นผู้จัดหานำมาเก็บไว้ที่บ้านที่เกิดเหตุเพื่อขายและใช้สำหรับให้บริการแก่ลูกค้า และผู้ต้องหารับว่ากำลังจะฉีดโบท็อกซ์ลดรอยย่นบนใบหน้าให้สายลับก่อนที่เจ้าหน้าที่จะเข้ามาตรวจค้นจริง ตรวจสอบแล้ว พบว่าผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาล และไม่ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบัน ผู้กล่าวหากับพวกจึงร่วมกันจับกุมผู้ต้องหาพร้อมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี โดยของกลางมีรายละเอียดดังนี้

การกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดฐาน “ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา”

เหตุเกิดและจับกุมผู้ต้องหาที่บ้านเลขที่ [redacted] หมู่ที่ [redacted] ต.[redacted] อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๔๐ น.

และได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบด้วยว่า ๑.มีสิทธิจะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ๒.พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว ๓.ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนในชั้นสอบสวน ๔.ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อญาติได้ตามสมควร ๕.ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย ๖.ได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรม

ข้าพเจ้าทราบแล้ว ขอให้ถ้อยคำด้วยความเต็มใจดังนี้

ถาม ท่านมีทนายความหรือไม่ ต้องการให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้หรือไม่

ตอบ ข้าฯ ไม่มีทนายความ ไม่ต้องการให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้

ถาม และต้องการให้ทนายความหรือผู้ที่ท่านไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบปากคำในครั้งนี้หรือไม่ อย่างไร

ตอบ และไม่ต้องการให้ทนายความหรือผู้ที่ข้าฯ ไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบปากคำของข้าฯ ครั้งนี้แต่อย่างใด ข้าฯ ขอให้การด้วยตัวข้าฯ เอง

ถาม ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งพฤติการณ์เกี่ยวกับการกระทำความผิดและข้อกล่าวหา **“ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา”**

ให้ท่านทราบแล้วนั้น ท่านทราบและเข้าใจได้ดีแล้วหรือไม่ จะให้การอย่างไร

ใบต่อคำให้การของ น.ส. [redacted] ผู้ต้องหา แผ่นที่ ๒

ตอบ ข้าฯทราบและเข้าใจข้อกล่าวหาตามที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบดีแล้วข้าฯ ขอให้การ **รับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา** ด้วยความเต็มใจของข้าฯเอง ไม่ได้เกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อให้ข้าฯ ให้การแต่อย่างใด

ถาม ท่านจะให้การรับสารภาพอย่างไร

ตอบ ก่อนเกิดข้าฯ ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นผู้ช่วยแพทย์ในคลินิกเสริมความงามแถวลาดพร้าว ต่อมาประมาณต้นปี ๒๕๖๓ เริ่มมีสถานการณ์ของโรคโควิด-๑๙ เป็นเหตุให้คลินิกที่ข้าฯ ทำงานอยู่หยุดกิจการชั่วคราวและเลิกจ้างงานข้าฯ จากนั้นข้าฯ จึงหารายได้เพื่อดำรงชีวิตโดยการรับจ้างฉีดโบท็อกซ์ให้บุคคลทั่วไป ต่อมาประมาณวันที่ ๒ มิ.ย. ๒๕๖๓ ได้มีผู้หญิงทราบภายหลังว่าเป็นสายลับของเจ้าหน้าที่ ติดต่อข้าฯ ผ่านทางเฟซบุ๊ก เพื่อจ้างให้ข้าฯ ฉีดโบท็อกซ์ และได้ตกลงนัดหมายฉีดโบท็อกซ์ในวันที่ ๕ มิ.ย. ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. ที่บ้านที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นบ้านพักอาศัยของข้าฯ กับมารดา เมื่อถึงเวลานัดสายลับได้มาพบข้าฯ ซึ่งข้าฯ ได้เตรียมตัวยาและอุปกรณ์เข็มฉีดยาไว้แล้วแต่ยังไม่ได้บรรจุตัวยาไว้ในเข็มฉีดยาแต่อย่างใด ระหว่างนั้นได้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาแสดงหมายค้นของศาลขอตรวจค้นบ้านของข้าฯ ผลการตรวจค้นก็พบของกลาง ๒๗ รายการ ตามที่ปรากฏในบัญชีของกลางที่ข้าฯ ลงชื่อรับรองไว้แล้ว โดยของกลางทั้งหมดเป็นของข้าฯ ที่ใช้มีไว้เพื่อใช้ในการรับจ้างฉีดโบท็อกซ์ให้ลูกค้า ตามวันเวลาเกิดเหตุได้มีสายลับติดต่อนัดหมายให้ข้าฯ เพื่อฉีดโบท็อกซ์จริง ในการฉีดโบท็อกซ์ให้ลูกค้าแต่ละครั้ง ข้าฯ จะคิดค่ายารวมบริการฉีดราคาประมาณ ๓,๐๐๐ – ๔,๐๐๐ บาท และสถานที่นัดหมายเพื่อฉีดก็จะเป็นที่พักของลูกค้าหรือบ้านที่เกิดเหตุของข้าฯ แล้วแต่จะสะดวกเลือกสถานที่ใด

ถาม ของกลางทั้ง ๒๗ รายการ เป็นของผู้ใด

ตอบ ของกลางทั้ง ๒๗ รายการ เป็นของข้าฯ ที่ใช้ในการบริการลูกค้าที่มาใช้บริการเสริมความงามกับข้าฯ

ถาม ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ มีไว้เพื่อใช้ทำอะไร

ตอบ ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ เป็นของข้าฯ ที่มีไว้ใช้บริการแก่ลูกค้า โดยมีวิธีการใช้และวัตถุประสงค์ดังนี้

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗ เป็นโบท็อกซ์ใช้ฉีดเข้าร่างกายบริเวณใบหน้า เพื่อให้รูปหน้าเรียวขึ้น

ของกลางลำดับที่ ๑๖ Lidocaine ๒% and Adrenaline (Drocanil-A) เป็นยาชาชนิดฉีด

ของกลางลำดับที่ ๑๘ Vitamin c injeuiion เป็นยาใช้ทารักษาสิวอักเสบ

ของกลางลำดับที่ ๑๙-๒๓ เป็นวิตามินผิว ใช้ฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้ผิวขาวกระจ่างใส

ของกลางลำดับที่ ๒๔ Neuramis Deep Lidocaine เป็นฟิลเลอร์ใช้ฉีดเข้าร่างกายบริเวณคางเพื่อเสริมเปลี่ยนแปลงลักษณะของคาง ให้มีลักษณะตามที่ต้องการ

ถาม ท่านได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาลโดยถูกต้องหรือไม่อย่างไร

ตอบ ข้าฯ ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล และไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาล รวมทั้งไม่ได้รับอนุญาตอย่างใดๆ เกี่ยวกับสถานพยาบาลใดๆ ทั้งสิ้น

ใบต่อคำให้การของ น.ส. [redacted] ผู้ต้องหา แผ่นที่ ๓

ถาม ท่านได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบันหรือไม่

ตอบ ข้าฯ ไม่ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบันแต่อย่างใด

ถาม มีผู้ใดร่วมทำการกับท่านในคดีนี้หรือไม่

ตอบ ข้าฯ กระทำการในคดีนี้แต่เพียงผู้เดียว ไม่มีผู้ใดร่วมกระทำการของข้าฯ ในเรื่องนี้

ถาม ท่านหาลูกค้ามาฉีดโบท็อกซ์อย่างไร

ตอบ ข้าฯ โพสต์ข้อความหาลูกค้าผ่านช่องทางเฟซบุ๊กของข้าฯ เริ่มตั้งแต่ประมาณต้นปี ๒๕๖๓ เรื่อยมา และได้ลูกค้าจากเพื่อนๆ ที่รู้จักกันแนะนำลูกค้ามาให้บ้าง

ถาม ท่านจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีนี้อีกหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ไม่มี

ถาม มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ใดในคดีนี้หรือไม่

ตอบ ไม่มี

เป็นความจริง อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง

(ลงชื่อ) ผู้ต้องหา

(ลงชื่อ) พ.ต.ท. สอบสวน/พิมพ์/อ่าน

ใบต่อคำให้การของ น.ส. [redacted] ผู้ต้องหา แผ่นที่ ๔

คำให้การเพิ่มเติม กก.๔ บก.ปคบ. วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓

วันนี้ (๗ ต.ค. ๖๓) ข้าฯ น.ส. [redacted] ผู้ต้องหา ได้มาพบ พ.ต.ท.เกรียงไกร ทองไพร พนักงานสอบสวน กก.๔ บก.ปคบ. และพนักงานสอบสวนได้แจ้งพฤติการณ์เกี่ยวกับการกระทำความผิดและแจ้งข้อกล่าวหาเพิ่มเติมให้ข้าฯ ทราบ ดังนี้

พฤติการณ์การกระทำความผิดก่อนเกิดเหตุ ผู้กล่าวหากับพวกได้สืบสวนทราบว่ามีการลักลอบขายโบท็อกซ์และเปิดให้บริการฉีดฟิลเลอร์ ฉีดโบท็อกซ์โดยเปิดให้บริการอยู่สถานที่เกิดเหตุ บ้านเลขที่ [redacted] หมู่ที่ [redacted] ต. [redacted] อ. [redacted] จ.นนทบุรี จึงได้ประสานงานร่วมกับเจ้าหน้าที่กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ และเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม เพื่อตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและจับกุมผู้กระทำความผิด โดยวางแผนให้สายลับ (ไม่ประสงค์ออกนาม) ติดต่อกับผู้ต้องหาทางเฟซบุ๊กสอบถามและซื้อบริการฉีดโบท็อกซ์ลดรอยย่นใบหน้า ผู้ต้องหานัดหมายให้สายลับมาฉีดโบท็อกซ์ ณ บ้านที่เกิดเหตุในวันที่ ๕ มิ.ย. ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. ต่อมาเมื่อถึงวันนัดหมาย ผู้กล่าวหากับพวกได้เดินทางไปเฝ้าสังเกตการณ์อยู่ใกล้บ้านที่เกิดเหตุ พอถึงเวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. จึงได้ให้สายลับเข้าไปบ้านที่เกิดเหตุพบกับ น.ส. [redacted] ผู้ต้องหา ที่อยู่ภายในบ้านที่เกิดเหตุ ผู้ต้องหาตรวจดูโครงสร้างรูปทรงใบหน้าของสายลับแล้วให้คำแนะนำและแจ้งราคาฉีดโบท็อกซ์ลดรอยย่นหน้าผากให้สายลับทราบ จากนั้นผู้ต้องหาได้จัดเตรียมเข็มฉีดยา สลิ้งซ์ สำลีชุบแอลกอฮอล์ ยาโบท็อกซ์ (ของกลางลำดับที่ ๑-๖) ที่จะใช้ฉีดให้สายลับ นำมาวางบนโต๊ะที่ตั้งอยู่หน้าโซฟาที่ผู้ต้องหาให้สายลับนั่งรออยู่ และผู้ต้องหากำลังจะทำการฉีดโบท็อกซ์ให้สายลับ สายลับจึงส่งสัญญาณให้ผู้กล่าวหากับพวกทราบโดยส่งข้อความทางแอปพลิเคชันไลน์ตามที่นัดหมายไว้ ผู้กล่าวหากับพวกจึงรีบเข้าไปในบ้านที่เกิดเหตุ แสดงหมายค้นของศาลจังหวัดนนทบุรี ที่ ๔๒๒/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๕ มิ.ย. ๒๕๖๓ ให้ผู้ต้องหา แล้วทำการตรวจค้นภายในบ้านที่เกิดเหตุ พบของกลางลำดับที่ ๑-๖ วางอยู่บนโต๊ะที่ตั้งอยู่หน้าโซฟาที่สายลับนั่งอยู่ ผู้ต้องหารับว่าเป็นยาและอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ฉีดให้สายลับ และได้ตรวจค้นพบของกลางรายการอื่นๆ รวมของกลาง ๒๗ รายการ รายละเอียดตามบัญชีของกลางให้ผู้ต้องหาดูแล้ว สอบถามผู้ต้องหารับว่าเปิดขายยาโบท็อกซ์และรับจ้างฉีดโบท็อกซ์เสริมความงาม โดยใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่ให้บริการลูกค้าเป็นประจำ ของกลางยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์ทั้งหมดเป็นของที่ผู้ต้องหาเป็นผู้จัดหานำมาเก็บไว้ที่บ้านที่เกิดเหตุเพื่อขายและใช้สำหรับให้บริการแก่ลูกค้า และผู้ต้องหารับว่ากำลังจะฉีดโบท็อกซ์ลดรอยย่นบนใบหน้าให้สายลับก่อนที่เจ้าหน้าที่จะเข้ามาตรวจค้นจริง ตรวจสอบแล้ว พบว่าผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาล และไม่ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบัน ผู้กล่าวหากับพวกจึงร่วมกันจับกุมผู้ต้องหาพร้อมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี ต่อมาผลการตรวจพิสูจน์ของกลางพิจารณาได้ว่า

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ มีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้เกิดผลเปลี่ยนแปลงแก่โครงสร้างร่างกาย เช่น รูปหน้า ทำให้ผิวขาว เป็นต้น จึงเป็นยาแผนปัจจุบัน

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙-๒๔ เป็นยาแผนปัจจุบันที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา

ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ เป็นยาแผนปัจจุบันที่หมดอายุตามที่แสดงไว้ในฉลาก

ใบต่อคำให้การของ น.ส. [redacted] ผู้ต้องหา แผ่นที่ ๕

การกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดฐาน “ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาเสื่อมคุณภาพ, ขายยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา”

เหตุเกิดและจับกุมผู้ต้องหาที่บ้านเลขที่ [redacted] หมู่ที่ [redacted] ต. [redacted] อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๔๐ น.

และได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบด้วยว่า ๑.มีสิทธิจะให้การหรือไม่ก็ได้ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ๒.พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว ๓.ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนในชั้นสอบสวน ๔.ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อญาติได้ตามสมควร ๕.ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย ๖.ได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรม

ข้าพเจ้าทราบแล้ว ขอให้ถ้อยคำด้วยความเต็มใจดังต่อไปนี้

ถาม ท่านมีทนายความหรือไม่ ต้องการให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้หรือไม่

ตอบ ข้าฯ ไม่มีทนายความไม่ต้องการให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้

ถาม และต้องการให้ทนายความหรือผู้ที่ท่านไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบปากคำในครั้งนี้หรือไม่ อย่างไร

ตอบ และไม่ต้องการให้ทนายความหรือผู้ที่ข้าฯ ไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบปากคำของข้าฯครั้งนี้แต่อย่างใด ข้าฯ ขอให้การด้วยตัวข้าฯ เอง

ถาม ตามที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งพฤติการณ์เกี่ยวกับการกระทำความผิดและข้อกล่าวหา **“ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาเสื่อมคุณภาพ, ขายยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา”** ให้ท่านทราบแล้วนั้น ท่านทราบและเข้าใจได้ดีแล้วหรือไม่ จะให้การอย่างไร

ตอบ ข้าฯ ทราบและเข้าใจข้อกล่าวหาตามที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบดีแล้ว ข้าฯ ขอให้การ**รับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา** ด้วยความเต็มใจของข้าฯเอง ไม่ได้เกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อให้ข้าฯ ให้การแต่อย่างใด

ถาม ท่านจะให้การรับสารภาพอย่างไร

ตอบ ก่อนเกิดข้าฯ ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นผู้ช่วยแพทย์ในคลินิกเสริมความงามแถวลาดพร้าวต่อมาประมาณต้นปี ๒๕๖๓ เริ่มมีสถานการณ์ของโรคโควิด-๑๙ เป็นเหตุให้คลินิกที่ข้าฯ ทำงานอยู่หยุดกิจการชั่วคราวและเลิกจ้างงานข้าฯ จากนั้นข้าฯ จึงหารายได้เพื่อดำรงชีวิตโดยการรับจ้างฉีดโบท็อกซ์ให้บุคคลทั่วไป ต่อมาประมาณวันที่ ๒ มิ.ย. ๒๕๖๓ ได้มีผู้หญิงทราบภายหลังว่าเป็นสายลับของเจ้าหน้าที่ ติดต่อข้าฯ ผ่านทางเฟซบุ๊ก เพื่อจ้างให้ข้าฯ ฉีดโบท็อกซ์ และได้ตกลงนัดหมายฉีดโบท็อกซ์ในวันที่ ๕ มิ.ย. ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. ที่บ้านที่เกิดเหตุซึ่งเป็นบ้านพักอาศัยของข้าฯ กับมารดา เมื่อถึงเวลานัดสายลับได้มาพบข้าฯ ซึ่งข้าฯ ได้เตรียมตัวยาและอุปกรณ์เข็มฉีดยาไว้แล้วแต่ยังไม่ได้บรรจุตัวยาไว้ในเข็มฉีดยาแต่อย่างใด ระหว่างนั้นได้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาแสดงหมายค้นของศาลขอตรวจค้นบ้านของข้าฯ ผลการตรวจค้นก็พบของกลาง ๒๗ รายการ

ใบต่อคำให้การของ น.ส. [redacted] ผู้ต้องหา แผ่นที่ ๖

ตามที่ปรากฏในบัญชีของกลางที่ข้าฯ ลงชื่อรับรองไว้แล้ว โดยของกลางทั้งหมดเป็นของข้าฯ ที่ใช้มีไว้เพื่อใช้ในการรับจ้างฉีดโบท็อกซ์ให้ลูกค้า ตามวันเวลาเกิดเหตุได้มีสายลับติดต่อนัดหมายให้ข้าฯ เพื่อฉีดโบท็อกซ์จริงในการฉีดโบท็อกซ์ให้ลูกค้าแต่ละครั้งข้าฯจะคิดค่ายารวมบริการฉีดราคาประมาณ ๓,๐๐๐ – ๔,๐๐๐ บาท และสถานที่นัดหมายเพื่อฉีดก็จะเป็นที่พักของลูกค้าหรือบ้านที่เกิดเหตุของข้าฯ แล้วแต่จะสะดวกเลือกสถานที่ใด

ถาม ของกลางทั้ง ๒๗ รายการ เป็นของผู้ใด

ตอบ ของกลางทั้ง ๒๗ รายการ เป็นของข้าฯ ที่ใช้ในการบริการลูกค้าที่มาใช้บริการเสริมความงามกับข้าฯ

ถาม ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ มีไว้เพื่อใช้ทำอะไร

ตอบ ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ เป็นของข้าฯ ที่มีไว้ใช้บริการแก่ลูกค้า โดยมีวิธีการใช้และวัตถุประสงค์ดังนี้

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗ เป็นโบท็อกซ์ใช้ฉีดเข้าร่างกายบริเวณใบหน้า เพื่อให้รูปหน้าเรียวขึ้น

ของกลางลำดับที่ ๑๖ Lidocaine ๒% and Adrenaline (Drocanil-A) เป็นยาชาชนิดฉีด

ของกลางลำดับที่ ๑๘ Vitamin c injeuiion เป็นยาใช้ทารักษาสิวอักเสบ

ของกลางลำดับที่ ๑๙-๒๓ เป็นวิตามินผิว ใช้ฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้ผิวขาวกระจ่างใส

ของกลางลำดับที่ ๒๔ Neuramis Deep Lidocaine เป็นฟิลเลอร์ใช้ฉีดเข้าร่างกายบริเวณคางเพื่อเสริมเปลี่ยนแปลงลักษณะของคาง ให้มีลักษณะตามที่ต้องการ

ถาม ท่านได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาลโดยถูกต้องหรือไม่อย่างไร

ตอบ ข้าฯ ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล และไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาล รวมทั้งไม่ได้รับอนุญาตอย่างใดๆ เกี่ยวกับสถานพยาบาลใดๆ ทั้งสิ้น

ถาม ท่านได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบันหรือไม่

ตอบ ข้าฯ ไม่ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบันแต่อย่างใด

ถาม มีผู้ใดร่วมทำการกับท่านในคดีนี้หรือไม่

ตอบ ข้าฯ กระทำการในคดีนี้แต่เพียงผู้เดียว ไม่มีผู้ใดร่วมกระทำการของข้าฯ ในเรื่องนี้

ถาม ท่านหาลูกค้ามาฉีดโบท็อกซ์อย่างไร

ตอบ ข้าฯ โพสต์ข้อความหาลูกค้าผ่านช่องทางเฟซบุ๊กของข้าฯ เริ่มตั้งแต่ประมาณต้นปี ๒๕๖๓ เรื่อยมา และได้ลูกค้าจากเพื่อนๆ ที่รู้จักกันแนะนำลูกค้ามาให้บ้าง

ถาม ท่านจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีนี้อีกหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ไม่มี

ถาม มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ใดในคดีนี้หรือไม่

ตอบ ไม่มี

เป็นความจริง อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง

(ลงชื่อ) ผู้ต้องหา

(ลงชื่อ) พ.ต.ท. สอบสวน/พิมพ์/อ่าน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

<u>บันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ผู้กล่าวโทษหรือพยาน</u>

คำให้การของ นาย [redacted]

เป็นพยานที่ ๑

บัตรประจำตัวราชการเลขที่ .....

ออกเมื่อ.....

หมดอายุ.....

ออกโดย กระทรวงสาธารณสุข

พ.ต.ท. บันทึก

สถานีตำรวจ กก.๔ บก.ปคบ. **อำเภอ** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๖ **เดือน** ตุลาคม **พ.ศ.**๒๕๖๓

คดีระหว่าง ร.ต.อ.ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง **ผู้กล่าวหา**

น.ส. [redacted] **ผู้ต้องหา**

ต่อหน้า พ.ต.ท.เกรียงไกร ทองไพร

สารวัตร (สอบสวน) กก.๔ บก.ปคบ.

สอบสวนที่ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ชื่อ นาย [redacted] **อายุ** ๕๗ **ปี**

เชื้อชาติ ไทย **สัญชาติ** ไทย **ศาสนา** พุทธ

อาชีพ (ลงให้ชัดเจนว่าอาชีพชนิดใด ถ้าเป็นข้าราชการให้ปรากฏว่าในหรือนอกราชการ มีเบี้ยหวัดหรือมีบำเหน็จหรือมีบำนาญให้ลงตามประเภทรับ)

รับราชการ โทร. [redacted]

ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ **หมู่ที่** **ตำบล**

ชื่อผู้ใหญ่บ้าน **ชื่อกำนัน**

อำเภอ **จังหวัด**

ชื่อบิดา **ชื่อมารดา**

เกี่ยวข้องเป็นอะไรกับคู่กรณี ไม่เกี่ยวข้อง สาบานตนแล้ว

ขอให้ถ้อยคำว่า จะให้การต่อพนักงานสอบสวนด้วยความสัตย์จริงทุกประการดังต่อไปนี้

<u>ถาม</u> รับราชการประจำอยู่ที่ใดมีตำแหน่งหน้าที่อย่างไร

<u>ตอบ</u> ข้าฯ รับราชการประจำอยู่ที่ กองยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ตำแหน่ง นักวิชาการอาหารและยาปฏิบัติการ มีหน้าที่ในตรวจสอบและเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์ยาให้เป็นไปตามกฎหมาย และปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย

เป็นความจริง อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง

(ลงชื่อ) พยาน

(ลงชื่อ) พ.ต.ท. สอบสวน/พิมพ์/อ่าน

ใบต่อคำให้การของ นาย [redacted] พยาน แผ่นที่ ๑

ถาม ท่านเกี่ยวข้องกับคดีนี้อย่างไร

ตอบ ข้าฯ รับราชการประจำอยู่ที่กองยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ตำแหน่งนักวิชาการอาหารและยาปฏิบัติการ เป็นผู้ตรวจสอบของกลางตามหนังสือของ กก.๔ บก.ปคบ. ที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๔/๒๖๓๙ ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง ขอความร่วมมือตรวจสอบการขึ้นทะเบียนตำรับยา/ใบอนุญาตเกี่ยวกับยา

ถาม ผลการตรวจสอบเป็นอย่างไร

ตอบ ของกลางที่ส่งมาตรวจสอบตามหนังสือที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๔/๒๖๓๙ ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓ ดังกล่าวข้างต้น มีจำนวน ๑๐ รายการ ผลการตรวจสอบปรากฏ ดังนี้

๑. ของกลางตามหนังสือส่งตรวจลำดับที่ ๒ (ตามบัญชีของกลางลำดับที่ ๑๖) ชื่อผลิตภัณฑ์ Drocanil-A ทะเบียนยาเลขที่ ๒A ๙๑/๓๘ เป็นยาแผนปัจจุบันที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้แล้ว

๒. ของกลางตามหนังสือส่งตรวจลำดับที่ ๔ (ตามบัญชีของกลางลำดับที่ ๑๘) ชื่อผลิตภัณฑ์ Vitamin C Injection ทะเบียนยาเลขที่ ๑A ๓๕๕๗/๓๐ เป็นยาแผนปัจจุบันที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้แล้ว

๓. ของกลางตามหนังสือส่งตรวจลำดับที่ ๑, ๓, ๕-๑๐ (ตามบัญชีของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙-๒๔) ตรวจสอบแล้วไม่พบว่าได้รับการขึ้นทะเบียนตำรับยาจากกองยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาแต่อย่างใด

๔. ของกลางตามหนังสือส่งตรวจลำดับที่ ๑, ๓ (ตามบัญชีของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗) ชื่อผลิตภัณฑ์ Botulax ๒๐๐ ในฉลากแสดงตัวยาสำคัญคือ Botulinum Toxin Type A มีวิธีใช้โดยการฉีดเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ เป็นยาแผนปัจจุบัน และไม่พบว่าได้รับการขึ้นทะเบียนตำรับยา

๕. ของกลางตามหนังสือส่งตรวจลำดับที่ ๕ (ตามบัญชีของกลางลำดับที่ ๑๙) ชื่อผลิตภัณฑ์ DHNP Vitamin C inj.๑๐g./๒๐ml.ในฉลากแสดงตัวยาสำคัญคือ Vitamin C มีวิธีใช้โดยการฉีดเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ เป็นยาแผนปัจจุบัน และไม่พบว่าได้รับการขึ้นทะเบียนตำรับยา

๖. ของกลางตามหนังสือส่งตรวจลำดับที่ ๑๐ (ตามบัญชีของกลางลำดับที่ ๒๔) ชื่อผลิตภัณฑ์ NEURAMIS DEEP ในฉลากแสดงตัวยาสำคัญคือ LIDOCAINE มีวิธีใช้โดยการฉีดเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ จัดเป็นยาแผนปัจจุบัน และไม่พบว่าได้รับการขึ้นทะเบียนตำรับยา

๗. ของกลางตามหนังสือส่งตรวจลำดับที่ ๖-๙ (ตามบัญชีของกลางลำดับที่ ๒๐-๒๓) หากสอบสวนพบว่ามีวิธีใช้โดยการฉีดเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ก็เข้าข่ายเป็นยาแผนปัจจุบัน และไม่พบว่าได้รับการขึ้นทะเบียนตำรับยา

๘. ตรวจสอบแล้วไม่พบว่า น.ส. [redacted] ผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบันจากกองยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาแต่อย่างใด

รายละเอียดปรากฏตามหนังสือกองยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ที่ สธ ๑๐๐๙.๕/๑๘๓๓ ลงวันที่ ๒๕ มิ.ย. ๒๕๖๓ และถือเอาเป็นส่วนหนึ่งของคำให้การของข้าฯ

ถาม ท่านจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีนี้อีกหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ไม่มี

ถาม มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ใดในคดีนี้หรือไม่

ตอบ ไม่มี

เป็นความจริง อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง

(ลงชื่อ) พยาน

(ลงชื่อ) พ.ต.ท. สอบสวน/พิมพ์/อ่าน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
<u>บันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ผู้กล่าวโทษหรือพยาน</u>

คำให้การของ นาย [redacted]
เป็นพยานที่ ๒

บัตรประจำตัวราชการเลขที่ [redacted]
ออกเมื่อ ๒ พ.ย. ๒๕๕๘
หมดอายุ ๑ พ.ย. ๒๕๖๓
ออกโดย กระทรวงสาธารณสุข

พ.ต.ท. บันทึก

สถานีตำรวจ กก.๔ บก.ปคบ. **อำเภอ** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพมหานคร
วันที่ ๖ **เดือน** ตุลาคม **พ.ศ.**๒๕๖๓

คดีระหว่าง ร.ต.อ.ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง **ผู้กล่าวหา**
น.ส. [redacted] **ผู้ต้องหา**

ต่อหน้า พ.ต.ท.เกรียงไกร ทองไพร
สารวัตร (สอบสวน) กก.๔ บก.ปคบ.

สอบสวนที่ สำนักยาและวัตถุเสพติด กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ชื่อ นาย [redacted] **อายุ** **ปี**
เชื้อชาติ ไทย **สัญชาติ** ไทย **ศาสนา** พุทธ
อาชีพ (ลงให้ชัดเจนว่าอาชีพชนิดใด ถ้าเป็นข้าราชการให้ปรากฏว่าในหรือนอกราชการ มีเบี้ยหวัดหรือมีบำเหน็จหรือมีบำนาญให้ลงตามประเภทรับ)
รับราชการ [redacted]
ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ **หมู่ที่** **ตำบล**
ชื่อผู้ใหญ่บ้าน **ชื่อกำนัน**
อำเภอ **จังหวัด**
ชื่อบิดา **ชื่อมารดา**
เกี่ยวข้องเป็นอะไรกับคู่กรณี ไม่เกี่ยวข้อง สาบานตนแล้ว
ขอให้ถ้อยคำว่า จะให้การต่อพนักงานสอบสวนด้วยความสัตย์จริงทุกประการดังต่อไปนี้

<u>ถาม</u> รับราชการประจำอยู่ที่ใดมีตำแหน่งหน้าที่อย่างไร

<u>ตอบ</u> ข้าฯ รับราชการประจำอยู่ที่ สำนักยาและวัตถุเสพติด กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ตำแหน่ง เภสัชกรชำนาญการ มีหน้าที่ในตรวจวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ยาของกลางที่หน่วยงานส่งมาตรวจวิเคราะห์ และปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย

เป็นความจริง อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง

(ลงชื่อ) พยาน
(ลงชื่อ) พ.ต.ท. สอบสวน/พิมพ์/อ่าน

ใบต่อคำให้การของ นาย [redacted] พยาน แผ่นที่ ๑

ถาม ท่านเกี่ยวข้องกับคดีนี้อย่างไร

ตอบ ข้าฯ รับราชการประจำอยู่ที่สำนักยาและวัตถุเสพติด กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ตำแหน่ง เภสัชกรชำนาญการ เป็นผู้ตรวจวิเคราะห์ของกลางตามหนังสือของ กก.๔ บก.ปคบ. ที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๔/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๙ มิ.ย. ๖๓

ถาม สำนักยาและวัตถุเสพติด กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ รับของกลางที่พนักงานสอบสวนส่งตรวจเมื่อใด มีของกลางจำนวนเท่าใด

ตอบ สำนักยาและวัตถุเสพติด กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ตรวจรับของกลางจากพนักงานสอบสวนไว้เพื่อทำการตรวจวิเคราะห์ เมื่อวันที่ ๙ มิ.ย. ๖๓ โดยตามหนังสือของ กก.๔ บก.ปคบ. ที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๔/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๙ มิ.ย. ๖๓ ส่งของกลางมาตรวจวิเคราะห์ จำนวน ๑๐ รายการ ในการตรวจรับของกลางของสำนักยาและวัตถุเสพติด กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้รับของกลางไว้ตรวจวิเคราะห์ ๖ รายการ และไม่สามารถรับของกลางไว้ตรวจตามระเบียบได้ ๔ รายการ โดยได้ส่งคืนให้กับพนักงานสอบสวน ดังนี้

- ของกลางตามหนังสือส่งตรวจ ลำดับที่ ๑ (Botulax ๒๐๐) เนื่องจากตัวอย่างเปลี่ยนสภาพ
- ของกลางตามหนังสือส่งตรวจ ลำดับที่ ๒, ๗, ๙ เนื่องจากตัวอย่างเป็นยาหมดอายุตามวันเดือนปีที่หมดอายุที่ระบุแสดงไว้ในฉลาก โดยของกลางลำดับที่ ๒ (Lidocaine ๒% and Adrenaline (Drocanil-A)) ฉลากระบุวันหมดอายุ ๒๗ MAY ๒๐๒๐ (๒๗ พ.ค. ๒๕๖๓), ลำดับที่ ๗ (Luthlone (Glutathione Reduced)) ๒๒.๐๓.๐๒ (๒๒ มี.ค. ๒๕๖๓), ลำดับที่ ๙ (Glutax Gold (Glutahione extracts ๓๐๐ g) ฉลากระบุวันหมดอายุ ๑๑/๒๐๑๘ (พ.ย. ๒๕๖๑) ตามของกลางที่พนักงานสอบสวนส่งให้ตรวจดู

ถาม ผลการตรวจวิเคราะห์ของกลางเป็นอย่างไร

ตอบ ของกลางที่รับไว้ตรวจ จำนวน ๖ รายการ ปรากฏผลตรวจวิเคราะห์ ดังนี้

๑. Botulax ๒๐๐ unit/vial ตรวจพบ Botulinum Toxin Type A เป็นยาฉีด จัดเป็นยาแผนปัจจุบันประเภทยาอันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาอันตราย ข้อ ๓(๖๖)

๒. Vitamin c injeuiion ตรวจพบ วิตามินซี (vitamin C) เป็นยาฉีด จัดเป็นยาแผนปัจจุบันประเภทยาอันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาอันตราย ข้อ ๓(๖๖)

๓. DHNP Vitamin C ๑๐ g/๒๐ ml ตรวจพบ วิตามินซี (vitamin C) เป็นยาฉีด จัดเป็นยาแผนปัจจุบัน ประเภทยาอันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาอันตราย ข้อ ๓(๖๖)

๔. CHP (Hydro plus Coenzyme ๓๒๐ mg/Glutahione ๘๐๐๐ mg ตรวจพบ วิตามินซี (vitamin C) เป็นยาฉีด จัดเป็นยาแผนปัจจุบัน ประเภทยาอันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาอันตราย ข้อ ๓(๖๖)

๕. Filorgab (Cleo Fresh Glutahione ๗๐,๐๐๐) ตรวจไม่พบกลูตาไธโอน

รายละเอียดผลการตรวจตามหนังสือกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่ สธ ๐๖๒๒.๒/๓๔๙๕ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ และขอถือเอาเป็นส่วนหนึ่งของคำให้การของข้าฯ ด้วย

ตอบ ไม่มี

ถาม มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ใดในคดีมาก่อนหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ไม่มี

เป็นความจริง อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง

(ลงชื่อ) พยาน

(ลงชื่อ) พ.ต.ท. สอบสวน/พิมพ์/อ่าน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
<u>บันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ผู้กล่าวโทษหรือพยาน</u>

คำให้การของ ด.ต. สนิท บูรณ์เจริญ **เป็น**พยานที่ ๓

สถานีตำรวจ กก.๔ บก.ปคบ. **อำเภอ** หลักสี่ **จังหวัด** กรุงเทพมหานคร
วันที่ ๕ **เดือน** มิถุนายน **พ.ศ.**๒๕๖๓

คดีระหว่าง ร.ต.อ.ธวัชชัย จุ้ยชุมแสง **ผู้กล่าวหา**
น.ส. [redacted] **ผู้ต้องหา**

ต่อหน้า
พ.ต.ท. พ.ต.ท.เกรียงไกร ทองไพร
สว.(สอบสวน)ฯ สารวัตร (สอบสวน) กก.๔ บก.ปคบ.

สอบสวนที่ กก.๔ บก.ปคบ.

ชื่อ ด.ต.สนิท บูรณ์เจริญ **อายุ** ๕๐ **ปี**
เชื้อชาติ ไทย **สัญชาติ** ไทย **ศาสนา** พุทธ
อาชีพ (ลงให้ชัดเจนว่าอาชีพชนิดใด ถ้าเป็นข้าราชการให้ปรากฏว่าในหรือนอกราชการ มีเบี้ยหวัดหรือมีบำเหน็จหรือมีบำนาญให้ลงตามประเภทรับ)
รับราชการตำรวจ
ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ **หมู่ที่** **ตำบล**
ชื่อผู้ใหญ่บ้าน **ชื่อกำนัน**
อำเภอ **จังหวัด**
ชื่อบิดา **ชื่อมารดา**
เกี่ยวข้องเป็นอะไรกับคู่กรณี ไม่เกี่ยวข้อง สาบานตนแล้ว

ขอให้ถ้อยคำว่า จะให้การต่อพนักงานสอบสวนด้วยความสัตย์จริงทุกประการดังต่อไปนี้

<u>ถาม</u> รับราชการประจำอยู่ที่ใดมีตำแหน่งหน้าที่อย่างไร

<u>ตอบ</u> ข้าฯรับราชการตำรวจประจำอยู่ที่ กก.๔ บก.ปคบ. ยศดาบตำรวจ ตำแหน่ง ผบ.หมู่ กก.๔ บก.ปคบ. มีอำนาจหน้าที่สืบสวน ปราบปราม จับกุมผู้ที่กระทำผิดกฎหมายที่มีโทษทางอาญาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายเกี่ยวกับยา อาหาร เครื่องสำอาง วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท สถานพยาบาล สถานบริการเพื่อสุขภาพ รวมทั้งความผิดตามกฎหมายอื่นอันมีโทษอาญาที่เกี่ยวเนื่องกัน และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย

(ลงชื่อ) ด.ต. พยาน
(ลงชื่อ) พ.ต.ท. สอบสวน/พิมพ์/อ่าน

ใบต่อคำให้การของ ด.ต.สนิท บูรณ์เจริญ พยาน แผ่นที่ ๑

ถาม ท่านเกี่ยวข้องในคดีนี้อย่างไร

ตอบ ข้าฯ กับพวกเจ้าหน้าที่ตำรวจ กก.๔ บก.ปคบ. เจ้าหน้าที่กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ และเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี ได้ร่วมกันจับกุมตัว น.ส. [redacted] อายุ ๒๘ ปี ผู้ต้องหา พร้อมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี โดยกล่าวหาว่า “ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา” เพื่อให้รับโทษตามกฎหมาย

ถาม เหตุเกิดและจับกุมผู้ต้องหาที่ไหนเมื่อใด

ตอบ เหตุเกิดและจับกุมผู้ต้องหาที่บ้านเลขที่ [redacted] หมู่ที่ [redacted] ต.บางรักพัฒนา อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๔๐ น.

ถาม ของกลางที่ยึดนำส่งพนักงานสอบสวนในคดีนี้มีอะไรบ้าง

ตอบ ข้าฯ กับพวกร่วมกันจับกุมตัวผู้ต้องหาพร้อมของกลาง มีดังนี้

๑. เข็มฉีดยา เบอร์ ๓๐ (NIPRO)	จำนวน ๒ ชิ้น
๒. เข็มฉีดยา เบอร์ ๑๘ (NIPRO)	จำนวน ๑ ชิ้น
๓. สลิ้งซ์ ๑ มิล (NIPRO)	จำนวน ๔ ชิ้น
๔. สำลีชุปแอลกอฮอล์	จำนวน ๑ ตลับ
๕. ถาดรูปกรวยพร้อมถุงมือ	จำนวน ๑ อัน
๖. Botulax ๒๐๐	จำนวน ๑ ขวด
๗. สลิ้งซ์ (NIPRO) ขนาด ๑๐ ml	จำนวน ๗ ชิ้น
๘. เข็มฉีดยา เบอร์ ๓๐ (NIPRO) ซองสีส้ม	จำนวน ๒๕ ชิ้น
๙. เข็มร้อยไหม บรรจุห่อละ ๑๐ ชิ้น	จำนวน ๒ ชุด
๑๐. แอลกอฮอล์ ใช้แล้ว	จำนวน ๑ ขวด
๑๑. ขวดน้ำเกลือใช้แล้ว	จำนวน ๑ ขวด
๑๒. สลิ้งซ์ ขนาด ๑๐ ml บรรจุกล่องสีฟ้า ๑ กล่อง	จำนวน ๘๐ ชิ้น
๑๓. สลิ้งซ์ (NIPRO) ขนาด ๒๐ ml	จำนวน ๓ ชิ้น
๑๔. สลิ้งซ์ (NIPRO) ขนาด ๑๐ ml	จำนวน ๑๐ ชิ้น
๑๕. สลิ้งซ์ (NIPRO) ขนาด ๕ ml	จำนวน ๑๖ ชิ้น
๑๖. Lidocaine ๒% and Adrenaline (Drocanil-A)	จำนวน ๑ ขวด
๑๗. Botulax ๒๐๐ unit/vial (พบในตู้เย็น)	จำนวน ๑ กล่อง
๑๘. Vitamin c injection	จำนวน ๑ vial
๑๙. DHNP Vitamin C ๑๐ g/๒๐ ml	จำนวน ๑ ขวด
๒๐. CHP (Hydro plus Coenzyme ๓๒๐ mg/Glutahione ๘๐๐๐ mg	จำนวน ๑ ขวด
๒๑. Luthlone (Glutathione Reduced)	จำนวน ๑ ขวด
๒๒. Filorga (Cleo Fresh Glutahione ๗๐,๐๐๐)	จำนวน ๑ ขวด
๒๓. Glutax Gold (Glutahione extracts ๓๐๐ g)	จำนวน ๑ ขวด

ใบต่อคำให้การของ ด.ต.สนิท บูรณ์เจริญ พยาน แผ่นที่ ๒

๒๔. Neuramis Deep Lidocaine จำนวน ๑ กล่อง
๒๕. Glutax ๘๐,๐๐๐GS (mirna OXygenox Q๑๐ ๙๒๐ mg) จำนวน ๑ กล่อง
๒๖. Liporase (Hyaluronidase) จำนวน ๑๑ vial
๒๗. Dermaheal HSR (Hyaluronicaud Rejuveneting ๕ ml จำนวน ๘ ขวด

รวมของกลาง ๒๗ รายการ

ของกลางลำดับที่ ๑ – ๖ เป็นอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์และยาที่ผู้ต้องหาจัดเตรียมสำหรับใช้กับสายลับที่มาใช้บริการฉีดโบท็อกซ์

ของกลางลำดับที่ ๖ เป็นยาแผนปัจจุบันที่ผู้ต้องหาเตรียมนำมาฉีดให้สายลับ

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ เป็นยาแผนปัจจุบัน

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐-๒๔ เป็นยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา

ของกลางลำดับที่ ๑-๕, ๗-๑๕, ๒๕-๒๗ เป็นอุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์

ถาม ขอทราบพฤติการณ์เกี่ยวกับคดี

ตอบ ก่อนเกิดเหตุ ข้าฯ กับพวกสืบสวนทราบว่ามีการลักลอบขายโบท็อกซ์และเปิดให้บริการรับจ้างฉีดฟิลเลอร์ ฉีดโบท็อกซ์โดยผู้ใช้เฟซบุ๊กชื่อ “[redacted]” ให้บริการอยู่สถานที่เกิดเหตุบ้านเลขที่ [redacted] หมู่ที่ [redacted] ต.บางรักพัฒนา อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี จึงได้ประสานงานร่วมกับเจ้าหน้าที่กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ และเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี เพื่อตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและจับกุมผู้กระทำความผิด โดยวางแผนให้สายลับ (ไม่ประสงค์ออกนาม) ติดต่อกับผู้ต้องหาทางเฟซบุ๊กสอบถามและซื้อบริการฉีดโบท็อกซ์ลดรอยย่นใบหน้า ผู้ต้องหานัดหมายให้สายลับมาทำการฉีดโบท็อกซ์ ณ บ้านที่เกิดเหตุในวันที่ ๕ มิ.ย. ๒๕๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. เมื่อถึงวันนัดหมาย ข้าฯ กับพวกตามบันทึกจับกุมและสายลับได้เดินทางไปเฝ้าสังเกตการณ์อยู่ใกล้บ้านที่เกิดเหตุ พอถึงเวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. จึงได้ให้สายลับเข้าไปบ้านที่เกิดเหตุ เมื่อสายลับเข้าไปในบ้านที่เกิดเหตุได้พบกับ น.ส. [redacted] ผู้ต้องหา อยู่ภายในบ้าน ผู้ต้องหาได้ตรวจดูโครงสร้างรูปทรงใบหน้าของสายลับแล้วให้คำแนะนำและแจ้งราคาฉีดโบท็อกซ์ลดรอยย่นหน้าผากให้สายลับทราบ จากนั้นผู้ต้องหาได้จัดเตรียมเข็มฉีดยา สลิ้งซ์ สำลีชุบแอลกอฮอล์ ยาโบท็อกซ์ (ของกลางลำดับที่ ๑-๖) ที่จะใช้ฉีดให้สายลับนำมาวางบนโต๊ะที่ตั้งอยู่หน้าโซฟาที่ผู้ต้องหาให้สายลับนั่งรออยู่ ขณะที่ผู้ต้องหากำลังจะทำการฉีดโบท็อกซ์ให้สายลับ สายลับได้ส่งสัญญาณทางโทรศัพท์ให้ข้าฯ กับพวกทราบโดยส่งข้อความทางแอปพลิเคชันไลน์ตามที่นัดหมายไว้ ข้าฯ กับพวกจึงรีบเข้าไปในบ้านที่เกิดเหตุ พบผู้ต้องหาและสายลับอยู่ภายในบ้าน ข้าฯ ได้แสดงหมายค้นของศาลจังหวัดนนทบุรี ที่ ๔๒๒/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๕ มิ.ย. ๒๕๖๓ ให้ผู้ต้องหาดู แล้วทำการตรวจค้นภายในบ้านที่เกิดเหตุ พบของกลางลำดับที่ ๑-๖ วางอยู่บนโต๊ะหน้าโซฟาที่สายลับนั่งอยู่ ผู้ต้องหารับว่าเป็นยาและอุปกรณ์เข็มฉีดยาที่เตรียมไว้ใช้ฉีดให้สายลับ และข้าฯ กับพวกตรวจค้นพบของกลางรายการอื่นๆ รวมของกลางทั้งหมดจำนวน ๒๗ รายการ รายละเอียดตามที่ข้าฯ ให้การไว้แล้วข้างต้น สอบถามผู้ต้องหารับว่ารับจ้างฉีดโบท็อกซ์เสริมความงาม โดยใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับให้บริการลูกค้าเป็นประจำ

ใบต่อคำให้การของ ด.ต.สนิท บูรณ์เจริญ พยาน แผ่นที่ ๓

ยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์ของกลางทั้งหมดที่ตรวจค้นพบเป็นสิ่งที่ผู้ต้องหาจัดหานำมาเก็บไว้ที่บ้านที่เกิดเหตุเพื่อขายและใช้สำหรับให้บริการแก่ลูกค้า ผู้ต้องหายอมรับว่ากำลังจะฉีดโบท็อกซ์ลดรอยย่นบนใบหน้าให้สายลับก่อนที่เจ้าหน้าที่จะเข้ามาตรวจค้นจริง

ข้าฯ กับพวกได้ตรวจสอบและสอบถามผู้ต้องหาแล้ว พบว่าผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาล และไม่ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบัน ข้าฯ กับพวกจึงร่วมกันจับกุมผู้ต้องหาพร้อมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี โดยกล่าวหาว่า “ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา” เพื่อให้ได้รับโทษตามกฎหมาย

ถาม สถานที่เกิดเหตุมีลักษณะอย่างไร

ตอบ บ้านที่เกิดเหตุเป็นบ้านพักอาศัยสองชั้น บริเวณชั้นหนึ่งเป็นห้องรับแขกมีเตียงโซฟา ตรวจค้นภายในบ้าน พบมีผลิตภัณฑ์ยาอยู่ภายในตู้เย็น พบขวดยา กล่องยา อุปกรณ์ทางการแพทย์ เช่น น้ำเกลือ แอลกอฮอล์ สลิ้งซ์ เข็มฉีดยาที่ใช้งานแล้วและที่ยังไม่ได้ใช้งาน กระจายอยู่ตามบนโต๊ะและชั้นวางของตู้เย็นภายในบ้านที่เกิดเหตุ เป็นหลักฐานว่าผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่จัดเก็บผลิตภัณฑ์ยาและเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ และใช้เป็นสถานที่สำหรับรับจ้างฉีดโบท็อกซ์ ซึ่งเป็นการให้บริการทางการแพทย์ ด้วยการประกอบวิชาชีพเวชกรรมด้านศัลยกรรมความงาม ประกอบกับผู้ต้องหานัดหมายให้สายลับมาฉีดโบท็อกซ์ ณ บ้านที่เกิดเหตุ จึงเชื่อว่าผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุกระทำการให้บริการทางการแพทย์ดังกล่าวประจำอย่างเป็นปกติธุระ ถือว่าผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็น “สถานพยาบาล”

ถาม ผู้ต้องหาได้รับอนุญาตอย่างใดๆ เกี่ยวกับทางการแพทย์และสถานพยาบาลหรือไม่

ตอบ ได้ตรวจสอบแล้วปรากฏว่า ผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล ไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาล ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม และไม่ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบันแต่อย่างใด

ถาม ผู้ต้องหากระทำความผิดตามฐานความผิดในคดีนี้อย่างไร

ตอบ ขณะเกิดเหตุผู้ต้องหากำลังจะฉีดโบท็อกซ์ลดรอยย่นให้สายลับ ณ สถานที่เกิดเหตุ การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นความผิด ดังนี้

๑. ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต

บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่ที่ผู้ต้องหานัดหมายให้สายลับมาฉีดโบท็อกซ์ โดยผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับรับจ้างฉีดโบท็อกซ์เสริมความงาม อันเป็นการประกอบโรคศิลปะอย่างหนึ่ง ประกอบกับตรวจค้นพบยาและอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ทั้งที่ใช้งานแล้วและยังไม่ได้ใช้งานอยู่ภายในบ้านที่เกิดเหตุ จึงเชื่อได้ว่าผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเพื่อกระทำการดังกล่าวเป็นประจำอย่างเป็นปกติธุระ จึงถือว่าบ้านที่เกิดเหตุเป็น “สถานพยาบาล” เมื่อผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเปิดให้บริการทางการแพทย์ด้านศัลยกรรมความงามโดยมีค่าบริการ การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นการประกอบกิจการสถานพยาบาล โดยไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาลแต่อย่างใด

ใบต่อคำให้การของ ด.ต.สนิท บูรณ์เจริญ พยาน แผ่นที่ ๔

๒. ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต

บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่ซึ่งผู้ต้องหาใช้เพื่อให้บริการทางการแพทย์ อันถือว่าเป็นการประกอบกิจการสถานพยาบาลของผู้ต้องหา โดยผู้ต้องหาเป็นผู้ดูแลสถานที่เกิดเหตุ และเป็นผู้ทำการทางการแพทย์ให้บริการแก่ลูกค้า รวมทั้งผู้ต้องหาเป็นผู้จัดหายาและอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์สำหรับขายและใช้กับลูกค้าที่มาใช้บริการ การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นการดำเนินการสถานพยาบาล โดยไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาลแต่อย่างใด

๓. ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต

ขณะเกิดเหตุผู้ต้องหาตรวจดูโครงสร้างรูปทรงหน้าของสายลับและให้คำแนะนำการฉีดโบท็อกซ์แก่สายลับ แล้วจัดเตรียมเข็มฉีดยาโบท็อกซ์ และกำลังจะทำการฉีดโบท็อกซ์เพื่อลดรอยย่นบนใบหน้าให้สายลับ การกระทำดังกล่าวของผู้ต้องหาเป็นการตรวจวินิจฉัย เป็นการกระทำทางการแพทย์ประกอบโรคศิลปะด้านศัลยกรรมความงาม การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นการประกอบวิชาชีพเวชกรรม โดยไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมแต่อย่างใด

๔. ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ มีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้เกิดผลแก่โครงสร้างร่างกายของมนุษย์ เช่น รูปทรงใบหน้า เปลี่ยนสีผิวทำให้ผิวขาวขึ้น เป็นต้น จึงจัดเป็นยาแผนปัจจุบันตาม พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐ และผู้ต้องหามีของกลางดังกล่าวไว้เพื่อขายและใช้กับลูกค้าที่มาใช้บริการของผู้ต้องหา โดยไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบันแต่อย่างใด

๕. ขายยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐-๒๔ มีวัตถุประสงค์ในการใช้มุ่งหมายให้เกิดผลแก่สุขภาพ โครงสร้าง หรือการกระทำการเปลี่ยนสภาพของร่างกายมนุษย์ จึงจัดว่าเป็นยาตาม พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐ และไม่พบว่าของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐-๒๔ ได้รับการขึ้นทะเบียนตำรับยาแต่อย่างใด และผู้ต้องหามีของกลางดังกล่าวไว้เพื่อขายและใช้บริการให้ลูกค้า

ถาม ท่านจะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดเป็นพยานหลักฐานในคดีนี้อีกหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ไม่มี

ถาม ท่านมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ใดในคดีนี้หรือไม่

ตอบ ไม่มี

เป็นความจริง อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง

(ลงชื่อ) ด.ต. พยาน

(ลงชื่อ) พ.ต.ท. สอบสวน/พิมพ์/อ่าน

ใบต่อคำให้การของ ด.ต.สนิท บูรณ์เจริญ พยาน แผ่นที่ ๕

คำให้การเพิ่มเติม กก.๔ บก.ปคบ.

วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๓

วันนี้ (๒๔ ส.ค. ๖๓) ข้าฯ ด.ต.สนิท บูรณ์เจริญ มาพบกับ พ.ต.ท.เกรียงไกร ทองไพร สว.(สอบสวน) กก.๔ บก.ปคบ. เพื่อให้ปากคำเพิ่มเติมด้วยความสัตย์จริง โดยข้าฯ ได้สาบานตนแล้ว ดังนี้

ถาม ท่านจะให้การเพิ่มเติมอย่างไร

ตอบ ตามที่เมื่อวันที่ ๕ มิ.ย. ๖๓ เวลาประมาณ ๑๓.๔๐ น. ข้าฯ กับพวกได้ร่วมกันจับกุมตัว น.ส. [redacted] อายุ ๒๘ ปี ผู้ต้องหา พร้อมของกลาง ๒๗ รายการ นำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี โดยกล่าวหาว่า “ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต, ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต, ขายยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา และข้าฯ ได้ให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวนแล้วนั้น ข้าฯ ขอให้การเพิ่มเติม ดังนี้

ตามวันเวลาเกิดเหตุ ผู้ต้องหาแจ้งว่าของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ มีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้เกิดผลเปลี่ยนแปลงแก่โครงสร้างร่างกาย เช่น เปลี่ยนแปลงรูปหน้า ทำให้ผิวขาว

จากผลการตรวจพิสูจน์ของกลาง พิจารณาเกี่ยวกับของกลางได้ ดังนี้

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ มีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้เกิดผลเปลี่ยนแปลงแก่โครงสร้างร่างกาย เช่น เปลี่ยนแปลงรูปหน้า ทำให้ผิวขาว จึงเป็นยาแผนปัจจุบัน

ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๑๘ เป็นยาแผนปัจจุบันที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้แล้ว

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙-๒๔ เป็นยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา

ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ เป็นยาเสื่อมคุณภาพ เนื่องจากฉลากของกลางลำดับที่ ๑๖ ระบุวันหมดอายุ ๒๗ MAY ๒๐๒๐ (๒๗ พ.ค. ๒๕๖๓), ฉลากของกลางลำดับที่ ๒๑ ระบุวันหมดอายุ ๒๒.๐๓.๐๒ (๒๒ มี.ค. ๒๕๖๓), ฉลากของกลางลำดับที่ ๒๓ ระบุวันหมดอายุ ๑๑/๒๐๑๘ (พ.ย. ๒๕๖๑) ดังนั้นของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ จึงเป็นยาที่หมดอายุการใช้งานแล้วตามวันเดือนปีที่ระบุไว้ในฉลาก จึงถือว่าเป็นยาเสื่อมคุณภาพ ตาม พ.ร.บ.ยา มาตรา ๗๒(๓) ประกอบมาตรา ๗๕(๑)

ของกลางลำดับที่ ๑-๕, ๗-๑๕, ๒๕-๒๗ เป็นเครื่องมือแพทย์และวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ ตามวันเวลาเกิดเหตุผู้ต้องหามีของกลางไว้ครอบครองและผู้ต้องหากำลังจะฉีดโบท็อกซ์ให้กับสายลับ โดยใช้บ้านสถานที่เกิดเหตุเป็นสถานที่บริการ การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นความผิด ดังนี้

๑. ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต

ผู้ต้องหานัดหมายทำการฉีดโบท็อกซ์ให้สายลับ ณ บ้านที่เกิดเหตุ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการให้บริการทางการแพทย์ด้วยการประกอบโรคศิลปะประเภทหนึ่ง ผลการตรวจค้นพบยาและอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ทั้งที่ใช้งานแล้ว และที่ยังไม่ได้ใช้งานอยู่ภายในบ้านที่เกิดเหตุ ประกอบกับบ้านที่เกิดเหตุเป็นบ้านที่ผู้ต้องหาพักอาศัยอยู่ประจำ จึงเชื่อว่าผู้ต้องหา

ใบต่อคำให้การของ ด.ต.สนิท บูรณ์เจริญ พยาน แผ่นที่ ๖

ใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับให้บริการทางการแพทย์ดังกล่าวเป็นประจำอย่างเป็นปกติธุระ จึงถือว่าบ้านที่เกิดเหตุเป็น “สถานพยาบาล” เมื่อผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับให้บริการทางการแพทย์ด้านศัลยกรรมความงามแก่ผู้ที่มาใช้บริการอย่างเป็นประจำ การกระทำของผู้ต้องหาจึงเป็นการประกอบกิจการสถานพยาบาล เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล จึงเป็นความผิดฐาน “ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต”

๒. ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต

ผู้ต้องหาใช้บ้านที่เกิดเหตุเป็นสถานที่สำหรับให้บริการทางการแพทย์ด้านศัลยกรรมความงามอันถือว่าเป็นการประกอบกิจการสถานพยาบาล เมื่อปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้จัดการดูแลสถานที่เกิดเหตุ และเป็นผู้กระทำการทางการแพทย์ให้บริการแก่ลูกค้า รวมทั้งผู้ต้องหาเป็นผู้จัดหาผลิตภัณฑ์ยาและอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์สำหรับขายและใช้กับลูกค้าที่มาใช้บริการ การกระทำดังกล่าวของผู้ต้องหาเป็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับกิจการสถานพยาบาลดังกล่าวของผู้ต้องหา อันถือว่าดำเนินการสถานพยาบาล เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาล จึงเป็นความผิดฐาน “ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต”

๓. ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต

ขณะเกิดเหตุผู้ต้องหาตรวจดูโครงสร้างรูปทรงหน้าของสายลับและให้คำแนะนำการฉีดโบท็อกซ์แก่สายลับ แล้วจัดเตรียมเข็มฉีดยาโบท็อกซ์ และกำลังจะทำการฉีดโบท็อกซ์เพื่อลดรอยย่นใบหน้าให้สายลับ การกระทำดังกล่าวของผู้ต้องหาดังกล่าวเป็นการตรวจวินิจฉัย เป็นการกระทำทางการแพทย์ประกอบโรคศิลปะด้านศัลยกรรมความงาม ถือว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นการประกอบวิชาชีพเวชกรรม เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม จึงเป็นความผิดฐาน “ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต”

๔. ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๖-๒๔ มีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้เกิดผลแก่โครงสร้างร่างกาย เช่น เปลี่ยนรูปทรงใบหน้า ทำให้ผิวขาวใสขึ้น จึงจัดเป็นยาแผนปัจจุบันตาม พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐ และโดยเฉพาะของกลางลำดับที่ ๑๖, ๑๘ เป็นยาแผนปัจจุบันที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้แล้ว เมื่อผู้ต้องหามีของกลางดังกล่าวไว้เพื่อขายและใช้กับลูกค้าที่มาใช้บริการของผู้ต้องหาโดยที่ไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบัน จึงเป็นความผิดฐาน “ขายยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต”

๕. ขายยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา

ของกลางลำดับที่ ๖, ๑๗, ๑๙, ๒๐-๒๔ มีวิธีการใช้โดยการฉีดเข้าร่างกายมนุษย์เพื่อให้เกิดผลแก่โครงสร้างร่างกาย เช่น เปลี่ยนรูปทรงใบหน้า ทำให้ผิวขาวใสขึ้นจึงจัดเป็นยาตาม พ.ร.บ.ยา พ.ศ.๒๕๑๐ และไม่พบว่าได้ขึ้นทะเบียนตำรับยาแต่อย่างใด จึงจัดเป็นยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา เมื่อผู้ต้องหามีของกลางดังกล่าวไว้เพื่อขายและใช้บริการให้ลูกค้า จึงเป็นความผิดฐาน “ขายยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา”

ใบต่อคำให้การของ ด.ต.สนิท บูรณ์เจริญ พยาน แผ่นที่ ๗

๖. ขายยาเสื่อมคุณภาพ

ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ เป็นยาเสื่อมคุณภาพ เนื่องจากฉลากของกลางลำดับที่ ๑๖ ระบุวันหมดอายุ ๒๗ MAY ๒๐๒๐ (๒๗ พ.ค. ๒๕๖๓), ฉลากของกลางลำดับที่ ๒๑ ระบุวันหมดอายุ ๒๒.๐๓.๐๒ (๒๒ มี.ค. ๒๕๖๓), ฉลากของกลางลำดับที่ ๒๓ ระบุวันหมดอายุ ๑๑/๒๐๑๘ (พ.ย. ๒๕๖๑) ดังนั้น ของกลางลำดับที่ ๑๖, ๒๑, ๒๓ จึงเป็นยาที่หมดอายุการใช้งานไปแล้วนับแต่วันเดือนปีที่ระบุไว้ในฉลากผลิตภัณฑ์ ถือว่าเป็นยาเสื่อมคุณภาพ ตาม พ.ร.บ.ยา มาตรา ๗๒(๓) ประกอบมาตรา ๗๕(๑) เมื่อผู้ต้องหามีของกลางดังกล่าวไว้เพื่อขายและใช้บริการให้ลูกค้า จึงเป็นความผิดฐาน “ขายยาเสื่อมคุณภาพ”

ถาม ท่านจะให้การเพิ่มเติมอย่างใดอีกหรือไม่

ตอบ ข้าฯ ขอให้การเพิ่มเติมเพียงเท่านี้ นอกจากที่ข้าฯ ให้การเพิ่มเติมในวันนี้ขอถือเอาคำให้การเดิมตามที่ข้าฯ ให้การต่อพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่ ๕ มิ.ย. ๖๓

เป็นความจริง อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง

(ลงชื่อ) ด.ต. พยาน

(ลงชื่อ) พ.ต.ท. สอบสวน/พิมพ์/อ่าน

ด่วนที่สุด

ที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๔/

กองกำกับการ ๔ กองบังคับการปราบปราม
การกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ ฯ อาคารบี ชั้น ๔
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอตรวจสอบการขึ้นทะเบียนและการอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม

เรียน เลขาธิการแพทยสภา

เนื่องด้วยเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๔๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจกองกำกับการ ๔ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ได้ร่วมกันจับกุม นางสาว [redacted] พร้อมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี ในความผิดตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.๒๕๑๐

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี จึงขอความร่วมมือตรวจสอบข้อเท็จจริง ดังนี้ นางสาว [redacted] เลขประจำตัวประชาชน [redacted] ได้ขึ้นทะเบียนและได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม หรือไม่ อย่างไร

ผลการตรวจสอบเป็นประการใดโปรดแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบด้วย

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจโท
(สมชาย รัฐมั่น)
รองผู้กำกับการ (สอบสวน)ฯ ปฏิบัติราชการแทนผู้กำกับการ ๔
กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

พันตำรวจโท เกรียงไกร ทองไพร
โทร. ๐๘-๔๗๖๓-๖๑๐๑

ด่วนที่สุด

ที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๔/

กองกำกับการ ๔ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ ฯ อาคารบี ชั้น ๔ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอตรวจสอบใบอนุญาตประกอบกิจการและดำเนินการสถานพยาบาล/ใบอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน

เรียน นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี

เนื่องด้วยเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๔๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจกองกำกับการ ๔ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ได้ร่วมกันจับกุมตัว นางสาว [redacted] ผู้ต้องหา พร้อมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีในความผิดตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑ ฯลฯ

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี จึงเรียนมายังท่านเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง ดังนี้

๑. นางสาว [redacted] ผู้ต้องหา เลขประจำตัวประชาชน [redacted] ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล และได้รับอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาล หรือไม่ อย่างไร

๒. บ้านเลขที่ [redacted] หมู่ที่ [redacted] ตำบล [redacted] อำเภอ [redacted] จังหวัดนนทบุรี เป็นสถานที่ที่ได้รับอนุญาตเป็นสถานพยาบาล หรือไม่ อย่างไร

๓. นางสาว[redacted] ผู้ต้องหา เลขประจำตัวประชาชน [redacted] ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบัน อย่างไร

ผลตรวจสอบเป็นประการใด โปรดแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบด้วย

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจโท

(สมชาย รัฐมั่น)

รองผู้กำกับการ (สอบสวน)ฯ ปฏิบัติราชการแทนผู้กำกับการ ๔

กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

พันตำรวจโท เกรียงไกร ทองไพร พนักงานสอบสวน

โทร. ๐๘-๔๗๖๓-๖๑๐๑

ด่วนที่สุด

ที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๔/

กองกำกับการ ๔ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ ฯ อาคารบี ชั้น ๔ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความร่วมมือตรวจสอบการขึ้นทะเบียนตำรับยา/ใบอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน

เรียน ผู้อำนวยการสำนักยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างของกลางตามบัญชีของกลางที่ส่งตรวจแนบท้ายหนังสือฉบับนี้

เนื่องด้วยเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๔๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจกองกำกับการ ๔ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ได้ร่วมกันจับกุม นางสาว [redacted] นำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีในความผิดตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี จึงเรียนมายังท่านเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง ดังนี้

๑. ของกลางที่ส่งมาตรวจ จัดเป็นยาตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐ หรือไม่ หากเป็นยาจัดเป็นยาประเภทใด ได้รับการขึ้นทะเบียนตำรับยาหรือไม่ อย่างไร

๒. นางสาว [redacted] เลขประจำตัวประชาชน [redacted] ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบัน หรือได้รับอนุญาตเกี่ยวกับยาอย่างใดๆ หรือไม่

๓. บ้านเลขที่ [redacted] ตำบล [redacted] อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เป็นสถานที่ที่ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนปัจจุบัน หรือได้รับอนุญาตอย่างใดๆ เกี่ยวกับยาหรือไม่

ผลการตรวจสอบเป็นประการใด โปรดแจ้งให้ทราบด้วยเพื่อจะได้ดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจโท

(สมชาย รัฐมั่น)

รองผู้กำกับการ (สอบสวน)ฯ ปฏิบัติราชการแทนผู้กำกับการ ๔

กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

พันตำรวจโท เกรียงไกร ทองไพร

โทร. ๐๘-๔๗๖๓-๖๑๐๑

ด่วนที่สุด

ที่ ตช ๐๐๒๖.(๑๑)๔/

กองกำกับการ ๔ กองบังคับการปราบปราม
การกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ ฯ อาคารบี ชั้น ๔
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอส่งผลิตภัณฑ์ยาของกลางมาตรวจวิเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักยาและวัตถุเสพติด กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างของกลางตามบัญชีของกลางที่ส่งตรวจแนบท้ายหนังสือฉบับนี้

เนื่องด้วยเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๔๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจกองกำกับการ ๔ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ได้ร่วมกันจับกุม นางสาว [redacted] พร้อมของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีในความผิดตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี จึงส่งของกลางท่านเพื่อตรวจวิเคราะห์ส่วนประกอบ ดังนี้

๑. ของกลางที่ส่งมาตรวจมีสารประกอบตัวยาสำคัญใดเป็นส่วนผสมอยู่ด้วยหรือไม่ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับใด

๒. ของกลางที่ส่งตรวจ จัดเป็นยาตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐ หรือไม่ หากเป็นยา จัดเป็นยาประเภทใด

ผลการตรวจวิเคราะห์เป็นประการใด โปรดแจ้งให้ทราบด้วยเพื่อจะได้ดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจโท
(ชนันนัทธ์ สารถวัลย์แพศย์)
ผู้กำกับการ ๔ กองบังคับการปราบปราม
การกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

พันตำรวจโท เกรียงไกร ทองไพร
โทร. ๐๘-๔๗๖๓-๖๑๐๑

รายการบัญชีของกลางส่งตรวจสอบ

๑. Botulax ๒๐๐	จำนวน ๑ ขวด
๒. Lidocaine ๒% and Adrenaline (Drocanil-A)	จำนวน ๑ ขวด
๓. Botulax ๒๐๐unit/vial (พบในตู้เย็น)	จำนวน ๑ ขวด
๔. Vitamin c injection	จำนวน ๑ ขวด
๕. DHNP Vitamin C ๑๐ g/๒๐ ml	จำนวน ๑ ขวด
๖. CHP (Hydro plus Coenzyme ๓๒ ๐mg/Glutahione ๘๐๐๐ mg	จำนวน ๑ ขวด
๗. Luthlone (Glutathione Reduced)	จำนวน ๑ ขวด
๘. Filorga (Cleo Fresh Glutahione ๗๐,๐๐๐)	จำนวน ๑ ขวด
๙. Glutax Gold (Glutahione extracts ๓๐๐ g)	จำนวน ๑ ขวด
๑๐. Neuramis Deep Lidocaine	จำนวน ๑ ขวด

รวมทั้งสิ้น ๑๐ รายการ

พันตำรวจโท
(เกรียงไกร ทองไพร)
สารวัตร (สอบสวน) กองกำกับการ ๔
กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

บรรณานุกรม

๑. สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค.สคบ.กับการคุ้มครองผู้บริโภค พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติฯ พ.ศ.๒๕๕๓

๒. กรมวิชาการเกษตร กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมวัตถุอันตรายทางการเกษตร พิมพ์ครั้ง ๑ กรุงเทพฯ : สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตรฯ พ.ศ.๒๕๕๐

๓. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑ พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรุงเทพฯ : สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมฯ พ.ศ.๒๕๖๓

๔. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา พระราชบัญญัติที่อยู่ในความรับผิดชอบของ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรุงเทพฯ : บริษัท หก หนึ่ง เจ็ด จำกัดฯ พ.ศ.๒๕๖๒

ภาคผนวก

ผนวก ก.
ข้อหาและฐานความผิดที่สำคัญ
พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒

ฐานความผิด	ผิดมาตรา	มีโทษมาตรา	อัตราโทษ
โดยเจตนาก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ ปริมาณ	พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๒๒, ๔๗	๔๗	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน ปรับไม่เกิน ๑ แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
จำหน่ายสินค้าที่ควบคุมฉลาก โดยไม่มีฉลากหรือมีฉลากหรือการแสดงฉลากไม่ถูกต้อง	พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๓๐	๕๒	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑ แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ฝ่าฝืนคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (ห้ามขายสินค้าที่เป็นอันตรายหรือไม่ปลอดภัย)	พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๒๙/๙	๕๖/๔	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี ปรับไม่เกิน ๖ แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการ ว่าด้วยสัญญา ไม่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญาหรือมีข้อสัญญาและแบบถูกต้อง	พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๓๕ ทวิ	๕๗	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี ปรับไม่เกิน ๒ แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการ ว่าด้วยสัญญา ไม่ส่งมอบหลักฐานการรับเงินที่มีรายการและข้อความถูกต้อง	พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๓๕ เบญจ	๕๗	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี ปรับไม่เกิน ๒ แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

คำสั่ง คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ ๙/๒๕๕๘ เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู่ บารากู่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕

ฐานความผิด	ผิดมาตรา	มีโทษ มาตรา	อัตราโทษ
ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ ๒ โดยไม่แจ้งความประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ	มาตรา ๒๒	มาตรา ๗๒	จำคุกไม่เกิน ๑ ปีหรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่	มาตรา ๒๓	มาตรา ๗๓	จำคุกไม่เกิน ๒ ปีหรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตไม่แสดงใบอนุญาตหรือใบแทนไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ทำการ	มาตรา ๓๑	มาตรา ๘๑	ปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท
ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ ๔ โดยผิดกฎหมาย	มาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง	มาตรา ๗๔	จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปีหรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ ๑, ๒, ๓ วัตถุอันตรายปลอม	มาตรา ๔๕ (๑) วรรคสอง, ๔๗	มาตรา ๗๕	จำคุกไม่เกิน ๗ ปีหรือปรับไม่เกิน ๗๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ ๑, ๒, ๓ ผิดมาตรฐาน	มาตรา ๔๕ (๒) วรรคสอง, ๔๘	มาตรา ๗๖	จำคุกไม่เกิน ๕ ปีหรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ ๑, ๒, ๓ เสื่อมคุณภาพ	มาตรา ๔๕ (๓), ๔๙	มาตรา ๗๗	จำคุกไม่เกิน ๑ ปีหรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
โฆษณาวัตถุอันตรายใช้ข้อความที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย	มาตรา ๕๑	มาตรา ๘๔/๑	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือนหรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ขายวัตถุอันตรายโดยไม่มีฉลากหรือมีฉลากแต่ฉลาก หรือการแสดงฉลากไม่ถูกต้อง	มาตรา ๘๓ วรรคแรก	มาตรา ๘๒ วรรคแรก	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือนหรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผลิตวัตถุอันตรายโดยไม่มีฉลากหรือมีฉลากแต่ฉลากหรือการแสดงฉลากไม่ถูกต้อง	มาตรา ๘๓ วรรคสาม	มาตรา ๘๓ วรรคสาม	จำคุกไม่เกิน ๑ ปีหรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๑๑

ฐานความผิด	ผิดมาตรา	มีโทษมาตรา	อัตราโทษ
ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานโดยไม่แสดงหลักฐานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ	มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง	มาตรา ๔๘	จำคุกไม่เกิน ๒ ปีหรือปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน โดยไม่ได้รับอนุญาต			
นำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักร โดยไม่แสดงหลักฐานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ			
นำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต	มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง		
ใช้เครื่องหมายมาตรฐานกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดมาตรฐานแล้ว โดยไม่ได้รับอนุญาต	มาตรา ๓๑	มาตรา ๕๒	จำคุกไม่เกิน ๑ ปีหรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
จำหน่ายหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานโดยรู้อยู่ว่าเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้ทำเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต (ม.๒๐)	มาตรา ๓๖	มาตรา ๕๕	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือนหรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
จำหน่ายหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานโดยรู้อยู่ว่าเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้นำเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต (ม.๒๑)	มาตรา ๓๖	มาตรา ๕๕	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือนหรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
จำหน่ายหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานโดยรู้อยู่ว่าเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องหมายโดยไม่ได้รับอนุญาต (ม.๓๑)	มาตรา ๓๖	มาตรา ๕๕	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือนหรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑

ฐานความผิด	ผิดมาตรา	มีโทษมาตรา	อัตราโทษ
ประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต	มาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง	มาตรา ๕๗	จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสถานพยาบาล (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๓, ๑๘			
ดำเนินการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต	มาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง	มาตรา ๕๗	จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสถานพยาบาล (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๓, ๑๘			
ผู้รับอนุญาตไม่แสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานพยาบาล	มาตรา ๓๑	มาตรา ๕๙	ปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท
ผู้รับอนุญาตไม่แสดงรายละเอียดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ณ สถานพยาบาล	มาตรา ๓๒		
ผู้รับอนุญาตเปลี่ยนแปลงการประกอบกิจการของสถานพยาบาลให้แตกต่างไปจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาต หรือก่อสร้างอาคารขึ้นใหม่หรือดัดแปลงอาคารเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อใช้ในการประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต	มาตรา ๔๐		
ผู้รับอนุญาตเปลี่ยนชื่อสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต	มาตรา ๔๓		
ผู้รับอนุญาตประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยมิได้จัดให้มีผู้ดำเนินการตามมาตรา ๒๓	มาตรา ๒๓	มาตรา ๖๐	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผู้ดำเนินการปล่อยปละละเลยให้ผู้ประกอบวิชาชีพในสถานพยาบาลประกอบวิชาชีพผิดไปจากที่ได้แจ้งไว้ในใบอนุญาตหรือปล่อยปละละเลยให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้ประกอบวิชาชีพทำการประกอบวิชาชีพในสถานพยาบาล	มาตรา ๖๓, ๓๔(๑)	มาตรา ๖๓	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผู้ดำเนินการปล่อยปละละเลยให้มีการรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนเกินจำนวนเตียงตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต	มาตรา ๖๓, ๓๔(๓)	มาตรา ๖๔	ปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท

ฐานความผิด	ผิดมาตรา	มีโทษมาตรา	อัตราโทษ
ผู้ดำเนินการไม่ควบคุมและดูแลสถานพยาบาลให้สะอาด เรียบร้อย ปลอดภัย และมีลักษณะอันเหมาะสมแก่การใช้เป็นสถานพยาบาล	มาตรา ๖๓, ๓๔(๔)	มาตรา ๖๔	ปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท
ผู้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการไม่ควบคุมและดูแลให้ผู้ประกอบวิชาชีพในสถานพยาบาลปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพของตน	มาตรา ๖๕, ๓๔(๒)	๖๕	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผู้รับอนุญาตและผู้ดำเนินการไม่จัดให้มีผู้ประกอบวิชาชีพในสถานพยาบาลตามวิชาชีพและจำนวนที่กำหนดในกฎกระทรวงตลอดเวลาทำการ	มาตรา ๖๕, ๓๕(๑)		
ผู้รับอนุญาตและผู้ดำเนินการไม่จัดให้มีเครื่องมือ เครื่องใช้ ยา และเวชภัณฑ์ที่จำเป็นประจำสถานพยาบาลนั้นตามชนิดที่กำหนดในกฎกระทรวง	มาตรา ๖๕, ๓๕(๒)		
ผู้รับอนุญาตและผู้ดำเนินการไม่จัดให้มีรายงานหลักฐานเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (เก็บรักษาไว้ ๕ ปี)	มาตรา ๖๕, ๓๕(๓)		
ผู้รับอนุญาตและผู้ดำเนินการไม่ควบคุมและดูแลการประกอบกิจการสถานพยาบาลให้เป็นไปตามมาตรฐานการบริการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา ๑๕	มาตรา ๖๕, ๓๕(๔)		
ผู้รับอนุญาตและผู้ดำเนินการไม่ควบคุมและดูแลให้มีการช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ป่วยซึ่งอยู่ในสภาพอันตรายและจำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาลโดยฉุกเฉิน เพื่อให้พ้นจากอันตรายตามมาตรฐานวิชาชีพและตามประเภทของสถานพยาบาลนั้นๆ	มาตรา ๖๖, ๓๖	มาตรา ๖๖	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผู้รับอนุญาตและผู้ดำเนินการให้มีการใช้หรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้สถานพยาบาลประกอบกิจการสถานพยาบาลผิดประเภทหรือผิดลักษณะการให้บริการตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาต	มาตรา ๓๗	มาตรา ๖๗	ปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท

ฐานความผิด	ผิดมาตรา	มีโทษ มาตรา	อัตราโทษ
โฆษณาหรือประกาศด้วยประการใดๆ เกี่ยวกับการประกอบกิจการสถานพยาบาลโดยไม่ได้รับอนุญาต	มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง	มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง	ปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท
โฆษณาหรือประกาศด้วยประการใดๆ อันเป็นเท็จ หรือโอ้อวดเกินความจริง หรือน่าจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับการประกอบกิจการของสถานพยาบาลเพื่อชักชวนให้มีผู้มาขอรับบริการจากสถานพยาบาล	มาตรา ๓๘ วรรคสอง	มาตรา ๖๘ วรรคสอง	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผู้รับอนุญาต ผู้ดำเนินการ ผู้ประกอบวิชาชีพในสถานพยาบาล หรือเจ้าหน้าที่ของสถานพยาบาลผู้ใด จัดทำหรือยินยอมให้ผู้อื่นจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลอันเป็นเท็จ	มาตรา ๗๓	มาตรา ๗๓	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐

ฐานความผิด	ผิดมาตรา	มีโทษ มาตรา	อัตราโทษ
ผลิต ขาย นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งยาแผนปัจจุบันโดยไม่ได้รับอนุญาต	มาตรา ๑๒	มาตรา ๑๐๑	จำคุกไม่เกิน ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท
ผลิตยาแผนปัจจุบันสถานที่ผลิตยาในระหว่างที่เภสัชกรไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่	มาตรา ๓๑	มาตรา ๑๐๗	ปรับตั้งแต่ ๑,๐๐๐-๕,๐๐๐ บาท
ขายยาอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษในระหว่างที่เภสัชกรไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่	มาตรา ๓๒		
ผลิต ขาย นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งยาแผนโบราณโดยไม่ได้รับอนุญาต	มาตรา ๔๖	มาตรา ๑๑๑	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี และปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท
ผลิตยาปลอม	มาตรา ๗๒(๑), ๗๓	มาตรา ๑๑๗	จำคุกตั้งแต่ ๓ ปีถึงตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ บาท ถึง ๕๐,๐๐๐ บาท
ขาย หรือ นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งยาปลอม	มาตรา ๗๒(๑), ๗๓	มาตรา ๑๑๙	จำคุกตั้งแต่ ๑ ปีถึง ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒,๐๐๐ บาท ถึง ๑๐,๐๐๐ บาท
ผลิตยาผิดมาตรฐาน	มาตรา ๗๒(๒), ๗๔	มาตรา ๑๑๘	จำคุกตั้งแต่ ๒ ถึง ๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๔,๐๐๐ บาทถึง ๒๐,๐๐๐ บาท
ผลิตยาที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนทะเบียนตำรับยา	มาตรา ๗๒(๖)		
ขาย หรือ นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งยาผิดมาตรฐาน	มาตรา ๗๒(๒), ๗๔	มาตรา ๑๒๐	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี และปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท
ขาย หรือ นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งยาที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนทะเบียนตำรับยา	มาตรา ๗๒(๖)		
ผลิตยาที่ทะเบียนตำรับยาถูกยกเลิก	มาตรา ๗๒(๕)	มาตรา ๑๑๘ วรรคสอง	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ขาย หรือ นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งยาเสื่อมคุณภาพ	มาตรา ๗๒(๓), ๗๕	มาตรา ๑๒๑	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผลิต ขาย หรือ นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งยาที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา	มาตรา ๗๒(๔)	มาตรา ๑๒๒	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ฐานความผิด	ผิดมาตรา	มีโทษ มาตรา	อัตราโทษ
ขายยาบรรจุเสร็จหลายขนาน โดยจัดเป็นชุดในคราวเดียวกัน โดยมีเจตนาให้ผู้ซื้อใช้รวมกันเพื่อบำบัด บรรเทารักษา หรือป้องกันโรคหรืออาการของโรคใดโรคหนึ่งโดยเฉพาะ	มาตรา ๗๕ ทวิ	มาตรา ๑๒๒ ทวิ	จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.๒๕๕๘

ฐานความผิด	ผิดมาตรา	มีโทษ มาตรา	อัตราโทษ
ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือรับจ้างผลิตเครื่องสำอางที่มิได้จดแจ้ง	มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง	มาตรา ๖๒	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือรับจ้างผลิตเครื่องสำอางไม่มีฉลาก	มาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง	มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือรับจ้างผลิตเครื่องสำอางที่ฉลากมีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับเครื่องสำอาง	มาตรา ๒๒ วรรคสอง (๑)		
ขายเครื่องสำอางที่มิได้จดแจ้ง	มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง, ๓๒(๑)	มาตรา ๗๘ วรรคหนึ่ง	ปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท
ขายเครื่องสำอางไม่มีฉลาก	มาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง, ๓๒(๒)	มาตรา ๖๗ วรรคสอง	จำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ขายเครื่องสำอางที่ฉลากมีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับเครื่องสำอาง	มาตรา ๒๒ วรรคสอง (๑), ๓๒(๓)		
ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือรับจ้างผลิตเครื่องสำอางที่ไม่มีฉลากภาษาไทย	มาตรา ๒๒ วรรคสอง (๒)	มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง	จำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือรับจ้างผลิตเครื่องสำอางที่มีฉลากไม่ถูกต้อง	มาตรา ๒๒ วรรคสอง (๓)		
ขายเครื่องสำอางที่ไม่มีฉลากภาษาไทย	มาตรา ๒๒ วรรคสอง (๓), ๓๒(๔)	มาตรา ๖๘ วรรคสอง	จำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ขายเครื่องสำอางที่มีฉลากไม่ถูกต้อง	มาตรา ๒๒ วรรคสอง (๓), ๓๒(๔)		
ผลิตเครื่องสำอางไม่ตรงตามที่จดแจ้งไว้	มาตรา ๒๖	มาตรา ๗๑	ปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท
ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย รับจ้างผลิตเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในการใช้ ๒๘(๑) เครื่องสำอางที่ผลิตหรือใช้ภาชนะบรรจุไม่ถูกสุขลักษณะอันอาจเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ ๒๘(๒) เครื่องสำอางที่มีสารอันสลายตัวได้รวมอยู่ด้วยและอาจทำให้เกิดเป็นพิษอันเป็นอันตรายต่อผู้ใช้	มาตรา ๒๗(๑), ๒๘(๑) หรือ (๒)	มาตรา ๗๒ วรรคหนึ่ง	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ฐานความผิด	ผิดมาตรา	มีโทษ มาตรา	อัตราโทษ
ขายเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในการใช้ ๒๘(๑), (๒)	มาตรา ๒๗(๑), ๒๘(๑) หรือ (๒)	มาตรา ๗๒ วรรคสอง	จำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย รับจ้างผลิตเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในการใช้ ๒๘(๓) เครื่องสำอางที่มีสิ่งที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้ใช้เจือปนอยู่ด้วย	มาตรา ๒๗(๑), ๒๘(๓)	มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ขายเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในการใช้ ๒(๓)	มาตรา ๒๗(๑), ๒๘(๓)	มาตรา ๗๓ วรรคสอง	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย รับจ้างผลิตเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในการใช้ ๒๘(๔) เครื่องสำอางที่มีวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางตามมาตรา ๖(๒)	มาตรา ๒๗(๑), ๒๘(๔)	มาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง	จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ขายเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในการใช้ ๒๘(๔)	มาตรา ๒๗(๑), ๒๘(๔)	มาตรา ๗๔ วรรคสอง	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย รับจ้างผลิตเครื่องสำอางปลอม ๒๙(๑) ใช้ฉลากแจ้งชื่อผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือแหล่งผลิตที่มิใช่ความจริง ๒๙(๒)มีสารสำคัญขาดหรือเกินกว่าร้อยละยี่สิบตามที่จดแจ้งไว้	มาตรา ๒๗(๒), ๒๙(๑) หรือ (๒)	มาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ขายเครื่องสำอางปลอม ๒๙(๑),(๒)	มาตรา ๒๗(๒), ๒๙(๑) หรือ (๒)	มาตรา ๗๕ วรรคสอง	จำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย รับจ้างผลิต เครื่องสำอางปลอม ๒๙(๓) ใช้วัตถุอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำเทียมขึ้นเป็นสารสำคัญหรือเครื่องสำอางไม่มีสารสำคัญตามที่แจ้งไว้ ๒๙(๔) แสดงว่าเป็นเครื่องสำอางที่จดแจ้งไว้ซึ่งมิใช่ความจริง	มาตรา ๒๗(๒), ๒๙(๓) หรือ (๔)	มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ขายเครื่องสำอางปลอม ๒๙(๓), (๔)	มาตรา ๒๗(๒), ๒๙(๓) หรือ (๔)	มาตรา ๗๖ วรรคสอง	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ฐานความผิด	ผิดมาตรา	มีโทษ มาตรา	อัตราโทษ
ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย รับจ้างผลิตเครื่องสำอางผิดมาตรฐาน	มาตรา ๒๗(๓), ๓๐	มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง	ปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท
ขายเครื่องสำอางผิดมาตรฐาน	มาตรา ๒๗(๓), ๓๐	มาตรา ๗๗ วรรคสอง	ปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท
ขายเครื่องสำอางหมดอายุการใช้	มาตรา ๓๒(๖)	มาตรา ๗๙ วรรคหนึ่ง	ปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท
ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย รับจ้างเพื่อขายเครื่องสำอางหมดอายุการใช้	มาตรา ๓๒(๖)	มาตรา ๗๙ วรรคสอง	ปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท
ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย รับจ้างเพื่อขายเครื่องสำอางที่ถูกเพิกถอนการจดแจ้ง	มาตรา ๓๖(๑) หรือ ๓๗(๒) หรือ (๓)	มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง	จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท
ขายเครื่องสำอางที่ถูกเพิกถอนการจดแจ้ง	มาตรา ๓๖(๑) หรือ ๓๗(๒) หรือ (๓)	มาตรา ๘๒ วรรคสอง	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท
ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย รับจ้างเพื่อขายเครื่องสำอางที่ถูกเพิกถอนการจดแจ้ง	มาตรา ๓๖(๒) หรือ ๓๗(๑)	มาตรา ๘๓ วรรคหนึ่ง	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
ขายเครื่องสำอางที่ถูกเพิกถอนการจดแจ้ง	มาตรา ๓๖(๒) หรือ ๓๗(๑)	มาตรา ๘๓ วรรคสอง	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท
โฆษณาเครื่องสำอางด้วยการใช้ข้อความที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือเป็นข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม	มาตรา ๔๑	มาตรา ๘๔	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.๒๕๒๒

ฐานความผิด	ผิดมาตรา	มีโทษมาตรา	อัตราโทษ
จำหน่ายอาหารที่แสดงฉลากไม่ถูกต้อง	มาตรา ๖(๑๐) ประกาศ ฉ.๒๙๓, ๓๐๙, ๔๐๕	มาตรา ๕๑	ปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท
ตั้งโรงงานผลิตอาหารเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต	มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง ประกอบ พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๖๒	มาตรา ๕๓	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
นำเข้าซึ่งอาหารเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต	มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง		
ผลิต นำเข้าเพื่อจำหน่าย จำหน่าย อาหารไม่บริสุทธิ์	มาตรา ๒๕(๑) ประกอบ ๒๖	มาตรา ๕๘	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผลิต นำเข้าเพื่อจำหน่าย จำหน่าย อาหารปลอม	มาตรา ๒๕(๒) ประกอบ ๒๗	มาตรา ๕๙	จำคุกตั้งแต่ ๖ เดือนถึง ๑๐ปี และปรับตั้งแต่ ๕,๐๐๐บาท ถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท
ผลิต นำเข้าเพื่อจำหน่าย จำหน่าย อาหารผิดมาตรฐาน	มาตรา ๒๕(๓) ประกอบ ๒๘	มาตรา ๖๐	ปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท
ผลิตหรือนำเข้าซึ่งอาหารควบคุมเฉพาะที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร	มาตรา ๓๑ วรรคหนึ่ง ประกอบ ๖(๑)	มาตรา ๖๔	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
จำหน่ายอาหารควบคุมเฉพาะที่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร	มาตรา ๖๕ ประกอบ ๓๑	มาตรา ๖๕	ปรับตั้งแต่ ๑,๐๐๐ ถึง ๑๐,๐๐๐ บาท
โฆษณาคุณประโยชน์ คุณภาพ หรือสรรพคุณของอาหาร อันเป็นเท็จ หรือเป็นการหลอกลวงให้เกิดความหลงเชื่อโดยไม่สมควร	มาตรา ๔๐	มาตรา ๗๐	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
โฆษณาอาหารโดยไม่ได้รับอนุญาต	มาตรา ๔๑	มาตรา ๗๑	ปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท
การทำผิด ม.๔๘, ๕๐, ๕๘, ๕๙, ๖๐, ๖๑, ๖๙ เป็นการกระทำผิดโดยจำหน่ายปลีกให้แก่ผู้บริโภคโดยตรง	มาตรา ๗๓ ประกอบมาตราดังกล่าว	มาตรา ๗๓	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผนวก ข.

กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางในการเบิกจ่ายเงิน ที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน หรือที่พนักงานสอบสวนเบิกจ่ายได้

คณะทำงานจัดทำคู่มือการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

คณะทำงานส่วนบังคับบัญชา

๑.	พล.ต.อ.ชนสิษฎ์	วัฒนวรางกูร	รอง ผบ.ตร.	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	พล.ต.ท.รอย	อิงคไพโรจน์	ผู้ช่วย ผบ.ตร.	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๓.	พล.ต.ท.นิรันดร	เหลื่อมศรี	ผบช.รร.นรต.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๔.	พล.ต.ท.สุรพงษ์	ชัยจันทร์	ผบช.กมค.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๕.	พล.ต.ต.ปัญญา	ปิ่นสุข	รอง ผบช.ก.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๖.	พล.ต.ต.คีรีศักดิ์	ตันตินวะชัย	รอง ผบช.ภ.๓	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๗.	พล.ต.ต.ชนะชัย	ลิ้มประเสริฐ	รอง ผบช.กมค.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๘.	พล.ต.ต.นพพร	ศุภพัฒน์	ผบก.สบส.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน

คณะทำงานค้นคว้าเรียบเรียง

๑.	พล.ต.ต.ณัฐศักดิ์	เชาวนาศัย	ผบก.ปคบ.	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	พ.ต.อ.สำเริง	อำพรรทอง	รอง ผบก.ปคบ.	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๓.	พ.ต.อ.ชนันนัทธ์	สารถวัลย์แพศย์	รอง ผบก.ปคบ.	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๔.	พ.ต.อ.ไพฑูรย์	พูลสวัสดิ์	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.ปคบ.	คณะทำงาน
๕.	พ.ต.อ.วิชัย	ปทุมสุวรรณ	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.ปคบ.	คณะทำงาน
๖.	พ.ต.อ.นทธีฤทธิ์	หาญเสน่ห์ลักษณ์	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.ปคบ.	คณะทำงาน
๗.	พ.ต.อ.ประเจต	ภาพสมุทร	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.ปคบ.	คณะทำงาน
๘.	พ.ต.อ.ทีนัฐกรณ์	วัฒนแสงประเสริฐ	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.ปคบ.	คณะทำงาน
๙.	พ.ต.อ.เชาว์วัย	ศานกมล	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.ปคบ.	คณะทำงาน
๑๐.	พ.ต.ท.ปริญญา	ปาละ	รอง ผกก.(สอบสวน) กก.๑ บก.ปคบ.	คณะทำงาน
๑๑.	พ.ต.ท.สง่า	เอี่ยมงาม	รอง ผกก.(สอบสวน) กก.๒ บก.ปคบ.	คณะทำงาน
๑๒.	พ.ต.ท.จาตุรนต์	ทัศน์เอี่ยม	รอง ผกก.(สอบสวน) กก.๓ บก.ปคบ.	คณะทำงาน
๑๓.	พ.ต.ท.สมชาย	รัฐมั่น	รอง ผกก.(สอบสวน) กก.๔ บก.ปคบ.	คณะทำงาน
๑๔.	พ.ต.ต.กิตติพศ	คงสูงเนิน	สว.ฝอ.บก.ปคบ.	คณะทำงาน

คณะทำงานส่วนตรวจทาน

๑.	รศ.พ.ต.อ.จรัส	ธรรมธนารักษ์	อาจารย์ (สบ๕) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๒.	รศ.พ.ต.อ.ปพัฒน์	วสุธวัช	อาจารย์ (สบ๕) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๓.	พ.ต.อ.สมเกียรติ	ค้ำชู	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๙	คณะทำงาน
๔.	พ.ต.อ.เมธี	สงวนสัตย์	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๗	คณะทำงาน

๕.	พ.ต.ท.วิโรจน์	วิลัยรัตน์	อาจารย์ (สบ๒) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๖.	พ.ต.ท.ณัฐวุฒิ	ผิวบัวคำ	อาจารย์ (สบ๒) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๗.	ร.ต.อ.ไพสิฐ	แก้วไทรหงวน	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๘.	ร.ต.อ.พรเทพ	เลี่ยมสุวรรณ	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๙.	ร.ต.อ.รัชพล	สีมาวรพงศ์พันธุ์	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน

คู่มือพนักงานสอบสวน
ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)

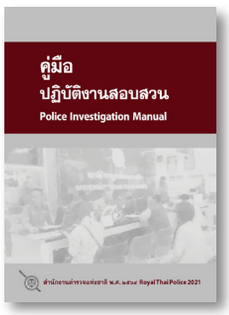

คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน
Police Investigation Manual

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

จัดพิมพ์โดย **โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**
ถ.เศรษฐศิริ ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๖๘-๒๘๑๑-๓ โทรสาร ๐-๒๒๔๑-๔๖๕๘

คู่มือ
ปฏิบัติงานสอบสวน
Police Investigation Manual

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔ Royal Thai Police 2021

คู่มือ
ปฏิบัติงานสอบสวน
Police Investigation Manual

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔

Royal Thai Police 2021

คำนิยม

“การสอบสวน” เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ การสอบสวนคดีอาญาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นต้นธารแห่งกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวน จะใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาทั้งในชั้นอัยการและชั้นศาล นอกจากนี้ การสอบสวนยังเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐ ที่ใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นหลักประกันในความยุติธรรม และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ประเทศไทย มีกฎหมายมากกว่า ๑,๐๐๐ ฉบับ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายลำดับรองหรืออนุบัญญัติอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งกฎหมายต่างๆ เหล่านี้ มีการแก้ไข ปรับปรุงตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา จึงได้มอบหมายให้คณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน รวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แยกเป็นหมวดหมู่ ให้ง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิง โดยจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนขึ้น เป็นคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedures : SOPs) แบ่งเป็น ๕ เล่ม ตามหัวข้อใหญ่ๆ คือ การสอบสวนคดีอาญาทั่วไป การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือทั้ง ๕ เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ ทำให้การบังคับใช้กฎหมาย และการอำนวยความยุติธรรมเกิดประสิทธิภาพสูงสุด นำมาซึ่งความสงบสุขให้กับสังคม ให้สมกับวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่นำสมัย ในระดับมาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา” และขอขอบคุณ พลตำรวจเอก ชนสิษฎ์ วัฒนวรางกูร รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ / หัวหน้าคณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ รวมตลอดถึงสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน สำนักงานกฎหมายและคดี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนนี้ขึ้นจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พลตำรวจเอก

(สุวัฒน์ แจ้งยอดสุข)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

คำนิยม

เป็นที่ยอมรับกันว่า งานสอบสวน เป็นงานสำคัญ ที่เป็นหัวใจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานก็จะทำให้สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องมีความรู้ ความชำนาญ ในการทำงาน จึงต้องศึกษากฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานในการสอบสวน ที่กำหนดไว้เป็นอันมาก ซึ่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมอบหมายให้คณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ จัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedures : SOPs) ของพนักงานสอบสวนขึ้น

หนังสือคู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานที่ได้ปรับปรุงเพิ่มเติมจากคู่มือเก่าที่มีอยู่ โดยแยกเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการสอบสวน จนเสร็จสิ้นกระบวนการสอบสวน เปรียบเสมือนแผนที่ บอกเส้นทางการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกระบวนการ ระบุถึงขั้นตอนรายละเอียดของกระบวนการต่างๆ ของการสอบสวน และวิธีการควบคุมกระบวนการสอบสวนในขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎ ระเบียบ และคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวทางแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน การจัดทำคู่มือนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อไว้ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานมากกว่าที่จะไว้ใช้อ้างอิงทางทฤษฎีหรือหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะผู้เขียนจึงต้องมีประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญ ในการปฏิบัติงานสอบสวนในแต่ละเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี คู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้ จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสอบสวนและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน เป็นอย่างยิ่ง

ผมขอขอบคุณ คณะผู้เขียน และผู้มีส่วนร่วม ในการจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนที่ได้มีความวิริยะอุตสาหะในการเรียบเรียงเอกสารชุดนี้ ด้วยความเสียสละมิได้หวังผลตอบแทน ทำให้มีคู่มือการสอบสวนที่ดีทั้งในส่วนของการสอบสวนทั่วไป และการสอบสวนเฉพาะเรื่อง โดยนอกจากการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้ว ยังได้เผยแพร่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ไว้บนเว็บไซต์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เว็บไซต์ของสำนักงานกฎหมายและคดี และเว็บไซต์ของสถาบันส่งเสริมงานสอบสวนด้วย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือคู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้ จะเป็นประโยชน์กับพนักงานสอบสวนและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่สนใจศึกษาหาความรู้โดยทั่วไป ได้อย่างดียิ่ง ในการจะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย อย่างมีมาตรฐานและเป็นแนวทางเดียวกัน อันจะส่งผลดีต่อความเชื่อมั่น ศรัทธา ของประชาชนและหน่วยงานองค์กรทุกภาคส่วนที่มีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

พลตำรวจเอก

(ชนสิษฎ์ วัฒนวรางกูร)

รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ/

หัวหน้าคณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน

คำนำ

เนื่องจากในสถานการณ์ปัจจุบัน สภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อปัญหาสถานภาพอาชญากรรมที่เกิดสูงขึ้น การกระทำความผิดทางอาญา มีลักษณะเป็นเครือข่ายสลับซับซ้อนมากขึ้น ประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยีก็เป็นเครื่องมือให้ผู้กระทำความผิดนำมาเป็นช่องทางในการก่ออาชญากรรมได้ง่ายขึ้น ยากแก่การปราบปรามจับกุม และยากแก่การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานดำเนินคดีตามกฎหมาย

สำนักงานตำรวจแห่งชาติตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว จึงให้ความสำคัญต่อการสอบสวน โดยได้กำหนดไว้ในนโยบายการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้านการอำนวยความยุติธรรม ให้พัฒนางานบริหารงานบุคคลให้พนักงานสอบสวนมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการสอบสวน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรม อย่างตรงไปตรงมา โดยปราศจากอคติทั้งปวง รวมทั้งจัดให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ทางเทคโนโลยี ตลอดทั้งนำเครื่องมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยมาช่วยในงานสอบสวนในการพิสูจน์การกระทำความผิดทางอาญาให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น

ที่ผ่านมา มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน มีทั้งการยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติม หรือบัญญัติขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสภาพปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น เพื่อให้พนักงานสอบสวนมีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงานสอบสวนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้พนักงานสอบสวนใช้เป็นคู่มือหรือแนวทางในการปฏิบัติงานให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล โดยคู่มือปฏิบัติงานสอบสวนเล่มนี้ได้แยกเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่เริ่มกระบวนการสอบสวนจนเสร็จสิ้นการสอบสวน เพื่อความสะดวกในการค้นคว้าเพื่อปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือปฏิบัติงานสอบสวนเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อพนักงานสอบสวนตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการนำไปปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย อย่างมีมาตรฐานและเป็นแนวทางเดียวกัน อันจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนตลอดไปถึงหน่วยงานองค์กรทุกภาคส่วนที่มีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

คณะทำงาน

๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๔

สารบัญ

		หน้า
บทที่ ๑	**หลักการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป**	**๑**
	๑. โครงสร้างความรับผิดในทางอาญา	๑
	๒. ความหมายของคำว่า “การสอบสวน”	๒
	๓. สาระสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา	๓
	๔. พนักงานสอบสวนและเขตอำนาจการสอบสวน	๔
	๕. ผู้มีอำนาจชี้ขาดความเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	๑๘
	๖. ความสำคัญของการสอบสวนต่อการฟ้องคดีอาญา	๑๘
	๗. ผลของการส่งสำนวนการสอบสวน ให้พนักงานอัยการหลังการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว	๒๐
	๘. ขั้นตอนการทำสำนวนการสอบสวน	๒๑
	๙. ประเภทของการสอบสวน	๒๓
	๑๐. การควบคุมและการบริหารสำนวนการสอบสวน	๒๔
	๑๑. ระยะเวลาการสอบสวน	๒๗
	๑๒. การทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติม	๓๐
บทที่ ๒	**การสอบสวนกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก**	**๓๑**
	๑. กระบวนการสอบสวนตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๘๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙	๓๔
	๒. กระบวนการสอบสวนตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐	๔๑
	๓. กระบวนการสอบสวนตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒	๕๓
บทที่ ๓	**ผู้เสียหาย**	**๖๓**
	๑. ผู้เสียหาย	๖๓
	๒. ประเภทของผู้เสียหาย	๖๓
	๓. ผู้เสียหายที่แท้จริงหรือผู้เสียหายโดยตรง	๖๓
	๔. ผลของการไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย	๖๔
	๕. ผู้เสียหายต้องเป็นบุคคล	๖๔
	๖. ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย	๖๕
	๗. ผู้แทนเฉพาะคดี	๖๘
	๘. การจำกัดอำนาจการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย	๖๙

หน้า

บทที่ ๔ การแจ้งความ การร้องทุกข์ และการกล่าวโทษ ๗๑

๑. การแจ้งความ ๗๑

๑.๑ การแจ้งความที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญา ๗๑

๑.๒ การแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญา ๗๔

๑.๓ การแจ้งความที่ไม่แน่ชัดว่าเป็นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ หรือเป็นเรื่องทางแพ่ง ๗๕

๒. การร้องทุกข์ ๗๕

๒.๑ ความหมายของคำร้องทุกข์ ๗๕

๒.๒ หลักเกณฑ์ของคำร้องทุกข์ ๗๕

๒.๓ ผู้มีอำนาจรับคำร้องทุกข์ ๗๕

๒.๔ วิธีการร้องทุกข์ ๗๖

๒.๕ ข้อความของการร้องทุกข์ ๗๖

๒.๖ การร้องทุกข์ด้วยปาก ๗๖

๒.๗ การร้องทุกข์ด้วยหนังสือ ๗๖

๒.๘ คำร้องทุกข์ตามระเบียบ ๗๖

๒.๙ การแก้คำร้องทุกข์ ๗๖

๒.๑๐ การถอนคำร้องทุกข์ ๗๖

๒.๑๑ ผลของการถอนคำร้องทุกข์ ๗๗

๒.๑๒ การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ ๗๘

๒.๑๓ กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ ๘๐

๓. คำกล่าวโทษ ๘๓

๔. ความผิดต่อส่วนตัว ๘๔

๕. ความผิดต่ออาญาแผ่นดิน ๘๔

บทที่ ๕ การบันทึก ๘๗

๑. วัตถุประสงค์ของการเขียนบันทึก ๘๗

๒. รายละเอียดของบันทึก ๘๗

๓. วิธีการปฏิบัติของเจ้าพนักงานในการจัดทำบันทึก ๘๗

๔. ข้อควรคำนึงในการเขียนบันทึก ๘๘

๕. ประเภทบันทึกที่อยู่ในอำนาจเจ้าพนักงาน ๘๘

๖. รายละเอียดแต่ละประเภทของบันทึกที่เกี่ยวข้องในชั้นรับคำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ ๘๙

๖.๑ บันทึกสารบบคดี ๘๙

๖.๒ การลงบันทึกประจำวัน ๙๐

๗. สมุดบัญชียึดและรักษาทรัพย์ ๙๒

๘. การลงข้อมูลในระบบ Crimes ๙๓

หน้า

บทที่ ๖ การสอบสวนผู้เสียหาย พยานและผู้ต้องหา ๙๕

๑. การสอบสวนผู้เสียหาย ๙๕
- ๑.๑ ประเด็นหรือคำถามทั่วไป ๙๕
- ๑.๒ การแจ้งสิทธิของผู้เสียหาย ๙๖
- ๑.๓ กรณีผู้กล่าวหาเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ๙๖
- ๑.๔ ประเด็นหรือคำถามที่เกี่ยวกับคดี ๙๖

๒. การสอบสวนพยาน ๙๘

๓. การสอบสวนผู้ต้องหา ๙๘
- ๓.๑ ประเด็นหรือคำถามทั่วไป ๙๘
- ๓.๒ การแจ้งสิทธิผู้ต้องหา ๙๙
- ๓.๓ ประเด็นหรือคำถามเกี่ยวกับคดี ๑๐๐

๔. ประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความผิดในกลุ่มคดีที่มักจะเกิดขึ้นบ่อย ๑๐๑
- ๔.๑ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ๑๐๑
- ๔.๒ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ๑๐๕
- ๔.๓ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ๑๐๘
- ๔.๔ ความผิดในคดีจำหน่ายยาเสพติด ๑๐๙

๕. ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนผู้เสียหาย พยานหรือผู้ต้องหา ๑๑๑

บทที่ ๗ การออกหมายเรียกและการออกหมายอาญา ๑๑๓

๑. การออกหมายเรียกของพนักงานสอบสวน ๑๑๓
- ๑.๑ แบบของหมายเรียก ๑๑๔
- ๑.๒ การส่งหมายเรียก ๑๑๔
- ๑.๓ เวลาส่งหมายเรียก ๑๑๕
- ๑.๔ สถานที่ส่งหมายเรียก ๑๑๕
- ๑.๕ การขัดขืนหมายเรียก ๑๑๖
- ๑.๖ ผู้มาตามหมายเรียก แต่ไม่ยอมให้การ ๑๑๗
- ๑.๗ ผู้มาตามหมายเรียกให้ถ้อยคำเป็นเท็จ ๑๑๗
- ๑.๘ คดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหา ๑๑๘

๒. การออกหมายอาญา ๑๑๘
- ๒.๑ ผู้มีอำนาจออกหมายอาญา ๑๑๘
- ๒.๒ การยื่นคำร้องขอหมายอาญา หมายจับ หมายค้นหรือหมายขัง ๑๑๙
- ๒.๓ แนวทางการออกหมายจับ หมายค้น หมายขัง และหมายปล่อย ๑๒๐
- ๒.๔ แบบของหมายอาญา ๑๒๓
- ๒.๕ ผู้จัดการตามหมายอาญา ๑๒๔
- ๒.๖ วิธีจัดการตามหมายอาญา ๑๒๔

หน้า

๓. การประกาศสืบจับ ๑๒๕
๔. การเพิกถอนหมายจับ ๑๒๖
๕. การแจ้งย้ายทะเบียนบ้านของผู้ต้องหาตามหมายจับไปยังทะเบียนบ้านกลาง ๑๒๖
๖. คำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ๑๒๗

บทที่ ๘ การจับ การรับมอบตัว การแจ้งข้อหาของพนักงานสอบสวน ๑๓๑
๑. การจับ ๑๓๑
๑.๑ การจับในฐานะพนักงานสอบสวน ๑๓๑
๑.๒ การจับในฐานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ๑๓๔
๑.๓ วิธีการจับกุม ๑๓๖
๒. การรับมอบตัวผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับ ๑๓๘
๒.๑ หน้าที่ของผู้รับมอบตัว ให้ปฏิบัติตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ ๑๓๘
๒.๒ วิธีดำเนินการ ๑๓๘
๓. การแจ้งข้อหาผู้ต้องหา ๑๓๙
๓.๑ วิธีการแจ้งข้อหา ๑๔๐
๓.๒ สิทธิของผู้ต้องหา ๑๔๓
๓.๓ ขั้นตอนการบันทึกปากคำผู้ต้องหา ๑๔๓

บทที่ ๙ การควบคุมตัวผู้ต้องหา การผัดฟ้อง ฝากขัง และการปล่อยชั่วคราว ๑๔๕
๑. ความหมายของการควบคุม ๑๔๕
๒. การควบคุมในชั้นจับกุมของเจ้าพนักงาน ๑๔๕
๓. การควบคุมในชั้นพนักงานสอบสวน ๑๔๗
๔. วิธีการควบคุม ๑๔๘
๕. การควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาหรือศาลจังหวัด ๑๔๙
๖. การควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาในอำนาจศาลแขวง ๑๕๒
๗. การควบคุมผู้ต้องหาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ๑๕๖
๘. การควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ๑๕๘
๙. รายละเอียดที่ต้องบรรยายในคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขัง ๑๖๑
๑๐. การอายัดตัวผู้ต้องหาและการขอโอนตัวมาเพื่อฟ้อง ๑๖๒
๑๑. การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา ๑๖๔
๑๒. ขั้นตอนการปฏิบัติกรณีนายประกันผิดสัญญาประกัน ๑๖๘

บทที่ ๑๐ การดำเนินคดีกับบุคคลบางประเภท ๑๗๑
๑. การดำเนินคดีกับพระภิกษุสามเณร ๑๗๑
๒. การดำเนินคดีกับสมาชิกรัฐสภา ๑๗๖
๓. การดำเนินคดีกับทูตานุทูต พนักงานฝ่ายกงสุล
และพนักงานองค์การระหว่างประเทศ ๑๗๙

หน้า

๔. การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔ ๑๘๑
๕. การดำเนินคดีนิติบุคคล ๑๘๒
๖. การดำเนินคดีอาญากรณีแพทย์เป็นผู้ถูกกล่าวหา ๑๘๔
๗. การดำเนินคดีอาญากรณีพยาบาลเป็นผู้ถูกกล่าวหา ๑๘๔
๘. การดำเนินการกับเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปีบริบูรณ์ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ๑๘๕

บทที่ ๑๑ พยานหลักฐานกับการสอบสวน ๑๘๗
๑. ประเภทของพยานหลักฐาน ๑๘๗
๒. พยานหลักฐานที่พิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ ๑๘๘
๓. การสอบสวนกับการรับฟังพยานหลักฐาน ๑๙๐
๔. พยานหลักฐานที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจใช้อำนาจตามกฎหมายตรวจยึดส่งมอบพนักงานสอบสวนประกอบคดี ๑๙๒
๕. พยานหลักฐานที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลใดที่ส่งมอบพนักงานสอบสวนประกอบคดี ๑๙๒
๖. พยานหลักฐานที่รับฟังโดยมีเงื่อนไข ๑๙๓
๗. การใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเพื่อลงโทษจำเลยในคดีอาญา ๑๙๖
๘. พยานหลักฐานที่ศาลไม่รับฟัง ๑๙๗
๙. พยานหลักฐานที่ศาลรับฟังโดยมีเงื่อนไข ๑๙๙
๑๐. การรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ ๑๙๙
๑๑. ความต่อเนื่องของการครอบครองพยานวัตถุ/ห่วงโซ่พยานหลักฐาน (Chain of custody) ๒๑๑
๑๒. การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ๒๑๒
๑๓. การสืบพยานก่อนฟ้อง ๒๑๖

บทที่ ๑๒ วันกระทำความผิดและอายุความ ๒๒๑
๑. วันกระทำความผิด ๒๒๑
๒. อายุความฟ้องคดีอาญา ๒๒๓
๓. การนับอายุความ ๒๒๓
๔. อายุความฟ้องขอให้กักกัน ๒๒๕
๕. กำหนดอายุความล่วงเลยการลงโทษ ๒๒๕
๖. อายุความตามกฎหมายพิเศษบางเรื่อง ๒๒๕

บทที่ ๑๓ การชันสูตรพลิกศพ ๒๒๙
๑. ความหมายของการชันสูตรพลิกศพ ๒๒๙
๒. วัตถุประสงค์ของการชันสูตรพลิกศพ ๒๒๙

หน้า

๓. หลักเกณฑ์กฎหมายในการชันสูตรพลิกศพ ๒๓๐
๔. ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพกรณีทั่วไป ๒๓๐
๕. ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพในกรณีพิเศษ ๒๓๑
๖. ขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ ๒๓๓
๗. การทำสำนวนการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ ๒๓๔
๘. การทำสำนวนการสอบสวนกรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงาน หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ๒๓๗
๙. การไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ ๒๓๙
๑๐. ระยะเวลาในการชันสูตรพลิกศพและการทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ ๒๔๐
๑๑. โทษของการกระทำแก่ศพหรือสภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ ๒๔๒

บทที่ ๑๔ การเปรียบเทียบคดีอาญา ๒๔๕
๑. แนวคิดเกี่ยวกับการเปรียบเทียบ ๒๔๕
๒. การเปรียบเทียบตามแนวทางการปฏิบัติของคณะกรรมการกฤษฎีกา ๒๔๕
๓. หลักเกณฑ์ตามกฎหมายการเปรียบเทียบคดีอาญา ๒๔๗
๔. ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ ๒๔๙
๕. อำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีที่อาจเปรียบเทียบเด็ก ๒๔๙
๖. อำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีที่อาจเปรียบเทียบเยาวชน ๒๕๑
๗. วิธีการเปรียบเทียบ ๒๕๑
๘. บันทึกการเปรียบเทียบ ๒๕๓
๙. เงินค่าปรับและการถอนเงินค่าปรับ ๒๕๔
๑๐. การเปรียบเทียบคดีที่กระทำความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ๒๕๕
๑๑. การเปรียบเทียบคดีที่กระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน ๒๕๖
๑๒. ผลของการเปรียบเทียบไม่ชอบ ๒๕๖
๑๓. ผลของการเปรียบเทียบไม่ผูกพันคำพิพากษาของศาล ๒๕๗

บทที่ ๑๕ ของกลางในคดีอาญาและของส่วนตัวผู้ต้องหา ๒๕๙
๑. ของกลางที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาและหลักเกณฑ์กฎหมาย ๒๕๙
๒. อำนาจตามกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจยึดสิ่งของหรือของกลางของเจ้าพนักงาน ๒๖๑
๓. การบริหารจัดการเกี่ยวกับสิ่งของที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ๒๖๕
๔. บัญชีของกลางคดีอาญาติดสำนวนการสอบสวน ๒๖๖
๕. การเก็บรักษา การจำหน่าย การขายทอดตลาด ๒๖๘
๖. การขอรับสิ่งของหรือของกลางไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ระหว่างการสอบสวน ๒๗๑
๗. การคืนสิ่งของหรือของกลาง ๒๗๓
๘. การคืนรถของกลางในคดีจราจร ๒๗๕

หน้า

๙. การคืนรถของกลางกรณีคู่กรณีโต้แย้งกรรมสิทธิ์ ๒๗๕
๑๐. การปฏิบัติเกี่ยวกับอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางที่ศาลมีคำพิพากษาสั่งริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน ๒๗๖
๑๑. สิ่งของส่วนตัวผู้ต้องหา ๒๗๖

บทที่ ๑๖ การสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๒๗๗
๑. หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ๒๗๗
๒. องค์ประกอบเกี่ยวกับอำนาจการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๒๗๗
๓. เจ้าพนักงานของรัฐ ๒๗๘
๔. ความผิดที่อยู่ในอำนาจไต่สวน ๒๗๙
๕. หลักเกณฑ์กฎหมายที่ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจมีอำนาจสอบสวน ๒๗๙
๖. ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ ๒๘๐
๗. การออกหมายจับ การจับกุม ผู้ถูกกล่าวหา ๒๘๑
๘. การควบคุม การปล่อยชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหา ๒๘๑
๙. อายุความ ๒๘๑
๑๐. การดำเนินการในขั้นตอนชั้นพนักงานสอบสวน ๒๘๑
๑๑. ประเด็นการสอบสวน ๒๘๓
๑๒. ผลการดำเนินการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา ๒๘๔
๑๓. คำอธิบายเกี่ยวกับความหมายเจ้าพนักงานของรัฐ ตำแหน่งและหน่วยงานต่าง ๆ ตามคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน จัดทำโดยสำนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๒๘๖
๑๔. การกระทำความผิดฐานอื่นตาม พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ กำหนดหรือที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในหน้าที่ และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๒๙๑
๑๕. อำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีอื่น ๒๙๒

บรรณานุกรม ๒๙๕

ภาคผนวก ๒๙๗
ก ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง ๒๙๙
ข กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางในการเบิกจ่ายเงินที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนหรือที่พนักงานสอบสวนเบิกจ่ายได้ ๓๐๑

รายชื่อคณะทำงาน ๓๐๓

บทที่ ๑
หลักการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป

เมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น บุคคลที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล ได้แก่ ผู้เสียหาย และพนักงานอัยการ สำหรับในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์นั้น กฎหมายห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลหากยังไม่มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อน การสอบสวนอันเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลนั้น จะต้องเป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายด้วย หากสอบสวนไม่ชอบถือว่าไม่มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อน พนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจฟ้องเช่นเดียวกัน การสอบสวนจึงต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๖) ประกอบมาตรา ๒(๑๑) ซึ่งเหตุเกิดอยู่ภายในเขตอำนาจการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ และมาตรา ๒๐ ในเบื้องต้นพนักงานสอบสวนจะต้องทราบว่าอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนมีอะไรบ้าง เขตอำนาจการสอบสวนของตนครอบคลุมพื้นที่ใดบ้าง สามารถเชื่อมโยงกับอำนาจการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ อย่างไร เข้าใจโครงสร้างความรับผิดในทางอาญา ทราบขั้นตอนและวิธีการในการทำสำนวนการสอบสวน ประเภทของสำนวนการสอบสวน และการบริหารสำนวนการสอบสวน

๑. โครงสร้างความรับผิดในทางอาญา

กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่มีโทษทางอาญา ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ไม่จำกัดอยู่เฉพาะในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น ดังนั้นบทบัญญัติกฎหมายในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มีโทษทางอาญา ถือเป็นกฎหมายอาญา และการจะพิจารณาว่าบุคคลใดจะต้องรับผิดทางอาญาหรือไม่ จะต้องพิจารณาโครงสร้างความรับผิดทางอาญา (Structure of Crime)

บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อ

(๑) การกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด

(๓) การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ

การพิจารณาว่า บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาหรือไม่นั้น ประการแรก ต้องพิจารณาว่าการกระทำของบุคคลนั้นครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ ถ้าครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติแล้ว ก็ต้องดูต่อไปว่าการกระทำนั้น มีกฎหมายยกเว้นความผิดหรือไม่ หากไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิดก็ต้องดูต่อไปว่ามีกฎหมายยกเว้นโทษหรือไม่ หากไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ ก็หมายความว่า บุคคลนั้นจะต้องรับผิดในทางอาญา

โครงสร้างข้อ ๑ การกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ

การกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ หมายความว่า

- มีการกระทำ คือการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยรู้สำนึก อยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ และรวมถึงการงดเว้นการกระทำตาม ป.อาญา มาตรา ๕๙ วรรคท้าย
- การกระทำครบองค์ประกอบภายนอกของความผิด
- การกระทำครบองค์ประกอบภายในของความผิด (กระทำโดยเจตนา หรือโดยประมาทเฉพาะความผิดที่กฎหมายกำหนด)
- ผลของการกระทำสัมพันธ์กับการกระทำ ตามหลักในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

โครงสร้างข้อ ๒ การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด

การกระทำที่ครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติตามโครงสร้างข้อ ๑ หากเป็นการกระทำที่เข้าเหตุที่มีกฎหมายยกเว้นความผิด ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิด หรืออาจกล่าวได้ว่า กฎหมายรับรองว่าการกระทำเช่นนั้นชอบด้วยกฎหมาย ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ตามกฎหมาย เช่น มาตรา ๖๘ ลงท้ายว่า “ผู้นั้นไม่มีความผิด” การกระทำอันเกิดจากความยินยอมโดยชอบด้วยกฎหมายอันเกิดจากสัญญา หรือจารีตประเพณี เช่น อำนาจปกครองของบิดามารดาที่มีต่อบุตร หรือระหว่างครูกับศิษย์ เป็นต้น

โครงสร้างข้อ ๓ การกระทำนั้นไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ

การกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ และไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด แต่ผู้กระทำก็อาจไม่ต้องรับโทษทางอาญา หากมีกฎหมายยกเว้นโทษแก่การกระทำต่าง ๆ ที่เป็นความผิดนั้น เช่น การกระทำความผิดโดยจำเป็นตาม ป.อาญา มาตรา ๖๗ การกระทำความผิดของเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี และไม่เกิน ๑๕ ปี ตาม ป.อาญา มาตรา ๗๓ และมาตรา ๗๔ การกระทำความผิดของคนวิกลจริต ตาม ป.อาญา มาตรา ๖๕ ผู้มึนเมาตาม ป.อาญา มาตรา ๖๖ การกระทำความผิดตามคำสั่งที่มิชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงานตาม ป.อาญา มาตรา ๗๐ การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในบางฐานความผิดระหว่างสามีภริยา ตาม ป.อาญา มาตรา ๗๑ วรรคแรก

๒. ความหมายของคำว่า “การสอบสวน”

ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๑) ได้บัญญัติให้ความหมายของคำว่า “การสอบสวน” ไว้ว่าหมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่น ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ บทบัญญัติใน ป.วิอาญา ที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนอยู่ในภาค ๒ สอบสวน ลักษณะ ๑ หลักทั่วไป ตั้งแต่มาตรา ๑๒๐ ถึงมาตรา ๑๒๙ ลักษณะ ๒ การสอบสวน หมวด ๑ การสอบสวนสามัญ ตั้งแต่มาตรา ๑๓๐ ถึงมาตรา ๑๔๗ หมวด ๒ การชันสูตรพลิกศพ ตั้งแต่มาตรา ๑๔๘ ถึงมาตรา ๑๕๖ กระบวนการสอบสวนเริ่มตั้งแต่การรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓ หรือมาตรา ๑๒๗ แล้วทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ จนกระทั่งสำนวนการสอบสวนเสร็จสิ้นมีความเห็นส่งพนักงานอัยการ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือ ๑๔๒ เมื่อส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวนในคดีนั้นอีกต่อไป เว้นแต่พนักงานอัยการจะสั่งให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๓ ซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเฉพาะในประเด็นที่พนักงานอัยการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมเท่านั้น หรือกรณีพบพยานหลักฐานใหม่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๗ ในการสอบสวนพนักงานสอบสวนมีอำนาจตามกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น อำนาจสั่งมิให้บุคคลใดออกไปจากที่นั้น ๆ ชั่วเวลาเท่าที่จำเป็นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๗, อำนาจส่งประเด็นการสอบสวนไปยังเจ้าพนักงานอื่น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๘(๑), อำนาจตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้เสียหายยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๑), อำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔/๑, อำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดี ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ วรรคแรก, อำนาจร้องขอให้ศาลออกหมายจับ ออกหมายค้น หมายขัง หรือหมายปล่อยผู้ต้องหา เป็นต้น

๓. สาระสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา มี ๓ ประการ ดังนี้

๑) เป็นเรื่องที่พนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา ซึ่งได้แก่การดำเนินการทั้งหลายตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาความผิดในคดีที่กล่าวหา ตามคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ซึ่งจะต้องปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าเป็นความผิด พฤติการณ์แห่งการกระทำต่าง ๆ ความเสียหายที่ได้รับ ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของ และสถานที่ที่เกี่ยวข้อง ตามสมควร เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะพิจารณาว่าการกระทำตามที่มีการกล่าวหานั้น เป็นความผิดข้อหาใด ตามตัวบทกฎหมายใด

(๒) ถามและบันทึกปากคำผู้เสียหายและพยาน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ โดยพนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีมาเพื่อถามและบันทึกปากคำได้

(๓) แจ้งข้อหาและบันทึกปากคำผู้ต้องหา เมื่อคดีมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดทางอาญา พนักงานสอบสวนมีอำนาจแจ้งข้อหา ถามปากคำและบันทึกปากคำบุคคลนั้นไว้ในฐานะผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาพนักงานสอบสวนจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องการแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งข้อเท็จจริงที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด วันเวลา สถานที่ บุคคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ต้องหาเข้าใจข้อกล่าวหาได้ดี นอกจากนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น ก่อนการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ตามมาตรา ๑๓๔/๑, ๑๓๔/๒, ๑๓๔/๓ และ ๑๓๔/๔ จะต้องจัดหาล่ามให้ในกรณีที่ผู้ให้ปากคำไม่สามารถฟังและตอบคำถามเป็นภาษาไทยได้ จะต้องสอบถามเกี่ยวกับการมีทนายความหรือจัดหาทนายความให้ จะต้องจัดให้พนักงานอัยการ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กไว้วางใจ เข้าร่วมฟังการสอบสวน ในประเภทคดีที่กฎหมายบัญญัติ หากพนักงานสอบสวนปฏิบัติไม่ครบถ้วนแล้ว จะมีผลทำให้คำให้การใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวน จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลย ก็ให้บันทึกไว้

(๔) การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นการดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑, ๑๓๑/๑, ๑๓๒ พนักงานสอบสวนมีอำนาจรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถทำได้ ได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ ตลอดจนการทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาด จำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า ให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

๒) เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่กล่าวหา หรือพิสูจน์ว่าการกระทำเป็นความผิดหรือไม่ นอกจากนี้ ผู้ถูกกล่าวหาอาจไม่ใช่ผู้กระทำความผิดก็ได้ พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งชี้ว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์อีกด้วย พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยในคดีอาญาได้ก็ต่อเมื่อคดีมีพยานหลักฐานแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๗

๓) เพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ วิธีการที่จะนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการสอบสวน มีดังนี้

(๑) ออกหมายเรียกให้มาพบพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๒

(๒) ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๖

(๓) รับตัวมาจากเจ้าพนักงาน หรือราษฎรผู้ทำการจับ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔

(๔) ผู้ต้องหาเข้าพบหรือเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔

๔. พนักงานสอบสวนและเขตอำนาจการสอบสวน

๔.๑ พนักงานสอบสวน

การสอบสวนจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจ ป.วิอาญา มาตรา ๒(๖) ได้ให้คำจำกัดความไว้คำว่า “พนักงานสอบสวน” หมายความถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ บัญญัติเรื่องอำนาจการสอบสวนไว้ สำหรับในส่วนของข้าราชการตำรวจ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตน แต่มิได้บัญญัติว่าพนักงานสอบสวนคนใดมีเขตอำนาจสอบสวนที่ใดบ้าง จึงต้องพิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๖ อำนาจของพนักงานสอบสวนจะต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับทั้งหลายซึ่งว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของตำรวจ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อาศัยอำนาจตาม มาตรา ๑๑(๔) แห่ง พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ มีคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา เพื่อเป็นกฎเกณฑ์แนวทางการปฏิบัติเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปตาม ป.วิอาญา ซึ่งคำสั่งดังกล่าว ผบ.ตร.ได้ออกเพื่อเป็นข้อบังคับตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๖ เกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ให้กับเจ้าพนักงานฝ่ายตำรวจในการสอบสวนคดีอาญา เพื่อให้กระบวนการและขั้นตอนการสอบสวนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย “หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน” หมายถึง สถานีตำรวจ กลุ่มงานสอบสวนหรือกองกำกับการที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค ๑-๙ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และกลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สินในสังกัดกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ซึ่งต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติอีก ๒ หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนคือ กองบัญชาการตำรวจท่องเที่ยว (บช.ทท.) และกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.)

กำหนดหัวหน้าพนักงานสอบสวน ไว้ในบทที่ ๔ ข้อ ๒.๕ ดังนี้

(๑) หัวหน้าสถานีตำรวจ หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน หรือผู้รักษาราชการแทนที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ แห่ง ป.วิอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน

(๒) ผู้บังคับการตำรวจ หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ แห่ง ป.วิอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน

(๓) ผู้บัญชาการตำรวจ หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ แห่ง ป.วิอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน

(๔) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาราชการแทน เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนทั่วราชอาณาจักร และมีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับคดีในทุกกรณี

ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม (๑)-(๔) มีอำนาจมอบหมายข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ ร.ต.ต. หรือเทียบเท่า ร.ต.ต. ขึ้นไปในสังกัด ทำหน้าที่ทำการสอบสวนในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน ทั้งนี้ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด

การจะให้ข้าราชการตำรวจผู้ใดเป็นพนักงานสอบสวน นั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแต่งตั้งให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน ตาม พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ ประกอบคำสั่ง คสช.ที่ ๗/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๕ ก.พ. ๒๕๕๙ เรื่องการกำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ข้อที่ ๒ ให้ยุบตำแหน่งของพนักงานสอบสวน – พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ให้ดำรงตำแหน่ง รอง สว. – ผบก. ตามมาตรา ๔๔(๖) – (๑๑) โดยให้ถือว่าผู้ดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวน – พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ตามมาตรา ๔๔ เดิมนั้นเป็นตำแหน่ง รอง สว.- ผบก. แล้วแต่กรณี (ตามข้อ ๙) และบรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติของคณะรัฐมนตรีใด ที่อ้างถึงพนักงานสอบสวน – พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ และพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๔๔(๙) (๑๐) และ (๑๑) แห่ง พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ ให้ถือว่าอ้างถึงข้าราชการตำรวจซึ่งดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๔๔(๙) (๑๐) และ (๑๑) ที่มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนและอยู่ในสายงานสอบสวน นั่นหมายความว่าพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนตามคำสั่ง คสช.ที่ ๗/๒๕๕๙ ถูกจำกัดไว้เฉพาะตำแหน่ง รอง สว. - รอง ผกก. (ปัจจุบันก็คือ รอง สว.(สอบสวน) – รอง ผกก.(สอบสวน)) ส่วนตำแหน่งพนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ – พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ตาม มาตรา ๔๔(๖) (๗) และ (๘) แห่ง พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ ถูกตัดโอนไปอยู่ในหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนสังกัดต่าง ๆ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยกำหนดตำแหน่งเอาไว้ในกลุ่มงานสอบสวน และให้ถือว่าอยู่ในสายงานสอบสวน ยังคงมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้ เมื่อได้รับคำสั่งหรือได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน หรือผู้รักษาราชการแทน ทั้งนี้ ตามพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวงในการแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติระดับกองบัญชาการหรือระดับกองบังคับการ แล้วแต่กรณี ตาม พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๑๐ วรรคสอง โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ในพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวงนั้น แล้วแต่กรณี

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แบ่งส่วนราชการออกเป็น ๒ ส่วน คือ สำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และกองบัญชาการ ซึ่งตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ มาตรา ๕ ก. คือสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ไม่ได้ระบุให้มีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวน หรือปฏิบัติงานตาม ป.วิอาญา และกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาเอาไว้ จะมีก็แต่กองบัญชาการหรือส่วนราชการอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ ตาม มาตรา ๕ ข. ซึ่งได้กำหนดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตาม ป.วิอาญา และกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญา ได้แก่

(๑) ตำรวจภูธรภาค ๑-๙ ตาม ม.๕ (๑๐) - (๑๘)(ฉ) มีอำนาจรับผิดชอบภายในเขตพื้นที่การปกครองของตน

(๒) กองบัญชาการสอบสวนกลาง หรือ บช.ก.(๒๐)(ค) เขตพื้นที่รับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร

(๓) กองบัญชาการปราบปรามยาเสพติด หรือ บช.ปส.(๒๑)(ข) มีเขตพื้นที่รับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร

(๔) สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (๒๓)(ข) เขตพื้นที่รับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร

ปัจจุบันได้มีกองบัญชาการจัดตั้งขึ้นใหม่อีก ๒ กองบัญชาการ คือ กองบัญชาการตำรวจท่องเที่ยว (บช.ทท.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๐ และกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๖๓ ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๓ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนความผิดทางอาญาภายในเขตอำนาจ

นอกจากนี้ในแต่ละกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ ก็จะมีหน่วยงานย่อย ๆ ลงไปอีก ได้แก่ กองบังคับการ กองกำกับการ กลุ่มงานสอบสวนและสถานีตำรวจ ซึ่งกฎหมายระบุให้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน หรือปฏิบัติตาม ป.วิอาญา หรือกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาภายในเขตอำนาจรับผิดชอบของหน่วยงานนั้น ๆ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีกองบังคับการกฎหมายและคดี ตำรวจภูธรภาค ๑-๙ จัดตั้งขึ้นตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการอย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ.๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๓ ระบุให้อำนาจในการสอบสวนคดีอาญาไว้ด้วยตามข้อ ๒ อนุ ๗) พนักงานสอบสวนนอกเหนือจากท้องที่สถานีตำรวจภูธรหรือสถานีตำรวจนครบาลแล้ว หน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวนอื่นจะเป็นหน่วยงานสนับสนุนการจะมีอำนาจการสอบสวนในคดีประเภทใด จะมีระเบียบวางหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติไว้และหรือผู้บังคับบัญชาที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวนในแต่ละระดับมีคำสั่งให้ทำการสอบสวนคดีที่เกิดภายในเขตอำนาจของตน

เมื่อพิจารณาประกอบคำสั่ง ตร.ที่ ๕๓๗/๕๕ ลง ๒๗ ก.ย. ๕๕ เรื่อง การกำหนดอำนาจหน้าที่ของตำแหน่งในสถานีตำรวจ ซึ่งโครงสร้างสถานีตำรวจให้แบ่งงานในสถานีตำรวจนครบาลและสถานีตำรวจภูธรออกเป็น ๕ สายงาน กับ ๑ หน่วยปฏิบัติการ คือ (๑) งานอำนวยการ (๒) งานป้องกันปราบปราม (๓) งานจราจร (๔) งานสืบสวน (๕) งานสอบสวน และหน่วยปฏิบัติการพิเศษ โดยมีหัวหน้าสถานีตำรวจเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในสถานีตำรวจนั้นๆ ควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติงานของทุกสายงาน และมาตรา ๑๘ วรรคสี่ (วรรคท้าย) กำหนดไว้ว่า ท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายคน การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้น หรือผู้รักษาราชการแทน เมื่อประกอบคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๒.๕(๑) หัวหน้าสถานีตำรวจ หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ แห่ง ป.วิอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน หัวหน้าสถานีตำรวจในสถานีตำรวจนครบาลและหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรจึงเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนในระดับสถานีตำรวจ ส่วนในระดับเหนือจากนั้นไป จะมีระดับผู้บังคับการ ผู้บัญชาการ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจภายในเขตอำนาจของตน ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ซึ่งพนักงานสอบสวนดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงเป็นพนักงานสอบสวนตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๒(๖) และมีอำนาจทำการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๑) ส่วนข้าราชการตำรวจสายงานอื่น ไม่มีอำนาจสอบสวน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจตามกฎเกณฑ์แห่งกฎหมาย ระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้อง จะมีคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่สอบสวนเท่านั้น

๔.๒ เขตอำนาจการสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

เขตอำนาจการสอบสวน หมายถึง อาณาบริเวณพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบอยู่ตามกฎหมาย โดยทั่วไปแล้วหมายถึงเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนั้น ๆ เขตอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ส่วนมาตรา ๒๐ เป็นเขตอำนาจการสอบสวนที่อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

๔.๒.๑ เขตอำนาจการสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘

พนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป จะเป็นพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๖) และมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘

(๑) ความผิดอาญา **"ได้เกิด"** ภายในเขตอำนาจของตน เช่น นายแดงลักทรัพย์นายดำ ที่บางลำพู ความผิดฐานลักทรัพย์ได้เกิดภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน สน.ชนะสงคราม พนักงานสอบสวน สน.ชนะสงคราม จึงมีอำนาจสอบสวน

- จำเลยจะเดินทางจากประเทศซาอุดีอาระเบีย กลับมายังประเทศไทย ผู้เสียหายได้ฝากทรัพย์สินมากับจำเลย เพื่อฝากให้ภริยาผู้เสียหายในประเทศไทย ต่อมาผู้เสียหายเดินทางกลับมาประเทศไทย ทราบว่าจำเลยมิได้นำทรัพย์สินที่ฝากมาให้กับภริยาผู้เสียหาย จึงได้ไปทวงถามที่บ้านจำเลยที่ อ.กุมภวาปี จว.อุดรธานี จำเลยบอกว่าจะคืนให้ภายหลัง แล้วจำเลยปฏิเสธว่าไม่ได้รับฝากทรัพย์ เหตุจึงเกิดที่ อ.กุมภวาปี จว.อุดรธานี ประเทศไทย มิใช่ที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย ผู้เสียหายไปร้องทุกข์ที่สถานีตำรวจภูธรกุมภวาปี พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรกุมภวาปี จึงมีอำนาจสอบสวน (ฎ.๑๕๗๓/๒๕๓๕)

- จำเลยให้ผู้ตายดื่มสารพิษที่บ้านพักผู้ตาย ความผิดอาญาเกิดขึ้นที่บนบ้านพักผู้ตาย ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของ สน.ดอนเมือง ผู้ตายถึงแก่ความตายที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ความตายเป็น "ผล" ของการกระทำความผิด พนักงานสอบสวน สน.ดอนเมือง จึงมีอำนาจสอบสวน (ฎ.๓๓๓๗/๒๕๔๓)

(๒) ความผิดอาญา **"อ้างว่าได้เกิด"** ภายในเขตอำนาจของตน เช่น มีการร้องทุกข์โดยผู้เสียหายโดยอ้างว่าการลักทรัพย์ได้เกิดที่บางลำพู เช่นนี้ พนักงานสอบสวน สน.ชนะสงคราม มีอำนาจสอบสวน

(๓) ความผิดอาญา **"เชื่อว่าได้เกิด"** ภายในเขตอำนาจของตน หมายถึง พนักงานสอบสวน เชื่อว่าการมีคดีอาญาเกิดขึ้นในเขตอำนาจของตน ไม่ว่าจะโดยได้รับคำร้องทุกข์กล่าวโทษ หรือปรากฏพยานหลักฐานอันทำให้น่าเชื่อว่ามีคดีอาญาเกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น พบศพคนถูกยิงตายที่ในเขตท้องที่ อ.สามพราน แม้ไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง แต่เมื่อพนักงานสอบสวนพิจารณาจากร่องรอยพยานหลักฐานต่าง ๆ แล้ว เชื่อว่าได้มีการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นในเขตท้องที่ อ.สามพราน ดังนี้ พนักงานสอบสวน สภ.สามพราน จึงมีอำนาจสอบสวนในคดีนี้ เนื่องจากเชื่อว่าความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเกิดขึ้นในเขตอำนาจของตน ถึงแม้ว่าความจริงจะปรากฏในภายหลังว่า ผู้ตายถูกนายแดงผู้ต้องหา ฆ่าในท้องที่ อ.นครชัยศรี แล้วนำมาทิ้งไว้ในเขตพื้นที่ อ.สามพราน ก็ตาม การสอบสวนที่ได้กระทำไปแล้วโดยพนักงานสอบสวน สภ.สามพราน นั้นชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

(๔) ผู้ต้องหามีที่อยู่ในเขตอำนาจของตน เช่น กรณีตาม (๓) หากนายแดงผู้ต้องหามีบ้านอยู่ที่ อ.สามพราน พนักงานสอบสวน สภ.สามพราน ก็มีอำนาจสอบสวนเช่นเดียวกันกับพนักงานสอบสวน สภ.นครชัยศรี

(๕) ผู้ต้องหาถูกจับภายในเขตอำนาจของตน เช่น กรณีตาม (๓) หากต่อมานายแดงถูกจับได้ในท้องที่ สภ.เมืองนครปฐม พนักงานสอบสวน สภ.เมืองนครปฐม มีอำนาจสอบสวน

ข้อสังเกต จากตัวอย่างเรื่อง ฆ่าผู้อื่นที่ อ.นครชัยศรี พนักงานสอบสวน สภ.นครชัยศรี (ความผิดที่ได้เกิด) สภ.สามพราน (ผู้ต้องหามีที่อยู่) และ สภ.เมืองนครปฐม (ผู้ต้องหาถูกจับ) ต่างมีอำนาจสอบสวนคดีนี้

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีความผิดอาญาเรื่องใดเกิดขึ้น จะต้องมีพนักงานสอบสวนเพียงท้องที่เดียวที่เป็นผู้รับผิดชอบ มีหน้าที่รวบรวมสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนท้องที่ต่าง ๆ ที่มีอำนาจสอบสวน มาทำความเห็นทางคดีส่งพนักงานอัยการ บทบัญญัติมาตรา ๑๘ วรรคสาม แห่ง ป.วิอาญา ได้กำหนดให้ท้องที่ที่เหตุเกิดในเขตอำนาจเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เนื่องจากกฎหมายเล็งเห็นว่าความผิดอาญาได้เกิดขึ้นในสถานที่ใด โดยทั่วไปแล้วสถานที่นั้นจะมีพยานหลักฐานสำคัญอยู่ จึงให้ท้องที่

ที่เหตุเกิดในเขตอำนาจเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ กรณีพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับในเขตอำนาจจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้นั้น จะต้องเข้ากรณีดังต่อไปนี้ คือ

(๑) มีเหตุจำเป็น เช่น เกิดอุทกภัย เส้นทางการคมนาคมขาดและมีความจำเป็นต้องรีบสอบสวนและสรุปสำนวนพร้อมความเห็นเสนอพนักงานอัยการ เพราะคดีจะขาดอายุความ หรือ

(๒) เพื่อความสะดวก เช่น พยานหลักฐานและของกลางต่าง ๆ อยู่ ณ สถานที่ซึ่งผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับ เป็นต้น

ทั้งนี้ หากไม่มีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวกดังกล่าวมาแล้วข้างต้น พนักงานสอบสวนในเขตท้องที่ที่ความผิดเกิด จะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

- **พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ** หมายถึง พนักงานสอบสวนที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการรวบรวมพยานหลักฐานขั้นสุดท้าย เข้าสำนวนการสอบสวน แล้วทำความเห็นเสนอต่อพนักงานอัยการว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง หรืองดการสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑, ๑๔๒ (ดู ฎ.๑๙๗๔/๒๕๓๙ ประกอบ) โดยปกติความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด ก็ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคนนั้น เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้น ๆ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ วรรคสาม

ในเขตท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายคน การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้น หรือผู้รักษาการแทน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ บทที่ ๔ มาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ข้อ ๒.๕

๔.๒.๒ เขตอำนาจการสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ กรณีความผิดเกี่ยวพันกันหลายท้องที่ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙

- **พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวน**

มาตรา ๑๙ วรรคสอง ได้กล่าวถึงตัวพนักงานสอบสวนที่จะมีอำนาจสอบสวนในกรณีความผิดเกิดขึ้นหลายท้องที่เกี่ยวพันกัน หรือต่อเนื่องกันตามมาตรา ๑๙ (๑) ถึง (๖) ว่า “พนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้” ย่อมหมายถึงพนักงานสอบสวนทุกท้องที่ที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่เกิดขึ้นตามมาตรา ๑๙ (๑) ถึง (๖) นั้น มีอำนาจสอบสวนความผิดที่กล่าวหาตลอดจนความผิดฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งเกิดขึ้นนอกเขตท้องที่ของตนได้ (ดู ฎ.๑๑๘๐/๒๕๓๗ ประกอบ)

- **พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ**

พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ คือ พนักงานสอบสวนซึ่งมีอำนาจสรุปสำนวนทำความเห็นทางคดี และส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑, ๑๔๒ โดยมาตรา ๑๙ วรรคสาม (ก) และ (ข) ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดตัวพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบไว้ดังนี้

(ก) ถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้ว คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับผู้ต้องหาได้อยู่ในเขตอำนาจ

(ข) ถ้าจับผู้ต้องหายังไม่ได้ คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจ

- เมื่อมาตรา ๑๙ วรรคสาม (ก) และ (ข) ได้วางหลักเกณฑ์ว่าในบรรดาพนักงานสอบสวนทุกท้องที่ที่เกี่ยวข้องนั้น ใครเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแล้ว หากพนักงานสอบสวนผู้ทำหน้าที่สรุปสำนวนและทำความเห็นทางคดีมิใช่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ จะส่งผลให้การสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่ถือว่ามีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อน พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง

(ดูฎีกาที่ ๑๙๗๔/๒๕๓๙, ๓๔๖๖/๒๕๔๗, ๑๒๐๔/๒๕๔๒, ๑๑๒๖/๒๕๔๔, ๔๕๑๒/๒๕๓๐, ๒๒๘๐/๒๕๔๘ ประกอบ)

(๑) กรณีเป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่ ตามมาตรา ๑๙(๑) ตัวอย่าง เช่น

- พบศพผู้ตายในท้องที่ สน.ชนะสงคราม แต่พบรอยเลือดผู้ตายในท้องที่ สน.พระราชวัง หรือลูกจ้างมีหน้าที่เก็บเงินจากลูกหนี้ของนายจ้างที่อยู่ต่างจังหวัด แล้วต้องส่งมอบเงินนั้นให้แก่นายจ้างซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่ สน.บางรัก ลูกจ้างรับเงินจากลูกหนี้ของนายจ้างในอีกท้องที่หนึ่งแล้วเอาเงินไปใช้ส่วนตัว จึงเป็นการไม่แน่ว่ามีเจตนาทำการยักยอกเงินในท้องที่ใด วินิจฉัยว่าพนักงานสอบสวน สน.บางรัก มีอำนาจสอบสวน (ฎ.๑๖๕๕/๒๕๓๐)

- จำเลยแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญาแก่พนักงานสอบสวน สภ.ป่าพะยอม กับการเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาลจังหวัดพัทลุง ซึ่งอยู่ในท้องที่ สภ.เมืองพัทลุง ถือว่าเป็นการไม่แน่ว่าการกระทำของจำเลยในความผิดฐานแจ้งความเท็จและเบิกความเท็จได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๑) พนักงานสอบสวน สภ.ป่าพะยอม จึงมีอำนาจสอบสวน (ฎ.๑๖๙๑/๒๕๖๑)

(๒) เมื่อความผิดส่วนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง ตามมาตรา ๑๙(๒) ตัวอย่าง เช่น

- นายแดงยืนอยู่ในเขตท้องที่ สน.ชนะสงคราม ยิงนายดำซึ่งอยู่ในเขตท้องที่ สน.พระราชวังดังนี้ พนักงานสอบสวนของแต่ละสถานีตำรวจมีอำนาจสอบสวนได้ เพราะเป็นท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสอง แต่พนักงานสอบสวนท้องที่ใดในสองท้องที่ดังกล่าวนั้นจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบที่จะทำความเห็นทางคดีส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑, ๑๔๒ หรือไม่นั้น ต้องดู ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสาม

ตัวอย่างนายแดงวางยาพิษนายดำที่บ้านซึ่งตั้งอยู่ในเขตท้องที่สถานีตำรวจภูธรสัตหีบ เมื่อนายดำอยู่ในโรงพยาบาลในเขตท้องที่สถานีตำรวจภูธรเมืองระยองนายแดงตามไปเอายาพิษกรอกปากนายดำอีกครั้งหนึ่งจึงเป็นกรณีตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๒) ดังนั้น พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองระยอง ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนในท้องที่ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ตามมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง

(๓) เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่อง และกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๓)

ความผิดต่อเนื่อง คือ ความผิดที่เกิดจากการกระทำที่มีสภาพติดต่อสืบเนื่องกันไปเป็นความผิดที่สำเร็จมีความผิดอยู่ตลอดเวลา เช่น มีธนบัตรปลอมอยู่ในความครอบครองอันเป็นความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๒๔๔ มีเครื่องมือสำหรับปลอมเงินตราอยู่ในความครอบครองตาม ป.อาญา มาตรา ๒๔๖ มียาเสพติดอยู่ในความครอบครอง ฯลฯ ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา เช่น

- นายแดงอยู่สระบุรี หลอกนางสาวดำ อายุ ๒๒ ปี จากบ้านพักที่เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ไปค้างคืนที่บ้านหลังหนึ่งในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยมุ่งหมายจะข่มขืนกระทำชำเราและถูกตำรวจจับได้เสียก่อน นายแดงมีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๒๘๔ วรรคแรก ซึ่งเป็นความผิดต่อเนื่องการกระทำในหลายท้องที่เริ่มตั้งแต่ สน.ตลิ่งชัน (สถานที่ถูกหลอก) เป็นต้นไปจนกระทั่งถึง สภ.จอมบึง ทุกสถานีตำรวจที่นายแดงนำนางสาวดำเดินทางผ่านต่างมีอำนาจสอบสวน (ฎ.๑๙๗๔/๒๕๓๙)

- นายแดงออกเช็คเพื่อชำระหนี้ค่าสินค้าที่ซื้อจากนายดำ ออกเช็คที่อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา แต่ธนาคารที่อำเภอหาดใหญ่ปฏิเสธการจ่ายเงิน พนักงานสอบสวน สภ.เมืองสงขลา มีอำนาจ

สอบสวน เนื่องจากความผิดที่ได้กระทำมีลักษณะเป็นการกระทำต่อเนื่องกันระหว่างท้องที่ที่ออกเช็คและท้องที่ที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน (ฎ.๑๐๑๐/๒๕๐๘, ๑๗๐๒-๑๗๐๓/๒๕๒๓)

ข้อสังเกต เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาดังกล่าวแล้ว เห็นว่าความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ มาตรา ๔ มีการกระทำที่แยกออกได้เป็นส่วน ๆ ส่วนหนึ่งคือการออกเช็คโดยมีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค อีกส่วนหนึ่งคือธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็ค วันออกเช็คจึงเป็นวันที่ความผิดส่วนหนึ่งได้กระทำลง เพราะเป็นวันที่จำเลยกระทำการอันเป็นองค์ประกอบความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ส่วนวันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินก็เป็นวันที่ความผิดอีกส่วนหนึ่งได้กระทำลงเพราะเป็นวันที่ความผิดเกิด กรณีนี้เปรียบเทียบได้กับเรื่องฉ้อโกงที่หลอกขายของในท้องที่หนึ่ง แต่ผู้หลอกได้เงินไปจากผู้ถูกหลอกในอีกท้องที่หนึ่ง ด้วยเหตุนี้ข้อเท็จจริงในเรื่องออกเช็คในท้องที่หนึ่ง แต่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินในอีกท้องที่หนึ่ง จึงน่าจะเป็นกรณีตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๒) แต่ศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาฎีกาหลายเรื่องว่าเป็นกรณีตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๓) อย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตว่าไม่ว่าจะปรับใช้อนุมาตราใด ผลก็เป็นอย่างเดียวกันคือพนักงานสอบสวนแต่ละท้องที่มีอำนาจสอบสวน และลบล้างฎีกาที่ ๑๕๗๕/๒๕๒๑ ซึ่งวินิจฉัยว่าเฉพาะท้องที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเท่านั้นที่มีอำนาจสอบสวน

ข้อพึงระวัง กรณีที่มีการโอนเช็คเปลี่ยนมือกันก่อนนำไปเรียกเก็บเงิน ท้องที่ที่มีการโอนเช็คไม่ถือเป็นท้องที่ที่ความผิดต่อเนื่องกับท้องที่ที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ยกตัวอย่างเช่น ดำสั่งจ่ายเช็คให้แดงหรือผู้ถือในเขตท้องที่ สน.บางนา แดงนำเช็คฉบับดังกล่าวโอนชำระหนี้ค่าซื้อสินค้าให้เขียวในเขตท้องที่ สน.บางพลัด นายเขียวนำเช็คไปเรียกเก็บยังธนาคารถุงทองสาขาบางเขน ธนาคารถุงทองสาขาบางเขน ปฏิเสธการจ่ายเงินท้องที่ที่มีอำนาจสอบสวนได้แก่ท้องที่ สน.บางนา และ สน.บางเขน ส่วน สน.บางพลัด ท้องที่ที่มีการโอนเช็คเปลี่ยนมือไม่มีอำนาจสอบสวน (ฎ.๖๕๐/๒๕๒๘)

- จำเลยกับพวกบังคับหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้เสียหายชาวมาเลเซีย เพื่อเรียกค่าไถ่และบังคับให้ผู้เสียหายขับรถไปส่งยังชายแดนประเทศไทย ซึ่งน่าจะได้หน่วงเหนี่ยวกักขังเข้าไปในเขตแดนไทยด้วย เพราะภูมิลำเนาของจำเลยกับพวกอยู่ในราชอาณาจักรซึ่งเป็นความผิดต่อเนื่องทั้งในและนอกราชอาณาจักร พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล ซึ่งจับจำเลยจึงมีอำนาจสอบสวนดำเนินคดีกับจำเลยได้ (ฎ.๑๕๘๖/๒๕๒๖)

ข้อสังเกต คือ มาตรา ๑๙(๓) จะต้องเป็นความผิดต่อเนื่อง และกระทำต่อเนื่องกันในหลายท้องที่ หากเป็นการกระทำต่อเนื่องกันในหลายท้องที่แต่ไม่ใช่ความผิดต่อเนื่อง ก็ไม่เข้ามาตรา ๑๙ (๓) แต่อาจจะเข้าอนุมาตราอื่น ๆ

- หลอกลวงผู้เสียหายจากท้องที่ สน.บางยี่ขัน พาไปยังบ้านเกิดเหตุที่ อ.ท่ามะกา กักขังหน่วงเหนี่ยวและข่มขืนกระทำชำเราที่บ้านที่เกิดเหตุ ถือว่าเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป ซึ่งพนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ตามมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๓) (๔) และวรรคสอง พนักงานสอบสวน สน.บางยี่ขัน จึงมีอำนาจสอบสวน แต่จำเลยถูกจับที่ อ.ท่ามะกา พนักงานสอบสวน สภ.ท่ามะกา จึงเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๑๙ วรรคสาม (ก) พนักงานสอบสวน สน.บางยี่ขัน ไม่เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ไม่มีอำนาจสรุปสำนวนและทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง พร้อมกับส่งสำนวนเพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณา ตามมาตรา ๑๔๐ และ ๑๔๑ เมื่อพนักงานสอบสวน สน.บางยี่ขัน เป็นผู้สรุปสำนวน ทำความเห็น พร้อมส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ คดีนี้ถือได้ว่าไม่มีการสอบสวน และพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง (ฎ.๑๙๗๔/๒๕๓๙)

ข้อสังเกต

- ความผิดต่อเนื่อง ได้แก่ ความผิดฐานพาไปเพื่อการอนาจาร, หน่วงเหนี่ยวกักขัง
- ข่มขืนกระทำชำเรา เป็นความผิดอีกกรรมหนึ่ง ไม่เป็นความผิดต่อเนื่อง

- วินิจฉัยว่าโจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนดังกล่าวแก่ผู้มีชื่อหลายคน เจ้าพนักงานตำรวจจับจำเลยทั้งสองพร้อมยึดเมทแอมเฟตามีน และจับ ศ. อ. ณ. น. ภ. จ. และ ห. พร้อมยึดเมทแอมเฟตามีนที่บุคคลทั้งเจ็ดซื้อจากจำเลยทั้งสองได้ที่บ้านจำเลยที่ ๒ ซึ่งอยู่ในท้องที่ สน.แสมดำ กรณีมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนจึงเกิดในท้องที่ สน.แสมดำ ทั้งสิ้น และโจทก์มิได้ฟ้องว่าจำเลยที่ ๑ ร่วมกระทำความผิดกับ ส. และ ร. ดังนั้นแม้ ส. และ ร.ถูกจับในท้องที่ สน.บางบอน การกระทำของจำเลยที่ ๑ ก็หาใช่ความผิดที่เป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๓) ไม่ แต่การกระทำของจำเลยที่ ๑ ปรากฏชัดแจ้งว่าเหตุเกิดในท้องที่ สน.แสมดำ ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน สน.แสมดำ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒(๖) ที่จะเป็นผู้สอบสวน มิใช่อยู่ในเขตอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวน สน.บางบอน ที่ทำการสอบสวนคดีนี้ โจทก์ (พนักงานอัยการ) จึงไม่มีอำนาจฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ เมื่อการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นเหตุอยู่ในลักษณะคดีศาลฎีกาพิพากษาตลอดไปถึงจำเลยที่ ๒ ที่ถอนฎีกาไปแล้วตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๑๓ ประกอบมาตรา ๒๒๕ (ฎ.๑๗๕๖/๒๕๕๐)

(๔) เมื่อเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรม กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๔)

ลักษณะสำคัญของคดีตามมาตรา ๑๙(๔) แตกต่างจากคดีตามมาตรา ๑๙(๒) ตรงที่คดีตามมาตรา ๑๙(๒) เป็นความผิดกรรมเดียวแต่ผู้กระทำผิดได้แยกกระทำส่วนหนึ่งของความผิดในท้องที่หนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง แต่สำหรับความผิดตามมาตรา ๑๙(๔) นั้น ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิดหลายกรรมต่างกัน โดยความผิดแต่ละกรรมนั้นได้กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน เช่น คืนเกิดเหตุจำเลยลักรถจักรยานยนต์ในท้องที่หนึ่ง แล้วขับรถจักรยานยนต์คันดังกล่าวไปชิงทรัพย์อีกท้องที่หนึ่ง หลังจากนั้นจำเลยได้ใช้อาวุธปืนยิงต่อสู้ขัดขวาง และพยายามฆ่าเจ้าพนักงานตำรวจท้องที่ ตั้งด่านสกัดจับจำเลยอีกท้องที่หนึ่ง กรณีเช่นนี้ย่อมถือได้ว่าจำเลยกระทำผิดหลายกรรมในท้องที่ต่าง ๆ กัน อันได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน และพยายามฆ่าเจ้าพนักงานฯ และกระทำความผิดเหล่านั้นต่อเนื่องในท้องที่ต่าง ๆ กันตามมาตรา ๑๙(๔) พนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นท้องที่ที่จำเลยลักรถจักรยานยนต์ ท้องที่ที่จำเลยชิงทรัพย์ หรือท้องที่ที่จำเลยต่อสู้ขัดขวางและพยายามฆ่าเจ้าพนักงาน ล้วนมีอำนาจสอบสวนทุกฐานความผิดในคดีนี้ได้ ตามมาตรา ๑๙(๔) ส่วนปัญหาว่าท้องที่ใดจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบนั้นจะต้องพิจารณาตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง (ก) หรือ (ข) แล้วแต่กรณี กล่าวคือถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้วคือพนักงานสอบสวนท้องที่ที่จับได้อยู่ในเขตอำนาจตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง (ก) ถ้าจับผู้ต้องหายังไม่ได้คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง (ข) เช่น

- ผู้ต้องหาวิ่งราวทรัพย์สร้อยคอของผู้เสียหายในท้องที่ สน.ชนะสงคราม เมื่อได้ทรัพย์สินแล้วได้วิ่งหลบหนีเข้าไปในเขตท้องที่ สน.นางเลิ้ง และได้ทำการลักทรัพย์รถจักรยานยนต์ขับรถจักรยานยนต์หลบหนีเข้าไปในเขตท้องที่ สน.พญาไท เจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.พญาไท ทราบเหตุจึงได้สกัดจับ เกิดการยิงต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.พญาไท และจับกุมตัวได้ในท้องที่ สน.พญาไท กรณีนี้พนักงานสอบสวนท้องที่ สน.ชนะสงคราม, สน.นางเลิ้ง และ สน.พญาไท มีอำนาจทำการสอบสวน และ

พนักงานสอบสวน สน.พญาไท เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสอง (ก) เพราะเป็นท้องที่ที่จับตัวผู้ต้องหาได้ก่อน มีอำนาจทำการสอบสวนเกี่ยวกับความผิดวิ่งราวทรัพย์ในท้องที่ สน.ชนะสงคราม และความผิดลักทรัพย์ในท้องที่ สน.นางเลิ้ง ได้ด้วย แต่ถ้าในทันทีทันใดหลังจากเกิดเหตุวิ่งราวทรัพย์ ผู้เสียหายได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.ชนะสงคราม ทราบ และพนักงานสอบสวน สน.ชนะสงคราม ได้ทราบเหตุแล้ว ว่าได้มีเหตุวิ่งราวทรัพย์เกิดขึ้นในท้องที่ของตน ก่อนที่ผู้ต้องหาจะถูกจับกุมโดยเจ้าพนักงานตำรวจ สน.พญาไท เช่นนี้ ถือว่าพนักงานสอบสวน สน.ชนะสงคราม พบเหตุก่อน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสอง (ข) พนักงานสอบสวนสน.ชนะสงคราม เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

- ความผิดฐานพาหญิงไปเพื่อการอนาจารโดยใช้อุบายหลอกลวงเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป และความผิดดังกล่าวกับความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นและข่มขืนกระทำชำเรา เป็นความผิดหลายกรรม กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน รวมทั้งท้องที่ สน.บางยี่ขัน และ สภ.ท่ามะกา พนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๓), (๔) พนักงานสอบสวน สน.บางยี่ขัน ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนท้องที่ที่เกี่ยวข้องจึงมีอำนาจสอบสวน (ฎ.๑๙๗๔/๒๕๓๙)

(๕) กรณีเมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหากำลังเดินทาง ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๕)

กรณีความผิดเกิดขึ้นขณะที่ผู้ต้องหากำลังเดินทาง เช่น ผู้ต้องหาขนยาเสพติดให้โทษ ขึ้นรถไฟเดินทางจาก จว.เชียงใหม่ มากรุงเทพฯ ในกรณีเช่นนี้ พนักงานสอบสวนทุกท้องที่ที่ผู้ต้องหาเดินทางผ่าน ถือว่าพนักงานสอบสวนในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งที่เกี่ยวข้อง ย่อมมีอำนาจสอบสวนได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ (๕) เช่น

- ผู้เสียหายและผู้ต้องหาเป็นผู้โดยสาร ขึ้นรถโดยสารประจำทางจากสถานีขนส่งหมอชิต เขตท้องที่ สน.บางซื่อ เพื่อจะไปลงที่จังหวัดนครสวรรค์ ระหว่างทางผู้ต้องหาได้ชักชวนให้ผู้เสียหาย เล่นการพนันบนรถประจำทาง ผู้เสียหายได้เล่นการพนันด้วย และผู้ต้องหาได้ลักทรัพย์ผู้เสียหาย ต่อมาผู้ต้องหาได้ลงรถที่สถานีขนส่งจังหวัดสิงห์บุรี ผู้เสียหายได้เดินทางต่อไปลงรถที่สถานีขนส่งจังหวัดนครสวรรค์ และได้ไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สภ.เมืองนครสวรรค์ กรณีเช่นนี้ การกระทำผิดเกิดขึ้นระหว่างท้องที่ สน.บางซื่อ จนถึง สภ.เมืองสิงห์บุรี พนักงานสอบสวนทุกท้องที่ที่ผ่านมาดังกล่าวมีอำนาจทำการสอบสวน พนักงานสอบสวน สภ.เมืองนครสวรรค์ ไม่มีอำนาจสอบสวน หากผู้เสียหายไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนท้องที่ใดระหว่าง สน.บางซื่อ ไปจนถึง สภ.เมืองสิงห์บุรี นั้น พนักงานสอบสวนท้องที่นั้นจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสอง (ข)

(๖) กรณีเมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ (๖)

กรณีความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง เช่น ผู้เสียหายได้เดินทางโดยรถไฟจากสถานีขนส่งหัวลำโพง และได้นำกระเป๋าถือไว้บนชั้นที่วางของ และได้นั่งหลับไปในระหว่างทาง เมื่อไปถึงสถานีรถไฟอุตรดิตถ์จึงได้ลงจากรถ ปรากฏว่ากระเป๋าถือดังกล่าวได้หายไป จึงไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สภ.เมืองอุตรดิตถ์ กรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวน สภ.เมืองอุตรดิตถ์ เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสอง (ข) แต่หากผู้เสียหายทราบว่ากระเป๋าของตนหายเมื่อถึงสถานีรถไฟพิษณุโลก แต่ตนเองจะต้องไปลงที่สถานีรถไฟอุตรดิตถ์ เมื่อไปถึงจึงได้ไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สภ.เมืองอุตรดิตถ์ กรณีเช่นนี้ พนักงานสอบสวนท้องที่ที่รถไฟผ่านตั้งแต่ สน.ปทุมวัน จนถึง สภ.เมืองพิษณุโลก มีอำนาจสอบสวน และท้องที่ใดได้รับแจ้งความร้องทุกข์ก่อนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสอง (ข)

อย่างไรก็ดี การที่ผู้เสียหายไปแจ้งความกับพนักงานสอบสวนที่ไม่มีอำนาจสอบสวน ไม่เป็นเหตุให้พนักงานสอบสวนไม่รับแจ้งความ เนื่องจากการแจ้งความสามารถแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจทุกนาย และ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้วางแนวทางปฏิบัติไว้ให้ร้องทุกข์ในท้องที่ใดก็ได้ ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๑.๑.๓ ประกอบคำสั่ง ตร.ที่ ๑๗๗/๒๕๖๔ ลง ๙ เม.ย. ๖๔ เรื่อง การรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องส่งเรื่องไปยังพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวนดำเนินการต่อไป โดยให้นำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ได้ด้วย

๔.๒.๓ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบกรณีความผิดเกิดนอกราชอาณาจักร ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐

หลักการลงโทษทางอาญาตามกฎหมายไทย มี ๓ ประการ ตามที่ ป.วิอาญา ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ คือ หลักดินแดน ตามมาตรา ๔, ๕ และ ๖ หลักอำนาจลงโทษสากล ตามมาตรา ๗ และหลักบุคคลตาม มาตรา ๘ และ ๙ ความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยที่ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักร ได้แก่ กรณีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๗, ๘ และ ๙ ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ส่วนกรณีตาม ป.อาญา มาตรา ๔ วรรคสอง ๕ และ ๖ แม้ ป.อาญา ก็ให้ถือว่ากระทำผิดในราชอาณาจักร ก็หมายความว่าศาลไทยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาในคดีดังกล่าวได้ แต่การสอบสวนจะต้องเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ กล่าวคือ อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ซึ่งได้บัญญัติขึ้นมาใหม่ (แก้ไขโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิอาญา (ฉบับที่ ๒๙) พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓) ได้วางหลักการไว้ ดังนี้

(๑) อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทน เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หรือจะมอบหมายให้พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนก็ได้

(๒) หากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนมอบหมายให้พนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนจะมอบหมายให้พนักงานอัยการคนใดทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนก็ได้

(๓) ให้พนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หรือให้ทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกันกับพนักงานสอบสวน และยังคงมีอำนาจหน้าที่ประการอื่น ที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

(๔) ในกรณีที่พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐาน

(๕) เมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนแล้วแต่กรณี เห็นว่า การสอบสวนเสร็จแล้วให้ทำความเห็นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๔๒ กล่าวคือ ความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน ความเห็นควรสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้องพร้อมสำนวนไปยังอัยการสูงสุด

๖) ในกรณีจำเป็นระหว่างรอคำสั่งของอัยการสูงสุด หรือผู้รักษาราชการแทน พนักงานสอบสวนต่อไปนี้มีอำนาจสอบสวน

ก. พนักงานสอบสวนที่ผู้ต้องหาถูกจับอยู่ในเขตอำนาจ

ข. พนักงานสอบสวนที่รัฐบาลประเทศอื่น หรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ร้องฟ้องให้ทำโทษผู้ต้องหา

๑) แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนคดีความผิดที่เกิดนอกราชอาณาจักร

(๑) ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.๒๕๕๑ ข้อ ๒๘, ๒๙

กรณีอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนได้มอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนแล้ว หากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนได้มอบหมายให้พนักงานอัยการคนใดร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายนั้นดำเนินการ

- หารือร่วมกับพนักงานสอบสวนเพื่อกำหนดแนวทางการสอบสวน
- ร่วมสอบสวนพยานหรือผู้ต้องหาและเข้าร่วมหรือมีคำสั่งหรือคำแนะนำพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานอื่นตามที่เห็นสมควร
- รายงานผลการสอบสวนให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนทราบเป็นระยะ
- เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นให้ทำความเห็นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือ ๑๔๒ ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนเพื่อสั่ง โดยส่งให้พนักงานอัยการในท้องที่ซึ่งมีเขตอำนาจดำเนินคดีรับไว้แล้วส่งอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนสั่งต่อไป
- ระหว่างรอคำสั่งของอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทน สามารถดำเนินการเกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา ควบคุม ขอให้ศาลขังหรือดำเนินการอื่นตามความจำเป็นแล้วแต่กรณี

(๒) หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส ๐๐๐๗(พก)/ว ๓๔๙ ลง ๒๘ ก.ย. ๕๙ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทย ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทยตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ เวียนถึงทุกหน่วยงานของสำนักงานอัยการสูงสุด

- กรณีอัยการสูงสุดมอบหมายให้พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ได้แบ่งช่วงการสอบสวนออกเป็น ๓ ระยะ

ระยะที่ ๑ นับแต่พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ก่อนพนักงานสอบสวนขอให้อัยการสูงสุดพิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ช่วงนี้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีได้เองโดยไม่ต้องมีพนักงานอัยการร่วมสอบสวน เป็นการสอบสวนที่ชอบด้วย ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ หรือ มาตรา ๑๙

ระยะที่ ๒ ระหว่างรอคำสั่งอัยการสูงสุด นับแต่วันที่พนักงานสอบสวนมีหนังสือถึงอัยการสูงสุด จนถึงวันที่พนักงานสอบสวนได้รับหนังสือมอบหมายจากอัยการสูงสุด ในช่วงนี้พนักงานสอบสวนสอบสวนคดีได้เมื่อมีกรณีจำเป็นและสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่กฎหมายกำหนดตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ วรรคห้า กรณีจำเป็น เช่น พยานจะเดินทางไปต่างประเทศ หรือจะถึงแก่ความตาย หรือความจำเป็นเร่งด่วนเกี่ยวกับพยานหลักฐาน หากไม่รวบรวมในทันทีพยานหลักฐานจะสูญหายหรือเสื่อมค่าไปได้

ระยะที่ ๓ การสอบสวนหลังจากอัยการสูงสุด มีคำสั่งมอบหมายให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวน นับแต่พนักงานสอบสวนได้รับหนังสือมอบหมายหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจนถึงวันสอบสวนเสร็จสิ้น การสอบสวนช่วงนี้ จะต้องมีพนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายเข้าร่วมการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนเสมอ

- กรณีจำเป็น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ วรรคห้า (๑) หรือ (๒) พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีระหว่างรอคำสั่งอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนนั้น กรณีจำเป็นอันเป็นข้อยกเว้นมีดังนี้

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์จากผู้เสียหาย ถือเป็นกรณีจำเป็นที่พนักงานสอบสวนต้องสอบปากคำผู้เสียหายเพื่อเริ่มคดี

(๒) ผู้ต้องหาถูกจับและส่งตัวมายังพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องสอบปากคำผู้ต้องหาและพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวหรือฝากขัง

(๓) กรณีพยานหลักฐานจะสูญหายหรือเสียหาย หากปล่อยให้เนิ่นช้า

(๔) กรณีผู้เสียหาย พยาน จะเดินทางไปต่างประเทศหรือใกล้ถึงแก่ความตาย

(๕) กรณีอื่นๆ ที่เป็นกรณีจำเป็นซึ่งจะต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป

- การสอบสวนพยานของพนักงานสอบสวนที่ดำเนินการในช่วงก่อนขอให้อัยการสูงสุดพิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ไม่ถือว่าเป็นการสอบสวนในระหว่างรอคำสั่งจากอัยการสูงสุดตามข้อยกเว้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ วรรคห้า การสอบสวนดังกล่าวถือว่าเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ตั้งแต่แรกที่ทำการสอบสวน แม้ภายหลังอัยการสูงสุดมอบหมายพนักงานอัยการคนใดทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ก็ไม่ทำให้การสอบสวนที่กระทำไปก่อนหน้านี้เสียไป พนักงานสอบสวนไม่ต้องสอบพยานใหม่อีก นอกจากเป็นการสอบสวนเพิ่มเติมภายหลังจากที่พนักงานสอบสวนได้รับหนังสือที่อัยการสูงสุดมอบหมายหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแล้ว พนักงานอัยการจะต้องเข้าร่วมการสอบสวนด้วยหรือหากจะต้องขอความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาไปยังต่างประเทศพนักงานสอบสวนก็ต้องส่งเรื่องมายังอัยการสูงสุดพิจารณาดำเนินการ

(๓) หนังสือ กองคดีอาญา ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๑๓๓๑ ลงวันที่ ๒๙ ธ.ค. ๔๙ เรื่อง หารือปัญหาการสอบสวนความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ถึง ผบช.ก., น., ปส., สตม., และ ผบช.ภ.๑-๙ แจ้งเวียนผลการตอบข้อหารือปัญหาข้อกฎหมายของสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อกำชับพนักงานสอบสวนให้ระมัดระวังในการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ อ้างตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ด่วนที่สุด ที่ อส ๐๐๓๖/๑๖๓๗๑ ลงวันที่ ๑๗ พ.ย. ๔๙ ตอบข้อหารือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ตช ๐๐๓๑.๒๑๒/๕๒๓๓ ลงวันที่ ๑๙ ก.ย. ๔๙ เป็นกรณีหารือสำนวนการสอบสวนคดีอาญาที่ ๒๘๘/๒๕๔๘ ของพนักงานสอบสวนกองกำกับการ ๕ กองบังคับการปราบปรามไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ โดยสำนักงานอัยการสูงสุดตอบข้อหารือว่า ความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทยที่ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทยตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ นั้น พิจารณาตามสภาพภูมิศาสตร์เป็นสำคัญ คดีนี้แม้จะถือว่าได้กระทำความผิดในราชอาณาจักรตาม ป.อาญา มาตรา ๕ แต่การกระทำความผิดดังกล่าวเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนจึงเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ และคดีนี้จะต้องพิจารณาการกระทำของผู้ต้องหาทุกคนรวมกัน ไม่อาจพิจารณาแยกส่วนการกระทำของผู้ต้องหาแต่ละคนได้ เนื่องจากผู้ต้องหาทุกคนได้ร่วมกันกระทำความผิดในฐานะตัวการตาม ป.อาญา มาตรา ๘๓ และคดีนี้อัยการสูงสุดจึงมอบหมายให้ผู้บังคับการกองปราบปราม สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือผู้รักษาราชการแทน เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ โดยให้ทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานอัยการสำนักงานคดีอาญา

หลักเกณฑ์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ มีอยู่ว่า เขตอำนาจการสอบสวนของอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทน คือคดีความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทยและเป็นคดีที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรไทย ซึ่งให้ถือตามความเป็นจริง มิให้นำหลักการตาม ป.อาญา มาตรา ๔ วรรคสอง มาตรา ๕ และมาตรา ๖ กรณีที่ให้ถือว่าเป็นความผิดที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักรไทยมาใช้ กล่าวคือ ให้พิจารณาตามความเป็นจริงว่าสถานที่เกิดเหตุนั้นอยู่นอกราชอาณาจักรหรือไม่ เช่น กระทำความผิดบนเรือไทยขณะกำลังแล่นอยู่ในน่านน้ำสากล ซึ่งถือว่าอยู่นอกราชอาณาจักรไทย เป็นต้น ก็นับว่าเป็นการกระทำนอกราชอาณาจักร หรือตามมาตรา ๕ ซึ่งเป็นความผิดที่เกี่ยวเนื่องระหว่างภายในและภายนอกราชอาณาจักร ก็ถือว่าส่วนใดส่วนหนึ่งเกิดภายนอกราชอาณาจักร หรือมาตรา ๖ กรณีผู้กระทำความผิดเป็นตัวการร่วม ผู้สนับสนุนหรือผู้ใช้ ซึ่งกระทำ

นอกราชอาณาจักร กฎหมายให้ถือว่าบุคคลเหล่านั้นได้กระทำในราชอาณาจักร เกี่ยวกับการสอบสวนก็หลักเช่นเดียวกัน สาเหตุที่ไม่นำหลักการตาม ป.อาญา มาตรา ๔ วรรคสอง มาตรา ๕ และมาตรา ๖ มาใช้กับอำนาจการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ เนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายทั้งสองฉบับในเรื่องเกี่ยวกับความผิดนอกราชอาณาจักรแตกต่างกัน โดยกฎหมายอาญามาตรา ๔ วรรคสอง มาตรา ๕ และมาตรา ๖ ได้บัญญัติขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ให้ศาลไทยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดต่าง ๆ ที่เข้าเงื่อนไขตามมาตรา ๔ วรรคสอง มาตรา ๕ และมาตรา ๖ แต่ถ้าจะพิจารณาเรื่องอำนาจการสอบสวนจะต้องพิจารณาโดยใช้ ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อให้อำนาจและหน้าที่อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในความผิดที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร โดยจะนำ ป.อาญา มาตรา ๔ วรรคสอง มาตรา ๕ และมาตรา ๖ มาพิจารณาประกอบร่วมด้วยไม่ได้ เนื่องจากเจตนารมณ์ของ ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ให้อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีความผิดที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร คือ การที่เกิดเหตุในอำนาจอธิปไตยของรัฐอื่นแล้วมีการดำเนินคดีอาญาเกิดขึ้นอาจสุ่มเสี่ยงต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การดำเนินคดีอาญาจะต้องเป็นไปโดยรอบคอบระมัดระวังอย่างมาก ประกอบกับอัยการสูงสุดเป็นผู้ประสานงานกลางตาม พ.ร.บ.ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาฯ มีอำนาจในการประสานความร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ มีดังต่อไปนี้

- คดีนี้โจทก์ฟ้องและนำสืบว่า จำเลยพา ร.ผู้เสียหายจากประเทศไทยส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ยังประเทศญี่ปุ่น แล้วหน่วงเหนี่ยวกักขังไว้และจัดให้อยู่อาศัยในประเทศญี่ปุ่นเพื่อให้ผู้เสียหายทำการค้าประเวณีที่สถานการค้าประเวณีที่ประเทศญี่ปุ่นโดยการฉ้อฉลและใช้อุบายหลอกลวงผู้เสียหายเพื่อบังคับข่มขู่ให้ผู้เสียหายกระทำการค้าประเวณีหรือเพื่อสนองความใคร่หรือสำเร็จความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่น อันเป็นการสำส่อนเพื่อสินจ้างหรือประโยชน์อื่นใดอันเป็นการมิชอบเพื่อจำเลยจะได้แสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายไม่ยินยอมและไม่สามารถขัดขืนได้ เหตุเกิดที่ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นหลายท้องที่เกี่ยวพันกัน อันเป็นการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๖, ๕๒ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.๒๕๓๙ มาตรา ๙ ป.อาญา มาตรา ๒๘๓ การกระทำของจำเลยดังกล่าวจึงเป็นการกระทำความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทยและได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรด้วย ซึ่ง ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนก็ได้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าอัยการสูงสุดมอบหมายให้พนักงานสอบสวนกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ทำการสอบสวน โดยให้พนักงานอัยการสำนักงานคดีอาญาร่วมทำการสอบสวน และให้ผู้บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์หรือผู้รักษาราชการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ดังนี้ พนักงานสอบสวนกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์จึงมีอำนาจสอบสวนคดีนี้ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง (ฎ.๖๕๕๒/๒๕๕๙)

- ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๕๑ ปีการศึกษา ๒๕๔๑ กรณีเกี่ยวกับเรื่องการกระทำผิดบนเครื่องบินของบริษัทการบินไทย จำกัด ขณะที่เครื่องบินกำลังบินอยู่เหนือน่านฟ้าประเทศสิงคโปร์ ธงคำตอบเฉลยว่า การกระทำผิดบนเครื่องบินขณะกำลังบินอยู่เหนือน่านฟ้าประเทศสิงคโปร์ เป็นกรณีที่กระทำความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร แม้ตามกฎหมายจะบัญญัติให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักร ตาม ป.อาญา มาตรา ๔ วรรคสอง ก็ตาม แต่ก็อยู่ภายใต้บังคับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐

- ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ.๒๕๐๐ ข้อ ๕ และข้อสอบคัดเลือกอัยการผู้ช่วย ปี ๒๕๔๑ ข้อ ๑ ธงคำตอบเฉลยว่า การกระทำผิดบนเรือไทยหรืออากาศยานไทยขณะที่อยู่นอกราชอาณาจักร แม้กฎหมายให้ถือว่ากระทำผิดในราชอาณาจักร แต่อยู่ภายใต้บังคับ ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ เช่นเดียวกัน

ข้อสังเกต

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๕๕๒/๒๕๕๙ ได้วางแนวทางคำวินิจฉัยแตกต่างจากเดิมกับคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๖๗๐/๒๕๓๕ ดังกล่าวข้างต้น ตลอดจนคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๖๗๙/๒๕๕๙ และ ๓๑๑๘/๒๕๕๙

- โจทก์ร่วมดำเนินการติดต่อซื้อขายข้าวสารจากจำเลยที่ ๑ ในประเทศไทย และมีการติดต่อผ่านทางโทรศัพท์และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ในขณะที่โจทก์ร่วมอยู่ต่างประเทศ ซึ่งจำเลยที่ ๑ อยู่ในประเทศไทย การที่จำเลยที่ ๑ พูดหลอกลวงโจทก์ร่วมให้หลงเชื่อและมีการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของจำเลยที่ ๑ ที่ประเทศไทย แม้จะมีการส่งมอบเงินจำนวนหนึ่งในต่างประเทศก็ตาม แต่มีการกระทำส่วนหนึ่งอยู่ในประเทศไทย จึงไม่ใช่เป็นการกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ซึ่งพนักงานอัยการต้องเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ (ฎ.๒๖๗๙/๒๕๕๙)

- โจทก์ฟ้องกล่าวหาว่า จำเลยร่วมกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายกรรมต่างกัน โดยเหตุเกิดที่ ต.นากลาง อ.นากลาง จว.หนองบัวลำภู และแขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพฯ และประเทศสิงคโปร์เกี่ยวพันกัน จึงเป็นกรณีการกระทำของจำเลยเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรมกระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๔) พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจึงเป็นพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับจำเลยได้อยู่ในเขตอำนาจ ไม่ใช่กรณีความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทยอย่างเดียว ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ซึ่งอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนี้ตามฟ้องจับจำเลยได้เมื่อวันที่ ๑๐ ม.ค. ๒๕๕๓ และนำส่งพนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนแล้ว การสอบสวนจึงเป็นไปโดยชอบ และโจทก์มีอำนาจฟ้องคดีนี้ได้ ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้จำเลยจะเพิ่งยกขึ้นฎีกา ไม่ได้ยกขึ้นในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ ก็ไม่ต้องห้ามตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕ (ฎ.๓๑๑๘/๒๕๕๙)

- กรณีโพสต์ข้อความหมิ่นประมาทผู้เสียหายด้วยการโฆษณาผ่านระบบอินเทอร์เน็ตทาง www.Facebook.com ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่า ขณะเกิดเหตุ ผู้ต้องหาและผู้เสียหายอยู่ในราชอาณาจักรไทย ส่วนผู้ให้บริการ Facebook มีถิ่นฐานและที่ทำการอยู่ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งทางอัยการสูงสุดเห็นว่าหากผู้เสียหายและผู้ต้องหาเป็นคนไทยและมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ประกอบกับพฤติการณ์นำเข้าข้อความหมิ่นประมาท ได้กระทำผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางโปรแกรม Facebook โดยไม่ปรากฏว่าการกระทำความผิดด้วยการนำเข้าข้อความหมิ่นประมาทและการเปิด Facebook พบเห็นข้อความหมิ่นประมาท ได้มีการกระทำ ณ ที่ใด หรือกระทำความผิดส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำขณะอยู่นอกราชอาณาจักรไทย การที่โปรแกรม Facebook มีที่ตั้งถิ่นฐานที่เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์อยู่นอกราชอาณาจักรไทย ก็เป็นเพียงที่เก็บข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์เท่านั้น กรณีไม่มีหลักฐานเพียงพอว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทย ที่ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรที่จะให้อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ จึงเห็นได้ว่ากรณีการโพสต์ข้อความหมิ่นประมาทใน Facebook หากมีการตรวจสอบ IP Address และทราบตัวตนเจ้าของ IP Address อาจต้องมีการตรวจสอบการเข้าออกราชอาณาจักรของบุคคลดังกล่าวประกอบด้วยเพื่อจะทราบว่าขณะเกิดเหตุผู้กระทำผิดได้อยู่นอกราชอาณาจักรหรือไม่ประการใดด้วย

- การที่อัยการสูงสุดมอบหมายให้พนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน หากอัยการสูงสุดมอบหมายให้พนักงานอัยการคนใดทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนกรณีเช่นนี้ พนักงานอัยการผู้นั้นมิใช่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ผู้รับผิดชอบในการสอบสวนก็คือพนักงานสอบสวนที่อัยการสูงสุดมอบหมาย อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนก็ต้องปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น

๕. ผู้มีอำนาจชี้ขาดความเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๑, ๒๑/๑

กรณีจะกล่าวถึงแต่พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจเท่านั้น

- กรณีจังหวัดพระนครและธนบุรี (กรุงเทพมหานคร) ให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่รองอธิบดีกรมตำรวจขึ้นไปเป็นผู้ชี้ขาด (รอง ผบ.ตร.ขึ้นไป) ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง

- กรณีจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร สำหรับการสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ ในจังหวัดเดียวกันหรือในกองบัญชาการเดียวกัน ให้ผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนนั้น เป็นผู้ชี้ขาด ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๑/๑

- กรณีหลายจังหวัดที่อยู่ต่างกองบัญชาการกัน ให้อธิบดีกรมอัยการหรือผู้ทำการแทน (ปัจจุบันคืออัยการสูงสุด) เป็นผู้ชี้ขาด ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๑

- การรอคำชี้ขาดนั้น ไม่เป็นเหตุให้งดการสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๑, ๒๑/๑

ข้อสังเกต

- อำนาจการชี้ขาดในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร เป็นของผู้บัญชาการตำรวจที่เป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนนั้น ไม่อาจมอบหมายให้ผู้อื่น “ทำการแทน” ได้เพราะเป็นอำนาจเฉพาะตัว เว้นแต่ จะเป็นรักษาราชการแทนเท่านั้น

- อำนาจการชี้ขาดในกรุงเทพมหานคร เป็นของ ผบ.ตร.และ รอง ผบ.ตร.ซึ่งตำแหน่ง รอง ผบ.ตร. อาจมีหลายคน ส่วนตำแหน่งอื่นไม่มีอำนาจชี้ขาด เนื่องจาก ป.วิอาญา กำหนดไว้เป็นอำนาจเฉพาะตัว

- คดีที่อยู่ในอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครอง (ตามกฎหมาย ๑๖ ฉบับ) สำหรับจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร หากไม่แน่ใจว่าพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองคนใดในจังหวัดเดียวกันควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นมีอำนาจชี้ขาด แต่ถ้าระหว่างหลายจังหวัด อัยการสูงสุดหรือผู้ทำการแทน เป็นผู้ชี้ขาดตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๑

๖. ความสำคัญของการสอบสวนต่อการฟ้องคดีอาญา

การสอบสวนเป็นเงื่อนไขของการฟ้อง กรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ ห้ามพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาล โดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน คำว่า “มิได้มีการสอบสวนก่อน” รวมถึงการสอบสวนโดยมิชอบด้วย การสอบสวนโดยมิชอบต้องเป็นกรณีทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งสำนวน มิใช่เพียงแต่เสียไปบางส่วน เพราะการสอบสวนที่เสียไปเพียงบางส่วนจะมีผลเพียงทำให้ไม่สามารถรับฟังพยานหลักฐานเฉพาะส่วนที่มิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น

การสอบสวนที่มิได้กระทำตามบทบัญญัติว่าด้วยเขตอำนาจสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๖) ประกอบมาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ หรือมาตรา ๒๐ ซึ่งอัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ รวมถึงการสอบสวนความผิดต่อส่วนตัวโดยมิได้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๑ เท่านั้น ที่จะมีผลทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งหมด ซึ่งกระทบถึงอำนาจฟ้อง เช่น

- การสอบสวนที่บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ ต้องสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่ระบุไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๒(๖) ประกอบด้วยมาตรา ๑๘ เมื่อเหตุเกิดในท้องที่สถานีตำรวจภูธรสำโรงใต้ ม.เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อย่อมไม่มีอำนาจสอบสวน เมื่อไม่มีเหตุอื่นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ วรรคสอง ที่จะทำให้ ม.มีอำนาจสอบสวนได้ ทั้งถือไม่ได้ว่าเป็นการทำการแทนพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๘ บัญญัติไว้ การสอบสวนพยานผู้กล่าวหาของ ม.จึงเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแม้ จ.พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรสำโรงใต้ จะสอบสวนจำเลยทำแผนที่เกิดเหตุ

ตรวจสถานที่เกิดเหตุ และทำบันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของจำเลย ก็ไม่ทำให้การสอบสวนคดีนี้ชอบด้วยกฎหมาย จ.เห็นว่าการสอบสวนเฉพาะส่วนของตนเป็นการสอบสวนเสร็จแล้วตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐ การสอบสวนของ จ.เป็นการสอบสวนเพียงบางส่วนของคดี เมื่อการสอบสวนทั้งคดีรวมการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไว้ด้วย การสอบสวนคดีนี้ จึงไม่ชอบด้วย ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ และไม่เป็นการสอบสวนตามที่ระบุไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมของผู้เสียหายย่อมตกไปด้วย ข้อที่ว่าการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นเหตุอยู่ในลักษณะคดี ศาลฎีกาพิพากษาตลอดไปถึงจำเลยที่มิได้ฎีกาด้วย (ฎ.๓๗๑/๒๕๓๑)

- โจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่าย ๕๗๐ เม็ด และจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนดังกล่าว ๗๐ เม็ด แก่ผู้มีชื่อ และโจทก์นำสืบว่าเจ้าพนักงานตำรวจจับจำเลยทั้งสองพร้อมยึดเมทแอมเฟตามีน ๕๐๐ เม็ด และจับพวกจำเลย ๗ คน พร้อมยึดเมทแอมเฟตามีนที่บุคคลทั้งเจ็ดซื้อจากจำเลยทั้งสองคนละ ๑๐ เม็ด ได้ที่บ้านจำเลยที่ ๒ ซึ่งอยู่ในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลแสมดำ การมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่าย จึงเกิดในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลแสมดำทั้งสิ้น และโจทก์มิได้ฟ้องว่าจำเลยที่ ๑ ร่วมกระทำความผิดกับพวกจำเลยอีก ๒ คนที่ถูกจับในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลบางบอน การกระทำของจำเลยที่ ๑ ก็มิใช่ความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙(๓) จึงอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลแสมดำตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒(๖) มิใช่อยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางบอนที่สอบสวนคดีนี้ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องตามมาตรา ๑๒๐ (ฎ.๑๗๕๖/๒๕๕๐)

- การสอบสวนที่บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ ต้องสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่ระบุไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๒(๖) ประกอบมาตรา ๑๘ เมื่อเหตุที่อ้างว่าจำเลยจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนของกลางแก่ ส.เกิดที่บ้านใน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยไม่ปรากฏว่าจำเลยกับ ส.ร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนของกลางไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่ายภายหลังจากนั้นอีกในประการใด ท้องที่ซึ่งจำเลยถูกจับก็อยู่ภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองกำแพงเพชร และไม่ปรากฏเหตุอื่นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง ที่จะทำให้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรปางศิลาทองมีอำนาจสอบสวนได้ ทั้งถือไม่ได้ว่าเป็นการทำการแทนพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจตามที่ ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๘ บัญญัติไว้ การสอบสวนจำเลยโดยพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรปางศิลาทองจึงเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่เป็นการสอบสวนตามที่ระบุไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง (ฎ.๒๕๒๙/๒๕๔๙)

- เหตุคดีนี้เกิดในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองอำนาจเจริญ มิได้เกิดในเขตอำนาจการสอบสวนของสถานีตำรวจภูธรอำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอไทยเจริญ จึงไม่มีอำนาจสอบสวนความผิดซึ่งได้เกิดขึ้นในคดีนี้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง ข้อที่โจทก์อ้างในฎีกาว่า เป็นกรณีพยานโจทก์ ผู้จับกุมไม่แน่ใจว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดระหว่างหลายท้องที่ พนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ นั้น หมายความเฉพาะเมื่อสภาพการกระทำผิดอาญานั้นเองเป็นที่ประจักษ์ชัดอยู่ในตัวว่าเป็นการไม่แน่ว่ากระทำขึ้นในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่ต่างเขตอำนาจสอบสวน มิได้หมายความถึงกรณีที่ตัวพนักงานสอบสวนหรือผู้จับกุมสับสนในเรื่องพื้นที่เขตอำนาจของตนเสียเอง ทั้งที่เป็นการแน่นอนแล้วว่าความผิดนั้นได้กระทำในท้องที่ใด เมื่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรไทยเจริญ ยังขืนสอบสวนความผิดนี้ การสอบสวนนั้นจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือได้ว่าคดีนี้ไม่มีการสอบสวน เมื่อยังมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นโจทก์จึงต้องห้าม มิให้ฟ้องคดีต่อศาลตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๕๘๒/๒๕๔๙)

- ผู้ใดจะเป็นผู้ทรงเช็คตามกฎหมาย ย่อมต้องถือตาม ป.พ.พ. มาตรา ๙๐๔ ซึ่งหมายถึงบุคคลผู้มีตั๋วเงินไว้ในความครอบครองโดยฐานะเป็นผู้รับเงินหรือเป็นผู้รับสลักหลัง ถ้าและเป็นตั๋วเงินสั่งจ่ายให้แก่ผู้ถือ ผู้ถือก็นับว่าเป็นผู้ทรงเช่นกัน ดังนั้น ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏขณะที่ธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่าย ผู้ทรงเช็คพิพาทในขณะนั้น คือ พ.น. และ จ. หาใช่โจทก์ร่วมซึ่งมีฐานะเป็นบุคคลต่างหากจากบุคคลทั้งสามไม่ แม้บุคคลทั้งสาม จะมีความสัมพันธ์ในฐานะเป็นตัวแทนของโจทก์ร่วมในการรับเช็คพิพาทมาดังที่โจทก์ร่วมกล่าวอ้างก็ตาม แต่ก็ไม่มีผลทำให้โจทก์ร่วมมีฐานะเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทตามกฎหมายแต่อย่างใด เมื่อปรากฏว่าขณะที่ธนาคารตามเช็คพิพาทปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค โจทก์ร่วมไม่ใช่ผู้ทรงเช็คพิพาท โจทก์ร่วมจึงไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ย่อมไม่มีอำนาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่จำเลยได้ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง (ฎ.๕๕๒๖/๒๕๕๒)

- การตรวจค้นและจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เป็นเรื่องที่จำเลยจะต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหากและเป็นคนละขั้นตอนกับการสอบสวน หามีผลกระทบไปถึงการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจในการฟ้องคดีของอัยการโจทก์ไม่ (ฎ.๖๓๙๑/๒๕๕๔)

การสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้อง

(๑) ต้องสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ หรือ ๒๐

(๒) ผู้ที่ทำความเห็นทางคดีพร้อมส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการพิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือ ๑๔๒ ต้องเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ หรือ ๒๐ กล่าวคือ ในมาตรา ๑๘ โดยหลักแล้วจะต้องเป็นพนักงานสอบสวนท้องที่ที่เหตุเกิด เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นในมาตรา ๑๙ จะต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง (ก) และ (ข) และในมาตรา ๒๐ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคืออัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน

(๓) คดีความผิดต่อส่วนตัวต้องมีการร้องทุกข์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓ หรือมาตรา ๑๒๔ ก่อน กรณีร้องทุกข์ตามมาตรา ๑๒๔ จะมีการส่งคำร้องทุกข์ต่อไปยังท้องที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจสอบสวนและพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้อง

- การร้องทุกข์จะต้องเป็นการกล่าวหาโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ

- ต้องร้องทุกข์ภายในกำหนดอายุความร้องทุกข์ ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ กล่าวคือ จะต้องร้องทุกข์ภายในกำหนด ๓ เดือน นับแต่วันรู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ จะต้องร้องทุกข์และดำเนินคดีภายในอายุความคดีอาญา ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ ด้วย

๗. ผลของการส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการหลังการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว

เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จแล้วมีความเห็นและส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือ ๑๔๒ แล้ว ถือว่าการสอบสวนเสร็จสิ้น พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการสอบสวนในคดีดังกล่าวอีกต่อไป เว้นแต่พนักงานอัยการจะสั่งสอบสวนเพิ่มเติมตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๓ หากพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมโดยพลการ ทั้งที่ไม่มีคำสั่งให้สอบเพิ่มจากพนักงานอัยการ จะเป็นการสอบสวนโดยไม่ชอบ การสอบสวนเฉพาะที่เพิ่มเติมนั้นไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ตัวอย่าง เช่น

- พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้ว ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการย่อมหมดอำนาจสอบสวน พนักงานสอบสวนมีหมายเรียกพยานอีก พยานไม่ขอให้การหามีความผิดไม่ (ฎ.๙/๒๔๘๑)

เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีแนวทางตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุดและตอบข้อหารือของคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนี้

- หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส(สฝปผ.)๐๐๑๘/ว๒๐๒ ลงวันที่ ๒๐ พ.ค. ๔๗ เรื่อง อำนาจสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน เวียนถึงหน่วยงานในสำนักงานอัยการสูงสุด แนบบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง หารือเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน เรื่องเสร็จที่ ๗๖๖/๒๕๔๖ ว่าเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว อำนาจการสอบสวนก็ยุติลงดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๐๔.๖/๖๘๙๓ ลงวันที่ ๑๐ ก.ค. ๔๖ หารือถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรณีพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จสิ้นและได้ส่งสำนวนการสอบสวนที่ยังเรียกหรือจับตัวผู้ต้องหาไม่ได้ไปให้พนักงานอัยการแล้ว ภายหลังจับตัวผู้ต้องหาได้จะสามารถสอบสวนเพิ่มเติมโดยที่ไม่ต้องให้พนักงานอัยการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมได้หรือไม่อย่างไร ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตอบข้อหารือตามเรื่องเสร็จที่ ๗๖๖/๒๕๔๖ ว่าเมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจการสอบสวนเพิ่มเติมภายหลังจากที่ได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้แก่พนักงานอัยการแล้ว เพราะพนักงานสอบสวนหมดอำนาจที่จะทำการสอบสวนคดีต่อไป ทั้งนี้ ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๙/๒๔๘๑ ส่วนการแจ้งข้อหาและการสอบสวนผู้ต้องหาที่จับได้ในภายหลังนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตาม มาตรา ๑๓๔ แห่ง ป.วิอาญา โดยเมื่อพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาแล้ว ให้ส่งบันทึกการแจ้งข้อหาไปยังพนักงานอัยการโดยไม่ต้องทำความเห็นอีก

อย่างไรก็ดี พนักงานสอบสวนสามารถสอบสวนได้เฉพาะผู้ต้องหา และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ต้องหาเท่านั้น ได้แก่ ปล่อยชั่วคราว ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขัง พิมพ์มือผู้ต้องหา ส่งพิมพ์มือผู้ต้องหาตรวจสอบประวัติการต้องโทษ แต่พนักงานสอบสวนไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ โดยพลการ ยกตัวอย่างเช่น สอบสวนปากคำพยานเพิ่มเติม ส่งพยานหลักฐานไปตรวจพิสูจน์ เป็นต้น

๘. ขั้นตอนการทำสำนวนการสอบสวน

๑. พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓, ๑๒๗

๒. บันทึกคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในสารบบข้อมูลสารสนเทศของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Crimes) นอกจากนี้ยังต้องลงในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป (แบบ ส ๕๖- ๗๒) หรือสมุดสารบบการดำเนินคดีจราจรทางบก (แบบ ส ๕๖-๗๓) และรับเลขคดีอาญาหรือคดีจราจรตามระเบียบ รายละเอียดเกี่ยวกับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษต้องปรากฏชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง ความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓, ๑๒๗

๓. บันทึกคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษลงไว้ในสมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี และลงเลขคดีอาญาหรือคดีจราจรไว้ด้วย

๔. ปรับปรุงข้อมูลในระบบสารสนเทศ Crimes ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้เป็นปัจจุบันในทุกระยะของการสอบสวน

๕. หากมีการยึดของกลางในคดีอาญาหรือจราจร ให้จดรายละเอียดลงในสมุดบัญชียึดและรักษาทรัพย์ตามแบบ ค.๔๘-ต.๔๐ พร้อมลงเลขยึดทรัพย์ตามลำดับไปและการยึดของกลางให้ลงในสมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีพร้อมกับเลขยึดทรัพย์ให้ตรงกันด้วย การจัดเก็บ การจำหน่าย การขายทอดตลาดให้เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕, ๘๕/๑ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ตลอดจนคำสั่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๖. ทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษไว้ในฐานะ “ผู้กล่าวหา”

๗. การสอบสวนผู้กล่าวหาให้มีการตั้งรูปคดีและกำหนดประเด็นในการสอบสวนตามพฤติการณ์แห่งคดี พิจารณาว่าตามพฤติการณ์เป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ อยู่ภายในอายุความร้องทุกข์ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ หรืออายุความฟ้องคดีตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ หรือภายใต้อายุความตามกฎหมายพิเศษอื่นใดเป็นการเฉพาะหรือไม่ และให้นำโครงสร้างความรับผิดทางอาญามาปรับใช้ในการตั้งรูปคดีและกำหนดประเด็นการสอบสวน นอกจากนี้พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้แก่ พยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร และพยานผู้ชำนาญการ ให้ครบถ้วนตามรูปคดี

๘. เสนอสำนวนการสอบสวนให้ผู้บังคับบัญชาตรวจและสั่งการเป็นระยะตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ โดยผู้บังคับบัญชาซึ่งมีหน้าที่ตรวจสำนวนการสอบสวน พึงทำการตรวจในสาระสำคัญดังต่อไปนี้ ตรวจความสมบูรณ์ของการสอบสวนว่า ผู้ทำการสอบสวนเป็นพนักงานสอบสวนหรือไม่ มีอำนาจหน้าที่และเขตอำนาจตลอดจนมีข้อจำกัดของอำนาจและหน้าที่อย่างไรหรือไม่ คดีนั้นหากเป็นคดีความผิดอันยอมความได้ มีผู้เสียหายมาร้องทุกข์หรือไม่ การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ คดีขาดอายุความหรือไม่ หรือมีเหตุอื่นอันเป็นเงื่อนไขที่ทำให้คดีระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ หรือไม่ เป็นต้น ตรวจพิจารณาพยานหลักฐานต่าง ๆ ในสำนวนการสอบสวนว่าคำให้การ พยานบุคคล ข้อความในพยานเอกสารต่าง ๆ ตลอดจนบันทึกรายงานของเจ้าหน้าที่ และร่องรอยพยานวัตถุว่า ได้แสดงข้อเท็จจริงอย่างใด รับฟังเป็นข้อยุติได้แล้วหรือไม่ มีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด มีข้อพิรุธ หรือข้อควรโต้แย้งได้อย่างไร เพื่อจะได้แนะนำ สั่งการให้มีการสอบสวนเพิ่มเติม หรือเพื่อปรับกับข้อกฎหมายว่าได้มีการกระทำผิดตามที่กล่าวหาหรือไม่ ผู้ต้องหาเป็นผู้ที่กระทำความผิดหรือผู้อื่นเป็นผู้กระทำความผิด ความผิดนั้น ๆ เป็นความผิดตามบทบัญญัติของกฎหมายใด ผู้กระทำผิดนั้นมีเหตุอันควรไม่ต้องรับโทษ ยกเว้นโทษ ลดโทษหรือเพิ่มโทษหรือไม่ มีเหตุอันควรขอให้ริบทรัพย์สินตลอดจนขอให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยหรือไม่ หากผู้ตรวจสอบเห็นว่า การสอบสวนยังมีความบกพร่องหรือมีข้อสงสัยบางประการยังไม่เป็นที่กระจ่างชัด ผู้ตรวจสำนวนจะต้องสั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติมจนสิ้นกระแสความ

๙. คดีใดที่จำเป็นต้องตรวจสถานที่เกิดเหตุ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุและให้ความสำคัญกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยร้องขอให้หน่วยพิสูจน์หลักฐานร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุ จัดเก็บพยานหลักฐานเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน

๑๐. การแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา จะต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามข้อหานั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔

๑๑. การสอบปากคำผู้กล่าวหา พยาน ผู้ต้องหา ต้องดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมาย มีการแจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ครบถ้วน คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ให้จัดทนายความร่วมฟังการสอบสวน คดีที่มีโทษจำคุกให้ถามผู้ต้องหาว่าต้องการทนายความหรือไม่ หากต้องการให้จัดหาให้ การสอบสวนบุคคลที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ, ๑๓๓ ตรี

๑๒. ในการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีต้องดำเนินการภายใต้อำนาจกฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑, ๑๓๑/๑, ๑๓๒ และ ๑๓๓ ตลอดจนกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง อาจมีเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจใช้อำนาจยึดสิ่งของที่ได้ทำหรือมีไว้เป็นความผิด ได้ใช้ในการกระทำผิด หรือได้มาจากการกระทำผิด หรือยึดไว้เป็นหลักฐานในการจับกุมปราบปรามตามอำนาจหน้าที่ของตน มาส่งมอบให้กับพนักงานสอบสวน

๑๓. ดำเนินการทั้งหลายอื่นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๑) เช่น การจับกุม การควบคุม การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา การค้น การตรวจสอบการจับ การผัดฟ้องฝากขัง เป็นต้น

๑๔. ในคดีที่มีผู้เสียหาย ทำหนังสือแจ้งความคืบหน้าทางคดีไปยังผู้เสียหายทุกระยะ จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น โดยปฏิบัติตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ โดยเคร่งครัด

๑๕. เมื่อสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ให้จัดทำรายงานการสอบสวน มีความเห็นทางคดี เสนอผ่านหัวหน้างานสอบสวนและหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือ ๑๔๒

๑๖. หลังจากส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานสอบสวนจะหมดอำนาจการสอบสวน และต้องทำการสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๓

๑๗. กรณีมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีจากพนักงานอัยการแล้ว หากพบพยานหลักฐานใหม่สามารถทำการสอบสวนในเรื่องเดียวกันนั้นอีกได้ แต่ต้องเป็นหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๗

๑๘. การทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพ ให้ถืออนุโลมเช่นเดียวกับการสอบสวนสามัญ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๙

๙. ประเภทของการสอบสวน

การสอบสวนแบ่งตาม ป.วิอาญา ออกเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) การสอบสวนสามัญ ได้แก่ การสอบสวนความผิดอาญาทั่วไปทั้งหมดทุกตัวบทกฎหมายที่กำหนดว่าเป็นความผิดทางอาญา

(๒) การชันสูตรพลิกศพ ได้แก่ การทำสำนวนกรณีปรากฏแน่ชัด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๘ และ ๑๕๐ - ๑๕๖ ซึ่ง ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๕ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนมาใช้กับการชันสูตรพลิกศพโดยอนุโลม และตามมาตรา ๑๒๙ บัญญัติไว้ว่า ให้ทำการสอบสวนรวมทั้งการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่ความตายเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จ ห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหายังศาล

สำนวนการสอบสวน สามารถจำแนกตามสารบบออกเป็น ๓ ประเภท

(๑) สำนวนคดีอาญาทั่วไป

(๒) สำนวนคดีจราจรทางบก

(๓) สำนวนชันสูตรพลิกศพ

สำนวนการสอบสวน สามารถจำแนกตามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดออกเป็น ๒ ประเภท

(๑) สำนวนคดีไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด

(๒) สำนวนคดีรู้ตัวผู้กระทำความผิด

เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนจะสรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อพิจารณา ตาม ป.วิอาญา โดยสำนวนการสอบสวนดังกล่าว แบ่งออกได้เป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ สำนวนรู้ตัวผู้กระทำผิด แบ่งเป็น

ก. สำนวนที่ผู้กระทำผิดถูกควบคุมหรือขังอยู่หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมา เมื่อออกหมายเรียก สำนวนดังกล่าว เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนจะทำความเห็นแล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบ ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ส่งสำนวนพร้อมกับ

ผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการด้วย เว้นแต่ผู้ต้องหาถูกขังอยู่แล้วหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกแจ้งข้อหาได้หลบหนีไป กรณีเห็นควรสั่งไม่ฟ้องให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็น (ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒)

ข. สำนวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้

เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนจะทำความเห็นควรสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้อง แล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบเพื่อพิจารณาสั่งคดี (ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๑)

ส่วนที่ ๒ สำนวนไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิด

สำนวนไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิด หมายถึงสำนวนที่พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนแล้ว ยังไม่สามารถรู้ตัวผู้กระทำผิด เมื่อได้สอบสวนครบกำหนดระยะเวลาที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติวางระเบียบไว้ พนักงานสอบสวนจะสรุปสำนวน แล้วทำความเห็นว่าให้งดหรือควรงดการสอบสวน ส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบพิจารณา (ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐)

ส่วนที่ ๓ สำนวนชันสูตรพลิกศพ

สำนวนชันสูตรพลิกศพ หมายถึง

(ก) สำนวนที่พนักงานสอบสวนทำขึ้น ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

เมื่อมีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้ส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบ เพื่อยื่นคำร้องต่อศาล ให้ทำการไต่สวน และทำคำสั่ง ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐

(ข) สำนวนที่พนักงานสอบสวนทำขึ้น ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยผิดธรรมชาติเมื่อพนักงานสอบสวนได้ชันสูตรพลิกศพและมีความเห็นแล้ว ให้ส่งสำนวนมายังพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบ เพื่อทำคำสั่งว่าการตายมิได้เกิดจากการกระทำความผิดอาญา หลังจากนั้นให้ส่งสำนวนไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๖

๑๐. การควบคุมและการบริหารสำนวนการสอบสวน

๑) การควบคุม ตรวจสอบ แนะนำ สั่งการ

ถึงแม้ว่าคดีความแต่ละสำนวนคดีจะผิดแผกแตกต่างกันออกไป ทั้งด้านเนื้อหาและองค์ประกอบ ทำให้เกิดความยากง่ายในการรวบรวมพยานหลักฐาน และใช้เวลามากน้อยแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ดี หากไม่มีการกำหนดระยะเวลาการสอบสวนไว้เป็นมาตรฐานแล้ว อาจทำให้การสอบสวนเนิ่นช้า จนคดีเกิดความเสียหายหรือทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมได้ และเพื่อมอบหมายให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนหมั่นตรวจสอบควบคุมและกำกับดูแล ตลอดจนชี้แนะการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ตร. จึงกำหนดมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญาขึ้นมา เป็นมาตรการที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดขึ้น เพื่อให้การสอบสวนคดีอาญาดำเนินการด้วยความรวดเร็ว รอบคอบ ต่อเนื่อง เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ภายใต้การอำนวยการและช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาทุกระดับโดยใกล้ชิด และให้ใช้มาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ปรากฏตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค. ๕๖ ดังนี้

๑.๑ การควบคุม ตรวจสอบหลังจากรับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ

ก. ให้พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ซึ่งรับผิดชอบทำการสอบสวน บันทึกข้อมูลลงในบันทึกการตรวจสำนวนการสอบสวนติดไว้ที่หน้าปกสำนวนการสอบสวน และทำเครื่องหมายลงใน ( ) ที่หน้าข้อซึ่งได้ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว เพื่อใช้ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนเอง และเพื่อการตรวจสอบของผู้บังคับบัญชา แล้วเสนอสำนวนการสอบสวนให้หัวหน้างานสอบสวนตรวจสอบ แนะนำ และสั่งการในเบื้องต้นภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

ข. เมื่อหัวหน้างานสอบสวนแนะนำสั่งการอย่างใดไว้ในบันทึกการตรวจสำนวนการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการโดยเร็ว พร้อมบันทึกผลการดำเนินการและเหตุขัดข้องไว้ในบันทึกการตรวจสำนวนการสอบสวน รวมทั้งสรุปผลการปฏิบัตินั้นลงในบันทึกพนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานด้วย

กรณีที่มีผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ได้ตรวจสอบ แนะนำ และสั่งการเพิ่มเติมให้พนักงานสอบสวนดำเนินการเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น

ค. หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน มีหน้าที่จัดทำสมุดสถิติคดีที่ต้องทำสำนวนการสอบสวนภายในเขตอำนาจไว้ประจำที่ทำการ

ง. พนักงานสอบสวนมีหน้าที่จัดทำสมุดบันทึกคดีที่ตนสอบสวน และเตรียมสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยสมุดบันทึกคดีของตน ให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นตรวจได้ตลอดเวลา

๑.๒ การตรวจสอบสั่งการในสำนวนการสอบสวนตามวงรอบ

เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษแล้ว ให้เริ่มทำการสอบสวนโดยมิชักช้า ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ และต้องปฏิบัติตามแนวทางคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค. ๕๖ โดยมีมาตรการควบคุม ดังนี้

ก. ให้พนักงานสอบสวน เสนอสำนวนการสอบสวนให้หัวหน้างานสอบสวนตรวจสอบแนะนำ และสั่งการในเบื้องต้น ภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

ข. ให้หัวหน้างานสอบสวน ตรวจสอบ แนะนำและสั่งการในสำนวนการสอบสวนทุกคดี ในทุกระยะไม่เกิน ๑๕ วัน จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น

ค. ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ตรวจสอบ แนะนำและสั่งการในสำนวนการสอบสวนทุกคดีทุกระยะไม่เกิน ๓๐ วัน จนกว่าสำนวนจะเสร็จสิ้น

ง. ให้ผู้บังคับการหรือรองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมาย ให้มีหน้าที่ควบคุมการสอบสวนตรวจสอบ แนะนำและสั่งการในสำนวนการสอบสวนทุกคดีทุกระยะไม่เกิน ๓ เดือน จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น

๒) อำนาจการควบคุมการสอบสวน

ผู้บังคับบัญชามีอำนาจในการควบคุมการสอบสวนได้ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๒.๖ อำนาจการควบคุมการสอบสวน ในกรณีที่มีผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้กล่าวโทษในคดีเรื่องหนึ่งเรื่องใด ร้องขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการสอบสวนดำเนินคดีอาญา รวมทั้งการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือในกรณีที่ผู้บังคับการ ผู้บัญชาการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาราชการแทนแล้วแต่กรณีเห็นเป็นการสมควร ให้เรียกหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนมาชี้แจง พร้อมทั้งเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณา และให้คำแนะนำเร่งรัดการดำเนินการให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสมได้

ถ้าผู้บังคับการ ผู้บัญชาการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาราชการแทน แล้วแต่กรณีเห็นว่าการดำเนินการตามวรรคหนึ่งไม่เป็นผล มีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวนโดยสั่งพนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวให้ถือว่าผู้บังคับการ ผู้บัญชาการ หรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาราชการแทน แล้วแต่กรณีเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๘ วรรคท้าย และมาตรา ๑๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภายในเขตอำนาจ

๓) การบริหารสำนวนการสอบสวน

- ในคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด หลังจากรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้แล้ว ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบปากคำผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษไว้ในฐานะผู้กล่าวหา หากเป็นคดีที่จำเป็นต้องมีการตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อเก็บร่องรอยหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือเพื่อพบหรือยึดสิ่งของไว้เป็นของกลางและหรือเป็นหลักฐาน ก็ให้ดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยเร็ว แล้วจัดทำบันทึกให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนสั่งการให้ฝ่ายสืบสวน ดำเนินการสืบสวนแสวงหาพยานหลักฐาน เพื่อยืนยันการกระทำผิดและเพื่อให้รู้ตัวผู้กระทำผิด หรือติดตามทรัพย์ที่ถูกประทุษร้ายโดยเร็ว แล้วรายงานผลการสืบสวนประกอบสำนวนการสอบสวนเป็นระยะ หากมีพยานสำคัญที่จะต้องให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำไว้ก็ให้รีบประสานพนักงานสอบสวนโดยเร็ว และเมื่อพบพยานหลักฐานที่จะต้องตรวจพิสูจน์หรือตรวจยึดให้ประสานพนักงานสอบสวนในการตรวจและเก็บเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวนต่อไป

- ในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง คดีใดในการฟ้องผู้ต้องหาที่ให้การรับสารภาพซึ่งต้องฟ้องด้วยวาจา และพนักงานอัยการต้องอาศัยหลักฐานประกอบคำฟ้องด้วยวาจา และพนักงานสอบสวนไม่อาจดำเนินการได้ทัน สำหรับในคดีที่พนักงานสอบสวนเป็นผู้แจ้งข้อหา โดยที่ผู้ต้องหายังไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล และแม้ไม่มีการจับกุมหรือควบคุมตัว เพียงแต่แจ้งข้อหา พนักงานสอบสวนก็ต้องฟ้องผู้ต้องหาภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่แจ้งข้อหานั้น(หากผู้ต้องหารับสารภาพก็ไม่สามารถผัดฟ้องได้ ต้องฟ้องด้วยวาจาสถานเดียว) พนักงานสอบสวนจึงต้องบริหารสำนวนการสอบสวนด้วยการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในส่วนอื่นให้ครบถ้วนเสียก่อน จึงจะนัดผู้ต้องหามาพบและทำการแจ้งข้อหาและสอบปากคำตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ในวันที่ศาลเปิดทำการ แล้วนำตัวผู้ต้องหาส่งฟ้องในวันนั้นทันที

- ในคดีศาลแขวง หากผู้ต้องหาซึ่งยังไม่มีหมายจับของศาลหรือคำสั่งของศาลและให้การปฏิเสธ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนจะเรียกมาแจ้งข้อหา พนักงานสอบสวนก็ต้องฟ้องผู้ต้องหาภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่แจ้งข้อหา หากฟ้องไม่ทัน ต้องขอผัดฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้จำนวนไม่เกิน ๕ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๖ วัน บางคดีจำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานจำนวนมาก การสอบสวนอาจไม่สามารถดำเนินการได้ทันภายในกำหนดระยะเวลาการผัดฟ้องตามกฎหมาย จึงต้องบริหารสำนวนการสอบสวนเช่นเดียวกันด้วยการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานส่วนอื่นให้ครบถ้วนเสียก่อน จึงจะเรียกผู้ต้องหามาแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ เพราะเหตุว่า แม้จะไม่มีการจับหรือควบคุมตัว พนักงานสอบสวนก็ต้องผัดฟ้องผู้ต้องหาทุกระยะ ๖ วัน อาจทำให้คดีขาดผัดฟ้องได้

- คดีเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด หากเป็นกรณีเด็กหรือเยาวชนที่มิได้ถูกจับหรือถูกศาลออกหมายจับไว้ กรณีพนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหา ตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๐ ซึ่งอนุโลมนำ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ มาใช้ ซึ่งจะต้องมีการสอบสวนและฟ้องคดีต่อศาลภายใน ๓๐ วัน นับแต่แจ้งข้อหาตามมาตรา ๗๘ หากฟ้องไม่ทันต้องยื่นคำร้องต่อศาลขอผัดฟ้องทุกระยะ ๑๕ วัน โดยในการผัดฟ้องต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลด้วยทุกครั้ง มิฉะนั้นศาลจะไม่ให้ผัดฟ้อง ดังนั้นกรณีที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาเด็กหรือเยาวชนตาม มาตรา ๗๐ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ พนักงานสอบสวนจึงมักจะนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปขออำนาจศาลเยาวชนฯ เพื่อควบคุมตัวไว้ในสถานพินิจฯ ตามมาตรา ๗๑ (อนุโลมตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔) เพื่อว่าเวลาจะผัดฟ้องเด็กหรือเยาวชนจะได้ไม่ต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลในการผัดฟ้องทุกครั้ง เพราะบางครั้งเด็กหรือเยาวชนอาจหลบหนีไป และไม่สามารถผัดฟ้องได้ ทำให้การสอบสวนติดขัดล่าช้า

- คดีอื่น ๆ ที่มีการผัดฟ้อง ฝากขัง ต้องดำเนินการสอบสวนให้ทันกับระยะเวลาการผัดฟ้องฝากขัง ส่วนคดีที่มีการปล่อยตัวชั่วคราวในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหาร มีเวลาในการ

สอบสวนมากกว่ากรณีอื่น ๆ คือสามารถนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องได้ภายใน ๖ เดือน นับแต่ปล่อยตัวชั่วคราว หรือแม้จะยื่นฟ้องไม่ทันก็สามารถที่จะนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอฝากขังต่อไปได้

พนักงานสอบสวนจึงต้องบริหารจัดการในการทำสำนวนการสอบสวนในแต่ละคดีตามความสำคัญอย่างมีประสิทธิภาพ ทันกับเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และต้องอยู่ภายใต้อายุความฟ้องคดี และต้องให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

๑๑. ระยะเวลาการสอบสวน

ในการสอบสวนสำนวนคดีอาญาทั่วไป และสำนวนคดีจราจรทางบก เพื่อมิให้สำนวนการสอบสวนต้องตกอยู่กับพนักงานสอบสวนนานเกินควร ฉะนั้นคดีใดที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด หรือคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับกุมตัวยังไม่ได้ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าได้สอบสวนมานานพอสมควรที่จะเสนอความเห็นทางคดี ให้ปฏิบัติโดยถือตามระยะเวลาที่ดำเนินการสอบสวนมาแล้ว ซึ่งกำหนดไว้ในคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ดังนี้

๑. คดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด แบ่งเป็น ๒ กรณี

(๑) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้ว ไม่มีข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป

ก. คดีอาญาทั่วไปและคดีจราจรทางบก จะต้องทำการสืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

ข. คดีอุกฉกรรจ์ จะต้องทำการสืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนมาตามกำหนดระยะเวลาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด ให้มีความเห็นงดการสอบสวนหรือเห็นควรให้งดการสอบสวน แล้วเสนอสำนวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ เพื่อพิจารณาและมีความเห็นทางคดี แล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๐(๑) ต่อไป

(๒) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วมีข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนได้ภายในอายุความ ทั้งนี้เมื่อครบระยะเวลาตาม (๑) ก. และ ข. ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยเหตุผลและความจำเป็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ ภายในระยะเวลา ๓๐ วัน ให้ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ มีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนได้ในครั้งแรกไม่เกิน ๓ เดือน หลังจากครบกำหนดเวลาตามที่อนุมัติแล้ว แต่มีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป ให้ขอขยายระยะเวลาไปยังหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเพื่อพิจารณาอนุมัติให้ขยายระยะเวลาได้ครั้งละไม่เกิน ๓ เดือน ตามเหตุแห่งความจำเป็น จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น เว้นแต่ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการจะสั่งการเป็นอย่างอื่น

๒. คดีรู้ตัวผู้กระทำผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ แบ่งเป็น ๒ กรณี

(๑) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วไม่มีข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป

ก. คดีอาญาทั่วไปและคดีจราจรทางบก ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด ๒ เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ หรือรู้ตัวผู้กระทำผิด

ข. คดีอุกฉกรรจ์ ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด ๓ เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษหรือรู้ตัวผู้กระทำผิด

เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนมาเป็นระยะเวลาตามที่กำหนดแล้ว ยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีได้ โดยได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นทางคดีและเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี แล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑ ต่อไป

(๒) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้ว คดีมีข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติม ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนได้ภายในอายุความ ทั้งนี้เมื่อครบระยะเวลาตาม (๑) ก. และ ข. ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยเหตุผลและความจำเป็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ ภายในระยะเวลา ๑๐ วัน นับตั้งแต่วันครบระยะเวลาตาม (๑) ก. และ ข. ให้ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ แล้วแต่กรณีมีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนได้ ในครั้งแรกไม่เกิน ๓ เดือน หลังจากครบกำหนดเวลาตามที่อนุมัติแล้ว แต่มีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป ให้ขอขยายระยะเวลาไปยังหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเพื่อพิจารณาอนุมัติ ให้ขยายระยะเวลาได้ครั้งละไม่เกิน ๓ เดือน ตามเหตุแห่งความจำเป็นจนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น เว้นแต่ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการจะสั่งการเป็นอย่างอื่น

๓. คดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว หรือถูกผัดฟ้อง หรือถูกผัดฟ้องฝากขัง หรือฝากขัง ในระหว่างการสอบสวน

(๑) ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและผู้บังคับบัญชาเร่งรัดพนักงานสอบสวน เพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นไปก่อนที่จะครบกำหนดผัดฟ้อง หรือฝากขัง ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ การขอผัดฟ้องหรือฝากขังให้กระทำในกรณีจำเป็นเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นเท่านั้น เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้รีบสรุปสำนวนมีความเห็นทางคดี เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดีแล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาตามกฎหมายต่อไป

(๒) กรณีที่ศาลไม่อนุญาตให้ผัดฟ้องฝากขัง หรือฝากขัง หรือขาดผัดฟ้อง หรือฝากขัง หรือเมื่อครบกำหนดผัดฟ้อง หรือฝากขังแล้ว แต่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนรีบรายงานผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการทราบทันที เพื่อหาทางแก้ไขมิให้การสอบสวนต้องเสียหาย พร้อมทั้งพิจารณาว่าพนักงานสอบสวนมีข้อบกพร่องในการสอบสวนหรือไม่ แล้วทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้น

๔. คดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว

(๑) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน ๒ เดือน สำหรับคดีอาญาทั่วไปและคดีจราจรทางบก และภายใน ๓ เดือน สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อย

ชั่วคราว หากมีเหตุจำเป็นไม่อาจทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลาดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็นเพื่อขออนุมัติขยายเวลาการสอบสวน ไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ

(๒) ให้ผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ แล้วแต่กรณี มีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนต่อไปอีก ตามความจำเป็นได้ครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน รวมแล้วต้องไม่เกิน ๖ เดือน นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นในการอนุมัติแต่ละครั้งไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

(๓) เมื่อทำการสอบสวนครบกำหนด ๖ เดือน นับตั้งแต่วันที่มีการปล่อยชั่วคราวแต่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น และยังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ต่อไป ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นไว้ในสำนวนการสอบสวน แล้วส่งตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อยื่นคำร้องขอหมายขังผู้ต้องหาตามบทบัญญัติ มาตรา ๘๗ วรรคสี่ ถึงวรรคเก้า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากศาลสั่งไม่อนุญาตให้ควบคุมผู้ต้องหาไว้อีกต่อไป ให้รีบรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการทราบ เพื่อหาทางแก้ไขมิให้การสอบสวนต้องเสียหาย พร้อมทั้งพิจารณาว่าพนักงานสอบสวนมีข้อบกพร่องในการสอบสวน จนเป็นเหตุให้ศาลใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตให้ควบคุมผู้ต้องหาไว้อีกต่อไปหรือไม่ แล้วทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้น และรีบรายงานให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบทันทีด้วย

ในการนำผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหา ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนไปศาลด้วยตนเอง เพื่อแถลงให้ศาลทราบถึงเหตุผลและความจำเป็นที่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นและจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาต่อไปอีก สำหรับคดีที่มีคำสั่งแต่งตั้งพนักงานสืบสวนสอบสวน ให้หัวหน้าพนักงานสืบสวนสอบสวนเป็นผู้เป็นแถลงศาลด้วยตนเอง

๕. คดีที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม

(๑) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน ๒ เดือน สำหรับคดีอาญาทั่วไปและคดีจราจรทางบก และภายใน ๓ เดือน สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม หากมีเหตุจำเป็นไม่อาจทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลาดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็น เพื่อขออนุมัติขยายเวลาการสอบสวนไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ

(๒) ให้ผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ แล้วแต่กรณี มีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนต่อไปอีกตามความจำเป็นได้ครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน รวมแล้วต้องไม่เกิน ๖ เดือน นับตั้งแต่วันที่แจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม โดยบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นในการอนุมัติแต่ละครั้งไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

กรณีมีความจำเป็นต้องสอบสวนเกิน ๖ เดือน นับแต่วันที่แจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนเพื่อขออนุมัติขยายเวลาไปยังผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ พร้อมด้วยเหตุแห่งความจำเป็น เพื่อพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนได้ตามเหตุผลและความจำเป็น

๑๒. การทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติม

กรณีพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวน และสรุปสำนวนมีความเห็นทางคดีเสนอผู้บังคับบัญชาจนถึงผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี หรือส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้ว ให้ปฏิบัติดังนี้

๑. กรณีผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี สั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม ก่อนส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการให้ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี

(๒) เอกสารที่พนักงานสอบสวนได้จากการสอบสวนเพิ่มเติม ให้นำมาเรียงไว้ต่อจากบันทึกสั่งการของผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี การเรียงเอกสารให้ถือปฏิบัติตามการเรียงเอกสาร และให้เลขลำดับเอกสารเพิ่มเติมต่อจากรายงานการสอบสวน โดยห้ามมิให้นำเอกสารที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติมไปแทรกไว้ในสำนวนเดิม

๒. กรณีส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมตามนัยคำสั่งของพนักงานอัยการอย่างเคร่งครัด แล้วรีบส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมไปยังพนักงานอัยการตามกำหนด หากมีข้อขัดข้องประการใดให้รีบแจ้งพนักงานอัยการทราบ

(๒) กรณีพนักงานอัยการส่งสำนวนคืน และมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมหลังจากพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมเสร็จสิ้นแล้ว การปฏิบัติเกี่ยวกับเอกสารที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติมให้ปฏิบัติเหมือนกรณีผู้บังคับบัญชาสั่งการให้สอบสวนเพิ่มเติม

๓. กรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งให้งดการสอบสวนและส่งสำนวนคืนมายังพนักงานสอบสวน พร้อมกับมีคำสั่งว่าหากต่อมารู้ตัวผู้กระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไปได้ ถ้าต่อมาทำการสืบสวนสอบสวนจนรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ หรือได้ตัวผู้กระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนนำเอกสารที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติมมารวมไว้ในสำนวนเดิม โดยให้ทำรายงานการสอบสวนและมีความเห็นทางคดีด้วย การปฏิบัติเกี่ยวกับเอกสารที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติมให้ปฏิบัติเหมือนกรณีผู้บังคับบัญชาสั่งการให้สอบสวนเพิ่มเติม

๔. กรณีพนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาแต่ผู้ต้องหาหลบหนี และให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหามาฟ้องภายในกำหนดอายุความ ต่อมาจับกุมผู้ต้องหาได้ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกคำให้การของผู้ต้องหา และดำเนินการทั้งหลายอื่นที่เกี่ยวกับผู้ต้องหา พร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งไปยังพนักงานอัยการทราบถึงการได้ตัวผู้ต้องหา รวมทั้งประเด็นที่จะทำการสอบสวนเพิ่มเติมโดยเร็ว เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งอย่างใดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามนั้น

กรณีปรากฏหลักฐานชัดเจนว่า ผู้ต้องหาที่หลบหนีซึ่งถูกจับกุมตัวได้ไม่ใช่ผู้กระทำผิด หรือการกระทำของผู้ต้องหาตามที่ถูกกล่าวหาไม่เป็นความผิด ให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา แล้วส่งความเห็นพร้อมเอกสารการสอบสวนเพิ่มเติมไปยังพนักงานอัยการต่อไป

สำหรับการเรียงเอกสารที่พนักงานสอบสวนได้จากการสอบสวนเพิ่มเติม ให้ถือปฏิบัติเหมือนกรณีผู้บังคับบัญชาสั่งการให้สอบสวนเพิ่มเติม กล่าวคือ ให้เพิ่มเติมเข้าไปในสำนวนโดยจัดให้เรียงอยู่ก่อนเอกสารที่จัดทำไว้ก่อนแล้ว

บทที่ ๒
การสอบสวนกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

กระบวนการยุติธรรมทางเลือกเป็นคำกลางที่ใช้ทั้งทางแพ่งและทางอาญา สำหรับทางอาญามีกระบวนการยุติธรรมทางเลือกหลากหลายรูปแบบ และแต่ละแบบมีมาตรการต่าง ๆ แตกต่างกันออกไป อาทิเช่น การชะลอการฟ้อง การต่อรองคำรับสารภาพ การไกล่เกลี่ยคดีอาญา กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ยุติธรรมชุมชน เป็นต้น ความหลากหลายของชื่อและรูปแบบของมาตรการที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางเลือกขึ้นอยู่กับแนวคิดและระบบกฎหมายของแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน แต่ลักษณะสำคัญร่วมกันประการหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกก็คือ การเบี่ยงเบนข้อพิพาทออกจากกระบวนการยุติธรรมปกติหรือกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

“กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก” (Main Stream Criminal Justice) เป็นกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีอาญาปกติ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักคือ การที่มุ่งเน้นที่จะหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย และด้วยวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ การดำเนินการพิจารณาคดีอาญาเริ่มตั้งแต่ชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ อัยการ และศาล ในกระบวนการจะมีการต่อสู้กันด้วยพยานหลักฐานว่าได้มีการกระทำตามที่มีการกล่าวหาเกิดขึ้นจริงหรือไม่ การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ จำเลยหรือผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดดังกล่าวหรือไม่ มีเหตุอื่นใดที่จะทำให้การกระทำของผู้กระทำความผิดไม่เป็นความผิดตามกฎหมาย หรือมีเหตุที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นไม่ต้องรับโทษหรือไม่ และสุดท้ายหากเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องรับโทษในความผิดที่ได้กระทำสมควรจะลงโทษผู้กระทำความผิดสถานใด กระบวนการต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ มีผู้กระทำความผิดเป็นประธาน หรือเป็นวัตถุแห่งการพิจารณา ท่ามกลางกระแสแห่งกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักแต่กฎหมายได้กำหนดให้มีการคุ้มครองและให้หลักประกันต่าง ๆ แก่ผู้กระทำความผิด ตลอดจนสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเชื่อมั่นได้ว่าสามารถต่อสู้เพื่อพิสูจน์การกระทำของตนได้อย่างเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง สิทธิที่จะพบทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมาย สิทธิที่จะให้มีการสืบพยานต่อหน้าจำเลย ตลอดจนมาตรฐานการพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดในคดีอาญา ซึ่งมีมาตรฐานการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่เข้มงวดกว่าคดีแพ่ง โดยโจทก์มีหน้าที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์จนปราศจากความสงสัยตามสมควร ว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดจริง มิฉะนั้นศาลจะต้องยกผลประโยชน์แห่งความสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องจริงหรือไม่ให้แก่จำเลยไป มาตรการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต้องมีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก เนื่องจากผลของการดำเนินการทั้งหมดอาจจะทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นต้องรับโทษทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งเป็นการกระทำโต้ตอบทางกฎหมายแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับความเจ็บปวดทนทุกข์ทรมานจากการได้รับโทษทางอาญา ในเชิงความยุติธรรมคือการแก้แค้นทดแทนซึ่งได้กระทำโดยรัฐ การลงโทษมีหน้าที่ควบคุมสังคมและอาชญากรรม การกำหนดโทษถือเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด การใช้กระบวนวิธีพิจารณาคดีอาญาตามปกติหรือกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักดังที่กล่าวมา จึงจำเป็นต้องอาศัยทั้งกำลังบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม อาคารสถานที่ทำการ กำลังพลของเจ้าพนักงาน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งทรัพยากรแต่ละชนิดมีต้นทุนเสมอ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่เพิ่มสูงขึ้นตามปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น หากผู้กระทำความผิดมีปริมาณเพิ่มขึ้นด้วย ทำให้แต่ละองค์กรในกระบวนการยุติธรรมจึงได้พยายามดำเนินการแก้ไขปัญหาที่แต่ละองค์กรประสบอยู่ โดยการลดขั้นตอนของกระบวนวิธีพิจารณา หรือเร่งรัดการดำเนินคดี

เช่น องค์กรศาลยุติธรรมก็พยายามจะแก้ไขปัญหาด้วยการจำกัดประเภทคดีที่จะขึ้นสู่ศาลฎีกา ด้วยการผลักดันให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้คดีถึงที่สุดในชั้นศาลอุทธรณ์ สำหรับการดำเนินคดีความผิดบางประเภท และใช้ระบบอนุญาตให้ฎีกา ในขณะเดียวกันทางฝ่ายบริหารก็มีความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะผลักดันให้มีกระบวนการยุติธรรมทางเลือกสำหรับความผิดบางประเภท โดยให้สามารถยุติคดีในชั้นสอบสวนและชั้นสั่งคดีของพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล เพื่อลดปริมาณคดีไปสู่ศาล ภายใต้แนวคิดของทฤษฎีอาชญาวิทยาและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ด้วยการให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดครั้งแรกหรือผู้กระทำความผิดโดยประมาท มิให้ต้องเข้ามาสู่การพิพากษา และถูกลงโทษจำคุก อันเป็นการตีตราผู้กระทำผิดที่แม้จะเป็นความผิดเพียงเล็กน้อย ต้องอาจทำให้เสียอนาคตได้ ทั้งที่น่าจะยังมีหนทางที่ดีกว่าใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก

กระบวนการยุติธรรมทางเลือก มีดังต่อไปนี้

๑. มาตรการปรับ
๒. การระงับข้อพิพาททั้งในศาลและนอกศาล
๓. มาตรการความผิดอันยอมความได้
๔. มาตรการต่อรองคำรับสารภาพ
๕. มาตรการชะลอการฟ้อง
๖. การคุมประพฤติ
๗. การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔
๘. มาตรการเพื่อความปลอดภัย
๙. มาตรการพักการลงโทษ
๑๐. มาตรการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน
๑๑. การไกล่เกลี่ย

มาตรการบางมาตรการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดนั้นตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ ถือว่าผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วย เคยมีการจัดประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนา ว่าจะสมควรกำหนดให้ความผิดต่อแผ่นดินบางฐานเป็นความผิดอันยอมความได้หรือไม่ เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ เป็นต้น แต่ความเห็นส่วนใหญ่ยังไม่เห็นด้วยกับการที่จะกำหนดให้ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นคดีความผิดอันยอมความได้

สำหรับมาตรการต่อรองคำรับสารภาพและมาตรการชะลอการฟ้องนั้น มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔ มอบหมายให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานที่ทำการศึกษาและเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี สำนักงานอัยการสูงสุดดำเนินการ พิจารณาศึกษามาตรการต่อรองคำรับสารภาพและมาตรการชะลอการฟ้องทั้งสองมาตรการแล้ว ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติมาตรการต่อรองคำรับสารภาพ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ. ... ต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งในการเสนอร่างกฎหมายทั้งสองฉบับนั้น สำนักงานอัยการสูงสุดมีเป้าหมายที่จะผลักดันเฉพาะร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ. .... ให้เกิดขึ้น เนื่องจากเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติมาตรการต่อรองคำรับสารภาพ พ.ศ. .... ซึ่งเป็นการนำแนวคิดของ มาตรการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea bargaining) ของระบบกฎหมายอเมริกันมาใช้นั้น มีเสียงคัดค้านเป็นอันมากว่าไม่สามารถนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในระบบกฎหมายไทยได้ เพราะเห็นว่าเป็นมาตรการจูงใจผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ ขัดต่อรัฐธรรมนูญฯ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำการถามคำให้การผู้ต้องหาในลักษณะดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม แม้แต่ร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ.... ซึ่งสำนักงานอัยการสูงสุดและกระทรวงยุติธรรมพยายามที่จะผลักดันให้เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมของไทยนั้น ศาลยุติธรรมก็เห็นว่าเป็นมาตรการที่ก้าวล่วงอำนาจตุลาการ โดยเฉพาะการสั่งให้มีเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำ

ความผิด และการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการซึ่งขาดการตรวจสอบ อันอาจนำไปสู่การใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจหรือการทุจริตประพฤติมิชอบได้ ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาผลกระทบกฎหมายเกี่ยวกับการใช้มาตรการชะลอการฟ้องและมาตรการต่อรองคำรับสารภาพขึ้น ให้มีอำนาจหน้าที่ในการศึกษาแนวทางการบังคับใช้กฎหมายและผลกระทบต่อศาลยุติธรรมเกี่ยวกับการใช้มาตรการชะลอการฟ้อง และมาตรการต่อรองคำรับสารภาพ

คณะอนุกรรมการชุดนี้ได้อธิบายความหมายของการชะลอการฟ้องในเบื้องต้นว่า เป็นเรื่องที่พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีที่มีหลักฐานแน่ชัดว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด จึงเป็นคนละกรณีกับกรณีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องเพราะพยานหลักฐานอ่อนหรือพยานหลักฐานไม่พอที่จะฟังว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด คณะอนุกรรมการชุดนี้ได้ทำการศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการชะลอการฟ้องซึ่งประกอบด้วยประเทศญี่ปุ่น ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีใต้ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ และได้สรุปผลกระทบของร่าง พระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ. .... ว่ามาตรการชะลอการฟ้องมีหลักเกณฑ์เบี่ยงเบนคดีไม่ให้ขึ้นสู่ศาล โดยพนักงานอัยการ ผู้ต้องหากระทำความผิด และผู้เสียหายให้ความยินยอม และการคุมประพฤตินั้น มีผลกระทบต่อผู้ต้องหาตั้งแต่สิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดโดยศาล ปัญหากรณีผู้ต้องหาหลงผิดหรือถูกจูงใจให้ความยินยอมการพิจารณาของพนักงานอัยการอาจไม่รอบคอบ และในคดีความผิดเล็กน้อย ซึ่งมีกระบวนวิธีพิจารณาที่รวดเร็ว การชะลอการฟ้องทำให้คดีต้องล่าช้า นอกจากนี้การชะลอการฟ้องที่มีผลกระทบต่อผู้เสียหายต่อสังคมส่วนรวม และกระบวนการยุติธรรมอีกหลายประการ เป็นเหตุผลที่คณะอนุกรรมการฯ สรุปความเห็นว่าเป็นการไม่เหมาะสมที่จะนำมาตรการชะลอการฟ้องมาใช้ในสังคมไทย

เหตุผลอีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษากฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย คณะอนุกรรมการฯ เห็นว่า หากมีการนำมาตรการชะลอการฟ้องมาใช้จริง จะต้องมีมาตรการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการ เช่น คณะกรรมการไต่สวน การฟ้องร้องแบบญี่ปุ่น หรือให้ศาลเป็นผู้ควบคุมการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการตามแบบอย่างของกฎหมายต่างประเทศ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี หลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับการระงับข้อพิพาทคดีอาญามองว่า “อาชญากรรม” (Crime) ไม่เป็นเพียงแต่การฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้เท่านั้น แต่ว่าในความเป็นจริงแล้ว อาชญากรรมได้ทำให้เกิด “ความเสียหาย” ด้วย และความเสียหายนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง และส่งผลกระทบต่อผู้เสียหาย จึงควรเน้นการบรรเทาความเสียหายให้ทุกฝ่ายกลับคืนสู่สภาพเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เสียหาย เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าว รัฐจึงไม่ควรผูกขาดการดำเนินการที่มุ่งเน้นการลงโทษเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยเพียงอย่างเดียว แต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายและชุมชนได้มีโอกาสร่วมกันหาทางออกในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ด้วย ดังนั้น การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม จึงทำให้เกิดความคุ้มค่า ประหยัดทรัพยากร และงบประมาณแผ่นดิน แบ่งเบาภาระคดีที่มีอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น คดีที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายอื่นตาม ป.วิอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อจะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษนั้นเป็นกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก มุ่งที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาลชี้ความถูกผิด เพื่อให้ผู้กระทำผิดหลาบจำ เป็นการยับยั้งการกระทำผิดซ้ำหรือเพื่อยับยั้งมิให้ผู้อื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง เป้าหมายเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขเรียบร้อย แต่ปัจจุบันสังคมมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นถึงแม้จะใช้มาตรการทางกฎหมายที่เด็ดขาด ก็ไม่อาจทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยอย่างสิ้นเชิงได้ และอาจเพิ่มความขัดแย้งทางสังคมมากขึ้น เพื่อให้สังคมเกิดการปรองดองลดความขัดแย้ง จึงได้

มีกฎหมายบางฉบับที่ตราออกมามีผลบังคับใช้ให้เป็นยุติธรรมทางเลือก และกระบวนการดำเนินคดีมีขั้นตอนเพื่อเบี่ยงเบนคดีออกจากยุติธรรมกระแสหลักไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล ซึ่งที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนเรื่องสำคัญ ๆ จะยกมากล่าวเป็นลำดับไป

๑. กระบวนการสอบสวนตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๘๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙

หลักเกณฑ์กฎหมาย

ตามมาตรานี้ เป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากับเด็กหรือเยาวชนก่อนฟ้องเมื่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนสามารถปฏิบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขก็ไม่ต้องนำคดีฟ้องต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่ ซึ่งปรากฏหลักเกณฑ์ตามกฎหมายดังนี้

มาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง วางหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

(๑) เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา

(๒) อัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกิน ๕ ปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม

(๓) เด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๔) เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี

(๕) โดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะและเหตุแห่งการกระทำ หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง

(๖) ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติและหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทนหรือชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา

(๗) การจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วยหากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย

มาตรา ๘๖ วรรคสอง วางหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

(๑) หากพนักงานอัยการมีข้อสงสัยเกี่ยวกับแผนฯ อาจสอบถามผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้

(๒) ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นชอบด้วยกับแผนฯ ให้สั่งแก้ไขแผนฯ หรือสั่งดำเนินคดีต่อไปและให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องทราบ

(๓) หากพนักงานอัยการเห็นว่าแผนฯ ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้วเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมพนักงานอัยการก็จะเห็นชอบกับแผนดังกล่าว

(๔) เมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยแผนฯ ก็ให้ดำเนินการตามแผนฯ ดังกล่าวได้ทันทีพร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบ

(๕) ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบด้วย พร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบ

(๖) แผนฯ ต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายด้วยหากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย

มาตรา ๘๖ วรรคสาม และวรรคสี่ วางหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

(๑) กรณีปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนฯ นั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร

(๒) ตาม (๑) ศาลต้องมีคำสั่งภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน ให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการของศาลด้วย

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยแนวทางการพิจารณากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูชั้นก่อนฟ้องคดี พ.ศ.๒๕๕๗

กรณีจะใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา นอกจากจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์กฎหมายแล้ว ศาลมีอำนาจตรวจสอบการจัดทำแผนด้วย ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นดังต่อไปนี้

(๑) กรณีเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันหรือกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษสูงสุดเป็นเกณฑ์

(๒) การจัดทำแผนฯ ผู้เสียหายทุกคน และเด็กหรือเยาวชนเป็นรายบุคคลต้องให้ความยินยอมในการจัดทำแผนฯ

(๓) ผู้เสียหายทุกคนและเด็กหรือเยาวชนเป็นรายบุคคลต้องให้ความยินยอมที่จะปฏิบัติตามแผนฯ

(๔) ในการพิจารณาหรือไต่สวน หากได้ความว่ากระบวนการจัดทำแผนฯ ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งตามข้อ ๕ แห่งข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ศาลจะมีคำสั่งว่ากระบวนการจัดทำแผนฯ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แล้วแจ้งคำสั่งดังกล่าวพร้อมเหตุผลให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเพื่อส่งคดีเข้าสู่การดำเนินคดีตามปกติต่อไป แต่หากเหตุแห่งการไม่ชอบด้วยกฎหมายของกระบวนการนั้นอยู่ในวิสัยที่อาจแก้ไขได้ทั้งเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหาย ก็ให้ศาลสั่งตามที่เห็นสมควร แล้วแจ้งคำสั่งดังกล่าวพร้อมเหตุผลให้ผู้อำนวยการสถานพินิจทราบและดำเนินการ เมื่อศาลมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ศาลจะแจ้งคำสั่งให้พนักงานอัยการและผู้อำนวยการสถานพินิจทราบและดำเนินการโดยเร็ว

จะเห็นได้ว่าการจัดทำแผนฯ ดังกล่าว กฎหมายให้อำนาจผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้มีอำนาจจัดทำแผนฯ ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดและต้องเสนอแผนฯ ให้พนักงานอัยการเห็นชอบด้วย หากพนักงานอัยการไม่เห็นชอบก็สามารถแก้ไขแผนฯ หรือไม่แก้ไขแผนฯ แต่สั่งให้ดำเนินคดีต่อไปก็ได้ แต่หากพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยแผนฯ ก็ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจดำเนินการตามแผนฯ ได้ทันทีพร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบและศาลสามารถตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของกระบวนการจัดทำแผนฯ ได้ หากศาลเห็นว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็เป็นอำนาจศาลที่จะพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร กล่าวคืออาจจะสั่งให้แก้ไขแผนฯ หรืออาจจะสั่งว่าการจัดทำแผนฯ ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ได้ ซึ่งหากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ต้องดำเนินคดีกับเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อไป ซึ่งในการจัดทำแผนต้องอาศัยความยินยอมจากทุกฝ่ายทั้งผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย จะเห็นได้ว่าการจะดำเนินการตามแผนฯ ได้จะต้องเกิดความปรองดองกับทุกฝ่าย เด็กหรือเยาวชนก็สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลับไปใช้ชีวิตในสังคมหรือชุมชนนั้นได้ตามปกติ ส่วนสังคมหรือชุมชนนั้นก็ต้องได้รับความปลอดภัยจากเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดนั้นด้วยซึ่งก็ถือว่าเป็นการบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะให้สังคมเกิดความสงบสุขได้โดยไม่จำต้องเอาตัวเด็กหรือเยาวชนไปฟ้องต่อศาลเพื่อลงโทษ จะสังเกตว่าการใช้ยุติธรรมทางเลือกนั้น มักเป็นคดีที่พฤติการณ์ไม่ค่อยรุนแรงมากนักและสังคมยอมรับได้

กระบวนการจัดทำแผนฯ

เป็นไปตามมาตรา ๘๗ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุม และหากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดหรือพนักงานอัยการด้วยก็ได้ และจะต้องจัดทำแผนฯให้แล้วเสร็จและเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ

การปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน

เป็นไปตามมาตรา ๘๘ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนฯ ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนฯ นั้น โดยกำหนดขอบเขตไว้ ปรากฏตามมาตรา ๘๗ วรรคสาม ระยะเวลาในการปฏิบัติตามแผนฯ ไม่เกิน ๑ ปี ดังนี้

(๑) อาจกำหนดให้ว่ากล่าวตักเตือน

(๒) กำหนดเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ

(๓) หากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชน อาจกำหนดให้บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้

(๔) กำหนดให้ชดใช้เยียวยาความเสียหาย

(๕) กำหนดให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ไม่เกิน ๓๐ ชั่วโมง หรือ

(๖) กำหนดให้นำมาตรการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างมาใช้เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน

ผลทางกฎหมายและเงื่อนไขการยุติคดี

เป็นไปตาม มาตรา ๘๘ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

- หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามแผนฯ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานพนักงานอัยการทราบและแจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป (คดีไม่ยุติ)

- เมื่อมีการปฏิบัติตามแผนฯ ครบถ้วนแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบ หากพนักงานอัยการเห็นชอบให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น (คดียุติ)

- คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการให้เป็นที่สุด และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้มีส่วนได้เสียที่จะดำเนินคดีส่วนแพ่ง และให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานคำสั่งไม่ฟ้องให้ศาลทราบ

กระบวนการและขั้นตอนการสอบสวน

คดีอาญาที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางเลือกกรณีดังกล่าวนั้น จุดเริ่มต้นในการดำเนินคดีเริ่มจากยุติธรรมกระแสหลัก เช่นเดียวกับกรณีทั่วไป เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษไว้แล้ว ก็ต้องดำเนินการสอบสวนไปตามขั้นตอนปกติ หากมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาส่งพนักงานสอบสวน ก็ต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อตรวจสอบการจับ หากศาลไต่สวนแล้วเห็นว่าการจับกุมเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหานั้นก็จะถูกควบคุมตัวไว้ตามคำสั่งศาล โดยปกติจะส่งให้สถานพินิจเป็นผู้ควบคุม หรือศาลอาจมีคำสั่งมอบเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยก็ได้ หรือหาก

เด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญา โดยที่ยังมิได้มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล พนักงานสอบสวนมีอำนาจแจ้งข้อหาได้ และพนักงานสอบสวนก็ต้องแจ้งการจับกุมหรือแจ้งการดำเนินคดีเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานพินิจ เพื่อจัดทำรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงประกอบสำนวนการสอบสวนตามมาตรา ๘๒ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ และพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนและส่งสำนวนการสอบสวน พร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลให้ทันภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมหรือวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา แล้วแต่กรณี หากสำนวนการสอบสวนไม่เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาดังกล่าว หากเป็นคดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๖ เดือน ขึ้นไป พนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาลได้ ครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน รวมแล้วไม่เกิน ๒ ครั้ง และถ้าหากเป็นคดีอาญาที่อัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๕ ปี ขึ้นไป สามารถผัดฟ้องได้ครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน รวมแล้วไม่เกิน ๔ ครั้ง ตามมาตรา ๗๘ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

ระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ กระบวนการยุติธรรมทางเลือกอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา กระบวนการจะเริ่มขึ้นเมื่อใด

(๑) เมื่อกรณีเป็นไปตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง

(๒) เริ่มต้นกระบวนการจากเมื่อเด็กหรือเยาวชนได้รู้สำนึกในการกระทำผิดก่อนฟ้องคดี ซึ่งระหว่างการสอบสวนไม่เสร็จอาจเกิดขึ้นเวลาใดก็ได้ หรืออาจเกิดขึ้นในชั้นพนักงานอัยการก็ได้ด้วยแต่ต้องก่อนฟ้องคดี

(๓) หากผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องต้องจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูฯ แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนฯ ต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาภายใน ๓๐ วัน นับแต่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ และแจ้งให้พนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องทราบ

(๔) หากพนักงานอัยการเห็นชอบกับแผนฯ ดังกล่าวและให้มีการดำเนินการตามแผนฯ ทันที พร้อมกับรายงานให้ศาลทราบ

(๕) ในระหว่างจัดทำและปฏิบัติตามแผนฯ พนักงานสอบสวนต้องงดการสอบปากคำหรือดำเนินการใด ๆ เฉพาะกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดไว้ก่อนตามมาตรา ๘๙ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

(๖) มิให้นับระยะเวลาในการจัดทำและการปฏิบัติตามแผนฯ รวมเข้าในกำหนดระยะเวลาการฟ้องและการผัดฟ้อง ตามมาตรา ๗๘ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

ผลของการเข้าสู่กระบวนการจัดทำและปฏิบัติตามแผนฯ

- เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจจัดทำแผนจะต้องแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ หากคดียังอยู่ระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ซึ่งจะทำให้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชนหรือดำเนินการใด ๆ เฉพาะกับเด็กหรือเยาวชน

- ระยะเวลาในการสอบสวนให้เสร็จสิ้นเพื่อส่งสำนวนให้พนักงานอัยการฟ้องต่อศาลภายใน ๓๐ วัน หรือหากไม่แล้วเสร็จต้องขอผัดฟ้องต่อศาลครั้งละ ๑๕ วัน เมื่อได้รับแจ้งจากสถานพินิจว่าเด็กหรือเยาวชนเข้าสู่กระบวนการจัดทำและปฏิบัติตามแผนฯ ระยะเวลาดังกล่าวจะสะดุดหยุดอยู่ (กล่าวคือหยุดนับระยะเวลาผัดฟ้องชั่วคราว จนกว่าจะมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป) ตราบจนมีการจัดทำแผนฯ สำเร็จและมีการปฏิบัติตามแผนฯ จนสำเร็จ เว้นเสียแต่ว่าพนักงานอัยการจะไม่เห็นชอบด้วยแผนและสั่งดำเนินคดี

ต่อไป หรือตามคำสั่งศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนฯ ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่ได้สั่งให้แก้ไขแผนฯ ตามมาตรา ๘๖ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ เมื่อสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ระยะเวลาการสอบสวนที่สะดุดหยุดอยู่จะมีการนับต่อจากนั้นไป และพนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนไปตามปกติในกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักต่อไป

ผลของการปฏิบัติตามแผนฯ สำเร็จ

- เป็นไปตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๘๘ วรรคสอง แห่งพ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ว่าเมื่อมีการปฏิบัติตามแผนฯ ครบถ้วนแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบ หากพนักงานอัยการเห็นชอบให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการให้เป็นที่สุด และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับและให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานคำสั่งไม่ฟ้องให้ศาลทราบ
- อย่างไรก็ดี ไม่ตัดสิทธิผู้มีส่วนได้เสียที่จะดำเนินคดีส่วนแพ่ง

ผลของการปฏิบัติตามแผนฯ ไม่สำเร็จ

- หากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามแผนฯ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบและแจ้งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป ตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๘๘ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

การส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ

- เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับรายงานจากผู้อำนวยการสถานพินิจแต่ยังไม่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่ฟ้องของสำนวนมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา ๘๖ จากพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนสามารถจัดทำรายงานสรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๑, ๑๔๒ หากเห็นควรสั่งฟ้องและผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่ในอำนาจศาลก็ส่งแต่สำนวนการสอบสวนไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย หากผู้ต้องหาไม่ถูกควบคุมก็ต้องส่งสำนวนพร้อมตัวผู้ต้องหา เว้นแต่ผู้ต้องหาหลบหนีก็สามารถส่งสำนวนได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม หากเห็นควรสั่งไม่ฟ้องก็ส่งแต่สำนวนการสอบสวนไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย
- หากระหว่างการสอบสวนได้รับแจ้งคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาในสำนวนมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา ๘๖ จากพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนต้องนำคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาและมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย
- ในคดีที่พนักงานสอบสวนยังไม่ได้แจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา เนื่องจากก่อนที่จะทำการแจ้งข้อหาได้รับแจ้งจากผู้อำนวยการสถานพินิจว่าได้จัดทำแผนฯ ผู้ต้องหาแล้ว พนักงานสอบสวนจะไม่สามารถส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการได้ เนื่องจากยังไม่มีการแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา และพนักงานสอบสวนก็ไม่มีอำนาจแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนได้อีกด้วย เนื่องจากขัดต่อมาตรา ๘๙ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ทำให้เกิดปัญหาไม่สามารถส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการได้ หากพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนดังกล่าว ในสำนวนมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา ๘๖ พนักงานสอบสวนจึงจะทำความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ แต่อย่างไรก็ตามเห็นว่าหากยังไม่มีการแจ้งข้อหาและทำการสอบสวน

ในช่วงระหว่างการทำแผนและปฏิบัติตามแผนก่อนมีความเห็นทางคดีในสำนวนการสอบสวน ควรทำการแจ้งข้อหาและสอบสวนผู้ต้องหาเสียก่อน เนื่องจากหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๘๖ นี้ ผู้กระทำผิดจะต้องรู้สำนึกหมายความว่าการกระทำนั้นต้องเป็นความผิด และผู้กระทำต้องรู้สำนึก คำว่ารู้สำนึกจึงต้องรับสารภาพในข้อหาที่ถูกกล่าวหาด้วย มิฉะนั้นจะไม่เข้าหลักเกณฑ์กฎหมายในการใช้มาตรการพิเศษ ตามมาตรา ๘๖

ข้อสังเกต

- ตามมาตรา ๘๙ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวนปากคำหรือดำเนินการใด ๆ เฉพาะกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ก่อน เห็นว่าเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนยังไม่ได้ทำการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนนั้น แต่กระบวนการจัดทำและปฏิบัติตามแผนฯ ได้เกิดขึ้นเสียก่อน จึงไม่สามารถดำเนินการกับเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ แต่ไม่ห้ามการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในส่วนอื่นแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อรับตัวเด็กหรือเยาวชนเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม พนักงานสอบสวนจึงควรเร่งรีบดำเนินการสอบสวนให้เสร็จสิ้นโดยเร็วก่อนที่จะเกิดกระบวนการจัดทำและปฏิบัติตามแผนฯ ดังกล่าว เพื่อมิให้สำนวนล่าช้าอยู่กับพนักงานสอบสวน แต่อย่างไรก็ตาม หากผลการสืบเสาะข้อเท็จจริงของเด็กหรือเยาวชนจากสถานพินิจยังไม่เสร็จสิ้นและยังไม่ได้นำมาประกอบสำนวนการสอบสวน พนักงานอัยการก็ไม่รับสำนวนการสอบสวนอยู่เอง เพราะผลการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นเงื่อนไขในการฟ้องด้วย โดยปกติกระบวนการจัดทำและปฏิบัติตามแผนฯ มักจะเกิดขึ้นก่อนที่สถานพินิจจะสรุปรายงานผลการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าว อย่างไรเสียพนักงานสอบสวนก็ไม่สามารถส่งสำนวนการสอบสวนได้อยู่นั่นเอง

- อย่างไรก็ตามหากเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญา ไม่ได้ดำเนินการหรือไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๘๖ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ในชั้นก่อนฟ้อง แต่อาจเข้าหลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๙๐ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ภายหลังฟ้องก็อาจดำเนินการได้อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งกระบวนการในขั้นตอนหลังฟ้องดังกล่าวจะไม่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนแล้ว

- กระบวนการมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา ๘๖ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ แตกต่างจากเรื่องการชะลอฟ้องผู้ต้องหาในคดีฟื้นฟูยาเสพติด ตาม พ.ร.บ.การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๒๒ ได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนให้พนักงานอัยการชะลอการฟ้องไว้ในระหว่างการฟื้นฟู ซึ่งตามมาตรา ๑๙ วรรคสี่ แห่ง พ.ร.บ.การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าในระหว่างขั้นตอนกระบวนการฟื้นฟูให้พนักงานสอบสวนดำเนินกระบวนการสอบสวนคดีต่อไป และเมื่อสอบสวนเสร็จให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการโดยไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย และแจ้งให้ทราบว่าผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหรือการควบคุมตัวอยู่แห่งใด ซึ่งพนักงานสอบสวนมีความเห็นทางคดีไปตามพยานหลักฐาน โดยเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ ซึ่งตราบใดที่พนักงานอัยการยังไม่ได้รับผลการฟื้นฟูของผู้ต้องหาก็ต้องมีคำสั่งชะลอการฟ้องไว้ตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่กรณีตามมาตรา ๘๘ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ เมื่อเด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติตามแผนฯ ครบถ้วนแล้ว กฎหมายกำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบถึงผลการปฏิบัติตามแผนฯ ดังกล่าว หากพนักงานอัยการเห็นชอบ ให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการให้เป็นที่สุด และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ และผู้อำนวยการสถานพินิจต้องรายงานคำสั่งไม่ฟ้องให้ศาลทราบด้วย แม้ตามกฎหมายไม่ปรากฏว่าให้แจ้งคำสั่งไม่ฟ้องให้

พนักงานสอบสวนทราบแต่อย่างใด มีแต่กรณีที่ไม่ปฏิบัติตามแผนฯ เท่านั้นจึงจะแจ้งให้ทราบเพื่อดำเนินคดีต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๖๓ ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ ส.ค.๖๓ ข้อ ๑๙๔ วรรคสี่ ว่าเมื่อได้รับรายงานจากผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ว่าเด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วนแล้ว หากพนักงานอัยการเห็นชอบ ให้พนักงานอัยการพิจารณามีคำสั่งไม่ฟ้องโดยไม่ต้องรอสำนวนการสอบสวนตามข้อ ๑๙๔ วรรคห้า ในกรณีเห็นควรสั่งไม่ฟ้องให้พนักงานอัยการเสนอสำนวนมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาพร้อมความเห็นตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าพนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาสั่งและให้เสนอรองอธิบดีอัยการหรือรองอธิบดีอัยการภาคเพื่อทราบ ตามระเบียบข้อ ๑๙๔ วรรคหก คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการเป็นที่สุดโดยไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๕/๑ แห่ง ป.วิอาญา หรือกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอื่น และให้แจ้งคำสั่งไม่ฟ้องดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนและผู้อำนวยการสถานพินิจทราบโดยเร็ว แสดงให้เห็นว่าคำสั่งไม่ฟ้องตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาจะถูกส่งมายังพนักงานสอบสวนเพื่อประกอบคดี ดังนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องนำมาพิจารณากรณีเด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติครบถ้วนตามแผนฯ และอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องประกอบในการทำความเห็นทางคดีด้วย ตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๘๘ วรรคสอง แห่งพ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ จึงไม่เข้าลักษณะการชะลอฟ้องอย่างคดีฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตาม พ.ร.บ.การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๒๒ แต่อย่างใด

- ในการใช้อำนาจของพนักงานอัยการกรณีดังกล่าว ศาลมีอำนาจตาม มาตรา ๘๖ วรรคสาม ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายได้ หากกระบวนการจัดทำแผนฯ ไม่ชอบด้วยกฎหมายศาลมีอำนาจพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควรได้

ตัวอย่างคำพิพากษา

- พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๘๖ (กฎหมายที่แก้ไขใหม่) บัญญัติให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาแก่เด็กหรือเยาวชน อันมีลักษณะเป็นการใช้กระบวนการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมปกติได้เช่นเดียวกับกฎหมายเดิม คือ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๖๓ ซึ่งมาตรา ๖๓ ให้อำนาจเด็ดขาดแก่พนักงานอัยการที่จะสั่งไม่ฟ้องโดยไม่ผ่านการพิจารณาของศาล แต่มาตรา ๘๖ ให้พนักงานอัยการพิจารณาว่าเห็นชอบกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือไม่ ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับแผน กล่าวคือ พนักงานอัยการไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการบำบัดฟื้นฟู ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่มีสิทธิโต้แย้ง แต่ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยกับแผนบำบัดฟื้นฟูของผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานอัยการยังไม่มีอำนาจสั่งไม่ฟ้อง จะต้องให้ศาลพิจารณาก่อน ถ้าศาลเห็นชอบกับแผนและมีการปฏิบัติตามแผนครบถ้วนแล้ว พนักงานอัยการจึงจะมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องตามมาตรา ๘๘ โดยมาตรา ๘๘ วรรคสาม ใช้ถ้อยคำว่า “ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร” จึงบ่งชี้ให้เห็นเจตนารมณ์ของมาตราดังกล่าวว่า ให้ศาลตรวจสอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอีกชั้นหนึ่งก่อน และให้ศาลสั่งตามที่เห็นสมควร อันเป็นดุลพินิจเด็ดขาดของศาลชั้นต้น การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ผู้คัดค้านเสนอต่อศาลชั้นต้นว่าความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบกฯ รัฐเป็นผู้เสียหายจึงไม่อาจให้ความยินยอมได้ และไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรา ๘๖ ได้ จึงเป็นการสั่งตามที่เห็นสมควรดังกล่าว ผู้คัดค้านหรือพนักงานอัยการไม่มีสิทธิอุทธรณ์ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ยกอุทธรณ์ของผู้คัดค้านที่อุทธรณ์ว่าการพิจารณาแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๘๖ เป็นอำนาจของผู้คัดค้านและพนักงานอัยการเท่านั้น จึงชอบแล้ว (ฎ.๑๒๒๐/๒๕๕๗)

๒. กระบวนการสอบสวนตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐

เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญามาบังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายอาญาทั่วไปมีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ความผิดที่เกิดขึ้นในครอบครัวนั้นไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูได้ด้วยการลงโทษให้เข็ดหลาบตามทฤษฎีการแก้แค้นทดแทน ความรุนแรงไม่อาจทำให้ความสัมพันธ์และสถานภาพในครอบครัวกลับมาดีดังเดิมได้ ยกตัวอย่างเช่น สามีทำร้ายภรรยา ภรรยาขอความช่วยเหลือต่อเจ้าพนักงาน เจ้าพนักงานเห็นว่าการกระทำเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หากไม่มี พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวฯ การทำร้ายร่างกายผู้อื่นไม่สามารถยอมความได้ เจ้าพนักงานจึงดำเนินคดีอาญาแก่สามี สามีต้องอยู่ในกระบวนการยุติธรรม ไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ตามปกติ ส่งผลกระทบต่อรายได้ของครอบครัว และความอบอุ่นในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวที่มีบุตรหลานพักอาศัยอยู่ด้วย ในระหว่างการดำเนินคดีอาจจะต้องสูญเสียค่าทนายความในการต่อสู้คดี ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และถ้าศาลพิพากษาลงโทษจำคุก สามีก็จะถูกสังคมตีตราว่าเป็นคนคุก เมื่อพ้นโทษออกมาก็อาจตกงาน และไม่สามารถหางานทำได้ ส่งผลกระทบต่อรายได้ในครัวเรือน กรณีเช่นนี้จะเห็นว่า การลงโทษโดยใช้กระบวนการยุติธรรมปกติในคดีความรุนแรงในครอบครัวนั้นอาจส่งผลร้ายมากกว่าผลดี และไม่เป็นผลดีต่อสังคมโดยรวมอย่างแน่นอน เป็นต้น หากเป็นคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะมีความเหมาะสมกว่าการใช้กระบวนการทางอาญา สามารถกำหนดรูปแบบวิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้

การดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ จึงเป็นยุติธรรมทางเลือกอีกรูปแบบหนึ่ง ในการเบี่ยงเบนคดีอาญาออกจากยุติธรรมกระแสหลักในชั้นก่อนฟ้องตาม มาตรา ๑๒ วรรคสอง แม้กระนั้นก็ตามในชั้นศาลก็ยังให้อำนาจศาลในการกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟูบำบัดรักษาคุมประพฤติผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษได้ด้วย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนก็คือขั้นตอนในชั้นก่อนฟ้อง

หลักเกณฑ์กฎหมาย

การกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ ปรากฏหลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐

หลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๔ วรรคหนึ่งเมื่อการกระทำครบองค์ประกอบ ดังนี้

(๑) ผู้ใด

(๒) กระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว

อัตราโทษ จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

คำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบความผิด

ปรากฏตาม มาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ **“ความรุนแรงในครอบครัว”** หมายความว่า การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัว ต้องกระทำการไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

จะเห็นได้ว่า การกระทำใดเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้น มีความหมายกว้างมาก โดยเฉพาะถ้อยคำดังต่อไปนี้

“การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตราย” แก่กาย จิตใจหรือสุขภาพ...กฎหมายใช้คำว่า **“มุ่งประสงค์”** เห็นได้ว่าตามพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดนั้น มีเจตนาที่จะให้เกิดผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจหรือสุขภาพของผู้ถูกกระทำ แม้ความผิดนั้นจะไม่บรรลุผลก็เข้าข่ายตามความหมายดังกล่าวแล้ว

“อันตรายต่อจิตใจหรือสุขภาพ” ... สิ่งใดคืออันตรายแก่จิตใจหรือสุขภาพ และจะต้องมากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องนามธรรมไม่อาจเห็นได้ชัดเจนดังเช่นกรณีทำร้ายร่างกายซึ่งเป็นความเสียหายทางกายภาพ จึงต้องพิจารณาพฤติกรรมซึ่งผู้ถูกกระทำจะต้องทนรับสภาพความกดดันซึ่งขัดแย้งสั่งสมมาเป็นเวลานานพอสมควร จนเห็นได้ชัดว่ากระทบต่อจิตใจหรือสุขภาพอย่างมีนัยยะสำคัญ เช่น เครียดจนนอนไม่หลับ มีภาวะของโรคซึมเศร้า ร่างกายทรุดโทรมอันเกิดจากความเครียด อยู่ในอาการกลัวจนจิตผวา เกิดภาพหลอน เป็นต้น ความรู้สึกว่าเกิดอันตรายต่อจิตใจหรือสุขภาพจะต้องถือเอาความรู้สึกของผู้ถูกกระทำไม่อาจนำมาตรฐานของวิญญูชนไปใช้ได้เสมอไป เนื่องจากผู้ถูกกระทำแต่ละบุคคลมีสภาพร่างกายและจิตใจสติปัญญา แตกต่างกันออกไป

“บังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม” ให้บุคคลในครอบครัว ต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ .. เห็นว่าไม่ต้องถึงขนาดว่าการบังคับหรือการใช้อำนาจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำโดยมิชอบนั้น จะต้องเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด อาจเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรมหรือจารีตประเพณีก็ได้ แต่ผลของการบังคับหรือใช้อำนาจนั้นเป็นผลให้ผู้ถูกกระทำต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ คำว่าโดยมิชอบหมายความว่าเป็นการกระทำโดยไม่มีสิทธิอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย ธรรมเนียม จารีตประเพณี แต่กรณีไม่ใช่เกิดจากความเกรงใจหรือความนับถือยำเกรง ยกตัวอย่างเช่น บังคับให้ภริยายอมรับสภาพในการที่สามีจะมีภริยาหลายคน หรือบังคับให้ใช้แรงงานในครัวเรือนหนักเกินความจำเป็น ไม่ให้ใช้ทรัพย์สินเงินทองในการดำรงชีพตามสมควร เป็นต้น

“บุคคลในครอบครัว” หมายความว่าคู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

จะเห็นได้ว่า บุคคลในครอบครัวมีความหมายกว้างมาก โดยเฉพาะคำว่า **“สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน”** จะเป็นบุคคลใดนั้น อาจมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตหรือทางญาติพี่น้องกัน เช่น บิดา มารดา พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น รวมไปถึงบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเป็นญาติทางสายโลหิต แต่รวมถึงบริวารที่อยู่ในความอุปการะด้วย แต่คงไม่รวมถึงลูกจ้างตามกฎหมายแรงงาน ส่วนคู่สมรส คู่สมรสเดิม บุตร บุตรบุญธรรม ต้องพิจารณาความสัมพันธ์ตาม ป.พ.พ.เป็นเกณฑ์ นอกจากนี้ สังเกตว่ากฎหมายใช้คำว่า “คู่สมรสเดิม ผู้ที่เคยอยู่กินกันฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส” หมายความว่ากฎหมายฉบับนี้ใช้กับบุคคลที่อยู่นอกครัวเรือนด้วย ถ้าหากเคยเป็นคู่สมรสเดิม หรือผู้ที่เคยอยู่กินกันฉันสามีภรรยา

ข้อสังเกต

- องค์ประกอบความผิด คำว่า “ผู้ใด” (ผู้กระทำความผิด) การจะเป็นความผิดในกรณีนี้นั้น ผู้กระทำกับผู้ถูกกระทำจะต้องเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์และอยู่ในความหมายของคำว่า “บุคคลในครอบครัว” ด้วย ในขณะเกิดเหตุนั้น

- คนรับใช้ จะถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวหรือไม่นั้น ยังมีแนวคิดเป็น ๒ แนวทาง คือ

แนวทางที่ ๑ มีความเห็นว่า ถ้าเป็นคนรับใช้หรือลูกจ้างที่รับค่าจ้าง ที่เป็นคนเก่าแก่อยู่ด้วยกันมาเป็นเวลานาน และมีการดูแลแบบญาติ ดังนี้ ถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ถ้าเพิ่งมาอยู่ได้ไม่นาน มิได้ให้การดูแลแบบญาติพี่น้อง ดังนี้แม้อยู่อาศัยหรืออยู่ในครัวเรือนเดียวกันย่อมไม่เป็นบุคคลในครอบครัว ไม่อาจนำ พ.ร.บ.นี้มาใช้บังคับได้ แต่อาจจะต้องไปพิจารณาใช้กฎหมายไปตามกรณี เช่น กฎหมายอาญาทั่วไป กฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์กรณีที่มีการกระทำในลักษณะค้ามนุษย์ หรือกฎหมายแรงงาน เป็นต้น

แนวทางที่ ๒ มีความเห็นว่า คนรับใช้หรือลูกจ้างที่รับค่าจ้าง มีกฎหมายเฉพาะบังคับใช้อยู่แล้ว เมื่อเขาไม่พอใจการกระทำของนายจ้างก็สามารถลาออกได้และยังสามารถดำเนินคดีกับนายจ้างได้อยู่แล้ว จึงไม่น่าจะอยู่ในความหมายว่าเป็นบุคคลในครอบครัว

ทั้งสองแนวทางนี้ยังไม่เป็นข้อยุติ ดังนั้น จึงต้องรอการนำคดีขึ้นสู่ศาลและมีคำพิพากษาของศาลฎีกาวินิจฉัยออกมาเป็นแนวทางต่อไป

หลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๔ วรรคสอง

(๑) ให้ความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น

(๒) หากการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ด้วย ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้

จากบทบัญญัติดังกล่าว เห็นว่า ตามมาตรา ๔ วรรคสอง เป็นเงื่อนไขในการดำเนินคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้การกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่งนั้นเป็นความผิดอันยอมความได้

การกระทำดังกล่าว จึงเป็นความผิดต่อส่วนตัว ที่จะต้องมีการร้องทุกข์ภายในอายุความร้องทุกข์ ๓ เดือนนับแต่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖

(๒) กรณีมีการกระทำความผิดฐานอื่นรวมอยู่ด้วยก็ต้องดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นรวมกันไปด้วย ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจเป็นความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือเป็นความผิดต่างกรรมก็ได้

(๓) หากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๕ ก็ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้

ดังนั้นหากเป็นการกระทำความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๕ แม้ปกติจะเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ แต่ตามกฎหมายนี้ให้ถือว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ ฉะนั้นต้องร้องทุกข์ภายในอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ เช่นเดียวกัน ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวมีความเกลื่อนกลืนกับความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดย ป.อาญา มาตรา ๒๙๕ บัญญัติว่าผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อสังเกต

- คำว่า “ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น”ตามมาตรา ๔ วรรคสอง ตามข้อ (๑) นั้น อาจมีความผิดทางอาญาฐานอื่นหรือกฎหมายอื่นรวมอยู่ด้วย เช่น หากมีการขังผู้ถูกกระทำความรุนแรงไว้โดยมิชอบ ก็ย่อมมีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพตาม ป.อาญา มาตรา ๓๑๐ ด้วย การดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดย่อมดำเนินคดีทั้งสองข้อหา ซึ่งตาม ป.อาญา

มาตรา ๓๑๐ วรรคแรกกฎหมายบัญญัติไว้ท้ายหมวดที่ ๑ (ความผิดต่อเสรีภาพ) มาตรา ๓๒๑ ว่าความผิดตาม มาตรา ๓๑๐ วรรคแรกเป็นความผิดอันยอมความได้แต่มิได้บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ดังนั้น ความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๓๑๐ วรรคแรก ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ การดำเนินคดีจึงต้องมีการร้องทุกข์ภายในอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ และสามารถถอนคำร้องทุกข์ทำให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒) ได้

- หากกรณีเป็นการกระทำความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๓๑๐ วรรคสอง เป็นเหตุให้ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังถึงแก่ความตายหรือรับอันตรายสาหัส ต้องรับโทษหนักขึ้น ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๐, มาตรา ๒๙๗ หรือมาตรา ๒๙๘ และกรณีดังกล่าวเป็นความผิดต่อแผ่นดินหรือยอมความไม่ได้ ซึ่งเป็นความผิดที่มีข้อหาอื่นรวมอยู่กับความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ก็ต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทุกข้อหา

- การทำร้ายร่างกายบุพการี เช่น ทำร้ายร่างกายบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัว หากไม่ทำให้ถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายสาหัส หรือทำร้ายร่างกายบุคคลในครอบครัวโดยไตร่ตรองไว้ก่อน หรือทำร้ายโดยทรมานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย จะเป็นความผิดตามมาตรา ๒๙๖ ประกอบมาตรา ๒๘๙ ซึ่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวฯ มิได้บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้แต่อย่างใด

อายุความร้องทุกข์

- อายุความร้องทุกข์จะแตกต่างไปจากอายุความร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๗ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ซึ่งวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ถ้ามิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ หรือมิได้มีการร้องทุกข์ตามมาตรา ๖ ภายในสามเดือนนับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ

- วิสัย หมายความว่า ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสภาพร่างกายหรือจิตใจที่สามารถร้องทุกข์หรือแจ้งความ (คู่มือการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ดังนั้น การร้องทุกข์อาจจะเกิน ๓ เดือน นับแต่รู้เรื่องหรือรู้ตัวผู้กระทำความผิด ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ ก็ได้ ถ้าผู้ถูกกระทำยังมีสภาพร่างกายหรือจิตใจไม่พร้อมที่จะไปแจ้งความร้องทุกข์

- โอกาส หมายความว่า ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการที่จะร้องทุกข์หรือแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ (คู่มือการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ)

- พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ได้กำหนดการนับอายุความร้องทุกข์ไว้เป็นพิเศษ โดยอายุความในคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว อายุความสามเดือนจะเริ่มนับตั้งแต่ผู้ถูกกระทำอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ จึงต้องดูพฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไป ว่าผู้ถูกกระทำได้พ้นจากวิสัยและโอกาสที่เป็นเหตุขัดขวางในการไม่สามารถร้องทุกข์ได้เมื่อใด อายุความสามเดือนก็เริ่มนับแต่นั้นไป

- ในกรณีที่มีทั้งคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวและความผิดฐานอื่นที่มีอายุความร้องทุกข์สามเดือน อย่างเช่น ถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังตาม ป.อาญา มาตรา ๓๑๐ วรรคแรก เมื่ออายุความในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่ขาดอายุความ ความผิดฐานอื่นที่เกี่ยวเนื่องกันนั้นก็ไม่ขาดอายุความเช่นเดียวกัน

อำนาจการสอบสวน

ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ได้ให้คำจำกัดความไว้ตามมาตรา ๓ คำว่า **"พนักงานสอบสวน"** หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา ในท้องที่ใดไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้พนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา เป็นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้

"พนักงานเจ้าหน้าที่" ตามความหมายมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และให้หมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตาม ป.วิอาญา

"พนักงานสอบสวน" ตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ พ.ศ.๒๕๕๑ ออกตามความในมาตรา ๘ วรรคห้า และมาตรา ๑๘ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา และพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา

จะเห็นได้ว่าอำนาจการสอบสวนอยู่กับเจ้าพนักงาน ๒ ส่วน คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งกับพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจด้วยนั่นเอง

เขตอำนาจการสอบสวน

พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ ผู้มีอำนาจทำการสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ ส่วนมาตรา ๒๐ เป็นเขตอำนาจของอัยการสูงสุด ยกตัวอย่างเช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกายบุคคลในครอบครัวในอากาศยานไทยที่บินอยู่นอกราชอาณาจักร เป็นคดีความผิดที่ศาลไทยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาตาม ป.อาญา มาตรา ๔ วรรคสอง และเนื่องจากเป็นคดีความผิดที่เกิดนอกราชอาณาจักร อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐

เขตอำนาจศาล

คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวที่จะชำระคดี

ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ได้ระบุคดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งปัจจุบันเป็นไปตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

ตาม มาตรา ๑๐ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ บัญญัติให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีตามมาตรา ๑๐(๔) คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ ด้วย ซึ่งคำจำกัดความ "คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ" ตามมาตรา ๔ รวมถึงกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวด้วย

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ การกระทำความผิดดังกล่าวจึงอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวในการชำระคดี

แต่เมื่อพิจารณาตาม มาตรา ๔ วรรคสอง ที่บัญญัติว่าไม่ลบล้างความผิดตาม ป.อาญา หรือกฎหมายอื่นแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ถูกดำเนินคดีในความผิดฐานการกระทำความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าวนั้น อาจมีความผิดฐานอื่นรวมอยู่ด้วย

ดังนั้น นอกจากคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว แล้วความผิดฐานอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีที่ผู้ต้องหามิได้เป็นเด็กหรือเยาวชนถูกดำเนินคดี ศาลเยาวชนและครอบครัวก็มีอำนาจชำระคดีอื่นที่มีอัตราโทษไม่เกินฐานความผิดกระทำความรุนแรงในครอบครัวรวมกันไปด้วยตามที่มาตรา ๘ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ บัญญัติไว้

คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลอื่น

ตามมาตรา ๔ วรรคสอง ที่บัญญัติว่าไม่ลบล้างความผิดตาม ป.อาญาหรือกฎหมายอื่น มีข้อพิจารณาว่าหากมีความผิดฐานอื่นที่มิใช่ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่าความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว และมิใช่กรณีเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดก็ต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทุกฐานความผิด บางฐานความผิดอาจอยู่ในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหารหรือศาลแขวงก็ได้

ดังนั้น ศาลอื่นมีอำนาจชำระคดีฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิดในลักษณะกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ซึ่งต้องลงโทษบทหนัก หรือกระทำผิดต่างกรรมต่างวาระซึ่งจะต้องลงโทษเรียงกระทงความผิดไป เป็นไปตามมาตรา ๘ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ บัญญัติไว้ โดยให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่ง พ.ร.บ.นี้ไปใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อสังเกต

- กรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ไม่ว่าจะมีความผิดฐานอื่นรวมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือแม้จะเป็นความผิดอื่นที่มีอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าอัตราโทษในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวก็ตาม การดำเนินคดี การควบคุม การผัดฟ้องหรือการดำเนินการทั้งหลายอื่น ดำเนินการให้เป็นไปตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ซึ่งมาตรา ๑๐(๑) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด และสามารถนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา ๘๖ ชั้นก่อนฟ้อง หรือ มาตรา ๙๐ ชั้นหลังฟ้อง มาใช้ได้ด้วย

อำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวน

คดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว

พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหา ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง ต้องส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวนและความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่ได้ตัวผู้ต้องหา หากมีความจำเป็นไม่อาจฟ้องได้ทันภายในกำหนดดังกล่าว ให้ขอผัดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกิน ๖ วัน แต่ต้องไม่เกิน ๓ คราว โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้ดำเนินการตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

คดีที่อยู่ในอำนาจศาลอื่น

ได้แก่คดีที่ผู้กระทำผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้น มิใช่กรณีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งการกระทำความผิดเป็นความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท เช่น ทำร้ายร่างกายได้รับบาดเจ็บ ผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๕ คดีก็จะอยู่ในอำนาจศาลแขวง หรือได้รับบาดเจ็บสาหัสคดีก็อยู่ใน

อำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัด หรือถ้าผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารคดีก็อยู่ในอำนาจศาลทหาร อำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวน ๔๘ ชั่วโมง เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ หรือ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ หรือแม้แต่เป็นการกระทำความผิดต่างกรรมต่างวาระ ที่ต้องลงโทษเรียงกระทงความผิดไปก็ตาม หากสอบสวนไม่เสร็จสิ้นภายใน ๔๘ ชั่วโมง ก็ต้องผัดฟ้องฝากขังแล้วแต่กรณี

ข้อสังเกต

- การนำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลมนั้น หากกรณีมีการจับกุมและผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว หรือการแจ้งข้อกล่าวหาในกรณีที่ยังมิได้มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล การผัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวน ให้ดำเนินการไปตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- ศาลยุติธรรมจังหวัดใดมีแต่ศาลจังหวัด แต่ไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวและหรือศาลแขวง ในการพิจารณาของศาลจังหวัดนั้น ก็ต้องนำวิธีพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวและหรือวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

รูปแบบการร้องทุกข์

การร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัตินี้ มี ๒ รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ ๑ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงเข้าร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ตามมาตรา ๑๒๓ หรือ มาตรา ๑๒๔ แห่ง ป.วิอาญา

รูปแบบที่ ๒ พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแทนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามมาตรา ๖ วรรคสองแห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐

กรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งตามมาตรา ๕ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว นอกจากพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๖ แล้ว ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตาม ป.วิอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องทุกข์แทนได้

ข้อสังเกต

- การร้องทุกข์โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา ๖ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากการร้องทุกข์ในความผิดตามกฎหมายอื่น ถ้าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งเป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

ขั้นตอนการรับคำร้องทุกข์

ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมายและคู่มือการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งวางแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ พ.ศ.๒๕๕๑

๑) กรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์ด้วยตนเอง ผู้ร้องทุกข์สามารถร้องทุกข์เป็นหนังสือหรือร้องทุกข์ด้วยปากก็ได้ โดยให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ดังนี้

(๑) พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ตามกฎหมายและระเบียบ

(๒) แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบถึงกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินคดีตลอดจนสิทธิได้รับความคุ้มครองของผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว การดูแลบุตร หรือบรรเทาทุกข์ตามกฎหมาย เช่น สิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนจากรัฐ สิทธิในการได้รับความคุ้มครองความปลอดภัย เป็นต้น

(๓) แจ้งให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ให้การคุ้มครองสิทธิหรือช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามสมควรแก่กรณี

(๔) แจ้งให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพกาย อารมณ์ จิตใจ ภาวะความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและสาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว เพื่อประกอบดุลพินิจของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลแล้วแต่กรณี

(๕) ในกรณีมีการจัดการแทนผู้เสียหายตาม ป.วิอาญา ให้นำความใน (๑) - (๔) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒) กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทน ตามมาตรา ๖ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ด้วยเหตุที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อาจร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากมีสภาพร่างกายหรือจิตใจไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ หรือในกรณีที่ไม่มีผู้จัดการแทนผู้เสียหายหรือมีผู้จัดการแทนผู้เสียหายแต่มีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์ หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น ต้องร้องทุกข์เป็นหนังสือและให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

(๑) รับคำร้องทุกข์ตามกฎหมายและระเบียบ โดยให้ปรากฏเหตุที่ไม่อาจร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง

(๒) ให้แนบหนังสือร้องทุกข์รวมไว้กับสำนวนการสอบสวน

(๓) การดำเนินการตาม (๑)-(๒) ให้นำความในข้อ ๑) (๑)-(๔) ข้างต้นมาบังคับใช้โดยอนุโลม

(๔) ประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์เพื่อทำบันทึกข้อตกลงตามมาตรา ๑๒ แห่ง พ.ร.บ.นี้

(๕) จัดให้มีคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในความผิดอื่น หากสอบสวนแล้วพบว่าเป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนเดียวกับความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

(๖) กรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีอายุไม่เกิน ๑๘ ปีบริบูรณ์ในวันร้องทุกข์ ให้ปฏิบัติตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๔/๑

(๗) ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการรับแจ้งเหตุตามแบบบันทึกการรับแจ้งเหตุ (แบบ ๑) ตามหนังสือ สยส.ตร.ที่ ๐๐๐๗.๒๓/๓๑๔๙ ลง ๑๒ ต.ค. ๕๔

ขั้นตอนการสอบสวน

ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมายและคู่มือการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งวางแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ พ.ศ.๒๕๕๑

(๑) ต้องสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม

(๒) แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ส่งข้อเท็จจริงทั้งปวงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมารวมเป็นพยานหลักฐานไว้ในสำนวน

(๓) การรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่เกี่ยวกับการกระทำผิด ให้ปฏิบัติตาม ป.วิอาญา

เฉพาะความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ถ้าผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวรับสารภาพ พนักงานสอบสวนไม่ต้องรวบรวมพยานหลักฐาน แต่ให้แนบรายงานข้อเท็จจริงตาม (๒) ไว้ในสำนวนการสอบสวนและสรุปสำนวนพร้อมความเห็นให้พนักงานอัยการดำเนินการ

(๔) ก่อนสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

- แจ้งเป็นหนังสือให้จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ ทราบวันเวลาและสถานที่ที่จะสอบปากคำ เพื่อให้บุคคลที่ได้รับแจ้งอยู่ร่วมด้วย เพื่อให้คำปรึกษาขณะสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

- ในกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ แต่มีเหตุจำเป็นต้องสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ก็ให้พนักงานสอบสวนสอบปากคำผู้เสียหายไปได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนแล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบ

- แจ้งแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้ทราบถึงกระบวนการในการดำเนินคดีอาญาฐานกระทำผิดด้วยความรุนแรงในครอบครัวและสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายหรือการบรรเทาทุกข์เบื้องต้น สิทธิในการมีล่ามกระบวนการทำบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไข รวมถึงผลของการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้อง

(๕) หากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นบุคคลต่างด้าวและประสงค์จะร้องขอผ่อนผันอยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี ให้แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขออนุญาตตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือกฎหมายอื่นกำหนด

(๖) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นสมควร หรือได้รับการร้องขอจากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสม

(๗) การสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นผู้หญิง และเป็นการกระทำความรุนแรงเกี่ยวกับเพศให้จัดพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบปากคำ เว้นแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวยินยอมให้ใช้พนักงานสอบสวนชายเป็นผู้สอบปากคำหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ในสำนวนด้วย

(๘) การสอบปากคำบุคคลอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในฐานะผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือพยาน ให้ปฏิบัติตาม ป.วิอาญา และหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๒๐๕๖ ลง ๒๐ พ.ค. ๕๔ แนวทางปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

(๙) การสอบปากคำผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและบุคคลอื่นที่ร่วมกระทำความผิดในฐานะผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิอาญา (กรณีมิใช่เด็กหรือเยาวชน)

(๑๐) เมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้น ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังอัยการจังหวัดคดีศาลเยาวชนและครอบครัว พิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๔๒ ต่อไป

(๑๑) หากสอบสวนเสร็จไม่ทันภายในระยะเวลา ๔๘ ชั่วโมง สำหรับผู้ต้องหาที่มิใช่เด็กหรือเยาวชนก็ต้องยื่นคำร้องขอผัดฟ้องฝากขังต่อศาลแล้วแต่กรณีว่าคดีอยู่ในอำนาจของศาลใด หากเป็นเด็กหรือเยาวชนกรณีถูกจับ ต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อตรวจสอบการจับภายใน ๒๔ ชั่วโมง และให้ดำเนินการตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

ข้อสังเกต

- การสอบสวนต้องจัดให้มีจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ ร่วมอยู่ด้วยในขณะสอบปากคำเพื่อให้คำปรึกษา ตามมาตรา ๘ วรรคสาม แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ นั้น กฎหมายไม่ได้บังคับให้บุคคลดังกล่าวอยู่ร่วมด้วยทุกคน แต่ใช้คำว่า “หรือ” ดังนั้นบุคคลใดบุคคลหนึ่งอยู่ร่วมด้วยในขณะสอบปากคำผู้เสียหายก็ถือว่าเป็นการสอบสวนที่ชอบแล้ว

- กรณีที่มีความผิดอื่นซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่าความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวรวมอยู่ด้วย และคดีความผิดบทหนักอยู่ในอำนาจศาลอื่นที่มิใช่ศาลเยาวชนและครอบครัว แม้อำนาจศาลชำระคดีเป็นไปตามความผิดบทหนัก พนักงานสอบสวนก็ต้องทำการสอบสวนโดยมีบุคคลตาม มาตรา ๘ วรรคสามแห่ง พ.ร.บ.นี้ร่วมอยู่ด้วยเช่นเดียวกัน

ขั้นตอนการใช้มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์

ให้ถือปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งวางแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ พ.ศ.๒๕๕๑

- ระหว่างการสอบสวนหากมีกรณีจำเป็นเร่งด่วนต้องคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนเสนอรายงานและความเห็นให้ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตาม ป.วิอาญา (หัวหน้าสถานีตำรวจขึ้นไป ได้รับมอบหมายตามคำสั่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ ๐๘๘/๕๓ ลง ๒๙ มี.ค. ๕๓) ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวตาม มาตรา ๑๐ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ หรือจะร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา ๑๑ แห่ง พ.ร.บ.นี้ก็ได้

- เมื่อตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อกำหนดมาตรการคุ้มครองดังกล่าว

- ให้พนักงานสอบสวนเสนอคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาภายใน ๔๘ ชั่วโมงนับแต่วันออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ดังกล่าวตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.นี้

เงื่อนไขการยุติคดี

ระหว่างทำการสอบสวน กระบวนการยุติธรรมทางเลือกเพื่อเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ซึ่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๒ วรรคสอง ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ในชั้นพนักงานสอบสวน ดังนี้

- ในกรณีที่มีการยอมความ หรือถอนคำร้องทุกข์ในความผิดตามมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.นี้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามคู่มือการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งวางแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน พ.ศ.๒๕๕๑ จัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ และกำหนดให้นำวิธีการตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.นี้ เป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวโดยอนุโลม โดยอาจรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยก็ได้
- หากได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไขดังกล่าวครบถ้วนแล้ว จึงให้มีการถอนคำร้องทุกข์ในความผิดตามมาตรา ๔ ได้
- หากผู้ต้องหาฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป
- หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาหรือรัฐมนตรีประกาศกำหนดแล้วแต่กรณี

วิธีการตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่งที่นำมาใช้ในยุติธรรมทางเลือก

- วิธีการที่เป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลง โดยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างประกอบกัน ได้แก่
  (๑) วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา
  (๒) คุมความประพฤติผู้กระทำความผิด
  (๓) ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์
  (๔) ทำงานบริการสาธารณะ
  (๕) ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว
  (๖) ทำทัณฑ์บนไว้
- อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ออกระเบียบอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษและเงื่อนไขการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้อง พ.ศ.๒๕๕๐ ออกตามความในมาตรา ๑๒ วรรคท้าย แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ ก.ย. ๕๐ ได้กำหนดรายละเอียดเป็นแนวทางปฏิบัติในการนำยุติธรรมทางเลือกมาใช้กับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวแล้ว

ขั้นตอนการสอบสวนกรณีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางเลือก

ระหว่างการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นให้พนักงานอัยการพิจารณาตามยุติธรรมกระแสหลักนั้น หากผู้เสียหายหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ต้องการถอนคำร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนจะต้องจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อน

การถอนคำร้องทุกข์ เพื่อให้ผู้ต้องหาปฏิบัติตามเงื่อนไข ซึ่งการปฏิบัติตามเงื่อนไขบางอย่างอาจต้องใช้เวลาจนทำให้คดีหมดระยะเวลาการผัดฟ้องฝากขังตามกฎหมาย บางอย่างก็สามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนภายในระยะเวลาผัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหา และบางกรณีผู้ต้องหาไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้อย่างครบถ้วน

ผลของการปฏิบัติได้ครบถ้วนตามเงื่อนไข

- หากผู้ต้องหาปฏิบัติได้ครบถ้วนตามเงื่อนไขก่อนสิ้นระยะเวลาควบคุมตามกฎหมาย ให้พนักงานสอบสวนจัดการถอนคำร้องทุกข์ให้เป็นไปตามเงื่อนไขกฎหมาย แล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย

ผลของการปฏิบัติไม่ครบถ้วนตามเงื่อนไขหรือมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข

- ก่อนสิ้นระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาตามกฎหมาย พนักงานสอบสวนต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการพิจารณากรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้องให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย เว้นแต่ผู้ต้องหาจะถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจของศาล หรือหากมีการปล่อยตัวชั่วคราวแต่ผู้ต้องหาหลบหนี ก็สามารถส่งสำนวนการสอบสวนได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม

กรณีการปฏิบัติตามเงื่อนไข ต้องใช้เวลาเลยระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาตามกฎหมาย

- เป็นกรณีที่ผู้เสียหายมีความประสงค์ถอนคำร้องทุกข์ แต่ผู้ต้องหายังต้องใช้เวลาในการปฏิบัติตามเงื่อนไขตามบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการถอนคำร้องทุกข์ จึงไม่อาจทราบได้ว่าผู้ต้องหาจะสามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนตามเงื่อนไขหรือไม่ ซึ่งตามกฎหมายต้องทำครบถ้วนตามเงื่อนไขเสียก่อนจึงจะจัดการถอนคำร้องทุกข์ให้ ดังนั้นพนักงานสอบสวนจึงต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการพิจารณา โดยแนบบันทึกข้อตกลงที่ให้ผู้ต้องหาปฏิบัติติดสำนวนไปด้วย แต่พนักงานสอบสวนไม่สามารถจัดให้ถอนคำร้องทุกข์ได้เนื่องจากเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง
- หากพนักงานสอบสวนรอให้ผู้ต้องหาปฏิบัติตามเงื่อนไขจนครบถ้วนจนสิ้นระยะเวลาการควบคุมตามกฎหมาย หากผู้ต้องหาสามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนตามเงื่อนไขได้ ก็สามารถจัดทำบันทึกถอนคำร้องทุกข์ส่งสำนวนการสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการได้ แต่หากผู้ต้องหาไม่สามารถปฏิบัติครบถ้วนหรือฝ่าฝืนเงื่อนไข คดีก็จะขาดผัดฟ้องฝากขัง การจะฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต้องขออนุญาตฟ้องต่ออัยการสูงสุด ยกเว้นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหาร ซึ่งถือเอาความผิดฐานบทหนักสุดเป็นเกณฑ์

ข้อสังเกต

- ตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน พ.ศ.๒๕๕๑ หมวดที่ ๑ การไกล่เกลี่ยให้ยอมความ วางแนวทางปฏิบัติไว้

(๑) ข้อ ๖ วรรคแรก เมื่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ร้องทุกข์หรือมีการร้องทุกข์แทนแล้ว หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเห็นสมควรจะดำเนินการไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีได้ยอมความกันก็ได้โดยให้นำความในข้อ ๔ วรรคสอง และข้อ ๕ มาใช้บังคับ

(๒) ข้อ ๖ วรรคสอง ในกรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครอบครัว ยังไม่ได้ร้องทุกข์หรือไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเห็นสมควรและคู่กรณียินยอมจะดำเนินการไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีได้ยอมความกันตามวรรคหนึ่งก็ได้

- จึงทำให้เห็นแนวทางการปฏิบัติว่า กรณีที่ผู้เสียหาย (ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว) ได้มีการร้องทุกข์ไว้กับพนักงานสอบสวนภายในอายุความแล้ว หรือกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ร้องทุกข์แทน

ขั้นตอนก่อนที่จะแจ้งข้อกล่าวหาอาจมีกรณีการไกล่เกลี่ยยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์เกิดขึ้นก็ได้ หากมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์และผู้ต้องหาสามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนตามเงื่อนไข พนักงานสอบสวนก็สามารถจัดบันทึกการยอมความ บันทึกการถอนคำร้องทุกข์ และมีความเห็นทางคดีควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการได้ โดยไม่ต้องจับกุมหรือแจ้งข้อกล่าวหาดำเนินคดีกับผู้ต้องหาได้

- กรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ ประกอบมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๐ ก็สามารถใช้ช่องทางตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน พ.ศ.๒๕๕๑ หมวดที่ ๑ การไกล่เกลี่ยให้ยอมความ ข้อ ๖ วรรคสอง ในขั้นตอนก่อนร้องทุกข์ก็ได้ด้วย

- ตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน พ.ศ.๒๕๕๑ ได้วางแนวทางปฏิบัติในการไกล่เกลี่ยให้ยอมความตามหมวด ๑ ข้อ ๔ วางแนวทางปฏิบัติว่าในระหว่างการสอบสวน หากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าข้อหากระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานทำร้ายร่างกายตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๕ และพฤติการณ์แห่งคดีไม่ร้ายแรงพอ มีทางปรองดองกันได้ หรือคู่กรณีร้องขอ พนักงานสอบสวนอาจจัดให้มีการไกล่เกลี่ยให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวกับผู้ต้องหาว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ยอมความกัน จะเห็นได้ว่าความผิดฐานอื่นที่มีอัตราโทษสูงกว่าไม่ได้วางแนวทางให้นำมาไกล่เกลี่ยแต่อย่างใด

- หากกรณีมีความผิดฐานอื่นด้วยที่อัตราโทษสูงกว่าความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว และสูงกว่าความผิดฐานทำร้ายร่างกายตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๕ คดีดังกล่าวก็ไม่สามารถไกล่เกลี่ยกันได้ตาม พ.ร.บ.นี้และหากเป็นคดีอาญาแผ่นดินที่ยอมความไม่ได้ก็ต้องดำเนินคดีต่อไป

- หากเป็นความผิดต่อส่วนตัวที่ยอมความกันได้ ที่มิใช่ความรุนแรงในครอบครัว เห็นว่าสามารถยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์กันได้ทำให้สิทธิการนำคดีอาญาไปฟ้องย่อมระงับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒)

๓. กระบวนการสอบสวนตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒

ปัจจุบันข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ในคดีอาญาบางฐานความผิด ซึ่งมีอัตราโทษไม่สูง เป็นคดีที่เกี่ยวพันกับผู้เสียหาย และกระทบต่อสังคมโดยรวมน้อย อีกทั้งเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม จึงได้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่มากนักและทางอาญาบางประเภทมากำหนดเป็นกฎหมายกลางเพื่อสร้างยุติธรรมทางเลือก ในการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลพิจารณาพิพากษาชี้ถูกผิด ที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนโดยตรงคือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา

หลักเกณฑ์กฎหมาย

ความผิดที่นำมาใช้กับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก เพื่อยุติคดีอาญาบางประเภทไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ หมวด ๓ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ตั้งแต่มาตรา ๓๕ ถึงมาตรา ๓๘ หมวดที่ ๔ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน ตั้งแต่มาตรา ๓๙ ถึงมาตรา ๖๗ และหมวดที่ ๕ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ตั้งแต่มาตรา ๖๘ ถึงมาตรา ๗๐

ความในหมวด ๓ ในระหว่างการสอบสวนคดีอาญาบางประเภทตามมาตรา ๓๕ หากมีหน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ พนักงานสอบสวนอาจรอการสอบสวนไว้ก่อนจนกว่าจะรู้ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ได้

ความผิดทางอาญาที่ทำการไกล่เกลี่ยตามมาตรา ๓๕ (หมวด ๓) ได้แก่

(๑) ความผิดอันยอมความได้

(๒) ความผิดลหุโทษตามมาตรา ๓๙๐ มาตรา ๓๙๑ มาตรา ๓๙๒ มาตรา ๓๙๓ มาตรา ๓๙๔ มาตรา ๓๙๕ และมาตรา ๓๙๗ แห่ง ป.อาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ความผิดทางอาญาที่ทำการไกล่เกลี่ยในชั้นการสอบสวน ตามมาตรา ๔๑ (หมวด ๔) ได้แก่

(๑) คดีความผิดอันยอมความได้

(๒) ความผิดลหุโทษตามมาตรา ๓๙๐ มาตรา ๓๙๑ มาตรา ๓๙๒ มาตรา ๓๙๓ มาตรา ๓๙๔ มาตรา ๓๙๕ และมาตรา ๓๙๗ แห่ง ป.อาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(๓) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๓ ปี ตามบัญชีท้าย พ.ร.บ.นี้

ความผิดตาม ป.อาญา ดังนี้

- ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้และมีผู้ถึงแก่ความตายจากการชุลมุนต่อสู้นั้นตามมาตรา ๒๙๔ วรรคหนึ่ง
- ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามมาตรา ๒๙๕
- ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยมีเหตุฉกรรจ์ ตามมาตรา ๒๙๖
- ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้และมีผู้ได้รับอันตรายสาหัสจากการชุลมุนต่อสู้นั้นตามมาตรา ๒๙๙ วรรคหนึ่ง
- ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ตามมาตรา ๓๐๐
- ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา ๓๓๔

แต่จะต้องพิจารณาเงื่อนไขประกอบ คือ ผู้ต้องหาไม่เคยได้รับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตาม พ.ร.บ.นี้มาก่อน เว้นแต่ความผิดที่ประมาท และลหุโทษ ซึ่งเกิน ๓ ปี นับแต่มีคำสั่งยุติคดี และไม่อยู่ระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือพ้นโทษมาแล้วเกิน ๕ ปี เว้นแต่กระทำโดยประมาท คดีลหุโทษ หรือคดีความผิดที่ทำตอนเป็นเด็กหรือเยาวชน

ข้อสังเกต

- การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตาม มาตรา ๔๑(๓) ให้ดูเงื่อนไขข้อต้องห้ามตามมาตรา ๔๒ ด้วย

ความผิดทางอาญาที่ทำการไกล่เกลี่ยโดยภาคประชาชน ตามมาตรา ๖๙(๓) (หมวด ๕) ได้แก่

(๑) ความผิดอันยอมความได้

(๒) ความผิดลหุโทษตามมาตรา ๓๙๐ มาตรา ๓๙๑ มาตรา ๓๙๒ มาตรา ๓๙๓ มาตรา ๓๙๔ มาตรา ๓๙๕ และมาตรา ๓๙๗ แห่ง ป.อาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ผู้ที่ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในระหว่างการสอบสวน ให้แจ้งการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ผลการไกล่เกลี่ย บันทึกข้อตกลง ให้พนักงานสอบสวนทราบตามมาตรา ๓๖ (หมวด ๓)

ได้แก่ หน่วยงานของรัฐซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

ส่วนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนในหมวด ๔ ให้เป็นไปตามขั้นตอนตามมาตรา ๔๔ ประกอบระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้องและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒ โดยเมื่อคู่กรณีสมัครใจและประสงค์จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พนักงานสอบสวนจะเสนอความเห็นเสนอให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งซึ่งตามระเบียบ “พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง”หมายความว่า หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน และคำว่า “หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน” หมายความว่า สถานีตำรวจ กลุ่มงานสอบสวน หรือกองกำกับการที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค ๑ – ๙ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง โดยให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งพิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา และให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยตามมาตรา ๔๙ เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนไกล่เกลี่ยและรายงานผลให้พนักงานสอบสวนทราบตามมาตรา ๕๗

คำจำกัดความตามมาตรา ๓ คำว่า **“หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท”** ตามมาตรา ๓๖ หมวด ๓ ตามคำจำกัดความ มาตรา ๓ หมายความว่า หน่วยงานของรัฐซึ่งดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและคำว่า **“หน่วยงานของรัฐ”** หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดในกฎกระทรวง โดยหน่วยงานของรัฐที่ประสงค์จะดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตาม พ.ร.บ.นี้ ต้องแจ้งให้กระทรวงยุติธรรมทราบก่อนดำเนินการ

อายุความ

การนับอายุความ เป็นไปตามมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ.นี้ ในกรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลงโดยไม่เป็นผล หากปรากฏว่าอายุความครบกำหนดไปแล้วในระหว่างการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือจะครบกำหนดภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลง ให้อายุความขยายออกไปอีก ๖๐ วันนับแต่วันที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลง

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่บังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทตามมาตรา ๓๓ ให้นำความในมาตรา ๖ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้นับระยะเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่คำสั่งของศาลถึงที่สุด

จะเห็นได้ว่า กฎหมายฉบับนี้ได้ขยายอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ ออกไปอีก ๖๐ วัน การนับระยะเวลานับแต่วันที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลงนั้น พิจารณาได้ดังนี้

(๑) ตามมาตรา ๓๖ วรรคสาม หมวด ๓ กรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาไม่เป็นผลให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล สอบสวน สั่งคดี หรือพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป

(๒) ตามมาตรา ๓๗ หมวด ๓ สิทธิฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาตาม ป.วิอาญา ให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับเมื่อคู่กรณีได้ปฏิบัติตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทในส่วนแพ่งแล้ว ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทในส่วนแพ่ง ให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งดำเนินการเพื่อขอให้มีการบังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทตามมาตรา ๓๒ ได้ กรณีตามข้อตกลงให้คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์แห่งเงื่อนเวลาในการปฏิบัติตามข้อตกลง ให้นำความในมาตรา ๖ มาใช้บังคับในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายนั้นไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง

(๓) ตามมาตรา ๔๐ หมวด ๔ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามมาตรา ๔๔ แล้ว ให้หยุดนับอายุความ

ในการดำเนินคดีอาญา และเมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ตามมาตรา ๖๑ ให้นับอายุความในการดำเนินคดีต่อจากเวลานั้น

(๔) ตามมาตรา ๖๔ วรรคสอง หมวด ๔ ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน กรณีปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงไม่ครบถ้วน หากผู้เสียหายไม่พอใจ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งพิจารณามีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป

(๕) ตามมาตรา ๖๕ หมวด ๔ ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน เมื่อความปรากฏแก่พนักงานสอบสวนว่าคู่กรณีที่เป็นผู้ต้องหาจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยไม่มีเหตุอันควร ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป

เนื่องจาก พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทฯ มิได้บัญญัติเรื่องการนับอายุความไว้โดยตรง จะต้องนำการนับอายุความตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๓ มาบังคับใช้ ดังนั้น การกำหนดระยะเวลาเป็นวัน สัปดาห์ เดือน หรือปี มิให้นับวันแรกแห่งระยะเวลานั้นรวมเข้าด้วยกัน

เขตอำนาจศาล

ตามมาตรา ๘ บัญญัติว่า มิให้ใช้บังคับแก่คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว แสดงให้เห็นว่าหากเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดทางอาญา ก็ไม่สามารถนำ พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ มาใช้บังคับได้

ดังนั้น คดีอาญาที่เข้าหลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ.นี้ จึงอาจเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงหรือศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหารแล้วแต่กรณี แต่ถ้าเป็นคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ได้แก่ คดีที่ในขณะกระทำความผิดผู้กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน อายุยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ คดีที่กฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาพิพากษา เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น ไม่อยู่ในเงื่อนไขที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ ถึงแม้ว่าจะเป็นความผิดข้อหาฐานความผิดที่ต้องตามมาตรา ๔๑ พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทฯ ก็ตาม

ขั้นตอนการสอบสวน

เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษไว้แล้ว พนักงานสอบสวนก็เริ่มทำการสอบสวนโดยมิชักช้าตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ ตามกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักไปตามปกติเหมือนคดีอาญาทั่วไป แต่สำหรับความผิดที่เข้าเงื่อนไขที่จะทำการไกล่เกลี่ยได้ตาม พ.ร.บ.นี้ อันเป็นยุติธรรมทางเลือกเพื่อเบี่ยงเบนคดีไม่ต้องนำตัวผู้กระทำผิดฟ้องต่อศาลให้พิจารณาพิพากษาชี้ถูกผิดนั้น ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามแนวทางระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้องและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒ ประกอบหนังสือ ตร.ด่วนมาก ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๓๐๖๑ ลง ๑๖ ก.ย. ๖๒ เรื่อง ซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ เพื่อดำเนินการตาม หมวด ๔ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน ขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ได้แก่

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษคดีอาญาที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ตามหมวด ๔ แห่ง พ.ร.บ.นี้ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกว่า มีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา หมายความว่าเมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอยู่ในเงื่อนไขที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ตามกฎหมาย พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งคู่กรณีทันที โดยไม่จำเป็นจะต้องรอเรียกคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งหรือคู่กรณีที่เหลือมาแจ้งพร้อมกันแต่อย่างใด

(๒) เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสมัครใจและประสงค์จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยคดีอาญา และคดีนั้นมิได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล (หมายความว่า คู่กรณีฝ่ายซึ่งเป็นผู้เสียหายมิได้ยื่นฟ้องคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเป็นจำเลย และศาลได้ประทับรับฟ้องไว้แล้ว) ให้คู่กรณียื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยคดีอาญาต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ตรวจสอบว่าคำร้องที่คู่กรณียื่นมานั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ ถ้าพนักงานสอบสวนพิจารณาแล้ว หากเห็นว่าถูกต้องและครบถ้วน ให้ออก “ใบรับคำร้อง” ให้แก่ผู้ยื่นคำร้อง แต่ถ้าเห็นว่าไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้แจ้งผู้ยื่นทำคำร้องใหม่หรือแก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วนภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่พนักงานสอบสวนแจ้ง หากผู้ยื่นไม่ดำเนินการภายในกำหนดเวลา ให้ถือว่าผู้ยื่นไม่ประสงค์จะยื่นคำร้องอีกต่อไป จากนั้นพนักงานสอบสวนเสนอพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจ พิจารณาออกคำสั่ง “ให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา” ภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่รับคำร้อง และผู้มีอำนาจจะต้องสั่งการภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่รับเรื่องจากพนักงานสอบสวน

(๓) ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจพิจารณาว่าเป็นคดีอาญาที่อยู่ในเงื่อนไขสามารถทำการไกล่เกลี่ยได้หรือไม่ แล้วจึงพิจารณาออกคำสั่ง ถ้าหากเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อสังคมโดยรวมให้พิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยคดีอาญา ถ้าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสั่งการให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป แต่ถ้าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป โดยแจ้งให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องทราบด้วย

ผลทางกฎหมายของคำสั่ง “ให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา” คือ หยุดนับอายุความในการดำเนินคดีอาญา (จนกว่าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไปตามมาตรา ๖๑, ไม่นำบทบัญญัติเรื่องการฟ้องและการผัดฟ้อง รวมทั้งการควบคุมและการขังมาใช้บังคับ (จนกว่าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป จึงค่อยนับเวลาฟ้อง เวลาควบคุม ตั้งแต่เวลานั้น) และกรณีปล่อยชั่วคราวไม่นำระยะเวลา ๓ เดือน แต่ไม่เกิน ๖ เดือน มาใช้บังคับ

(๔) ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการประชุมระหว่างคู่กรณีเพื่อเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่มีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ย พนักงานสอบสวนเปิดบัญชีผู้ไกล่เกลี่ยที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้คู่กรณีเลือก ถ้าคู่กรณีไม่อาจตกลงเลือกผู้ไกล่เกลี่ยได้ ให้พนักงานสอบสวนเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย โดยพิจารณาถึงความรู้ความสามารถ ความเหมาะสมกับประเด็นข้อพิพาท ภูมิลำเนาของผู้ไกล่เกลี่ย และความพึงพอใจของคู่กรณีเท่าที่จะทำได้ แล้วแจ้งให้ผู้ไกล่เกลี่ยและคู่กรณีทราบ เมื่อได้ผู้ไกล่เกลี่ยแล้วให้พนักงานสอบสวนบันทึกข้อมูลผู้ไกล่เกลี่ยไว้ในระบบสารสนเทศของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นอกจากนี้ ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเป็นบุคคลซึ่งผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้น

(๕) ให้พนักงานสอบสวนกำหนดนัดไกล่เกลี่ยครั้งแรกภายใน ๗ วัน นับแต่วันแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย หากมีเหตุจำเป็นขอขยายเวลาไปยังพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งได้อีกไม่เกิน ๗ วัน (เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้ผู้ไกล่เกลี่ยทราบ และกำหนดนัดให้ผู้ไกล่เกลี่ยมาพบกับคู่กรณีในครั้งแรก เมื่อถึงวันนัด พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งข้อหา พฤติการณ์แห่งคดีตามสมควร ให้ผู้ไกล่เกลี่ยทราบ เพื่อที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะได้ดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยตามความเหมาะสมแห่งประเภทคดี พฤติการณ์แห่งคดี ตลอดจนความเสียหายที่ได้รับ)

(๖) ในกระบวนการไกล่เกลี่ย คู่กรณีให้ผู้ซึ่งตนไว้วางใจไม่เกิน ๒ คน เข้าร่วมฟังได้ ถ้าคู่กรณีเป็นผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้เยาว์ จะต้องมีบิดามารดา ผู้ปกครอง นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เข้าร่วมไกล่เกลี่ยด้วย (ผู้เยาว์หมายถึงบุคคลที่อายุยังไม่ถึง ๒๐ ปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส แต่ไม่รวมถึงผู้เยาว์ที่เป็นผู้ต้องหาที่การดำเนินคดีอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนฯ หากจะต้องใช้ล่าม ให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่จัดหาล่าม ก่อนเริ่มไกล่เกลี่ย ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องแจ้งให้คู่กรณีทราบ พฤติการณ์ที่กล่าวหา

กระบวนการไกล่เกลี่ย ผลทางกฎหมายของการไกล่เกลี่ย และสิทธิในการขอยุติการไกล่เกลี่ย (พนักงานสอบสวนจะต้องให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ไกล่เกลี่ย)

(๗) การไกล่เกลี่ยให้กระทำให้เสร็จสิ้นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่กำหนดนัดไกล่เกลี่ยครั้งแรก เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าคู่กรณีจะสามารถตกลงกันได้ ผู้ไกล่เกลี่ยอาจดำเนินการต่อไปได้อีกไม่เกิน ๓๐ วัน โดยให้บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ (กฎหมายมิได้บัญญัติให้ผู้ไกล่เกลี่ยแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบแต่อย่างใด แต่ในทางปฏิบัติควรจะต้องมีการติดต่ออย่างใกล้ชิดระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ไกล่เกลี่ย นอกจากนี้ การไกล่เกลี่ยให้กระทำเป็นการลับ ถ้าจะไกล่เกลี่ยที่สถานีตำรวจก็ควรแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนสำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยเฉพาะ ไม่สามารถไกล่เกลี่ยกลางสถานีตำรวจได้ เพราะมีบุคคลภายนอกเข้ามาฟังได้ ซึ่งทำให้การไกล่เกลี่ยไม่เป็นความลับ) เมื่อไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ ผู้ไกล่เกลี่ยมีหน้าที่จัดทำ “บันทึกข้อตกลง” ส่งมายังพนักงานสอบสวน

(๘) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะทำการสอบสวนต่อไป หมายความว่า ระหว่างกระบวนการไกล่เกลี่ยเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนสามารถรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้ตามปกติ เว้นแต่การกระทำเกี่ยวกับผู้ต้องหา ถ้ามิใช่กรณีจำเป็นเร่งด่วน เช่น พยานหลักฐานจะสูญหาย เป็นต้น ควรงดเว้นเสีย ในการสอบสวนผู้ต้องหาจะต้องมีการพิมพ์ลายนิ้วมือตรวจสอบประวัติการต้องโทษ มีการสอบถามเกี่ยวกับประเด็นความถูกผิดในคดี เพราะทำให้บรรยากาศในการไกล่เกลี่ยไม่เหมาะสม นอกจากนี้ กฎหมายยังบัญญัติอีกด้วยว่ากรณีที่ผู้ต้องหามิได้มีพฤติการณ์จะหลบหนี มิให้นำบทบัญญัติในเรื่องการควบคุม การผัดฟ้อง การฝากขัง มาบังคับใช้ หมายความว่าถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่ให้เสนอเรื่องขอปล่อยตัว ถ้าคดีมีกำหนดระยะเวลาในการฟ้องคดีตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงฯ พนักงานสอบสวนไม่ต้องผัดฟ้องและไม่ถือว่าคดีขาดผัดฟ้องแต่อย่างใด ถ้าขณะที่พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคู่กรณีซึ่งเป็นผู้ต้องหาถูกขังอยู่ตามหมายขังของศาล ให้พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอปล่อยตัว

(๙) กรณีหน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนเป็นผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยตามมาตรา ๓๖ หมวด ๓ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา หน่วยงานหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพต้องแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ พนักงานสอบสวนอาจรอการสอบสวนไว้จนกว่าจะรู้ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ได้ กรณีนี้เป็นเรื่องที่มีหน่วยงานอื่นดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีความผิดลหุโทษบางฐาน และคดีความผิดอันยอมความได้ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งจากหน่วยงานดังกล่าวแล้ว พนักงานสอบสวนอาจรอการสอบสวนไว้ก่อนก็ได้ ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานใดในคดีหากรอไว้แล้วจะทำให้คดีเสียหาย เช่น พยานจะเดินทางไปต่างประเทศหรือพยานไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือพยานหลักฐานจะเสื่อมค่าไปถ้าไม่รวบรวมในทันที เป็นต้น พนักงานสอบสวนก็สามารถดำเนินการได้ตามความเหมาะสม บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไม่ตัดอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนอย่างเด็ดขาดแต่อย่างใด

ผลทางกฎหมาย เมื่อมีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ทำให้การนับระยะเวลาสะดุดหยุดอยู่

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง มีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามมาตรา ๔๔ แล้ว ให้หยุดนับอายุความในการดำเนินคดีอาญา (มาตรา ๔๐) แต่เป็นการหยุดนับแบบสะดุดหยุดอยู่ ถ้าสามารถไกล่เกลี่ยกันได้สำเร็จ และพนักงานอัยการมีคำสั่งยุติคดีแล้ว ก็ทำให้คดีอาญาเลิกกันไป แต่ถ้าในภายหลังมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ก็ให้นับอายุความต่อจากที่ได้หยุดนับไว้นั้น

(๒) กรณีผู้ต้องหาไม่มีพฤติการณ์หลบหนี มิให้นำบทบัญญัติในเรื่องการฟ้อง การผัดฟ้อง ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งการควบคุม การขังตาม ป.วิอาญา มาใช้บังคับ (มาตรา ๔๐ วรรคสาม)

(๓) ถ้าผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นการสอบสวน มิให้นำบทบัญญัติในเรื่องระยะเวลาตาม มาตรา ๑๑๓ แห่ง ป.วิอาญา มาใช้บังคับ (มาตรา ๔๐ วรรคสี่) หมายความว่า ไม่นำอายุสัญญาประกันซึ่งมีอายุไม่เกิน ๖ เดือน มานับในระหว่างที่มีการไกล่เกลี่ย และทำให้ไม่ต้องดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคท้าย เมื่อสอบสวนไม่แล้วเสร็จภายในกำหนด ๖ เดือน นับแต่วันที่ปล่อยชั่วคราว

ผลทางกฎหมาย เมื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาไม่เป็นผล ทำให้ต้องนับระยะเวลาต่อไป

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง มีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ตามมาตรา ๖๑ ให้นับอายุความในการดำเนินคดีต่อจากเวลานั้น (มาตรา ๔๐)

(๒) เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง มีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ให้นับระยะเวลาการฟ้อง การผัดฟ้อง การควบคุมและการขัง ตั้งแต่เวลานั้นเป็นต้นไป (มาตรา ๔๐ วรรคสาม)

(๓) เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง มีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ให้นับระยะเวลาตามมาตรา ๑๑๓ แห่ง ป.วิอาญา ต่อจากเวลานั้นเป็นต้นไป (มาตรา ๔๐ วรรคสี่)

ข้อสังเกต

- หากปรากฏแก่ผู้ไกล่เกลี่ยว่าสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับตาม ป.วิอาญา ให้ผู้ไกล่เกลี่ยยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาและรายงานให้พนักงานสอบสวนทราบเพื่อดำเนินการต่อไป (มาตรา ๖๒) ยกตัวอย่างเช่น ผู้ไกล่เกลี่ยได้รับแจ้งจากคู่กรณีว่าขอถอนตัว คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตายลง ผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่าการไกล่เกลี่ยไม่เป็นไปตามความประสงค์ของคู่กรณี คู่กรณีฝ่ายหนึ่งยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาล เป็นต้น
- กรณีกระทำกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท หากความผิดต่อกฎหมายบทหนักสุดสามารถไกล่เกลี่ยได้สำเร็จ ให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดบทอื่นระงับไปด้วย (มาตรา ๖๓)
- หากความผิดที่สามารถไกล่เกลี่ยได้สำเร็จเป็นความผิดบทเบาที่สุด ไม่เป็นเหตุให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องในความผิดที่มีโทษหนักสุดระงับไป (มาตรา ๖๓)

เงื่อนไขการยุติคดี

(๑) เมื่อคู่กรณีได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงตามมาตรา ๕๗ แล้ว ให้แจ้งพนักงานสอบสวนทราบเพื่อจัดทำบันทึกการปฏิบัติตามข้อตกลง ส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาสั่งยุติคดี (มาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง)

(๒) ในกรณีที่มีการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงไม่ครบถ้วน หากผู้เสียหายพอใจในการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้กระทำไปแล้ว ให้คู่กรณีแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง (มาตรา ๖๔ วรรคสอง)

(๓) เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งยุติคดี สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ

(๔) ตาม (๒) หากผู้เสียหายไม่พอใจ ให้คู่กรณีแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบเพื่อเสนอพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งพิจารณามีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป (มาตรา ๖๔ วรรคสอง)

(๕) ถ้าความปรากฏแก่พนักงานสอบสวนว่าคู่กรณีที่เป็นผู้ต้องหาจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยไม่มีเหตุอันควร ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป (มาตรา ๖๕)

การทำสำนวนการสอบสวนส่งพนักงานอัยการ

(๑) หากเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายคู่กรณีตกลงกันได้ ผู้ไกล่เกลี่ยจัดทำบันทึกข้อตกลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้คู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ยลงลายมือชื่อไว้แล้วให้ผู้ไกล่เกลี่ยส่งบันทึกข้อตกลงไปยังพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๕๗ และเข้าเงื่อนไขตามมาตรา ๖๔ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมเอกสาร ไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งยุติคดี โดยรายงานการสอบสวนให้ทำความเห็นว่า “เห็นควรสั่งยุติคดี เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาเป็นผลสำเร็จ โดยคู่กรณีได้ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือพอใจในการปฏิบัติตามข้อตกลงแล้ว” ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้อง และกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒ หมวด ๒ ข้อ ๒๐(๓)

(๒) หากไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายคู่กรณีตกลงกันไม่ได้หรือมีเหตุให้ต้องยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามมาตรา ๕๘ มาตรา ๕๙ และมาตรา ๖๐ ประกอบมาตรา ๖๔ วรรคสอง การปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงไม่ครบถ้วนและผู้เสียหายไม่พอใจ หรือผู้ต้องหาจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยไม่มีเหตุอันควรและพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ก็ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาไปตามยุติธรรมกระแสหลักตามปกติ เมื่อสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๑, ๑๔๒ ต่อไป

ข้อสังเกต

- ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้องและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒ ตามข้อ ๒๐ สำนวนการสอบสวนอย่างน้อยต้องประกอบด้วยเอกสาร ดังต่อไปนี้

(๑) หนังสือส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ

(๒) บันทึกปากคำผู้เสียหาย หรือคำให้การผู้ต้องหา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้แจ้งว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา และบันทึกแจ้งสิทธิร้องขอให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามข้อ ๖ วรรคสอง

(๓) รายงานการสอบสวนพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบว่า เห็นควรสั่งยุติคดี เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาเป็นผลสำเร็จ โดยคู่กรณีได้ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือพอใจในการปฏิบัติตามข้อตกลงแล้ว

(๔) บันทึกการปฏิบัติตามข้อตกลงตามข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง

- ตามข้อ ๒๐(๒) เอกสารที่ต้องส่งพนักงานอัยการ ใช้คำว่า “บันทึกปากคำผู้เสียหายหรือคำให้การผู้ต้องหา” เห็นได้ว่าในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญานั้น หากผู้ต้องหายังไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล หากก่อนการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ คู่กรณีมีการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางคดีอาญาตามหลักเกณฑ์กฎหมายตาม พ.ร.บ.นี้ ผลการไกล่เกลี่ยอาจตกลงกันได้และสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงเข้าเงื่อนไขการยุติคดีได้ ก็ไม่จำต้องแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาและไม่จำต้องควบคุมคุมขัง ผัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหาแต่อย่างใด หากข้อตกลงของคู่กรณีไม่เป็นผลพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง สามารถมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไปได้ ดังนั้น คดีอาจจะไม่มีบันทึกคำให้การผู้กล่าวหาก็ได้ แต่สำหรับการสอบสวนผู้เสียหายนั้น จะต้องมีการสอบสวนผู้เสียหายเสมอ เพราะจะได้มีหลักฐานยืนยันให้เชื่อได้ว่าคดีนี้มีพฤติการณ์การกระทำความผิดที่มีข้อหาฐานความผิดที่อยู่ในเงื่อนไขที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ตามกฎหมาย ประกอบกับพฤติการณ์การกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อสังคมโดยรวม อันเป็นข้อพิจารณาของพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจในการพิจารณาสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

- จะเห็นได้ว่าเงื่อนไขในการยุติคดีนั้น ไม่เพียงแต่คู่กรณีตกลงกันได้และมีบันทึกข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร ตามมาตรา ๕๗ ประกอบระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้องและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒ ข้อ ๑๘ เท่านั้น แต่คู่กรณีได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวแล้ว ปรากฏตามระเบียบข้อ ๑๙ จึงจะเป็นเงื่อนไขในการยุติคดี เว้นแต่ผู้เสียหายพอใจในการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้กระทำไปแล้ว

บทที่ ๓
ผู้เสียหาย

บุคคลใดจะเป็นผู้เสียหายหรือไม่ในขั้นตอนการสอบสวนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความผิดอันยอมความได้ซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนได้ต้องมีคำร้องทุกข์จากผู้เสียหายเท่านั้น ต่างจากคดีความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งบุคคลใดสามารถกล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานได้ ถ้าพนักงานสอบสวนฝ่าฝืนสอบสวนในคดีความผิดต่อส่วนตัวโดยไม่มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ จะถือว่าเป็นการสอบสวนโดยไม่ชอบ บุคคลใดจะเป็นผู้เสียหายหรือไม่จะต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะต้องทำคำร้องทุกข์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ปรากฏตามแนวคำวินิจฉัยของคำพิพากษาศาลฎีกา ในคดีความผิดอันยอมความได้กฎหมายยังได้กำหนดเรื่องอายุความไว้เพิ่มเติมจากอายุความคดีอาญา นั่นคืออายุความร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนจะต้องตรวจสอบให้ดีว่าคดียังอยู่ในอายุความหรือไม่

๑. ผู้เสียหาย

ผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง ย่อมเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๔) รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ตามมาตรา ๔, ๕ และ ๖

๒. ประเภทของผู้เสียหาย แบ่งเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. ผู้เสียหายที่แท้จริงหรือผู้เสียหายโดยตรง

๒. ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายโดยแท้จริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔, ๕ และ ๖

๓. ผู้เสียหายที่แท้จริงหรือผู้เสียหายโดยตรง

ต้องเป็นบุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญาในฐานนั้นโดยตรง ซึ่งผู้เสียหายที่แท้จริงหรือผู้เสียหายโดยตรง ประกอบหลักเกณฑ์ ๓ ประการ

๑. มีการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งตามกฎหมาย

๒. เป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้นโดยตรง ไม่ว่ากฎหมายนั้นมีความประสงค์ที่จะคุ้มครองส่วนที่เป็นเอกชนหรือส่วนรวม

๒.๑ กฎหมายอาญาที่มุ่งประสงค์คุ้มครองส่วนที่เป็นเอกชน บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดนั้นย่อมเป็นผู้เสียหาย

๒.๒ กฎหมายอาญาที่มุ่งประสงค์คุ้มครองส่วนที่เป็นส่วนรวม เอกชนก็ไม่อาจอ้างว่าเป็นผู้เสียหายได้

๓. บุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ผู้เสียหายที่แท้จริงหรือผู้เสียหายโดยตรงตาม ข้อ ๑, ๒ ดังกล่าวข้างต้นจะต้องไม่มีส่วนในการกระทำความผิด ไม่เป็นผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน หรือรู้เห็นในการกระทำความผิดหรือมีส่วนในกระทำการอันมีวัตถุประสงค์ผิดต่อกฎหมายนั้นด้วย มีข้อสังเกตว่า คำว่าผู้เสียหายโดยนิตินัยนี้ มิได้มีบัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา โดยตรง หากแต่เป็นแนวทางคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งนำหลักกฎหมายทั่วไป “ผู้ที่มาขอพึ่งบารมีแห่งความยุติธรรมต้องมาด้วยมืออันบริสุทธิ์” ตามตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

๓.๑ ไม่มีส่วนในการกระทำความผิดเสียเอง เช่น สมัครใจเข้าวิวาททำร้ายกันและกัน เป็นต้น

๓.๒ ไม่ยินยอมให้มีการกระทำความผิดต่อตน เช่น หญิงยินยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูก เป็นต้น

๓.๓ ไม่มีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดกระทำความผิดและตนได้รับความเสียหายเอง แต่หากกรณีถูกหลอกให้หลงเชื่อเท่ากับว่าตกเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย (ฎ.๓๓๕/๒๕๖๓)

ทั้งนี้ ศาสตราจารย์คนึง ฦๅไชย มีความเห็นในเรื่องหลักผู้เสียหายโดยนิตินัย ซึ่งนำสุภาษิต “ผู้มาขอพึ่งบารมีแห่งความยุติธรรมต้องมาด้วยมืออันบริสุทธิ์” มาใช้ในคดีอาญานั้น มีความผิดพลาดในหลักการโดยการพิจารณาเรื่องผู้เสียหายโดยนิตินัยได้มุ่งเน้นไปที่ตัวบุคคลซึ่งมีข้อบกพร่องในเรื่องความบริสุทธิ์ หาได้เกี่ยวกับเรื่อง “ความเสียหาย” อันเกิดจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งแต่อย่างใด ความเสียหายที่เกิดขึ้นในความผิดแต่ละฐานเกี่ยวข้องกับเรื่องคุณธรรมทางกฎหมาย หรือสิ่งที่กฎหมายต้องการคุ้มครอง เช่น เรื่องการยินยอมให้ทำแท้ง กฎหมายคุ้มครองชีวิตในครรภ์ ดังนั้น การยินยอมให้ทำแท้งไม่ทำให้คุณธรรมทางกฎหมายเรื่องชีวิตในครรภ์มารดาได้รับความคุ้มครอง เป็นต้น และมีความเห็นว่าสุภาษิตที่ว่า “ผู้ที่จะมาพึ่งบารมีแห่งความยุติธรรมต้องมาด้วยมือบริสุทธิ์” นั้น ไม่ควรนำมาใช้ในคดีแต่อย่างใด แต่ควรนำไปใช้ในคดีแพ่งเท่านั้น

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันศาลฎีกาได้นำแนวคำวินิจฉัยเรื่อง ผู้เสียหายโดยนิตินัย มาใช้ในคดีอาญา ดังนั้น ในการพิจารณาเรื่องคำร้องทุกข์ในคดีความผิดต่อส่วนตัว จะต้องพิจารณาว่าผู้มาร้องทุกข์เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยหรือไม่ด้วย

๔. ผลของการไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย แยกออกเป็น ๒ กรณี ได้แก่

๑. กรณีเป็นความผิดอันยอมความได้ บุคคลที่ได้รับความเสียหายย่อมหมดสิทธิในการดำเนินคดีไม่ว่าจะเป็น การร้องทุกข์ การฟ้องคดี การขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม การอุทธรณ์ ฎีกาและมีผลให้บุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕ ไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายด้วย

๒. กรณีความผิดอาญาแผ่นดินการที่บุคคลที่ได้รับความเสียหายในคดีความผิดอาญาแผ่นดินไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ส่งผลเพียงทำให้ไม่สามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้ แต่การร้องทุกข์ดังกล่าวจะถือเป็นคำกล่าวโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๗ ซึ่งทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนในคดีความผิดอาญาแผ่นดินได้

กรณีความเสียหายทางแพ่ง ผู้เสียหายที่มีส่วนกระทำความผิดด้วย แม้ไม่ใช่ผู้เสียหายในทางนิตินัยในคดีอาญาก็ตาม แต่เป็นผู้เสียหายในทางแพ่งจึงสามารถยื่นคำร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งมาในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๔/๑ ได้ (ฎ.๕๔๐๐/๒๕๖๐ (ประชุมใหญ่))

๕. ผู้เสียหายต้องเป็นบุคคล

ผู้เสียหายต้องเป็นบุคคลตามกฎหมาย หากไม่มีฐานะเป็นบุคคลตามกฎหมายย่อมไม่สามารถเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาได้ ตามกฎหมายมีบุคคล ๒ ประเภท

๑. บุคคลธรรมดา เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕ สถานภาพของบุคคลเริ่มเมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย ดังนั้น ในทางอาญาแล้วขณะเกิดเหตุที่มีการกระทำความผิดผู้เสียหายบุคคลธรรมดาต้องมีสภาพเป็นบุคคล ซึ่งอาจมีความแตกต่างจากทางแพ่งกล่าวคือทารกในครรภ์มารดาหากเกิดภายใน ๓๑๐ วันอาจมีสิทธิได้รับมรดกจากบิดาผู้ตายได้

๒. นิติบุคคล การมีสถานภาพบุคคลย่อมเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕ และมาตรา ๑๒๔๙ จะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่น

ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดี แม้จะได้เลิกกันแล้วก็ให้พึงถือว่ายังคงตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชี และจะต้องมีผู้แทนทำการแทนนิติบุคคลตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๐ และเมื่อเลิกนิติบุคคลหน้าที่ต่าง ๆ ย่อมตกเป็นของผู้ชำระบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๕๑ และ ๑๒๕๙ นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่ มูลนิธิ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด ส่วนนิติบุคคลตามกฎหมายอื่นนั้นขึ้นอยู่กับว่ามีบทบัญญัติของกฎหมาย ที่กำหนดให้องค์กรหรือคณะบุคคลใดเป็นนิติบุคคล เช่น กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต องค์การขนส่งมวลชน องค์การสะพานปลา เหล่านี้เป็นนิติบุคคลที่มีกฎหมายอื่นนั้น ๆ บัญญัติให้เป็นนิติบุคคล

อย่างไรก็ดี นิติบุคคลเป็นเพียงบุคคลที่กฎหมายสมมุติขึ้นมา ไม่มีสภาพเป็นบุคคลที่แท้จริง การแสดงออกของนิติบุคคลจึงจะต้องกระทำโดยบุคคลธรรมดาในฐานะผู้มีอำนาจจัดการแทนตามกฎหมาย ได้แก่ ผู้จัดการ และผู้แทนอื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่น ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาแทนเทศบาลคือนายกเทศมนตรี จะมอบอำนาจให้สมุห์บัญชีเป็นโจทก์แทนไม่ได้ (ฎน.๖๗๓), ผู้จัดการของโจทก์ร่วมซึ่งเป็นนิติบุคคลย่อมมีอำนาจร้องทุกข์หรือฟ้องคดีอาญาด้วยตนเอง หรือมอบอำนาจให้บุคคลอื่นกระทำแทนได้ (ฎน.๑๖๖๗), ในกรณีผู้แทนนิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดต่อนิติบุคคลเสียเอง บุคคลอื่นซึ่งเสียหายอาจเป็นผู้เสียหายได้ กรรมการยักยอกทรัพย์ของบริษัท ผู้ถือหุ้นเป็นผู้เสียหายฟ้องกรรมการได้ (ฎน.๑๕๓๗), ผู้จัดการคนเดิมฟ้องคดีไว้แล้ว ต่อมาบริษัทเปลี่ยนผู้มีอำนาจจัดการแทน สิทธิของผู้จัดการผู้ได้ยื่นฟ้องคดีย่อมสิ้นสุดลง ผู้แทนคนใหม่ย่อมขอถอนฟ้องคดีนั้นได้ (ฎน.๑๔๖๖)

๖. ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย

ปรากฏตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓ บุคคลดังระบุในมาตรา ๔, ๕ และ ๖ มีอำนาจจัดการต่อไปนี้แทนผู้เสียหายตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

(๑) ร้องทุกข์
(๒) เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ
(๓) เป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา
(๔) ถอนฟ้องคดีอาญาหรือคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา
(๕) ยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว

๖.๑ อำนาจจัดการแทนหญิงมีสามี ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๔

ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี หญิงนั้นมีสิทธิฟ้องคดีได้เองโดยมิต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน และภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๕(๒) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยา ได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา ซึ่งมีข้อสังเกตดังนี้

๑. สามีภริยาตามมาตรา ๔ ต้องเป็นสามีภริยาที่จดทะเบียนสมรสหรือเป็นสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย

๒. ภริยามีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้เอง โดยมิต้องได้รับอนุญาตจากสามีก่อนแม้ว่าหญิงมีสามีนั้นจะมีอายุยังไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ก็ตาม

๓. สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยาได้ หากได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา โดยมิได้กำหนดรูปแบบการอนุญาตไว้ว่าต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือแต่อย่างใด ดังนั้น หากได้รับอนุญาตโดยวาจาก็มีสิทธิฟ้องคดีแทนภริยาได้

๔. หญิงมีสามีไม่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนสามีได้ จะฟ้องแทนได้สามีต้องทำเป็นหนังสือมอบอำนาจให้ภริยาฟ้องคดีเท่านั้น

๕. มูลความผิดอาญาจะต้องเกิดขึ้นในระหว่างที่เป็นสามีภริยากันด้วย ถ้าความผิดเกิดขึ้นก่อนในขณะที่ยังไม่ได้เป็นสามีภริยากัน ต่อมาภายหลังได้สมรสกัน ภริยาจะอนุญาตให้สามีฟ้องคดีแทนตามมาตรานี้ไม่ได้ ภริยาต้องฟ้องเอง เป็นไปตามหลักที่ว่าสิทธิฟ้องคดีอาญาเป็นสิทธิเฉพาะตัว

๖.๒ ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายโดยตรงตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕

ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายดังกล่าวนี้ แบ่งเป็น ๓ กรณี ตามที่ปรากฏตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕(๑) มาตรา ๕(๒) และมาตรา ๕(๓)

๑) ตาม มาตรา ๕(๑) เป็นกรณีบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เยาว์และผู้ไร้ความสามารถ ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ ได้แก่ บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้รับบุตรบุญธรรม มีข้อสังเกต ดังนี้

กรณีที่ผู้เสียหายโดยตรงเป็นผู้เยาว์ กฎหมายกำหนดให้ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทน ซึ่งการเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมายถึงบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) บิดามารดาผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๖๙ ประกอบมาตรา ๑๕๖๖ ส่วนกรณีบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยหลักไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เยาว์ตาม มาตรา ๕(๑) จึงไม่มีอำนาจในการร้องทุกข์ เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาถอนฟ้องหรือยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว

(๒) ผู้แทนโดยชอบธรรมที่ศาลตั้ง กรณีผู้เยาว์ไม่มีบิดามารดาหรือมีแต่ถูกถอนอำนาจปกครอง ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๘๕

(๓) ผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตรบุญธรรม ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๙๘/๒๘ มีข้อสังเกตว่าเมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม บิดามารดาที่แท้จริงย่อมหมดอำนาจปกครองทันที โดยผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ที่เป็นบุตรบุญธรรมคือ ผู้ที่จดทะเบียนรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม

(๔) ผู้แทนโดยชอบธรรมมีอำนาจจัดการแทนผู้เยาว์ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์ ผู้เยาว์ฟ้องคดีเองไม่ได้ แม้จะได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก็ตาม (ฎ.๕๖๓/๒๕๑๘)

(๕) แต่ผู้เยาว์ซึ่งเป็นผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้ โดยไม่ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมจัดการแทน (ฎ.๒๑๔/๒๔๙๔, ฎ.๑๙๘๒/๒๔๙๔, ฎ.๑๖๔๑/๒๕๑๔) และผู้เยาว์ยังสามารถกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนได้อีกด้วย

(๖) ในกรณีผู้เยาว์ร้องทุกข์ในความผิดต่อส่วนตัวไว้แล้ว ผู้แทนโดยชอบธรรมจะถอนคำร้องทุกข์ให้ขัดกับความประสงค์ของผู้เยาว์ไม่ได้ (ฎ.๒๑๔/๒๔๙๔ ป.)

๒) ตามมาตรา ๕(๒) เป็นกรณีบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายซึ่งถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้

ผู้เสียหายในมาตรา ๕(๒) นี้หมายถึงผู้เสียหายโดยตรงทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นบุคคลทั่ว ๆ ไป หญิงมีสามี ผู้เยาว์ หรือผู้ไร้ความสามารถก็ตาม หากว่าบุคคลเหล่านี้ถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ กฎหมายก็กำหนดให้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายโดยตรงได้ ผู้มีอำนาจจัดการแทนในกรณีนี้ ได้แก่

(๑) ผู้บุพการี ได้แก่ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด ของผู้เสียหาย

(๒) ผู้สืบสันดาน ได้แก่ ลูก หลาน เหลน ลื้อ ของผู้เสียหาย

(๓) สามีหรือภริยาของผู้เสียหาย

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- บุพการีตามมาตรา ๕(๒) หมายถึง บุพการีตามความเป็นจริง (ฎ.๑๓๘๔/๒๕๑๖ ป.) บิดาที่ไม่ได้จดทะเบียนรับรองบุตรเป็นบุพการีตามความเป็นจริง เป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายซึ่งถูกทำร้าย

ถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่ใช่บุพการีตามความเป็นจริง ไม่มีอำนาจจัดการแทนดังกล่าว

- ผู้สืบสันดานตามมาตรา ๕(๒) ถือตามความเป็นจริง (ฎ.๒๖๖๔/๒๕๒๗)
- สามีภริยาตามมาตรา ๕(๒) ต้องเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย
- เมื่อผู้เสียหายที่แท้จริงไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาก็ไม่มีอำนาจจัดการแทน (ฎ.๔๔๖๑/๒๕๓๙, ฎ.๔๕๒๖/๒๕๔๖) ยกตัวอย่างเช่น ผู้เสียหายที่แท้จริงถูกทำร้ายร่างกาย ได้รับอันตรายสาหัส ไม่สามารถจัดการเองได้ แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าได้รับบาดเจ็บจากการสมัครใจเข้าวิวาท ไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย เช่นนี้ ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา ไม่มีอำนาจจัดการแทน ไม่สามารถเป็นโจทก์ฟ้องได้ แต่เนื่องจากความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน บุคคลใดก็ตามสามารถกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญาผู้กระทำผิดฐานทำร้ายร่างกายได้
- การจัดการแทนตามมาตรา ๕(๒) ผู้จัดการแทนจะต้องพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายตายไปแล้ว หรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้
- โจทก์มิได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาผู้ตาย แต่เป็นบิดาของผู้ตายตามความเป็นจริง เมื่อผู้ตายถูกทำร้ายถึงตาย โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้ตายได้ (ฎ.๑๓๘๔/๒๕๑๖)
- โจทก์และจำเลยต่างสมัครใจเข้าวิวาททำร้ายกันและกันจึงไม่ใช่ผู้เสียหายตามกฎหมายและหากโจทก์ตาย ภริยาโจทก์ก็ไม่ใช่ผู้เสียหาย ไม่มีอำนาจจัดการแทนตามมาตรา ๕(๒) (ฎ.๒๒๓-๒๒๔/๒๕๑๓)

๓) ตามมาตรา ๕(๓) บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล

เป็นกรณีที่ต้องพิจารณาก่อนว่าองค์กรหรือคณะบุคคลใดจะเป็นนิติบุคคลหรือไม่ต้องก่อตั้งขึ้นก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่น นิติบุคคลจะดำเนินกิจการด้วยตนเองไม่ได้เนื่องจากเป็นบุคคลที่กฎหมายสมมุติขึ้น จึงต้องมีผู้แทนทำการแทนนิติบุคคลนั้น ดังนี้

๑) นิติบุคคลไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น สมาคม มูลนิธิ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด หรือเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายอื่น เช่น กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กรรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ย่อมเป็นบุคคลที่อาจได้รับความเสียหาย

๒) ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล แต่ต้องอยู่ภายใต้วัตถุที่ประสงค์ของนิติบุคคลที่ได้จดทะเบียนไว้

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- บุคคลอื่นใดที่มิได้มีฐานะเป็นผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นๆ ของนิติบุคคล ย่อมไม่มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล ซึ่งเป็นผู้เสียหายได้ (ฎ.๓๘๓๑/๒๕๓๒)
- การร้องทุกข์มิใช่การทำนิติกรรม แต่การมอบอำนาจให้ไปร้องทุกข์โจทก์ต้องทำให้ถูกต้องตามข้อบังคับของบริษัทของโจทก์ที่ได้จดทะเบียนไว้ (ฎ.๑๕๙๐/๒๕๓๐) กล่าวคือจะต้องเป็นการมอบอำนาจโดยมีการกระทำอันเป็นการผูกพันนิติบุคคลนั้น ยกตัวอย่างเช่น ข้อบังคับของบริษัทระบุว่า การกระทำอันเป็นการผูกพันนิติบุคคลนั้น คือ กรรมการสองคนลงลายมือชื่อร่วมกันพร้อมประทับตราสำคัญของบริษัท ในส่วนของผู้มอบอำนาจจะต้องมีกรรมการสองคนลงลายมือชื่อ และจะต้องประทับตราสำคัญของบริษัทด้วย จึงจะเป็นการมอบอำนาจที่ผูกพันบริษัท เป็นต้น
- ผู้จัดการนิติบุคคลเป็นผู้กระทำผิดเสียเอง ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นได้รับความเสียหาย และมีสิทธิฟ้องคดีอาญาได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๘(๒), ๒(๔) (ฎ.๑๖๘๐/๒๕๒๐)
- ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลมีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลในความผิดอาญาที่กระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น

- หุ้นส่วนที่ไม่ใช่ผู้จัดการหรือผู้แทนของห้างหุ้นส่วนจำกัดซึ่งเป็นนิติบุคคล ย่อมไม่มีอำนาจร้องทุกข์แทนห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น (ฎ.๖๑๐/๒๕๑๒) เว้นแต่กรณีที่ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลกระทำความผิดเสียเอง

- บริษัทโจทก์โดยกรรมการผู้จัดการคนเดิมฟ้องคดีไว้แล้ว ต่อมาบริษัทได้มีการเปลี่ยนตัวผู้ที่มีอำนาจกระทำการเป็นผู้แทน สิทธิที่จะจัดการแทนโจทก์ของกรรมการผู้จัดการคนเดิมย่อมสิ้นสุดลง ผู้แทนคนใหม่ของบริษัทย่อมเป็นผู้ขอถอนฟ้องคดีนั้นได้ (ฎ.๑๙๒๕/๒๕๑๖)

- ห้างหุ้นส่วนจำกัดโจทก์ร้องทุกข์โดยผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการเป็นการชอบด้วยกฎหมายแล้ว ไม่ต้องมีการมอบหมายกันอีก (ฎ.๓๖๔๔/๒๕๒๗)

- นิติบุคคลต่างประเทศมอบอำนาจให้บุคคลอื่นร้องทุกข์และมีอำนาจมอบอำนาจช่วงได้ (ฎ.๖๕๕๘/๒๕๔๑)

- ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาย่อมมอบอำนาจให้ฟ้องคดีอาญาแทนได้ เมื่อผู้เสียหายมอบอำนาจให้ฟ้องคดีอาญาแล้ว ผู้รับมอบอำนาจก็ย่อมลงชื่อในฟ้องแทนผู้มอบอำนาจได้ไม่ขัดต่อ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๘(๗) (ฎ.๘๙๐/๒๕๐๓ ป.)

- ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่เป็นนิติบุคคลได้ เฉพาะความผิด ซึ่งกระทำต่อนิติบุคคลนั้น ตามมาตรา ๕(๓)

ข้อสังเกต

ผู้ต้องหาที่เป็นนิติบุคคล ก็มีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลธรรมดา เช่น มีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือจะให้การอย่างไรก็ได้ มีสิทธิที่จะไม่ยอมลงลายมือชื่อในบันทึกคำให้การ ซึ่งการลงลายมือชื่อผู้ต้องหาที่เป็นนิติบุคคล คือการลงชื่อของกรรมการผู้มีอำนาจจัดการแทน และประทับตราสำคัญของนิติบุคคล (ถ้าข้อบังคับนิติบุคคลระบุไว้เช่นนั้น) ลงในคำให้การ ฉะนั้น ถ้ากรรมการของนิติบุคคลมีความประสงค์ที่จะลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของนิติบุคคลหรือลงลายมือชื่อแต่ไม่ประสงค์จะประทับตราสำคัญของนิติบุคคลในบันทึกคำให้การ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม ย่อมถือเป็นสิทธิของผู้ต้องหาที่จะกระทำได้ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจไปบังคับให้กรรมการนิติบุคคลต้องลงชื่อและประทับตราสำคัญคำให้การผู้ต้องหา หากเกิดกรณีดังกล่าวย่อมถือได้ว่า ผู้ต้องหาที่เป็นนิติบุคคลไม่ประสงค์จะลงลายมือชื่อ พนักงานสอบสวนจึงควรหมายเหตุไว้ในบันทึกคำให้การว่า กรรมการผู้มีอำนาจไม่ประสงค์จะประทับตราสำคัญห้ามบังคับให้กรรมการประทับตราหรือลงลายมือชื่อโดยเด็ดขาด และถือว่าเป็นคำให้การผู้ต้องหาที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว

๗. ผู้แทนเฉพาะคดี

ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖ บัญญัติถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่แท้จริงที่ตั้งโดยศาลหรือที่เรียกว่า “ผู้แทนเฉพาะคดี” ซึ่งการที่ศาลจะตั้งผู้แทนเฉพาะคดีได้ต้องเข้าเงื่อนไขดังนี้

๑) ผู้เสียหายที่แท้จริงเป็นผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือคนไร้ความสามารถ แต่ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล

๒) กรณีที่ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่แท้จริงตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕ (๑) แล้ว แต่ไม่สามารถทำหน้าที่ได้โดยเหตุใดเหตุหนึ่ง หรือมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถด้วย

ในสองกรณีดังกล่าว ญาติ หรือ ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง อาจร้องขอให้ศาลตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่มีบุคคลที่สมควร ก็อาจตั้งพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้

ข้อสังเกต

๑. เป็นกรณีที่ผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถยังมีชีวิตอยู่ แต่ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลที่จะจัดการแทนให้ได้

๒. การขอตั้งผู้แทนเฉพาะคดีของผู้วิกลจริต ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖ ต้องเป็นกรณีผู้วิกลจริตยังมีชีวิตอยู่ ถ้าตายไปก่อนวันนัดไต่สวนคำร้อง ศาลก็ไม่อาจตั้งผู้แทนเฉพาะคดีได้ (ฎ.๑๖๒๕/๒๕๓๒, ฎ.๓๔๓๒/๒๕๓๖)

๓. การร้องขอให้ตั้งผู้แทนเฉพาะคดีสามารถยื่นคำร้องได้แต่ฝ่ายเดียว เมื่อมีการตั้งผู้แทนเฉพาะคดีแล้ว ผู้หนึ่งผู้ใดจะร้องขอให้พิจารณาใหม่ไม่ได้ (ฎ.๒๐๔๗/๒๕๓๑)

๔. ผู้มีสิทธิร้องขอต่อศาลในการตั้งผู้แทนเฉพาะคดี ได้แก่

๔.๑ ญาติของผู้เสียหาย

๔.๒ ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง

๕. บิดามารดาของผู้เยาว์ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน มารดาเท่านั้นเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม เมื่อปรากฏว่ามารดาหนีไปแล้วถือว่าเป็นกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่สามารถทำหน้าที่ได้ จึงอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะตั้งผู้แทนเฉพาะคดีได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖ การที่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายฟ้องคดีอาญาแทนผู้เยาว์และศาลสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาถือได้โดยปริยายว่าศาลตั้งบิดาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีแล้ว (ฎ.๒๙๕๘/๒๕๔๑)

๖. ระหว่างศาลนัดไต่สวนเกี่ยวกับการขอตั้งผู้แทนเฉพาะคดีโจทก์ซึ่งถูกอ้างว่าเป็นผู้วิกลจริตจะขอถอนฟ้องคดีไม่ได้ ศาลชอบที่จะทำการไต่สวนว่าโจทก์เป็นบุคคลวิกลจริตหรือไม่ แล้วมีคำสั่งต่อไป (ฎ.๓๔๗๒/๒๕๒๔)

๘. การจำกัดอำนาจการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย

๑. ห้ามฟ้องบุพการีของตน การที่บุตรฟ้องคดีต่อบุพการีผู้มีพระคุณของตนนั้น ต้องห้ามตามกฎหมายตราสามดวง ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดเป็นคนอุทลุมมิได้รู้คุณบิดามารดาปู่ย่าตายาย แลมันมาฟ้องร้องให้เรียกบิดามารดาปู่ย่าตายายมัน ท่านให้มีโทษทวนมันด้วยลวดหนังโดยฉกรรจ์” ในปัจจุบันมีการนำแนวคิดมาบัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๖๒ “ท่านว่า ผู้ใดจะฟ้องบุพการีของตนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญามิได้ แต่เมื่อผู้นั้นหรือญาติสนิทของผู้นั้นร้องขอ อัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้” คำว่าบุพการีนั้น หมายความถึง บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย และทวด โดยทางสายโลหิตเท่านั้น ที่ห้ามฟ้องบุพการีของตนเป็นคดีแพ่งและคดีอาญา เป็นบทกฎหมายที่จำกัดสิทธิ ต้องตีความโดยเคร่งครัด จึงต้องถือว่าข้อห้ามดังกล่าวเป็นการห้ามเฉพาะบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายฟ้องบุพการีของตนเท่านั้น (ฎ.๕๔๗/๒๕๔๘) บุตรบุญธรรมสามารถฟ้องบิดามารดาบุญธรรมได้ แต่บุตรไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่สามารถฟ้องบิดาที่ไม่ได้จดทะเบียนรับรองบุตรได้

อย่างไรก็ดี ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๖๒ ได้เปิดช่องให้คดีที่บุตรเป็นผู้เสียหายสามารถฟ้องได้โดยญาติสนิทของผู้นั้นร้องขออัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้ ซึ่งโจทก์ในคดีลักษณะนี้จะเป็นอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดี

๒. อำนาจฟ้องเด็กหรือเยาวชน เนื่องจาก มาตรา ๙๙ วรรคแรก แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาซึ่งมีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ” ถ้าหากผู้เสียหายประสงค์จะฟ้องคดีอาญาเด็กหรือเยาวชน จะต้องยื่นคำร้องต่อผู้อำนวยการสถานพินิจ หลังจากได้รับการร้องขอของผู้เสียหายแล้ว ผู้อำนวยการสถานพินิจจะจัดให้มีการดำเนินการสืบสวนและสอบสวนว่าข้อกล่าวหานั้นมีมูลสมควรอนุญาต

ให้ผู้เสียหายฟ้องหรือไม่ แล้วแจ้งให้ผู้เสียหายทราบว่าอนุญาตให้ฟ้องหรือไม่อนุญาตให้ฟ้อง ในกรณีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่อนุญาตให้ฟ้อง ผู้เสียหายจะร้องต่อศาลขอให้สั่งอนุญาตก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ศาลจะเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจมาสอบถาม แล้วสั่งตามที่เห็นสมควร คำสั่งศาลถือเป็นที่สุด เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้ไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งประทับรับฟ้องของผู้เสียหายแล้ว ผู้อำนวยการสถานพินิจจะดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริง

โดยทั่วไปแล้วสถานพินิจฯ จะไม่อนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้อง เนื่องจากเห็นว่ากฎหมายมีเจตนารมณ์ที่จะคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งควรจะได้รับการฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษ จึงกำหนดเงื่อนไขในการที่ผู้เสียหายจะฟ้องคดีอาญาโดยกล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนได้กระทำผิดไว้เป็นพิเศษ แต่หากผู้เสียหายติดใจจะดำเนินคดีอาญาแก่เด็กหรือเยาวชน ก็สามารถดำเนินการโดยการไปร้องขอต่อศาลให้พิจารณาอนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้

๓. ห้ามฟ้องขอให้กักกัน ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๙ เนื่องจาก ป.อาญา มาตรา ๔๓ บัญญัติว่า “การฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะ และจะขอรวมกันไปในฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกันหรือจะฟ้องภายหลังก็ได้” ดังนั้น ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องขอให้กักกันอันเป็นประเภทหนึ่งของวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้

๔. อำนาจฟ้องเมื่อคดีอาญาเลิกกัน เมื่อคดีอาญาเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙ แล้ว สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป ผู้เสียหายไม่มีอำนาจยื่นฟ้องคดีอาญานั้นต่อศาล

บทที่ ๔
การแจ้งความ การร้องทุกข์ และการกล่าวโทษ

การแจ้งความ การร้องทุกข์ และการกล่าวโทษ เป็นการที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเสียหายหรือถูกกระทบต่าง ๆ ในส่วนทางแพ่งและทางอาญาและมีความประสงค์จะมาแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้มีการบันทึกไว้แสดงเป็นหลักฐาน หรือประสงค์จะดำเนินคดีในทางอาญา โดยให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการ หรือนำไปฟ้องคดีเอง ซึ่งในการรับแจ้งความนั้น พนักงานสอบสวนต้องพิจารณาด้วยว่าการแจ้งความดังกล่าวเป็นกรณีลักษณะใด เช่น เป็นการแจ้งความทั่วไปเพื่อเป็นหลักฐาน, การแจ้งความนั้นมีความผิดทางอาญาเกิดขึ้น หรือการแจ้งความนั้นไม่เป็นความผิดทางอาญา เพื่อจะได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งในบทนี้จะได้อธิบายในเรื่องดังกล่าว

๑. การแจ้งความ

๑.๑ การแจ้งความที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญา

กรณีดังกล่าว สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค. ๕๖ ไว้เป็นแนวทางปฏิบัติในบทที่ ๒ การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา ข้อ ๑.๑.๒ เมื่อมีผู้มาแจ้งความที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญา และผู้แจ้งมีความประสงค์จะแจ้งไว้เป็นหลักฐานเพื่อประกอบการยืนยัน รับรอง หรือตรวจสอบให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องบันทึกคำแจ้งความนั้นในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน ส่วนการแจ้งเอกสารหายให้บันทึกการรับแจ้งไว้ในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเอกสารหายซึ่งในการบันทึกเกี่ยวกับทรัพย์หรือบุคคลมีประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ ๑๔ เรื่อง การออกตำหนิรูปพรรณบุคคลและทรัพย์ บทที่ ๒ เรื่อง การออกตำหนิรูปพรรณทรัพย์หายและได้คืน และบทที่ ๓ เรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายและพลัดหลงวางแนวทางการปฏิบัติให้กับพนักงานสอบสวนไว้แล้ว

ปัจจุบันการแจ้งความในส่วนนี้ได้อำนวยความสะดวกมากขึ้นโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้นำระบบ CRIMES มาใช้ในงานรับแจ้งความ ทำให้การบริการให้กับประชาชนเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็วขึ้น และเพื่อความสะดวกรวดเร็วถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบราชการให้ประชาสัมพันธ์แนะนำให้ประชาชนเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมาติดต่อประกอบการแจ้งความต่าง ๆ ดังนี้

(๑) แจ้งความเอกสารสำคัญหาย

ตัวอย่างเช่น ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ จักรยานยนต์ โฉนดที่ดิน ใบสำคัญต่าง ๆ หาย ฯลฯ ซึ่งในกรณีนี้ผู้แจ้งสามารถยื่นคำร้องแจ้งว่าเอกสารดังกล่าวหายต่อสถานีตำรวจท้องที่ที่เกิดเหตุ จากนั้นพนักงานสอบสวนจะตรวจสอบว่าเรื่องดังกล่าวเป็นจริงหรือไม่แล้วลงประจำวันรับแจ้งเอกสารหาย พร้อมทั้งออกหลักฐานการแจ้งความเอกสารหายเพื่อให้ผู้แจ้งนำไปยังหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสำหรับดำเนินการต่อไป

(๒) แจ้งความคนหายพลัดหลงกรณีมีคนหายพลัดหลง ผู้ปกครอง ญาติหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนในทันทีหรือไม่ต้องรอให้ถึง ๒๔ ชั่วโมง ดังที่มักจะมีการเข้าใจคลาดเคลื่อนกัน โดยผู้แจ้งความควรเตรียมหลักฐานเพื่อประกอบการติดตามสืบหาคนหายพลัดหลง

(๒.๑) หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อพนักงานสอบสวน ได้แก่

(๒.๑.๑) บัตรประจำตัวผู้หายหรือสำเนาบัตรที่ถ่ายเก็บไว้ (ถ้ามี)

(๒.๑.๒) สำเนาทะเบียนบ้านผู้หาย

(๒.๑.๓) ภาพถ่ายคนหาย (เป็นภาพถ่ายปัจจุบัน)

(๒.๑.๔) ใบสำคัญทางราชการ เช่น ใบเกิด ใบสำคัญทหาร (ใบกองเกิน ใบกองหนุน)

(๒.๒) ขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานสอบสวน

(๒.๒.๑) เมื่อมีผู้มาแจ้งความเกี่ยวกับคนหายหรือพลัดหลง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับแจ้งความรีบรับแจ้งลงรายงานประจำวัน จดตำหนิรูปพรรณ กรอกข้อความลงในรายงานแบบแจ้งรูปพรรณคนหาย พร้อมซักถามสาเหตุการหายให้ได้ความละเอียดชัดเจน

(๒.๒.๒) รีบแจ้งเหตุไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ประกาศทางสื่อสารมวลชน

(๒.๒.๓) ออกรายงานตำหนิรูปพรรณคนหาย พร้อมด้วยรูปถ่าย(ถ้ามี) ส่งไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรเพื่อประกาศสืบหาโดยเร็ว และเก็บรวมเรื่องไว้ที่หน่วยรับแจ้ง

(๒.๒.๔) ประกาศสืบหาคนหายทุกฉบับที่ได้มีการออกประกาศสืบหาตัวนั้น ให้หัวหน้าหน่วยที่ได้รับประกาศ แจ้งให้ตำรวจในปกครองทราบ แล้วปิดประกาศไว้ที่หน่วยงานหรือตู้ยามตลอดจนที่สาธารณะหรือที่ชุมชน เช่น สถานีรับส่งผู้โดยสาร หรือเรือ เป็นต้น

(๒.๒.๕) ให้หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมายให้ตำรวจคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบในการสืบสวนติดตามตัวคนหาย โดยให้ไปรู้จักกับบ้านผู้แจ้งหรือผู้ปกครองคนหายและเยี่ยมเยียนเป็นระยะ ๆ

(๒.๒.๖) ระหว่างที่สถานีตำรวจต่าง ๆ รับแจ้งคนหายไว้นั้น ให้กำชับผู้แจ้งด้วยว่าหากได้ตัวคนหายคืนเมื่อใดให้รีบแจ้งถอนคืนโดยเร็ว และเมื่อได้รับแจ้งถอนคืนแล้วให้สถานีที่รับแจ้งทำการรับแจ้งถอนคืนไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร เพื่อถอนประกาศสืบหาและระงับการสืบหา

(๒.๒.๗) ให้ดำเนินการตามระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ ตร.สั่งการไว้

(๓) แจ้งความรถหรือเรือหายกรณีที่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือเรือ ตลอดจนยานพาหนะอื่นใดหาย เจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ควรเป็นผู้ไปแจ้งความด้วยตนอง แต่หากไม่สามารถมาแจ้งความได้ด้วยตนเองอาจมอบอำนาจให้ผู้อื่นมาแจ้งความก็ได้

(๓.๑) หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อพนักงานสอบสวนได้แก่

(๓.๑.๑) ใบทะเบียนรถยนต์ รถจักรยานยนต์หรือพาหนะอื่น ๆ ที่หาย

(๓.๑.๒) ใบรับเงินหรือสัญญาซื้อขายเท่าที่มี

(๓.๑.๓) ถ้าเป็นตัวแทนห้างร้าน บริษัท ผู้ไปแจ้งความควรมีหนังสือมอบอำนาจจากเจ้าของหรือผู้จัดการของห้างร้าน บริษัทนั้น ๆ ไป รวมทั้งหนังสือรับรองบริษัทด้วย

(๓.๑.๔) หนังสือคู่มือประจำตัวรถที่ทางบริษัทห้างร้านออกให้ ถ้าไม่มีก็ให้จำสีรถ แบบยี่ห้อ หมายเลขประจำเครื่องและตัวรถไปด้วย (ถ้ามี)

(๓.๑.๕) หากมีภาพถ่ายรถหรือเรือที่หายให้นำไปด้วย

(๓.๒) ขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานสอบสวน

(๓.๒.๑) กรณีที่ทรัพย์หายไป โดยแน่ใจว่ามิใช่เนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา เช่น ลืมทิ้งไว้ หรือตกหล่นระหว่างเดินทาง เป็นต้น ให้สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่ได้รับแจ้งรายงานด้วยแบบรูปพรรณของหายและได้คืน แบบ วท.๑๑ - ต.๓๒๕ การออกแบบตำหนิรูปพรรณให้ส่งจากสถานีตำรวจหรือหน่วยงานเจ้าของคดีภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาที่ได้รับแจ้ง หรือได้ทราบการถูกประทุษร้ายหรือหายสุดแต่จะได้รับทราบอย่างใดก่อน

(๓.๒.๒) การจดตำหนิรูปพรรณทรัพย์หายทุกชนิด ให้จดให้ละเอียดพอที่จะให้บุคคลซึ่งมิใช่เจ้าของวินิจฉัยได้ว่า เป็นทรัพย์ที่หายไปใช่หรือไม่ ในเมื่อได้ไปพบทรัพย์นั้น และในกรณีที่ทรัพย์หายเป็นทรัพย์ที่ต้องจดทะเบียน เช่น รถจักรยานยนต์ รถยนต์ ให้คัดสำเนาทรัพย์นั้น ๆ แนบไปพร้อมกับตำหนิรูปพรรณ ถ้าเห็นว่าเท่าที่จดรูปพรรณไว้ยังไม่ชัดเจนพอ ก็ต้องสอบถามถึงตำหนิสำคัญของสิ่งนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในบางกรณีจะเขียนรูปภาพ สิ่งของหายประกอบไว้ด้วยก็ได้

(๓.๒.๓) การจดตำหนิรูปพรรณเรือ ต้องให้ทราบว่าเป็นเรือชนิดใด กว้าง ยาว เท่าใด บรรทุกของหรือคนเท่าใด ตำหนิสำคัญเช่น รอยแตก เรือชื่อว่าอย่างไร ทาสีอะไร ถ้ามีโซ่ร้อยให้บอกลักษณะของโซ่มาด้วยว่า โซ่ขนาดใด ยาวเท่าไร เลขทะเบียนเท่าใด การจดเลขหมายทะเบียนเรือเขียนตัวอักษรกำกับไว้ด้วย

(๔) แจ้งความอาวุธปืนหายกรณีที่อาวุธปืนหายเจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ควรเป็นผู้ไปแจ้งความด้วยตนเอง แต่หากไม่สามารถมาแจ้งความได้ด้วยตนเองสามารถมอบอำนาจให้ผู้อื่นมาแจ้งความก็ได้

(๔.๑) หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อพนักงานสอบสวน ได้แก่

(๔.๑.๑) ทะเบียนใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป.๔)

(๔.๑.๒) ใบเสร็จรับเงินที่บริษัทห้างร้านขายปืนออกให้ (ถ้ามี)

(๔.๑.๓) ภาพถ่ายปืนที่หาย (ถ้ามี)

(๔.๒) ขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานสอบสวน

(๔.๒.๑) กรณีที่ทรัพย์หายไป โดยแน่ใจว่ามิใช่เนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา เช่น ลืมทิ้งไว้ หรือตกหล่นระหว่างเดินทาง เป็นต้น ให้สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่ได้รับแจ้งรายงานด้วยแบบรูปพรรณของหายและได้คืน แบบ วท.๑๑ - ต.๓๒๕ การออกแบบตำหนิรูปพรรณให้ส่งจากสถานีตำรวจหรือหน่วยงานเจ้าของคดีภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาที่ได้รับแจ้ง หรือได้ทราบการถูกประทุษร้ายหรือหายสุดแต่จะได้รับทราบอย่างใดก่อน

(๔.๒.๒) การจดตำหนิรูปพรรณทรัพย์หายทุกชนิด ให้จดให้ละเอียดพอที่จะให้บุคคล ซึ่งมิใช่เจ้าของวินิจฉัยได้ว่า เป็นทรัพย์ที่หายไปใช่หรือไม่ ในเมื่อได้ไปพบทรัพย์นั้น และในกรณีที่ทรัพย์หายเป็นทรัพย์ที่ต้องจดทะเบียน เช่น ปืน ให้คัดสำเนาทรัพย์นั้น ๆ แนบไปพร้อมกับตำหนิรูปพรรณ ถ้าเห็นว่าเท่าที่จดรูปพรรณไว้ยังไม่ชัดเจนพอ ก็ต้องสอบถามถึงตำหนิสำคัญของสิ่งนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในบางกรณีจะเขียนรูปภาพ สิ่งของหายประกอบไว้ด้วยก็ได้

(๔.๒.๓) การจดตำหนิรูปพรรณอาวุธปืน ต้องให้ทราบเครื่องหมายและตำหนิสำคัญตามใบอนุญาตชนิดปืนเป็นชนิดใด ใช้กระสุนกี่นัด ปืนสั้นหรือยาว ขนาดเท่าใด เลขหมายที่จดจดตรงไหน เท่าใด ด้ามปืนเป็นอย่างไร

(๕) แจ้งความทรัพย์สินหายกรณีที่ทรัพย์สินหายเจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ควรเป็นผู้ไปแจ้งความด้วยตนเอง แต่หากไม่สามารถมาแจ้งความได้ด้วยตนเองอาจมอบอำนาจให้ผู้อื่นมาแจ้งความก็ได้

(๕.๑) หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อพนักงานสอบสวน ได้แก่

(๕.๑.๑) ใบเสร็จรับเงินซื้อขายหรือหลักฐานการแสดงการซื้อขายทรัพย์สินนั้น

(๕.๑.๒) รูปพรรณทรัพย์สินนั้น ๆ เช่น หมายเลขเครื่อง เป็นต้น (ถ้ามี)

(๕.๑.๓) ตำหนิหรือลักษณะพิเศษต่าง ๆ

(๕.๑.๔) เอกสารสำคัญต่าง ๆ เท่าที่มี

(๕.๑.๕) ภาพถ่ายของทรัพย์สินที่หาย (ถ้ามี)

(๕.๒) ขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานสอบสวน

(๕.๒.๑) กรณีที่ทรัพย์หายไป โดยแน่ใจว่ามิใช่เนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา เช่น ลืมทิ้งไว้ หรือตกหล่นระหว่างเดินทาง เป็นต้น ให้สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่ได้รับแจ้งรายงานด้วยแบบรูปพรรณของหายและได้คืน แบบ วท.๑๑ - ต.๓๒๕ การออกแบบตำหนิรูปพรรณให้ส่งจากสถานีตำรวจหรือหน่วยงานเจ้าของคดีภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาที่ได้รับแจ้ง หรือได้ทราบการถูกประทุษร้ายหรือหายสุดแต่จะได้รับทราบอย่างใดก่อน

(๕.๒.๒) การจดตำหนิรูปพรรณทรัพย์หายทุกชนิด ให้จดให้ละเอียดพอที่จะให้บุคคลซึ่งมิใช่เจ้าของวินิจฉัยได้ว่า เป็นทรัพย์ที่หายไปใช่หรือไม่ ในเมื่อได้ไปพบทรัพย์นั้น และในกรณีที่ทรัพย์หายเป็นทรัพย์ที่ต้องจดทะเบียน ก็ให้คัดสำเนาทรัพย์นั้น ๆ แนบไปพร้อมกับตำหนิรูปพรรณ ถ้าเห็นว่าเท่าที่จดรูปพรรณไว้ยังไม่ชัดเจนพอ ก็ต้องสอบถามถึงตำหนิสำคัญของสิ่งนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในบางกรณีจะเขียนรูปภาพ สิ่งของหายประกอบไว้ด้วยก็ได้ นอกจากนั้นการจดน้ำหนัก เงิน ทอง นาก หรือโลหะอย่างอื่น ให้จดเป็นมาตราเมตริก น้ำหนัก ๑ บาท เท่ากับ ๑๕ กรัม น้ำหนักเพชรให้จดเป็นกะรัต

(๕.๒.๓) การจดตำหนิรูปพรรณแหวน ควรให้ทราบว่า เรือนแหวนทำเป็นเรือนชนิดใด ทำด้วยโลหะอะไร รูปพรรณแหวน กลม รี อย่างไร ประดับด้วยเพชรลูกหรือเพชรซีก น้ำเพชรสีอะไร เพชรมีลักษณะกลมหรือยาวรี มีรอยแตกร้าวหรือไม่ เม็ดเดียวหรือหลายเม็ด ๆ ละกี่กะรัต ประดับด้วยพลอย ต้องรู้ว่าเป็นพลอยชนิดไร เช่น ทับทิม ต้องรู้ว่าเป็นทับทิมชนิดไหน รูปร่างอย่างไร เป็นรูปหลังเบี้ยหรือเจียระไน น้ำสีอะไรอ่อนแก่อย่างไร แตกร้าวตรงไหนหรือไม่ เป็นทับทิมแท้ หรือทับทิมชนิดที่เรียกว่าพลอยหุง น้ำเพชรคะเนเท่าใด

(๕.๒.๔) การจดตำหนิรูปพรรณสร้อย ต้องให้ปรากฏว่าเป็นสร้อยข้อมือหรือสร้อยคอ หรือสร้อยสำหรับใช้การอย่างไร มีรูปพรรณสัณฐานเรียกกันว่าอย่างไร หรือคล้ายกับรูปสิ่งของอย่างไร ทำด้วย ทอง นาก เงิน หรือสิ่งของอะไร น้ำหนักเท่าใดและที่สร้อย มีอักษรภาษาใด อยู่ตรงไหน เป็นยี่ห้อช่างทอง หรือเป็นอักษรที่เจ้าของขีดเขียนไว้ประการใด ถ้ามีรอยขาดหรือต่อ ต้องรู้ว่ามีอยู่ตรงไหน ถ้ามีเพชรหรือพลอยฝังต้องเขียนให้ชัดเจน

(๕.๒.๕) นาฬิกา ต้องปรากฏว่าเรือนทำด้วยอะไร หรือเรือนมีลวดลายหรือเกลี้ยงลงยาหรือฝังเพชรที่ใดบ้าง เครื่องชนิดใด เรือนเล็กโตขนาดไหน ถ้าเรือนทองเป็นทองหนักกี่กรัม ยี่ห้ออะไร หมายเลขประจำเรือนนาฬิกาเท่าไรอยู่ตรงไหน มีรอยบุบ หรือรอยขีดตรงไหนเป็นชนิดฝาปิดหรือเปิด ถ้าเป็นชนิดฝาเปิดกระจกเป็นวงเล็กบอกชั่วโมงข้างนอกและข้างในฝาประการใด แม้มีสร้อยและล็อกเกตต้องแจ้งลักษณะให้ทราบโดยละเอียด

(๕.๒.๖) ต่างหู ต้องให้ปรากฏว่า เรียกชื่ออย่างไร หรือคล้ายอะไร ทำด้วยทอง นาก เงิน หรืออะไร ถ้ามีเพชร พลอย ฝัง ต้องให้ได้ความละเอียดด้วย

ในกรณีที่การที่บุคคลสูญหายพลัดหลง เกิดจากการกระทำทางอาญา เช่น ถูกลักพาตัว หรือทรัพย์สิน เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ อาวุธปืน สร้อย แหวน นาฬิกา ฯลฯ หรือทรัพย์สินอื่นใดถูกประทุษร้ายไป ซึ่งมีความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ในกรณีนี้การรักษาสถานที่เกิดเหตุเป็นสิ่งสำคัญ ให้มีการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ให้คงสภาพเช่นเดิม อย่าให้มีการเคลื่อนย้าย ทำลาย จนกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเข้ามาดำเนินการ

๑.๒ การแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญา

กรณีดังกล่าว มีปรากฏเหตุการณ์หลายครั้งที่ประชาชนบางคนไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อร้องทุกข์กล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิดทางอาญาและทำให้ผู้แจ้งได้รับความเสียหาย ต้องการที่จะร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวน แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่าไม่เป็นความผิดทางอาญาหรือหากเห็นความผิดทางอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้ก็ไม่ใช่ผู้เสียหาย ทำให้เกิดความขัดแย้งและเกิดการร้องเรียนขึ้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค. ๕๖ ไว้เป็นแนวทางปฏิบัติแล้ว ดังนี้

ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค. ๕๖ ได้วางแนวทางปฏิบัติในบทที่ ๒ การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญาข้อ ๑.๑.๓ เมื่อมีผู้มาแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญา ให้พนักงานสอบสวนทุกนายพึงระลึกอยู่เสมอว่า ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนได้และพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษตามกฎหมาย ไม่ว่าเหตุจะเกิดหรืออ้างหรือเชื่อว่าเกิดภายในเขตอำนาจการสอบสวนของตนหรือไม่ก็ตาม ห้ามปฏิเสธว่าเหตุมิได้เกิดในเขตอำนาจของตน และดำเนินการดังนี้

๑. กรณีการแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญา ซึ่งมิได้เกิดในเขตอำนาจของตนหรือที่เกิดนอกราชอาณาจักร ให้รับแจ้งความโดยลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีไว้ หลังจากนั้นให้ส่งเรื่องไปยังพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการสอบสวนต่อไป เป็นไปตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ข้อ ๑.๑.๓.๑ วรรคสอง

๒. กรณีการแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญาซึ่งเกิดหรืออ้างหรือเชื่อว่าเกิดในเขตอำนาจของตน แต่ผู้เสียหายขอความช่วยเหลือแต่ไม่ยอมร้องทุกข์ตามระเบียบหรือคดีความผิดต่อส่วนตัวและคู่กรณีได้เจรจายอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายก่อนที่จะมีการรับคำร้องทุกข์ตามระเบียบหรือกรณีอื่น ๆ พนักงานสอบสวนไม่ต้องทำสำนวนการสอบสวน แต่ให้ลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีพร้อมทั้งบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการรับแจ้งความไว้ในสมุดสารบบการรับแจ้งความเกี่ยวกับคดีอาญาโดยไม่สอบสวน เป็นไปตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ข้อ ๑.๑.๓.๒

๑.๓ การแจ้งความที่ไม่แน่ชัดว่าเป็นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษหรือเป็นเรื่องทางแพ่ง

กรณีดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามขั้นตอนคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ข้อ ๑.๑.๕ ดังนี้

๑. บันทึกการรับแจ้งความไว้ในประจำวันเกี่ยวกับคดี แล้วรีบเสนอเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวน พิจารณาสั่งภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่บันทึกการรับแจ้งความไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี

๒. กรณีผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยงานพิจารณาวินิจฉัยสั่งการแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องในทางแพ่ง ให้ชี้แจงทำความเข้าใจผู้แจ้งความทราบและลงประจำวันเกี่ยวกับคดี พร้อมให้ผู้แจ้งความลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

๓. กรณีผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยพิจารณาวินิจฉัยสั่งการแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องในทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินหรือความผิดต่อส่วนตัว ก็ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

๒. การร้องทุกข์

การร้องทุกข์เป็นเงื่อนไขหนึ่งเกี่ยวกับอำนาจของพนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนก็ต่อเมื่อการร้องทุกข์เข้าลักษณะตามรูปแบบของคำร้องทุกข์ ส่วนกรณีความผิดอาญาต่อแผ่นดินนั้น พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนตามกฎหมาย ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

๒.๑ ความหมายของคำร้องทุกข์

คำร้องทุกข์หมายความถึงการที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้นจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายและการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๗)

๒.๒ หลักเกณฑ์ของคำร้องทุกข์

๑. ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
๒. ว่ามีความผิดเกิดขึ้นจะรู้ตัวผู้กระทำผิดหรือไม่ก็ตาม
๓. ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย
๔. มีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ

๒.๓ ผู้มีอำนาจรับคำร้องทุกข์

๑. พนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓
๒. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ (ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๔)

๓. พนักงานสอบสวนท้องที่อื่นที่ไม่มีเขตอำนาจ ซึ่งรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในความผิดอาญาซึ่งมิได้เกิดในเขตอำนาจของตนหรือที่เกิดนอกราชอาณาจักร หลังจากรับคำร้องทุกข์ไว้แล้วให้ส่งเรื่องไปยังพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการสอบสวนต่อไป ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๑.๑.๓.๑ วรรคสอง ถือเป็นกรณีตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๔ ตามข้อ ๓.๒

๒.๔ วิธีการร้องทุกข์ มี ๒ วิธี

๑. ร้องทุกข์ด้วยปากหรือวาจา

๒. ร้องทุกข์เป็นหนังสือ

๒.๕ ข้อความของการร้องทุกข์

๑. ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์

๒. ลักษณะแห่งความผิด

๓. พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง

๔. ความเสียหายที่ได้รับ

๕. ชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้

๒.๖ การร้องทุกข์ด้วยปาก พนักงานสอบสวนต้องบันทึกรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้

๑. วันเดือนปีที่ร้องทุกข์

๒. ให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อ

๓. ให้พนักงานสอบสวนลงลายมือชื่อ

๒.๗ การร้องทุกข์ด้วยหนังสือต้องมีรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้

๑. วันเดือนปีที่ร้องทุกข์

๒. ลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์

๒.๘ คำร้องทุกข์ตามระเบียบ ประกอบด้วย

๑. ผู้ร้องทุกข์ต้องมีอำนาจร้องทุกข์

๒. ต้องร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจรับคำร้องทุกข์

๓. ต้องร้องทุกข์โดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ

๔. ต้องร้องทุกข์ตามแบบวิธีการร้องทุกข์

๕. ต้องร้องทุกข์ภายในกำหนดอายุความร้องทุกข์

๒.๙ การแก้คำร้องทุกข์

หมายถึงการแก้ไขเพิ่มเติมหรือตัดทอนข้อความในคำร้องทุกข์โดยปกติ เป็นการแก้ข้อความในลักษณะที่สาระสำคัญของคำร้องทุกข์ยังคงอยู่ เช่น การแก้ราคาทรัพย์ที่เสียหาย การให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติการณ์ต่างๆ ที่ความผิดกระทำลงให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ถ้าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือตัดทอนข้อความในลักษณะที่ทำให้คำร้องทุกข์ขาดสาระสำคัญที่จะเป็นคำร้องทุกข์โดยสิ้นเชิงหรือเกี่ยวกับการกระทำผิดฐานหนึ่งหรือผู้กระทำผิดคนใดคนหนึ่งน่าจะถือว่าเป็นการถอนคำร้องทุกข์ในเรื่องนั้น ข้อหานั้นหรือผู้กระทำผิดคนนั้น

๒.๑๐ การถอนคำร้องทุกข์

หมายถึงการที่ผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีที่ได้ร้องทุกข์ไว้ทั้งเรื่องหรือเฉพาะการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง (ถ้าเป็นการร้องทุกข์ในการกระทำผิดหลายฐาน) หรือเฉพาะผู้กระทำผิดคนใดคนหนึ่ง (ถ้าเป็นการกล่าวหาผู้กระทำผิดหลายคน)

การถอนคำร้องทุกข์ต้องกระทำโดยชัดแจ้งคือทำเป็นคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์โดยตรงต่อเจ้าพนักงานหรือศาล แต่ถ้าผู้เสียหายร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมหรือตัดทอนข้อความแสดงให้เห็นว่าตนไม่ติดใจดำเนินคดีเรื่องนั้น ข้อหาหรือผู้กระทำผิดคนนั้นถือว่าเป็นการถอนคำร้องทุกข์ด้วย

หลักเกณฑ์การถอนคำร้องทุกข์

๑) การถอนคำร้องทุกข์สามารถกระทำได้ทุกคดี ทั้งความผิดอาญาแผ่นดินหรือความผิดอันยอมความไม่ได้และความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้

๒) “ผู้เสียหาย” เท่านั้นจึงจะมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์

๓) ถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลก็ได้

๔) ต้องถอนคำร้องทุกข์โดยมีเจตนาจะไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

๕) ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ก่อนคดีจะถึงที่สุด

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- การแก้หรือถอนคำร้องทุกข์เป็นสิทธิชนิดหนึ่งของผู้ร้องทุกข์ (ฎ.๒๐๖/๒๔๘๘) ทั้งยังตกทอดไปยังทายาทได้ (ฎ.๑๑/๒๕๑๘) และโดยที่กฎหมายมิได้กำหนดเงื่อนไขไว้แต่อย่างใด เจ้าพนักงานผู้รับคำร้องขอให้แก้หรือถอนคำร้องทุกข์จะปฏิเสธการขอแก้หรือขอถอนไม่ได้ทั้งฝ่ายผู้ต้องหาก็จะคัดค้านไม่ได้

- ผู้ร้องทุกข์จะแก้หรือถอนคำร้องทุกข์เมื่อใดก็ได้ ผู้ร้องทุกข์อาจถอนคำร้องทุกข์ได้จนกว่าคดีถึงที่สุด (ฎ.๒๘๔-๒๕๕/๒๕๓๘)

- การถอนคำร้องทุกข์ตามมาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง จะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุด แม้คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ก็ตามและจะถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลก็ได้ (ฎ.๑๕๐๕/๒๕๔๒)

๒.๑๑ ผลของการถอนคำร้องทุกข์

๑) ความผิดต่อส่วนตัวสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒)

๒) ความผิดต่ออาญาแผ่นดินไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวนคดีนั้นหรือพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีนั้นต่อไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๖ วรรคสอง เพราะแม้ไม่มีคำร้องทุกข์ก็สามารถสอบสวนได้อยู่แล้วตามมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- ความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ เป็นความผิดต่อส่วนตัวตราบใดที่คดียังไม่ถึงที่สุด โจทก์ร่วมจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้เมื่อโจทก์ร่วมถอนคำร้องทุกข์สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒) (ฎ.๑๑๘๙/๒๕๔๗)

- พนักงานสอบสวนที่รับคำร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นคนละกรณีกัน (ฎ.๒๙๗๔/๒๕๑๖)

- ถอนคำร้องทุกข์ไปแล้วต่อมาจะขอถอนคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ที่ถอนไปแล้วนั้นอีกไม่ได้ เพราะสิทธินำคดีอาญาไปฟ้องระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒) แล้ว (คำสั่งคำร้องที่ ๑๖๘๑-๑๖๘๒/๒๕๔๕)

- การถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานอัยการศาลก็ชอบที่จะจำหน่ายคดีได้เพราะสิทธิที่จะนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป (ฎ.๑๕๐๕/๒๕๔๒)

- การถอนคำร้องทุกข์เป็นสิทธิซึ่ง ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ร้องทุกข์ที่จะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ สิทธิถอนคำร้องทุกข์ในความผิดฐานยักยอกถือเป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน กรณีผู้ร้องทุกข์ตายสิทธิดังกล่าวย่อมตกทอดแก่ทายาทเมื่อได้ความตามคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ว่าบรรดาทายาททุกคนของผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีแก่จำเลยอีกต่อไปและขอถอนคำร้องทุกข์ ดังนั้นผู้ร้องในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้เสียหายซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายสิทธิถอนคำร้องทุกข์ได้ แม้คดีอยู่

ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาและเมื่อมีการถอนคำร้องทุกข์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้วสิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๕ (๒) (ฎ.๓๓๒/๒๕๕๕)

- จำเลยหลอกผู้เสียหายเพื่อจะส่งไปทำงานต่างประเทศต่อมาจำเลยได้ชดใช้เงินค่าเสียหายให้กับภริยาของผู้เสียหายลงชื่อรับเงินไว้และไม่ติดใจดำเนินคดีจำเลยทั้งทางแพ่งและทางอาญา แม้จะเป็นภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้เสียหายก็ไม่มีอำนาจจัดการแทนสามีซึ่งเป็นผู้เสียหายได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๔, ๕, ๖ บันทึกหลักฐานการรับเงินจากจำเลยดังกล่าวไม่มีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดฐานฉ้อโกงของจำเลยระงับไปแต่อย่างใด (ฎ.๕๑๒๖/๒๕๔๙)

- หนังสือรับสภาพหนี้มีใจความว่าจำเลยยอมรับว่าเป็นหนี้ผู้เสียหายเนื่องจากได้กระทำทุจริตยักยอกเงินค่าไม้และวัสดุก่อสร้างของผู้เสียหายไปเป็นเงินจำนวน ๒๖๐,๕๙๗.๘๐ บาท จำเลยตกลงชำระหนี้ให้แก่ผู้เสียหายจำนวน ๓ งวด พร้อมระบุจำนวนที่ชดใช้แต่ละงวดว่าเป็นเงินจำนวนเท่าใด หากผิดนัดงวดหนึ่งงวดใดถือว่าผิดนัดทั้งหมดและยินยอมให้ผู้เสียหายเรียกเงินส่วนที่เหลือพร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๐ และยินยอมให้แจ้งความดำเนินคดีฐานทุจริตยักยอกเงินของผู้เสียหายดังนี้ ข้อตกลงหนังสือรับสภาพหนี้ดังกล่าวเป็นข้อตกลงที่จำเลยรับว่าเป็นหนี้ผู้เสียหายในจำนวนที่จำเลยยักยอกไปและจะชดใช้หนี้ให้ผู้เสียหายโดยวิธีการผ่อนชำระเท่านั้นซึ่งมีผล “ทางแพ่งและเป็นสิทธิทางแพ่งที่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องให้จำเลยชำระหนี้เท่านั้น หนังสือรับสภาพหนี้ดังกล่าวไม่มีข้อความใดที่แสดงว่าผู้เสียหายตกลงยินยอมสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาแก่จำเลย” กรณีจึงยังถือไม่ได้ว่าเป็นการยอมความกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒) ที่จะทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป (ฎ.๒๗๐/๒๕๕๘)

- ความผิดฐานกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครอบครัวตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔ วรรคหนึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา ๔ วรรคสองตอนต้นเมื่อผู้เสียหายยื่นคำร้องว่าไม่ประสงค์หรือติดใจดำเนินคดีแก่จำเลยอีกต่อไปพอแปลความได้ว่าเป็นการยอมความโดยถูกต้องตามกฎหมายสิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องในความผิดฐานดังกล่าวซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ย่อมระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒) (ฎ.๑๕๖๖๗/๒๕๕๘)

๒.๑๒ การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์

การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์หมายถึงการที่ผู้เสียหายซึ่งมีอำนาจร้องทุกข์ตามกฎหมายได้มอบหมายให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้เสียหายมาร้องทุกข์แทนตนจึงเห็นได้ว่าผู้มอบอำนาจให้ร้องทุกข์จะต้องเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย ส่วนผู้รับมอบอำนาจนั้นเป็นบุคคลอื่นที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้เสียหาย

ถ้าผู้มอบอำนาจมิใช่ผู้เสียหาย การมอบอำนาจให้มาร้องทุกข์นั้นย่อมไม่ทำให้ผู้รับมอบอำนาจมีอำนาจร้องทุกข์

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มอบอำนาจกับผู้รับมอบอำนาจ เป็นไปตามบทบัญญัติ ป.พ.พ. บรรพ ๓ เอกเทศสัญญา ลักษณะ ๖ ว่าด้วยตัวแทน และแม้ว่าใบมอบอำนาจไม่ปิดอากรแสตมป์ก็สามารถใช้ในการดำเนินคดีอาญาได้ แต่หากจะดำเนินคดีแพ่ง ต้องปิดอากรแสตมป์ด้วย มิฉะนั้นจะไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานตามประมวลรัษฎากร มาตรา ๑๑๘ ซึ่งตามประมวลรัษฎากร มาตรา ๑๒๔ ผู้มีหน้าที่เสียอากรหรือขีดฆ่าแสตมป์เพิกเฉยหรือปฏิเสธไม่เสียอากรหรือไม่ขีดฆ่าแสตมป์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท ดังนั้น พนักงานสอบสวนจึงมีหน้าที่ตรวจสอบการปิดอากรแสตมป์ในใบมอบอำนาจอันเป็นการเสียภาษีประเภทอากรแสตมป์

การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์คดีความผิดอันยอมความได้นั้น ถ้าในหนังสือมอบอำนาจระบุเจาะจงให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาคนใดในหลายคนพนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจทำการสอบสวนดำเนินคดีเฉพาะแก่ผู้ต้องหาที่ผู้เสียหายประสงค์จะดำเนินคดีตามที่มอบอำนาจเท่านั้น แต่ถ้าใน

หนังสือมอบอำนาจมิได้ระบุจำกัดอำนาจของผู้รับมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ไว้ ผู้รับมอบอำนาจย่อมมีอำนาจร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาในคดีนั้นได้ทุกคน

ถ้าในหนังสือมอบอำนาจมิได้ระบุมอบอำนาจให้ทำการจำหน่ายสิทธิหรือระงับคดีผู้รับมอบอำนาจจะมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความในคดีนั้นด้วยตนเองโดยไม่ได้รับความยินยอมหรือรับมอบอำนาจจากผู้เสียหายไม่ได้เพราะอำนาจที่รับมอบมามีขอบเขตจำกัดเฉพาะการให้ใช้สิทธิคือร้องทุกข์ดำเนินคดี แต่มิได้มอบให้ทำการจำหน่ายหรือระงับสิทธิคือถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความในคดีแต่อย่างใด

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- การร้องทุกข์มอบอำนาจให้ร้องทุกข์แทนกันได้ (ฎ.๗๕๕/๒๕๐๒ ป.)
- มอบอำนาจช่วงให้ไปร้องทุกข์ได้แต่ในหนังสือมอบอำนาจนั้นต้องระบุว่าให้มอบอำนาจช่วงได้ด้วย (ฎ.๓๗๖/๒๕๔๗)
- การมอบอำนาจให้ไปร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้จัดการนิติบุคคลจะต้องระบุให้ชัดเจนว่ามอบอำนาจให้ไปดำเนินคดีกับใครในฐานะส่วนตัวหรือฐานะนิติบุคคล (ฎ.๕๔๑๐/๒๕๔๖)
- การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ไม่จำเป็นต้องลงลายมือชื่อผู้รับมอบอำนาจ (ฎ.๑๑๙๗/๒๕๔๑)
- มอบอำนาจให้ฟ้องคดีเกี่ยวกับเช็คได้ทุกศาลเป็นการมอบอำนาจให้ฟ้องไม่ถือว่าเป็นการมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ (ฎ.๖๑๐/๒๕๑๕)
- ธนาคารเป็นผู้เสียหายมอบอำนาจให้ไปร้องทุกข์ต่อมาผู้มอบอำนาจตายหนังสือมอบอำนาจนั้นก็ยังใช้ได้ (ฎ.๑๔๖๒-๑๔๖๓/๒๕๒๓)

ข้อสังเกต

๑. การร้องทุกข์ความผิดต่อแผ่นดินสามารถร้องทุกข์ได้ภายในอายุความฟ้องคดีตามอัตราโทษของความผิดในแต่ละคดีตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕

๒. การร้องทุกข์ความผิดต่อส่วนตัวต้องร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนนับแต่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ แต่ต้องอยู่ภายในอายุความฟ้องตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- ความผิดต่อส่วนตัวแม้ไม่ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนฟ้องเองต่อศาลได้ แต่ต้องฟ้องภายในอายุความร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน ถ้าได้ฟ้องต่อศาลภายในกำหนด ๓ เดือนแล้วไม่ต้องคำนึงว่าการร้องทุกข์นั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (ฎ.๓๖๕๕/๒๕๔๓)
- กฎหมายอาญาไม่ได้บัญญัติถึงวิธีการกำหนดนับระยะเวลาร้องทุกข์และฟ้องร้องไว้จึงต้องกำหนดนับระยะเวลาตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๑ ถึงมาตรา ๑๙๓/๘ (ฎ.๒๘๔-๒๘๕/๒๕๐๗)
- การร้องทุกข์หาจำต้องระบุรายละเอียดในขณะร้องทุกข์แต่อย่างใดไม่ แต่เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะสอบสวนต่อไป แม้รายละเอียดในการร้องทุกข์จะแตกต่างกับคำบรรยายฟ้องไปบ้างก็ไม่ทำให้การร้องทุกข์เป็นไม่ชอบ (ฎ.๓๙๖๖/๒๕๓๔)
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยไม่ใช่พนักงานสอบสวนและพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามมาตรา ๒(๑๖) และมาตรา ๒(๑๗) จึงไม่มีอำนาจรับคำร้องทุกข์คดีอาญาได้ (ฎ.๑๒๒๖/๒๕๐๓)
- ทำหนังสือร้องเรียนต่อผู้บังคับการกองปราบปราม กองบัญชาการสอบสวนกลาง ขอให้ดำเนินคดีกับจำเลยถือว่าเป็นการร้องทุกข์แล้ว (ฎ.๒๔๔/๒๕๐๗ ป.)

- ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๔ มิได้บังคับให้ร้องทุกข์เฉพาะต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนเท่านั้น ดังนั้นพนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งซึ่งแม้จะมิได้มีอำนาจทำการสอบสวนในคดีนั้นเลยก็มีอำนาจรับคำร้องทุกข์ได้ (ฎ.๒๙๗๔/๒๕๑๖)

- ผู้ร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่ผู้รับคำร้องทุกข์อาจเป็นคน ๆ เดียวกันก็ได้และถ้าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนด้วยมีอำนาจสอบสวนคดีนั้นได้ เช่น จำเลยฉ้อโกงเอาม้าของปลัดอำเภอไป ปลัดอำเภอร้องทุกข์คดีนั้นต่อตนเองแล้วสอบสวนเป็นคดีขึ้น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการร้องทุกข์และการสอบสวนชอบด้วยกฎหมาย (ฎ.๒๙๒/๒๔๘๒)

- เมื่อผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยชอบแล้วแม้ไม่ได้ลงประจำวันก็ไม่ทำให้คำร้องทุกข์นั้นเสียไป (ฎ.๒๓๗๑/๒๕๒๒)

- คำว่า “จึงมาแจ้งคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งสี่” ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๑๕๕๔-๑๕๕๕/๒๕๑๒)

- เมื่อร้องทุกข์ไปแล้วถ้าต้องการถอนคำร้องทุกข์ก็สามารถถอนคำร้องทุกข์ได้ แต่จะมาเบิกความว่าไม่ต้องการให้จำเลยได้รับโทษไม่ได้ (ฎ.๓๐๙๑-๓๐๙๒/๒๕๒๓)

- ร้องทุกข์ว่าจำเลยบุกรุกต่อมาผ่อนผันให้จำเลยขนของออกไปได้ก็ไม่ทำให้คำร้องทุกข์นั้นเสียไป (ฎ.๓๐๙๓/๒๕๒๓)

- พนักงานสอบสวนบันทึกข้อหาที่แจ้งไว้แต่บันทึกไม่ครบถ้วนโดยมีพฤติการณ์ที่กล่าวถึงด้วยถือว่าร้องทุกข์ครบถ้วนแล้ว (ฎ.๒๑๖๗/๒๕๒๘)

- ร้องทุกข์ในคดีเช็คแม้ผู้เสียหายจะเก็บเช็คคืนไปติดต่อกับผู้สั่งจ่ายก็ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์แล้ว (ฎ.๑๒๐๙/๒๕๓๑)

- ร้องทุกข์ไม่รู้ว่าจะแจ้งคดีฐานใดเพียงแต่แจ้งพฤติการณ์คดีก็ถือว่าเป็นการร้องทุกข์แล้ว ส่วนการตั้งข้อหาเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน (ฎ.๓๘๐๔/๒๕๔๐)

- พนักงานสอบสวนไม่ได้เข้าเวรปฏิบัติหน้าที่ก็ยังถือว่าเป็นพนักงานสอบสวนสามารถรับแจ้งความร้องทุกข์ได้ (ฎ.๓๐๙๖/๒๕๓๖)

- ร้องทุกข์ถึงคนใดก็ถือว่าร้องทุกข์ให้ลงโทษเฉพาะคนนั้น ส่วนบุคคลอื่นที่ไม่ระบุถึงย่อมพ้นผิด (ฎ.๓๓๔๓/๒๕๓๖)

- หนังสือร้องทุกข์ผู้เสียหายไม่ลงชื่อไม่ถือว่าเป็นการร้องทุกข์ (ฎ.๒๗๓๐/๒๕๓๘)

- บริษัทมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ต้องทำตามข้อบังคับ

- หุ้นส่วนผู้จัดการร้องทุกข์ต้องระบุว่ากระทำแทนห้าง (ฎ.๕๐๐๘/๒๕๓๗, ฎ.๔๐๗๐/๒๕๔๐)

- กรรมการลงชื่อประทับตราห้างถือว่าทำแทนห้าง (ฎ.๑๕๑๘/๒๕๔๐)

- ผู้เยาว์อายุ ๑๗ - ๑๘ ปีร้องทุกข์ได้เอง ผู้แทนโดยชอบธรรมจะถอนคำร้องทุกข์โดยฝ่าฝืนความประสงค์ของผู้เยาว์ไม่ได้ (ฎ.๒๑๔/๒๔๙๔ ป.)

๒.๑๓ กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์

กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์มีหลักดังนี้คือ

๑. ผู้เสียหายแจ้งความร้องทุกข์ไว้เพื่อเป็นหลักฐาน

๒. ผู้เสียหายแจ้งความร้องทุกข์เพื่อกันคดีขาดอายุความ

๓. ผู้เสียหายร้องทุกข์โดยไม่ขอมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวน

๔. มาแจ้งความไว้เป็นหลักฐานและพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งไว้แล้วจะได้นำเสนอผู้บังคับบัญชาระดับสูงพิจารณาต่อไป (ฎ.๖๖๔๔/๒๕๔๙)

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- คำแจ้งความที่เพียงแต่แจ้งให้เจ้าพนักงานตำรวจทราบไว้เป็นหลักฐานมิได้ขอให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดไม่เป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๑๖๔๑/๒๕๑๔)

- คำร้องทุกข์ไม่ได้ระบุชื่อจำเลยเป็นผู้ร่วมกระทำผิดจึงไม่เป็นคำร้องทุกข์ที่ผู้เสียหายประสงค์ให้จำเลยรับโทษตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๗) (ฎ.๑๒๙๘/๒๕๑๐)

- แต่ถ้าเป็นคดีความผิดอาญาต่อแผ่นดินแม้หนังสือมอบอำนาจไม่ระบุชื่อผู้กระทำผิด เจ้าพนักงานตำรวจก็สามารถดำเนินการสอบสวนหาตัวผู้กระทำผิดได้อยู่แล้ว การที่เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินคดีแก่จำเลยจึงชอบด้วยกฎหมายลำพัง แต่หนังสือมอบอำนาจของผู้เสียหายระบุชื่อผู้กระทำความผิดไม่ถูกต้องไม่ทำให้การดำเนินคดีไม่ชอบแต่อย่างใด (ฎ.๔๐๘๐/๒๕๔๐)

- แจ้งเป็นหลักฐานแม้จะใช้คำว่า “ร้องทุกข์” ก็ไม่เป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๔๙๐๖/๒๕๔๓)

- แจ้งความว่า “จึงมอบอำนาจให้ผู้แจ้งมาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อประสงค์ให้จำเลยได้รับโทษตามกฎหมายและโจทก์ประสงค์ขอรับเช็คของกลางคืนไปเพื่อดำเนินการฟ้องร้องกับจำเลยและผู้เกี่ยวข้องในทางศาลเองต่อไปโดยไม่ขอมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินการแต่อย่างใด” ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๗) (ฎ.๑๔๗๘/๒๕๓๐)

- ข้อความระบุว่า “โจทก์มาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีแก่จำเลยในข้อหาออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คจนกว่าคดีจะถึงที่สุดในชั้นนี้โจทก์ขอรับเช็คกลับคืนไปเพื่อดำเนินการตามกฎหมายอีกส่วนหนึ่งต่อไป” แสดงว่าโจทก์ได้แจ้งความกล่าวหาโดยมีเจตนาจะให้จำเลยได้รับโทษ ส่วนข้อความตอนท้ายหมายความว่านอกจากโจทก์จะมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินการกับจำเลยแล้ว โจทก์ยังประสงค์จะดำเนินคดีอาญากับจำเลยโดยโจทก์ฟ้องคดีเองอีกส่วนหนึ่งด้วยการที่โจทก์ขอรับเช็คกลับคืนไปไม่มีผลกระทบต่อการแจ้งความร้องทุกข์จึงเป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๗) (ฎ.๓๙๒๔/๒๕๓๒)

- ผู้เสียหายแจ้งต่อผู้ใหญ่บ้านว่าจำเลยข่มขืนกระทำชำเราแต่ขอดูก่อนถ้าจำเลยย้อนมาอีกก็จะเอาเรื่อง ถ้าไม่มาก็แล้วไปแสดงว่าเป็นแต่แจ้งให้ทราบเป็นหลักฐานขณะนั้นยังไม่มีเจตนาให้จำเลยรับโทษไม่เป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๒๒๐๖/๒๕๒๒)

- จำเลยแจ้งความต่อตำรวจเพื่อเป็นหลักฐานแม้จะมีข้อความบางส่วนเป็นเท็จหรือผิดความจริงไปบ้างไม่เป็นเหตุให้ต้องทำการสอบสวนเพราะไม่เป็นคำร้องทุกข์ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์อันจะเป็นเหตุให้มีอำนาจฟ้องคดีเพื่อเอาผิดต่อจำเลยฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานได้ (ฎ.๓๒๕๒/๒๕๔๓)

- คดียักยอกนำความมาแจ้งเพื่อชะลอการดำเนินคดีไว้ก่อน ถ้าหากจำเลยไม่ชำระเงินจะได้มาแจ้งดำเนินคดีต่อไปอีกจึงนำความมาแจ้งไว้เป็นหลักฐานไม่ถึงเป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๓๙๑/๒๕๒๗)

- คดีเช็คฯ แจ้งความว่า “แจ้งความร้องทุกข์เพื่อที่จะให้ดำเนินการกับผู้ต้องหาให้ถึงที่สุดแต่ในชั้นนี้ยังไม่ขอมอบคดีโดยจะขอไปติดตามทวงถามด้วยตนเองถ้าได้รับการปฏิเสธการใช้เงินจะกลับมามอบคดีให้พนักงานดำเนินการให้ถึงที่สุด” ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๓๑๔/๒๕๒๙)

- แจ้งความต่อตำรวจในเรื่องเช็คกันคดีขาดอายุความเพื่อนำไปดำเนินการเองไม่มีความประสงค์ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีไม่เป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๑๗๒๕/๒๕๒๒)

- หนังสือมอบอำนาจให้ไปแจ้งความเรื่องเช็คไม่ได้ระบุให้มีอำนาจแจ้งความดำเนินคดีกับจำเลยจึงไม่ชัดแจ้งว่ามีเจตนาที่จะให้จำเลยต้องรับโทษทั้งเหตุที่แจ้งความร้องทุกข์เพราะไม่ต้องการให้คดีขาดอายุความจึงไม่เป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๒๒๘/๒๕๔๔)

- รายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานระบุว่า“นายศุภมิตรฯอายุ ๒๖ ปี..... ได้รับมอบอำนาจจากบริษัทอาร์เอสให้แจ้งร้องทุกข์กล่าวโทษผู้ละเมิดลิขสิทธิ์วีซีดีภาพยนตร์.....

เพื่อดำเนินคดีต่อไป” แม้มีคำว่าร้องทุกข์อยู่ด้วยก็ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๗) เพราะไม่ชัดแจ้งว่าเป็นการแจ้งความโดยเจตนาจะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีนี้ (ฎ.๔๓๑๐/๒๕๔๙)

- หนังสือขอแจ้งความร้องทุกข์กรณีมีการละเมิดลิขสิทธิ์มีข้อความปรากฏอยู่ว่า “บริษัทอ. ได้รับความเสียหายโดยปรากฏพบผู้กระทำความผิดดังกล่าว ณ สถานที่ดังนี้ .....(๗) อ.กุยบุรีจึงขอร้องทุกข์ต่อท่านเพื่อโปรดจัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไปทำการสืบสวนตรวจค้นจับกุมผู้กระทำความผิดดังกล่าวข้างต้นเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย”

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโจทก์ร่วมซึ่งเป็นผู้เสียหายได้กล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้นลักษณะแห่งความผิดพฤติการณ์ที่ความผิดนั้นได้กระทำลงซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ร่วมและโจทก์ร่วมมีความประสงค์จะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษจึงเป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓ วรรคสอง (ฎ.๗๙๗๑/๒๕๔๙)

- หนังสือถึงพนักงานสอบสวนซึ่งมีข้อความว่า “เนื่องด้วยธนาคารมีเรื่องบางอย่างที่ต้องแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจแต่เนื่องจากข้าพเจ้า (กรรมการผู้จัดการนิติบุคคล) มีกิจจำเป็นไม่สามารถมาแจ้งความด้วยตนเองได้โดยหนังสือฉบับนี้ข้าพเจ้าขอมอบอำนาจให้นายสุรินทร์เจ้าหน้าที่ของธนาคารเป็นผู้แจ้งความแทนข้าพเจ้าและข้าพเจ้าขอรับผิดชอบในการที่นายสุรินทร์ปฏิบัติแทนข้าพเจ้า” และลงชื่อกรรมการผู้จัดการนิติบุคคลนั้นถือว่าไม่ใช่คำร้องทุกข์โดยตนเองตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓ จะว่าเป็นการมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ก็ไม่ถนัดเพราะการแจ้งความนั้นอาจเป็นการร้องทุกข์ก็ได้ ไม่ใช่ก็ได้และก็ไม่มีข้อความให้เห็นว่าให้มาแจ้งความเรื่องอะไรอันจะพอวินิจฉัยได้ว่าเป็นการมอบให้มาร้องทุกข์ถือไม่ได้ว่าเป็นเอกสารมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ (ฎ.๗๕๕/๒๕๐๒)

ข้อสังเกตการร้องทุกข์

๑. คดีความผิดต่อส่วนตัวพนักงานสอบสวนจะบังคับให้ผู้เสียหายร้องทุกข์ไม่ได้

๒. คดีความผิดต่อส่วนตัวในกรณีที่องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นผู้เสียหายพนักงานสอบสวนจะบังคับให้ผู้แทนนิติบุคคลร้องทุกข์ไม่ได้

๓. ผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๓๓ วรรคสอง ให้บิดา มารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้ตายร้องทุกข์ได้และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

๔. ปัญหาเรื่องคดีขาดอายุความร้องทุกข์เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนแม้จำเลยจะไม่ได้ให้การต่อสู้เรื่องอายุความไว้ศาลก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- เมื่อเป็นคำร้องทุกข์โดยชอบแล้วแม้เจ้าหน้าที่รับคำร้องทุกข์จะบกพร่องไปก็ไม่ทำให้คำร้องทุกข์นั้นเสียไป (ฎ.๒๑๖๗/๒๕๒๘)

- คำให้การของผู้เสียหายหรือพยานในชั้นสอบสวนหากมีข้อความเป็นคำร้องทุกข์ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานเป็นผู้เสียหายก็ถือได้ว่าเป็นคำร้องทุกข์ (ฎ.๑๖๔๑/๒๕๑๔)

- ผู้เสียหายร้องทุกข์ในความผิดต่อส่วนตัวในข้อหาทำให้เสียทรัพย์เท่ากับร้องทุกข์ในความผิดฐานบุกรุกด้วยเพราะเป็นการกระทำกรรมเดียวกันเมื่อพนักงานสอบสวนได้มีการสอบสวนความผิดทั้งสองฐานแล้วพนักงานอัยการโจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องและศาลลงโทษจำเลยในความผิดฐานบุกรุกได้ (๒๔๒๙/๒๕๓๗)

- ความผิดอาญาแผ่นดินแม้หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ไม่ชอบก็ทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวน (ฎ.๔๐๘๐/๒๕๔๐)

- คำร้องทุกข์ของผู้เสียหายไม่จำต้องทำเป็นหนังสือ (ฎ.๗๑๙-๗๒๐/๒๔๘๓)

- ข้อความที่จำเลยแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตรงตามสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นเรื่องที่จำเลยแจ้งความตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ส่วนการกระทำของโจทก์ทั้งสองจะเป็นความผิดต่อกฎหมายตามที่จำเลยแจ้งหรือไม่ไม่สำคัญเพราะการแจ้งความย่อมหมายถึงเฉพาะข้อเท็จจริงไม่เกี่ยวกับข้อกฎหมาย แม้ต่อมาพนักงานสอบสวนจะได้ดำเนินคดีแก่โจทก์ทั้งสองตามที่จำเลยแจ้งและพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีโจทก์ทั้งสองก็ตามยังถือไม่ได้ว่าข้อความที่จำเลยแจ้งนั้นเป็นความเท็จ (ฎ.๕๒๓๖/๒๕๔๙)

- โจทก์ร่วมแจ้งความต่อร้อยตำรวจเอก ว. ครั้งแรกหลังเกิดเหตุเพียง ๓ วัน แม้พนักงานสอบสวนจะบันทึกการแจ้งไว้ในแบบบันทึกประจำวันแจ้งไว้เป็นหลักฐาน แต่ข้อความที่บันทึกการแจ้งแสดงเจตนาว่าโจทก์ร่วมต้องการให้เอาตัวผู้กระทำผิดมารับโทษจึงเป็นคำร้องทุกข์ตามกฎหมายคดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ ร้อยตำรวจเอก ว. เป็นพนักงานสอบสวนซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครเมื่อโจทก์ร่วมร้องทุกข์และจำเลยได้เข้ามอบตัวอันเป็นการถูกจับภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนแล้ว

๓. คำกล่าวโทษ

คำกล่าวโทษหมายความถึงการที่บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ดีได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น

ข้อสังเกต

๑. ในคดีความผิดอาญาแผ่นดินอาจมีกรณีทั้งรัฐและบุคคลต่างเป็นผู้เสียหายด้วยกัน หากเป็นคำร้องทุกข์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย คำร้องทุกข์ที่ไม่ชอบดังกล่าวอาจเข้าลักษณะเป็นคำกล่าวหาได้

๒. แม้ผู้เสียหายไม่มีการร้องทุกข์ในความผิดอาญาแผ่นดิน นอกจากบุคคลอื่นแล้ว พนักงานสอบสวนก็สามารถที่จะกล่าวโทษได้ด้วย

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- ความผิดฐานเข้าไปยึดถือครอบครองที่ดินซึ่งเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกันตาม ป. ที่ดิน มาตรา ๙, ๑๐๘ ทวิ เป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินแม้เทศบาลเมืองหัวหินไม่ใช่ผู้เสียหาย และการมอบอำนาจของเทศบาลหัวหินไม่สมบูรณ์พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวนได้โดยไม่ต้องมีคำร้องทุกข์เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยชอบจนเสร็จการสอบสวนถือได้ว่ามีการสอบสวนโดยชอบแล้ว โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๔๐๗๒/๒๕๕๖)

- ความผิดอาญาแผ่นดินพนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการสอบสวนเพื่อเอาผิดแก่ผู้กระทำความผิดอาญาโดยไม่ต้องมีคำร้องทุกข์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ ประกอบมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ดังนั้นไม่ว่าผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดเพชรบูรณ์ จะมีอำนาจร้องทุกข์หรือไม่ก็ตาม เมื่อผู้อำนวยการแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนก็ถือว่าเป็นการกล่าวโทษให้ดำเนินคดีแก่จำเลย พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวนเมื่อทำการสอบสวนโดยชอบโจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๗๑๒๕/๒๕๕๗)

- โจทก์ร่วมที่ ๑ ได้แจ้งความต่อพนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานตามสำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี แต่หลังจากนั้นโจทก์ร่วมที่ ๑ ไปให้การต่อพนักงานสอบสวนพร้อมกับร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยฐานฉ้อโกงรถคันดังกล่าวตามบันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษหรือพยานในคำให้การดังกล่าวปรากฏชื่อและที่อยู่ของโจทก์ร่วมที่ ๑ ในฐานะผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิดพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง ความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้

เข้าลักษณะเป็นคำร้องทุกข์ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๒(๗) ประกอบมาตรา ๑๒๓ แล้วพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนและพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีนี้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๒๐ ตามลำดับ (ฎ.๔๕๖๐/๒๕๕๘)

- ความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตาม ป.อาญา มาตรา ๑๕๗ เป็นความผิดอาญาแผ่นดินถือเป็นความผิดที่กระทำต่อรัฐมิใช่ความผิดต่อส่วนตัว บุคคลผู้พบเหตุความผิดดังกล่าวมีอำนาจที่จะกล่าวโทษผู้กระทำผิดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้ดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดได้และพนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวนดำเนินคดีต่อจำเลยซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดได้โดยมิพักต้องคำนึงว่าผู้กล่าวโทษเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้เสียหายหรือไม่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๑ (ฎ.๒๑๘๓/๒๕๕๘)

- การที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายต้องแจ้งชื่อลักษณะแห่งความผิดและพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดได้กระทำลงนั้นเป็นหน้าที่ที่ผู้เสียหายต้องกระทำในการร้องทุกข์กล่าวโทษตามที่ ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓ กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อปกป้องสิทธิของตนจากการถูกละเมิดจะถือว่าโจทก์ยินยอมเปิดเผยชื่อและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อสาธารณชนหาได้ไม่ (ฎ.๔๘๙๓/๒๕๕๘)

กรณีเกี่ยวกับการร้องทุกข์กล่าวโทษ เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ จึงจำเป็นจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับความผิดต่อส่วนตัวและความผิดอาญาแผ่นดิน เพื่อนำไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

๔. ความผิดต่อส่วนตัว

- กฎหมายสารบัญญัติใช้คำว่า “ความผิดอันยอมความได้” แต่ ป.วิอาญา ใช้คำว่า “ความผิดต่อส่วนตัว”
- กฎหมายบัญญัติให้ยอมความได้
- มีอายุความร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนนับแต่รู้เรื่องการกระทำความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ ภายใต้อายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕
- เมื่อมีการร้องทุกข์แล้ว สามารถแก้ไขหรือถอนคำร้องทุกข์ได้ ทำให้สิทธิการนำคดีอาญาไปฟ้องย่อมระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๒)

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับการยอมความในคดีอาญา

- ยอมความได้ก่อนคดีถึงที่สุด โดยกระทำในชั้นพนักงานสอบสวนหรือชั้นศาลก็ได้ (ฎ.๑๖๓๓/๒๕๑๔)
- การยอมความจะตกลงกันไว้ล่วงหน้าก่อนคดีเกิดไม่ได้ (ฎ.๑๔๐๓/๒๕๐๘)
- จำเลยหลายคน โจทก์จะตกลงยอมความกับจำเลยบางคนก็ได้ (ฎ.๕๓-๕๔/๒๔๘๓)
- ความผิดต่อส่วนตัว ที่ได้มีการยอมความไปก่อนแล้วสิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ย่อมเป็นอันระงับไปทันทีเมื่อมีการยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย ผู้เสียหายจึงไม่อาจถอนคำร้องทุกข์ได้อีก (คร.๑๖๘๑-๑๖๘๒/๒๕๔๕)

๕. ความผิดต่ออาญาแผ่นดิน

- ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ยอมความได้
- มีอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕
- ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ได้ แต่ไม่ตัดอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ

มีข้อสังเกตว่าความผิดอาญาแผ่นดิน รัฐและบุคคลอาจเป็นผู้เสียหายพร้อม ๆ กันได้ ยกตัวอย่าง ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๕ เป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ ผู้ที่ถูกทำร้ายจึงเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยตรง ซึ่งความผิดดังกล่าวกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม รัฐต้องคุ้มครองจึงเป็นความผิดต่อรัฐในขณะเดียวกัน ดังนั้นผู้เสียหายจึงมีอำนาจร้องทุกข์ในคดีดังกล่าวได้เช่นเดียวกับความผิดต่อส่วนตัว ส่วนความผิดต่อรัฐ บุคคลอื่นที่มิใช่ผู้เสียหายจึงสามารถกล่าวโทษได้

บทที่ ๕
การบันทึก

การบันทึกเป็นหนึ่งในกระบวนการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ให้ความหมายไว้ใน มาตรา ๒(๒๐) ว่า “หมายความถึงหนังสือใดที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจดไว้ เป็นหลักฐานในการสอบสวนความผิดอาญา รวมทั้งบันทึกคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษด้วย”

จากความหมายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นอกจากหนังสือใด ๆ ที่พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการในหน้าที่เพื่อรวบรวมหลักฐานแล้ว ยังรวมถึงหนังสือต่าง ๆ ที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้จดบันทึกไว้ตามหน้าที่เพื่อเป็นหลักฐานให้พนักงานสอบสวนรวบรวมไว้เป็นหลักฐานในการสอบสวนความผิดอาญาและยังรวมถึงบันทึกคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษด้วย”

๑. วัตถุประสงค์ของการเขียนบันทึก

(๑) เพื่อเก็บรักษาข้อมูลให้มีความคงทนชัดเจนและสะดวกในการนำกลับมาใช้ได้ สามารถอ้างอิงหรือนำไปใช้ประโยชน์โดยทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันให้ได้รับทราบและใช้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน

(๒) ใช้เป็นข้อมูลเพื่อการติดต่อชี้แจงหรือกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานหรือการติดต่อระหว่างบุคคลโดยบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ต้องติดต่อกันโดยตรงแต่ใช้บันทึกเป็นเครื่องมือแทน

(๓) เพื่อเป็นหลักฐานชี้แจงที่มาและความสำคัญของเรื่องที่จำเป็น การรับรองในหน้าที่ของเจ้าพนักงาน เช่น การลงบันทึกรับแจ้งความประจำสถานีตำรวจ

(๔) เพื่อเป็นหลักฐานการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

(๕) เพื่อนำบันทึกที่ได้จัดทำขึ้นรวมเข้าเป็นสำนวนการสอบสวน

๒. รายละเอียดของบันทึก

บันทึกไม่ได้กำหนดรูปแบบการเขียนไว้เป็นการเฉพาะ แต่กฎหมายได้กำหนดเนื้อหาและสาระที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังดำเนินการสอบสวนภายใต้กรอบอำนาจและหน้าที่ในการปฏิบัติงาน โดยรายละเอียดเนื้อหาของบันทึกประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้ในมาตรา ๙ ดังนี้

(๑) สถานที่บันทึก

(๒) วัน เดือน ปีที่ทำ

(๓) นามและตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้ทำ

(๔) กรณีเจ้าพนักงานทำบันทึกโดยรับคำสั่งจากศาลหรือโดยคำสั่งหรือคำขอของเจ้าพนักงานอื่นให้เจ้าพนักงานนั้นกล่าวไว้ด้วยว่าได้รับคำสั่งหรือคำขอเช่นนั้นและแสดงด้วยว่าได้ทำไปอย่างใด

(๕) ให้เจ้าพนักงานผู้ทำบันทึกลงลายมือชื่อของตนในบันทึกนั้น

๓. วิธีการปฏิบัติของเจ้าพนักงานในการจัดทำบันทึก

แนวทางหรือวิธีการปฏิบัติของเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ในการจัดทำบันทึกเอกสารที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จัดทำไม่ว่าจะเป็นคำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ หรือคำร้องที่ยื่นต่อเจ้าพนักงานนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้ดังนี้

(๑) ภาษาที่ใช้ในการบันทึก ให้ใช้ภาษาไทย (อนุโลมตามมาตรา ๑๓ ที่กำหนดภาษาที่ใช้ในการสอบสวน)

(๒) จักต้องเขียนด้วยน้ำหมึกหรือพิมพ์ดีดหรือพิมพ์ ถ้ามีผิดที่ใดให้แก้ไขโดยการขีดฆ่าคำผิดนั้นแล้วเขียนใหม่ ห้ามมิให้ลบออก และให้เจ้าพนักงานหรือบุคคลผู้แก้ไขเช่นนั้นต้องลงนามย่อรับรองไว้ที่ข้างกระดาษและหากต้องการเพิ่มเติมถ้อยคำหลังจากทำเอกสารที่มีการลงนามแล้ว ให้เติมถ้อยคำดังกล่าวในเอกสารนั้นได้ แต่เจ้าพนักงานหรือบุคคลผู้ซึ่งตกเติมนั้นต้องลงนามย่อกำกับไว้ (มาตรา ๑๒)

(๓) หลังบันทึกเสร็จให้เจ้าพนักงานอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง ถ้ามีข้อความแก้ไข ทักท้วงหรือเพิ่มเติมให้แก้ไขให้ถูกต้องหรือมิฉะนั้น ก็ให้บันทึกไว้ให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อรับรองว่าถูกต้องแล้ว ถ้าบุคคลที่ต้องลงลายมือชื่อในบันทึกไม่สามารถหรือไม่ยอมลงลายมือชื่อ ให้บันทึกหรือรายงานเหตุนั้นไว้ในบันทึกฉบับนั้น (บริเวณท้ายบันทึก) (มาตรา ๙)

ข้อสังเกต

บันทึกที่เจ้าพนักงานทำขึ้นในหน้าที่ เป็นการบันทึกวิธีการปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องนั้นของเจ้าพนักงานที่ต้องทำให้ถูกต้องตามกรอบของกฎหมาย ซึ่งเมื่อคดีเข้าสู่กระบวนพิจารณาของศาล บันทึกดังกล่าวจะเป็นพยานเอกสารที่ใช้พิสูจน์การกระทำความผิด โดยเฉพาะพยานเกี่ยวกับรายละเอียดในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ดำเนินการในหน้าที่ ดังนั้นจำเป็นต้องปฏิบัติตามกรอบอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวทั้งหมด

๔. ข้อควรคำนึงในการเขียนบันทึก

การเขียนบันทึกทุกชนิดควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

(๑) ความถูกต้องในเนื้อหาสาระสำคัญ บันทึกแต่สิ่งที่ถูกต้องไม่บิดเบือนความจริง

(๒) ความถูกต้องในเนื้อหาประกอบปลีกย่อย

(๓) ความถูกต้องในการอ้างแหล่งที่มาของข้อมูล

(๔) มีความชัดเจนในการเขียนหรือการพิมพ์

(๕) มีความชัดเจนในเนื้อความคือการเลือกใช้คำที่เหมาะสมข้อความกระชับรัดกุมเข้าใจง่าย

๕. ประเภทบันทึกที่อยู่ในอำนาจเจ้าพนักงาน

(๑) บันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ หรือพยาน

(๒) บันทึกคำให้การของผู้ต้องหา

(๓) บันทึกคำให้การของผู้ให้ถ้อยคำ

(๔) บันทึกการตรวจค้น

(๕) บันทึกการตรวจยึด

(๖) บันทึกการจับกุม

(๗) บันทึกการลงประจำวันรับแจ้งความ

(๘) บันทึกการรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษในสมุดสารบบคดีอาญา/จราจร

(๙) บันทึกการรับมอบตัวผู้ต้องหา

(๑๐) บันทึกการแจ้งข้อหาของพนักงานสอบสวน

(๑๑) บันทึกอื่น ๆ ที่เจ้าพนักงานได้จัดทำขึ้นเพื่อรับรองหรือเพื่อเป็นหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ เช่น บันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ, บันทึกการควบคุมผู้ต้องหา, บันทึกการแจ้งสิทธิ์ผู้ต้องหา เป็นต้น

๖. รายละเอียดแต่ละประเภทของบันทึกที่เกี่ยวข้องในชั้นรับคำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ

๖.๑ บันทึกสารบบคดี

บันทึกสารบบคดี เป็นบันทึกที่ดำเนินการตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๓ การรายงานคดี บทที่ ๑ สมุดสารบบการดำเนินคดี ได้กำหนดการปฏิบัติไว้ ให้สอดคล้องกับการรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๓, ๑๒๔, ๑๒๗ อำนาจการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๑ ว่า “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง” และตามมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง “ว่าในความผิดต่อส่วนตัวห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ” ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการในชั้นพนักงานสอบสวนเป็นไปตามกฎหมาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงกำหนดการปฏิบัติไว้ในระเบียบ หากมีการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ต้องลงหลักฐานไว้ในสมุดสารบบการดำเนินคดี และลงบันทึกไว้ในประจำวันเกี่ยวกับคดีด้วย

สมุดสารบบการดำเนินคดีมี ๒ ประเภท ได้แก่

๑. สมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป และ

๒. สมุดสารบบการดำเนินคดีจราจรทางบก

ขั้นตอนในการจัดทำบันทึกสารบบคดี

สถานีตำรวจต้องจัดทำเป็นสมุดบันทึกข้อมูล ที่แสดงถึงขั้นตอนการดำเนินคดีของสถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวน มี ๓ ขั้นตอน ดังนี้

(๑) ขั้นตอนบันทึกการรับคำร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษ

(๒) ขั้นตอนการบันทึกข้อมูลการดำเนินคดี

(๓) ขั้นตอนการบันทึกผลคดี

การดำเนินการเกี่ยวกับบันทึก

๑. อำนาจและหน้าที่ในการบันทึก เป็นของพนักงานสอบสวนเวร แต่พนักงานสอบสวนเวรอาจมอบให้ผู้ช่วยพนักงานสอบสวนหรือธุรการคดีดำเนินการแทนได้

๒. การเรียงลำดับสมุดสารบบการดำเนินคดี ให้เริ่มเล่มที่ ๑ ในวันต้นปีปฏิทิน โดยให้เขียนคำว่า “เล่มที่ ๑/พ.ศ.....และเมื่อหมดเล่มที่ ๑ จึงใช้เล่มถัดไปเรียงตามลำดับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน

๓. การเก็บรักษา และคุมการเบิกจ่ายสมุดสารบบการดำเนินคดี

๓.๑ ให้หัวหน้างานอำนวยการ หรือธุรการสถานีตำรวจหรือหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบในที่ยังไม่ใช้ โดยจัดทำบัญชีคุมตามระบบ

๓.๒ ให้สารวัตรเวร หรือร้อยเวรสอบสวนแต่ละผลัดแล้วแต่กรณี เป็นผู้รับผิดชอบเก็บรักษาสมุดสารบบการดำเนินคดีซึ่งอยู่ระหว่างใช้ไว้ที่ห้องสอบสวน

๓.๓ ให้หัวหน้างานสอบสวน หรือสารวัตรหัวหน้าหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาสมุดสารบบการดำเนินคดีที่ใช้แล้ว โดยจัดเรียงหมายเลขเล่มตามลำดับกันไป เพื่อสะดวกในการตรวจสอบ ค้นหาเพิ่มเติมจนกว่าจะมีการขออนุมัติทำลายตามระเบียบ

๔. การตรวจสมุดสารบบการดำเนินคดี

ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบการลงบันทึกว่าแต่ละขั้นตอนถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ดังนี้

(๑) ให้จเรตำรวจกำหนดอยู่ในแผนการตรวจประจำปี

(๒) ให้ผู้บังคับการหรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดตรวจไม่น้อยกว่าสามเดือนต่อหนึ่งครั้ง

(๓) ให้ผู้กำกับการหรือหัวหน้าสถานีตำรวจตรวจไม่น้อยกว่าสองเดือนต่อครั้ง

(๔) ให้หัวหน้างานสอบสวนสถานีตำรวจหรือสารวัตรหัวหน้าหน่วยงาน ตรวจไม่น้อยกว่าเดือนละครั้ง

๕. ระยะเวลาในการเก็บรักษาสมุดสารบบการดำเนินคดีที่ใช้แล้ว เพื่อรอการทำลายแต่ละเล่ม มีระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี

๖. การทำลายสมุดสารบบการดำเนินคดีที่ครบกำหนดระยะเวลาการทำลายให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ภายใน ๖๐ วัน หลังจากสิ้นปีปฏิทินให้เจ้าหน้าที่สำรวจสมุดสารบบการดำเนินคดีแต่ละประเภทซึ่งครบกำหนดการเก็บรักษา จัดทำบัญชีเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการทำลาย ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ

(๒) ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือสารวัตรหัวหน้าหน่วยงานแต่งตั้งนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรอย่างน้อย ๓ นาย เป็นคณะกรรมการทำลายสมุดสารบบการดำเนินคดี แล้วเสนอผู้มีอำนาจ

(๓) ผู้มีอำนาจในการอนุมัติสั่งทำลายสมุดสารบบการดำเนินคดี ในราชการบริหารส่วนกลางให้เป็นอำนาจของผู้บังคับการ ในราชการบริหารส่วนภูมิภาคให้เป็นอำนาจของหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด

๖.๒ การลงบันทึกประจำวัน

การลงบันทึกประจำวัน มีการกำหนดการดำเนินการไว้ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๒ ที่กำหนดระเบียบการปฏิบัติไว้ ตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา เกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษมาตรา ๑๒๓, ๑๒๔, ๑๒๗ เพื่อใช้บันทึกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ไว้เป็นหลักฐานของสถานีตำรวจ ตู้ยามที่พักสายตรวจประจำ หรือที่ทำการของเจ้าพนักงานตำรวจรายงานประจำวันเป็นหลักฐานสำคัญ ตลอดจนกิจการต่าง ๆ ที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ปฏิบัติไปภายในปกครองของหน่วยงานนั้น ๆ

๖.๒.๑ การบันทึกรายงานประจำวัน ให้บันทึกในสมุดรายงานประจำวัน แยกตามแบบพิมพ์ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดทำขึ้น ๔ ประเภท คือ

(๑) สมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี คือ สมุดที่ใช้บันทึกเกี่ยวกับการดำเนินการของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนคดี เพื่อใช้ยืนยันกับบันทึกการสอบสวนและบันทึกต่าง ๆ ในสำนวนของพนักงานสอบสวน

(๒) สมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน คือ สมุดที่ใช้บันทึกเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้แจ้งมีความประสงค์ที่จะแจ้งไว้เป็นหลักฐานเพื่อประกอบการยืนยัน รับรอง ตรวจสอบ

(๓) สมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเอกสารหาย คือ สมุดที่ใช้บันทึกการรับแจ้งเอกสารหายเพื่อเป็นหลักฐาน ซึ่งไม่เกี่ยวกับคดีอาญา

(๔) สมุดรายงานประจำวันธุรการ คือ สมุดที่ใช้บันทึกการรับแจ้งไว้เป็นหลักฐานในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ เช่น การปฏิบัติหน้าที่เวรยาม การไปและกลับจากการตรวจท้องที่ การไปและกลับจากราชการ การลงทัณฑ์ทางวินัย การเลี้ยงอาหารผู้ต้องหา การเก็บรักษาของหลวง การเก็บรักษาและคืนของส่วนตัวผู้ต้องหา การเก็บรักษาเงิน การส่งเงิน เป็นต้น

๖.๒.๒ หลักการเขียนรายงานประจำวัน

รายละเอียดในการเขียนรายงานประจำวัน มีดังนี้คือ

(๑) การบันทึกรายงานประจำในแต่ละวันให้เริ่มบันทึกตั้งแต่เวลา ๐๐.๐๑ น. และสิ้นสุดการบันทึกเวลา ๒๔.๐๐ น. การบันทึกข้อความตามที่ได้รับแจ้งให้ใช้ปากกาหมึกสีดำ หรือสีน้ำเงินเท่านั้น

(๒) การบันทึกรายงานประจำวันแต่ละเรื่องให้บันทึกเป็นข้อ ๆ โดยเริ่มตั้งแต่ข้อที่หนึ่งเรียงลำดับกันไป และแต่ละข้อให้ปรากฏข้อความในการรับแจ้งเรื่องนั้น ๆ กรณีผู้รับแจ้งกับผู้บันทึกมิใช่บุคคลเดียวกันให้ผู้บันทึกอ่านข้อความตามที่ได้รับแจ้งให้ผู้แจ้งฟัง ถ้าผู้แจ้งมีข้อทักท้วง หรือต้องการแก้ไข

เพิ่มเติมให้แก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้อง แล้วให้ผู้แจ้ง ผู้รับแจ้ง และผู้บันทึกลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องไว้ตอนท้ายของข้อความประจำวันนั้น

(๓) การลงลายมือชื่อในบันทึกรายงานประจำวัน หากผู้แจ้ง ผู้บันทึก หรือผู้รับแจ้งเป็นบุคคลเดียวกันจะลงลายมือชื่อเพียงชื่อเดียวก็ได้ หากผู้แจ้งไม่ยอมลงลายมือชื่อหรือมีเหตุที่มิอาจลงลายมือชื่อได้ตามที่รับแจ้งไว้ในสมุดรายงานประจำวัน ให้บันทึกเป็นหมายเหตุไว้ท้ายประจำวันข้อนั้น ๆ

(๔) การบันทึกรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน และรับแจ้งเอกสารหาย ในแต่ละข้อให้เริ่มขึ้นหน้าใหม่ทุกครั้ง ถ้าข้อความในข้อนั้นไม่จบในหน้าเดียวกันให้บันทึกในหน้าต่อไป ส่วนการบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีและธุรการ ให้บันทึกเป็นข้อเรียงต่อกันไปจนกว่าจะจบหน้าแล้วขึ้นหน้าใหม่ต่อไปได้

(๕) การบันทึกรายงานประจำวันถ้ามีผิดที่ใดห้ามมิให้ลบออก ให้เพียงแต่ขีดฆ่าคำผิดนั้นโดยยังคงให้อ่านข้อความเดิมได้แล้วบันทึกใหม่ให้ถูกต้อง และให้ผู้แจ้ง ผู้บันทึกลงนามย่อรับรองกำกับไว้ที่ข้างกระดาษตรงกับบรรทัดที่แก้ไข

(๖) กรณีรายงานประจำวันแผ่นใดชำรุดเสียหายหรือใช้การไม่ได้ ห้ามฉีกทิ้ง แต่ให้ขีดฆ่าด้วยปากกาหมึกแดงทแยงมุมแล้วบันทึกคำว่า “ไม่ใช้” บนเส้นทแยงมุมบริเวณกลางหน้ากระดาษของสมุดรายงานประจำวันแผ่นนั้น และให้ผู้บันทึกลงลายมือชื่อรับรองกำกับไว้ที่หน้ากระดาษ ถ้าสมุดรายงานประจำวันเล่มนั้นมีคู่สำเนาให้ปฏิบัติเช่นเดียวกัน

(๗) การบันทึกรายงานประจำวันให้ใช้ภาษาไทย กรณีคำที่มีความหมายเฉพาะหรือสัญลักษณ์ให้บันทึกด้วยภาษาอื่น หรือสัญลักษณ์นั้นกำกับไว้ในวงเล็บข้อความ

(๘) เมื่อสิ้นสุดรายงานประจำวันในแต่ละวัน ให้หัวหน้าสถานีตำรวจและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องตรวจรายงานประจำวันนั้น แล้วลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานพร้อมผู้จดบันทึกลงในข้อสุดท้ายรายงานประจำวัน

๖.๒.๓ เนื้อหาที่จะลงในบันทึกประจำวัน

โดยปกติ พนักงานสอบสวนจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี การรับแจ้งเป็นหลักฐาน การรับแจ้งเอกสารหาย ซึ่งในการบันทึกเนื้อหาลงในประจำวันควรจะต้องมีสาระสำคัญเหตุการณ์ทุกขั้นตอนครบถ้วนสมบูรณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ อ่านแล้วพอที่จะเข้าใจเรื่องราวได้อย่างน้อยเนื้อความจะต้องประกอบด้วย ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม

๖.๒.๔ การลงประจำวันทางอิเล็กทรอนิกส์

ปัจจุบันได้มีคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๑๔๗/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๑ ให้การบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี รายงานประจำวันแจ้งเป็นหลักฐาน และรายงานประจำวันรับแจ้งเอกสารหาย ให้บันทึกในระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) แทนการบันทึกรายงานประจำวันในสมุดรายงานประจำวันแต่ละประเภท ตามแบบพิมพ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติครอบคลุมทุกหน่วยงานแล้ว

๖.๒.๕ การขอสำเนารายงานประจำวันให้ถือปฏิบัติดังนี้

เมื่อมีการขอสำเนารายงานประจำวัน ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยนั้นเป็นผู้อนุญาต เมื่อได้รับอนุญาต ให้เจ้าหน้าที่ลงบัญชีคุมการขอสำเนาในรายการด้านหลังปกหน้าของสมุดรายงานประจำวันเมื่อมีการลงบัญชีแล้ว ให้นายตำรวจชั้นสัญญาบัตร เป็นผู้รับรองสำเนารายงานประจำวันนั้นแล้วมอบให้ผู้ขอสำเนารับไป

มีข้อสังเกตว่า ในการที่จะอนุญาตผู้ใดขอสำเนารายงานประจำวัน ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ ๑๒ ข้อ ๘ ผู้ที่แจ้งความหรือผู้รับมอบอำนาจเท่านั้นที่จะขอได้

หากมีผู้อื่นที่อ้างว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียกับเรื่องที่แจ้งนั้นจะขอสำเนารายงานประจำวันดังกล่าว ก็ต้องนำพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ มาพิจารณาและนอกจากนี้ถ้าเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้วก็ให้พิจารณาตามมาตรา ๘ แห่ง ป.วิอาญา ประกอบด้วย

๖.๒.๖ การเก็บรักษา อายุการเก็บรักษา และการทำลายสมุดรายงานประจำวัน

การเก็บรักษาสมุดรายงานประจำวัน ให้ถือปฏิบัติดังนี้

(๑) สมุดรายงานประจำวันที่ได้รับ ให้หัวหน้างานธุรการเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาไว้ที่สถานีตำรวจ หรือหน่วยงาน

(๒) สมุดรายงานประจำวันที่ใช้บันทึกยังไม่หมดเล่มหรือสำรองเพื่อใช้ ให้ตำรวจที่รับผิดชอบในการรับแจ้งเป็นผู้เก็บรักษาไว้ ณ ที่ทำการนั้น

(๓) สมุดรายงานประจำวันที่ได้ใช้บันทึกหมดเล่มแล้ว ให้หัวหน้างานธุรการเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาไว้สถานีตำรวจ หรือหน่วยงาน โดยให้จัดเรียงเป็นหมวดและหมายเลขเล่มเรียงลำดับกันไป เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ การค้นหา หรืออ้างอิง ทั้งนี้จะต้องให้มีความปลอดภัยไม่สูญหายจนกว่าจะทำลายตามระเบียบ

๖.๒.๗ อายุการเก็บรักษาสมุดรายงานประจำวัน มีดังนี้

(๑) สมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี ให้เก็บรักษาเพื่อรอการทำลายมีระยะเวลา ๕ ปี

(๒) สมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน เอกสารหาย และธุรการ ให้เก็บรักษาเพื่อรอการทำลายมีระยะเวลา ๑ ปี

๖.๒.๘ การทำลายสมุดรายงานประจำวันที่ครบอายุการเก็บรักษา ให้ถือปฏิบัติดังนี้

(๑) ภายใน ๖๐ วันหลังจากสิ้นปีปฏิทิน ให้หัวหน้างานธุรการ สำรวจสมุดรายงานประจำวันแต่ละประเภทที่บันทึกหมดแล้ว ซึ่งครบกำหนดอายุการเก็บรักษาจัดทำบัญชีตามแบบท้ายระเบียบนี้เสนอผู้บังคับบัญชา เพื่อขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการทำลาย ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ๒๕๒๖ ว่าด้วยงานสารบรรณ

(๒) ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงาน แต่งตั้งนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรอย่างน้อย ๓ นาย เป็นคณะกรรมการทำลายสมุดรายงานประจำวัน แล้วเสนอผู้มีอำนาจ

(๓) ผู้มีอำนาจในการอนุมัติสั่งทำลายสมุดรายงานประจำวัน ในราชการส่วนกลางให้เป็นอำนาจของผู้บัญชาการ ในส่วนราชการภูมิภาคให้เป็นอำนาจของหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด

๗. สมุดบัญชียึดและรักษาทรัพย์

ในการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน อาจมีการยึดสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับคดีไว้เป็นของกลางในคดีอาญา พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ในการเก็บรักษา การจำหน่าย การขายทอดตลาดของกลาง ให้เป็นไปตามระเบียบซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ บทที่ ๑ ข้อ ๔๑๘ วางแนวทางปฏิบัติว่า ของกลางสิ่งใดมาถึงสถานีตำรวจ ให้พนักงานสอบสวนจดรูปพรรณสิ่งของลงในรายงานประจำวันและสมุดยึดทรัพย์ของกลาง แล้วเขียนเลขลำดับที่ยึดทรัพย์ติดไว้กับสิ่งของนั้นให้มั่นคง อย่าให้หลุดหรือสูญหายได้ และเก็บของกลางไว้ในหีบหรือตู้เก็บของกลาง ใส่กุญแจให้เรียบร้อย เว้นแต่ของกลางนั้นมีค่ามาก หากเก็บรักษาที่สถานีตำรวจจะไม่มั่นคงก็ฝากเก็บที่หน่วยงานผู้เบิกต้นสังกัด หรือกองการเงินสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การยึด การมอบ การรับคืนของกลาง ให้ผู้ยึด ผู้มอบ ผู้รับลงชื่อไว้ในสมุดยึดทรัพย์ของกลางและรายงานประจำวันเป็นสำคัญ รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งของกลางที่ลงยึดไว้ ให้จดบันทึกรายละเอียดลงในสมุดบัญชียึดและ

รักษาทรัพย์ตามแบบ ค.๔๘ - ต.๔๐ แบบพิมพ์จะมีตาราง ๑๐ ช่องให้กรอกข้อมูล ได้แก่ ๑.เลขลำดับประจำปี ๒.คดีที่หรือข้อประจำวัน ๓.รายละเอียดรูปพรรณทรัพย์สิ่งของ ๔.วันเวลาที่พบทรัพย์สิ่งของ ๕.วันเวลาที่ได้ยึดทรัพย์สิ่งของ ๖.เหตุที่ต้องยึด ยึดจากใคร ใครเป็นผู้ยึดไว้ ๗.ใครเป็นผู้สั่งจำหน่ายทรัพย์สิ่งของให้จำหน่ายโดยวิธีใด ลงชื่อและตำแหน่งผู้สั่งไว้ด้วย ๘.ได้จำหน่ายทรัพย์สิ่งของไปโดยวิธีใด จำหน่ายแก่ใคร แต่วันเดือนปีใด ๙.ลายมือชื่อผู้ที่ได้รับของ ๑๐.ช่องหมายเหตุ พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องครบถ้วนซึ่งผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ตรวจสอบตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ บทที่ ๑ ข้อ ๔๒๐ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๘. การลงข้อมูลในระบบ Crimes

ระบบ CRIMES ย่อมาจาก Criminal Record Information Management Enterprise System หรือระบบสารสนเทศข้อมูลอาชญากรรมสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยมีที่มาที่ไปดังนี้

สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้จัดทำโครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสถานีตำรวจเพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพให้กับสถานีตำรวจทั่วประเทศและหน่วยงานที่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาซึ่งในปัจจุบันยังขาดการสนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการปฏิบัติหน้าที่โดยจะทำการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนของ สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับหน่วยงานกลางที่มีหน้าที่บันทึกและจัดเก็บข้อมูล ที่จำเป็นสำหรับงานสืบสวนสอบสวนเพื่อให้หน่วยงานที่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนสามารถบันทึก จัดเก็บและเรียกใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลกลางเดียวกันได้เสร็จสิ้น ณ หน่วยงานนั้น ๆ และสามารถประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานอย่างรวดเร็ว ลดความซ้ำซ้อนของการนำเข้าและการจัดเก็บข้อมูล เป็นวิธีลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานและรองรับการที่จะประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งจะมีขึ้นในอนาคต การจัดหาระบบคอมพิวเตอร์ในโครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสถานีตำรวจเป็นงานที่ต้องอาศัย ความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้านเนื่องจากระบบงานดังกล่าวใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีความซับซ้อนในการออกแบบเพื่อให้สนองรับต่อความต้องการใช้ระบบของสถานีตำรวจ การจัดหาระบบต้องเสียเวลาการจัดเตรียมและดำเนินการอย่างมากจะต้องทำโดยความรอบคอบและระมัดระวังโดยอาศัยความรู้ทางศาสตร์เกี่ยวกับเครือข่ายระบบคอมพิวเตอร์ การบริหารและดำเนินโครงการโดยมีขอบเขตการทำงานของระบบ CRIMES ดังนี้

- ❑ ระบบบันทึกข้อมูล คดีอาญาทั่วไป คดีอุบัติเหตุจราจร เหตุทรัพย์หาย เหตุรถหาย เหตุคนหาย พลัดหลง เหตุคนตายไม่ทราบชื่อ แผนประทุษกรรม เหตุที่ต้องรายงาน
- ❑ ระบบบันทึกและติดตามบุคคลพ้นโทษ
- ❑ ระบบการออกคำขอหมายจับ ประกาศสืบจับ และถอนประกาศสืบจับ
- ❑ ระบบการออกคำขอต่าง ๆ เช่น หมายจับ ผัดฟ้อง ฝากขัง
- ❑ ระบบบันทึกการปล่อยตัวชั่วคราวและการให้ประกันตัว
- ❑ ระบบการขออายัดตัว และการรับรองการอายัดตัว
- ❑ ระบบบันทึกผลการตรวจสอบประวัติ
- ❑ ระบบรับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Form)

ขั้นตอนการทำงานระบบ CRIMES

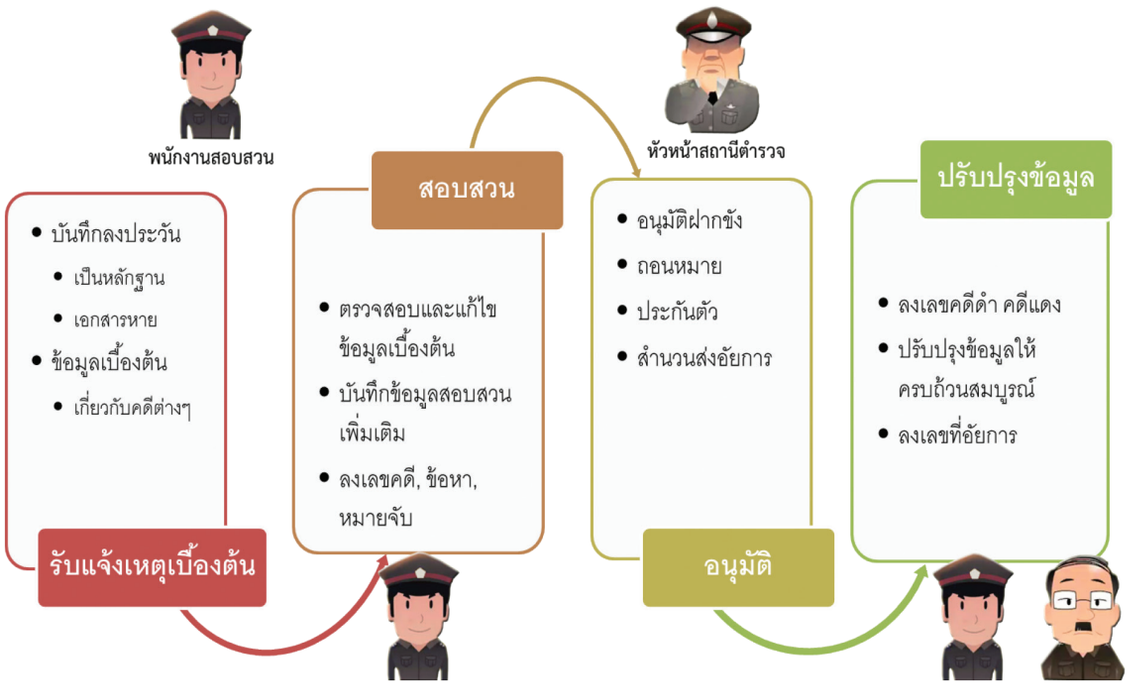

โดยสามารถศึกษาค้นคว้า เพิ่มเติมได้จากคู่มืออบรมหลักสูตรพนักงานสอบสวน
การใช้งานระบบสารสนเทศข้อมูลอาชญากรรมสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
CRIMES: Criminal Record Information Management Enterprise System

บทที่ ๖
การสอบสวนผู้เสียหาย พยาน และผู้ต้องหา

เมื่อรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องพิจารณาว่าตามพฤติการณ์แห่งคดีการกระทำของผู้ต้องหานั้นเข้าข่ายเป็นการกระทำความผิดฐานใด ตามกฎหมายฉบับใด บทบัญญัติมาตราใด เป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ตามหลักเกณฑ์ ป.อาญา มาตรา ๒, ๓ และ ๕๙ ประกอบบทมาตราที่กำหนดการกระทำใดเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ภายใต้อายุความ ก่อนอื่นพนักงานสอบสวนต้องแยกองค์ประกอบความผิดแต่ละคดีให้ได้เสียก่อน จึงจะตั้งรูปคดีและเตรียมประเด็นในการสอบสวน จากนั้นจึงจะแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อสนับสนุนข้อกล่าวหา โดยมีอำนาจเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีมาถามปากคำตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ และมีอำนาจแจ้งข้อหากับผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ เมื่อมีหลักฐานตามสมควร การถามปากคำนั้นประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ บทที่ ๕ ได้วางแนวทางการปฏิบัติไว้

๑. การสอบสวนผู้เสียหาย

ผู้เสียหายมี ๒ จำพวก กล่าวคือเอกชนเป็นผู้เสียหายในความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้ประการหนึ่ง กับรัฐเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญาแผ่นดินหรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่าความผิดอันยอมความไม่ได้อีกประการหนึ่ง ความผิดอาญาแผ่นดินบางคดีทั้งเอกชนและรัฐเป็นผู้เสียหายด้วยกันทั้งคู่ เมื่อกรณีเหตุเกิดผู้เสียหายที่เป็นเอกชนจะมาแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้ต้องหา ไม่ว่าความผิดนั้นจะเป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอาญาแผ่นดินก็ตาม เรียกว่าเป็นการร้องทุกข์ ส่วนเอกชนผู้อื่นที่มิได้เป็นผู้เสียหายหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่นำคดีความผิดอาญาแผ่นดินมาแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้ต้องหา เรียกว่าการกล่าวโทษ ทั้งสองกรณีเมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้แล้ว จะทำการสอบปากคำไว้เป็นผู้กล่าวหา โดยใช้แบบพิมพ์บันทึกคำให้การผู้กล่าวหาหรือพยาน (แบบ ส ๕๖-๔) ตามบทที่ ๕ แบบพิมพ์ที่ใช้เกี่ยวกับคดี ลำดับที่ ๘ ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖

- ประเด็นในการสอบสวน ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ บทที่ ๕ การถามปากคำ ข้อ ๒๔๕ ก) หลักการถามปากคำผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ข้อ ๒๔๖ ประกอบหนังสือกองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๐๙๔๐ ลง ๓ ก.ย. ๔๕ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติมและได้เพิ่มเติมประเด็นที่ยังขาดอยู่ให้สมบูรณ์ขึ้น ดังนี้

๑.๑ ประเด็นหรือคำถามทั่วไป

(๑) ถามชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา อาชีพ

(๒) เลขบัตรประจำตัวประชาชน

(๓) ภูมิลำเนา ที่อยู่ที่เกิด

(๔) ชื่อบิดา มารดา

(๕) ความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องกับคู่กรณี ว่าเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์อย่างไร

(๖) ประวัติพอสังเขป เกี่ยวกับสถานภาพว่าสมรสหรือหย่าร้าง หรืออยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาโดยไม่จดทะเบียนสมรสกับผู้ใด มีบุตรด้วยกันหรือไม่กี่คน ใครบ้าง จบการศึกษาระดับใด สถานที่ติดต่อได้ที่บ้าน ที่ทำงาน หมายเลขโทรศัพท์ที่ใช้ติดต่อของตนเอง และหมายเลขโทรศัพท์ของผู้ใกล้ชิดหากติดต่อกับตนเองไม่ได้ หรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นใด

(๗) ความสามารถเข้าใจและตอบคำถามพนักงานสอบสวนได้หรือไม่

(๘) หากเป็นบุคคลต่างประเทศหรือใช้ภาษาถิ่นที่ไม่เข้าใจ ก็ให้ใช้ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

(๙) หากเป็นคนใบ้หูหนวกหรือตาบอดในการให้ปากคำก็ให้เขาสามารถสื่อความหมายทางอื่นเพื่อให้เข้าใจคำถามได้หรืออาจใช้ล่ามมาช่วยในการสื่อความหมาย

(๑๐) ถ้าใช้ล่ามแปล ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล และให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓

(๑๑) ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้น ยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้น ทั้งนี้ ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ วรรคสี่

(๑๒) จะให้ปฏิญาณหรือสาบานตามลัทธิศาสนาของเขาก่อนก็ได้

๑.๒ การแจ้งสิทธิของผู้เสียหาย

(๑) แจ้งสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา ๔๔/๑ ในคดีที่สามารถเรียกร้องความเสียหายได้ซึ่งเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

(๒) แจ้งสิทธิตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ ตามมาตรา ๖/๑ ในคดีที่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มาร้องทุกข์ดังกล่าวทราบถึงสิทธิการได้รับค่าตอบแทนตาม พ.ร.บ.นี้ ซึ่งตาม มาตรา ๒๒ ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายหรือบุคคลตามมาตรา ๒๓ ต้องยื่นคำขอตามแบบภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด

(๓) แจ้งสิทธิตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ ตามมาตรา ๓๔, ๓๕ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

(๔) ในการถามปากคำเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ให้มีสหวิชาชีพหรือบุคคลที่เด็กร้องขอร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ (อาจถูกผู้เสียหายหรือพยานตั้งข้อรังเกียจได้หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น)

(๕) กรณีเป็นความผิดที่เข้าเงื่อนไขที่จะไกล่เกลี่ยได้ ตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ตามมาตรา ๔๓ (แจ้งผู้เสียหาย)

๑.๓ กรณีผู้กล่าวหาเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ

(๑) ให้ระบุตำแหน่ง/หน่วยงานที่สังกัด

(๒) ขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย/หน้าที่ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

(๓) มีความเกี่ยวข้องกับคดีอย่างไร

๑.๔ ประเด็นหรือคำถามที่เกี่ยวกับคดี

(๑) วัตถุประสงค์ที่มาพบพนักงานสอบสวน เพื่อต้องการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษผู้ใดโดยเฉพาะความผิดส่วนตัวต้องมีการร้องทุกข์มอบคดีให้กับพนักงานสอบสวน มิเช่นนั้นพนักงานสอบสวนจะไม่มีอำนาจในการสอบสวน และการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษดังกล่าว มีการกระทำความผิดใดเกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องระบุข้อกฎหมาย ถ้าเป็นผู้รับมอบอำนาจหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๔, ๕ หรือ ๖ ให้กล่าวไว้ด้วย และมอบหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้กับพนักงานสอบสวนหากหลักฐานยังไม่ครบให้พนักงานสอบสวนติดตามเอกสารมาประกอบต่อไป

(๒) วัน เดือน ปี เวลา กับสถานที่เกิดเหตุ(จุดเกิดเหตุ) ตำบล อำเภอใด โดยชัดแจ้ง

(๓) อาการกิริยาของผู้กล่าวหาและผู้กระทำนั้นเป็นอย่างไร ตลอดจนพฤติการณ์แห่งคดีและเหตุการณ์ที่เกี่ยวเนื่องก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ ให้ตรวจสถานที่เกิดเหตุเก็บร่องรอยหลักฐานต่าง ๆ เพื่อตรวจพิสูจน์และเปรียบเทียบกับผู้ต้องสงสัย ในคดีที่เห็นว่าจำเป็นต้องตรวจสถานที่เกิดเหตุ

(๔) มูลเหตุจูงใจแห่งคดีมีอย่างไร

(๕) ใครเป็นผู้กระทำ รู้จักหรือเพียงแต่จำได้หรือจำไม่ได้เลย ถ้ารู้จักชื่อให้ระบุไว้ให้ชัด หากมีหลายชื่อให้ระบุไว้ทุกชื่อ ถ้าไม่รู้ชื่อต้องถามตำหนิรูปพรรณของผู้กระทำผิดไว้ให้ละเอียดเท่าที่จะทำได้ ถ้าสามารถระบุชื่อบิดา มารดา ภรรยา บุตรหรือญาติของผู้กระทำผิดได้ด้วยยิ่งดี ถ้ามีหลายคนให้แยกรายละเอียดของคนร้ายทุกคน แต่ละคนร่วมกันหรือแบ่งหน้าที่กระทำผิดกันอย่างไร ซึ่งการสอบปากคำในส่วนนี้ หากรู้เห็นผู้กระทำความผิดจะต้องสอบให้ปรากฏถึงตำหนิรูปพรรณไว้ทุกครั้ง เพราะเป็นส่วนสำคัญในการขอศาลออกหมายจับ ซึ่งบางกรณีสามารถออกหมายจับโดยอาศัยตำหนิรูปพรรณเพียงอย่างเดียวได้

(๖) เหตุที่รู้จักและจำได้ อาศัยเหตุผลอย่างไร เช่น เป็นคนเคยรู้จักหรือเห็นหน้ากันมาก่อน หรือมีเหตุผลประการใดเป็นเหตุให้จำได้

(๗) ถ้าไม่รู้จักชื่อและหรือไม่เคยเห็นหน้ามาก่อน เห็นหน้าในระยะเวลานานเท่าใด เหตุที่จำได้อย่างแม่นยำเพราะเหตุใดเห็นอีกครั้งจำได้หรือไม่ หากเป็นไปได้ให้สเก็ตช์ภาพคนร้ายไว้ด้วย

(๘) ให้ดูแฟ้มภาพประวัติคนร้าย/สำเนาภาพถ่ายทะเบียนราษฎร์ผู้ต้องสงสัย/บุคคลพ้นโทษ/พักโทษ/ประวัติคนร้าย/เปรียบเทียบแผนประทุษกรรมของอาชญากรรมกลุ่มความผิดต่าง ๆ หากตรงกับคนร้ายให้บันทึกไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีพร้อมให้ผู้เกี่ยวข้องลงชื่อรับรองไว้ด้วย

(๙) หากได้ตัวผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัย จัดให้มีการชี้ตัวกรณีไม่รู้จักกันมาก่อนหรือดูตัวกรณีที่รู้จักกันมาก่อน

(๑๐) ขณะเกิดเหตุเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน เห็นเหตุการณ์ชัดเจนหรือไม่เห็นจากแสงสว่างใด แสงสว่างดังกล่าวทำให้มองเห็นได้ชัดเจนในระยะกี่เมตร หากเป็นเวลากลางคืนเห็นจากแสงสว่างอะไร จุดที่มีแสงส่องสว่างมายังเหตุการณ์ระยะทางเท่าใด หากก้ำกึ่งไม่เป็นการชัดเจนว่าเวลาเกิดเหตุเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืนให้สอบถามกรมอุตุนิยมวิทยามาประกอบคดี ระยะการมองเห็นของผู้ให้ปากคำเห็นได้ระยะทางเท่าใดกี่เมตร

(๑๑) ทรัพย์ที่ต้องสูญหายเสียหายนั้นมีอะไรบ้างเป็นของใคร การได้มาของทรัพย์สินเป็นอย่างไร แต่ละชิ้นมีราคาเท่าใด รวมทั้งหมดราคาเท่าใด (จดรูปพรรณโดยละเอียดเท่าที่จำได้ อาทิ ทรัพย์ที่สูญหายเป็นอะไร ยี่ห้อ รุ่น หมายเลขประกอบของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง ตำหนิรูปพรรณพิเศษ เช่น รอยบุบ สัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาในเมื่อพบทรัพย์ที่หายหรือที่ถูกประทุษร้ายในภายหลัง)

(๑๒) ผู้เสียหายในคดีมีใครบ้าง ถูกทำร้ายหรือได้รับความเสียหายอย่างไร เหตุใดจึงต้องมาเกิดเหตุด้วยกัน หากมีผู้เสียหายหลายคนให้เรียงลำดับ เป็นผู้กล่าวหาที่ ๑, ที่ ๒, ที่ ๓ ตามลำดับไป

(๑๓) การเดินทางมายังหรือผ่านมาทางที่เกิดเหตุ มาด้วยยานพาหนะใด มาจากที่ใด ผ่านเส้นทางใดบ้างและจะไปยังที่ใด โดยใช้เส้นทางใดในการเดินทางสู่จุดหมายปลายทาง

(๑๔) ถ้าผู้กล่าวหาได้รับบาดเจ็บ จะต้องสอบสวนด้วยว่าได้ถูกทำร้ายด้วยอาวุธชนิดใด ถูกทำร้ายอย่างไร มีบาดแผลมากน้อยเท่าใด กรณีถูกทำร้ายอาจถึงแก่ชีวิตได้ให้พนักงานสอบสวนรีบไปพบผู้ที่ถูกทำร้ายนั้นเพื่อสอบปากคำ เพื่อได้คำบอกเล่าของคนที่มีความรู้สึกว่าตนเองตายแน่แล้วจะพูดความจริงว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด เพื่อฟังประกอบพยานอื่นจะมีน้ำหนักของพยานมาก หากเป็นไปได้ควรสอบต่อหน้าแพทย์หรือพยาบาลและให้บุคคลเหล่านั้นลงชื่อไว้ในบันทึกคำให้การด้วย (ให้แพทย์ตรวจร่างกายบาดแผลและให้มีความเห็นของแพทย์ประกอบด้วย ถ้าถึงตายก็ต้องมีใบชันสูตรพลิกศพตามระเบียบการชันสูตรพลิกศพ)

(๑๕) ผู้กระทำผิดใช้ยานพาหนะชนิดใด ยี่ห้อ สี รูปพรรณยานพาหนะ สภาพของยานพาหนะ ตำหนิที่สังเกต หมายเลขทะเบียนรถอะไร ก่อนเกิดเหตุคนร้ายมาจากทิศทางใด หลังเกิดเหตุเส้นทางหลบหนีของคนร้ายไปทิศทางใด

(๑๖) ของกลางในคดีมีอะไรบ้าง/ยึดจากผู้ใด/หรือยึดจากที่เกิดเหตุ/มีการถ่ายภาพจุดที่ยึดของกลางในที่เกิดเหตุหรือไม่อย่างไร หากเป็นอาวุธมีดให้บอกลักษณะของมีด ความกว้างยาวของตัวมีด ความยาวของด้าม หากยึดมาได้ให้ถ่ายภาพของกลางพร้อมวางสเกล นำเข้าสำนวน

(๑๗) มีใครรู้เห็นเหตุการณ์นั้นบ้าง มีใครอยู่ใกล้เคียงที่เกิดเหตุบ้างหรือไม่ สงสัยผู้ใดบ้างหรือไม่อย่างไร หรือจะอ้างพยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคลอย่างไรบ้าง

(๑๘) หากได้ตัวผู้ต้องหามาดำเนินคดีแล้วจะคัดค้านการปล่อยตัวชั่วคราวหรือไม่ เพราะเหตุใด (ป.วิอาญา มาตรา ๑๐๘/๒)

(๑๙) การถามปากคำผู้กล่าวหาควรถามไปตามลำดับเหตุการณ์ เพื่อมิให้เกิดความสับสนและเข้าใจง่าย

(๒๐) คำถามอื่นๆ ตามประเด็นและตามรูปคดี

๒. การสอบสวนพยาน

๑) สอบสวนประจักษ์พยาน ประเด็นเช่นเดียวกับผู้เสียหายตามข้อ ๑ เท่าที่เกี่ยวข้องกับพยาน

๒) สอบสวนพยานแวดล้อมกรณี ประเด็นเช่นเดียวกับผู้เสียหายตามข้อ ๑ เท่าที่เกี่ยวข้องกับพยาน

๓. การสอบสวนผู้ต้องหา

เมื่อผลการสอบสวนมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำผิดตามข้อหานั้น พนักงานสอบสวนจึงจะใช้อำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ แจ้งข้อหาดำเนินคดีกับผู้ต้องหานั้น ซึ่งผู้ต้องหามาอยู่ในอำนาจการสอบสวน โดยอาจถูกเรียก หรือถูกส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวนซึ่งการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๕

- ประเด็นในการสอบสวน ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ บทที่ ๕ การถามปากคำ ข้อ ๒๔๕ ข) หลักการถามปากคำผู้ต้องหา ข้อ ๒๔๗ ประกอบหนังสือ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๐๙๔๐ ลง ๓ ก.ย. ๔๕ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการทำสำนวนการสอบสวน เพิ่มเติมและได้เพิ่มเติมประเด็นที่ยังขาดอยู่ให้สมบูรณ์ขึ้น ดังนี้

๓.๑ ประเด็นหรือคำถามทั่วไป

(๑) ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล เชื้อชาติ สัญชาติ อายุ ศาสนา อาชีพ

(๒) เลขบัตรประจำตัวประชาชน

(๓) บิดา มารดา

(๓) ภูมิลำเนา ที่อยู่ที่เกิด ที่ทำงานที่บ้าน หมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้

(๔) ความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องกับคู่กรณี ว่าเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์อย่างไร

(๕) ความสามารถ เข้าใจและตอบคำถามพนักงานสอบสวนได้หรือไม่ สามารถต่อสู้คดีได้ไม่เป็นกรณีตามเงื่อนไข ป.วิอาญา มาตรา ๑๔

(๖) ถ้าใช้ล่ามแปล ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล และให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓

(๗) แจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ (คำว่าแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ให้ระบุฐานความผิด)

(๘) ถ้าผู้ต้องหามีหลายคนให้เรียงลำดับไป หากผู้ต้องหาเป็นนิติบุคคล ให้พนักงานสอบสวนเรียกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลและตรวจสอบว่าบุคคลที่พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหานั้นมีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลนั้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗ ด้วย การสอบสวนผู้ต้องหาในฐานะนิติบุคคลหรือในฐานะส่วนตัวให้แยกดำเนินการให้ชัดเจน ซึ่งบุคคลที่ถูกแจ้งข้อหาหรือถูกสอบสวนอาจเป็นบุคคลเดียวกันแต่อยู่คนละฐานะกันได้ เช่น นาย ก.(ในฐานะผู้แทนบริษัท... หรือห้างหุ้นส่วนจำกัด....) ผู้ต้องหาที่ ๑, นาย ก.(ในฐานะส่วนตัว) ผู้ต้องหาที่ ๒ เป็นต้น

(๙) ประวัติของผู้ต้องหาพอสังเขป สถานภาพโสดหรือสมรสหรืออยู่กินกันฉันท์สามีภรรยากับใคร มีบุตรกี่คน ใครบ้าง หรือหย่าร้าง จบการศึกษาระดับใด มีประวัติเคยต้องหาคดีอาญาหรือเคยต้องโทษหรือไม่อย่างไร

(๑๐) กรณีเป็นความผิดที่เข้าเงื่อนไขที่จะไกล่เกลี่ยได้ ตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ตาม มาตรา ๔๓ (แจ้งผู้ต้องหา)

๓.๒ การแจ้งสิทธิผู้ต้องหา

(๑) ผู้ต้องหามีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

(๒) คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้จัดหาทนายความให้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคหนึ่ง

(๓) คดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้จัดหาทนายความให้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสอง (เมื่อจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาแล้ว ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน หากทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้ โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบหรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้โดยไม่ต้องรอทนายความ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วยตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสี่)

(๔) ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๒ (สหวิชาชีพตาม มาตรา ๑๓๓ ทวิ อาจถูกผู้ต้องหาตั้งข้อรังเกียจได้ หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น)

(๕) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๓

(๖) ก่อนถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ ก่อนว่า

- ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้
- ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

(๗) ความผิดบางเรื่อง การรับสารภาพของผู้ต้องหาและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การขยายผลในด้านการป้องกันปราบปราม กฎหมายวางหลักเกณฑ์ให้ศาลลงโทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำตามกฎหมายได้ เช่น มาตรา ๑๐๐/๒ แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้) ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิดังกล่าวให้ปรากฏไว้ในสำนวนการสอบสวน และหลังจากแจ้งสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑-๑๓๔/๔ แล้ว จึงจะถามรายละเอียดในประเด็นแห่งคดี

ข้อสังเกต

- ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามมาตรา ๑๓๔/๔ หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔/๑ มาตรา ๑๓๔/๒ และมาตรา ๑๓๔/๓ จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้

๓.๓ ประเด็นหรือคำถามเกี่ยวกับคดี

(๑) ตามที่ถูกกล่าวหานั้น จริงหรือไม่

(๒) ถ้าไม่จริงในวันเวลาเกิดเหตุนั้น ผู้ต้องหากระทำอะไร อยู่ที่ไหน มีหลักฐานที่อ้างอย่างไร คือใครบ้างและเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน อาจตรวจสอบย้อนเวลาก่อนเกิดเหตุและตรวจสอบภายหลังเกิดเหตุด้วย

(๓) ถ้าผู้ต้องหารับสารภาพ อย่าเชื่อว่าในชั้นศาลจะให้การรับสารภาพเหมือนชั้นสอบสวน ให้ทำการสอบสวนเสมือนว่าผู้ต้องหานั้นให้การปฏิเสธและพิสูจน์คำรับของผู้ต้องหาว่าสิ่งที่ได้ให้ปากคำนั้นเป็นความจริงทุกประการ โดยต้องสอบปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ถูกอ้างอิงหรือพาดพิงถึงทุกรายเท่าที่สามารถทำได้ในประเด็นแห่งคดีตลอดจนประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่ในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงต้องส่งตัวไปให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องด้วยวาจาต่อศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาจับกุม

(๔) มูลเหตุจูงใจในการกระทำผิดมีอย่างไร

(๕) คำรับสารภาพของผู้ต้องหา หากเป็นการกล่าวหาที่มีหลายข้อหาโดยบางข้อหาใช้คำว่าหรือ เช่น ลักทรัพย์หรือรับของโจร เวลาถามปากคำผู้ต้องหาให้ถามให้ชัดเจนว่าผู้ต้องหารับสารภาพในข้อหาใดและปฏิเสธในข้อหาใด เพื่อมิให้ผู้ต้องหาหลงข้อต่อสู้

(๖) ในการพิสูจน์คำรับของผู้ต้องหา นอกจากสอบปากคำบุคคลแล้ว ยังต้องพิสูจน์ติดตามตรวจยึดสิ่งของหรือของกลางพยานวัตถุ เช่น อาวุธ สิ่งของผิดกฎหมาย ยานพาหนะที่ใช้ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ตลอดจนพยานเอกสารทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันการกระทำผิดดังกล่าวด้วย

(๗) หากมีการกล่าวอ้างมีการใช้โทรศัพท์ หรือไลน์หรือการสื่อสารทางออนไลน์หรือสื่อสารสารสนเทศหรืออิเล็กทรอนิกส์ไปถึงหน่วยงานหรือถึงบุคคลใด ให้ตรวจสอบและขอหลักฐานการสื่อสารจากบริษัทผู้ให้บริการหรือหน่วยงานใดมาประกอบสำนวนและสอบปากคำบุคคลที่ติดต่อถึงกันตามรูปคดี

(๘) ในการอ้างถึงบุคคลหรือสถานที่ ให้นำข้อมูลหรือภาพถ่ายประกอบสำนวนการสอบสวน

(๙) หากมีการโอนเงิน ให้ขอหลักฐานการโอนเงินไปยังสถาบันการเงินและสอบปากคำผู้เกี่ยวข้อง

(๑๐) คดีที่ไม่ต้องฟ้องด้วยวาจา หากผู้ต้องหาสมัครใจนำชี้ที่เกิดเหตุ ให้พนักงานสอบสวนจัดให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

(๑๑) ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เส้นทางเข้าออกสถานที่เกิดเหตุ เส้นทางหลบหนี สำรวจว่ามีกล้องวงจรปิดหรือไม่ หากมีให้นำภาพจากกล้องวงจรปิดประกอบสำนวนการสอบสวน

(๑๒) กรณีผู้ต้องหาปฏิเสธขอให้การชั้นศาล พนักงานสอบสวนไม่ควรถามคำถามเดียวและให้ผู้ต้องหาตอบคำตอบเดียวว่า ปฏิเสธขอให้การชั้นศาล แต่ควรถามโดยแตกประเด็นคำถามให้ผู้ต้องหาตอบไล่ไปทีละประเด็นคำถามและพนักงานสอบสวนต้องแสวงหาพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นโดยจะต้องมีการแจ้งสิทธิที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายให้ทราบก่อนการดำเนินการเรื่องดังกล่าว

(๑๓) การถามปากคำผู้ต้องหา ไม่จำเป็นต้องถามเรียงลำดับเหตุการณ์ก็ได้ กรณีที่ผู้ต้องหาไม่ให้ความร่วมมือและการสอบปากคำผู้ต้องหาจะไม่ได้ความจริง การหลีกเลี่ยงลำดับคำถามจะทำให้ผู้ต้องหาปรุงแต่งคำให้การได้ยากขึ้น

(๑๔) ถามผู้ต้องหาว่า จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสารหรือพยานวัตถุใดเป็นพยานหลักฐานบ้างหรือไม่อย่างไร

๔. ประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความผิดในกลุ่มคดีที่มักจะเกิดขึ้นบ่อย

ประเด็นหรือคำถามทั่วไปเกี่ยวกับความผิดต่างๆ ที่เป็นคำถามเหมือน ๆ กันจะเป็นประเด็นดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นไม่ว่าการถามผู้เสียหาย พยานหรือผู้ต้องหาก็ตาม แต่ประเด็นคำถามอื่น ๆ ที่ต้องถามเพิ่มเติมแตกต่างกันออกไปตามกลุ่มความผิดแต่ละประเภท เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและหลักฐานว่าครบองค์ประกอบความผิดในฐานใด เพื่อจะได้แจ้งข้อหากับผู้ต้องหาได้ถูกต้องครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทซึ่งต้องลงโทษบทหนักหรือเป็นการกระทำความผิดต่างกรรมต่างวาระลงโทษเรียงกระทงความผิดทุกกรรมไปก็ตาม ซึ่งจะได้ยกตัวอย่างในบางกลุ่มความผิด ดังต่อไปนี้

๔.๑ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย

๔.๑.๑ การพิจารณาการกระทำว่าเจตนาฆ่าหรือเจตนาทำร้าย

การจะดูว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาเป็นเช่นใด เป็นเรื่องที่อยู่ภายในจิตใจยากที่จะหยั่งรู้ได้ แต่มีเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้พิจารณาและวิเคราะห์ได้ เรียกว่ากรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา โดยดูอาวุธ อวัยวะที่ถูกกระทำต่อ อาการของผู้ถูกกระทำ อากัปกิริยาของผู้กระทำประกอบกัน เช่น

๑) อาวุธที่ใช้

(๑) ระเบิด มีเจตนาฆ่าแน่นอน

(๒) อาวุธปืน อาจดูความรุนแรงของอานุภาพของอาวุธปืนประกอบด้วย อาวุธปืนที่มีอานุภาพรุนแรง เช่น อาวุธปืนขนาด .๔๔, .๓๕๗, .๓๘, .๓๒ ส่วนที่ไม่ร้ายแรงเช่น ขนาด .๒๒, อาวุธปืนประจุปากที่ผลิตขึ้นเอง อย่างอาวุธปืนอัดลมคงมีแต่เจตนาทำร้าย บางกรณีต้องดูพฤติการณ์แห่งการกระทำประกอบด้วย อาวุธปืนใดจะมีอานุภาพเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือไม่ เมื่อพนักงานสอบสวนส่งไปตรวจพิสูจน์ที่ สพฐ.จะมีคำถามไปด้วยว่า อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนดังกล่าวสามารถทำอันตรายต่อชีวิตได้หรือไม่ ผู้เชี่ยวชาญก็จะตอบมาให้ตามรายงานผลการตรวจพิสูจน์เพื่อประกอบคดี

- อาวุธปืนที่มีอานุภาพหากยิงเล็งปากกระบอกปืนไปยังบุคคลใดในระยะหวังผล เป็นเจตนาฆ่า ถ้ากระสุนปืนไม่ถูกผู้ใด หรือถูกบุคคลใดจนได้รับบาดเจ็บแต่ไม่ถึงแก่ความตาย เป็นการลงมือกระทำความผิดแล้วแต่ไม่สำเร็จรับผิดฐานพยายามฆ่า ถ้าอยู่ในระยะใกล้ชิดเลือกยิงได้และเลือกยิงต่ำเล็งไปที่นิ้วเท้าทำให้บาดเจ็บ และไม่ยิงซ้ำทั้งที่มีโอกาส เป็นเจตนาทำร้ายกรณีอาวุธปืนลูกซองเมื่อยิงกระสุนจะกระจายออกอาจมีเจตนาฆ่า

- ใช้อาวุธปืนยิงเข้าไปในบ้านที่มีผู้คนอยู่อาศัย ในวิถีกระสุนที่อยู่ในระนาบเดียวกับคนอาศัยในบ้านดังกล่าว เป็นเจตนาฆ่าโดยเล็งเห็นผล ถ้ายิงวิถีกระสุนขึ้นสูงไปที่ชายคาบ้าน เป็นการยิงข่มขู่ไม่มีเจตนาฆ่า

- ใช้อาวุธปืนยิงเข้าไปในยานพาหนะที่มีผู้คนโดยสารขณะที่แล่นสัญจรไปตามเส้นทางสัญจร เป็นเจตนาฆ่าโดยเล็งเห็นผล

- ยิงอาวุธปืนเข้าไปในกลุ่มคน เป็นเจตนาฆ่าโดยเล็งเห็นผล

- ยิงขึ้นฟ้าหรือยิงไปทางอื่นเป็นข่มขู่

- การใช้อาวุธปืนยิง ควรแจ้งให้ สพฐ.ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญมาทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุและตรวจวิถีกระสุน จะทำให้น้ำหนักการรับฟังพยานมั่นคงขึ้น

(๓) อาวุธมีด ต้องดูลักษณะและขนาดของอาวุธมีดด้วย เช่น อาวุธมีดปลายแหลมมีดปังตอหรือขวานที่มีน้ำหนักมาก อาจเป็นเจตนาฆ่า มีดทำครัวหรือมีดปอกผลไม้ อาจเป็นเจตนาทำร้ายเป็นต้น

(๔) ยาพิษ ดูที่ปริมาณและความรุนแรงของยาพิษแต่ละชนิด หากความรุนแรงมากและปริมาณที่วางยาพิษถึงขนาดที่ทำให้ตายได้ ก็เป็นเจตนาฆ่า หากรักษาทันท่วงทีความผิดไม่สำเร็จเป็นพยายามฆ่า หากวางยาพิษต่อเนื่องไม่ให้ตายทันทีเพื่ออำพรางให้เกิดการป่วยเจ็บเรื้อรังก่อนตายเป็นเจตนาฆ่า หากไม่สำเร็จเป็นพยายามฆ่า

(๕) วัตถุอื่นๆ ดูที่ขนาดน้ำหนักและความยาว เช่น ท่อนไม้ ท่อนเหล็ก ที่มีขนาดที่ทำให้ถึงแก่ความตายได้หากทุบตีไปที่อวัยวะสำคัญและกระทำซ้ำหลายครั้ง ก็เป็นเจตนาฆ่าได้

๒) อวัยวะที่ถูกกระทำต่อ ถ้าเป็นอวัยวะสำคัญ เช่น ศีรษะ ทรวงอก ช่องท้อง เป็นต้น อาจเป็นเจตนาฆ่า แต่หากอวัยวะที่ถูกทำร้ายเป็นแขน ขา มือ เท้า อย่างนี้มีเจตนาทำร้าย แต่ต้องดูด้วยว่ามิใช่ว่าผู้กระทำเจตนากระทำต่ออวัยวะสำคัญแต่ผู้เสียหายหลบทันหรือมีเหตุขัดขวางเสียก่อน อาวุธถูกที่แขน ขา มือ เท้า อย่างนี้ อาจไม่ใช่เจตนาทำร้าย แต่เจตนาฆ่าได้ หากลงมือแล้วไม่สำเร็จอาจเป็นความผิดฐานพยายามฆ่า

๓) อาการบาดแผลของผู้ถูกกระทำ เช่น ได้รับบาดแผลฉกรรจ์ที่อวัยวะสำคัญก็อาจเป็นเจตนาฆ่า หากลงมือแล้วความผิดไม่สำเร็จก็เป็นพยายามฆ่า หากมีบาดแผลที่อวัยวะที่ไม่สำคัญ เช่น แขน ขา มือ เท้า อาจเป็นเจตนาทำร้าย หากบาดเจ็บมากเป็นแผลฉกรรจ์ก็เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นอันตรายสาหัส รับโทษหนักขึ้น อาการบาดเจ็บมากน้อยเพียงใดต้องให้แพทย์ทำการตรวจร่างกายชันสูตรบาดแผลและให้ความเห็นประกอบด้วย สิ่งที่ต้องนำมาพิจารณา เช่น นอนพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลกี่วัน หลังออกจากโรงพยาบาลแล้วแพทย์นัดตรวจต่อเนื่องใช้เวลานานเท่าใด แพทย์จะระบุว่าอวัยวะส่วนใดได้รับบาดเจ็บ ขนาดบาดแผลกว้างเท่าใด ยาวเท่าใด ลึกเท่าใด หากรักษาไม่ทันท่วงทีจะเป็นอันตรายแก่ชีวิตหรือไม่ แพทย์จะระบุไว้ให้ความเห็นว่าใช้เวลารักษากี่วันอาการบาดเจ็บจึงจะหายเป็นปกติหากไม่มีภาวะแทรกซ้อน แต่ผลของการบาดเจ็บจะสาหัสหรือไม่พิจารณาตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๗ โดยเฉพาะ มาตรา ๒๙๗(๘) จะเป็นการป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่า ๒๐ วันหรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่า ๒๐ วัน หรือไม่นั้น อยู่ที่ความเป็นจริงที่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ ความเห็นของแพทย์ว่าใช้ระยะเวลาในการรักษานานเท่าใดเป็นส่วนประกอบเท่านั้น ไม่ได้ยึดเอาแต่หลักรายงานผลการชันสูตรบาดแผลของแพทย์แต่เพียงอย่างเดียว เช่น ได้รับบาดเจ็บกระดูกแขนร้าว แพทย์ลงความเห็นไม่เกิน ๑๔ วัน อย่างนี้ ความเป็นจริงผู้เสียหายอาจมีอาการบาดเจ็บที่ไม่สามารถทำงานได้ตามปกติเกินกว่า ๒๐ วันก็ได้ เป็นต้น ต้องดูเป็นกรณีไป

๔) อากัปกิริยาของผู้กระทำ เรื่องเจตนาเป็นเรื่องภายในจิตใจคน แต่อากัปกิริยาเป็นสิ่งที่บ่งบอกเจตนาภายในได้ เช่น ขณะเกิดเหตุผู้กระทำพูดว่าจะฆ่าเสียให้ตายเดี๋ยวนี้ หรือพูดว่าจะสั่งสอนให้รู้สึกสำนึกเสียบ้าง อย่างนี้ก็จะบอกได้ว่าผู้กระทำมีเจตนาฆ่าหรือเจตนาทำร้าย หรือบางครั้งไม่จำเป็นต้องพูดแต่เป็นการแสดงอากัปกิริยาอยู่ในตัวของมันเอง เช่น ใช้วัตถุระเบิด หรือใช้อาวุธปืนที่มีอานุภาพอย่างนี้ไม่จำเป็นต้องแสดงออกมาเป็นคำพูดก็พอจะรู้เจตนาแล้ว หรือคำพูดบางครั้งบอกว่าจะฆ่าเสียให้ตาย แต่อาจมีเจตนาข่มขู่ หรือเพียงแต่เจตนาทำร้ายก็ได้ ต้องดูประกอบกันหลาย ๆ ปัจจัย เช่น เลือกทำร้ายอวัยวะที่ไม่สำคัญ และมีโอกาสกระทำซ้ำแต่ไม่ทำซ้ำ เหล่านี้ เป็นต้น ลักษณะของการทำร้ายที่หมายเอาชีวิต ถ้าเป็นมีดปลายแหลมต้องเป็นการจ้วงแทงไปที่อวัยวะสำคัญ ถ้าเป็นขวานที่มีน้ำหนักมาก ก็ฟันไปที่ศีรษะเงื้อฟันจากบนลงล่างฟันด้วยความแรง หรือถ้าเป็นท่อนไม้ ท่อนเหล็กถ้าทุบไปที่ศีรษะบริเวณทัดดอกไม้ อากัปกิริยาที่แสดงออกเหล่านี้เป็นเจตนาฆ่าได้ แต่ถ้าเป็นการแสดงอากัปกิริยาโดยการกวัดแกว่งอาวุธเป็นเพียงแค่เจตนาทำร้าย นอกจากนี้จะต้องดูมูลเหตุจูงใจประกอบด้วยว่ามูลเหตุความขัดแย้งถึงขนาดที่จะเอาชีวิตกันหรือไม่ ทั้งนี้สมควรสอบให้ปรากฏถึงมูลเหตุแรงจูงใจในการกระทำไว้ด้วย อันเป็นการแสดงเจตนาให้เห็นถึงการกระทำว่าต้องการหวังผลเพียงใด เป็นเพียงเรื่องประมาท หรือเจตนาเพียงทำร้าย หรือตกลงประสงค์ต่อชีวิต

ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายนี้ เจตนาในการกระทำผิดอาจเกิดขึ้นในเวลาปัจจุบันทันด่วนหรืออาจมีการวางแผนหรือเตรียมการมาก่อนก็ได้ หากเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทันด่วนก็จะเป็นเจตนาธรรมดา แต่หากเป็นการคิดวางแผนหรือเตรียมการมาก่อนก็จะถือว่าเป็นเจตนาไตร่ตรองไว้ก่อน ซึ่งผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น จะเป็นเจตนาอย่างใด อยู่ที่พนักงานสอบสวนจะได้ความจากการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน

๔.๑.๒ การพิจารณาการกระทำว่าเป็นประมาทหรือไม่

การกระทำใดจะเกิดจากความประมาทหรือไม่ ให้พิจารณาตามหลักเกณฑ์กฎหมาย ป.อาญา มาตรา ๕๙ วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่าการกระทำโดยประมาท ได้แก่ กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายมีข้อพิจารณา ดังนี้

ลักษณะของการกระทำที่เกิดจากความประมาท

- ไม่มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด
- เกิดจากความเลินเล่อ พลั้งเผลอ ไม่ใช้ความระมัดระวัง
- เป็นคดีที่มีอัตราโทษน้อยกว่าความผิดที่เกิดจากเจตนา

การกระทำโดยประมาทที่จะต้องรับผิดทางอาญา จะต้องมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าแม้กระทำโดยประมาทก็ต้องรับผิด บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง เช่น

- กระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙๑
- กระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๐๐
- กระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๙๐

การตั้งรูปคดีและตั้งประเด็นคำถาม ให้พิจารณาตาม ป.อาญา มาตรา ๕๙ วรรคสี่ เช่น

๑) กระทำผิดฐานขับขี่รถโดยประมาทในคดีจราจร ประเด็นที่ต้องถาม เช่น

(๑) เกี่ยวกับคนขับ

- สภาพร่างกายของผู้ขับขี่มีความพร้อมหรือไม่ เช่น ขณะขับรถมีอาการง่วงนอนหรือไม่ อ่อนเพลียหรือไม่ เจ็บป่วยหรือไม่ สายตาดีหรือไม่ ผู้ขับขี่เป็นเด็กเกินไปหรือไม่ หรือชราภาพมากจนร่างกายไม่พร้อมขับขี่หรือไม่ ดื่มสุราหรือของเมาหรือยาเสพติดให้โทษที่ทำให้สมองเสียการควบคุมและเสียการทรงตัวหรือไม่อย่างไร

- ไม่ชำนาญเส้นทางและขาดความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร ทำให้การขับขี่รถในทางขาดความมั่นใจ เกิดความลังเลในการเปลี่ยนช่องทางเดินรถ การขับขี่แซงรถคันอื่น ทำให้การขับขี่กีดขวางการจราจรและเกิดการเฉี่ยวชนกันหรือไม่ อย่างไร

- การใช้ความเร็วรถตามวิสัยและพฤติการณ์ที่ต่างกัน เช่น ขับขี่รถในขณะฝนไม่ตกกับขณะที่ฝนตก ขับขี่รถในเวลากลางวันกับเวลากลางคืน ขับขี่รถในที่ไม่ใช่ชุมชนกับที่ชุมชน การใช้ความเร็วรถต้องใช้ความระมัดระวังที่ต่างกัน ยิ่งขับขี่ขณะฝนตกหรือกลางคืนหรือในที่ชุมชนต้องใช้ความระมัดระวังมากยิ่งกว่าขับขี่รถช่วงที่ฝนไม่ตกช่วงกลางวันหรือไม่ใช่ที่ชุมชน เป็นต้น

- การขับขี่รถขณะที่มีเด็กอยู่ริมถนนกับผู้ใหญ่อยู่ริมถนนด้านหน้าหรือมีสัตว์เลี้ยงอยู่ด้านหน้า การใช้ความระมัดระวังจะแตกต่างกัน หากเห็นผู้ใหญ่อยู่ด้านหน้าปกติจะใช้ความระมัดระวังที่น้อยกว่าเด็กหรือสัตว์เลี้ยงอยู่ด้านหน้า เป็นต้น

- ขับขี่รถในช่วงทางโค้ง ทางคดเคี้ยว ทางลาดชัน ทางร่วมทางแยก ต้องใช้ความระมัดระวังมากกว่าทางราบ ทางตรง โดยปกติเจ้าพนักงานจราจรจะติดตั้งเครื่องหมายบังคับ เครื่องหมายเตือนไม่ว่าจะเป็นสัญญาณไฟจราจร เครื่องหมายบนผิวทาง โดยเฉพาะในทางที่คับขันจะมีการติดตั้งป้ายควบคุมความเร็วไว้เพื่อป้องกันอุบัติเหตุหรือเหตุที่เกิดจากความประมาทบนเส้นทางจราจรไว้ ผู้ขับขี่มีการฝ่าฝืนกฎจราจรดังกล่าวหรือไม่อย่างไร

(๒) เกี่ยวกับรถหรือยานพาหนะที่ขับขี่

- สภาพของรถมีสภาพแข็งแรง อุปกรณ์ครบถ้วน อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานหรือไม่ อย่างไร เช่น รถสภาพเก่า ไม่มีการตรวจสภาพรถอย่างต่อเนื่อง หากขณะขับขี่เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินไม่สามารถควบคุมรถได้เนื่องจากเบรกชำรุดหรือเบรกแตก จะอ้างเป็นเหตุสุดวิสัยไม่ได้ ก่อนจะขับขี่รถออกไปใช้ในทางเดินรถนั้น รถต้องอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

- อุปกรณ์ส่วนควบต้องครบถ้วน ไฟหน้าส่องสว่าง ไฟท้าย ไฟเลี้ยว ไฟเบรก จะต้องใช้การได้ เมื่อขับขี่รถในทางจะต้องมองเห็นรถหรือสิ่งกีดขวางด้านหน้าในระยะที่ปลอดภัย การเปลี่ยนช่องทางการเดินรถจะต้องเปิดไฟเลี้ยวซ้ายหรือไฟเลี้ยวขวาก่อนที่จะเปลี่ยนช่องทางการเดินรถ หากจะหยุดรถไฟเบรกท้ายรถส่องแสดงให้คนที่ขับขี่รถตามหลังมาเห็นและทราบว่ากำลังจะหยุดรถ หากไฟเลี้ยวหรือไฟท้ายชำรุดใช้การไม่ได้ ทำให้รถที่ขับขี่ตามหลังมาไม่ทราบว่าจะมีการเปลี่ยนช่องทางเดินรถหรือจะหยุดรถเกิดการเฉี่ยวชนกันขึ้นก็อาจจะต้องรับผิดในความประมาทนั้นด้วย

๒) การกระทำโดยประมาทในความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย

ประเด็นที่ต้องถาม เช่น เกี่ยวกับอาวุธปืน

- เก็บอาวุธปืนไว้ในที่ปลอดภัย พ้นมือเด็กหรือไม่อย่างไร
- ก่อนเก็บอาวุธปืนแยกกระสุนออกจากตัวปืนแล้วหรือไม่อย่างไร
- เวลาทำความสะอาดอาวุธปืนได้ใช้ความระมัดระวังหรือไม่อย่างไร
- นำอาวุธปืนมาล้อเล่นส่องปากกระบอกปืนไปหาบุคคลอื่นหรือไม่อย่างไร

- ยิงปืนในหมู่บ้านแล้วกระสุนตกไปถูกบุคคลอื่นได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตายขณะยิงปืนนั้น ได้หันปลายกระบอกปืนไปทางชุมชนหรือไม่อย่างไร ได้ใช้ความระมัดระวังแล้วหรือไม่อย่างไร หรือ

- ในการออกไปล่าสัตว์ในป่าได้ใช้ความระมัดระวังหรือไม่อย่างไรว่ากระสุนปืนอาจจะพลาดไปถูกบุคคลที่ออกไปล่าสัตว์ด้วยกันหรือจะถูกบุคคลในถิ่นแถวใกล้เคียงนั้นได้ หรือ

- การใช้มีด สิ่งของมีคม ในการทำมาหาเลี้ยงชีพ เช่น ทำการเกษตร ปศุสัตว์ หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ใช้ความระมัดระวังหรือไม่ หากทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บหรือตาย ก็ต้องรับผิดในความประมาทนั้น

- ความผิดอื่น ๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ต้องรับผิดแม้กระทำโดยประมาทที่ต้องตั้งรูปคดีและประเด็นคำถาม

- ถ้าเหตุเกิดจากสุดวิสัย เป็นอุบัติเหตุ ไม่ต้องรับผิดในผลที่เกิดดังกล่าว

การรวบรวมพยานหลักฐานในความผิดเกี่ยวกับความประมาท ในการตั้งคำถามและรวบรวมพยานหลักฐานเช่นเดียวกับความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา แต่ต่างกันที่ความผิดจากความประมาทไม่มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำผิด ไม่ได้ประสงค์ต่อผลหรือเจตนาเล็งเห็นผลเพื่อให้เกิดผลแห่งการกระทำนั้น

ความผิดที่เกิดจากความประมาทและความผิดที่เกิดจากเจตนาบทลงโทษทางอาญา จะแตกต่างกันมาก ความประมาทบทลงโทษจะน้อยกว่ามาก โอกาสศาลจะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษก็จะมีสูง ส่วนการกระทำโดยเจตนามีโอกาสศาลจะลงโทษจำคุกมีสูงกว่า บางเรื่องถึงขั้นประหารชีวิต ความผิดที่อาศัยเจตนาเป็นองค์ประกอบของความผิดนั้น บางเรื่องเป็นเรื่องของการฝ่าฝืนกฎหมายบ้านเมืองที่มุ่งจัดระเบียบสังคมให้เกิดความเรียบร้อย บางเรื่องเป็นเรื่องความชั่วที่ออกมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำหรือมิให้บุคคลเอาเป็นเยี่ยงอย่างซึ่งมีโทษค่อนข้างรุนแรง ทั้งนี้ก็เพื่อความสงบสุขของสังคม พนักงานสอบสวนจึงต้องสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้ครบถ้วน มีการตั้งรูปคดีและกำหนดประเด็นให้ถูกต้อง บางกรณีเป็นการกระทำผิดโดยเจตนาแต่อำพรางว่าเกิดจากอุบัติเหตุหรือเกิดจากความประมาท เช่น เจตนาฆ่า โดยใช้รถเป็นเครื่องมือในการกระทำผิดขับขี่รถเฉี่ยวชนผู้เสียหายถึงแก่ความตาย จึงต้องตรวจสอบว่าคู่กรณีมีมูลเหตุจูงใจใดหรือไม่ มีความขัดแย้งกันมาก่อนหรือไม่ มีการวางแผนก่อเหตุหรือไม่ โดยต้องมีการตรวจสอบความเชื่อมโยงของพยานหลักฐานทั้งก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุให้ครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนที่จะพิจารณาว่ากรณีเกิดจากความประมาทหรือเกิดจากเจตนาหรือไม่ อย่างไร

๔.๒ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

ประเด็นที่จะต้องถามเพิ่มเติม

- ใครเป็นเจ้าของทรัพย์หรือเป็นผู้ครอบครองหรือเป็นผู้ดูแลทรัพย์

- มีหลักฐานการเป็นเจ้าของหรือการครอบครองหรือเป็นผู้ดูแลทรัพย์นั้นหรือไม่ ได้ทรัพย์มาอย่างไรนำหลักฐานมาประกอบคดี หากเป็นทรัพย์ที่มีการจดทะเบียนให้นำหลักฐานการจดทะเบียนมาประกอบด้วย รวมถึงมูลค่าราคาของทรัพย์

- มีการโต้แย้งกรรมสิทธิ์หรือสิทธิการครอบครองหรือไม่

- ถ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ปล้นทรัพย์ เป็นการแย่งการครอบครอง ไม่ใช่แย่งกรรมสิทธิ์ ดังนั้นผู้ครอบครองก็เป็นผู้เสียหายได้

- ถ้าเป็นความผิดฐานยักยอก เป็นการแย่งกรรมสิทธิ์ เนื่องจากเจ้าของทรัพย์ได้มอบการครอบครอง ต่อมาผู้ครอบครองมีเจตนาทุจริตเบียดบังทรัพย์นั้นเป็นของตนเองหรือบุคคลที่สาม ดังนั้น

ผู้เสียหายจึงเป็นเจ้าของทรัพย์ และเป็นความผิดอันยอมความได้ ผู้ที่ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนจึงต้องเป็นเจ้าของทรัพย์หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ

- การเก็บสิ่งของที่ตกหล่น ที่เจ้าของอยู่ระหว่างการติดตามเอาคืนที่ยังไม่ขาดตอน การเอาไปซึ่งทรัพย์ดังกล่าวไม่ใช่การยักยอกทรัพย์สิ่งของที่ตกหล่นแล้วเก็บได้ แต่ทรัพย์ที่ตกหล่นและอยู่ระหว่างการติดตามเอาคืนนั้น การครอบครองถือว่ายังไม่ขาดจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์นั้น การเอาไปดังกล่าวจึงถือเป็นการแย่งการครอบครอง จึงผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ใช่ยักยอกตาม ป.อาญา มาตรา ๓๕๕

- ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นหรือทรัพย์สินที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริต จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของผู้อื่น ก็ผิดฐานยักยอกได้ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๕๓

- การที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์ได้ส่งมอบทรัพย์ให้ดูแลเป็นการชั่วคราวเพียงชั่วระยะเวลาสั้น ๆ บุคคลที่ยึดถือทรัพย์ดังกล่าวไม่ได้สิทธิครอบครอง หากเอาทรัพย์นั้นไปโดยเจตนาทุจริต ถือเป็นการแย่งการครอบครอง เป็นลักทรัพย์ มิใช่ยักยอก เช่น ฝากทรัพย์ไว้เพียงชั่วครู่เพื่อเข้าห้องน้ำแล้วจะเอาทรัพย์ที่ฝากไว้คืนหลังเสร็จภารกิจจากห้องน้ำ เป็นต้น

- ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ การเอาไปซึ่งทรัพย์ ถ้าไม่มีเจตนาทุจริต หากเอาทรัพย์ไปเพื่อเจตนาทำให้เสียหาย เช่น เอาไปทิ้งน้ำ หรือทุบทำลายให้เสียหายหรือทำให้เสื่อมค่า จะเป็นเรื่องความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์คำว่า “ทุจริต” คือ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ตาม ป.อาญา มาตรา ๑(๑)

- ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ เป็นการกระทำโดยเจตนาเท่านั้น ไม่มีทำให้เสียทรัพย์โดยประมาท

- การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ผู้ถือกรรมสิทธิ์หรือเจ้าของร่วมอาจมีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ เนื่องจากมีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดและกำหนดโทษไว้

- การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ เป็นการกระทำที่ผู้กระทำเกรงกลัวต่อผู้ครอบครองทรัพย์ การเอาไปซึ่งทรัพย์จะกระทำลับหลังโดยมิให้ผู้ใดพบเห็นการกระทำผิด ต่างกับการวิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ เป็นการกระทำต่อหน้าไม่เกรงกลัวต่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์

- บางกรณีผู้กระทำความผิดใช้กลอุบายเพื่อให้เข้าถึงตัวทรัพย์ ก็เพื่อสะดวกในการจะลักทรัพย์ มิใช่เป็นการปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้งหรือแสดงข้อความอันเป็นเท็จ ไม่ผิดฐานฉ้อโกง แต่ผิดฐานลักทรัพย์

- การวิ่งราวทรัพย์ องค์ประกอบความผิดต้องเข้าลักษณะฐานความผิดลักทรัพย์ก่อน แต่การวิ่งราวทรัพย์เป็นการฉกฉวยทรัพย์เอาไปซึ่งหน้าผู้ครอบครองทรัพย์

- ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๓๖ วรรคแรก อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี ไม่มีโทษขั้นต่ำ บางกรณีการกระทำอาจผิดฐานลักทรัพย์เข้าบทหนักตาม ป.อาญา มาตรา ๓๓๕ ซึ่งมีอัตราโทษขั้นต่ำอยู่ด้วย เช่น ตามมาตรา ๓๓๕ วรรคสอง บัญญัติระวางโทษตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๕ ปี อัตราโทษฐานลักทรัพย์ดังกล่าวจะหนักกว่าอัตราโทษฐานวิ่งราวทรัพย์ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๓๖ วรรคแรก เวลาแจ้งข้อหาหรือตั้งประเด็นการสอบสวน จึงต้องตั้งรูปคดีเป็นการกระทำความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท เพื่อศาลจะได้ลงโทษบทหนัก ตัวอย่างเช่น วางทรัพย์ไว้ใต้ชายคาบ้านซึ่งทรัพย์อยู่ในเคหสถาน ขณะที่ผู้ครอบครองทรัพย์ก็อยู่บริเวณใกล้ชิดกับตัวทรัพย์ในระยะที่จะคุ้มครองทรัพย์นั้นได้ แล้วคนร้ายได้เข้ามาฉกฉวยเอาทรัพย์นั้นไปต่อหน้าผู้ครอบครอง ดังนี้ผิดทั้งลักทรัพย์ในเคหสถานตาม ป.อาญา มาตรา ๓๓๕(๘) และฐานวิ่งราวทรัพย์ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๓๖ วรรคแรก

- ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ไม่จำต้องฉกฉวยทรัพย์เอาซึ่งหน้าจากตัวผู้เสียหาย แม้ทรัพย์จะไม่อยู่กับตัวผู้เสียหาย แต่วางอยู่ใกล้ ๆ ตัวในระยะที่จะคุ้มครองทรัพย์นั้นได้ เช่น วางอยู่ใกล้ตัวดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น หรือขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ได้วางทรัพย์ไว้ในตะกร้าหน้ารถแล้วถูกฉกฉวยเอาทรัพย์ไป เช่นนี้ก็ถือเป็นการวิ่งราวทรัพย์แล้ว

- หากมีผู้กระทำผิดมากกว่า ๑ คน ให้ตั้งประเด็นคำถามให้ชัดว่าร่วมกันกระทำความผิดหรือแบ่งหน้าที่กันทำหรือช่วยเหลือหรือสนับสนุนการกระทำความผิดอย่างไร

- การชิงทรัพย์ องค์ประกอบความผิดต้องเข้าลักษณะฐานความผิดลักทรัพย์ก่อน แต่การชิงทรัพย์ เป็นการใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าในทันใดนั้น จะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อให้ความสะดวกแก่การลักทรัพย์หรือการพาทรัพย์นั้นไป หรือให้ยื่นให้ซึ่งทรัพย์นั้น หรือยึดถือเอาทรัพย์นั้นไว้ หรือปกปิดการกระทำความผิดนั้น หรือให้พ้นจากการจับกุม

- การชิงทรัพย์ต่างจากการกรรโชกทรัพย์ การชิงทรัพย์เป็นการใช้กำลังหรือขู่เข็ญเพื่อเอาทรัพย์ในทันทีทันใดนั้น ส่วนการกรรโชกทรัพย์นั้นทำให้ผู้เสียหายเกิดความกลัวและยินยอมมอบผลประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินให้ซึ่งไม่ได้เอาทรัพย์สินไปในทันทีทันใดนั้น

- การกรรโชกทรัพย์ เป็นการข่มขืนใจผู้อื่น ให้ยอมให้หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญหรือของบุคคลที่สาม จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นว่านั้น ผู้นั้นกระทำผิดฐานกรรโชก ถ้าการข่มขู่หรือการใช้กำลังประทุษร้ายให้ส่งให้ซึ่งทรัพย์ในทันทีทันใดนั้นจะเป็นการชิงทรัพย์ แต่กรณีกรรโชกข่มขู่หรือใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อให้ส่งให้ซึ่งทรัพย์ในอนาคต เป็นการกรรโชกทรัพย์

- การกรรโชกทรัพย์ ไม่จำต้องข่มขู่ว่าจะกระทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้เสียหายโดยตรง แต่อาจข่มขู่ว่าจะกระทำให้เกิดผลกระทบไปถึงบุคคลอื่นซึ่งเป็นบุคคลที่สามด้วย เช่น ข่มขู่จะทำร้ายคนในครอบครัว จะวางเพลิงเผาบ้าน จะทำให้เสียชื่อเสียง จนผู้ถูกข่มขู่นั้นยอมให้หรือยอมจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินให้กับผู้ข่มขู่หรือบุคคลอื่นตามต้องการของผู้ข่มขู่นั้น

- ถ้าเป็นการข่มขืนใจโดยขู่จะเปิดเผยความลับ ว่าจะทำให้ผู้ถูกข่มขู่หรือบุคคลที่สามเสียหาย จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมให้หรือยอมจะให้ไปซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินแก่ผู้ที่ข่มขืนใจหรือผู้อื่นตามที่ถูกข่มขืนใจนั้น เป็นการกระทำผิดฐานรีดเอาทรัพย์

- การปล้นทรัพย์ องค์ประกอบความผิดต้องเข้าลักษณะฐานชิงทรัพย์ก่อน แต่การปล้นทรัพย์เป็นการกระทำผิดฐานชิงทรัพย์ที่ร่วมกระทำความผิดตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไป

- การกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องเป็นกรณีหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธินั้น การจะเป็นความผิดได้จะต้องมีเจตนาทุจริตก่อนที่ผู้นั้นจะลงมือกระทำความผิด ไม่ใช่เป็นสัญญาทางแพ่งที่เกิดผลภายหลังที่ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญานั้นได้ หากเป็นกรณีเช่นนั้นเป็นกรณีผิดสัญญาทางแพ่งไม่ผิดฐานฉ้อโกง

- การกระทำความผิดฐานรับของโจร มีองค์ประกอบความผิดเป็นการช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจำนำหรือรับไว้โดยประการใด ซึ่งทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าทรัพย์นั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอกหรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ ผู้ที่รับไว้ต้องกระทำโดยมีเจตนา

- ประเด็นที่จะต้องสอบเกี่ยวกับความผิดฐานรับของโจร การรับไว้นั้น รู้หรือควรรู้หรือไม่ว่าทรัพย์ที่รับมานั้นเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำผิดดังกล่าว มีข้อพิจารณา ดังนี้

(๑) ทรัพย์ที่ได้มาเป็นทรัพย์ที่มีหมายเลข มีการจดทะเบียน ผู้รับมาควรตรวจสอบเจ้าของที่แท้จริงได้ แต่ไม่ตรวจสอบ รวมถึงการซื้อขายไม่ได้มาจากการซื้อขายตามท้องตลาดหรือขายทอดตลาด

(๒) ราคาทรัพย์ต่ำกว่าท้องตลาดมากผิดปกติราคาทรัพย์ทั่วไป

(๓) ทรัพย์ที่รับมานั้นเป็นทรัพย์ที่ไม่สมบูรณ์ เช่น สร้อยคอทองคำหรือสร้อยข้อมือทองคำที่นำมาขาย เป็นสร้อยขาด และขายราคาต่ำมาก ๆ

(๔) ผู้ที่ได้รับทรัพย์ดังกล่าวมา ไม่สามารถอ้างแหล่งที่มาได้ บอกไม่ได้ว่ารับมาจากใครและมีการซ่อนเร้นทรัพย์ที่ได้มา

- นอกจากนี้ ให้พิจารณาว่าการกระทำนั้นเข้าบทหนักที่ต้องรับโทษหนักขึ้นตามกฎหมายหรือไม่ ให้ตั้งประเด็นคำถามให้ครบถ้วน

ฯลฯ

๔.๓ ความผิดเกี่ยวกับเพศ

๔.๓.๑ กระทำผิดฐานอนาจาร

- เป็นเรื่องการกระทำในทางไม่เหมาะสมทางเพศ ผู้กระทำจะต้องมีเจตนา มิใช่การที่ถูกเนื้อต้องตัวกันโดยไม่ได้ตั้งใจ ผู้ถูกกระทำจะเป็นเพศชายหรือหญิงก็ได้
- เป็นการจับต้องอวัยวะของที่เป็นสิ่งสงวน เช่น บริเวณอวัยวะเพศชาย หรือหญิง หรือจับต้องเต้านมของหญิง เป็นต้น
- การจะเป็นความผิดนั้น ผู้ถูกกระทำต้องไม่ยินยอมด้วย หากผู้ถูกกระทำยินยอมก็ไม่เป็นความผิด เว้นแต่ กระทำแก่เด็กอายุยังไม่เกิน ๑๕ ปี แม้เด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม
- การกระทำที่ทำให้บุคคลที่ถูกกระทำเข้าใจผิดว่าผู้กระทำเป็นบุคคลอื่นจึงยินยอมให้กระทำ ถือว่าไม่ได้ยินยอมให้กระทำ เช่น เข้าไปในห้องนอนของภรรยาคนอื่นในเวลากลางคืน ภรรยาคนอื่นเข้าใจว่าเป็นสามีของตน จึงยินยอม เช่นนี้ถือว่าภรรยาของคนอื่นนั้นไม่ได้ยินยอมแต่อย่างใด
- ประเด็นอื่น ๆ ตามรูปคดี

๔.๓.๒ กระทำผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

- ควรตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อหาร่องรอยต่าง ๆ ให้ละเอียด เช่น ร่องรอยการต่อสู้ คราบโลหิต รอยคราบน้ำอสุจิ ให้ส่งตัวผู้เสียหายและผู้ต้องหาให้แพทย์ตรวจร่างกายอวัยวะเพศและภายในช่องคลอดทันที เพื่อยืนยันร่องรอย ขีดข่วน รอยกัด รอยฉีก แตกและความบอบช้ำต่าง ๆ ว่ามีการข่มขืนหรือไม่ ได้รับอันตรายแก่กายอย่างไร แล้วสอบแพทย์ผู้ตรวจเป็นพยานประกอบคดีด้วย และควรตรวจค้นบ้านผู้ต้องหาเพื่อหาพยานหลักฐานเพิ่มเติม
- ความผิดฐานนี้ ผู้เสียหายอาจเป็นหญิงหรือชายก็ได้
- เป็นสามีภรรยากันถ้าไม่ยินยอมอาจเป็นความผิดฐานนี้ได้
- อายุของผู้เสียหายและของผู้ต้องหา เกี่ยวกับประเด็นที่จะต้องรับผิดตามกฎหมาย
- ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้เสียหายเป็นอย่างไร
- เกิดจากความยินยอมหรือไม่ยินยอม ถ้าผู้ถูกกระทำอายุไม่เกิน ๑๕ ปี ซึ่งมิใช่ภริยาหรือสามีของตน แม้ยินยอมผู้กระทำก็มีความผิด
- ความไม่ยินยอม รวมถึงการทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดคิดว่าตนเป็นบุคคลอื่นด้วย เช่น เข้าใจว่าเป็นสามีของตนจึงยอมให้มีเพศสัมพันธ์ด้วย

- ก่อนเกิดเหตุผู้กระทำผิดมารับผู้เสียหายไป หรือผู้เสียหายตามไปพบผู้กระทำความผิด

- มีการใช้กำลังบังคับขู่เข็ญหรือทำร้ายอย่างใดหรือไม่ ได้ต่อสู้ไปหรือไม่อย่างไรบ้าง

- ร้องให้คนช่วยเหลือหรือไม่อย่างไร มีใครเข้ามาช่วยเหลือบ้าง

- วิธีการข่มขืนกระทำชำเรากระทำอย่างไร อาทิ ใช้สิ่งอื่นใด หรืออวัยวะใดในการกระทำ กระทำกับปาก อวัยวะเพศ หรือทวารหนัก เป็นต้น ผู้ถูกกระทำเป็นชายการกระทำอาจจะแตกต่างจากผู้ถูกกระทำที่เป็นหญิง

- หากมีผู้กระทำผิดหลายคน บอกรายละเอียดว่าแต่ละคนกระทำผิดอย่างไร ผู้กระทำผิดคนใดลงมือข่มขืนกระทำชำเรา ก่อนหลังอย่างไรกี่ครั้ง ใครสำเร็จความใคร่หรือไม่ อย่างไร ระยะเวลาฉุดคร่าหรือข่มขืนนานเท่าใด

- ได้รับอันตรายแก่กายหรือไม่ มีโลหิตไหลที่ใดบ้างอย่างไร

- ผู้กระทำผิดคนใดได้รับอันตรายแก่กายจากการต่อสู้หรือหลบหนีไปทางใด

- หลังเกิดเหตุนานเท่าใด ได้เล่าเรื่องให้ใครทราบบ้างอย่างไร

- แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือฝ่ายปกครองคนใด เมื่อใด เวลาใด

- ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ มีใครเข้ามาเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมช่วยเหลือ สนับสนุนการกระทำผิดหรือไม่อย่างไร

- ขณะเกิดเหตุผู้กระทำผิดมีหรือใช้อาวุธหรือไม่อย่างไร

- ประเด็นอื่น ๆ ตามรูปคดี

ฯลฯ

๔.๔ ความผิดในคดีจำหน่ายยาเสพติด

- ก่อนการจับกุม มีการสืบสวนทราบมาก่อนหรือไม่ว่า ผู้ต้องหามีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดให้โทษมาตั้งแต่เมื่อใด นานเท่าใดแล้ว

- มีการจับกุมผู้ต้องหารายเสพหรือค้ารายย่อย เคยซัดทอดหรือไม่ว่าเคยซื้อมาจากผู้ต้องหาดังกล่าว

- ผู้นำชุมชนหรือผู้นำหมู่บ้านให้ข้อมูลว่าอย่างไร

- ได้รายงานเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้บังคับบัญชาทราบหรือไม่อย่างไร

- เคยเข้าทำการตรวจค้นบ้านผู้ต้องหาหรือไม่อย่างไร

- ผู้ต้องหาเคยถูกดำเนินคดีในเรื่องยาเสพติดหรือไม่อย่างไร

- มีการวางแผนเข้าล่อซื้อยาเสพติดหรือไม่อย่างไร

- หากมีการใช้สายลับเข้าล่อซื้อสามารถบอกชื่อสายลับได้หรือไม่อย่างไร หากบอกชื่อไม่ได้ให้ระบุว่าขอปกปิดนามพร้อมเหตุผลประกอบ

- ก่อนล่อซื้อมีการถ่ายสำเนาธนบัตรที่ใช้ล่อซื้อไว้หรือไม่อย่างไร หลังจากล่อซื้อได้ตรวจสอบพบธนบัตรที่ใช้ในการล่อซื้อหรือไม่อย่างไร หมายเลขธนบัตรตรงกับสำเนาธนบัตรที่ถ่ายสำเนาไว้หรือไม่อย่างไร ยึดได้จากผู้ต้องหาหรือจากใคร หรือจุดใดในที่เกิดเหตุ ได้ลงประจำวันเกี่ยวกับการล่อซื้อและเกี่ยวกับธนบัตรหมายเลขที่จะทำการล่อซื้อหรือไม่อย่างไร นำหลักฐานเข้าสำนวน

- วางแผนกันที่ไหน เวลาใด สายลับเข้าร่วมรับทราบการวางแผนด้วยหรือไม่

- หากสายลับใช้โทรศัพท์สั่งซื้อยาเสพติดจากผู้ต้องหา ให้ตรวจสอบหมายเลขที่ใช้ติดต่อถึงกันเพื่อเป็นหลักฐานประกอบคดี

- หากยึดโทรศัพท์จากผู้ต้องหาเป็นของกลางได้ ให้ตรวจสอบพบการติดต่อกับหมายเลขโทรศัพท์กับสายลับหรือไม่ และตรวจสอบการใช้โทรศัพท์ของเครือข่ายยาเสพติดเพื่อการขยายผลด้วย

- การตรวจสอบโทรศัพท์ ให้บันทึกรายการโทรจากใครไปยังใคร หมายเลขใดไปยังหมายเลขใด วัน เดือน ปี เวลาที่โทรติดต่อ

- ตรวจสอบกล้องวงจรปิด (หากมี)

- ตรวจสอบเส้นทางการเงินผู้ต้องหา

- หากมีการซุ่มดูการล่อซื้อ ให้ตรวจที่เกิดเหตุ ถ่ายภาพ จัดทำแผนที่สังเขปจุดเกิดเหตุ จุดซุ่ม และจุดที่วางกำลังก่อนเข้าทำการจับกุมว่าสอดคล้องกับคำให้การพยานชุดจับกุมและผู้ต้องหาหรือไม่ประการใด

- การเดินทางเข้าที่เกิดเหตุ ใช้ยานพาหนะใด

- จุดวางแผน จุดรวมกำลังพลก่อนเข้าทำการจับกุม อยู่ห่างจากจุดเกิดเหตุระยะทางเท่าใด ใช้เวลาในการเดินทางเท่าใด

- เมื่อสายลับล่อซื้อยาเสพติดสำเร็จ ได้ส่งสัญญาณให้เจ้าหน้าที่ชุดจับกุมคนใด ทราบด้วยวิธีใด และคนใดสั่งกำลังเข้าจับกุม สายลับนำยาเสพติดที่ได้จากการล่อซื้อมามอบให้กับเจ้าหน้าที่ชุดจับกุมคนใด ยึดไว้เป็นของกลางตรงบริเวณจุดใด สายลับได้แจ้งผู้จับกุมถึงชื่อตำหนิรูปพรรณการแต่งกายของผู้ต้องหาหรือไม่ และเมื่อจับกุมแล้วผู้ต้องหามีรูปพรรณการแต่งกายตรงกับที่สายลับแจ้งให้ทราบหรือไม่

- สายลับเดินทางไปที่เกิดเหตุด้วยยานพาหนะใด ของใครให้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับยานพาหนะโดยละเอียด

- จุดที่ระบุว่าซุ่มรอสายลับเข้าไปล่อซื้อยาเสพติดอยู่ห่างจากจุดเกิดเหตุเท่าใด มองเห็นสายลับหรือตำรวจที่ปลอมตัวไปกับสายลับอยู่ในสายตาโดยตลอดหรือไม่หรือว่าเห็นเพียงก่อนเข้าและหลังออกจากบ้านเกิดเหตุ หากเป็นช่วงเวลากลางคืน มองเห็นเหตุการณ์ได้อย่างไร จากแสงสว่างใด ส่องมาในระยะทางเท่าใด บริเวณที่เกิดเหตุเป็นอย่างไรมีประชาชนสัญจรไปมาหรือไม่

- ขณะตรวจค้นจับกุมผู้ต้องหามีผู้อื่นในที่เกิดเหตุหรือไม่ หากมีเป็นใครและดำเนินการอย่างไร มีชาวบ้านมามุงดูหรือไม่

- ยาเสพติดให้โทษที่ได้จากการล่อซื้อกับที่ได้จากการตรวจค้นพบเพิ่มเติมจากผู้ต้องหาหรือในที่เกิดเหตุ เปรียบเทียบกันแล้วมีลักษณะเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไรระบุโดยละเอียด

- การจับกุมได้แจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ผู้ต้องหาทราบหรือไม่อย่างไร

- กรณีผู้ต้องหาถูกจับ ถามประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา ประวัติการถูกดำเนินคดีบุคคลในครอบครัว อาชีพ รายได้ทรัพย์สินของผู้ต้องหาและครอบครัวมีอะไรบ้าง ทรัพย์สินที่มีสอดคล้องกับอาชีพและรายได้โดยสุจริตหรือไม่อย่างไร

- ชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร ผู้ต้องหาได้อ่านบันทึกจับกุมเองหรือผู้จับกุมอ่านให้ฟังถูกต้องหรือไม่ได้ลงชื่อไว้ในบันทึกจับกุมไว้หรือไม่

- ชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิตามกฎหมาย ให้การอย่างไรก็ให้บันทึกไว้

- กรณีผู้ต้องหาให้การซัดทอดว่าซื้อยาเสพติดให้โทษมาจากใครให้สอบให้ได้ความละเอียดที่สุดถึงชื่อตัว ชื่อรอง นามสกุล อายุ ที่อยู่ ตำหนิรูปพรรณ ยานพาหนะที่ใช้ มีวิธีติดต่อซื้อขายกันอย่างไร เพื่อสอบสวนขยายผลดำเนินคดีต่อไป

- ทรัพย์สินที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดี หากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ยึดส่ง ป.ป.ส. และดำเนินการตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ และสอบถามที่มาของทรัพย์สินว่าได้มาอย่างไร

- ของกลางที่อยู่ในความครอบครองของผู้ต้องหาที่ยึดไว้หากมิใช่ของผู้ต้องหาให้สอบปากคำผู้เป็นเจ้าของว่ามาอยู่กับผู้ต้องหาได้อย่างไร มีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจกับการกระทำความผิดกับผู้ต้องหาหรือไม่อย่างไร หากมีส่วนเกี่ยวข้องและหลักฐานไม่ถึงขนาดเป็นตัวการร่วม ให้ดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.มาตรการฯ ด้วย

๕. ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนผู้เสียหาย พยานหรือผู้ต้องหา

- กฎหมายไม่บังคับว่าการสอบสวนปากคำบุคคลใดต้องมีการสาบานหรือปฏิญาณตนเสียก่อน แต่ให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะจัดให้มีการนั้นก่อนได้ เมื่อเห็นสมควร ฉะนั้นในการสอบสวนใดหากปรากฏว่าผู้ให้การโดยไม่ได้สาบานหรือปฏิญาณตน ก็ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป (ฎ.๖๑๔/๒๔๘๖)

- พยานบอกเล่าที่เป็นคำบอกกล่าวของผู้ตายที่กล่าวในขณะที่รู้ตัวดีว่ากำลังใกล้จะตาย ย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ (ฎ.๕๙๑๖/๒๕๓๑) แต่มีบางกรณี แม้ผู้กล่าวคิดว่าตนจะไม่ตายก็ตาม แต่ก็อาจรับฟังได้ในฐานะที่เป็นคำบอกเล่าใกล้ชิดกับเหตุ (ฎ.๓๐๘/๒๕๑๐)

- ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมิใช่พยานบอกเล่าศาลรับฟังประกอบดุลพินิจได้ (ฎ.๑๒๐๔/๒๕๓๖) แต่ถ้าขัดกับประจักษ์พยาน โดยปกติศาลจะต้องรับฟังประจักษ์พยานเว้นแต่ประจักษ์พยานเบิกความขัดแย้งด้วยเหตุผลศาลก็อาจจะไม่รับฟังประจักษ์พยานก็ได้ (ฎ.๘๑/๒๕๐๓)

- คำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยที่จะนำไปเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาได้ต้องเป็นการสอบในฐานะผู้ต้องหา (ฎ.๖๒๘๑/๒๕๓๓) หากเป็นบันทึกคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยซึ่งให้การไว้ในฐานะพยาน มิใช่ฐานะผู้ต้องหา ยังฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ (ฎ.๑๕๘๑/๒๕๓๑)

- บันทึกถ้อยคำของเจ้าพนักงานที่ได้จากการสอบปากคำบุคคลในฐานะผู้ให้ถ้อยคำ มิใช่ฐานะผู้ต้องหา เนื่องจากยังไม่ทราบแน่ชัดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำผิด ไม่จำต้องแจ้งสิทธิแก่บุคคลนั้น บันทึกถ้อยคำดังกล่าวชอบด้วยกฎหมาย (ฎ.๑๔๑๘/๒๕๕๓)

- ตามบทบัญญัติของมาตรา ๑๓๔/๒ ประกอบมาตรา ๑๓๓ ทวินั้น มุ่งคุ้มครองผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ขณะถูกสอบสวนเพราะผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี สภาพร่างกายและจิตใจยังอ่อนแอ การสอบปากคำส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กและส่งผลให้การสอบสวนคลาดเคลื่อนแต่ตามปัญหาปรากฏว่าขณะที่พนักงานสอบสวนสอบปากคำของจำเลยในฐานะผู้ต้องหาจำเลยมีอายุเกิน ๑๘ ปีแล้ว แม้ขณะเกิดเหตุจะอายุไม่เกิน ๑๘ ปีก็ตาม การสอบปากคำจำเลยของพนักงานสอบสวนจึงไม่จำต้องมีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบปากคำของจำเลย (ฎ.๒๑๓๒/๒๕๔๘)

- ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ ใช้บังคับเฉพาะในกรณีสอบปากคำจำเลยเท่านั้น ไม่ได้ใช้บังคับในการรวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นการที่พนักงานสอบสวนนำตัวจำเลยไปชี้ที่เกิดเหตุโดยไม่มีบุคคลต่าง ๆ อยู่ด้วยกับไม่มีการบันทึกภาพและเสียงของจำเลยในขณะให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวนนั้น การสอบสวนจึงชอบด้วยกฎหมาย (ฎ.๖๔๗/๒๕๔๙)

- ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความพนักงานสอบสวนต้องจัดหาทนายความให้ ถ้าพนักงานสอบสวนไม่จัดหาทนายความให้ร่วมฟังการสอบสวน แม้ผู้ต้องหาจะรับสารภาพ และต่อมาได้อ่านบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาให้ทนายความฟังและร่วมลงชื่อไว้ก็ตาม ก็หาทำให้การสอบสวนคำให้การของจำเลยกลับเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคหนึ่งไม่ ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้การนั้นศาลจะไม่รับฟังเพราะต้องห้ามตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย (ฎ.๘๑๙๙/๒๕๖๐)

- การนับอายุของบุคคลให้เริ่มนับตั้งแต่วันเกิด ผู้เสียหายเกิดวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๓๒ อายุครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์คือวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๗ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๕ เหตุเกิดวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๗ เวลา ๐๒.๐๐ น. ผู้เสียหายจึงอายุเกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์แล้ว (ฎ.๗๘๔๑/๒๕๕๒)

- การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กซึ่งมีพนักงานอัยการและนักจิตวิทยาเข้าร่วมฟังการสอบสวน ดังกล่าวเป็นการให้ความคุ้มครองเด็กตามกฎหมาย ไม่ถือว่ามีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นหรือเป็นการประจานจำเลย การสอบสวนชอบด้วยกฎหมาย โจทก์มีอำนาจฟ้อง (ฎ.๗๑๑๓/๒๕๕๙)

- แม้ในชั้นพิจารณาผู้เสียหาย ส. ร. และ พ. เบิกความว่าจำหน้าคนร้ายไม่ได้เพราะเกิดเหตุมานานสิบกว่าปีแล้วก็ตาม แต่โจทก์ก็มีคำให้การในชั้นสอบสวนของผู้เสียหาย ส. ร. และ พ. ซึ่งคำให้การดังกล่าวระบุรายละเอียดถึงเหตุการณ์ที่เกิดเหตุสอดคล้องต้องกัน โดยเฉพาะผู้เสียหายไม่เคยรู้จักจำเลยมาก่อนแต่ก็ให้การถึงรูปพรรณสัณฐานของจำเลยไว้โดยละเอียด อีกทั้งคำให้การในชั้นสอบสวนของผู้เสียหาย ร. และ พ. พนักงานสอบสวนได้ปฏิบัติตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ ยากที่พนักงานสอบสวนจะปั้นแต่งขึ้นเอง แม้บันทึกคำให้การในชั้นสอบสวนดังกล่าวจะเป็นพยานบอกเล่า แต่เมื่อพิจารณาจากสภาพลักษณะ แหล่งที่มาและข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่านั้นน่าเชื่อว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ จึงรับฟังคำให้การชั้นสอบสวนดังกล่าวประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๓ วรรคสอง(๑) แม้จำเลยจะไม่มีทนายความหรือบุคคลที่ไว้วางใจของจำเลยเข้าร่วมในการสอบสวน แต่ตามบันทึกคำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยระบุว่าก่อนสอบปากคำ พนักงานสอบสวนถามจำเลยว่าต้องการพบทนายความหรือบุคคลที่ไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบสวนหรือไม่ อย่างไร จำเลยตอบว่าไม่ต้องการ ดังนี้แสดงว่าพนักงานสอบสวนได้แจ้งสิทธิดังกล่าวให้จำเลยทราบแล้ว แต่จำเลยสละสิทธิในการมีทนายความเมื่อคดีมีเพียงอัตราโทษจำคุกไม่ใช่มีอัตราโทษประหารชีวิต กรณีจึงไม่มีเหตุที่จะต้องจัดหาทนายความหรือบุคคลที่ไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบสวนให้แก่จำเลยตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสอง (ฎ.๑๙๕๒/๒๕๖๑)

บทที่ ๗
การออกหมายเรียกและการออกหมายอาญา

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์กล่าวโทษไว้แล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๐ บัญญัติให้เริ่มทำการสอบสวนโดยมิชักช้าและกฎหมายยังให้เครื่องมือในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ กำหนดระยะเวลาการสอบสวน เพื่อเร่งรัดให้การสอบสวนเสร็จสิ้นโดยเร็ว โดยให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการออกหมายเรียกพยานหรือหมายเรียกผู้ต้องหา หากพยานขัดหมายเรียกก็จะมีโทษทางอาญา ส่วนผู้ต้องหาหากขัดหมายเรียกก็เป็นเหตุให้ขออำนาจศาลออกหมายจับได้ และในการดำเนินการทั้งหลายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนสามารถที่จะร้องขอต่อศาลให้ออกหมายอาญาอื่น ๆ ได้ เช่น หมายค้น หมายขัง หมายปล่อย เป็นต้น

๑. การออกหมายเรียกของพนักงานสอบสวน

เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๓) ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ออกหมายเรียกไม่จำต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย มาตรา ๑๓๓ ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใด ซึ่งมีเหตุอันสมควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดี ให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมายแล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้ หรือการอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของตน

การออกหมายเรียกของพนักงานสอบสวน กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการออกหมายเรียกไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๒ ว่าการที่จะให้บุคคลใดมาที่ทำการของพนักงานสอบสวน เนื่องในการสอบสวนหรือการอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายนี้ จักต้องมีหมายเรียกของพนักงานสอบสวน แต่กรณีที่พนักงานสอบสวนไปทำการสอบสวนด้วยตนเอง ย่อมมีอำนาจที่จะเรียกผู้ต้องหาหรือพยานมาได้โดยไม่ต้องออกหมายเรียกตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๙๖ แม้กฎหมายจะให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนก็ไม่ควรที่จะใช้อำนาจออกหมายเรียกแก่บุคคลที่เห็นว่าเพียงแต่เชื้อเชิญเขาก็จะยอมมาหาแต่โดยดี โดยปกติเจ้าพนักงานควรใช้วิธีเชื้อเชิญก่อน เมื่อไม่เป็นผลแล้วจึงใช้อำนาจออกหมาย

สาระสำคัญของการเรียกโดยหมายเรียก คือ การเรียกนั้นต้องเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี หมายเรียกต้องมีสภาพเป็นมาตรการบังคับ หรือมีผลทางกฎหมายเมื่อฝ่าฝืนการเรียกบุคคลที่อาจถูกเรียกมาตามหมายในชั้นสอบสวน จึงได้แก่ ผู้ต้องหา พยาน บุคคลผู้มีเอกสารหรือวัตถุในครอบครองที่อาจเป็นประโยชน์ในการสอบสวน ยกเว้นพยานตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๑๐๖/๑ ที่ไม่อาจออกหมายเรียกได้ คือ (๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่ว่าในกรณีใด ๆ (๒) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนาไม่ว่ากรณีใด ๆ (๓) ผู้ที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมาย

นอกจากนี้แล้ว เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือศาลก็มีอำนาจออกหมายเรียกตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๒ ซึ่งพนักงานสอบสวนยังมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) ด้วย และบางตำแหน่งเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๗)

๑.๑ แบบของหมายเรียก

หมายเรียกของพนักงานสอบสวนจะต้องทำตามแบบที่กำหนดไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๓ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๙๗ หมายเรียกต้องทำเป็นหนังสือ และมีข้อความดังต่อไปนี้

(๑) สถานที่ที่ออกหมาย

(๒) วันเดือนปี ที่ออกหมาย

(๓) ชื่อและตำบลที่อยู่ของบุคคลที่ออกหมายเรียกให้มา

(๔) เหตุที่ต้องเรียกบุคคลหรือสิ่งของนั้นมา

(๕) สถานที่ วันเดือนปี และเวลาที่จะให้ผู้นั้นไปถึง

(๖) ลายมือชื่อและตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้ออกหมาย

ข้อความตามที่ระบุไว้ดังกล่าว โดยเฉพาะรายการที่สำคัญ คือรายการตามข้อ (๔) ต้องระบุเหตุที่แสดงว่าบุคคลผู้นั้นถูกหมายเรียกมีความเกี่ยวพันกับคดีนั้นอย่างไร เป็นผู้ต้องหาหรือพยาน หรือเป็นผู้มีเอกสาร หรือวัตถุในครอบครอง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ถูกหมายเรียกได้รู้ถึงฐานะของตนเอง ส่วนรายการตามข้อ (๕) ที่ต้องระบุสถานที่ วันเดือนปี และเวลาที่จะให้ผู้ถูกหมายเรียกไปถึงนั้น เพราะตามมาตรา ๕๔ ประกอบกับประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๙๘ กำหนดไว้ว่า ในการกำหนดวันและเวลาที่จะให้มาตามหมายเรียกนั้นให้พึงระลึกถึงเรื่องระยะทางใกล้ไกล เพื่อให้ผู้ถูกหมายเรียกมีโอกาสมาถึงตามวันเวลาที่กำหนดในหมายเพราะการไม่มาหรือมาภายหลังกำหนดเวลานั้น อาจถือเป็นการขัดขืนหมายเรียกหรือขัดขืนคำสั่งของเจ้าพนักงานก็ได้

๑.๒ การส่งหมายเรียก

(๑) ส่งหมายเรียกแก่ใคร

โดยปกติการส่งหมายเรียกผู้ต้องหานั้น ก็ต้องส่งให้แก่ผู้ต้องหานั้นเอง แต่ถ้าไม่พบตัวก็อาจส่งให้แก่สามี ภริยา ญาติ หรือผู้ปกครองของผู้ต้องหานั้น จะส่งให้แก่บุคคลอื่นใดอีกไม่ได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๕ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐๐

ส่วนการส่งหมายเรียกให้แก่พยานหรือบุคคลอื่นนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามิได้บัญญัติไว้ ฉะนั้น จึงต้องอาศัย ป.วิแพ่ง มาตรา ๗๖ ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕ คือถ้าไม่พบบุคคลนั้น ผู้ส่งหมายเรียกอาจส่งหมายเรียกให้แก่บุคคลใด ๆ ที่มีอายุเกิน ๒๐ ปี ซึ่งอยู่หรือทำงานในบ้านเรือนหรือสำนักทำการงานของบุคคลที่ถูกเรียกนั้นก็ได้

ถ้าพยานเป็นตำรวจหรือเป็นบุคคลที่รับราชการสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้ทำหนังสือไปขอให้ผู้บังคับบัญชาของพยานสั่งให้พยานไปเป็นพยานตามกำหนดวันเวลาและสถานที่ตามที่นัด ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๕ หมายเรียกและหมายอาญา บทที่ ๑ หมายเรียก ข้อ ๑๐๐ วรรคท้าย

กรณีนิติบุคคล ก็อาจตกเป็นผู้ต้องหาได้ สามารถออกหมายเรียกนิติบุคคลได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗ โดยให้ออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลนั้น

(๒) ผู้ส่งหมายเรียก

กรณีเป็นหมายเรียกผู้ต้องหา พยาน หรือบุคคลอื่นในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ส่ง

การส่งหมายเรียกพยานในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าศาลมีคำสั่งให้ออกหมายเรียกและมิได้กำหนดวิธีการส่งไว้ มาตรา ๕๕/๑ กำหนดให้พนักงานอัยการมีหน้าที่ดำเนินการให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่เป็นผู้จัดส่งหมายและติดตามพยานโจทก์มาศาลตามกำหนดนัดแล้วแจ้งผลการส่งหมายเรียกไปยังศาลและพนักงานอัยการโดยเร็ว

กรณีผู้รับปฏิเสธไม่รับหมายเรียก

(๑) กรณีพบผู้ที่ระบุชื่อไว้ในหมายเรียก เมื่อเจ้าพนักงานนำหมายเรียกไปส่งให้ผู้ถูกเรียกแล้วหากพบตัวผู้ถูกเรียกแต่ผู้นั้นปฏิเสธไม่ยอมรับหมายจากเจ้าพนักงานโดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย เจ้าพนักงานนั้นชอบที่จะขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีอำนาจหรือเจ้าพนักงานตำรวจไปด้วยเพื่อเป็นพยาน และถ้าผู้ถูกเรียกนั้นยังคงปฏิเสธไม่ยอมรับอยู่อีกก็ให้วางหมายไว้ ณ ที่นั้น เมื่อได้ทำดังนี้แล้วให้ถือว่าการส่งหมายนั้นเป็นการถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้ตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๗๘ ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕

(๒) กรณีไม่พบผู้ที่ระบุชื่อไว้ในหมายเรียก เมื่อพบบุคคลที่อาจรับหมายเรียกแทนได้ หากบุคคลนั้นปฏิเสธไม่ยอมรับหมาย เจ้าพนักงานจะใช้วิธีการวางหมายไม่ได้ เพราะการวางหมายต้องวางต่อหน้าผู้มีชื่อระบุไว้ในหมายเท่านั้น เมื่อผู้นั้นปฏิเสธไม่ยอมรับหมาย เจ้าพนักงานจะต้องส่งหมายคืนและรายงานแก่ผู้ออกหมายว่าไม่สามารถส่งหมายโดยวิธีปกติได้

ถ้าหากเป็นหมายเรียกของศาล ศาลอาจสั่งให้ส่งโดยวิธีอื่นแทนได้ กล่าวคือให้ปิดหมายไว้ในที่แลเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนา หรือสำนักทำการงานของบุคคลผู้มีชื่อระบุไว้ในหมายนั้น หรือมอบหมายเรียกดังกล่าวไว้แก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองในท้องถิ่นหรือตำรวจ แล้วปิดประกาศแสดงการที่ได้มอบหมายดังกล่าวแล้วนั้น หรือลงโฆษณาหรือทำวิธีอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร ทั้งนี้ตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๗๙ วรรคแรก

แต่หากเป็นหมายเรียกของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ไม่สามารถทำการปิดหมายได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่สั่งให้ส่งโดยวิธีปิดหมาย ณ ภูมิลำเนา หรือสำนักทำการงานของผู้มีชื่อระบุไว้ในหมายเรียกได้ การสั่งให้ส่งโดยวิธีปิดหมายนั้น กฎหมายบัญญัติให้อำนาจเฉพาะศาลเท่านั้นที่กระทำได้ เพราะฉะนั้นถ้าเป็นหมายเรียกของพนักงานสอบสวนถ้าผู้รับปฏิเสธไม่ยอมรับหมายนั้น คงทำได้แต่เพียงวิธีการวางหมายเท่านั้น

๑.๓ เวลาส่งหมายเรียก

การส่งหมายเรียกไม่ว่าให้แก่บุคคลใด ไม่ว่าหมายเรียกนั้นจะออกโดยบุคคลใดตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐๐(๑) ให้ส่งในเวลากลางวันตั้งแต่ระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงเวลาพระอาทิตย์ตก

๑.๔ สถานที่ส่งหมายเรียก

(๑) โดยปกติต้องส่งให้แก่ผู้รับหมาย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของผู้รับหมายตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๗๗ (มีกำหนดไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐๐(๒))

(๒) ถ้าพบตัวผู้รับหมายที่อื่นนอกจากภูมิลำเนา หรือสำนักทำการงานของผู้รับหมายหากบุคคลผู้นั้นยอมรับก็ถือว่าเป็นการส่งโดยชอบตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๗๗ (๑) (มีกำหนดไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐๐(๒) วรรคสอง ก.)

(๓) บุคคลที่รับหมายเรียกอยู่ต่างท้องที่ที่ออกหมายหากเป็นหมายของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็ให้ส่งไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งผู้ถูกเรียกอยู่ในท้องที่เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับหมายเช่นนั้นแล้วก็ให้สลักหลังหมายแล้วจัดการส่งแก่ผู้รับต่อไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๖ (มีกำหนดไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๙๙)

ข้อสังเกต

- แม้ว่า ป.วิอาญา มาตรา ๕๖ บัญญัติวิธีการส่งหมายเรียกกรณีบุคคลที่รับหมายเรียกอยู่ต่างท้องที่กับท้องที่ออกหมาย ให้ส่งไปยังตำรวจที่มีอำนาจออกหมายเรียกซึ่งผู้ถูกเรียกอยู่ในท้องที่ เมื่อตำรวจได้รับหมายเช่นนั้นแล้ว ก็ให้สลักหลังหมายแล้วจัดการส่งแก่ผู้รับหมายต่อไป อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติของศาลในการออกหมายเรียกผู้ต้องหา ให้ส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๗๓ ทวิ เมื่อพนักงานสอบสวนใช้วิธีการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาตามแนวทางปฏิบัติของศาลเช่นนี้ แม้จะไม่เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๕ มาตรา ๕๖ แต่หากผู้ต้องหานั้นมาพบพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนก็สามารถที่จะแจ้งข้อหาและหรือทำการสอบสวนผู้ต้องหานั้นได้ เพราะเจตนาของกฎหมาย ป.วิอาญา ในเรื่องนี้ เพียงต้องการให้ผู้ต้องหามาพบพนักงานสอบสวนเพื่อรับทราบข้อกล่าวหาและการถามปากคำของพนักงานสอบสวน อันเป็นเงื่อนไขการฟ้องของพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ เท่านั้น แต่หากผู้ต้องหาไม่มาพบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียกที่ส่งทางไปรษณีย์นั้น และจำเป็นที่จะต้องยื่นคำร้องขอหมายจับผู้ต้องหาต่อศาล พนักงานสอบสวนก็ควรที่จะออกหมายเรียกและวิธีการส่งหมายให้เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๕ ประกอบมาตรา ๕๖ อีกครั้ง เพื่อมิให้เป็นประเด็นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความชอบในการออกหมายจับของศาล

๑.๕ การขัดขืนหมายเรียก

หมายถึงการที่ผู้ถูกระบุในหมายได้รับหมายเรียก ซึ่งรับทราบคำสั่งหรือคำบงการตามหมายนั้นแล้วจงใจขัดขืนไม่ปฏิบัติตามหมาย โดยไม่มีเหตุอันจะอ้างได้ผลทางกฎหมาย ดังนี้

(๑) ผู้รับหมายเป็นพยานของพนักงานสอบสวน หรือเป็นผู้ที่พนักงานสอบสวนสั่งให้ส่งเอกสารหรือวัตถุ การขัดขืนหมาย จะมีความผิดฐานขัดขืนคำบังคับของเจ้าพนักงานตาม ป.อาญา มาตรา ๑๖๘, ๑๖๙

การขัดขืนคำบังคับตามกฎหมาย หมายถึงทราบคำบังคับตามกฎหมายแล้วขัดขืนไม่ปฏิบัติตามและคำบังคับของเจ้าพนักงานดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามกฎหมายด้วย หากไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะออกคำบังคับ ผู้ขัดขืนย่อมไม่มีความผิด เช่น

- เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้วและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้ว ย่อมหมดอำนาจที่จะทำการสอบสวนต่อไป ผู้ใดที่พนักงานสอบสวนมีหมายเรียกเพื่อมาให้การในภายหลังแล้วไม่ยอมมาให้การย่อมไม่มีความผิดตามมาตรานี้ (ฎ.๙/๒๔๘๑)

(๒) ถ้าผู้รับหมายเป็นผู้ต้องหา ซึ่งขัดขืนหมายของเจ้าพนักงาน การขัดขืนหมายเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานยื่นคำร้องต่อศาลให้ออกหมายจับบุคคลนั้นได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ วรรคท้าย แต่ไม่มีโทษทางอาญาอย่างอื่นอีก

ผู้ขัดขืนหมายที่เป็นผู้ต้องหาไม่มีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานอีกกระทงหนึ่งเพราะ ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ (๓) (ปัจจุบันคือมาตรา ๖๖ วรรคท้าย) กำหนดวิธีการในทางที่เป็นโทษแก่ผู้ต้องหาที่ขัดขืนหมายเรียกนั้นแล้ว (ฎ.๑๑๔๐/๒๔๘๑ และ ฎ.๑๓๔๑/๒๕๐๙)

กรณีผู้ต้องหาขัดขืนไม่มาให้การตามหมายเรียกโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๖ (๒) บัญญัติทางแก้ไว้ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อออกหมายจับตัวมาได้ เป็นการลงโทษอยู่แล้ว จึงเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๘ หาได้มุ่งหมายจะใช้บังคับกับผู้ต้องหาที่ขัดขืนไม่มาให้การต่อพนักงานสอบสวนตามหมายเรียกด้วยไม่

- เมื่อมีผู้ไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนกล่าวหาว่าจำเลยบุกรุกที่ดิน จำเลยย่อมตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๒) แล้ว ซึ่งในชั้นสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔ พนักงานสอบสวนจะบังคับให้ผู้ต้องหาให้ถ้อยคำใด ๆ ไม่ได้ และมาตรา ๑๓๕ ก็บัญญัติห้ามมิให้พนักงานสอบสวนล่อลวงหรือขู่เข็ญผู้ต้องหาให้การอีกด้วย จึงเห็นได้ว่าหมายเรียกของพนักงานสอบสวนที่ให้ผู้ต้องหามาเพื่อให้การ ไม่เข้าลักษณะเป็นคำบังคับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๘ (ฎ.๑๓๔๑/๒๕๐๙ (ประชุมใหญ่))

- พนักงานสอบสวนเชิญจำเลยไปให้ถ้อยคำในฐานะพยานที่สถานีตำรวจโดยไม่ได้ออกหมายเรียก จำเลยยอมมาโดยดีและพนักงานสอบสวนบอกจำเลยว่าจะสอบสวนเป็นพยานย่อมหมายความว่าสั่งให้จำเลยให้ถ้อยคำ คำสั่งของพนักงานสอบสวนเช่นนี้จึงเป็นคำบังคับตามกฎหมายให้จำเลยให้ถ้อยคำ เมื่อจำเลยขัดขืนคำบังคับดังกล่าว ย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๙ (ฎ.๑๙๕๔/๒๕๑๕ (ประชุมใหญ่))

๑.๖ ผู้มาตามหมายเรียก แต่ไม่ยอมให้การ

ผลของการไม่ยอมให้การหรือเบิกความแตกต่างกัน แล้วแต่ว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหา จำเลย พยานในชั้นสอบสวน หรือพยานในชั้นศาล

(๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลย บุคคลเหล่านี้กฎหมายไม่บังคับว่าต้องให้การ แต่ถือเป็นสิทธิว่าจะให้การก็ได้ไม่ให้ก็ได้ ถ้าเขาไม่เต็มใจให้การ กฎหมายเพียงให้เจ้าพนักงานหรือศาลบันทึกหรือจดรายงานไว้เท่านั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔, ๑๖๕, ๑๗๒

(๒) พยานในชั้นสอบสวน เมื่อพยานมาตามหมายเรียกของพนักงานสอบสวนแล้วแต่ไม่ยอมให้การเป็นความผิดฐานขัดขืนคำบังคับของพนักงานสอบสวนที่ให้การ มีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๑๖๙

(๓) พยานในชั้นศาล เมื่อพยานมาศาลแล้วไม่ยอมเบิกความ พยานอาจมีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๑๗๑

๑.๗ ผู้มาตามหมายเรียกให้ถ้อยคำเป็นเท็จ

ผลของการให้ถ้อยคำเป็นเท็จนั้นมีความแตกต่างกัน แล้วแต่ว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหา จำเลยหรือพยานชั้นสอบสวน หรือพยานในชั้นศาล

(๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลย บุคคลทั้งสองประเภทนี้กฎหมายให้สิทธิที่จะให้การอย่างใดก็ได้และมีสิทธิต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่หากบุคคลดังกล่าวให้ถ้อยคำเป็นเท็จจึงไม่มีความผิดต่อกฎหมายอาญา

- จำเลยถูกตำรวจจับหาว่าเล่นการพนันสลากกินรวบจำเลยจึงแจ้งต่อตำรวจผู้ค้นตัวว่ากระดาษจดตัวเลขที่ค้นได้เป็นสลากกินรวบที่ซื้อจากบุคคลอื่นเป็นการแจ้งในฐานะผู้ต้องหาไม่เป็นผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๑๗๒ (ฎ.๒๒๕/๒๕๐)

- การที่จำเลยซึ่งถูกจับกุมในข้อหาว่าเป็นคนญวนอพยพหนีจากเขตควบคุม ให้การปฏิเสธพร้อมทั้งแสดงบัตรประจำตัวประชาชนให้ตำรวจดูนั้นเป็นการปฏิเสธในฐานะผู้ต้องหา แม้ข้อความที่จำเลยให้การนั้นจะเป็นเท็จก็ไม่เป็นความผิดฐานแจ้งความเท็จตาม ป.อาญา มาตรา ๑๓๗ และจะเอาผิดแก่จำเลยฐานใช้หรืออ้างเอกสารอันเกิดจากการกระทำผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความเท็จลงในเอกสารราชการ ตาม ป.อาญา มาตรา ๒๖๘ ก็ไม่ได้อีกเช่นกัน (ฎ.๔๐๔๘/๒๒)

(๒) พยานชั้นสอบสวน เมื่อให้ถ้อยคำในชั้นสอบสวนเป็นเท็จย่อมมีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๑๗๒, ๑๗๓, ๑๗๔ แล้วแต่กรณี

๑.๘ คดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหา

ในคดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหา ในการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นไปยังพนักงานสอบสวนได้ หากผู้จัดการหรือผู้แทนนั้นไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก พนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับผู้นั้นมาเพื่อการสอบสวนได้ และเมื่อเสร็จการสอบสวนแล้ว ก็จะต้องปล่อยผู้นั้นไป จะควบคุมหรือจะปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีประกันกับผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลนั้นไม่ได้ เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗

๒. การออกหมายอาญา

หมายอาญา หมายความถึงหนังสือบงการที่ออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ ขัง จำคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษ หรือให้ทำการค้นรวมทั้งสำเนาหมายจับหรือหมายค้นอันได้รับรองว่าถูกต้อง และคำบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับหรือหมายค้นแล้ว ตลอดจนสำเนาหมายจับหรือหมายค้นที่ได้ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๗ ซึ่งปรากฏความหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๙)

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น จึงอาจแบ่งหมายอาญาได้เป็น ๕ ประเภท ดังนี้

(๑) หมายจับออกเพื่อจับผู้ต้องหาหรือจำเลยตามพฤติการณ์ ดังเช่นที่ระบุไว้ตามมาตรา ๖๖

(๒) หมายค้นออกเพื่อค้นหาบุคคลหรือสิ่งของตามพฤติการณ์ ดังเช่นที่ระบุไว้ตามมาตรา ๖๙

(๓) หมายขังออกเพื่อขังผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการสอบสวนไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาตามมาตรา ๗๑

(๔) หมายจำคุก ออกเพื่อจำคุกจำเลยซึ่งต้องคำพิพากษาให้จำคุก หรือประหารชีวิต หรือจำคุกแทนค่าปรับ ตามมาตรา ๗๔

(๕) หมายปล่อย ออกเพื่อปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยในพฤติการณ์ ดังเช่นที่ระบุไว้ตามมาตรา ๗๒, ๗๓ และ ๗๕

๒.๑ ผู้มีอำนาจออกหมายอาญา

ศาล เป็นผู้มีอำนาจในการออกหมายอาญา การจะจับ ขัง จำคุก ค้น หรือปล่อยบุคคลซึ่งต้องขังหรือจำคุกตามหมายศาล เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๗ มีอำนาจออกคำสั่งหรือหมายอาญาภายในเขตอำนาจตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

การออกหมายจับ หมายค้น หรือหมายขังศาลจะออกหมายนั้นตามที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้ ตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๕๙

ที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนในการที่จะยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อออกหมายอาญา ได้แก่ กรณีการขอให้ศาลออกหมายค้นเพื่อพบพยานหลักฐานในการยืนยันการกระทำผิดของผู้ต้องหา เหตุในการขอหมายค้นเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๙ การออกหมายเรียกผู้ต้องหาเพื่อนำตัวมารับทราบข้อกล่าวหาในการดำเนินคดี แต่ผู้ต้องหาไม่ยอมมาตามหมายเรียกและมีเหตุให้ขออำนาจศาลออกหมายจับได้ตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ หรือเมื่อมีการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ และมีเหตุที่จะขอให้ศาลออกหมายขังได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรค ๕ หรือกรณีผู้ต้องหาถูกออกหมายจับแล้วถูกนำตัวส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีหากพนักงานสอบสวนยังทำการสอบสวนไม่เสร็จก็ขออำนาจศาลออกหมายขังระหว่างสอบสวน ดังนั้น เพื่อการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นที่เกี่ยวกับการสอบสวน พนักงานสอบสวนจึงจำเป็นต้องยื่นคำร้องต่อศาลในการออกหมายอาญาดังกล่าว เพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑, ๑๔๒ ต่อไป

๒.๒ การยื่นคำร้องขอหมายอาญา หมายจับ หมายค้นหรือหมายขัง ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑) ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้ร้องขอให้ศาลออกหมาย มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(๑) กรณีปกติ การร้องขอให้ออกหมายจับ ให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจชำระคดีหรือศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการจับกุม ส่วนหมายค้นให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการค้น ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๘

ผู้ร้องขอ กรณีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจร้องขอออกหมายจับหรือหมายค้นต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ปฏิบัติการหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

(๒) กรณีพิเศษ เจ้าพนักงานที่จะทำการจับหรือค้นนอกเขตศาลอาญาจะร้องขอให้ออกหมายจับหรือหมายค้นต่อศาลอาญาได้ต่อเมื่อเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งและการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจจะเกิดความล่าช้าเสียหายอย่างร้ายแรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ผู้จะถูกออกหมายจับกำลังจะหลบหนี หรือสิ่งของที่ต้องการจะหาหรือยึดกำลังจะถูกโยกย้ายหรือถูกทำลาย ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๒๕

ผู้ร้องขอ กรณีเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับเชี่ยวชาญขึ้นไป ในกรณีที่เป็นตำรวจผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่พลตำรวจตรีขึ้นไป

กรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควรซึ่งผู้ร้องขอไม่อาจไปพบผู้พิพากษาได้ ผู้ร้องขออาจร้องขอต่อผู้พิพากษาทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่เหมาะสมเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้นก็ได้ ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๒๘ ผู้ร้องขอหากเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไปในกรณีเป็นตำรวจต้องมียศตั้งแต่พันตำรวจเอกขึ้นไป

กรณีร้องขอออกหมายค้นเพื่อจับผู้ดุร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืน หากเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป ถ้าเป็นตำรวจต้องมียศตั้งแต่พันตำรวจเอกขึ้นไป ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๓๕

ข้อสังเกต การเปิดช่องให้มีการขอหมายจับหรือหมายค้นในกรณีจำเป็นเร่งด่วนตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๒๘ ในการวินิจฉัยคำร้องกรณีจำเป็นเร่งด่วน ต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริงตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๓๒(๑), (๒), (๓) ประกอบด้วย ซึ่งเห็นว่าเป็นคนละกรณีกับการจับหรือการค้นที่เป็นข้อยกเว้นกฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๘ หรือ ป.วิอาญา มาตรา ๙๒ แต่ก็อาจทำให้เกิดประเด็นปัญหาได้หากไม่ระมัดระวัง ดังนั้นการค้นหรือการจับหากไม่จำเป็นก็ควรต้องขอหมายจับหรือหมายค้นจากศาลเสียก่อน

๒) ในกรณีที่ปรากฏว่าศาลออกหมายได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เช่น กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการประกันตัวไปจากศาลแล้วไม่มาตามนัด ศาลก็ออกหมายจับได้เองทันที แต่ในบางกรณีเหตุไม่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานหรือศาล เช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งได้รับการประกันตัวแล้วไปข่มขู่ผู้เสียหายด้วยประการต่างๆ เพื่อที่จะให้บิดเบือนรูปคดี ผู้เสียหายจึงมาร้องต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ออกหมายจับผู้ต้องหาได้ สำหรับกรณีหลังนี้กฎหมายต้องการให้เจ้าพนักงานหรือศาลสอบหลักฐานตามสมควรว่ามีมูลดังที่อ้างหรือไม่ เพื่อเป็นหลักประกันว่าจำเลยหรือผู้ต้องหาจะไม่ถูกกลั่นแกล้ง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตามมาตรา ๕๙ วรรคหนึ่ง จะบัญญัติให้ศาลออกหมายอาญาได้ตามที่ศาลเห็นสมควร หรือมีผู้ร้องขอก็ตาม แต่ศาลก็ต้องพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานตามสมควรที่จะออกหมายดังกล่าวหรือไม่ ทั้งนี้เป็นไปตาม มาตรา ๕๙/๑ วรรคหนึ่ง ตัวอย่างคำพิพากษา เช่น

- การออกหมายจับเป็นขั้นตอนของการดำเนินคดีเพื่อให้การสอบสวนผู้ต้องหาดำเนินไปตามขั้นตอนของกฎหมายอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม เป็นอำนาจพิเศษที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้พิพากษาคนเดียวในศาลชั้นต้นในชั้นก่อนการพิจารณามีอำนาจออกหมายผู้ต้องหาตามคำร้องของพนักงานสอบสวนได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ และมาตรา ๕๙/๑ โดยเฉพาะ จึงมิใช่เรื่องที่กฎหมายมีความประสงค์จะให้ผู้ต้องหายื่นอุทธรณ์ได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙๓ เพราะจะทำให้การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมประสบอุปสรรคและเกิดความล่าช้า (ฎ.๔๗๙/๒๕๕๕)

- เมื่อมีการกล่าวหาว่าบุคคลใดกระทำความผิดทางอาญา บุคคลนั้นย่อมตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒ (๒) พนักงานสอบสวนย่อมยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นออกหมายจับผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ เพื่อให้ได้ตัวมาสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ซึ่งตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา ๒๔ (๑) กำหนดให้ผู้พิพากษาคนหนึ่งมีอำนาจออกหมายจับได้ ประกอบกับ ป.วิอาญา มาตรา ๕๙ วรรคสี่ ตอนท้าย กำหนดให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนหมายหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหมายจับได้หากความปรากฏต่อศาลในภายหลังว่าได้มีออกหมายจับไปโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และมาตรา ๖๘ กำหนดให้หมายจับคงใช้ได้อยู่จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความหรือศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืน ดังนี้ อำนาจในการออกหมายจับผู้ต้องหาจึงเป็นอำนาจเฉพาะตัวของผู้พิพากษาศาลชั้นต้น เมื่อคดีนี้ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นยกเลิกหรือเพิกถอนหมายจับ และศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้อง ผู้ร้องจะอุทธรณ์หรือฎีกาอีกไม่ได้ (ฎ.๑๑๗๒๐/๒๕๕๕)

ส่วนการออกหมายปล่อย ศาลต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓

๒.๓ แนวทางการออกหมายจับ หมายค้น หมายขัง และหมายปล่อย

๒.๓.๑ แนวทางการออกหมายจับในชั้นพนักงานสอบสวน

สำหรับแนวทางการพิจารณาออกหมายจับของศาลนั้น ศาลได้วางแนวทางการพิจารณาหลักเกณฑ์การออกหมายจับไว้โดยข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘

๑) เกี่ยวกับการเสนอพยานหลักฐาน

(๑) ผู้ร้องขอ ต้องเสนอพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้จะถูกจับจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๔ วรรคหนึ่ง

(๒) กรณีผู้จะถูกจับไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าผู้นั้นจะหลบหนีตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๔ วรรคสอง

(๓) พยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุสมควรในการออกหมายจับให้รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวน ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์หรือที่ได้จากการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี ข้อมูลที่ได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลที่ได้จากหนังสือของพนักงานอัยการเรื่องขอให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหา (อ.ก.๒๙) ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๗

(๔) ในการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อพิจารณาอนุญาตให้ออกหมายจับผู้พิพากษาไม่จำต้องถือเคร่งครัดเช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลยตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๘

๒) หมายจับบุคคลที่ยังไม่รู้จักชื่อ

ในกรณีที่ผู้ถูกจับเป็นบุคคลที่ไม่รู้จักชื่อ ก็ไม่เป็นเหตุที่จะมิให้ออกหมายจับเพราะ ป.วิอาญา มาตรา ๖๗ ได้ให้อำนาจไว้ แต่หมายจับดังกล่าว จะต้องระบุรูปพรรณของผู้ที่จะถูกออก

หมายจับให้ละเอียดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับแบบของหมายจับที่ต้องทำเป็นหนังสือตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๖๐ (๔) (ก) ว่าการออกหมายจับ ต้องระบุชื่อหรือรูปพรรณของบุคคลที่จะถูกจับ ดังนั้น ในการออกหมายจับ อาจไม่จำเป็นที่จะต้องรู้จักชื่อ หรือรู้เพียงชื่อเล่น หรือฉายาก็สามารถออกหมายจับได้ แต่ที่สำคัญจะต้องระบุตำหนิรูปพรรณที่มีรายละเอียดและความชัดเจนเพียงพอที่จะบ่งถึงตัวบุคคลได้ ซึ่งหมายจับนั้นจะต้องมี “ระบุตำหนิรูปพรรณผู้กระทำผิด” แนบไปด้วยเสมอ

๓) ขอบเขตและอายุของหมายจับ

หมายจับใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๗ หมายจับย่อมสิ้นอายุ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๘ เมื่อ

(๑) จับตัวบุคคลที่ปรากฏอยู่ในหมายจับได้

(๒) ความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความ

(๓) ศาลที่ออกหมายนั้นถอนหมายคืน (กรณีผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ในความผิดอันยอมความกันได้ หรือพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องบุคคลผู้นั้น หรือโจทก์ถอนฟ้องหรือบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย เป็นต้น)

๒.๓.๒ แนวทางการขอหมายค้น

หลักเกณฑ์การขอหมายค้นได้กำหนดไว้ในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘

๑) เกี่ยวกับการเสนอพยานหลักฐาน

(๑) ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่าสิ่งของที่ค้นหาอยู่ในสถานที่ที่จะค้น และสิ่งของนั้นจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน หรือมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยผิดกฎหมายหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นสิ่งของซึ่งต้องยึดหรือริบตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งของศาลในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้วตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๕.๑

(๒) ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่า บุคคลที่ค้นหาอยู่ในสถานที่ที่จะค้นโดยบุคคลนั้นถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือมีหมายให้จับบุคคลนั้นตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๕.๒

(๓) พยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุสมควรในการออกหมายค้น ให้รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวน ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์หรือที่ได้จากการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี ข้อมูลที่ได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลที่ได้จากหนังสือของพนักงานอัยการเรื่องขอให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหา (อ.ก.๒๙) ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๗

(๔) ในการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อพิจารณาอนุญาตให้ออกหมายค้น ผู้พิพากษาไม่จำต้องถือเคร่งครัดเช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลยตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๘

๒) ขอบเขตและอายุของหมายค้น

ขอบเขตของหมายค้น ใช้ได้เฉพาะแค่เพียงตามวันเวลาและสถานที่ที่ระบุไว้ในหมายค้นเท่านั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๐(๔) (ค) จะใช้หมายค้นที่ออกมานั้นไปค้นสถานที่อื่นที่ไม่ได้ระบุไว้ในหมายค้นนั้นไม่ได้ ดังนั้นหมายค้นจึงใช้ไม่ได้ทั่วราชอาณาจักรอย่างเช่นหมายจับ

อายุของหมายค้น หมายค้นที่ออกมานั้นใช้ได้เพียงครั้งเดียว เฉพาะการค้นเพื่อพบบุคคลหรือสิ่งของที่ระบุในหมาย เมื่อค้นเสร็จแล้วก็เป็นอันยุติ จะใช้ค้นต่อไปอีกไม่ได้

๒.๓.๓ แนวทางการออกหมายขังในชั้นพนักงานสอบสวน

๑) หลักเกณฑ์ตามกฎหมายเกี่ยวกับการขังผู้ต้องหาระหว่างสอบสวน

ในระหว่างการสอบสวน เมื่อผู้ต้องหาถูกจับและส่งมายังพนักงานสอบสวนเพื่อทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจควบคุมตัวไว้เท่าเวลาที่กฎหมายให้อำนาจ ป.วิอาญา มาตรา ๗๑ พนักงานสอบสวนสามารถนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาไว้ตามมาตรา ๘๗ ได้ และให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๖๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมายขังคงใช้ได้อยู่จนกว่าศาลจะได้เพิกถอน โดยออกหมายปล่อยหรือออกหมายจำคุกแทน

ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๑ ยังได้วางหลักเกณฑ์ให้อำนาจศาลที่จะไม่ออกหมายขังหรือให้ออกหมายปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกขังได้ อย่างใดอย่างหนึ่งใน ๔ กรณี ได้แก่

(๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีอายุไม่ถึงสิบแปดปี

(๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงมีครรภ์

(๓) ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงเพิ่งคลอดบุตรมาไม่ถึงสามเดือน

(๔) ผู้ต้องหาหรือจำเลยเจ็บป่วยซึ่งถ้าจะต้องขังจะถึงอันตรายแก่ชีวิต

กรณีดังกล่าวศาลอาจมีคำสั่งกำหนดเงื่อนไขและวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้

(๒) กำหนดวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

สำหรับคำสั่งศาลข้างต้นจะสิ้นผลต่อเมื่อ

(๑) ถ้าศาลมีคำสั่งระหว่างสอบสวน ให้มีผลใช้ได้ไม่เกิน ๖ เดือน นับแต่มีคำสั่ง

(๒) ถ้าศาลมีคำสั่งในระหว่างไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ให้มีผลใช้ได้จนกว่าจะเสร็จการพิจารณา

กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนด หรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปภายหลังที่ศาลมีคำสั่ง ศาลมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เปลี่ยนแปลงคำสั่ง หรือ

(๒) พิจารณาออกหมายขังตามที่เห็นสมควร

๒) การร้องขอต่อศาลในการออกหมายขัง

แนวปฏิบัติในการออกหมายขังในคดีอาญาและเกณฑ์มาตรฐานในการพิจารณาพยานหลักฐานก่อนออกหมายขัง วางหลักไว้ในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘

(๑) ในระหว่างการสอบสวน พนักงานสอบสวนอาจยื่นคำร้องให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ ได้ ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๓๙

(๒) พนักงานสอบสวนซึ่งร้องขอให้ศาลออกหมายขังจะต้องเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับคดีหรือสอบสวนคดีที่ร้องขอออกหมายนั้นและต้องพร้อมที่จะมาให้ผู้พิพากษาสอบถามก่อนออกหมายได้ทันที ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๐

(๓) คำร้องขอต้องมีรายละเอียดตามแบบที่กำหนด ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๑

๓) การไต่สวนและการออกหมายขัง

(๑) ก่อนที่จะออกหมายขังตามคำขอ ให้ผู้พิพากษาสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ หากมีข้อคัดค้านผู้พิพากษาอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็นโดยจะให้นำพยานหลักฐานมาให้ผู้พิพากษาไต่สวนเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้ ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๒ วรรคหนึ่ง

(๒) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังในระหว่างสอบสวนครบ ๔๘ วันแล้ว หากร้องขอให้ขังผู้ต้องหานั้นต่อไปอีก จะต้องอ้างเหตุจำเป็นมาในคำร้องขอด้วย และผู้พิพากษาจะสั่งอนุญาตให้ขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อการร้องขอได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและได้นำพยานหลักฐานมาให้ผู้พิพากษาไต่สวนจนเป็นพอใจแก่ผู้พิพากษาแล้วตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๒ วรรคสอง

(๓) ก่อนที่ศาลจะออกหมายขังตามข้อ ๓๙ จะต้องปรากฏพยานหลักฐานตามสมควรที่ทำให้เชื่อได้ว่าผู้ต้องหาน่าจะได้กระทำความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือผู้ต้องหาน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๓ วรรคหนึ่ง

(๔) ถ้าผู้ต้องหาที่ผู้พิพากษาจะออกหมายขังนั้น เป็นผู้ซึ่งศาลได้ออกหมายจับไว้หรือต้องขังตามหมายศาลอยู่แล้ว ไม่ว่าจะมีผู้ร้องขอหรือไม่ ผู้พิพากษาจะออกหมายขังผู้นั้นต่อไปโดยไม่ต้องไต่สวนตามวรรคหนึ่งก็ได้ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๓ วรรคสอง

(๕) ให้นำหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานและออกคำสั่งตามข้อ ๑๗ ถึงข้อ ๑๙ มาใช้บังคับแก่การออกหมายขังด้วยโดยอนุโลม

๒.๓.๔ แนวทางการออกหมายปล่อย

๑) หลักเกณฑ์ตามกฎหมายเกี่ยวกับการออกหมายปล่อยผู้ต้องหาระหว่างสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๒ ว่า หมายปล่อยผู้ต้องหา ซึ่งต้องขังอยู่ตามหมายศาลให้ออกในกรณีต่อไปนี้

(๑) เมื่อศาลสั่งปล่อยชั่วคราว

(๒) เมื่อพนักงานสอบสวนขอให้ศาลปล่อย โดยเห็นว่าไม่จำเป็นต้องขังไว้ระหว่างสอบสวน

ผู้ต้องหาซึ่งต้องถูกขังตามหมายขังของศาลในระหว่างการสอบสวน อาจได้รับการปล่อยตัวให้ได้รับอิสรภาพได้โดยการออกหมายปล่อย ซึ่งศาลเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจออกหมายปล่อย ส่วนการจัดการตามหมายปล่อยนั้นต้องกระทำโดยทันที

๒.๔ แบบของหมายอาญา

หมายอาญา ต้องทำเป็นหนังสือ และมีข้อความเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๐ ดังนี้

(๑) สถานที่ที่ออกหมาย

(๒) วันเดือนปีที่ออกหมาย

(๓) เหตุที่ต้องออกหมาย

(๔) (ก) ในกรณีออกหมายจับ ต้องระบุชื่อหรือรูปพรรณของบุคคลที่จะถูกจับ

(ข) ในกรณีออกหมายขัง หมายจำคุก หรือหมายปล่อย ต้องระบุชื่อบุคคลที่จะถูกขังจำคุก หรือปล่อย

(ค) ในกรณีออกหมายค้น ให้ระบุสถานที่ที่จะค้น และชื่อหรือรูปพรรณบุคคลหรือลักษณะสิ่งของที่ต้องการค้น กำหนดวันเวลาที่จะทำการค้น และชื่อกับตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้ทำการค้นนั้น

(๕) (ก) ในกรณีออกหมายจับ หมายขัง หรือหมายค้นให้ระบุความผิด หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย

(ข) ในกรณีออกหมายจำคุก ให้ระบุความผิดและกำหนดโทษตามคำพิพากษา

(ค) ในกรณีออกหมายขัง หรือหมายจำคุก ให้ระบุสถานที่ที่จะให้ขังหรือจำคุก

(ง) ในกรณีออกหมายปล่อย ให้ระบุเหตุที่ให้ปล่อย

(๖) ลายมือชื่อและประทับตราของศาล

๒.๕ ผู้จัดการตามหมายอาญา

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่จัดการให้เป็นไปตามหมายอาญาซึ่งได้มอบหรือส่งมาให้จัดการภายในอำนาจของเขา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง

(๑) การจัดการตามหมายอาญาของศาล เมื่อศาลออกหมายอาญาแล้วหรือสลักหลังหมายที่ศาลอื่นส่งมาแล้วศาลนั้นอาจมอบหรือส่งผู้มีหน้าที่จัดการได้ ๒ วิธี ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๑ วรรคสอง คือ มอบหรือส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งอยู่ภายในเขตอำนาจของศาลดังระบุในหมาย หรือมอบหรือส่งแก่หัวหน้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ประจำจังหวัดหรืออำเภอกิ่งอำเภอหรือตำบล ซึ่งจะให้จัดการให้เป็นไปตามนั้น ในกรณีที่หมายนั้นไม่ได้ระบุชื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

ในกรณีหลัง เจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายต้องรับผิดชอบในการจัดการตามหมายนั้น อาจจัดการตามหมายเอง หรือสั่งให้เจ้าพนักงานรองลงไปจัดการให้ก็ได้ หรือจะมอบหรือส่งสำเนาอันรับรองว่าถูกต้องให้แก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจคนอื่น ซึ่งมีหน้าที่จัดการตามหมายซึ่งตนได้รับนั้นจัดการให้ก็ได้

ถ้าหมายนั้นได้มอบหรือส่งให้แก่เจ้าพนักงานตั้งแต่สองนายขึ้นไป เจ้าพนักงานจะจัดการตามหมายนั้นแยกกันหรือร่วมกันก็ได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๑ วรรคสาม (กรณี “สำเนาหมาย” ที่ถือว่าเป็นหมายอาญามีเฉพาะสำเนาหมายจับ และสำเนาหมายค้น เท่านั้น ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๙))

(๒) บทบัญญัติพิเศษสำหรับหมายนั้น มาตรา ๙๗ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ค้นโดยมีหมายเจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทน ซึ่งต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสาม (ตามข้อบังคับประธานศาลฎีการะบุระดับปฏิบัติการขึ้นไป) หรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้น มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้น”

กรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจอื่นที่ไปร่วมทำการค้นด้วย แม้ไม่มีชื่อในหมายค้นก็สามารถทำการค้นได้ในฐานะเป็นเจ้าพนักงาน

ส่วนเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการตามหมายค้นเพื่อจับผู้ดุร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืน กรณีเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับชำนาญการขึ้นไป กรณีเป็นตำรวจ ผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่พันตำรวจตรีขึ้นไป ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๓๘

๒.๖ วิธีจัดการตามหมายอาญา

ป.วิอาญา ได้บัญญัติถึงวิธีจัดการตามหมายอาญา ไว้ดังนี้

(๑) พนักงานผู้จัดการตามหมายจับและหมายค้น ต้องแจ้งข้อความในหมายให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทราบและถ้ามีคำขอร้องให้ส่งหมายนั้นให้เขาตรวจดู ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๒

(๒) การแจ้งข้อความในหมาย การส่งหมายให้ตรวจดูและวันเดือนปีที่จัดการตามหมายให้บันทึกไว้ในหมายนั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๒ วรรคสอง

(๓) เมื่อจัดการตามหมายแล้ว ให้เจ้าพนักงานบันทึกรายละเอียดในการจัดการนั้น ถ้าจัดการตามหมายไม่ได้ ให้บันทึกพฤติการณ์ไว้ แล้วส่งบันทึกนั้นไปยังศาลที่ออกหมายโดยเร็ว ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๓

(๔) การรายงานผลการปฏิบัติตามหมายต่อศาลตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๒๓ เมื่อจับบุคคลตามหมายจับ ให้รายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว แต่ไม่ช้ากว่า ๗ วัน นับแต่จับ ส่วนหมายค้น เมื่อจัดการตามหมายค้นแล้ว ให้รายงานศาลทราบโดยเร็ว แต่ไม่ช้ากว่า ๑๕ วัน นับแต่วันจัดการตามหมาย

(๕) เมื่อมีเหตุที่จะเพิกถอนหมายจับหรือหมายค้น ให้รายงานหรือแจ้งให้ศาลที่ออกหมายทราบโดยเร็ว กรณีเช่นนี้ให้ผู้พิพากษาไต่สวนและมีคำสั่งเป็นการด่วน ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๒๔ วรรคหนึ่ง

(๖) ถ้าบุคคลที่มีชื่อในหมายอาญาถูกจับ หรือบุคคล หรือสิ่งของที่มีหมายให้ค้นได้ค้นพบแล้ว ถ้าสามารถจะทำได้ก็ให้ส่งบุคคลหรือสิ่งของนั้นโดยด่วนไปยังศาลซึ่งออกหมาย หรือเจ้าพนักงานตามที่กำหนดไว้ในหมาย แล้วแต่กรณี เว้นแต่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๔

คำว่า “ถ้าสามารถจะทำได้” ตามความในมาตรา ๖๔ นั้น ก็เพราะว่าบางกรณีไม่สามารถส่งบุคคลที่ถูกจับหรือสิ่งของที่ค้นพบไปยังผู้ออกหมายโดยด่วนได้ เช่น นำตัวบุคคลผู้ถูกจับนั้นไปยังโรงพยาบาล หรือเคลื่อนย้ายสิ่งของนั้นไปยังที่ที่เห็นว่าปลอดภัย เป็นต้น

ส่วนคำว่า “เว้นแต่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น” ตามความในมาตรา ๖๔ หมายถึงว่าไม่ต้องส่งไปยังศาลซึ่งออกหมาย เช่น ผู้ออกหมายมีคำสั่งให้ส่งตัวบุคคล หรือสิ่งของไปยังพนักงานสอบสวน เป็นต้น

(๗) กรณีบุคคลที่ถูกจับตามหมายหลบหนีหรือมีผู้ช่วยให้หนีไปได้ เจ้าพนักงานผู้จับมีอำนาจติดตามจับกุมผู้นั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายอีก ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๕

๓. การประกาศสืบจับ

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๕ หมายเรียกและหมายอาญา บทที่ ๒ หมายจับ ข้อ ๑๑๓ กำหนดว่า คดีที่อยู่ระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้น หากเข้าเกณฑ์ที่จะออกหมายจับผู้ต้องหาได้ ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการออกหมายจับประกอบไว้ในสำนวนการสอบสวนนั้น เพื่อให้เจ้าพนักงานอื่นใดมีอำนาจทำการจับกุมตัวผู้ต้องหานั้นโดยสมบูรณ์

เมื่อได้ออกหมายจับตามความในวรรคก่อนแล้ว การที่จะวินิจฉัยว่ากรณีใดควรจะส่งสำเนาหมายหรือควรออกประกาศสืบจับด้วยหรือไม่นั้น ให้ถือปฏิบัติดังนี้

(๑) ในคดีเล็กน้อยหรือคดีมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ให้ออกหมายจับประกอบไว้ในสำนวน เมื่อทราบหรือสงสัยว่าผู้ต้องหานั้นหลบหนีไปอยู่ที่ใด จึงให้สำเนาหมายส่งไปให้สถานีตำรวจเจ้าของท้องที่ที่ทราบหรือสงสัยนั้นจัดการจับกุมตัวส่งให้ต่อไป

ในกรณีเช่นนี้ หากต่อมาส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณา และพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหา ให้จัดการให้มีการถอนหมายคืน

(๒) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกิน ๓ ปี หรือคดีที่มีเหตุผลพิเศษที่จะต้องโฆษณาสั่งจับ เมื่อพนักงานสอบสวนจัดให้มีการออกหมายจับประกอบไว้ในสำนวนแล้วให้นำสำนวนนั้นเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการตำรวจเจ้าของท้องที่พิจารณาว่าจะสมควรโฆษณาสั่งจับหรือไม่ หากผู้บังคับการตำรวจเจ้าของท้องที่เห็นสมควรโฆษณาสั่งจับจึงให้สำเนาหมายจับนั้นไปให้แผนกสืบจับดำเนินการโฆษณาสั่งสืบจับต่อไป

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีหนังสือที่ ๐๐๓๓.๔๓/๐๓๖๕๓ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๓ เรื่อง การบันทึกข้อมูลหมายจับและถอนหมายจับ โดยให้สถานีตำรวจและหน่วยงานตำรวจอื่นที่มีอำนาจสอบสวน มีหน้าที่บันทึก/ถอนข้อมูลหมายจับซึ่งศาลได้อนุมัติหมายจับ และหมายดังกล่าวลงวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๔ เป็นต้นไป ลงในระบบ POLIS/CRIMES ให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่วันที่ศาลอนุมัติหมายจับ โดยให้ถือว่าข้อมูลหมายจับที่สถานที่ตำรวจบันทึกเป็นการออก/ถอนประกาศสืบจับ โดยไม่ต้องจัดส่งเอกสารมาให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร หรือศูนย์พิสูจน์หลักฐานออกประกาศสืบจับอีก ยกเว้นการออกและถอนหมายจับที่ศาลได้อนุมัติไว้ก่อนวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๔ ให้สถานีตำรวจและหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจสอบสวนจัดส่งแบบงดการสืบจับ (แบบ ค.๑๔-ต.๒๓๑) มายังกองทะเบียนประวัติอาชญากรเพื่อถอนประกาศสืบจับอีกทางหนึ่งด้วย

๔. การเพิกถอนหมายจับ

กรณีเมื่อศาลออกหมายจับแล้ว หมายจับใช้ได้จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดตามหมายนั้นขาดอายุความ หรือศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๘ แต่อย่างไรก็ตามก็อาจมีกรณีที่ศาลอาจต้องเพิกถอนหมายจับที่ออกไปแล้วได้ เช่น กรณีออกหมายจับผู้ต้องหาผิดคน เป็นต้น ซึ่งข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ ข้อ ๒๔ กำหนดว่า เมื่อมีเหตุที่จะเพิกถอนหมายจับให้เจ้าพนักงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องรายงานหรือแจ้งให้ศาลที่ออกหมายทราบโดยเร็วในกรณีเช่นนี้ให้ผู้พิพากษาไต่สวนและมีคำสั่งเป็นการด่วน

ประกอบกับคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา บทที่ ๓ การทำสำนวนการสอบสวน ข้อ ๓.๓.๓ กำหนดว่า หลังจากที่ศาลออกหมายจับแล้ว หากปรากฏพยานหลักฐานชัดเจนว่า ผู้ต้องหาที่ถูกออกหมายจับไม่ใช่ผู้กระทำผิด (ออกหมายจับผิดตัว) หรือการกระทำของผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาตามหมายจับไม่เป็นความผิด ให้พนักงานสอบสวนรีบยื่นคำร้องขอให้ศาลถอนหมายจับ และมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา จากนั้นส่งความเห็นพร้อมสำนวนหรือเอกสารการสอบสวนเพิ่มเติมแล้วแต่กรณีไปยังพนักงานอัยการต่อไป

กรณีมีการจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับ หากปรากฏพยานหลักฐานชัดเจนว่า ผู้ต้องหาที่ถูกออกหมายไม่ใช่ผู้กระทำผิด (ออกหมายจับผิดตัว) หรือการกระทำของผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาตามหมายจับไม่เป็นความผิด ให้พนักงานสอบสวนรีบรายงานหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเพื่อปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือยื่นคำร้องขอให้ศาลปล่อยตัวผู้ต้องหา แล้วรวบรวมพยานหลักฐานมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา จากนั้นส่งความเห็นพร้อมสำนวนหรือเอกสารการสอบสวนเพิ่มเติมแล้วแต่กรณีไปยังพนักงานอัยการต่อไป

๕. การแจ้งย้ายทะเบียนบ้านของผู้ต้องหาตามหมายจับไปยังทะเบียนบ้านกลาง

กรณีที่ผู้ต้องหาถูกออกหมายจับและยังมิได้ตัวมาดำเนินคดีภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่ศาลออกหมายจับตั้งแต่วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป เมื่อพนักงานสอบสวนได้อนุมัติหมายจับจากศาลแล้วแต่ยังจับตัวผู้ต้องหาตามหมายจับนั้นไม่ได้ภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่ศาลออกหมายจับ พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางทราบและให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางดำเนินการให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งย้ายผู้นั้นออกจากทะเบียนบ้านและเพิ่มชื่อและรายการของผู้นั้นไว้ในทะเบียนบ้านกลาง และให้หมายเหตุไว้ในรายการของบุคคลนั้นว่าอยู่ในระหว่างการติดตามตัวตามหมายจับด้วย ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๒ ความดังต่อไปนี้

มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ของมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔

“ในกรณีที่ศาลออกหมายจับผู้ใดตามคำร้องขอของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับแจ้งจากศาลให้จับกุมผู้ใดตามหมายจับที่ศาลออกเอง ถ้ายังมิได้ตัวผู้นั้นมาภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ศาลออกหมายจับให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแจ้งให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางทราบและให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางดำเนินการให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งย้ายผู้นั้นออกจากทะเบียนบ้านและเพิ่มชื่อและรายการของผู้นั้นไว้ในทะเบียนบ้านกลางและให้หมายเหตุไว้ในรายการของบุคคลนั้นว่าอยู่ในระหว่างการติดตามตัวตามหมายจับด้วยการหมายเหตุดังกล่าวมิให้ถือว่าเป็นการจัดเก็บข้อมูลตามมาตรา ๑๓ (๒)

ผู้ใดมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านกลางตามวรรคสอง ถ้าผู้นั้นประสงค์จะย้ายออกจากทะเบียนบ้านกลาง ผู้นั้นต้องมาแสดงตนต่อนายทะเบียนที่จัดทำทะเบียนบ้านกลางนั้นพร้อมทั้งหลักฐานอันแสดงว่าหมายจับนั้นได้ถูกเพิกถอนหรือได้มีการปฏิบัติตามหมายจับนั้นเสร็จสิ้นแล้ว

การแจ้งยื่นหรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้ผู้ถูกออกหมายจับหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านกลางตามวรรคสอง ถ้าได้แจ้งยื่นหรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้นหรือปิดหมายไว้ ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรที่ปรากฏครั้งสุดท้ายก่อนย้ายมาในทะเบียนบ้านกลางให้ถือว่าได้แจ้งยื่นส่งหรือปิดโดยชอบด้วยกฎหมายและผู้นั้นได้รับทราบแล้ว”

๖. คำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

- ป.วิอาญา มาตรา ๖๘ บัญญัติว่า “หมายจับคงใช้ได้อยู่จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความหรือศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืน” เช่นนี้ เมื่อความผิดอาญาตามหมายจับจำเลยขาดอายุความแล้ว หมายจับย่อมสิ้นผลไปในตัวโดยไม่ต้องเพิกถอนหมายจับอีก (ฎ.๖๘๗๔/๒๕๕๗)

- นายดาบตำรวจ ป. พบ ส. ผู้ต้องหาซึ่งมีการออกหมายจับไว้แล้ว นายดาบตำรวจ ป. ย่อมมีอำนาจจับกุม ส. ได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๘ (๓) (ฎ.๓๐๓๑/๒๕๔๗)

- การขอออกหมายจับบุคคลใด ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ถูกออกหมายจับนั้น พนักงานสอบสวนจึงต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริง ซึ่งจำต้องกระทำด้วยความรอบคอบรัดกุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องแน่ใจว่าบุคคลที่ขอออกหมายจับเป็นบุคคลคนเดียวกับคนร้ายที่ได้มาจากการรวบรวมพยานหลักฐาน คดีนี้แม้การออกหมายจับที่ระบุชื่อโจทก์เป็นคนร้ายจะสืบเนื่องมาจากคำให้การของผู้เสียหายและพยาน แต่ผู้เสียหายยังระบุยืนยันว่าคนร้ายมีภูมิลำเนาอยู่ที่ตำบลนาราชควาย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม แต่ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ที่พนักงานสอบสวนอ้างเป็นพยานระบุว่าโจทก์มีภูมิลำเนาอยู่ที่แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานครมาโดยตลอดไม่เคยย้ายไปอยู่ที่จังหวัดนครพนม และยังมีภาพถ่ายของโจทก์ปรากฏอยู่ด้วย พนักงานสอบสวนต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงให้แน่ชัดเสียก่อนว่าบุคคลที่ขอออกหมายจับเป็นบุคคลคนเดียวกับคนร้ายหรือไม่ โดยจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานชี้ภาพถ่ายของโจทก์ว่าใช่คนร้ายหรือไม่ก่อนที่จะขอออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนกลับขอให้ศาลออกหมายจับโดยระบุชื่อโจทก์เป็นคนร้ายไปเลย แม้การขอให้ออกหมายจับของพนักงานสอบสวนดังกล่าวจะฟังไม่ได้ว่ามีเจตนากลั่นแกล้งโจทก์ แต่ก็เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากความระมัดระวังไม่ตรวจสอบให้รอบคอบ ถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อจนเป็นเหตุให้มีการออกหมายจับผิดตัว ทำให้โจทก์ต้องถูกจับกุมตัวไปดำเนินคดีต่างท้องที่ เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย

เป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์ จำเลยในฐานะหน่วยงานของรัฐต้นสังกัดของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนครพนมที่ออกหมายจับโจทก์ผิดตัวจึงต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการปฏิบัติหน้าที่บกพร่องดังกล่าว (ฎ.๑๕๕๙๑/๒๕๕๗)

- ในคดีฟ้องขอให้ลงโทษฐานฉ้อโกง โจทก์อ้างรายงานของอำเภอว่าไม่ปรากฏว่าจำเลยย้ายที่อยู่ไปอยู่แห่งใดนั้น ไม่เป็นเหตุพอที่ศาลจะออกหมายจับจำเลย (ฎ.๘๕๗/๒๔๘๔)

- ศาลชั้นต้นพิพากษาปรับจำเลย ๔๐ บาท จำเลยชำระค่าปรับครบแล้ว อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้อง โจทก์ฎีกา แต่ส่งสำเนาฎีกาให้จำเลยไม่ได้ เพราะไม่ทราบว่าจำเลยอยู่ที่ไหน มิใช่ว่าจำเลยพยายามจะหลบตัว ไม่รับสำเนาฎีกาของโจทก์หรือตั้งใจจะหลบหนีคดี ดังนี้ ศาลย่อมไม่ออกหมายจับจำเลย (ฎ.๘๕๙/๒๔๙๖)

- การที่ศาลชั้นต้นจำเป็นต้องไต่สวนคำร้องขอเพิกถอนหมายจับของผู้ร้องก่อนหรือไม่ เป็นดุลพินิจในการดำเนินกระบวนพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ของศาลชั้นต้น เพื่อให้การพิจารณาคดีเสร็จไปโดยรวดเร็วและชอบด้วยกฎหมาย เมื่อศาลชั้นต้นเห็นว่าข้อเท็จจริงตามคำร้องของผู้ร้องสามารถวินิจฉัยได้แล้ว ศาลชั้นต้นก็มีอำนาจที่จะมีคำสั่งได้ทันทีโดยไม่จำต้องไต่สวนก่อน โดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๒๑ (๔) ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕ (ฎ.๒๘๕๒/๒๕๕๙)

- การไต่สวนคำร้องขอเพิกถอนหมายจับของผู้ร้องก่อนมีคำสั่งเป็นดุลพินิจในการดำเนินกระบวนพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ของศาลชั้นต้นเพื่อให้การพิจารณาคดีเสร็จไปโดยรวดเร็วและชอบด้วยกฎหมาย เมื่อศาลชั้นต้นเห็นว่าข้อเท็จจริงตามคำร้องของผู้ร้องสามารถวินิจฉัยได้ ศาลชั้นต้นมีอำนาจที่จะมีคำสั่งได้ทันทีโดยไม่จำต้องไต่สวนก่อน ตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๒๑ (๔) ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕ อำนาจในการออกหมายจับผู้ต้องหาเป็นอำนาจเฉพาะตัวของผู้พิพากษาศาลชั้นต้นคนหนึ่งเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามาสอบสวนตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๒๔ (๑) ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๒ (๒) มาตรา ๖๖ และมาตรา ๑๓๔ ผู้ร้องซึ่งถูกหมายจับของศาลชั้นต้นยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นเพิกถอนหมายจับ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๙ วรรคสี่ ตอนท้าย ซึ่งกำหนดให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหมายจับได้หากความปรากฏต่อศาลในภายหลังว่าได้มีการออกหมายจับไปโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติกฎหมายและมาตรา ๖๘ กำหนดให้หมายจับคงใช้ได้อยู่จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้นจะขาดอายุความหรือศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืน ดังนี้ อำนาจในการออกหมายจับผู้ต้องหาจึงเป็นอำนาจเฉพาะตัวของผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ดังนั้น เมื่อคดีนี้ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นเพิกถอนหมายจับและศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้อง ผู้ร้องจะอุทธรณ์หรือฎีกาไม่ได้ (ฎ.๒๘๕๓/๒๕๕๙)

- คำร้องขอให้ศาลออกหมายจับผู้คัดค้านทั้งสองระบุว่า ผู้คัดค้านทั้งสองมีพฤติการณ์กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ โดยเหตุเกิดระหว่างวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๓๙ ถึงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๓๙ เมื่อความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ที่ผู้ร้องขอให้ออกหมายจับมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปีถึง ๑๐ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒,๐๐๐ บาทถึง ๒๐,๐๐๐ บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ จึงมีอายุความ ๑๕ ปี นับแต่วันกระทำผิด (ที่ใช้ขณะนั้น) ตามมาตรา ๙๕ (๒) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามที่ผู้ร้องขอให้ศาลออกหมายจับดังกล่าวจึงขาดอายุความนับแต่วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๔ และมีผลทำให้หมายจับดังกล่าวสิ้นผลไปด้วย นับแต่วันดังกล่าว ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๘ แม้ความผิดตามหมายจับที่ศาลชั้นต้นออกให้แก่ผู้ร้องขาดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ (๒) และสิ้นผลไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๘ แล้วก็ตาม แต่เนื่องจากหมายจับดังกล่าวมีข้อความว่าหมายจับมีผลจนกว่าจะจับตัวได้ กรณีจึงมีเหตุสมควรที่ศาลชั้นต้นจะสั่งเพิกถอนหมายจับดังกล่าวเสีย (ฎ.๑๐๖๑๖/๒๕๕๘)

- ในขณะที่ผู้เสียหายที่ ๒ มาถึงยังสถานที่เกิดเหตุ การกระทำความผิดของจำเลยต่อโจทก์ร่วมได้เสร็จสิ้นลงแล้ว มิได้ปรากฏการกระทำความผิดซึ่งหน้าต่อผู้เสียหายที่ ๒ และผู้ที่เห็นเหตุการณ์ก็แจ้งต่อ

ผู้เสียหายที่ ๒ ว่าจำเลยได้กลับบ้านแล้ว จึงไม่ใช่ความผิดซึ่งผู้เสียหายที่ ๒ เห็นจำเลยกำลังกระทำหรือพบในอาการซึ่งแทบจะไม่มีความสงสัยเลยว่ากระทำความผิดมาแล้วสด ๆ ซึ่งไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้าที่ผู้เสียหายที่ ๒ จะจับจำเลยได้โดยไม่มีหมายจับ และกรณีไม่เข้าข้อยกเว้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๘ การที่ผู้เสียหายที่ ๒ ติดตามไปจับกุมจำเลยที่บ้านโดยไม่มีหมายจับนั้นจึงเป็นการเข้าจับกุมโดยไม่มีอำนาจ และถือไม่ได้ว่าผู้เสียหายที่ ๒ ปฏิบัติการตามหน้าที่โดยชอบ ดังนั้น การที่จำเลยกล่าวถ้อยคำด่าผู้เสียหายที่ ๒ ว่า “ไอ้เหี้ยไอ้สัตว์” ถึงแม้ถ้อยคำดังกล่าวจะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามและทำให้ผู้เสียหายที่ ๒ อับอายเสียหายก็ตาม แต่เมื่อผู้เสียหายที่ ๒ จับกุมจำเลยโดยไม่มีอำนาจ และมิใช่การปฏิบัติการตามหน้าที่โดยชอบ การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำตามหน้าที่ แต่การกระทำดังกล่าวก็นับเป็นการดูหมิ่นผู้เสียหายที่ ๒ ซึ่งหน้า ในฐานะบุคคลธรรมดาซึ่งเป็นบททั่วไป และยังคงถือว่าอยู่ในความประสงค์ของโจทก์ที่ขอให้ลงโทษจำเลย (ฎ.๖๖๒๙/๒๕๕๖)

บทที่ ๘
การจับ การรับมอบตัว การแจ้งข้อหาของพนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวน นอกจากจะมีอำนาจในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว ยังมีอำนาจในฐานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการจับผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๘ การรับมอบตัวผู้ต้องหาจากผู้จับที่นำมาส่งตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ และมีอำนาจเอาตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาและสามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ได้ เพื่อให้การสอบสวนในคดีต่าง ๆ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว และเป็นธรรม และควบคุมตัวผู้ต้องหามาดำเนินคดีภายในอายุความ

๑. การจับ

พนักงานสอบสวน นอกจากจะเป็นเจ้าพนักงานตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒ (๖) แล้วยังมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒ (๑๖) ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนด้วย การใช้อำนาจดังกล่าวนั้น ย่อมกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงต้องดำเนินการภายใต้ขอบเขตบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยเคร่งครัด

๑.๑ การจับในฐานะพนักงานสอบสวน

๑) อำนาจจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้า

เมื่อมีการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแล้ว พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะต้องเริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ มีอำนาจสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายอื่นตามขั้นตอน ป.วิอาญา ภายในเขตอำนาจที่คดีได้เกิด อ้าง หรือเชื่อว่าเกิดภายในเขตอำนาจของตน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ หรือในความผิดที่เกี่ยวเนื่องหลายท้องที่ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ หากผลการสอบสวนมีพยานหลักฐานตามสมควร พนักงานสอบสวนมีอำนาจเรียกตัวหรือออกหมายเรียกผู้ต้องหามาแจ้งข้อหาได้และถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีเหตุที่จะออกหมายขังผู้นั้นได้ตามมาตรา ๗๑ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายขังโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ

หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยให้ถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับและมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้ พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจจับผู้ต้องหาโดยไม่ต้องมีหมายจับตามที่ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้า ให้อำนาจไว้ แต่ต้องปฏิบัติไปตามขั้นตอนและหลักเกณฑ์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หากคดีอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวหรืออยู่ในอำนาจศาลแขวงก็ต้องนำ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ หรือ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาประกอบการพิจารณาด้วย หากหลักเกณฑ์และขั้นตอนตามกฎหมายเฉพาะมีความแตกต่างกับ ป.วิอาญา ก็ต้องถือตามกฎหมายเฉพาะนั้น

การจับในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ปรากฏอยู่ในมาตรา ๗๑ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยอนุโลม

การจับในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง ปรากฏอยู่ในมาตรา ๘ วรรคห้า แห่ง พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้า

ส่วนการจับในคดีที่อยู่อำนาจศาลทหาร ปรากฏอยู่ในมาตรา ๔๕ แห่ง พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๙๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติมวิธีพิจารณาความอาญาทหาร ให้นำกฎหมาย กฎและข้อบังคับซึ่งออกตามกฎหมายฝ่ายทหารมาใช้บังคับ ถ้าไม่มีกฎหมาย กฎและข้อบังคับฝ่ายทหารก็ให้นำ ป.วิอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม และในการสอบสวนผู้ต้องหาที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ตามมาตรา ๔๗ ปกติ นายทหารพระธรรมนูญหรืออัยการทหารมีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหาร แต่ไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา และตามมาตรา ๔๗ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหารฯ วางหลักเกณฑ์ว่าการสอบสวนดังกล่าวให้ถือว่าเป็นการสอบสวนตาม ป.วิอาญาด้วย ซึ่งเรื่องการจับของพนักงานสอบสวนไม่ได้กล่าวไว้ใน พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหารฯ โดยตรง พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจจึงมีอำนาจจับผู้ต้องหาที่อยู่ในอำนาจศาลทหารได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้า เช่นเดียวกัน

หลักเกณฑ์และขั้นตอนการจับตามกฎหมาย

โดยปกติการจับกุมคุมขังนั้นเจ้าพนักงานจะกระทำมิได้เว้นแต่จะมีหมายจับหรือคำสั่งของศาลหรือจับตามข้อยกเว้นของกฎหมาย การใช้อำนาจจับของพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้า ถือเป็นการจับของเจ้าพนักงานซึ่งเป็นข้อยกเว้นกฎหมาย จึงต้องดำเนินการโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจและภายใต้ขอบเขตตามที่กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติไว้โดยเคร่งครัด หากปฏิบัติข้ามขั้นตอนหรือขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง การจับนั้นย่อมไม่ชอบตามกฎหมาย มีข้อพิจารณา ดังนี้

(๑) ผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ที่ปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวนนั้น เป็นผู้ต้องหาที่ยังไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล และคดีมีพยานหลักฐานตามสมควร พนักงานสอบสวนจึงแจ้งข้อหาและการแจ้งข้อหาให้ปฏิบัติให้ครบถ้วนด้วยให้พนักงานสอบสวน ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ โดยการแจ้งข้อหาจะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำผิดตามข้อหานั้น

(๒) ต้องพิจารณาว่าหลังจากที่แจ้งข้อหาแล้ว มีเหตุที่จะออกหมายขังผู้นั้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๑ หรือไม่

(๓) การพิจารณาเหตุตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๑ ให้นำเหตุในการออกหมายจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหานั้นจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นหรือบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

(๔) หากมีเหตุตาม (๓) พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อออกหมายขังโดยทันที

(๕) ถ้าตาม (๔) ขณะนั้นเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ

(๖) กรณีการขอหมายขัง ให้นำมาตรา ๘๗ แห่ง ป.วิอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๗) ต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนในการที่จะไม่ไปศาลเสียก่อน พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ

(๘) เมื่อจับแล้วมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้

(๙) เมื่อมีการควบคุมผู้ต้องหาแล้ว ให้พิจารณาว่าคดีดังกล่าวอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวศาลแขวง ศาลจังหวัด ศาลทหารแล้วแต่กรณี ถ้าคดีอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว หากควบคุมครบ ๒๔ ชั่วโมงต้องนำตัวผู้ต้องหานั้นไปตรวจสอบการจับกุม แต่หากคดีนั้นอยู่ในอำนาจของศาลแขวง หากควบคุมครบ ๔๘ ชั่วโมง ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขัง ในส่วนศาลจังหวัดและศาลทหาร หากควบคุมครบ ๔๘ ชั่วโมง ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอฝากขังแล้วแต่กรณี เว้นแต่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวก็ไม่ต้องฝากขัง

วิธีดำเนินการตามขั้นตอน

เมื่อกฎหมายได้วางหลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติไว้ จะทราบได้อย่างไรว่า กรณีจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือไม่ ซึ่งสุดท้ายเมื่อมีการนำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอหมายขัง ศาลต้องทำการไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาลว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนของกฎหมายหรือไม่ และถามผู้ต้องหาด้วยว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ จึงเป็นขั้นตอนที่ศาลทำการตรวจสอบโดยเคร่งครัดในการใช้อำนาจดังกล่าว ดังนั้นในการดำเนินการของพนักงานสอบสวนจะต้องมีการดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอนและมีหลักฐานยืนยันปรากฏเป็นบันทึกไว้ด้วย โดยให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ให้ปรากฏในบันทึกคำให้การผู้เสียหายไว้ว่าหากไม่ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้จะคัดค้านประการใดหรือไม่ พร้อมเหตุผลประกอบ

(๒) ให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และขั้นตอนของกฎหมาย ลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดีไว้โดยให้ผู้ต้องหาลงชื่อไว้เป็นหลักฐานอย่าให้มีข้อโต้แย้งภายหลังได้ หากผู้ต้องหาไม่ยอมลงลายมือชื่อก็ให้หมายเหตุและมีพยานลงชื่อรับรองไว้เป็นสำคัญก่อนที่จะนำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอหมายขังหรือในกรณีจับกุมเนื่องจากผู้ต้องหาฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งพนักงานสอบสวน

(๓) ในกรณีที่ผู้ต้องหาตกลงยอมไปศาลตามคำสั่งพนักงานสอบสวนหากเวลานั้นตรงกับเวลาที่ศาลปิดทำการหรือใกล้จะปิดทำการ ให้ลงประจำวันนัดวันเวลาในการไปศาลกับพนักงานสอบสวนให้ชัดเจนผู้ต้องหาลงชื่อไว้ เมื่อถึงวันเวลานัดก็ให้ลงประจำวันเป็นหลักฐานว่าผู้ต้องหามาพบพนักงานสอบสวนอย่างชัดเจนในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ หากผู้ต้องหาไม่มาตามนัดถือเป็นการฝ่าฝืนให้พนักงานสอบสวนลงประจำวันไว้ให้ชัดเจนว่าไม่มาตามนัดและมีพฤติการณ์หลบหนี

(๔) กรณีมีการฝ่าฝืนตามข้อ (๓) ซึ่งผู้ต้องหาไม่มาพบพนักงานสอบสวน กรณีดังกล่าวเป็นเหตุให้พนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอออกหมายจับต่อไป

(๕) กรณีศาลปิดทำการหรือใกล้เวลาปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ ถ้อยคำว่า “ไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ” ความหมายไม่ชัดเจนว่าเป็นวันที่ศาลเปิดทำการปกติในวันเวลาราชการหรือหากมีวันหยุดราชการหลายวันติดต่อกันศาลเปิดทำการครึ่งวันในวันใดวันหนึ่งตามที่ศาลกำหนด จึงเห็นควรให้ถือเอาวันเวลาที่ศาลเปิดทำการตามความเป็นจริง คำว่า “ในโอกาสแรก”นั้น หมายถึงต้องรีบไปทันทีอาจมีขั้นตอนการปฏิบัติขณะที่ผู้ต้องหามาพบพนักงานสอบสวนในการจัดทำบันทึกลงประจำวันหรือจัดทำคำร้องเพื่อยื่นต่อศาลและระยะทางจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนในการเดินทางไปศาลซึ่งเป็นเหตุเป็นผลกันว่าควรจะเดินทางไปถึงศาลและนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องต่อศาลได้ถึงช่วงเวลาใด คงจะดำเนินการข้ามวันไปในวันที่สองนับจากวันเปิดทำการของศาลไม่ได้มิฉะนั้นแล้วก็ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ข้อสังเกต

- อำนาจนี้ไม่ใช่อำนาจทั่วไปของพนักงานสอบสวน แต่เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีที่พนักงานสอบสวนผู้นั้นกำลังสอบสวนอยู่ พนักงานสอบสวนผู้อื่นที่ไม่มีหน้าที่ ไม่มีอำนาจในการจับตามมาตรานี้แต่อย่างใด

- ถ้าไม่มีเหตุตาม มาตรา ๗๑ ประกอบมาตรา ๖๖ แห่ง ป.วิอาญา พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจจับกุมผู้ต้องหานั้นได้

๒) อำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒

กรณีที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา ซึ่งศาลยังมิได้ออกหมายจับและผู้ต้องหาไม่มีเหตุที่จะออกหมายขังผู้ต้องหานั้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๑ พนักงานสอบสวนเพียงแต่แจ้งข้อหาเสร็จแล้วทำการสอบสวน โดยไม่มีการควบคุม กรณีนี้ให้พนักงานสอบสวนบันทึกลงในประจำวันทางคดีด้วยว่าได้มีการแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบแล้วและให้กลับไปโดยไม่มีการควบคุมตัวแต่อย่างใด และเมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้นมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา กฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม

ข้อสังเกต

- เป็นการนำตัวผู้ต้องหาไปส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้อง มิใช่เป็นการจับกุมหรือควบคุมตัวมาทำการสอบสวน กรณีเป็นเงื่อนไขของกฎหมายในการส่งสำนวนการสอบสวน

- ก่อนนั้น การแจ้งข้อหากับผู้ต้องหา โดยที่ยังไม่มีหมายจับของศาล และไม่มีเหตุที่จะขอหมายขังจากศาลจึงทำการสอบสวนโดยไม่ควบคุมผู้ต้องหา แต่เมื่อสำนวนเสร็จและมีความเห็นควรสั่งฟ้อง หากไม่ส่งตัวพร้อมสำนวนการสอบสวนไปด้วยแล้วพนักงานอัยการจะไม่รับสำนวนการสอบสวนไว้ แต่ในปัจจุบันนี้ ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม มีการแก้ไขโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๕๗ หากผู้ต้องหาซึ่งถูกแจ้งข้อหาได้หลบหนีไป ก็ให้ส่งสำนวนการสอบสวนได้

- ทางปฏิบัติเมื่อพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้อง จะต้องนัดผู้ต้องหามาเพื่อส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวน แต่ผู้ต้องหาไม่มาพบหรือหลบหนีไป ก่อนส่งสำนวนการสอบสวน พนักงานสอบสวนควรจะออกหมายเรียกผู้ต้องหาก่อน หากไม่มาตามหมายเรียก จึงยื่นคำร้องขอหมายจับต่อศาลออกประกาศสืบจับและแนบหมายจับไปกับสำนวนการสอบสวนดังกล่าวไปด้วยซึ่งในกรณีนี้พนักงานสอบสวนสามารถส่งสำนวนการสอบสวนโดยไม่ต้องมีตัวผู้ต้องหาได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม

๑.๒ การจับในฐานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

พนักงานสอบสวนยังเป็นเจ้าพนักงานปกครองหรือตำรวจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) อีกฐานะหนึ่ง จึงมีอำนาจเช่นเดียวกับข้าราชการตำรวจทั่วไปและสามารถจับกุมได้ทั่วราชอาณาจักรตามหลักเกณฑ์ที่ ป.วิอาญา มาตรา ๗๘ บัญญัติไว้

การจับกุม โดยหลักแล้วพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้เว้นแต่

(๑) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐

(๒) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถใช้ในการกระทำผิด

(๓) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา ๖๖(๒) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

(๔) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๑๑๗

ความผิดซึ่งหน้า แยกได้ ๒ กรณี ดังนี้

(๑) ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำผิดมาแล้วสด ๆ

(๒) ความผิดที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าคือ ความผิดอาญาดังระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

- กรณีถูกไล่จับดังผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ หรือ
- เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุนั้น และมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือมีร่องรอยพิรุธเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวร่างกายของผู้นั้น

การจับในที่รโหฐาน

บทบัญญัติในเรื่องการจับในที่รโหฐานนั้นกำหนดเอาไว้ จะมีหมายจับหรือไม่ก็ตามห้ามมิให้จับ เว้นแต่จะได้กระทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐานซึ่งในฐานะที่เป็นพนักงานสอบสวนที่นอกจากจะมีอำนาจสืบสวนสอบสวนแล้วยังมีอำนาจในการจับกุม ก็จะต้องถือปฏิบัติในการจับกุมให้ถูกต้องตามกฎหมายซึ่งให้อำนาจเอาไว้

- กระทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐานนั้น หมายถึงการค้นที่รโหฐานซึ่งต้องเข้าหลักเกณฑ์ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) มีหมายค้นของศาล ทั้งนี้ โดยการออกหมายค้นต้องมีเหตุที่จะออกหมายค้นได้ตามมาตรา ๖๙

(๒) หากเป็นการค้นโดยไม่ต้องมีหมายต้องเป็นกรณีข้อยกเว้นตามมาตรา ๙๒(๑) - (๕) ดังนั้น

หากพนักงานสอบสวนหรือตำรวจหรือฝ่ายปกครองได้ทำตามบทบัญญัติกฎหมายที่ว่าด้วยการค้นแล้วก็สามารถเข้าทำการจับบุคคลในที่รโหฐานนั้นได้ ถ้าปรากฏว่ามีหมายจับหรือจับได้โดยไม่ต้องมีหมาย

การจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

การจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๖๖ ได้ระบุในเรื่องอำนาจในการจับกุมซึ่งมีอำนาจแตกต่างกันดังนี้

(๑) การจับกุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กที่มีอายุไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ จะทำการจับกุมได้เฉพาะผู้ต้องหาที่กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือมีหมายจับหรือคำสั่งศาล

(๒) การจับกุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นเยาวชนอายุเกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ จับกุมได้เช่นเดียวกับเด็ก แต่อย่างไรก็ตามการจับกุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นเยาวชนสามารถจับกุมเช่นเดียวกับผู้ใหญ่โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเหตุการณ์กระทำผิดซึ่งหน้า มีหมายจับหรือมีคำสั่งศาลแต่เข้าเงื่อนไขตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๘(๒), (๓), (๔) ก็สามารถจับกุมได้เช่นกัน

๑.๓ **วิธีการจับกุม**ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่ ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ บัญญัติไว้ **ขั้นตอนการจับของเจ้าพนักงาน** ดังนี้

(๑) ต้องแจ้งข้อหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ

(๒) ในการจับต้องแจ้งแก่ผู้ถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับแล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

(๓) แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบว่า มีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิที่พบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้

(๔) อนุญาตให้ผู้ถูกจับแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมได้

(๕) จัดทำบันทึกการจับกุมแล้วอ่านให้ผู้ถูกจับฟังและมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้น

(๖) นำผู้ถูกจับส่งที่ทำการพนักงานสอบสวนท้องที่ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ ทันที

(๗) กรณีจำเป็น จะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนก็ได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ วรรคสาม

(๘) การจัดทำบันทึกการจับกุม หากผู้ถูกจับให้การรับสารภาพ อย่าเพียงแต่บันทึกว่าผู้ถูกจับรับสารภาพแต่เพียงอย่างเดียว ให้ขยายความคำรับสารภาพว่ารับว่าอย่างไรให้เล่าเหตุการณ์ก่อนเกิดเหตุขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุไปกระทำผิดอย่างไร ขั้นตอนการกระทำผิดมีใครเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง ใช้อาวุธหรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด ถ้ายึดของกลางได้ให้ระบุว่ายึดได้จากตัวผู้ถูกจับหรือผู้ถูกจับนำไปตรวจยึด หากพาดพิงถึงบุคคลเมื่อระบุติดต่อกันทางหมายเลขโทรศัพท์หมายเลขใดตามลำดับขั้นตอน และอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีไว้ เพื่อทำให้คำรับสารภาพนั้นมีน้ำหนักรับฟังได้

การจับกุมของราษฎร

ราษฎรจะจับกุมผู้อื่นไม่ได้เว้นแต่เข้าเงื่อนไขทั้ง ๓ กรณีดังนี้

(๑) จับโดยการที่เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ ขอความช่วยเหลือจากบุคคลซึ่งเป็นราษฎรที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อจัดการตามหมายนั้นก็ได้ แต่จะบังคับให้ผู้ใดช่วยโดยอาจเกิดอันตรายแก่เขานั้นไม่ได้ (ตาม ป.วิอาญา ม.๘๒)

(๒) จับกุมในความผิดซึ่งหน้าและเป็นความผิดตามบัญชีแนบท้าย ป.วิอาญา

(๓) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนีการประกัน ถ้าราษฎรผู้ซึ่งเป็นนายประกันไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันท่วงทีก็ตัวราษฎรผู้นั้นมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรีบจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล (ตาม ป.วิอาญา ม.๑๑๗)

หมายเหตุ

บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ที่มาตรา ๗๙ อ้างถึงซึ่งราษฎรมีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีหมาย

ประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูล	มาตรา ๙๗ และ ๙๙
ขบถภายในพระราชอาณาจักร	มาตรา ๑๐๑ ถึง ๑๐๔
ขบถภายนอกพระราชอาณาจักร	มาตรา ๑๐๕ ถึง ๑๑๑
ความผิดต่อทางพระราชไมตรีกับต่างประเทศ	มาตรา ๑๑๒
ทำอันตรายแก่ธง หรือเครื่องหมายของต่างประเทศ	มาตรา ๑๑๕

ความผิดต่อเจ้าพนักงาน	มาตรา ๑๑๙ ถึง ๑๒๒ และ ๑๒๗
หลบหนีจากที่คุมขัง	มาตรา ๑๖๓ ถึง ๑๖๖
ความผิดต่อศาสนา	มาตรา ๑๗๒ และ ๑๗๓
ก่อการจลาจล	มาตรา ๑๘๓ และ ๑๘๔
กระทำให้เกิดภยันตรายแก่สาธารณชน	
กระทำให้สาธารณชนปราศจากความสะดวกในการไปมาและการส่งข่าวและของถึงกัน	
และกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย	มาตรา ๑๘๕ ถึง ๑๙๔, ๑๙๖, ๑๙๗ และ ๑๙๙
ปลอมแปลงเงินตรา	มาตรา ๒๐๒ ถึง ๒๐๕ และ ๒๑๐
ข่มขืนกระทำชำเรา	มาตรา ๒๔๓ ถึง ๒๔๖
ประทุษร้ายแก่ชีวิต	มาตรา ๒๔๙ ถึง ๒๕๑
ประทุษร้ายแก่ร่างกาย	มาตรา ๒๕๔ ถึง ๒๕๗
ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ	มาตรา ๒๖๘, ๒๗๐ และ ๒๗๖
ลักทรัพย์	มาตรา ๒๘๘ ถึง ๒๙๖
วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์และโจรสลัด	มาตรา ๒๙๗ ถึง ๓๐๒
กรรโชก	มาตรา ๓๐๒

ขั้นตอนการจับกุมของราษฎร

เมื่อราษฎรได้จับกุมผู้ต้องหาแล้วมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

(๑) การจับดำเนินการเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานตาม (๒)

(๒) กรณีจำเป็น จะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนก็ได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ วรรคสาม

(๓) ให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ (๒) ส่งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งเป็นผู้รับมอบตัวดำเนินการบันทึกการจับกุม ทั้งข้อความและพฤติการณ์แห่งการจับนั้นไว้ และให้ผู้จับลงลายมือชื่อกำกับไว้เป็นสำคัญ

(๔) เจ้าพนักงานผู้รับตัวดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหารายละเอียดแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบและแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบว่ามีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(๕) การจัดทำบันทึกการจับกุม หากผู้ถูกจับให้การรับสารภาพ ให้บันทึกถ้อยคำอื่นที่เป็นคำรับเช่นเดียวกับกรณีเจ้าพนักงานเป็นผู้จับตาม (๘) ข้างต้นด้วย เพื่อทำให้คำรับสารภาพนั้นมีน้ำหนักรับฟังได้

(๖) เมื่อจัดทำบันทึกการจับกุมแล้วให้อ่านให้ผู้ถูกจับฟังและมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้นด้วย

ข้อสังเกต

- ในการจับกุมหากผู้ถูกจับมีหมายจับ ให้ตรวจสอบสถานะของหมายจับเสียก่อนว่าขาดอายุความแล้วหรือไม่ หมายจับถูกถอนแล้วหรือไม่ และตรวจสอบว่านอกจากคดีที่จับในคดีนี้แล้วยังมีหมายจับอื่นๆ อีกหรือไม่ เพื่อประสานกับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีอื่นๆ (หากมี)

- กรณีราษฎรเป็นผู้จับและส่งตัวให้กับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้รับมอบตัวตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔(๒) ผู้รับมอบตัวอาจเป็นพนักงานสอบสวนเองหรือเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่อื่นหรือสิบเวรยามก็ได้

- ขั้นตอนการจับกับขั้นตอนการจัดทำบันทึกการจับกุมสามารถแยกเป็นคนละขั้นตอนกันได้ โดยปกติการจับสมบูรณ์ตามกฎหมายเมื่อได้แจ้งว่าเขาต้องถูกจับและสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนพร้อมด้วยผู้จับ ส่วนการจัดทำบันทึกการจับกุมเป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นภายหลังการจับ

- ผู้ที่จะถูกจับกระทำการโต้ตอบการจับที่มิชอบด้วยกฎหมาย โดยอ้างป้องกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๘ ได้

- ผู้จะถูกจับต่อสู้ขัดขวาง ก็ไม่มีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๘ และไม่ผิดฐานทำร้ายร่างกาย

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- ผู้จับมีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังตาม ป.อาญา มาตรา ๓๑๐ (ฎ.๑๐๘๙/๐๒)

- ผู้จับอาจมีความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกจับตาม ป.อาญา มาตรา ๑๕๗ (ฎ.๔๒๔๓/๔๒)

- ผู้ถูกจับมีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ความรับผิดต่อเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙ มาตรา ๕ (ฎ.๕๘๒๔/๔๓)

- การจับโดยไม่ชอบทำให้การคุมขังต่อเนื่องมาจากการจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายตามไปด้วย ผู้ถูกคุมขังมีสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา ๙๐ ยื่นคำร้องขอให้ศาลปล่อยตัวได้ (ฎ.๔๖๖/๔๑)

๒. การรับมอบตัวผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับ

หลังจากที่มีการจับกุมโดยเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือโดยราษฎร ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ต้องนำผู้ถูกจับไปส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับหรือท้องที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ใครจะเป็นผู้รับตัวผู้ถูกจับได้บ้าง ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ ผู้ที่จะรับตัวผู้ถูกจับคือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจอาจเป็นสิบเวรยาม พนักงานสอบสวนเวรหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบก็ได้ ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติปรากฏตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๔.๑

๒.๑ หน้าที่ของผู้รับมอบตัว ให้ปฏิบัติตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔

(๑) จัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรกเมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับหรือที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ หรือถ้าผู้ถูกจับร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้แจ้งก็ให้จัดการตามคำร้องขอโดยเร็ว กรณีนี้มิให้เรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ถูกจับ

(๒) แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบ ตาม ป.วิอาญา ม.๗/๑ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และแจ้งสิทธิโดยให้บันทึกไว้ ดังนี้

- พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

๒.๒ วิธีดำเนินการ

(๑) เมื่อรับตัวไว้แล้วให้ผู้รับตัวลงเป็นหลักฐานในประจำวันเกี่ยวกับคดี

(๒) การแจ้งสิทธิผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาให้ลงประจำวันไว้เป็นหลักฐานในข้อเดียวกัน

(๓) กรณีราษฎรจับมา ให้ผู้รับตัวจัดทำบันทึกการจับกุม ส่วนกรณีเจ้าพนักงานจับกุมมาให้รับตัวพร้อมบันทึกการจับกุมไว้

(๔) ส่งตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาให้กับพนักงานสอบสวน

(๕) หากท้องที่ที่รับตัวผู้ถูกจับเป็นท้องที่ของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับและไม่เป็นท้องที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ก็ต้องส่งตัวผู้ถูกจับต่อไปยังท้องที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบต่อไป

(๖) ในการรับตัวส่งตัวผู้ถูกจับแต่ละช่วงให้มีการลงลายมือชื่อผู้ถูกจับ ผู้ส่งตัวผู้ถูกจับ ผู้รับตัวผู้ถูกจับ และหากจะส่งมอบตัวต่อไปยังพนักงานสอบสวนหรือจะทำการควบคุมตัวในห้องควบคุมก็ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับตัวส่งตัวผู้ถูกจับลงชื่อไว้เป็นหลักฐานในบันทึกประจำวันนั้นด้วยว่าการควบคุมตกอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ใด

ข้อสังเกต

- ปกติขั้นตอนการจัดทำบันทึกการจับกุมตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔(๑) ผู้จับที่เป็นเจ้าพนักงานหลังจากดำเนินการจับกุมตามกฎหมายแล้ว จะจัดทำบันทึกการจับกุมจนเสร็จก่อน พร้อมกับนำตัวผู้ถูกจับและบันทึกการจับกุมส่งให้กับผู้รับตัวผู้ถูกจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ จะไม่ปรากฏว่าผู้รับตัวต้องมาจัดทำบันทึกการจับกุมเอง อย่างเช่น กรณีราษฎรเป็นผู้จับแต่อย่างใด ผู้รับตัวเพียงแต่ลงประจำวันและแจ้งสิทธิผู้ถูกจับเท่านั้น

- โดยปกติในทางปฏิบัติผู้รับตัวผู้ถูกจับจะเป็นพนักงานสอบสวนเวรในท้องที่ของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับหรืออาจเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในกรณีส่งผู้ถูกจับไปยังท้องที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบนั้น

- ในการนับระยะเวลาการควบคุมชั้นสอบสวนไม่ว่าจะเป็น ๔๘ ชั่วโมง หรือจะเป็น ๒๔ ชั่วโมง ตามกฎหมายมิได้บัญญัติว่านับแต่พนักงานสอบสวนรับตัว แต่กฎหมายใช้คำว่านับแต่ผู้ถูกจับส่งถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เวลาการควบคุมดังกล่าวจึงถือเอาเมื่อมีการนำผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ในกรณีคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหาร ส่วนผู้ต้องหาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชน นับแต่ถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ส่วนคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงนับ ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาถูกจับ ดังนั้น ในทางปฏิบัติคำว่าถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน จึงถือเอาวันเวลาการลงประจำวันการรับมอบตัวเป็นสำคัญ จึงต้องลงวันเวลาให้ตรงกับความเป็นจริง

- หากผู้ถูกจับเป็นการจับตามหมายจับ ก็ให้รายงานผลการจับให้ศาลที่ออกหมายจับทราบโดยเร็ว แต่ต้องไม่ช้ากว่า ๗ วัน นับแต่วันจับ

๓. การแจ้งข้อหาผู้ต้องหา

กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์และขั้นตอนการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ พนักงานสอบสวนจะใช้อำนาจการแจ้งข้อหา ก็ต่อเมื่อเข้าหลักเกณฑ์และต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติ ดังนี้

(๑) ก่อนที่พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหาผู้ต้องหานั้นจะต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหาที่กล่าวหานั้น

(๒) เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเองหรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา

(๓) ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ

คำจำกัดความ “ข้อหา” ตาม คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๑ ข้อ ๔(๑๖) หมายถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำทั้งหลายที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดรวมทั้งรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะทำให้ผู้ต้องหาเข้าใจได้ดี

๓.๑ วิธีการแจ้งข้อหา

ปรากฏแนวทางการปฏิบัติตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๖.๘ วรรคสองนั้น พนักงานสอบสวนต้องแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดและฐานความผิดให้ผู้ต้องหาทราบ

คำจำกัดความ “ฐานความผิด” ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๑ ข้อ ๔(๑๗) หมายถึงความผิดที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาตามที่ ป.อาญาหรือกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาให้ชื่อฐานความผิดไว้ เช่น ฐานลักทรัพย์ ฐานฉ้อโกง ฐานทำให้แท้งลูก ฐานทอดทิ้งเด็กคนป่วยเจ็บคนชรา ฐานค้ามนุษย์ เป็นต้น ส่วนความผิดอื่นใดที่ ป.อาญาหรือกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญามิได้ให้ชื่อฐานความผิดไว้ เช่น ความผิดต่อชีวิต มีบทมาตราทั้งที่เป็นความผิดในการฆ่าผู้อื่น ความผิดในการทำร้ายผู้อื่นถึงตายโดยไม่มีเจตนาฆ่า ความผิดในการทำให้ผู้อื่นตายโดยประมาท เป็นต้น ในการให้ชื่อฐานความผิดอาจใช้ชื่อฐานความผิดโดยสรุปสาระสำคัญขององค์ประกอบความผิดที่กล่าวหาได้ เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นตายโดยไม่เจตนา ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นตายโดยประมาท เป็นต้น

ข้อสังเกต

- การแจ้งข้อหาตามหลักเกณฑ์ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ เพียงแต่แจ้งให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด(ข้อกล่าวหา) แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ คำว่า “แจ้งข้อหา” ไม่ปรากฏคำจำกัดความในกฎหมายใด ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ จึงให้ระบุฐานความผิดตามที่ให้คำจำกัดความดังกล่าว ซึ่งคำว่า “ฐานความผิด” ก็ไม่ปรากฏคำจำกัดความในกฎหมายเช่นกัน

- การแจ้งข้อหาในชั้นพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ มีลักษณะทำนองเดียวกันกับการทำคำฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๘ (๕) ว่าการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิดข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี โดยเห็นว่าในการแจ้งข้อหาดังกล่าวต้องไม่ทำให้ผู้ต้องหาหลงข้อต่อสู้ด้วย

- แต่อย่างไรก็ตามในการแจ้งข้อหาตามแนวทางคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ที่ให้ระบุฐานความผิดไปด้วยนั้น ก็สามารถทำได้ไม่ถือว่าขัดแย้งกับ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ แต่อย่างใด เพราะในประเด็นว่าผู้ต้องหาผิดฐานใดเป็นประเด็นข้อกฎหมาย เมื่อพนักงานสอบสวนได้สอบสวนในประเด็นนั้นแล้ว พนักงานอัยการก็มีอำนาจฟ้องและเมื่อคดีไปถึงชั้นศาล หากทางพิจารณาได้ความว่าการกระทำตามฟ้องเป็นความผิดตามกฎหมายแล้ว แม้ฐานความผิดจะไม่ถูกต้องหรืออ้างตัวบทกฎหมายผิด ศาลก็สามารถพิพากษาลงโทษจำเลยและปรับฐานความผิดให้ถูกต้องตรงกับตัวบทกฎหมายได้ ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไปและไม่ตัดอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการแต่อย่างใด

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- การสอบสวนเป็นเพียงการที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายตามที่กฎหมายกำหนดเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ การแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ นั้นเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของการสอบสวนเพื่อให้ผู้ต้องหารู้ตัวก่อนว่าจะถูกสอบสวนในคดีอาญาเรื่องใดเท่านั้น ดังนั้นแม้เดิมจะแจ้งข้อหาหนึ่งแต่เมื่อสอบสวนไปแล้วปรากฏว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดฐานอื่นก็ถือได้ว่ามีการสอบสวนในความผิดฐานดังกล่าวมาแล้วแต่แรก ฉะนั้นเมื่อคดีนี้ในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนจะแจ้งข้อหาแก่จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ กับพวกฐานร่วมกันกรรโชกทรัพย์ แต่เมื่อโจทก์เห็นว่าพฤติการณ์การกระทำความผิดของจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ กับพวกเข้าองค์ประกอบความผิดร่วมกันปล้นทรัพย์โจทก์ก็มีอำนาจที่จะฟ้องจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ กับพวกในความผิดฐานร่วมกันปล้นทรัพย์ได้ (ฎ.๒๕๖/๒๕๕๓)

- การแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ เป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของการสอบสวนเพื่อต้องการให้ผู้ต้องหารู้ตัวก่อนว่าตนจะถูกสอบสวนในความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น หาได้หมายความว่าพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งข้อหาทุกกระทงความผิดไม่ แม้เดิมจะแจ้งข้อหาว่ากระทำความผิดฐานพรากผู้เยาว์ ๒ วัน แต่เมื่อสอบสวนไปแล้วปรากฏว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดอีก ๒ วัน ซึ่งเป็นความผิดฐานเดียวกันแต่เพิ่มอีก ๒ กระทง ก็ถือได้ว่ามีการสอบสวนในความผิดฐานพรากผู้เยาว์ พนักงานอัยการโจทก์จึงมีอำนาจฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๑๘๑๖/๒๕๕๒)

- การรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่โจทก์ร่วมร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนกล่าวหาจำเลยว่ากระทำผิดฐานยักยอกนั้น ถือเป็นการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๑) ซึ่งการสอบสวนดำเนินคดีแก่จำเลยในความผิดฐานใด เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะดำเนินการไปตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากการสอบสวน เมื่อข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวนปรากฏว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ก็ไม่ทำให้การสอบสวนที่กระทำไปแล้วเสียไป การสอบสวนจึงชอบด้วยกฎหมาย (ฎ.๖๗๒๓/๒๕๔๘)

- เมื่อได้แจ้งข้อหาหนึ่งแล้ว หากมีความผิดฐานอื่นเกิดขึ้นในระหว่างการสอบสวนก็ถือว่าได้สอบสวนความผิดนั้นด้วยแล้ว เช่น การแจ้งข้อหาให้จำเลยทราบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ นั้นหาได้หมายความว่าพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งข้อหาทุกกระทงความผิดไม่ เมื่อพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาร่วมกันทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสแก่จำเลย แม้ไม่ได้แจ้งข้อหาพยายามฆ่าแต่เมื่อสอบสวนแล้วปรากฏว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานพยายามฆ่าด้วย ก็เรียกได้ว่ามีการสอบสวนในข้อหาพยายามฆ่าแล้ว พนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานพยายามฆ่าผู้เสียหายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๘๓๑๖/๒๕๔๘)

ขั้นตอนการแจ้งข้อหากับขั้นตอนการสอบปากคำผู้ต้องหาเป็นคนละขั้นตอนกัน แต่ทั้งสองขั้นตอนมีความต่อเนื่องกัน การแจ้งข้อหากล่าวไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ส่วนขั้นตอนการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาจะอยู่ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔

- ป.วิอาญา ได้บัญญัติถึงอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในชั้นแจ้งข้อหาตามมาตรา ๑๓๔ ซึ่งความในวรรคหนึ่งกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดา มารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิดของผู้ต้องหาเป็นประการแรก ต่อจากนั้นจึงแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหาแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ รวมทั้งให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตน ดังนั้น เมื่อเริ่มทำการสอบสวนพนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหา ผู้ต้องหามีหน้าที่ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตนเองตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งมีสภาพบังคับทางอาญาดังที่บัญญัติไว้ใน ป.อาญา มาตรา ๓๖๗ ภายใต้หลักเกณฑ์ที่พนักงานสอบสวน

ต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อกล่าวหาและแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์แก่ตนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคสี่ เพื่อให้การสอบสวนดำเนินต่อไปให้ถูกต้องและชอบธรรม ส่วนการถามคำให้การผู้ต้องหาอันเป็นอีกขั้นตอนหนึ่ง ซึ่ง ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ บัญญัติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ รวมทั้งสิทธิในการให้ทนายความและบุคคลที่ผู้ต้องหาไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำ ซึ่งเป็นขั้นตอนเมื่อผ่านการแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาแล้ว ไม่อาจแปลความไปถึงขนาดให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะปฏิเสธอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเมื่อเริ่มทำการสอบสวนดังกล่าวข้างต้น จำเลยแจ้งความเท็จและแจ้งให้ร้อยตำรวจโท ด. เจ้าพนักงานสอบสวนจดข้อความอันเป็นเท็จลงในบันทึกคำให้การของจำเลยซึ่งเป็นผู้ต้องหาในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นว่าจำเลยเป็น ธ. ซึ่งถึงแก่ความตายไปแล้ว หลังจากนั้นเมื่อพนักงานสอบสวนเรียกตัวจำเลยไปสอบถามเนื่องจากจำเลยผิดเงื่อนไขการคุมความประพฤติตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น จำเลยแจ้งความเท็จและแสดงบัตรประจำตัวประชาชนของ ธ. เพื่อให้ร้อยตำรวจโท ด. หลงเชื่อว่าจำเลยเป็น ธ. จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นการให้การและใช้สิทธิในขั้นตอนการทำคำให้การที่จำเลยเป็นผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๗, ๒๖๗, ๓๖๗ (ฎ.๗๑๒๓/๒๕๕๗)

ในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวน เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมาหรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา หากมีพยานหลักฐานตามสมควร และผู้ต้องหานั้นยังไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล พนักงานสอบสวนก็จะแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ต่อเนื่องกันนั้นก็จะสอบปากคำผู้ต้องหาไปด้วย โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ ๓ ประการ ดังนี้

(๑) จัดทำบันทึกการแจ้งข้อหา

(๒) ลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี

(๓) สอบปากคำผู้ต้องหาลงในแบบพิมพ์บันทึกคำให้การผู้ต้องหา (แบบส ๕๖ – ๕) ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ตามแบบพิมพ์ลำดับที่ ๙.

ส่วนถ้าเป็นผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ในการแจ้งข้อหาจะดำเนินการ ดังนี้

(๑) แจ้งเรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหา จะจัดทำบันทึกการสอบถามเบื้องต้นตามแบบพิมพ์ ส ๕๖-๖๖ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๗๐, ๗๑ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ โดยให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยอนุโลม (เว้นแต่มีที่ปรึกษากฎหมาย จึงจะแจ้งข้อหาและสอบปากคำตามมาตรา ๗๕)

(๒) ลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี

ส่วนการสอบปากคำผู้ต้องหา จะยังไม่ทำการสอบปากคำ เนื่องจากการสอบปากคำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน จะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมฟังการสอบสวนด้วย และบางกรณีต้องมีสหวิชาชีพเข้าร่วมสอบปากคำ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๒ ด้วย ซึ่งการสอบปากคำผู้ต้องหาปรากฏอยู่ในมาตรา ๗๕ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ จะต้องดำเนินการ ๒ ส่วนประกอบกันคือการแจ้งข้อกล่าวหาและการสอบปากคำโดยต้องมีที่ปรึกษากฎหมายอยู่ด้วยทุกครั้งและต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบ

หลังจากที่พนักงานสอบสวนได้มีการจัดทำบันทึกการแจ้งเรื่องที่กล่าวหาแล้ว เมื่อมาทำการสอบปากคำผู้ต้องหา จะเห็นว่าในแบบพิมพ์ตอนต้นให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหาแล้วแจ้งข้อหา (ฐานความผิด) ให้ผู้ต้องหาทราบ ถัดไปก็จะเป็นการแจ้งสิทธิก่อนถามคำให้การแสดงให้เห็นว่าตามแบบพิมพ์ดังกล่าวมีทั้งในส่วนการแจ้งข้อหาและการสอบสวนผู้ต้องหาอยู่ในแบบพิมพ์เดียวกันซึ่งในการสอบปากคำผู้ต้องหาตามแบบพิมพ์จะต้องทำสองส่วนทั้งแจ้งข้อหาและการสอบสวนซึ่งเมื่อมีการสอบปากคำผู้ต้องหาก็ต้องแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาให้ทราบด้วย

กรณีที่พนักงานสอบสวนจัดทำบันทึกการแจ้งข้อหาจะเห็นได้ว่าจะเป็นการซ้ำกับการแจ้งข้อหาในแบบพิมพ์บันทึกคำให้การผู้ต้องหาในส่วนต้น ซึ่งก็ถือปฏิบัติกันมาเป็นปกติแล้ว แต่เห็นว่าการแจ้งข้อหาก็ถือเอาการแจ้งครั้งแรกที่มีการจัดทำลงในบันทึกการแจ้งข้อหาและมีการลงประจำวันเกี่ยวกับคดีในการแจ้งข้อหาดังกล่าว ส่วนในแบบพิมพ์คำให้การผู้ต้องหาก็ถือปฏิบัติกันมาว่าเป็นการสอบสวนผู้ต้องหาหลังจากที่มีการแจ้งข้อหาแล้ว ซึ่งก็ไม่มีผลให้เกิดความเสียหายแต่อย่างใด การปฏิบัติซ้ำซ้อนดังกล่าวกฎหมายไม่ได้ห้าม อย่างเช่นการฟ้องซ้ำฟ้องซ้อน ส่วนในการแจ้งข้อหาเพิ่มเติมกับผู้ต้องหาภายหลัง ส่วนใหญ่จะไม่จัดทำเป็นบันทึกการแจ้งข้อหาเพิ่มเติมอีก แต่จะบันทึกแจ้งข้อหาเพิ่มเติมลงในแบบพิมพ์บันทึกคำให้การผู้ต้องหา ต่อจากคำให้การที่ผู้ต้องหาให้การไว้ครั้งก่อน พร้อมทั้งสอบสวนปากคำผู้ต้องหาเพิ่มเติมลงไปในแบบพิมพ์คราวเดียวกันนั้น กรณีที่มีการแจ้งข้อหาและสอบปากคำผู้ต้องหาในคราวเดียวกันนั้น พนักงานสอบสวนก็จะแจ้งสิทธิผู้ต้องหาให้ทราบโดยลงไว้เป็นหลักฐานในประจำวันเกี่ยวกับคดีในข้อเดียวกับข้อแจ้งข้อหานั้น พนักงานสอบสวนบางคนก็มีการแจ้งสิทธิซ้ำในแบบพิมพ์คำให้การผู้ต้องหาอีกครั้ง ก็ไม่ทำให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นการมิชอบแต่อย่างใด

๓.๒ สิทธิของผู้ต้องหา

(๑) คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน ๑๘ ปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคแรก

(๒) คดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้รัฐจัดหาทนายความให้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสอง

(๓) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๓

(๔) ในการถามคำให้การผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

- ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้
- ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้

๓.๓ ขั้นตอนการบันทึกปากคำผู้ต้องหา

- เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้
- ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔/๑ มาตรา ๑๓๔/๒ และมาตรา ๑๓๔/๓ จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคสาม

ข้อสังเกต

- เมื่อได้จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาแล้ว ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน หากทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้ โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้กับพนักงานสอบสวนทราบหรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้โดยไม่ต้องรอทนายความ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคท้าย
- การแจ้งข้อหาผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้นำบทบัญญัติ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๒

- มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ชัดแจ้งว่าผู้ต้องหาอายุไม่เกิน ๑๘ ปี “ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา” ดังนั้น แม้หากวันกระทำความผิดอาญา ผู้ต้องหาอายุยังไม่เกิน ๑๘ ปี แต่หลบหนีคดีไป ต่อมาจับกุมมาดำเนินคดีในวันแจ้งข้อหาปรากฏว่าอายุเกิน ๑๘ ปีแล้ว ก็ไม่อยู่ในบังคับ มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคหนึ่งแต่อย่างใด แต่จะเข้ากรณีตาม มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสอง

- พนักงานสอบสวนไม่มีหน้าที่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๓๔/๑ หากเป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่ถึงจำคุก และผู้ต้องหาอายุเกิน ๑๘ ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา เช่น คดีที่มีอัตราโทษปรับสถานเดียวและผู้ต้องหามีอายุเกิน ๑๘ ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา

- มาตรา ๑๓๔/๑ กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติ “ก่อนเริ่มถามคำให้การ” ดังนั้นหากพนักงานสอบสวนสอบถามและ/หรือตั้งทนายความให้ผู้ต้องหาภายหลังจากถามคำให้การไปแล้ว ถ้อยคำใด ๆ ของผู้ต้องหาที่ให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนย่อมไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๓๔/๑ และจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้ ตามมาตรา ๑๓๔/๔ วรรคสาม

- คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือผู้ต้องหาอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา หากสอบถามแล้วผู้ต้องหาไม่มีทนายความ กฎหมายบังคับให้รัฐต้องจัดหาทนายความให้

- โดยปกติ ในขั้นตอนการแจ้งข้อหา พนักงานสอบสวนจะระบุการแจ้งสิทธิลงในบันทึกการแจ้งข้อหาด้วย และจะปรากฏการแจ้งสิทธิซ้ำในแบบพิมพ์บันทึกคำให้การผู้ต้องหา ซึ่งการแจ้งข้อหาและการสอบสวนอยู่ในลักษณะ ๒ การสอบสวน หมวด ๑ การสอบสวนสามัญ แห่ง ป.วิอาญา หมวดเดียวกัน จึงเห็นว่าทำเกินดีกว่าขาด เนื่องจากบางครั้งมีคำรับสารภาพของผู้ต้องหาปรากฏอยู่ในบันทึกการแจ้งข้อหาด้วย

- ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ทวิ (มาตรา ๑๓๔/๑ ปัจจุบัน) บัญญัติให้ต้องมีทนายความเฉพาะกรณีสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปีเท่านั้น มิได้บัญญัติรวมถึงชั้นจับกุมด้วย การที่จำเลยอ้างว่าบันทึกการจับกุมไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะจำเลยมิได้ลงลายมือชื่อในชั้นจับกุมต่อหน้าทนายความนั้นฟังไม่ขึ้น

บทที่ ๙
การควบคุมตัวผู้ต้องหา การผัดฟ้อง ฝากขัง และการปล่อยชั่วคราว

เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๓, ๑๒๗ ต้องเริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ รวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายอื่นเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ โดยนำตัวผู้ต้องหามาแจ้งข้อหาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ไม่ว่าผู้ต้องหาจะเข้าพบพนักงานสอบสวนเอง หรือการจับกุมของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในความผิดซึ่งหน้าหรือตามหมายจับหรือตามข้อยกเว้นของกฎหมายนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี ซึ่งในระหว่างสอบสวนยังไม่เสร็จกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการควบคุมตัวผู้ต้องหา ๔๘ ชั่วโมง กรณีคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลแขวงหรือศาลทหาร หรือไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง กรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว หากสอบสวนไม่เสร็จต้องขออำนาจศาลในการผัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหาระหว่างการสอบสวนตามกฎหมายการตรวจสอบการจับสำหรับเด็กหรือเยาวชนตลอดจนอำนาจการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา

๑. ความหมายของการควบคุม

การควบคุมตามคำจำกัดความแห่ง ป.วิอาญา มาตรา ๒ (๒๑) และตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๖ บทที่ ๑ ข้อ ๑๒๗ หมายความถึงการคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน

คำจำกัดความใช้คำว่า “หมายความถึง” การคุมหรือกักขัง จึงเป็นการยกตัวอย่างเท่านั้นคำว่า “การคุม” ไม่พบคำจำกัดความในกฎหมาย ส่วนคำว่า “กักขัง” เป็นส่วนหนึ่งของความหมายคำว่า “ขัง” ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๒๒) คำว่า **“ขัง”** หมายความรวมถึงการกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล การควบคุมอาจจะอยู่ในรูปแบบอื่นก็ได้ เช่น การที่เจ้าพนักงานสั่งให้บุคคลนั้นอยู่กับเจ้าพนักงานห้ามมิให้ไปไหนมาไหนโดยสะดวกโดยทำให้ขาดเสรีภาพในลักษณะอย่างนี้ก็เป็นไปได้เช่นกันโดยไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องพันธนาการหรือนำเข้าห้องควบคุมแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ยังปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของความหมายคำว่า **“คุมขัง”** ตาม ป.อาญา มาตรา ๑(๑๒) คุมขัง หมายความว่า คุมตัว ควบคุม ขัง กักขังหรือจำคุก

๒. การควบคุมในชั้นจับกุมของเจ้าพนักงาน

เมื่อพิจารณาอำนาจการควบคุมของเจ้าพนักงานแล้ว กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุมผู้ต้องหาของเจ้าพนักงาน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ โดยในการจับนั้นเจ้าพนักงานซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

จะเห็นได้ว่าช่วงเวลาตั้งแต่แจ้งว่าเขาต้องถูกจับและให้ผู้ถูกจับไปพร้อมกับผู้จับนั้น ความหมายก็คือนับแต่นั้นไปผู้ถูกจับอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานนั่นเอง และมีหน้าที่ต้องนำส่งพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔

ระยะเวลาการควบคุมในชั้นจับกุม

๑) ระยะเวลาควบคุมตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๘๓ โดยทันที

๒) ระยะเวลาควบคุมตาม มาตรา ๑๕ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ตามมาตรา ๑๔(๓) จับกุมผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และมีอำนาจตามมาตรา ๑๕ ควบคุมผู้ถูกจับได้เป็นเวลาไม่เกิน ๓ วัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้นตามที่จะเห็นสมควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา โดยระยะเวลาดังกล่าวมิให้ถือว่าเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา

จะเห็นได้ว่า การควบคุมในชั้นจับกุมนั้น ควบคุมได้เท่าที่จำเป็นในการดำเนินการเกี่ยวกับขั้นตอนการจับกุมให้เสร็จสิ้นไป ได้แก่ การแจ้งสิทธิผู้ต้องหา การแจ้งข้อหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ การแสดงหมายจับ(หากมีหมายจับ) การจัดทำบันทึกการจับกุม หรือในกรณีจำเป็นจะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปยังที่ทำการพนักงานสอบสวนก็ได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ ส่วนการควบคุมตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายพิเศษที่ให้อำนาจกับเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ไว้เป็นการเฉพาะไม่เกิน ๓ วัน แต่เท่าที่จำเป็น หากหมดความจำเป็นก็ต้องส่งตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนก่อนกำหนดนั้น มีข้อสังเกตว่าเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจบางนายอาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ได้โดยอาจอยู่ในสองสถานะในเวลาเดียวกัน

ความจำเป็นที่ว่าจะต้องมีเพียงใด ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ ได้ขยายความและระบุรายละเอียดว่าในชั้นจับกุมของเจ้าพนักงานนั้นต้องดำเนินการตามขั้นตอนอย่างไรบ้างและกรณีผู้ถูกจับบาดเจ็บก็ระบุไว้ในกฎหมายชัดเจนขึ้นว่า ผู้จับสามารถจัดการพยาบาลก่อนส่งตัวผู้ถูกจับให้กับพนักงานสอบสวนได้ ดังนั้นการอ้างเหตุจำเป็นจึงต้องยึดหลักตามที่กฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ข้อสังเกต

- การควบคุมดังกล่าว รวมถึงกรณีราษฎรเป็นผู้จับกุมผู้ที่กระทำผิดทางอาญา ตามบัญชีแนบท้าย ป.วิอาญา ด้วย โดย ป.วิอาญา มาตรา ๘๔(๒) ราษฎรผู้จับต้องส่งตัวผู้ถูกจับให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ และให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับมอบตัวบันทึกการจับกุมและให้ผู้จับลงลายมือชื่อไว้

- บันทึกการจับกุม จะจัดทำตามแบบ ป.วิอาญา มาตรา ๙ ประกอบ คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๕ แบบพิมพ์ที่ใช้เกี่ยวกับคดี ลำดับที่ ๓๑ บันทึกการจับกุม (แบบ ส ๕๖-๒๗) ด้านบนขวาให้ระบุ ป.จ.ว.ข้อ..... เวลา.....น. คดีอาญาที่.....บัญชีของกลางลำดับที่..... ซึ่งเวลาและข้อมูลดังกล่าวบ่งชี้ว่าผู้ถูกจับถูกนำส่งถึงที่ทำการพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ประกอบมาตรา ๘๔ เวลาใด แม้ในแบบบันทึกการจับกุมจะไม่ระบุให้ใส่เวลาการบันทึกและเวลาการจับกุมไว้ แต่อย่างน้อยเจ้าพนักงานก็ควรจะระบุเวลาการจับกุมไว้ เพื่อจะได้ทราบว่าตั้งแต่ช่วงจับกุมจนกระทั่งควบคุมตัวส่งถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนใช้เวลาเท่าใด เป็นไปด้วยความจำเป็นแห่งกฎหมายหรือไม่อย่างไร

- ส่วนบันทึกการจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ลำดับที่ ๓๒ (แบบ ส ๕๖-๒๘) ตามคำสั่ง ตร.ดังกล่าว มุมบนด้านขวาของบันทึกการจับกลับไม่ลงรายการในแบบพิมพ์เหมือนเช่น แบบ ส ๕๖ – ๒๗ ที่ได้ออกแบบพิมพ์ไว้ ทั้งไม่ระบุว่าจะต้องใส่เวลาการบันทึกและเวลาการจับกุมไว้ ในทางปฏิบัติอย่างน้อยเห็นควรให้มีการระบุเวลาการจับกุมและข้อมูลเช่นเดียวกับแบบพิมพ์ ส ๕๖-๒๗ เพื่อเหตุผลในทำนอง

เดียวกันเกี่ยวกับระยะเวลาการควบคุมของผู้จับกุมว่าต้องส่งพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ประกอบมาตรา ๘๔ ทันที

- ในบางกรณีเช่นในคดีเยาวชนและครอบครัวหรือคดีศาลแขวง เวลาการจับกุมมีความสำคัญต่อการผัดฟ้อง ฝากขังผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนอย่างมากเพราะการนับระยะเวลาการผัดฟ้องผู้ต้องหาในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวให้นับแต่เวลาการจับกุม ส่วนศาลแขวงทั้งการผัดฟ้องและฝากขังให้นับแต่เวลาการจับกุม

- การลงข้อมูลตรงบริเวณมุมขวาด้านบนในแบบบันทึกการจับกุม (ส ๕๖-๒๗) และแบบบันทึกการจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน (ส ๕๖ – ๒๘) เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจท้องที่ที่ทำการพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ซึ่งเป็นผู้รับตัวผู้ถูกจับและถือว่าการควบคุมอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนนับแต่นั้นเป็นต้นไป

๓. การควบคุมในชั้นพนักงานสอบสวน

เมื่อเจ้าพนักงานหรือราษฎร ทำการจับกุมผู้ถูกจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ หรือ พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๖๙ จะต้องนำส่งที่ทำการพนักงานสอบสวนทันที นับแต่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการพนักงานสอบสวน ถือว่าการควบคุมอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวน ระยะเวลาการควบคุมผู้ถูกจับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหาร เป็นเวลา ๔๘ ชั่วโมง นับแต่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ตาม ป.อาญา มาตรา ๘๗ ระยะเวลาการควบคุมผู้ถูกจับที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ถูกจับ ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ระยะเวลาการควบคุมเด็กหรือเยาวชน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตาม พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๗๒ โดยพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ แล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นให้พนักงานอัยการพิจารณา ระหว่างการสอบสวนยังไม่เสร็จต้องขออำนาจศาลผัดฟ้องฝากขัง และนอกจากนี้ถ้าผู้ต้องหาที่ถูกจับเป็นเด็กหรือเยาวชนก็ต้องมีการตรวจสอบการจับด้วย

ข้อสังเกต

- เมื่อมีการจับผู้ถูกจับมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ประกอบมาตรา ๘๔ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับไว้นั้น โดยปกติจะอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนแล้ว จะปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการจับโดยมีหมายของศาลให้รีบดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๔ กรณีที่ต้องส่งผู้ถูกจับไปยังศาล แต่ไม่อาจส่งไปได้ในขณะนั้นเนื่องจากเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้จนกว่าจะถึงเวลาศาลเปิดทำการ ตามที่ ป.วิอาญา มาตรา ๘๔/๑ วางหลักเกณฑ์ไว้

- คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๔.๒ ได้วางแนวทางปฏิบัติไว้เช่นเดียวกันกับ ป.วิอาญา มาตรา ๘๔/๑

ระยะเวลาควบคุมผู้ถูกจับในชั้นสอบสวน

โดยทั่วไปการควบคุมตัวผู้ถูกจับจะถูกวางหลักเกณฑ์ไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ ซึ่งมีคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๔.๓ ได้วางแนวทางการปฏิบัติไว้สอดคล้องกันว่า ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี โดยกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ ดังนี้

(๑) ความผิดลหุโทษจะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การและที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น

(๒) กรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวและมีเหตุจำเป็นเพื่อการสอบสวนหรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้โดยให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้และให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

(๓) กรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียวมีกำหนดได้ไม่เกินเจ็ดวัน

(๔) กรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปีหรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวันและรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

(๕) กรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไปจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ข้อสังเกต

- หลักเกณฑ์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ เป็นหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้เป็นการทั่วไปเท่านั้น หากมีกฎหมายอื่นบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะแตกต่างกัน ก็ให้ดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะนั้นเว้นแต่การใดที่กฎหมายเฉพาะไม่ได้บัญญัติไว้ก็ให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญาเท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมายนั้น เช่น พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ เป็นต้น โดยเฉพาะกรณีเด็กหรือเยาวชนหากถูกจับ จะต้องมีการนำตัวผู้ถูกจับไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

- ระยะเวลาการควบคุม ตามแนวทางที่วางไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๖ บทที่ ๑ ข้อ ๑๒๘(๒) (๓) (๔) ข้อ ๑๓๐ วรรคสอง ข้อ ๑๓๖ ไม่สอดคล้องกับ ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ ที่แก้ไขใหม่โดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๒๑ ระเบียบข้อใดที่ไม่สอดคล้องกับ ป.วิอาญา หรือกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติไว้แตกต่างกับ ป.วิอาญา หรือกฎหมายเฉพาะใดก็ให้ถือปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องนั้น

๔. วิธีการควบคุม

วิธีควบคุม หมายถึง มาตรการที่เจ้าพนักงานใช้แก่ผู้ถูกจับภายหลังการจับกุมแล้ว เพื่อให้ผู้ถูกจับอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานต่อไป ถูกวางหลักเกณฑ์ไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๖ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๖ บทที่ ๑ ข้อ ๑๒๗ วรรคสอง ห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้เขาหลบหนีเท่านั้นตัวอย่าง เช่น

- ผู้ถูกจับแสดงวาจาไม่เคารพต่อกำนันผู้ทำการตามหน้าที่ กำนันเห็นว่าเป็นความผิดจึงจับตัวผู้นั้นล่ามโซ่ไว้ กำนันมีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังโดยมิชอบเพราะการล่ามโซ่มิใช่ทำไปเพื่อป้องกันการหลบหนี (ฎ.๘๘๙/๒๔๘๑)

วิธีการควบคุมในชั้นจับกุม

- ในชั้นจับกุมของเจ้าพนักงานหรือกรณีราษฎรเป็นผู้จับกุม ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ วรรคท้าย

ได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้ ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับหรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น

วิธีการควบคุมในชั้นพนักงานสอบสวน

- การควบคุมผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา เมื่อถูกนำส่งที่ทำการพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ โดยปกติให้ควบคุมไว้ในห้องควบคุมที่สถานีตำรวจ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๖ บทที่ ๒ ข้อ ๑๓๙
- เมื่อถูกควบคุมอยู่ในห้องควบคุมแล้ว จะใช้เครื่องพันธนาการอื่นใดแก่ผู้ถูกควบคุมอีกไม่ได้ นอกจากใส่กุญแจห้องควบคุม ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๖ บทที่ ๒ ข้อ ๑๔๒

ข้อสังเกต

- ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ วรรคแรก เกี่ยวกับวิธีการจับของเจ้าพนักงานหรือราษฎร ว่าต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนพร้อมด้วยผู้จับ และความตอนท้ายของ ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ วรรคแรก บัญญัติว่า “แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป” ดูเหมือนว่าตอนต้นเป็นการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการจับ แต่เหตุใดต้องบัญญัติซ้ำในตอนท้ายว่า “ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป” ข้อความตอนท้ายจึงน่าจะเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายให้ใช้วิธีการควบคุมผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายบรรลุผลนั่นเอง
- การจับกุมเด็กหรือเยาวชน กฎหมายคุ้มครองมากกว่าผู้ต้องหาที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป ซึ่งปรากฏตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๖๙ วรรคสาม วางหลักเกณฑ์ว่าการจับกุมต้องกระทำโดยละมุนละม่อมโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชนและห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น
- สำหรับเด็กนั้น พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๖๙ วรรคสาม วางหลักว่า มิให้ใช้เครื่องพันธนาการไม่ว่ากรณีใด ๆ เว้นแต่ มีความจำเป็นอย่างยิ่งอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น สังเกตว่าการใช้ข้อยกเว้นสำหรับเด็กแล้ว ต้องถึงขนาดที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จึงต้องดูตามพฤติการณ์เป็นกรณีไป
- ห้ามมิให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาปะปนกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๘๑

๕. การควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาหรือศาลจังหวัด

คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญาหรือศาลจังหวัดนั้น เป็นไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ในคดีความผิดที่เกินอำนาจของศาลแขวง คือมีอัตราโทษจำคุกเกิน ๓ ปี หรือปรับเกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับและไม่อยู่ภายใต้ของศาลอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น ศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นต้น

คดีดังกล่าว เมื่อเจ้าพนักงานหรือราษฎร ทำการจับกุมผู้ต้องหาและส่งไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ประกอบมาตรา ๘๔ การนับระยะเวลาควบคุมเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ กรณีที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ หากมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวน

หากเป็นกรณีพนักงานสอบสวนใช้อำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ในการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหา ซึ่งยังมิได้ถูกศาลออกหมายจับ ก็ไม่ถือว่าผู้ต้องหาตกอยู่ในความควบคุมที่จะต้องดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ แต่หากพนักงานสอบสวนเห็นว่า มีเหตุที่จะขอให้ศาลขังผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรค ๕ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายขังโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับและมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้ ดังนั้นเมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๓๔ หากไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวก็ต้องขออำนาจศาลฝากขังผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวนด้วยเช่นเดียวกัน

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายในการขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหา เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ ดังนี้

๑) คดีที่มีอัตราโทษเกินอำนาจศาลแขวง (จำคุกเกิน ๓ ปี ปรับเกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ) แต่อัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่ถึง ๑๐ ปี ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน ๑๒ วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน ๔๘ วัน

๒) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป จะมีโทษปรับหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน ๑๒ วัน รวมแล้วไม่เกิน ๘๔ วัน โดยเมื่อพนักงานสอบสวนได้ยื่นคำร้องฝากขังครบกำหนด ๔๘ วันแล้วเมื่อพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องฝากขังครั้งต่อไป เพื่อให้ครบกำหนด ๘๔ วันนั้น พนักงานสอบสวนต้องแสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาลด้วย

ข้อสังเกต

- การนับระยะเวลาการควบคุมได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ โดยหลักผู้จับจะต้องนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับเสมอ เว้นแต่จะสามารถนำส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น คำว่า “ส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น” เจตนารมณ์ของกฎหมายไม่ได้ให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง หากท้องที่ที่ถูกจับกับท้องที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีเขตพื้นที่ติดต่อกันและการส่งให้ที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะใกล้กว่าหรือสะดวกกว่าในทำนองนี้ จึงจะเข้าข้อยกเว้น ดังนั้นหากส่งผู้ถูกจับยังพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับแล้วท้องที่ที่ถูกจับนำส่งต่อไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ การนับระยะเวลา ๔๘ ชั่วโมง จึงต้องเริ่มนับตั้งแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการพนักงานสอบสวนท้องที่แรกเป็นสำคัญ

- อย่างไรก็ตาม หากระยะทางท้องที่ที่ถูกจับ กับท้องที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอยู่ห่างไกลกัน ต้องใช้เวลาในการเดินทางตามปกติจะเกินเวลา ๔๘ ชั่วโมง หรือหากมีเหตุภัยพิบัติมาขัดขวางทำให้การเดินทางล่าช้าออกไป หากผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ก็สามารถนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาลเกินกำหนดเวลา ๔๘ ชั่วโมงได้โดยอ้างเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ วรรคสาม แต่กรณีการอ้างเหตุดังกล่าวศาลจะทำการไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล

- คำว่า “เหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้” จะต้องถึงขนาดไม่มีวิธีการที่จะหลีกเลี่ยงไปใช้วิธีการอื่นได้แล้ว จึงจะอ้างเหตุผลดังกล่าวได้

- บางกรณีผู้ต้องหาเกิดเจ็บป่วยกะทันหันหรือได้รับบาดเจ็บ หากไม่ได้รับการรักษาทันท่วงทีอาจเป็นภยันตรายแก่ชีวิตได้ จำเป็นจะต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลในทันที พนักงานสอบสวนก็สามารถไปยื่นคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล โดยอ้างเหตุจำเป็นต่อศาลไม่ต้องนำตัวไปศาลและขอให้ศาลออกหมายขังโดยการให้ควบคุมตัวไว้ที่อื่นนอกจากเรือนจำจนกว่าเหตุดังกล่าวจะหมดไปได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๙/๑

- พนักงานสอบสวนต้องนับเวลา ๔๘ ชั่วโมงนั้นว่าไปตรงกับวัน เวลาใดและศาลเปิดทำการหรือไม่ หากชั่วโมงที่ ๔๘ ไปตรงกับวันที่ศาลปิดทำการระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ ๙ ได้กำหนดให้ศาลเปิดทำการในวันหยุดงานหรือนอกเวลาทำการปกติได้ ดังนี้

(๑) กรณีวันหยุดราชการติดต่อกันสองวัน ให้ศาลเปิดทำการ ๑ วัน

(๒) กรณีที่วันหยุดติดต่อกันสามวัน ให้ศาลเปิดทำการในวันหยุดตรงกลาง

(๓) กรณีที่มีวันหยุดติดต่อกันตั้งแต่สี่วันขึ้นไป ให้ศาลเปิดทำการวันใดก็ได้ แต่มิให้ศาลหยุดติดต่อกันถึง ๒ วัน

(๔) หลักเกณฑ์การเปิดทำการของศาลในเวลานอกทำการตามปกติดังกล่าว ให้สำหรับขอฝากขังครั้งที่ ๑ เท่านั้น ส่วนการขอฝากขังครั้งต่อ ๆ ไป หากตรงกับวันหยุดให้ยื่นคำร้องขอฝากขังก่อนถึงวันหยุดโดยนับระยะเวลาการฝากขังในครั้งต่อ ๆ ไป ถัดจากวันที่ครบกำหนดตามที่ได้ศาลอนุญาตในแต่ละครั้ง

- การยื่นคำร้องขอฝากขังพนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องขอฝากขังได้ครั้งละ ๑๒ วัน ส่วนศาลจะอนุญาตให้ฝากขังได้กี่วันนั้นเป็นอำนาจของศาล

- ถ้าในการยื่นคำร้องขอฝากขังในแต่ละครั้งศาลไม่อนุญาตให้ฝากขังครบกำหนดจำนวน ๑๒ วันตามที่ขอพนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องขอฝากขังในครั้งต่อ ๆ ไป ได้มากกว่า ๔ ครั้ง กรณีฝากขังตามกฎหมาย ได้รวมกันทั้งหมดไม่เกิน ๔๘ วัน หรือขอฝากขังครั้งต่อ ๆ ไป ได้มากกว่า ๗ ครั้ง กรณีฝากขังตามกฎหมายได้รวมกันทั้งหมดไม่เกิน ๘๔ วัน แล้วแต่กรณี ตามอัตราโทษของคดีก็ได้

- หากการสอบสวนไม่เสร็จสิ้นในระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ฝากขัง ศาลจะออกหมายปล่อยผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนก็มีหน้าที่ติดตามตัวผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องภายในอายุความฟ้องตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕

- การติดตามตัวผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องดังกล่าวเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนจัดการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามาฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๑ วรรคท้าย ประกอบกับมาตรา ๑๖๕ ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการฟ้องของพนักงานอัยการ ดังนั้นพนักงานสอบสวนจะไปจับกุมผู้ต้องหาในข้อหาเดิมหรือจับกุมมาควบคุมในคดีเดิมไม่ได้

- การยื่นคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล พนักงานสอบสวนไม่สามารถร้องขอต่อศาลขอนำตัวผู้ต้องหากลับไปควบคุมยังสถานที่ที่ทำการของพนักงานสอบสวนได้ เพราะต้องห้ามตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๙/๑ วรรคสาม ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๐

- การนับระยะเวลาฝากขังผู้ต้องหา การยื่นคำร้องฝากขังครั้งที่ ๑ การนับระยะเวลาจำนวน ๑๒ วัน ให้นับวันที่ยื่นคำร้องขอนั้นเป็นวันแรก (นับย้ำ) ส่วนครั้งต่อ ๆ ไปนั้นการนับระยะเวลา ๑๒ วันให้นับต่อจากวันที่ศาลอนุญาตให้ฝากขังในครั้งก่อน (นับต่อ)

- การยื่นคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งความประสงค์ในการยื่นคำร้องขอฝากขังครั้งแรกด้วยว่า ถ้าผู้ต้องหายื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวชั้นศาลจะคัดค้านประการใดหรือไม่

๖. การควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาในอำนาจศาลแขวง

คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวงนั้น เป็นไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม คดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง เป็นความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และไม่อยู่ภายใต้อำนาจของศาลอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น ศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นต้น

คดีดังกล่าว ไม่ว่าจะมีการจับกุม โดยเจ้าพนักงานหรือราษฎร ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ หรือพนักงานสอบสวนใช้อำนาจแจ้งข้อหากับผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗, มาตรา ๘ วรรคห้า การนับระยะเวลาควบคุมและการฟ้องผู้ต้องหา เป็นไปตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗, มาตรา ๒๐ ระยะเวลาควบคุม ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับกุม ระยะเวลาการยื่นฟ้องต่อศาลแขวง ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ถูกจับหรือเวลาที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหากรณีที่ไม่มีการจับ

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายในการผัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหา

๑) กรณีผู้ต้องหาถูกจับ

(๑) เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาแล้วผู้จับนำส่งที่ทำการพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ อาจเป็นที่ทำการของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับ หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

(๒) อำนาจการควบคุมผู้ต้องหา ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะต้องส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อยื่นฟ้องต่อศาลแขวง

(๓) หากทำการสอบสวนไม่เสร็จภายในระยะเวลาตาม (๒) และผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ ก็ต้องยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาล ได้ไม่เกิน ๕ ครั้งๆละไม่เกิน ๖ วัน และในการยื่นผัดฟ้องครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕ ศาลจะทำการไต่สวนผู้ร้องถึงเหตุผลความจำเป็นจนเป็นที่พอใจแก่ศาล

(๔) หากผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน ก็ให้พนักงานสอบสวนควบคุมตัวผู้ต้องหามาศาล เพื่อยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและขอให้ศาลออกหมายขังครั้งที่ ๑ มาในคราวเดียวกัน ส่วนการผัดฟ้องฝากขังครั้งต่อ ๆ ไป ไม่มีหน้าที่ต้องนำตัวผู้ต้องหามาศาล เพราะตัวผู้ต้องหาถูกคุมขังตามอำนาจศาลแล้ว

(๕) หากผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวน หากสำนวนการสอบสวนเสร็จไม่ทันภายในกำหนด ๔๘ ชั่วโมง ก็ให้พนักงานสอบสวนเพียงแต่ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องผู้ต้องหาเพียงอย่างเดียวไม่ต้องยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายขังมาด้วยแต่อย่างใด

ข้อสังเกต

- หากผู้จับกุมส่งผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับ ก็ต้องส่งต่อไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เนื่องจากในการส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาล พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ กำหนดให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้นำส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวน

- กรณีผู้ต้องหาถูกจับ ให้หมายความรวมถึงผู้ต้องหาถูกศาลออกหมายจับไว้แล้ว ต่อมาผู้ต้องหาได้เข้ามอบตัวกับพนักงานสอบสวน การเริ่มนับเวลา ๔๘ ชั่วโมง ก็เริ่มนับแต่เวลาที่เข้ามอบตัวกับพนักงานสอบสวน

- กรณีมีเหตุจำเป็นไม่สามารถนำตัวผู้ต้องหาฝากขังต่อศาลได้ เช่น ผู้ต้องหาป่วยอยู่ในสภาพที่ไม่อาจนำมาศาลได้ ในการยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะต้องขออนุญาตศาลรวมมาในคำขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาไว้ในสถานที่อื่น โดยมีพยานหลักฐานประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาลในเหตุที่ไม่อาจนำตัวผู้ต้องหามาศาลได้ เมื่อหมดความจำเป็น เช่น ผู้ต้องหาออกจากโรงพยาบาลแล้ว ก็ต้องนำตัวผู้ต้องหานั้นไปศาลในโอกาสแรกเพื่อให้ศาลออกหมายขังเพื่อระบุสถานที่คุมขังใหม่

- ถ้าหากพนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนไม่แล้วเสร็จในระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้องและฝากขังนั้น หรือพนักงานสอบสวนลืมผัดฟ้องหรือขาดผัดฟ้องย่อมหมดอำนาจที่จะควบคุมผู้ต้องหาต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป แต่สำนวนการสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนต่อไป และเสนอพนักงานอัยการเพื่อขออนุญาตฟ้องจากอัยการสูงสุดต่อไป

- อัยการสูงสุด อาจมอบหมายพนักงานอัยการผู้มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการหรืออธิบดีอัยการภาคในการอนุญาตฟ้องแทนอัยการสูงสุดได้ ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๙

- เมื่ออัยการสูงสุดหรือผู้รับมอบหมายได้อนุญาตให้ผัดฟ้องและพนักงานอัยการมีหนังสือแจ้งให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปเพื่อฟ้องพนักงานสอบสวนต้องจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามาและเพื่อนำส่งให้พนักงานอัยการฟ้องศาลโดยพนักงานสอบสวนอาจใช้วิธีการออกหมายเรียกผู้ต้องหาตามหนังสือ อก.๒๙ ของพนักงานอัยการ ถ้าผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียก เป็นเหตุให้ออกหมายจับได้ แต่การจับไม่ใช่จับมาเพื่อทำการสอบสวน แต่จับมาเพื่อนำตัวมาฟ้อง ถือว่ามีความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดีตาม ป.วิอาญา มาตรา ๕๗ วรรคแรก (คำบรรยายเนติบัณฑิตสมัยที่ ๕๗ เล่มที่ ๑๕ หน้า ๒๒๔-๒๒๕ โดย อ.เรวัติ ฉ่ำเฉลิม เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘)

- ในระหว่างยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังต่อศาลผู้ต้องหาสามารถยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นศาลได้และพนักงานสอบสวนก็ยังคงมีหน้าที่ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังต่อศาลแขวงต่อไปตามปกติ

- ถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพในการยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังในครั้งแรก ศาลจะยกคำร้องขอผัดฟ้องฝากขัง และพนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาไปส่งให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องด้วยวาจาต่อศาลแขวงต่อไป

- ถ้าหากพนักงานสอบสวนไม่สามารถจะยื่นฟ้องได้ทันตามกำหนดภายใน ๔๘ ชั่วโมง พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจควบคุม ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

- การยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังของพนักงานสอบสวน ยื่นคำร้องขอได้คราวละไม่เกิน ๖ วัน แต่ศาลจะอนุญาตให้ผัดฟ้องและฝากขังไม่ครบกำหนดตามจำนวนวันที่ขอก็ได้เป็นดุลพินิจของศาล

- เมื่อพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังครบกำหนดทั้ง ๕ คราวแล้ว ถ้าในแต่ละคราวศาลไม่อนุญาตให้ผัดฟ้องและฝากขังครบตามกำหนด ๖ วัน ตามที่ยื่นคำร้องขอ พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอผัดฟ้องฝากขังครั้งที่ ๖ หรือ ๗ เพื่อขอให้ศาลอนุญาตผัดฟ้องและฝากขังในจำนวนวันที่เหลือที่ไม่อนุญาตให้ผัดฟ้องและฝากขังนั้นไม่ได้ เพราะ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกับ ป.วิอาญา มาตรา ๘๗

๒) กรณีผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยที่ศาลยังไม่ออกหมายจับ

(๑) เมื่อมีกรณีผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา โดยที่ศาลยังมิได้ออกหมายจับ พนักงานสอบสวน

จึงแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ วรรคสอง

(๒) พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมกับสั่งให้ผู้ต้องหาไปพบพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลแขวงให้ทันภายในเวลา ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาได้รับแจ้งข้อหา

(๓) หากทำการสอบสวนไม่เสร็จภายในระยะเวลาตาม (๒) และผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ ก็ต้องยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาลได้ไม่เกิน ๕ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๖ วัน และในการยื่นผัดฟ้องครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕ ศาลจะทำการไต่สวนผู้ร้องถึงเหตุผลความจำเป็นจนเป็นที่พอใจแก่ศาล

(๔) ในการยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาลในแต่ละครั้ง พนักงานสอบสวนไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาลแต่อย่างใด

(๕) หากในการแจ้งข้อหาของพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ และมีเหตุที่จะขอให้ศาลขังผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรค ๕ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายขังโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับและมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้

(๖) การยื่นคำร้องขอผัดฟ้องตาม (๕) กับการขออำนาจศาลขัง เป็นไป ตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๘ วรรคห้า ให้ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องพร้อมกับขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาไว้ แล้วให้นำ มาตรา ๗ วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่ศาลสั่งอนุญาตให้ผัดฟ้อง ให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาเท่ากับระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้อง แต่ถ้าการขอให้ออกหมายขังดังกล่าวกระทำภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ผัดฟ้องแล้ว ให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาได้เท่ากับระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้อง

ข้อสังเกต

- หากเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องด้วยวาจาต่อศาลแขวงทุกกรณีไม่ว่าผู้ต้องหานั้นจะถูกจับมาหรือถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ โดยไม่ต้องทำการสอบสวนเป็นไปตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๐

- คำว่า “ไม่ต้องทำการสอบสวน” ในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงนั้น ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนต้องสอบสวนด้วยแบบพิมพ์คำให้การผู้ต้องหาฟ้องด้วยวาจา ที่เรียกว่า “ใบแดง” แบบย่อพฤติการณ์สั้นๆ แต่บางคดีหากไม่มีการสอบปากคำพยานหรือผู้เสียหายบางปาก ผลการตรวจชันสูตรที่เกี่ยวข้องกับคดี เช่น การชันสูตรบาดแผลในคดีทำร้ายร่างกาย หรือในคดีจราจรที่เกิดเหตุรถเฉี่ยวชนมีผู้ได้รับบาดเจ็บเป็นต้น ซึ่งผลการตรวจพิสูจน์ดังกล่าวมักจะใช้เวลานานออกไปเกิน ๔๘ ชั่วโมงหลังจากเกิดเหตุ หากผู้ต้องหารับสารภาพ ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๐ จะต้องนำตัวผู้ต้องหาส่งให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องด้วยวาจาต่อศาลแขวงทันที ซึ่งหากไม่ได้แนบเอกสารดังกล่าวไปด้วยพนักงานอัยการมักจะไม่รับตัวผู้ต้องหาและสำนวนฟ้องด้วยวาจา (ใบแดง) ดังกล่าว ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะไม่รีบแจ้งข้อหากับผู้ต้องหา รอจนเอกสารดังกล่าวครบถ้วน

จึงจะเรียกผู้ต้องหามารับทราบข้อกล่าวหาและนำตัวส่งพนักงานอัยการในวันเดียวกันหรือวันถัดไป ภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่แจ้งข้อหา

- กรณีพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ หากไม่มีเหตุที่จะต้องขอให้ศาลออกหมายขัง พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาทั้งไม่สามารถใช้วิธีการปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีประกันและหรือหลักประกันแต่อย่างใด เพียงแต่หากไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาได้ทันภายใน ๔๘ ชั่วโมง ให้ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาลแขวง

- พนักงานสอบสวนมีอำนาจยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังได้ ๕ คราว ๆ ละไม่เกิน ๖ วัน และต้องทำสำนวนการสอบสวนส่งให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องภายในระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้อง ถ้าหากผัดฟ้องไม่ทันภายในกำหนดที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้องดังกล่าว จะต้องส่งสำนวนการสอบสวนเสนอต่ออัยการสูงสุดเพื่อขออนุญาตฟ้องต่อไป เช่นเดียวกันกับกรณีที่มีการจับกุม

๓) การนับระยะเวลาการควบคุม

- ปกติกำหนดเวลา ๔๘ ชั่วโมง ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เริ่มนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับหรือกรณีไม่ถูกจับก็เริ่มนับแต่เมื่อผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา จนกระทั่งนำตัวไปฟ้องด้วยวาจาต่อศาลแขวง แต่มิให้นับระยะเวลาดังช่วงดังต่อไปนี้รวมเข้าในเวลา ๔๘ ชั่วโมงด้วย

(๑) เวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ต้องหาจากที่จับมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวน

(๒) เวลาเดินทางจากที่ทำการพนักงานสอบสวนมายังที่ทำการของพนักงานอัยการ

(๓) เวลาเดินทางจากที่ทำการของพนักงานอัยการมาศาล

- กรณีผู้ต้องหาหลบหนีจากการควบคุมหรือการขัง มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ต้องหาหลบหนีนั้นเข้าในกำหนดระยะเวลาที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗ แห่ง พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

- กรณีที่ได้ส่งตัวผู้ต้องหาไปดำเนินคดียังศาลทหารหรือศาลเยาวชนและครอบครัว หากปรากฏในภายหลังว่าผู้ต้องหาไม่ได้อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือศาลเยาวชนและครอบครัว แล้วแต่กรณี และมีการส่งตัวผู้ต้องหามายังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีในศาลแขวงต่อไปนั้น มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวหรือขังอยู่ตามกฎหมายดังกล่าวนั้นเข้าในกำหนดระยะเวลาดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๗ แห่ง พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

การทำสำนวนการสอบสวนกรณีผู้ต้องหาที่ถูกแจ้งข้อหาหลบหนี

หากพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตามมาตรา ๗ วรรคสอง โดยไม่ได้ควบคุม แต่มีการผัดฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแขวง ต่อมาผู้ต้องหาหลบหนีไปไม่ยอมมาพบพนักงานสอบสวนเพื่อส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการภายในระยะเวลากำหนดผัดฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ดังนี้

๑) ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปโดยเร็ว

๒) เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้น ให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไปโดยให้นำ มาตรา ๑๔๑ แห่ง ป.วิอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๓) กรณีระยะเวลาการผัดฟ้องตาม มาตรา ๗ แห่ง พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้สิ้นสุดลงระหว่างที่ผู้ต้องหาหลบหนี และพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง พนักงานอัยการอาจขออนุญาตฟ้องคดีต่ออัยการสูงสุดตาม มาตรา ๙ ไว้ก่อนก็ได้

๗. การควบคุมผู้ต้องหาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว

คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น เป็นไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติมตาม มาตรา ๑๐ ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

๑) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด

๒) คดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้โอนมาตามมาตรา ๙๗ วรรคหนึ่ง

๓) คดีครอบครัว

๔) คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ

๕) คดีอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๗๓ แห่ง ป.อาญา แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์

เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมตามมาตรา ๖๙ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ จะต้องนำผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันที เพื่อให้พนักงานสอบสวนท้องที่ดังกล่าวส่งตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยเร็ว มีอำนาจการควบคุมตัวผู้ถูกจับไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ จะต้องนำตัวไปศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อตรวจสอบการจับทันที โดยมิให้นับระยะเวลาเดินทางตามปกติจากที่ทำการพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนด ๒๔ ชั่วโมงนั้นด้วยและศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายหรือตามที่ศาลเห็นสมควร หรืออาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควร ตามมาตรา ๗๓ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ในระหว่างการดำเนินคดี

เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนนั้น เป็นการกระทำความผิดอาญาในทุกฐานความผิดทุกอัตราโทษ โดยผู้กระทำผิดจะต้องมีอายุขณะกระทำความผิดไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ แต่ในกรณีการตรวจสอบการจับ ถ้าเป็นคดีที่อาจเปรียบเทียบได้ ไม่ต้องตรวจสอบการจับ ตามมาตรา ๗๒ วรรคท้าย แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

กรณีเด็ก ห้ามจับกุมเว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา ๖๖ วรรคแรก แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

ส่วนเยาวชน การจับกุม มาตรา ๖๖ วรรคสอง แห่งพ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ได้วางหลักไว้ว่า ให้เป็นไปตาม ป.วิอาญา

กรณีของเยาวชน พนักงานสอบสวนอาจจับกุมตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้าประกอบมาตรา ๖๖ วรรคสอง แห่งพ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ เด็กหรือเยาวชนพนักงานสอบสวนอาจนำตัวไปยังศาลเยาวชนฯ เพื่อขออำนาจศาลมีคำสั่งควบคุมตัวไว้ตามมาตรา ๗๑ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ การดำเนินการอนุโลมตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔

หลักเกณฑ์การผัดฟ้องผู้ต้องหา

คดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ไม่ว่าจะมีการจับกุม โดยเจ้าพนักงานหรือราษฎร ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ หรือพนักงานสอบสวนใช้อำนาจแจ้งข้อหากับผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ การนับระยะเวลาควบคุม การตรวจสอบการจับและการฟ้องผู้ต้องหา เป็นไปตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ จะต้องรีบทำการสอบสวนและส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อยื่นฟ้องต่อศาลภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุมหรือถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาตามความในมาตรา ๗๘ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ หากสอบสวนไม่เสร็จไม่สามารถส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ ภายใน ๓๐ วัน พนักงานสอบสวนต้องยื่นคำร้องผัดฟ้องต่อศาลตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑) คดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน จะต้องส่งสำนวนให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องภายใน ๓๐ วัน จะขอผัดฟ้องไม่ได้

๒) คดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกเกิน ๖ เดือน แต่ไม่เกิน ๕ ปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องได้ ๒ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๑๕ วัน

๓) คดีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกเกิน ๕ ปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลอนุญาตให้ผัดฟ้องครบ ๒ ครั้งตามข้อ ๒ แล้วพนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องผัดฟ้องต่อไปได้อีก ๒ ครั้งๆ ละไม่เกิน ๑๕ วัน โดยจะต้องแสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาลด้วย

๔) หากยื่นฟ้องไม่ทันภายในระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้อง จะต้องเสนอสำนวนการสอบสวนดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการและขออนุญาตฟ้องต่ออัยการสูงสุดตามความใน พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๘๐

ข้อสังเกต

- การนับระยะเวลาควบคุมเพื่อตรวจสอบการจับต่างกับการนับระยะเวลาการฟ้อง
- การนับระยะเวลาควบคุม ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติจากที่ทำการพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลา ๒๔ ชั่วโมงนั้นด้วย
- ระหว่างเวลาการควบคุมภายใน ๒๔ ชั่วโมง ดังกล่าว พนักงานสอบสวนอาจมอบเด็กหรือเยาวชนให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยและบุคคลหรือองค์การดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถปกครองดูแลและสั่งให้นำส่งเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ หรืออาจจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าวตามสมควรแก่กรณีด้วยก็ได้ตามมาตรา ๗๒ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓
- กรณีพนักงานสอบสวนใช้อำนาจแจ้งข้อหาเด็กหรือเยาวชน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ถือว่ามิใช่เป็นการจับ ไม่ต้องตรวจสอบการจับแต่อย่างใด แต่แจ้งการดำเนินคดีเด็กหรือเยาวชนต่อสถานพินิจเช่นเดียวกับแจ้งการจับกรณีที่มีการจับ เพื่อดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริงเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวนก่อนส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ
- การแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยที่มิใช่การจับ เมื่อสำนวนการสอบสวนเสร็จสิ้นหากมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาต้องนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการพร้อมสำนวนการสอบสวน และระหว่างการสอบสวนหากมีการผัดฟ้องผู้ต้องหา จะต้องนำผู้ต้องหาไปศาลทุกครั้งที่ยื่นคำร้องขอผัดฟ้อง

ซึ่งแตกต่างจากผู้ต้องหาที่ถูกจับและนำตัวไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับ ผู้ต้องหาจะอยู่ในความควบคุมตามคำสั่งศาล ในการผัดฟ้องจึงไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปด้วย

- หากการแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ และมีเหตุที่จะต้องให้ศาลขังผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ในสถานพินิจได้ และในการผัดฟ้องผู้ต้องหาระหว่างสอบสวนก็ไม่ต้องนำตัวไปศาลทุกครั้งแต่อย่างใด

- การตรวจสอบการจับของศาล เป็นไปตามมาตรา ๗๓ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ศาลจะต้องตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ การจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ปล่อยเด็กหรือเยาวชนไป

- หากศาลปล่อยเด็กหรือเยาวชนไปเพราะการจับไม่ชอบ พนักงานสอบสวนก็ต้องทำการสอบสวนต่อไป และต้องแจ้งการดำเนินคดีเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานพินิจ เพื่อทำการสืบเสาะข้อเท็จจริง หากไม่มีผลการสืบเสาะพนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจฟ้อง ดังนั้น พนักงานสอบสวนก็ต้องแจ้งข้อหาทำการสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนต่อไป และต้องถือว่าไม่มีตัวอยู่ในความควบคุมการผัดฟ้องก็ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปทุกครั้ง หากไม่สามารถนำตัวไปได้ ศาลก็ไม่อนุญาตให้ผัดฟ้อง คดีก็จะขาดผัดฟ้อง การจะส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการหากมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ก็ต้องขออนุมัติฟ้องจากอัยการสูงสุด และที่สำคัญหากผู้ต้องหาดังกล่าวหลบหนีไม่ยอมมาพบพนักงานสอบสวนเพื่อให้ปากคำ ไม่ยอมไปพบเจ้าพนักงานที่สถานพินิจก็ไม่สามารถสืบเสาะข้อเท็จจริงนำผลการสืบเสาะประกอบสำนวนการสอบสวนได้

- คดีบางเรื่องที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่จำเป็นแก่คดีจะสั่งงดการสืบเสาะข้อเท็จจริงนั้นเสียก็ได้แล้วแจ้งพนักงานสอบสวนทราบ ตามมาตรา ๘๒ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

๘. การควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลทหารนั้น เป็นไปตาม พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๙๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.๒๕๕๘ คดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นความผิดทุกฐานและทุกระดับอัตราโทษที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตาม มาตรา ๑๖ แห่ง พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๙๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กระทำความผิดในขณะที่เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร

คดีดังกล่าว เมื่อเจ้าพนักงานหรือราษฎร ทำการจับกุมผู้ต้องหาและส่งไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ประกอบมาตรา ๘๔ การนับระยะเวลาควบคุมเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ กรณีที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ หากมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องยื่นคำร้องต่อศาลทหารเพื่อขอฝากขังผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวน

หากเป็นกรณีพนักงานสอบสวนใช้อำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ในการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาซึ่งยังมิได้ถูกศาลออกหมายจับ ก็ไม่ถือว่าผู้ต้องหาตกอยู่ในความควบคุมที่จะต้องดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ แต่หากพนักงานสอบสวนเห็นว่า มีเหตุที่จะขอให้ศาลขังผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรค ๕ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลทหารเพื่อขอให้ศาลออกหมายขังโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวน

มีอำนาจจับกุมผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับและมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้ ดังนั้นเมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๓๔ หากไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวก็ต้องขออำนาจศาลฝากขังผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวนด้วยเช่นเดียวกัน

บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

๑) นายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ

๒) นายทหารชั้นสัญญาบัตรนอกประจำการ เฉพาะเมื่อกระทำผิดต่อคำสั่งหรือข้อบังคับตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

๓) นายทหารชั้นประทวนและพลทหารกองประจำการหรือประจำการหรือบุคคลที่รับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

๔) นักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

๕) ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับตัวไว้เพื่อให้เข้ารับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหาร

๖) พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร เมื่อกระทำผิดในหน้าที่ราชการทหาร หรือกระทำผิดอย่างอื่นเฉพาะในหรือบริเวณอาคาร ที่ตั้งหน่วยทหารที่พักร้อน พักแรม เรือ อากาศยานหรือพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

๗) บุคคลซึ่งต้องขังหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารโดยชอบด้วยกฎหมาย

๘) เชลยศึกหรือชนชาติศัตรูซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

๑) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มิได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดด้วยกัน

๒) คดีที่เกี่ยวพันกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน

๓) คดีที่ต้องดำเนินในศาลเยาวชนและครอบครัว

๔) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร

ข้อสังเกต

- คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร ให้ดำเนินคดีในศาลพลเรือน
- เมื่อศาลพลเรือนได้มีคำสั่งประทับฟ้องแล้ว แม้จะปรากฏตามทางพิจารณาในภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ก็ให้ศาลพลเรือนมีอำนาจพิจารณาได้
- กรณีที่ทหารกระทำผิดคดีอาญาและอยู่ในอำนาจศาลทหาร แต่ทหารนั้นอายุไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ ซึ่งจะต้องพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัว ให้คดีนั้นขึ้นพิจารณาที่เยาวชนและครอบครัว
- กรณีผู้ต้องหาเป็นพลเรือนที่อยู่ในสังกัดราชการทหาร กระทำผิดอาญาในขณะที่บุคคลนั้นปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดและคดีนั้นศาลทหารมีอำนาจพิจารณาคดี
- กรณีผู้ต้องหาเป็นอาสาสมัครทหารพรานที่อยู่ในความดูแลของทางราชการ และกระทำความผิดอาญาในขณะที่บุคคลนั้นยังสังกัดอยู่ในหน่วยอาสาสมัครทหารพราน ไม่ถือว่าทหารพรานนั้นเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร
- ทหารกองเกินคือบุคคลที่ถูกขึ้นบัญชีรายชื่อเพื่อต้องได้รับการคัดเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการ ทหารกองเกินไม่ถือว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดขณะเป็นทหารกองเกินขึ้นศาลพลเรือน

แม้หลังจากการกระทำความผิดแล้วได้รับการคัดเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการก็อยู่ในอำนาจของศาลพลเรือน

- ทหารกองเกินจับสลากใบดำ-ใบแดง จับสลากได้ใบแดง ถูกขึ้นบัญชีไว้เป็นทหารกองประจำการ กระทำผิดอาญาในระหว่างรอเรียกตัวเพื่อเข้าประจำการ ขึ้นศาลพลเรือน

- ถูกเรียกเข้าประจำการให้ไปรายงานตัวในวันใดแล้ว หลังจากนั้นกระทำความผิดอาญา ขึ้นศาลทหารมีอำนาจพิจารณาคดี

- ทหารกองหนุนคือ ทหารที่ถูกปลดจากประจำการ เมื่อกระทำความผิดขึ้นศาลพลเรือน

อำนาจการควบคุมผู้ต้องหาที่เป็นทหารในชั้นสอบสวน

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้วางหลักเกณฑ์ใหม่เกี่ยวกับอำนาจการควบคุมคุมขัง จะกระทำได้ต่อเมื่อมีคำสั่งหรือหมายของศาล ส่งผลให้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำผิดอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ บางส่วน ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ ต่อมากรมพระธรรมนูญ วางแนวทางปฏิบัติในการขอให้ศาลทหารมีคำสั่งหรือออกหมายขัง หมายจับ และหมายค้น ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ ข้อ ๑ ผู้บังคับบัญชาทหารไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลอยู่ในอำนาจศาลทหาร การคุมขังผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารจะต้องกระทำโดยมีคำสั่งหรือมีหมายของศาลทหารที่มีอำนาจเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีอาญาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗

ปัจจุบัน มีพ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๙๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.๒๕๕๘ ออกมาบังคับใช้แล้วกรณีที่ทหารกระทำความผิดและต้องเข้าสู่การพิจารณาในศาลทหารนั้น การควบคุมตัวทหารที่กระทำความผิดดังกล่าว มีดังนี้

๑) อำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมงนับแต่เวลาไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เช่นเดียวกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัด

๒) หากผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และการสอบสวนไม่เสร็จภายใน ๔๘ ชั่วโมง ให้พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอให้ศาลทหารออกหมายขังผู้ต้องหาที่เป็นทหารนั้นได้ จะเป็นจำนวนกี่ครั้งครั้งละกี่วัน ให้เป็นตามอัตราโทษของแต่ละคดี โดยให้นำ ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อสังเกต

- เมื่อบุคคลอยู่ในอำนาจศาลทหาร แม้คดีที่มีอัตราโทษเท่ากับคดีศาลแขวงของพลเรือนคดีก็ยังอยู่ในอำนาจศาลทหาร ต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้อัยการทหารพิจารณาเพื่อสั่งคดี

- คดีในอำนาจศาลทหาร ซึ่งอัตราโทษเท่ากับคดีศาลแขวงพลเรือน แม้ผู้ต้องหารับสารภาพก็ไม่มีกรณีฟ้องด้วยวาจา (ใบแดง) เช่นเดียวกับศาลแขวงแต่ประการใด พนักงานสอบสวนจึงต้องทำสำนวนการสอบสวนเต็มรูปแบบ

- เมื่อทหารถูกจับกุมให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาของทหารที่เป็นผู้ต้องหานั้นทราบโดยเร็ว แต่ไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาให้ผู้บังคับบัญชาควบคุมตัวไว้ได้ (กฎหมายฉบับปัจจุบัน การจับกุมคุมขังเป็นอำนาจของศาล) การแจ้งผู้บังคับบัญชาทราบนั้น ผู้บังคับบัญชาหรือนายทหารพระธรรมนูญ สามารถมานั่งฟังการสอบสวนได้ในฐานะเป็นผู้ที่ผู้ต้องหาให้ความไว้วางใจมาร่วมฟังการสอบสวนได้เท่านั้น

๙. รายละเอียดที่ต้องบรรยายในคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขัง

๑) การยื่นคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขังครั้งที่ ๑ ผู้ร้องควรบรรยายถึงข้อหาและพฤติการณ์แห่งคดี วันและเวลาที่กระทำผิด รวมทั้งบทมาตรากฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้มีสิ่งที่ควรบรรยายในคำร้องผัดฟ้องหรือฝากขังครั้งที่ ๑ เสมอ คือ

(๑) ชื่อพนักงานสอบสวนผู้ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขัง และชื่อผู้ต้องหา หากในคดีเดียวกันมีผู้ต้องหาหลายคน พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องฝากขังรวมกันในคำร้องเดียวกันได้

(๒) พฤติการณ์แห่งคดี วัน เวลา และสถานที่เกิดเหตุ

(๓) ฐานความผิด พนักงานสอบสวนจะต้องระบุให้ชัดเจนว่าการกระทำความผิดของผู้ต้องหาเป็นความผิดฐานใด ทั้งนี้จะมีผลต่อจำนวนวันที่ขอทำการผัดฟ้องหรือฝากขังได้

(๔) วันและเวลาที่จับกุมและที่พนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาไว้ในความควบคุมและวันที่ครบกำหนดการควบคุมผู้ต้องหา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าพนักงานสอบสวนได้ควบคุมตัวผู้ต้องหาเกินกว่าที่กฎหมายให้อำนาจการควบคุมไว้หรือไม่ประการใด

(๕) เหตุผลความจำเป็นที่ไม่สามารถฟ้องคดีได้ทันภายในกำหนดระยะเวลาการควบคุมของเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ซึ่งต้องเป็นเหตุเกี่ยวกับการสอบสวนโดยตรง ในทางปฏิบัติศาลมักจะพิจารณาอนุญาตให้เฉพาะความจำเป็นที่เกี่ยวกับการสอบสวนเท่านั้น เช่น จะต้องสอบสวนพยานอีกหลายปาก หรือรอผลการตรวจชันสูตรบาดแผลจากแพทย์ หรือรอผลการตรวจพิสูจน์ของกลาง เป็นต้น หากเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนโดยตรง เช่น เสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้บังคับบัญชาแล้วกำลังรอฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาอยู่ หรือหากสำนวนการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว แต่หากส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะไม่มีเวลาเพียงพอในการร่างฟ้อง จึงยื่นคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขังเพื่อให้พนักงานอัยการมีเวลาในการร่างฟ้องทันโดยพนักงานอัยการไม่ต้องมายื่นคำร้องผัดฟ้องหรือฝากขังเอง เช่นนี้ ไม่ถือว่าเป็นเหตุจำเป็น

(๖) จำนวนวันที่พนักงานสอบสวนขอผัดฟ้องหรือฝากขังผู้ต้องหา ตั้งแต่วันที่เท่าใดถึงวันที่เท่าใด

(๗) หากมีเหตุสุดวิสัยหรือมีกรณีจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ วรรคสาม หรือกรณีผู้ต้องหาป่วยอยู่ในสภาพที่ไม่อาจนำตัวมาศาลได้ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘ วรรคสอง ทำให้พนักงานสอบสวนไม่อาจนำตัวผู้ต้องหาไปขออำนาจศาลในการผัดฟ้องหรือฝากขังได้ ก็ต้องบรรยายเหตุดังกล่าวไว้ในคำร้องพร้อมหลักฐานประกอบด้วย แล้วแต่กรณี

(๘) กรณีการฝากขังผู้ต้องหา ให้ระบุด้วยว่าหากผู้ต้องหาจะขอประกันตัวในชั้นศาล พนักงานสอบสวนจะคัดค้านการประกันตัวหรือไม่อย่างไร

๒) การขอผัดฟ้องหรือฝากขัง ครั้งที่ ๒ และครั้งต่อ ๆ ไป บรรยายรายละเอียด ดังนี้

(๑) คำร้องให้กล่าวโดยย่อถึงคำร้องผัดฟ้องหรือฝากขัง ครั้งที่ ๑ หรือครั้งก่อนหน้านั้น ได้แก่ หมายเลขที่ยื่นคำร้อง ลงวันเดือนปีใด ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้องหรือฝากขังมีกำหนดกี่วัน วันใดถึงวันใด

(๒) คำร้องกล่าวถึงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องทำการขอผัดฟ้องหรือฝากขังผู้ต้องหาต่อไปอีก โดยระบุจำนวนวันที่ขอทำการผัดฟ้องหรือฝากขัง ตั้งแต่วันใดถึงวันใด

(๓) กรณีการผัดฟ้องหรือฝากขังในศาลแขวงเมื่อครบสามคราวแล้ว การจะผัดฟ้องหรือฝากขังครั้งที่ ๔ หรือครั้งที่ ๕ หรือกรณีการฝากขังในศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหาร ในคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูง ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป เมื่อฝากขังครบ ๔๘ วันแล้ว หากมีความจำเป็นต้องฝากขังต่อไป หรือกรณีการผัดฟ้องคดีเด็กหรือเยาวชน ที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกเกิน ๕ ปี เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ผัดฟ้องครบสองครั้งแล้ว หากมีความจำเป็นต้องผัดฟ้องต่อไป คำร้องผัดฟ้องหรือฝากขังจะต้องแสดงเหตุผลความจำเป็น

และหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจศาล ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ วรรคสี่ หรือ ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ วรรคหกและวรรคเจ็ด หรือ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗๘ วรรคสาม แล้วแต่กรณี

๑๐. การอายัดตัวผู้ต้องหาและการขอโอนตัวมาเพื่อฟ้อง

ไม่ปรากฏคำจำกัดความในกฎหมายใด แต่กรณีเป็นเรื่องเดียวกันกับการควบคุมตัวผู้ต้องหา ซึ่งการอายัดตัวผู้ต้องหาเกิดขึ้นจากการที่ผู้ต้องหาคนเดียวกันนั้น ได้กระทำความผิดหลายครั้งหลายกรรมซ้ำซ้อนกันในช่วงเวลาเดียวกันหรือไม่ก็ได้ ซึ่งพนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินคดีทุกกรรมไป อาจเกิดเหตุในท้องที่พนักงานสอบสวนเดียวกันหรือต่างท้องที่กันก็ได้ พฤติการณ์ดังกล่าวหากไม่มีการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้อาจทำให้ผู้ต้องหาหลบหนีไปหรือไปกระทำผิดซ้ำสร้างความเดือดร้อนเสียหายกับประชาชนต่อไปได้เรื่อยๆ การเอาตัวผู้กระทำผิดดังกล่าวมาไว้ในความควบคุม นอกจากเป็นการได้ตัวมาดำเนินคดีแล้วยังเป็นการยับยั้งการกระทำผิดของผู้ต้องหาดังกล่าวด้วย

ในการอายัดตัวผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติ ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๔.๔ สรุปความได้ ดังนี้

๑) เมื่อมีการดำเนินคดีกับผู้ต้องหารายใด และทราบว่าผู้ต้องหารายดังกล่าวมีการกระทำผิดในคดีอื่นอีกไม่ว่าท้องที่เดียวกันหรือต่างท้องที่กัน ให้พนักงานสอบสวนท้องที่ที่จับกุมผู้ต้องหาในคดีแรกแจ้งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หากมีคดีอื่นในท้องที่เดียวกันอีกหรือแจ้งไปยังพนักงานสอบสวนท้องที่อื่นที่ผู้ต้องหาไปกระทำผิดอื่น ๆ เพื่อให้พนักงานสอบสวนในคดีอื่นได้รีบขออำนาจศาลออกหมายจับผู้ต้องหาในแต่ละคดีและทำการอายัดตัวผู้ต้องหานั้นมายังพนักงานสอบสวนที่ควบคุมตัวผู้ต้องหาในคดีแรก

๒) หากผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจศาลในที่คุมขังต่าง ๆ เช่น ที่เรือนจำทัณฑสถาน หน่วยงานต่างๆ เป็นต้น ให้พนักงานสอบสวนในคดีหลังที่ยังไม่ได้ตัวมาควบคุม รีบทำหนังสือแจ้งไปยังสถานที่คุมขังผู้ต้องหาว่าเป็นบุคคลที่พนักงานสอบสวนต้องการตัวไว้เพื่อทำการสอบสวนดำเนินคดี โดยแนบสำเนาหมายจับไปด้วย มิฉะนั้นสถานที่คุมขังดังกล่าวจะไม่รับอายัดให้เนื่องจากการจับกุมคุมขังจะต้องมีหมายจับหรือคำสั่งของศาลเท่านั้น และให้แจ้งการอายัดไปยังสถานีตำรวจท้องที่ที่สถานคุมขังตั้งอยู่เพื่อการประสานในกรณีที่ศาลออกหมายปล่อยผู้ต้องหาในคดีที่ถูกคุมขังอยู่

๓) กรณีที่ศาลไม่ออกหมายจับให้ พนักงานสอบสวนไม่สามารถอายัดตัวผู้ต้องหาได้ หากผู้ต้องหาถูกปล่อยจากสถานที่คุมขังและพนักงานสอบสวนยังมีความจำเป็นต้องได้ตัวไว้ทำการสอบสวน ก็ให้พนักงานสอบสวนออกหมายเรียกผู้ต้องหา หากผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรหรือได้หลบหนีไป ให้ร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับต่อไป

๔) ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่นให้แล้วเสร็จโดยไม่ต้องรอให้พ้นโทษในคดีเดิมก่อน และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการโดยเร็ว

๕) การส่งสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาบางคนถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลอื่น ให้พนักงานสอบสวนแยกสำนวนทำความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด ส่งไปยังพนักงานอัยการประจำศาลที่มีเขตอำนาจเหนือเรือนจำที่ผู้ถูกจำคุกต้องอยู่ แม้ว่าจะอยู่คนละเขตท้องที่หรือคนละจังหวัดก็ตาม ส่วนผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่นซึ่งคดียังไม่ถึงที่สุดให้ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) ในคดีที่ใกล้ขาดอายุความ ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนประสานกับพนักงานอัยการเพื่อขอต่อศาลให้โอนตัวผู้ต้องหาไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี

(๒) ในคดีอื่น ๆ นอกจาก (๑) ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวนและสรุปสำนวนการสอบสวนเสนอผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดีเพื่อพิจารณาและมีความเห็นทางคดี ในกรณีที่เสนอความเห็น

ควรสั่งฟ้อง ให้เก็บสำนวนไว้ที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าพนักงานสอบสวน เมื่อมีการแต่งตั้งโยกย้ายให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนส่งมอบสำนวนเช่นเดียวกับการส่งมอบสำนวนที่อยู่ระหว่างการสอบสวน และให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนติดตามผลคดีเมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกให้ขอคัดสำเนาคำพิพากษาถึงที่สุดประกอบสำนวน แล้วส่งสำนวนให้พนักงานอัยการต่อไป ถ้าต่อมาศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแต่คดีใกล้จะขาดอายุความ ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนรีบดำเนินการตาม (๑) ต่อไป

๖) ในระหว่างที่ผู้ต้องหาอายัดถูกคุมขังอยู่ หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าไม่จำเป็นต้องขังผู้ต้องหาอายัด ให้พนักงานสอบสวนรีบมีหนังสือขอถอนการอายัดตัวผู้ต้องหาไปยังสถานที่ที่ขออายัดไว้โดยด่วนที่สุด

๗) กรณีการสอบสวนเสร็จสิ้นและมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาอายัด หลังจากส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว หากพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล และเรือนจำได้รับหมายนัดพิจารณาของศาลนั้น หรือพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาอายัดแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรีบมีหนังสือขอถอนการอายัดตัวผู้ต้องหาดังกล่าวไปยังสถานที่ที่ขออายัดไว้โดยด่วนที่สุด

๘) ให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนทุกแห่งจัดทำสมุดคุมคดีที่มีการอายัดตัวผู้ต้องหา (แบบ ส ๕๖ - ๘๓) ไว้ประจำที่หน่วยงาน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาตรวจสอบได้โดยสะดวกตลอดเวลา และให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึง ผบก. หรือ ผบช. แล้วแต่กรณี ตรวจสอบผลการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนทุกระยะ

ข้อสังเกต

- ตามข้อ ๓ เห็นว่าหากเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลจังหวัด และมีเหตุที่จะออกหมายจับได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ (๑) แม้ไม่ออกหมายเรียกก่อน พนักงานสอบสวนก็สามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ออกหมายจับผู้ต้องหาที่ถูกปล่อยตัวจากอำนาจศาลในคดีก่อนได้ หากยื่นคำร้องต่อศาลแล้วศาลไม่อนุญาตก็ให้ดำเนินการเพิ่มเติมตามคำสั่งศาล เช่น ศาลอาจจะให้ออกหมายเรียกก่อน เป็นต้น

- กรณีตามข้อ ๕(๒) เมื่อสอบสวนเสร็จ เมื่อมีความเห็นควรสั่งฟ้อง หากคดียังไม่ถึงที่สุดให้เก็บสำนวนการสอบสวนไว้ที่ทำการของพนักงานสอบสวน จนกว่าคดีก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วส่งสำนวนนั้น ปัจจุบัน ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๕๗ เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิอาญา วันที่ ๒๑ ก.ค. ๕๗ ข้อ ๒ กรณีผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้วหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกแจ้งข้อหาได้หลบหนีไป แม้ส่งแต่สำนวนการสอบสวนโดยไม่มีผู้ต้องหาส่งไปพร้อมกับสำนวนการสอบสวนพนักงานอัยการก็ต้องรับสำนวนการสอบสวน จึงอาจไม่ต้องเก็บสำนวนการสอบสวนดังกล่าวไว้ที่ทำการของพนักงานสอบสวน

- กรณีผู้ต้องหากระทำความผิดหลายกรรมในท้องที่อำนาจการสอบสวนเดียวกันหรือต่างท้องที่กันในหลายคดี และหลาย ๆ คดีเหล่านั้นหากอยู่ในเขตอำนาจศาลเดียวกันที่จะต้องชำระคดี เมื่อพนักงานสอบสวนในคดีแรกควบคุมตัวไว้ดำเนินคดีแล้ว พนักงานสอบสวนในคดีอื่น ๆ ที่อยู่ในเขตอำนาจศาลเดียวกันนั้นสามารถแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวในคดีแรกได้และประสานกับพนักงานสอบสวนในคดีแรกสามารถยื่นคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหาคนเดียวกันในทุกคดีโดยแยกคำร้องเป็นรายคดีแล้วยื่นฝากขังต่อศาลพร้อมกันในทุกคดีก็ได้โดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้า กรณีดังกล่าวนี้เป็นทางเลือกของพนักงานสอบสวนในทางปฏิบัติ นอกจากจะเป็นการอำนวยความสะดวกต่อผู้ต้องหาเองแล้ว ยังไม่เป็นการสร้างภาระให้กับผู้ต้องหามาก เนื่องจากหากยื่นคำร้องฝากขังในคดีแรก แล้วคดีหลัง ๆ มีการออกหมายจับไว้หลายคดีเมื่อศาลปล่อยตัวชั่วคราวในคดีแรก ผู้ต้องหาก็ถูกจับกุมในภายหลังอีกแล้วถูกนำไปยื่น

คำร้องขอฝากขังต่อศาล อย่างนี้เรื่อยไปหากมีจำนวนหลายคดีก็จะเป็นภาระกับผู้ต้องหาและสังคมอาจมองได้ว่ากลั่นแกล้งผู้ต้องหาได้

- กรณีผู้ต้องหาในคดีแรกถูกฝากขังตามคำสั่งศาลอยู่ในเรือนจำ เมื่อพนักงานสอบสวนในคดีหลังจะขออายัดตัวผู้ต้องหาดังกล่าว จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อออกหมายจับประกอบหนังสืออายัดตัวผู้ต้องหาด้วย มิฉะนั้นสถานคุมขังจะไม่รับอายัดตัวให้ ศาลบางท่านอาจไม่ออกหมายจับให้ อ้างว่าไม่มีเหตุที่จะออกหมายจับผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๖ เนื่องจากผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ตามอำนาจศาลอยู่แล้ว เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาและการสอบสวนให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็วตามเจตนารมณ์ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ และระยะเวลาการสอบสวน ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ พนักงานสอบสวนสามารถเดินทางเข้าไปแจ้งข้อหาและทำการสอบสวนผู้ต้องหาในเรือนจำหรือที่คุมขังของผู้ต้องหาในคดีแรกที่ถูกคุมขังอยู่ได้ โดยถือว่ายังไม่มีการจับ เมื่อสอบสวนเสร็จแล้ว หากเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลเดียวกันสามารถส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ และพนักงานอัยการสามารถเบิกตัวผู้ต้องหาซึ่งไม่ต้องรอคดีถึงที่สุดในคดีอื่นก่อนมาฟ้องต่อศาลได้ แต่ให้ระมัดระวังในการแจ้งสิทธิผู้ต้องหา ให้แจ้งสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ อย่าแจ้งสิทธิผู้ถูกจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗/๑

- หากคดีหลังที่พนักงานสอบสวนไปแจ้งข้อหานั้นเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง การแจ้งข้อหามิใช่การจับ พนักงานสอบสวนต้องไปยื่นคำร้องขอผัดฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแขวงด้วย โดยไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาลแขวงในการผัดฟ้องดังกล่าว กรณีผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในอำนาจศาลซึ่งอยู่ในจังหวัดเดียวกัน พนักงานสอบสวนสามารถส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแขวงได้โดยเบิกตัวมาฟ้องที่ศาลแขวงได้ แม้แต่กรณีหากคดีหลังถ้าผู้ต้องหารับสารภาพในคดีศาลแขวงก็สามารถเบิกตัวมาฟ้องด้วยวาจาได้ ให้ระมัดระวังในการแจ้งสิทธิผู้ต้องหา ให้แจ้งสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ อย่าแจ้งสิทธิผู้ถูกจับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗/๑ เช่นเดียวกัน

๑๑. การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา

ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์หรือไม่มีความผิดจนกว่าศาลจะได้พิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำผิด เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวในระหว่างการสอบสวน โดยหลักต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไปชั่วคราว การไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวเป็นข้อยกเว้นเท่านั้น ซึ่ง ป.วิอาญา ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ตั้งแต่มาตรา ๑๐๖ – ๑๑๙ ทวิ และมีประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๗ และคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๕ ได้วางแนวทางให้กับพนักงานสอบสวนได้ถือปฏิบัติ

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายการอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว

เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๐๖ ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล หากคดีอยู่ระหว่างการสอบสวนก็ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๐๗ เมื่อได้รับคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้รีบสั่งอย่างรวดเร็ว และผู้ต้องหาทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยอาศัยตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๑๐๘, ๑๐๘/๑, ๑๐๙, ๑๑๐, ๑๑๑, ๑๑๒, ๑๑๓ และ ๑๑๓/๑

หลักเกณฑ์และขั้นตอนการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน

๑) ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน กำหนดลำดับอาวุโสของพนักงานสอบสวนไว้ตามกฎ ก.ตร.ว่าด้วยการกำหนดลำดับอาวุโสของข้าราชการตำรวจในการรักษาราชการแทน มีอำนาจเป็นผู้พิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราวแทนได้ กรณีที่หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

และเป็นกรณีที่มิได้มีการสั่งแต่งตั้งผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนไว้ให้พนักงานสอบสวนที่มีอาวุโสตามลำดับที่กำหนดไว้นั้น มีอำนาจพิจารณาสั่งหรือเสนอคำร้องขอปล่อยชั่วคราวได้ เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ แล้วแต่กรณี

๒) การปล่อยตัวชั่วคราวนั้น ผู้ต้องหาต้องยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในขณะที่อยู่ในอำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวน โดยต้องยื่นคำร้องปล่อยตัวชั่วคราวก่อนครบกำหนด ๔๘ ชั่วโมง หรือก่อนที่พนักงานสอบสวนจะนำตัวไปขออำนาจศาลฝากขัง

๓) เมื่ออนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนก็ไม่ต้องไปยื่นคำร้องฝากขังผู้ต้องหาต่อศาลอีก

๔) เมื่อมีคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าผู้ยื่นคำร้องจะเป็นผู้ต้องหานั้นหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนคดีนั้นหรือพนักงานสอบสวนซึ่งเข้าเวรสอบสวนในขณะนั้นหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ รับคำร้องและเป็นคู่สัญญาประกันแล้วรีบเสนอคำร้องพร้อมด้วยสัญญาประกันและบันทึกเสนอสัญญาประกันไปยังผู้มีอำนาจสั่งโดยเร็ว

๕) ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน พิจารณาสั่งคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวโดยเร็ว โดยให้พิจารณาสั่งให้เสร็จสิ้นภายใน ๑ ชั่วโมง นับแต่ได้รับเรื่องเว้นแต่มีกรณีเหตุจำเป็น ไม่อาจพิจารณาสั่งได้ภายในกำหนดก็ให้บันทึกเหตุจำเป็นนั้นไว้ในคำร้องหรือบันทึกเสนอสัญญาประกัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่ได้รับคำร้อง

๖) การวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต้องพิจารณาและสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยพิจารณาเหตุผลเหล่านี้ประกอบด้วย

(๑) ความหนักเบาแห่งข้อหา โดยพิจารณาจากอัตราโทษของความผิดที่ถูกกล่าวหานั้นมีเพียงใด กรณีมีอัตราโทษสูงหากปล่อยชั่วคราวแล้วโอกาสที่ผู้ต้องหาจะหลบหนีมีหรือไม่

(๒) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด โดยพิจารณาพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนว่าสามารถที่จะพิสูจน์ความผิดที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหานั้นมีมากน้อยเพียงใด หากปล่อยชั่วคราวแล้วโอกาสที่ผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานให้เสียรูปคดีหรือไม่อย่างไร

(๓) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงในการกระทำผิดของผู้ต้องหานั้นว่า เกิดจากการกระทำโดยเจตนา จำเป็น ป้องกัน ถูกบังคับ หรือขู่เข็ญให้กระทำความผิดหรือกระทำโดยประมาท

(๔) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันเพียงใด ผู้ร้องขอประกันมีความน่าเชื่อถือเพียงใด โดยให้ดูความถูกต้องของเอกสาร เช่น บัตรประจำตัว หรือหนังสือรับรองตำแหน่งหน้าที่ว่าถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดไว้หรือไม่ เป็นฉบับจริงหรือไม่ ยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่งหน้าที่ในบัตรประจำตัวกับที่ระบุในหนังสือรับรองถูกต้องตรงกันหรือไม่ กรณีเป็นหลักทรัพย์ให้ตรวจสอบว่าผู้ร้องขอประกันเป็นเจ้าของหลักทรัพย์หรือไม่ หากได้รับการมอบอำนาจมีหลักฐานการมอบอำนาจถูกต้องหรือไม่

กรณีใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันตัวผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับภาระผูกพันของผู้ร้องขอประกัน โดยให้พนักงานสอบสวนที่รับคำร้องขอประกัน บันทึกคำรับรองของบุคคลเพิ่มเติมไว้ในคำร้องขอประกันด้วยว่า ได้เคยใช้ตำแหน่งของตนเองประกันผู้ต้องหาอื่นมาก่อนหรือไม่ ที่ใด จำนวนกี่ราย ในวงเงินเท่าใดแล้วให้ผู้ขอประกันลงชื่อรับรองไว้เป็นหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของมาตรา ๑๐๘(๔) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๗) การเรียกประกันหรือหลักประกัน จะเรียกจนเกินควรแก่กรณีไม่ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ข้อบังคับประธานศาลฎีกา รวมทั้งคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง

๘) การสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวจะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุหนึ่งเหตุใดดังนี้

(๑) ผู้ต้องหาจะหลบหนี

(๒) ผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน

(๓) ผู้ต้องหาจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น

(๔) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ

(๕) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

๙) กรณีที่มีคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผลและต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบโดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติ ดังนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องหรือพนักงานสอบสวนเวรแจ้งคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบโดยเร็ว โดยบันทึกคำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี โดยให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน และ

(๒) สำเนาบันทึกเสนอสัญญาประกัน ซึ่งปรากฏคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวพร้อมเหตุผลหรือหนังสือแจ้งคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวและเหตุผลมอบให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

๑๐) ในสัญญาประกันจะกำหนดภาระหน้าที่ หรือเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือนายประกันต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นไม่ได้ เช่น นัดหมายให้มารายงานตัวกับพนักงานสอบสวนบ่อยครั้ง จนผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันไม่สามารถจะทำการงานอื่นได้ตามปกติ แต่ในสัญญาประกันจะต้องนัดวันส่งตัวผู้ต้องหาที่แน่นอน ห้ามใช้คำว่า จนกว่าพนักงานสอบสวนมีหมายเรียกให้มาพบเป็นอันขาด เพราะหากผู้ต้องหาไม่มาพบหรือนายประกันไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาได้ จะไม่มีวันที่นายประกันผิดนัดในสัญญาประกัน

๑๑) ในคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงเกิน ๕ ปี ขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนคดีอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

การเรียกประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน คำสั่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๘๐/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๑ เรื่อง การกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้ประกัน และการใช้บุคคลเป็นประกัน กำหนดให้นำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ มาใช้ในชั้นสอบสวนโดยอนุโลม โดยห้ามมิให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ กำหนดวงเงินประกันเกินสามในสี่ของวงเงินประกันที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงออกคำสั่งวางแนวทางปฏิบัติไว้ ดังนี้

(๑) ความผิดลหุโทษหรือมีโทษปรับสถานเดียว ให้เรียกได้ในอัตราขั้นสูงไม่เกินร้อยละ ๓๗.๕ ของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น

(๒) ความผิดที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีอัตราโทษปรับสูง ไม่ว่าจะมีโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้เรียกได้ไม่ควรเกินร้อยละ ๓๗.๕ ของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้นและไม่ว่ากรณีใดต้องไม่เกินอัตราโทษปรับขั้นสูง

(๓) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๕ ปี ให้เรียกได้อัตราขั้นสูงไม่เกิน ๗๕,๐๐๐ บาท

(๔) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๕ ปี แต่ไม่มีโทษสถานอื่นที่หนักกว่าโทษจำคุกรวมอยู่ด้วยให้เรียกได้ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาทต่อระวางโทษจำคุก ๑ ปี (ทั้งในส่วนที่เป็นอัตราโทษขั้นสูงและขั้นต่ำ)

(๕) คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้เรียกได้ในอัตราขั้นสูงไม่เกิน ๔๕๐,๐๐๐ บาท

(๖) คดีที่มีโทษประหารชีวิต ให้เรียกได้ในอัตราขั้นสูงไม่เกิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท

(๗) คดีที่มีหลายข้อหา ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษหนักที่สุดเป็นเกณฑ์

(๘) กรณีใช้บุคคลเป็นหลักประกัน ผู้ขอประกันเป็นบุคคลธรรมดา ให้พิจารณาจากเงินเดือนหรือรายได้โดยให้ทำสัญญาไม่เกิน ๑๐ เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

(๙) กรณีจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับหรือคำสั่งศาล ให้ตรวจสอบเหตุผลการออกหมายหรือคำสั่งศาลว่ามีเหตุผลพิเศษหรือไม่ เช่น เป็นผู้หลบหนีไม่ไปศาลจนถูกออกหมายจับ หรือหลีกเลี่ยงไม่ไปฟังคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล เพื่อนำมาพิจารณาประกอบการวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

(๑๐) หากความปรากฏต่อมาหรือเนื่องจากการฉ้อฉลหรือผิดหลง ปรากฏว่าสัญญาประกันต่ำไป หรือหลักประกันไม่เพียงพอ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ไม่เหมาะสม ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งเปลี่ยนสัญญาประกันให้จำนวนสูงขึ้น หรือเรียกหลักประกันเพิ่มหรือให้ดีกว่าเดิมหรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่กำหนดไว้ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น หรือหากภายหลังมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวหรือพฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป เช่น คดีที่มีการชดใช้ค่าเสียหายจนเป็นที่พอใจกับผู้เสียหายและผู้เสียหายไม่ติดใจดำเนินคดีกับผู้ต้องหาแล้ว เป็นต้น ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ มีอำนาจสั่งลดหลักประกันตามที่เห็นสมควร

(๑๑) การขอถอนสัญญาประกันหรือขอถอนหลักประกันย่อมทำได้ เมื่อทำสัญญามอบตัวผู้ต้องหาคืนแก่พนักงานสอบสวน

ผลของสัญญาประกันและพนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติ

๑) เมื่อพนักงานสอบสวนสั่งปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาไม่ว่าจะมีประกันหรือไม่มีประกันและหลักประกันหรือไม่ การปล่อยชั่วคราวนั้นให้ใช้ได้ระหว่างการสอบสวน หรือจนกว่าผู้ต้องหาจะถูกสั่งขังระหว่างสอบสวนหรือจนถึงศาลประทับรับฟ้อง แต่ไม่ให้เกิน ๓ เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยตัวชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๓

๒) หากมีเหตุจำเป็นสอบสวนไม่เสร็จภายในกำหนด ๓ เดือน จะยืดเวลาการปล่อยชั่วคราวให้เกิน ๓ เดือนก็ได้แต่ต้องไม่เกิน ๖ เดือน ทั้งนี้พนักงานสอบสวนก็ต้องปฏิบัติในเรื่องการขอขยายเวลาการสอบสวน ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๑.๔ อย่างเคร่งครัดด้วย

๓) หากทำสำนวนไม่เสร็จภายในกำหนด ๖ เดือน ก่อนครบ ๖ เดือน ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้นายประกันนำตัวผู้ต้องหามาส่งมอบและคืนหลักประกันให้แก่นายประกัน ส่วนตัวผู้ต้องหาถ้ามีเหตุจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาต่อไป ให้นำตัวไปยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาล ส่วนระยะเวลาในการฝากขังดูตามอัตราโทษ ตามมาตรา ๘๗ วรรคสี่ถึงวรรคเก้า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๔) ถ้านายประกันไม่ส่งมอบตัวผู้ต้องหาตามที่พนักงานสอบสวนนัดก่อนครบ ๖ เดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราวถือว่านายประกันผิดสัญญาประกัน สามารถปรับนายประกันตามสัญญาประกันได้

๕) เมื่อพ้น ๖ เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว พนักงานสอบสวนไม่แจ้งนายประกันให้นำตัวผู้ต้องหามาส่งเพื่อนำตัวไปฝากขังในกรณีจำเป็นต้องขังไว้สอบสวน สัญญาประกันระงับทันที กรณีนี้ถือว่านายประกันไม่ได้ผิดสัญญาประกัน ต้องคืนหลักประกันให้นายประกันไป

๖) กรณีที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งนายประกันให้นำตัวผู้ต้องหามาส่งมอบก่อนครบกำหนด ๖ เดือนเพื่อนำตัวไปขออำนาจศาลฝากขังแต่นายประกันไม่นำตัวผู้ต้องหาส่งและผู้ต้องหาหลบหนีไปให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสนอขอหมายจับต่อศาล และดำเนินการสอบสวนต่อไปจนแล้วเสร็จส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๔๒ วรรคสาม

สัญญาประกันสิ้นสุดลงเมื่อใด

สัญญาประกันสิ้นสุดลงดังนี้

(๑) นายประกันตายก่อนถึงกำหนดนัด

(๒) ผู้ต้องหาตายก่อนถึงกำหนดนัด

(๓) พ้นระยะ ๖ เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว

(๔) นายประกันส่งตัวมอบตัวผู้ต้องหาตามกำหนดนัดและไม่ได้ขอประกันตัวผู้ต้องหาต่อ

(๕) นายประกันส่งมอบตัวผู้ต้องหาก่อนกำหนดนัดและขอถอนหลักประกัน

(๖) นายประกันมอบตัวผู้ต้องหาต่อพนักงานสอบสวนในเวลาใดๆ ก่อนครบระยะเวลา ๖ เดือน

๑๒. ขั้นตอนการปฏิบัติกรณีนายประกันผิดสัญญาประกัน

๑) ให้พนักงานสอบสวนทำหนังสือแจ้งนายประกันส่งตัวผู้ต้องหา ๒ ครั้ง ส่งทางไปรษณีย์ตอบรับและลงประจำวันไว้เป็นหลักฐาน

๒) ทำหนังสือแจ้งให้นายประกันชำระเบี้ยปรับภายในกำหนดเวลา ๑๕ วัน นับแต่วันผิดสัญญาประกันและแจ้งว่าหากนายประกันไม่ชำระเบี้ยปรับภายในกำหนดให้ถือว่านายประกันผิดนัดชำระเบี้ยปรับอันจะต้องเสียดอกเบี้ยนับแต่นั้นเป็นต้นไป (ให้ถือปฏิบัติตามแนวคำพิพากษาฎีกาที่ ๙๗๔/๒๕๔๖)

๓) กรณีเงินสดให้ทำบันทึกเสนอหัวหน้าสถานีตำรวจขอริบเงินสดหลักประกัน และทำหนังสือแจ้งนายประกันทราบ เมื่อริบเงินเบี้ยปรับแล้วให้นำส่งกองการเงิน หรือคลังจังหวัด แล้วแต่กรณีในวันรุ่งขึ้น แล้วรายงานให้ทราบตามลำดับชั้นจนถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๔) กรณีหลักทรัพย์หรือใช้บุคคลเป็นหลักประกัน ให้ปฏิบัติตามข้อ ๒ หากนายประกันนำเบี้ยปรับมาชำระ ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๓ ส่วนหลักทรัพย์นั้นให้คืนแก่นายประกันไปภายใน ๑๕ วัน แล้วรายงานให้ทราบตามลำดับชั้นจนถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๕) หากนายประกันไม่ยอมชำระค่าปรับถือว่าโต้แย้งสิทธิของพนักงานสอบสวนต้องฟ้องบังคับคดีต่อไป

๖) ทำหนังสือสอบถามค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดีแพ่งตามทุนทรัพย์ไปยังศาลหรืออัยการกองคดีแพ่ง

๗) รวบรวมเอกสารทั้งหมดเกี่ยวกับสัญญาประกัน ถ่ายสำเนา ๒ ชุดประกอบสำนวนคดีอาญา ๑ ชุด

๘) ประมวลเรื่องเสนอตามลำดับชั้นถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อขออนุมัติฟ้องนายประกันพร้อมเอกสารฉบับจริง ตามข้อๆ ระบุลำดับเอกสารในบัญชีสำนวน

หลักฐานประกอบการพิจารณาเสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรณีนายประกันผิดสัญญาประกัน

๑) คำร้องขอประกัน

๒) บันทึกเสนอสัญญาประกัน

๓) หนังสือมอบอำนาจ (กรณีนายประกันเป็นผู้รับมอบอำนาจ)

๔) สำเนาหลักทรัพย์ประกัน

๕) หนังสือประเมินราคาหลักทรัพย์ประกันของเจ้าพนักงานที่ดิน

๖) สำเนาทะเบียนบ้านของนายประกัน

๗) หนังสือขอทราบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการฟ้องทางแพ่งจากพนักงานอัยการ

๘) รายชื่อนายตำรวจติดต่ออำนวยการความสะดวกแก่พนักงานอัยการ

เอกสารประกอบสัญญาประกันกรณีนำโฉนดที่ดินมาเป็นหลักทรัพย์

๑) บันทึกเสนอสัญญาประกัน

๒) คำร้องขอประกัน

๓) โฉนดที่ดิน

๔) หนังสือประเมินราคาที่ดินจากสำนักงานที่ดิน หรือที่ดินจังหวัด

๕) บัตรประจำตัวของผู้ยื่นคำร้องขอประกัน

๖) สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ยื่นคำร้องขอประกัน

๗) ใบยินยอมของคู่สมรสที่อนุญาตให้นำโฉนดที่ดินมาเป็นหลักทรัพย์ประกันตัวผู้ต้องหา

๘) บัตรประจำตัวประชาชนของคู่สมรสผู้ยื่นประกัน

๙) สำเนาทะเบียนบ้านของคู่สมรสผู้ยื่นประกัน

กรณีผู้ยื่นประกัน ไม่ใช่เจ้าของโฉนดที่ดินต้องมีใบมอบอำนาจจากเจ้าของที่ดินให้นำโฉนดที่ดินมาประกันตัวผู้ต้องหาได้พร้อมกับหนังสือยินยอมของคู่สมรสเจ้าของที่ดินด้วย โดยหนังสือมอบอำนาจต้องติดอากรแสตมป์ให้เรียบร้อยและมีเอกสารเพิ่มเติมคือ บัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจและสำเนาทะเบียนบ้านของผู้รับมอบอำนาจ

หน้าที่ของนายตำรวจติดต่อประสานงานในการฟ้องแพ่งฐานผิดสัญญาประกัน

ตามหนังสือ ตร.ด่วนมาก ที่ ๐๕๐๓.๒๒/๕๘๙๕ ลง ๓๐ เมษายน ๓๖

๑) ให้รีบดำเนินการประสานงานไปพบพนักงานอัยการผู้ว่าคดีแพ่งเรื่องนั้นทันทีในโอกาสแรกพร้อมกับนำหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้องในทางคดีไปด้วย

๒) ต้องคอยติดตามสอบถามความเคลื่อนไหวทางคดีโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการจากพนักงานอัยการผู้ว่าคดีอย่างต่อเนื่องมิให้เกิดการหลงลืมได้เป็นอันขาด

๓) เมื่อศาลพิพากษาคดีแล้ว ถ้าหากเป็นฝ่ายชนะคดี นายตำรวจประสานงานยังมีหน้าที่ในการติดตามบังคับคดีตามกำหนดระยะเวลาในการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

๔) ต้องคอยตรวจสอบว่านายประกันนั้นมีกรณีถูกเจ้าหนี้อื่นฟ้องร้องคดีล้มละลายหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้รีบยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายที่เจ้าหนี้อื่นได้ฟ้องไว้แล้ว

๕) ในชั้นบังคับคดี หากปรากฏว่านายประกันไม่มีทรัพย์สินใดอีกที่จะบังคับคดีได้ต่อไป และจำนวนหนี้นั้นอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะฟ้องลูกหนี้ให้เป็นบุคคลล้มละลายแล้วให้สรุปผลการติดตามทรัพย์สินในชั้นบังคับคดีพร้อมเหตุผลเสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อพิจารณาฟ้องในคดีล้มละลายต่อไป

๖) ระหว่างการประสานงาน หากปรากฏว่านายประกันถึงแก่ความตายหรือสาบสูญ ให้รีบรายงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยด่วนพร้อมทั้งสืบหาทรัพย์มรดกหรือทายาทผู้รับมรดกไปด้วยโดยละเอียดว่ามีอยู่หรือไม่เพียงใด

๗) ต้องรายงานความเป็นไปแห่งคดี ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบทุก ๖๐ วัน

๘) หากมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้น ให้รีบประมวลข้อเท็จจริงเสนอหรือหารือผู้มีอำนาจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติสั่งการ โดยด่วน

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

๑) กรณีค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีทางแพ่ง

(๑) ส่วนกลาง ให้เบิกจ่ายจากงบประมาณของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๒) ส่วนภูมิภาค ให้เบิกจากงบประมาณต้นสังกัด

๒) กรณีการนำเงินไปชดใช้ค่าเสียหายตามคำสั่งศาล งบประมาณเพื่อการนี้จะจัดสรรให้ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพียงแห่งเดียว

ทุกหน่วยต้องส่งเรื่องมาเบิกทางกองการเงินโดยผ่านกองคดี เพื่อนำเงินไปวางศาลแล้วกองการเงินจะได้รายงานให้กระทรวงการคลังทราบภายใน ๑๕ วัน พร้อมแจ้งให้กองคดีดำเนินการสอบสวนหาตัวผู้รับผิดชอบชดใช้ทางแพ่งต่อไป

บทที่ ๑๐
การดำเนินคดีกับบุคคลบางประเภท

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนทุกคดี พนักงานสอบสวนมีอำนาจและหน้าที่ตามที่ ป.วิอาญา ที่ได้กำหนดและวางหลักเกณฑ์ไว้แล้ว นอกจากนี้ ยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้เป็นการเฉพาะที่แตกต่างจาก ป.วิอาญา อีกได้แก่ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ เป็นต้น ส่วนขั้นตอนปฏิบัติเป็นรายละเอียดที่จะต้องดำเนินการไปตามระเบียบคำสั่งหรือหนังสือเวียน และการดำเนินคดีกับบุคคลบางประเภทยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่จะต้องนำมาพิจารณาซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ พนักงานสอบสวนจึงควรทราบแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีกับบุคคลบางประเภทในเรื่องที่สำคัญ ๆ ดังนี้

๑. การดำเนินคดีกับพระภิกษุสามเณร

พระภิกษุสามเณรอาจถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาได้ ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติห้ามมิให้ทำการจับกุม แต่ให้ระลึกไว้ว่าพระภิกษุสามเณรนั้นเป็นที่เคารพกราบไว้ของพุทธศาสนิกชน การกระทำใดๆ ต้องกระทำด้วยความเคารพสุภาพและอ่อนโยนในทุกกรณี ซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๓ บทที่ ๕ ข้อ ๓๙ วางแนวทางปฏิบัติไว้ ดังนั้น เมื่อพระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำผิดอาญา พนักงานสอบสวนต้องดู พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มาพิจารณาประกอบเกี่ยวกับการควบคุมคุมขังระหว่างการสอบสวน ว่าควรมีแนวทางอย่างไร ซึ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญากับ “พระภิกษุ” มีอยู่ ๒ มาตรา คือ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ แต่สำหรับสามเณรนั้นไม่ได้มีการกล่าวไว้แต่อย่างใด

หลักเกณฑ์ตามกฎหมาย มาตรา ๒๙ ให้อำนาจพนักงานสอบสวนจัดดำเนินการให้พระภิกษุ “สละสมณเพศ” กรณีพระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อเข้าองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑) พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม

๒) พนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม

๓) พระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง

หลักเกณฑ์ตามกฎหมาย มาตรา ๓๐ ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล มีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้ เมื่อเข้าหลักเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑) เมื่อพระภิกษุต้องจำคุกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

๒) เมื่อพระภิกษุต้องกักขังตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

๓) เมื่อพระภิกษุต้องขังตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

การจัดดำเนินการให้พระภิกษุ “สละสมณเพศ” ก็เพื่อไม่ต้องการให้พระภิกษุในผ้าเหลืองต้องถูกกักขัง ถูกควบคุมหรือเข้าไปอยู่ในคุกนั่นเอง

สำหรับการดำเนินการให้ “สละสมณเพศ” หรือ “สึก” นั้น วิธีการของสงฆ์ทำได้หลายวิธี

๑) เปล่งวาจาลาสิกขาต่อหน้าพระภิกษุสงฆ์ หรือ คนทั่วไป

๒) เปลื้องจีวรออกและนุ่งห่มด้วยชุดอย่างคนทั่วไป หรือชุดขาว

๓) ให้ลงชื่อปฏิญาณตนเป็น “คฤหัสถ์” ซึ่งก็คือ คนทั่วไปที่ไม่ใช่ภิกษุ

การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการดำเนินการให้พระภิกษุรูปใดสละสมณเพศ ให้นำพระภิกษุนั้นไปพบเจ้าอาวาสแห่งวัดซึ่งพระภิกษุรูปนั้นสังกัดหรือพักอาศัย หรือนำไปพบเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะจังหวัดในท้องที่ซึ่งความผิดได้เกิด หรืออ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตปกครองสงฆ์เพื่อพิจารณาดำเนินการสละสมณเพศตามวิธีการของสงฆ์ต่อไป

ขั้นตอนการสอบสวนพระภิกษุสามเณร

- ดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเช่นเดียวกับกรณีอื่น ๆ ที่บุคคลทั่วไปถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษไว้แล้ว ก็ต้องรีบทำการสอบสวนโดยมิชักช้า ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ และ ๑๔๒
- หากพระภิกษุรูปใดถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาและจับกุมตัว ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ หรือถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาและมีเหตุที่จะต้องขออำนาจศาลขังตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ วรรคห้า ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมพระภิกษุนั้น ให้นำหลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ มาพิจารณาดำเนินการในการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศ เพื่อมิให้พระภิกษุรูปนั้นต้องถูกควบคุมคุมขังในผ้าเหลือง
- สามเณร ไม่มีกฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้เกี่ยวกับการสละสมณเพศ แต่ทางปฏิบัติก็ควรหลีกเลี่ยงในการควบคุม คุมขัง สามเณรที่กระทำผิดอาญา ในขณะที่ห่มผ้าเหลืองเช่นเดียวกับพระภิกษุ

ข้อสังเกต

- การรับตัวพระภิกษุของเจ้าอาวาสที่พระรูปนั้นสังกัดไปควบคุม ตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ นั้น เนื่องจากปัจจุบันได้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ ได้วางหลักไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การรับตัวพระภิกษุไว้ควบคุมของเจ้าอาวาสจึงเป็นการควบคุมโดยไม่มีหมายหรือคำสั่งของศาลเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ปัจจุบันจึงไม่สามารถกระทำได้อีกต่อไป หากพระภิกษุรูปนั้นถูกจับกุม พนักงานสอบสวนอาจใช้วิธีปล่อยตัวชั่วคราวพระภิกษุรูปนั้น โดยไม่จำต้องพิจารณาและดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศก็ได้
- กรณีที่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษว่าพระภิกษุสามเณรรูปใดกระทำผิดอาญา พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเช่นเดียวกับกรณีอื่น ๆ ทุกประการ หากคดีมีพยานหลักฐานสามารถออกหมายเรียกพระภิกษุสามเณรผู้ต้องหารูปนั้นมารับทราบข้อหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ได้หากไม่มาตามหมายเรียกให้ยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับ และสามารถส่งสำนวนการสอบสวนให้กับพนักงานอัยการ โดยยังไม่มีตัวผู้ต้องหาและส่งสำนวนการสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๑ ได้ ในชั้นนี้พนักงานสอบสวนยังไม่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับพระภิกษุสามเณรรูปนั้นต้องสละสมณเพศหรือไม่ และพนักงานอัยการสามารถพิจารณาสำนวนการสอบสวนดังกล่าว หากเห็นว่าไม่ควรฟ้องผู้ต้องหาก็สามารถสั่งไม่ฟ้องเสียได้ โดยถือเป็นการให้ความเป็นธรรมและไม่ต้องพิจารณาเรื่องให้พระภิกษุสามเณรสละสมณเพศด้วยในคราวเดียวกัน
- หากกรณีการส่งสำนวนการสอบสวนซึ่งออกหมายจับไว้ แต่ยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๑ หากภายหลังจับกุมพระภิกษุสามเณรผู้ต้องหารูปนั้นได้ ให้นำส่งพนักงานอัยการเพิ่มเติม พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ทำการสอบสวน แต่ควบคุมตัวเพื่อส่งพนักงานอัยการตาม

ความเห็นควรสั่งฟ้อง พนักงานสอบสวนก็ไม่จำต้องควบคุมตัวไว้ในที่คุมขัง แต่สามารถส่งตัวให้พนักงานอัยการดำเนินการ โดยไม่ต้องพิจารณาการสละสมณเพศก็ได้

- การแจ้งข้อหาแก่พระภิกษุสามเณรตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ซึ่งไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าไม่จำต้องส่งผู้ต้องหาไปศาลเพื่อให้ออกหมายขัง กรณีนี้ก็ไม่จำต้องจัดการเกี่ยวกับการสละสมณเพศหรือสึก และพนักงานสอบสวนสามารถใช้วิธีการแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ทำการสอบสวนโดยไม่ต้องควบคุม เมื่อสำนวนเสร็จและมีความเห็นควรสั่งฟ้องก็นัดตัวพระภิกษุสามเณรรูปนั้นส่งพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนได้

- กรณีพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาและสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยไม่ควบคุมนั้น หากนัดพระภิกษุสามเณรผู้ต้องหารูปนั้น ไม่มาตามนัด เพื่อส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการก็สามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลออกหมายจับ เพื่อส่งตัวและสำนวนการสอบสวนได้ และปฏิบัติเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

- กรณีพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาและแจ้งให้จัดการส่งตัวไปเพื่อฟ้อง พนักงานสอบสวนก็ต้องนำตัวส่งพนักงานอัยการโดยไม่ต้องพิจารณาการสละสมณเพศ หากไม่มาพบตามนัดเพื่อส่งตัวให้พนักงานอัยการกรณีที่ยังไม่ออกหมายจับ ก็สามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อออกหมายจับและทำการจับกุมพระภิกษุรูปนั้นส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้อง หากเป็นการหลีกเลี่ยงได้ให้นัดส่งพนักงานอัยการในวันทำการปกติ (ไม่ใช่วันหยุดราชการ) หรือหากติดวันหยุดราชการก็ใช้วิธีการปล่อยตัวชั่วคราว เมื่อพนักงานอัยการรับตัวไว้แล้ว พนักงานอัยการก็ยังมีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับการให้พระภิกษุสละสมณเพศได้ตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มาตรา ๒๙ เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน

- กรณีหากคดีอยู่ในอำนาจศาลแขวงหรือศาลเยาวชนและครอบครัว แม้จะไม่มีการจับกุมก็ต้องไม่ลืมในประเด็นเรื่องการผัดฟ้องด้วย ส่วนหากมีการจับกุมคุมขังก็ต้องดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมายตามปกติเพียงแต่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับการสละสมณเพศด้วย

ตัวอย่างในการจัดการเรื่องสละสมณเพศ

- กรณีพระภิกษุไม่ยอมสละสมณเพศหรือสึก และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดหรืออาศัยอยู่ เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัดในท้องที่ซึ่งความผิดหรืออ้าง เชื่อว่าได้เกิดภายในเขตปกครองสงฆ์ไม่ดำเนินการพิจารณาสละสมณเพศ ทั้งที่โดยทั่วไปพระภิกษุที่ยังนุ่งห่มจีวรอยู่ขาดจากความเป็นพระภิกษุแล้ว หากกระทำการต้องอาบัติปาราชิก ซึ่งพระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ ๔ ประการด้วยกันคือ (๑) เสพเมถุน (๒) เอาของที่เจ้าของไม่ให้ ซึ่งพระราชาจะลงโทษถึงประหารชีวิต จองจำหรือเนรเทศ (สมัยนั้นได้แก่ การลักเอาของที่มีค่าตั้งแต่ ๕ มาสก (๑ บาท) ขึ้นไป (๓) ฆ่ามนุษย์ และ (๔) อวดอ้างคุณวิเศษที่ไม่มีในตน ทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนสามารถดำเนินการดังนี้ คือ

๑) ให้พระภิกษุเปล่งวาจาลาสิกขาต่อหน้าคฤหัสถ์

๒) ให้ลงชื่อปฏิญาณตนเป็นคฤหัสถ์

๓) ตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มาตรา ๒๙ นั้น กำหนดไว้ว่า “ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้” นั้นหมายความว่า พนักงานสอบสวนจะไม่จัดการให้สละสมณเพศก็ได้ โดยคำนึงถึงฐานความผิดของพระภิกษุรูปนั้น รวมไปถึงพฤติการณ์แวดล้อมความร้ายแรงของข้อหา ผลกระทบต่อความสงบสุขเรียบร้อยของสังคม รวมไปถึงสิทธิของผู้เสียหายและผู้ต้องหาและความจำเป็นในการสละสมณเพศในการดำเนินคดี

- ในคดีก่อนที่จำเลยถูกจับกุมในข้อหามีวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทไว้ในครอบครอง พนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และพาจำเลยไปที่วัด บ. เพื่อให้จำเลยสึกแต่จำเลยไม่ยอมสึก

และเจ้าอาวาสวัด บ. ก็ไม่ยอมสึกให้ พนักงานสอบสวนจึงพาจำเลยกลับไปที่สถานีตำรวจและจัดให้จำเลยลาสิกขาบทต่อหน้าพระพุทธรูปที่อยู่บนสถานีตำรวจ ดังนี้ จำเลยย่อมเข้าใจได้ว่าจำเลยยังไม่ขาดจากความเป็นพระภิกษุ เนื่องจากจำเลยไม่สมัครใจลาสิกขาบทและการดำเนินการให้จำเลยสละสมณเพศกระทำโดยพลการของเจ้าพนักงานตำรวจ เมื่อจำเลยแต่งกายเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเมื่อพ้นจากการคุมขังโดยได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว ถือว่าจำเลยไม่มีเจตนากระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ (ฎ.๖๗๘๒/๒๕๔๓)

- โดยตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๖๗๘๒/๒๕๔๓ ท่านอาจารย์ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ์ ได้ทำความเห็นไว้ว่า “การขาดจากความเป็นพระภิกษุ” ตามพระธรรมวินัยนั้น ทางหนึ่งได้แก่ กรณีที่พระภิกษุต้องอาบัติปาราชิก ซึ่งพระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ ๔ ประการด้วยกันคือ (๑) เสพเมถุน (๒) เอาของที่เจ้าของไม่ให้ซึ่งพระราชาจะลงโทษถึงประหารชีวิต จองจำหรือเนรเทศ (สมัยนั้นได้แก่ การลักเอาของที่มีค่าตั้งแต่ ๕ มาสก (๑ บาท) ขึ้นไป (๓) ฆ่ามนุษย์ และ (๔) อวดอ้างคุณวิเศษที่ไม่มีในตน (ดูวินัยปิฎกเล่มที่ ๑ ชื่อมหาวิภังค์) ภิกษุที่ต้องอาบัติปาราชิกเป็นอันขาดจากความเป็นภิกษุทันทีโดยไม่ต้องมีพิธีใดๆ และห้ามอุปสมบทอีก ดังนี้ ภิกษุที่ประพฤติพรหมจรรย์อยู่จึงย่อมจะ “รู้อยู่แก่ใจ” ดีว่าตนได้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ต้องอาบัติถึงปาราชิกหรือไม่ และตนได้พ้นจากความเป็นภิกษุแล้วหรือยัง ส่วนการ “ขาดจากความเป็นพระภิกษุ” อีกทางหนึ่งนั้นได้แก่ การ “ลาสิกขา” หรือการ “สละสมณเพศ” ซึ่งได้มีการกำหนดไว้ในพระธรรมวินัย (ดูสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, วินัยมุข เล่ม ๓, กัณฑ์ที่ ๓๓ มหากุฏราชวิทยาลัย ๒๕๓๘ น. ๒๑๐-๒๑๕) ความโดยสรุปว่าภิกษุผู้เบื่อหน่ายแต่การประพฤติพรหมจรรย์ปรารถนาจะกลับคืนไปสู่ความเป็นคฤหัสถ์ย่อมทำได้ด้วยการลาสิกขา คือปฏิญาณตนเป็นคฤหัสถ์ต่อคณะสงฆ์หรือต่อหน้าบุคคลอื่นที่มิใช่ภิกษุก็ได้ แต่ต้องเป็นผู้ที่มีสติสมบูรณ์เข้าใจถึงปฏิญญาด้วย

วิธีการปฏิญญา (ตามอรรถคถา)กำหนดไว้ให้ “ตั้งนโม ๓ จบ แล้วกล่าวคำว่า สิกขำปจจกขามิกิหีติมำธาเรถ ข้าพเจ้าขอลาสิกขา ขอให้ท่านทั้งหลายจงจำข้าพเจ้าไว้ว่าเป็นคฤหัสถ์แล้ว ว่าอย่างนี้ ๓ จบ ต่อจากนั้นพึงเปลื้องเสื้อผ้าครองสวมเสื้อผ้าและรับศีล ๕ ต่อไป พร้อมรับพรจากพระเพื่อความเป็นสิริมงคล หากลาสิกขากับคฤหัสถ์ไม่ต้องรับศีล ๕ และรับพร” หรือกล่าวด้วยถ้อยคำอย่างอื่นทำนองเดียวกัน (จากหนังสือคู่มือการเรียนการสอนนักธรรมและธรรมศึกษาชั้นเอก, สำนักพิมพ์เลี่ยงเซียง, ๒๕๔๓ น. ๓๔๗, ๓๔๘)

จะเห็นได้ว่า หากเป็นกรณีขาดจากความเป็นพระภิกษุเมื่อต้องอาบัติปาราชิกนั้นเป็นไปเพราะภิกษุผู้นั้นได้กระทำความผิดขึ้นเอง จึงไม่จำต้องสมัครใจหรือบอกลาสิกขาก็ถือว่าขาดจากความเป็นสมณะแล้ว เปรียบเสมือนเป็นการตายจากการเป็นพระ ถึงไม่ลาออกก็ขาดคุณสมบัติ

ส่วนการลาสิกขาหรือสละสมณเพศนั้น เป็นเรื่องที่พระภิกษุผู้ใดเบื่อหน่ายต่อการประพฤติพรหมจรรย์ พระธรรมวินัยจึงถือเอาความสมัครใจเป็นที่ตั้ง เพียงแต่ขอให้มีพยานรู้เห็นการสละสมณเพศนั้นก็เพียงพอแล้ว ไม่จำต้องมีพิธีการเป็นพิเศษแต่อย่างใด ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๒๙ กำหนดให้พนักงานสอบสวน “มีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาสละสมณเพศ” ได้ เมื่อเห็นว่าไม่ควรปล่อยชั่วคราว สมควรควบคุมตัวไว้ และเจ้าอาวาสที่พระรูปนั้นสังกัด ไม่ยอมรับตัวไว้ควบคุม หรือเห็นว่าไม่ควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระรูปนั้นไม่มีสังกัดการจัดดำเนินการให้พระภิกษุดังกล่าวสละสมณเพศเสีย ก็เพื่อไม่ต้องการให้พระภิกษุในผ้าเหลืองต้องเข้าไปอยู่ในคุกนั้นเอง อย่างไรก็ตาม “การดำเนินการให้สละสมณเพศ” จะต้องทำอย่างไรนั้นตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๒๗ บัญญัติให้เป็นไปตามกฎมหาเถรสมาคม ซึ่งยังมิได้มีการบัญญัติขึ้นแต่อย่างใด ดังนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องทำอย่างไรจึงจะถือว่าได้ดำเนินการให้สละสมณเพศแล้ว

ประเด็นปัญหาตามข้อเท็จจริงของคำพิพากษาศาลฎีกานี้ จึงอยู่ที่ว่าการที่พนักงานสอบสวนให้จำเลยกล่าวลาสิกขาต่อหน้าพระพุทธรูปที่อยู่บนสถานีตำรวจนั้นเป็นการ “จัดดำเนินการให้ (จำเลย) สละสมณเพศ” ตามพระราชบัญญัติสงฆ์ หรือไม่

การกระทำของพนักงานสอบสวนตามข้อ (๑) เป็นการกระทำโดยพลการหรือไม่ จำเลยรู้หรือไม่ว่าตนได้ขาดจากความเป็นพระภิกษุแล้วหรือยัง ศาลฎีกาเห็นว่าจำเลยขาดจากความเป็นพระภิกษุแล้วหรือไม่

ประเด็นที่ ๑ เมื่อพิจารณาจากกรอบของการลาสิกขาบทตาม “วินัยมุข” ดังที่อ้างไว้ข้างต้นแล้วจะพบว่าสาระของเรื่องคือ ต้องมีการ “เปล่งวาจาลาสิกขา” ต่อหน้าพระภิกษุสงฆ์ หรือหากไม่มีก็ให้กระทำต่อหน้าคฤหัสถ์ ที่มีสติสมบูรณ์เข้าใจการปฏิญญานั้น คือให้มีพยานรับรู้นั่นเอง การปฏิญญาต่อหน้าพระพุทธรูปย่อมไม่ใช่สงฆ์ แต่การที่จำเลยกล่าวถ้อยคำลาสิกขาบนสถานีตำรวจนั้นเท่ากับได้กระทำต่อหน้าคฤหัสถ์ซึ่งมีสติสมบูรณ์เข้าใจการปฏิญญานั้นแล้วจึงถือได้ว่าเป็นการ “จัดดำเนินการให้ (จำเลย) สละสมณเพศ” ตามพระราชบัญญัติสงฆ์ ภายในกรอบแห่งพระธรรมวินัยแล้ว

ประเด็นที่ ๒ โดยวัตถุประสงค์ของกฎหมายไม่ต้องการให้กักขัง ควบคุมพระภิกษุที่ยังอยู่ในผ้าเหลือง ดังนั้น การที่ตำรวจได้พาจำเลยไปที่วัดที่จำเลยสังกัด เพื่อให้จำเลยสึกแต่เจ้าอาวาสไม่ยอมสึกให้ถือว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการ “จัดดำเนินการให้สละสมณเพศ” ตามพระราชบัญญัติสงฆ์ เมื่อวิธีดังกล่าวไม่ได้ผล พนักงานสอบสวนจึงต้องดำเนินการอย่างอื่นในทางที่จะให้เกิดผลจึงได้ดำเนินการให้จำเลยเปล่งวาจาลาสิกขาต่อหน้าพยานที่เป็นคฤหัสถ์ ซึ่งก็สามารถทำได้ตามกรอบแห่งพระธรรมวินัยจะว่าเป็นการกระทำโดยพลการไม่ได้เพราะสงฆ์ที่จำเลยสังกัดไม่ยอมรับเสียแล้ว

ประเด็นที่ ๓ ดังที่กล่าวแล้วว่าการขาดจากสมณเพศ ด้วยเหตุปาราชิกตามพระวินัยนั้น พระภิกษุแต่ละรูปย่อมต้องรู้ดีว่าการกระทำใดของตนที่เข้าข่ายเป็นปาราชิกเพราะต้องรับปาติโมกข์ (ศีลของพระ) และปลงอาบัติ (ระลึกถึงความผิดที่ได้กระทำลงในรอบเดือน) ทุกวันพระขึ้น ๑๕ ค่ำ กรณีตามข้อเท็จจริงข้างต้น หากจำเลยเป็นผู้ค้ายาเสพติดย่อมเทียบได้กับการกระทำ “ทุติยปาราชิก” คือเอาทรัพย์ของผู้อื่นมา (ได้แก่ การขายยาเสพติด) โดยไม่ถูกกฎหมาย ซึ่งอาจได้รับโทษถึงประหารชีวิต จองจำ หรือเนรเทศ (ดู “ทุติยปาราชิก”) แต่หากเป็นข้อเสพเมถุนธรรมก็เป็น “ปฐมปาราชิก” ดังนี้ จำเลยย่อมรู้ถึงการขาดจากความเป็นพระภิกษุได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีแบบพิธีการลาสิกขา แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม หากการกระทำของจำเลยไม่เข้าข่ายปาราชิกทั้ง ๒ ประการจำเลยก็ยังไม่ขาดจากความเป็นภิกษุ แต่เมื่อจำเลยได้เปล่งวาจาลาสิกขาและสวมชุดคฤหัสถ์ที่พนักงานสอบสวนเตรียมไว้แล้ว แม้จำเลยอาจเข้าใจผิดได้ว่าการลาสิกขาไม่เป็นผล จำเลยย่อมจะรู้ดีว่าหากเอาชุดพระภิกษุมาสวมใส่และต้องถูกควบคุมตัวอีก ก็ต้องสวมชุดคฤหัสถ์อีก ดังนั้น การเอาชุดพระภิกษุมาสวมใส่จึงเป็นการกระทำที่ “เสี่ยง” ต่อการกระทำผิดกฎหมายตามมาตรา ๒๐๘ แต่จำเลยก็สมัครใจที่จะเสี่ยงเช่นนั้น จะว่าไม่รู้เอาเสียเลยคงไม่ได้

ประเด็นที่ ๔ จากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ว่า “ดังนี้จำเลยย่อมเข้าใจได้ว่าจำเลยยังไม่ขาดจากความเป็นพระภิกษุ จึงถือว่าจำเลยไม่มีเจตนากระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘” ย่อมแสดงว่าศาลฎีกาเห็นว่าตามข้อเท็จจริงดังกล่าว จำเลยขาดจากความเป็นพระภิกษุแล้ว แต่เนื่องจากจำเลยเข้าใจว่าพนักงานสอบสวนกระทำโดยพลการ จึงคิดว่าตนยังไม่ขาดจากความเป็นพระภิกษุ ซึ่งถือเป็นการไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๒๐๘ ประกอบมาตรา ๕๙ วรรคสาม จะถือว่าจำเลยมีเจตนากระทำความผิดหาได้ไม่ ศาลฎีกาจึงวินิจฉัยว่า จำเลย “ไม่มีเจตนากระทำความผิด” เพราะหากศาลฎีกาเห็นว่า จำเลยยังไม่ขาดจากความเป็นภิกษุแล้ว น่าจะต้องวินิจฉัยว่า “เมื่อพนักงานสอบสวนกระทำโดยพลการ จำเลยจึงยังไม่ขาดจากความเป็นภิกษุ การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๒๐๘”

อย่างไรก็ตาม หากเกิดกรณีที่พระภิกษุผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไม่ยอมเปล่งวาจาลาสิกขา เพราะเชื่อว่าตนไม่ได้กระทำสิ่งใดผิด ในขณะที่ยังมิได้มีกฎมหาเถรสมาคมบัญญัติเรื่องวิธีดำเนินการให้พระภิกษุผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาลาสิกขา พนักงานสอบสวนจะดำเนินการอย่างไร เพื่อจะได้ไม่ต้องนำพระภิกษุจำขังทั้งผ้าเหลือง

ตามอรรถกถาได้กำหนดให้ใช้ “กายประโยค” คือ แสดงด้วยพฤติกรรมโดยอรรถกถาได้อธิบายไว้ว่า

(๑) หลัก “กายประโยค” ได้แก่ เปลื้องผ้ากาสายะเสียแล้วให้นุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์ (เป็นเพียงอาบัติทุกกฎ) ยังไม่จัดเป็นการลาสิกขา หากคงประพฤติพรหมจรรย์มั่นคงอยู่ย่อมไม่ขาดจากความเป็นพระ ดังเช่นกรณีหลวงพ่ออาสภะหรืออดีตพระพิมลธรรม แต่หากเข้าไปอยู่ในบ้าน แล้วทำตัวอย่างคฤหัสถ์ก็ฟังได้ว่าได้ปฏิญญาเป็นคฤหัสถ์ด้วย “กายประโยค” (โดยปริยาย) แล้วนั่นเอง หรือ

(๒) อาจให้ลงชื่อปฏิญญาตนเป็นคฤหัสถ์ก็น่าจะใช้ได้ (ดู วินัยมุข เล่ม ๓ น. ๒๑๒-๒๑๓) ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ์

- ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มาตรา ๒๙ ที่ใช้บังคับอยู่ ณ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๔ นั้น การสละสมณเพศเพราะถูกจับในข้อหาคดีอาญาแยกได้เป็น ๓ กรณี คือ ๑.เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสไม่ยอมรับตัวไว้ควบคุม พนักงานสอบสวนดำเนินการให้สละสมณเพศได้ ๒.พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเห็นว่าไม่ควรปล่อยชั่วคราวและไม่ควรมอบตัวให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม ก็ดำเนินการให้สละสมณเพศได้ และ ๓.พระภิกษุรูปนั้นไม่ได้สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง ก็ดำเนินการให้สละสมณเพศได้ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๔ ร้อยตำรวจโท ส. นำจำเลยไปมอบให้พนักงานสอบสวนโดยมี ก. แจ้งว่าจำเลยแต่งกายเป็นพระภิกษุโดยมิชอบและยุ่งเกี่ยวกับ พ. ภริยาของ ก. พนักงานสอบสวนจึงนำจำเลยไปพบเจ้าคณะเขตและพระภิกษุผู้ใหญ่อีกหลายรูปเพื่อสอบสวนจำเลย เมื่อไม่ได้ความชัดว่าขณะนั้นจำเลยจำพรรษาและสังกัดวัดใดแล้ว จำเลยได้ยินยอมสึกจากการเป็นพระภิกษุ โดยเปลื้องจีวรออกแล้วแต่งกายด้วยชุดขาว เมื่อกรณีเห็นได้แจ้งชัดว่าจำเลยถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาและพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ทั้งจำเลยมิได้สังกัด ในวัดใดวัดหนึ่ง พนักงานสอบสวนจึงได้ดำเนินการให้จำเลยสละสมณเพศ โดยนำจำเลยไปพบเจ้าคณะเขตและพระภิกษุผู้ใหญ่อีกหลายรูปเพื่อทำการสึกจำเลยจากการเป็นพระภิกษุ การที่จำเลยยินยอมเปลื้องจีวรออกแล้วแต่งกายด้วยชุดขาว เช่นนี้ ถือได้ว่าจำเลยได้สละสมณเพศแล้วเพราะพระภิกษุที่ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยหรือต้องปาราชิก จะขาดจากการเป็นพระภิกษุทันที โดยเจ้าคณะเขตหรือเจ้าคณะตำบลหรือเจ้าคณะแขวงสามารถให้พระภิกษุรูปนั้นสึกได้โดยไม่ต้องกล่าวคำอำลาสิกขา การที่จำเลยยินยอมเปลื้องจีวรออก เมื่อต่อสู้คดีย่อมไม่เป็นเหตุให้จำเลยกลับมาเป็นพระภิกษุใหม่อีก ดังนั้น การที่ต่อมาจำเลยกลับมาแต่งกายเป็นพระภิกษุเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นพระภิกษุ จึงเป็นการกระทำที่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ (ฎ.๑๗๙๘/๒๕๔๒)

๒. การดำเนินคดีกับสมาชิกรัฐสภา

สมาชิกรัฐสภา ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๕ ซึ่งเดิมกำหนดไว้ใน มาตรา ๑๖๕ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ และมีระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓ บทที่ ๗ วางแนวทางปฏิบัติสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไว้แล้ว

หลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๕ วรรคแรก

๑) ในระหว่างสมัยประชุม

๒) ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา

๓) เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด

หลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๕ วรรคสอง

๑) ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิด

๒) ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน

๓) และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้

หลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม

๑) ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม

๒) เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันทีถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

หลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่

๑) ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม

๒) ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา

แนวทางปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เมื่อสมาชิกรัฐสภาต้องหาว่าได้กระทำผิดอาญา ข้อห้ามและข้อพึงปฏิบัติสำหรับตำรวจและพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการจับ การคุมขัง หรือการออกหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ตามหนังสือ ตร.ด่วนมาก ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๒๗๙ ลง ๒๑ ก.พ. ๔๑ เรื่อง แนวปฏิบัติในการสอบสวนคดีอาญา สามารถสรุปหลักการปฏิบัติของตำรวจและพนักงานสอบสวนได้ดังนี้

๑) นอกสมัยประชุม การแจ้งข้อกล่าวหา การจับ การคุมขัง การปล่อยตัวชั่วคราว หรือการออกหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา สามารถดำเนินการได้ตามปกติเช่นเดียวกับบุคคลที่มิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

๒) ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือคุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่กรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำผิด

ข้อห้ามดังกล่าวข้างต้นไม่ใช่เอกสิทธิ์เฉพาะตัวของผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่จะสละได้ด้วยตนเอง เพราะเป็นข้อห้ามที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ การปฏิบัติของตำรวจหรือพนักงานสอบสวนในเรื่องนี้ต้องพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบว่ามีหลักฐานการได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่หรือไม่

การได้รับอนุญาตจากสภา หมายความถึง การได้รับอนุญาตโดยมติของสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกเท่านั้น

๓) ในระหว่างสมัยประชุม เมื่อมีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำผิด ให้หัวหน้าหน่วยงานชั้นต้นของผู้ที่จับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา รายงานไปยังประธานสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกและ ตร.ทราบโดยพลัน

เมื่อได้รายงานให้ประธานสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกทราบดังกล่าวแล้ว และประธานที่สภาผู้นั้นเป็นสมาชิกสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับ ให้จัดการปล่อยผู้ถูกจับโดยพลัน แล้วให้รายงาน ตร.ทราบ

๔) ในกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ถูกควบคุมอยู่ในระหว่างสอบสวนก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุมพนักงานสอบสวนสามารถควบคุมผู้ถูกจับต่อไปได้ แต่ต้องปล่อยตัวไปทันทีเมื่อประธานสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกร้องขอ

การปล่อยตัวดังกล่าว ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยถึงวันสุดท้ายของสมัยประชุม ดังนั้น เมื่อสิ้นสุดวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม พนักงานสอบสวนต้องจัดการนำตัวผู้ถูกปล่อยมาควบคุมตัวไว้ตามกฎหมายต่อไป

๕) ในระหว่างสมัยประชุม หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นผู้ต้องหา และสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกไม่อนุญาตให้จับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกผู้นั้นมาทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา หรือยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของสภา แต่สมาชิกผู้นั้นเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง ให้พนักงานสอบสวนเพียงแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบและทำการสอบสวนไว้เป็นผู้ต้องหา แต่ห้ามมิให้จับสมาชิกผู้นั้น

การลงนามในหนังสือไปยังประธาน

- หนังสือ ตร.ที่ ๐๐๐๔.๖/๙๒๖๗ ลง ๑๘ ต.ค. ๔๔ เรื่อง การขออนุญาตเรียกตัว ส.ส. หรือ ส.ว. ไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งระดับผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้พิจารณาลงนามในหนังสือขออนุญาตหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต่อประธานที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกในระหว่างสมัยประชุม

ขั้นตอนการสอบสวน

- ดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเช่นเดียวกับกรณีอื่น ๆ ที่บุคคลทั่วไปถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษไว้แล้ว ก็ต้องรีบทำการสอบสวนโดยมิชักช้า ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ และ ๑๔๒

- เพียงแต่ในการนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งทางการเมืองหรือเป็นเหตุขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติโดยรวม แต่ก็มิได้หมายความว่าจะมีอภิสิทธิ์ใดๆ เพราะทุกคนต้องมีความเสมอภาคกันในทางกฎหมาย พนักงานสอบสวนจึงต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และมิให้คดีขาดอายุความ ซึ่งการปฏิบัติ ตร. ได้วางแนวทางไว้แล้วข้างต้น

ข้อสังเกต

- แนวทางปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามข้อ ๔) ย่อหน้าที่ ๒ ข้อความว่า “เมื่อสิ้นสุดวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม พนักงานสอบสวนต้องจัดการนำตัวผู้ถูกปล่อยมาควบคุมตัวไว้ตามกฎหมายต่อไป” เมื่อพิจารณาประกอบ มาตรา ๑๒๕ วรรคสามแห่งรัฐธรรมนูญ หากในชั้นศาลกฎหมายระบุว่า “โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้” แต่ชั้นสอบสวนมิได้บัญญัติให้ใช้วิธีการปล่อยชั่วคราวแต่อย่างใด จึงต้องปล่อยโดยไม่มีเงื่อนไข แต่การสอบสวนต้องดำเนินการต่อไปไม่เป็นเหตุให้หยุดการสอบสวน

- เมื่อสิ้นสุดวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม ตามแนวทางของสำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องจัดการนำตัวผู้ถูกปล่อยมาควบคุมตัวไว้ตามกฎหมายต่อไป ประเด็นนี้ต้องทำความเข้าใจว่าเมื่อปล่อยตัวไปโดยไม่มีเงื่อนไขและไม่น่าจะใช้วิธีการปล่อยตัวชั่วคราวได้ การปล่อยตัวไปดังกล่าวอาจถือได้ว่าการควบคุมขาดตอนแล้ว

และไม่สามารถที่จะนำตัวมาควบคุมต่อได้ เว้นแต่ จะมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล วิธีการจึงต้องเชิญมาหรือหากไม่มา ก็ต้องออกหมายเรียกเพื่อส่งตัวสมาชิก ส.ส. หรือ สว. ผู้ต้องหานั้น ไปพบพนักงานอัยการพร้อมสำนวนการสอบสวน (หากพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้อง) หากไม่มาพบพนักงานสอบสวนตามนัดก็ต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อออกหมายจับผู้นั้น เพื่อส่งตัวไปยังพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๒ แต่ไม่ใช่ควบคุมตัวไว้สอบสวน

๓. การดำเนินคดีกับทูตานุทูต พนักงานฝ่ายกงสุลและพนักงานองค์การระหว่างประเทศ

ปกติเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น กฎหมายได้บัญญัติเอาไว้เกี่ยวกับเขตอำนาจการชำระคดีของศาล ว่าการกระทำความผิดนั้นอยู่ในเขตอำนาจศาลไทยหรือไม่ เมื่ออยู่ในเขตอำนาจศาลไทย และมีผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบก็มีอำนาจสอบสวนและต้องทำการสอบสวนไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ และพนักงานอัยการก็มีอำนาจฟ้องได้ แต่อย่างไรก็ตาม กรณีดังกล่าวมีการวางหลักเกณฑ์ไว้ตาม ป.อาญา มาตรา ๔, ๕, ๖, ๑๑ ต้องดูกฎหมายระหว่างประเทศด้วยว่าได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้อย่างไร การกระทำผิดบางเรื่องแม้เหตุเกิดในประเทศไทย นอกจากศาลไทยจะมีอำนาจชำระคดีแล้วศาลของประเทศผู้ถือสัญชาติที่กระทำความผิดบางคดีมีเขตอำนาจศาลเอื้อมมาถึงที่เกิดเหตุในประเทศไทยด้วย บางเรื่องการจะขึ้นศาลใดอยู่ที่กฎหมายระหว่างประเทศหรือข้อตกลงระหว่างประเทศด้วย ซึ่งกรณีดังกล่าวกระทรวงการต่างประเทศจะเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการประสานทางการทูตว่าบุคคลที่กระทำผิดควรจะได้รับโทษที่ศาลใด โดยมิให้กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

กรณีจะทำการจับกุมทูตานุทูต พนักงานฝ่ายกงสุลและพนักงานองค์การระหว่างประเทศและบริวารของเขา ต้องประสานการปฏิบัติกับกระทรวงการต่างประเทศ และดำเนินการตามขั้นตอนทางการทูตด้วย ซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๓ บทที่ ๘ บทที่ ๙ ไว้วางแนวทางปฏิบัติไว้

๓.๑ คณะผู้แทนทางการทูต ได้แก่ หัวหน้าคณะผู้แทน, ตัวแทนทางการทูต, บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูต, บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทน, บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการ, คนรับใช้ส่วนตัว

- **หัวหน้าคณะผู้แทน** คือ บุคคลที่ได้รับมอบหมายจากรัฐผู้ส่งให้มีหน้าที่กระทำการในฐานะนั้น แบ่งออกเป็น ๓ ชั้น

๑) ชั้นเอกอัครราชทูตหรือเอกอัครสมณทูต ซึ่งแต่งตั้งไปยังประมุขของรัฐและหัวหน้าคณะผู้แทนอื่นที่มีชั้นเท่ากัน

๒) ชั้นรัฐทูต อัครราชทูต และอัครสมณราชทูต ซึ่งแต่งตั้งไปยังประมุขของรัฐ

๓) ชั้นอุปทูต ซึ่งแต่งตั้งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

- **ตัวแทนทางการทูต** คือ หัวหน้าของคณะผู้แทนหรือบุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูตของคณะผู้แทน

- **บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูต** คือ บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทนซึ่งมีตำแหน่งทางทูต

- **บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทน** คือ บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูต คณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการและฝ่ายวิชาการ และคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารของคณะผู้แทน

- **บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการและฝ่ายวิชาการ** คือ บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทน ซึ่งทำงานเกี่ยวกับบริการฝ่ายธุรการและวิชาการของคณะผู้แทน

- **บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการ** คือ บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทนในฝ่ายบริการรับใช้ของคณะผู้แทน

- **คนรับใช้ส่วนตัว** คือ บุคคลซึ่งอยู่ในฝ่ายบริการรับใช้ของบุคคลในคณะผู้แทนและซึ่งมิได้เป็นลูกจ้างของรัฐผู้ส่ง

๓.๒ พนักงานฝ่ายกงสุล หมายถึง บุคคลใด ๆ รวมทั้งหัวหน้าสถานที่ทำการกงสุลที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่กงสุลในฐานะนั้น และยังแบ่งออกได้เป็น ๒ ฝ่าย คือ

- **พนักงานฝ่ายกงสุลอาชีพ** คือ ข้าราชการของรัฐผู้ส่งที่ปฏิบัติหน้าที่กงสุลในรัฐผู้รับโดยมิได้มีอาชีพอื่นใด

- **พนักงานฝ่ายกงสุลกิตติมศักดิ์** คือ บุคคลที่มีสัญชาติไทยของรัฐผู้รับ หรือสัญชาติอื่นและปฏิบัติหน้าที่ในทางกงสุลให้กับรัฐผู้ส่งในราชอาณาจักรไทย

๓.๓ พนักงานองค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่

- พนักงานองค์การสหประชาชาติ
- พนักงานทบวงการชำนัญพิเศษ
- พนักงานองค์กรระหว่างประเทศที่ประเทศไทยยอมรับ ความมีอยู่ในเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน

บุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันที่จะไม่ถูกจับและไม่ถูกควบคุม

- คณะผู้แทนทางทูต พนักงานฝ่ายกงสุล พนักงานองค์กรระหว่างประเทศและคนในครอบครัวอันประกอบเป็นส่วนของครัวเรือนของบุคคลดังกล่าว ซึ่งไม่ใช่คนสัญชาติไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ถาวรในราชอาณาจักรไทยได้รับความคุ้มกันที่จะไม่ถูกจับและไม่ถูกควบคุมจากการกระทำผิดอาญา เมื่อตรวจสอบแล้วปรากฏว่าบุคคลเหล่านั้นถูกจับ หรือถูกควบคุมอยู่ ให้ตำรวจรีบปล่อยตัวไปทันที

สถานที่ได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันที่จะไม่ถูกตรวจค้น ยึด อายัด

- สถานที่ทำงาน สถานที่ส่วนตัว หนังสือโต้ตอบ ถุงทางทูต หีบห่อซึ่งรวมเป็นถุงทางทูต ผู้สื่อสารทางทูตและการสื่อสารโทรคมนาคมของคณะผู้แทนทางทูต พนักงานกงสุล พนักงานองค์กรระหว่างประเทศได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน ตำรวจไม่มีอำนาจทำการค้น ยึด หรืออายัดเป็นอันขาด เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้มีอำนาจหรือผู้ครอบครอง

- กระทรวงการต่างประเทศโดยกรมพิธีการทูต ได้ออกบัตรประจำตัวให้กับคณะผู้แทนทางการทูต พนักงานฝ่ายกงสุล พนักงานองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งประจำในราชอาณาจักร ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวแสดงบัตรประจำตัว ตำรวจไม่มีอำนาจที่จะละเมิดเอกสิทธิ์และความคุ้มกันและให้ปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ตามจารีตประเพณีและกฎหมายระหว่างประเทศด้วยอัธยาศัยไมตรี

- เมื่อตำรวจพบ คณะผู้แทนทางการทูต พนักงานฝ่ายกงสุล พนักงานองค์กรระหว่างประเทศกระทำความผิดอาญาร้ายแรง มีลักษณะจะก่อเหตุให้เกิดภยันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น ภายนอกบริเวณสถานที่ได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน ให้ตำรวจควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้เพื่อป้องกันเหตุร้าย แล้วรีบแจ้งเหตุไปยังกรมพิธีการทูตกระทรวงการต่างประเทศและสถานทูต หรือสถานกงสุล หรือองค์กรระหว่างประเทศที่บุคคลที่ก่อเหตุอยู่ในบังคับ เพื่อกรมพิธีการทูตกระทรวงต่างประเทศ จะได้ประสานให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

๔. การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔

- กรณีถ้ามีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้วิกลจริตไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้แพทย์ตรวจผู้ต้องหาแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์ผู้นั้นมาให้ถ้อยคำหรือให้การว่าตรวจได้ผลประการใด การปฏิบัตินี้เดิมไม่ได้มีการกำหนดว่าให้แพทย์ในสังกัดใดตรวจ ที่ผ่านมาพนักงานสอบสวนจะส่งตัวผู้ต้องหาที่มีเหตุควรเชื่อว่าวิกลจริตไปยังโรงพยาบาลโรคจิต เพื่อให้จิตแพทย์ตรวจและมีความเห็นต่อมา มีการตั้งโรงพยาบาลนิติจิตเวช พนักงานสอบสวนก็จะส่งผู้ต้องหาไปยังโรงพยาบาลดังกล่าว (ปัจจุบันโรงพยาบาลนิติจิตเวชได้เปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์) การส่งตัวผู้ป่วยก็ยังไม่มีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน จนกระทั่ง ได้มี พ.ร.บ.สุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑ ได้ระบุชัดเจนลงไปว่าให้พนักงานสอบสวนหรือศาลส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปรับการตรวจที่สถานบำบัดรักษาตาม พ.ร.บ.สุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑ พร้อมทั้งระบุรายละเอียดพฤติการณ์แห่งคดี ที่มีเหตุเชื่อว่าผู้นั้นเป็นผู้วิกลจริตไปด้วย ซึ่งมีการกำหนดให้จิตแพทย์ผู้ตรวจวินิจฉัยและทำความเห็น พร้อมทั้งทำรายงานความเห็นกลับไปให้พนักงานสอบสวนภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันได้รับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้และอาจขยายเวลาได้อีกไม่เกิน ๔๕ วัน

- กรณีพนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหาเป็นบุคคลวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการสอบสวน ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ไม่ต้องส่งความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่ง (หนังสือ ตร.๐๕๐๓/๑๓๐๓๙ ลง ๑๔ ก.ย. ๔๗ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการสอบสวนกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นบุคคลวิกลจริตหรือไม่สามารถต่อสู้คดีได้) หากผลการบำบัดรักษาผู้ต้องหาได้หายหรือสามารถต่อสู้คดีได้แล้วก็ให้ดำเนินการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาต่อไป ในส่วนนี้ตามมาตรา ๓๖ แห่ง พ.ร.บ.สุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑ ให้จิตแพทย์ทำรายงานการบำบัดรักษาของตนส่งให้พนักงานสอบสวนภายใน ๑๘๐ วัน เมื่อผู้ต้องหาได้รับการบำบัดรักษาจนหายหรือทุเลาสามารถต่อสู้คดีได้แล้วต้องรายงานผลการบำบัดรักษาต่อพนักงานสอบสวนโดยไม่ชักช้า

- ตาม พ.ร.บ.สุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ กำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปรับการตรวจที่สถานบำบัดรักษา พร้อมทั้งรายละเอียดคดีพฤติการณ์แห่งคดี ตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๐๖๗๐๗ ลง ๑๐ พ.ย. ๕๒ เรื่อง ข้อปฏิบัติในการนำผู้ป่วยเข้ารับการรักษาการตรวจที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ ได้แจ้งขั้นตอนวิธีการนำผู้ป่วยเข้าทำการตรวจที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ โดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในกรณีนำส่งผู้ป่วยเข้ารับการตรวจ ดังนี้

๑) ต้องมีหนังสือส่งตัวระบุชื่อหน่วยงานนำส่ง ชื่อ-นามสกุล ผู้ป่วย/ผู้ส่งตรวจ คดีหมายเลขคดีดำ/แดง (กรณีมีคดีผู้ป่วย/ผู้ถูกส่งตรวจ เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย) เอกสารประกันตัว (กรณีมีประกันตัว)

๒) ต้องมีหนังสืออายัดตัวที่สถานีตำรวจในพื้นที่ตั้งของโรงพยาบาล (กรณีไม่มีประกันตัว) โดยทำหนังสือ ๓ ฉบับ ฉบับที่ ๑ ให้สถานีตำรวจในพื้นที่ตั้งของโรงพยาบาล ฉบับที่ ๒ ให้สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์เก็บเข้าแฟ้มผู้ป่วย ฉบับที่ ๓ ให้หน่วยงานนำส่ง

๓) บัตรประชาชนหรือสำเนาบัตรประชาชนผู้ป่วย/ผู้ถูกส่งตรวจ เพื่อตรวจสอบความเป็นบุคคล สิทธิการรักษาและหลักฐานในการเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลต้นสังกัด

๔) กรณีส่งตรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔, พ.ร.บ.สุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ (ในกรณีมีคดี) ให้ส่งพฤติกรรมแนบพร้อมหนังสือส่งตัว

๕) การให้บริการเครือข่ายด้านนิติจิตเวช ทั้งที่เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมสุขภาพจิตและโรงพยาบาลประจำจังหวัด

ข้อสังเกต

- กรณีมีการจับตัวบุคคลวิกลจริตเพื่อดำเนินคดีอาญา ในระหว่างอยู่ในอำนาจการควบคุมตัวของพนักงานสอบสวนและมีการนำตัวส่งโรงพยาบาล โดยไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว (การประกันตัว) พนักงานสอบสวนต้องอายัดตัวไว้ เมื่อครบกำหนดการควบคุมตัวชั้นพนักงานสอบสวนและผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว พนักงานสอบสวนต้องยื่นคำร้องขออำนาจศาลสั่งขังตามแต่กรณี (ขอฝากขังกรณีศาลจังหวัด ผัดฟ้อง ฝากขัง กรณีศาลแขวง) โดยหมายเหตุในคำร้องฝากขังว่าไม่ได้นำตัวผู้ต้องหาส่งต่อศาลเนื่องจากรักษาตัวที่โรงพยาบาล และควรมีหลักฐานการเข้ารับการตรวจรักษาจากทางโรงพยาบาลแนบประกอบคำร้องฝากขังไปด้วย ซึ่งบางกรณีการรักษาอาจเกินอำนาจการสั่งขังของศาล พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องภายหลังที่บุคคลผู้วิกลจริตนั้นสามารถต่อสู้คดีได้ (นำตัวนำส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดี หรือขออนุญาตฟ้องคดีตามแต่กรณี)

- ในระหว่างการสอบสวนและยังไม่ได้รับผลการตรวจของแพทย์ เพื่อรับรองว่าบุคคลนั้นเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ พนักงานสอบสวนก็ยังต้องทำการสอบสวนต่อไป หากผลการตรวจของแพทย์ยืนยันว่าผู้ต้องหาวิกลจริตหรือไม่สามารถต่อสู้คดีได้ พนักงานสอบสวนก็สามารถที่จะงดการสอบสวนไว้ได้

- มีข้อสังเกตว่า หากบุคคลที่เป็นผู้วิกลจริตหรือไม่สามารถให้การได้ เนื่องจากได้รับการกระทบกระเทือนทางสมองไม่ใช่ผู้ต้องหา ก็ไม่เป็นเหตุให้งดการสอบสวนแต่อย่างใด เช่น ในคดีรถเฉี่ยวชนกันแล้วมีผู้ได้รับบาดเจ็บทางสมอง เป็นต้น พนักงานสอบสวนก็ต้องทำการสอบสวนต่อไป

- มีประเด็นปัญหาว่าในคดีที่คู่กรณีขับขี่รถเฉี่ยวชนกัน หากคู่กรณีที่ขับขี่รถมีส่วนประมาททั้ง ๒ ฝ่าย และมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับความกระทบกระเทือนทางสมองไม่สามารถให้การได้ จะดำเนินการอย่างไร เห็นว่าพนักงานสอบสวนจะต้องทำสำนวนการสอบสวนโดยแยกสำนวนการสอบสวนออกเป็น ๒ สำนวน สำนวนหนึ่ง สำหรับผู้ต้องหาที่รู้สำนึกมีสติสัมปชัญญะครบถ้วน สามารถต่อสู้คดีได้ ก็สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้วมีความเห็นส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการตามปกติ ส่วนอีกสำนวนหนึ่งสำหรับผู้ต้องหาที่ได้รับการกระทบกระเทือนทางสมอง ยังไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ก็ให้งดการสอบสวนไว้ก่อน แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินคดีก็ต้องภายในอายุความ

๕. การดำเนินคดีนิติบุคคล

นอกจากบุคคลธรรมดาแล้ว นิติบุคคลก็อาจเป็นผู้กระทำความผิดและถูกดำเนินคดีได้ ซึ่งการดำเนินคดีกับนิติบุคคลในชั้นสอบสวน ป.วิอาญา มาตรา ๗ ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินคดีกับนิติบุคคลไว้ ว่าในการสอบสวนคดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหา ให้ดำเนินการดังนี้

๑) ให้ออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นๆ ของนิติบุคคลนั้น ให้ไปยังพนักงานสอบสวน

๒) ถ้าผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก จะออกหมายจับผู้นั้นมาก็ได้ แต่ห้ามมิให้ใช้บทบัญญัติว่าด้วยปล่อยชั่วคราว ขังแก่ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลในคดีที่นิติบุคคลนั้นเป็นผู้ต้องหา

- คำว่าผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลตามมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจกระทำการแทนและมีผลผูกพันตามที่ได้จดทะเบียนไว้กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ดังนั้น ถ้าจะพิจารณาว่าใครเป็นผู้แทนก็ต้องไปดูในหนังสือรับรองที่จดทะเบียนไว้กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ส่วนคนที่ไม่มีชื่อหรือมีชื่อเป็นกรรมการแต่มีข้อจำกัดอำนาจกรรมการ กล่าวคือ ไม่มีอำนาจกระทำการแทนบริษัท บุคคลเหล่านั้นไม่ถือว่าเป็นผู้แทนนิติบุคคล

- พนักงานสอบสวนก่อนออกหมายเรียกผู้แทนของนิติบุคคลต้องทำการตรวจสอบหนังสือรับรองการจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เช่น ขอสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนฯ เพื่อทราบว่าผู้ใดมีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลนั้น ๆ แล้วจึงออกหมายเรียก เมื่อออกหมายเรียกแล้วผู้นั้นไม่ยอมมาตามหมายเรียก พนักงานสอบสวนก็มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ออกหมายจับผู้แทนของนิติบุคคลได้ แต่จะควบคุมตัวไม่ได้ เว้นแต่ ผู้แทนนิติบุคคลนั้นจะถูกดำเนินคดีอาญาในฐานะส่วนตัวด้วย (บุคคลธรรมดา) ซึ่งในการยื่นคำร้องขอหมายจับต่อศาลต้องระบุฐานะให้ชัดเจนว่าออกหมายจับในฐานะส่วนตัวหรือผู้แทนนิติบุคคลหรือทั้งสองฐานะ

- ส่วนใหญ่เมื่อนิติบุคคลกระทำความผิดทางอาญาแล้ว ผู้แทนที่มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลนั้นจะเป็นตัวการร่วมด้วย เพราะเหตุว่านิติบุคคลเป็นบุคคลที่กฎหมายสมมุติขึ้นโดยสภาพไม่อาจกระทำการด้วยตนเองได้ ต้องมีผู้แทนเป็นผู้กระทำการแทนภายในขอบอำนาจและวัตถุที่ประสงค์ตามที่ได้จดทะเบียนไว้ การที่นิติบุคคลจะถูกดำเนินคดีคนเดียวหรือผู้แทนจะถูกดำเนินคดีด้วยนั้น ก็ต้องดูกฎหมายที่บัญญัติเป็นการเฉพาะว่าการกระทำใดเป็นความผิดไปถึงนิติบุคคลด้วย กฎหมายเฉพาะเหล่านั้นมักจะระบุไว้ว่านิติบุคคลต้องรับผิดเพียงลำพังหรือผู้แทนต้องร่วมรับผิดด้วย หากต้องร่วมกันรับผิดด้วยกันทั้งสองฐานะในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหานิติบุคคลเป็นผู้ต้องหาที่ ๑ กรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนมีจำนวนกี่คน ถ้ารู้เห็นเป็นใจหรืออาจมีบุคคลอื่นร่วมกระทำผิดด้วย ก็ต้องตกเป็นผู้ต้องหาเรียงลำดับกันไป ผู้ต้องหาในส่วนที่เป็นนิติบุคคล การแจ้งข้อหาให้กับกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลถือว่าแจ้งข้อหาชอบแล้ว แต่ถ้าแจ้งข้อหากับกรรมการที่ไม่มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลถือว่าการสอบสวนไม่ชอบ ทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องในส่วนนิติบุคคลนั้น ตัวอย่างเช่น

- ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาคดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้ออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลนั้น ให้ไปยังพนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี คำว่า ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลตามบทบัญญัติดังกล่าวนั้นย่อมหมายถึง ผู้ที่มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลนั้นตามกฎหมาย เช่น กรรมการผู้จัดการของบริษัท พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน ก. กรรมการคนหนึ่งของบริษัทจำเลยในฐานะตัวแทนบริษัทจำเลย โดยมิได้สอบสวน อ. กรรมการผู้จัดการและผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัทจำเลยและตามบันทึกคำให้การของ ก. มีข้อความว่า ก. ไม่ขอให้การชั้นสอบสวนจะไปให้การในชั้นศาล และยังให้การว่า ก. เป็นกรรมการบริษัทจำเลย แต่ ก. ไม่มีอำนาจลงชื่อในการทำนิติกรรมของบริษัทจำเลย ทั้งไม่ปรากฏว่าบริษัทจำเลยมอบอำนาจให้ ก. กระทำการแทนบริษัทจำเลยได้ ดังนี้ พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจสอบสวน ก. ในฐานะตัวแทนบริษัทจำเลยเกี่ยวกับคดีอาญาคดีนี้ กรณีย่อมถือไม่ได้ว่ามีการสอบสวนบริษัทจำเลยโดยชอบแล้ว พนักงานอัยการจึงไม่มีอำนาจฟ้องบริษัทจำเลยเป็นคดีนี้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๔๒๐๕/๒๕๔๑)

ข้อสังเกต

- ตามคำพิพากษาฎีกานี้ หากบริษัทจำเลย มอบอำนาจให้ ก. กระทำการแทนบริษัทจำเลย พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวน ก. ในฐานะตัวแทนบริษัทจำเลยเกี่ยวกับคดีอาญานี้ได้ ก่อนทำการสอบสวนตัวแทนนิติบุคคล พนักงานสอบสวนต้องทำการตรวจสอบหนังสือจดทะเบียนนิติบุคคล เพื่อดูว่าผู้ใดมีอำนาจทำการแทน หากมีการมอบอำนาจก็ต้องไล่สายการมอบอำนาจให้ครบไม่ขาดสาย

- การดำเนินคดีกับนิติบุคคล บางครั้งผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัท อาจจะไม่เป็นบุคคลที่เป็นตัวแทนนิติบุคคลในฐานะส่วนตัวได้ อาทิ การแจ้งความดำเนินคดีกับบริษัท ก. ในความผิดตาม พ.ร.บ.เช็ค ซึ่งการสั่งจ่ายเช็ค มีนาย ข. ลงชื่อสั่งจ่ายในนามตัวแทนของบริษัท ก. และประทับตราบริษัท ก. ไว้ ถือว่าเช็คฉบับนี้ นาย ข. ต้องรับผิดชอบในฐานะส่วนตัว และมีบริษัท ก. รับผิดชอบในฐานะนิติบุคคล หากบริษัท ก.

ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงตัวแทนผู้มีอำนาจใหม่ นาย ข. ก็ยังคงต้องรับผิดชอบอยู่เหมือนเดิม แต่ตัวแทนของบริษัท ก. ที่อาจถูกเรียกตัวดำเนินคดีตามกฎหมาย อาจจะไม่ใช่นาย ข. เช่นเดิม เพราะมีการเปลี่ยนแปลงตัวแทนของบริษัทไปแล้ว

๖. การดำเนินคดีอาญากรณีแพทย์เป็นผู้ถูกกล่าวหา

การสอบสวน พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานไปตามปกติ เช่นเดียวกับการสอบสวนในคดีอาญาทั่วๆ ไป แต่กรณีแพทย์ตกเป็นผู้ต้องหาเนื่องจากการรักษา บางครั้งการรักษาอาจเกิดการผิดพลาด เนื่องจากการวินิจฉัยโรคผิดหรือในการผ่าตัดผู้ป่วย อาจเกิดผลข้างเคียงและอาจมีผู้เสียชีวิตจากการรักษา ซึ่งกระบวนการขั้นตอนการรักษาบุคคลภายนอกไม่สามารถจะเข้าใจและรับรู้ได้นอกจากแพทย์ด้วยกันเอง ในทางคดีแล้วจึงไม่สามารถชี้ชัดได้เลยว่ากรณีเกิดเหตุ เกิดจากความประมาทของแพทย์หรือไม่อย่างไร

ปัจจุบันได้มีผู้ป่วยหรือญาติผู้ป่วยร้องเรียนต่อแพทยสภาหรือแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน กล่าวหาแพทย์ผู้ทำการตรวจรักษาผู้ป่วยจนเป็นเหตุให้ผู้ป่วยเสียชีวิต หรือได้รับความทุกข์ทรมานมากขึ้นจากการตรวจรักษา

- พนักงานสอบสวนจึงต้องปฏิบัติตามแนวทางของ ตร.ตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/ว ๙๑ ลง ๑๑ ก.ย. ๔๙ กำหนดแนวทางปฏิบัติกรณีแพทย์ถูกแจ้งความดำเนินคดีอาญา กรณีเนื่องมาจากการรักษาผู้ป่วยแล้วเกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือชีวิต เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายและมีมาตรฐานเป็นไปในทางเดียวกัน กำหนดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ดังนี้

๑) เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษให้ดำเนินคดีอาญาแพทย์ผู้ทำการตรวจรักษาผู้ป่วยแล้วเกิดความเสียหายต่อร่างกาย หรือชีวิตของผู้ป่วยแล้ว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา หากมีพยานหลักฐานเพียงพอและแน่ชัดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

๒) เมื่อรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ให้มีหนังสือแจ้งเหตุโดยสรุปไปยังนายกแพทยสภาโดยขอทราบความเห็นใน ๒ ประเด็น เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ดังนี้

(๑) ในการรักษาของแพทย์ผู้ถูกกล่าวหา ได้ทำการรักษาผู้ป่วยตามมาตรฐานวิชาชีพเวชกรรมของแพทยสภาหรือไม่

(๒) แพทย์ผู้ถูกกล่าวหาได้ใช้ความระมัดระวังในการตรวจวินิจฉัยและรักษาผู้ป่วยตามภาวะวิสัยและพฤติการณ์ของแพทย์ที่จะต้องทำการรักษาพยาบาลในกรณีนี้หรือไม่ พร้อมหนังสือให้สำเนาเวชระเบียนและบัตรประวัติผู้ป่วยนอกของผู้ป่วยหรือตายส่งไปยังนายกแพทยสภา

๓) กรณีที่ต้องดำเนินการสอบสวนแพทย์ในฐานะผู้ถูกกล่าวหา และหากมีความจำเป็นต้องจับกุมหรือควบคุมแพทย์ ให้คำนึงถึงเกียรติยศศักดิ์ศรีของผู้ถูกกล่าวหาและให้ปฏิบัติโดยสุภาพ สะดวก รวดเร็วตามสมควร

๗. การดำเนินคดีอาญากรณีพยาบาลเป็นผู้ถูกกล่าวหา

การดำเนินการของพนักงานสอบสวน เหตุผลเช่นเดียวกันกับกรณีแพทย์ถูกดำเนินคดี กล่าวคือ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษให้ดำเนินคดีอาญากับพยาบาลผู้ทำการตรวจรักษาพยาบาลผู้ป่วยแล้วเกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือชีวิตของผู้ป่วย ให้ถือปฏิบัติตามแนวทาง หนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๔/ว ๘๕ ลง ๑๓ ก.ย. ๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีพยาบาลถูกแจ้งความดำเนินคดีอาญา โดยให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

๑) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา หากมีพยานหลักฐานเพียงพอและแน่ชัด ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

๒) เมื่อรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษแล้ว ให้มีหนังสือแจ้งเหตุโดยมีสรุป พร้อมสำเนาเวชระเบียนและบัตรประวัติผู้ป่วยนอกของผู้ป่วยหรือตายส่งไปยังนายกสภาการพยาบาล โดยขอทราบความเห็นใน ๒ ประเด็น เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ดังนี้

(๑) ในการรักษาของพยาบาลผู้ถูกกล่าวหา ได้ทำการตรวจรักษาพยาบาลผู้ป่วยตามขั้นตอนมาตรฐานวิชาชีพของสภาการพยาบาลหรือไม่

(๒) พยาบาลผู้ถูกกล่าวหาได้ใช้ความระมัดระวังในการตรวจรักษาพยาบาลผู้ป่วยและรักษาผู้ป่วยตามภาวะวิสัยและพฤติการณ์ของพยาบาล ที่จะต้องทำการรักษาพยาบาลในกรณีนี้หรือไม่

๓) กรณีที่ต้องดำเนินการสอบสวนพยาบาลในฐานะผู้ถูกกล่าวหา และหากมีความจำเป็นต้องจับกุมหรือควบคุมพยาบาล ให้คำนึงถึงเกียรติยศศักดิ์ศรีของผู้ถูกกล่าวหาและให้ปฏิบัติโดยสุภาพ สะดวก รวดเร็ว ตามสมควร

๘. การดำเนินการกับเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปีบริบูรณ์ ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด

ปกติ ป.อาญา มาตรา ๗๓ ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า เด็กอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ซึ่งตามมาตรา ๖๙/๑ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๓๙ ได้วางแนวทางการดำเนินการสำหรับเด็กที่มีอายุไม่เกิน ๑๐ ปี ไว้ดังนี้

๑) กรณีเป็นการกระทำความผิดที่กฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น ตามมาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่ง นำมาใช้กับเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี ตามมาตรา ๖๙/๑ วรรคสองด้วย

(๑) หากเป็นการกระทำครั้งแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานนั้น เรียก เด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยมาว่ากล่าวตักเตือน ภายใต้เงื่อนไขดังนี้

- เด็กสำนึกในการกระทำ และ
- บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย สามารถดูแลเด็กได้ ก็ให้งดการสอบสวนและปล่อยตัวไป

(๒) หากไม่เข้าเงื่อนไขตาม (๑) กล่าวคือ

- เด็กไม่สำนึกในการกระทำและบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยไม่สามารถดูแลเด็กได้
- ต้องส่งเด็กนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่บุคคลนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

๒) กรณีกระทำความผิดตามกฎหมายที่เป็นความผิดอื่นนอกจาก ๑) ซึ่งเป็นคดีที่ไม่อาจเปรียบเทียบได้

- ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวบุคคลนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่บุคคลนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

๓) ห้ามมิให้ผู้เสียหาย ฟ้องบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ ตามมาตรา ๗๓ แห่ง ป.อาญา เป็นคดีอาญาต่อศาลได้

ข้อสังเกต

- กรณีการดำเนินการกับเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี หรือ ๑๐ ปีลงมา ซึ่งปรากฏตามมาตรา ๖๙/๑ วรรคสอง โดยกฎหมายให้นำกรณีเด็ก ตามมาตรา ๖๙/๑ ซึ่งมีอายุกว่า ๑๐ ปี ถึง ๑๕ ปี มาใช้บังคับกับกรณีเด็กซึ่งมีอายุไม่เกิน ๑๐ ปี ด้วย เฉพาะในความผิดที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบได้
- หากเป็นคดีที่ไม่สามารถเปรียบเทียบได้ จะต้องส่งตัวเด็ก (อายุไม่เกิน ๑๐ ปี) ไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก
- ส่วนเด็กที่มีอายุกว่า ๑๐ ปี – ๑๕ ปี ตามมาตรา ๖๙/๑ หากไม่เข้าเงื่อนไขตามมาตรา ๖๙/๑ กรณีไม่สามารถเปรียบเทียบได้ หรือความผิดอื่นนอกจากวรรคหนึ่ง ก็ต้องดำเนินคดีกับเด็กดังกล่าว ซึ่งอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว เช่นเดียวกับเยาวชน (อายุกว่า ๑๕ ปี แต่ไม่ถึง ๑๘ ปี)
- กรณีการดำเนินการกับเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี เดิมต้องทำการสอบสวน ตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ แต่ปัจจุบันกฎหมายถูกแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๖๙/๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ หากไม่เข้าเงื่อนไขที่จะเปรียบเทียบได้ ให้ส่งเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

บทที่ ๑๑
พยานหลักฐานกับการสอบสวน

การจะลงโทษผู้กระทำความผิดในทางอาญานั้น ศาลต้องฟังพยานหลักฐานจนปราศจากข้อสงสัย จึงจะลงโทษจำเลยได้ การสืบพยานในศาลโดยหลักแล้วภาระการพิสูจน์จะตกอยู่กับฝ่ายโจทก์ หากโจทก์นำสืบไม่ได้ศาลต้องยกฟ้อง จะอาศัยข้อบกพร่องของจำเลยลงโทษจำเลยไม่ได้ พนักงานสอบสวนจึงต้องสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา นอกจากนี้ พยานหลักฐานที่จะนำเข้าสำนวนการสอบสวนจะต้องเกิดขึ้นและได้มาโดยชอบ ถ้าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบ ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้นเลย แต่ถ้าเป็นกรณีที่เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาโดยมิชอบ โดยหลักแล้วศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐาน เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขของกฎหมาย

๑. ประเภทของพยานหลักฐาน

พยานหลักฐานแบ่งเป็น ๓ ประเภทคือ พยานหลักฐานโดยตรง พยานหลักฐานแวดล้อม และพยานหลักฐานที่แท้จริง แต่ละประเภทพิจารณาได้ดังนี้

(๑) พยานหลักฐานโดยตรง (Direct Evidence) เป็นพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงหนึ่ง ๆ ได้โดยตรง เช่น ประจักษ์พยานที่เห็นเหตุการณ์ขณะที่เหตุฆาตกรรม การรับรู้นั้นสามารถกระทำผ่านทางทวารทั้งหลาย ไม่ว่าจะด้วยประสาทตา หู จมูก ปาก หรือการสัมผัส

(๒) พยานแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) พยานประเภทนี้ไม่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้โดยตรง แต่เป็นพยานที่รู้เห็นส่วนใดส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อนำไปพิจารณาประกอบกับพยานหลักฐานอื่น ๆ แล้ว ทำให้น่าเชื่อได้ว่ามีข้อเท็จจริงบางอย่างเกิดขึ้นอย่างแน่แท้ เช่น เห็นคนร้ายถืออาวุธมีดเข้าไปในบ้านก่อนเกิดเหตุ ต่อมาในภายหลังปรากฏว่ามีการทำร้ายร่างกายเกิดขึ้นในบ้านดังกล่าว เป็นต้น

(๓) พยานหลักฐานที่แท้จริง (Real Evidence) เป็นพยานวัตถุ หรือนิยมเรียกว่า วัตถุพยาน ซึ่งมีความชัดแจ้งในตัวเอง เป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์ สามารถพิสูจน์ได้ตามหลักเหตุและผล พยานหลักฐานประเภทนี้ความน่าเชื่อถือมาก สามารถนำมาใช้ยืนยันในทางคดีได้โดยตรงหรือนำมาเชื่อมโยงให้เกี่ยวพันกับคดีได้ เช่น รอยลายนิ้วมือในสถานที่เกิดเหตุ กระดุมเสื้อที่ตกอยู่ในที่เกิดเหตุซึ่งมีรูปแบบเดียวกับกระดุมเสื้อในเสื้อตัวที่ผู้ต้องหาสงสัยสวมใส่ในวันเกิดเหตุ เป็นต้น

ข้อสังเกต

การแบ่งประเภทของพยานแบ่งได้หลายลักษณะ ตามวัตถุประสงค์ของผู้แบ่งและกฎเกณฑ์ที่ใช้แบ่ง อาจมีการแบ่งเป็นประเภทดังต่อไปนี้

- พยานชั้นหนึ่งและพยานชั้นสอง

(๑) พยานชั้นหนึ่ง หมายถึงพยานหลักฐานชิ้นที่ดีที่สุดในบรรดาพยานหลักฐานทั้งหลายที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงหนึ่ง โดยหลักแล้วศาลจะรับฟังพยานหลักฐานที่ดีที่สุดหรือพยานหลักฐานชั้นหนึ่งเป็นหลักเสมอ

(๒) พยานชั้นสอง หมายถึงพยานหลักฐานในลำดับรองลงมา

ยกตัวอย่างพยานบุคคล ประจักษ์พยานจะมีน้ำหนักมากกว่าพยานบอกเล่าหรือพยานซัดทอด พยานบอกเล่าของผู้ที่ถูกทำร้ายและรู้สึกว่าตนใกล้ตายจะมีน้ำหนักมากกว่าพยานบอกเล่าทั่วไป

ในคดีความผิดต่อชีวิตร่างกาย เมื่อมีผู้ถูกทำร้ายในคดีฆ่าหรือพยายามฆ่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องรีบไปพบผู้ถูกทำร้ายโดยเร็วที่สุดเพื่อซักถามว่าผู้ใดทำร้ายและฟังประกอบพยานอื่นจะมีน้ำหนักมาก ส่วนพยานเอกสารต้นฉบับจะมีน้ำหนักมากกว่าสำเนาเอกสาร

- พยานคู่กับพยานเดี่ยว พยานคู่ คือพยานสองคนหรือมากกว่านั้น ให้การยืนยันข้อเท็จจริงเรื่องเดียวกันตรงกัน การรับฟังพยานคู่ที่ยืนยันข้อเท็จจริงที่สอดคล้องกันจะมีน้ำหนักมากกว่าพยานเดี่ยว แต่หากพยานคู่ที่ยืนยันข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันในสาระสำคัญก็จะทำให้พยานคู่นั้นเป็นพยานที่มีพิรุธ พยานเดี่ยวก็จะมีน้ำหนักมากกว่า

๒. พยานหลักฐานที่พิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์

เป็นไปตามหลักเกณฑ์กฎหมาย ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖ ได้แก่ พยานต่าง ๆ ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มิได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิอาญา หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบสวนพยาน พยานที่กล่าวถึงได้แก่

(๑) พยานบุคคล

(๒) พยานเอกสาร

(๓) พยานวัตถุ

พยานบุคคล หมายถึง บุคคลใดๆ ที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือทราบข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองโดยตรง ซึ่งพยานสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ ตาม ป.วิแพ่ง มาตรา ๙๕ แต่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖ ไม่ได้ห้ามรับฟังพยานบอกเล่าหรือพยานซัดทอดแต่อย่างใดและไม่ได้จำกัดไว้ว่าพยานจะต้องมีอายุมากน้อยเพียงใด ตัวอย่าง เช่น

- โจทก์ฟ้องว่า จำเลยข่มขืนกระทำชำเราเด็กหญิง อ. อายุ ๒ ปี ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลย โดยฟังคำเด็กหญิง อ. เป็นพยาน จำเลยฎีกาว่า เด็กหญิง อ. มีอายุเพียง ๒ ปีเศษ ศาลไม่ควรรับฟังพยานปากนี้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ตามกฎหมายลักษณะพยานในเวลานี้มิได้มีข้อห้ามเรื่องเด็กที่เป็นพยานว่าจะต้องมีอายุเท่านั้นเท่านี้จึงจะเป็นพยานได้ เมื่อเด็กคนใดเข้าใจคำถามและสามารถให้การตอบได้ตามคำถาม คำของเด็กคนนั้นย่อมรับฟังเป็นพยานได้ เรื่องนี้ไม่ปรากฏว่าเด็กหญิง อ. ไม่เข้าใจคำถาม หรือไม่สามารถให้การตอบคำถามเลย ศาลล่างจึงรับฟังคำของเด็กหญิง อ.ได้โดยไม่มีข้อสงสัย (ฎ.๕๐๔/๒๔๗๖)

- ผู้เสียหายอายุ ๑๕ ปี เป็นคนปัญญาอ่อนพูดเรื่องยาก ๆ ไม่ค่อยจะรู้เรื่องแต่เบิกความต่อศาลในคดีอาญาในความผิดทางเพศได้เรื่องได้ราว ดังนี้ รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ (ฎ.๑๑๙๙/๒๕๒๖)

- คนที่สูงอายุมากจนความจำเลอะเลือนหรือคนวิกลจริตซึ่งไม่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้เป็นพยานไม่ได้

- คนหูหนวกหรือเป็นใบ้ หรือทั้งหูหนวกและเป็นใบ้นั้น แม้ไม่สามารถได้ยินคำถาม แต่ก็มิได้ถือว่าเขาไม่สามารถเข้าใจคำถาม ทั้งนี้เพราะเขาสามารถสื่อความหมายทางอื่นเพื่อให้เข้าใจคำถามได้ ซึ่ง ป.วิแพ่ง มาตรา ๙๖ บัญญัติว่า พยานที่เป็นคนหูหนวกหรือเป็นใบ้ หรือทั้งหูหนวกและเป็นใบ้นั้น อาจถูกถามหรือให้คำตอบโดยวิธีเขียนหนังสือ หรือโดยวิธีอื่นใดที่สมควรได้ และคำเบิกความของบุคคลนั้น ๆ ให้ถือเป็นพยานบุคคลตามประมวลกฎหมายนี้ ดังนั้น การถามบุคคลที่หูหนวกจึงไม่จำเป็นต้องถามด้วยคำพูด แต่อาจใช้วิธีแสดงกิริยาท่าทางซึ่งถ้าผู้ถามไม่สามารถจะสื่อความหมายกับพยานที่หูหนวกนั้น ก็อาจจะต้องใช้ล่ามมาช่วยในการสื่อความหมาย

- ชาวต่างประเทศที่ฟังภาษาไทยไม่เข้าใจ ก็ไม่ถือว่าเป็นบุคคลที่ไม่เข้าใจคำถามอันจะต้องห้ามเป็นพยาน ป.วิแพ่ง มาตรา ๔๖ วรรคท้าย ซึ่งบัญญัติว่า ถ้าคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใดที่มาศาลไม่เข้าใจ

ภาษาไทยหรือเป็นใบ้หรือหูหนวกและอ่านเขียนหนังสือไม่ได้ ให้คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องจัดหาล่าม ดังนั้น บุคคลที่ไม่รู้ภาษาไทยก็เป็นพยานได้

พยานเอกสาร หมายถึง ข้อความใด ๆ ในเอกสารที่มีการอ้างอิงเป็นพยานโดยอาศัยการสื่อความหมายของข้อความนั้นพิสูจน์ความจริง แต่การอ้างเอกสารเป็นพยานมิใช่หมายความว่าจะเป็นพยานเอกสารเสมอไป การอ้างข้อความตอนหนึ่งในเอกสารเพื่อพิสูจน์ว่าข้อเท็จจริงเกิดขึ้นตามข้อความนั้น ดังนี้เป็นพยานเอกสาร แต่ถ้าอ้างลายมือชื่อในเอกสารเพื่อพิสูจน์ว่าเป็นลายมือที่จำเลยทำปลอมขึ้นในความผิดฐานปลอมเอกสารหรืออ้างหนังสือทั้งเล่มเพื่อแสดงว่าเป็นการทำซ้ำงานอันมีลิขสิทธิ์ของโจทก์ ดังนี้เป็นการอ้างในฐานะวัตถุพยาน เช่น

- โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากห้องเช่า โจทก์อ้างภาพถ่ายห้องที่เช่าเป็นพยาน แต่ไม่ได้ส่งสำเนาให้จำเลย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ภาพถ่ายห้องพิพาทที่โจทก์อ้างเป็นพยานเป็นภาพจำลองวัตถุ ไม่ใช่พยานเอกสารอันจะต้องส่งสำเนาให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งก่อนวันสืบพยาน (ฎ.๘๔๐/๒๔๙๙)

พยานวัตถุ หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่คู่ความอ้างอิงให้ตรวจดูเพื่อประโยชน์แก่คดีของตน เอกสารฉบับหนึ่งอาจเป็นพยานเอกสารหรือพยานวัตถุก็ได้สุดแต่วัตถุประสงค์ของการอ้าง ถ้าเป็นการอ้างเพื่อให้ดูข้อความในเอกสารก็เป็นพยานเอกสาร แต่ถ้าให้ดูรูปลักษณะของเอกสารก็เป็นพยานวัตถุ นอกจากนี้อสังหาริมทรัพย์หรือสถานที่ต่าง ๆ ก็เป็นพยานวัตถุได้

พยานวัตถุมีความสำคัญมากในคดีอาญา เพราะเป็นพยานที่ดีที่สุดในการพิสูจน์ว่าข้อเท็จจริงบางประเด็นได้เกิดขึ้น เช่น ยาเสพติด ไม้ของกลางในคดี ปลอกกระสุนปืน บาดแผลที่ถูกทำร้าย เป็นต้น การรับฟังพยานวัตถุนั้น คู่ความต้องนำพยานวัตถุมาส่งศาลหรือนำศาลเดินเผชิญสืบพยานวัตถุที่เป็นอสังหาริมทรัพย์เสมอไปหรือไม่ จะใช้ภาพถ่ายพยานวัตถุนำสืบในศาลแทนได้หรือไม่ ป.วิแพ่ง มาตรา ๑๒๘ และ ป.วิอาญา มาตรา ๒๔๑ เห็นว่ากฎหมายประสงค์ให้ศาลสัมผัสพยานวัตถุของจริงจึงให้คู่ความที่อ้างนำพยานวัตถุมาศาล หรือนำศาลไปหาพยานวัตถุ แต่อาจมีข้อยกเว้นได้ ดังนี้

- พยานวัตถุที่ต้องมีการพิสูจน์โดยพยานผู้เชี่ยวชาญ เช่น ยาเสพติด กระสุนปืน เป็นต้น ผู้อ้างอาจนำสืบความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญโดยไม่ต้องส่งพยานวัตถุต่อศาลก็ได้
- โจทก์ต้องการพิสูจน์ว่า ของกลางที่อยู่ในความครอบครองของจำเลยเป็นเมทแอมเฟตามีน จึงนำสืบบัญชีของกลางคดีอาญา ซึ่งระบุว่าเป็นเมทแอมเฟตามีนซึ่งตำรวจยึดได้ในกระเป๋ากางเกงด้านขวาของจำเลย และจำเลยลงชื่อรับว่าถูกต้องและเป็นจริงประกอบกับรายงานผลพิสูจน์ของกลางว่าเป็นเมทแอมเฟตามีนจริง ดังนี้ โจทก์ไม่จำต้องนำเมทแอมเฟตามีนของกลางมาศาล (ฎ.๗๗๕๗/๒๕๔๓)
- พยานวัตถุบางประเภทซึ่งไม่สะดวกหรือไม่เหมาะสมที่จะนำมาศาล เช่น อาวุธมีดของกลาง รถยนต์ที่ถูกชน เป็นต้น ศาลอาจใช้ดุลพินิจให้คู่ความนำสืบด้วยรูปภาพของพยานวัตถุได้

ข้อสังเกต

นอกจากนี้ ยังมีพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมิใช่เป็นผู้ประสบพบเห็นข้อเท็จจริงโดยตรง แต่เป็นพยานที่มีความรู้หรือเชี่ยวชาญในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยตรง และความเห็นของเขาเป็นประโยชน์ในคดี เช่น แพทย์นิติเวชเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจชันสูตรบาดแผล หรือนักวิทยาศาสตร์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ครูภาษาไทยเป็นผู้เชี่ยวชาญในคดีความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า เป็นต้น

๓. การสอบสวนกับการรับฟังพยานหลักฐาน

พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ทุกชนิดที่เป็นประโยชน์แก่คดี พยานหลักฐานที่นำเข้าสำนวนนั้นมีทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุและพยานเอกสาร จะต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นและได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย หากเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาโดยมิชอบจะมีเงื่อนไขกฎหมายในการรับฟังพยานหลักฐานนั้น สิ่งของที่เป็นหลักฐานในคดีจะต้องยึดเข้ามาเป็นของกลางในคดี เพื่อให้สามารถนำไปแสดงต่อศาลได้เมื่อจำเป็นในการสอบสวนพยานบุคคลและผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด หากละเลยแล้ว อาจส่งผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานได้

๑) การรับฟังพยานหลักฐานกับการสอบสวนพยานบุคคล

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ พนักงานสอบสวนต้องเริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้าตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๐ การสอบสวนผู้กล่าวหาหรือพยานจะต้องสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องให้พยานนั้น ๆ ให้ปากคำด้วยความสมัครใจ ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือนพูดให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจ เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ และหรือคำให้การต้องมิได้เกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖ หากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว จะทำให้คำให้การพยานปากนั้นเป็นพยานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นบทตัดพยานห้ามรับฟังพยานปากนั้น

กรณีผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กหรือเยาวชน การสอบสวนหรือการชี้ตัวบุคคล ต้องปฏิบัติตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ และมาตรา ๑๓๓ ตรี โดยต้องมีสหวิชาชีพ เช่น พนักงานอัยการ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลที่เด็กร้องขอ ร่วมฟังการสอบสวน หรือในการชี้ตัวผู้ต้องหา หากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว จะทำให้ไม่สามารถรับฟังคำให้การที่ให้ไว้ในชั้นสอบสวนนั้นได้

ข้อสังเกต

- กรณีจะอ้างเหตุจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งที่ไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลที่เด็กร้องขอได้ควรจะมีหลักฐานการติดต่อกับสหวิชาชีพหรือบุคคลที่เด็กร้องขอดังกล่าวด้วย โดยเห็นควรทำเป็นหนังสือหรือลายลักษณ์อักษร เพื่อป้องกันการโต้แย้งภายหลัง

๒) การรับฟังพยานหลักฐานกับการสอบสวนผู้ต้องหา

เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ จนกระทั่งมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นได้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนจึงจะใช้อำนาจตามกฎหมายในการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหานั้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ การแจ้งข้อหาและการสอบสวนผู้ต้องหาจะต้องชอบด้วยกฎหมาย เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๕ ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖ ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับหรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้น หากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวจะเป็นการทำให้พยานหลักฐานที่สอบปากคำนั้นเกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นบทตัดพยานห้ามรับฟังพยานปากนั้น

(๑) การแจ้งข้อหาและการสอบสวนผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑

ก. คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี จะต้องมีทนายความร่วมฟังการสอบสวนเสมอ หากไม่มีทนายเข้าร่วมฟังการสอบสวน กฎหมายห้ามมิให้รับฟังถ้อยคำใด ๆ ของผู้ต้องหานั้น (ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย)

ข. คดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้ หากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว กฎหมายห้ามมิให้รับฟังถ้อยคำใด ๆ ของผู้ต้องหานั้น (ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย)

ค. มีข้อยกเว้นว่า เมื่อได้จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาตาม ก. หรือ ข. แล้ว กรณีจำเป็นเร่งด่วน หากทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้ โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบ หรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้ โดยไม่ต้องรอทนายความ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

ข้อสังเกต

- กรณีจะอ้างเหตุจำเป็นเร่งด่วน ควรจะมีหลักฐานการติดต่อกับทนายความด้วย เช่น อาจมีหนังสือถึงทนายความในการนัดให้ทนายความมาพบกับผู้ต้องหาในการแจ้งข้อหาและการสอบสวนในวัน เวลา และสถานที่ที่ชัดเจน หากทนายความมาไม่ได้ก็ควรจะมีหลักฐานไว้ด้วย เพื่อป้องกันการโต้แย้งภายหลัง

(๒) การสอบปากคำผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๒

นอกจากสิทธิตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ แล้ว จะต้องนำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้บังคับกับการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี โดยอนุโลมด้วย ต้องมีพนักงานอัยการ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลที่เด็กร้องขอ ร่วมฟังการสอบสวน หากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว กฎหมายห้ามมิให้รับฟังถ้อยคำใด ๆ ของผู้ต้องหานั้น (ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย)

ข้อสังเกต

- กรณีไม่อาจรอสหวิชาชีพหรือบุคคลที่เด็กร้องขอ ร่วมฟังการสอบสวนสำหรับผู้เสียหายหรือพยาน หรือผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุยังไม่เกิน ๑๘ ปี จะใช้คำว่า “กรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง” ต่างจากกรณีการสอบสวนผู้ต้องหาทั่วไป ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ ซึ่งใช้คำว่า “กรณีจำเป็นเร่งด่วน” จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้ให้ความสำคัญกับการให้สหวิชาชีพหรือบุคคลที่เด็กร้องขอมาร่วมฟังการสอบสวนเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามเงื่อนไขกฎหมาย และควรมีหลักฐานในการติดต่อกับสหวิชาชีพหรือบุคคลที่เด็กร้องติดไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

(๓) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๓ หากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว กฎหมายห้ามมิให้รับฟังถ้อยคำใด ๆ ของผู้ต้องหานั้น (ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย)

(๔) การแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบก่อนถามคำให้การ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ หากฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว กฎหมายห้ามมิให้รับฟังคำให้การผู้ต้องหานั้น (ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย)

ก่อนถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องทราบก่อนว่า

ก. ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

ข. ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

๓) การรับฟังพยานหลักฐานเกี่ยวกับพยานวัตถุ

พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑/๑ ซึ่งเป็นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ในคดีความผิดทางอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๓ ปี รวบรวมพยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒ มีอำนาจในการตรวจยึดสิ่งของตาม ป.วิอาญา

มาตรา ๑๓๒(๔) ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ ไว้เป็นพยานหลักฐานทางคดี ในบางคดีที่ต้องตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อเก็บร่องรอยหลักฐาน มีการบันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ถ่ายภาพ เขียนแผนที่เกิดเหตุ ภาพวาด จำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือลายเท้า เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นพยานวัตถุเกี่ยวกับคดี จะต้องมีขั้นตอนการจัดเก็บและมิให้มีการปนเปื้อนหรือทำให้เกิดการเสื่อมสลายหรือทำลายพยานหลักฐานได้

หากพยานหลักฐานเหล่านั้น เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖ และพนักงานสอบสวนใช้อำนาจโดยชอบตามกฎหมายยึดมานำเข้าสำนวนการสอบสวนพยานหลักฐานดังกล่าวก็มีน้ำหนักให้รับฟังได้

๔) การรับฟังพยานหลักฐานเกี่ยวกับพยานเอกสาร

พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด รวมถึงพยานเอกสารดังกล่าวด้วย ตามที่กฎหมายให้อำนาจดังกล่าวแล้วข้างต้น การยึดสิ่งของ หมายความรวมถึงสังหาริมทรัพย์ใด ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ให้รวมทั้งจดหมาย โทรเลข และเอกสารอย่างอื่น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๘)

หากพยานหลักฐานเหล่านั้น เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖ และพนักงานสอบสวนใช้อำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายยึดมานำเข้าสำนวนการสอบสวน พยานหลักฐานดังกล่าวก็มีน้ำหนักให้รับฟังได้ ส่วนเอกสารใดจะมีน้ำหนักมากน้อยเพียงใดให้พิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๘

- ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้
- ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ สำเนาที่รับรองว่าถูกต้องหรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความก็อ้างเป็นพยานได้
- ถ้าอ้างหนังสือราชการเป็นพยาน แม้ต้นฉบับยังมีอยู่จะส่งสำเนาที่เจ้าหน้าที่รับรองว่าถูกต้องก็ได้ เว้นแต่ในหมายเรียกจะบ่งไว้เป็นอย่างอื่น

๔. พยานหลักฐานที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจใช้อำนาจตามกฎหมายตรวจยึดส่งมอบพนักงานสอบสวนประกอบคดี

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีหน้าที่สืบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดหลังเกิดเหตุตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๐) มีอำนาจจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) มีอำนาจที่จะตรวจยึดสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานจากการตรวจค้นตัวผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ หรือจากการตรวจค้นสถานที่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๙ หรือ มาตรา ๙๒

พยานหลักฐานที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตรวจยึดมา ดังต่อไปนี้ สามารถรับฟังได้

- สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด
- สิ่งของที่ได้มาโดยได้กระทำความผิด
- สิ่งของที่บุคคลใดได้ใช้ในการกระทำความผิด
- สิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

หากเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบและได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว พยานหลักฐานดังกล่าวสามารถรับฟังได้

๕. พยานหลักฐานที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลใด ที่ส่งมอบพนักงานสอบสวนประกอบคดี

พยานหลักฐานในคดี นอกจากพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะเป็นผู้ทำการตรวจยึดไว้แล้ว อาจมีกรณีที่ราษฎรเป็นผู้จับกุมผู้กระทำผิดในความผิดซึ่งหน้าตามบัญชีท้าย ป.วิอาญา พร้อมด้วยสิ่งของที่เป็นพยานหลักฐานมาส่งมอบกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือส่ง

มอบต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสอบสวนหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๓) และใช้อำนาจยึดไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕

เมื่อเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบและได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย พยานหลักฐานดังกล่าวก็สามารถรับฟังได้

๖. พยานหลักฐานที่รับฟังโดยมีเงื่อนไข

พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาโดยมิชอบ หลักห้ามมิให้ศาลรับฟังเป็นพยานหลักฐาน เว้นแต่เข้าข้อยกเว้น

๑) พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาโดยมิชอบ

พยานหลักฐานดังกล่าว กฎหมายให้ศาลใช้ดุลพินิจในการรับฟังภายใต้เงื่อนไขของกฎหมาย

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๑ วรรคหนึ่ง

พยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบหรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๑ วรรคสอง

การใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น

(๒) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี

(๓) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ

(๔) ผู้ที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้น ได้รับการลงโทษหรือไม่เพียงใด

ข้อสังเกต

- เมื่อพิจารณาตาม (๔) นั้น เห็นว่า การจะทำให้น้ำหนักพยานมีความน่าเชื่อถือ เจ้าพนักงานอาจต้องถูกดำเนินการทางอาญาหรือทางวินัย อันเป็นผลมาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้ ดังนั้น เมื่อพยานหลักฐานมีอยู่แล้วหรือเกิดขึ้นโดยชอบ การได้มาซึ่งพยานหลักฐานก็ต้องใช้อำนาจตามกฎหมายด้วย ยกตัวอย่างเช่น มีเหตุควรเชื่อว่ามีพยานหลักฐานอยู่ในที่รโหฐาน ไม่มีเหตุอ้างได้ตามกฎหมายที่จะเข้าไปตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้นได้ เจ้าพนักงานจะต้องมีหมายค้นเสียก่อน ในการเข้าตรวจค้นและตรวจยึดพยานหลักฐานนั้น การที่เจ้าพนักงานให้ความสำคัญกับตัวพยานหลักฐานโดยไม่คำนึงถึงวิธีการในการได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้น แม้ได้พยานหลักฐานมาจริง แต่พยานหลักฐานนั้นก็อาจไม่สามารถใช้พิสูจน์ความจริงได้

๒) การรับฟังพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดครั้งอื่น ๆ

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๒

โดยปกติห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดครั้งอื่น ๆ หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลย เพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในคดีที่ถูกฟ้อง เว้นแต่พยานหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) พยานหลักฐานที่เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดของคดีที่ฟ้อง เช่น ความผิดฐานดำรงชีพอยู่ด้วยรายได้จากหญิงโสเภณีตาม ป.อาญา มาตรา ๒๘๖ ประกอบด้วยความประพฤติของจำเลยที่เป็นชายแมงดาซ้ำกันต่อเนื่องเป็นระยะเวลาพอสมควร เช่นนี้ไม่ต้องห้าม เพราะเป็นองค์ประกอบความผิดโดยตรง

(๒) พยานหลักฐานที่แสดงถึงลักษณะ วิธี หรือรูปแบบเฉพาะในการกระทำผิดของจำเลย เช่น จำเลยมีรูปแบบการประกอบอาชญากรรมที่เป็นแบบเฉพาะตัว การนำสืบว่าจำเลยเคยประกอบอาชญากรรมครั้งก่อนโดยมีรูปแบบเฉพาะซึ่งตรงกับรูปแบบของอาชญากรในคดีนี้ ย่อมทำได้ไม่ต้องห้าม หรือกรณีจำเลยฆ่าผู้อื่นโดยฆาตกรในคดีนี้ได้ตัดนิ้วผู้ตายไป ดังนี้โจทก์นำสืบได้ว่า จำเลยเคยถูกลงโทษฐานฆ่าผู้อื่นซึ่งมีการตัดนิ้วเหยื่อ เพื่อบ่งชี้ว่าจำเลยน่าจะเป็นฆาตกรในคดีนี้ เป็นต้น

(๓) พยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวอ้างของจำเลยถึงการกระทำหรือความประพฤติในส่วนดีของจำเลย

แต่ไม่ห้ามการนำสืบพยานเพื่อให้ศาลใช้ประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษหรือเพิ่มโทษ เนื่องจากเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะพิสูจน์ว่าจำเลยเคยต้องโทษในคดีอาญา และอยู่ในหลักเกณฑ์การบวกโทษหรือการเพิ่มโทษ

จากบทบัญญัติ ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๒ มีข้อพิจารณา ดังนี้

- ความประพฤติดี เป็นเรื่องที่จำเลยนำสืบได้เสมอเพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจปล่อยจำเลยหรือเพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจรอการลงอาญา

- ความประพฤติชั่วหรือการที่จำเลยเคยประกอบอาชญากรรมในหนหลังนั้น โดยหลักแล้วโจทก์จะนำสืบไม่ได้ เพราะมิอาจวางใจลงไปได้เสมอไป ว่าผู้ที่เคยประพฤติชั่วในคราก่อนนั้น จะต้องมาประพฤติชั่วในคราวนี้ซ้ำอีก ทั้งยังถือเป็นเรื่องนอกประเด็นกับเรื่องราวในคดีนี้โดยประเด็นแห่งคดีคือข้อเท็จจริงที่เกิดในคดีนี้ มิใช่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในอดีตหนหลัง อย่างไรก็ดี อาจมีข้อยกเว้นบางประการที่โจทก์อาจสืบความประพฤติชั่วของจำเลยได้ ถ้าความประพฤติชั่วร้ายดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี เช่น ฟ้องฐานดำรงชีพอยู่ด้วยรายได้จากหญิงโสเภณี ความประพฤติของจำเลยที่เป็นนักเลงคุมซ่องย่อมเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคดีนี้ หรือกรณีที่จำเลยนำสืบถึงความประพฤติของตัวจำเลยเอง โดยยกยอความประพฤติอันดีงามของตนขึ้นเป็นประเด็นที่ฝ่ายโจทก์ย่อมสามารถสืบหักล้างได้ว่าความจริงแล้วจำเลยหาได้มีบริสุทธิ์ผุดผ่องดั่งที่จำเลยกล่าวอ้างไม่ หากแต่จำเลยประพฤติชั่วเป็นอาจิณ

- พยานหลักฐานเกี่ยวกับความผิดครั้งก่อน ๆ หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลยต้องห้ามรับฟังเฉพาะเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำผิดในคดีนี้เท่านั้น แต่ถ้านำสืบเพื่อประกอบการฟ้องเพิ่มโทษหรือฟ้องบวกโทษจำเลยย่อมไม่ต้องห้าม เช่น จำเลยถูกพิพากษาจำคุกมาก่อนตาม ป.อาญา มาตรา ๙๒ โจทก์ย่อมนำสืบประวัติอาชญากรรมของจำเลยได้

- การห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำผิดในครั้งอื่น ๆ พยานหลักฐานลักษณะนี้เกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดีน้อย และส่งผลทำให้เกิดอคติแก่ผู้ตัดสินได้มาก เช่น คดีไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นคนร้าย แต่โจทก์จะขอสืบว่าจำเลยเคยกระทำผิดในฐานความผิดเดียวกันนี้มาบ่อยครั้ง อาจโน้มน้าวจิตใจศาลให้รู้สึกว่าจำเลยเป็นคนชั่วและอาจเป็นคนร้ายในคดีนี้ ทั้งที่ไม่แน่เสมอไปว่าจำเลยเป็นคนร้ายในคดีนี้หรือไม่ กฎหมายจึงต้องวางหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานจำพวกนี้ไว้

ตัวอย่างคำพิพากษา

- โจทก์ฟ้องว่า จำเลยมีแป้งเชื้อข้าวหมากไว้จำหน่ายโดยมิได้รับอนุญาต จำเลยให้การว่าได้ซื้อแป้งของกลางมาเพื่อทำน้ำกระแช่สาโทแต่ถูกจับเสียก่อน จำเลยหาได้มีไว้เพื่อจำหน่ายไม่ โจทก์แถลงจะขอสืบพยานว่า ก่อนจับจำเลย ๑ วัน จำเลยได้ขายแป้งเชื้อข้าวหมากมาแล้ว แต่ไม่ใช่ของกลางรายนี้ พิพากษา

ยกฟ้องโดยไม่ให้โจทก์สืบพยานได้ เพราะเป็นการขอสืบนอกประเด็น และแม้จะสืบได้ความจริงตามนั้น ก็ลงโทษจำเลยไม่ได้ (ฎ.๗๐๐/๒๔๗๖)

- จะนำประวัติของจำเลยที่ ๒ ที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษมารับฟังเพื่อพิสูจน์ว่า จำเลยกระทำผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายในคดีนี้ไม่ได้ ต้องห้ามตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๒ (ฎ.๒๐๖๙/๒๕๕๔)

- คำเบิกความของผู้เสียหายในชั้นพิจารณาและคำให้การในชั้นสอบสวนว่าจำเลยเคยลักทรัพย์ของผู้เสียหายมาก่อนหน้านี้ ไม่อาจนำมารับฟังให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยว่าจำเลยเป็นคนร้ายที่ลักทรัพย์ของผู้เสียหายในครั้งนี้ เพราะเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลย ต้องห้ามมิให้รับฟังตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๒ (ฎ.๔๑๗/๒๕๖๑)

๓) การรับฟังพยานหลักฐานพยานบอกเล่า

พยานประเภทนี้จะมีน้ำหนักน้อย เพราะถูกถ่ายทอดมาจากผู้อื่นอีกทอดหนึ่ง ซึ่งหากข้อเท็จจริงไม่เป็นไปตามที่บอกเล่าพยานนั้นก็ไม่ต้องรับผิดฐานแจ้งความหรือเบิกความเท็จแต่อย่างใด แม้จะมีน้ำหนักน้อย แต่ก็มิใช่จะไร้ค่าไปเสียเลยทีเดียว โดยทั่วไปแล้วศาลจะไม่รับฟังพยานบอกเล่าโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย แต่จะรับฟังประกอบกับพยานหลักฐานอื่น ๆ

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖/๓

ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดนำมาเบิกความต่อศาล หรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งอ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาล หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ห้ามมิให้ศาลรับฟัง เว้นแต่

(๑) ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่านั้น น่าเชื่อว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือ

(๒) มีเหตุจำเป็น เนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเองโดยตรงมาเป็นพยานได้ และมีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้น

กรณีที่ศาลเห็นว่าไม่ควรรับไว้ซึ่งพยานบอกเล่าใด และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้านก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจดรายงานระบุนามหรือชนิดและลักษณะของพยานบอกเล่า เหตุผลที่ไม่ยอมรับ และข้อคัดค้านของคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่ายคัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจจดลงไว้ในรายงานหรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน

จากบทบัญญัติดังกล่าว พยานบอกเล่า มีข้อพิจารณา ดังนี้

- พยานบอกเล่า อาจเป็นได้ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ ซึ่งมิได้พิจารณาพยานบอกเล่าจากประเภทของพยาน แต่พิจารณาจากการถ่ายทอดข้อเท็จจริงซึ่งประจักษ์พยานอาจถ่ายทอดสู่บุคคล เอกสาร หรือวัตถุก็ได้

- พยานบอกเล่า หมายถึง ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าของประจักษ์พยาน ให้บุคคลอีกคนหนึ่งฟัง หรือเป็นการบอกเล่าของประจักษ์พยานที่บันทึกไว้ในเอกสาร หรือบันทึกไว้ในวัตถุอื่นใด เช่น เทปบันทึกเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น และมีการนำเอกสารหรือวัตถุนั้นมาอ้างเป็นพยานหลักฐาน

- พยานบอกเล่าที่จะรับฟังได้ จะต้องเข้าข้อยกเว้น ตาม (๑) และ (๒)

ข้อสังเกต

- บุคคลซึ่งเป็นผู้บอกเล่าข้อเท็จจริงให้แก่พยานบอกเล่าอีกทอดหนึ่งนั้น ไม่ต้องสาบานตน ไม่ต้องเบิกความในชั้นศาล และไม่สามารถถูกซักค้านได้ จึงไม่มีหลักประกันใด ๆ ว่าเขาจะพูดความจริงต่อพยานบอกเล่า

- การเล่าเรื่องต่อกันมาหลายทอด อาจทำให้ข้อความที่บอกเล่าเปลี่ยนแปลงคลาดเคลื่อนได้ ไม่ว่าจะด้วยจงใจหรือหาไม่ก็ตาม

- พยานบอกเล่าในคดีอาญารับฟังได้ แต่มีน้ำหนักน้อย ต้องรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นจึงจะมีน้ำหนักลงโทษจำเลยได้

ตัวอย่างคำพิพากษา

- คำให้การพยานชั้นสอบสวนเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่จะนำมาประกอบการวินิจฉัยในการรับฟังเกี่ยวกับข้อเท็จจริงแห่งพฤติการณ์และการกระทำทั้งหลายได้ ไม่มีกฎหมายใดห้ามไว้โดยเด็ดขาด (ฎ.๓๖๒๐/๒๕๒๔, ฎ.๓๘๒๕/๒๕๒๔)

- แม้คำให้การชั้นสอบสวนของผู้เสียหายจะเป็นพยานบอกเล่า แต่ก็ไม่มีกฎหมายห้ามรับฟังเสียเลย การที่จะรับฟังพยานบอกเล่าได้หรือไม่ ย่อมสุดแล้วแต่เหตุผลเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยรับฟังได้ในฐานะพยานประกอบหลักฐานอื่นของโจทก์ (ฎ.๔๙๗๙/๒๕๔๑)

- คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลย แม้จะเป็นพยานบอกเล่า แต่ถ้าพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการถูกต้องครบถ้วนตามขั้นตอนการสอบสวนผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑, ๑๓๔/๒, ๑๓๔/๓ และ ๑๓๔/๔ คำให้การนั้นน่าจะรับฟังได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคสอง

๗. การใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเพื่อลงโทษจำเลยในคดีอาญา

๑) การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๗

ตามหลักเกณฑ์กฎหมาย ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๗ ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย

หลักทั่วไปในการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญานั้น หากเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นและได้มาโดยชอบ เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของจำเลยแล้ว ศาลจะรับฟังทั้งสิ้น พนักงานสอบสวนสามารถสอบสวนและรวบรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนได้ หลักเบื้องต้นในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา ผู้วินิจฉัยในคดีอาญาจะต้องนำพยานที่รับฟังได้มาชั่งน้ำหนักพยานอีกขั้นตอนหนึ่ง เพื่อชี้ให้เห็นว่าพยานที่รับฟังได้เหล่านั้นเมื่อรวมกันแล้ว มีน้ำหนักเพียงพอที่จะให้เชื่อว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ในคดีอาญาศาลจะไม่นำพยานหลักฐานของจำเลยมาชั่งน้ำหนัก เนื่องจากภาระการพิสูจน์ความผิดของจำเลยตกอยู่ที่โจทก์ หาใช่จำเลยไม่ โดยโจทก์ต้องนำสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลยให้ได้ดังฟ้องโดยปราศจากข้อสงสัย จึงเป็นเรื่องที่ทางศาลจะทำการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของโจทก์ให้ปราศจากความสงสัยเท่านั้น ไม่ต้องนำพยานของจำเลยมาชั่งน้ำหนักก็ได้ หลักเกณฑ์การรับฟังพยานในคดีอาญาในทางกฎหมายไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์การรับฟังพยานในคดีอาญาไว้โดยเฉพาะ จึงต้องถือว่าการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาเป็นไปอย่างกว้างขวาง หากไม่มีกฎหมายใดห้ามศาลรับฟังพยานชนิดใดแล้วศาลย่อมมีอำนาจรับฟังพยานหลักฐานนั้นได้อย่างเต็มที่ พยานหลักฐานที่ศาลรับฟังนั้น ต้องเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด เพื่อที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ชัดแจ้งหรือมีน้ำหนักน่าเชื่อถือได้ยิ่งกว่า

พยานหลักฐานอื่น และยังมีพยานหลักฐานแวดล้อมกรณีหรือพยานเหตุผล ซึ่งไม่ได้พิสูจน์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นโดยตรง หากแต่เป็นพยานหลักฐานที่สามารถทำให้ศาลวินิจฉัยได้ว่าข้อเท็จจริงที่จะต้องนำสืบพิสูจน์กันนั้นมีอยู่จริง ซึ่งเป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่บ่งชี้ว่าข้อเท็จจริงในประเด็นโดยตรงนั้นเกิดขึ้นแล้ว

๒) การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานพยานบอกเล่าตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๗/๑

การรับฟังพยานบอกเล่าจะรับฟังโดยลำพังไม่ได้แต่ต้องรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่น

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๗/๑ ในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานซัดทอด พยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้าน หรือพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุน

พยานหลักฐานประกอบอื่นตามวรรคหนึ่ง หมายถึงพยานหลักฐานอื่นที่รับฟังได้ และมีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากพยานหลักฐานที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบนั้น ทั้งจะต้องมีคุณค่าเชิงพิสูจน์ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานอื่นที่ไปประกอบมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย

- คำพยานชั้นไต่สวนซึ่งไม่ได้ตัวมาเบิกความในศาลนั้น จะฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ เพราะจำเลยไม่มีโอกาสซักค้าน (ฎ.๖๘๘/๒๔๖๙)

- ผู้ตายเขียนจดหมายถึงบิดามารดาและสามี เล่าเหตุการณ์ที่ตนถูกกักขังและประสบเหตุให้ฟัง จดหมายนั้นเป็นพยานบอกเล่า ศาลจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ (ฎ.๔๘๔/๒๔๗๓)

๘. พยานหลักฐานที่ศาลไม่รับฟัง

เป็นไปตามหลักเกณฑ์กฎหมาย ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๖ ได้แก่ พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลที่เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น ศาลไม่สามารถรับฟังลงโทษจำเลยได้ พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ เช่น พนักงานสอบสวนบังคับให้ผู้ต้องหารับสารภาพ, ให้ลงลายมือชื่อในกระดาษเปล่า แล้วไปพิมพ์คำให้การผู้ต้องหาในภายหลัง เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีพยานหลักฐานที่กฎหมายได้บัญญัติห้ามมิให้รับฟังไว้เป็นการเฉพาะ เช่น คำรับสารภาพในชั้นจับกุมหรือในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับ ว่าตนกระทำผิด ไม่สามารถรับฟังได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ วรรคท้าย แม้จะแจ้งสิทธิตามกฎหมายแล้วก่อนให้การรับสารภาพก็ตามบทตัดพยานหลักฐานบทนี้ตัดเด็ดขาด แต่เป็นบทตัดพยานอย่างแคบ กล่าวคือ ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานเฉพาะถ้อยคำที่เป็นคำรับสารภาพว่าตนได้กระทำผิดเท่านั้น และจะนำมาตรา ๒๒๖/๑ มาใช้มิได้ เพราะเป็นเรื่องที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะยกเว้นหลักกฎหมายทั่วไปตาม มาตรา ๒๒๖/๑ หากถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้ไว้แก่เจ้าพนักงานในชั้นจับกุมเป็นถ้อยคำอื่น เช่น ให้การปฏิเสธว่าตนไม่ได้กระทำผิดหรือยอมรับว่าอยู่ในที่เกิดเหตุแต่ไม่ได้กระทำผิด หรือให้การว่าได้กระทำโดยขาดเจตนา หรือกระทำโดยไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบแห่งความผิด หรือให้การว่าหลังจากเกิดเหตุได้นำอาวุธไปซุกซ่อนไว้ในสถานที่แห่งใด เป็นต้น เหล่านี้ถือว่าเป็นถ้อยคำอื่น ซึ่งจะรับฟังได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามมาตรา ๘๓ วรรคสองและมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่งแล้ว

ถ้อยคำอื่น ๆ หากมิได้แจ้งสิทธิให้ถูกต้อง ห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับเท่านั้น แต่มิได้ห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของคนอื่น เช่น คำให้การซัดทอดถือเป็นถ้อยคำอื่นที่มิใช่พยานหลักฐานที่พิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับ เป็นต้น ส่วนจะรับฟังได้มากน้อยเพียงใดจะต้องไปพิจารณาที่ตัวบท มาตรา ๒๒๗/๑ ต่อไป

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

- การล่อซื้อไม่ใช่เพื่อจับกุมคนที่มีเจตนากระทำผิดอยู่ก่อนแล้ว แต่ไปล่อซื้อหรือชักจูงใจคนบริสุทธิ์ให้กระทำผิดอาญา โดยผู้นั้นไม่มีเจตนากระทำผิดมาก่อน ย่อมเป็นพยานหลักฐานที่เกิดโดยมิชอบ รับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ตามมาตรา ๒๒๖ (ฎ.๔๓๐/๒๕๔๓)

- พยานหลักฐานที่เกิดจากการหลอกลวง ต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนรู้อยู่แล้วว่าคดีนั้น ไม่มีพยานหลักฐานเอาผิดแก่ผู้ต้องหา แต่หลอกลวงว่ามีพยานหลักฐานเอาผิดได้ ผู้ต้องหาจึงยอมให้การรับสารภาพ ดังนี้คำรับเกิดจากการล่อลวง ต้องห้ามตามมาตรา ๒๒๖ (ฎ.๕๙๘/๒๔๘๔, ฎ.๕๔๒-๕๔๓/๒๔๖๐)

- พยานหลักฐานที่เกิดจากการบังคับขู่เข็ญว่าจะให้พยานออกจากราชการโดยได้รับบำนาญและจะไม่จับกุมดำเนินคดี รับฟังไม่ได้ตามมาตรา ๒๒๖ (ฎ.๑๗๕๘/๒๕๒๓)

- หากจำเลยไม่ให้การรับสารภาพ จะจับกุมภริยาและคนในบ้านให้หมด จำเลยจึงรับสารภาพ คำรับสารภาพรับฟังไม่ได้ ต้องห้ามตามมาตรา ๒๒๖ (ฎ.๔๗๓/๒๕๓๙)

- พนักงานสอบสวนแนะนำจำเลยว่า ถ้ารับเสียจะได้รับความกรุณาจากศาลเพราะเรื่องนี้มีหลักฐานเป็นการทำให้จำเลยหลงเชื่อมิใช่คำรับโดยสุจริต (ฎ.๒๑๘/๒๔๗๕)

- บอกแก่จำเลยว่า รับเสียดี ๆ จะกันไว้เป็นพยาน เป็นการให้สัญญา (ฎ.๑๐๓๙/๒๔๘๒)

- ก่อนจับกุม พนักงานสอบสวนได้เรียกจำเลยมาสอบสวนในฐานะพยานและทำบันทึกคำให้การไว้ ซึ่งตามบันทึกคำให้การดังกล่าวก็ระบุว่าเป็นคำให้การของจำเลยในฐานะเป็นพยาน มิใช่ในฐานะผู้ต้องหา ไม่มีข้อความที่แสดงว่าได้บอกให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานยันตนในการพิจารณาได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ (ปัจจุบันมาตรา ๑๓๔/๔) บัญญัติไว้เช่นนี้ จะถือว่าเป็นบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาไม่ได้ เมื่อโจทก์ไม่มีประจักษ์พยานหรือพยานแวดล้อมให้ฟังว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง ลำพังบันทึกคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยซึ่งให้การไว้ในฐานะพยาน มิใช่ในฐานะผู้ต้องหายังฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ (ฎ.๑๕๘๑/๒๕๓๑)

ข้อสังเกต

กรณีตามตัวอย่างคำพิพากษาดังต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นการต้องห้ามตามกฎหมาย

- หากเป็นพยานหลักฐานที่ได้จากการล่อซื้อ ล่อจับ และล่อให้กระทำผิด การใช้สายลับไปล่อซื้อสิ่งของที่ผิดกฎหมายจากผู้ที่มีไว้เพื่อจำหน่ายอยู่แล้ว ไม่เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบ แต่เป็นวิธีการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดที่ผู้นั้นมีเจตนากระทำผิดอยู่ก่อนแล้ว ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และไม่ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานเพราะมิได้ล่อหรือชักจูงใจให้จำเลยกระทำผิดอาญาที่จำเลยไม่ได้กระทำผิดมาก่อน (ฎ.๘๑๘๗/๒๕๔๓, ๕๙/๒๕๔๒) และเป็นการกระทำเท่าที่จำเป็นและสมควรในการแสวงหาพยานหลักฐานในการกระทำความผิดของจำเลย (ฎ.๔๔๑๗/๒๕๔๘)

- แต่ถ้าพนักงานสอบสวนเข้าใจคลาดเคลื่อนโดยไม่รู้ว่าเป็นความจริง ไม่เป็นการหลอกลวงหรือจูงใจให้จำเลยรับสารภาพ ตามมาตรา ๑๓๕ ไม่ต้องห้ามรับฟังตามมาตรา ๒๒๖ (ฎ.๙๒๔/๒๕๔๔)

- การที่จำเลยลงชื่อในแผนที่เกิดเหตุ เพราะพนักงานสอบสวนบอกว่าลงชื่อแล้วกลับบ้านได้ ไม่ได้หมายความว่า จำเลยถูกบังคับหรือหลอกหลวง แต่เป็นการสมัครใจเอง (ฎ.๑๖๔๔/๒๕๓๑) แต่ถ้าพนักงานสอบสวนพูดโดยแสดงอากัปกิริยาท่าทางประกอบ ทำให้ผู้ต้องหาเชื่อว่าพนักงานสอบสวนข่มขู่ให้ลงลายมือชื่อ หากไม่ยอมปฏิบัติตาม จะต้องถูกหน่วงเหนี่ยวต่อไป ไม่สามารถกลับบ้านได้ตามความประสงค์ของผู้ต้องหา จนกว่าผู้ต้องหาจะยอมลงลายมือชื่อในแผนที่เกิดเหตุ โดยผู้ต้องหาเห็นว่าแผนที่ดังกล่าวไม่ถูกต้องและได้ทักท้วงพนักงานสอบสวนแล้วว่าแผนที่ที่พนักงานสอบสวนจัดทำขึ้นมานั้นไม่ตรงกับความเป็นจริง

แต่พนักงานสอบสวนก็ยืนยันให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อ โดยกล่าวว่า “ลงชื่อแล้วกลับบ้านได้” น่าจะถือว่าเป็นการกระทำโดยขู่เข็ญหรือโดยมิชอบประการอื่น และทำให้ศาลอาจไม่รับฟังแผนที่เกิดเหตุดังกล่าวได้

๙. พยานหลักฐานที่ศาลรับฟังโดยมีเงื่อนไข

เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ เช่น พยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น และไม่มีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น, ข้อความที่ได้จากการดักฟังโทรศัพท์โดยเจ้าพนักงานไม่มีอำนาจตามกฎหมายในการดักฟังโทรศัพท์, การใช้กำลังบังคับตรวจเลือดโดยฝ่าฝืนต่อความสมัครใจของผู้รับการตรวจ และไม่มีเหตุตามกฎหมายให้เจ้าพนักงานทำเช่นนั้นได้ เป็นต้น พยานหลักฐานเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจค้นก็ดี ข้อความที่สื่อสารกันทางโทรศัพท์ก็ดี หรือโลหิตที่จัดเก็บได้ก็ดี ล้วนเป็นพยานหลักฐานซึ่งได้เกิดขึ้นและมีอยู่โดยชอบแล้ว มีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ เพียงแต่วิธีการในการได้มานั้นมิชอบด้วยกฎหมาย โดยทั่วไปแล้วศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านี้ เว้นแต่ จะมีเหตุจำเป็นตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ทำให้ศาลอนุโลมรับฟังพยานหลักฐานนั้น

- ศาลไทยแบ่งแยกการรับฟังพยานหลักฐานออกเป็น ๒ กรณี คือระหว่าง “เกิดขึ้น” กับ “ได้มา” โดยมิชอบ โดยห้ามมิให้รับฟังเฉพาะพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบเท่านั้น (ฎ.๖๓๙๑/๒๕๔๗, ฎ.๖๔๗๕/๒๕๔๗, ฎ.๕๑๔๔/๒๕๔๘)

จะเห็นได้ว่า การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนนั้น กฎหมายได้ให้อำนาจรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะทำได้ ให้อำนาจในการเข้าถึงพยานหลักฐาน ให้อำนาจในการยึดสิ่งของหรือของกลางในคดีอาญา เมื่อเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่แล้วโดยชอบ แม้ว่าจะได้พยานหลักฐานมาโดยมิชอบ กฎหมายก็ยังให้ศาลใช้ดุลพินิจในการรับฟังได้ภายใต้เงื่อนไขกฎหมาย พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องในคดีอาญาที่เป็นความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย เพศ เกี่ยวกับทรัพย์ และคดีอื่นๆ ซึ่งอาชญากรทิ้งร่องรอยหลักฐานไว้ในที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนจึงจำเป็นต้องดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อเก็บร่องรอยหลักฐานตรวจพิสูจน์ หาพยานหลักฐานเชื่อมโยงถึงตัวผู้กระทำผิดให้ได้มากที่สุด การรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะโดยทั่วไปแล้วพยานหลักฐานส่วนใหญ่จะอยู่ในที่เกิดเหตุ และถ้าหากพนักงานสอบสวนละเลยไม่ให้ความสำคัญกับสถานที่เกิดเหตุแล้ว เมื่อเวลาล่วงเลยไป พนักงานสอบสวนก็จะไม่สามารถหวนกลับไปจัดเก็บพยานหลักฐานเหล่านั้นได้อีก เพราะอาจจะได้สูญหาย ถูกทำลาย หรือได้เสื่อมค่าไปแล้ว ทั้งความน่าเชื่อถือในตัวพยานหลักฐานนั้นก็ลดน้อยลงไปด้วย

๑๐. การรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ

การเข้าพื้นที่เกิดเหตุเพื่อเก็บพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานซึ่งเป็นผู้ช่วยหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานให้กับพนักงานสอบสวน จะต้องมีเครื่องมือในการเก็บร่องรอยหลักฐานและต้องปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อมิให้พยานหลักฐานถูกทำลายหรือมีการปนเปื้อน พยานหลักฐานบางอย่างอาจเสื่อมสลายไปตามธรรมชาติ เช่น รอยนิ้วมือแฝงหรือรอยเท้าของผู้ต้องสงสัยในที่เกิดเหตุเมื่อถูกความร้อนจากแสงแดดหรือถูกชะล้างโดยน้ำฝน จึงต้องเร่งดำเนินการจัดเก็บโดยเร็ว เป็นต้น การที่จะทำให้พยานหลักฐานนั้นอยู่ในสภาพเดิมจะต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าพนักงานตำรวจที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุเป็นคนแรกและดูแลรักษาสถานที่เกิดเหตุ มีหน้าที่ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุเพื่อมิให้ผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปทำลายร่องรอยหลักฐานในที่เกิดเหตุก่อนที่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้าตรวจเก็บพยานหลักฐานดังกล่าวและพยานหลักฐานบางอย่างต้องนำไปตรวจวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในห้องปฏิบัติการต่อไป

ขั้นตอนพื้นฐานการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

การตรวจสถานที่เกิดเหตุ เป็นสถานที่ที่คนร้ายกระทำผิด ในการกระทำความผิด คนร้ายมักจะทิ้งร่องรอยต่าง ๆ ไว้ในที่เกิดเหตุเสมอ ที่เกิดเหตุจึงนับว่าเป็นคลังสมบัติแห่งหลักฐาน เมื่อได้รับแจ้งเหตุแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องมั่นใจว่าได้มีการสั่งการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ในพื้นที่รีบเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุ เพื่อปิดกั้นบริเวณสถานที่เกิดเหตุ โดยในการปิดกั้นนั้นจะต้องครอบคลุมบริเวณที่น่าเชื่อว่าจะมีพยานหลักฐานอยู่ ตลอดจนเส้นทางเข้าออกและเส้นทางหลบหนีของผู้กระทำความผิด และจะต้องมิให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปทำลายร่องรอยหลักฐานและสภาพที่เกิดเหตุ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุจะต้องบันทึกสภาพ รายละเอียดของสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนบุคคลและสิ่งของที่น่าสงสัยหรือผิดปกติไว้ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำผิด เมื่อพนักงานสอบสวนเดินทางไปถึงสถานที่เกิดเหตุ ในบางคดีอาจจะต้องประสานความร่วมมือกับฝ่ายพิสูจน์หลักฐานเพื่อให้ร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุ และจัดเก็บพยานหลักฐานให้เป็นไปตามขั้นตอนวิธีการที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้พยานหลักฐานนั้นเสียหาย สำหรับขั้นตอนการจัดเก็บพยานหลักฐาน มีหลักคิดดังต่อไปนี้

(๑) ต้องเก็บวัตถุพยานโดยผู้มีอำนาจ

(๒) ต้องเก็บและบรรจุหีบห่อโดยถูกวิธี

(๓) ขนส่งอย่างเหมาะสม

(๔) ช่วงการครอบครองวัตถุพยานไม่ขาดช่วงการครอบครอง

(๕) ตรวจพิสูจน์ตามมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ และเป็นไปตามหลักการทางวิทยาศาสตร์

ทั้งนี้ ประมวลระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๒ บทที่ ๒ ได้กำหนดลักษณะและวิธีการในการตรวจที่เกิดเหตุไว้ ซึ่งในข้อ ๑๐.๑ เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้น ซึ่งจำเป็นจะต้องทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้พนักงานสอบสวนทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุเองเว้นไว้แต่คดีสำคัญ ซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่ามีร่องรอยหลักฐานซึ่งต้องใช้เครื่องมือทางวิทยาการและจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานก็ให้พนักงานสอบสวนแจ้งกองพิสูจน์หลักฐาน เพื่อจัดเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานไปทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุ และถ่ายรูปร่วมกับพนักงานสอบสวนในคดีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) คดีความผิดต่อชีวิต

(๒) คดีฆ่าตัวตาย แต่มีพฤติการณ์อันน่าสงสัยว่าอาจถูกผู้อื่นฆ่าตาย

(๓) คดีความผิดฐานลักทรัพย์ และมีร่องรอยในสถานที่เกิดเหตุ

(๔) คดีความผิดฐานชิงทรัพย์และมีคนตาย

(๕) คดีความผิดฐานปล้นทรัพย์

(๖) คดีวางเพลิง หรือเพลิงไหม้โดยไม่ทราบสาเหตุ

(๗) คดีอุบัติเหตุรถชนแล้วคนขับขับรถหลบหนี หรือ รถชนมีคนตายที่เป็นปัญหา

(๘) คดีสำคัญอื่น ๆ ที่มีร่องรอยหรือหลักฐานในที่เกิดเหตุ

ขั้นตอนพื้นฐานการตรวจสถานที่เกิดเหตุเป็นกระบวนการทำงาน (ซึ่งเป็นที่ยอมรับตามหลักสากล) โดยมีการแบ่งขั้นตอนการตรวจสถานที่เกิดเหตุออกเป็น ๑๒ ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การเตรียมความพร้อม (Preparation)

เป็นขั้นตอนการประเมินสภาพ ลักษณะ ตำแหน่งที่ตั้ง ของวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุและวางแผนการแบ่งหน้าที่เพื่อเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุโดยต้องมีการกำหนดและชี้แจงหน้าที่การปฏิบัติของแต่ละคนให้ชัดเจนและเข้าใจตรงกันเสียก่อน นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนการสนับสนุนต่าง ๆ ในการเข้าไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ หากเกิดภาวะฉุกเฉินหรือต้องการความช่วยเหลือฝ่ายสนับสนุนจะต้องให้การสนับสนุนได้ทันท่วงที อุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยของผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุ

การติดต่อสื่อสาร แสงสว่าง สถานที่บัญชาการและจุดพักระหว่างปฏิบัติงาน อาหาร อุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตลอดจนเครื่องมือพิเศษอื่น ๆ

ในขั้นตอนการเตรียมความพร้อมยังหมายความรวมถึงการเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ ตั้งแต่ก่อนที่เหตุจะเกิด เป็นความพร้อมปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุจะต้องมีความรู้โดยผ่านการอบรม มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรมและจริยธรรมยึดประโยชน์ของสังคมและประชาชนเป็นหลัก สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ชำนาญการในการตรวจเก็บวัตถุพยาน ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุในบางครั้งอาจใช้เวลานาน จะต้องมีการวางแผนเกี่ยวกับการจัดเตรียมกำลังพล สามารถผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่ขาดช่วง

๒. วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ มีความพร้อมอยู่ตลอดเวลา มีการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง สามารถใช้ปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดเวลา เมื่อเกิดเหตุแล้วสามารถเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ได้ทันที โดยไม่มีอุปสรรคขัดข้อง วัตถุอุปกรณ์พื้นฐานในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ มีดังนี้

๒.๑ กระเป๋าบรรจุอุปกรณ์ตรวจเก็บวัตถุพยาน ประกอบด้วย

๒.๑.๑ ชุดตรวจหาร่องรอยนิ้วมือแฝง ประกอบด้วย แปรงปัดหาลายนิ้วมือแฝง ผงฝุ่นเคมีหาลายนิ้วมือแฝง เทปกาวลอกลายนิ้วมือ แผ่นกระดาษเก็บลายนิ้วมือ เป็นต้น

๒.๑.๒ ภาชนะเก็บวัตถุพยานที่ต้องนำกลับไปตรวจหารอยลายนิ้วมือแฝง ประกอบด้วย ถุงกระดาษหรือถุงพลาสติก ซิปขนาดต่าง ๆ ของกระดาษ พร้อมก้านไม้พันสำลีเก็บเขม่าปืนและน้ำยาเก็บข้อมูลอื่น เป็นต้น

๒.๑.๓ ชุดตรวจเก็บวัตถุพยานทางชีววิทยา เคมี และสารพันธุกรรมดีเอ็นเอ (DNA) ประกอบไปด้วย ถุงกระดาษหรือถุงพลาสติก ซิปขนาดต่าง ๆ ของกระดาษ สำหรับบรรจุก้านไม้พันสำลี สำหรับเช็ดคราบดีเอ็นเอและน้ำกลั่นเก็บดีเอ็นเอ และต้องมีบันทึกยินยอมกรณีจำเป็นต้องเก็บดีเอ็นเอ เป็นต้น

๒.๒ ชุดอุปกรณ์ถ่ายภาพ (Photography kit)

๒.๒.๑ กล้องถ่ายภาพ

๒.๒.๒ หน่วยบันทึกความจำของกล้องส่อง

๒.๒.๓ เลนส์ชนิดต่าง ๆ

๒.๒.๔ แบตเตอรี่ที่ใช้กับกล้องและไฟแฟลชอิเล็กทรอนิกส์

๒.๒.๕ ไฟอิเล็กทรอนิกส์

๒.๒.๖ ป้ายหมายเลข เพื่อวางแสดงตำแหน่งที่ถ่ายภาพหรือแสดงการเรียงลำดับของการถ่ายภาพ

๒.๒.๗ ปากกาเคมี ใช้ระบุ หรือถุงเก็บวัตถุพยาน

๒.๒.๘ ตลับเมตรใช้ในการวัดขนาดพื้นที่บริเวณที่เกิดเหตุและไม้บรรทัดที่มีสเกลใช้ถ่ายภาพ

๒.๓ อุปกรณ์อื่น

๒.๓.๑ อุปกรณ์หล่อรอยเท้า รอยยางรถยนต์

๒.๓.๒ ถุงเก็บวัตถุพยานขนาดต่าง ๆ

๒.๓.๓ เทปปิดผนึก หีบห่อวัตถุพยานหลังจากทำการบรรจุแล้ว

๒.๓.๔ ชุดหรืออุปกรณ์ป้องกันการปนเปื้อนและอันตรายของผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุ

๒.๓.๕ ไฟฉายขนาดต่าง ๆ พร้อมแบตเตอรี่ที่สามารถใช้ได้ในระยะเวลานาน

๒.๓.๖ ภาชนะที่สามารถใส่น้ำเพื่อใช้เก็บวัตถุพยานที่พบในน้ำ เช่น ปืนที่ถูกทิ้งในน้ำ ป้องกันสนิมหรือการกัดกร่อนเพิ่ม

ขั้นตอนที่ ๒ การดำเนินการเมื่อถึงสถานที่เกิดเหตุ (Approach of Scene)

เจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุ เมื่อเดินทางมาถึงสถานที่เกิดเหตุไม่ควรเร่งรีบในการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุในทันที ควรมีการวางแผนปฏิบัติงาน โดยวางกรอบแนวทางการตรวจที่เกิดเหตุ เมื่อมาถึงวางแผนการบันทึกอย่างชัดเจนและให้พิจารณาโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ตรวจเป็นสำคัญ

บุคคลที่เดินทางมาถึงสถานที่เกิดเหตุเป็นคนแรกมักจะไม่ใช่พนักงานสอบสวน หากแต่จะเป็นเจ้าหน้าที่สายตรวจ (responding police officer) หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน อาสาสมัคร หรือประชาชนทั่วไป เมื่อพนักงานสอบสวนมาถึงที่เกิดเหตุจึงควรสอบถามและจดชื่อบุคคลเหล่านี้ไว้เป็นลำดับแรก เพราะบุคคลเหล่านี้อาจรู้เห็นเหตุการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อคดี

พนักงานสอบสวนจะต้องวางแผนจัดการและประสานการทำงานในสถานที่เกิดเหตุ จัดทรัพยากรให้เหมาะสมกับคดีอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยปฏิบัติดังนี้

๑. ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุด้วยแถบกั้นสถานที่เกิดเหตุ (POLICELINE) หากมีปิดกั้นอยู่ก่อนแล้วให้พิจารณาความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปิดกั้นนั้น อาจพิจารณาขยายบริเวณการปิดกั้นที่เกิดเหตุให้เหมาะสมแก่พฤติการณ์กรณี โดยให้ครอบคลุมบริเวณที่น่าเชื่อว่าจะมีพยานหลักฐานอยู่ตลอดจนเส้นทางหลบหนีหรือเส้นทางการเข้าออกสถานที่เกิดเหตุของผู้กระทำผิด นอกจากนี้ อาจพิจารณาลดการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุก็ได้ หากพบว่าการปิดสถานที่เกิดเหตุนั้นกว้างขวางเกินไป และส่งผลทำให้เกิดการจัดการจราจรในบริเวณที่เกิดเหตุเกิดติดขัด เป็นต้น

๒. ตั้งประเด็นคำถามว่า มีอะไรเกิดขึ้นในที่เกิดเหตุ ความรุนแรงของเหตุการณ์ในสถานที่เกิดเหตุมีมากน้อยเพียงใด

๓. พิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษหรือความช่วยเหลือทางการแพทย์เพิ่มเติมหรือไม่

๔. พิจารณาว่ามีอันตรายแฝงในบริเวณสถานที่เกิดเหตุหรือไม่ หากมีอันตรายให้พิจารณาหาวิธีป้องกันทั้งตัวเองและสมาชิกผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุ อาจต้องพิจารณาขอความช่วยเหลือจากหน่วยอื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิด ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรก่อสร้าง เจ้าหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อมการควบคุมมลพิษ การไฟฟ้า เป็นต้น

๕. พิจารณาว่าสถานที่เกิดเหตุอยู่ในอาคารหรือภายนอกอาคาร ขั้นตอนการปฏิบัติงานอาจแตกต่างกันออกไป พิจารณาว่าสถานที่เกิดเหตุอยู่ในที่ทุรกันดารหรือไม่ ประเมินว่ามีทรัพยากรอะไรที่สามารถนำมาใช้ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

๖. พิจารณาว่าต้องมีการแจ้งให้ผู้ใดทราบเพิ่มเติมหรือไม่ เช่น ผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๗. พิจารณาว่าการตรวจสถานที่เกิดเหตุต้องมีการใช้อุปกรณ์พิเศษเพิ่มหรือไม่ เพื่อจะได้ประสานงานได้ทันท่วงที

๘. พิจารณาว่าสภาพอากาศเป็นอย่างไร เพื่อหาวิธีป้องกันหรือบรรเทาไม่ให้เกิดสภาพอากาศทำลายวัตถุพยานได้

๙. พิจารณาลักษณะการกระทำผิด ลักษณะคดี เพื่อร่วมกับเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานในการวางแผนตรวจสถานที่เกิดเหตุ

ขั้นตอนที่ ๓ การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ (Protection of scene or Secure the scene)

การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ เริ่มจากการประเมินข้อมูลจากบุคคลที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุก่อนหน้านั้น เพื่อให้รู้สภาพสถานที่เกิดเหตุนำมาประเมินขอบเขตสถานที่เกิดเหตุ โดยปกติแล้วคำจำกัดความของสถานที่เกิดเหตุ หมายถึง “สถานที่ที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้นและสามารถหาวัตถุพยานได้”

โดยหมายความรวมถึงเส้นทางเข้าออกและเส้นทางการหลบหนีของผู้กระทำผิด ทำให้ขอบเขตสถานที่เกิดเหตุอาจมีมากกว่าหนึ่งบริเวณ อาจมีเส้นทางของแต่ละบริเวณเชื่อมโยงกัน และในเส้นทางนั้นมีวัตถุพยานปรากฏอยู่ด้วย จึงนับว่าเป็นดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนโดยแท้ที่จะกั้นบริเวณที่เกิดเหตุให้กว้างหรือแคบตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงพยานหลักฐานเป็นหลัก และหากพนักงานสอบสวนตรวจพบวัตถุพยานนอกแนวบริเวณที่กั้นไว้เป็นสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนสามารถพิจารณาขยายขอบเขตสถานที่เกิดเหตุได้

วิธีการป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ

๑. ใช้อุปกรณ์ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ (POLICELINE) หรืออุปกรณ์อื่นในการปิดล้อมบริเวณที่เกิดเหตุ กำหนดวงล้อมสถานที่เกิดเหตุ และจัดการต่าง ๆ โดยรอบสถานที่เกิดเหตุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีใหญ่หรือคดีที่ประชาชนให้ความสนใจ จะต้องมีการจัดการเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ เช่น การจัดการจราจร การกั้นพื้นที่สำหรับผู้สื่อข่าว การตั้งศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้า กันพื้นที่สำหรับประชาชนที่มาดูที่เกิดเหตุ เป็นต้น

๑.๑ หากสถานที่เกิดเหตุอยู่ภายในอาคารบ้านเรือนหรือภายในห้อง อาจทำการรักษาสถานที่เกิดเหตุ โดยปิดล็อกประตูและหรือใช้แถบกั้นสถานที่เกิดเหตุนั้น และมอบหมายให้สายตรวจเฝ้าสถานที่เกิดเหตุไว้ตลอดเวลา ถ้าหากที่เกิดเหตุมีความสำคัญมาก

๑.๒ กรณีสถานที่เกิดเหตุอยู่ภายนอกอาคาร เช่น บนถนน ซอย ลานจอดรถยนต์ ทุ่งหญ้า สนามหญ้า เป็นต้น ให้ปิดกั้นพื้นที่บริเวณสถานที่เกิดเหตุโดยใช้แถบกั้นซึ่งมีคำว่า “ห้ามเข้าสถานที่เกิดเหตุ” หรือข้อความอื่นที่มีความหมายเดียวกันบนแถบกั้นเป็นระยะ โดยให้มีพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง เนื่องจากวัตถุพยานบางอย่างโดยลักษณะแห่งคดีแล้วอาจอยู่ห่างจากที่เกิดเหตุ เช่น รอยยางรถยนต์ของผู้กระทำผิด ซึ่งอาจใช้เชื่อมโยงเส้นทางเข้าออกของยานพาหนะของผู้กระทำผิด อาจอยู่ห่างจากสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น จึงควรมีเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลโดยรอบ ตลอดจนตรวจตรายานพาหนะที่จะเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุด้วย หากเป็นไปได้ควรกำหนดบริเวณที่จอดรถให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันการทำลายวัตถุพยานบริเวณทางที่เกิดเหตุ

๒. จัดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลบริเวณโดยรอบสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวมีหน้าที่จดบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลและยานพาหนะที่ผ่านเข้าออกบริเวณสถานที่เกิดเหตุ โดยจะต้องมีวันเวลากำกับด้วยเสมอ และถ้าหากเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าบุคคลหรือยานพาหนะมีลักษณะเป็นพิรุธให้บันทึกไว้ด้วย

๓. ป้องกันไม่ให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น ประชาชนหรือสื่อมวลชนเข้าไปในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ

๔. การมีผู้บังคับบัญชาหรือผู้เกี่ยวข้องเข้าไปภายในบริเวณสถานที่เกิดเหตุต้องมีการบันทึกชื่อบุคคลที่อาจเข้าออกจากสถานที่เกิดเหตุ และกำหนดเส้นทางเข้า-ออก และเส้นทางเคลื่อนที่ภายในบริเวณสถานที่เกิดเหตุให้ชัดเจน เพื่อป้องกันบริเวณสถานที่เกิดเหตุถูกทำลายโดยการปนเปื้อน เช่น การปนเปื้อนจากรองเท้าหรือรอยเท้าโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นต้น

๕. ผู้ที่จะเข้า-ออกบริเวณสถานที่เกิดเหตุต้องมีการสวมถุงคลุมเท้าและถุงมือ เพื่อป้องกันบริเวณสถานที่เกิดเหตุมิให้ถูกปนเปื้อน ถึงแม้ว่าจะมีการป้องกันการปนเปื้อนในเบื้องต้นแล้วก็ตาม จะต้องพยายามมิให้มีสิ่งแปลกปลอมอื่นเข้าไปปนเปื้อนเพิ่มอีก การจับต้องสิ่งของต่าง ๆ ในบริเวณที่เกิดเหตุก็ต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง โดยตระหนักอยู่เสมอว่าถุงคลุมเท้าและถุงมือที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่นั้น แม้จะป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนรอยลายนิ้วมือและรอยเท้าหรือรอยรองเท้าได้ แต่ก็อาจจะไปทำลายร่องรอยลายนิ้วมือและรอยเท้าหรือรอยรองเท้าของผู้กระทำผิด หากไปโดนหรือเช็ดเข้ากับบริเวณที่มีพยานหลักฐานอยู่โดยไม่ตั้งใจหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และเมื่อออกจากบริเวณสถานที่เกิดเหตุแล้ว หากเป็นไปได้ถ้าต้องการ

จะกลับเข้าไปอีก ควรมีการเปลี่ยนถุงมือและถุงคลุมเท้าทุกครั้งโดยใช้เส้นทางเดิมที่กำหนดไว้ในการเข้าบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เพื่อให้สถานที่เกิดเหตุถูกรบกวนน้อยที่สุด

๖. กรณีตรวจพบอาวุธในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เช่น อาวุธปืน อาวุธมีด เป็นต้น ไม่ควรจับต้องโดยตรง ควรใช้วัสดุที่เหมาะสม เช่น ในการเคลื่อนย้ายอาวุธปืน ควรใช้เชือกคล้องเข้าไปในโกร่งไกปืน เนื่องจากบริเวณดังกล่าวไม่มีลายนิ้วมือแฝงของคนร้ายปรากฏอยู่ เป็นต้น โดยมีหลักคิดว่า การจับหรือต้องของกลางจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อพยานหลักฐานที่ต้องการใช้ตรวจพิสูจน์

๗. กรณีพบอาวุธอยู่ในน้ำ การเก็บควรเก็บไว้ในสภาพที่มีน้ำ โดยใช้น้ำจากแหล่งเดียวกันที่พบอาวุธตกอยู่ เพื่อรักษาให้สภาพอาวุธอยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด และให้รีบนำกลับไปตรวจวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการโดยเร็วเพื่อป้องกันการเกิดสนิมทำลายวัตถุพยาน

๘. กรณีพบวัตถุพยานอยู่ภายนอกอาคารและสภาพอากาศขณะนั้น อาจจะส่งผลต่อวัตถุพยาน เช่น บริเวณสถานที่เกิดเหตุอาจมีฝนตก ให้รีบดำเนินการกับวัตถุพยานนั้นเป็นลำดับแรก โดยถ่ายภาพบันทึกตำแหน่งและทำการตรวจเก็บวัตถุพยานนั้นก่อน

๙. กรณีการแถลงข่าวให้พิจารณากำหนดสถานที่ เพื่อไม่ให้เป็นการขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน และอาจทำให้สถานที่เกิดเหตุได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ดี ผู้ใดจะเป็นผู้แถลงข่าว หรือสามารถให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชนได้มากน้อยเพียงใดนั้นจะต้องไปดูระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขั้นตอนที่ ๔ การตรวจสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น (Initiate Preliminary Survey)

ในขั้นตอนนี้เป็นการที่พนักงานสอบสวนเริ่มทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุ โดยกำหนดรูปแบบวิธีการการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้เหมาะสมกับสภาพสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงการบันทึกสภาพทั่ว ๆ ไป เริ่มจากการสำรวจสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น โดยมุ่งเน้นที่วัตถุพยานที่เสียหายได้ง่ายก่อน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- คดีเกี่ยวกับทรัพย์วัตถุพยานที่เสียหายง่าย เช่น บริเวณประตูหน้าต่างที่ถูกผู้กระทำผิดงัดและบริเวณที่มีการรื้อค้น อาจมีการพบรอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ รอยลายเท้าแฝงและสารพันธุกรรม (DNA) การตรวจอาจแจ้งให้เจ้าหน้าที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจเข้าร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุ

- คดีเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศ วัตถุพยานที่เสียหายง่าย เช่น บริเวณที่พบศพและรอบ ๆ ศพ อาจมีการพบคราบโลหิต เส้นผม เส้นขน เสื้อผ้าที่เปื้อนคราบโลหิตของผู้กระทำผิดซึ่งสามารถนำมาหาสารพันธุกรรม (DNA) หรือพบร่องลายนิ้วมือ ฝ่ามือ หรือรอยเท้าของผู้กระทำผิด ควรแจ้งเจ้าหน้าที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจและแพทย์นิติเวชเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ หากเป็นกรณีเสียชีวิตเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือเสียชีวิตในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพอย่างเคร่งครัด โดยต้องแจ้งพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพด้วย

- คดีเกี่ยวกับเพลิงไหม้ วัตถุพยานที่เสียหายง่าย เช่น สารเร่งปฏิกิริยาในการเผาไหม้ ถ้าพบในบริเวณสถานที่เกิดเหตุสงสัยว่าเป็นการวางเพลิง ควรตรวจค้นหารอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ รอยลายเท้าแฝงและสารพันธุกรรม (DNA) ของผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัยในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ และจะต้องแจ้งเจ้าหน้าที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจเข้าร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุ จัดเก็บพยานหลักฐาน ตรวจหาสาเหตุของการเกิดเพลิงไหม้ นอกจากนี้ ในคดีที่ที่เกิดเหตุเป็นอาคารสูงซึ่งเกิดการไหม้อย่างรุนแรงอาจทำให้โครงสร้างอาคารเกิดไม่แข็งแรงปลอดภัย ควรประสานงานให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายโยธา หรือวิศวกรของวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย มาตรวจโครงสร้างความปลอดภัยของอาคาร ก่อนเข้าตรวจในอาคารนั้น

- คดีเกี่ยวกับระเบิด วัตถุพยานที่เสียหายง่าย ได้แก่ สารระเบิดหรือเศษซากของส่วนประกอบระเบิด ซึ่งมีความจำเป็นในการตรวจหาสารระเบิด เพื่อให้ทราบว่าเป็นระเบิดชนิดใด และทำการตรวจค้นหารอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ รอยลายเท้าแฝงและสารพันธุกรรม (DNA) ของผู้กระทำผิด ในการประกอบวัตถุระเบิด

หรือเกี่ยวข้องกับการระเบิด เป็นต้น พนักงานสอบสวนต้องทราบถึงแนวทางและวิธีการที่จะต้องใช้ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อให้ทราบได้ว่าจะต้องใช้กำลังพลเพิ่มเติมในการตรวจสถานที่เกิดเหตุมากขึ้นเพียงใด จะต้องใช้วัสดุอุปกรณ์พิเศษอะไรบ้าง หรือจะต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานพิเศษใดบ้าง เช่น หน่วยงานเก็บกู้วัตถุระเบิดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น การให้เจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิดมาร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุนั้น เพื่อให้แน่ใจว่าสถานที่เกิดเหตุนั้นปลอดภัยแล้ว ไม่มีระเบิดลูกที่สอง หรือระเบิดที่หลงเหลืออยู่ในสถานที่เกิดเหตุ มีความปลอดภัย จะไม่เกิดระเบิดซ้ำอีก

- พนักงานสอบสวนจะต้องทำการบันทึกสภาพแวดล้อมของบริเวณสถานที่เกิดเหตุและวัตถุพยานในเบื้องต้นไว้ในขณะทำการสำรวจบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เพื่อสามารถนำไปอธิบายหรือชี้แจงให้ผู้ชำนาญพิเศษในแต่ละด้าน เช่น เจ้าหน้าที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ เจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิด แพทย์นิติเวช เจ้าหน้าที่โยธา พนักงานฝ่ายปกครอง และพนักงานอัยการ เป็นต้น ทราบถึงแนวทางและวิธีปฏิบัติในการเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุต่อไป

ขั้นตอนที่ ๕ การประเมินวัตถุพยานที่พบในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ (Evaluate Physical Evidence Possibility)

เป็นขั้นตอนที่พนักงานสอบสวนต้องประเมินว่าวัตถุพยานทุกประเภทที่อาจพบในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ

- **คดีเกี่ยวกับทรัพย์** เช่น รอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ รอยลายเท้าแฝง คราบโลหิต เพื่อตรวจหาสารพันธุกรรม (DNA) และเครื่องมือที่ใช้ในการงัดแงะ และบริเวณที่มีร่องรอยการรื้อค้น เป็นต้น
- **คดีเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ** เช่น รอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ รอยลายเท้าแฝง เส้นผม เส้นขน คราบโลหิต เพื่อตรวจหาสารพันธุกรรม (DNA) อาวุธที่ใช้ในการกระทำความผิด เป็นต้น โดยพิจารณาบริเวณที่มีการต่อสู้ อาจจะปรากฏรอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือแฝง รอยลายเท้าแฝง และเส้นผม เส้นขน คราบโลหิต เพื่อตรวจหาสารพันธุกรรม (DNA)
- **คดีเกี่ยวกับเพลิงไหม้** เช่น สารเร่งให้ติดไฟที่อยู่ในบริเวณจุดต้นเพลิง สาเหตุของการเกิดเพลิงไหม้ บริเวณจุดต้นเพลิง เป็นต้น โดยพิจารณาหาหลักฐานบริเวณจุดต้นเพลิงพบสารเร่งให้ติดไฟ เช่น รอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือแฝง รอยลายเท้าแฝง เส้นผม เส้นขน คราบโลหิต เพื่อตรวจหาสารพันธุกรรม (DNA) ของผู้กระทำผิดที่มาวางเพลิง
- **คดีระเบิด** เช่น สารระเบิดหรือเศษซากอุปกรณ์ประกอบวัตถุระเบิด เป็นต้น เพื่อจะได้ทำการค้นหาวัตถุพยานอย่างครอบคลุม และป้องกันการทำลายหรือเพิ่มวัตถุพยาน โดยการประเมินหลักฐานทางวัตถุพยาน การประเมินจะเริ่มขึ้นเมื่อไปถึงบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เพื่อประเมินถึงความปลอดภัยของผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุและวัตถุพยานในบริเวณสถานที่เกิดเหตุเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การประเมินวัตถุพยานจะเริ่มละเอียดขึ้นในการตรวจสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรสังเกตวัตถุพยานชนิดที่เสียหายง่ายไปยังวัตถุพยานที่เสียหายยาก ในกรณีวัตถุพยานที่เสียหายง่าย โดยให้พิจารณาหาสารระเบิดเพื่อให้ตรวจวิเคราะห์ได้ว่าเป็นสารระเบิดชนิดใด รอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือแฝง รอยลายเท้าแฝง เส้นผม เส้นขน คราบโลหิต เพื่อตรวจหาสารพันธุกรรม (DNA) ของผู้กระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับคดีระเบิด และเมื่อประเมินวัตถุพยานทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว ต้องมั่นใจว่า มีวัสดุสำหรับบรรจุหีบห่อที่เหมาะสมพร้อมที่จะใช้สำหรับเก็บวัตถุพยานทั้งหมดได้ เพื่อนำส่งตรวจพิสูจน์ต่อไปหรือแจ้งเจ้าหน้าที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิดเข้าร่วมตรวจและประเมินวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุพร้อมกับพนักงานสอบสวน

ขั้นตอนที่ ๖ การบรรยายสภาพของสถานที่เกิดเหตุ (Prepare Narrative Description)

การบรรยายสภาพของสถานที่เกิดเหตุ (Prepare Narrative Description) เป็นการบรรยายสภาพทั่วไปของสถานที่เกิดเหตุ ทั้งก่อนและหลังตรวจสถานที่เกิดเหตุ สภาพแวดล้อมของสถานที่เกิดเหตุ สภาพวัตถุพยานภายในสถานที่เกิดเหตุที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย เช่น ความสว่าง กลิ่น สีของเปลวไฟ เป็นต้น บันทึกข้อมูลเบื้องต้นที่รับแจ้งจากผู้เสียหาย พยานที่เห็นเหตุการณ์ การบรรยายลักษณะพิเศษของสถานที่เกิดเหตุ บันทึกสภาพวัตถุพยานที่ตรวจพบในบริเวณที่เกิดเหตุ บันทึกบัญชีของกลางที่จะส่งมอบให้กับพนักงานสอบสวน ซึ่งการบันทึกอาจทำได้หลายวิธี เช่น บันทึกเสียง การเขียน บันทึกภาพวิดีโอ เป็นต้น

๑. การบรรยายหรือพรรณนาถึงสภาพบริเวณสถานที่เกิดเหตุ ให้เห็นภาพรวมของลักษณะโดยทั่วไป และลักษณะโดยเฉพาะ ดังนี้

- การบรรยายลักษณะโดยทั่วไป หมายถึง การบรรยายว่าสภาพที่เกิดเหตุจากจุดอ้างอิงในการมอง โดยทั่วไปแล้วเป็นอย่างไร เช่น ใช้บริเวณด้านหน้าสถานที่เกิดเหตุเป็นจุดอ้างอิง แล้วอธิบายว่าจากจุดดังกล่าวมองเห็นสถานที่เกิดเหตุเป็นลักษณะใด เช่น หากเป็นอาคารควรบรรยายให้เห็นว่าเป็นตึกแถว เป็นบ้านเดี่ยว หรือเป็นโรงงาน มีสภาพอย่างไร มีขนาดเท่าใด ทางเข้าออกเป็นอย่างไร สภาพแสงสว่างเป็นอย่างไร อยู่ติดถนนหรือไม่ บริเวณข้างเคียงเป็นอะไร อยู่ติดกันในสภาพแออัดหรือโปร่ง มีเส้นทางใดบ้างที่สามารถเข้าออกสถานที่เกิดเหตุได้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ เช่น การวิเคราะห์เส้นทางเข้าออกของผู้กระทำผิดหรือพฤติการณ์การกระทำความผิดของคนร้าย

- การบรรยายสถานที่เกิดเหตุโดยเฉพาะ หมายถึง การบรรยายลักษณะภายในของสถานที่เกิดเหตุ เปรียบเสมือนผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุมองสถานที่เกิดเหตุทะลุเข้าไป ว่ามีสภาพอย่างไร หากที่เกิดเหตุอยู่ภายในบ้านหรืออาคาร บ้านหรืออาคารดังกล่าวมีการแบ่งกั้นห้องอย่างไร วัสดุตกแต่งภายในห้องมีอะไรบ้าง มีเครื่องเฟอร์นิเจอร์อะไรบ้าง โดยการบรรยายมีหลักการเดียวกันกับการบรรยายลักษณะโดยทั่วไปคือมีการกำหนดจุดอ้างอิงในการมอง โดยจุดอ้างอิงอาจเป็นจุดเดียวกับการบรรยายลักษณะโดยทั่วไปหรือกำหนดจุดอ้างอิงในการมองใหม่ก็ได้

๒. บันทึกข้อมูลเบื้องต้นที่ได้รับแจ้งจากผู้เสียหาย และพยานที่เห็นเหตุการณ์

๓. บันทึกลักษณะของวัตถุพยานที่ตรวจพบในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ อาทิเช่น

- กรณีวัตถุพยานเป็นอาวุธปืน ควรบันทึกชนิด ขนาด ยี่ห้อ หมายเลขประจำปืน หมายเลขทะเบียนปืน ฯลฯ

- กรณีวัตถุพยานเป็นอาวุธมีด ควรบันทึกขนาด ยี่ห้อ ความยาวและความกว้างของใบมีด ด้ามมีด ลักษณะพิเศษ เช่น รอยสึกหรอ เป็นต้น

- กรณีวัตถุพยานเป็นท่อนไม้ ควรบันทึกขนาดลักษณะพิเศษ เช่น ร่องรอยการใช้งาน เช่น รอยตะปู รอยฉีกขาดหรือรอยหักที่ท่อนไม้ รวมถึงวัตถุพยานทางชีววิทยา คราบโลหิตที่อาจติดอยู่ เป็นต้น

๔. จัดทำ และบันทึกบัญชีของกลาง เพื่อใช้ในการประกอบการส่งของกลางตรวจพิสูจน์

๕. วิธีการบรรยาย อาจจะใช้วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายวิธีประกอบกัน เช่น การบันทึกเสียง การจด บันทึก หรือการบันทึกภาพวิดีโอ

ขั้นตอนที่ ๗ การถ่ายภาพในสถานที่เกิดเหตุ (Depict Scene Photographically)

เป็นการอธิบายวิธีการถ่ายภาพบริเวณสถานที่เกิดเหตุ (Depict Scene Photographically) ประกอบรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ คือ การถ่ายภาพระยะไกล การถ่ายภาพระยะกลาง และการถ่ายภาพระยะใกล้ ให้ครอบคลุมสภาพหรือพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานที่เกิดเหตุ โดยเฉพาะวัตถุพยานที่พบในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อให้บุคคลที่ไม่ได้ไปร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุได้เห็นสภาพของสถานที่เกิดเหตุได้ชัดเจนขึ้น โดยการถ่ายภาพในสถานที่เกิดเหตุ

ของคดีแต่ละประเภท ได้แก่ คดีเกี่ยวกับทรัพย์ คดีเกี่ยวกับเพลิงไหม้ คดีเกี่ยวกับชีวิต คดีเกี่ยวกับเหตุระเบิด หรือคดีอื่น ๆ ก็จะต้องถ่ายภาพให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับสาระสำคัญของคดีครบถ้วน ก่อนการเคลื่อนย้ายหรือทำการเก็บรวบรวมวัตถุพยาน หลังจากนั้นให้ร่วมพิจารณากับเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ว่าหากจำเป็นต้องมีการตรวจสถานที่เกิดเหตุเพิ่มเติม ให้พนักงานสอบสวนรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ก่อน หากการตรวจสถานที่เกิดเหตุเสร็จสิ้นแล้วให้ทำการส่งมอบสถานที่เกิดเหตุคืนให้กับผู้เสียหายต่อไป

ขั้นตอนที่ ๘ การจัดทำแผนผัง/แผนที่ สเกตช์ภาพสถานที่เกิดเหตุ (Prepare diagram/sketch of scene)

การจัดทำแผนผัง/แผนที่ หรือภาพสเกตช์สถานที่เกิดเหตุ (Prepare diagram/sketch of scene) เป็นการสเกตช์ภาพสถานที่เกิดเหตุ โดยมีการกำหนด ทิศ มาตราส่วน และระยะต่าง ๆ เป็นการสเกตช์โครงร่างแบบคร่าว ๆ ในสถานที่เกิดเหตุแล้วนำข้อมูลมาทำแผนผังหรือแผนที่อย่างละเอียด โดยให้มีสัดส่วนที่ถูกต้อง เพื่อใช้ประกอบรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุ อาจจำเป็นต้องนำข้อมูลจากแผนผังหรือแผนที่มาใช้ในการจำลองสถานที่เกิดเหตุ และวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงพฤติการณ์ของผู้กระทำผิดในสถานที่เกิดเหตุขึ้นมาใหม่ โดยการจัดทำแผนผัง/แผนที่มีหลักการดังนี้

๑. แสดงให้เห็นถึงโครงร่างแบบคร่าวๆ ของบริเวณสถานที่เกิดเหตุ

๒. แสดงให้เห็นถึงตำแหน่งของวัตถุพยาน ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

๓. แสดงให้เห็นถึงจำนวนวัตถุพยาน และหมายเลขที่ใช้กำกับวัตถุพยานในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งต้องสอดคล้องกับหมายเลขที่ใช้กำกับในการถ่ายภาพและการบันทึก/บรรยายสภาพบริเวณสถานที่เกิดเหตุ

๔. แสดงให้เห็นถึงขอบเขตหรือขนาดของบริเวณสถานที่เกิดเหตุ และตำแหน่งที่ตรวจค้นพบวัตถุพยาน

ขั้นตอนที่ ๙ การตรวจสถานที่เกิดเหตุอย่างละเอียด (Conduct Detailed Search)

เป็นขั้นตอนที่พนักงานสอบสวนทำการค้นหาวัตถุพยานที่อาจพบในสถานที่เกิดเหตุ โดยการค้นหาจะใช้รูปแบบตามความเหมาะสม

๑. กำหนดพื้นที่หรือขอบเขตของสถานที่เกิดเหตุว่าจะให้ครอบคลุมเพียงใด ขึ้นอยู่กับสภาพของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

๒. กำหนดวิธีการค้นหาวัตถุพยาน

๒.๑ การค้นหาวัตถุพยานในที่โล่งแจ้งหรือภายนอกอาคาร

๒.๑.๑ วิธีค้นหาแบบแถวหน้ากระดาน (Strip Method)

- กำลังพลที่ใช้ เจ้าหน้าที่ ๓-๔ นาย หรือมากกว่า

- วิธีการ ให้ผู้ตรวจค้นเดินเรียงกันเป็นแถวหน้ากระดานจากจุดเริ่มต้นเดินขนานกับขอบพื้นที่ด้านใดด้านหนึ่ง เดินไปจนสุดบริเวณแล้วเลี้ยวกลับไป มีระยะเลี้ยวประมาณ ๑ เมตร โดยในการเดินให้แบ่งพื้นที่แต่ละคนรับผิดชอบหาวัตถุพยานในเขตของตน อาจแบ่งเป็นแถบ (Strip) ขนาดเท่า ๆ กัน หลายแถบก็ได้ จึงเรียกว่าแบบ Strip Method ในกรณีที่มีพุ่มไม้ หรือสิ่งกีดขวางข้างหน้าต้องทำการตรวจค้นข้างใต้สิ่งกีดขวางโดยละเอียด จะเดินหลบไม่ได้ เมื่อพบวัตถุพยาน ให้ทุกคนหยุดรอจนกว่าจะถ่ายภาพ และเก็บวัตถุพยานเรียบร้อยแล้วจึงเดินต่อไป

ขนาดของแถบ (Strip) จะใหญ่หรือเล็ก ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ หากเป็นพื้นที่โล่ง เช่น บนถนน ทางเท้า ขนาดของแถบอาจจะใหญ่ เนื่องจากผู้ตรวจค้นมองเห็นวัตถุพยานได้ง่าย หากเป็นพื้นที่ที่มีหญ้าขึ้นรก หรือเป็นทุ่งนา ขนาดของแถบ (Strip) จะแคบลงมา เนื่องจากมองเห็นวัตถุพยานได้ยาก

๒.๑.๒ วิธีค้นหาแบบแถวหน้ากระดานประยุกต์ Grid Method or Applied Strip Method เหมาะสำหรับพื้นที่ที่เป็นป่ารก หรือไม่เอื้ออำนวยต่อการตรวจสอบครั้งเดียว

- กำลังพลที่ใช้ เจ้าหน้าที่ ๓-๔ นาย หรือมากกว่า

- วิธีการ ให้ผู้ตรวจค้นเดินเรียงกันเป็นแถวหน้ากระดาน จากจุดเริ่มต้นเดินขนานกับขอบพื้นที่ด้านใดด้านหนึ่ง เดินไปจนสุดบริเวณแล้วเลี้ยวกลับไป มีระยะเลี้ยวประมาณ ๑ เมตร นำทางโดยในการเดินไปแบ่งพื้นที่แต่ละคนรับผิดชอบ หาวัตถุพยานในเขตของตน อาจแบ่งเป็นแถบ (Strip) ขนาดเท่า ๆ กัน ปลายแถบก็ได้ จึงเรียกว่าแบบ Strip Method ในกรณีมีพุ่มไม้หรือสิ่งกีดขวางข้างหน้าต้องทำการตรวจค้นข้างใต้สิ่งกีดขวางโดยละเอียด จะเดินหลบไม่ได้ เมื่อพบวัตถุพยานให้ทุกคนหยุดรอจนกว่าจะถ่ายภาพและเก็บวัตถุพยานเรียบร้อยแล้วจึงเดินต่อไป

เมื่อทำการตรวจค้นจนหมดพื้นที่ ตามแนวตั้งของแถวหน้ากระดาน แล้วให้หมุนกลับทำการตรวจค้นในลักษณะเดียวกันในแนวตั้งของพื้นที่อีกครั้ง ทำให้พื้นที่ทำการตรวจค้นเวลามีการตรวจค้นถึง ๒ ครั้ง (แนวตั้งและแนวนอน) ทำให้ผลในการค้นหามีความละเอียดมากขึ้น

๒.๑.๓ วิธีค้นหาแบบวงล้อ Wheel Method

- กำลังพลที่ใช้ เจ้าหน้าที่ ๓-๔ นาย หรือมากกว่า

- วิธีการ ให้แบ่งวงกลมออกเป็นเสี้ยวขนาดเท่า ๆ กัน โดยให้แต่ละคนรับผิดชอบภายในเสี้ยววงกลมนั้น ๆ โดยในการเดินตรวจค้นจะให้เริ่มตรวจค้นหาจากศูนย์กลางพร้อมกันแล้วเดินหน้าไปสู่เส้นรอบวง เมื่อพบวัตถุพยานให้ดำเนินการตามวิธีการเก็บรวบรวม โดยวิธีนี้อาจมีข้อเสีย เพราะวัตถุพยานอาจถูกทำลายขณะที่ผู้ตรวจค้นทุกคนเดินไป อยู่ที่จุดศูนย์กลางหรือหากการเดินตรวจค้นเมื่อเดินห่างจากจุดศูนย์กลางออกมา ทำให้พื้นที่เสี้ยวของวงกลมที่แบ่งไว้กว้างมากขึ้น ส่งผลให้การค้นหาวัตถุพยานอาจไม่สามารถกระทำได้โดยละเอียดหรืออาจถูกมองข้าม

๒.๑.๔ วิธีค้นหาแบบวงกลมหรือก้นหอย Spiral Method

- กำลังพลที่ใช้ เจ้าหน้าที่ ๓-๔ นาย หรือมากกว่า

- วิธีการผู้ตรวจค้นเดินเป็นวงกลมเริ่มจากจุดศูนย์กลาง โดยเดินไปในแนวเส้นรอบวง พื้นที่จนทั่วบริเวณ เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่นอกอาคารที่มีบริเวณแคบ ๆ และมีผู้ตรวจค้นจำกัด อาจใช้เพียงคนเดียวก็ได้

๒.๑.๕ วิธีค้นแบบโซน Zone Method

- กำลังพลที่ใช้ เจ้าหน้าที่ ๓-๔ นาย หรือมากกว่า

- วิธีการแบ่งพื้นที่ที่จะค้นหาวัตถุพยานออกเป็นส่วน แต่ละส่วนให้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนตรวจค้น หากพื้นที่มีบริเวณกว้างและมีกำลังพลในการตรวจมาก หากมีการแบ่งเป็นพื้นที่ย่อยอีกก็ได้ วิธีนี้เหมาะสำหรับใช้ในอาคารที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ และมีจำนวนวัตถุพยานแต่ละบริเวณไม่เท่ากัน

๒.๒ การค้นหาวัตถุพยานในห้องหรือภายในอาคาร ซึ่งมักมีฝาผนัง ๔ ด้านล้อมรอบ อาจใช้วิธีการตรวจค้นลักษณะเดียวกันกับภายนอกอาคารแต่ละแบบมาประยุกต์ใช้ขึ้นอยู่กับลักษณะของสถานที่เกิดเหตุ แต่เมื่อพบพยานวัตถุ ต้องจดบันทึก ถ่ายภาพ ทำตำหนิวัตถุพยาน ในบริเวณที่ไม่ส่งผลกระทบในการตรวจพิสูจน์ แล้วจึงทำการตรวจเก็บรวบรวม

๒.๓ การตรวจค้นวัตถุพยานในยานพาหนะ เช่น รถยนต์ รถไฟ เรือ เป็นต้น ควรกระทำใน ๓ บริเวณ คือ

๒.๓.๑ จุดที่พบยานพาหนะนั้น โดยวัตถุพยานที่เชื่อมโยง เช่น รอยเท้า รอยยางรถ อาวุธหรือวัตถุอื่น ๆ ที่ผู้กระทำผิดโยนทิ้งหรือทำตกไว้ เพื่อทราบเส้นทางเข้าออก จากบริเวณยานพาหนะและให้เชื่อมโยงการสืบสวนเส้นทางการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดได้

๒.๓.๒ การทำการตรวจค้นด้านนอกของตัวพาหนะ เพื่อตรวจหาวัตถุพยาน เช่น รอยลายนิ้วมือ ร่องรอยเฉี่ยวชน รอยครูด รอยแตกของกระจก สารพันธุกรรม

๒.๓.๓ การทำการตรวจค้นภายในยานพาหนะซึ่งอาจประยุกต์ใช้การตรวจค้นแบบโซน เช่น กรณีตรวจค้นยานพาหนะประเภทรถยนต์ หากมีการแบ่งยานพาหนะเป็นตอนหน้า ๒ โซน และตอนหลัง ๒ โซน ให้ผู้รับผิดชอบแต่ละโซน ทำการตรวจค้นให้ละเอียดแต่ละพื้นที่จรดเพดาน

ขั้นตอนที่ ๑๐ การบันทึกและตรวจเก็บวัตถุพยาน (Record and Collect Physical Evidence)

ความสำคัญของการเก็บวัตถุพยาน จนถึงขั้นตอนการรวบรวมและจัดส่งวัตถุพยาน จากสถานที่เกิดเหตุ จากร่างกายของผู้เสียหายหรือผู้ตาย อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชั้นการสืบสวนสอบสวนและในชั้นศาล

การเก็บวัตถุพยานต้องกระทำถูกต้องตามกฎหมาย จึงจะถือเป็นวัตถุพยานที่ยอมรับได้ โดยเริ่มตั้งแต่

๑. ผู้จัดเก็บวัตถุพยาน ต้องเป็นผู้ที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เช่น พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน

๒. ผู้ที่จะเก็บวัตถุพยาน ต้องเลือกวิธีที่เหมาะสมที่จะไม่ทำให้วัตถุพยานเสียคุณค่าไป

๓. การเก็บวัตถุพยานที่ผิดวิธีหรือไม่เหมาะสม ทำให้เกิดข้อโต้แย้งในชั้นศาลได้ โดยการเก็บวัตถุพยานที่จะใช้เป็นวัตถุพยานในชั้นศาลจะต้อง

๓.๑ ระบุรายละเอียดของพยานวัตถุอย่างชัดเจน

๓.๒ แสดงช่วงของการครอบครองพยานวัตถุโดยตลอด

๓.๓ เป็นพยานวัตถุที่มีความเป็นสาระสำคัญ

๓.๔ ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายทุกขั้นตอน

๔. เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน หรือพนักงานสอบสวน ที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ เป็นผู้มีหน้าที่ในการเก็บรวบรวม และแสดงตำแหน่งของวัตถุพยาน ที่ตรวจพบต้องหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับวัตถุพยานโดยตรง และควรใส่ถุงมือขณะทำการเก็บวัตถุพยาน

วิธีการเก็บวัตถุพยานในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ มีหลักปฏิบัติดังนี้

๑. จับจุดที่เล็กที่สุดที่บุคคลทั่วไปไม่จับ เช่น ถ้วยแก้วให้จับที่ ขอบปากด้านบน หรือมุมก้นแก้ว ขวดให้นิ้วสอดเข้าไปที่ปากขวด ในการจับวัตถุพยานต้องใช้ถุงมือจับ หรือห่อวัตถุพยาน กรณีวัตถุพยานเป็นชิ้นเล็ก ให้ใช้ปากคีบจับสิ่งของนั้นขึ้นมา แล้วเก็บใส่ในถุงพลาสติก หรือกล่องที่มีฝาปิด หากวัตถุพยานที่พบเป็นกระดาษ ให้จับที่ริมมุมใดมุมหนึ่ง หรือใช้ปากคีบในการจับ กรณีวัตถุพยานประเภทอาวุธปืน ให้ใช้ลวดหรือเชือกสอดเข้าที่โกร่งไกปืนแล้วยกขึ้น ห้ามใช้ไม้หรือของแข็งสอดเข้าที่ปากกระบอกปืนและงัดขึ้น

๒. ในการเก็บรวบรวมวัตถุพยาน ก่อนทำการเก็บวัตถุพยานควรปฏิบัติดังนี้

๒.๑ บันทึกตำแหน่งและสภาพของวัตถุพยาน ก่อนจะหยิบจับวัตถุพยานขึ้นมา ต้องบันทึกตำแหน่งและสภาพของวัตถุพยานอย่างละเอียด

๒.๒ ถ่ายภาพวัตถุพยาน ที่สามารถแสดงถึงตำแหน่งที่พบ ก่อนทำการเก็บ โดยในภาพถ่ายควรถ่ายภาพทั้งระยะไกล ระยะกลาง ระยะใกล้ โดย

๒.๒.๑ การถ่ายภาพในระยะไกล เพื่อยืนยันตำแหน่งที่พบ และแสดงความสัมพันธ์ของวัตถุพยานกับสภาพโดยรอบ

๒.๒.๒ การถ่ายภาพในระยะกลาง

๒.๒.๓ การถ่ายภาพในระยะใกล้ เพื่อให้เห็นพยานวัตถุจริง และทราบขนาดที่แน่นอนของวัตถุ ต้องมีมาตราวัดระยะกำกับ

๒.๓ การทำตำหนิสัญลักษณ์ อาจทำตำหนิสัญลักษณ์ที่วัตถุพยานดังกล่าว เป็นวัตถุพยานที่ได้จากการตรวจบริเวณที่เกิดเหตุ ในคดีใด ตรวจพบที่ไหน ตรวจพบเมื่อใด ใครเป็นผู้ตรวจพบ และใครเป็นผู้ตรวจเก็บวัตถุพยาน โดยหลักในการทำตำหนิสัญลักษณ์ในวัตถุพยานมีดังนี้

๒.๓.๑ ทำตำหนิสัญลักษณ์วัตถุพยาน ในตำแหน่งที่ไม่กระทบต่อการพิสูจน์

๒.๓.๒ หากทำตำหนิสัญลักษณ์ที่ตัววัตถุพยานไม่ได้ เช่น วัตถุพยานมีขนาดเล็ก หรือหากทำตำหนิแล้ว อาจกระทบกับการตรวจพิสูจน์ ให้ใช้วิธีผูกป้าย แสดงรายการไว้กับวัตถุพยานนั้น หรือใช้สลากปิดบนวัตถุพยาน หรือภาชนะที่ใช้บรรจุก็ได้ โดยมีรายละเอียดของสลากปิดบนพยานวัตถุ

(ก) ชื่อผู้เก็บ
(ข) เวลาที่เก็บ
(ค) ชนิดคดี
(ง) ลักษณะตำแหน่งที่พบ
(จ) รายละเอียดคดี
(ฉ) วันเวลาที่เกิดเหตุ
(ช) สถานที่เกิดเหตุ

๒.๔ การเก็บรวบรวม

- เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการเก็บวัตถุพยาน
- ถ้าบกพร่องอาจทำให้วัตถุพยานเกิดการสูญหายหรือแปรสภาพ
- เก็บวัตถุพยานที่สูญหายหรือเสียหายได้ง่ายก่อนบรรจุในภาชนะที่สะอาดและมีขนาดพอเหมาะกับวัตถุพยาน
- ถ้ามีวัตถุพยานหลายชิ้นต้องแยกบรรจุไม่นำมาเก็บในที่เดียวกัน
- ทำโดยผู้มีหน้าที่โดยตรงเท่านั้นและให้ผ่านมือคนน้อยที่สุด
- แสดงห่วงโซ่ของการครอบครองวัตถุพยานได้
- เก็บตัวอย่างวัตถุพยานให้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ ๑๑ การตรวจสอบขั้นสุดท้าย (Conduct Final Survey)

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุครั้งสุดท้ายเป็นการทบทวนเกี่ยวกับการวิเคราะห์รูปแบบทั้งหมดของการตรวจค้นหาเพื่อทำให้มั่นใจว่าวัตถุพยานได้ถูกเก็บและสถานที่เกิดเหตุได้ผ่านการดำเนินการตามขั้นตอนเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะส่งคืนและออกจากสถานที่เกิดเหตุอีกอย่างหนึ่งคือ เป็นระบบการทบทวนสถานที่เกิดเหตุให้แน่ใจว่าวัตถุพยาน อุปกรณ์ เครื่องมือหรือวัตถุที่ทำให้เกิดขึ้นจากการสำรวจด้วยความไม่ตั้งใจและวัตถุ หรือสภาวะต่าง ๆ ที่เป็นอันตรายได้ถูกรายงานและบันทึกไว้เรียบร้อยแล้ว โดยมีหลักการว่าพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีต้องเป็นผู้นำในการเข้าตรวจจนได้ข้อสรุปสุดท้ายของการตรวจสถานที่เกิดเหตุและทำให้แน่ใจว่าการตรวจสถานที่เกิดเหตุนั้นมีความสมบูรณ์แล้ว มีขั้นตอนดังนี้

๑. พื้นที่แต่ละส่วนของสถานที่เกิดเหตุที่ทำการตรวจเก็บวัตถุพยานต้องตรวจสอบอย่างละเอียดตามที่ปรากฏแก่สายตา อภิปรายการค้นหาร่วมกับเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย เช่น แพทย์ เจ้าหน้าที่สืบสวน หรือเจ้าหน้าที่ตรวจพิสูจน์หลักฐาน เพื่อความสมบูรณ์

๒. ชี้แจงรายการวัตถุพยานทั้งหมดที่ทำการตรวจเก็บในบริเวณสถานที่เกิดเหตุร่วมกับเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ตรวจสอบเอกสารที่จะใช้เป็นพยานอีกครั้งเพื่อตรวจสอบดูความผิดพลาดที่อาจเกิดจากความไม่ตั้งใจ รวมไปถึงการรับรองการตรวจสอบวัตถุพยานทั้งหมดก่อนออกจากสถานที่เกิดเหตุ

๓. แสดงให้เห็นบริเวณสถานที่เกิดเหตุในสภาวะสุดท้ายด้วยการถ่ายภาพ หลังจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

๔. เก็บรวบรวมเคลื่อนย้ายอุปกรณ์เครื่องมือและวัตถุต่าง ๆ ทั้งหมดที่ใช้ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

๕. จัดทำรายงานและบันทึกเกี่ยวกับวัตถุหรือสภาวะที่เป็นอันตราย

๖. ทำให้แน่ใจว่าไม่ได้มองข้ามสถานที่ที่อาจมีการปิดบัง ซ่อนเร้น หรือยากแก่การเข้าตรวจสอบพื้นที่ด้วยการค้นหาโดยละเอียด

๗. สถานที่เกิดเหตุต้องส่งมอบคืนตามข้อตกลงตามขอบเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน

ขั้นตอนที่ ๑๒ การออกและส่งคืนสถานที่เกิดเหตุ (Release Crime Scene)

การออกและส่งมอบคืนสถานที่เกิดเหตุเป็นความสำเร็จหลังจากการสรุปการตรวจสอบครั้งสุดท้าย ควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. จัดทำบันทึกส่งมอบคืนสถานที่เกิดเหตุ ข้อมูลอย่างน้อยที่สุดที่ควรมีในเอกสารส่งมอบคือ วันเวลาที่ส่งมอบคืนสถานที่เกิดเหตุ ส่งมอบให้ใคร ส่งมอบโดยใคร

๒. รับรองหรือยืนยันรายการวัตถุพยานที่ตรวจเก็บและยึดไว้ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายและทำสัญลักษณ์เพื่อการระบุชี้ชัด

๓. การพิจารณาที่จำเป็นของผู้เชี่ยวชาญ เช่น วิเคราะห์รูปแบบของโลหิตหรือการทดสอบทางการแพทย์ ควรได้รับการสังเกตก่อนสถานที่เกิดเหตุจะถูกส่งมอบคืน

๔. ทันทีที่สถานที่เกิดเหตุได้ส่งมอบคืน การเข้าตรวจสอบซ้ำอีกครั้งสามารถกระทำได้ตามต้องการด้วยเหตุผลอันสมควรและควรต้องเก็บสถานที่เกิดเหตุนั้นไว้ก่อนโดยบันทึกเป็นหมายเหตุไว้ในบันทึกส่งมอบ

๕. สถานที่เกิดเหตุควรจะถูกส่งมอบคืนเมื่อเจ้าหน้าที่ทั้งหมดพอใจว่าสถานที่เกิดเหตุนั้นได้ผ่านการค้นหาวัตถุพยานอย่างถูกต้องเหมาะสมและสมบูรณ์

๖. พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการส่งมอบคืนสถานที่เกิดเหตุ เป็นกฎที่ทุกคนต้องรู้และยึดถือปฏิบัติ

๑๑. ความต่อเนื่องของการครอบครองพยานวัตถุ/ห่วงโซ่พยานหลักฐาน (Chain of custody)

ความต่อเนื่องของการครอบครองรักษาวัตถุพยานหรือลูกโซ่การครอบครองวัตถุพยานคือการต่อเนื่องของวัตถุพยานที่มีการบันทึกเอกสารและบุคคลที่ได้ครอบครองวัตถุพยาน โดยปกติเป็นลำดับของลายมือชื่อที่แสดงการผ่านจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง

ความต่อเนื่องของการครอบครองรักษาวัตถุพยาน เป็นกระบวนการครอบครองวัตถุพยาน ประกอบด้วย

(๑) การจัดการ (Taking) เป็นการกระทำโดยผู้เก็บวัตถุพยาน จำแนกวัตถุพยานโดยการทำตำหนิ ระบุ วัน เดือน ปี ที่เก็บ และรายละเอียดต่าง ๆ

(๒) การเก็บ (Keeping) เป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าการเก็บและครอบครองวัตถุพยานได้กระทำอย่างเหมาะสม ถูกต้องตามหลักวิชาการ

(๓) การขนส่ง (Transporting) ต้องรัดกุม แสดงให้เห็นว่าไม่เกิดการสับสนกับวัตถุพยานอื่น มีการลงทะเบียน ถ้าเป็นการส่งทางไปรษณีย์

(๔) การส่งมอบ (Delivering) เป็นการพิสูจน์ว่าของกลางได้ส่งมอบให้กับผู้รับอย่างถูกต้องและเหมาะสม มีหลักฐานแสดง วัน เดือน ปี ที่รับของกลาง และมีรายชื่อผู้รับผิดชอบทุกครั้ง

ความสำคัญของความต่อเนื่องของการครอบครองรักษาวัตถุพยาน

ความต่อเนื่องของการครอบครองรักษาวัตถุพยาน มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวน เป็นการลำดับติดต่อกันของเหตุการณ์ที่ทำให้เกิด โดยวัตถุพยานที่พบในสถานที่เกิดเหตุเวลานั้น ไปจนถึงเวลาที่มีการพิจารณาคดีในศาล ทุก ๆ การเชื่อมโยงของลูกโซ่ได้มีการบันทึกเป็นเอกสารไว้ จากสิ่งที่พบในสถานที่เกิดเหตุ การรวบรวมวัตถุพยาน การเก็บรักษา การวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ การส่งไปเก็บรักษา

ต่อเนื่องกันไม่ขาดสาย จนถึงการนำไปแสดงในชั้นศาล โดยจะต้องระบุวันที่ เวลา การถือครองของแต่ละบุคคล และบุคคลที่ถือวัตถุพยานจะต้องเป็นเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง ถ้ามีการขาดของลูกโซ่การครอบครองวัตถุพยานก็ไม่สามารถให้คำอธิบายในขั้นตอนการเดินทางของวัตถุพยานจากสถานที่เกิดเหตุไปถึงห้องพิจารณาของศาลได้ วัตถุพยานนั้นก็ไม่มีประโยชน์ต่อคดี และอาจถูกส่งคืนโดยไม่ได้ตั้งใจ การครอบครองรักษาวัตถุพยานเกี่ยวข้องกับเอกสารที่มีลำดับวัน เดือน ปี และเป็นเส้นทางของเอกสารที่แสดงถึงการถือเอาการครอบครอง การควบคุม การถ่ายโอน การวิเคราะห์ การกำหนดว่าพยานหลักฐานเป็นโดยรูปร่างหรือทางอิเล็กทรอนิกส์ เพราะพยานหลักฐานสามารถใช้ในศาลลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาได้ ซึ่งจะต้องมีการดูแลรักษาอย่างระมัดระวัง เพื่อหลีกเลี่ยงข้อกล่าวอ้างในภายหลังว่ามีการให้สินบนหรือการประพฤติผิด ซึ่งสามารถทำให้ยอมความในคดีที่มีการฟ้องร้องให้ไปทางที่พ้นผิด หรือทำให้ยกฟ้องในคำตัดสินที่มีพิรุธของคณะตุลาการเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่มีการอุทธรณ์ ความคิดหลังจากการบันทึกลูกโซ่การครอบครองถูกสร้างขึ้นเพื่อให้พยานหลักฐานที่กล่าวถึงเป็นข้อเท็จจริงที่ค่อนข้างสัมพันธ์กับความผิดทางอาญา ตัวอย่างเช่น มีการสร้างพยานหลักฐานที่เป็นเท็จทำให้บุคคลบางคนเป็นผู้กระทำความผิดขึ้นได้ การสร้างความต่อเนื่องของการครอบครองรักษาวัตถุพยาน มีความสำคัญเป็นพิเศษเมื่อพยานหลักฐานเกิดขึ้นจากของที่แลกเปลี่ยนกันได้ในทางปฏิบัติส่วนมากที่พบเกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย ซึ่งถูกจับกุมโดยบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ในแต่ละคดีจำเลยปฏิเสธไม่ยอมรับการเป็นเจ้าของวัตถุสงสัยที่ได้เก็บในเวลานั้น เอกสารประกอบของลูกโซ่การครอบครองวัตถุพยานและคำให้การ ได้ถูกนำไปใช้ในการดำเนินการตามกฎหมาย เป็นพยานหลักฐานที่หนักแน่น เป็นข้อเท็จจริงที่ยืนยันได้ว่าจำเลยเป็นเจ้าของในการพิสูจน์บุคคลจะต้องใช้ชิ้นส่วนของวัตถุพยานที่มีการครอบครอง ในทางปฏิบัติ หมายถึงว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่สืบสวนจะต้องเก็บวัตถุพยาน บันทึกเอกสารการเก็บ และมีการเก็บวัตถุพยานไว้ในสถานที่ปลอดภัย การจัดการในภายหลังระหว่างการเก็บวัตถุพยานและการนำไปแสดงที่ศาล จะต้องเป็นเอกสารที่มีความสมบูรณ์ที่มีลำดับวันเดือนปี เป็นพยานหลักฐานที่เชื่อได้อย่างแน่นอน แม้จะมีการคัดค้านตามกฎหมายก็ตาม เอกสารนั้นควรจะรวมถึงสภาวะที่วัตถุพยานนั้นถูกเก็บอยู่ หลักฐานของผู้ครอบครองทั้งหมด ระยะเวลาในการครอบครอง สภาวะความปลอดภัยขณะมีการถือครองหรือการเก็บวัตถุพยานและวิธีการส่งผ่านวัตถุพยานในแต่ละเวลาที่เกิดขึ้น จะต้องปรากฏลายมือชื่อของบุคคลที่ครอบครองในแต่ละขั้นตอน

นอกจากห่วงโซ่พยานวัตถุที่กล่าวถึงแล้ว ในการรวบรวมพยานหลักฐานจะต้องมีความเชื่อมโยงของพยานหลักฐานทุกชิ้นที่เกี่ยวกับคดีประกอบกันร้อยเรียงกันไม่ขาดสาย ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุและพยานเอกสาร พนักงานสอบสวนต้องสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้สิ้นกระแสความ พยานหลักฐานทุกชนิดมีความสอดคล้องและมีพยานแวดล้อมกรณีที่เป็นเหตุเป็นผลกัน เมื่อดำเนินการได้ดังนี้ จึงทำให้ห่วงโซ่พยานหลักฐานมีความสมบูรณ์ ไม่ขาดตอนทำให้ศาลรับฟังชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานอย่างสิ้นข้อสงสัย บางกรณีที่ยังมีประเด็นข้อสงสัย เนื่องจากในคดีอาญาแล้วไม่มีใครอยากเข้ามาเป็นพยานหากตนเองหรือญาติพี่น้องไม่ได้เป็นผู้มีส่วนได้เสียด้วย พนักงานสอบสวนก็อาจใช้วิธีการกันผู้ต้องหาบางคนที่ไม่สำคัญไว้เป็นพยาน เพื่อให้ห่วงโซ่พยานหลักฐานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๑๒. การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการดำเนินการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน มีแต่แนวทางปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ การสอบสวน บทที่ ๗ การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี และหนังสือ ตร.ที่ มท ๐๖๐๖.๖/๖๑๔ ลง ๑๙ ม.ค. ๔๑ เรื่อง การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน และหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๐๑(ป)/๑๒๔ ลง ๒๘ ม.ค. ๔๒ เรื่อง แนวทาง

ปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ประกอบระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๖๓ ส่วนที่ ๑๐ การสั่งไม่ฟ้อง ข้อ ๘๑ วางแนวทางในการสั่งคดีไว้ ซึ่ง ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานจึงนำมาใช้ได้เท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับตัวการสำคัญ

ในคดีอาญา โจทก์มีหน้าที่ในการนำพยานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๗๕, ๑๗๖ จนกระทั่งให้ศาลเชื่อเป็นที่แน่ใจปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด ศาลจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๒๗ ดังนั้น เมื่อโจทก์มีหน้าที่นำพยานเข้าสืบ ถึงแม้จำเลยจะอ้างพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อหักล้าง หรือแก้ข้อกล่าวหาศาลก็จะไปรับฟังพยานของจำเลยที่นำเข้าสืบนั้นมาเพิ่มเติมพยานโจทก์ที่บกพร่องเพื่อลงโทษจำเลยไม่ได้ ซึ่งในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของโจทก์นั้น ศาลจะพิจารณาในการชั่งน้ำหนักพยานดังนี้ คือ

พยานหลักฐานของโจทก์มีน้ำหนักไม่น่าเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิด ศาลจะพิพากษายกฟ้อง โดยไม่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานของจำเลย

พยานหลักฐานของโจทก์มีน้ำหนักเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิด ศาลจึงจะดูพยานหลักฐานของจำเลยว่าสามารถหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ได้หรือไม่ ถ้าหักล้างได้ก็พิพากษายกฟ้อง ถ้าหักล้างไม่ได้ไม่น่าเชื่อถือก็พิพากษาลงโทษจำเลยในการรับฟังพยานหลักฐานของศาล จึงมีหลักที่ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ เป็นการให้ความคุ้มครองจำเลยแม้จำเลยจะยินยอมเป็นพยานก็ไม่สามารถนำจำเลยเข้าสืบเป็นพยานของฝ่ายโจทก์ได้ ซึ่งถ้าหากอนุญาตให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานได้ จำเลยก็ต้องต่อสู้เพื่อให้พ้นผิด อาจจะมีความผิดฐานเบิกความเท็จตาม ป.อาญา มาตรา ๑๗๗ ได้ ย่อมจะทำให้มีการดำเนินคดีอาญากับจำเลยไม่มีที่สิ้นสุด การที่กฎหมายห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญานี้ ต้องตีความโดยเคร่งครัด ย่อมต้องห้ามเฉพาะจำเลยเท่านั้น หากไม่ได้เป็นจำเลย เช่น เพียงแต่เป็นผู้ต้องหาที่ได้กันไว้เป็นพยาน ย่อมอ้างเป็นพยานได้ หรือหากเป็นจำเลยในคดีอื่นโจทก์ย่อมอ้างเป็นพยานได้

๑) แนวทางตามหลักเกณฑ์กฎหมายที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ดังนี้

(๑) ตามบทบัญญัตินี้ ห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน แต่พยานที่เคยเป็นจำเลยร่วมซึ่งได้แยกฟ้องเป็นคดีใหม่ย่อมไม่ต้องห้ามตาม มาตรา ๒๓๒

ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานเท่านั้น ฉะนั้น ถ้าพยานเคยถูกฟ้องเป็นจำเลยร่วมกับจำเลยในคดีนี้มาก่อน แต่ศาลก็ได้สั่งให้แยกฟ้องจำเลยคดีนี้เป็นคดีใหม่ต่างหากจากคดีที่พยานเป็นจำเลยร่วมกับจำเลย โจทก์อ้างพยานเป็นพยานโจทก์ได้ (ฎ.๑๕๑๓/๒๕๒๗)

(๒) จำเลยที่โจทก์ถอนฟ้องไปแล้ว โจทก์ก็อ้างเป็นพยานได้

- โจทก์อ้างจำเลยที่โจทก์ได้ถอนฟ้องไปแล้ว มาเป็นพยานของโจทก์ในคดีได้ โดยไม่ต้องห้ามตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ (ฎ.๒๒๗/๒๕๑๓)

- กฎหมายห้ามมิให้โจทก์อ้างตัวจำเลยเป็นพยานโจทก์เท่านั้น มิได้ห้ามโจทก์อ้างผู้ที่กระทำผิดเช่นเดียวกับจำเลยมาเป็นพยาน (ฎ.๕๓๔/๒๕๑๒)

- โจทก์อ้าง ด. จำเลยในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๒๖๙๙/๒๕๒๙ ของศาลชั้นต้นมาเป็นพยานในคดีนี้ โดยพนักงานสอบสวนได้สอบสวน ด. เป็นพยาน แม้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน แต่ ด. มิได้เป็นจำเลยร่วมกับจำเลยนี้ กรณีจึงมิใช่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน และแม้พนักงานสอบสวนจะมิได้สอบสวน ด. ไว้ในฐานะพยานก็ตาม แต่พนักงานได้สอบพยานหลักฐานต่าง ๆ ในคดีนี้มาแล้ว จึงถือว่ามีการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วและพยานโจทก์ที่เบิกความในศาล

ก็ไม่จำเป็นต้องเป็นพยานในชั้นสอบสวน ศาลย่อมรับฟังคำเบิกความของ ด. ลงโทษจำเลยได้ (ฎ.๔๐๑๒/๒๕๓๔)

- คำเบิกความของ ก. เป็นการซัดทอดจำเลยเพื่อให้ตนเองพ้นผิด เมื่อ ก. เบิกความตนเองในฐานะที่เป็นจำเลยในอีกคดีหนึ่ง ซึ่งศาลชั้นต้นพิจารณารวมกับคดีนี้เท่านั้น หาใช่เป็นการเบิกความในฐานะเป็นพยานโจทก์ไม่ จึงเอาคำเบิกความของ ก. มาฟังลงโทษจำเลยหาได้ไม่ (ฎ.๑๕๓/๒๕๒๘)

(๓) การที่ศาลเอาคำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยมาประกอบการวินิจฉัยถือไม่ได้ว่าเป็นการอ้างจำเลยเป็นพยาน

- คำให้การของจำเลยในชั้นสอบสวนที่พนักงานสอบสวนทำไว้โดยชอบย่อมใช้เป็นหลักฐานยันจำเลยในการพิจารณาได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ การที่ศาลนำเอาคำให้การชั้นสอบสวนที่โจทก์อ้างส่งมาประกอบการวินิจฉัยพยานจำเลย เพื่อแสดงให้เห็นว่าคำเบิกความของจำเลยในชั้นพิจารณาแตกต่างกับคำให้การในชั้นสอบสวนเท่านั้น หาได้อาศัยแต่เพียงคำให้การในชั้นสอบสวนมาลงโทษจำเลยแต่อย่างใด กรณีถือไม่ได้ว่าเป็นการอ้างจำเลยเป็นพยานของโจทก์ จึงไม่ต้องห้ามตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ (ฎ.๓๕/๒๕๓๒)

- ศาลรับฟังพยานแวดล้อมกรณีและคำรับของจำเลยกับผู้ร่วมกระทำผิดประกอบพยานอื่นได้ เพราะคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยันจำเลยได้ในชั้นพิจารณาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ทั้งโจทก์ก็ไม่ได้อ้างจำเลยเป็นพยานเพื่อค้นเอาความจริงจากจำเลยมาลงโทษจำเลย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ แต่ประการใด (ฎ.๖๒๓/๒๕๓๕)

- ที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานมีอาวุธปืนไม่มีหมายเลขทะเบียนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต แม้จะได้ความจากคำเบิกความของจำเลยตอบคำถามค้านของโจทก์ว่า จำเลยไม่เคยได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนให้มีอาวุธปืนไว้ในครอบครองก็ตาม ก็เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากการที่จำเลยตอบคำถามค้านของโจทก์ ถือไม่ได้ว่าโจทก์นำสืบถึงข้อเท็จจริงนั้น เพราะในการพิจารณาคดีอาญาโจทก์มีหน้าที่นำสืบให้ฟังได้ว่าจำเลยกระทำผิด ทั้งโจทก์ก็ไม่ได้อาวุธปืนมาเป็นของกลางยืนยันและไม่มีพยานหลักฐานอื่นที่พิสูจน์ให้เห็นว่าอาวุธปืนดังกล่าวไม่มีหมายเลขทะเบียนตามที่โจทก์ฟ้อง จึงลงโทษจำเลยฐานมีอาวุธปืนไม่มีหมายเลขทะเบียนไว้ในครอบครอง โดยไม่ได้รับอนุญาตไม่ได้ (ฎ.๘๕๓/๒๕๓๒ ป.)

(๔) ศาลอาจนำคำเบิกความของพยานจำเลยมาประกอบดุลพินิจในการวินิจฉัยคดีได้ หาใช่เป็นกรณีที่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานไม่

- เบิกความเป็นพยานจำเลย หาใช่เป็นกรณีที่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน อันเป็นการฝ่าฝืน ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ ไม่ คำเบิกความของ ส. นำมารับฟังเพื่อประกอบดุลพินิจฯ ได้ (ฎ ๒๖๗๐/๒๕๓๕)

(๕) จำเลยตอบคำถามค้านทำให้พยานฝ่ายโจทก์มีน้ำหนักเพิ่มขึ้น คำตอบคำถามค้านของจำเลยรับฟังไม่ได้

- ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ ที่ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานยังขยายความไปถึงจำเลยตอบคำถามค้านโจทก์ทำให้ฟ้องเดิมของโจทก์ที่ไม่ครบองค์ประกอบความผิด พอตอบคำถามค้านของโจทก์แล้วฟ้องโจทก์จึงครบองค์ประกอบความผิด ห้ามมิให้รับฟังตอบคำถามค้านที่จำเลยตอบแล้วเป็นประโยชน์ต่อโจทก์ในคดีด้วย (ฎ.๘๕๓/๒๕๓๒, ฎ.๘๕๘/๒๕๓๒, ฎ.๓๖๗๔/๒๕๓๒, ฎ.๒๑๓๒/๒๕๓๔)

- โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเล่นการพนันโดยมิได้รับอนุญาต ในการสืบพยาน โจทก์นำสืบเพียงคำให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนของจำเลยเป็นพยานโดยไม่มีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบ ซึ่งในทางปฏิบัติถือว่าไม่เพียงพอที่จะให้ศาลเชื่อเป็นยุติได้ แต่ในชั้นพยานจำเลย จำเลยเบิกความตอบคำถามค้านว่าจำเลยได้เสียเงินไปในการเล่นการพนันจริง ซึ่งถ้านำไปประกอบกับคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนของจำเลยแล้ว จะทำให้มีน้ำหนักมั่นคงเพื่อลงโทษจำเลยได้ แต่ศาลไม่รับฟังคำเบิกความของจำเลยไปเพิ่มเติม

พยานหลักฐานของโจทก์ ศาลพิพากษายกฟ้อง (ฎ.๕๔๐/๒๕๔๐) หมายเหตุ แม้โจทก์จะอ้างเป็นพยานได้ไม่ขัดกับมาตรา ๒๓๒ ก็ตาม คำพยานดังกล่าวมีน้ำหนักน้อย ต้องรับฟังด้วยความระมัดระวังเพราะอาจเป็นคำซัดทอดของผู้ร่วมด้วยกัน

- ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ บัญญัติห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานนั้น หมายถึงจำเลยในคดีเดียวกัน แต่ น. มิได้เป็นจำเลยร่วมกับจำเลยในคดีนี้ กรณีไม่ต้องห้าม ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๒ (ฎ.๑๑๖๔/๒๕๔๗)

๒) คดีที่จะกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

(๑) แนวทางปฏิบัติตามระเบียบคำสั่งของ ตร.

แนวทางปฏิบัติ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ การสอบสวน บทที่ ๗ การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี และหนังสือ ตร.ที่ มท ๐๖๐๖.๖/๖๑๔ ลง ๑๙ ม.ค. ๔๑ เรื่อง การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน และหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๐๑(ป)/๑๒๔ ลง ๒๘ ม.ค. ๔๒ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน คดีที่จะกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน เป็นคดีที่มีลักษณะ ดังนี้

- คดีที่เกิดในที่ลี้ลับ หรือมีเหตุร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว
- พนักงานสืบสวนสอบสวนได้พยายามทุกทางแล้วก็ไม่ทำให้ได้หลักฐานในคดี
- ผู้สอบสวนพิจารณาผู้ต้องหาคนใดที่ไม่ใช่ตัวการสำคัญ แต่เป็นผู้รู้เห็นในคดีนั้นพอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความชั้นศาลได้ ให้กันไว้เป็นพยาน
- ต้องมีพยานอื่น ๆ หรืออาจอาศัยถ้อยคำพยานนี้สืบสาวให้ได้หลักฐานอื่น ๆ มาเป็นพยานหลักฐานในคดีอีกด้วย

(๒) ผู้มีอำนาจอนุญาตให้กันผู้ต้องหาเป็นพยาน

- หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ
- คดีที่มีลักษณะเป็นเหตุฉกรรจ์หรือเหตุที่ต้องรายงานด่วน ให้เสนอผู้บังคับการขึ้นไปเป็นผู้สั่ง
- ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร เดิมเสนอถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้สั่ง แต่ปัจจุบันได้มีคำสั่ง ตร.ที่ ๕๕๘/๖๓ ลง ๓๐ ต.ค. ๖๓ กำหนดให้ ผบช. เป็นผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร การกันผู้ต้องหาเป็นพยานดังกล่าวจึงเห็นควรเสนอให้ ผบช. ซึ่งเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนของหน่วยงานที่มีอำนาจการสอบสวนนั้น ๆ เป็นผู้สั่ง

(๓) วิธีปฏิบัติในการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

- ให้พนักงานสอบสวนสอบสวนผู้ต้องหานั้นในฐานะผู้ต้องหาไว้ในสำนวนการสอบสวน
- เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจให้กันผู้ต้องหาเป็นพยานแล้วให้มีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหากระทำผิดด้วยกัน
- ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ให้ขอปล่อยตัวผู้ต้องหานั้นไปจากการควบคุม
- เสนอสำนวนการสอบสวนนั้นไปยังพนักงานอัยการพิจารณา
- พนักงานอัยการอาจมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยานนั้นก็ได้ ถ้าพนักงานอัยการสั่งฟ้อง พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหานั้นส่งมอบให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อไป
- ถ้าหากพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง พนักงานอัยการจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น แจ้งต่อพนักงานสอบสวนให้สอบสวนเพิ่มเติมในฐานะพยาน
- เมื่อได้รับคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาแล้ว ให้พนักงานสอบสวนสอบสวนผู้ต้องหานั้นไว้ในฐานะพยาน โดยให้ปฏิญาณหรือสาบานตนก่อนให้ถ้อยคำด้วย

(๔) การกันข้าราชการตำรวจผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน

กรณีที่ข้าราชการตำรวจถูกกล่าวหาว่าร่วมกระทำผิดกับผู้อื่น ห้ามมิให้กันข้าราชการตำรวจที่ร่วมกระทำผิดด้วยกันเป็นพยาน (ระเบียบไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ ๑ บทที่ ๑๔)

๑๓. การสืบพยานก่อนฟ้อง

คดีอาญาบางเรื่องเป็นคดีอุกฉกรรจ์ บางเรื่องเป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล โดยผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์ไม่กล้ามาให้การเป็นพยานและหากเนิ่นช้าพยานปากนั้นอาจไม่ปลอดภัย หรือคดีบางเรื่องที่พยานไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือพยานมีความจำเป็นจะต้องเดินทางไปต่างประเทศ หากรอให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานไปตามขั้นตอน เมื่อคดีไปถึงชั้นพิจารณาของศาลพยานอาจไม่สามารถไปเบิกความได้ ทำให้ขาดพยานหลักฐานที่จะลงโทษจำเลยได้ กฎหมายจึงได้วางหลักเกณฑ์ให้มีการสืบพยานก่อนฟ้องได้ หรือการสืบพยานล่วงหน้า ซึ่งปรากฏหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ หรืออาจพบในกฎหมายพิเศษบางฉบับที่ระบุไว้เป็นการเฉพาะนอกเหนือจาก ป.วิอาญา ดังกล่าว

๑) การสืบพยานก่อนฟ้อง ตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ

โดยหลักการแล้ว การพิจารณาและสืบพยานในศาล จะต้องดำเนินการโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๗๒ แต่เนื่องจากมีข้อขัดข้องที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เนื่องจากมีเหตุปัจจัยที่ไม่สามารถนำพยานมาสืบในชั้นศาลในภายหน้าได้ กฎหมายจึงได้วางหลักเกณฑ์ยกเว้นไว้ให้มีการสืบพยานก่อนฟ้องได้เท่าที่จำเป็น ตามบทบัญญัติ ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ และคำเบิกความของพยานที่ให้ไว้ต่อศาลในการสืบพยานล่วงหน้านี้ สามารถใช้รับฟังเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยได้

ตามหลักเกณฑ์กฎหมาย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ ก่อนฟ้องคดีต่อศาล พนักงานอัยการโดยตนเองหรือโดยได้รับคำร้องขอจากผู้เสียหายหรือจากพนักงานสอบสวน จะยื่นคำร้องโดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้นไว้ทันทีก็ได้ เมื่อมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันควรเชื่อว่า พยานบุคคลใด

(๑) จะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร

(๒) ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

(๓) เป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี

(๔) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานนั้น ไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อม

(๕) มีเหตุจำเป็นอื่น อันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า

กระบวนวิธีการสืบพยานไว้ก่อน ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด ถ้าผู้นั้นถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ให้นำตัวผู้นั้นมาศาล หากถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจศาลให้ศาลเบิกตัวผู้นั้นมาพิจารณาต่อไป เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้วให้ศาลสืบพยานนั้นทันที ในการพิจารณาผู้ต้องหาซักค้าน หรือตั้งทนายความซักค้านพยานนั้นด้วยก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาซึ่งหากฟ้องคดีจะเป็นคดีที่ศาลจะต้องตั้งทนายความให้หรือจำเลยมีสิทธิขอให้ศาลตั้งทนายความให้ตามมาตรา ๑๗๓ ก่อนเริ่มสืบพยานให้ศาลถามว่าผู้ต้องหามีทนายความหรือไม่ ในกรณีที่ศาลต้องตั้งทนายความให้ถ้าศาลเห็นว่าตั้งทนายความให้ทันก็ตั้งทนายความให้ และดำเนินการสืบพยานทันที แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่สามารถตั้งทนายความได้ทัน หรือผู้ต้องหาไม่อาจหาทนายความได้ทัน ก็ให้ศาลถามพยานนั้นแทนให้ศาลอ่านคำเบิกความให้พยานนั้นฟัง หากผู้ต้องหาอยู่ด้วย ก็ให้ศาลอ่านคำเบิกความต่อหน้าผู้ต้องหา แต่ถ้าพยานนั้นเป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ต้องนำหลักเกณฑ์ มาตรา ๑๗๒ ตรี ในคดีที่พยานเป็นเด็กมาใช้บังคับ

ผลของการสืบพยานไว้ก่อน คือ หากต่อมา ผู้ต้องหานั้นถูกฟ้องเป็นจำเลยในการกระทำผิดอาญานั้นก็ให้รับฟังคำพยานดังกล่าวในการพิจารณาคดีนั้นได้

กรณีที่ผู้ต้องหาร้องขอสืบพยานบุคคลไว้ก่อนฟ้องคดีต่อศาล ก่อนฟ้องคดีต่อศาล ให้ผู้ต้องหายื่นคำร้องขอต่อศาล เพื่อให้ศาลอนุญาตให้สืบพยานบุคคลหนึ่งบุคคลใดได้ทันที เมื่อเห็นว่าหากตนถูกฟ้องเป็นคดีต่อศาลแล้ว บุคคลซึ่งจำเป็นจะต้องนำมาสืบเป็นพยานของตนเมื่อมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

(๑) จะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร

(๒) ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

(๓) เป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี

(๔) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานนั้น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

(๕) มีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากที่จะนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า

กระบวนการสืบพยานไว้ก่อน

- ผู้ต้องหาจะยื่นคำร้องขอสืบพยานบุคคลไว้ก่อนต่อศาล โดยแสดงเหตุผลความจำเป็น ๕ ประการข้างต้น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานบุคคลนั้นไว้ทันทีก็ได้

- เมื่อศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานนั้นและแจ้งให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องทราบ

- ในการสืบพยานดังกล่าว พนักงานอัยการมีสิทธิซักค้านพยานนั้นได้ และให้นำหลักเกณฑ์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

- ถ้าพยานนั้นเป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ต้องนำหลักเกณฑ์การสืบพยานในคดีที่พยานเป็นเด็กตามมาตรา ๑๗๒ ตรี มาใช้บังคับโดยอนุโลม เช่นเดียวกัน

ผลของการสืบพยานไว้ก่อนมีผลเช่นเดียวกับผลการสืบพยานของโจทก์

ข้อสังเกต

การรับฟังการสืบพยานบุคคลไว้ล่วงหน้า เป็นข้อยกเว้นของหลักที่ว่า การพิจารณาคดีนั้นต้องทำต่อหน้าจำเลย และคำให้การพยานนั้น จะต้องอ่านให้พยานฟังต่อหน้าจำเลย เมื่อกฎหมายอนุญาตให้ทำได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ ศาลก็ต้องรับฟังคำพยานเช่นนี้

- เรื่องของการสืบพยานผู้เสียหายไว้ก่อนเพราะจะต้องเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร อันเป็นการยากแก่การนำสืบ ซึ่งอยู่ในหมวด ๒ พยานบุคคล การสืบพยานผู้เสียหายดังกล่าวจึงไม่อยู่ในบังคับมาตรา ๑๗๒ วรรค ๒ เพราะมิใช่การพิจารณาหลังฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งศาลชั้นต้นจะต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามจำเลยว่าจำเลยกระทำผิดจริงหรือไม่จะให้การต่อสู้อย่างไร (ฎ.๗๕๗/๒๕๔๕)

- ก่อนฟ้องคดีต่อศาล เมื่อมีเหตุดังที่ระบุไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ วรรคแรก พนักงานอัยการย่อมมีสิทธิยื่นคำร้อง เพื่อให้ศาลมีคำสั่งสืบพยานนั้นไว้ทันทีก็ได้ โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นกรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่หรือไม่ ประกอบกับ ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ วรรคสี่ ก็ให้ศาลสามารถมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานและอ่านคำเบิกความของพยานให้พยานนั้นฟังได้ แม้ผู้ต้องหาจะไม่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวอยู่ (ฎ.๒๙๘๐/๒๕๔๗)

๒) การขอสืบพยานก่อนฟ้องพยานผู้เชี่ยวชาญและพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ตรี

ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ตรี “ให้นำความใน ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่กรณีการสืบพยานผู้เชี่ยวชาญและพยานหลักฐานอื่น และแก่กรณีที่ได้มีการฟ้องคดีไว้แล้ว

แต่มีเหตุจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนถึงกำหนดเวลาสืบพยานตามปกติ ป.วิอาญา ตามมาตรา ๑๗๓/๒ วรรคสองด้วย

ในกรณีพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นข้อเท็จจริงอันสำคัญในคดีได้ หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่า หากมีการเนิ่นช้ากว่าจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญแก่คดีมาสืบในภายหน้าพยานหลักฐานนั้นจะสูญเสียไปหรือเป็นการยากแก่การตรวจพิสูจน์ ผู้ต้องหาหรือพนักงานอัยการโดยตนเองหรือเมื่อได้รับคำร้องขอจากพนักงานสอบสวนหรือผู้เสียหาย จะยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความในมาตรา ๒๔๔/๑ ไว้ก่อนฟ้องก็ได้ ทั้งนี้ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๓) การสืบพยานก่อนฟ้องตามกฎหมายเฉพาะอื่น

ยกตัวอย่างเช่น ตาม พ.ร.บ.การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ มีหลักเกณฑ์พื้นฐานเช่นเดียวกับ ป.วิอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ แต่คดีดังกล่าวเป็นเรื่องนโยบายแห่งรัฐและมีผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง กฎหมายจึงวางกฎเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อยับยั้งการกระทำผิด โดยได้วางหลักไว้ว่าก่อนฟ้องคดีต่อศาล ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พนักงานอัยการโดยตนเองหรือโดยได้รับการร้องขอจากพนักงานสอบสวนจะนำผู้เสียหายหรือพยานบุคคลมายื่นคำร้องต่อศาล โดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าได้มีการกระทำความผิดและเหตุแห่งความจำเป็นที่จะต้องมีการสืบพยานไว้โดยพลันก็ได้ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือพยานบุคคลจะให้การต่อศาลเอง เมื่อผู้เสียหายหรือพยานบุคคลแจ้งแก่พนักงานอัยการแล้วให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลโดยไม่ชักช้าให้ศาลสืบพยานทันทีที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ในการนี้ หากผู้มีส่วนได้เสียในคดีคนใดยื่นคำร้องต่อศาลแถลงเหตุผลและความจำเป็นขอถามค้านหรือตั้งทนายความถามค้านเมื่อเห็นสมควรก็ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตได้ และให้นำความในมาตรา ๒๓๗ ทวิ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้าต่อมามีการฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ ก็ให้รับฟังพยานดังกล่าวในการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น

๔) การร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งสืบพยานก่อนฟ้อง

(๑) กรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ให้พนักงานสอบสวนส่งคำร้องขอ พร้อมพยานหลักฐานการสอบสวนเบื้องต้น พร้อมนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการ ให้ระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานไว้ก่อน เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้น

(๒) กรณีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวให้พนักงานสอบสวนสั่งให้นายประกันนำตัวผู้ต้องหามาส่ง แล้วส่งคำร้องขอและพยานหลักฐานการสอบสวนเบื้องต้น พร้อมนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการ โดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานไว้ก่อน เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้น

(๓) กรณีผู้ต้องหาอยู่ในระหว่างการฝากขังตามอำนาจศาล ให้พนักงานสอบสวนส่งคำร้องขอและพยานหลักฐานการสอบสวนเบื้องต้นต่อพนักงานอัยการ โดยไม่จำเป็นต้องส่งตัวผู้ต้องหา โดยระบุการกระทำทั้งหลายว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด เหตุผลความจำเป็นที่ต้องสืบพยานไว้ก่อน เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้น ทั้งนี้ ให้รายงานไว้ในคำร้องขอด้วยว่าผู้ต้องหาได้ถูกขังอยู่โดยศาลแล้วตามคำร้องฝากขังคดีที่เท่าใด ลงวัน เดือน ปีใดด้วย

(๔) กรณีผู้ต้องหาเห็นว่าตนเองถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้วบุคคลซึ่งจำเป็นต้องนำมาสืบเป็นพยานของตนจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรอันเป็นการยากแก่การที่จะนำบุคคลนั้นมาสืบในภายหน้า

ถ้าเป็นกรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน จะยื่นคำร้องผ่านพนักงานสอบสวนก็ได้เพื่อดำเนินการตามข้อ (๒) แล้วแต่กรณี

(๕) คำร้องขอให้สืบพยานไว้ก่อน ให้ระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานไว้ก่อน ตามแบบ ส ๕๖-๕๔ (คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๕ แบบพิมพ์ที่ใช้เกี่ยวกับคดี ลำดับที่ ๖๓) ให้รวมไว้ในสำนวนการสอบสวน

ข้อสังเกต

- บางกรณี คดีมีความซับซ้อนและประเด็นข้อเท็จจริงมีมาก พยานสำคัญที่จำต้องสืบพยานก่อนฟ้องมีหลายปาก หลังจากพนักงานสอบสวนได้มีหนังสือไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลขอสืบพยานก่อนฟ้องไปจำนวนหนึ่ง ปรากฏว่าได้มีการสืบพยานก่อนฟ้องได้บางส่วน เหลืออีกบางส่วนหลังจากพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการอาจต้องฟ้องผู้ต้องหาไปก่อนเนื่องจากครบกำหนดฝากขังผู้ต้องหา หลังฟ้องแล้วพนักงานอัยการอาจยื่นคำร้องต่อศาลขอสืบพยานสำคัญดังกล่าวก่อนการนัดสืบพยานของศาลในชั้นพิจารณาได้หรือศาลเห็นสมควรเองก็ได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๗๓/๒ วรรคสอง

บทที่ ๑๒
วันกระทำความผิดและอายุความ

อายุความ เป็นหลักทั่วไปที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของการดำเนินคดีไว้ เนื่องจากหากทิ้งเวลาไว้เนิ่นนานพยานหลักฐานอาจเสื่อมสภาพหรือสูญหายหรือความจำของพยานลบเลือนได้ อีกทั้งเป็นนโยบายของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยการเร่งรัดเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว ทั้งไม่มีวัตถุประสงค์ให้ความผิดติดชนักหลังผู้กระทำความผิดไปตลอดชีวิต พนักงานสอบสวนจึงมีความจำเป็นต้องทราบหลักการพื้นฐานที่เกี่ยวข้องว่าอายุความจะเริ่มต้นและสิ้นสุดลงเมื่อใด เพื่อเร่งรัดสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมายภายในอายุความ

๑. วันกระทำความผิด

วันกระทำความผิดมี ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑.๑ วันแรกที่สามารถจะกระทำความผิดให้เสร็จสิ้นลงไปได้

เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้ลงมือกระทำโดยมีเจตนาเฉพาะเจาะจงให้เสร็จสิ้นไปในครั้งนั้น ๆ โดยปกติจะเป็นการกระทำความผิดในวาระเดียวกรรมเดียว ซึ่งการกระทำนั้นอาจเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทก็ได้ และการกระทำครั้งนั้นครบองค์ประกอบความผิดที่ได้กระทำลงทันที แม้ผลของการกระทำจะเกิดขึ้นภายหลังก็ตาม เช่น

- เอายาพิษให้ดื่มที่บ้านที่เกิดเหตุ ถือว่าวันกระทำความผิดตั้งแต่เอายาพิษให้ดื่มแล้ว แต่ถ้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลแล้วต่อมาอีก ๕ วัน ถึงแก่ความตาย ความตายเป็นผลของการกระทำผิด ไม่ถือว่าเป็นวันกระทำความผิด (ฎ.๓๓๓๗/๒๕๕๓)

- ความผิดฐานแจ้งความเท็จ อายุความให้เริ่มนับตั้งแต่วันแจ้งความเท็จ มิใช่วันที่รู้ว่าจำเลยกระทำความผิด (ฎ.๘๐๘/๒๕๒๐)

- เข้ามาในราชอาณาจักรโดยใช้หนังสือเดินทางคนอื่น แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองและเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าตนมีชื่อในหนังสือเดินทางนั้น ความผิดฐานแจ้งความเท็จเกิดตั้งแต่วันที่ทำการแจ้งความเท็จ ไม่ใช่วันที่เจ้าพนักงานรู้ว่าเป็นการกระทำความผิด ส่วนการอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นความผิดต่อเนื่องตลอดมา (ฎ.๘๐๘/๒๕๒๐)

- คนต่างด้าวไม่มีบัตรประจำตัวคนต่างด้าวเป็นความผิดสำเร็จในแต่ละปี ไม่ใช่ความผิดต่อเนื่อง ความผิดในปีสุดท้ายจึงไม่ขาดอายุความ (ฎ.๒๔๐/๒๕๒๓)

๑.๒ วันที่การกระทำอันก่อให้เกิดความผิดได้กระทำครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดอาจวางแผนลงมือกระทำเป็นขั้นตอน แต่ละขั้นตอนไม่ครบองค์ประกอบความผิดในตัวมันเอง เมื่อกระทำครบถึงขั้นตอนสุดท้ายจะครบองค์ประกอบความผิดตามเจตนานั้น เช่น

(๑) ความผิดฐานฉ้อโกง

การกระทำความผิดเริ่มตั้งแต่หลอกลวงผู้เสียหาย ถ้าผู้เสียหายหลงเชื่อส่งมอบทรัพย์สินเพราะการถูกหลอกลวงนั้น วันส่งมอบทรัพย์สินนั้นถือว่าเป็นวันกระทำผิดสำเร็จครบองค์ประกอบความผิด

(๒) ความผิดเกี่ยวกับเช็ค

ไม่ว่าจะเป็น พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.๒๔๙๙ (ฉบับเก่า) หรือ พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.๒๕๓๔ (ฉบับใหม่) หลักการเกี่ยวกับวันเวลากระทำ

ความผิดก็ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ วันที่เขียนสั่งจ่ายเช็คออกเช็คชำระหนี้ เป็นวันเริ่มกระทำความผิดเกี่ยวกับเช็คเกิดขึ้นและเริ่มกระทำความผิด แต่ความผิดสำเร็จเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน

- ความผิดเกี่ยวกับเช็คเกิดขึ้นและเริ่มนับอายุความเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค (ฎ.๕๖๗/๒๕๓๑)

- นำเช็คไปถามเจ้าหน้าที่ธนาคารว่าเงินของจำเลยมีตามเช็คหรือไม่ เจ้าหน้าที่ธนาคารว่าไม่มีเงิน ดังนั้นเป็นการสอบถามกันเป็นทำนองส่วนตัวหาใช่เป็นเรื่องที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คนั้นไม่ วันนั้นความผิดของจำเลยยังไม่เกิดยังไม่นับอายุความร้องทุกข์ (ฎ.๒๑๒๖/๒๕๑๖)

- จะถือว่าธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินได้ต้องปรากฏว่าได้มีการยื่นเช็คต่อธนาคารและธนาคารได้ปฏิเสธการจ่ายเงินแล้ว (ฎ.๓๔๔/๒๕๑๖)

๑.๓ กรณีความผิดต่อเนื่อง

เป็นกรณีที่ผู้กระทำผิดได้ลงมือกระทำและการกระทำนั้นครบองค์ประกอบความผิด แต่การกระทำยังคงมีความต่อเนื่องไม่ขาดตอน อาจจะเป็นการกระทำผิดต่อเนื่องของวันเวลาเกิดเหตุที่ติดต่อกันหลายวัน จนกระทั่งการกระทำความผิดได้ขาดตอนหรือสิ้นสุดลง เช่น

- ความผิดฐานมีไม้แปรรูปที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไว้ในครอบครอง เป็นความผิดต่อเนื่องกันตลอดมาจนถึงวันที่เจ้าพนักงานจับกุมจำเลย (ฎ.๑๓๘/๒๕๐๓)

- จำเลยปิดป้ายประกาศหมิ่นประมาทโจทก์ การโฆษณาหมิ่นประมาทนับแต่วันปิดประกาศก็ยังคงดำเนินต่อเนื่องกันไปอันถือได้ว่าเป็นความผิดต่อเนื่องจนกว่าจะมีการปลดป้ายประกาศออกไป (ฎ.๒๒๗๒/๒๕๒๗)

- จำเลยเข้าไปปักเสาและปลูกต้นมะขามในที่ดินของโจทก์ก็เพื่อถือการครอบครองที่ดินของโจทก์ ดังนั้นความผิดฐานบุกรุกได้เกิดขึ้นและสำเร็จแล้วเมื่อจำเลยเข้าไปกระทำการดังกล่าว ส่วนการครอบครองที่ดินต่อมาเป็นเพียงผลของการบุกรุก การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดต่อเนื่องตราบเท่าที่จำเลยยังถือการครอบครองที่ดินของโจทก์ (ฎ.๒๒๕๓/๒๕๓๑)

- ความผิดฐานเข้ายึดถือครอบครองที่ดินสาธารณประโยชน์ของแผ่นดินโดยไม่ได้รับอนุญาตย่อมมีขึ้นตั้งแต่จำเลยเข้ายึดถือครอบครองและยังคงมีอยู่ตลอดเวลาที่จำเลยครอบครองที่ดินสาธารณประโยชน์ ซึ่งขณะที่โจทก์ฟ้อง จำเลยยังคงยึดถือครอบครองที่ดินพิพาทอยู่ แม้จำเลยจะครอบครองมานานเกิน ๑๐ ปี คดีโจทก์ก็ไม่ขาดอายุความ (ฎ.๒๗๘๒/๒๕๕๕)

- มีอาวุธปืนผิดกฎหมายไว้ในความครอบครอง เป็นความผิดตลอดเวลาที่ครอบครองจนกว่าปืนนั้นจะพ้นจากความครอบครอง (ฎ.๙๓/๒๕๔๒)

- ปลูกสร้างอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต ความผิดเกิดขึ้นนับแต่วันที่ปลูกสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาตต่อเนื่องไปถึงวันที่ปลูกสร้างอาคารเสร็จ อายุความเริ่มนับแต่วันที่ปลูกสร้างอาคารเสร็จ หาใช่ต่อเนื่องกันตลอดเวลาที่ผู้กระทำยังไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ (ฎ.๑๖๕๔/๒๕๑๒)

- ความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งให้รื้อถอนอาคารเป็นความผิดต่อเนื่องตลอดเวลาตราบใดที่ยังไม่ได้รื้อถอน (ฎ.๗๓๓๐/๒๕๔๐)

ข้อสังเกต

- การกระทำผิดในทางอาญา มีขั้นตอนในการคิด ตกลงใจที่จะกระทำความผิด ตระเตรียมการและลงมือกระทำความผิด โดยปกติการกระทำใดจะเป็นความผิดและมีโทษทางอาญา ผู้กระทำนั้นต้องถึงขั้นลงมือกระทำผิด หากความผิดไม่สำเร็จต้องรับโทษฐานพยายามกระทำความผิด เว้นแต่บางฐานความผิดแม้เพียงอยู่ในขั้นตระเตรียมการกฎหมายก็ถือว่ามีความผิด แต่ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงต้องถือเอาวันสุดท้ายที่ได้กระทำลงเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องอายุความ

- ความผิดที่เกิดจากการละเว้นไม่กระทำ อายุความเริ่มนับแต่วันสุดท้ายที่ละเลยไม่กระทำการ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๗๑/๒๔๘๖ จำเลยไม่ไปขึ้นทะเบียนทหารภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด อายุความเริ่มนับแต่วันสุดท้ายที่กำหนดให้ไปขึ้นทะเบียนทหาร โดยปกติแล้วจะมีการกำหนดระยะเวลาให้มาขึ้นทะเบียนทหาร เช่น ๓๐ วัน พ้นวันที่ ๓๐ ไปแล้ว จึงเริ่มนับอายุความ ไม่ใช่เริ่มนับแต่วันที่ ๑ เพราะแม้ไม่มาขึ้นทะเบียนในวันที่ ๑ อาจมาขึ้นทะเบียนในวันที่ ๒๐ ก็ได้ จึงต้องถือเอาวันสุดท้ายที่ทางราชการกำหนดให้ขึ้นทะเบียนเป็นวันเริ่มต้นนับอายุความในการกระทำความผิด หากไปเริ่มนับวันที่ ๑ ผู้กระทำผิดจะหลุดพ้นจากการดำเนินคดีอาญาไปก่อนกำหนดถึง ๒๙ วัน

- วันเวลาเกิดเหตุในคดีอาญา อาจเป็นช่วงเวลา ซึ่งต้องระบุให้ชัดเจนว่าเหตุเกิดวันเวลาใด หรือช่วงวันที่เท่าใดแต่เวลาเท่าใด ถึงวันที่เท่าใด เวลาใด ซึ่งต้องระบุลงในพฤติการณ์แห่งคดีในการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ หรือในร่างฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๘(๕) ซึ่งต่างกับกรณีการนับอายุความ ซึ่งการนับอายุความต้องถือเอาวันสุดท้ายแห่งการกระทำเป็นเกณฑ์ในการนับอายุความ

๒. อายุความฟ้องคดีอาญา

อายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ กำหนดให้ทำการฟ้องโดยนำตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดระยะเวลานับแต่วันกระทำความผิด มิเช่นนั้นเป็นอันขาดอายุความ ดังนี้

๑) อายุความ ๒๐ ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุก ๒๐ ปี

๒) อายุความ ๑๕ ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า ๗ ปี แต่ยังไม่ถึง ๒๐ ปี

๓) อายุความ ๑๐ ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า ๑ ปี ถึง ๗ ปี

๔) อายุความ ๕ ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า ๑ เดือน ถึง ๑ ปี

๕) อายุความ ๑ ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ เดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

ในคดีอาญา ต้องได้ตัวผู้กระทำความผิดและเอาตัวมาฟ้องยังศาลภายในกำหนดอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ ซึ่งมีคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๗๙๑/๒๕๑๙ วินิจฉัยไว้ว่า อายุความในคดีอาญานั้นเมื่อเริ่มนับแล้วอายุความก็เดินเรื่อยไป เว้นแต่กรณีที่ได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริตและศาลสั่งงดการพิจารณาไว้ จึงจะเริ่มนับอายุความใหม่แต่วันหลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรคสอง

นอกจากนี้ ป.อาญา มาตรา ๙๖ ยังกำหนดในความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน นับแต่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ถือเป็นอันขาดอายุความ

๓. การนับอายุความ

การนับอายุความ ป.อาญา ไม่ได้บัญญัติวิธีการนับระยะเวลาอายุความไว้โดยเฉพาะ การนับระยะเวลาอายุความคดีอาญาจึงอยู่ในบังคับของหลักทั่วไปตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๙๓/๓ วรรคสอง มิให้นับวันแรกแห่งระยะเวลานั้นรวมเข้าด้วยกัน ต้องเริ่มนับอายุความในวันรุ่งขึ้นสำหรับความผิดต่อเนื่อง การนับอายุความเริ่มนับขณะที่การกระทำผิดนั้นสิ้นสุดลง และมาตรา ๑๙๓/๕ ที่กำหนดการนับระยะเวลาให้นับเป็นสัปดาห์ เดือน หรือปี ตามปีปฏิทิน ถ้าระยะเวลามิได้กำหนดนับวันต้นแห่งสัปดาห์ วันต้นเดือน หรือปีไว้ ระยะเวลาย่อมสิ้นสุดในวันก่อนหน้าจะถึงวันแห่งสัปดาห์ เดือน หรือปีสุดท้าย อันเป็นวันตรงกับวันเริ่มระยะเวลานั้น ถ้าระยะเวลานับเป็นเดือนหรือปี ไม่มีวันตรงกันในเดือนสุดท้าย ให้ถือเอาวันสุดท้ายเป็นวันสิ้นสุดระยะเวลา ตัวอย่างเช่น

- คดีฆ่าผู้อื่น อัตราโทษประหารชีวิต อายุความ ๒๐ ปี เกิดเหตุวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ดังนั้นทางการสอบสวนต้องทำการสอบสวน และต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องต่อศาลภายในกำหนดเวลาไม่เกินวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๘๔ มิเช่นนั้นขาดอายุความจะฟ้องคดีไม่ได้ รวมถึงกรณีได้ตัวมาแล้วแต่ฟ้องไม่ทันภายในกำหนด ก็ขาดอายุความฟ้องคดีเช่นกัน หรือเป็นกรณีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษ จนล่วงพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว คดีก็เป็นอันขาดอายุความ

- ผิดตาม พ.ร.บ.คดีเช็คฯ อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี อายุความ ๕ ปี ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ การนับอายุความต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ อายุความฟ้องคดีคือต้องนำตัวผู้กระทำความผิดไปฟ้องต่อศาล ไม่เกินวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ รวมถึงคดีนี้กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ จึงต้องนำบทบัญญัติตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ มาบังคับใช้ คือ ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน นับแต่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด มิเช่นนั้นคดีเป็นอันขาดอายุความ คดีนี้ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายในกำหนด ๓ เดือนด้วย คือภายในวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ โจทก์ฟ้องจำเลย วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ เป็นวันครบกำหนดอายุความวันสุดท้าย คดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๙๒๐/๒๕๕๐

- คดีความผิดอันยอมความได้ หากรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ อันเป็นวันสุดท้ายของเดือน การนับกำหนดอายุความร้องทุกข์ ๓ เดือน ต้องเริ่มนับวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ เป็นวันแรก และจะครบกำหนดร้องทุกข์ ๓ เดือน ในวันสุดท้ายของเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ แต่เดือนดังกล่าวไม่มีวันที่ ๓๐ ดังนั้นการร้องทุกข์เมื่อไม่ตรงกับวันสุดท้ายให้ถือเอาวันสุดท้ายแห่งเดือนเป็นวันสิ้นสุดระยะเวลา คือวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๕ ที่กล่าวแล้วข้างต้น ในทางกลับกันหากรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ อันเป็นวันสิ้นสุดแห่งเดือน การนับกำหนดอายุความร้องทุกข์ ๓ เดือน ต้องเริ่มนับวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔ เป็นวันแรก และจะถือว่าวันครบกำหนดร้องทุกข์ ๓ เดือน คือวันสุดท้ายแห่งเดือนคือวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ มิได้ เพราะเดือนพฤษภาคม มีวันที่ ๒๘ อันเป็นวันสิ้นสุดก่อนจะถึงวันเริ่มระยะเวลาร้องทุกข์ คดีนี้จึงต้องร้องทุกข์ภายในวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔

กรณีดังกล่าวนี้ บางความเห็น เห็นว่า คดีความผิดต่อส่วนตัว หากรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิดในวันสิ้นสุดแห่งเดือน และต้องเริ่มนับอายุความในวันที่ ๑ ของเดือนถัดไป เป็นวันแรก และจะครบกำหนดอายุความร้องทุกข์ ในวันสุดท้ายแห่งเดือนที่สาม แต่ไม่ตรงกับวันที่ของเดือนที่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำผิด หากเดือนที่ครบกำหนดอายุความร้องทุกข์นั้นมีจำนวนวันมากกว่าเดือนที่มีการรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำผิด ก็ยังคงนับวันที่ครบ ๓ เดือนในวันสิ้นสุดแห่งเดือนที่ครบกำหนดระยะเวลานั้นอยู่นั่นเอง ตามตัวอย่าง หากรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำผิดในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นวันสิ้นสุดแห่งเดือน การนับอายุความร้องทุกข์ เริ่มนับแต่ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔ จะครบกำหนด ๓ เดือน ในวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นวันสิ้นสุดแห่งเดือน และถือว่าวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ คดียังอยู่ในอายุความร้องทุกข์ ผู้เสียหายยังสามารถร้องทุกข์ได้ หรืออายุความฟ้องคดีก็ทำนองเดียวกัน

เมื่อเป็นดังนี้ ในกรณีดังกล่าวข้างต้น หากมีผู้เสียหายมาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ภายหลังวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔ โดยยืนยันว่ายังอยู่ในอายุความร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนก็ต้องรับคำร้องทุกข์ไว้ทำการสอบสวนและมีความเห็นส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ หากพนักงานอัยการมีความเห็นเช่นไรและหากมีการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมก็ให้ดำเนินการไปตามที่พนักงานอัยการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมนั้น

กรณีวันสุดท้ายของเดือนที่สามซึ่งครบอายุความร้องทุกข์ เป็นวันหยุดราชการ การร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ร้องทุกข์ได้ทุกวันไม่มีวันหยุด ส่วนการฟ้องคดีต่อศาลสามารถฟ้องต่อศาลในวันแรกที่ศาลเปิดทำการได้ ตัวอย่างเช่น

- การร้องทุกข์ แม้วันสุดท้ายเป็นวันหยุดราชการ แต่การร้องทุกข์สามารถทำได้ทุกวัน เมื่อไม่ร้องทุกข์ในวันสุดท้าย แต่ไปร้องทุกข์วันรุ่งขึ้น คดีโจทก์จึงขาดอายุความ (ฎ.๑๗๗๗/๒๕๕๔)

- การฟ้องคดี แม้ผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ในวันสุดท้ายที่เป็นวันหยุดราชการ แต่ผู้เสียหายก็สามารถนำคดีมาฟ้องต่อศาลในวันแรกที่เปิดทำการได้ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๖๑ (ปัจจุบัน ป.พ.พ.มาตรา ๑๙๓/๘) ฟ้องโจทก์จึงไม่ขาดอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๖ (ฎ.๒๒๑๒/๒๕๑๕)

การร้องทุกข์คดีความผิดอันยอมความได้ ต้องมีองค์ประกอบรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ถึงเป็นการเริ่มนับอายุความให้ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน บางกรณีที่องค์ประกอบยังไม่ครบอายุความร้องทุกข์จึงยังไม่เกิด เช่น นาย ก. ทราบว่ามีการลงข้อความหมิ่นประมาทตนแต่ไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำ ถือว่ามีการรู้เรื่องกระทำความผิดเกิดขึ้น แต่อายุความร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน ยังไม่เกิดเพราะยังไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด การเริ่มนับอายุความร้องทุกข์ดังกล่าวจะเกิดต่อเมื่อนาย ก. รู้ตัวว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำการหมิ่นประมาทตนอันเป็นการครบองค์ประกอบของการร้องทุกข์คือรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด

- จำเลยยืมเครื่องมือก่อสร้างไปจากโจทก์เมื่อปี ๒๕๓๒ โดยจะนำมาส่งคืนเมื่อแล้วเสร็จหรือทวงถาม หลังจากนั้นโจทก์ไม่พบจำเลยอีกเลยจนปี ๒๕๓๗ โจทก์พบจำเลยและทวงถามถึงเครื่องมือดังกล่าว แต่จำเลยปฏิเสธ ถือได้ว่าโจทก์ทราบว่าจำเลยมีเจตนาเบียดบังเอาเครื่องมือของโจทก์ไปในวันที่ทวงถาม ซึ่งเป็นวันที่โจทก์รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันนั้น เมื่อโจทก์แจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยในวันดังกล่าว คดีของโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ (ฎ.๑๑๘๔/๒๕๔๓)

- โจทก์ร่วมรู้ว่าจำเลยเจตนาฉ้อโกงตนในวันใดอายุความร้องทุกข์ต้องเริ่มนับตั้งแต่วันนั้น การที่โจทก์ร่วมพยายามโทรศัพท์ถึงจำเลยอีกหลายครั้งหลายหนในเวลาต่อมาทั้ง ๆ ที่จำเลยรับบ้างไม่รับบ้าง หรือบางครั้งรับปากว่าจะนำเงินไปชำระแต่แล้วก็ผิดนัดเป็นเรื่องที่โจทก์ร่วมผ่อนผันหรือให้โอกาสแก่จำเลย ถือไม่ได้ว่าโจทก์ร่วมเพิ่งทราบถึงการกระทำความผิดของจำเลย (ฎ.๓๙/๒๕๕๒)

๔. อายุความฟ้องขอให้กักกัน

อายุความฟ้องขอให้กักกัน จะฟ้องไปพร้อมกับการฟ้องคดีอันเป็นเหตุที่ขอให้กักกันหรืออย่างช้าภายใน ๖ เดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีดังกล่าว ตาม ป.อาญา มาตรา ๙๗

๕. กำหนดอายุความล่วงเลยการลงโทษ

กรณีที่ผู้กระทำผิดถูกฟ้องต่อศาลแล้ว และเมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ หากมิได้มีการลงโทษเกินกำหนดเวลาตามที่กฎหมายกำหนดตาม ป.อาญา มาตรา ๙๘ ก็ไม่สามารถลงโทษผู้นั้นได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ๒๐ ปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี

(๒) ๑๕ ปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) ๑๐ ปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ๕ ปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น

๖. อายุความตามกฎหมายพิเศษบางเรื่อง

โดยปกติอายุความฟ้องคดีและอายุความลงโทษจะกำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ มาตรา ๙๖ และมาตรา ๙๘ แต่บางเรื่องรัฐเห็นว่าเป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ หรือทางการเมืองค่อนข้างรุนแรง จึงกำหนดอายุความแตกต่างไปจาก ป.อาญา เป็นกฎหมายพิเศษเฉพาะในบางเรื่อง ดังนี้

๖.๑ อายุความคดียาเสพติดในคดีมีอัตราโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ตาม พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๒๒

- มีอายุความ ๓๐ ปี

๖.๒ อายุความตาม พ.ร.บ.ประมง พ.ศ.๒๕๕๘

- อายุความสะดุดหยุดอยู่ระหว่างหลบหนี โดยมิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความตามคำสั่ง คสช.ที่ ๖๙/๒๕๕๙ เรื่อง แก้ไขปัญหาการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับกฎหมายประมง ลง ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ข้อ ๑ ในการดำเนินคดีตามพระราชกำหนดการประมง พ.ศ.๒๕๕๘ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมหรือคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๐/๒๕๕๘ เรื่อง การแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

๖.๓ อายุความตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ตามมาตรา ๗

- อายุความสะดุดหยุดอยู่ ระหว่างหลบหนีโดยมิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

๖.๔ อายุความตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๖๑/๑

- อายุความสะดุดหยุดอยู่ระหว่างหลบหนี โดยมิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

๖.๕ อายุความคดีค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๒๑

- อายุความสะดุดหยุดอยู่ระหว่างหลบหนี โดยมิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

๖.๖ อายุความตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๒๕

- อายุความสะดุดหยุดอยู่ระหว่างหลบหนี โดยมิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

เกี่ยวกับอายุความ มีความสำคัญมากตามหลักทั่วไปแล้ว กฎหมายจะกำหนดอายุความการกระทำผิดต่างๆ เอาไว้ หากไม่ได้ตัวผู้ต้องหามาฟ้องภายในอายุความก็ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดนั้นอีก เว้นแต่คดีที่เป็นเรื่องเฉพาะดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอายุความจะสะดุดหยุดอยู่ระหว่างหลบหนี สิ่งที่พนักงานสอบสวนจะต้องคำนึงถึงอีกประการหนึ่งคือพฤติการณ์แห่งคดีที่เกิดขึ้นอาจเป็นคดีที่เป็นความผิดกรรมเดียว ผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือต่างกรรมต่างวาระ ซึ่งแต่ละบทแต่ละกรรมมีอัตราโทษไม่เท่ากันและมีอายุความต่างกัน พนักงานสอบสวนจึงควรแจ้งข้อหาดำเนินคดีกับผู้ต้องหาให้ครบถ้วนทุกบททุกกรรม การลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นอำนาจของศาลจะพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

การกระทำความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท

หลักเกณฑ์การพิจารณากฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตาม ป.อาญา มาตรา ๙๐ มีดังนี้

๑) พิจารณาลำดับโทษตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘ โดยโทษที่อยู่ลำดับก่อนเป็นโทษหนักกว่าโทษในลำดับถัดไป

๒) ถ้าความผิดแต่ละบทมีโทษลำดับเดียวกัน ให้พิจารณาอัตราโทษขั้นสูงเป็นเกณฑ์

๓) ถ้าความผิดแต่ละบทมีอัตราโทษขั้นสูงเท่ากัน ให้พิจารณาโทษลำดับถัดไปในบทนั้น ๆ ประกอบ

๔) ถ้าความผิดแต่ละบทมีอัตราโทษขั้นสูงเท่ากันและโทษลำดับถัดไปก็มีอัตราโทษเท่ากัน ให้พิจารณาอัตราโทษขั้นต่ำเป็นเกณฑ์

๕) ถ้าความผิดแต่ละบทมีอัตราโทษเท่ากันทุกอย่างทั้งอัตราโทษขั้นสูงและอัตราโทษขั้นต่ำ ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะลงโทษตามบทหนึ่งบทใดก็ได้

การกระทำความผิดต่างกรรมต่างวาระหรือหลายกระทง

หลักเกณฑ์การลงโทษในความผิดหลายกระทงตาม ป.อาญา มาตรา ๙๑ มีดังต่อไปนี้ กรณีที่ผู้ใดกระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แต่ไม่ว่าจะมีการเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือลดมาตราส่วนโทษด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้วจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินกำหนดดังนี้

๑) ๑๐ ปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๓ ปี

๒) ๒๐ ปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๓ ปี แต่ไม่เกิน ๑๐ ปี

๓) ๕๐ ปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุด มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๑๐ ปี ขึ้นไป เว้นแต่กรณีที่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต

บทที่ ๑๓
การชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพ เป็นการสอบสวนลักษณะหนึ่งนอกจากการสอบสวนสามัญ ดังที่มีบัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา ภาค ๒ สอบสวน ในส่วนของการชันสูตรพลิกศพ กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์ไว้ใน ป.วิอาญา หมวดที่ ๒ ตั้งแต่มาตรา ๑๔๘ ถึงมาตรา ๑๕๖ และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ ได้วางแนวทางการปฏิบัติไว้ ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๙ ประกอบมาตรา ๑๕๕ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนมาใช้บังคับโดยอนุโลม และวางหลักว่ากรณีที่ความตายเป็นผลจากการกระทำผิดอาญา ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหายังศาล การชันสูตรพลิกศพจึงมีความสำคัญกับการดำเนินคดีอาญา

๑. ความหมายของการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพ (Post-mortem Examination or Post- mortem Inquest) กฎหมายไม่ได้ให้คำจำกัดความไว้ แต่ปรากฏความหมายอยู่ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ การชันสูตรพลิกศพ บทที่ ๑ อำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ข้อ ๒ ว่าการชันสูตรพลิกศพหมายถึง การตรวจพิสูจน์ศพโดยพนักงานสอบสวน แพทย์และเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

๒. วัตถุประสงค์ของการชันสูตรพลิกศพ

เพื่อทราบเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ ซึ่งตามความมุ่งหมายของกฎหมาย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคห้า เป็นการมุ่งไปที่ผู้ตายเป็นหลักเพื่อค้นหาความจริงเกี่ยวกับสาเหตุการตาย ไม่ได้มุ่งไปที่ตัวผู้กระทำให้ถึงแก่ความตายเป็นหลัก เพราะเหตุว่าหากความตายเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่นหรือของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ก็ต้องแยกคดีทำสำนวนการสอบสวนอีกส่วนหนึ่งต่างหากว่าผู้ที่กระทำให้ตายนั้น ได้กระทำผิดทางอาญาที่ทำให้เขาตายหรือไม่ โดยต้องนำส่วนของการชันสูตรพลิกศพไปเป็นส่วนประกอบในคดีอาญานั้น

นอกจากนั้น ในการสอบสวนรวมทั้งการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่ความตายเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ถ้ากรณีที่มีการชันสูตรแล้วต้องทำการชันสูตรพลิกศพต่อเนื่องให้เสร็จสิ้น หากได้มีการทำการชันสูตรแล้วแต่ยังไม่เสร็จสิ้น กรณีดังกล่าวนี้ยังไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าว ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๙ แต่อย่างใดก็ตามในกรณีนี้ถ้าหากไม่มีการชันสูตรตั้งแต่ต้นเช่นนี้ หากพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยชอบ ไม่ตัดอำนาจการฟ้องของพนักงานอัยการแต่อย่างใดซึ่งมีคำพิพากษาฎีกาไว้วางหลักในเรื่องดังกล่าวไว้

การชันสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของการรวบรวมพยานหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยชอบแล้ว แม้ไม่มีการชันสูตรพลิกศพก็หาเป็นเหตุให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องไม่ (ฎ.๒๔๑๐/๒๕๓๐)

๓. หลักเกณฑ์กฎหมายในการชันสูตรพลิกศพ

การใดจะต้องทำการชันสูตรพลิกศพนั้น ต้องเข้าหลักเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๘ ซึ่งวางหลักไว้ ดังนี้

๑. ปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ

๒. ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน

๓. การตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย ไม่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ

๔. กำหนดกรอบการตายโดยผิดธรรมชาติ มี ๕ ประการ คือ ๑.ฆ่าตัวตาย ๒.ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ๓.ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ๔.ตายโดยอุบัติเหตุ ๕.ตายโดยยังมิปรากฏเหตุ

ดังนั้น การตายตามธรรมชาติจึงไม่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งได้แก่ ป่วยตาย ตายจากชราภาพ และนอกจากนี้การตายจากการถูกประหารชีวิตตามกฎหมายก็ไม่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ แต่อย่างไรก็ตาม หากการตายนั้นยังมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติหรือไม่ ก็ต้องทำการชันสูตรพลิกศพหาสาเหตุการตายให้สิ้นข้อสงสัย การสงสัยไม่เพียงแต่การสงสัยของเจ้าพนักงานเท่านั้น แต่หากญาติหรือผู้มีส่วนได้เสียเกิดความสงสัย เจ้าพนักงานก็ต้องดำเนินการให้สิ้นข้อสงสัยเช่นเดียวกัน

ข้อสังเกต

ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๘ ไม่ได้กล่าวถึงการตายที่เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ แต่ไปปรากฏถ้อยคำใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม ว่าความตายที่เกิดขึ้นจากเหตุดังกล่าวให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองร่วมชันสูตรพลิกศพด้วย กล่าวได้ว่าการตายดังกล่าวก็ถือเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติตามหลักเกณฑ์หนึ่งในห้าประการคือถูกผู้อื่นทำให้ตาย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๘ นั่นเอง

๔. ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพกรณีทั่วไป

ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ดังนี้

๑) พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่พบศพนั้น

๒) แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภาเกี่ยวกับแพทย์ผู้มีหน้าที่นั้น กฎหมายได้ลำดับความสำคัญไว้ไม่ได้ให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง การจะให้แพทย์ใดร่วมชันสูตรพลิกศพกฎหมายได้จัดลำดับไว้ โดยลำดับแรกไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้เท่านั้นจึงจะใช้แพทย์อื่นเป็นไปตามลำดับดังนี้

(๑) แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภา

(๒) แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ

(๓) แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

(๔) แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัครตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุข

จะเห็นได้ว่าเฉพาะลำดับที่ ๔ มีแพทย์อยู่ ๒ ประเภท สามารถเลือกแพทย์ประเภทใดประเภทหนึ่งได้ กรณีแพทย์ตามลำดับใดไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุผลอันเป็นข้อเท็จจริงให้ปรากฏความจำเป็นต้องใช้แพทย์ผู้นั้นร่วมทำการชันสูตรพลิกศพให้ชัดเจนว่าไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นที่แน่นอนว่าการชันสูตรพลิกศพเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย ดังที่ปรากฏในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บท ๑ วรรค ๑๐ ตอนท้าย

๕. ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพในกรณีพิเศษ

นอกเหนือจากกรณีทั่วไปดังกล่าวแล้ว จะต้องมีพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครอง ตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่พบศพนั้นอยู่เป็นผู้ทำการชันสูตรพลิกศพร่วมด้วย ในกรณีใดกรณีหนึ่งตามหลักเกณฑ์ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม ดังต่อไปนี้

๑) ความตายที่เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อย่างใดจึงจะเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว มีข้อพิจารณา ดังนี้

(๑) **เป็นเจ้าพนักงานหรือไม่** ก็ต้องมีกฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ใครบ้างเป็นเจ้าพนักงาน ซึ่งตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒ ได้ให้คำจำกัดความไว้ เป็นต้นว่า

- พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หมายความถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพัศดี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖)

(๒) **เป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือไม่** มีข้อพิจารณาว่าขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานจะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ไว้ว่าปฏิบัติหน้าที่อย่างไรได้บ้าง การกระทำนอกเหนือหรือเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติจึงไม่สามารถทำได้ แต่อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับเรื่องการชันสูตรพลิกศพนี้ กฎหมายใช้คำว่า “อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่”

ดังนั้น เมื่อพิจารณาแล้วผู้กระทำเป็นเจ้าพนักงาน เพียงแต่เจ้าพนักงานผู้นั้นอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ก็ครบองค์ประกอบแล้วในการที่จะทำการชันสูตรพลิกศพในกรณีพิเศษ ร่วมกัน ๔ ฝ่าย ได้แก่ พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพ แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอขึ้นไป โดยไม่ต้องพิจารณาว่าจะปฏิบัติหน้าที่ชอบด้วยกฎหมายตามที่ได้อ้างหรือไม่ การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดเป็นคนละส่วนกัน หากในทางคดีอาญาพบว่าผู้ที่อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่แท้ที่จริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น ก็ต้องรับผิดในทางอาญา ตัวอย่างที่จะต้องร่วมกันชันสูตรพลิกศพในกรณีนี้ เช่น การวิสามัญฆาตกรรมคนร้ายของเจ้าพนักงาน กรณีเข้าทำการจับกุมคนร้าย ระหว่างการจับกุมคนร้ายได้ยิงต่อสู้ เจ้าพนักงานจึงได้ยิงคนร้ายถึงแก่ความตาย เป็นต้น

๒) ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อย่างใดจึงจะเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว มีข้อพิจารณา ดังนี้

(๑) อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ก็ต้องมีกฎหมายวางหลักเกณฑ์เอาไว้คำว่า “ควบคุม” ปรากฏอยู่ใน ป.วิอาญา มาตรา ๒(๒๑) หมายความถึง การคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนสอบสวน นอกจากนี้เห็นว่ารวมถึงการคุมขังตามอำนาจศาลที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานอื่นด้วย

(๒) เป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือไม่ เป็นไปตามหลักเกณฑ์เช่นเดียวกันกับ (๒) ของข้อ ๑) ความตายที่เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยในระหว่างการควบคุมนั้น เจ้าพนักงานผู้นั้นเพียงแต่อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ผู้มีอำนาจชันสูตรพลิกศพไม่ต้องพิจารณาว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ข้อสังเกต

๑. การควบคุมในระหว่างการสืบสวนสอบสวนในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

๑.๑ อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) ได้แก่ ในชั้นจับกุมผู้ต้องหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ วรรคแรก ว่าการจับเป็นการแจ้งแก่ผู้ที่ถูกจับนั้น

ว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น ก็ให้นำส่งที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

๑.๒ อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมซึ่งใช้อำนาจจับกุมตามมาตรา ๑๔(๓) และมีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา ๑๔(๓) ไว้เป็นเวลาไม่เกิน ๓ วัน ก่อนส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนดำเนินคดี

๑.๓ การควบคุมตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง หรือกรณีเด็กหรือเยาวชน ตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง

๒. การควบคุมตัวตามคำสั่งศาลในระหว่างสอบสวนการพิจารณาและพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย

๒.๑ การควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนของเจ้าพนักงานในสถานพินิจ ตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๔๑ ประกอบมาตรา ๕๓

๒.๒ การคุมขังผู้ต้องหาในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงหรือศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือแม้แต่ศาลทหาร หากทำการสอบสวนไม่เสร็จสิ้น ก็ต้องขออำนาจศาลฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล เมื่อศาลอนุญาตและมีคำสั่งขังผู้ต้องหาไว้ระหว่างสอบสวน จึงต้องรวมถึงการ “ขัง” ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๒๒) ซึ่งให้คำจำกัดความว่า หมายความรวมถึงการกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล หรือแม้ผู้ต้องหาถูกฟ้องตกเป็นจำเลยหรือศาลได้มีคำพิพากษาให้จำคุกจำเลย การคุมขังตั้งแต่ชั้นฝากขังของพนักงานสอบสวน ชั้นพิจารณาและพิพากษาลงโทษจำคุก ก็จะอยู่ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์หรือเรือนจำทหาร ดังนั้น องค์ประกอบจะต้องเป็นการควบคุมตามกฎหมายและโดยเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายด้วย

ดังนั้น การตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่จึงต้องชันสูตรพลิกศพในกรณีพิเศษ ร่วมกัน ๔ ฝ่าย ประกอบด้วยพนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพ แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง โดยมีข้อสังเกตว่าแม้ในระหว่างการควบคุม ผู้ที่ถูกควบคุมคุมขังจะตายโดยธรรมชาติ ก็ยังต้องทำการชันสูตรพลิกศพแบบกรณีพิเศษเดียวกันนี้ ส่วนจะเป็นความจริงและเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายตามที่เจ้าพนักงานผู้นั้นอ้างหรือไม่ การชันสูตรพลิกศพกับเรื่องว่าเจ้าพนักงานจะต้องรับผิดทางอาญาหรือไม่เป็นคนละส่วนกัน ยกตัวอย่างเช่น ผู้ถูกจับตายในระหว่างถูกควบคุมส่งสถานีตำรวจหรือจับกุมตัวแล้วส่งไปรักษาที่โรงพยาบาล หรือตายในห้องควบคุมของสถานีตำรวจ หรือตายในระหว่างถูกขังในเรือนจำ เป็นต้น

๓. การควบคุมผู้ต้องหาในระหว่างนำส่งโรงพยาบาลเพื่อรักษาตัว ต้องพิจารณาในข้อเท็จจริงขณะนั้นด้วยว่าผู้ต้องหาซึ่งได้รับบาดเจ็บและถูกนำส่งโรงพยาบาลเพื่อรักษาอยู่ในฐานะพยานหรือผู้ต้องหา หากยังไม่เป็นผู้ต้องหาเช่นนี้ภายหลังได้เสียชีวิต (ขณะเสียชีวิต) ก็ไม่ได้ตกเป็นผู้ต้องหา เช่นนี้การชันสูตรพลิกศพกรณีนี้ไม่ถือว่า เป็นการตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ไม่จำเป็นต้องนำการชันสูตรพลิกศพกรณีพิเศษมาปรับใช้แต่อย่างใด ซึ่งมีคำพิพากษาฎีกาไว้วางหลักในเรื่องดังกล่าวไว้

- จำเลยได้ทำร้ายผู้ตายหลังจากนั้นจำเลยจึงไปแจ้งความว่าผู้ตายบุกรุก เจ้าพนักงานตำรวจนำตัวผู้ตายส่งโรงพยาบาลและต่อมาถึงแก่ความตาย พนักงานสอบสวนจึงร่วมกับแพทย์ชันสูตรพลิกศพผู้ตายไว้โดยที่ขณะผู้ตายถูกจำเลยทำร้ายนั้นผู้ตายมิได้เป็นผู้ต้องหาในข้อหาบุกรุกและมิได้อยู่ในความควบคุมตัวของเจ้าพนักงานแต่อย่างใด แม้ผู้ตายจะถึงแก่ความตายในระหว่างที่เจ้าพนักงานตำรวจนำตัวส่งโรงพยาบาลก็ไม่ใช่กรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตาย

ในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ จึงไม่ใช่กรณีที่ต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๕๐ วรรคสาม เมื่อพนักงานสอบสวนและแพทย์ทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้ว พนักงานอัยการโจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้ (ฎ.๑๕๓๐/๒๕๓๙)

๖. ขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ

ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ ประกอบ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ การชันสูตรพลิกศพ บทที่ ๑ ข้อ ๓ ให้อำนาจพนักงานสอบสวนจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพ เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติหรือตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งรวมถึงความตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานที่อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ตามที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้นด้วย โดยปกติกฎหมายได้บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๙ ระบุให้ผู้ที่พบศพมีหน้าที่เก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั้นเองเพียงเท่าที่จะทำได้ แล้วแจ้งความแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด ซึ่งได้กำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนเอาไว้ด้วย โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

๑) ให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวนผู้รับแจ้ง บันทึกการรับแจ้งลงรายงานประจำวันไว้

๒) รีบไปยังที่พบศพเพื่อดำเนินการรักษาศพ สภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพ ตลอดจนวัตถุร่องรอย อันเป็นหลักฐานแสดงถึงเหตุที่ตายนั้นให้อยู่ในสภาพเดิมทุกประการ จนกว่าการชันสูตรพลิกศพจะแล้วเสร็จ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

๓) ในการชันสูตรพลิกศพ ให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ อันได้แก่ แพทย์ พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง แล้วแต่กรณี และก่อนชันสูตรพลิกศพให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้

๔) กรณีจะต้องชันสูตรพลิกศพ ให้พนักงานสอบสวนท้องที่พบศพและแพทย์ร่วมกันชันสูตรพลิกศพดังกล่าว ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพทันที และเป็นหน้าที่ของแพทย์ทำรายงานแนบท้ายบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ รายงานดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการชันสูตรพลิกศพ

๕) หากจำเป็นเพื่อพบเหตุของการตายเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีอำนาจสั่งให้ผ่าศพแยกธาตุ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๑, ๑๕๒ ได้ การชันสูตรพลิกศพผู้นับถือศาสนาอิสลาม ถ้าไม่จำเป็นจะต้องทำการผ่าศพ ก็ให้พยายามหลีกเลี่ยง เพื่อมิให้เป็นการละเมิดข้อบัญญัติทางศาสนาอิสลาม

๖) ถ้าศพฝังแล้ว ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพจัดให้ขุดศพขึ้นเพื่อตรวจดู เว้นแต่จะเห็นว่าไม่จำเป็นหรือจะเป็นอันตรายแก่อนามัยของประชาชน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๓

๗) ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพทำความเห็นเป็นหนังสือแสดงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครหรือสงสัยว่าใครเป็นผู้กระทำผิดเท่าที่จะทราบได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๔

ข้อสังเกต

(๑) การชันสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของการรวบรวมพยานหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยชอบแล้ว แม้ไม่มีการชันสูตรพลิกศพก็หาเป็นเหตุให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องไม่

- การชันสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของการรวบรวมพยานหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยชอบแล้ว แม้ไม่มีการชันสูตรพลิกศพก็หาเป็นเหตุให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องไม่ (ฎ.๒๔๑๐/๒๕๓๐)

(๒) แม้ว่าจะไม่มีการชันสูตรพลิกศพหรือการชันสูตรพลิกศพจะไม่ชอบ ก็ไม่มีกฎหมายห้ามไม่ให้ฟ้อง

- กฎหมายหาได้ห้ามไม่ให้ฟ้องในกรณีที่ไม่มีการชันสูตรพลิกศพไม่และแม้การชันสูตรพลิกศพจะไม่ชอบก็ไม่มีกฎหมายห้ามไม่ให้ฟ้อง (ฎ.๓๖๓/๒๔๙๓)

๗. การทำสำนวนการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพกับการทำสำนวนการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพเป็นคนละส่วนกัน แต่เมื่อทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้ว ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ ข้อ ๕ รายงานผลการชันสูตรพลิกศพให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการชันสูตรพลิกศพ ดังนั้นจึงต้องนำรายงานดังกล่าวมาประกอบสำนวนการชันสูตรพลิกศพในการสอบสวน ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๙ ประกอบมาตรา ๑๕๕ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนมาใช้แก่การชันสูตรพลิกศพโดยอนุโลม ดังได้กล่าวมาแล้วว่า พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพเป็นพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจและหน้าที่ทำการชันสูตรพลิกศพและทำการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ

วิธีการทำและรายละเอียดประเด็นการสอบสวน เป็นไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑ ประกอบข้อ ๙ และคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๓ ข้อ ๓.๑๓ พนักงานสอบสวนจะต้องทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพ โดยดำเนินการเหมือนเช่นสำนวนการสอบสวนทั่วไปแบ่งเป็น ๓ กรณี ดังนี้

๑. กรณีความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑ กล่าวไว้ว่าหากเป็นความตายโดยผิดธรรมชาติ จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา การสอบสวนและการชันสูตรพลิกศพจะต้องดำเนินการควบคู่กันไป

ขั้นตอนการสอบสวน

๑. ดำเนินการตามขั้นตอนเช่นเดียวกับการทำสำนวนการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป

- มีการลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดีข้อรับแจ้ง และรับเลขคดีชันสูตรพลิกศพ
- ทำการสอบสวนผู้แจ้งหรือญาติผู้ตายระบุฐานะเป็น “ผู้กล่าวหา” โดยไม่ใช้คำว่า “ผู้ร้อง”
- ตรวจสถานที่เกิดเหตุ ชันสูตรพลิกศพร่วมกับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ รายละเอียดประเด็นการสอบสวนตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี และคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

๒. เมื่อสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว หัวหน้าพนักงานสอบสวนมีความเห็นเสนอสำนวนไปยังผู้บังคับการตำรวจนครบาล หรือผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด เพื่อพิจารณาสั่งการแล้วส่งสำนวนการชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการท้องที่ที่ชันสูตรพลิกศพพิจารณาโดยเร็ว และเป็นหน้าที่ของอัยการส่งสำนวนไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๖ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐.๑

๒. กรณีความตายเป็นผลจากการกระทำความผิดอาญา

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑ กล่าวไว้ว่าในการสอบสวนคดีอาญานั้น หากความตายเป็นผลจากการกระทำอาญา จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จ ห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล การสอบสวนและการชันสูตรพลิกศพจะต้องดำเนินการควบคู่กันไป

ขั้นตอนการสอบสวน

๑. ขั้นตอนการสอบสวนเช่นเดียวกับกรณีความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาตามข้อ ๑

๒. ให้ทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพประกอบสำนวนการสอบสวนคดีอาญา ถ้าพนักงานสอบสวนผู้ชันสูตรพลิกศพ เป็นพนักงานสอบสวนคนละท้องที่กับพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา ไม่ว่าพนักงานสอบสวนนั้นจะได้ขอมาหรือไม่ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐.๒ ก็ต้องดำเนินการเช่นเดียวกัน

ข้อสังเกต

- ไม่ปรากฏว่าสำนวนการชันสูตรพลิกศพกรณีนี้ จะต้องส่งสำนวนให้ผู้บังคับการเพื่อเสนอต่อให้กับพนักงานอัยการดำเนินการแต่อย่างใด เนื่องจากภายหลังการทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้วกฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร
- ไม่ต้องไต่สวนการตายแต่อย่างใด
- ปรากฏในคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๓ ข้อ ๓.๘ การเรียงลำดับเอกสารและการให้หมายเลขเอกสารในสำนวนการสอบสวน ซึ่งเป็นสำนวนการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป อยู่ในลำดับที่ ๓.๘.๑.๙ และข้อ ๓.๘.๒ การเรียงลำดับเอกสารในคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนพยานหลักฐานจำนวนมาก อยู่ในลำดับที่ ๓.๘.๒.๑๘ และข้อ ๓.๑๐ การทำสำนวนคดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด อยู่ในลำดับที่ ๓.๑๐.๗ เรียงลำดับสำนวนการชันสูตรพลิกศพเฉพาะกรณีที่มีความตายอันเป็นผลแห่งการกระทำผิดซึ่งมิใช่เป็นความตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีจะต้องนำสำนวนการชันสูตรพลิกศพมาประกอบสำนวนคดีอาญาหรือคดีจราจรทางบก
- หากดูตาม ป.วิอาญา และระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้อง การชันสูตรพลิกศพทุกครั้งจะต้องทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพควบคู่กันไปทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ตายโดยผิดธรรมชาติที่มิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา หรือกรณีความตายเกิดจากผลของการกระทำผิดอาญาหรือกรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ก็ตาม
- แต่พบว่าในทางปฏิบัติ โดยปกติหากท้องที่ที่พบศพและคดีอาญาหรือจราจรเกิดในท้องที่เดียวกัน พนักงานสอบสวนเพียงแต่ทำการชันสูตรพลิกศพแล้วนำรายงานการชันสูตรพลิกศพประกอบไว้ในสำนวนคดีอาญาหรือจราจร โดยไม่ทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพแต่อย่างใด กรณีท้องที่ที่พบศพและคดีอาญาหรือคดีจราจรเกิดต่างท้องที่กัน พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพจะทำการชันสูตรพลิกศพแล้วส่งรายงานผลการชันสูตรพลิกศพไปให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีอาญาหรือจราจรซึ่งอยู่ต่างท้องที่นั้นโดยมิได้ทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพเช่นเดียวกัน กรณีที่พบเห็นตัวอย่าง เช่น มีเหตุรถเฉี่ยวชนในท้องที่หนึ่งมีผู้ได้รับบาดเจ็บและถูกนำส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลที่ตั้งอยู่นอกพื้นที่ อำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีอีกท้องที่หนึ่งแล้วถึงแก่ความตายที่โรงพยาบาลดังกล่าว พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพ

ที่โรงพยาบาลตั้งอยู่เป็นผู้ทำการชันสูตรพลิกศพแล้วนำส่งรายงานผลการชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีจราจรดังกล่าว เพื่อประกอบสำนวนโดยไม่ทำสำนวนการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ เป็นต้น ซึ่งในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนถือรายงานชันสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญา หากทำสำนวนชันสูตรพลิกศพด้วยก็จะเห็นว่าเป็นการสอบสวนซ้ำกับคดีอาญาหรือจราจรซึ่งรวมอยู่ในสำนวนเดียวกัน ที่ผ่านมาส่วนใหญ่ปฏิบัติไปในแนวทางดังกล่าวเป็นเรื่องปกติและพนักงานอัยการก็ไม่ได้โต้แย้งอันใด

๓. กรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้าประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ วรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้า กล่าวไว้ว่าเมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพตามวรรคสาม กล่าวคือ ชันสูตรพลิกศพกรณีพิเศษ ซึ่งต้องมีพนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพ แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง แล้วให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนชันสูตรพลิกศพแล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่พบศพนั้นอยู่เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อไร เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ กรณีดังกล่าวนี้ก็เช่นเดียวกันต้องดำเนินการสอบสวนและชันสูตรพลิกศพควบคู่กันไป

ขั้นตอนการสอบสวน

๑. ขั้นตอนการสอบสวนเช่นเดียวกับกรณีความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาตามข้อ ๑ แต่ต้องมีพนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่

๒. เมื่อสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว หัวหน้าพนักงานสอบสวน มีความเห็นเสนอสำนวนไปยังพนักงานอัยการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคห้า ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ ๕ วรรคห้า เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นทำการไต่สวนการตาย

๓. คำสั่งของศาลชั้นต้นให้ถึงที่สุดตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบ

๔. เมื่อศาลมีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งแก่พนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินการต่อไป ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบเอ็ด

๕. สิ่งที่พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามข้อ ๔ ได้แก่ นำสำนวนการไต่สวนของศาลไปประกอบเพื่อพิจารณาในสำนวนอื่น ๆ ที่พนักงานสอบสวนรับไว้ทำการสอบสวนควบคู่กันกับสำนวนการชันสูตรพลิกศพ เช่น สำนวนที่มีการกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐที่กระทำให้เป็นเหตุบุคคลนั้นถึงแก่ความตายหรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือกล่าวหาผู้ตายนั้นว่าต่อสู้ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐.๓

ข้อสังเกต

- ห้ามเจ้าพนักงานหรือผู้ควบคุมผู้ทำให้ตายทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนผู้ทำการชันสูตรพลิกศพตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑๒

- ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๒.๒, ข้อ ๔.๓ กำหนดให้รองผู้บังคับการหรือพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับมอบหมายทำการสอบสวนด้วยตนเอง

๘. การทำสำนวนการสอบสวนกรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการทำสำนวนการสอบสวนเป็น ๓ สำนวน ตามหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๕๐๑๔ ลง ๒๑ พ.ย. ๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการสอบสวนคดีอาญากรณีพิเศษบางประเภท ดังนี้

๑. สำนวนการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งการชันสูตรพลิกศพต้องกระทำด้วยเจ้าพนักงาน ๔ ฝ่าย ได้แก่ ๑.พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพ ๒.แพทย์ ๓.พนักงานอัยการ ๔.พนักงานฝ่ายปกครอง และในการทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ พนักงานสอบสวนต้องร่วมกับพนักงานอัยการทำการสอบสวน โดยตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๔.๓ พนักงานสอบสวนระดับรองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมายจะต้องทำการสอบสวนด้วยตนเอง เมื่อสอบสวนเสร็จต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นทำการไต่สวนสาเหตุการตาย เมื่อศาลมีคำสั่งแล้วถือเป็นที่สุด และศาลส่งสำนวนการไต่สวนยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป

๒. สำนวนคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตายและคดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตายตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (คดีวิสามัญฆาตกรรมและไม่ใช่คดีวิสามัญฆาตกรรม) สำนวนดังกล่าวต้องมีพนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๕/๑ โดยตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ข้อ ๔.๓ พนักงานสอบสวนระดับรองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมาย จะต้องทำการสอบสวนด้วยตนเอง เมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว จะต้องนำสำนวนการไต่สวนการตายของศาลมาประกอบและใช้ในการพิจารณาด้วย โดยต้องทำความเห็นเสนอไปยังอัยการสูงสุดเป็นผู้สั่งคดี แต่การทำสำนวนดังกล่าวต้องเสนอผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึง ตร. เพื่อพิจารณาก่อนส่งให้อัยการสูงสุดพิจารณาและสั่งคดี

๓. สำนวนคดีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ สำนวนดังกล่าวต้องมีพนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๕/๑ โดยตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ข้อ ๔.๓ พนักงานสอบสวนระดับรองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมายจะต้องทำการสอบสวนด้วยตนเอง เมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว จะต้องนำสำนวนการไต่สวนการตายของศาลมาประกอบและใช้ในการพิจารณาด้วย โดยต้องทำความเห็นเสนอไปยังอัยการจังหวัดท้องที่ที่เกิดเหตุพิจารณาสั่งคดี

ข้อสังเกต

- รองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน โดยให้ผู้บังคับการหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐ ในคดีที่เกิดในเขตท้องที่ของตน
- สำนวนคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย และคดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตายตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (คดีวิสามัญฆาตกรรมและไม่ใช่คดีวิสามัญฆาตกรรม) หลังจาก ผบก. หรือผู้รักษาราชการแทนพิจารณาและมีความเห็นแล้ว ให้เสนอสำนวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึง ตร. เพื่อพิจารณาและส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๓ ต่อไป
- การสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๕/๑ ประกอบคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๔.๓ กรณีแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำการสอบสวน กำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็น

ผู้รับผิดชอบ กรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควรไม่อาจรอพนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำสำนวนการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนต่อไปได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอพนักงานอัยการไว้ในสำนวนและถือว่าเป็นการทำสำนวนการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย

- ในการทำสำนวนการสอบสวนที่กล่าวหาเจ้าพนักงานที่ทำให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย โดยอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หากทางการสอบสวนได้ความว่าไม่ได้เป็นเช่นที่อ้าง พนักงานสอบสวนก็ต้องทำความเห็นควรสั่งฟ้องเจ้าพนักงานผู้นั้นไปในฐานความผิดฐานฆ่าผู้อื่น หรืออาจเป็นการป้องกันเกินกว่าเหตุก็เป็นได้ หรือในบางกรณีพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องไปยังอัยการสูงสุด แต่อัยการสูงสุดอาจมีความเห็นแย้งสั่งฟ้องเจ้าพนักงานผู้นั้นได้

ดังนั้น พนักงานสอบสวนควรทราบถึงหลักเกณฑ์ในการมีความเห็นทางคดีว่า มีหลักเกณฑ์อย่างไร ซึ่งโดยปกติในฐานะเจ้าพนักงานการปฏิบัติหน้าที่ก็ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายเช่นเดียวกัน หากกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ทำได้ เจ้าพนักงานก็ไม่มีสิทธิทำได้ การฆ่าผู้ร้ายในขณะปฏิบัติหน้าที่ในทางการตำรวจเราเรียกกันอย่างคุ้นหูว่า “การวิสามัญฆาตกรรม” ซึ่งมีคำอธิบายในหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๕๐๑๔ ลง ๒๑ พ.ย. ๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการสอบสวนคดีอาญากรณีพิเศษบางประเภท ข้อ ๑.๑ คดีวิสามัญฆาตกรรม หมายถึง คดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย แต่อย่างไรก็ตาม การวิสามัญฆาตกรรมคนร้ายที่จะไม่เป็นความผิดก็ต้องพิจารณานำหลักการป้องกันตามมาตรา ๖๘ แห่ง ป.อาญา มาใช้เพื่อเป็นการระงับยับยั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อบังคับใช้กฎหมาย เหตุที่จะอ้างได้ มีดังนี้

(๑) เพื่อเป็นการป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่น

(๒) ให้พ้นภยันตราย

(๓) ซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และ

(๔) เป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง และ

(๕) ต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ

การป้องกัน ไม่จำเป็นต้องป้องกันสิทธิของตนเองเท่านั้น แต่สามารถป้องกันสิทธิของคนอื่นได้ด้วย การจะอ้างป้องกันต้องได้สัดส่วน หากคนร้ายมีและใช้อาวุธปืน เจ้าพนักงานก็สามารถใช้อาวุธปืนได้ถือว่าได้สัดส่วนกัน ภยันตรายที่ใกล้จะถึง ไม่จำเป็นต้องให้คนร้ายยิงก่อน เจ้าพนักงานสามารถยิงคนร้ายก่อนได้ หากตามพฤติการณ์เห็นว่าขณะนั้นเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง เช่น คนร้ายชักอาวุธปืนจากสะเอวแล้วยกปืนขึ้นมาเพื่อจะยิงเจ้าพนักงานไม่จำต้องถึงขั้นเล็งตรงเป้าหมายแต่อย่างใด และในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานจะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วย หากปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบก็ไม่มีสิทธิอ้างป้องกันได้และคนร้ายต้องกระทำการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย นอกจากนั้นกฎหมายยังวางหลักว่าต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ หมายความว่า กฎหมายให้เจ้าพนักงานกระทำได้เพื่อการระงับยับยั้งการที่คนร้ายประทุษร้ายโดยการต่อสู้เจ้าพนักงาน ตัวอย่างเจ้าพนักงานจะเข้าจับกุมคนร้าย ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการจับกุมเพื่อนำตัวไปดำเนินคดี ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ วรรคท้าย บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับหรือหลบหนี หรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น” ดังนั้น เจ้าพนักงานจึงต้องใช้มาตรการเท่าที่จำเป็นก็เพื่อการจับกุมเท่านั้น หากคนร้ายซึ่งมีอาวุธปืนเพื่อใช้ต่อสู้เจ้าพนักงาน แต่ได้ทิ้งอาวุธปืนยอมมอบตัวแล้ว ภยันตรายก็หมดไปแล้วหรือคนร้ายวิ่งหลบหนี ไม่ต่อสู้แล้ว อย่างนี้ ก็ไม่จำต้องยิงคนร้ายให้ถึงแก่ความตายแต่อย่างใด มิฉะนั้นจะเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุได้

๙. การไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ

เป็นกรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม ซึ่งต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ๔ ฝ่ายและพนักงานอัยการจะต้องเข้ามาร่วมทำการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ เมื่อส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เพื่อทำการไต่สวนและมีคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย หากตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคห้า และคำสั่งของศาลให้เป็นที่สุดตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบ เมื่อศาลมีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งแก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบเอ็ด

ในการไต่สวนการเสียชีวิตนั้น การยื่นคำร้องจะยื่นต่อศาลชั้นต้นแห่งที่ศพนั้นอยู่ อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่ทหารเสียชีวิตในระหว่างการควบคุมหรือการกระทำของเจ้าพนักงาน เช่นนี้การยื่นคำร้องไต่สวนการเสียชีวิตของทหารผู้นั้นต้องยื่นต่อศาลทหารหรือศาลพลเรือน ซึ่งในเรื่องนี้มีแนวทางของกฤษฎีกาวางไว้ หลักการยื่นคำร้องยังคงยื่นไต่สวนต่อศาลพลเรือน และคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลโดยคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ซึ่งมีประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด และหัวหน้าสำนักตุลาการทหาร ร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย ได้วางหลักเช่นกันว่า ถ้าไม่แน่ชัดอยู่ในอำนาจศาลใด ศาลพลเรือนย่อมมีอำนาจไต่สวนเช่นกัน

คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๑๒๙/๒๕๐๑

ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุ และพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ ฯลฯ จะเห็นได้ว่า วิธีการเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการสอบสวนเพื่อทราบถึงสาเหตุแห่งความตายนั้นเท่านั้น หาใช่เป็นการให้ศาลพลเรือนพิจารณาพิพากษาคดีแต่อย่างใดไม่ ฉะนั้นแม้ว่าเป็นกรณีที่ผู้ตายและเจ้าพนักงานนั้นเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็จะต้องอยู่ในบังคับมาตรานี้เช่นเดียวกัน กล่าวคือ จะต้องมีการสอบสวนและการชันสูตรพลิกศพด้วย และตามคำสั่งของกระทรวงกลาโหมที่ ๒๖๙/๑๖๘๘๗ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๔๙๙ ซึ่งได้วางข้อกำหนดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ตามที่กระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทยตกลงกัน ก็สอดคล้องกับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดว่าเมื่อมีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่โดยผู้ตายเป็นทหาร ก็ให้จัดให้มีการสอบสวนและชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยในการสอบสวนของเจ้าพนักงานสอบสวนนั้นให้มีนายทหารชั้นสัญญาบัตรเข้านั่งฟังอยู่ด้วย ถ้าจะทำบันทึกหลักฐานเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพและขอส่งเอกสารนั้นต่อพนักงานชันสูตรพลิกศพ ก็ให้พนักงานชันสูตรพลิกศพรับบันทึกรวมเข้าสำนวนไว้ แล้วให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ เพื่อดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลพลเรือนให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งต่อเมื่อศาลพลเรือนได้ไต่สวนและทำคำสั่งอย่างใดแล้วจึงดำเนินการต่อไป คือถ้าปรากฏว่าความตายนั้นมิได้เกิดขึ้นจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายแล้ว กรณีก็เป็นอันยุติลงได้ แต่ถ้าเจ้าพนักงานได้กระทำการไปโดยมิชอบแล้ว ถ้าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจ

ศาลพลเรือนก็เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะดำเนินคดีในศาลพลเรือนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ก็คงเป็นหน้าที่ของอัยการทหารที่จะดำเนินคดีในศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๙๘ ต่อไปอีกชั้นหนึ่ง

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ ๙๒/๒๕๕๘

การไต่สวนชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ เป็นการสอบสวนอย่างหนึ่ง เพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษด้วยวิธีการพิเศษที่บัญญัติให้ศาลต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยในชั้นสอบสวน เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ แม้ตามคำร้องจะระบุว่าผู้ตายเป็นทหารกองประจำการและตายในระหว่างถูกคุมขังในเรือนจำจังหวัดทหารบกเพชรบูรณ์ซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานทหารก็ตาม แต่กรณียังเป็นการไม่อาจทราบแน่ชัดว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตายเป็นอย่างไร ถ้าตายโดยคนทำร้ายแล้วใครเป็นผู้กระทำร้ายและผู้ที่ทำร้ายเป็นทหารซึ่งปฏิบัติราชการตามหน้าที่ตามที่ปรากฏในคำร้องจริงหรือไม่ หากศาลไต่สวนแล้วปรากฏว่าการตายของผู้ตายมิได้เกิดจากการถูกเจ้าพนักงานที่เป็นทหารทำร้ายหรือเกิดจากการที่ทหารกับพลเรือนกระทำความผิดด้วยกันหรือเป็นคดีที่เกี่ยวพันกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน หรือเป็นคดีที่ต้องดำเนินในศาลคดีเด็กและเยาวชน คดีก็จะไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๙๘ มาตรา ๑๔ กรณีจึงยังเป็นการไม่แน่ชัดว่าคดีจะอยู่ในอำนาจศาลใดกันแน่ ดังนั้น การไต่สวนชันสูตรพลิกศพคดีนี้ จึงอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลยุติธรรม

ข้อสังเกต

การไต่สวนการตายเป็นอำนาจของศาลจังหวัด มิใช่อำนาจของศาลแขวง เนื่องจากตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๗ กำหนดให้ศาลแขวงมีอำนาจตามมาตรา ๒๔, ๒๕ ซึ่งตามมาตรา ๒๔, ๒๕ มิได้บัญญัติให้ผู้พิพากษานายเดียวมีอำนาจเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพแต่อย่างใด จึงต้องกลับไปพิจารณาตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๘ ซึ่งกำหนดให้ศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวงที่มิได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น

๑๐. ระยะเวลาในการชันสูตรพลิกศพและการทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ

๑๐.๑ ระยะเวลาการดำเนินการกรณีทั่วไป เป็นการชันสูตร ๒ ฝ่าย ได้แก่ พนักงานสอบสวนกับแพทย์

(๑) การทำสำนวนการสอบสวนและการชันสูตรพลิกศพให้ทำควบคู่กันไป โดยให้พนักงานสอบสวนและแพทย์ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพทันที และให้แพทย์ดังกล่าวทำรายงานแนบท้ายรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพด้วยภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งเรื่อง ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ (รายงานดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนชันสูตรพลิกศพ)

(๒) ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายเวลาไปได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๓๐ วันโดยต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งติดไว้ในสำนวนการชันสูตรพลิกศพ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคแรก โดยการขยายระยะเวลาการสอบสวน ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๒.๑ ให้ขอขยายระยะเวลากับผู้บังคับการที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้น

ข้อสังเกต

ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคแรก ให้ชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นภายใน ๗ วัน หากไม่เสร็จขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกิน ๒ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๓๐ วัน รวมแล้วใช้เวลาการชันสูตรพลิกศพและสอบสวน ๖๗ วัน

- ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๒.๑ ให้ทำสำนวนการสอบสวนให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง หากไม่เสร็จขอขยายระยะเวลาต่อผู้บังคับการฯ ได้ แต่ไม่ได้กำหนดว่าจะขอขยายได้กี่ครั้ง แสดงให้เห็นว่าระยะเวลาในการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ เป็นระยะเวลาเร่งรัด แม้จะใช้เวลาในการสอบสวนเกินระยะเวลาตามที่ ป.วิอาญา กำหนดไว้ก็ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไปแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม หากไม่จำเป็นก็ควรจะดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตาม ป.วิอาญา กล่าวคือ รวมแล้วไม่เกิน ๖๗ วัน

๑๐.๒ ระยะเวลาการดำเนินการกรณีพิเศษ เป็นการชันสูตร ๔ ฝ่าย ได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง

(๑) ระยะเวลาการชันสูตรพลิกศพ ๗ วัน เช่นเดียวกับ ๑๐.๑(๑) เพียงแต่ต้องแจ้งให้พนักงานอัยการและฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการชันสูตรพลิกศพ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ วรรคสาม

(๒) กรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ **เมื่อได้ทำการชันสูตรพลิกศพตามวรรคสามเสร็จสิ้นแล้ว** ให้พนักงานสอบสวนแจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ วรรค ๔ ใช้คำว่า “นับแต่วันที่ได้ทราบเรื่อง”

(๓) ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๓๐ วัน โดยต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ ซึ่งตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ วรรคสี่ ระบุว่าในกรุงเทพมหานครให้เสนอขอขยายระยะเวลาไปยังผู้บังคับการ (ในกองบัญชาการตำรวจนครบาลก็คือ ผู้บังคับการต่าง ๆ ในสังกัดนั่นเอง) ส่วนในจังหวัดอื่นให้เสนอไปยังผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด

ข้อสังเกต

- ตาม ๑๐.๒(๒) ข้อความที่ว่าเมื่อชันสูตรพลิกศพตามวรรคสามเสร็จแล้ว พอจะอธิบายความได้ว่าตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม เกี่ยวกับระยะเวลามีข้อความปรากฏตอนท้ายวรรคสามความว่า **“ให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครอง”**...ร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ตามวรรคหนึ่ง ความหมายก็คือว่า ระยะเวลาการชันสูตรพลิกศพกรณีทั่วไปกับกรณีพิเศษ ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน ๗ วันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคแรก นั่นเอง หากไม่เสร็จสิ้นก็ให้ขยายระยะเวลาได้

- การนับระยะเวลาการสอบสวนในกรณีพิเศษ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ ระบุให้ทำสำนวนการสอบสวนให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง กรณีการชันสูตรพลิกศพและการทำสำนวนการสอบสวนเป็นคนละขั้นตอนกัน สังเกตจากขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพมีเจ้าพนักงานผู้ชันสูตรพลิกศพ ๔ ฝ่าย แต่ในขั้นตอนการสอบสวนมี ๒ ฝ่าย คือ พนักงานอัยการกับพนักงานสอบสวนเท่านั้น การนับระยะเวลาการสอบสวน ๓๐ วัน กรณีนับแต่วันรับแจ้งตามที่ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่กำหนดไว้จึงยังไม่ชัดเจนว่าหมายถึงการนับระยะเวลานับแต่การรับแจ้งกรณีพบศพในขั้นตอนแรก หรือหมายถึง

พนักงานอัยการรับแจ้งจากพนักงานสอบสวนหลังจากการชันสูตรพลิกศพ ๔ ฝ่าย เพื่อทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ ๒ ฝ่าย (ระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ) ในขั้นตอนที่ ๒

- ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๒.๒ กำหนดให้รองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมาย ทำการสอบสวนด้วยตนเองและให้แจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๓๐ วัน แต่ก็ไม่ได้ระบุว่าหลังจากสิ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วจะดำเนินการอย่างไรต่อไป และการนับระยะเวลานับแต่รับแจ้ง คำว่า “นับแต่รับแจ้ง” ก็ไม่ชัดเจนเช่นเดียวกับ ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ เช่นเดียวกัน

- ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ระยะเวลาในการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพในกรณีตาม ๑๐.๑ ซึ่งขอขยายเวลาได้ตามความจำเป็นไม่ระบุขอบเขตไว้ว่าจะขยายเวลาได้กี่ครั้ง แตกต่างกับระยะเวลาในกรณีตาม ๑๐.๒ ซึ่งกรณีตาม ๑๐.๒ กำหนดให้ขยายเวลาได้ ๒ ครั้ง ทั้งที่ขั้นตอนและความยุ่งยากซับซ้อนมากกว่า แต่ก็เห็นว่าระยะเวลาการสอบสวนดังกล่าวเป็นเพียงระยะเวลาการเร่งรัด หากเลยกำหนดเวลาดังกล่าวเห็นว่าการสอบสวนก็ไม่เสียไป แต่อย่างไรก็ตามก็ควรที่จะทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค. ๕๖ ข้อ ๓.๒.๒ เนื่องจากสอดคล้องกับระยะเวลาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ กำหนดให้ทำสำนวนการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งและขยายได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ๆ ละ ๓๐ วัน

- เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันในการเริ่มนับระยะเวลาการทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ เนื่องจากตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคหนึ่ง กล่าวว่า รายงานการชันสูตรพลิกศพให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนชันสูตรพลิกศพ จึงเห็นควรเริ่มนับเวลาการทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งการพบศพทั้ง ๒ กรณีคือ ทั้งกรณีทั่วไปที่ชันสูตรพลิกศพ ๒ ฝ่ายและทั้งกรณีพิเศษที่ทำการชันสูตรพลิกศพ ๔ ฝ่าย

- นอกจากนี้หากเป็นไปได้พนักงานสอบสวนควรดำเนินการใน ๒ กรณีดังกล่าว โดยชันสูตรพลิกศพให้เสร็จสิ้นภายใน ๗ วัน โดยทั้งการชันสูตรพลิกศพและการสอบสวนหากไม่เสร็จสิ้นภายใน ๗ วัน ก็พยายามขยายเวลาออกไปไม่ควรเกิน ๒ ครั้ง ๆ ละ ๓๐ วัน เพื่อจะได้สอดคล้องกับระยะเวลาตาม ป.วิอาญา

๑๑. โทษของการกระทำแก่ศพหรือสภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ

ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ ทวิ ได้วางบทลงโทษไว้ สำหรับผู้ที่กระทำการใด ๆ แก่ศพหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพ ก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น ในประการที่น่าจะทำให้การชันสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๖ เดือนถึง ๒ ปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาท ถึงสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เว้นแต่จำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

ถ้าเป็นการกระทำโดยทุจริตหรือเพื่ออำพรางคดีผู้กระทำต้องระวางโทษเป็น ๒ เท่า ของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

สำหรับในความผิดตามมาตรานี้ในบางครั้งการกระทำดังกล่าวจะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาตามมาตรา ๑๙๙ ในเรื่อง การกระทำ ลอบฝัง ซ่อนเร้น ย้ายหรือทำลายศพหรือส่วนของศพเพื่อปิดบังการเกิด การตายหรือเหตุแห่งการตาย เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งการกระทำดังกล่าวนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีซึ่งมีคำพิพากษาฎีกาไว้วางหลักในเรื่องดังกล่าวไว้

- การที่จำเลยลากศพผู้ตายไปไว้ที่ถนนสาธารณะหน้าบ้านห่างออกไปประมาณ ๓๐ เมตร แม้บริเวณนั้นไม่อาจปิดบังการตายได้ ก็เป็นการกระทำเพื่อปิดบังเหตุแห่งการตายและเพื่ออำพรางการกระทำความผิดของตนด้วย ประกอบกับจำเลยให้การรับสารภาพในความผิดฐานนี้มาตั้งแต่ต้น การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานเคลื่อนย้ายศพเพื่อปิดบังเหตุแห่งการตาย และเพื่ออำพรางคดี จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๙๙ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ ทวิ วรรคสอง (ฎ.๑๐๒๗๘/๒๕๕๕)

ข้อสังเกต

มักพบบ่อยครั้งเมื่อพบศพในถิ่นทุรกันดาร แพทย์มักจะให้พนักงานสอบสวนนำศพไปชันสูตรที่โรงพยาบาล จึงต้องอธิบายให้แพทย์เข้าใจว่ากฎหมายต้องการที่จะให้ทำการชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุ มิฉะนั้นอาจมีผลต่อรูปคดีได้ และควรหลีกเลี่ยงการเคลื่อนย้ายศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น

บทที่ ๑๔
การเปรียบเทียบคดีอาญา

การเปรียบเทียบ ไม่ปรากฏคำจำกัดความในกฎหมายใดเมื่อพิจารณาตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘ โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิด มี ๕ สถาน ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน โดยปกติโทษดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในคำพิพากษาของศาล แต่การเปรียบเทียบจะปรากฏในชั้นเจ้าพนักงาน โดยกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานเมื่อเห็นว่าผู้กระทำผิดนั้นไม่ควรที่จะรับโทษถึงจำคุก ก็ให้ทำการเปรียบเทียบตามที่กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์ไว้ และเมื่อเปรียบเทียบแล้วทำให้คดีอาญาเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ และสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๓) และปรากฏแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคดีอาญา ลักษณะ ๙ แห่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี

๑. แนวคิดเกี่ยวกับการเปรียบเทียบ

เกี่ยวกับการเปรียบเทียบถือเป็นโทษทางอาญาหรือไม่ มีผู้ให้แนวคิดไว้ ๒ แนวคิด กล่าวคือ

แนวคิดที่ ๑ เห็นว่าโทษในทางอาญา ต้องพิจารณาตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘ โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดมี ๕ สถานและมีโทษ “ปรับ” อยู่ด้วย การลงโทษตามมาตรา ๑๘ เป็นอำนาจของศาลเท่านั้น และตามมาตราดังกล่าวไม่ปรากฏคำว่า “เปรียบเทียบ” จึงเห็นว่าการเปรียบเทียบไม่ใช่โทษทางอาญา และกฎหมายก็ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการที่จะเปรียบเทียบได้ ถ้อยคำที่ใช้ในชั้นเจ้าพนักงานจะใช้ถ้อยคำว่า “เปรียบเทียบ” จะไม่ใช้คำว่า “ปรับ” แนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีกับเด็กหรือเยาวชนช่วงที่มี พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ออกมาบังคับใช้ใหม่ ๆ ซึ่งกฎหมายวางหลักการใหม่ อย่างกรณีการจับเด็กหรือเยาวชน ต้องให้ศาลเยาวชนและครอบครัวตรวจสอบการจับตลอดถึงการแจ้งข้อหาและการสอบสวน ต้องมีที่ปรึกษากฎหมาย (ทนายความที่ผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียนไว้กับศาลเยาวชน) ร่วมอยู่ด้วย โดยในคดีใดที่เห็นว่าการกระทำของเด็กหรือเยาวชนนั้นไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุกและเป็นการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชน เพื่อนำออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยวิธีการเปรียบเทียบในคดีบางประเภทที่มีโทษปรับและอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดที่มีอายุแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป (ผู้ใหญ่กระทำความผิด) เพื่อให้คดีเลิกกันและสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิอาญา ดังได้กล่าวมาแล้ว

แนวคิดที่ ๒ เห็นว่าต้องพิจารณาว่ามีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าการกระทำใดเป็นความผิดทางอาญาและมีโทษทางอาญาหรือไม่ การกระทำใดหากกฎหมายไม่บัญญัติโทษทางอาญาไว้ เจ้าพนักงานจะไม่สามารถเปรียบเทียบได้ และความผิดบางฐานความผิดจะมีโทษปรับอยู่ด้วย และกฎหมายก็ให้อำนาจเจ้าพนักงานไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗, ๓๘ คดีใดที่เห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุก ก็ให้ทำการเปรียบเทียบทำให้คดีเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ และสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๓) จึงเห็นว่า การเปรียบเทียบเป็นโทษทางอาญาเช่นเดียวกับโทษที่กำหนดไว้ตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘

๒. การเปรียบเทียบตามแนวทางการปฏิบัติของคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรมควบคุมโรค ได้มีหนังสือ ที่ สธ ๐๔๐๗.๘/๘๑๗ ลงวันที่ ๙ ก.พ. ๕๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา หารือ มาตรา ๔๕ แห่ง พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.๒๕๕๑ บัญญัติให้คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอำนาจเปรียบเทียบบรรดาความผิดตาม พ.ร.บ.ดังกล่าว

และมีอำนาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบได้ และได้หารือคณะกรรมการกฤษฎีกาใน ๔ ประเด็น คือ

(๑) การเปรียบเทียบถือเป็นโทษตาม มาตรา ๑๘ แห่ง ป.อาญา หรือไม่

(๒) กรณีผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชน พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการสามารถดำเนินการเปรียบเทียบได้หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปีบริบูรณ์

(๓) หากสามารถเปรียบเทียบผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนหรือไม่

(๔) การดำเนินการเปรียบเทียบผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนควรมีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไรเพื่อไม่ให้ขัดกับ ป.อาญา และ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ รวมถึงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ตอบข้อหารือตามเรื่องเสร็จที่ ๕๗๓/๒๕๕๕ ดังนี้

(๑) ประเด็นที่ ๑ เห็นว่า ตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘ โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิด ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน เมื่อพิจารณาบทกำหนดโทษตาม พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ ซึ่งมีโทษจำคุกและโทษปรับเช่นเดียวกับโทษตาม มาตรา ๑๘ แห่ง ป.อาญา เมื่อมาตรา ๔๕ แห่ง พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ บัญญัติให้เปรียบเทียบได้ทำนองเดียวกับมาตรา ๓๗(๔) แห่ง ป.วิอาญา ซึ่งทำให้คดีอาญาเลิกกันเมื่อได้ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว จึงเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ดังนั้น การเปรียบเทียบตาม พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ จึงเป็นกระบวนการลงโทษปรับตามมาตรา ๑๘ แห่ง ป.อาญา

(๒) ประเด็นที่ ๒ เห็นว่า ตามมาตรา ๗๓ แห่ง ป.อาญา บัญญัติให้กรณีเด็กอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ และมาตรา ๗๔ แห่ง ป.อาญา บัญญัติให้กรณีเด็กอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษเช่นกัน เมื่อทั้ง ๒ กรณีบัญญัติให้เด็กไม่ต้องรับโทษแล้ว จึงไม่อาจที่จะเปรียบเทียบได้

สำหรับกรณีเยาวชนซึ่งอายุกว่า ๑๕ ปีแต่ต่ำกว่า ๑๘ ปีเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด มาตรา ๗๕ แห่ง ป.อาญา บัญญัติให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่ควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่ควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตามมาตรา ๗๔ หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง กรณีเป็นการกระทำความผิดที่กฎหมายมิได้ยกเว้นโทษ จึงสามารถเปรียบเทียบได้

(๓) ประเด็นที่ ๓ เห็นว่า เมื่อได้วินิจฉัยประเด็นที่ ๒ แล้วว่ากรณีเด็กอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี และกรณีเด็กอายุกว่า ๑๐ ปีแต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไม่อาจเปรียบเทียบได้แล้ว จึงไม่ต้องวินิจฉัยว่า การเปรียบเทียบเด็กจำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองหรือไม่

สำหรับกรณีเยาวชนผู้มีอายุกว่า ๑๕ ปีแต่ต่ำกว่า ๑๘ ปี กระทำความผิดและถือว่าเป็นผู้ต้องหาซึ่งสามารถถูกเปรียบเทียบตาม พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ ได้นั้น กรณีนี้ ไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจจัดการแทนหรือการให้ความยินยอมไว้ ดังเช่นกรณีผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามมาตรา ๓ แห่ง ป.วิอาญา จะมีก็แต่เพียงบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา เช่น สิทธิตามมาตรา ๗/๑ หรือสิทธิตามมาตรา ๑๓๔/๓ ประกอบกับการเป็นผู้ต้องหาเป็นเรื่องเฉพาะตัวและไม่ใช่การทำนิติกรรมซึ่งเป็นนิติสัมพันธ์ทางแพ่ง ดังนั้น ในการเปรียบเทียบจึงไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง

(๔) ประเด็นที่ ๔ เห็นว่า กรณีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็ก ได้วินิจฉัยไว้แล้วในประเด็นที่ ๒ และประเด็นที่ ๓ ส่วนกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นเยาวชน มาตรา ๗๒ วรรคสาม แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ บัญญัติให้พนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบเยาวชนได้

ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ บัญญัติมาตรา ๖๙/๑ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบเด็กอายุกว่า ๑๐ ปี ถึง ๑๕ ปี ไว้ในวรรคหนึ่ง และการปฏิบัติกับเด็กอายุ ๑๐ ปีลงมาไว้ในวรรคสอง เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องโดยไม่ต้องทำการสอบสวนและนำวิธีการว่ากล่าวตักเตือนมาใช้และการส่งเด็กไปยังเจ้าพนักงานว่าด้วยการคุ้มครองเด็กดำเนินการต่อไป

๓. หลักเกณฑ์ตามกฎหมายการเปรียบเทียบคดีอาญา

กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์ทั่วไปไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ คดีอาญาเลิกกันได้ ๒ วิธี ดังนี้

๑) คดีอาญาเลิกกันโดยยอมเสียค่าปรับอย่างสูงตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๑)

(๑) ต้องเป็นคดีอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว

(๒) เมื่อผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

๒) คดีอาญาเลิกกันโดยเปรียบเทียบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๒), (๓) และ (๔)

(๑) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้วตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๒)

(๒) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ต้องหาชำระปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้วตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๓)

(๓) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่นเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๔)

ข้อสังเกต

- การเปรียบเทียบผู้ต้องหาต้องยินยอมให้ทำการเปรียบเทียบก่อน พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจเปรียบเทียบได้

- การเปรียบเทียบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๔) ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นจะต้องชำระค่าปรับก่อนถูกฟ้องศาล เช่น

- กรณีตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๖๕ เมื่อคดีถึงพนักงานสอบสวน การที่พนักงานสอบสวนจะส่งเรื่องให้แก่คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีได้นั้น ผู้ต้องหานั้นต้องแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบปรับเสียก่อน ผู้ต้องหานั้นจะแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบปรับในระหว่างการพิจารณาของศาลหาได้ไม่ คดีนี้จำเลยไม่ได้แสดงความยินยอมต่อพนักงานสอบสวนว่าจำเลยยินยอมให้เปรียบเทียบปรับ พนักงานสอบสวนย่อมไม่จำต้องส่งเรื่องให้แก่คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีก่อน ดังนั้น การที่พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้พนักงานอัยการโจทก์ฟ้องคดี โดยไม่ได้ส่งเรื่องให้แก่คณะกรรมการเปรียบเทียบคดี จึงมิใช่เป็นการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง (ฎ.๓๖๕๑/๒๕๔๑)

- จำเลยเป็นผู้จัดการของบริษัท ท. จำกัด ได้สั่งเครื่องจักรหลายประเภทเข้ามาในราชอาณาจักร โดยสำแดงในใบขนสินค้าขาเข้าเพื่อชำระอากรต่ำกว่าราคาที่แท้จริงอันเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร ทั้งฐานสำแดงเท็จตามมาตรา ๙๙ และฐานหลีกเลี่ยงค่าภาษีอากรตามมาตรา ๒๗ ซึ่งเป็นความผิดต่างกรรมกัน แม้โจทก์จะมิได้ฟ้องจำเลยในความผิดตามมาตรา ๙๙ เพราะขาดอายุความแล้ว ก็ย่อมฟ้องจำเลยในความผิดตามมาตรา ๒๗ ได้ ความผิดตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร นอกจากจะเอาความผิดต่อผู้หลีกเลี่ยงค่าภาษีอากรแล้ว ยังเอาผิดต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการหลีกเลี่ยงค่าภาษีอากรด้วย ฉะนั้นแม้บริษัท ท. จำกัด จะเป็นผู้นำเครื่องจักรเข้ามาในราชอาณาจักร แต่เมื่อจำเลยซึ่งเป็นตัวแทนของบริษัท ท. จำกัด เกี่ยวข้องในการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของบริษัท ท. จำกัด ด้วย จำเลยย่อมมีความผิดฐานดังกล่าว เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนอธิบดีกรมศุลกากรได้เรียกให้จำเลยไปตกลงระงับคดี โดยจะเปรียบเทียบปรับแก่จำเลย แต่เมื่อจำเลยไม่ยอมชำระค่าปรับตามที่ตกลงยินยอมกรณีก็ถือไม่ได้ว่ามีการเปรียบเทียบปรับอันจะทำให้คดีของจำเลยเลิกกันตามพระราชบัญญัติศุลกากร มาตรา ๑๐๒, ๑๐๒ ทวิ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ ประกอบมาตรา ๓๗(๔) (ฎ.๔๐๘๒/๒๕๓๔)

เงื่อนไขกฎหมายในการเปรียบเทียบ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๘

เงื่อนไขตามกฎหมายในการเปรียบเทียบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๒) (๓) และ (๔) ซึ่งบัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๓๘ ถ้าเจ้าพนักงานดังกล่าวในมาตรานั้นเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุก ให้มีอำนาจเปรียบเทียบ ดังนี้

(๑) ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกินสิบห้าวันแล้ว คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนดในวรรคก่อน ให้ดำเนินคดีต่อไป

(๒) ในคดีมีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน

ข้อสังเกต

- การเปรียบเทียบตาม มาตรา ๓๘ แห่ง ป.วิอาญา เป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงาน มิได้เป็นบทบังคับให้ต้องเปรียบเทียบ หากเห็นว่าผู้ต้องหาควรถูกดำเนินคดีในศาล เช่น กระทำผิดหลายครั้งเป็นนิสัย จึงไม่เปรียบเทียบ แต่หากเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบได้ ในกรณีนี้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจโต้แย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ

เงื่อนไขกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙

กรณีมีการเปรียบเทียบโดยชอบด้วยกฎหมาย ทำให้คดีอาญาเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ และทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๓)

เงื่อนไขการระงับคดีตาม ป.อาญา มาตรา ๗๙

คดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ถ้าผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความผิดนำค่าปรับอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นมาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นระงับไป ตาม ป.อาญา มาตรา ๗๙

๔. ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ

(๑) พนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ และ ๒๐

(๒) สำหรับคดีที่เกิดในกรุงเทพมหานครให้อำนาจนายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ซึ่งระบุไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๓) ได้แก่ คดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท

(๓) พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายอื่นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๔) เช่น

- เทศมนตรี มีอำนาจตาม พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ.๒๔๙๖ มาตรา ๔๐
- อธิบดีกรมสรรพากร มีอำนาจตามประมวลรัษฎากร มาตรา ๓ ทวิ

ข้อสังเกต

- คดีอาญาที่เปรียบเทียบได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๔) นั้น พนักงานสอบสวนอาจเปรียบเทียบได้ หากเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายนั้น ๆ มอบอำนาจให้ทำการเปรียบเทียบ

- คดีอาญาใดที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่อื่น พนักงานสอบสวนจะทำการเปรียบเทียบปรับได้ เมื่อได้ดำเนินการให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบอำนาจจากพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น คดีอาญาจึงจะเลิกกัน เช่น ความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ, พ.ร.บ.การขนส่งทางบก เป็นต้น และต้องเปรียบเทียบตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขที่มอบอำนาจกำหนดให้เท่านั้น การเปรียบเทียบจึงจะชอบด้วยกฎหมาย

๕. อำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีที่อาจเปรียบเทียบเด็ก

พิจารณาตาม มาตรา ๖๙/๑ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๓๙ ดังนี้

๑) การดำเนินการกับเด็ก (อายุกว่า ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์) ตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่ง

(๑) ถ้าความผิดนั้น กฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น

(๒) คำว่า “เด็ก” ตามคำจำกัดความมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๓๙ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตาม มาตรา ๗๓ แห่ง ป.อาญา แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ ซึ่งตาม ป.อาญา มาตรา ๗๓ กฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า เด็กอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ดังนั้น คำว่า “เด็ก” ตามคำจำกัดความดังกล่าว จึงหมายถึงเด็กอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์

(๓) หากเป็นการกระทำผิดครั้งแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานนั้นเรียกเด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย มาว่ากล่าวตักเตือน

(๔) ถ้าเด็กสำนึกในการกระทำ และบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย สามารถดูแลเด็กได้ ก็ให้งดการสอบสวนและปล่อยตัวไป

ข้อสังเกต

- ตาม (๔) ใช้คำว่า “ให้งดการสอบสวนและปล่อยตัวไป” เห็นว่า มาตรา ๖๙/๑ ต่อเนื่องจากมาตรา ๖๙ ซึ่งตามมาตรา ๖๙ เป็นกรณีการจับกุมเด็กหรือเยาวชน แล้วนำส่งพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับเพื่อส่งต่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แสดงให้เห็นว่ามาตรา ๖๙/๑ แม้เด็กถูกจับมาก็สามารถว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่ต้องสอบสวนและปล่อยตัวไปได้เลย โดยไม่ต้องตรวจสอบการจับตามมาตรา ๗๒ วรรคสาม แต่แม้ว่าเด็กไม่ถูกจับ แต่ถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กนั้นเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๗๐ พนักงานสอบสวนก็สามารถดำเนินการว่ากล่าวตักเตือนโดยงดการสอบสวนให้คดีเสร็จสิ้นไปได้เช่นเดียวกัน

- กรณีตามมาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่ง (เด็กอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์) หากเด็กมิได้มีการกระทำผิดครั้งแรก หรือแม้จะกระทำความผิดครั้งแรกก็ตาม หากเด็กไม่สำนึกในการกระทำมีข้อพิจารณาว่า จะไม่สามารถว่ากว่าตักเตือนได้ ดังนั้นเมื่อกรณีเข้าลักษณะดังกล่าว จะต้องดำเนินคดีไปตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ เนื่องจากผู้ต้องหาเป็นเด็กตามคำจำกัดความตามมาตรา ๔ ที่มีอายุเกินกว่า ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ และเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวตามความในมาตรา ๑๐(๑) ซึ่งสอดคล้องกับ ป.อาญา มาตรา ๗๔ บัญญัติว่า เด็กอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการได้ตาม (๑) – (๕) เช่นว่ากล่าวตักเตือนเด็กแล้วปล่อยตัวไปตาม (๑) เป็นต้น

๒) การดำเนินการกับเด็ก อายุ ๑๐ ปี ลงมา ตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๖๙/๑ วรรคสอง

(๑) ให้นำความในมาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่ง มาบังคับใช้กับบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๗๓ แห่ง ป.อาญาด้วย

(๒) เว้นแต่บุคคลนั้น กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดอื่นนอกจากวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวบุคคลนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่บุคคลนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

ข้อสังเกต

- เด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี ที่ไม่ต้องรับโทษตาม ป.อาญา มาตรา ๗๓ นั้น ตามวรรคสอง บัญญัติว่าให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินการตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ ตามมาตรา ๖๙/๑ วรรคสองดังกล่าว

- ห้ามมิให้ผู้เสียหายฟ้องบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกินกว่า ๑๐ ปี เป็นคดีอาญาต่อศาลใดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๙/๑ วรรคสาม แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙

- การกระทำความผิดอื่นนอกจากวรรคหนึ่งตามมาตรา ๖๙/๑ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ หมายความว่า เป็นการกระทำความผิดที่ไม่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานอื่น ซึ่งมาตรา ๖๙/๑ วรรคสอง ได้กำหนดกฎเกณฑ์ให้ส่งตัวเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี ไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกัน ไม่สามารถว่ากล่าวตักเตือนได้

- กรณีตาม ๒) (๑) ที่ให้นำมาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่งมาใช้กับเด็กอายุ ๑๐ ปีลงมาด้วยนั้น หมายความว่า หากการกระทำผิดของเด็กไม่ใช่เป็นความผิดครั้งแรก หรือแม้จะกระทำผิดครั้งแรกก็ตามแต่เด็กไม่สำนึกในการกระทำ ก็ต้องส่งเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กนั้นด้วยเช่นเดียวกัน ตาม ป.อาญา มาตรา ๗๓ วรรคสอง

๖. อำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีที่อาจเปรียบเทียบเยาวชน

พิจารณาตาม มาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ให้คำจำกัดความ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ ประกอบมาตรา ๖๙ การจับกุมเด็กหรือเยาวชน ซึ่งกฎหมายไม่ได้เปิดช่องให้ว่ากล่าวตักเตือนได้อย่างเช่นกรณีเด็กอายุกว่า ๑๐ ปีแต่ไม่เกิน ๑๕ ปี ตามมาตรา ๖๙/๑ แต่อย่างใด และจะต้องตรวจสอบการจับภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เด็กหรือเยาวชนถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่กรณีที่เข้าข้อยกเว้นไม่ต้องตรวจสอบการจับหากเป็นคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่า เป็นคดีที่อาจเปรียบเทียบปรับได้ตามมาตรา ๗๒ วรรคสาม ซึ่งก็หมายความว่าพนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับเยาวชนในความผิดที่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ ตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ เหมือนเช่นการเปรียบเทียบปรับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปที่คดีไม่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนทั่ว ๆ ไปนั่นเอง ซึ่งเป็นไปตามแนวทางคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๕๗๓/๒๕๕๕ ดังกล่าวมาแล้วตามข้อ ๒

ข้อสังเกต

- กรณีบางเรื่องพนักงานสอบสวนก็สามารถว่ากล่าวตักเตือนเยาวชนที่กระทำผิดได้ แต่เป็นกรณีที่มิใช่เป็นไปตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ แต่เป็นไปตามกฎหมายเฉพาะเรื่องนั้น ๆ เช่น พ.ร.บ.การจราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ การกระทำผิดบางข้อหา กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานว่ากล่าวตักเตือนได้ เป็นต้น

๗. วิธีการเปรียบเทียบ

(๑) ความผิดที่เปรียบเทียบได้ต้องเป็นความผิดตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ (๒), (๓) และ (๔)

(๒) หากเป็นความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว เจ้าพนักงานกำหนดค่าปรับได้ทันทีหากเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกด้วย เจ้าพนักงานจะเปรียบเทียบก็ต่อเมื่อเห็นว่าผู้ต้องหานั้น ไม่สมควรได้รับโทษถึงจำคุก ถ้าเห็นว่าผู้ต้องหาสมควรได้รับโทษจำคุกเจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะไม่เปรียบเทียบและดำเนินคดีต่อไปได้

(๓) ให้เจ้าพนักงานกำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระแต่ต้องไม่เกิน หรือต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยผู้ต้องหาและผู้เสียหายต้องยินยอมทั้งสองฝ่าย ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมจะเปรียบเทียบไม่ได้ คดีอาญาไม่เลิกกัน และให้ดำเนินคดีต่อไป

(๔) ในกรณีที่ยินยอมด้วยกันทั้งสองฝ่าย เจ้าพนักงานอาจกำหนดให้ผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกิน ๑๕ วัน

(๕) เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้วคดีเป็นอันเสร็จเด็ดขาด คือจะนำมาฟ้องร้องกันอีกไม่ได้ และจะอุทธรณ์การเปรียบเทียบอีกไม่ได้ ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนด คดีไม่เลิกกันให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีต่อไป

(๖) ในคดีที่มีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบให้เจ้าหน้าที่กำหนดจำนวนตามที่เห็นสมควรหรือตามที่ตกลงกัน หากเจ้าหน้าที่เปรียบเทียบแล้ว แม้ผู้ต้องหาจะยังไม่จ่าย

ค่าทดแทน คดีอาญาก็ระงับไปแล้ว ผลมีเพียงว่าหนี้ทางแพ่งไม่ระงับเท่านั้น ซึ่งชอบที่จะไปว่ากล่าวกันทางแพ่งต่อไป แต่หาทำให้การเปรียบเทียบที่ชอบไปแล้วเสียไปไม่ ถือว่าคดีอาญาเป็นอันเลิกกัน ผู้เสียหายจะมารื้อฟื้นคดีอาญาอีกไม่ได้

ข้อสังเกต

- คู่สัญญาตกลงยกเว้นมิให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ ไม่มีผลบังคับกันได้ ข้อตกลงดังกล่าวเป็นโมฆะเพราะถือว่ามีวัตถุประสงค์ขัดต่อกฎหมายโดยชัดแจ้ง

- ตาม ป.อาญา มาตรา ๗๙ ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวถ้าผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความผิดนำค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นมาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยานให้คดีนั้นเป็นอันระงับไป การชำระค่าปรับตาม ป.อาญา มาตรา ๗๙ มี ๒ ลักษณะ คือ

(๑) การชำระค่าปรับก่อนที่ศาลรับฟ้องคดี เป็นกรณีที่ยังอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องหาสามารถชำระค่าปรับต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ แต่ไม่สามารถชำระค่าปรับต่อศาลได้

(๒) การชำระค่าปรับหลังจากที่ศาลรับฟ้องคดีแล้ว เป็นกรณีที่ศาลรับฟ้องคดีของโจทก์ไว้แล้วและกำหนดนัดวันสืบพยานเรียบร้อยแล้ว ผู้ต้องหานำค่าปรับมาชำระโดยต้องชำระต่อศาลที่รับฟ้องคดีไว้พิจารณานั้น จะกลับไปชำระต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ได้ เพราะเลยขั้นตอนของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่มาแล้ว

- เมื่อมีกฎหมายให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้นมีอำนาจเปรียบเทียบตามกฎหมายนั้น ๆ แล้ว ไม่เป็นการตัดอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา พนักงานสอบสวนยังมีอำนาจเปรียบเทียบตามกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ได้

- กรณีความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ไม่มีเอกชนเป็นผู้เสียหายโดยตรง พนักงานสอบสวนไม่ต้องให้ผู้เสียหายคนใดยินยอม โดยพนักงานสอบสวนในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้เสียหายอยู่แล้ว

- การกำหนดค่าปรับซึ่งได้มีคำสั่งหรือระเบียบของเจ้ากระทรวงกำหนดค่าเปรียบเทียบขั้นต่ำไว้ พนักงานสอบสวนต้องกำหนดค่าปรับให้เป็นไปตามคำสั่งหรือระเบียบนั้น

- คดีอาญาใดที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนจะทำการเปรียบเทียบปรับได้ต่อเมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์มอบคดีให้พนักงานสอบสวนก่อนแล้วเท่านั้น

- เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการเปรียบเทียบคดีอาญาแล้ว ให้ส่งบันทึกและสำนวนคดีเปรียบเทียบไปยังพนักงานอัยการโดยไม่ชักช้าหลังจากที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ภายใน ๑๕ วัน แต่หากเป็นกรณีใกล้ขาดอายุความให้รีบส่งโดยพลันก่อนขาดอายุความ

- คดีเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๑) และ (๔) มีความแตกต่างกันกับคดีเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๒) และ (๓) กล่าวคือ กรณีตาม มาตรา ๓๗(๑) และ (๔) เงื่อนไขการระงับคดีเป็นไปตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๖๓ ลง ๒๗ ส.ค. ๖๓ ข้อ ๔๘ (๓) การสั่งคดีตามระเบียบข้อ ๔๘ ให้พนักงานอัยการสั่งคดีว่า “ยุติการดำเนินคดี” ส่วนกรณีตาม มาตรา ๓๗(๒) และ (๓) ตามระเบียบข้อ ๔๘(๔) การสั่งคดี ให้พนักงานอัยการดำเนินการตามหลักการปฏิบัติและการสั่งคดีเปรียบเทียบตามข้อ ๗๙ และข้อ ๘๐ ซึ่งตามข้อ ๘๐ การสั่งคดีเปรียบเทียบ เมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าการเปรียบเทียบนั้นถูกต้องแล้ว ให้สั่งว่า “การเปรียบเทียบชอบแล้ว” ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการเปรียบเทียบไม่ถูกต้อง ให้พนักงานอัยการสั่งพนักงานสอนสวนดำเนินการเสียให้ถูกต้อง หรือถ้าเห็นว่าเป็นการเปรียบเทียบเกินอำนาจและเป็นคดีที่อาจต้องฟ้องให้สั่งแจ้งข้อหาหรือสอบสวนเพิ่มเติมเสียก่อนแล้วจึงพิจารณาสั่งคดีต่อไป จะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๑) และ ๓๗(๔) เป็นการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งไม่ใช่อำนาจของพนักงานสอบสวนหรือข้าราชการตำรวจ

ซึ่งต่างจากการใช้อำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๒) และ (๓) ที่พนักงานอัยการตรวจสอบความชอบในการเปรียบเทียบให้เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๔ แต่อย่างไรก็ตามพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๑) และ (๔) อาจมอบหมายให้พนักงานสอบสวนหรือข้าราชการตำรวจทำการเปรียบเทียบได้ ซึ่งต้องดำเนินการตามขอบเขตที่ได้รับมอบหมายนั้นด้วยและการดำเนินการเปรียบเทียบก็ในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

- สำนวนการสอบสวนคดีใดที่อยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะเปรียบเทียบได้ แต่ผู้ต้องหาไม่ยินยอมให้ทำการเปรียบเทียบ หรือเป็นคดีที่ผู้ต้องหาหลบหนี เมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว ภายหลังต่อมาผู้ต้องหามาพบและสมัครใจยินยอมให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบให้แจ้งพนักงานอัยการเพื่อทราบ หากพนักงานอัยการสั่งให้เปรียบเทียบให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามนั้น แต่หากพนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบไปโดยไม่มีคำสั่งของพนักงานอัยการก่อน ย่อมเป็นการเปรียบเทียบที่ไม่ชอบ เพราะในคดีดังกล่าวเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จและได้ส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานสอบสวนย่อมหมดอำนาจที่จะทำการสอบสวนคดีต่อไป เว้นแต่พนักงานอัยการจะสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม (คำพิพากษาฎีกาที่ ๙/๒๔๘๑ ประกอบบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๗๖๖/๒๕๔๖ เรื่อง หารือเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน)

- กรณีเด็กอายุไม่เกินสิบปี หรือเด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เมื่อมาตรา ๗๓ และมาตรา ๗๔ แห่ง ป.อาญาได้กำหนดไว้ว่าเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ซึ่งรวมถึงโทษปรับตามมาตรา ๑๘(๔) แห่ง ป.อาญาด้วย ถึงแม้จะปรากฏว่าเด็กที่มีอายุดังกล่าว กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด และความผิดนั้นมีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๗ แห่ง ป.วิอาญา ก็ตาม แต่เมื่อเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ จึงไม่สามารถชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณาตามมาตรา ๓๗(๑) แห่ง ป.วิอาญา ได้ และในคดีความผิดตามมาตรา ๓๗(๒) (๓) (๔) แห่ง ป.วิอาญา เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเปรียบเทียบก็ไม่สามารถทำการเปรียบเทียบได้ เพราะไม่อาจกำหนดค่าปรับซึ่งเป็นโทษที่ผู้ต้องหาจะพึงชำระซึ่งทำให้ไม่มีค่าปรับที่ผู้ต้องหาจะชำระเพื่อให้คดีเสร็จเด็ดขาด

ดังนั้น พนักงานสอบสวนไม่สามารถรับชำระค่าปรับในคดีมีอัตราโทษปรับสถานเดียว กรณีเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปี กระทำผิดและยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๑) หรือจะทำการเปรียบเทียบตาม (๒), (๓) และ (๔) ก็ไม่ได้เช่นกัน (ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๗๑๖/๒๕๕๖ และหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๖/๒๙๓๔ ลง ๑๕ ก.ค. ๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการเปรียบเทียบปรับเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด)

๘. บันทึกการเปรียบเทียบ

ให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๙ ได้แก่

(๑) คดีใดที่พนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานไว้แล้วก่อนที่จะมีการเปรียบเทียบให้นำหลักฐานดังกล่าวนั้นมารวมกับบันทึกและสำนวนคดีเปรียบเทียบด้วย โดยไม่ต้องสรุปสำนวนมีความเห็นทางคดีอีก

(๒) ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการเปรียบเทียบไว้ลงรายงานประจำวันเป็นรายคดีหรือรวมกันหลาย ๆ คดีก็ได้โดยให้ปรากฏเลขคดี ชื่อผู้ต้องหา ข้อหา จำนวนเงินที่เปรียบเทียบและอื่นๆ เช่น ในคดีที่อาจมีการเรียกค่าเสียหายกัน เป็นต้น ผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา ไม่ต้องลงลายมือชื่อในรายงานประจำวัน

(๓) ตาม (๒) มีหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๕/ว ๐๐๗๓ ลง ๒๕ ก.ย. ๕๒ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคดีอาญา และการออกใบเสร็จรับชำระเงินของพนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานตำรวจ

ที่มีหน้าที่รับเงิน โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนผู้ทำการเปรียบเทียบจะต้องเป็นผู้ออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้ต้องหา และให้พนักงานสอบสวนเวรคดีอาญาเป็นผู้รับผิดชอบตรวจการลงเลขคดีเปรียบเทียบและรายการต่าง ๆ ในแบบพิมพ์การเปรียบเทียบ ตลอดจนใบเสร็จรับเงินให้ถูกต้อง ทั้งนี้ให้พนักงานสอบสวนเวรคดีอาญาแต่ละคน นำบันทึกการเปรียบเทียบคดีอาญาภายในเวรของตนเสนอสารวัตรใหญ่ (ปัจจุบัน ผกก., สวญ., สว.) ให้พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับเงินทำการตรวจสอบและส่งเงินให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเมื่อพ้นหน้าที่เวรสอบสวนผลัดนั้นหรือวันนั้น ๆ

(๔) ให้ส่งสำนวนการเปรียบเทียบผ่านหัวหน้าพนักงานสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ

(๕) ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการเปรียบเทียบไม่ชอบด้วยกฎหมายและมีคำสั่งให้ฟ้องหรือแจ้งให้ส่งตัวผู้ต้องหามาฟ้องให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(๖) คดีที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบแต่ผู้ต้องหาไม่ยอมให้ทำการเปรียบเทียบเมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการดำเนินการฟ้อง หากพนักงานอัยการเห็นสมควรและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนขอสำนวนการสอบสวนคืนมาเพื่อทำการเปรียบเทียบต่อไป

(๗) ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้ต้องหายินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงที่กฎหมายกำหนดต่อพนักงานสอบสวนก่อนศาลพิจารณาให้ดำเนินการเสียค่าปรับและบันทึกรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน แล้วส่งสำนวนการเปรียบเทียบผ่านหัวหน้าพนักงานสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ

๙. เงินค่าปรับและการถอนเงินค่าปรับ

ให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๙ ได้แก่

(๑) การกำหนดเงินค่าเปรียบเทียบแก่ผู้กระทำผิด ให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจโดยคำนึงถึงฐานะของผู้กระทำผิดและความร้ายแรงของความผิด แต่ต้องไม่เกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ และพนักงานสอบสวน อาจผ่อนผันให้ผู้ต้องหาชำระเงินในกำหนด ๑๕ วันก็ได้ ถ้าครบกำหนดไม่ชำระก็ให้ดำเนินคดีทางศาลต่อไป

(๒) การรับเงิน ให้ผู้ทำการเปรียบเทียบออกใบเสร็จรับเงินให้ผู้ต้องหารับไป ส่วนการเก็บรักษาเงิน ส่งเงิน และถอนเงินค่าเปรียบเทียบ ให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการนี้โดยเฉพาะ

(๓) คดีอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวและผู้กระทำผิดนำเงินค่าปรับอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้มาชำระเพื่อขอให้เลิกคดี ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับเงินค่าปรับอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้เลิกคดีนั้นเสีย ส่วนการปฏิบัติในการรับเงินนั้น ให้ใช้บันทึกการเปรียบเทียบคดีอาญาตามธรรมดา โดยใช้เลขลำดับเรียงกันไปและปฏิบัติการอนุโลมวิธีเปรียบเทียบคดีอาญาทุกประการ ส่วนเงินค่าปรับอย่างสูงนั้นให้พนักงานสอบสวนส่งมอบแก่พนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้นหรือผู้รักษาราชการแทน เพื่อนำส่งกองการเงิน ตร. หรือคลังจังหวัดแล้วแต่กรณีต่อไป

ข้อสังเกต

- ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการเปรียบเทียบไม่ชอบด้วยกฎหมายให้พนักงานสอบสวนจัดการคืนเงินค่าปรับแก่ผู้ต้องหา

- การถอนเงินค่าปรับที่นำส่งแล้วคืนแก่ผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนทำรายงานถอนโดยทันที เมื่อถอนเงินค่าปรับคืนมาแล้วให้พนักงานสอบสวนแจ้งผู้ต้องหามารับเงินโดยบันทึกให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับเงินไว้เป็นหลักฐาน ถ้าผู้นั้นไม่มารับให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนเก็บรักษาไว้ตามระเบียบของทางราชการ

- คดีบางประเภทที่พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ไว้ทำการสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจเปรียบเทียบและไม่ได้รับมอบอำนาจจากหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายเฉพาะนั้นให้ทำการ

เปรียบเทียบ หากแต่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นอาจใช้อำนาจเปรียบเทียบตามกฎหมายเฉพาะเหล่านั้นไปได้ ประกอบกับ ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๔) ทำให้คดีอาญาเลิกกัน เช่น การเปรียบเทียบในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.๒๕๖๐, พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕, พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒ เป็นต้น ทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะรับหลักฐานการเปรียบเทียบจากพนักงานเจ้าหน้าที่มารวมไว้ในสำนวนการสอบสวนแล้วทำความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการพิจารณาเช่นเดียวกับสำนวนปกติ

๑๐. การเปรียบเทียบคดีที่กระทำความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท

หากมิได้เปรียบเทียบในบทหนักสุด ที่สามารถเปรียบเทียบได้หรือบทหนักสุดไม่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบ การเปรียบเทียบนั้นก็ไม่ทำให้คดีเลิกกัน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องไม่ระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๓)

- กรณีที่เป็นความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท แม้ข้อหาที่เบากว่ามีอัตราโทษที่อยู่ในข่ายที่จะเปรียบเทียบปรับได้ แต่ถ้าข้อหาที่หนักกว่าอัตราโทษไม่อยู่ในข่ายที่จะเปรียบเทียบปรับได้ เช่นนั้น พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับในข้อหาที่เบากว่า เพราะการกระทำที่เป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทนั้นต้องลงโทษบทหนักตามมาตรา ๙๐ ดังนี้ หากพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับไปก็ไม่มีผลทำให้คดีเลิกกัน ศาลยังมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไปได้ (ฎ.๒๘๔๙/๒๕๔๐, ฎ.๑๕๑๓/๒๕๓๒, ฎ.๑๑๐๐/๒๕๑๖)

- จำเลยกระทำความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท เป็นทั้งความผิดลหุโทษและที่มิใช่ลหุโทษ แต่ชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนตั้งข้อหาในความผิดลหุโทษแต่บทเดียว แล้วเปรียบเทียบปรับไป ถือว่าเป็นการเปรียบเทียบที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ทำให้คดีเลิกกันอันเป็นเหตุให้สิทธินำคดีมาฟ้องระงับไป พนักงานอัยการมีสิทธิฟ้องจำเลยในความผิดที่มิใช่ลหุโทษอีกได้ คืนเกิดเหตุมีการชุมนุมกันกระทำพิธีสวดมนต์ทำบุญฉลองกระดูกผู้ตายตามพุทธศาสนาบนหอสวดมนต์ จำเลยขึ้นมาส่งเสียงเอะอะอื้อฉาวซ้ำยังกล่าวว่าพระนี่ยุ่งจริง พระไม่มีความหมายแล้วจำเลยนั่งลงใช้มือตบกระดาน ๗-๘ ครั้งและชักปืนพกออกจากเอวมาถือไว้ หันปากกระบอกปืนมาทางพระ แล้วปืนตกลงยังพื้นหอสวดมนต์ การกระทำของจำเลยดังกล่าวถึงแม้ผู้ที่ไปชุมนุมกันจะไม่มีปฏิกิริยาวุ่นวายขึ้นก็ตาม ก็ยังถือได้ว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๗ (ฎ.๑๑๐๐/๒๕๑๖)

- คดีที่พนักงานอัยการโจทก์บรรยายฟ้องว่า ได้มีการสอบสวนแล้วย่อมสันนิษฐานได้ว่า มีการสอบสวนชอบด้วยกฎหมายแล้ว เมื่อจำเลยไม่คัดค้าน โดยเสนอหรือนำสืบเป็นข้อต่อสู้ไว้ ถือว่าไม่มีข้อโต้เถียงกัน หากตามสำนวนไม่มีข้อเท็จจริงที่แสดงว่าการสอบสวนนั้นไม่ชอบ จำเลยเพิ่งมาคัดค้านขึ้นในชั้นอุทธรณ์ย่อมไม่มีเหตุที่จะวินิจฉัยให้กรณีถือได้ว่ามีการสอบสวนในความผิดที่กล่าวหาตามฟ้องแล้ว แม้ศาลอุทธรณ์ยังมิได้วินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงตามอุทธรณ์ของจำเลย เมื่อโจทก์จำเลยได้นำสืบพยานมาจนสิ้นกระแสความแล้ว ศาลฎีกาก็มีอำนาจวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงดังกล่าวไปได้เองโดยไม่ต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยชี้ขาดก่อน แม้ อ. จะเคยถูกฟ้องร่วมกับจำเลยมาก่อน แต่ศาลได้ สั่งแยกฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่ต่างหากจากคดีที่ อ. ถูกฟ้องร่วมกับจำเลย โจทก์จึงอ้าง อ. เป็นพยานได้โดยขณะที่ อ. เบิกความเป็นพยานโจทก์ในคดีนี้ อ. มิได้อยู่ในฐานะเป็นจำเลย การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท คือเป็นความผิดตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๕๕, ๖๑ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๐ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ให้ใช้กฎหมายบทที่หนักที่สุดลงโทษพนักงานสอบสวน ไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับจำเลยในความผิดที่มีโทษเบากว่า เพื่อให้ความผิดทุกกรรมรวมทั้งความผิดที่มีโทษหนักกว่าเลิกกัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ ได้ ดังนั้น แม้พนักงานสอบสวนจะเปรียบเทียบปรับจำเลยไปแล้วตาม พระราชบัญญัติจราจร

ทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๖๑ ซึ่งเป็นความผิดบทเบาที่สุด การเปรียบเทียบนั้นก็ไม่ชอบ คดีไม่เลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๓๗ ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยปรับบทลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๐ ซึ่งเป็นบทที่หนักที่สุดให้ถูกต้องได้ (ฎ.๑๕๑๓/๒๕๓๒)

- จำเลยขับรถในขณะเมาสุราและโดยประมาทหรือน่าหวาดเสียวอันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน เป็นการกระทำกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องใช้กฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษ พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับจำเลยในความผิดฐานขับรถโดยประมาทตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๔๓(๔), ๑๕๗ ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษเบากว่าความผิดฐานขับรถในขณะเมาสุรา เพื่อให้ความผิดทั้งหมดเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ ได้ แม้พนักงานสอบสวนจะเปรียบเทียบปรับจำเลยไปแล้วก็ไม่ชอบ คดีไม่เลิกกันศาลชั้นต้นจึงมีอำนาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานขับรถในขณะเมาสุราตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๔๓(๒), ๑๖๐ วรรคสาม ตามฟ้องได้ (ฎ.๒๘๔๙/๒๕๔๐)

๑๑. การเปรียบเทียบคดีที่กระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน

หากกรณีเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันหรือเป็นการกระทำต่างกรรมต่างวาระ การเปรียบเทียบต้องเรียงกระทงความผิดทุกกรรมไป หากกรรมใดไม่ได้เปรียบเทียบหรือบางกรรมไม่มีอำนาจเปรียบเทียบ การเปรียบเทียบกรรมใดที่อยู่ในอำนาจไปแล้วคดีเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ และสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปเฉพาะกรรมที่ได้มีการเปรียบเทียบไปแล้วเท่านั้น ส่วนกรรมที่ยังไม่มีการเปรียบเทียบหรือไม่มีอำนาจเปรียบเทียบคดีก็ยังไม่เลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ และสิทธิการฟ้องคดีอาญาย่อมไม่ระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๓) ก็ต้องดำเนินคดีต่อไป

๑๒. ผลของการเปรียบเทียบไม่ชอบ

การเปรียบเทียบที่ไม่ชอบ ย่อมไม่ทำให้คดีเลิกกันตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗ สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมไม่ระงับไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๙(๓) เช่น

- โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทำร้ายร่างกายโจทก์ถึงบาดเจ็บ แต่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบปรับจำเลยโดยไม่มีอำนาจทำได้เพราะบาดแผลของโจทก์ถึงบาดเจ็บจำเลยต่อสู้ว่า บาดแผลของโจทก์ไม่ถึงบาดเจ็บพนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบได้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปแล้วดังนี้ ประเด็นเรื่องการสอบสวนจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่อยู่ที่บาดแผลของโจทก์ถึงบาดเจ็บหรือไม่ ถ้าบาดแผลของโจทก์ถึงบาดเจ็บเป็นความผิดตามมาตรา ๒๕๔ พนักงานสอบสวนก็ไม่มีอำนาจเปรียบเทียบ นอกจากนั้นแล้วหากผู้เสียหายและผู้ต้องหาไม่ได้ให้ความยินยอมในการเปรียบเทียบ การเปรียบเทียบนั้นถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฎ.๓๖๕/๒๕๐๒)

- โจทก์แจ้งความกล่าวหาว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันทำร้ายร่างกายโจทก์ พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาว่าจำเลยทั้งสองทำร้ายร่างกายโจทก์ไม่ถึงกับเป็นเหตุอันตรายแก่กายหรือจิตใจ จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับ โจทก์และจำเลยทั้งสองต่างยินยอม คดีย่อมเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗(๒) สิทธินำคดีอาญาในความผิดลหุโทษของโจทก์มาฟ้องย่อมระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙(๓) แต่ปรากฏว่าหลังจากนั้นในวันเดียวกันโจทก์เกิดอาการมึนศีรษะ และอาเจียนจึงกลับไปให้แพทย์ตรวจใหม่ พบว่าสมองได้รับการกระทบกระเทือนและมีเลือดคั่งต้องรักษานานประมาณ ๓๐ วัน โดยโจทก์อ้างว่าเป็นผลเกิดจากถูกจำเลยทั้งสองร่วมกันใช้แท่งเหล็กกลวงตี หากเป็นจริงตามที่โจทก์กล่าวอ้าง คดีก็ไม่อาจเลิกกันได้เพราะกรณีมิใช่ความผิดลหุโทษเสียแล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์จึงยังไม่ระงับไป (ฎ.๓๕๔/๒๕๔๑)

๑๓. ผลของการเปรียบเทียบไม่ผูกพันคำพิพากษาของศาล

การที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนในข้อหาขับรถประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย และยินยอมให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับ ผลของการเปรียบเทียบปรับดังกล่าวไม่ใช่คำพิพากษาในส่วนอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๖ ดังนั้นการพิพากษาคดีส่วนแพ่งศาลจึงไม่จำต้องถือข้อเท็จจริงตามดังที่บัญญัติไว้ในบทมาตราดังกล่าว และจำเลยอาจนำสืบโต้แย้งเป็นอย่างอื่นได้ (ฎ.๔๙๔๙/๒๕๒๘)

การที่จำเลยที่ ๑ ยอมรับต่อพนักงานสอบสวนในคดีอาญาว่าตนขับรถยนต์โดยประมาทชนรถยนต์คันที่ ว. ขับและยอมให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับมีผลเพียงทำให้คดีอาญาเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ แต่การเปรียบเทียบปรับดังกล่าวไม่ใช่คำพิพากษาคดีส่วนอาญาไม่ต้องด้วยมาตรา ๔๖ ที่คดีในส่วนแพ่งจะต้องถือข้อเท็จจริงตามการที่ศาลถือเอาข้อเท็จจริงในคดีอาญาดังกล่าวมาชี้ขาดตัดสินคดีแพ่งจึงไม่ชอบ (ฎ.๑๗๖/๒๕๓๘)

บทที่ ๑๕
ของกลางในคดีอาญาและของส่วนตัวผู้ต้องหา

คำว่า “ของกลาง” ปรากฏความหมาย ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๕ บทที่ ๑ ข้อ ๔๑๓ หมายความว่า วัตถุใด ๆ หรือทรัพย์สินซึ่งตกมาอยู่ในความคุ้มครองของเจ้าพนักงาน โดยอำนาจแห่งกฎหมาย หรือโดยหน้าที่ในทางราชการและยึดไว้เป็นของกลางเพื่อพิสูจน์ในทางคดี หรือเพื่อจัดการอย่างอื่นตามหน้าที่ราชการ

ของกลางในคดีอาญา คือ สิ่งของที่เกี่ยวข้องต้องจัดการทางคดีอาญา เช่น สิ่งของที่บุคคลมีไว้ใช้เป็นความผิดหรือสิ่งของที่ใช้เป็นหลักฐานพิสูจน์ความผิด

ของกลางอย่างอื่น คือ ของกลางที่ไม่เข้าอยู่ในลักษณะของกลางในคดีอาญา เช่น ของที่เก็บตกหล่น หลุด ลอยได้ เป็นต้น

คำว่า “สิ่งของที่เกี่ยวข้องต้องจัดการทางคดีอาญา” ความหมายคำว่า “สิ่งของ” ตามมาตรา ๒(๑๘) แห่ง ป.วิอาญา หมายความถึง สังหาริมทรัพย์ใดซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ให้รวมทั้งจดหมาย โทรเลขและเอกสารอย่างอื่น ๆ

ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ได้วางแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษา การจำหน่าย การขายทอดตลาด ของกลาง ตลอดจนคำแนะนำในการจัดส่งของกลางไปตรวจพิสูจน์ไว้แล้ว

๑. ของกลางที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา และหลักเกณฑ์กฎหมาย

สิ่งของใดที่เจ้าพนักงานจะยึดไว้ในคดีอาญาได้ จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษไว้แล้ว ต้องทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน ในขั้นตอนดังกล่าวนอกจากการสอบสวนแล้ว ยังมีการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ตามความใน ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๑) ซึ่งในขั้นตอนนี้ มีการยึดสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับคดีไว้เป็นของกลางดังกล่าวไม่ว่าเป็นการยึดโดยพนักงานสอบสวนเอง หรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการยึดมาแล้วส่งมอบพนักงานสอบสวน หรือมีบุคคลหรือหน่วยงานใดส่งมอบมาประกอบคดีก็ตาม สิ่งใดยึดได้หรือไม่ได้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมาย ดังนี้

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.อาญา

(๑) หลักเกณฑ์ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๒

ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

เช่น ยาเสพติด ปืนเถื่อน ธนบัตรปลอม เป็นต้น

(๒) หลักเกณฑ์ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๓

การริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ

- ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ
- ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด
- เว้นแต่ ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

(๓) หลักเกณฑ์ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๔

บรรดาทรัพย์สิน

- ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา ๑๔๓, มาตรา ๑๔๔, มาตรา ๑๔๙, มาตรา ๑๕๐, มาตรา ๑๖๗, มาตรา ๒๐๑ หรือมาตรา ๒๐๒ หรือ

- ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด

- ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่น ซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

(๔) หลักเกณฑ์ตามกฎหมายเฉพาะตามพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญา

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายอื่นที่บัญญัติเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งได้มีการบัญญัติในทำนองที่สอดคล้องกับมาตรา ๓๒, ๓๓, ๓๔ แห่ง ป.อาญา เนื่องจากตาม ป.อาญา เป็นการบัญญัติไว้เป็นการทั่วไป หากกฎหมายใดมิได้บัญญัติไว้ในเรื่องการริบทรัพย์สินไว้เป็นการเฉพาะก็ต้องนำ ป.อาญา ไปใช้บังคับหรือหากกฎหมายเฉพาะบางฉบับซึ่งเป็นเรื่องนโยบายและเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อสาธารณะโดยรวม ก็จะบัญญัติให้การริบทรัพย์สินมีความแตกต่างกับ ป.อาญา ที่ให้ผู้กระทำความผิดรับผลที่รุนแรงมากขึ้นกว่าปกติ เพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำความผิดในเรื่องดังกล่าว ทรัพย์สินหรือสิ่งของที่ยึดไว้ในชั้นเจ้าพนักงานตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๑๕ จะเรียกว่าของกลาง ทรัพย์สินใดที่ศาลจะมีคำพิพากษาสั่งริบหรือไม่ริบ ตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘(๕) ถือเป็นโทษอย่างหนึ่ง กฎหมายเฉพาะตามที่กล่าวถึงยกตัวอย่าง เช่น

- พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๑๐๒ บรรดายาเสพติดให้โทษประเภท ๑ ประเภท ๒ ประเภท ๔ หรือประเภท ๕ เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะหรือวัตถุอื่นซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษอันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.นี้ ให้ริบเสียทั้งสิ้น

มาตรา ๑๐๒ ทวิ ในกรณีที่มีการฟ้องคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ หรือในประเภท ๒ ต่อศาล และไม่ได้มีการโต้แย้งเรื่องประเภท จำนวน หรือน้ำหนักของยาเสพติดให้โทษ ถ้าศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ริบยาเสพติดให้โทษดังกล่าวตามมาตรา ๑๐๒ หรือตามกฎหมายอื่น และไม่มีคำเสนอว่าผู้เป็นเจ้าของแท้จริงไม่ได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ริบยาเสพติดให้โทษนั้น ให้กระทรวงสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมอบหมายทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

- พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

มาตรา ๗๔ บรรดาไม้และของป่าอันได้มาหรือมีไว้เนื่องจากการกระทำความผิดต่อ พ.ร.บ.นี้ และสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ และสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้ามที่มีไว้เนื่องจากการกระทำความผิดตามมาตรา ๕๓ ตรี ให้ริบเสียทั้งสิ้น

มาตรา ๗๔ ทวิ บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะหรือเครื่องจักรกลใด ๆ ซึ่งบุคคลใดได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๖๙ ให้ริบเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

๒. อำนาจตามกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจยึดสิ่งของหรือของกลางของเจ้าพนักงาน

๑) อำนาจพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจยึดของกลางในคดีอาญา

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา

ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนมีอำนาจยึดสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๘) ซึ่งสิ่งของดังกล่าวอาจเป็นบรรดาทรัพย์สินตาม ป.อาญา มาตรา ๓๒, ๓๓, ๓๔

อำนาจในการยึดสิ่งของหรือพยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา

ในการยึดสิ่งของไว้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญากฎหมายจะต้องให้อำนาจไว้ หากไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เจ้าพนักงานก็ไม่สามารถยึดได้

หลักเกณฑ์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒ เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐานให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

- ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิอาญาว่าด้วยการค้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๒)
- หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๓)
- ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาดังกล่าวใน (๒) และ (๓) แห่ง ป.วิอาญา

จะเห็นว่า มาตรา ๑๓๒ พนักงานสอบสวนมีอำนาจรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑ แต่การรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสำนวนการสอบสวนนั้น ต้องอาศัยอำนาจในการตรวจค้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๒) หมายเรียกให้บุคคลส่งสิ่งของที่อยู่ในความครอบครองตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๓) เมื่อนำ ป.อาญา มาตรา ๓๒, ๓๓, ๓๔ มาประกอบแล้ว พนักงานสอบสวนจึงใช้อำนาจยึดสิ่งของไว้เป็นของกลางในคดีอาญา

นอกจากนี้ยังมีอำนาจตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอมหรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลาย ซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒(๑) โดยอาจให้เจ้าพนักงานอื่นช่วยตรวจก็ได้

มีอำนาจที่จะทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑/๑ โดยให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจแล้วรายงานผลประกอบสำนวนการสอบสวน

การยึดสิ่งของใดไว้เป็นของกลางเพื่อให้มาอยู่ในความคุ้มครองของเจ้าพนักงานตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๕ จึงต้องพิจารณาว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายหรือไม่ และเมื่อเป็นไปตามหลักเกณฑ์แล้ว ก็ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่ได้วางระเบียบไว้ ระเบียบใดที่ขัดแย้งกับกฎหมายที่ออกภายหลัง ก็ให้ถือตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายนั้น

๒) การใช้อำนาจยึดของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๐) อำนาจการสืบสวน

การสืบสวน หมายความถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หมายความถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๗ อำนาจการสืบสวนคดีอาญา

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้ซึ่งมาตรา ๑๗ บัญญัติไว้ในลักษณะ ๒ อำนาจของพนักงานสอบสวนและศาล หมวด ๒ อำนาจสืบสวนและสอบสวน การสืบสวนนอกจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจในการป้องกันมิให้เหตุเกิดขึ้นแล้ว กฎหมายยังให้อำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานภายหลังเกิดเหตุด้วย ก็เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานที่กฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเจ้าพนักงานอื่นในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม หรือมีหน้าที่ในการสืบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๐) ประกอบมาตรา ๑๗ จึงมีอำนาจในการยึดสิ่งของโดยอำนาจกฎหมาย และหากเกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจในการรับไว้ซึ่งสิ่งของหรือพยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานอื่นยึดมาได้ เพื่อการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑, ๑๓๑/๑, ๑๓๒ และการจัดการเกี่ยวกับของกลางในคดีอาญาก็ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

ข้อสังเกต

- สิ่งของหรือของกลางที่เจ้าพนักงานตรวจยึด นอกจากจะตรวจค้นยึดได้จากตัวผู้กระทำความผิดหรือยึดจากบุคคลอื่นที่มิใช่ผู้กระทำความผิดแล้ว ยังอาจได้จากการตรวจค้นในที่รโหฐาน ตามหมายค้นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๖๙ หรือค้นโดยมีเหตุยกเว้นกฎหมาย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๙๒ ซึ่งเหตุที่จะออกหมายค้น ได้แก่

(๑) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา

(๒) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด

(๓) เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(๔) เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ

(๕) เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาลในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

๓) อำนาจการตรวจยึดของเจ้าพนักงานผู้จับหรือผู้รับตัวผู้ถูกจับ

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง วรรคสอง

เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ การค้นจักต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น

จะเห็นได้ว่าเจ้าพนักงานผู้จับนั้นก็คือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) ส่วนผู้รับตัวผู้ถูกจับเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๔ ผู้รับตัวอาจเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง

หรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวนก็ได้ ซึ่งเป็นไปได้ทั้งกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับกุมหรือราษฎรเป็นผู้จับกุมในความผิดซึ่งหน้าตามบัญชีท้าย ป.วิอาญา พยานหลักฐานใดที่เกี่ยวข้องกับคดีก็ต้องส่งมอบให้กับพนักงานสอบสวนเพื่อการรวบรวมพยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑, ๑๓๑/๑, ๑๓๒ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

๔) ผลทางกฎหมายของการอายัดสิ่งของหรือของกลาง

ตาม ป.วิอาญา ไม่ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ยึด” หรือ “อายัด” ไว้ ตร.จึงได้มีหนังสือที่ ตช ๐๐๐๔.๖/๒๕๔๖ ลง ๒๖ มี.ค. ๔๗ หารือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตอบข้อหารือเรื่องเสร็จที่ ๕๒๙/๒๕๔๗ มีความเห็นว่า แม้ ป.วิอาญา จะมิได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ยึด” หรือ “อายัด” ไว้ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณามาตรา ๒(๑๑) มาตรา ๑๓๑ และมาตรา ๑๓๒ ประกอบกันแล้ว จะเห็นได้ว่า ป.วิอาญา ได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการสอบสวนไว้เป็นลำดับ โดยมาตรา ๒(๑๑) ได้กำหนดนิยามคำว่า “การสอบสวน” ไว้ว่า “การสอบสวน” หมายความถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ และมาตรา ๑๓๑ ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจทั่วไปแก่พนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ความผิด ส่วนมาตรา ๑๓๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดวิธีการรวบรวมหลักฐานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิด ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จึงมีความเห็นว่า แม้ว่ามาตรา ๑๓๒(๔) แห่ง ป.วิอาญา จะกำหนดให้อำนาจพนักงานสอบสวนยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาเท่านั้น โดยมิได้กำหนดถึงกรณีการอายัดไว้ด้วยก็ตาม แต่ก็ต้องตีความในความหมายอย่างกว้างให้คำว่า “ยึด” ตามมาตรา ๑๓๒(๔) มีความหมายรวมถึง “อายัด” ด้วย มิฉะนั้นทรัพย์ของกลางที่มีขนาดใหญ่ซึ่งไม่สะดวกแก่การเคลื่อนย้ายเพื่อนำมาเก็บรักษาไว้ที่พนักงานสอบสวน จะไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้ ทั้งนี้ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๓๗/๒๔๙๒ วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้แล้ว

- ตาม พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๕๗ มาตรา ๑๐๖ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะรับอายัดทรัพย์ ปลัดอำเภอมีอำนาจตามกฎหมายที่จะยึดหรืออายัดของกลางได้ ฉะนั้นจึงมีอำนาจมอบหมายให้จำเลยผู้มีข้าวไม่แจ้งปริมาณ เป็นผู้รักษาข้าวของกลางไว้ได้ คดี ๒ สำนวนนี้ศาลชั้นต้นพิจารณารวมกัน สำนวนที่ ๑ โจทก์ฟ้องหาว่านายเปรย จำเลยไม่แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าว สำนวนที่ ๒ โจทก์ฟ้องหาว่านางผ่อง, นายเปรย จำเลย ยักยอกข้าวเปลือกที่เจ้าพนักงานได้อายัดไว้และจำเลยได้ขายข้าวเปลือกเกินกว่าราคาสูงสุด ขอให้ลงโทษจำเลย ทั้ง ๒ ให้การปฏิเสธ ศาลชั้นต้นเห็นว่าพยานหลักฐานไม่พอฟังว่าจำเลยกระทำผิด ให้ยกฟ้อง ศาลอุทธรณ์เห็นพ้องกับศาลชั้นต้นในข้อที่ให้ยกฟ้องข้อหาไม่แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าวกับข้อหาฐานขายข้าวเกินราคาสูงสุด ส่วนข้อหาฐานจำเลยยักยอกข้าวของกลางที่ต้องอายัดนั้นเห็นว่าปลัดอำเภอไม่มีอำนาจสั่งอายัดข้าวของกลางได้ จึงไม่จำต้องยกพยานจำเลยขึ้นกล่าว พิพากษายืน โจทก์ฎีกาว่าตามกฎหมาย ปลัดอำเภอมีอำนาจอายัดของกลางได้จำเลยจึงมีความผิดกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๒๒, ๓๑๖ ศาลฎีกาเห็นว่า พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๕๕๗ มาตรา ๑๐๖ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะรับอายัดทรัพย์ แต่กรณีนี้เป็นเรื่องปลัดอำเภอมอบหมายให้จำเลยผู้มีข้าวไม่แจ้งปริมาณเป็นผู้รักษาไว้ เพื่อดำเนินการตามอำนาจที่มีอยู่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๓๒(๔) ปลัดอำเภอจึงมีอำนาจที่จะยึดหรืออายัดข้าวของกลางรายนี้ไว้โดยชอบด้วยกฎหมาย จำเลยจึงอาจมีผิดตามข้อที่โจทก์ฎีกาขึ้นมา แต่ศาลอุทธรณ์มิได้ชี้ขาด

ข้อเท็จจริงไว้ จึงพิพากษายกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ให้ศาลอุทธรณ์ชี้ขาดข้อเท็จจริงแล้วพิพากษาใหม่ (ฎ.๑๔๓๗ - ๑๔๓๘/๒๔๙๒)

ข้อสังเกต

- การอายัดของกลาง เป็นการที่เจ้าพนักงานแจ้งผู้ครอบครองมิให้จำหน่าย จ่าย โอน สิ่งของนั้นไว้

๕) บุคคลหรือหน่วยงานอื่นใดซึ่งพบหรือครอบครองสิ่งของที่เป็นประโยชน์ต่อการสอบสวน

ตามคำจำกัดความ “การสอบสวน” ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๑) ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ประกอบมาตรา ๑๓๑ ที่ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

เมื่อพิจารณา ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๒ (๓) ที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ จัดส่งสิ่งของมาตามหมาย ประกอบมาตรา ๑๓๓ พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกบุคคลซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีมาพบและถามปากคำได้แล้ว จึงเห็นว่าหากบุคคลหรือหน่วยงานใดที่ครอบครองสิ่งของที่เป็นประโยชน์ต่อการสอบสวน ในเมื่อพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการเรียกหรือให้บุคคลจัดส่งสิ่งของนั้นเข้ามาประกอบคดีได้ ดังนั้น การที่บุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการส่งมอบสิ่งของให้กับพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวแก่คดี แม้พนักงานสอบสวนจะมิได้ใช้อำนาจเรียกเอามาตามกฎหมายก็ตาม พนักงานสอบสวนยังคงมีอำนาจที่จะรับสิ่งของนั้นมาเป็นของกลางไว้ในความคุ้มครองของเจ้าพนักงานตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ได้

๖) เงื่อนไขตามกฎหมายในการตรวจยึดสิ่งของหรือของกลางของเจ้าพนักงาน

หลักเกณฑ์กฎหมาย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ วรรคสาม บัญญัติว่า

สิ่งของใดที่ยึดไว้ เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

คำว่าเจ้าพนักงาน เห็นว่าหมายถึงเจ้าพนักงานในชั้นก่อนฟ้องคดี ปกติคดีอาญาจะมาอยู่ในอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ๒ ทางคือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมผู้ต้องหาหรือราษฎรจับกุมผู้ต้องหามาส่งมอบพนักงานสอบสวนพร้อมกับร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดี บางกรณีมีการยึดของกลางมาด้วย ส่วนอีกทางหนึ่งจะมีผู้มาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนโดยตรงเพื่อให้ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและพนักงานสอบสวนได้ใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนตรวจยึดสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานมาประกอบคดี ส่วนสิ่งของหรือของกลางดังกล่าวนั้น พนักงานสอบสวนก็จะพิจารณาว่าจะยึดไว้เป็นของกลางหรือไม่ หากยึดไว้เป็นของกลางแล้วก็มีอำนาจยึดไว้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ กล่าวคือมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด คำว่า “มีอำนาจ” ยึดไว้ กฎหมายไม่ได้บังคับว่าจะต้องยึดไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุดเพียงอย่างเดียว อาจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งกับของกลางดังกล่าวได้ด้วย หากกฎหมายเปิดช่องให้มีอำนาจทำได้

๓. การบริหารจัดการเกี่ยวกับสิ่งของที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน

จะเห็นได้ว่า พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดสิ่งของที่ยึดไว้มีทั้งพยานวัตถุและพยานเอกสารตลอดจนหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เช่น การตรวจเก็บตัวอย่างปัสสาวะ เลือด สารคัดหลั่ง ตรวจทางเคมีหรือทางฟิสิกส์ เป็นต้น เมื่อสิ่งของเหล่านี้พนักงานสอบสวนได้ใช้อำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐาน หากมีการยึดสิ่งของดังกล่าวไว้เป็นของกลางในคดีอาญาก็จะต้องมีการดำเนินการตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ในการเก็บรักษา จำหน่าย ขายทอดตลาด ซึ่งจะต้องบันทึกลงในรายการสมุดยึดทรัพย์ และสิ่งของทุกรายการจะต้องมีการจำหน่ายของกลางออกจากบัญชี ซึ่งบางกรณีเกิดปัญหาข้อขัดข้องในทางปฏิบัติ เช่น เจ้าพนักงานผู้จับกุม ได้จับกุมผู้ต้องหาในคดีเสพยาเสพติด ได้จัดทำบันทึกการจับกุม พร้อมกับจัดเก็บตัวอย่างปัสสาวะจากผู้ต้องหาและมีการทดสอบด้วยชุดตรวจสารเสพติด แล้วระบุในบันทึกการจับกุมว่า ยึดของกลางคือน้ำปัสสาวะ ๑ ขวด พร้อมชุดตรวจสารเสพติดที่แสดงเป็นสีม่วง จำนวน ๑ ชุด เป็นของกลาง เมื่อพนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาพร้อมบันทึกการจับกุม และปัสสาวะพร้อมชุดตรวจปัสสาวะไว้ และนำมาลงประจำวันรับเลขคดี หากลงยึดน้ำปัสสาวะพร้อมชุดตรวจลงเป็นของกลางลงเลขยึดทรัพย์บันทึกลงในสมุดยึดทรัพย์ของกลาง เมื่อส่งน้ำปัสสาวะไปตรวจที่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์แล้วก็ใช้หมดไปกับการตรวจพิสูจน์ หรือหากไม่มีการส่งชุดของกลางดังกล่าวไปตรวจแต่เก็บไว้ที่สถานีตำรวจ โดยพนักงานสอบสวนอาจจะเก็บตัวอย่างน้ำปัสสาวะใหม่อีกครั้งเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์หาสารเสพติดสิ่งของที่ถูกระบุไว้เป็นของกลางในบันทึกการจับกุมที่ส่งมอบพนักงานสอบสวนนั้น ภายหลังสิ่งของดังกล่าวอาจมีการเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา จะทำให้การจำหน่ายของกลางออกจากบัญชีในสมุดยึดทรัพย์เป็นปัญหาในทางปฏิบัติกับพนักงานสอบสวน เพราะอย่างไรก็แล้วแต่สิ่งของใดที่มีการยึดไว้เป็นของกลางจะต้องดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ จึงเห็นควรให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในแนวทางต่อไปนี้

(๑) สิ่งของใดที่ยึดไว้เป็นพยานวัตถุก็ให้ดุลพินิจพนักงานสอบสวนลงเป็นของกลางในคดีรับเป็นเลขยึดทรัพย์ไว้ได้ และจัดทำบัญชีของกลางไว้ติดในสำนวนการสอบสวน

(๒) สิ่งของใดที่ยึดไว้เป็นเอกสาร ไม่ควรลงเลขยึดทรัพย์ในสมุดยึดทรัพย์ของกลาง พยานเอกสารควรติดอยู่ในเนื้อสำนวนการสอบสวน

(๓) สิ่งของใดที่ได้จากการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ การรวบรวมพยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๑/๑, ๑๓๒ หรือจากการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการจัดเก็บพยานหลักฐานจากเนื้อตัวร่างกายของผู้ต้องหา หรือบุคคลหรือจากสถานที่เกิดเหตุ เช่น เก็บตัวอย่างปัสสาวะ, เลือด, สารคัดหลั่งจากผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย หรือบุคคลใด ๆ หรือตรวจเก็บร่องรอยหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุซึ่งที่มิใช่เป็นพยานวัตถุตาม (๑) ไม่ควรลงเลขยึดทรัพย์ในสมุดยึดทรัพย์ของกลาง เนื่องจากสิ่งของดังกล่าวพนักงานสอบสวนจะต้องมีหนังสือนำส่งหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ และผู้มีหน้าที่ในการตรวจดังกล่าวจะออกรายงานผลการตรวจพิสูจน์ให้กับพนักงานสอบสวนประกอบคดี หากมีความจำเป็นให้ใช้วิธีการถ่ายภาพสิ่งของดังกล่าวไว้เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน

การดำเนินการดังกล่าว จะแก้ปัญหาให้กับพนักงานสอบสวน เพราะตาม (๒) และ (๓) หากลงในบัญชีของกลาง พนักงานอัยการอาจจะไม่สั่งให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ ทั้งการดำเนินการดังกล่าวก็ไม่ได้ทำให้การสอบสวนเสียไปโดยถือว่าการรวบรวมพยานหลักฐานได้บรรลุเป้าหมายแล้วก็เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาและไม่ต้องยุ่งยากในการดำเนินการตามระเบียบเกี่ยวกับของกลางดังกล่าวด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๙ ว่าให้เอาบันทึก เอกสารอันซึ่งได้มาอีกทั้งบันทึกและเอกสารทั้งหลายซึ่งพนักงานอื่นผู้สอบสวนคดีเดียวกันนั้นส่งมารวมเข้าสำนวน

๔. บัญชีของกลางคดีอาญาติดสำนวนการสอบสวน

หลักเกณฑ์ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๙ ได้บัญญัติว่าเอกสารที่ยื่นเป็นพยานให้รวมเข้าสำนวน ถ้าเป็นสิ่งของอย่างอื่นนอกจากเอกสารให้ทำบัญชีรายละเอียดรวมเข้าสำนวนไว้ จากนั้นจึงกำหนดแบบบัญชีของกลางที่จะรวมเข้าสำนวนไว้ดังต่อไปนี้

(๑) ในการลงรายละเอียดสิ่งของกลางในบัญชีนั้นให้ตรวจสิ่งของให้ถูกต้องกับสมุดยึดทรัพย์ของกลาง รายงานประจำวันและคำให้การของจำนวนห่อ จำนวนสิ่งของต้องให้ถูกต้องตรงกันอย่าให้คลาดเคลื่อน ประการที่สำคัญที่สุดคือไม่ควรมีการขีดฆ่าหรือแก้ไขเพิ่มเติมเพราะจะทำให้เกิดการสงสัย ถ้าจำเป็นก็ให้ขีดฆ่าแล้วลงนามกำกับไว้

(๒) สิ่งของอย่างใดที่ค้นได้จากผู้ต้องหาหรือบุคคลผู้ครอบครองสิ่งของนั้นต้องให้ผู้ต้องหาหรือบุคคลนั้นลงนามกำกับไว้ในบัญชีของกลางนั้นด้วย

การจัดทำบัญชีของกลาง

ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๓ ข้อ ๓.๒.๑ ได้วางแนวทางและวิธีปฏิบัติให้และมีแบบพิมพ์ตามบทที่ ๕ ลำดับที่ ๑๑ (แบบ ส ๕๖-๗) ดังนี้

๑๑

บัญชีของกลางคดีอาญา

สมุดยึดทรัพย์ของกลางลำดับที่ .....(๑).....

ตามสำนวนการสอบสวนของสถานีตำรวจ/หน่วยงาน.....(๒).....

คดีที่ ...(๓)../.....ลงวันที่...(๔).....(๕) ควรใส่ ปจว. ข้อ .....

คดีระหว่าง { .....(๖)..... ผู้กล่าวหา
.....(๗)..... ผู้ต้องหา

ข้อหา/ฐานความผิด .....(๘).....

.....

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ราคา		ยึดจากใคร	วัน เดือน ปี ที่ยึด	หมายเหตุ
			บาท	สต.			
(๙)	(๑๐)	(๑๑)	(๑๒)		(๑๓)	(๑๔)	(๑๕)
		(๑๖)					
	(๑๗)						

หมายเหตุ. ๑. ช่องรายการให้ลงรายละเอียดของกลาง ถ้าของกลางมีเลขหมายก็ให้ลงเลขหมายไว้ด้วย
๒. เมื่อลงรายการสิ้นสุดแล้ว ให้ลงชื่อพนักงานสอบสวนกำกับไว้

(ส ๕๖ – ๗)

[๑] คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ บทที่ ๓ ข้อ ๓.๒.๑

คำอธิบาย

(๑) ให้ระบุเลขลำดับบัญชีของกลาง (ดูจากสมุดยึดทรัพย์ของกลางของที่ทำการพนักงานสอบสวน)

(๒) ให้ระบุที่ทำการของพนักงานสอบสวน

(๓) ให้ระบุลำดับเลขคดีรับคำร้องทุกข์คดีอาญา

(๔) ให้ระบุวัน เดือน ปี ที่รับเลขคดีตามข้อ (๓)

(๕) ให้ระบุลำดับเลขบันทึกรายงานประจำวันที่รับเลขคดีตามข้อ (๓) (แม้ไม่มีในแบบพิมพ์ก็ควรใส่ข้อ ปจว.ไว้)

(๖) ให้ระบุชื่อและนามสกุลผู้กล่าวหา

(๗) ให้ระบุชื่อและนามสกุลผู้ต้องหา

(๘) ให้ระบุฐานความผิดที่มีการกล่าวหาดำเนินคดีนี้

(๙) ให้ระบุลำดับเลขของกลาง เริ่มจากลำดับที่ ๑

(๑๐) ให้ระบุรายการของทรัพย์โดยคร่าว ๆ โดยไม่ต้องปรากฏรายละเอียดรูปพรรณทรัพย์นั้นเพราะจะปรากฏอยู่ในคำให้การแล้ว (คำสั่งกรมตำรวจที่ ๗๕๓/๒๕๔๑ ลง ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๑ เรื่อง การทำสำนวนการสอบสวน ข้อ ๒)

(๑๑) ให้ระบุจำนวนของทรัพย์ตามข้อ (๑๐)

(๑๒) ให้ระบุราคาของทรัพย์ตามข้อ (๑๐) ใช้เป็นราคารวม โดยนำรายการที่ (๑๐) คูณกับรายการที่ (๑๑)

(๑๓) ให้ระบุรายการทรัพย์ตามข้อ (๑๐) นั้น ได้มาจากใคร เช่น ผู้กล่าวหามอบให้ หรือตรวจค้นพบ

(๑๔) ให้ระบุวัน เดือน ปี ที่ได้ทรัพย์รายการที่ (๑๐) มา และควรลงบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเกี่ยวกับการได้มาของทรัพย์นั้นไว้ด้วย พร้อมนำลำดับเลขบันทึกรายงานประจำวัน วัน เดือน ปี ที่บันทึกมาลงไว้ช่องนี้ เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ การบันทึกนี้อาจจะไม่ตรงกับการบันทึกในหมายเลข (๓)-(๕) เพราะการรับคำร้องทุกข์ในบางครั้งอาจยังไม่มีการตรวจยึดทรัพย์ของกลาง บางกรณีจะได้ทรัพย์ของกลางภายหลัง เป็นต้น

(๑๕) ให้ระบุ กรณีมีเหตุในการจำหน่ายของกลางนั้น ๆ หรือเหตุอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ของกลาง ได้รับอนุญาตให้คืน เจ้าของกรรมสิทธิ์รับคืนไปชั่วคราว หากมีกรณีดังกล่าว ให้บันทึกด้วยว่า คืนไปตามวัน เดือน ปี ใด ลำดับเลขบันทึกรายงานประจำวันข้อใด เป็นต้น

(๑๖) ให้บันทึกจำนวนของทรัพย์ของกลางว่ามีจำนวนรวมกี่รายการ ราคารวมเท่าใด

(๑๗) ให้บันทึกรายละเอียดคร่าว ๆ ของการได้ของกลางแต่ละรายการมา และให้ผู้เกี่ยวข้องพร้อมพนักงานสอบสวน ผู้บันทึก ผู้อ่าน ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ตัวอย่างเช่น

ของกลางดังกล่าวข้างต้น เป็นของกลางที่ผู้กล่าวหากับพวก ตรวจค้นพบได้จากตัวผู้ต้องหา จึงได้ยึดไว้เป็นของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี

อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้องเป็นความจริง

(ลงชื่อ) .....ผู้กล่าวหา/ตรวจยึด

(ลงชื่อ) .....สอบสวน/บันทึก/อ่าน

ข้อแนะนำ

กรณีได้ทรัพย์ของกลางเพิ่มเติม ให้ดำเนินการตามข้อ (๙) - (๑๗) ไว้เพิ่มเติมด้วย

๕. การเก็บรักษา การจำหน่าย การขายทอดตลาด

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ ก็เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การสืบสวนหลังเกิดเหตุก็เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๐) มีอำนาจและหน้าที่ในการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) ในการปฏิบัติหน้าที่อาจมีการยึดสิ่งของไว้เป็นของกลางเพื่อเป็นหลักฐานในทางคดีและมีการส่งมอบให้กับพนักงานสอบสวนประกอบคดี

สิ่งของที่ยึดไว้เป็นของกลาง อาจเป็นได้ทั้งสิ่งของที่ทำขึ้นหรือมีไว้เป็นความผิด หรือสิ่งของที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นสิ่งของที่ได้มาโดยได้กระทำความผิด ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๒, ๓๓, ๓๔ หรือสิ่งของหรือวัตถุหรือเอกสารใด ๆ ที่ยึดไว้เพื่อเป็นหลักฐานทางคดี ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๐) ประกอบ มาตรา ๑๗ ในการสืบสวนของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้จับกุมปราบปราม ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๖) ได้ใช้อำนาจตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ ในการยึดสิ่งของที่อยู่ในหลักเกณฑ์กฎหมายจากตัวผู้กระทำความผิด

สิ่งของบางอย่างอาจเป็นทรัพย์ของผู้เสียหายที่ถูกประทุษร้าย สิ่งของบางอย่างอาจไม่มีเจ้าของหรืออาจเป็นทรัพย์ที่ไม่อาจมีราคาและถือเอาได้แต่ยึดไว้เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันการกระทำผิดของผู้ต้องหา สิ่งของบางอย่างผู้อื่นที่เป็นเจ้าของที่แท้จริงอาจมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด เมื่อสิ่งของดังกล่าวถูกส่งมาอยู่ในความคุ้มครองของเจ้าพนักงานและถูกส่งมายังพนักงานสอบสวนแล้ว นอกจากจะมีอำนาจสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว พนักงานสอบสวนยังมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒(๑๑) เกี่ยวกับสิ่งของหรือของกลางดังกล่าว พนักงานสอบสวนจึงต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนกฎหมาย แนวทางการปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

๑) การเก็บรักษาของกลาง

(๑) ของกลางสิ่งใดมาถึงสถานีตำรวจ ให้พนักงานสอบสวนจดรูปพรรณสิ่งของลงในรายงานประจำวันและสมุดยึดทรัพย์ของกลาง แล้วเขียนเลขลำดับที่ยึดทรัพย์ติดไว้กับสิ่งของนั้นให้มั่นคงอย่าให้หลุดหรือสูญหายได้ และเก็บของกลางไว้ตามระเบียบ การยึด การมอบ การรับคืนของกลาง ให้ผู้ยึด ผู้มอบ ผู้รับ ลงชื่อไว้ในสมุดยึดทรัพย์ของกลางและรายงานประจำวันเป็นสำคัญ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ข้อ ๔๑๘(๑)

(๒) ของกลางรายใดที่เป็นของใหญ่โต หรือมีเป็นจำนวนมาก หรือที่ทำการไม่มีสถานที่จัดเก็บเพียงพอ ไม่สามารถจะนำมาเก็บรักษาไว้ ก็ให้ฝากไว้ยังสถานีตำรวจอื่นเก็บรักษาไว้จนกว่าจะมารับคืนไป และให้สถานีตำรวจนั้นรับฝากไว้ลงรายงานประจำวันและสมุดยึดทรัพย์ของกลางตามระเบียบ หากจำเป็นต้องจัดหาสถานที่อื่นในการเก็บรักษาของกลางและจัดจ้างผู้ดูแลสถานที่ ก็ให้ดำเนินการตามระเบียบของทางราชการว่าด้วยการพัสดุ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ข้อ ๔๑๘ (๑๑)

(๓) ผู้มีหน้าที่การเก็บรักษาของกลางและการมอบหมายผู้ใต้บังคับบัญชา ให้เป็นไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕

(๔) ของกลางในคดีอาญา ซึ่งเกี่ยวแก่กรมในกระทรวงใดมีระเบียบหรือข้อตกลงไว้โดยเฉพาะก็ให้ปฏิบัติไปตามระเบียบหรือข้อตกลงนั้น ๆ ตามประมวลระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๕ บทที่ ๑ ข้อ ๔๑๔(๒)

๒) การจำหน่ายของกลาง การขายทอดตลาด

(๑) ของกลางรายใดเห็นว่าจะเก็บรักษาไว้อาจเน่าเปื่อยเสียหายได้ ก่อนที่จะส่งคดีฟ้องศาล จะจำหน่าย หรือป้องกันมิให้เน่าเปื่อยก็ให้จัดการไปตามสมควร เช่น เนื้อโค กระบือ และสุกร ถ้าจะขาย เอาเงินเก็บรักษาไว้ก็ได้ ถ้าของกลางรายใดมีการเถียงกรรมสิทธิ์หรือเป็นพยานหลักฐานสำคัญประกอบคดี ถ้าจะกระทำไปก็จะเกิดการคัดค้านได้ภายหลัง ก็ให้ระงับไม่ต้องขายหรือจัดการดังที่กล่าวมาข้างต้น ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ข้อ ๔๑๘(๑๒)

(๒) ของกลางซึ่งตกเป็นของรัฐบาลและเป็นของที่ชำรุดเสียหายไม่มีราคาหรือเป็นของที่ปราศจากราคาโดยสภาพของมันเอง หรือเป็นของบุคคลไม่อาจมีได้โดยผิดต่อกฎหมายเป็นของที่ไม่ควรขาย ให้สำรวจเสนอผู้บังคับบัญชาสั่งทำลายเสียหรือส่งไปยังเจ้าหน้าที่แผนกการนั้น แล้วแต่กรณี

(๓) การขายทอดตลาดของกลางของกลางสิ่งใดที่จะขายทอดตลาด ถ้าเห็นว่าของกลางนั้นเป็นประโยชน์ใช้ในราชการตำรวจได้ ให้สารวัตรหรือผู้รักษาการแทน (หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน) รายงานเสนอเหตุผลไปยังผู้บังคับการหรือผู้รักษาการแทนเป็นผู้พิจารณาสั่งก่อนขายทอดตลาด ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ บทที่ ๑ ข้อ ๔๑๖

การขายทอดตลาดของกลาง ให้ตั้งกรรมการพิจารณาขายให้ได้ราคาใกล้ชิดกับราคาท้องตลาด ในขณะนั้น องค์ประกอบของคณะกรรมการเป็นไปตาม ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ บทที่ ๑ ข้อ ๔๑๗

การจำหน่ายรถของกลาง

- การปฏิบัติเกี่ยวกับรถของกลางให้ดำเนินการตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวคดี ลักษณะ ๑๕ บทที่ ๙ ข้อ ๕ เมื่อพนักงานสอบสวนได้ประกาศหาเจ้าของ หรือผู้มีสิทธิ์รับรถคืนครบกำหนด ๖ เดือน นับแต่วันยึดรถแล้ว และพนักงานสอบสวน เห็นว่ารถของกลางนั้น หากหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าของทรัพย์สินและไม่เป็นประโยชน์ต่อการพิสูจน์ทางคดีต่อไป ก็ให้เสนอต่อผู้มีอำนาจอนุมัติขายทอดตลาดดำเนินการขายทอดตลาด ตามข้อ ๑๕ แต่ก่อนจะขายทอดตลาด พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการ ตามข้อ ๖, ๗, ๙ และ ๑๐ แห่งบทนี้

แนวทางการปฏิบัติในการจำหน่ายรถของกลาง

๑) รถของกลางในคดี เมื่อได้รับแจ้งเกี่ยวกับของกลางในคดีจากสำนักงานอัยการแล้ว ให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ก่อนประมูล

- ทำหนังสือไปยังศาลเพื่อให้ออกหนังสือรับรองผลคดีถึงที่สุด
- ตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับของกลางในคดีที่ได้รับแจ้งผลคดี จัดทำบัญชีของกลางคดีอาญาที่ถึงที่สุดแล้ว
- ทำบันทึกเสนอ ภ.จว. พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติขายทอดตลาด ในส่วนตำรวจนครบาลเสนอผู้บังคับการตำรวจนครบาล อนุมัติขายทอดตลาด
- ภ.จว. ส่งสำเนาคำสั่งจังหวัด แต่งตั้งคณะกรรมการจำหน่ายของกลาง
- ทำหนังสือถึงประธานกรรมการขายทอดตลาดเพื่อแจ้งให้ทราบและกำหนดวัน เวลา และ สถานที่ทำการประมูล พร้อมทั้งประกาศขายทอดตลาดเพื่อประธานจะได้ลงนาม
- ประธานคณะกรรมการขายทอดตลาดส่งหนังสือแจ้งให้ทราบว่าจะมาเป็นประธานด้วยตนเองหรือส่งผู้แทนมาดำเนินการ พร้อมทั้งกำหนด วัน เวลา และสถานที่ทำการประมูลขายทอดตลาด

- ทำหนังสือถึงผู้แทนที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานฯ (กรณีประธานแต่งตั้งผู้แทน) และสรรพากรอำเภอเพื่อให้ทราบถึง วัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการประมูลขายทอดตลาดของกลาง

- เตรียมช่างผู้ที่มีความชำนาญการไว้เพื่อทำการประเมินราคาของทรัพย์ที่จะทำการประมูลขายทอดตลาดในวันที่จะทำการประมูล

- นำประกาศขายทอดตลาด ติดไว้ป้ายประกาศต่าง ๆ ตามหน่วยงานราชการ เช่น อำเภอ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อทราบทั่วกัน

(๒) วันประมูลขายทอดตลาด

- นำของกลางที่จะทำการประมูลออกมาตรวจสอบรายละเอียด ว่าตรงกับบัญชีของกลางหรือไม่

- ลงบันทึกประจำวัน แจ้งว่า ได้ทำการเปิดประมูลขายทอดตลาดของกลาง

- แจ้งให้คณะกรรมการทราบถึงช่างผู้ชำนาญการที่จะมาทำการประเมินราคาทรัพย์ที่จะทำการขายทอดตลาด

- ทำบันทึกผลการประเมินราคารถของกลาง ที่จะทำการขายทอดตลาด

- แจ้งให้ผู้เข้าร่วมประมูลทราบถึงราคากลาง ที่ช่างผู้ชำนาญการได้ประเมินราคาไว้พร้อมให้ทำการประมูล

- ทำบันทึกการประมูลของกลาง หลังเสร็จสิ้นการประมูลและได้ผู้ที่ชนะการประมูลพร้อมชำระเงินค่าของกลางที่ประมูลได้ในครั้งนี้

- ออกใบเสร็จรับเงิน ตามมูลค่าของกลาง ที่ทำการประมูลแต่ละรายการให้กับผู้ที่ประมูลได้

- บันทึกประจำวันเมื่อเสร็จสิ้นการประมูล

(๓) หลังการประมูล

- นำเงินที่ได้จากการประมูล ส่งเจ้าหน้าที่การเงิน เพื่อนำเงินส่งเก็บรักษา ที่คลังจังหวัดในส่วนของเงินนอกงบประมาณ

- ลงประจำวันส่งเงินให้กับเจ้าหน้าที่การเงินเก็บรักษา โดยลงรายละเอียดให้ชัดเจนว่าเป็นเงินประเภทใด จำนวนเท่าใด

- ถ่ายสำเนาใบเสร็จรับเงินทุกฉบับ เพื่อประกอบเอกสารการขายทอดตลาด

- จัดทำและเสนอเอกสารทั้งหมดให้ ภ.จว. ทราบต่อไป พร้อมทั้งทำสำเนาเอกสารเก็บรักษาไว้ที่ สภ. ๑ ชุด

- เงินที่ฝากไว้ที่คลังจังหวัด เมื่อกำหนดระยะเวลาตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๒๗ ยังไม่มีผู้ใดมาแสดงความเป็นเจ้าของ ให้เงินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน หากระหว่างนั้นมีผู้มาแสดงให้ตรวจสอบหลักฐานให้แน่ชัดแล้วให้คืนเงินดังกล่าวแก่ผู้นั้น โดยขออนุมัติจากผู้มีอำนาจอนุมัติขายทอดตลาด (ระเบียบเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๕ บทที่ ๙ ข้อ ๑๔)

๒) รถที่ตรวจยึดไว้ตรวจสอบหาเจ้าของ

- จัดทำประกาศให้ทราบถึงรายละเอียดรถที่ยึดไว้ ตรวจสอบ เพื่อหาเจ้าของที่แท้จริงติดไว้ให้ประชาชนทราบ

- ทำการตรวจสอบทะเบียนรถที่ยึด

- กรณีมีการขูดลบ หมายเลขเครื่องยนต์ เลขตัวรถ ให้จัดส่งยังกองพิสูจน์หลักฐานเพื่อตรวจสอบหาหมายเลขเครื่องและเลขตัวรถที่แท้จริง

- กรณีพบเจ้าของรถให้ทำหนังสือแจ้ง อย่างน้อย ๓ ครั้ง หากไม่ประสงค์รับให้ดำเนินการตามระเบียบ

- กรณีไม่พบเจ้าของ เมื่อครบกำหนดตามระเบียบการเก็บรักษาของกลางให้ดำเนินการตามระเบียบต่อไป

- ประมูลขายทอดตลาดรถที่ยึดไว้ตรวจสอบแล้วไม่พบเจ้าของและตรวจสอบพบเจ้าของแล้วแต่ไม่มารับรถคันดังกล่าวซึ่งได้ทำการเก็บรักษาไว้ที่สถานีเกินกว่า ๖ เดือน (การดำเนินการก่อนประมูล วันประมูล หลังประมูล คล้ายคลึงกันกับการประมูลรถของกลางในคดี)

ข้อสังเกต

- ของกลางที่ยึดไว้ และได้ส่งตรวจพิสูจน์และหมดไปกับการตรวจพิสูจน์ สามารถจำหน่ายของกลางลงบันทึกไว้ในสมุดยึดทรัพย์ของกลางได้ โดยให้หมายเหตุไว้ตามหนังสือรายงานผลการตรวจพิสูจน์นั้น ๆ

- ของกลางในคดีอาญา ซึ่งเกี่ยวกับกรมหรือกระทรวงใด มีระเบียบหรือข้อตกลงไว้เป็นการเฉพาะที่ให้พนักงานสอบสวนส่งของกลางไปยังหน่วยงานดังกล่าวเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับของกลาง ก็สามารถจำหน่ายของกลางลงบันทึกไว้ในสมุดยึดทรัพย์ของกลางได้ โดยมีการลงชื่อรับมอบกันไว้เป็นหลักฐาน

- เขตกรุงเทพมหานคร ให้ผู้บังคับการหรือเทียบผู้บังคับการ เป็นผู้อนุมัติขายทอดตลาด สำหรับในจังหวัดอื่นนอกกรุงเทพมหานคร ให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้อนุมัติ โดยให้ถือปฏิบัติตามข้อบังคับการเก็บรักษาของกลาง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.๒๔๘๐ (ป.ระเบียบเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๕ บทที่ ๙ ข้อ ๑๑)

๖. การขอรับสิ่งของหรือของกลางไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ระหว่างการสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕/๑

เหตุผลในการเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรานี้ เนื่องจาก ป.วิอาญาให้อำนาจเจ้าพนักงานยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้จนกว่าคดีถึงที่สุดบางกรณี อาจต้องยึดสิ่งของดังกล่าวไว้เป็นเวลานาน ทำให้สิ่งของนั้นชำรุดบกพร่อง เสื่อมประโยชน์ หรือเสื่อมราคา ก่อความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้นจึงให้อำนาจเจ้าพนักงานใช้ดุลพินิจผ่อนผัน ให้รับสิ่งของที่ยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ระหว่างการดำเนินคดีอาญาเพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายและเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้สุจริต ตลอดจนลดภาระหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการดูแลรักษาสิ่งของนั้น แต่มิใช่เป็นการคืนทรัพย์สินของกลางให้แก่เจ้าของโดยเด็ดขาด

หลักเกณฑ์และขั้นตอนกฎหมาย ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕/๑

(๑) สิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้

(๒) มิใช่ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด

(๓) ถ้ายังไม่ได้นำสืบหรือแสดงเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี

(๔) เจ้าของหรือผู้ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้

(๕) อาจยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี

(๖) เพื่อขอรับสิ่งของนั้นไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ โดยไม่มีประกัน หรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันก็ได้

(๗) การสั่งคืนดังกล่าวจะต้องไม่กระทบถึงการใช้สิ่งของนั้นเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในภายหลัง

(๘) หากมีการยื่นคำร้องขอตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕/๑ ให้มีคำสั่งโดยมิชักช้า

(๙) กรณีมีคำสั่งไม่อนุญาต ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลชั้นต้นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันได้รับแจ้งการไม่อนุญาตและให้ศาลพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์

(๑๐) คำสั่งอนุญาตของศาลเป็นที่สุด

รายละเอียดขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติเป็นไปตามกฎกระทรวง กำหนดวิธีการคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ พ.ศ.๒๕๕๓ และหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๔๑๕๗ ลง ๕ พ.ย. ๕๓ โดยให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือพนักงานสอบสวนซึ่งปฏิบัติหน้าที่เวรสอบสวนในขณะนั้นกรณีมีบุคคลมายื่นคำขอ ให้รับคำร้องและเป็นคู่สัญญาประกัน แล้วรีบเสนอคำร้องพร้อมด้วยสัญญาประกันและบันทึกเสนอสัญญาประกันไปยังผู้กำกับ สารวัตรใหญ่ สารวัตรหัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานระดับกองกำกับหรือผู้รักษาราชการแทนหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตคืนสิ่งของนั้น

การพิจารณาคำร้องขอคืนสิ่งของดังกล่าว จะต้องมีคำสั่งโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกิน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถมีคำสั่งได้ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้แจ้งผู้ยื่นคำร้องทราบโดยมิชักช้า

กรณีส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว หากมีผู้มายื่นคำร้องขอให้พนักงานสอบสวนแจ้งหรือแนะนำให้ไปยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการสั่งการเกี่ยวกับสิ่งของเป็นอย่างไรก็ให้ปฏิบัติไปตามนั้น แต่การทำสัญญาประกันในชั้นพนักงานอัยการเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ

กรณีผู้ได้รับอนุญาตส่งคืนสิ่งของตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือส่งคืนก่อนครบกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือพนักงานสอบสวนซึ่งปฏิบัติหน้าที่เวรขณะนั้นเป็นผู้รับคืนโดยให้ตรวจสอบสภาพ ร่องรอยและความถูกต้องของสิ่งของนั้นและจัดทำบันทึกให้ผู้รับอนุญาตลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน กรณีพบว่ามีการเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ที่ทำให้การใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ในทางคดีเปลี่ยนแปลงไปและเข้าข่ายเป็นความผิดทางอาญาก็ให้พิจารณาดำเนินคดีแก่ผู้รับผิดชอบนั้นตามกฎหมาย

การเก็บรักษาเงินประกัน หลักทรัพย์ประกัน การดำเนินการเกี่ยวกับกรณีมีบุคคลเป็นประกันและการบังคับสัญญาประกัน รวมทั้งการดำเนินการทั้งหลายอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้นำระเบียบ คำสั่งว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

- **บุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ได้ ได้แก่**

(๑) เจ้าของ หรือผู้มีกรรมสิทธิ์

(๒) ผู้ซึ่งมีสิทธิในการใช้, ครอบครอง, ยึดหน่วง หรือสิทธิเรียกร้องอื่นตามที่กฎหมายรับรอง รวมถึงผู้เช่าซื้อ, ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก หรือผู้จัดการมรดก

- **หลักฐานที่ใช้ประกอบคำขอ**

(๑) ผู้ยื่นคำร้องจะต้องแสดงหลักฐานแห่งการเป็นเจ้าของ หรือเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ เพื่อแสดงถึงสิทธิที่ตนมีอยู่เหนือสิ่งของนั้น

(๒) ในกรณีผู้ยื่นคำร้อง มีสิทธิในสิ่งของ ซึ่งมีเจ้าของกรรมสิทธิ์หลายรายรวมกัน จะต้องแสดงเอกสารหลักฐานแสดงความยินยอมในการร้องขอคืนสิ่งของจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ทุกราย

- **คำร้องต้องมีรายละเอียดอย่างน้อย ดังต่อไปนี้**

(๑) สิ่งของ ที่ประสงค์จะขอคืน

(๒) เหตุผล ความจำเป็น และความเร่งด่วน ที่ร้องขอคืนสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๓) ระยะเวลาที่ประสงค์จะนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๔) ผู้ที่จะดูแลรักษา หรือใช้ประโยชน์จากสิ่งของ

(๕) สถานที่ที่นำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๖) หลักฐาน ในการแสดงสิทธิตามข้อ ๑

- **การพิจารณาคำร้องคำนึงถึงเหตุดังต่อไปนี้**

(๑) เหตุผล ความจำเป็น และความเร่งด่วนที่ต้องนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๒) ความเสี่ยงภัย หรือเสี่ยงต่อความเสียหาย สูญหาย ถูกทำลาย ปลอม หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดกับสิ่งของที่จะนำไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๓) ความน่าเชื่อถือของหลักประกัน

(๔) ความน่าเชื่อถือของผู้ที่จะนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๕) ระยะเวลาที่จะนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

(๖) คำคัดค้านของผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง คำคัดค้านของผู้ต้องหา หรือคำคัดค้านของผู้เสียหาย

(๗) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดี

- **ผู้ยื่นคำร้องหลายรายต่างอ้างสิทธิในสิ่งของเดียว**

(๑) กรณีมีผู้ยื่นคำร้องหลายรายขอคืนสิ่งของอย่างเดียวกัน โดยอ้างสิทธิต่างกันให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจกำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควร เพื่อพิสูจน์สิทธิของตนก่อนมีคำสั่ง

(๒) เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ยื่นคำร้องรายใดเป็นเจ้าของหรือผู้มีสิทธิเหนือสิ่งของดีกว่าผู้อื่น ให้พนักงานสอบสวนมีคำสั่งคืนสิ่งของแก่ผู้นั้น

๗. การคืนสิ่งของหรือของกลาง

หลักเกณฑ์กฎหมายเกี่ยวกับการคืนสิ่งของหรือของกลางตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ วรรคสาม

(๑) สิ่งของใดที่ยึดไว้เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด

(๒) เมื่อเสร็จคดีแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหา หรือ

(๓) ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น

(๔) เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าขั้นตอนการคืนสิ่งของที่ยึดไว้หรือของกลางในคดีจะเกิดขึ้นได้ในชั้นเจ้าพนักงานหรือชั้นก่อนฟ้องเนื่องจากกฎหมายใช้คำว่าเมื่อเสร็จคดีแล้ว คดีบางคดีหากพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา คดีเรื่องนั้นก็ไม่ขึ้นไปสู่ศาลเกี่ยวกับสิ่งของหรือของกลางที่ยึดไว้ พนักงานอัยการก็จะสั่งให้พนักงานสอบสวนจัดการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ หรือแม้แต่บางคดีที่พนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล แต่พิจารณาแล้วไม่เห็นควรยื่นคำขอต่อศาลให้ริบหรือทำลายของกลางในคดีดังกล่าว ซึ่งศาลมิอาจพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอของพนักงานอัยการโจทก์ได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวพนักงานอัยการก็จะมีคำสั่งมายังพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับสิ่งของหรือของกลางดังกล่าวให้จัดการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ เช่นเดียวกัน

หากคดีใดที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลและมีคำขอให้ศาลสั่งริบหรือทำลายสิ่งของหรือของกลางในคดีอาญา เมื่อคดีถึงที่สุดศาลมีคำสั่งประการใดเกี่ยวกับของกลาง พนักงานอัยการก็จะแจ้งผลคดีมายังพนักงานสอบสวนทราบและในคำพิพากษาดังกล่าวศาลจะสั่งเกี่ยวกับของกลางด้วยว่าให้ริบหรือทำลายหรือสั่งไม่ริบหรือสั่งอย่างอื่นก็ต้องดำเนินการไปตามคำพิพากษานั้น ขั้นตอนการดำเนินการก็ต้องพิจารณาดำเนินการไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕

พิจารณาคำสั่งของพนักงานอัยการ กรณีให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕

ปกติ พนักงานอัยการจะไม่สั่งในรายละเอียดว่าให้พนักงานสอบสวนจัดการกับสิ่งของหรือของกลางในคดีอาญาว่าให้ดำเนินการอย่างไร แต่จะสั่งตามกฎหมายว่า ให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ ซึ่งในทางคดีอาจสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาก็ได้ พนักงานสอบสวนจำนวนมากเมื่อเห็นคำสั่งของพนักงานอัยการดังกล่าวแล้ว โดยเฉพาะเมื่อมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาด้วยแล้ว เข้าใจไปว่าจะต้องคืนสิ่งของหรือของกลางให้กับผู้ต้องหาเท่านั้น ซึ่งตามกฎหมายไม่จำต้องคืนให้กับผู้ต้องหาเสมอไป แต่อาจคืนให้กับบุคคลอื่นหรืออาจไม่คืนให้กับผู้ใดเลยก็ได้ แต่พนักงานสอบสวนต้องยึดหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายและต้องจำหน่ายของกลางไปตามระเบียบ การที่พนักงานอัยการสั่งให้ดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ เป็นเพียงคำแนะนำเท่านั้น ไม่มีสภาพเด็ดขาด

การพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กรมตำรวจ) ได้หารือกรมอัยการเพื่อยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติในคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ที่มีการยึดไม้ของกลางเป็นไม้ที่ทำออกโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาทั้งหมดและของกลางให้จัดการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ ซึ่งเป็นปัญหาว่าพนักงานสอบสวนจะไม่คืนไม้ของกลางได้หรือไม่ กรมอัยการ มีบันทึก ที่ มท ๑๒๐๒/๙๓๘๖ ลง ๒๗ ส.ค. ๓๐ ตอบข้อหารือของกรมตำรวจว่า การแจ้งคืนของกลางของพนักงานอัยการเป็นเพียงคำแนะนำของพนักงานอัยการเท่านั้น เจ้าพนักงานผู้ยึดมีอำนาจยึดของกลางไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วย่อมต้องพิจารณาดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ ส่วนการคืนของกลางให้แก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่นหรือจะดำเนินการประการใดต่อไปเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานผู้ยึดจะดำเนินการตามที่เห็นว่าถูกต้อง

กรณีดังกล่าว กรมตำรวจเห็นว่าการตอบข้อหารือของกรมอัยการยังไม่ชัดเจนพอ จึงมีหนังสือที่ มท ๐๖๐๓.๓/๗๒๖๒ ลง ๒๓ ก.ย. ๓๐ หารือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาเรื่องเสร็จที่ ๔๓๖/๒๕๓๐ เห็นว่า อำนาจในการคืนสิ่งของที่ยึดไว้เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนไม่ใช่อำนาจของพนักงานอัยการ และการคืนสิ่งของต้องคืนให้แก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเท่านั้น ส่วนการที่จะคืนสิ่งของได้เมื่อใดนั้น กฎหมายบัญญัติให้เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดสิ่งของไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด ซึ่งหมายความว่า แม้ว่าคดีจะยังไม่ถึงที่สุด หากมีผู้มีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของเรียกร้องขอคืนของนั้น และพนักงานสอบสวนเห็นว่าสิ่งของนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี พนักงานสอบสวนก็อาจคืนสิ่งของดังกล่าวก่อนคดีถึงที่สุด และในทางกลับกันแม้ว่าคดีถึงที่สุดแล้ว แต่ไม่มีผู้มีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของ พนักงานสอบสวนก็ไม่จำต้องคืนสิ่งของนั้นให้แก่ผู้ใด และสิ่งของนั้นย่อมตกเป็นของแผ่นดินเมื่อเข้าเกณฑ์ตามมาตรา ๑๓๒๗ แห่ง ป.พ.พ. สำหรับปัญหาที่หารือมานี้ การที่พนักงานอัยการแจ้งให้พนักงานสอบสวนจัดการเกี่ยวกับไม้ของกลางตามมาตรา ๘๕ แห่ง ป.วิอาญา เป็นเพียงคำแนะนำของพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายต่อไป หลังจากพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ดังนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่า ตามพยานหลักฐานไม้ของกลางที่ยึดไว้เป็นไม้ที่ทำออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจไม่คืนไม้ของกลางดังกล่าวแก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่น ซึ่งไม่มีสิทธิเรียกร้องขอคืนไม้นั้น

ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๗๒ ภายในบังคับแห่งกฎหมายอาญา กรรมสิทธิ์แห่งสิ่งใด ๆ ซึ่งได้ใช้ในการกระทำผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือเกี่ยวกับการกระทำผิดโดยประการอื่น และได้ส่งไว้ในความรักษาของกรมในรัฐบาลนั้น ท่านว่าตกเป็นของแผ่นดิน ถ้าเจ้าของมิได้เรียกเอาภายใน ๑ ปี นับแต่วันส่ง หรือถ้าได้ฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้วนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่ถ้าไม่ทราบตัวเจ้าของท่านให้ผ่อนเวลาออกไปเป็น ๕ ปี

ถ้าทรัพย์สินเป็นของเสียง่าย หรือถ้าหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าของทรัพย์สินนั้นไซร้ ท่านว่ากรมในรัฐบาลจะจัดให้เอาออกขายทอดตลาดก่อนถึงกำหนดก็ได้ แต่ก่อนที่จะขายให้จัดการตามควรเพื่อบันทึกรายการอันเป็นเครื่องให้บุคคลผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้นอาจทราบว่าเป็นทรัพย์สินของตนและพิสูจน์สิทธิได้ เมื่อขายแล้วได้เงินเป็นจำนวนสุทธิเท่าใดให้ถือไว้แทนตัวทรัพย์สิน

ข้อสังเกต

- ของกลางที่ยึดไว้ กรณีเป็นทรัพย์ที่ถูกประทุษร้ายและไม่มีการโต้แย้งกรรมสิทธิ์ พนักงานสอบสวนสามารถคืนให้กับผู้เสียหายไปได้ ไม่ต้องรอให้คดีถึงที่สุด
- อำนาจในการคืนสิ่งของที่ยึดไว้เป็นอำนาจของพนักงาน ไม่ใช่อำนาจของพนักงานอัยการ
- แม้คดีจะยังไม่ถึงที่สุดหากมีผู้มีสิทธิ์เรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้นและพนักงานสอบสวนเห็นว่าสิ่งของนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี พนักงานสอบสวนก็อาจคืนสิ่งของได้ก่อนคดีถึงที่สุด
- แม้คดีถึงที่สุดแล้วแต่ไม่มีผู้มีสิทธิ์เรียกร้องขอคืนสิ่งของพนักงานสอบสวนก็ไม่จำเป็นต้องคืนสิ่งของให้แก่ผู้ใดและสิ่งของนั้นย่อมตกเป็นของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๓๒๗
- การคืนหรือไม่คืนสิ่งของหรือของกลางที่ยึดไว้ ที่ว่าเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานนั้น ต้องยึดหลักเกณฑ์ตามกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง การใช้ดุลพินิจที่มิชอบอาจต้องรับผิดในทางละเมิดได้

๘. การคืนรถของกลางในคดีจราจร

กรณีที่มีพนักงานสอบสวนยึดรถชนแล้วหลบหนีเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้ร้องขอรับรถคืนให้พิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนได้จัดการเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์ของกลางในทางคดีเสร็จแล้ว

(๒) มีพยานหลักฐานแสดงว่าผู้ร้องขอรับรถคืนเป็นเจ้าของที่แท้จริงหรือเป็นผู้ครอบครองรถโดยชอบด้วยกฎหมาย

(๓) เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองรถได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- เจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ปกปิดช่วยเหลือผู้ขับรถของตนให้พ้นจากการจับกุม แต่ได้กระทำการใดอันแสดงว่าได้พยายามช่วยเหลือเพื่อให้พนักงานจับกุมคนขับที่หลบหนี เช่น ได้นำเอกสารหลักฐานอันสำคัญที่น่าเชื่อว่าเป็นผู้ขับรถคันเกิดเหตุแล้วหลบหนีไป
- เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้ช่วยเหลือและได้บรรเทาผลร้าย เช่น ช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล ค่าทำศพ ค่าเสียหาย จนผู้เสียหายพอใจ แต่ในกรณีที่ผู้เสียหายเรียกร้องค่าเสียหายเกินสมควรจนเห็นได้ชัด ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองยินยอมชดใช้ค่าเสียหายให้พอสมควรแล้ว แม้ผู้เสียหายยังไม่พอใจหรือยังไม่ยอมรับก็อาจคืนรถให้ไปได้

๙. การคืนรถของกลางกรณีคู่กรณีโต้แย้งกรรมสิทธิ์

ตามหนังสือ กองคดี กรมตำรวจ ๐๖๐๓.๓/๘๙๔๑ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๓๐ มีหลักพิจารณาดังนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนแนะนำให้คู่กรณีใช้สิทธิ์ฟ้องเรียกร้องกันเอง

(๒) ศาลสั่งอย่างไรให้ปฏิบัติไปตามคำสั่งศาล

(๓) รถของกลางเก็บรักษาไว้ระหว่างรอคำสั่งศาล

๑๐. การปฏิบัติเกี่ยวกับอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางที่ศาลมีคำพิพากษาสั่งริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๓๒๓/๒๕๖๓ ลง ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓

ตามคำสั่งดังกล่าวมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน กล่าวคือ นอกจากของกลางที่จะต้องคืนให้กับผู้มีสิทธิเรียกร้องขอคืนตามกฎหมาย ให้เก็บรักษาอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางไว้ที่สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน และกรณีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ริบเป็นของแผ่นดิน ได้ให้อำนาจแก่สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนโดยได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาระดับผู้บังคับการ ตั้งคณะกรรมการทำลายอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางประเภทอาวุธปืนบรรจุปากทุกชนิด ปืนอัดลมประกอบเอง (ไทยประดิษฐ์) ปืนลูกซองประกอบเอง (ไทยประดิษฐ์) ได้ โดยให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายน ของทุกปี ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติให้เป็นไปตามแนวทางที่สำนักงานส่งกำลังบำรุงกำหนด ตามหนังสือ สกบ.ที่ ๐๐๐๘.๔๒๒/๑๔๐๖ ลง ๓ ส.ค. ๖๓ เรื่อง การกำหนดแนวทาง ขั้นตอน และวิธีการทำลายอาวุธปืนของกลาง ส่วนอาวุธปืนนอกเหนือจากนั้นต้องส่งไปยังกองสรรพาวุธดำเนินการ

๑๑. สิ่งของส่วนตัวผู้ต้องหา

ประมวลระเบียบเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๕ บทที่ ๒ ข้อ ๔๒๓-๔๒๖ กำหนดวิธีไว้ เมื่อพนักงานสอบสวน ฝ่ายปกครอง หรือตำรวจจับผู้ต้องหามา ถ้าผู้ต้องหามีทรัพย์สิ่งของส่วนตัว และผู้ต้องหายินยอมให้เจ้าพนักงานตำรวจเก็บรักษาไว้ก็ให้เก็บรักษาไว้ตามระเบียบถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมก็ให้ชี้แจงกับผู้ต้องหาให้ทราบถึงประโยชน์ของการที่เจ้าพนักงานเก็บรักษาไว้ให้ และลงประจำวันไว้แล้วให้ผู้ต้องหาลงนามไว้ในรายงานประจำวันข้อนั้นด้วย

การเก็บรักษาให้จดบันทึกข้อความลงในรายงานประจำวัน และ สมุดยึดทรัพย์ส่วนตัวผู้ต้องหา สมุดนี้ใช้แบบเดียวกันกับสมุดยึดทรัพย์ของกลาง แต่ให้แยกใช้คนละเล่ม และให้เขียนไว้หน้าสมุดว่า “บัญชีของส่วนตัวผู้ต้องหาคดี” เมื่อจะมอบสิ่งของที่ยึดไว้ให้ผู้ต้องหาก็ให้ลงประจำวันและข้อความในสมุดยึดทรัพย์ส่วนตัวให้ชัดเจนแล้วให้ผู้ยึด ผู้มอบ ผู้รับ ลงนามไว้ในสมุดประจำวัน และสมุดยึดทรัพย์ส่วนตัวเป็นสำคัญ

บทที่ ๑๖
การสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นองค์กรอิสระมีหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๔ ในกรณีจำเป็นจะมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดำเนินการแทนในเรื่องที่มิใช่เป็นความผิดร้ายแรงหรือที่เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางระดับหรือกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนหรือไต่สวนเบื้องต้นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตก็ได้

จะเห็นได้ว่าในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งหลักเกณฑ์ ขั้นตอนการปฏิบัติกำหนดรายละเอียดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑

๑. หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ตามความในมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ดังนี้

๑. ไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

๒. ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

๓. กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว

๔. ไต่สวนเพื่อดำเนินคดีในฐานความผิดอื่นที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กำหนดหรือที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๕. หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่น

๖. ในการดำเนินการตามข้อ ๔ ในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้หน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการเป็นผู้ดำเนินการก็ได้

๒. องค์ประกอบเกี่ยวกับอำนาจการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนี้

๑. บุคคลที่ถูกไต่สวนข้อเท็จจริงต้องเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ

๒. กระทำความผิดที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้แก่ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่

ในการยุติธรรมหรือความผิดอื่นที่กฎหมายกำหนดให้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เช่น กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

๓. บุคคลอื่นแม้มิใช่เจ้าพนักงานของรัฐ แต่หากกระทำความผิดดังต่อไปนี้ ก็อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาทิ ความผิดพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ เช่น ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๑๑๗ ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๑๗๘ และมาตรา ๑๗๙ ความผิดฐานเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น

๔. ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือผู้รับว่าจะให้ หรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงานของรัฐนั้น เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการหรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย แม้ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนดังกล่าวจะไม่ใช่เจ้าพนักงานของรัฐ รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือผู้รับว่าจะให้ และรวมถึงกรณีเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศด้วย

๕. กรณีการกระทำกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท หากบทใดบทหนึ่งเป็นฐานความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็มีอำนาจไต่สวนทุกฐานความผิด แม้มีฐานอื่นที่ไม่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๖. กรณีกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน แม้กรรมใดกรรมหนึ่งไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากความผิดของกรรมต่างๆ มีความเกี่ยวข้องกันและต้องดำเนินการในคราวเดียวกัน คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็มีอำนาจไต่สวนทุกกรรม

๓. เจ้าพนักงานของรัฐ

ตามความหมายในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ คำนิยาม “เจ้าพนักงานของรัฐ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

เจ้าหน้าที่ของรัฐ

คำนิยาม “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือในรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ หรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และบุคคลหรือคณะบุคคลบรรดาซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐด้วย แต่ไม่รวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

คำนิยาม “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง

(๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภา

ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

คำนิยาม “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ” หมายความว่าผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ **ยกเว้นคณะกรรมการ ป.ป.ช.** และให้หมายความรวมถึงผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินด้วย ยกเว้นกรณีตามมาตรา ๑๑ (๑)

๔. ความผิดที่อยู่ในอำนาจไต่สวน

๑. ป.อาญา ภาค ๒ ความผิด ลักษณะ ๒ ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ มาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖ ลักษณะ ๓ ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม มาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๐๕

๒. ความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑

๓. ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒

๔. พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒

๕. อำนาจการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีอื่นๆ แม้มิใช่เจ้าพนักงานของรัฐตามมาตรา ๒๘(๔) เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ

ความเกี่ยวข้องของพนักงานสอบสวนกับคณะกรรมการ ป.ป.ช.

โดยปกติคดีที่อยู่ในอำนาจการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องดำเนินการเอง แต่รัฐธรรมนูญได้วางหลักว่าหากเป็นกรณีจำเป็นและเป็นคดีที่ไม่มีความร้ายแรงและคำนึงถึงบุคคลบางระดับ คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจมอบหมายให้หน่วยงานที่มีอำนาจในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดำเนินการแทนได้ ซึ่งที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนของฝ่ายตำรวจปรากฏอยู่ในมาตรา ๖๑ และ ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตาม ป.วิอาญา และรายงานให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบตามมาตรา ๖๕

๕. หลักเกณฑ์กฎหมายที่ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจมีอำนาจสอบสวน

หลักเกณฑ์ตามมาตรา ๖๑ วรรคแรกแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑

๑. มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน

๒. ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าพนักงานของรัฐหรือบุคคลใดในข้อหาใด ๆ บรรดาที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๓. พนักงานสอบสวนต้องแสวงหาข้อเท็จจริง รวมทั้งรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้น

๔. หากกรณีเป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

หลักเกณฑ์ ตามมาตรา ๖๑ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ เป็นกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วส่งเรื่องกลับให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจดำเนินการตาม ป.วิอาญา

๑. เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องที่ได้รับมาตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรมการ ป.ป.ช. หรือ

๒. แม้เรื่องกล่าวหาจะอยู่ในหน้าที่และอำนาจ แต่เป็นเรื่องไม่ร้ายแรงที่เป็นการกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรมอบหมายให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการ ก็ให้ส่งเรื่องคืนพนักงานสอบสวนภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากพนักงานสอบสวนโดยจะกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

หลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ กรณีดังกล่าว การเริ่มคดีไม่ได้เริ่มจากการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษจากพนักงานสอบสวน แต่เป็นกรณีที่คดีอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และต้องการให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิอาญา

๑. เป็นกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นสมควร

๒. อาจส่งเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๒๘(๒) และ (๔) ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิอาญา

๓. แต่ต้องเป็นเรื่องที่มิใช่ความผิดร้ายแรง

หลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ เป็นกรณีหลังจากพนักงานสอบสวนได้รับเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาทำการสอบสวนตาม ป.วิอาญา ตามความในมาตรา ๖๑ หรือ ๖๓ แล้วต้องรายงานผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ

๑. เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายให้หน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๖๑ มาตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๖๔ แล้วให้หน่วยงานของรัฐนั้นดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจของตน

๒. ต้องรายงานผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบตามหลักเกณฑ์และวิธีการและภายในกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

๖. ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑

- บันทึกข้อตกลงระหว่างสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฉบับลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เรื่อง ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒
- ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๖ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๖
- คำสั่ง ตร.ที่ ๒๔๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติและแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่อง กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- หนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๑๑.๒๖/๑๙๓๗ ลงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ซักซ้อมการปฏิบัติตามคำสั่ง ตร.ที่ ๒๔๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๓

- หนังสือ ตร.ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๑๑.๒๖/๓๔๘๘ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เรื่อง กำหนดแนวทางการปฏิบัติกรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติส่งเรื่องกล่าวหาให้พนักงานสอบสวนของ ตร. เป็นผู้ดำเนินการสอบสวน ตาม ป.วิอาญา

๗. การออกหมายจับ การจับกุม ผู้ถูกกล่าวหา

หลักเกณฑ์กฎหมาย ตามมาตรา ๖๑ วรรคสี่ถึงวรรคหก แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑

ตามมาตรา ๖๑ วรรคสี่

๑. กรณีที่มีเหตุจะต้องขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง

๒. ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อให้ออกหมายจับบุคคลดังกล่าวได้ หรือ

๓. กรณีที่มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่จะจับโดยไม่มีหมายจับได้ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับบุคคลดังกล่าวได้

๘. การควบคุม การปล่อยชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหา

ตามมาตรา ๖๑ วรรคห้าและวรรคหก

๑. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่จับผู้ถูกกล่าวหาไว้

๒. ต้องส่งตัวผู้ถูกจับพร้อมทั้งบันทึกการจับมายังพนักงานสอบสวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน ๔๘ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยมิให้นับระยะเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับจากที่จับมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวน รวมเข้าในกำหนดเวลา ๔๘ ชั่วโมงนั้นด้วย

๓. กรณีที่ไม่จำต้องมีการควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจปล่อยตัวผู้ถูกจับไปโดยมีประกันหรือไม่มีประกันก็ได้

๔. กรณีที่มีความจำเป็นต้องมีการควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายขังผู้ถูกจับไว้ได้ ตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสำหรับความผิดที่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษนั้น

๙. อายุความ

เป็นไปตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ เว้นแต่ หากผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาของศาล มิให้นับระยะเวลาหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และหากจำเลยหลบหนีระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษก็มิให้นำอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๘ มาใช้บังคับด้วย การหลบหนีจึงเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑

๑๐. การดำเนินการในขั้นตอนชั้นพนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายและระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีผู้มาร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับบุคคลที่ถูกกล่าวหา ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการได้ตามมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ประกอบระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๖ ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๖ เพิ่มเติมประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี แนบท้ายระเบียบนี้ ลักษณะ ๑๘ กรณีบางเรื่องที่มีวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษ บทที่ ๒๔ แนวทางการปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระเบียบบางส่วนซึ่งที่ออกมารองรับตามกฎหมายเดิมไม่สอดคล้องกับกฎหมาย ป.ป.ช. ปัจจุบัน จึงสามารถนำมาใช้ได้เท่าที่ไม่ขัดแย้งกับกฎหมาย ป.ป.ช.(ใหม่) ขั้นตอนการดำเนินการพอสรุปได้ ดังนี้

๑. สอบสวนปากคำผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษแล้วบันทึกการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษในสมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี โดยไม่ต้องบันทึกการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป และไม่ต้องรับเลขคดี

๒. สอบสวนพยานบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อประกอบคดี เมื่อตรวจสอบพบว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าพนักงานของรัฐและพฤติการณ์แห่งคดีเป็นความผิดซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่ หากครบองค์ประกอบดังกล่าว พนักงานสอบสวนต้องส่งเรื่องให้กับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน ๓๐ วัน

๓. หากไม่ครบองค์ประกอบตามข้อ ๒ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตาม ป.วิอาญา ปกติ

๔. ตามกฎหมาย ป.ป.ช.(ใหม่) ระหว่างการสอบสวน พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการแจ้งข้อหาจับกุมและควบคุมผู้ถูกกล่าวหา ตาม ป.วิอาญา ได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมงและเป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปล่อยตัวชั่วคราวหรือขออำนาจศาลให้ออกหมายขังผู้ถูกจับได้ ซึ่งตามระเบียบ ตร.ดังกล่าวได้ระบุว่า หากผู้ถูกกล่าวหาเข้าหาหรือปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน ให้ดำเนินการแจ้งข้อหาให้ทราบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ และเมื่อพนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้วอำนาจของพนักงานสอบสวนย่อมสิ้นสุดลง อำนาจในการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือสัญญาประกันกรณีที่มีการปล่อยตัวชั่วคราวย่อมสิ้นสุดลงเช่นเดียวกัน และให้ปล่อยตัวหรือขอให้ศาลปล่อยตัวผู้ถูกกล่าวหาไปทันที ซึ่งเกี่ยวกับอำนาจการควบคุมมีความไม่สอดคล้องกับกฎหมาย ป.ป.ช.(ใหม่)

๕. หากภายหลังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องคืนมาให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิอาญา ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษลงในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไปและรับเลขคดี แล้วรีบสอบสวนโดยมิชักช้า

ปัจจุบันพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ได้วางหลักเกณฑ์ใหม่ไว้ตาม มาตรา ๖๑ แตกต่างจากกฎหมาย ป.ป.ช.(เดิม) โดยให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ในการกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐทุกประเภทรวมถึงข้าราชการฝ่ายการเมืองด้วย ในขณะที่กฎหมายเดิมจะไม่มีอำนาจรับคำร้องทุกข์ในกรณีที่เป็นข้าราชการฝ่ายการเมือง และได้มีคำสั่ง ตร.ที่ ๒๔๔/๖๓ ลง ๒๙ เม.ย. ๖๓ วางแนวทางปฏิบัติและแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่อง กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีคณะกรรมการกลั่นกรองระดับ ตร. และระดับ บช. เพื่อพิจารณาว่าเรื่องกล่าวหาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งมาให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจดำเนินการนั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ หากไม่ต้องตามหลักเกณฑ์จะต้องส่งเรื่องกลับคืนไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

๖. กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องกล่าวหาที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ซึ่งตามหลักเกณฑ์เป็นเรื่องกล่าวหาที่ไม่มีความร้ายแรงก็ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตาม ป.วิอาญา เหมือนกับการรับเรื่องร้องทุกข์กล่าวหาแล้วสอบสวนไปตามปกติ เพียงแต่ต้องรายงานผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบตามมาตรา ๖๕

ข้อสังเกต

๑. ตามกฎหมาย ป.ป.ช.(ใหม่) พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับกุม และควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ระหว่างสอบสวนได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง แต่หากคดียังอยู่ระหว่างการสอบสวนซึ่งยังอยู่ในเงื่อนเวลาภายใน ๓๐ วัน ตามมาตรา ๖๑ ที่จะต้องส่งเรื่องกล่าวหาให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามกฎหมาย ป.ป.ช. ไม่ได้ระบุว่าให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการปล่อยตัวชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาไปขออำนาจศาลฝากขังได้ แต่มีการบัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปล่อยตัวผู้ถูกจับไป โดยมีประกันหรือไม่มีประกันก็ได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องมีการควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายขังผู้ถูกจับไว้ได้

๒. ตามข้อ ๑. จะเห็นได้ว่ากฎหมายไม่ได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการปล่อยตัวชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ถูกจับไปยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาล ซึ่งเป็นปัญหาข้อขัดข้องในทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จึงมักทำการสอบสวนเบื้องต้นเท่านั้นโดยไม่แจ้งข้อหา และไม่มีการจับกุมหรือควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาแต่อย่างใด

๓. ตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีฯ ที่ระบุว่าอำนาจของพนักงานสอบสวนในการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือสัญญาประกันกรณีที่มีการปล่อยตัวชั่วคราวสิ้นสุดลง และให้ปล่อยตัวหรือขอให้ศาลปล่อยตัวผู้ถูกกล่าวหาไปทันทีเมื่อมีการส่งเรื่องกล่าวหาไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในปัจจุบันจึงไม่น่าจะใช้ได้

๔. กรณีเรื่องที่กล่าวหาไม่เฉพาะตัวการเท่านั้นที่กระทำความผิดเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ แต่อาจมีผู้สนับสนุน (ไม่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐ) หากบุคคลที่เป็นผู้สนับสนุนอายุไม่ถึง ๑๘ ปี ก็ยังเป็นปัญหาว่าจะต้องมีการตรวจสอบการจับภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่มาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนหรือต้องผัดฟ้องตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ หรือไม่

๕. เรื่องที่กล่าวหาดังกล่าว เมื่อส่งให้กับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามมาตรา ๖๑ แล้ว อาจเป็นไปได้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจส่งกลับมาให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิอาญาก็เป็นได้ กรณีคดีประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและพยานหลักฐานจำนวนมาก ขั้นตอนการดำเนินคดีอาจต้องใช้ระยะเวลานานกว่าคดีธรรมดาทั่วไป อาจทำให้หมดอำนาจการควบคุมตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นในชั้นสอบสวนอย่างมากพนักงานสอบสวนก็เพียงแจ้งข้อหาแล้วทำการสอบสวนโดยไม่มีการควบคุมเท่านั้น ซึ่งคดีดังกล่าวเป็นเรื่องละเอียดอ่อนต้องสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอย่างรอบคอบด้วยความระมัดระวัง ประกอบกับตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๓๗) ได้ออกมาบังคับใช้ภายหลังระเบียบเกี่ยวกับคดีฯ ดังกล่าวแล้ว โดยวางหลักเกณฑ์ใหม่ว่าการแจ้งข้อหา จะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้น น่าจะได้กระทำผิดตามข้อหานั้น ซึ่งต่างจากหลักเกณฑ์เดิมว่าเมื่อผู้ต้องหาเข้าพบหรือเข้าหาหรือปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวนให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหากับผู้ต้องหานั้น ซึ่งแต่เดิมหากไม่แจ้งข้อหาพนักงานสอบสวนอาจมีความผิดเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ราชการได้ จึงทำให้ขั้นตอนการดำเนินคดีเกิดความยืดหยุ่นมากขึ้น

๑๑. ประเด็นการสอบสวน

ตัวอย่างคำถามการสอบปากคำผู้กล่าวหา และหรือพยานในเบื้องต้นก่อนที่จะส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อไต่สวนข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๖๑ ในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ผู้ถูกกล่าวหาเป็นใคร ภูมิลำเนาและที่พักของผู้ถูกกล่าวหาอยู่ที่ใด

๒. ขณะกระทำผิดผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าพนักงานของรัฐหรือไม่อย่างไร ตำแหน่งและสังกัดหน่วยงานใด

๓. ผู้ถูกกล่าวหามีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องอย่างไร

๔. ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดเรื่องใด อาทิ ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑

๕. พฤติการณ์เกี่ยวกับคดีเป็นอย่างไรและเกิดความเสียหายในเรื่องใดบ้าง อย่างไร

๖. มีผู้ใดร่วมกระทำผิด และหรือมีผู้ใดใช้ สนับสนุนให้กระทำความผิดหรือไม่ อย่างไร

๗. ตำหนิรูปพรรณของผู้ถูกกล่าวหาและผู้ร่วมกระทำความผิด (ถ้ามี)

๘. เกิดเหตุวัน เวลาใด สถานที่เกิดเหตุเป็นที่ใด และพนักงานสอบสวนตรวจสอบสถานที่เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงพอสมควรก่อนว่ามีการกระทำผิดตามที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษหรือไม่

๙. ปัจจุบันผู้ถูกกล่าวหายังเป็นเจ้าพนักงานของรัฐอยู่หรือไม่ หากเป็นอยู่ขณะนี้อยู่ในตำแหน่งหน้าที่ใด หรืออยู่ในตำแหน่งหน้าที่อื่น หากออกจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐแล้ว ขณะที่ออกมีตำแหน่งหน้าที่ใด สาเหตุในการออก และออกมาเป็นเวลานานเท่าใด

๑๐. ประเด็นการสอบสวนอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ตามรูปคดี

๑๒. ผลการดำเนินการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา

หลักเกณฑ์ตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ การสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่ดำเนินการไปตามป.วิอาญา นั้นไม่เป็นอำนาจเด็ดขาดของพนักงานสอบสวน คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถทบทวนได้กล่าวคือ

๑. กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่เห็นด้วยกับผลการดำเนินการตามรายงานตามมาตรา ๖๕ หรือ

๒. มีกรณีเห็นว่าผู้ถูกร้องอาจไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือการดำเนินการนั้นจะไม่เที่ยงธรรม

๓. ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. สั่งการอย่างใดอย่างหนึ่งหรืออาจเรียกสำนวนการไต่สวนหรือสอบสวนมาเพื่อดำเนินการได้ โดยจะดำเนินการไต่สวนใหม่ทั้งหมดหรือนำผลการไต่สวนหรือสอบสวนของหน่วยงานของรัฐนั้นทั้งหมด หรือบางส่วนมาถือเป็นการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ได้

<u>แผนผังอำนาจการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.</u>
<u>กรณีเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้กระทำความผิดเจ้าพนักงานของรัฐ</u>

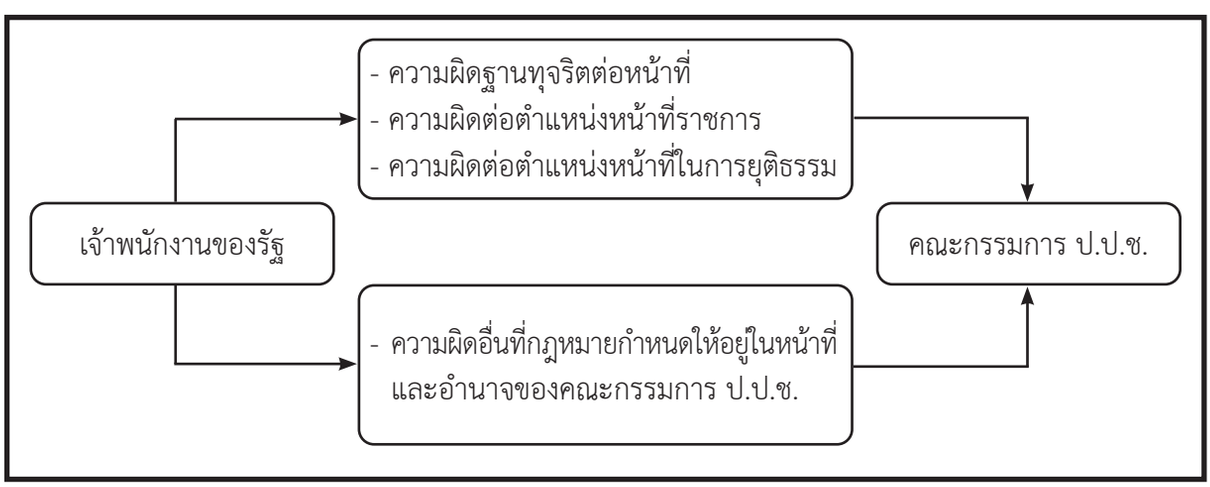

แผนผังเจ้าพนักงานของรัฐ ๑

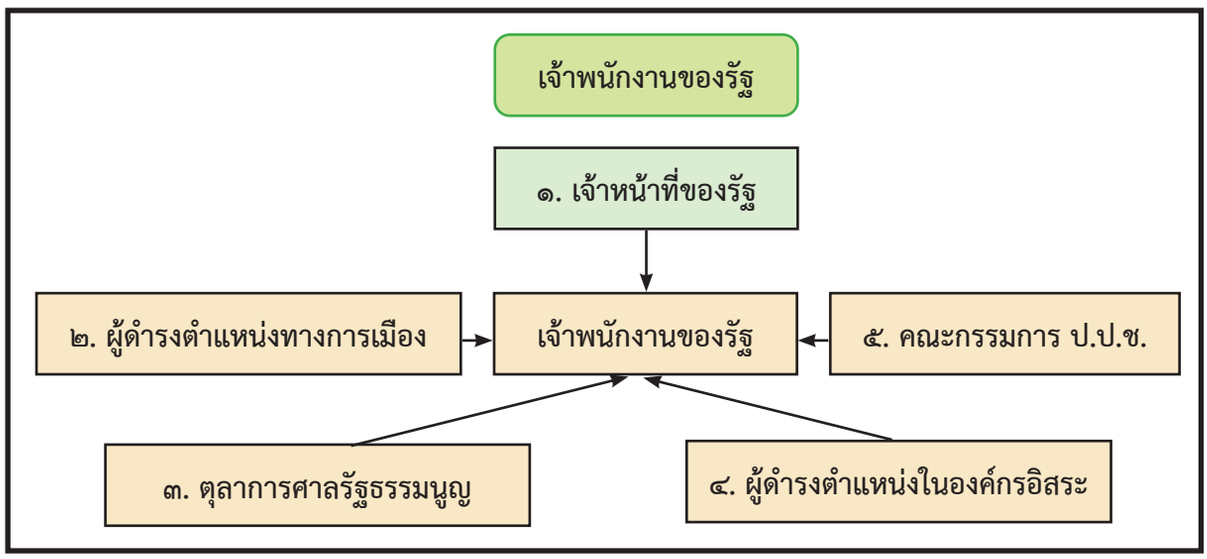

แผนผังเจ้าพนักงานของรัฐ ๒

เจ้าพนักงานของรัฐ

๑. เจ้าหน้าที่ของรัฐ

๑. ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น
๒. ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือในรัฐวิสาหกิจ
๓. ผู้บริหารท้องถิ่น/รองฯ/ผู้ช่วยฯ
๔. สมาชิกสภาท้องถิ่น
๕. เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่/เจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ
๖. คณะกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ
๗. บุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจ หรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นโดยระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

๒. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๑. นายกรัฐมนตรี
๒. รัฐมนตรี
๓. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
๔. สมาชิกวุฒิสภา
๕. ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก ๑ และ ๒ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง
๖. ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง

๓. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

๔. ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

๑. ผู้ดำรงตำแหน่งองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ยกเว้นคณะกรรมการ ป.ป.ช.
๒. ผู้ตรวจการแผ่นดิน

๕. คณะกรรมการ ป.ป.ช.

ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงคือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกำหนดตำแหน่งดังต่อไปนี้

๑. หัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสำหรับข้าราชการพลเรือน
๒. กระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการเหล่าทัพ สำหรับข้าราชการทหาร
๓. ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
๔. ผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร
๖. คณะกรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ
๗. หัวหน้าหน่วยงานขององค์กรอิสระ/ศาลรัฐธรรมนูญ แต่ไม่รวมถึงผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
๘. ผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด
๙. ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่าตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

๑๓. คำอธิบายเกี่ยวกับความหมายเจ้าพนักงานของรัฐ ตำแหน่งและหน่วยงานต่าง ๆ ตามคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน จัดทำโดยสำนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช.

เจ้าหน้าที่ของรัฐ

หมายความว่าข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ จากการพิจารณานิยามคำว่า “ข้าราชการ” กฎหมายที่เกี่ยวข้องตามมาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ.กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ.๒๕๓๙ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ข้าราชการฝ่ายตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ข้าราชการฝ่ายอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการครูตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครู ข้าราชการรัฐสภาสามัญตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ข้าราชการตำรวจตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจ ข้าราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและข้าราชการซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นข้าราชการตาม พ.ร.บ.นี้ ซึ่งตามมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.ฎ.การจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จ บำนาญและเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ.๒๕๓๕ หมายความว่าบุคคลซึ่งรับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณรายจ่ายหมวดเงินเดือน

ฉะนั้นจึงสรุปความหมายของข้าราชการได้ว่าบุคคลซึ่งได้รับบรรจุและแต่งตั้งให้รับราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทต่าง ๆ โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณรายจ่ายหมวดเงินเดือน

พนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

พนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ได้แก่ ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด พนักงานเทศบาล พนักงานส่วนตำบล ข้าราชการกรุงเทพมหานคร พนักงานเมืองพัทยา และข้าราชการ หรือพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการ โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวดเงินเดือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือจากเงินงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนของรัฐบาลที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาจัดเป็นเงินเดือนของข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

เจ้าหน้าที่ในหน่วยธุรการขององค์กรอิสระ

รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีองค์กรอิสระ โดยองค์กรอิสระของแต่ละองค์กรจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการดำเนินการและอำนวยความสะดวก โดยหน่วยงานอิสระดังกล่าวจะมีหน่วยธุรการในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจ พร้อมทั้งมีฐานะเป็นนิติบุคคล หน่วยงานประเภทดังกล่าว ได้แก่

๑) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
๒) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๓) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
๔) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
๕) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ

หน่วยงานของรัฐในนิยามดังกล่าวนี้ เป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่อยู่ในนิยามของส่วนราชการ ตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ ซึ่งได้แก่องค์การมหาชนและหน่วยงานอื่นของรัฐ

๑) องค์การมหาชนเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบบริการสาธารณะทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การศึกษา การวิจัย การฝึกอบรม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาและส่งเสริมการกีฬา การพัฒนาและถ่ายทอดทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การบริการทางสาธารณสุขและการแพทย์ การสังคมสงเคราะห์ นันทนาการ สวนสัตว์ การอำนวยการบริการแก่ประชาชน หรือการดำเนินการอันเป็นสาธารณประโยชน์อื่นใด ซึ่งไม่เหมาะที่จะใช้วิธีการของราชการในการบริหาร และต้องไม่เป็นกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับภาคเอกชน ปัจจุบันตามข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ แบ่งประเภทองค์การมหาชนตามกฎหมายจัดตั้ง ออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑.๑) องค์การมหาชนที่จัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งออกตามความใน พ.ร.บ.องค์การมหาชน พ.ศ.๒๕๔๒

๑.๒) องค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ (หน่วยงานในกำกับ)

๑.๓) มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งจัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ

๒) เจ้าหน้าที่ในหน่วยธุรการของหน่วยงานที่เป็นอิสระ เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแลกิจการของรัฐ หรือดำเนินกิจการบริการสาธารณะตามนโยบายสำคัญที่ต้องการความเป็นกลางอย่างเคร่งครัดปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง ซึ่งจะมีคณะกรรมการที่เป็นองค์อำนาจและมีหน่วยงานธุรการเพื่อทำหน้าที่อำนวยการ

ผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ แบ่งการพิจารณาออกเป็น

๑) หน่วยงานใดเป็นรัฐวิสาหกิจ และ ๒) ผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ

(๑) หน่วยงานใดเป็นรัฐวิสาหกิจ เมื่อพิจารณานิยามของ “รัฐวิสาหกิจ” แล้ว อาจพิจารณาตาม พ.ร.บ.วิธีการงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑ ดังนี้

“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า

(ก) องค์การของรัฐบาลตามกฎหมายว่าด้วย การจัดตั้งองค์การของรัฐบาล กิจการของรัฐซึ่งมีกฎหมายจัดตั้งขึ้น หรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ

(ข) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตาม (ก) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินร้อยละห้าสิบ

(ค) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจตาม (ก) หรือ (ข) หรือที่รัฐวิสาหกิจตาม (ก) และ (ข) หรือที่รัฐวิสาหกิจตาม (ข) มีทุนเกินร้อยละห้าสิบ

ข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ แบ่งกลุ่มรัฐวิสาหกิจได้ ดังนี้

<u>สาขาพลังงาน</u> ได้แก่ บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน), การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, การไฟฟ้านครหลวง, การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

<u>สาขาขนส่ง</u> ได้แก่ การทางพิเศษแห่งประเทศไทย, การท่าเรือแห่งประเทศไทย, การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย, การรถไฟแห่งประเทศไทย, บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน), บริษัท ขนส่ง จำกัด, บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน), บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด, สถาบันการบินพลเรือน, องค์การขนส่งมวลชน

<u>สาขาสื่อสาร</u> ได้แก่ บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน), บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด, บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน), บริษัท กสท.โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)

สาขาสาธารณูปการ ได้แก่ การเคหะแห่งชาติ, การประปานครหลวง, การประปาส่วนภูมิภาค, องค์การจัดการน้ำเสีย, การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, บริษัท ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด

สาขาอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม ได้แก่ โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, บริษัท อู่กรุงเทพ จำกัด, โรงงานไพ่ กรมสรรพสามิต, โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง, องค์การสุรา กรมสรรพสามิต, สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, บริษัท สหโรงแรมไทยและการท่องเที่ยว จำกัด, องค์การตลาด

สาขาเกษตร ได้แก่ การยางแห่งประเทศไทย, องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร, องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย, องค์การสะพานปลา, องค์การคลังสินค้า

สาขาทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้, องค์การสวนพฤกษศาสตร์, องค์การสวนสัตว์

สาขาสังคมและเทคโนโลยี ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การกีฬาแห่งประเทศไทย, สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ, องค์การเภสัชกรรม

สาขาสถาบันการเงิน ได้แก่ สำนักงานธนานุเคราะห์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน), ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, ธนาคารออมสิน, ธนาคารอาคารสงเคราะห์, ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย, บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย, บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม

(๒) ผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ อาจพิจารณาจาก พ.ร.บ.คุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๑๘ อันได้แก่ “กรรมการ” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการของรัฐวิสาหกิจ และให้หมายความรวมถึงประธานกรรมการและรองประธานกรรมการด้วย

“ผู้บริหาร” หมายความว่า ผู้ว่าการ ผู้อำนวยการ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดที่มีอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกันในรัฐวิสาหกิจนั้น

“พนักงาน” หมายความว่า พนักงานและลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ และให้รวมตลอดถึงที่ปรึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษารัฐวิสาหกิจ เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการของคณะกรรมการ หรือบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกัน แต่เรียกชื่ออย่างอื่นในรัฐวิสาหกิจด้วย

ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นให้พิจารณาจากกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว ส่วนตำแหน่งผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่นให้พิจารณาจากประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง กำหนดตำแหน่งผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้บริหารท้องถิ่นและผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือสภาท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๖๑ ได้แก่

๑) พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘ ได้แก่

(๑) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (๒) รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

(๓) ประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษา เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

(๔) เลขานุการประธานสภากรุงเทพมหานคร (๕) เลขานุการรองประธานสภากรุงเทพมหานคร

(๖) สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

๒) พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.๒๕๔๒ ได้แก่

(๑) นายกเมืองพัทยา (๒) รองนายกเมืองพัทยา

(๓) ประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษา เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการนายกเมืองพัทยา

(๔) เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ ประธานสภาเมืองพัทยา

(๕) สมาชิกสภาเมืองพัทยา

๓) พ.ร.บ.องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.๒๕๔๐ ได้แก่

(๑) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (๒) รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(๓) ที่ปรึกษาและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(๔) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

๔) พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ.๒๔๙๖ ได้แก่

(๑) นายกเทศมนตรี (๒) รองนายกเทศมนตรี

(๓) ที่ปรึกษาและเลขานุการนายกเทศมนตรี (๔) สมาชิกสภาเทศบาล

๕) พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ ได้แก่

(๑) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (๒) รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๓) เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (๔) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

๖) เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ตาม พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๕๗ ได้แก่

๑) กำนัน ๒) ผู้ใหญ่บ้าน ๓) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ๔) แพทย์ประจำตำบล

ข้อสังเกตสารวัตรกำนันไม่ใช่เจ้าพนักงาน แต่เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเท่านั้น (ฎ.๑๐๓๗/๒๕๐๓)

เจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ได้แก่ เลขาธิการ กสทช. และ พนักงานของ กสทช. ถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ประธานกรรมการนโยบาย กรรมการนโยบาย กรรมการบริหารผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และพนักงานขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ (พ.ร.บ.จัดสรรคลื่นความถี่และประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงฯ พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๖๔, พ.ร.บ.องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพฯ พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๔๑)

- กรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ

- บุคคลหรือคณะบุคคลธรรดา ซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐด้วย อาทิเช่น สภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ผู้อำนวยการตลาดนัดกรุงเทพมหานคร คณะอนุกรรมการเกี่ยวกับอุทธรณ์ ร้องทุกข์ และจรรยาบรรณ (อ.ก.พ.อ.) ลูกจ้างชั่วคราวในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (เทียบมติคณะกรรมการ ป.ป.ช.ครั้งที่ ๗๙๗-๗๑/๒๕๕๙, ๔๔๘-๑๓/๒๕๕๖, ๕๘๙-๓๐/๒๕๖๐, ๓๔/๒๕๔๖)

ข้อสังเกต

ผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอาหาร คณะกรรมการ ผู้อำนวยการ พนักงานเจ้าหน้าที่และลูกจ้างสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้ปฏิบัติงานสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ไม่มีฐานะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

พ.ศ.๒๕๖๑ (เทียบมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๖๗/๒๕๔๔, ๑๘/๒๕๔๔, ๘๐/๒๕๖๒ มติอนุกรรมการและกฎหมาย ครั้งที่ ๓๘-๕/๒๕๖๑)

ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

หมายความถึง ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ และให้หมายความรวมถึงผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินด้วย ยกเว้นคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(๑) คณะกรรมการการเลือกตั้ง
(๒) ผู้ตรวจการแผ่นดิน
(๓) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
(๔) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
(๕) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

ข้อสังเกต

หากเป็นการกล่าวหาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าทุจริตต่อหน้าที่ อำนาจการไต่สวนเป็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระซึ่งแต่งตั้งโดยประธานศาลฎีกา (รธน.พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๖)

ความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒

ประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานเอาไว้ ซึ่งเจ้าพนักงานนั้นมีความหมายตามมาตรา ๑(๑๖) คือ “บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงาน หรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่”

ตามมาตรานี้ เจ้าพนักงานย่อมมีความหมายถึงข้าราชการ แต่จะไม่รวมพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน เพราะโดยสภาพแล้วพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน “มิได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ” หากแต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาจ้าง ดังนั้น หากมิได้เป็นการกระทำที่กฎหมายให้ถือว่ากระทำในฐานะเจ้าพนักงานแล้วพนักงานผู้นั้นก็มิใช่เจ้าพนักงาน อย่างไรก็ตามด้วยเหตุที่รัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนเป็นหน่วยงานของรัฐให้บริการสาธารณะอย่างเดียวกับส่วนราชการ การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานในหน่วยงานดังกล่าวสามารถส่งผลกระทบต่อภาครัฐและส่วนรวมได้ไม่น้อยกว่าข้าราชการ ดังนั้น จึงได้มีการออก พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒ (ฎ.๕๐๕๓/๒๕๕๕) ขึ้นเพื่อปกป้องรักษาทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ของรัฐเป็นสำคัญ กฎหมายฉบับนี้กำหนดความผิดของ “พนักงาน” ซึ่งตามมาตรา ๓ บัญญัติว่า “พนักงาน” หมายความว่า ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งทุนทั้งหมดหรือทุนเกินกว่าร้อยละห้าสิบเป็นของรัฐ โดยได้รับเงินเดือนหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นจากองค์การ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือหน่วยงานนั้น ทั้งนี้ นอกจากผู้เป็นเจ้าพนักงานอยู่แล้วตามกฎหมาย เพราะฉะนั้นผู้กระทำความผิดซึ่งจะถูกลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนเท่านั้น หากเป็นบุคคลธรรมดาอาจถูกลงโทษได้ในฐานเป็นผู้สนับสนุน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ เท่านั้น (ฎ.๕๑๓๓/๒๕๔๑, ฎ.๗๗๔/๒๕๒๐, ฎ.๒๑๕๙/๒๕๑๘) นอกจากนี้หากพนักงานผู้กระทำความผิดใช้อำนาจตามกฎหมาย และกฎหมายให้ถือว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำของเจ้าพนักงานแล้ว ก็ต้องไปใช้ประมวลกฎหมายอาญาแทนฐานความผิดที่ถูกกำหนดไว้ใน พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒ มีทั้งหมด ๘ มาตรา ตั้งแต่มาตรา ๔ – ๑๑ โดยเปรียบเทียบกับฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาได้ตามตาราง เนื่องจากบทบัญญัติทั้งหมดมีข้อความแบบเดียวกันกับในประมวลกฎหมายอาญา เพียงแต่เปลี่ยนคำว่า **“เจ้าพนักงาน”** เป็น **“พนักงาน”** ดังนั้น จึงสามารถเทียบเคียงการตีความองค์ประกอบความผิดได้เหมือนกัน ดังนี้

ตารางแสดงการเปรียบเทียบฐานความผิด ตาม ป.อาญา กับ
พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒

ฐานความผิด	ป.อาญา	พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๐๒
๑. ยักยอก	มาตรา ๑๔๗	มาตรา ๔
๒. ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ	มาตรา ๑๔๘	มาตรา ๕
๓. เรียก รับ หรือยอมจะรับสินบน	มาตรา ๑๔๙	มาตรา ๖
๔. ใช้อำนาจโดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด	มาตรา ๑๕๐	มาตรา ๗
๕. ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต	มาตรา ๑๕๑	มาตรา ๘
๖. เข้าไปมีส่วนได้เสียในกิจการที่ตนมีหน้าที่ดูแล	มาตรา ๑๕๒	มาตรา ๙
๗. จ่ายทรัพย์นั้นเกินกว่าที่ควรจ่าย	มาตรา ๑๕๓	มาตรา ๑๐
๘. ปฏิบัติหน้าที่ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต	มาตรา ๑๕๗	มาตรา ๑๑

๑๔. การกระทำความผิดฐานอื่นตาม พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ กำหนดหรือที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒

กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายนี้ (ฎ.๑๒๖๕/๒๕๑๓) ในกรณีที่มีพฤติการณ์ปรากฏแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือมีการกล่าวหาร้องเรียนว่าการดำเนินการซื้อ การจ้าง การแลกเปลี่ยน การเช่า การจำหน่ายทรัพย์สิน การได้รับสัมปทานหรือการได้รับสิทธิใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐครั้งใดมีการกระทำอันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งมีบทลงโทษแก่บุคคลดังนี้ คือความผิดบุคคลทั่วไป (มาตรา ๔ - ๙) ความผิดเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา ๑๐ - ๑๓) และตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน (มาตรา ๑๐ – ๑๓) และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ คณะกรรมการ ป.ป.ช.มีหน้าที่และอำนาจทำการสอบสวนข้อเท็จจริง เพื่อให้รู้ว่ามีมูลการกระทำความผิดหรือไม่ และเป็นการกระทำความผิดของผู้ใดโดยกฎหมายกำหนดการดำเนินการแยกเป็น ๓ กรณี ดังนี้

<u>กรณีที่ ๑</u> หากสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว พบว่าเป็นการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการกับผู้นั้นตาม พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑

<u>กรณีที่ ๒</u> หากสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว พบว่าเป็นการกระทำความผิดของบุคคลอื่นนอกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการกล่าวโทษบุคคลนั้นต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยกฎหมายได้บัญญัติไว้ด้วยว่าในการสอบสวนให้พนักงานสอบสวนถือรายงานการสอบสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลัก

<u>กรณีที่ ๓</u> หากสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว พบว่าเป็นการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร่วมกระทำความผิดกับบุคคลอื่นที่ลักษณะคดีมีความเกี่ยวเนื่องเป็นความผิดเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน กฎหมายบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการได้ ๒ วิธี ดังนี้

<u>วิธีแรก</u> ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรดำเนินการสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในคราวเดียวกัน และเมื่อดำเนินการเสร็จให้ส่งรายงานเอกสารและความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการให้มีการฟ้องคดีในศาล ซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีสำหรับผู้ที่กระทำความผิดนั้น โดยให้ถือว่ารายงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

<u>วิธีที่สอง</u> ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าการกระทำความผิดดังกล่าวสมควรให้ดำเนินการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งผลการสอบสวนข้อเท็จจริงไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป

๑๕. อำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีอื่น

เรื่องกล่าวหาที่อยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้กระทำความผิดแล้วว่าอำนาจในการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยหลักจะต้องเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานของรัฐกระทำความผิดในฐานต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ว่าเป็นอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีอื่นว่าความผิดตามที่จะกล่าวต่อไปนี้ แม้ผู้กระทำความผิดจะมิใช่เจ้าพนักงานของรัฐ แต่ก็ยังอยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่ปรากฏในมาตรา ๒๘(๔) ซึ่งความผิดดังกล่าวเป็นไปตามท้ายพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ ได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

(๑) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ (มาตรา ๑๗๓)

(๒) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งโดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น (มาตรา ๑๗๔)

(๓) กรณีผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเป็นการตอบแทนในการที่จะจูงใจหรือได้จูงใจเจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรระหว่างประเทศโดยวิธีอันทุจริตหรือผิดกฎหมายหรือโดยอิทธิพลของตนให้กระทำการหรือไม่กระทำการในหน้าที่อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใด (มาตรา ๑๗๕)

(๔) กรณีผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นให้แก่เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรระหว่างประเทศ เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการหรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ (มาตรา ๑๗๖)

(๕) กรณีผู้ใดขัดขวางกระบวนการยุติธรรมตาม พ.ร.ป. นี้ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในการสอบสวนหรือไต่สวน ฟ้องร้อง หรือดำเนินคดีเพื่อมิให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย (มาตรา ๑๗๗)

(๖) กรณีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการไต่สวน หรือหัวหน้าพนักงานไต่สวนตามมาตรา ๓๔(๑) (๒) หรือ (๔) หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑๖ (มาตรา ๑๗๘)

(๗) กรณีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๑๑๒ โดยไม่มีเหตุอันสมควร (มาตรา ๑๗๙)

(๘) กรณีผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.ป.นี้ เว้นแต่ เป็นการเปิดเผยตามมาตรา ๓๖ (มาตรา ๑๘๐)

(๙) กรณีผู้ใดยักย้าย ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินที่หัวหน้าพนักงานไต่สวน คณะกรรมการไต่สวน หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช.ยึดหรืออายัดไว้ หรือสั่งให้ส่งหรือที่ตนรู้ หรือควรรู้ว่าจะตกเป็นของแผ่นดินตาม พ.ร.ป.นี้ (มาตรา ๑๘๑)

(๑๐) กรณีผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรรมการ เลขาธิการ คณะกรรมการไต่สวน หัวหน้าพนักงานไต่สวน พนักงานไต่สวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตาม พ.ร.ป.นี้ หรือตามที่กฎหมายอื่นกำหนด (มาตรา ๑๘๒)

(๑๑) กรณีผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน ฟ้องเท็จหรือเบิกความอันเป็นเท็จต่อศาล ทั้งนี้ เพื่อจะแกล้งบุคคลใดให้ถูกไต่สวนให้ได้รับโทษหรือรับโทษหนักขึ้น (มาตรา ๑๘๔)

<u>แผนผังแสดงหน้าที่และอำนาจในการไต่สวนเจ้าพนักงานของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้อง</u>

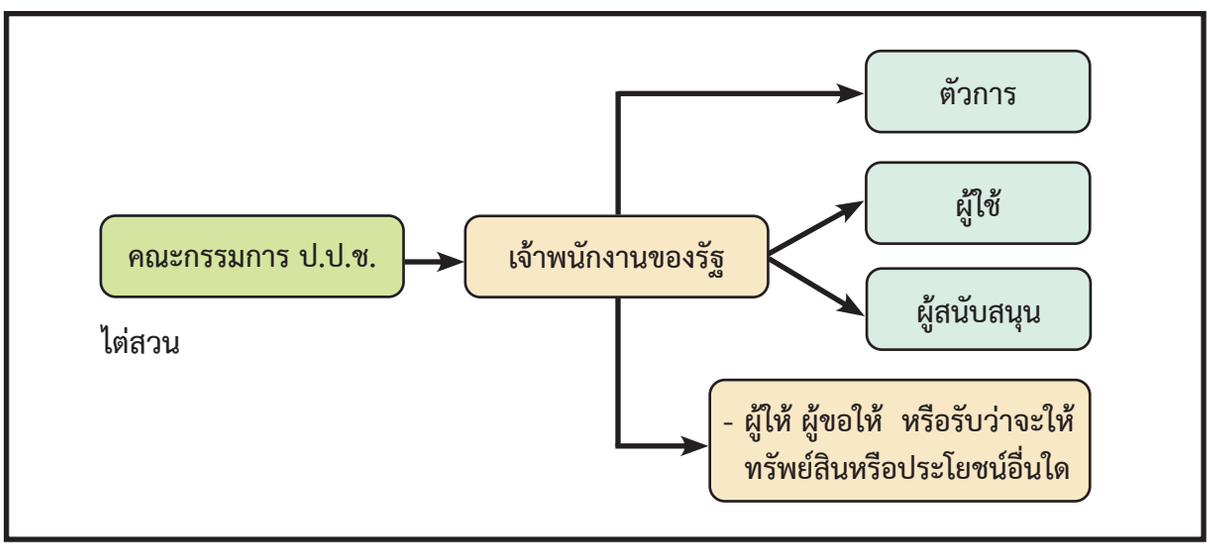

บรรณานุกรม

๑. กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เรื่อง การปล่อยชั่วคราว พิมพ์ครั้งที่ ๒ : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๖

๒. กู้เกียรติ เจริญบุญ, พ.ต.อ., คู่มือพนักงานสอบสวนตามกฎหมายใหม่ เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๕ กรุงเทพฯ : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๖๒

๓. จุลสิงห์ วสันตสิงห์, ศร.พ. “คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๑-๒ (เล่ม ๑)” (สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา : พิมพ์ครั้งที่ ๔ เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕)

๔. ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณาฯ พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ : หจก.จิรรัชการพิมพ์, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๑

๕. ตำรวจภูธรภาค ๔., คู่มือพนักงานสอบสวน พิมพ์ครั้งที่ ๒ หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, ๒๕๔๘

๖. ธานิศ เกศวพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

๗. ธีสุทธิ์ พันธ์ฤทธิ์. การสอบสวน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๕๕.

๘. วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์, “กฎหมาย วิ. อาญาพิสดาร เล่ม ๑” สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงจันทร์การพิมพ์, กรุงเทพฯ, ๒๕๖๓.

๙. สมชัย ฑีฆาอุตมากร, พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ พิมพ์ครั้งที่ ๓ : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๖๓

๑๐. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนากุล, ศร.ดร., ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับอ้างอิง) พิมพ์ครั้งที่ ๑๗ กรุงเทพฯ : วิญญูชน. ๒๕๖๐.

๑๑. สัญญา บัวเจริญ, พล.ต.ต., ระเบียบคำสั่ง ข้อบังคับ และกฎกระทรวงที่สำคัญทั่วไป เกี่ยวกับการสอบสวน พิมพ์ครั้งที่ ๙ กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, ๒๕๕๖

๑๒. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ : โรงพิมพ์ตำรวจ, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๖

๑๓. อรรถพล ใหญ่สว่าง, คำอธิบายวิชา สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พิมพ์ครั้งที่ ๓ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๘

ภาคผนวก

ผนวก ก.

ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง

๑. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘
๒. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๘
๓. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๐
๔. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๑
๕. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันฯ พ.ศ.๒๕๔๘
๖. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๒
๗. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๒
๘. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.๒๕๕๙
๙. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๐
๑๐. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๒
๑๑. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ.๒๕๔๔
๑๒. ระเบียบราชการศาลทหาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๔๕
๑๓. คำชี้แจงกรมพระธรรมนูญ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการขอให้ศาลทหารมีคำสั่งหรือออกหมายขัง หมายจับ และหมายค้น
๑๔. คำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งส่งตัวผู้ต้องหาไปฟื้นฟู
๑๕. บันทึกการจับกุมเด็กหรือเยาวชน ตามแบบใหม่
๑๖. คำร้องตรวจสอบการจับเด็กหรือเยาวชนฯ
๑๗. บันทึกการแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน
๑๘. บันทึกผู้ต้องหาพบและปรึกษาทนาย
๑๙. บันทึกการจับกุมทั่วไป

๒๐. บันทึกการแจ้งข้อกล่าวหารับมอบตัว

๒๑. บันทึกการแจ้งการมอบตัวเด็กหรือเยาวชน ไปยังสถานพินิจฯ

๒๒. บันทึกการแจ้งการจับกุมเด็กหรือเยาวชน ไปยังสถานพินิจฯ

๒๓. บันทึกการแจ้งสิทธิของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๔/๓

๒๔. หนังสือแจ้งความคืบหน้าการสอบสวนคดีอาญา

๒๕. จรรยาบรรณพนักงานสอบสวน

QR CODE
ผนวก ก.

ผนวก ข.

กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางในการเบิกจ่ายเงิน ที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน หรือที่พนักงานสอบสวนเบิกจ่ายได้

QR CODE
ผนวก ข.

รายชื่อ คณะทำงานจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวน

คณะทำงานส่วนบังคับบัญชา

๑.	พล.ต.อ.ชนสิษฎ์	วัฒนวรางกูร	รอง ผบ.ตร.	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	พล.ต.ท.รอย	อิงคไพโรจน์	ผู้ช่วย ผบ.ตร.	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๓.	พล.ต.ท.นิรันดร	เหลื่อมศรี	ผบช.รร.นรต.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๔.	พล.ต.ท.สุรพงษ์	ชัยจันทร์	ผบช.กมค.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๕.	พล.ต.ต.ชนะชัย	ลิ้มประเสริฐ	รอง ผบช.กมค.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๖.	พล.ต.ต.คีรีศักดิ์	ตันตินวะชัย	รอง ผบช.ภ.๓	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๗.	พล.ต.ต.นพพร	ศุภพัฒน์	ผบก.สบส.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๘.	พ.ต.อ.สมชาย	ธีรภัทรไพศาล	ผกก.ฝอ.บก.ทท.๑	เจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงาน
๙.	พ.ต.ท.รุ่งโรจน์	ตังอำนวย	รอง ผกก.สส.สภ.บัวใหญ่ ภ.จว.นม.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงาน
๑๐.	ร.ต.อ.ธีรพงศ์	พินิจมนตรี	รอง สวป.สภ.โพธิ์กลาง ภ.จว.นม.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงาน
๑๑.	ว่าที่ ร.ต.ท.หญิง โชติกา	เพ็ชรสุวรรณ	รอง สว.ฝอ.๒ บก.อก.ภ.๓	เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิค

คณะทำงาน ค้นคว้า เรียบเรียง

๑.	พ.ต.อ.อนันต์	พิมพ์เจริญ	ข้าราชการบำนาญ	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	พ.ต.อ.สมเกียรติ	ค้ำชู	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๙	คณะทำงาน
๓.	พ.ต.อ.ประยงค์	กอศรี	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.สส.ภ.๓	คณะทำงาน
๔.	พ.ต.อ.ภานุเทพ	ไชยคำภา	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.สส.ภ.๓	คณะทำงาน
๕.	พ.ต.อ.เด่น	สุขใหม่	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.สส.ภ.๓	คณะทำงาน
๖.	พ.ต.อ.พูนศักดิ์	ชาติเพชร	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.สส.ภ.๓	คณะทำงาน
๗.	พ.ต.อ.พาวิน	พานกระโทก	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.สส.ภ.๓	คณะทำงาน
๘.	พ.ต.อ.เจตติ์	บัวทิพย์	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.สส.ภ.๓	คณะทำงาน
๙.	พ.ต.อ.สุพัตร	สุพรม	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน บก.สส.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๐.	พ.ต.อ.ดร.ดำรงฤทธิ์เดช	ทองพิทักษ์	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๑.	พ.ต.อ.สุพล	สุราวุธ	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๒.	พ.ต.อ.เกษตร	วิณวันก์	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๓.	พ.ต.อ.สุธีภัค	วชิรโชติกุล	ผกก.ฝ่ายกฎหมายคดีปกครองและคดีแพ่ง บก.กค.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๔.	พ.ต.อ.วิหาร	นวลงาม	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๕.	พ.ต.อ.สุรชัย	บุญเอก	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๖.	พ.ต.ท.พิชญ์ศรุตม์	หิรัญวัฒนะ	สว.ฝ่ายกฎหมาย คดีปกครองและแพ่ง บก.กค.ภ.๓	คณะทำงาน
๑๗.	ร.ต.อ.จิรวัฒน์	ประยูรพันธ์	รอง สว.(สอบสวน) สภ.พลกรัง ภ.จว.นครราชสีมา	คณะทำงาน

คณะทำงานส่วนตรวจทาน

๑.	รศ.พ.ต.อ.ปพัฒน์	วสุธวัช	อาจารย์(สบ๕) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๒.	รศ.พ.ต.อ.จรัส	ธรรมธนารักษ์	อาจารย์(สบ๕) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๓.	พ.ต.อ.ดร.มานะ	เผาะช่วย	เลขาธิการสมาคมพนักงานสอบสวน	คณะทำงาน
๔.	พ.ต.อ.อนันต์	พิมพ์เจริญ	ข้าราชการบำนาญ	คณะทำงาน
๕.	พ.ต.อ.สมเกียรติ	ค้ำชู	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๙	คณะทำงาน
๖.	พ.ต.อ.เมธี	สงวนสัตย์	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๗	คณะทำงาน
๗.	พ.ต.อ.ศักยฐิปฏ์	ศิรสุกล	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๗	คณะทำงาน
๘.	พ.ต.อ.พัฒพงศ์	คนแรง	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน ภ.จว.นครปฐม	คณะทำงาน
๙.	พ.ต.ท.วัชรพล	ศรีปักษา	อาจารย์(สบ๓) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๑๐.	พ.ต.ท.เนติ	ศรีสกุล	อาจารย์(สบ๒) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน

คู่มือพนักงานสอบสวน
ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)

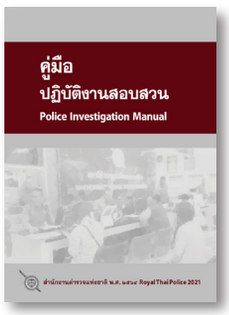

คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน
Police Investigation Manual

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

จัดพิมพ์โดย **โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**
ถ.เศรษฐศิริ ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๖๘-๒๘๑๑-๓ โทรสาร ๐-๒๒๔๑-๔๖๕๘

คู่มือการสอบสวน

คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔ Royal Thai Police 2021

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔
Royal Thai Police 2021

คำนิยม

“การสอบสวน” เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ การสอบสวนคดีอาญาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นต้นธารแห่งกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวน จะใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาทั้งในชั้นอัยการและชั้นศาล นอกจากนี้ การสอบสวนยังเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐ ที่ใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นหลักประกันในความยุติธรรม และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ประเทศไทย มีกฎหมายมากกว่า ๑,๐๐๐ ฉบับ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายลำดับรองหรืออนุบัญญัติอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งกฎหมายต่างๆ เหล่านี้ มีการแก้ไข ปรับปรุงตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา จึงได้มอบหมายให้คณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน รวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แยกเป็นหมวดหมู่ ให้ง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิง โดยจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนขึ้น เป็นคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedures : SOPs) แบ่งเป็น ๕ เล่ม ตามหัวข้อใหญ่ๆ คือ การสอบสวนคดีอาญาทั่วไป การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือทั้ง ๕ เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ ทำให้การบังคับใช้กฎหมาย และการอำนวยความยุติธรรมเกิดประสิทธิภาพสูงสุด นำมาซึ่งความสงบสุขให้กับสังคม ให้สมกับวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่นำสมัย ในระดับมาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา” และขอขอบคุณ พลตำรวจเอก ชนสิษฎ์ วัฒนวรางกูร รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ / หัวหน้าคณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ รวมตลอดถึงสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน สำนักงานกฎหมายและคดี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนนี้ขึ้นจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พลตำรวจเอก

(สุวัฒน์ แจ้งยอดสุข)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

คำนิยม

เป็นที่ยอมรับกันว่า งานสอบสวน เป็นงานสำคัญ ที่เป็นหัวใจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานก็จะทำให้สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องมีความรู้ ความชำนาญ ในการทำงาน จึงต้องศึกษากฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานในการสอบสวน ที่กำหนดไว้เป็นอันมาก ซึ่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมอบหมายให้คณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ จัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedures : SOPs) ของพนักงานสอบสวนขึ้น

หนังสือคู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานที่ได้ปรับปรุงเพิ่มเติมจากคู่มือเก่าที่มีอยู่ โดยแยกเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการสอบสวน จนเสร็จสิ้นกระบวนการสอบสวน เปรียบเสมือนแผนที่ บอกเส้นทางการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกระบวนการ ระบุถึงขั้นตอนรายละเอียดของกระบวนการต่างๆ ของการสอบสวน และวิธีการควบคุมกระบวนการสอบสวนในขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎ ระเบียบ และคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวทางแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน การจัดทำคู่มือนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อไว้ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานมากกว่าที่จะไว้ใช้อ้างอิงทางทฤษฎีหรือหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะผู้เขียนจึงต้องมีประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญ ในการปฏิบัติงานสอบสวนในแต่ละเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี คู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้ จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสอบสวนและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน เป็นอย่างยิ่ง

ผมขอขอบคุณ คณะผู้เขียน และผู้มีส่วนร่วม ในการจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนที่ได้มีความวิริยะอุตสาหะในการเรียบเรียงเอกสารชุดนี้ ด้วยความเสียสละมิได้หวังผลตอบแทน ทำให้มีคู่มือการสอบสวนที่ดีทั้งในส่วนของการสอบสวนทั่วไป และการสอบสวนเฉพาะเรื่อง โดยนอกจากการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้ว ยังได้เผยแพร่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ไว้บนเว็บไซต์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เว็บไซต์ของสำนักงานกฎหมายและคดี และเว็บไซต์ของสถาบันส่งเสริมงานสอบสวนด้วย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือคู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้ จะเป็นประโยชน์กับพนักงานสอบสวนและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่สนใจศึกษาหาความรู้โดยทั่วไป ได้อย่างดียิ่ง ในการจะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย อย่างมีมาตรฐานและเป็นแนวทางเดียวกัน อันจะส่งผลดีต่อความเชื่อมั่น ศรัทธา ของประชาชนและหน่วยงานองค์กรทุกภาคส่วนที่มีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

พลตำรวจเอก

(ชนสิษฎ์ วัฒนวรางกูร)

รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ/

หัวหน้าคณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน

คำนำ

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่ผ่านมารัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้ถือว่าการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นนโยบายสำคัญ แต่จนถึงปัจจุบันนี้ปัญหายาเสพติดยังไม่บรรเทาลง เนื่องจากการผลิต การค้ายาเสพติด เป็นเรื่องของการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเงินที่มหาศาล ผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงได้มีการพัฒนาวิธีการในการกระทำจนเกิดการรวมตัวกันขึ้นเป็นองค์กรอาชญากรรม ซึ่งมีการกระทำที่ซับซ้อนและปกปิด ยากแก่การที่จะเข้าถึงและล่วงรู้ถึงความเป็นไปในองค์กรอาชญากรรมได้

การแก้ไขปัญหาด้วยการบังคับใช้กฎหมายให้ได้ผลสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย และเพื่อให้บรรลุถึงการปราบปรามที่ได้ผล และเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จำเป็นจะต้องส่งเสริมให้พนักงานสอบสวนซึ่งทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมชั้นต้น มีความรู้ความเข้าใจในบทกฎหมายและการสอบสวนคดียาเสพติด ซึ่งมีมาตรการและวิธีการเฉพาะ แตกต่างจากการสอบสวนดำเนินคดีอาชญากรรมประเภทอื่น เพื่อให้สามารถนำกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปใช้ได้อย่างถูกต้อง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ตระหนักในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงได้รวบรวม แนวทาง วิธีการ ระเบียบ และกฎหมาย ไว้โดยจัดทำเป็นคู่มือการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะมีส่วนช่วยในการสอบสวนคดี และสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดต่อไป

คณะทำงาน

๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๔

สารบัญ

		หน้า
บทที่ ๑	**การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด**	**๑**
	๑. ลักษณะการสอบสวนคดียาเสพติด	๑
	๒. กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ที่ควรคำนึงในการทำงานของพนักงานสอบสวน	๒
	๓. เขตอำนาจการสอบสวน	๓
บทที่ ๒	**การปฏิบัติหลังการรับแจ้งเหตุ**	**๕**
	๑. ขั้นตอนการดำเนินการ	๕
	๒. การรับตัวผู้ต้องหา/การรับมอบยาเสพติดของกลางและทรัพย์สิน	๗
	๓. การลงประจำวันรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ	๘
	๔. การลงบันทึกแบบบัญชียึดทรัพย์และรักษาทรัพย์	๙
บทที่ ๓	**การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน**	**๑๑**
	๑. เทคนิคและวิธีการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	๑๑
	๒. การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน	๑๖
	๓. การรวบรวมพยานหลักฐานในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามลักษณะคดีที่สำคัญๆ	๓๗
	๔. การเร่งรัดสำนวนการสอบสวน	๗๔
	๕. การสรุปสำนวนและทำความเห็นทางคดี	๗๗
	๖. การดำเนินการหลังการส่งสำนวนการสอบสวน	๗๘
บทที่ ๔	**ของกลางคดีอาญา และทรัพย์สิน**	**๗๙**
	๑. การเก็บรักษาของกลางและทรัพย์สิน	๗๙
	๒. การจำหน่ายของกลางและทรัพย์สิน	๗๙
	๓. การลงบันทึกจำหน่ายของกลางในแบบบัญชียึดและรักษาทรัพย์	๗๙
	๔. ของกลางที่ส่งให้หน่วยงานอื่น หรือหน่วยงานตรวจพิสูจน์	๘๐
บทที่ ๕	**ตัวอย่างสำนวนการสอบสวนคดียาเสพติด**	**๘๓**

หน้า

ภาคผนวก

ก ประกาศสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ๘๗

ข ตาราง ข้อหา ฐานความผิด และอัตราโทษในคดียาเสพติด ๘๙

ค ตาราง ข้อหา ฐานความผิด อัตราโทษ
และการแยกประเภท ตาม พ.ร.บ.วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.๒๕๕๙ ๙๙

ง ตาราง ข้อหา ฐานความผิด อัตราโทษ ตาม พ.ร.ก.ป้องกันการใช้สารระเหย
พ.ศ.๒๕๓๓ ๑๑๑

จ ตารางเปรียบเทียบฐานความผิดและบทกำหนดโทษตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปราม
ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ๑๑๓

ฉ รายชื่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการสอบสวนคดียาเสพติด ๑๑๕

ช กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางในการเบิกจ่ายเงินที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน
หรือที่พนักงานสอบสวนเบิกจ่ายได้ ๑๑๗

รายชื่อคณะทำงาน **๑๑๙**

บทที่ ๑
การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

๑. ลักษณะการสอบสวนคดียาเสพติด

โดยหลักการแล้วการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะมีลักษณะรูปแบบและวิธีการเช่นเดียวกันกับการสอบสวนคดีอาญาอื่นทั่วไป เพียงแต่ต้องการทักษะและความรู้ความชำนาญตลอดจนประสบการณ์ในการสอบสวนเฉพาะด้านมากกว่าคดีอาญาทั่วไปเท่านั้น ในทางหลักวิชาการแล้วการสอบสวนจะอยู่ภายใต้หลักการหรือแนวความคิดทางกฎหมาย ๒ ประการ คือ หลักการปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมาตามกฎหมายโดยไม่เกรงกลัวต่อข้อครหาใดๆ และหลักการปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็วฉับไว ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการสอบสวนคดีอาญาต่างๆ ซึ่งคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก็ต้องยึดหลักการดังกล่าวนั้นด้วย โดยจะมีการปฏิบัติงานใน ๓ ลักษณะใหญ่ๆ คือ

๑.๑ การสอบสวนในทางอาญา คือการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการไปตาม ป.วิอาญา

๑.๒ การสอบสวนคดีตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๖, มาตรา ๘ เพื่อดำเนินการในมาตรการสมคบ ช่วยเหลือสนับสนุนในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๕ – ๑๑ ในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินในความผิดมูลฐาน (ยาเสพติด)

๑.๓ การดำเนินการกับทรัพย์สินของผู้ต้องหาและผู้เกี่ยวข้อง แบ่งการดำเนินออกได้ ๓ กรณี คือ

๑.๓.๑ การดำเนินการในคดีตรวจสอบทรัพย์สินตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๑๙ – ๒๙

๑.๓.๒ การดำเนินการในคดีฟอกเงิน ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๔๘ – ๕๙

๑.๓.๓ การใช้มาตรการทางภาษีฯ โดยสำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) จะพิจารณาว่าทรัพย์สินใดที่ต้องใช้มาตรการทางภาษีฯ ก็จะส่งเรื่องไปยังกรมสรรพากรให้เข้ามาดำเนินการกับทรัพย์สินดังกล่าวต่อไป

ซึ่งในการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น จะมีส่วนแตกต่างกันบ้างในส่วนของรายละเอียดของการสอบสวนที่เป็นการดำเนินการเฉพาะด้านการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่จะต้องมีการเจาะลึกลงไปในรายละเอียดในส่วนสำคัญหลัก ๒ ประการ คือ

- การสอบสวนเพื่อเชื่อมโยงถึงเครือข่ายของผู้ร่วมกระทำความผิดในขบวนการที่เกี่ยวกับยาเสพติดในส่วนที่เกี่ยวกับผู้อยู่เบื้องหลัง ผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้จำหน่าย ผู้ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน เพื่อดำเนินการออกหมายจับ หรือใช้ทำเป็นฐานข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการสืบสวนสอบสวนต่อไป
- การสอบสวนเพื่อดำเนินการตามมาตรการสมคบ ช่วยเหลือสนับสนุน และมาตรการดำเนินการกับทรัพย์สินของผู้ต้องหา เครือข่าย และผู้เกี่ยวข้องนั้น การสอบสวนจะต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการสอบสวนที่ค่อนข้างละเอียด และรัดกุมพอสมควร

๒. กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ที่ควรคำนึงในการทำงานของพนักงานสอบสวน มีดังนี้

๒.๑ อำนาจ ตาม ป.วิอาญา ในการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ หรือเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา เป็นอำนาจหลัก

๒.๒ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๐/๒ ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้ เป็นสิ่งที่ใช้ในการสอบสวนผู้ต้องหาเพื่อขยายผลนำไปสู่การออกหมายจับผู้ร่วมกระทำความผิด, ออกหมายจับเครือข่าย, ผู้สั่งการ, ผู้จ้างวาน และผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงการยึด อายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหา, ผู้ร่วมกระทำความผิด, เครือข่าย, ผู้สั่งการ, ผู้จ้างวาน และผู้เกี่ยวข้อง

๒.๓ ป.อาญา มาตรา ๘๓ “ผู้ที่ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการ” และ มาตรา ๘๖ “กระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมิได้รู้ถึงการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกนั้นก็ตามเป็นการสนับสนุน”

๒.๔ พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๖, มาตรา ๘ และ มาตรา ๔๒ “ยักย้าย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์หรือรับไว้โดยมิชอบด้วยประการใด ซึ่งทรัพย์สินที่มีคำสั่งยึด หรืออายัด หรือที่ตนรู้ว่าจะถูกยึด หรืออายัดตาม พ.ร.บ.นี้”

๒.๕ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๕ – ๑๑ ความผิดเกี่ยวกับการ “ฟอกเงิน” ในความผิดมูลฐาน (คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดมูลฐาน) และการยึด/อายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ที่ดำเนินการโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๔๘ – ๕๙

๒.๖ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๑ “ในการส่งยาเสพติดของกลางไปตรวจพิสูจน์ ให้ส่งภายใน ๓ วัน นับแต่เวลาที่ได้รับไว้เป็นของกลาง เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นฯ ให้บันทึกไว้ในสำนวน” และยังได้กำหนดอายุความในฐานความผิดซึ่งต้องระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตมีกำหนด ๓๐ ปี นับแต่วันกระทำผิดไว้ตาม มาตรา ๒๒ ซึ่งแตกต่างจากอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕

๒.๗ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ว่าด้วยแนวทางการประสานงานคดียาเสพติดรายสำคัญ พ.ศ.๒๕๕๓ คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฐาน ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ และ พ.ร.บ.วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.๒๕๑๘ ซึ่งเป็นของกลางและมีปริมาณ หรือน้ำหนักอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ .... /คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฐานสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.มาตรการฯ พ.ศ.๒๕๓๔/คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีการดำเนินงานเป็นเครือข่าย หรือเป็นขบวนการ หรือเป็นองค์กรอาชญากรรม และเป็นเป้าหมายของเจ้าหน้าที่ปราบปรามว่าเป็นรายสำคัญ/คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเป็นนักการเมือง หรือเป็นผู้มีอิทธิพล หรือเป็นคดีที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นพิเศษ/คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอื่นๆที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นว่าเป็นรายสำคัญและมอบให้ดำเนินการ หากเป็นคดียาเสพติดรายสำคัญให้พนักงานสอบสวนบันทึกภาพและเสียง ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง ไว้เป็นหลักฐาน

เท่าที่สามารถทำได้ โดยแจ้งการบันทึกภาพและเสียงดังกล่าว ให้ผู้ต้องหาหรือพยานทราบด้วย ในขณะสอบปากคำผู้ต้องหาและในการสอบปากคำผู้ต้องหาในฐานะพยานด้วย

๒.๘ คำสั่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา (รายละเอียดศึกษาเพิ่มเติมจากคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖)

๓. เขตอำนาจการสอบสวน

ในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อำนาจการสอบสวนก็เช่นเดียวกันกับคดีอาญาทั่วไป โดยการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ผู้สอบสวนจะต้องเป็นพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะต้องเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘, ๑๙ หรือ ๒๐ สำหรับพนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนอยู่ในกลุ่มงานสอบสวนในหน่วยงานที่มิใช่สถานีตำรวจภูธรหรือนครบาล จะมีอำนาจการสอบสวนต้องได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาซึ่งมีการระบุขอบเขตอำนาจหน้าที่ไว้ตามกฎกระทรวง ระเบียบหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ซึ่งถือเป็นข้อบังคับที่ออกตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๖

คดียาเสพติดเป็นเรื่องนโยบายสำคัญ มักมีการขยายผลหลายท้องที่ บางครั้งพนักงานสอบสวนเกิดความสับสนว่ากรณีใดอยู่เขตอำนาจการสอบสวนเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ หรือกรณีใดอยู่ในเขตอำนาจการสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ จึงต้องมีความเข้าใจโดยเฉพาะเกี่ยวกับความผิดที่เกี่ยวเนื่องหลายพื้นที่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ ซึ่งมีแนวคำพิพากษา ตามตัวอย่าง เช่น

<u>คำพิพากษาฎีกา ๑๒๕๙/๒๕๔๒</u> แม้จ่าสิบตำรวจ ส. เป็นเจ้าพนักงานตำรวจประจำสถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียนก็ตาม แต่ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒ (๑๖) จ่าสิบตำรวจ ส. มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทำการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมายได้และยังมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๗ อำนาจจับกุมผู้กระทำผิดและสืบสวนคดีอาญาดังกล่าวนี้ ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดจำกัดให้ปฏิบัติหน้าที่ได้เฉพาะ ในเขตท้องที่ที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้นั้นประจำการอยู่เท่านั้น เจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าวจึงมีอำนาจจับกุมผู้กระทำผิดและสืบสวนคดีอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร ดังนั้น จ่าสิบตำรวจ ส. ย่อมมีอำนาจที่จะไปจับกุมจำเลยที่ ๑ ซึ่งมีที่อยู่ในเขตท้องที่สถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกร ได้ เว้นแต่ลักษณะการจับที่ไม่มีหมายจับเป็นไปโดยมิชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๗๘, ๘๑ และ ๙๒ จำเลยที่ ๑ เป็นตัวการร่วมกระทำผิดกับจำเลยที่ ๒ ในการกระทำความผิดฐานขายเมทแอมเฟตามีน การที่จำเลยที่ ๒ ขายเมทแอมเฟตามีนให้แก่ จ่าสิบตำรวจ ส. เป็นความผิดซึ่งหน้า เมื่อจำเลยที่ ๒ ถูกจับกุมแล้วได้นำจ่าสิบตำรวจ ส.ไปจับกุมจำเลยที่ ๑ เป็นการต่อเนื่องกันทันที ถือได้ว่าจ่าสิบตำรวจ ส. จับกุมจำเลยที่ ๑ ในการกระทำความผิดซึ่งหน้าด้วยเช่นกัน เพราะหากล่าช้า จำเลยที่ ๑ ก็อาจหลบหนีไปได้ และการตรวจค้นตัวจำเลยที่ ๑ ยังพบเมทแอมเฟตามีนของกลางอีก ๙๕ เม็ด ดังนั้น แม้จ่าสิบตำรวจ ส. เข้าไปจับจำเลยที่ ๑ ในห้องพักของจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นที่รโหฐานก็ตาม จ่าสิบตำรวจ ส. ก็ย่อมมีอำนาจที่จะจับกุมจำเลยที่ ๑ ได้โดยชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๑ (๑), ๙๒ (๒) การกระทำความผิดของจำเลยทั้งสองเป็นความผิดต่อเนื่อง และกระทำต่อเนื่องกันทั้งในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียนและสถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกร ดังนั้นพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียนซึ่งเป็นท้องที่ที่จับกุมจำเลยที่ ๒ ผู้ร่วมกระทำผิดกับจำเลยที่ ๑ จึงมีอำนาจสอบสวนได้โดยชอบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสาม (ก) พนักงานอัยการโจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ ๑

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๐๔/๒๕๖๒ ก่อนจับกุมเจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองเชียงราย ซึ่งเป็นท้องที่พบการกระทำความผิดเกิดขึ้นก่อน จึงมีการขยายผลสืบสวนและมีการวางแผนให้พันตำรวจตรี อ. อำพรางตัวเป็นเด็กท้ายรถบรรทุกสิบล้อที่ขนกระสอบข้าวและกระสอบปุ๋ยบรรจุเมทแอมเฟตามีนของกลางจากจังหวัดเชียงรายไปส่งให้จำเลยที่ ๒ ในสถานีบริการน้ำมันเอสโซ่ที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามที่ได้นัดหมายกันไว้กับผู้ที่โทรศัพท์ติดต่อกับสายลับว่าจะมารับเมทแอมเฟตามีน เจ้าพนักงานตำรวจจึงติดตามไป จนกระทั่งสามารถจับกุมจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ ได้พร้อมเมทแอมเฟตามีนของกลาง กรณีจึงเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องเกี่ยวพันกันทั้งในท้องที่สถานีตำรวจภูธรเมืองเชียงรายซึ่งเป็นท้องที่ที่พบเมทแอมเฟตามีนของกลางและสถานีตำรวจภูธรวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นท้องที่ที่จับกุมจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ ได้ พนักงานสอบสวนในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเชียงราย จึงมีอำนาจสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๙ (๓) ประกอบ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๓ การสอบสวนย่อมเป็นไปโดยชอบ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ ประกอบ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๓ และเมื่อความผิดหลายฐานได้กระทำลงโดยผู้กระทำความผิดหลายคนเกี่ยวพันกันความผิดฐานสมคบโดยตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับเมทแอมเฟตามีนกับความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามฟ้องมีอัตราโทษอย่างสูงเสมอกัน ศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลที่รับฟ้องความผิดเกี่ยวพันกันนั้นไว้ก่อนย่อมมีอำนาจพิจารณาคดีได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง (๑) และวรรคสาม ประกอบ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๓ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องต่อศาลชั้นต้น

บทที่ ๒
การปฏิบัติหลังการรับแจ้งเหตุ

๑. ขั้นตอนการดำเนินการ

ขั้นตอนการสอบสวนคดียาเสพติด

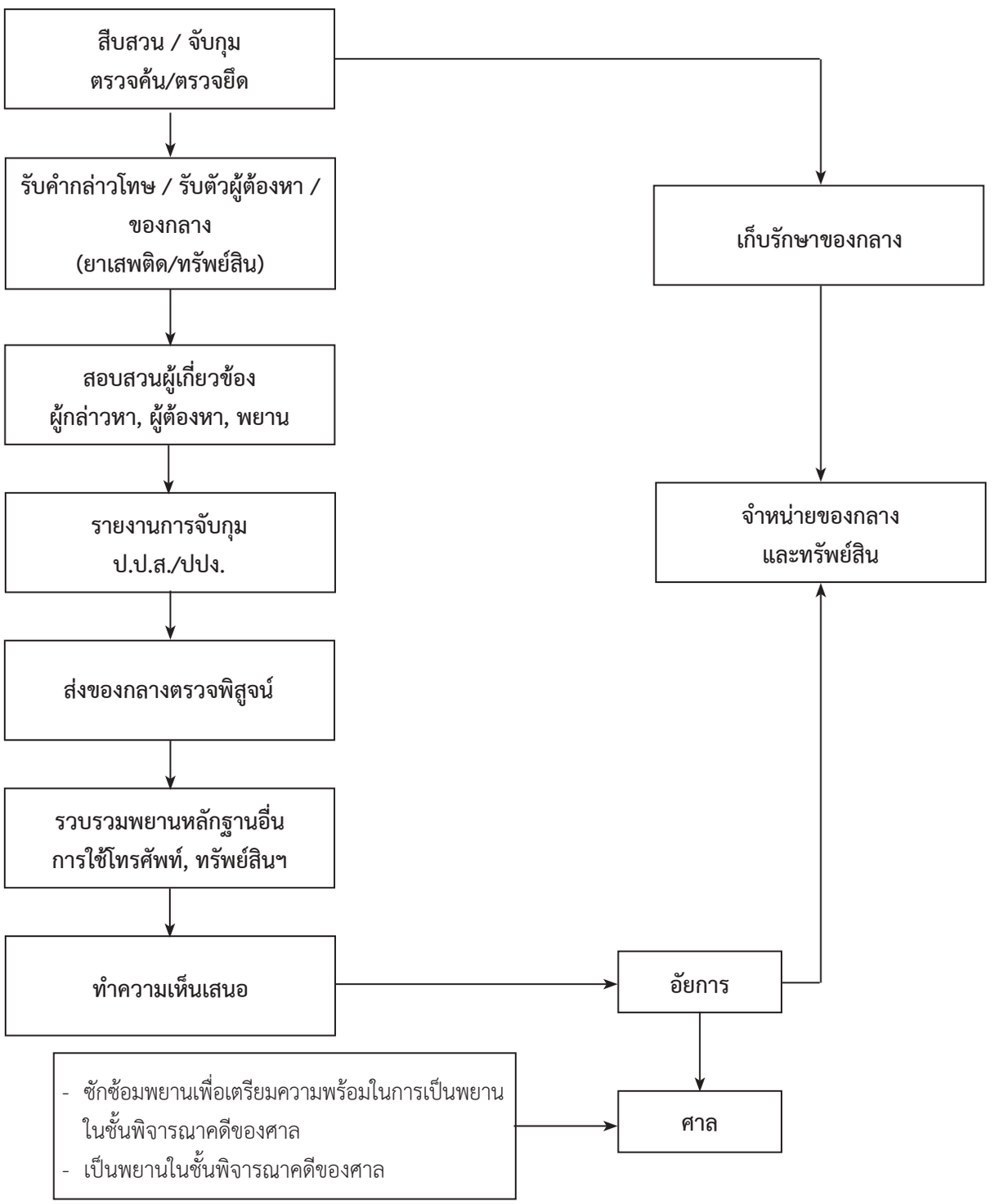

พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการเช่นเดียวกับการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป แต่หากเป็นคดียาเสพติดให้พนักงานสอบสวนพิจารณาเพิ่มเติม กล่าวคือ เมื่อมีผู้มาร้องทุกข์ กล่าวโทษ พนักงานสอบสวนต้องตรวจสอบว่าเป็นคดีลักษณะอย่างไร เช่น

๑. การจับกุมตัวผู้ต้องหา พร้อมด้วย ยาเสพติดของกลาง

๒. การตรวจยึดยาเสพติดของกลาง แต่ไม่มีการจับกุมตัวผู้ต้องหา

๒.๑ รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่หลบหนี

๒.๒ ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด

๓. การนำข้อมูล และพยานหลักฐานในคดีอื่นที่เกี่ยวข้อง มาขยายผลเพื่อดำเนินคดี

๔. การที่หน่วยงานอื่น มีหนังสือแจ้งว่ามีการกระทำความผิด เพื่อให้สืบสวนสอบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี

หากเป็นคดีตามข้อ ๑ พนักงานสอบสวนต้องตระหนักถึงเวลาในการควบคุมผู้ต้องหาไว้ระหว่างการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ดังนี้

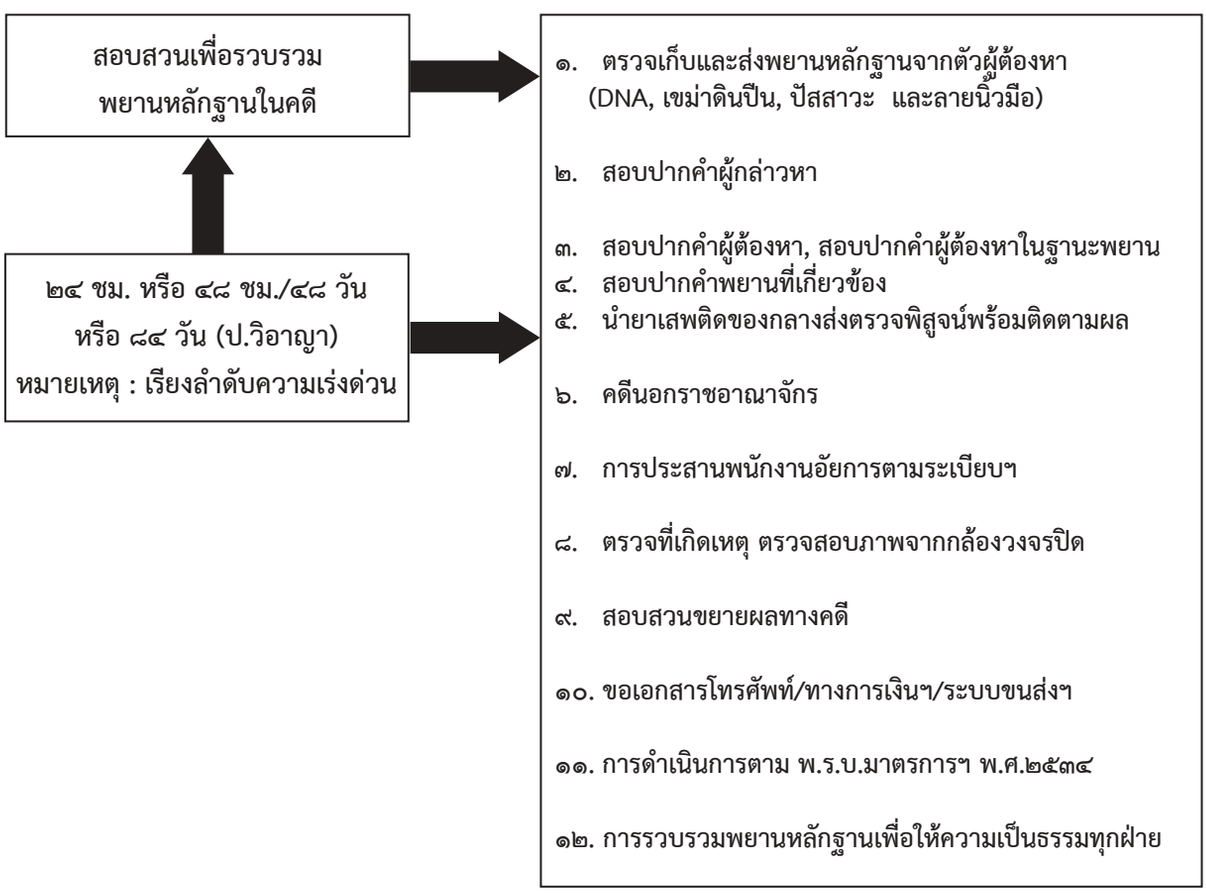

- พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้เพื่อสอบปากคำได้ไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน, มีอำนาจควบคุมตัวผู้ใหญ่ไว้เพื่อสอบปากคำได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง

๒. การรับตัวผู้ต้องหา/การรับมอบยาเสพติดของกลางและทรัพย์สิน

๒.๑ ให้พนักงานสอบสวนตรวจดูบันทึกการจับกุมให้ละเอียดว่าการแจ้งข้อกล่าวหาถูกต้องตรงกับพฤติการณ์หรือไม่, ผู้ต้องหาเป็นบุคคลเดียวกันกับบันทึกจับกุมหรือไม่, ผู้ต้องหามีสถานะใด เช่น เด็กหรือเยาวชน บุคคลต่างด้าว ทหารหรือข้าราชการอื่น, ผู้ต้องหามีสภาพร่างกายเป็นอย่างไร, ของกลางให้เน้นตัวยาเสพติด (ชั่งน้ำหนัก หรือนับให้ครบถ้วน หรือถ้านับไม่ได้ให้ประมาณการ ทำการทดสอบตัวยาเสพติดด้วยน้ำยาทดสอบตามชนิดที่ระบุไว้ในบันทึกจับกุมด้วย), โทรศัพท์, รถยนต์, รถจักรยานยนต์, อาวุธปืน และทรัพย์สินอื่นๆ ที่ตรวจยึดไว้เพื่อทำการตรวจสอบฯ จากนั้นแจ้งสิทธิ์ตามกฎหมาย พร้อมทั้งถ่ายภาพผู้ต้องหา, ของกลาง และอื่นๆ โดยให้พนักงานสอบสวนนำรูปภาพการรับของกลาง และผู้ต้องหามาพิมพ์ พร้อมอธิบายรูปถ่ายไว้ประกอบสำนวนต่อไป ซึ่งหากผู้จับกุมลงข้อหาไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง อำนาจการแจ้งข้อหาที่ถูกต้องครบถ้วน เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะแจ้งข้อหาให้ถูกต้องและครบถ้วนได้

๒.๒ ของกลางให้เน้นตัวยาเสพติด เช่น ยาบ้าจำนวนไม่มาก ให้ตรวจรับโดยนับให้ครบถ้วน แต่ถ้ายาบ้าจำนวนมากไม่สามารถนับได้ทั้งหมด ให้นับจำนวนจากหีบห่อ เช่น ยาบ้า ๑ ซอง มีประมาณ ๒๐๐ เม็ด, ยาบ้า ๑ มัด มีจำนวนประมาณ ๒,๐๐๐ เม็ด (๑๐ ซอง) แต่ถ้าในซองใดมีน้อยผิดปกติ จะต้องตรวจนับอีกครั้ง ส่วนยาเสพติดชนิดอื่น เช่น เฮโรอีน ไอซ์ โคเคน เคตามีน ใช้วิธีชั่งน้ำหนัก จากนั้นทำการทดสอบตัวยาเสพติดด้วยน้ำยาทดสอบตามชนิดที่ระบุไว้ในบันทึกจับกุมด้วย

๒.๓ ตรวจสอบโทรศัพท์ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ อาวุธปืน และทรัพย์สินอื่นๆ ที่ตรวจยึดไว้ว่าตรงตามบันทึกจับกุมหรือไม่ จากนั้นแจ้งสิทธิ์ตามกฎหมาย พร้อมทั้งถ่ายภาพผู้ต้องหา ยาเสพติดของกลาง และของกลางอื่นๆ

๒.๔ ให้พนักงานสอบสวนนำรูปภาพการรับของกลางและผู้ต้องหา มาพิมพ์พร้อมอธิบายรูปภาพจากนั้นให้ผู้ต้องหาตรวจสอบความถูกต้องและลงลายมือชื่อรับรองให้เรียบร้อยเพื่อประกอบสำนวนต่อไป

๓. การลงประจำวันรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาพร้อมด้วยของกลางนำมาส่งให้พนักงานสอบสวน เมื่อทำการตรวจบันทึกการจับกุมเรียบร้อยแล้ว เช่น การแจ้งข้อกล่าวหาถูกต้องกับพฤติการณ์หรือไม่ แจ้งข้อกล่าวหาครบถ้วนหรือไม่ และจัดให้ผู้จับกุมทำการแก้ไขเรียบร้อยแล้วตรวจสอบความครบถ้วนของของกลางคดีอาญาและทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องว่าครบถ้วนหรือไม่ แล้วสอบถามว่าผู้ใดเป็นผู้กล่าวหา จึงให้ลงประจำวันรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ และจะต้องเขียนให้ผู้อื่นสามารถอ่านได้ ไม่ใช่ว่าผู้เขียนอ่านได้คนเดียว

โดยให้เรียงลำดับข้อที่ ๑ ลงวันที่เดือนปี ลงเวลาใต้วันที่ เวลาที่ลงรับคดีควรลงให้จำได้ง่าย เช่น ๐๒.๒๕ น. หรือ ๒๐.๓๐ น. ไม่ควรลงเวลา ๒๐.๓๗ น.

จากนั้น ย่อหน้าประมาณ ๑ นิ้วให้เขียนชื่อผู้กล่าวหาในคดีนั้น ถ้าในกรณีผู้กล่าวหาไม่ได้เป็นผู้นำส่งด้วยตนเองก็ให้ระบุไว้ว่าใครเป็นผู้นำส่ง

ในกรณีที่มีการนำตัวผู้ต้องหามาส่งในคราวเดียวกันหลายคดีก็ให้แยกลงประจำวันไว้เป็นข้อๆ ไป อย่าลงครั้งเดียวหลายๆ คดี เนื่องจากประจำวันข้อและเวลาจะต้องนำไปกล่าวอ้างในบันทึกพนักงานสอบสวนหรือบัญชีของกลางในคดีอาญา

การปิดประจำวันเจ้าหน้าที่ได้เขียนรายงานประจำวันของวันนั้นเสร็จสิ้นข้อความแล้ว แต่เวลานี้แล้วลงลายมือชื่อ จากนั้นให้หมายเหตุว่าวันนี้มีคดีเกิดขึ้นกี่คดี ถ้าไม่มีก็ให้ระบุว่าวันนี้ไม่มีคดีเกิดขึ้นแล้วให้ผู้บังคับบัญชาลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อไป

๔. การลงบันทึกแบบบัญชียึดทรัพย์และรักษาทรัพย์

ในการลงบันทึกยึดทรัพย์ของกลางซึ่งบัญชียึดทรัพย์ของกลางจะแบ่งไว้เป็นช่องๆ รวม ๑๐ ช่อง แต่ละช่องมีข้อความตามรายการที่จะต้องลงบันทึก ยึดไว้ดังแบบตัวอย่างดังนี้

ช่องที่ ๑ “เลขลำดับประจำปี” ช่องนี้หมายถึงเลขลำดับที่มีการยึดทรัพย์ของปีนั้นๆ

ช่องที่ ๒ “คดีที่หรือข้อประจำวัน” ช่องนี้ให้บันทึกข้อประจำวันที่มีการยึดทรัพย์หรือเลขคดีที่รับคำร้องทุกข์ในการบันทึกควรบันทึกไว้ทั้งเลขคดีและเลขประจำวันเพื่อความสะดวกในการตรวจสอบในภายหลัง

ช่องที่ ๓ “รายละเอียดตำหนิรูปพรรณทรัพย์สิ่งของ” ช่องนี้ให้ลงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์ของกลางที่ยึดไว้เพื่อประกอบคดีนี้ว่ามีรูปพรรณทรัพย์ที่ยึดไว้เป็นอย่างไร เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดสับสนเกี่ยวกับของกลางที่ยึดไว้ หากเป็นทรัพย์ที่มีรูปพรรณหรือลักษณะตำหนิพิเศษ เช่น หมายเลขประจำทรัพย์ของกลางก็ให้ลงไว้ให้ชัดเจนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

ช่องที่ ๔ “วันเวลาที่พบทรัพย์สิ่งของ” ช่องนี้หมายถึงวันเวลาที่พบทรัพย์สิ่งของ มิใช่วันเวลาที่ยึดทรัพย์สิ่งของนั้น

ช่องที่ ๕ “วันเวลาที่ยึดทรัพย์สิ่งของ” หมายถึงวันที่ทำการยึด ทั้งนี้ให้ถือเอาวันเวลาตามที่ลงประจำวันรับคำร้องทุกข์เป็นวันที่ทำการยึดทรัพย์สิ่งของ

ช่องที่ ๖ “เหตุที่ต้องยึด ยึดจากใคร ใครเป็นผู้ยึดไว้” ช่องนี้ต้องหมายเหตุให้ปรากฏว่าทรัพย์ของกลางนั้นจะต้องระบุถึงเหตุผลที่จะต้องยึดไว้ให้ชัดเจน

- ยึดจากใคร ให้ระบุไปตามข้อเท็จจริงของพฤติการณ์ เช่น ยึดจากนาย ก. ก็ระบุว่ายึดได้จากนาย ก. หรือกรณีผู้ต้องหานั่งล้อมวง ๕ คน และทำการยึดยาบ้าได้ ๑๐๐ เม็ด กลางวง แต่ไม่มีผู้ใดรับสารภาพ ก็ระบุว่ายึดได้จากผู้ต้องหาที่ ๑ - ๕ หรือกรณีสายลับล่อซื้อยาบ้าได้จากผู้ต้องหา ๒ เม็ด นำมามอบให้ผู้กล่าวหาดังกล่าวก็ให้ลงไว้ว่ายึดได้จากผู้กล่าวหา ใครเป็นผู้ยึดไว้ ให้ใส่ชื่อพนักงานสอบสวนเป็นผู้ยึดไว้

ในชั้นนี้ เมื่อมีการรับคดี จะมีรายละเอียดการลงบันทึกยึดทรัพย์ของกลางเพียง ๖ ช่องเท่านั้น

กรณีได้ทำการยึดทรัพย์สิ่งของเอาไว้ ๕ รายการ ภายหลังพนักงานสอบสวนยึดเองหรือผู้จับกุมนำมาส่งมอบเป็นการเพิ่มเติมอีก ๕ รายการ ก็ให้พนักงานสอบสวนลงประจำวันรับมอบให้เรียบร้อย จากนั้นลงบันทึกยึดทรัพย์เพิ่มเติมเป็นอันดับที่ ๖ - ๑๐ ตามขั้นตอนดังกล่าว

เมื่อได้ยึดทรัพย์สิ่งของไว้เป็นของกลางในคดีใดแล้วให้จัดทำป้ายแสดงรายละเอียดไว้ว่าเป็นของกลางในคดีอาญาที่เท่าใด ยึดทรัพย์ที่เท่าใด วันเดือนปีใด ใครเป็นผู้กล่าวหา ใครเป็นผู้ต้องหาผูกติดไว้กับของกลางแต่ละชิ้นให้ทำทุกชิ้น การเก็บรักษา การจำหน่ายของกลาง ให้เป็นไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ของกลางและของส่วนตัวผู้ต้องหา ประกอบ ป.วิอาญา มาตรา ๘๕, ๘๕/๑ ระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง ทำเป็นหลักฐานให้ปรากฏให้ชัดเจนมีลายลักษณ์อักษรในการรับมอบกันไว้

สำหรับทรัพย์สินที่ยึดไว้เพื่อตรวจสอบตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ นั้นให้พนักงานสอบสวนลงบันทึกไว้ในสมุดคุมทรัพย์สินที่ยึดไว้ด้วยอีกเล่มหนึ่ง (ใช้รูปแบบบัญชียึดและรักษาทรัพย์ตามข้อ ๒.๔ โดยอนุโลม)

หากมีการขยายผลการจับกุมระหว่างการสอบสวน โดยขออนุมัติการครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Control Delivery หรือ CD) พนักงานสอบสวนต้องจัดเก็บตัวอย่างยาเสพติดของกลางไว้ตามระเบียบด้วย (รายละเอียดปรากฏตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในผนวก ก) และมีลำดับขั้นตอนการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน ดังนี้

ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในคดียาเสพติด (checklist)

คดีอาญาที่ ..... /๒๕.... หน่วยงาน ..... พนักงานสอบสวน.....

คดีระหว่าง ..... ผู้กล่าวหา .....ผู้ต้องหา .....
ประเภทคดี ( ) คดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ( ) คดีรู้ตัวผู้กระทำผิดแต่เรียกหรือจับกุมตัวยังไม่ได้
( ) คดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวหรือถูกผัดฟ้องฝากขังฯ ( ) คดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว
( ) คดีอื่นๆ (ระบุ).....
คำร้องขอ ( ) ผัดฟ้องคดีเด็กและเยาวชน ( ) ฝากขัง
( ) ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่...../..../๒๕.... ( ) ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่...../..../๒๕.... ( ) ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่...../..../๒๕....
( ) ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่...../..../๒๕.... ( ) ครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่...../..../๒๕.... ( ) ครั้งที่ ๖ เมื่อวันที่...../..../๒๕....

๑. ( ) รับตัวผู้ต้องหา, ( ) แจ้งสิทธิฯ, ( ) ตรวจรับและทำบัญชีของกลาง, ( ) ทรัพย์สินฯ และวัตถุพยาน,
( ) บันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ
๒. ( ) คำให้การผู้กล่าวหา
๓. ( ) คำให้การผู้ต้องหา ( ) บันทึกภาพเคลื่อนไหวขณะสอบผู้ต้องหา พยานในคดีสำคัญ หรือสอบผู้ต้องหาเป็นพยาน
๔. ตรวจเก็บและส่งพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหา (ลายนิ้วมือ/ดีเอ็นเอ/เขม่าดินปืน/ปัสสาวะ)
( ) ดำเนินการแล้ว ( ) ได้รับผลการตรวจแล้ว
๕. พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหา และตรวจสอบประวัติ ( ) ส่งแล้ว ( ) ได้รับผลการตรวจแล้ว
๖. ( ) ตรวจสอบการจับ
๗. แจ้งการจับกุมสถานพินิจฯ ( ) ดำเนินการแล้ว ( ) ได้รับรายงานสถานพินิจแล้ว
๘. ส่งของกลางและวัตถุพยานตรวจพิสูจน์ ( ) ส่งแล้ว ( ) ได้รับผลการตรวจแล้ว
๙. รายงานการจับกุมคดียาเสพติดไป ( ) ป.ป.ส. ( ) ปปง. ( ) แจ้ง ตท./สถานทูต (กรณีต่างด้าว)
๑๐. รายงานการสืบสวน ( ) มี ( ) ไม่มี
๑๑. แสวงหารวบรวมพยานหลักฐาน
( ) ข้อมูลโทรศัพท์ ( ) บัญชีธนาคาร ( ) ภาพกล้องวงจรปิด ( ) ข้อมูลเครือข่าย ( ) ตรวจสอบการเดินทาง
๑๒. ( ) จัดทำโครงข่ายแผนผังความเชื่อมโยง
๑๓. ( ) ประสานงานคดีกับพนักงานอัยการ ( ) แจ้ง อสส. กรณีเป็นความผิดนอกราชอาณาจักร
๑๔. ( ) ประชุมร่วมกันระหว่างฝ่ายสืบสวนและฝ่ายสอบสวน
( ) ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่...../..../๒๕.... ( ) ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่...../..../๒๕.... ( ) ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่...../..../๒๕....
( ) ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่...../..../๒๕.... ( ) ครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่...../..../๒๕.... ( ) ครั้งที่ ๖ เมื่อวันที่...../..../๒๕....
๑๕. ( ) สอบสวนพยานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม
๑๖. ดำเนินการตาม พ.ร.บ.มาตรการฯ ( ) ยื่นคำขอ / ได้รับอนุมัติ ( ) แจ้งข้อหา ( ) ออกหมายจับ
๑๗. ดำเนินการตาม พ.ร.บ.ฟอกเงินฯ /แจ้งข้อหา/ออกหมายจับ ( ) ได้ ( ) ไม่ได้
๑๘. ( ) สรุปสำนวนการสอบสวน
๑๙. การแยกสำนวนการสอบสวน ( ) มี ( ) ไม่มี

หมายเหตุ

- แบบฟอร์มนี้ใช้สำหรับผู้บริหารงานสอบสวนในการตรวจสอบเอกสารและผลการดำเนินการข้อใดที่ พงส. ได้ดำเนินการแล้ว ให้กาเครื่องหมาย (√) ในช่องว่าง
- ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ เป็นเพียงเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำในการสอบสวนคดียาเสพติด
- รายการข้อใดที่ตามลักษณะของคดีไม่จำเป็นต้องดำเนินการให้เว้นว่างไว้

บทที่ ๓
การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน

๑. เทคนิคและวิธีการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

การสอบสวนคดีอาญาโดยทั่วไปก็จะมีวิธีการสอบสวนหรือแนวทางที่คล้ายๆ กัน แต่ในส่วนของการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น จะมีลักษณะหรือเทคนิควิธีการพิเศษแตกต่างจากการสอบสวนคดีอาญาทั่วไปในรายละเอียดอยู่บ้าง ดังต่อไปนี้

๑.๑ การสอบสวนผู้กล่าวหา จะต้องมีรายละเอียดดังนี้

- การสืบสวนก่อนการจับกุม
- ขณะเข้าทำการจับกุมพบของกลางอยู่ที่ไหน อยู่กับใคร อย่างไร ลักษณะของกลางเป็นอย่างไร
- ได้ทำการแจ้งข้อหาใดให้ผู้ต้องหาทราบ
- ผู้ต้องหาให้การอย่างไรในชั้นจับกุม
- ได้ทำการบันทึกการจับกุม และให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อไว้หรือไม่ อย่างไร
- ได้ส่งมอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนยึดไว้ประกอบคดีหรือไม่ อย่างไร

การสอบสวนผู้กล่าวหา ควรสอบสวนผู้กล่าวหาในทันทีไว้ก่อน หรือหากไม่มีเวลาพอที่จะสอบก็ให้พนักงานสอบสวนสอบถามรายละเอียดในคดีเกี่ยวกับพฤติการณ์ต่างๆ ข้างต้น ทำการจดบันทึกไว้พอสังเขปเพื่อเป็นแนวทางในการสอบสวนในคดี (ตั้งรูปคดี) เพราะในการสอบสวนบางประเด็นในทางคดีเมื่อเราทำการสอบสวนผู้ต้องหาโดยไม่มีการสอบสวนผู้กล่าวหาไว้ก่อน การสอบสวนของเราอาจจะไม่ได้ประเด็นทางคดีที่ตรงกับข้อเท็จจริงได้ เพราะบางครั้งสอบสวนไปโดยไม่รู้ว่าผู้ต้องหาให้การไม่ตรงกับข้อเท็จจริง แต่ถ้าหากเราสอบสวนผู้กล่าวหาไว้ก่อนก็จะคอยวางแนวดักผู้ต้องหาที่ให้การไม่ตรงกับข้อเท็จจริงในคดีได้

๑.๒ การสอบสวนผู้ต้องหา ซึ่งผู้ต้องหาจะให้การอยู่ ๓ กรณี คือ

- ให้การปฏิเสธตลอดข้อกล่าวหา กรณีผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ ให้ใช้ถ้อยคำว่า “ตามข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวน ข้าฯ (ผู้ต้องหา) ทราบและเข้าใจข้อกล่าวหาดีโดยตลอดแล้ว ขอให้การปฏิเสธตลอดข้อกล่าวหา โดยขอแถลงรายละเอียดดังนี้” โดยไม่จำต้องต่อในคำให้การของผู้ต้องหาว่า “ขอให้การด้วยความสมัครใจ” หรือไม่ แต่อย่างไร เพราะเราถือว่ายังไงผู้ต้องหาได้ให้การปฏิเสธ จะต้องหาหลักฐานอื่นๆ มายันผู้ต้องหานี้เพื่อหักล้างหรือยืนยันคำให้การปฏิเสธของผู้ต้องหาในคดีต่อไปอยู่แล้ว
- ให้การรับสารภาพ ให้ใช้ถ้อยคำว่า “ตามข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวน ข้าฯ ทราบและเข้าใจข้อกล่าวหาดีแล้ว และขอให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหาด้วยความสมัครใจของข้าฯ เอง โดยพนักงานสอบสวนไม่ได้ทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจูงใจให้ข้าให้การอย่างใดๆ ในเรื่องที่ต้องหานี้ โดยขอแถลงรายละเอียดดังต่อไปนี้....” การใช้ถ้อยคำดังกล่าวเพื่อเป็นการแสดงว่า การให้การของผู้ต้องหาในทางคดีนั้นผู้ต้องหาได้ให้การรับสารภาพโดยตัวของผู้ต้องหาเอง โดยที่พนักงานสอบสวนมิได้มีการบังคับฯ หรือกระทำการใดๆ อันเป็นการบังคับให้ผู้ต้องหาให้การแต่อย่างใด ซึ่งจะเป็นหลักฐานที่สามารถยันคำให้การหรือปิดปากผู้ต้องหาในชั้นพิจารณาของศาลได้
- ให้การภาคเสธ คือ การให้การรับในทางคดีในบางส่วนของการกระทำความผิดซึ่งในการกระทำความผิดคดียาเสพติดลักษณะของการกระทำความผิด ผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดอาจร่วมกระทำการ

ในส่วนใดส่วนหนึ่งของความผิดนั้นๆ ซึ่งในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จะมีลักษณะความที่มีทั้งผู้เสพ ผู้ขายหรือผู้จำหน่าย ผู้ผลิต ผู้ขนส่ง(ลำเลียง) ผู้ร่วมกระทำความผิด ผู้สมคบฯ และผู้สนับสนุน ผู้ช่วยเหลือ (ตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔) โดยส่วนมากเมื่อผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดจะไม่ยอมรับว่าของกลาง (ยาเสพติด) ในคดีเป็นของตนเอง จึงมักจะให้การภาคเสธ เช่น ผู้รับจ้างขนเฮโรอีนถูกจับกุม เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนก็จะรับว่าตนเองถูกจับกุมพร้อมเฮโรอีนจริง แต่เฮโรอีนนั้นไม่ใช่ของตนเอง หรือไม่ทราบมาก่อนว่าของกลางที่ถูกจับกุมในคดีนี้เป็นยาเสพติด เป็นการให้การลักษณะแบ่งรับแบ่งสู้ หรือเป็นการให้การภาคเสธ (ตามการสอบสวนของตำรวจ) การสอบสวนผู้ต้องหาควรใช้ถ้อยคำว่า “ตามข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวน ข้าฯ ทราบและเข้าใจข้อกล่าวหาดีแล้ว ขอให้การภาคเสธ โดยข้าฯ รับว่าข้าฯ ถูกจับกุมพร้อมด้วยกระเป๋าที่บรรจุเฮโรอีนของกลางจริง แต่ข้าฯ ไม่ทราบว่าของกลางในกระเป๋า.....” การให้ถ้อยคำลักษณะนี้ก็จะเป็นการมัดประเด็นการต่อสู้ของผู้ต้องหาได้ประการหนึ่ง ในแนวทางการสอบสวนผู้ต้องหา

แต่ประการหนึ่งที่สำคัญมากในการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คือการแจ้งข้อกล่าวหาให้กับผู้ต้องหานั้น พนักงานสอบสวนจะต้องทำการอธิบายข้อกล่าวหาให้กับผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมให้ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อกล่าวหาดีเสียก่อน โดยพนักงานสอบสวนไม่ต้องไปคำนึงถึงข้อกล่าวหาที่ผู้จับกุมตั้งมามากนัก เพราะตามกฎหมายนั้น การแจ้งข้อกล่าวหาเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องทำการแจ้งให้กับผู้ต้องหาทราบเสียก่อนที่จะทำการสอบสวนในคดีนั้น บางครั้งผู้จับกุมอาจตั้งข้อกล่าวหาไม่ครบถ้วน โดยตั้งข้อกล่าวหาตามรูปการของการกระทำผิด เช่น ผู้กล่าวหาจับกุมผู้ค้ายาเสพติดรายหนึ่งมาก็จะตั้งข้อกล่าวหามาว่า “ขายหรือจำหน่ายยาเสพติดให้โทษโดยไม่ได้รับอนุญาต” ซึ่งข้อหาที่ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้คือ มียาเสพติดให้โทษประเภท.....(.....) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งการแจ้งข้อกล่าวหานั้นมีความสำคัญในการสอบสวนมาก เพราะการตั้งข้อกล่าวหาผิดในชั้นสอบสวน อาจทำให้ผู้ต้องหาหลงข้อต่อสู้หรือไม่ได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ครบทุกประเด็นในคดี ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายทางคดีได้

๑.๓ การสอบสวนเพิ่มเติม

๑.๓.๑ ผู้กล่าวหา หรือพยาน ให้พนักงานสอบสวนใช้ถ้อยคำว่า “ต่อหน้าพนักงานสอบสวน ข้าฯ สาบานตัวแล้ว ข้าฯ ขอให้การเพิ่มเติมโดยพนักงานสอบสวนได้อ่านคำให้การเดิมของข้าฯ ที่ได้ให้การไว้กับพนักงานสอบสวนแล้ว เมื่อวันที่.....ให้ข้าฯ ฟังโดยตลอดแล้ว และข้าฯ ขอยืนยันตามคำให้การเดิมและขอแถลงรายละเอียดเพิ่มเติม ดังนี้.....” เพื่อเป็นการยืนยันคำให้การของผู้กล่าวหา หรือพยานให้หนักแน่นขึ้น

๑.๓.๒ ผู้ต้องหา ให้ใช้ถ้อยคำว่า “ต่อหน้าพนักงานสอบสวน (ต้องระบุชื่อของพนักงานสอบสวนผู้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมไว้ด้วย) ข้าฯ ขอให้การเพิ่มเติมโดยพนักงานสอบสวนได้แจ้งให้ข้าฯ ทราบแล้วว่าถ้อยคำที่ข้าฯจะให้การต่อไปนี้ สามารถใช้ยันตัวข้าฯ ในชั้นพิจารณาคดีของศาลได้ และได้อ่านคำให้การเดิมของข้าฯ ที่ได้ให้การไว้กับพนักงานสอบสวนแล้ว เมื่อวันที่.....ให้ข้าฯ ฟังแล้ว และข้าฯ ขอยืนยันตามคำให้การเดิม และขอให้การเพิ่มเติมดังต่อไปนี้.....” การใช้ถ้อยคำลักษณะดังกล่าวเป็นการยืนยันอย่างดี สำหรับผู้ต้องหาที่ให้การรับสารภาพ และภาคเสธในการสอบสวนในครั้งแรก และจะเป็นการใช้แก้กับคำให้การของผู้ต้องหาที่ให้การปฏิเสธ หากพนักงานสอบสวนได้หลักฐานใหม่ในทางคดีมาและมาทำการสอบสวนผู้ต้องหาที่ปฏิเสธในทางคดีในครั้งแรก

๑.๔ การชี้ตัวผู้ต้องหา หรือการนำตัวผู้ต้องหาไปชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ พนักงานสอบสวนควรจะต้องทำการสอบสวนเพิ่มเติมประกอบการชี้ตัวผู้ต้องหา หรือนำชี้สถานที่เกิดเหตุของผู้ต้องหา หรือพยานทำการบันทึกการนำชี้ ทำการถ่ายภาพประกอบ หรือใช้กล้องวิดีโอถ่ายภาพนิ่ง และ

ภาพเคลื่อนไหว และให้ผู้ต้องหาอธิบาย และทำการอัดเสียง โดยหากเป็นไปได้ให้ผู้ต้องหาเป็นคนอธิบายโดยคำพูดของผู้ต้องหาเอง

๑.๕ ขั้นตอนการสอบสวนผู้ต้องหาคดียาเสพติด

การสอบสวนผู้ต้องหาก็จะใช้หลักเกณฑ์และการสอบสวนแบบที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย (ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔) คือเมื่อปรากฏตัวผู้ต้องหาต่อหน้าพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนถามชื่อตัว นามสกุล เชื้อชาติ สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่เกิด และทำการแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบ โดยต้องแจ้งสิทธิ์ให้ผู้ต้องหาทราบตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑, ๑๓๔/๒, ๑๓๔/๓ และ ๑๓๔/๔ ก่อนถามปากคำ แจ้งสิทธิ์ให้ผู้ต้องหาทราบว่า ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้, ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้ และต้องให้การด้วยความเต็มใจ ซึ่งวิธีการในการสอบสวนคดียาเสพติด (หากเป็นคดียาเสพติดรายสำคัญ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกภาพและเสียง ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง ไว้เป็นหลักฐานเท่าที่สามารถทำได้ โดยแจ้งการบันทึกภาพและเสียงดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือพยานทราบด้วย ในขณะสอบปากคำผู้ต้องหา และในการสอบปากคำผู้ต้องหาในฐานะพยาน (ไม่ต้องแจ้งสิทธิ์ผู้ต้องหา)) โดยมีรายละเอียดของการสอบสวนดังต่อไปนี้

๑.๕.๑ ให้ทำการสอบสวนถึงประวัติของผู้ต้องหาให้ได้รายละเอียดให้มากเท่าที่จะทำได้ โดยให้ปรากฏถึงบิดา มารดา พี่น้อง สามี ภรรยา บุตร การศึกษา อาชีพ รายได้ รายจ่าย ที่อยู่ปัจจุบันก่อนถูกจับกุม และภูมิลำเนาอยู่ที่ไหน ผู้ต้องหาเคยมีประวัติต้องโทษหรือไม่ อย่างไร เหตุที่จะต้องทำการสอบสวนถึงประเด็นอาชีพ รายได้ และรายจ่ายดังกล่าว เนื่องจากปัจจุบันมีการดำเนินการยึดและอายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาและผู้เกี่ยวข้องหรือเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติดเป็นจำนวนมากแล้ว

๑.๕.๒ สอบสวนให้ทราบถึงพฤติการณ์ที่ผู้ต้องหาถูกจับกุมดำเนินคดีนี้ ซึ่งในการสอบสวนจะต้องปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ วันเวลาเกิดเหตุ ผู้ต้องหาได้ขนส่ง(ลำเลียง)ยาเสพติด หรือกำลังทำการซื้อขายติดต่อเจรจากับใคร ที่ไหน และใช้วิธีการอย่างไร ในขณะที่ผู้ต้องหาถูกจับกุมนั้นผู้ต้องหากำลังทำอะไรอยู่ ของกลางอยู่ที่ไหน มีจำนวนเท่าไร เจ้าหน้าที่ตำรวจได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบอย่างไร ผู้ต้องหาได้ให้การอย่างไร ผู้ต้องหาได้ทำการบันทึกหรือลงลายมือชื่อในเอกสารใดบ้าง

๑.๕.๓ สอบสวนให้ทราบถึงพฤติการณ์ก่อนการจับกุมผู้ต้องหาในคดี การสอบสวนจะต้องปรากฏในรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ มีการตกลงในการขนส่ง(ลำเลียง) หรือซื้อขายจำหน่าย หรือเจรจากันอย่างไร ตั้งแต่เมื่อไร ผู้ต้องหาเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในคดีนี้ได้อย่างไร มีใครแนะนำ หรือเข้ามาชักชวน หรือติดต่อ การติดต่อตกลงเจรจาเริ่มขึ้นเมื่อใด ที่ไหน การติดต่อระหว่างกันใช้วิธีการอย่างไร มีการใช้โทรศัพท์หมายเลขใด หรือแอปพลิเคชันอะไร อย่างไร ข้อตกลงในเรื่องผลประโยชน์ในเรื่องยาเสพติดครั้งนี้เป็นอย่างไร การสอบสวนประเด็นเหล่านี้เพื่อให้ทราบถึงผู้บงการที่อยู่เบื้องหลัง การสอบสวนผู้ต้องหาพยายามซักไซ้ไล่เลียงผู้ต้องหาให้ผู้ต้องหาแบ่งฝ่ายให้ได้ว่า ใครคือผู้ขายที่แท้จริง ถ้าไม่ทราบโดยตรงอาจจะทราบโดยผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันบอกก็ได้

๑.๕.๔ การสอบสวนคดีที่เกี่ยวข้อง หรือมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดที่เป็นขบวนการนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนจนแบ่งฝ่ายของผู้ที่ร่วมกระทำความผิดในคดีนี้ให้ได้ว่า ใครคือผู้ซื้อ ใครเป็นผู้ขาย ใครเป็นผู้ขนส่ง (ลำเลียง) ใครคือผู้ผลิต ผู้สมคบฯ ผู้สนับสนุน ช่วยเหลือฯ เป็นใคร ผู้ต้องหาได้รับผลประโยชน์จากใครอย่างไร เหตุผลที่ต้องตั้งคำถามลักษณะนี้ เพื่อเป็นการง่ายในการสอบสวน เพราะการสอบสวนคดียาเสพติดโดยมากในคดีใหญ่ๆ จะมีผู้ร่วมกระทำความผิดที่มีเครือข่ายโยงใยทั้งที่ผู้ถูกจับได้ ผู้ที่หลบหนีไปได้ และผู้ที่อยู่เบื้องหลังในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และในการสอบสวนในลักษณะนี้ ยังทำให้เราสามารถดำเนินการตาม พ.ร.บ.มาตรการฯ พ.ศ.๒๕๓๔ ในข้อหาช่วยเหลือสนับสนุนฯ หรือสมคบฯ ตามมาตรา ๖, ๘ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นอีกด้วย

๑.๕.๕ การสอบสวนเรื่องการติดต่อระหว่างผู้กระทำความผิดในคดีนั้น ให้สอบสวนให้ชัดว่าผู้กระทำความผิดใช้วิธีติดต่อกันอย่างไร การใช้โทรศัพท์ การใช้แอปพลิเคชันต่างๆ การชำระเงินค่าจ้างใช้วิธีการใด มีการชำระเงินผ่านบัญชีธนาคารอะไร ทางช่องทางใด หรือไม่อย่างไร และมีการใช้ SMS ALERT ที่หมายเลขโทรศัพท์ใด หรือไม่อย่างไร ด้วย

๑.๕.๖ การสอบสวนถึงตำหนิรูปพรรณของผู้ร่วมกระทำความผิดที่ผู้ต้องหาซัดทอดจะต้องทำการสอบสวนให้ได้รายละเอียดว่าบุคคลที่ถูกผู้ต้องหาซัดทอดนั้น เป็นบุคคลมีลักษณะอย่างไร เป็นชาวไทย หรือชาวไทยเชื้อสายจีน หรือเป็นชาวภูเขา (ที่ราบสูง) เผ่าอะไร (ถ้าทราบ) เป็นชาวต่างชาติ (ชาติใด) อายุประมาณเท่าใด รูปร่างอย่างไร สูงแค่ไหน ผิวเนื้ออย่างไร ลักษณะการแต่งกาย เครื่องประดับตามร่างกายมีหรือไม่อย่างไร สวมสร้อยคอ นาฬิกาหรือไม่ ยานพาหนะที่ใช้ ยี่ห้อ และหมายเลขทะเบียนใด ที่อยู่ภูมิลำเนาหรือแหล่งที่พบเห็นประจำอยู่ที่ไหน มีเบอร์โทรศัพท์ติดต่อหรือไม่อย่างไร และต้องระบุให้ชัดว่า “หากพบเห็นอีกครั้งสามารถจำได้ และหากเป็นไปได้หากพนักงานสอบสวนสามารถทำการสอบสวนจนปรากฏชื่อจริง นามสกุลจริงของผู้ร่วมกระทำความผิดที่ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาซัดทอดแล้ว ให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบทะเบียนราษฎร์ (ทร.๑๔) จากฐานระบบข้อมูล CRIME ของ ตร. หรือ กรมการปกครอง จากนั้นจัดพิมพ์ (แบบพิมพ์รายงานที่มีรูปใหญ่อยู่ตรงกลางหน้ากระดาษ) ภาพออกมา แล้วนำรูปภาพจากทะเบียนราษฎร์ (ทร.๑๔) ของผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นมาให้ผู้ต้องหาทำการชี้รูปภาพ และทำการบันทึกปากคำประกอบการชี้รูปภาพไว้ เพื่อเป็นหลักฐานในทางการสอบสวน (ฎีกาที่ ๙๓๗/๒๕๓๐ พิพากษาเกี่ยวกับคำให้การซัดทอดระหว่างผู้กระทำความผิดด้วยกัน ดังนี้ พนักงานอัยการจังหวัดยะลา โจทก์ นางสาวเปรี้ยว หรือแก้ว จำเลย ชั้นสอบสวนจำเลยที่ ๑ ให้การซัดทอดจำเลยที่ ๒ ซึ่งคำให้การซัดทอดดังกล่าวจำเลยที่ ๑ ได้ให้การต่อพนักงานสอบสวนทันทีทันใดว่าในวันที่จำเลยที่ ๑ ถูกจับกุมเป็นการยากที่จำเลยที่ ๑ จะปรุงแต่งขึ้นไว้เพื่อต่อสู้คดีหรือปรักปรำจำเลยที่ ๒ ทั้งคำให้การที่มิได้เกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา หรือขู่เข็ญหลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และคำให้การชั้นสอบสวนของผู้กระทำความผิดด้วยกันก็ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามมิให้ศาลรับฟังแต่อย่างใด ดังนั้นคำให้การของจำเลยที่ ๑ ในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนย่อมนำมาฟังประกอบการพิจารณาลงโทษจำเลยที่ ๒ ได้) ให้ระมัดระวังหากการซัดทอดเป็นบุคคลที่ไม่รู้จักชื่อ แต่จำตำหนิรูปพรรณได้ หากจะให้ดูรูป ควรให้ดูภาพจากแฟ้มประวัติผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือแฟ้มประวัติอาชญากรรมหลายๆ ภาพ หรือเอาภาพทะเบียนราษฎร์มาหลายภาพให้ดูแล้วยืนยัน จะทำให้น้ำหนักดีขึ้น เพื่อตัดข้อโต้แย้งในชั้นศาลได้

๑.๕.๗ การสอบสวนในคดียาเสพติดจะต้องมีการสอบสวนสองภาค คือภาคแรก สอบสวนให้ชัดว่าใครสืบสวนมาอย่างไร จับกุมผู้ต้องหาได้อย่างไร เรียกว่า ภาคที่เกิดเหตุ ภาคสอง จะต้องเป็นเรื่องสาเหตุและมูลเหตุจูงใจให้ผู้ต้องหากระทำความผิด ซึ่งจะต้องทำการสอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า เหตุใดที่ทำให้ผู้ต้องหาเข้ามาร่วมกระทำความผิด และควรให้ผู้ต้องหาเขียนคำรับสารภาพสั้นๆ ด้วยลายมือของผู้ต้องหาเอง (ส่วนใหญ่จะจัดทำไว้ในชั้นจับกุมแล้ว) เกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดีและสาเหตุการกระทำความผิด ประโยชน์ของการสอบสวนในคำถามนี้ เพื่อเป็นการผ่อนคลายไม่ให้ผู้ต้องหาตึงเครียด เพราะผู้ต้องหาจะได้ระบายเหตุที่ต้องกระทำความผิด เช่น สาเหตุที่ผู้ต้องหากระทำความผิดเนื่องจากมีหนี้สินมาก ซึ่งเมื่อถึงจุดนี้พนักงานสอบสวนจะต้องแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้ต้องหา อย่ากล่าวคำพูดซ้ำเติม หรือทำให้ผู้ต้องหาต้องท้อใจ

๑.๕.๘ การสอบสวนถึงทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ต้องหาและครอบครัว หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นสังหาริมทรัพย์ เงินสด เงินฝากในบัญชีธนาคารหรือสถาบันทางการเงินต่างๆ ยานพาหนะ บ้าน ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อื่นใด จะต้องสอบให้ชัดว่าได้มาอย่างไร มีราคาเท่าใด มีทรัพย์สินรายการใดบ้าง ที่ผู้ต้องหาได้ใช้เงินจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไปซื้อ หรือแลกเปลี่ยนมา เพื่อเป็นข้อมูล

ให้เห็นว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต หรือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (ตาม พ.ร.บ.มาตรการฯ พ.ศ.๒๕๓๔ ม.๒๙ วรรค ๒)

๑.๕.๙ พนักงานสอบสวนต้องอธิบายกฎหมายตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ให้ผู้ต้องหาทราบว่าเจ้าพนักงานจะต้องยึดทรัพย์สินตามกฎหมายดังกล่าว และถามความสมัครใจของผู้ต้องหาว่าผู้ต้องหาสมัครใจให้ยึดทรัพย์สินรายการใดหรือไม่หรือโต้แย้งกรรมสิทธิ์รายการใด เพราะอะไร อย่างไร

๑.๕.๑๐ ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง กำหนดคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่พนักงานสอบสวนต้องส่งสิ่งของที่อ้างว่าเป็นยาเสพติดและได้ยึดไว้ไปตรวจพิสูจน์ พ.ศ.๒๕๕๕ ให้พนักงานสอบสวนส่งสิ่งของที่ยึดนั้นภายในสามวันทำการนับแต่เวลาที่พนักงานสอบสวนได้รับสิ่งของนั้นไว้เป็นของกลางในคดีให้ผู้ชำนาญการพิเศษตรวจและทำความเห็นเป็นหนังสือรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่ไม่อาจส่งสิ่งของที่ยึดนั้นภายในกำหนดดังกล่าวได้โดยบันทึกเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นที่ไม่อาจดำเนินการดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย (พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๑)

๑.๕.๑๑ เมื่อมีการจับกุมในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย สมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิด หรือจับได้แต่เฉพาะของกลาง ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนรายงานเลขาธิการ ป.ป.ส. โดยเร็วและต้องไม่เกิน ๓ วัน นับแต่วันจับกุม ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๗ ข้อ ๑๑

๑.๖ การสอบสวนพยานแวดล้อมกรณี

หากมีการสอบสวนพยานแวดล้อมกรณี เพื่อเป็นการสนับสนุนรองรับคำประจักษ์พยานผู้กล่าวหาและจับกุม ตลอดจนรองรับคำรับสารภาพของผู้ต้องหา เพื่อให้คำพยานต่างๆ ตลอดจนคำรับสารภาพของผู้ต้องหามีน้ำหนักมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ก่อนเกิดเหตุผู้ต้องหาสมคบมั่วสุมกันที่โรงแรมใด เมื่อผู้ต้องหารับสารภาพแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนพยานเจ้าหน้าที่โรงแรมให้ได้รายละเอียดการเข้ามาพักในโรงแรม การเข้า-ออกโรงแรม หากเป็นไปได้ให้พนักงานโรงแรมคนดังกล่าวทำการชี้รูปภาพผู้ต้องหาประกอบ หรือการสอบสวนเจ้าหน้าที่ของธนาคารเกี่ยวกับการโอนเงินในการซื้อขายยาเสพติด โดยขอสำเนารายการเปิดบัญชี และสำเนากระแสบัญชี (รายการฝาก-ถอน) ของผู้ต้องหาและที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสลิปการโอนเงินซึ่งจะปรากฏหลักฐานระบุคนทำธุรกรรมมาประกอบ หรือสอบปากคำเจ้าหน้าที่ไปรษณีย์ หรือสถานที่รับส่งพัสดุเอกชน ในลักษณะเช่นเดียวกัน พร้อมกับขอข้อมูล (ไฟล์) จากกล้องวงจรปิดที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับให้เจ้าหน้าที่ที่พนักงานสอบสวนสอบปากคำชี้ภาพบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีมาประกอบในสำนวนด้วย

๑.๗ พนักงานสอบสวนจะต้องรู้ว่าวัตถุพยานหรือพยานเอกสารที่ยึดได้จากผู้ต้องหาก็ดี หรือที่เจ้าพนักงานผู้จับกุมส่งมอบให้ก็ดี ย่อมมีประโยชน์ต่อคดี เช่น ยึดเอกสารเกี่ยวกับการจดรายการซื้อขายยาเสพติด เบอร์โทรศัพท์ที่นัดหมายกันในกรณีที่มีการล่อซื้อ และผู้ต้องหาเขียนใบราคายาเสพติดให้ผู้ซื้อไว้หรืออื่นๆ เป็นต้น การสอบสวนจะต้องให้ผู้ต้องหารับรองในวัตถุพยานหรือพยานเอกสาร และทำการส่งลายมือของผู้ต้องหาไปพิสูจน์เปรียบเทียบลายมือของผู้ต้องหา (ในคดีที่ยุ่งยากซับซ้อน) โดยจะต้องระลึกเสมอว่าการที่ผู้ต้องหารับสารภาพในชั้นสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้แน่นรัดกุม เหมือนกับผู้ต้องหาให้การปฏิเสธเช่นกัน เพื่อกันผู้ต้องหาที่จะกลับคำรับสารภาพในชั้นจับกุมและสอบสวน โดยจะปฏิเสธในชั้นพิจารณาคดีของศาลต่อไปได้

๑.๘ การสอบสวนคดีที่ผู้ต้องหาซัดทอดถึงผู้อื่นว่าได้ร่วมกระทำความผิด และได้หลบหนีไป หากไม่มีหลักฐานอื่นประกอบคงมีแต่คำซัดทอดของผู้ต้องหาอย่างเดียว ไม่ควรตั้งเป็นผู้ต้องหา หรือขออนุมัติจับกุม เพราะหากตั้งเป็นผู้ต้องหาแล้ว จะต้องมีความเห็นทางคดีต่อไปด้วย จึงย่อมเป็นที่แน่นอนว่า พนักงานอัยการต้องสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น ทำให้เกิดผลเสียหายในทางคดีในโอกาสต่อไป ตรงกันข้ามหากเรามีเพียงการสรุปท้ายรายงานการสอบสวนว่า “สำหรับนาย ก และนาย ข ซึ่งหลบหนี รูปคดีมีคำให้การซัดทอดของผู้ต้องหาเพียงอย่างเดียว ในชั้นนี้เห็นควรสืบสวนพฤติการณ์ต่อไป” พนักงานอัยการก็จะสั่งไม่ฟ้อง หรือสั่งฟ้องนาย ก และนาย ข ไม่ได้เนื่องจากพนักงานสอบสวนยังไม่ได้ตั้งเป็นผู้ต้องหา และยังไม่ได้มีความเห็นทางคดี (กรณีดังกล่าวพนักงานอัยการเคยสั่งไม่ฟ้องโดยพนักงานสอบสวนยังไม่มีความเห็นทางคดี และ ตร. เคยทำความเห็นแย้งไปยังกรมอัยการในขณะนั้น และอธิบดีกรมอัยการ ได้ชี้ขาดให้ ตร. ชนะมาแล้ว) ซึ่งในกรณีตามข้อนี้ หากเป็นกรณีที่มีพยานหลักฐานอื่นๆ ประกอบ เช่น ผู้กล่าวหา หรือพยานผู้จับกุมให้การว่าเกี่ยวพันถึงผู้ต้องหาที่ซัดทอดหรือมีพยานหลักฐานว่าผู้ที่ถูกผู้ต้องหาซัดทอดนั้นได้มาเช่าโรงแรม หรือเป็นเจ้าของยานพาหนะที่ใช้ขนยาเสพติด หรือเกี่ยวพันในเรื่องอื่นๆ ก็อาจจะขออนุมัติจับกุมฯ ได้

๑.๙ งานสอบสวนคดียาเสพติด เป็นงานที่จะต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบ และฉกฉวยโอกาสโดยทันทีทันควัน ก่อนที่ผู้ต้องหาจะตั้งตัว เพราะคดียาเสพติดเป็นคดีที่มีอัตราโทษสูง (ซึ่งอาจถึงประหารชีวิต) ยากที่ผู้ต้องหาจะให้การรับสารภาพ เว้นแต่ผู้ต้องหาจะจนมุม หรือจำนนต่อหลักฐานจริงๆ การสอบสวนของพนักงานสอบสวนจึงจะต้องใช้ความพยายามอย่างเต็มที่เต็มกำลังความสามารถ ที่จะต้องสอบสวนผู้ต้องหาโดยทันทีทันควันเมื่อปรากฏตัวผู้ต้องหาต่อหน้าพนักงานสอบสวน อย่าปล่อยให้ผู้ต้องหามีโอกาสตั้งตัว และกรณีที่ผู้ต้องหาหลายคน จะต้องแยกสอบสวน และไม่ควรให้ผู้ต้องหาพบเห็นหรือพูดคุยกันระหว่างทำการสอบสวน ซึ่งในการสอบสวนครั้งแรกต้องถามคำให้การผู้ต้องหาอย่างไม่เครียด คือการสอบสวนเกี่ยวกับประวัติของผู้ต้องหาและครอบครัว เมื่อผู้ต้องหาไม่เครียดแล้วให้ตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นแห่งคดีต่อไป และในการสอบสวนทุกครั้งจะต้องให้ผู้ต้องหาลงชื่อทุกครั้งเมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้น

อีกทั้งส่วนใหญ่ผู้ต้องหาในคดียาเสพติดไม่ใช่ผู้ต้องหาประเภทใจคอโหดเหี้ยมเหมือนคดีอาญาอุกฉกรรจ์อื่นๆ เช่น ปล้น ฆ่า ข่มขืน ชิงทรัพย์ ฯลฯ แต่ผู้ต้องหาในคดียาเสพติดส่วนมากมีสภาพจิตใจเหมือนคนปกติทั่วไป เพียงแต่กระทำความผิดไปด้วยความโลภ หรือต้องการร่ำรวยอยากมีเงินมีทอง หรืออยู่ในภาวะที่เดือดร้อนเรื่องเงินทอง เป็นหนี้เป็นสินอยู่เป็นจำนวนมาก การสอบสวนผู้ต้องหาเหล่านี้พนักงานสอบสวนจึงไม่ควรใช้ท่าทีที่แข็งกร้าวกับผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนควรใช้วิธีการพูดที่สุภาพนุ่มนวล แสดงท่าทีเห็นอกเห็นใจ เป็นมิตร และลักษณะการตั้งคำถามให้เริ่มต้นอย่างที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น โดยไม่ควรตั้งคำถามที่มุ่งไปถึงเรื่องราวในคดีในทันที แต่ควรใช้เรื่องเล่าประวัติ ครอบครัว เรื่องความเป็นอยู่ของผู้ต้องหา ถามถึงเรื่อง พ่อแม่ พี่น้อง หรือสามี ภรรยา ลูกของผู้ต้องหา เป็นการลดความเครียดของผู้ต้องหาลงได้ แล้วหลังจากนั้นค่อยเจาะจงไปในรายละเอียดเกี่ยวกับคดี ซึ่งการสอบสวนเป็นเรื่องที่จะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ โดยพนักงานสอบสวนแต่ละคนอาจจะมีวิธีการสอบสวนที่ไม่เหมือนกัน บางคนสอบสวนแล้วผู้ต้องหาให้การรับสารภาพหมด แต่กับอีกคนผู้ต้องหาไม่ยอมให้การใด ซึ่งก็ย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และวิธีการของพนักงานสอบสวนในแต่ละคนไป

๒. การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน

เป็นการดำเนินการโดยตรงของพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๓๑ “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา” และตามมาตรา ๒(๑๑)

“การสอบสวน” หมายความถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ซึ่งการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนนี้พยานหลักฐานบางอย่างได้ถูกรวบรวมไว้แล้วตั้งแต่ในชั้นการสืบสวนจับกุม เมื่อถึงชั้นสอบสวนผู้สืบสวนจับกุมจะต้องส่งให้กับพนักงานสอบสวน ดังนั้นในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการ (เพื่อเป็นการทบทวนการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกครั้งหนึ่ง) ดังนี้

- สอบสวนบันทึกคำให้การของผู้ต้องหา
- สอบสวนบันทึกคำให้การของผู้สืบสวนจับกุม (ผู้กล่าวหา พยานร่วมสืบสวนจับกุม)
- สอบสวนบันทึกคำให้การของพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์
- ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และบันทึกตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง
- ทำแผนที่เกิดเหตุ และถ่ายภาพที่เกิดเหตุประกอบ
- ส่งของกลางยาเสพติด และอุปกรณ์การผลิต และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องไปยังสถานตรวจพิสูจน์
- รวบรวมรายงานการตรวจพิสูจน์ยาเสพติด และอุปกรณ์การผลิต และสิ่งของอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องไว้ในสำนวน
- ตรวจสอบรายการใช้โทรศัพท์
- ตรวจสอบเอกสารทางทะเบียนต่างๆ
- ตรวจสอบประวัติบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี
- ตรวจสอบทะเบียนยานพาหนะต่างๆ
- ตรวจสอบหลักฐานทางด้านการเงิน และทรัพย์สินของกลาง ที่ถูกยึดมาเพื่อตรวจสอบฯ
- ตรวจสอบในสำนวนว่ายังขาดพยานหลักฐานอะไรอีกบ้าง ถ้าเห็นว่ายังขาดอยู่ ก็ทำการขอเข้าตรวจค้น (ขอหมายศาลด้วย) และยึดนำเข้ามาประกอบคดี
- ตรวจสอบและสอบสวนว่ามีผู้อื่นร่วมกระทำผิดหรือไม่ ถ้าเห็นว่ายังมีผู้ร่วมกระทำความผิดที่ยังไม่ได้ถูกจับกุมตัวมาอีก ก็จะต้องดำเนินการขอออกหมายจับ หรือขออนุมัติจับกุมบุคคลนั้นๆ ต่อไป
- ประชุมฝ่ายสืบสวน/สอบสวน
- รวบรวมพยานหลักฐานตามผู้บังคับบัญชาสั่งในบันทึกการตรวจสำนวน เพราะพนักงานสอบสวนจะต้องเสนอสำนวนให้ผู้บังคับบัญชาตรวจตามระยะเวลาที่กำหนด (ดูระเบียบ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องประกอบ) หากผู้บังคับบัญชาสั่งการเพิ่มเติมอย่างไร ก็ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ พร้อมหมายเหตุไว้ในบันทึกตรวจสำนวนด้วย

ซึ่งวิธีการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานมีรายละเอียดเพิ่มเติม ดังนี้

การตรวจสอบโทรศัพท์ของกลางและที่เกี่ยวข้อง โดยอย่าถอดซิมโทรศัพท์ออกจากตัวเครื่องโดยเด็ดขาด จากนั้นให้รีบตรวจสอบและจัดทำบันทึกรายการในโทรศัพท์ทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ เช่น รายการโทรเข้า, โทรออก, ไม่ได้รับสาย, ข้อความเข้า, ข้อความออก, ข้อความที่เก็บ ฯลฯ การติดต่อกันทาง Line, facebook, whatsapp และอื่นๆ ถ้าตรวจได้ จากนั้นให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วย โดยจะต้องคำนึงไว้เสมอว่าหมายเลขที่เราคิดว่าเป็นหมายเลขโทรศัพท์ที่ปรากฏ บางครั้งอาจไม่ใช่ แต่อาจเป็นหมายเลขบัญชีธนาคารก็ได้ หรือหมายเลขโทรศัพท์บางหมายเลขอาจพ่วงกับบัญชีธนาคารก็ได้ จึงต้องตรวจสอบให้ดี ซึ่งอาจได้พยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์

ในการคัดลอกรายการใช้โทรศัพท์ของกลาง และที่เกี่ยวข้องนั้น พนักงานสอบสวนจะจัดทำขึ้นเองโดยที่พนักงานสอบสวนลงลายมือชื่อรับรอง/ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับรองไว้

ข้อมูลการใช้โทรศัพท์มือถือ แผ่นที่ ___

โทรศัพท์หมายเลข 080[illegible]9136 ระบบ [illegible] หมายเลขเครื่อง (IMEI) [illegible]

ตรวจยึดได้จาก [illegible] เป็น [illegible]

วันที่บันทึก [illegible]

ลำดับ	หมายเลขโทรศัพท์	ประเภทชื่อ	การใช้	วันที่	เดือน / ปี	เวลา	รายละเอียด / ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
1	0826342682	[illegible]	[illegible]	2	ก.ค. 56	12.23	[illegible]
2	0897380901	[illegible]	[illegible]	2	ก.ค. "	18.11	[illegible]
3	0835977282	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	18.08	[illegible]
4	080[illegible]0492	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	11.17	[illegible]
5	0847373981	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	09.49	[illegible]
6	0837829643	[illegible]	[illegible]	1	ก.ค. [illegible]	10.12	[illegible]
7	0824951120	[illegible]	[illegible]	1	[illegible]	19.14	[illegible]
8	0900081803	[illegible]	[illegible]	1	[illegible]	14.36	[illegible]
9	0879965715	[illegible]	[illegible]	1	[illegible]	12.34	[illegible]
10	0890070076	[illegible]	[illegible]	1	[illegible]	10.38	[illegible]
11	0894218281	[illegible]	[illegible]	1	[illegible]	09.03	[illegible]
12	0894[illegible]7354	[illegible]	[illegible]	1	[illegible]	09.04	[illegible]
13	0810851751	[illegible]	[illegible]	30	ส.ค. 55	14.04	[illegible]
14	0895918591	[illegible]	[illegible]	30	[illegible]	13.54	[illegible]
15	0865432890	[illegible]	[illegible]	29	ส.ค. 55	16.19	[illegible]
16	0806245025	[illegible]	[illegible]	29	[illegible]	13.43	[illegible]
17	0805944406	[illegible]	[illegible]	28	[illegible]	18.03	[illegible]
18	0817421707	[illegible]	[illegible]	26	[illegible]	20.11	[illegible]
19	0899711625	[illegible]	[illegible]	26	[illegible]	16.50	[illegible]
20	0822750[illegible]	[illegible]	[illegible]	25	[illegible]	22.06	[illegible]

(ลงชื่อ) [illegible] ผู้ต้องหา / เจ้าของ / ผู้ใช้ (ลงชื่อ) ส.ว. [illegible] บันทึกข้อมูล

([illegible]) ([illegible])

จากนั้นพนักงานสอบสวนต้องสร้างความเชื่อมโยงรายการใช้โทรศัพท์ ซึ่งต้องทำด้วยตัวเอง

หรือพนักงานสอบสวนอาจขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เครื่องมือพิเศษคัดลอก (เซลล์ไบร์ท)

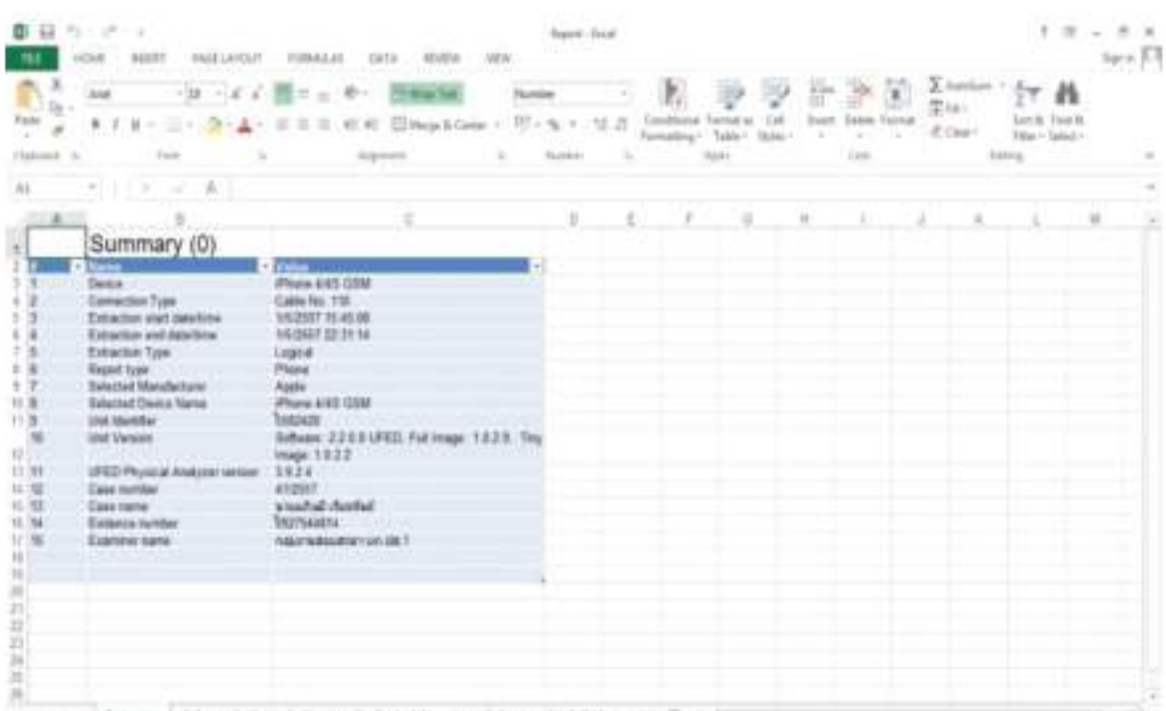

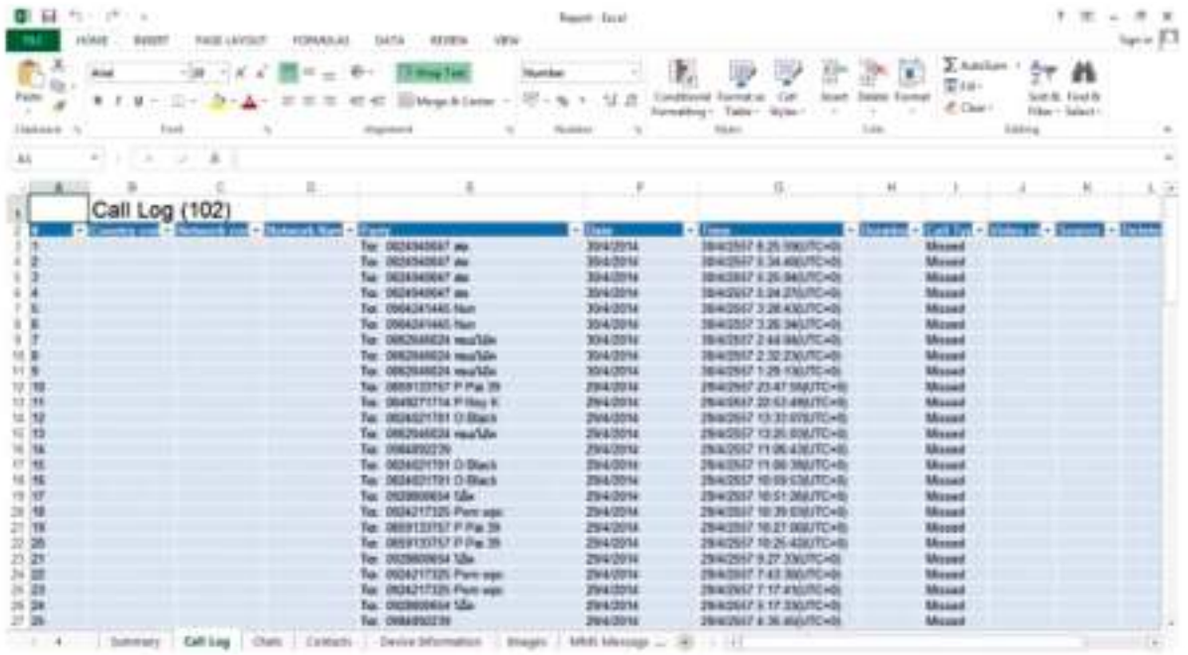

จากนั้นพนักงานสอบสวนหรือฝ่ายสืบสวนหรือฝ่ายเครื่องมือพิเศษที่สนับสนุนงานสอบสวนต้องสร้างความเชื่อมโยงรายการใช้โทรศัพท์โดยใช้โปรแกรม I๒ ประกอบเพื่อหาความเชื่อมโยงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดหรือเครือข่าย

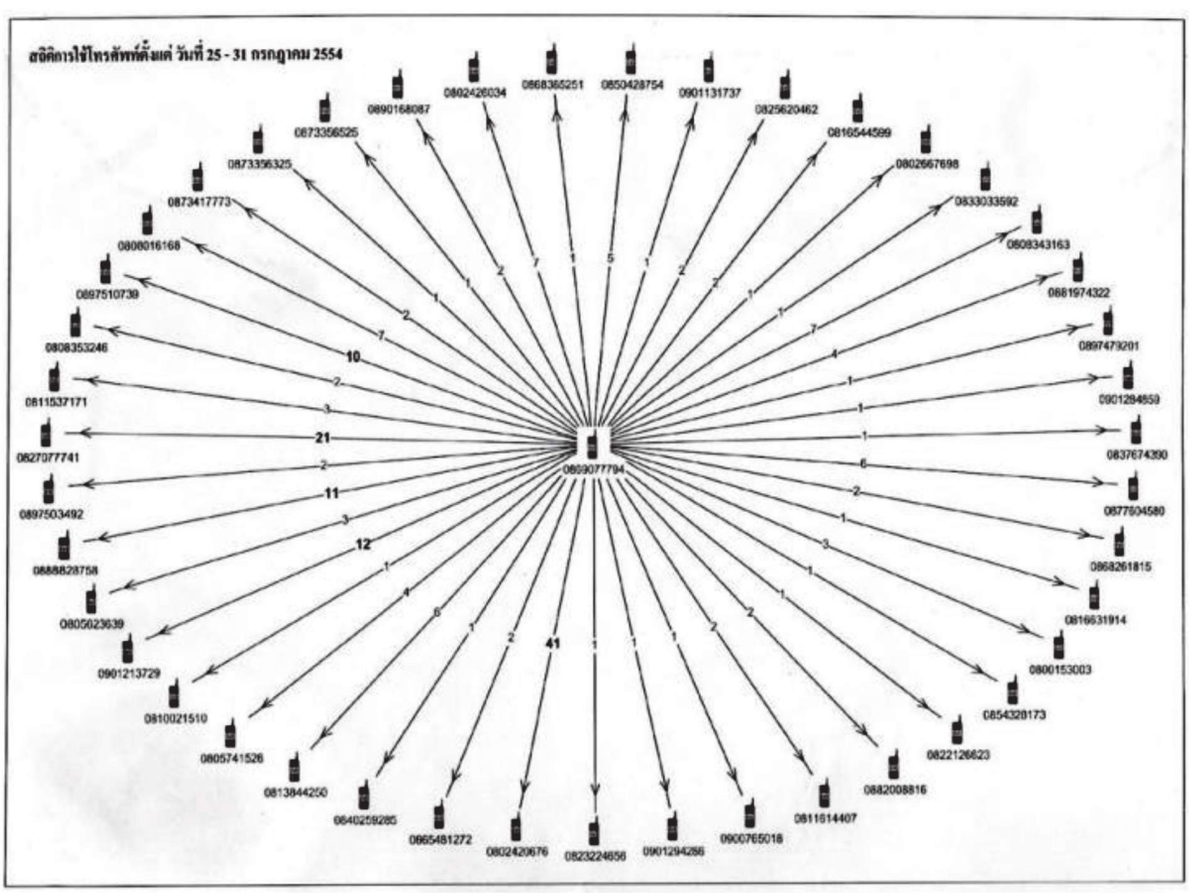

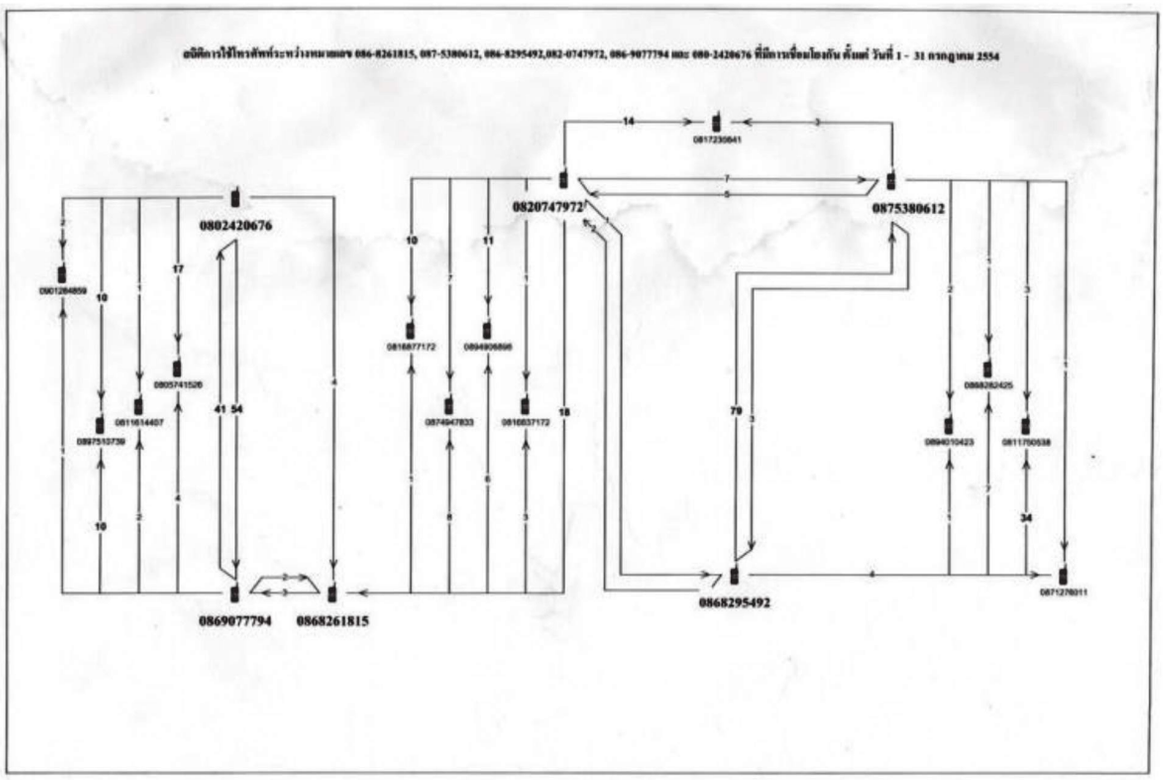

ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องขอรายการใช้โทรศัพท์จากบริษัทผู้ให้บริการมาประกอบในสำนวนคดียาเสพติดอีกด้วย

จากนั้นให้ขีดเส้นใต้ หมายเลขโทรศัพท์ที่เกี่ยวข้องในคดี พร้อมเขียนอธิบายไว้ด้วย

0869077186547	Prompt					
Date	Time	Dialled Digit	From	To	Units	Amount
10/09/2012	18:05:00	66844588046	BANGKOK	Area 1	2:00	2.76000
10/09/2012	18:41:39	66878323302	BANGKOK	Area 1	1:00	1.38000
10/09/2012	20:23:36	66807039624	Area 1	Area 7	1	3.21000
10/09/2012	20:26:17	66807039624	Area 1	Short Message Center (SMS Domestic)	0	.00000
11/09/2012	14:01:56	66850468025	BANGKOK	Area 1	2:00	.62000
11/09/2012	15:41:27	66866880739	BANGKOK	Area 1	1:00	1.38000
11/09/2012	15:52:11	66866880739	BANGKOK	Area 1	1:00	1.38000
11/09/2012	19:46:43	66866880739	BANGKOK	Area 1	1:00	1.38000
11/09/2012	22:17:47	66820687097	Area 1	Area 1	1	3.21000
11/09/2012	22:18:00	66820687097	Area 1	Short Message Center (SMS Domestic)	0	.00000
11/09/2012	23:15:44	66866880739	BANGKOK	Area 1	1:00	1.38000
12/09/2012	13:22:57	66878323302	BANGKOK	Area 1	1:00	1.38000
12/09/2012	13:24:12	668448240516	BANGKOK	Area 4	1:00	1.38000
12/09/2012	13:25:41	668448240516	BANGKOK	Area 4	2:00	2.76000
12/09/2012	13:34:52	66820687097	BANGKOK	Area 1	3:00	4.14000
12/09/2012	21:29:23	66866880739	BANGKOK	Area 1	1:00	1.38000
13/09/2012	14:00:37	66889100181	BANGKOK	Area 1	9:00	12.42000
13/09/2012	14:13:14	66820687097	BANGKOK	Area 1	3:00	4.14000
13/09/2012	14:16:26	[illegible]	BANGKOK	Area 1	4:00	6.00000
13/09/2012	14:20:26	[illegible]	BANGKOK	Area 1	1:00	.31000
13/09/2012	20:11:48	+60186459330	Area 1	MALAYSIA	1	8.56000
13/09/2012	20:48:38	+60186459330	Area 1	MALAYSIA	1	8.56000
13/09/2012	20:48:49	+60186459330	Area 1	MALAYSIA	0	.00000
14/09/2012	02:11:53	+60186632017	Area 1	MALAYSIA	0	.00000
14/09/2012	11:32:05	66876155975	BANGKOK	Area 1	2:00	.62000
14/09/2012	11:49:51	66838465574	Area 1	Area 1	1	3.21000
14/09/2012	11:50:00	66838465574	Area 1	Short Message Center (SMS Domestic)	0	.00000
14/09/2012	16:48:47	66876155975	BANGKOK	Area 1	1:00	.31000
14/09/2012	21:21:55	66889100181	BANGKOK	Area 1	3:00	4.14000
14/09/2012	21:58:48	66889100181	BANGKOK	Area 1	1:00	1.38000
15/09/2012	05:46:25	66889100181	BANGKOK	Area 1	10:00	13.80000
15/09/2012	06:07:13	66856509949	BANGKOK	Area 1	1:00	1.38000
15/09/2012	06:22:38	66897642665	BANGKOK	Area 1	12:00	3.72000
15/09/2012	09:24:26	668448240516	BANGKOK	Area 4	1:00	1.38000
15/09/2012	09:27:16	668448240516	BANGKOK	Area 4	1:00	1.38000
15/09/2012	10:49:41	66850468025	BANGKOK	Area 1	6:00	1.86000
15/09/2012	13:46:43	66820687097	Area 1	Area 1	1	3.21000
15/09/2012	13:47:00	66820687097	Area 1	Short Message Center (SMS Domestic)	0	.00000
15/09/2012	14:38:32	66874044080	BANGKOK	Area 1	1:00	.31000
15/09/2012	14:59:29	66856509949	Area 1	Area 1	1	3.21000
15/09/2012	16:24:35	66856509949	Area 1	Short Message Center (SMS Domestic)	0	.00000
15/09/2012	23:20:16	66810881070	BANGKOK	Area 6	6:00	8.28000

เอกสารนี้เป็นความลับห้ามใช้ประกอบการอ้างอิงในศาล
ห้ามนำไปเผยแพร่ต่อบุคคลภายนอก หรือต่อสาธารณะ
ให้ใช้เฉพาะในการสืบสวนเท่านั้น

เมื่อได้รายการใช้โทรศัพท์จากผู้ให้บริการมาแล้ว ให้พนักงานสอบสวนขีดเส้นใต้หมายเลขโทรศัพท์ที่เกี่ยวข้องในคดี พร้อมเขียนอธิบายประกอบไว้ด้วย ดังตัวอย่างข้างล่าง

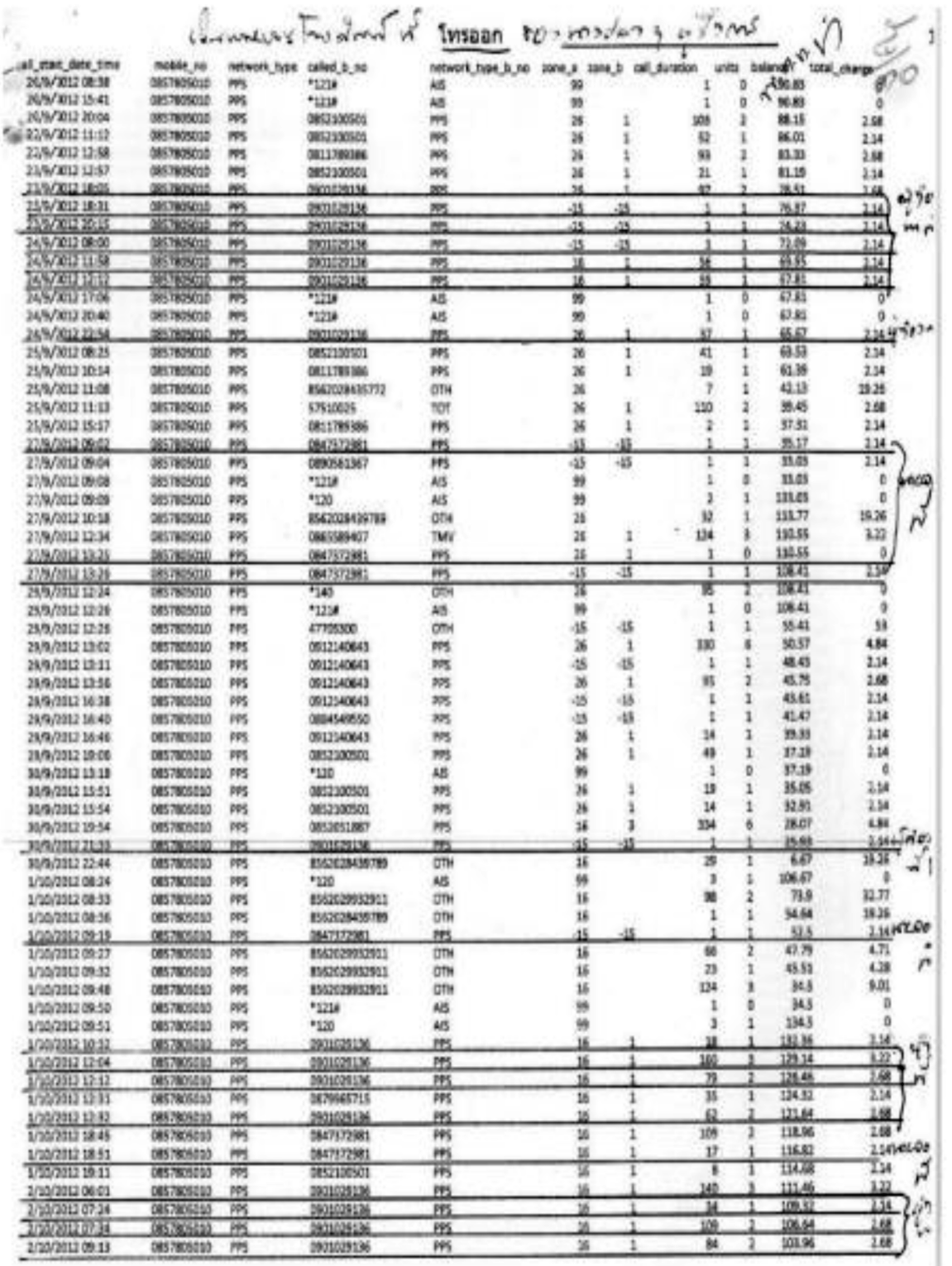

call_start_date_time	mobile_no	network_type	called_b_no	network_type_b_no	zone_a	zone_b	call_duration	units	balance	total_charge
26/8/2012 08:38	0857805010	PPS	*121#	AIS	99		1	0	190.83	
26/8/2012 15:41	0857805010	PPS	*121#	AIS	99		1	0	190.83	0
26/8/2012 20:04	0857805010	PPS	0852100501	PPS	26	1	108	1	88.15	2.68
27/8/2012 11:12	0857805010	PPS	0852100501	PPS	26	1	62	1	86.01	2.14
27/8/2012 12:58	0857805010	PPS	0811789386	PPS	26	1	93	2	83.33	2.68
27/8/2012 13:57	0857805010	PPS	0852100501	PPS	26	1	21	1	81.19	2.14
27/8/2012 18:05	0857805010	PPS	0901029136	PPS	26	1	97	2	78.51	2.68
27/8/2012 18:31	0857805010	PPS	0901029136	PPS	-15	-15	1	1	76.37	2.14
27/8/2012 20:15	0857805010	PPS	0901029136	PPS	-15	-15	1	1	74.23	2.14
24/8/2012 08:00	0857805010	PPS	0901029136	PPS	-15	-15	1	1	72.09	2.14
24/8/2012 11:58	0857805010	PPS	0901029136	PPS	16	1	56	1	69.95	2.14
24/8/2012 12:12	0857805010	PPS	0901029136	PPS	16	1	59	1	67.81	2.14
24/8/2012 17:06	0857805010	PPS	*121#	AIS	99		1	0	67.81	0
24/8/2012 20:40	0857805010	PPS	*121#	AIS	99		1	0	67.81	0
24/8/2012 22:54	0857805010	PPS	0901029136	PPS	26	1	67	1	65.67	2.14
25/8/2012 08:25	0857805010	PPS	0852100501	PPS	26	1	41	1	63.53	2.14
25/8/2012 10:14	0857805010	PPS	0811789386	PPS	26	1	19	1	61.39	2.14
25/8/2012 11:08	0857805010	PPS	8562028435772	OTH	26		7	1	42.13	19.26
25/8/2012 11:13	0857805010	PPS	57510026	TOT	26	1	110	2	39.45	2.68
25/8/2012 15:17	0857805010	PPS	0811789386	PPS	26	1	2	1	37.31	2.14
27/8/2012 09:02	0857805010	PPS	0847372981	PPS	-15	-15	1	1	35.17	2.14
27/8/2012 09:04	0857805010	PPS	0890581367	PPS	-15	-15	1	1	33.03	2.14
27/8/2012 09:08	0857805010	PPS	*121#	AIS	99		1	0	33.03	0
27/8/2012 09:09	0857805010	PPS	*120	AIS	99		3	1	133.03	0
27/8/2012 10:18	0857805010	PPS	8562028439789	OTH	26		32	1	133.77	19.26
27/8/2012 12:34	0857805010	PPS	0865589407	TMV	26	1	134	3	130.55	3.22
27/8/2012 13:25	0857805010	PPS	0847372981	PPS	26	1	1	0	130.55	0
27/8/2012 13:26	0857805010	PPS	0847372981	PPS	-15	-15	1	1	108.43	2.14
29/8/2012 12:24	0857805010	PPS	*140	OTH	26		85	2	108.41	0
29/8/2012 12:26	0857805010	PPS	*121#	AIS	99		1	0	108.41	0
29/8/2012 12:26	0857805010	PPS	47705300	OTH	-15	-15	1	1	55.41	53
29/8/2012 13:02	0857805010	PPS	0912140643	PPS	26	1	330	6	50.57	4.84
29/8/2012 13:11	0857805010	PPS	0912140643	PPS	-15	-15	1	1	48.43	2.14
29/8/2012 13:16	0857805010	PPS	0912140643	PPS	26	1	91	2	45.75	2.68
29/8/2012 16:38	0857805010	PPS	0912140643	PPS	-15	-15	1	1	43.61	2.14
29/8/2012 16:40	0857805010	PPS	0884549550	PPS	-15	-15	1	1	41.47	2.14
29/8/2012 16:46	0857805010	PPS	0912140643	PPS	26	1	14	1	39.33	2.14
29/8/2012 19:06	0857805010	PPS	0852100501	PPS	26	1	49	1	37.19	2.14
30/8/2012 13:18	0857805010	PPS	*120	AIS	99		1	0	37.19	0
30/8/2012 15:51	0857805010	PPS	0852100501	PPS	26	1	19	1	35.05	2.14
30/8/2012 15:54	0857805010	PPS	0852100501	PPS	26	1	14	1	32.91	2.14
30/8/2012 19:54	0857805010	PPS	0852051887	PPS	26	3	334	6	28.07	4.84
30/8/2012 21:33	0857805010	PPS	0901029136	PPS	-15	-15	1	1	25.93	2.14
30/8/2012 22:44	0857805010	PPS	8562028439789	OTH	16		29	1	6.67	19.26
1/10/2012 08:24	0857805010	PPS	*120	AIS	99		3	1	106.67	0
1/10/2012 08:33	0857805010	PPS	8562029932911	OTH	16		88	2	73.9	32.77
1/10/2012 08:36	0857805010	PPS	8562028439789	OTH	16		1	1	54.64	19.26
1/10/2012 09:19	0857805010	PPS	0847372981	PPS	-15	-15	1	1	52.5	2.14
1/10/2012 09:27	0857805010	PPS	8562029932911	OTH	16		60	2	47.79	4.71
1/10/2012 09:32	0857805010	PPS	8562029932911	OTH	16		23	1	45.51	4.28
1/10/2012 09:48	0857805010	PPS	8562029932911	OTH	16		124	3	34.5	9.01
1/10/2012 09:50	0857805010	PPS	*121#	AIS	99		1	0	34.5	0
1/10/2012 09:51	0857805010	PPS	*120	AIS	99		3	1	134.5	0
1/10/2012 10:12	0857805010	PPS	0901029136	PPS	16	1	38	1	132.36	2.14
1/10/2012 12:04	0857805010	PPS	0901029136	PPS	16	1	160	3	129.14	3.22
1/10/2012 12:12	0857805010	PPS	0901029136	PPS	16	1	79	2	126.46	2.68
1/10/2012 12:31	0857805010	PPS	0879965715	PPS	16	1	35	1	124.32	2.14
1/10/2012 12:32	0857805010	PPS	0901029136	PPS	16	1	62	2	121.64	2.68
1/10/2012 18:45	0857805010	PPS	0847372981	PPS	16	1	109	3	118.96	2.68
1/10/2012 18:51	0857805010	PPS	0847372981	PPS	16	1	17	1	116.82	2.14
1/10/2012 19:11	0857805010	PPS	0852100501	PPS	16	1	8	1	114.68	2.14
2/10/2012 06:01	0857805010	PPS	0901029136	PPS	16	1	142	3	111.46	3.22
2/10/2012 07:24	0857805010	PPS	0901029136	PPS	16	1	34	1	109.32	2.14
2/10/2012 07:34	0857805010	PPS	0901029136	PPS	26	1	109	2	106.64	2.68
2/10/2012 09:13	0857805010	PPS	0901029136	PPS	26	1	84	2	103.96	2.68

เมื่อพนักงานสอบสวนตรวจสอบแอปพลิเคชันการติดต่อทางโทรศัพท์แล้วต้องทำการแคป (จับภาพ) หน้าจอโทรศัพท์ของกลาง และที่เกี่ยวข้อง (ยึดไว้ตรวจสอบ) เช่น Line, Messenger, WhatsApp. ฯลฯ

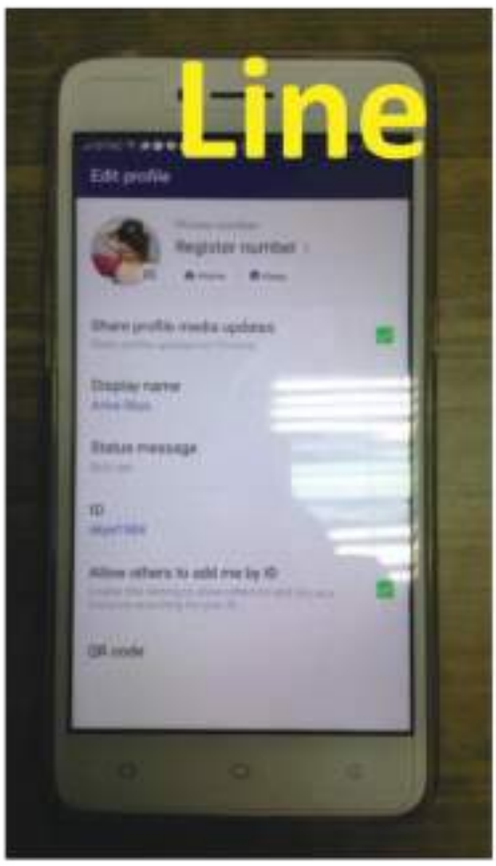

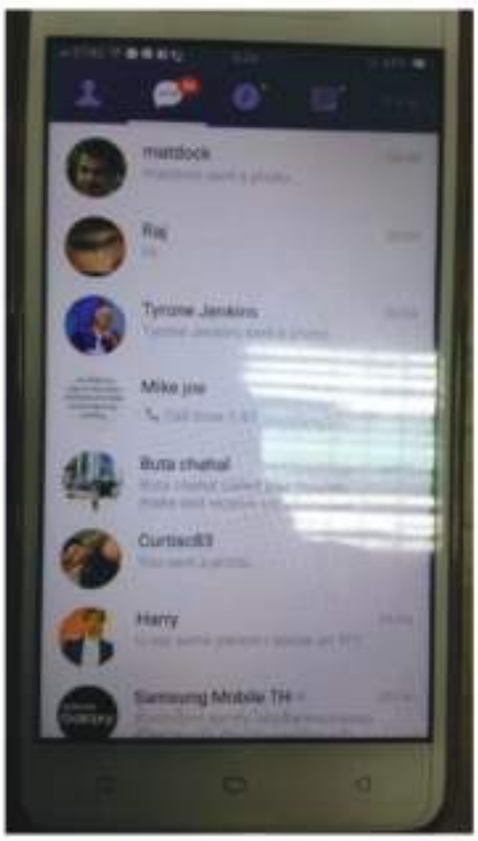

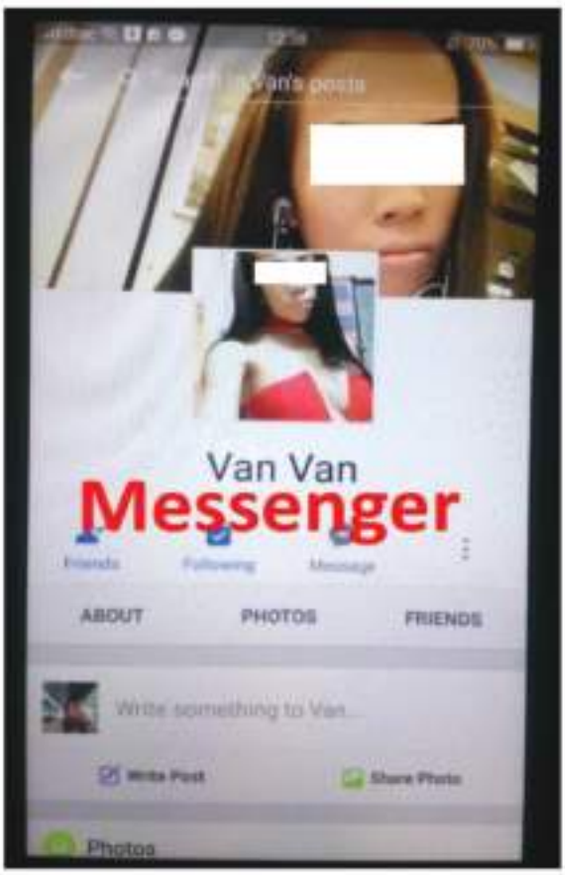
Van Van
Messenger
ABOUT
PHOTOS
FRIENDS
Write something to Van...
Photos

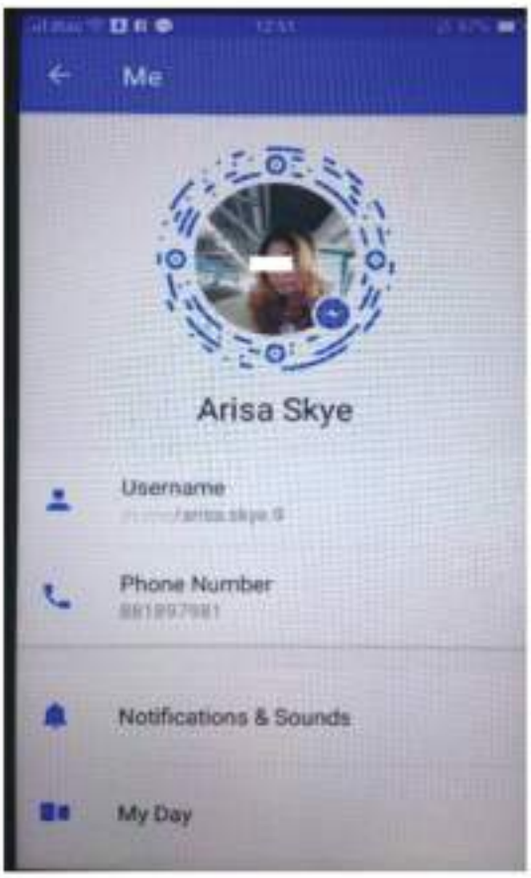
Me
Arisa Skye
Username
Phone Number
Notifications & Sounds
My Day

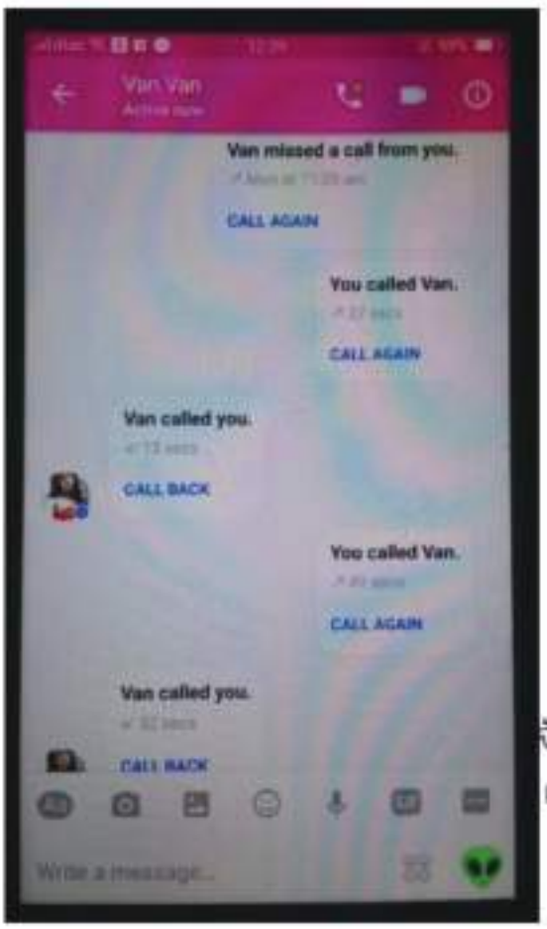
Van Van
Van missed a call from you.
CALL AGAIN
You called Van.
CALL AGAIN
Van called you.
CALL BACK
You called Van.
CALL AGAIN
Van called you.
CALL BACK
Write a message...

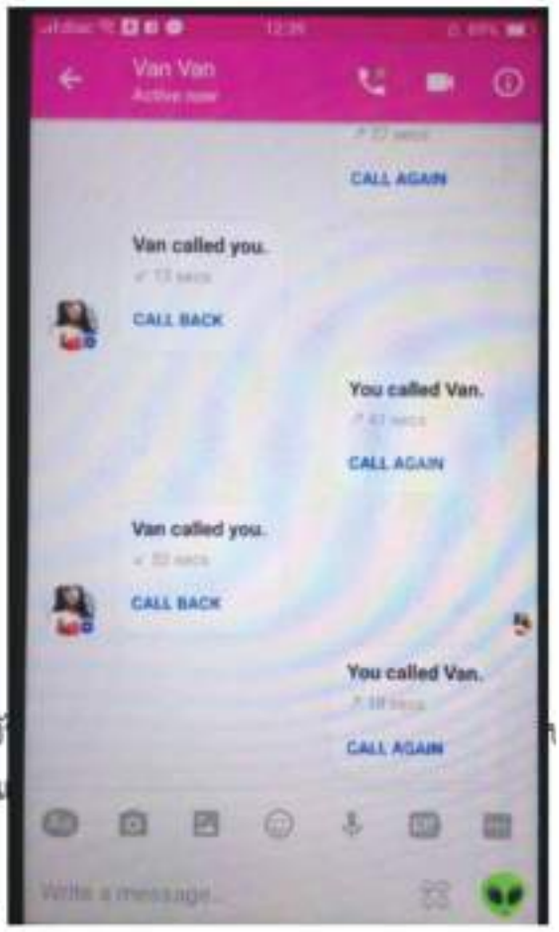
Van Van
CALL AGAIN
Van called you.
CALL BACK
You called Van.
CALL AGAIN
Van called you.
CALL BACK
You called Van.
CALL AGAIN
Write a message...

ให้พนักงานสอบสวนนำภาพที่แคป (จับภาพ) หน้าจอโทรศัพท์นั้น มาจัดพิมพ์เป็นเอกสาร เพื่ออธิบายการติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างกลุ่มผู้ต้องหา และสายลับ พร้อมเจ้าหน้าที่อำพราง หรือที่เกี่ยวข้องในคดี

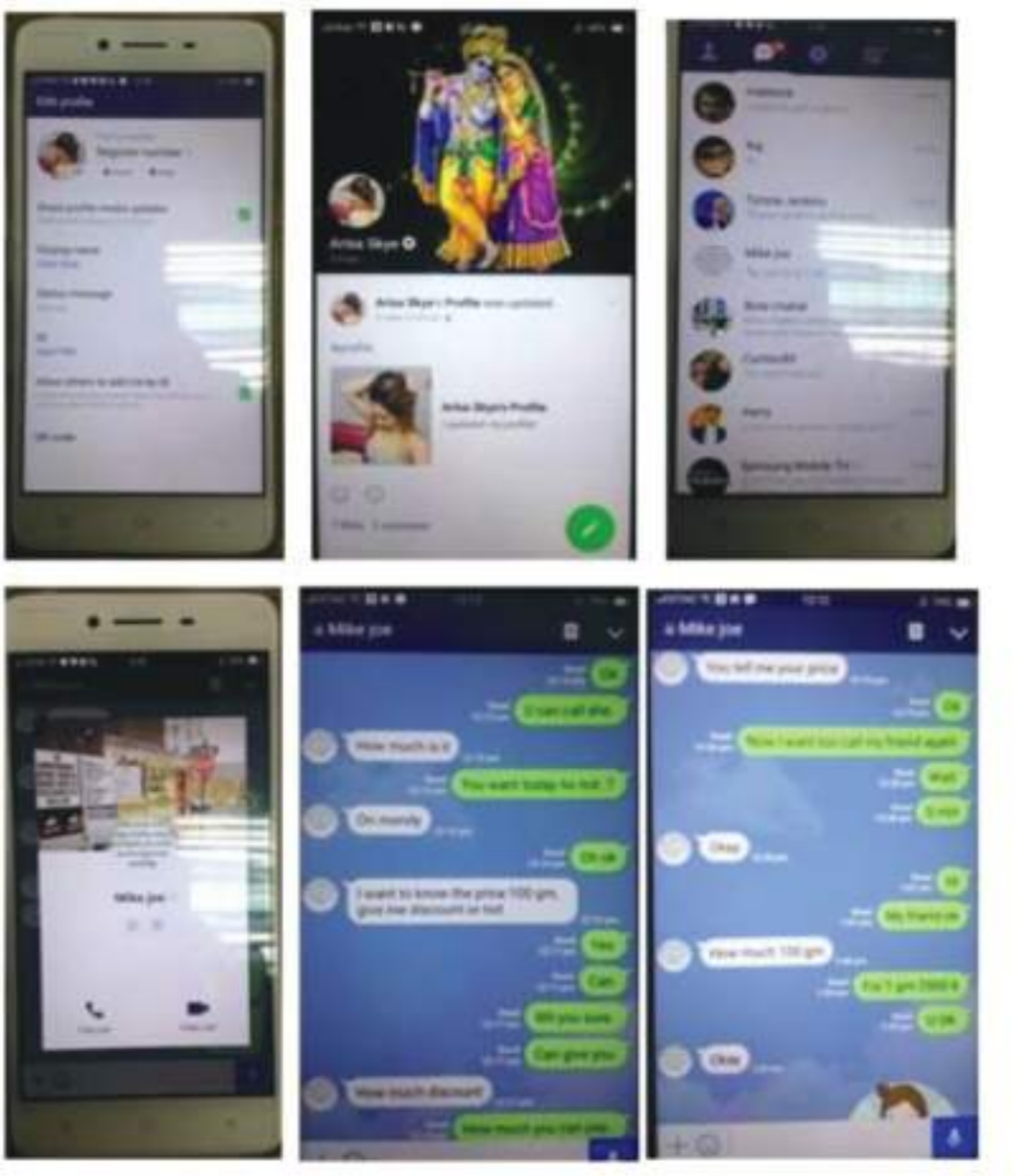

และหากเป็นภาษาต่างประเทศ พนักงานสอบสวนต้องจัดทำการแปลข้อความดังกล่าวด้วย

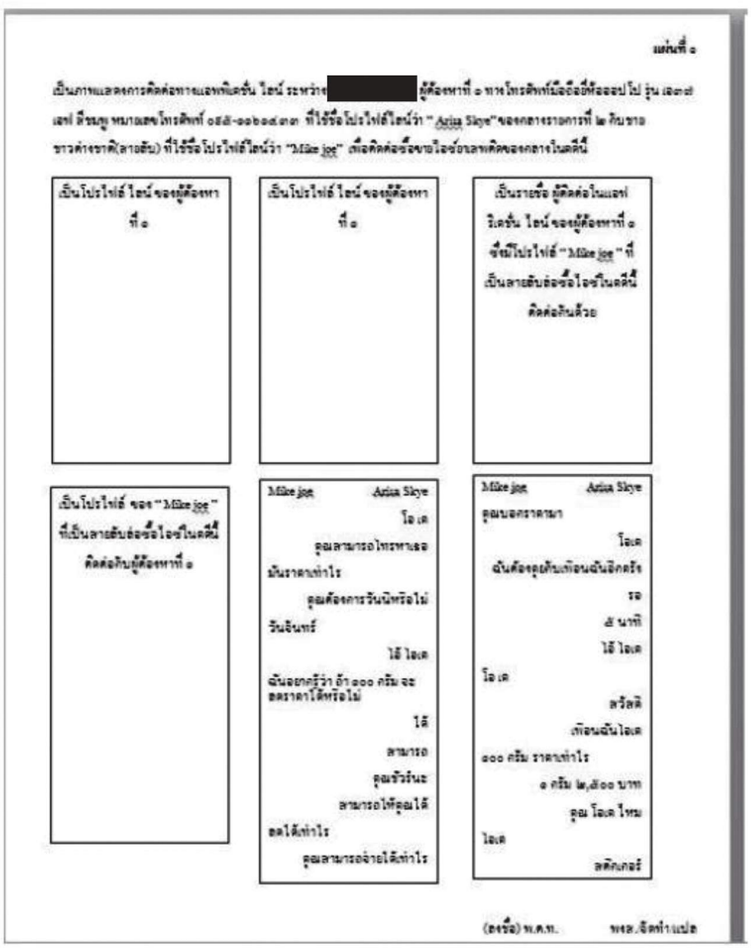

แผ่นที่ ๑

เป็นภาพแสดงการติดต่อทางแอพพลิเคชั่น ไลน์ ระหว่าง [redacted] ผู้ต้องหาที่ ๑ ทางโทรศัพท์มือถือยี่ห้อออปโป รุ่น เอ๑๗ เอฟ สีชมพู หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙๗-๐๑๖๐๙๓๓ ที่ใช้ชื่อโปรไฟล์ไลน์ว่า "Arisa Skye" ของกลางรายการที่ ๒ กับชาวต่างชาติ(ลาตัน) ที่ใช้ชื่อโปรไฟล์ไลน์ว่า "Mike joe" เพื่อติดต่อซื้อขายไอซ์ของกลางในคดีนี้

เป็นโปรไฟล์ ไลน์ของผู้ต้องหาที่ ๑

เป็นโปรไฟล์ ไลน์ของผู้ต้องหาที่ ๑

เป็นรายชื่อ ผู้ติดต่อในแอพพลิเคชั่น ไลน์ของผู้ต้องหาที่ ๑ ซึ่งมีโปรไฟล์ "Mike joe" ที่เป็นลายสับซื้อไอซ์ในคดีนี้ ติดต่อกันด้วย

เป็นโปรไฟล์ ของ "Mike joe" ที่เป็นลายสับซื้อไอซ์ในคดีนี้ ติดต่อกับผู้ต้องหาที่ ๑

Mike joe Arisa Skye
โอ เค
คุณสามารถโทรหาเลขันราคาท่าไร
คุณต้องการวันนิหรือไม่
วันอินทร์
ได้ โอเค
ฉันอยากรู้ว่า ถ้า ๑๐๐ กรัม จะลดราคาได้หรือไม่
ได้
สามารถ
คุณชัวร์นะ
สามารถให้คุณได้
ลดได้เท่าไร
คุณสามารถจ่ายได้เท่าไร

Mike joe Arisa Skye
คุณนอกราคามา
โอเค
ฉันต้องคุยกับเพื่อนฉันอีกครั้ง
รอ
๕ นาที
ได้ โอเค
โอ เค
ลวัลลิ
เพื่อนฉันโอเค
๑๐๐ กรัม ราคาท่าไร
๑ กรัม ๒,๕๐๐ บาท
คุณ โอเค ไหม
โอเค
ลดิคเกอร์

(ลงชื่อ) พ.ต.ท. พงส.จัดทำแปล

ซึ่งพนักงานสอบสวนเมื่อได้ตรวจสอบโทรศัพท์แล้ว จะต้องจัดเก็บข้อมูลต่างๆ จากโทรศัพท์ของกลาง และที่เกี่ยวข้องทั้งหมดไว้ เป็น FOLDER พร้อมตั้งชื่อเป็นลำดับคดีไว้

จากนั้น พนักงานสอบสวนต้องตรวจดูบันทึกยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) นำไปสู่กระบวนการยึดทรัพย์สินตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ดังนี้

- บัญชีเงินฝากต่างๆ
- บัตร A.T.M. และบัตรเครดิตต่างๆ
- ทรัพย์สินอื่นๆ (รถยนต์, รถจักรยานยนต์, โฉนดที่ดิน, ทองรูปพรรณ, เงินสด, เครื่องเสียง ฯลฯ)

(หากเป็นคดีรายสำคัญ พนักงานสอบสวนต้องรีบแจ้งไปยัง สำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. ทางโทรสาร (๐-๒๒๔๕-๙๓๕๗, ๐-๒๒๔๕-๙๐๘๘)

พนักงานสอบสวนต้องขอข้อมูลทั้งหมดเท่าที่จะขอได้จากฝ่ายจับกุม ซึ่งบางข้อมูลใช้ในการขยายผลจับกุมตัวการเพิ่ม, สมคบ, ช่วยเหลือสนับสนุน, หรือยึดทรัพย์เพิ่มเติมได้

จากนั้นพนักงานสอบสวนต้อง

- เดินทางไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ (ในคดีสำคัญๆ และให้ทำแผนที่เกิดเหตุและทำภาพประกอบการตรวจที่เกิดเหตุ) พร้อมสอบปากคำเจ้าหน้าที่/บุคคล ที่เกี่ยวข้องไว้เป็นพยาน
- ตรวจสอบกล้องวงจรปิดจากสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมสอบปากคำเจ้าหน้าที่/บุคคลที่เกี่ยวข้องไว้เป็นพยาน

การสอบสวนขยายผลหลังจากรับคดียาเสพติด ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

๑. สอบปากคำผู้กล่าวหา และพยาน (ตามเทคนิคและวิธีการสอบสวน ในบทที่ ๓ ข้อ ๑.๑) เพื่อขยายผลการสอบสวนไปสู่การดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.มาตรการฯ พ.ศ.๒๕๓๔ และอื่นๆ ต่อไป

๒. สอบปากคำผู้ต้องหา (ตามเทคนิคและวิธีการสอบสวน ในบทที่ ๓ ข้อ ๑.๒) โดยต้องปรากฏข้อเท็จจริง ดังนี้

- สอบพฤติการณ์ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ แม้กระทั่งหลังเกิดเหตุอาจมีความเคลื่อนไหวบางประการที่อาจนำมาเป็นข้อมูลได้ และผู้เกี่ยวข้องในคดีให้ละเอียด และหากมีการขยายผลการจับกุมในคดีนี้ด้วย ให้สอบพฤติการณ์ในการให้ความร่วมมือขยายผลของผู้ต้องหาด้วย (เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ตามมาตรา ๑๐๐/๒)
- สอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกยึดมา และอื่นๆ ซึ่งหากเป็นคดียาเสพติดรายสำคัญ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกภาพและเสียง ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง ไว้เป็นหลักฐานเท่าที่สามารถทำได้ โดยแจ้งการบันทึกภาพและเสียงดังกล่าว ให้ผู้ต้องหาหรือพยานทราบด้วย ในขณะสอบปากคำผู้ต้องหาและในการสอบปากคำผู้ต้องหาในฐานะพยานด้วย

๓. ส่งสำเนาบันทึกจับกุม บันทึกยึดทรัพย์สิน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อพิจารณาตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาและผู้เกี่ยวข้อง

๔. คัดทะเบียนบ้าน (ทร.๑๔) ของผู้ต้องหา และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการสร้างความเชื่อมโยงเครือข่ายในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบสำนวน

๕. ส่งของกลางตรวจพิสูจน์ตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป ตามแบบฟอร์มด้านล่างนี้

๖. รายงานการจับกุมคดียาเสพติดไปยังเลขาธิการ ป.ป.ส. และ ปปง. ตามแบบฟอร์มนี้

๗. ส่งหมายเรียกไปยังธนาคาร หรือสถาบันการเงิน เพื่อขอตรวจสอบคำขอเปิด รายการทางบัญชี ความเคลื่อนไหวทางการเงิน หลักฐานการทำธุรกรรมต่างๆ หากมีการยึดทรัพย์มา (นำไปสู่กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สิน และการดำเนินการมาตรการสมคบ และหรือความเชื่อมโยงกับตัวการหรือผู้ร่วมกระทำผิดอื่นได้)

๘. ส่งหมายเลขโทรศัพท์ต่างๆ ในคดีไปตรวจสอบยังบริษัทผู้ให้บริการเพื่อตรวจสอบผู้แสดงตนในการเปิดใช้หมายเลขโทรศัพท์ และการใช้งาน ให้ครอบคลุมต่อเนื่องกันปิดหัวท้ายช่วงก่อน ขณะและหลังเกิดเหตุพอสมควร โดยนำมาทำความเชื่อมโยงบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี (นำไปสู่กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สิน และการดำเนินการมาตรการสมคบฯ และหรือความเชื่อมโยงกับตัวการหรือผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นได้)

๙. รายงานหน่วยงานต่างๆ ตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานการจับกุมและดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ (ประกาศสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรื่องยกเลิกและใช้แบบรายงานคดีความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดใหม่ ลงวันที่ ๒๖ เม.ย. ๒๕๔๗) เป็นต้น

๑๐. ตรวจสอบพยานเอกสาร และพยานวัตถุต่างๆ

(ตัวอย่างภาพถ่ายขณะผู้ต้องหาพบปะ พูดคุยและปรึกษากับทนายความเป็นการเฉพาะตัวก่อนทำการสอบสวน)

ขอรับรองว่าเป็นภาพถ่ายขณะ นางสาว[redacted]ผู้ต้องหาคดีอาญาที่[redacted]/๒๕[redacted] ได้พบปะพูดคุย และปรึกษาข้อกฎหมายเป็นการเฉพาะตัว ก่อนทำการสอบสวนปากคำจริง

ลงชื่อ ผู้ต้องหา
ลงชื่อ ทนายความ
ลงชื่อ พนักงานสอบสวน/บันทึก/จัดทำ

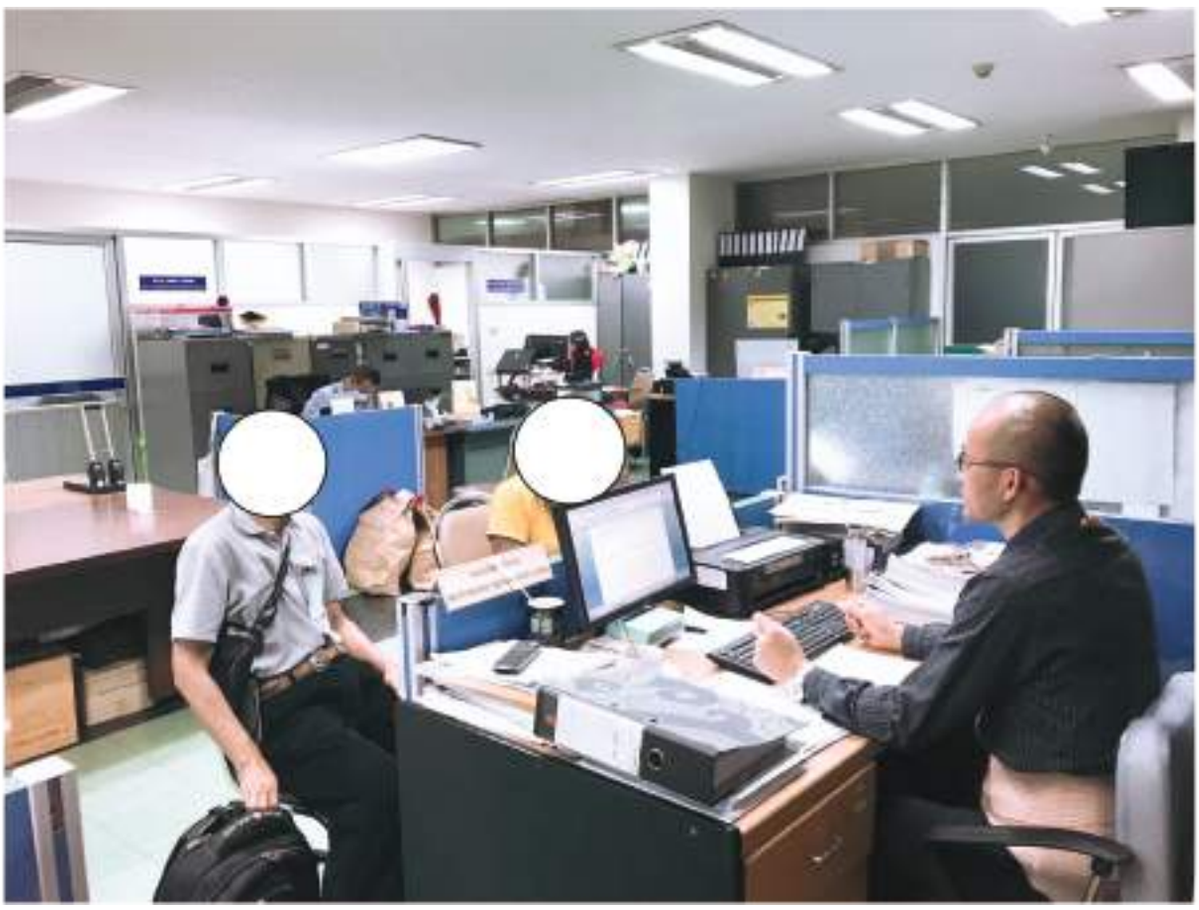

ขอรับรองว่าเป็นภาพถ่ายขณะ ทำการสอบสวนปากคำ นางสาว[redacted]ผู้ต้องหา คดีอาญาที่[redacted] /๒๕[redacted] โดยมีนายสง่า คำทอง ทนายความ เข้าร่วมนั่งฟังการสอบสวนปากคำ จริง

ลงชื่อ	ผู้ต้องหา
ลงชื่อ	ทนายความ
ลงชื่อ ร.ต.อ.	สอบสวน/บันทึก/จัดทำ

ที่ ตช ๐๐๒๗.๔๒/

กลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน
กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓
กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
๘๘ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงตลาดบางเขน
เขตหลักสี่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

สิงหาคม ๒๕.....

เรื่อง ส่งของกลางตรวจพิสูจน์

เรียน เลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

สิ่งที่ส่งมาด้วย กล่องบรรจุวัตถุต้องสงสัยว่าเป็นยาเสพติด จำนวน ๑ กล่อง

๑. เลขคดีที่ [redacted] /๒๕....
๒. ผู้ต้องหา
- ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด
๓. วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุ
วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕.... เวลาประมาณ ๒๓.๓๐ น.
๔. สถานที่เกิดเหตุ
- ป่าหญ้าริมถนนในซอยเทศบาล ..... บ้านกล้วย ต.เขาท่าพระ อ.เมือง จว.ชัยนาท
๕. ของกลาง

ยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (ยาบ้า) ชนิดเม็ดกลมแบน สีส้มและสีเขียวปะปนกัน ด้านหนึ่งเรียบ ด้านหนึ่งประทับตรา wy บรรจุในซองพลาสติกสีน้ำเงิน ชนิดมีซิปรูดปิดปากซอง บรรจุซองๆ ละประมาณ ๒๐๐ เม็ด มัดซองรวมกันด้วยยางรัด ทำเป็นมัดๆ ละ ๑๐ ซอง รวมจำนวน ๒,๐๐๐ เม็ด บรรจุอยู่ในถุงชาขนาดเล็กสีแดงมีรูปตรานกยูง จำนวน ๑๕ ถุง รวมประมาณ ๓๐,๐๐๐ เม็ด ซุกซ่อนอยู่ในถุงขยะสีดำจำนวน ๑ ถุง

๖. ผู้กล่าวหา [redacted]
๗. ข้อกล่าวหา
"ร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (ยาบ้า) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต"
๘. ชื่อพนักงานสอบสวน
ร.ต.อ.ปรโชต ศรีถาการ รอง สว.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๓
๙. **พฤติการณ์ตามข้อกล่าวหาในการจับกุม กล่าวคือ**

ด้วยเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕..... เวลาประมาณ ๑๒.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดตรวจยึดได้รับแจ้งข่าวสารจากสายลับว่ามีกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่จว.สิงห์บุรีเครือข่ายนายโจ้ สุพรรณ ชื่อ [redacted]

[redacted] ที่อยู่..... ต.หนองกระทุ่ม อ.ค่ายบางระจัน จว.สิงห์บุรี เป็นบุคคลพ้นโทษในคดียาเสพติดมีพฤติการณ์ลักลอบนำยาเสพติดมาจำหน่ายให้กับกลุ่มลูกค้าในพื้นที่ จว.สิงห์บุรี, อ่างทอง, สุพรรณบุรี, ชัยนาท, ลพบุรีและสระบุรี ใช้รถยนต์เก๋งยี่ห้อโตโยต้า รุ่นยาริส หมายเลขทะเบียน ป้ายแดง ก ..... สิงห์บุรี เป็นยานพาหนะ โดยสายลับได้แจ้งให้ทราบว่าในวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕..... เวลากลางคืน [redacted] กับพวกจะทำการรับและส่งมอบยาเสพติดจำนวนมากให้กับกลุ่มลูกค้าในพื้นที่จว.สิงห์บุรีและชัยนาท เมื่อทราบข้อมูลแล้ว เจ้าหน้าที่ชุดตรวจยึดจึงได้วางแผนไปเฝ้าสะกดรอยติดตามพฤติการณ์ของ [redacted] เพื่อสืบสวนจับกุม

ต่อมาในวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕..... เวลาประมาณ ๒๑.๓๐ น. เจ้าหน้าที่ชุดตรวจยึดพบรถยนต์เก๋งคันหมายเลขทะเบียน ป้ายแดง ก .....สิงห์บุรี มีชายไม่ทราบชื่อเป็นคนขับ มี [redacted] นั่งโดยสารคู่คนขับมาจอดที่ในปั๊มน้ำมันบางจาก ถนนสายเอเชียขาขึ้น ต.บ้านหมอ อ.พรหมบุรี จว.สิงห์บุรีต่อมาเวลาประมาณ ๒๒.๐๐ น. พบรถยนต์ยี่ห้อโตโยต้า รุ่นฟอร์จูนเนอร์ สีขาว หมายเลขทะเบียน ๗ กพ ๓.....กทม. ขับเข้ามาในปั๊มน้ำมันบางจากฯ แล้วขับออกจากปั๊มฯ ไปกลับรถไปจอดฝั่งตรงข้ามปั๊มฯบนถนนสายเอเชียขาเข้า จากนั้นพบเห็นชายไม่ทราบชื่อใส่เสื้อสีดำ-แดง เป็นคนขับ และ [redacted] (ทราบชื่อภายหลัง) เลขบัตรประชาชน [redacted] ใส่เสื้อสีชมพู นั่งโดยสาร ทั้งสองลงจากรถแล้วนาย [redacted] ได้ยกถุงขยะสีดำมีน้ำหนักลงจากรถฝั่งซ้ายวางไว้ข้างทางในระหว่างนั้นชายไม่ทราบชื่อคนขับได้ใช้โทรศัพท์มือถือแล้วทั้งสองได้ขึ้นรถขับออกจากจุดดังกล่าวไปจอดบริเวณริมถนนห่างจากจุดเดิมประมาณ ๑๐๐ เมตร ขณะเดียวกันรถของนาย [redacted] ได้ขับออกจากปั๊มฯแล้วกลับรถมาจอดที่บริเวณจุดที่รถยนต์คันหมายเลขทะเบียน ๗ กพ ๓.....กทม. จอดวางถุงขยะสีดำไว้ จากนั้น นาย [redacted] ได้ลงจากรถแล้วยกเอาถุงขยะสีดำเข้าไปเก็บในรถแล้วได้ออกจากจุดดังกล่าวไป เจ้าหน้าที่ชุดตรวจยึดจึงได้ติดตามรถยนต์ทั้งสองคัน พบว่ารถยนต์คันหมายเลขทะเบียน ๗ กพ ๓..... กทม.ได้ใช้เส้นทางสายเอเชียขาเข้าแล้วเลี้ยวซ้ายมุ่งหน้าไป อ.ท่าวุ้ง จว.ลพบุรี โดยในระหว่างทางสังเกตเห็นรถยนต์เก๋งยี่ห้อ มิตซูบิชิ รุ่นแอดทาร์จ สีขาว คันหมายเลขทะเบียน กม ๓๒๓๙ ลพบุรี แล่นติดตามรถยนต์คันหมายเลขทะเบียน ๗ กพ ๓..... กทม.ลักษณะคุ้มกันไปตลอดเส้นทาง แล้วไปจอดที่บ้านไม่ทราบเลขที่ ต.โพธิ์เก้าต้น อ.เมือง จว.ลพบุรี ส่วนรถยนต์คันหมายเลขทะเบียน ป้ายแดง ก .....สิงห์บุรี ของนาย [redacted] ได้กลับรถขับไปตามถนนสายเอเชียขาขึ้นไปถึงทางเข้าจว.ชัยนาท ได้ใช้ถนนสายเอเชีย-ชัยนาท แล้วไปจอดที่ปั๊มน้ำมัน ปตท.(สวนนกชัยนาท) ต.เขาท่าพระ อ.เมือง จว.ชัยนาท กระทั่งเวลาประมาณ ๒๓.๐๐ น. รถยนต์คันหมายเลขทะเบียน ป้ายแดง ก .....สิงห์บุรี ของนาย [redacted] ได้ขับออกจากปั๊ม ปตท.ฯ มาจอดริมถนนหน้าปั๊ม ปตท.ฯ ห่างประมาณ ๕๐ เมตร หลังจากนั้นพบรถยนต์เก๋งยี่ห้อฮอนด้า รุ่นซิตี้ สีขาว หมายเลขทะเบียน กจ ๒..... แพร่ ขับมาจอดต่อท้ายรถยนต์คันหมายเลขทะเบียน ป้ายแดง ก ..... สิงห์บุรี นาย [redacted] ได้ลงจากรถแล้วมาโดยสารรถยนต์คันหมายเลขทะเบียน กจ ๒..... แพร่ นั่งคู่คนขับ และชายไม่ทราบชื่อได้ลงจากรถฝั่งผู้โดยสารคู่คนขับของรถยนต์คันหมายเลขทะเบียน กจ ๒..... แพร่ แล้วไปโดยสารรถยนต์คันหมายเลขทะเบียน ป้ายแดง ก ..... สิงห์บุรี นั่งคู่คนขับ ลักษณะสลับรถกันนั่ง จากนั้นแล้วรถยนต์ทั้งสองคันได้แล่นออกไป มีคันหมายเลขทะเบียน กจ ๒..... แพร่ ขับนำหน้า และได้กลับรถทั้งสองคันกลับมาจอดตรงข้ามกับปั๊ม ปตท.ฯ นาย [redacted] ได้ลงจากรถคันหมายเลขทะเบียน กจ ๒..... แพร่ กลับมาขึ้นรถคันหมายเลขทะเบียน ป้ายแดง ก ๐๗๔๑ สิงห์บุรี ขณะเดียวกันมีชายไม่ทราบชื่อลงมาจากรถคันหมายเลขทะเบียน ป้ายแดง ก ..... สิงห์บุรี พร้อมกับยกถุงขยะสีดำจำนวน ๑ ถุงกลับไปนั่งฝั่งผู้โดยสารของรถคันหมายเลขทะเบียน กจ ๒.....แพร่ แล้วรถทั้งสองคันได้ขับแยกกันไป โดยรถคันหมายเลขทะเบียน กจ ๒..... แพร่ ได้ขับมุ่งหน้าเข้า อ.เมือง จว.ชัยนาท ส่วนรถของนาย [redacted] ขับมุ่งหน้า จว.สิงห์บุรี ด้วยความรวดเร็วเจ้าหน้าที่ชุดสืบสวนจึงไม่สามารถติดตามได้ทัน ต่อมาเวลาประมาณ ๒๓.๑๕ น.

รถคันหมายเลขทะเบียน กจ ๒..... แพร่ ได้ขับนำเอาถุงขยะสีดำมาส่งมอบให้กับหญิงทราบชื่อภายหลัง น.ส. [redacted] ใช้รถจักรยานยนต์ยี่ห้อ ฮอนด้า รุ่นเวฟ ๑๑๐ สีเทา-ดำ ไม่ติดแผ่นป้ายทะเบียน จอดคอยอยู่บริเวณริมถนนสายเอเชีย-ชัยนาท .....บ้านกล้วย ต.เขาท่าพระ อ.เมือง จว.ชัยนาท จากนั้นรถคันหมายเลขทะเบียน กจ ๒..... แพร่ ได้ขับแยกไปอย่างรวดเร็ว เจ้าหน้าที่ชุดสืบสวนไม่สามารถติดตามได้ จึงได้ติดตามรถจักรยานยนต์ของ น.ส. [redacted] ไป พบว่าได้ขับวนเวียนตรวจสอบรถติดตามแล้วขับหลบเข้าไปในซอยเทศบาล ..... บ้านกล้วย ต.เขาท่าพระ อ.เมือง จว.ชัยนาท เจ้าหน้าที่ชุดตรวจยึดเชื่อว่าพฤติการณ์ดังกล่าว เป็นพฤติการณ์ในการส่งยาเสพติดของกลุ่มเครือข่าย จึงได้รายงานผู้บังคับบัญชาได้รับคำสั่งให้เข้าแสดงตัวเพื่อตรวจสอบ เจ้าหน้าที่ชุดตรวจยึดจึงได้ติดตามรถจักรยานยนต์ของ น.ส. [redacted] เข้าไปในซอยเทศบาล ๑๗ฯ ได้ทันที่บริเวณท้ายซอยห่างจากปากซอยประมาณ ๔๐๐ เมตร ได้แสดงตัวเป็นเจ้าพนักงานตำรวจและแสดงความบริสุทธิ์ใจขอทำการตรวจค้นรถจักรยานยนต์ของ น.ส. [redacted] ปรากฏว่าไม่พบถุงขยะสีดำที่ น.ส. [redacted] รับมาจากรถคันหมายเลขทะเบียน กจ ๒..... แพร่ ได้ตรวจสอบบริเวณใกล้เคียงไม่พบ สอบถาม น.ส. [redacted] ปฏิเสธว่าไม่ได้มีการรับถุงขยะสีดำมาแต่อย่างใด จึงได้ถ่ายบัตรประชาชนของ น.ส. [redacted] ไว้แล้วได้ปล่อยตัวไป ต่อมาเจ้าหน้าที่ชุดตรวจยึดจึงได้ตรวจสอบพื้นที่บริเวณดังกล่าวอีกครั้งปรากฏว่าพบถุงขยะสีดำถูกทิ้งไว้ที่บริเวณป่าหญ้าข้างทางในซอยเทศบาล ๑๗ ฯ ห่างจากปากซอยประมาณ ๒๐ เมตร จึงได้ทำการตรวจสอบพบยาบ้าของกลางจำนวน ๑๕ มัดหรือประมาณ ๓๐,๐๐๐ เม็ด ซุกซ่อนอยู่ภายในถุง จึงได้ถ่ายภาพและทำการตรวจยึดนำยาบ้าของกลางทั้งหมด มาที่ บก.ปส.๓ บช.ปส. เพื่อตรวจนับ และชั่งยาเสพติดของกลาง จัดทำบันทึกการตรวจยึด ถ่ายรูป ทดสอบยาบ้าของกลางด้วยน้ำยามาร์ควิส ซึ่งให้ผลเป็นสีน้ำตาลเข้ม แสดงว่าเป็นเมทแอมเฟตามีนจริง เมื่อจัดทำบันทึกการตรวจยึดเสร็จจึงได้นำของกลางทั้งหมดส่งพนักงานสอบสวน กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๓ บช.ปส. ดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

๑๐. รายการยาเสพติดที่ให้ตรวจพิสูจน์

ยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (ยาบ้า) ชนิดเม็ดกลมแบน สีส้มและสีเขียวปะปนกัน ด้านหนึ่งเรียบ ด้านหนึ่งประทับตรา wy บรรจุในซองพลาสติกสีน้ำเงิน ชนิดมีซิปรูดปิดปากซอง บรรจุซองๆ ละประมาณ ๒๐๐ เม็ด มัดซองรวมกันด้วยยางรัด ทำเป็นมัดๆ ละ ๑๐ ซอง รวมจำนวน ๒,๐๐๐ เม็ด บรรจุอยู่ในถุงชาขนาดเล็กสีแดงมีรูปตรานกยูง จำนวน ๑๕ ถุง รวมประมาณ ๓๐,๐๐๐ เม็ด

๑๑. จุดประสงค์ในการให้ตรวจพิสูจน์

๑๑.๑ วัตถุของกลาง ตามข้อ ๑๐ เป็นยาเสพติดให้โทษตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษใช่หรือไม่

๑๑.๒ หากใช่เป็นชนิดและประเภทใด มีน้ำหนักและปริมาณสารบริสุทธิ์จำนวนเท่าใด ผลเป็นประการใดกรุณาแจ้งให้ทราบด้วย เพื่อจะได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจเอก

(มานพ ยิ้มอยู่)

ผู้กำกับการ (สอบสวน) หัวหน้ากลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน

กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓

กลุ่มงานสอบสวน บก.ปส.๓ โทร.๐-๒๕๒๑-๘๒๕๒

ร้อยตำรวจเอก ปรโชต ศรีถาการ พงส.ฯ โทร.๐๙-๑๕๔๑-๖๙๑๙

(ตัวอย่างการรายงานจับกุมไปยังเลขาธิการ ปปง.)

ที่ ตช ๐๐๒๗.๔๒/ กลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน
กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓
กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
๘๘ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงตลาดบางเขน
เขตหลักสี่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง รายงานการจับกุมและดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

อ้างถึง ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินความผิดตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการจับกุมและดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

ตามระเบียบที่อ้างถึงข้างต้น ได้กำหนดให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนรายงานการจับกุมคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน ต่อเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเร็วนับแต่วันจับกุมตามในข้อ ๑๐ นั้น

กลุ่มงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด จึงขอรายงานมายังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามหนังสือที่แนบมาท้ายเอกสารฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการตามระเบียบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจเอก
(มานพ ยิ้มอยู่)
ผู้กำกับการ (สอบสวน) หัวหน้ากลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน
กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓

กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๓
พนักงานสอบสวน ร้อยตำรวจเอก ปรโชต ศรีถาการ โทร. ๐๙-๑๕๔๑-๖๙๑๙

แบบรายงานการจับกุมและดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

๑. กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ได้จับกุมและดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ตามรายละเอียด ดังนี้

๒. จับกุม/ตรวจยึด
วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕... เวลาประมาณ ๒๒.๐๐ น.

๓. ชื่อผู้ต้องหา (ในกรณีผู้ต้องหาเป็นชาวต่างชาติให้ระบุชื่อเป็นภาษาอังกฤษ หากมีผู้ต้องหาหลายคนให้ระบุรายละเอียดของผู้ต้องหาทั้งหมด กรณีจับไม่ได้ให้ระบุว่ายึดได้แต่เฉพาะของกลาง)
๓.๑ นาย [redacted] อายุ ๓๗ ปี เลขบัตรประจำตัวประชาชน [redacted] อยู่บ้านเลขที่ ๑๕๓ ม.๑๒ ต.แม่อาย อ.แม่อาย จว.เชียงใหม่

๔. ของกลาง
๑. ยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้า) ชนิดเม็ดกลมแบนสีส้มและมีสีเขียวปะปนประทับอักษร Y1 เลคซัส (สีน้ำเงิน) –Y1 สีน้ำเงิน จำนวน ๕๐๐ มัด ประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ เม็ด, ตราม้า ๕ ดาว –ด้านหลัง ประดับตัวเลข 999 จำนวน ๑,๐๐๐ มัด ประมาณ ๒,๐๐๐,๐๐๐ เม็ด, ประทับตัวเลข 999 เลคซัส น้ำเงิน – ๕ ดาว จำนวน ๕๐๐ มัด ประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ เม็ด, เลคซัส แดง-ประดับตัวเลข 999 แดง ๕ ดาว จำนวน ๕๐๐ มัด ประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ เม็ด บรรจุในกระสอบปุ๋ยหลากสี จำนวน ๔๑ ใบ รวมทั้งสิ้น ประมาณ ๕,๐๐๐,๐๐๐ เม็ด
๒. ยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (ไอซ์) ถุงชา ตรากาน้ำ สีทอง จำนวน ๑๐ ถุงๆ ละ ประมาณ ๑ กก. รวมประมาณ ๑๐ กก. บรรจุอยู่ในกระสอบปุ๋ยหลากสีจำนวน ๑ ใบ และวางปะปนอยู่กับของกลางลำดับที่ ๑
๓. วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท ๒ (เคตามีน) ถุงชาเชียว ตราใบชาเชียว จำนวน ๑๐ ถุงๆ ละ ประมาณ ๑ กก. รวมประมาณ ๑๐ กก. บรรจุอยู่ในกระสอบปุ๋ยหลากสีรวมกับของกลางลำดับที่ ๒
๔. อาวุธปืนพกสั้นไทยประดิษฐ์ ขนาด ๑๑ มม. พร้อมปลอกกระสุน จำนวน ๑ ปลอก บรรจุอยู่ในรังเพลิง ลักษณะใช้งานแล้ว ตกอยู่ห่างจากมือขวาประมาณ ๑ เมตร ตรวจสอบพบว่าเป็นกระสุนปืนขนาด ๑๑ มม. จำนวน ๑ นัด อยู่ในกระเป๋ากางเกงด้านหน้าซ้ายของผู้ต้องหา/เสียชีวิต **(<u>นำส่ง พงส. สภ.แม่อาย จว.เชียงใหม่ เป็นของกลางคดีวิสามัญ</u>)**
๕. เครื่องโทรศัพท์ ยี่ห้อ LAVA สีดำ จำนวน ๑ เครื่อง หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙-๗๙๖๗-๖๒๓๐ (AIS) อยู่ในกระเป๋ากางเกงด้านหน้าขวาของผู้ต้องหา/เสียชีวิต

๕. สถานที่จับกุม/ตรวจยึด
บริเวณป่าเขตหมู่บ้าน..... ม..... ต..... อ.แม่อาย จว.เชียงใหม่ ด้านหลังโรงไฟฟ้า-พลังน้ำแม่กึม ต.แม่สาว อ.แม่อาย จว.เชียงใหม่

๖. รายการทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด -

๗. ข้อกล่าวหา
“ร่วมกับพวกที่หลบหนีมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้า, ไอซ์) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมายและร่วมกับพวกที่หลบหนีมีวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท ๒ (เคตามีน), ไว้ในครอบครองเพื่อขายโดยผิดกฎหมาย, ต่อสู้ขัดขวาง และพยายามฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งได้ปฏิบัติการตามหน้าที่, มีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนไว้ในความครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต, พาอาวุธและเครื่องกระสุนปืนไปในเมือง หมู่บ้าน และทางสาธารณะ โดยไม่มีเหตุอันควรและไม่ได้รับอนุญาต”

๘. ผู้กล่าวหา [redacted] ตำแหน่ง รอง สว.บก.สกส.บช.ปส.

๙. ชื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

ร.ต.อ.ปรโชต ศรีถาการ รอง สว.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน บก.ปส.๓

๑๐. วันนัดสอบสวน -

๑๑. รายละเอียดอื่น ๆ

๑๑.๑ พฤติการณ์แห่งคดี เมื่อวันที่ ๙ ก.ค. ๒๕..... เจ้าพนักงานตำรวจชุดจับกุม บก.สกส.บช.ปส. ได้รับแจ้งจากสายลับว่าจะมีการลักลอบลำเลียงยาเสพติดของกลุ่มว้า เชื้อสายมูเซอ ประมาณ ๒๐-๓๐ คน ได้ทำการลำเลียงยาเสพติดจำนวนมากเข้ามาพักในเขตประเทศไทย บริเวณป่าทางไปบ้านนามะอื้น ม.๑๒ ต.แม่สาว อ.แม่อาย จว.เชียงใหม่ ด้านหลังโรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่กึม ต.แม่สาว อ.แม่อาย จว.เชียงใหม่ เพื่อส่งมอบยาเสพติดดังกล่าวให้กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่ตอนในของไทย เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้นำเรียนให้ผู้บังคับบัญชาทราบและได้ร่วมกันประชุมวางแผนบูรณาการกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ กก.๒ บก.ปส.๓, สำนักงาน ปปส.ภาค ๕, ตำรวจภูธร ภาค ๕, เจ้าหน้าที่ตำรวจ ตชด., เจ้าหน้าที่ทหาร และฝ่ายปกครองในพื้นที่ เพื่อร่วมกันทำการวางแผนจับกุมกลุ่มบุคคลดังกล่าว

ต่อมาได้รับแจ้งสายลับว่าในวันที่ ๑๐ ก.ค. ๒๕..... ห้วงเวลา ๒๑.๐๐- ๒๔.๐๐ น. จะมีการส่งมอบยาเสพติดในบริเวณดังกล่าว เจ้าหน้าที่ชุดตรวจยึด/จับกุม จึงได้นำกำลังไปตรวจสอบเส้นทางดังกล่าว จนกระทั่งเวลา ๒๒.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ชุดตรวจยึด/จับกุม ได้พบกลุ่มชายฉกรรจ์ ประมาณ ๘-๑๐ คน มีลักษณะคล้ายชนเผ่าตามที่สายลับให้ข่าวมา กำลังยกกระสอบที่มีลักษณะคล้ายกับกระสอบที่ใช้บรรจุยาเสพติด เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้แสดงตัวขอตรวจสอบกระสอบต้องสงสัย ขณะที่เจ้าหน้าที่แสดงตัวในกลุ่มชายฉกรรจ์ดังกล่าวใช้อาวุธปืน ไม่ทราบชนิด และขนาด ยิงสวนมาทางเจ้าหน้าที่ หวังเอาชีวิตของเจ้าหน้าที่จำนวนหลายนัด ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันตัวขณะปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ชุดตรวจยึด/จับกุม จึงได้ใช้อาวุธปืนประจำกายยิงป้องกันตนเองไปยังกลุ่มคนร้าย จากนั้นกลุ่มคนร้ายได้หลบหนีเข้าไปในป่า แต่เจ้าหน้าที่ได้รับคำสั่งไม่ให้ติดตามเข้าไป เนื่องจากไม่ชำนาญเส้นทางและเป็นช่วงเวลากลางคืน ทัศนวิสัยไม่เอื้ออำนวยในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งอาจเกิดอันตรายต่อเจ้าหน้าที่ หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ได้ทำการตรวจสอบบริเวณที่เกิดเหตุพบยาเสพติดจำนวนมาก (ของกลางลำดับ ๑-๓) กองอยู่ จึงได้ทำการตรวจยึดยาเสพติดดังกล่าวไว้เป็นของกลางและถอนกำลังส่วนใหญ่ออกจากพื้นที่แต่รักษาพื้นที่ไว้ โดยนัดหมายกำลังเข้าตรวจค้นพื้นที่โดยละเอียดอีกครั้งในตอนเช้า

ต่อมาเช้าวันที่ ๑๑ ก.ค. ๒๕.... เวลาประมาณ ๐๘.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ชุดตรวจยึด/จับกุม ได้ตรวจสอบพื้นที่พบคนร้ายเสียชีวิต ๑ ราย จึงแจ้งให้พนักงานสอบสวน สภ.แม่อาย จว.เชียงใหม่ ทราบ จากนั้นพนักงานสอบสวนพร้อมด้วยแพทย์, พนักงานอัยการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ได้ร่วมกันตรวจสอบที่เกิดเหตุ พบศพคนร้ายเป็นชาย (ทราบชื่อภายหลังคือ นาย [redacted]) เสียชีวิตใกล้บริเวณที่เกิดเหตุดังกล่าว และพบอาวุธปืนไทยประดิษฐ์ ขนาด ๑๑ มม.ของกลางลำดับที่ ๔ ตกอยู่ใกล้ลำตัวผู้เสียชีวิต และรอยหยดเลือดของคนร้าย โดยเป็นผลมาจากการปะทะกับเจ้าหน้าที่ **ซึ่งทางพนักงานสอบสวน สภ.แม่อาย แยกดำเนินการในส่วนของสำนวนคดีวิสามัญและสำนวนคดีชันสูตรพลิกศพ**

จากนั้นจึงได้นำของกลางส่งพนักงานสอบสวน บช.ปส. และกล่าวหา/ผู้เสียชีวิตว่า ได้กระทำความผิดฐาน “ร่วมกับพวกที่หลบหนีมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้า, ไอซ์) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย และร่วมกับพวกที่หลบหนีมีวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท ๒ (เคตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อขายโดยผิดกฎหมาย, ต่อสู้ขัดขวางและพยายามฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งได้ปฏิบัติการตามหน้าที่, มีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนไว้ในความครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต,

พาอาวุธและเครื่องกระสุนปืนไปในเมือง หมู่บ้าน และทางสาธารณะ โดยไม่มีเหตุอันควรและไม่ได้รับอนุญาต” เพื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

๑๑.๒ พฤติการณ์ที่แสดงถึงความเกี่ยวพันกับทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดอื่นๆ

- อยู่ระหว่างดำเนินการสอบสวน

ร้อยตำรวจเอก

(ปรโชต ศรีถาการ)

รองสารวัตร (สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน บก.ปส.๓

<u>หมายเหตุ</u>

แบบรายงานตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ (ประกาศสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรื่อง ยกเลิกและใช้แบบรายงานคดีความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดใหม่ ลงวันที่ ๒๖ เม.ย. ๒๕๔๗)

การรวบรวมพยานหลักฐานที่สำคัญในคดียาเสพติด โดยทั่วไป มีดังนี้

๑. นิติวิทยาศาสตร์

โดยให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร (ทว.)/กองพิสูจน์หลักฐาน/พิสูจน์หลักฐานจังหวัด (พฐ.) ร่วมตรวจที่เกิดเหตุ และที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อเก็บ

๑.๑ ลายนิ้วมือแฝง

๑.๒ DNA จากกล่องพัสดุ, กระเป๋า และอื่นๆ ที่ใส่ของกลาง, แก้วน้ำ, ถุงขนม ฯลฯ

๑.๓ Drug Profile ใช้ในการเปรียบเทียบกับคดีอื่นๆ ต่อไปในการสืบสวนขยายผล

๒. รายงานการสืบสวน

๒.๑ ข้อมูลภาพถ่ายและภาพเคลื่อนไหวต่างๆ (ก่อน และขณะจับกุม)

๒.๒ ข้อมูลการติดตามกลุ่มผู้ต้องหา พร้อมทั้งบุคคล และสถานที่ที่เกี่ยวข้อง

๓. รวบรวมพยานหลักฐานจากหน่วยงาน และสถานที่ต่างๆ

- เอกสารการทำธุรกรรมทางบัญชีเงินฝาก ซึ่งจะต้องขอจากธนาคาร หรือสถาบันทางการเงินที่เกี่ยวข้อง
- รายการใช้โทรศัพท์ของกลาง และที่เกี่ยวข้อง ขอจากบริษัทผู้ให้บริการโทรศัพท์
- ขอพยานหลักฐานสถานประกอบการต่างๆ เช่น หอพัก ห้องเช่า โรงแรม ฯลฯ

พนักงานสอบสวนต้องสร้างความเชื่อมโยงผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดของผู้ต้องหา และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องโดย

๑. ใช้โปรแกรม I๒ เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงที่ได้จากข้อมูลต่างๆ ที่ได้มา

๑.๑ ข้อมูลการติดต่อทางโทรศัพท์

๑.๒ ข้อมูลความเชื่อมโยงทางการเงิน(บัญชีเงินฝาก ที่ได้จากรายการฝาก ถอนและโอนด้วยระบบต่างๆ)

๑.๓ ข้อมูลความสัมพันธ์ทางพฤติกรรม (กลุ่มครอบครัว, เพื่อน, การทำงาน, การศึกษา และการกระทำผิดอื่นๆ)

๒. ใช้โปรแกรมอื่น (เอ็กเซล, แอคเซส ฯลฯ)

๓. การรวบรวมพยานหลักฐานในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามลักษณะคดีที่สำคัญๆ มีดังต่อไปนี้

๓.๑ คดีมีตัวผู้กระทำความผิด ประกอบด้วย

๓.๑.๑ มีผู้ต้องหาคนเดียว

๓.๑.๒ มีผู้ต้องหาหลายคน

- มีผู้ต้องหาบางคนปฏิเสธ
- มีผู้ต้องหาบางคนหลบหนี
- กรณีที่มีผู้ต้องหาในคดีหลบหนีและพนักงานสอบสวนออกหมายจับ ให้พนักงานสอบสวน สอบปากคำผู้ต้องหาที่รับสารภาพไว้ในฐานะพยานด้วย

๓.๒ คดีรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เช่น

- คดีผู้ต้องหาหลบหนี
- คดีไปรษณีย์
- คดีชิปปิ้ง (Shipping)
- คดี Logistic
- คดีอื่นๆ ที่พอจะทราบแน่ชัดตัวผู้ต้องหา

ให้พนักงานสอบสวนเน้นการรวบรวมพยานหลักฐานจาก
- กล้องวงจรปิด
- รายงานการสืบสวน
- นิติวิทยาศาสตร์
- สอบปากคำพยานแวดล้อม

๓.๓ คดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ได้แก่
- คดีที่ตรวจค้น/ยึดยาเสพติดได้ในที่สาธารณะต่างๆ
- คดีที่ตรวจค้น/ยึดได้ในเรือนจำ (ไม่อยู่ในล็อกเกอร์)
- คดีอื่นๆ ที่ยังไม่ทราบตัวแน่ชัด

ให้พนักงานสอบสวนเน้นการรวบรวมพยานหลักฐานเหมือนคดีตามข้อ ๒

<u>หมายเหตุ</u>

คดีรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ และคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ตาม ๓.๒ และ ๓.๓ ตามลำดับนั้น หากพบบุคคลต้องสงสัย แต่ยังมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ ให้พนักงานสอบสวนเรียกมาสอบปากคำไว้ก่อนในฐานะ “พยาน”

๓.๔ คดีขยายผลจับกุมหลายคดีต่อเนื่อง (โดยใช้ผู้ต้องหาไปทำการล่อซื้อ) โดยแยกดำเนินคดีแต่ละคดี ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำผู้ต้องหาคดีก่อนๆ ที่ขยายผลมาจับกุมในคดีนี้ไว้เป็นพยานด้วย และให้พนักงานสอบสวนบันทึกภาพและเสียง ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง ไว้เป็นหลักฐานเท่าที่สามารถทำได้ โดยแจ้งการบันทึกภาพและเสียงดังกล่าว ให้ผู้ต้องหาหรือพยานทราบในขณะสอบปากคำผู้ต้องหาและในการสอบปากคำผู้ต้องหาในฐานะพยานด้วย

๓.๕ คดีประสานอัยการ ตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ว่าด้วยแนวทางการประสานงานคดียาเสพติดรายสำคัญ พ.ศ.๒๕๕๓ คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ และ พ.ร.บ.วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.๒๕๕๙ ซึ่งเป็นของกลางและมีปริมาณ หรือน้ำหนักอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้..../คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฐานสมคบสนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิด ตาม พ.ร.บ.มาตรการฯ พ.ศ.๒๕๓๔/คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีการดำเนินงานเป็นเครือข่าย หรือเป็นขบวนการ หรือเป็นองค์กรอาชญากรรม และเป็นเป้าหมายของเจ้าหน้าที่ปราบปรามว่าเป็นรายสำคัญ/คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเป็นนักการเมือง หรือเป็นผู้มีอิทธิพล หรือเป็นคดีที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นพิเศษ/คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอื่นๆ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นว่าเป็นรายสำคัญและมอบให้ดำเนินการ (รายละเอียดให้พนักงานสอบสวนศึกษาเพิ่มเติมจากระเบียบดังกล่าว)

ให้พนักงานสอบสวน ทำหนังสือประสานคดีไปยังสำนักงานอัยการในเขตอำนาจเมื่อได้รับหนังสือจากการประสานคดีจากสำนักอัยการแล้ว ให้พนักงานสอบสวนนำสำนวนการสอบสวนไปประสานคดีกับพนักงานอัยการผู้ประสาน และดำเนินการตามอัยการแนะนำ

๓.๖ คดียาเสพติดที่เกิดนอกราชอาณาจักร

ตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๕ พนักงานอัยการวางแนวทางไว้ว่า คดีที่มีการกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร แม้จะมีการกระทำส่วนหนึ่งส่วนใดเกิดในราชอาณาจักร **ให้ถือว่าเป็นความผิดนอกราชอาณาจักร** ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะ (แตกต่างจาก ป.อาญา มาตรา ๕) ทำให้คดีที่มีการกระทำความผิดส่วนใดส่วนหนึ่งเกิดนอกราชอาณาจักร เป็นคดีนอกราชอาณาจักร ซึ่งตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิอาญา (ฉบับที่ ๒๙) พ.ศ.๒๕๕๑) ให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนก็ได้

ซึ่ง ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐ การสอบสวนจะต้องสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจและทำความเห็นทางคดีโดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ภายใต้บทบัญญัติแห่ง ป.วิอาญา มาตรา ๑๘ ถึงมาตรา ๒๑ พนักงานอัยการจึงจะมีอำนาจฟ้อง ดังนั้นจึงต้องพิจารณาให้รอบคอบว่าคดียาเสพติดที่สอบสวนนั้นเป็นคดีความผิดนอกราชอาณาจักรหรือไม่

<u>ขั้นตอนการสอบสวน</u>

๑. การสอบสวนคดีที่เป็นความผิดนอกราชอาณาจักร เมื่อมีการรับคำร้องทุกข์แล้วมีขั้นตอนวิธีการพื้นฐานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไป

๒. หากเห็นว่าเป็นคดีความผิดนอกราชอาณาจักร หรือสงสัยว่าจะเป็นความผิดนอกราชอาณาจักร ให้รีบทำหนังสือกราบเรียนอัยการสูงสุดโดยเร็ว เพื่อพิจารณาว่าเป็นความผิดนอกราชอาณาจักรหรือไม่

๓. ในระหว่างรอคำสั่งอัยการสูงสุด กรณีจำเป็นพนักงานสอบสวนสามารถสอบสวนต่อไปได้

๔. เมื่อได้รับคำสั่งจากอัยการสูงสุดว่าคดีดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร และได้มอบหมายให้ผู้ใดทำการสอบสวน และผู้ใดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้มอบสำนวนการสอบสวนให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบพร้อมหนังสือของอัยการสูงสุด เพื่อให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมอบหมายพนักงานสอบสวนคนหนึ่งคนใดในหน่วยงานที่ระบุตามหนังสือ เป็นผู้สอบสวนร่วมกับพนักงานอัยการคนหนึ่งคนใด ในหน่วยงานที่ระบุ

๕. ประสานกับพนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายร่วมสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน พนักงานอัยการบางท่านอาจเข้าร่วมเฉพาะการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เพิ่มเติมขึ้นจากที่ได้สอบสวนและรวบรวมไว้แล้วก่อนที่จะมีหนังสือมอบหมายหน้าที่จากอัยการสูงสุด แต่บางท่านจะเข้าร่วมสอบสวนด้วยโดยให้เริ่มดำเนินการใหม่ตั้งแต่ต้น ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการ ซึ่งพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวน มีแนวปฏิบัติตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส ๐๐๐๗(พก)/ว๓๔๙ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๙ ให้ทำการสอบสวนไปจนเสร็จสิ้น

๖. การขอข้อมูล เอกสาร พยานหลักฐานจากต่างประเทศ ไม่ควรขอจากสถานทูตหรือสถานกงสุลของประเทศนั้นๆ โดยตรง ให้ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.๒๕๓๕, พ.ร.บ.ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙

๗. เมื่อเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้ทำความเห็นตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๔๒ (พนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเท่านั้นที่ทำความเห็นทางคดีและลงนามท้ายรายงานการสอบสวน)

๘. ให้ส่งความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน หรือตามที่อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนสั่งไว้ในหนังสือมอบหมายหน้าที่

๓.๗ คดีการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.๒๕๕๖ มาตรา ๓, มาตรา ๕ และมาตรา ๒๕ โดยเมื่ออัยการสูงสุดพิจารณาว่าเป็นคดีนอกราชอาณาจักร ตามข้อ ๓.๖ แล้ว จากนั้นมีการประชุมร่วมกันกับพนักงานอัยการตามข้อ ๓.๖ หากพิจารณาเห็นว่าเป็นความผิดตามข้อ ๓.๗ นี้ พนักงานสอบสวนและหรือพนักงานอัยการต้องร่วมกันไปแจ้งข้อหานี้เพิ่มกับผู้ต้องหาด้วย

๓.๘ คดีการลักลอบขนลำเลียงยาเสพติดผ่านระบบขนส่งและพัสดุภัณฑ์ มีการดำเนินการดังนี้

๓.๘.๑ การสอบสวนคดีที่มีการส่งยาเสพติดทางระบบขนส่งทางบก ทางเรือและทางอากาศ

การค้ายาเสพติดนอกจากจะใช้พาหนะส่วนบุคคล การส่งโดยระบบขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์แล้ว ยังมีการลักลอบขนลำเลียงไปโดยยานพาหนะในระบบขนส่งทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการฝากส่ง ซุกซ่อนไปกับสินค้าอื่นที่มีผู้รับขน และนำไปในลักษณะเป็นสัมภาระติดตัวขณะผู้กระทำผิดเดินทางไปด้วย พนักงานสอบสวนจะต้องใช้ความละเอียดรอบคอบและใช้เครื่องมือต่างๆ ที่มีอยู่อย่างครบถ้วน เช่น การตรวจเก็บพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ภาพจากกล้องวงจรปิด การตรวจสอบข้อมูลการใช้โทรศัพท์ การติดต่อทางแอปพลิเคชันสื่อสังคมต่างๆ ตลอดจนบัญชีเงินฝาก เพื่อดำเนินการกับผู้ที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ และป้องกันมิให้มีการดำเนินคดีผิดตัว

<u>ประเด็นสำคัญในการสอบสวนคดีที่มีการส่งยาเสพติดทางระบบขนส่ง</u>

๑. การส่งยาเสพติดทางระบบขนส่ง (ไม่รวมถึงการส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ซึ่งได้กล่าวไว้ในหัวข้อเฉพาะต่างหากแล้ว) เริ่มจากการพบสัมภาระหรือสิ่งของที่ต้องสงสัยว่าจะมียาเสพติดซุกซ่อนอยู่ เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบต้องป้องกัน การปนเปื้อน เสียหาย สูญหาย หรือถูกทำลาย ของพยานหลักฐานก่อนจะลงมือตรวจสอบ

๒. พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่สามารถตรวจพบได้ เช่น ลายนิ้วมือ/ฝ่ามือแฝง สารพันธุกรรม (DNA) ลายมือเขียน หากสามารถจัดเก็บได้ในชั้นแรกให้จัดเก็บทันที หรือป้องกันมิให้ปนเปื้อน เสียหาย ขณะตรวจ เพื่อที่จะสามารถตรวจเก็บพยานหลักฐานภายหลังได้

๓. ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้เกี่ยวข้องที่อยู่ในพาหนะ หรือกระบวนการที่ทำให้วัตถุสิ่งของนั้นไปอยู่ในพาหนะดังกล่าวอาจเป็นผู้ต้องสงสัยว่ากระทำผิด เคยตรวจพบมีกรณีที่พนักงานขับรถโดยสารประจำทางรู้เห็นและร่วมกับกลุ่มผู้ขนลำเลียงยาเสพติดในการขนลำเลียงยาเสพติดไปในรถยนต์โดยสารประจำทาง (รถทัวร์)

๔. ซักถามคัดแยกบุคคลที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมหลักฐานส่วนบุคคลเบื้องต้น เช่น ชื่อ ที่อยู่ โทรศัพท์ที่ติดตัวมา(ตรวจดูจากเครื่องแล้วระบุหมายเลขโทรศัพท์ อีมี่) จุดที่ขึ้น-ลง สัมภาระหรือสิ่งของที่นำติดตัวมา แยกเป็นรายบุคคลไว้ (บางครั้งอาจไม่สามารถระบุตัวผู้กระทำผิดได้ชัดเจน พนักงานสอบสวนจะได้สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานพิสูจน์ในภายหลังได้สะดวกขึ้น) เมื่อคัดกรองจนเหลือผู้ต้องสงสัยจำนวนน้อยควรจัดเก็บพยานหลักฐาน เช่น สารพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) ลายนิ้วมือ, ฝ่ามือ และสันมือให้ผู้ถูกตรวจเก็บลงชื่อกำกับไว้

๕. เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับของกลาง และ/หรือวัตถุพยานแล้ว หากยังมิได้ตรวจเก็บพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ให้รีบดำเนินการ และส่งตรวจเปรียบเทียบกับพยานหลักฐานที่เก็บจากผู้ต้องสงสัย

๖. พนักงานสอบสวนต้องพิสูจน์ตัวบุคคล โดยสอบสวนพยานแวดล้อม และหาข้อมูลจากภาพกล้องวงจรปิดตามสถานที่ต่างๆ เช่น สถานีขนส่งผู้โดยสาร สถานีรถไฟ สถานที่ใกล้เคียงในเส้นทางไปยังสถานีดังกล่าว อาจพบภาพจากกล้องที่สามารถระบุรูปพรรณของวัตถุ สิ่งของ หรือสัมภาระของกลาง และผู้กระทำผิดได้ เพราะผู้กระทำผิดมักปฏิเสธว่าวัตถุ สิ่งของ หรือสัมภาระ ของกลาง ไม่ใช่ของตน

๗. การสอบสวนพนักงานประจำยานพาหนะ เช่น พนักงานขับรถ พนักงานเก็บค่าโดยสาร พนักงานบริการ นายตรวจ ให้ละเอียดจะทำให้สามารถพิสูจน์ทราบ ยืนยันตัวผู้กระทำผิดได้ โดยเฉพาะการขึ้นลงนอกสถานีปกติระหว่างทาง หรือการนัดหมายให้ไปรับ ณ จุดอื่นก่อนเวลาออกเดินทาง โดยอ้างว่ามีสัมภาระจำนวนมากไม่สะดวกนำไปยังสถานีขนส่งเอง ซึ่งปัจจุบันมักมีการใช้ระบบติดตาม (GPS) ควรตรวจสอบจะทำให้ทราบว่ารถยนต์โดยสารมีการเดินทางไปที่ใดบ้าง อาจมีการแวะไปรับสิ่งของหรือตัวผู้กระทำผิดนอกสถานีขนส่งจะได้นำมาเป็นหลักฐานด้วย

๘. การซุกซ่อนยาเสพติดในการขนส่งสินค้าโดยบรรจุในตู้บรรจุสินค้าขนาดใหญ่ (ตู้คอนเทนเนอร์) ซึ่งปกติจะมีระเบียบวิธีการปฏิบัติค่อนข้างเป็นรูปแบบชัดเจนและรัดกุม มีการใช้ซีลซึ่งมีเลขซีเรียลกำกับไว้ เพื่อการป้องกันการลักลอบเปิดซีล หรือปลดล็อกโดยมิได้รับอนุญาต ซึ่งซีลถือว่าเป็นอุปกรณ์ที่สามารถใช้ป้องกันเรื่องความปลอดภัย โดยจะต้องมีระบบและวิธีการใช้รวมทั้งการควบคุมที่ถูกต้อง ปกติซีลทุกตัว เมื่อใช้งานแล้ว จะมีคำแนะนำให้ทำลายโดยการตัด บดละเอียด และนำออกจากพื้นที่ เพื่อกันการนำไปตัดต่อ แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ผู้ที่รับผิดชอบในการบรรจุสินค้า จะเป็นผู้ยืนยันซีลที่ล็อกตู้สินค้า หากมีการเปลี่ยนแสดงว่าอาจมีบุคคลอื่นลักลอบเปิด พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องสอบสวนบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้จัดหาตู้สินค้า ผู้รับขนส่ง (ชิปเปอร์) ผู้บรรจุสินค้า ผู้รับขนย้ายตู้สินค้าจากสถานที่บรรจุสินค้าไปยังท่าเรือ เจ้าหน้าที่ศุลกากรท่าเรือ ไปตามขั้นตอนขบวนการ ให้ได้ความชัดเจนเพื่อพิสูจน์ว่ายาเสพติดถูกลักลอบนำซุกซ่อนในตู้สินค้า ช่วงใด และใครเป็นผู้กระทำ ซึ่งบางครั้งอาจมีสำแดงเท็จ/ซุกซ่อนมา ถ้าเป็นตู้คอนเทนเนอร์ที่แจ้งว่าเป็นสินค้ามาทางเรือ เช่น พบที่ท่าเรือต่างๆ หรือการบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ด้วยรถบรรทุกระหว่างไทย-มาเลเซีย เป็นต้น ให้ตรวจสอบข้อกำหนดในการส่งมอบสินค้า หรือเงื่อนไขการส่งมอบสินค้า (Incoterm (International Commercial Terms) และ ตราสารเครดิต (Letter of Credit (L/C)) ถ้าพบยาเสพติด กรณีที่มีการข้ามแดน จะมีข้อหาความผิดตาม พ.ร.บ.ศุลกากรฯ เพิ่มด้วย เช่น มียาเสพติดให้โทษประเภท...ไว้ในความครอบครองเพื่อนำเข้า/ส่งออกยาเสพติด และนำของต้องห้ามต้องกำกัดที่ไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากร เป็นต้น

๙. การลักลอบส่งยาเสพติดผ่านการขนส่งทางอากาศ โดยซุกซ่อนในสิ่งของหรือสัมภาระ พบว่าบางครั้งอาจจะมีการส่งสิ่งของคนละเที่ยวบินกับที่ผู้กระทำผิดเดินทาง เช่น เคยมีการส่งกล่องบรรจุสิ่งของซึ่งซุกซ่อนยาเสพติดที่ตกค้างอยู่ที่สนามบินในประเทศอินเดียมายังท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ กรณีเช่นนี้อาจมีการระบุชื่อ สถานที่ ไว้บนสิ่งของ ไม่ตรง หากตรวจพบว่ามียาเสพติดควรใช้การอำพรางและการขออนุญาตครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุมเพื่อนำส่งผู้รับปลายทาง จะทำให้ได้พยานหลักฐานชัดเจนขึ้น

๑๐. กรณีที่พาหนะหรือสิ่งของมีการผ่านแดนมาจากต่างประเทศ จะต้องตรวจสอบกับเจ้าหน้าที่ด่านศุลกากร ซึ่งบางครั้งก็มีความหละหลวมในการปฏิบัติบ้าง เช่น บุคคลที่เคยเดินทางผ่านเข้าออกด่านเป็นประจำ รู้จักคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ อาจไม่เข้มงวดในการตรวจสอบ ทำให้มีการลักลอบลำเลียงยาเสพติดผ่านไปกับพาหนะได้ แต่ก็จะมีข้อมูลการผ่านเข้า-ออกด่านชายแดนที่เป็นประโยชน์ต้องนำมาประกอบการสอบสวนให้เห็นเส้นทางการเดินทางของยาเสพติดและตัวผู้กระทำผิด

๑๑. การตรวจสอบกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เป็นสิ่งที่พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการให้ครบถ้วน เพื่อเป็นพยานหลักฐานยืนยันการเดินทางของผู้กระทำผิดด้วย

๑๒. หากจำเป็นต้องขอข้อมูล เอกสาร พยานหลักฐานจากต่างประเทศ ให้ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.๒๕๓๕, พ.ร.บ.ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙

๑๓. กรณีตามข้อ ๘, ๙ และ ๑๐ หากเป็นการนำเข้าส่งออกข้ามแดน ก็จะเป็นคดีความผิดนอกราชอาณาจักร ซึ่งต้องดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา ๒๐ ต่อไป (การดำเนินการตามข้อ ๓.๖)

๓.๘.๒ การสอบสวนคดีที่มีการส่งยาเสพติดทางพัสดุภัณฑ์

ปัจจุบันการสั่งซื้อและจำหน่ายสินค้านิยมใช้บริการผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ค้ายาเสพติดฉวยโอกาสแอบแฝงมีการซื้อขายและส่งยาเสพติดเช่นเดียวกับสินค้าทั่วไป ทำให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้ไกลและสะดวกรวดเร็ว ยากแก่การจับกุม สอบสวน และดำเนินคดีผู้กระทำผิด ซึ่งมักจะใช้ชื่อปลอม นามแฝง ที่อยู่ปลอม รวมถึงโทรศัพท์ที่ลงทะเบียนซิมการ์ดโดยบุคคลอื่น การใช้เอกสารประจำตัวบุคคลอื่นในการส่งพัสดุภัณฑ์ ฉะนั้นพนักงานสอบสวนพึงใช้กฎหมายและเครื่องมือต่างๆ ที่มีอยู่อย่างครบถ้วน เพื่อดำเนินการกับผู้ที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รวมถึงผู้ประกอบการขนส่งสินค้าที่ละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อระงับยับยั้งการแพร่ระบาด ควบคู่ไปกับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดด้านอื่น เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

<u>ประเด็นสำคัญในการสอบสวนคดีที่มีการส่งยาเสพติดทางพัสดุภัณฑ์</u>

๑. กระบวนการในการกระทำผิดเริ่มตั้งแต่มีการติดต่อสั่งซื้อผ่านทางโทรศัพท์หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ แต่มักนิยมทางสื่อสังคมออนไลน์มากกว่า จากนั้นจึงมีการจัดส่งยาเสพติดให้ผู้ซื้อผ่านทางระบบขนส่ง ซึ่งมีให้บริการหลากหลาย เมื่อมีการตรวจยึดหรือจับกุมยาเสพติดที่มีการส่งทางพัสดุภัณฑ์ ข้อมูลที่ปรากฏบนพัสดุภัณฑ์ และที่ได้จากผู้ให้บริการขนส่ง จะมีความสำคัญในการสืบสวนหาตัวผู้กระทำผิด รวมถึงการรวบรวมเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำผิดของผู้ต้องหา

๒. พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่สามารถตรวจพบได้จากพัสดุภัณฑ์ เช่น ลายนิ้วมือ/ฝ่ามือแฝง สารพันธุกรรม (DNA) ลายมือเขียน แต่มักถูกละเลย ตั้งแต่ชั้นตรวจสอบ ตรวจยึดหรือจับกุม ทำให้พยานหลักฐานเสียหาย ไม่อาจนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น ลายนิ้วมือ/ฝ่ามือแฝงถูกลบ สารพันธุกรรมของเจ้าหน้าที่ปะปนลงไปทำให้การตรวจไม่สามารถระบุตัวตนได้ชัดเจน หรือมีการฉีกขาดของฉลากที่มีลายมือเขียน ควรมีการแนะนำการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้องมิให้พยานหลักฐานถูกทำลายหรือเสียหาย เมื่อมาถึงพนักงานสอบสวนต้องซักถามให้ได้ความชัดเจน หากอยู่ในภาวะที่อาจเก็บรวบรวมเป็นพยานหลักฐานได้ ต้องรีบดำเนินการมิให้มีการปนเปื้อน สูญหาย หรือถูกทำลาย และจัดเก็บไว้เป็นพยานหลักฐาน หากมีตัวผู้กระทำผิดให้เก็บพยานหลักฐานแต่ละชนิดตรวจเปรียบเทียบ

๓. เนื่องจากผู้กระทำผิด มักใช้ชื่อปลอม นามแฝง ที่อยู่ปลอม ใช้โทรศัพท์ที่ลงทะเบียนซิมการ์ดโดยบุคคลอื่น หรือใช้เอกสารประจำตัวบุคคลอื่นในการส่งพัสดุภัณฑ์ การพิสูจน์ทราบเพื่อยืนยันตัวผู้กระทำผิดจึงมีความจำเป็น พนักงานสอบสวนต้องมีความละเอียดรอบคอบในการตรวจสอบพิสูจน์ตัวบุคคล โดยสอบสวนพยานแวดล้อม และหาข้อมูลจากภาพกล้องวงจรปิดตามสถานที่ต่างๆ เช่น สถานที่รับส่งพัสดุภัณฑ์ สถานที่ใกล้เคียงในเส้นทางไปยังจุดที่มีการส่งพัสดุภัณฑ์ นำมาประกอบการสอบสวน

๔. บ่อยครั้งพัสดุภัณฑ์ที่มาจากต่างประเทศ ระบุชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด แต่จะใช้วิธีคอยตรวจสอบกับผู้ให้บริการขนส่ง หรือผู้ดูแลสถานที่ตามที่อยู่ที่ระบุให้จัดส่ง เมื่อทราบว่าพัสดุภัณฑ์มาถึง ก็จะไปดักรับ การสอบสวนผู้จัดส่ง หรือผู้ดูแลสถานที่ที่รับพัสดุภัณฑ์ให้ได้รายละเอียดของผู้รับจะทำให้สามารถติดตามจับกุมผู้กระทำผิดที่แท้จริงมาดำเนินคดีได้ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มักมีความเกี่ยวข้อง เช่น เคยเช่า หรือพักอยู่ในคอนโดมิเนียมที่ระบุที่อยู่ให้จัดส่ง แต่เป็นคนละห้องกับที่อยู่ตามจ่าหน้าพัสดุภัณฑ์ ซึ่งพนักงานจ่ายพัสดุภัณฑ์จะรู้จักหรือมีความคุ้นเคย สามารถยืนยันได้

๕. การสืบสวนจากบุคคลในบ้านที่ระบุตามจ่าหน้าพัสดุภัณฑ์ว่ามีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือมีพฤติกรรมน่าสงสัยว่าจะกระทำผิด อาจเป็นประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน

๖. กรณีพัสดุภัณฑ์จากต่างประเทศ มีการระบุชื่อผู้ส่ง และ/หรือผู้รับควรตรวจสอบกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองว่าบุคคลเหล่านั้นเคยเดินทางเข้าหรือออกราชอาณาจักรไทยหรือไม่ประกอบการสอบสวน

๗. หากจำเป็นต้องขอข้อมูล เอกสาร พยานหลักฐานจากต่างประเทศ ให้ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.๒๕๓๕, พ.ร.บ.ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา(ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙

๘. ตรวจสอบข้อมูลของผู้ส่งและผู้รับ จากผู้ให้บริการว่ามีความถี่ในการส่งหรือรับพัสดุภัณฑ์บ่อยเพียงใด ผู้กระทำผิดหลายรายกระทำซ้ำๆ จะทำให้ได้พยานหลักฐานเพิ่มเติมมาประกอบการสอบสวน

๙. การขอข้อมูลเกี่ยวกับไอพีแอดเดรสของผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัยจากกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี หรือกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม หากทำหนังสือส่งไปสอบถามจะได้รับคำตอบว่าผู้ให้บริการอยู่ต่างประเทศไม่สามารถเรียกข้อมูลได้ แนะนำให้ประสานกับเจ้าหน้าที่โดยตรง เพราะเจ้าหน้าที่จะแนะนำวิธีการหาข้อมูลดังกล่าวที่จะสามารถนำมาสืบสวนสอบสวนต่อไปได้

๑๐. ให้สอบสวนผู้ประกอบการขนส่งสินค้าหรือพัสดุภัณฑ์ หรือผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ยืนยันผู้ส่งและผู้รับ ซึ่งสำหรับผู้ประกอบการ มี พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๔๓, ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ ๔-๕ (พ.ศ.๒๕๕๘) เรื่องแก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดประเภทสถานประกอบการที่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการควบคุมการบันทึกข้อมูลผู้ส่งและผู้รับสินค้าหรือพัสดุภัณฑ์ หากฝ่าฝืนตรวจพบครั้งแรกให้รายงานเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเพื่อตักเตือน หากยังฝ่าฝืนอีกจะเป็นความผิด ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงห้าหมื่นบาท หากตรวจพบว่าผู้ประกอบการฝ่าฝืน พนักงานสอบสวนต้องรายงานเพื่อกวดขันผู้ประกอบการให้บันทึกข้อมูลให้ครบถ้วนจะเป็นประโยชน์ต่อการสอบสวน

๓.๙ คดีสมคบ, ช่วยเหลือสนับสนุนฯ

พนักงานสอบสวนจะต้องขออนุมัติจากเลขาธิการ ป.ป.ส. ก่อน ตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๖, ๘ และมาตรา ๑๔ เพื่อ

- ขออนุมัติจับกุม กรณีที่ยังจับตัวผู้ต้องหาไม่ได้ ซึ่งผู้มีสิทธิยื่นคำขอ คือ หัวหน้าพนักงานสอบสวนและหัวหน้าชุดสืบสวน
- ขออนุมัติแจ้งข้อหา กรณีมีตัวผู้ต้องหา ซึ่งผู้มีสิทธิยื่นคำขอ คือ หัวหน้าพนักงานสอบสวนเท่านั้น ซึ่งการดำเนินการแจ้งข้อหาหรือการจับกุมตาม พ.ร.บ.มาตรการฯ มาตรา ๖ หรือมาตรา ๘ นี้ หากไม่ได้รับอนุมัติจากเลขาธิการ ป.ป.ส. ก่อน จะทำให้การสอบสวนเป็นไปโดยมิชอบ ถือว่าไม่ได้มีการสอบสวนมาตั้งแต่ต้น อัยการไม่มีอำนาจฟ้อง ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๒๐

การรวบรวมพยานหลักฐานในคดีของพนักงานสอบสวนให้เน้นความเชื่อมโยงพฤติการณ์ในการกระทำความผิดของผู้ต้องหาและบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งได้จากรายงานการสืบสวนของฝ่ายสืบสวนจับกุม, ความเชื่อมโยง การใช้โทรศัพท์และแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก ฯลฯ ตลอดทั้งการเชื่อมโยงทางการเงินและการดำเนินการตามมาตรการสมคบ ช่วยเหลือ สนับสนุนนี้ คดีความผิดหลักจะต้องเป็นความผิด

ฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายในตัวยาเสพติดของกลางจำนวน ๓๖ ชนิด (ตามกฎกระทรวง การกำหนดชื่อยาเสพติดตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๓๖ ก หน้า ๗ – ๙ เมื่อ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๙)

โดยพนักงานสอบสวนต้องใช้แบบคำขออนุมัติจับกุม คือ

- แบบ ป.ป.ส.๔ – ๕๑ แบบคำขออนุมัติจับกุม
- แบบ ก. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้กระทำความผิด
- แบบ ข. รายงานสืบสวนพฤติการณ์สำคัญ และสรุปความเห็น
- แบบ ค. พยานหลักฐานที่ยืนยันการกระทำความผิดในข้อหาที่ขออนุมัติ
- แบบ ง. รายละเอียดในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๕ ข้อหาหลักคือ ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และครอบครองเพื่อจำหน่าย

- แบบคำขออนุมัติแจ้งข้อหา พนักงานสอบสวนต้องใช้
- แบบ ป.ป.ส.๔ – ๕๒ แบบคำขออนุมัติแจ้งข้อหา
- แบบ ก. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้กระทำความผิด
- แบบ ข. รายงานสืบสวนพฤติการณ์สำคัญ และสรุปความเห็น
- แบบ ค. พยานหลักฐานที่ยืนยันการกระทำความผิดในข้อหาที่ขออนุมัติ
- แบบ ง. รายละเอียดในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๕ ข้อหาหลักคือ ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และครอบครองเพื่อจำหน่าย

วิธียื่นคำขออนุมัติจับกุมหรือแจ้งข้อหาให้ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือนำส่งด้วยตนเอง โดยส่งแบบเอกสารลับ และระบุหน้ามุมซองว่า “มาตรา ๑๔” จากนั้นเลขาธิการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๕ วันทำการ ถ้ามีเหตุจำเป็นจะขยายเวลาออกไปได้อีก ไม่เกิน ๒ ครั้งๆ ละไม่เกิน ๕ วันทำการ รวมทั้งหมดแล้วต้องไม่เกิน ๑๕ วันทำการ และต้องบันทึกเหตุจำเป็นไว้ด้วยเมื่อเลขาธิการ ป.ป.ส.มีคำสั่งอนุมัติ

กรณีอนุมัติจับกุม ให้นำคำสั่งอนุมัติจับกุมพร้อมพยานหลักฐานไปร้องขอหมายจับจากศาล และกรณีอนุมัติแจ้งข้อหา อาศัยคำสั่งอนุมัติไปแจ้งข้อหาต่อผู้ต้องหา จากนั้นให้ผู้ยื่นคำขอรายงานให้เลขาธิการ ป.ป.ส. ทราบโดยเร็ว ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน ๓ วัน นับแต่วันจับกุมหรือแจ้งข้อหา หรือถ้าเป็นกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งอนุมัติก็ให้รายงานให้เลขาธิการ ป.ป.ส. ทราบโดยเร็ว ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน ๓ วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดดังกล่าวโดยมีแบบการรายงานดังนี้

- แบบ ป.ป.ส.๔ - ๕๕ แบบรายงานการจับกุม
- แบบ ป.ป.ส.๔ - ๕๖ แบบรายงานการแจ้งข้อหา
- แบบ ป.ป.ส.๔ - ๕๗ แบบรายงานคดีตามคำสั่งอนุมัติให้จับกุมหรือแจ้งข้อหา

แนวทางการยื่นคำขออนุมัติจับกุมหรือแจ้งข้อหา

สำนักงาน ปปส.ภาค/กทม./ส่วนกลาง
(ในพื้นที่ผู้ยื่นคำร้อง)

* **ยื่นคำขอพร้อมพยานหลักฐาน (วันจันทร์ถึงวันศุกร์ในสัปดาห์ที่ ๑ และ ๓ ของเดือน)**
* **เตรียมข้อมูลเพื่อเข้าร่วมประชุมชี้แจงต่อคณะอนุกรรมการฯ ในกรณีสำนวนคดีมีความซับซ้อน (เจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ทราบ)**

คำขออนุมัติจับกุม
ใช้แบบ ป.ป.ส. ๔-๕๑

คำขออนุมัติแจ้งข้อหา
ใช้แบบ ป.ป.ส. ๔-๕๒

ผู้ยื่นคำขอ

สถานะผู้ยื่น

- หัวหน้าพนักงานสอบสวน
- พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งเป็นหัวหน้าในการสืบสวน

(ยศ ร.ต.ต. หรือเทียบเท่าขึ้นไป/ข้าราชการพลเรือนระดับปฏิบัติการหรือเทียบเท่าขึ้นไป)

+

เอกสารที่แนบพร้อมคำขอ

๑. สถานภาพส่วนบุคคล (แบบ ก)
๒. รายงานการสืบสวน (แบบ ข)
๓. พยานหลักฐาน (แบบ ค)
๔. รายละเอียดพฤติการณ์แห่งคดี (แบบ ง)

การยื่นคำขออนุมัติจับกุมหรือแจ้งข้อหา

ผู้ยื่นคำขอ

แจ้งข้อหา : หัวหน้าพนักงานสอบสวน

จับกุม : พนักงานฝ่ายปกครอง/ตำรวจซึ่งเป็นหัวหน้าในการสืบสวน (ร.ต.ต./ข้าราชการพลเรือนระดับปฏิบัติการ หรือเทียบเท่าขึ้นไป)

↓

เอกสารที่ใช้การยื่นคำขอ

แบบคำขอ

จับกุม : แบบ ป.ป.ส. ๔-๕๑

แจ้งข้อหา : แบบ ป.ป.ส. ๔-๕๒

เอกสารที่แนบพร้อมแบบคำขอ

๑. สถานภาพส่วนบุคคล (แบบ ก)

๒. รายงานการสืบสวน (แบบ ข)

๓. พยานหลักฐาน (แบบ ค)

๔. รายละเอียดพฤติการณ์แห่งคดี (แบบ ง)

↓

สถานที่ยื่นคำขอ

สำนักงาน ปปส.ภาค ๑ - ๙/ปปส.กทม./ส่วนกลาง ในพื้นที่ของผู้ยื่นคำขอ

↓

ระยะเวลาในการยื่นคำขอ

ก่อนวันประชุมคณะอนุกรรมการฯ ตามที่ ปปส.ภาค ๑ - ๙/ปปส.กทม./กกม. กำหนด (สัปดาห์ที่ ๑ และ ๓ ของเดือน)

↓

การประชุมคณะอนุกรรมการฯ

เตรียมข้อมูลเพื่อเข้าร่วมชี้แจงต่อคณะอนุกรรมการฯ ตามวันเวลาที่ ปปส.ภาค ๑ - ๙/ปปส.กทม./กกม. กำหนด (สัปดาห์ที่ ๒ และ ๔ ของเดือน)

↓

ผลการพิจารณาคำขอ

มีหนังสือแจ้งผลคำสั่งเลขาธิการ ป.ป.ส. ให้ผู้ยื่นคำขอทราบ

↓

การดำเนินการตามผลการพิจารณาคำขอ

- แจ้งข้อกล่าวหา
- ออกหมายจับ/จับกุม
- รายงานผลการดำเนินการให้ เลขาธิการ ป.ป.ส. ทราบ

ตัวอย่างคำร้องขออนุมัติจับกุม, แจ้งข้อหาและการรายงาน

แบบ ป.ป.ส.๔–๕๑

(ลับ)

แบบคำขออนุมัติจับกุม

ส่วนราชการ กลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน บก.ปส.๓ บช.ปส. โทร. ๐–๒๕๒๑–๘๒๕๒

ที่ ตช ๐๐๒๗.๔๒/ **วันที่** **เดือน** มิถุนายน **พ.ศ.**๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติจับกุมผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔

เรียน เลขาธิการ ป.ป.ส.

สิ่งที่ส่งมาด้วย พยานหลักฐานประกอบการพิจารณา จำนวน รายการ

ด้วย ข้าพเจ้า พันตำรวจเอก มานพ ยิ้มอยู่ ตำแหน่ง ผู้กำกับการ (สอบสวน) หัวหน้ากลุ่มงานสอบสวน และตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัด กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด มีความประสงค์จะขออนุมัติจับกุม ผู้กระทำความผิดตาม

( ) มาตรา ๖ ( ) ( ) ( ) ( ) ( ) ( )

(✓) มาตรา ๘ .....วรรคสอง

แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

นาย [redacted] อายุ ๒๕ ปี เลขประจำตัวประชาชน [redacted] อยู่บ้านเลขที่ [redacted] หมู่ ๖ ตำบลบางหัวเสือ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ **(หลบหนี)**

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ พันตำรวจเอก ผู้ยื่นคำขอ

(มานพ ยิ้มอยู่)

ผู้กำกับการ (สอบสวน) หัวหน้ากลุ่มงานสอบสวน

กลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน

กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓

หมายเหตุ

๑. กรณีอนุมัติแจ้งข้อหาตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง ไม่ต้องกรอกข้อความตามแบบ ง.

๒. พยานเอกสาร ให้ส่งต้นฉบับ หากไม่สามารถส่งต้นฉบับได้ ให้ส่งสำเนาเอกสารที่รับรองว่าถูกต้องแทน พยานวัตถุ กรณีนำมาไม่ได้ให้ใช้สำเนาภาพถ่าย พยานบุคคลให้ระบุชื่อ-ที่อยู่-หมายเลขโทรศัพท์ และพฤติการณ์เกี่ยวข้องให้ชัดเจน

แบบ ป.ป.ส.๔–๕๒

(ลับ)

แบบคำขออนุมัติแจ้งข้อหา

ส่วนราชการ กลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน บก.ปส.๓ บช.ปส. โทร. ๐–๒๕๒๑–๘๒๕๒

ที่ ตช ๐๐๒๗.๔๒/ **วันที่** กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุมัติแจ้งข้อหาผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔

เรียน เลขาธิการ ป.ป.ส.

สิ่งที่ส่งมาด้วย พยานหลักฐานประกอบการพิจารณาเพิ่มเติม จำนวน รายการ

ด้วย ข้าพเจ้า พันตำรวจเอก มานพ ยิ้มอยู่ ตำแหน่ง ผู้กำกับการ (สอบสวน) หัวหน้ากลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัด กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด หัวหน้าพนักงานสอบสวน มีความประสงค์จะขออนุมัติแจ้งข้อหาผู้กระทำความผิดตาม

( ) มาตรา ๖ ( ) ( ) ( ) ( ) ( ) ( )

(✓) มาตรา ๘ วรรคสอง

แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

๑. นาง [redacted] อายุ ๒๘ ปี หมายเลขบัตรประชาชน [redacted] ที่อยู่บ้านเลขที่ [redacted] ม.๗ ต.บางทรายน้อย อ.หว้านใหญ่ จ.มุกดาหาร ผู้ต้องหาที่ ๑

๒. นาย [redacted] อายุ ๔๑ ปี หมายเลขบัตร [redacted] บ้านเลขที่ [redacted] ซ.เดชอุดม ๑๔ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา ผู้ต้องหาที่ ๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ พันตำรวจเอก ผู้ยื่นคำขอ

(มานพ ยิ้มอยู่)

ผู้กำกับการ (สอบสวน) หัวหน้ากลุ่มงานสอบสวน และตรวจสอบทรัพย์สิน

กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

แบบ ก แผ่นที่ **๑**

สถานภาพส่วนบุคคลของผู้กระทำความผิด

๑. ชื่อ นาง [redacted] อายุ ๒๘ ปี **สัญชาติ** ไทย **เชื้อชาติ** ไทย
ศาสนา พุทธ **อาชีพ** ค้าขาย
ชื่อคู่สมรส [redacted] **อายุ** ๔๑ ปี **สัญชาติ** ไทย **เชื้อชาติ** ไทย
ศาสนา พุทธ **อาชีพ** ค้าขาย

๒. ที่อยู่ปัจจุบันหรือสถานที่พบเห็นเป็นประจำ
ที่อยู่บ้านเลขที่ [redacted] ม.๗ ต.บางทรายน้อย อ.หว้านใหญ่ จ.มุกดาหาร

๓. ตำหนิรูปพรรณ สูงประมาณ ๑๕๖ ซม. น้ำหนัก ๔๘ กก. รูปร่าง สันทัด รูปพรรณส่วนอื่นๆ ปกติ

๔. ประวัติอาชญากรและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เป็นผู้กระทำความผิด “ร่วมกันกับพวกที่
หลบหนีมียาเสพติดให้โทษประเภท ๕ (กัญชา) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย”

๕. บุคคลที่ติดต่อ / เกี่ยวข้อง [redacted]

๖. ยานพาหนะที่ใช้
รถยนต์ยี่ห้อ โตโยต้า ๔ ประตู สีขาว ทะเบียน ขต ๖๔๗๒ นครราชสีมา

๗. อาชีพหรือการประกอบกิจการ ค้าขาย

๘. รายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถือกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครอง
๘.๑ โทรศัพท์มือถือ ยี่ห้อ IPHONE ๑๒ สีทอง หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙-๒๓๘๕-๔๗๕๖ หมายเลข IMEI ๓๕ ๒๘๗๖๑๑ ๑๗๓๖๙๘ ๖

แบบ ก แผ่นที่ **๒**

สถานภาพส่วนบุคคลของผู้กระทำความผิด

๑. ชื่อ นาย [redacted] อายุ ๔๑ ปี **สัญชาติ** ไทย **เชื้อชาติ** ไทย
ศาสนา พุทธ **อาชีพ** ค้าขาย
ชื่อคู่สมรส นาง [redacted] อายุ ๒๘ ปี **สัญชาติ** ไทย **เชื้อชาติ** ไทย
ศาสนา พุทธ **อาชีพ** ค้าขาย

๒. ที่อยู่ปัจจุบันหรือสถานที่พบเห็นเป็นประจำ
บ้านเลขที่ [redacted] ซ.เดชอุดม ๑๔ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา

๓. ตำหนิรูปพรรณ สูงประมาณ ๑๗๕ ซม. น้ำหนัก ๗๕ กก. รูปร่าง สูง รูปพรรณส่วนอื่นๆ ปกติ

๔. ประวัติอาชญากรและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เป็นผู้กระทำความผิด “ร่วมกันกับพวกที่
หลบหนีมียาเสพติดให้โทษประเภท ๕ (กัญชา) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย”

๕. บุคคลที่ติดต่อ / เกี่ยวข้องนาง [redacted]

๖. ยานพาหนะที่ใช้
รถยนต์ยี่ห้อ โตโยต้า ๔ ประตู สีขาว ทะเบียน ขต ๖๔๗๒ นครราชสีมา

๗. อาชีพหรือการประกอบกิจการ ค้าขาย

๘. รายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถือกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครอง
๘.๑ โทรศัพท์มือถือ ยี่ห้อ VIVO s ๑ รุ่น ๑๙๐๗ สี ฟ้า-ม่วง แบบ ๒ ซิม หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙-๘๙๙๑-๗๑๓๙ หมายเลข IMEI ๑ ๘๖๓๖๐๑๐๔๕๕๖๙๖๙๗ และ IMEI ๒ ๘๖๓๖๐๑๐๔๕๕๖๙๖๘๙

แบบ ก แผ่นที่ ๓

สถานภาพส่วนบุคคลของผู้กระทำความผิด

๑. **ชื่อ** นาย [redacted] อายุ ๔๓ ปี **สัญชาติ** ไทย **เชื้อชาติ** ไทย
ศาสนา พุทธ **อาชีพ** ค้าขาย
ชื่อคู่สมรส - **อายุ** - **ปี** **สัญชาติ** - **เชื้อชาติ** -
ศาสนา - **อาชีพ** -

๒. **ที่อยู่ปัจจุบันหรือสถานที่พบเห็นเป็นประจำ**
ที่อยู่ [redacted] หมู่ ๔ ตำบลบางทรายน้อย อำเภอหว้านใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร

๓. **ตำหนิรูปพรรณ** สูงประมาณ ๑๗๐ ซม. น้ำหนัก - กก. รูปร่าง สูง รูปพรรณส่วนอื่นๆ ปกติ

๔. **ประวัติอาชญากรและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด** เป็นผู้กระทำความผิด “ร่วมกันกับพวกที่
หลบหนีมียาเสพติดให้โทษประเภท ๕ (กัญชา) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย”

๕. **บุคคลที่ติดต่อ / เกี่ยวข้องนาง** [redacted]

๖. **ยานพาหนะที่ใช้** -

๗. **อาชีพหรือการประกอบกิจการ** -

๘. **รายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถือกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครอง** -

แบบ ข แผ่นที่ ๑

รายงานการสืบสวนพฤติการณ์สำคัญ (มูลเหตุที่ทำการสืบสวน ข่าวสาร แหล่งที่มา วันเวลาเริ่มสืบสวนพฤติการณ์ที่ผ่านมา พฤติการณ์การกระทำความผิดในคดีนี้ ฯลฯ)

พฤติการณ์แห่งคดี เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๓ เจ้าหน้าที่ตำรวจ นปส.สลกบาตร ได้ทำการสืบสวนและจับกุม นาย [redacted] เลขประจำตัวประชาชน [redacted] ที่อยู่ [redacted] /๔ ม.๖ ต.ตาคลี อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์ พร้อมของกลาง ยาบ้า จำนวน ๗ มัด ประมาณ ๑๔,๐๐๐ เม็ด โดยกล่าวหาว่า “มียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (ยาบ้า) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย” นายวันเฉลิมฯ ให้ความร่วมมือในการขยายผลติดต่อล่อซื้อยาเสพติดจากเครือข่าย “[redacted]” โดยแจ้งว่าเจ้าปู มีสามีเป็นตำรวจชื่อ “[redacted]” เบอร์โทรศัพท์ ๐๙-๘๓๖๐-๑๒๒๐ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และสลิปการรับเงินจากเจ้าปู เป็นค่าจ้างในการขนยาเสพติดก่อนหน้าที่จะถูกจับกุม

ต่อมาได้รวบรวมข้อมูลที่จากนายวันเฉลิมฯ (ผตห.) ตรวจสอบจากพร้อมเพย์พบชื่อ นาย[redacted] จากเบอร์โทรศัพท์ ๐๙-๘๓๖๐-๑๒๒๐ จากนั้นจึงได้ทำการสืบสวนเรื่อยมา โดยให้สายลับติดต่อล่อซื้อยาเสพติดแต่ยังไม่มีการซื้อขายแต่อย่างใด ต่อมา น.ส. [redacted] ได้ยื่นข้อเสนอให้สายลับทำการขนลำเลียงยาเสพติด (กัญชา) จากพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เข้าสู่พื้นที่กทม.และใกล้เคียง สายลับจึงได้แจ้งให้ พ.ต.ท. [redacted] ทราบ จากนั้น พ.ต.ท. [redacted] สว.กก.๓ บก.ปส.๓ บช.ปส. หัวหน้า นปส.สลกบาตร ได้เรียนให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้น ถึงพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของ นาง [redacted] และได้วางแผนจับกุมโดยให้สายลับติดต่อรับลำเลียงยาเสพติดกับ นาง [redacted]

ต่อมา วันที่ ๑๙ ม.ค. ๒๕๖๔ พ.ต.ท. [redacted] พร้อมพวก ได้ทำการสืบสวนจนทราบว่า นาง [redacted] พักอาศัยอยู่ที่ บ้านเลขที่ ๓๔๙ ซอยเดชอุดม ๑๔ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา และใช้รถยนต์ยี่ห้อโตโยต้า ๔ ประตู สีขาว หมายเลขทะเบียน ขต-๖๔๗๒ นครราชสีมา

ต่อมา วันที่ ๒๑ ม.ค. ๒๕๖๔ นาง [redacted] ฯ แจ้งกับสายลับว่าจะเดินทางไปเจรจาการลำเลียงยาเสพติด (กัญชา) กับเจ้าของยาเสพติด (กัญชา) ที่ จ.มุกดาหาร ให้สายลับเตรียมตัวและรถที่จะใช้ลำเลียงยาเสพติด (กัญชา) ในครั้งนี้ไว้ให้พร้อม หากตกลงกับเจ้าของยาเสพติด (กัญชา) ได้ จะให้สายลับตามไปและได้แจ้งว่าได้เปลี่ยนหมายเลขโทรศัพท์ เป็น ๐๙-๘๙๙๑-๗๑๓๙ เพื่อใช้ติดต่อลำเลียงยาเสพติดโดยเฉพาะ

เมื่อทราบดังนั้น พ.ต.ท. [redacted] จึงรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบและได้เรียกเจ้าหน้าที่ตำรวจ กก.๓ บก.ปส.๓ บช.ปส. เข้าประชุมวางแผนการจับกุมกลุ่มผู้ลำเลียงยาเสพติดรายดังกล่าว จากนั้นจึงได้ประสานกำลังกับหน่วยร่วมที่เกี่ยวข้องออกทำการสืบสวน และวางกำลังชุดปฏิบัติ โดยแบ่งกำลังออกเป็น ๒ ชุดปฏิบัติและได้มอบหมายให้ ร.ต.อ. [redacted] เป็นเจ้าหน้าที่อำพรางไปรับยาเสพติด (กัญชา) ร่วมกับสายลับ ([redacted]) เมื่อมีการตกลงลำเลียงยาเสพติด (กัญชา)

ชุดที่ ๑ เดินทางไปสืบสวน พฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของ นาง[redacted] มี พ.ต.ท. [redacted] กับพวกใช้รถยนต์ของทางราชการ(นอกแบบ) จำนวน ๓ คัน

ชุดที่ ๒ เดินทางไปรับยาเสพติด (กัญชา) มี ร.ต.อ. [redacted] และเจ้าหน้าที่อำพรางร่วมสายลับใช้รถยนต์ของทางราชการ (นอกแบบ) จำนวน ๓ คัน

ต่อมาวันที่ ๒๒ ม.ค. ๒๕๖๔ เวลาประมาณ ๑๐.๓๐ น. สายลับได้แจ้งให้ พ.ต.ท. [redacted] ทราบว่านาง [redacted] ฯ ให้สายลับออกเดินทางไปพบและรับยาเสพติด (กัญชา)

แบบ ข แผ่นที่ ๒

ที่ จ.มุกดาหาร โดยแจ้งว่า ให้ไปถึงก่อน ๒๑.๐๐ น. พ.ต.ท. [redacted] ฯ จึงสั่งการให้เจ้าหน้าที่ชุดสืบสวนทั้ง ๒ ออกเดินทางไปที่ จ.มุกดาหาร เพื่อทำการสืบสวนจับกุม

ต่อมา วันที่ ๒๓ ม.ค. ๒๕๖๔ เวลาประมาณ ๑๒.๓๐ น. เจ้าหน้าที่ชุดสืบสวนชุดที่ ๑ พบรถยนต์ยี่ห้อโตโยต้า ๔ ประตู สีขาว หมายเลขทะเบียน ขต-๖๗๔๒ นครราชสีมา จอดที่ลานจอดรถของโรงแรมเบิร์ดเดย์ บูติคโฮเต็ล อ.เมืองมุกดาหาร จ.มุกดาหาร จึงได้วางกำลังเฝ้าสังเกตการณ์ บริเวณโรงแรมและบริเวณใกล้เคียง จากนั้นได้รับแจ้งจากสายลับว่า นาง [redacted] บอกให้สายลับเดินทางมาที่ จ.มุกดาหารได้เลย เมื่อมาถึงให้นำรถยนต์ไปจอดที่ หน้าโรงเรียนบ้านสามขามิตรภาพที่ ๓ ต.คำป่าหลาย อ.เมืองมุกดาหารฯ ซึ่งได้เน้นย้ำให้สายลับเดินทางมาถึงจุดนัดหมายก่อนเวลา ๒๑.๐๐ น.

ต่อมาเวลาประมาณ ๑๗.๐๐ น. พบว่านาง [redacted] ฯ ได้ขับรถยนต์ยี่ห้อโตโยต้า ๔ ประตู สีขาว หมายเลขทะเบียน ขต-๖๔๗๒ นครราชสีมา ออกจากโรงแรมที่พัก เจ้าหน้าที่ ชุดที่ ๑ จึงติดตามไป พบว่าทั้งสองคนขับรถยนต์มุ่งหน้า จ.ยโสธร-จ.ร้อยเอ็ด-จ.มหาสารคาม-จ.นครราชสีมา โดยแจ้งสายลับว่า จะวิ่งดูเส้นทางให้ต่อมาเวลาประมาณ ๒๐.๔๕ น.ของวันที่ ๒๓ ม.ค. ๒๕๖๔ สายลับได้แจ้งนาง [redacted] ฯ ว่าได้เดินทางถึง จ.มุกดาหารแล้ว นาง [redacted] ฯ แจ้งสายลับว่าให้นำรถที่จะลำเลียงยาเสพติดไปจอดไว้ที่ริมถนนหน้าโรงเรียนบ้านสามขา ต.คำป่าหลาย อ.หว้านใหญ่ จ.มุกดาหาร แล้วจะมีคนมารับรถไปใส่ยาเสพติด เจ้าหน้าที่อำพรางและสายลับได้ขับรถยนต์ของทางราชการ (นอกแบบ) ไปจอดไว้ตามที่นาง [redacted] แจ้ง ไม่นานมีรถยนต์กระบะยี่ห้อเชฟโรเล็ต สีเทา ไม่ทราบหมายเลขทะเบียน มาจอดแล้วมีชายลงมาขับรถของเจ้าหน้าที่อำพรางและสายลับรถมุ่งหน้าไปทาง อ.หว้านใหญ่ จ.มุกดาหาร เจ้าหน้าที่ไม่สามารถติดตามไปได้เนื่องจากเป็นพื้นที่เปลี่ยวและเรื่องความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ชุดสืบสวนจึงได้วางกำลังสังเกตการณ์ ตามเส้นทาง อ.หว้านใหญ่ - มุกดาหาร ต่อมาเวลาประมาณ ๒๒.๑๕ น. จนท.ชุดสืบสวนฯ ได้พบรถยนต์ทั้งสองคันแล่นกลับออกมาจากทาง อ.หว้านใหญ่ มุ่งหน้า จ.มุกดาหาร จากนั้นนาง [redacted] ฯ ได้โทรมาแจ้งสายลับว่า ได้นำรถพร้อมยาเสพติดมาคืนให้แล้วโดยจอดไว้ที่ริมถนนเลยโรงเรียนบ้านสามขามิตรภาพที่ ๓ ม.๙ ต.คำป่าหวาย อ.หว้านใหญ่ จ.มุกดาหาร ไปทางตัวเมืองมุกดาหาร เวลาประมาณ ๒๒.๓๐ น. เมื่อเจ้าหน้าที่อำพรางและสายลับเข้าไปตรวจสอบพบของกลางลำดับที่ ๑ อยู่ท้ายรถ จากการสังเกตบริเวณใกล้เคียงไม่พบบุคคลและยานพาหนะต้องสงสัยแต่อย่างใด ร.ต.อ. [redacted] ฯ พร้อมพวกจึงได้ทำการตรวจยึดยาเสพติดดังกล่าวไว้เป็นของกลางในคดี และได้รายงานให้ พ.ต.ท. [redacted] ฯ ทราบ จากนั้น พ.ต.ท. [redacted] ฯ จึงได้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบเพื่อขออนุมัติครอบครองยาเสพติดเพื่อทำการขยายผลจับกุมตัวผู้สั่งการ

ส่วน จนท.ชุดสืบสวนชุดที่ ๑ ที่สะกดรอยติดตาม นาง [redacted] ฯ เวลาประมาณ ๒๒.๓๐ น. เดินทางมาถึง จ.นครราชสีมา ทั้งสองได้ขับรถยนต์เข้าไปจอดที่ลานหน้าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ต.ในเมือง อ.เมืองนครราชสีมา จ.นครราชสีมา เพื่อสักการะท้าวสุรนารี เจ้าหน้าที่ชุดที่ ๑ ได้เข้าแสดงตัวเข้าจับกุม เวลาประมาณ ๒๒.๔๐ น. ก่อนทำการตรวจค้น/จับกุม เจ้าหน้าที่ชุดจับกุมได้แสดงความบริสุทธิ์ใจ นาง [redacted] ฯ ดูจนเป็นที่พอใจแล้ว ผลการตรวจค้นนาง [redacted] ฯ พบของกลางลำดับที่ ๒ ที่กระเป๋ากางเกงด้านหลังข้างขวา และผลการตรวจค้นนาย [redacted] ฯ พบของกลางลำดับที่ ๓ ที่ในกระเป๋ากางเกงข้างหน้าด้านขวา ไม่พบสิ่งผิดกฎหมาย และได้ให้นาง [redacted] ฯ พาไปค้นรถรถยนต์ยี่ห้อโตโยต้า ๔ ประตู สีขาว หมายเลขทะเบียน ขต-๖๔๗๒ นครราชสีมา ไม่พบสิ่งผิดกฎหมาย จากนั้น จึงได้ทำการจับกุม แจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิ์ให้ นาง [redacted] ฯ ทราบว่า “ร่วมกันกับพวกที่หลบหนี มียาเสพติดให้โทษประเภท ๕ (กัญชา) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย”

แบบ ข แผ่นที่ ๓

จึงได้แจ้งว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมาย จึงได้ยึดรถยนต์ไว้ตาม พ.ร.บ.มาตรการฯ และโทรศัพท์มือถือที่ใช้ในการติดต่อไว้เป็นของกลาง จากนั้นได้ทำการตรวจค้นบ้านเลขที่ [redacted] ซ.เดชอุดม ๑๔ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา ที่ผู้ต้องหาที่ ๒ เป็นเจ้าบ้าน ผลการตรวจค้นไม่พบสิ่งของผิดกฎหมาย ได้ทำการตรวจยึดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างหลังดังกล่าว โดยได้ทำบันทึกการตรวจยึดไว้

สอบถามผู้ต้องหาทั้งสองได้ให้ความร่วมมือในการขยายผลการจับกุม โดยให้การว่า ยาเสพติดของกลางดังกล่าวได้รับว่าจ้างจากนาย [redacted] ใช้หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙-๖๗๙๓-๗๘๑๗ ในการสั่งการโดยให้ตนนำยาเสพติด(กัญชา) ไปส่งให้ลูกค้าที่ อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา พร้อมได้ให้หมายเลขโทรศัพท์ผู้ที่จะมารับยาเสพติด หมายเลข ๐๙-๓๔๑๙-๓๗๙๘ จากนั้นได้ครอบครองยาเสพติดไปที่ อ.วังน้อยฯ เมื่อไปถึงได้โทรหาหมายเลขโทรศัพท์ดังกล่าว ได้รับแจ้งว่าให้นำยาเสพติดไปส่งมอบให้ที่ห้างเดอะมอล์ลบางแค เขตบางแคฯ จากนั้นได้นำรถยนต์บรรทุกยาเสพติดเข้าไปจอดในลานจอดรถยนต์ของห้าง ผู้ใช้หมายเลข ๐๙-๓๔๑๙-๓๗๙๘ ได้ให้หมายเลขโทรศัพท์ของบุคคลที่จะมารับยาเสพติด หมายเลข ๐๘-๓๗๗๓-๘๒๑๗ จากนั้นได้โทรไปยังหมายเลขดังกล่าว แจ้งว่าจะเดินทางมารับยาเสพติด แต่ไม่มีผู้ใดมารับยาเสพติด โดยสายปลายทางแจ้งว่าไม่กล้ามารับยาเสพติดกลัวว่าจะถูกจับกุม ทั้งนี้ได้ทำการบันทึกภาพและเสียงการสนทนาไว้เป็นหลักฐานเพื่อส่งมอบ พงส.ต่อไป จากนั้นได้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบเพื่อขอยุติการขยายผลจับกุม นำตัวผู้ต้องหาทั้งหมดพร้อมของกลางมาที่ บก.ปส.๓ บช.ปส.เพื่อตรวจนับยาเสพติดของกลางทั้งหมด จัดทำบันทึกการจับกุม บันทึกตรวจยึด ถ่ายรูป และได้ทำการตรวจปัสสาวะหาสารเสพติดเบื้องต้นกับผู้ต้องหาทั้ง ๒ คน ด้วยชุดตรวจหาสารเสพติดขององค์การเภสัชกรรม ปรากฏผลเป็นลบ ได้แจ้งสิทธิ์ผู้ต้องหาและข้อกล่าวหาให้ทราบว่า “ร่วมกันกับพวกที่หลบหนีมียาเสพติดให้โทษประเภท ๕ (กัญชา) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย” ร.ต.อ. [redacted] รอง สว.กก.๓ บก.ปส.๓ เจ้าพนักงาน ปปส. เลขประจำตัว ๖๐๑๐๓๙ อาศัยอำนาจตาม มาตรา ๑๕ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เพื่อทำการสอบสวนขยายผลเป็นเวลาไม่เกินสามวัน

อนึ่ง ในการจับกุมครั้งนี้ เจ้าพนักงานตำรวจที่ทำการจับกุม มิได้ทำให้ทรัพย์สินของผู้ใดเสียหาย สูญหายหรือเสื่อมค่าแต่ประการใด และมิได้ทำให้ผู้ใดได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจแต่อย่างใด กับมิได้บังคับขู่เข็ญ หลอกลวงหรือสัญญาด้วยประการใดๆ ทั้งมิได้เรียกร้อง หรือเรียกรับ หรือยอมจะรับเอาทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดมาเป็นประโยชน์ส่วนตนหรือของบุคคลอื่นแต่อย่างใด และได้กระทำการทั้งหลายไปตามอำนาจหน้าที่ ได้อ่านบันทึกการจับกุมให้ผู้ต้องหาทั้งหมดฟัง และให้อ่านเอง ผู้ต้องหาสามารถฟัง พูดภาษาไทยได้เป็นอย่างดี และรับว่าถูกต้องจึงให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน เสร็จแล้ว จึงได้นำตัวผู้ต้องหาพร้อมของกลางทั้งหมด และบันทึกการจับกุม ส่งพนักงานสอบสวน กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๓ บช.ปส. เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

จากการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในคดี พบว่า เจ้าหน้าที่อำพราง พร้อมสายลับได้ติดต่อ นาง [redacted] ผู้ต้องหาที่ ๑ และนาย [redacted] ผู้ต้องหาที่ ๒ เพื่อรับงานขนลำเลียงยาเสพติดของกลาง ต่อมา นาง [redacted] ผู้ต้องหาที่ ๑ และนาย [redacted] ฯ ผู้ต้องหาที่ ๒ ได้ติดต่อ นาย [redacted] เพื่อนัดหมายรับยาเสพติดของกลาง ซึ่งต่อมา นาง [redacted] ฯ ผู้ต้องหาที่ ๑ และนาย [redacted] ฯ ผู้ต้องหาที่ ๒ ได้นัดหมายเจ้าหน้าที่อำพรางและสายลับไปรับกัญชาของกลาง โดยให้สายลับเจ้าหน้าที่อำพรางฯ นำรถยนต์ไปจอดไว้ และติดต่อกับนาย [redacted] ให้มารับรถไปบรรทุกยาเสพติดของกลาง จากนั้น ได้นำรถไปจอดไว้ และแจ้งให้

แบบ ข แผ่นที่ ๔

เจ้าหน้าที่อำพรางฯ ไปรับรถแล้วขับไปส่งผู้รับปลายทางในพื้นที่วังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามคำสั่ง นาง [redacted]ฯ ผู้ต้องหาที่ ๑ และ นาย [redacted] ผู้ต้องหาที่ ๒ ส่วนตัวผู้ต้องหาที่ ๑, ๒ ได้ขับรถตามไป ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการตรวจยึดยาเสพติดที่ริมถนนหน้าโรงเรียนบ้านสามขามิตรภาพที่ ๓ ม.๙ ต.คำป่าหลาย อ.เมืองมุกดาหาร จ.มุกดาหาร วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๔ เวลาประมาณ ๒๒.๓๐ น. และจับกุมผู้ต้องหาที่ ๑, ๒ ที่ลานหน้าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ต.ในเมือง อ.เมืองนครราชสีมา จ.นครราชสีมา เวลาประมาณ ๒๒.๔๐ น. ของวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๔ ต่อเนื่องกัน ส่วนนาย [redacted] อยู่ระหว่างหลบหนี

ในคดีนี้เป็นการกระทำความผิดในลักษณะของขบวนการ เป็นเครือข่าย ซึ่งมีการแบ่งหน้าที่กันทำ มีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ เจ้าหน้าที่อำพรางและสายลับได้ร่วมกันทำการสืบสวนติดตาม จนกระทั่งได้ทำการจับกุม และตรวจยึดของกลางส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี เชื่อว่ากลุ่มผู้ต้องหาได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจนกระทั่งถูกจับกุมและบางคนหลบหนีไป ซึ่งเมื่อพิจารณาจากพฤติการณ์และข้อเท็จจริงในคดีนี้แล้ว พบว่าการกระทำผิดของ นาง [redacted] ผู้ต้องหาที่ ๑, นาย [redacted] ผู้ต้องหาที่ ๒ และนาย [redacted] ซึ่งหลบหนี เป็นผู้ตกลงสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นการกระทำผิดที่เข้าองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายในความผิดในข้อหา สมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะเหตุที่ได้สมคบกัน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๘

ส่วนบุคคลที่ปรากฏใช้หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙-๓๔๑-๙๓๗๙๘, ๐๘-๓๗๗๓-๘๒๑๗, ๐๙-๔๗๙๑-๖๑๖๙ ที่กลุ่มผู้ต้องหาติดต่อมารับยาเสพติดของกลางที่เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติการอำพราง และขออนุญาตครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุมเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ชั้นนี้ยังไม่พบหลักฐานแน่ชัดจะได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไป

พนักงานสอบสวนได้นำสำนวนการสอบสวนเสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณา เนื่องจากเป็นคดีสำคัญ และได้ทำหนังสือประสานคดียาเสพติดรายสำคัญกับพนักงานอัยการ ซึ่งผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาพยานหลักฐานทางคดีซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานมาแล้ว เห็นว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอยืนยันการกระทำความผิดของ ผู้ต้องหาที่ ๑, ๒ และ นาย [redacted] เป็นผู้กระทำความผิด ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔

แบบ ค

พยานหลักฐานที่ยืนยันการกระทำความผิดในข้อหาที่ขออนุมัติ

พยานบุคคล จำนวน ๒ ราย

๑. ชื่อ พ.ต.ท.[redacted] อายุ ๕๓ ปี
ที่อยู่ กก.๓ บก.ปส.๓
อาชีพ รับราชการตำรวจ
ความเกี่ยวข้องกับคดี เป็นผู้กล่าวหาและสืบสวนพฤติการณ์ในคดีนี้

๒. ชื่อ ร.ต.อ.[redacted] อายุ ๕๒ ปี
ที่อยู่ กก.๓ บก.ปส.๓
อาชีพ รับราชการตำรวจ
ความเกี่ยวข้องกับคดี เป็นพยานและสืบสวนพฤติการณ์ในคดีนี้

๓. ชื่อ ส.ต.อ.[redacted] อายุ ๓๓ ปี
ที่อยู่ กก.๓ บก.ปส.๓
อาชีพ รับราชการตำรวจ
ความเกี่ยวข้องกับคดี เป็นพยานและสืบสวนพฤติการณ์ในคดีนี้

พยานเอกสาร จำนวน ๘ รายการ

๑. รายงานผลการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดของกลางจากสำนักงาน ป.ป.ส.
๒. ภาพถ่ายประกอบคดี
๓. ภาพถ่ายประกอบการสืบสวน
๔. บัญชีของกลาง
๕. สำเนาบันทึกการจับกุม
๖. สำเนาคำให้การผู้กล่าวหาและพยาน
๗. สำเนาบันทึกประกอบคำรับสารภาพ
๘. รายงานการสืบสวน

พยานวัตถุ รวมยาเสพติดของกลางทั้งหมดเป็น กัญชา จำนวน ๔๐๐ ก้อน น้ำหนักรวมสิ่งห่อหุ้มประมาณ ๔๐๐ กิโลกรัม ปรากฏตามสำเนาบันทึกการจับกุมที่แนบ

แบบ ง. แผ่นที่ ๑

รายละเอียดในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (ข้อหาผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย)

๑. เลขคดีที่ [redacted]/๒๕๖๔ กลุ่มงานสอบสวนและตรวจทรัพย์สิน บก.ปส.๓

๒. คดีหมายเลขดำที่ -

๓. ชื่อผู้ต้องหา หรือ ชื่อจำเลย

๑. นาง [redacted] อายุ ๒๘ ปี หมายเลขบัตรประชาชน [redacted] ที่อยู่บ้านเลขที่ [redacted] ม.๗ ต.บางทรายน้อย อ.หว้านใหญ่ จ.มุกดาหาร ผู้ต้องหาที่ ๑

๒. นาย [redacted] อายุ ๔๑ ปี หมายเลขบัตร [redacted] บ้านเลขที่ [redacted] ซ.เดชอุดม ๑๔ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา ผู้ต้องหาที่ ๒

๔. ของกลางในคดีเป็น

รวมยาเสพติดของกลางทั้งหมดเป็น กัญชา จำนวน ๔๐๐ ก้อน น้ำหนักรวมสิ่งห่อหุ้มประมาณ ๔๐๐ กิโลกรัม ปรากฏตามสำเนาบันทึกการจับกุมที่แนบ

๕. ข้อกล่าวหา

"ร่วมกันกับพวกที่หลบหนีมียาเสพติดให้โทษประเภท ๕ (กัญชา) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย"

๖. วัน เดือน ปี ที่จับกุม/ตรวจยึด วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๔ เวลาประมาณ ๒๒.๔๐ น.

๗. สถานที่เกิดเหตุ สถานที่เกิดเหตุ/จับกุม

ตรวจยึดยาเสพติดที่ริมถนนหน้าโรงเรียนบ้านสามขามิตรภาพที่ ๓ ม.๙ ต.คำป่าหลาย อ.เมืองมุกดาหาร จ.มุกดาหาร วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๔ เวลาประมาณ ๒๒.๓๐ น. และจับกุมผู้ต้องหาที่ ๑, ๒ ที่ลานหน้าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ต.ในเมือง อ.เมืองนครราชสีมา จ.นครราชสีมา เวลาประมาณ ๒๒.๔๐ น. ของวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๔ ต่อเนื่องกัน

๘. ชื่อเจ้าพนักงานผู้จับกุม พ.ต.ท. [redacted] กับพวก

๙. ชื่อพนักงานสอบสวน ร.ต.อ.ปรโชต ศรีถาการ รอง สว.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๓ โทร.๐๙-๑๕๔๑-๖๙๑๙

๑๐. ผลการดำเนินคดี อยู่ระหว่างสอบสวน **จะครบฝากขังครั้งที่ ๒ ในวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔**

๑๑. พยานหลักฐานในคดี คดีมีพยานหลักฐานดำเนินคดีกับ นาง [redacted] ผู้ต้องหาที่ ๑, นาย [redacted] ผู้ต้องหาที่ ๒ และนาย [redacted] ซึ่งหลบหนี ตามข้อกล่าวหา ผู้บังคับบัญชามีความเห็นให้ขออนุมัติแจ้งข้อหา ผู้ต้องหาที่ ๑, ๒ และขออนุมัติแจ้งจับกุม นาย [redacted] มาดำเนินคดีต่อไป

แบบ ป.ป.ส. ๔-๕๕

ที่ ตช.๐๐๒๗.๔๒ / กลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน
กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓
กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
๘๘ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงตลาดบางเขน
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง รายงานการแจ้งคำสั่งอนุมัติจับกุม

เรียน เลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

อ้างถึง หนังสือแจ้งคำสั่งอนุมัติจับกุม ที่ ยธ ๑๑๐๒(กก.)/๕๑๑ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหมายจับ จำนวน ๑ แผ่น

ตามหนังสือที่อ้างถึงข้างต้นซึ่งเลขาธิการ ป.ป.ส. มีคำสั่งอนุมัติให้จับกุมนาย [redacted] ตามมาตรา ๖, ๘ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ และให้รายงานผลการปฏิบัติให้ทราบภายใน ๓ วัน นั้น

ขอเรียนว่า พนักงานสอบสวน กลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว แต่วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๗ พร้อมทั้งขออนุมัติออกหมายจับนาย [redacted] ต่อศาลอาญา ตามหมายจับ [redacted] /๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจเอก
(มานพ ยิ้มอยู่)
ผู้กำกับการ (สอบสวน) หัวหน้ากลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน
กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓

ร้อยตำรวจเอก ปรโชต ศรีถาการ
พนักงานสอบสวน โทร ๐๙-๑๕๔๑-๖๙๑๙

แบบ ป.ป.ส. ๔-๕๖

ที่ ตช.๐๐๒๗.๔๒ / กลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน
กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓
กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
๘๘ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงตลาดบางเขน
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง รายงานการแจ้งข้อหา [redacted] กับพวกรวม ๒ คน

เรียน เลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

อ้างถึง หนังสือแจ้งคำสั่งอนุมัติแจ้งข้อหา ที่ ยธ ๑๑๐๒(กต.)/๒ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๙

ตามหนังสือที่อ้างถึงข้างต้นซึ่งเลขาธิการ ป.ป.ส. มีคำสั่งอนุมัติให้แจ้งข้อหา นาย [redacted] ผู้ต้องหา ข้อหา สมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และได้กระทำผิดตามที่ได้สมคบกันแล้ว ตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ และให้รายงานผลการปฏิบัติให้ทราบภายใน ๓ วัน นั้น

ขอเรียนว่า พนักงานสอบสวน กลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ได้ดำเนินการแจ้งข้อหาเสร็จสิ้นแล้ว แต่วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๙

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจเอก
(มานพ ยิ้มอยู่)
ผู้กำกับการ (สอบสวน) หัวหน้ากลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน
กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๓

ร้อยตำรวจเอก ปรโชต ศรีถาการ
พนักงานสอบสวน โทร ๐๙-๑๕๔๑-๖๙๑๙

แบบ ป.ป.ส. ๔-๕๗

แบบรายงานคดีตามคำสั่งอนุมัติให้จับกุม/การแจ้งข้อหา

ที่ตช ๐๐๒๗.๒๒/ กลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๑

วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....

เรื่อง รายงานการดำเนินการตามคำสั่งอนุมัติจับกุม/แจ้งข้อหา

เรียน เลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

อ้างถึง คำสั่งอนุมัติจับกุม/แจ้งข้อหา ที่...../.....ลงวันที่.....

ตามคำสั่งที่อ้างถึง ได้อนุมัติให้จับกุม(นาย/นาง/นางสาว).....

.....

ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา.....แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

บัดนี้ ระยะเวลาได้ล่วงเลยมาเกินกว่าสามสิบวัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งอนุมัติ แต่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการตามที่ได้รับอนุมัติได้เนื่องจาก.....

.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) พันตำรวจเอก

(รณเดช กลิ่นอุทัย)

ผู้กำกับการ(สอบสวน) หัวหน้างานสอบสวน กลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน

กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ๑ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

พันตำรวจโท นิมิต ชิตเจริญ.....(เจ้าของคดี)..

โทร.....๐๘-๙๔๙๕-๘๗๒๖.....

เรียน

เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

เลขที่ ๕ ถ.ดินแดง เขตพญาไท

กรุงเทพมหานคร

๑๐๔๐๐

ซึ่งพนักงานสอบสวน จะมีความเห็นทางคดีรวมไปกับสำนวนคดีหลัก หรือแยกดำเนินคดีจากสำนวนคดีหลัก (เป็นกรณีๆ ไป)

สรุปขั้นตอนการดำเนินคดีสมคบฯ
ตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔
มาตรา ๘

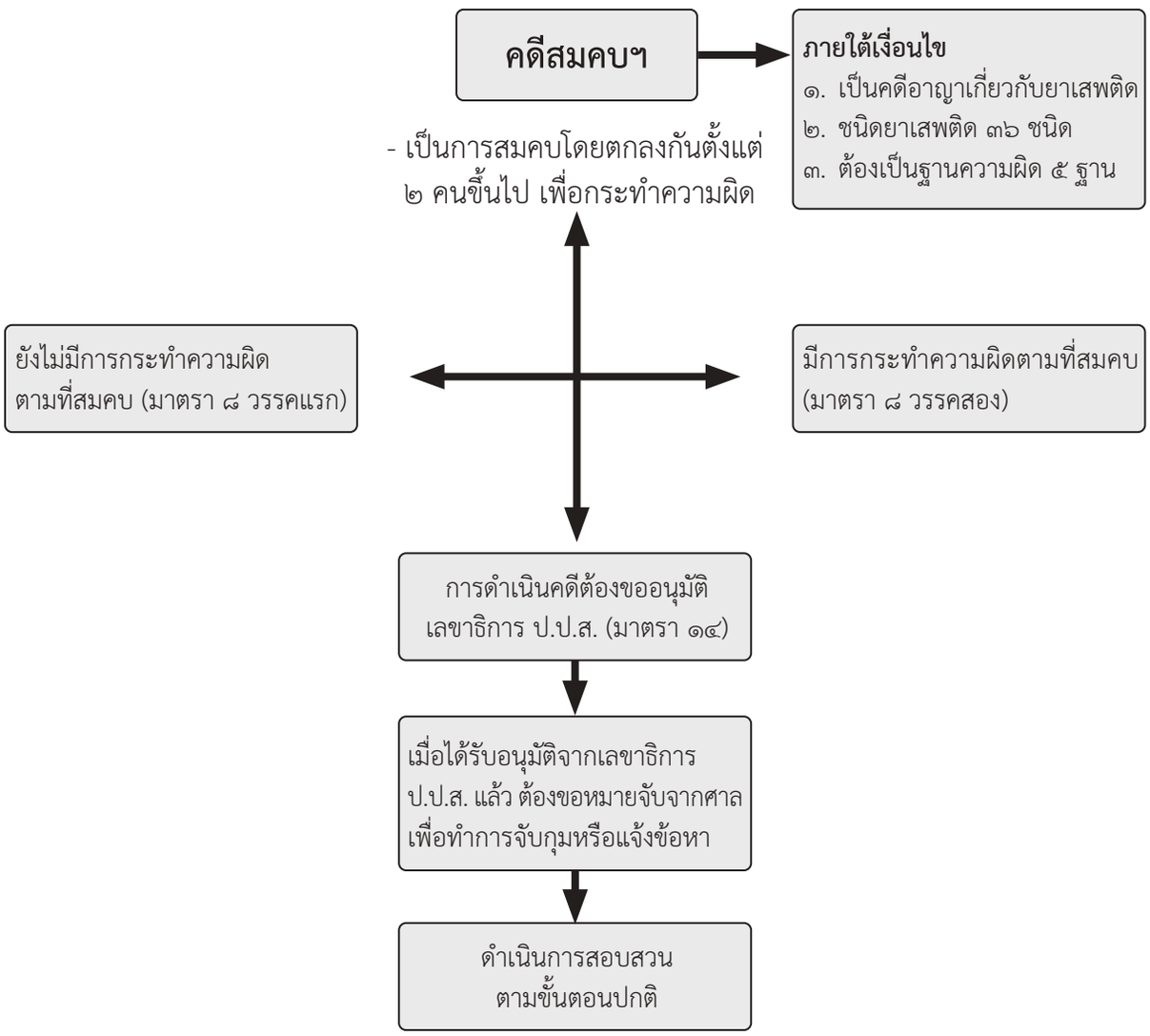

๓.๑๐ คดีตรวจสอบทรัพย์สิน โดยเลขาธิการ ป.ป.ส. มีคำสั่งตรวจสอบทรัพย์สินชั่วคราว ตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๑๙ – มาตรา ๒๙ ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด คือ เงิน หรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้หมายความรวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวซื้อหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม และในการดำเนินการตามมาตรการริบทรัพย์สินนี้ คดีความผิดหลักจะต้องเป็นความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย สมคบ ช่วยเหลือ สนับสนุน หรือพยายามกระทำความผิด ในตัวยาเสพติดของกลาง จำนวน ๓๖ ชนิด (ตามกฎกระทรวง การกำหนดชื่อยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๓๖ ก หน้า ๗ – ๙ เมื่อ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๙) ซึ่ง

- แยกดำเนินการจากคดียาเสพติดหลักที่พนักงานสอบสวนดำเนินการ
- ดำเนินการโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากเลขาธิการ ป.ป.ส. ให้ดำเนินการแทน

สรุปขั้นตอนการริบทรัพย์สินตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔

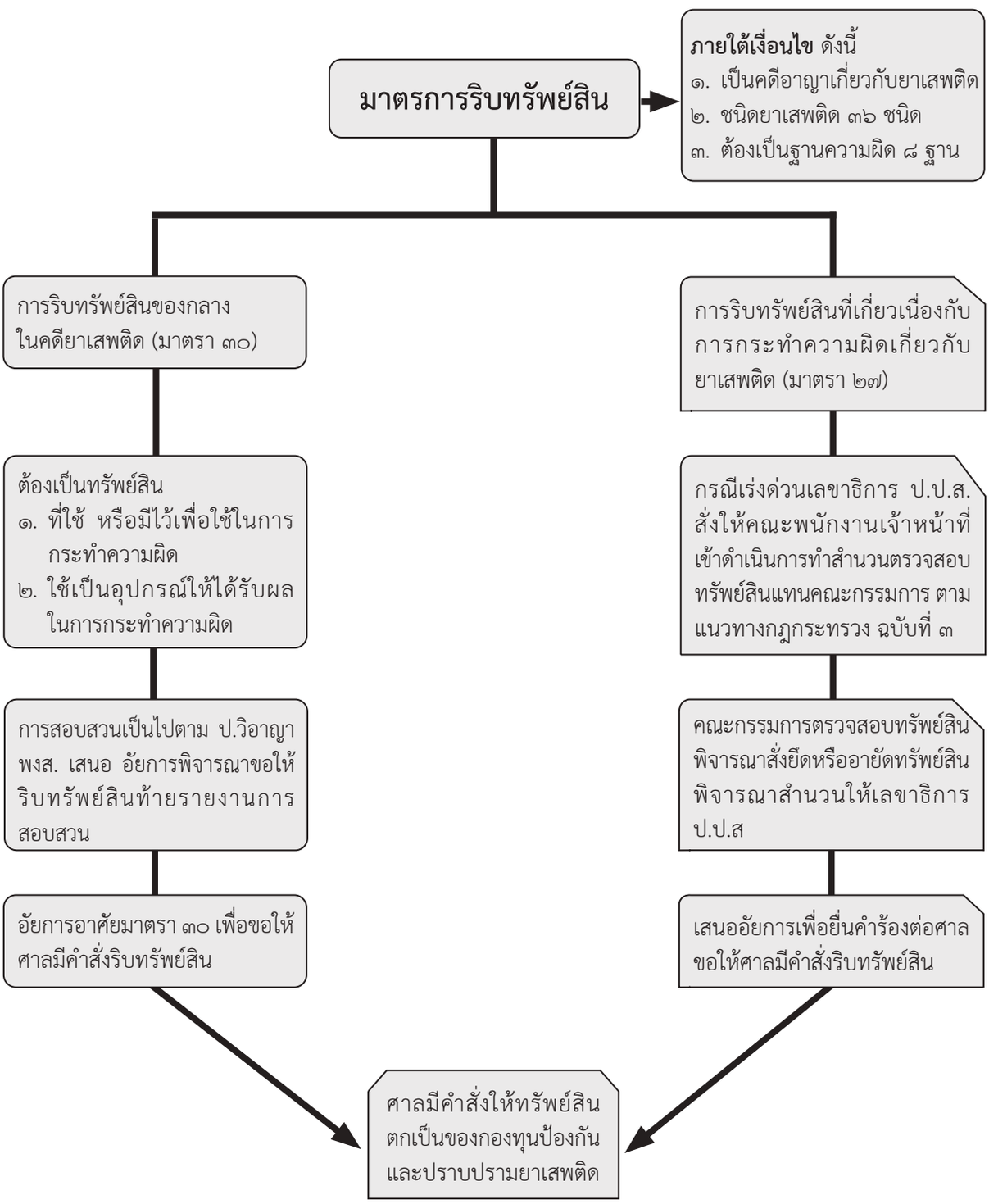

๓.๑๑ คดีฟอกเงิน ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒

พนักงานสอบสวนสามารถดำเนินคดีได้ตาม มาตรา ๕ – มาตรา ๑๑ แต่ในส่วนของการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตั้งแต่ มาตรา ๔๘ เป็นต้นไป ซึ่งว่าด้วยการยึด/อายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการธุรกรรม, เลขาธิการ ปปง. และพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะ

ซึ่งในการดำเนินการตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ นี้ ยังเป็นการปราบปราม และยึดทรัพย์สินกับกลุ่มขบวนการของเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติด ที่พยานหลักฐานในคดียาเสพติดยังไม่เพียงพอ เมื่ออัยการสั่งไม่ฟ้อง หรือศาลยกฟ้อง ก็จะทำให้ทรัพย์สินที่ยึดไว้ตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ต้องคืนให้กับเจ้าของไป แต่หากมีการดำเนินการตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ นี้ แล้ว ถึงแม้อัยการจะสั่งไม่ฟ้อง หรือศาลยกฟ้องในคดียาเสพติด ก็ยังสามารถส่งทรัพย์สินที่ยึดไว้ดังกล่าวนั้นให้สำนักงาน ปปง. ดำเนินการต่อไปได้

๓.๑๒ คดียาเสพติด ตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕

เงื่อนไขที่ทำให้ต้องเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด คือ การเป็นผู้เสพหรือเป็นผู้ติดยาเสพติด

เงื่อนไขที่ ๑ เป็นผู้ที่ต้องหาว่า กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๔ ฐานความผิด (ตามมาตรา ๑๙ วรรคแรก)

(๑) เสพ

(๒) เสพและมีไว้ในครอบครอง

(๓) เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

(๔) เสพและจำหน่าย

เงื่อนไขที่ ๒ ลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณของยาเสพติด (กำหนดในกฎกระทรวง) ที่ผู้ต้องหาเกี่ยวข้องในการกระทำผิด

(๑) ยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ มี ๖ ชนิด

๑.๑ เฮโรอีน น้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๑๐๐ มก.

๑.๒ เมทแอมเฟตามีน ไม่เกิน ๕ หน่วยการใช้ หรือ น้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๕๐๐ มก.

๑.๓ แอมเฟตามีน ไม่เกิน ๕ หน่วยการใช้ หรือ น้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๕๐๐ มก.

๑.๔ ๓, ๔-เมทิลลีน ไดออกซิเมทแอมเฟตามีน ไม่เกิน ๕ หน่วยการใช้ หรือ น้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๑,๒๕๐ มก.

๑.๕ เมทิลลีนไดออกซิแอมเฟตามีน ไม่เกิน ๕ หน่วยการใช้ หรือ น้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๑,๒๕๐ มก.

๑.๖ เอ็น เอทิล เอ็มดีเอ หรือ เอ็มดีอี ไม่เกิน ๕ หน่วยการใช้ หรือน้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๑,๒๕๐ มก.

(๒) ยาเสพติดให้โทษประเภท ๒ มี ๒ ชนิด

๒.๑ โคคาอีน น้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๒๐๐ มก.

๒.๒ ฝิ่น น้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๕,๐๐๐ มก.

(๓) ยาเสพติดให้โทษประเภท ๕ มี ๑ ชนิด
กัญชา น้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๕,๐๐๐ มก.
(๔) สารระเหยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย

เงื่อนไขที่ ๓ ต้องไม่เข้ากรณีดังต่อไปนี้ (มาตรา ๑๙ วรรคแรก)

๑. อยู่ระหว่างต้องหาในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรือ
๒. อยู่ระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรือ
๓. อยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล

ขั้นตอนการทำสำนวนการสอบสวนคดีฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

การทำสำนวนการสอบสวนเหมือนกับคดีอื่นทั่วๆ ไป เมื่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมตัวผู้ต้องหามาส่งพนักงานสอบสวนหรือเมื่อผู้ต้องหาปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน กรณีที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดให้โทษและเข้าหลักเกณฑ์ที่จะฟื้นฟูได้ตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ พนักงานสอบสวนก็จะรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้และทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานไปตามปกติ เมื่อสำนวนเสร็จสิ้นก็จะมีความเห็นส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการพิจารณา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือ ๑๔๒ แต่พนักงานอัยการจะชะลอฟ้องผู้ต้องหาไว้ หากผู้ต้องหาที่ศาลมีคำสั่งส่งตัวไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด และได้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูพนักงานอัยการก็จะมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายถือว่าผู้เสพหรือผู้ติดยาเป็นผู้ป่วย การจะเอาตัวไปขังหรือจำคุกไม่เป็นประโยชน์และควรได้รับการบำบัดรักษาเพื่อให้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติอีกครั้ง การบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวจึงเป็นยุติธรรมทางเลือกอีกรูปแบบหนึ่งที่เบี่ยงเบนมิให้ผู้กระทำผิดถูกฟ้องต่อศาลเพื่อพิพากษาชี้ถูกผิดและตัดสินลงโทษนำตัวไปขังหรือจำคุกในเรือนจำ ขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานสอบสวน มีดังนี้

๑. เมื่อพนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับหรือพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาเอง จะต้องดูว่าเข้าเงื่อนไขตามกฎหมายที่จะส่งไปฟื้นฟูได้หรือไม่ ตามหลักเกณฑ์กฎหมายที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

๒. รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ลงรับเลขคดีอาญาในสมุดสารบบคดีอาญา ลงประจำวัน และลงระบบ Crimes

๓. นำตัวอย่างปัสสาวะส่งตรวจพิสูจน์ที่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์หรือหน่วยตรวจพิสูจน์ที่มีอำนาจ

๔. พิจารณาว่าผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจศาลใด ก็จะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องต่อศาลนั้น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือการควบคุมตัวตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

๕. ระยะเวลาการนำตัวไปยื่นคำร้องต่อศาล หากมิใช่เด็กหรือเยาวชน ให้พนักงานสอบสวนนำตัวไปศาลที่มีเขตอำนาจ ภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหานั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่เกิดจากตัวผู้ต้องหานั้นเอง หรือจากพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ไม่อาจนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายในกำหนดเวลาดังกล่าวได้ ถ้าผู้ต้องหามีอายุไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวส่งต่อศาล ภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหานั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน

๖. ระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนคดีต่อไป

๗. เมื่อสอบสวนเสร็จให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการโดยไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย และแจ้งให้ทราบว่าผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือการควบคุมตัวอยู่แห่งใด

๘. ระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตาม พ.ร.บ.นี้ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่ต้องดำเนินการฝากขังหรือขอผัดฟ้องตามกฎหมาย

๙. หากผู้ต้องหาไม่ผ่านการฟื้นฟู ผู้ต้องหาจะต้องถูกดำเนินคดีต่อไป ตามกระบวนการยุติธรรมตามปกติต่อไป

ประเด็นหรือคำถามในการสอบสวนผู้ต้องหาในคดีเสพ

๑. แจ้งข้อกล่าวหา ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ โดย ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดา มารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ (ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ แจ้งข้อหาและฐานความผิด)

๒. แจ้งสิทธิผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔/๑, ๑๓๔/๒, ๑๓๔/๓ และ ๑๓๔/๔

๓. ถ้าผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน ๑๘ ปีบริบูรณ์ การสอบสวนให้นำบทบัญญัติตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๔. สอบถามให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธว่าอย่างไร

๕. ให้สอบถามประเด็นแห่งคดี

- เสพยาเสพติดชนิดใดบ้าง เสพมานานเท่าใด ความต้องการปริมาณยาเสพติดมากน้อยอย่างไร
- เสพด้วยวิธีใด ในการเอาสารเสพติดเข้าสู่ร่างกาย เช่น รับประทาน สูดดมไอระเหยผ่านทางผิวหนัง ด้วยวิธีการทา การฉีด หรือด้วยวิธีการอื่นใด
- เสพครั้งสุดท้ายเมื่อวัน เดือน ปี เวลาใด สถานที่เสพที่ใด
- ยาเสพติดได้มาจากผู้ใด ได้มาอย่างไร ให้สอบสวนขยายผลเพื่อดำเนินคดีกับผู้จำหน่ายด้วย

๖. เคยต้องหาหรือถูกดำเนินคดีมาก่อนหรือไม่ อย่างไร

๗. ระหว่างที่ถูกดำเนินคดีอยู่นี้ อยู่ระหว่างถูกดำเนินคดีในเรื่องอื่นหรืออยู่ระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ตามมาตรา ๑๙ แห่ง พ.ร.บ.ฟื้นฟูฯ หรือไม่อย่างไร

๘. สอบสวนถึงปริมาณยาเสพติดที่เสพเข้าร่างกาย หากมีไว้ในความครอบครองหรือครอบครองเพื่อจำหน่าย ที่อยู่ในเงื่อนไขของกฎหมาย ที่จะฟื้นฟูได้ ให้ระบุปริมาณยาเสพติดที่อยู่ในความครอบครองด้วย

๙. พฤติการณ์แห่งการจับกุมของเจ้าพนักงาน

๑๐. ประเด็นอื่นๆ ตามรูปคดี

แผนผังกระบวนการตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕

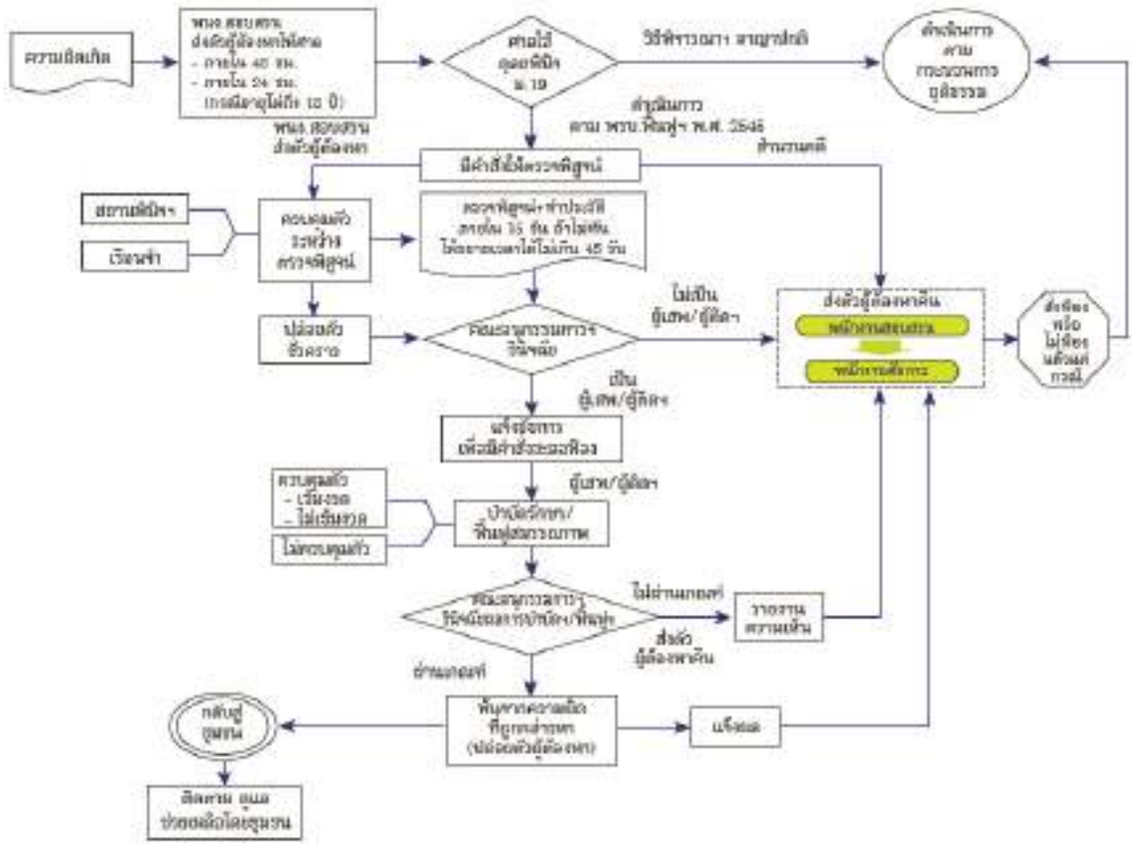

และให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามแผนผังด้านล่างนี้

แผนผังที่ ๑ เมื่อพนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาในคดีในข้อหาเสพยาเสพติด

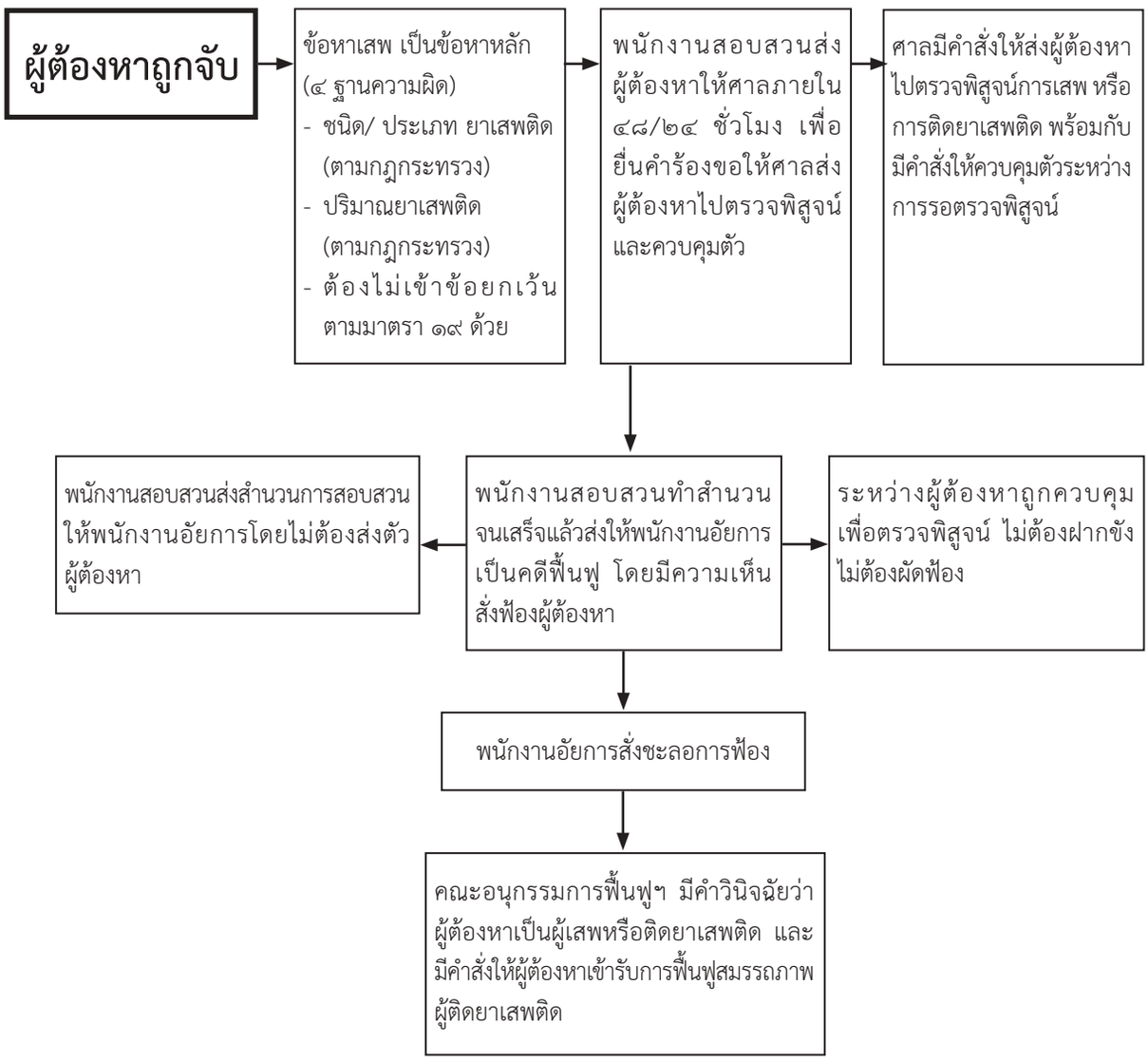

แผนผังที่ ๒ เมื่อผู้ต้องหาในคดีเสพฯ ถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูฯ

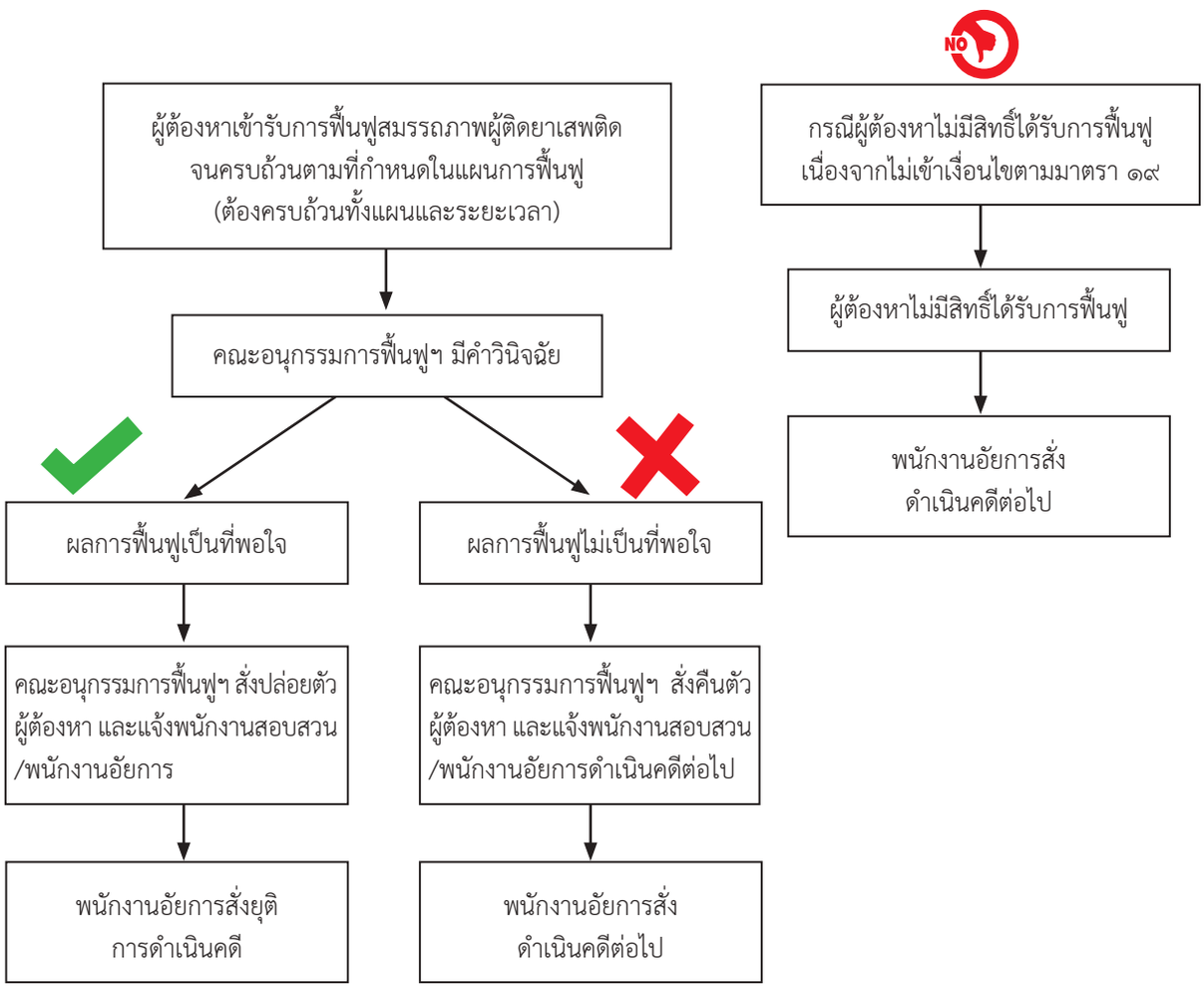

แผนผังที่ ๓ การดำเนินคดีในภาพรวม

แผนผังการดำเนินคดีที่มีการส่งตัวผู้ต้องหาไปฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

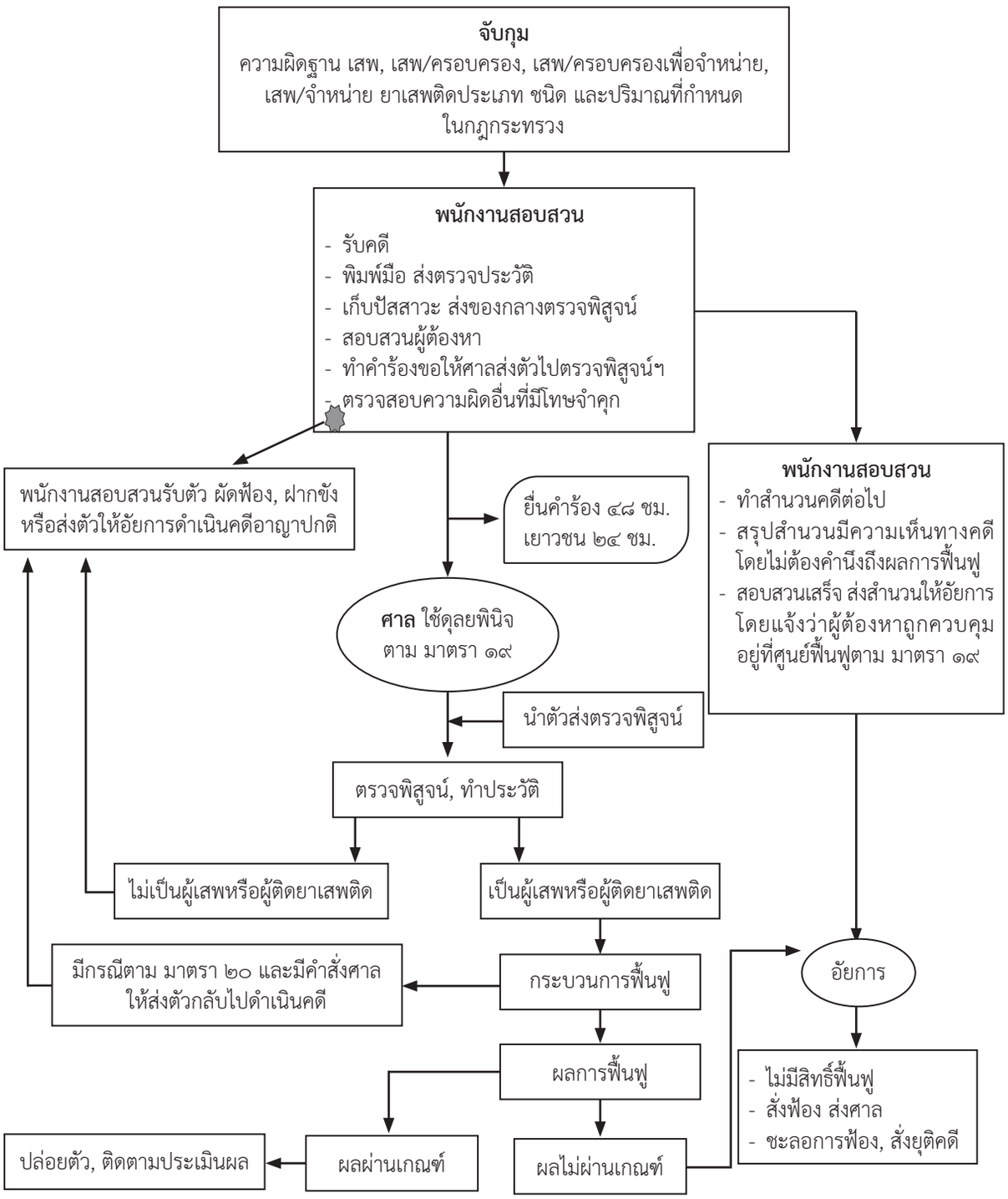

๓.๑๓ คดียาเสพติดตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐๘/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การปฏิบัติต่อผู้ต้องสงสัยว่ากระทำผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อเข้าสู่การบำบัดฟื้นฟูและการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู มีลักษณะการกระทำผิดดังนี้

๑. ลักษณะชนิดและประเภทของยาเสพติดสำหรับความผิดฐานเสพ มีดังต่อไปนี้

(๑) ยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ มี ๖ ชนิด ได้แก่

(ก) เฮโรอีน (ข) เมทแอมเฟตามีน (ค) แอมเฟตามีน

(ง) ๓, ๔-เมทิลลีน ไดออกซีเมทแอมเฟตามีน (จ) เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน
(ฉ) เอ็น เอทิล เอ็มดีเอ หรือเอ็มดีอี

(๒) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ มี ๒ ชนิด ได้แก่
(ก) โคคาอีน, (ข) ฝิ่น

(๓) ยาเสพติดให้โทษประเภท ๕ มี ๑ ชนิด ได้แก่ กัญชา

(๔) สารระเหย ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย

ยาเสพติดให้โทษตาม (๑) และ (๒) ให้รวมถึงวัตถุที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น แต่มีสูตรโครงสร้างทางเคมีอย่างเดียวกันกับยาเสพติดให้โทษดังกล่าว และเกลือใดๆ ของยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย

๒. ปริมาณของยาเสพติดตาม ๑. สำหรับความผิดฐานเสพและมีไว้ในครอบครองมีดังต่อไปนี้

(๑) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑
(ก) เฮโรอีน มีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๑๐๐ มิลลิกรัม
(ข) เมทแอมเฟตามีน มีปริมาณไม่เกิน ๕ หน่วยการใช้ ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๕๐๐ มิลลิกรัม
(ค) แอมเฟตามีน มีปริมาณไม่เกิน ๕ หน่วยการใช้ ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๑,๒๕๐ มิลลิกรัม
(ง) ๓, ๔- เมทิลลีนไดออกซีเมทแอมเฟตามีน มีปริมาณไม่เกิน ๕ หน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๑,๒๕๐ มิลลิกรัม
(จ) เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน มีปริมาณไม่เกิน ๕ หน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๑,๒๕๐ มิลลิกรัม
(ฉ) เอ็น เอทิล เอ็มดีเอ หรือ เอ็มดีอี ไม่เกิน ๕ หน่วยการใช้ ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๑,๒๕๐ มิลลิกรัม

(๒) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ มี ๒ ชนิด
(ก) โคคาอีน มีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๒๐๐ มิลลิกรัม
(ข) ฝิ่น มีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๕,๐๐๐ มิลลิกรัม

(๓) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ ได้แก่
กัญชา มีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๕,๐๐๐ มิลลิกรัม

(เพิ่มเติม เคตามีน มีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน ๕๐๐ มิลลิกรัม ตามประกาศฯ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑)

การดำเนินการตาม ประกาศ คสช.ที่ ๑๐๘/ ๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เป็นนโยบายของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติในขณะนั้น เนื่องจากเห็นว่าปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญ พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ ที่บังคับใช้อยู่เดิมไม่เพียงพอ เนื่องจากเป็นการบังคับบำบัด ผู้ที่จะเข้าสู่กระบวนการบำบัดจะต้องถูกจับกุมคุมขังมาดำเนินคดี และหากฟื้นฟูผ่านจะไม่ต้องถูกดำเนินคดี โดยไม่ต้องส่งฟ้องศาลเพื่อให้พิพากษาลงโทษ เมื่อใช้ พ.ร.บ.ฟื้นฟูฯมาได้ระยะหนึ่งผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟู เริ่มไม่ผ่านการฟื้นฟูมากขึ้น บางคนหลบหนีการฟื้นฟู และยังไม่สามารถแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้เป็นที่น่าพอใจ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ จึงมีนโยบายในเชิงรุกเพื่อค้นหาผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดและใช้วิธีการสมัครใจยินยอมเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู โดยไม่ต้องถูกดำเนินคดี เมื่อผ่านการบำบัดแล้วจะได้รับหนังสือรับรองจากเจ้าหน้าที่ไว้เป็นหลักฐาน ตามประกาศดังกล่าวให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจัดตั้งศูนย์

เพื่อการคัดกรองผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูในทุกอำเภอและทุกเขต และจัดตั้งศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูในระดับอำเภอหรือเขตและระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร

ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดที่จะเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูตามประกาศดังกล่าว จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามประกาศ คสช.ดังกล่าวข้างต้น ทั้งชนิด ปริมาณของยาเสพติด และเงื่อนไขที่ไม่อยู่ระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลในทำนองเดียวกันกับ มาตรา ๑๙ แห่ง พ.ร.บ.ฟื้นฟูฯ และผู้นั้นต้องไม่มีพฤติการณ์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคมและผู้นั้นต้องยินยอมเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู ซึ่งการดำเนินการตามประกาศนี้เป็นเรื่องของศูนย์ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายปกครอง เว้นแต่จะถูกส่งมาเพื่อดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเท่านั้น พนักงานสอบสวนจึงจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบ ปรากฏตามผังด้านล่าง

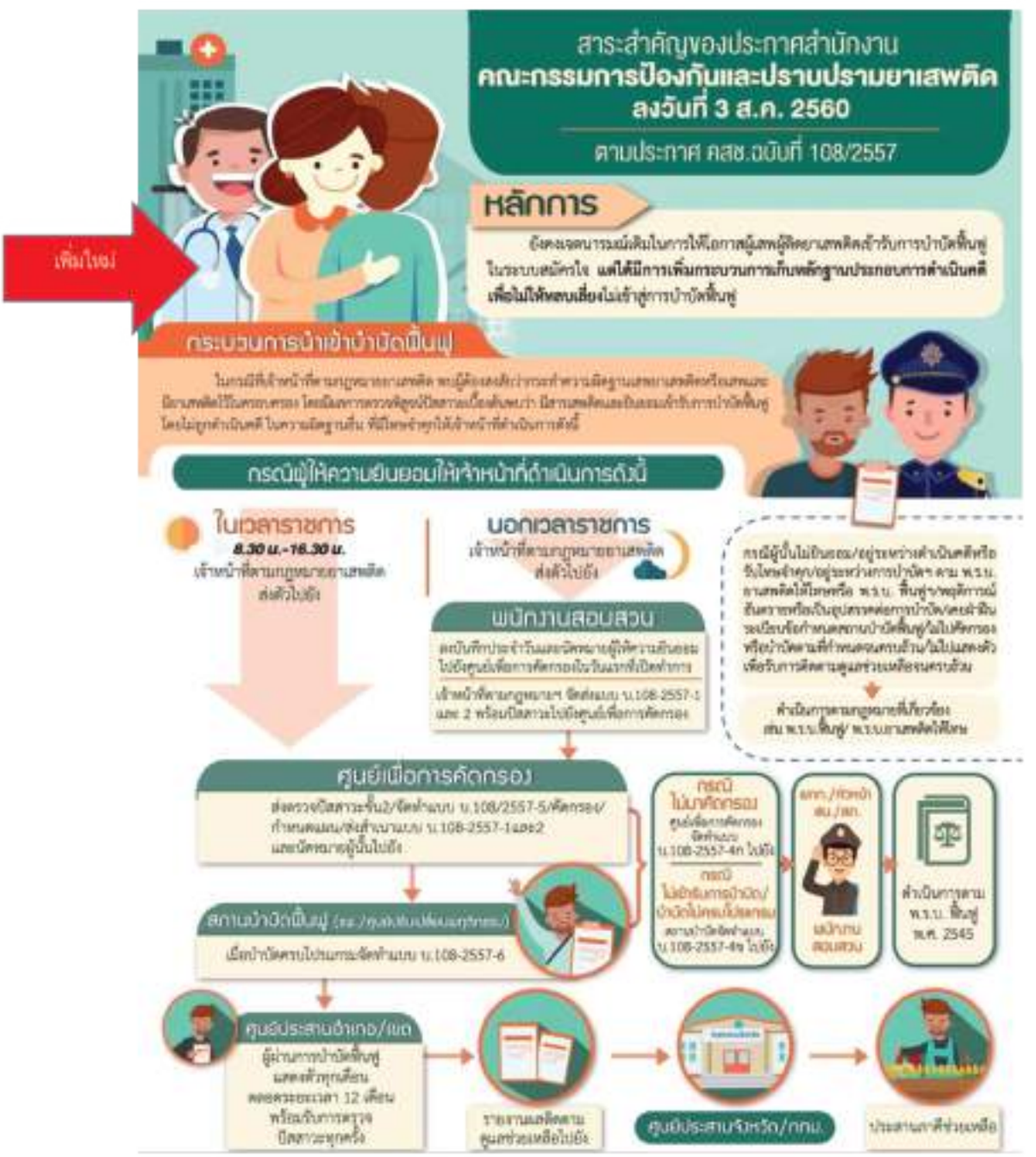

กระบวนการดำเนินการ ต่อผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตาม ประกาศ คสช. ฉบับที่ ๑๐๘/๒๕๕๗

พ.ต.อ.รณเดช กลิ่นอุทัย ผกก.(สอบสวน) บก.ปส.๑ บช.ปส./จัดทำ ๐๘-๑๙๒๑-๔๒๖๔

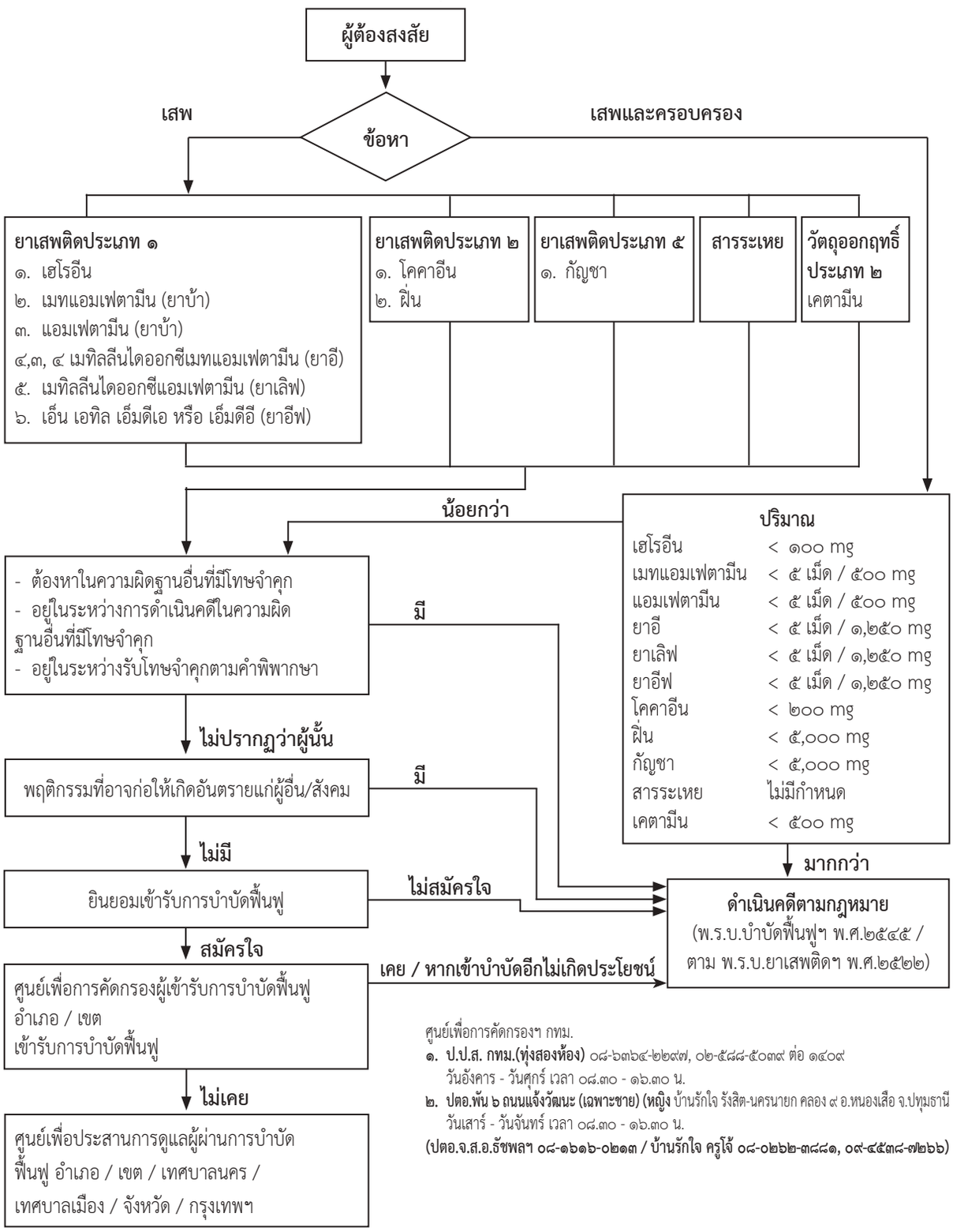

: คสช ๑๐๘

(เพิ่มเติม วัตถุออกฤทธิ์ ประเภท ๒ (เคตามีน) ตามคำสั่ง คสช. ที่ ๑๐/๖๑ ลง ๒๕ ก.ค. ๖๑ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ ๒๕ ก.ค. ๖๑ มีผลตั้งแต่วันประกาศฯ)

หมายเหตุ ชนิดของยาเสพติด และวัตถุออกฤทธิ์ฯ ควรศึกษาเพิ่มเติมจากระเบียบ คำสั่ง และประกาศที่เกี่ยวข้อง

๔. การเร่งรัดสำนวนการสอบสวน

ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนเพื่อให้หัวหน้างานสอบสวนตรวจสำนวนตรวจเบื้องต้น ๓ วัน, ทุกๆ ๑๕ วัน และทุกๆ ๓๐ วัน พิจารณาสั่งการสอบสวนเพิ่มเติม ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ บทที่ ๔ ซึ่งมีระยะเวลาในการสอบสวน ตามแผนภูมิด้านล่าง

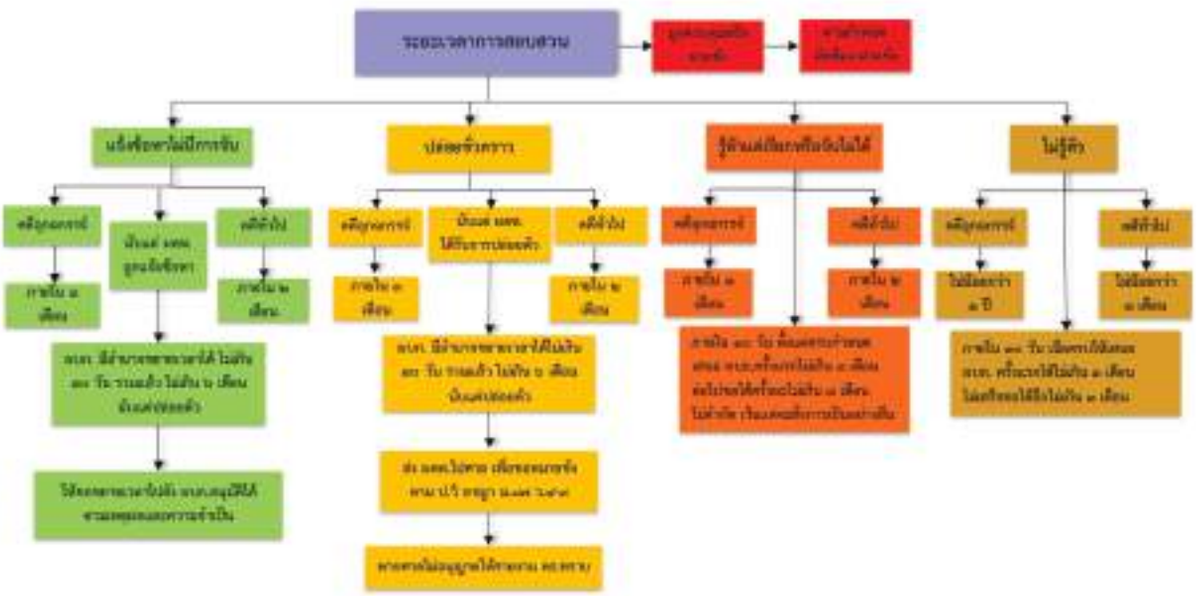

โดยพนักงานสอบสวนต้องลงตารางการปฏิบัติงานในการทำสำนวนการสอบสวนตามตารางด้านล่าง ดังนี้

<u>ตารางระยะเวลาในการทำสำนวนคดียาเสพติด</u>

ตารางการปฏิบัติงานของ **ตำแหน่ง** **คดีอาญาที่**

รับคดี เมื่อ **ป.จ.ว.ข้อ** **เวลา** **น.**

การดำเนินการในการสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐาน	ควบคุม ๔๘ ชั่วโมง		ฝากขัง ครั้งที่ ๑	ฝากขัง ครั้งที่ ๒	ฝากขัง ครั้งที่ ๓	ฝากขัง ครั้งที่ ๔	ฝากขัง ครั้งที่ ๕	ฝากขัง ครั้งที่ ๖	ฝากขัง ครั้งที่ ๗
	๑	๒	๓ - ๑๔	๑๕ - ๒๖	๒๗ - ๓๘	๓๙ - ๕๐	๕๑ - ๖๒	๖๓ - ๗๔	๗๕ - ๘๖
(วันที่ เดือน พ.ศ.)									
๑. ตรวจสอบบันทึกจับกุม, ถ่ายภาพ ผตห.พร้อมของกลาง รับคดี, ป.จ.ว., ทำบัญชีของกลาง, สอบสวน ผตห.									
๒. พิมพ์มือ ผตห., สอบสวน ผกห, พยาน, รายงานการสืบสวน, CD, อำพราง, รอผลพิมพ์มือ, ตรวจสอบผลคดี									
๓. พิมพ์คำร้องฝากขัง ผู้ต้องหา ครั้งที่ ๑ นำตัวฝากขัง ตรวจสถานที่เกิดเหตุ, ทำแผนที่									
๔. ส่งยาเสพติด, วัตถุออกฤทธิ์ฯ ของกลางไปตรวจพิสูจน์ รอผลตรวจพิสูจน์ฯ									
๕. ส่งอาวุธปืน, เครื่องกระสุนปืนของกลาง ไปตรวจพิสูจน์ รอผลตรวจพิสูจน์ฯ									
๖. ตรวจสอบรถของกลาง รอผลการตรวจสอบฯ									
๗. ตรวจสอบการได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืน, ใบขับขี่ รอผลการตรวจสอบฯ									
๘. แจ้ง ป.ป.ส., แจ้ง ปปง. ตรวจสอบบัญชีธนาคารฯ									
๙. ติดตามเจ้าบ้านฯ, เจ้าของกรรมสิทธิ์รถ ผู้ครอบครอง เจ้าของอาวุธปืน, เจ้าของบัญชี มาสอบสวน									
๑๐. ทำหนังสือ ถึงอัยการฯ ขอประสานงานคดีฯ รายสำคัญ ได้รับแจ้งรายชื่ออัยการฯ และไปประสานงานฯ									
๑๑. ทำหนังสือถึง อัยการฯ ขอประสานงานคดีฯ รายสำคัญ ได้รับแจ้งมอบหมาย พงส. ทำคำสั่งมอบหมายฯ									
๑๒. ขอแจ้งข้อหา, จับกุมคดี “สมคบ” ได้รับหนังสืออนุมัติให้แจ้งข้อหา, จับกุม จาก ป.ป.ส.									
๑๓. สรุปรายงานการสอบสวน									
๑๔. ส่งสำนวนการสอบสวนให้อัยการฯ พิจารณา									
อื่นๆ เพิ่มเติม									

(ตัวอย่างที่ ๒)

ตารางการปฏิบัติงานของ ตำแหน่ง รอง ผกก. (สอบสวน) คดีอาญาที่

รับคดี เมื่อ ป.จ.ว.ข้อ เวลา น.

การดำเนินการในการสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐาน (วันที่ เดือน พ.ศ.)	ควบคุม ๔๘ ชั่วโมง		วันที่	วันที่	วันที่	วันที่	วันที่	วันที่	วันที่
	๑	๒	๓ - ๓๐	๓๑ - ๖๐	๖๑ - ๙๐	๙๑ - ๑๒๐	๑๒๑ - ๑๕๐	๑๕๑ - ๑๘๐	ครบ ๑ ปี
๑. ตรวจสอบบันทึกจับกุม, ถ่ายภาพ รับคดี, ป.จ.ว., ทำบัญชีของกลาง									
๒. ตรวจสถานที่เกิดเหตุ, ทำแผนที่									
๓. ส่งยาเสพติด, วัตถุออกฤทธิ์ฯ ของกลางไปตรวจพิสูจน์ รอผลตรวจพิสูจน์ฯ									
๔. ตรวจสอบรถของกลาง รอผลการตรวจสอบฯ									
๕. ติดตามเจ้าบ้านฯ, เจ้าของกรรมสิทธิ์รถ ผู้ครอบครอง เจ้าของอาวุธปืน, เจ้าของบัญชี มาสอบสวน									
๖. ทำหนังสือ ถึงอัยการฯ ขอประสานงานคดีฯ รายสำคัญ ได้รับแจ้งรายชื่ออัยการฯ และไปประสานงานฯ									
๗. ประสานอัยการสูงสุด									
๘. ขอแจ้งข้อหา, จับกุมคดี “สมคบ” ได้รับหนังสืออนุมัติให้แจ้งข้อหา, จับกุม จาก ป.ป.ส.									
๙. ขอแจ้งข้อหา, จับกุมคดี “สมคบ” ได้รับหนังสืออนุมัติให้แจ้งข้อหา, จับกุม จาก ป.ป.ส.									
๑๐. สรุปรายงานการสอบสวน									
๑๑. ส่งสำนวนการสอบสวนให้อัยการฯ พิจารณา									
อื่นๆ เพิ่มเติม									

(คดีไม่มีตัวผู้ต้องหา)

ตัวอย่างการลงรายงานการปฏิบัติ

ตารางการปฏิบัติงานของ ..... ตำแหน่ง ..... พงส. คดีอาญาที่ ...../.....(.....ผู้ต้องหา)

รับคดี เมื่อ.....ป.จ.ว.ข้อ ..... เวลา ..... น.

การดำเนินการในการสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐาน (วันที่...พ.ศ. .....)	ควบคุม ๔๘ ชั่วโมง		ฝากขัง ครั้งที่ ๑	ฝากขัง ครั้งที่ ๒	ฝากขัง ครั้งที่ ๓	ฝากขัง ครั้งที่ ๔	ฝากขัง ครั้งที่ ๕	ฝากขัง ครั้งที่ ๖	ฝากขัง ครั้งที่ ๗
	๑	๒	๓ - ๑๔	๑๕ - ๒๖	๒๗ - ๓๘	๓๙ - ๕๐	๕๑ - ๖๒	๖๓ - ๗๔	๗๕ - ๘๖
๑. ตรวจสอบบันทึกจับกุม, ถ่ายภาพ ผตห.พร้อมของกลาง รับคดี, ลง ป.จ.ว., ทำบัญชีของกลาง, สอบสวน ผตห.	→								
๒. พิมพ์มือ ผตห., รอผลพิมพ์มือ, ตรวจสอบผลคดี	→		→						
๓. พิมพ์คำร้องฝากขัง ผู้ต้องหา ครั้งที่ ๑ นำตัวฝากขัง	→								
๔. ส่งยาเสพติด, วัตถุออกฤทธิ์ฯ ของกลางไปตรวจพิสูจน์ รอผลตรวจพิสูจน์ฯ	→	→	→		→				
๕. ส่งอาวุธปืน, เครื่องกระสุนปืนของกลางไปตรวจพิสูจน์ รอผลตรวจพิสูจน์ฯ	→	→	→		→				
๖. ตรวจสอบรถของกลาง รอผลการตรวจสอบฯ	→	→	→		→				
๗. ตรวจสอบการได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืน, ใบขับขี่ รอผลการตรวจสอบฯ	→	→	→		→				
๘. แจ้ง ป.ป.ส., แจ้ง ปปง. ตรวจสอบบัญชีธนาคารฯ	→	→	→						
๙. ติดตามเจ้าบ้านฯ, เจ้าของกรรมสิทธิ์รถ ผู้ครอบครอง, เจ้าของอาวุธปืน, เจ้าของบัญชี มาสอบสวน	→	→	→		→	→			
๑๐. ทำหนังสือถึงอัยการฯ ขอประสานงานคดีฯ รายสำคัญ ได้รับแจ้งรายชื่ออัยการฯ และไปประสานงานฯ	→	→	→		→				
๑๑. ทำหนังสือถึง อัยการสูงสุด เพื่อมอบหมาย พงส. ได้รับแจ้งมอบหมาย พงส. ทำคำสั่งมอบหมายฯ	→	→	→		→				
๑๒. ขอแจ้งข้อหา, จังกุมคดี “สมคบ” ได้รับหนังสืออนุมัติให้แจ้งข้อหา, จับกุม จาก ป.ป.ส.	→	→	→		→	→			
๑๓. สรุปรายงานการสอบสวน	→	→	→		→	→	→		
๑๔. ส่งสำนวนการสอบสวนให้อัยการฯ พิจารณา	→	→	→		→	→	→	→	
อื่นๆ เพิ่มเติม.....									

๕. การสรุปสำนวนและทำความเห็นทางคดี

การสรุปทำความเห็นในสำนวน เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๐ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้.....และมาตรา ๑๔๑ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้..... ตลอดทั้งในมาตรา ๑๔๒ ...เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใด ให้ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้อง หรือ สั่งไม่ฟ้อง ส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการ ซึ่งในการทำรายงานการสอบสวนนั้น ท้ายรายงานการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นดังนี้

- กรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้มีความเห็นเรื่องของกลางใดควรฟ้องริบ หรือไม่ริบ (การขอริบให้ใช้ พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มาตรา ๓๐, ๓๑ หรือ มาตรา ๑๐๒ แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒)

- เมื่อมีความเห็นทางคดีเสร็จแล้ว ให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณา จากนั้นพนักงานอัยการส่งฟ้องต่อศาลเพื่อพิจารณาคดีตามกระบวนการต่อไป

๕.๑ การหมายเหตุท้ายรายงานการสอบสวนเกี่ยวกับทรัพย์สิ่งของซึ่งเป็นของกลาง และทรัพย์สินที่ยึดไว้เพื่อทำการตรวจสอบ ให้พนักงานสอบสวนหมายเหตุไว้ในช่วงท้ายรายงานการสอบสวนเช่นกันว่า “สำหรับทรัพย์สินที่ยึดไว้ตรวจสอบในคดีนี้ ได้มีหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อพิจารณาให้มีคำสั่งตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาและผู้เกี่ยวข้องตามหนังสือที่.....ลงวันที่.....ต่อไปแล้ว”

ซึ่งในการสอบสวนคดียาเสพติดท้ายรายงานการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องมีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องทรัพย์สินต่างๆ ในคดีด้วย เป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ เช่น ยานพาหนะต่างๆ เงินสด หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ผู้สืบสวนจับกุมยึดไว้เป็นของกลางหรือยึดไว้เพื่อทำการตรวจสอบแล้ว และหากปรากฏหลักฐานว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด เช่น ใช้รถยนต์ในการลำเลียงขนส่งยาเสพติด หรือใช้โทรศัพท์มือถือในการติดต่อเจรจาเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติด ออกเงินซื้อตั๋วเครื่องบินให้ผู้กระทำความผิดนำยาเสพติดออกไปต่างประเทศ เหล่านี้เป็นต้น ในตอนท้ายรายงานการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนระบุไปว่าทรัพย์สินหรือเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้ เห็นควรเสนอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อริบ ฯ ตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๓๐, ๓๑ ซึ่งการริบทรัพย์ตาม พ.ร.บ.มาตรการฯ นี้ เป็นการเสริมการริบทรัพย์ตามกฎหมายอาญาเดิม ซึ่งมีขอบเขตจำกัดในเรื่องของทรัพย์ที่ศาลสั่ง ริบ และทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบก็จะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดต่อไป

๕.๒ ลักษณะของทรัพย์สินที่อาจถูกริบได้ มีดังต่อไปนี้

ก. เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (แยกเป็นสำนวนตรวจสอบทรัพย์สิน ออกไปดำเนินการต่างหาก)

ข. เป็นทรัพย์ที่เอื้ออำนวยในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คือ

- ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น รถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งยาเสพติด เครื่องอัดเม็ดยาบ้าฯ สารเคมีประกอบการผลิตที่ไม่ใช่ยาเสพติดโดยตรง อุปกรณ์อื่นๆ ที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดฯ เป็นต้น

- ทรัพย์สินที่ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง ทรัพย์สินที่เป็นส่วนประกอบช่วยในการกระทำความผิดสำเร็จได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น แต่มิใช่ทรัพย์สินที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความผิดสำเร็จ เช่น โทรศัพท์มือถือ ตั๋วโดยสารเครื่องบิน วิทยุติดต่อสื่อสาร เป็นต้น

- ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด เช่น ถุงพลาสติก สก๊อตเทป ที่เตรียมบรรจุหีบห่อยาเสพติด และอื่นๆ ที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน

๖. การดำเนินการหลังการส่งสำนวนการสอบสวน

เมื่อมีการส่งสำนวนให้สำนักงานอัยการในเขตอำนาจแล้ว หากพนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม ก็ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมตามที่พนักงานอัยการสั่ง และพนักงานสอบสวนจะต้องติดตามพยานบุคคลมาซักซ้อมพยานเพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นพยานในชั้นพิจารณาคดีของศาล จากนั้นพนักงานสอบสวนต้องไปเป็นพยานในชั้นพิจารณาคดีของศาล

บทที่ ๔
ของกลางคดีอาญา และทรัพย์สิน

๑. การเก็บรักษาของกลางและทรัพย์สิน

เมื่อพนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหา และรับทรัพย์สิ่งของไว้เป็นของกลางในคดีแล้วให้ปฏิบัติดังนี้

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องของกลาง วางแนวทางปฏิบัติไว้ในข้อ ๔๑๘ การเก็บรักษาของกลางให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ของกลางสิ่งใดมาถึงสถานีตำรวจ ให้พนักงานสอบสวนจดรูปพรรณสิ่งของลงในรายงานประจำวัน และสมุดยึดทรัพย์ของกลาง แล้วเขียนเลขลำดับยึดทรัพย์ติดไว้กับสิ่งของนั้นให้มั่นคง อย่าให้หลุด หรือสูญหายได้ และเก็บของกลางนั้นไว้ในหีบหรือตู้เก็บของกลางใส่กุญแจให้เรียบร้อย เว้นแต่ของกลางนั้นมีค่ามาก เช่น เครื่องเพชร เครื่องทองรูปพรรณ เงินจำนวนมากหรือเอกสารสำคัญต่างๆ หากเก็บรักษาที่สถานีตำรวจจะไม่มั่นคง ในจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ให้ส่งของกลางไปฝากไว้ในกองการเงิน กรมตำรวจ

การยึด การมอบ การรับคืนของกลาง ให้ผู้ยึด ผู้มอบ ผู้รับลงชื่อไว้ในสมุดยึดทรัพย์ของกลางและรายงานประจำวันเป็นสำคัญ

(๒) ให้สารวัตร หรือผู้รักษาการแทน หรือหัวหน้าสถานีตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบเก็บรักษาลูกกุญแจและหีบของกลาง

(๓) ของกลางที่เก็บรักษาไว้นั้น เมื่อเห็นว่าหมดความจำเป็นที่จะเก็บรักษาไว้ต่อไป ก็ให้ดำเนินการตามข้อ ๔๑๕ ข้อ ๔๑๖ หรือข้อ ๔๑๗ แล้วแต่กรณี

(๔) ส่วนการเก็บรักษาเอกสารและวัตถุของกลางต่างๆ ซึ่งต้องหรือไม่ต้องส่งไปตรวจพิสูจน์ที่กองพิสูจน์หลักฐาน ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำในเอกสารคู่มือของกองพิสูจน์หลักฐาน ตามข้อ ๔๑๙

(ข้อ ๔๑๙ เอกสารและวัตถุของกลางใดที่จำเป็นจะต้องตรวจพิสูจน์ ให้พนักงานสอบสวนรีบส่งไปยังกองพิสูจน์หลักฐานโดยเร็ว)

๒. การจำหน่ายของกลางและทรัพย์สิน

ให้พนักงานสอบสวนทำการจำหน่ายของกลางและทรัพย์สิน ดังนี้

ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕

ข้อ ๔๑๖ ของกลางสิ่งใด ที่จะขายทอดตลาด ถ้าเห็นว่าของกลางนั้นเป็นประโยชน์ใช้ในราชการตำรวจได้ ให้สารวัตรหรือผู้รักษาการแทน รายงานเสนอเหตุผลไปยังผู้บังคับการ หรือผู้รักษาการแทนเป็นผู้พิจารณาสั่งก่อนขายทอดตลาด

ข้อ ๔๑๗ การขายทอดตลาดของกลาง ให้ตั้งกรรมการประกอบด้วยสารวัตรหรือผู้รักษาการแทนเป็นประธาน และมีนายตำรวจสัญญาบัตร ๑ นาย ชั้นประทวน ๑ นาย เป็นกรรมการพิจารณาขายให้ได้ราคาใกล้ชิดกับราคาตลาดขณะนั้น

๓. การลงบันทึกจำหน่ายของกลางในแบบบัญชียึดและรักษาทรัพย์

ในส่วนของการลงบันทึกในช่องที่ ๗, ๘, ๙ และ ๑๐ แบบบัญชียึดและรักษาทรัพย์ให้พนักงานสอบสวนลงบันทึก เมื่อเลขาธิการ ป.ป.ส. มีคำสั่งตรวจสอบและยึดทรัพย์สินชั่วคราว หรืออัยการสั่งให้คืนเนื่องจากไม่มีความเห็นให้ริบหรือคดีถึงที่สุด และจะต้องจำหน่ายของกลางนั้นๆ ตามคำพิพากษา ซึ่งมีวิธีดำเนินการโดยผู้มีอำนาจทำการจำหน่ายได้จะต้องเป็นหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน เป็นผู้สั่งจำหน่าย

พนักงานสอบสวนจะทำการจำหน่ายโดยพลการด้วยตนเองไม่ได้ จะต้องได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเป็นผู้สั่งจำหน่ายของกลางเสียก่อน จึงจะจำหน่ายได้ และเมื่อได้รับคำสั่งให้จำหน่ายทรัพย์ของกลางได้แล้ว จะต้องลงบันทึกข้อความการจำหน่ายลงในช่องที่ ๗, ๘ และ ๙ ดังนี้

ช่องที่ ๗ "ใครเป็นผู้สั่งจำหน่ายทรัพย์สิ่งของ ให้จำหน่ายโดยวิธีใดลงชื่อและตำแหน่งผู้สั่งไว้ด้วย"

ถ้าเป็นกรณีที่อัยการไม่ได้มีคำร้องให้ริบ และมีหนังสือแจ้งมาให้คืน หรือเลขาธิการ ป.ป.ส. มีคำสั่งยึดทรัพย์สินไว้เพื่อทำการตรวจสอบชั่วคราว หรือคดีถึงที่สุดแล้วศาลไม่ได้สั่งริบ ก็จะต้องคืนให้กับผู้ต้องหาหรือผู้มีสิทธิ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ แล้วให้ลงชื่อหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเป็นผู้สั่งจำหน่ายของกลาง

จำหน่ายโดยวิธีใด อาจจำหน่ายโดยการคืนให้กับเจ้าของ, มอบให้กับเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส., ทำลาย หรือขายทอดตลาด ทั้งนี้ให้บันทึกเหตุผลไว้ด้วยว่า เพราะเหตุใด ลงชื่อ ตำแหน่ง ผู้สั่งจำหน่ายไว้ด้วย

ช่องที่ ๘ "ได้จำหน่ายทรัพย์สิ่งของไปโดยวิธีใด จำหน่ายแก่ใคร แต่วันเดือนปีใด"

ในการจำหน่ายของกลาง คืนให้เจ้าของหรือมอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. ซึ่งมิใช่เป็นการทำลายหรือขายทอดตลาด พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีเป็นผู้จัดการคืนตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา การบันทึกลงในช่องที่ ๘ จึงบันทึกข้อความให้ปรากฏว่า ใครเป็นผู้คืนสิ่งของให้กับผู้ใด ตามคำสั่งของใคร แต่วันเดือนปี ปจว.ข้อใดแล้วลงชื่อผู้คืน

ช่องที่ ๙ "เมื่อคืนสิ่งของให้กับผู้ใดไปแล้ว ก็ให้ผู้รับสิ่งของคืนลงชื่อไว้ในช่องนี้เป็นหลักฐาน"

ช่องที่ ๑๐ หากมีข้อความใดจะต้องบันทึกเป็นกรณีพิเศษ ก็ให้ลงในช่องนี้ หากไม่มีก็ไม่ต้องบันทึก

๔. ของกลางที่ส่งให้หน่วยงานอื่น หรือหน่วยงานตรวจพิสูจน์ ดำเนินการดังนี้

๔.๑ ให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีส่งยาเสพติดให้โทษของกลางเพื่อไปตรวจพิสูจน์ที่สถานตรวจพิสูจน์โดยเร็ว บางส่วนหมดไปกับการตรวจพิสูจน์ บางส่วนเหลือจากการตรวจพิสูจน์โดยสถานตรวจพิสูจน์จะนำยาเสพติดให้โทษประเภท ๑, ๒, ๔ วัตถุออกฤทธิ์ และสารระเหย ที่เหลือจากการตรวจพิสูจน์ นำส่งไปเก็บรักษาไว้ที่กระทรวงสาธารณสุข

๔.๒ สำหรับยาเสพติดประเภท ๕ ถ้ามีน้ำหนักไม่เกิน ๑๐ กิโลกรัม ที่เหลือจากการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้เก็บรักษา ในกรณียาเสพติดให้โทษประเภท ๕ มีน้ำหนักตั้งแต่ ๑๐ กิโลกรัมขึ้นไป ให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีมีหนังสือแจ้งสถานตรวจพิสูจน์ที่ใกล้ที่สุดทราบโดยเร็ว เพื่อให้สถานตรวจพิสูจน์ส่งผู้ตรวจพิสูจน์ไปร่วมดำเนินการโดยเร็ว สำหรับยาเสพติดที่เหลือให้คงเก็บรักษาไว้ที่ปลอดภัย

๔.๓ ให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดี หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป นำยาเสพติดของกลางดังต่อไปนี้ ส่งด้วยตนเองพร้อมแสดงบัตรประชาชนด้วย

๔.๓.๑ ยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ หรือประเภท ๒ ซึ่งมีน้ำหนักตั้งแต่ ๒๐ กรัมขึ้นไป เฉพาะฝิ่นน้ำหนักตั้งแต่ ๕๐๐ กรัมขึ้นไป

๔.๓.๒ ยาเสพติดให้โทษประเภท ๔

๔.๓.๓ ยาเสพติดประเภท ๕ ซึ่งมีน้ำหนักตั้งแต่ ๑ กิโลกรัม แต่ไม่ถึง ๑๐ กิโลกรัม

๔.๓.๔ วัตถุออกฤทธิ์ ที่มีน้ำหนักตั้งแต่ ๑๕ กรัม หรือ ๒๐๐ เม็ดขึ้นไป

๔.๓.๕ สารระเหย ซึ่งมีน้ำหนักตั้งแต่ ๑ กิโลกรัมขึ้นไป

ในกรณีที่เป็นยาเสพติดซึ่งมีน้ำหนักไม่ถึงเกณฑ์ตามที่กำหนดข้างต้น พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีจะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้นำส่งแทน หรือจะจัดส่งกับการสื่อสารแห่งประเทศไทยในประเภทไปรษณียภัณฑ์ลงทะเบียนโดยการบรรจุสองชั้นก็ได้

๔.๔ สำหรับยาเสพติดให้โทษประเภท ๕ ที่ส่งไปทางไปรษณียภัณฑ์ที่เหลือจากการตรวจพิสูจน์ให้สถานตรวจพิสูจน์ นำส่งไปเก็บรักษาที่กระทรวงสาธารณสุข (ข้อ ๔.๑ – ๔.๔ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจับ ยึด และตรวจพิสูจน์ยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๗)

๔.๕ ยาเสพติดให้โทษของกลาง ที่ตกเป็นของกระทรวงสาธารณสุขตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษแล้ว ที่จัดเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ หรือในประเภท ๕ เมื่อได้มีการตรวจพิสูจน์ตามระเบียบแล้ว ให้หน่วยที่เก็บรักษา, สำนักงาน ป.ป.ส., สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หรือจังหวัดพิจารณาทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์ได้ (ตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยการเก็บรักษายาเสพติดให้โทษของกลาง พ.ศ.๒๕๔๑ และ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒)

๔.๖ การขอใช้ประโยชน์กัญชา เพื่อการศึกษาวิจัยและทางการแพทย์

๔.๖.๑ การขอใช้ประโยชน์ ต้องเป็น

๔.๖.๑.๑ หน่วยงานรัฐ

๔.๖.๑.๒ กลุ่มวิชาชีพ แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร แพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้าน

๔.๖.๑.๓ สถาบันการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาและเอกชน

๔.๖.๑.๔ วิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์ ซึ่งตามบทเฉพาะกาลต้องร่วมกับหน่วยงานของรัฐ หมายถึงกรณีวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์หากจะปลูก ผลิต สกัดนำมาใช้ต้องทำร่วมกับหน่วยงานของรัฐ

๔.๖.๒ ขั้นตอนวิธีการดำเนินการ

โดยหน่วยงานต้องดำเนินการขออนุญาตใช้ประโยชน์กัญชาของกลางเพื่อการศึกษาวิจัยและทางการแพทย์จากคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ และต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ (ตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยการเก็บรักษายาเสพติดให้โทษของกลาง พ.ศ.๒๕๔๑ หมวด ๔ การใช้ประโยชน์หรือจำหน่าย)

๔.๗ ส่วนของกลางอื่นๆ เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับของกลางในคดีอาญา โดยให้ปฏิบัติตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ ๑๕ ตลอดจนคำสั่งและระเบียบที่เกี่ยวข้องเท่าที่ไม่ขัดกับ ป.วิอาญา มาตรา ๘๕ และ ๘๕/๑

บทที่ ๕

ตัวอย่างสำนวนการสอบสวนคดียาเสพติด

(QR Code เพื่อดูตัวอย่างสำนวนคดีในแต่ละประเภท ด้านล่างนี้)

ตัวอย่างสำนวนคดียาเสพติด

ภาคผนวก

ผนวก ก.

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๕

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
เรื่อง กำหนดปริมาณยาเสพติดที่พนักงานสอบสวนหรือผู้ชำนาญการพิเศษต้องเหลือไว้[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ (๑) แห่งกระทรวงว่าด้วยการครอบครองและให้มีการครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุมเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๕ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จึงกำหนดปริมาณยาเสพติดที่พนักงานสอบสวนหรือผู้ชำนาญการพิเศษต้องเหลือไว้ภายหลังจากการมอบให้เจ้าพนักงานนำไปใช้ในการดำเนินการครอบครองหรือให้มีการครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุมตามที่ได้รับอนุญาต โดยต้องมียาเสพติดเหลือไว้ไม่น้อยกว่าปริมาณ ดังต่อไปนี้

(๑) เด็กซ์โตรไลเซอร์ไยด์ หรือแอล เอส ดี ปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ศูนย์จุดเจ็ดห้ามิลลิกรัม หรือยาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสี่สิบห้าหน่วยการใช้ หรือน้ำหนักสุทธิสามร้อยมิลลิกรัม

(๒) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน ปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัม หรือยาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสี่สิบหน่วยการใช้ หรือน้ำหนักสุทธิสี่กรัม

(๓) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ นอกจาก (๑) และ (๒) ปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์สามกรัมหรือน้ำหนักสุทธิหกกรัม

(๔) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์หนึ่งร้อยกรัม หรือน้ำหนักสุทธิสองร้อยกรัม

(๕) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ น้ำหนักสุทธิสิบกิโลกรัม

(๖) วัตถุออกฤทธิ์ ปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ห้ากรัม หรือวัตถุออกฤทธิ์ที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนหนึ่งร้อยหน่วยการใช้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๕

พลตำรวจเอก อดุลย์ แสงสิงแก้ว
เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

---

[๑] ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม ๑๒๙ ตอนพิเศษ ๘๙ ง ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

ผนวก ข.
ตาราง ข้อหา ฐานความผิด และอัตราโทษ ในคดียาเสพติด
การแยกประเภทยาเสพติดให้โทษ และบทลงโทษ

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/ยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เช่น เฮโรอีน)	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผลิต นำเข้า ส่งออก	• จำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๑,๐๐๐,๐๐๐ - ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ (๑) (๒) (๓)) (โทษ มาตรา ๖๕ วรรค ๑) • ถ้าการกระทำผิดตามมาตรา ๑๕ วรรค ๒ ถือว่ากระทำเพื่อจำหน่าย จำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๑,๐๐๐,๐๐๐ - ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือประหารชีวิต (โทษ มาตรา ๖๕ วรรค ๒) • ถ้าการกระทำผิดตามมาตรา ๑๕ วรรค ๓ ผลิตโดยแบ่งบรรจุ รวมบรรจุ จำคุกตั้งแต่ ๔ - ๑๕ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๘๐,๐๐๐ - ๓๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (โทษ มาตรา ๖๕ วรรค ๓) • ถ้าการกระทำผิดตามมาตรา ๑๕ วรรค ๔ ผลิตเพื่อจำหน่ายจำคุกตั้งต่ ๔ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๔๐๐,๐๐๐ - ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๖๕ วรรค ๔)	- ไม่มีข้อหาเพื่อจำหน่าย - ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองจำคุกไม่เกิน ๑๕ ปี และปรับไม่เกิน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๔๑ วรรค ๑) - ถ้าการกระทำผิดตามมาตรา ๑๔๑ วรรค ๒ จำคุกตั้งแต่ ๒ - ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ - ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท - ถ้าการกระทำผิดตามมาตรา ๑๔๑ วรรค ๓ จำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือประหารชีวิต
จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย	• ถ้าการกระทำผิดตามมาตรา ๑๕ (๓) จำคุกตั้งแต่ ๔ - ๑๕ ปี หรือปรับ ๘๐,๐๐๐ - ๓๐๐,๐๐๐บาท หรือทั้งจำทั้งปรับตั้งแต่ (โทษ มาตรา ๖๖ วรรค ๑) • คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกิน ๒๐ กรัม จำคุกตั้งแต่ ๔ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๔๐๐,๐๐๐ - ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๖๖ วรรค ๒) • คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกิน ๒๐ กรัมขึ้นไป จำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๑,๐๐๐,๐๐๐ - ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือประหารชีวิต (โทษ มาตรา ๖๖ วรรค ๓)	- ไม่มีข้อหาครอบครองเพื่อจำหน่าย - ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองจำคุกไม่เกิน ๑๕ ปี และปรับไม่เกิน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๔๑ วรรค ๑) - ถ้าการกระทำผิดตามมาตรา ๑๔๑ วรรค ๒ จำคุก ๒ - ๒๐ ปี และปรับ ๒๐๐,๐๐๐ – ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท - ถ้าการกระทำผิดตามมาตรา ๑๔๑ วรรค ๓ จำคุก ๕ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต ปรับ ๕๐๐,๐๐๐ – ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือประหารชีวิต
ครอบครอง	• จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๐ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (โทษ มาตรา ๖๗)	- จำคุกไม่เกิน ๑๕ ปี และปรับไม่เกิน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๔๑ วรรค ๑) - ถ้าการกระทำผิดตามมาตรา ๑๔๑ วรรค ๒ จำคุก ๒-๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐–๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท - ถ้าการกระทำตามมาตรา ๑๔๑ วรรค ๓ จำคุกตั้งแต่ ๕ ปีถึงจำคุกตลอดชีวิต ปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ – ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือประหารชีวิต
เสพ	• จำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๓ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ - ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (โทษ มาตรา ๙๑)	- จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๕๘)

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/ยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เช่น เฮโรอีน)	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ข่มขืนใจให้ผู้อื่นเสพ	• จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๑) • กระทำโดยมีอาวุธ หรือร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป จำคุกตั้งแต่ ๒ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ - ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๒) • กระทำต่อหญิงหรือผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นทำผิดอาญาหรือเพื่อประโยชน์ในการทำผิดอาญาจำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ - ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๓) • ถ้าเป็นเฮโรอีน โทษเป็น ๒ เท่า และถ้ากระทำต่อหญิงหรือผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะโทษประหารชีวิต (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๕)	- จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๖๗ วรรค ๑) - กระทำโดยมีอาวุธ หรือร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป จำคุกตั้งแต่ ๒ – ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ – ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๖๗ วรรค ๒) - กระทำต่อหญิง หรือต่อบุคคลอายุไม่เกิน ๑๘ ปี หรือเพื่อจูงใจให้ผู้อื่น หรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่นในการกระทำความผิดทางอาญา จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ – ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๖๗ วรรค ๓) - ตัดเหตุเพิ่มโทษในเรื่องนี้ (มาตรา ๑๖๗)
ยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ	• จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๕ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (โทษ มาตรา ๙๓/๑ วรรค ๑)	- จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๖๗ วรรค ๑) - รวมฐานความผิดทั้งสองประเภท (มาตรา ๑๖๗)
ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ข่มขืนใจให้ผู้อื่นผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครอง เพื่อจำหน่าย ครอบครอง	• โทษเป็น ๒ เท่าของความผิดนั้นๆ (โทษ มาตรา ๙๓/๒)	

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/ยาเสพติดให้โทษประเภท ๒ (เช่น มอร์ฟีน, โคคาอีน, โคเดอีน, ฝิ่นยา)	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผลิต นำเข้า ส่งออก	• จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๐ ปี และปรับ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๖๘ วรรค ๑) • ถ้าเป็นมอร์ฟีน ฝิ่น โคคาอีน จำคุกตั้งแต่ ๒๐ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๒,๐๐๐,๐๐๐ - ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๖๘ วรรค ๒)	- จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี และปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๔๒ วรรค ๑) - ถ้าเป็นการกระทำผิดตาม มาตรา ๑๔๒ วรรค ๒ จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท
จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย	• จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๐ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (โทษ มาตรา ๖๙ วรรค ๒) • ถ้าเป็นมอร์ฟีน ฝิ่น โคคาอีน คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึง ๑๐๐ กรัม จำคุกตั้งแต่ ๓ - ๒๐ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๖๐,๐๐๐ - ๔๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกิน ๑๐๐ กรัม จำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๖๙ วรรค ๓)	- ไม่มีข้อหาครอบครองเพื่อจำหน่าย - ไม่มีการกำหนดปริมาณสารบริสุทธิ์ที่ลงโทษสูงขึ้น - จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี และปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๑๔๒ วรรค ๑)
ครอบครอง	• จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ • คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ๑๐๐ กรัมขึ้นไปถือว่าครอบครองเพื่อจำหน่าย (โทษ มาตรา ๖๙ วรรค ๑)	- ไม่มีข้อหาครอบครองเพื่อจำหน่าย (มาตรา ๑๔๒)
เสพ	• จำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๓ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ - ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (โทษ มาตรา ๙๑)	- จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๕๘)
ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ข่มขืนใจให้ผู้อื่นเสพ	• จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๑) • กระทำโดยมีอาวุธ หรือร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป จำคุกตั้งแต่ ๒ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ -๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๒) • ถ้ากระทำต่อหญิงหรือผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นทำผิดอาญา หรือเพื่อประโยชน์ในการทำผิดอาญา จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ - ๕๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๓) • ถ้าเป็นมอร์ฟีน โคคาอีน เพิ่มโทษขึ้นกึ่งหนึ่ง และถ้ากระทำต่อหญิงหรือผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๑,๐๐๐,๐๐๐ - ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๔)	- จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๖๗ วรรค ๑) - กระทำโดยมีอาวุธ หรือร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป จำคุกตั้งแต่ ๒ – ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ – ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๖๗ วรรค ๒) - กระทำต่อหญิง หรือต่อบุคคลอายุไม่เกิน ๑๘ ปี หรือเพื่อจูงใจให้ผู้อื่น หรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง หรือผู้อื่นในการกระทำความผิดทางอาญา จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ – ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๖๗ วรรค ๓) - ตัดเหตุเพิ่มโทษในเรื่องนี้ (มาตรา ๑๖๗)

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/ยาเสพติดให้โทษประเภท ๒ (เช่น มอร์ฟีน, โคคาอีน, โคเดอีน, ฝิ่นยา)	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ข่มขืนใจ ให้ผู้อื่นผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครอง เพื่อจำหน่าย ครอบครอง	• โทษเป็น ๒ เท่าของความผิดนั้นๆ (โทษมาตรา ๙๓/๒)	- รวมฐานความผิด
ยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ	• จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๕ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (โทษ มาตรา ๙๓/๑ วรรค ๑)	- จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๖๗ วรรค ๑)

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/ยาเสพติดให้โทษประเภท ๓ (เป็นยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยาและมียาเสพติดให้โทษประเภท ๒ ผสมอยู่ด้วย)	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผลิต นำเข้า	• จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๓ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๓๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๗๐)	- จำคุกไม่เกิน ๓ ปี และปรับไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๔๓)
จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย ส่งออก	• จำนวนไม่เกินกฎกระทรวงกำหนด จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (โทษ มาตรา ๗๑ วรรค ๑) • จำนวนเกินกฎกระทรวงกำหนด จำคุกไม่เกิน ๒ ปี และปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๗๑ วรรค ๒)	- ไม่มีข้อหาเพื่อจำหน่าย - ไม่มีการกำหนดปริมาณโดยกฎกระทรวง (มาตรา ๑๔๓)
ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ข่มขืนใจให้ผู้อื่นเสพ	• จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๑) • ถ้าทำโดยมีอาวุธหรือร่วมกัน ๒ คนขึ้นไป จำคุกตั้งแต่ ๒ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ - ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๒) • ถ้ากระทำต่อหญิงหรือผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นทำผิดอาญาหรือเพื่อประโยชน์ในการทำผิดอาญา จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐-๕๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๓)	- ยกเลิกความผิดฐานนี้ (ดูมาตรา ๑๖๗)
ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ข่มขืนใจให้ผู้อื่นผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย ครอบครอง	• โทษเป็น ๒ เท่าของความผิดนั้น ๆ (โทษ มาตรา ๙๓/๒)	- ยกเลิกความผิดฐานนี้ (มาตรา ๑๖๗)

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/ยาเสพติดให้โทษประเภท ๔ (เช่น อาเซติคแอนไฮไดรด์, อาเซติลคลอไรด์)	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครอง เพื่อจำหน่าย	• จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๗๓ วรรค ๑) • ๑๐ กก.ขึ้นไป จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๗๓ วรรค ๒)	- ไม่มีข้อหาครอบครองเพื่อจำหน่าย - จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี และปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๔๒ วรรค ๑) - ถ้าเป็นการกระทำผิดตาม มาตรา ๑๔๒ วรรค ๒ จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท
ครอบครอง	• จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (โทษ มาตรา ๗๔)	- จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี และปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๔๒ วรรค ๑)
ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ข่มขืนใจ ให้ผู้อื่นเสพ	• จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๑) • ถ้าทำโดยมีอาวุธหรือร่วมกัน ๒ คนขึ้นไป จำคุกตั้งแต่ ๒ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ - ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๒) • ถ้ากระทำต่อหญิงหรือผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเพื่อแรงจูงใจให้ผู้อื่นทำผิดอาญา หรือเพื่อประโยชน์ในการทำผิดอาญา จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ - ๕๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๓)	- ยกเลิกความผิดฐานนี้ (มาตรา ๑๖๗)
ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ข่มขืนใจ ให้ผู้อื่นผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครอง เพื่อจำหน่าย ครอบครอง	• โทษเป็น ๒ เท่าของความผิดนั้นๆ (โทษ มาตรา ๙๓/๒)	- ยกเลิกความผิดฐานนี้ (มาตรา ๑๖๗)

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/ยาเสพติดให้โทษประเภท ๕ (เช่น กัญชา ยกเว้นพืชกระท่อม)	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผลิต นำเข้า ส่งออก	• จำคุกไม่เกิน ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๗๕)	- จำคุกไม่เกิน ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๔๔ วรรค ๑) - กระทำความผิด ตาม มาตรา ๑๔๔ วรรค ๒ จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท มาตรา ๑๔๔ วรรค ๒)
ผลิต นำเข้า ส่งออก เพื่อจำหน่าย	• จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๗๕ วรรค ๒)	- ไม่มีข้อหาเพื่อจำหน่าย (มาตรา ๑๔๔)
ครอบครอง	• จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ • ๑๐ กก. ขึ้นไป ถือว่าครอบครองเพื่อจำหน่าย (โทษ มาตรา ๗๖ วรรค ๑)	- จำคุกไม่เกิน ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๔๔ วรรค ๑) - กระทำความผิด ตาม มาตรา ๑๔๔ วรรค ๒ จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท
จำหน่าย ครอบครอง เพื่อจำหน่าย	• ไม่ถึง ๑๐ กก. จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (โทษ มาตรา ๗๖/๑ วรรค ๑) • ๑๐ กก.ขึ้นไป จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๗๖/๑ วรรค ๒)	- ไม่มีข้อหาครอบครองเพื่อจำหน่าย - ไม่มีข้อหาจำหน่าย - จำคุกไม่เกิน ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๔๔ วรรค ๑) - กระทำความผิด ตาม มาตรา ๑๔๔ วรรค ๒ จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท
เสพ	• จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (โทษ มาตรา ๙๒)	- จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๕๘)
ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลัง ประทุษร้าย ข่มขืนใจ ให้ผู้อื่นเสพ	• จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๑) • กระทำโดยมีอาวุธ หรือร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป จำคุกตั้งแต่ ๒ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ - ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๒) • กระทำต่อหญิงหรือผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นทำผิดอาญาหรือเพื่อประโยชน์ในการทำผิดอาญา จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ - ๕๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๓)	-จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๖๗ วรรค ๑) - กระทำโดยมีอาวุธ หรือร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป จำคุกตั้งแต่ ๒ – ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ – ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๖๗ วรรค ๒) - กระทำต่อหญิง หรือต่อบุคคลอายุไม่เกิน ๑๘ ปี หรือเพื่อจูงใจให้ผู้อื่น หรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง หรือผู้อื่นในการกระทำความผิดทางอาญา จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ – ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๖๗ วรรค ๓) - ตัดเหตุเพิ่มโทษในเรื่องนี้ (มาตรา ๑๖๗)

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/ยาเสพติดให้โทษประเภท ๕ (เช่น กัญชา ยกเว้นพืชกระท่อม)	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ	• จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (โทษ มาตรา ๙๓/๑ วรรค ๒)	- จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๖๗ วรรค ๑) - รวมฐานความผิด
ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ข่มขืนใจ ให้ผู้อื่นผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครอง เพื่อจำหน่าย และครอบครอง	• โทษเป็น ๒ เท่าของความผิดนั้น ๆ (โทษ มาตรา ๙๓/๒)	

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/ยาเสพติดให้โทษประเภท ๕ (พืชกระท่อม)	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผลิต นำเข้า ส่งออก	• จำคุกไม่เกิน ๒ ปี และปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๗๕ วรรค ๓)	- ยกเลิกทุกฐานความผิดของพืชกระท่อม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.๒๕๖๔ ถอนชื่อพืชกระท่อมออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท ๕ มีผลเมื่อพ้นกำหนด ๙๐ วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔)
ครอบครอง	• ปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๗๖ วรรค ๒)	
จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย	• ไม่ถึง ๑๐ กก. จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (โทษ มาตรา ๗๖/๑ วรรค ๒) • ๑๐ กก.ขึ้นไป จำคุกไม่เกิน ๒ ปี และปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๗๖/๑ วรรค ๓)	
เสพ	• ปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท โทษ มาตรา ๙๒ วรรค ๒)	
ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ข่มขืนใจให้ผู้อื่นเสพ	• จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๑) • ถ้าทำโดยมีอาวุธหรือร่วมกัน ๒ คนขึ้นไป จำคุกตั้งแต่ ๒ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ - ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๒) • ถ้ากระทำต่อหญิงหรือผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นทำผิดอาญา หรือเพื่อประโยชน์ในการทำผิดอาญา จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ – ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (โทษ มาตรา ๙๓ วรรค ๓)	
ยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ	• จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (โทษ มาตรา ๙๓/๑ วรรค ๒)	- ยกเลิกทุกฐานความผิดของพืชกระท่อม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.๒๕๖๔ ถอนชื่อพืชกระท่อมออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท ๕ มีผลเมื่อพ้นกำหนด ๙๐ วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔)
ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ข่มขืนใจให้ผู้อื่นผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย ครอบครอง	• โทษเป็น ๒ เท่าของความผิดนั้นๆ (โทษ มาตรา ๙๓/๒)	

ผนวก ค.
ตาราง ข้อหา ฐานความผิด อัตราโทษ
และการแยกประเภท ตาม พ.ร.บ.วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.๒๕๕๙

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๑ (เช่น เอเอ็ม-๒๒๐๑ (AM-๒๒๐๑), คาทิโนน (cathinone))	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผลิต นำเข้า ส่งออก	จำคุกตั้งแต่ ๕ - ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ – ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๑๔ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๑๕ วรรคหนึ่ง)	-
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อขาย	จำคุกตั้งแต่ ๗ – ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๗๐๐,๐๐๐ – ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๑๔ วรรคสาม โทษ ม.๑๑๕ วรรคสอง)	-
ผลิตโดยการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุ และมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึงปริมาณตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้สันนิษฐานว่าผลิต นำเข้า หรือส่งออกเพื่อขาย	จำคุกตั้งแต่ ๔ – ๗ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๘๐,๐๐๐ – ๑๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๑๔ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๑๕ วรรคสาม)	-
ผลิตโดยการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุเพื่อขาย	จำคุกตั้งแต่ ๔ – ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๔๐๐,๐๐๐ – ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๑๔ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๑๕ วรรคสี่)	-
ขายโดยไม่ได้รับอนุญาต	จำคุกตั้งแต่ ๔ – ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๔๐๐,๐๐๐ – ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๑๔ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๑๖)	-
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ปลอม	จำคุกตั้งแต่ ๕ – ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ – ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๑) โทษ ม.๑๓๑ วรรคหนึ่ง)	-
ขายวัตถุออกฤทธิ์ปลอม	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๑) โทษ ม.๑๓๑ วรรคสอง)	-
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ผิดมาตรฐาน	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๒) โทษ ม.๑๓๒ วรรคหนึ่ง)	-
ขายวัตถุออกฤทธิ์ผิดมาตรฐาน	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๒) โทษ ม.๑๓๒ วรรคสอง)	-

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๑ (เช่น เอเอ็ม-๒๒๐๑ (AM-๒๒๐๑), คาทิโนน (cathinone))	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผลิต ขาย นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ที่ต้องขึ้นทะเบียน วัตถุตำรับ แต่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ โทษ ม.๑๓๔)	-
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอน วัตถุตำรับ	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๕) โทษ ม.๑๓๕ วรรคหนึ่ง)	-
ขายซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอน วัตถุตำรับ	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน – ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ – ๕๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๕) โทษ ม.๑๓๕ วรรคสอง)	-
ขายวัตถุออกฤทธิ์เสื่อมสภาพ	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๓) โทษ ม.๑๓๒ วรรคสอง)	-
ไม่ได้ขายให้คนไข้ที่ผู้ประกอบวิชาชีพฯ ให้การรักษา ณ สถานพยาบาลหรือไม่ขายให้ผู้ที่ได้อนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้า	-	-
ขายวัตถุออกฤทธิ์ตั้งแต่ ๒ ชนิดขึ้นไปหรือขายวัตถุออกฤทธิ์และยารวมกันหลายขนาน โดยจัดเป็นชุดล่วงหน้าเพื่อประโยชน์ทางการค้า	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๕ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๖๑ โทษ ม.๑๓๖)	-
นำผ่าน โดยไม่ได้รับอนุญาต	จำคุกตั้งแต่ ๒ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๒๐ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๑๙ วรรคหนึ่ง)	-
ครอบครองหรือใช้ประโยชน์ โดยไม่ได้รับอนุญาต	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๕ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๘๘ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๐ วรรคหนึ่ง)	-

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๑ (เช่น เอเอ็ม-๒๒๐๑ (AM-๒๒๐๑), คาทิโนน (cathinone))	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผู้รับอนุญาตตาม มาตรา ๑๖ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๘ (๑) มาตรา ๘๘ ดำเนินการหลังใบอนุญาตสิ้นอายุแล้ว โดยไม่ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต	-	-
เก็บวัตถุออกฤทธิ์ทุกประเภท นอกสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต หรือ ย้าย เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มสถานที่ผลิต สถานที่ขาย สถานที่นำเข้า หรือสถานที่เก็บ เว้นแต่ได้รับอนุญาต	โทษปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๕๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๒๗ โทษ ม.๑๒๒)	-
เสพ	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๙๑ โทษ ม.๑๔๑)	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๕๘)
จูงใจ ชักนำ ยุยง ส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๕ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๙๓ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๒ วรรคหนึ่ง)	-
จูงใจ ชักนำ ยุยง ส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ โดยเป็นการกระทำใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อาวุธ	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๐ ปี และ ปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๙๓ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๒ วรรคสอง)	-
จูงใจ ชักนำ ยุยง ส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ โดยเป็นการกระทำต่อหญิงหรือบุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือจูงใจให้ผู้อื่นทำผิดทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์ในการทำผิดทางอาญา	จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี – ตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ – ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๙๓ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๒ วรรคสาม)	-

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๒ (เช่น อัลปราโซแลม (alprazolam), แอมฟีพราโมน (amfepramone))	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผลิต นำเข้า ส่งออก	จำคุกตั้งแต่ ๕ - ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ – ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๑๕ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๑๗ วรรคหนึ่ง)	-
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อขาย	จำคุกตั้งแต่ ๗ – ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๗๐๐,๐๐๐ – ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๑๕ วรรคสาม โทษ ม.๑๑๗ วรรคสอง)	-
ผลิตโดยการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุและมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึงปริมาณตามที่กำหนดในกฎกระทรวงให้สันนิษฐานว่าผลิต นำเข้า หรือส่งออกเพื่อขาย	จำคุกตั้งแต่ ๔ – ๗ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๘๐,๐๐๐ – ๑๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๑๕ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๑๗ วรรคสาม)	-
ผลิตโดยการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุเพื่อขาย	จำคุกตั้งแต่ ๔ – ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๔๐๐,๐๐๐ – ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๑๕ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๑๗ วรรคสี่)	-
ขายโดยไม่ได้รับอนุญาต	จำคุกตั้งแต่ ๔ – ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๔๐๐,๐๐๐ – ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๑๖ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๑๘)	-
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ปลอม	จำคุกตั้งแต่ ๕ – ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ – ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๑) โทษ ม.๑๓๑ วรรคหนึ่ง)	จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี และปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๓๘ วรรค ๑)
ขายวัตถุออกฤทธิ์ปลอม	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๑) โทษ ม.๑๓๑ วรรคสอง)	จำคุกไม่เกิน ๗ ปี และปรับไม่เกิน ๗๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๓๘ วรรค ๒)
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ผิดมาตรฐาน	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๒) โทษ ม.๑๓๒ วรรคหนึ่ง)	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๓๙ วรรค ๑)
ขายวัตถุออกฤทธิ์ผิดมาตรฐาน	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๒) โทษ ม.๑๓๒ วรรคสอง)	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๓๙ วรรค ๒)
ผลิต ขาย นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ที่ต้องขึ้นทะเบียนวัตถุตำรับแต่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ โทษ ม.๑๓๔)	-

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๒ (เช่น อัลปราโซแลม (alprazolam), แอมฟีพราโมน (amfepramone))	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนวัตถุตำรับ	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๕) โทษ ม.๑๓๕ วรรคหนึ่ง)	-
ขายซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนวัตถุตำรับ	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน – ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ – ๕๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๕) โทษ ม.๑๓๕ วรรคสอง)	-
ขายวัตถุออกฤทธิ์เสื่อมสภาพ	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๓) โทษ ม.๑๓๒ วรรคสอง)	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๔๐ วรรค ๒)
ไม่ได้ขายให้คนไข้ที่ผู้ประกอบวิชาชีพฯ ให้การรักษา ณ สถานพยาบาลหรือไม่ขายให้ผู้ที่ได้อนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้า	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๕ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๒๙ โทษ ม.๑๒๓)	-
ขายวัตถุออกฤทธิ์ตั้งแต่ ๒ ชนิดขึ้นไปหรือขายวัตถุออกฤทธิ์และยารวมกันหลายขนานโดยจัดเป็นชุดล่วงหน้าเพื่อประโยชน์ทางการค้า	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๕ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๖๑ โทษ ม.๑๓๖)	-
นำผ่าน โดยไม่ได้รับอนุญาต	จำคุกตั้งแต่ ๒ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๒๐ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๑๙ วรรคหนึ่ง)	-
ครอบครองหรือใช้ประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาต	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๕ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๘๘ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๐ วรรคหนึ่ง)	-
ผู้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๘ (๑) มาตรา ๘๘ ดำเนินการหลังใบอนุญาตสิ้นอายุแล้ว โดยไม่ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต	ปรับวันละ ๕๐๐ บาท นับแต่วันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุจนถึงวันที่ยื่นผ่อนผันต่ออายุใบอนุญาต (โทษ ม.๑๒๑)	-

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๒ (เช่น อัลปราโซแลม (alprazolam), แอมฟีพราโมน (amfepramone))	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
เก็บวัตถุออกฤทธิ์ทุกประเภทนอกสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต หรือ ย้าย เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มสถานที่ผลิต สถานที่ขาย สถานที่นำเข้า หรือสถานที่เก็บ เว้นแต่ได้รับอนุญาต	โทษปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๕๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๒๗ โทษ ม.๑๒๒)	-
เสพ	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่เสพตามแพทย์สั่ง (ฝ่าฝืน ม.๙๒ โทษ ม.๑๔๑)	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๕๘)
จูงใจ ชักนำ ยุยง ส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๕ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๙๓ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๒ วรรคหนึ่ง)	-
จูงใจ ชักนำ ยุยง ส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ โดยเป็นการกระทำใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อาวุธ	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๐ ปี และ ปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๙๓ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๒ วรรคสอง)	-
จูงใจ ชักนำ ยุยง ส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ โดยเป็นการกระทำต่อหญิง หรือบุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือจูงใจให้ผู้อื่นทำผิดทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์ในการทำผิดทางอาญา	จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี – ตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ – ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๙๓ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๒ วรรคสาม)	-

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๓ (เช่น อะโมบาร์บิตาล (amobarbital), บิวตาลบิตาล (butalbital))	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผลิต นำเข้า ส่งออก	จำคุกตั้งแต่ ๒ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๒๐ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๑๙ วรรคหนึ่ง)	-
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อขาย	จำคุกตั้งแต่ ๓ – ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ – ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๒๐ วรรคสาม โทษ ม.๑๑๙ วรรคสอง)	-
ผลิตโดยการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุและมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึงปริมาณตามที่กำหนดในกฎกระทรวงให้สันนิษฐานว่าผลิต นำเข้า หรือส่งออกเพื่อขาย	-	-
ผลิตโดยการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุเพื่อขาย	-	-
ขายโดยไม่ได้รับอนุญาต	จำคุกตั้งแต่ ๒ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๒๐ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๒๐)	-
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ปลอม	จำคุกตั้งแต่ ๕ – ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ – ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๑) โทษ ม.๑๓๑ วรรคหนึ่ง)	จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี และปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๓๘ วรรค ๑)
ขายวัตถุออกฤทธิ์ปลอม	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๑) โทษ ม.๑๓๑ วรรคสอง)	จำคุกไม่เกิน ๗ ปี และปรับไม่เกิน ๗๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๓๘ วรรค ๒)
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ผิดมาตรฐาน	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๒) โทษ ม.๑๓๒ วรรคหนึ่ง)	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๓๙ วรรค ๑)
ขายวัตถุออกฤทธิ์ผิดมาตรฐาน	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๒) โทษ ม.๑๓๒ วรรคสอง)	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๓๙ วรรค ๒)
ผลิต ขาย นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ที่ต้องขึ้นทะเบียน วัตถุตำรับ แต่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ โทษ ม.๑๓๔)	-

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๓ (เช่น อะโมบาร์บิตาล (amobarbital), บิวตาลบิตาล (butalbital))	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนวัตถุตำรับ	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๕) โทษ ม.๑๓๕ วรรคหนึ่ง)	-
ขายซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนวัตถุตำรับ	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน – ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ – ๕๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๕) โทษ ม.๑๓๕ วรรคสอง)	-
ขายวัตถุออกฤทธิ์เสื่อมสภาพ	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๓) โทษ ม.๑๓๒ วรรคสอง)	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๔๐ วรรค ๒)
ไม่ได้ขายให้คนไข้ที่ผู้ประกอบวิชาชีพฯ ให้การรักษา ณ สถานพยาบาลหรือไม่ขายให้ผู้ที่ได้อนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้า	-	-
ขายวัตถุออกฤทธิ์ตั้งแต่ ๒ ชนิดขึ้นไปหรือขายวัตถุออกฤทธิ์และยารวมกันหลายขนานโดยจัดเป็นชุดล่วงหน้าเพื่อประโยชน์ทางการค้า	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๕ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๖๑ โทษ ม.๑๓๖)	-
นำผ่าน โดยไม่ได้รับอนุญาต	จำคุกตั้งแต่ ๒ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๒๐ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๑๙ วรรคหนึ่ง)	-
ครอบครองหรือใช้ประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาต	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๘๘ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๐ วรรคสอง)	-
ผู้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๘ (๑) มาตรา ๘๘ ดำเนินการหลังใบอนุญาตสิ้นอายุแล้ว โดยไม่ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต	ปรับวันละ ๕๐๐ บาท นับแต่วันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุจนถึงวันที่ยื่นผ่อนผันต่ออายุใบอนุญาต (โทษ ม.๑๒๑)	-

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๓ (เช่น อะโมบาร์บิตาล (amobarbital), บิวตาลบิตาล (butalbital))	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
เก็บวัตถุออกฤทธิ์ทุกประเภท นอกสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต หรือ ย้าย เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มสถานที่ผลิต สถานที่ขาย สถานที่นำเข้า หรือ สถานที่เก็บ เว้นแต่ได้รับอนุญาต	โทษปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๕๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๒๗ โทษ ม.๑๒๒)	-
เสพ	-	-
จูงใจ ชักนำ ยุยง ส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๕ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๙๓ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๒ วรรคหนึ่ง)	-
จูงใจ ชักนำ ยุยง ส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ โดยเป็นการกระทำใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อาวุธ	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๐ ปี และ ปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๙๓ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๒ วรรคสอง)	-
จูงใจ ชักนำ ยุยง ส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ โดยเป็นการกระทำต่อหญิงหรือบุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือจูงใจให้ผู้อื่นทำผิดทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์ในการทำผิดทางอาญา	จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี – ตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ – ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๙๓ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๒ วรรคสาม)	-

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๔ (เช่น อัลโลบาร์บิตาล (allobarbital), บาร์บิตาล (barbital))	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผลิต นำเข้า ส่งออก	จำคุกตั้งแต่ ๒ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๒๐ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๑๙ วรรคหนึ่ง)	-
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อขาย	จำคุกตั้งแต่ ๓ – ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ – ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๒๐ วรรคสาม โทษ ม.๑๑๙ วรรคสอง)	-
ผลิตโดยการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุและมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึงปริมาณตามที่กำหนดในกฎกระทรวงให้สันนิษฐานว่าผลิต นำเข้า หรือส่งออกเพื่อขาย	-	-
ผลิตโดยการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุเพื่อขาย	-	-
ขายโดยไม่ได้รับอนุญาต	จำคุกตั้งแต่ ๒ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๒๐ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๒๐)	-
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ปลอม	จำคุกตั้งแต่ ๕ – ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ – ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๑) โทษ ม.๑๓๑ วรรคหนึ่ง)	จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี และปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๓๘ วรรค ๑)
ขายวัตถุออกฤทธิ์ปลอม	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๑) โทษ ม.๑๓๑ วรรคสอง)	จำคุกไม่เกิน ๗ ปี และปรับไม่เกิน ๗๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๓๘ วรรค ๒)
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ผิดมาตรฐาน	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๒) โทษ ม.๑๓๒ วรรคหนึ่ง)	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๓๙ วรรค ๑)
ขายวัตถุออกฤทธิ์ผิดมาตรฐาน	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๒) โทษ ม.๑๓๒ วรรคสอง)	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๓๙ วรรค ๒)
ผลิต ขาย นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ที่ต้องขึ้นทะเบียนวัตถุตำรับแต่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ โทษ ม.๑๓๔)	-

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๔ (เช่น อัลโลบาร์บิตาล (allobarbital), บาร์บิตาล (barbital))	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
ผลิต นำเข้า ส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนวัตถุตำรับ	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๕) โทษ ม.๑๓๕ วรรคหนึ่ง)	-
ขายซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนวัตถุตำรับ	จำคุกไม่เกิน ๖ เดือน – ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ – ๕๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๕) โทษ ม.๑๓๕ วรรคสอง)	-
ขายวัตถุออกฤทธิ์เสื่อมสภาพ	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๕๗ (๓) โทษ ม.๑๓๒ วรรคสอง)	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๔๐ วรรค ๒)
ไม่ได้ขายให้คนไข้ที่ผู้ประกอบวิชาชีพฯ ให้การรักษา ณ สถานพยาบาลหรือไม่ขายให้ผู้ที่ได้อนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้า	-	-
ขายวัตถุออกฤทธิ์ตั้งแต่ ๒ ชนิดขึ้นไปหรือขายวัตถุออกฤทธิ์และยารวมกันหลายขนานโดยจัดเป็นชุดล่วงหน้าเพื่อประโยชน์ทางการค้า	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๕ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๖๑ โทษ ม.๑๓๖)	-
นำผ่านโดยไม่ได้รับอนุญาต	จำคุกตั้งแต่ ๒ – ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๒๐ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๑๙ วรรคหนึ่ง)	-
ครอบครองหรือใช้ประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาต	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๘๘ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๐ วรรคสอง)	-
ผู้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๘ (๑) มาตรา ๘๘ ดำเนินการหลังใบอนุญาตสิ้นอายุแล้ว โดยไม่ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต	ปรับวันละ ๕๐๐ บาท นับแต่วันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุจนถึงวันที่ยื่นผ่อนผันต่ออายุใบอนุญาต (โทษ ม.๑๒๑)	-

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ/วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๔ (เช่น อัลโลบาร์บิตาล (allobarbital), บาร์บิตาล (barbital))	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
เก็บวัตถุออกฤทธิ์ทุกประเภทนอกสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต หรือ ย้าย เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มสถานที่ผลิต สถานที่ขาย สถานที่นำเข้า หรือ สถานที่เก็บ เว้นแต่ได้รับอนุญาต	โทษปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๕๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๒๗ โทษ ม.๑๒๒)	-
เสพ	-	-
จูงใจ ชักนำ ยุยง ส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๕ ปี หรือ ปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฝ่าฝืน ม.๙๓ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๒ วรรคสอง)	-
จูงใจ ชักนำ ยุยง ส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ โดยเป็นการกระทำใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อาวุธ	จำคุกตั้งแต่ ๑ – ๑๐ ปี และ ปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๙๓ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๒ วรรคสอง)	-
จูงใจ ชักนำ ยุยง ส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ โดยเป็นการกระทำต่อหญิงหรือบุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือจูงใจให้ผู้อื่นทำผิดทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์ในการทำผิดทางอาญา จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี – ตลอดชีวิต และ ปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ – ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๙๓ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๒ วรรคสาม)	จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี – ตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ – ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ฝ่าฝืน ม.๙๓ วรรคหนึ่ง โทษ ม.๑๔๒ วรรคสาม)	-

ผนวก ง.

ตาราง ข้อหา ฐานความผิด อัตราโทษ ตาม พ.ร.ก.ป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.๒๕๓๓

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
• ผลิต นำเข้าสารระเหย	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๒๒)	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๕๐)
• จำหน่ายสารระเหย	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๒๒)	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๕๑)
• ขายสารระเหยให้แก่ผู้มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือ ปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๒๓)	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือ ปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๕๒)
• ขาย จัดหาสารระเหยให้แก่ผู้ติดสารระเหย	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือ ปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๒๓/๑)	จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือ ปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๕๓)
• ใช้สารระเหยเพื่อบำบัดความต้องการของร่างกาย หรือจิตใจ การจูงใจ ยุยงให้บุคคลอื่นใช้สารระเหย	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือ ปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๒๔)	จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๕๙)

ผนวก จ.
ตารางเปรียบเทียบฐานความผิดและบทกำหนดโทษตาม พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔

ข้อหา/ฐานความผิด	อัตราโทษ	หมายเหตุ ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด (ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา)
กระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๖ (๑) – (๖)	ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการ (มาตรา ๖)	ผู้ใดกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามมาตรา ๑๒๑ (๑) – (๖) ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการ (มาตรา ๑๒๑)
พยายามกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ (มาตรา ๗)	ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ (มาตรา ๑๒๒)
สมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป	จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๘)	จำคุกไม่เกิน ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๒๓)
กระทำผิดโดยแต่งเครื่องแบบหรือแต่งกายให้เข้าใจว่าเป็นเจ้าพนักงาน ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ	ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นอีกกึ่งหนึ่ง (มาตรา ๙)	ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นอีกกึ่งหนึ่ง (มาตรา ๑๒๘)

ผนวก ฉ.
รายชื่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการสอบสวนคดียาเสพติด

กฎหมาย, กฎกระทรวง, ระเบียบ, คำสั่ง และคำสั่ง ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องในการทำสำนวนคดียาเสพติด ที่ใช้ในการอ้างอิงนอกจากประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังมี

<u>กฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติด</u>

- พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙
- พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๐

<u>กฎหมายที่เน้นตัวยาเสพติดแต่ละกลุ่ม</u>

- พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒, ฉบับที่ ๖ พ.ศ.๒๕๖๐, ฉบับที่ ๗ พ.ศ.๒๕๖๒
- พ.ร.บ.วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.๒๕๕๙
- พ.ร.ก.ป้องกันและการใช้สารระเหย พ.ศ.๒๕๓๓
- พ.ร.บ.ควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ.๒๔๙๕

<u>กฎหมายที่เน้นมาตรการเฉพาะเรื่อง</u>

- พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔
- พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕
- พ.ร.บ.ขนส่งทางบก พ.ศ.๒๕๒๒
- พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒
- พ.ร.บ.ให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๔๙๐ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๓๔ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘ ตอน ๒๔๐ (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๓๔
- พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒
- พ.ร.บ.ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.๒๕๓๕, (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙
- พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วม ในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.๒๕๕๖

(ในส่วนของกฎกระทรวง, ระเบียบ, คำสั่ง และประกาศที่เกี่ยวข้อง ขอให้ไปศึกษาจากท้ายของกฎหมายในแต่ละฉบับ)

ผนวก ช.

กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางในการเบิกจ่ายเงิน ที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน หรือที่พนักงานสอบสวนเบิกจ่ายได้

รายชื่อคณะทำงาน คู่มือการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

คณะทำงานส่วนบังคับบัญชา

๑.	พล.ต.อ.ชนสิษฎ์	วัฒนวรางกูร	รอง ผบ.ตร.	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	พล.ต.ท.รอย	อิงคไพโรจน์	ผู้ช่วย ผบ.ตร.	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๓.	พล.ต.ท.มนตรี	ยิ้มแย้ม	ผบช.ปส.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๔.	พล.ต.ท.นิรันดร	เหลื่อมศรี	ผบช.รร.นรต.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๕.	พล.ต.ท.สุรพงษ์	ชัยจันทร์	ผบช.กมค.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๖.	พล.ต.ต.คีรีศักดิ์	ตันตินวะชัย	รอง ผบช.ภ.๓	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๗.	พล.ต.ต.ชนะชัย	ลิ้มประเสริฐ	รอง ผบช.กมค.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๘.	พล.ต.ต.นพพร	ศุภพัฒน์	ผบก.สบส.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน

คณะทำงานค้นคว้าเรียบเรียง

๑.	พล.ต.ต.นพดล	ศรสำราญ	รอง ผบช.ปส.	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	พล.ต.ต.สมบัติ	ชูชัยยะ	ผบก.อก.บช.ปส.	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๓.	พ.ต.อ.รณเดช	กลิ่นอุทัย	รอง ผบก.ปส.๑	คณะทำงาน
๔.	พ.ต.อ.อุทิศ	จันทะศรี	รอง ผบก.ปส.๒	คณะทำงาน
๕.	พ.ต.อ.นักรบ	หลิ่มวิรัตน์	รอง ผบก.ปส.๓	คณะทำงาน
๖.	พ.ต.อ.พัฒนะ	บูรณกลัศ	รอง ผบก.ปส.๔	คณะทำงาน
๗.	พ.ต.อ.ปฐมพร	ลือเสียง	ผกก.(สอบสวน) หน.กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๑	คณะทำงาน
๘.	พ.ต.อ.สมจิตร	ตำปาน	ผกก.(สอบสวน) หน.กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๒	คณะทำงาน
๙.	พ.ต.อ.มานพ	ยิ้มอยู่	ผกก.(สอบสวน) หน.กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๓	คณะทำงาน
๑๐.	พ.ต.อ.สมเกียรติ	จักรชุม	ผกก.(สอบสวน) หน.กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๔	คณะทำงาน
๑๑.	พ.ต.อ.นิมิต	ชิตเจริญ	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๑	คณะทำงาน
๑๒.	พ.ต.อ.จีรศักดิ์	ปัทมะทิน	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๒	คณะทำงาน
๑๓.	พ.ต.อ.พงศกร	อนันต์ยศสรกิจ	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๓	คณะทำงาน
๑๔.	ว่าที่ พ.ต.อ.รัชพล	พูลเกิด	ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๔	คณะทำงาน
๑๕.	พ.ต.อ.พงศ์รพี	รพีถวิลวรรณ	ผกก.ฝ่ายส่งกำลังบำรุง บก.อก.บช.ปส.	คณะทำงาน
๑๖.	พ.ต.อ.ผจญ	ขำเจริญ	ผกก.ฝ่ายกฎหมายและวินัย บก.อก.บช.ปส.	คณะทำงาน

๑๗. พ.ต.ท.ยิ่งเทพ	จันทรังษี	รอง ผกก.ฝ่ายกฎหมายและวินัย บก.อก.บช.ปส.	คณะทำงาน
๑๘. พ.ต.ท.วรกิตติ์	คูหาวันต์	รอง ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๑	คณะทำงาน
๑๙. พ.ต.ท.หญิง กนกลักษณ์	บวรสุคนธชาติ	สว.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๒	คณะทำงาน
๒๐. พ.ต.ท.เทพสิน	สอาดอุตฒ์	สว.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๔	คณะทำงาน
๒๑. ร.ต.อ.ปรโชต	ศรีถาการ	รอง สว.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวนฯ บก.ปส.๓	คณะทำงาน
๒๒. ร.ต.อ.ตฤณ	พ่วงโสม	รอง สว.ฝ่ายกฎหมายและวินัย บก.อก.บช.ปส.	คณะทำงาน

คณะทำงานส่วนตรวจทาน

๑. รศ.พ.ต.อ.จรัส	ธรรมธนารักษ์	อาจารย์ (สบ๕) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๒. รศ.พ.ต.อ.ปพัฒน์	วสุธวัช	อาจารย์ (สบ๕) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๓. พ.ต.อ.สมเกียรติ	ค้ำชู	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๙	คณะทำงาน
๔. พ.ต.อ.เมธี	สงวนสัตย์	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๗	คณะทำงาน
๕. พ.ต.ท.วิโรจน์	วิลัยรัตน์	อาจารย์ (สบ๒) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๖. พ.ต.ท.ณัฐวุฒิ	ผิวบัวคำ	อาจารย์ (สบ๒) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๗. ร.ต.อ.ไพสิฐ	แก้วไทรหงวน	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๘. ร.ต.อ.พรเทพ	เลี่ยมสุวรรณ	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๙. ร.ต.อ.รัชพล	สีมาวรพงศ์พันธุ์	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน

คู่มือพนักงานสอบสวน
ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)

คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน
Police Investigation Manual

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

จัดพิมพ์โดย **โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**
ถ.เศรษฐศิริ ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๖๘-๒๘๑๑-๓ โทรสาร ๐-๒๒๔๑-๔๖๕๘

คู่มือการสอบสวน

คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔ Royal Thai Police 2021

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔

Royal Thai Police 2021

คำนิยม

“การสอบสวน” เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ การสอบสวนคดีอาญาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นต้นธารแห่งกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวน จะใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาทั้งในชั้นอัยการและชั้นศาล นอกจากนี้ การสอบสวนยังเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐ ที่ใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นหลักประกันในความยุติธรรม และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ประเทศไทย มีกฎหมายมากกว่า ๑,๐๐๐ ฉบับ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายลำดับรองหรืออนุบัญญัติอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งกฎหมายต่างๆ เหล่านี้ มีการแก้ไข ปรับปรุงตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา จึงได้มอบหมายให้คณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน รวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แยกเป็นหมวดหมู่ ให้ง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิง โดยจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนขึ้น เป็นคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedures : SOPs) แบ่งเป็น ๕ เล่ม ตามหัวข้อใหญ่ๆ คือ การสอบสวนคดีอาญาทั่วไป การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือทั้ง ๕ เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ ทำให้การบังคับใช้กฎหมาย และการอำนวยความยุติธรรมเกิดประสิทธิภาพสูงสุด นำมาซึ่งความสงบสุขให้กับสังคม ให้สมกับวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่นำสมัย ในระดับมาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา” และขอขอบคุณ พลตำรวจเอก ชนสิษฎ์ วัฒนวรางกูร รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ / หัวหน้าคณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ รวมตลอดถึงสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน สำนักงานกฎหมายและคดี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนนี้ขึ้นจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พลตำรวจเอก

(สุวัฒน์ แจ้งยอดสุข)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

คำนิยม

เป็นที่ยอมรับกันว่า งานสอบสวน เป็นงานสำคัญ ที่เป็นหัวใจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานก็จะทำให้สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องมีความรู้ ความชำนาญ ในการทำงาน จึงต้องศึกษากฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานในการสอบสวน ที่กำหนดไว้เป็นอันมาก ซึ่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมอบหมายให้คณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ จัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedures : SOPs) ของพนักงานสอบสวนขึ้น

หนังสือคู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานที่ได้ปรับปรุงเพิ่มเติมจากคู่มือเก่าที่มีอยู่ โดยแยกเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการสอบสวน จนเสร็จสิ้นกระบวนการสอบสวน เปรียบเสมือนแผนที่ บอกเส้นทางการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกระบวนการ ระบุถึงขั้นตอนรายละเอียดของกระบวนการต่างๆ ของการสอบสวน และวิธีการควบคุมกระบวนการสอบสวนในขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎ ระเบียบ และคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวทางแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน การจัดทำคู่มือนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อไว้ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานมากกว่าที่จะไว้ใช้อ้างอิงทางทฤษฎีหรือหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะผู้เขียนจึงต้องมีประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญ ในการปฏิบัติงานสอบสวนในแต่ละเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี คู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้ จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสอบสวนและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน เป็นอย่างยิ่ง

ผมขอขอบคุณ คณะผู้เขียน และผู้มีส่วนร่วม ในการจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนที่ได้มีความวิริยะอุตสาหะในการเรียบเรียงเอกสารชุดนี้ ด้วยความเสียสละมิได้หวังผลตอบแทน ทำให้มีคู่มือการสอบสวนที่ดีทั้งในส่วนของการสอบสวนทั่วไป และการสอบสวนเฉพาะเรื่อง โดยนอกจากการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้ว ยังได้เผยแพร่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ไว้บนเว็บไซต์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เว็บไซต์ของสำนักงานกฎหมายและคดี และเว็บไซต์ของสถาบันส่งเสริมงานสอบสวนด้วย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือคู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้ จะเป็นประโยชน์กับพนักงานสอบสวนและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่สนใจศึกษาหาความรู้โดยทั่วไป ได้อย่างดียิ่ง ในการจะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย อย่างมีมาตรฐานและเป็นแนวทางเดียวกัน อันจะส่งผลดีต่อความเชื่อมั่น ศรัทธา ของประชาชนและหน่วยงานองค์กรทุกภาคส่วนที่มีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

พลตำรวจเอก

(ชนสิษฎ์ วัฒนวรางกูร)

รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ/

หัวหน้าคณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน

คำนำ

ปัญหาเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศโดยรวมของโลก สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวน จับกุม ปราบปรามผู้กระทำผิด รวมทั้งการสอบสวนเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดดำเนินคดีตามกฎหมาย การดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ทั้งยังมีการแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การสอบสวนในความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงได้จัดทำคู่มือการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับพนักงานสอบสวน ซึ่งเนื้อหาเน้นในเรื่องการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้และความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าสัตว์ป่า เนื่องจากเป็นคดีที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และนอกจากนี้ ได้เพิ่มเติมแนวทางการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในความผิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พอสังเขปเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน ส่วนความผิดในด้านอื่นๆ จะได้จัดทำในโอกาสต่อไป

คณะทำงาน

๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๔

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑ หลักทั่วไปของการสอบสวน ๑

สถานการณ์ทั่วไป ๑

อำนาจการสอบสวนในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒

กฎหมายที่ใช้ในการสอบสวน ๔

บทที่ ๒ การปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ๙

การปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ๙

ตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง ๙

ตรวจสอบของกลางที่ทำการตรวจยึด ๑๑

ตรวจสอบอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนผู้รับแจ้ง ๑๑

การดำเนินการตามหนังสือสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและบันทึกข้อตกลง ๑๒

บทที่ ๓ การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้ ๑๗

รายละเอียดแนวทางการสอบสวนตามลักษณะความผิด ๑๗

- ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่า ๑๗
- ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต ๒๔
- ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูป (ไม้ท่อน ไม้ซุง) ไว้ในครอบครอง โดยไม่ได้รับอนุญาต ๒๙
- ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ๓๓
- ความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต ๓๘
- ความผิดเกี่ยวกับการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ โรงค้าไม้แปรรูป โดยไม่ได้รับอนุญาต ๔๓
- ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบเก็บหาของป่า และค้าของป่าหวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาต ๔๘

แนวทางการตรวจสอบเอกสารการได้มาของไม้ฯ ๕๖

บทที่ ๔ การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าและครอบครองสัตว์ป่า ๕๙

- ความผิดเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากสัตว์ ๖๑
- ความผิดเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง ๖๔

หน้า

บทที่ ๕ การสอบสวนความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม **๖๙**

การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับช้าง ๖๙
การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับแร่ ๗๓
การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการระเบิดและการย่อยหิน(โรงโม่) ๗๗
การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการขุดดิน ถมดิน ขุดตักดิน ๘๐
การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการดูดทราย ๘๑
การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์หรือขยะมลพิษ ๘๓

บทที่ ๖ การจัดการของกลางในคดีอาญา **๘๗**

การจัดการเกี่ยวกับไม้ของกลาง ๘๗
การจัดการของกลางเกี่ยวกับยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือเครื่องจักร ๘๙
การจัดการของกลางประเภทของป่า ๙๕
การจัดการของกลางประเภทสัตว์ป่า ๙๘

บรรณานุกรม **๑๐๑**

ภาคผนวก **๑๐๓**

ก คดีตัวอย่างและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ๑๐๕
ข ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑๐๗
ค การคำนวณปริมาตรไม้ การวัดไม้แปรรูป ไม้ท่อน ๑๒๗
ง พระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ๑๓๑
ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ๑๓๕
จ ตัวอย่างหลักฐานการได้มาของไม้ ๑๓๗
ฉ แนวทางการตรวจสอบควบคุมการดำเนินงานของโรงงานแปรรูปไม้ โรงค้าไม้แปรรูป การแปรรูปไม้เพื่อการค้า และการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้า ซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม ๑๔๕
ช ตารางแสดงขั้นตอนการขออนุญาตและการตรวจสอบควบคุมด้านอุตสาหกรรมไม้ ๑๕๑
ซ กฎกระทรวง การขออนุญาตและการอนุญาตทำไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๖๐ ๑๕๗
ฌ การรับรองไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ ๑๖๕
ฎ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ๑๗๕
ฏ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางในการเบิกจ่ายเงินที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนหรือที่พนักงานสอบสวนเบิกจ่ายได้ ๑๘๓

รายชื่อคณะทำงาน **๑๘๕**

บทที่ ๑
หลักทั่วไปของการสอบสวน

สถานการณ์ทั่วไป

ปัจจุบันปัญหาภาวะโลกร้อน อันมีผลมาจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกแผ้วถางที่สาธารณะ ตลอดจนการก่อมลพิษ ซึ่งล้วนเป็นปัญหาระดับโลก และทุกประเทศทั่วโลกได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยจากการตรวจสอบพบว่าประเทศไทยมีพื้นที่โดยรวมประมาณ ๕๑๓,๑๑๕ ตร.กม. หรือประมาณ ๓๒๐.๖ ล้านไร่ และพบว่าในปี พ.ศ.๒๕๐๐ มีพื้นที่ป่าไม้โดยรวมประมาณ ๑๙๒ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๐ ของพื้นที่ทั้งประเทศ ส่วนในปี ๒๕๕๐ มีพื้นที่ป่าประมาณ ๑๐๗ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๓ ของพื้นที่ทั้งประเทศ และในปี ๒๕๖๑ มีพื้นที่ป่า ๑๐๑ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๒ จะโดยรวมของพื้นที่ทั้งประเทศ จะเห็นได้ว่าทรัพยากรป่าไม้มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งตามมาตรฐานสัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้ต้องมีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ทั้งประเทศ กล่าวคือ จะต้องมีพื้นที่ป่าไม่น้อยกว่า ๑๓๖ ล้านไร่ จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังจำเป็นที่จะต้องเพิ่มพื้นที่ป่าอีกจำนวนไม่ต่ำกว่า ๓๕ ล้านไร่ จึงจะได้มาตรฐานสัดส่วนป่าไม้กับพื้นที่ประเทศ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุลไม่มีพื้นที่ป่าไม้ไว้อุ้มน้ำ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น ปัญหาอุทกภัย น้ำท่วม ฝนแล้ง ไฟป่า เป็นต้น อย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มจะรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ

ในการแก้ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ ภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องให้ความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาข้างต้น การส่งเสริมรณรงค์ให้มีการปลูกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ถาวร รณรงค์การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด และจำเป็นต้องทำควบคู่กับการป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เพื่อหยุดยั้งการบุกรุกการทำลายทรัพยากรป่าไม้ และต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและต่อเนื่อง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่มีโทษทางอาญาทั่วไป รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยทั่วไปแล้ว ยังมีหน่วยงานกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะทาง ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการอย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ ลง ๗ กันยายน ๒๕๕๒ กำหนดอำนาจหน้าที่ของกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีภารกิจหลัก คือ การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การกระทำผิดด้านการตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ป่าและที่สาธารณะ การลักลอบค้าสัตว์ป่าและพืชป่าผิดกฎหมายและการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยมีเขตพื้นที่รับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร และ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงจัดตั้ง “ศูนย์ป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ (ศปทส.ตร.)” ขึ้น โดยมอบหมายให้ บก.ปทส.ทำหน้าที่เลขานุการ

อำนาจการสอบสวนในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. พนักงานสอบสวนท้องที่ เช่นเดียวกับการสอบสวนความผิดอาญาทั่วไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

๒. กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) ซึ่งใช้อำนาจการสอบสวนของกองตำรวจป่าไม้ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๘ บทที่ ๒ ข้อ ๒๑๘ (๓.๑.๔) พลางไปก่อน ซึ่งมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้รวมทั้งความผิดอาญาทั้งหลายซึ่งได้เกิด อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องหรือสืบเนื่องจากความผิดดังกล่าว ถ้าเหตุเกิด อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดในเขตกรุงเทพมหานคร ให้หน่วยงานของกองตำรวจป่าไม้ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทำการสอบสวนได้โดยไม่ต้องได้รับคำสั่งหรืออนุญาต แต่ถ้าเหตุเกิด อ้างหรือเชื่อว่า ได้เกิดในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร จะทำการสอบสวนได้ต่อเมื่อได้รับคำสั่งหรืออนุญาตจากอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง ผู้รักษาราชการแทน หรือผู้ปฏิบัติราชการแทน

โดยทั่วไปคดีที่เกิดในเขตกรุงเทพมหานคร หากเป็นคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะรับไว้ทำการสอบสวน แต่อำนาจการสอบสวนดังกล่าว ก็ไม่ได้ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาลแต่อย่างใด กล่าวคือ พนักงานสอบสวนของตำรวจนครบาล ก็สามารถทำการสอบสวนคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เกิด หรืออ้างหรือเชื่อว่าเกิดในเขตอำนาจของตนได้เช่นกัน หากคดีนั้น บก.ปทส.ยังไม่ได้รับคดีไว้ทำการสอบสวน ส่วนในกรณีเหตุเกิดนอกเขตกรุงเทพมหานคร บก.ปทส. จะขออนุญาตสอบสวนต่อผู้บังคับบัญชา หรือขอโอนสำนวนการสอบสวนที่สถานีตำรวจภูธร รับคำร้องทุกข์ไว้แล้วมาทำการสอบสวน ในกรณีที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) คดีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้มีอิทธิพล คดีที่ผู้ต้องหาเป็นบุคคลที่มีพฤติการณ์เป็นที่รู้กันอยู่ทั่วไปในท้องถิ่นนั้น ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการ จัดตั้ง ควบคุม คุ้มครอง หรือได้รับประโยชน์จากกิจการหรือแหล่งรายได้ที่ดำเนินการโดยฝ่าฝืนกฎหมายหรือกระทำการอย่างอื่น เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และอยู่ในฐานะที่อาจจะโน้มน้าว ชักจูงใจเจ้าพนักงานในการกระทำหรือไม่กระทำการในตำแหน่งหน้าที่

(๒) คดีที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน ต่อเนื่องและหรือเกี่ยวพันกันหลายท้องที่ หรือการก่ออาชญากรรมในรูปขบวนการ หรือกลุ่มบุคคล

(๓) คดีที่ประชาชนสนใจ

(๔) คดีที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีนโยบายป้องกันและปราบปรามเป็นพิเศษ หรือเป็นคดีที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลางมอบหมายให้ทำการสอบสวน

๓. กรมสอบสวนคดีพิเศษ ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบางลักษณะการกระทำความผิด ตามประกาศ กคพ.(ฉบับที่ ๗) พ.ศ.๒๕๖๒ เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๔ ซึ่งมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) (ก) (ข) (ค) (ง) หรือ (จ) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เฉพาะความผิดซึ่งมีรายละเอียดตามที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายประกาศนี้ และอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมีคำสั่งให้ทำการสอบสวนเป็นคดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตาม พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ เช่น

- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่

(๑) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๕๙ แห่ง พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ ที่เป็นการกระทำต่อแร่ปริมาณตั้งแต่ห้าพันตันขึ้นไป หรือเป็นเนื้อที่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบไร่ขึ้นไป หรือมูลค่าของแร่รวมกันตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป

(๒) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๖๓ แห่ง พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ ที่มีการซื้อขาย ครอบครอง เก็บ หรือขนแร่ปริมาณตั้งแต่ห้าสิบตันขึ้นไป หรือมูลค่าของแร่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป

(๓) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๖๖ แห่ง พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ ที่ปรากฏว่าแร่ที่มีการฝ่าฝืนประกาศตามกฎหมายมีปริมาณตั้งแต่ห้าสิบตันขึ้นไป หรือมูลค่าของแร่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป

(๔) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๖๙ และมาตรา ๑๗๐ แห่ง พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้างมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือจำนวนคนในพื้นที่ดังกล่าวมีจำนวนตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป

- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตรายคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษ ตามมาตรา ๗๔ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๗๘ แห่ง พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าวัตถุอันตรายตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป หรือมีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป

- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

(๑) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๖๙ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าความเสียหายเป็นไม้สักหรือไม้พะยูง ที่มีปริมาตรตั้งแต่ห้าสิบลูกบาศก์เมตรขึ้นไป

(๒) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๗๒ ตรี แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่ามีเนื้อที่ตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่าที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินโดยมิชอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน

(๓) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๗๓ เฉพาะความผิดตามมาตรา ๔๘ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าความเสียหายเป็นไม้สักหรือไม้พะยูงที่มีปริมาตรตั้งแต่ห้าสิบลูกบาศก์เมตรขึ้นไป

■ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๓๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีการบุกรุก ยึดถือครอบครองพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติมีเนื้อที่ตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินโดยมิชอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ตามราคาประเมินที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน

■ คดีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๐๘ และมาตรา ๑๐๘ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๔๙๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีการบุกรุก ยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามประมวลกฎหมายที่ดินมีเนื้อที่ตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุก ยึดถือ ครอบครองที่ดินของรัฐที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินโดยมิชอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินของกรมธนารักษ์

นอกจากนี้ในความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ บัญญัติเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๖ โดยเพิ่มเติม “(๑๕) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า”

ความผิดต่างๆ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกได้ ๔ กลุ่มความผิดประกอบด้วย

๑. ความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้
๒. ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าและพันธุ์พืช
๓. ความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔. ความผิดเกี่ยวกับการขน/ทิ้งขยะมลพิษ

กฎหมายที่ใช้ในการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ เช่น

■ ประมวลกฎหมายที่ดิน
■ พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔
■ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗
■ พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕
■ พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ และ พ.ร.บ.โรงงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๒
■ พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕
■ พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐
■ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒
■ พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒

การสอบสวนดำเนินคดี อาจต้องใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับในการพิจารณาความผิดที่เกิดขึ้น เช่น กรณีการตัดไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ การสอบสวนดำเนินคดีต้องนำ พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาประกอบการพิจารณา และหากเป็นการใช้เลื่อยโซ่ยนต์ในการกระทำผิด ต้องนำ พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕ มาร่วมพิจารณาด้วย ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดในแต่ละเรื่องต่อไป

เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีเป็นจำนวนมากแต่จากสถิติการดำเนินคดี พบว่าคดีเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้และความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าและครอบครองสัตว์ป่า เป็นคดีที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในคู่มือการสอบสวนเล่มนี้ จึงได้รวบรวมข้อกฎหมายรวมทั้งวิธีปฏิบัติในการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้ และความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าและครอบครองสัตว์ป่า ความผิดที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนในความผิดกลุ่มอื่นๆ จะได้ดำเนินการในโอกาสต่อไป

หลักทั่วไปของการสอบสวน คดีกลุ่มความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การสอบสวนดำเนินคดีจะใช้ พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นหลัก ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้งจนกระทั่งครั้งล่าสุดมีการแก้ไขเพิ่มเติม เมื่อ พ.ศ.๒๕๖๒ โดยแก้ไขในส่วนที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องไม้หวงห้าม ซึ่งเป็นสาระสำคัญในการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ที่จะต้องนำมาพิจารณาเป็นประเด็นแรกเพื่อใช้เป็นหลักในการทำสำนวนการสอบสวนต่อไป ได้แก่ **ความหมายของ “ป่า”** และ **“ไม้หวงห้าม”** ซึ่งตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ได้บัญญัติไว้ในมาตราที่เกี่ยวข้องดังนี้

ความหมายของ “ป่า”

พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

มาตรา ๔ (๑) “ป่า” หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน

จากนิยามดังกล่าว จะเห็นว่า ป่าตามกฎหมายนั้น ต้องเป็นที่ดินที่ยังไม่มีผู้ใดได้มาตามกฎหมายที่ดิน ซึ่งตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ได้กำหนดนิยาม **“ที่ดิน”** หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไป และให้หมายความรวมถึงภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย

นิยามคำว่า “ที่ดิน” นี้ หมายถึงพื้นดินทั่วๆ ไปบนพื้นผิวโลก และไม่ว่าที่ดินนั้นจะเป็นที่ดินชนิดใดจะอยู่เหนือหรือใต้น้ำก็ถือเป็นที่ดินทั้งสิ้น “ที่ดิน” นอกจากจะหมายถึงที่ดินบนบก อันได้แก่พื้นดินทั่วๆ ไปและภูเขาแล้ว ยังคลุมไปถึงดินซึ่งอยู่ใต้ผิวน้ำตื้นๆ ด้วย เช่น ที่ดินที่อยู่ในห้วย หนอง คลอง บึง ต่างๆ ส่วนที่ดินซึ่งอยู่ในน้ำลึกๆ เช่น แม่น้ำ ทะเลไม่ใช่ความหมายที่ดินในประมวลกฎหมายนี้ สาเหตุที่กฎหมายบัญญัติคลุมถึงที่ดินเฉพาะในน้ำที่ตื้นๆ ก็คงเป็นเพราะที่ดินเหล่านี้อาจโผล่พ้นน้ำเนื่องจากห้วย หนอง คลอง บึง ตื้นเขิน กลายเป็นพื้นดินทั่วไปขึ้นมาได้ เมื่อตื้นเขินจนกลายเป็นพื้นดินแล้ว ประชาชนก็อาจเข้าใช้ประโยชน์ได้และอาจมีกรณีพิพาทเกิดขึ้น จึงได้บัญญัติให้ครอบคลุมที่ดินดังกล่าวไว้ด้วย

กล่าวโดยสรุป ป่าจึงเป็นที่ดินที่ไม่มีเอกสารหลักฐานตามกฎหมายที่ดิน ทั้งเอกสารที่แสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามกฎหมายที่ดิน ได้แก่ โฉนดที่ดิน โฉนดแผนที่ โฉนดตราจอง ตราจองที่ตราว่าได้ทำประโยชน์แล้ว หรือเอกสารแสดงสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดิน ได้แก่ หลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑) หนังสือรับรองการทำประโยชน์ ใบจอง ใบไต่สวนหรือใบนำ ใบเหยียบย่ำ ที่ดินนอกจากเอกสารที่ได้มาตามกฎหมายที่ดินล้วนแต่มีสถานะทางกฎหมายเป็นป่าทั้งสิ้น เช่น ที่ดิน ส.ป.ก. ที่ดินนิคมสหกรณ์ ที่ดินตามหลักฐานการเสียภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.๕) เป็นต้น

ความหมายของ “ไม้หวงห้าม”

พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

มาตรา ๔(๒) “ไม้”หมายความว่า ไม้สักและไม้อื่นทุกชนิดที่เป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา รวมตลอดถึงไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร ไม้ไผ่ทุกชนิด ปาล์ม หวาย ตลอดจนราก ปุ่ม ตอ เศษ ปลายและกิ่งของสิ่งนั้นๆ ไม่ว่าจะถูกตัดทอน เลื่อย ผ่า ถาก ขุด หรือกระทำโดยประการอื่นใด

มาตรา ๗ ไม้ชนิดใดที่ขึ้นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา สำหรับไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินไม่ให้เป็นไม้หวงห้าม หรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ให้ถือว่าไม่เป็นไม้หวงห้าม

กล่าวโดยสรุป มาตรา ๗ ได้กำหนดไม้หวงห้ามไว้ดังนี้

- ไม้หวงห้ามตามกฎหมาย ได้แก่ ไม้ซึ่งถูกกำหนดไว้ตามบัญชีแนบท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ และขึ้นในป่า (ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน)
- ไม้ทุกชนิด (รวมทั้งไม้ตามบัญชีแนบท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐) ที่ขึ้นในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินไม่ให้เป็นไม้หวงห้าม
- ไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ให้ถือว่าไม่เป็นไม้หวงห้ามปัจจุบัน ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิเพื่อให้ไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินดังกล่าวไม่เป็นไม้หวงห้าม พ.ศ. ๒๕๖๓ ลง ๙ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๓ ให้ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประเภทหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามแบบ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ก ส.ป.ก. ๔-๐๑ ข ส.ป.ก. ๔-๐๑ ค หรือ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ช **เป็นที่ดินซึ่งไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นไม้หวงห้าม** และให้ใช้บังคับกับไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินดังกล่าวก่อนวันที่ประกาศนี้มีผลใช้บังคับด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๓/๒๔๙๐ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยตัดไม้หวงห้าม (ไม้กระยาเลย) ในป่าโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ โจทก์ต้องพิสูจน์ว่าที่ที่จำเลยตัดไม้นั้นเป็นป่าเมื่อโจทก์พิสูจน์ไม่ได้ว่าที่ที่จำเลยตัดไม้เป็นป่าแล้ว ศาลก็ย่อมลงโทษจำเลยไม่ได้

การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน ความผิดที่เกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้มีลักษณะความผิดอยู่หลายลักษณะเพื่อให้พนักงานสอบสวน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานด้านการสอบสวน คณะผู้จัดทำได้แยกลักษณะความผิดไว้ ๗ ลักษณะ ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวในบทที่ ๓ ต่อไป

สำหรับความผิดในการลักลอบค้าสัตว์ป่านั้น ในความผิดที่พบบ่อย ได้แก่ การครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองหรือครอบครองซากของสัตว์ป่าดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาต และการค้าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองหรือค้าซากหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาต ในการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับไม้และสัตว์ป่ามีข้อสังเกตประการสำคัญกล่าวคือ ความผิดเกี่ยวกับไม้กฎหมายมุ่งเน้นคุ้มครองไม้ที่ขึ้นในราชอาณาจักรเป็นหลัก ซึ่งแตกต่างจากสัตว์ป่า กฎหมายมุ่งเน้นคุ้มครองสัตว์ที่กฎหมายกำหนดไว้แม้ว่าสัตว์นั้นจะมีถิ่นกำเนิดหรือเป็นสัตว์ที่มาจากต่างประเทศก็ตาม โดยความผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเบื้องต้นที่ควรทราบ ได้แก่

- พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒

“สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ทุกชนิดซึ่งโดยทั่วไปย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติอย่างเป็นอิสระ และให้หมายความรวมถึงไข่และตัวอ่อนของสัตว์เหล่านั้นด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ สัตว์ซึ่งได้รับการยอมรับในทางวิชาการว่าสายพันธุ์นั้นเป็นสัตว์บ้านไม่ใช่สัตว์ป่า และสัตว์ที่ได้มาจากการสืบพันธุ์ของสัตว์ดังกล่าว

“สัตว์ป่าสงวน” หมายความว่า สัตว์ป่าหายากหรือสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์จำเป็นต้องสงวนและอนุรักษ์ไว้อย่างเข้มงวดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์ป่าคุ้มครอง” หมายความว่า สัตว์ป่าที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ หรือจำนวนประชากรของสัตว์ป่าชนิดนั้นมีแนวโน้มลดลงอันอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์ป่าควบคุม” หมายความว่า สัตว์ป่าที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ และสัตว์ป่าอื่นที่ต้องมีมาตรการควบคุมที่เหมาะสมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์ป่าอันตราย” หมายความว่า สัตว์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือเป็นพิษต่อมนุษย์หรือสัตว์ป่าอื่น หรือมีผลคุกคามให้สัตว์ป่า พืชป่า สิ่งแวดล้อม หรือระบบนิเวศ เปลี่ยนแปลงเสียหายอย่างรวดเร็ว หรือเป็นพาหะนำโรคหรือแมลงศัตรูพืชตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

“ซากสัตว์ป่า” หมายความว่า ร่างกาย หรือส่วนของร่างของสัตว์ป่าที่ตายแล้วหรือเนื้อของสัตว์ป่าไม่ว่าจะได้ปิ้ง ต้ม รม ย่าง ตากแห้ง หมัก ดอง หรือทำอย่างอื่นเพื่อไม่ให้เน่าเปื่อย และไม่ว่าจะชำแหละแยกออก หรืออยู่ในร่างของสัตว์ป่านั้น และให้หมายความรวมถึงเขา หนัง กระดูก กะโหลก ฟัน งา ขนายนอ ขน เกล็ด เล็บ กระดอง เปลือก เลือด น้ำเหลือง น้ำเชื้อ หรือส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ป่าที่แยกออกจากร่างของสัตว์ป่าไม่ว่าจะยังมีชีวิตหรือตายแล้ว

สำหรับรายละเอียดในแต่ละเรื่อง รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่าจะได้กล่าวในบทที่ ๔ ต่อไป

บทที่ ๒
การปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

การรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือการรับแจ้งความในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น มีขั้นตอนเช่นเดียวกับคดีความผิดอาญาโดยทั่วไป ซึ่งต้องปฏิบัติตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบ คำสั่ง ตร.๔๑๙/๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา

การปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

ในการร้องทุกข์ กล่าวโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น สามารถแยกเป็นกรณี ดังนี้

๑. เจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

๒. เจ้าพนักงานตำรวจทำการตรวจยึดหรือจับกุมผู้ต้องหาส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

๓. บุคคลผู้พบเห็นการกระทำผิดกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด

ซึ่งในความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย และมีหน่วยงานของทางราชการที่กฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ รวมทั้งการอนุญาตไว้ ดังนั้น การสอบสวนจึงต้องรับฟังข้อเท็จจริงจากเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบ เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวนและพิจารณาความผิดในการปฏิบัติคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น มีขั้นตอนและหนังสือสั่งการ ตร.ที่เกี่ยวข้องเพื่อพนักงานสอบสวนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ดังนี้

๑. ตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบหลักฐานประจำตัวผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ

คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นคดีความผิดอาญาแผ่นดิน ดังนั้น ผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษ หรือผู้ที่มาแจ้งต่อพนักงานสอบสวน อาจเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม สามารถแจ้งต่อพนักงานสอบสวนได้ อาจเป็นบุคคลธรรมดา เจ้าพนักงานของรัฐ หรือนิติบุคคลก็ได้ แต่เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ จะเป็นความผิดเกี่ยวกับการได้รับอนุญาต โดยทั่วไปเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในพื้นที่ที่เกิดเหตุหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบกฎหมายนั้นๆ เป็นผู้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวน สอบสวนปากคำไว้ในฐานะผู้กล่าวหา รายละเอียด การตรวจสอบเอกสารและดำเนินการเช่นเดียวกับการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป เช่น

- กรณีบุคคลธรรมดา ตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชน
- กรณีเจ้าหน้าที่หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ตรวจสอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่ได้รับมอบหมาย
- กรณีนิติบุคคล ตรวจสอบหนังสือรับรองการเป็นนิติบุคคล เช่น บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด มีการมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจ ครบถ้วนหรือไม่

การตรวจสอบเอกสารประกอบการร้องทุกข์

- เอกสารแสดงความเกี่ยวข้องหรือการได้รับความเสียหายในเรื่องที่ร้องทุกข์
- หนังสือหรือเอกสารแสดงอำนาจหน้าที่ของผู้ร้องทุกข์จากหน่วยงานราชการ
- กฎหมาย กฎกระทรวง ข้อกำหนด ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง

บันทึกการตรวจยึด

พนักงานสอบสวนต้องทำการตรวจสอบของกลางที่นำส่งพนักงานสอบสวน ว่ามีรายละเอียดถูกต้องครบถ้วนตามที่ระบุในบันทึกการตรวจยึดหรือไม่ รวมทั้งการลงลายมือชื่อของเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจยึดพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตรวจยึดของกลาง

บันทึกการจับกุม

- พนักงานสอบสวนตรวจสอบหลักฐานทางราชการของผู้ต้องหาที่จับกุมมาเป็นบุคคลเดียวกับตามบันทึกการจับกุมหรือไม่
- ตรวจสอบความถูกต้องของ การแจ้งข้อหาในบันทึกจับกุมต้องถูกต้องครบถ้วน การแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นจับกุม
- ตรวจสอบสถานที่จับกุม/เกิดเหตุ อยู่ในเขตอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือไม่
- พนักงานสอบสวนดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดของกลางที่ตรวจยึด/จับกุม

- พนักงานสอบสวนต้องทำการตรวจสอบของกลางที่นำส่งพนักงานสอบสวน มีจำนวน ชนิด ขนาด ปริมาตร ตรงกับที่ระบุไว้ในบันทึกการตรวจยึดหรือไม่ เนื่องจากเป็นหลักฐานอันสำคัญในการดำเนินคดี และบางความผิดปริมาตรของกลางมีผลต่อการพิจารณาความผิดหรือไม่ เช่น กรณีกฎหมายกำหนดให้การครอบครองไม้หวงห้ามแปรรูปเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร หากไม่ได้รับอนุญาตจะเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ดังนั้น ปริมาตรของไม้แปรรูปของกลางจึงเป็นสาระสำคัญในการพิจารณาดำเนินคดีกับผู้ต้องหา
- กรณีการตรวจยึดไม้ท่อนของกลางตรวจสอบว่า มีการตีตราประทับบนไม้ของกลางครบถ้วนตรงตามที่ระบุในบันทึกการตรวจยึดหรือไม่
- กรณีการตรวจยึดพื้นที่ป่า ให้ตรวจสอบค่าพิกัดทางภูมิศาสตร์ (GPS) ของจุดที่เกิดเหตุที่ระบุในบันทึกว่าครบถ้วนหรือไม่ มีจำนวนเนื้อที่เท่าใด (มีผลต่อบทเพิ่มโทษในบางความผิด) เป็นป่าประเภทใด (ป่าทั่วไป ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น)
- การตรวจยึดของกลางขนาดใหญ่ ได้มีการเก็บรักษาไว้ที่ใด มีรายละเอียดของกลางเป็นอย่างไร ผู้ใดเป็นผู้เก็บรักษา
- ตรวจสอบบันทึกเกี่ยวกับค่าเสียหายของรัฐ

ข้อกล่าวหาที่ร้องทุกข์กล่าวโทษ

คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ดังนั้นในการแจ้งข้อหา จึงต้องครบถ้วน ครอบคลุมกฎหมายทุกฉบับที่เป็นความผิด และความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่เป็นความผิดเกี่ยวกับการได้รับอนุญาต ซึ่งมีความจำเป็นต้องตรวจสอบจากหน่วยงานที่เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการอนุญาต ว่าได้มีการอนุญาตถูกต้องหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะยืนยันการกระทำความผิดของผู้ต้องหา และป้องกันการถูกผู้ต้องหาฟ้องร้องในภายหลัง แม้ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะเป็นความผิดต่อแผ่นดินก็ตาม หากเป็นกรณีที่บุคคลที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ มาแจ้งความร้องทุกข์พนักงานสอบสวนก็ควรที่จะสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบไว้เป็นผู้กล่าวหาหรือสอบสวนเป็นอีกส่วนหนึ่ง และให้พึงระวังในเรื่องอายุความอาญา โดยเฉพาะในความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว

บางกรณีผู้จับกุมจะแจ้งข้อหา ซึ่งไม่มีโทษทางอาญามาด้วยในบันทึกการจับกุม ให้พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวังในการแจ้งข้อหาดังกล่าวให้ผู้ต้องหาทราบในชั้นสอบสวน เช่น กรณี ตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๙๗ ให้ผู้กระทำหรือละเว้นการกระทำผิด มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐตามมูลค่าทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย สูญหาย หรือเสียหาย

ซึ่งบางครั้งผู้จับกุมแจ้งข้อหาดังกล่าวกับผู้ต้องหา โดยข้อหาดังกล่าวไม่มีบทกำหนดโทษทางอาญาไว้ พนักงานสอบสวนพึงพิจารณาประกอบ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ ด้วย

ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การทำสำนวนการสอบสวนและดำเนินคดีที่อยู่ในอำนาจในคดีหนึ่งๆ อาจปรากฏความผิดในหลายฐานความผิดหลายข้อกล่าวหา ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาทุกข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการแจ้งข้อกล่าวหาเพราะบางข้อกล่าวหาที่เกี่ยวข้องจะอยู่ในกฎหมายคนละฉบับ เมื่อเป็นความผิดที่เกี่ยวข้อง จะต้องแจ้งข้อหาในเรื่องนั้นๆ ด้วย เช่น ความผิดตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ และ พ.ร.บ.ศุลกากร เพราะมิฉะนั้นอาจถือว่าเป็นกรณีการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้

๒. ตรวจสอบของกลางที่ทำการตรวจยึด

การเก็บรักษาของกลางในความผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ หลังจากที่พนักงานสอบสวนได้ทำการรับมอบของกลางและตรวจสอบของกลางจากผู้จับกุมแล้ว ของกลางที่ตรวจยึดได้ในความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ทุกชนิด ยกเว้นของกลางที่เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืนฯ มอบให้หน่วยงานของกรมป่าไม้ในพื้นที่รับไปดูแลรักษาและจัดการตามระเบียบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยเร็ว เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ ลง ๑ มกราคม ๒๕๓๒ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๕ บทที่ ๗

๓. ตรวจสอบอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนผู้รับแจ้ง

ตรวจสอบอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนผู้รับแจ้ง

อำนาจของพนักงานสอบสวนเป็นไปตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

ส่วนการสอบสวนของกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๘ บทที่ ๒ ข้อ ๒๑๘(๓.๑.๔)

ตรวจสอบว่าเป็นความผิดที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของหน่วยงานอื่น

การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากพนักงานสอบสวนในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว ยังมีหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจสอบสวน เช่น อยู่ในอำนาจกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือไม่ ปัจจุบัน กรมสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจสอบสวนดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามที่กำหนดไว้ในประกาศ กคพ.(ฉบับที่ ๗) พ.ศ.๒๕๖๒ ในการรับคดีและการทำสำนวนการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องระมัดระวังและตรวจสอบว่าคดีที่มีการร้องทุกข์/กล่าวโทษ เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือไม่ หรือเป็นเรื่องที่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับคดีไว้ทำการสอบสวนเองหรือไม่ ซึ่งหากเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือเป็น

คดีที่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับคดีไว้ทำการสอบสวนแล้ว เป็นกรณีที่ต้องสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเป็นการตัดอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนทั่วไป

๔. การดำเนินการตามหนังสือสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และบันทึกข้อตกลง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นว่า คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นคดีสำคัญ และได้มีหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งพนักงานสอบสวนควรที่จะนำมาพิจารณาในการสอบสวนดำเนินคดี เช่น

- **หนังสือ ตร.ที่ ๐๕๐๓/๒๐๖ ลง ๒ มิถุนายน ๒๕๒๑ เรื่อง กำหนดแนวทางในการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ลักลอบตัดไม้ทำลายป่า**

ข้อ ๑ เจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนจับกุม

๑.๑ ให้ผู้สืบสวนจับกุมพยายามมุ่งสืบสวนหาพยานหลักฐานในการกระทำผิดให้ถึงตัวการหรือนายทุนทำไม้และพยายามสืบสวนจับกุมดำเนินคดีให้จงได้

๑.๒ เมื่อมีการตรวจยึดไม้ได้แล้วให้ตรวจ ชนิดไม้ จำนวนไม้ ตลอดจนวัดขนาดยาว โต เพื่อคำนวณปริมาตรไม้ให้แน่นอน ตรวจสภาพและลักษณะของไม้ว่าเป็นไม้ใหม่หรือเก่า โดยดูจากเนื้อไม้ เปลือกไม้ ยางไม้และอื่นๆ ที่ติดอยู่กับไม้ เพื่อกะประมาณว่าเป็นไม้ที่ถูกตัดมานานเท่าใด ตรวจสอบหน้าตัดของไม้ว่าตัดจากเลื่อยมือ เลื่อยยนต์ ขวานหรือเครื่องมืออื่นใด ถ้าเป็นหน้าตัดโคนก็ให้ดูว่าเป็นรอยหน้าตัดเรียบหรือเป็นรอยถอนเสี้ยน รอยหน้าตัดใหม่หรือเก่าเพียงใด ตรวจดูรอยตรา เลข เครื่องหมายอื่นๆ ที่ท่อนไม้ทุกท่อนว่าเป็นรอยตรา เลข หรือเครื่องหมายอะไร ประทับหรือติดอยู่ที่ท่อนไม้ส่วนใด ในบางกรณีที่มีความสงสัย เช่น เกี่ยวกับชนิดไม้ รูปรอยตราหรือความเก่าของไม้ เป็นต้น ให้รีบติดต่อขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือผู้เชี่ยวชาญของกรมป่าไม้โดยด่วน พยานหลักฐานสำคัญติดอยู่ที่ไม้ให้รักษาไว้อย่าให้ถูกทำลายได้

๑.๓ ถ้าเป็นการจับไม้ผิดกฎหมายภายในบริเวณโรงงานแปรรูปไม้ นอกจากจะทำการตรวจดังกล่าวข้างต้นแล้ว ให้ตรวจดูว่าไม้ผิดกฎหมายวางอยู่ตรงไหนของโรงงาน เช่น วางอยู่บนแท่นเลื่อยนอน เลื่อยวงเดือน หรือข้างแท่นเลื่อย เป็นต้น ไม้ถูกแปรรูปไปแล้วหรือไม่ เพียงใด เช่น เปิดปีกนก หรือผ่าซีก หรือกำลังแปรรูปอยู่ยังไม่แยกออกจากกัน สามารถนำไม้ที่แปรรูปแล้วมาประกอบเข้าเป็นท่อนได้หรือไม่

๑.๔ ตรวจสถานที่เกิดเหตุและบริเวณใกล้เคียงโดยละเอียดเมื่อพบร่องรอยหรือหลักฐานที่จะสืบสาวไปหาตัวการและนายทุนผู้กระทำผิดได้ เช่น รอยรถแทรกเตอร์ รถยนต์ รอยช้าง รอยเกวียน ปางพักช้าง ปางพักคนงาน เป็นต้น หรือสถานที่เกิดเหตุเป็นป่าหรือโล่งเตียน เป็นชมรมหรือหมู่บ้าน เพื่อสืบหาเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่เกิดเหตุหรือบุคคลในหมู่บ้านผู้รู้เห็นมาสอบสวน เพื่อให้รู้แน่ว่าเป็นไม้ผิดกฎหมายของผู้ใด หากพบบุคคลใดอยู่ในที่เกิดเหตุหรือใกล้กับที่เกิดเหตุในวันจับกุม ให้รีบสอบถามทันที ถ้าเป็นผู้กระทำผิดหรือผู้ร่วมกระทำผิดก็ให้จับกุม หากไม่ใช่ก็รีบบันทึกปากคำไว้ เพราะส่วนมากผู้รู้เห็นจะบอกความจริงในขั้นแรก แต่ต่อมาเกิดความกลัวจะได้รับอันตรายหรือถูกข่มขู่จากผู้กระทำผิดจะไม่ยอมเปิดเผยความจริง โดยเฉพาะการจับกุมไม้ผิดกฎหมายในโรงงานแปรรูปไม้ ให้รีบจดชื่อและบันทึกปากคำผู้ที่อยู่ในบริเวณโรงงานแปรรูปไม้ทันทีโดยเฉพาะผู้แปรรูปไม้โต๊ะที่ ๑ (โต๊ะแปรรูปไม้ท่อน) เพื่อสืบสาวไปถึงตัวการ คือ ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ นอกจากนี้ให้พยายามรวบรวมพยานหลักฐานชั้นต้นไว้ ถ้าเป็นการจับไม้ผิดกฎหมายภายในโรงงานแปรรูปไม้ ก็ให้เรียกบัญชี ๕ เล่ม (บัญชีเกี่ยวกับการแปรรูปไม้) ใบเบิกทาง หรือหลักฐานอื่นใดเกี่ยวกับไม้ของโรงงานแปรรูปไม้แห่งนั้น

๑.๕ ในกรณีที่ตรวจพบไม้แปรรูปที่อำพรางมาในลักษณะต่างๆ เช่น บ้านเก่า เรือนเก่า เครื่องใช้ สิ่งประดิษฐ์ที่มีสภาพผิดปกติวิสัยของสิ่งของนั้น ให้ผู้สืบสวนจับกุมใช้ดุลพินิจในการจับให้มากตามแนวคำพิพากษาฎีกา

๑.๖ ให้ทำแผนที่สังเขป แสดงที่พบไม้ผิดกฎหมายให้ชัดแจ้ง ตลอดจนพยานหลักฐานที่ตรวจพบว่าอยู่ตรงไหน ตอนใดของสถานที่เกิดเหตุ หากสามารถถ่ายภาพทุกขั้นตอนของการตรวจไว้ได้ ก็ควรจะกระทำอย่างยิ่ง แต่ภาพถ่ายจะต้องปรากฏภาพที่เป็นหลักฐานในทางคดี เช่น ผู้ต้องหาอยู่ในที่เกิดเหตุ ไม้ผิดกฎหมายอยู่ในโรงงานแปรรูปไม้ หรือกำลังทำการแปรรูป เป็นต้น

๑.๗ จากการตรวจไม้ สถานที่เกิดเหตุ ทำแผนที่สังเขป การถ่ายภาพ พบพยานหลักฐานอะไร บุคคลที่อยู่ในที่เกิดเหตุเป็นใคร ให้การอย่างไร ยึดไม้ของกลางและหลักฐานอะไรได้บ้างตลอดจนการจับกุมผู้กระทำผิด (ถ้ามี) ให้ทำบันทึกโดยละเอียด แล้วให้ผู้มีชื่อในบันทึกลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

๑.๘ มอบไม้ของกลางให้พนักงานป่าไม้จัดการเฝ้ารักษาตามระเบียบ แล้วรีบแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนท้องที่ พร้อมกับมอบบันทึกพยานหลักฐานและผู้ต้องหา (ถ้ามี) โดยมิชักช้า ให้หัวหน้าผู้จับกุมและผู้ร่วมในการจับกุมรีบให้การกับพนักงานสอบสวนให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว ตลอดจนคอยประสานกับพนักงานสอบสวนจนกว่าการดำเนินคดีจะเสร็จสิ้น

ข้อ ๒ พนักงานสอบสวน

๒.๑ เมื่อรับแจ้งความร้องทุกข์แล้ว ให้รีบดำเนินการโดยไม่ชักช้า และรีบไปตรวจไม้ของกลางตลอดจนสถานที่เกิดเหตุ โดยให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ**ข้อ ๑**

๒.๒ ให้รีบเรียกหรือยึดเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับไม้ของกลาง ก่อนที่จะสูญหาย หรือถูกแก้ไขหรือถูกทำลาย เช่น ตราพนักงานป่าไม้ที่ระบุว่า ประทับไม้ของกลาง บัญชี ๕ เล่ม ของโรงงานแปรรูปไม้ หรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับไม้ของกลาง

๒.๓ ในบางกรณีที่ต้องอาศัยหลักฐานจากการพิสูจน์ของผู้ชำนาญ เช่น การพิสูจน์เนื้อไม้ พิสูจน์รอยตรา พิสูจน์ลายมือ เป็นต้น ให้รีบส่งหลักฐานให้ผู้ชำนาญพิสูจน์โดยด่วน หากเป็นของใหญ่หรือจำนวนมากไม่สะดวกในการนำส่งผู้ชำนาญได้ ก็ให้ติดต่อผู้ชำนาญไปพิสูจน์ ณ ที่ของนั้นตั้งอยู่โดยด่วน ในระหว่างการรอพิสูจน์ ให้รักษาของกลาง หรือหลักฐานที่จะต้องพิสูจน์ไว้มิให้สูญหาย บุบสลาย หรือถูกทำลายได้

๒.๔ ให้รีบสอบสวนผู้กล่าวหา พยาน และผู้ต้องหา (ถ้ามี) โดยมิชักช้า หากผู้ต้องหานำหรืออ้างพยานหลักฐาน เช่น ใบเบิกทาง หลักฐานในการทำไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ (น.ส. ๓) หรือใบมอบอำนาจ สัญญา หรือข้อต่อสู้อื่น ๆ เช่น

- กรณีไม้ของกลางไม่มีรอยตราของพนักงานป่าไม้ประทับ ก็ต่อสู้ว่าได้ตัดหัวไม้ที่มีรอยตราของพนักงานป่าไม้ออก

- กรณีไม้ท่อน ซึ่งอ้างว่าเป็นไม้ท่อนโคน แต่หน้าตัดเรียบ ซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้ ก็ต่อสู้ว่าได้ตัดหน้าตัดด้านโคนออกจึงไม่มีรอยเสี้ยน

- กรณีได้รับอนุญาตให้ทำไม้ในเขตสัมปทานหรือเขตสร้างทาง แต่ลักลอบตัดไม้นอกแปลงที่ได้รับอนุญาต หรือนอกเขตสร้างทางโดยอ้างว่ารอยตราประทับไม้ที่ไม้ของกลางเป็นรอยตราของพนักงานป่าไม้ถูกต้อง ฯลฯ เป็นต้น

พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องยอมรับข้ออ้างนั้นทันทีผู้สอบสวนจะต้องรีบชิงไหวชิงพริบสอบสวนตัดหรือพิสูจน์พยานหรือข้ออ้างของผู้ต้องหาเสียแต่ในชั้นต้น หรือป้องกันมิให้ผู้ต้องหามีโอกาสซักซ้อมพยาน ทำให้เสียความเที่ยงธรรมในคดีถึงแม้ในบางครั้งจะต้องตรวจสภาพป่า หรือพิสูจน์ตอไม้ในป่าก็ต้องกระทำ

๒.๕ กรณีจับกุมไม้ผิดกฎหมายได้นอกโรงงานแปรรูปไม้พนักงานสอบสวนจะต้องพยายามสอบสวนหาเหตุผล หรือพยานหลักฐานเชื่อมโยงว่าเป็นของโรงงานแปรรูปไม้ เพื่อรวบรวมสอบสวนเป็นคดีเดียวกัน เช่น รอยตราที่ประทับไม้ติดกับไม้ซึ่งยึดได้ ณ ที่รวมหมอนนอกโรงเลื่อยกับที่ยึดได้ในโรงเลื่อยเป็นรอยตราเดียวกัน หรือเห็นได้ว่าเส้นทางชักลากเข้าสู่โรงเลื่อยได้ทางเดียวกัน เป็นต้น

๒.๖ ให้ประสานงานกับผู้จับกุม ผู้ชำนาญ และผู้เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยกันค้นหาพยานหลักฐานกับผู้กระทำผิดให้รับโทษให้จงได้ นอกจากนี้พนักงานสอบสวนต้องตระหนักอยู่เสมอว่าคดีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเป็นคดีสำคัญ ที่กรมตำรวจมีนโยบายที่จะปราบปรามโดยเฉียบขาดจะต้องพยายามเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษให้จงได้ และพนักงานสอบสวนจะต้องถือปฏิบัติตามระเบียบคำสั่ง ฯลฯ โดยเคร่งครัด

๒.๗ ให้ผู้บังคับบัญชาคอยสอดส่องตรวจตราและควบคุมการสอบสวนดำเนินคดีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้ผลตามนโยบายของกรมตำรวจ

■ **หนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๕๐๑๔ ลง ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการสอบสวนคดีอาญากรณีพิเศษบางประเภท**

ข้อ ๒ การสอบสวนคดีเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ

เนื่องจากป่าไม้รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ อันได้แก่ แร่ธาตุ เป็นต้น ได้ถูกบุกรุก ทำลายมาเป็นเวลานานแล้ว แม้ว่าทางราชการจะได้มีการป้องกันและปราบปราม ปรากฏว่าการทำลายทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวยังคงมีอยู่ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้กระทำผิดในเรื่องที่เกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติมักเป็นพวกนายทุนซึ่งมีทั้งเงินและพวกพ้องมาก รวมทั้งบางครั้งมีข้าราชการร่วมด้วย จึงยังผลให้มีการให้ความช่วยเหลือจนผู้ต้องหาได้รับโทษเบาหรือบางครั้งไม่สามารถลงโทษผู้ต้องหาได้อย่างจริงจัง เป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดไม่เข็ดหลาบและกระทำความผิดอีก นอกจากนี้ผู้เกี่ยวข้องในการจับกุมปราบปรามโดยเฉพาะในการสอบสวนจะโดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม ปรากฏว่าสำนวนคดีมักจะหลักฐานอ่อนไม่พอฟ้องหรือขาดพยานหลักฐานในการดำเนินคดี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะหาหลักฐานได้ยาก หรือทำสำนวนคดีไม่รัดกุม

ฉะนั้น เพื่อให้มาตรการในการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าและทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ เป็นไปโดยรัดกุมยิ่งขึ้น จึงให้ปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนคดีเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ดังนี้

๒.๑ คดีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ที่เป็นคดีเล็กน้อย ให้พนักงานสอบสวนท้องที่ที่เกิดเหตุเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ และให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในคดีที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่ของตนและให้ ผบก.หรือผู้รักษาราชการแทน ตรวจสอบการสอบสวนของพนักงานสอบสวน หากกรณีเห็นเป็นการสมควรให้เรียกหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนมาชี้แจง พร้อมทั้งเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำเร่งรัดการดำเนินการให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสมได้ แต่ถ้าเห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นผล มีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวนโดยสั่งพนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควรรวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวนหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวให้ถือว่า ผบก. หรือผู้รักษาราชการแทนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในคดีที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่ของตน

๒.๒ คดีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ที่เป็นคดีสำคัญ ให้พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ หากหน่วยงานใดไม่มีพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ให้ ผบก.หรือผู้รักษาราชการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนและทำสำนวนการสอบสวน ด้วยตนเองโดยเคร่งรัดและเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในคดีที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่ของตน

การพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีสำคัญ มีปัจจัยที่ใช้ประกอบการพิจารณาหลายประการ เช่น ผู้ต้องหา หรือผู้กระทำความผิด ของกลางในคดี สถานที่ซึ่งมีการกระทำความผิด ช่วงเหตุการณ์ในการกระทำ

ความผิด ความสนใจของสื่อมวลชนหรือประชาชน การมีผลกระทบต่อประเทศเพื่อนบ้านหรือไม่ เป็นต้น กล่าวคือ

๒.๒.๑ ผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิด อาจจะต้องพิจารณาจากจำนวนผู้กระทำความผิด ตลอดจนฐานะตำแหน่ง อาชีพของผู้กระทำความผิดด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมีส่วนร่วมหรือเป็นผู้กระทำความผิดเอง ก็น่าจะถือได้ว่าเป็นคดีที่มีความสำคัญ เป็นต้น

๒.๒.๒ ของกลางในคดี จะต้องพิจารณาว่ามีความสำคัญเพียงใด และมีมูลค่ามากน้อยเพียงใด มิใช่พิจารณาจำนวนมากน้อยเป็นเกณฑ์อย่างเดียว ของกลางมาก เช่น ไม้ฟืนชิ้นเล็กๆ จำนวนมาก แต่มีมูลค่าไม่มากนักก็อาจจะถือได้ว่าไม่ใช่คดีสำคัญ หากของกลางมีจำนวนน้อยแต่มีมูลค่ามาก เช่น ทองคำ หรืออัญมณีต่างๆ ก็อาจจะถือเป็นคดีสำคัญได้

๒.๒.๓ สถานที่ซึ่งมีการกระทำความผิด หากเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายป่าไม้ในเขตวนอุทยานแห่งชาติ หรือในเขตพื้นที่ป่าลุ่มน้ำชั้น ๒ หรือพื้นที่ป่ามีเพียงเล็กน้อย แต่ราษฎรมีความหวงแหนในการรักษาคุ้มครอง ก็ต้องนำมาพิจารณาประกอบว่าเป็นคดีสำคัญหรือไม่ด้วย

๒.๒.๔ ช่วงเหตุการณ์ในการกระทำความผิด จะต้องพิจารณาว่า ในระยะเวลานั้นหรือสถานการณ์ขณะนั้นมีความกดดันในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ อย่างไรบ้าง

๒.๒.๕ ความสนใจของสื่อมวลชนหรือประชาชน คดีบางเรื่องเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ อาจจะเป็นเรื่องธรรมดา แต่เมื่อสื่อมวลชนหรือประชาชนได้ให้ความสนใจแล้วอาจจะกลายเป็นเรื่องสำคัญได้

๒.๒.๖ การมีผลกระทบต่อประเทศเพื่อนบ้าน ในกรณีคดีเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ มีข้อมูลผูกพันว่า อาจมีการลักลอบนำเข้าหรือส่งออกจากประเทศเพื่อนบ้าน ก็จะต้องพิจารณาด้วยว่า น่าจะเป็นคดีสำคัญหรือไม่

ทั้งนี้ การพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีสำคัญหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไป ซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของ ผบก.หรือผู้รักษาราชการแทน ที่จะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ประกอบกับใช้ประสบการณ์ในการทำงานพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น และให้ถือว่าเป็นนโยบายของ ตร. ที่ต้องการให้พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ผบก. หรือผู้รักษาราชการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ทำการสอบสวนและทำสำนวนการสอบสวนคดีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ที่เป็นคดีสำคัญด้วยตนเอง รวมทั้งเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน ตามมาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในคดีที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่ของตน

๒.๓ เมื่อมีคดีเกี่ยวกับป่าไม้หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ที่เป็นคดีสำคัญให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการประจำท้องที่ทราบ เพื่อให้พนักงานอัยการเข้าร่วมเป็นที่ปรึกษาของพนักงานสอบสวนในการให้คำแนะนำ ตรวจสอบพยานหลักฐาน โดยมุ่งที่จะให้การสืบสวนและสอบสวนเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายด้วย

๒.๔ เนื่องจากกรมป่าไม้ ได้รับรายงานผลการตรวจสอบดำเนินงานการประเมินระบบการบริหารจัดเก็บรายได้ของกรมป่าไม้ จากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินว่า การเสนอขายไม้ของกลางของหน่วยงานให้แก่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ล่าช้ามาก เป็นเหตุให้ไม้ของกลางผุพังเสื่อมสภาพไปมาก ทำให้รายได้ของรัฐที่พึงจะได้ลดน้อยลงไปด้วย ซึ่งสาเหตุหนึ่งเป็นเพราะพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถเสนอขายไม้ของกลางระหว่างคดีให้แก่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้ เนื่องจากยังไม่ได้รับความเห็นชอบจากพนักงานสอบสวนให้ขายไม้ของกลางได้ ดังนั้น เพื่อประโยชน์ของทางราชการโดยรวม และเพื่อให้การดำเนินการขายไม้ของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดจึงให้เป็นหน้าที่

ของพนักงานสอบสวนถือปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ตามข้อตกลงระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับของกลาง ในคดีความผิดเกี่ยวกับ การป่าไม้ ฉบับลงวันที่ ๑ ม.ค. ๒๕๓๒ ไปก่อนจนกว่า ตร.จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น โดยให้ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด หากพบเป็นความบกพร่องเสียหายกับไม้ของกลางจะพิจารณาลงทัณฑ์แก่ผู้เกี่ยวข้องตามสมควรแก่กรณี

๒.๕ เนื่องจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประสบปัญหาเกี่ยวกับการดูแลสัตว์ป่าของกลางบางชนิดโดยเฉพาะสัตว์ป่าที่เป็นนกขนาดเล็ก ลิ่น งู เต่า ฯลฯ ซึ่งมักจะตายลงเป็นจำนวนมากในระหว่างการขนย้ายและการรักษาดูแลสัตว์ดังกล่าว และตามข้อตกลงระหว่างกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนคดีประเภทนี้ให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว อีกทั้งการสอบสวนไม่มีความยุ่งยาก หากพนักงานสอบสวนได้รับผลการตรวจสอบประวัติพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหา ก็สามารถสรุปสำนวนการสอบสวนและมีความเห็นเสนอพนักงานอัยการเพื่อฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ จึงกำชับให้พนักงานสอบสวน เร่งรัดทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว และให้ ทว. เร่งรัดการตรวจสอบพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหาในคดีความผิดประเภทนี้ด้วย

๒.๖ กรณีมีการจับกุมปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ที่เป็นคดีรายใหญ่ หรือเป็นคดีที่มีความสำคัญเกิดความเสียหายต่อทรัพยากรป่าไม้ของชาติอย่างมาก หรือเป็นคดีที่ผู้กระทำผิดเป็นผู้มีอิทธิพลหรือสนับสนุนให้ราษฎรกระทำผิด หรือเป็นคดีที่ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐร่วมกระทำผิดให้ผบก.หรือผู้รักษาราชการแทน รายงาน ตร. ทราบโดยด่วน พร้อมผลการสอบสวนดำเนินคดีในชั้นต้นและปัญหาอุปสรรค (ถ้ามี)

๒.๗ เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าไม้ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ของชาติโดยรวมมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ให้พนักงานสอบสวนรายงานผลการสอบสวนคดีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติทุกคดีไปยัง ศูนย์ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตร. ภายใน ๓ วัน นับแต่วันรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษและให้รายงานผลคดีเป็นระยะ พร้อมปัญหาอุปสรรค (ถ้ามี) จนกว่าคดีถึงที่สุด

■ **บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ระหว่าง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑**

ข้อ ๒.๔ การสอบสวนขยายผลคดีรายใหญ่และคดีสำคัญ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดให้คดีป่าไม้ที่มีรายละเอียดดังนี้ (๑) พื้นที่ถูกบุกรุกมากกว่า ๕๐ ไร่ (๒) ไม้ท่อนมากกว่า ๔๐ ลูกบาศก์เมตร (๓) ไม้แปรรูปมากกว่า ๔ ลูกบาศก์เมตร และ (๔) ของกลางมูลค่ามากกว่า ๑ ล้านบาท เป็นคดีรายใหญ่ โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะให้ความสำคัญในการสืบสวนสอบสวนและขยายผลคดีป่าไม้ทุกคดี เพื่อขยายผลให้ถึงผู้เกี่ยวข้องทุกรายในทุกข้อหาความผิด ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องทุกชนิดที่เป็นประโยชน์ต่อการรวบรวมพยานหลักฐานทางคดี

ข้อ ๒.๕ การรับแจ้งความ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยพนักงานสอบสวนจะรับแจ้งความในคดีป่าไม้ทุกกรณีโดยเฉพาะคดีบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ในกรณีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามระเบียบ เพื่อติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีต่อไป

บทที่ ๓
การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน ความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้

ความผิดที่เกี่ยวกับการทรัพยากรป่าไม้ มีอยู่หลายลักษณะความผิดเพื่อให้พนักงานสอบสวนนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานด้านการสอบสวน จึงขอแยกความผิดออกเป็นลักษณะต่างๆ ดังนี้

๑. ความผิดที่เกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่า โดยการแผ้วถางป่าและการเข้ายึดถือครอบครองป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต

๒. ความผิดที่เกี่ยวกับการทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต

๓. ความผิดที่เกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูป (ไม้ท่อน/ไม้ซุง) ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต

๔. ความผิดที่เกี่ยวกับการครอบครองไม้หวงห้ามแปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต

- การมีไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควายแปรรูปไม่ว่าจำนวนเท่าใดไว้ในครอบครอง

- การมีไม้หวงห้ามแปรรูปปริมาตรเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต

๕. ความผิดที่เกี่ยวกับการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต

๖. ความผิดที่เกี่ยวกับการตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร หรือตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต

๗. ความผิดที่เกี่ยวกับการลักลอบเก็บของป่าหวงห้าม ค้าของป่าหวงห้าม และมีของป่าหวงห้ามไว้ในครอบครองเกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาต

รายละเอียดแนวทางการสอบสวนตามลักษณะความผิด

๑. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่า โดยการแผ้วถางป่าและการเข้ายึดถือครอบครองป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต

๑.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

ความผิดกรณีนี้เป็นการบุกรุกทำลายป่า โดยกฎหมายหลักที่ใช้ในการพิจารณาได้แก่ พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ โดยที่ดินซึ่งยังไม่มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดินถือเป็นป่าตามกฎหมายดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ ๑ สำหรับการบุกรุกทำลายป่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

มาตรา ๕๔ ห้ามมิให้ผู้ใด ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือหรือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่จะกระทำภายในเขตที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรม และรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาหรือโดยได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๕ ผู้ใดครอบครองป่าที่ได้ถูกแผ้วถาง โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งมาตราก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลนั้นเป็นผู้แผ้วถางป่านั้น

มาตรา ๗๒ ตรี ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๕๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

ในกรณีที่มีคำพิพากษาชี้ขาดว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรานี้ ถ้าปรากฏว่าบุคคลนั้นได้ยึดถือครอบครองป่าที่ตนได้กระทำความผิด ศาลมีอำนาจที่สั่งให้ผู้กระทำผิด คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของผู้กระทำผิด ออกไปจากป่านั้นได้ด้วย

นอกจากป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ แล้ว ยังมีป่าประเภทอื่นๆ ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และในการดำเนินคดีจำเป็นต้องทำการตรวจสอบว่า สถานที่เกิดเหตุเป็นป่าประเภทใด ทั้งนี้เนื่องจากต้องปรับบทกฎหมายให้ตรงกับสถานที่เกิดเหตุ และเพื่อให้ทราบถึงอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมถึงการอนุญาตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรณีป่าสงวนแห่งชาติ อำนาจหน้าที่รับผิดชอบเป็นของกรมป่าไม้ ส่วนกรณีอุทยานแห่งชาติอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเป็นของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นต้น และป่าที่พบบ่อยในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่าพอจะแบ่งได้ดังนี้

- ป่าธรรมดา เป็นที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ม.๔(๑) รวมทั้งพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่นิคมสหกรณ์ ที่ราชพัสดุ ซึ่งยังมิได้แจกให้กับเกษตรกรหรือบุคคลผู้มีสิทธิ ถือว่ายังคงมีสภาพเป็นป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔
- ป่าสงวนแห่งชาติ ออกโดยกฎกระทรวง ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๖
- อุทยานแห่งชาติ ออกโดยพระราชกฤษฎีกา พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๖
- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ออกโดยพระราชกฤษฎีกา ตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๔๗
- ป่าชุมชนประกาศโดยอนุมัติอธิบดีกรมป่าไม้ ตาม พ.ร.บ.ป่าชุมชน พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๔๐
- ที่ดินของรัฐอื่น ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ม.๙ และมาตรา ๑๐๘ ทวิ
- เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ออกโดยกฎกระทรวง ตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๔๓
- ที่สาธารณะที่ประชาชนใช้ร่วมกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๐

ซึ่งการสอบสวนหากพบว่ากระทำผิดในพื้นที่ป่าตามที่กล่าวข้างต้น จะต้องพิจารณาการแจ้งข้อหาให้ถูกต้องครบถ้วนซึ่งจะได้กล่าวในประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา ต่อไป

๑.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด กรณี การบุกรุกทำลายป่า ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์ กล่าวโทษ ไว้เป็นผู้กล่าวหาตามหลักการของการสอบสวนทั่วไป เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่านั้นมีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาควรจะเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในพื้นที่เกิดเหตุ โดยหากเป็นกรณี ป่าธรรมดา หรือป่าสงวนแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ผู้กล่าวหา ควรเป็นเจ้าหน้าที่จากกรมป่าไม้ ส่วนกรณี อุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เจ้าหน้าที่ผู้กล่าวหา ควรเป็นเจ้าหน้าที่จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ทำการแผ้วถางป่า หรือได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า หรือไม่ อย่างไร

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบผู้ต้องหา เริ่มแผ้วถางหรือยึดถือครอบครองป่าแต่เมื่อไร ถูกจับกุมเมื่อไร แผ้วถางป่าเพื่อวัตถุประสงค์อะไร

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ทำการตรวจสอบจุดที่เกิดเหตุว่าอยู่พิกัดที่เท่าใด โดยใช้เครื่องมือจับพิกัดทางดาวเทียม (GPS) บริเวณรอบแปลงตรวจยึด ไม่น้อยกว่า ๓ จุด แล้วให้ผู้กล่าวหาตรวจสอบกับแผนที่แสดงแนวเขตป่าว่าอยู่ในเขตพื้นที่ป่าตามกฎหมายฉบับใด ป่านั้นอยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดใด

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ทำการตรวจสอบพื้นที่เกิดเหตุว่าพื้นที่ป่าถูกบุกรุกทำลายไป มีเนื้อที่จำนวนเท่าใด คิดเป็นค่าเสียหายต่อรัฐเป็นเงินเท่าไร หรือมีการกระทำการอื่นใดในพื้นที่ดังกล่าวอีกบ้าง เช่น มีการนำไม้พืชผลไปปลูกจำนวนกี่ต้น และทำการคำนวณค่าเสียหายทางแพ่งตามหนังสือสั่งการของกรมป่าไม้หรือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่ได้กำหนดไว้

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการตัดไม้ด้วยหรือไม่ หากมีการตัดไม้ไม้ที่ถูกตัดเป็นไม้ชนิดใด ไม้ถูกโค่นล้มทำลายเสียหายอย่างไรบ้าง สิ่งต่างๆ ที่ถูกทำลายเสียหาย คิดเป็นค่าเสียหายเท่าใด รวมค่าเสียหายเท่าใด พร้อมตรวจวัดขนาด นับจำนวน คำนวณปริมาตรและค่าภาคหลวง จัดทำบัญชีไม้ที่ถูกตัดโค่นและประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ประทับตราแสดงการตรวจยึด (ตรา ต. และตรา ย.) ในโอกาสแรกที่พึงจะกระทำได้พร้อมทั้งจดแจ้งรูปรอยตราที่ประทับไว้ ลงในบันทึกการจับกุมและบัญชีไม้ของกลาง ให้ผู้ถูกจับและผู้จับกุมร่วมลงชื่อต่อท้ายบัญชีไม้ของกลางด้วย

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ตรวจยึดเครื่องมือ เครื่องใช้อะไรเป็นของกลางบ้างและได้ดำเนินการเกี่ยวกับของกลางอย่างไร

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ ผู้กล่าวหา นำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนากฎกระทรวงกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติ และหรือพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอุทยานแห่งชาติ และหรือพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรืออื่นๆ พร้อมแผนที่แนบท้าย กฎกระทรวงหรือกฤษฎีกาดังกล่าว และระบุบริเวณจุดที่เกิดเหตุไว้ในแผนที่แนบท้ายดังกล่าว แล้วแต่กรณีว่า พื้นที่เกิดเหตุจะเกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับใด
- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้าม และหลักฐานการปิดประกาศ (กรณีมีการแจ้งข้อกล่าวหาตามมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๔๘ หรือ มาตรา ๖๙ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔)

(๑๐) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๑.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่านั้นมีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหาให้ครบถ้วนทุกข้อหาความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ผู้ต้องหาทราบ ดังนี้

- กรณีพื้นที่เกิดเหตุเป็นป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ให้แจ้งข้อหา **"ก่อสร้างแผ้วถาง หรือเข้ายึดถือ ครอบครองป่า โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๕๔

- กรณีพื้นที่เกิดเหตุเป็นป่าสงวนแห่งชาติด้วยให้แจ้งข้อหา **"ยึดถือ ครอบครอง หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เสื่อมสภาพป่าสงวนแห่งชาติ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ ด้วย

- กรณีพื้นที่เกิดเหตุเป็นอุทยานแห่งชาติด้วย ให้แจ้งข้อหา **"ยึดถือ ครอบครอง ก่อสร้าง แผ้วถางหรือเผาป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายเสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม"** ตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๑๙ (๑), (๒) ด้วย

- กรณีพื้นที่เกิดเหตุเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าด้วย ให้แจ้งข้อหา **"ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่าหรือทำด้วยประการใดให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติเดิม โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๕๕(๒) ด้วย

- กรณีพบว่ามีการตัดไม้หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาตด้วย ให้แจ้งข้อหา **"ทำไม้หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และมีไว้ในครอบครอง ซึ่งไม้หวงห้ามอันยังมิได้แปรรูปโดยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวง หรือรอยตรารัฐบาลขาย"** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๑๑ และ มาตรา ๖๙ ด้วย

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ จะให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ ในข้อหาใด หรือจะให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า บริเวณที่เกิดเหตุมีเอกสารหลักฐานทางที่ดิน ได้แก่ หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิการครอบครองที่ดิน หรือไม่อย่างไร

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ทำการแผ้วถางป่า หรือไม่ หรือพื้นที่เกิดเหตุผู้ใดได้รับอนุญาตหรือไม่ ผู้ต้องหาเข้ามาในพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างไร พร้อมขอตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการได้รับอนุญาต

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ได้เริ่มแผ้วถางป่าแต่เมื่อไร ถูกจับกุมเมื่อไร แผ้วถางป่าเพื่อวัตถุประสงค์อะไร มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิด หรือมีผู้ใดว่าจ้างให้กระทำผิด หากพบหรือยึดอุปกรณ์เครื่องไม้เครื่องมือในการกระทำผิดและเป็นของผู้อื่น ให้ได้ความว่าผู้นั้นมีส่วนรู้เห็นเกี่ยวกับการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้ต้องหา นำเอกสารหลักฐานที่กล่าวอ้างมอบให้พนักงานสอบสวน เช่น หนังสืออนุญาตให้แผ้วถางป่า หรือ เอกสารหนังสือแสดงสิทธิเกี่ยวกับที่ดิน เป็นต้น

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๑.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยาน จะสอบสวนผู้ใดเป็นพยานนั้นต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุม กับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวนมีประเด็นเช่นกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยานการดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่านั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบไว้เป็นพยาน ในกรณีที่ พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในด้านการอ่านแปลและวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศ ในกรณี ผู้ต้องหายกข้อต่อสู้ในเรื่องของการครอบครองหรือการเข้าทำประโยชน์ ก่อนประมวลกฎหมายที่ดินมีผลบังคับใช้ วันที่ ๑ ธ.ค. ๒๔๙๗ ตาม พ.ร.บ.ให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๔๙๗ มาตรา ๓ พนักงานสอบสวนต้องให้ผู้เชี่ยวชาญทำการแปลภาพถ่ายทางอากาศบริเวณที่เกิดเหตุตามที่ผู้ต้องหากล่าวอ้าง พร้อมสอบสวนปากคำให้ได้ความว่า ตามวันเวลาที่ผู้ต้องหากล่าวอ้างนั้นจากการอ่านแปลวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศ พบร่องรอยการทำประโยชน์หรือไม่อย่างไร ทำประโยชน์ในลักษณะใด หากมีภาพถ่ายทางอากาศที่มีการสำรวจและจัดทำไว้เป็นระยะต่อเนื่องมาหลายครั้ง ให้นำภาพถ่ายทางอากาศทุกช่วงการสำรวจมาทำการแปลภาพถ่ายทุกช่วงย้อนเวลาไปเพื่อเปรียบเทียบว่าการอ้างการเข้าครอบครองของผู้ต้องหาหรือบริวารของผู้ต้องหา มีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับภาพถ่ายทางอากาศหรือไม่ในแต่ละช่วงการสำรวจเพื่อพิสูจน์สิทธิของผู้ต้องหาหรือหักล้างข้ออ้างของผู้ต้องหา

(๓) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่า ไม้ยืนต้นที่ขึ้นในที่เกิดเหตุเป็นไม้ชนิดใด เป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ มีอายุเท่าใด เพื่อพิสูจน์ข้ออ้างของผู้ต้องหา

(๔) สอบสวนพยานเจ้าหน้าที่การไฟฟ้า ประปา ให้ได้ความว่า ผู้ใดเป็นผู้ขอใช้ไฟฟ้าน้ำประปา ในบริเวณที่เกิดเหตุ พร้อมหลักฐานประกอบ (กรณีมีการขอใช้ไฟฟ้าและน้ำประปา)

(๕) สอบสวนพยาน ผู้ปกครองท้องที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในประเด็นเกี่ยวกับมีการเสียภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.๕) หรือไม่ หากมีผู้ใดเป็นผู้เสียภาษี พร้อมเอกสารประกอบ

(๖) สอบสวนพยาน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่รับผิดชอบพื้นที่ ป่าที่นั้นชื่อป่าอะไร เป็นป่าอะไร (ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า) มีการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตป่าหรือไม่และมีการเปลี่ยนแปลงแนวเขตการปกครองท้องที่หรือไม่ หรือเปลี่ยนเลขที่หมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร

(๗) สอบสวนพยานในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๘) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๑.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่านั้น ในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป ดำเนินการตามหนังสือสั่งการของ ตร. ตามที่กล่าวในบทที่ ๒ ข้อ ๔ และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) การตรวจสอบการอนุญาต และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่า มีหน่วยงานที่รับผิดชอบแตกต่างกัน เช่น กรณีที่เกิดเหตุเป็นป่าธรรมดา หรือป่าสงวนแห่งชาติ อำนาจหน้าที่เป็นของเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ส่วนหากที่เกิดเหตุเป็นอุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อำนาจหน้าที่เป็นของเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือหากที่เกิดเหตุเป็นป่าชายเลนอำนาจหน้าที่เป็นของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นต้น ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องตรวจสอบหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่เพื่อตรวจสอบการอนุญาตและพิจารณาความผิดที่เกี่ยวข้อง

(๒) ตรวจสถานที่เกิดเหตุ จัดทำบันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ จัดทำแผนที่สังเขปแสดงบริเวณที่เกิดเหตุ และจุดที่ตรวจสอบค่าพิกัดดาวเทียม (GPS) โดยละเอียด

(๓) ถ่ายภาพ สภาพพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกแผ้วถาง ยึดถือ ครอบครอง และพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ต้องหา ในขณะที่เจ้าหน้าที่กำลังตรวจสอบ

(๔) ถ่ายภาพอุปกรณ์การกระทำผิด เช่น มีด ขวาน จอบ เสียม เครื่องเลื่อยโซ่ยนต์ หรืออุปกรณ์อื่นๆ และจัดทำบัญชีไว้เป็นหลักฐาน พร้อมตรวจยึดอุปกรณ์การกระทำผิดดังกล่าวไว้เป็นของกลาง เครื่องไม้เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ที่ตรวจพบในที่เกิดเหตุอาจนำไปตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ เช่น ตรวจหาสารพันธุกรรม (DNA) เพื่อตรวจเปรียบเทียบกับผู้ต้องสงสัยได้ โดยเฉพาะหากคดีดังกล่าวยังไม่พบตัวผู้กระทำผิดหรือกรณีผู้ต้องหาปฏิเสธ

(๕) ตรวจสอบเอกสารหลักฐานทางที่ดิน ได้แก่ หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิการครอบครองที่ดินจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและอยู่ในที่เกิดเหตุ เพื่อตรวจสอบว่าสถานที่เกิดเหตุอยู่ในที่ดินประเภทใด หรืออยู่ในที่ดินของเอกชน

(๖) ของกลางที่ไม่ใช่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด มอบให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปเก็บรักษาตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และข้อตกลงระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

ผังแสดงการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกแผ้วถางป่า

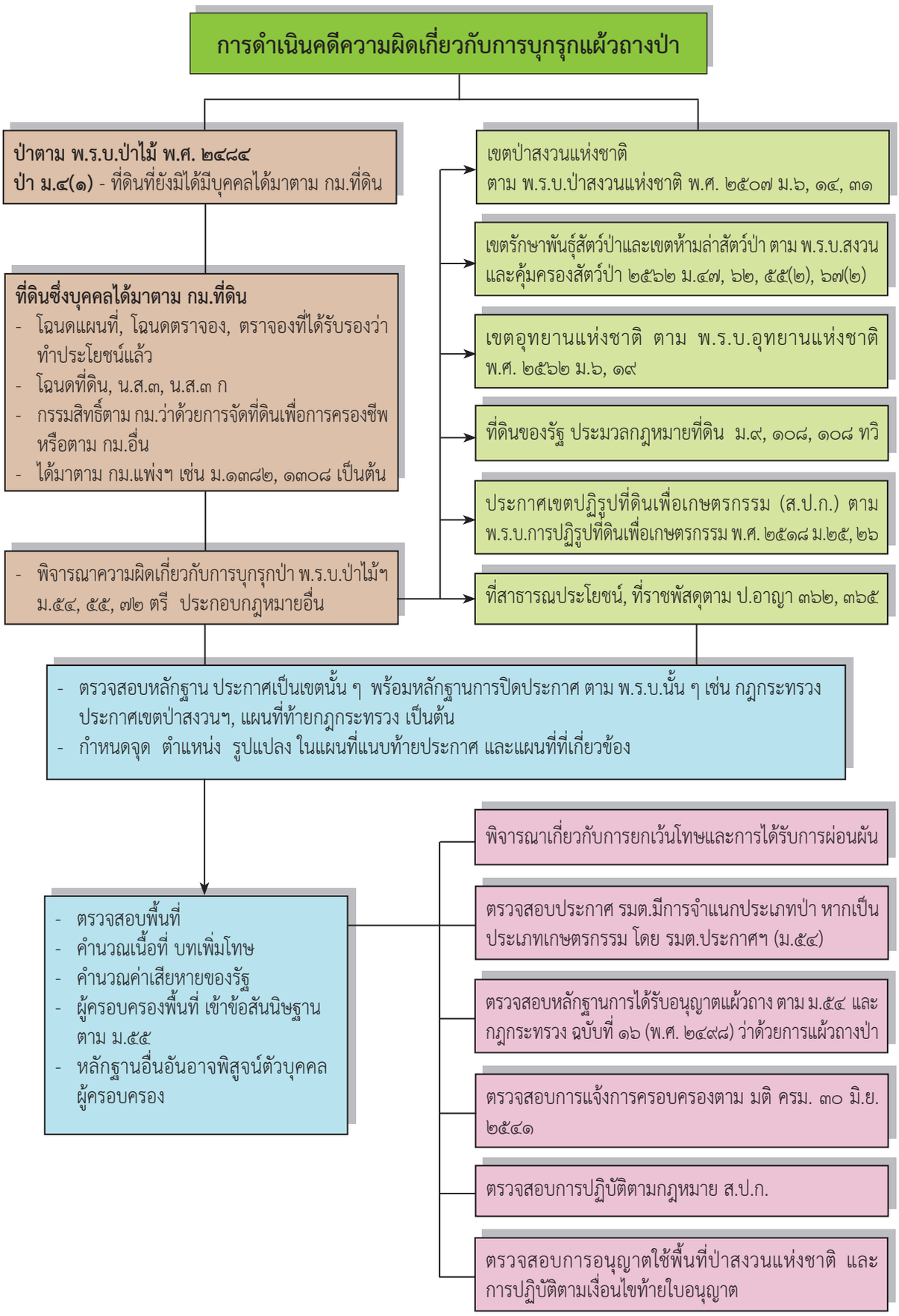

๒. ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

๒.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

■ **พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔**

มาตรา ๔(๕) “ทำไม้” หมายความว่า ตัด ฟัน กาน โค่น ลิด เลื่อย ผ่า ถาก ทอน ขุด ชักลากไม้ ในป่า หรือนำไม้ออกจากป่าด้วยประการใด ๆ

มาตรา ๑๑ ผู้ใดทำไม้ หรือเจาะ หรือสับ หรือเผา หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้าม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือได้รับสัมปทานตามความในพระราชบัญญัตินี้ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต

มาตรา ๗๓ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๔๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าการกระทำผิดนั้นเกี่ยวกับ

(๑) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า ไม้เก็ดเขาควาย หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ

(๒) ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองล้านบาท

■ **พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗**

มาตรา ๔ “ทำไม้” หมายความว่า ตัด ฟัน กาน โค่น ลิด เลื่อย ผ่า ถาก ขุด หรือชักลากไม้ที่มีอยู่ในป่า หรือนำไม้ที่มีอยู่ในป่าออกจากป่าด้วยประการใดๆ

มาตรา ๑๔ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือ ครอบครอง ทำประโยชน์ หรืออยู่อาศัยในที่ดินก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่าหรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ

มาตรา ๓๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๔ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาท

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่

(๑) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้สนเขาหรือไม้หวงห้ามประเภท ข. ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือ

(๒) ไม้อื่นที่เป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือ

(๓) ต้นน้ำลำธาร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท

ในกรณีที่มีคำพิพากษาชี้ขาดว่า บุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรานี้ถ้าปรากฏว่าบุคคลนั้นยึดถือหรือครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำผิด คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทนและบริวารของผู้กระทำผิดออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ด้วย

■ **พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕**

มาตรา ๙ ถ้ามีการนำเลื่อยโซ่ยนต์ที่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔ ไปใช้ในการกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ได้รับใบอนุญาตมีส่วนร่วมในการกระทำผิดนั้น

ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้นั้น เป็นความผิดที่กระทำแก่ไม้หวงห้ามในป่า ตามนัย มาตรา ๔(๕) และ มาตรา ๑๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ดังกล่าวข้างต้น ส่วนความหมายของไม้หวงห้ามและป่าได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ ๑ เกี่ยวกับการทำไม้ มีข้อสังเกต กรณี ที่พื้นที่เกิดเหตุที่กระทำผิดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ การตัดไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ต้องพิจารณาตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ โดยการทำไม้ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ ดังกล่าว ไม่ได้ระบุว่าต้องเป็นไม้หวงห้าม ซึ่งแตกต่างจาก พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งจะต้องเป็นการกระทำแก่ไม้หวงห้ามจึงจะเป็นการทำไม้ตามมาตรา ๑๑

กล่าวโดยสรุปหากพื้นที่เกิดเหตุเป็นป่าธรรมดา ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ จะเป็นความผิดข้อหาทำไม้ตาม มาตรา ๑๑ ไม้นั้นจะต้องเป็นไม้หวงห้าม และขึ้นในป่า แต่หากพื้นที่เกิดเหตุอยู่ในเขต พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ กระทำแก่ไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแม้จะไม่ใช่ไม้หวงห้ามก็ตาม ย่อมเป็นความผิดตาม มาตรา ๑๕ แต่หากไม้ที่ขึ้นในเขตป่าสงวนแห่งชาติเป็นไม้หวงห้ามด้วย จะมีความผิดทั้งตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๑๑ และ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ ในลักษณะกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท

ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้ อุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดส่วนใหญ่จะใช้เลื่อยโซ่ยนต์เป็นอุปกรณ์ในการกระทำความผิด ซึ่งตาม พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕ ได้กำหนดการกระทำความผิดและบทกำหนดโทษไว้มีทั้งโทษจำคุก โทษปรับ และโทษทั้งจำทั้งปรับไว้ และริบเลื่อยโซ่ยนต์ ดังนั้นจะต้องทราบการกระทำความผิดและบทกำหนดโทษไว้ให้ชัดเจน เพื่อใช้ดำเนินการเมื่อเกิดการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเลื่อยโซ่ยนต์ได้ดังต่อไปนี้

- กรณีผู้ใดมี ผลิต หรือนำเข้าเลื่อยโซ่ยนต์ โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่งมีความผิดตาม มาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและศาลสั่งริบเลื่อยโซ่ยนต์นั้น
- การนำเลื่อยโซ่ยนต์ไปใช้นอกพื้นที่ตามที่ใบอนุญาตให้มีเลื่อยโซ่ยนต์ไว้หรือเปลี่ยนแปลงพื้นที่โดยไม่ขออนุญาต ตามมาตรา ๖ มีความผิดตามมาตรา ๑๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- กรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตให้มีเลื่อยโซ่ยนต์นำหรือให้ผู้อื่นนำเลื่อยโซ่ยนต์ของตนไปใช้นอกพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต โดยไม่ขออนุญาต ตามมาตรา ๘ มีความผิดตามมาตรา ๑๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ
- ผู้ใดมีเลื่อยโซ่ยนต์ต้องมีใบอนุญาตหรือสำเนาภาพถ่ายใบอนุญาตภาพถ่ายใบอนุญาตสำหรับเลื่อยโซ่ยนต์เครื่องนั้น เพื่อแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทันที หากไม่สามารถแสดงได้ทันที ตามมาตรา ๗ มีความผิดตามมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท
- **คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๓๘/๒๔๙๓** ที่ดินที่มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดินแล้วย่อมไม่เป็นป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔(๑) ผู้ใดตัดไม้หวงห้ามในที่ดินนั้นย่อมไม่เป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

๒.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด กรณีการทำไม้ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษหรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ ไว้เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการทำไม้ นั้นมีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดไม้ เพื่อยืนยันว่าไม้ที่ตรวจพบเป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ทำการตรวจสอบว่าผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ทำไม้หรือไม่

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด สภาพหรือลักษณะ สถานที่เกิดเหตุเป็นป่าอะไร ประเภทใด อยู่ที่ไหน ถ้าเป็นป่าสงวนแห่งชาติหรืออุทยานแห่งชาติ กำหนดขึ้นตามกฎกระทรวงหรือพระราชกฤษฎีกาฉบับใด เมื่อใด ร่องรอยการกระทำในที่เกิดเหตุเป็นอย่างไร ป่านั้นอยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ใด

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า วิธีการทำไม้ ทำอย่างไร ใช้เครื่องมือใดพบเห็นบุคคลจำนวนกี่คน กำลังใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น เครื่องเลื่อยโซ่ยนต์หรืออุปกรณ์อื่นๆ ตัดฟันไม้หวงห้ามในป่า

หากพบว่ามีการกระทำผิดโดยใช้เลื่อยโซ่ยนต์ ให้สอบสวนผู้กล่าวหา ว่าได้พิจารณาการกระทำผิดของผู้ต้องหา ตาม พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕ หรือไม่ การกระทำผิดดังกล่าวเข้าข้อสันนิษฐานตาม มาตรา ๙ หรือไม่ และให้สอบสวนให้ได้ความว่า เลื่อยโซ่ยนต์ดังกล่าว ได้รับอนุญาตหรือไม่ และผู้ใดเป็นผู้ได้รับอนุญาต พร้อมขอเอกสารเกี่ยวกับการอนุญาตเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ทำเป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด มีชนิด จำนวน ขนาดและปริมาตรเท่าใด

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ท้องที่เกิดเหตุได้มีการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ไว้ในสถานที่ตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ พร้อมขอหลักฐานการปิดประกาศ ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด เป็นของกลาง

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ทำการตรวจยึดได้มีการจัดทำบัญชีไม้ไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ตรวจ วัดขนาด คำนวณปริมาตรของไม้ แล้วจัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ประสานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินการ และตีตรา ที่ไม้ของกลางทุกท่อน

(๑๐) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหา นำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหาประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศ พระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔
- กฎกระทรวง การขออนุญาตและการอนุญาตทำไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๖๐ ลง ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๐ ประกาศ/คำสั่งที่เกี่ยวข้อง

(๑๑) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๒.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการทำไม้นั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับต้องหาในข้อหา **"ทำไม้ หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๑๑ และหากที่เกิดเหตุอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ให้แจ้งข้อหา **"ทำไม้หรือการเก็บหาของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติโดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ อีกข้อหาหนึ่งด้วย

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ จะให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธในข้อหาใด หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ทำไม้หรือไม่ พร้อมขอเอกสารหลักฐานการได้รับอนุญาต

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ทำไม้อย่างไร เช่น การตัด โค่น กาน ลิด เลื่อย เป็นต้น ไม้นั้นชื่ออะไร จำนวนกี่ต้น กี่ท่อน

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการทำไม้ ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด มีผู้ใดร่วมกระทำผิดบ้าง เริ่มทำมาตั้งแต่เมื่อใด หากอุปกรณ์เครื่องไม้เครื่องมือที่ใช้ในการกระทำผิดเป็นของผู้อื่นให้ได้ความว่า ผู้นั้นมีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๒.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยานจะสอบสวนผู้ใดเป็นพยานนั้นต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวนมีประเด็นเช่นเดียวกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยานการดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการทำไม้นั้นมีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่ พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญของกรมป่าไม้ให้ได้ความว่า ไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายหรือไม่ และสำเนาพระราชกฤษฎีกาประกอบสำนวนการสอบสวน

(๓) สอบสวนพยาน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่รับผิดชอบพื้นที่ ป่าที่นั้นชื่อป่าอะไร เป็นป่าอะไร เป็นป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือมีการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตป่าหรือไม่ และมีการเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองท้องที่หรือไม่ หรือเลขที่หมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร

(๔) สอบสวนพยานในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๒.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการทำไม้นั้นในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการตามหนังสือสั่งการของ ตร. ตามที่กล่าวในบทที่ ๒ ข้อ ๔ และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ตรวจสถานที่เกิดเหตุ จัดทำบันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ จัดทำแผนที่สังเขปแสดงบริเวณที่เกิดเหตุ และจุดที่ตรวจพบการกระทำผิดโดยใช้ค่าพิกัดดาวเทียม (GPS) โดยละเอียด

(๒) ถ่ายภาพ สภาพพื้นที่ป่า สภาพต้นไม้โดยรอบ สภาพของไม้ที่ถูกตัด ตอไม้ที่ถูกตัด

(๓) ถ่ายภาพอุปกรณ์การกระทำผิด เช่น มีด ขวาน เครื่องเลื่อยโซ่ยนต์ หรืออุปกรณ์อื่นๆ และจัดทำบัญชีไว้เป็นหลักฐาน พร้อมตรวจยึดอุปกรณ์การกระทำผิดดังกล่าวไว้เป็นของกลาง

(๔) ประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ให้ตรวจสอบชนิดไม้ และรูปรอยตราที่ประทับบนไม้ทุกท่อนในเบื้องต้น

(๕) ตรวจสอบขนาดปริมาตรของไม้ จัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบ และถ่ายภาพประกอบ

(๖) ตรวจสอบเอกสารหลักฐานทางที่ดิน ได้แก่ หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิการครอบครองที่ดินจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและอยู่ในที่เกิดเหตุ เพื่อตรวจสอบว่าสถานที่เกิดเหตุอยู่ในที่ดินของรัฐประเภทใด หรืออยู่ในที่ดินของเอกชน

(๗) ในกรณีผู้ต้องหาโต้แย้ง หรืออ้างว่าไม้ท่อนที่มีไว้ในครอบครองเป็นไม้ที่ทำหรือได้มาจาก ที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ดำเนินการ ดังนี้

- หนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ตามมาตรา ๑๘/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ตรวจสอบชนิดไม้ จำนวนไม้ ในหนังสือรับรองกับไม้ของกลาง

- กรณีที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ มีเขตพื้นที่ติดต่อกับเขตพื้นที่แนวป่าควรติดต่อประสานงานกับพนักงานที่ดินจังหวัด หรือที่ดินอำเภอ แล้วแต่กรณี ออกไปร่วมทำการรังวัดที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ ด้วย เพื่อต้องการทราบว่า ตอไม้ที่ผู้ต้องหานำชี้และตรวจสอบอยู่ในเขตพื้นที่ป่าหรือไม่

- กรณีที่มีการนำตอไม้จากป่าหรือแห่งอื่นมาสวมในที่ดินกรรมสิทธิ์ ควรนำดินที่ติดอยู่กับรากของตอไม้ที่ส่งไปให้เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญกรมทรัพยากรธรณี ทำการตรวจพิสูจน์ด้วย เพื่อเปรียบเทียบกับดินที่ติดอยู่กับไม้ของกลาง

(๘) ติดตามผลการตรวจพิสูจน์ไม้ท่อนของกลางกับตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบ ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๙) ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ ตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ที่ตรวจพบและติดตามผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๑๐) ต้องพยายามหาพยานหลักฐานยืนยันหรือพิสูจน์ให้ได้ว่าเป็นไม้ท่อนที่ทำหรือนำหรือได้มาจากป่า

(๑๑) รวบรวมสำเนาเอกสารเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ได้แก่

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต

- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศ พระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้ามตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ (ต้องนำไปปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและที่ทำการกำนันหรือปิด ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสาธารณสถานในท้องที่นั้น รวม ๒ แห่ง)

- สำเนากฎกระทรวงประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ พร้อมแผนที่แนบท้ายและหลักฐานการปิดประกาศ

(๑๒) ของกลางที่ไม่ใช่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด มอบให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปเก็บรักษาตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และข้อตกลงระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

๓. ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูป (ไม้ท่อน ไม้ซุง) ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต

๓.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูปไว้ในครอบครองนี้ หลักสำคัญคือไม้ที่ครอบครองต้องเป็นไม้หวงห้าม ตามที่กล่าวในบทที่ ๑ และต้องเป็นไม้ที่ยังไม่ได้แปรรูป หรือเป็นไม้ท่อนหรือไม้ซุง ความผิดกรณีนี้ไม่มีข้อจำกัดเรื่องปริมาตรของไม้ กฎหมายไม่ได้กำหนดว่า ต้องครอบครองเกินกว่า ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร (กฎหมายกำหนดไว้เฉพาะกรณี การครอบครองไม้หวงห้ามแปรรูปเท่านั้นที่ครอบครองต้องเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร ตาม ม.๔๘ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔)

พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

มาตรา ๖๙ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้ามอันยังมิได้แปรรูป โดยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงหรือรอยตรารัฐบาลขาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าไม้ที่มีไว้ในครอบครองเป็น

(๑) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยูงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า ไม้เก็ดเขาควาย หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ

(๒) ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองล้านบาท

การที่ไม้ไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงประทับหรือรอยตรารัฐบาลขาย ถ้ามีรอยตราค่าภาคหลวง แสดงว่าเป็นไม้ที่ทำโดยชอบด้วยกฎหมาย มีรอยตรารัฐบาลขาย แสดงว่าเป็นไม้ที่รัฐบาลได้ขายไม้ให้

ไม้ท่อน ไม้ซุงนั้นจะมิใช่ไม้หวงห้าม หากไม้นั้นขึ้นอยู่ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองหรือปลูกในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี (ตามมาตรา ๗ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔) ซึ่งจะไม่เป็นความผิด พ.ร.บ.ป่าไม้ แต่อย่างใด

■ **คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๖๒/๒๔๙๓** พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ม.๖๙ บัญญัติไว้เป็นพิเศษให้ผู้ครอบครองไม้ประเภทหวงห้าม ซึ่งยังมิได้แปรรูปและไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงประทับพิสูจน์ว่าตนได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมายจำเลยต่อสู้ว่า ได้ซื้อไม้ของกลางไว้โดยสุจริตจากผู้ซึ่งได้ตัดไม้นั้นมาจากที่ดินตามใบเหยียบย่ำ แต่จำเลยนำสืบได้แต่เพียงว่าได้ซื้อมาจากผู้มีชื่อ ส่วนการตัดไม้นั้นสืบพิสูจน์ฟังไม่ได้ว่าเป็นไม้ที่ตัดมาจากที่ดินตามใบเหยียบย่ำ จำเลยต้องมีความผิด

■ **คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๘๒/๒๕๐๗** การตัดฟันและการมีไม้ที่ตนตัดฟันไว้ในครอบครองเป็นความผิดต่างกรรมต่างวาระกัน แม้ผู้นั้นจะกระทำการต่อเนื่องกัน

๓.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด กรณีมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูป (ไม้ท่อน ไม้ซุง) ไว้ในครอบครอง อาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ ไว้เป็นผู้กล่าวหาตามหลักการของการสอบสวนทั่วไป เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดไม้ เพื่อยืนยันว่าไม้ที่ตรวจพบเป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ตรวจพบเป็นไม้ชนิดใด เป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีไม้หวงห้ามลำดับที่เท่าใด มีจำนวนกี่ต้น/ท่อน แต่ละต้น/ท่อน มีขนาดและปริมาตรเท่าใด รวมเท่าใด มีรูปรอยตราใดๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับที่ไม้หรือไม่

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ทำการตรวจสอบหลักฐานการได้มาของไม้หรือไม่ว่า ผู้ต้องหาได้มีหลักฐานการได้มาของไม้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (หลักฐานการได้มาอาจเป็นใบเบิกทางนำไม้ หรือของป่าเคลื่อนที่หรือหนังสือรับรองไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ เป็นต้น) หากไม่มีหลักฐานผู้ต้องหาได้ขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้มีไม้ท่อนไว้ในครอบครองหรือไม่ อย่างไร

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ตรวจพบ ผู้ต้องหานำมาจากที่ใด ที่ดินที่นำไม้ดังกล่าวเป็นที่ดินประเภทใด เป็นป่าหรือที่ดินที่มีเอกสารอื่นๆ

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ท่อนที่ตรวจพบมีสภาพอย่างไร เก่าหรือใหม่ ถูกตัดหรือทำไม้ด้วยวิธีใด หากพบว่ามีการทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตด้วย ให้สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่าการกระทำของผู้ต้องหามีความผิดในข้อหาทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตด้วยหรือไม่ หากเป็นความผิดในทำการสอบสวนผู้กล่าวหา ในประเด็นเช่นเดียวกับการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามที่กล่าวในข้อ ๒.๒

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใด เป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ทำการตรวจยึดได้มีการจัดทำบัญชีไม้ไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ตรวจ วัดขนาด คำนวณปริมาตรของไม้ แล้วจัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ประสานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินการ และตีตราที่ไม้ของกลางทุกท่อน

(๑๐) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหา นำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้ามตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๑) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๓.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาในข้อหา **“มีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้ามอันยังมิได้แปรรูปโดยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงหรือรอยตรารัฐบาลขาย”** พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๖๙

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีหลักฐานการได้มาของไม้ที่ตรวจพบหรือไม่ หากมีเป็นหลักฐานประเภทใด พร้อมนำหลักฐานดังกล่าวประกอบสำนวนการสอบสวน

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า นำไม้ดังกล่าวมาจากที่ใด มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด เริ่มทำตั้งแต่เมื่อใด

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด หากเป็นของผู้อื่นผู้นั้นรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๓.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยาน จะสอบสวนผู้ใดเป็นพยานนั้นต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวนมีประเด็นเช่นเดียวกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกันและในการสอบสวนพยานดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่ พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายหรือไม่ และคัดสำเนาพระราชกฤษฎีกาประกอบสำนวนการสอบสวน พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๓) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ตอไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางที่ตรวจพบในที่เกิด เป็นไม้ที่ตัดมาจากตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบหรือไม่ อย่างไร (กรณีที่มีการพิสูจน์) พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๔) สอบสวนพยานในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๓.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูปไว้ในครอบครองนั้นในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการตามหนังสือสั่งการของ ตร.ตามที่กล่าวในบทที่ ๒ ข้อ ๔ และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีกเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ให้ตรวจสอบชนิดไม้และรูปรอยตราที่ประทับบนไม้ทุกท่อนในเบื้องต้น

(๒) ตรวจสอบเอกสารการได้มาของไม้ ซึ่งอาจจะมีหลักฐานเป็นใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ หรือหนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ตามมาตรา ๑๘/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๓) ตรวจสอบชนิด ขนาดปริมาตรของไม้จัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบ และถ่ายภาพประกอบ

(๔) เปรียบเทียบชนิดไม้ที่ตรวจพบกับหลักฐานที่นำมาแสดง

(๕) ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ ตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ที่ตรวจพบและติดตามผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๖) ในกรณีผู้ต้องหาโต้แย้ง หรืออ้างว่าไม้ท่อนที่มีไว้ในครอบครองเป็นไม้ที่ทำหรือได้มาจากที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ดำเนินการ ดังนี้

- หนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ตามมาตรา ๑๘/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ตรวจสอบชนิดไม้ จำนวนไม้ ในหนังสือรับรองกับไม้ของกลาง
- กรณีที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ มีเขตพื้นที่ติดต่อกับเขตพื้นที่แนวป่าควรติดต่อประสานงานกับพนักงานที่ดินจังหวัด หรือที่ดินอำเภอ แล้วแต่กรณี ออกไปร่วมทำการรังวัดที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ ด้วย เพื่อต้องการทราบว่า ตอไม้ที่ผู้ต้องหานำชี้และตรวจสอบอยู่ในเขตพื้นที่ป่าหรือไม่
- กรณีที่มีการนำตอไม้จากป่าหรือแห่งอื่นมาสวมในที่ดินกรรมสิทธิ์ ควรนำดินที่ติดอยู่กับรากของตอไม้ที่ส่งไปให้เจ้าหน้าที่ ผู้ชำนาญกรมทรัพยากรธรณี ทำการตรวจพิสูจน์ด้วยเพื่อเปรียบเทียบกับดินที่ติดอยู่กับไม้ของกลาง

(๗) ติดตามผลการตรวจพิสูจน์ไม้ท่อนของกลางกับตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบ ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๘) ต้องพยายามหาพยานหลักฐานยืนยันหรือพิสูจน์ให้ได้ว่าเป็นไม้ท่อนที่ทำหรือนำหรือได้มาจากป่า

(๙) รวบรวมสำเนาเอกสารเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ได้แก่

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต

- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ (ต้องนำไปปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและที่ทำการกำนัน หรือปิด ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสาธารณสถานในท้องที่นั้น รวม ๒ แห่ง)

(๑๐) ของกลางที่ไม่ใช่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด มอบให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปเก็บรักษาตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และข้อตกลงระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

๔. ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้กระซิก ไม้ชิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย แปรรูป ไม่ว่าจำนวน เท่าใด ไว้ในครอบครองและการมีไม้แปรรูปปริมาตรเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต

๔.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น หลักสำคัญคือ ต้องเป็นการครอบครองไม้หวงห้ามแปรรูป ถ้าเป็นไม้หวงห้ามที่ยังไม่ได้แปรรูปจะเป็นความผิดในเรื่องการครอบครองไม้อันยังมิได้แปรรูป ตามที่กล่าวไว้แล้วในข้อ ๓ สำหรับความผิดเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต มีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

■ **พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔**

มาตรา ๔(๔) “ไม้แปรรูป” หมายความว่า ไม้ที่ได้แปรรูปแล้ว และหมายความรวมถึงไม้ที่อยู่ในสภาพพรางว่าเป็นสิ่งปลูกสร้าง หรืออยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างอันไม่ชอบด้วยลักษณะสิ่งปลูกสร้างทั่ว ๆ ไป หรือที่ผิดปกติวิสัย หรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ที่ไม่ชอบด้วยลักษณะของเครื่องใช้ที่ใช้เป็นปกติในท้องที่นั้น หรือที่ผิดปกติวิสัย ไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ ทั้งนี้ ตลอดเวลาที่อยู่ในสภาพเช่นนั้น รวมทั้งไม้ที่เคยอยู่ในสภาพดังกล่าว และผู้ครอบครองพิสูจน์ได้ว่าได้เคยมีสภาพเช่นนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า ห้าปีสำหรับไม้อื่นที่มิใช่ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก มิให้ถือว่าเป็นไม้แปรรูป

มาตรา ๔๘ ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ห้ามมิให้ผู้ใดแปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้าไม้แปรรูป มีไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควายแปรรูปไม่ว่าจำนวนเท่าใดไว้ในครอบครอง หรือมีไม้แปรรูปชนิดอื่นเป็นจำนวนเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและในการอนุญาต

มาตรา ๕๐ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๔๘ มิให้ใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้

(๓) การมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มิใช่เพื่อการค้า โดยมีหลักฐานแสดงว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้

(๔) การแปรรูปไม้หรือมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มิใช่ไม้หวงห้าม

มาตรา ๗๓ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๔๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าการกระทำผิดนั้นเกี่ยวกับ

(๑) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า ไม้เก็ดเขาควาย หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ

(๒) ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองล้านบาท

■ ประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร

ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น แบ่งเป็น ๒ กรณี ได้แก่ (๑) ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย (รวม ๑๘ ชนิด) แปรรูป ไม่ว่าจำนวนเท่าใด ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต และ (๒) ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้แปรรูปชนิดอื่นปริมาตรเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งทั้ง ๒ กรณีดังกล่าวข้างต้น ประการสำคัญของความผิดนี้ เป็นความผิดเกี่ยวกับไม้แปรรูปเท่านั้น และทั้ง ๒ กรณีดังกล่าว ต้องเป็นไม้หวงห้ามที่แปรรูปแล้วไว้ในครอบครอง เพราะถ้าไม่ใช่ไม้หวงห้าม ย่อมได้รับยกเว้นตามมาตรา ๕๐(๔) โดยกรณี ไม้แปรรูปจำพวกไม้สัก ไม้ยาง และตระกูลไม้พะยูงนั้นการครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตไม่มีจำนวนปริมาตรกำหนดไว้ ส่วนกรณีไม้หวงห้ามแปรรูปชนิดอื่นต้องมีปริมาตรเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรด้วยจึงจะเป็นความผิด

■ ไม้แปรรูป อาจจำแนกเป็นสิ่งที่ถือว่าเป็นไม้แปรรูปได้ดังนี้

- ไม้ที่ได้แปรรูปแล้วคือ ได้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ไม้นั้นตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในเรื่องการแปรรูป มาตรา ๔(๓)
- ไม้ที่อยู่ในสภาพพร้างว่าเป็นสิ่งปลูกสร้าง
- ไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างอันไม่ชอบด้วยลักษณะสิ่งปลูกสร้างทั่วๆ ไป หรือที่ผิดปกติวิสัย
- ไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ที่ไม่ชอบด้วยลักษณะของเครื่องใช้ที่ใช้เป็นปกติในท้องที่นั้นหรือที่ผิดปกติวิสัย
- ไม้ที่นำเข้ามาจากภายนอกราชอาณาจักร ไม่ใช่ไม้หวงห้ามตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ แม้จะเป็นไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้พะยูง หรือเป็นไม้ที่มีชื่อหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้ามก็ตาม เพราะไม้เหล่านั้นไม่ได้ขึ้นในที่ดินหรือป่าภายในราชอาณาจักร เพื่อผลในการปราบปราม จึงมีการกำหนดมาตรา ๔๘ วรรคสามเพิ่ม ให้ใช้บังคับแก่ไม้ที่นำเข้าจากต่างประเทศด้วย ซึ่งการควบคุมไม้แปรรูปที่นำมาจากต่างประเทศนั้น อาจจำแนกได้ดังนี้

(๑) การแปรรูปไม้ซุงหรือไม้ท่อนที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมาย

(๒) การครอบครองไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย แปรรูป ไม่ว่าจะมีจำนวนเท่าใด หรือไม้อื่นแปรรูปที่มีปริมาตรเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งนำเข้ามาในราชอาณาจักร จะต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมาย

(๓) การตั้งโรงงานแปรรูปไม้ หรือตั้งโรงค้าไม้แปรรูปอันเป็นไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมาย

■ **คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๐๕/๒๕๑๖** ไม้สักแปรรูปของกลาง เป็นไม้ของโรงค้าไม้ที่ได้รับอนุญาตให้ตั้งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อโรงค้าไม้นี้ออกหนังสือกำกับไม้แปรรูปให้โดยถูกต้องหนังสือ

กำกับไม้แปรรูปนั้นย่อมคุ้มครองการครอบครองไม้ของจำเลย นับแต่ซื้อไม้ไว้ในครอบครองแล้ว จำเลยหาจำต้องกลับไปขออนุญาตมีไม้ของกลางจากพนักงานเจ้าหน้าที่อีกครั้งไม่

■ **คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๘๘/๒๕๒๕** ไม้แปรรูปซึ่งแปรรูปจากไม้ซึ่งขึ้นในที่ดินของจำเลย ทั้งมิได้อยู่ในป่า จึงไม่เป็นไม้หวงห้าม จำเลยมีไม้แปรรูปดังกล่าวไว้ในครอบครอง ไม่มีความผิดฐานมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยมิได้รับอนุญาต

๔.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษ ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด กรณีมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์ กล่าวโทษ ไว้เป็นผู้กล่าวหาเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดไม้ เพื่อยืนยันว่าไม้ที่ตรวจพบเป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ตรวจพบเป็นไม้ชนิดใด เป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีไม้หวงห้ามลำดับที่เท่าใด มีจำนวนกี่แผ่น แต่ละแผ่นมีขนาดและปริมาตรเท่าใด รวมเท่าใด

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ทำการตรวจสอบหลักฐานการได้มาของไม้หรือไม่ว่าผู้ต้องหามีหลักฐานการได้มาของไม้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (หลักฐานการได้มาอาจเป็นใบเบิกทางนำไม้ หรือของป่าเคลื่อนที่ หนังสือกำกับไม้แปรรูป หรือหนังสือรับรองไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ เป็นต้น) หากไม่มีหลักฐาน ผู้ต้องหาได้ขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้มีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองหรือไม่ อย่างไร

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ท้องที่เกิดเหตุได้มีการปิดประกาศเขตควบคุมการแปรรูปไม้ไว้โดยถูกต้องตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ฯ มาตรา ๕ แล้วหรือไม่

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ตรวจพบ ผู้ต้องหานำมาจากที่ใด หากนำมาจากโรงค้าไม้แปรรูปนำมาจากโรงค้าไม้แปรรูปตั้งอยู่ที่ใด หรือเป็นไม้ที่นำมาจากที่ดินที่มีเอกสารอื่นๆ

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้แปรรูปที่ตรวจพบมีสภาพอย่างไร มีสภาพที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเคยอยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้มาก่อน หรือมีลักษณะสดใหม่หรือไม่ มีรูปรอยดวงตราใดๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับหรือไม่

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใด เป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๑๐) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ทำการตรวจยึดได้มีการจัดทำบัญชีไม้ไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ตรวจ วัดขนาด คำนวณปริมาตรของไม้ แล้วจัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ประสานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินการ

(๑๑) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหา นำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต
- สำเนาประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม และประกาศกระทรวงเกษตร ลง ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๒) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๔.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาในข้อหา **“ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ มีไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย แปรรูป ไม่ว่าจำนวนเท่าใด ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่”** หากเป็นไม้หวงห้ามชนิดอื่น ให้แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหา ในข้อหา **“มีไม้หวงห้ามแปรรูปจำนวนเกินกว่า ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่”** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔๘

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีหลักฐานการได้มาของไม้ที่ตรวจพบหรือไม่ หากมีเป็นหลักฐานประเภทใด พร้อมนำหลักฐานดังกล่าวประกอบสำนวนการสอบสวน

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด เริ่มทำตั้งแต่เมื่อใด

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาถึงการได้มาซึ่งไม้แปรรูปนั้นว่าเป็นไม้อะไร ปริมาตรเท่าใด ถ้าแปรรูปเอง ได้รับอนุญาตโดยชอบตามกฎหมายหรือไม่ (กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๕ ว่าด้วยการแปรรูปไม้) ได้รับการยกเว้นตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ฯ มาตรา ๕๐ หรือไม่ ถ้าเป็นการซื้อไม้แปรรูปจากผู้รับอนุญาต จะต้องมีหลักฐานของทางราชการมาแสดงและถ้าอ้างว่าเป็นการแปรรูปไม้จากไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ผู้ต้องหานำเอกสารเกี่ยวกับที่ดินมาแสดง

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด หากเป็นของผู้อื่น ผู้นั้นรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๔.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยานนั้นจะสอบสวนผู้ใดเป็นพยาน ต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวน

มีประเด็นเช่นเดียวกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยานการดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาแล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายหรือไม่ และคัดสำเนาพระราชกฤษฎีกาประกอบสำนวนการสอบสวน พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๓) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ตอไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางที่ตรวจพบในที่เกิด เป็นไม้ที่ตัดมาจากตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบหรือไม่ อย่างไร (กรณีที่มีการพิสูจน์) พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๔) สอบสวนพยานในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๔.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามไว้ในครอบครองนั้นในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการตามหนังสือสั่งการของ ตร.ตามที่กล่าวในบทที่ ๒ ข้อ ๔ และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ให้ตรวจสอบชนิดไม้และรูปรอยตราที่ประทับบนไม้ทุกท่อนในเบื้องต้น

(๒) ตรวจสอบเอกสารการได้มาของไม้ ซึ่งอาจจะมีหลักฐานเป็นใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ หรือหนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ตามมาตรา ๑๘/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๓) ตรวจสอบชนิด ขนาดปริมาตรของไม้ จัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบ และถ่ายภาพประกอบ

(๔) เปรียบเทียบชนิดไม้ที่ตรวจพบกับหลักฐานที่นำมาแสดง

(๕) ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ ตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ที่ตรวจพบและติดตามผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๖) หากผู้ต้องหาอ้างว่าซื้อไม้แปรรูปมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องสอบสวนผู้ขายด้วย และถ้าอ้างว่าได้รับอนุญาตให้แปรรูปไม้โดยชอบต้องสอบสวนถึงหลักฐานการได้รับอนุญาตด้วย

(๗) ในกรณีผู้ต้องหาโต้แย้ง หรืออ้างว่าไม้ท่อนที่มีไว้ในครอบครองเป็นไม้ที่ทำหรือได้มาจากที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ดำเนินการ ดังนี้

- หนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ตามมาตรา ๑๘/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ตรวจสอบชนิดไม้ จำนวนไม้ ในหนังสือรับรองกับไม้ของกลาง
- กรณีที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ มีเขตพื้นที่ติดต่อกับเขตพื้นที่แนวป่าควรติดต่อประสานงานกับพนักงานที่ดินจังหวัด หรือที่ดินอำเภอ แล้วแต่กรณี ออกไปร่วมทำการรังวัดที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ ด้วย เพื่อต้องการทราบว่า ตอไม้ที่ผู้ต้องหานำชี้และตรวจสอบอยู่ในเขตพื้นที่ป่าหรือไม่

(๘) ติดตามผลการตรวจพิสูจน์ไม้ท่อนของกลางกับตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบ มาประกอบสำนวนการสอบสวน

(๙) กรณีผู้ต้องหาได้โต้แย้งหรืออ้างว่าไม้แปรรูปได้มาจากโรงงานแปรรูปไม้หรือโรงค้าไม้แปรรูป โดยมีใบเบิกทาง หรือหนังสือกำกับไม้แปรรูปมาแสดง ให้ตรวจสอบไม้แปรรูปของกลางกับรายการไม้แปรรูป ซึ่งปรากฏท้ายใบเบิกทาง หรือหนังสือกำกับไม้แปรรูปนั้นๆ ว่า ชนิด จำนวน ขนาด ปริมาตร รูปรอยตรา ถูกต้องตรงกันหรือไม่ ในกรณีสงสัยให้นำใบเบิกทางไปตรวจสอบกับต้นขั้วใบเบิกทาง ณ หน่วยงานป่าไม้ที่ออกให้ หรือนำหนังสือกำกับไม้แปรรูป ไปตรวจสอบกับหนังสือกำกับไม้แปรรูปฉบับที่เก็บไว้ในโรงงานแปรรูปไม้ หรือโรงค้าไม้นั้นๆ และตรวจสอบจากบัญชี ๕ เล่ม ของโรงงานแปรรูปไม้ หรือบัญชี ๓ เล่ม ของโรงค้าไม้แปรรูป แล้วแต่กรณี โดยมิชักช้า ผลการตรวจสอบเป็นประการใด ให้ทำบันทึกไว้โดยละเอียด ถ้ามีความจำเป็นจะต้องยึดเอาเอกสารที่ทำการตรวจสอบหรือถ่ายภาพเอกสารนั้นๆ ไว้ประกอบการดำเนินคดีก็ให้ดำเนินการต่อไป

(๑๐) รวบรวมสำเนาเอกสารเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ได้แก่

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต
- สำเนาประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม และประกาศกระทรวงเกษตร ลง ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๑) ของกลางที่ไม่ใช่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด มอบให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปเก็บรักษาตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และข้อตกลงระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

๕. ความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต

๕.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

ความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม่ได้รับอนุญาตนั้น หลักสำคัญคือ ต้องเป็นการแปรรูปไม้หวงห้ามจึงจะเป็นความผิด และการแปรรูปไม้นั้น เป็นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ไม้ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔(๓) และไม่ว่าจะกระทำที่ใดในป่าหรือที่ไม่ใช่ป่า (ที่ดินที่ได้มาตามกฎหมายที่ดิน) หากไม่ได้รับอนุญาตก็ถือว่าเป็นความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้ ซึ่งแตกต่างจากการทำไม้ ซึ่งเป็นการกระทำแก่ไม้หวงห้ามที่เป็นต้นไม้ในป่า มีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- **พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔**

มาตรา ๔(๓) “แปรรูป” หมายความว่า การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ไม้ดังนี้ คือ

ก. เลื่อย ผ่า ถาก ขุด หรือกระทำด้วยประการอื่นใดแก่ไม้ให้เปลี่ยนรูปหรือขนาดไปจากเดิม นอกจากการลอกเปลือกหรือตบแต่งอันจำเป็นแก่การชักลาก

ข. เผา อบ บด หรือกระทำด้วยประการอื่นใดแก่ไม้ให้เปลี่ยนแปรสภาพไปจากเดิม เพื่อถือเอาวัตถุธาตุหรือผลพลอยได้จากไม้นั้น

มาตรา ๔๘ ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ห้ามมิให้ผู้ใดแปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้าไม้แปรรูป มีไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยูงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระชิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และ

ไม้เก็ดเขาควายแปรรูปไม่ว่าจำนวนเท่าใดไว้ในครอบครอง หรือมีไม้แปรรูปชนิดอื่นเป็นจำนวนเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและในการอนุญาต

มาตรา ๕๐ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๔๘ มิให้ใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การกระทำเพียงเลื่อย ตัด ลิด ขุด หรือถากซ้อมไม้ เพื่อทำเป็นซุงท่อน ไม้เหลี่ยม โกลน มาดเรือโกลน เสาถาก หรือหมอนรถ หรือเพื่อทำไม้ฟืนหรือทำไม้เผาถ่าน หรือเลื่อยผ่าเพียงเพื่อความจำเป็นในการชักลาก ในเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ระบุไว้ในใบอนุญาตทำไม้ให้กระทำการนั้นๆ ได้ และผู้รับอนุญาตได้กระทำการนั้นๆ ก่อนนำไม้เคลื่อนที่จากบริเวณตอไม้

(๒) การแปรรูปไม้ที่แปรรูปมาแล้วจากไม้ซุงหรือไม้ท่อน ที่มิใช่เพื่อการค้า

(๓) การมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มิใช่เพื่อการค้า โดยมีหลักฐานแสดงว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้

(๔) การแปรรูปไม้หรือมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มิใช่ไม้หวงห้าม

(๕) การแปรรูปไม้โดยใช้แรงคนที่มิใช่เพื่อการค้า จากไม้หวงห้ามที่ยังมิได้แปรรูป โดยมีหลักฐานแสดงว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๓ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๔๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าการกระทำผิดนั้นเกี่ยวกับ

(๑) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยูงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า ไม้เก็ดเขาควาย หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ

(๒) ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองล้านบาท

- ประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร

๕.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด กรณีแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์ กล่าวโทษ ไว้เป็นผู้กล่าวหา เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดไม้ เพื่อยืนยันว่าไม้ที่ตรวจพบเป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ท้องที่เกิดเหตุ ได้มีการปิดประกาศเขตควบคุมการแปรรูปไม้ไว้โดยถูกต้องตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๕ แล้วหรือไม่

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหา ได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ทำการแปรรูปไม้หรือไม่ ได้รับอนุญาตประเภทใด ได้รับอนุญาตให้แปรรูปเพื่อการใด

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่นำมาแปรรูป เป็นไม้ชนิดใด เป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีไม้หวงห้ามลำดับที่เท่าใด มีจำนวนกี่แผ่น แต่ละแผ่นมีขนาดและปริมาตรเท่าใด รวมเท่าใด

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ได้จากการแปรรูปแล้วเป็นไม้ชนิดใด เป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีไม้หวงห้ามลำดับที่เท่าใด มีจำนวนกี่แผ่น แต่ละแผ่นมีขนาดและปริมาตรเท่าใด รวมเท่าใด

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ทำการตรวจสอบหลักฐานของไม้ที่นำมาแปรรูปหรือไม่ หากไม่มีหลักฐานการได้มาโดยชอบให้พิจารณาว่ามีความผิดในเรื่องการมีไม้หวงห้ามอันยังไม่ได้แปรรูปไว้ในครอบครองหรือมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ ซึ่งมีประเด็นในการสอบสวนตามข้อ ๒ และ ๓ ดังกล่าวไว้แล้ว

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้ทำการแปรรูปไม้จากไม้ท่อนหรือไม้แปรรูป หรือกระทำอย่างไร และทำการแปรรูปไม้ด้วยเครื่องจักรหรือแรงคน

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ตรวจพบ ผู้ต้องหานำมาจากที่ใด จากโรงค้าไม้แปรรูปตั้งอยู่ที่ใด หรือเป็นไม้ที่นำมาจากที่ดินที่มีเอกสารอื่นๆ

(๑๐) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด

(๑๑) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่นำมาแปรรูปที่ตรวจพบมีสภาพอย่างไร มีสภาพที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเคยอยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้มาก่อนหรือไม่หรือสภาพสดใหม่ มีรูปรอยดวงตราใดๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับ หรือไม่

(๑๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใด เป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๑๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ทำการตรวจยึดได้มีการจัดทำบัญชีไม้ที่นำมาแปรรูปและไม้ที่ได้จากการแปรรูปไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ตรวจ วัดขนาด คำนวณปริมาตรของไม้ แล้วจัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ประสานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินการ

(๑๔) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหา นำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต
- สำเนาประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม และประกาศกระทรวงเกษตร ลง ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๕) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๕.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาในข้อหา **"ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ทำการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔๘

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีหลักฐานการได้มาของไม้ที่ตรวจพบหรือไม่ หากมีเป็นหลักฐานประเภทใด พร้อมนำหลักฐานดังกล่าวประกอบสำนวนการสอบสวน

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด เริ่มทำการแปรรูปไม้มาตั้งแต่เมื่อใด

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาถึงการได้มาซึ่งไม้แปรรูปนั้นว่าเป็นไม้อะไร ปริมาตรเท่าใด ถ้าแปรรูปเอง ได้รับอนุญาตโดยชอบตามกฎหมายหรือไม่ (กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๕ ว่าด้วยการแปรรูปไม้) ถ้าเป็นการซื้อไม้แปรรูปจากผู้รับอนุญาต จะต้องมีหลักฐานของทางราชการมาแสดงและถ้าอ้างว่าเป็นการแปรรูปไม้จากไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ผู้ต้องหานำเอกสารเกี่ยวกับที่ดินมาแสดง

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด หากเป็นของผู้อื่น ผู้นั้นมีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๕.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยานจะสอบสวนผู้ใดเป็นพยานนั้นต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวนมีประเด็นเช่นเดียวกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยาน การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายหรือไม่ และคัดสำเนาพระราชกฤษฎีกาประกอบสำนวนการสอบสวน พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๓) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ตอไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางที่ตรวจพบในที่เกิด เป็นไม้ที่ตัดมาจากไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบ หรือไม่ อย่างไร (กรณีที่มีการพิสูจน์) พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๔) สอบสวนพยานในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๕.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการแปรรูปไม้นั้นในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป นอกจากนี้ยังดำเนินการตามหนังสือสั่งการของ ตร.ตามที่กล่าวในบทที่ ๒ ข้อ ๔ และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้ตรวจสอบชนิดไม้และรูปรอยตราที่ประทับที่ไม้ทุกท่อนในเบื้องต้น

(๒) ตรวจสอบเอกสารการได้มาของไม้ (ใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่หรือหนังสือกำกับไม้แปรรูป หรือหนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง)

(๓) ตรวจสอบขนาดปริมาตรของไม้จัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบ และถ่ายภาพประกอบ

(๔) เปรียบเทียบชนิดไม้ที่ตรวจพบกับหลักฐานที่นำมาแสดง

(๕) หากผู้ต้องหาอ้างว่าซื้อไม้แปรรูปมาโดยชอบต้องสอบสวนผู้ขายด้วยและถ้าอ้างว่าได้รับอนุญาตให้แปรรูปไม้โดยชอบต้องสอบสวนถึงหลักฐานการได้รับอนุญาตด้วย

(๖) ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ ตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ที่ตรวจพบ และติดตามผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๗) ในกรณีผู้ต้องหาโต้แย้ง หรืออ้างว่าไม้ที่นำแปรรูปที่มีไว้ในครอบครองเป็นไม้ที่ทำหรือได้มาจากที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ดำเนินการ ดังนี้

- หนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ตามมาตรา ๑๘/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ตรวจสอบชนิดไม้ จำนวนไม้ ในหนังสือรับรองกับไม้ของกลาง

- กรณีที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ มีเขตพื้นที่ติดต่อกับเขตพื้นที่แนวป่าควรติดต่อประสานงานกับพนักงานที่ดินจังหวัด หรือที่ดินอำเภอ แล้วแต่กรณี ออกไปร่วมทำการรังวัดที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ ด้วย เพื่อต้องการทราบว่า ตอไม้ที่ผู้ต้องหานำชี้และตรวจสอบอยู่ในเขตพื้นที่ป่าหรือไม่

- กรณีที่มีการนำตอไม้จากป่าหรือแห่งอื่นมาสวมในที่ดินกรรมสิทธิ์ ควรนำดินที่ติดอยู่กับรากของตอไม้ที่นำมาสวมนั้นๆ กับดินที่อยู่ในบริเวณที่ตอไม้นั้นๆ สวมอยู่ส่งไปให้เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญกรมทรัพยากรธรณี ทำการตรวจพิสูจน์ด้วย

(๘) ติดตามผลการตรวจพิสูจน์ไม้แปรรูปของกลางกับตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบ ได้ผลอย่างไร (กรณีที่มีการพิสูจน์) ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๙) รวบรวมสำเนาเอกสารเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ได้แก่

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต

- สำเนาประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร

- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม และประกาศกระทรวงเกษตร ลง ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๐) ของกลางที่ไม่ใช่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด มอบให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปเก็บรักษาตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และข้อตกลงระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

๖. ความผิดเกี่ยวกับการตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร หรือตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต

การตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร เป็นกิจการซึ่งจะต้องขอรับอนุญาตจากกรมป่าไม้ก่อนที่จะดำเนินการ โดยไม่คำนึงว่าจะตั้งโรงงานเพื่อแปรรูปไม้หวงห้ามหรือไม่ ซึ่งแตกต่างจากกรณีการครอบครองไม้หรือการแปรรูปไม้ จะเป็นความผิดก็ต่อเมื่อเป็นการครอบครองไม้หรือการแปรรูปไม้จากไม้หวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาต

การตั้งโรงค้าไม้แปรรูป ก็ต้องขอรับอนุญาตเช่นเดียวกัน หากประกอบกิจการทั้ง ๒ อย่างไร ก็ต้องขออนุญาตทั้ง ๒ อย่าง การขออนุญาตในส่วน พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ขออนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

โรงงานแปรรูปไม้ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ กฎหมายไม่ได้กำหนดแรงม้าไว้ เมื่อเป็นโรงงานแปรรูปไม้แล้วต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องแรงม้า แต่หากโรงงานแปรรูปไม้นั้นมีเครื่องจักรเกิน ๕๐ แรงม้าหรือคนเกิน ๕๐ คน ต้องขออนุญาตประกอบกิจการโรงงาน ตาม พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ ด้วย และจะต้องมีใบอนุญาตทั้ง ๒ ใบอนุญาต คือ ใบอนุญาตจากกรมป่าไม้ และใบอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม หากไม่ได้รับอนุญาตจะเป็นความผิดทั้งตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และ พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕

๖.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

■ **พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔**

มาตรา ๔(๑๓) “โรงงานแปรรูปไม้” หมายความว่า โรงงานหรือสถานที่ใดซึ่งจัดขึ้นไว้เป็นที่ทำการแปรรูปไม้รวมถึงบริเวณโรงงานหรือสถานที่นั้นๆ ด้วย

มาตรา ๔(๑๔) “โรงค้าไม้แปรรูป” หมายความว่า สถานที่ที่ค้าไม้แปรรูป หรือที่มีไม้แปรรูปไว้ เพื่อการค้า รวมถึงบริเวณสถานที่นั้นๆ ด้วย

มาตรา ๔๘ ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ห้ามมิให้ผู้ใดแปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้าไม้แปรรูป มีไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยูงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควายแปรรูปไม่ว่าจำนวนเท่าใดไว้ในครอบครอง หรือมีไม้แปรรูปชนิดอื่นเป็นจำนวนเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและในการอนุญาต

มาตรา ๕๐ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๔๘ มิให้ใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การกระทำเพียงเลื่อย ตัด ลิด ขุด หรือถากซ้อมไม้ เพื่อทำเป็นซุงท่อน ไม้เหลี่ยมโกลน มาดเรือโกลน เสาถาก หรือหมอนรถ หรือเพื่อทำไม้ฟืนหรือทำไม้เผาถ่าน หรือเลื่อยผ่าเพียงเพื่อความจำเป็นในการชักลาก ในเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ระบุไว้ในใบอนุญาตทำไม้ให้กระทำการนั้นๆ ได้ และผู้รับอนุญาตได้กระทำการนั้นๆ ก่อนนำไม้เคลื่อนที่จากบริเวณตอไม้

(๒) การแปรรูปไม้ที่แปรรูปมาแล้วจากไม้ซุงหรือไม้ท่อน ที่มิใช่เพื่อการค้า

(๓) การมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มิใช่เพื่อการค้า โดยมีหลักฐานแสดงว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้

(๔) การแปรรูปไม้หรือมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มิใช่ไม้หวงห้าม

(๕) การแปรรูปไม้โดยใช้แรงคนที่มิใช่เพื่อการค้า จากไม้หวงห้ามที่ยังมิได้แปรรูปโดยมีหลักฐานแสดงว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๓ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๔๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าการกระทำผิดนั้นเกี่ยวกับ

(๑) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า ไม้เก็ดเขาควาย หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ

(๒) ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้น หรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองล้านบาท

■ **พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕**

มาตรา ๕ โรงงาน หมายความว่า อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ห้าสิบแรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ห้าสิบแรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป โดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตามเพื่อประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง

■ ประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร

สำเนาประกาศนี้ต้องติด ไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและที่ทำการกำนัน หรือที่สาธารณสถานในท้องที่ซึ่งเกี่ยวข้อง (สำเนาประกาศต้องนำไปปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและที่ทำการกำนัน หรือปิด ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสาธารณสถานในท้องที่นั้น รวม ๒ แห่ง ด้วยกัน จึงจะใช้บังคับได้ ถ้าปิด ณ ที่ว่าการอำเภอแห่งเดียว หรือปิด ณ ที่ทำการกำนันแห่งเดียว ไม่มีผลบังคับใช้)

■ ต้องเป็นการตั้งโรงงานแปรรูปไม้หรือตั้งโรงค้าไม้แปรรูป

<u>โรงงานแปรรูป</u>หมายถึงสถานที่ดังนี้

- โรงงานซึ่งจัดขึ้นไว้เป็นที่ทำการแปรรูปไม้
- สถานที่ใดซึ่งจัดขึ้นไว้เป็นที่ทำการแปรรูปไม้
- บริเวณโรงงานหรือสถานที่ดังกล่าว

<u>โรงค้าไม้แปรรูป</u>หมายถึง

- สถานที่ค้าไม้แปรรูป
- สถานที่มีไม้แปรรูปไว้เพื่อการค้า
- บริเวณสถานที่ค้าไม้แปรรูปหรือบริเวณสถานที่ที่มีไม้แปรรูปไว้เพื่อการค้า
- คำว่า ค้า หรือเพื่อการค้า หมายความว่า การประกอบการค้าขายเป็นปกติธุระ ไม่หมายความถึงการขายไม้แปรรูปเป็นครั้งคราว เช่น ซื้อไม้แปรรูปมาเพื่อสร้างบ้าน แล้วไม่สร้าง ก็ขายไม้แปรรูปนั้นให้แก่ผู้อื่นไป ดังนี้ ไม่ถือว่าเป็นการค้าไม้แปรรูป

■ **ฎีกา ๑๕๗๒/๒๕๐๕** เมื่อได้ตั้งโรงงานขึ้นไว้เป็นที่ทำการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต แม้จะอยู่ในระหว่างลองเครื่องและตั้งใจว่าเมื่อลองเครื่องเรียบร้อยแล้วจะไปขออนุญาตก็ตาม ย่อมมีความผิดฐานตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔๘

■ **ฎีกา ๑๒๒๑/๒๕๒๓** จำเลยตั้งโรงงานแปรรูปไม้ยางพารา ซึ่งมิใช่ไม้หวงห้ามด้วยเครื่องจักรเพื่ออุตสาหกรรม ทำลังไม้โดยได้รับอนุญาตจากกระทรวงอุตสาหกรรมแล้ว แต่มิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ แม้ไม้ที่นำมาแปรรูปมิใช่ไม้หวงห้ามก็ตาม จำเลยต้องมีความผิดฐานตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔๘

๖.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด กรณีการตั้งโรงงานแปรรูปไม้หรือตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษไว้เป็นผู้กล่าวหาตามหลักการของการสอบสวนทั่วไป เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการตั้งโรงงานแปรรูปไม้และโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดไม้ เพื่อยืนยันว่าไม้ที่ตรวจพบเป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ท้องที่เกิดเหตุ ได้มีการปิดประกาศเขตควบคุมการแปรรูปไม้ไว้โดยถูกต้องตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ฯ มาตรา ๕ แล้วหรือไม่

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรหรือใบอนุญาตตั้งโรงค้าไม้แปรรูปหรือไม่ ได้รับอนุญาตประเภทใด

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่นำมาแปรรูปในโรงงานแปรรูปไม้ หรือไม้ที่นำมาค้าในโรงค้าไม้แปรรูป เป็นไม้ชนิดใด เป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีไม้หวงห้ามลำดับที่เท่าใด มีจำนวนกี่แผ่น แต่ละแผ่นมีขนาดและปริมาตรเท่าใด รวมจำนวนกี่แผ่นและปริมาตรรวมเท่าใด

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ได้จากการแปรรูปแล้วเป็นไม้ชนิดใด เป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีไม้หวงห้ามลำดับที่เท่าใด มีจำนวนกี่แผ่น แต่ละแผ่นมีขนาดและปริมาตรเท่าใด รวมทั้งหมดเท่าใด

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ทำการตรวจสอบหลักฐานการได้มาของไม้ที่พบในโรงงานแปรรูปไม้หรือโรงค้าไม้แปรรูปหรือไม่ หากไม่มีหลักฐานการได้มาโดยชอบ ให้พิจารณาความผิดในเรื่องการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูปหรือมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตแล้วแต่กรณี ซึ่งมีประเด็นในการสอบสวนตามข้อ ๒ และ ๓ ดังกล่าวไว้แล้ว

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้ทำการแปรรูปไม้จากไม้ท่อนหรือไม้แปรรูป หรือกระทำอย่างไร และทำการแปรรูปไม้ด้วยเครื่องจักรหรือแรงคน

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ตรวจพบ ผู้ต้องหานำมาจากที่ใด จากโรงค้าไม้แปรรูปตั้งอยู่ที่ใด หรือเป็นไม้ที่นำมาจากที่ดินที่มีเอกสารอื่นๆ

(๑๐) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด

(๑๑) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่นำมาแปรรูปที่ตรวจพบมีสภาพอย่างไร มีสภาพที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเคยอยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้หรือไม่ มีรูปรอยดวงตราใดๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับหรือไม่

(๑๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใด เป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๑๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ทำการตรวจยึดได้มีการจัดทำบัญชีไม้ที่นำมาแปรรูปในโรงงานและไม้ที่ได้จากการแปรรูปจากโรงงานไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ให้ตรวจ วัดขนาด คำนวณปริมาตรของไม้ แล้วจัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ประสานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินการ

(๑๔) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหานำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหาประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต
- สำเนาประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม และประกาศกระทรวงเกษตร ลง ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๖) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๖.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการตั้งโรงงานแปรรูปไม้และโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหา กรณีตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต ให้แจ้งข้อหา **“ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต จากพนักงานเจ้าหน้าที่”** ส่วนกรณีการตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต ให้แจ้งในข้อหา **“ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่”** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔๘

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีหลักฐานการได้มาของไม้ที่ตรวจพบหรือไม่ หากมีเป็นหลักฐานประเภทใด พร้อมนำหลักฐานดังกล่าวประกอบสำนวนการสอบสวน

(๕ สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด เริ่มทำมาตั้งแต่เมื่อใด

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาถึงการได้มาของไม้ที่ตรวจพบในโรงงานแปรรูปไม้หรือโรงค้าไม้แปรรูปเป็นไม้อะไร ปริมาตรเท่าใด ถ้าแปรรูปเอง ได้รับอนุญาตโดยชอบตามกฎหมายหรือไม่ (กฎกระทรวงฉบับที่ ๒๕ ว่าด้วยการแปรรูปไม้) ถ้าเป็นการซื้อไม้แปรรูปจากผู้รับอนุญาต จะต้องมีหลักฐานของทางราชการมาแสดงและถ้าอ้างว่าเป็นการแปรรูปไม้จากไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ผู้ต้องหานำเอกสารเกี่ยวกับที่ดินมาแสดง

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด หากเป็นของผู้อื่นให้ได้ความว่าผู้นั้นมีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๖.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยานจะสอบสวนผู้ใดเป็นพยานนั้นต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวนมีประเด็นเช่นกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยานการดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับตั้งโรงงานแปรรูปไม้และการตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายหรือไม่ และคัดสำเนาพระราชกฤษฎีกาประกอบสำนวนการสอบสวน พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๓) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ตอไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางที่ตรวจพบในที่เกิด เป็นไม้ที่ตัดมาจากตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบหรือไม่ อย่างไร (กรณีที่มีการพิสูจน์) พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๔) สอบสวนพยานในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๖.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการตั้งโรงงานแปรรูปไม้และตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้นในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการตามหนังสือสั่งการของ ตร.ตามที่กล่าวในบทที่ ๒ ข้อ ๔ และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ร่วมตรวจสอบใบอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร และใบอนุญาตตั้งโรงค้าไม้แปรรูปของกรมป่าไม้ และหากมีกำลังแรงม้าของเครื่องจักรเกิน ๕๐ แรงม้า ให้ตรวจสอบใบอนุญาตตั้งโรงงานและประกอบกิจการโรงงานจากกระทรวงอุตสาหกรรมด้วย

(๒) ประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้ตรวจสอบชนิดไม้และรูปรอยตราที่ประทับที่ไม้ทุกท่อนในเบื้องต้น

(๓) ตรวจสอบเอกสารการได้มาของไม้(ใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่หรือหนังสือกำกับไม้แปรรูป หรือหนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง)

(๔) ตรวจวัดขนาดปริมาตรของไม้จัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบ และถ่ายภาพประกอบ

(๕) ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ ตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ที่ตรวจพบและติดตามผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๖) เปรียบเทียบชนิดไม้ที่ตรวจพบกับหลักฐานที่นำมาแสดง

(๗) หากผู้ต้องหาอ้างว่าซื้อไม้แปรรูปมาโดยชอบต้องสอบสวนผู้ขายด้วยและถ้าอ้างว่าได้รับอนุญาตให้แปรรูปไม้โดยชอบต้องสอบสวนถึงหลักฐานการได้รับอนุญาตด้วย

(๘) ตรวจสอบชนิด จำนวน ขนาดกำลังแรงม้าของเครื่องจักร จัดทำบัญชีรายการไม้รายการเครื่องจักรที่ตรวจพบ และถ่ายภาพประกอบ

(๙) เปรียบเทียบชนิดเครื่องจักร กำลังแรงม้าที่ตรวจพบกับหลักฐานที่นำมาแสดง

(๑๐) ประสานเจ้าหน้าที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม ตรวจสอบแรงม้าของเครื่องจักร พร้อมนำผลการตรวจประกอบสำนวนการสอบสวน

(๑๑) ในกรณีผู้ต้องหาโต้แย้ง หรืออ้างว่าไม้ที่นำแปรรูปที่มีไว้ในครอบครองเป็นไม้ที่ทำหรือได้มาจากที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ดำเนินการ ดังนี้

- หนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ตามมาตรา ๑๘/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ตรวจสอบชนิดไม้ จำนวนไม้ ในหนังสือรับรองกับไม้ของกลาง
- กรณีที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ มีเขตพื้นที่ติดต่อกับเขตพื้นที่แนวป่าควรติดต่อประสานงานกับพนักงานที่ดินจังหวัด หรือที่ดินอำเภอ แล้วแต่กรณี ออกไปร่วมทำการรังวัดที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ ด้วย เพื่อต้องการทราบว่า ตอไม้ที่ผู้ต้องหานำชี้และตรวจสอบอยู่ในเขตพื้นที่ป่าหรือไม่
- กรณีที่มีการนำตอไม้จากป่าหรือแห่งอื่นมาสวมในที่ดินกรรมสิทธิ์ ควรนำดินที่ติดอยู่กับรากของตอไม้ที่นำมาสวมนั้นๆ กับดินที่อยู่ในบริเวณที่ตอไม้นั้นๆ สวมอยู่ส่งไปให้เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญกรมทรัพยากรธรณี ทำการตรวจพิสูจน์ด้วย

(๑๒) ผลการตรวจพิสูจน์ไม้แปรรูปของกลางกับตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบ ได้ผลอย่างไร (กรณีที่มีการพิสูจน์)

(๑๓) รวบรวมสำเนาเอกสารเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ได้แก่

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต
- สำเนาประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม และประกาศกระทรวงเกษตร ลง ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๔) ของกลางที่ไม่ใช่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด มอบให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปเก็บรักษาตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และข้อตกลงระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

๗. ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบเก็บหาของป่าและค้าของป่าหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต

ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ของป่าหวงห้าม เป็นคนละกรณีกับไม้หวงห้าม โดยกรณีของไม้หวงห้ามได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ ๑ ส่วนของป่าหวงห้ามนั้น มีหลักสำคัญคือเป็นของที่เกิดหรือมีขึ้นในป่าและต้องเป็นของป่าที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ ซึ่งกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้าม มีของป่าหวงห้ามเกินปริมาณที่กฎหมายกำหนด และค้าของป่าหวงห้าม มีข้อสังเกต กรณีที่พื้นที่เกิดเหตุที่กระทำผิดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ การเก็บของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ต้องพิจารณาตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ ด้วย โดยของป่า ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ ไม่ได้ระบุว่าต้องเป็นของป่าหวงห้าม ซึ่งแตกต่างจาก พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งจะต้องเป็นการกระทำแก่ของป่าหวงห้ามจึงจะเป็นความผิด แต่หากของป่าหวงห้ามตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ เกิดหรือมีขึ้นในป่าสงวน การเก็บหาของป่าหวงห้ามในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีความผิดทั้ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๒๙ และ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ เช่นเดียวกับหากที่เกิดเหตุอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ก็ต้องพิจารณาความผิดตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒ อีกด้วย

๗.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

■ **พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔**

มาตรา ๒๙ ผู้ใดเก็บหาของป่าหวงห้าม หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ของป่าหวงห้ามในป่า ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องเสียค่าภาคหลวง กับทั้งต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต

มาตรา ๒๙ ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดค้า หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งของป่าหวงห้ามเกินปริมาณที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงในการอนุญาต

ความในวรรคหนึ่ง ไม่ใช้บังคับแก่การนำของป่าหวงห้ามเคลื่อนที่โดยมีใบเบิกทางของพนักงานเจ้าหน้าที่กำกับไปด้วย

มาตรา ๗๑ ทวิ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๙ มาตรา ๒๙ ทวิ มาตรา ๓๙ มาตรา ๓๙ ตรี มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๓ วรรคสอง หรือมาตรา ๕๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

■ **พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗**

มาตรา ๑๔ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดินก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่าหรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ

มาตรา ๓๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๔ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาท

■ **พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒**

มาตรา ๑๙ ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๒) เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใด อันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๔๒ ผู้ใดเก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใด อันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๑๙ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำแก่ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลและมีมูลค่ารวมกันไม่เกินสองพันบาท ผู้กระทำต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

ในกรณีความผิดตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้ที่เป็นต้น หรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงสองล้านบาท

■ พระราชกฤษฎีกา กำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ มาตรา ๔ ให้ของป่าบางชนิดในป่า ในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักรตามที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ เป็นของป่าหวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งกำหนดไว้ ๑๘ ชนิด รายละเอียดปรากฏตามผนวก ค

■ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ลง ๒๒ มกราคม ๒๕๓๑

ข้อ ๒ ผู้ใดค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งของป่าหวงห้าม ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ทุกจำนวนต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ ๓ ให้มีของป่าหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนไม่เกินปริมาณที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายประกาศนี้ได้โดยไม่ต้องขอรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ รายละเอียดปรากฏตาม ผนวก ค

๗.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด กรณีการลักลอบเก็บหาของป่าหวงห้ามและค้าของป่าหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวน ผู้ร้องทุกข์ กล่าวโทษ ไว้เป็นผู้กล่าวหาตามหลักการของการสอบสวนทั่วไป เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการเก็บ การครอบครอง และการค้าของป่าหวงห้าม มีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ซึ่งกรณีดังกล่าวมีลักษณะการกระทำผิดที่แตกต่างกัน จึงขอแยกพิจารณา ดังนี้

๗.๒.๑ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในความผิดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดของป่า เพื่อยืนยันว่าของป่าที่ตรวจพบเป็นของป่าหวงห้ามหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ที่เกิดเหตุ เป็นป่าประเภทใด ป่าสงวนแห่งชาติหรืออุทยานแห่งชาติ ชื่อป่าอะไร ตามกฎหมายใด อยู่ในพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดใด

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้เก็บหาของป่าหวงห้ามหรือไม่

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ของป่าที่ผู้ต้องหาเก็บหานั้น เป็นของป่าชนิดใด เป็นของป่าหวงห้ามหรือไม่ มีจำนวน ปริมาณเท่าไร

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด ผู้ต้องหามีวิธีการเก็บหาของป่าอย่างไร

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า พื้นที่ที่เก็บหาของป่ายังมีสภาพเป็นป่าหรือไม่ พร้อมแผนที่สังเขปรวมสำนวนไว้

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใดเป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ของป่าที่ตรวจยึดได้มีการจัดทำบัญชีของป่าที่ตรวจยึดไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ตรวจชนิด จำนวน ปริมาณ แล้วจัดทำ

บัญชีรายการของป่าที่ตรวจพบและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ประสานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินการ

(๑๐) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น ได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐาน ประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหานำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกา กำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ลง ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศ พระราชกฤษฎีกา กำหนดของป่าหวงห้าม ตามนัย มาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๑) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๗.๒.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในความผิดเกี่ยวกับการค้าหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งของป่าหวงห้ามเกินปริมาณที่กฎหมายกำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาต

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดของป่า เพื่อยืนยันว่าของป่าที่ตรวจพบเป็นของป่าหวงห้ามหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวานในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งของป่าหวงห้ามหรือไม่

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ของป่าที่ตรวจพบนั้น เป็นของป่าชนิดใด เป็นของป่าหวงห้ามหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีไม้หวงห้ามลำดับที่เท่าใด มีจำนวน ปริมาณเท่าไร

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด ผู้ต้องหาได้นำของมาจากที่ใด หากพบว่าผู้ต้องหาได้ทำการเก็บหาของป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต ให้พิจารณาความผิดในเรื่องการเก็บหาของป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งประเด็นในการสอบสวนเป็นไปตาม ๗.๒.๑ ตามที่กล่าวไว้แล้ว

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใดเป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ของป่าที่ทำการตรวจยึดได้มีการจัดทำบัญชีของป่าที่ตรวจยึดไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ตรวจชนิด จำนวน ปริมาณ แล้วจัดทำบัญชีรายการของป่าที่ตรวจพบและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ประสานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินการ

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหานำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหาประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกา กำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ลง ๒ พ.ย. ๒๕๓๐

- ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ลง ๒๒ มกราคม ๒๕๓๑

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๗.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการเก็บของป่า ค้า และครอบครองของป่าหวงห้ามนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

๗.๓.๑ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา ในความผิดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาในข้อหา

- กรณีพื้นที่เกิดเหตุเป็นป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ให้แจ้งข้อหา **"เก็บหาของป่าหวงห้าม หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ของป่าหวงห้ามในป่า โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๒๙

- กรณีพื้นที่เกิดเหตุเป็นป่าสงวนแห่งชาติด้วย ให้แจ้งข้อหา **"ภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เก็บหาของป่าหรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติโดยไม่ได้รับอนุญาต"** ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ ด้วย

- กรณีพื้นที่เกิดเหตุเป็นอุทยานแห่งชาติด้วย ให้แจ้งข้อหา **"ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพทรัพยากรธรรมชาติอื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต"** ตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๑๙ (๒) ด้วย

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ได้รับอนุญาตให้เก็บของป่า หรือค้าของป่าหรือมีไว้ในครอบครองของป่าแล้วแต่กรณีหรือไม่ อย่างไร

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า นำของป่าหวงห้ามชนิดนั้นๆ มาอย่างไร ตั้งแต่เมื่อไร มีไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใด

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด เริ่มทำตั้งแต่เมื่อใด

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด หากเป็นของผู้อื่น ผู้นั้นรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๗.๓.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา ในความผิดเกี่ยวกับการค้าหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งของป่าหวงห้ามเกินปริมาณที่กฎหมายกำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาต

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาในข้อหา **"ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งของป่าหวงห้ามเกินปริมาณที่รัฐมนตรีกำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๒๙ ทวิ

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ได้รับอนุญาตให้เก็บของป่า หรือค้าของป่าหรือมีไว้ในครอบครองของป่าแล้วแต่กรณีหรือไม่ อย่างไร

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า นำของป่าหวงห้ามชนิดนั้นๆ มาอย่างไร ตั้งแต่เมื่อไร มีไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใด

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด เริ่มทำตั้งแต่เมื่อใด

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด หากเป็นของผู้อื่น ผู้นั้นรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๗.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

๗.๔.๑ ประเด็นการสอบสวนพยาน ในความผิดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต

การสอบสวนพยานนั้น จะสอบสวนผู้ใดเป็นพยานนั้นต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวน มีประเด็นเช่นเดียวกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยานการดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้ามนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ชนิดของป่าของกรมป่าไม้ให้ได้ความว่า ของป่าของกลางเป็นของป่าหวงห้ามตามกฎหมายหรือไม่ และคัดสำเนาพระราชกฤษฎีกาประกอบสำนวนการสอบสวน พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๔) สอบสวนพยานในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๗.๔.๒ ประเด็นการสอบสวนพยาน ในความผิดเกี่ยวกับการมีของป่าหวงห้ามเกินปริมาณที่กฎหมายกำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาต มีประเด็นเดียวกับการสอบสวบพยานในความผิดเกี่ยวกับการค้าของป่าหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต

๗.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับของป่านั้น ในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการตามหนังสือสั่งการของ ตร.

ตามที่กล่าวในบทที่ ๒ ข้อ ๔ และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ร่วมกันตรวจสอบเอกสารหลักฐานการอนุญาตให้เก็บหาของป่า หรือหลักฐานการอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองซึ่งของป่า หากไม่มีให้ดำเนินคดีตามกฎหมาย

(๒) ร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ถ่ายภาพผู้ครอบครองของป่าหวงห้าม สถานที่เกิดเหตุ ลักษณะการครอบครอง และบันทึกพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ครอบครองในขณะที่เจ้าหน้าที่กำลังตรวจสอบ และอุปกรณ์การกระทำผิด เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ

(๓) ตรวจสอบจุดที่ตั้งบริเวณที่เกิดเหตุว่าอยู่พิกัดที่เท่าใด แล้วนำไปตรวจสอบกับแผนที่แสดงแนวเขตป่าว่าอยู่ในเขตพื้นที่ป่าตามกฎหมายฉบับใด

(๔) ตรวจสอบชนิด จำนวนของป่า พร้อมจัดทำบัญชีรายละเอียดให้ครบถ้วน บัญชีของป่า ของกลาง ให้ผู้ถูกจับและผู้จับกุมร่วมลงชื่อต่อท้ายบัญชีดังกล่าวด้วย

(๕) จัดทำแผนที่สังเขปแสดงบริเวณที่เกิดเหตุ

(๖) รวบรวมเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกา กำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ลง ๒ พ.ย. ๒๕๓๐
- สำเนาประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ลง ๒๒ มกราคม ๒๕๓๑
- สำเนากฎกระทรวงกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติ และหรือพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอุทยานแห่งชาติ และหรือพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรืออื่นๆ พร้อมแผนที่แนบท้าย กฎกระทรวงหรือกฤษฎีกาดังกล่าว และระบุบริเวณจุดที่เกิดเหตุไว้ในแผนที่แนบท้ายดังกล่าว แล้วแต่กรณีว่า พื้นที่เกิดเหตุจะเกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับใด
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศ พระราชกฤษฎีกาและประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(๗) ของกลางที่ไม่ใช่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด มอบให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปเก็บรักษาตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และข้อตกลงระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

ผังแสดงการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับของป่าหวงห้าม

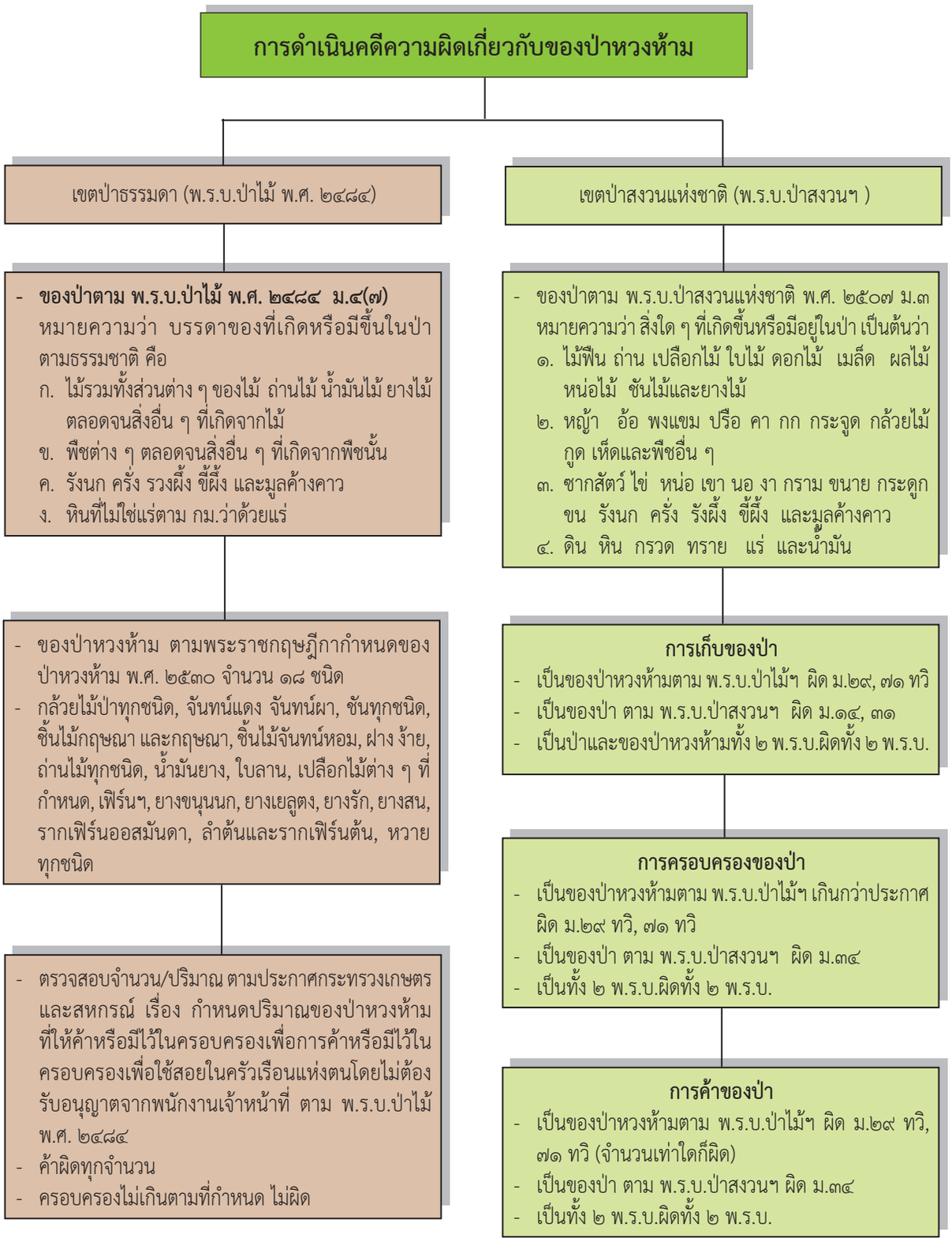

แนวทางการตรวจสอบเอกสารการได้มาของไม้ ไม้แปรรูป และสิ่งประดิษฐ์

การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการครอบครองไม้ และไม้แปรรูป ดังกล่าวมาแล้ว บางกรณีผู้ต้องหาได้นำหลักฐานการได้มาของไม้มาแสดง ซึ่งอาจต้องมีการสอบสวนหรือตรวจสอบเอกสารหลักฐานการได้มาของไม้เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ซึ่งหลักฐานที่ผู้ต้องหาอาจนำมาแสดงมีหลายประเภท ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงหลักฐานที่ตรวจพบบ่อยครั้ง เช่น

๑. การตรวจสอบใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่

ใบเบิกทางเป็นใบอนุญาตที่ออกโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ อนุญาตให้นำไม้หรือของป่าตามชนิด จำนวน ขนาด ปริมาตร แล้วแต่กรณี ตามที่ระบุในใบเบิกทางฉบับนั้น เคลื่อนที่จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเฉพาะครั้งนั้นๆ ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่กำหนดสาระสำคัญในใบเบิกทางที่ควรตรวจสอบ มีดังนี้

(๑) ใบเบิกทางที่ผู้รับอนุญาตหรือผู้ควบคุมนำมาแสดง ออกมาจากที่ทำการใด เล่มที่ ฉบับที่ ลงวันที่เท่าใด และหมดอายุการอนุญาตวันใด

(๒) ใครเป็นผู้รับอนุญาต ใครเป็นผู้ควบคุม

(๓) ไม้หรือของป่านำเคลื่อนที่มาจากที่ใด จะนำไปไหนเคลื่อนที่มาทางใด โดยพาหนะอะไร หมายเลขทะเบียนยานพาหนะตรงกับที่ระบุไว้ในใบเบิกทางหรือไม่ และพนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาตให้นำเคลื่อนที่ไปตามเส้นทางใด

(๔) ไม้หรือของป่าที่นำเคลื่อนที่มา อ้างหลักฐานการได้มาอย่างไร ถ้าเป็นของป่าที่อ้างว่าได้เปลี่ยนมาจากใบเบิกทางฉบับเดิม จะด้วยสาเหตุใดก็ตาม จะต้องตรวจสอบด้วยว่า ได้เปลี่ยนมาแล้วกี่ครั้ง

(๕) ชนิด จำนวน ปริมาตรไม้หรือของป่าที่นำมา ตรงกับที่ระบุไว้ในใบเบิกทางหรือไม่

(๖) รูปรอยตราหรือเครื่องหมายที่ระบุไว้ในเบิกทาง (ถ้ามี) ตรงกับรูปรอยตราหรือเครื่องหมายที่ประทับไว้ที่ไม้หรือของป่านั้นหรือไม่

(๗) สาระสำคัญในใบเบิกทางมีรอยขูด ลบ ขีดฆ่าอย่างใดหรือไม่ ถ้ามีการฆ่าแก้ ผู้อนุญาตได้ลงลายมือชื่อกำกับการแก้ไขไว้ครบถ้วนหรือไม่

๒. การตรวจสอบหนังสือกำกับไม้แปรรูป

หนังสือกำกับไม้แปรรูปเป็นเอกสารที่ออกโดยผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ผู้รับอนุญาตทำการแปรรูปไม้เพื่อการค้าและผู้รับอนุญาตตั้งโรงค้าไม้แปรรูป ซึ่งเสมือนหนึ่งใบเบิกทางที่ออกโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ การออกหนังสือกำกับไม้แปรรูปนั้น ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด สาระสำคัญของหนังสือ กำกับไม้แปรรูปที่ควรตรวจสอบ คือ

(๑) หนังสือกำกับไม้แปรรูปที่ผู้รับอนุญาตหรือผู้ควบคุมนำมาแสดงออกจากโรงงานแปรรูปไม้หรือผู้ได้รับอนุญาตทำการแปรรูปไม้เพื่อการค้าหรือโรงค้าไม้แปรรูปแห่งใด หนังสือกำกับไม้แปรรูปเล่มที่ ฉบับที่ ลงวันที่เท่าใด ออกเมื่อเวลาใด หมดอายุการใช้วันใด เวลาใด มีรูปรอยตราของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับตราที่รอยต่อถูกต้องหรือไม่

(๒) ใครเป็นผู้รับอนุญาต ใครเป็นผู้ควบคุม

(๓) ไม้แปรรูปดังกล่าว จะนำไปให้ใคร ที่ไหน เคลื่อนที่โดยทางใด ยานพาหนะอะไร หมายเลขยานพาหนะตรงตามที่ระบุในหนังสือกำกับไม้แปรรูปหรือไม่

(๔) ไม้แปรรูปที่นำเคลื่อนที่มา อ้างหลักฐานการได้มาอย่างไร

(๕) ชนิด ขนาด ปริมาตร ไม้แปรรูปตามที่ระบุในหนังสือกำกับไม้แปรรูป ตรงกับไม้แปรรูปที่นำมาหรือไม่

(๖) โดยเฉพาะผู้โอนหรือผู้รับมอบอำนาจ กับผู้ควบคุมหรือผู้นำเคลื่อนที่ ได้ลงนามในหนังสือกำกับไม้แปรรูปถูกต้องครบถ้วนหรือไม่

(๗) หนังสือกำกับไม้แปรรูปที่ออกจากโรงงานแปรรูปไม้หรือจากสถานที่ที่ได้รับอนุญาตให้ทำการแปรรูปไม้เพื่อการค้าหรือจากโรงค้าไม้แปรรูป ได้นำไม้แปรรูปเคลื่อนที่ออกนอกเขตอำเภอที่ตั้งประกอบกิจการหรือนอกเขตที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนดให้หรือไม่

(๘) หนังสือกำกับไม้แปรรูปที่ออกจากโรงงานแปรรูปไม้หรือจากสถานที่ที่ได้รับอนุญาตให้ทำการแปรรูปไม้เพื่อทำการค้าหรือจากโรงค้าไม้แปรรูปที่ตั้งอยู่ในท้องที่ ๑๐ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นนทบุรี กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรสงคราม นครปฐม และจังหวัดสมุทรปราการ ได้ออกหนังสือกำกับไม้แปรรูปให้นำไม้แปรรูปเคลื่อนที่ออกนอกเขต ๑๐ จังหวัดดังกล่าวนี้หรือไม่ (หนังสือกำกับฯ สามารถใช้ข้ามจังหวัดได้เฉพาะเขต ๑๐ จังหวัดนี้เท่านั้น)

(๙) หนังสือกำกับไม้แปรรูปมีรอยขูดลบ ขีดฆ่า แก้ไขเพิ่มเติมข้อความประการใดบ้าง ใครเป็นผู้แก้ไข การฆ่าแก้ไขผู้โอนหรือผู้เขียนหนังสือกำกับไม้แปรรูปได้ลงนามกำกับการแก้ไขไว้อย่างไร และข้อความที่แก้ไขเชื่อถือได้เพียงใด

๓. การตรวจสอบใบอนุญาตให้นำไม้หวงห้ามหรือไม้ที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเคยอยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ เคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัด

ใบอนุญาตให้นำไม้หวงห้ามหรือไม้ที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเคยอยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ เคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งของสิ่งปลูกสร้างหรือเป็นที่ประกอบเครื่องใช้นั้น สภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี สำหรับไม้ชนิดอื่นที่ไม่ใช่ไม้สัก และไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี สำหรับไม้สัก เป็นใบอนุญาตที่ออกโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา ๓๙ ตรี แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งใบอนุญาตข้อนี้เป็นแบบที่กำหนดโดยระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการนำไม้หวงห้ามหรือไม้ที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้ เคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัด พ.ศ.๒๕๖๐ ลง ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ สาระสำคัญในใบอนุญาตที่ต้องตรวจสอบดังนี้

(๑) ใบอนุญาตออกจากที่ทำการใด เล่มที่ ฉบับที่ ลงวันที่เท่าใด และให้ใช้ได้ถึงวันที่เท่าใด ใครเป็นผู้ลงนามในฐานะผู้รับอนุญาต ตำแหน่งใด มีอำนาจเพียงใด

(๒) อนุญาตให้แก่ใคร ใครเป็นผู้ควบคุม

(๓) ไม้ดังกล่าว นำเคลื่อนที่มาจากที่ใด ตำบล อำเภอ จังหวัดใด จะนำเคลื่อนที่ไปไหน โดยทางใด พาหนะอะไร หมายเลขยานพาหนะที่บรรทุกตามที่ระบุในใบอนุญาตตรงกันหรือไม่

(๔) ไม้ที่นำมามีขนาด จำนวน ปริมาตรและรูปรอยตราที่ประทับบนไม้ ตรงตามที่ระบุไว้ในบัญชีไม้แนบท้ายใบอนุญาตหรือไม่

(๕) ใบอนุญาตมีรอยขูดลบ ขีดฆ่า แก้ไขเพิ่มเติมข้อความอย่างไร ใครเป็น ผู้แก้ไข การฆ่าแก้ไขข้อความหรือเพิ่มเติมข้อความ ผู้ลงนามอนุญาตได้ลงลายมือชื่อกำกับการแก้ไขไว้อย่างไร พอเชื่อถือได้หรือไม่

บทที่ ๔
การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าและครอบครองสัตว์ป่า

ประเทศไทยได้ตรากฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๓ ตาม พ.ร.บ.บัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๐๓ โดยกฎหมายฉบับดังกล่าว ยังคงเปิดโอกาสให้มีการล่าสัตว์ป่า ตลอดจนการค้าสัตว์ป่าและการนำเข้าส่งออกหรือนำผ่านสัตว์ป่าได้ตามปกติ จนกระทั่งสถานการณ์ของสัตว์ป่าในประเทศไทยเข้าขั้นวิกฤต สัตว์ป่าบางประเภทสูญพันธุ์หรือใกล้จะสูญพันธุ์ ขณะเดียวกันประเทศไทยได้กลายเป็นศูนย์กลางในการค้าขายสัตว์ป่าในภูมิภาคนี้ องค์การระหว่างประเทศที่เรียกว่า ไซเตส (CITES) ได้พยายามกระตุ้นเตือนประเทศไทยให้ยุติการเป็นศูนย์กลางการค้าสัตว์ป่า ประเทศไทยซึ่งเป็นภาคีของไซเตสลำดับที่ ๘๐ จึงแจ้งออกกฎหมาย พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ ยกเลิกกฎหมายเดิม ได้นำหลักเกณฑ์ว่าด้วยการนำเข้าส่งออกหรือนำผ่านสัตว์ป่าตลอดจนซากของสัตว์ป่ามาบัญญัติ นอกจากนี้ยังกำหนดห้ามล่าสัตว์ป่าในเกือบทุกกรณี และกำหนดให้มีด่านตรวจสัตว์ป่าขึ้นมาตรวจสอบดูแลการนำเข้า ส่งออก นำผ่านสัตว์ป่า ตลอดจนการนำสัตว์ป่าเคลื่อนที่อีกด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาคมโลก ที่เรียกร้องให้มีการอนุรักษ์สัตว์ป่าอย่างจริงจัง พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ทำให้บทบัญญัติบางประการและมาตรการต่างๆ ที่มีอยู่ในกฎหมายไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่จะใช้เป็นเครื่องมือหรือเอื้ออำนวยต่อการสงวน อนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแลรักษาฟื้นฟูสัตว์ป่าและแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการยกเลิก พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ และประกาศใช้ พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ ประกาศราชกิจจานุเบกษา เมื่อ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน

ความผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่านั้น ตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน ได้แบ่งสัตว์ป่าออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ สัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง สัตว์ป่าควบคุม และสัตว์ป่าอันตราย ซึ่งความผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่าที่พบการกระทำความผิด มีการจับกุมดำเนินคดีเป็นจำนวนมาก ได้แก่กรณีการลักลอบค้าหรือครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองและซากของสัตว์ป่าดังกล่าว โดยไม่ได้รับอนุญาต ในที่นี้จะกล่าวถึงประเด็นการสอบสวนในความผิดทั้งสองลักษณะดังกล่าว ซึ่งมีหลักกฎหมายทั่วไปที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจ พอสังเขปดังนี้

- **พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕**

“สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ทุกชนิดซึ่งโดยทั่วไปย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติอย่างเป็นอิสระ และให้หมายความรวมถึงไข่และตัวอ่อนของสัตว์เหล่านั้นด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ สัตว์ซึ่งได้รับการยอมรับในทางวิชาการว่าสายพันธุ์นั้นเป็นสัตว์บ้านไม่ใช่สัตว์ป่า และสัตว์ที่ได้มาจากการสืบพันธุ์ของสัตว์ดังกล่าว

“สัตว์ป่าสงวน” หมายความว่า สัตว์ป่าหายากหรือสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์จำเป็นต้องสงวนและอนุรักษ์ไว้อย่างเข้มงวดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์ป่าคุ้มครอง” หมายความว่า สัตว์ป่าที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ หรือจำนวนประชากรของสัตว์ป่าชนิดนั้นมีแนวโน้มลดลงอันอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์ป่าควบคุม” หมายความว่า สัตว์ป่าที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ และสัตว์ป่าอื่นที่ต้องมีมาตรการควบคุมที่เหมาะสมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์ป่าอันตราย” หมายความว่า สัตว์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือเป็นพิษต่อมนุษย์หรือสัตว์ป่าอื่น หรือมีผลคุกคามให้สัตว์ป่า พืชป่า สิ่งแวดล้อม หรือระบบนิเวศ เปลี่ยนแปลงเสียหายอย่างรวดเร็ว หรือเป็นพาหะนำโรคหรือแมลงศัตรูพืชตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

“ซากสัตว์ป่า” หมายความว่า ร่างกาย หรือส่วนของร่างของสัตว์ป่าที่ตายแล้วหรือเนื้อของสัตว์ป่า ไม่ว่าจะได้ปิ้ง ต้ม รม ย่าง ตากแห้ง หมัก ดอง หรือทำอย่างอื่นเพื่อไม่ให้เน่าเปื่อย และไม่ว่าจะชำแหละแยกออก หรืออยู่ในร่างของสัตว์ป่านั้น และให้หมายความรวมถึงเขา หนัง กระดูก กะโหลก ฟัน งา ขนาย นอ ขน เกล็ด เล็บ กระดอง เปลือก เลือด น้ำเหลือง น้ำเชื้อ หรือส่วนต่างๆ ของสัตว์ป่าที่แยกออกจากร่างของสัตว์ป่าไม่ว่าจะยังมีชีวิตหรือตายแล้ว

■ อนุสัญญาว่าด้วย การค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Faun and Flora: CITES) โดยการควบคุมการค้า (Trade) ซึ่งหมายถึงการควบคุมการนำเข้า (Import) การส่งออก (Export) หรือนำผ่าน (Transit) ซึ่งได้แบ่งระดับการให้ความคุ้มครอง ชนิดพันธุ์สัตว์เป็น บัญชี (Appendix) ได้แก่

(๑) ชนิดพันธุ์บัญชีหมายเลข ๑ (Appendix ๑) เป็นชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ จึงห้ามมิให้ทำการค้าในเชิงพาณิชย์ (Commercial purpose) โดยเด็ดขาด ยกเว้นเป็นกรณีพิเศษที่กำหนดไว้เท่านั้น เพราะต้องคำนึงถึงความอยู่รอดของชนิดพันธุ์นั้นๆ เป็นสำคัญ เช่น หมีแพนด้า ช้างเอเชีย เสือโคร่ง เสือชีต้า ลิงอุรังอุตัง เป็นต้น

(๒) ชนิดพันธุ์บัญชีหมายเลข ๒ (Appendix II) เป็นชนิดพันธุ์ที่ยังไม่อยู่ในระดับที่ใกล้สูญพันธุ์ จึงอนุญาตให้ทำการค้าในเชิงพาณิชย์ (Commercial purpose) ได้ แต่ต้องมีมาตรการควบคุมไม่ให้เกิดความเสียหายต่อความอยู่รอดของชนิดพันธุ์นั้นในธรรมชาติ เช่น ฉลามขาว เต่าจักร เต่านา ลิ่นหรือนิ่ม นกแก้วโม่ง นกขุนทอง เป็นต้น

(๓) ชนิดพันธุ์บัญชีหมายเลข ๓ (Appendix III) เป็นชนิดพันธุ์ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศที่ภาคีประเทศใดประเทศหนึ่งแล้วแจ้งขอความร่วมมือประเทศภาคีด้วยกันให้ช่วยควบคุมในการนำเข้า ซึ่งจะต้องได้รับการออกหนังสือรับรองหรือใบอนุญาตส่งออกจากประเทศที่เป็นถิ่นกำเนิด ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองชนิดพันธุ์นั้นๆ ไม่ให้เกิดความเสียหายต่อความอยู่รอดในธรรมชาติจากการใช้ประโยชน์ชนิดพันธุ์ดังกล่าว เช่น ไก่จุก (มาเลเซีย) หมาจิ้งจอก (อินเดีย) ควาย (เนปาล) นกแก้วคอแหวน (กานา) เป็นต้น

โดยสัตว์ป่าตามอนุสัญญาดังกล่าว พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ กำหนดให้เป็นสัตว์ควบคุม ซึ่งสัตว์ป่าควบคุมในปัจจุบัน ตามมาตรา ๒๓ แห่ง พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ ได้กำหนดการนำเข้าหรือส่งออกต้องได้รับอนุญาต แต่การครอบครอง กฎหมายกำหนดให้รัฐมนตรีประกาศกำหนด ซึ่งปัจจุบันยังไม่ได้มีประกาศรัฐมนตรีกำหนดให้การครอบครองสัตว์ป่าควบคุมจะต้องได้รับอนุญาตแต่อย่างใด (หากภายหลังมีประกาศรัฐมนตรีกำหนดให้สัตว์ป่าควบคุมชนิดใดเป็นประเภทที่การครอบครองและค้าต้องขออนุญาต หากไม่ได้รับอนุญาตก็จะมีความผิดตามมาตรา ๑๙ หรือมาตรา ๓๐ แห่ง พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ ในที่นี้จึงยังไม่ขอกล่าวถึงในประเด็นดังกล่าว)

รายละเอียดแนวทางการสอบสวนในแต่ละลักษณะความผิด

๑. ความผิดเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองหรือครอบครองซากของสัตว์ป่าดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาต

ความผิดเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่านั้น ปัจจุบัน กฎหมายกำหนดให้การครอบครองสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง และสัตว์ป่าควบคุมชนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (ตัวสัตว์) จะต้องได้รับอนุญาต แต่เนื่องจากสัตว์ป่าควบคุมชนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดที่การครอบครองจะต้องขออนุญาตนั้นยังไม่ได้กำหนดไว้ จึงทำให้การครอบครองสัตว์ป่าที่จะต้องขออนุญาตในปัจจุบัน จึงมีเฉพาะสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองเท่านั้น หากผู้ครอบครองไม่ได้รับอนุญาตย่อมเป็นความผิดตามมาตรา ๑๗ แห่ง พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ กรณีดังกล่าวรวมทั้งการครอบครองซากของสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองด้วย ซึ่งการสอบสวนมีประเด็นและการดำเนินการเช่นเดียวกับการครองครองสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง (ตัวสัตว์) จึงจะขอกล่าวแนวทางการสอบสวนรวมกันไปในคราวเดียวกัน

สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครองบางชนิดกฎหมายกำหนดให้ขออนุญาตให้เพาะพันธุ์ได้ ซึ่งหากผู้ได้รับอนุญาตให้เพาะพันธุ์โอนสัตว์ที่ได้จากการเพาะพันธุ์ให้กับผู้ใดแล้ว ผู้นั้นจะต้องนำสัตว์ดังกล่าวไปขออนุญาตครอบครองด้วย หากไม่ได้รับอนุญาตครอบครองจะมีความผิดในเรื่องการครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้จากการเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๑๘ แห่ง พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ เป็นคนละกรณีกับการครอบครองตามมาตรา ๑๗ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นกรณีของการครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองที่ไม่ได้มาจากการได้รับอนุญาต ให้เพาะพันธุ์ จึงให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบกรณีดังกล่าว ให้ได้ความชัดเจนก่อนที่จะมีการแจ้งข้อหาผู้ต้องหา

๑.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

- **พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒**

มาตรา ๑๗ ห้ามมิให้ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากสัตว์ป่าดังกล่าว เว้นแต่

(๑) เป็นการครอบครองโดยผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งและประกอบกิจการสวนสัตว์ตามมาตรา ๓๓ หรือสวนสัตว์ที่หน่วยงานของรัฐจัดตั้งตามหน้าที่

(๒) เป็นการครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ ของผู้รับใบอนุญาตดำเนินการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าตามมาตรา ๒๘ ที่มีไว้เพื่อการเพาะพันธุ์หรือได้มาจากการเพาะพันธุ์ หรือซากสัตว์ป่าดังกล่าว

(๓) เป็นกรณีตามมาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๑

มาตรา ๑๘ ผู้ใดจะมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ ตามมาตรา ๘ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์หรือซากสัตว์ป่าดังกล่าว ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี เว้นแต่เป็นการครอบครองตามใบอนุญาตค้าสัตว์ป่าโดยผู้รับใบอนุญาตค้าตามมาตรา ๓๐

มาตรา ๙๐ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนมาตรการควบคุมหรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗๐ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๗ มาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๕๕ (๓) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษ ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการลักลอบครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงาน

ที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์ กล่าวโทษ ไว้เป็นผู้กล่าวหา เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับความผิดเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต มีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ป่า และเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดของสัตว์ป่า เพื่อยืนยันว่าสัตว์ป่าที่ตรวจพบเป็นสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้มีไว้ในครอบครอง ซึ่งสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าวหรือไม่ หรือมีเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการครอบครองใดหรือไม่ พร้อมขอเอกสารประกอบการพิจารณา

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า สัตว์ป่าที่ตรวจพบนั้น เป็นสัตว์ป่าชนิดใด เป็นของสัตว์ป่าสงวน หรือคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าว หรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีลำดับที่เท่าใด มีชื่อชนิดพันธุ์และชื่อวงศ์อย่างไร มีจำนวนเท่าไร

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิด ได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด ผู้ต้องหาได้นำของกลางมาจากที่ใด มีหลักฐานการซื้อขายหรือไม่อย่างไร หากซื้อขายผ่านสื่อออนไลน์ ซื้อขายจากสื่อใด ผู้ใดเป็นเจ้าของบัญชีสื่อออนไลน์นั้น

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใด เป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้มีการจัดทำบัญชีสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าที่ตรวจยึดไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้จัดทำบัญชีรายการสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าที่ตรวจพบพร้อมระบุชนิดของสัตว์ในเบื้องต้น และถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ให้ประสานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวเพื่อร่วมดำเนินการ

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น ได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหา นำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนากฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ.๒๕๔๖
- สำเนาบัญชีสัตว์ป่าสงวนท้าย พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๑.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือครอบครองซากของสัตว์ป่าดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาในข้อหา

- กรณีสัตว์ป่าของกลางเป็นสัตว์ป่าสงวน หรือซากของสัตว์ป่าสงวน แจ้งข้อหา **"มีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวนโดยไม่ได้รับอนุญาต"** หรือ **"มีไว้ในครอบครองซึ่งซากของสัตว์ป่าสงวนโดยไม่ได้รับอนุญาต"** แล้วแต่กรณีตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๑๗

- กรณีสัตว์ป่าของกลางเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง แจ้งข้อหา **"มีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต"** หรือ **"มีไว้ในครอบครองซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต"** แล้วแต่กรณีตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๑๗

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ได้รับอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าวแล้วแต่กรณีหรือไม่ อย่างไร หรือมีเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการครอบครองใดหรือไม่ พร้อมขอเอกสารประกอบสำนวน

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า นำสัตว์ป่าดังกล่าวมาอย่างไร ตั้งแต่เมื่อไร มีไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใด มีหลักฐานการได้มาหรือไม่อย่างไร หรือซื้อมาจากสื่อออนไลน์ ผู้ใดเป็นเจ้าของบัญชีสื่อออนไลน์ดังกล่าว

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด เริ่มทำมาตั้งแต่เมื่อใด หากเป็นของผู้อื่นผู้นั้นมีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๑.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยานนั้น ต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวน มีประเด็นเช่นเดียวกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยานการดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับความผิดเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือครอบครองซากของสัตว์ป่าดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ชนิดของสัตว์ป่า จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้ได้ความว่า ของกลางที่ตรวจยึดเป็นสัตว์ป่า หรือซากของสัตว์ป่าประเภทใด เป็นสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง และคัดสำเนากฎกระทรวงประกอบสำนวนการสอบสวน พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๔) สอบสวนพยานในประเด็น ได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๑.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่าและซากของสัตว์ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น ในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ประสานเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช รับของกลางไปเก็บรักษาและปฐมพยาบาลเบื้องต้น หากสัตว์ได้รับบาดเจ็บหรืออ่อนเพลีย

(๒) ประสานเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ร่วมกันตรวจสอบเอกสารหลักฐานการอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือครอบครองซากของสัตว์ป่าดังกล่าว

(๓) ตรวจสอบชนิด จำนวน ของสัตว์ป่าเบื้องต้น พร้อมจัดทำบัญชีรายละเอียดให้ครบถ้วน บัญชีของกลางให้ผู้ถูกจับและผู้จับกุมร่วมลงชื่อต่อท้ายบัญชีดังกล่าวด้วย

(๕) จัดทำแผนที่สังเขปแสดงบริเวณที่เกิดเหตุ

(๖) หากเป็นการซื้อขายผ่านสื่อออนไลน์ ให้ตรวจสอบเจ้าของบัญชีสื่อออนไลน์ว่าเป็นของผู้ใด และขยายผลการสอบสวนไปยังเจ้าของบัญชีต่อไป

(๗) ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ชนิดสัตว์ป่า ตรวจพิสูจน์ของกลาง พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๘) รวบรวมเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนากฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ.๒๕๔๖
- สำเนาบัญชีสัตว์ป่าสงวนท้าย พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒

๒. ความผิดเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต

ความผิดเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่านั้น ปัจจุบัน กฎหมายกำหนดให้การค้าสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง และสัตว์ป่าควบคุมชนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด จะต้องได้รับอนุญาต แต่เนื่องจากสัตว์ป่าควบคุมชนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดที่การค้าจะต้องขอนั้นยังไม่ได้กำหนดไว้ จึงทำให้การค้าสัตว์ป่าที่จะต้องขออนุญาตในปัจจุบันจึงมีเฉพาะสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองเท่านั้น หากผู้ค้าไม่ได้รับอนุญาตย่อมเป็นความผิดตามมาตรา ๒๙ แห่ง พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ กรณีดังกล่าวรวมทั้งการค้าซาก และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองด้วย ซึ่งการสอบสวนมีประเด็นและการดำเนินการเช่นเดียวกับการค้าสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง (ตัวสัตว์) จึงจะขอกล่าวแนวทางการสอบสวนรวมกันไปในคราวเดียวกัน

สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครองบางชนิด กฎหมายกำหนดให้ขออนุญาตให้เพาะพันธุ์ได้ ซึ่งหากมีผู้นำสัตว์ป่าที่ได้จากการอนุญาตให้เพาะพันธุ์มาค้าโดยไม่ได้รับอนุญาต จะมีความผิดในเรื่องการค้าสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้จากการเพาะพันธุ์ตาม มาตรา ๓๐ แห่ง พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ เป็นคนละกรณีกับการค้าตามมาตรา ๒๙ ซึ่งเป็นการค้าสัตว์ป่าคุ้มครองที่ไม่ได้มาจากการได้รับอนุญาตให้เพาะพันธุ์ จึงให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบกรณีดังกล่าวให้ได้ความชัดเจนก่อนที่จะมีการแจ้งข้อหาผู้ต้องหา

การค้าสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าวนั้น หากข้อเท็จจริงพบว่ามีการครอบครองก่อนที่จะมีการค้า นอกจากจะดำเนินคดีในข้อหาค้าแล้ว

ยังต้องดำเนินคดีในข้อหาครอบครองอีกข้อหาด้วย เว้นแต่กรณี การค้าผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้การครอบครองผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าดังกล่าวเป็นความผิดแต่อย่างใด

๒.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

■ **พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒**

มาตรา ๔ “ค้า” หมายความว่า ซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน จำหน่าย จ่าย แจก หรือโอนกรรมสิทธิ์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า และให้หมายความรวมถึงมีหรือแสดงไว้ซึ่งสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าเพื่อการค้า การประกาศหรือโฆษณาหรือนำเสนอทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือสื่อใดๆ เพื่อการค้าด้วย

มาตรา ๒๙ ห้ามมิให้ผู้ใดค้าสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากสัตว์ป่าดังกล่าว หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าดังกล่าว

มาตรา ๓๐ ผู้ใดจะค้าสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ตามมาตรา ๘ สัตว์ป่าควบคุมตามมาตรา ๙ เฉพาะชนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ซากสัตว์ป่าดังกล่าว หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าดังกล่าว ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

มาตรา ๘๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๒ หรือมาตรา ๒๙ ถ้ากระทำต่อสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๒ มาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๒๙ ถ้ากระทำต่อสัตว์ป่าสงวน ซากสัตว์ป่าสงวน หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าสงวน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๔ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์ กล่าวโทษ ไว้เป็นผู้กล่าวหาตามหลักการของการสอบสวนทั่วไป เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับความผิดเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาตมีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ป่า และเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดของสัตว์ป่า เพื่อยืนยันว่าสัตว์ป่าที่ตรวจพบเป็นสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าว หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าวหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือรับเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า พบผู้ต้องหาค้าสัตว์ป่าโดยวิธีการใด ขายในร้านหรือทางสื่อออนไลน์ หรือประกาศขายโดยวิธีใด

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ค้าซึ่งสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์ของสัตว์ป่าดังกล่าวหรือไม่ พร้อมขอเอกสารประกอบการพิจารณา

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า สัตว์ป่าที่ตรวจพบนั้น เป็นสัตว์ป่าชนิดใด เป็นของสัตว์ป่าสงวน หรือคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ หรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์ป่าดังกล่าวหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีลำดับที่เท่าใด มีชื่อชนิดพันธุ์และชื่อวงศ์อย่างไร มีจำนวนเท่าไร

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด ผู้ต้องหาได้นำของกลางมาจากที่ใด หากพบว่าการครอบครองหรือการค้าของผู้ที่มอบหรือขายของกลางให้ผู้ต้องหามีการกระทำผิดให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดดังกล่าวด้วย

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใด เป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้มีการจัดทำบัญชีสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าว ที่ตรวจยึดไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้จัดทำบัญชีของกลางที่ตรวจพบพร้อมระบุชนิดของสัตว์ป่าในเบื้องต้นและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ให้ประสานเจ้าหน้าดังกล่าวเพื่อร่วมดำเนินการ

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น ได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหานำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนากฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ.๒๕๔๖
- สำเนาบัญชีสัตว์ป่าสงวนท้าย พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๒.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาในข้อหา

- กรณีสัตว์ป่าของกลางเป็นสัตว์ป่าสงวน หรือซากของสัตว์ป่าสงวน หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าสงวน แจ้งข้อหา **“ค้าและมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวนโดยไม่ได้รับอนุญาต”** หรือ **“ค้าและมีไว้ในครอบครองซึ่งซากของสัตว์ป่าสงวนโดยไม่ได้รับอนุญาต”** หรือ **“ค้าผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าสงวนโดยไม่ได้รับอนุญาต”** แล้วแต่กรณี ตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๑๗ และ ๒๙

- กรณีสัตว์ป่าของกลางเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง แจ้งข้อหา **“ค้าและมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต”** หรือ **“ค้าและมีไว้ในครอบครองซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต”** หรือ **“ค้าผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต”** แล้วแต่กรณี ตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๑๗ และ ๒๙

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ได้รับอนุญาตให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าวแล้วแต่กรณีหรือไม่ อย่างไร พร้อมขอเอกสารประกอบสำนวน

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า นำสัตว์ป่าดังกล่าวมาอย่างไร ตั้งแต่เมื่อไร มีไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใด

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด เริ่มทำมาตั้งแต่เมื่อใด หากเป็นของผู้อื่นผู้นั้นมีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๒.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยานนั้น ต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวน มีประเด็นเช่นเดียวกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยานการดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับความผิดเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าว โดยไม่ได้รับอนุญาตนั้นมีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ชนิดของสัตว์ป่า จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้ได้ความว่า ของกลางที่ตรวจยึดเป็นสัตว์ป่า หรือซากของสัตว์ป่าประเภทใดเป็นสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง และคัดสำเนากฎกระทรวงประกอบสำนวนการสอบสวน พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๔) สอบสวนพยานในประเด็น ได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๒.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น ในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ประสานเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช รับของกลางไปเก็บรักษาและปฐมพยาบาลเบื้องต้นหากสัตว์ได้รับบาดเจ็บหรืออ่อนเพลีย

(๒) ประสานเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ร่วมกันตรวจสอบเอกสารหลักฐานการอนุญาต ให้มีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือครอบครองซากของสัตว์ป่าดังกล่าว

(๓) ตรวจสอบชนิด จำนวน ของสัตว์ป่าเบื้องต้น พร้อมจัดทำบัญชีรายละเอียดให้ครบถ้วน บัญชีของกลางให้ผู้ถูกจับและผู้จับกุมร่วมลงชื่อต่อท้ายบัญชีดังกล่าวด้วย

(๕) จัดทำแผนที่สังเขปแสดงบริเวณที่เกิดเหตุ

(๖) หากเป็นการซื้อขายผ่านสื่อออนไลน์ ให้ตรวจสอบเจ้าของบัญชีสื่อออนไลน์ว่าเป็นของผู้ใด และขยายผลการสอบสวนไปยังเจ้าของบัญชีต่อไป

(๗) ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ชนิดสัตว์ป่า ตรวจพิสูจน์ของกลาง พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๘) รวบรวมเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนากฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ.๒๕๔๖
- สำเนาบัญชีสัตว์ป่าสงวนท้าย พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒

บทที่ ๕
การสอบสวนความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่พบเห็นบ่อยๆ จะไม่ได้เป็นความผิดตามกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่มักจะเป็นความผิดที่เป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือหลายกรรมต่างกัน ยิ่งเป็นคดีที่มีผู้กระทำผิดเป็นเครือข่ายในลักษณะที่เป็นองค์กรอาชญากรรม มีความสลับซับซ้อน ก็จะยิ่งทำให้การสืบสวนสอบสวนมีความยากลำบากมากขึ้น ซึ่งมีกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ รวมทั้งมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ซึ่งมีการแก้ไขเพื่อให้เกิดความเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนี้ แตกต่างจากการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาทั่วไป หากพนักงานสอบสวนไม่ได้ติดตามความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้พนักงานสอบสวนขาดความชำนาญ ซึ่งความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีเป็นจำนวนมาก คณะผู้จัดทำได้หยิบยกเอาตัวอย่างการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นบ่อยและที่สำคัญพอจะเป็นแนวทางให้กับพนักงานสอบสวนนำไปปรับใช้ในทางปฏิบัติหน้าที่ ดังจะได้ยกตัวอย่าง ต่อไปนี้

๑. การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับช้าง

กฎหมายเกี่ยวกับช้างที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ได้แก่ พ.ร.บ.งาช้าง พ.ศ.๒๕๕๘ และ พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ ซึ่งทั้ง ๒ กรณี มีหลักสำคัญในการบังคับใช้ ได้แก่ พ.ร.บ.งาช้าง พ.ศ.๒๕๕๘ ใช้บังคับกับช้างที่ขึ้นทะเบียนเป็นสัตว์พาหนะ ทั้งตัวช้าง งาช้าง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้าง (อีกนัยหนึ่งคือช้างบ้าน มิใช่ช้างป่า) ส่วน พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ ใช้บังคับกับช้างป่า ซึ่งถือเป็นสัตว์คุ้มครอง ในส่วนของช้างป่า ประเด็นในการสอบสวน ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ ๔ ในเรื่องการครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครอง

ปัจจุบันมีการนำช้างเร่ร่อนมาใช้งานในลักษณะที่ไม่เหมาะสม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ประกาศ เรื่อง การนำช้างเร่ร่อนและใช้งานที่ไม่เหมาะสมเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบการนำช้างเร่ร่อนและใช้งานไม่เหมาะสม โดยมีข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

(๑) พ.ร.บ.สัตว์พาหนะ พ.ศ.๒๔๘๒

- มาตรา ๒๑ ฐาน ครอบครองสัตว์พาหนะโดยไม่มีตั๋วรูปพรรณ หรือมีแต่ไม่ถูกต้องกับตัวสัตว์ กำหนดโทษตามมาตรา ๓๐ ปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ

(๒) พ.ร.บ.รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.๒๕๓๕

- มาตรา ๑๔ ฐาน ปล่อยสัตว์ นำสัตว์ หรือจูงสัตว์ไปตามถนนหรือเข้าไปในบริเวณที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ประกาศห้ามไว้หรือปล่อยให้สัตว์ถ่ายมูลตามถนนและมิได้ขจัดมูลดังกล่าวให้หมดไป กำหนดโทษตามมาตรา ๕๒ ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

(๓) พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕

- มาตรา ๒๕ ฐานก่อให้เกิดเหตุรำคาญในที่หรือทางสาธารณะ กำหนดโทษตามมาตรา ๗๔ จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๔) พ.ร.บ.โรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๔๙๙

- มาตรา ๑๒ ฐานเคลื่อนย้ายสัตว์ เข้าในหรือผ่านเขตปลอดโรคระบาด โดยไม่ได้รับอนุญาต กำหนดโทษตามมาตรา ๔๒ จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- มาตรา ๑๗ ฐานเคลื่อนย้ายสัตว์ภายในเขตหรือเข้าในหรือออกนอกเขตโรคระบาด โดยไม่ได้รับอนุญาต กำหนดโทษตามมาตรา ๔๒ จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

(๕) พ.ร.บ.ทางหลวง พ.ศ.๒๕๓๕

- มาตรา ๔๖ ฐาน ขี่ จูง ไล่ต้อน ปล่อย หรือเลี้ยงสัตว์บนทางจราจร ทางเท้า หรือไหล่ทาง กำหนดโทษตามมาตรา ๗๒ จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

(๖) พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒

- มาตรา ๑๑๑ ฐานขี่ จูง ไล่ต้อนหรือปล่อยสัตว์ไปบนทางในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจรและไม่มีผู้ควบคุมเพียงพอ กำหนดโทษตามมาตรา ๑๔๘ ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

(๗) ประมวลกฎหมายอาญา

- มาตรา ๓๘๑ ฐานกระทำการทารุณต่อสัตว์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

- มาตรา ๓๘๒ ฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร หรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

- มาตรา ๓๙๗ ฐานทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

(๘) พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ (กรณีช้างเป็นสัตว์ป่า)

- มาตรา ๑๗ ฐาน มีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สำหรับช้างที่เป็นสัตว์พาหนะนั้น ในการขึ้นทะเบียนสัตว์พาหนะมีขั้นตอนปฏิบัติที่สำคัญ ดังนี้

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

(๑) พ.ร.บ.สัตว์พาหนะ พ.ศ.๒๔๘๒

(๒) กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความใน พ.ร.บ.สัตว์พาหนะ พ.ศ.๒๔๘๒

(๓) ระเบียบการสัตว์พาหนะ พ.ศ.๒๔๘๒

(๔) ประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๔๘๒ เรื่อง แต่งตั้งปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เป็นนายทะเบียนสัตว์พาหนะประจำกิ่งอำเภอ

นิยาม

(๑) สัตว์พาหนะ หมายถึง สัตว์ ๖ ประเภท ที่ต้องจดทะเบียนทำตั๋วรูปพรรณ คือ ช้าง ม้า โค กระบือ ล่อ ลา

(๒) ตำหนิรูปพรรณ หมายถึง ลักษณะสัณฐานโดยเฉพาะของสัตว์พาหนะแต่ละตัวซึ่งเป็นอยู่เองหรือซึ่งทำให้มีขึ้นใช้เป็นเครื่องหมาย

(๓) ตั๋วรูปพรรณ หมายถึง เอกสารแสดงตำหนิรูปพรรณสัตว์พาหนะ

(๔) นายทะเบียน หมายถึง นายอำเภอ หรือผู้ทำการแทน หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง

(๕) เจ้าพนักงานหมายถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และนายทะเบียนสัตว์พาหนะ

(๖) สัตว์พาหนะที่ต้องจดทะเบียนทำตั๋วรูปพรรณ ได้แก่

(๖.๑) ช้างเมื่อมีอายุย่างเข้าปีที่แปด

(๖.๒) สัตว์อื่นนอกจากโคตัวเมียมีอายุย่างเข้าปีที่หก

(๖.๓) สัตว์ใดได้ใช้ขับขี่ลากเข็ญหรือใช้งานแล้ว

(๖.๔) สัตว์ใดมีอายุย่างเข้าปีที่สี่ เมื่อจะนำออกนอกราชอาณาจักร

(๖.๕) โคตัวเมียมีอายุย่างเข้าปีที่หก เมื่อจะทำการโอนกรรมสิทธิ์ เว้นแต่ในกรณีรับมรดก

สัตว์พาหนะที่ไม่อยู่ในข้อบังคับให้ต้องจดทะเบียนทำตั๋วรูปพรรณดังกล่าวข้างต้น จะขอจดทะเบียนทำตั๋วรูปพรรณก็ได้

ขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนตั๋วรูปพรรณสัตว์พาหนะ

(๑) การจดทะเบียนทำตั๋วรูปพรรณสัตว์พาหนะ มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

(๑.๑) เจ้าของสัตว์พาหนะหรือผู้แทน พร้อมด้วยผู้ใหญ่บ้านหรือพยานนำสัตว์มาขอจดทะเบียนทำตั๋วรูปพรรณต่อนายทะเบียนท้องที่

(๑.๒) นายทะเบียนตรวจสอบหรือสอบสวนการได้สัตว์พาหนะนั้นมาด้วยความสุจริตหรือไม่ เช่น ตรวจสอบว่าสัตว์นั้นได้มีการขึ้นบัญชีตามแบบ ส.พ.๑๘ (บัญชีสัตว์ประจำคอกซึ่งยังไม่ได้ทำตั๋วรูปพรรณ) หรือ ส.พ.๑ (บัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตั๋วรูปพรรณ) หรือไม่ หรือสอบสวนพฤติกรรมอื่น

(๑.๓) เมื่อตรวจสอบแล้วเห็นว่าเจ้าของสัตว์ได้สัตว์พาหนะมาโดยสุจริต ให้นายทะเบียนบันทึกรายละเอียดลงในทะเบียนและต้นขั้วตั๋วรูปพรรณสัตว์พาหนะตามแบบ ส.พ.๕, ส.พ.๖, ส.พ.๗ หรือ ส.พ.๘ ทั้งสองตอน

(๑.๔) นายทะเบียนลงลายมือชื่อและประทับตราประจำตำแหน่งทั้ง ๒ ตอน

(๑.๕) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามกฎกระทรวง

(๑.๖) มอบ ส.พ.๕, ส.พ.๖, ส.พ.๗ หรือ ส.พ.๘ ตอนที่ ๒ ให้เจ้าของสัตว์พาหนะเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐาน

(๑.๗) นายทะเบียนเก็บต้นขั้ว ส.พ.๕, ส.พ.๖, ส.พ.๗ หรือ ส.พ.๘ ตอนที่ ๑ ไว้เป็นหลักฐาน

พ.ร.บ.งาช้าง พ.ศ.๒๕๕๘

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ช้าง” หมายความว่า ช้างที่เป็นสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ

“งาช้าง” หมายความว่า งา ขนาย หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากงาหรือขนายของช้าง ทั้งที่ยังมีชีวิตหรือที่ตายแล้ว

มาตรา ๕ ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งงาช้าง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี

แผนผังแสดงความผิดตาม พ.ร.บ.งาช้าง พ.ศ.๒๕๕๘

พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ.๒๕๕๘

มาตรา ๓
"ช้าง" หมายความว่า ช้างที่เป็นสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ
"งาช้าง" หมายความว่า งา ขนาย หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากงาหรือขนายของช้าง ทั้งที่ยังมีชีวิตหรือที่ตายแล้ว ฯลฯ

มาตรา ๕ ให้การนำเข้า ส่งออกหรือนำผ่าน ซึ่งงาช้างต้องได้รับอนุญาตและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ฝ่าฝืนมีโทษตาม ม.๑๓ จำคุกไม่เกิน ๓ ปี/ไม่เกิน ๖ ล้านบาท/ทั้งจำทั้งปรับ

กรณีมีเหตุอันควรสงสัย อธิบดีฯ มีอำนาจสั่งให้นำเอกสารหรือหลักฐานพิสูจน์ว่าเป็นงาช้างที่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ หากไม่สามารถพิสูจน์ได้ งาช้างนั้นตกเป็นของแผ่นดินและต้องส่งมอบกรมอุทยานฯ (สั่งให้พิสูจน์โดยตรวจ DNA ได้) เหตุอันควรสงสัย ได้แก่
(๑) เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับงาช้างมีข้อพิรุธ เช่น มีการปลอมแปลงแก้ไข ลบเลือน หรือมีรายละเอียดต่างๆ ที่ไม่ชัดเจนหรือไม่ สอดคล้องกับสภาพของงาช้างนั้น
(๒) ลักษณะ ขนาด น้ำหนัก รูปร่าง จำนวน ไม่สอดคล้องกับบัญชีชนิด และจำนวนงาช้าง ข้อชี้แจงหรือเอกสารการได้มาซึ่งงาช้างนั้น
(๓) มีการแจ้งเหตุหรือมีข้อร้องเรียนที่มีผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนชัดเจน สามารถตรวจสอบได้และมีข้อมูลหรือพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือ
(๔) มีข้อมูลหรือมีพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือที่ได้มาจากการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องว่างาช้างนั้นมิใช่งาช้างที่ได้มาจากช้างที่เป็นสัตว์พาหนะ

มาตรา ๔, มาตรา ๑๘ ให้การค้างาช้างต้องได้รับอนุญาตและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนด ฝ่าฝืนมีโทษตาม ม.๑๓ จำคุกไม่เกิน ๓ ปี/ไม่เกิน ๖ ล้านบาท/ทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖ มาตรา ๑๙ ให้การครอบครองงาช้างต้องแจ้งการครอบครองต่อเจ้าหน้าที่ ฝ่าฝืนมีโทษตาม ม.๑๔ ปรับไม่เกิน ๓ ล้านบาท

มาตรา ๗ ให้ผู้ครอบครองงาช้างต้องแจ้ง การโอน การเปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง การแปรสภาพหรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้าง ฝ่าฝืนมีโทษตาม ม.๑๔ ปรับไม่เกิน ๓ ล้านบาท

มาตรา ๘ ให้ รมต. ประกาศยกเว้น การแจ้งการครอบครองงาช้าง โดยให้ยกเว้น
- หน่วยงานของรัฐทุกลักษณะและขนาด
- บุคคลทั่วไปยกเว้นเฉพาะการครอบครองผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้สอยส่วนตัว (ประเภทละไม่เกิน ๒ ชิ้น/คน รวมทุกประเภทไม่เกิน ๔ ชิ้น/คน และรวมทั้งครัวเรือนไม่เกิน ๑๒ ชิ้น/ครัวเรือน และรวมน้ำหนักไม่เกิน ๐.๕ กก./ครัวเรือน)

มาตรา ๙, ๑๑, ๑๒ ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อการตรวจสอบและปราบปราม ตาม พ.ร.บ.นี้ (ตรวจสอบ ค้น อายัด ยึด จับกุม)

มาตรา ๑๐ ให้ผู้เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติการตาม พ.ร.บ.นี้ ฝ่าฝืนมีโทษตาม ม.๑๕ ปรับไม่เกิน ๕ หมื่นบาท

มาตรา ๑๖, ๑๗ ให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบโดยมีอำนาจเปรียบเทียบปรับกรณีความผิดที่มีโทษปรับอย่างเดียว

มาตรา ๒๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการ พ.ร.บ.นี้

การแจ้งการครอบครองงาช้าง

ช้างแอฟริกา (พ.ร.บ.สงวนฯ) (๑๔ มี.ค. ๕๘)
เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ตั้งแต่ ๑๕ มี.ค. ๕๘
หากไม่ได้รับอนุญาต ห้ามล่า/ครอบครอง/เพาะพันธุ์ตัวช้างฯ ซากช้างฯ
ห้ามค้า/นำเข้า/ส่งออก/นำผ่าน ตัวช้างฯ ซากช้างฯ ผลิตภัณฑ์ฯ
ฝ่าฝืน จำคุกไม่เกิน ๔ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔ หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
(งาช้างฯ ถือเป็นซากฯ)

แจ้ง การครอบครอง
๑๔ มี.ค. - ๑๑ มิ.ย. ๕๘

มีหลักฐานถูกต้องหรือพิสูจน์ได้ว่ามีอยู่ก่อนปี ๒๕๓๕ ครอบครองต่อไปได้

ไม่มีหลักฐาน ตกเป็นของแผ่นดิน ส่งมอบกรมอุทยานฯ

ไม่แจ้งภายในกำหนด ครอบครองตัวช้าง ซากช้าง ผิด ม.๑๙
จำคุกไม่เกิน ๔ ปี ปรับไม่เกิน ๔ หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

งาช้างบ้าน (พ.ร.บ.งาช้างฯ) (๒๒ ม.ค. ๕๘)
(งาช้างบ้าน + ผลิตภัณฑ์จากงาช้างบ้าน)

ข้อยกเว้นการแจ้งครอบครอง ม.๘
- การครอบครองของหน่วยงานของรัฐ
- การครอบครองของบุคคลทั่วไป โดยไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า อย่างละไม่เกิน ๒ ชิ้น/คน รวมไม่เกิน ๔ ชิ้น/คน รวมไม่เกิน ๑๒ ชิ้น/ครัวเรือน และรวมน้ำหนักไม่เกิน ๐.๕ กก.

มีอยู่ก่อน ๒๒ ม.ค. ๕๘ แจ้งการครอบครอง ภายใน ๒๑ มิ.ย. ๕๘

ได้มาตั้งแต่ ๒๒ ม.ค. ๕๘ แจ้งการครอบครอง ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้มา

ฝ่าฝืนครอบครองงาช้างบ้านเกินจำนวนยกเว้น ตาม ม.๘ โดยไม่แจ้งครอบครอง
ปรับไม่เกิน ๓ ล้านบาท

๒. การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับแร่

แนวทางการสอบสวน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับ เมื่อ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๐

แร่ หมายความว่า ทรัพยากรที่เป็นอนินทรีย์วัตถุ มีส่วนประกอบทางเคมีกับลักษณะทางฟิสิกส์แน่นอน หรือเปลี่ยนแปลงได้เล็กน้อย ไม่ว่าจะต้องถลุง หรือหลอม ก่อนใช้หรือไม่ และหมายความรวมตลอดถึง ถ่านหิน หินน้ำมัน หินอ่อน โลหะ และตะกรันที่ได้จากโลหกรรม น้ำเกลือใต้ดิน หินตามที่กฎกระทรวงกำหนดเป็นหินประดับหรือหินอุตสาหกรรม และดินหรือทรายตามที่กฎกระทรวงกำหนดเป็นดินอุตสาหกรรมหรือทรายอุตสาหกรรม

ประเภทของหินประดับ (ตามกฎกระทรวง กำหนดหินเป็นหินประดับหรือหินอุตสาหกรรมและดินหรือทรายเป็นดินอุตสาหกรรมหรือทรายอุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๖๓ ลง ๓๐ มกราคม ๒๕๖๓) รวม ๑๐ ชนิด ได้แก่

- หินกรวดมน
- หินกรวดเหลี่ยม
- หินแกรนิต
- หินชนวน
- หินทราย
- หินทราเวอร์ทีน
- หินนาคกระสวย
- หินไนส์
- หินบะซอลต์
- หินปูน

ประเภทหินอุตสาหกรรม คือ หินประดับซึ่งมีคุณภาพไม่เหมาะสมที่จะทำเป็นหินประดับ และหินชนิดอื่นนอกจากหินประดับ เป็นหินอุตสาหกรรม

ประเภทดินอุตสาหกรรม ได้แก่

- ดินขาว
- ดินซีเมนต์
- ดินทนไฟ
- ดินเบา ไดอะทอไมต์ หรือ ไดอะตอมเมเชียสเอิร์ท
- ดินมาร์ล เว้นแต่ดินทาร์ลที่นำไปผ่านกระบวนการแต่งดินสอพองเพื่อประโยชน์ในอุตสาหกรรมพื้นบ้าน
- ดินเหนียวสี เว้นแต่ดินเหนียวสีที่ใช้เพื่อประโยชน์ในงานหัตถกรรมหรืออุตสาหกรรมพื้นบ้าน
- บอลล์เคลย์
- ประเภททรายอุตสาหกรรม ได้แก่ ทรายแก้ว หรือ ทรายซิลิกา

ขั้นตอนการตรวจสอบการทำเหมืองแร่ในเขตพื้นที่ป่าไม้ ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

การทำเหมืองแร่ตาม พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๕๓ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท

๑. การทำเหมืองประเภท ๑ คือ การทำเหมืองไม่เกิน หนึ่งร้อยไร่

๒. การทำเหมืองประเภท ๒ คือ การทำเหมือง ไม่เกิน หกร้อยยี่สิบห้าไร่

๓. การทำเหมืองประเภท ๓ คือ การทำเหมืองที่ไม่ใช่ประเภท ๑ หรือ ประเภท ๒ และการทำเหมืองในทะเลและการทำเหมืองใต้ดิน

(ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การแบ่งประเภทการทำเหมือง พ.ศ.๒๕๖๐ ลง ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๐)

พื้นที่ประทานบัตร

- ตรวจสอบประทานบัตรอนุญาตให้ทำเหมืองแร่ (เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมท้องที่, อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่)

- การขออนุญาตใช้พื้นที่ป่าจะต้องมีใบอนุญาตให้แผ้วถางป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ หรือหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ แล้วแต่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใด (กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้อนุญาต)

- ต้องมีแผนที่ที่แสดงพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต

- จะต้องมีใบอนุญาต เครื่องมือ เครื่องใช้อุปกรณ์ในการทำเหมืองแร่และคนงานเกินจากได้รับอนุญาตหรือไม่

การตั้งโรงงาน

- การตั้งโรงงานถลุงแร่ ร่อนแร่ ล้างแร่โลหกรรม (กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นผู้อนุญาต)

พื้นที่โครงการทำเหมืองแร่ และแผนผังจะต้องมีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะพื้นที่ภูมิประเทศในเขตคำขอประทานบัตร

- ลักษณะของแหล่งแร่ ชนิดของแร่
- วิธีการทำเหมืองแร่และการแต่งแร่
- แผนที่ถูกต้องตามมาตราส่วน
- แบบรูปทำนบ ประตูระบายน้ำ
- ชนิด ขนาด จำนวน เครื่องจักรและอุปกรณ์ รวมทั้งจำนวนคนงาน
- วิธีการชักน้ำ มาใช้ในการทำเหมืองแร่
- วิธีการเก็บขังน้ำขุ่นข้น หรือมูลดินทราย และวิธีระบายน้ำ
- แนวข้างทางหลวง ทางสาธารณะ

- ก่อนเปิดทำเหมือง ผู้ถือประทานบัตรต้องนำพนักงานเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบการเตรียมการเพื่อการทำเหมืองที่ได้รับอนุญาตเสียก่อน เมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากกรมทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ให้เปิดการทำเหมืองแล้วจึงจะเปิดการทำเหมืองได้

- ผู้ถือประทานบัตรต้องกรอกรายการให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

- ต้องส่งแผนที่ ประจำเดือนแสดงการทำเหมืองตามความเป็นจริงต่อทรัพยากรท้องที่

การดำเนินการกับผลผลิตแร่ของกลาง

(๑) สอบสวนให้ได้ความถึงการซื้อแร่ และได้มาของแร่ ผู้ซื้อ/ผู้ได้มาปฏิบัติถูกต้องหรือไม่

- ต้องรับซื้อแร่ ตามชนิด จำนวน และน้ำหนักที่ระบุในเอกสารที่ออกให้ตามความใน มาตรา ๙๘ แห่ง พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการซื้อแร่ การขายแร่ การครอบครองแร่ การเก็บแร่ และการขนแร่ พ.ศ.๒๕๖๑

- ต้องเก็บแร่ ในสถานที่ระบุไว้ในใบอนุญาต ซื้อแร่ หรือสถานที่เก็บแร่ที่ได้รับอนุญาต

- ต้องกรอกรายการรับมอบแร่ พร้อมลายมือชื่อกำกับในการรับมอบแร่

- ต้องกรอกรายการในบัญชีตามแบบพิมพ์ ที่กรมทรัพยากรกำหนด

- ต้องยื่นรายงานประจำเดือนแสดงรายการ ซื้อแร่ และจำนวนแร่คงเหลือตามแบบพิมพ์

- ต้องเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการซื้อแร่ไว้ ณ สถานที่ซื้อแร่ หรือสถานที่เก็บแร่

- ต้องให้ข้อเท็จจริง และรายละเอียดที่เกี่ยวกับการซื้อแร่ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่

(๒) สอบสวนให้ได้ความถึงการขายแร่ ผู้มีสิทธิขายแร่ ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี ผู้ขายแร่ปฏิบัติถูกต้องหรือไม่

- ต้องมอบเอกสาร ตามมาตรา ๙๘ (๑), (๒) หรือ (๓)

- ต้องแสดงใบอนุญาตร่อนแร่แก่ผู้รับใบอนุญาตซื้อแร่
- ต้องกรอกรายการในบัญชีตามแบบพิมพ์ของกรมทรัพยากรธรณีกำหนด
- ต้องยื่นรายงานประจำเดือนแสดงรายการขายแร่ และจำหน่ายแร่คงเหลือ
- ต้องให้ข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับการขายแร่ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่

(๓) สอบสวนให้ได้ความถึงการเก็บแร่ ผู้เก็บแร่ได้ปฏิบัติถูกต้องหรือไม่

- การเก็บแร่ในสถานที่เก็บแร่ ต้องแสดงบริเวณที่กองแร่แต่ละกอง พร้อมทั้งจัดให้มีป้ายข้อความเป็นสถานที่เก็บแร่ชนิดใดของผู้ใด
- ต้องไม่ยอมให้บุคคลอื่นเก็บแร่ในสถานที่เก็บแร่ที่ได้รับอนุญาต
- ต้องกรอกรายการในบัญชีตามแบบพิมพ์ของ กรมทรัพยากรธรณี กำหนดทุกครั้งที่นำแร่มาเก็บหรือนำแร่ออกจากสถานที่เก็บ
- ต้องยื่นรายงานประจำเดือน แสดงการนำแร่เข้ามาเก็บ นำแร่ออกและจำนวนคงเหลือ แสดงการนำแร่เข้ามาเก็บ นำแร่ออก และจำนวนคงเหลือในสถานที่เก็บแร่
- ต้องเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเก็บแร่ไว้ ณ สถานที่เก็บแร่
- ต้องให้ข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บแร่ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่

(๔) สอบสวนให้ได้ความถึงการครอบครองแร่ ผู้ครอบครองแร่ได้ปฏิบัติถูกต้องหรือไม่

- ต้องแสดงสถานที่เก็บแร่ในครอบครอง พร้อมทั้งจัดให้มีป้ายข้อความว่ากองใดเป็นแร่ชนิดใดกำกับไว้ให้ชัดเจน
- ต้องกรอกรายการตามแบบพิมพ์ของกรมทรัพยากรกำหนด ทุกครั้งที่มีการจำหน่ายโอนแร่ในครอบครอง
- ต้องยื่นรายงานประจำเดือน แสดงการมีแร่ไว้ในครอบครอง จำหน่าย จำนวนแร่คงเหลือตามแบบพิมพ์ที่กรมทรัพยากรธรณีกำหนด ต่อทรัพยากรธรณีท้องที่ภายในวันที่ ๕ ของเดือนถัดไป
- ต้องเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีแร่ไว้ในครอบครอง ณ สถานที่ระบุไว้ในใบอนุญาต
- ต้องให้ข้อเท็จจริง รายละเอียดเกี่ยวกับการครอบครองแร่ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่

(๕) สอบสวนให้ได้ความถึงการขนแร่ ผู้ขนแร่ได้ปฏิบัติถูกต้องหรือไม่

- ต้องขนแร่ไปตามเส้นทางที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตขนแร่
- ต้องนำใบอนุญาตขนแร่ต้นฉบับ กำกับไปพร้อมกับการขนแร่
- การพักแร่ระหว่างทางจะพักได้ เฉพาะในสถานที่และภายในระหว่างเวลาที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตขนแร่
- ต้องให้ข้อเท็จจริงรายละเอียดเกี่ยวกับการขนแร่ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่
- ในกรณีผู้รับใบอนุญาตขนแร่ ไม่อาจส่งมอบแร่ ณ สถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตขนแร่ เพื่อให้ผู้รับมอบแร่บันทึกและลงลายมือชื่อกำกับไว้ในใบอนุญาตขนแร่ ต้องแจ้งให้ทรัพยากรท้องที่ทราบก่อนใบอนุญาตขนแร่จะสิ้นอายุ

หลักกฎหมายและบทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๒ ห้ามมิให้ผู้ใดทำเหมืองในที่ใด ไม่ว่าที่ซึ่งทำเหมืองนั้นจะเป็นสิทธิ์ของบุคคลหรือไม่ เว้นแต่จะได้รับประทานบัตรชั่วคราวหรือประทานบัตร

มาตรา ๕๓ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการแร่และการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการแร่ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศเพื่อแบ่งการทำเหมืองออกเป็นสามประเภท

(๑) การทำเหมืองประเภท ๑ ได้แก่ การทำเหมืองในเนื้อที่ไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่จังหวัดที่มีการทำเหมืองเป็นผู้ออกประทานบัตร

(๒) การทำเหมืองประเภท ๒ ได้แก่ การทำเหมืองในเนื้อที่ไม่เกินหกร้อยยี่สิบห้าไร่ ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบคณะกรรมการแร่เป็นผู้ออกประทานบัตร

(๓) การทำเหมืองประเภท ๓ ได้แก่ การทำเหมืองที่ไม่ใช่การทำเหมืองประเภท ๑ หรือการทำเหมืองประเภท ๒ การทำเหมืองในทะเล และการทำเหมืองใต้ดิน ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบคณะกรรมการแร่เป็นผู้ออกประทานบัตร

มาตรา ๗๑ ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรยอมให้ผู้อื่นรับช่วงการทำเหมืองไม่ว่าเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของเขตเหมืองแร่ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ออกประทานบัตร

ผู้ถือประทานบัตรที่ได้ให้ผู้อื่นรับช่วงการทำเหมืองตามวรรคหนึ่งยังคงมีหน้าที่และความรับผิดตามกฎหมาย และให้ผู้รับช่วงการทำเหมืองนั้นมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดตามกฎหมายในส่วนที่รับช่วงการทำเหมืองเช่นเดียวกับผู้ถือประทานบัตร

การยื่นคำขอและการอนุญาตการรับช่วงทำเหมืองและการเลิกการรับช่วงการทำเหมือง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๗๒ ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรประสงค์จะโอนประทานบัตรต้องได้รับอนุญาตจากผู้ออกประทานบัตร

การยื่นคำขอโอนประทานบัตรตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ถือประทานบัตรและผู้ประสงค์จะรับโอนยื่นคำขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่

ผู้รับโอนประทานบัตรต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ถือประทานบัตรและต้องรับโอนไปซึ่งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือประทานบัตรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประทานบัตร

การอนุญาตให้โอนประทานบัตรจะกระทำได้ต่อเมื่อได้มีการชำระหนี้สินที่ค้างชำระตามพระราชบัญญัตินี้แก่เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่จนครบถ้วนแล้ว

การยื่นคำขอโอนประทานบัตรและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๑๐๔ เพื่อประโยชน์ในความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมหรือความปลอดภัยของประชาชน รัฐมนตรีอาจออกประกาศกำหนด ดังนี้

(๑) ชนิดและสภาพแร่ที่ห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป หรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป

(๒) ชนิดและสภาพแร่ที่ต้องขออนุญาตนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีปหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป

(๓) ชนิด สภาพ และปริมาณแร่ที่ต้องแจ้งการนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีปหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป

ความในวรรคหนึ่ง (๑) มิให้ใช้บังคับกับการนำแร่เข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีปเพื่อนำไปวิเคราะห์หรือวิจัย แต่ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี

มาตรา ๑๕๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๖๑ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗๑ มาตรา ๗๒ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๑๒ หรือมาตรา ๑๑๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๖๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐๔ ต้องระวางโทษดังนี้

(๑) ฝ่าฝืนประกาศที่ออกตามมาตรา ๑๐๔(๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับตั้งแต่สองเท่าถึงห้าเท่าของมูลค่าแร่ หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๒) ฝ่าฝืนประกาศที่ออกตามมาตรา ๑๐๔(๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับตั้งแต่หนึ่งเท่าถึงสามเท่าของมูลค่าแร่ หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๓) ฝ่าฝืนประกาศที่ออกตามมาตรา ๑๐๔(๓) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองเดือนหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทกำหนดโทษที่เกี่ยวกับความผิดตาม พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ ได้กำหนดโทษของการกระทำความผิดไว้แต่ละกรณีตามความสำคัญแห่งการกระทำความผิด ความผิดบางเรื่อง คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้ โดยมาตรา ๑๗๘ บัญญัติว่า บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือโทษปรับสถานเดียว ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๓. การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการระเบิดและการย่อยหิน (โรงโม่หิน)

แนวทางการสอบสวน

การระเบิดและย่อยหินแต่เดิมกระทำโดยอาศัยประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๙ โดยอธิบดีกรมที่ดินเป็นผู้อนุญาต ต่อมาได้มีระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการอนุญาตตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๕๓๕ และคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๓๕๐/๒๕๓๕ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในการอนุญาตการระเบิดและย่อยหิน ในบริเวณที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติกำหนดพื้นที่นั้นเป็นแหล่งหินปูนเพื่อก่อสร้างและในพื้นที่นอกเขตเขาหรือภูเขาและปริมณฑลรอบที่เขาหรือภูเขา ๔๐ เมตร และการต่ออายุใบอนุญาตกรณีอธิบดีกรมที่ดิน ผู้ว่าราชการจังหวัดได้อนุญาตไว้

ขั้นตอนการอนุญาตให้ระเบิดและย่อยหินนั้นกระทำในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งมีผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นกรรมการอยู่ด้วย และนอกจากนั้นยังมีคณะกรรมการประจำจังหวัด ซึ่งจะไม่ขอกล่าวถึงเพราะเป็นขั้นตอนของการพิจารณาอนุญาต ซึ่งใบอนุญาตให้ทำการระเบิดและย่อยหินนั้น จะกำหนดพื้นที่ไม่เกิน ๑๐ ไร่ และต่อมาได้มีมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๓๘ อนุมัติให้ในหลักการเปลี่ยนแปลงการระเบิดและย่อยหินไปเป็นเทคโนโลยีการทำเหมือง ภายใต้พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๓๘ กำหนดแนวทางปฏิบัติให้ทรัพยากรธรณีทุกจังหวัด รับคำขอประทานบัตรทำเหมืองแร่อุตสาหกรรมเพื่อทำการระเบิดหินและย่อยหิน ซึ่งแต่เดิมอยู่ภายใต้บังคับ มาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน มาอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ทำการระเบิดและย่อยหินตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินเดิมก็ยังคงดำเนินกิจการอยู่ได้จนกว่าใบอนุญาตจะสิ้นอายุ

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตให้ระเบิดและย่อยหิน

ในการอนุญาตให้ระเบิดและย่อยหิน ซึ่งเป็นที่ดินของรัฐซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง ได้แก่ ที่ดินรกร้างว่างเปล่า ที่ดินที่มีผู้เวนคืน หรือทอดทิ้ง โดยมีหลักเกณฑ์คือ

(๑) ในรัศมี ๓๐๐ เมตร ต้องไม่มีอาคาร หมู่บ้าน วัด หรือสำนักสงฆ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ปูชนียวัตถุ

(๒) ไม่เป็นบริเวณที่ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับอนุญาตให้บุคคลอื่นอยู่ก่อนแล้ว

(๓) ไม่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒

(๔) ห่างทางหลวงสายประธานไม่น้อยกว่า ๑ กิโลเมตร สำหรับพื้นที่ที่มองไม่เห็นทางหลวง สำหรับพื้นที่ที่มองเห็นทางหลวงจะต้องอยู่ห่างจากทางหลวงสายประธานไม่น้อยกว่า ๕ กิโลเมตร

(๕) ไม่ใช่พื้นที่ซึ่งใช้ในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการป่าไม้

(๖) ไม่เป็นพื้นที่ป่าที่มีสภาพเป็นต้นน้ำลำธาร ชั้น ๑ เอ

(๗) ไม่เป็นบริเวณที่มีทิวทัศน์สวยงามอันควรรักษาไว้

(๘) พื้นที่ที่จะขออนุญาตจะต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม ของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ดังต่อไปนี้ ไม่เป็นพื้นที่สงวนหวงห้าม ไม่เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร และเป็นบริเวณที่มีแร่ธาตุที่มีค่าในปริมาณที่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ

๑. สอบสวนและตรวจสอบใบอนุญาต

- ประทานบัตรทำเหมืองแร่
- ใบอนุญาตให้แผ้วถางป่า/ใบอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ
- ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน
- ใบอนุญาตให้มีและใช้วัตถุระเบิด

๒. สอบสวนและการตรวจสอบพื้นที่ที่เกิดเหตุ

- เนื้อที่อนุญาต (ให้เจ้าหน้าที่ที่ดินรังวัดตรวจสอบ)
- ตำแหน่งพื้นที่ที่อนุญาต (ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประกอบกับระวางรูปถ่ายทางอากาศ)
- กำหนดขอบเขต ส่วนที่เป็นพื้นที่อนุญาต และส่วนที่ถูกระเบิดไปแล้ว
- บันทึกถ้อยคำลูกจ้างคนงานผู้ควบคุมทุกคน ให้ฟังได้ว่าทำหน้าที่อะไร รับจ้างผู้ใด (โยงให้ถึงผู้อยู่เบื้องหลังผู้ใช้ ผู้ร่วมกระทำผิด หรือผู้สนับสนุน) มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการระเบิดหินอะไรบ้าง อยู่ที่ใด เครื่องจักรแต่ละประเภทใช้ทำงานอะไร และเป็นของผู้ใดต้องบันทึกให้ละเอียด เพื่อใช้เป็นแนวทางการพิจารณาขอให้ศาลยึด

๓. โดยความผิดที่ตรวจพบมากในการทำเหมือง ได้แก่

- ระเบิดหินเกินพื้นที่อนุญาต
- ระเบิดหินผิดพื้นที่อนุญาต
- ลักลอบระเบิดหินโดยไม่ได้รับอนุญาต
- ลักลอบระเบิดหินโดยยื่นคำขออนุญาตเป็นฉากบังหน้า

๔. การสอบสวนเพื่อพิสูจน์ทราบ

(๑) ผู้กระทำผิด

- ผู้ขออนุญาต
- ผู้ควบคุมงาน
- ลูกจ้าง

(๒) เครื่องมือเครื่องใช้ในการกระทำผิด
(๓) เนื้อที่
- เนื้อที่ที่ถูกระเบิดหินทั้งหมด
- เนื้อที่ที่ได้รับอนุญาต
- เนื้อที่ที่ระเบิดเกินเนื้อที่อนุญาต
(๔) ตำแหน่ง
- ตำแหน่งพื้นที่อนุญาต
- ตำแหน่งพื้นที่ลักลอบระเบิดหิน
(๕) ประเภทที่ดิน
- ที่หวงห้าม หรือป่า พ.ศ.๒๔๘๔
- ป่าสงวนแห่งชาติ
- อุทยานแห่งชาติ หรือ อื่นๆ
(๖) คำนวณปริมาตรหินที่ถูกระเบิด

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบระเบิด ย่อยหิน มีหลายฉบับ แล้วแต่กรณีที่เกิดเหตุ เช่น กรณีมีการบุกรุกพื้นที่ป่าด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับที่ได้กล่าวไว้แล้ว ในบทที่ ๓ เช่น พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ เป็นต้น นอกจากนี้ หากมีการใช้วัตถุระเบิดด้วย ต้องพิจารณา พ.ร.บ.ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.๒๕๓๐ และ พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๙๐ อีกด้วย

การแจ้งข้อกล่าวหา

เพื่อเป็นแนวทางในการสอบสวนคดีเกี่ยวกับการระเบิดและย่อยหินในพื้นที่ จึงขอหยิบยกตัวอย่างการแจ้งข้อหา มาตราสำคัญที่พบบ่อยพอสังเขป ดังนี้

๑) เมื่อสอบสวนพบแล้วว่าประทานบัตรเหมืองแร่ขาดอายุ ทำแร่โดยไม่มีประทานบัตรเหมืองแร่ หรือทำแร่นอกหรือเกินพื้นที่ตามประทานบัตรต้องแจ้งข้อกล่าวหา ตามมาตรา ๕๒ ข้อหา **"ทำเหมืองแร่โดยไม่ได้รับอนุญาต"** ซึ่งมีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๕๙ คือ จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒) ตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ การแจ้งข้อหา ผู้ต้องหา ได้กล่าวไว้แล้วใน บทที่ ๓

๓) ตาม พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ กรณีไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานให้แจ้งข้อกล่าวหาตามมาตรา ๑๒ ข้อหา **"ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๓ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** และมีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๕๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับและในกรณีที่โรงงานตามวรรคหนึ่งเป็นโรงงานประเภทหรือชนิดที่กำหนดจำนวนหรือขนาดที่จะให้ตั้งหรือไม่ให้ตั้งในท้องที่ใดตามประกาศที่ออกตามมาตรา ๓๒(๑) ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินสี่แสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

๔) กรณีมีวัตถุระเบิดและส่วนประกอบของวัตถุระเบิดซึ่งเป็นยุทธภัณฑ์แยกพิจารณา ได้ดังนี้

๔.๑ กรณีความผิดตาม พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๙๐ ใช้พิจารณากรณีตรวจพบดินระเบิด แก๊ป สายชนวน โดยไม่มีใบอนุญาต (ตามแบบ ป.๕) ผิดตามมาตรา ๓๘ ข้อหา **"ทำ ซื้อ มี ใช้ สั่ง นำเข้า ซึ่งวัตถุระเบิดโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** และมีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๗๔ ระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

๔.๒ กรณีมีส่วนประกอบของวัตถุระเบิด เช่น แอมโมเนียมไนเตรท ใช้บังคับตาม พ.ร.บ.ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.๒๕๓๐ ซึ่งในมาตรา ๔ นิยามของคำว่า “ยุทธภัณฑ์” หมายความว่า อาวุธ เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธ สารเคมี สารชีวะ สารรังสี หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่นำไปใช้ในการรบหรือการสงครามได้ ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งปัจจุบันได้มีประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง กำหนดชนิดยุทธภัณฑ์ที่ต้องขออนุญาตตาม พ.ร.บ.ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.๒๕๓๐ ลงวันที่ ๒๐ ธ.ค. ๒๕๔๑ กำหนดอาวุธ เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธ ยานพาหนะ สารเคมี วัตถุระเบิด และสารเคมีที่ใช้เป็นส่วนผสมของวัตถุระเบิด ให้เป็นยุทธภัณฑ์อยู่หลายรายการ แต่ที่จะหยิบยกนำมากล่าวเพียง ๒ ชนิดที่ทางโรงโม่หินนิยมนำมาใช้เป็นส่วนผสมของวัตถุระเบิดลักษณะคล้ายปุ๋ยมีอยู่ ๒ ชนิด คือ แอมโมเนียมไนเตรท (AMMONIUM NIRTAE) และโปแตสเซียมคลอเรท (POTASSIUM CHLORATE) ซึ่งหากโรงโม่หินใดมีไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามแบบ (ย.ภ.๕) เป็นความผิดตามมาตรา ๑๕ ข้อหา **“ห้ามมิให้ผู้ใดสั่งเข้ามา นำเข้ามา ผลิตหรือมีซึ่งยุทธภัณฑ์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากปลัดกระทรวงกลาโหม”** และมีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๔๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและต้องแจ้งสถานที่เก็บตามมาตรา ๑๙ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๔๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔. การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการขุดดิน ถมดิน ขุดตักดิน

แนวทางการสอบสวน

ตาม พ.ร.บ.การขุดดิน และถมดิน พ.ศ.๒๕๔๓ ได้ใช้บังคับไว้ดังนี้

๑. การขุดดินในที่ดินของตนเองเพื่อจำหน่าย หรือเพื่อถมดินนั้น แม้ว่าเจ้าของที่ดินจะมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เป็นโฉนดที่ดิน หรือมีเอกสารการครอบครองที่ดินเป็น น.ส.๓ หากเป็นการดำเนินการเพื่อการค้าและมีการใช้เครื่องจักรในการขุด เช่น ใช้รถแบคโฮขุดตักดิน จะเป็นการดำเนินกิจการประกอบกิจโรงงานจำพวกที่ ๓ ตามกฎกระทรวง กำหนดประเภทชนิดและขนาดโรงงาน พ.ศ.๒๕๖๓ ประกอบบัญชีท้ายกฎกระทรวง กำหนดประเภทชนิดและขนาดโรงงาน ลำดับ ๓ ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตก่อนจึงจะสามารถดำเนินการได้ตามมาตรา ๗ (๓) หากดำเนินการโดยไม่ได้รับอนุญาตจะมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีเช่นนี้ให้พิจารณาว่าเป็นการดำเนินการเพื่อการค้าเป็นหลักหากเป็นการขุดดินเพื่อใช้ในการอื่น เช่น ขุดบ่อเพื่อกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตรเล็กน้อย หรือขุดลอกบ่อเลี้ยงกุ้ง เช่นนี้ในทางพิจารณา เจ้าหน้าที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมเคยพิจารณาว่าไม่เป็นการดำเนินกิจการโรงงาน ตามนัยกฎหมายที่กล่าว

๒. ในท้องที่ที่ได้มีการประกาศเป็นเขตควบคุมการขุดดินถมดินแล้วจะต้องมีการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.การขุดดินและถมดิน พ.ศ.๒๕๔๓ ซึ่งตามมาตรา ๑๗ มีบทบัญญัติในการควบคุมการขุดดินไว้ว่า ผู้ที่ประสงค์จะขุดดินโดยมีความลึกจากระดับพื้นดินเกินสามเมตร หรือมีพื้นดินที่ปากบ่อดินเกินหนึ่งหมื่นตารางเมตร หรือมีความลึกหรือพื้นที่ตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นประกาศกำหนด จะต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามแบบที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะมีการกำหนดให้แจ้งข้อมูลในการขุดไว้ หากเจ้าพนักงานท้องถิ่นพิจารณาแล้วเห็นว่ามีการแจ้งที่ถูกต้องก็จะออกใบรับแจ้งให้แก่ผู้แจ้งไว้เป็นหลักฐานภายในเจ็ดวัน นับแต่วันรับแจ้ง และให้ผู้แจ้งเริ่มทำการขุดดินตามที่รับแจ้งได้นับแต่วันที่ได้รับใบรับแจ้ง แต่หากพบว่าการแจ้งไม่ถูกต้องเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะสั่งให้ผู้แจ้งแก้ไขภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้าผู้แจ้งไม่แก้ไขให้ถูกต้องภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้แจ้งได้รับแจ้งให้แก้ไขจากเจ้าพนักงานท้องที่ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งให้การแจ้งนั้นเป็นอันสิ้นผล

๓. ส่วนการถมดินนั้น มาตรา ๒๖ ได้กำหนดไว้ว่า ผู้ที่ประสงค์จะถมดินโดยมีความสูงของเนินดินเกินกว่าระดับที่ดินเจ้าของข้างเคียง และมีพื้นที่ของเนินดินไม่เกินสองพันตารางเมตร หรือมีพื้นที่ตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นประกาศกำหนด ต้องจัดให้มีที่การระบายน้ำเพียงพอที่จะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่เจ้าของที่ดินข้างเคียงหรือบุคคลอื่น และการถมดินจะต้องมีการแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น และเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจให้แก้ไขการแจ้งถมดินที่ไม่ถูกต้องในลักษณะเดียวกับที่กำหนดโดยให้นำหลักในการดำเนินการที่กำหนดไว้ในเรื่องการขุดดินมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การขุดดินหรือถมดินโดยไม่ได้ใบรับแจ้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๑๗ และ ๒๖ นั้น มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และหากพื้นที่ที่ขุดดิน ถมดินนั้นมีกฎกระทรวงห้ามไว้ตาม มาตรา ๖(๑) จะมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้การขุดดินโดยมีความลึกไม่เกินสามเมตร เมื่อจะขุดดินใกล้แนวเขตที่ดินข้างเคียงของผู้อื่นในระยะน้อยกว่าสองเท่าของความลึกของบ่อดินที่จะขุด ต้องจัดการป้องกันการพังทลายของดินตามวิสัยที่ควรจะทำตามความใน มาตรา ๒๔ หากดำเนินการโดยไม่ปฏิบัติตามมาตราดังกล่าว จะมีอัตราโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ตามมาตรา ๓๗

๕. การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการดูดทราย

แนวทางการสอบสวน

การสอบสวนการดูดทรายนั้นใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๙ เป็นหลักใหญ่ซึ่งในสถานที่รับอนุญาตให้ทำการดูดทรายนั้น จะต้องทำการสอบสวนและตรวจสอบหลักฐานต่างๆ ดังนี้

๑. ใบอนุญาตให้ทำการดูดทรายตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินตามแบบ (ทด.๖๙ ก.) ตามใบอนุญาตฉบับนี้จะมีรูปแผนที่ การปักหลักเขตยึดโยงต่างๆ และพื้นที่การอนุญาตเป็นจำนวนไร่และที่สำคัญ คือวันสิ้นสุดการอนุญาตโดยการตรวจสอบให้เน้นว่าผู้รับอนุญาตทำการดูดทรายตรงสถานที่รับอนุญาตหรือไม่

๒. ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน ตาม พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ เนื่องจากเครื่องจักรที่ใช้ในการดูดทราย (แพหรือเรือดูดทรายที่มีเครื่องจักรต้นกำลังฉุดปั้นหอยโข่ง) นั้น จะมีกำลังม้า ๕๐ แรงม้าขึ้นไปจึงเป็น “โรงงาน” ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ แก้ไขโดย พ.ร.บ.โรงงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๒ และสำหรับการดูดทรายนั้นได้มีกฎกระทรวง (พ.ศ.๒๕๖๒) ออกตามความใน พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ กำหนดให้เป็น โรงงานจำพวกที่ ๓(๔) ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานก่อนจึงจะดำเนินการได้

๓. ใบอนุญาตให้ขุดลอกร่องน้ำจากกรมเจ้าท่า ตาม พ.ร.บ.เดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.๒๔๕๖ เนื่องจากการดูดทรายส่วนมากมักจะใช้แพ หรือเรือดูดทรายในแม่น้ำลำคลอง ซึ่งเป็นการล่วงล้ำไปในแม่น้ำลำคลองและกีดขวางทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตามมาตรา ๑๑๗ และขออนุญาตขุดลอกร่องน้ำ (ดูดทราย) ตามมาตรา ๑๒๐ แห่ง พ.ร.บ. เดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.๒๕๕๖ นอกจากนั้นยังต้องมีใบอนุญาตให้ควบคุมเรือของกรมเจ้าท่าอีกด้วยแต่เห็นว่าเป็นเรื่องปลีกย่อยมากกว่ามีใช้สาระสำคัญมากกว่าในการตรวจสอบการดูดทรายใบอนุญาตตามข้อ ๑, ๒ และ ๓ อาจเป็นการอนุญาตในนามของบุคคล หรือนิติบุคคล เช่น ในรูปของห้างหุ้นส่วน บริษัท ก็ได้ เมื่อตรวจดูตามเงื่อนไขท้ายใบอนุญาตให้ทำการดูดทรายตามข้อ ๑ แล้วผู้รับอนุญาตจะต้องดำเนินการด้วยตนเอง แต่ส่วนมากผู้รับอนุญาตมักจะไม่อยู่ควบคุมการดูดทรายแต่จะปล่อยให้คนงาน หรือผู้รับจ้างดำเนินการ เมื่อได้ทำการตรวจสอบหลักฐานแล้วขาดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือว่าใบอนุญาตนั้นๆ สิ้นอายุแล้วก็ให้ทำการควบคุม

ตัวคนงานเหล่านั้นไว้ทำการตรวจสอบ เครื่องจักรที่ใช้ในการดูดทรายบันทึกหมายเลขเครื่องและทำแผนที่ประกอบให้ชัดเจน และถ้าริมตลิ่งมีรถตักทรายหรือแบคโฮ รถบรรทุกอยู่ในที่เกิดเหตุก็ให้ทำการตรวจยึดประกอบคดีไว้ด้วย โดยให้ทำบันทึกการจับกุม/ตรวจยึด พร้อมแจ้งข้อกล่าวหาคนงานว่าร่วมกับผู้รับอนุญาตกระทำความผิด (กรณีผู้รับอนุญาตไม่อยู่ในที่เกิดเหตุ) กรณีการล่วงล้ำลำน้ำโดยแพ หรือเรือดูดทราย ตามมาตรา ๑๑๗ ตาม พ.ร.บ.เดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.๒๕๕๖ นั้น ให้คำนวณพื้นที่ซึ่งถูกล่วงล้ำไปด้วยว่าเป็นเท่าใดเพราะเป็นองค์ประกอบของความผิดในมาตรานี้ ไม่เช่นนั้นเวลาศาลลงโทษจะไม่สามารถพิจารณาได้ต้องลงโทษขั้นต่ำคือปรับเพียง ๕๐๐ บาท (คำพิพากษาคดี แดงที่ ๑๙๒๑/๒๕๔๓ ของศาลจังหวัดกาฬสินธุ์) ซึ่งจะขอยกมาตราต่างๆ มากล่าวไว้เพื่อสะดวกในการบันทึกการจับกุมดังนี้

๑) กรณีไม่มีใบอนุญาตให้ทำการดูดทราย ให้แจ้งข้อกล่าวหา ตามมาตรา ๔, ๑๐๘ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ฐาน **“ยึดถือครอบครองหรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายหรือทำให้เสื่อมสภาพที่ดิน ที่หิน ที่กรวด หรือที่ทรายหรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็นอันตรายแก่ทรัพยากรในที่ดิน และได้กระทำในที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่”**

๒) กรณีไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานให้แจ้งข้อกล่าวหาตาม พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๑๒, ๕๐ ฐาน **“ตั้งหรือประกอบกิจการโรงงานโดยใช้เครื่องจักรจำพวกที่ ๓ ที่มีกำลังม้าเกินกว่า ๕๐ แรงม้าขึ้นไปโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่”**

๓) กรณีไม่มีใบอนุญาตให้ทำการขุดลอกร่องน้ำของกรมเจ้าท่า ให้แจ้งข้อกล่าวหา ตาม พ.ร.บ.เดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.๒๕๕๖ มาตรา ๑๒๐ ฐาน **“ขุดลอกร่องน้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต”** และมาตรา ๑๑๗, ๑๑๘ ฐาน **“กระทำการใดๆ ล่วงล้ำเข้าไปในแม่น้ำลำคลองอันเป็นทางสัญจรของประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่”**

เมื่อแจ้งข้อกล่าวหาแล้วให้จัดทำบันทึกการจับกุม/ตรวจยึด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และควบคุมตัวผู้ถูกจับ นำส่งพนักงานสอบสวนท้องที่สำหรับของกลางนั้นคงไม่สามารถนำมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวนได้เนื่องจากเป็นแพหรือเรือดูดทราย ให้หมายเหตุไว้ในบันทึกการจับกุมว่า “ของกลางคือเครื่องจักร เครื่องยนต์ที่ใช้ในการดูดทราย ท่อเหล็กดูดทราย นั้นมีขนาดใหญ่และติดตั้งถาวร อยู่ที่เกิดเหตุ” และให้จัดกำลังตำรวจส่วนหนึ่งเฝ้าไว้และรีบนำพนักงานสอบสวนมาดูและตรวจสถานที่โดยเร็ว ในกรณีที่จะมีการจับกุมผู้ที่เคยมีใบอนุญาตให้ทำการดูดทรายตาม มาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน การเข้าไปตรวจสอบต้องทำการสืบสวนข้อมูลก่อนว่า ผู้รับอนุญาตรายนั้นไม่ได้ไปขอต่ออายุใบอนุญาตภายในกำหนดดังกล่าว ก็สามารถประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าจะได้รับคำสั่งไม่อนุญาต ผู้จับกุมต้องทำการสืบสวนหาข้อมูลจากจังหวัดนั้นๆ ว่าผู้ประกอบกิจการได้ยื่นขอต่อใบอนุญาตแล้วหรือไม่ ซึ่งในแต่ละจังหวัดจะมีคณะอนุกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ดูดทรายประจำจังหวัดซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานอนุกรรมการ (ตามข้อตกลงแห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้ดูดทราย พ.ศ.๒๕๒๓) และหากลำน้ำที่ขออนุญาตให้ดูดทรายเป็นลำน้ำระหว่างประเทศคือมีเขตแดนติดกับประเทศอื่น เช่น แม่น้ำโขง ก็ต้องเข้าที่ประชุมของคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ดูดทรายส่วนกลาง หรือ กพด. ก่อน

๖. การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ หรือขยะมลพิษ

แนวทางการสอบสวน

ปัจจุบัน ขยะอิเล็กทรอนิกส์ ได้มีการลักลอบนำเข้าจากต่างประเทศจำนวนมาก และเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม กระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ซึ่งขยะอิเล็กทรอนิกส์นี้ เป็นกากอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ผู้กระทำผิดได้กระทำผิดในลักษณะต่างๆ กัน เช่น การลักลอบทิ้งในที่ต่างๆ ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งแวดล้อมในที่นี้คือสิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพ และชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น ซึ่งสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้นเป็นการกระทำของบุคคล ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนโดยรวม เช่น มีการทิ้งกากอุตสาหกรรม หรือขยะอิเล็กทรอนิกส์ ส่งกลิ่นเหม็น หรืออากาศเป็นพิษ อันอาจเป็นความผิดตามกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ด้วยกัน เช่น กรณีการลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

๑. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ หรือขยะมลพิษ

๑.๑ พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

๑.๒ พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.๒๕๖๐

๑.๓ พ.ร.บ.การส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้า พ.ศ.๒๕๒๒

๑.๔ พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕

๑.๕ พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕

๒. การเริ่มต้นคดี

การเริ่มต้นคดีเป็นที่มาของการสอบสวนของพนักงานสอบสวน การที่พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนความผิดอาญาที่เกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ หรือขยะมลพิษ ได้มีที่มาดังนี้

๒.๑ ประชาชน

ความผิดอาญาที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประชาชนที่พบการกระทำความผิด ไม่ว่าจะได้รับผลกระทบโดยตรง หรือเป็นผู้เสียหายจากขยะอิเล็กทรอนิกส์หรือขยะมลพิษหรือไม่ก็ตาม ก็สามารถกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้

๒.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายต่าง ๆ ให้มีอำนาจและหน้าที่ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายที่บังคับไว้

๓. ขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

๓.๑ กรณีได้รับแจ้งจากประชาชน

- สอบสวนปากคำผู้แจ้งในเบื้องต้น เพื่อให้รู้ข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น
- สอบสวน ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง ที่พบขยะอิเล็กทรอนิกส์หรือขยะมลพิษ เพื่อให้รู้ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น
- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุหรือกากอุตสาหกรรมที่ทิ้งอยู่ หรือที่พบในโรงงาน เป็นของกลาง หรือเป็นผลิตภัณฑ์ ประเภทใด ตามกฎหมายใด (กรณีนี้ต้องให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่ไปด้วยเป็นคนเก็บตัวอย่าง และทำบันทึกการยึดหรือเก็บตัวอย่าง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ดังกล่าวเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการยึด อายัด ตามพระราชบัญญัตินั้นๆ) หากให้คนอื่นเก็บตัวอย่าง อาจถือว่าเป็นการได้พยานหลักฐานมาโดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๒๒๖/๑

- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุ
- หากมีขยะมลพิษจำนวนมาก ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ให้อายัดไว้ก่อนโดยพนักงานเจ้าหน้าที่
- ส่งขยะมลพิษ ที่เก็บตัวอย่าง เพื่อตรวจวิเคราะห์ยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ทำหนังสือขอรับผลการตรวจวิเคราะห์จากหน่วยงานที่ส่งตรวจวิเคราะห์ข้างต้น
- เมื่อได้รับผลการตรวจวิเคราะห์แล้ว หากผลการตรวจวิเคราะห์เป็นความผิดตามกฎหมายแล้ว ประสานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาสอบปากคำคือ

๑. ผู้กล่าวหา ปกติหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมอบอำนาจให้ นิติกร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ ในฐานะผู้กล่าวหา เพื่อเริ่มต้นเปิดคดี

๒. ผู้เก็บตัวอย่าง หรือ ยึด อายัด

๓. ผู้ตรวจวิเคราะห์ของกลาง

๔. สอบปากคำเจ้าของที่ดิน ที่ทิ้งขยะ หรือเจ้าของอาคารที่พบขยะของกลาง รวมถึงผู้เช่า

๕. สอบพยานที่เกี่ยวข้อง ที่ใกล้เคียง ที่พบการกระทำผิด

๖. ตรวจสอบทะเบียนรถที่นำขยะมาทิ้งสถานที่เกิดเหตุ

๗. ตรวจสอบแหล่งที่มาของขยะมลพิษ เช่น จากโรงงาน หรือแหล่งกำเนิดอื่นที่มิใช่โรงงาน

๘. รวบรวมพยานเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ประกาศกระทรวงบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย

๓.๒ กรณีได้รับเรื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรณีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้น เช่น การตรวจเก็บตัวอย่าง การยึด อายัด การตรวจวิเคราะห์ของกลาง การประมวลเรื่องว่าเป็นความผิดตามกฎหมายใด และทำหนังสือร้องทุกข์ กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด ส่วนการสอบสวนปากคำพยานและการรวบรวมพยานเอกสาร ก็ดำเนินการตามข้อ ๓.๑ ในบางครั้ง การดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุ บางครั้งไม่มีประชาชนมาแจ้ง แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหนังสือประสานขอกำลังมาเพื่อร่วมกันตรวจสอบที่เกิดเหตุ การรวบรวมพยานหลักฐานก็ดำเนินการตามข้อ ๓.๑

๔. การดำเนินการกับผู้ต้องหา

๑. กรณีเป็นบุคคลธรรมดา กรณีนี้ถ้ารู้ตัวผู้กระทำผิดตั้งแต่แรกจะไม่มีปัญหา สามารถดำเนินคดีได้เลย ถ้าไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดก็ต้องสืบสวนหาตัวเจ้าของ ผู้ครอบครอง ขยะมลพิษเพื่อดำเนินคดีต่อไป

๒. กรณีนิติบุคคล เป็นผู้ต้องหา ตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๘๗/๒ ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรเฉพาะ หรือบุคคลใด ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการกระทำความผิดนั้น ต้องรับผิดตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า การกระทำนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย

จะเห็นว่า นอกจากดำเนินคดีกับกรรมการ ผู้จัดการแล้ว ยังสามารถดำเนินคดีกับบุคคลใดก็ได้ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการกระทำนั้น และให้ผู้ต้องหามีหน้าที่พิสูจน์ว่า ตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำนั้น

๕. การพิจารณาเบื้องต้นว่า กากอุตสาหกรรมหรือขยะมลพิษ เป็นของกลางชนิดใด อยู่ภายใต้กฎหมายใดและหน่วยงานใดเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งปกติโดยทั่วไป จะเป็นวัตถุอันตราย ตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕

- ตรวจสอบของกลาง ถ้าเป็นชิ้นส่วนอุปกรณ์ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ หรือเศษที่มีส่วนประกอบตัวเก็บประจุไฟฟ้าและแบตเตอรี่ ถือเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ ตามบัญชี ๕.๒ แนบท้ายประกาศ กระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๕๖

๖. ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับขยะมลพิษหรือกากอุตสาหกรรม

๖.๑ ผู้นำเข้า หรือผู้ลักลอบนำเข้ามา

๖.๒ ผู้ครอบครอง หรือมีไว้ในครอบครอง ไม่ว่าเพื่อตนเอง หรือผู้อื่น มีไว้เพื่อขาย เพื่อขนส่ง เพื่อใช้ การทิ้งอยู่

๖.๓ ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน

ข้อสังเกต ตามมาตรา ๕๒ วรรคท้าย ในกรณีที่ต้องทำลายหรือจัดการตามควรแก่กรณี หากมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นให้เจ้าของวัตถุอันตรายมีหน้าที่จ่ายหรือชดใช้เงินจำนวนนั้นแก่ทางราชการ ดังนั้นในการสอบสวนปากคำ เจ้าหน้าที่ผู้กล่าวหา พนักงานสอบสวนต้องสอบสวนประเด็นนี้ไว้ด้วย เพื่อพนักงานอัยการจะได้ฟ้องให้ศาลบังคับให้เจ้าของวัตถุอันตรายชดใช้เงินจำนวนดังกล่าว

บทที่ ๖
การจัดการของกลางในคดีอาญา

การดำเนินการเกี่ยวกับของกลาง ตามความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แบ่งวิธีการดำเนินการขณะตรวจยึด การดำเนินการระหว่างคดี และการดำเนินการเมื่อคดีถึงที่สุด หรือการจำหน่ายของกลางในคดีความผิดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ ซึ่งการดำเนินคดีมีของกลางที่เกี่ยวข้องหลายลักษณะแล้วแต่กรณี เพื่อเป็นแนวทางให้พนักงานสอบสวนจัดการของกลางในคดี จึงขอแบ่งการจัดการของกลางไว้ ๔ ลักษณะใหญ่ ดังนี้

๑. การจัดการเกี่ยวกับไม้ของกลาง
๒. การจัดการของกลางเกี่ยวกับยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือเครื่องจักร
๓. การจัดการของกลางประเภทของป่า
๔. การจัดการของกลางประเภทสัตว์ป่า

การจัดการของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. การจัดการเกี่ยวกับไม้ของกลาง

๑.๑ การดำเนินการกับไม้ของกลางขณะตรวจยึด

(๑) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึดไม้ของกลาง ให้ทำบัญชีรายละเอียดเกี่ยวกับไม้ โดยให้ตรวจวัดขนาด ปริมาตร ชนิด จำนวน ตำหนิรูปพรรณไว้ในบัญชีไม้ของกลางก่อนนำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย

(๒) ให้ประทับรูปรอยตราแสดงการยึดในโอกาสแรกที่พึงจะกระทำได้ และจดแจ้งรูปรอยตราที่ใช้ประทับในบัญชีไม้ของกลางด้วย เว้นแต่ไม้นั้นมีขนาดเล็กหรือโดยสภาพของไม้ไม่อาจประทับรูปรอยตราได้ และให้หมายเหตุในบัญชีไม้ของกลางไว้เป็นหลักฐาน

(๓) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจยึด นำไม้ของกลางส่งพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนทำหนังสือส่งมอบไม้ของกลางให้กับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ผู้รับผิดชอบพื้นที่ ไปเก็บรักษาและดำเนินการตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑ ข้อ ๒.๒

(๔) พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดไม้ของกลางไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

(๕) กรณีไม้ของกลางในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ที่ไม่สามารถนำออกจากสถานที่ตรวจยึดได้ หรือเห็นว่าไม่ควรชักลากไม้ของกลางที่ตรวจพบนั้นออกจากสถานที่เกิดเหตุ เนื่องจากไม่มีเส้นทางชักลาก หรือหากเข้าไปชักลากจำเป็นจะต้องตัดเส้นทางชักลากใหม่ อันจะทำให้ป่าเสียหายยิ่งขึ้น หรือเป็นช่องทางให้มีการกระทำผิดเพิ่มขึ้นอีก ให้บันทึกเหตุผลข้อเท็จจริงไว้เป็นหลักฐาน พร้อมแจ้งพนักงานสอบสวนทราบและรายงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบโดยเร็ว

(๖) กรณีไม้ของกลางในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ที่ไม่สามารถนำออกจากสถานที่ตรวจยึดได้ หรือเห็นว่าไม่ควรชักลากไม้ของกลางที่ตรวจพบนั้นออกจากสถานที่เกิดเหตุ เนื่องจากไม่มีเส้นทาง

ชักลาก หรือหากเข้าไปชักลากของกลางจำเป็นจะต้องตัดเส้นทางชักลากใหม่ อันจะทำให้ป่าเสียหายยิ่งขึ้น หรือเป็นช่องทางให้มีการกระทำผิดเพิ่มขึ้นอีก ให้หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ารวบรวมข้อเท็จจริง พร้อมหลักฐานรูปถ่ายไม้ของกลาง และสถานที่เกิดเหตุ รายงานอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อพิจารณาสั่งการเป็นรายๆ ไป

๑.๒ การจำหน่ายไม้ของกลาง

(๑) ไม้ของกลางในเขตอุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ไม่ว่าจะเป็นการจำหน่ายไม้ของกลางระหว่างคดี หรือคดีถึงที่สุดแล้ว เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบของหน่วยงานที่ดูแลรักษาของกลางนั้นตลอดจนพิจารณาถึงแนวนโยบายรัฐบาลเพื่อเป็นการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าด้วย

(๒) ไม้ของกลางที่ตกเป็นของแผ่นดินแล้ว อธิบดีกรมป่าไม้ หรืออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช จะสั่งให้เอาไว้ใช้ในราชการ ทำลายหรือจัดการตามสมควรก็ได้

<u>ขั้นตอนการจัดการกับของกลางประเภทไม้ สามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้</u>

- **การดำเนินการกับไม้ของกลางขณะตรวจยึด**

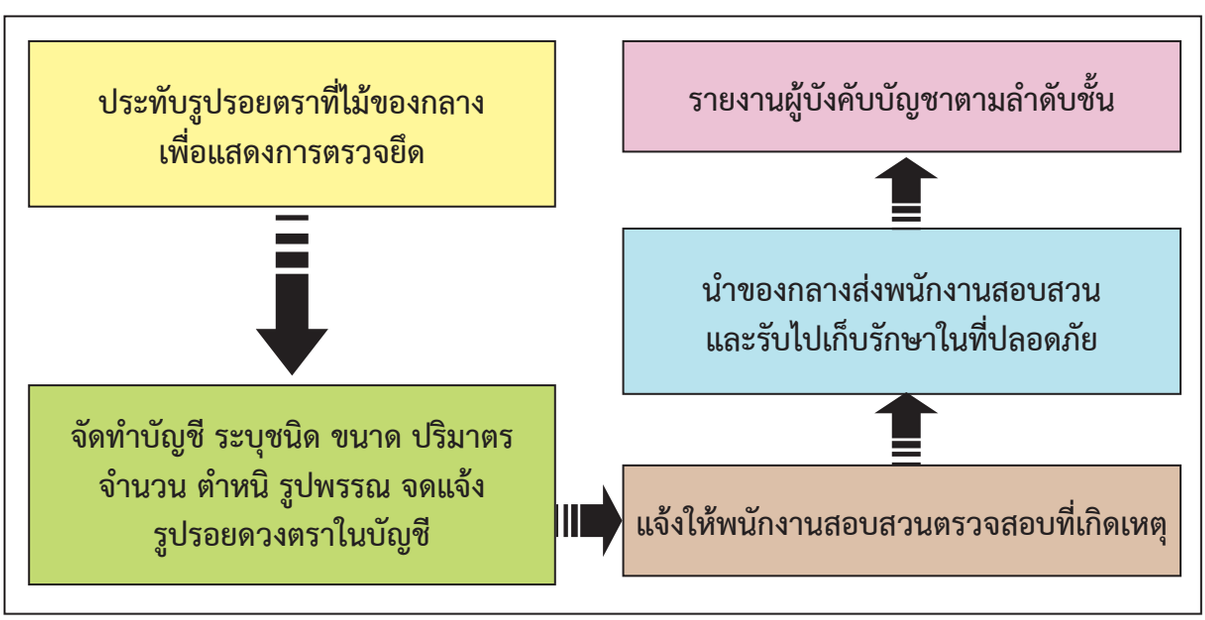

■ **การดำเนินการกับไม้ของกลางเมื่อคดีสิ้นสุด (ปัจจุบัน)**

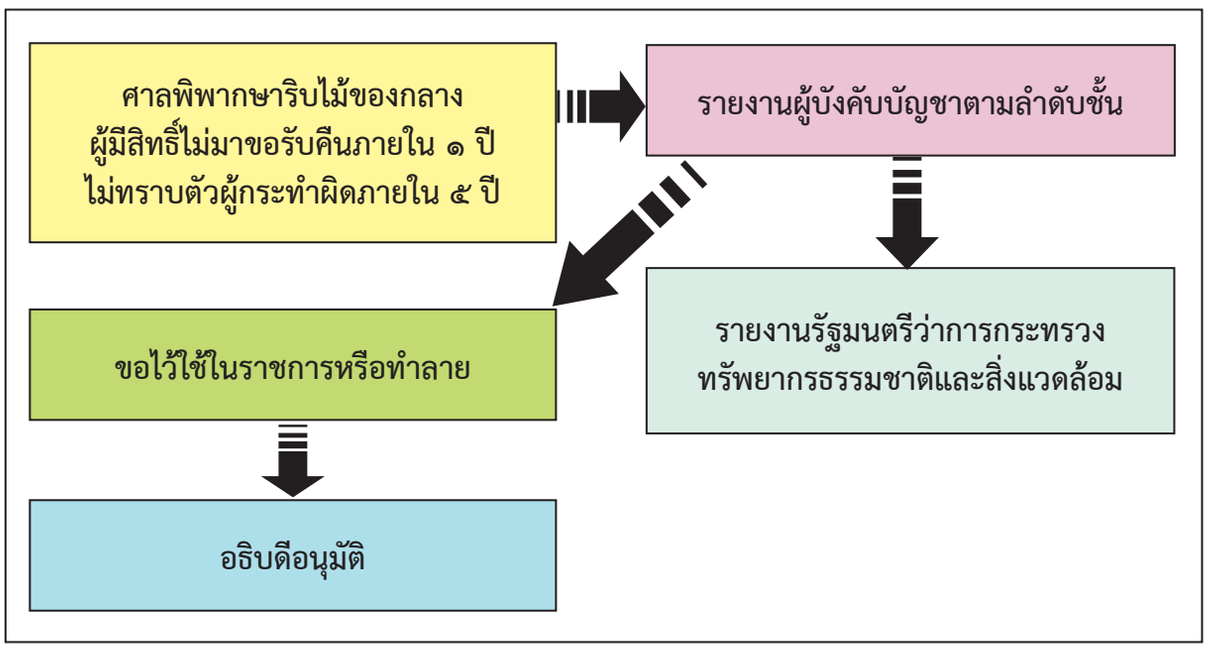

■ **การดำเนินการกับไม้ของกลางเมื่อคดีถึงที่สุด**

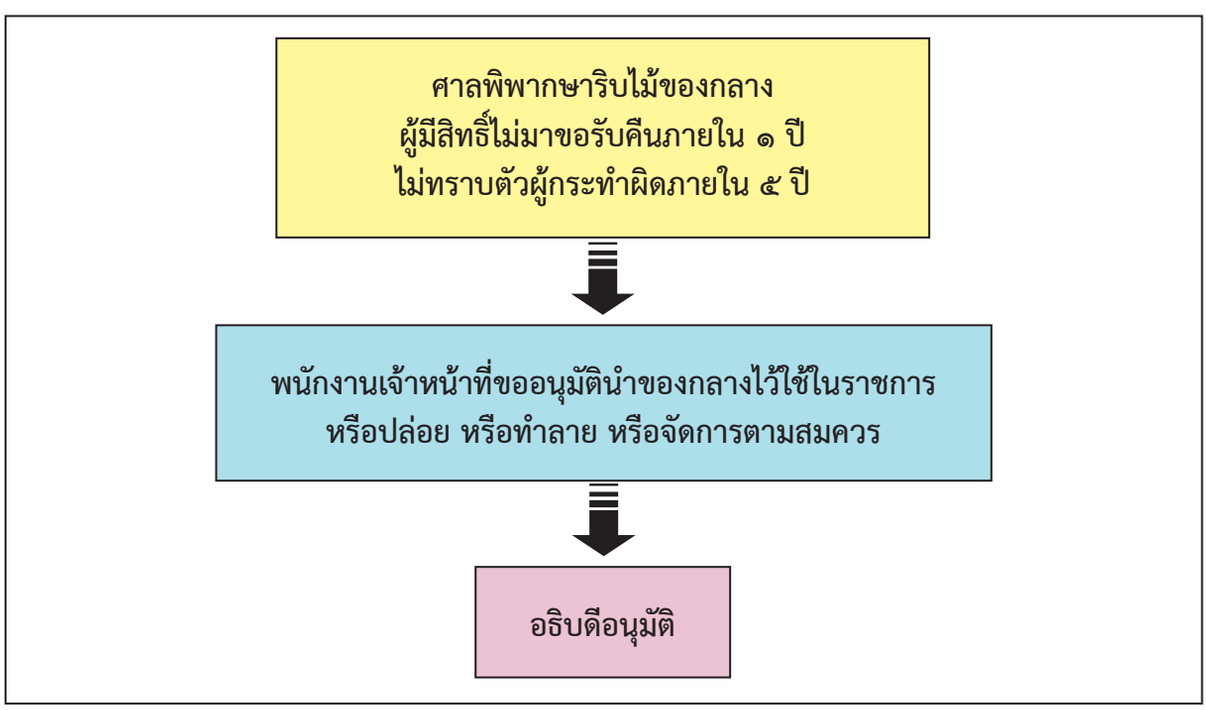

๒. การจัดการของกลางเกี่ยวกับยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือเครื่องจักร

๒.๑ การดำเนินการกับของกลางขณะตรวจยึด

(๑) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึดยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือเครื่องจักรกลใดๆ ที่ได้มา หรือได้ใช้ในการกระทำผิด ให้จัดทำบัญชีรายละเอียดเกี่ยวกับของกลาง นำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี และเก็บรักษาของกลางไว้ในที่ปลอดภัย

(๒) พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจยึดของกลางไว้ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

(๓) หากไม่สามารถนำของกลางออกจากสถานที่เกิดเหตุ หรือสถานที่ตรวจยึดได้ ให้บันทึกเหตุผลไว้เป็นหลักฐาน พร้อมแจ้งพนักงานสอบสวนให้ทราบและรายงานผู้บังคับบัญชาโดยเร็ว

(๔) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจ้างเฝ้ารักษาของกลาง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจยึดหรือรับของกลางมาจากหน่วยงานอื่น มีอำนาจจ้างเฝ้า ยานพาหนะ เครื่องมือเครื่องใช้ หรือเครื่องจักรกลของกลางได้ โดยใช้แบบสัญญาจ้างเฝ้ารักษาตามแบบที่อธิบดีของแต่ละกรมกำหนด

(๕) ให้หน่วยงานของกรมป่าไม้ที่รับผิดชอบ หรือรับของกลางมาจากหน่วยงานอื่น บันทึกรายการของกลางลงในทะเบียน ของกลางตามแบบที่อธิบดีกำหนด

๒.๒ การดำเนินการระหว่างคดี

๒.๒.๑ การคืนของกลางระหว่างคดี

(๑) ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือเครื่องจักรกลของกลางที่มิใช่เป็นของผู้กระทำความผิด หรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และผู้กระทำผิดได้ของกลางนั้นมาจากเจ้าของโดยการกระทำผิดทางอาญา และไม่จำเป็นต้องใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดี เมื่อพนักงานอัยการมีหนังสือแจ้งให้พนักงานสอบสวนจัดการกับของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งมอบของกลางนั้นให้แก่พนักงานสอบสวนรับไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรือคืนให้แก่ผู้ต้องหาหรือผู้มีสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย ยกเว้นของกลางที่เกิดจากการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๔ และมาตรา ๖๙ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอขออนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาคืนของกลางนั้นๆ ให้แก่เจ้าของ

(๒) ในการขออนุมัติรัฐมนตรีตามข้อ ๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รวบรวมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดี หนังสือให้ความเห็นชอบของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบคดี ว่าของกลางดังกล่าวไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดี พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องและผลความคืบหน้าในการดำเนินคดี แล้วรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาขออนุมัติให้คืนของกลางดังกล่าวต่อไป

๒.๒.๒ การดำเนินการกับของกลางเมื่อคดีถึงที่สุด

(๑) ของกลางจะตกเป็นของแผ่นดิน ในกรณีดังต่อไปนี้

- โดยคำพิพากษาของศาล (ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕)
- โดยเจ้าของกรรมสิทธิ์ยินยอมยกให้เป็นของแผ่นดิน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๒๑)
- โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ขอรับคืนภายในกำหนด ๖ เดือนตามมาตรา ๖๔ ทวิ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งบัญญัติให้ตกเป็นของกรมป่าไม้
- โดยการเก็บรักษาพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๒๗ คือ ถ้ารู้ตัวเจ้าของและไม่เรียกเอาภายใน ๑ ปี ถ้าไม่รู้ตัวเจ้าของต้องเก็บรักษาไว้เกินกว่า ๕ ปี

(๒) เมื่อของกลางตกเป็นของแผ่นดิน ให้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ ข้อ ๗ ข้อ ๘ ข้อ ๙ และระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับสัตว์ป่า หรือซากของสัตว์ป่าที่ตกเป็นของแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๔๐

(๓) พาหนะของกลางที่ตกเป็นของแผ่นดินและเป็นของกลางที่ไม่ควรขาย เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย ประธานกรรมการ ซึ่งจะต้องดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ ๕ และกรรมการอีกอย่างน้อย ๒ คน ให้มีเลขานุการ ๑ คน หรือจะแต่งตั้งกรรมการคนใดคนหนึ่ง เป็นเลขานุการด้วยก็ได้ ตรวจสอบสภาพ หากปรากฏว่าของกลางยังมีสภาพใช้การได้ หรือสามารถจะซ่อมบำรุง นำไปใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่จะต้องเสียไปแล้ว ให้เอาไว้ใช้ในราชการก่อน

๒.๒.๓ การขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕/๑

ดำเนินการเช่นเดียวกับของกลางในคดีอาญาทั่วไป โดยในส่วนของของกลางในคดีเกี่ยวกับป่าไม้ มีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องที่ควรรู้เพิ่มเติมจากในคดีอาญาประเภทอื่น ได้แก่

- ตามกฎกระทรวง กำหนดวิธีการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ พ.ศ.๒๕๕๓

ข้อ ๑ บุคคลดังต่อไปนี้ มีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ได้

(๑) เจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์

(๒) ผู้ซึ่งมีสิทธิในการใช้ ครอบครอง ยึดหน่วง หรือสิทธิเรียกร้องอื่นตามที่กฎหมายรับรอง รวมถึงผู้เช่าซื้อ ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก หรือผู้จัดการมรดก

ผู้ยื่นคำร้องจะต้องแสดงหลักฐานแห่งการเป็นเจ้าของ หรือเอกสารหรือหลักฐานใดๆ เพื่อแสดงถึงสิทธิที่ตนมีอยู่เหนือสิ่งของนั้น ในกรณีผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิในสิ่งของซึ่งมีเจ้าของกรรมสิทธิ์หลายรายรวมกัน จะต้องแสดงเอกสารหลักฐานแสดงความยินยอมในการร้องขอคืนสิ่งของจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ทุกราย

- ระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วย มาตรการควบคุม ตรวจสอบและเร่งรัดการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.๒๕๕๒

ข้อ ๑๙ เมื่อมีผู้ร้องขอคืนของกลางระหว่างคดี และของกลางในคดีนั้นอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของกรมป่าไม้ ให้ปฏิบัติไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และให้หน่วยงานของกรมป่าไม้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการขอคืนของกลางระหว่างคดีนั้นให้ครบถ้วนสมบูรณ์เท่าที่จะกระทำได้ แจ้งให้สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า เพื่อเป็นผู้ดำเนินการในการเสนออนุญาตการคืนของกลางระหว่างคดี จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่าแจ้งขั้นตอนการดำเนินการให้บุคคลภายนอกผู้ร้องขอคืนของกลางทราบ

หากพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการร้องขอรับของกลางเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕/๑ ให้ผู้บริหารหน่วยงานทำการส่งมอบของกลางที่ได้ร้องขอนั้นให้แก่พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี และให้จัดทำบันทึกส่งมอบของกลางโดยละเอียด โดยให้บันทึกปรากฏข้อความว่า “เป็นการส่งมอบของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕/๑ เท่านั้น มิใช่เป็นการคืนตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๖๔ ตรี ซึ่งหากพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการจะทำการคืนของกลางไปโดยเด็ดขาดให้แก่ผู้ใด จะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติป่าไม้ มาตรา ๖๔ ตรี ด้วย” และภายหลังการดำเนินการให้จัดทำเป็นรายงานแจ้งให้สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่าทราบทุกครั้ง และให้สำนักป้องกันรักษาและควบคุมไฟป่า นำวิธีปฏิบัติตามข้อ ๑๘ วรรคสองมาใช้โดยอนุโลม

<u>ขั้นตอนการจัดการกับของกลางประเภทยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้</u>
และเครื่องจักรกลใดๆ สามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

- **การดำเนินการกับของกลางขณะตรวจยึด**

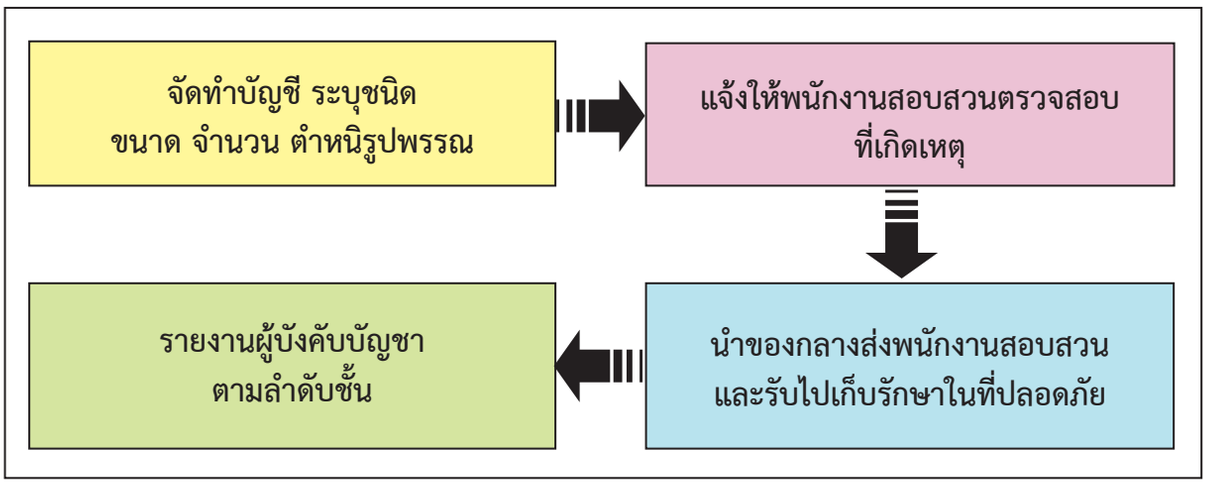

- **การดำเนินการกับของกลางระหว่างคดี**

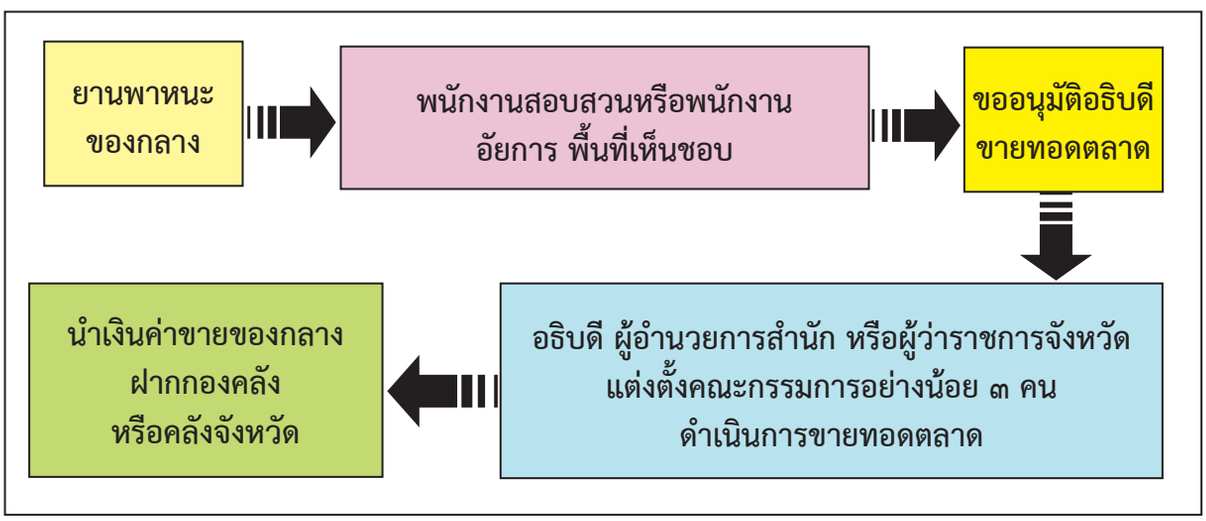

■ **การคืนของกลางระหว่างคดี (กรณีของกลางตาม มาตรา ๑๑, ๔๘, ๕๔, ๖๙)**

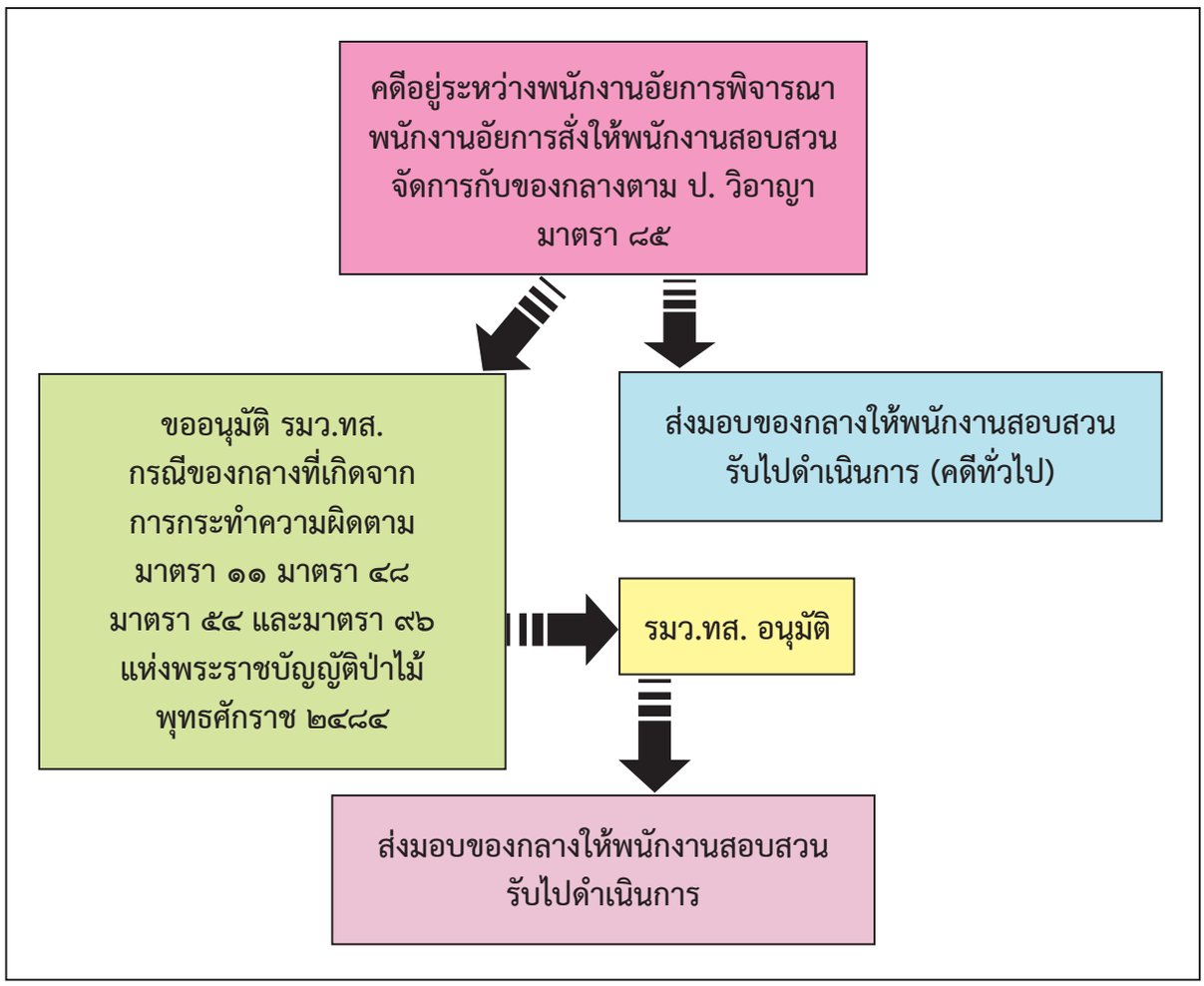

■ **การคืนของกลางเมื่อคดีถึงที่สุด**

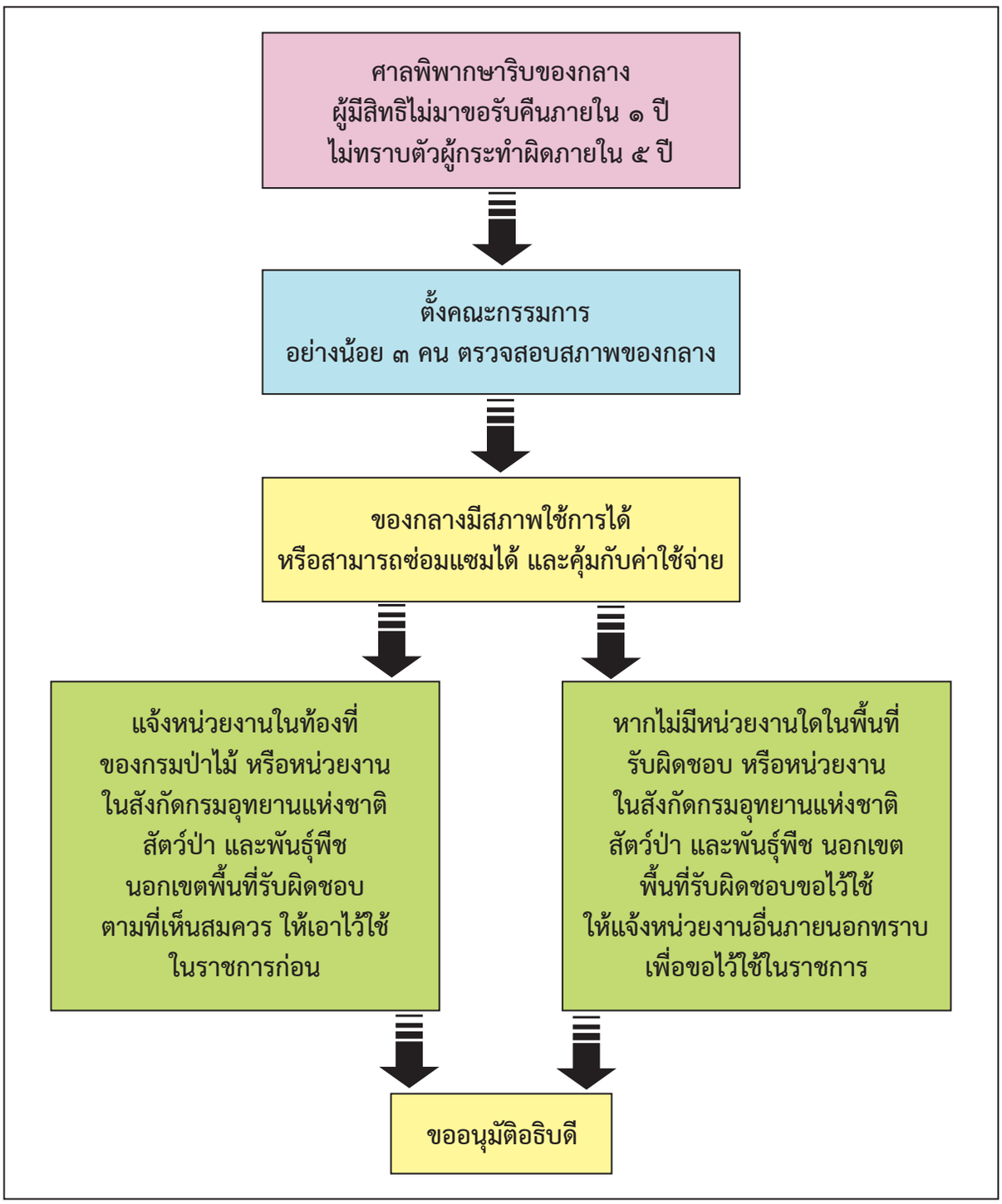

๓. การจัดการของกลางประเภทของป่า

๓.๑ การดำเนินการกับของกลางขณะตรวจยึด

(๑) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึดหรือรับของป่าของกลาง ให้ทำเป็นบัญชีรายละเอียดเกี่ยวกับของป่า โดยให้ตรวจวัดขนาด ชนิด จำนวน ตำหนิรูปพรรณในบัญชีของป่าของกลาง นำส่งพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดี แล้วจึงนำไปเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัย

(๒) พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดของกลางไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

(๓) หากไม่สามารถนำของป่าของกลาง ออกจากสถานที่ตรวจยึดได้ให้บันทึกเหตุผลไว้เป็นหลักฐาน พร้อมแจ้งพนักงานสอบสวนให้ทราบ และรายงานผู้บังคับบัญชาโดยเร็ว

(๔) ในกรณีที่จำเป็นต้องจ้างเฝ้ารักษาของกลาง พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจยึดหรือรับมอบของกลางมีอำนาจจ้าง โดยใช้แบบสัญญาจ้างตามแบบที่ทางราชการกำหนด แล้วรายงานเสนอผู้บังคับบัญชา

(๕) ให้หน่วยงานของผู้ที่กล่าวโทษ หรือรับของกลางมาจากหน่วยงานอื่นๆ บันทึกรายการของกลาง ลงในทะเบียนของกลางตามแบบที่อธิบดีกำหนด

๓.๒ การดำเนินการกับของกลางระหว่างคดี

(๑) ในกรณีที่ของกลางเป็นของเสียง่าย หรือถ้ารอจนคดีถึงที่สุด จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหาย หรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าของกลาง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลของป่าของกลางพิจารณาขายทอดตลาด หรือประมูลโดยต้องทำหนังสือขอความเห็นชอบการจำหน่ายของกลางต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเจ้าของคดี

(๒) เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ให้ความเห็นชอบแล้วให้ทำบันทึกรายละเอียด ตำหนิรูปพรรณเกี่ยวกับของกลางไว้เป็นหลักฐานแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการขายทอดตลาดของกลางทั้งหมด หรือบางส่วนก็ได้ โดยให้อธิบดี ผู้อำนวยการสำนัก หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการอย่างน้อย ๓ คน มีข้าราชการไม่ต่ำกว่าระดับ ๕ เป็นประธาน มีหน้าที่กำหนดราคาขั้นต่ำและดำเนินการรับผิดชอบเรื่องการขายทอดตลาด

(๓) ให้เก็บรักษาเงินค่าขายของกลางไว้แทนของป่าของกลาง โดยให้นำฝากกองคลังหรือคลังจังหวัดแล้วแต่กรณี ในลักษณะเงินนอกงบประมาณ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

(๔) หากไม่เข้าหลักเกณฑ์ตาม ข้อ (๑) พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องเก็บรักษาของกลางไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด

๓.๓ การขอทำลายของกลางระหว่างคดี

(๑) ของกลางที่ไม่อาจเก็บรักษาได้เนื่องจากเน่าเสียเร็ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหนังสือขอความเห็นชอบต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบ เพื่อทำลายของกลางระหว่างคดี

(๒) เมื่อได้รับความเห็นชอบตามข้อ (๑) แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรักษาของกลาง อย่างน้อย ๒ คนร่วมกันทำลายแล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

๓.๔ การดำเนินการกับของกลางเมื่อคดีถึงที่สุด

(๑) เมื่อมีคำพิพากษาของศาลฎีกา หรือคำพิพากษาของศาลใดๆ ที่ไม่มีการอุทธรณ์หรือฎีกาในคดี หรือพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง ถือว่าคดีถึงที่สุด

(๒) เมื่อคดีถึงที่สุด หากศาลพิพากษายกฟ้องหรือให้คืนของกลางหรือพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องและให้ปฏิบัติต่อของกลาง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ วรรคท้าย พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเก็บรักษาของกลางไว้ต้องคืนให้แก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนตามกฎหมาย โดยพิจารณาหลักฐานใดๆ ก็ได้ที่สามารถยืนยันความเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย หรือคืนเป็นเงินที่ได้มาจากการขายทอดตลาด

(๓) ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์จะเรียกร้องขอคืนของกลางได้ จะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา หากพ้นกำหนดของกลางจะตกเป็นของแผ่นดิน

(๔) หากศาลพิพากษาให้ริบของป่าของกลางจะตกเป็นของแผ่นดิน ให้ดำเนินการขายทอดตลาดโดยให้อธิบดี ผู้อำนวยการสำนัก หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี แต่งตั้งคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย ๓ คน มีข้าราชการไม่ต่ำกว่าระดับ ๕ เป็นประธาน เพื่อดำเนินการขายทอดตลาด

(๕) กรณีมีการขายทอดตลาดไปแล้วระหว่างคดี ให้นำเงินค่าขายทั้งหมด ส่งเป็นเงินรายได้แผ่นดิน

(๖) ของกลางซึ่งมีมติคณะรัฐมนตรี หรือมีนโยบายไม่ควรขายจะดำเนินการขายทอดตลาดไม่ได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงานกับพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ผู้รับผิดชอบเพื่อให้คดีถึงที่สุดโดยเร็ว และให้ขออนุมัติอธิบดี หรือผู้ได้รับมอบหมาย เพื่อพิจารณานำไปใช้ในราชการหรือจัดการตามสมควร

ขั้นตอนการจัดการกับของกลางประเภทของป่าสามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

- **การดำเนินการกับของกลางขณะตรวจยึด**

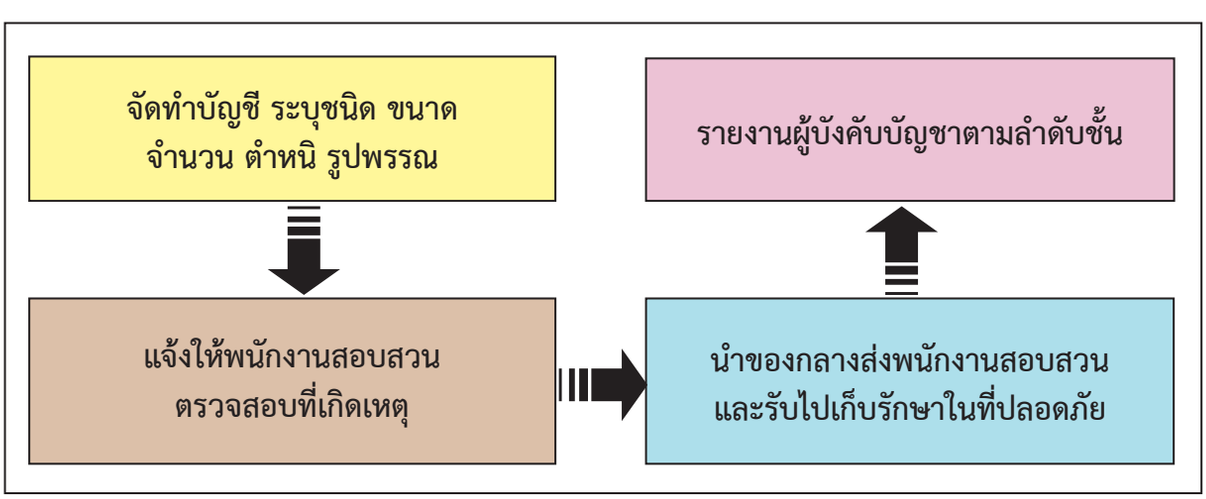

■ การดำเนินการกับของกลางระหว่างคดี

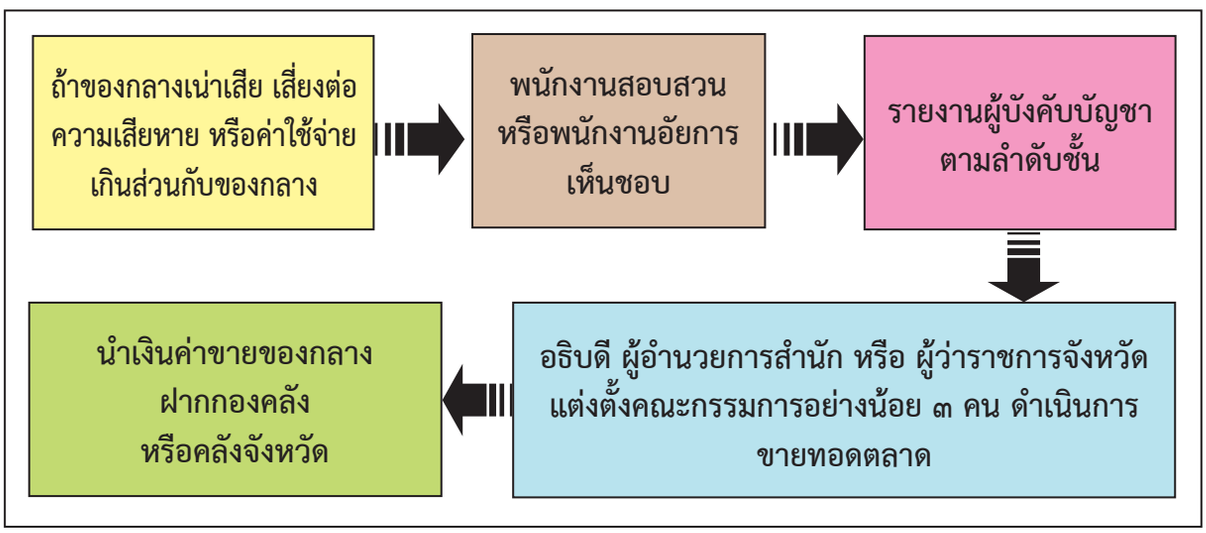

■ การดำเนินการกับของกลางระหว่างคดี

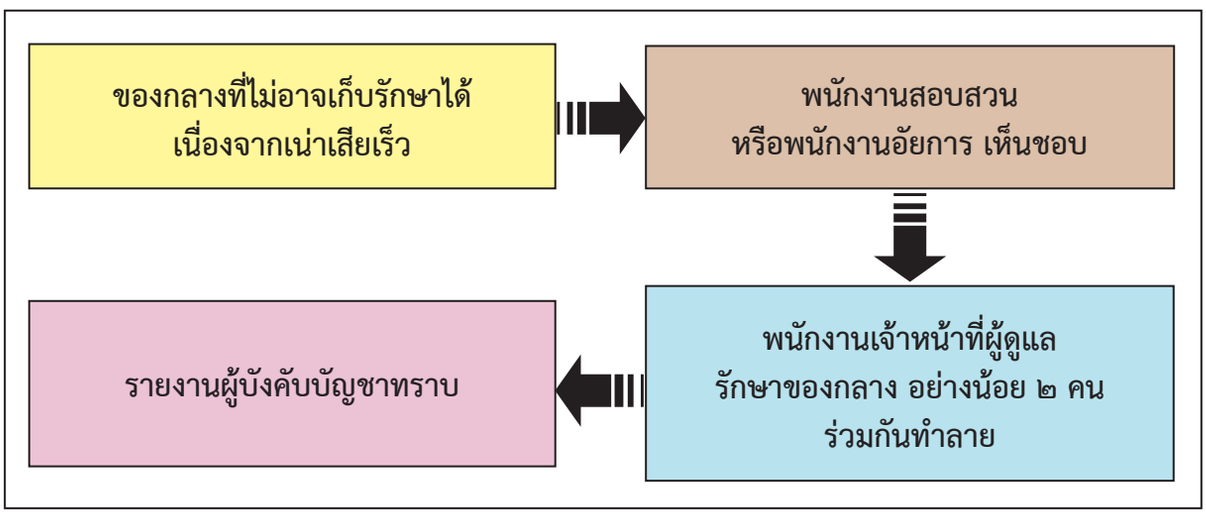

■ การดำเนินการกับของกลางเมื่อคดีสิ้นสุด

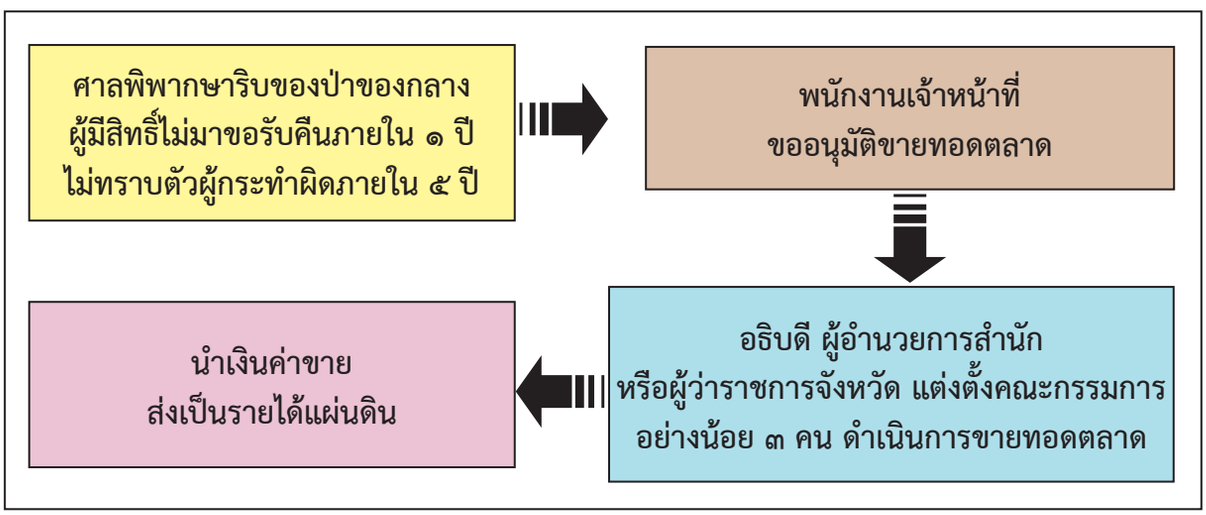

๔. การจัดการของกลางประเภทสัตว์ป่า

๔.๑ การดำเนินการกับของกลางขณะตรวจยึด

(๑) การดำเนินการกับของกลางขณะตรวจยึดเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึด หรือรับสัตว์ป่า หรือซากของสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าของกลาง ให้ทำบัญชีรายละเอียดเกี่ยวกับของกลาง โดยตรวจนับชนิด จำนวน และตำหนิรูปพรรณ ลงในบัญชีของกลาง และนำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี

(๒) พนักงานสอบสวนให้ส่งมอบของกลางให้เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติฯ หรือกรมป่าไม้ หรือกรมวิชาการเกษตร (กรณีพันธุ์พืช) เก็บรักษา ตามข้อตกลงบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

(๓) หากไม่สามารถนำสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าของกลาง ออกจากสถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่ตรวจยึดได้ให้บันทึกเหตุผลไว้เป็นหลักฐาน พร้อมแจ้งพนักงานสอบสวนให้ทราบ เพื่อพนักงานสอบสวนจะได้ประสานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาดูแลรักษาของกลางต่อไป

(๔) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจ้างเฝ้ารักษาของกลาง เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติหรือในสังกัดสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า มีอำนาจจ้างเฝ้ารักษาเลี้ยงดูสัตว์ป่าของกลางได้ โดยใช้แบบสัญญาจ้างเฝ้ารักษาเลี้ยงดูสัตว์ป่าของกลางที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนด เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาอนุมัติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๕

๔.๒ การดำเนินการระหว่างคดี

(๑) สัตว์ป่าของกลางหรือซากของสัตว์ป่าของกลาง เป็นของกลางประเภทที่มีนโยบายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ห้ามประมูลจำหน่ายหรือขายทอดตลาด โดยให้ดำเนินการดูแลรักษาไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยทางวิชาการ หรือขอไว้ใช้ในราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๒) กรณีเป็นซากของสัตว์ป่าของกลางที่ไม่อาจเก็บรักษาได้เนื่องจากจะเน่าเสียให้ขอความเห็นชอบต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบเพื่อทำลายของกลางระหว่างคดีได้

(๓) เมื่อได้รับความเห็นชอบตามข้อ (๒) แล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรักษาของกลางอย่างน้อย ๒ คน ร่วมกันทำลายแล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

๔.๓ การดำเนินการกับสัตว์ป่า หรือซากสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าของกลาง เมื่อคดีถึงที่สุด

(๑) เมื่อมีคำพิพากษาของศาลฎีกาหรือคำพิพากษาของศาลใดๆ ที่ไม่มีการอุทธรณ์หรือฎีกาตามกฎหมายกำหนดหรือพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง ถือว่าคดีถึงที่สุด

(๒) เมื่อคดีถึงที่สุด หากศาลพิพากษาให้ริบของกลางสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าของกลางจะตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลของกลางขออนุมัติอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อนำเอาสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าของกลางไว้ใช้ในราชการ หรือปล่อย หรือทำลาย หรือจัดการอย่างอื่นตามสมควรต่อไป

(๓) ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ยกฟ้องหรือคืนของกลาง หรือพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องและให้ปฏิบัติกับของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ วรรคท้าย พนักงาน ผู้ดูแลเลี้ยงดู หรือเก็บรักษาสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าของกลางไว้ ต้องคืนให้แก่ผู้ต้องหา หรือ

ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนตามกฎหมาย โดยพิจารณาจากหลักฐานใดๆ ที่สามารถยืนยันความเป็นเจ้าของหรือการเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในของกลางตามกฎหมาย

(๔) ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์ต้องเรียกร้องขอคืนภายในกำหนด ๑ ปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง หากพ้นกำหนดของกลางจะตกเป็นของแผ่นดิน

(๕) กรณีเป็นคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด และไม่มีผู้ใดแสดงตนเป็นเจ้าของหรือมีกรรมสิทธิ์ในของกลาง โดยถูกต้องตามกฎหมายมาเรียกร้องขอคืนของกลางภายใน ๕ ปี นับตั้งแต่วันที่นำไปเก็บรักษาของกลางจะตกเป็นของแผ่นดิน

<u>ผังแสดงขั้นตอนการจัดการกับของกลางประเภทสัตว์ป่าและซากของสัตว์ป่า</u>
<u>สามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้</u>

- **การดำเนินการกับของกลางขณะตรวจยึด**

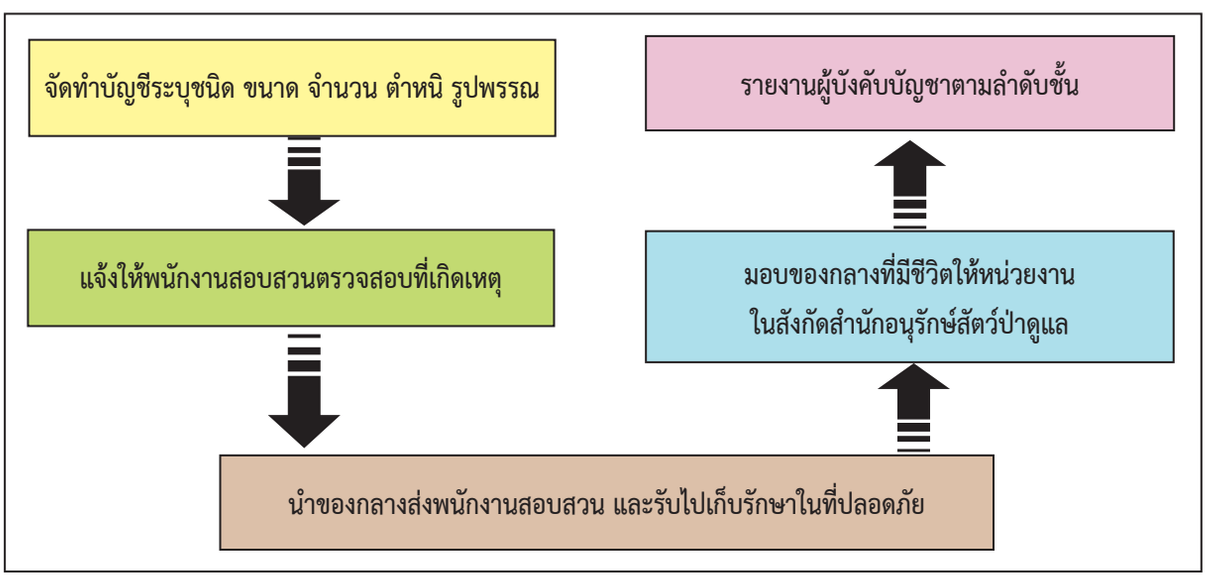

- **การดำเนินการกับของกลางสัตว์ป่าระหว่างคดี**

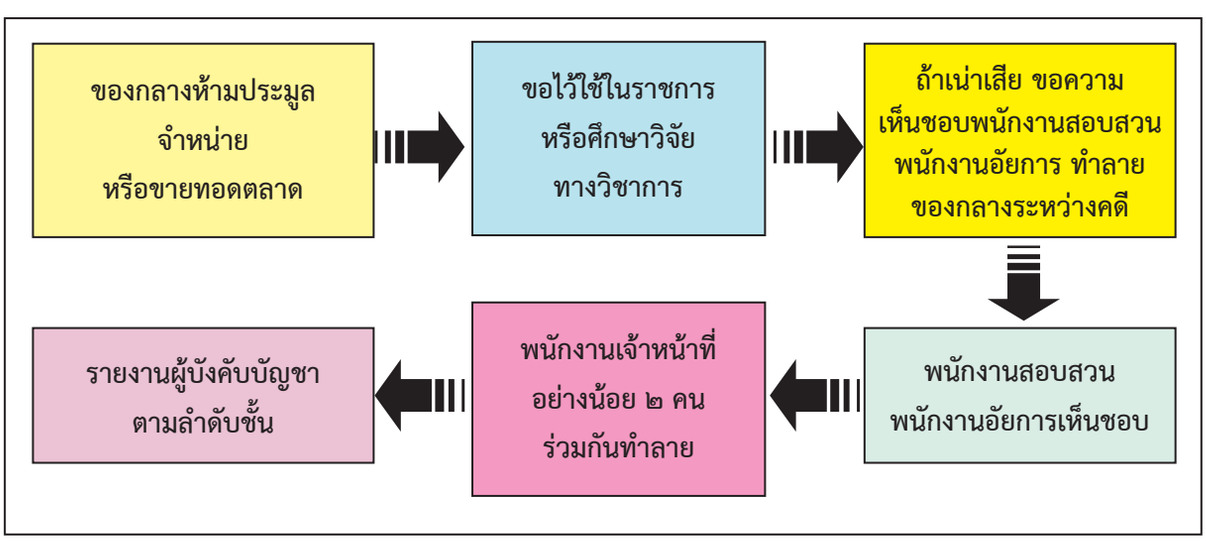

บรรณานุกรม

วนิดา พรไพบูลย์, คำอธิบายกฎหมายที่ดินป่าไม้ เอกสารสิทธิในที่ดินและการตรวจพิสูจน์สิทธิในที่ดิน, อินเตอร์บุ๊คส์ ๒ กรุงเทพฯ, มิถุนายน ๒๕๕๒

ยืนหยัด ใจสมุทร, รวมกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้และสัตว์ป่า, สำนักพิมพ์นิติธรรม กรุงเทพฯ, มกราคม ๒๕๔๔

ยืนหยัด ใจสมุทร, คำอธิบาย พระราชบัญญัติป่าไม้, สำนักพิมพ์นิติบรรณการ กรุงเทพฯ, ตุลาคม ๒๕๔๘

บุรินทร์ โชคเกิด, รวมกฎหมายป่าไม้, สำนักพิมพ์นิติบรรณการ กรุงเทพฯ, ๒๕๓๘

คู่มือการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

คู่มือการปฏิบัติงานการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การจับกุม การตรวจยึด การอายัดตามกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ของกองนิติการ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

คู่มือการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๔

คู่มือการปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คู่มือการปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒

ภาคผนวก

ผนวก ก.
คดีตัวอย่างและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑. ความผิดเกี่ยวกับโรงงานแปรรูปไม้มีไม้หวงห้ามไว้ในครอบครองฯ

๒. ความผิดเกี่ยวกับการยึดถือครอบครองที่ป่าและสร้างสิ่งรุกล้ำลำน้ำฯ

๓. ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง

๔. ความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (โรงโม่)

๕. ความผิดเกี่ยวกับการส่งขยะพิษออกนอกราชอาณาจักร

สามารถดาวน์โหลดเอกสาร
ได้จากคิวอาร์โค้ดด้านล่าง

ผนวก ข.

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง

- แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔
- แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗
- แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.สวนป่า พ.ศ.๒๕๓๕
- แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕
- แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยงาช้าง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๘

หน้า ๖
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้

พุทธศักราช ๒๔๘๔

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปเป็นกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงอำนาจหน้าที่และกิจการของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ แต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้

๑.๑ กระทรวงมหาดไทย

(๑) รองผู้ว่าราชการจังหวัด

(๒) ปลัดจังหวัด

หน้า ๗
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

(๓) ปลัดอำเภอ

(๔) นายกเทศมนตรี

(๕) รองนายกเทศมนตรี

(๖) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๗) รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

(๙) กำนัน

(๑๐) ผู้ใหญ่บ้าน

๑.๒ กระทรวงกลาโหม

๑.๒.๑ ข้าราชการทหารในสังกัด สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด

(๑) รองเสนาธิการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๒) ผู้ช่วยเสนาธิการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๓) ผู้อำนวยการกองยุทธการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๔) ผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๕) หัวหน้ากองผลิตปศุสัตว์ ศูนย์ขยายพันธุ์สัตว์ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

หน้า ๘
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

๑.๒.๒ ข้าราชการทหารในสังกัด กองทัพบก

(๑) แม่ทัพภาค ทุกภาค

(๒) รองแม่ทัพภาค ทุกภาค

(๓) ผู้บัญชาการกองพล ทุกกองพล

(๔) รองผู้บัญชาการกองพล ทุกกองพล

(๕) ผู้บังคับการกรม ทุกกรม

(๖) รองผู้บังคับการกรม ทุกกรม

(๗) ผู้บังคับกองพัน ทุกกองพัน

(๘) รองผู้บังคับกองพัน ทุกกองพัน

(๙) ผู้บังคับกองร้อย ทุกกองร้อย

(๑๐) ผู้บังคับหมวด ทุกหมวด

๑.๒.๓ ข้าราชการทหารในสังกัด กองทัพเรือ

(๑) ผู้บังคับการเรือ

(๒) ผู้ควบคุมเรือ

(๓) ผู้บังคับหน่วยทหารเรือตามที่กองทัพเรือจะกำหนด

๑.๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๑) เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกตำแหน่ง

๑.๔ กรุงเทพมหานคร

(๑) ผู้อำนวยการสำนักเทศกิจ

(๒) รองผู้อำนวยการสำนักเทศกิจ

หน้า ๙
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

(๓) ผู้อำนวยการกองตรวจการเทศกิจ ผู้อำนวยการกองบังคับการเทศกิจ

(๔) หัวหน้าฝ่ายในกองตรวจการเทศกิจ หัวหน้าฝ่ายในกองบังคับการเทศกิจในสังกัดสำนักเทศกิจ

(๕) นิติกร เจ้าพนักงานปกครอง พนักงานปกครอง เจ้าหน้าที่ปกครองระดับ ๓ ขึ้นไปในกองตรวจการเทศกิจและกองบังคับการเทศกิจในสังกัดสำนักเทศกิจ

(๖) ผู้อำนวยการเขต

(๗) ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต

(๘) หัวหน้าฝ่ายเทศกิจในสำนักงานเขต

(๙) เจ้าพนักงานปกครอง พนักงานปกครอง และเจ้าหน้าที่ปกครองระดับ ๓ ขึ้นไปในฝ่ายเทศกิจ ในสังกัดสำนักงานเขต

เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน จับกุม ปราบปรามผู้กระทำผิด และยึดของกลางตามกฎหมายดังกล่าวภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

สุวิทย์ คุณกิตติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม

หน้า ๑๐
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปเป็นกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงอำนาจหน้าที่และกิจการของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ แต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้

๑.๑ กระทรวงมหาดไทย

(๑) รองผู้ว่าราชการจังหวัด

(๒) ปลัดจังหวัด

หน้า ๑๑
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

(๓) ปลัดอำเภอ

(๔) นายกเทศมนตรี

(๕) รองนายกเทศมนตรี

(๖) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๗) รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

(๙) กำนัน

(๑๐) ผู้ใหญ่บ้าน

๑.๒ กระทรวงกลาโหม

๑.๒.๑ ข้าราชการทหารในสังกัด สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด

(๑) รองเสนาธิการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๒) ผู้ช่วยเสนาธิการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๓) ผู้อำนวยการกองยุทธการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๔) ผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๕) หัวหน้ากองผลิตปศุสัตว์ ศูนย์ขยายพันธุ์สัตว์ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

หน้า ๑๒
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

๑.๒.๒ ข้าราชการทหารในสังกัด กองทัพบก

(๑) แม่ทัพภาค ทุกภาค

(๒) รองแม่ทัพภาค ทุกภาค

(๓) ผู้บัญชาการกองพล ทุกกองพล

(๔) รองผู้บัญชาการกองพล ทุกกองพล

(๕) ผู้บังคับการกรม ทุกกรม

(๖) รองผู้บังคับการกรม ทุกกรม

(๗) ผู้บังคับกองพัน ทุกกองพัน

(๘) รองผู้บังคับกองพัน ทุกกองพัน

(๙) ผู้บังคับกองร้อย ทุกกองร้อย

(๑๐) ผู้บังคับหมวด ทุกหมวด

๑.๒.๓ ข้าราชการทหารในสังกัด กองทัพเรือ

(๑) ผู้บังคับการเรือ

(๒) ผู้ควบคุมเรือ

(๓) ผู้บังคับหน่วยทหารเรือตามที่กองทัพเรือจะกำหนด

๑.๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๑) เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกตำแหน่ง

เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน จับกุม ปราบปรามผู้กระทำผิด และยึดของกลางตามกฎหมายดังกล่าวภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

หน้า ๑๓
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

สุวิทย์ คุณกิตติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม

หน้า ๑๔
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. ๒๕๓๕

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปเป็นกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงอำนาจหน้าที่และกิจการของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ แต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้

๑.๑ กระทรวงมหาดไทย

(๑) รองผู้ว่าราชการจังหวัด

(๒) ปลัดจังหวัด

(๓) ปลัดอำเภอ

หน้า ๑๕
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

(๔) นายกเทศมนตรี

(๕) รองนายกเทศมนตรี

(๖) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๗) รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

(๙) กำนัน

(๑๐) ผู้ใหญ่บ้าน

๑.๒ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๑) เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกตำแหน่ง

เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน จับกุม ปราบปรามผู้กระทำผิด และยึดของกลางตามกฎหมายดังกล่าวภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

สุวิทย์ คุณกิตติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม

หน้า ๑๖
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ. ๒๕๔๕

โดยที่เป็นการสมควรแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปเป็นกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงอำนาจหน้าที่และกิจการของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ แต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้

๑.๑ กระทรวงมหาดไทย

(๑) รองผู้ว่าราชการจังหวัด

(๒) ปลัดจังหวัด

หน้า ๑๗
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

(๓) ปลัดอำเภอ

(๔) นายกเทศมนตรี

(๕) รองนายกเทศมนตรี

(๖) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๗) รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

(๙) กำนัน

(๑๐) ผู้ใหญ่บ้าน

๑.๒ กระทรวงกลาโหม

๑.๒.๑ ข้าราชการทหารในสังกัด สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด

(๑) รองเสนาธิการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๒) ผู้ช่วยเสนาธิการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๓) ผู้อำนวยการกองยุทธการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๔) ผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๕) หัวหน้ากองผลิตปศุสัตว์ ศูนย์ขยายพันธุ์สัตว์ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

หน้า ๑๘
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

๑.๒.๒ ข้าราชการทหารในสังกัด กองทัพบก

(๑) แม่ทัพภาค ทุกภาค

(๒) รองแม่ทัพภาค ทุกภาค

(๓) ผู้บัญชาการกองพล ทุกกองพล

(๔) รองผู้บัญชาการกองพล ทุกกองพล

(๕) ผู้บังคับการกรม ทุกกรม

(๖) รองผู้บังคับการกรม ทุกกรม

(๗) ผู้บังคับกองพัน ทุกกองพัน

(๘) รองผู้บังคับกองพัน ทุกกองพัน

(๙) ผู้บังคับกองร้อย ทุกกองร้อย

(๑๐) ผู้บังคับหมวด ทุกหมวด

๑.๒.๓ ข้าราชการทหารในสังกัด กองทัพเรือ

(๑) ผู้บังคับการเรือ

(๒) ผู้ควบคุมเรือ

(๓) ผู้บังคับหน่วยทหารเรือตามที่กองทัพเรือจะกำหนด

๑.๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๑) เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกตำแหน่ง

๑.๔ กรุงเทพมหานคร

(๑) ผู้อำนวยการสำนักเทศกิจ

หน้า ๑๙
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

(๒) รองผู้อำนวยการสำนักเทศกิจ

(๓) ผู้อำนวยการกองตรวจการเทศกิจ ผู้อำนวยการกองบังคับการเทศกิจ

(๔) หัวหน้าฝ่ายในกองตรวจการเทศกิจ หัวหน้าฝ่ายในกองบังคับการเทศกิจในสังกัดสำนักเทศกิจ

(๕) นิติกร เจ้าพนักงานปกครอง พนักงานปกครอง เจ้าหน้าที่ปกครองระดับ ๓ ขึ้นไปในกองตรวจการเทศกิจและกองบังคับการเทศกิจในสังกัดสำนักเทศกิจ

(๖) ผู้อำนวยการเขต

(๗) ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต

(๘) หัวหน้าฝ่ายเทศกิจในสำนักงานเขต

(๙) เจ้าพนักงานปกครอง พนักงานปกครอง และเจ้าหน้าที่ปกครองระดับ ๓ ขึ้นไปในฝ่ายเทศกิจ ในสังกัดสำนักงานเขต

เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน จับกุม ปราบปรามผู้กระทำผิด และยึดของกลางตามกฎหมายดังกล่าวภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

สุวิทย์ คุณกิตติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม

หน้า ๑๑
เล่ม ๑๓๒ ตอนพิเศษ ๑๔๓ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เรื่อง การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยงาช้าง
(ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๕๘

อาศัยอำนาจตามความในบทนิยามคำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” ในมาตรา ๓ และมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. ๒๕๕๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยงาช้าง (ฉบับ ที ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. ๒๕๕๘

(๑) รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

(๒) ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

(๓) ผู้บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๔) รองผู้บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๕) ผู้กำกับการกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๖) สารวัตรกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๗) ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล

(๘) รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล

(๙) ผู้บังคับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล

(๑๐) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล

(๑๑) สารวัตรสืบสวน กองบังคับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล

(๑๒) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

(๑๓) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

หน้า ๑๒
เล่ม ๑๓๒ ตอนพิเศษ ๑๔๓ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘

(๑๔) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

(๑๕) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

(๑๖) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ

(๑๗) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ

(๑๘) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ

(๑๙) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ

(๒๐) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี

(๒๑) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี

(๒๒) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี

(๒๓) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี

(๒๔) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(๒๕) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(๒๖) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(๒๗) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(๒๘) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสุรินทร์

(๒๙) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสุรินทร์

(๓๐) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสุรินทร์

(๓๑) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสุรินทร์

(๓๒) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดบุรีรัมย์

(๓๓) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดบุรีรัมย์

(๓๔) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดบุรีรัมย์

(๓๕) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดบุรีรัมย์

(๓๖) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่

(๓๗) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่

(๓๘) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่

(๓๙) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่

หน้า ๑๓
เล่ม ๑๓๒ ตอนพิเศษ ๑๔๓ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘

(๔๐) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

(๔๑) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

(๔๒) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

(๔๓) ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรพยุหะคีรี กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

(๔๔) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

(๔๕) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดอุทัยธานี

(๔๖) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดอุทัยธานี

(๔๗) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดอุทัยธานี

(๔๘) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดอุทัยธานี

(๔๙) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดกาญจนบุรี

(๕๐) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดกาญจนบุรี

(๕๑) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดกาญจนบุรี

(๕๒) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดกาญจนบุรี

(๕๓) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดภูเก็ต

(๕๔) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดภูเก็ต

(๕๕) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดภูเก็ต

(๕๖) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดภูเก็ต

ข้อ ๔ ให้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. ๒๕๕๘ ภายในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘

พลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผนวก ค.

- การคำนวณปริมาตรไม้
- การวัดไม้แปรรูป ไม้ท่อน

การคำนวณปริมาตรไม้

การคำนวณปริมาตรไม้ ให้คำนวณเป็นลูกบาศก์เมตร มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. <u>ไม้ที่ยังมิได้แปรรูป (ไม้ท่อน)</u> การคำนวณไม้ที่ยังมิได้แปรรูป (ไม้ท่อน) ใช้ตารางเลขสำเร็จหาปริมาตรไม้ (ที่กรมป่าไม้กำหนด)

- การวัดความยาว ให้วัดส่วนที่ยาวที่สุด (วัดเป็นเมตร)
- การวัดความโต ให้วัดเส้นรอบวงตรงกึ่งกลางท่อน (วัดเป็นเดซิเมตร)

การใช้ตารางเลขสำเร็จให้ปัดเศษของความยาวและความโตดังนี้

- เศษของความยาว

  ๑-๒๔ ซม. ปัดทิ้ง, ๒๕-๗๔ ซม. ปัดเป็น ๑/๒ เมตร, ๗๕-๙๙ ซม. ปัดเป็น ๑ เมตร
- เศษของความโต

  ๑-๔ ซม. ปัดทิ้ง, ๕-๙ ซม. ปัดเป็น ๑ เดซิเมตร

๒. <u>ไม้แปรรูป</u>

- ไม้แผ่น หรือไม้เหลี่ยม ใช้สูตร กว้าง x ยาว x หนา x จำนวน

(ถ้าวัดเป็นเซนติเมตร เมื่อคูณกันแล้วได้จำนวนเท่าใด เอา ๑,๐๐๐,๐๐๐ หาร หน่วยจะเป็นลูกบาศก์เมตร

เช่น วัดไม้แปรรูป กว้าง ๒๐ ซม. ยาว ๑๐๐ ซม. หนา ๔ ซม. จำนวน ๑๐๐ แผ่น จะได้ปริมาตร เท่ากับ ๒๐ x ๑๐๐ x ๔ x ๑๐๐ หารด้วย ๑,๐๐๐,๐๐๐ คือ ๐.๘ ลูกบาศก์เมตร

- ไม้เสาถากกลม ใช้สูตร ๐.๐๘ x (เส้นรอบวง)^{๒} x ยาว

ตารางเลขสำเร็จคิดปริมาตรไม้เป็นลูกบาศก์เมตร
สำหรับไม้ซุงหรือไม้ท่อนที่มีความยาวตั้งแต่ ½ ถึง 20 เมตร ขนาดโตวัดรอบตั้งแต่ 1 ถึง 50 เดซิเมตร

																																									สำหรับไม้ขนาดโตวัดรอบถึง 50 เดซิเมตร	
																																									ความยาว 1 เมตร	
ความยาวเป็นเมตร	ขนาดโตวัดรอบเป็นเดซิเมตร																																								ความมัด 1 รอบเป็นเดซิเมตร	ปริมาณเกินลูกบาศก์เมตร
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	1	0.000796
½	0.03	0.04	0.05	0.06	0.07	0.08	0.09	0.10	0.11	0.13	0.14	0.16	.018	0.19	0.21	0.23	0.25	0.27	0.29	0.31	.033	0.36	0.38	0.41	0.43	0.46	0.49	0.52	0.54	0.57	0.61	0.64	0.67	0.70	0.74	0.77	0.81	0.84	0.88	0.92	0.96	0.99	2	0.003183
1	0.06	0.08	0.10	0.11	0.13	0.16	0.18	0.20	0.23	0.26	0.29	0.32	0.35	0.39	0.42	0.46	0.50	0.54	0.58	0.62	0.67	0.72	0.76	0.81	0.87	0.92	0.97	1.03	1.09	1.15	1.21	1.27	1.34	1.40	0.74	1.54	1.61	1.68	1.76	1.83	1.91	1.99	3	0.007162
1 ½	0.10	0.12	0.14	0.17	0.20	0.23	0.27	0.31	0.34	0.39	0.43	0.48	0.53	0.58	0.63	0.69	0.75	0.81	0.87	0.94	1.00	1.07	1.15	1.22	1.30	1.38	1.46	1.55	1.63	1.72	1.82	1.91	2.01	2.11	2.21	2.31	2.42	2.53	2.64	2.75	2.87	2.98	4	0.012732
2	0.13	0.16	0.19	0.23	0.27	0.31	0.36	0.41	0.46	0.52	0.57	0.64	0.70	0.77	0.84	0.92	0.99	1.08	1.16	1.25	1.34	1.43	1.53	1.63	1.73	1.84	1.95	2.06	2.18	2.30	2.42	2.55	2.68	2.81	2.94	3.08	3.22	3.37	3.52	3.67	3.82	3.98	5	0.019894
2 ½	0.16	0.20	0.24	0.29	0.34	0.39	0.45	0.51	0.57	0.64	0.72	0.80	0.88	0.96	1.05	1.15	1.24	1.34	1.45	1.56	1.67	1.79	1.91	2.04	2.17	2.30	2.44	2.56	2.72	2.87	3.03	3.18	3.34	3.51	3.68	3.85	4.03	4.21	4.39	4.58	4.78	4.97	6	0.028648
3	0.19	0.24	0.29	0.34	0.41	0.47	0.54	0.61	0.69	0.77	0.86	0.95	1.05	1.16	1.26	1.38	1.49	1.61	1.74	1.87	2.01	2.15	2.29	2.44	2.60	2.76	2.92	3.09	3.27	3.45	3.63	3.82	4.01	4.21	4.41	4.62	4.83	5.05	5.27	5.50	5.73	5.97	7	0.038993
3 ½	0.23	0.28	0.34	0.40	0.47	0.55	0.63	0.71	0.80	0.90	1.01	1.11	1.23	1.35	1.47	1.60	1.74	1.88	2.03	2.18	2.34	2.51	2.68	2.85	3.03	3.22	3.41	3.61	3.81	4.02	4.24	4.46	4.68	4.91	5.15	5.39	5.64	5.89	6.15	6.42	6.69	8.96	8	0.050929
4	0.26	0.32	0.39	0.46	0.54	0.62	0.72	0.81	0.92	1.03	1.15	1.27	1.40	1.54	1.68	1.83	1.99	2.15	2.32	2.50	2.68	2.86	3.06	3.26	3.47	3.68	3.90	4.13	4.36	4.60	4.84	5.09	5.35	5.61	5.89	6.16	6.45	6.74	7.03	7.33	7.64	7.96	9	0.064458
4 ½	0.29	0.36	0.43	0.52	0.61	0.70	0.81	0.92	1.03	1.16	1.29	1.43	1.58	1.73	1.89	2.06	2.24	2.42	2.61	2.81	3.01	3.22	3.44	3.67	3.90	4.14	4.39	4.64	4.90	5.17	5.45	5.73	6.02	6.32	6.62	6.93	7.25	7.25	7.91	8.25	8.60	8.95	10	0.079577
5	0.32	0.40	0.48	0.57	0.67	0.78	0.90	1.02	1.15	1.29	1.44	1.59	1.75	1.93	2.10	2.29	2.49	2.69	2.90	3.12	3.35	3.58	3.82	4.07	4.33	4.60	4.87	5.16	5.45	5.75	6.05	6.37	6.69	7.02	7.36	7.70	8.06	8.42	8.79	9.17	9.55	9.95	50	1.989432
5 ½	0.35	0.44	0.53	0.63	0.74	0.86	0.98	1.12	1.26	1.42	1.58	1.75	1.93	2.12	2.32	2.52	2.74	2.96	3.19	3.43	3.68	3.94	4.21	4.48	4.77	5.06	5.36	5.67	5.99	6.32	6.66	7.00	7.36	7.72	8.09	8.47	8.86	9.26	9.67	10.08	10.51	10.94	51	2.069805
6	0.39	0.48	0.58	0.69	0.81	0.94	1.07	1.22	1.36	1.55	1.72	1.91	2.11	2.31	2.53	2.75	2.98	3.23	3.48	3.74	4.02	4.30	4.59	4.89	5.20	5.52	5.85	6.19	6.54	6.89	7.26	7.64	8.03	8.42	8.83	9.24	9.67	10.10	10.55	11.00	11.46	11.94	52	2.151770
6 ½	0.42	0.52	0.63	0.74	0.87	1.01	1.16	1.32	1.49	1.68	1.87	2.07	2.28	2.50	2.74	2.98	3.23	3.50	3.77	4.06	4.35	4.66	4.97	5.30	5.63	5.98	6.34	6.70	7.08	7.47	7.87	8.28	8.70	9.12	9.56	10.01	10.47	10.95	11.43	11.92	12.42	12.93	53	2.235326
7	0.45	0.56	0.67	0.80	0.94	1.09	1.25	1.43	1.61	1.80	2.01	2.23	2.46	2.70	2.95	3.21	3.48	3.77	4.06	4.37	4.68	5.01	5.35	5.70	6.07	6.44	6.82	7.22	7.63	8.04	8.47	8.91	9.36	9.83	10.30	10.78	11.28	11.79	12.31	12.83	13.37	13.93	54	2.320474
7 ½	0.48	0.60	0.72	0.86	1.01	1.17	1.34	1.53	1.72	1.93	2.15	2.39	2.63	2.89	3.16	3.44	3.73	4.03	4.35	4.68	5.02	5.37	5.74	6.11	6.50	6.90	7.31	7.73	8.17	8.62	9.08	9.55	10.03	10.53	11.04	11.55	12.09	12.63	13.18	13.75	14.33	14.92	55	2.407213
8	0.52	0.64	0.77	0.92	1.08	1.25	1.43	1.63	1.84	2.06	2.30	2.55	2.81	3.08	3.37	3.67	3.98	4.30	4.64	4.99	5.35	5.73	6.12	6.52	6.93	7.36	7.80	8.25	8.72	9.16	9.68	10.19	10.70	11.23	11.77	12.32	12.89	13.47	14.06	14.67	15.29	15.92	56	2.495544
8 ½	0.55	0.68	0.82	0.97	1.14	1.33	1.52	1.73	1.95	2.19	2.44	2.71	2.98	3.27	3.58	3.90	4.23	4.57	4.93	5.30	5.69	6.09	6.50	6.93	7.37	7.82	8.29	8.77	9.26	9.77	10.29	10.82	11.37	11.93	15.51	13.10	13.70	14.31	14.94	15.58	16.24	16.91	57	2.585466
9	0.58	0.72	0.87	1.03	1.21	1.40	1.61	1.83	2.07	2.32	2.59	2.86	3.16	3.47	3.79	4.13	4.48	4.84	5.22	5.61	6.02	6.45	6.88	7.33	7.80	8.28	8.77	9.28	9.80	10.34	10.89	11.46	12.04	12.63	13.24	13.87	14.50	15.15	15.82	16.50	17.20	17.90	58	2.676980
9 ½	0.61	0.76	0.91	1.09	1.28	1.48	1.70	1.94	2.18	2.45	2.73	3.02	3.33	3.66	4.00	4.35	4.72	5.11	5.51	5.93	6.36	6.80	7.27	7.74	8.23	8.74	9.28	9.80	10.35	10.92	11.50	12.10	12.71	13.34	13.98	14.64	15.31	16.00	16.70	17.42	18.15	18.90	59	2.770085
10	0.64	0.80	0.96	1.15	1.34	1.56	1.79	2.04	2.30	2.58	2.87	3.18	3.51	3.85	4.21	4.58	4.97	5.38	5.80	6.24	6.69	7.16	7.65	8.15	8.67	9.20	9.75	10.31	10.89	11.49	12.10	12.73	13.38	14.04	14.71	15.41	16.11	16.84	17.58	18.33	19.11	19.89	60	2.864782
10 ½	0.68	0.84	1.01	1.20	1.41	1.64	1.88	2.14	2.41	2.71	3.02	3.34	3.68	4.04	4.42	4.81	5.22	5.65	6.09	6.55	7.03	7.52	8.03	8.56	9.10	9.66	10.24	10.83	11.44	12.07	12.71	13.37	14.05	14.74	15.45	16.18	16.92	17.68	18.46	19.25	20.06	20.89	61	2.961071
11	0.71	0.88	1.06	1.26	1.48	1.72	1.97	2.24	2.53	2.84	3.16	3.50	3.86	4.24	4.63	5.04	5.47	5.92	6.38	6.86	7.36	7.88	8.41	8.96	9.53	10.12	10.72	11.34	11.98	12.64	13.31	14.01	14.71	15.44	46.19	16.95	17.73	18.52	19.34	20.17	21.02	21.88	62	3.058951
11 ½	0.74	0.92	1.11	1.32	1.55	1.79	2.06	2.34	2.84	2.97	3.30	3.66	4.04	4.43	4.84	5.27	5.72	6.19	6.67	7.17	7.70	8.24	8.79	9.37	9.97	10.58	11.21	11.86	12.53	13.21	13.92	14.64	15.38	16.14	16.92	17.72	18.53	19.36	20.22	21.08	21.97	22.88	63	3.158422
12	0.77	0.95	1.16	1.38	1.61	1.87	2.15	2.44	2.76	3.09	3.45	3.82	4.21	4.62	5.05	5.50	5.97	6.46	6.96	7.49	8.03	8.50	9.18	9.78	10.40	11.04	11.70	12.38	13.07	13.79	14.52	15.28	16.05	16.84	17.66	18.49	19.34	20.21	21.09	22.00	22.93	23.87	64	3.259486
12 ½	0.81	0.99	1.20	1.43	1.68	1.95	2.24	2.55	2.87	3.22	3.59	3.98	4.39	4.81	5.26	5.73	6.22	6.72	7.25	7.80	8.37	8.95	9.56	10.19	10.83	11.50	12.19	12.89	13.62	14.36	15.13	15.92	16.72	17.55	18.39	19.26	20.14	21.05	21.97	22.92	23.88	24.87	65	3.362140
13	0.84	1.03	1.25	1.49	1.75	2.03	2.33	2.65	2.99	3.35	3.73	4.14	4.56	5.01	5.47	5.96	6.47	6.99	7.54	8.11	8.70	9.31	9.94	10.59	11.27	11.96	12.67	13.41	14.16	14.94	15.73	16.55	17.39	18.25	19.13	20.03	20.95	21.89	22.85	23.83	24.84	25.86	66	3.466387
13 ½	0.87	1.07	1.30	1.55	1.82	2.11	2.42	2.75	3.10	3.48	3.88	4.30	4.74	5.20	5.68	6.19	6.71	7.26	7.83	8.42	9.03	9.67	10.32	11.00	11.70	12.42	13.16	13.92	14.71	15.51	16.34	17.19	18.06	18.95	19.86	20.80	21.75	22.73	23.73	24.75	25.79	26.86	67	3.572224
14	0.90	1.11	1.35	1.60	1.88	2.18	2.51	2.85	3.22	3.61	4.02	4.46	4.91	5.39	5.89	6.42	6.96	7.53	8.12	8.73	9.37	10.03	10.71	11.41	12.13	12.88	13.65	14.44	15.25	16.09	16.95	17.83	18.73	19.65	20.60	21.57	22.56	23.57	24.61	25.67	26.75	27.85	68	3.679654
14 ½	0.93	1.15	1.40	1.66	1.95	2.26	2.60	2.95	3.33	3.74	4.17	4.62	5.09	5.58	6.10	6.65	7.21	7.80	8.41	9.05	9.70	10.38	11.09	11.82	12.57	13.34	14.13	14.95	15.80	16.66	17.55	18.48	19.40	20.35	21.34	22.34	23.37	24.42	25.49	26.59	27.70	28.85	69	3.788675
15	0.97	1.19	1.44	1.72	2.02	2.34	2.69	3.06	3.45	3.87	4.31	4.77	5.26	5.78	6.31	6.88	7.46	8.07	8.70	9.36	10.04	10.74	1.47	12.22	13.00	13.80	14.62	15.47	16.34	17.24	18.16	19.10	20.07	21.08	22.07	23.11	24.17	25.26	26.37	27.50	28.66	29.84	70	3.899287
15 ½	1.00	1.23	1.49	1.78	2.08	2.42	2.78	3.16	3.56	4.00	4.45	4.93	5.44	5.97	6.52	7.10	7.71	8.34	8.99	9.67	10.37	11.10	11.85	12.63	13.43	14.26	15.11	15.99	16.89	17.81	18.76	19.74	20.73	21.76	22.81	23.88	24.98	26.10	27.25	28.42	29.62	30.84	71	4.011491
16	1.03	1.27	1.54	1.83	2.15	2.50	2.80	3.26	3.68	4.13	4.60	5.09	5.61	6.16	6.74	7.33	7.96	8.61	9.28	9.98	10.71	11.46	12.24	13.04	13.87	14.72	15.60	16.50	17.43	18.39	19.37	20.37	21.40	22.46	23.54	24.65	25.78	26.94	28.13	28.34	30.57	31.83	72	4.125286
16 ½	1.06	1.31	1.59	1.89	2.22	2.57	2.95	3.36	3.79	4.25	4.74	5.25	5.79	6.36	6.95	7.56	8.21	8.88	9.57	10.29	11.04	11.82	12.62	13.45	14.30	15.18	16.08	17.02	17.98	18.96	19.97	21.01	22.07	23.16	24.28	25.42	26.59	27.78	29.00	30.25	31.53	33.83	73	4.240674
17	1.10	1.35	1.64	1.95	2.29	2.65	3.04	3.46	3.91	4.38	4.88	5.41	5.97	6.55	7.16	7.79	8.46	9.15	9.86	10.61	11.38	12.18	13.00	13.85	14.73	15.64	16.57	17.53	18.52	19.53	20.58	21.65	22.74	23.86	25.01	26.19	27.39	28.63	29.88	31.17	32.48	33.82	74	4.357652
17 ½	1.13	1.39	1.69	2.01	2.35	2.73	3.13	3.57	4.02	4.51	5.03	5.57	6.14	6.74	7.37	8.02	8.70	9.41	10.15	10.92	11.71	12.53	13.38	14.26	15.17	16.10	17.08	18.05	19.06	20.11	21.18	22.28	23.41	24.57	25.75	26.96	28.20	29.47	30.76	32.09	33.44	34.82	75	4.476222
18	1.16	1.43	1.73	2.06	2.42	2.81	3.22	3.67	4.14	4.64	5.17	5.73	6.32	6.93	7.58	8.25	8.95	9.68	10.44	11.23	12.05	12.89	13.77	14.67	15.60	16.56	17.55	18.56	19.61	20.68	21.79	22.92	24.08	25.27	26.48	27.73	29.01	30.31	31.64	33.00	34.39	35.81	76	4.596384
18 ½	1.19	1.47	1.78	2.12	2.49	2.89	3.31	3.77	4.25	4.77	5.31	5.89	6.49	7.13	7.79	8.48	9.20	9.95	10.73	11.54	12.38	13.25	14.15	15.08	16.03	17.02	18.03	19.08	20.15	21.26	22.39	23.55	24.75	25.97	27.22	28.50	29.81	31.15	32.52	33.92	35.35	36.80	77	4.718137
19	1.22	1.51	1.83	2.18	2.56	2.96	3.40	3.87	4.37	4.90	5.46	6.05	6.67	7.32	8.00	8.71	9.45	10.22	11.02	11.85	12.72	13.61	14.53	15.48	16.47	17.48	18.52	19.60	20.70	21.83	23.00	24.19	25.42	26.67	27.96	29.27	30.62	31.99	33.40	34.84	36.30	37.80	78	4.841482
19 ½	1.26	1.55	1.88	2.23	2.62	3.04	3.49	3.97	4.48	5.03	5.60	6.21	6.84	7.51	8.21	8.94	9.70	10.49	11.31	12.17	13.05	13.97	14.91	15.89	16.90	17.94	19.01	20.11	21.24	22.41	23.60	24.83	26.09	27.37	28.69	30.04	31.42	32.84	34.28	35.75	37.26	38.79	79	4.966418
20	1.29	1.59	1.93	2.29	2.69	3.12	3.58	4.07	4.60	5.16	5.75	6.37	7.02	7.70	8.42	9.17	9.95	10.76	11.60	12.48	13.38	14.32	15.29	16.30	17.33	18.40	19.50	20.83	21.79	22.98	24.21	25.48	26.75	28.07	29.43	30.81	32.23	33.68	35.16	36.67	38.21	39.79	80	5.092946

ผนวก ง.

- พระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐

- ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้ โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

พระราชกฤษฎีกา
กำหนดของป่าหวงห้าม
พ.ศ.๒๕๓๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ ณ วันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๓๐
เป็นที่ ๔๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการกำหนดของป่าหวงห้ามเสียใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กับมาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๐๕

มาตรา ๔ ให้ของป่าบางชนิดในป่า ในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักรตามที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ เป็นของป่าหวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พิชัย รัตตกุล
รองนายกรัฐมนตรี

บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐

ลำดับที่	ของป่าหวงห้าม
๑.	กล้วยไม้ป่าทุกชนิด
๒.	จันทน์แดง จันทน์ผา (Dracaena loureiri Gagnep.)
๓.	ชันทุกชนิด
๔.	ชิ้นไม้กฤษณา และกฤษณา
๕.	ชิ้นไม้จันทน์หอม
๖.	ฝาง ง้าย (Caesalpinia sappan Linn.)
๗.	ถ่านไม้ทุกชนิด
๘.	น้ำมันยาง
๙.	ใบลาน
๑๐.	เปลือกไม้ และของไม้ต่อไปนี้ (๑) ก่อ มะก่อ กอ ค้อ (Castanopsis spp., Lithocarpus spp. & Quercus spp.) (๒) กัดลิ้น ขี้อาย มะเฟืองป่า แก้วสาร ลำไยป่า พญาไก่เถื่อน (Walsura spp.) (๓) ตะเคียนทอง ตะเคียนใหญ่ เคียน แคน (Hopea spp.) (๔) เคี่ยม (Cotylelobium melanoxylon Pierre syn. C. lanceolatum Craib) (๕) บง ยางบง หมี่ ไก๋ (Persea spp.) (๖) หมีเหม็น อีเหม็น (Litsea spp.) (๗) พะยอม ยอม ขะยอม พะยอมดง (Shorea spp.) (๘) มะหาด หาด หาดหนุน หาดส้าน (Artocarpus spp.) (๙) สีเสียดเปลือก ทองสุก หนามหิน เลือดนก (Pentace spp.) (๑๐) อบเชย เทพาโร จวง จวงหอม การบูรต้น ข่าต้น ตะไคร้ต้น พลูต้น สมุลแว้ง ฮางแกง ฮังไก๊ เชียด กะเชียด กะดารา มหาปราบ (Cinnamomum spp.)
๑๑.	เฟิร์นกระเช้าสีดา ชายผ้าสีดา และห่อข้าวสีดา (Platycerium spp.)
๑๒.	ยางขนุนนก
๑๓.	ยางเยลูตง
๑๔.	ยางรัก
๑๕.	ยางสน
๑๖.	รากเฟิร์นออสมันดา
๑๗.	ลำต้นและรากเฟิร์นต้น
๑๘.	หวายทุกชนิด

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้ โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

เนื่องจาก ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ใช้บังคับเป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงชนิดของป่าหวงห้ามไปจากเดิม จึงสมควรกำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้ โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช ๒๔๘๔ เสียใหม่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๙ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๑๖ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๑๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้า หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๒๖ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๒๖

ข้อ ๒ ผู้ใดค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งของป่าหวงห้าม ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ทุกจำนวนต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ ๓ ให้มีของป่าหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนไม่เกินปริมาณที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายประกาศนี้ ได้โดยไม่ต้องขอรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ ๔ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๓๑
พลเอก หาญ ลีนานนท์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บัญชีท้ายประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้มีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอย ในครัวเรือนแห่งตนได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
ลง วันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๑

ลำดับที่	ชื่อของป่าหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกา กำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐	ปริมาณที่ให้มีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตน
๑.	กล้วยไม้ป่าทุกชนิด	๒๐ ต้น
๒.	จันทน์แดง จันทน์ผา (Dracaena loureiri Gagnep.)	๑ กิโลกรัม
๓.	ชันทุกชนิด	๓๐ กิโลกรัม
๔.	ชิ้นไม้กฤษณา และกฤษณา	๑/๒ กิโลกรัม
๕.	ชิ้นไม้จันทน์หอม	๑ กิโลกรัม
๖.	ฝาง ง้าย (Caesalpinia sappan Linn.)	๓ กิโลกรัม
๗.	ถ่านไม้ทุกชนิด	๑๓๐ กิโลกรัม
๘.	น้ำมันยาง	๒๐ ลิตร
๙.	ใบลาน	๑๐๐ ใบ
๑๐.	เปลือกไม้ และของไม้ต่อไปนี้	
	(๑) ก่อ มะก่อ กอ ค้อ (Castanopsis spp., Lithocarpus spp. & Quercus spp.)	๑๐ กิโลกรัม
	(๒) กัดลิ้น ขี้อาย มะเฟืองป่า แก้วสาร ลำไยป่า พญาไก่เถื่อน (Walsura spp.)	๓๐ กิโลกรัม
	(๓) ตะเคียนทอง ตะเคียนใหญ่ เคียน แคน (Hopea spp.)	๓๐ กิโลกรัม
	(๔) เคี่ยม (Cotylelobium melanoxylon Pierre syn. C. lanceolatum Craib)	๓๐ กิโลกรัม
	(๕) บง ยางบง หมี่ ไก๋ (Persea spp.)	๑๐ กิโลกรัม
	(๖) หมีเหม็น อีเหม็น (Litsea spp.)	๑๐ กิโลกรัม
	(๗) พะยอม ยอม ขะยอม พะยอมดง (Shorea spp.)	๓๐ กิโลกรัม
	(๘) มะหาด หาด หาดหนุน หาดส้าน (Artocarpus spp.)	๓๐ กิโลกรัม
	(๙) สีเสียดเปลือก ทองสุก หนามหิน เลือดนก (Pentace spp.)	๑๐ กิโลกรัม
	(๑๐) อบเชย เทพาโร จวง จวงหอม การบูรต้น ข่าต้น ตะไคร้ต้น พลูต้น สมุลแว้ง ฮางแกง ฮังไก๊ เชียด กะเชียด กะดารา มหาปราบ (Cinnamomum spp.)	๑๐ กิโลกรัม
๑๑.	เฟิร์นกระเช้าสีดา ชายผ้าสีดา และห่อข้าวสีดา (Platycerium spp.)	๑๐ ต้น
๑๒.	ยางขนุนนก	๑๐ กิโลกรัม
๑๓.	ยางเยลูตง	๑๐ กิโลกรัม
๑๔.	ยางรัก	๑๐ กิโลกรัม
๑๕.	ยางสน	๑๐ กิโลกรัม
๑๖.	รากเฟิร์นออสมันดา	๕ กิโลกรัม
๑๗.	ลำต้นและรากเฟิร์นต้น	๕ กิโลกรัม
๑๘.	หวายทุกชนิด	๑๐ กิโลกรัม

ผนวก จ.

ตัวอย่างหลักฐานการได้มาของไม้

- หนังสือกำกับไม้แปรรูป
- ใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่
- หนังสือแจ้งผ่านด่านป่าไม้

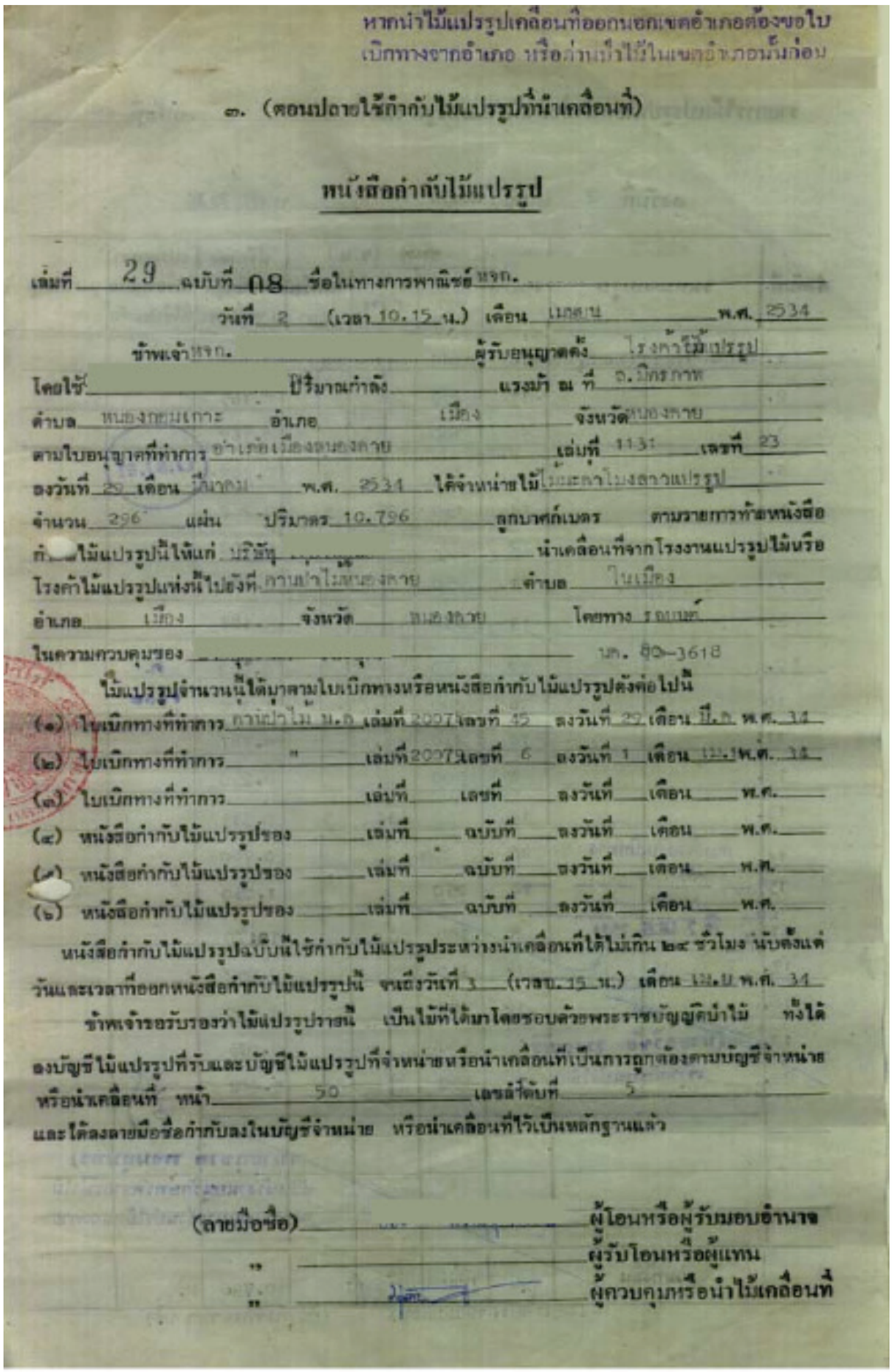

หากนำไม้แปรรูปเคลื่อนที่ออกนอกเขตอำเภอต้องขอใบ
เบิกทางจากอำเภอ หรือด่านป่าไม้ในเขตอำเภอนั้นก่อน

๓. (ตอนปลายใช้กำกับไม้แปรรูปที่นำเคลื่อนที่)

หนังสือกำกับไม้แปรรูป

เล่มที่ 29 ฉบับที่ 08 ชื่อในทางการพาณิชย์ หจก.

วันที่ 2 (เวลา 10.15 น.) เดือน เมษายน พ.ศ. 2534

ข้าพเจ้า หจก. ผู้รับอนุญาตตั้ง โรงค้าไม้แปรรูป

โดยใช้ ปริมาณกำลัง แรงม้า ณ ที่ จ.นิครกาพ

ตำบล หนองกอมเกาะ อำเภอ เมือง จังหวัด หนองคาย

ตามใบอนุญาตที่ทำการ ป่าเศรษฐกิจหนองคาย เล่มที่ 1131 เลขที่ 23

ลงวันที่ 29 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2531 ได้จำหน่ายไม้ [illegible] ลูกบาศก์เมตร

จำนวน 296 แผ่น ปริมาตร 10.796 ตามรายการท้ายหนังสือ

กำกับไม้แปรรูปนี้ให้แก่ บริษัท [illegible] นำเคลื่อนที่จากโรงงานแปรรูปไม้หรือ

โรงค้าไม้แปรรูปแห่งนี้ไปยังที่ ทางป่าไม้หนองคาย ตำบล ในเมือง

อำเภอ เมือง จังหวัด หนองคาย โดยทาง รถยนต์

ในความควบคุมของ [illegible] ทะ. 80-3618

ไม้แปรรูปจำนวนนี้ได้มาตามใบเบิกทางหรือหนังสือกำกับไม้แปรรูปดังต่อไปนี้

(๑) ใบเบิกทางที่ทำการ ทางป่าไม้ น.ค เล่มที่ 2007 เลขที่ 45 ลงวันที่ 29 เดือน มี.ค พ.ศ. 34

(๒) ใบเบิกทางที่ทำการ " เล่มที่ 2007 เลขที่ 6 ลงวันที่ 1 เดือน เม.ย พ.ศ. 34

(๓) ใบเบิกทางที่ทำการ เล่มที่ เลขที่ ลงวันที่ เดือน พ.ศ.

(๔) หนังสือกำกับไม้แปรรูปของ เล่มที่ ฉบับที่ ลงวันที่ เดือน พ.ศ.

(๕) หนังสือกำกับไม้แปรรูปของ เล่มที่ ฉบับที่ ลงวันที่ เดือน พ.ศ.

(๖) หนังสือกำกับไม้แปรรูปของ เล่มที่ ฉบับที่ ลงวันที่ เดือน พ.ศ.

หนังสือกำกับไม้แปรรูปฉบับนี้ใช้กำกับไม้แปรรูประหว่างนำเคลื่อนที่ได้ไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับตั้งแต่วันและเวลาที่ออกหนังสือกำกับไม้แปรรูปนี้ จนถึงวันที่ 3 (เวลา 10.15 น.) เดือน เม.ย พ.ศ. 34

ข้าพเจ้ารับรองว่าไม้แปรรูปรายนี้ เป็นไม้ที่ได้มาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติป่าไม้ ทั้งได้ลงบัญชีไม้แปรรูปที่รับและบัญชีไม้แปรรูปที่จำหน่ายหรือนำเคลื่อนที่เป็นการถูกต้องตามบัญชีจำหน่ายหรือนำเคลื่อนที่ หน้า 50 เลขลำดับที่ 5 และได้ลงลายมือชื่อกำกับลงในบัญชีจำหน่าย หรือนำเคลื่อนที่ไว้เป็นหลักฐานแล้ว

(ลายมือชื่อ) [illegible] ผู้โอนหรือผู้รับมอบอำนาจ

" [illegible] ผู้รับโอนหรือผู้แทน

" [illegible] ผู้ควบคุมหรือนำไม้เคลื่อนที่

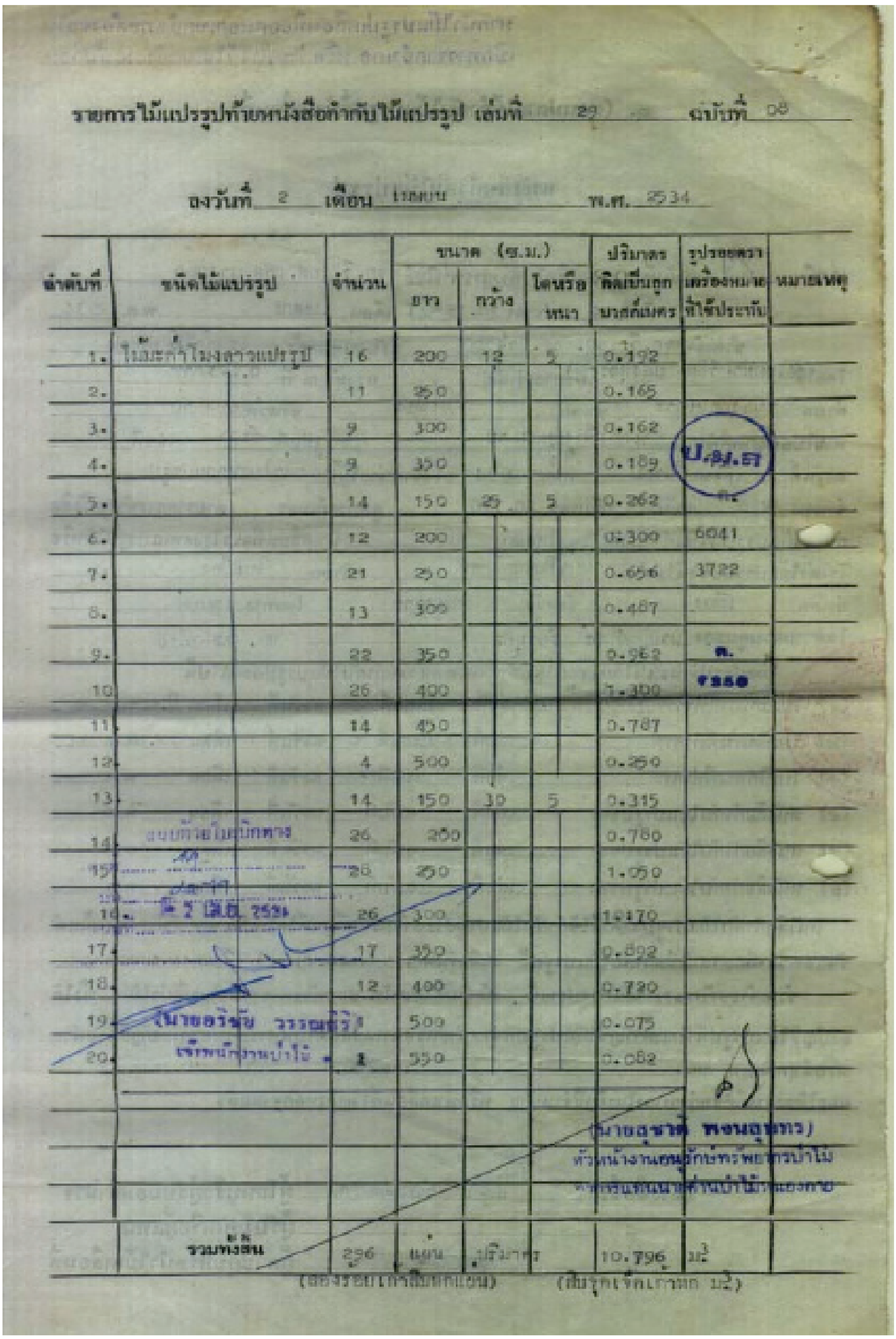

รายการไม้แปรรูปท้ายหนังสือทำกับไม้แปรรูป เล่มที่ 29 ฉบับที่ 08

ลงวันที่ 2 เดือน เมษายน พ.ศ. 2534

ลำดับที่	ชนิดไม้แปรรูป	จำนวน	ขนาด (ซ.ม.) ยาว	กว้าง	โตนหรือหนา	ปริมาตรสิ่งเป็นลูกบาศก์เมตร	รูปรอยตราเครื่องหมายที่ใช้ประทับ	หมายเหตุ
1.	ไม้ยะคำโมงสาวแปรรูป	16	200	12	5	0.192		
2.		11	350			0.165		
3.		9	300			0.162		
4.		9	350			0.189	ป.ม.๓	
5.		14	150	25	5	0.262		
6.		12	200			0.300	6641	
7.		21	250			0.656	3722	
8.		13	300			0.487		
9.		22	350			0.962	ต.	
10		26	400			1.300	๕๕๐	
11.		14	450			0.787		
12.		4	500			0.350		
13.		14	150	30	5	0.315		
14.	แบบท้ายไม้นักทาง	26	300			0.780		
15.	ปลาย	26	250			1.050		
16.	๕ ๕ เมษ ๒๕๓๔	26	300			1.170		
17.		17	350			0.892		
18.		12	400			0.720		
19.	(นายอริชัย วรรณศิริ)	5	500			0.075		
20.	เจ้าพนักงานป่าไม้	1	350			0.082		
	รวมทั้งสิ้น	296	แผ่น	ปริมาตร		10.796	ม.๓	

(นายฉลาด พจนฉุยกาว)
หัวหน้างานคุมรักษาทรัพยากรป่าไม้
ปฏิบัติหน้าที่แทนนายอำเภอแม่สาย

(ลงรายการสิ่งของ) (สิ่งรูปเจ็ดเกวียน ม.๓)

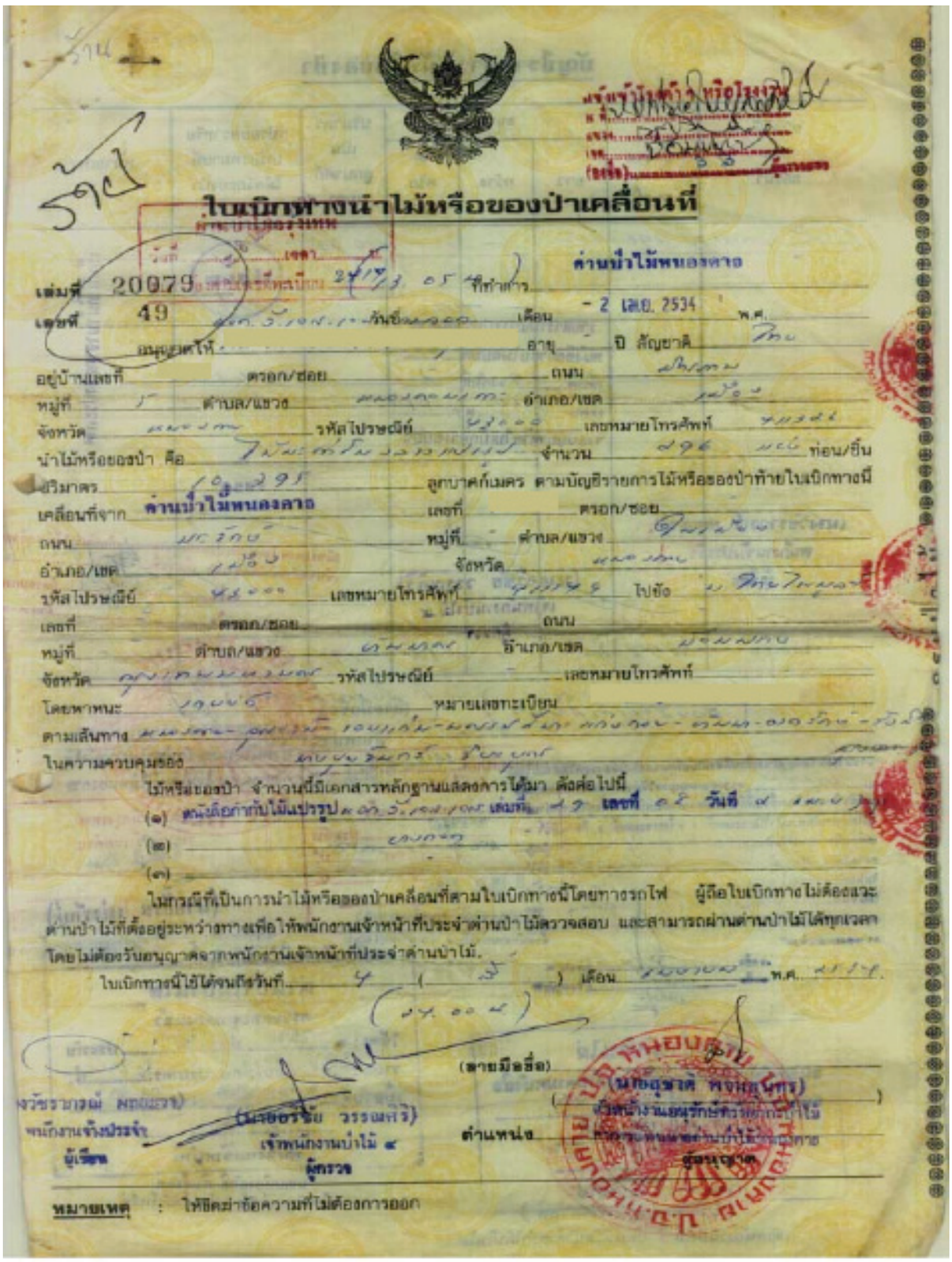

ใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่

ด่านป่าไม้หนองคาย

เล่มที่ 20079 ที่ทำการ
เลขที่ 49 วันที่ - 2 เม.ย. 2534 เดือน พ.ศ.
ผู้ขอรับใบเบิกทาง อายุ ปี สัญชาติ
อยู่บ้านเลขที่ ตรอก/ซอย ถนน
หมู่ที่ ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต
จังหวัด รหัสไปรษณีย์ เลขหมายโทรศัพท์
นำไม้หรือของป่า คือ จำนวน ท่อน/ยืน
ปริมาตร ลูกบาศก์เมตร ตามบัญชีรายการไม้หรือของป่าท้ายใบเบิกทางนี้
เคลื่อนที่จาก ด่านป่าไม้หนองคาย เลขที่ ตรอก/ซอย
ถนน หมู่ที่ ตำบล/แขวง
อำเภอ/เขต จังหวัด
รหัสไปรษณีย์ เลขหมายโทรศัพท์ ไปยัง
เลขที่ ตรอก/ซอย ถนน
หมู่ที่ ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต
จังหวัด รหัสไปรษณีย์ เลขหมายโทรศัพท์
โดยพาหนะ หมายเลขทะเบียน
ตามเส้นทาง
ในความควบคุมของ

ไม้หรือของป่า จำนวนนี้มีเอกสารหลักฐานแสดงการได้มา ดังต่อไปนี้

(๑) หนังสือสำคัญไม้แปรรูป ค.ป. ๑/๑๐๐ เล่มที่ ๔๑ เลขที่ ๐๕ วันที่ ๔ เม.ย. ๒๕๓๔
(๒)
(๓)

ในกรณีที่เป็นการนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ตามใบเบิกทางนี้โดยทางรถไฟ ผู้ถือใบเบิกทางไม่ต้องแวะด่านป่าไม้ที่ตั้งอยู่ระหว่างทางเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านป่าไม้ตรวจสอบ และสามารถผ่านด่านป่าไม้ได้ทุกเวลาโดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านป่าไม้.

ใบเบิกทางนี้ใช้ได้จนถึงวันที่ ๔ (สี่) เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔.

(ลายมือชื่อ) ผู้เรียน
(นายวัชรวาทย์ ผดุงเวช)
พนักงานจ้างประจำ

(นายอรรัย วรรณศรี)
เจ้าพนักงานบำไม้ ๔
ผู้ตรวจ

(นายสุชาติ พงษ์สุนทร)
ตำแหน่ง หัวหน้างานอนุรักษ์ควบคุมการป่าไม้
ผู้อนุมัติ

หมายเหตุ : ให้ขีดฆ่าข้อความที่ไม่ต้องการออก

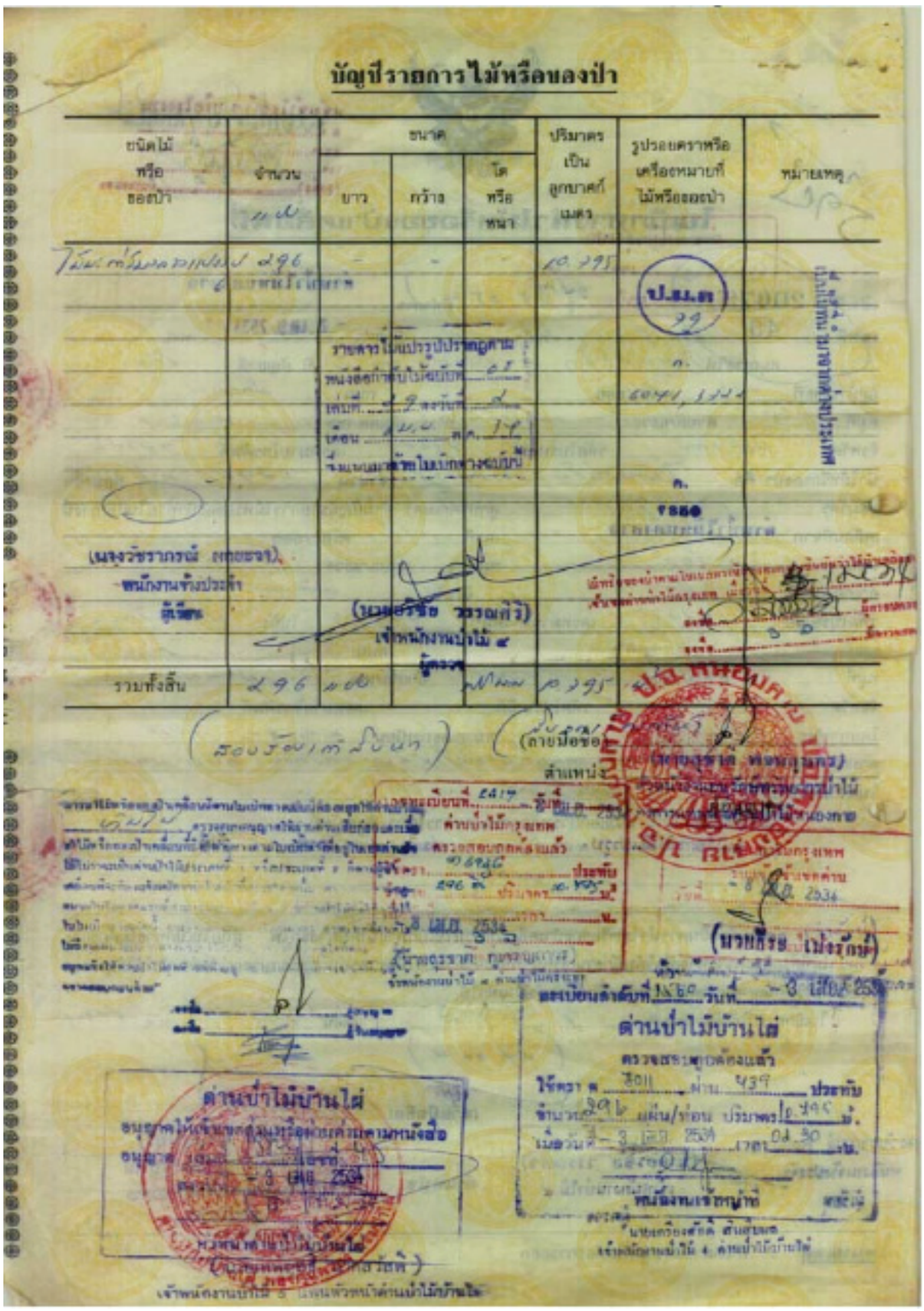

บัญชีรายการไม้หรือของป่า

ชนิดไม้ หรือ ของป่า	จำนวน	ขนาด: ยาว	ขนาด: กว้าง	ขนาด: โต หรือ หนา	ปริมาตร เป็น ลูกบาศก์ เมตร	รูปรอยตราหรือ เครื่องหมายที่ ไม้หรือของป่า	หมายเหตุ
ไม้แปรรูปประเภท ๒	๒๙๖ แผ่น	-	-	-	๐.๒๙๕	ป.ธ.ม.๓๙	
รายการไม้แปรรูปประเภทสอง							
รวมทั้งสิ้น	๒๙๖ แผ่น				๐.๒๙๕		

(นายวัชราภรณ์ ...) พนักงานชั่งประจำ ผู้ชั่ง

(นายสมชาย ...) เจ้าพนักงานป่าไม้ ๕ ผู้ตรวจ

(สองร้อยเก้าสิบหก) (ลายมือชื่อ) ตำแหน่ง

ด่านป่าไม้บ้านไผ่ ตรวจสอบถูกต้องแล้ว ประทับ ๒๙๖ แผ่น/ท่อน ปริมาตร ๐.๒๙๕ ลบ.ม. วันที่ ๓ มิ.ย. ๒๕๓๔ เวลา ๐๔.๓๐ น. หมายเหตุ

ด่านป่าไม้บ้านไผ่ อนุญาตให้นำของกลางหรือของตามหนังสือ วันที่ ๓ มิ.ย. ๒๕๓๔

เจ้าพนักงานป่าไม้ ๕ แผนกหัวหน้าด่านป่าไม้บ้านไผ่

หนังสืออนุญาตให้นำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้

เล่มที่ 15844 ที่ทำการ ด่านป่าไม้บ้านไผ่

เลขที่ 45 วันที่ เดือน 3 มิ.ย. 2534 พ.ศ. .

อนุญาตให้ อายุ 37 ปี

สัญชาติ ไทย อยู่บ้านเลขที่ ตรอก/ซอย โนนสูง

ถนน — หมู่ที่ 3 ตำบล/แขวง

อำเภอ/เขต เมือง จังหวัด หนองคาย

รหัสไปรษณีย์ — เลขหมายโทรศัพท์ — นำไม้หรือของป่า คือ

ไม้ยางแปรรูป ขนาด 5x จำนวน 296 ท่อน/อัน

ปริมาตร 10.795 ลูกบาศก์เมตร ตาม ใบเบิกทาง/หนังสือกำกับไม้แปรรูป

เล่มที่ 20079 เลขที่ 45 ลงวันที่ เดือน 2 มิ.ย. 2534 พ.ศ.

เคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ บ้านไผ่ ในวันที่ เดือน 3 มิ.ย. พ.ศ.

เวลา 02.30 น.

(ลายมือชื่อ) ....

(นายแทงดุธร นาคสวัสดิ์)

ตำแหน่ง เจ้าพนักงานป่าไม้ 5 แทนหัวหน้าด่านป่าไม้บ้านไผ่

ผู้อนุญาต

หมายเหตุ : ให้ขีดฆ่าข้อความที่ไม่ต้องการออก

ผนวก ฉ.

แนวทางการตรวจสอบควบคุมการดำเนินงานของโรงงานแปรรูปไม้ โรงค้าไม้แปรรูป การแปรรูปไม้เพื่อการค้า และการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้า ซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม

แนวทางการตรวจสอบควบคุมการดำเนินงานของโรงงานแปรรูปไม้ โรงค้าไม้แปรรูป การแปรรูปเพื่อการค้า (ชั่วคราว) และการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้า ซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม

การตรวจสอบควบคุมกิจการด้านอุตสาหกรรมไม้ กรมป่าไม้ได้กำหนดระเบียบให้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติดังนี้

๑. กิจการที่ต้องตรวจสอบ

๑.๑ ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร

๑.๒ ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคน

๑.๓ ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรเพื่อประดิษฐกรรม

๑.๔ ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคนเพื่อประดิษฐกรรม

๑.๕ ผู้รับอนุญาตทำการแปรรูปไม้เพื่อการค้า (ชั่วคราว)

๑.๖ ผู้รับอนุญาตตั้งโรงค้าไม้แปรรูป

๑.๗ ผู้รับใบอนุญาตค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม

๒. การตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร

๒.๑ ตรวจสอบการดำเนินงานของผู้รับอนุญาตว่าถูกต้องตรงตามหลักการอนุญาตหรือไม่ ดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ที่ได้รับอนุญาตเพียงใด และถ้าผู้รับอนุญาตไม่อยู่ได้จัดให้มีตัวแทนเป็นลายลักษณ์อักษรควบคุม ดูแลกิจการหรือไม่

๒.๒ ตรวจสอบชนิด ขนาดกำลังแรงม้าของเครื่องจักรกล ต้นกำลังตรงตามที่ได้รับอนุญาตหรือไม่

๒.๓ ตรวจสอบเครื่องเลื่อยหรืออุปกรณ์ที่ใช้แปรรูป ที่ติดตั้งอยู่ในบริเวณโรงงานว่าเป็นเครื่องจักรชนิดใด ประเภทใด จำนวนเท่าใด ตำแหน่งที่ตั้งตรงตามแผนผังเครื่องจักรที่ได้รับอนุญาตหรือไม่

๒.๔ ตรวจสอบอาณาเขตโรงงานว่า แนวเขตและสถานที่ติดต่อข้างเคียงถูกต้องตรงตามที่ระบุในใบอนุญาตหรือไม่ ผู้รับอนุญาตได้จัดทำหลักเขตไว้ถูกต้องเพียงใด ปิดแผนที่แสดงอาณาเขตโรงงานและผังเครื่องจักรไว้ที่โรงงานหรือไม่ การเก็บไม้แปรรูป การกองไม้ท่อนอยู่ในบริเวณโรงงานที่ได้รับอนุญาตหรือไม่

๒.๕ ตรวจสอบไม้ท่อนที่กำลังเข้าทำการแปรรูป (เปิดปีก) และที่กองอยู่ในบริเวณโรงงานว่ามีหลักฐานใบเบิกทางแสดงการนำเคลื่อนที่เข้ามาในโรงงานถูกต้องหรือไม่ ชนิดไม้ท่อน ขนาดความยาว ความโต ปริมาตร จำนวนถูกต้องตามใบเบิกทางหรือไม่ ใบเบิกทางมีหลักฐานแสดงการตรวจสอบผ่านด่านป่าไม้ระหว่างทาง และแจ้งเข้าด่านป่าไม้ท้องที่ (ในกรณีโรงงานตั้งอยู่ในเขตด่านป่าไม้) ครบถ้วนหรือไม่ และได้นำไม้ท่อนดังกล่าวลงบัญชีตามระเบียบเรียบร้อยเพียงใด

๒.๖ ตรวจสอบบัญชีไม้ประจำโรงงานว่า รายละเอียดไม้ท่อน ไม้แปรรูป ถูกต้องสัมพันธ์กันเพียงใด สต๊อกไม้ท่อนตรงกับบัญชีหรือไม่ สต๊อกไม้แปรรูปมีปริมาณใกล้เคียงกับยอดไม้ในบัญชีเพียงใด ถ้าตรวจพบว่าไม้ในสต๊อกมีปริมาณน้อยกว่ายอดตามหลักฐานทางบัญชี ให้สอบสวนข้อเท็จจริงให้ชัดเจน

หากเป็นความผิดพลาดทางบัญชีซึ่งมิใช่เป็นการทุจริต เช่น บวก-ลบตัวเลขผิด กรอกตัวเลขสับสน ฯลฯ ก็ให้ผู้รับอนุญาตแก้ไขบัญชีให้ถูกต้องและรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ แต่หากเป็นความผิดพลาดในกรณีอื่นที่ส่อไปในทางทุจริต เช่น การรับไม้แปรรูปจากไม้ท่อนไม่ตรงตามข้อเท็จจริง มีการจำหน่ายไม้แปรรูปออกจากโรงงานโดยไม่ออกหนังสือกำกับไม้แปรรูป ไม่ลงรายการรับหรือแทงบัญชีจำหน่ายไม้ท่อนไม้แปรรูปให้ตรงตามข้อเท็จจริง ได้สลักหลังใบเบิกทางแสดงการแปรรูปหรือแทงจำหน่ายไม้แปรรูปไม่ตรงกับความจริง ฯลฯ ซึ่งเป็นการผิดข้อกำหนดกฎกระทรวง ให้พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ให้รายงานผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงโทษทางปกครองอีกทางหนึ่งด้วย

๒.๗ ตรวจสอบต้นขั้วหนังสือกำกับไม้แปรรูปกับบัญชีจำหน่ายไม้แปรรูป ว่าถูกต้องเพียงใด การเขียนหนังสือกำกับไม้แปรรูป มีรายละเอียดสาระสำคัญครบถ้วนถูกต้องตรงกับบัญชีจำหน่ายไม้แปรรูปหรือไม่ การอ้างอิงหลักฐานเดิม (หลักฐานใบเบิกทางนำไม้ท่อนเข้าโรงงาน) ถูกต้องเพียงใด

๒.๘ ในกรณีที่โรงงานแปรรูปไม้มีหมอนไม้อยู่นอกโรงงาน จะต้องตรวจสอบด้วยว่าได้ขอรับอนุญาตแล้วหรือไม่ หากเป็นสถานที่ที่ได้รับอนุญาตอยู่แล้ว ได้จัดทำหลักเขตแบ่งป้ายแสดงชื่อผู้รับอนุญาตไว้ให้เห็นได้โดยชัดเจนเพียงใด ไม้ท่อนที่กองอยู่มีหลักฐานถูกต้องหรือไม่

(การตรวจสอบตามข้อ ๒.๑ ถึง ๒.๘ เป็นการตรวจสอบตามเงื่อนไขข้อกำหนด ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ.๒๕๓๒) และแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อกำหนด ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ.๒๕๓๙) ว่าด้วยการควบคุมการแปรรูปไม้ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๕ (พ.ศ.๒๕๑๙) ว่าด้วยการแปรรูปไม้และมีไม้แปรรูป)

๒.๙ ตรวจสอบใบคู่มือคนงานถูกต้องหรือไม่

๒.๑๐ ในกรณีที่ตรวจพบข้อบกพร่องเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งมิใช่เป็นกรณีทุจริต ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดข้อกำหนดกฎกระทรวง และไม่เกิดผลเสียหายต่อทางราชการ ก็ให้อยู่ในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่จะดำเนินการต่อไป

๒.๑๑ สำหรับในกรณีที่เป็นความผิดที่จะต้องกล่าวโทษดำเนินคดีตามกฎหมาย จะต้องดำเนินตามอำนาจหน้าที่ทุกราย ห้ามมิให้ละเว้น หรือวินิจฉัยชี้ขาดเสียเองโดยมิได้ผ่านกระบวนการยุติธรรม นอกจากจะพิจารณาโทษทางกฎหมายแล้ว ก็จะต้องพิจารณาลงโทษทางปกครองอีกสถานหนึ่งด้วย

๒.๑๒ โรงงานรายใดที่ถูกลงโทษสั่งพักใช้ใบอนุญาต ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๕๙ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบว่า เครื่องจักรกลต้นกำลังได้ใช้โซ่ล่ามหรือใช้ลวดผูกมัดประทับตราครั่งหรือตะกั่วเป็นหลักฐานแล้ว หรือแผ่นกระดาษปิดเงื่อน ลงลายมือชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือไม่ มีการลักลอบทำการแปรรูปไม้หรือไม่ หากตรวจสอบพบการกระทำผิดก็ให้จับกุมดำเนินคดีโดยเฉียบขาด

๒.๑๓ โรงงานแปรรูปไม้ที่ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือที่ยังไม่ได้รับการพิจารณาให้ต่ออายุใบอนุญาตประจำปี ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ท้องที่หมั่นตรวจตราควบคุมอย่าให้มีการลักลอบทำการแปรรูปไม้โดยเด็ดขาด หากเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นจากส่วนกลางมาตรวจพบเข้า เจ้าหน้าที่ท้องที่ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบควบคุมจะต้องรับผิดชอบ และกรมป่าไม้จะพิจารณาโทษเจ้าหน้าที่สถานหนักโดยไม่รับข้ออ้างใดๆ ทั้งสิ้น (หนังสือกรมป่าไม้ ที่ กษ ๐๗๐๔/ว. ๒๕๘๘ ลงวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ และ ที่ กษ ๐๗๐๔๕๗๐๙ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๑๘)

๒.๑๔ ให้ตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้ทุกประเภทว่าได้ทำการแปรรูปไม้ระหว่างพระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ หากพบการกระทำผิดให้จับกุมดำเนินคดีตามความนัยมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ ๒๔๘๔ (หนังสือกรมป่าไม้ ที่ กษ ๐๗๐๔/๑๒๔๐๙ ลงวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๑๑)

๒.๑๕ ให้เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอและจังหวัดแห่งท้องที่หมั่นตรวจตราโรงงานแปรรูปไม้ในท้องที่โดยสม่ำเสมอ หรืออย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง ว่าโรงงานได้ปฏิบัติและดำเนินกิจการถูกต้องตามพระราชบัญญัติป่าไม้ กฎกระทรวง และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับกิจการตามที่ได้รับอนุญาตเพียงใดหรือไม่

๒.๑๖ การตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อเสร็จสิ้นให้บันทึกการตรวจและผลการตรวจสอบให้ละเอียดที่สุดเท่าที่สามารถจะบันทึกไว้เป็นหลักฐานตามระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการควบคุมการแปรรูปไม้

๓. การตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคน

๓.๑ ตรวจสอบว่า โรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคน ได้นำเครื่องจักรกลใดมาใช้แปรรูปไม้บ้าง ถ้าตรวจพบให้กล่าวโทษดำเนินคดีกับผู้รับอนุญาตโดยทันที และพร้อมกันนั้นให้พิจารณาลงโทษทางปกครองสถานหนักอีกสถานหนึ่งด้วย

๓.๒ การตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคน นอกจากที่ได้กล่าวตามข้อ ๓.๑ แล้วก็จะต้องตรวจสอบตามหลักเกณฑ์นัยข้อ ๒.๑, ๒.๔, ๒.๕, ๒.๖, ๒.๗, ๒.๘, ๒.๙, ๒.๑๐, ๒.๑๑, ๒.๑๓, ๒.๑๔, ๒.๑๕ และ ๒.๑๖

๔. การตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรเพื่อประดิษฐกรรม

๔.๑ การตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรเพื่อประดิษฐกรรม คงดำเนินการเช่นเดียวกับการตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร และให้ทำการตรวจสอบด้วยว่า ได้มีการจำหน่าย จ่าย โอนไม้แปรรูป หรือผลิตภัณฑ์ไม้ที่ยังไม่พ้นสภาพไม้แปรรูปออกจากโรงงานบ้างหรือไม่ หรือมีการจำหน่าย จ่าย โอนสิ่งประดิษฐ์อื่นใดนอกเหนือไปจากที่ได้รับอนุญาตบ้างหรือไม่

สำหรับการจำหน่าย จ่าย โอนไม้แปรรูป หรือผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่พ้นสภาพไม้แปรรูปออกจากโรงงาน จะจำหน่ายได้แต่เฉพาะโรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ไสกบ เซาะร่อง ซอยไม้ หรือผ่านกรรมวิธีตามที่ได้ระบุไว้ในใบอนุญาต หรือตามหลักฐานการอนุญาตเท่านั้น ตัวอย่างเช่น โรงงานไส ซอยไม้แปรรูป โรงงานทำไม้ปาร์เกต์ ไม้โมเสค โรงงานอบ อัดน้ำยาไม้ ฯลฯ เป็นต้น และการจำหน่ายก็จะต้องออกหนังสือกำกับไม้แปรรูปหรือใบเบิกทางแล้วแต่กรณี เป็นหลักฐานการนำเคลื่อนที่เช่นเดียวกับการจำหน่ายไม้แปรรูปทั่วไป

๔.๒ ตรวจสอบว่าโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรเพื่อประดิษฐกรรม ได้นำไม้หวงห้ามมาใช้ผลิตวัตถุสำเร็จรูป (สิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้) หรือไม่ ถ้าใช้ไม้ดังกล่าวโรงงานมีใบอนุญาตให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้ามแล้วหรือไม่ การแปรรูปไม้เป็นสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ ฯลฯ ได้จัดลงบัญชีจำหน่ายไม้แปรรูป ตามข้อกำหนด ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ.๒๕๓๒) ว่าด้วยการควบคุมการแปรรูปไม้ และแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อกำหนด ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ.๒๕๓๙) ถูกต้องเพียงใด และการจำหน่ายวัตถุสำเร็จรูปหรือสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ดังกล่าวออกจากโรงงานได้ออกหนังสือกำกับสิ่งประดิษฐ์ และจัดทำบัญชีสิ่งประดิษฐ์ไว้ถูกต้องเพียงใด ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ.๒๕๓๐) ว่าด้วยการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม

๕. การตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคนเพื่อประดิษฐกรรม

ตรวจสอบว่าโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคนเพื่อประดิษฐกรรม ได้นำเครื่องจักรกลใดมาใช้ในการแปรรูปบ้างหรือไม่ และให้ตรวจสอบตามหลักเกณฑ์นัยข้อ ๒.๑, ๒.๔, ๒.๕ (เฉพาะในกรณีที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ไม้ท่อน) ๒.๖, ๒.๘, ๒.๙, ๒.๑๐, ๒.๑๑, ๒.๑๒, ๒.๑๓, ๒.๑๔, ๒.๑๕, ๒.๑๖ และข้อ ๔ (แล้วแต่กรณี)

๖. การตรวจสอบการแปรรูปไม้เพื่อการค้า (ชั่วคราว)

การแปรรูปไม้เพื่อการค้า (ชั่วคราว) ในทางปฏิบัติจะอนุญาตให้แต่เฉพาะขอทำการแปรรูปไม้เพื่อการค้าโดยใช้แรงคนเป็นครั้งคราวเท่านั้น ส่วนขอทำไม้แปรรูปเพื่อการค้า (ชั่วคราว) โดยเครื่องจักร กรมป่าไม้ไม่มีนโยบายที่จะอนุญาตให้แก่ผู้ใด การตรวจสอบให้ตรวจสอบตามหลักเกณฑ์นัยข้อ ๒.๑, ๒.๔, ๒.๕, ๒.๖, ๒.๗, ๒.๘, ๒.๙, ๒.๑๐, ๒.๑๑, ๒.๑๒, ๒.๑๓, ๒.๑๔, ๒.๑๕ และ ๒.๑๖

๗. การตรวจสอบโรงค้าไม้แปรรูป

การตรวจสอบโรงค้าไม้แปรรูปให้ตรวจสอบตามหลักเกณฑ์นัยข้อ ๒.๑, ๒.๔, (ตรวจเฉพาะแนวเขต) ๒.๖, ๒.๗, ๒.๙, ๒.๑๐, ๒.๑๑, ๒.๑๓ (ตรวจสอบว่ามีการลักลอบค้าไม้แปรรูปหรือไม่) ๒.๑๕, และ ๒.๑๖ นอกจากนั้นจะต้องตรวจสอบใบเบิกทาง หรือหนังสือกำกับไม้แปรรูปที่รับเข้าด้วยว่า ได้ผ่านการตรวจสอบของด่านป่าไม้ระหว่างทาง และแจ้งเข้าด่านป่าไม้ท้องที่ (ในกรณีที่โรงค้าไม้แปรรูปตั้งอยู่ในเขตด่านป่าไม้) ถูกต้องครบถ้วนเพียงใด และในกรณีที่โรงค้าไม้แปรรูปรายใด ค้าสิ่งประดิษฐ์ที่ทำด้วยไม้หวงห้ามตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต้องมีใบอนุญาตค้าสิ่งประดิษฐ์ และจะต้องทำบัญชีสิ่งประดิษฐ์อีกส่วนหนึ่งด้วย

๘. การตรวจสอบกิจการของผู้ค้าสิ่งประดิษฐ์

ให้ตรวจสอบว่ามีใบอนุญาตค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้ามหรือไม่ สิ่งประดิษฐ์ที่รับเข้ามีหลักฐานหนังสือกำกับควบคุมถูกต้องเพียงใด หลักฐานดังกล่าวมีร่องรอยการแก้ไขปลอมแปลงหรือไม่ และหากสงสัยหลักฐานฉบับใดก็ให้เก็บหลักฐานนั้นส่งไปตรวจสอบกับต้นทาง การทำบัญชีแสดงรายการรับเข้าและจำหน่ายออกถูกต้องสัมพันธ์กันเพียงใด การจำหน่าย จ่าย โอนสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ ได้ออกหนังสือกำกับสิ่งประดิษฐ์ระบุชนิด ขนาด จำนวนถูกต้องเพียงใด หรือไม่ สิ่งประดิษฐ์ที่เหลืออยู่ตรงตามบัญชีหรือไม่ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ.๒๕๓๐) ว่าด้วยการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม

๙. ในกรณีตรวจพบไม้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอยู่ภายในสถานที่ประกอบการ นอกจากจะพิจารณาดำเนินคดีทางกฎหมายและพิจารณาลงโทษทางปกครองแล้ว เมื่อได้รับมอบไม้ของกลางจากพนักงานสอบสวน ให้นำไม้ของกลางที่ตรวจพบไปเก็บรักษาไว้ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานป่าไม้จังหวัดหรือสำนักงานป่าไม้เขตโดยเร็วที่สุด และให้อยู่ในความดูแลรักษาของเจ้าหน้าที่ จนกว่ากรมป่าไม้จะสั่งการหรือศาลสั่งเป็นอย่างอื่น (หนังสือกรมป่าไม้ ที่ กส ๐๘๐๔/๒๔๙๑ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑)

๑๐. เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจพบการกระทำผิดให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่โดยเฉียบขาด เช่น กล่าวโทษดำเนินคดี และรายงานผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาลงโทษสั่งพักใช้ใบอนุญาต อันเป็นโทษทางปกครองอีกทางหนึ่ง พร้อมกับเสนอความเห็นว่าควรจะต้องพิจารณาเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยหรือไม่

๑๑. นอกจากการตรวจสอบกิจการดังกล่าวข้างต้นแล้ว หากมีผู้ขอรับอนุญาตทำการแปรรูปไม้มิใช่เพื่อการค้า หรือขออนุญาตมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๒๕ (พ.ศ.๒๕๑๙) ว่าด้วยการแปรรูปและมีไม้แปรรูป ก็จะต้องตรวจสอบดูว่าได้ดำเนินการถูกต้องตามที่ได้รับอนุญาตหรือไม่

ผนวก ช.

ตารางแสดงขั้นตอนการขออนุญาตและการตรวจสอบควบคุมด้านอุตสาหกรรมไม้

- โรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร (โรงเลื่อยจักร)
- โรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรเพื่อประดิษฐกรรม
- โรงค้าไม้แปรรูป
- การค้าสิ่งประดิษฐ์

สรุปขั้นตอน
การขออนุญาตและการตรวจสอบควบคุมการดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมไม้

โรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร
(โรงเลื่อยจักร)

ขั้นตอนการขออนุญาต

ผู้ขอยื่นคำขอ

↓

นายอำเภอท้องที่ ⇄ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้น

↓

ผู้ว่าราชการจังหวัด ⇄ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ

↓

ให้ความเห็นควร / ไม่ควรอนุญาต

↓

กรมป่าไม้

↓

อนุญาต

- แจ้งผู้ขอทราบภายใน ๑๕ วัน
- เก็บเงินค่าธรรมเนียม
- ออกใบอนุญาตภายใน ๙๐ วัน

ไม่อนุญาต

- ผู้ขอสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรี ภายใน ๓๐ วัน

การตรวจสอบควบคุม

ตรวจสอบเอกสาร

๑. ใบอนุญาต
๒. บัญชีไม้ประจำโรงงาน
   ๒.๑ รับ - จำหน่ายไม้ท่อน - ไม้แปรรูป
   ๒.๒ สถิติไม้ท่อน - ไม้แปรรูป
๓. หลักฐานแสดงการได้มาของไม้
๔. ต้นขั้วหนังสือกำกับไม้แปรรูป
๕. ใบคู่มือคนงาน
๖. แผนผังเครื่องจักรประจำโรงงาน
๗. กรณีผู้รับอนุญาตไม่อยู่ ได้มอบอำนาจหรือไม่

↓

ตรวจสอบเครื่องจักร

↓

ตรวจสอบไม้ท่อนที่กำลังแปรรูป

↓

ตรวจสอบไม้ท่อน / ไม้แปรรูป

↓

ตรวจสอบอาณาเขตโรงงาน

↓

กรณีหมอนไม้อยู่นอกโรงงาน ได้ขออนุญาตหรือไม่

↓

ตรวจสอบเงื่อนไขการอนุญาต

↓

รายงานผลการตรวจสอบ

โรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร เพื่อประดิษฐกรรม

ขั้นตอนการขออนุญาต

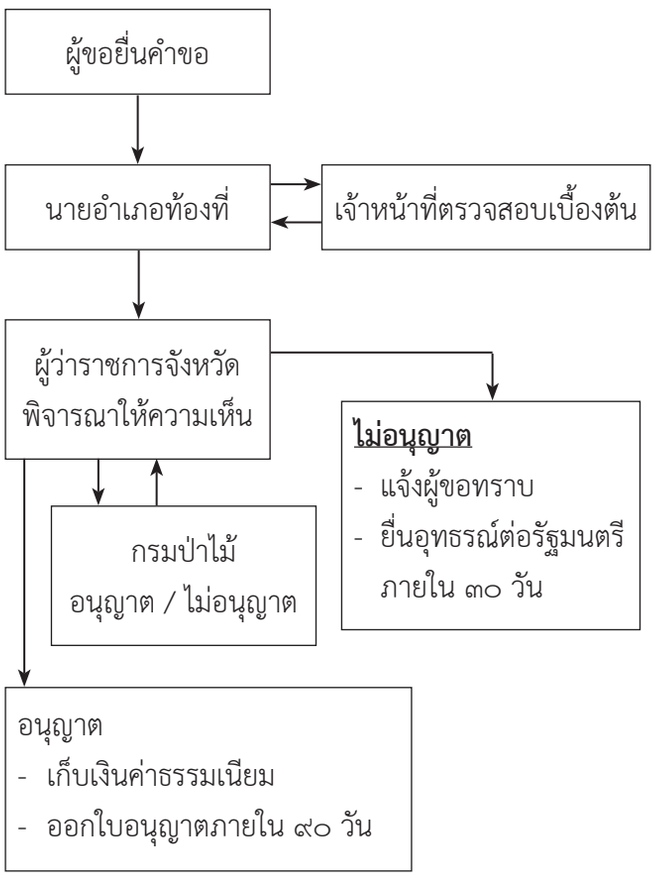

การตรวจสอบควบคุม

ตรวจสอบเอกสาร

๑. ใบอนุญาต

๒. บัญชีไม้และสิ่งประดิษฐ์ฯ ประจำโรงงาน

๒.๑ รับ - จำหน่ายไม้ท่อน - ไม้แปรรูป

๒.๒ สถิติไม้ท่อน - ไม้แปรรูป

๒.๓ บัญชีสิ่งประดิษฐ์ฯ

๓. หลักฐานแสดงการได้มาของไม้

๔. ต้นขั้วหนังสือกำกับสิ่งประดิษฐ์ฯ

๕. ใบคู่มือคนงาน

๖. แผนผังเครื่องจักรประจำโรงงาน

๗. กรณีผู้รับอนุญาตไม่อยู่ ได้มอบอำนาจหรือไม่

↓

ตรวจสอบเครื่องจักร

↓

ตรวจสอบไม้ท่อน / ไม้แปรรูป / สิ่งประดิษฐ์ฯ

↓

ตรวจสอบอาณาเขตโรงงาน

↓

ตรวจสอบเงื่อนไขการอนุญาต

↓

รายงานผลการตรวจสอบ

โรงค้าไม้แปรรูป

ขั้นตอนการขออนุญาต

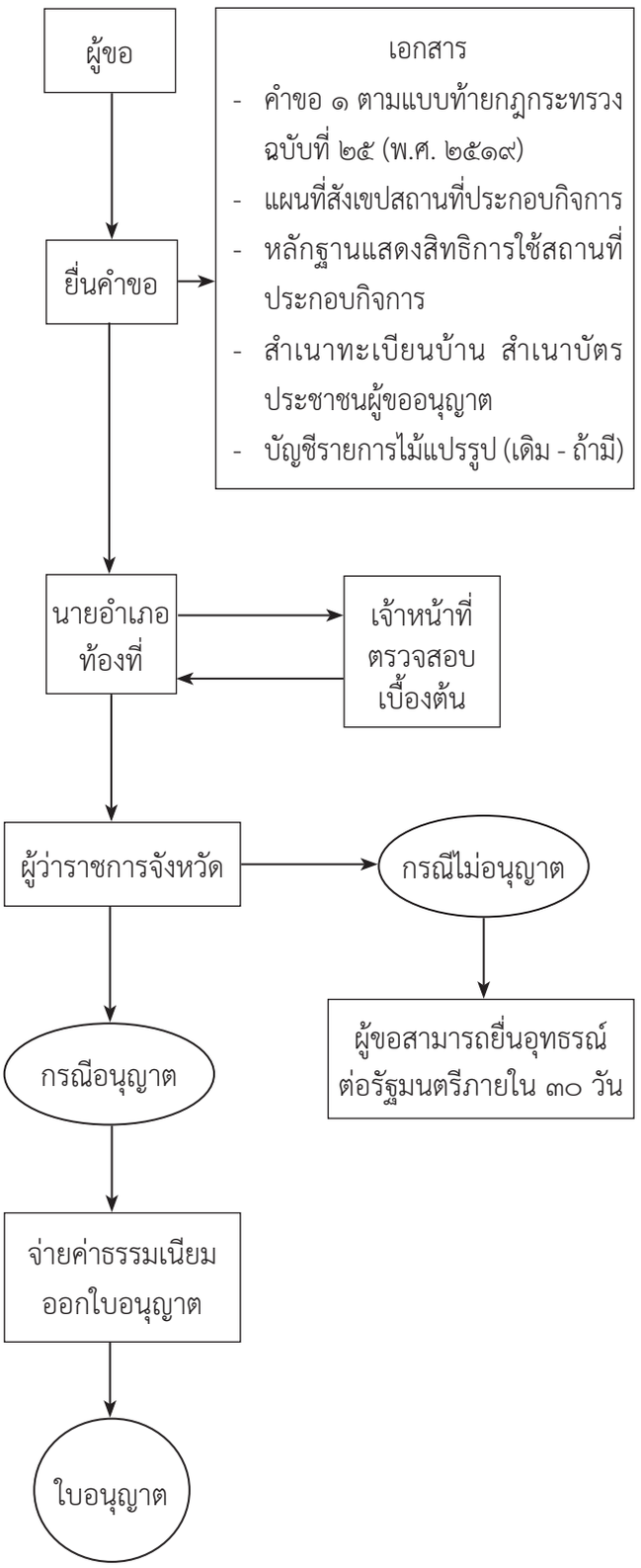

การตรวจสอบควบคุม

ตรวจสอบเอกสาร

๑. ใบอนุญาต
๒. บัญชีไม้ประจำโรงค้า
   ๒.๑ รับ - จำหน่ายไม้แปรรูป
   ๒.๒ สถิติไม้แปรรูป
๓. หลักฐานแสดงการได้มาของไม้
๔. ต้นขั้วหนังสือกำกับไม้แปรรูป
๕. ใบคู่มือคนงาน
๖. กรณีผู้รับอนุญาตไม่อยู่ ได้มอบอำนาจหรือไม่

↓

ตรวจสอบไม้แปรรูป

↓

ตรวจสอบอาณาเขตโรงค้าฯ

↓

ตรวจสอบเงื่อนไขการอนุญาต

↓

รายงานผลการตรวจสอบ

การขออนุญาตค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้า ซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม

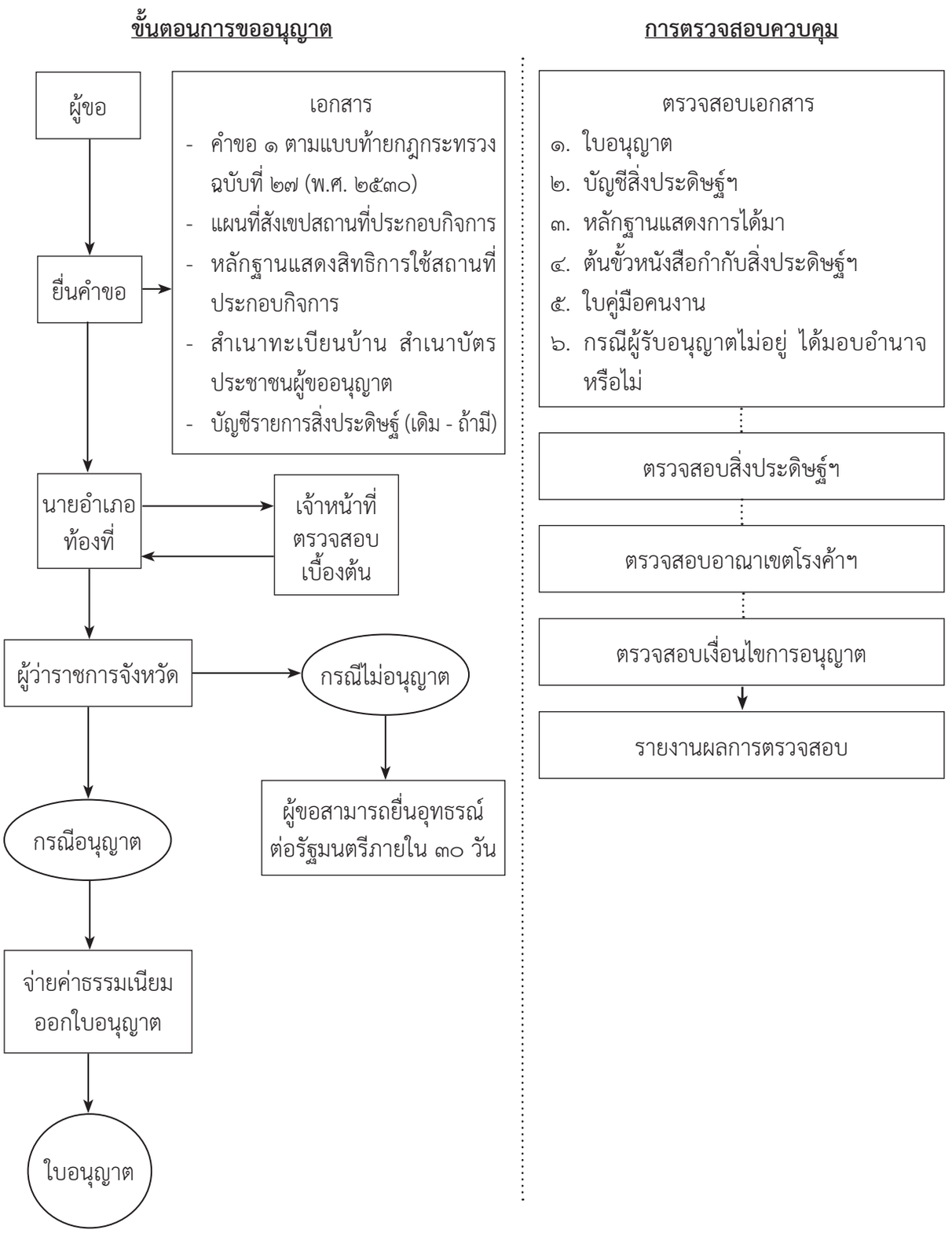

ผนวก ซ.

กฎกระทรวง การขออนุญาตและการอนุญาตทำไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๖๐

กฎกระทรวง

การขออนุญาตและการอนุญาตทำไม้หวงห้าม

พ.ศ.๒๕๖๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๑๘ และมาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ว่าด้วยการทำไม้หวงห้าม

(๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๙ (พ.ศ.๒๕๔๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

ข้อ ๒ ในกฎกระทรวงนี้

“ใบอนุญาตทำไม้” หมายความว่า ใบอนุญาตทำไม้หวงห้าม

ข้อ ๓ ให้อธิบดีกรมป่าไม้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตตามมาตรา ๑๑

ข้อ ๔ ผู้ใดประสงค์จะทำไม้หวงห้ามตามมาตรา ๑๑ ในป่าหรือในที่ดินที่มิใช่ป่า แล้วแต่กรณีให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ต่ออธิบดีกรมป่าไม้พร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอ

การยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่น ณ สถานที่และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) กรุงเทพมหานคร ให้ยื่น ณ กรมป่าไม้

(๒) จังหวัดอื่น ให้ยื่น ณ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่ที่ป่าหรือที่ดินนั้นตั้งอยู่

(๓) สถานที่และวิธีการอื่นตามที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๕ เมื่อได้รับคำขอรับใบอนุญาตทำไม้แล้ว ให้อธิบดีกรมป่าไม้ออกใบรับคำขอให้แก่ผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้ไว้เป็นหลักฐาน และดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ และเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ

หน้า ๕
เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๙๗ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐

กรณีที่คำขอรับใบอนุญาตทำไม้ เอกสารหรือหลักฐานไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้แจ้งให้ผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้แก้ไขเพิ่มเติมคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ หรือจัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด

กรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้ไม่แก้ไขเพิ่มเติมคำขอรับใบอนุญาตทำไม้หรือไม่จัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในระยะเวลาตามวรรคสอง ให้ถือว่าคำขอรับใบอนุญาตทำไม้นั้นเป็นอันยกเลิกนับแต่วันที่พ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว และให้อธิบดีกรมป่าไม้แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้ทราบ

กรณีที่คำขอรับใบอนุญาตทำไม้และเอกสารหรือหลักฐานถูกต้องและครบถ้วน ให้อธิบดีกรมป่าไม้ มีคำสั่งรับคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ไว้พิจารณา

ข้อ ๖ เมื่อมีคำสั่งรับคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ตามข้อ ๕ แล้ว อธิบดีกรมป่าไม้จะมีคำสั่งออกใบอนุญาตทำไม้ให้แก่ผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้ได้ต่อเมื่อปรากฏว่าอธิบดีกรมป่าไม้ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้แล้วเสร็จ

(๑) กรณีทำไม้หวงห้ามในป่า

(ก) ตรวจสอบว่าผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้มีสิทธิเข้าใช้พื้นที่ป่าโดยชอบด้วยกฎหมาย

(ข) ตรวจสอบและหมายแนวเขตของป่าที่ขอรับใบอนุญาตทำไม้ในป่านั้น

(ค) ตรวจสอบและประทับตราอนุญาตที่ไม้หวงห้าม จัดทำบัญชีไม้หวงห้าม รวมทั้งจัดทำแผนที่สังเขปแสดงตำแหน่งไม้หวงห้ามในป่านั้น

(๒) กรณีทำไม้หวงห้ามที่ขึ้นอยู่ในที่ดินที่มิใช่ป่า

(ก) ตรวจสอบว่าผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้เป็นผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินหรือมีสิทธิเข้าใช้ที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย

(ข) ตรวจสอบสถานที่ตั้งของที่ดินที่ขอรับใบอนุญาตทำไม้ในที่ดินนั้น

(ค) ตรวจสอบและประทับตราอนุญาตที่ไม้หวงห้าม จัดทำบัญชีไม้หวงห้าม รวมทั้งจัดทำแผนที่สังเขปแสดงตำแหน่งไม้หวงห้ามในที่ดินนั้น

ข้อ ๗ ให้อธิบดีกรมป่าไม้มีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาไปยังผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการตามข้อ ๖ เสร็จแล้ว กรณีมีคำสั่งไม่อนุญาต ให้แสดงเหตุผล และสิทธิอุทธรณ์ไว้ในหนังสือแจ้งผลการพิจารณาด้วย

ใบอนุญาตทำไม้ให้มีอายุไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต โดยพิจารณาตามความเหมาะสมตามจำนวนไม้และสถานที่ทำไม้

ข้อ ๘ ในการทำไม้หวงห้าม ให้ผู้รับใบอนุญาตทำไม้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีที่เป็นการทำไม้โดยวิธีตัด ต้องตัดโค่นต้นไม้มิให้เหลือตอสูงเกินครึ่งของขนาดวัดรอบลำต้นตรงที่ตัด แต่ต้องสูงไม่เกินหนึ่งเมตรจากพื้นดิน เว้นแต่ไม้ที่กลวง โพรง หรือกำหนดไว้ในใบอนุญาตทำไม้เป็นอย่างอื่น

หน้า ๖
เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๙๗ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐

(๒) ต้องทำไม้โดยมิให้เป็นอันตรายแก่ไม้หวงห้ามต้นอื่น เว้นแต่มีความจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และมิให้เป็นการกีดขวางทางจราจรทั้งในทางบกและทางน้ำ

(๓) ต้องจัดการป้องกันมิให้เกิดการเสียหายหรือขัดขวางแก่ทางบก ทางน้ำ สิ่งก่อสร้าง การชลประทาน หรือการอื่น ๆ อันเกี่ยวกับการคมนาคม

(๔) กรณีที่เป็นการทำไม้ตามใบอนุญาตทำไม้ซึ่งกำหนดให้ทำเฉพาะต้นหรือท่อนที่มีรอยตราอนุญาตพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับไว้ จะชักลากไม้ไม่ได้จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ประทับตราอนุญาตชักลาก เว้นแต่เป็นกรณีที่ไม่สามารถประทับตราอนุญาตชักลากได้ และได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ชักลากไม้ได้

(๕) ต้องชักลากไม้ไปตามแนวทางและยังที่ซึ่งระบุไว้ในใบอนุญาตทำไม้

(๖) กรณีที่เป็นการทำไม้ในป่าหรือในที่ดินที่มิใช่ป่าซึ่งมิใช่ที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ต้องไม่นำไม้ไปใช้สอยหรือทำประโยชน์อย่างใด ๆ ก่อนพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจวัดเพื่อคำนวณค่าภาคหลวง เว้นแต่เพื่อการชักลาก

(๗) กรณีที่เป็นการทำไม้ในที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ต้องไม่นำไม้ไปใช้สอยหรือทำประโยชน์อย่างใด ๆ ก่อนพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบประทับตรา เว้นแต่เพื่อการชักลาก

(๘) ปฏิบัติตามข้อกำหนดอื่นใดที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนดไว้ในใบอนุญาตทำไม้

ข้อ ๙ ผู้รับใบอนุญาตทำไม้ผู้ใดประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ ให้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ต่ออธิบดีกรมป่าไม้ ณ สถานที่และวิธีการตามข้อ ๔ พร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอก่อนใบอนุญาตทำไม้เดิมสิ้นอายุ

ให้นำความในข้อ ๕ มาใช้บังคับแก่การขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้โดยอนุโลม

ข้อ ๑๐ ในการพิจารณาต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ ให้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดการทำไม้ตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๘ ในระหว่างระยะเวลาที่ได้รับใบอนุญาตทำไม้

(๒) ให้พิจารณาอนุญาตตามจำนวนไม้ที่เหลืออยู่ และผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ต้องยังคงมีสิทธิเข้าใช้พื้นที่ป่าโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดิน หรือมีสิทธิเข้าใช้ที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย แล้วแต่กรณี

ให้อธิบดีกรมป่าไม้มีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาไปยังผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้และเอกสารหรือหลักฐานถูกต้องและครบถ้วน กรณีมีคำสั่งไม่อนุญาตให้แสดงเหตุผลและสิทธิอุทธรณ์ไว้ในหนังสือแจ้งผลการพิจารณาด้วย

การต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ ให้ต่ออายุได้เพียงครั้งเดียวและมีกำหนดระยะเวลาไม่เกินที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตทำไม้เดิม

หน้า ๗
เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๙๗ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐

ข้อ ๑๑ การอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ให้กระทำโดยวิธีสลักหลังใบอนุญาตทำไม้เดิม หรือจะออกใบอนุญาตทำไม้ให้ใหม่ก็ได้ โดยระบุคำว่า “ต่ออายุ” กำกับไว้ด้วย

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่ใบอนุญาตทำไม้สูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญ ให้ผู้รับใบอนุญาตทำไม้ยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตทำไม้ต่ออธิบดีกรมป่าไม้ ณ สถานที่และวิธีการตามข้อ ๔ พร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอ

การออกใบแทนใบอนุญาตทำไม้ ให้ใช้แบบใบอนุญาตทำไม้เดิม โดยเขียนหรือประทับตราคำว่า “ใบแทน” ด้วยหมึกสีแดงไว้ด้านบนของใบอนุญาตทำไม้ และให้ระบุวัน เดือน ปีที่ออกใบแทนใบอนุญาตทำไม้ พร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้ออกใบแทนใบอนุญาตทำไม้กำกับไว้ด้วย

ให้นำความในข้อ ๕ มาใช้บังคับแก่การขอรับใบแทนใบอนุญาตทำไม้โดยอนุโลม

ข้อ ๑๓ คำขอรับใบอนุญาตทำไม้ ใบรับคำขอ ใบอนุญาตทำไม้ คำขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ คำขอรับใบแทนใบอนุญาตทำไม้ และบัญชีไม้หวงห้าม ให้เป็นไปตามแบบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๑๔ บรรดาคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ที่ได้ยื่นไว้ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ว่าด้วยการทำไม้หวงห้าม และยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ให้ถือว่าเป็นคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ในป่า หรือคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ในที่ดินที่มิใช่ป่า แล้วแต่กรณี ตามกฎกระทรวงนี้โดยอนุโลม และให้พิจารณาอนุญาตตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้

ในกรณีที่คำขอรับใบอนุญาตทำไม้ตามวรรคหนึ่งและเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นพร้อมคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ดังกล่าวแตกต่างไปจากกฎกระทรวงนี้ ให้อธิบดีกรมป่าไม้มีอำนาจสั่งให้ผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้แก้ไขเพิ่มเติมคำขอหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็นเพื่อให้การเป็นไปตามกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๑๕ บรรดาใบอนุญาตทำไม้ที่ออกให้ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ว่าด้วยการทำไม้หวงห้าม ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้คงใช้ได้ต่อไปจนกว่าใบอนุญาตนั้นจะสิ้นอายุ

ข้อ ๑๖ ในระหว่างที่อธิบดีกรมป่าไม้ยังไม่ประกาศกำหนดแบบคำขอรับใบอนุญาตทำไม้และแบบใบอนุญาตทำไม้ตามกฎกระทรวงนี้ ให้นำแบบคำขอรับใบอนุญาตทำไม้และแบบใบอนุญาตทำไม้ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ว่าด้วยการทำไม้หวงห้าม มาใช้บังคับแก่การยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำไม้และการอนุญาตทำไม้ตามกฎกระทรวงนี้โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๐
พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หน้า ๘
เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๙๗ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาต และการอนุญาตทำไม้หวงห้าม ตามมาตรา ๑๑ ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ว่าด้วยการทำไม้หวงห้าม และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๙ (พ.ศ.๒๕๔๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ประกอบกับประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐๖/๒๕๕๗ เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ ได้กำหนดให้ไม้อีก ๑๖ ชนิด นอกเหนือจากไม้สักและไม้ยาง ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๕๙ เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๙ ได้กำหนดให้การทำไม้มีความหมายครอบคลุมถึงการกระทำกับไม้หวงห้ามประเภท ก. จำนวน ๑๖ ชนิด ที่กำหนดเพิ่มขึ้นตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐๖/๒๕๕๗ ดังกล่าวที่ขึ้นอยู่ในที่ดินที่มิใช่ป่า และการยกเว้นค่าภาคหลวงแก่ผู้รับอนุญาตทำไม้สัก ไม้ยาง และไม้หวงห้ามประเภท ก. ทั้ง ๑๖ ชนิดดังกล่าวที่ขึ้นอยู่ในที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน สมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาต และการอนุญาตทำไม้หวงห้ามตามมาตรา ๑๑ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นเสียในคราวเดียวกัน จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ผนวก ฌ.

การรับรองไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์

ระเบียบกรมป่าไม้

ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองไม้

พ.ศ.๒๕๖๓

เพื่อประโยชน์ในการจำแนกแหล่งที่มาของไม้ และการนำไม้เคลื่อนที่จากในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.๒๕๖๒ อธิบดีกรมป่าไม้โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองไม้ พ.ศ.๒๕๖๓”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“ไม้ที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน” หมายความว่า ไม้ที่ปลูกขึ้น หรือไม้ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ

“ไม้ที่ปลูกขึ้น” หมายความว่า ไม้ที่ปลูกขึ้น แต่ไม่รวมถึงไม้ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ

“เจ้าของไม้” หมายความว่า ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินและรวมถึงผู้เช่าที่ดินนั้นและใช้สิทธินั้นในการปลูกต้นไม้ในที่ดินนั้นด้วย หรือผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์ในที่ดิน ในกรณีไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีตามมาตรา ๗

ข้อ ๕ ให้อธิบดีกรมป่าไม้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจรับรองไม้ตามมาตรา ๑๘/๑ และเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

หมวด ๑
การรับรองไม้และแหล่งที่มาของไม้

ข้อ ๖ พนักงานเจ้าหน้าที่จะรับรองไม้ ดังต่อไปนี้

(๑) ไม้ที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือเป็นไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นของคณะรัฐมนตรี และ

หน้า ๒
เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๗๔ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๓

(๒) ไม้ตาม (๑) ต้องมีสภาพยืนต้น หรือไม้ท่อนที่ตัดแล้ว แต่ยังไม่ได้นำเคลื่อนที่ออกจากบริเวณตอไม้

ข้อ ๗ เจ้าของไม้ตามข้อ ๖ (๑) ประสงค์จะขอรับรองไม้ให้ยื่นคำขอ (ตามแบบ รม.๑) พร้อมเอกสารประกอบการพิจารณา ดังนี้

๗.๑ เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับบุคคล

(๑) บุคคลธรรมดา

(ก) บัตรประจำตัวประชาชน/บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(ข) กรณีการมอบอำนาจให้ดำเนินการแทน ให้แนบหนังสือมอบอำนาจและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน/สำเนาบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ ของผู้มอบอำนาจพร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง และบัตรประจำตัวประชาชน/บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐของผู้รับมอบอำนาจ

(๒) นิติบุคคลที่มิใช่หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(ก) หลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลหรือหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล

(ข) หนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนไว้

(ค) กรณีการมอบอำนาจให้ดำเนินการแทน ให้แนบหนังสือมอบอำนาจและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน/สำเนาบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ ของผู้มอบอำนาจพร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง และบัตรประจำตัวประชาชน/บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐของผู้รับมอบอำนาจ

๗.๒ เอกสารหลักฐานที่ดินให้ใช้เอกสารอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) โฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือเอกสารอื่นซึ่งแสดงสิทธิการครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน (ต้นฉบับ) กรณีที่ไม่สามารถนำต้นฉบับเอกสารมาแสดงได้ให้ใช้สำเนาที่เจ้าพนักงานที่ดินรับรองว่าตรงกับต้นฉบับ และกรณีที่เช่าที่ดิน ให้ใช้หนังสือสัญญาเช่าที่ดินมาประกอบด้วย

(๒) เอกสารที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี (ต้นฉบับ) กรณีที่ไม่สามารถนำต้นฉบับเอสการมาแสดงได้ให้ใช้สำเนาเอกสารที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรองว่าตรงกับต้นฉบับ

หลักฐานที่ดินตาม (๑) หรือ (๒) ถ้าที่ดินไม่มีขอบเขตหรือรูปแปลงที่ดินชัดเจน ผู้ขอต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้จัดทำและรับรองขอบเขตหรือรูปแปลงที่ดิน พร้อมค่าพิกัดรอบแปลงในระบบ UTM

๗.๓ แผนที่โดยสังเขปแสดงที่ตั้งที่ดิน

๗.๔ ภาพถ่ายต้นไม้ (ถ้ามี)

ข้อ ๘ สถานที่ยื่นคำขอ

(๑) สำหรับท้องที่กรุงเทพมหานคร ให้ยื่นต่อกรมป่าไม้

หน้า ๓
เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๗๔ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๓

(๒) สำหรับท้องที่จังหวัดอื่น ให้ยื่นต่อสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่ หรือศูนย์ป่าไม้แห่งท้องที่หรือหน่วยป้องกันและพัฒนาป่าไม้แห่งท้องที่

อธิบดีกรมป่าไม้อาจประกาศให้ยื่นคำขอ ณ สถานที่อื่น หรือโดยวิธีการอื่น นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งก็ได้

ข้อ ๙ เมื่อได้รับคำขอตามข้อ ๗ แล้ว ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคำขอและรายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นพร้อมคำขอว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และลงทะเบียนรับคำขอตามลำดับก่อนหลัง ตามแบบ รม.๒ กรณีคำขอถูกต้องและเอกสารหรือหลักฐานครบถ้วน ให้ออกใบรับคำขอให้แก่ผู้ยื่นคำขอตามแบบ รม.๓ ให้เจ้าหน้าที่และผู้ยื่นคำขอลงนามในแบบ รม.๓ และให้เจ้าหน้าที่มอบสำเนาใบรับคำขอแบบ รม.๓ ให้แก่ผู้ยื่นคำขอไว้เป็นหลักฐาน

ในกรณีคำขอไม่ถูกต้องหรือยังขาดเอกสารหรือหลักฐานใด ให้แจ้งผู้ยื่นคำขอทราบทันที ถ้าเป็นกรณีที่สามารถแก้ไขหรือเพิ่มเติมได้ในขณะนั้น ให้แจ้งผู้ยื่นคำขอดำเนินการแก้ไขหรือยื่นเอกสารหรือหลักฐานเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วน ถ้าเป็นกรณีที่ไม่อาจดำเนินการแก้ไขหรือเพิ่มเติมได้ในขณะนั้นให้แจ้งผู้ยื่นคำขอและให้บันทึกความบกพร่องและรายการเอกสารหรือหลักฐานที่ต้องยื่นเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วนภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอและบันทึกความบกพร่องและรายการเอกสารหรือหลักฐานที่จะต้องยื่นเพิ่มเติมในแบบ รม.๓ ให้ผู้ยื่นคำขอไว้เป็นหลักฐาน โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่และผู้ยื่นคำขอลงนามไว้ในบันทึกแบบ รม.๓ หากพ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งให้แก้ไขดังกล่าวแล้ว ผู้ยื่นคำขอไม่ดำเนินการแก้ไขหรือยื่นเอกสารหรือหลักฐานเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วน ให้ถือว่าผู้ยื่นคำขอทิ้งคำขอและคืนคำขอให้แก่ผู้ยื่นคำขอพร้อมทั้งแจ้งเป็นหนังสือถึงเหตุแห่งการคืนคำขอดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ยื่นคำขอที่จะยื่นคำขอใหม่

หมวด ๒
การตรวจสอบและการรับรองไม้

ข้อ ๑๐ ให้หัวหน้าหน่วยงานผู้รับคำขอตามข้อ ๘ สั่งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบที่ตั้งของที่ดินและไม้แล้วรายงานผลการตรวจสอบให้หน่วยงานตามข้อ ๘ ทราบภายในสิบวันทำการ นับแต่ได้รับคำขอตามข้อ ๗ หรือนับแต่วันที่ผู้ยื่นคำขอดำเนินการแก้ไขหรือยื่นเอกสารหรือหลักฐานเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วน ตามข้อ ๙ แล้วแต่กรณี และให้หน่วยงานตามข้อ ๘ รายงานผลพร้อมความเห็นต่ออธิบดีกรมป่าไม้หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมป่าไม้มอบหมายภายในสองวันทำการ นับแต่วันที่ได้รับรายงาน

สำหรับหน่วยงานตามข้อ ๘ ซึ่งเป็นศูนย์ป่าไม้หรือหน่วยป้องกันและพัฒนาป่าไม้ ให้รายงานผลการตรวจสอบพร้อมความเห็นต่อผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อรายงานต่ออธิบดีกรมป่าไม้หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมป่าไม้มอบหมายตามวรรคหนึ่ง

รายงานผลการตรวจสอบตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) วัน เดือน ปี ที่ตรวจ

หน้า ๔
เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๗๔ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๓

(๒) ชื่อ นามสกุล หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ที่อยู่ ของผู้ขอรับรองไม้

(๓) รายละเอียดหลักฐานที่ดิน สถานที่ตั้งที่ดิน พร้อมพิกัดที่ดินกลางแปลง

(๔) ทับซ้อนกับพื้นที่ป่าหรือที่ดินที่รัฐสงวนหวงห้ามไว้ใช้ประโยชน์ในราชการหรือไม่อย่างไร

(๕) ชนิดไม้พร้อมชื่อวิทยาศาสตร์ ขนาด จำนวน ปริมาตร/น้ำหนัก และประทับตราประจำตัว (ตรา ต.) เลขเรียงประจำ ต้น/ท่อน และเลขปีย่อ พ.ศ.

(๖) ภาพถ่ายต้นไม้หรือไม้ท่อน พร้อมแผนที่สังเขปแสดงตำแหน่งของต้นไม้

(๗) ความเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบ

(๘) ลายมือชื่อเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบ และผู้ขอรับรองไม้

ทั้งนี้ เป็นไปตามแบบ รม.๔ พร้อมบัญชีแสดงรายการไม้แนบท้ายบันทึกการตรวจสอบและรายงานผลการตรวจที่ตั้งที่ดินและไม้

ข้อ ๑๑ การตรวจวัด การประทับตราไม้ ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ไม้ยืนต้นที่มีขนาดเส้นรอบวง ตั้งแต่ ๑๐๐ เซนติเมตรขึ้นไป ให้เจ้าหน้าที่ถากหน้าเขียงที่โคนต้นไม้ และเหนือรอยตัด รวม ๒ หน้าเขียง และประทับตราประจำตัว (ตรา ต.) เลขเรียง เลขปีย่อ ของ พ.ศ. โดยในปีหนึ่งให้ผู้ตรวจสอบคนหนึ่งเริ่มต้นเลขเรียง ตั้งแต่เลขที่ ๑ ต่อเนื่องกันไปจนสิ้น พ.ศ. และการตรวจวัดเส้นรอบวงต้นไม้ให้ตรวจวัดที่สูงจากพื้นดินที่ ๑.๓๐ เมตร และความสูงโดยประมาณ สำหรับไม้ที่ขนาดเส้นรอบวงต่ำกว่า ๑๐๐ เซนติเมตร ให้ประทับตราเฉพาะตราประจำตัว (ตรา ต.) เท่านั้น

(๒) สำหรับกรณีไม้ท่อนที่ตัดแล้วแต่ยังไม่ได้นำเคลื่อนที่ออกจากบริเวณตอไม้ที่มีเส้นรอบวงที่กึ่งกลางท่อนตั้งแต่ ๑๐๐ เซนติเมตร ให้เจ้าหน้าที่ประทับตราประจำตัว (ตรา ต.) พร้อมเลขเรียงลำดับท่อนของไม้ท่อนที่ตัดทอน และเลขปีย่อ ของ พ.ศ. ที่หน้าตัดด้านใดด้านหนึ่งของท่อนไม้ทุกท่อน ถ้าต้นใดตัดทอนได้หลายท่อนให้หมายเหตุในบัญชีรายการไม้ให้ชัดเจนด้วยว่าเป็นไม้ท่อนที่ ๑ ๒ หรือ ๓ ฯลฯ และในการวัดขนาดไม้ ความยาวให้วัดจากปลายสุดด้านหนึ่งถึงปลายสุดอีกด้านหนึ่งในส่วนที่ยาวที่สุดของไม้ท่อนนั้น เส้นรอบวงให้วัดรอบท่อนไม้ตรงกึ่งกลางความยาวของไม้ท่อนนั้นในกรณีตรงกึ่งกลางท่อนไม้เป็นปุ่มตา หรือผิดปกติ ให้วัดเส้นรอบวงถัดจากส่วนที่ผิดปกติตรงใกล้กับกึ่งกลางมากที่สุด ทั้งนี้ ให้ผู้ตรวจบันทึกหมายเหตุไว้ในบัญชีโดยชัดเจนด้วยสำหรับไม้ที่มีขนาดเส้นรอบวงต่ำกว่า ๑๐๐ เซนติเมตร ให้ประทับตราประจำตัว (ตรา ต.) เท่านั้น

อธิบดีกรมป่าไม้อาจประกาศกำหนดวิธีการตรวจวัดหรือการประทับตราไม้ให้แตกต่างจาก (๑) หรือ (๒) ก็ได้

ข้อ ๑๒ การดำเนินการตามระเบียบนี้ ถ้าได้กระทำในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้ถือว่ามีผลโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกับการดำเนินการโดยเอกสาร ทั้งนี้ การนำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในระเบียบนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

ข้อ ๑๓ ในการพิจารณาออกหนังสือรับรอง ตามแบบ รม.๕ ให้อธิบดีกรมป่าไม้ หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมป่าไม้มอบหมาย พิจารณาออกหนังสือรับรองให้แล้วเสร็จภายในสามวันทำการนับแต่วันที่ได้รับรายงานตามข้อ ๑๐ แล้วแจ้งผลให้ผู้ขอทราบ

หน้า ๕
เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๗๔ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๓

ในกรณีที่อธิบดีกรมป่าไม้หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมป่าไม้มอบหมาย ไม่รับรองตามคำขอของบุคคลใด ตามระเบียบนี้ บุคคลนั้นมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งอธิบดีกรมป่าไม้หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมป่าไม้มอบหมายต่อรัฐมนตรี ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่งดังกล่าว

สำหรับหนังสือรับรองไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีให้ใช้เป็นหลักฐานในการแจ้งเข้าเขตด่านป่าไม้เพื่อเสียค่าธรรมเนียม เว้นแต่เป็นการนำไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดเพื่อใช้สอยส่วนตัว ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๒๕ และใช้ประกอบการขอออกใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

ข้อ ๑๔ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามระเบียบนี้อธิบดีกรมป่าไม้มีอำนาจประกาศกำหนดการรับรองไม้ด้วยวิธีอื่นก็ได้

ข้อ ๑๕ แบบคำขอหนังสือรับรองไม้ ทะเบียนรับคำขอ ใบรับคำขอ แบบรายงานผล และหนังสือรับรอง ให้เป็นไปตามแบบท้ายระเบียบนี้

การเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมแบบตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามแบบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ประกาศ ณ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๓
อรรถพล เจริญชันษา
อธิบดีกรมป่าไม้

(แบบ รม.๕)

หนังสือรับรองไม้ที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

ที่ ...../ ..... ที่ทำการ.....

.....

หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อรับรองว่า.....

(เลขประจำตัวประชาชน□-□□□□-□□□□□-□□-□) สัญชาติ.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

หมายเลขโทรศัพท์.....

☐ ไม้ที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน

☐ ไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

ประเภทที่ดิน .....เลขที่..... เลขที่ดิน.....เล่ม.....หน้า.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....เนื้อที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

พิกัด..... (กลางแปลง)

มีไม้ชนิด ดังนี้

๑.ชนิดไม้.....ชื่อวิทยาศาสตร์.....จำนวน.....ต้น/ท่อน

ปริมาตร/น้ำหนัก.....ลูกบาศก์เมตร/กิโลกรัม

๒.ชนิดไม้.....ชื่อวิทยาศาสตร์.....จำนวน.....ต้น/ท่อน

ปริมาตร/น้ำหนัก.....ลูกบาศก์เมตร/กิโลกรัม

๓.ชนิดไม้.....ชื่อวิทยาศาสตร์.....จำนวน.....ต้น/ท่อน

ปริมาตร/น้ำหนัก.....ลูกบาศก์เมตร/กิโลกรัม

รวมทั้งสิ้นจำนวน.....ต้น/ท่อน ปริมาตร/น้ำหนัก.....ลูกบาศก์เมตร/กิโลกรัม

(รายละเอียดปรากฏตามบัญชีแสดงรายการไม้ที่แนบมาพร้อมนี้ จำนวน ..... แผ่น)

จะเคลื่อนย้ายไม้ **ไปใช้สอย/จำหน่าย** ให้แก่.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

โดยยานพาหนะ.....ในการควบคุมของ.....

ให้ไว้ ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

(ลงชื่อ).....ผู้รับรอง

(.....)

ตำแหน่ง.....

บัญชีแสดงรายการไม้แนบท้ายหนังสือรับรองไม้ที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

ที่ทำการ.....

ที่...../.....ลงวันที่.....

ลำดับที่	ชนิดไม้	จำนวน (ต้น/ท่อน)	ขนาด		ปริมาตร/น้ำหนัก (ม.^{3} / กิโลกรัม)	รูปรอยตรา หรือ เครื่องหมายที่ใช้ประทับ	เลขเรียงประจำต้น/ท่อน	หมายเหตุ
			สูง/ยาว (ม.)	เส้นรอบวง (ซม.)				
	รวมทั้งสิ้น							

ลงชื่อ.....ผู้รับรอง

(.....)

ตำแหน่ง .....

ผนวก ฎ.

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่วนภูมิภาค

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคกลาง

ลำดับ	จังหวัด	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์
๑.	จังหวัดสุโขทัย	๑๑๗ ถ.ประเวศนคร ต.ธานี อ.เมือง จ.สุโขทัย ๖๔๐๐๐	๐-๕๕๖๑-๔๔๕๒
๒.	จังหวัดพิษณุโลก	๙๙/๙ ม.๔ ต.หัวรอ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก ๖๕๐๐๐	๐-๕๕๔๒-๒๖๔๐
๓.	จังหวัดนครสวรรค์	๔๕/๒๑ ถ.โกสีย์ใต้ ต.ปากน้ำโพ อ.เมือง จ.นครสวรรค์ ๖๐๐๐๐	๐-๕๖๒๒-๔๖๔๕
๔.	จังหวัดพิจิตร	๙๐/๒ ถ.ศรีมาลา ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิจิตร ๖๖๐๐๐	๐-๕๖๖๑-๑๒๙๕
๕.	จังหวัดอุทัยธานี	๗๔ ถ.รักการดี ต.อุทัยใหม่ อ.เมือง จ.อุทัยธานี ๖๑๐๐๐	๐-๕๖๕๑-๔๑๕๙
๖.	จังหวัดกำแพงเพชร	ถ.เทศบาล ๒ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.กำแพงเพชร ๖๒๐๐๐	๐-๕๕๗๑-๑๒๘๘
๗.	จังหวัดนครปฐม	ศาลากลางจังหวัดนครปฐม (หลังใหม่) ชั้น ๔ ถ.ศูนย์ราชการ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๔๐๐๐	๐-๔๔๔๔-๐๐๒๕ ๐-๔๔๔๔-๐๐๒๖
๘.	จังหวัดชัยนาท	๑๕๗/๒ ถ.พรหมประเสริฐ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ชัยนาท ๑๗๐๐๐	๐-๕๖๔๑-๑๐๑๔
๙.	จังหวัดสุพรรณบุรี	ศูนย์ราชการฯ ชั้น ๔ ถ.สุพรรณบุรี - ชัยนาท อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐	๐-๔๕๕๔-๕๔๒๖
๑๐.	จังหวัดสมุทรสาคร	ศาลากลาง ชั้น ๔ ถ.เศรษฐกิจ ๑ ต.มหาชัย อ.เมือง จ.สมุทรสาคร ๗๔๐๐๐	๐-๔๔๘๑-๐๔๐๐
๑๑.	จังหวัดนนทบุรี	ศาลากลางจังหวัดนนทบุรี ชั้น ๔ อาคาร ๕ ชั้น ถ.รัตนาธิเบศร์ ต.บางกระสอ อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐	๐-๒๕๘๐-๐๗๒๗-๘
๑๒.	จังหวัดสิงห์บุรี	๖๒๕ ถ.สิงห์บุรี-บางระจัน ต.บางพุทรา อ.เมือง จ.สิงห์บุรี ๑๖๐๐๐	๐-๔๖๖๑-๑๗๑๔
๑๓.	จังหวัดอ่างทอง	ศาลากลาง ชั้น ๔ ถ.เทศบาล ๑ ต.บางแก้ว อ.เมือง จ.อ่างทอง ๑๔๐๐๐	๐-๔๕๖๑-๕๙๙๕-๖
๑๔.	จังหวัดปทุมธานี	๑๐๐ ม.๑ ถนนปทุมธานี - ลาดหลุมแก้ว ซ.กิตติจิตต์ ต.บ้านฉาง อ.เมือง จ.ปทุมธานี ๑๒๐๐๐	๐-๒๕๘๑-๖๔๔๑
๑๕.	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ศาลากลาง ชั้น ๗ ต.คลองสวนพลู อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๔๐๐๐	๐-๔๕๔๔-๖๔๕๖
๑๖.	จังหวัดสมุทรปราการ	๒๑/๑๕-๑๖ ถ.สุขุมวิท ต.บางเมืองใหม่ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐	๐-๒๔๘๐-๑๑๖๙
๑๗.	จังหวัดสระบุรี	๙๗ ถ.พหลโยธิน ต.ปากเพรียว อ.เมือง จ.สระบุรี ๑๘๐๐๐	๐-๔๖๒๑-๑๐๔๗, ๐-๔๖๒๒-๐๔๕๔

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคตะวันออก

ลำดับ	จังหวัด	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์
๑.	จังหวัดเพชรบูรณ์	ศูนย์ราชการจังหวัด (อาคารหอประชุม) ต.สะเดียง อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐	๐-๕๖๗๒-๙๗๘๖-๗
๒.	จังหวัดปราจีนบุรี	ศาลากลางจังหวัดปราจีนบุรี ชั้น ๔ ต.ไม้เค็ด อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี ๒๕๒๔๐	๐-๔๗๔๕-๔๔๒๖-๗
๓.	จังหวัดนครนายก	ข/๒ ๒๕๘ ถ.สุวรรณศร อ.เมือง จ.นครนายก ๒๖๐๐๐	๐-๔๗๔๑-๑๗๗๖
๔.	จังหวัดลพบุรี	๑๔ ถ.พหลโยธิน ต.ทะเลชุบศร อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐	๐-๔๖๔๑-๑๐๖๐
๕.	จังหวัดสมุทรสงคราม	ศาลากลางฯ ชั้น ๔ ถ.เอกชัย ต.แม่กลอง อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐	๐-๔๔๗๑-๔๑๔๕
๖.	จังหวัดชลบุรี	๒๒๒ ม.๔ ต.เสม็ด อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๐๐๐	๐-๔๘๔๙-๘๒๖๙
๗.	จังหวัดระยอง	๕๘ ถ.สมุทรคงคา ต.ท่าประดู่ อ.เมือง จ.ระยอง ๒๑๐๐๐	๐-๔๘๖๑-๑๐๐๘
๘.	จังหวัดตราด	บ.ท่าเรือจ้าง ต.วังกระแจะ อ.เมือง จ.ตราด ๒๔๐๐๐	๐-๔๙๕๑-๑๑๕๗
๙.	จังหวัดฉะเชิงเทรา	๘ ถ.มหาจักรพรรดิ ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐	๐-๔๘๕๑-๑๐๕๔
๑๐.	จังหวัดจันทบุรี	๕ ถ.ท่าสิงห์ ต.วัดใหม่ อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐	๐-๔๙๔๒-๒๔๒๘
๑๑.	จังหวัดสระแก้ว	ศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว ชั้น ๔ ต.ท่าเกษม อ.เมือง จ.สระแก้ว ๒๗๐๐๐	๐-๔๗๔๒-๕๐๔๙

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคตะวันตก

ลำดับ	จังหวัด	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์
๑.	จังหวัดตาก	ศาลากลางจังหวัดตาก(หลังเดิม) ชั้น ๒ ถ.พหลโยธิน ต.หนองหลวง อ.เมือง จ.ตาก ๖๔๐๐๐	๐-๕๕๕๑-๒๑๕๔
๒.	จังหวัดกาญจนบุรี	๒๖๘ ถ.แสงชูโต ต.ปากแพรก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี ๗๑๐๐๐	๐-๔๔๕๑-๑๕๖๖
๓.	จังหวัดราชบุรี	๕๒ ถ.วรเดช ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐	๐-๔๒๔๔-๗๐๔๑
๔.	จังหวัดเพชรบุรี	๘๗ ม.๑ ถ.เพชรเกษม ต.ไร่ส้ม อ.เมือง จ.เพชรบุรี ๗๖๐๐๐	๐-๔๒๔๒-๕๐๒๘
๕.	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑๘ ถ.เทศบาลบำรุง ต.ประจวบ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	๐-๔๒๖๐-๒๔๙๖

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคเหนือ

ลำดับ	จังหวัด	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์
๑.	จังหวัดเชียงใหม่	ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ชั้น ๒ ถ.โชตนา ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๔๐๐	๐-๕๔๑๑-๒๗๒๕-๖
๒.	จังหวัดเชียงราย	๗๔ ม.๑ ถ.ประตูเชียงใหม่ ต.เวียง อ.เมือง จ.เชียงราย ๕๗๐๐๐	๐-๕๔๖๐-๐๘๑๖
๓.	จังหวัดลำพูน	๑๐๔ ถ.ลำพูน - ป่าซาง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ลำพูน ๕๑๐๐๐	๐-๕๔๕๑-๐๖๖๒
๔.	จังหวัดแม่ฮ่องสอน	๔๗ ถ.ปางล้อนิคม ต.จองคำ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ๕๘๐๐๐	๐-๕๔๖๙-๕๔๗๔, ๐-๕๔๖๙-๕๔๗๑

ลำดับ	จังหวัด	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์
๕.	จังหวัดลำปาง	๕๐๑ กม.๒ ถ.วชิราวุธดำเนิน ต.พระบาท อ.เมือง จ.ลำปาง ๕๒๐๐๐	๐-๕๔๘๑-๐๕๔๕ ต่อ ๑๒
๖.	จังหวัดแพร่	๑๔๐ ถ.ยันตรกิจโกศล ต.ป่าแมต อ.เมือง จ.แพร่ ๕๔๐๐๐	๐-๕๔๕๑-๑๖๔๗
๗.	จังหวัดพะเยา	๖๖๔ ม.๑๑ ถนนป่าแดง -ห้วยบง ต.บ้านต๋อม อ.เมือง จ.พะเยา ๕๖๐๐๐	๐-๕๔๘๘-๗๑๑๒
๘.	จังหวัดอุตรดิตถ์	๑๙ ถ.แปดวา ต.ท่าอิฐ อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์ ๕๔๐๐๐	๐-๕๕๔๑-๑๐๕๖
๙.	จังหวัดน่าน	๙๒ ถ.มหาวงศ์ ต.ในเวียง อ.เมืองน่าน จ.น่าน ๕๕๐๐๐	๐-๕๔๗๑-๐๑๔๖ ต่อ ๑๗

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคใต้

ลำดับ	จังหวัด	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์
๑.	จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ศาลากลาง ชั้น ๕ ถ.ดอนนก อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๐๐๐	๐-๗๗๒๘-๗๕๗๔
๒.	จังหวัดชุมพร	ศูนย์ราชการจังหวัดชุมพร ชั้น ๔ ถ.ไตรรัตน์ ต.นาชะอัง อ.เมือง จ.ชุมพร ๘๖๐๐๐	๐-๗๗๕๑-๒๑๖๖
๓.	จังหวัดนครศรีธรรมราช	๑๙ ถ.พระเงิน ต.คลัง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐	๐-๗๕๔๔-๑๐๑๐
๔.	จังหวัดระนอง	๒/๑ ม.๑ ถ.เพชรเกษม ต.บางริ้น อ.เมือง จ.ระนอง ๘๕๐๐๐	๐-๗๗๘๒-๔๐๑๑
๕.	จังหวัดกระบี่	๑๑๘ ถ.คงคา ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.กระบี่ ๘๑๐๐๐	๐-๗๕๖๑-๑๐๔๔
๖.	จังหวัดภูเก็ต	๔๗๘ ถ.ภูเก็ต ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต ๘๔๐๐๐	๐-๗๖๒๑-๑๐๖๗
๗.	จังหวัดตรัง	๑๔๙ ถ.พระราม ๖ ต.ทับเที่ยง อ.เมือง จ.ตรัง ๙๒๐๐๐	๐-๗๕๒๑-๘๙๘๔
๘.	จังหวัดพังงา	๖๐ ม.๔ ถ.เพชรเกษม ต.ตากแดด อ.เมือง จ.พังงา ๘๒๐๐๐	๐-๗๖๔๔-๐๖๒๐, ๐-๗๖๔๔-๐๖๑๙
๙.	จังหวัดสตูล	๖๘ ถ.สฤษดิ์ภูมินารถ ต.พิมาน อ.เมือง จ.สตูล ๙๑๐๐๐	๐-๗๔๗๑-๑๐๔๙
๑๐.	จังหวัดสงขลา	๖๐ ถ.รามวิถี ต.บ่อยาง อ.เมือง จ.สงขลา ๙๐๐๐๐	๐-๗๔๔๑-๑๕๗๙
๑๑.	จังหวัดนราธิวาส	ศาลากลางจังหวัดนราธิวาส ชั้น ๕ ถ.ศูนย์ราชการ อ.เมือง จ.นราธิวาส ๙๖๐๐๐	๐-๗๔๖๔-๒๖๕๑
๑๒.	จังหวัดยะลา	๔๕ ถ.สุขยางค์ ต.สะแดง อ.เมือง จ.ยะลา ๙๕๐๐๐	๐-๗๔๒๑-๒๗๘๗
๑๓.	จังหวัดปัตตานี	๔๐๔ ม.๖ ถ.ปากน้ำ ต.รูสะมิแล อ.เมือง จ.ปัตตานี ๙๔๐๐๐	๐-๗๔๔๖-๐๐๗๔
๑๔.	จังหวัดพัทลุง	๗๖๘ ถ.ราเมศวร์ ต.คูหาสวรรค์ อ.เมือง จ.พัทลุง ๙๔๐๐๐	๐-๗๔๘๔-๐๘๒๔

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลำดับ	จังหวัด	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์
๑.	จังหวัดอุดรธานี	๗๕ ถ.ศรีสุข ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐	๐-๔๒๒๑-๒๕๘๘
๒.	จังหวัดหนองคาย	ศูนย์ราชการชั้น ๔ ต.หนองกอมเกาะ อ.เมือง จ.หนองคาย ๔๔๐๐๐	๐-๔๒๔๑-๔๕๖๒
๓.	จังหวัดเลย	๔๗/๑ ถ.นกแก้ว ต.กุดป่อง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐	๐-๔๒๘๑-๑๔๙๔
๔.	จังหวัดนครพนม	ศาลากลางจังหวัดนครพนม ถ.ศาลากลาง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครพนม ๔๘๐๐๐	๐-๔๒๕๑-๑๒๗๒
๕.	จังหวัดสกลนคร	๑๘๗๖ ถ.สุขเกษม อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐	๐-๔๒๗๑-๔๔๔๒
๖.	จังหวัดบึงกาฬ	๕๗๕-๕๗๕/๑ ม.๗ ต.วิศิษฐ์ อ.เมือง จ.บึงกาฬ ๔๘๐๐๐	๐-๔๒๔๙-๒๔๙๗
๗.	จังหวัดขอนแก่น	๒๕๕/๔ ถ.ศูนย์ราชการ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐	๐-๔๔๒๔-๗๙๗๑
๘.	จังหวัดมหาสารคาม	๒๒๒ ม.๑๑ ถ.เลี่ยงเมือง ต.แวงน่าง อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐	๐-๔๔๗๗-๗๙๐๐
๙.	จังหวัดกาฬสินธุ์	๙๖ ถ.อรรถเปศล ต.กาฬสินธุ์ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐	๐-๔๔๘๑-๑๗๗๘
๑๐.	จังหวัดชัยภูมิ	๔๖๔ ถ.หฤทัย ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ชัยภูมิ ๔๖๐๐๐	๐-๔๔๘๑-๑๔๖๖
๑๑.	จังหวัดหนองบัวลำภู	ศาลากลาง ชั้น ๔ ถ.หนองบัวลำภู-เลย ต.ลำภู อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู ๔๙๐๐๐	๐-๔๒๔๑-๖๗๐๗
๑๒.	จังหวัดนครราชสีมา	๘๘ ม.๗ ถ.ราชสีมา-ปักธงชัย ต.ปรุใหญ่ อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๔๐๐๐๐	๐-๔๔๒๑-๔๔๗๗, ๐-๔๔๒๑-๔๙๐๘
๑๓.	จังหวัดสุรินทร์	๖ ถ.เทศบาล ๑ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๔๒๐๐๐	๐-๔๔๕๑-๘๑๔๔
๑๔.	จังหวัดบุรีรัมย์	๑๒๗/๕ ถ.นิวาส ต.ในเมือง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๔๑๐๐๐	๐-๔๔๖๑-๑๑๐๒
๑๕.	จังหวัดศรีสะเกษ	๐๐๙๕/๔ ถ.ศรีวิเศษ ต.เมืองเหนือ อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๔๔๐๐๐	๐-๔๕๖๑-๑๙๘๘
๑๖.	จังหวัดอุบลราชธานี	ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี ถ.อุปราช อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๔๔๐๐๐	๐-๔๕๒๕-๖๑๔๔ ต่อ ๑๒
๑๗.	จังหวัดอำนาจเจริญ	ศูนย์ราชการจังหวัด (แห่งที่ ๒) ต.ไก่ดำ อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ ๔๗๐๐๐	๐-๔๕๕๒-๔๕๑๔
๑๘.	จังหวัดยโสธร	ถ.ศูนย์ราชการ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ยโสธร ๔๕๐๐๐	๐-๔๕๗๑-๑๗๔๗
๑๙.	จังหวัดมุกดาหาร	ศาลากลาง ชั้น ๔ ถ.วิวิธสุรการ ต.มุกดาหาร อ.เมือง จ.มุกดาหาร ๔๙๐๐๐	๐-๔๒๖๑-๔๒๔๑
๒๐.	จังหวัดร้อยเอ็ด	๑๖๒ ถ.สุริยเดชบำรุง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐	๐-๔๔๕๑-๑๕๖๑

หน่วยงานกรมควบคุมมลพิษ

ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ (ผู้อำนวยการ : นางจันทนา ภาคย์ทองสุข) เลขที่ ๙๒ ซ.พหลโยธิน ๗ ถ.พหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๐-๒๒๙๘-๒๕๙๕ ประกอบด้วย ๔ ส่วนบังคับการ มีพื้นที่รับผิดชอบ ดังนี้

ส่วนบังคับการ	พื้นที่รับผิดชอบ
๑	ภาคตะวันออก
๒	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๓	ภาคเหนือ ภาคกลาง
๔	ภาคใต้

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดใหญ่ๆ

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่	โทรศัพท์ (๐๕๓)๑๑๒๓๑๖-๗
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง	โทรศัพท์ (๐๕๔)๒๑๗๓๒๖
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลก	โทรศัพท์ (๐๕๕)๙๘๗๗๒๘
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครสวรรค์	โทรศัพท์ (๐๕๖)๒๒๒๒๓๑
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครปฐม	โทรศัพท์ (๐๓๔)๒๕๘๘๘๙
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนนทบุรี	โทรศัพท์ (๐๒)๕๙๕๐๓๓๔-๕
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี	โทรศัพท์ (๐๓๖)๒๑๔๑๐๒, (๐๓๖)๒๒๓๑๘๐
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดราชบุรี	โทรศัพท์ (๐๓๒)๓๓๗๓๐๑, (๐๓๒)๓๓๗๙๓๒
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี	โทรศัพท์ (๐๔๒)๒๒๑๑๑๙
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น	โทรศัพท์ (๐๔๓)๓๓๓๑๑๕-๖
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา	โทรศัพท์ (๐๔๔)๙๒๒๖๒๕ – ๖
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุบลราชธานี	โทรศัพท์ (๐๔๕)๒๔๔๖๖๘
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี	โทรศัพท์ (๐๓๘)๒๗๔๑๒๔, (๐๓๘)๒๗๔๑๒๕
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี	โทรศัพท์ (๐๗๗)๒๗๒๕๙๐ ต่อ ๑๐๑-๑๑๑
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดภูเก็ต	โทรศัพท์ (๐๗๖)๒๒๒๗๕๔
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา	โทรศัพท์ (๐๗๔)๓๑๑๕๑๑, (๐๗๔)๓๑๑๕๙๖

ผนวก ฏ.

กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางในการเบิกจ่ายเงิน ที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน หรือที่พนักงานสอบสวนเบิกจ่ายได้

รายชื่อคณะทำงานจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวน คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คณะทำงานส่วนบังคับบัญชา

๑.	พล.ต.อ.ชนสิษฎ์	วัฒนวรางกูร	รอง ผบ.ตร.	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	พล.ต.ท.รอย	อิงคไพโรจน์	ผู้ช่วย ผบ.ตร.	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๓.	พล.ต.ท.นิรันดร	เหลื่อมศรี	ผบช.รร.นรต.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๔.	พล.ต.ท.ต่อศักดิ์	สุขวิมล	ผบช.ก.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๕.	พล.ต.ท.สุรพงษ์	ชัยจันทร์	ผบช.กมค.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๖.	พล.ต.ต.คีรีศักดิ์	ตันตินวะชัย	รอง ผบช.ภ.๓	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๗.	พล.ต.ต.ชนะชัย	ลิ้มประเสริฐ	รอง ผบช.กมค.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๘.	พล.ต.ต.นพพร	ศุภพัฒน์	ผบก.สบส.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน

คณะทำงานค้นคว้าเรียบเรียง

๑.	พล.ต.ต.พิทักษ์	อุทัยธรรม	ผบก.ปทส.	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	พ.ต.อ.มงคล	พรานสูงเนิน	รอง ผบก.ปทส.	คณะทำงาน
๓.	พ.ต.อ.พิบูลย์	เวียงจันทร์	รอง ผบก.ปทส.	คณะทำงาน
๔.	พ.ต.อ.บุญเลิศ	กัลยาณมิตร	ผกก.(สอบสวน) บก.ปทส.	คณะทำงาน
๕.	พ.ต.อ.สมศักดิ์	นิเงาะ	ผกก.(สอบสวน) บก.ปทส.	คณะทำงาน
๖.	พ.ต.อ.นิพนธ์	พลเดช	ผกก.(สอบสวน) บก.ปทส.	คณะทำงาน
๗.	พ.ต.อ.ศรีเทพ	รัตนโท	ผกก.(สอบสวน) บก.ปทส.	คณะทำงาน
๘.	พ.ต.อ.ธีระพงษ์	วงศ์มุนีวร	ผกก.(สอบสวน) บก.ปทส.	คณะทำงาน
๙.	พ.ต.อ.วิทยา	กิจกำธร	ผกก.(สอบสวน) บก.ปทส.	คณะทำงาน

คณะทำงานส่วนตรวจทาน

๑.	รศ.พ.ต.อ.จรัส	ธรรมธนารักษ์	อาจารย์ (สบ๕) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๒.	รศ.พ.ต.อ.ปพัฒน์	วสุธวัช	อาจารย์ (สบ๕) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๓.	พ.ต.อ.สมเกียรติ	ค้ำชู	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๙	คณะทำงาน
๔.	พ.ต.อ.เมธี	สงวนสัตย์	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๗	คณะทำงาน
๕.	พ.ต.ท.วิโรจน์	วิลัยรัตน์	อาจารย์ (สบ๒) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๖.	พ.ต.ท.ณัฐวุฒิ	ผิวบัวคำ	อาจารย์ (สบ๒) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน

๗.	ร.ต.อ.ไพสิฐ	แก้วไทรหงวน	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๘.	ร.ต.อ.พรเทพ	เลี่ยมสุวรรณ	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต. คณะทำงาน	คณะทำงาน
๙.	ร.ต.อ.รัชพล	สีมาวรพงศ์พันธุ์	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน

คู่มือพนักงานสอบสวน
ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)

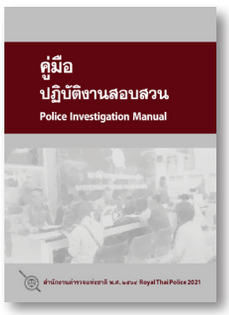

คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน
Police Investigation Manual

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

จัดพิมพ์โดย **โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**
ถ.เศรษฐศิริ ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๖๘-๒๘๑๑-๓ โทรสาร ๐-๒๒๔๑-๔๖๕๘